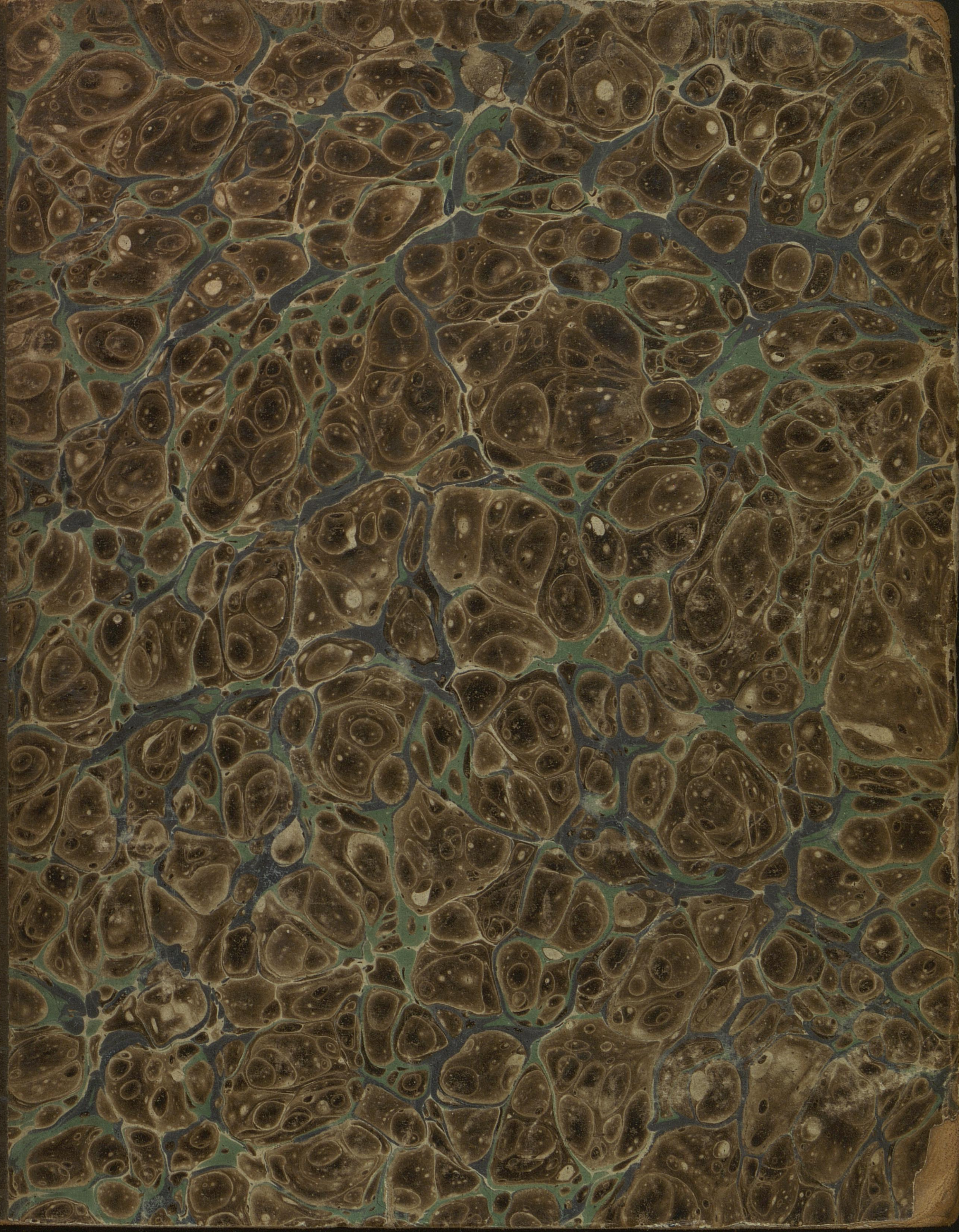

EX LIBRIS
KØBENHAVNS
RAADHUS-
BIBLIOTEK
EH

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Udgivet af J. Werfel.

Ellevte Bind.

Kjøbenhavn, 1809.
Trykt paa Udgiverens Forlag, hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 1.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 11 October, 1808.

En gammel Nordmands Lykønskningsskrivelse til Frederik den Sjette.

- - - - Du Nordmands Hjerte kjender,
Hans Tro staaer fast, som Fædrefjeld,
Han lyder glad; thi i hans muntre Sjel
En hellig Ild for Dig og Fødelandet brænder.
Saa reen, som den, hvis Lue fordum tændte
Vert Fredrikshald paa Klippens Fod.
Hver Borger saae sit Tab med Nordmands Mod,
Og bluffed' for sit Land, da Halden høiest brændte.

T. Thaarup.

Fader!

En gammel snechvid Gubbe rækker Dig i Dag en Nordmands trofaste Haand, og ønsker Dig med varmt Hjerte Himlens bedste Velsignelse. Da Du første Gang saae Verdens Lys, begyndte min Isse allerede at graane. Min Vintersoel dalede, da Din Morgenrøde gryede. Ei troede jeg den Gang at opleve den glade og herlige Dag, da jeg skulde see Dig pryde Skjoldungernes Kongestorl. Gud Fader skjenkede mig Livet, skjenkede mig Helbred til at glædes med hele Norges Land og see Fjerde Christian leve op igjen i sjette Frederik. Rolig kan jeg nu lægge mit graa Hoved til Hvile; jeg har seet Dannemarks og mit Norges Krone paa en gjæv og værdig Drots Hoved; jeg har seet det gamle, uovervundne, fri Klippeland hævde sin Hæder og vorde sine Fienders Grav. O, hvad kan, hvad bør en ægte Nordmand vel ønske at opleve mere! Ikke vilde jeg bortbytte det sidst henrundne Aar for alle dem, jeg hidtil har levet.

Da Du blev født, Fader! plantede jeg en ung Granstamme paa Toppen af det Fjeld, ved hvis Fod min lave Hytte staaer. "Vox og bliv stor!" sagde jeg: "Trods Stormens Brusen og Tordenens Bragen! I Vaar og Vinter vær altid Dig selv liig!" Saaledes velsignede jeg den unge Pode, og vædede den med mine Taarer. Jeg vandede, røgtede og pleiede den, og hvert Aar paa Din Fødselsdag plantede jeg en vild Rosenbusk ved dens Fod, og saaledes blev jeg ved indtil en heel Rosenlund nu omhegner Granen. Jeg saae den voxe op under min ømme Pleie; jeg saae dens Stamme

blive tyk og dens Grene udbrede sig. Hver Gang jeg følte mig ret glad, førte jeg min Hustrue og mine Børn op paa Fjeldet, takkede vor himmelske Fader, og mindede dem om, hvad de engang skylde Dig og Fædreneland. Endog i min Alders Vinter, da det faldt mig saa tungt at gaae op ad Fjeldet, samlede jeg mine faa Kræfter, for ved en Støttestav at slæbe mig derop, og i det mindste eengang om Aaret at see den Gran, der er mig saa dyrebar, og væde den med mine Taarer. Saaledes, Konge! høitideligholdte jeg som udlevet Olding den Dag, Du fødtes. Da jeg sidste Gang stod paa Fjeldets Top, smilede Fredens Velsignelser trindt omkring mig. Jeg saae den fri Odelsbondes Flid belønnet i kornrige Dale, Dannebrogs stolte Flag fredeligen vaie paa speilklare Elve, og dundrende Fosse nære Vindskibelighedens Stræben. Jeg øinede over hele Norges Land intet uden Velstand og Lykke. Ak! Tiderne have forandret sig, men ikke Nordmænds Sindelav; thi før skal Dovrefjeld rykkes fra sin Grund og Sarpfossen standse i sit Løb! Som en Muur af trygge Fjelde staae Norges kjekke Sønner omkring Din Trone. De værne den som de fordum værnede Olufs og Sverres og Adelsteens Kongestoel. Lad Bretlands leiede Hærsvende længe nok true med, at hærje Dit Norge og lænkebinde dets Sønner. Død og Skjændsel ville Vasas avindsyge Æt finde ved Foden af de Klipper, den vil undertvinge. Norge erkjender ingen for sin Søn, som ikke med glad Hjerte offrer Liv, Blod og Formue til dets Værn og Hæder; thi hvi skulde det Folk, som engang gik frem mod det stolte Rom, undertvang Bretland,

fæstede Bopæl i Normandien, beleirede Frankernes Kongestad og æskede Skat af Jordens vældigste Drotter, uhevnet see sine Grændser vanhelligede af fremmede Ransmænd og sine Klipper besmittede med sine gjæveste Sønners Blod? Nei, saalænge der flyder Norsk Blod i Nordmænds Aarer, ville de kjæmpe for deres Fødestavn, og aldrig skal nogen Voldsmands Blodhaand sammenknytte hvad Naturen for evig har adskilt.

Konge! mørke Skyer trække op i det Øieblik, Du bestiger Skjolds ældgamle Kongestoel, som nu i to Aartusinder har staaet urokket og været Skranken for alle de Omvæltninger, der have herjet Riger og omstyrtet Troner. Jeg seer Dig, tillidsfuld til Dit Folk og Din retfærdige Sag, smile ad Skjebnens haardeste Stød. De vilde have knust enhver anden, som, mindre fast end Du, havde glemt, at ogsaa fjerde Christians og fjerde Frederiks Himmel ikke altid var lige klar, at ogsaa deres Fjed ikke altid vare bestrøede med Roser; kun deres Urokkelighed seirede, deres Visdom lægede hvad Skjebnen saarede. I Modgangens Skole beredte de deres Folks Lykke, under Lidelser lærte de at kjende deres Kraft; under deres Faderhaand forvandledes hærjede Landsbyer til blomstrende Steder, stenede Fjelde til kornrige Agere, og golde Dale til græsrige Enge. Hvor før kun fandtes fattige Fiskerleier saae man ligesom ved Troldom rige Handelsstæder reise sig; hvor Indbyggerne levede af Naturens ufgrædlede, sparsomme Gaver, fremkom drivtige Værksteder, der udbredte Velstand over hele Egne.

Jeg lykønsker Dig, Fader! til den Tidspunkt, hvori Du bestiger Tronen. Den er skabt til at

ophjelpe et Folks sjunkne Kraft, lære det at kjende sit eget Værd, og aabne dets Øine for de rige Gruber, som det i Fredens dorske Dage, lader henligge uænsede; at anvende sit Mod og sin Fædrenelandskjerlighed til Fødestavnens og Tronens Værn.

To Aartusinder har Dit nordiske Rige staaet liig en gammel Gran paa Fjeldets Tinde, som ingen Storm har kunnet bøie, ingen Lynstraale adsplitte. Det vil endnu staae i Aartusinder ved indbyrdes Samdrægtighed og urokkelig Standhaftighed; det vil trodse Tidens Stød og vorde det sidste Fristed for Frihed, Fred og Menneskeheld.

Konge! Forlad en gammel graa Gubbe, hvis Dage ere talte og hvis sidste Time snart vil slaae, at han midt imellem Norges fri Fjelde, taler til sin Konge som en Søn til sin Fader, og at han minder om Tidens Vink og Øieblikkets hellige Krav.

Jeg slæber mig nu op til min dyrebare Gran paa Fjeldets Top, for i den at velsigne min Frederik. Jeg seer den blomstre som han, og i Storm og Uveir staae urokket som mit Norge. Gud Fader bevare og velsigne dem begge!

Halvor Thorsen.

Sang ved de trondhjemske Recruters Afmarsch i Junii 1808.

Hurra! Kammerater, mod Fienden vi gaae,
At vise vi Vaaben kan bære;
I Fældedes Blodtrin vi djerve fremstaae,
Mod tre Gange mægtige Hære.
Hurra! "til Seier eller Død!"
Saa faldende Landsmænd os bød.

Jeg lærte paa Fjeld og i grønnende Dal
At lide paa Mod og min Styrke;
Jeg frygter ei Fossenes dundrende Fald,
Og stenede Jord kan jeg dyrke.
Hurra! til Seier eller Død!
Os Norge gav Kjækhed og Brød.

Hist ryger min Arne i Granskovens Boe,
Dens Rigdom er Odel og Roie,
Et adelig Grande forstyrrer dens Roe;
For Ingen jeg lærte mig bøie.
Hurra! til Seier eller Død!
Til Frihed er Nordmanden fød.

I Ulven og Bjørnen kun Uven jeg saae,
Dem lærte jeg tidlig at fælde.
Min Farfader sagde, naar dræbte de laae,
"Du duer i Kamp, skal det gjelde."
Hurra! til Seier eller Død!
Til Kampen er Nordmanden fød.

Jeg sad med min Kari, da Solen sank ned
Til Hvile bag vestlige Høie;
Jeg grædende taug; men hun sagde: "Du veed
Graad vanklæder Krigerens Øie."
Hurra! til Seier eller Død!
Min Pige at stride mig bød.

Paa vildene Fjeldtind med Riflen jeg stod,
Saae ned over Bierge og Dale,
Da priste jeg Gud, at han fødes mig lod
I Norge, som ingen kan male.
Hurra! til Seier eller Død!
Held hvem som i Norge er fød.

Hurra, Kammerater! vi alle vil staae
For Noriges Frihed og Ære.
Som Granen mod Stormen urokkelig staae
Hvo Navnet af Nordmand vil bære!
Hurra! til Seier eller Død!
Saa Høvdingens Løsen gjenlød.

Logogryph.

(Efter det Franske.)

Hvert Aar forandrer jeg min Hale;
Kuns Hovedet jeg længe holder paa.
Dets Naboe ligner paa en Prik min Hale,
Men aldrig man min Hales Naboe saae,
Hvor nu mit Hoved er, at staae.

Et Par Ord i Anledning den yderlige Forlegenhed for at faae verlet en Rigsdalerssæddel i enten saakaldet Sølv- eller Kaabermyndt.

Endskjøndt det næsten er ubegribeligt, hvor vor Danske Skillemyndt i en kort Tid er bleven af; thi Rygter om Jøder og Ikkejøder, som skulle have været Aarsag dertil, og givet 8 á 10 p. C. for at faae dem (muleligt hvad Kaaberskillingerne angaae at de ere for fuldvægtige), saa kan det dog vel være at endog dette Rygte er af det Slags, som Skilderiet i No. 103, under visse Vilkaar, har lovet Publikum en Rygtefabrik af. Men hvor ere da Pengene nu, er et Spørgsmaal af almindelig Interesse, og fortjente Opløsning. Imidlertid, om ei i saa høi Grad denne Mangel i fordums Dage, har havt Sted, saa har dog nok noget lignende været til, hvilket jeg udleder af følgende sande Begivenhed, hvormed jeg selv i sin Tid har havt noget at bestille. Det var i et af Aarene efter 1756, da den til alle Tider retskafne og selvstændige Amtmand over Møens Land og Amt, Geheimeraad v. Møsting, der aldrig holdt Fuldmægtig, men ikkun en Haandskriver, som var en af hans opvartende Tjenere, lod foranstalte indkaldt alle de i 15 Aar bortværende Arvingers Smaakapitaler, som bestod af fra 10 Mark til 10 Rdlr. og efter Lovbydning ikke havde kunnet blive udsat til at bære Renter, og desformedelst i sin Tid vare overleverede forseglede i smaae Punge til Formynderne. I nogle af disse Punge indeholdtes mellem 24- 15- og 10skillingsstykker, da de bleve aabnede, nogle faa autoriserede Een-Marks Papir-Sædler fra Fr. d. 4des Tid, hvilket dog viser at man ogsaa i den Tid har maattet betjene sig af Papirspenge. Ikkun faa af disse befandtes deri, og kan jeg erindre mig, at deres Format var lidet mindre end vore Eenrigsdalers. Denne meget gamle Kongelige Foranstaltning, som ventelig har hidrørt fra da førende Krige, og maaskee ikkun brugt mellem Soldater og Marketenter, indtil nærmere Indløsning, — veileder mig til denne Indstillelse: om ikke efter Tidernes Tarv og Trang nu, Een- og Tomarks- ja maaskee Tremarks-Sædler, kunne være en ligesaa nyttig som fornøden Indretning!

Jens With,
Kammerraad.

Postefterretninger.

Den 27 Septbr. ankom den Franske Keiser, under Canonernes Torden og Klokkernes Lyd til Erfurt, og tog ind i Gouvernementshuset, hvor han blev modtagen af Kongen af Sachsen. Efterat Keiseren havde mønstret Tropperne uden for Porten, red han Keiser Alexander i Møde paa den Weimarske Landevei. Omtrent 1 Miil fra Byen mødtes begge Monarkerne. Saasnart Keiser Alexander i en vis Afstand gjenkjendte sin Keiserlige Ven, sprang han ud af sin Vogn, og Keiser Napoleon af Hesten, og begge Souverainer omfavnede nu hinanden. Det var Norden og Sønden som saaledes rakte hinanden Broderhaanden! Begge Majestæter fortsatte derpaa, under de paraderende Troppers Fryderaab, deres Vei til Erfurt, hvor de stege af i det for den Russiske Keiser bestemte Qvarteer, og bleve modtagne af Kongen af Sachsen. Begge Monarkerne komme ofte sammen, og underholde sig paa det fortroligste. Erfurt er i dette Dieblik en Samleplads for mange Store, saasom Kongerne af Vestphalen og Sachsen, Kronprindsen af Bayern, alle Rhinforbundsførsterne fra Nabolavet. Keiser Napoleon ventes d. 20 Oct. igjen tilbage til Paris. — — Fra Bayonne gaae endnu daglig Tropper til Spanien, og fra Tid til anden ankomme Transporter af Fanger, som ere blevne tagne i Forpostfægtninger mellem de Franske og Oprørerne. Spaniens Stilling — hedder det fra Bayonne under d. 23 Sept. — er skrækkelig. I disse Dage sagde man, at den almindelige Junta i Sevilla har begivet sig til Madrid, og antaget Titel af Regentskab. Nu siger man igjen det Modsatte; men vist synes det at være, at der i denne Hovedstad hersker det fuldkomneste Anarchie; at Oprørerne i Valencia, efterat de havde begaaet mange Røverier, havde indført et sandt Rædselssystem. De meest udmærkede Personer kaste de i Fængsel og deres Eiendom confiskere de; denne revolutionaire Fremfærd har man endog brugt mod den høie Geistlighed. Det almindeligste Rygte siger, at der hersker en fuldkommen Misforstaaelse mellem Generalerne Cuesta og Palafox. Den sidste har, som det hedder, vægret sig ved at antage Regentskabet, og erklæret den Provinds, han befaler over, for en uafhængig Stat. Juntaen i Se-

villa har udstædt et stort Antal Decreter og Proclamationer, hvori det vildeste Raserie og det latterligste Storpralerie yttre sig. Blandt andre anføres en barbarisk Befaling, efter hvilken alle Franskes Efterkommere siden et heelt Aarhundrede skulle opspores. Hs. Catholske Maj. befinder sig endnu i Vittoria (i Biscaya, 37 Mile fra Madrid), hvor han mønstrer alle de ankommende Tropper og holder store Manøvres over de forskjellige Armeecorpser. Fra de Spanske Oprørscorpser haves ingen Efterretning. De gjøre aldeles ingen Bevægelser. — Blandt de Poster i Saragossa, som de Franske Tropper have erobret, var ogsaa Inqvisitionspaladset. I sammes underjordiske Hvelving fandtes mange Fanger, som ere blevne Offre for den skrækkeligste Despotismus og som de Franske Soldater have bortført i Triumph. Adskillige Spanske Provindser skulle have vægret sig ved at optage de Engelske. Det hedder, at Oprørerne med det første skulle angribes med Magt fra Tudela og Battiera Kanten, i la Rioxa og fra Asturien, hvor Block, een af Oprørsgeneralerne, commanderer. — Kongen af Holland har befalet, at alle Reisende, uden Forskjel, der ankomme fra Engelland eller noget af Engelske Tropper besat Land eller Colonie, og som hverken kunne tilbageviises mere eller tilbagesendes med det Skib, der bragte dem, skulle strar, efter deres Ankomst, bringes over Grændserne. Det skal derhos paa det alvorligste betydes dem, ikke at lade sig see mere paa Hollandsk Grund. Alle fra ovennævnte Lande og Colonier kommende eller didhen bestemte Breve skulle strar, efter at de ere blevne anholdte, brændes. — Fra London skrives under 30 Aug., at den Hannoverske Legion, forstærket af Anstruthers Division, er afgaaet fra Plymouth til den Spanske Kyst. Hovedet for Insurgenterne, Adm. Apodace, er ankommen til London. Insurrectionsjuntaen i Asturien har en Garde af 500 Mand. De fornemste Hoveder for de Spanske Insurgenter ere: Generalerne Castanhos, Palafox, de la Cuesta, Cevellon, Llamos, Coro og Oberst Echerion, men der hersker ingen Enighed imellem dem.

Udenlandske Efterretninger.

Baltisch-Port, d. 16 Sept. Siden den forenede Engelsk-Svenske Flaade af 25 Seilere, hvoraf 16 Orlogskibe, under Commando af Admiralerne Saumarez og Nauckhoff, har lagt sig uden for Havnen for at blokere vor her indløbne Flaade, have vi daglig seet vigtige Tildragelser imøde. Vore Skibe bleve aftaklede og lagt i Linie tæt under Landet, de nederste Batteriers Canoner bleve udtagne paa den ene Side og satte i Land, for dermed at besætte Land-Batterier. I denne Stilling forventede vi Fiendens videre Operationer. Adm. Saumarez sendte en Parlementair herind, endnu førend vore Forsvarsanstalter vare fuldførte, som tilbød vor Admiral ubehindret at afseile til Cronstadt med den halve Deel af Skibene, naar han til den forenede Flaade vilde udlevere den anden halve Deel, hvorpaa vor Admiral ikkun svarede: "at han langt hellere med egen Haand vilde sætte Ild paa sin hele Flaade." Da dette Forsøg ikke lykkedes, bleve endeel af Fiendens mindre Fartøier indrettede til Bombeskibe og vore Batterier i tre Dage hæftigt bombarderede, men uden nogen synderlig Virkning. Imidlertid var Søministeren Adm. Tschitchagoff ankommen hertil, for selv at bestyre Forsvarsanstalterne, og da Vinden ikke tillod Fienden at gjøre noget formeligt Angreb med sin hele Styrke, saa have vi seet os i Stand til at fuldføre vore Batterier. Af disse have vi nu 15, som ere deels besatte med Canonerne fra vore Linieskibes nederste Batterier og deels med svært Skyts, som er hidført fra Reval. Vi ansee vor Flaades Stilling nu for aldeles betrygget, og kunne saameget snarere vente at see os deblokerede, som 3 Svenske Linieskibe allerede have maattet forlade den combinerede Flaade, fordi deres slette Tilstand ikke længere tillod dem at holde Søen, og de Engelske Skibe yttre desuden en saa særdeles Frygt for disse Vande, at de ved hvert Vindstød lette Anker og søge rum Søe.

St. Petersborg, d. 16 Sept. De Danske Søeofficierer, som vare ombord paa den fra Reval udløbne Russiske Flaade, ere, da samme nu aftakles i Baltisch-Port, den 15 f. M. vendte tilbage til St. Petersborg. — Den forhen værende Russiske Gesandt i Stockholm, Hr. v. Alopæus, er undervejs fra St. Petersborg, for at overbringe Hs. Maj. Kongen af Dannemark de store Insignier af den Russiske St. Andreas-Orden.

Det er Skilderiet en kjer Pligt at bekjendtgjøre patriotiske Foretagender, som vil gavne Nu- og Fremtiden. Af den Art er det Selskab, som har dannet sig i Aggershuus Stift, under Navn af Selskabet for Aggers Sogns Vel, og har til Formand den bekjendte virksomme Patriot John Collett. En Mand, som fortjener begge Kongerigers udmærkede Høiagtelse for den Iver, hvormed han stræber i sin Omegn at fremme et bedre Agerbrug, og for den Deeltagelse han viser i vore tappre norske Krigeres Providering.

Selskabets Formaal er: "efter Evne at medvirke til Aggers Sogns Vel", saavel i "sædelig" som "oeconomisk" Henseende. Ved det "Første" forstaaer man: at enhver af Selskabets Medlemmer bidrager efter Evne og Leilighed, ved Tale, Opmuntring, og ethvert humant Middel, til Orden, Sædelighed, og en god Opdragelses og Oplysnings Fremme i Almindelighed; og ved det "Andet" forstaaer man: at bidrage til at fremme en bedre Jorddyrkning, Husflid, og paa Stedet passende Fabrikindretninger. — Til at fremme den første Deel af dette dobbelte Formaal, vil enhver tænkende og retskaffen Mand selv vide, og vælge de passende Midler. Til Opnaaelsen af dets anden Deel, ville følgende Midler fortrinligen kunne bidrage: A. I Henseende til Jorddyrkningen: a) Anskaffelsen af de simplere men hensigtsmæssige Agerdyrkningsredskaber til billige Priser, og deres Overladelse til Almuen uden Fordeel. b) Anskaffelse af alle Slags bedste Sædekorn og Potatos, saavel fra Selskabets Medlemmer som Fremmede, ligeledes til billige Priser, samt for ogsaa at overlade til fattige og værdige Jorddyrkere i Sognet for Indkjøbspris. c) Oplysninger om, hvor det meeste, bedste, vægtigste og reneste Sædekorn er avlet, ei i Forhold til Udsæden, men efter Arealet; om Jordbundens Beskaffenhed, Behandlingsmaaden o. a. d., til oplysende Exempel. Disse kundgjøres i Selskabet, for derefter at udfinde, hvorledes Almuen rettest kan bibringes Kundskab om Fremgangsmaaden. d) Bestræbelse for at faae den skadelige Braatebrænden aldeles afskaffet. e) Opmuntring til Bruget af alle Slags Bælg-, Rod- og Foder-Frugter, hvorved Jorden bedre beredes til at frembringe en større og ædlere Afgrøde. f) Opmuntring til Haveanlæg for Frugttræer og Kjøkkenurter, saavelsom til Indsamling af Planter, tjenlige til Fødemidler, i Apotheker og til Farverier. g) Bestræbelse for at forskaffe en forbedret Art af Heste, Qvæg, Faar, Sviin og andre nyttige Huusdyr, samt for at bibringe Almuen Kundskab om den rette Behandlingsmaade af samme. B. I Henseende til Husfliden. a) Anskaffelse af god, udsøgt Uld og Liin til billige Priser, for at overlade Almuen efter eget Indkjøb. b) Anskaffelse af forbedrede Hegler, Rokke, Karder, med mere dertil hørende. c) Vedtagelse mellem Selskabets Medlemmer, ei allene selv, men deres Koner, Børn, Familie og Tjenestefolk, at benytte Norske, og helst hjemmegjorte, Tøier til Klæder, — endog paa Festdage, — Lærreder og Dreiler, Senge- og Gulv-Teppener, saavelsom Tøier, tjenlige til Gardiner, Stole- og Sengebetræk m. m.; altsaa at kjøbe saa lidet muligt udenlandsfra af de Fabrikater, som her af indenlandske Produkter kan tilveiebringes. d) Antagelse af en god Husmoder, af hvem unge Fruentimmer kunne underviises i Husholdningsvæsenet. C. I Henseende til Fabrikindretninger: Erhvervelse og Udbredelse af nøiagtig Kundskab om Forbedringer i Maskiner, Redskaber og oekonomiske Indretninger ved nyttige Brug og Fabriker.

Selskabets Indtægter og Udgivter: Indtægter: a) Indtrædelsespenge, der bestemmes til 5 Rdlr. b) Aarligt Bidrag, der bestemmes til 3 Rdlr., og erlægges forud, nemlig i hvert Aars Octobermøde for det hele Aar. c) Gaver og Legater fra Medlemmerne eller andre Patrioter. d) Hvad der maatte indkomme ved Fattigbøssen. — Udgivter: a) Indkjøb af endeel mindre kostbare Agerdyrknings- og Flids-Redskaber, f. Ex. Plove, Ahle, Spader, Hakker, Karder, Rokke, o. a. d., til Gaver for saadanne Almuesmænd, der ei ere Medlemmer af Selskabet, men, eftrr indhentet nøiagtigste Kundskab, befindes værdige til saadan Udmærkelse og Opmuntring. b) Indkjøb af Sædekorn og Potatos, for at overlade værdige og trængende Almuesmænd til Indkjøbspriis. c) Enkelte aarlige Præmiers Udsættelse efter Cassens Leilighed og Selskabets nærmere Bestemmelse. Præmierne gives saavel i passende Pengesummer, som i større nyttige Agerdyrkningsredskaber, saasom: en Engelsk Plov, en Potatos-Plov, en Jernskuffe, en Extirpator, en Scarrificator, o. a. d., samt i nyttige Bøger, Medailler, m. m.; alt overeensstemmende med den Kundskab,

man efterhaanden faaer, om de forskjellige Præmiers større eller mindre Virkning til Hensigtens Opnaaelse. d) Indkjøb af Bøger og periodiske Skrifter til Brug for Selskabets Medlemmer, saavelsom til Laanebøger for Almuen. e) Indkjøb af Forsøg-Gaarde. f) Leie af Værelser til Samlingssted. g) Trykningsomkostninger og Skrivmaterialier. h) Løn til Selskabets Bud, med flere mulige Udgivter.

Fortegnelse over Præmier, udsatte af Selskabet. A. "En Engelsk Plov, forfærdiget paa Ullevold efter Smalls Chain-Plough", for den Bonde, der, i Aaret 1808, af øde og forhen ubrugt Jord, ved hensigtsmæssig Udtapning af Over- og Under-Vand, Steenbrydning og Rodhugning, opdyrker det største Areal, ei under 6 Maal. B. "En Harv af forbedret Indretning", for den Bonde, der, i samme Aar og paa samme Maade, samt af lige Jord, opdyrker ei mindre end 4 Maal. C. "En Ahl, af de paa Ringeriget brugelige", for den Bonde, der, i samme Aar, paa samme Maade og af lige Jord, opdyrker ei mindre end 2 Maal. D. "En Potatos-Plov, forfærdiget paa Ullevold efter en forbedret Plan", for den Bonde, der i Aaret 1808, frembringer den største Avling af bedste Slags Potatos, ei mindre end 50 Tønder. E. "En mindre Dito, af forbedret Indretning", for den Bonde, der i samme Aar, og af samme Slags, frembringer den næststørste Avling, ei mindre end 25 Tønder. F. "En Norsk Plov med 2de Hjul, af de i Bærum brugelige", for den Bonde, der, i Aaret 1808, avler den største Qvantitet af bedste Slags Hør eller Liin, ei mindre end 25 Bismerpund samfængt. G. "En mindre Dito af forbedret Indretning", for den Bonde, der i samme Aar gjør den næststørste Avling af samme Slags, ei mindre end 12 Bismerpund samfængt. H. "En Jernskuffe, forfærdiget paa Ullevold, der bruges med 2de Heste, og er særdeles tjenlig til at udkjøre Gjødsel, Rende- og Damfyld", for den Bonde, der, i Aaret 1808, samler den største Mængde Myrjord og anden Blanding, tjenlig til Gjødselforøgelse, ei mindre end 300 Kjærrelæs. I. "En Træskuffe, beslaaet med Jern, af samme Slags og til samme Brug", for den Bonde, der, i samme Aar samler den næststørste Mængde af bemeldte Blanding, ei mindre end 200 Kjærrelæs. K. "En Ahl, af de paa Hedemarken brugelige", for den Bonde, der, i samme Aar, samler den 3die Størrelse af attermeldte Blanding, ei mindre end 100 Kjærrelæs. L. "En Vævstoel og en Rok, af forbedret Indretning", for den af Bondestanden, der i Aaret 1808, tilvirker den største Mængde af bedste og smukkeste uldne Tøier; saasom: af finere Vadmel, ei mindre end 20 Alen; af grovere dito, ei mindre end 40 Alen; af finere Værken, tjenligt til Væstetøier, ei mindre end 12 Alen, og af grovere dito, ei mindre end 30 Alen. M. "En Skotrok med 8 Sneller, og Karder af fabrikmæssig Indretning", for den af Bondestanden, der, i samme Aar, tilvirker den næststørste Mængde af alle ovenbenævnte Sorter, ei mindre end Halvparten af de anførte forskjellige Qvantiteter. N. "En Vævstoel med 4 Skeder af forskjellig Bredde", for den af Bondestanden, der, i samme Aar, tilvirker den største Mængde af bedste linnede Tøier; saasom: af Lærred, ei mindre end 60 Alen, og af Strie, ei mindre end 100 Alen. O. "En udmærket god Rok og en Garnvinde, indrettet tillige til Hæspetræe", for den af Bondestanden, der, i samme Aar, tilvirker den næststørste Mængde af bemeldte linnede Tøier, ei mindre end Halvparten af de anførte forskjellige Qvantiteter. P. "En Mahognie eller Elfenbeens Bomulds-Rok, og en Baandstoel" for den, udenfor Bondestanden, der, i samme Aar, ved Opmuntringer, og Udlevering af fornødne Materialier, fremmer det største Spind i Sognet. Q. "Sex forskjellige Uld- og Bomulds-Rokke", for ligesaa mange Børn, af Bondestanden, under 12 Aar, der i samme Aar, 1808, beviisligen udmærke sig ved det meste og bedste Spind.

Selskabet har allerede publiceret 3de smaa Afhandlinger: den ene om Kornplantning, den anden om Høravl, og den tredie om raa Ulds Behandling under Tilvirkning af uldne Tøier. De to første ere skrevne af J. Collett, og den sidste af Fabrik-Assistent Kock. De ere alle paa Selskabets Bekostning til Trykken befordrede i dette Aar. Det vilde glæde Anmelderen meget, om lignende patriotiske Selskaber til Agerdyrkningens og Konstflidens Fremme maatte finde Sted i vore Danske Provindser.

Liebau, d. 22 Sept. n. St. I vor Handel vedvarer endnu den samme Uvirksomhed. Da Beholdningerne af Colonialvarer ere betydelig formindskede og ingen ny Tilførsel deraf erholdes, stige disse Artikler, især Sukkeret, mærkelig i Prisen. Den med Colonialvaarer senest hertil ankomne Amerikaner har ei erholdt Tilladelse til at losse, paa Grund af, at hans Papirer ei ere befundne i behørig Orden.

Riga, d. 21 Sept. n. St. Igjennem det Kongl. Commerce-Collegium er under 20 Augusti d. A. udfærdiget en Ukase af følgende væsentlige Indhold: Under de nærværende Krigs-Omstændigheder holde Vi det for nødvendigt, at de til Rusland ankommende fremmede Varer maae være forsynede med Attester for, at de ei ere producerede i de Lande, med hvilke Rusland er indviklet i Krig. I denne Henseende befale Vi følgende: 1) I Overeensstemmelse med Forordningen af 8 April 1793 skal alle de fra fremmede Lande til Russiske Havne bestemte Fartøier være forsynede med Attester for, at deres Ladninger ei bestaae i Producter fra Engelland eller Sverrig, eller fra disse Landes Colonier. De til Vor Landgrændse ankommende Varer maae ogsaa være forsynede med deslige Attester. 2) Dersom der i den Stad, hvorfra Ladningen expederes, befinder sig Russiske Consuler, maae saadanne Attester være udstædte af samme, i modsat Fald derimod af Øvrigheden paa et saadant Sted. De af Øvrighederne udstædte Attester maae i de Stæder, hvor der er Russisk Gesandtskab, være attesterede af samme. 3) Alle de udenlandske Varer, der ei ere forsynede med deslige Attester, maae ei komme inden for Ruslands Grændser, men tilbagesendes i den fastsatte Termin. De Skibe, der maatte tilføre deslige Artikler, maae ei indlade Russiske Produkter. 4) Disse almindelige Regler gjelde hverken for de Tyrkiske og andre Asiatiske Landes Producter, der indføres til Havnene ved det sorte, asovske og caspiske Hav, ei heller for dem, der tilføres paa den hele Landgrændse, hvor de Astrachanske, Orenburgske og Kjächtaiske Tarifer existere. Ingen Attester maae fordres i Henseende til disse Varer. 5) Disse Forholdsregler skulle fra 1ste Januarii 1809 sættes i Kraft. — Den for den Preussiske Regjerings Regning her indkjøbte Qvantitet Kornvare, er bleven tilladt at udskibes. Portoen af alle til fremmede Lande bestemte Breve er her bleven forhøiet. Efter denne Forhøielse beløber den sig til Hamborg til 73 Ferdings pr. Lod.

Kønigsberg, d. 23 Sept. Nogle fra Bourdeaux og Gothenborg ankomne Skibe ere blevne oplodsede til Pillau, men har endnu ei erholdt Tilladelse til at losse. De Preussiske Statspapirer begynde at forbedre sig. Tresor-Beviserne staae her for nærværende Tid i 60 og Byens Obligationer i 30. Adskillige Skibe ere her paa nogen Tid blevne solgte til Riga, Liebau og Memel. — For Rug forlanger man for nærværende Tid 300 Fl. pr. Læst. — I smaae Fartøier bliver der i denne Tid udskibet herfra en temmelig betydelig Mængde Potaske, Hamp og flere deslige Artikler til Elbing, hvorfra de igjen gaae strømværts til Tydskland *). En Deel af disse Artikler forsendes fra Tydskland igjen til Frankrige. Især har Udskibningen af Potaske til Elbing været meget betydelig. Den skal allerede beløbe sig til en Værdie af 900,000 Fl. Preussisk Courant.

*) Elbing-Floden, hvorved Staden Elbing ligger, staaer ved en Canal i Forbindelse med Nogat, den høire Arm af Weichselen. Denne sidste Flod er ved Netz-Canalen sat i Forbindelse med de seilbare Floder: Netze og Warthe, der løbe ind i Odern, som ved Canaler igjen staaer i Forbindelse med de ud i Elben løbende Floder.

Ved Auctionen paa Børsen solgtes i Dag ordinair Caffe for 6 Mk $1\frac{1}{2}$ ß. til 6 Mk. $2\frac{5}{8}$ ß. og bruun Sirup for 12 Rdlr. 24 ß. til 12 Rdlr. 64 ß. til Udførsel. Til Forblivelse endnu desuden 8 PC. Told.

Forklaringen over den mørke Tale i forrige Numer er en Auction.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere; det tilbringes Subskribenterne og betales quartaliter med 6 Mk. Subskriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, boende i store Helliggeiststrædet No. 144.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 2.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 15 October, 1808.

Minde
over
Høisalig Kong Christian den Syvende,
høitideligholdt Søndagen den 9de October 1808
i det Kongelige Musikalske Akademie.

Texten af Hr. N. T. Bruun. Musiken af Hr. Concertmester Schall.

Chor.

For en Fader, for en elsket Ven
Dannerigets tunge Taare flyder!
Brat rev Dødens grumme Engel hen
Dig, som Himlens Salighed nu fryder!
Christian! vend Dit Øie til Dit Land:
see, det græder! hør dets Veemodsklage!
Fjern fra os Du endte Dine Dage!
ei Din Grav vor Taare væde kan!

Recitativ.

O Held ham! Held ham! o, hans Søvn er sød!
ei Brag af Vaaben for hans Øre lyder!
Fred er hans Slummer! Fred var alt hans Liv!
Velsignelser ledsaged ham til Graven!
Ei ved hans Krone klæber Borgerblod;
nei! til sin Søn han reen den efterlader.
Vor Christian! denne Roes er evig skjøn!
det er en Laurbærkrands, som aldrig visner!
O, hør! Dit Folk forbander Albion,
og raaber: "Vee! uddreven af sin Rede
"sank Fredriks Fader under Sorgens Vægt!" —
Paa tvende elskte Rigers Fremtids Skjebne
i Dødens Time han sit Øie fæsted;
men Danmarks Skytsaand peged paa hans Søn;
let blev hans Hjerte! Engelen forjætted:
"Han, som i Live var Din Støttestav,
"skal kjæmpe for Din Hævn og Danmarks Ære!" —
Velsignende sin Søn, sit Folk, sit Land,
til Himlens Fred indslumred Christian.

Aria.

Elskte Skygge! som omsvæver
Dine Rigers Moderkyst,
o! Dit Minde blandt os lever
dybt indgravet i vort Bryst!
Af en Broders Haand Dit Hjerte
modtog Dødens grumme Slag:
Bretlands Olding! Christians Smerte
hævnes vil ved bittre Nag! —
Arme Negers Slavelænke
faderlig han sønderbrød;
Vold tør ei Naturen krænke;
Ingen her til Træl er fød!

Recitativ.

To Rigers Fader, Bondestandens Ven,
Vor Freds Beskjermer, Musernes Opliver,
han unded Fryd og lindred Armods Nod,
han elsked Danmark — og han gav det Fredrik!!
Modtag, Henfarne! dets Erkjendtlighed!
Bed Gud for os om Hævn og Hædersfred!

Duet.

Første Stemme.

Kom, Fred, tilbage — men med Ære!
For Feide, end en skjændig Ro.

Anden Stemme.

Vi hver en Byrde freidig bære,
thi Kraft og Mod iblandt os boe!

Første Stemme.

Om Dannerkongens Grav var Mørke!

Anden Stemme.

Hans Lande kued Rovervold!

Begge.

Vi seire skal ved Borgerstyrke!
Retfærdighed er Danmarks Skjold!
Ja! Himlen vil skjenke os Seier,
thi, Fredrik! Dit Banner kun vaier
for Ærlighed, Troskab og Mod;
Dig offrer hver Borger sit Blod!

Chor af Fruentimmer,

(som bekrandse Christian den 7des Urne med Cypresser).

Med Cypresser Christians Urne pryder,
Danmarks Taarer trille paa den ned!
Ham vi offre vor Erkjendtlighed,
og hans Søn vor Kjerlighed vi byder!

Chor af Mandfolk,

(som slynge en Egekrands om Frederik den 6tes Buste).

Borgerkrandsen Fredriks Isse smykke!
Ildig flyde ved hans Grav vor Graad!
Danmarks første Mand i Raad og Daad,
længe lev til Fædrelandets Lykke!!!

Vi ere alle Mennesker.

Da Plato engang vilde forklare sine Tilhørere hvad et Menneske egentlig var for et Væsen, sagde han: "det er et tobenet Dyr uden Fjer." Spottegjøgen Diogenes troede at gjendrive Philosophens Paastand ved at plukke Fjerene af en Høne og jage den ind blandt hans Tilhørere med de Ord: "seer her Platos Menneske!" Diogenes havde virkelig stor Uret, og hans Spot beviste her aldeles intet. Plato kunde med lige saa stor Føie sige, at et Menneske, blot som Menneskedyr betragtet, er et tobenet Dyr, uden Fjer, som Naturgrandskerne i de nyere Tider godtgjorde, at Ourang-Outangen er det Dyr, som Mennesket ligner meest i Udseende og Skabning, og altsaa kunde kaldes dets Formand i Skabningens Række.

I hele Sproget gives der ingen tvetydigere Talemaade end den: "vi ere alle Mennesker." Ja, Platoniske Mennesker, det vilde sige: tobenede Dyr, uden Fjer, ere vi alle, men Mennesker i Ordets store og høie Forstand ere kun saare faa.

Intet er vanskeligere og intet er lettere, intet større og intet ubetydeligere, end at være et Menneske. Man behøver kun at anstille en Sammenligning imellem en Newton, som trænger ind i Naturens lønligste Helligdomme, og en Pescheræher, der neppe kan tælle til fem, for at overtyde sig om denne Sandhed.

Men denne store Forskjel mellem Menneske og Menneske uagtet, troer dog enhver, at han er et Menneske. Det unyttigste Menneskedyr mener, at staae paa samme Hylde som den meest udviklede

og forædlede Mand, der har bidraget til sin hele Slægts Lyksalighed.

Gaae vi hen paa Kirkegaarden, og see de Samlinger af forhenværende Mennesker, man der gjemmer, saa studser man over den uhyre Mængde. Alle have de engang gaaet paa to Been ligesom vi, talet ligesom vi, og virket hver paa sin Viis ligesom vi. Men man gjennemgaae deres Liv, undersøge hvad de egentlig have virket, og man vil finde, at en eneste stor og overordentlig Mand, ved at opfylde sin sande Bestemmelse som Menneske, har bidraget mere til Verdens Lykke end hele den talløse Vrimmel, hvis Levninger her smuldre i Graven. — Jeg taler her ikke om dem, som enten Fødselens eller Tilfældets blinde Lykke har gjort til saa overordentlige Mennesker, at Hykleriet stundom endog kaldte dem jordiske Guder. Kun de Mennesker, som ved selvvirkende Kraft og ved selvfrembragt Forædling svingede sig op til det sande Menneskes høie Rang, fortjene her at komme i Betragtning.

Naturen har givet os uendelig megen Evne til høiere Udvikling og Forædling. Hvad et Menneske alt kan, lader sig umuelig bestemme; og dets virkelige intellectuelle Kraft er hidtil for lidet prøvet, til at man med Vished skulde kunne sige om den menneskelige Aand: saa vidt skal den komme og ikke videre! Hvilket Element har det dristige Genie ikke paalagt Lænker og foreskrevet Regler? Paa Havets Bølger, i Luftens høiere Regioner og dybt i Bjergenes Indvolde seer man Mennesker virke. Men beklageligt er det, at de fleste lade Spiren til deres Storhed qvæles, uden at

sørge for dens Udvikling, og troe at være udviklede Mennesker, uagtet de endnu ikke have opsvinget sig det mindste Trin over Menneskedyrets Rang. Hvilket Paradis vilde denne Klode ikke være, dersom Menneskene følte deres store Bestemmelse, og ved bestandig Higen efter at udvikle de store Evner, som Naturen, det være nu i een eller anden Henseende, har givet dem, vilde gjøre sig værdige til Navnet Menneske? — Jeg kunde anføre her utallige Beviser paa, hvad et eneste Menneske formaaer at udrette, i hvilken Stilling i Livet, det end befinder sig.

Hvo synes vel uvigtigere end en Pottemager? Og dog gives der en Pottemager, der har stiftet ligesaa megen Nytte i Verden som mangen en Første. Denne Mand er den bekjendte Wedgwood, hvis Steentøi og Besaltøi er udbredt over hele Verden. Han har, som Faujas i sin Reisebeskrivelse siger, gjort sig til Herre over Ilden, ved at opfinde en Hedemaaler til at bestemme og fremtvinge den Grad af Styrke den behøver; han fremtryller i sine Former og Figurer det gamle Grækenlands længst hensvundne Konstold og Konstfærdighed. Af hans Arbeider, som have en skuffende Lighed med Levningerne fra Oldtiden, sendes hele Skibsladninger, ikke allene til hele Europa, men ogsaa til Ost- og Vestindien. Hans udviklede Genie og store Aandsforædling er bleven til en rig Næringskilde for mange hundrede Mennesker. Og denne Mand var født i den allersimpleste Stand. Jeg kunde nævne Benjamin Franklin, der fra Bogtrykker blev en syv forenede Staters Præsident og en heel Slægts Velgjører,

men af saadanne Exempler vil man uden Møie finde nok baade i den ældre og nyere Historie.

I Staterne bestemmer man Forskjellen paa Menneske og Menneske ved Rang, Hædersnavne og Udmærkelsestegn. Denne Maade at opvække Agtelse for Mænd, som nødvendig maa nyde Agtelse, naar de tilbørligen skulle opfylde deres Kald, har sin store og umiskjendelige Nytte. Mængden har ingen Følelse for andet end det Sandselige og i Øinene faldende. Den bekymrer sig sjelden om det indvortes Menneske, naar kun det udvortes bærer Ærens Stempel. Men Philosophen agter kun hvert udvortes Værd for saavidt hans Forstand finder det svarende til det indvortes, og om han end, som Borger anseer det for Pligt, udvortes at ære Manden for Tegnets Skyld, saa veed han dog, at Mennesket aldrig kan aftvinge Mennesket indvortes Agtelse. At Mennesket æres i Mennesket er i hans Øine det første Æres- og Agtelsesbeviis paa Jorden. Vi burde ret tidlig indprænte vore Børn, at vi langt fra ikke ere alle Mennesker i Ordets ædle Forstand. Vi burde indpræge dem, at ligesom Kjærnen i en Frugt endnu ikke kan kaldes Frugt, fordi Spiren dertil ligger deri, saaledes kan den uudviklede og uforædlede Menneskeskabning ikke kaldes Menneske, fordi det spiser, drikker og gotter sig ved sit Planteliv. Til at leve som et Plantemenneske behøves der næsten intet uden Penge, thi disse ere den frugtbare Regn, der bringer Planten til at voxe og trives. Man behøver ligesom hver anden Plante næsten ikke at bevæge sig af Pletten; thi Naturen vil nok sørge for vor Vegetation.

I vore Skoler gjøre vi Ungdommen bekjendt med alle de Arter Bavianer og Insecter, der findes i alle fem Verdens Dele, men vi bryde os intet om at sige den, hvor vigtig en Skabning Mennesket egentlig er, eller ved Exempler at overbevise den om, hvor himmelhøi en Forskjel der er paa Menneske og Menneske, og hvad der virkelig udfordres til at være et sandt Menneske.

Sæbekogning til Huusbrug.

Da paa Sæbe er stor Trang, og det staaer i hver Huusmoders Magt paa Landet at virke sin egen Provision af Sæbe, ere følgende tvende Recepter til Sæbekogning optagne i Skilderiet, saaledes som de ere indsendte.

Hvid Sæbe at koge, meddeelt fra Sjælland.

Naar man har en Kjedel paa Ilden, tages 5 Skpr. god Aske, ½ Skpe. god ulæsket Steenkalk, som knuses fiint og blandes imellem Asken. Kjedelen fyldes halv med Vand, og naar Vandet da koger, kommes Asken og Kalken i; skulde saa Kjedelen ikke være fuld, fylder man den med Vand, dog saaledes, at den har godt Kogerum, hvorefter man lader den koge en god Time. Man slaaer da en liden Spand koldt Vand i, at den kan blive ret klar, og al Ilden tages fra, at den kan staae og synke. Man seer det bedst i en Sølvskee om den er klar nok, da den seer ud som ung Viin, og naar man smager paa den er den overmaade skarp og salt. Den øses da stille op i en mindre indmuret Kjedel; saasnart det begynder at blive det allermindste plumret, øses det op i Kjedeler eller Gryder, at det kan staae og synke om Natten, da man saa helder det forsigtig af, og til det, som er kommet i den store Kjedel. Haves saa Fidte-Grever, gammelt skident Fidt, som hele Aaret samles i Huusholdningen, eller Tælle, skrabet af Stagerne, da kommes alt dette i den lunkede Lud om Aftenen. Har man derimod intet af dette, maae man tage 8 til 12 Pund Tælle eller Fidt;

jo mere Tælle man tager, desto mere Sæbe faaer man, naar Luden ellers er stærk nok. Om Morgenen, naar Luden til Sæben begynder at koge, kommes 2 Pd. Tælle i. En skal bestandig staae ved Kjedelen og af og til røre i den, da den ellers let koger over. Naar den vil give sig op, da spædes den med den kolde Lud, hvoraf man derfor maae holde noget tilbage. Naar man da seer, at der ikke er mere Fidt oven paa, kommes igjen et Par Pund Tælle i, og saaledes bliver man ved til den bliver jevn som Velling; naar den har kogt 5 til 6 Timer er det gjerne Sæbe, man øser da lidt op og svaler det paa en Talerken, og kommer lidt Salt i, saa kan man strax see om den er færdig, da den i saa Fald er stiv og seiagtig. Er der saameget som 1 Tønde Sæbe, kommes ½ Fjerdingkar stort Salt i, og røres om, da den saa er færdig, og øses op i gamle Ballier eller Fjerdinger. Men vil man have den som haard Sæbe, da øses den i Kjedelen, saa meget som 1 Qvarteer tyk, og staaer til om Morgenen, da man skjær den op i store Stykker og sætter den til at tørre paa gamle Brædder i Solen, da den saa kan blive haard som hvid Kjøbesæbe. Dersom der ikke er saa meget som en Tønde Sæbe, da kommes mindre Salt i end forhen er meldt, da man hellere maae komme for lidt end for meget Salt deri. — Den bedste Aske til Sæbe, er den man faaer af gammelt frøndet Brænde. Asken, som man heraf faaer i Kakkelovnen, maae ikke rages tilbage, men ligge stille og brænde sammen i Klumper eller Kager; saadan sammenbrændt Aske er tre Gange saa stærk, som anden løs Aske, og deraf faaer man den overmaade stærke Lud samt mere Sæbe. Af de 5 Skpr. jeg brugte var de 2 Skpr. af den ovenmeldte Sort. Askeøren, som bliver i den store Kjedel, kan man slaae Vand paa og bruge den Lud at koge Garn i.

Hvid Sæbe at koge, meddeelt fra Jylland.

Til 3 Skpr. Bøgeaske tages 1 Skpe. Kalk, som blandes tilsammen og kommes paa et Byggerkar, der er forud tilberedet med Tag og Steen, ligesom til Brygning, og klædet med et Lagen. Man kommer derpaa kogende Vand, som næsten maa være en heel Tønde, da det svinder meget, og lader det staae i 24 Timer. Derpaa lader

man det langsomt løbe af Karret, og kommer det i en Kjedel, og i samme 8 Pund Tælle. Det maa da koge langsomt, under idelig Omrøring i 10 Timer. Naar man da mærker at det begynder at blive tykt, kommer man ½ Fjerdingkar Salt deri, og omrøres. Ilden tages fra at det afkøles, og kan da opskjæres.

Inden og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Helsingøer, den 14 October 1808. En Helsingøers Kaper indbragte i Gaar Morges en Prise, taget i Kattegattet. Da Vinden var skral og Strømmen ham imod, maatte han lavere sig op. Men i hvor korte Slag han end gjorde, og hvor meget han end holdt sig under Fæstningens Canoner, saa kom han dog langt nok ud i Sundet for at friste de Engelske Canonbaade og den Svenske Gallei, som menig Mand hernede qvantsviis kalde Gedebukken, til at løbe ud. Hvad enten de nu bleve forførte af det Held, de havde forleden Aften, da de, begunstigede af Mørket, kom Byen saa nær, at de kunde kaste Kugler ind i den, eller det denne Gang var deres ramme Alvor at ville udskjære Prisen, nok er det, de vare temmelig næsvise, og ingen mere end Gedebukken. Vore Canonbaade havde tillige lagt ud og rangeret sig et Par hundrede Alen fra Fæstningen. Ved deres og især ved Fæstningens velrettede Skud bleve disse Fiendens Forsøg tilintetgjorte. Skjøndt der er høieste Sandsynlighed for, at vore Kugler have gjort Virkning; thi efter et af Fæstningens Skud vendte den svenske Gallei pludselig om og søgte saa hurtig mueligt nærmeste Land, saa kan dog neppe nogen herfra bekræfte noget desangaaende, da Tilskuernes Synslinie ligger Skudlinien altfor nær. — Efterat denne lille Bataille var endt og de fiendtlige Baade vendt tilbage, letter det ene af de ved Raae liggende Linieskibe og gaaer nordefter, tagende med sig alle Canonbaadene, paa Gedebukken nær, som maaskee havde stanget Hornene af sig. Nu belavede vi os paa en alvorlig Kamp og en og anden i Flokken ymtede vel og saa smaat, at det var uforsvarligt — dem Feinde so zu irritiren. Men Skibet gik heel fredelig Nord efter og lod til ei at ænse Prisen, som imidlertid var gaaet til Ankers

ved Fæstningen. Da det gik forbi Fæstningen lagde det to Gange bak, men iagttagende Wessels:

Hor Kjære! paa sin Post om en bebæer dig,
Saa skal du frisk, om du vil lyde mig,
Bebæe ham igjen, men paa en lang Distans
Fra Posten hans.

og holdende sig klogeligen udenfor Fæstningens Skudvidde, blev der ei verlet Skud. Efterat have seilet en Times Tid nordefter, vendte det med samt sit Følge, og lagde sig i Ro paa det gamle Sted. — Prisen er efter Foregivende en Pappenborger, kommende fra Rotterdam med Muursteen og Tagsteen, og destineret til Østersøen.

Hs. Maj. Kongen foretager næste Onsdag en Reise omkring i Sjælland, og ventes om otte Dage tilbage igjen.

Der er nu truffet den Foranstaltning, at det Brænde, som ankommer til Vands her til Staden, bliver oplagt paa Brændemagazinet, men at derimod det, som indkommer til Lands, opstables paa den nyeligen indrettede Exerceerplads ved Philosophgangen.

Den 25 Sept. om Morgenen imellem Kl. 4 og 6 afbrændte Mygind Mølle i Randers Amt, med alt Tilhørende og meget fremmed Korn. Den ulykkelige Beboer med Kone og Børn, samt en gammel Stedfader paa 70 Aar, maatte halvnøgne flygte fra Alt, og fik næsten intet reddet. Aarsagen til Ildebranden vides ikke.

Vor Landsmand Malte C. Brun, som i Frankrige har gjort sig bekjendt ved den i Forening med Mentelle udgivne geographiske Haandbog, udgiver nu allene Annales de Voyages, de la Geographie et de l'Histoire &c. To Dele med Karter og Kobbere ere i Aar udkomne heraf i Paris. Foruden en stor Deel interessante Udtog af franske, tydske og engelske Skrifter, og en Mængde Bog-Recensioner, findes deri adskillige originale Afhandlinger; saaledes een af Udgiveren selv, om det Preussiske Monarkies Tilvext og Fald, og en anden, ligesaa af ham, om Svensk Finland.

Kjøbmand P. W. Rosenkilde i Stavanger har i Christiansands Avisen ladet indrykke en Indbydelse til Deeltagelse i Caperbygning. Hans rosværdige Hensigt med denne Bygning er at forskaffe fattige Arbeidsfolk, som han tildeels selv har brugt til en Caperbygning paa 44 Kjøl, noget Arbeide, og han tilbyder sig, selv at tage Deel i den Caper, der bygges.

Grev Moltke, som har overbragt Keiser Alexander Dannebrog-Ordenen, har faaet af Keiseren foræret en Daase med Høistsammes Portrait og rig besat med Brillanter.

Hs. Maj. Kongen har under 10 d. M. allernaadigst befalet, at Elefant-Ordenens Insignier igjennem den Danske Commissair Kammerjunker Levetzau tilstilles den Keiserl. Franske Rigsmarschal Prinds Ponte-Corvo.

Ligeledes har Hs. Maj. under 13 s. M. benaadet Kammerherre, Amtmand Grev Danneskiold Samsøe med Dannebrog-Ordenens Storkors.

Næstkommende Mandag foretages Døbe-Acten med den unge Prinds.

Af et Forhør, som er holdt paa Cronborg Fæstning over nogle Danske Krigsfanger, som d. 2 d. M. ved en Engelsk Parlementair bleve afleverede i Sundet til den ham i Møde komne Søeofficier, erfares følgende angaaende vor Brig Fama's og Kongejagten Søeormens Fægtning med de Engelske Skibe, som ved Nyborg understøttede de Spanske Troppers Flugt den 11te Augusti: Af ovennævnte Krigsfanger ere 8 tagne med Kongebriggen Fama og 6 med Kongejagten Søeormen ved Nyborg; de berettede, at de først om Morgenen opdagede at Fæstningsværkerne vare besatte af Spanske Tropper, men de ahnede dog ingen Fiendtligheder, forend en spansk Officier kom ombord og begjerede af Lieutenant Rasch, at han skulde lade dem ubehindret passere ud af Havnen, hvilket Lieutenanten afslog. Der kom derpaa en Skrivelse fra Chefen for de Spanske Tropper, med Trudsel om at tvinge dem, og en Parlementair fra de Engelske Krigsskibe bragde samme Opfordring; men Lieutenant Rasch afviste dem begge. Han kaldte Folkene op, fortalte dem hvad der var passeret og spurgte, om de som brave Danske Mænd vilde staae ham bi, hvortil de alle eenstemmigen viiste Lyst og Mod. De bleve derefter angrebne af en Bombefregat, en Brig, 5 Canonbaade og 4 Barcasser samt Fæstningens Batterier, og maatte efter ¾ Times Kamp give efter for Overmagten. De mistede 1 Mand og havde 11 Saarede.

Postefterretninger.

Spanien. Det Spanske Corps under General Blacke er d. 20 Sept. rykket ind i Bilbao. Den Franske Garnison af 1200 Mand havde forhen trukket sig tilbage til Mondragone. Alle constituerede Authoriteter, alle i Bilbao bosatte Franske og Familien Massaredo have forladt Staden førend Oprørernes Ankomst. Man troer, at man her har lagt en Snare. Hver Time ventes Efterretning om de Bevægelser, Marchal Bessieres gjør. Spanierne synes at ville gjøre et Angreb paa hele

den Franske Linie, hvilket imidlertid vil bekomme dem ilde. Marchal Ney, der kommer dem i Forkjøbet, er med 33,000 Mand og 80 Canoner marcheret Gener. Castannos i Møde. Marchal Moncey har vendt sig til en anden Side, for at falde ham i Flanken. — Erkebispen af Toledo staaer i Spidsen for Regentskabet; Florida Blanka i Spidsen for de indenlandske Anliggender, Cuesta bestyrer Krigsvæsenet, og Castannos er Overgeneral. Palafox er i Strid med denne og handler uafhængig. Foruden disse ere Cavallos, l'Infantado, Govellanos og Saavedra Hovedanførere for den Spanske Opstand. Til d. 23 Oct. skulle endnu 26,230 Franske, hvoriblandt 900 Artillerister, indtræffe i Bayonne, og indtil November Maaneds Begyndelse skulle endnu 100,000 Mand ankomme paa de Spanske Grændser. — Petersborg. Efter en Befaling fra Søministeren er d. 22de f. M. lagt Beslag paa alle Skibe i Cronstadt. — Hr. Alopæus er det blevet overdraget, at overbringe H. K. Danske Majestæt St. Andreas Ordenen. — Ved en Ukas er det bleven befalet, at der til Armeens og Flaadens sædvanlige Complettering skal i hele Riget udtages af 500 Sjele 5 Recruter, hvilket skal tage sin Begyndelse d. 1 Nov. og være tilendebragt d. 1 Jan. n. A. Ved denne Recrutering tilveiebringes et Antal af 100,000 Mand. — Søministeren Admiral Tschitschagow er kommen tilbage til Baltisk-Port. Han har føiet der saa gode Forsvarsanstalter, at den langt overlegne Engelske og Svenske Flaade holdes i en lang Frastand fra den Russiske og ligger til Ankers lige for Baltisk-Port. Adskillige Forsøg at skade hiin ere mislykkede. — Østerrige. En Courcer fra Constantinopel har bragt den Efterretning, at en Engelsk Flaade er gaaet igjennem Dardanellerne og har lagt sig i Constantinopels Havn; at den ny Storvizir har ladet alle det Tyrkiske Riges Store fra Asien, Syrien ic. indkalde, for at raadslaae med dem, om Midler til at afvende de Farer, der true det Tyrkiske Rige. — Stænderne i Ungern have ikke allene bevilget, aarligen at complettere Regimenterne, men ogsaa desuden at stille den første, anden og tredie Reserve, hvilket ialt vil udgjøre 36,000 Mand. De ere tillige villige til at stille 80,000 M. permanente Insurrections-Tropper, nemlig 50,000 M. Infanterie og 30,000 M.

Cavallerie, og strax at organisere samme. — Den i Moldau under Fyrsten Prosorrowsky staaende Russiske Armee har nylig faaet saa stor Forstærkning, at den nu anslaaes til 80,000 Mand. — Bayern. Endnu vides ikke det mindste angaaende de 3 Bayerske Øvelses-Leires Bestemmelse. Der er givet Befaling, at holde 600 Vognheste i Beredskab. — Sverrig. Feldtmarchal Klingspor har nedlagt Commandoen over Armeen i Finland, og den er bleven overdraget til Gen. Klerker. Fra Baltisch-Port berettes under d. 10 Sept., at man hidtil har fundet det umueligt, at angribe den der liggende Russiske Flaade. Paa begge Sider af Havnen er der anlagt meget stærke Batterier. Den Russiske Flaade ligger ganske nær ved Strandkanten og har indtaget sine Seilstænger og Topmaster. Den Svenske og Engelske Flaade kaster ofte Bomber paa Baltisch-Port, hvorved et Krudtaarn d. 5 Sept. fløi i Luften. Den Engelske Escadre bestod af 6 Linieskibe og 9 Fregatter og Cuttere. — Adm. Saumarez har affendt en Escadre til Vandene ved Cronstadt. — Engelland. Gen. Baird er d. 15 Sept. afseilet fra Cork med 7000 Mand. Coventgardens Theater er aldeles afbrændt.

Udenlandske Efterretninger.

I Amsterdam er endnu intet bestemt i Henseende til det med Thee ankomne Americanske Skib. Det er kommet paa Grund og har derfor maattet losse.

I Publicisten siges, at den Svenske Regjering opbyder sine sidste Kræfter, for at gjenerobre Finland, og anvender Bestikkelser, for at stifte Oprør i Ryggen af den Russiske Armee i Finland, og derved at tvinge Rusland til at forlade det nordlige Finland. Vel har der været Gjæringer i Tavasthuus, men de ankommende friske Russiske Tropper have snart dæmpet dem.

Spanien (fortsat, s. No. 99 og 104 forrige Aarg.).

Indvaanernes vigtigste Næringsveie i Spanien ere: 1) Agerdyrkning, som, uagtet Jordbundens Frugtbarhed, er forsømt. Agerdyrkningsredskaberne ere plumpe og uskikkede, og Jordens Behandling i Almindelighed slet. Ikke heller frembringer Spanien det Korn som forbruges i Landet, men lader sig det Manglende tilføre fra Sicilien, de africanske Kyster og de canariske Øer. Fra Nordamerica

indføres en stor Mængde Meel, og fra Havnene i Østersøen Rug og Byg. Overhovedet regner man at den aarlige Tilførsel af Kornvarer beløber sig til henved 6 Millioner Rigsdaler. Tørke og sandig Jordbund ere vel og vigtige Hindringer for Agerdyrkningen, i det mindste frembringe de Provindser, som ere bedre forsynede med Vand en større Mængde Korn end de andre. Høsten falder i Slutningen af Juni, og man lader det afmeiede Korn tørres paa Skaaret, uden at binde det i Neger. I de sydlige Provindser udtærsker man det ved Muulesler, i de nordlige ved Pleilen. Riisavlen udgjør ingen ubetydelig Green af det spanske Landbrug. Catalonien og Valenzia have de største Riismarker. Den saaes her i Begyndelsen af Marts paa Agre, som ere satte under Vand. Ved St. Hansdags Tider plantes den om og i October indhøstes den. Riisen er dog hverken saa hvid, eller saa god som den østerlandske, og hvad der frembringes deraf, er kun en ringe Deel mod det, som forbruges. 2) Fædrift og Faareavl. Horngvæg lægge Spanierne sig ikke meget efter, især i de sydlige Provindser og inde i Landet. I Stedet for Komelk bruges Geedemelk og i Stedet for Smør Bomolie. Brugen af Ost er heller ikke almindelig, skjøndt visse Districter levere fortrinlig god Ost, der finde Afsætning endog i fremmede Lande. For at kunde proviantere deres Krigs- og Handelsskibe maae derfor Spanierne henvende sig til Hollænderne og Nordamericanerne, der tilføre dem en stor Mængde Smør, Ost og saltet Kjød. Mere lægger man sig efter Geeder for Melkens Skyld, og i Egnene om Byerne, især om Madrid holdes de største Geedehjorde. Svineavlen er ogsaa almindelig udbredt, især holde Indbyggerne i Alpujarosbjergene en stor Mængde Sviin. De fleeste af disse Sviin ere sorte, vilde, gaae hele Aaret igjennem i Skovene og have bløde krøllede Børster. De spanske Heste ere bekjendte for deres fiine og smukke Skabning. De foretrækkes endog i denne Henseende for de africanske. De skjønneste Heste falde i Andalusien, og det er under Livsstraf forbudet at udføre nogen andalusisk Hengst. Ikkedestomindre gaae dog en Mængde ud af Landet ved Snighandel. Det hele spanske Rytterie bestaaer af lutter Hengster, ligesom Spanierne overhovedet ikke gjør meget af Hopperne, dem de kun bruge til Bedækning og til at udtærske Sæden. I Cordova og ved Foden af Sierra Morena har

Regjeringen store Stutterier. Imidlertid har Hesteavlen aftaget i Spanien, og man lægger sig nu mere efter Muulesler. De bedste Muulesler gives i Provindsen Mancha. De avles af andalusiske Hopper, som bedækkes af den herværende Race store Esler. Men da dette Brug af andalusiske Hopper er forbudet, saa ere disse Muulesler i høi Priis, og bruges fornemmelig kun af de Rige og Fornemme. Ogsaa Udførselen af Muulesler er forbudet, og saa meget Spanierne end lægge sig efter dette nyttige Dyr, have de dog endnu ikke været i Stand til at frembringe saa mange, som Landet behøver, saa at der aarlig og især i Krigstider indføres flere hundrede Stykker fra de til Spanien nærmest grændsende franske Provindser. Vigtigst for Landet er Faareavlen, der unægtelig udgjør en af Spaniens Rigdomskilder. Den spanske Uld ansees med Rette for den fiineste, blødeste og hvideste i hele Europa. Man har fornemmelig to Slags Faar. Det en Slags drives om Sommeren fra Sletterne op imellem Bjergene og om Vinteren tilbage til Sletterne igjen. Disse Faar, hvis Uld er den fiineste og blødeste, kalde Spanierne Oveias merinas. Af dette Slags gives omtrent 5 Millioner (5,130,000 i Aaret 1801). Det andet Slags Faar er af en slettere Race, og blive stedse i samme Egn. Af disse var her 3,100,000 Stykker i Aaret 1801. Desuden gives her endnu et tredie Slags, som man kalder feede Faar. Man pleier gjerne at inddeele Faarene, især de vandrende, i Drivter, hver Drivt til 10,000 Stykker. Drivten inddeles i 50 Hjorder. Hver Hjord har en Hyrde og en Hund, og over hver Drivt staaer en Overopsynsmand, som maae forstaae Faareavlen fra Grunden og selv eie i det mindste 500 Faar i Drivten. Overhovedet regner man at hvert Faar giver 2¼ Pund reen vasket Uld, og i Aaret 1790 gav de fiinuldede Faar allene 11,250,000 Pund vasket Uld. De bedste Faar og den fineste Uld falder i Gammel-Castilien. Regjeringen selv har betydelige Skæferier, og blandt de spanske Konger have især Alfons IV. og Pedro IV. biedraget til den spanske Faareavls Forbedring og Udvidelse. Udførselen af spanske Vædre er forbudet under Livsstraf. Caniner og altslags Fjederkræ holdes i Mængde. (Fortsættes.)

Forklaringen over Logogryphen i forrige No. er Aarstallet 1808.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 3.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 18 October, 1808.

Kjøbenhavn i det nittende Aarhundrede.

(Fortsat.)

Privattheatre.

To Ting gives der, som de fleste Mennesker i deres Barndom og Ungdom søge at efterligne: det er Krigskonsten og Skuespilkonsten. Drenge, "hvis hele Krop er knap en Alen lang" ere aldrig gladere end naar de kunne lege Soldat eller anføre en Flok andre Drenge som General en Chef, og neppe have de kastet Trægeværet eller Trækaarden, førend de begynde at spille eller lege Comoedie. Den os medfødte Efterlignelseslyst yttrer sig her fra den meest paafaldende Side. Psychologen være det overladt, at undersøge den sande Grund dertil; men det synes imidlertid at vidne om, at Herskesyge og Attraaen efter at synes hvad man virkelig ikke er, det er med andre Ord, Forstillelsessyge, er een af Menneskets tidligste Drivter. Den sande Kjender vil blandt Drenge, der lege Krig, maaskee ligesaa let kunne opdage den tilkommende Hærfører, som blandt skuespillende Ynglinge den tilkommende fortrinlige Skuespiller. Preussens store Friedrich forudsaae allerede i sin legende Sønnesøn den tilkommende standhaftige Regent *).

Havde Holberg levet i vore Dage, saa vilde Kjøbenhavns Privattheatre neppe undgaaet hans revsende Satire. Vi havde da faaet et Lystspil over dette Emne, som baade havde moret og gavnet. Man kan næsten ikke tænke sig noget mere comisk end et Kjøbenhavnsk Privattheaters Stiftelse og Organisation. Nogle unge Mennesker faae det Indfald at oprette et saakaldt dramatisk

*) Da den nuregjerende Konge engang som Barn spillede Bold i Friedrich den Andens Nærværelse, opfangedes Bolden just af den gamle Konge, som sad i sin Lænestoel og morede sig over sin tilkommende Tronarvings barnlige Virksomhed. Den kronede Olding vilde for Spøg ikke give Prindsen den igjen. "Giv mig min Bold, siger ieg, Deres Majestæt!" raabte den unge Prinds i sin Uskyldighed med alvorlig Bestemthed og stampende med Foden. "Naa da" svarede Friedrich smilende: "Du vil sikkert ikke lade Dig fratage mit Schlesien," og slyede ham Bolden igjen.

Selskab, men en Garderobe og Machineriet koste meget, og Penge til at bestride Omkostningerne mangler man. Hvad har man altsaa at gjøre? Man vælger Smalhans til Garderobeforvalter og Machinmester. En ci-devant Kjelder eller et ci-devant Loft leies og indrettes til et Theater. Nogle Gaasestier, som kaldes Loger, bygges for Damerne, og adskillige Rammer, som kaldes Coulisser, betlines med Papir og bemales af et af Selskabets Medlemmer, (som, for at lægge sin selskabelige Iver for Dagen, paatager sig dette Arbeide gratis) med Fjelde som Myretuer, Huse, hvis Tag naaer Skuespillerne til Skuldrene, Grantræer, der snarere ligne Feiekoste end Træer, og Sole og Maaner, der see ud som Pandekager. For at tilreiebringe en Garderobe kjøber man alle de gamle Klæder, Alonge- og Hør-Parykker af alskens Caliber, som kunne overkommes, og hvad der ikke kan faaes gammelt anskaffes fra ny. Grever og Baroner maa lade sig nøie med Klæder af grov Tamis, og Konger og Helte maa tage til Takke med Hjelme af Guldpapir og Tagor af jydsk Vadmel. Denne Pjaltesamling kaldes Garderobe, og dens Bestyrelse overdrages til een af Selskabets Honoratiores. Naar nu alting saaledes er fix og færdigt, og Selskabet har faaet sine Love, sin Lovcommission, Direction, Justitssecretair ꝛc., saa vælges de meest yndede Stykker til Opførsel, og Rollerne uddeles efter Directionens Bestemmelse. Sædvanlig anmasser een eller to af Selskabet enten ved Snakketalenter eller andre selskabelige Dyder sig Indflydelse og Herredom. Man vælger med Flid nogle Klodrianer til Direc-

teurer, som hverken kjende til Stykkernes eller de spillende Personers Værd, og som sætte deres Navn under Resolutioner, hvis Indhold de neppe vide. De vigtigste og bedste Roller uddeles, ikke efter personlig Duelighed, men efter de Fortjenester, som vedkommende Medlemmer have erhvervet sig ved at interessere sig for Selskabets Bedste og gjøre store og betydelige Opoffrelser. Exempli gratia: den, som har foræret Garderoben en Kjole, Vest og Buxer til en Jeronimus, kan altid gjøre Regning paa at faae de første Roller; den, som derimod kun har givet en Alongeparyk, maa lade sig nøie med en mindre vigtig Rolle. Jo betydeligere Opofrelser, des vigtigere Roller. Men aldrig saasnart er et saadant Selskab blevet til et Selskab, førend der opstaaer Partier, Cabaler og Intriger. Disse yttre da ikke allene deres Virkninger i Forsamlingerne, men endog bag og paa Scenen. Jeg har engang seet begge Vennerne i Venskab paa Prøve, saaledes baxe hinanden bag Coulisserne, at deres Venskab ikke udholdt Prøven og Stykket maatte afbrydes midt i Spillet. Den, som ikke selv har været Medlem af saadanne Selskaber, kan umuelig gjøre sig et rigtigt Begreb om alle de latterlige Optrin, man der er Vidne til. Jeg har seet Karle, der holdt 72 Tommer og derover, spille Børnenes Rolle i Menneskehad og Anger; jeg har seet en Jonas i Vonner og Vanner, som var et Hoved høiere end hans Fader Snydenstrup, kort, jeg kunde skrive et heelt Vademecum over alle de Pudseerligheder, vore Privattheatre give saa rigelig Stof. — Men dette gjelder imidlertid ikke om alle Kjøbenhavns Privattheatre. Der baade har

været og er endnu enkelte, hvor visse Roller endog udføres bedre end paa det Kongelige Theater, og som tæller Mænd af Talenter og agtbare Familier blandt sine Medlemmer. Adskillige af vore gode Skuespillere og Skuespillerinder have Privattheatre at takke for deres første Dannelse.

Der er hidtil sagt og skrevet meget om Privattheatres Skadelighed for Moraliteten; men alt hvad der er sagt og skrevet synes at være for eensidigt. Vist nok er det skadeligt for unge Mennesker, naar de af overdreven Hengivenhed til det dramatiske Væsen, forsømme og tilsidesætte nyttigere og vigtigere Ting. Men den, der som Yngling eller Mø, ikke veed at styre sine Begjerligheder, vil ogsaa, uden for dette Slags Morskab, finde Leiligheder nok til unyttig Tidsspilde, og er det ikke bedre at Sæden, naar den allerede skal spildes, spildes paa Marken, hvor den kan spire, end paa Alfarveien, hvor den trædes under Fødderne? Selv som Tidsfordriv ere saadanne dramatiske Øvelser ikke uden Nytte. Unge Mennesker lære der tidligen at udtrykke sig med Lethed; at omgaaes Folk af forskjellig Stand, og erhverve sig det fri, lette og behagelige Væsen, som bidrager saa meget til et Menneskes Lykke. Privattheatre ere en Skole, hvori der læres, hvad man i ingen anden Skole kan lære, Menneskekundskab, og uden denne er al vor øvrige Viden kun af liden Nytte. Fra en anden Side betragtet er det ogsaa høist gavnligt, at unge Mandfolk og Fruentimmer her have Leilighed til, under deres Forældres Tilsyn, at nærme sig hinanden, fatte Godhed for hinanden, og stifte Bekjendtskaber, der kunne lægge Grunden til et til-

kommende lykkeligt Ægteskab. Saadanne Leiligheder ere virkelig for faa iblandt os, til at man ikke burde ønske dem forøgede. Den chinesiske Tvang, der i ældre Tider har afholdt, og endnu i visse Familier afholder unge Fruentimmer fra en anstændig Omgang med unge jevnaldrende Mandfolk, er skadeligere end man troer. Unge Fruentimmer bleve ved alt for overdreven Indgetogenhed ordentlig mandfolkesky, og uagtet dette just ikke er een af vor Tidsalders herskende Lyder, saa er dog virkelig intet ubehageligere, end at see en Chinesisk Nonne, en Susanne, der, lig en Ælling, aldrig tør vige fra sin Mamas Side, uden Frygt for Forførelse, eller høre et Mandfolk tale, uden at slaae Øinene ned som den hellige Madonna. (Fortsættes.)

Fortid og Nutid.

En Parallel.

Da Demetrius Poliorcetes beleirede Rhodus, og vilde afbrænde een af Forstæderne, fra hvilken Staden ene kunde indtages, lod han sit Forsæt fare, da han fik at høre, at den berømte Protegenes's Malerie: Helten Jalysus, fandtes i denne Forstad. "Jeg vilde hellere," sagde han: "opbrænde min Faders Billede, end beskadige dette Stykke." — Saaledes tænkde en hedensk Hærfører.

Da Cathcart i Aaret 1807 ved Troløshed havde sneget sig ind paa Sjællands Bund, og derpaa beleiret Kjøbenhavn, truede han ikke allene med "at plage Staden paa alle optænkelige Maader," og opfyldte sin Trusel ved at lægge Kirker,

Skoler, Fattighuse, Hospitaler i Aske, men hans mordiske Ildsvælge vare ogsaa rettede paa det Konstkammer, hvor saa mangen en nyere Protegenes's Arbeider findes. — Saaledes tænkde en christelig Hærfører.

En mørk Tale.

Ved Hedegard, Justitsraad.

Jeg er en Ting, du ikke træffe kan
I hver Mands Huus, ej heller i hvert Land;
Men hvis du først hen til mig kommet er,
Du mange over Skuldren seer.
Det stundom vel kan sømme sig,
At Manden, der besøger mig,
Kan sukke, græde, tordne, klage,
(Til sligt er Aarsag nok i vore Dage.)
Men aldrig hørte man ham bande, skoggerlee,
Med mindre han som gal sig vilde tee;
Han vinker Taushed, og enhver
Strax tier qvær.
Og ingen drister sig ham at afbryde
Om Vaas og Sovedrik han end mon byde.
Naar hele Landet sørger, græmmer sig,
Jeg og en Sørgedragt ifører mig.
Enhver mig ikke bruge tør,
Og før
Du kan med mig Bekjendtskab gjøre,
Din Hjerne taale maa saamangen Prøve.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Ogsaa fra Hertugdømmene indkomme betydelige frivillige Bidrag til de kjække Norske Krigeres Understøttelse.

I Christiansand sælges den 30 September ved Auction den med Skibet de jonge Corneles, Skipper H. F. Zeilstra, indbragte og siden confiskeret Ladning af 182 Fade Sukker, 15 Casser Viin, 16 Oxhoveder dito, 98 Fustager og 126 Sække Caffe. — Sammesteds lader d. 24 Octbr. Hr. Reinhardt, som Befuldmægtiget for Handelshuset Mylius & Aldebert i Frankfurt am Mayn,

bortsælge en med Skibet Twe Gebroeders indbragte Ladning Engelske Manufacturvarer, bestaaende af Velverets, Velvetins, Cords, Thicksets, Demities, Quillings, Cembris, Callicoes, grovt Klæde, Twist ꝛc.

Udtog af et Brev fra Vinger Sogn, pr. Kongsvinger, d. 5te Sept. 1808. Den 12 August kom Hs. Høifyrstel. Durchl., den commanderende General Søndenfjelds, Prinds Christian af Schlesvig-Holsteen hertil. Ved Prindsens Ankomst stode Tropperne under Gevær, og fik da Prindsen den ham tilkommende Honeur. Derpaa blev en Qvarré formeret, i hvis Midte Prindsen stod, og først holdt en kort Tale; derefter traadde han hen til et Bord, som var bragt ind i Qvarreen, og hvorpaa de Ordens- og Hæderstegn laae, som skulde uddeles. Prindsen tog da et Ordenstegn i Haanden, og sagde: "Hr. Oberstlieutenant von Ræder — som derpaa traadte frem: — For Deres udviiste Tapperhed og Conduite i adskillige Affairer udnævner jeg Dem herved, i Kongens Navn, til Ridder af Dannebrog-Ordenens fjerde Classe." Derpaa heftede Prindsen Ordenen paa det venstre Bryst. Nu fremkaldtes af samme Brigade-Major v. Stabel af Jæger-Corpset, og blev udnævnt til Ridder paa samme Maade. Prindsen uddeelte derpaa Hæderstegnet til 3 Underofficierer, 13 Soldater, eller Grenaderer, og en kjæk Lænsmand. Medens Ordenerne og Hæderstegnene bleve uddeelte, stode Tropperne under Gevær. Derefter holdt Prindsen atter en kort Tale, i Anledning af Dagens Høitidelighed, og til Slutning raabte Prindsen 3 Gange: "Kong Frederik den Sjette leve!", som hver Gang blev igjentaget af Tropperne og alle Tilstedeværende. Den hele Scene var meget høitidelig. Prindsen gik derpaa op i Hr. Generalmajor von Staffeldts Qvarteer, hvorhen de ny Riddere og Hædersmænd fulgte ham. Efter en Times Ophold afreiste Prindsen, men Ridderne og en Deel andre Officierer forbleve hos Generalmajoren til Middag. — — Af tilføiede sandfærdige Fortegnelse erfares Priserne her. En Tønde Rug koster 12 Rdlr., Byg 10½ Rdlr., Malt 13 a 14 Rdlr., 1 Pund Smør 3 Mk., 1 Æg 4 ß., 1 Pot suur Melk 4 ß., nymalket Melk 6 ß. Kjød er ikke tilkjøbs, uden levende Faar, som betales med 3 a 4 Rdlr. Stykket, og saltet Kjød fra Magazinerne. Viin,

fransk og dansk Brændeviin, tilført fra Christiania, betales med 3 Mk. Potten. Raffinade-Sukker betales med 9 Mk. pr. Pd., Caffe 1 Rdlr., Kongothe 9 Mk., Rosiner og Corender 1 Rdlr., Risengryn og Hvedemeel 24 ß. Pundet. Fersk Fisk er meget sielden, og betales med 8 ß. Pundet. Den Fisk her faaes er Brasen, Aborrer og Gjedder, men som meldt, kun lidet. — — Mere tillader Tiden mig ei at skrive, da vi ofte foruroliges af Fienden, som søger at trænge ind over vore Grændser, men hidindtil har igjen maattet vendt tilbage.

I Norge er ogsaa Mangelen paa Søfolk til Caperfart temmelig følelig. Endnu d. 23 Sept. havdes endnu ikke Folk nok til Caperen den Norske Gut, uagtet den næsten var seilfærdig.

Tobakken er nu i Norge stegen til saa uhyre en Priis, at de Bergenske Prangere lade sig betale af de arme Nordlændere 2592 Pund tør Fisk for 36 Pund Bladetobak. — Ubegribeligt er det at endnu ingen i Sjælland har tænkt paa at anlægge Tobaksplantager. Ved en fornuftig Fremgangsmaade maatte de ligesaa godt kunne lykkes der som i Fredericia, hvor Tobaksavlen drives med Fordeel.

Endnu d. 22 Sept. havde man i Christiania ingen Efterretning om Classelotteriets 4de Trækning for i Aar, og ligesaa lidet havde man der Sedler til 5te Classe. De, som vilde lade deres Sedler fornye, maatte lade tegne paa Sedlen til 4de Classe: "at Fornyelsen til 5te Classe var betalt.

I Christiania foreviste Magrini og Golditz d. 21 Sept. for sidste Gang deres eqvilibriske Konster. Ogsaa fra Kjøbenhavn og dets Forstæder drage dette Slags Trækfugle efterhaanden bort, da der nu ikke er noget at fiske mere for dem. Man kan ikke andet end ønske dem Lykke paa Reisen.

Prof. Horn i Norge har skrevet et nyt National-Syngestykke, under Titel: Caperfarten, som kan ventes opført i Vinter paa det Kongelige Theater. Ogsaa Øhlenschlægers Palnatoke er antaget og bestemt at opføres i denne Vinter.

I denne Tid opføres et nyt Stykke, Hjerne-Organerne kaldet, af Kotzebue, oversat af Hr. N. T. Bruun, hvilket gjør temmelig Lykke. Det er en vittig Satire over de Taaber, der have saa travelt med at gjøre den Gallske Lære anvendelig

i det daglige Liv og sees ikke uden Interesse. Hovedcaracteren, som fortræffelig udføres af Hr. Frydendahl, er virkelig comisk. Forresten har Stykket neppe noget synderlig dramatisk Værd. Man finder ogsaa deri een af de sædvanlige Kotzebueske Tosser, hvis dumme Vittigheder eller vittige Dumheder aldrig kunne behage Folk af Smag.

Den Berlingske Avis, som i mere end et halvt Aarhundrede, har i egentlig Forstand været vor eneste politiske Tidende, og lang Tid har havt udelukkende Privilegium paa at trykke politiske Efterretninger, og endnu i dette Dieblik er den eneste Tidende, der har Lov til at følge med Rideposten, har nu aflagt sin korte gammeldags Kjole og lange Alongeparyk, og udkommer i en splinterny modens Dragt, under Titel af: "den til Forsendelse med de Kongelige Rideposter privilegerede Danske Statstidende." — Prisen for hver Aargang er bleven forhøiet fra 2 Rdlr. til 3 Rdlr. Man seer ellers af Titelen, at Udtrykket: "ene privilegeret" er forandret til slet og ret "privilegeret."

I Bergen er en Klub, den gode Hensigt kaldet, som fortjener at være et Mønster for alle Klubber. Een af dens afdøde Medlemmer, Skibstømmermester Rasmus Rolfsen, gav Selskabet den skjønne Idee, at levere til Stadens Forsvar en Canonjolle. Han paatog sig, uden Vederlag, at samle Subskribententere til dette patriotiske Forslags Udførelse. Canonjollen er færdig og kaldes den gode Hensigt. Den har i det Hele kostet 2542 Rdlr. 6 ß. Patrioten Rolfsen har ikke allene bidraget 500 Rdlr. dertil og bygget den uden Betaling, men han har ogsaa, da der i den anførte Sum manglede 664 Rdlr. 66 ß., betalt disse, og naar hans Mestersalarium iberegnes, har han saaledes ialt offret 1200 Rdlr. paa Fædrenelandets Altar.

Vore Handlende begynde nu at lade komme adskillige Slags Varer, som der i Kjøbenhavn har været stor Mangel paa, over Land fra Holsteen og Tydskland. Der er i denne Tid saaledes ankommen Humle, Sæbe, Roeolie, Ost, Papir 2c., og dersom det saaledes vedbliver vil Priserne paa adskillige Artikler, som hidtil næsten ikke have været at faae, falde betydeligen.

Tran er nu stegen til saa uhyre en Priis, at der betales over 80 Rdlr. for Tønden, og af

Havkalvstran, som egentlig er den, der bruges til Gadelygterne, haves saa godt som intet Forraad. Man har derfor havt i Sinde, kun at belyse Gaderne halvt i næstkommende Vinter, men endnu er intet blevet bestemt i den Henseende.

Adressecontoiret har nu betydelig forhøiet sin Taxt for Avertissementernes Trykning. Forhøielsen gjelder især lange Avertissementer. Ti Linier koste f. Ex. 40 ß. Ingen, som veed, at dette Institut hidtil ikke har vundet aarlig mere end 10,000, siger ti Tusinde Rigsdaler, vil finde denne Forhøielse ubillig, og kun Dadlesygen tør vove at kalde saadanne Taxter indirecte Privat-Skatter.

I Morges reiste Hs. Maj. Kongen. Suiten bestod af 8 Postvogne.

Den efter Allerhøieste Befaling nedsatte Commission, for at bestemme de 8 sidste Classers Rangfolge, har nu sluttet sine Forhandlinger, og man kan med det første vente disses Resultat bekjendtgjort.

Den Kongl. Forordning af 19 Sept. d. A., om hvorledes der bør forholdes med Heste, som ere angrebne af smitsom Syge, er nu ogsaa udkommet paa Tydsk og Dansk for Hertugdømmerne.

Udtog af en Skrivelse fra Schlesvig af 15de October 1808. "Det er med megen Fornøielse at jeg kan meddele Dem den Efterretning, at Blodgangen, som grasserte paa mange Steder, og hvorved mange Mennesker bortdøde, nu saa betydeligen har aftaget, at kun faa Personer ere angrebne deraf. Denne Syge var egentlig mere epidemisk end smittende. Den havde ogsaa yttret sig i vor Bye, men for at hindre dens videre Udbredelse, traf Overretten strax den hensigtsmæssige Foranstaltning, at ingen Liig mere maatte begraves i Kirkerne, og at der i Byerne sørgedes for, at Begravelserne, saa meget mueligt, skeede udenfor Byen; at Børn af de befængte Huse ei maatte tilstedes Adgang i Skolerne; at man ei maatte forsamle sig i eller udenfor Huset, hvor nogen var død af bemeldte Sygdom rc. — Pastor Schmidt i Tøndern er i disse Dage afgaaet ved Døden; om Blodgang eller en anden Sygdom har forvoldet hans Død, vides ikke. — Vor første Borgermester, Conferentsraad Bruyn, er, efter Ansøgning, i Naade bleven afskediget fra sin Post, som han i en lang Række af Aar havde

beklædt, og Hr. Geheime-Conferentsraad og Amtmand von Ahlefeldt er af Hs. Maj. Kongen allernaadigst bleven udnævnt til Oberdirectør for vor Stad."

Kammerherre, og Amtmand over Holbeks Amt, Baron af Adeler, er af Hs. Maj. Kongen allernaadigst bleven udnævnt til Stiftamtmand over Fyen og Amtmand over Odensee Amt.

Den Mangel, som siden nogen Tid har været her paa de saakaldede sorte Jydepotter, er nu nogenledes afhjulpen, da en Ladning af denne Artikel er ankommen her til Staden.

I Middags solgtes paa Børsen ved Auction efter Grosserer Lauritzens afdøde Enke: en Sum af 10,000 Rdlr. Spec. i transportable Statsfonds, lydende paa Specierenter 4 PC., for 130 til 131 Rdlr. pr. 100 Rdlr.; en Brandcasse-Annuitet, stor 400 Rdlr., for 342 Rdlr.; 10 Actier i det almindelige Brandassurance-Comp. for 106 til 107 Rdlr. Stykket; en heel Actie i Søeassurance-Comp. for 360 Rdlr., og 4 halve dito for 184 Rdlr. Stkt.; en Police i Bryghuset ved Langebro m. v. 1803 Rdlr. — Foruden Kjøbesummen betaler Kjøberen 3 PC. i Omkostninger.

Stavanger, d. 24 September. En Engelsk Fregat, som den 11te d. M. laae tæt uden for Hitterøen, satte 3de armerede Barcasser ud, og med samme roede til Landet, hvilket skede medens Beboerne vare i Kirke. Kjøbmand Lemvig, Divisions Chef sammesteds, fik i en Hast 45 bevæbnede Mænd samlede, med disse ilede han ud til de yderste Skjær, for at forhindre deres Indløb i Havnen Rasvaag, hvor han boer, og hvor et ham tilhørende, Dagen forud af Stabelen løbet Caperskib laae. Da de fiendtlige Barcasser kom dem paa Skud nær, lod han fra sin Baad affyre en 4 Pundig Canon mod dem. De angrebe ham derpaa samlede, men hans Folk, som vare fordeelte paa Skjærene, hilsede saa godt paa dem, at efter flere Salver fra begge Sider og efter gjort Signal fra Fregatten vendte de om igjen; der blev tydelig seet, at nogle Engelske faldt, men paa vores Side fik ingen Skade, uagtet de Engelske fyrede med Skraae fra deres Barcass Canoner. Efter første Salve raabte de Engelske Hurra! men da de vendte om, raabte vore 3 Gange Hurra! og forfulgte dem lige under Fregattens Canoner.

Posteefterretninger.

Efter de seneste Beretninger er Marchal Ney d. 26 Sept. rykket ind igjen i Bilbao, hvorfra den Spanske General Blacke, da han erfoer at de Franske nærmede sig, hurtig drog sig tilbage. Man føier til, at Marchal Bessieres har slaaet Gen. Castannos, der vovede at angribe ham i hans Positioner, 1 Miil fra Miranda, og taget 5000 Spanier til Fanger, som vare blevne afskaarne. Gen. Blakes Bevægelser synes at have staaet i Forbindelse med Engellænderne, som havde lovet at landsætte en betydelig Magt paa Kysten, for at fortrænge de Franske fra Ebro, men, efter Sædvane, svige de deres Løvte. Alt hvad man ellers hidtil veed angaaende Spaniens Anliggender grunder sig deels paa uofficielle Efterretninger, deels paa Rygter, som det ikke lønner Umagen her at gjentage. Det hedder ogsaa, at Kongens Hovedqvarteer er i Vittoria, Marchal Bessieres's i Miranda og Marchal Neys i Bilbao. End ikke paa Grændserne af Spanien vides i Frankrige noget paalideligt angaaende det, der foregaaer i dette Naborige. Veien fra Toulouse til Narbonne og derfra igjennem hele det sydlige Frankrige oplives imidlertid meget af de til Spanien marcherende Tropper. Marchal Victor var endnu d. 5 Oct. i Paris, men afreiser med det første til sit Corps i Bayonne. Man mener, at de Franske Armeer for det første ville forblive rolige i deres Positioner, for paa engang at kunne virke med al muelig Eftertryk. Befæstnings-Directeuren i Bajonne har faaet Befaling, at lade forfærdige 60,000 Sandsække. — Medens man saaledes er i Uvished om Begivenhederne i Spanien, finder den offentlige Nysgjerrighed sig ikke mindre utilfredsstillet ved de Efterretninger, man hidtil har havt angaaende Resultaterne af Keisermødet i Erfurt. I Berlin haves den Efterretning, at der ved Russisk Mægling er sluttet en Tractat imellem Preussen og Frankrige, til Fordeel for Preussen; at Keiser Napoleon i en yderst smigrende egenhændig Skrivelse til Dronningen af Preussen, som Gjensvar paa det Brev, den Russiske Keiser paa denne Regentindes Vegne medbragte fra Kønigsberg til Erfurt, høitideligst har lovet, snarest at opfylde hendes Bønner og Begjeringer; at Keiser Napoleon vil eftergive Preussen den endnu tilbagestaaende Contribution af 68 Mill., der ere blevne begjerte som Erstatning for hans Troppers Underhold; at han vil afstaae fra sit Forlangende, fremdeles at holde Fæstningerne Stettin, Cüstrin og Glogau besatte af sine Tropper. Officielt vides angaaende alt det intet, uden at der til Fordeel for Preussen er sluttet en Tractat. Statspapirerne vedblive at stige, og i Berlin gaaer det Rygte: at der med Engelland skal aabnes Fredsunderhandlinger. — Leiren i Nærheden af Nürnberg er brudt af, og alle der forsamlede Bayerske Tropper ere gaaede i Cantonnering. Ogsaa Tropperne i Leiren ved Augsburg ere gaaede i Cantonnering. — I Erfurt ere i denne Tid 2 Keisere, 5 Konger og 71 andre førstelige Personer. — Fra Porcellainsfabriken i Erfurt er der atter afgaaet mange kostbare Effecter. — Huset Mecklenburg har i Amsterdam aabnet et Laan af 400,000 Fl. — Prinds Henrik af Preussens efterladte Enke er død i Berlin i en Alder af 82 Aar og 8 Maaneder.

Foruden de til Amsterdam sidst ankomne Skibe, er der nu atter ankommen to andre, med en Ladning af 4000 Kister, der, som man forsikkrer, ville faae Tilladelse at losse.

Den berømte Danser Vestris den Eldre er nylig død i Paris i sit 77de Aar. Hvor stor en Konstner han end var, overgaaer hans endnu levende Søn ham dog og er hidtil bleven erkjendt for den største Danser i Europa. Denne fordunklede i en lang Tid endog de bedste Konstnere, saasnart han kun lod sig see paa Skuepladsen. Men i de senere Aar har ogsaa han faaet en farlig Medbeiler i Dansereren Deshayes. Denne, som langt overgaaer ham i legemlig Skjønhed, synes at være nær ved ogsaa at naae ham i Konst. Et Pariser Blad sagde for nogle Aar siden om ham: "dersom Vestris, som hans Fader pleiede at sige, er Dansens Gud, saa maa man dog tilstaae, at Deshayes ogsaa allerede i det mindste staaer med den ene Fod paa Alteret."

Spanien (fortsat, s. No. 99 og 104 forrige Aarg., og No. 2 d. A.).

Foruden Agerdyrkning og Qvægavl drive Spanierne 3) Viinavl og Havedyrkning. Begge ere af megen Vigtighed for Landet, og dog er ingen af dem bragt til den Fuldkommenhed som Clima og Jordbund kunde tillade. Den egentlige Viinavl i Spanien er neppe ældre end 50 Aar. Vel dyrkede Maurerne Viinranken, men kun for Druens Skyld.

Den Spanske Viin har en egen sød Smag og derhos megen Ild. De taale ikke at blive alt for gamle og ere bedst i det fjerde og femte Aar. Kun Mallaga-Vinene blive bedre ved at ligge. De bedste Viinegne ere Ny-Castilien, Mancha, Mallaga, Sevilla, Cadix, Valencia, Arragonien og Navarra. Af Mallagavine udføres aarlig henved 300,000 Ankere. Af den skjønne Xeres Viin, som i Handelen er bekjendt under forskjellige Navne, udføres omtrent 20,000 Piber. De øvrige vigtigste Spanske Vine ere Tinco Malvasier, Garnacha, Valls, Mattaro, Silges, en meget skjøn hvid Viin og Peralta, den egentlige Spanske Sekt. Man udtræder Druerne med Fødderne og fylder Saften paa Læderflasker af Svinehuder, eller Bukkeskind. Kun den Viin, som bestemmes til Udførsel, fyldes paa Fade af Eeg, eller Kastanietræe. En stor Deel af de Spanske Vine destilleres til Brændeviin og Liqveurer. Det Spanske Brændeviin er ikke saa godt som det Franske, men det koster heller ikke saa meget. Et andet, næsten ligesaa vigtigt Brug af Ranken, er Rosinavlen, hvortil bruges de skjønneste og bedste Druer. Fra Egnen om Mallaga, fra Valenzia, Granada og Alicante komme de bedste Rosiner. Man kalder dem i Spanien Passerillas de Sol, fordi man skjærer Rankestængelen over, saasnart Druen er moden, og lader den hængende paa Træet tørres i Solen. Et mindre godt Slags er Passerillas de Lexia bekjendt i Handelen under Navn af Potrosiner. Disse udføres til det Nordlige Europa. De almindelige Rosiner som kaldes Kurvrosiner, fordi de forsendes i Kurve, er den sletteste Sort. Overhovedet regner man at Spanien udfører Viin, Brændeviin og Rosiner for henved 2 Millioner Rigsdaler. Paa Havedyrkning og den dermed forbundne Frugttræe-Opelskning lægge Spanierne kun lidet Vind. Den villige Natur, der af sig selv frembringer de skjønneste Frugter, bringer dem til at troe al Konst overflødig. Dog maae herfra undtages Egnene om Middelhavet, hvor man mere end i det øvrige Spanien lægger sig efter Jord- og Træfrugters Opelskning. Her gives hele Skove af de fineste Frugttræer, Citroner, Oranger, Pomeranzer, Figen, Dadler, Mandler, Kastanier, Corender, Oliven, Morbær, Pferskener, Apricoser m. fl. Og alle disse Frugter have en Størrelse, en Saftrighed og en Velsmag som kun i Italiens skjønneste Egne finder sin Lige. Mandler, Kastanier, Citroner, Figen og Pomeranzer ere især vigtige Handelsartikler. De Spanske Rødder, Kartofler, Asparges, Artiskokker, Meloner og øvrige Haveurter ere ligesaa fortrinlige, men de dyrkes hverken med Flid eller i Mængde. Saffran er et yndet og almindelig brugt Krydderie i Spanien. Den dyrkes ogsaa i den Mængde, at ikke allene hele Landet forsynes dermed, men at der ogsaa haves et betydelig Overflod til Udførsel. Imidlertid er den Spanske Safran ikke meget yndet, da den er befugtet med Bomolie, for at forøge dens Vægt. Portugal modtager det meeste deraf. Sukkerrøret dyrkes i adskillige Egne, især om Marril, men hvad Spanien heraf frembringer, er ubetydeligt i Sammenligning med det der forbruges. Olie, hvoraf Spanierne bruge saa meget i Værkstederne, i Sæbesyderierne, og i Huusholdningen istedet for Smør, frembringe de heller ikke i mindre Mængde. I det sydlige Spanien især gives hele Skove Olietræer. De bedste Oliven faaes fra Valenzia, Sevilla, Grenade, Arragonien, Catalonien, Navarra og paa Majorka. Mange af de i disse Provindser vorende Oliven ere saa store som Dueæg, og bruges fornemmelig til Nedlægning. Fra Spanien udføres aarlig, fornemmelig over Mallaga og Sevilla, omtrent 30,000 Piber Olie. Men den Spanske Olie kan paa ingen Maade sammenlignes med den Franske og Italienske. 4) Silkeavl. De arbeidsomme og vindskibelige Maurer ere de første som plantede Morbærtræer i Spanien og lagde sig efter Silkeavlen, og endnu levere de faae Levninger af dem, som opholde sig mellem Alpujarasbjergene, den fineste og bedste Silke. Med Maurernes Udryddelse tabte Silkeavlen sig, og det er først i de sildigere Tider at den ved Regjeringens Opmuntring har hævet sig igjen til en vigtig Næringsgren. Den Spanske Silke er fiin og fast, og kommer i Godhed den Italienske meget nær, hvorfor den og betales dyrt. Vel er Udførselen forbuden, og Landets Frembringelse af raae Silke bestemt for de indenlandske Manufakturer, men da disse ikke bruge det Halve af hvad der i gode Aar frembringes, saa gaae dog det øvrige ved Snighandel ud af Landet. Man regner at Spanien frembringer aarlig omtrent 3 Millioner Pund Silke, hvoraf Manufakturerne bruge ikke meget over 1 Million Pund. Valencia leverer det meeste og Grenada det bedste Silke.

(Fortsættes.)

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Sjette Aargang. No. 4.
Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.
Løverdagen den 22 October, 1808.

Hvilke moralske Sygdomme herske paa denne Tid?

Hr. Udgiver!

Vor uforglemmelige Tode havde i sine Sundhedstidender, hvis idelige Titelskifte var et sandt Billede paa den menneskelige Ustadighed, en staaende Artikel, som han kaldte: "hvilke Sygdomme herske paa denne Tid?" Med sit sædvanlige Lune viste han deri, hvilke farlige Fiender Hovedstadens Indvaanere fra den physiske Side havde at vogte sig for, og med hvilke pharmacevtiske Vaaben man skulde kjempe, naar man uheldigviis stødte paa een af disse Sundheds-Sappeurer. Denne Artikel var en Cours-Seddel for vore practiserende Læger, hvoraf de kunde see Sygdommens stigende og faldende Cours, og paa et Haar beregne, hvor mange PC. f. Ex. Feberen var bedre end Gigten i deres daglige Praxis. Om den ellers har forbedret den offentlige Sundhedstilstand, og om overalt Todes og hver anden Sundhedstidende har bidraget noget til Folks Sundhed, kan jeg ikke bestemme. Jeg for min Deel har altid havt en Fordom mod de fleste Ting, der begynde med Prædicatet "Sundhed", og har ligesaa svage Ideer om Sundhedspolitie, Sundhedscollegier, Sundhedsbøger som om Sundhedschocolade, fordi jeg staaer i den, maaskee vrange, Formening, at disse Ting hidtil ligesaalidt have gjort nogen Dødelig sund, som Konstneren Hufeland ved sine Konster nogensinde har forlænget noget Menneskes Liv et eneste Minut. Ikke en eneste af Todes Vittigheder bortbytter jeg for alle hans medicinske Raad, og jeg er vis paa, at hans Luner have cureret hundrede Gange flere Mennesker end alle de Piller og Draaber, han i sit lange og virksomme Liv har ordineret. Neppe have Kjøbenhavns Indvaanere været sundere, da han helligede deres Sundhed sin frugtbare Pen, end de ere nu; thi det gaaer med Sundheden som med Sandheden: naar man begynder at skrive "for Sandheden", er den sædvanlig allerede paa Afmarchen, og naar man begynder at skrive "for Sundheden", ere Folk sædvanlig allerede Skrantninger. Hippocrates var, efter Celsius's Forsik-

kring, den første, der opfandt Diætetiken eller Sundhedslæren; havde han levet i vore Dage, skulde man næsten fristes til at troe, at han havde udtænkt den for at forøge sit Praxis og komme til at kjøre i en Caros.

Med al den Respect, jeg hidtil har havt for de store Konstnere, som Folk betroe Gjenstanden for al deres Møie her paa Jorden, den besynderlige Kjæledægge, der kaldes Livet, til Reperation som deres Uhr til Uhrmagerne, saa har jeg, hvor parador det end maatte synes, altid troet, at det er meget lettere at curere Sjelen end Legemet. I Egypten havde man, som bekjendt, allerede for mange Aarhundreder siden en Indretning, som kaldtes "Sjelens Apothek", og hvor der findes Apothekere maa der ogsaa gives Doctorer, thi disse følges ad og ere sædvanlig sammensnoede som et Æ i Alphabetet; gaves der den Gang altsaa Sjele-Apotheker, saa gaves følgelig ogsaa Sjelelæger. I vore Dage har man Sjelehyrder og Sjelesørgere i hele Europa, men man kan reise Verden rundt, uden at finde en eneste Sjeledoctor. Underligt nok synes det, at man i en Periode, hvor Oplysningens Soel har gjort Frugterne af den menneskelige Aands store Bestræbelser næsten overmodne, hvor Lyset er saa blændende, at man heller ønsker at famle med lukte Øine end blive blind med aabne, hvor man med Sværdet i Haanden tvinger Folk til at blive lyksalige paa Jorden, ligesom man i Middelalderen tvang dem til at blive lyksalige i Himlen, at i saadan en Periode endnu intet stort og dristigt Genie er faldet paa den Idee, at stifte et Universitet for

Sjele-Læger. For det første er det ubilligt at Sjelen skal saaledes staae tilbage for Legemet, og endog ikke kunne faae en Læge, naar den engang har en Feber eller et andet Sygdomstilfælde; for det andet vilde Embedernes Tal derved forøges og mangen en Mand kunne kjøre, for ikke at sige sove, sig til sin Lykke, saaledes som mangen en Læge, der kun giver sig af med at curere Legemet; for det tredie vilde mangen en rig og velhavende Mand, som ikke gjerne spenderer noget paa sin Sjel, fordi han veed, at den Føde, den skal have, koster nogen Anstrængelse, gjerne anvende en Bagatel af 100 Rdlr. om Aaret til en Huus-Sjelelæge, som han ved Sjelens mindste Upasselighed kunde lade kalde, og som, efter Omstændighederne, kunde ordinere den et eller andet moralsk Laxativ eller Vomitiv, og bestandig holde den karsk og sund. Længe har jeg arbeidet paa et System i Sjelelægekonsten og pønset paa at stifte et Academie for Sjelelæger. Men min ringe Person er alt for ringe til at jeg tør begynde paa en Ting, som jeg i det høieste kun vover at foreslaae en velfornemme Velynder, ikke som noget der er faldet mig ind, men som noget Hans Velfornemhed allerede længe selv har tænkt paa, og kun i Tumlen af Forretningernes og Ideernes Mangfoldighed er gaaet ham i Glemme. Men min Erfaring har lært mig, at den krumme Linie ikke allene, som Hogarth har godtgjort, er Skjønhedslinien, men at den ogsaa er Lykkens Linie; thi jeg har kjendt Folk som Goliather, der blot ved at krumme Ryggen som en Aal smuttede igjennem Døre til Lykkens Tempel, der ikke vare høiere end Loftsluger og som end ikke Skræ-

tinger og Dverge kunne komme igjennem, fordi de ei kjendte den krumme Linies vidunderlige Kraft. Min Ryg har nu eengang tabt sin Smidighed, og jeg kan ikke faae den til at krumme sig, om jeg end anstrængte mig nok saa meget. Jeg har derfor besluttet, at lade den Fugl flyve, og reent opgivet den Idee, at stifte et saadant Academie. De kunde spørge: hvorfor lader De da ikke Deres System trykke? Men herpaa svarer jeg, at jeg maaskee i sin Tid, efter velvise Hr. Doctor Galls Exempel, reiser til Marked med mit System, og da vilde det jo være høist uanstændigt, at de Læresætninger, jeg foredrager i en Kreds af Potentater og andre høie Herrer og Damer, allerede i Forveien skulde kunne faaes tilkjøbs hos hver Bogkræmmer for 4 ß. Arket? Nei, Ideer tabe alt for meget af deres Anseelse og blive alt for gemene, naar de divulgeres ved Trykken som hver Gadevise. De vil heller aldrig see at høilærde og høifornemme Herrer bekjendtgjøre deres Ideer ved trykte Skrifter. Nei, de lade dem som Perler blive siddende i Skallen, og derved beholde de den Glands, som de strax tabe, naar de komme ud blandt profane Mennesker.

Uagtet jeg endnu ikke har seet hvad Efterverdenen har gjort for mig, vil jeg, for at bevidne den min Erkjendtlighed, dog nedlade mig til at give efterfølgende lille Fragment af min Sjelelægevidenskab til Trykken, og tillader Dem, Hr. Udgiver, at pryde Deres Blade dermed.

Hvilke moralske Sygdomme herske paa denne Tid?

De fleste Febre, der i denne Tid herske, ere et Slags Smiger- og Krybefebre. Af disse

gives der baade een Dags, to Dags, ja lige til fjorten Dags. Det ustadige Veir i Politiken har hidtil været en Hovedaarsag dertil. Patienterne kunne i Feberanstødet umuelig holde sig opreist, men krybe langs med Gulvet som en veldresseret Hund. De tale ogsaa meget over sig og faae Krampe hver Gang de høre Ordet Sandhed eller Frimodighed nævne. Man har intet andet Middel for denne Sygdom end et vist Arcanum, som kaldes Tiden, og er et meget probat Raad for de fleste Sjelesygdomme. Det har endog cureret mange, som nu lide af Smiger- og Krybesyge, for den modsatte Syge, som kaldes Frækheds- og Dadlesygen, og for adskillige Aar siden grasserede stærkt, især i den litteraire Verden.

Den saakaldte Guldsot hersker nu blandt Folk af alle Stænder. Patienten faaer ordentligen Hjerteklappen, naar han hører, at nogen er rigere end han, eller at een af hans Colleger har vundet meget. Denne Hjerteklappen er forenet med en utaalelig Tørst efter Penge, som, naar den ikke i Tide lædskes, gjerne ender sig med en tærende Syge, Galdefeber, Apoplexie &c. I den sidste Tid har den grasseret meget blandt Handelsstanden, og ikke faa ere blevne et Offer for denne Sot. Et godt Huusraad ere to Unzer Nøisomhed "i koldt Vand at tage" hver Gang man føler et Anstød af Sygdommen. Men denne Medicin er næsten ikke at faae mere i Kjøbenhavn og de fleste vaande sig desuden for at tage den som for Assa foetida.

Rangsygen er i denne Tid en herskende Feber, som angriber Folk med Benauelse, Hjerteklappen &c. hver Gang de høre, at nogen af deres

Venner og Bekjendtere have faaet en Titel eller Rang. En Knivsmedmadame blev nylig saa betaget af denne Sygdom, da hun pludselig fik at vide, at en Nabomadame nu blev kaldet Frue, at hun faldt fra den ene Besvimelse i den anden, og døde efter nogle Dages Forløb. Konsten har endnu ikke udfundet nogen radical Cur for denne Syge. Man har vel prøvet paa, at raabe Patienten den Titel, som har foranlediget Sygdommen, saa længe i Øret, til at han kom til sig selv igjen. Men hos Knivsmedmadamen vilde det i det mindste ikke hjelpe, thi uagtet to Vægtere, der ere bekjendte for at brøle som Tyre, raabte hende over hundrede Gange i Øret: "Fru Annike! De er bleven Frue!" var og blev hun dog stendød.

Et Slags Prikkenheds- eller Krillesyge har nu allerede ustandset hersket siden Aaret 1799. Den Syge fornemmer et Slags Krillen i alle Lemmer, naar nogen vover at tale noget om ham, som har mindste Skin af Dadel. Den har endog angrebet Folk af de simpleste Classer, som i fjerneste Henseende kunne henregnes til Embedsmænds Tal. Selv Favnesættere, Maalere, Vragere ꝛc. faae et Anstød af denne Syge, naar nogen vover at tale om Stikpenge, urigtigt Maal, og anden Svig. Aarsagen til Sygdommen ligger deri, at de fleste Sjele ved alt for stor Ømhed for deres offentlige Agtelse, nu ere blevne saa forkjelede, at selv de, der vare saa bombstærke at de tilforn kunne taale de største Kulinger fra Sandhedens høiere Regioner, nu faae ondt for Brystet ved det mindste Aandepust. Denne Sygdom lader sig umuelig curere, saalænge man ikke søger at vænne Sjelen igjen til

gavnlig Haardførhed, og til at taale Sandhedens forfriskende Pust, uden at den just behøver at indsvøbe sig i en Ræveskindspelts.

Glimresygen grasserer meget stærkt og har siden Krigens Udbrud snarere tiltaget end aftaget. I gamle Dage var den ligesom Podagra, Adelens udelukkende Eiendom, men i nyere Tider har den ogsaa udbredt sig blandt de simpleste Borgerfolk. Man har længe anseet den for en Følge af den gyldne Aare, som gjennemstrømmer hele Kjøbenhavn, men ved nøiere Undersøgelse har man fundet at denne Aare har ligesaa ubeføiet, som Hemorrhois i Medicinen, faaet dette gyldne Navn, og at man med Grund her kan sige: "det er ikke alt Guld, som glimrer". Ogsaa denne Syge kan intet curere bedre end Tiden. Den forsvinder af sig selv, naar det Glimmer, der giver den Næring, ved passende Laxativer og Vomitiver er bortført.

Jeg afbryder her mit Brev, men forbeholder mig at fortsætte det i eet af Deres næste Blade.

Deres hengivneste ꝛc.

Hyrdindens Klage.

Efter en tydsk Sang.

(Til Melodien af Mozarts Menuet i Don Juan.)

Ved dette Minde
Taarer nu rinde;
Ved dette Minde
Hyrden jeg fandt.
Salige Dage!
Vender tilbage;
Salige Dage,
I som forsvandt!

Bog! i din Skygge
Hviled' vi trygge;
Bog! i din Skygge
Hviler hans Støv.
Giv mig tilbage
Min tabte Mage;
Giv mig tilbage
Elskede Støv!

Hvad os i Livet
Helligst blev givet,
Elskov i Livet
Skienked' mig ham.
Grusomme Skiebne
Graad ei afvæbner;
Grusomme Skiebne
Røved' mig ham.

Dræbende Smerte
Knuus da mit Hierte;
Dræbende Smerte
Skienk mig min Ven!
Dybt i det Fierne
Vinker min Stierne;
Dybt i det Fierne
Stunder jeg hen.

Chr. Molbech.

En mørk Tale.

Ved Hedegard, Justitsraad.

Itide tænke Du paa mig,
Hvis ej det skal fortryde dig;
Og har Du samlet mig med Sved og Møje,
Da rør mig ikke, gjem mig nøje,
Du ellers — jeg med Vished spaaer —
Saa let Gotfolk paa Halsen faaer,
Og mangen Ærgrelse det giver
Naar der' Forventning skuffet bliver.
For Storm og Slud jeg skaffer Ly;
Men for at være sikker paa,
At andre mig af Dig kan faae,
Du ofte sees til kjerlig Næste tye.
En Egenskab jeg har, den er heel underlig,
Jo mere Du ophøjer dig

Jo dybere jeg plejer og at falde.
Og vil du dig i Midten holde,
Da stiger jeg saa det har Klem,
Og daler atter strax igjen
Hvis Du gaaer ned i Kjelderen.

Gaade (efter det Franske).

Min Længde er een Fod, min Brede ligesaa,
Og dog en Fiirkant Du af mig kan aldrig faae.

Hedegaard.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Forordning, hvorved bestemmes: hvilke Varer under nærværende Conjuncturer ei maae udføres fra, og hvilke ei maae indføres til Vort Rige Danmark:

Vi Frederik den Sjette, af Guds Naade Konge til Dannemark og Norge, ꝛc. ꝛc. Gjøre vitterligt: At, da Vi finde, at de Grundsætninger for Vare-Handelen, som i rolige Tider have været antagne og hidtil fulgte, ei kunne bestaae med nærværende Conjuncturer; saa have Vi taget under Overveielse, hvilke Varer nu maatte forbydes enten Udførsel eller Indførsel, i hvilke Henseender Vi herved allernaadigst byde og befale, som følger: §. 1. Til fremmed Sted maae fra Vort Rige Dannemark ikke udføres følgende Varer, hvad enten de allerede ere indførte eller herefter indføres, eller de i Vort Rige Dannemark ere frembragte og forarbeidede, eller herefter der forarbeides og frembringes, nemlig: Kornvarer og Bælgfrugter alle Slags samt Kortofler saavelsom de Fødemidler deraf tilberedes, altsaa: Meel, Gryn, Brød, Malt, Øl, Ødedike og Kornbrændeviin. Frøsorter og det, som af Frø tilberedes, altsaa: Linolie og Rapsaatolie. Af Fedevarer: Talg, Smør, Ost, salted og røged Kiød og Flesk. Alle Slags saltede, røgede og tørrede Fiskevarer. Salt, Humle, Tobak i Blade og Steenkul. Alt Slags Tømmer og Træ samt Staver, Tøndebaand, Brænde og Egebark. Af raae Materialier til Forarbeidning og Forædling: Hør, Hamp, Uld, Huder og Skind saavel raae som garvede og beredte, Svovl, Salpeter og Aske. Af Metaller: Rujern og Jern i Stænger og i Plader, Garkobber, Tin og Bly. Af Farvematerialier: Krap, Vaid, Smak, Cochenille, Indigo og uraspet Farvetræ. Apotheker-Varernes Simplicia efter Pharmacopæen. Af grove Fabrikvarer: Lys alle Slags, Sæbe, Olie, Tran, Tjære, Beeg, Krud, Liim, Stivelse, Muur- og Tagsteen, Kalk, Reeb og Tougværk, Seildug og andre til

Skibes Udrustning fornødne Materialier, grov Tobak, Søm og Spiger, Flasker, Apotheker- og Vindues-Glas. Vine alle Slags og Viinedike. Sukker, Top- og Candis-Sukre undtagne, og Sirup. Riis, undtagen efter speciel Tilladelse. Samtlige siden Toldforordningen af 1ste Februari 1797 udgangne specielle Udførsels Forbud, som i denne Vor Forordning indbegrebne, ophæves herved. §. 2. Fra fremmed Sted maae til Vort Rige Dannemark ikke indføres: 1) Manufactur-, Fabrik- og Haandværksvarer, af hvad Navn nævnes kan, hvorfra allene undtages: a) Glatte Silketøier, sorte eller hvide, glatte Silkebaand af alle Farver, sorte eller hvide Silkestrømper, Silke og Bomuld raa, spunden og tvunden. b) Bomuldstøier, som ikke ere Alenvarer. c) De grovere polerede og upolerede Jern- eller saa kaldede Isenkramvarer. d) Lærreder, Dreiler og Haardug. e) Papir, Lak, Dele til Uhre, Voxdug og Matter. f) Tobak. g) Farve- og Malevarer. h) Glatte aabne Tøier til at brodere paa, efter speciel Tilladelse, til Huusflid. i) Guld- og Sølvtraad, Lahn og Pailletter. k) Eensfarved Steentøi. 2) Af fine Varer til Fortæring og Forbrug: Ligeurer, Frugter nedlagde i Sukker eller i Brændeviin, saa kaldede Confecturer, Castanier, Muskat, Pomader og lugtende Vande. §. 3. Den inden- og mellemrigske Handel med samtlige forbemeldte Varer gaaer derimod uafbrudt frem; dog at fra Sjelland, Lolland, Falster og Møen ei udføres Korn, Fedevarer eller andre Fødemidler. Ved den indre Omførsel bliver i Øvrigt foruden Toldforordningens Bestemmelser herefter at iagttage: 1) At Toldbetjentene paa Varernes Afsendelses Sted ufortøvet underrette Betjentene paa Bestemmelses Stedet om Afsendelsen til Lands eller Udskibningen til Søes, paa det at disse ved Varernes eller Skibets Udeblivelse kunne foranstalte fornøden Undersøgning. 2) At ingen Varer, som føres enten landværts eller fra andre Toldsteder i Dannemark og Hertugdømmene søværts, maae indgaae til de Danske Steder som frigjorte, med mindre de ledsages med Toldseddel, som bestemt opgiver Numeret i Toldbogen, under hvilket, og Dagen, paa hvilken de ere fortoldede, at denne Fortoldning ikke er ældre end eet Aar, og at paa Toldsedlen tillige vedføies Toldopsynets Attest for, at Varerne skjønnes at være af de samme, som under det opgivne Numer ere blevne fortoldede. Fra denne Bestemmelse undtages: a) Fremmede og frigjorte Varer fra Kjøbenhavn til andre Steder i Riget, med hvilke Varer forholdes som hidtil, og b) Brugt Flyttegods, skjønt fremmed. §. 4. Enhver, som befindes at udføre eller at lade udføre, at indføre eller at lade indføre de heroven for i §§. 1 og 2 nævnte Varer, forbryder ei allene Varerne eller deres Værdi men desuden en lige Sum med Værdien, hvilken Sum tilfalder Anholderen. I Mangel af Mulcternes Betaling forholdes med deres Aftjening efter Forordningen af 6te December 1743. — Derefter alle og enhver kunne vide sig at rette.

Givet i Vor Kongelige Residentsstad Kjøbenhavn, den 14 October 1808.

Under Vor Kongelige Haand og Segl.

Frederik R.

(L. S.)

Malling. Frelsen. Tönder Lund.

Stoud.

Til det Kongelige Admiralitet er af Hr. Commandeur Krieger, Commanderende over Roeflotillen, indsendt følgende Rapport: "I Gaar d. 20de Kl. 12 om Middagen ankom jeg til Dragøe med Roeflotillen, og foresandt at den ankomne Convoy var indløben til Malmøe, og at de paa Grund staaende Skibe under Svensk Side vare dækkede af den Svenske Roeflotille. —— Et Engelsk Linieskib var paa Bugten, og styrede Cours, for at søge ind til Malmøe. Jeg besluttede derfor at attaqvere det fiendtlige Linieskib, og derefter at forsøge at opbrænde et Skib, som stod paa Middelgrunden inden for Saltholms Grunden. Da det fiendtlige Linieskib bemærkede, at han af Roeflotillen var afskaaret fra Malmøe og ikke kunde undgaae Attaqven, vendte han Syd efter. Roeflotillen vedblev at forfølge ham indtil Kl. 4 om Eftermiddagen, da Linieskibet var nødsaget at vende for Falsterbo-Revet, hvorpaa Attaqven paa Roeflotillen begyndte og vedvarede uafladelig til Kl. $6\frac{1}{2}$, da Mørket bød mig at samle Roeflotillen, for at gaae tilbage til Dragøe, hvor jeg ankom med hele Roeflotillen Kl. 11 om Aftenen. Jeg fandt da, at de Svenske selv havde sat Ild paa de paa Grund staaende Skibe. — At det fiendtlige Linieskib har liidt meget, var øiensynligt. — Roeflotillen havde 28 Døde og 36 Blesserede, blandt hvilke sidste Maanedslieutenanterne O. Kierulff og Gedde, der begge udviste i Attaken at være fortjente Mænd. — De samtlige Herrer Officierer og Mandskab udviste Iver for Hs. Majestæts Tjeneste, og Flagets Ære overgaaer min Anbefaling."

Siden General-Superintendenten over Hertugdømmene Schlesvig og Holsteen, Hr. Struensee, afgik ved Døden i Aaret 1791, vare begge Superintendenturerne adskilte: det i Slesvig var overdraget til Generalsuperintendent Adler, og det i Holsteen til Generalsuperintendent Callisen. Efterat den sidste var afgaaet ved Døden i Aaret 1806, ere nu begge Embederne forenede ad interim, og deres Bestyrelse betroet til Generalsuperintendent Adler.

Til Christiansand ere to meget rigladte Engelske Priser blevne opbragte.

Ved Priisretten for Aalborg Stift ere følgende, af Caperfører P. Falkenberg til Fladstrand opbragte Skibe blevne prisdømte: 1) Frederica af Gothenborg tilligemed dens indehavende Ladning af

Stykgods; 2) Jagtskibet Johanne Charlotte af Bostad i Sverrig, og 3) Jagten, Falk kaldet, ladet med Salt og Puddersukker.

Blandt Kjøbenhavns Grosserere subskriberes i denne Tid for en Sum Banco, der allerunderdanigst skal tilbydes Hs. Maj. Kongen som et Laan. For 18 Tønder Guld er allerede tegnet, og een af vore Grosserere har allene subskriberet for 250,000 Mk. Bco.

Posteefterretninger.

Midt imellem den mørke Taage, der hidtil har betaget Menneskevennen hver Udsigt til Rolighed i Europa, synes nu et svagt Fredsglimt at tindre som et Lyn mellem en med tusinde Tordenskyer bedækket Himmel. Fra Frankfurt skrives under d. 11 Oct. at en Russisk Coureer, kommende fra Erfurt, er d. 6te s. M. reist igjennem Staden, for at begive sig til Engelland, hvor han sandsynligviis overbringer Grundvolden for den Fred, der skal underhandles og Keiser Alexanders høimodige Tilbud at være Fredsmægler. Iøvrigt vides endnu intet om Resultatet af Keisermødet i Erfurt. Men at Keiser Napoleon og Keiser Alexander leve her i det fortroligste Venskab og tilbringe hele Dage og Aftener sammen er bekjendt, og heraf lover man sig naturligviis de herligste Frugter for Europas Fred og Lykke. Man mener, at de høie Herskaber ville forlade Erfurt d. 13de. — Kong Joseph beklæder selv den høieste militaire Magt ved Armeen i Spanien og Marschal Jourdan er Chef for hans Generalstab. — Et Keiserl. Decret, udstædt i Metz den 24 Sept. befaler, at der skal lægges Beslag paa alle Spaniernes bevægelige og ubevægelige Eiendom i Frankrige. Denne Eiendom skal være Borgen for de i de mod Kongen oprørske Spanske Provindser boende Franskes Eiendom, der enten er bleven confiskeret eller seqvestreret. — Moniteuren leverer nu den imellem Hertugen af Abrantes og de Engelske sluttede Vaabenstilstand angaaende Portugals Rømning, som man allerede kjender af Skilderiet No. 104 forr. Aarg. I Indledningen siger Moniteuren: "I Følge de fra London ankomne Blade har man Aarsag til at troe, at kort efter Slaget ved Vimiera en ny Engelsk Expedition er landet i Portugal, og at Hertugen af Abrantes, uagtet den Fordeel, han har erholdt, ikke troede sig istand til, at beholde dette Land og befrie det for Engellænderne. Han har hellere villet slutte en Convention end forsvare sin forskandsede Leir og Lissabons Forts, og stille denne skjønne Stad blot, med hvis Aand han altid havde Aarsag til at være fornøiet. — Han kunde ogsaa formedelst den Uvished, hvori han i Henseende til de af Frankrige tagne Forholdsregler og den længere eller kortere Tid, i hvilken han kunde vente Forstærkning, befandt sig, bevæges til denne Beslutning, og det syntes ham raadeligt, at føre sin Armee tilbage, for at udgjøre Arriergarden af Storarmeen i Spanien, og nogen Tid derefter at vende tilbage til det Portugal, han forlod. Den Lethed, hvormed Engellænderne kunde proviantere og forstærke deres Armee, er en Grund mere til at troe, at den Beslutning, som Hertugen af Abrantes har fattet, var meest overeensstemmende med Klogskaben". — Selv Engelske Blade vidne om, at Britterne just ikke have nogen Aarsag til at gjøre sig til af denne saakaldte Seier. Folket fra London og andre Steder i Engelland — hedder det under d. 18 Sept. fra London — have skareviis forsamlet sig, for at brænde General Dalrymples Billede, fordi han har sluttet Conventionen med General Junot. Hvad der især forbittrer Nationen er det, at vore Tropper allevegne vare de Franske overlegne, uden at vinde over samme en afgjørende Seier. I Fægtningen ved Zimbusca havde vi kun med 6000 Fiender at gjøre, der commanderedes af Generalerne Laborde og Bernier. I Slaget ved Vimiera vare alle Fienderne forsamlede. De udgjorde ialt kun 14,000 Mand. Gen. Junot commanderede i egen Person. Men han gjorde ingen Forandringer i Gen. Wellesleys Dispositioner. Gen. Dalrymple kom først længe efter Slaget til. Han ansaae Fiendens Stilling for saa stærk, at han foretrak heller at slutte en Convention, end at fortsætte en Kamp, der kun havde kostet os mange Folk. Til vor Armee stødte kun 1300 Portugisere. Man forsikkrer, at Gen. Junot havde Mangel paa Levnetsmidler. Denne Omstændighed bidrog endnu mere til den Misfornøielse, denne uhørte Convention har foranlediget.

Spanien (fortsat, s. No. 3.).

5) Salturtens Dyrkning og det dermed forbundne Potaskebrænderie, er en temmelig betydelig Næringsgreen. Man saaer Salturten paa pløiede,

velgjødede Agre nær ved Havet, eller salte Indsøer. Den høstes som Høe, bindes i Knipper og forbrændes i tillukkede Huller i Jorden. Potasken findes da i faste Klumper og udføres i Mængde, især over Alicante, Carthagena, Almoria og Tortosa. 6) Skovhugst. Sjøndt Spanien er riig paa skjønne Ege- og Bøgeskove, især i Biscaye, Arragon og Navarra, saa benytte de dem dog kun lidet og behandle dem slet. Vel fældes en Deel Skibs- og Bygningstømmer paa de for Transporten beqvemme Steder, men det er langt fra tilstrækkeligt, og en betydelig Mængde Tømmer og Trælast indføres fra Amerika og det nordlige Europa. Mere indbringende for Landet er Korketræet, af hvis Bark der aarlig udføres en ikke ringe Deel. 7) Jagt og Fiskerie, to Næringsveie, der begge kunde være af større Vigtighed end de ere. De Spanske Skove ere rige paa allehaande Vildt, og Landets Beliggenhed ved to store fiskerige Have, maatte for Kystboerne være saa meget mere indbringende, som Landet formedelst de mange Fastedage bruger en stor Mængde Fisk. Vel fanges her og en Deel Thunfisk, Stør, Lampretter, Sardeller, Kabliau, Aal m. m., men dette Fiskerie er saa lidet tilstrækkeligt for Landets Fornødenhed, at det aarlig maae forsynes med Fiskevarer fra Norden for mere end 5 Millioner Rigsdaler. 8) Bjergværks Arbeide. At de Spanske Bjerge indeholde Guld og Sølv, var allerede kjendt og nyttet af de Gamle. Nu vinder man ingen af disse Metaller. Spanierne hente dem hellere fra Amerika. Derimod drives Kobber-, Bly-, Tin- og Qviksølvværkerne med Fordeel, dog meest af Tydske, Franske og Engelske Bjergmænd, thi Spanierne selv ansee dette Arbeide for besværligt. Det Spanske Jern er bekjendt for dets Smidighed og Blødhed. De bedste og rigeste Jernværker gives i Biscaya. Erzen giver mellem 30 og 40 Procent reent Jern. En stor Mængde af dette Jern udføres i raae Tilstand til Frankrig, England og Holland, hvorimod Spanien igjen modtager fra disse Lande allehaande forarbeidet Jern, Skibsankre, Skydegevæhrer, Canoner, Kugler og deslige. Kobberværkerne i Navarra og Catalonien drives med megen Held og give riigt Udbytte, dog ligge de fleeste og maaskee de bedste Kobbergruber unyttede. En stor Deel Kobber anvendes til Spanskgrønt eller Grønspaan. Blyværket i Jaen er saa usædvanlig riigholdigt, at Erzen holder 70 til 80

Procent reent Bly. Det drives for Regjeringens Regning. Desuden drives paa andre Steder mindre riigholdige Blyminer. I Almade i Provindsen Mancha gives det rigeste Qviksølvværk. Det drives ene af Tydske Bjergfolk og leverer aarlig omtrent 18,000 Centner Qviksølv. Alt dette Qviksølv som vindes ikke allene her, men ogsaa i Valenzia og andre Spaniens Provindser gaaer altsammen til de Spanske Sølvværker i Amerika, som endda ikke dermed blive tilstrækkelig forsynede, men maae have et aarligt Tilskud af henved 9000 Centner fra Østerrig. De bedste Tinværker gives i Catalonien, og Arragonien. Man anseer det Spanske Tin for nok saa godt som det Engelske. Desuden gives her rige Svovelminer, Kobolt-, Arsenik-, Galmeye- og Antimoniumsgruber, vigtige Marmor-, Allabast-, Sandsteen-, Slibe- og Møllesteensbrud, Demant-, Amethyst-, Topas- og Krystalgruber; adskillige nyttige Jordarter som udgraves og benyttes saasom Valkjord, Porcellainjord, Drippelse, Pibeleer m. m. Men især er Saltværkerne og Saltfabrikationen af Vigtighed for Landet. De vigtigste og største Saltværker ere de ved Almoria, der drives for kongelig Regning. Vandet af Saltsøer og Saltkilder afdampes her ved Solens Varme allene, og man vinder derved en saa stor Mængde Salt, at man ikke anseer det Umagen værd at bringe det under Huus, men lader det ligge i store Dynger under aaben Himmel. Paa samme lette Maade vindes især i Valencia en stor Mængde Salt af Havvandet. Steensalt faaes især fra Catalonien, hvor det udgraves af en Saltmasse, der er omtrent 500 Fod høi og mere end en Miil i Omkreds. Paa denne Maade frembringer Spanien en saa stor Mængde Salt, at det ikke allene forsyner hele Landet men forsender flere hundrede tusinde Tønder til det nordlige Europa, især til Holland, Norge, Engelland, Dannemark, Sverrig og Rusland. Det Spanske Salt er blandt det kraftigste man kjender, til at modstaae Forraadnelse. Salpeter, Allun, Purgeersalt vindes ogsaa i temmelig Mængde. (Fortsættes.)

Forklaringen over den mørke Tale i forrige Numer er: en Prækestoel.

Rettelse. S. 43. Lin. 8 og 9: 10 Linier koste 40 ß. læs: indtil 12 Linier koste 32 ß.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 5.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 25 October, 1808.

Til en Ven paa Landet.

I.

Der var engang en Tid, da jeg ikke ønskede mig nogen større Lykke end at leve nogle Mile borte fra Hovedstaden i en landlig Hytte, omgiven af den fri Natur og dens ufordærvede Børn. Ogsaa dette Ønske opløstes i intet tilligemed saa mange behagelige Følelser, der nærede og styrkede mit Haab. Naar Sommerens Yndigheder tilforn lokkede mig ud paa Landet, følte mit hele Væsen sig saa trygt. Mit Hjerte ahnede ingen Fare paa den lykkelige Øe, som i et heelt Aarhundrede ikke har seet nogen Fiende paa sin velsignede Grund; thi hvor jeg henvendte mit Øie mødte det intet, uden Spor af en velgjørende Fred. Krigsfurien rasede langt borte fra vore Kyster, og kun af Rygtet kjendte vi de Blodsoptrin, der ødelagde Europas herligste Egne. Tryg ved sin Arne kunde Landmanden i sin uforstyrrede Rede glæde sig over en velsignet Høst, som ikke Fienden havde ranet eller hans Heste nedkraadt. Tiderne have forandret sig, min Ven! Der, hvor min Sjel tilforn følte sig saa tryg og rolig, finder den nu veemodige Tilbageerindringer fra et henrundet rædselfuldt Aar, da Brittiske Vandaler betegnede hvert Skridt med Ødelæggelse. Min Indbildningskraft viser mig endnu hine vilde Horder af Britter, Skotter og vanslægtede Teutoner, der spotte og vanhellige min fredelige Fødestavn. Deres dødsprudende Ildsvælg og infernalske Musik døve endnu mine Øren. Jeg priser mig lykkelig, at jeg midt i Hovedstadens Tummel kan glemme alle disse smertelige Erindringer. Store Stæder have den gode Egenskab, at man der lettere end paa Landet kan glemme hvad man ikke uden Smerte kan tænke paa. Man faaer ikke Tid til at overlade sig til Betragtninger, som det rolige Landliv fremkalder. Vi rives bort af Strømmen over Sorgens farligste Skjær, og det skeer saa lynhurtig, at Tanken ikke kan hefte sig paa noget af dem. Behøver jeg at sige mere til Undskyldning for at jeg ikke besøgte Dem i Sommer i Deres lille Villa? Troer De, at jeg uden bitter Kummer kan see Fredens og Dydens Bolig

hærjet af lumske Fiender, og de høie, skyggefulde Træer, hvorunder vi saa ofte beundrede de sande Britter Bacon, Shakespear, Thomson, Pope, fældede af deres vanartede Efterkommere, der beskjæmme Navnet Britte og Navnet Menneske i lige høi Grad?

I Deres sidste Brev ønskede De at vide, hvorledes vi leve i Kjøbenhavn. Jeg skal, saa godt som det er mig muligt, søge at skildre Dem vor Tilstand.

Tro ikke, at vi i egentlig Forstand føle her, saaledes som andre Nationer, at vi have Krig. Dersom de afbrændte Gader ikke sagde Dem, at Engellænderne i afvigte Aar have bombarderet vor Kongestad; dersom man imellemstunder ikke hørte vore Canoner tordne, naar Engellænderne, som Tyve om Natten, maa liste sig ind i eller ud af Østersøen, og, for at befordre deres pengegridske Kjøbmænds Smughandel, offre deres Sønners Blod, saa skulde De næsten ikke troe, at en Stad, hvor Alting er saa roligt og gaaer saa stille sin Gang, kan være Hovedsædet for to Riger, der kjæmpe med Liv og Blod for Fædrenelandets Hævn og Forsvar. Nu, da vi see Frederik og hans kjekke Mænd midt iblandt os, føle vi os saa trygge og rolige, som om en Kobbermuur omskandsede Sjællands Kyster og en Kjæmpehær værnede dem.

Men ikke uden veemodige Følelser kan Patrioten besøge vor Toldbod og vor Havn. Her, hvor De fordum ikke øinede andet end Liv, Munterhed og Drivtighed, er Alting stille. Her, hvor tilforn alle Nationers Vimpler vaiede, hvor det ene Skib trængte paa det andet, for med sin rige Ladning

fra fjerne Lande, at komme igjennem Bommen, hvor tusinde Hænder arbeidede, virkede og fandt rigeligt Udkomme, her, hvor en Rad af stolte Orlogsmænd, herlige Mindesmærker fra Dannemarks lykkelige Dage, henrykkede og glædede os, her er Alting stille, som om alt Liv og al Handel var tilintetgjort. Og alt dette er Frugten af Engellands Troløshed og Forræderie. — Men De behøver kun at gaae nogle Skridt videre, for at see, at Dannemarks Hævner lever. Tusinde Hænder finder De her sysselsatte med at smedde, hamre og tilhugge Midlerne til vor Hævn og Bretlands Undergang. Ligesom ved en Tryllekraft reise stolte Orlogsmænd sig paa det samme Sted, hvor Gambiers og Cathcarts ærelose Svende sønderhuggede Frugten af Dansk Fliid og Hæder.

Over Nød og Dyrtid i Ordets egentlige Forstand kunne vi ikke klage. Vel ere Colonialvarer og mange andre udenlandske Producter i høi Priis, men dog langt fra ikke som i andre Lande, og kun faare faa blandt disse Artikler høre til de uundværlige. Hovedartikler, som Kornvarer og andre Fødemidler, ere deels meget billige, deels ikke dyrere, end de til visse Tider endog have været i Fredens Dage. Lad end være, at Priserne ofte ved konstige Midler drives i Veiret, saa varer det dog sjelden længe, førend de falde igjen. At iøvrigt Sukker, Caffe og flere Overflødighedsvarer ere dyre, maa snarere ansees for en Velgjerning end et Uheld. Tarveligheden maa her erstatte, hvad Conjuncturerne berøve os. Dette er maaskee det eneste Middel til at føre vore Medborgere tilbage til den jevne Levemaade, der udgjorde vore Fædres Stolt-

hed, og som vi desværre alt for meget have fjernet os fra. Det er det eneste Middel til at forjage fremmed Yppighed med fremmede Sæder, og vække vor sjunkne Nationalkraft til nyt Liv og gavnlig Selvagtelse. Hvad vilde der have blevet af os, dersom vi saaledes som i de senere Aar, overladte til Yppighed og Blødagtighed, ja næsten glemmende, at vi ere Danske, bestandig ikke havde følt nogen Trang til Tarvelighed, fordi vi mageligen kunde lade vore Skibe tilføre os alle andre Landes Flids- og Konst-frembringelser? Maaskee vi da ganske havde ophørt at være et Folk; maaskee Historieskriveren da havde fortalt som en halvglemt Mærkværdighed, "at der i Dannemark engang blev talt Dansk."

Vor Nød er altsaa ikke saa stor som mange indbilde sig. Sjælland har i hele Aarhundreder, utrængende til andre Lande, kunnet føde sine Beboere; det vil ogsaa føde os. Her opvoxte Valdemarerne, Absalon, Christian og Frederik den Fjerde, og bleve kjæmpestærke Mænd, uden Caffe fra Java, uden Konstfrembringelser fra Engelland. Hvad hindrer os vel i at følge deres Fodspor? Lad Rigdommens forkjelede Børn længe nok klage over Mangelen af selvskabte Fornødenheder og udenlandsk Tant. Den sande Danske vil føle sig glad og fornøiet, saa længe Sjælland har frugtbare Agre, græsrige Enge, fiskerige Søer, og saa megen Skov, som der behøves til Beskyttelse mod Vinteren og Master mod Engelland.

II.

Medens jeg skriver disse Linier erfarer jeg, at nogle og tyve Skibe med Fødevarer ere ankomne fra Holsteen. Mangfoldige Vognmandslæs ere allerede i de sidste fer Uger komne over Land. Den store Dyrtid, som saa mange Pugere med saa megen Længsel ventede paa, er til deres største Ærgrelse hidtil udebleven, og Vinterens Nærmelse har tvertimod deres Forventning gjort det høist sandsynligt, at den for bestandig vil udeblive. Det eneste, som endnu fordyrer Varerne, er vor Cours, men ogsaa paa dette Onde søger baade Regjeringen og formuende Borgere at bøde saa godt som muligt. Vore Grosserere opreise sig i denne Tid et sandt Hædersminde ved den rosværdige Redebonhed, hvormed de søge at understøtte Kongens Bestræbelser. Flere Foranstaltninger vil der endnu blive føiet, og der er ingen Tvivl om, at Coursen ved saa kraftige Midlers Anvendelse snart vil forbedres. Vor Stilling tager en langt gunstigere Vending end mange i deres Feighed have ventet, og lykkelige vilde Tydsklands Nationer prise sig, dersom Krigen ikke havde frembragt værre Virkninger hos dem end hos os. Under Bombardementet have vi rigtig nok liidt meget; mange har det kostet Liv, Førlighed og Eiendom; dog i det Hele betragtet var denne ulykkelige Begivenhed kun af kort Varighed og i Sammenligning med de Stæders Skjebne, der ikke allene have udholdt gjentagne Bombardementer, men endog i en Række af Aar været Tumlepladse for hele Armeer af Fiender og Venner, langt fra ikke saa stort et

Onde. Vi saae vore Fiender, tvungne af Omstændighederne, efter fer Ugers Forløb, ile bort med deres Ran som feige Niddinger. Vi saae een af Jordens mægtigste Monarker, forbittret over Engellands Fremfærd og deeltagende i Dannemarks retfærdige Sag, afbryde al Forbindelse med vore Fiender, og erklære, ikke at slutte Fred med Engelland, førend Dannemark har faaet Erstatning. Hvad kunde vi vel under saadanne Omstændigheder ønske mere? Har det Engelske Ministerium ikke dyrt nok maattet betale den Flaade, det har ranet? Var Tabet af Ruslands Venskab da noget ubetydeligt? Eller er det ubetydeligt, at den hovmodige Britte, der kalder sig Havets Herre, ikke tør sende et Skib til Østersøen, uden først at vove en Dyst med vore kjekke Canonbaade og Capere? Vist nok kan en saa udartet Regjering, som den Engelske, der kjøber og sælger Mennesker som Slagterqvæg, ikke bryde sig meget om at bringe sine graadige Kjøbmænd et saadant Offer; men enhver Engelskmand, der maa falde for Danske Canoner og farve Codaniske Bølger med sit Blod, er et varslende Minde om den mod Dannemark udøvede Vold, et Forsoningsoffer paa Menneskelighedens Altar, et Løsen til Gammelengellands Undergang!

Man mærker iøvrigt allerede temmelig meget, at Tarvelighed og Sparsomhed, som i de sidste Aar have været bandlyste fra Kjøbenhavn, efter Haanden vende tilbage igjen. Hos Restaurateurerne hersker nu om Aftenen en Stilhed, der stikker besynderlig af mod den Tummel, man ellers var vant til at finde paa saadanne Steder. Indkomsternes Forringelse og Prisernes Stigen har her

gjort af Nødvendigheden en Dyd. I det Kongelige Skuespilhuus spores vel ingen synderlig Forandring, men paa Hoftheateret staae hver Spilleaften næsten de fleste Loger i første Etage ledige. I Huusholdningerne indskrænker man sig ogsaa meget. Candissukker har afløst Raffinade, Holsteensk og Eyderstedtsk Ost den Hollandske, og der, hvor man tilforn i Livets Oeconomie har anseet det for en conditio sine qua non at drikke to Gange om Dagen Caffe og endog ikke at negte Patteglutter denne Yndlingsdrik, lader man sig nu nøie med at nyde den een Gang om Dagen. Folk, som tilforn troede at fryse ihjel, naar de ikke fik indkjøbt 50 Favne Vinterbrænde, have i en Tid af et Aar gjort saa store Fremskridt i Oeconomien, at de nu kunne komme ud af det med otte Favne. Men De indseer let, at denne Nødvendighedsdyd ikke strækker sig til alle. Mange ere ved de senere Begivenheder blevne til saadanne Matedorer, at de, istedet for at indskrænke deres Udgivter, tvertimod have udvidet dem. Mange Sirtses Gardiner ere blevne forvandlede til Silke, mange Fyrretræes Meubler til Mahoganie, mangen en Prakker til en stor Herre. Især have heldige Capertoge forvandlet mange simple og fattige Sømænd til Folk, der nu commandere hele Snese Tusinde. I Helsingøer skal denne Metamorphosis have frembragt de meest paafaldne Virkninger. Man finder her Færgemænd, i hvis Huus det seer ud som hos Grever og Baroner, og, som nu træde paa Gulvtæpper, der ere af kostbarere Tøi end tilforn deres Søndagstrøie. (Fortsættes.)

En mørk Tale.

Ved Hedegaard, Justitsraad.

Jeg stolt og brovtende tør sige:
De fleste Brødre, der vil maale sig
Med mig i Længde, maae tilbagevige,
Og Rangen smukt indrømme mig.
Hvo har, som jeg, i Mængde Fødder til
At støtte Legemet? og dog man vil
Fortælle, jeg dem ej til Gangen nytter.
I Skoven blev jeg født, og førtes hen
Til Staden; bort fra den jeg aldrig flytter,
Og aldrig blier jeg, hvad jeg var, igjen.
Jeg dannet blev ved Hug og Slag, men dog
Taalmodig jeg mod slig Behandling tog.
Jeg lader Mennesket staae paa min Ryg,
Hvor for at falde han er tryg,
Og har han Lyst dertil, han her kan observere
Hvorledes Dyr og Mennesker
Saa hurtigt ham forbi passere.
Jeg stundom er
Ved Alderen svag, saa Doctor hentes maa,
Thi ellers du hos mig ej sikker bliver.
Naar du til mig dig hen begiver
Du kan mig knap i Sigte faae
Før mangt et Minde flux opstiger
Om Sygdom, Død, om Skræk og Undergang,
Om mørke Fængsler, Nød og forduns Sørgesang,
Om Trøst mod kolde Vinterstid,
Og meer, som jeg ej nu vil nævne dig.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Da ethvert Slags Brændsel i denne Tid er saa dyrt, vil det neppe være af Veien, at bringe et lidet Skrivt i Erindring, som i Aaret 1762 er udkommmet hos A. H. Godiche, indeholdende en kort Efterretning om Dyndkuls Beredning, og forfattet af Regimentskriver H. J. Dahl. Dette Skrivts væsentlige Indhold er følgende: al Dynd i Søer, Damme, Moser og Kjer har en mere eller mindre beqvem Brændselsmaterie ved sig. Naar Vandet kan udledes fra saadant et Sted, som formedelst Dynd, Mudder og Slam er utjenligt til Fiskerie, da kan Dynden efter foregaaende Tørring,

udskjæres med Spade paa samme Maade som er skeet i en Sø tæt uden for Kjøbenhavn, der betog Rummet for det for Staden nødvendige Vand og truede at blive spilt, men hvor der nu skjæres Tørv for nogle Tønder Guld. Kan Vandet ikke ledes fra et saadant Sted, optages Dynden med en Kjedser af løt bunden Garn, fastgjort ved en Jernbøil, som er skarp for til, paa en lang Stang, og i et lidet sladbundet Fartøi samles Dynden paa Landet, hvor den behandles ligesom en Leer-Ælte og stryges i samme Form som Muursteen. Disse Formtørv maa i Begyndelsen hver Dag i tørt Veir vendes indtil de holde sammen, og derpaa skrues og stables de ligesom anden Tørv. Man kan og udbrede Dynden en Haandbred tyk paa en jevn Plads, og naar den har trukket Skorpe gjennemskjære den med en skarp Spade, ved Hjelp af et paalagt Brædt og lade den staae og tørres, hvorefter man med en Spade skiller den fra hinanden, og omgaaes dermed som med anden Tørv; men den bliver ikke saa tæt og net som den strøgne. Naar alle disse Tørv ere vel gjennemtørrede, hensættes de i Mile for at svies paa den almindelige Maade ligesom Træ, og deraf fremkommer da et Slags Kul, som i visse Henseender ikke vige for Steen- eller Trækul; thi paa Caminen eller i Vindovnen ere de ikke saa farlige eller ildelugtende, som de første, og til Kobbersmeltning som paa Skorstenen ere de drøiere end de sidste. Paa Bredekobberværk bleve de i Forfatterens Tid modtagne og betalte med 24 ß. Tønden. En værdig Patriot udsatte 6 smukke Sølvskeer til tre Præmier for de Bønder, der frembragte de første, fleste og bedste Dyndkul. Den første Præmie blev vunden af Bonden Hans Pedersen i Kollekolle. — Paa adskillige Steder, saavel Bjerge som Moradser, endog hvor Jordens Overflade ikke bestaaer af andet end Sand, kan paa en halv til en heel Alens Dybde findes en Jordart, der ved Skjæring viser sig som Blaaleer, og bortkastes som noget unyttigt. Denne Jordart er fuld af Trævler og Rødder, og indeholder en Brændselsmaterie, som, naar den tørres, bliver sortebruun, meget haard og vægtig, og heder næsten lige saa stærk som Steenkul.

Veien fra Holmensbroe til Høibroe langs med Plankeværket omkring det afbrændte Slot, opfyldes nu med Gruus og Sand, og bliver derved langt tilgjængeligere, end den hidindtil har været.

Udtog af et Brev fra Slesvig af 22 d. M. "Nu begynde vi at aande frit, da man næsten ikke hører meer til Blodgangen, og enhver tænker nu paa, til den forestaaende Vinter at forsyne sig med de nødvendige Artikler til Huusholdningen, som ogsaa staae i en temmelig lav Priis, og hvoraf virkelig er Overflødighed. En Tønde Rug kjøbes f. Ex. for 26 Mk. Dansk, et Pund Oxekjød for 8 a 9 ß. Dansk, og af disse Priser kan da sluttes til de øvrige; men Colonialvarer ere endnu meget dyre, ogsaa have mange Familier allerede lært at undvære dem."

Feldcommissariatet i Christiansfeld er nu bleven forlagt til Kiel.

Et Cancellie-Patent angaaende Hertugdømmernes Inddeling i tre Land-Krigscommissariats-Districter trykkes nu her i Staden i det tydske og danske Sprog.

Hos Gjæstgiver Bech i Rendsborg bliver d. 28 i denne Maaned holdt en stor Maskerade, paa hvilken fra flere Steder en Mængde Personer af alle Classer indfinde sig, for at høitideligholde Landsmoderens Fødselsdag, der med saa stor Føie er saa dyrebar for enhver god Undersaat.

I Forstuen til begge Apotheker i Flensborg er følgende Avertissement opslaaet: "Da Forretningerne i et Apothek altid maae besørges med uafbrudt Opmærksomhed af de derved ansatte Personer, og enhver Forstyrrelse i deres Arbeide kan drage de sørgeligste Følger efter sig, saa forbydes Adgangen til det egentlige Apothek herved for enhver, som ikke er Læge eller Chirurg, og hvo som desuagtet maatte trænge sig ind i Apotheket igjennem Sidedørene, udsætter sig for den Ubehagelighed at kastes ud. Flensborg, den 6 Octb. 1808.

Dr. Ryge, p. t. Physicus."

Til det Kongel. Admiralitets- og Commissariats-Collegium er under 21 d. M. gjort følgende Indberetning af Premierlieutenant Wolfgang Kaas fra Søedefensionen ved Kjøge: "Det fiendtlige Orlogskib, som var i Bataille med de Danske Canonbaade i Gaar Eftermiddags, har lagt sig til Ankers ½ Miil fra Landet ved Mandehoved. Skibet er meget forskudt — Fokkemasten er skudt af under Merset — Gallionen er bortskudt — Bogsprydet er afskudt paa Midten — hele Agterspeilet skudt sammen, og endelig alle Seilene sønderskudte." —

Senere har Pr. Lieutn. W. Kaas under 22de f. M. givet følgende Rapport til Admiralitetet: "I Gaar Formiddags Kl. 11 kom en Orlogsbrig fra svensk Kyst og lagde sig til Ankers ved det engelske Orlogsskib under Landet af Mandehoved. Orlogskibet har i disse sidste 2 Dage idelig arbeidet med Istandsættelse af sit Under-Skib og Reisning. I Formiddags Kl. 10 lettede begge og seilede Østen efter ud af Sigte. I Eftermiddag er hverken fra Mandehoved eller Kjøge nogen fiendtlig Seiler i Sigte."

Een af de rigeste Priser, der hidtil er opbragt til Kjøbenhavn, er Skibet Anton, hvis Ladning skal bortsælges den 16 Nov. og bestaaer for det meste af Alenvarer. Den vurderes for omtrent 3 Tønder Guld. Men mærkværdigt er det, at dette svære Skib er bleven tagen af to Baade fra Gilleleie. Vedkommende søge om Tilladelse, at Varene maa sælges til Forblivelse her i Riget; men hidtil er endnu intet desangaaende blevet resolveret.

Prisen paa Steenkul er faldet anseelig paa Grund af den sikkre Efterretning, at vi kunne vente at blive forsynede med et betydeligt Qvantum fra et andet Rige.

Subskriptionen til et Interessentskab, som skal aabne en Mellemhandel med Norge, hvortil Mægler Herløv har indbudet, er nu sluttet. Det bestaaer af 60 Actier, paa 500 Rdlr. hver, og Risicoen skal ikke overstige 1000 Rdlr. for hver Actie.

Mekanikus Marstrand har opfundet en forbedret Rulle, der kan bruges som et Huusmeubel og glatte Tøi ligesaa godt som hver anden Rulle, uden at have dens Ubeqvemmeligheder; den kan opsættes og bruges i enhver Etage i Huset, og i hvilket Værelse man vil, uden at foraarsage Uleilighed. Prisen er 60 Rdlr. Adskillige af Commercecollegiets Medlemmer, som have beseet den, have givet den deres Bifald, og Opfinderen er meddeelt Patent paa dens Forfærdigelse.

I Middags solgtes ved Auction paa Børsen Barkskibet Success til Grosserer Thomsen for 8250 Rdlr.; Galeaseskibet Frederich til Mægler Herløv for 1350 Rdlr.; Galeasen Peter & Magnus til Lars Bache for 2050 Rdlr. — Transportable Statsfonds 131 til 133 Rdlr. Courant for 100 Rdlr. Sp.; almindel. Brand-Assur. Actier 106 til 107 Rdlr. Stykket (3 PC. Omkostninger).

Mecklenb. Svedsker 10 Rdlr. a 10 Rdlr. 8 ß. pr. 100 Pd.; tørre Kirsebær 20 ß. Pundet.

Den hele fiendtlige Convoi, som i forrige Uge kom ind fra Østersøen og havde lagt sig som sædvanlig ved Malmøe, lettede Anker i Morges og gik Sundet ud med en strygende Vind.

Den 7de August ankom Maanedslieutenant Bech med et dansk armeret Fartøi til Anholt. Den 8de saae han en svensk Caper. Lieut. Bech gik imod den; den svenske Caper krydsede sig op imod ham og skjød 4 Skud. Bech holdt da lige ned paa Caperen og gav denne 3 Skud, hvorpaa den holdt af og blev forfulgt af Bech, som dog ikke kunde naae ham. Den 10 afseilede Lieut. Bech og styrede Cours imod Jylland. Den 13de kom en stor engelsk Kutter, som formodentlig af den undløbne svenske Caper var bleven underrettet om Bechs Ophold under Anholt. Den holdt Nord og vilde derpaa gaaet Syd om Landet, men satte sig paa et Rev, hvorpaa den stod fra Kl. 9 om Morgenen til Kl. 4 om Eftermiddagen, i hvilken Tid der fra den blev kastet ombord 7 Stkr. 18pundige Canoner med Rapperter, et Varp-Anker og en ny 6 Pds. Trosse, som alt er bleven optaget og bragt til Landet. Da den engelske Cutter kom af Grunden seilede den Nord efter, formodentlig til Gothenborg, for at blive repareret.

Udenlandske Efterretninger.

Triest, den 3 Oct. Skibsfarten hertil er for nærværende Tid næsten aldeles standset. Adskillige Engelske Fregatter, der krydse uafbrudt i det adriatiske Hav, anholde alle Skibe og Barker, der fra Apulien og Dalmatien eller andre under Frankrigs Indflydelse staaende Lande ere bestemte hertil, og opbringe dem til Malta, hvor de condemneres. Derimod lade de de fra denne Øe og Sicilien hertil bestemte Fartøier ubehindret passere. Cabinettet i Wien har imidlertid for kort Tid siden ladet det herværende Gouvernement meddele de strængeste Ordres til at afvise alle saadanne Fartøier, naar de indehave Colonialvarer. Ved en overordentlig stærk Storm fra Sydvest ere i Forgaars adskillige af de mange her liggende Østerrigske Skibe drevne paa Grund. Nogle af disse og mange Barker ere sjunkne, andre ere blevne beskadigede. Derimod har de 13 her liggende Danske Skibe ei taget den mindste Skade.

St. Petersborg, den 7 Sept. Til Dato er

der i alt ankommet hertil 31 Skibe, hvoraf de fleste ere Americanere. Herfra ere igjen 19 Skibe afseilede.

Fra Sverrig er hertil ankommen en Bulletin, dateret Kongen af Sverrigs Hovedqvarteer i Limlands Præstegaard d. 12 Oct. 1808, der indeholder en Vaabenstilstands Convention, som den $\frac{17}{29}$ Sept. er sluttet imellem den russiske og svenske Armee i det nordlige Finland; om sammes Authenticitet haves i øvrigt endnu ingen videre Bekræftelse. Dens Indhold er følgende: Der skal være uindskrænket Vaabenstilstand imellem de russiske Tropper, som staae saavel langs Floden Gamle Carleby som i Omegnen ved Kuopio, og den svenske Armee under Feldtmarskal Grev Klingspors Befaling; den begynder saasnart denne Overeenskomst er undertegnet og vedvarer indtil 8 Dage efter at man gjensidigen har opsagt samme. Hverken fra den ene eller fra den anden Side skal man afbenytte denne Vaabenstilstand, for at sende nogle af de heri indbefattede Tropper til andre Puncter, hvor de kunne agere, medens den varer. De russiske Tropper, som ere i Gouvernementet Wasa, beholde deres Position ved Gamla Carlaby; de svenske Tropper ligeledes deres ved Himango og sende ikke deres Forposter længere frem end til Kannus og Kirken Ilykannus, til Lesti-Søen og derfra i lige Linie til Kirken Idensalmi; og paa det at et neutralt Strøg kan være imellem begge Armeerne, saa skulle de russiske Tropper udsætte deres Forposter saaledes, at de ikke staae paa hiin Side af Aaen, som løber ud i Juntila. Ved Kuopio skulle de svenske Tropper tage saadan Position, at Kirken Idensalmi bliver neutral; de russiske Tropper besætte Defileen, som ligger Sydost for samme og de svenske Tropper besætte Defileen, som ligger Nordvest for bemeldte Kirke. Dersom de russiske Tropper paa den ene eller anden Side skulle være gaaet længere frem end til Kirken Idensalmi førend Ordren ankommer, da skulle de trække dem tilbage til den Stilling, som er aftalt. Krigsfangerne skulle gjensidigen udvexles Mand for Mand og Rang for Rang. — Hovedqvarteret Lochto, den $\frac{17}{29}$ Sept. 1808. M. Klingspor,

Feldtmarskal.

Suchtelen,

General en Chef og Generalqvarteermester.

Grev Kamensky, Generallieutenant.

Staden Erfurt, som ved Keisermødet er bleven saa mærkværdig, ligger i Thüringen, og har 14,000 Indbyggere og 2851 Huse. I Aaret 1803 blev den med et District af 73 Landsbyer ved Luneville-Freden overladt til Preussen, som mistede den igjen ved Tilsit-Freden.

Spanien (fortsat, s. No. 4.).

9) Manufacturer og Fabrikker. Et Land saa rigt paa de fortrinligste raae Producter, synes skabt for denne Industriegreen. Og dog staaer Spanien heri langt tilbage for Frankrig og England. De spanske Fabrikkers og Manufacturers meest blomstrende Periode, var under Carl den Førstes Regjering. Dengang var Segovia og Sevilla Europas vigtigste Manufacturstæder. Den første ernærede mere end 13,000 Mennesker og den sidste holdte 16,000 Stole i Gang. Spaniens Silketøier gik vidt og bredt, selv til Levanten. Men politiske Uroligheder og den Tvang Regjeringen paalagde Handel og Fabrikvæsen qvalte denne Drivtighed saaledes, at den siden, uagtet Regjeringens sildigere Bestræbelse for dens Opkomst, ikke har kunnet hæve sig til den forrige Høide. De vigtigste Uldmanufacturer findes nu i Segovia, Guadalaxara, Madrid, Sevilla, Anteqverte, Cordova og Barcelona. Disse levere fiint Klæde, Sengetæpper, Flonel og andre uldne Varer. I Catalonien gives 20 temmelig betydelige Klædemanufacturer, der holde 2000 Stole i Gang. Hattefabrikkerne i Madrid og Valencia have i den seenere Tid hævet sig meget. Bomuldsmanufacturerne drives stærkest i Catalonien. Man regner at denne Provinds allene leverer for $2\frac{1}{2}$ Million Rigsdaler Bomuldstøi. Silkemanufacturerne ere de vigtigste. De blomstre især i Valencia, hvor 25,000 Mennesker forarbeide paa omtrent 4000 Stole henved 1 Million raat Silke. I Catalonien væves især Silketørklæder (aarlig mere end 1 Million Dosin) paa 1500 Stole. Skjøndt Indførsel af fremmede Silketøier er forbudet, saa indsniges dog hemmelig mange franske Silkevarer. De spanske Lærredsmanufacturer ere i Opkomst. Ikke Regjeringen allene, men de mange herværende patriotiske Selskaber have gjort meget for at hæve denne Industriegreen og udbrede Dyrkningen af Hør, Hamp og Spartum, hvis Trevler bruges som Hør. Catalonien leverer det meeste og bedste Lærred, og i Carthagena, Ferrol og paa flere Steder gives temmelig betydelige Lærreds og Seildugsmanufacturer. Dog faaer Spanien endnu sit meeste Lærred og Seildug fra de nordiske Lande. Læderfabrikkerne ere meget almindelig udbredte, og findes næsten i enhver noget betydelig Bye. Corduanfabrikken i Cordova, Handskefabrikken i Zafra og Guldlædersfabrikken i Anteqverre have længe været berømte. Af Papiirmøller har Spanien henved 200, hvoraf de fleeste og bedste gives i Valencia. Porcellain- og Faiencefabrikkerne i denne Provinds er tillige de vigtigste. Den største Porcelainfabrik, der sætter 300 Arbeidere i Gang, drives for kongelig Regning. Porcelainet er næsten ligesaa godt som det sachsiske. I St. Ildefonso er en skjøn Speilfabrik og 6 betydelige Glasværker. Salpeterværkerne, Krudtmøllerne og Tjærebrænderierne drives for største Delen for kongelig Regning. De forbedres og udvides stedse og ere allerede for det meeste tilstrækkelige til Landets Fornødenhed. Sæbesyderier gives overalt, men især i Valencia. Tobaksfabrikken i Sevilla er vel den eneste i Spanien, men den er ogsaa saa stor, at den ei allene forsyner hele Spanien, men ogsaa en Deel af Europa. Den drives for kongelig Regning og beskjeftiger henved 2000 Arbeidere. Skibsbyggeriet begynder igjen at tiltage, efterat det ved Handelens Tvang næsten ganske var uddød. Dog kjøber endnu Spanierne mange Skibe fra fremmede Nationer. I Sevilla, Mallaga, Allicante, Barcellona og St. Sebastian gives de bedste Skibsværfter. Metalfabrikkerne ere næsten ganske forsømte. Vel har man nogle Gevæhrfabrikker og Canonstøberier, men hvad de levere er yderst ufuldkomment. Alt Isenkram indføres fra England og Frankrig, og fra disse Lande faaes og de fleeste Møbler og Redskaber af Træ og Metal, som bruges i Spanien. (Fortsættes.)

Forklaringen over den mørke Tale i forrige Numer er: Huusleie. — Opløsningen paa Gaaden er: en Fod.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere; det tilbringes Subskribenterne og betales quartaliter med 6 Mk. Subskriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, boende i store Helliggeiststrædet No. 144.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 6.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 29 October, 1808.

Kjøbenhavn i det nittende Aarhundrede.

(Fortsat.)

K l u b b e r.

Med skjelvende Haand tager jeg her Pennen i Haanden, for at berøre en Gjenstand, der er Hovedstadens Diesteen. Hvilken Dame, hun være Grevinde eller Spekhøkerinde, er ikke i en Klub? Hvilken Herre, hvilken Cavalier, hvilken Rokkedreier er ikke i en Klub? Klubbister ere næsten alle, og de, der ikke ere det, betragtes som et Et cætra i det menneskelige Selskab, som en Polyp, der baade kan henregnes til Dyreriget og Planteriget, som en Skabning, Naturen i en travel Time ikke selv vidste hvad den skulde gjøre af. Den i Holbergs Tid gængse Skik "at gamle Folk sadde paa et Viinhuus om Aftenen og gjennemheglede Ungdommens Feil, indtil de af 4 Vægtere maatte lade sig slæbe drukken hjem" er nu ganske gaaet af Brug; thi deels ere gamle Folk nu Medlemmer af Klubber og komme sjelden paa Viinhuse; deels bryde de sig intet om Ungdommens Feil, men overlade disse til Institutlærernes og Informatorernes behagelige Rettelse; deels ere de nu saa øvede i at drikke, at de gjerne kunne have taget tre, fire Flasker til sig i et Drikkelaug, eller Drikkeveddemaal, som nu til Dags ere meget i Mode, uden at de behøve at lade sig slæbe hjem af nogen Vægter.

Man kunde forfatte en heel Hof- og Statscalender over vore Klubber, thi ogsaa blandt dem hersker en Ulighed som blandt Adams Sønner, og der gives ligesaa godt adelige og uadeligge Klubber, som adelige og uadelige Mennesker. Tidsfordriven i disse Klubber er imidlertid i dem alle temmelig lige; thi i alle morer man sig med Spil og Snak, Spisen og Drikken. Men for at give Tingen en fiin og fornem Anseelse kalder man her Snakkecompagnier Conversation, og Kortenspil og Pølsegilder Assembleer. — Foruden de bestemte Klubber gives der ogsaa nogle navnløse Tvetuller, som ere Mellemting af Vertshuse og Kroer og hvor et Collegium politicum om Aftenen holdes. Her morer man sig blandt andet deels med at

forfærdige Charader, hvori hverken Døde forundes Fred i deres Grav eller Levende i deres Huus; her bedømmer man med en Aristarchs Mine Nationens Mesterværker; her smedder man Rygter, Øgenavne, Cabaler.

Til en Klub hører først og fremmest to levende Attributer, der kunne kaldes dens Sjel og uden hvilke den umueligen kan bestaae. Disse ere: en Vært og et Bud. Til Vært vælger man meget ofte en Parykmager, der ingen Paryker har at gjøre, eller en Haarskjærer, der ingen Haar har at skjære, kort sagt, et Subject, som ikke kan bruges til andet end at lade sin kjere Ægtemage besørge Kjøkkenet, og selv har to sunde Arme til at hjelpe at bære Maden paa Bordet, skjænke Viin i et Glas eller trække Proppen af en Flaske. Til at være Bud udkræves flere Talenter. Han maa ikke allene have gode Arme, men ogsaa gode Been, for at kunne løbe til Peer og Poul med Qvitteringer, som ikke sjelden møde den Protest "kom igjen!" eller med Indbydelser til Generalforsamlinger, Fugleskydninger, Pølsegilder 2c. Mangt et Selskab er ofte blevet til for at skaffe et saadant brødløst Subject Brød. Aarsagerne kunne være mangfoldige; man kan have visse naturlige Pligter at opfylde mod den brødløse Mand, som man ikke kan unddrage sig fra, o. desl. — Een af de vigtigste Sportler for en Klubvært eller et Klubbud er, hvad der virkelig kunne synes underligt, Daaben, og hos dette Slags Mennesker ere mange Børn, ligesom i Menneskehedens Guldalder, Himlens største Velsignelse; thi Sagen er den:

naar en Klubvært eller et Klubbud skal have Barn i Kirken, saa bedes alle Klubbens Medlemmer til Fadder. Man har saaledes allerede havt Exempler paa, at en Klubvært havde nogle og halvsemsindstyve Faddere. Naar man nu antager, at hver Fadder giver 3 Rdlr. i Faddergave, saa kaster ethvert Barn, hans Kone føder ham, adskillige hundrede Rigsdaler af sig; følgeligen kan Manden ansee Børn for Himlens Velsignelse. Derfor finder man ogsaa, at saadanne Værter og Bude sædvanligen ere begavede med en skjønne Flok Glutter.

Naar nu en Klub har faaet disse to væsentlige Attributer, saa vælges en Direction og forfattes Love. Til Secretair tager man almindeligen en Mand der er bedre Skriver end Betaler, og som villigen paatager sig Secretairiatet naar han kan slippe for at betale Contingenten. Nu mangler Selskabet ikke andet end Meubler, der tages paa Puf hos en eller anden Meubelhandler, og et Navn, der er saare let at finde. Venskab, Broderskab, Enighed, Harmonie, ere alt for forslidte Ord, og ved odieuse Exempler næsten blevne satiriske; man tager derfor sin Tilflugt til de gamle hedenske Guder og Gudinder, som der aldrig kan være Mangel paa, især nuomstunder, hvor man ikke allene henter dem fra Olympen, men ogsaa Pokker i Vold fra Valhal. I Aviserne averteres, at Conversationen i Selskabet * begynder den — og at der Søndagen derpaa bliver Concert og Bal. — Man hverver nu Medlemmer fra alle Kanter, og kan ikke noksom rose og udbasune

den Gammen og Glæder man der nyder for sine Penge. Den Uindviede lader sig let blænde, anseer Klubben for et jordisk Paradis, og kan ikke oppebie det vigtige Dieblik, hvor der skal balloteres paa ham. Han skjelver for Dommedagen; han frygter for at falde igjennem; men inden han veed et Ord deraf staaer Ex-Parykmageren for hans Seng med et stort Brev fra Directionen, hvori denne tilkjendegiver ham, at han er optagen til Medlem af Selskabet, og behage altsaa at betale 5 Rdlr. i Indskud og 3 Rdlr. i Qvartalscontingent. Hvilken Triumph! Hvilken Lykke! Den Kaarede springer halvpaaklædt op af Sengen og betaler Budet i sin Henrykkelse 8 Rdlr. Han er nu Medlem af Klubben; han kan nu komme der naar og saa ofte han vil. — Han gaaer derop. Min Læser behage at følge med. Neppe er han traadt ind i den første Stue, førend en heel Atmosphære af Tobaksrøg møder ham. Han er færdig at qvæles af Damp. Fire Medlemmer sidde ved et Bord og spille Kort. Den ene af dem er en Haandværksmand, der har overladt sit Huus og Værksted til Svende, Drenge og Tyende. Medens han sidder her med Kløver i Haanden, ere Underfogdens Folk hjemme hos ham i Færd med at bringe hans Sager i Orden. Den anden er en Person, som har bygget sin Rede i Klubben, fordi han her finder, hvad han forgjeves søger hjemme: Mad, Drikke, Lys og Varme. Han har Aarsregning med Verten, som ikke tør negte ham Credit, fordi han kjender hans Indflydelse. De to andre Makkere ere Personer, der have valgt Kløverknegt til Rentemester, og som leve af det hæderlige Fag, at

skille godt Folk ved deres Penge i L'hombre og Boston, og broderligen dele Profiten. I Kakkelovnskrogen staaer en Candidat, der omfavner Ovnen som en Ven i Nøden. Han fryser som en Skræder og har valgt sin Rede her af samme Grunde som hiin, der har Aarsregning med Verten. Paa et stort Bord ligge Dagens Flyve- og Krybeblade blandede imellem hinanden som Ideerne i deres Forfatteres Hoved. Et Qvasigenie sidder fordybet i Tanker som en anden Socrates og grandsker i disse Blade. De ere den Kilde, hvoraf han øser al sin Visdom, den politiske Stokfisk, som lærer ham at gjennemskue hele Politikens Mysterier, den Slibesteen, hvorpaa hans Vittighed bestandig hvæsses. — I det næste Værelse staaer Bordet dækket. Verten med et Jobs-Ansigt venter i Døren paa Gjæster NB. betalende; thi af de ubetalende sidder der allerede een ved Bordet og spiser med en velsignet Appetit, da han tænker med Salomon "stjaalet Vand smager sødt". — Igjennem Døren sees Vertens Dagligstue. I Vuggen ligger et Barn, som nyligen har indbragt sin Hr. Fader 231 Rdlr. i Faddergaver, og er færdig at skrige sig ihjel. I en Krog slaaes og rives to andre Glutter, der nyligen have holdt op at patte, om et Æble, som to Monarker om et Rige. Moderen staaer i Kjøkkenet og maa, for at opfylde sit sørgelige Kald som Klubværtinde, passe Gjæsterne istedet for Børnene. En Dreng paa fem Aar rider paa Parykblokken, der tilforn har ernæret sin Eier, men som nu foragteligen er henslængt i en Krog som et Redskab, man ikke trænger mere til. — I et tredie Værelse staaer

Billardet. Lysene ere slukkede, paa et eneste nær, der kaster sine matte Straaler paa Markøren, som spadserer ørkesløs op og ned i Stuen og er kjed af at vente længer paa Spillere. Han maatte døe af Sult, den Stakkel! dersom han blot skulde leve af at markøre; men Markørskabet følger Budets Embede som Grimen Æslet, og visse Sportler visse Embeder.

(Fortsættes.)

En mørk Tale.

Ved Hedegaard, Justitsraad.

Jeg er et Huus, hvortil ej lægges Grund,
Og Plads forandrer jeg saamangen Stund;
Thi kuns naar Du paa Skøjter sees at gaae
Jeg plejer fast at staae.
Jeg Vinduer i Mængde har, dog ej
For Lysets Straaler de skal bane Vej. —
At ingen Tyvehaand skal nærme sig,
Min Dør i Laas Du slutter, naar Du mig
Forlade vil. Snart mange Huusfolk boe
Hos mig, og snart Du finder neppe to.
Med simple Retter jeg opvarter dem,
Og dog de trives herligen.
Taus er hver Mand, men aldrig stille, roelig,
Og naar de nu skal vandre fra der Boelig,
Til Pinebænken man dem bringer hen,
Og aldrig mere see de mig igjen.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Den ved Landemødet den 19 October af Hr. Stiftsprovst Plum oplæste metriske Oversættelse af Habakuk med Anmærkninger, er, som Landemode-Akten viser, et Tillæg til hans 1792 udgivne Skrift: Observationes in textum & versiones, maxime græcas, Obadiæ & Habacuci.

Hr. Joh. Monod, v. D. M., fra Genf, som i henved fjorten Aar har været anden Præst ved den fransk-calvinske Kirke i Kjøbenhavn og allerede

i Januarii Maaned er bleven kaldet til Pastoratet ved den reformeerte Kirke i Paris, har ansøgt om og under d. 10 Oct. erholdt Tilladelse at nedlægge ovennævnte Embede. Han er nu beredt til at reise herfra med sin Kone, en Datter af Etatsraad Deconinck, og sin talrige Familie, om nogle faa Dage. Men da han imidlertid ikke havde taget formelig Afsked i Templet med den christelige Hjord, han forlader, har han efterkommet denne Skik, Søndagen d. 23de d. M., i en talrig Forsamling ved en Homeli over 1 Kor. XV. 58, temmelig udførligen, og derhos høist opbyggeligen. Til Slutningen gjorde han sin skjønne Text anvendelig paa det høitidelige Øieblik, da han for sidste Gang talde til en elsket Menighed. Han henvendte sig til sin ældre Collega i dette hellige Embede, for at udtrykke denne sin Ven og sine Landsmænd sin oprigtigste Taknemmelighed og sine varmeste Ønsker saavel for hans som Menighedens Vel. Derpaa henvendte han sig ligeledes til de syv Ældste eller Kirkeværgere, som alle vare tilstede, og bevidnede dem sin bestandige Hengivenhed. — Saaledes hviler nu atter alle kirkelige Forretninger, indtil videre, paa Hr. Pastor Mourier allene; men uagtet de langtfra ikke overstige hans utrættelige Virkelyst, saa vilde det dog være at ønske, at han maatte faae en Medhjelper i at præke, hvortil han i visse Henseender nok kunne trænge. Forsynet, som tilforn har understøttet denne værdige Lærer i en vanskelig Tidspunct (1793 og 1794), forunde ham ny og forøget Kraft til Samfundets Gavn og Kirkens Opbyggelse!

Privattheateret i Bergen, som nu har existeret i ti Aar, og som Hr. Busch, Erichsen og endnu to Directeurer have stiftet ved Hjelp af Actier, talte i Slutningen af Aaret 1807, 160 deels contribuerende, deels spillende Medlemmer. Siden samme Aars Begyndelse tilfalder Indtægten Hospitalet.

I Sept. Maaned har Directionen for det Theater, der oprettes i Altona, udgivet en Indbydelse til Publicum paa 4 Octavsider, hvori det blandt andet hedder: da Folk for nærværende Tid trænge til Adspredelse og Moro, saa vil den ny Trop fornemmelig opføre comiske Operaer og Lystspil, og søge at udbrede patriotiske Følelser og befordre Fædrenelandskjerlighed. Theatret skulde efter Bestemmelsen aabnes d. 1 Oct.

I Aftes opførtes paa det Kongelige Theater Capertoget, et nyt nationalt Syngespil af Dr. og Prof. Horn, med Musik af Capelmester Kuntzen og Dands af Balletmester Galeotti. Denne Aften var en sand Nationalhøitid, Marias og Carolines Fødselsdag værdig. Stykket, som heelt igjennem aander de varmeste Følelser for Kongen og Landet, og som fuldkommen svarer til sin Hensigt: at opflamme Kjerlighed til Fødelandet og den, der udgjør dets Stolthed, blev modtaget med eenstemmigt Bifald. Hr. Knudsen spillede den gamle Norske Sømands Rolle med den ham egne Inderlighed og Sandhed, naar Pligt kalder ham til at tolke Dannemarks, Norges og Holsteens Sindelav. Man glemte ganske Konstneren og tænkte kun paa Fædrenelandsvennen. Hver Gang der i Stykket raabtes Kongen leve! Maria leve! o. s. v. gjenlød hele Huset af Hurra- og Bravoraab. Da Stykket var tilende forandrede Scenen sig, og man saae sig nu hentryllet midt imellem Norges høie Fjelde, hvor Bryllupsgjæsterne vare samlede i Dalen til festelig Dans. En temmelig kort, men nydelig, Norsk Nationaldans opførtes, og i det Brudeparret og Stykkets spillende Personer traadte frem, fremkom paa den bagerste Klippe Bogstaverne M. C. i Transparent, og bekrandsedes med Blomster af Norske Ynglinger og Møer. En skjøn og til Dagens Høitidelighed passende Epilog af Hr. Justitsraad Pram blev afsjungen, og et gjentaget Hurraraab gjenlød fra alle Læber. Vi savnede intet i vor Glæde, uden at see Frederik og Maria og vor elskede Kongedatter midt iblandt os. Gjennemtrængt af de herligste Følelser forlod nu enhver Skuespilhuset, tænkende med den patriotiske Digter Hr. N. T. Brunn i hans skjønne og ægte fædrenelandske Minde over Christian den Syvende:

"Vi seire skal ved Borgerstyrke!
Retfærdighed er Danmarks Skjold.
Ja! Himlen vil skjenke os Seier;
Thi, Fredrik! Dit Banner kun vaier
For Ærlighed, Troskab og Mod;
Dig offrer hver Borger sit Blod!"

Capertogets Digter fortjener iøvrigt Almeenhedens Tak, at han ved Thalias Tryllestav har gjort beskueligt hvad hver Dansk Mand føler, men kun mangler Ord til at udtrykke saa skjønt, varmt og kraftfuldt.

I Zeitung f. Litterat. u. Kunst in den Königl. Dän. Staten, hvori Soltaus Reise durch Schottland, seine Inseln, Dänemark ꝛc. efter Fortjeneste tugtes for alle de ugrundede og løgnagtige Beskyldninger denne Forfatter, har fremført mod vort Dannemark, siger Rec. (Hr. Prof. Guldberg) blandt andet: "Og naar Forf. medynksomt seer ned paa den Danske Søetat, saa tjene det ham til fornøden Efterretning, at, det er noksom bekjendt, hvorlunde hans Landsmand, Admiral Gambier, der iøvrigt, som bekjendt, er en christelig og gudfrygtig Mand, erklærede afvigte Aar i Sjælland, efterat den Danske Flaade lykkeligen var ranet: at Engelland, naar det nogensinde skal have tilstrækkelig Sikkerhed for Dannemarks Sømagt, først maa see hele den Danske Søetat slagtet. Og hvorfor klage da nu (1808) de uforlignelige og uopnaaelige Engelske Søfolk over vore smaa Canonbaade? Den Danske Søetat kan jo umueligen maale sig med hine Mestere. At den ene Engelske Krigsbrig tages efter den anden; at selv Linieskibe havde strøget og overgivet sig, dersom en gunstig Vind ikke i Tide havde reddet dem; at ingen, nok saa stærk Convoislaade, gaaer sikkert i vore Farvande, — for vore Canonbaades Skyld — er noget, som vi og hele Verden troe at see, men hvilket dog virkeligen ikke kan være saaledes, eftersom den Danske Søetat er intet mod den Engelske, som er Alt. Ikke sandt, Hr. Engellænder, saaledes taler man med skyldig Ærbødighed."

I Sagen Skibs-Capitainerne Johan Christian Christiansen af Flensborg og Hans Jürgensen af Altona, er i Aalborg Stifts Priseret d. 7 October d. A. affagt følgende Dom. "Skibs-Capitainerne Johan Christian Christiansen af Flensborg og Hans Henrik Jürgensen af Altona frifindes for Caperfører Jørgen Koks og Caper-Rehderiets Tiltale i denne Sag: hvorimod bemeldte Caperfører og hans Rehderie bør een for alle og alle for een at betale Capitain Christiansen i Erstatning for Briggen Floras ulovlige Opbringelse og det deraf flydende Ophold og Tab 560 Rdlr., samt endvidere hvad han i Henseende til Fragt maatte erholde mindre end akkorderet, af vedkommende Befragter og Passagerer efter lovlig Omgang, nemlig af Koffardie-Capitain Jürgensen,

Oberst von Scholten og Søn, Supercargue Nielsen, Kjøbmand Egholm, Styrmand Trepka og Styrmand Torsen; ligeledes bør de een for alle og alle for een til Skibs-Capitain Jürgensen udlevere ham af Briggen Flora udlossede Kjøbmands-Vare, i den Stand de ved Udlosningen befandtes, og og, forsaavidt Varene, siden Udlosningen enten maatte være beskadigede eller forgaaede, at erstatte ham Værdien deraf efter den Priis som gjeldte paa samme Slags Vare i Kjøbenhavn d. 15 Septbr. d. A. enten, ved det Vestindiske Handels-Selskab, eller ved en Kjøbenhavnsk Auction, eller i Mangel deraf efter rigtige Mægler-Attester og Priis-Couranter, saa og paa lige Maade at give ham fuldkommen Fyldestgjørelse i Penge for hvad Varene ved Auction i Aalborg maatte gaae under den Priis, der som meldt beviislig gjeldte i Kjøbenhavn d. 15 Septbr. d. A., samt paa lige Maade at betale Capitain Jürgensen for tilføiet Ophold 100 Rdlr., og endelig bør de een for alle og alle for een at betale Skibs-Capitainerne Christiansen og Jürgensen denne Sags Omkostninger til hver 40 Rdlr. At efterkommes forinden 3de Solemærket efter denne Doms lovlige Forkyndelse, og forsaavidt Udleveringen til Capitain Jürgensen af de udlossede og ham tilhørende Vare, angaaer, under 10 Rdlr. daglig Mulkt til Aalborg Byes Fattigvæsen, alt under videre lovlig Adfærd. I øvrigt bør Caperfører Kok og Caper-Rehderiet for Skibs-Capitainerne Christiansens og Jürgensens videre Tiltale i denne Sag frie at være. Qvarantaine Cassens Ret til Pas-Gebyhrer efter Reglementet af 25 Maji 1805 §. 1. forbeholdes."

I forrige Uge spiste Hs. Maj. Kongen til Middag paa Herlufsholm, hvor Hs. Excellence, Kammerherre Kaas, Præsident i det Danske Cancellie, forestillede Hs. Maj. Skolens Lærere og Ungdom. Der blev spiist i den ny smagfulde Skolebygning, og ved Hs. Majestæts Taffel var 36 Couverts. Ved Taffelet blev beværtet med Bourdeauer-Vinen Langcork, og kold Punsch i Stedet for Champagner.

I Anledning af en Forestilling fra Commissionen for Lygtevæsenet i Kjøbenhavn, har det behaget Hs. Majestæt, under 21 d. M., allernaadigst at resolvere saaledes: "Da Trannmangelen gjør en Indskrænkning i Gadelygternes Antal nødvendig, saa samtykke Vi allernaadigst i, at det halve Antal kun indtil videre tændes. Derimod ville Vi have

Commissionen paalagt, at anstille Forsøg med, om ikke en forbedret Indretning ved Lygterne kunde frembringe samme Lysning af det mindre Antal Lygter, som forhen af det større Antal. I manglende Fald finde Vi det uundgaaeligt fornødent, at der ved en slettere Gadebelysning træffes virksommere Foranstaltninger til den offentlige Sikkerheds Vedligeholdelse om Natten."

Ved Overcriminalretten i Dannemark afsagdes d. 1 Aug. følgende Dom: "Mads Jensen bør bøde til Odensee Byes Brandvæsens Casse 10 Rd., og endvidere til samme Casse 1 Rdlr. Saa bør han og bøde den Skade, som ved den i hans Gaard No. 402 paa Nørregade i Odensee, Natten til den 3die Decb. 1805 opkomne Ildebrand er foraarsaget Kandestøber Hans Jacob Møllers Enke, Snedker Søren Jensen Bloch, Forligelsescommissair Dall og Kjøbmand Johan Frederich Iversen, efter Brandtaxations Forretningens Udvisende af 3 December 1805, samt holde den Kongelige Brandforsikkrings Casse skadesløs for hvad der i Anledning af denne Ildebrand i Almindelighed og i Særdeleshed til Panthaverne i hans Gaard No. 402 er eller bliver af den forsikkrede Sum udbetalt, saa og have forbrudt al Erstatning fra Brandforsikkringen paa bemeldte Gaard. Men hvis han ikke haver Middel at betale Skaden, bør han arbeide i Nyborg Fæstning i 3 Aar. Saa betaler han og de af Actionen lovlig flydende Omkostninger, hvorunder Diætpenge og Salarium til Procurator H. Friis 26 Rdlr., Procurator Heilmand 37 Rdlr. og Procurator F. L. Friis 29 Rdlr., samt til Actor for Overcriminalretten Raadmand Trojel 16 Rdlr. og Defensor Birkedommer Møller 8 Rdlr.; iøvrigt bør Mads Jensen for Actors videre Tiltale, i denne Sag frie at være. Endelig forbeholdes saavel det almindelige Brand-Assurance-Compagnie paa Vare og Effecter som Mads Jensen deres Tiltale til hinanden efter lovlig Omgang og Octroien af 4 April 1798 §. §. 12 og 17."

Postefterretninger.

Hertugen af Abrantes's Armeecorps er, efter en lang og besværlig Seillads, ankommen paa flere end 200 Transportskibe i Rochelle. — I Barcellona hersker, efter de sidste Efterretninger, fuldkommen Rolighed og den bedste Forstaaelse mellem de Franske og Spanske. — Den Russiske Flaade er, under en Bedækning af 7 Linieskibe, afseilet fra Lissabon til Engelland. De Spanske Tropper,

der hidtil vare i Portugal, ere brudt op til Ebro; disse fulgte 20,000 Mand Engelske Tropper under General Moore. En ny Expedition af 15,000 Mand er fra Falmouth gaaet under Seil til Spanien og allerede ankommen i det nordlige Spanien. — Den i Frankfurt udkommende Franske Tidende af 18 Oct. melder følgende fra Erfurt: uagtet Deres Keiserlige Majestæters Forhandlinger, under deres Ophold her, endnu er bedækket med det tætteste Slør, er der dog ikke mere nogen Tvivl om, at deres Hensigt er: 1) en almindelig Freds Gjenoprettelse. To Courerer, en Fransk og en Russisk, ere blevne afsendte, og de kunne ikke have noget andet Ærinde end at bringe begge Keisernes Ønske i den Henseende til London. 2) At sikkre Tydsklands Rolighed. Man erfarer ogsaa allerede, at Rhinforbundsførsterne ere blevne authoriserede til, at trække deres Contingenter, der camperede, tilbage til deres Garnisoner eller i meget indskrænkede Cantonnerings-Qvarterer. — Den Russiske Statsminister, Grev Romanzow, reiser til Paris, hvor hans Ophold, som man forsikkrer, skal have Hensyn til Underhandlingerne og Anliggenderne med Engelland, hvis Yttringer og Svar paa de forelagte Forslag, man venter. Overilede Politikere lade ham endog reise til London. — I Vittoria har Alcaden efter Politieministerens Befaling ladet bekjendtgjøre, at enhver inden 24 Timer skal opgive de i hans Huus Logerendes Tal, Fødeland og Egenskaber, samt Aarsagen, hvorfor de opholde sig her, og Tiden de ankom; at de skulle gjøre samme Erklæring ved ethvert Individs Ankomst; at alle Gjestgivere er forpligtede til at gjøre det samme; at alle i Staden logerende Fremmede, der ikke høre til Armeen eller til Kongens Huus og Følge, skulle forsyne sig med Sikkerhedsbeviser, uden hvilke de ikke tør forblive i Staden, og at alle Fremmede, der ikke ere forsynede dermed, skulle ansees og straffes som Spioner; at alle Gjæstgivere og Borgere, de logere hos, skulle betragtes som Spionvæsenets Medhjelpere. — Marchal Moncey er bleven udnævnt til Hertug af Cornegliano i den Venetianske Stat. — De i Triest liggende Russiske Krigsskibe gjøre endnu ingen Anstalt til deres Afreise, og man slutter heraf, at de vil overvintre der. — I Triest ere adskillige Personer, der paa offentlige Pladse have talt for frit om politiske Anliggender, blevne arresterede. Regjeringen

har befalet, at det skal være alle Skibe, der ere ladede med Colonialvarer, uden Hensyn til Flaget, forbudet, at løbe ind i Triest eller nogen anden Havn i de Østerrigske Kystlande. — I Triest er blandt andre Courerer ankommen en Siciliansk. — Den Russiske Gesandt i Østerrige har, nogle Dage efter at han havde modtaget en Courer fra Erfurt, gjort en Reise til Keiseren i Presburg. — I Følge Handelsbreve har Porten erklæret Rusland Krig. — Den 15 Oct. ankom den Franske Keiser til Frankfurt paa sin Tilbagereise fra Erfurt. — St. Petersborg d. 5 Oct. I Forgaars Aftes er vor Flaade, som i 4 Uger har været bloqueret i Baltisk-Port af en endnu engang saa stærk Svensk-Engelsk Escadre, lykkeligen og uden ringeste Forlis, ankommen til Cronstadt. En stærk Storm fra Østen bortfjernede den bloquerende Escadre fra Baltisk-Port. Pludseligen dreiede Vinden sig og blev til en stærk Storm fra Vesten. Denne Omstændighed benyttede vor Flaade og seilede til Cronstadt. Den bestaaer af 8 Linieskibe og nogle Fregatter. — I Slaget ved Orowais i Finland var de Svenskes Tab meget betydeligt. Over 300 M. bleve tagne til Fanger, naar de Saarede regnes med, og deres hele Tab var 2000 Mand. Blot af Officierer talte man over 36 Dræbte og Saarede, og blandt de sidste General Vegesak. I en Tid af 20 Dage er hele Gouvernementet Wasa atter kommet under Russisk Herredomme, og Feldtmarchal Klingspors Armee, som foruden bevæbnede Bønder, bestod af 16000 Mand under Gevær, i det Hele hensmeltet til 9000 Mand. — Udførselen af Hollandske Producter søværts til neutrale Lande er ved et Kongl. Decret bleven forbuden. — De Franske og Neapolitanske Tropper have gjenerobret Øen Capri, som ligger lige over for Neapel, og som Engellænderne i en Tid af 2 Aar have befæstet. En Division paa 2000 Mand, som siden Kongen af Neapels Ankomst har været bevæbnede, afgik Natten fra d. 3 til 4 Oct. under Gen. Lamarque, fra Neapel, og angreb om Morgenen Kl. 8 Øen paa alle Puncter. Om Aftenen Kl. 5 var Landgangen fuldført. Det ene Engelske Batterie blev taget efter det andet, og i de forskjellige Fægtninger bleve 900 Engelske gjorte til Krigsfanger. Den Engelske Commandant holder sig endnu i eet af Forterne med en Haandfuld Folk, og man ventede hvert Øieblik hans Overgivelse.

Spanien (fortsat, s. No. 5.).

10) Handel. Denne Næringsgreen, som Spaniens fordeelagtige Beliggenhed saa meget begunstiger, var fordum langt mere blomstrende end den nu er. Americas Opdagelse og de derfra indstrømmende Riigdomme, Regjeringens upolitiske Forholdsregler, Provindsernes forskjellige Mynt, Maal og Vægt, Toldstæder inde i Landet og de Paalæg og Indskrænkninger, som Handelen blev underkastet, bragte den aldeles i Forfald. Det er først i de seenere Tider, at visere Indretninger og større Friheder paa nye har givet den noget Liv. Men endnu er den indenlandske Handel i de Riges og den udenlandske for største Delen i fremmede Nationers Hænder. Landmandens Armod tvinger ham til at sælge sin Høst ofte inden han endnu har lagt Sæden i Jorden. Derved kommer han ganske i Kjøberens Vold, der ene bestemmer Prisen, og som ikke sjelden har en Fordeel af 100 og næsten altid af 40 til 50 Procent af denne Handel. Til Transportens Lettelse og den indenlandske Handels Fremme, har Regjeringen sørget paa mange Maader, især ved at bringe mere Enhed i Myntvæsenet, ved at ophæve alle Toldstæder inde i Landet, afskaffe mange Paalæg, forbedre Landeveiene og anlægge Canaler. Blandt disse sidste er den arragoniske eller den keiserlige Canal den mærkværdigste. Dette stolte Værk, som man begyndte i Aaret 1778, skal bevirke en Communication mellem St. Andre ved den biscayiske Bugt og Tortosa, og saaledes forbinde det atlantiske Hav med Middelhavet. Den begynder ved Tudela i Navarra og skal gaae til Huerta de Rosa. Den skal være 119,416 Favne lang, 9 Fod dyb og 56 Fod bred paa Overfladen og 2 Fod i Bunden. Den er ledet midt igjennem faste Klipper over den seilbare Halon over 2 Landeveie og 5 andre Canaler. Spaniens udenrigs Handel er for det meeste passiv. Englænder, Franskmænd, Hollænder, Danske, Svenske og Nordamericanere bringe de Varer, Landet behøver, og hente selv dets raae Producter. Kun sjelden komme de spanske Skibe til nordiske Havne; deres største Seilads er paa Havnene i Middelhavet og til Colonierne i America. De vigtigste indgaaende Varer ere: allehaande Jernkram og forarbeidede Metaller, Korn, Kjød, Smør, Ost, Fisk,

Meubler, Qvicksølv, Gevæhrer, Canoner, Skibstømmer, Lærred, Seildug, Tougværk, Vox, Sukker, Kryderier, Papiir, Hør, Hamp, Rysläder, Galanterivarer m.m. Udførselsartiklerne ere: Uld, hvoraf der udføres for omtrent 5 Mill. Rdlr., raae Silke, Silketøi, Viin, Rosiner, Figen, Citroner, Mandler, Castanier, og andre Frugter, Salt, Jern, Brændeviin, Likører, Saffran, Tobak, Kork, Soda, Saltpeter, Heste, Muulesler og mangehaande americanske Varer. Vigtigheden af disse Udførselsartikler giver Spanien Overvægt i Handelen. Hvor stor Værdien af de ind- og udgaaende Varer er, kan vel formedelst Snighandelen ikke med Sikkerhed bestemmes. I Aaret 1785 blev lovmæssigen indført for 14,481,678 Rdlr. og udført for 20,747,930 Rdlr. Siden den Tid er den spanske Handel betydelig tiltaget, og maaskee vilde man derfor ei feile meget ved for nærværende at antage Værdien af de aarlig fra Spanien udgaaende Varer for 30 Mill. Rdlr. og Værdien af de indgaaende for omtrent 25 Mill. — Spanierne ere oplagte til Videnskaberne. Mange lærde og skarpsindige Bøger fra ældre og nyere Tider vise, hvad de spanske Lærde kunne formaae, naar de havde større Frihed til at skrive og større Frihed til at læse. Ingen Bog, som trykkes i Spanien, maae gjøres offentlig bekjendt, førend den har udstaaet en serfoldig Prøvelse. Indførsel af fremmede Bøger er forbundet med mange Vanskeligheder. I Astronomie, Mathematik, Historie, Geographie og Lovkyndighed have de især gjort Fremskridt. Neppe er noget Lands Digtere frugtbarere end de Spanske. Ved Universiteter, lærde Selskaber og rige Bogsamlinger er allevegne sørget for Videnskabernes Udbredelse, hvis Fremskridt, mindre bekjendte end de fortjene, snart ville hæve Spanierne til en høi Rang mellem Europas videnskabelige Nationer, hvis ikke Politikkens og Religionens Lænker standsede dem. Mange herlige Værker vise de skjønne Konsters blomstrende Tilstand. Maler-, Billedhugger- og Bygningskonsten have i Madrid, Valencia, Barcellona og flere Steder velindrettede Academier og Læreanstalter. Videst ere Spanierne komne i Kobberstikker- og Bogtrykkerkonsten. —

(Fortsættes.)

Forklaringen over den mørke Tale i forrige Numer er: Langebro.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 7.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 1 November, 1808.

Til en Ven paa Landet.

(Fortsat.)

III.

Af offentlige Blade har De formodentlig vel allerede seet, hvorledes vor Dronnings og vor Kongedatters Fødselsdag er bleven høitideligholdt. Om Stykket Capertoget, som ved denne Leilighed blev opført paa den Kongelige Skueplads er den offentlige Stemme endnu ikke ganske enig. At Udtrykkene: Røverfolk, Røvere, ꝛc. ere for ofte brugte i trykte Blade og Skrifter, til at de ogsaa skulde gjøres anvendelige paa Skuepladsen; at Engellændernes Gjerninger dømme og stemple dem alt for nøie til at man saa ofte behøver at minde os om hvad de ere; at Norske Qvinder og Møer, og især en Sømands Døttre, umueligen kunne fælde qvindagtige Taarer i et Øieblik, hvor deres Slægtning og Trolovede, opfyldende deres store Kald som Krigere og Sømænd, ikke tilhøre mere dem, men Fødelandet; at det Danske Brodersolk alt for lidet erindres og Norsk Mod og Norske Dyder næsten ene hyldes her — alt dette ere Indvendinger, som man hist og her i Selskaber har gjort mod Capertoget. Hvorvidt de i alle Henseender ere grundede eller ugrundede, vover jeg ikke at bestemme. Vist er det, at dette Arbeide, som Leilighedsstykke betragtet, har sine umiskjendelige Fortjenester, og Indtrykket, det ved Opførelsen gjorde, de Følelser, det vakte og de Taarer, det hos mange fremlokkede, vidne noksom herom. Man maa ikke være for stræng i sin Dom over Nationalstykker, hvis Forfattere have den rosværdige Hensigt, at opflamme og befæste Fædrenelandskjerlighed; ja, man burde næsten ikke være stræng mod nogen original Forfatter, som kan tælles blandt de Lykkelige, der aabnes Adgang til Thalias Tempel. Disse Lykkelige ere virkeligen for faa til at man ved ublide Domme endogsaa skulde bortskræmme dem fra Musernes Altar. At Høstgildets Digter ikke er den, som tolker her vore Følelser, og at den med Dansk Aand saa ganske fortrolige Schulz ikke har sat Musiken, vilde jeg, med al den Agtelse, jeg har for Caper-

kogets Forfatter og vor fortræffelige Kuntzen, ved første Øiekast have sagt Dem, om jeg end aldrig havde vidst, hvem der har forfattet Stykket eller componeret Musiken.

Ogsaa paa Hoftheatret blev vor Dronnings Fødselsdag høitideligholdt ved et nyt Nationalstykke — Anna Colbjørnsen — og en Epilog, begge af Hr. Prof. Rahbek. Da jeg ikke har havt Leilighed til at overvære Forestillingen, og heller ændnu ikke har hørt nogen Dom om Stykket, saa kan jeg ikke tale noget derom.

Jeg kan ikke bedre sige Dem mine Tanker om Nationalstykker end ved at anføre Hr. Professor Engelstofts herlige Ideer derom i hans Bog om Nationalopdragelsen. De stemme saa ganske med mine Følelser, at de ikke kunde ønske dem en kraftigere og bedre Tolk. "Med Nationalhøitider, siger han, staae Nationalskuespil i umiddelbar Forbindelse. Til disse er først et Nationalæmne aldeles nødvendigt; det vilde ellers være en Modsigelse i Navnet selv. Og da de især ere bestemte til at opføres paa og i Anledning af Nationalfester, hvo skulde da her vises Borgeren uden hans egne Fædre, hans egne Landsmænd? Ethvert fremmed Stof, var det end i sig selv nok saa skjønt og frugtbart, maatte paa dette Sted blive uhensigtsmæssigt. Alexander og Cato, Julius Cæsar og Wilhelm Tell, Henrich den Fjerde og Pigen af Orleans, er Skandinaverne, som saadan, uvedkommende. Saa fattig er ikke heller noget Lands Historie, at den jo skulde eie Handlinger og Begivenheder nok, værdige at benyttes af Skuepladsen og skikkede til ved nationale Anledninger

at gjøre en ligesaa stærk som ønskelig Virkning. Er allerede den simple Fortælling istand til at røre Gemytterne, hvad formaaer da ikke Melpomenes fortryllende Indklædning? — Men selv Nationalstoffer maa vælges med Skjønsomhed og opmærksomt Hensyn paa Tid og Sted. Einar Tambeskjelver vilde afgive et ligesaa upassende Stof til et Høitids-Skuespil i Anledning af Dannemarks og Norges evige Forening, som Valdemar den Andens Fangenskab til et i Anledning af Kongens Fødselsdag. — Et dette Slags Skuespil hidtil benyttet som det kunde og burde? Har man tilstrækkeligen indseet, hvilken moralsk Fordeel, man kunde drage af vel valgte og til passende Leiligheder anvendte Nationalstykker? Eller har man ikke miskjendt samme i den Grad, at man endog ved de meest nationale Høitideligheder sædvanligst har opført Skuespil, der end ikke stod i den fjerneste Forbindelse med Festens Anledning, hvis de kun ikke contrasterede dermed eller vare Parodier derover. Vist nok høre saadanne Nationalskuespil, naar de skulle opfylde alle Fordringer, ikke til de lette Arbeider og maaskee lykkes de kun Faa. Imidlertid viser alle Nationers Historie, at det aldrig mangler paa slige Aandsproducter, hvor opmuntrende Anledninger ikke savnes."

Men een af de første Betingelser ved et Nationalskuespil er, at det ikke bør avle eller nære Nationalhad. Nationalhad er et Ukrud, som man ikke behøver at saae; der gives tusinde Leiligheder, hvor det saaer sig selv. Har det eengang rodfæstet sig, vil man aldrig kunne udrydde det mere. Det skyder frodigen op igjen som Nelder,

naar man vel troer at have kappet det. Mænd anstaaer det at kjæmpe med Sværd, ikke med Ord. Gustav den Tredie vil aldrig kunne forsvare for Guds Domstoel, at han endog midt i Fredens Dage lod opføre Gustav Vasa: denne Sæd til bittert Nationalhad mellem Dannemark og Sverrig. Nationalskuespil skulle forevige store Nationaldyder, men aldrig paa andre Nationers Bekostning. Midt under Følelsen af de største Nationalkrænkelser, der opfordre til blodig Hevn, bør Nationer, som Nation betragtede, være os hellige; thi det bliver altid dog kun en Generation, et Ministerium, en Konge, der har fornærmet os.

Med Rette kalder den værdige Forfatter af Bogen om Nationalopdragelsen Kongens Fødselsdag vor eneste Nationalfest. Men selv denne Fest har i de senere Aar, maaskee af en iøvrigt viis og ædel Oeconomie, tabt meget af sin gamle Glands og Høitidelighed. Den Skik, at der hvert Aar i Anledning af Kongens Fødselsdag, gaves et offentligt Bal, var en god og herlig Skik, hvor meget den end af visse Mennesker blev misbrugt. Med hvilken Henrykkelse saae her ikke Fædrenelandsvennen to Rigers Fader glæde sig midt i Kredsen af sine Børn? Hvor meget bidrager ikke en saa Kongelig Familiefest, en saa ædel Popularitet til at knytte Undersaatterne med de uopløseligste Baand til Tronen? Frederik den Sjette vil skjænke os de Fester tilbage, hvor han, liig hans høie Forfædre, kan være Dievidne til den Enthusiasme, der besjeler et Folk, som fra de ældste Tider har sat sin største Stolthed og Lykke i at elske sin Konge og sit Fødeland.

IV.

De spørger, om Gaasefeiden er tilende og hvo der egentlig har vundet Palmen? De finder det besynderligt, at saa ubetydelig en Gjenstand kan sysselsætte saa mange Penne. Saa ubetydelig, som denne Gjenstand forekommer Dem, min Ven! og maaskee mange af vore Medborgere, saa vigtig er den i mine Dine. Det er en sand Lykke, at vore umælende Medskabningers Sag ved saadan en Leilighed kan bringes paa Bane, og at menig Mand, som Smiths Bog om Pligterne mod Dyrene og andre Skrifter af den Natur saa høist sjelden falde i Hænderne, her gjøres opmærksom paa Pligter, der alt for skjændigen trædes med Fødderne. Endog blot fra den Synspunct betragtet er denne Feide een af de vigtigste i vor Litteratur, værdig de Menneskevenner, der her fremtræde som Dyrenes varmeste Talsmænd. Sandt, kun alt for sandt er det, hvad adskillige af den levende Gaasepluknings Forfægtere have paastaaet, at den grusomme Skik, at plukke levende Gjæs fire Gange om Aaret, ikke allene er almindelig i hele Tydskland, men endog i vort Holsteen. I de fleste Tydske oeconomiske Skrifter tilraades ogsaa denne Plukningsmaade. Men kan Grusomhed undskyldes med dens Almindelighed, eller Umenneskelighed med Umenneskelighed? Naar dette kunde antages, maatte de Vilde i Nordamerica ogsaa ret godt kunne retfærdiggjøre den Skik, at scalpere deres Krigsfanger; thi de ville med utallige Exempler kunne godtgjøre, at mange af deres Naboer gjøre det samme. Det kommer ved dette Slags Gaaseplukning ikke an

paa, i hvor mange Lande den er brugelig; Spørgsmaalet er her kun: "hvad Ret har man dertil?" Om ogsaa hele Europa handler barbarisk, bør derfor vi følge dets Fodspor? At Fjerene af sig selv falde af, naar man ikke plukker dem, er en elendig Grund. De Fjer, som Naturen lader falde af, er modne dertil; de, som Mennesket river af, kunne ligesaa godt sidde faste som løse. Desuden giver en Tjenestepige, som denne barbariske Forretning overlades til, sig vel neppe Tid til, nøie at undersøge, hvilken Fjer der sidder fast eller løs, men hun plukker løst og fast, ligesom det falder. Retfærdige Gud! Er vort Tyende da ikke grusomt nok mod Dyrene, skal man endog opfordre det dertil og bestyrke det deri?

(Fortsættes.)

En mork Tale.

Ved Hedegaard, Justitsraad.

Af det saa store Legeme jeg er
Et Lem; men til mit Navn jeg ikke altid svarer:
Du stedse ej den Samme i mig seer,
Thi snart med Dit og snart med Dat jeg farer.
Nu Skytter, Tyrker, Munke, gamle Jøder,
Amagerpiger, Skorsteensfejere,
Husarer, Kukkenbagere,
Og nydelige Petitmaitere,
Med kjelne Nonner, plumpe Vægtere,
Og smukke-stygge Visekjerlinger.
Og Herremand, som sig til Bonde gjør,
Dog, hvo kan nævne alt? Du hos mig møder
Ved Nattetid; —
Og nu allons changez! man byder mig,
Jeg Verdens Laster, Fejl og Fif skal vise dig,
Samt Ruskumsnus af Elskovs Daarlighed,
At Du forbedret blive kan derved. —
See nu, Courage! vendes jeg omkring,
Moralen glemmes, og man monne vise
Saa farligt Gyngerie, saa høje Spring,

At hver maa Gyngeren og Springemanden prise. —
Og nu jeg gjæstet bli'er af fremmed Mand,
Der med Physik og Trylleri,
Opvarter Dig, naar, bene nota, han
Kan Dine Grunker faae for sin Magie. —
Om al den Torden, Sang og Dands
Og stolte Hæderskrands
Jeg ofte bød, jeg tier stille,
I ellers alt for let mig gjette ville. —
Naar mættet da, Du Afsked fra mig tager,
Og neden under mig Dig hen umager,
Du, hvis Du Rytter er, kan træffe dem,
Der i en hastig Fart Dig kunde bringe hjem,
Men derfor — jeg ei glemme maa at sige —
De gjøre det just ei saa lige.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Af Bladet Dagen sees at der i alla. Anzeiger der Deutschen No. 244 for 10 Sept. findes i Anledning af en i samme Tidsskrivt indrykket Bekjendtgjørelse fra de Danske Uldfabricanter til de Tydske Tøi- og Raskmagersvende et nederdrægtigt Angreb paa den hele Danske Nation og adskillige Danske Mænd, blandt hvilke Udgiveren af Kjøbenhavns Skilderie heller ikke er forglemt. Uden al Tvivl er Angrebet paa Udgiveren foranlediget ved de hyppige Opfordringer til Dansk Konstflids Opmuntring og udenlandske Fabricaters Bandlysning, som Skilderiet hidtil har fremført. At angribes udenlands af saadanne Grunde har altid været og skal altid blive Udgiverens største Stolthed. Det vidner i det mindste om, at de gode Tydske Fabricanter begynde at harmes over, at vi faae Oine op og lære at indsee, at man i Dannemark hverken mangler sunde Hænder eller er saa dum, som visse Nationer ville gjøre os til. Iøvrigt vilde man kun fornedre sig selv ved at spilde et eneste Ord paa at besvare et Angreb, der mueligen kommer fra en forløben Tydsk Tøi- eller Raskmagersvend, der, i en Tydsk Bogfabricants Tjeneste, istedet for at karte Uld, giver sig af med at karte Nationer og Skribenter.

Odensee d. 28 October. I Dag, da Hendes Majestæts vor allernaadigste Dronnings og Hds.

Kongelige Høiheds Kronprindsesse Carolines høie Fødselsdage glædede alle troe Undersaatter, paraderede det her i Odensee cantonnerende Infanterie og Cavallerie paa vort store Torv. Feldtmusiken oplivede Glæden. Efter 9 Canonskud gav Infanteriet en velvedligeholdt Løbeild, som tre Gange igjentoges efter hver Gang givne 9 Canonskud, hvorefter Luften tre Gange gjenlød af et eensstemmigt Hurra! — Ved en derpaa følgende Dîner hos Provindsens commanderende General, udbragtes atter de glade Ønsker for det allerhøieste Kongehuus under Canoners Løsning. Ligesom og om Aftenen igjen ved Soupée i den ældste Klub, hvor tillige Sang, Trompeter og Pauker afvexlede, og Canonerne forkyndte Fæstens Glæde, ved et overordentlig talrigt Bal af Byens og Omegnens Honoratiores. Dandsesalen var decoreret med de allerhøieste Navnes Chiffres, og Klubgaarden var oplyst ved Beegkrandse hele Natten.

Christiansøe, d. 26de October. I Mandags Morges Kl. 6 kom en Engelsk Escadre krydsende tæt uden for Fæstningen; deraf lagde 3 Fregatter sig paa den sydostlige Side af Øen, og kastede fra Kl. 7 til 11½ uophørlig Bomber ind paa Fæstningen. To Lineskibe, en Tredækker, to Fregatter, en Kutter og Kutterbrig, styrede Kursen henad til den nordostlige Deel af Fæstningen, og med Force af Seil krydsede op og under Vendingerne gave Fæstningen det glatte Lag, der besvarede hver Gang deres Ild med Kraft. Bombeskibene sigtede man ikke efter, da Afstanden var for lang. Ethvert Huus paa Fæstningen tog meer eller mindre Skade. 10 Mennesker saaredes, hvoriblandt og Commandanten Kohl selv, der fik et Stødsaar paa den venstre Læg. Af Mennesker dræbtes ingen, kun 6 Svenske Fanger dræbtes af en Bombe i et Fangetaarn. Commandanten vedblev, skjøndt saaret, at commandere, og lod sig i en Stol bære omkring paa Fæstningen, for at opmuntre Folket. — Endnu ligger der en Fregat, en Brig og en Kutter, som krydse bestandig mellem Øen og Bornholm. Fiendens Hensigt synes at have været, deels at sætte Ild paa Byen, deels at ødelægge de der liggende Prisskibe, hvoraf nogle og tage Skade paa Takkelage og Dæk.

Christiansøe ligger paa en Klippe i Søen, 2 Mile fra Bornholm, og er een af de Fæstninger,

hvori Naturen saa at sige fører Commandantskab. Den har tillige en god Havn, anlagt af Christian den Femte 1684.

Da Thee i de senere Tider har været een af de vigtigste Speculationsartikler i Kjøbenhavn, saa ville følgende Bemærkninger i Børsen Halle af 26 Octbr., dat. Amsterdam d. 23 Octbr., ikke være dette Blads Læsere uinteressant: Foruden de Theer, som fra sidste og næstsidste Auction, som vort Ostindiske Compagnie har ladet holde, findes i particulaire Hænder og anslaaes til circa 4 Mill. Pd. har samme faaet i Julii og Sept. Maaned d. A. omtrent 12,700/4 Kister. — Hertil komme endnu to Ladninger, som ere kjøbte af vort Compagnie og allerede have ligget siden 3 Aar i Gothenborg. De bestaae af 13,000/4 Kister, af hvilke 2 Smakskibe have bragt en Deel herover og Resten ventes. — Det hele Qvantum Thee, som vort Compagnie i Junii og Julii Maaned næste Aar kan lade sælge bestaaer altsaa af circa 25,700/4 Kister. Ogsaa ere efter Compagniets Forsikkring ingen Contracter mere sluttet og ingen videre Tilførsel at vente, undtagen med det lille, i Septbr. f. A. herfra afseilede Skib Jefferson, hvis Tilbagekomst imidlertid under nærværende Omstændigheder er høist usandsynlig.

Forraadet i Hamborg bestaaer p. M.

	af .	15000/4	Kister.
——	i Kjøbenhavn .	9000/4	—
——	i Bremen . .	3000/4	—
——	i Emden og andre Pladse i Ostfriesland .	4000/4	—
I Brabant ligge en Entrepot		1400/4	—
Sammesteds ligge for Privatregning . .		1200/4	—
	Ialt	33600/4	Kister.

I Sverrig er intet Forraad af Theer, og det derværende Comp. er allerede i Aaret 1806 gaaet ind. — Portugal har, saavidt man veed, allerede i en Tid af et Aar ikke sendt Skibe til China mere. — Hele Beløbet af usolgte Theer paa Fastlandet af Europa er altsaa 59,300/4 Kister eller 4 Mill. Pd. Det herværende Forraad fra tidligere Auctioner er ligeledes 4 Mill. Pd. — Fra America kan man formedelst Embargoen og af flere Aarsager ikke sende nogen Expedition til China. Saalænge følgeligen Tingenes nuværende Stilling vedbliver,

kan man hverken vente at Holland eller Dannemark vil sende Skibe til China, og man kan altsaa sikkert antage, at fra nu af i de første Aar ikke vil komme nogen ny Tilførsel fra Europa. — Den sædvanlige Consumtion af Theer i Holland er aarligen 20 til 24,000 Kister, som formedelst de høie Caffepriser snarere vil tiltage end aftage. — Hvor meget ellers Tilførslen af Theer i de sidste Aar har aftaget, sees af følgende Fortegnelser over det Qvantum, vort Ostindiske Compagnie har ladet sælge fra 1803 til 1806, 11,366,194 Pd., fra 1807 til 1808, 3,678,730 Pd. I næste Aar lader den sælge 1,500,000 Pd. — De nærværende Priser ere: Bohe 16 à 30 Styver, Congo 34 à 50, Campoy 36 à 50, Soutchon 40 à 60, Pecco 70 à 90, Songlo 46 à 50, Tunkay 46 à 50, Haysan Chin 48 à 54, Haysan 60 à 90, Urim 66 à 85, Joosjes 80 à 120, Soulong 80 à 120.

Førend Krigens Udbrud var Hovedstadens sædvanlige Forbrug aarlig 60,000 Favne Bøgebrænde, 10,000 Læster Steenkul, 24,000 Læs Tørv, samt Trækul. Beregnes Brændet til 10 Rdlr. Favnen, Steenkullene til 30 Rdlr. Læsten, og Tørven til 2½ Rdlr. Læsset, var det en aarlig Udgivt for Staden af omtrent en Million Rigsdaler.

Af sikkre Efterretninger fra Christiansøe vides, at Commandantens Saar er meget ubetydeligt. I Havnen ligge 14 til 15 Priser, hvoriblandt Brødrene Wulffsens.

Bageriet udenfor Østerport med tilhørende Bygninger er i disse Dage bleven solgt for 27000 Rdlr. Man har den Hensigt, at anlægge et stort Bagerie der, hvori der daglig kan bages henimod 7000 Brød. Kommer denne Plan i Stand, saa troer man at den kan blive meget indbringende saavel for Entreprenenrerne som og for den Kongel. Casse, og at denne sidste derved aarlig kan spare over 20,000 Rdlr.

Natten fra afvigte Løverdag til Søndag har man seet en meget stærk Ild paa den Svenske Kyst, og man formoder derfor med Grund, at de Engelske selv have stukket deres Linieskib Africa i Brand, som har været i Fægtning med vor Roeflotille.

Til det Laan i Banco, som allerunderdanigst skal tilbydes Hs. Maj. Kongen, er nu subskriberet

for mere end 26 Tønder Guld. Handelshuset D. Meyer & Comp. har tegnet sig for den største Sum, nemlig 250,000 Mk. Bco.

Efterstaaende Efterretning vil maaskee ikke være uvelkommen for mange Reisende. Som bekjendt gaaer den almindelige Lande- og Postvei imellem Haderslev og Apenrade over Rothenkrug og Emmervadt, og Betalingen for Befordringen erlægges efter Posttaxten for 4¼ Miil. Men siden lang Tid have Vognmændene taget Veien over det saakaldte Diemenberg, hvilken ansees for omtrent ¾ Miil kortere end hiin. Da imidlertid Diemenberget ikke var at passere uden Fare, og derover førtes hyppige Klager, saa fattedes den Beslutning, at give denne farlige Vei en anden Retning. Til at bestride de Omkostninger, som derved medgik, blev det i Aaret 1804 fastsat, at de, som reiste med Extrapost, og vilde betjene sig af denne kortere Vei isteden for den længere Postroute, skulde erlægge Postpenge for ligesaa mange Miil som den sidste udgjorde, og at dermed skulde vedblives saalænge, indtil de af Amtet forskudsviis udbetalte Omkostninger vare erstattede. Da dette nu er skeet, saa skal der herefter kun erlægges Fragt for 3½ Miil af de Reisende, som befordres imellem Hadersleben og Apenrade over Hoptrup.

Omstændighederne ved Angrebet paa Christiansøe ere som følger: "Den 24de October, om Morgenen, ved Dagens Anbrud, saaes i S. O. en Eskadre, bestaaende af 2 Linieskibe hvoriblandt en Tredække, en Fregat, 1 Brig og 3 Bombardeerfregatter, hver med 2 Morterer; Vinden var S. V. Kl. 7 nærmede sig de 3 Bombarderere og lagde sig i en Linie efter hinanden i Distance af omtrent 4000 Skridt fra Fæstningen paa Østsiden. Kl. 7½ begyndte at bombardere og vedblev uafbrudt indtil Kl. 11½, i hvilken Tid omtrent 300 Bomber bleve kastede mod Fæstningen. Kl. 9 avancerede Hovedeskadren, seilede i Linie efter hinanden og beskjød Fæstningen flere Gange med glat Lag. Ved at passere Fæstningen paa samme Side som Bombardererne laae, kom Eskadren snart uden for vore Skud, hvorefter den kom i Læ og holdt Øster efter. Vinden blev sydlig. Da Fienden havde ophørt at skyde, lettede Bombardeer Fregattenne Anker og samlede sig med de øvrige Skibe i N. O. fra Fæstningen. Trende af disse

tilligemed Cutteren krydsede Vester efter og passerede Hammershuus i Mørkningen; de øvrige stode Nord paa. — Ingen af Mandskabet er dræbt, men derimod 6 Svenske Krigsfanger ved en Bombe, som faldt i Fangehuset, og et Fruentimmer, som vilde bringe sin Mand noget paa sin Post. Commandanten, Capitain Kohl blev i Begyndelsen af Affairen saaret af et Bombestykke paa det venstre Been, hvorpaa han lod sig bringe op paa Møllebakken, hvor han kunde oversee alt og besørge det Fornødne, og forblev han ogsaa der indtil alt var forbi. Saarede ere foruden Commandanten, Under Canonererne Hans Ude og Niels Petersen samt endnu 4 Mand af Fæstningens Besætning; af Fremmede paa Øen en Skipper Bruuss, en Svensk Matros og en Skipperkone. Man tilskriver dette ringe Antal af Døde og Saarede, at Bomberne, der faldt paa Steenklipperne, næsten alle revnede forinden de sprang, og det var kun de, der faldt i Bygningerne eller sprang førend de naaede Jorden, som gjorde Skade. Derimod have Fæstningens Bygninger liidt betydelig, og ligeledes nogle af Skibene i Havnen, dog uden at nogen af dem sank. Samtlige Officierer og hele Besætningen have ved denne Leilighed viist sig som kjekke og uforsagte Danske Mænd, og fornævnte Underkanonerer Ude har udmærket sig derved, at han, uagtet saaret, dog blev paa sin Post.

Til Toldboden er ankommen en Svensk Brig og Chaloup med Fredsflag, ladede med Steenkul.

Postefterretninger.

Den Engelske Gesandt i Stockholm, Thornton, befinder sig nu i Kongen af Sverrigs Hovedqvarteer. — Den Russiske Armee i Finland har faaet en Forstærkning af 20,000 Mand. — Generalerne Dalrymple og Burrard ere blevne tilbagekaldte fra Portugal, og i Chelsea skal der anstilles en nøie Undersøgelse angaaende deres Fremgangsmaade. Ogsaa Gen. Wellesley er bleven tilbagekaldet til London, og Commandoen over Tropperne i Portugal tilfalder nu John Moore og Gen. Hope. — Expeditionen under Gen. Baird er formedelst Modvind endnu ikke afseilet fra Cork. Den skal i Falmouth støde til andre Transportskibe. — William Scott er afgaaet i visse Statsærinder til Portugal. — Den i Engelland anholdte Portugisiske Eiendom skal nu tilbagegives dem, som den tilhører. — Collingwood er med sin Flaade fra Cadix ankommen d. 28 Aug. til Gibralter, og vilde gaae Østen. Adm. Purvis bliver ved Gibralter med 2 Linieskibe. Cont. Adm. Gardner er d. 25 Sept. kommen med sin Escadre af 9 Linieskibe fra Vandene ved Vliessingen, hvor der ligger 9 Linieskibe og nogle Fregatter, til Deal. — Den Franske Keiser er d. 19 Oct. kommen tilbage til St. Cloud. Samme Dag holdtes et Conseil, hvori Keiseren havde Forsædet. Marchal Soult og Lannes er ankommen til Paris. Den første Division af det fra Portugal tilbagekomne Armeecorps marcherer over Bordeaux til Spanien. — Ved et Decret af 21 Sept. har Keiser Napoleon befalet, at alle Commandanter paa Franske Escadrer og Anførere for Krigsskibe og Capere skulle opbringe alle de Spanske Skibe, der ikke have Expeditioner for de retmæssige Authoriteter. — — London, d. 6 Oct. Fra Engelsk Side er det nu blevet Americanske Skibe tilladt, frit at indløbe i Spanske Havne med Ladninger af Americanske Producter, og der at indtage Retourladninger af Spanske eller Portugisiske Producter. Ogsaa er det blevet bestemt, at ethvert Americansk Skib, som førend Udbrudet af Fiendtlighederne mellem Patrioterne og de Franske have været i en Spansk Havn, kunne indtage der en Retourladning af Spanske Producter, uden at anholdes af Engellænderne, saafremt det seiler lige til America. Men under nærværende Embargo i America er der ikke at tænke paa nogen særegen Handel mellem America og Portugal. — Huset Walsy og Nesbitt, som have været Contrahenter ved den sidste Statslotterie, have ophørt at betale. Deres Fallissement skal beløbe sig til en uhyre Sum. — Leirene ved Plattingen, Augsburg og Fürth ere nu gaaede i deres Standqvarterer, og en Deel af Mandskabet er bleven permitteret. — Det hedder, at Kongeriget Bayern faaer en ny Tilvæxt paa de nordlige Grændser. — Den første Colonne af det Oudinotske Armeecorps er d. 21 Oct. rykket ind i Bayreuth. Det hele Corps skal deels ligge i Staden, deels omkring i Landet indtil videre Ordre. — Efter den Berlinske Telegraph skal den Russiske Flottille ved Åbo have havt vigtige Fordele over den Svenske Flaade.

Spanien (fortsat, s. No. 6.).

Det Spanske Sprog er en Datter af det Latinske. Det er kraftfuldt og ordrigt, og tales fornemmelig i to Hoveddialekter, den Castillianske og Biscayske eller Vasciske. Den eneste herskende og for det meeste og den eneste taalte Religion er den romersk-katholske, som her udøves i al dens ceremonielle Orthodoxie. Kun i Madrid og de vigtigste Handelsstæder taales andre Troesbekjendere, skjøndt der dog overalt i Landet opholder sig hemmelig en Mængde Jøder og Mahomedanere. De Fremskridt, den lutherske Reformation begyndte at gjøre, bleve snarligen standsede ved den frygtelige Inqvisitionsret, stiftet 1478 af Ferdinand den Katholske og Erkebiskoppen Mendoza. Denne Ret, der i lang Tid udbredte Rædsel over hele Spanien, er imidlertid mere et Værk af Politik end af Religiøsitet; thi det er paa den at de Spanske Konger grunde deres uindskrænkede og vilkaarlige Magt. Over-Inqvisitionsretten er i Madrid, og under den staae alle de over hele Riget udbredte Under-Inqvisitionsretter. Stor-Inqvisitorens Embede er meget vigtigt; han erkjender ingen over sig uden Kongen allene, og i alt, hvad der umiddelbar angaaer Religionen, staaer han ikke engang under ham. For nærværende har denne Ret tabt det meeste af dens Frygtelighed, dens Magt er indskrænket og dens Fremgangsmaade mere forsigtig og tolerant. Den beskjæftiger sig nu næsten ene med Bøger. I Aaret 1767 blev Jesuiter-Ordenen fordrevet fra Spanien og alle dens Godser confisceerte. I Spanien gives 8 Erkebiskopper, 48 Biskopper, 117 Cathedralkirker, 19663 Kirkesogne, 2146 Munkeklostere, 1023 Nonneklostere og 2008 Hospitaler. — Spanien var fordum et indskrænket Valgrige, men allerede siden Ildefons den Femte er Valgretten ophørt og Arvefølgen bestemt ved Grundlove. Længere var Regenten indskrænket i sin Magts Udøvelse ved Rigsdagenes Forsamlinger, der bestod af Deputeerte af alle Stænder. Men fra Begyndelsen af det 17de Aarhundrede, eller fra Philip den Tredies Tid ere disse Rigsdage ikke mere sammenkaldte, og Regjeringsformen er nu uindskrænket, monarkisk og arvelig, saavel paa Mands-, som paa Qvindesiden, dog saaledes, at Kronen aldrig tilfalder Qvindelinien, før den hele mandlige Linie er uddød. Kongen fører Titel af katholsk Majestæt, Kronprindsen kaldes Prinds af Asturien, og de øvrige Kongelige Børn Infanter og Infantinder. Regjeringen føres gjennem 11 høie Collegier, der alle have deres Sæde i Madrid, og af hvilke Statsraadet, Krigsraadet, det Kongelige Raad og Finanzraadet ere de vigtigste. De øverste Domstole ere fordelte i Riget under Navn af Cancelier og Audiencer. De bestyres af en Præsident med et vist Antal Assessorer, Criminaldommere og Fiskaler. Stædernes Magistrater, der vælges deels af Kongen, deels af dem, der have Justitsretten over Stæderne, udgjøre den første Instants. Den Spanske Landmagt bestod i Aaret 1793 af 92,723 Mand Infanterie og 27,110 Mand Cavallerie, tilsammen af 119,833 Mand staaende Tropper, foruden 33 Bataillioner National-Miliz, eller Landeværn, der bestaaer af lutter gifte og boesatte Landmænd. Samme Aar bestod den Spanske Marine af 57 Linieskibe, hvoraf nogle med 100 til 112 Canoner, 38 Fregatter og 67 mindre Krigsskibe; i alt af 156 Skibe med 6183 Canoner, 2114 Officierer, 37,114 Matroser og 12,567 Søsoldater. Spanierne opdrages i Frygtsomhed og Magelighed og Soldaterstanden staaer ikke i megen Agtelse. Hvad Under da at de nødigen træde ind i denne Stand, men ere de engang blevne Soldater, udholde de Standens Besværligheder med Taalmodighed, adlyde med Punktlighed og fægte med Tapperhed, især naar Religions Enthusiasme besjeler dem. Mangel paa Orden, Krigskonst og gode Generaler, har gjort de Spanske Armeer mindre agtede og mindre frygtede. Statens Indkomster af Spanien beløber sig omtrent til 17½ Million Rigsdaler, men dens Indkomster af Colonierne, især af Amerika, skal udgjøre noget over 58 Millioner Rigsdaler aarlig. Statsgjælden beløb sig i Aaret 1796 til noget over 233 Millioner Rigsdaler.

(Fortsættes.)

Forklaringen over den mørke Tale i forrige Numer er: et Hyttefad.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere; det tilbringes Subskribenterne og betales quartaliter med 6 Mk. Subskriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, boende i store Helliggeiststrædet No. 144.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 8.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 5 November, 1808.

Sang,
i Anledning af
Dronningens Fødselsdag
den 28 October 1808.

Afsiungen i det Kongelige musikalske Akademies Concert Søndagen den 30 October 1808.
Musikken af Hr. Concertmester Du Puy.

O, Danmarks Moder! Fredriks Viv!
Du af Dit skionne, ædle Liv
har hilset end et Aar.
Din Fødselsfest en Hoitid er
for Fredriks Folk, som har Dig kier,
hvis Hierter for Dig slaaer!

Maria! elskte Dannebod!
livsalig, bliid og from og god,
Held følge hvert Dit Fied!
Henrykt af himmelsk Moderlyst,
med Caroline ved Dit Bryst
deel Fredriks Kierlighed!

Det, Dronning! blev Dit høie Kald,
at dele Thronens Fryd og Qval
med Danmarks første Mand;
Din Lod Du stedse værdig var;
til Løn derfor Du vundet har
hvert Hierte i hans Land.

Naturen selv alkierlig bød:
Dag, da Marias Fest frembrød,
en dobbelt Hoitiid bliv!
paa den skal Nordens Kierlighed
til Caroline offres med;
Gud! begge Lykke giv!

O, Dronning! end vort lange Savn!
med aaben Barm, med udbredt Favn
vi skal modtage Dig!
lev evig elsket mellem os!
hos Dine Børn byd Sorgen Trods!
lev blandt dem lykkelig!

Fred! Helbred! Fryd! Lyksalighed!
følg Fredriks og Marias Fied!
kron Carolines Vaar!
hvert Held de nyde Danmarks er;
thi barnlig ømt det har dem kier!
Hvert Hierte for dem slaaer!

N. T. Bruun.

Blandede Sproganmærkninger.

Begyndte jeg disse med at vise, at Sproget, Culturens første Organ, er en Gienstand, hvis høie Vigtighed og selvstændige Værd maa berettige den til ethvert dannet Menneskes Agt og Opmærksomhed — at Modersmaalet, som det hellige Baand, der inderligst sammenknytter de store Familier, vi kalde Nationer, maa elskes af os over og fremfor ethvert andet Sprog, ifald vor Fædrelandskiærlighed skal være meer end tomt Mode-Udtryk — at vi aldrig kunne elske det, hvis vi ikke agte det; heller ikke agte det, naar vi ei skiøtte om at dyrke det og skienke det alvorlig Opmærksomhed og vedholdende Flid: da vilde slig en Indledning, hvis den opfyldte sin Bestemmelse, vist ei være gandske overflødig. Sproggrandskeren, der overskuer vor Litteraturs Skiæbne siden Sneedorffs og Tullins Tider, kan inderlig glædes ved at see og veie den rene Vinding for Modersmaalets Cultur, som dette halve Aarhundrede har frembragt; han kan glædes ved taknemmeligen at overtænke, hvormeget der er stræbt og virket til at fremme Agtelse for Sproget og Erkiendelse af dets høie Værdighed; han tør haabe, at Fremtiden vil kunne see mangen herlig Grøde, hvis Spire Muldet endnu skiuler. Men neppe tør han, med den veltalende Forfatter, der saa varmt og saa skiønt talte vort danske Tungemaals Sag *), nære den Tro: at det ikke længer har nogen Kamp at udholde, at al upatriotisk Ringeagt for dette Nationalaandens rene Afpræg hos os er forsvunden. — Hvor langt ere vi endnu, i det Hele tagne, fra de første Fordringer, som Ideen om almindelig Agt for Modersmaalet medfører: at vi ei tilsidesætte dette for noget andet os bekiendt Sprog; at vi overalt lydelig erkiende dets Rettigheder; og overalt i Sproget hædre Fædrelandet, i det udtale vor Borgeraand og Nationalfølelse? — Hvor langt fra, at Danskhed og dansk ere Hædersord, hvor det gielder om at vise Smag og den saakaldte høiere Cultur? Hvor langt fra, at rigtige Begreber om hvad det er, at forstaae

*) Engelstofts Tanker om Nationalopdragelse, Kbh. 1808. S. 44—60.

Modersmaalet og hvortil det leder, ere almindelig erkiendte og udbredte — at dansk Tale, saaledes som den sømmer det dannede Menneske, er noget man i Almindelighed sætter Priis paa; eller at Mængden kunde føle noget ved at læse en god Bog, fordi den var dansk? — Er det ikke saa: "at Bøger hos de Fleste maae have passeret Elben, om ikke Rhinen med, for at værdiges en Plads paa deres Hylder *)." Er det ikke saa, at den Fortieneste (eller rettere den Pligt), at agte og elske Modersmaalet, at tale og skrive det rigtigt og reent, kraftigt og skiønt — desværre lidet almindelig! — dog ringeagtes, som en høist ubetydelig Hverdagsting; naar det derimod ansees for noget Stort og Fortræffeligt, til finere Dannelse absolut Nødvendigt, at kunne pluddre to, tre fremmede Sprog, stave sig igiennem en fransk eller tydsk Roman, ydmyg opvarte enhver Franskmand eller Tydsker med hans egne Retter; og heri, som i saameget andet, have den herlige Lykke, at kunne glimre ved fremmede Fiedre?

Vor af dansk Litteratur udødelig fortiente O. H. Guldberg klagede for 45 Aar siden over **): "at vi selv foragte vort Sprog og overlade det til Almuen; at vore fleste Fornemme fornedre sig, naar de tale det; at man kunde være dansk, og leve i Landet og af Landet, uden at forstaae dets Sprog." — Mon ikke disse Yttringer, skrevne 1763, ere for en Deel anvendelige endnu i Aaret 1808? — I det mindste gienfinde vi deres Aand i de kraftige Ord, hvormed vor nulevende Guldberg, en Søn, Faderen og Fædrelandet værdig, har værget om vort Sprog mod sløve Angreb af en ukyndig og latterligen overmodig Britte ***). Hvorfor — spørger han — vise vi den usle Ydmyghed, at tiltale enhver Fremmed i hans Modersmaal, før han endog faaer lukket Munden op? Hvorfor er, i Stedet for Modersmaalet, Engelsk, Tydsk eller Fransk Yndlingssproget hos visse Classer af danske Borgere? Hvorfor kræve vi Agtelse af Fremmede for det, vi selv ringeagte? — Taler det Lands Sprog,

*) Grundtvig om Videnskabelighed. Minerva 1807. 1 Bd. S. 262.

**) I Fortalen til Plinii Lovtale til Trajanum.

***) Kielische Litterat. Zeitung. 1808. No. 21.

som gav eder Livet og i hvis Skiød I nyde dets Glæder! Taler eders Fødelands Sprog, hvis I ville have Ord for at elske og agte det! — Danmarks Ohlenschlæger erkiender *) Vigtigheden for Digteren af et grundigt Studium i Fædrelandets Sprog og Litteratur, "et Studium," lægger han til, "som hidindtil har været meget forsømt; da Mængden for det meste har lagt sig efter at beundre andre Sprogs Skiønheder, uden endnu at kiende end sige forstaae sine egne; hvilket kommer mig for at være det samme som at reise til Italien for at see Laurbær, uden endnu at have været i de gamle nordiske Ege- og Bøgeskove." Det vilde glædet mig høiligen, om vi havde haft Aarsag til at ansee Begges Yttringer — oprundne af en lige ædel Enthusiasme for det danske Tungemaal — for ugrundede.

Hvad mig angaaer, da har jeg her nævnet Navne, til hvis Glands mit ingensinde vil nærme sig, og for hvilke jeg gierne træder tilbage i min Skygge; men dette betager mig ei Modet til at stræbe frem paa en lidet agtet Bane; naaer jeg ikke hine i Evner og Navn, da viger jeg dem ikke i begeistrende Kiærlighed til mit elskede Fødelands herlige Tungemaal (hvilken man ofte saae at udrette ligesaa meget som den blotte Kraft). Og maatte engang dets Genius, i sin hele Skiønhed og Kraftfylde aabenbare sig for mig, saaledes at Billedet, der endnu svæver i det Fierne, viiste sig for mig i dets hele Klarhed; at jeg reent kunde udtale, hvad jeg endnu for en Deel kun aner: da vilde jeg troe, at jeg ikke havde levet gandske forgieves. — Imidlertid — og medens vore værdige og hæderfulde Sproggrandskere og Sprogkiendere fra A. til O. hver paa sin Viis hævde Sprogets Ret og vaage over dets Aand — vil jeg ogsaa rulle min Tønde, som fordum Philosophen fra Sinope. Pladsen dertil har jeg udseet i dette Ugeskrift, hvor jeg agter, uden at binde mig til nogen Orden eller Regel, Tid efter anden at samle en og anden Bemærkning, Sproget og Modersmaalet i Særdeleshed vedkommende, som maatte rinde mig i Tanker. Man vente ligesaa lidt vidtløftige og fuldendte Afhandlinger, som dybsindige Undersøgelser; heller ikke frygte man, at jeg alt

*) I hans nys udgivne Svar paa Hr. Capt. Abrahamsons Recension over de Nordiske Digte, S. 69.

for tidt med mine grammaticalske, orthographiske eller lexicalske Anmærkninger skal tage Pladsen bort fra andre Materier, som ere beregnede paa en mere almindelig Interesse.

I.

Er en almindelig og fuldkommen stadig, paa philosophiske Grundsætninger bygget Retskrivning mulig? eller giøres den umulig ved Orthographiens empiriske Oprindelse? — Dette Spørgsmaals forsøgte Besvarelse vilde kræve en Afhandling, som her ei er Rum til. Saameget er vel imidlertid utvivlsomt, at den Fasthed, som Sprogene ved en høiere Modenhed og Uddannelse naae, tillader Bestemmelsen af visse, om end empirisk udledede Grundsætninger, overeensstemmende med Sprogets Aand, hvorved Retskrivningen i det mindste bringes til en høiere Sikkerhed og Bestemthed end den, som den blotte Skrivebrug hos Enkelte kan give. Saalænge til saadanne Grundsætninger engang hos os fremsættes, og tillige paa en eller anden Maade vinde et Slags Almeengyldighed, maae vi vel finde os i at see enhver Skribent at troe sig Herre over Orthographien, og de selvsamme Ord skrevne paa saa forskiellige Maader, at en uøvet Læser vil have meget ondt ved at gienkiende dem. Blandt disses Tal hører f. Ex. Ordet Konst, hvilket nogle (hvoriblandt Ohlenschlæger) endelig ville skrive Kunst. Grundene, hvorfor jeg holder denne Skrivemaade for feilagtig, ere følgende: 1) Den danske Udtale, som dog i alle Retskrivningstheorier staaer øverst paa Listen (uden at den derfor just maa tiltage sig dictatorisk Magt) er imod Kunst, der tilhører Tydskerne. 2) Hos de fleste af vore ældre klassiske Forfattere og vore Sproglærere, ja vel og hos de fleste nulevende (til Ex. nævner jeg Guldberg, Malling, Høisgaard, Baden, Abrahamson) finder man Konst. 3) Denne Skrivemaade er ogsaa overeensstemmende med den Svenske. 4) Hos flere af vore ældste danske Skribenter (f. Ex. Christiern Pedersen og A. S. Vedel) skrives Ordet Kaanst, hvilket vidner om en fra Kunst endnu fiernere Udtale. 5) Den sædvanligen paaberaabte Etymologie af at kunne betyder intet. Er det ikke en rimeligere Formodning, at Ordet ved Afledings-Endelsen st er ud-

sprunget af Præs. kan, hvortil ogsaa den ældre Skrivemaade Kaanst øiensynligen hentyder? — Tydskerne skrive Ordet efter deres Udtale Kunst, uagtet possum hos dem hedder ich kann og posse können.

2.

Een af vort Modersmaals fortrinlige og vigtige Egenheder, er Verbernes Bøining i det passiviske Præsens, Imperfect. og Infinit., hvilken vi have forud for de fleste nyere europæiske Sprog,*) og som unægteligen i utallige Tilfælde bidrager særdeles meget til at give Udtrykket Liv, Fynd og Korthed **). Men ikke blot at vort Sprog kan tilegne sig denne betydelige Fordeel; vi have for Passivet en dobbelt Form. Tydskernes, Englændernes og flere Folks ved Hielpeverber dannede Passiv eie vi ogsaa; og det kan ligesaa ofte tiene til Afvexling og til at befordre Udtrykkets Tydelighed. Den rigtige Brug af disse to Former er en af Sprogets Fiinheder, som man ikke altid seer iagttaget. Thi ligesaa lidt som den første Form bør eller kan fortrænge den sidste; ligesaa lidt bør denne bruges, hvor hiin giver Udtrykket en større Korthed, Velklang og Eftertryk. — Mærkeligt er det tillige, at der især i den 3die Conjugation, hvis Imperfectum udgiør et eenstavelses Ord, gives en Mængde Verber, som aldrig danne det passiviske Imperfectum ved Bøining, men altid ved Sammensætning med Hielpeverbet. Jeg mindes ikke nogen anden Sproglære, hvor dette er anmærket, end Dr. Nissens Grundtræk til dansk Sprogl., Kbh. 1808, hvor det bemærkes S. 176; dog uden at nogen Regel for denne Afvigelse fastsættes, som maaskee heller ikke saa let lader sig bringe under en almindelig Regel. Man kan lægge Mærke til, at den enkelte passiviske Form i Imperf. ikke finder Sted i alle de Verber af 3 Conjug., hvis Vocal i dette Tempus forandres til a, saasom træffer, drikker (ikke traffes, drakkes; men blev truffen, blev drukken) og saaledes de øvrige. Dog maa undtages binder,

*) Saavidt jeg veed, dele vi den blot med det russiske.

**) Jævnf. Hr. J. R. Schows Afh. om Indflydelsen af det gr. og lat. Sprogs Studium paa det danske Sprogs Cultur. 1807. p. 26.

finder, giver, bærer, i hvilke det enkelte Imperf. Pass. (bandtes, fandtes, ꝛc.) undertiden af nyere Skribenter bruges; men vist nok sielden eller aldrig i det mundtlige Udtryk.

(Fortsættes.)

Chr. Molbech,
Amanuensis ved det Kgl. Bibliothek.

En mørk Tale.

Ved Hedegaard, Justitsraad.

Jeg var i Fordumstid for Næsen
En Prydelse, ja end Nødvendighed;
Til geistlig Gravitet jeg hørte med.
Nu derimod man Kryller slaaer paa Næsen
Af mig, og alle og enhver
De søge mig, saa længe mueligt er,
At undgaae. Snurrigt nok! min Eiermand
Kun saare sielden vide kan
Hvis Ejendom jeg forhen var, og ikke
Af Tusinde Du Een opsnappet faaer,
Der kan opregne Dig til Punkt og Prikke,
Hvor mange Stykker paa det Hele gaaer.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Digteren Ohlenschlæger har udgivet: Svar paa Hr. Capt. Abrahamsons Recension over mine nordiske Digte, en æsthetisk Afhandling. — Dette lille Skrift er, ligesom næsten alle denne aandrige Forfatters Arbeider, fuld af herlige og originale Ideer. Men paa adskillige Steder synes han ikke at have gjendrevet Recensenten. Saaledes kan skrinlagt aldrig, som Forf. S. 75 paastaaer, sige kistelagt. Det betyder som Capt. Abrahamson har anført, canoniseret. Ikke Liget, men Reliquierne, lægges i et Skriin, og af saadanne Reliquiskriin, der paa Engelsk kaldes ligefrem Skrine, findes nok i alle catholske Kirker. Hakon Jarls Liig maatte desuden være meget lidet, dersom det skulde kunde faae Plads i et Skriin (d. e. efter Sprogbrugen et lidet Gjemme). — Nedhængne er Udansk og bør hedde nedhængende; at Ordet er "hængende" kan ikke geraade

det til nogen Skam. — Betræffer er unegtelig en udansk. Præfixet be og Præfixet an er lige Danske; men kun deres Sammensætningsmaade med andre Ord gjør dem til Tydske. Jankomme f. Ex. er an Dansk; i anfare derimod Tydsk. — "Røgløshed" kan aldrig betyde Ryggesløshed; thi det sidste kommer ikke af Røg, men af det Islandske og Svenske Reke (sørge eller bære Omsorg for) hvorfra det Tydske "Ruchlosigkeit", efter Adelungs Mening, ogsaa nedstammer. Paa Engelsk hedder Recklesness, Sorgløshed, Ligegyldighed. At Wedel skriver "Røgløshed" beviser intet. Hvor det kommer an paa at bestemme enkelte Ords Danskhed beviser Derivationen mere end den meest classiske Forfatter.

J Hamb. Correspondent læses følgende: offentlige Efterretninger melde fra Kiel, at en fremmed Chemist, navnlig Einrich *), som i nogle Aar har opholdt sig i Kjøbenhavn, har opfundet den chemiske Methode, som de berømte Manufacturister i London, Ackerman og Suardi have brugt til at gjøre deres Bomulds- og Uldne-Tøier vandtætte, og forbedret deres Behandlingsmaade saa meget, at han tilbereder de skjønneste Musseliner, Kammerduge og Silketøier saaledes, at de hverken gjennemtrænges af varmt eller koldt Vand. Hans Manufactur ligger i en Landsby i Nærheden af Kjøbenhavn **). Laboratorierne og Tørrekamrene ere af et meget udvidet Anlæg, og hans gasagtige Apparater af saadant et Omfang, at han er istand til, hver Maaned at faae forskjellige Stykker Klæde, Cassimir og Musselin fuldkommen færdige. De skjønneste uldne Tøier af den fineste Farve, forfærdigede i det Kongel. Manufactur, bleve ham leverede, og i en Tid af nogle Timer beredte og gjorte fuldkommen vandtætte. Saavel Musselinernes som Kammerdugene vare, efterat de havde gjennemgaaet den gasartige Proces, ligesaa gjennemsigtige, hvide og bøielige som da de kom fra Væverstolen, og det skjønneste Klæde havde ligeledes samme Udseende

*) Denne Hr. Enrich kan ikke være nogen anden end Hr. Henry, som førend Bombardementet havde anlagt en Fabrik for vandtæt Læder paa een af Blegdammene, men som ved denne Leilighed blev ødelagt.

**) Skal hedde i en Gaard paa Vesterbro skraas overfor Alleen.

som førend Forsøget. Nogle Herrer, der have Indsigter i Chemien, og adskillige Manufacturister, formode, at denne Chemiker besidder en Methode, at befæste sine Farver førend de impregneres.

I Hall. Litt. Zeitung No. 257, Sept. 1808, recenseres Pastor Skades Beskrivelse over Mors. Jo sjeldnere, siger Rec., specielle Beskrivelser over enkelte Danske Øer endnu ere, desto kjerkomnere maa den værdige Forfatters heldige Arbeide være, og des mere maa man ønske, at det første Hefte af denne Beskrivelse, som Hr. S. har ladet trykke paa egen Bekostning, maatte finde saa god Afsætning, at han derved seer sig opmuntret til, ret snart at kunne lade følge begge de lovede andre Hefter, som især kunde være interessante for Oeconomie og Naturlære. — I samme Blad No. 274 roses Prof. Engelstofts Blik paa Kjøbenhavns Stilling og Farer i Sommeren 1700. Dette lille Skrift, siger Rec., er saa meget mere interessant for Rec. og sikkert ogsaa for andre Læsere, som det er skikket til at anstille en Sammenligning mellem Begivenhederne i Norden i Sommeren 1700 og dem i Sommeren 1800. Den Gang, som nu, var Regenten med en stor Deel af Landmagten skilt fra Residencen. Den Gang havde den mod Dannemark forenede Engelsk-Hollandsk-Svenske Flaade 3082 Canoner, den Danske 2684; nu overalt manglede det paa en udrustet Dansk Flaade. Den Gang blev der over 10,000 Bomber og gloende Kugler kastet ind i Staden Tønningen, men uden at et eneste Huus blev ødelagt; nu — hvilken Ødelæggelse foraarsagede ikke tre Dages Bombardement i Kjøbenhavn! o. s. v.

De 6 Priser, som Brødrene Wulffsen have taget ved Bornholm, bestaae af: 1) et stort Skib med Egelast. 2) en Smak, lader med Hollandsk Lærred, Garn &c. 3) En Svensk Sluppe, ladet med Slibestene, Fyrrebræder &c. 4) en Finsk Skude med Bræder og Brænde. 5 og 6) To Svenske Fartøier med Brænde. Værdien af det Hele anslaaes til to Tønder Guld.

En Tjenestekarl ved Navn Koch, som i afvigte Aar er bleven overbeviist om at have dræbt en Tjenestepige i Fakendorf i Beyenfleth Sogn, med en Øre; at have opbrudt et i Værelset staaende Chatol og udtaget endeel Bancosedler og Obli-

gationer for henved 10,000 Rdlrs. Værdie, er af den holsteenske Overcriminalret bleven dømt til at radbrækkes fra oven af, men af Hs. Maj. benaadet saaledes, at Hovedet afhugges med Øxe og derpaa den høire Haand, at begge sættes paa Stage og Kroppen lægges paa Steile.

Paa Børsen vil man have Efterretning, at de Svenske ere total slagne af Russerne i Finland, og at nogle Tusinde Mand ere blevne gjorte til Fanger.

I Sjælland gives i Aar, som bekjendt, en stor Deel Bøg, som samles i Mængde og bruges baade til at presse Olie og at foere Creaturer. Af Olden gives just ikke mange, men de ere meget større og smukkere end sædvanlig, og der samles mange Tønder deraf. De bruges med Nytte, og naar de brændes give de en sund og god Caffe, hvorfor Tønden ogsaa betales med 5 à 6 Rdlr.

Aalborg, d. 28 October. Sidstafvigte Fredag har Caperfører M. Jansen fra Kjøbenhavn, inbragt her til nærmere Undersøgelse, 2 Kofskibe, kommende fra Rotterdam og bestemt til Riga. — I Onsdags blev det hertil af Caperførerne Kock og Arboe opbragte og priisdømte Galeasskib, die Klugheit eller de tre Brødre, solgt ved offentlig Auction for 5060 Rdlr.

Postefterretninger.

Paris d. 24 Oct. Førsten af Neufchatel er afreist til Armeen. Keiseren afgaaer mellem d. 28 og 30 Oct. til Bayonne. Keiserinden ledsager ham. — Marchal Massena faaer en Commando ved den Spanske Armee. — Marchal Davoust har fra nu af den Oudinotske Division, Gen. St. Hilaires Division og alle Rhinforbundstropperne, foruden sit eget Corps, under sin Commando. Disse Tropper faae samlede Navn af Rhinarmee. — Kong Carl IV. vil for det milde Climas Skyld opholde sig Vinteren over i det sydlige Frankrige, og vende til Sommer tilbage til Compiegne, hvor Slottet istandsættes paa det prægtigste. — Ogsaa endeel af de paa Øen Elba værende Franske Tropper begiver sig til Spanien. — Prinds Hussein-Bey er ankommen her fra Persien med vigtige Depecher fra sin Regjering. — Det er sikkert, at der fra Erfurt er gjort Engelland Fredsforslag. Rygtet, at Marchal Duroc begiver sig til London, behøver nærmere Bekræftelse. I Dag eller i Morgen ventes her den

Russiske Statsminister Grev v. Romanzow. — Fra Neapel meldes under d. 11te d. M.: at Fortet paa den erobrede Øe Capri endnu ikke har overgivet sig, og derfor skal regelmæssigen beleires; at Engellænderne siden 2 Dage holde det blokeret, men at man har forudseet dette og af den Grund har forsynet sig med den fornødne Proviant. — — Bayonne d. 19 Oct. Det var d. 8de d. M. da Marquis de la Romana med sit Troppecorps paa 50 til 60 Transportskibe ankom til St. Ander. Tropperne landede d. 9de, bleve d. 10de mønstrede og rykkede derpaa d. 11te og 12te i Forbindelse med Gen. Blakes Division frem mod Bilbao, hvorfra Gen. Merlin med sit Corps paa 4000 Mand havde trukket sig tilbage. Man anslaaer Insurgenternes Troppetal ved Bilbao til 20 à 22,000. Deres Hensigt var at komme vor Armee i Ryggen; men Gen. Verdiers March med 9000 Mand til Durango (3 Mile fra Bilbao) har tilintetgjort dette Anslag. — Bayonne d. 20 Oct. Siden i Gaar intet overordentligt. Fra Vittoria berettes: at Insurgenterne befinde sig i Orosco og Armorio, 2½ Mile fra Bilbao. Et Corps af 15,000 Insurgenter staaer i Ryggen, for at sikkre deres Tilbagetog. Man føier Anstalter til at angribe Insurgenterne med Eftertryk. — — Grev Romanzow er d. 21 Oct. afreist fra Frankfurt til Paris, for der at aabne Conferencerne. — Det Østerrigske Hof skal være indbudet til ogsaa paa sin Side at tage Deel i Fredsværket. Keiser Napoleon har tilskrevet Keiser Franz et egenhændigt Brev. De Franske Tropper rømme nu den største Deel af Tydskland. — — Fra Vittoria meldes under d. 16 Oct., at Marchal Moncey har ladet 8000 Insurgenter manøvrere paa sin Flanke, og da de vare rykkede frem, marcherede han dem i Møde og tog dem til Fanger.

Den i Vittoria udkommende Tidende af 12 Oct. indeholder en vidtløftig Beretning om Krigsanliggenderne i Spanien. Det Væsentlige deraf er følgende: Efter de i Julii Maaned i Andalusien forefaldne Begivenheder begav Kongen sig til Burgos, hvor begge Corps under Marchal Bessiers og Moncey forenede sig. Denne Forandring i Armeens Stilling var ikke en Følge af Fiendens Bevægelser, som aldrig har vovet at byde vore Tropper Spidsen, eller stille sig paa Marken imod dem, men havde politiske Grunde. Derved opnaa-

des den Henfigt, at tilintetgjøre alle Engellændernes Anstrængelser for at stifte Urolighed i Ebro- og Burgos-Provindserne; man har beholdt Samfærslen med Frankrige; Armeen har faaet Hvile og er bleven fuldkommen organiseret; den har faaet Forstærkning fra Frankrige ꝛc. — I Bilbao havde Engellænderne noget Mandskab og Krigsmunition, og udspredt oprørske Skrifter. Staden var besat af Insurgenter, hvis Tal forøgedes med flere fra St. Ander Bjergene og Nabolandene. General Merlin tilintetgjorde alle, og 1200 bleve paa Pladsen. Levningerne af denne Armee adspredte sig og efterlod sit hele Artillerie og Bagage. De Engelske Officierer vare de første der løb; men nogle af dem kunde dog ikke naae de Fartøier, der ventede dem, og skulde føre dem til Portugal. I Haandgemængene traf man 12 Munke, der vare spændte for en Canon istedet for Muulæsler. Ikke en eneste af dem undkom. — Paa samme Tid rykkede Fienden frem mod Tudela, 60 Lieus fra den venstre Fløi. Hans 6 til 7000 Mand stærke Avantgarde blev kastet af Gen. Lefebvre, som tog nogle 100 Fanger og 2 Canoner. — I Tudela havde Fienden 20,000 Mand; men han ventede ikke Gen. Moncey, som d. 15 Aug. rykkede ind i denne Stad, efterat han havde adspredt den fiendtlige Arriergarde og forfulgt den indtil Saragossas Porte. — Under disse Bevægelser havde Liniers Centrum endnu ikke seet Fienden, hvis uforfærdede Partier ikke vove at rykke videre frem end paa 3 Marcher fra Burgos. En ny Bevægelse forberedts sig imidlertid ved St. Ander-Bjergene i Nærheden af Havet, paa Armeens høire Fløi. Gen. Blake forenede sin Armee og lod Bilbao angribe d. 20 Sept. Marchal Ney marcherede med 4 Regim. imod ham. 10,000 Insurgenter bleve kastede og flygtede ind i de utilgjængelige Bjerge, efterat de i 2 Dage vare blevne forfulgte. Siden denne Affaire forblev Gen. Merlin i Bilbao, og Marchal Ney indtog sin Stilling igjen. — Paa den høire Fløi forsamlede Gen. Blacke i Bjergegnene 25 til 30,000 Mand, og beredte sig atter til at marchere mod Bilbao, Armeen i Flanken. Kongen, underrettet herom, befalede Marchal Bessieres at marchere til Ordunna med 2 Divisioner; men da Insurgenterne erfarede, at de Franske nærmede sig, trak de sig hurtigen tilbage til

Bjergene. — Adskillige Regimenter ere allerede rykkede ind i Spanien, og Gen. Sebastinis 15000 Mand stærke Division er indtruffen i Bayonne, hvor fra d. 20 til 30 d. M. 100,000 Mand skulle ankomme.

Kong Joseph har gjort Landeveiene fra Mirando til Bilbao fri igjen, og har efter en fra d. 5 til 7 Oct. anstillet Recognesering ikke fundet paa den hele Vei nogen Fiende. Den Spanske Armees store Hovedqvarteer er i Vittoria. Marchal Bessieres staaer i la Puebla, en Lieu fra Arminon. March. Ney har en Deel af sit Armeecorps i Trevino, Hovedstaden i Provindsen af samme Navn, for at modsætte sig Gen. Castanos Forehavende i Egnen af Logrono. Gen. Bonnet og Lassalle holde bestandig Kysten af Ebro besat, og have deres Hovedqvarteer i Mirando. — Marchal Lefebvre er ankommen til Bayonne, og skal commandere et Armeecorps, der skal agere henad Saragossa til. Det skal føre en talrig Artilleriepark af hver Caliber med sig, og mange Ingenieur-Officierer skulle ansættes derved. — Spanierne have følgende Stillinger: Paliefox staaer med sit Corps i Tanguela, Clema i Tudela, Castanos i Soiso, Pena i Agneda og Blacke i Bjergene ved Bilbao.

Desertionen ved Insurgentarmeen, vil man sige, begynder at blive stærk. To Trediedele deraf bestaaer af Bønder og udisciplineret Milits. — I Madrid skal der endnu bestandig herske stor Anarchie. I en Junta d. 26 Sept. skal man endog have brugt Næveargumenter. Rolige Folk, der lode falde et Ord om Fred, ere blevne arresterede, og alle Arresterne i Staden ere opfyldte af Arrestanter. — Medlemmerne af Juntaen i Sevilla have antaget Titel af Høihed.

Petersborg d. 12 Oct. Fra Svensk Side er der, efter Forlydende, gjort adskillige Forslag til en Vaabenstilstand, men hidtil ere de fra Russisk Side ikke blevne antagne. — Det Americ. Skib Capt. Stedmann, som i Kjøbenhavn havde faaet Ordre at gaae tilbage til America, men desuagtet sneg sig ind i Østersøen, er ankommen hertil. Efter den Danske Ministers Communication er dette Skib, som mistænkeligt, bleven sat under Opsyn. — D. 8 er Embargoen paa udegaaende Skibe i Cronstadt bleven ophævet.

I London er nyligen udkommen Fox's efterladte Værker, under Titel: History of the early part of the Reign of James the second.

Angaaende Criminal-Justitsen i Engelland og Irland i de tre sidste Aar haves følgende officielle Efterretninger:

I Engelland.

	1805	1806	1807	Summa
Fremførte for				Personer
Inqvisitionen	4552	4315	4346	13,213
Overbeviste	2730	2484	2486	7682
Frikjendte	1822	1831	1878	5531
Henrettede	68	57	63	188
Heraf i London	10	13	14	37

I Irland.

	1805	1806	1807	Summa
Fremførte for				Personer
Inqvisitionen	2013	1996	1956	5965
Overbeviste	613	1996	1956	5965
Frikjendte	1400	1345	1392	4137
Henrettede	42	42	55	139
Heraf i Dublin	9	12	21	42

Spanien (fortsat, s. No. 7.).

Spanien bestaaer af de to forenede Riger: Castilien og Arragonien. Disse Riger ere inddelte i følgende 32 Provindser: Madrid, Toledo, Guadalaxara, Cuenca, la Mancha, Avila, Segovia, Soria, Burgos, Palenzia, Toro, Leon, Asturien, Gallizien, Valladolid, Samora, Salamanca, Estremadura, Sevilla, Cordova, Jaen, Granada, Murcia, Valencia, Catalonien, Arragonien, Navarra, Guipuscoa, Biscaya, Alava, Mallorca og Staden Anteqverra med tilliggende Distrikt. Disse Provindser, hvoraf nogle have Tittel af Kongeriger og nogle ere begavede med visse Friheder og Forrettigheder, ere igjen inddeelte i mindre Distrikter, og indeholde foruden 139 store Stæder, eller saakaldte Cividades, henved 23,000 Flekker og Landsbyer, hvoraf dog adskillige ere temmelig store. Foruden disse Lande, besidder Spanien i de øvrige Verdens Dele, 1) I Afrika: Stæderne Ceuta, Melilla, Penon de Veles, Alhucemas, de canariske Øer, samt Øerne Annaboa, Prindseøen og Fernando del Po. 2) I Asien: de mannilliske Øer, Marianeøerne, Carolinerne, Magindanao, de philippinske Øer og Bosches Øerne. 3) I Nordamerika Florida, Ny-Mexiko, Ny-Navarra, Californien og

Gammel-Mexiko. 4) I Sydamerika: Terrafirma, en Deel af Guiana, Peru, Chili, Paraguay, Tucuman, Magelhaens Land og Falklands Øerne. 5) I Vestindien. Cuba, Portoricco og nogle af de smaae antilliske Øer. (Fortsættes.)

A mes Paroissiens.

La question, bien naturelle (nullement définie par nos Règlements de 1793), qui sont les membres de l'Eglise réformée-française? a été agitée depuis longtemps, l'a même été en Presbytère, mais reste encore indécise à l'égard de plusieurs. S'il est pourtant du bon ordre, en toute société, que l'on sache au juste qui sont les personnes qui lui appartiennent, la chose importe surtout dans une église comme la nôtre, formant une congrégation particulière, qui a sa langue & son régime à part, & à laquelle le Souverain assure certaines grâces: les Administrateurs en général de l'Etablissement sont intéressés à le savoir; & les paroissiens, grands & petits, devraient être tous connus du Pasteur appelé d'office à les visiter. — En conséquence, & après m'en être entendu avec les honorables Anciens *), je prie tous les individus de l'un & de l'autre sèxe, de cette Capitale & des environs, parlant notre langue, qui fréquentent dans le temple commun des Réformés les éxercices français, ou qui, dans les occasions, ont leur recours au ministère des Pasteurs de l'Eglise française, de vouloir bien (ceux surtout que je pourrais n'avoir pas l'avantage de connaitre) me faire passer, d'ici à la fin de l'année, leurs noms, qualités & demeures; afin qu'on puisse prendre note de leurs personnes, les inscrire comme membres de l'église, & les trouver au besoin.

Nov. 1808.

F. L. Mourier,
Pasteur en chef.

*) Dans notre séance du mercr. 12 Octobre; la même où mon confrère J. Monod (parti d'ici le 31) demanda & obtint d'être déchargé du saint ministère au milieu de nous

Forklaringen over den mørke Tale i forrige Numer er: Hoftheateret.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 9.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 8 November, 1808.

Blandede Sproganmærkninger.

(See No. 8.)

3.

Det interessante Spørgsmaal: om Prosaister eller Digtere bidrage mere til et Sprogs Cultur? kunde vel fortiene at være Gienstand for en egen Undersøgelse. Det vilde staae i Forbindelse med to andre Spørgsmaal: hvorledes bestemmes egentlig Skribentens Indflydelse paa Sprogets Dannelse, og hvorvidt er den afhængig af Tidsalderens Aand og Cultur? — og: hvorledes reises Grændseskiellet imellem det poetiske og prosaiske Foredrag? — Her kan jeg blot i Forbigaaende løselig berøre det; langt fra det Forsæt, at ville afgiøre det. Maaskee lader det sig heller ikke afgiøre med almindeligt Hensyn paa alle Sprog; eftersom det er langt fra, at alle Sprog have taget een Gang i deres Uddannelse, og de almindelige Sproglove maae taale mange Modificationer saasnart de anvendes paa et enkelt i Særdeleshed.

Poesie, Sandsernes, Følelsens og Phantasiens Sprog, er Menneskehedens ældste; dens poetiske Barndomsalder kunde ei andet end have et poetisk Sprog. Ligesom Naturen selv taler til os igiennem de reneste poetiske Former: saa maatte ogsaa den menneskelige Efterligning af disse være poetisk. Den raae, ei udviklede Kraftfylde, der fremtræder stærkere og stærkere, jo mere vi nærme os Naturstanden, maatte ogsaa udtale sig i de stærke, ukonstlede og dog barnlig-skiønne Toner, hvormed Naturens Børn kundgiorde deres ungdommelige Liv, hvilket endnu kun faa eller ingen af de Lænker trykkede, under hvis Vægt Naturlivet efterhaanden maatte synke. Efter mange Aarhundreder levede det op paa ny; men kun i Poesiens Verden. Det blev store Digtere givet, at skabe paa ny hvad Tiden kunde udslette, men ei tilintetgjøre; at lade Naturens poetiske Liv og det Sprog, som var egent for dette, leve op paa ny; ja i friskere og skiønnere Farver. Her kan, efter et fast uoverskueligt Mellemrum, Sprogets Aand i de gamle Toner, hvis sidste døende Efterklang vi med Møie opfange, møde en Tvillingbroder, som forynget vaagner til et nyt og mere blomstrende Liv. Men er engang det Store og Kraftfulde i Fortiden siunket, da maa Aarhundreder svinde i Mørke, og uendelig meget maa virkes og prøves, før dets Billede kan gienfødes. Saa er det og med Sprogene; og jeg taler her naturligviis blot om de nyere. Jeg mindes ret vel at have læst: at Grækenlands og Roms Sprog og Litteratur stod paa den høieste Spidse, da de frembragte deres ypperste Talere og Digtere; og at begge derefter hurtigen sank, for aldrig siden at reise sig. Et Maal gives der for al jordisk Fuldkommenhed; men hvo tør formaste sig til at reise Skranken? — Maa ikke desuden den nyere Litteratur, i sin mere rolige og stadige Gang, sees i et heel andet Lys

end den gamle; og har ikke en Opfindelse, som maaskee er den første og høieste i Virkning paa Menneskehedens Cultur, eller om man vil Omdannelse, for evig giort et litterarisk Barbari umuligt? — Jeg haaber det; vi kunne med Rolighed see store Digtere fremstaae, uden atræddes for dem, som Forbud paa Litteraturens Forfald; og jeg troer: endnu staaer vort Sprog i sin Ungdoms blomstrende, kraftige Fylde.

Det er et ligesaa mærkværdigt, som almindelig bekiendt Phænomen, at Videnskabeligheds Gienfødelse efter Middelalderens lange Dødsslumring hos de sydligere Nationer begynder med Poesie; og at den prosaiske Stiil langsomt og meget senere naaede en høiere Dannelse og Correction. (Italiens Bocaccio synes at giøre en Undtagelse; men han er eneste; og man betænke, at han levede efter Dante, og med Petrark.) Her synes det altsaa, som det poetiske Genie først maatte aabne Veien for Sprogenes Aand, og ved sin frie og diærve Flugt løse den af sit Fængsel. Først da dette var skeet, da en skabende Magt havde blæst Livets Aande i en uorganisk Masse og givet denne en høi intensiv Kraft: først da udflød ligesom af sig selv Sprogenes Fylde; den mellem høie Klipper brusende Fieldstrøm udgød sig i en bred, rolig, speilklar Flod, hvis Bredder indkrandsedes af en herlig Blomsterflor. I England og Tydskland frembyder Litteraturens Historie omtrent det samme Skuespil. Norden vaagnede sildigere til en fornyet videnskabelig Cultur; det fremtræder i Menneskehedens Historie som en forunderligen isoleret, ved sig selv bestaaende Verden; og dets Culturhistorie kan ikke saa let bringes i en analogisk Classe med nogen anden Nations. Hos os havde man, da efter det hierarkiske og feudalske, Aanden nedkuende Barbari en svag Straale begyndte at giennemtrænge Taagemørket, den gamle islandske Litteratur at bygge paa; ogsaa skal jeg — om Skiæbnen engang vil unde mig Udførelsen af mit kiære Forsæt, at fremstille det danske Sprogs Historie — stræbe at vise, at dette Sprog alt i det 12te og 13de Aarhundrede var langt fra at være aldeles udannet og udyrket; men vor nyere Litteratur var i sin Oprindelse saare prosaisk; de første egentlige Skribenter, vi stode paa, der kunne fortiene meer end at nævnes (saasom Forf. af Riimkrøniken, Hans Mikkelsen, Christiern Pedersen ꝛc.) vare Prosaister; vore første Klassikere, Hans Taussen, A. S. Vedel og P. Claussen, vare det ogsaa; skiøndt ingen vil nægte deres Prosa poetisk Værd. Vort nyere Sprogs Uddannelse begyndte med Holberg, hvis poetiske Verden laae inden for det borgerlige Livs Grændser, og der blot som komisk Digter har Betydning. Men vist er det dog, at vort Sprog har uendelig meget at takke ham for; og vel tør vi troe, at de klassiske Prosaister, der fremstode hos os i Midten af det 18de Aarh., skylde ham en stor Deel af den Sprogdannelse, vi maae agte saa høit. Hvad vort Sprogs Cultur skylder vore nyere Prosaister, er her ikke Sted til at berøre; jeg har kun løselig villet tyde hen paa nogle af mine herhen hørende Meninger. Min Hensigt: at giøre opmærksom paa det, vort Sprog skylder et stort poetisk Genie, som det 19de Aarhundrede tilegner sig, kan jeg heller ikke uden gandske kortelig og ufuldstændigen udføre.

At det sande Digtergenie, der omfatter en uendelig Verden og bevæger sig i de frieste Former, hæver sig over Sprogets Indskrænkninger, og er ophøiet over de fleste Lænker, som fra Sprogkonstens Side fængsle middelmaadige Tænkere og kraftløse Skribenter: finde vi praktisk beviist hos alle Nationers store Digtere. Hos det sande poetiske Genie finder man ingen slavisk Underkastelse. Sproget byder over dets Frembringelser; men Geniet paa sin Side behersker ogsaa Sproget ved sin skabende Magt. Dog skeer dette ikke saaledes, at det træder Sprogkonst og Sprogbrug, og med disse Sprogets Genius, under Fødder. Nei! Digteren hersker over Sproget, fordi han omfatter dets hele Rigdom, fordi ingen af dets Former er ham fremmed, fordi han er trængt ind i dets dybeste Hemmeligheder. Heraf følger ogsaa, at Sproget kan under hans skabende Haand udvides langt over dets gamle Grændser, og vinde saavel i indvortes som udvortes Skiønhed og Fylde. Denne Uddannelse gaaer maaskee hos Digteren mere ind ad; hos Prosaisten mere indenfra ud ad. Sprogets inderste og dybeste Kraft fremtræder høiest hos Digteren; ligesom dets udvortes Harmoni høiest hos den klassiske Prosaist *).

*) Virker maaskee Digteren i Almindelighed mest paa Talesproget, Prosaisten mest paa Skriftsproget?

Hvad jeg her har fremsat i Almindelighed, troer jeg med den fuldeste Ret at kunne anvende paa Digteren Ohlenschlæger; og jeg har da med faa Ord karakteriseret hans Fortieneste af vort Sprog efter min Overbeviisning. Uagtet de Smaapletter, som man paa hans Digtes udvortes Indklædning, deels med Microscopet, deels med det blotte Øie, kan eller vil kunne opdage: har man dog vel Ret til at spørge: har Danmark frembragt nogen Poet, som nordisk Aand saaledes besiælede, der saa gandske var Nationaldigter, som Ohlenschlæger? Gives der nogen, hvis Digterverker i den Grad ere danske eller nordiske, som de fleste af hans? — Er dette saa, da behøves der vel intet andet Beviis for, hvad Vinding hans Arbeider maae have bragt vort Sprog; saasandt som den Sætning staaer fast, at ethvert Sprog maa uddannes i dets egen Aand, hvis det skal bevare sin Selvstændighed og vedblive at være en selvstændig Nations Organ. Af hvor stor Vigtighed et saadant Organ maa være, kunne vi ligesaa vel skiønne ved at beskue Historien, som vi kunne bevise det af Forerfarings-Grunde. Et selvstændigt Sprog er Nationens Palladium; det maa være dens Stolthed, ligesom det er dens Støtte. Ja var end — hvad vi Danske aldrig bør taale, at nogen tænker eller siger om os — var end Oldtids Helteaand, Oldtids Kraft og Nationalfølelse reent uddød hos et fra sine Fædre vanslægtet Folk; saa havde det dog endnu eet Baand, der bandt det til disse — Sproget. I dette er Oldtids Aand uforgængelig hos enhver Nation, som endnu eier Levninger af Fædrenes Sagn og Sange; og disse levende Toner fra svundne Tider kunne ofte paa en forunderlig Maade røre Siælen, og vække hine Følelser saaledes, at det viser sig, de ei vare døde, men kun henslumrede.

Hvad er det, som for en Deel tryller os i Ohlenschlægers herlige Vaulundur-Saga? — Det er vel den ægte nordiske Aand, som ei blot lever i Digtningen, men ogsaa har besiælet det rene, kraftfulde Sprog? Her ere vi saa langt borte fra al Glimmerpragt, al søgt Fiinhed og ængstelig Politur; den gamle, diærve nordiske Natur, som Digteren har ladet fremgaae, taler til os i sit eget Tungemaal, og saa saare vi have fattet Digters Aand, føle vi ogsaa: i saadanne Toner

maatte den udtales. Den, som her kan finde en saxisk eller fremmed Sprognatur, han maa enten ikke selv vide hvad han mener; eller og har han aldrig kiendt nordisk Aand.

I Aladdin, et Digt af en gandske modsat Natur, maae vi, foruden metrisk Velklang, især beundre en Rigdom, Fylde og Bøielighed, et saa aandigt og fyrigt Liv, som vi, uden dette Digt, neppe vilde have tiltroet vort fattige, ringeagtede Modersmaal. Dette Phantasiens rige, brogede Spil (hvis poetiske Betydning jeg her abstraherer fra) fremtræder i en Dragt, ligesaa mangfoldig vekslende, ligesaa yndefuld blomsterriig, som de glimrende Digtninger, den omhyller. Det er et herligt Vidne om, at det danske Sprog heel vel kan forene Sydens Ild med Nordens Kraft.

I Thors Reise har Sproget, ligesom den hele Digtning, faaet et Anstrøg af den ærværdige, oldnordiske Aand, som begeistrede Digteren, da han, efter sit eget Udtryk, i en enfoldig Kæmpetone tolkede os Sagnet, det en gammel Skald med sindrig Hu har sat i mørke Skrifter. At dette antike Tilsnit ved første Øiekast maa støde de moderne Læsere, helst dem, som ere vante til paa Sommerfugles Viis at flagre hen ad Overfladen af ethvert Digt, kan ei undre os; at det, ved et Product, hvori Digteren brød sig en ny Bane, maa have saadanne Mangler, som man ei kunde tænke sig borte, uden at fordre det Umulige, er vel ogsaa vist. Men uagtet enkelte incorrecte Steder (som, hvis Digteren vilde, vare saare let rettelige) maa Digtet, ogsaa fra Fremstillingens Side, interessere enhver Læser med Følelse for Nationalsprog og Nationallitteratur.

At dette maaskee hos endeel Læsere i høiere Grad kan finde Sted ved Baldur, er ikke vanskeligt at forklare. Den mere græske Aand, som hersker i dette Dramas indvortes og udvortes Mekanisme, ere vi vel i det Hele mere fortrolige med, end med vort Nordens egen. Hvad nu selve den skiønne Form angaaer, som fra den græske Skueplads er overført i det første mythologiske Sørgespil, Norden har at fremvise: da er det ikke min Hensigt, at berøre den. Andre maae afgiøre, hvorvidt den kan være passende, eller ikke. Mig forekommer den i det mindste skiøn; og da Tonen, som gaaer igiennem det hele Digt, er en langt

anden, om man vil finere, høiere og høitideligere, end den, hvori Thors Reise er skrevet: synes det mig heel rimeligt, at Digteren valgte en Form, som fra Grækernes Dramer er os bekiendt, og som han har nyttet med et Held, vi maae beundre. — Mine Sprogbemærkninger ere ingen Recension eller Kritik; jeg skriver derfor ingen Liste over de enkelte Steder i Baldur eller Hakon Jarl, hvor stundom Velklang har lidt under Versemaalet, eller hvor Digteren i sin Begeistring har overseet eller tilsidesat Sprogreenhed og Rigtighed. Nogle har jeg fundet, som man vel maatte ønske borte; men de ere ei i betydeligt Antal; de ere smaa og næsten ukiendelige Skypletter paa en klar Himmel; og de overveies saa gandske af store og vigtige Sprogfuldkommenheder, at man maa holde Digteren tilgode, om han ikke saa gierne har seet dem fremdrages for Lyset som Cardinal-Synder.

Men saameget høiere jeg erkiender de Fordringer, som Vaulundurs og Aladdins, Baldurs og Hakons Sanger har paa danske Læseres Tak, paa et glimrende Navn ogsaa paa vort Sprogs Horizont: saalidet er jeg i Stand til at glædes ved, at ogsaa han, den herlige nordiske Skald, ei nøies med den eviggrønne Krands, som Danmark vil flette ham — en Krands saa skiøn, at han aldrig kan vinde nogen skiønnere, blev han end for Tydskland, hvad dets store Kløverblad er. Ei kan Guld eller glimrende Stene opveie de Taarer, som himmelsk Fryd fremlokker i den Moders Øie, der seer sin Søn paa Storheds og Udødeligheds Vei. Tænkte vi os end Fødelandet uretfærdigt, saa vide vi ogsaa, at der gives en hævnende Fremtid, og at den store Digter er til for Evigheden. Jeg vil ikke nægte Muligheden af, at een med temmelig lige Held kan skrive og digte i flere Sprog; men umuligt er det nok, at ikke Reenheden lider derunder; umuligt at tænke sig en lige fremskridende Uddannelse. Fortiener vel vort Sprog at tilsidesættes for noget andet nulevende? og skylde vi os ikke selv, om det i enkelte Dele maatte staae tilbage?

Unægteligt er det, at vi have en saameget større Forbindtlighed til at vaage over vort Modersmaals Aand og bevare den i sin Reenhed, som vi have den uvurdeerlige Fordeel, at eie et Originalsprog, et oprindeligt, selvstændigt, Aartusinder gam-

melt Sprog, hvis rene Kilder vi kunne følge lige til deres Væld. Fra Italien udgik den Magt, som betvang den sydlige europæiske Verden, udslettede ethvert af dens gamle Folkefærd, lige indtil Sproget; men maatte see sin Væeldes Strøm standset ved en mægtig Dæmning, reist af nordisk Kraft. I det hele sydlige Europa tale Nationerne sildig oprundne Blandingssprog, der have tabt i Kraft hvad de vunde i Udstrækning og Fiinhed. Det stolte Albion, som fra sin Havborg med Foragt vil nedskue paa den øvrige Verden, eier ikke længer sit oprindelige Tungemaal, som kun lever et foragtet Skyggeliv i en Afkrog; men maa nøies med et Sprog af nordisk Herkomst, en Stamme, som skylder den indpodede danske Green de Frugter, den bærer. Vi derimod kunne ei blot glæde os ved, at hver en Lyd, som udgaaer fra vore Læber, er nordisk; ei blot kunne vi med Stolthed føle, at ligesom det frie Norden aldrig bøiede sig under Sydens Aag, aldrig opslugedes af nogen Tidsalders Nationer bortskyllende Strøm: saa er heller aldrig fremmed Magt trængt ind i vor Sprogverden — vi eie endog denne endnu ligesaa selvstændigen indgrændset, som da Cimbrerne truede den romerske Colos; da Folkestrømme fra Norden styrtede den; da Normannernes Navn var Europas Skræk; da Knud herskede over Norden og Bretland; da Danmark under Valdemarerne stod i dets Middelalders høieste Kraft.

Vi bør ei miskiende vort Sprogs store Bøielighed, den Lethed, hvormed det tilegner sig fremmed Rigdom. Heller ikke kan det nære Slægtskab, som forbinder det med Germanernes, undgaae vort Øie. Men selv dette bør giøre os forsigtige; thi var det ikke tænkeligt, at den egentlige Grændse imellem disse Sprog tilsidst kunde blive saa utydelig, at al Danskhed opløste sig i Tydskhed? Og bør vi glemme, at Nordens gamle Modersprog, hvis forædlede og uddannede Datter det danske Sprog er, endnu lever, og lever for os, i det mindste i dets ældre Frembringelser? Bør vi glemme, at ligesom vi, ved den græske og romerske Litteraturs Studium, skulle bringe ægte klassisk Aand ind i vort Sprog; ligesom vi af Germanernes Søstersprog kunne tilegne os en stor Deel af hvad det i Ordrigdom har haft forud for vort; ligesom heller ikke de sydlige Sprogs Ild og fine Bøielighed bør

være noget vi frygte for: saa bør det være ved at øse af hiin ældgamle Kilde, at det danske Sprog bevarer sin medfødte nordiske Kraft — dets Selvstændigheds bedste Støtte.

Hvad her kun i Grundtræk er angivet, skal jeg søge andensteds fuldstændigere at udvikle.

Chr. Molbech.

En mørk Tale.

Ved Hedegaard, Justitsraad.

Hvis, skjødesløs, Du mig ei bliver vaer,
En farlig Ting jeg let kan blive
Og megen Sorg og Ærgrelse Dig give,
Man i Aviser jo Exempler derpaa har.
Naar Du paa Gaden vil spadsere,
Du vogte Dig, mig ej at tage med,
Thi let jeg volder Dig en stor Fortred,
Den Du ej selv saa let kan observere,
Helst det kuns sjeldent skeer,
At naar Du bruger mig, Du mig og seer.
Ved Slid og Alderdom min Brøst jeg finder,
Kuns Staalet kan kurere mig,
Og naar Du mig i Stand da bringer,
Jeg længer ikke er, hvad her jeg nævnte Dig.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Aalborg, d. 1 November. Sidstafvigte 28de d. M. høitideligholdtes Hendes Majestæts vor allernaadigste Dronnings høie Fødselsfest af et talrigt Selskab udi Klubben Enigheden her i Byen. Kl. 6 aabnedes et Bal, og Kl. 10 gik Selskabet til Bords, hvor der under Maaltidet blev afsiunget Arier forfattede passende til Øiemedet og derved udbragtes Hendes Majestæt Dronningens, Hs. Maj. Kongens og Hendes K. H. Kronprindsessens høie Skaaler, ledsaget med Trompetters Lyd og et frydefuldt Hurra! hvorefter Ballet continuerede til om Morgenen, da Selskabet skiltes fra hinanden, besjelede af ubrødelig Troskab og Hengivenhed for vores ophøiede, Landfaderlige Monark,

den ædle hulde Landets Moder, og det hele elskede Kongehuus.

For omtrent 5 Aar siden blev der sat Pæle til at betegne den Holsteenske Grændses daværende Neutralitet, og disse Pæle blev foruden andre Overskrifter forsynede med den Høisalige Konges Chiffre. Ved den indtraadte Forandring i Regieringen ere de nu blevne forsynede med Hs. nuregierende Majestæts Navnetræk.

I meer end eet Aar, og sandsynligviis siden det Bombardement, som ramte vor forhen saa fredelige Hovedstads Indbyggere, har Viseren paa Uhret paa Holmens Kirke, som vender ud til Slotspladsen, staaet stille, og bestandig viist paa 4.

Man vil nu have den Efterretning, at det Engelske Linieskib Africa, som nyligen blev angrebet af vor Roeflottille, ved denne Leilighed har havt 68 Døde og 40 tildeels stærkt saarede.

En Engelsk Officier skal nylig have yttret sig mod en af vore Parlementairer med følgende Udtryk: "Deres Canoneerbaade have indjaget os en saadan Ærefrygt, at vi ved Synet af dem gjerne liste os bort, naar vi blot kan; thi ved hvert et Angreb kan vi være vis paa at miste i det mindste en Deel Matroser, og deraf have vi just ingen Overflødighed."

Postefterretninger.

Den Franske Keiser aabnede d. 25 Oct. det lovgivende Corps's Sæde ved følgende Tale fra Tronen: Mine Herrer Deputerede fra Departementerne i det lovgivende Corps: De Lovbøger, der bestemme Eiendommens og Borfrihedens Grundsætninger, hvormed De sysselsætter Dem, nyde Europas Bifald. Mine Folkeslag føle allerede sammes velgjørende Virkninger. — De sidste Love have fastsat vort Financesystems Grundlag. De ere Mindesmærker om Frankriges Magt og Storhed. . . . Vi ville i Fremtiden ene ved vore aarlige Indtægter kunne bestride Udgivterne, om end hele Europa forenede sig mod os. Aldrig ville vi nødsages at tage vor Tilflugt til de ødelæggende Midler Papirpenge, Laan og Restancer. — Jeg har i Aar reist over 1000 Lieus i det Indre af mit Rige. Systemet af de Arbeider, som jeg til Jordbundens Forbedring har udkastet, udføres med Virksomhed. Synet af den store Franske Familie, kort tilforn ved Meninger

og Tvedragt, uenig, og nu blomstrende, har inderligen rørt mit Hjerte. For at være lykkelig maatte jeg først have den Forsikkring, at Frankrige er lykkeligt. — Fredstractaten i Presburg og Tilsit, Angrebet paa Kjøbenhavn, Engellands Fiendtlighed mod alle Sø-Nationer, de forskjellige Revolutioner i Constantinopel og Spanien, og Portugals Anliggender have paa forskjellige Maader havt Indflydelse paa Verdensbegivenhederne. — Rusland og Dannemark have forenet sig med mig mod Engelland. — De forenede Americanske Stater have heller villet give Slip paa Handel og Skibsfart, end erkjende sammes Slaverie. — En Deel af min Armee marcherer mod de Armeer, som Engelland har oprettet eller udskibet i Spanien. Det er en besynderlig Velgjerning af Forsynet, der beskytter de Franskes Vaaben, at Lidenskaberne have blændet det Engelske Conseil i den Grad, at det frasiger sig Havets Beskyttelse, og endeligen udskiber sine Armeer paa Fastlandet. — Om faa Dage reiser jeg, for selv at stille mig i Spidsen af min Armee, og med Himlens Hjelp at krone Kongen af Spanien i Madrid, og plante mine Ørne paa Lissabons Forts. — Rhinforbundsførsternes Sindelav kan jeg ikke andet end rose. — Schweiz føler dagligen mere og mere Mæglings-Actens Velgjerninger. — Italiens Folkeslag give mig ikke Anledning til andet end Tilfredshed. — Keiseren af Rusland og jeg have seet hinanden i Erfurt. Vor første Tanke var Tanken om Freden. Vi have endog besluttet, at gjøre nogle Opoffrelser, for, naar det saa kan være, at lade de hundrede Millioner, som vi repræsentere, om mueligt dessnarere nyde alle Søhandelens Velgjerninger. Vi ere komne overeens med hinanden og urokkeligen forenede saavel om Freden som om Krigen. — Mine Herrer Deputerede i det lovgivende Corps! Jeg har befalet mine Ministere for Financerne og for den offentlige Skat, at forelægge Dem Regnskaberne for dette Aars Udgivter og Indtægter. Af disse ville De med Fornøielse erfare, at jeg ikke behøver at forhøie Tarifen af noget Paalæg. Mine Folkeslag vil ingen ny Byrde vorde paalagt. — Mit Statsraads Talere ville overgive Dem adskillige Udkast til Love, og blandt andre til dem, der have Hensyn til Criminal-Lovbogen. — Jeg gjør bestandigen Regning paa Deres Bistand. — Denne Tale opvakte den

meest levende Enthusiasmus, og saavel i Raadsforsamlingen, som i de Gader, Keiserens Tog kom igjennem, hørtes Udraabet: Keiseren leve!

Af Armeen fra Portugal er kun den første Division ankommen til Rochelle. Den anden er tilligemed sin Anfører General Delaborde ankommen til Qviberon. Overfarten var meget besværlig. Efter Officierernes mundtlige Beretninger har Fægtningen ved Vimiera været meget hæderfuld for de Franske. General Delaborde, som kun havde 1700 Mand under sin Anførsel, blev angreben af 10,000. Ilden begyndte Kl. 9 om Morgenen og hørte først op Kl. 6 om Aftenen.

Fortet Capri *) bombarderes stærkt og man venter, at det snart vil overgive sig.

To Polske Regimenter ere marcherede igjennem Paris til Spanien.

Det hedder nu, at begge Keiserne af Rusland og Frankrige have skrevet et Brev til Kongen af Engelland.

Den Russ. Statsminister Romanzow er ankommen til Paris, hvor han vil oppebie Engellands Svar.

Kongen af begge Sicilierne, Joachim Napoleon, har udgivet et Decret, hvori det hedder, at han, for at bevidne sin Hovedstads Beskytter, den hellige Januarius, sin Devotion, og tillige at tilkjendegive denne Helgens Skat-Capels Capitel sin Velvillie, forunder dette Capitel en aarlig Rente af 2600 Ducater, der skulle fordeles blandt sammes Medlemmer. Disse faae tillige en Guldmedaille med den gode Januarius's Brystbillede paa den ene Side og en Latinsk Indskrift paa den anden, som de skulle bære om Halsen. — Denne Helgens Fest blev d. 9 Oct. høitideligholdt med en Pragt, som Neapel aldrig har været Vidne til.

I Franske Blade hedder det, at Norden med det første ganske vil rømmes af Franske Tropper.

I Paris er nu ankommen den første Transport Oldsager fra Villa Borghesa. En anden, end-

*) Øen Capri kaldtes i de gamle Romeres Tid Caprea, og Vellystlingen Tiberius har ofte opholdt sig der. Den ligger 5 til 6 Mile S. V. fra Staden Neapel, og kan i klart Veir sees tydeligen derfra. Øen frembringer Viin, Pommerantser, Citroner, Mandler rc. og har en fortryllende Beliggenhed.

nu betydeligere ventes. De kostbare Konstværker, som lettest kunne gaae itu, som Gladiatoren, Faunen, den Borghesiske Vase ꝛc. transporteredes paa store Vogne, hængende i brede Remme, og forfærdigede efter en ny Model. Med hver Transport fulgte en Vogn med en transportabel Smedie, for i paakommende Tilfælde strax paa Stedet at kunne raade Bod paa enhver Beskadigelse. Ved Kisternes Aabning fandtes Statuerne i samme Stand, som ved Indpakningen i Rom. Ogsaa adskillige af Canovas Værker (en Statue af Keiserens Moder, en Groupe af Psyche og Amor, og en Statue af Hebe) ere lykkeligen ankommen til Paris.

I Engelske Blade hedder det, at Expeditionen i Cork sikkert er bestemt for Italien. En stor Deel af de nu i Portugal værende Tropper gaae under Moores Commando til Spanien. D. 15 Sept. er der afsendt en Commissair til Corrunna, for at anskaffe den fornødne Proviant for 30 til 40,000 Mand Infanterie og 5 til 6000 M. Cavallerie.

Af en Engelsk Regjeringsbefaling sees, at den Franske Armee, der transporteres fra Portugal til Frankrige, bestaaer af 24,500 Mand.

Kønigsberg d. 21 October. Hs. Keiserlige Russiske Majestæt ankom hertil i Gaar. Storfyrst Constantin, som ankom hertil i Forgaars, afreiser igjen i Dag herfra til Rusland. Det herværende Accise- og Told-Departement har af Hs. Preussiske Majestæt erholdt følgende Befaling: "Under den nærværende politiske Stilling, hvori "Spanien og Portugal befinde sig, og hvorefter "begge disse Riger ei mere deeltage i Continental-"Systemet, kan det ei mere tilstædes, at der fra "Preussisk Side drives nogen Handel med Spanien "og Portugal eller underholdes nogen Communica-"tion med samme. Til den Ende have I at paa-"see, at ingen Skibe hverken med Varer eller med "Ballast udklareres til Spanske og Portugisiske "Havne, og at de, som derfra ankomme, lægges "under Beslag, samt at derom gjøres uopholdelig "Indberetning." — Et Engelsk Krigsskib krydser endnu uafbrudt i Nærheden af Pillau. Det sendte for nogle Dage siden en Slup til Land, for at bede om ferskt Vand, men dette blev afslaaet.

Bourdeau d. 17 October. I vor Handel vedvarer endnu den samme Uvirksomhed. Der er nylig ankommet hertil 3 Skibe fra Guadeloupe. Ankomsten af disse vil maaskee her have nogen

Indflydelse paa Priserne paa Colonialvare. Vexelcoursen noteres, som følger: Hamborg $27\frac{3}{16}$. Amsterdam $56\frac{7}{8}$ à 57.

En Fyensk Jagt, som tilhørte Kjøbmand Ploug i Faaborg, er Natten mellem d. 25 og 26 f. M. forlist ved Korsøer, hvor den løb paa Grund; dog blev Lasten reddet; som man og har Haab om at faae Fartøiet sat i Stand igjen. Det var reent sjunket og Hul i det; men blev ved nogle Canonbaades Hjelp igjen optaget.

I Dag blev i Overadmiralitetsretten afsagt Dom i Sagen Caper-Capit. Amond Amondsen contra Skibscapt. Alexander Clark, Skibet Margarithe, bekjendt under Navn af den store Americaner. Prisrettens Dom, hvorved Skib og Ladning vare prisdømte, er stadfæstet.

Gevinsten paa 30,000 Rdlr. i sidste Classelotteries Trækning er bleven vunden af tre Bønder i Egnen af Nakskov.

Prof. Baggesen befinder sig paa sin Tilbagereise fra Paris til Kjøbenhavn i Frankfurth.

Capercapitain Andreas Møhl har d. 20 f. M. indbragt til Grønsunds Færgested en Rostoks Jagt, Anne Marie kaldet, ført af Skipper Andreas M. Krøyer, og lastet med Hvede og tørre Kirsebær. — Efter Foregivende skal den være bestemt til et Handelshuus i Kjøbenhavn, men saavel Skibspapirrernes Datum, som den Cours Skipperen styrede da han blev eftersat, samt hans Nærhed ved en fiendtlig Orlogsfregat det første han øinedes fra Gjedser Fyrtaarn, skal give den største Formodning om, at dette Foregivende er falsk.

Forklaringen over den mørke Tale i forrige Numer er: en Paryk.

Efterstaaende proponerede Stats-Lotterie, forøget med 7779 Gevinster mere end forhen, vilde give et større Haab om Gevinst for de Spillende, og maaskee være forbunden med mindre Tab for Kongen: naar man tillige vilde uddrage ligesaa mange Frilodder som Gevinster, udi enhver af de fire første Classer, hvorved Haabet om Gevinst i 5te Classe blev saameget større, som opmuntredes at vedholde sin Lodseddel til sidste Classe.

Plan og Proposition

til det Kjøbenhavnske Classe-Lotterie, bestaaende af 44000 Lodder og 18779 Gevinster, 62 Premier, 25221 Frilodder (altsaa 7779 flere Gevinster end forhen), inddeelt i 5 Classer.

1ste Classe 2 Rdlr.

1 Gev.	a 4000 Rdlr.	4000 Rdlr.	
1	2000	2000	
1	1000	1000	
1	800	800	
1	600	600	
2	400	800	
3	200	600	
12	100	1200	
23	50	1150	
46	25	1150	
124	10	1240	
1570	3	4710	
1785 Gev.		19250 Rdlr.	
1 Prem. første Lod		100	
1 sidste Lod		50	
2 for og efter 4000 a 200		400	
2 for og efter 2000 a 100		200	
1785 G. 6 Prem.		20000 Rdlr.	

2den Classe a 3 Rdlr.

1 Gev.	a 6000 Rdlr.	6000 Rdlr.
1	3000	3000
1	1500	1500
1	1000	1000
1	800	800
1	600	600
2	400	800
3	200	600
13	100	1300
20	50	1009
56	25	1400
2200	5	11000
2300 Gev.		29000 Rdlr.
2 Prem. første og sidste Lod a 50		100
2 for og efter 6000 a 300		600
2 for og efter 3000 a 150		300
2300 G. 6 Prem.		30000 Rdlr.

3die Classe a 4 Rdlr.

1 Gev.	a 8000 Rdlr.	8000 Rdlr.
1	4000	4000
1	2000	2000
1	1000	1000
1	800	800
1	600	600
2	400	800
4	200	800
17	100	1700
40	50	2000
1454	15	21810
1522 Gev.		43510 Rdlr.
2 Prem. første og sidste Lod a 50		100
2 for og efter 8000 a 400		800
2 for og efter 4000 a 200		400
2 for og efter 2000 a 100		200
1522 G. 8 Prem.		45010 Rdlr.

4de Classe a 5 Rdlr.

1 Gev.	a 12000 Rdl.	12000 Rdl.
1	8000	8000
1	4000	4000
1	2000	2000
1	1000	1000
1	800	800
2	400	800
2	300	600
6	200	1200
23	100	2300
71	50	3550
1862	20	37240
1972 Gev.		73490 Rdl.
2 Prem. første og sidste Lod a 50		100
2 for og efter 12000 a 500		1000
2 for og efter 8000 a 400		800
2 for og efter 4000 a 200		400
2 for og efter 2000 a 100		200
1972 G. 10 Prem.		75990 Rdl.

5te Classe a 6 Rdlr.

1 G.	a 50000 Rd.	50000 Rdl.
1	30000	30000
1	20000	20000
1	15000	15000
1	10000	10000
1	8000	8000
1	6000	6000
1	4000	4000
2	3000	6000
5	2000	10000
20	1000	20000
20	800	16000
20	600	12000
30	500	15000
45	400	18000
50	300	15000
100	200	20000
100	100	10000
200	50	10000
10600	25	265000
11200 Gev.		560000 Rdl.
1 Pr. første Lod		300
1 sidste Lod		500
2 for og efter 50000 a 1500		3000
2 for og efter 30000 a 1000		2000
2 for og efter 20000 a 800		1600
2 for og efter 15000 a 600		1200
2 for og efter 10000 a 500		1000
2 for og efter 8000 a 400		800
2 for og efter 6000 a 300		600
2 for og efter 4000 a 200		400
4 for og efter 3000 a 150		600
10 for og efter 2000 a 100		1000
		648000 Rdl.
11200 Gev. 32 Pr.		

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 10.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 12 November, 1808.

Hr. Udgiver!

De finder det maaskee besynderligt, at jeg — den faldne Engel, den fra de fleste Stater Bandlyste — endnu tør vove, at lade mig offentligen, om just ikke see, saa dog høre. Jeg føler tilfulde, at De har Grund dertil; thi jeg veed, der gives Folk nok, som troe eller ville overtale andre til at troe, at jeg allerede længe har været død og begraven. Som jeg har hørt, skal man endog have indført Ligvers over mig i offentlige Aviser og Blade. Jeg trøster mig imidlertid med, at jeg ikke er den eneste, som man har villet fralyve Livet. De Tydske Avisskrivere have dræbt saa mangen en brav Mand i det ene Numer, som de have ladet staae op igjen i det næste, og man skal endog have havt en Avis, hvis Udgiver var redelig nok til at have to staaende Artikler, hvoraf den ene kaldtes Dødsfald, og den anden Opstandelser. Men jeg finder det, som sagt, aldeles ikke besynderligt, at de fleste Mennesker ansee mig for død; thi end ikke mine fordums varmeste Venner, der troede at Verden vilde forgaae med min Død, vove at nævne mit Navn i Selskaber og ved Bostonsbordet, for ei at røbe, at de engang yndede mig.

Jeg ansees af mange for et Væsen, som man ikke bør omtale uden med største Circumspection og Forbeholdenhed, og selv min afdøde Ven Birckners herlige Forsvarsskrift, betragtes som en Bog, der just ikke ligefrem fortjente at lægges paa Baalet, men som dog uden Skade kunde forbydes at sælges i Bogladerne og udlaanes fra Bibliothekerne. Ak, hvor have Tiderne ikke forandret sig! Jeg, som fordum pristes og ophøiedes i alle Lovtaler, Prækener, Vielsestaler, Dagblade, Leilighedsvers og Leilighedsstykker; jeg, som var den Ædelsteen, der udbredte sin Straaleglands over Svadas Gudesprog, jeg, er nu sjunken saa dybt, at end ikke den elendigste Visemager værdiger mig en eneste Linie. Alle mine herlige Egenskaber, som man fordum ikke noksom kunde rose, have nu aldeles tabt deres Værd. Jeg er en Ting uden Betydning, uden Agtelse, uden Nytte. Jeg, som fordum kaldtes Troners Støtte, Nationers Velgjørerinde, Menneskehedens

umistelige Eiendom, jeg vandrer nu omkring i Verden som en Fredløs, som en Bourbonsk Prinds, som en Britte, der fra sin blokerede Øe vover sig ud paa Fastlandet, uden blivende og sikkert Sted. Hvo skulde vel have formodet dette for ti Aar siden?

De, Hr. Udgiver! er een af dem, som jeg altid har anseet for mine oprigtigste Venner, der ville blive mig tro i Livet som i Døden. Selv paa min Udenlandsreise har jeg fornummet, at De har taget min Sag i Forsvar i et Blad, der rigtig nok efter en velærværdig Forfatters Mening end ikke skulde være passende til en Afhandling om levende Gaaseplukning, men som jeg dog altid har yndet, fordi det er mig langt kjerere at see Sandheden fremføres i et flygtigt, let nydt og let fordøiet, hurtigt læst og hurtigt glemt Dagblad, end i tykke Qvarter, der ikke tjene til andet end at udfylde et Hul i en eller anden Bogsamlers Hylde. Da den ene Høflighed er den anden værd, saa anseer jeg det for min Skyldighed, at melde Dem et Par Ord om mit nærværende Emigrantliv. — At jeg ikke er død, behøver jeg ei at sige Dem, thi det seer De allerede af dette mit Brev; dog leve er eet og leve er et andet. Ogsaa Ormen lever; men hvor langt bedre er ikke en hæderlig Død, end et forsmædeligt Liv?

Utaknemmelighed var min Lod fra det første Øieblik, jeg steg ned fra Himlen og indførte Oplysning og Humanitet paa Jorden. Strax ved min Ankomst mødte mig den Ubehagelighed, at Frækheden paatog sig mit Navn og min Skikkelse, ja tilvendte sig endog mit Segl, og udstedte

Documenter i mit Navn. Menneskene vare enfoldige nok til at lade sig føre bag Lyset og tillægge mig alle hiin Furies Ryggesløsheder. Man glemte den saa mange hundrede Gange gjentagne Sandhed, at intet er saa helligt, at det jo kan vanhelliges, intet saa nyttigt, at det jo kan misbruges. Hvad Europa skylder mig, det vil en humanere og taknemmeligere Efterverden med blødende Hjerte erkjende, og ufødte Slægter ville engang med Harme føle Virkningerne af ubesindige Fædres Uklogskab. Lad Nutiden længe nok forfølge og bandlyse mig! Jeg er vis paa, der vil komme en Tid, man med Triumph vil føre mig ind igjen i de Stater, hvor jeg nu er fredløs.

De ønsker maaskee at erfare, hvor jeg i dette Øieblik egentligen opholder mig? Det er saare vanskeligt at sige. Jeg er for Tiden en reen Jerusalems Skomager. For at slippe skikkelig igjennem, maa jeg, som han, vandre fra det ene Sted til det andet, og paatage mig tusinde Skikkelser. Som en reisende Comediant fører jeg en heel Garderobe af Maskeradedragter med mig. Snart seer De mig klædt som Muselmand med Turban og Halvmaane paa Hovedet, snart som en Fransk Petitmaitre, snart som en Engelsk Lord. Ogsaa Dem har jeg stundom besøgt, uden at De kjendte mig, nu som en knibsk Kammerpige, nu som en moderne Frue. Under disse mangfoldige Skikkelser finder De mig den ene Dag i London, den anden i Paris, den tredie i Madrid. Krigsfurien, der raser i Meningernes Rige med samme Tøilesløshed som paa den blodige Valplads, sætter mig istand til at finde Dyrkere og Velyndere overalt.

Kommer jeg til Paris, saa er mit transportable Tempel paa Øieblikket opfyldt af Journalister, Talere, Aviskrivere &c., der sige deres Hjertens Mening om Engelland og om alle Frankriges Fiender. Kommer jeg derimod til London, saa er man færdig at storme Dørene ind hos mig, for at sige sin Hjertens Mening om Frankrige og alle Engellands Fiender. Vist nok er et saadant vandrende Liv min store Bestemmelse uværdig; men paa denne Maade komme dog nogle gavnlige Sandheder frem, som ellers aldeles vilde gaae under. Krigen medfører i det mindste det Gode, at den ene Nation gjør det umueligt for den anden, aldeles at udrydde mig fra Jorden.

Jeg indseer fuldkommen vel, at den "nærværende Tidspunct" ikke er skikket til at tolerere mig i alle Lande. En saadan Tolerance vilde maaskee koste for meget, blotte for mange Barheder, ryste for mange Stater i deres Grundvolde. Hvad vilde Verden vel blive til, dersom det i dette Øieblik skulde være hver tænkende og fordomsfri Mand tilladt, at sige sin uskrømtede Mening om Europas og Dagens Anliggender? Jeg ønsker ikke mit Herredømme strax tilbage, om jeg ogsaa kunde faae det. Ingen Læge er saa uklog, at føre den Blinde, han opererer for Stæren, umiddelbar efter Operationen hen for Dagens Lys; thi hvilket skadeligt Indtryk maatte ikke de tusinde brogede Gjenstande og en heel Verden af Besynderligheder, som den Opererede med eet bliver vaer, gjøre paa hans syge Øine og svage Seenerver?

Roligen lader jeg derfor Ukrudet i Menneskehedens store Blomsterbed voxe og trives i Fred, i det mindste saalænge Tingene staae som de staae nu. Triumpherer Dumhedens og Mørkets fule Døttre: Overtro, Fanatisme og Aandstrældom! Træder Oplysningen, Sandheden og Menneskerettighederne raskt under Fødderne! Istemmer i jublende Chor alle I, som leve af Udsuerie, Undertrykkelser og Uretfærdigheder! Hvor jeg er bandlyst og kun under de ukjendeligste Forklædninger tør lade mig see have I intet at frygte for.

Dog, min eneste Trøst er, at jeg endnu har en Søster, der har sin usynlige og uovervindelige Borg i Sjelen. Hun kaldes Tænkefrihed, og er den eneste Frihed, der, som Menneskets medfødte Eiendom, ikke kan berøves det. Hun er den hulde Engel, der med ætheriske Vinger omsvævede Galilæus i Fængslet, Huß paa Baalet, Condorcet under Guillotinens Morderkniv, og lærte dem, at foragte deres Tyranner. Denne min himmelske Søster lever, og vil altid leve, saalænge Menneskene ikke miste deres eneste Fortrin for Dyrene — Tænkeævnen. Underkuet, mishandlet, spændt for Despotens Triumphvogn, vil Menneskeheden, saalænge hun er til, dog i det mindste kunne udraabe: Solon! Solon! og minde Seierherren om, at ingen kan kaldes lykkelig, førend han ligger i sin Grav.

Dersom jeg har talt lidt for frit, saa husk paa hvem jeg er. Er Dannemark end ikke min største Beskytter, saa er sjette Frederik dog min Velynder. Under hans blide Scepter tørde jeg vove at lade mig see fri og uforstilt som Gud

skabte mig. Han er alle Godes Ven, hvi skulde han ikke ogsaa være min?

Skrivefriheden.

Charade, ved Hedegaard, Justitsraad.

Hvis ømme Fader seer sit Barn at række
Min første Halvdeel, utaalmodig, frem,
Og han nu ej formaaer at fylde den,
Da maa sligt Syn til Medynk hver opvække.
Min anden Halvdeel, paa min Ære!
Ej nogen Moerssjæl kan undvære;
Du finder Dig ret got derved;
Men hvis Du vil det Hele tage,
Til Frokost, da skal Qval og Klage,
Ja stundom Døden følge med.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Helsingøer, den 10de November 1808. To af vore Kapere have i disse Dage udført en Handling, som fortjener at kjendes, da den røber lige saa meget Mod, som Dristighed og Aandsnærværelse. En Engelsk Kutterbrig saaes i Forgaars mod Aften at komme opseilende fra Sønden. Den lagde sig hos Admiralskibet ved Raae. Fra Kirketaarnet kunde man see to Koffardieskibe paa Landscrones Bugt, som havde været i dens Følge. To Kapere enes om at gjøre et Forsøg paa at skjære dem ud, og, hvis det lykkes dem, at dele Byttet imellem sig. I Skumringen lægge de ud, krydse sig op under Hveen og nærme sig ved Midnatstid den Svenske Kyst. Da de mærkede alting var roeligt, toge de Seilene ind og roede saa hurtigt muligt ind til disse to Skibe, som imidlertid havde varpet sig tæt ind under Batterierne, fra hvilke de neppe laae et Musketskud; de entre nu Skibene i største Stilhed, bemægtige sig Vagten paa Dækket, spærre Kahytdørren, hvor det øvrige Mandskab laae i deres første Søvn, kappe Tougene, sætte Seil til og bringe begge Skibene lykkelig hertil. Ved de i Gaar optagne Forhører oplystes det, at det var netop de samme to Skibe, som en Engelsk Brig havde frataget Capit. Beyer, Kaperskonnerten

den ny Prøve, imellem Falsterboe og Møen. Begge Skibene, den ene en Slup, Charlotte, ladet med Salt, Brændeviin og Pomerantsskaller, og den anden en Galease, Leyon, ladet med Sild, kom fra Gothenborg og vare for Svensk Regning destinerede til Stockholm. De havde begge Engelsk Besætning ombord. De to Kapere, som saaledes have lært de Svenske at vaage, ere Færgemand Frederik Buch og Johannes Bagges Prisemester Christian Hansen. Skibene losses nu, at de kunne lægges ind i Havnen, da de ligge usikkert paa den aabne Rhed.

I Gammel-Skagen sælges den 15 Nov. den betydelige Ladning af den prisdømte Engelske Hukkert-Galease Georg, som Caper-Capit. Larsen har opbragt d. 5 Sept. Blandt andre Sager af Værdie indeholder Fortegnelsen derover 131 Fade raffineret Puddersukker, hvert 1000 Pd.

I Provindsialaviserne morer man sig i denne Tid meget med at drive Skjemt med Aalborg Avisens Tryk. En Mand forlanger i Viborg Avis et Par Briller, som endog Folk med sunde Oine kunde bruge til at læse Aalborg Avisen. — Unegteligen er denne Avis trykt med Typer, der for mange, mange Aar siden havde udtjent, og dens Læsning kan ikke være nyttig uden for Folk, som ville øve sig i Dechifrerkonsten. Det er sært nok, at Staden Aalborg, efter at have faaet saa mange rige Priser, endnu ikke har Raad til at anskaffe sig en læselig Avis.

Den, som i denne Tid har Lyst, Raad og Leilighed til at kjøbe Priseskibe, kan vente sig god Fordeel, naar vi faae Fred igjen. De sælges næsten for det Halve hvad de ellers kostede, men dette gjelder især om store Skibe.

Den gamle Skik, at spise den saakaldte Mortensgaas, er endnu i fuld Flor, og i Onsdags betaltes af denne Aarsag for en slagtet Gaas 9½ Mark.

Forrige Proviantsforvalter ved Søetaten: Hr. L. Henrichsen i Schlesvig, har i de Fyenske Aviser ladet bekjendtgjøre, at, da han adskillige Gange har erfaret af de til den derværende Overadmiralitetsret for Prisers Bedømmelse indkomne Danske Acter og Documenter Sagførernes Klage over Ubekjendtskab der paa Stedet til Procuratores ad actas Førelse, saa tilbyder han sig i dette Tilfælde at

oversætte af Dansk i Tydsk, og at paatage sig Procuratores ad Acta.

Paa Voldene og i Philosophgangen ere nu de Bænke borttagne, som om Sommeren findes der til de Spadserendes Beqvemmelighed.

Den paa Vesterbroe opførte store Træbygning, eller det af mange saakaldte Sommertheater, hvori Mad. Price, der nu opholder sig i Sverrig, og andre Konstnere i mange Aar moerede Kjøbenhavns Publicum ved Comoedier, Linedans og alskens Gøglerie, bliver nu nedbrudt, og vil om føie Tid kun tilbyde Øiet en tom Plads: et nyt Beviis paa alle Herligheders Forgjængelighed!

I en Engelsk Avis læses, at nogle af de fra os ranede Krigsskibe, hvoriblandt Orlogsskibet Christian den Syvende, er afseilede til Middelhavet. Fremdeles fortælles, at en Engelsk Brig, som for nogen Tid siden havde været i Fægtning med Danske Canonbaade i Beltet, vel var kommen tilbage til Engelland, men i en meget maadelig Tilstand, næsten som Vrag, og efter at have mistet sin halve Besætning; men at en Dansk Canonbaad under Actionen var bleven skudt i Sænk. Da intet er os bekjendt herom, maae vi antage, at de Engelske Avisskrivere kun have gjort denne lille Tilsætning for at trøste John Bull lidt over det nye Skaar, som hans formeentlige Hæder til Søes har lidt.

I Torsdags hørtes her i Kjøbenhavn stærke Drøn af svære Canonskud fra Helsingøerskanten, hvilket foranledigede mange besynderlige Rygter. Man veed nu bestemt, at det var en liden Fægtning imellem 4 af vore Canonbaade og en Engelsk Brig, som varede et Par Timer. Briggen maatte tilsidst tage Flugten. En af vore Søofficierer er bleven let saaret paa Knæet.

Aalborg, d. 4 Novbr. I Gaar, den 3 Nov. havde man den Fornøielse, at see tilbage de 2 Caperskibe, begge af Navn Tordenskjold, det ene ført af Capit. Juul fra Aalborg, og det andet ført af Capit. Skjøtte fra Randers, havende med sig Emanuel Kant fra Königsberg, paa circa 70 Læster, kun 3 Aar gammel, med en skjøn Hørladning, sidst afgaaet fra Carlskrona og bestemt til Skotland.— Skibet hørte til den i sidste Avis ommeldte Convoi ved Malmøe, men var siden i Kattegattet bleven skilt fra den, og blev nu saaledes convoieret til Aalborg.

Man har længe troet, at Raspehuset var et Sted, der var istand til at holde paa dem, der anbetroes til dets Varetægt; men Adresseavisen for i Torsdags viser, at ogsaa denne Mening ikke bør antages uden Indskrænkning. Tre Forbrydere, hvoraf den ene har været *fire Gange* kagstrøgen og brændemærket, have i een Nat fundet Leilighed til at undvige. Imidlertid er de igjen paagrebne ved Frederiksdal, og vil vel ikke oftere finde Leilighed til at undvige.

Den rigeste Prise, som hidtil nogen Dansk Caper har taget, er den store Americaner, hvis Ladning skal bortsælges d. 23de d. M. og anslaaes til 3½ Tønder Guld. Skibsføreren havde allerede clareret Skibet paa Øresunds Toldkammer, da han i Nærheden af Kjøbenhavns Rhed blev tagen af Capit. A. Amondsens Folk, uden at der løsnedes et Skud. Caperrhederiet bestod af 34 Actier, hver paa 500 Rdlr., saa man kan regne at hver med det Tilskud, der siden er gjort, koster Eierne 1000 Rd. Man anslaaer Udbyttet til 4000 Rd. for hver Actie. Adskillige af Skibsmandskabet have solgt deres Part for 100 Rdlr., som nu maaskee kunde have indbragt dem 1000 Rdlr.

Man vil nu paastaae, at det Engelske Orlogsskib Africa skal, efter et afholdt Krigsraad, virkelig have strøget, efterdi man ikke havde nogen anden Udvei, da næsten enhver Dansk Kugle rammede; men at den Overstcommanderende just faldt i det samme og hans Eftermand befalede at heise Flaget igjen.

I Søndags var Generalforsamling i Præmieselskabet for den jødiske Ungdoms Anbringelse til Konster og Haandværker. Forsamlingen var talrig og Hr. Pastor *Clausen* holdt en ypperlig Tale, hvis Hovedøiemed var at vise *Tolerancens* Vigtighed og velgjørende Virkninger i en velorganiseret Stat. Man bør haabe, at Hr. Clausen vil skjænke, ikke blot Selskabets Medlemmer, men Publicum i Almindelighed, denne skjønne Tale, der vil være dobbelt kjærkommen i et Øieblik, hvor visse *antique* Forfattere, i deres Ansigts Sved, opgrave og oprøde Intolerancens og Fanatismens gruusbedækkede *Antiqviteter*.

Paa afdøde Capitain Ryans Auction blev alt hvad der var af Engelsk Oprindelse betalt uhyre dyrt. Især solgtes Bøgerne til ganske

overdrevne høie Priser. Saaledes blev der f. Ex. givet for Blairs Bjergprækener 4 Dele, paa Engelsk, 34 Rdlr.!

Fra Sverrig vil man vide, at Kongen skal have degraderet tre Garderegimenter af Misfornøielse over deres Forhold i de sidste Affairer i det nordlige Finland. Dette skal have opvakt megen Sensation.

Corsøer d. 10 Nov. I Formiddags imellem K. 1 og 2 saaes vore Canonchalupper fra Nyborg i Nærheden af Sprogøe at roe Nord efter. De attaquerede Kl. 2 det Engelske Admiralskib, som laae Norden for Sprogøe, tilligemed 2de Brigger, 1 Cutter, 2 Canonchalupper og 1 Galleasc. Admiralskibet og den ene Brig skjød endeel enkelte Skud og 2 glatte Lag; men da det omtrent Kl. $2\frac{1}{2}$ begyndte at lufte af V. N. V. gik vore Canonchalupper tilbage til Nyborg. Fra Admiralskibet synes nogle Bomber at blive kastede. — I Mørkningen var 1 Fregat i Opseiling Nord fra. Ved Romsøe ligger 1 Brig.

Den i Torsdags Eftermiddags hørte Canonade var fra Sundet, hvor et Angreb begyndte Kl. 2 imellem vore der stationerede Canoneerbaade og en Engelsk Orlogsbrig, en Cutterbrig og den Svenske Gallei. Da de fiendtlige Skibe nærmede sig, blev fra Cronborg Fæstning og Lappesteens Batterie tillige givet endeel Skud. Fra Canoneerbaadene underholdtes bestandig en velrettet Ild. Fienden blev henimod Kl. 6 nødt til at trække sig tilbage. Paa vor Side har man ikke havt noget Tab, enten af Døde eller Saarede, skjønt Kuglerne faldt saavel paa Fæstningen som paa grønne Have og deromkring.

Berigtigende Efterretning for Capere og andre Søfarende. Vi ere blevne opmærksomme paa en Efterretning indrykket i Statstidenden af 4de Novbr. No. 12, betreffende Arnager Havn paa Bornholm, saaledes lydende: Da det synes vigtig ikke allene for Capere men ogsaa for andre Søfarende og de Handlende at erholde udførligere Kundskab herover, saa have vi troet os pligtige at indhente en autentisk Efterretning om denne Havns sande Beskaffenhed, og at ikke lade denne ubemærket, da Sagen kunde blive af Betydenhed for dem som ligefrem antog førstmeldte Beskrivelse. — Arnager Havn eller Bugt, er for nogle Aar

siden i Følge det Kongelige Admiralitets- og Commissariats-Collegii Foranstaltning bleven undersøgt og fuldstændig opmaalt af Hr. Capitain-Lieutenant Rafn af Sø-Etaten. — Arnager Bugt ligger paa Syd-Kysten af Bornholm, omtrent 1 Miil i S. O. fra Rønne, imellem Arnaggers- eller Høgsteens-Odde og Sose Odde. Fra Høgsteens-Odde skyder et Rev omtrent S. S. O. paa Compasset, henved $\frac{1}{4}$ Miil ud, inden for eller imellem dette og Kysten er Rehden eller Ankerpladsen; bemeldte Rev aftager temmelig for vestlige og sydvestlige Vinde; Indseilingen er Sønden eller Østen om Revet. For Fartøier af mindre end 12 Fods dybgaaende er der et Løb tvers over Revet; man maatte være vel kjendt med Mærkerne for at gaae her over, saavel som uden om Revet, den bedste Ankerplads er omtrent 3 Cabbellængder fra Land paa 4 Favnes Dybde; men eftersom man ligger længere ud paa Bugten, er den aldeles aaben, og staaer uroelig og svær Søe ind; med Storm af disse Vinde vilde et Skib endog staae Fare for at drive i Land og forlise paa Kysten, saa meget mere som at Grunden vel overalt er Sand, men der er en Mængde løse store Stene, paa hvilke Tougene, naar ikke forud megen Forsigtighed iagttages med at bære dem op med Tønder o. s. v., lettelig kunne afskamfiles; desforuden er der et Par farlige Skjær og smaae Steengrunde at vogte sig for under Indseilingen og Ankringen; dette er altsaa ingen indelukket eller sikker Havn for Skibe; paa Kysten er der heller ingen god Landgangssted eller Losseplads for Varer, der allene kunne skee med Aflands, eller med de Vinde som give aldeles smult Vande. Efter denne sandfærdige Beskrivelse kan man uden Tvivl ikke ansee Arnagers saa kaldede Havn, som noget anbefalende Sted for Capere til at opbringe Priser, men blot at kunne søges af velbekjendte i høist fornøden Tilfælde. — Foruden dette er Farvandet Sønden for Bornholm ikke reent, der er adskillige Grunde, disse findes i det nyeste Oplag af indeværende Aar af det fra det Kongelige Søkaart-Archiv udgivne Kaart over Sundet og begge Belterne med den forreste Deel af Østersøen til Bornholm, aflagt efter de seneste saavel svenske som danske Opmaalinger af Farvandet mellem Bornholm og Pommern.

(Af Handelstidenden.)

Udenlandske Efterretninger.

Genua d. 17 October. Hs. Keiserlige Høihed Prinds Borghese ankom hertil i Forgaars og vil om faa Dage igjen reise her fra til Bugten af Spezia, for sammesteds at tage i Øiesyn det allerede begyndte Arbeide paa de Skibsverfter, som der skulle anlægges. — To à tre Engelske Linieskibe og en Fregat krydse uafbrudt for vor Havn, for at forstyrre dens kuns ringe Handel, som endnu drives hertil med smaae Kystfartøier.

Bayonne d. 18 Oct. General Blake har i Forening med Romana gjort en Bevægelse imod Bilbao. De tvende Franske Regimenter, som vare der, maatte trække sig tilbage og Byen blev besat af Insurgenterne. Saasnart Kongen blev underrettet herom, lod han General Verdier rykke frem med en tilstrækkelig Magt, for tredie Gang at jage dem ud af Byen; men de holdt det for raadeligt, ikke at oppebie de Franskes Ankomst, og Bilbao blev atter besat af disse. — De seneste Efterretninger fra Madrid melde, at Regjeringen er bleven anbetroet til en Junta, bestaaende af tvende Deputerede af hver Provinds i hele Kongeriget. Dette Regjerings-Collegium er blevet installeret i Aranjuez, hvor det holder sine Samlinger, d. 24de Sept. Greven af Florida-Blanca er sammes Præsident. — Man troer her, at Hs. Majestæt Keiseren vil indtræffe imellem d. 5te og 15 Nov. og man formoder endog, at han rykker ind i Spanien, i det mindste til Vittoria, hvor Kongen af Spanien har kjøbt et Huus, som man nu er ifærd med at meublere.

Postefterretninger.

I hele Kongeriget Westphalen aabnes et tvunget Laan paa 20 Mill. Franker, der skulle anvendes til at betale den resterende Krigscontribution, som endnu skyldes Frankrige ꝛc. Der udstedes 100,000 Obligationer, hver paa 200 Fr., som numereres fra No. 1 til 100,000, og udleveres Laaneren naar enhver har erlagt sine 200 Fr. Alle Rigets Indkomster, og især Indtægterne af Amortisations-Cassen og Forsterne gives til Underpant.

Hertugen af Auerstädt har ved sin Ankomst til Berlin tilkjendegivet de under hans Befaling

staaende Tropper, at Keiseren ved et Decret af 15 f. M. har opløst sin Storarmee, befalet, at der under Navn af Rhinarmee skal oprettes en ny, og overdraget ham Overcommandoen.

Natten fra d. 1 til 2 d. M. have Engellænderne ladet sig see ved de Mecklenborgske Kyster. I Ribnitz, omtrent 2½ Mile fra Rostock, hørte man længe deres stærke Canonade. De vare Landet saa nær, at Vinduesruderne i Ribnitz dirrede af Drønet. Aarsagen til Canonaden vides ikke.

D. 2 d. M. har man begyndt at sløife Stralsunds Fæstningsværker. Molitors Division, som har forladt Pommern, afløses af en Deel af Marchal Davoust's Corps.

Den Engelske Fregat Semiramis, der førte Marquis de la Romana fra Portsmouth til Spanien, havde 1,500,000 Pjastre ombord.

Da den Russiske Escadre, der indbefattedes i den Lissabonske Capitulation, ankom til St. Helena, førte den endnu Russisk Flag, men dette blev derpaa nedtaget om Natten. De Russiske Officierer have Tilladelse at komme i Land. Skibsmandskabet sendes ufortøvet hjem igjen. De til Adm. Siniavins Escadre hørende Skibe forblive i Portsmouth. De ere i en saa slet Tilstand, at man tvivler paa, at de nogensinde ville kunne tjene igjen. Tvisten mellem den Engelske Adm. Tyler og den Russiske Admiral, i Anledning af den sidstes Fordring, at beholde sit Flag, synes at have opvakt Frygt for, at den Russiske Escadre vilde benytte sig af Nattens Mørke, og flygte. Barfleur har derfor holdt sig beredt til en Fægtning, dersom dette skulde skee.

Den Preussiske General Trauenzien har af den Franske Keiser faaet en Foræring af 10,000 Fr. og Tilladelse at vende tilbage til sit Fædreneland.

I Livorno ere alle Spaniere blevne tagne til Fanger og førte til Lazarethet i St. Jacob. Kun den Spanske Consul erholdt Tilladelse at forblive i sit Huus, men bevogtes af Gens d'Armes. Alle Spaniernes Varemagaziner, Handelsbøger, Casser og Skibe bleve paa samme Tid tagne under Beslag og alle Skibscapitainer fik Tilladelse at bemægtige sig alle under Spansk Flag seilende Skibe. Fra Consulens Bolig er ogsaa det Spanske Vaaben bleven nedtaget.

Den 17 Oct. har Oberst Lave, Anfører for de Engelske Tropper, som flygtede til Fortet paa Øen Capri, capituleret med den hele under hans Commando staaende Garnison.

Antallet af de Americanske Skibe, som i de sidste Tider have sysselsat sig med Handelsskibsfart, er 12,044. Naar man regner hvert til 200 Tons, førte de tilsammen 408,800 Tons. — Foruden disse vare endnu 2375 Fiskerfartøier, som, hvert beregnet til 50 Tons, førte tilsammen 118,750 Tons. Endvidere 3510 Kystfartøier, som til 50 Tons i Gjennemsnit, førte 105,300 Tons. Alle til Handelen hørende Americanske Skibe førte saaledes førend Embargoen 2 Mill. 632,850 Tons.

I Leybach anlægges nye Fæstningsværker, og Bønderne ere blevne opfordrede til at arbeide derved.

Første Kourakin laver sig til at forlade Wien og reiser til Paris. Grev Tolstoy, der har været Russisk Gesandt ved det Østerrigske Hof, afreiser til Vallachiet, for at paatage sig Overcommandoen over den Russiske Armee.

Efter Breve fra det indre Spanien har man — som det i Franske Blade hedder — Aarsag til at troe, at den vilde Revolutions-Ruus vil gaae over af sig selv. Under det paa adskillige Steder herskende Raserie mod de Franske have adskillige Byer antaget menneskelige Grundsætninger. I Alicante slap Franskmændene ved Regjeringens Standhaftighed med tre Maaneders Fængsel, uagtet Oprørerne forlangte deres Hoveder. Canonicus Santos og en Dominicaners Iver bidrog ogsaa meget til, at beskytte de Franske mod Pøbelens Raserie. Deres Eiendom bevares ved et mere beskyttende end skadeligt Beslag, og man har Aarsag til at troe, at den ved den Franske Armees Nærmelse vil blive givet tilbage. Mange af Oprørernes Tropper løbe fra hinanden ved Synet af det svageste Corps. Efter Myrderierne i Valencia har Juntaen ladet adskillige Røvere, der havde taget Deel deri, arrettere og hænge. Denne Execution skede om Natten, og næste Morgen havde man sat Ligene til Skue med følgende Paaskrift: "For begaaet Mord paa de Franske, Tyverie og andre Røverier."

Den i Moldau staaende Russiske Armee har faaet Befaling, at marchere til Donau. Blandt

disse Tropper findes ogsaa de, som for nogle Maaneder siden kom fra Italien og marcherede igjennem Lemberg.

Den Franske Keiser har igjen arveligen overdraget Førsten af Thurn og Taxis Rhinforbundsstaternes Poster.

Den Molitorske Division, bestaaende af 4 Regimenter, en Artillerie Division og 1 Reg. Cavallerie, er marcheret over Churmark til Frankfurth am Mayn rc.

D. 29 f. M. afreiste den Franske Keiser til Bayonne. Han reiser ikke lige did, men opholder sig nogle Dage i Rambouillet (en liden By i Seine og Oise-Depart. med et smukt Slot), hvorfra Keiserinden, som ledsagede Monarken, vender tilbage til Paris. Ogsaa Statssecretairen og Ministeren for de udenlandske Anliggender følge Keiseren.

De to Franske og Russiske Courerer, som d. 20 Oct. afgik til London, ere d. 23 f. M. komne tilbage til Calais. De syntes at være meget fornøiede over deres Sendelse.

Blacke og la Romana befinde sig endnu i Bilbao, hvor en stærk Fransk Division, som har forsamlet sig i Durango, er i Begreb med at angribe dem. En eneste Fægtning — siger Publicisten — vilde, dersom de nemligen vovede at indlade sig deri, være tilstrækkelig til at adsprede disse berygtede Castilianere, som hidtil endnu ikke have gjort andet, end allevegne flygtet for vore Tropper.

D. 21 f. M. ankom i Bayonne det første Corps af den Franske Storarmee, og marcherede derfra til Spanien. Det bestod af 7 til 8000 Mand.

De seneste til Paris ankomne Poster fra Spanien medbragte intet Nyt. Man siger blot, at General Lasalle er rykket frem mod Haro, hvor han stødte paa 3 til 4000 Oprørere, som han lod hugge i Stykker, og at disse næsten alle bestode af Studenter og Munke, der havde antaget den latterlige Benævnelse Bataillon Litterarios. Adskillige af dem ere blevne tagne til Fanger.

Forklaringen over den mørke Tale i forrige Numer er: et Hul i en Lomme.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 11.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 15 November, 1808.

Om Æresbelønninger og Ærestegn.

Kjerligheden til Æren er ligesom Kjerligheden til Fædreneland, den Lidenskab, hvorfra alle store Nationaldyder have deres første Udspring. Alle vise Lovgivere have ogsaa i enhver Tidsalder vidst at benytte sig af den som en vigtig Spore for Helten paa Valpladsen, Konstneren og Videnskabsmanden i deres fredelige Sysler, og Embedsmanden i Statens forskjellige Bestyrelsesgrene. Livius og Plutarch opvise tusinde Exempler paa de store Virkninger, der ved denne ædle Lidenskab frembragtes hos Grækerne og Romerne, og det vilde være overflødigt her at godtgjøre dens vigtige Indflydelse paa Begivenhederne i de nyere Tider. Hvad havde Frankriges Legioner vel udrettet mod næsten hele det forenede Europa, dersom Ærens Banner ikke bestandigen var gaaet foran dem? Klinger end Ordet Æreslegion — for at bruge et Baggesensk Udtryk — omtrent som mange Rariteter — saa er det dog vist, at Frankrige i de senere Aar har havt denne Orden, ligesom Æresfølelsen i Almindelighed, at takke for sine meest glimrende Seire. Medens Soldaten i de fleste andre Lande blev dreven i Feldten med Stokken, som et Menneske, der havde solgt Staten sit Liv for nogle ubetydelige Haandpenge, og en endnu ubetydeligere Dagløn, gik den Franske Soldat, besjelet af Æresfølelsen og den stolte Tanke, engang ved sin Tilbagekomst at blive hædret og belønnet, som sit Lands og sine Medundersaatters Forsvarer. Medens den Tydske Soldat for den mindste Forseelse paalagdes legemlig Straf, og Stokken og Spidsroden skulde true ham til at opfylde de helligste af alle Pligter, var en offentlig Irettesættelse eller nogle Dages Fængsel allerede nok for den Franske Kriger. Æren drev ham i Ilden, Æren afholdte ham fra at overtræde sine Pligter, og den mindste Plet paa hiint hellige Palladium gjorde ham foragtet i hans Medkrigeres Øine. — Saaledes opsvingede det Franske Folk sig, efter at have kuldkastet al gammel Krigsdisciplins Lænker, til den første militaire

Nation paa Jorden; saaledes bleve det syttende Aarhundredes Sabiner, det attende og nittendes Romere.

Men i et Land som Frankrige, og efter en Revolution som den Franske, lod dette sig ogsaa bedst gjøre. Æren er en øm Plante, der ikke, som Mos, groer paa gamle Ruiner. Alt det gamle Gruus maa bortryddes, Jordbunden renses for alt unyttigt og skadeligt Ukrudt, førend denne ædle Blomst kan fæste Rødder og trives. Den hentørres og visner i enhver Bund, hvor man vil tvinge den til at voxe ved Siden af Tjørne og Tidsler. Saaledes var det med Frankrige. Æren var en Uting, saalænge Æresbelønninger og Ærestegn bortødsledes til rige Forpagtere, Maitressers Yndlinger, kort sagt, til Subjecter, der med deres Vandel beviste, at deres Ærestegn løi. Men først da den gamle brøstfældige Statsbygning var falden over Ende; da kun udmærkede Handlinger paa Valpladsen eller i Raadet kunde bane Veien til Æresbelønninger; da Æren ikke mere var Adelens eller Hofyndlingers Arvelod, men det store Maal, som alle Fædrenelandets Børn, uden Forskjel paa Stand og Byrd, kunde kappes om og opnaae, først da begyndte Æren at blive til noget virkeligt, og Ærestegn at betragtes som Belønninger, der fortjente Nationens Agtelse.

Æresbelønninger og Ærestegn ere et Intet, naar den eller de, de uddeles af, ikke have vidst at forskaffe dem den tilbørlige Agtelse i Folkets Øine og de ikke grunde sig paa virkelige Fortjenester. Hvad nyttede det vel, om Keiseren af China sendte mig et Patent paa at være første Mandarin ved hans Hof? I China vilde denne Ære maaskee kunne skaffe mig stor Anseelse, men i Kjøbenhavn, hvor man kun bryder sig lidet om Hs. Chinesiske Majestæt og heller ikke veed, med hvilken Skjønsomhed han uddeler sine Æresbevisninger, vilde en saadan Ære snarere opvække Smiil end Agtelse. Det samme er Tilfældet, naar man seer Æresbelønninger uddeles, uden at nogen Dødelig veed, paa hvilken Maade og ved hvilken Leilighed den Belønnede har gjort sig fortjent til en saadan Ære. Ærestegnet er i og for sig betragtet intet; kun den Handling, som foranledigede det, giver det Betydning.

"Uagtet de mange Aarsager" siger Filangieri: "der i Rom og Athenen forenede sig om, at ophøie Sjelene og indgyde dem Kjerlighed til Berømmelse, erkjendte begge disse Republikers Lovgivere dog i lige Grad Vigtigheden af Æresbevisninger og Belønninger, for at nære denne høie Lidenskab, styrke og udbrede den. De indsaae, at man, for at gjøre Kjerligheden til Æren kraftigere, mere energisk og almindeligere, maatte gjøre Æren repræsentativ; at man maatte give dette moralske Væsen et materielt Gevandt; at man maatte sandseliggjøre, hvad der ikke er sandseligt; at man maatte give den offentlige Mening Tegn, der udtrykke dens Stemme; som tilkjendegive Agtelsens og Bifaldets forskjellige Grader, som kunne betage det Usikkre og Tvivlsomme deri saavel hos de Personer, der havde fortjent dem, som hos dem, der udgjorde dem. Dette er Æresbevisningers og Æresbelønningers sande og gamle Oprindelse; dette er deres sande og gamle Brug. De vare Tegn

paa det offentlige Bifald; de vare Trophæer, der bebudede den offentlige Agtelses Erobring; de vare det Skuespil, som Fornuften fordrede af Sandserne, for at bevæge Hjerterne. Fra denne Synspunct betragtedes de af disse Nationers vise Lovgivere, og i denne Henseende var Forholdet mellem Middel og Diemed det største, og Maaden, hvorpaa de anvendte samme, den viseste."

Men alle Æresbelønninger var i hine Tider bestemte af Lovene, og ikke Frugten af Luner og Vilkaarlighed. Det var altsaa Loven, ikke Mennesket, der belønnede den Fortjente, og jo større Agtelse, Folket havde for hine, desstørre Agtelse ydede det ogsaa den Belønnede. I det det ærede hans Hæderstegn ærede det ogsaa Lovene, som havde tilkjendt ham det. Alt uværdig Personlighed glemtes her ganske. Selv vore nordiske Forfædre syntes at have havt en mørk Anelse om denne Lovgivnings Viisdom. Det gamle Sagn, at Dannebrogordenen er bleven stiftet til Erindring om et Banner, med et Kors paa, der faldt ned fra Himlen, da de Danske i et Feldtslag havde mistet deres Fane, maa ingenlunde forklares som et af de sædvanlige Eventyrer, man er saa villig til at troe, hiin Tidsalders store Mænd i deres Troskyldighed fæstede blind Tro til. Der ligger sikkert en langt høiere Betydning til Grund for det. Vi see her i det mindste, at i hine Dage Ærestegn ansaaes for saa vigtige, at man, for at forskaffe dem Agtelse i Folkets Dine, endog tillagde dem en guddommelig Oprindelse. Selv den Valdemar, der med saa stor Grund kaldes den Seierrige, ansaae sig her for afmægtig til selv at skabe et Ærestegn, men fandt det mere passende at udlede det fra en høiere Kilde. Han kjendte sin Tidsalders Aand, benyttede sig af dens Hang til at troe det Overnaturlige, og handlede viseligen. Det synes, at han følte, hvor vanskeligt det er at aftvinge den offentlige Mening tilbørlig Agtelse, naar det Tegn, der skal aftvinge den, ikke kommer fra en mere end menneskelig Haand. At stemple enhver, der udmærker sig ved en stor Handling, med Billedet af det Banner, der midt i Kampens Hede og en overhængende Fare faldt ned fra Himlen og styrkede de Danskes sjunkne Mod, er en stor og høi Tanke.

I Rom var det Lovene, ikke Menneskenes vilkaarlige Villie, der bestemte de Kroner, hvormed Fortjenesten skulde belønnes. Corona ovalis, Corona thriumphalis og Corona rostoralis kunde ikke vindes for en og den samme Fortjeneste. Hver af dem havde sin egen Bestemmelse. Æresbevisningerne og Belønningerne vare ligesaa forskjellige som mangfoldige og rettede sig ganske efter Fortjenestens Værd. Manden kunde paa denne Maade ligesaa meget hædre Tegnet som Tegnet Manden.

I de nyere Tider har man ved at bruge Ærestegn og Æresbelønninger som et Middel til at opmuntre store Fortjenester af Staten, Videnskaberne og Konsterne, alt for meget tabt de store Mønstre af Sigte, som Grækerne og Romerne have efterladt os. Hos disse gjorde Armeen, Consulen, Senatet, ikke andet end fuldbyrdede Lovens Forskrifter. Hos de Nyere gjør stundom Regenten, Senatet, ja endog et enkelt Selskab alt, uden Hensyn til nogen bestemt Lov. Eet og det samme Tegn

gjelder, som Hædersbelønning, for mangfoldige og høist forskjellige Fortjenester. Hvor mange Slags heterogene Fortjenester belønnes ikke med en Medaille? Den, som udmærker sig i Krig og den, som gjør Staten en betydelig Tjeneste; den, som redder et Menneskes Liv og den, som tegner et godt architectisk Stykke; den, som skriver en Lovtale over Suhm, og den, som planter levende Gjerder, tillægger gode Heste eller udtørrer en Mose — belønnes uden Forskjel med en Medaille. Hvorledes kan man vente at en Hædersbelønning, der anvendes i Flæng paa saa forskjellige Maader og saa forskjellige Gjenstande, vil opfylde sin Bestemmelse eller blive en Spore til store Handlinger? Er her noget Forhold imellem Fortjenesterne og Belønningen? Eller troer man for Alvor, at den, der har skrevet en ypperlig Lovtale over Suhm eller Biographie over Griffenfeld kan virkelig føle sig smigret ved en Belønning, som ogsaa gives den første den bedste Bonde, der tillægger gode Hingster. *)

*) Man indvende ikke, at der er stor Forskjel paa den Medaille, hvormed et Videnskabersselskab belønner videnskabelige Fortjenester, og den, hvormed et Landhuusholdningsselskab belønner Flid og Vindskibelighed. At Belønningen egentligen ligger i Medaillen eller rettere i Værdien af den Klump Metal, som indeholdes deri, sees tydeligt nok deraf, at saavel Videnskabersselskabet, som Selskabet for de skjønne Videnskaber sædvanlig siger i sine Præmieindbydelser, at den, som vinder den udsatte Priis, kan enten faae Selskabets Medaille in natura, eller dens Værdie i Penge. Det Franske National-Institut lader den kronede Forfatters Navn præge paa den Medaille, der tilkjendes ham, og den kan altsaa paa denne Maade gaae, som et virkelig Hæderstegn, i Arv fra Fader til Søn. At det ogsaa bruger Penge som Belønninger for videnskabelige Fortjenester, er ilde. Hverken i Athenen eller Rom ansaaes Penge for værdige nok til Hædersbelønninger.

Som det er med dette Slags Belønninger er det ogsaa meget ofte med Ordener og Ærestegn. Det har man havt saa mange Beviser paa i det forrige Tydsklands mangfoldige Smaastater, og i Frankrige under Kongernes Regjering. Da den monarkiske Forfatning i dette Rige styrtede sammen, betragtede man Ludvigsordenen med et medynksomt Smiil. Af Jord var den kommen, til Jord maatte den blive.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Efter et Brev fra Hamborg har en Helgolænder der fortalt, at Engellænderne, ved at grave der paa Øen i Flagbjerget, en Høi, som bruges til Søe-Signaler, have fundet en med en Steenplade bedækket Ligkiste, hvori var Menneske-Been. Ved at søge nøiere, var man kommet efter, at Aar — (Fortælleren havde glemt Aarstallet) var en vis Første, Helgo, her begravet. Kisten er bleven sendt til Engelland.

De forrige førstelige Hessensteinske Godser, som nu ere tagne i Besiddelse af H. D. Landgrev Carl til Hessen, faae herefter Navn af Landgrevelige Fideicommisgodser, og bestyres af en egen Fideicommis Administration, hvoraf Etatsraad og Professor juris Schrader i Kiel er første Medlem.

Medens ethvert Stift i Kongerigerne for det meste lade sig nøie med eet eller to offentlige Blade, saa er det derimod i Hertugdømmene kommet

saavidt, at næsten hver Kjøbstæd har sin Avis, som foruden Avertissementer og deslige Indrykkelser ogsaa indeholder Byenyt og andre Tildragelser. I Kiel udgives saaledes i temmelig lang Tid et Ugeblad til Bedste for de Fattige; i Flensborg, Slesvig, Friderichstad og Rendsborg udkomme ligeledes ugentlige Tidender. Ditmarsken har sin Avis under Navn af Der dithmarsische Bote, og i Glückstadt trykkes foruden de saakaldte Schleswig-holsteinische Anzeigen ogsaa et Blad, under Titel af: Glückstädtische Fortuna. Dersom dets Indtægter svare til Navnet, har man Grund til at ønske Forlæggeren til Lykke.

Fra sikker Haand vides nu, at det ikke, saaledes som det her i Byen hidtil hedte, var Capitain Amondsens Folk allene, der toge den store Americaner, men at han var personlig tilstede, og at den ikke lagde bi førend der var blevet fyret efter den. Prisen clareredes vel d. 4de April paa Øresunds Toldkammer, men, efterat baade Capitainen og Supercargoen d. 2 og 3die April havde havt Conferencer med de Engelske ved Raa og de Svenske i Helsingborg, og den afseilede ikke fra de Engelske ved Raa, hvor den havde lagt sig, førend d. 8 April om Formiddagen Kl. 10. Samme Formiddag blev den tagen af Capit. Amondsen under Hveen, hvor han befandt sig paa et Krydstog. — Hver Actie har med det ny Tilskud ikke kostet mere end 750 Rdlr., og vil, da Capit. Amondsen desuden har opbragt et andet, allerede prisdømt og realiseret Americansk Skib, Jenny & Fanny kaldet, som er udbragt til nogle tyve tusinde Rigsdaler, rimeligen indbringe imellem 4 og 5000 Rdlr. — En fuldbefaren Matros's Part anslaaes til 16 à 1800 Rdlr. Endeel af disse ere betalte med 900 à 1000 Rdlr. hver. Det var i Begyndelsen, førend nogen havde noget Haab om Prisdømmelsen, at de bleve solgte for 1 à 200 Rdlr.

Aalborg, d. 8 November. En heftig og vedvarende Canonade er hørt d. 1 og 2 Novb. langs Kysten ligefra Skagen til — Samsøe. Man bryder forgjeves sit Hoved for at udfinde Andledningen dertil. Den Omstændighed, at den hørtes først paa Skagen Natten til d. 1 og lød som hule Drøn af langtborteværende svær Skyts, lader formode et Slag paa Norges Grændser.

Men Lyden af samme kunde vel neppe forplante sig saa tydeligt til Samsøe. Maaskee staaer Canonaden, som er hørt fra sidste Sted, i Forbindelse med den seeneste Fegtning i Beltet.? — Til Hals er af nogle Kjøbenhavnske Capere indbragt et stort Preussisk Skib paa circa 250 Commercelæster, ladet med Planker ꝛc. Ogsaa skal af samme være indbragt en Engelsk Brig, som Folkene vare flygtede fra, ved Navn "the Swift." Saavel disse som den allerede indkomne Königsberger med en overmaade betydelig Ladning Hør, hørte formodentlig alle til den sidste fra Østersøen udgangne Convoi. — En svær fiendtlig Flaade skal være seet under Skagen, styrende Vester i. Formodentlig den Engelske Styrke, som var i Østersøen, der nu vender hjem for at modtage Laurbær-Krandsen, efter fuldendt Heltetog.

Postefterretninger.

Paris, den 2 November.

Natten d. 30 Oct. ankom til Paris, over Bologne, det Engelske Statsbud Shaw, hvis Depecher strax bleve sendte til Keiser Napoleon. — I Gazette de France hedder det: man forsikkrer, at den Brittiske Regjerings Svar paa de af den Franske og Russiske Coureer overbragte Forslag, er meget omstændeligt og gunstigt, men af sammes Indhold vides endnu aldeles intet. — Paa Varepriserne har denne Omstændighed havt stor Indflydelse. De ere faldne betydeligen.

Marchallerne Soult og Mortier ledsage Keiseren som General-Oberster for Garden.

Grev Tolstoy, der nyligen befandt sig som Russisk Gesandt i Paris, skal, som det hedder, have Commandoen over den Russiske Armee paa de Persiske Grændser.

Privatbreve melde, at Marchal Ney har forjaget Blackes og la Romanas forenede Corps fra Bilbao, og er rykket ind i denne Stad, efter at have tilfegtet sig en betydelig Seier over Fienden.

Den Convoy, der førte de Franske Tropper tilbage fra Portugal, har underveis havt haardt Veir. Saasnart Tropperne ere samlede skulle de forstærkes til 40,000 Mand og føre Navn af den Portugisiske Armee.

London, den 19 October.

Gener. Dalrymple og W. Scott ere begge ankomne til London.

Den Lissabonske Convention, siger det Engelske Blad, the Star, har foraarsaget, at vor Armee i Portugal længe har været uvirksom, hvilket maa betragtes som et ikke ubetydeligt Onde; thi førend de Franske vare indskibede kunde vore Tropper ikke bruges med Virksomhed. Og nu erfare vi endog fra Lissabon, at Franskmændene nøle eller rettere vægre sig ved, at overlevere de to vigtige Grændsefæstninger Elvas og Almeida, der kunne betragtes som Nøglerne til Indgangen til Spanien. Der er derfor afsendt stærke Brittiske Troppeafdelinger fra Lissabon til Elvas og Almeida, og det er umueligt at forudsee, hvor megen Tid der vil udfordres til at tvinge de Franske at römme disse vigtige Pladse.

Expeditionen under David Baird afseilede i Søndags fra Falmouth til Spanien. Den bestaaer af 200 Transportskibe under Convoy af 3 Fregatter. Troppernes Antal beløber sig til 12,413 Mand og 850 Heste. Naar de have naaet deres Bestemmelse, der, som man troer, er Biscaya, saa have vi i Portugal og Spanien en Armee paa 45,000 Mand. En Deel af denne Armee vil uden Tvivl allerede i dette Øieblik være i Virksomhed i Spanien.

Arthur Wellesley og General Ferguesen gaae til Spanien.

Der er nu føiet Anstalt til, at Varene fra Brasilien ankomme i Fremtiden directe til Engelland, uden at de behøve at passere over Lissabon.

En naturlig Følge af den Americanske Embargo er nu en indbringende Handel i Canada. Fra America drives en stor Smughandel paa dette Land.

John Moore er udnævnt til Overstcommanderende for den til Spanien bestemte Engelske Magt. Arthur Wellesley tjener under ham som Næstcommanderende. General D. Baird begiver sig med sin Division til de nordlige Kyster af Spanien, for at agere med General Moores fra Lissabon kommende Tropper. Naar disse Tropper ere forenede, ville de udgjøre 40,000 M. Infanterie og 6000 Mand Cavallerie under Lord Paget.

Paris, den 4 November.

Ministeren for det Indre, Hr. Cretet, og Statsraaderne Segur og Corvetto have meddeelt det lovgivende Corps en Skildring af Rigets Forfatning. "De har, mine Herrer," sagde Statsministeren Cretet: "endt deres sidste Session, i det

Riget var lykkeligt og dets Høvding kronet med Hæder; et Aar er atter henrundet og en Mængde ny Omstændigheder have forøget vort Fædrenelands Lykke og dets Forventninger for Fremtiden. Fortællingen om det, der er skeet i det Indre, vil føre os tilbage til den ubehagelige Krig, uden Ende, som vi vedblive at føre mod et eneste Folk. Vor Nations Hæder krænker det; dens Magt allarmerer det; dens Handels og Industries Uafhængighed foruroliger det; alting er endnu underkastet Vaabenets Skjebne; men Retfærdighedens Dage ere ikke langt borte." — Først talde derpaa Ministeren Cretet om Justitsen, dernæst om Gudsdyrkelsen og tilsidst om den indre Bestyrelse. — Hr. v. Segur, der efter ham besteg Tribunen, sagde om Handelens nuværende Forfatning: "Da den sidste Session holdtes, var Handelen endnu noget levende; men siden Engelland ved sit almindelige Blocadesystem og ved at tvinge alle Skibe til at betale en Afgivt i Engelland, har krænket alle Folkerettens Grundsætninger, have nogle Handelsgrene aldeles maattet ophøre og en øieblikkelig Undværelse af Consumenter i Frankrige finde Sted. Men Nationen har med Standhaftighed og endog Mod baaret denne Tingenes Tilstand, ja, man har seet, hvor mange Midler et Folk, der driver Agerdyrkning, besidder, for at bestaae ved sig selv, og hvorledes det kan undvære Gjenstande, der kun høre til Livets Beqvemmeligheder. Disse Omstændigheder have vel begunstiget Smughandelen i nogle Dele af Riget; men den vil snart standses. Lovenes Strænghed vil ramme dem, der lade sig henrive af en strafværdig Vindesyge. Derimod søger Regjeringen at raade Bod paa Handelens slette Tilstand. Der er givet Manufacturisterne og Kjøbmændene Pengeforskud, og de nye Handelslove ville ogsaa bidrage til deres Begunstigelse." "Financerne," bemærkede han endvidere: "ere det bedste Middel til Staternes Vedligeholdelse, ligesom de ere Maalestokken for deres Fasthed. De ere kun gode, naar de ikke ere afhængige af Omstændighederne; kun da ere de nationale. Keiseren har ophøiet dem til en hos de bedst bestyrede Regjeringer ubekjendt blomstrende Tilstand." — "I Henseende til vor Marine" sagde han fremdeles, "maa den mindre betragtes som det, den nu er, som hvad den i Fremtiden kan blive. Linieskibe og Fregatter bygges i forskjellige af vore Havne, og Boulogner-Flottillen er bestan-

digen beredt til atter at begynde det Foretagende, hvortil den tilforn har været forenet. Admiral Gentheaumes Flaade er kommen tilbage i vor Havn, efterat den har opfyldt den Hensigt, i hvilken den var udløben. Vore Colonier ere blevne provianterede, og vore Capere have i de Indiske Vande gjort Priser, der vurderes for mere end 15 Mill." — I Henseende til de udvortes Forhold bemærkede Hr. v. Segur: "Tydskland lever i Fred. Rusland viser sig som en tro Allieret af Frankrige, og de Baand, der forene begge, blive fastere i samme Grad som de bringe Fastlandets evige Fiende til at skjelve. Østerrige har ganske nyligen givet et Beviis paa sin Hengivenhed for Frankrige, og tilkjendegivet sin Attraa efter Fred ved at tilbagekalde sin Ambassadeur og ophæve af Forbindelse med Engelland. Uden Tvivl vil det blive ved dette System, som Klogskab og dets Tarv anbefale det." — Tilsidst hedder det, at der af Storarmeen i Tydskland ere 100,000 M. marcherede til Spanien; at disse afløses ved Elben og Rhinen af 100,000 Conscriberede, og at der i Leiren ved Boulogne rykker nye Bataillons, som Rhinforbundet leverer.

Rostock den 3 November. I vor Handel er der nylig ei foregaaet nogen synderlig Forandring. Naar man undtager de Ladninger, som herfra ere blevne expederede til Sjælland, Schlesvig og Holsteen, har ingen Udskibninger herfra fundet Sted. Derimod forsendes der i denne Tid over Land endeel Malt til Hambog. Uagtet Tilførselen af Kornvare er endnu kuns ringe, ere dog Rugen, Hveden og Ærterne allerede noget faldne i Prisen. Derimod søges Bygget til Maltgjøring. Havren søges ligeledes til indenlandsk Forbrug og holder sig derfor i Prisen. — Humlen er betydelig falden i Prisen. Man har siden nogle Aar i det Indre af Landet meget lagt sig efter Dyrkningen af denne Plante. Ogsaa Tobaksavlen udbreder sig aarlig i det Mecklenborgske, og bringer Landmanden i denne Tid en ikke ringe Fordeel. — Fra Wismar meldes, at Handelen ligger der næsten aldeles. Da endnu temmelig betydelige Beholdninger af Kornvare fra forrige Aars Høst ligge sammesteds usolgte, og ingen synderlig Afsætning af disse Artikler for det første er at vente, vove kun faae at gjøre ny Indkjøb af samme. Tilførselen fra det Indre af Landet er derfor ogsaa kun ringe. Derimod bringer Landmanden i denne Tid sine Producter for største Delen til Stæderne ved Elben, hvor de staae i en høiere Priis.

Fra Overretten i Gottorp er under d. 11 Oct. udstædt en Circulair-Befaling til samtlige Øvrigheder i Hertugdømmet Slesvig, hvis Indhold er, at alle Retter og Øvrigheder i Hertugdømmet skulle i samme Avis og offentlige Blade, hvori Stilbreve og andre Opfordringer fra Øvrigheden, i Henseende til en begaaet Forbrydelse, indrykkes, ufortøvet lade bekjendtgjøre, hvad Tid den Undvegne er paagreben eller Opfordringen fyldestgjort.

Den kjekke Caperfører Lars Pedersen har atter hentet en Svensk Nordbaad ud af en Svensk Havn.

Paa Bornholm betaltes nyligen ved Auction over Prisegods 9 Mk. for Pundet af Caffeen.

Den 10 Nov., Kl. 2 Eftermiddag, lettede 2 Cutterbrigger og 2 Coffardieskibe ved Kullen og styrede ind ad Sundet. Under Seiladsen kom den ene Cutterbrig ½ Miil forud, da Vinden mere og mere aftog. Kl. 3½ gik de 6 Danske Canonbaade ud fra Helsingøer, for at angribe den forreste, og begyndte Kl. 4 en vedholdende Ild fra begge Sider; dog kom Cutterbriggen, som gik tæt under den Svenske Kyst, forbi, og naaede Helsingborgs Batterie. Derpaa skete Angrebet paa den anden Cutterbrig; men da den Svenske Galei ved Helsingborg og 3 Engelske Canonbaade med 4 Barcasser kom fra Raa, maatte de Danske Canonbaade, for ikke i Mørket at blive afskaarne, trække sig tilbage under Fæstningen, som, for at dække Retiraden, tog Deel i Engagementet og fik derved nogle fiendtlige Kugler ind, men ellers er hverken der eller paa Canonbaadene nogen dræbt eller saaret. Fægtningen endtes Kl. 6 om Aftenen.

Holmens Geistlighed ønskede nyligen Etatens Kirke nogle Prydelser, især ved Alteret og i Choret; men Kirken selv ønskede de at skaane for denne Udgift, da den er uden Midler. Aldrig saasnart var dette Ønske yttret af Holmens Provst, for Roflotillens hæderlige Chef, vor Commandeur Krieger, førend han og de øvrige Officierer af Etaten, som havde været Deeltagere i Affairen af 9de Julii sidstleden, imellem sig selv sammenskøde og af de dem ved denne Leilighed tilgodekommende Prispenge anviste den forlangte Sum, til Beløb 790 Rd. Chefen havde tegnet sig for 300 Rd.

Canning.

Vi Danske have gjort et saa ubehageligt Bekjendtskab med den, om just ikke berømte, saa dog berygtede, og blandt den veltænkende Deel af hans egne Landsmænd forhadte Lord Cannings politiske Caracteer, at en kort Skildring af denne Djevel i en Statsministers Skikkelse, ikke vil staae paa sit urette Sted i et Blad, der hidtil desværre alt for ofte har havt Leilighed til at omtale hans infernalske Planer. Han har samme Grundsætninger som Pitt, udmærker sig ved en Halsstarrighed som denne, og betraadte den diplomatiske Løbebane ligesaa tidligen som han blev Parlamentslem. Statssecretairen for de udenlandske Anliggender, Lord Grenville, drog ham i Aaret 1793 ind i sit Ministeriums Bureau. Her blev han, hvad hans Mester, Grenville, allerede længe var, Pitts Organ og enthusiastiske Tilhænger. Af ham lærte han at betragte den Franske Revolution som den Donkraft, der skulde gjøre Engelland til et verdensbeherskende Carthago; under hans Veiledning studerede han sig ind i Subsidiesystemet, hvori hans Mester ofte førte sig til Raads med ham. Canning, indviet i Cabinetshemmelighederne, blev heller ikke fremmed i Parlamentspolitiken. Han lærte og udøvede den vanskelige Konst, at vinde Folkets Yndest, uden at mishage Ministeriet. Strax i sin første Parlamentstale, d. 31 Januarii 1794, i Anledning af Krigen mellem Engelland og Kongen af Sardinien, prækede han Krig, fordi denne var efter Nationens Sind og Ønske. Da Wilberforce opløftede sin Stemme mod Slavehandelen, kaldte ogsaa Canning denne Handel uretfærdig, barbarisk og upolitisk, og smigrede sig saaledes ogsaa ind hos det Partie, der gjorde Fordring paa et følsomt Hjerte. Kort, han blev i en rum Tid, om just ikke Folkets Mand som Fox, saa dog de hos Nationen Herskendes Mand, Ministernes Fortrolig, deres Støtte i Parlamentet, og endog John Bulls Yndling, for saavidt han med ubarmhjertig Strænghed ivrede mod alt, hvad der kaldtes Fransk, og endog overtraadte Anstændighedens Grændser mod den daværende Førsteconsul. Da Pitt i Aaret 1801 nedlagde sin Post, trak ogsaa Canning sig tilbage fra Departementet for de udenlandske Anliggender; thi efter hans Tænkemaade var en Fredsslutning med Frankrige det samme som Storbritanniens Selvmord. Men saasnart den listige Minister igjen modtog Statsroret af Addingtons slappe Haand, var Canning atter een af de første, der traadte frem. Med Pitts Død forsvandt ogsaa hans Indflydelse og Poster, Fox's Partie traadte seirende frem i Ministeriet; men da det snart strandede paa Billen angaaende de Romersk-Catholske Irlændere, gjorde det Plads igjen for Pitts Disciple, og Sir Georg Canning *), Oberste for Sommersethouses Frivillige, fremtraadte som Statssecretair for de udenlandske Anliggender i hans store Mesters Sted. Under hans academiske Studeringer gjorde han Bekjendtskab med unge Mennesker af de første Brittiske Huse, og dette gjorde ham siden bekjendt og bragte ham i Veiret. 1793 traadte han i Underhuset første Gang frem som Parlamentslem, for Flekken Newton paa Øen Wight; her blev han i kort Tid den Fremstikkende. Hans Kone er en Datter af General Skott, og hun medbragte ham hans Formue; thi hans egne oeconomiske Omstændigheder vare ikke glimrende. Han nedstammer fra en anseelig Familie i Irland. I Aaret 1770 blev han født.

*) Georg — Canning! Begge hinanden værdige Navne! Allerede ved dette Uhyres Fødsel maa man have forudseet, at Georg vilde trænge til en Canning og en Canning til Georg. Hvortil ellers denne Association?

Charade, ved Hedegaard, Justitsraad.

Min første har hver Mand i Kjøbenhavn,
Og til Fornøjelse og Gavn
Jeg hannem er; men og fra mig kan komme
De Ting, der ham kuns lidet turde fromme.
Min anden Deel, hvorhen Du end Dig vender,
Hvert ubehøvlet Folk ej hylder, kjender,
Skjønt ofte Det vil vise sig,
Som kjendte Det heel nøje mig.
Du for mit Hele stundom vogte Dig:
Ved det Du kan saa let geraade
I Fristelse, Dig Selv til liden Baade.

Opløsningen af Charaden i forrige Numer er Skevand, som efter Badens orthografiske Ordbog, Pag. 196, skrives Skevand, og Skedevand.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 12.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 19 November, 1808.

Om litteraire Tvetuller.

Hr. Prof. Guldberg har nyligen taget vort i saa mange Henseender miskjendte og tilsidesatte Modersmaal i Forsvar med en Varme, der hædrer hans Hjerte og minder os om, at han er en Søn af den Guldberg, der har forhvervet sig udødelige Fortjenester af vort Sprogs Dannelse, Forskjønnelse og Berigelse. Med Føie har han ivret mod den Skik, at visse Danske Forfattere, der, uagtet de nøies med Dansk Brød, ikke ville lade sig nøie med Dansk Hæder, og skrive for et fremmed Folk og i et fremmed Tungemaal. At vort Sprogs Reenhed uimodsigeligen lider ved et saadant Tvetullerie, har een af vore agtværdigste Forfattere, den afdøde Tode practisk beviist, hvor sjeldent et Sproggenie han iøvrigt end besad. Uagtet Tydsk var hans Modersmaal, og han ved tredive Aars Omgang med Indfødte og en usædvanlig Forkjerlighed for det Danske Sprog, med Grund kunde kalde dette sit andet Modersmaal, tilstod han dog selv, i Fortalen til eet af hans Tydske Værker, at den Nødvendighed, bestandigen at dele sig imellem to Sprog, ofte har hindret ham fra at skrive sit Modersmaal altid lige reent. Det synes ogsaa at være med Sprog som med Kjerligheden; begge ere Hadere af Pluralis. Ligesom man kun kan elske een, saaledes kan man ogsaa kun besidde virkelig Færdighed i eet Sprog, og om man end levede nok saa længe i et fremmed Land, vilde man, saafremt man ikke benyttede sig af andres Hjelp, aldrig ganske kunne dølge sin Herkomst. Digteren især kan kun være stor i eet Sprog, nemlig i hans Modersmaal; thi dette er Sjelens sande og naturlige Sphære, og uden for den, synker den, bunden til Sprogets Jernlænker, ned i et ængsteligt og slavisk Hverdagsliv, istedet for fri, som Ørnen i sin Flugt, at gjennemkrydse Phantasiens grændseløse Rige, og ubekymret om Sprogets despotiske Love, at tabe sig i høiere Regioner. Holberg blev udødelig, uagtet han ikke skrev i noget andet Sprog end det især paa hans Tid lidet dyrkede og agtede Danske, og han vil end ikke have skrevet sin Niels Klim paa Latin,

dersom ikke Omstændighederne havde tvunget ham dertil. Et Sprog, som kan opvise sande Mesterværker, finder ligesaa snart Dyrkere i andre Lande, som sande Mesterværker finde Oversættere.

Sprogets Reenhed og en Forfatters egen litteraire Interesse fordre altsaa begge, at han ene bør skrive i sit Modersmaal; thi ved at dele sig imellem to eller flere Sprog forplanter han letteligen fremmede Udtryk og Vendinger paa den fædrenelandske Bund, og ved at arbeide i et fremmed Tungemaal opoffrer han tillige frivilligen den Færdighed, der sætter ham istand til at udtrykke sig flydende og behageligt. Hvad Schiller saa skjønt har sagt om Fædrenelandet gjelder ogsaa om Modersmaalet:

> An's Vaterland, an's theure Vaterland, schliess dich an,
> Das halte fest mit deinem ganzem Herzen,
> Hier sind die starken Wurzeln deiner Kraft,
> Dort in der fremden Welt stehst du allein,
> Ein schwankes Rohr, das jeder Sturm zerknickt.

Men dette gjelder kun under den Forudsætning, at Nationen selv bryder sig noget om sit Modersmaal, dets Litteratur og Reenhed. Er dette ikke Tilfældet; er selv det Ypperlige og Gode en Røst i Ørken og Avner for Vinden; saa kan Skribenten ikke mere betragtes som Fædrenelandets Eiendom, men da er han en Verdensborger, der maa ansee alle Lande som sit Fædreneland og hele Verden som sit Læsepublicum. Han arbeider ikke mere for noget enkelt Folk eller nogen enkelt Stat; Frugterne af hans Aands

tilhøre ethvert Folk og ethvert Land, der sætter Priis paa hans Bestræbelser. Men det falder af sig selv, at jeg her kun taler om Skribenter, hvis høieste Maal er at gavne, ikke om dem, der blot skrive i et fremmed Sprog, for at udbringe deres Aandscapital til de høieste Renter.

Under saa ublide Conjuncturer, som dem, jeg her har anført, er det saare tilgiveligt, at Skribenterne stundom følge Storkens Exempel, og drage bort fra et raat Clima, for under en takknemmeligere og blidere Himmel at finde Næring og Ophold. Ogsaa Fædrenelandet har Pligter at opfylde mod enhver af dets Sønner, og forsømmer det hine, ja glemmer det endog ganske at lønne og hædre litteraire Fortjenester, saa kan det heller ikke gjøre Fordringer paa store Opoffrelser. — Nu kunde man spørge: opfylder da vort Fædreneland virkeligen ikke sine Pligter mod vore Skribenter? Ringeagtes vort Sprog virkeligen af Nationen selv? Det er to Spørgsmaale, som jeg ikke ligefrem kan besvare. Jeg maa her appellere til enhvers egen Erfaring.

Ingensteds klager man mere over den Danske Litteraturs Fattigdom og Ubetydelighed end i Danmark selv. Folk, som hele Aaret ikke kjøbe en eneste Dansk Bog, medens de med umættelig Graadighed opsluge enhver fremmed, nok saa ubetydelig litterair Frembringelse, ere lydeligst i deres Klage over, at der skrives intet synderligt hos os. Denne Anke er især siden den sidste Trykkeanordnings Bekjendtgjørelse bleven saa almindelig, at om der end udkom nok saa mange og nok saa ypperlige Værker, vilde det dog bestandigen hedde:

"der skrives intet, som er værd at læse." Dette forekommer mig som om man vilde lægge nogen en Knævel i Munden, og spørge: Din Skabhals, hvorfor snakker Du ikke? Mere end den offentlige Liberalitet og Skjønsomhed fortjener er der i de senere Aar skrevet hos os, og man maa næsten undres over, hvorledes der under saa liden Opmuntring og ved saa liden Afsætning, endda kan skrives saa meget.

Man nævne mig et Fag, som endog en Forfatter af Talenter, der ønsker at virke paa det store Publicum, kan vælge, uden aabenbar Penge-Opoffrelse? Videnskabsbøger? Disse kjøbes ikke, med mindre Forfatteren kan læse over dem ved Universitetet eller skaffe dem indført i Skoler. Æsthetiske Værker? Af dem faaer man jo hele Skibsladninger fra Tydskland, og skrives de paa Dansk kjøbes de i det høieste kun til Leiebibliotheker. Periodiske Skrifter? Hvo vil vel vove sig ud paa den Bane, naar han veed, at Minerva, det Skandinaviske Selskabs Skrifter etc. ere færdige at gaae ind af Mangel paa Læsere og Understøttere? Ordsproget: en Prophet gjelder ingensteds mindre end i sit eget Fædreneland, er bogstavelig anvendeligt paa vore fleste Forfattere. Man sige ikke: "virkelig gode Værker finde ogsaa i Dannemark Læsere og Afsætning"; thi deels bevise mangfoldige Exempler, at dette ikke er Tilfældet, deels er det ligesaa umueligt for en Litteratur som for enhver Forfatter altid at frembringe gode Værker. Det Taalelige leder ofte til det Ypperlige, og selv det første maa opmuntres, naar det sidste skal trives.

Under Litteraturens nærværende ublide Kaar og høist ubetydelige Opmuntring i Dannemark, maa man ikke dømme for strængt om den Forfatter, der hellere skriver i et Sprog, der forstaaes af 30 Millioner, end i et Modersmaal, som, selv i sin indskrænkede Virkekreds, vel betragtes af Landets egne Sønner som nødvendigt i den daglige Omgang, men høist undværligt i Skriftriget. Dertil kommer endnu, at naar et Værk ingen Lykke gjør i den ene Provinds af Tydskland, saa kan det vente en bedre Modtagelse i en anden. Negter den ene Theaterdirection at opføre et Stykke, saa kan det blive antaget af en anden eller tredie. Er det ene critiske Blad partisk og ubilligt, saa kan man vente større Retfærdighed i et andet. I Dannemark derimod staaer og falder Alting med enkelte dømmende og stemmende Menneskers Dom. Hvad en Theaterdirection, et Parterre, et critisk Blad eengang af kloge eller enfoldige Grunde har fældet, kan sjelden reise sig mere.

Vi forlange, at Udlændingene skulle agte vort Sprog og vor Litteratur. Hvorfor agte vi dem ikke selv? Troer man da, at andre Nationer skulle føle Lyst til at læse og beundre, hvad vi som oftest selv ikke værdige nogen Opmærksomhed?

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I disse Dage er udkommet trende Hefter i Folio af det Gyllenbourgske Landbrugs-Bogholderi. Det koster for Prænumerantere 5 Rd.; og i Forskud paa de følgende Hefter 5 Rd. Af ei Prænumererende betales 1 Rdlr. mere. Det hele Værk vil komme paa 15 Rdlr. for Prænumerantere, og paa 18 Rdlr. for dem, som ei have

prænummereret. Anmelderen har i Landvæsens-Anliggender ingen Stemme, men han refererer sig til det Kongl. Landhuusholdnings-Selskabs meget hædrende Dom, hvis Betænkning om dette Arbeide er følgende: "Det er et Værk, hvis Gjenstand baade for det theoretiske og practiske Landvæsen er af ubeskrivelig megen Vigtighed, og hvis Udførelse rober Forfatterens grundige Bekjendtskab med alle Landbrugets Dele, et overskuende Blik, Observationsgave til de mindste Details, Skarpsindighed i at ordne, og Utrættelighed i at udføre sine Ideer. Skal Landbruget hæves til nogen betydelig Grad af Fuldkommenhed, skal Landmanden bringe sine Grundsætninger i et rigtigt System, og udføre dem efter en fast Plan, da vil dette Bogholderi paa engang være en vigtig Drivefjær og en nyttig Ledetraad dertil. Det vil sikkre den ærlige Regnskabsfører for Mistanke, og sætte Proprietairen i Stand til at opdage Uordener hos den Uredelige; det vil være en usvigelig Maalestok for Jordeiendommenes Værdie, og lige meget sikkre Kjøber og Sælger for Tab." Kjøbmanden og Fabrikeieren fører et planmæssigt Bogholderi; det samme har man længe indseet at Landmanden burde føre, og her gives ham, i en Række af Tabeller med oplysende Text, god Veiledning.

Til Kundskab om Industriens Fremgang i Dannemark fortjener at bemærkes, at ved det bekjendte Marked, som holdes i Viborg i Snapstingstiden, i Junii Maaned, indfandt sig i Aar en betydelig Mængde Skomagerarbeide fra Christiansfeldt. Man angav Afsætningen paa Fruentimmersko til over 1000 Par. Det var Fidtlædersko med tykke Randsoller. Prisen var 10 Mk. for et Par Fruentimmersko. I samme Snapsting var til Forhandling Steentøi fra den ny Fajance- eller Steentøisfabrik paa Gudumlund, tilhørende Hs. Excellence Grev Schimmelmann. Steentøiet blev med stor Begjerlighed søgt, da det i Priis og Godhed kunde sættes ved Siden af det Engelske. Det udmærker sig ved sin Lethed og gode Form. Dusinet af Tallerkenerne solgtes for 72 ß. Ved Fabrikken er ansat blot danske Folk, hvoraf de fleste ere tillærte Bønderkarle fra Godset.

Til Hæder for den Danske Lovgivning bør man ei fortie, at den forrige Portugisiske Regjering satte megen Priis paa vore Anordninger; de bleve oversatte, og vare i Ministrenes Bevaring til Afbetjening. Det var ikke af Mangel paa Love, thi dermed er Landet rigelig forsynet, hvortil gives en gyldig Grund, da Lovconcipisten fik, for enhver ny Forordning at skrive 800 Crusader; men for den philosophiske Aand, der hersker i samme, og de ansees som Mønstre paa gode Love. Af samme Aarsag søges der meget de tvende Latinske Oversættelser vi have af Christian den Femtes Lovbog.

Af Fabrikker haves i Aalborg følgende: a) et Sukker-Raffinaderie, tilhørende et Interessentskab, er i meget god Drivt. Det forarbeider raa Sukkere for over 42,000 Rdlr. aarlig; b) et Sæbesyderie, med Oliemølle, tilhørende Agent Qvist, det tilvirker af grøn Sæbe omtrent 1600 Tønder, og af Olie 3000 Potter; et dito Sæbesyderie, tilhørende Kjøbmand O. Christensen, fabrikerer 1000 Tønder grøn Sæbe aarligen; c) en Tobaksfabrik, tilhørende Kjøbmand O. Christensen, og en dito tilhørende et Interessentskab, den første forarbeider 124,000 Pund Tobak, og den sidste 200,000 Pund aarligen; d) en Papiirfabrik, Godthaab kaldet, anlagt 1799 af et Interessentskab, den er inddeelt i 168 Actier, hver til 125 Rdlr.; e) Tvende Stivelse Fabriker; f) en Kardefabrik; g) en Senneps og Chocoladefabrik; h) en Pibefabrik; i) et Teglbrænderie; k) tvende Trykkerier, et af Kattun og et lidet Ulden og Linned Trykkerie; l) en ypperlig Strømpefabrik, anlagt 1805 af J. M. Galster, er i jævn tiltagende Drivt, og formedelst Fabricaternes Godhed er der om samme stærk Efterspørgsel, saa at der kunde afsættes mere, end der forarbeides, men Fabrikeieren har ei tilstrækkelig Fond til et mere udvidet Anlæg. Endnu mangler Byen Uldmanufakturer og Garverier, hvortil her var den skjønneste Leilighed, da baade Uld, Huder og Skind udføres raa og uforarbeidet.

Blandt de lærde Skoler i Dannemark synes for nærværende Tid Aarhuus Skole næst Kjøbenhavns at komme meest i Betragtning i Henseende til Tallet af Disciple. Aarhuus Latinske Skole tæller i Aar 60 Disciple, som alle ere Sønner af Embedsmænd eller Proprietairer; thi da den studerende Ungdom i Almindelighed ei længere nyder

fri Underviisning i de lærde Skoler, og endnu mindre erholder Stipendier, som tilforn, har den mindre Formuende ei Evne til at lade sine Sønner studere, som er meget vel, da Tallet af Studerende er alt for stort til at blive befordret. Thi man seer daglig mange værdige Candidater, med god Caracteer, som maa søge i mange Aar, forinden de erholde et lidet Embede. Det er ikke godt, da de derved blive modløse og mindre virksomme Embedsmænd, og en stor Deel af dem, uden bestemte Forretninger i deres Sollicitantaar, vænnes til et skadeligt Driverie, som siden har en ufordeelagtig Indflydelse paa deres Embedsbane.

Af Aviserne erfares, at Frue Brigadeerinde Halling agter at sælge Pettersholm ved Veile. Det er en mærkelig Eiendom, formedelst sit store Areal og mange Herligheder til et saare lidet Hartkorn, ei mere end 5 Tønder. For en Mand eller Kone af Formue, der vil henleve sin Alderdom paa Landet, er det et yndigt Sted. Man har en ny og smuk Bopæl, overmaade skjønt situeret, et net Avlsbrug, en god Skov, Jagt og Fiskerie, og Leilighed til Selskab. Gaarden har i den senere Tid tilhørt adskillige distingverede Personer; Frue Brigadeerinde Halling kjøbte den af Capitain v. Scheel, en Søn af Statsministeren Geheimeraad Scheel, og denne af Hs. Høifyrstelige Durchlauchtighed Prinds Christian August, commanderende General i Norge. Tilforn var den Kronens Eiendom, men blev solgt den Gang Kongens Godser i Coldinghuus Amt bleve solgte.

Den store Americaner, som nu er priisdømt, var assureret for 40,000 Rdlr. i Hamborg og 100,000 Rdlr. i Engelland. Derfor gjorde man sig fra Hamborg al mulig Flid for at redde den.

Ved Oldesloe ligger den bekjendte Saline, Travensalze kaldet, hvis Saltkilder ligge i Nærheden af Floden Trave. Den dybeste Brønd er 86 Fod. Der er 8 Graadeerhuse af Torn, 40 Fod høie. Naar Vandet ved flere Gange at passere, eller neddryppe af Tornvæggene, har erholdt den til Kogning fornødne Styrke, indledes Søhlen i store Jernpander. I 24 Timer kan hver Pande levere 15 til 16 Tønder Salt, Tønden til 250 Pund. Ved Værket bruges Tørv, 5 til 600 store Læs om Aaret, hvorpaa Prisen kan ansættes til 1 Rdlr. 24 ß. Dansk. Det hele Værk drives ved 3 Vind- og 2 Vandmøller. Er der Mangel paa Vind og Vand, kan Værket drives ved Hestekraft. Om Vinteren foretages de større Reparationer, og enhver Tang eftersees. Ved Salinen finder bestandig 30 Mennesker Arbeide om Sommeren, foruden de Personer, som leve af at bortkjøre Saltet, skjære Tørv, og hidbringe Tornene. Paa Salt haves altid et stort Forraad, og der kunde virkes mere, dersom der gaves Afsætning; endog i denne Sommer har Prisen kun været 5 Rdlr. S. H. for Tønden til 10 Skjepper. En Borger i Oldesloe forsikkrede Referenten, at man havde Formodning om, at der gaves Steenkulsfløger i Egnen, hvoraf han sagde at have seet Prøver. (Uddraget af en Holsteners Reisejournal.)

Ved det almindelige Sommer-, Sage- og Skatteting for Als Præstegjeld er nyligen en Capellan bleven dømt til at betale en Mulct af 30 Rdlr. samt Processens Omkostninger, fordi han i Vidners Overværelse havde erklæret, "at Rygtet siger, at hans Tjenestepige Karen Tostensdatter havde avlet et Barn med en vis Ole Sandepladsen." I Dommen, som findes indført i Christiania Avis, betydes Manden, at man ikke maa sige hvad Rygtet siger, naar man ikke kan bevisliggjøre dets Sandhed.

Regjeringscommissionen i Norge har i Anledning af de overdrevne Priser, hvormed de Handlende lade sig betale Salt, befalet, at der, under en Mulct af 100 Rdlr., ikke maa tages mere end 6 Rdlr. 32 ß. for en Tønde Norsk Salt og 11 Rdlr. for en Tønde Spansk Salt. — Man maa formode heraf, at Norge maa have større Forraad af Spansk Salt end Kjøbenhavn, hvor Tønden i denne Tid koster 17 Rdlr.

I Moss er udsat en Belønning af 300 Rdlr. for den, der opdager, hvo der har sat Ild paa Momme Pedersens Gaard.

Aalborg den 11 November. Ved den sidste indbragte Engelske Prise indtraf den Omstændighed, at da Caperen entrede, sprang Besætningen i Jollen paa den anden Side og medtoge Papirer og alle Oplysninger. Man veed altsaa ikke, enten hvad Skibet hedder eller hvorfra det kom 2c. Det er fuldt ladet. Ovenpaa ligger Bjelker; man faaer nu ved Udlosningen at see, hvad det videre kunde indeholde. Ogsaa Preusseren er kommen

op. Den er 250 Commercelæster, altsaa formodentlig blandt de største, der nogensinde gyngede sig i Liimfjordens Vande. — Man frygter meget for, at een af de jydske Capere skulde være falden Fienderne i Hænde.

Helsingøer d. 18 Nov. I Dag passerede en Coffardiflaade paa mere end 200 Seil, convoieret af 1 Linieskib, 3 Fregatter og 2 eller flere Brigger, Sundet med staaende Vind. En af Fregatterne kastede en Bombe, som faldt paa Dronningens Batterie paa Fæstningen, og sprang i Faldet, dog uden at gjøre Skade.

I Christiania er udkommen en Pjece paa 3 Ark, under Titel: kritiske Bemærkninger i Anledning af den værende Hungersnød i Norge og Dagens skrivende Patrioter, ved Procurator Deves.

Et ildesindet Menneske har nyligen afhugget de Jernlænker, der sammenbandt Lantsestokkene paa Kammerherre Ankers Saugtømmer omkring Øerne og i Drøbaksfjorden, der med stor Møie og Bekostning var bjerget og ved denne Leilighed udgik igjen.

Budstikken No. 51 til 53, dat. d. 26 Sept. og 4 Oct. indeholder en Skrivelse fra den søndenfjelds commanderende General, dat. d. 24 Oct. og en Bekjendtgjørelse fra General v. Krogh. Det vigtigste Indhold af begge er følgende: D. 29 Aug. blev en fiendtlig Fregat signaleret paa Høiden af ny Hellesund. Den vilde ved en udsendt armeret Sluppe tage en Jagt, der kom seilende, men den dreiede af igjen, da den blev vore tililende to Canonbaade vaer, og vendte tilbage til Fregatten, medens Jagten seilede roligen ind i Havnen. — D. 9 Sept. rykkede Fienden med en betydelig Styrke mod Grændsen af Skillingsmarken, hvorfra han snart trak sig tilbage igjen. Den 12 September bleve vore Feldtvagter paa den vestlige Side af Eningdals-Elven angrebne af en stærk fiendtlig Overmagt. Fiendens Anmarch var af Patruillerne opdaget og anmeldt, men hans Styrke og Bevægelse kunde formedelst Taagen ikke sees. Til Feldtvagtens Understøttelse rykkede Major Krebs frem med Reserven og 2 Amusetter, hvormed han i 2 Timer opholdt Fienden, som blev nødt til at trække sig tilbage til Riersladen

ved Bærbye. Fienden blev atter opholdt her i 2½ Timer, indtil Major Krebs, da hans venstre Fløi var bleven tourneret, fandt det nødvendigt, at trække sig tilbage over Riers-Broen. Her forsøgte Fienden to Gange at storme over, men blev begge Gange afslaaet. Fienden sendte nu en Parlamentair, og ved en paafølgende Sammenkomst mellem Major Krebs og den fiendtlige Commandeur, forlangte denne fri Retraite, hvilket blev afslaaet. Han forlangte derpaa Vaabenstilstand for 1 Time, som blev tilstaaet. Efter den Tids Forløb retirerede Fienden. Major Krebs fulgte ham, og indtog igjen den Stilling, han før Affairen havde havt. Vi havde 6 Døde, 12 Saarede og nogle Savnede. Desuden er Capit. Lohmann af det Bergenhusiske, Lieuten. Smith af det Nordenfjeldske og Fændrik Møller af det Tellemarkske Regim. let saarede. Fiendens Tab vides ei; men da Taagen faldt, saae man ham slæbe mange Døde og Saarede bort. Den Styrke, han rykkede frem med, angives ialt til imellem 2 og 3000 Mand, Reserven iberegnet; derimod udgjorde den Deel af Major Krebs's Commando, som paa den Kant kom i Action, ikkun 200 Mand, hvilke ikke allene opholdt den saa langt overlegne Fiende, men endog tvang ham til at bede om Stilstand og rolig Retraite. Samtlige Officierers Mod og Conduite anbefaler Major Krebs paa det bedste. Majoren selv, Major Fischer, Fændrik Møller og flere vare i Stridens Hede saa langt ind i den fiendtlige Linie, at Fienderne selv raabte: "skyd dem ikke, men tag dem". Alligevel faldt ingen i Fiendens Hænder. Da Lieuten. Rustad af Norske Jægercorps blev trykket af Fienden mod Elven, svømmede han med sit Mandskab over til den anden Side, og da han troede, at finde Leilighed til at trænge frem igjen, svømmede han atter over, og angreb, men Overmagten var saa stor, at han paa samme Maade maatte trække sig tilbage igjen. Ved det meest haardnakkede Forsvar af deres Post kom Folkene i Haandgemæng med Fienden. Grenadeer N. O. Helgen blev bagfra angreben af 2 Svenske Grenaderer, som holdt ham i Tornisterremmen, men da denne ved hans Modstand sprang, og han derved fik Leilighed til at drage sin Sabel, slog han den ene af Fienderne

til Jorden, saarede den anden med et Hug i Skuldren, sprang derpaa i Elven, og svømmede saaledes med Geværet og Tasken. Hans Rodekammerat Ped. Kleppe banede sig ogsaa med Bajonetten og Geværet Vei igjennem Fienden, fulgte ham og svømmede over Elven. Grenad. H. O. Olmen blev i Begyndelsen af Affairen saaret, men vedblev desuagtet Striden indtil den var endt. — Den 11 Sept. Kl. 8½ Form. blev fra Hangaasen signaleret, at en Engelsk Fregat udsatte en stor Barcasse og 2 Slupper, fuldproppede af Soldater og Matroser, som truede at gjøre Landgang mellem Rasvog og Kirkehavn. Divisions-Chefen for Kystværnet, P. J. Lemvigh paa Hitterøe, samlede strax Kystværnet, bemandede med samme endeel Baade, hvoriblandt 1 med en 4pundig Canon, og befandt sig Kl. 9 uden for de yderste Skjær med 60 Mand, velbevæbnet. Fregatten var nu ½ Miil fra Land og styrede mod Kirkehavn. Divis. Chefen posterede sit Mandskab paa fordeelagtige Steder og ventede Fiendens Komme. Da Fregatten fik Vindstille var dens Indseiling langsom. Kl. 12 vendte den syd over og signalerede sine Fartøier ombord, men da disse ikke bleve overheisede, kunde et Angreb formodes. Divis. Chefen lagde sig derfor ved Killenæs Skjær, midt imellem Rasvog og Kirkehavnen, for at kunne bedække disse Steder. Kl. 1½ var Fregatten neppe 3 Kabbellængder fra denne Post, og vendte syd over med smaa Seil, for saaledes at bedække sine Fartøier, der styrede lige mod Skjærene. Saasnart den bevæbnede Baad kunde gjøre Virkning, blev derfra strax skudt. Herpaa holdt de fiendtlige Fartøier op med at roe, men efter en liden Standsning, kom de iilfærdig igjen, og nu begyndte en levende Musketild fra begge Sider, da de fiendtlige Fartøier alle vare stevnbevæbnede. Uagtet Kartætsker nedregnede kom ingen af vore Folk til Skade; thi de stode bedækkede blandt Klipperne, men man kunde see, at det blev tyndt paa Folk i de fiendtlige Slupper. Fienden vendte herpaa om, roede til Fregatten, og blev forfulgt indtil Fregattens Batterier hindrede vore Folk at komme nærmere. Ved Dagens Komme, da Vinden friskede op, seilede Fregatten Nord efter.

Et dansk Fartøi, som havde endeel Qvæg om-

bord, er uheldigviis faldet i Engellændernes Hænder i Nærheden af Kallundborg. Et Par andre Skibe fra Sønderborg og Flensborg, som vare bestemte til Kjøbenhavn med en Ladning Tag- og Muursteen, bleve ogsaa anholdte af dem underveis; men da de havde randsaget dem og fundet, at Ladningerne vare af den Beskaffenhed, at de ikke kunde være dem til umiddelbar Nytte, lod de Skibene fortsætte deres Reise.

Geh. Conferencer. Wedel Jarlsberg, hvis Tilgodehavende for leveret Hø til den Norske Armee var ialt 6096 Rdlr., har yttret det patriotiske Ønske, at faae en Kgl. Obligation for denne Sum, uden at Renter deraf svares saalænge Krigen varer. Denne er bleven ham meddelt under den 4 Oct. og H. M. har ved Financecollegiet ladet ham tilkjendegive Sin Høieste Velbehag. Ogsaa Raadstuepræsidenten i Christiania, A. Hammer, har indbetalt 1000 Rdlr. i den Kgl. Casse paa samme Vilkaar.

Aalborg, d. 13de November. Af den til Dannemark forventende store Convoyflaade er afvigte Nat 50 Coffardiskibe ankomne til de jydske Kyster.

Commandeurerne Herbst, Berger og v. Thun ere i denne Tid komne tilbage fra Rusland.

Den 13de November styrede 7 Jagter og 5 store Baade ud fra Hau over til Langeland. Strax lettede 2 af de for Nyborg liggende Krigsbrigger og satte efter Fartøierne. Da Briggerne vare komne den bageste Jagt paa 5 a 600 Skridt nær og skjød efter den, maatte den lægge Bak. Den ene Brig satte sine Slupper ud og vilde tage Jagten i Besiddelse; men da Canonerne fra Omøe begyndte at spille, blev Briggerne nødt til at vende og staae ud fra Landet og Jagten søgte langs Landet ind i Aggersøe Sund. Nogle Canonskud, Briggen gjorde imod Landet, bleve raskt besvarede, og saaledes har nu Fienden to Gange, den 29de October og 13de November d. A., med uforrettet Sag maattet vende tilbage.

Carl & Jean Alexander Berthur i Hamborg har d. 7de d. M. erklæret sig insolvent med 660,000 Mk. Banco.

Postefterretninger.

Den 13 Octbr. ankom Keiser Alexander til Liebau, hvor han blev modtagen med største Enthusiasme.

Den Engelske Regjering leverer Spanien ogsaa 12,000 Sadler.

Hr. Adair er d. 10 Oct. ankommen til Dardanellerne, og derpaa foreslaaet Underhandlinger til en hastig Fred mellem Engelland og Porten. Man har allerede længe mærket, at de i Arkipelagus krydsende Engelske Skibe lade de Tyrkiske Fartøier passere uforhindrede og ikke ere Handelen i Veien. De Tyrkiske Tropper have nærmet sig adskillige Steder af Donau; men at der er udbrudt Krig mellem Porten og Rusland er ugrundet.

Foruden den Lands-Insurrection, som de Ungerske Rigsstænder have bevilget den Østerrigske Keiser, have de endvidere uopfordrede tilstaaet ham 20,000 Recruter, i Tilfælde, at han fiendtligen skulde blive angreben.

I Egnen af Bender skal der staae en Russisk Armee paa 8000 Mand.

2000 Mand ere bestemte til at arbeide paa Fæstningen Stralsunds Demolering.

I Wien maa efter en ny Forordning alle Borgercorps, der have Uniform, øve sig i Vaaben.

Den Wienske Cours forbedrer sig dagligen og d. 5 Nov. noteredes den til 222 Uso.

Sex Græske og Jødiske Handelshuse i Triest have ophørt at betale formedelst alt for store Speculationer med Colonialvarer. Den nærværende Crisis synes imidlertid endnu ikke at være tilende, thi Regjeringen har atter udstedt skjærpede Befalinger mod Colonialvarers Indførelse i Fiume, hvor 13 Skibe fra Maltha nyligen ere blevne afviste.

Fra Pervignan meldes under d. 27 Oct., at Alting laver sig til at marchere fremad. Den Franske Division under Gen. Soudam, og den Italienske under Gen. Pino staae i den første Linie. Man troer, at begge disse Divisioner ere bestemte til at angribe Roses og Girona (to Fæstninger i Catalonien), for siden at forene sig med General Duhasmes Armeecorps. De Italienske Tropper have allerede udmærket sig i adskillige Skjermydsler.

Et Americansk Skib med en rig Ladning og

mange Passagerer, fra Philadelphia, er i Nærheden af Bourdeaux bleven tagen af en Engelsk Corvette. Passagererne bade forgjeves om at sættes i Land.

Imellem Toulon og Barcellona krydser en Engelsk Flaade.

Gen. Subigny er bleven Hertug af St. Germain.

Vesuven har i nogen Tid sprudet tykke Flammer, og man befrygter et forestaaende Udbrud.

Siden Capris Indtagelse ere allerede adskillige anseelige Convoyer Coffardieskibe ankomne til Neapel. Man troer at herfra vil foretages snart en endnu langt vigtigere Expedition. Krigsmagten bestaaer her endnu, uagtet adskillige Regimenter ere marcherede til Spanien, af 60,000 Mand, hvoriblandt ⅔ Franske.

Hertugen af Auerstedts Armeecorps, bestaaende af 20,000 Mand og 7000 Heste, foruden et Hospital af 2000 Syge, rykker ind i de Hannoverske Lande.

Anecdote.

I Gjethuset blev Frederik den Femtes Billedstøtte til Hest af Bronze, støbt af en Fransk Konstner ved Navn Gor, hvis Støbning var meget heldig, og skeede i faa Minuter, i mange høie Personers Nærværelse. Een af Ministrene hilsede Gor ved Indtrædelsen i Gjethuset med disse Ord: Monsieur, je vous souhaite bien du bonheur. (Min Herre, jeg ønsker Dem megen Lykke.) Hvorpaa Gor, der ei var nogen fiin Mand, svarede: C'est pour les Seigneurs de la Cour, que le bonheur a son prix. (Det er for Herrerne ved Hoffet, at Lykken har sit Værd.)

Opløsningen af Charaden i forrige Numer er: en Mundsmag.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere; det tilbringes Subskribenterne og betales quartaliter med 6 Mk. Subskriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, boende i store Helliggeiststrædet No. 144.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 13.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 22 November, 1808.

Underretning om den ved Fr. af 8 April 1808 oprettede Skatkammer-Afdragsfond, og om de nye Sedler eller Skatkammerbeviser paa 20 Rdlr. og paa 2 Rdlr., som nu ere satte i Omløb.

Man behøver sandeligen ikke at være nøie underrettet om Beløbet af Statens Indtægter og Udgifter, for at kunne indsee, at der i de sidste femtem Maaneder er medgaaet, og endnu i lang Tid vil medgaae, langt flere Penge til at sætte Fædrenelandets Forsvarsvæsen, der paa saa pludselig og skammelig en Maade blev forstyrret, i tilbørlig Stand, end de sædvanlige Skatter og Indtægtskilder, der indflyde i Statens Kasse, kunne udrede.

Enhver god Borger, selv den, der uopfordret tilbød Staten et Bidrag af sin Formue, havde forudseet, at een eller flere overordentlige Skatter og Afgifter vilde vorde paalagte. Dette skeete ved de under 8 April udkomne Forordninger, hvorved adskillige af de Paalæg, som allerede finde Sted paa faste Eiendomme, ere blevne forhøiede.

Men Staten behøver deels strax, deels i de første Aar meget betydelige Summer. Hvorledes kunne nu disse indkomme ved Skatterne, og være tilrede naar de skulle bruges, uden at deres Udredelse bliver trykkende for Undersaatterne?

For at gjøre dette muligt skal den ovennævnte Fond, eller Opsamling af visse Skatter, indrettes, og nye Sedler, eller, som de i Forordningen kaldes, Repræsentativer, udstædes.

At Staten derved vinder, deels: at den strax har de Penge, den behøver til de forefaldende store Udgifter, — deels: at den har dem uden at laane dem, og at den altsaa sparer hvad der ellers maatte betales i Renter, — deels: at disse Penges hurtige Tilveiebringelse ikke falder Undersaatterne besværlig, — dette vil sees af det Følgende.

I Forveien maa det her bringes i Erindring, at de Afgifter paa faste Eiendomme, som i Aaret 1802 paalagdes, bleve i Aaret 1803 forøgede med en Ottendedeel, og at Hensigten med denne Forøgelse var, deraf at opsamle en Skat eller Fond, som Staten i Nødstilfælde kunde tye til, naar den

blev indviklet i Krig. Derfor skulde disse forøgede Afgifter ikke lægges i Statens almindelige Kasse, men opsamles i en egen Kasse, og disse saaledes opsamlede Pengesummer, denne Hovedstol, som i Fredstider kunde benyttes til Udlaan mod tilstrækkelige Sikkerheder, den blev kaldet Skatkammerfonden.

De rolige og fredelige Dage, hvori disse Afgifter viseligen bleve lidet forhøiede, varede desværre kun kort. Nødvendigheden har fordret, at disse Afgifter nu atter ere forhøiede med en Ottendedeel; dog skal denne sidste Forøgelse ikke vedvare længere end fjorten Aar, og visse af Paalæggene kun otte Aar. Begge disse Ottendedele (eller de Afgifter, som paabødes i 1803, sammenlagte med dem, som i Aar ere paabudne) ville i alt indbringe aarligen omtrent Een og en halv Million Rigsdaler eller femten Tønder Guld. Men hvor langt kommer man vel med een Million Rigsdaler, naar en stor Armee skal underholdes paa Feltfod, naar Batterier skulle anlægges, Vaaben anskaffes, og Skibe bygges? Det var altsaa vigtigt, at have Beløbet af disse nye Skatter for endeel Aar forud; — hvorledes skeer det?

Det skeer saaledes: Disse under 8 April dette Aar paabudne Skatter blive, ligesom de fra Aaret 1803, ikke lagte i den almindelige Statskasse, men opsamlede i den ovenfor omtalte særskilte Kasse, og kaldes da ligesom alle andre Pengesummer, der henlægges for sig selv til een eller anden Brug, en Fond eller en Hovedstol.

Naar man nu antager, f. Ex., at Staten skulde bruge 9 Millioner Rigsdaler, som er Beløbet af de omtalte Skatter for 6 Aar, saa kan den være i Stand til at bruge disse Skatter strax, ved at give Folk Anviisning paa dem, og imidlertid sætte disse Anviisninger i Omløb som en Slags Penge. Man kan ligne denne Fremgangsmaade med det Tilfælde, at en Mand, som havde en vis aarlig Indtægt af f. Ex. 5000 Rdlr., skulde betale 40,000 Rdlr. til adskillige Personer, til den ene mere, til den anden mindre; han udstædte da Forsikkringer til alle disse Mænd om, at hans aarlige visse Indtægter i 8 Aar skulde staae ubrugte af ham til deres Raadighed, og i den Henseende overdrog han til en tredie Mand at oppebære paa hans Navn i 8 Aar hine 5000 Rdlr., for dermed Tid efter anden at indfrie hine Mænds større eller mindre Fordringer. Dette Tilfælde er kun deri forskjelligt fra den af Kongen nu foranstaltede Indretning, at de Forsikkringer eller Beviser eller Sedler, Kongen udstæder, gaae imidlertid imellem Mand og Mand, og modtages i de Kongelige Kasser, som et Betalingsmiddel ligesom Banksedler.

Den ny oprettede Fond, eller Stedet, hvor de formedelst Krigsurolighederne paabudne Skatter skulle opsamles, kaldes Afdragsfond, fordi den skal anvendes til at afbetale eller afdrage de Fordringer, som de Undersaatter, der ere i Besiddelse af de nye 20 Rdlrs. eller 2 Rdlrs. Sedler, have paa den Kongelige Kasse. Efterhaanden som Skatterne tilflyde Fonden, bruger den dem til dermed at indfrie de nye Sedler, som saaledes Tid efter anden sættes udaf Omløb og kasseres.

Den kaldes Skatkammerets Afdragsfond, fordi det ovenfor nævnte Skatkammer, der skal

bevare og føre Bog over de Tillægsafgifter, som anordnedes i Aaret 1803, tillige skal have Tilsyn med, at disse nye Afgifter, der i det væsentlige have den samme Bestemmelse som hine, anvendes paa den foreskrevne Maade.

Repræsentativer, som de nye Sedler kaldes i Forordningen, er et almindeligt Navn paa ethvert Betalingsmiddel, eller enhver Ting, som anvendes til at gaae imellem flere Personer, for at disse dermed kunde afgjøre de Fordringer, de indbyrdes have paa hverandre, naar denne Ting eller dette Middel selv ikke indeholder den Valuta eller Værdie, som det gaaer for. Saaledes ere ikke blot Seddelpenge, saasom Courantbankens og Speciesbankens Sedler, men ogsaa Sølvskillemynten, Toskillinger og Fireskillinger, alt tilhobe er Repræsentativer, fordi det kun repræsenterer eller forestiller en virkelig Værdie.

At kalde disse Repræsentativer Papiirpenge, er urigtigt; med mindre man dermed blot vil sige, at disse Penge ere gjorte ikke af Metal men af Papiir. Ved Papiirpenge forstaaes egentligen kun Creditsedler, det er Beviser eller Sedler, som blot hvile paa Statens Credit; da derimod Skatkammerbeviserne grunde sig paa eller ere funderte paa faste og sikkre Indtægter, som anvendes ene til efterhaanden at inddrage dem; de ere saa at sige Panteobligationer, da disse Indtægter ere satte til Sikkerhed for de smaae Summer, hvorpaa de lyde. Saaledes hvile de af Banken og Depositokassen udstædte Courantbanksedler paa Panter, ved hvis Indfrielse de efterhaanden formindskes; ligeledes det slesvig-holsteenske Laane-Instituts

Sedler. At kalde Sedler, der hvile enten paa visse Stats-Indtægter, eller paa Panter og andre sikkre Effecter, Papiirpenge, er ligesaa urigtigt, som at sige, at den, som paa sikker Pant udlaante 1000 Rdlr., og fik derfor en lovformelig tinglæst Forskrivning, kun eiede et Ark Papiir.

Ved alle Slags Seddelpenge ere to vigtige Spørgsmaale at besvare: 1) hvorpaa grunde de sig? og 2) hvorledes er man vis paa at kunne anvende den til Betalinger? Det første er allerede besvaret. Og, for deres Anvendelighed i Handel og Vandel er ogsaa sørget, da enhver, som heller ønsker at faae de almindelige Courantsedler, kan henvende sig til Depositokassen, som paa Skatkammerets Vegne besørger, at de hos Bankens Kasserer dagligen kunne blive omvexlede.

Man har sagt: da disse Skatkammerbeviser skulle inddrages og tilintetgjøres ved Indtægterne af visse Skatter, hvorledes kunde denne Inddragelse finde Sted om disse Skatter for det meste bleve erlagte ved Skatkammerbeviser? Svaret ligger i Spørgsmaalet. Naar de ere komne tilbage ved Skatterne, er al anden Indløsning overflødig.

— — —

Angaaende de Gjeldsbeviser, som Forordningen omtaler ogsaa at kunne vorde udstædte paa de nye Skatter, kan her blot siges, at de ville blive en Slags rentebærende Obligationer, aldeles forskjellige fra Skatkammerbeviserne.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Det dramatiske Selskab i Christiania har den 6 Nov. givet en Forestilling til Bedste for de Koner og Enker, hvis Mænd eller Sønner ere opbragte af Fienden eller udcommanderede til Landets Forsvar. Den bestemte Priis for hver Billet var 1 Rdlr., men det stod til enhver at give mere.

I Norge indsamles nu Egenødder, som med en Tilsætning af Meel bruges til Brød. Allene paa Cappellangaarden Ramnæs ere af fattige Folk indsamlet adskillige Tønder til Brug i Vinter.

I Christiania Avis læses følgende historiske Notice, tagen af et gammelt Haandskrivt: "I den 10aarige Krig med Sverrig, som begyndte 1709, blev til Krigsomkostningernes Fornødenhed betalt meget af Indvaanerne. 1712 betalte somme Familier i Hallingdalen 10 Rdlr. og andre 12 Rdlr. til Krigsstyr. Hvilket vel i vore Tider vilde omtrent udgjøre 40 til 50 Rdlr. Og endda takkede de Gud, at han stræbte med dem til at holde Fienden ude af Landet, og vare tilfreds".

I Fattigvæsenets Arbeidshuus i Christiania forfærdiges og sælges Svovlstikker: et Exempel, der fortjente Efterlignelse i Kjøbenhavn, hvor Svovlstikker, Almanakker ꝛc. ere et saa beqvemt Tiggerbrev for Betlere.

I Christiania er Rom og Viin næsten ikke dyrere end i Kjøbenhavn, hvor de af mange Grunde dog burde være bedre Kjøb. Saaledes falbydes i Christiania Avis gammel Rom for 1 Rdlr. Flasken, Cognac 80 ß., gl. Rhinskviin 1 Rdlr., Muskat Fontignac, Muskateller, Lûnel 64 ß. Flasken.

Af det offentlige Regnskab over Søndagsskolens Indtægt og Udgivter i Christiania, sees, at dens Indtægt var 358 Rdlr. 78 ß. og svarede netop til dens Udgivter.

I Bergens Avis har man nu taget til Gjenmæle mod Hr. Stephanson, som i sin Avis har sagt, at Nordlænderne have givet Bergenserne 2592 Pd. Tørfisk for 36 Pd. Bladtobak. I Junii Maaned blev i Bergen givet 48 à 56 ß. for 36 Pd. Tørfisk, og i Aug. 72 ß., og for 36 Pd. Bladtobak blev derimod taget 24 Rdlr.

Den gamle Industrie at virke Salt af Tang, har i dette Aar havt en heldig Fremgang

i Vendsyssel, mellem Hals og Sæbye; man har i denne Sommer virket flere hundrede Tønder Salt til Salg og egen Fornødenhed. Beboerne brænde den friske Tang til Aske, Asken kommes paa et Tapkar, hvorpaa heldes Vand; saaledes staaer det at trække i 16 Timer. Derpaa aftappes Lagen og kommes i en Jerngryde eller indmuret Kjedel, hvor den koges saalænge til man har Salt; men under Kogningen skummes Lagen, og renses fra Ureenlighed ved at hænge en Skaal ned i samme, hvori Mineralalcalien samler sig. Det virkede Tangsalt ligner stødt Sukker, men er ligesaa hvid, stærk og reen af Smag, som anden Salt, og aldeles fri for Bitterhed. Man regner at en Tønde Salt kan virkes af 8 Tønder Tangaske, og til at koge det, behøves et Læs Grenebrænde. Bønderne fra Dronningslund og tilgrændsends Sogne føre deres Tangsalt til Aalborg og de smaa Kjøbstæder i Vendsyssel, og erholde 7 à 8 Mk. for Skjeppen. Denne Industri er ligeledes udbredt i Aalborg Amt, og noget i Randers og Aarhuus Amter, og paa Samsøe. Den kunde blive en betydelig og vigtig Næringsgreen baade for Dannemark og Norge, naar den blev opmuntret.

Det er ikke Hr. Pastor Mourier, der, som offentlige Blade have meldt, er bleven Hr. Pastor Monods Eftermand som Fransk Lærer hos Prinds Ferdinand, men en Fetter af sidstnævnte, Hr. M. N. Puerari, den ældre, forhen Officier: en duelig Videnskabsmand, kommen her til Kjøbenhavn fra Genf som Hovmester i Sommeren 1794.

I forrige Uge døde den berømte Gerners Enkefrue i en Alder af 76 Aar. Denne værdige Kone har i sit Testamente legeret Kjøbenhavns Forbedringshuus 500 Rdl., "hvoraf Renterne hvert Aar skulle anvendes til anstændige Klæder for den udgaaende Arrestantinde, der blandt sine Medfanger meest har udmærket sig ved en skikkelig Opførsel", med det Tillæg, at hun haaber flere ville følge hendes Exempel. Enhver, som veed, hvor nødvendigt det er for en Fange, efter udstaaet Straf, at være forsynet med ordentlige Klæder, hvis Savn ofte kan lægge store Hindringer i Veien for et saadant Menneskes tilkommende Skjebne, vil velsigne den ædle Giverindes Minde, og ønske at ret mange Formuende af hendes Kjøn vilde følge hendes rosværdige Fodspor.

Med Fornøielse læser man nu, at Antallet af dem, som ønske at nyde Underviisning i Bergens Søndagsskole, er saa stor, at man ikke kan antage flere end 11 til 12 nye Lærlinger hver Maaned.

Med Glæde og Taknemmelighed seer den Danske Patriot Regjeringens Bestræbelser for at udbrede Kundskaber om det Danske Sprog til de Dele af dens Stater, hvor det forhen enten var aldeles ikke eller dog mindre kjendt. Et betydeligt Skridt til dette Maal er allerede gjort derved, at Anordningerne for Hertugdømmene, som tilforn blot bekjendtgjordes i det Tydske Sprog, nu tillige trykkes i det Danske. Maaskee tør man haabe, at denne Forandring efterhaanden vil bevirke, at Retten i den nordlige Deel af Hertugdømmet Slesvig i Fremtiden ikke længere vil blive pleiet paa Tydsk, men at Forhandlingerne ville skee paa Dansk, som det Sprog, der ene tales og forstaaes af Almuen og for det meste bruges ved Gudstjenesten. Denne Forandring synes at være saa naturlig, at dens Iværksættelse ikke kan paatvivles saasnart Leiligheden og de locale Omstændigheder tillade det.

D. 11 Oct. høitideligholdte det nyttige Selskab i Bergen sin Stiftelsesdag, ved hvilken Leilighed der uddeeltes en Præmie paa 25 Rdlr. og en paa 10 Rdlr. Den første var tilkjendt Leilændingen Svend Olsen Mykelhurt i Hous Præstegjeld. Han har blandt andet i de 6 Aar, han har beboet sin Gaard, opryddet af en forhen med Lyng og Krudt begroet Mark 37,200 Qvadratalen og gjort samme til god Engbund; indrettet i de to sidste Aar paa denne opryddede Strækning 6 Gjødselshuse, hvorved Jordbunden er meget forbedret, og af forhen udyrket Jord opbrudt 5275 Qvadratalen Agerland; forbedret sin Kornmark saaledes, at han istedet for i de to første Aar kun høstede 13 à 14 Tdr. Korn i denne Høst fik 30 Tdr.; bortryddet af den ny Ager over 100 Læs Steen; indrettet en ny Dæmning for ved Gaarden, og bekostet et nyt Qværnebrug, hvorved Naboerne, som forhen maatte reise en lang Vei søværts med deres Korn, nu kunne faae det malet hos ham. — Selskabet har udsat en Præmie af 25 Rdlr. for den Bonde, som ved paalidelige Attester af vedkommende Øvrighedspersoner godtgjør

i tilkommende Aar, at have tilvirket det største Partie Salt i Bergens Stift, og erklærer derhos, at det vil være dem forbunden, der kunne opgive den bedste og mindst bekostelige Maade at virke Salt paa.

I Bergen har Hr. Politiemester Olsen under d. 6 Oct. udgivet en Placat, i hvis Indledning det hedder: "Da Kornvarer her nu ere saa sjeldne og saa dyre, at den Fattige ei formaaer, at anskaffe sig noget deraf, hvoraf følger, at Potatos (Kartofler) og Spegesild nu næsten ere de eneste Levnetsmidler, hvorved den Fattige kan haabe at kunne, skjønt meget kummerlig, opholde Livet i den tilstundende Vinter; men dette Brødsurrogat (Potatoes) og vil blive, ikke allene dyrt, men endog vanskeligt at bekomme, dersom uindskrænket Opkjøb og Udførsel skal finde Sted, og saaledes fremvirke sand Hungersnød her paa Stedet, over hvilket Klager til mig ere indløbne. For saadant altsaa i Tide at forekomme seer jeg mig herved nødsaget, efter foregaaet Overlæg med høieste og høi Øvrighed her paa Stedet, at bringe i Erindring det høie Kgl. Resc. for Bergen af 27 Sept. 1782, især dets 3die Post, hvorudi det hedder (her anføres denne Post, som siger, at ingen, under en Mulct af 30 Rdlr. for hver Gang og Varenes Confiscation, maa opkjøbe paa Torvene og andre til Udsalg bestemte Steder, mere eller andet end hvad de selv kunne behøve, og ingenlunde til Udførsel)".

Ikke uden de sødeste Følelser seer man i de Norske Tidender Nordmænds Tænkemaade ved alle Leiligheder i det herligste Lys. Menneskelighed udmærker dette stolte Klippefolk ligesaa meget som dets medfødte Mod og Tapperhed. Oberst Holfeldt har i Bergens Avis ladet bekjendtgjøre, at det Bergenhusiske Infanterieregiment har fra Mad. Ibsen, Lærerinde for en Deel af Byens agtværdigste qvindelige Ungdom, modtaget en Gave af 2 Skjorter og 65 Par Strømper til Uddeling blandt vore Norske Krigere, hvis Lod det blev, at stride for Fædrenelandet paa Norges Grændser. Dette Offer paa Fædrenelandets Altar — føier Obersten til — skylder jeg saa meget mere offentlig Bekjendtgjørelse, som det er Damer af første Rang, der i deres Fritimer selv med egne Hænder have bidraget dertil. — En brav Nordmand

gjør i samme Avis sine Landsmænd opmærksomme paa, at betænke de paa Piquetvagten værende Soldater, som maa være ude hele Natten under aaben Himmel, med stærkt Øl, Smør til Brødet og om mueligt et varmt Maaltid.

Da de Engelske i forrige Aar overfaldt vor Øe, var een af deres første Forretninger paa Frederiksberg at fælde Piletræer, hvoraf de gjorde Fasiner, der skulde bruges i Tilfælde af en Storm, som de imidlertid vare for feige til at vove; thi de fandt det mindre farligt for dem selv, at kaste Bomber, Ildkugler ꝛc. ind i en Stad, som de fra alle Kanter havde bespændt med deres Batterier. Ved denne Leilighed bleve, foruden mange andre Træer, en Mængde Pile ødelagde i og omkring Frederiksbergby. Især blev den saakaldte Pileallee meget ilde medhandlet. Men aldrig saasnart havde Engellænderne forladt Sjælland, førend man ogsaa allevegne af bedste Kræfter søgte at raade Bod paa alt offentligt og privat Skade. Ødelagde Bygninger bleve, hvor det var mueligt, istandsatte igjen og istedet for de fældede Træer plantet ny Stammer. Saaledes blev der i hele Pilealleen plantet unge Pilestammer paa alle de Steder, som Fiendens Øxe rasede. Med billig Harme seer man nu af en offentlig Bekjendtgjørelse fra Hr. Slotsgartner Petersen, at ildesindede Mennesker have borttaget en Deel af disse unge Stammer. Der er udlovet en Belønning af 5 Rdlr. for den, der kan opdage Gjerningsmanden.

D. 28 Oct. lode Hans Kuntzon & Comp. i Trondhjem holde Auction over endeel hvid Batavia Arrak, i større og mindre Foustager, af Capt. Herhard Herkloes directe didbragte Ladning.

I Christiania Avis indbydes til Interessentskab i Kjøbenhavns Skilderie, som man med hver Post lader komme fra Kjøbenhavn. — Man kan regne, at et Exemplar af dette Blad koster Interessenterne paa denne Maade nogle og tyve Rigsdaler om Aaret. For en saa enorme Priis maa Danske og Norske Læsere forskaffe sig Kundskab om deres Lands og Tidsalders Begivenheder, medens de usleste Tydske Blade og Maanedsskrifter, ja endog udenlandske Modejournaler, forsendes vidt og bredt med de ridende Poster. En herlig Opmuntring for vor Litteratur!

Gouverneuren paa Bornholm, Commandeur Kofoed, er død, hvilken Post nu tiltrædes af den derværende Vice-Gouverneur, Capitain i Sø-Etaten, Carl Rothe.

Ved en Russisk Keiserlig Ukase er fastsat, at alle Varer, som fra 1 Januarii næstkommende indføres i de Russiske Stater, være sig til Lands eller Vands, skulde være forsynede med et saakaldet Certificat d'origine fra den Russiske Consul, eller i Fald ingen saadan findes paa Afsendelsesstedet, fra Øvrigheden sammesteds.

Hr. Capit. T. C. Stibolt har i Handelstidenden No. 96 taget til Gjenmæle mod det, der i samme Blad har været sagt i Anledning af det, som han i Statstidenden No. 12 har ladet indrykke angaaende Arnage Havn. At det, der i denne Tidende har været sagt om denne Havns Gavnlighed for Danske Capere, ikke skulde anvendes paa Danske Handelsskibe, sees tydeligt nok deraf, at han skriver: "dersom de bleve heldige nok til at kapre saa mange Priser, at de ikke kunne rummes i Christiansøes Havn ꝛc." Her tales jo aldeles hverken om Danske Handelsskibe eller gives Arnage Havn Fortrin for Christiansøes. Naar Tilfældet er, at der ei kan rummes flere Priser, da er det først at Danske Capere gjøres opmærksomme paa Arnage Havn. Da af det i Handelstidenden anførte erfares tydeligen, at naar et Rev strækker sig ¼ Miil uden om en Landbugt og giver inden for Revet en Ankerplads paa 4 Favne Vand, saa er det en herlig Cul de Sac, naar man allene vil antage det ene Indløb, og kan rumme mange Priser og fortjene Navn af en Havn. Overalt troer Hr. Capitainen at det, han har anført viser, at Danske Capere meget godt kunne bjerge deres Priser i Arnage Havn. Man kan let forestille sig, at Caperne helst ønskede at bringe deres Priser lige til Kjøbenhavn; kan dette ei skee, maa de takke for Christiansøes Havn, men bliver denne ganske fuldproppet, maa de jo takke for Arnage Havn; om der ei er nogen Losseplads, kunde snart en liden Steenbroe anlægges saa vidt ud, at en Baad kunde lægge til den; at der findes hist og her løse Stene i Bunden, det er jo Tilfældet paa mange Ankerpladse, og disse Stene kunde jo optages eller maaskee undgaaes, om Sandbunden ei overalt er bestrøet med Steen.

En armeret Sollingsk Lodsbaad fra Frederiksværn, commanderet af en Maanedslieutenant, har i Nordsøen taget to Koffardieskibe, 1 Engelsk og 1 Svensk, ladte med Rom, Puddersukker, Fransk Brændeviin m. m.

En Norsk i Drammen hjemmehørende baglastet Slup, som var bestemt til Dannemark, men blev opbragt til Gothenborg af en Engelsk Krydser og derfra afgik til Engelland, er igjen af en Lods tilbagetaget uden for Sandesund og indbragt til Tønsberg. Dens i Gothenborg for Engelsk Regning indtagne Ladning, var Brædder, Jern, Kommen, Tran og noget Puddersukker.

Caperen Tordenskjold har til Bergen opbragt det Svenske Skib Vandringsmanden, 102 Svenske Læster, ladet med Jern og Planker.

Posteftterretninger.

Hamborg Post, som ankom i Eftermiddags Kl. 2½ har bragt følgende Nyheder:

Fra Paris meldes under d. 9 Nov., at, efter de seneste Efterretninger fra Bayonne, Keiserens Hovedqvarteer var i Tolosa. — Marchal Ney og Lefebre have slaaet Fienden paa forskjellige Puncter. Marqvis de la Romana har liidt et fuldkomment Nederlag.

Ved et Keis. Decret af 28 Oct. er befalet, at alle de Domaine-Godser i Tydskland, som ved de forskjellige Tractater ere blevne Keiseren overladte, hverken skulle kunne pantsættes, belægges med Beslag eller bebyrdes med Hypothek; at de hverken skulle kunne sælges eller bortbyttes, det maatte da være under Formerne og Betingelserne i det 2det Senatus Consultus af 1 Martii.

Fra Bayonne meldes under d. 4 Nov., at Hertugen af Cornegliano har d. 26 Oct. angreben alt hvad Fienden havde paa den venstre Bredde af Ebro. Marchallen har taget 1200 til Fanger af Linietropperne, hvoriblandt der er 40 Officierer. Hertugen af Danzig har d. 31 Oct. slaaet de la Romana, som med de bedste Spanske Tropper var rykket frem indtil 3 Mile paa denne Side Bilbao. Hertugen har med Kaarden i Haanden drevet dem foran sig, er rykket ind i Bilbao, og har fortsat Forfølgelsen. — Under samme Dato meldes ligeledes fra Bayonne, at de Franske Tropper have tilfægtet sig en fuldkommen Seier ved Lograno, og at Insurgenterne ere fuldkommen slagne; at Marchal Moncey paa den anden Side havde d. 26 Oct. en Fægtning, hvori de Spanske ere blevne aldeles slagne, og have foruden endeel Canoner mistet 600 Fanger, som allerede ere ankomne til Bayonne. Disse Spaniere ere i en elendig Tilstand. Deres Klæder ere lasede og de gaae barfodede. — Fra alle Kanter bereder man sig til et eftertrykkeligt Angreb. Saragossa skal eftertrykkeligen beleires. Et Rygte siger, at Gen. Blake har i en Fægtning med Gen. Verdier mistet 5—6000 Mand. — Den Spanske Armee skal deles i 8 store Corps, under Ney, Bessieres, Soult, Mortier, Victor, Moncey, St. Cyr, Hertugen af Abrantes. Der tales og om en Reserve-Armée.

Bayonne d. 5 Nov. Keiserens Hovedqvarteer er i Vittoria. — Vi erfare fra Spanien, at Spanierne have liidt et fuldkomment Nederlag i Bilbao. Hertugen af Danzig har taget 4 til 5000 Fanger, og deriblandt General Blakes 2 Adjutanter. — De føiede store Anstalter at fordrive Spanierne fra Ebros Bredder, have paa alle Puncter havt et fuldkommen lykkeligt Udfald. Gen. Castanos har, efter at hans Forposter vare fordrevne, forladt sin Position ved Soria. Ved denne Bevægelse var la Romana sat ud af Stand at faae Forstærkning fra den Spanske Hovedarmee. Han har maattet fortryde den Forvovenhed, hvormed han er rykket frem. La Romana har iværksat sit Tilbagetog i største Norden, og hans Stilling tillader ham ikke at dække St. Ander, som strax vil blive angrebet og taget.

Udenlandske Efterretninger.

Rom den 22 October. Roms politiske Stilling ligger endnu i Mørke; fra nogle Engelske Fregatter, som krydse ved Mundingen af Tiberfloden, indsniges dagligen Bekjendtgjørelser om ufordeelagtige Tildragelser, som ikke bekræftes ved paalideligere Efterretninger. Paven lever et eensomt Liv i Qvirinalpalladset, uden offentlig Deeltagelse i verdslige Anliggender. Fra Toscana meldes, at der er lagt Beslag paa al Spansk Eiendom. De Spanske, som befandt sig i Florenz og Livorno ere satte under Bevogtning, og føres efterhaanden til Dijon, for at tjene til Gidsler for de Franske, som have lidt ved Urolighederne i Spanien.

Coursen paa Kjøbenhavn 180 PC.!

Af en udførlig Beskrivelse over den Franske Litteraturs Fremgang siden Revolutionen, som National-Institutet i Frankrige agter at bekjendtgjøre, har det foreløbig givet et meget interessant Udtog. Det anmelder deri dette større Verk med følgende Ord, der fortjene saa meget mere at merkes, som de bevise, med hvor megen Iver Litteraturens første Autoriteter i dette Land modsætte sig den i visse Journaler herskende Obscurantisme: "De heftige Stød, som ryste og saa at sige decomponere forældede Nationer, indtil et mægtigt Genie igjen componerer og forynger dem, meddele sig ogsaa til Litteraturen. Vi agte at beskrive Virkningerne af denne almindelige Bevægelse paa Forfatteriets forskjellige Dele. Vi ville undersøge, hvilken Indflydelse det 18de Aarhundrede har havt paa vor Tidsalder, og hvorledes vor Tidsalder kan virke paa Fremtiden. — Forgjeves raabe Oplysningens Fiender hver Dag paa, at vi gaae tilbage. Det vilde være Tilfældet, om deres Skrig kunde bringe Fortjenesten til Taushed; de vilde virke det, om udelukkende Privilegium paa at skrive tilstodes dem. Det vil være let, at gjendrive de skammelige Angivelser, hvoraf nogle lettroende Fremmede urigtigen kunde gjøre Brug. Denne sælsomme Catastrophe er ikke indtruffen. Frankrige er ikke bleven ufrugtbar paa Talenter. Vi ville under Napoleons Öine samle de nærværende Elementer til den Franske Litteratur, hvis Mesterverker og Klassiker Misundelse og Uvidenhed i alle Epoker har nedsat, men som stedse var hæderlig, og endnu, uagtet dens liidte Tab, er i enhver Henseende den første Litteratur i Europa."

I Cassel (i Kongeriget Westphalen) er udkommet et Decret, som befaler at oprette et militair Bevaringssted for opsætsige Conscriberede. De indsættes der i Compagnier paa 100 Mand, commanderes af en Officier og Underofficier af Garnisonen, og faae, ligesom de øvrige Tropper, Brød og Løn, men deres Lommepenge gjemmes og uddeles blandt dem, der udmærke sig. De skulle boe i egne Casserner, som de kun maa forlade naar de skulle ud og exercere eller arbeide. Deres Dragt skal være af samme Snit og Farve som Infanteriets Mondering, men af grovere Tøi, og paa Hovedet skulle de bære en bruun Hue. Til Exercisen

faae de Flinter uden Bajonnet. Deres Forretning skal være, dagligen at exercere, men fornemmeligen at forbedre de nærmeste Landeveie. — Man indseer let, at en saa alvorlig Foranstaltning maa betage enhver vrangvillig Conscriberet Lyst til Opsætsighed.

Capit. A. Amondsen har kjøbt Hr. Capit. Linds Gaard paa Vandkonsten for 33,000 Rdlr.

S p ø r g s m a a l.

Hvoraf kommer det, at Fortegnelsen over Planeterne, paa den første Side af vor Almanak, stemmer saa lidet overens med de nyere Opdagelser i Astronomien? Da Almanakkens berømte og hæderværdige Udgivers Navn er Borgen for, at det ikke er en F e i l fra h a n s Side, saa spørges: om de n y Planeter af samme Grund u d e l a d e s som de g a m l e Helgene endnu bestandigen i n d l a d e s, om en saadan Skaansel mod en vankundig Almues Fordomme er passende til vor Tidsalder?

C h a r a d e, ved H e d e g a a r d, Justitsraad.

Med Blus Du ikke alt for tæt
Min første nærme Dig, Du ellers let,
Om ej Dig selv, dog mig kan skade,
Og derved mangen Skilling tabe;
Thi var ved Fødselen jeg end af ringe Værd:
Naar Konst mig dannet har, jeg kostbar er.
Min anden af min første kommer frem,
Og, pyntet, jeg et yndigt Syn Dig byder,
Helst naar en Aphrodit' jeg Skygge yder.
Mit Hele man i Vinduet hænger, sætter,
Og Lyst til mig sligt Skue tit opvækker.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere; det tilbringes Subskribenterne og betales quartaliter med 6 Mk. Subskriptionen modtages hos Bogtrykker H ö e c k e s Enke, boende i store Helliggeiststrædet No. 144.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 14.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 26 November, 1808.

Om Æresbelønninger og Ærestegn.

(See No. 11. Sluttet.)

Af det Foregaaende have vi seet, at Æresbelønningers og Ærestegns sande Værdie beroer paa den Handling, der foranledigede dem, og den Egenskab, at de ere grundede i Lovene, ikke Frugterne af Luner og Vilkaarlighed. Nu staaer tilbage at omtale, hvorvidt disse Grundsætninger, hvis Rigtighed enhver Tidsalders Erfaring stadfæster, ere blevne fulgte og endnu følges i vort Fædreneland.

Det har allerede været sagt, at i nyere Tider eet og det samme Tegn har maattet gjelde som Hædersbelønning for mange og høist forskjellige Fortjenester. Saadant et Tegn opfyldte da saa meget mindre sin Bestemmelse, som det tillige ofte blev anvendt som et blot Naadebeviis, mere sigtende til at hædre en enkelt Families Forhold til Staten, end en enkelt Mands udmærkede Handlinger. Det samme var omtrent Tilfældet med Titler. Disses vigtigste Øiemed syntes at være det: at give Embedet, ikke blot den, der beklædte det, større Anseelse og Agtelse. Ligesom Uniformer gjeldte de for Totaliteten, ikke blot for Individualiteten. Ved en Conferenceraad eller Justitsraad tænkde Mængden sig just ikke altid en Mand, der ved en fortrinlig Handling havde erhvervet sig denne Titel, men en Embedsmand, hvis Post fordrede den Anseelse, der er forbunden med Titelen. Da den offentlige Mening aldrig synes at have havt noget andet Begreb om dette Slags Ærestitler, saa kunde de heller ikke opfylde Æresbelønningers sande Øiemed.

At vi i vort Fædreneland aldrig have manglet Hæderstegn og Hæderstitler sees noksom deraf, at Rangforordningen er inddeelt i ni Classer. Men at de ikke vare byggede paa rigtige Principer, og følgeligen ikke kunde opfylde deres egentlige Bestemmelse, overtydes man snart om. Ærestegn vare ofte næsten Adelens udelukkende Eiendom, og selv den meest patriotiske Handling belønnedes

bestandigen kun med Hensyn til den Udøvendes Stand og Fødsel. Man manglede et Tegn, der, lige skikket til at pryde Adelsmandens og Bondens Bryst, kunde lønne og hædre Handlinger. Videnskabsmanden, Konstneren og Kjøbmanden kunde ved den meest glimrende Daad sjelden vente nogen anden Belønning end Titelen Kammerraad, Cancellieraad, Justitsraad, og, naar det kom høit, Etatsraad eller Conferenceraad. Den almindelige Mand vidste vel, at saandanne Rangspersoner vare fornemmere eller rigere end han, men aldrig forudsatte han, at de just havde gjort sig fortjente til disse Titeler ved nogen udmærket hæderlig Handling. Da disse Titler desuden manglede et udvortes Tegn, kunde de umueligen virke paa Mængden, thi man maatte kjende Manden førend man kunde kjende hans Ærestitel.

Vort Aarhundrede og sjette Frederiks første Regjeringsaar var det forbeholdt, at see denne vigtige Green af Lovgivningen bragt i et bedre System, og et nyt Tegn, passende til en værdig Hædersbelønning for enhver Fortjeneste, uden Hensyn til den Udøvendes Stand og Fødsel, ved en egen Lov indført og hævdet.

Anordningen om Dannebrogordenens Udvidelse er et af de skjønneste Mindesmærker i vor Lovgivnings Historie. "Det blev" — siger Kongen i Indledningen — "et af Vore inderligste Ønsker, fra den Tid Vi tiltraade Regjeringen, at stifte et Pant paa indbyrdes Hengivenhed mellem Os og dette Vort Folk, til et Vidnesbyrd for Alle, om hvor høit Vi agte, og hvor meget Vi attraae at belønne sande Fortjene-

ster i enhver Classe af Statens Borgere. — Overbeviste om, at den Retskafne, næst Religionens og Moralens Tilskyndelser, anseer Æren som den reneste og ædleste Drivefjer til det Gode, og at han, næst en tilfredsstillende Selvbevidsthed om at have gavnet, finder værdigst Løn i sin Førstes og sine Medborgeres Agtelse, fandt Vi, at Vort landsfaderlige Øiemed sikkerst opnaaes, ved et udvortes Tegn paa erkjendt Borgerværd. — Vi have dertil valgt det Dannebrogens Kors, der fra Valdemar den Seierriges Tider hædredes i Vort Flag og Banner, og prydede Dannerkongernes trofaste Mænd, som et ridderligt Ordens-Tegn. — I det Vi derpaa give den af Vor Farfaders Oldefader fornyede Dannebrog-Orden en større Udvidelse, ville Vi, overeensstemmende med Hans Hensigt, end mere forhøie Ordenens Glands, ved at udmærke enhver dermed, som i sin Stilling og Virkekreds, maatte kjendes værdig til udmærket Hæder. — — Adgang til Dannebrogens Hæderstegn aabnes for enhver af Vore kjere og troe Undersaatter, uden Hensyn til Stand og Alder. Den erhværves ved udmærkede Fortjenester og Handlinger; saasom: ved fortrinlige Beviser paa Tapperhed, Indsigt og Mandighed hos Krigeren, paa Troskab, Indsigt og Nidkjerhed hos Embedsmanden; ved Opoffrelser for Konge, Fædreneland og Medborgere; hældig med Anstrængelse forbunden og for Staten gavnlig Udførelse af vanskelige Foretagender; Nationen hædrende Fremskridt i Videnskaber og Konster; sindrige Opdagelser, hvorved nye Velstandskilder aabnes for

Staten; samt almeennyttige nye og heldige Anlæg i Landets Agerbrug, Industrie og Handel."

Saaledes har her Statens første Hædersmand, overbeviist om Ærens mægtige Kraft til at fremelske store Dyder, aabnet Veien til dette herlige Maal for enhver Stand og Alder, uden Forskjel. Krandsen er ophængt; der behøves kun Villie til at gribe den. Den saa ofte qvædede Linie: "Stjerner og Baand man kun Adelen gier", gjendriver nu sig selv. Veien til Hæderstegn staaer ligesom Veien til vor Konges Hjerte aaben for alle."

"De, som benaades med Dannebrogordenen, skulle," — saa lyder Loven, — "som af Kongen udmærkede Mænd ansees og behandles, som de første blandt deres Ligemænd." — Man vilde misforstaae disse Ord, dersom man ligefrem antog, at denne Agtelse og Hæder skulde ydes, endog da, naar den med Tegnet benaadede Mand, handler uoverensstemmende med sin Værdighed. Det ligger i Tingens Natur, at indvortes Agtelse maa grunde sig paa Overbevisning, og Medborgeres uskrømtede og bestandige Hæder erhverves ikke ved en enkelt patriotisk og fortjent Handling, men ved et heelt Livs uforanderlige Stræben efter at gjøre sig værdig til den sande Ære. Naar Regenten benaader nogen med Ærestegnet, og siger: "denne Mand skal endog uden for sine Tjenesteforhold ansees og behandles som den første blandt sine Ligemænd;" saa indseer enhver, at dette Bud ikke er givet, uden i den Forudsætning, at den af Kongen udmærkede Mand vil vaage over, at Dannebrogsordenen bliver i hans Haand uplettet

som dens Banner, og at han i alle sine Idrætter vedbliver, ikke allene at vise sig som den første, men ogsaa som den Retskafneste og Ædleste blandt sine Ligemænd.

Vi have intet Pantheon, eller Westminster, *) og behøve det nu saa meget mindre, som vi have

*) Unegteligen har et saadant Pantheon, naar det er hvad det bør være: et Ærestempel for Ærens sande Sønner, sin store Nytte, og Forfatteren af disse Bemærkninger har ved en anden Leilighed ogsaa offentligen ønsket vor Kongestad prydet med et saadant Tempel. Men at Westminster, saaledes som Hr. Prof. Engelstoft i hans Bog om Nationalopdragelse (S. 266) anmærker: "maaskee har frembragt flere store Mænd end Cambridge og Oxford", har Campe i sin Reise til Engelland givet mig Anledning til at tvivle paa. "Alt hvad jeg", siger denne Veteran, som man sikkert ikke kan beskylde for Partiskhed: "har hørt og læst om denne Bygning (Westminster Abbedie), spændte min Forventning, og fyldte mig ved Indtrædelsen i den første Forgaard til dette gammelgothiske Tempel med en hellig Ærefrygt, men som mere var Virkningen af en ubetydelig Anelse om det, jeg her skulde faae at see, end Synet af det, jeg virkeligen saae, og som snart gik over til uvillig Forundring. Forgaarden kaldes Jernkrogen, fordi det usynlige Rum, hvori de her for det meste for berømte engelske Digtere oprettede Mindesmærker ere sammendyngede, snarere fortjener Navn af en stor Krog, end en Forgaard. Og hvilke Mindesmærker faaer man her at see? Man troer at være paa en Kirkegaard. De fleste ere af samme Slags og ikke bedre end de man der pleier at see. Droge de berømte Navne ikke til sig, og holdtes man ikke fast ved nogle, deels her, deels i Kirkens Afdelinger værende virkelige Konstværker i ædlere Smag, f. Ex. ved dem, der ere helligede Mindet af en Shakespear, Garrik, Chatam, Mans-

en Dannebrogsorden. Vor Konge vil belønne den Fortjente i levende Live, og overlader det til Efter-

verdenen at hædre ham efter Døden. Vore forenede Ønsker ere: at denne Orden altid maa blive hvad dens høie Stifter vil at den skal være: et Samfund af Nationens første Mænd, der ikke allene for enkelte Handlinger, men for en heel Række af Fortjenester, større og mindre, ligesom

field o. s. v., saa vilde man, uvillig over den skuffede Forventning, gaae derfra og neppe komme igjen for anden Gang at forundre sig over hiin Kirkegaards Mindesmærker. Men hvad der i Templet, — siger Campe videre — hvor Mindet af Engellands første Mænd skal æres og vedligeholdes, ganske særdeles og det paa den ubehageligste og meest oprørende Maade frapperer og næsten grændser til det Ubegribelige, er deels den Ureenlighed, som man lader disse Mindesmærker begroe med, deels den skjændige og barbariske Uskik, pøbelagtige Næver tillade sig mod offentlige Konstværker. Mindesmærkerne ere saa bedækkede med Støv og Smudsighed, at man ved nogle af halvophøiet Arbeide har Møie ved at skjelne Figurernes Omrids. Monumenterne vanzires tillige af paasmurte Navne og vandalisk Lemlæstelse, hvorved disse Værker fra Hædersminder, som de skulde være, ere blevne Mindesmærker om Barbarie. Selv Newtons Minde er ikke bleven skaanet. Paa den ham selv forestillende Figur har man slaaet en Finger af, og i en dertil hørende Afbildning af Stjernekyndigheds Redskaber har man sønderslaaet Tubussen. Siden Voltaire etsteds priste det Engelske Folks Høimodighed og Taknemmelighed mod sine udmærkede Skribenter og Konstnere, hvis Askekrukke det, som han sagde, stiller ved Siden af sine Kongers, have adskillige Reisebeskrivere og andre Forfattere gjentaget denne Lovprisning, uden først at undersøge, om den virkelig er grundet eller ikke. Men, paa Chatams Minde nær, er den hele Mængde af Mindesmærker, her findes, ikke oprettet paa det engelske Folks Bekostning, men af de Afdødes Slægtninge og Beundrere, som have kjøbt Stedet og Tilladelsen dertil; alle de, som have faaet et Minde, ligge heller ikke begravede her; thi for dem, der ligge her, maatte Stedet kjøbes; heller ikke hvile disse ved Siden af Kongerne; thi de Kongelige Begravelser findes i særskilte Capeller". — Dette er da det saa forrosle Westminster, der af saa mangen en Reisende ved Pulten erklæredes for Planteskolen til Gammelengellands store Mænd! Men som det gaaer hermed, gaaer det med saa meget, hvis Roes saa ganske ufortjent forplanter sig som et Echo fra Mund til Mund, og som man troer paa som en Troesartikel, fordi hele Verden troer det.

Naar man saaledes betragter Westminster med upartiske Øine, saa seer man, at det næsten kan sammenlignes med vor Assistencekirkegaard. Den Ære, at ligge under eet Tag med Kongelige Personer, har saa mangen en Kjøbmand i Roeskilde nydt, der er bleven begraven i Domkirken — Hvad er det desuden for et Selskab virkelig store Mænd finde i det Westminsterske Pantheon? Pitt ved Siden af Newton! Nelson ved Siden af Milton! Hvad vilde Britanniens sande Hædersmænd, hvis Mindesmærker her findes, vel sige, dersom de stode op af Graven, og saae det Selskab af politiske Rænkesmedde, Stiemænd og Mordbrændere, som de befinde sig i?

Det bedste og varigste Mindesmærke, man kan opreise sig her paa Jorden, ere Handlinger, som, endnu længe efter vor Død, kunne have en velgjørende Indflydelse paa Efterslægten, paaskjønnes og hædres af den. Al udvortes Pomp, bekostet af Slægtninge eller skjenket af Konger, der ligesom skal afnøde Efterverdenen Agtelse og Beundring, ødelægges af Tidens alt fortærende Tand, og bliver ved Misbrug ofte det Modsatte af det, som det skulde være.

Omstændighederne tilstede det, svare til Idealet af sande Dannebrogsmænd, der betragte det Hæderstegn, de have faaet, som en Forudbetaling paa de Offere, de stræbe efter at bringe Kongen og Fødelandet.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Den uforsagte Lars Petersen Raaber, som fører Caperbaaden Haabet, tilhørende Capit. H. H. Rønne, har nu igjen hentet en Galease ud af en Svensk Havn. Det Omstændelige ved dette interessante Tog er følgende: Den 22 Novbr. gik Raaber fra tre Kroners Batterie under Seil, og styrede sin Kaas lige til Sverrig, hvor han ankom Kl. 3 om Eftermiddagen. Her blev han en Nordbaad vaer, der kom nord fra, og satte efter den; men da han ikke kunde naae den, drev han den i Land ved det Svenske Fiskerleie Barsebeck. En Halvstorm, Paalandsvind og en Mængde Ryttere og Krigsfolk, der kom den fiendtlige Baad til Hjelp, tvang ham til, for det første at gaae bort med uforrettet Sag. For at faae Fienderne til at troe, at han seilede hjem til den Danske Kyst, vendte han om da det blev mørkt, men lagde sig for Anker 1 Miil for Barsebeck i en liden Bugt, tæt under Landet, i det Forsæt at afskjære Baaden, naar den kom igjen. Den 23de om Morgenen Kl. 8 kom den virkeligen igjen; men blev strax den Danske Caper vaer, og vendte atter tilbage til Barsebeck. Raaber lettede nu strax og satte efter den, men da den havde for langt Forspring, kunde han ikke indhente den. Da han krydsede efter den, blev han en anden Nordbaad vaer, som kom nord fra. Han heisede Svensk Flag, befalede hele Mandskabet at knæle, medens han selv og en Mand blev staaende opreist, paa det Fienden skulde antage hans Fartøi for en Svensk Fragtbaad; men hver Mand var imidlertid beredt til Kamp. Han gjorde nu smaa Bruder i Landingen for at komme imellem Nordbaaden og Landet. Da de Svenske paa Kysten mærkede dette, roede 6 Mand ud i en liden Baad for at varskoue Nordbaaden; men vort raske Capermandskab gav dem andet at tænke paa. Da

de 6 Svenske saae, at de ikke kunde komme nærmerere, vinkede de med Hattene, hvilket Nordbaaden blev vaer. Den satte i Land ved den ene Ende af Landet, medens L. P. Raaber befandt sig ved den anden Ende. En heel Deel Hestfolk kom nu tilridende, for at tage Nordbaaden i Forsvar. Raaber lod fyre med Kugler, Kartætsker og Riffelskud saa rask, at Rytterne maatte forskandse sig bag Husene; men en Paalandsvind gjorde, at al denne Kjekhed og Anstrængelse var frugtesløs. Han øinede nu to store Seilere, som kom Nord fra Helsingøer, og besluttede, at gaae over paa den Danske Side af dem, for ei selv at komme i Fælden. Han kom over og passerede disse Skibe, der bestode af en Engelsk Fregat, en Americaner, 5 Svenske Gaffelmænd og 2 Svenske Capere, der convoyerede Rytterkanten af Flaaden. Han vilde afskjære en Galease, men blev to Gange dreven tilbage af Caperne. Lykkeligviis traf han nu den kjekke Capercapitain Hyllebrand, førende Caperen Jægeren. Han preiede ham, om han vilde gjøre fælles Sag, og Hyllebrand fandtes strax beredvillig dertil. De seilede og roede nu begge til af alle Kræfter, afskjar de to Svenske Capere og en Galease fra Flaaden. De satte to Mand ombord paa Galeasen, forfulgte de Svenske Capere og drev dem i Land paa Barsebeck, hvor de fik Hjelp, skjønt de nær vare blevne tagne. Vore raske Orlogsmænd vendte nu tilbage, og ankom til Kjøbenhavn med den tagne Galease. Den er omtrent 24 Com. Læst. stor og ladet med noget Riis, Caffe og Sild. — Den kjekke Caperfører Lars Petersen Raaber, hvis Uforsagthed og Conduite allerede tilforn har været omtalt i dette Blad med fortjent Roes, vil sikkert ikke undgaae Regjeringens Opmærksomhed. Spiren til en anden Tordenskjold synes aabenbar at ligge i ham.

Man vil have bemærket, at nogle af de Engelske Krigsskibe, som nyelig ere passerede igjennem Beltet, have ført Fransk og Spansk Flag.

Man vil have Efterretning, at endeel af de Engelske Skibe, som nylig ere gaaede igjennem Sundet til Nordsøen, skal være strandet ved de Norske Kyster.

Amtmanden i Flensborg, Kammerherre Ployart, er efter Ansøgning bleven entlediget i Naade fra sin hidtil havte Post. Ved hans Afgang er

et af de største Amtmands Embeder i Hertugdømmet Slesvig bleven ledigt.

Et Skib fra Sønderborg, bestemt til Kjøbenhavn, og ladet med adskillige Fedevarer, Frugter og Frugttræer, er faldet i Engellændernes Hænder.

I disse Dage er her i Staden død en Enke uden Livsarvinger og som har efterladt sig en meget betydelig Formue, efter Forlydende 3 Tønder Guld. Det er Frue General-Krigscommissairinde Wærn, som for nogle Aar siden lod bygge et smukt Lyststed i Frederiksberg Allee, hvor hun opholdt sig om Sommeren.

Fra Forstanderen for Døvstumme-Institutet her i Staden har Cancelliet modtaget Underretning om følgende patriotiske Opoffrelse til Bedste for denne Stiftelse: "Blandt de Prøver paa Fuldkommenhed af indenlandsk Industrie, som Hovedstaden kan fremvise, udmærke sig de Snustobaksdaaser, som forrige Postfører Bjørn i en Række af Aar har forfærdiget, og hvis Godhed og Nethed gjør, at han ei kan forfærdige saa mange, som der bestilles hos ham, da de endog forsendes til Salg i fremmede Lande. Forstanderen for Døvstummeinstitutet har derfor blandt de Haandarbeider, hvilke han har meent at kunne for Drengebørnene ved denne Stiftelse vælges som passende og gavnlig Beskjæftigelse, ogsaa havt dette Hr. Bjørns Konstarbeide for Øie; men Stiftelsens Uformuenhed til at kunne byde denne Mand nogen passende Godtgjørelse for at lære andre sin Konst, har hidtil afholdt ham fra at gjøre Forestilling herom. Denne Vanskelighed har Kammerherre Bülow, Deputeret i det Danske Cancellie, hævet; han har forpligtet sig og Arvinger til, at udbetale bemeldte Hr. Bjørn en aarlig Pension paa Livstid af 100 Rdlr., imod at han oplærer Stiftelsens Elever i sin Konst; og han har saaledes aabnet en Industriegreen for Landet og efter al Rimelighed en ei ubetydelig Indtægtskilde for Stiftelsen." Ved Skrivelse af 19de d. M. har Cancelliet bevidnet Hr. Kammerherre Bülow sin Tak for denne gavnlige Opoffrelse, og derhos, for at understøtte Giverens Hensigt, forsikkret Hr. Bjørn en Gratification af 100 Rdlr., første Gang een af Stiftelsens Elever, under hans Veiledning, er kommen saavidt, at kunne paa egen Haand forfærdige et upaaklageligt Stykke af det ovenmeldte Arbeid.

Aalborg d. 18 Nov. D. 15de d. M. blev af Capercapitainerne Holm og Møller, begge

af Aalborg, hertil indbragt en Svensk Galease, efter Toldseddel af 3 Nov. sidstl., bestemt fra Gothenborg til Memel. Dens Ladning bestod i: 169 Skipp. 17 Lpd. 10 Mk. Stangjern i 1285 Stkr., 5 Skipp. 2 Lpd. 10 Mk. Knipjern i 13 Knipper, 5 Skipp. dito i 30 Knipper, 133 Foustagier Vine, 6 dito Rom, 5 dito Porto, 19 dito Sukker, 10 dito Caffebønner, 50 Fade Tran.

Postefterretninger.

I Bologne ventes et betydeligt Antal Tropper, og den derværende Flottille udrustes med største Iver. General Vandamme har sit Hovedqvarteer i Bologne.

En af den Russiske Minister Grev Romanzow affendt Coureer, som er reist over Wien til Petersborg, ansees for Overbringeren af den Engelske Regjerings Svar paa Alexanders og Napoleons sidste Fredsforslag.

Et Tillæg til den Petersborger Hoftidende indeholder Efterretninger om den Finlandske Armees seneste Foretagender. Grev Buxhöwden, som, anmodet af Feldtmarchal Klingspor om en Vaabenstilstand, endnu ikke var underrettet om Fiendens Fordrivelse fra hans stærke, uovervindelige Stilling ved Taiwola eller Gen. Lieut. Tutschows Corps's Forening med Førft Dolgoroukis Corps, troede at burde benytte sig af denne Begjering til at besætte den anførte Position, uden Blodsudgydelse, hvilket ogsaa udgjorde Hovedartiklen i Vaabenstilstanden, som sluttedes d. 17 Sept. Der blev fastsat, at efter 8 Dages foregaaende Opsigelse kunde, naar Keiseren ikke bifaldt den sluttede Vaabenstilstand, Krigsoperationerne igjen tage deres Begyndelse. Da Keiseren, efter at have modtaget denne Beretning, saae, at hiin vigtige Positions Besættelse og begge Armeecorpsenes Forening i det nordlige Finland ikke var en Følge af Vaabenstilstanden men af Troppernes Bevægelser, saa befalede han, strax at afbryde Vaabenstilstanden, og ved fortsatte Operationer, som Fiendens gjentagne stærke Nederlag i Egnen omkring Wasa og de ved Helsing landede Troppers Tilintetgjørelse var gaaet foran for, at ende det begyndte Feldttog.

Den Hollandske Troppebrigade under General Major Chassée er d. 25 Oct. brudt op fra Bayonne til Mondragone.

I det Adriatiske Hav befinder en Engelsk Escadre sig, hvis Fregatter krydse paa Kysterne af

Dalmatien, Istrien &c. Den bestaaer af 11 Seilere, men om den commanderes af Adm. Collingwood vides ikke. I en Tid af 14 Dage ere 3 Engelske Parlamentairskibe ankomne til det i Triest liggende Russiske Admiralskib, hvilke hver Gang opholdte sig der saa længe til de havde faaet Svar paa de medbragte Depecher. Den Engelske Admiral skal have forlangt den i Triests Havn liggende Escadre af 4 Linieskibe og 2 store Fregatter aftaklede og Canonerne bragte i Land indtil 6 Maaneder efter Freden. Men den Russiske Admiral synes ikke at ville indrømme denne Begjering. Hans Skibe have imidlertid lagt sig dybere ind i Havnen, og befinde sig i en respectabel Forsvarsstand. Hver Gang der ankom en Engelsk Parlamentair, blev der holdt Krigsraad paa det Russiske Admiralskib.

Den Bayerske Armee ligger endnu roligen i sit Standqvarteer. Det hedder, at en Division af samme skal bryde op. Regimentscheferne have imidlertid faaet Befaling, at udgive en Fortegnelse over de Officierer og Soldater, der ikke ere istand til at udholde lange Marcher og Krigsstrabadser.

Den Østerrigske Keiser reiser fra Presburg, til Jablunka og Ollmütz, for at tage de udbedrede og forstørrede Fæstningsværker i Oiesyn. Jablunka ligger i Førstendømmet Teschen, mellem Bjerge, og har et allerede længe befæstet Pas, der udgjør Samfærslen med Ungern.

Ti Handelsskibe, ladede med nogle tusinde Baller Bomuld og andre Levantiske Varer, have i en heftig Storm sat til i det sorte Hav.

Keiser Alexander har tilkjendegivet Tropperne under Gen. Lieut. Kamenskys Anførsel sin Velbehag for den Tapperhed, hvormed de have overvundet alle Vanskeligheder i Finland, og foræret hver Mand af lavere Rang 1 Sølv Rubel.

Colonialvarerne vedblive endnu at stige i Petersborg. Et Pud (40 Pd.) Sukker koster 73 Rubler.

I Sept. Maaned var Embargoen i America endnu ikke ophævet, og Præsidentens Svar paa Bostons Ansøgning om dens Ophævelse, har overbeviist enhver om dens Nødvendighed. Siden forrige Vinter har man i America ikke havt Fallissements.

De Franske Forposter vare, efter de sidste Breve fra Spanien, ikke længer end 20 Leus fra Madrid. Armeen var paa Fremmarchen. I Fægtningen ved Bilbao skal Gen. Sebastinis Corps

have udmærket sig meget. — De Spanske Forposter vedblive at vige tilbage.

Den Franske Keiser havde før han afreiste fra Bordeaux en lang Conference med Grev Romanzow, som Førsten af Benevent og Grev Champagny, som det hedder, vare tilstede ved. Formodentligen havde de Hensyn til Underhandlingerne med Engelland. De to fra Engelland tilbagekomne Courerer toge ind hos Champagny, til hvem Grev Romanzow strax forføiede sig hen. Den paafølgende Coureer havde ligeledes Depecher til Grev Champagny, i hvis Hotel han overleverede dem.

Marchal Kellermann forlader Maynz, og paatager sig Overcommandoen over Kystarmeen ved Boulogne. Rhinarmeens Hovedqvarteer skal forflyttes til Maynz.

Til L'Orient er d. 5 Nov. ankommen et Nordamericansk Parlamentairskib fra Philadelphia, som havde Jeffersons forrige Secretair, Hr. Scott, ombord. Han medbringer Depecher til den Americanske Gesandt i Paris.

De seneste Efterretninger fra Bayonne ere af 6 Nov. Burgos er i de Franskes Hænder. Spanierne flygte forfærdede og adspredte paa alle Kanter. Allerede i 2 Maaneder have Engelske Emissairer gjennemstrøget Landet og udspredt Engelske Bulletins, hvori det hedder, at Østerrige har erklæret Frankrige Krig, og at dette altsaa ikke kan drage en eneste Mand ud af Tydskland. — Castannos, som Oprørerne syntes at stole meest paa, har ikke kunnet forsvare nogen af sine Stillinger, men er allevegne, hvor han gjorde Mine til Modstand, bleven omringet og tvunget til at flygte. Ved hans Armee hersker den største Uorden. Landeveiene ere bedækkede med tilbageblevne Fiender, der nedhugges af det Franske Cavallerie, og med Bagage, som Insurgenterne ikke kunne føre med sig. I alle enkelte Fægtninger ere de blevne kastede. Keiseren skal offentligen have erklæret, at han d. 17 Nov. vilde have sit Hovedqvarteer i Madrid.

Den Franske Capercap. Surcouf har i de Ostindiske Farvande taget 14 Engelske Skibe. Fem af disse Skibes Ladninger, der blandt andet bestod af 93,000 Pund Indigo og 4 Mill. Pd. Riis, solgtes i Isle de France for 443,000 Piastre, og 7 bleve brændte for ikke at nedsætte Varepriserne.

Den som tænkende Læge og Naturforsker bekjendte Spanier Gimbarnat, har nu sluttet sine i 4 Aar anstillede Undersøgelser over Alpe-Bjergkjedens geognostiske Beskaffenhed. I 4 Sommere efter hverandre har han gjennemstreifet denne Bjergkjede, fra Frankriges Grændse indtil Ungarn, og adskillige Gange bereist den i Sveits, Tyrol, Salzburg, Østerrige og Steyermark. Med al tilsyneladende Uorden i dette Chaos af Bjergkløfter og kolossalske Klippestykker, saaledes som det findes lige fra Kysten af det midellandske Hav ved Nizza indtil Donaus Bredder ved Presburg, fandt han dog i det Hele en beundringsværdig Orden og Regelmæssighed i Alpekjedens Bygning.

———

I Onsdags solgtes ved Auction den af Capit. A. Amondsen opbragte store Ladning Caffe og Sukker. Hvad man formodede indtraf. Interessenterne søgte af bedste Kræfter at holde Priserne dygtig i Veiret. Simpel Caffe i Sække betaltes med 91 til 94½ ß. Pd., og noget finere i Fade gik i 94 til 96 ß. Pd. Et Slags sorte Caffebønner, der efter en paa Auctionsstedet oplæst Attest fra Hr. Stadsphysicus Scheel, ikke skulle være skadelige for Sundheden, betaltes med 41 a 42 ß. Pd. Sukkeret, som ikke var af det bedste Slags, betaltes med 39, 36 til 34 ß. Pd. foruden Tolden, som er over 2½ ß for Pundet. Man kan saaledes regne, at Pundet kostede, naar det er fortoldet, med alle Omkostninger, fra 40 til 37 ß. Pd. Meget af det, der solgtes til den sidste Priis, var høist maadeligt. — I den sidste Forsamling havde Interessenterne kun gjort Regning paa at faae 80 ß. for Pd. af Caffeen.

(Indsendt.)

Til Angriberen af Nogne Barme!

(See Dagen No. 190.)

En Synder har os i et Blad af {Byens / denne} Dag
Sit nøie Kjendskab viist til Venus for og bag,
Og for en Lejlighed dertil at kunne finde
Antastet mangen brav og ædel Landsmandinde:
Ja! — meer end Landsmandinde han antaster;
Thi hver, som tænker kun paa yndig Qvinde-Barm,
Paa paradisisk Fryd i bløde, trinde Arm,

Som af Henrykkelse da flux ej vorder varm,
Ej føler Afskye for al Bitterhed, al Harm,
Og i hvis Hoved, Bryst, hver Trevl og Tarm
Fortryllelsen ej Sæd til Salighed strax kaster,
Han sig ej blot imod den hele Jord formaster;
Men end imod Algodheds-Væsen, som
Os her indvier til sin beste Helligdom: — — —

Dog — paa det jeg ej maa mod samme Regel synde,
Jeg hin Forfatter vil med Sagtmod her forkynde,
Saavel i eget, som i hele Kjønnets Navn,
At, skjønt hans Hjerte man i Alt just ej kan prise,
Saa har han ved sit Vers dog klarlig vidst at vise,
Han paa Beskedenhed ej har aldeles Savn;
Thi, naar sig Luen i hans Digter-Trøske tænder,
Det vist ej Aasyn er, som Phoebus da ham vender,
Og deraf sluttes bør, han fleer end Venus kjender
I begge Ender. —

En mørk Tale.

Ved Hedegaard, Justitsraad.

Materien, hvoraf jeg bliver,
Dig Jordens Indvold giver;
Men neppe man mig banket, drejet faaer,
Før atter jeg i Jorden gaaer,
For aldrig mere mig at lade see,
Hvis ej ved Hændelse det skulde skee.
Der gives kan
Saa mangen Enke eller Enkemand,
Der med Plaiseer
At drejes om mig seer;
Skjønt saadant meer end eengang ikke skeer.
Jeg ikkun liden er, men naar det store Hele
Jeg fæste skal, hensmuldrer i smaae Dele,
Og neppe dig en Levning mere giver,
Jeg heel og holden end forbliver.

Opløsningen af Charaden i forrige Numer er: en Straahat.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere; det tilbringes Subskribenterne og betales quartaliter med 6 Mk. Subskriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, boende i store Helliggeiststrædet No. 144.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 15.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 29 November, 1808.

Til en Ven paa Landet.

V.

Vi leve i besynderlige Tider. Naar tilforn Sneen bebudede den gamle graa Vinters Ankomst, saa pleiede Søfarten at ophøre. Huusmoderen havde i November Maaned allerede forsynet sig med alle Vinterfornødenheder, og Kjøbmandens Forretninger begyndte først at leve op igjen med det kommende Foraar, der ikke allene fremlokkede Blomster af Jordens Skjød, men ogsaa Skibe af iisbedækkede Havne. Sommeren, som bringer nyt Liv i hele Naturen, bragte ogsaa Liv i alle Forretninger. Nu er det ganske omvendt. Skibsfarten begynder, hvor den før endte, og Handelen — dersom denne, uden synderlig Skibsfart, lader sig tænke — ligger i ni Maaneder stille og er i Gang i to eller tre. Dette er ikke allene Tilfældet i Kjøbenhavn, men næsten paa hele Fastlandet. Alting er i en forvendt Tilstand. Vi see intet uden en heel Verden af Antipoder. Menneskene, Caractererne, Sæderne ere ganske det Modsatte af hvad de have været; Grandskeren forvildes i denne Hvirvar, og maa han end med den vise Schirach i Altona tilstaae, "at det kan ikke blive saaledes," saa man han dog tillige bekjende, at det er saare vanskeligt at sige, naar det vil blive anderledes.

I Kjøbenhavn har man imidlertid ikke saa meget at klage over Virkninger af dette forunderlige Skifte i Tingenes Gang og den moralsk-politiske Omveltning, der har rystet og tumlet vor halve Klode. For Penge kan man endnu som før faae her alt hvad Hjertet lyster og Øiet behager. Den Rige er endnu rig her som overalt, den Fattige er fattig her som overalt.

Uagtet vi ligge under mere end 55° Nordre Brede, og uagtet King Georg har befalet, at bloquere vor Øe saa tæt, at man hverken skal kunne komme ud eller ind af den, saa kan De dog endnu faae Alt hvad den gamle og ny Verden frembringer, lige fra Bambusasier til Kabliauer, lige fra Provenceolie til Grønlandsk Hvaltran, naar De kun har Penge til at betale hvad det koster. Engellænderne ere endog imellemstunder saa høflige, at tilføre os hvad vi

trænge til, og paa det vi end ikke skulle mangle Livets Overflødigheder, betænke de endog vore Damer med Pynt. Saaledes har Skibet Anton, hvis Ladning med det første skal sælges, medbragt et heelt Forraad af Collicoes, og Cambrix, og Demeties, og Musseliner og Shawls og jeg veed ikke hvad.

Vor Handel bestaaer i denne Tid rigtig nok ikke i andet end indenrigsk, og indbyrdes Speculationer mellem vore Speculantere. Den ene kjøber af og sælger til den anden, og een og den samme Ting kan saaledes circulere mellem hundrede Hænder, uden at komme ud af Landet. Det er omtrent som med en Familie, der spiller Faro. Manden vinder fra Konen, Børnene fra Forældrene, og saaledes omvendt, men naar Alt kommer til Alt, saa har egentlig Familien, som Familie betragtet, hverken vundet eller tabt. Pengene skifte kun Plads og spadsere af den ene Lomme ind i den anden. Det er derfor urigtigt, at sige: der vindes meget i denne Tid, thi at enkelte vinde, den ene af den anden, kan dog ikke ansees som nogen Vinding for det Hele, og selv det, som vore Capere opbringe, fortæres og forbruges for det meste i Landet selv, og kan altsaa ikke forøge Statens egentlige Velstandskilder.

Følgen heraf er, at vi, som trænge til saa mange Artikler udenlands fra, og som intet kunne sende istedet, uden rene Pengeremisser, maa see vor Cours, trods Regjeringens ivrigste Bestræbelser for at ophjelpe den, dagligen forværres i Hamborg.

Man beskylder Hamborgerne for at være Aarsag til alt dette Uvæsen, men i denne Tid synes dette

dog ikke saa ganske at være Tilfældet. Hør mine Grunde og døm selv. At Hamborg er blevet overswømmet med Colonialvarer i forrige Efteraar; at den Speculation, at alle saadanne Varer ville paa hele Fastlandet stige uhyre i Prisen, er bleven tilintetgjort ved de store Handelsflaader, som Engellænderne den hele Tid have sendt til Østersøeske Havne, er almindelig bekjendt. Mange Speculanter i Leipzig, Wien, Triest, o. s. v. have, som offentlige Blade anføre, ogsaa speculeret sig paa Knærne, og det er ikke at undres over, at de have tabt Lysten til at speculere mere. Under saadanne Omstændigheder, hvor vi maa lade komme alt fra andre Lande for rede Penge, og hvor vi ikke kunne betale Varer med Varer, er det meget naturligt at vor Cours maa forværres. Saalænge som desuden vor Banke ikke kan overlade enhver Kjøbmand saa megen Banco, han behøver til den Cours, der noteres i Kjøbenhavn, er det kun af liden Nytte, at den noteres lavere her end i Hamborg. I det Øieblik den, der søger Banco, ikke kan faae den Sum, han behøver, hos Banken, maa han kjøbe den hos Privatfolk, og naar han hos disse maa betale to, tre, ja fire PC. mere, saa regulere Hamborgerne deres Cours derefter, og ikke efter Bankens Notering.

Jeg seer Dem i Tankerne, min Ven, allerede kaste mit Brev fortrydeligen til Side, uvillig over dette kjedsommelige Handelsraisonnement, der i det Høieste kun kan interessere Kjøbmandsstanden, som De ikke henhører til. Men glem ikke, bedste Ven, at det er et Æmne, som maa interessere os alle. En ufordeelagtig Cours er en Epidemie — en

Landfarsot, som strækker til alle Stænder, som skaaner ingen lige fra den Rigeste til den Fattigste. Ingen bærer en Traad paa Kroppen eller nyder en Bid, som jo Coursen har Indflydelse paa. Den er en Hydra, som ikke har mindste Medlidenhed med nogen levende Skabning; en Blodigel, der end ikke sparer den Fattiges sidste Blodsdraabe. En Vartovkjerling, der opkradser Vægen i sin halv slukte Livslampe med et Lod sorte Caffebønner, og en tjæret Matros, der med en Slurk Finkel-Spiritus bringer sin Spiritus vitales i bedre Orden, føle begge Virkningen af Coursen. Den udbreder sig som en electrisk Ild fra den første Grosserer i Staten til den sidste Spekhøker i Borger- og Adelgaden. Vor Cours behøver kun at forværre sig 2 PC. og Alting forværrer sig med den. Brændeviinsmanden kommer strax mere Vand i sit Brændeviin, Bryggeren i sit Øl, Amageren i sin Melk.

VI.

Den Gjenstand, som alles Opmærksomhed i denne Tid meest er spændt paa, og som giver det rigeste Emne til Samtaler i de fleste Selskaber, er Krigen i Spanien. Man anseer den for en Begivenhed, hvis Udfald maa bestemme Europas Skjebne. At Meningerne herom, som om de fleste Ting i Verden, ere meget deelte, kan De let forestille Dem. Mange ansee denne Krig for at være ganske egen i sit Slags, og finde den betænkelig; andre, som udgjøre Pluraliteten, tvivle aldeles ikke om, at den Franske Ørn her, som overalt, vil seire. Det vilde

være ubesindigt at yttre her nogen bestemt Mening, men det bør være os tilladt at betragte Sagen fra sine forskjellige Synspuncter. — Om Aarsagen til denne Krig taler jeg ikke, og som Uindviet i Politikens Hemmeligheder tilkommer det mig heller ikke at tale derom. Kun Virkningerne, saaledes som de ligge for vore Øine, kunne vi bedømme.

Aldrig har man iagttaget en større Lighed mellem Rom og Carthago, og det nuværende Frankrige og Engelland end i dette Øieblik. Da Carthago havde seet en ny Sømagt danne sig i Middelhavet, ikke bestemt til Handel, men til Erobringer; da dets Oeherredømme var ødelagt og dets bedste Provindser tabte, saa opgav det sine gamle Planer, saa besluttede det at gjøre Erobringer paa det faste Land af Europa, og henvendte sine Øine paa Spanien. "Landets rige Bjergværker og stridbare Beboere", siger Heeren, *) "trak Carthagenienserne til Spanien. Naar hine skulde fylde deres Skatkamre, saa skulde disse forstærke deres Hære, og begge give dem en Modvægt mod Romernes frygtelige Magt. Alligevel vilde dette Foretagendes hurtige Udførsel altid være en Gaade, dersom man ikke maatte tage i Betragtning, at den ved deres tidligere Colonier der i Landet og deres Forbindelse med Indvaanerne var bleven lettet. De kom mere som Bundsforvandte end Erobrere, og skiftede Rolle ligesom deres Interesse fordrede det."

*) See hans Ideen über die Politik ꝛc. der alten Welt.

Engelland befinder sig nu i samme Stilling som Carthago. Udelukket af Fastlandet, rystet af indbyrdes Misfornøielse, regjeret af Kjøbmandspolitik, kjæmper det ligesom Carthago den Fortvivledes Kamp, og udtømmer sine sidste Kræfter paa at faae Fodfæste i Spanien, deels ved Hjelp af sit Guld, deels ved sine Leietropper, som dette Søuhyre udspyer paa enhver Plet af Fastlandet, hvor dets Skibe tør nærme sig. Carthagos Politik er saaledes ogsaa Engellands. At trække Rigdommene ud af Landet og forstærke sine Hære med Spaniens Beboere, for siden at opoffre dem i unyttige Expeditioner, er Britanniens Hensigt. Ved at udstrøe Oprørssæd i Landet og bestikke Geistligheden og Adelen, kommer det ligesom Carthagenienserne som Bundsforvandte. Men Britannien vil falde ligesom Carthago, fordi det som dette bruger alle andre Nationer, som Midler og Redskaber for sin herskesyge og skjændige Politik, og fordi man, i Sammenligning med Frankrige, kan sige om det, hvad Heeren siger om Rom og Carthago: "Roms Storhed var grundet paa en Klippe; den Carthageniensiske Statsbygning paa en Grund af Guldsand."

Frankriges Vaaben maa og vil seire i Spanien, det vare hvor længe det vil, det koste hvad det koste vil. Spanierne trænge til en ny Regjering, og de have alt for længe ophørt at være et Folk. Engelland kan vel en Stund oppuste Oprørsilden, men det blæser Kinderne saa stærkt op, at de tilsidst dog maa sprække. Adskillige indvende vel, at det er en heel Nation, der strider, og at Frankrige, da det reiste sig som een Mand, afholdt

hele det forenede Europa fra sine Grændser. Men for det første er det vist ikke hele den Spanske Nation, som er i Oprør, thi den fornuftige og større Deel af den maa jo dog vel indsee, at den ved en Regjeringsforandring altid vil vinde baade i sin moralske og politiske Tilstand; for det andet er der stor Forskjel paa de Modstandere, Frankrige havde, og dem, som Spanien nu har; det er med andre Ord: paa en Armee af 2 til 300,000 Krigere, anførte af Verdens første Hærfører og hans største Generaler, og det Corps, hvormed Hertugen af Brunsvig truede at tilintetgjøre Frankrige.

Anekdote.

Ludvig den Fjortende var gift med Maria Theresia af Østerrig; med hende havde han kun en Søn, som blev født 1661 og som døde 1711. Om denne Kronprinds, Arving til Ludvigs Magt og Ære, gav Tidsalderen følgende proverbiale Biographie: Louis dauphin, nommé Monseigneur, fut fils de roi, père de roi, jamais roi.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Hr. Bergcandidat Münster har i denne Sommer, paa sine Reiser i Jylland, efter det Høikongelige Rentekammers Befaling, paa flere Steder fundet reen Brunkul, f. Ex. paa Skagen, paa Øerne Fuur og Mors i Limfjorden. Bemeldte Hr. Münster har ladet i Aarhuus trykke en Anviisning til at virke Salt af Tang, og som han omdeler til Kystbeboerne i Jylland.

En Grosserer her i Staden har i denne Tid paa sin egen Bekostning, og, saavidt vides, uanmodet, prydet Vartov Kirke med ny Ornamenter, saasom Klæde til Altaret og Prækestolen, Kalk og Disk, et høiere Jernrækværk om Altaret, da det

forrige var for lavt, m. v.; hvilke Ornamenters Anskaffelse taxeres til 300 Rdlr. Det er nu den tredie af Byens Kirker, som paa kort Tid er bleven saaledes værdig udziret af private Folk.

At den østlige Kyst af Jylland er paa flere Steder vel forsynet med Rav, har man ved Eftersøgning erfaret paa Bangsboe Forstrand ved Fladstrand, og paa Besser-Rif paa Samsøe. Paa det første Sted fandtes Rav omkring de store Stene ved Strandkanten, naar man søgte med en Spade og gravede tilbørlig dybt; paa sidste Sted i den forraadnede Tang.

Udtog af et Brev fra Kiel af 24 Nov. "I denne Tid have her været mange Fremmede til Besøg, som nu have forladt os igjen. Priserne paa Landets Producter, naar man undtager Smørret, som er i en høiere Priis end før, ere temmelig lave, især paa alle Slags Kjød. Det er bekjendt, at Studeprangerne og Landalmuen i Hertugdømmet Slesvig om Foraaret pleie at indkjøbe Jydske Stude, som de lade gaae paa Græs i Marskegnene og hvilke de om Efteraaret, naar de ere blevne fede, falbyde paa de vigtigste Qvægmarkeder i Holsteen, og især i Hamborg. I de seneste Aar kunde disse Prangere i Almindelighed efter Omkostningernes Fradrag gjøre Regning paa reen Gevinst af 16 til 20 Rdlr. paa hver Stud, som sædvanligviis pleiede at veie 800 til 1000 Pd. I Aar have derimod Priserne været saa lave, især i Hamborg, at Sælgerne neppe vandt 5 til 6 Rdlr. paa Stykket af deres Stude."

Adskillige smaae Vande ere allerede belagte med Iis, og det er at formode, at Engellænderne, som ingen Venner ere af Isen, snart ville søge Leilighed at forlade vore Farvande.

Ved en tilfældig Forbyttelse af Navnene: Frue Gerner og Frue Wærn, er i forrige Numer urigtigen anført, at sidstnævnte er død. Det er Frue Gerner, som er død, men Frue General-Kriscommissairinde Wærn lever og befinder sig vel.

Postefterretninger.

Marchal Ney skal være udnævnt til Hertug af Verona.

Gen. Vandamme faaer en Commando over en Division af den Spanske Armee.

I et Brev fra Marseille af 7 Nov. anføres, at der i Havnen ved Cadix er ankommen en Parlamentair; at hele Spanien længes efter den Franske Armees Ankomst; at Revolutionsaanden døer hen, og at der imellem Insurgenterne hersker Uenighed.

De Franske beleire nu Øen Ponza (9 Mile V. for Staden Neapel), hvor Engellænderne have Forskandsninger og en liden Besætning.

Ogsaa i Sachsen skal der nu indføres en Militair-Conscription.

I Januarii Maaned ventes Kongen af Preussen tilbage til Berlin.

Til Petersborg er ankommen en Deputation fra Finland, bestaaende af Medlemmer af Adelen, Geistligheden, Borgerne og Bønderne, som overbringer Regjeringen denne Provindses Definitiv-Organisation.

Moniteuren indeholder den Spanske Armees 1ste Bulletin, Vittoria d. 9 Nov. 1808. Den indeholder i det Væsentlige følgende: den Franske Armees Stilling d. 25 Oct. Hovedqvarteret i Vittoria. Hertugen af Conegliano med sin venstre Fløi, langs med Arragonien og Ebro, hans Hovedqvarteer i Nafalla. Hertugen af Elchingens Hovedq. i Guardia. Hert. af Istriens Hovedq. i Mirando, holdende Fortet Pancorba besat med en Garnison. Divis. Gen. Merlin har besat Høiene ved Durango med en Division og som afholdt Fienden, der syntes at ville anfalde Høiene ved Mondragon. — Da Hertugen af Danzig var ankommen med Sebastinis og Levals Division, lod Kongen Merlins Division støde til ham igjen. — Da Fienden imidlertid var bleven dristig, og havde besat Lerin, Viana og adskillige Poster paa den venstre Bredde af Ebro, saa befalede Kongen Hertugen af Conegliano at marchere ham i Møde. General Watier, der commanderede Artilleriet, og Gen. Huberts, Bruns og Razourts Brigader marcherede mod de fiendtlige Poster. Fienden blev d. 27 Oct. allevegne kastet. 1200, der bleve omringede i Lerin, vilde i Begyndelsen forsvare sig; men da Div. Gen. Grandjean havde føiet Anstalt til at angribe dem, saa kastede han dem, tog 1 Oberst, 2 Oberst-Lieut., 40 Officierer og 1200 Soldater til Fanger. Disse Tropper udgjorde en Deel af Leiren ved St. Roch. Paa samme Tid marcherede

Hertugen af Elchingen mod Logrono, satte over Ebro, fratog Fienden 300 Fanger, forfulgte ham adskillige Mile borte fra Ebro, og istandsatte igjen Broen ved Logrono. I Følge denne Begivenhed blev den Spanske General Pignatelli, der commanderede Insurgenterne, stenet af dem. — Forræderen la Romanas Tropper og de Spaniere, der have været som Krigsfanger i Engelland og af Engellænderne ere blevne landsatte i Spanien, og Divisionen fra Gallizien, tilsammen en Magt af 30,000 Mand, truede fra Bilbao af Hertugen af Danzig, der, henreven af en ædel Utaalmodighed, marcherede dem i Møde d. 31 Oct. og med Stormskridt fordrev dem fra alle deres Positioner. Rhinforbundstropperne, især de Badenske, have udmærket sig. — Hertugen af Danzig forfulgte Fienden hele Dagen d. 1 Nov. med Kaarden i Haanden til Guenes, og rykkede ind i Bilbao. I denne Stad ere betydelige Magaziner blevne fundne og endeel Engellændere tagne til Fanger. Fiendens Forlis af Døde og Saarede er betydeligt, men af Fanger ringe. Vort Forlis har kun været 14 Døde og 100 Saarede. Saa ærefuld denne Fægtning var, havde det dog været at ønske, den ikke havde fundet Sted. Det Spanske Corps befandt sig i en saadan Stilling, at det kunde blevet taget til Fange. — Da under disse Forfald Marchal Victors Corps var ankommen, saa blev det beordret fra Vittoria til Ordunna. D. 7de dennes havde Fienden, forstærket ved ny, fra St. Ander komne, Tropper, besat Høiene ved Guenes med Skyts. Hertugen af Danzig marcherede ham i Møde og gjennembrød deres Centrum. — Havde disse Fægtninger fundet Sted i Sletten, saa vilde ikke en eneste Fiende have undsluppet; men Bjergene ved St. Ander og Bilbao ere næsten utilgjængelige. Hertugen af Danzig forfulgte Fienden den hele Dag i de snævre Bjergstier ved Valmaseda. I den sidste Fægtning havde Fienden mistet over 3500 til 4000 Mand Døde, Saarede og Fanger. — Armeen er rundeligen forsynet med Levnetsmidler; Veiret er meget smukt. — Vore Colonner marchere i det de combinere deres Bevægelser. Man troer, at Hovedqvarteret afgaaer i Nat fra Vittoria.

De Franske Tropper, der endnu ere paa Veien til Spanien, beløbe sig til 80,000 Mand.

Gen. Suchet har formælet sig med en Cousine af Kongen og Dronningen af Spanien.

Efter de i det Franske lovgivende Corps fremlagte Beregninger var den offentlige Statsgjeld 186 Mill., almindelige Udgivter til Statstjenesten 596 Mill., ialt 730 Mill. — 600 Mill. ere overladte til Regjeringens Disposition.

Vesuven bliver alt mere og mere urolig, og truer med et heftigt Udbrud. Indvaanerne i Staden Torre del Greco, der ligger nærmest ved Foden af Vesuv, og som ved det sidste Udbrud blev halv bedækket med Lava, flygte med deres bedste Eiendom. Deres Tal er 15000.

Da Kongen og Dronningen af Neapel nyligen besøgte Herculanum og Pompeji, blev i deres Overværelse gravet og et Huus opdaget, hvori man fandt en Deel af de fineste Vaser, Huusgeraad og Møbler. Man troer, at det maa have tilhørt en Konstner eller Kjøbmand, der enten forfærdigede eller handlede med Konstsager. Kun den mindste Deel af Herculanum og Pompeji, disse siden det 79de Aar af den Christelige Tidsregning med 70 til 80 Fod tyk Lava bedækkede Steder, er hidtil bleven opgraven. Men da nu dagligen 100 Mand ere sysselsatte med at bortrydde Lavaen, saa vil om kort Tid hele Omfanget af disse to mærkelige Steder staae ganske frit.

Paa Domingo udmærkede blandt andre Urolighedsstiftere en vis Magloire sig, og greb til Vaaben mod Republiken. Men han og 7 af hans Tilhængere maatte bøde med Livet derfor. Hovedopmærksomheden var imidlertid henvendt paa Generalerne Lamarre og Christoph. Den første Fægtning forefaldt d. 1 April, og efter at man havde stridt i 17 Dage, bleve den nordlige Deels Tropper slagne. Christophs Cavallerie ødelagdes aldeles, og mange af hans Soldater bleve tagne til Fanger. — I en Tid af 2½ Maaneder have Lamarre og Christoph leveret hinanden 23 Fægtninger, hvori den første altid seirede. I det Indre af Republiken hersker imidlertid Rolighed. Man dyrker flittigen Caffe, hvoraf man endnu har 30 Mill. Pd.

Publicisten siger, at Svensk Pommern skal tilfalde Mecklenborg, og Hertugen have Titel af Storhertug og Kgl. Høihed.

De Russiske Tropper skulle besætte den venstre Donaubredde. Tyrkernes Fremrykken med 60,000 Mand skal være Aarsagen dertil.

Livorno's Havn blokeres af en Engelsk Flottille.

Caperføreren Schrader har opbragt til Christiansøe et Skib, ladet med Hamp og Hør, men da han næste Dag var gaaet ud igjen og satte efter et andet fiendtligt Skib, var han saa uheldig, at støde paa en Engelsk Brig, og, forfulgt af denne, blev hans Baad sønderslaaet mod Klipperne udenfor Svanike, ved hvilken Leilighed 3 af Besætningen, der bestod af 13 Mand, druknede. Ladningen af den tagne Prise maa være temmelig betydelig, eftersom hver Mand kan gjøre sig Regning paa 5 til 600 Rdlr. Prisepenge.

Søkaart. Fra det Kongelige Søkaart Archiv er nylig udkommen: Voxende-Kaart over det Nordlige af Nordsøen, indbefattende den Norske Kyst fra Færder til Trondhjem, samt Part af det Nordlige af Skotland tilligemed Orkneyøerne, de Hetlandske Øer og Færøerne. — I det vi anmelde dette, især for de Søfarende som skulde beseile de Vestlige Kyster af Norge fra Lindersnæs til Trondhjem, særdeles vigtige Kaart, hvormed vores Søkaart-Archiv har beriget Hydrographien, kunne vi ikke lade ubemærket at dette generale Kaart over Kysten af Norge er en Sammendrag af de forhen fra samme Archiv udgivne 7 specielle Kaarter over Kysten med deres tilhørende Beskrivelser, og altsaa grundet paa de nøiagtigste Opmaalinger og Observationer; men da et General Kaart umuelig kan være af et saa stort Bestik, eller saa tydelig og udførlig i Detaille, som de specielle, saa er det raadeligt at de Søfarende derhos forsyne sig med bemeldte specielle Kaarter, saavelsom Kaartet over Skagerack. — Det her ommeldte Kaart, over det Nordlige af Nordsøen, er det første paa hvilket man finder de Hetlandske Øer og Færøerne, aflagt efter rigtig geographisk Beliggenhed, og i Forhold til, og Afstand fra, den Norske Kyst. Dette Kaart vil derfore blive af ydermere udvidet Nytte, naar Freden i Tiden aabner Søfarten i de nordlige Farvande.

(Af Handelstidenden.)

Aalborg d. 18 Nov. Den Papirsmølle ved Ringkjøbing, som forhen anmeldtes i offentlige Blade, er nu i fuld Drivt. Den er anlagt i Byen Lemb, ¼ Miil fra Ringkjøbing, af Hr. Peder Christensen, Eier af den derværende Vandmølle. Den er den første Papirfabrik, som anlagdes under Kong Frederik den Sjette her i Landet, og Papiret bærer nu hans Ciffer. — Gid snart flere følge efter! Denne Hædersmand, som paa egen Bekostning, og meest for egne Penge anlagde dette Flidens vigtige Værk, fortjener offentlig at nævnes, deels fordi hans egne Indsigter kan vedligeholde Værkets Mechanisme, og deels fordi hans Fabrik leverer meget godt Papir — og, hvor vigtigt er det ikke paa en Tid, da Hamborgske Fragtvogne endog føre vore andre Fabrikers Papir tilbage med sig? Enhver danskfindet maa ønske Manden Held og især den saa vigtige Gunst fra Regjeringens Side, at de Arbeidere han maatte behøve af Landets egne Børn, bleve, saalænge de vare Lærlinge og Svende der, fri for Værnepligten; thi paa anden Maade faaer Fabriken aldrig andet end Tydske Arbeidere.

Corsøer, den 25de Novbr. I Morges kom en Engelsk Fregat Nord fra og lagde sig til Ankers hos Admiralen. For Nyborg ligger nu 1 Orlogskib, 2 Fregatter, 6 Brigger og 2 Canonbaade. De har i Dag forholdt dem ganske rolige og der er ikke heller flere at see.

Kjøge, den 27de Novbr. Trende Engelske Fregatter og en Brig krydse saa tæt under Landet ved Stevns, at det ikke er mueligt for noget Skib at komme forbi uden at falde i deres Hænder.

Magistraten i Fridericia har ladet bekjendtgjøre, at det Kongel. General-Postamt har udsat en Belønning af 200 Rdlr. til den første som beviislig opgiver saadanne Omstændigheder, der have den imellem Kolding og Fridericia den 20 f. M. tabte Postsæks Tilveiebringelse til Følge.

Udenlandske Efterretninger.

Königsberg d. 15 November. I Handelen er for nærværende Tid intet Liv. De fleste Produkter, som udføres herfra, blive nu omstunder afsendte for egen Regning af Kjøbmænd, som tilforhandle sig samme fra første Haand. Stadens Obligationer, som for kort Tid siden havde taget Favør, og ikkun tabte 20 à 24 Procent, ere nu faldne til 26 à 26 Pk. Tresorsedlerne staae i 31 Procent. — Natten fra 11te til 12te dennes er en Fransk Caper, formodentlig le Tilsit, som laae til Ankers omtrent halvanden Miil fra Pillau, i en stærk Storm total forliist, da formedelst den lange Frastand ingen Hjelp fra Landet kunde gives.

Leschenault, der, som Botaniker, ledsagede Peron paa hans Opdagelsesreise til Australlandene, og længe var anseet for død, er fra Batavia, hvor han tilsidst havde maattet flygte hen, uformodentlig kommet tilbage til Frankrige, og arbeider nu paa sine Reiseiagttagelser over Sunda-Øerne.

Den orientalske Reisende, Senzen, var efter Breve af 16 Junii d. A. endnu i Egypten, og sysselsat med at kjøbe Haandskrifter og andre Sjeldenheder for Hertugen af Weimar. Af Haandskrifter havde han til den Tid kjøbt 1162, og af andre Antiqviteter, som orientalske Meubler, Instrumenter, Naturalier, Pynt, 1467 Numere. Foruden adskillige Hovedpander og Ibismumier, havde han bragt nogle af de yderst sjeldne balsamerede Ichneumons med sig fra Mumiebegravelserne i Sakkara. "Der mangler os" skriver han i sit Brev fra Kahira, "intet her i Egypten, for at nyde den almindelige Fred og utrolig store Frugtbarhed, som hersker her, uden et frit og aabent Hav. Allevegne lure Engelske Skibe ved Kysterne; vi maae derfor expedere alle vore Pakker og Breve ved Courerer over Haleb."

Der i Haleb var den lærde Reisende, Doctor Marpurger endnu, og ikke, som det hedde i Aviser, allerede i Indien; dog vil han gaae did, saasnart oeconomiske Omstændigheder tillade det.

Krusensterns Beskrivelse over hans Reise omkring Verden, forøget med hans Tydske Ledsageres Horners, Tilesius og Langsdorfs Jagttagelser, udgives nu paa Keiserlig Bekostning og Admiralitetets Forlag i St. Petersborg. Den Russiske Original skal, hvad Typographien angaaer, ikke give andre Landes skjønneste Værker i dette Fag noget efter.

Krigen i Norge 1724.

En Sammenligning mellem de henfarne Tider og de nuværende maa altid interessere enhver tænkende Mand, hvis Aand ikke allene overskuer Menneskene og Begivenhederne saaledes som de nu ere, men som tillige ønsker at vide, hvorledes de handlede i henrundne Aarhundreder. Norge er det Land, som i enhver Tidsalder har været sig selv ligt. Det var det samme 1724 som det er nu: urokkeligt og tappert i at forsvare sine Klipper og sin Konges Hæder. Biskop Deichmanns Forsvarsskrift for de Norske, tilskrevet Kong Frederik den Fjerde

den 2 April 1724, indeholder de mærkværdigste og uimodsigeligste Bekræftelser herpaa. Anledningen til dette Skrift var Adskilliges Klager over Nordmændenes Adfærd og Fædrenelandssind. For at overtyde Kongen om det Ugrundede deri opsatte Deichmann et Forsvar, hvori han skildrede de Norskes Tapperhed og Patriotisme under den hele Krig. Hans Dom var, som han selv anfører, saa meget mere upartisk, som han var født i Dannemark, men ved tolv Aars Ophold i Norge havde lært at kjende Nationens Tænkemaade. Han havde i ligesaa mange Aar været udenlands, og især ved at følge Hertug Ferdinand af Würtemberg skaffet sig rigtige Ideer om andre Nationers Krigsoperationer og Krigsforanstaltninger. Det faldt ham altsaa saa meget lettere, at anstille en Sammenligning mellem andre Nationer og den Norske. Han giver Kongen i hans Forsvarsskrift paa den ene Side at betænke: 1) at næsten alle andre Stater, Sverrig og Norge næsten allene undtagen, have hvervede Krigsfolk i deres Tjeneste, som gjerne enten campere eller indqvarteres hos Indbyggerne, hvor de kunne nyde god Pleie, og naar de mangle denne, sædvanlig rømmede deres Vei. At saadanne Armeer ere forsynede med gode Magaziner, Feldtcasser, Proviant- og Rustvogne, god Tilførsel, taalelige Qvarterer 2c. At saadanne Tropper sædvanligen ikke rykke i Feldten førend Sommeren nærmer sig og Græsset fremkommer, og igjen gaae i Qvarteer naar Høsten og Vinteren falde dem for besværlige. 2) At Landmanden ikke har noget at gjøre med saadanne Armeer, det være da hvad Soldaten efter Befaling nyder hos ham 2c., men at Bønderne aldrig tilholdes at tilføre Armeen Proviant, uden i visse Nødstilfælde; at Undersaatterne ikke forbindes til at gribe til Gevær, men at tvertimod de, der, uden Befaling, træffes med Vaaben, straffes baade af Venner og Fiender; at ydermere Borgerne og Bønderne i aabne Stæder eller Kjøbstæder underkaste sig strax fiendtlige Armeer og yde dem altid den Understøttelse der forlanges, og betale Contributioner uden Modstand; hvilket Kongen selv har seet Prøver paa ved det fiendtlige Indfald i Sjælland i Aaret 1700. (Fortsættes.)

Forklaringen over den mørke Tale i forrige Numer er: Skruerne i en Liigkiste.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 16.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 3 December, 1808.

Til en Ven paa Landet.

VII.

Vore offentlige Forlystelser ere i denne Tid vel faa, men de fleste af dem saa meget des renere og ædlere. Vi befinde os igjen i samme Tilstand, som for nogle Decennier, da udenlandske Gjøglere endnu ikke havde faaet Smag paa at gjæste os. Det Kongelige Skuespil og Hoftheateret ere næsten de to eneste Steder, hvor offentlige Forestillinger gives. Denne Mangel paa Forlystelser synes imidlertid at have fremvirket en ædlere og høiere Attraa. Mangfoldige søge nu fremfor før deres Glæde i Velgjørenheden: denne hulde Engel, der bringer Støvets Søn Guddommen nærmere, og opfylder Sjelen med de stolteste Tanker om vor Bestemmelses store Formaal. Man kappes om at understøtte Norges kjekke Forsvarere med samme Iver som man nedlagde sit Offer paa Fædrenelandets Altar, for at sætte Regjeringen istand til at skabe en ny Flaade. Af fiendtlig Ild ødelagte Skoler og Fattighuse reise sig igjen ved ædle Medborgeres og Medborgerinders Veldædighed. Held det Folk, der finder Nydelse i saadanne Skuespil!

Jeg har ofte havt Leilighed til at tale om det Kongelige Skuespil, men jeg har hidtil endnu ikke givet Dem nogen fuldstændig Idee om Hoftheateret. Jeg skal, saavidt som Omstændighederne tillade det, søge at besvare de Spørgsmaale, som De i den Anledning har opgivet mig i Deres sidste Brev.

Een af Maskeradernes faa gode Virkninger var den, at Hoftheatret er blevet meget smagfuldt istandsat og opmalet. Det har nu i den Henseende store Fortrin for det Kongelige, som har tabt meget i Udseende ved det paaklinede Papir, som er bemalet med alskens Fugle og Engle. Pladsene for Tilskuerne ere tillige saare beqvemt indrettede. Man behøver ikke her, som i det Kongelige Skuespilhuus, ved et godt Stykkes Opførsel eller ved en og anden Høitidelighed, at pine Legemet for at fornøie Sjelen. Der uddeles ikke Billetter til flere Tilskuere end der virkelig kunne rummes paa Parterret, og Bænkene ere saaledes indrettede, at den ene ikke kan skyde den anden til Side. At der kun

spilles om Søndag Aften, er ogsaa meget beqvemt for mange, der paa den Tid er fri for Forretninger, og gjerne ønske at fordrive en saadan Aften paa en behagelig Maade.

Blandt det qvindelige Personale findes adskillige fortrinlige Subjecter, der ikke allene udmærke sig her, men ogsaa allerede have vist sig med Bifald paa den Kongelige Skueplads. Først og fremmest maa jeg nævne Dem Jfr. Olsen. Hun besidder alle de Egenskaber, der udfordres til ædlere Roller. En tækkelig Figur, en behagelig, skjønt ofte lidt monotonisk, Stemme, talende Øine, og et utvunget værdigt Væsen udmærker denne unge Konstnerinde. I Hans Rostgaard og Anna Colbjørnsen viser hun os den ædle Huusmoder, saaledes som man kan tænke sig en Danneqvinde fra hine Dage. Hun opvækker store Forhaabninger, og naar hun følger sin egen naturlige Følelse, og ikke binder sig alt for strængt til slaviske Konstregler, der saa ofte forlede til Affectation, og hun mere søger at danne sig efter Naturen end efter, selv de meest udmærkede Konstnerinder, saa vil hun upaatvivleligen med Tiden blive een af vore bedste Skuespillerinder.

Jfr. Basøe spiller uskyldige Pigers Rolle med al den Naivetet, Natur og Ynde, som endog den strængeste Konstdommer er berettiget til at fordre af en Begynder. Ofte fristes man til at ønske: gid hun aldrig maatte blive anderledes?

Jfr. Busk spiller muntre, skjelmske Pigers Roller, der herligen forstaae at sætte deres Formyndere en Voxnæse paa, med Liv, Natur og Sandhed. Var hun lidt større af Væxt, saa vilde hun være den, der opvakte nærmest Haab om at gjenfinde i hende en anden Mad. Preisler. Livfulde Øine, et utvunget Udvortes, en behagelig Stemme, og en stor Volubiletet, der især i knipske og overgivne Roller kommer hende vel tilpas, udmærker hende i fortrinlig Grad. — Ogsaa blandt de øvrige qvindelige Elever findes adskillige, der spille visse Roller upaaklageligen.

Blandt det mandlige Personale har jeg ikke fundet mange ret fortrinlige Subjecter. Enkelte af dem have allerede opnaaet en Alder, i hvilken man, som Begynder, sjelden kan blive til noget stort og udmærket, og nogle synes at besidde saa lidet Talent til Konsten, at man næsten ikke kan begribe, hvorledes de kunne overtalet sig til at betræde denne Bane, endskjønt man iøvrigt ogsaa blandt dem finder adskillige, der spille visse Roller upaaklageligen. — Imidlertid maa jeg dog nævne Dem een blandt disse Elever, som, efter min Skjønsomhed, besidder udmærket Talent til de comiske Fag og fortjente al muelig Opmuntring. Det er den unge Hr. Brunn, en Søn af den som Digter berømte Prof. Brunn. Han har tillige en behagelig Stemme, og vil med dobbelt Nytte kunne bruges ved den store Skueplads, hvor Mangelen paa Sangere er saa følelig. Naar han kun vogter sig for den Klippe, som de fleste comiske Skuespillere saa let strande paa, den Klippe, som sædvanlig hele Snese Aars Bifald sætter til paa med Top og Tavl — nemlig Carricatur, — et Ukrud, som vort Parterre og Gallerie med saa stor Omhu røgte og pleie, saa vil han med

Tiden sikkert blive een af vore meest udmærkede comiske Skuespillere.

Men alt det Fordeelagtige uagtet, som jeg her har anført om adskillige af disse Elever, maa De derfor ikke troe, at de allerede er alt hvad de skulle være. De staae endnu alle paa en Korsvei, hvoraf den ene leder til Fuldkommenhed, og den anden til Middelmaadighed. Uden Flid og Studium naae de ikke den første, og ved Ligegyldighed og overdreven Selvtillid kunne de snart komme paa den sidste. Der gives overalt i enhver Konst en vis Punct, hvor Overgangen fra det Bedre til det Slettere grændse meget nær til hinanden.

Hoftheatret udgjør saaledes nu een af Hovedstadens vigtigste offentlige Forlystelser. Kun Skade, at eet og det samme Stykke saa ideligen gjentages. Denne Mangel paa Afvexling gjør mange kjede af at komme der. Da man har gjort sig til en Lov, ikke at give her Stykker, som opføres paa det Kongelige Theater, saa kan Afvexlingen naturligviis ikke være saa stor som ellers; men der opføres her ofte saa ubetydelige Stykker, at de neppe kunne behage een, mindre flere Gange.

Et Malerie, ved Hedegaard, Justitsraad.

Kommer, kommer til mig!
Gangen det rigeligt lønner;
Mange saa herlige Ting viser jeg Dig:
Her seer Du Martis de mandige Sønner,
Hører og deres saa skingrende Skrig;
Hist seer Du graalige, stadige, Hest,
Og stundom vel og en vandrende Præst,
Og atter, hvis Øjet til Siden Du vender,
Folket sig samler og ager og render,
Moroe det søger og Moroe det nyder.

Hist seer Du Handelen drives saa smaak,
Hvorved ofte Øjet blev farvet saa blaat. —
Kommer, kommer til mig!
Mangen Lærdom jeg giver,
Klogere hos mig Du bliver;
Til Skue jeg stiller for Dig:
Gotfolk, som jeg under Logis,
Fordi de dreve for stærkt Maskapie;
Pigen, som Hosbonden snyder;
Madamen, som bander saa trøstigen paa,
At hendes er Tingen, hun nyeligen saae.
Og atter, hvis Du Dig i Højden umager,
Seer Du saameget, der Øjet behager:
Gudinder og Guder de stande i Rad,
Og Ungdommen, glad,
Betragter sin Venus, og — herlige Sag!
Den danner sin Smag,
Og atter sees Flora's det yndige Bed,
Hun vifter sin Vellugt fra Bladene ned. —
Kommer, kommer til mig!
Dig glade Tidende venter;
Din Skjerv giver tusindfold Renter,
Som Croesus bliver Du rig,
I Carosse Du drømmer Dig age,
Lever højt paa de aldrende Dage.
Dog alt vel at mærke, hvis sikkert Du nyder
Fortuna's Faveur, thi er hun bisar,
Hvorpaa man saa ofte Exempler jo har,
Hun lumskelig, hemmelig snyder;
Og slukøret vender da hjem
Højstærede Ven.

Det Norske topographiske Selskab har i Anledning af en Anmeldelse i dette Blads 5te Aargang, No. 84, tilsendt Udgiveren nogle Erindringer, som han med Fornøielse skulde optage i sit Blad, dersom de ikke vare stilede mod ham, uagtet en indfødt Nordmand er Forfatter til hiin i sig selv meget uskyldige Anmeldelse. Udgiveren kjender saa lidet til Selskabets Functioner i de sidste Aar, at det aldrig kunde falde ham ind at rose eller laste dem.

Den trykte Udsigt over Selskabets Tilstand i Aaret 1807, som fulgte med Erindringerne, har Udgiveren fundet ligesaa lidet som hine passende til

Optagelse i nærværende Blad: deels fordi den sendes ham længe efter at den har været trykt i andre Blade, deels fordi Gjenstanden, som Selskabet i sine Erindringer selv siger, "er, paa Udgiveren nær, saa langt bortfjernet fra Kjøbenhavns Gebet", og den nu maa blive det saa meget mere, som han ikke er Forfatter til Anmeldelsen.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Norden eiede i Aartusinder en Mythologie, efter al Sandsynlighed oprunden i dets eget Skiød, opfostret ved dets Heltekraft og Helteaand, som den igien gav kraftig og rigelig Næring. Sildig blev den nordiske Gudelære fortrængt af Christendommens renere og mildere Lys; men selv dettes Glands kan ei fordunkle de Glimt af en høi og reen Aand, som fremlyse i Asalæren; og at denne, betragtet saavel fra den philosophiske, som fra den poetiske Side, har et Værd i sig selv, der er noget mere end national Mærkværdighed: er i de senere Tider blevet fuldelig erkiendt af dybe Tænkere hos en oplyst Nabonation. Selv have vi (heri, som i saameget andet, miskiendende det Ædle og Ypperlige hos os selv) hidtil kun sat liden Priis paa de Skatte, vi eie i Eddas gamle Sange, og det mythologiske System, der i dem udvikles — Skatte, som Germaniens gamle Folk misundte os, saa saare det ret lærte at kiende dem. Ja til den Grad have vi ringeagtet og forsømt vor egen Riigdom, at Tydske (som Herder og Gräter) vare de første, der skuede noget dybere i den herlige Kilde, hvis rige Straale fremvældede af nordisk Grund. Den arnemagnæanske Commission lod omsider i Aaret 1788, for 20, skriver tyve Aar siden, udgaae den 1ste Deel af Edda i en kritisk Udgave; den anden Deel, som skal indeholde nogle af de allervigtigste Sange, venter man endnu; Gud veed hvorfor; i det mindste kan man her ikke tænke sig Mangel paa nervus rerum gerendarum. Sandvig aabnede, med reen Enthusiasme for Sagen, en mere populair Adgang til de gamle Helligdomme, ved at oversætte den største Deel af Edda i vort nu brugelige Sprog; hans Oversættelse blev — solgt til Maculatur; og det vedblev at være en temmelig almindelig Mode, i foragtelige Udtryk at

nedværdige, under Navn af raae og barbariske, de mythologiske Digtninger, hvis Navne man end ikke kiendte; indtil endelig en Digter som Ohlenschlæger tvang os til at see og erkiende noget mere i Nordens Mythologie, end et planløst Sammenvæv af barbariske, upoetiske Eventyr, uden Ynde og Værd. — Det var Tid, om ikke en uaftvættelig Plet skulde fæstes paa vor Litteratur, at en Dansk saaledes opoffrede sig til et dybere Studium af Nordens Mythologie og hele Oldtid, at han ei blot nøiedes med at see den i enkelte Træk og usammenhængende Billeder; men trængte ind i dens Aand, og da, efterat have omfattet den heel i et System, meddeelte os de sammenhængende Resultater af hans Grandskninger i fatteligere Toner end de, som lyde i de gamle, mørke Sange. Dette er nu skeet, i det Hr. Candidat Grundtvig, allerede bekiendt af flere bebudende Afhandlinger, nu har givet os den første nordiske Mythologie efter rene og kritisk drøftede Kilder i hans Nordens Mythologie, eller Udsigt over Eddalæren for dannede Mænd, som ei selv ere Mythologer (205 Pag. i 8vo hos Schubothe), — et Skrift som fortiener ligemegen Agtelse og Opmærksomhed, hvad enten man føler sig i Stand til at enes med Forf. i hans poetisk-philosophiske Anskuelse af Nordens Gudelære, eller ikke. Agtelse, fordi det paa ikke mange Blade indbefatter Resultater af et dybt Studium og flere Aars vedholdende Grandskning, fremsatte paa en ligesaa ny, som genialisk Maade; Opmærksomhed, fordi det har et Værd i sig selv, der er langt over Øieblikkets, ikke bunden til nogen Tid, og med en lidt større Omhu ogsaa for det Udvortes og for de mindre Indviedes Tarv, engang vil giøre denne Bog classisk i Ordets sande Forstand. Men læse vi Bogen med Agtelse og Opmærksomhed, ei glemme vi da, at den intet Døgnskrift er; ei trættes vi, om vi ved Enden føle, at vi endnu engang maae begynde forfra. Saaledes kræver Materien det; og Bogen er ikke skreven for de svage Siæle, der ræddes for en saa uhørlig Anstrængelse. — At Sproget i denne Bog er kraftfuldt, ofte høit og skiønt, og kun stundom (en Følge af at det skal omhylle Ideer fra Nordens dybeste Oldtid) noget haardt — med et Ord, at det er Materien værdigt, at det er nordisk og

dansk: kunne vi vente os, naar vi ere bekiendte med Forfatterens tidligere Arbeider. En forhøiet Interesse vinder Eddalærens Fremstilling ved den poetiske Behandling af forskiellige af dens vigtigere Myther. Disse Digte, der ei fremtræde særskilte, men indflettede i det Hele og afhængige af dette, ere Nornernes Fødsel (p. 38—40), Freis Kiærlighed (p. 76—113), Asken Ygdrasil (p. 155—158), Duggen og Honningduggen (p. 188—192), Odins Kvad (om Digtekonstens Ophav) p. 199—203. Skade! at endeel ei ubetydelige Trykfeil, og en fra den almindelige alt for afvigende Orthographie vanhelde Bogens Udvortes. — Anmelderen kan med saameget større Nedelighed og Upartiskhed give Bogen et Vidnesbyrd, ved hvilket han ønskede at gjøre Publicum opmærksomt paa et sieldent Product i vor Litteratur, som han endnu er langt fra at være enig med Forf. i endeel af hans Hovedsætninger (hvad Nordens Gudelære angaaer); ligesaa lidt som i den Parallel imellem denne og den græske Mythologie, hvis Grundtræk han har draget i sin vigtige Afhandling om Religion og Liturgie i Theologisk Maanedsskrift, Februar 1807. p. 146. 147.

Uagtet man allerede i et offentligt Blad har læst, at Amtmandsposterne i Apenrade, Segeberg og Flensborg ere besatte, saa har man dog endnu ikke faaet nogen officiel Stadfæstelse paa denne Efterretning.

Den bekjendte talentfulde Capelmester Wernеke ventes med det første her til Staden med sine to Døttre, der ved deres musicalske Talenter og udmærkede Færdighed i Claveerspil allerede have vundet alle Kjenderes Beundring i Holsteen og paa de øvrige Steder, hvor de have givet Concerter.

Magistraten i Trondhjem har ladet bekjendtgjøre en Skrivelse fra Rentekammeret til Stiftsbefalingsmand Angel af 30 Julii, hvori det heder: "Da det undertiden indtræffer, at der indgives Ansøgninger om at faae Pengesummer udbetalte i Dannemark, efter Copier af Qvitteringer for Indbetaling i Norske Casser med Anviisning paa Dansk Zahlcasse, af hvilken Prima med behørige Endossements forklares at være afsendt med en forkommen eller af Fienden optagen Post, saa finder Kamret det fornødent at forebygge, at ikke Misbrug hermed finder Sted. Enhver, som derfor vil nedsende en Primaqvittering for indbetalte Pengebeløb, der igjen skulle anvises til Udbetaling i Dannemark, maa lade samme afgaae under Stedets Posthuses Segl, og derefter med Copieqvitteringen nedsende Postmesterens Attest om Afsendelsen af Primaqvitteringen, da ingen Anvisning kan forventes efter andet end Primaqvittering, naar denne ikke beviises at være afsendt med en Post, som er forgaaet eller optaget.

En Caperbaad, som føres af Capit. Arntzen, havde nyligen taget en Galease ved Skagen, men i det samme kom et Engelsk Krigsskib tililende, fratog ham Prisen, og jagede ham paa Land, ved hvilken Leilighed 2 Mand druknede.

Udenlandske Efterretninger.

Om den Persiske Gesandt Asker Kan, som kom til Frankrige i forrige Sommer, skriver man fra Paris: Han behandler dem, som gjøre ham deres Opvartning, med megen Høflighed. Naar han byder Nogen at sidde ned, saa ile Betjenterne eller saakaldte Slaver hid med Fauteuils, thi der er ikke altid Stole i Visitværelset. Ved sin Tolk, en ung Franskmand, lader han Enhver spørge, hvad han hedder og hvad hans Forretning er. Hos Nogle betragtede han deres Uhre og Bijoux med Opmærksomhed. Man har ved Audiencerne lagt Mærke til følgende Træk af den Persiske Høflighed: Han trak sin med Perler og Diamanter besatte Dolk, og gav de Tilstædeværende den i Hænder, for at betragte den; ogsaa tog han Kaschemiren af sit bare, over alt ragede Hoved, og viste dem den. Han lod hente en Flaske med Rosenessents, for at parfumere dem. Han øste Limonade af et Fad med en stor Kokusnøddeskee, og drak deraf med en anden lille Skee; derpaa bragte en Slave knælende Vand til ham, hvormed han vaskede sit Skæg og sine Hænder. — Den ordrette Oversættelse af en Persisk Talemaade i hans Svar til en Opticus, som vilde sælge ham Instrumenter, er bleven til et Ordsprog i Paris; han fandt Prisen for høi, og sagde til Tolken, han skulde svare ham: "Den Priis, De nævner, er Deres lange Priis, sig mig nu Deres korte Priis." Alt hans Linned er skjønt Kaschemir. I hans Sovekammer mod Østen hænger et Malerie, der forestiller et nøgent Fruentimmer, men for ikke at forstyrres derved i sin Bøn, har han kastet et Slør af Kaschemir der-

over. — I alle Franske Tidender læser man Beskrivelser over en kostbar Tobakspibe, eller rettere Vellugtspibe, som Sibuet, Eieren af Huset, hvori den Persiske Gesandt boer, har skjenket denne Gesandt. Det mærkværdigste ved denne Pibe er, at den engang var bestilt til den ulykkelige Sultan Selim.

I London findes 200 Bogtrykkere, 1550 Sættere, 580 i Gang værende Presser, i hele Engelland 256 Dagblade, hvoraf 67 allene i London.

Uagtet der hidtil er ivret og skrevet saa meget mod Snørlives Brug, saa begynde vore Fruentimmer dog igjen at indføre denne stygge og for Sundheden saa høist skadelige Mode.

Lars Pedersen Raaber har atter taget en Svensk Nordbaad, ladet med Sild.

Under 3 Jan. d. A. er det samtlige Overøvrigheder i begge Riger fra det Danske Cancellie, efter høieste Befaling, blevet tilkjendegivet, som nærmere Forholdsregel med Hensyn til de Engelske Krigsfanger, at i Fremtiden alle saadanne Fanger strax ved Anholdelsen skulle sættes under det militaire Forum.

Samtlige Stiftamtmænd og Amtmænd i Dannemark og Norge ere under 14de og 15de d. M. blevne tilskrevne saaledes: I at tilstille Dem et Antal Exemplarer af den under 4de d. M. udkomne Forordning, angaaende hvorledes bør forholdes i Henseende til de i Dannemark og Norge værende Svenske, skulde Man tjenligst anmode Dem om, at de i bemeldte Forordnings 7de §. omtalte Personer, for saavidt de ei kunne ernære sig selv, blive understøttede af det Offentlige, og tillige at være betænkt paa, efter Correspondence med andre vedkommende Øvrigheder, at anvise saadanne Steder i det Indre af Landet, hvor den arbeidsføre Deel af disse Mennesker kunde forskaffes Arbeide,

hvorved de kunde ernære sig selv og gavne det Almindelige.

Fra det Danske Cancellie ere samtlige Overøvrigheder i begge Riger, under 26 Martii d. A., blevne tilskrevne saaledes: I Betragtning af, at det under nuværende Conjuncturer er vanskeligt for endeel Debitorer at indbetale de Pengesummer, som de ere Brittiske Undersaatter skyldige, har det behaget Hs. Majestæt, ved Resolution af 21de dennes, allernaadigst at bifalde, at den Gjeld, som vedkommende Debitorer, i Medfør af Forordningen, dat. 9de Sept. f. A., have opgivet at skylde til Storbritanniske Undersaatter, maa, i Tilfælde Debitorerne finde sig for nærværende Tid besværede ved at deponere dens Beløb i den Kongelige Casse, blive indestaaende hos disse, imod saadan Caution eller reel Sikkerhed, som Øvrigheden i ethvert Tilfælde maatte ansee fuldkomment betryggende, dog at Debitorerne deraf svare 4 Procent aarlig Rente til bemeldte Casse, indtil Beløbet er indbetalt. For saavidt saadan Gjeld er contraheret at betales i £ Sterling, har Hs. Majestæt end videre allernaadigst befalet, at hver £ Sterling skal af Øvrigheden beregnes til 6 Rdlr. 1 ß., saafremt Debitorerne og Creditorerne ikke have truffet beviislig Forening om anden Betalingsmaade. Hvilke allerhøieste Bestemmelser Cancelliet herved tjenligst skulde tilmelde Dem til fornøden Efterretning og Bekjendtgjørelse for Vedkommende.

Ved et af afg. Frue Charlotte Sophie Rasch, Enke efter sal. Commandeur-Capitain og Fabrikmester Henrich Gerner, under 24 Aug. 1805 oprettet og den 29 Novbr. d. A. confirmeret Testamente, ere til offentlig Brug givne følgende Legater: 1) Til det Kgl. Landhuusholdnings-Selskab her i Staden har Testatrix, i Overeensstemmelse med hendes sal. Mands yttrede Villie, legeret Eet Tusinde Rigsdaler. 2) Til St. Hans Hospital er af hende givet 500 Rdlr., med den Bestemmelse, at for Renterne heraf skal til hvert Aars 5 Julii anskaffes et Maaltid til Vederqvægelse for bemeldte Hospitals Lemmer, som bestandigen paa den Dag skal nydes. 3) Til Kjøbenhavns Forbe-

dringshuus er ligeledes givet 500 Rdlr. med den Bestemmelse, at Renterne heraf skulle aarligen anvendes til at give eet af de i Stiftelsen inddømte Fruentimmer, som sættes paa fri Fod, de nødvendige Klæder af Linned og Uldent, og, hvad som maatte overskyde, i Penge. Tildømmelsen af hvem dette Legatum skal tilfalde er bestemt at afgjøres af Inspecteuren, Præsten og Mesteren, som har Opsyn med Delinqventernes Arbeid, og at skulle foretages af disse den 5 Julii hvert Aar, samt Tildømmelsen bekjendtgjøres i de danske offentlige Blade, og det Fruentimmer, som erholder Legatet, at meddeles Beviis saavel herom som om hendes Forhold. — Til eventuel Arving af Testatrixes efterladte, og til visse i Testamentet nævnede Personer bortskjænkede, Formue, ifald der efter Hovedarvingen eller hendes Brødre ved hendes Død ingen Børn skulde være til, er indsat Holmens Fattigskole, saaledes, at Arvecapitalens Renter da skulde anvendes til Understøttelse for de sædeligste og fattigste af dens Børn. — Endeligen har Testatrix bestemt, at den Guldmedallie, som Søetaten har ladet slaae til hendes sal. Mands Minde, tilligemed det Commissionsbrev til Testatrix, som fulgte dermed, skal allerunderdanigst tilbydes det Kongl. Myntcabinet som det eneste i Guld prægede Exemplar, med det Ønske, at forbemeldte Commissionsbrev maatte af Cabinettets Bestyrere indføres i de over de Kongl. Mynter holdne Protocoller, til Efterretning i Fremtiden og et bestandigt Minde om den Agtelse, som den kjække Søe-Etat paa saa værdig en Maade viste hendes sal. Mands Aske.

Corsøer, den 1ste Decbr. En Flaade, bestaaende af 40 Seilere, hvoriblandt endeel Fragtskibe, ankom i Morges Syd fra og med en staaende S. O. Vind gik Beltet ud Nord; tvende af de i Beltet stationerte Brigger fulgte med; derimod blev en Fregat tilbage; der ligger nu 1 Rangskib, 1 Fregat, 2 Brigger og 2 Canonbaade Sønden for Knudshoved.

Frederiksværn, den 29 October. Til en Udhavn ved Østerriisøer indkom i sidste Dages Storm et stort baglastet Engelsk Skib, armeret med 4 Canoner og 16 Mands Besætning. Det overgav sig til 9 Kystværnsmænd. Til Hesnæs er ligeledes indkommen en Engelsk Smak, ladet med Caffe, Indigo og Cochenille. Til Sandefjord kom en Engelskmand ind, ladet med Jern og Planker, samt endnu et Skib, fuldladet med hollandske Oste. Det havde en Engelsk Priismester og 4 Mand ombord.

Den Elskedes Nærhed.

(Frit efter Göthe.)

Dig mindes jeg, naar Sol paa høien Bue
I Guldglands gaaer;
Dig mindes jeg, naar Maanens Sølverlue
I Havet staaer.

Dig skuer jeg hist paa de fierne Veie
I Støvets Sky;
I Nattens Mulm, hvor Fieldets nøgne Leie
Mig nægter Ly.

Dig hører jeg, hvor Kilden mellem Stene
Nedrisler bradt.
Mig finder tidt i mørken Lund alene
Den tause Nat.

Jeg er hos Dig; er Du end i det Fierne,
Du er mig nær.
Nu daler Sol, snart tindrer lyse Stierne;
O var Du her!

Chr. Molbech.

Krigen i Norge 1724.

(See forrige No.)

Efterat Biskoppen saaledes har viist, hvorledes man fører Krig i andre Lande, giver han Kongen at betænke: 1. at den Norske Armee, da det Svenske Indfald skede 1716 saa pludseligen, ikke bestod af andre end nationale Tropper. 2. At intet Magazin var oprettet, og at i Fæstninger ikke fandtes andet end haardt, gammelt og tildeels fordærvet Brød. 3. At ingen Krigscasse, men kun nogle hundrede Rigsdaler fandtes i den Kongelige Casse, efterdi alle rede Penge vare nedsendte til Tropperne i Dannemark. 4. At desuagtet de nationale Tropper, der for største Delen selv vare Gaardbrugere, Huusfædre og Handlende, forlode deres Hjem, og begave sig 10 til 70 Norske Mile og derover, fra Bergenshuus og Christiansands Stifter, for at samle sig mod Fienden. 5. At en stor Deel deraf blev lagt i Fæstninger, hvor de ikke forefandt andet end Vand og Brød, og ikke engang Straa, mindre Matratser til at ligge paa. 6. At de øvrige Tropper maatte gjøre lange og besværlige Marcher frem og tilbage, uagtet de vare ilde klædte; at Tropperne, og især Reserven og Dragonerne, manglede Mondour, og ikke fik nogen Lønning; at de som oftest maatte ligge under aaben Himmel og nøies med Vand og Brød, hvilket sidste endog stundom manglede dem. 7. At saasom næsten det hele Land bestod af Soldater (thi hver fuld Gaard maatte levere en Soldat, en Reserve og en Landdragon), maatte de faa Tilbageblevne lide meget ved de idelige Førsler, til de vidt og bredt paa adskillige Contonneringspladser adspredte Tropper, især da hverken Feldt- eller Proviantcasse, Vogne eller Slæder, mindre Heste vare anskaffede. 8. De Anstrængelser og Udmattelser, som denne liden, ilde klædte, ilde pleiede og ilde underholdte Armee fra alle Sider maatte udholde ved Fiendens Fremrykken. 9. Den Lydighed og Taushed, hvormed Tropperne lode sig føre omkring paa en Strækning af flere end 30 Norske Miles adspredte Posteringer, hvormed de der selv udhuggede deres Skove, som deres Velfærd bestod i, uagtet ingen af Almuen var saa enfoldig, at han jo indsaae, at disse Posteringer ikke kunde forsvares, at de ikke tjente til andet end at udmatte ham, lette Fiendens Indbrud i Fædrenelandet, udsætte hans Familie og Eiendom for fiendtligt Overfald, og sig selv for den Ulykke, at de fordeelte Smaapartier kunde af Fienden afskjæres og nedsables; hvilket man altsammen saavel den Gang som siden beklagede, men desuagtet dog ligefuldt fulgte Officierernes Befaling. 10. Med hvilken Tapperhed Fienden ved hans første Indbrud i Høland blev modtaget, omendskjønt ingen af Tropperne havde seet og prøvet Ilden tilforn. 11. At da Fienden havde bemægtiget sig Christiania By, og der pleiede sig godt, stod den lille Norske Armee under aaben Himmel ved Gjellebek og Roager, men drev, uagtet hverken Gemene eller Officierer lige indtil Obersten i nogle Dage havde smagt Brød, den saa vel pleiede og forfriskede Fiende tilbage, da han vovede at angribe dens Posteringer. 12. At da ingen Casse, intet Magazin, intet Commissariat var at faae, paatoge Borgerne i Bragnæss By sig, at forsyne Armeen fra Byen og Grevskabernes lille District med alle Fornødenheder. 13. At de faa Bønder, som vare tilbage ved Husene og Gaardene, da det meste Mandskab, som bestod af Soldater, var udmarcheret, gik i Skovene, gjorde Fienderne al optænkelig Afbræk og Veiene og Passene saa usikkre, at han ikke uden største Angest nogetsteds turde lade sig see. 14. Hvor villig og med hvilken Tapperhed det lille nationale Rytterie, som ved Gjellebek en temmelig Tid fik saa knap Pleie, angreb og ødelagde paa Ringerige Baron Løvens Corps, som blev saa vel pleiet, hvilken Prøve noksom beviser, at det ikke var Soldatens eller Nationens Skyld, at den Svenske Armee i Norge ikke blev ganske ødelagt. 15. Hvorledes Borgerskabet i Christiania og Præsteskabet paa Landet, paa de Steder, hvor Fienden var, bestandig gav Armeen paa Gjellebek Kundskab om Fiendens Tilstand og Foretagender.

(Fortsættes.)

Rettelse.

Den i forrige No. S. 239 omtalde orientalske Reisende, som i Egypten opkjøber Haandskrifter til Hertugen af Weimar, hedder ikke Senzen, men Seezen.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 17.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 6 December, 1808.

Skrivelse fra Captain Peersen.

P. M.!

Han er mig en kaprisiøsk Person, min Ven! Hvad bilder Han sig ind? Nu har jeg havt tre Gange Bud efter Ham, men hver Gang svarede Han san fasøng: naar jeg vilde Ham noget, kunde jeg komme til Ham. Hvad bilder Han sig ind? Jeg veed nok, at disse Døgnskrivere, som Folk af Stand og Extradition kalde dem, ere altid saa storagtige. Men uagtet de sædvanlig ere saa fattige som Kirkerotter; har de alligevel ingen Respect for Folk, der har ti Gange, ja hundrede Gange saa mange Penge som de. Er han da bedre end min Barbeer, om jeg maa spørge? Min Barbeer er ogsaa en studeret Person, og kan, om Gud vil, engang blive Doctor, men alligevel kommer han, naar jeg fløiter, og tager ikke allene mit Skjæg af, men gjør endog dybe Ræverenser, naar jeg slænger en Tiskilling hen til ham. Men jeg veed ikke hvorledes det er med disse skrivende Personasier; de skrive af Naade, de leve af Naade, de læses af Naade, og alligevel give de sig en Mine, som om de vare meer end Folk, der commandere hele Snese Tusinde og som kunde kjøbe hele Skokke saadanne Karle, dersom det kom an paa at betale dem. — Men det er det samme; for denne Gang skal jeg skjenke Ham det, at Han har tilsidesat den vedbørlige Respect. I min ny Stand har jeg foresat mig at handle jinerøsk, saaledes som andre store Herrer. Jeg kan for min Død ikke lide, at Folk strax skal sige: naar Skarn kommer til Ære, saa veed det ikke hvor det skal være. Jeg veed ret godt baade hvor og hvad jeg skal være, ihvorvel man just ikke kan sige om mig, at jeg af Skaren er kommen til Ære. Men jeg tænker som saa, man skal ikke huske saa meget paa hvad man har været, som paa det man er og kan blive. Der er nu Henrik Fisker. Han har ogsaa melet sin Kage i denne Tid saa godt som jeg. Men det gemene Fiskervæsen stikker dog endnu bestandig i ham. Han drikker og svirer og souser endnu som før med sine Kammerater, og jeg kan aldrig faae det præket i ham, at en Mand,

der veed at commandere en Halvtønde, ja en Halvotting Guld paa den rigtige Maade, kan faae mange til at danse efter sin Pibe, om han peb nok saa galt. Men det kan altsammen ikke hjelpe. Han bander paa, at han vil leve og døe som Henrik Fisker.

Førend jeg fik Kløer i den Engelske Galease, var jeg af samme Tanker som Henrik. Naar jeg kunde bringe et godt Læs Rødspætter til Torvs, saa troede jeg, at ingen var lykkeligere end jeg. Havde jeg 5 Rdlr. i Lommen, saa gav jeg hele Verden en god Dag. Jeg troede da at Peer Fisker var den rigeste Mand i hele Sjælland. Men siden min Mægler udbetalte mig den sidste Ladning, har jeg faaet Øinene op. Nu seer jeg først, at jeg før har været den største Dosmer af en Dosmer, der kan tænkes, og at der hører ganske andet til at være lykkelig, end at have Mad og Drikke og Klæder, og, at kunne sove godt om Natten og være frisk og sund. Min Mægler og en Kjøbmand, der havde nogen Part i Skuden, have begge bragt mig paa ganske andre Tanker. Jeg har nu ogsaa foresat mig, at leve ret lykkelig, saaledes som det tilkommer en Mand, der eier 80,000 Rdlr. Jeg har forandret min hele Levemaade og estimerer Penge som — Min Fiskerbaad har jeg ladet hugge istykker og gjøre en Gaasesti af, og mine Garn bruger jeg til at fange Snepperter i paa min tilkjøbte Lystgaard. Jeg har ret for ramme Alvor foresat mig, at leve lykkelig — jeg vil, ja jeg vil, om det saa skal koste mig 80,000 Rdlr., og ligesaa mange til. Hvad bryder jeg mig om Penge?

Seer Han, min Ven, det er egentlig i den Henseende jeg gjerne gad tage Ham paa Raad med, for, uden Flattans, jeg har hørt, at Han ikke skal være saa dum, og jeg har længe forundret mig over, at Han endnu ikke er bleven ansat ved Politievæsenet eller Visitørvæsenet, eller som Foged enten ved Fattigvæsenet eller i Norge. Dersom Han kan sige mig, hvorledes jeg paa en honnet og skikkelig Maade kan blive ret dygtig lykkelig med mine 80,000 Rdlr., saa skal Han, min Sjel, ikke have gjort det omsonst.

Men førend jeg fører mig til Raads med Ham, maa jeg nok først sige Ham, hvorledes jeg for Tiden har det og fører mig op. Seer Han, Fiskeriet har jeg, som sagt, allerede længe lagt paa Hylden, for jeg troer, man kunde fiske i 80 Aar og dog ikke faae de 80,000 Rdlr. til at bide paa Krogen. Min Kjøbmand og min Mægler har desuden begge sagt mig, at det ikke skikker sig for en Mand paa 80,000 Rdlr., at stange Aal og Reier, og jeg finder ogsaa at der er Ræsong i hvad de siger. De har ogsaa sagt mig, at jeg bør kalde mig Captain Peersen, for Peer Fisker det var saa gemeent for en Mand paa 80,000 Rdlr. Jeg svarede dem, at jeg aldrig har ført et Skib eller forstaaet at føre det, men at jeg er Karl for min Hat, naar det kommer an paa at tage et godt Dræt Skrupper i min Vod. "Jeg var tilfreds han ikke kunde føre en Pærekutter", sagde Kjøbmanden: "saa bør Han kalde sig Captain". Jeg fandt at der var Ræsong i det, Manden sagde; en Titel skulde jeg have, og mindre end Captain kunde det dog ikke være. Han

har ogsaa raadet mig at klæde mig anderledes, og jeg har derfor kastet min Trøie Pokker i Vold og ladet mig gjøre en mørkeblaa Kjole af superfiin Engelsk Klæde. Min Kone meente, at det sorte stride Haar seer saa gemeent ud, og jeg har nu ladet det rage af og ladet mig gjøre en Paryk, som Haarskjæreren har faaet 14 Rdlr. for. Jeg synes rigtig nok at det var syndige Penge for en lurvet Paryk, men alle Folk sige dog, at den klæder mig saa godt, og at jeg nu seer ud som en Vestindisk Captain. Der er ogsaa saa mange Krøller paa den saa det Halve er nok, og de allene er maaskee Pengene værd. Jeg har ogsaa fæstet mig Værelser i Byen, som koste mig 400 Rdlr. om Halvaaret i Leie, og mobleret dem ganske propert. Min Kone har ladet alle Gulvene forhude med et Slags broderte Tæpper, der har kostet en Pokkers Hoben Penge, og Vinduerne ere blevne behængte med Gardiner, som der hører Fryndser og Krusedullер til, der allene har kostet 9 Rdlr. Alen. Min Kone har kjøbt sig en Tyrkisk Skal eller Skaal, som hun kalder den, der har kostet 300 Rdlr., og den lille Jokum, som er den yngste Høne i Kurven, har min Sjel faaet en Koje at ligge i, som kan gaae af sig selv, og er beklædt med Silke og Damask. Jeg har ogsaa begyndt at faae Selskab hos mig og blive inventeret af Folk af Stand og Rang, og min Kone har ramponeret en Losje paa Comedien, kort sagt, vi leve paa ret en fornem Fod, og alle Folk kalde mig ikke mere Peer Fisker, men Hr. Captain Peersen. Jeg har faaet en Mameselle i Huset, som kaldes Fransk Schæse, men hun er mig

en dyr Schæse. Den Gribenelle bestiller ingen Verdens Ting andet end pluddrer noget Fransk, som Djævelen ikke forstaaer. Men min Kone synes dog at saadan et Skabilkenhoved er nødvendigt i et anstændigt Huus, og siden nu Alting skal og maa være udenlandsk, om det var nok saa dumt og galt, saa har jeg ikke villet negte min Kone den Fornøielse, at have saadan en Fransk Schæse. For min Part maa hun gjerne tage en Fransk Kariol til. Hvad bryder jeg mig om Penge?

Men med alt det kan jeg dog endnu ikke sige, at jeg lever lykkelig; nei, der skal andet til! Imellemstunder forekommer det mig tvertimod som Peer Fisker levede lykkeligere end Capitain Peersen. Jeg veed nok det er noget dumt Tøi, at bilde sig det ind, og at en Mand paa 80,000 Rdlr., maa kunne leve 80 Gange saa lykkelig som en fattig Fisker. Men jeg veed ikke, om det er Vanen der gjør det, jeg synes ofte, jeg levede bedre før end nu. Naar Peer Fisker pleiede tilforn at komme hjem til sin Kone, med en Bod Fisk paa Nakken, saa gik han uden Omstændigheder lige ind i Stuen, og om han saa havde vadet i Dyndet lige op til Knæerne, satte Han sig dog strax til Bords, spiste med en velsignet Appetit sit Øllebrød, sin Vælling eller sine Erter, ligesom det faldt, drak sin Finkel, og var vel tilmode, naar han havde læst sin Bordbøn. Men naar Captain Peersen nu kommer hjem, saa maa han først staae en halv Time uden for og skrabe Fødderne af, der maa see ud som de vare slikkede, naar han vil forskaanes for sure Ansigter og krøllede Næser; og naar han vel har overstaaet den Tur, maa

han lade sin gode Appetit spadsere et Par Timer omkring i Forgemakket, førend den kan faae Audience ved hans eget Bord, og naar da de Fremmede vel ere komne, mener Han da at Captainen tør lade sig mærke med at han er sulten? Nei, min Sjel, naar han tør. Han maa sulte som en Hund, og lade Appetiten gaae fløiten. Jeg er færdig at blive gal over saadanne Noder, men min Kone siger altid, at det er saa Brug, blandt honnette Folk. "Pokkeren være honnet", har jeg saa ofte sagt til hende: "naar man saaledes skal spæge sit Legeme for at være det."

Paa Comedien morer jeg mig nu slet ikke, og har svoret dyrt og høit paa, aldrig at komme der meer. Forleden Aften troede jeg ret at ville tractere mig med en Lekkerbidsken. Jeg gik derhen for at see Capertoget, og maatte betale en Sjouer 2 Rdlr. for en Parketbillet. Der troede jeg ret at faae Løier at see. Men hvad var det andet end Hvisvas og Lapperie? Jeg vilde skamme mig ved at gjøre saa stor Fæt af at tage en Skude, som der er boret Huller i og jages mig lige ind i Gabet. Og den Kystanfører? Jo det var en smuk Karl! Dersom jeg kunde have sprunget op paa Theatret og givet ham en Trykserten, jeg troer, min Sjel, jeg havde gjort det. Er det for saadan en Karl, at staae og passiare og synge Viser og karessere, mens Kysten anfaldes af Fienden? 50 Stokkeprygl havde været en meget naadig Straf for saadan en Kryster. — Jeg har ogsaa nylig været paa Hoftheateret, og seet et Stykke, som kaldes Sommerfuglen. Det var nu heller ikke andet end Passiar fra Begyndelsen til Enden. Jeg

ventede og ventede, at der skulde komme en Sommerfugl, men jeg saae hverken Sommer- eller Vinterfugl. Det er dog ret at fixere Folk! Min Kone sagde ogsaa, da vi gik hjem, at Rederiet for Comedierne gjerne kunde have ladet den Fugl flyve.

Men, hvad der er det værste af alt, er det, at jeg er forbandet sjeneret. Forleden Dag kom Henrik Fisker til mig og vilde slaae en Sviir af med mig i Brokkens Bod. Men troer Han, jeg fik Lov dertil af min Kone? Jo, pyt! "I Sviin," sagde hun til ham, i det hun kjørte den stakkels Mand paa Døren: "er det ikke nok, at I er selv snydefuld, vil I ogsaa forføre min Mand til Drik?" I det samme traadte just en Secretær og en Gouverneur ind, som begge have faaet deres Gang i Huset, siden de har faaet Snus om, at jeg er rig, og nu maatte jeg for Skams Skyld blive hjemme, og sætte mig ned og spille Crokodillie, som det hedder. Jeg var færdig at crepere af Kjedsommelighed, og havde langt hellere fulgt med Henrik Fisker.

Dersom Han kan lære mig at blive ret lykkelig med mine 80,000 Rdlr., saa skal Han have en god Dusør for sin Umage. Men Forord bryder ingen Trætte: naar Han vil nyde Godt af mig og naar jeg skal skjenke ham min Pretexsion, saa maa Han vænne sig til at vise mig Respect. Han, som dog har lært noget, burde vide at stikke Fingeren i Jorden og lugte hvor Han er. Han burde altid holde sig gode Venner med Folk, der commandere mange Penge, om de end kun ere Undercommanderende. Han burde al-

tid betænke, at saadanne Folk kunne laane Ham en Skilling, naar Han ikke er ved Muffen, men at de fordre tilbørlig Respect. Maaskee jeg ogsaa, naar det engang stikker mig, kunde faae det Indfald, at testamentere Ham en Klat. Men saa maa han, splitte mig, ogsaa i Hans Døgnblad, som en vittig og fornem Commissionær nylig kaldte Hans Skilderie, rose mig, og kalde mig en Hædersmand, og tale om mine Bedrivter, og skrive Vers paa min Kones og min lille Jokums Geburtsdag. Ikke fordi jeg just bryder mig om Hans Roes, men fordi jeg godt kan lide Erkjendtlighed.

Hans bevaagne

Captain Peersen.

E. S. Han maa ogsaa vænne sig af med at skostisere for meget over rige Folk i Hans Blad. Før kunde jeg nok lide det; men nu, jeg er selv bleven til en rig Mand, kan jeg ikke taale det mere.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I det af Hr. Pastor Mourier under d. 19de Nov. foreslagne Regulativ for den Franske Menighed i Kjøbenhavn forekom meget nyttige Forslag til en Forandring i Kirkeforfatningen, af hvilke følgende ere de vigtigste: 1) At gjøre de aandelige og oeconomiske Anliggender, to fra hinanden saa forskjellige Gjenstande, til to forskjellige Bestyrelsesgrene, skjønt dog bestandig forenede til et fælles Maal: Kirkens Opbyggelse og almindelige Tarv; at fritage Præsterne fra al Deeltagelse i verdslige Forretninger, som ganske bør overlades til verdslige Forstandere, det vil sige: de Ældste og Diaconerne. Dette vilde blandt andre Fordele ogsaa medføre den, at Sjelesørgerne, der desuden have nok at bære Omsorg for, vilde forskaanes for den

store Ubehagelighed, at møde hver anden Maaned og stundom oftere i Præstegaarden, i Anledning af Financesager og andre verdslige Anliggender, skjønt deres Nærværelse der er unødvendig. 2) Forene, saaledes som allerede først i Aaret 1786 har været foreslaaet, begge Pastorater til eet Sognekald, dog saaledes, at Hovedpræsten beskikkes en Hjelpeprædicant eller Vicarius, der i visse Tilfælde kan blive saa meget mere nødvendig, som her i Landet sjelden findes Geistlige, der besidde den for en Prædicant fornødne Færdighed i det Franske Sprog. Denne kunde da i fornødent Tilfælde træde i Hovedpræstens Sted og maaskee ogsaa blive hans Eftermand i Embedet. 3) Forekomme, at Kirkeældsterne og Diaconerne, tvertimod den Høie Stifterindes Hensigt og udtrykkelige Ønske, saavelsom mod de presbyterianske Kirkers Vedtægter, bestandigen, af tilsyneladende gode Grunde, blive ved Roret, ja, at de endog, naar de bosætte sig uden for Hovedstaden, dog beholde deres Post, og, at Forretningerne, som en Følge af denne oligarchiske Misbrug, stedse ere i samme Mænds Hænder. 4) Gjenoprette vore Commicer (Generalmøder), om jeg saa maa kalde dem, der aldeles ikke ere farlige, ved at tilbagegive Forsamlingerne af stemmeberettigede Medlemmer i Menigheden den dem tilkommende Magt og lovlige Rettighed til at vælge deres Repræsentanter og Befuldmægtigede. — Efter Anmelderens Skjønnende synes det nærværende Øieblik at være særdeles begvemt til at udføre disse nyttige Forslag.

Ligesom adskillige Slaver og Tugthuusfanger, der meest have viist sig værdige til den Kongelige Naade, forhen have erholdt den tilbagestaaende Deel af deres Straf eftergivet ved glade Begivenheder i Kongehuset, saaledes har det allernaadigst behaget Hs. Maj. at resolvere, at der i Anledning af Allerhøistsammes Tronbestigelse uopholdelig skulde sættes 14 Tugthuuslemmer i Hertugdømmerne i Frihed. Blandt disse Personer findes 5 Mandfolk og 9 Fruentimmer.

Efterretninger fra Norge melde, at af en Koffardieflaade, der vilde seile til Engelland, 7 Skibe bleve nødte til at søge Norsk Havn, 2 bleve tagne af vore Capere, og 9 aldeles forgik.

Aalborg d. 28 Nov. Cort Adlers kjække Forsvarer i hin natlige Kamp paa Helsingørs Rhed, Capitain

Lind, har atter hæderlig hævdet det Danske Flags Ære ved Erobringen af en Engelsk armeret Brig paa 10 Canoner, indbragt til Hals. Hans egen Beretning derom lyder saaledes: "Den 24de i Dagningen fik jeg Øie paa 2 Seilere Østen for Læssøe, 1½ Miil fra samme. Vi forlode strax Landet og satte efter dem med Magt af Seil og Aarer. Vinden nordlig og flau Kuling. Da det begyndte at lysne mere opdagede jeg, at det var en Engelsk Brig og et Russisk Pinkskib. Kl. 10 Formiddag naaede vi den første. Han gav os det glatte Lag om Styrbord, hvilket vi ei besvarede, da vi kun havde 4½pundinge Svingbasser. Han vendte nu vester over, for at hilse paa os med al sin Styrke fra Bagbordsiden. Jeg raabte til ham: "han skulde stryge," han svarede: "Kommer I mig paa Siden synker jeg Jer" og i Øieblikket regnede Kugler og Skraae ned paa os. Jeg besluttede nu at entre, som lykkedes saa vel, at inden 4 Minutter var Briggen i vore Hænder. Den heed Slansport og havde Ordre at følge en svær Flaade, som vi snart bemærkede, convoyeret af 1 Linieskib, the Africain, 2 Bombeskibe, 1 Fregat og 1 Kutter. Den var armeret med 2 12pundinger, 4 8pundinger og 4 Svingbasse-Karonader, 7 Piker og 3 Geværer, som han løsnede paa os ved Entringen, dog uden Skade. Ikkun een af mit Mandskab fik et Stod af en Pike for Brystet, men uden Fare. Da Linieskibet saae Briggen erobret, gav den strax Signal til en Kutterbrig, der laae 3½ Miil fra os, igjen at tage den fra mig; men, uagtet alle sine Seil og nogle og tyve Kasteskud, lykkedes det den dog ikke. Kl. halv 6 forlod den os ved Læssøe Grunde paa 3 Favne Vand." I Dag venter man Fangerne herop. Capit. Lind er atter udløben: Held følge den Kjekke og lønne hans Mod for Flagets Hæder og den gode Sags Fremme!!!

Lars Petersen Ræaber har atter hentet en Baad med 300 Tdr. Steenkul ud af en Svensk Havn.

Til Trondhjem er ankommen Skipper Joh. Wingaard fra Archangel med omtrent 3000 Vog Russisk Rugmeel, endeel Erter og Gryn, tilhørende Kjøbmand C. L. Buck. I den Archangelske Avis hedder det angaaende dette Fartøi: "Af Danske Undersaatter fra Trondhjems By har det første i sit Slags af Skibe været her denne Sommer, nemlig et aabent Fartøi, kun forsynet med løst Dæk eller Flager, saadan som de almindelig brugelige Indenskjærs-Fartøier.

Den berømte Etatsraad Enevold Falsen er død.

Budstikken No. 54-55 indeholder et Udtog af en Rapport fra Hr. Gen. Maj. Staffeldt, dat. Martrau d. 25 Oct. 1808. Dets Hovedindhold er, at Fienden d. 19 s. M. havde ladet sig see paa adskillige Steder ved Grændsen, og ved Pladsen Vaagen. Alle Forposterne bleve strax underrettede herom, og fik Befaling at trække sig tilbage, dersom de skulde blive angrebne af en overlegen Fiende. D. 20 blev fra det Elverumske Skieløber-Compagnie meldt, at Fienden med betydelig Styrke, baade af Cavallerie, Jægere og Infanterie, trængte frem over Gaardene Gaustad og Traum, og at, efterat Compagniet havde vexlet nogle Skud og næsten saae sig omgaaet paa dets høire Flanke, havde trukket sig tilbage over Elven og fattet Post ved Broen Repshuus, for at forsvare Overgangen. Fienden trængte næsten paa samme Tid ind ved Magnor med en betydelig Styrke af Cavallerie, Jægere og Infanterie, samt 3 Canoner. Ved Sætteren, hvor det Vingerske lette Infanterie-Compagnie stod, hørtes endeel Skud, og ligeledes fra den venstre Side ved Ruud, hvor det Hofske Skieløber-Comp. var stationeret. Allarm blev slaaet og en Division af Bataillonen Müller afsendt til Broen, baade for at dække denne og understøtte Skarpskytter-Divisionen og det Hofske Skieløber-Compagnie. Neppe var alt dette ordnet, forend der fra det Elverumske Compagnie indberettedes, at Fienden trak sig tilbage. Ved udsendte Patrouiller fandtes, at Fienden allerede var forbi Magnor. --- Et af Major Arntzen udsendt Commando forfulgte Fienden til Høgset Gaarden i Sverrig, hvor det formedelst det indfaldende Mørke maatte vende tilbage. Fienden var nu saaledes paa alle Puncter gaaet tilbage. --- --- Maanedslieutenant Søeberg har indbragt til Svinesund 1 Koff og 1 Galease, hvoraf den ene skal være Engelsk og den anden Svensk. --- Stiftamtmand Thygeson melder under d. 29 Oct., at ved overordentlig stormende Veir er indkommen og anholdt paa Kysten: 1 Svensk Skib, ladet med Sukker, Olie og Caffe, 1 Russisk med Hør og Hamp; til Mandal 1 Skib med Sukker, Islandsk Uld og Fiskevarer; til Lyngøer ved Riisøer, et baglastet Engelsk Skib. 9 Engellændere skal have reddet sig i Land til Mandal af et total forlist Engelsk Skib. Til Hitterøe er indkommet et Svensk Skib, ladet med Spansk eller Fransk Brændeviin. --- Committeen for frivillige Gaver i Kjøbenhavn har ved H. W. & Søuer i Aalborg sendt de Norske Krigere ꝛc. med Skibet Concordia 400 Td. hele Gryn, 184 Fjerdinger guult Smør, 214 hele og 311 halve Sider Flesk, v. 80 Skipp., 1225 Oste, v. 34 Skipp., 110 Tønder Byg.

Vor Cours er noteret i Hamborg 184 PC. 2 Maaneder.

Det dramatiske Selskab i Christiania har d. 2den Nov. begyndt sine sædvanlige Vinterøvelser med en Forestilling, og Prolog af Hr. C. H. Sommer. Indtægten af Forestillingen og Prologen, som tilfalder de Koner i Christiania og dets Forstæder, hvis Mænd eller Sønner ere opbragte af Fienden eller udcommanderede til Landets Forsvar, beløb sig til 861 Rdlr. 61 ß., hvoraf de 379 Rdlr. 68 ß. indkom for Prologens Salg.

Posteefterretninger.

I Svenske Blade læses følgende: London den 12 Nov. Hvor kjekke og tappre de Danske Canonchalouppers Angreb ere, vil følgende Skrivelse vise: Om Bord paa Skibet Africa paa Høiden af Kjøbenhavn d. 10 Oct. 1808. Jeg takker den almægtige Gud, at han i Dag under den heftige Action med de Danske Canonbaade har opholdt mit Liv. Omtrent for en Uge siden seilede vi fra Carlscrona med en Convoy af 200 Sei-

lere under vor Escorte til Malmøe. Vor Convoy ankom der lykkeligen, paa 1 Skib nær, der blev tagen, og 3, der kom paa Grund og bleve brændte af vore Folk, paa det de ikke skulde falde i de Danskes Hænder. Africa laae imellem vor Convoy og de Danske, for at dække de første. Omtrent Kl. 1 samme Dag blev det ganske stille. Vi saae de Danske Canonbaade, omtrent 32 i Tallet, roe løs paa os. Som bekjendt er et stort Skib aldeles ikke at styre i Havblik, hvilket her hos os var Tilfældet. De Danske benyttede sig af Leiligheden for at roe hen til For- og Agterdelen og søgte at beskyde os langsskibs. Kl. 1½ om Eftermiddagen kom de os nær paa et Canonskud, og vi begyndte heftig at fyre paa dem med alle de Canoner, vi kun kunde naae dem med. De nærmede sig derpaa mere og mere. I stille Veir have disse Baade stor Fortrin for et Linieskib, fordi de ved at roe kunne i enhver Retning bevæge sig omkring Skibet og formedelst deres smaa Omfang ikke ere saa gode at sigte efter som et stort Skib. Der befandt sig paa samme, saavidt vi kunde erfare, 1920 Mand og 128 Canoner med nogle Svingbasser. Jeg stod i Rummet for at udlevere Krud fra Magazinet, men jeg maa tilstaae, at det gyssede i mig, naar jeg saae, hvorledes vore Matroser bleve nedskudte paa Skibet. Jeg maa tilstaae min Svaghed, at jeg, staaende over Krudkammeret, hvor Skuddene i hver Direction rammede tilligemed Bomberne, frygtede meget for, at Krudkammeret vilde flyve op. Kun ved et alting styrende Forsyns Beskyttelse var det muligt, at jeg undgik Døden. Adskillige Skud gik igjennem Skibet tæt forbi mig. To Jernstange, af 6 til 7 Tommers Tykkelse, bleve bortskudte. Omtrent Kl. 6½ trak de øvrige Baade sig tilbage. De af vore Folk, der have været paa Fordækket, sige, at de Danske have liidt meget, thi de have seet adskillige Baade synke (!) og Folkene fiskes op af Vandet. I nogle (?) Baade vare kun 5 Mand tilbage. Nattens Mørke endte Kampen, og vi fandt siden, at vi havde 20 Døde og mange haardt Saarede. I det Hele 61 Mand. ---- To Gange blev vort Flag bortskudt. Fienden, som troede vi havde stroget, begyndte at nærme sig med Hurraraab; men vi raabte ligeledes Hurra, vedbleve at slaaes med dem, og de trak sig tilbage. Skulde vi faae stærk Vind, saa frygte vi, at Masterne ville falde om førend vi have naaet en Havn. Kort, vi have faaet mange Skud i Vandgangen, og der er skudt saa store Stykker bort paa Siderne, at jeg næsten kunde krybe derigjennem. Skibet er et reent Vrag. Alle vore Baade er skudte i Stykker. De paa Skibet, der have været med i Slaget ved Trafalgar under Lord Nelson, forsikkrer, at denne Fægtning, i Henseende til Haardnakkenhed, overgik hiint Slag. Fienden beviste meget Mod. Vi have 3 saarede Officierer. Capt. Barret gik under Fægtningen koldsindigen op og ned, som om der var intet passeret, og opmuntrede hans Folk. Han havde overladt begge sine Cahyter til de Saarede, og Officiererne havde givet deres Køier. Vi seile til Carlscrona, for at reparere Skibet. Det værste er, vi høstede kun forfængelig Ære deraf, ingen Prisepenge. ---- Havde det blevet endnu 2 Timer Dag, saa havde Fienden med noget større Overlegenhed kunnet dræbt ⅔ af os og bringe vort Skib til at synke; thi Capitainen havde ikke stroget saalænge det endnu kunne svømme. --- Jeg tænker vi komme snart til Engelland, thi vort Skib er over 30 Aar gammelt og ganske ubrugbart. --- Paa Agterdelen er ikke en Qvadratfod, hvor jo et Skud har streifet eller er gaaet igjennem.

Moniteuren har leveret den Spanske Armees 2, 3, 4 og 5te Bulletin. Den sidste er dateret Burgos den 16 Novbr., og dens Hovedindhold er følgende: Den Estramaduraske Armees Skjebne er bleven afgjort i Sletterne ved Burgos. Galliziens Armee, som er bleven slaaet i Fægtningerne ved Durango, Guenes og Valmaceda, er bleven tilintetgjort og adspredt i Slaget ved Espinosa. 60 Canoner, 20,000 Døde og Krigsfanger, Resten adspredt, alle Understøttelser af Vaaben, Monderinger og Munition, som Engellænderne have bragt i Land, og som ere faldne i vore Hænder ---- ere Resultaterne af denne Affaire. Blake er flygtet ind i Andalusiens Bjerge, og la Romana har reddet sig med nogle 1000 Mand paa Skibene ved St. Andero. Vort Tab var kun ringe. I Fægtningerne ved Durango, Guenes, Valmeceda og Espinosa havde vi kun 80 Mand Døde og 300 Saarede, hvoriblandt ingen Officierer af Betydenhed. --- Moniteuren leverer blandt opsnappede Spanske Breve en Beretning fra Gen. Blake, som endes med de Ord: Regjeringen kan ikke mere gjøre Regning paa denne Armee.

I Spanske Blade læses den høieste Regjerings-Juntas Beslutning, der fastsætter Straffen for Spanske Forrædere og Keiseren af Frankrigs Venner. Til den Ende er indrettet en høieste Opsigts- og Beskyttelsestribunal. ---- D. Justo Maria Iber Navarro skal være Rapporteur i alle criminelle Sager og Domme. Det er især overdraget denne Domstol, at iagttage enhver af den Franske Keisers Undersaatters Levemaade og Opførsel. Den skal bruge største Strænghed imod alle Spioner, Spanske Emissarer, de Franskes Tilhængere. Den skal i Betragtning af Omstændighederne, gaae med største Hurtighed til Værks, for at undgaae Vidners unyttige Mangfoldiggjørelse, og desto hastigere at udføre Forhørene og Dommene. Der behøves hverken skrevne Beviser eller Raadspørgsel. De Anklagedes Forklaringer og Vidnernes Udsagn, saavel hemmelige som offentlige, modtages af Ugens Minister. Denne Tribunal er oprettet for at afholde de Spaniere, der maatte vilde overgive sig til de Franske. Alle dets Anordninger skulle være de strængeste og saa revolutionaire som muligt. Beslutningen er undertegnet af Florida Blanka.

Spaniens Skjebne synes nu ikke mere at være tvivlsom. Som en uimodstaaelig Strøm styrter den Franske Magt ind i dette af Oprør og Partieaand sønderslidte Rige, og Spanierne synes med al deres Tapperhed, som end de Franske selv ikke negte dem, deels at trække sig i Uorden tilbage, deels at falde for Overmagten. — Den Franske Ørn gaaer frem med stærke Skridt, og neppe fjorten Dage efter at Keiser Napoleon har holdt en kraftig Tale i det lovgivende Corps, sender han dette fra hans Hovedqvarteer i Burgos *) tolv Faner, erobrede fra Armeen Estramadura. Burgos synes at have havt samme Skjebne som Lübeck. Spanierne, forfulgte af de Franske Tropper, kastede sig ind i Husene og skjøde ud af Vinduerne. Staden blev derpaa tagen med Storm og plyndret. Uagtet den Franske Armees Standpunct endnu er 28 Mile fra Madrid, og uagtet der endnu er meget Land og mange Hindringer tilbage at overvinde, saa er dog begribeligt, at jo dybere den Franske Hær trænger ind i Hjertet af Riget, des frugtesløsere bliver Spaniernes Modstand, og des sandsynligere er det, at Engellænderne, der, som Tyve ved Ildsvaader, mere komme for at rane end redde, ville, deres Caracteer tro, trække sig tilbage til deres naturligste Element, Havet, og overlade de ulykkelige Spaniere til deres egen Skjebne. Det, der overalt synes at ville skade Spanierne meest, er deres blinde Tillid til Engellands falske Løvter, en uvidende, fanatisk Geistligheds Herredømme over deres Forstand, og en herskesyg Adels Hensigter. En Revolution, der ikke grunder sig paa bedre Støtter, maa nødvendig tage en sørgelig Ende. Forskjellen paa den Franske Revolution og den nærværende Spanske er den: at Frankrige førte Krig, for at faae en ny og bedre Regjering, Spanien derimod for at forfegte en gammel og slet.

De forenede nordamericanske Stater blive deres vise System troe. Præsidenten har tilskrevet Lovgivningen i Ny-Hampshire følgende Brev, hvori det hedder: de mod vore Skibe begaaede Røverier, de mod vore Medborgere paa alle Have udøvede Voldsomheder, have allerede i lang Tid været Gjenstande for vore Forestillinger og Klager, da vor Handel hjemsøgtes med endnu ny Krænkelser, der udsatte vor Søfart for end større Plyndringer. I denne Tingenes Stilling var det vor første Pligt at forhindre vor Eiendoms Udførsel og beholde vore Matroser i vore Havne, for ei at svække vore Kræfter, dersom vi skulde behøve dem. Jeg seer med Fornøielse, at de forbigaaende Undværelser, vi derved lide, ikke forhindre at jo den største Mængde Borgere billige dette Skridt, og med patriotisk Iver søge at vinde paa deres egen Bund hvad der ellers hentedes fra fjerne Egne. Lovgivningens Visdom vil bestemme, hvorvidt dette Middel maa tages under nøiere Undersøgelse. I hvert Tilfælde stoler jeg paa, at Deres Beslutning at forsvare vor Souverainetet og Uafhængighed ogsaa fremdeles vil indgyde Dem Standhaftighed. Det glæder mig, at De bifalder de Grunde, hvorfor jeg trækker mig tilbage fra de offentlige Forretninger rc.

*) Hovedstaden i Gammel-Castilien, med 10,000 Indbyggere og en prægtig Cathedralkirke.

Geheimer. Schmaliz, Forfatter til et Skrivt under Titel: Adresse til Preusserne, er nyligen bleven arresteret i Berlin, og hans Skrivt taget under Beslag, medens det endnu var under Trykken. I Betragtning af, at Forfatteren er Familiefader og Skrivtet endnu ikke var kommet ud blandt Folk, har Hertugen af Auerstädt ladet ham sætte paa fri Fod igjen, i det Haab, at dette vil tjene baade ham og Ligesindede til Advarsel. I det Berlinske Blad Telegraphen, siges meget naivt om dette Arbeide, at Ordene: "Folk, Folkets Forsamling, offentlig Frihed, Lighed, Privilegiers Afskaffelse, der med saa skrækkelige Lettere staae skrevne i Nationernes Annaler, udgjøre Grunden til denne Rhapsodie."

Det er ugrundet, at Franske Ingenieurer have atter opfundet en ny Vei over Pyrenæerne. Der gives fra Col de Bagnouls (nærmest ved Middelhavet) indtil Val d'Aran, ikke færre end 73 Overgange over Pyrenæerne, hvoraf 40 kunne passeres til Fods, 28 til Hest og 7 til Vogns, endog med Artillerie. Men Aarsagen, hvorfor den Franske Armee er gaaet over ved Irun, ligger i Napoleons mathematisk-beregnede topographiske Overblik. Han valgte Biscaya, fordi der paa hele Strækningen af Pyrenærne ikke gives en fordeelagtigere Egn for tactiske Operationer.

Forklaringen over Maleriet i forrige Numer er: Charlottenborg paa Kongens Nytorv.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 18.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 10 December, 1808.

Om udelukkende Privilegier paa, først at bekjendtgjøre politiske Efterretninger.

Man paastaaer, at der i denne Tid ansøges om, at een af vore Aviser maatte forundes et udelukkende Privilegium paa, først at bekjendtgjøre politiske Efterretninger, og at alle vore andre Tidender skulde nødes til at øse af denne privilegerede Avis som den første og eneste Kilde. Uden at kjende denne Ansøgnings sande Indhold og Formaal, ja, uden at kunne beraabe sig her paa andet end et Rygte, være det Forfatteren af disse Linier tilladt, at tale om denne Gjenstand, skjønt uden bestemt Hensyn til det, som har givet ham Anledning dertil.

Ligegyldigt kunde det maaskee være ham, som Individ, om der aldrig udkom nogen politisk Tidende i en Periode, hvor kun to Partier lade sig høre næsten i hele Europa; hvor intet offentligen siges, uden at det i alle Dele stemmer overeens med den gjeldende Politiks Grundsætninger, kort, hvor der gives en herskende Politik ligesom der gives herskende Religioner, med den Forskjel, at der ved Siden af disse dog tolereres andre Religioner, men at der ved Siden af den herskende Politik aldrig tolereres nogen anden politisk Mening. Under saadanne Omstændigheder maa politiske Efterretninger tabe Præget af den Sandhed, der gjør dem interessante i den upartiske og fordomsfri Tænkers Øine. De ere intet uden Fortællinger, der more fordi de Personer og Gjenstande, der omtales deri, have Indflydelse paa vor Stilling, og ere os saa temmelig bekjendte; thi, hvo ønsker ikke at høre noget fortælle om sin Søn eller sin Broder, der er reist til China eller America, om han end vidste, at Fortællingen kun er halv sand? Selv de største Usandsynligheder hører og læser man med Begjerlighed, naar de angaae Gjenstande, som vi staae i saa nøie Forbindelse med. Nysgjerrigheden er af Naturen meget nøisom. Den tager til Takke med det Halvsande, Usandsynlige og Partiske, naar den kun faaer noget, hvormed den kan slukke sin brændende Tørst. Men den, der kjender Verden, sin Tidsalder og dens Mennesker; den, der saa ofte

har seet sig skuffet i de meest lovende Forventninger om Menneskehedens Fremskridt til høiere Fuldkommenhed; den, der med Harme har seet Sandheden saa ofte mishandlet og vanhelliget, er ikke saa begjerlig efter at tilfredsstille en utidig Nysgjerrighed, hvis Tilfredsstillelse, ligesom Vellysten, smager som Honning og virker som Gift.

Fra den Side betragtet ere politiske Tidender, for saavidt de kun indeholde politiske Efterretninger, i dette Dieblik saa ubetydelige, at det næsten burde være ligegyldigt, om der i hele Europa kun existerede en eneste Avis, der, ligefrem oversat i andre Sprog, kunde meddeles alle andre Nationer.

Men i et Land som Dannemark, hvor Regenten selv har opfordret hver oplyst Mand til at sige sine Tanker om alt hvad der kan være Staten og Samfundet nyttigt, bør politiske Tidender være andet end hvad de i vore Dage i de fleste Europæiske Lande ere; andet end blotte Fortællinger, der bestandigen bære Partiskhedens Stempel i Panden, og derfor tabe deres Troværdighed; andet end et tomt Eccho af lønnede og leiede udenlandske Avisskriveres Sandhedsfordreielser og skjæve Raisonnements. De bør være Resultater af det Sande og Upartiske, saavidt som et grandskende og øvet Die forstaaer at udlede dem af en heel Labyrinth af Usandheder og Partiskheder. De bør være den Fakkel, der lyser den store Hob paa den ofte mørke og slibrige Bane, som skal lede den til Pligtsopfyldelse; de bør være den vigtige Bog, hvoraf Folket kan lære at sammenligne sin Stilling med andre Nationers Skjebne, og som kan indgyde det Agtelse for dets Regjering og Love.

I saadant et Land kan det ikke være Nationen ligegyldigt, at et saa vigtigt Middel til Nationaloplysning, skal ved et udelukkende Privilegium, overdrages til et enkelt Institut, som Forpagtningen af en Bom.

At Anordningerne om Trykkefrihedens Grændser neppe behøve flere Indskrænkninger, synes de fleste Lovkyndige at være enige om; men, vilde det ikke blive en ny Indskrænkning i disse Love, dersom det skulde formenes enhver Uprivilegeret, at fortælle hvad der foregaaer i den politiske Verden, og fremsætte Betragtninger over disse Begivenheder?

Man kunde maaskee indvende: "Tiderne ere critiske, og en offentlig fremsat urigtig eller stødende Yttring kan foraarsage Staten store Ubehageligheder." Men denne Indvending er saa svag, at der kun behøves lidet til at gjendrive den.

Alt hvad der siges offentligen i Blade, som ikke ere officielle, eller, med andre Ord, som ikke ere Regjeringens umiddelbare Organ, maa betragtes som noget, der i et Land, hvor det end ikke er forbudet, med Beskedenhed at gjøre Indvendinger mod de gjeldende Love, altid maa skrives paa Forfatterens Regning. Denne staaer Lovene til Ansvar for alt hvad han siger, og enhver fremmed Regjering kan ikke fordre mere end at han, naar han forseer sig, dømmes efter de Love, som Lovgiveren selv appellerer til, naar han troer sig fornærmet. Dersom Regjeringen skulde kunne kræves til Ansvar for det anstødelige, der siges i en uofficiel politisk Tidende, saa var det det samme som om man paastod, at den sam-

tykkede i alle de stundom skjæve, urimelige og enfoldige, skjønt derfor ikke egentlig fornærmelige, Meninger, der saa ofte fremsættes i saadanne Blade? I Frankrige gives en eneste virkelig officiel Avis, nemlig Moniteuren. Hvad den selv siger er Regjeringens Mening. Men foruden den gives der ogsaa Journal de Paris, Gazette de France, Argus, 2c. af hvilke hver især meddeler Efterretninger og politiserer paa sin Maade, uden at den Franske Regjering nogensinde indestaaer for hvad de sige og uden at det falder nogen Stat ind, at betragte disse uofficielle Blade, som Regjeringens Organ. Det er altsaa vist, at der fra den Side betragtet, ikke er nogen Grund til at forunde noget enkelt Blad udelukkende Privilegium paa, først at trykke politiske Efterretninger.

Betragter man de store Ubehageligheder, som et saadant udelukkende Privilegium derimod vilde medføre for hele Publicum, saa har man Møie ved at troe det Rygte, der siger, at en Ansøgning om at faae et saa besynderligt Privilegium, virkelig er indgivet til vedkommende Collegium. Hvad kan tænkes ubilligere, end at et heelt Publicum skal vente, indtil den privilegerede Avis meddeler det Efterretningerne? Hvad kan tænkes mindre billigt, end at Nyhedernes hurtige Meddelelse, som ene kan fremmes ved en gjensidig Concurrence mellem politiske Tidenders Udgivere, saa godt som skal forsvinde med Ophævelsen af en saadan Concurrence? Hvad er mere ydmygende for Litteraturen, end at et heelt Publicum skal være tvunget til at tage til Takke med de Oversættelser af fremmede Blade, som den ene

privilegerede Avis giver det, enten de saa ere rigtige eller urigtige?

Men antaget, at de urigtige Efterretninger eller upassende Yttringer, som indløbe i uofficielle Blade, virkeligen kunde foraarsage Ubehageligheder, er da den privilegerede Tidende mindre et menneskeligt Værk, og minde udsat for at feile end den uprivilegerede? Jeg appellerer her til Erfaringen, og den viser os baade udenlandske og indenlandske Exempler, der noksom godtgjøre, at vi alle ere Mennesker. Selv Moniteuren, der dog ellers bestyres med saa stor Nøiagtighed, har ofte seet sig nødsaget til at berigtige indløbne Feil.

Under Fædrenelandets nærværende Stilling, hvor det er saa nødvendigt, at opflamme Nationalaanden ved patriotiske Handlingers og patriotiske Følelsers offentlige Bekjendtgjørelse og Anbefaling, vilde det være dobbelt ufordeelagtigt, at paalægge den periodiske Skribent Baand, der betage ham Lyst og Mod til at virke paa den offentlige Stemme. Baade i Frankrige og Engelland har man indseet Vigtigheden af politiske Blade. De forberede meget, som i Cabinettet siden udføres. Hvorfor skulde vort Fædreneland sætte mindre Priis paa et saa kraftigt Middel til at lede og berigtige den offentlige Mening? Men dette Middel forfeiler ganske sin Hensigt, naar det bliver privilegeret, og stedse kun een Stemme tør lade sig høre. Ogsaa i Ideernes Rige er en bestandig Concurrence nødvendig, naar ikke alting tilsidst skal opløses i kjedelig Eensidighed.

I Litteraturen gives intet mere forhadt end Privilegier paa at skrive, og skjønt de ikke ganske kunne undværes, maa de dog saa sjelden som mueligt uddeles. Men udelukkende Privilegier paa at skrive politiske Tidender er noget, som enhver, der har mindste Følelse for Litteraturens Tarv, ikke kan tænke paa, uden at Haarene maa reise sig paa hans Hoved.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Med Fornøielse kan Udgiveren her levere den raske Sømand Lars Petersen Raabers egenhændige Dagbog over hans seneste Krydstog, som sikkert vil interessere enhver, der veed at sætte Priis paa ægte Sømandsdaad. Den lyder saaledes: "D. 26 Nov. gik jeg til Søes fra Trekroners Batterie. D. 28de kom jeg til Helsingøer. D. 29de stod jeg i Dansk Kirketaarn i Helsingøer, og blev 5 Seilere vaer, der kom fra Kattegattet, gik dem i Møde og kom dem paa Siden, ved Svinetruerne. Benævnte Skibe vare: en Engelsk Kutterbrig, en Lettermark, 2 Coffardiebrigger og 1 Svensk Chaloup. Den armerede Brig havde de andre paa Slæbetouget; men Chaloupen gik for sig selv. Jeg besluttede herpaa at afskjære Chaloupen fra de anførte Skibe, og kom dem saa nær, at jeg kunde række ombord paa Pistolskud. Men 6 Svenske Fiskere, som i en Fiskerbaad kom fra Land, gik ombord og berettede Cutterbriggen, at mit Fartøi var en Dansk Caper. Cutterbriggen slap derpaa Bugseertouget lidt løs og satte efter mig. Jeg maatte nu flygte; men da han forgjeves seilede efter mig, vendte han tilbage. Jeg vendte nu ogsaa tilbage igjen, holdt mig paa Siden af de fiendtlige Skibe indtil Kl. 8 om Aftenen, og observerede, at een af Briggerne seilede en Fjerdingmiil forud. Jeg vilde nu vide hvad det var for en Mand, og da jeg kom ham ind i Agterenden, gav jeg ham Canon- og Riffelskud, hvorpaa jeg mærkede, at det var en Cutterbrig, og vendte tilbage. Da den blev dette vaer, gav han os det glatte Lag.

Hans Tanker vare, ikke at fyre, førend han fik os paa Siden. Men da jeg saae, det ikke kunde nytte, gik jeg til Helsingøer. Den 30te om Morgenen seilede jeg op imellem Hveen og Landscrona, i den Tanke, at besøge nogle af forbemeldte Skibe, naar de kom og vilde gaae Sønden efter. Som jeg seilede blev jeg en Nordbaad vaer, og satte i Land paa Siden af den, med bevendt Seil og Svensk Flag, for at gjøre Folkene troskyldige. — Mine raske Gutter sprang strax i Søen og satte begge Fartøierne af. Jeg lod Styrmanden og een af mine Folk gaae til Kjøbenhavn med vor Prise og vedblev at krydse videre. — — Søndagen d. 4 Dec. faldt Vinden nordlig, og Luften var tyk. Jeg besluttede, at seile over til Carlscrona, thi jeg mærkede Uraad. Kl. 12 klarede det af, og jeg blev nu de forhenmeldte Skibe vaer, som havde lettet, kom Sønden fra og lagde sig til Ankers ved Raae, ligesaa nær som Chaloupen. Denne blev ved at staae Sønden efter. Da jeg mærkede dette, krøb jeg saa meget mere ind under det Svenske Land, for at faae Manden til at troe, at vi vare den Svenske Paquetbaad. Da han kom op imellem Landscrona og Hveen, satte jeg mit Svenske Flag paa og seilede ud fra det første Sted. Jeg lod derpaa mit halve Mandskab bukke sig ned, men var dog klar til at brænde af, naar det gjordes fornødent. Da jeg kom ham nær, affyrede han to Skud, paa det vi skulde vise vore Svenske Signaler. Jeg tog min Hat og vinkede til ham saa meget jeg kunde, pegede til vort Svenske Flag, og satte af Land til Landscrona, for at gjøre Manden troskyldig, da jeg fornam, at han var stærkt armeret, indtil jeg kunde lange ham med mine Cartætscher, Rifler og Pistoler. Jeg strøg nu mit Svenske Flag, og brændte paa af Hjertens Grund. Han var heller ikke seen, men fyrede saa godt han havde lært, saa jeg nødtes til at ende Fægtningen i en Hast, for at spare endeel Menneskers Liv. Ingen af mine Folk fik nogen Skade, men mit Fartøi led betydeligen. — Da jeg kom ombord paa det fiendtlige Fartøi vare vi omtrent en liden Fjerdingvei fra Landscrona. Fartøiet var armeret med 4 4pundige Canoner, en heel Deel Carabiner og Sabler. Kl. 1 afseilede vi med vor Prise og ankom lykkelige til Kjøbenhavn Kl. 5. — Besætningen paa det fiendtlige Skib bestod af

5 Mand, foruden den Svenske Kjøbmand, der tilhørte Ladningen, bestaaende af 300 Td. Steenkul.

D 8 Dec. var Generalforsamling i det almindelige Brandassurance-Compagnie for Vare og Effecter, hvori Hr. Conferenceraad Colbiørnsen og Hr. Banco-Commissair Damkier, som i Følge Octroyen skulde fratræde, valgtes paa ny til Repræsentantere. Efter den fremlagde summariske Underretning om Compagniets Tilstand d. 30 Sept. 1808, da dets 10de Assuranceaar sluttedes, var Regnskabet saaledes: Capitalfonden var ved 9de Assurance-Aars Slutning 878,108 Rdlr. 56½ ß. Efter Præmie- og Police-Conto er i det 10de Assurance-Aar indvunden 83,928 Rdlr. 6½ ß., udbetalt efter Branderstatnings-Conto for de i det 10de Assurance-Aar berigtigede Brandskader 29,175 Rdlr. 16½ ß., godtgjort Interesse-Conto hvad de i dette Assur.-Aar forefaldne Omkostninger og Udgiver have medtaget mere, end dertil er indkommen i Renter af den oplagte Capital og ellers udsatte Summer 6,332 Rdlr. 40 ß., tilsammen 35,507 Rdlr. 56½ ß., igjen tilovers 48,420 Rd. 46 ß.; heraf ere 24,210 Rdlr. 23 ß. overførte paa Conto for Halvparten af den aarlige Gevinst siden det 5te Assur.-Aar, og de øvrige 24,210 Rdlr. 23 ß., tillagt Compagniets Capit. Fond, følgelig staaer nu paa denne Conto 902,318 Rd. 79½ ß. — I det 10de Assur.-Aar beløber Renten af den oplagte Capital m. v. efter at Renten af Laanet i Deposito-Cassen er udredet, sig til 2,652 Rdlr. 79 ß. Derimod beløber Omkostningerne og Udgiverne sig i samme Aar til 8,985 Rdlr. 23 ß., altsaa mere udgivet end dertil er indkommet 6,332 Rdlr. 40 ß. Ved det 10de Assur. Aars Udgang var indvundet Coursgevinst ꝛc. 4,206 Rdlr. 69 ß. — Den tegnede Risicos Beløb til d. 30 Sept. 1808 var 15,373,664 Rdlr. 91½ ß. — Compagniet kan i Aar ikke betale mere end de sædvanlige 4 PC. i Udbytte, deels formedelst de mange Brandskader, der ere indtrufne, deels fordi dets Capitalfond endnu ikke er opstegen til den bestemte Sum 1 Mill. — Imidlertid er denne Fond dog voxet i Aar til 902,318 Rdlr. 79½ ß., og dersom Ildsvaader i Fremtiden blive saa sjeldne som i det sidste Aar, saa vil den bestemte Capitalfond snart være tilveiebragt, og et større Udbytte kunne ventes.

Man nævner som Candidat til det andet Præsteembede ved den Franske Menighed i Kjøbenhavn, saafremt Regulativet af 1793 bliver stadfæstet, Hr. A. F. Puerari, en Cousin og Landsmand af den nylig bortreiste Pastor Monod, kommen hertil fra Holland i Begyndelsen af October.

Christiania Avis af 18 Nov. aabnes saaledes:

Norge Du tabte en Ven, Muser I tabte en Yndling,
Enevold Falsen er ei mere.
Han var det, der med saa levende Farver forstod at skildre Din Hæder,
Han var det, der vidste at opflamme og indgyde Mod i Fjeldboens Bryst.
Falsen! ved Dit Hvilested rinder hver trofast Nordmands Taare.
Vil Du have et skjønnere Minde, Du varm følende Olding? —
Fred være med Dig, sjeldne Mand!

Den Norske Understøttelses-Commission for de i Krigen Faldnes og Blesseredes Efterladte har ladet bekjendtgjøre adskillige indkomne Gaver, og deriblandt 200 Rdlr. fra de Herrer Kierkegaard & Aabye, og 300 Rdlr. fra A. Falk, Sønner & Comp. i Kjøbenhavn.

Af de Svenske Krigsfanger, som d. 10 Nov. transporteredes fra Christiania, undveg ved Gjellebek een ved Navn Jon. Wengberg, som nu efterlyses i Norske Aviser.

A. Waarum har i Christiania Avis ladet bekjendtgjøre, at da Prisen paa Steenkul er stegen saa uhyre, og maaskee om en Tid ikke bliver mere at faae, saa kan han ikke beslaae Heste mere for samme Priis som før. Af denne Bekjendtgjørelse sees, at der i Norge maa være lige saa stor Mangel paa Smedekul som i Kjøbenhavn, hvor Smedene finde de Svenske Kul næsten ubrugelige.

Paa Auctionen i store Kongensgade No. 149 over adskillige Varer d. 8de d. M. solgtes: 14 Aars gl. Maderaviin à 8 Mk. Flasken, Gummi Arabicum 30½ ß. Pd., hvid Ingefær 48 ß., fiin Staal 12 Rdlr. pr. 100 Pd., Bordeaux Brændeviin 120 Rdlr. pr. 30 Virt., Fransk Viinæddike à 101 Rdlr. pr. Oxhoved, Risengryn 16 Rdlr. til 16 Rdlr. 3 Mk. pr. 100 Pd., dito 15 Rdlr. 2 Mk. til 16 Rdlr., Hollandsk Havre 19 Mk. 8 ß. til 20 Mk. Td., Svensk fladt Jern 27 Rdlr.

8 ß. Skipp., Brunrødt 18 til 19 Mk. 8 ß. pr. 100 Pd., Harpix 18 Mk. 8 ß. til 21 Mk. 8 ß. pr. 100 Pd., St. Ubes Salt 16 Rdlr. Td., Jydsk Byg 20 Mk. Td., guul Vox 4 Mk. 8 ß. Pd., Muskatblomme 40 Mk. Pd., Tamerinder 8 ß. Pd., Engelsk Saalelæder 7 Mk. 8 ß. Pd., Fransk Likør 4 Mk. 12 ß. Flasken, dito mindre à 12½ til 16 ß. Fl., Rhinskviin 4 Mk. til 4 Mk. 2 ß. Fl., Engelsk Porter 29 ß. Bout., Mallagaviin 121 Rd. pr. 30 Virt., Nordam. Rom 139 Rd. pr. 30 Virt.

Faa Øieblikke efterat Artillerie-Major Sprechler d. 8de d. M. havde opsat en Bekjendtgjørelse om sin Kones Dødsfald, der var indtruffen Dagen tilforn, døde han, formodentligen af Sorg over sit smertelige Tab, i sin Vens Arme. Dette dobbelte Dødsfald har frembragt det høist rørende Syn, at see en øm Ægtemand bekjendtgjøre sin Kones Død i samme Avis, hvor hans Efterladte anmelde hans, og at syv Børn, trufne af en tung Skjebnes dobbelte Slag, jorde en Fader og Moder paa een Dag.

I Juridisk Archiv No. 17 har Hr. Assessor Ørsted fremsat nogle Bemærkninger over den Ussingske Appel til Kongen og Folket, der, ligesom alle denne Forfatters Arbeider, udmærke sig ved Grundighed og Skarpsindighed. I Indledningen hedder det, at man i lang Tid ikke har seet en saa dristig Anklage, ved Pressens Hjelp, fremført mod nogen Embedsmand, som den Ussing har vovet at nedlægge mod de af Landoverrettens Medlemmer, der have taget Deel i Dommen i den af Byfoged Aarøe anlagde Sag. Vel har Ussing fornemmelig stilet sine Udfald mod en enkelt af Rettens Medlemmer, som han kalder Doms-Concipisten, men at de ramme enhver, der har taget Deel i Dommen, er let at indsee; thi en af et Tribunal, der er sammensat af flere physiske Personer, afsagt Dom, kan ingenlunde betragtes som et særskilt Værk af det enkelte Medlem, der har gjort Udkast til samme, men maa ligesaa fuldt tilskrives alle de øvrige Tilforordnede, der, ved at bifalde Udkastet, have gjort det til Dom. Ussing har ikke taget i Betænkning, at tillægge sine Dommere den Udaad, at have misbrugt den dem til Retfærdigheds Haandhævelse og Uskylds Beskyttelse betroede Myndighed til modvilligen og underfundigen at fordreie Sandheden og Loven, og det i den ondskabsfulde Hen-

sigt, at skille ham, skjønt aldeles skyldfri, ved Ære og Velfærd. En Adfærd, der ei allene, fra den moralske Side vilde fortjene en ethvert Udtryk overstigende Afsky, men endog i Følge Lovgiverens retfærdige Bud 1 — 5 — 3 medfører fuldkommen borgerlig Æreløshed. Assessoren siger endvidere, at han længe har staaet i Tvivl om, hvorvidt det kunde være passende for ham, som deelagtig i bemeldte Dom, paa Publicitetens Vei at møde denne Anklage, og gribe til Pennen mod et saadant Værk og en saadan Forfatter; at han ogsaa er meget tilbøielig til at ansee en saadan Nedladelse for overflødig. Lands-Overretten er saa bekjendt for Redelighed og stræng Upartiskhed, at Skumlerier af en Henrich Ussing vanskelig vilde kunne rokke den Tillid, den har erhvervet sig; Landets øverste Domstol vil desuden snart ved sin Dom vise, at Ussings Beskyldninger ingen Grund have; det Skrift, hvori hans Klage fremføres, indeholder Stof nok til Gjendrivelse; og i de Kredse, som Assessoren staaer i Forbindelse med, har Ussings Angreb ikke opvakt Opmærksomhed, uden som et Bevis paa hans Skamløshed. Men paa den anden Side frygtede Assessoren dog at tage feil, naar han finder de Ussingske Usandheder og Fordreielser saa haandgribelige, at ingen Seende kan blændes derved, thi for ham, der saa nøie kjender Sagen, er meget soleklart, som ei saa let vilde falde en anden Læser i Øinene; alle de Mænd, der have yttret for ham samme Mening, have og alle i Evne og Villie til at bedømme slige Gjenstande været saadanne, at man ei derfra tør vove at gjøre Slutning paa det større Publicum, der altid vil dømme, men finder det for møisommeligt at prøve; han har hørt enkelte omtale den Ussingske Libel som et Bevis paa sjelden sophistisk Konst; og det er desuden uberegneligt, hvad Indflydelse Medlidenhed med den Skjebne, der ufeilbar maa blive Mandens Lod, Hensyn til de litteraire Fortjenester, nogle tillægge ham, og mangfoldige andre Bevæggrunde kunne have paa Dommene i denne Sag. Disse Aarsager, og, da han, hvor det kommer an paa at vedligeholde det største udvortes Gode, Medborgeres Agtelse, hellere vil gjøre for meget end for lidet, have bevæget Assessoren til, ved nogle Bemærkninger at sætte Sagen i et saa klart Lys, at enhver, der vil oplade sine Øine, maa see at Landsoverretten er uskyldig

i den rænkefulde Fremgangsmaade, hvorfor den offentligen er anklaget.

En Norsk Skipper, der for omtrent en Maaned siden blev med Skib og Ladning af de Engelske opbragt til Gothenborg, og er i disse Dage ankommen til Kjøbenhavn blandt andre udvexlede Krigsfanger, beretter, at der under hans Ophold i Gothenborg laae 150 Danske og Norske Fartøier der i Havnen, alle opbragte af Engelske Krydsere, og at Levnetsmidlerne i Sverrig ere saa dyre, at hans Ladning, der bestod af Byg og noget Flesk, blev ved Auction i Gothenborg betalt med 2,500 Pd. Sterl. (13,000 Rdlr.)

Under 2den April d. A. ere samtlige Over-Øvrigheder i begge Riger fra det danske Cancellie blevne tilskrevne saaledes. Da Cancelliet, efter det kongelige Admiralitets-Collegiums derom gjorte Anmodning, anseer det i flere Henseender nødvendigt til den kongelige Tjenestes Fremme, at det vorder bestemt, at hverken strandet Gods eller Varer, som findes i opbragte Skibe, maae sælges, forinden Saadant bliver bekjendtgjort for bemældte Admiralitets-Collegium, saa skulde Man til behagelig Efterretning tjenstligst tilmælde Dem, at følgende Fremgangsmaade, med Hensyn hertil, for Fremtiden bliver at iagttage. a. I Henseende til strandet Gods. 1) Saasnart noget strandet Gods findes under det Dem anbetroede Amt, bliver det Deres Pligt, uopholdeligt at indsende en tydelig Fortegnelse paa de strandede Varer, saasnart de ere bjergede, umiddelbart til Admiralitets-Collegiet, tilligemed Efterretning om Varernes Beliggenhed, hvorimod de strax kan vente Dem underrettet om den Beslutning Collegiet tager. 2) Det kongelige Admiralitets- og Commissariats-Collegium disponerer strax, saavidt fornødent eragtes, over de strandede og bjergede Varer, som dog efter Deres eller Rettensbetjenters Foranstaltning maae sælges, imod Betaling efter Taxation af lovligen udmældte sagkyndige Mænd. b. I Henseende til Varer i opbragte Skibe. 1) Det paaligger Priismesteren eller den vedkommende Opbringer, uopholdeligt, saasnart Prisen er gjort, at indberette til Admiralitets- og Commissariats-Collegiet Ladningens Indhold, og det saa udførligt, at deraf kan erfares saavel Varernes Forskjellighed som Beskaffenhed og Antal. 2) Bemeldte Priis-

mester eller Opbringer kan befries for at holde offentlig Auction, naar han kan sælge Prisen til Søetaten, eller for den Deel deraf, som Søetaten kjøber. Derimod kan Priismesteren eller Opbringeren vente sig strax underrettet om Søetaten attraaer noget af det Anmeldte, og, saasnart han er berettiget til at handle derom, da strax at faae Bud derpaa. Behøver Marinen ikke Varene, eller kunne de Vedkommende paa Admiralitetets Vegne ei komme i Accord med Sælgeren, saa faaer han en Attest, som berettiger ham til at sætte det til Auction, og, kjøbes Varene til Marinen, vil han erholde en Attest, der, ligesaa paalidelig som en Auctionsforretning, kan vise, hvad han har faaet derfor.

En Kgl. Resolution af 15 April d. A. fastsætter følgende: Vi bifalde allernaadigst, at de Breve, som fremmede her i Landet antagne Consuler og Handelscommissairer affende, enten umiddelbart til deres respective Regjeringer, eller og til de Gesandtskaber, hvorunder de henhøre, maae fritages for den Aabning og det Eftersyn, som til at forebygge Brevvexling paa Engelland og med Storbritanniske Undersaatter er paabudet, hvorimod denne Fritagelse ikke gjelder for Consulatbreve, som affendes til andre end fornævnte Regjeringer og Gesandtskaber.

Ved en Kgl. Resolution af 11 Junii d. A. er resolveret: Vi tillade allernaadigst, at Bye- og Herredsfogderne i Vort Rige Dannemark, saalænge Krigen vedvarer, maae meddele Attester til portofri Førsendelse af den Brevvexling, de føre angaaende Sager, som staae i Forbindelse med Vor Krigstjeneste, dog at det i Attesterne udtrykkeligt bevidnes, at det affendende Brev angaaer denne Gjenstand.

Under d. 8 Augusti d. A. har Hs. Majestæt resolveret følgende: Vi ville allernaadigst have tilladt, at krigsfangne Svenske Officierer ubehindrede maae trække Vexler paa deres Fædreneland, naar det ikkun iagttages, at den Commandant, høistcommanderende Officier eller Øvrighedsperson, som har Tilsyn med Krigsfangerne, bevidner ved Paategning paa Vexelen, at dens Beløb er kommet den Krigsfangne tilgode; og kunne slige Vexler da, naar den commanderende General eragter det passende, fremsendes ved Parlementair.

Man har anmærket om Napoleons sidste Rejse, at derved allene i een Provinds, Gascogne, er gjort følgende ganske nye Indretninger: 5 Landeveie, 8 Broer, 2 Canaler, en Mængde Sluser, 30 Ladepladse, 4 Moradser udtørrede, de derværende Dyner beplantede efter det ny System, 10 gamle og nye Hospitaler satte i Virksomhed, 5 store Skoler, 3 Theatre, 40 nye offentlige Bygninger, mange Kilder og Forskjønnelser, en Mængde Fordele, tilstaaede Kirker og Præster.

Krigen i Norge 1724.

(See No. 16.)

16) Hvorledes nogle af Frederikshalds Borgere og endeel af Almuen i Schieberg og Idde Sogne, i Forening med en Degn, efter Præsten Peter Rumors Raad og Tilskyndelse, uden militair Bistand, som fra Garnisonen i Frederikshald heller ikke kunde undværes, angreb og ødelagte 2 fiendtlige Cavalleriedetaschementer, og indjog den fiendtlige General Aschenberg og hans Corps saadan Frygt, at han, som skulde forstærke de Svenske Tropper i Moss, hovedkulds maatte flygte til Sverrig. 17) Hvorledes mange Bønder og Almuen i Øvre- og Nedre-Tellemarken tvang deres Foged, Melchior Høyer, uagtet ingen Ordre af Øvrigheden dertil var given, at føre dem den lange Vei af 16 til 24 og flere Norske Mile, paa deres egen Bekostning, til Armeen paa Giellebeck, hvor de begjerte, at maatte, tilligemed Tropperne, angribe Fienden, hvilket ikke blev holdt raadeligt, skjønt de med Taksigelse og Berømmelse til deres Hjem bleve demitterede. 18) Hvorledes Borgerskabet i Frederikshald i Sommeren 1716 selv satte Ild paa deres egne Huse, allene for at gjøre Fienden Afbræk. 19) Hvad den Norske nationale Armee, da opsendte Tropper forstærkede Armeen, siden maatte lide paa de stærkt adspredte Posteringer, hvis Skadelighed den gemene Nordmand vel indsaae, men desuagtet med Taalmodighed og Taushed lod sig commandere dertil; hvorledes den maatte holde Forposter og bevogte de opsendte Regimenter (der, uagtet de bleve langt bedre pleiede, og betalte end de Norske, dog deserterede saa stærkt) at de ei skulle overløbe; hvorledes de opsendte Tropper derimod ved en slet Disciplin ruinerede de Norske Soldaters Huusholdninger og Familier paa

deres Gaarder, fra hvilke de vare udmarcherede, for at bevogte dem; hvorledes de altid maatte staae i Spidsen for Angreb, og lide Hunger og Nød; hvorledes deres tilbageblevne gamle, af de opsendte Tropper mishandlede Forældre, Dag og Nat maatte skydse og føre alt hvad der befaledes frem og tilbage til og fra de vidtomliggende og adspredte Posteringer, og derhos see deres egne Skove fældede og ødelagte til de Posteringers Opbyggelse, hvori deres Børn og Slægtninge maatte staae og lide Nød, baade tage Vare paa Fienden og hindre de opsendte Tropper fra at rømme; skjønt disse fortærede deres Fattigdom hjemme, ja, mishandlede deres Forældre og Hustruer med Hug og Slag; hvorledes de desuagtet maatte betale deres Skatter og Contributioner. At de i saa lang Tid have udholdt alt dette med største Taalmodighed, uden mindste Overløb eller Desertion (hvilket ved mindste Leilighed var Tilfældet med de opsendte Tropper) og dog gjort Fienden al muelig Afbræk og ved alle Leiligheder udmærket sig. 20) Hvorledes 1718, da Fienden faldt ind i Trondhjem og de Kongel. Tropper imidlertid retirerede til Trondhjem By, de Norske Tropper med god Villie og største Taalmodighed, uden mindste Desertion gjorde lange og besværlige Marcher Søndenfjelds fra og til Trondhjem, for at understøtte det derværende Corps, skjønt den kun nød slet Pleie og Underhold. 21) Hvorledes Almuen og Bønderne, da deres Børn, som vare Soldater, laae i Trondhjem, langt fra at forlade sine og falde til Fienden, eller give ham nogen Understøttelse, ginge paa Skoven, og ved alle Leiligheder ihjelskjøde, fængslede og opbragte hans udsendte smaa Partier og Expresser; ja, hvorledes, under Præstens Søns Anførsel, en Deel samlede Bønder angreb og forjog nogle Svenske Compagnier, som der havde indlogeret sig. 22) Hvorledes 1718, da Fienden med en anseelig Magt faldt ind og beleirede Frederikshald, Kongens Tropper retirede i en Hast, efterladende sig Canoner og Posteringer, men at derimod ikke allene Borgerskabet i Frederikshald, men endog næsten hele Almuen paa den Side af Glommen, hvor Fienden var, efter udstædte Befalinger forlode Huus og Hjem, og huusvilde med Hustruer og Børn, Qvæg og Heste begave sig ikke paa den anden Side af Glommen, uden at nogen Anordning dertil var gjort.

(Fortsættes.)

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 19.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 13 December, 1808.

En Scene af et utrykt Original-Lystspil i fem Acter.

Prøve af en Samling af humoristiske Arbeider, som i sin Tid ville udkomme.

Første Act, sjette Scene.

Budæus. *) Lovise.

Budæus. Jeg beder Dem hundrede tusinde Gange om Forladelse, kjereste, sødeste, elskeligste Jomfru Runkel, at jeg kommer saa hastig tilbage. Det skeer efter Deres kjere Faders udtrykkelige Begjering. Han ønskede, reent ud at sige, saa gjerne, at Hymens skjønneste og yndigste Rosenbaand kunde blive knyttet imellem os endnu i Eftermiddag. Jeg iler Dem paa Kjerlighedens Sommerfuglvinger i Møde, for ærbødigst at udbede mig Deres søde Liliehaand.

Lovise. Det gjør mig ondt, Hr. Budæus, at De forgjeves skal gjøre Dem saa megen Uleilighed for min Skyld. Jeg iler Dem paa Kjerlighedens Sommerfuglvinger i Møde, for ærbødigst at frabede mig Deres søde Liliehaand.

Budæus. Men er det virkelig Deres ramme Alvor, Gratie blandt Gratier? Nei, det er Spøg, lutter Spøg.

Lovise. De er et besynderligt Menneske, Hr. Budæus. Hvad der er Alvor antager De for Spøg, og hvad der er Spøg antager De for Alvor. Jeg kunde aldrig give Dem min Haand uden for Spøg, og De mener det skulde skee for Alvor. Jeg kunde aldrig give Dem Kurven uden for Alvor, og De siger bestandig det er Spøg?

Budæus (stødt). Ja, jeg veed nok De er forgabet i den Laps, den Nar, den Prakker af en Vestindianer, som logerer her i Huset.

Lovise. Hr. Budæus, tael med Agtelse om Hr. Romberg — det beder jeg Dem!

Budæus (spodsk). Tale med Agtelse om en saadan Grønskolling? Saadan en Junker Habniks? En Karl, som jeg, reent ud at sige, ikke vilde betroe 4 ß.? Nei, min søde Jomfru, i hvor

*) En gammel pedantisk Pebersvend, som frier til Jomfru Lovise, hemmelig forlovet med Romberg, en ung Vestindianer.

høit jeg end elsker Dem, faaer De mig dog aldrig til at tale med Agtelse om en saadan Fusentast.

Lovise. Fy! Hr. Budæus, De bør skamme Dem at tale saaledes om et honnet ungt Menneske.

Budæus. Honnet ungt Menneske? Nei, nu maa jeg lee! (Alvorlig) De er ung, Hjerte Jomfru; De kjender endnu ikke Verden. De bedømmer alting efter det Udvortes, men "baußen blank, binnen krank", det er et sandt Ordsprog. De veed ikke hvad disse Vestindianere ere for Karle. Seer De, Vestindien, det er et reent Hundeland. Der døer Folk som Fluer, og de Syndere, som man ikke gider spendere Strikken paa i Europa, sender man, reent ud at sig, til Vestindien. Det er en reen Galgenfrist.

Lovise. Det var meget!

Budæus. Sæt nu De blev den unge naragtige Vestindianers Kone, hvad blev saa Følgen? De maatte forlade Deres kjere Papa og Mama, og alt hvad Dem kjert er. De maatte flankere sex Maaneder omkring paa Søen, blive søsyg, lide Skibbrud, og udstaae tusinde Fataliteter. Og naar De saa endelig kommer til denne herlige, fortryllende Øe, saa sætter De aldrig saasnart Deres Fod i Land, førend De bliver beheftet med en Feber, som kaldes den Vestindiske, og er, reent ud at sige, værre end Pesten. Naar vor Herre nu sparer Deres Liv, som vilde være et reent Mirakel, hvad har De saa? Saa lever De blandt lutter sorte Djæveler og Menneskeædere. De er ikke Deres Liv sikker et eneste Øieblik. Negere og Kakelakker lure allevegne paa Dem. Om

Dagen kan De ikke gaae ud for Hede, om Natten ikke for Stiemænd og Muskovitter. Naar De saaledes, reent ud at sige, har tilbragt nogle Aar, reiser De tilbage til Kjøbenhavn. Men i hvilken Tilstand? Deres rosenrøde Kinder see ud som Safran; Deres trinde, fyldige Barm er falden sammen som en Sneebunke i Toveir; Deres hele Rigdom bestaaer i nogle Cocusnødder, et Par levende Skildpadder og en Slump Bambusrør.

Lovise (smilende). De skulde udgive en Beskrivelse over Vestindien, Hr. Budæus. Det lader som De kjender Landet meget nøie.

Budæus. Men naar De derimod ægter mig, hvilke søde, lyksalige Dage kan De da ikke vente Dem? De bliver hos Deres kjere Papa og Mama. Jeg bærer Dem paa Hænderne, klapper Dem, kysser Dem, kort at fortælle, tilbeder Dem, som en lille Afgud.

Lovise. Jeg har besluttet aldrig at gifte mig, Hr. Budæus. Jeg søger om en Plads i Petersens Kloster.

Budæus (mild). Spøg, intet uden Spøg! Disse gjennemborende Øine, disse Purpurlæber, disse begsorte Øienbryne, disse rosenrøde Kinder skulde falme i Petersens Kloster? Nei, aldrig! De skal, reent ud at sige, være mit Hjertes Herskerinde. De skal, De maa hedde Madam Budæus. Jeg er ingen Prakker maa De vide. Hos mig skal De leve som Blommen i et Æg. Jeg skal gaae i Ilden — jeg skal styrte mig i Vandet for Dem, kort at fortælle, jeg skal gjøre alt — alt for Dem. Jeg skal efterkomme Deres mindste Vink.

Lovise. Nu saa gjør det da strax, jeg beder Dem, Hr. Budæus, og forlad mig!

Budæus. Forlade Dem? Kan jeg da forlade Dem? Staaer det i min Magt at forlade Dem? Kan Magneten sige, at den ikke vil trække Jernet til sig? Sødeste Jomfru Lovise! naar De ægter mig, saa skal jeg anskaffe mig lutter Mahognietræes Møbler; Alting, lige indtil Kjøkkenbordet, skal være af pure, ægte Mahoganie; jeg skal lade gjøre en Seng med Tronhimmel, hvori fire Personer mageligen kunne ligge; jeg skal kjøbe Dem et ægte Shawl til 400 Rdlr.; jeg skal abonnere en Loge for Dem paa Comoedien; jeg skal gaae ind i alle Byens Klubber; jeg skal kjøbe en Gig for Dem, hvori De kan slankere til Dyrehaugen og Bellevue og Klampenborg; jeg skal leie prægtige Sommerværelser for Dem paa Landet. De skal faae en Vugge, som hænger i en Cylinder og kan gaae af sig selv, beklædt med Atlask, Guldgaloner og Brabandske Kniplinger. Vi skal leve sammen som Adam og Eva i Paradis (paa Knæ). Og for alt dette fordrer jeg, reent ud at sige, intet uden et lillebitte Ja af Deres allerkjereste Mund.

Svar paa Resensjonen over min Afhandling om Religion og Liturgi.

(Se Lærde Efterretninger No. 45 og 46.)

Sjelden er det behageligt at resensere, men altid er det ubehageligt at svare paa en Resensjon, om aldrig for Andet, saa dog fordi et saadant Svar næsten altid ansees for et Foster af overdreven Egenkærlighed. Ene dette vilde udentvivl bestemt mig til at tie, dersom hin Resensjon blot indeholdt Misbilligelse af mine Meninger; men da jeg paa mange Steder straffes for Meninger, jeg aldrig

har havt, og i det Hele misforstaaes, bør jeg ikke tie.

Hr. Professoren siger, at den nyeste tydske Religionsfilosofi udtaler sig i hin Afhandling. Med den Bevidsthed ei at høre enten til Kants eller Fichtes eller Schellings, eller nogen anden Skole, og at have fremstillet min egen Beskuelse og Gransking, som de vare, maatte jeg naturligvis undres over denne Paastand; men hverken er min Læsning saa udbredt, eller mine Tanker om egen Dybsindighed saa store, at jeg skulde paastaa: det Samme ei var fremsat af Andre. Menes derimod Naturfilosofie, da har jeg, efter mit ringe Kendskab til den, kun nogle Ord og Formler, og maaske den religiøse Tendents tilfælles med samme; thi mine Resultater vedkendte Naturfilosofen sig neppe.

Naar jeg sigtes for at nedværdige Filosofien ved min Paastand: at den Intet kan udsige om det Oversandselige, da synes det at være en Misforstand, da det ingen ubeføiet Nedværdigelse kan være, at frakende den Noget, den vel har tilegnet men aldrig hævdet sig. At jeg dog derfor intet Øieblik har glemt at vor Trang til en Aabenbaring og dennes Værd, ene grunder sig paa vor Trang til Tro paa det Oversandselige, som netop ved Filosofien er blevet Os klar, troer jeg Afhandlingen, og selv Udtoget i Lærde Efterretninger viser tydelig. Har jeg nu virkelig fremstillet Fornuft og Aabenbaring i anden Modsætning end den som udspringer deraf, at Aabenbaringen løser Gaader, Fornuften ei kunde løse; da har jeg været saare inkonsekvent, men noget Saadant har ei kunnet finde.

Dog alt Dette og Meget som jeg forbigaar er kun Lidet mod de Beskyldninger jeg nu kommer til, da de ere ligesaa vigtige som ufortjente.

Jeg beskyldes for Mystik i Ordets slette Betydning, og for at anbefale en uvirksom Følelsestro. Var dette Sandt, da fortjente jeg ei nogensinde at vorde Jesu Religions Lærer; men hvorledes jeg, efterat have ligesaa bestemt modsat mig Kristendommens Reduksjon til Poesi som Reduksjonen til Filosofi; efterat have (P. 163 og 164) paa det utvetydigste erklæret mig mod det Sværmeri, der troer ved uafbrudt Stirren mod det Evige at kunne her genvinde Samfundet, og der-

for taber sig i uvirksom Beskuelse: efter endelig at have bygget Alt hvad jeg sagde om Liturgien paa den Grundvold, at Stræben mod det Evige ved Moralitet er den eneste Betingelse, under hvilken Jesus har lovet sine Troende Salighed; hvorledes jeg, efter alt dette, endnu kan have fortjent hin Beskyldning, veed jeg i Sandhed ikke.

Resensenten siger, at jeg med Bestemthed vil vide, at de Lastefulde ei hisset forbedre sig, og viser derpaa meget tilfredsstillende, at Vi ei tør erklære denne Omvendelse for umulig. Havde jeg paastaaet dette, da vilde det vidne om den mest uforskammede Arrogants; thi jeg udsagde da noget Positivt om det, hvorom intet kan vides. Da jeg nu derimod (P. 158 og flere Steder) netop har indrømmet Muligheden af en Omvendelse hisset, og blot modsat mig den Tro, at Omvendelsen der skulde være lettere end her, er Grunden til hin Beskyldning mig ret saare ubegribelig.

Jeg har her ei med en Tøddel villet forsvare hin min første Afhandling, tildels, fordi jeg virkelig ønskede at Meget i det Enkelte var anderledes, men især fordi det tyktes mig uklogt, at anvende de faa Øieblikke, hvorover jeg raader, paa et Forsvar, der, naar det skulde være mere end blotte Paastande, maatte blive vidtløftigere end Afhandlingen selv, uden dog at kunne overbevise dem, der beskue det Oversandselige og dets Aabenbaring i Tidens Fylde, fra en næsten modsat Synspunkt.

Nik. Fred. Sev. Grundtvig.

Krigen i Norge. *)

(Sluttet.)

23) At de næsten i to Aar havde liidt saa stor en Trang og Overlast af de indqvarterede Tropper, at de fandt sig ødelagte blot for at betage Fienden al muelig Underhold, til hvilken Ende ogsaa mange afbrændte deres egne Gaarde, og blandt disses Tal vare baade Præster og Betjenter. 24) At næsten en Trediedeel af Landets Indbyggere er i sidste Krig bortsmeltet og over

*) Istedet for: Krigen i Norge 1724 (i No. 15, 16 og 18) bør læses: Krigen i Norge, Skildret 1724.

Halvdelen af Rigets forrige Velstand og Midler tabt og formindsket. At desuden Landet har liidt overordentlig meget ved Skovenes Udhugning til Posteringer, idelige Leverancer til Artilleriet, hvoraf den mindste Deel ikke ere blevne godtgjorte, og idelige Frem- og Tilbagemarcher, Cantonneringer og Camperinger, uden at man har fornummet mindste Utaalmodighed eller Gjenstridighed hos Folket. — Efterat Biskoppen saaledes har anført alle disse Beviser paa Nordmændenes Kjekhed, Trofasthed og Taalmod, siger han, at Historien ikke kan opvise et Folk, der i fire samfulde Aar saaledes har viist sig som det Norske.

Det kan vel ikke være upassende at ende disse Efterretninger om det Norske Folks Daad og Sindelav i Begyndelsen af det henrundne Aarhundrede med en sand Nordmands Caracteristik over Norge *) i Slutningen af samme Seculum:

"Norge, som fra den Tid, at Margaretha paa "sit Hoved samlede Nordens trende Kroner, stedse "har viist Brodersindelav mod Danmark; i ubrudt "Enighed med dette har fremvandret fælleds Bane, "endog, naar det kunde havt Anledning til at re-"clamere; Norge, som fra Arilds Tid er bekjendt "for Troskab og Oprigtighed, og som Kingo rig-"tigen skildrede i disse simple Stropher:

"Mod, Troskab, Tapperhed og hvad der giver Ære,
"Den hele Verden kan blandt Norske Fjelde lære.

"Norge kan føle sig: dets Troskab er ikke Slavedyd. "Det hader Despotie, men det foragter Lumskhed. — "Naturen gav Fjeldboerne Kjekhed, Kjerlighed til "Frihed, og en trofast Caracteer. Disse Dyder "udgjøre Norges Nationalaand; ved dem trodser "Nordmanden sit Climas Kulde, overvinder Farer "og Besværligheder; ved dem styrkes hans Daad, "opflammes hans Indbildning; i disse grunder sig "hans Ild for Fødelandet, og denne vækker i hans "Sjel de Følelser, som dannede en Hans Colbjørn-"sen, en Conrad Clauson; som stemmede Bulls og "Nordals Harper. Overalt, hvor den er ufor-"dærvet, boe de i Almuens Barm, og blandt denne "er det, at en Nation bør studeres. — — Men Fre-"derik har selv seet det Norske Folk; Han har hørt "dets redelige Velsignelser. Uden Tvivl har Han

*) S. Falsens herlige Skrift om det Norske Academie, Side 98 til 101.

"paa Dovres Top rækket Kongsvolds hæderlige Olding "Haanden, og følet mere ved den fri Mands ærlige "Haandtryk, end ved Etikettens Marionetspil. "Frederik kjender Nordmanden, og Hans Sjel er "uden Mistillid."

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Den nylig afdøde Etatsraad Enevold de Falsen er født i Aaret 1755; hans Fader var Christian Magnus de Falsen, Conferenceraad og Justitiarius i Overhofretten i Norge. Han var først Copiist i Cancelliet og blev 1777 Assessor i Overhofretten i Norge. Hans første litteraire Arbeider ere: Salvini og Adelson, en borgerlig Tragoedie, Kbh. 1777, og de snorrige Fettere, eller Testamentet, Comoedie i 2 Acter. Fra Assessor i Overhofretten blev han udnævnt til Amtmand i Nordlandene. En Tidlang var nu hans litteraire Løbebane afbrudt. Men ved hans Tilbagekomst til Kjøbenhavn, hvor han fik Sæde som Assessor i Høiesteret, begyndte han igjen at arbeide i sit Yndlingsfag: de skjønne Videnskaber. Han omarbeidede sine snorrige Fettere og gjorde samme til et Stykke i 3 Acter. Han leverede adskillige baade originale og oversatte Skuespil, blandt hvilke de, som egentligen gjorde Lykke og virkelig fortjente det, ere: Dragedukken, et Syngestykke i 3 Acter, hvortil Æmnet er taget af en Fortælling af Meißner, den forladte Datter, et Lystspil i 5 Acter, en localiseret Oversættelse efter det Engelske, og det bekjendte nydelige Syngespil Nonnerne. Ogsaa hans Idda, hvortil Æmnet er taget af en Lafontainisk Fortælling, sees med Interesse. Hans Prolog, Festen i Valhalla, er, skjønt et Leilighedsdigt, et Arbeide, der længe vil beholde sit Værd. De i samme forekommende Linier: "Der Tankens Yttring er som selve Tanken fri" foranledigede ikke allene en Strid mellem ham og Digteren M. C. Bruun, men blev ogsaa siden ved mangfoldige Leiligheder citeret og repeteret. Hans vigtigste Product er, næst hans Dragedukke, et Par Ord om det Norske Academie, trykt 1793, fuld af attisk Salt og gavnlige Sandheder. Tilsidst blev han udnævnt til Justitiarius i Overhofretten i Norge, hvor han

under nærværende Krig udgav det officielle Blad Budstikken. Han var unegtelig eet af vore vittigste og tillige grundigste Hoveder, skabt til at gjøre vor Litteratur Ære. Havde hans Embedssysler ydet ham større Otium, saa havde vi ogsaa faaet flere og vigtigere Værker fra hans Haand.

Skrivelse fra Tønder i Hertugdømmet Slesvig, den 5 Dec. 1808. Den 28 i f. M. var en almindelig Høitids- og Glædesdag for denne Byes Indbyggere. Det var paa denne Dag at vor med saa megen Føie agtede og elskede Amtmand, Hr. Kammerherre v. Bertouch, høitideligholdt sit Sølvbryllup med en Ægtefælle, der i alle Henseender er sin Mand værdig. Om Morgenen tidlig opførtes en Serenade i Kammerherrens Have udenfor hans Vindue af nogle Musikelskere. Længere hen indfandt Byens meest anseete Indbyggere sig hos ham, for at bevidne ham deres Deeltagelse. Om Aftenen opførtes Suespil af vort dramatiske Selskab. Efterat Stykket var tilende, blev Dagens Høitid erindret i en Sang, som blev afsjunget af meget velklædte Bønder og Bønderpiger, og et Medlem af Selskabet, klædt som en gammel Bonde, holdt en meget passende Tale til Brudeparret, og indbød det at træde frem paa Skuepladsen. Da dette var skeet blev Kammerherren og hans Ægtefælle bekrandsede, og modtagne med gjentaget Fryderaab af alle Tilskuere. Ikkun med faa Ord fremstammede Kammerherren sin Tak; men den inderlige Rørelse, som læstes paa hans Ansigt, tolkede tydelig hans Hjertes Følelser. Da Skuespillet var til Ende, blev Brudeparret ført igjennem en Deel af Byen, som var illumineret, hen til en privat Mands Huus, hvor et Selskab paa flere end 100 Personer gav en Souper og et Bal, som vedvarede indtil næste Morgen henimod Dagbrækningen. Saaledes endtes denne Dag, der længe vil blive uforglemmelig, for enhver af denne Byes Indvaanere, der alle forene sig i det Ønske, at den værdige Mand, hvis Høitidsdag de have erindret, endnu i en lang Række af Aar maa vedblive at virke Gavn og udbrede Held i sin mindre Kreds som lykkelig Huusfader, og i sin større som fortjent og nidkjer Embedsmand.

Egset d. 3 Nov. 1808. I Dagningen Kl. omtrent $6\frac{3}{4}$ observeredes en tiltagende Maaneformørkelse. Inden en halv Times Tid var allerede

det halve af Maanen formørket og førend den her gik af Syne bag de i Nordvest liggende Fjelde (omtrent Kl. 7½) var kun to tolvte Dele af Maanen skinbar, saa at jeg synes kunne sætte: At ved de Tider, som Maanen gik under dette Steds Horizont, vilde den være ganske inde i Jordens Skygge. Udførligere Optegnelse over den her næsten uventelige Maaneformørkelse gives i min Dagbog.

S. Aarflot.

I Aften opføres paa den Kongel. Skueplads Rolf Blaaskjæg, tragisk Ballet i 4 Acter af Vincenzo Galeotti, sat i Musik af Concertmester Schall. Personerne ere: Kong Rolf Blaaskjæg (Hr. Bournonville), Isaure, hans bestemte Brud (Jfr. Lauervald), Amalric og Dagobert, Hertuger, hendes Brødre (Hr. Dahlén og Poulsen), Skyggerne af Rolfs fire myrdede Hustruer (Jfr. Børresen, Didrichsen, Johnsen, Busk). Den ypperste Præst (Hr. Poulsen). Rolfs første Minister (Hr. Stahl). Hoffolk, Hertugernes Følge, Piger, Bønderfolk. Første Act. Et Værelse i antik Smag. Det er Nat. Rolf i den dybeste Søvn paa sit Leie; ved Siden et Bord med en tændt Lampe og en Krone, bagved adskillige Smaaborde med Kostbarheder, bestemte for Rolfs ny Brud. Lidt efter lidt yttrer Kongen, at han martres af en rædsom Drøm. Skyggerne af hans fire forrige Hustruer vise sig og bebude ham i truende Stillinger, at han skal døe. Han farer op af Søvnen og Skyggerne forsvinde. Beroliget over, at det blot har været en Drøm, lægger han sig til Hvile igjen. Saasnart han er indslumret, begynder han atter at drømme. Den ypperste Præst viser sig og bebuder ham hans Dronnings Komme. Dronningen træder ind, svæver for hans Leie, nærmer sig det, som om hun vilde favne ham, men forsvinder i det han udstrækker sine Arme efter hende. I det den ypperste Præst gjør ham opmærksom paa, hvad Skjebnen har bestemt ham, fremkommer en transparent Indskrift, som forkynder ham, at hvis hans femte Kone fristes af Nysgjerrighed ligesom de fire forrige, maa enten hun eller han døe. Rolf læser Indskriften i Drømme, men da han er ved de sidste Ord, styrte de fire Skygger atter frem, bebude ham den nærmende Død, og blive siden staaende i Baggrunden i en truende Stilling. Den ypperste Præst træder anden Gang frem med Isaure, som omsvæver Rolf, medens Præsten gjentager Indskriftens Ord.

Kongen skrækkes atter op af sin Drøm ved Skyggernes Trudsler, og alt forsvinder. Forfærdet og heftig bevæget ringer Rolf paa sine Hoffolk. Nu kommer hans første Minister, fulgt af Pager, der sætte Lys paa Bordet; Pagerne gaae. Rolf vil fortælle Ministeren sin Drøm, men betænker sig. Han befaler, at lade hele Hoffet komme, hvilket skeer. Han lader Pagerne tage Kostbarhederne og leverer selv Cavalererne Kronen, bydende dem, at bringe hans Brud dem. — Anden Act. En prægtig Sal; ved den ene Side et Natbord. Isaure, omgiven af sine Brødre, Hofdamer, Hofmænd og de Pager, der bringe hende Kronen og andre Kostbarheder, betragter Alt med Henrykkelse og yttrer sin Glæde. Hun forsikkrer sine Brødre, at Kronens Glands ikke skal forandre hendes Hjerte, og uddeler en Deel af Rolfs kostbare Gaver blandt Alle. Kongen kommer med sit Følge og bringer Isaure endnu flere Foræringer. Hun yttrer sin Fryd, omfavner ham, og det ny Par udtrykker ved en øm Pas-de-deux sin Glæde, da Drømmen rinder Rolf i Tankerne og foruroliger ham. Dronningen vil vide Aarsagen, men han svarer intet og forsikkrer hende om sin Kjerlighed. Pas-de-deux og almindelig Glædesgroupe. — Tredie Act. En stor prægtig oplyst Sal, smykket med Blomsterkrandse; paa den ene Side en Cabinetsdør; i Midten et Altar. Den ypperste Præst staaer midt for Alteret med Rolf og Isaure, som han i samme Dieblik har viet. Rolf sætter Kronen paa Dronningens Hoved. Den af Kongen og Dronningen begyndte Dans, som er bleven almindelig, afbrydes ved en Vagt, som bringer Rolf et Brev, Kongen yttrer ved at læse det en forstilt Urolighed. Han lader Isaure læse det, og hun erfarer nu, at han skal forlade hende. Da han seer hendes Bedrøvelse herover, befaler han alle Hoffolkene at gaae. Han fører hende hen mod Cabinetsdøren, leverer hende et Knippe Nøgler, siger hende, at disse aabne Indgangen til alle hans Skatte, hvorover hun er Enevoldsherskerinde; men flyer hende endnu en enkelt stor Nøgle, som kan aabne Cabinetsdøren, formanende hende, ikke at lade sig friste af Nysgjerrighed og gjøre Brug af den. Hun lover at adlyde, og han forlader hende med Ømhed. Bedrøvet kaster hun sig paa en Stoel, da en Dame melder, at Egnens Bønder ville bringe deres Hyldest. Hun lader dem komme. Bønderne yttre deres glade Følelser i festlig Dans, og

Isaure giver adskillige af dem Foræringer. Hun forføier sig bort med sine Damer, og Bønderne ligesaa. — Dronningen kommer tilbage igjen, aabner, efter megen Raadvildhed og efter at hun har kiget igjennem Nøglehullet, uden at see noget, Døren, og gaaer ind i Cabinettet, for at tilfredsstille sin Nysgjerrighed. Musiken udtrykker nu hendes Forfærdelsesskrig ved Synet af Rolfs fire myrdede Koner. Hun styrter bleg og forvirret ud af Cabinettet, og segner omkuld. Hendes Brødre ile til og løfte hende op. Hun vinker ad dem, at de skulde gaae ind i Cabinettet. De gaae derind, men styrte forfærdede ud igjen. Den ene vil lukke Døren efter sig, men bryder Kammen af Nøglen. Dette forøger Isaures Rædsel. Hoffolkene ile til og forfærdes over Synet i Cabinettet. Ogsaa Rolfs første Minister kommer og yttrer sin Skræk derover, da Isaures Brødre vise ham det rædselfulde Syn. Dagobert raaber rasende, at han vil samle alle sine Venner og straffe Tyrannen. Han opfordrer sin Broder Amalric til imidlertid at vaage over Isaure, og iler bort med Ministeren. Dronningen, som ligger uden Bevidsthed i sine Damers Arme, bringes til sit Værelse. — Fjerde Act. Samme Forestilling. En March forkynder Rolfs Hjemkomst. Naar Dækket gaaer op, træder han ind og lykønskes af sine Hofmænd. Naar disse ere gaaede, seer han med Bestyrtelse, at Cabinetsdøren har været aabnet. Isaure, som iler ind, vil omfavne ham, men han støder hende tilbage og begjerer Nøglerne, og efter hans Befaling gaaer hun og henter dem ind. Han fordrer Cabinetsnøglen, og nu leverer hun ham den ogsaa næsten segnende af Angest. Da han seer den sønderbrudt, griber han hende fnysende ved Armen og viser hende den aabne Cabinetsdør. Forgjeves beder Isaure ham om Tilgivelse; han slider sig løs, siger at hun kun har et Øieblik at leve i, og styrter ind i Cabinettet. Amalric kommer til, hun beder ham at see ind i Cabinettet, og da han seer Rolf med Sabelen i Haanden træder han tilside. Rolf kommer ud, og griber Isaure, der vil flygte, da hun seer hans opløftede Sværd, i Haaret, og vil slæbe hende ind i Cabinettet. Trættet af hendes Modstand vil han dræbe hende i Salen, og løfter allerede Armen op for at hugge til, da Broderen i det samme standser Morderen. Nu følger en Tvekamp imellem disse, som afbrydes, da den anden Broder kommer med sine Venner. Disse angribe Rolfs Mænd, og Kampen endes, med at

Rolf dræbes af Amalric. Rolfs Mænd flygte. Fruentimmerne ile til. Isaure betragter Rolfs Liig med Taarer og kaster sig over det. Hendes Broder drager hende derfra og overgiver hende til hendes Damers Omhu. Isaure yttrer endnu Ømhed og Medynk for sin dræbte Gemal. Hertugerne og deres Venner betragte Liget med Rædsel, og med denne Gruppe ender Balletten *).

Rettelse. I nogle Aftryk af dette Numer Side 298. Lin. 5: Oecum læs: Otium.

*) Det fuldstændige Program til denne skjønne Ballet faaes i Regnegaden No. 195 for 10 ß.

Postefterretninger.

Paris, d. 1 Dec. Ved St. Ander er taget et Skib, som havde 6000 Piastre ombord. — Efterretninger fra Guadeloupe af 1 Sept. melde, at Franske Tropper ere satte i Land paa Øen Maria-Galante, for at tage den i Besiddelse, og at dette allerede maa være skeet. — Keiserens Hovedqvarteer skal være i Valladolid, som Insurgenterne neppe havde forladt, førend samtlige constituerede Magter forføiede sig til Burgos og overbragte Keiseren Nøglerne. — I Irun ventes 20,000 Spanske Krigsfanger. — Maitre de Requetes, Lecamus de Villa er bleven Præsident i den Commission i Bayonne, der skal paakjende hvilken Skadesløsholdelse de Franske og Italienske Kjøbmænd, hvis Varer ere blevne confiskerede i Spanien, skulle have — Den Storm, der rasede d. 17de og 18de i Canalen, har anrettet stor Skade. De Skibe, der laae for Anker i Pouliguens Havn, bleve løsrevne, og saaledes drevne paa Grund, at mange af Mandskabet omkom. Den Bonin var i Fare for at oversvømmes. — I Gaar imellem Kl. 1 og 2 om Eftermiddagen var ogsaa her en Orcan, der varede en Time. Fire temmelig lange vedholdende Haglbyger bedækkede Huse og Gader.

Den Tyrkiske Armee forstærkes bestandig, ved Constantinopel staae allerede 90,000 Mand, der skulle forene sig med dem ved Donau.

General Buxhövden skal formedelst svagelig Helbred have taget sin Afsked, og i hans Sted er Gen. Knorring bleven Overanfører for Armeen i Lapland.

Der tales om en nærforestaaende Fransk Expedition til Sicilien.

I Hamborg var Coursen paa Kjøbenhavn 198. 2 M.

Den overalt seierrige Franske Armee vedbliver at gaae frem i Spanien med sande Kjæmpeskridt, og med Føie kan Napoleon sige med Cæsar: jeg saae, jeg kom, jeg seirede. Vel er Moniteuren endnu stedse den eneste Kilde, hvoraf Efterretningerne kunne øses, og det ligger i Tingens Natur, at saa godt som ingen egentlige Spanske Efterretninger, under Communicationens fuldkomne Spærring, kan komme os til Hænde. Men selv af de faa opsnappede og bekjendtgjorte Spanske Breve sees, at Spaniens Skjebne inden en meget kort Tid vil være aldeles afgjort; at dette Riges militaire og borgerlige Anliggender ere i en Uorden, som gjør det høist sandsynligt, at dets sidste Kraft er udtømt, og at Underkastelse er det eneste, der endnu kan redde det fra reen Ødelæggelse. Den 45,000 Mand stærke Armee fra Gallizien er tilintetgjort, og Levningerne drive omkring, betagne af en panisk Skræk, som Avner for Vinden, og falde, hvor de komme, i de Franske Forposters Hænder. Hertugen af Istrien (Marchal Bessieres) er d. 16 Nov. rykket ind i Armada, en gammel Stad i Gammel-Castilien, beliggende ved Floden Duero og den store Landevei, der fører fra Burgos til Madrid. En ikke ubetydelig Erobring er gjort i Burgos, hvor der forefandtes 20,000 Baller Bomuld *), som ere confisquerede og der skulle sælges ved Auction i Bayonne d. 1ste Jan. Ved denne Auction, tilføier Moniteuren, kunne alle Frankriges Kjøbmænd kappes med hinanden. 20 PC. tilhøre Kongen, og Resten deles mellem de faa af Eiermændene, der ikke have taget Deel i Opstanden, og de Franske Kjøbmænd, der have været Plyndringer og Confiscationer underkastede. At Engellænderne ikke have ventet de Franskes Ankomst, i det mindste ikke saa hurtigt, spores noksom deraf, at de have ladet et betydeligt Oplag af Bomuld og Engelske Fabrik- og Colonialvarer blive i St. Ander, og at de, medens de Franske Tropper rykkede ind i Staden, havde en Convoy, med Tropper, Munition og Monderinger ombord, i Søen to Lieus derfra. Hine faldt i de Franskes Hænder, og denne reddede sig ved Synet af det Franske Flag med Flugten. La Monta, Bilbao

*) En Balle bestaaer af 120 Bundter, og hvert Bundt af 7 til 800 Drachmer.

og den oprørske Deel af Biscaya *) er gjort vaabenløs. Det samme er skeet med Valladolid. — Da man bebreidede de forræderske Officierer af Regimenterne Zamora og Princessa, at de havde brudt deres Eed, svarede de: "vi adlød vor General!" en saa meget uslere Udflugt, som deres General hverken kunde befale eller tvinge dem til at blive Meenedere. Men begge disse Regimenter have ogsaa maattet bøde for deres Forræderie; kun saare faa ere blevne levnede af dem. — I Havnen Cunillas er en Convoy med Artillerie, Ammunition og Engelske Geværer bleven tagen i det den vilde gaae under Seil. Den maa være betydelig, siden man allerede paa Fortegnelsen derover finder 30 Canoner. De Franske Hærførere udmærke sig overalt i Spanien ved Tapperhed og Krigsklogskab. Gen. Sarrut har med 900 Mand Franske vidst at adsprede 6000 Spaniere, der, uden at tale om deres sexdobbelte Tal, havde en fordeelagtig Stilling, og da Oberst Tascher, som med 150 Mand af sit Jægerregiment stod bag Avantgarden, saae Fienden i Uorden, gik han løs paa ham med fældet Bajonnet, dræbte og druknede eller fangede den største Deel af denne Colonne. Henved 1000 Fanger vare allerede indbragte d. 22. — I deres Udfald staae Spanierne sig ikke bedre end i Marken. Besætningen i Rosas **) gjorde d. 8 et Udfald i 3 Collonner, under Bedækning af Canonerne paa de Engelske Skibe; men Gen. Mazachelli lod dem komme paa Skud nær, og dræbte 600 af dem. De prøvede anden Gang deres Lykke d. 8, men bleve modtagne paa samme Maade.

*) Et bjergigt Land, der tilligemed Landskaberne Guipuzcoa og Alava, udgjør 250 Qvadratmile. Det stod hidtil kun under Spaniens Beskyttelse, ingenlunde under dets Herredømme, havde sin egen Øvrighed, betalte hverken Skat eller Told til Regjeringen; kun en frivillig Gave overleveredes Kongen hvert Aar. Alle Indbyggerne kalde sig Hidalgos eller Adelsmænd. De ere retskafne Folk, og i 40 Aar skal man ikke have havt nogen criminel Sag i den hele Provinds. Biscayerne ere de bedste Søfolk i Spanien.

**) En liden befæstet Stad med en god Havn som forsvares af et Castel, ved en liden Havbugt i Catalonien. Den er en regulær Femkant, og har fordum adskillige Gange været indtaget af de Franske, men blev siden igjen overladt til Spanien.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 20.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 17 December, 1808.

Om Laugstvang i Handelen under nærværende Krig.

Lauge ere een af de Indretninger, som man umueligen kan bedømme rigtigen, uden at man gaaer tilbage til Borgersamfundets ældste Stiftelse. Deels Nødvendigheden, at drage udenlandske Professionister ind i Landet, deels Yndest for enkelte Mænd, gav dem deres første Tilværelse. Ligesom andre Privilegier, avlede i Barbariets Mørke, forplantede de sig fra Slægt til Slægt, og rodfæstede sig omsider saa stærkt, at man ikke turde vove, at røre ved det gamle, raadne Træ af Frygt for, at saa mange, der leve under dets Skygge, skulde miste dets Ly.

En Indbygger i Ny-Holland vilde undres meget over, naar man fortalde ham, at der i en Verdensdeel, der kaldes Europa, gives Love, der forbyde Mennesket, der skabtes til Arbeide som Fuglen til at flyve, at ernære sig af sine Hænders Gjerninger og Frugten af hans Flid; Love, der sige: du maa ikke tigge, du maa ikke tilvende dig andres Eiendom, men du maa heller ikke søge dit Underhold ved at sye Skoe eller Klæder, med mindre en Skomager eller Skræder, der er Medlem af et Selskab, som kaldes Laug, giver dig et Lærebrev, hvori han paa Ære og Samvittighed bevidner, at du har været hans Dreng i sex eller syv Aar. Skulde Ny-Hollænderen spørge: "hvad kommer det Staten ved, paa hvilken Maade jeg ernærer mig, naar kun Maaden ikke er skadelig for mine Medborgere," saa svarer man: ikke fordi den er skadelig for dine Medborgere, men fordi Skomagere og Skrædere ikke vinde saa meget, naar det er tilladt andre end deres Selskab at sye Skoe og Klæder. Naar han da endvidere spørger: "hvad kommer det Staten ved, om Skomagere og Skrædere vinde meget eller lidet, have meget eller lidet Arbeide, naar kun det Hele befinder sig vel derved?" saa svarer man: det Hele kan ikke befinde sig vel derved, thi ved Bønhaser bliver Fuskerie almindeligt, og ved Fuskerie blive Folk narrede. Naar han da endelig spørger: "er det de gode eller slette Arbeidere, der have meest at bestille i Euro-

pa, og anbefaler det Gode sig ikke der som hos os ved sig selv?" saa affærdiger man ham med den korte Besked, at det er noget, som en Ny-Hollænder ikke forstaaer.

Jeg har ved en anden Leilighed betragtet Laugene fra deres gode og slette Side. Saaledes som Indretningerne i de fleste Stater fra Arilds Tid ere, kan det være gavnligt, at Staten ved egne Love vaager over, at ikke alt for mange sysselsætte sig med een og den samme Næringsgreen, og at Fuskerie ikke tager alt for megen Overhaand. Men vor Regjering har ved nyere Anordninger viist, at den langtfra ikke ynder alt for strænge Laugsrettigheder; ja, uden aldeles at ophæve dem, har den dog efterhaanden betydeligen indskrænket dem, og derved er Adgang til Flid og Næring meget bleven lettet. Dens Viisdom har indseet, at kun fri Hænder kunne danne fri og lykkelige Borgere; at ethvert unyttigt Baand, der undergraver Vindskibeligheden, ogsaa undergraver Statens Vel; at Menneskene ved deres Indtrædelse i Borgersamfundet nødvendigen maatte opoffre mange af deres naturlige Friheder, men at disse Opoffrelser ikke bør forøges ved unyttige Tvangslove.

Erfaringen har lært, at Laugsmesterne ikke have tabt noget ved de mange ny tilkomne Frimestere. For den Flittige og Redelige er der Arbeide nok, og kun den Lade og Uredelige, der troer, at hans Laugsrettigheder bør tvinge hans Medborgere til at søge hans dyre og slette Arbeide, seer med avindsyg Öie paa den stræbsomme

Frimester, der har større Søgning, fordi det Arbeide, han leverer, er billigere og forsvarligere.

Men i intet Tilfælde yttre imidlertid Laugsrettigheder deres skadelige Virkninger tydeligere end i Handelsfaget, og aldrig kunde Graden af disse Virkningers Skadelighed være større end under Conjuncturer som de nærværende.

Det er hver Mand vitterligt, at Forraadene af mange vigtige Fornødenheder i Kjøbenhavn ere ubetydelige; at Priserne, ligesom disse Forraad aftage og Udsigten til en hastig Fred formindskes, dagligen stige uhyre; at der kun gives saa Artikler, som ikke ere nu dobbelt, ja todobbelt saa dyre som før Krigen; og at endelig mange Artikler næsten aldeles ikke ere at opveie med Penge. Den Formuendes stærke Skuldre føle Byrden trykkende, den Fattige segner under dens Vægt. Lige fra det Lod Caffe, der skal opmuntre hans matte Livskræfter, indtil den Praas, hvorved han skal arbeide for sig og sine, skal alting betales dobbelt og todobbelt. Under saadanne Omstændigheder, er det sørgeligt at tænke sig, at Priserne end mere skulle kunne forhøies ved utidige Laugsrettigheder og Laugstvang, og at den, der under saadanne uheldige Conjuncturer, udsælger visse Vare til billigere Priser, og gavner det Almindelige, skal forfølges af Laugshandlende. Man vil maaskee ansee saadanne Forfølgelser for umuelige i en Periode, hvor de fleste Laugshandlende have saa ubetydeligt et Forraad, at de altid kunne være visse paa at blive af med det, og hvor Priserne ere saa høie, at enhver,

som ikke er en reen Tyrk, maa ønske, at de snart skulde falde, om han end selv skulde tabe derved. Men et paafaldende Exempel, som man i Hovedstaden ganske nyligen har oplevet, beviser dog, at saadanne Forfølgelser endnu finde Sted og at Laugsaand, blandt Handlende som blandt Professionister, blandt Konstnere som blandt Videnskabsmænd, er en foragtelig Aand, der ikke kjender nogen anden Lov end Egennytten.

Det er bekjendt, at Mangelen paa Tran er i denne Tid meget stor i Kjøbenhavn. Vedkommende have ikke kunnet levere Magistraten saa meget deraf, som der til Gadelygterne behøves, og det er af den Grund, at kun det halve Antal Lygter, efter en Kongelig Resolution, tændes i Vinter. Men uagtet Mangelen paa Tran er saa stor, at den betales med 4 Mk. Potten, og den til Gadelygterne fornødne Qvantitet aldeles ikke har været at faae for Penge, saa har man dog i disse Dage seet udsendte Speidere gaae omkring i en stor Deel Urteboder, for, som det i Laugssproget hedder, at jage efter dem, der falholde denne Artikel. Men Jægerne havde mærkelig taget feil, og deres Vindspilleres Lugt ført dem i Vilderede. Et Tillæg til Urtekræmmernes Laugsartikler fra Aaret 1805 hjemler dem Ret til at handle med denne Artikel, og dette Speiderie vil altsaa denne Gang have været forgjeves. Havde dette ikke været Tilfældet, saa havde adskillige formeentlige Eneberettigede med det første maaskee ansat Prisen for en Pot Tran til 5 Mk., og hvo skulde vel hindre dem

deri, naar ingen turde handle dermed uden de? Kan der imidlertid tænkes en mere comisk Modsigelse, end at Vedkommende, der ikke engang have kunnet levere saa meget af denne Artikel, som der behøvedes til Gadelygterne, dog ikke kunne taale, at andre end de udsælge den? Kan den Pot eller Pægel Tran, der sælges i en Urtebod, gjøre dem en saadan Afbræk, at de maa lade anstille en Jagt, saa maa man jo forudsætte, at deres Forraad er betydeligt; er det betydeligt, hvorfor har Magistraten da ikke kunnet faae den Qvantitet, den behøvede til Lygterne, og hvorfor sælge de da ikke denne især for den Fattige saa høist nødvendige Artikel til en billigere Priis end 4 Mk. Potten? Have de intet større Forraad end de ret godt kunne blive af med, hvorfor forfølges da de, der udenfor Lauget udsælge den i mindre Qvantiteter? — Men man har Møie ved at troe, at det er Lauget, der har ladet anstille hiin Jagt; man maa snarere formode, at det er et enkelt Medlem, der, henreven af Laugsaand, har havt dette uheldige Indfald. En saadan Adfærd paa saadan en Tid synes ikke at harmonere med de Ideer, man har om et Laug, der tæller saa mange hæderlige og formuende Medlemmer. Saadanne Mænd ville som Øievidner til almindelig Trang og Dyrtid, besjelede af sand Broder- og Næstekjerlighed, uden Tvivl langt heller for et Øieblik glemme de Rettigheder, som Regjeringen kun har givet dem med Hensyn til bedre, lykkeligere og fredeligere Tider, men ingenlunde i den Tanke, at de ogsaa under en almindelig Mangel skulle gjøres gjeldende.

At enhver Rettighed i Staten bør overholdes, saalænge den staaer ved Kraft, er billigt og retfærdigt. Men Tiden og udvortes Omstændigheder bør ogsaa her komme i Betragtning. Hvad der er gavnligt i Fredens Dage er det langt fra ikke altid i Krigstider. I en Periode, hvor Fædrenelandet saa uskyldigen er bleven indviklet i Krig, er det hver god Borgers Pligt at raadføre sig med det Almindeliges Tarv, førend han raadfører sig med sin egen individuelle Fordeel; ja, han bør hellere opoffre en Rettighed, som kun grunder sig paa en gammel Vedtægt, end være en middelbar Aarsag til Dyrtid. Under en Regjering som den Danske, der ved at hævde Freden i et heelt Aarhundrede, har givet sine Undersaatter Leilighed nok til at komme i Velstand, og hvor selv Krigstilstanden fortjener Fortrin for mange andre Staters Fredstilstand, er det dobbelt Pligt, ved Opoffrelser til det almindelige Bedste, at vise sig Navnet Borger fuldkommen værdig.

At Haandværkslauge i mildest Forstand ere en unaturlig Indretning, er let at bevise, skjønt de under visse Modificationer og Indskrænkninger, som jeg forhen har anført, dog kunne have deres Nytte. Men at Handelslauge er en endnu unaturligere Indretning, vil enhver indrømme, der veed, at Frihed er Sjelen i al Handel, og at denne ikke kan blomstre uden fri Concurrence. Handelslauge ere som Handelscompagnier en gnavende Orm paa de første Støtter til et Lands Handelsflor. Vel bør hiin Frihed saa godt som hver anden have sine Grændser;

men jo færre Grændser des bedre for Handelens Trivelse.

Men antaget, at ogsaa Handelslauge kunne være nyttige, da derved ikke alt for mange kunne komme ind i een og den samme Næringsvei, og den, der, som det hedder, har lært et Fag, kan nyde Fortrin for den, der ikke har lært det, saa fordrer Retfærdigheden dog, at Tidsomstændighederne bør komme i Betragtning. Rettigheder, som kun ere givne med Hensyn til en fredelig Tilstand, maa altid kunne taale Modificationer, naar en indtrædende Ufredstilstand forandrer Forholdene.

Man kan haabe, at denne Gjenstand sikkert ikke vil undgaae Regjeringens Opmærksomhed. Ligesom den Kongelige Provideringscommission ved de nylig oprettede Slagterboder har sørget for, at privilegerede Kjødhandlere ikke skulde overspænde Priserne paa deres Varer, saaledes vil der sikkert ogsaa ved passende Modificationer i Laugsrettighederne føies saadanne Anstalter, at ikke enkelte Laugshandlende, beskyttede af deres Rettigheder, skulle, som det i Laugssproget hedder, kunne jage, i en Tidspunct, hvor der er saa lidet at jage efter og hvor Alting er saa overdrevet dyrt, at enhver, der har mindste Følelse for Medborgeres Trang, hellere vil ønske at bringe Priserne til at falde end ved Laugsforfølgelser end mere at drive dem i Veiret.

Til Ære for de fleste saavel Haandværks- som Handelslauge i Kjøbenhavn være det sagt, at det

anførte Exempel paa Laugs-Jagt er det eneste, som under nærværende Krig i det mindste er kommet Forfatteren heraf til Kundskab. Især begynde alle Laugshandlende nu at indsee, at det Forraad af Varer, de have liggende til billige Indkjøbspriser, er saa ubetydeligt, at de altid kunne være visse paa, at blive af dermed, uden at indlade sig i saadanne Angivelser og Jagerier, der ere saa høist upassende i Tider som de nærværende.

Conjuncturerne have lært vore Laugshandlende, at intet er skadeligere i Handel end Baand og Indskrænkninger. Ikke faa af dem have enten næsten frivillig givet Slip paa deres egentlige Laugshandel, eller drive den i det mindste som en Bisag, og handle med alt hvad der forekommer. Man bør haabe, at Omstændighederne selv saaledes ville give Laugsvæsenet sit Banesaar. Maaskee den Dag ikke er langt borte, hvor man vil sige: Lad enhver, som svarer Staten de Afgivter og Tyngder, han som Borger skylder den, søge sit Brød i hvilken Næringsvei, han bedst vil og kan. Den gamle brøstfældige gothiske Bygning, der har faaet sin Tilværelse i raa og barbariske Tidsaldere, vil da falde sammen, og paa dens Ruiner vil Handelsflor og Borgerheld fremblomstre!

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I v. Essens Beschreibung der Wechselsätterung rc., Rostock 1807, læses en interessant Indberetning fra den daværende Danske Consul i Leith, Hr. Hoome, om Tangbrændingen i Skotland, oversat efter et Engelsk Manuskript, indsendt til det Kgl. Gen. Landoeconomie- og Commerce-Collegium

i Kjøbenhavn, efter Collegiets Forlangende. Det Hele bestaaer af 26 Spørgsmaale og ligesaa mange Svar. I Anledning af denne Indberetning siger Hr. v. Essen: "Naar noget synes at have en almindelig Nationalinteresse; noget, som ved et uudtømmelig men ikke agtet Naturproduct med Tiden maaskee kunde berige Indbyggerne i de Danske Stater med Millioner; noget, som for Staten selv er fordeelagtigere end de rigeste Bjergværker eller mangen en Ost- og Vestindisk Besiddelse; — saa er det den practiske Anvendelse af den Danske Consul Hoomes Indberetning om Tangs Forvandling til Sodaaske rc. — Den uudtømmelige Qvantitet af dette Naturproduct, som ved ringe Arbeide kan forvandles til en meget afsætlig Vareartikel og til Mynt, hører til Nationalrigdommens vigtigste Kilder, og blandt alle nordlige Europæiske Stater besidder ingen enkelt saa stor en Overflødighed af dette raa Product, som Dannemark. — Vilde man beregne hele Længdemaalet af de Norske, Jydske, Slesvigske og Holsteenske Kyster, ved Vesterhavet og Østersøen med alle Danske Øers og Eilandes Kyster, saa vilde man ikke regne for høit naar man anslog det til 400 Mile. Hvilken uopbrugelig Mængde Tang paa disse Strækninger kan samles; hvor mange Hænder ved dette Product kunne sysselsættes, og hvilken Pengemasse der kunde vindes derved; vil enhver indsee, der kjender de Danske Staters Beliggenhed, og Trangen til det Product, der kan faaes af Tang. "Districter, der tilforn vare ganske ubeboede og fattige," siger Consul Hoome om Skotland og Øerne, "ere ved denne Industriegreen blevne befolkede med Mennesker, der godt leve af deres Flid; og de, som for 40 Aar siden indbragte faa Pund Sterling, indbringe nu mange tusinde, og have allerede længe sat deres Besiddere i stor Velstand."

I disse Dage bortsælges ved offentlig Auction i store Kongensgade det prisdømte Skib Antons Ladning, der er den rigeste der hidtil er taget af nogen Dansk Caper. Man formoder, at den vil beløbe sig til henved 5 Tønder Guld.

Efter allerhøieste Resol. af 25 Novbr. d. A. skal forrige Auditeur Jacob Hindrup, der ved en Lands-Overrets- samt Hof- og Stadsretsdom er bleven dømt til at arbeide 6 Maaneder i Kjøbenhavns Forbedringshuus, miste denne sin Titel og Rang.

Hs. Majestæt Kongen har under 13de dennes allernaadigst behaget at udnævne Hs. Durchl. Prinds Christian August til Slesvig-Holsteen, commanderende General Søndenfjelds i Norge, til Stor-Commandeur af Dannebrogen, for den Iver Hs. Durchl. har udviist i Hs. Majestæts Tjeneste og hans kloge Forsvar af Kongeriget Norge.

Hs. Majestæt har behaget at udnævne Kammerherre Grev Carl Moltke, forhen Gesandt ved det Kongel. Svenske Hof, til overordentlig Gesandt ved Hs. Majestæt Kongen af Holland.

Ligeledes har Hs. Majestæt behaget at udnævne Kammerherre Baron Eyben, forhen Gesandt ved Rigsdagen i Regensburg, til overordentlig Gesandt ved Hoffet i Berlin.

Hs. Excell. Grev Danneskjold-Samsøe har indsendt til Admiralitets- og Commissariats-Collegium 600 Rdlr. med Anmodning, at de maatte bidrage noget til at tilstrækkeliggjøre de Underholdningspenge, som den Engelske Regjering har tilstaaet de Danske Søemænd i Engelsk Fangenskab. Ved at fremstille denne Hs. Excell. Handling for Hs. Majestæt Kongen, har Allerhøiistsamme egenhændig afgiven i Dag følgende Resolution: "Grev Danneskjold, som er sig altid lig i alt, hvad der kan kaldes ædel Daad, bør vist kjendes af sine Medborgere fra den Side, som han fortjener. Vi bifalde derfor saavel Bekjendtgjørelsen som Imodtagelsen af Pengene."

Bekjendtgjørelse.

Efter allerhøieste Befaling bekjendtgjøres følgende Udtog af Capitainlieutenant Wulffs Rapport, dat. Brigen Laugen i Hesnæs Havn, den 27de Novbr.: "Den 25 Novbr. lettede Defensionsskibene Anker og seilede ud af Frederiksværns Havn om Eftermiddagen Kl. 2 med laber Kuling af N. N. O., var om Morgenen den 26de omtrent 4 Miil i Nord fra Skagen og fik i Dagningen, omtrent $1\frac{1}{2}$ Miil forud af os, i Sigte en fiendtlig Convoy af 49 Seilere, i hvis Spidse vare 3 Fregatter. Jeg vendte derpaa Nord over, Vinden var da O. og O. til N., fik til Luvart at see en Fregat og 3 Briger, som hele Dagen signalerede med hinanden og med en anden Orlogsbrig, som igjen signalerede med Convoyen. Jeg blev staaende Nord over, i den Tanke, at vende Syd efter igjen,

naar Convoyen var passeret. Kl. 10 fik i Sigte forud en Kutter, som skjød adskillige Skud, med Dansk Flag paa Toppen. Jeg gjorde Signal for Brigen Seagull, at jage ved Vinden med Styrbords Halse; en halv Time derefter var han den paa Siden, da den heiste Svensk Flag og Vimpel; efter 4 enkelte Skud strøg den. Det var Kutteren Gripen paa 4 trepundige Canoner, 4 Caronader og 1 Morteer, ført af Lieut. Molberg, 40 Mands Besætning. Den er splinter ny, første Gang udgaaet i Mandags fra Gothenborg. Den havde gjort en Prise, en Dansk Jagt ladet med Tran, som vi tog tilbage. Alt dette tilligemed Cutterens Bemanding og Fangernes Fordeling ombord i Eskadren, skeete i Sigte af saa mange Fiender. Vinden gik om til S. O. Jeg holdt Nord i, til det blev mørkt, da jeg dreiede S. S. V. over, strax efter tiltog Kulingen til trerevet Mersseils og Underseils Kuling med stærk Snefog og Vinden gik til O. Det var umueligt at holde Eskadren samlet og vi tabte hverandre meget snart af Syne. Eskadren er i Dag Tid efter anden kommet til Ankers her."

Efter indløben allerunderdanigst Beretning til Hs. Majestæt er en Engelsk Fregat, the Ceescent, som formodes at have ført 44 Canoner og havt en Besætning af henved 300 Mand foruden Officierer og Midschipmen, Natten imellem den 5te og 6te Decbr. indstrandet paa Vestkysten af Jylland ved Lønstrup Norden for Hjørring. Af Besætningen var kun 4 Søofficierer, en Marinofficier og 55 Mand komne levende i Land, men en deel Døde. Formedelst det vedvarende urolige Hav har man fra Landet ikke kundet komme Mandskabet til Hjelp. Canonerne ere alle kastede over Bord og Fregatten adskilles efter haanden. Masterne, som vare kappede, og 3 svære Slupper ere drevne i Land, saavel som og nogle Hatte og Munderingssorter, hvoraf denne Fregat skal have havt en betydelig Deel inde. Dens Bestemmelse skal have været til Gothenborg.

Hovedqvarteret Kjøbenhavn, d. 16 Dec. 1808.

F. Bülow,

General-Adjutant og Chef for General-Adjutant-Staben.

Helsingøer, d. 17 Decbr. I Dag Morges Kl. 3½ udbrød Ild i Hillerød i en Brændeviinsbrænders Huus, hvorved Baghuset, hvor Brænderiet var, og en Deel af Forhuset lagdes i Aske. — I Nat forsøgte en Engelsk Kutterbrig at tage 2 Danske Jagter mellem Vedbek og Humlebek. Den ene fik han, men inden han kunde tage den anden vare vore Canonbaade kommen op, der saaledes tilredte ham, at han maatte buxere sig bort ved Hjelp af 10 Fartøier, som sendtes ham fra Linieskibene ved Raae. Han vilde sikkert være taget, dersom ikke en Luftning var kommet ham til Hjelp; men neppe er den andet end et Vrag; thi vore Canonbaade bragte dens Agterspeil hjem som Seierstrophe, og berettede, at Søen flød med afskudte Stumper og Stykker. Vore Baade forfulgte ham under Linieskibenes Canoner.

Under 12 d. M. er Etatsraad, og Deputeret i General-Toldkamret, N. Tønder Lund, tillagt Kongelig Befaling at tiltræde den interemistiske Regjeringscommission for Norge.

Ved Rescr. af 13de d. M. er fastsat: 1) at Renovations-Skatten, saaledes som den ved Rescr. af 22 Martii 1805 og 15 Jan. 1808 er forhøiet, fremdeles skal vedvare indtil 1 Oct. 1809, og at der fra 1 Oct. 1808 indtil 1 Oct. 1809 endvidere dertil maa lægges en Forhøielse af en Fjerdedeel mere end hvad der af enhver Gaard og ethvert Huus i Kjøbenhavn nu betales, og 2) at bemeldte Forhøielse af en Fjerdedeel blot skal paaligge enhver Gaard og ethvert Huus i det Hele, imod at Eieene berettiges til forholdsviis at dele denne Forhøielse paa deres Leiere i Overeensstemmelse med de Regler, hvorefter Skatten udredes.

Udenlandske Efterretninger.

Philadelphia d. 30 Aug. og 19 Sept. Høsten har i Aar overalt i de Nordamerikanske Stater været riig og lykkelig, og paa intet Sted har der yttret sig nogen farlig smitsom Syge, skjønt vi har havt en længe vedvarende og usædvanlig Tørke, som maaskee vil have en skadelig Indflydelse paa de endnu udestaaende sildige Sædarter. Efter Beretninger fra Vestindien er Mangelen paa Provisioner, som i de første Maaneder, efter Embargoen her blev lagt, var meget stor, omsider bleven afhjulpet. Alle i Vestindien værende Franske Krigsfartøier, saavel private som offentlige, komme efterhaanden, som de behøve det, her til Landet, for at proviantere sig, og dem medgives uden Vanskelighed alt hvad de behøve for nogle Maaneders Krydsning; hvorimod de Engelske, i Følge Præsidentens Proclamation af 2den Julii f. A., ikke kan erholde det ringeste for deres Krigsskibe, som ikke tillades Samqvem med Landet. Følgerne af Embargoen for Landets indvortes Tilstand udvikle sig daglig mere og mere; de Kapitaler, som før brugtes i Handel, anbringes efterhaanden i andre Veie. Saaledes skal der allerede være anlagt omtrent 5 Millioner Dollars i Bomuldsmanufakturer og Fabrikker af alle Slags, som fremstaae allevegne. Mange af de arbeidsparende Machiner haves, nye opfindes, og man formoder, saa mange af Englands Arbeidere, som kan finde Veien til Amerika, vil komme. Her i Philadelphia spores ikke ringeste Nød formedelst Embargoen; en anden Følge af den viser sig derimod til Stadens Forskjønnelse. Thi da Arbeidsløn og Bygningsmaterialier nu ere lettere, end de i den senere Tid har været, og Penge ere i Overflødighed, saa bygges her overalt med saadan Iver, at over 900 private grundmurede Huse i denne Sommer tildeels ere byggte, tildeels endnu staae under Bygning. For i en anden Henseende at gjøre sig uafhængig af Europa, opmuntres nu Hampavlingen. Efter gjort Beregning vil der kunne frembringes i en udgravet Mose i New-York og paa nogle andre lavtliggende men rige Landstrækninger i samme Stat, henimod 8000 Tønder Hamp, med en Fordeel af 60 Dollars pr. Tønde. De forenede Stater indførte i Aaret 1807 fra Rusland 7000 Tønder Hamp, og den hele Indførsel af denne Artikel for de sidste fire Aar beløber sig til 22,640 Tønder, som efter et Middeltal giver 5660 Tønder aarlig, og som kostede Staterne fra 1 til 1½ Millioner Dollars om Aaret. Forsøg i det Smaae har alt i de sidste Aaringer været gjorte, og med Held; dog tilstaaer man, at den saaledes frembragte Americanske Hamp ikke er saa god, som den Russiske.

Rettelser.

Side 294. Lin. 14 nedenfra: har ei kunnet finde læs: har jeg ei kunnet finde. — S. 295. L. 9 ovenfra: at de Lastefulde ei hisset forbedre sig læs: ei hisset kunne forbedre sig.

(Efterfølgende Brudstykke er en Prøve af et utrykt Digt, en poetisk Bearbeidelse af de i Budstikken kundgjorte Efterretninger, hvilket under Titel af "den Norske Budstikke i 1808" maaskee med det første vil blive trykt i Forfatterens Fødeland, Norge, og solgt til Fordeel for dets Krigere.)

* * *

Affæren ved Præstebakke *).

Selvstændigheds Banner hist vinker til Strid,
Mod Enningedalen det glimrende svæver,
Nors Helte fremile til drabelig Id,
Til Gud og til Retfærd staaer Normandens Lid,
Og hærdet i Ild er det Glavind han hæver.

En Kjæde af Skandser hist Gothen bedækker, **)
Vildtflommende Elv selv omværner hans Ly,
Naturen og Konsten hver Haanden ham rækker,
Terrainet er gunstigt, og vidt han udstrækker
Sin graadige Favn og sin Vælde paa ny.

Men Helten besieles af luende Mod,
Af Rædsel og Frygt veed han intet at sige,
Hver Hindring maa vige for Normandens Fod,
Brat stormer han frem, lig en brusende Flod,
Hvis voldsomme Kraft knuser Dæmning og Dige.

De Helte sig nærme til Kamp og til Hæder,
Vildt Blodfanen flagrer, og varsler til Slag,
Den kyndige Kriger med Snildhed dem leder,
Med Indsigt og Klogskab han alt forbereder
Til Kampens og Seirens frembrydende Dag. ***)

*) Jfr. Falsens Budstikke No. 29 og 30, Pag. 111 o. f.

**) Præstebakken (Sentrum) tilligemed Ende mod Nord var med næsten sammenhængende Forskandsninger omhyggelig befæst t, og den fra Ende løbende Elv ved anbragte Dæmninger trykket over sine Grændser. Bag nogle af sine Forskandsninger havde Fienden Canoner, der, i Forbindelse med Terrainet og det øvrige, gjorde hans Positioner overmaade stærke.

***) Dispositionerne vare af Oberstlieutenant v. Juul; Expeditionen udførtes under Capitain A. Hvitfeldt.

Nu gjaldrer ved Daggry Stridshornet til Kamp:
Høit buldrer Bellonas den skræksomme Torden,
De dødsvangre Blokke sprude Ild og Damp,
Rask Normanden slaaer i den ulige Kamp, *)
Og trodsige Fiender sig bøie til Jorden.

Ei omhuggen Skov standser Fjeldboens Fod **),
Ei fraadende Vandstrøm; med fældede Landser
Gjennem Ild og Damp, over rygende Blod
De Helte fremstorme — med rasende Mod
Anfaldes, indtages de fiendtlige Skandser.

Nu lukker sig ilsom den hildende Snare:
Hvert Corps styrter frem under jublende Skraal,
De slutte sig tæt om den fiendtlige Skare:
Omringet af Normænd, omringet af Fare,
Nedlægger den fangen sit hærjende Staal ***). —

Saa Oldtid i Nutid sig speiler igjen:
Som Hedenolds Helte urokkede stode,
Saa stande end Norriges trofaste Mænd,
Med Sværdet de modig ombelte sin Lænd,
Og gjester dem Voldsmænd, de hugge for Fode.

Saa Seiren det nordiske Banner omsvæver,
Saa joges hver Fiende af Norriges Bund;
Den reneste Glæde hver Barm gjennembæver,
Frit, hædret, o Norge, du atter dig hæver
Paa klippefast, evig urokkelig Grund!

Brat svunde de Voldsmænd, haardt maatte de bøde,
De høstede Skjendsel og bitterste Kval;
Hoverende ind over Grændsen de brøde,
Men ei lod sig Normanden Lænker paanøde,
Han slog dem, han jog dem i Tusindetal.

Indgravet i Erts skal det staae uden Prang,
Men, Norge, dig evig til Hæder og Ære!
At mandelig du hævded' din gamle Rang,
Dine Fiender ved egen Kraft du betvang,
Du hævded' i Kampen din Frihed og Ære! —

*) Ulig, med Hensyn til baade Fiendens større Antal, og faste, fordeelagtige Stilling, m. v.

**) Det gik i 3die Marsch over en nedfældet Skov 300 Skridt!

***) Resultatet var, som bekjendt, fangne Soldater og Underofficierer 341, dito Officierer og Fanejunkere 20, Døde og Saarede 84, foruden erobrede Canoner med Ammunition, Geværer, Proviant, rc.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 21.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 20 December, 1808.

Om Fruentimmers Klædedragt.

Vore unge Damers tynde Klædedragt, deres Aftenpromenader midt om Vinteren, deres stoiske Haardnakkenhed i at trodse Nordens raa og kolde Clima, har længe været en Gjenstand for populaire medicinske Forfatteres Klager. Fader Tode har især fundet her en rig Tumleplads for hans vælige og vittige Pegasus. Baade paa Vers og i Prosa har han taget det Kjøn, der med Grund kaldes det smukke, ikke det vise, dygtig i Skole. Men til hvad Nytte? Naar det kommer an paa, at forsvare Modens Rettigheder, saa ere Damerne saa urokkelige som en Cato, saa ubøielige som en Zeno, saa kobberpandede som en Avisskriver. Om end hele det medicinske Facultet demonstrerede dem, at Moden er en Moloch, hvis gloende Arme endog fordre den diende Spæde som Offer, saa kunne de dog ikke overtale sig til at tage et Par tykkere Strømper eller et varmere Livstykke paa. De ville være Aphroditer midt i Januarii Maaned; de ville see ud som Grækinder, om de end skulle fryse som Grønlændere; de ville hellere paadrage sig Gigt, Nervesvækkelse og saa mange andre Svagheder, der tilsidst lægge dem for Tiden paa Baaren, end opoffre et eneste af de forlibte Smiil, som en naragtig Hjerte- og Dagtyv skjænker dem i Klubben eller paa Comoedien.

Fortræffeligt siger Tode i sin, desværre kun alt for hastig glemte, vittige Sundhedstidende: "O, I Kjøbenhavns yndige Døttre, som ingen Medlidenhed have med de arme Mandfolks svage Øine og skrøbelige Hjerter, betænker dog, hvor let dette seiervindende Bryst, der vilde fælde en Antonius af Padua, kan komme til at hoste: hvor let Hoste avler Svindsot, og hvor grusomt denne vil ødelægge alle de Yndigheder, hvoraf I nu ere saa stolte." — Men hvad bryde Damerne sig om en Todes moralske Præken? Det er os stakkels Mandfolk, der maa bøde for deres Vantro, deres Ubøielighed, deres Ligegyldighed for eget Vel. Naar den yndige Venus, klædt som en Geist, kommer hjem fra Ballet, betynget af indhøstede Laurbær, forfulgt af tusinde Længselssukke og tusinde saarede

Hjerters Jammerskrig; efterat hun en heel Nat har svævet hen i lette Danse, og i Valtsens saligste Hvirvler, Barm mod Barm, Ansigt mod Ansigt i en Adonis's Favn, følt en Forsmag paa paradisisk Lyst — hvo er det da, der maa afbide Tornene af disse Roser? Ingen uden den kjere ømme Ægtefælle. Paukerne og Violinerne lyde endnu i Sengen i den trætte Graties Øren, tillade hende ikke at falde i Søvn, og synes at gjækkes med hende, som om de vilde sige: hei, lystig! endnu et Svingom! Hun har lagt sig som en Sundhedsgudinde med friske Roser paa Kinderne og paa Hovedet; men vaagner som en modersyg og nervesvag Patient, med lilieblege Kinder, med Øine som Melkeflor, hvorfra den skjelmske Cupido allerede for længe, længe siden synes at være flyttet, uagtet han endnu boede der Aftenen tilforn. Den arme Ægtemand maa nu i Angestens Sved løbe til Doctoren. Æsculapen kommer og forsikkrer med en gravitetisk Mine, at det er en Omgangssyge, et reent epidemisk Tilfælde, som næsten den halve Byes Indvaanere, Unge og Gamle, især inde- og stillesiddende Folk lide af, og som har sin Grund i Luftens Temperatur og det ustadige Veir. At den skjønne Patient har danset sin halve Heksen bort Natten tilforn, og ved at vente paa Vognen i Forstuen bortkjølet den anden Halvdeel, det tænker den høilærde Mand ikke paa. Vor Herre, som faaer Skyld for Alting, lige indtil Krigen i Spanien, maa ogsaa være Skyld i, at den naadige Frue eller Frøken er bleven syg. Men aldrig saasnart har den Syge faaet lidt Luft igjen i Lungerne, førend hun atter tager paa Bal,

atter danser og valtser som en Rasende, og atter kommer syg hjem. Heraf de saa idelige utidige Fødseler, de mange dødfødte Børn, de saa hyppige Moder-, Bryst- og Nervesvagheder, de ligblege Ansigter, som man maa male røde, for ikke at see ud som et reent Spøgelse. Alt dette maa Manden see, og være stum som en Fisk, om han end selv er nok saa stor en Fiende af Flaneliv og Flanesæder: en Egenskab, som imidlertid meget ofte savnes hos Ægtemænd. Men hvorfor maa han tie? Hvorfor belees hans alvorligste Formaninger? Fordi vore Døttre ikke opdrages mere til værdige Huusmødre, men til at glimre i Assembleer og være Dronninger paa alle Baller; fordi de lære at klæde sig og danse som Engle, førend de lære at koge en Havresuppe; fordi mangen en ung Mand fornedrer sin Menneskeværdighed saa dybt, at han, for at faae Adgang til en Familie af Indflydelse, eller en ussel Medgivt, eller en endnu uslere Familierang, giver Slip paa sine Rettigheder, som Mand, Fader og Menneske, og rækker en egensindig, fra Fødselen af fordærvet, forkjelet og vanartet Flane sin Haand. Hvad er overalt i vore Dage saa mangen en Ægtemand? En Marionet, en ynkværdig Slave, der maa føie sig i sin Ægtefælles taabeligste Luner, for ikke at blive en Fabel for Folk, for ikke strax at trues med Skilsmisse, for ikke at kaldes en Barbar. At Manden skal herske over Qvinden er gammelt og grumt; at Qvinden skal herske over Manden er nyt og dumt!

I Concertsale og i Comoedielogerne blotte vore Skjønne alle deres naturlige og unaturlige,

ægte og falske Yndigheder. Aldrig saasnart er en saadan Aphrodite traadt ind i Salen eller Logen, førend hun kaster Peltsen og Shawlet af sig, og med eet staaer forvandlet fra en velindpakket Laplænderinde til en Græsk Hyrdinde, iklædt en tynd Musselins Kjole, der ikke betager Legemet sin skjønne Form, men vel den Beskyttelse mod Kulde, som er saa nødvendig for det, og som lader Barmen staae saa aaben, at hver Trækvind lige saa let kan finde Adgang til den, som hvert forelsket Suk. Saaledes henter mangen en Skjønhed sin Helsot fra Steder, der synes bestemte til at forlænge Livet ved uskyldige Glæders Nydelse. Man troer sig saa sikker, naar man seer sig inden for fire Vægge; man kan ikke tidlig nok see sig fremstillet i sin hele Gratieskikkelse, men man ahner ikke, at Døden med alle sine Attributer: Gigt, Nervesvaghed, Brystsyge, lure bag Logernes Døre og i straalende og glimrende Bal- og Concertsale.

En Skik, som vel er af en anden Natur, men hvis Følger ikke ere mindre sørgelige, er den forfængelige Mode, at næsten ingen Brændeviinsbrænders eller Spekhøkers Madame eller Jomfru kan komme i Jorden, uden at en Flok unge Jomfruer frivilligen indfinde sig for at strøe Blomster paa den Afdødes Grav. Denne Skik er ofte fra Moralitetens Side upassende, fordi den anvendes alt for meget i Flæng, uden Hensyn til, om den Afdøde var værdig dertil, og fra den physiske Side skadelig, fordi de unge Piger, der skulle udføre en saadan Ceremonie, klæde sig sædvanlig som Gratier i tynde hvide Musselins Klæder, og, for Etiquettens Skyld, med klapprende Tæn-

der, sætte sig saa tyndt paaklædte i Vognen, og ofte i en bidende Kulde staae saaledes en halv Time under aaben Himmel ved Graven, indtil Ceremonien er til ende. Ligesom de før kom svedende fra en varm Stue i Kulden, komme de nu gjennemfrosne fra Kulden i en varm Stue. Denne pludselige Overgang har hidtil, efter indsigtsfulde Lægers Forsikring, ofte været Aarsag, at den, som saaledes strøede Blomster paa en Venindes Grav, bestrøedes nogle Dage eller Uger derefter selv med Blomster, og faldt som et uskyldigt Offer for en Skik, der for det meste kun grunder sig paa Forfængelighed. Fædre! Mødre! I, som Gud har betroet den kostbareste Gave paa Jorden: gode, velskabte og sunde Børn, lader de Vink, jeg her har givet eder, ikke være en Stemme i Ørken! Viser eder Navnet Forældre værdige, og afholder eders Børn fra at begaae et saa forsætligt Selvmord!

En anden taabelig Mode, som igjen begynder at komme i Brug blandt vore Fruentimmer, og som retskafne Forældre og Ægtemænd ret godt kunne forekomme, dersom de toge Personen in flagranti, ere Snørlive: disse saa længe bekjæmpede og tilsidst overvundne Trolde. Vist nok kunde Snørlive og Fiskebeensskjørter være en lille Satire over det nittende Aarhundrede, hvis Politik, Philosophie, Tænkefrihed ꝛc., synes at forskandse sig i Snørlive og Fiskebeensskjørter; men Fruentimmerne pleie siden Salig Mad. Pompadours Tid ikke at bryde sig saa meget om Politik og Philosophie. Det maa altsaa ikke være Satire, men ramme Alvor. Det er nu saa gammelt, gemeent og almindeligt at gaae med en Taille saa-

ledes som Gud skabte den; det er saa pøbelagtigt at bramme med en Velsignelse, der, som Tode siger, er undværlig for enhver Mandinde, der er istand til at holde en Amme; det er saa generende, at svare enhver Regnskab for, hvor høit den svanehvide Barm formaaer at bølge sig; det er saa tungt i denne Punct ofte at staae tilbage for den simpelste Kokkepige. Hvad har man altsaa at gjøre? Man indgaaer en stiltiende Overenskomst om atter at indføre Snørlive, og bag disse Jern-Forskandsninger kan man skjule Mangler, der ellers opvække alt for megen Sensation. Lad end være, at saadanne sammensnerpede og forskruede Tailler see ud som Lygtepæle eller Torvespande. Moden siger de ere skjønne, og hvo tør vove at tale mod en Despots Magtsprog?

Men sørgeligt er det, at Menneskeslægten saaledes næsten i Alting, i physisk og moralsk Henseende, skal gaae tilbage. Snørlive afløse de skjønne Græske Former, som, umisbrugte, klædte vore Fruentimmer saa godt; politisk og religiøs Fanatismes sorte Nat afløser en klar og skyfri Dag.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I et lidet Selskab af Embedsmænd, som d. 16 Decbr. 1808 deelte et Afskedsmaaltid med Herr Etatsraad Tønder Lund, gav Herr Directeur Thaarup følgende Sang:

Gaae did! hvor Kald og Fredrik byder,
O Mand! din Lod er skjøn.
Dit kjække Fædreland sig fryder,
Snart favner det sin Søn:
Det kalder dig fra Danas Favn.
Hun sukker ved sit Savn!

Dig mandig Venskabs Ønsker følge
Dig, hvor du drages hen.
Paa natlig Vei, paa Vinterbølge,
Du alle godes Ven!
Det lytter, som til Harpens Lyd
Til Norges Velkomst-Fryd.

Velsignet Nordens Fredrik være.
Fra Slette Dal og Fjeld:
Han vælger Mænd af Dyd og Ære
At fremme Landets Held.
Gaae Mand! din Hæders lyse Vei,
Gaae, du os glemmer ei.

I Christiania Avis findes adskillige Sørgeminder over afdøde Etatsraad Falsen, hvilke alle aande Norges Følelser, ved dette sande Nationaltab. Eet af disse Minder, er forfattet af Præsten Wulffsberg og indeholder følgende ikke almindelig bekjendte biographiske Noticer om den Hedenfarne. Falsen er født i Kjøbenhavn, ikke i Norge som mange troede, d. 17 Oct. 1755, levede i 27 Aars Ægteskab med H. A. P. Mathiesen, avlede i dette Ægteskab 7 Børn, hvoraf de 6 leve, og tjente Kongen i 36 Aar.

Det sidst udkomne Hefte af det Skandinaviske Litteraturselskabs Skrifter aabnes med Forsøg over 2 Spørgsmaale: 1) Er Krigs-Tilstand uværdig for Menneskets moralske Natur? 2) Er en billig Fred at vente fra Engelland med mindre et vældigt Stød udenfra tvinger det dertil? af Justitsr. Kierulf. I No. 1 godtgjøres, at Krigen ikke er en Tilstand, der kan kaldes Menneskets moralske Natur uværdig; og at de, der med Ære falde som dens frivillige Offre, ikke bør beklages, men prises lykkelige; ikke begrædes, men hædres som Mennesker, der have gjort et stort Skridt fremad mod deres høiere Bestemmelse, altsaa ikke ynkes, men snarere, om man saa maa sige, misundes. — I No. 2 paastaaer Forf., at det fra den brittiske Regjerings og Nations Side ikke er at haabe, at den skulde gaae tilbage fra de nu fuldeligen erklærede Grundsætninger, eller erkjende anden Ret imellem Folkene end den Vilhelm den Tredie selv i sin Tid kaldte den canoniske Ret, eller nogensinde aflade at begegne overvundne eller overmandede eller svagere med Haan og Overmod, førend Nøden og Frygt for dens egen politiske Tilværelse

aftvinger den Retfærdighed og Billighed, eller rettere sætter den ud af Stand til at være systematisk uretfærdig og sophistisk umenneskelig. Forf. beviser endvidere, at Regjering og Folk ere i Storbritannien saaledes eet, at intet kan ventes af det ene, uden det, som kan haabes af den anden, og fremsætter derpaa et Malerie af det brittiske Folk, som viser, at den nulevende Slægt er opvoxen i Fordomme for dette Folk, dets Constitution, Værker, Aand, og at denne blinde Beundring er ubeføiet. Dets Constitution kan lovmæssigen krænkes paa tusinde Maader; dets borgerlige Frihed kan constitutionsmæssigen anvendes til alskens Chicane; dets Parlaments fleste Medlemmer have erholdt deres Post ved alskens Kneb, og dette Corps Stemmer kjøbes for Penge; det lader sig i fremmede Lande forestille ved Drake'r, Taylore'r og Jakšone'r, hvilke Navne ere velbekjendte; dets Høvdinger, ved hvilke det lader sine Krige føre, bruge deres Vælde med Overmod, behandle de Overmandede med Haan og udmærke sig ved alle Leiligheder ved nedrig Vindesyge; dets Litteratur fremviser vel store Genier, men ikke nogen hele Menneskeheden omfattende Geist; dets Digteres Characterskildringer ere Idealet af Mennesket som Britte, men Forf. savner det som Menneske*). Brittisk Patriotisme er bekjendt og unegtelig, men hvor sjelden er ikke brittisk Humanitet? Pharisæisk Bortødslen af Guld ved visse Leiligheder til Bram for Verden, derpaa have vi adskillige Exempler; men vi have ogsaa Exempler paa, at der i Britanniens lovgivende Senat er spottet med den lidende Menneskelighed, naar den kun led udenfor Britanniens Øe. Hæderligt kan man umueligen kalde et Folk, hvis Regjering i alle Classer finder Haandlangere til den Uædiskhed, den i sildigere Tider har gjort sig skyldig i, og hos hvilket alt hvad der handler i dets Navn viser Foragt for Retfærdighed, Ligegyldighed for moralsk Ære, Graadighed efter Guld, uden Hensyn til Midlerne. Britternes Vindskibelighed er stegen saa høit som mueligt, og andre Nationers

*) Men er Shakespear da ikke en saadan Geist? Savnes da ogsaa i hans Caracteer-Skildringer Idealet af Mennesket? Var det i Naturens Bog eller i old Englands Sæder, at denne udødelige Aand studerede Mennesket.

Ukyndighed og Dorskhed have bragt Fabrikfliden til det høieste; men Handelsaanden er udartet til den laveste Kræmmeraand, hvert Hav, hvorpaa Britter fare, er farvet med Blod, som brittisk Guldtørst har ladet rinde, Millioner fredelige, rolige Naturens Børn ere i Indien døde Hungersdød, for at mætte Høkeraandens Graadighed. I Henseende til Folkets private moralske Caracteer spørger Forf.: "er der herskende Sædelighed blandt et Folk, hos hvilket en ædru Mand er en Sjeldenhed en Løverdag Aften? og, er det moralsk Skjændsel for et Folk, at Ægteskabet ikke almindeligen holdes helligt hos det? skulde det da ikke være en endnu større Skjændsel, at den fornærmede Ægtemand, selv af Rigets Ypperste, modtager Betaling for de lidte Fornærmelser? Denne Caracteer-Skildring sluttes med de Ord, at man uden at fornærme nogen ædel brittisk Mand kan paastaae, at det brittiske Folks Caracteer er fordærvet, vanartet, uværdig til den Høiagtelse, den saa længe har nydt og af saa mange endnu nyder.

I disse Dage er i Færge- og Gjæstgivergaarden Snoghøi i Jylland indtruffet et besynderligt Uheld. En ankommende Estafette binder sin Hest ved Døren om Aftenen. Hesten støder sig løs, gaaer op af Steentrappen, gjennem Gangen, ind i Kjøkkenet, og derfra ind i Spisekammeret, hvor Madamens Søster, et aldrende Fruentimmer, en Jomfru, Pigerne og en Karl vare sysselsatte med at salte Kjød. Hesten vendte sig i Spisekammeret og slog bag ud, den traf Madamens Søster for Brystet, saa hun faldt død om, og veltede et stort Skab med Porcellain og anrettede flere Uordener. Karlen fik Hesten fat, og trak den ud. Hesten havde Kuller. Bønderne sagde: Fanden havde redet Hesten. Den rigtigste Forklaring, man kunde give over et saa sjeldent Tilfælde: at blive slaaet ihjel af en Hest i et Spisekammer.

Caperbaaden Jageren fra Læssøe, som føres af Capitain J. J. Strøm, har i Slutningen af November Maaned gjort sin første Prise: den har taget en stor $3\frac{1}{2}$ Læster drægtig Svensk Baad, ladet med noget over 100de Fjerdinger grøn Sæbe, en stor Deel forskjellig Proviant, og nogle andre Ting.

Paa Læssøe har i de ældre Tider været Saltkogerie, hvorved Skoven blev ødelagt; siden efter

virkedes Soelsalt ved at gyde det, paa en Sandrevle befindende saltagtige Vand, som er saa stærkt at det kan bære et Hønseæg, eller en Flynder, i flade Casser, og ved Solens Varme bevirkes den fjerde Dag Salt i Cassen om Sommeren ved de vandagtige Deles Uddampning. Hidtil har fattige Folk paa den Maade virket deres Fornødenhed af Salt. I det sidste Aar har en stor Deel af Landets Beboere anskaffet slige Casser, og derved faaet deres egen Fornødenhed af Salt, og enkelte have solgt nogle Tønder Salt til det faste Land. I denne Tid har den værdige Landfoged Hesselholdt stræbt at udvide denne Gjenstand ved at organisere et Saltinteressentskab, hvori Medlemmerne have visse Actier. Man vil da anlægge Saltboden der, hvor det saltagtige Vand findes, ved at grave Huller i Sandet, i hvilke det da fremvælder.

Efter Reqvisition af Dherrer Jacob Kielland & Søn skulde d. 3 Dec. ved offentlig Auction i Stavanger bortsælges 200 Fade og Tønder St. Croix Sukker, 50 Fustagier Vistindisk Caffe, 30 Fade og Tdr. Rom, 25 Baller Bomuld.

En ubekjendt Velgjører har sendt Enkecassen i Trondhjem en Gave af 100 Rdlr.

Hr. Herkloz søger i Trondhjemsavisen om smaa Fartøier, der kunne være beqvemme til at forsende den Ladning Caffe, Arrak m. v. som han har bragt directe fra Batavia til Trondhjem.

Man læser i denne Tid hyppigen i Norske Aviser, at ildesindede Mennesker afslaae Lænkerne paa Tømmerlændser, i den ondskabsfulde Hensigt, at skille Eiermændene ved deres Tømmer. Dette er nyligen igjen skeet paa Wekkerøe i Ladegaardsøekilen ved Prof. Maschmanns Løkke. 6 til 700 Tylter Bræder vare nær gaaede i Søen derved. For Opdagelsen er udlovet 1 Td. Byg. Det vilde være nyttigt om der for saadan en udædisk Handling blev fastsat samme Straf, som for Hestetyverie ꝛc., og den fortjente den saa meget mere, som den Skade og Udlempe, den medfører, er langt betydeligere.

Det er blevet foranstaltet, at Reisende, som fra Hamborg begive sig til Hertugdømmerne, maa lade deres Passer visitere af det Kongl. Danske Gesandtskab der i Staden, dersom de skulle ansees for gyldige.

Da man har Efterretning om Forliset af det Skib, hvorpaa Kammerherre Georg Kaas befandt sig for at afgaae til Norge, saa har man Grund til at være urolig for Passagerernes Skjebne, hvorom endnu intet vides.

Ved Stevns skal man have seet to smaa Engelske Convoyer, den ene paa 7 og den anden paa 9 Skibe. Man formoder, at de Engelske Krigsskibe, som endnu ere stationerede i Beltet, blot vente paa disse Convoyers Ankomst, for derpaa at forlade vore Farvande.

I Gothenborg og flere Stæder i Sverrig skal for nærværende Tid næsten ikke findes Mandfolk, da alle Personer af Mandkjønnet, indtil unge Mennesker paa 16 Aar, ere tagne til Krigstjeneste og sendte til Finland.

Aalborg den 12 Dec. Den 9 Dec. ankom hertil, det bjergede og overblevne Mandskab af den ved Løgstøer strandede Engelske Fregat, som bestod af 7 Søeofficierer og 53 Mand. Resten skal have tilsat Livet.

Borger og Fyrværker Dupuis i Altona, der alt i nogle Aar har været meget bekjendt for de af ham saavel i Hamborg som i Altona givne Fyrværkerier, agter nu at foretage en Reise i de Kongelige Stater, og der at give offentlige Fyrværkerier.

Kjøge, den 18de Decbr. I Gaaer Eftermiddags Kl. 3 kom 1 Engelsk Fregat, 1 Brig og 7 Coffardieskibe fra Østersøen og gik til Ankers 2 Mile fra Stevns.

I Morges ved Solens Opgang kom 1 Engelsk Fregat og 9 Coffardieskibe ligeledes fra Østersøen og lagde sig til Ankers ved de ovenanførte Skibe.

Corsøer, den 18de Dec. I Morges lettede 1 Brig samt Cutteren og krydsede Sønder efter, men kom ikke langt formedelst laber Kuling. — 1 Brig lettede og stod Nord efter, havende 1 liden Jagt og 1 Canonchaluppe paa Slæbetoug; men blev formodentlig belemret af Iis nødt til at gaae til Ankers for Nyborg omtrent tvers ind for Svindinge Kirke. Kl. 3 Eftermiddag lettede Orlogskibet og lagde sig for Nyborg, hvor de i Aften alle ere gangne til Ankers. Hele Beltet er i Dag blevet fuldt af Driviis, hvilken, dersom det vedbliver at være Stille, snart vil lukke Beltet.

Christiania, den 26de Novbr. Etatsraad de Falsens Død bliver almindelig beklaget. I Tirs-

dags var hans høitidelige Jordefærd. Alle Authoriteter, Corpser og Embedsmænd, fulgte eller bar Liget til Aggers Kirkegaard. Efterat Stiftamtmanden, Grev G. Moltke, havde lagt en af Ege- og Laurbærblade flettet Krands paa Kisten, holdt Biskop Bech en kort og rørende Tale, hvorefter han bestrøede Graven med Blomster. En skjøn Gravsang var forfattet til denne Sørgefærd af Hr. C. H. Sommer.

Stavanger, den 26 Novbr. En i London hjemmehørende Fisker-Slup, ført af Capt. Joseph Bonse, er paa sin Hjemreise fra Fiskeriet ved Nordskotland bleven taget af den her hjemmehørende Caper, Pharisærren, under Skotland, 5 Mile fra London. Den indehavde 20,000 Stkr. levende og saltet Torsk. Besætningen, 11 Mand, ere sendte til Christiansand. De havde været 7 Uger hjemme fra. — Ingen fiendtlige Krydsere ere i den sidste Tid seete her ved Kysten.

Postefterretninger.

Den 12te Bulletin fra den Franske Armee i Spanien, dat. Aranda Duero Minho d. 28 Nov., beretter, at Hertugen af Elchingen (Marchal Ney) er d. 26 rykket over Tarracone frem mod Borja. Fienden har stukket en Artilleriepark af 60 Krudtkarre i Brand, som Spanierne havde i Tarracone. Gen. Maurice Mathieu er, forfølgende Fienden, ankommen til Borja. Han gjør hvert Dieblik ny Fanger, hvis Antal allerede beløbe sig til 5000. De høre alle til Linietropperne, thi Soldaten har ikke givet nogen bevæbnet Bonde Pardon. Tallet af de tagne Canoner er 37. — Uorden og Forvirring har bemestret sig Oprørerne. De have udstædt et heftigt Manifest, hvorved de erklære Frankrige Krig. — I og paa hiin Side Valladolid finder man dagligen betydelige Vaabenmagaziner. — Efterretningerne angaaende Rosas Beleiring ere fra 21 og 22de. Fienden havde om Dagen gjort 368 Skud og om Natten 10; 6 Mand ere saarede eller dræbte. — — Den første Division af Armeen i Portugal cantonnerer i Egnen af Bayonne og commanderes af Gen. Delaborde. Naar de 2 andre Divisioner ankomme tiltræder den sin March til Spanien. — — Den vigtige Defilee Somo Sierra, som behersker Veien til Madrid, er tagen af de Franske. — Det hedder, at Gen. Lasalle er i Spidsen for adskillige Regim. rykket ind i Madrid. — Siden Affairen ved Tudela ere Spanierne i

fuldkommen Flugt. Resten af deres Armee er dragen til Saragossa, der beleires stærkt. Beleiringsarmeen skal, som det hedder, commanderes af Marchal Moncey. — Rebellionen i Nizams Stater er endnu ikke dæmpet. — 20,000 M. Engelske Tropper, der ere marcherede til Spanien, have, efter deres egen Tilstaaelse, ikke fundet der tilstrækkelig Proviant. — Cathcart skal commandere Armeen i Portugal. Mellem Portugal og Engelland er endnu lidt Handel. — Cheribon Caffe noteredes i Hamborg 33 à 33½ St.

Udenlandske Efterretninger.

Hamborger Post, som ankom i Søndags Nat, har ikke medbragt nogen synderlig vigtig Nyhed, uden at Spanierne i en Fægtning, ikke langt fra Tudela, som de Franske nu have besat, have mistet 7 Faner, 30 Canoner, 12 Oberster, 300 Officierer, 3000 Fanger og 4000 Døde, som deels bleve paa Valpladsen, deels druknede i Ebro. De Franskes Tab var, som sædvanlig, høist ubetydeligt. De havde 60 Døde og 400 Saarede. — Tudela ligger i Navarra, hvor Floderne Queilos og Ebro støde sammen, 33½ Mile fra Madrid.

St. Petersborg d. 25 Nov. n. St. For faa Dage siden ere endnu 7 Skibe ankomne til Cronstadt, og de sammesteds seilfærdig liggende igjen afseilede. Iblandt de første befinde sig 5 Nordamericanere og 2 Kniphausere. Det ene af de to sidste er ankommet fra Teneriffa med Ballast og det andet fra Bremen med Stykgods. Da Frosten nu har indfunden sig, er Skibsfarten for i Aar at ansee for endt. Vexelcoursen noteres, som følger: Hamborg 16⅛ à 16 ß., Amsterdam 17⅝ à 17½ Styv., og Paris 180 Centim.

I Publicisten hedder det: "Det synes vist, at Sagerne i Norden ville tage en anden Vending. Kongen af Sverrig vil virkelig slutte Fred med Rusland, og det Russiske Kabinet skal have modtaget denne Erklæring paa en venskabelig Maade, dog med den Betingelse, at Kongen skulde gjøre Anstalt til at forlige sig med Frankrige. Kongen skal have bifaldet dette, og sendt sin Generaladjutant Grev Mörner til Paris i denne Hensigt. Denne Souverain skal derhos have erklæret sig tilbøielig til at bryde med Engelland, og at gjøre fælles Sag med Continentalmagterne. Dog er Finlands Skjebne den vanskeligste Punkt herved imellem Sverrig og Rusland.

Til de siden vore Landsmænds Stroms og Torlitz's Sveitserreise endeel udvidede Pestalozziske Læreanstalter vedbliver man endnu flittig at tage sin Tilflugt. Den nye Minister for det geistlige Departement i Preussen, Baron v. Schröter, sender to Lærere derhen. De skal, hedder det, studere Methoden theoretisk og praktisk i dens hele Omfang, og opholde sig i Sveits saalænge, indtil de have lært den til Fuldkommenhed. Den berømte Johannes v. Müller, som nu forestaaer det hele Underviisningsvæsen i Kongeriget Westphalen, vil ogsaa oprette en Pestalozzisk Læreanstalt i Cassel, og har givet nogle Westphalere, som reise til Sveits, Commission i denne Henseende.

T. H. B. Oldfields History of the original constitution of Parliament &c., London 1797, giver Oplysning om den Brittiske Repræsentations Ufuldkommenhed. I Oldsarum f. Ex. er hverken Huse eller Indvaanere, men Eieren har Ret til at udnævne en Deputeret til Parlamentet. I Bath have kun 18 Indvaanere Ret til at vælge; men Staden har henved 18000 Indvaanere. Amersham i Buckinghamshire, nu en Flække af 120 Huse, tilhører en Hr. Drake; han sender 2 Deputerede, som 1797 vare Eierens 2 Sønner. Beeralston bestaaer af 40 ringe Huse, og tilhørte da Lord Beverley; de Beboere, der betale ham 3 Pence i Grundskat, have Valget.

Tilbagesyn paa København.

(Ved min Færd til Middelsyssel.)

Sørgelig stander du der,
Axelstad! syg og lemlæstet.
Hvor er nu Spiret, som hoit
Stræbte fra Jorden mod Himlen?
Uslingens Øie saa stivt
Stirred og hængte paa Guldet,
Gerrig han rev det til Jord,
Men det sig tabte i Støvet,
Lærte ham: hvad der er Guld
Hist i det Høie, det vorder
Atter til Støv paa vor Jord.

Sørgelig stander du der,
Axelstad! syg og lemlæstet,

Røvet din herligste Pryd,
Nutidens udtrykte Billed,
Der som en sjunken Ruin
Vidner om henfarne Tider.

Tid'rne havde et Spir,
Kækt det sig reiste mod Himlen,
Straaled af luende Guld,
Fæstet i Menneskets Indre;
Uslinge reve det ned,
Jorden de vilde forgylde,
Guldet sig tabte i Støv,
Støvet sig hvirvled i Luft,
Blev til en Sky, og vor Alder
Stirrer paa Skyen saa glad,
Peger paa den som sin Himmel.

Atter kan reises dit Spir,
Axelstad! men om den Bue,
Som bliver hvalvt under Spir,
Kan over Kristne sig hvælve;
Eller om Tidernes Spir
Atter kan reises, det skjuler
Fremtidens natlige Slør.

Axelstad! hurtig du viger,
Taagen jeg skuer kun end,
Taagen, som stadigen ruger
Over dig, giftig og tung,
Skjuler den renere Himmel
For dine goglende Børn.

Taageindhyllede By!
Hvad er vel det, som mig drager
Til dig saa stærk og saa fast,
Som, naar for Øiet du svinder,
Avler i Hjertet et Suk,
Som, naar dig Øiet opdager,
Byder det tindre saa mildt,
Vækker en inderlig Længsel?

Det er det Døde i dig,
Som mellem levende Døde
Lever saa kraftigt et Liv,
Vækker det Døde til Live.
Minder fra hensvundne Old
Fængsle min Sjel og mit Øie,
Billedet stirrer jeg paa,
Blind for de luftige Skygger.

Axelstad! maatte jeg da
Leve i dig til min Død,
Knyttet til Oldtidens Liv,
Fremmet for Nutidens Død!!!

Nik. Fred. Sev. Grundtvig.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 22.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 24 December, 1808.

Om den nyere Smag i Tragoedier.

Hr. Udgiver!

Castigat ridendo mores har den spøgefulde Thalia skrevet over vort Theater, uden at tage sin alvorlige Søster Melpomene paa Raad med. Men hvad forstaaer hun ved Mores? Høre hendes egne Sæder og Usæder, Præster og Præstinder da ikke under denne Rubrik? Eller ere disse ophøiede over enhver Revselse og inviolable som diplomatiske Personer? Det maa nok være saaledes, thi paa anden Maade kan man ikke forklare sig den besynderlige Skjebne, der hidtil mødte enhver, som vovede at dadle nogen eller noget til Skuespillet henhørende? Hvorledes gik det den dramatiske Journal? Hvorledes gik det alle hans Efterfølgere, lige fra de vældigste Kjæmper indtil den sidste Skrælling, som man ikke besvarede med Pennen, men med Stokken? Alle forlode de Valpladsen midt i Kampen for Konstens Rettigheder. Selv Theaterbladet, hvis jernstærke Constitution syntes at trodse Alt, maatte tilsidst dog bukke under, og kan man end ikke sige, at det er gaaet til sine Fædre, saa lader det sig dog kun af og til see som en hedenfaren Sjel, der ikke kan finde Ro i Graven. Men det gaaer næsten vor hele Litteratur ikke et Haar bedre. Ogsaa den er en Gjenganger, kun forskjellig fra den Baggesenske deri, at den lader de Levende være i Fred og udmærker sig ved Spagfærdighed. Der er saa godt sørget for, at hverken Børn eller Ammer kunne blive bange for dens ranglende Been og raslende Lænker. — Men det være nu som det være vil, saa har jeg besluttet at hæve den dramatiske Konst, og stoppe Munden paa de spidsfindige Tydske Konstdommere, der paastaae, at de Danske Stater vel havde en Konst- og Litteratur-Tidende, men ingen Konst og Litteratur. Jeg skal vise disse Spottefugle, der negte os al Smag og Konstfølelse, at vi ere paa langt bedre Veie end de ville indbilde Folk. Jeg kan overalt ikke indsee, hvorfor disse Herrer bestandig raabe paa at vi ere saa smagløse? Danne vi os da ikke noksom efter deres Smag? Beundre vi ikke deres Kotzebue og Schmieder? Kun-

ne vi see eller læse os møtte paa den første? Forgude vi ikke deres Rinalder, Glorioser og den hele Hær af Røvere, som i Germanien besynges i Prosa og paa Vers? Foretrække vi ikke enhver Oversættelse af Tydsk for enhver Dansk Original? Hvorfor anklager man altsaa vor Følelse for det sande Skjønne? Jeg tilstaaer, der hengik en lang Tid førend man ret begyndte at faae Smag paa det Kraftfulde og Excentriske, der ikke blot bevæger, men ryster Hjertet. Længe, kun alt for længe, lode vi os nøie med det blot naturlige, sande og naive. Selv Ewald, som mange gjøre saa stort Væsen af, var dog en stor Sinke i det man paa Tydsk kalder Kraftfülle. Det var altsammen saa kjelent, saa delicat, saa overdreven naturligt. Han forstod paa min Ære ikke engang at dræbe Folk saaledes at det kan gjøre Indtryk. Endog i hans Balder, der dog skal være hans bedste Stykke, døer kun en eneste Person. Det skulde han komme langt med nu omstunder! Nei, da er Kotzebue en ganske anden Mand. Han gjør ikke saa mange Credencer. Han tager det menneskelige Hjerte med en Trumf, og siger: Vogel friß oder stirb! og jeg var tilfreds det var saa haardt som en Flintesteen, saa forstaaer han dog at bløde det op, naar han eengang har Dolken i Haanden. Han betragter Hjertet som en Fæstning, der skal indtages med Storm, siger med Suwarow, der falde hvad der falder, det koste hvad det koster, commanderer sine Tropper fremad, og gaaer over blodige Liig sin Triumph i Møde. Det koste hvad det vil, der falde hvad der falder, maa nu til Dags en General sige, der vil vinde Seier og en

Sørgespildigter, der vil vinde Bifald. Ligesom Historieskriveren ikke bør have noget Fædreneland, saaledes bør Tragoedieskriveren heller ikke have noget Hjerte. Hvad Aristoteles sagde om Medlidenhed passede maaskee til hans Tid, men er høist uanvendeligt i vore Dage. Rædsel og Forfærdelse skal et Sørgespil opvække, men ingen Medlidenhed. Rystes skal Hjertet, ikke røres. Desuden maa Hjerterne jo have forandret deres Natur siden Sr. Aristoteles's Tid saa godt som Constitutionerne. Alle Hjerter ere ikke eens og det er heller ikke sagt, at det, som rørte en Græker ogsaa skal røre en Sjællænder. Hvad bryde vi os desuden om Aristoteles! Han var jo en Hedning, og hvor kunde han sige, hvad der skal røre eller hove christne Mennesker?

Men har end den gode Smag gjort overordentlig stor Fremgang hos os i de senere Aar, saa kan man dog heller ikke negte, at dens Ypperstepræster og Vægtere endnu ere alt for delicate i at haandhæve dens Rettigheder. Bestandig frygte de for, at angribe Hjertet for voldsomt, og allerede i Kratters Sammensværgelse mod Peter den Store har man af en saadan falsk Delicatesse ladet den skjønne, rørende og emphatiske Radbrækningsscene foregaae uden for Skuepladsen. Af samme utidige Ømhed over svage Nerver har man nok heller ikke villet tillade Hakon Jarl at offre sin Erling ligefor vore Øine, forbudet ham at træde frem med blodige Hænder og hans Søn at skrige saa nysselig, som han havde lært det. Delicate Konstdommere havde strax saa travelt med at fremsætte delicate Anmærkninger, og paastode,

hvad der strider saa ganske mod Naturen, at den, der faaer en Kniv i Halsen, kun skal give et Qvæk fra sig. Hvad bryder jeg mig om Lessings eller Giessings Snak? Fordi saadanne Ludimagistere paastaae, "at Öiet ikke maa see Blod," skal man derfor opoffre et saadant Syn? Jeg var tilfreds en Engel eller Satan sagde i sin Mimik, "at man ikke maa fremstille Døden saa skrækkelig som den er", saa paastaaer jeg dog, at der er intet interessantere at see paa Skuepladsen end Døden. At man ikke er saa bange for at see Blod, havde man jo ved Herzleins og Nissens Halshuggelse de tydeligste Exempler paa. Hvorfor skulde Folk økles ved at see paa Skuepladsen, hvad der interesserer dem at see i Virkeligheden? Det er stor Skade, at Erlings Offring ikke skede midt paa Theatret, og lige for vore Öine, saaledes som Isaaks Offring forestilles i den Weimarske Bibel. Saadan et Syn havde gjort Indtryk. Men intet uden den fordømte Humanitetsfølelse, intet uden det pedantiske Følerie, som end ikke tillader skikkelige Folk at plukke en Gaas levende, er Skyld i, at man ikke giver os saadanne Scener saaledes som det smagfulde Publicum fordrer det.

Men en god Genius synes efter Haanden at udbrede sine Vinger over vor Skueplads og dens Smag. Vi nærme os lidt efter lidt Maalet, og det vil, som jeg haaber, ikke vare længe, førend vi faae at see Skaffotter, Guillotiner og Galger paa Scenen. Vedkommende begynde at faae Öinene op, og saavidt jeg veed er der i de senere Aar neppe antaget noget tragisk Stykke, hvori ikke i det mindste tre Personer slaaes ihjel og møre Til-

skuerne med deres Dødskamp og interessante Krampetræk. Nu vilde man betakke sig for et Stykke som Emilie Gallotti, hvor kun et eneste Menneske dræbes. Publicum vil have anderledes Smæk for Skillingen, og faaer det ogsaa. Et Stykke, hvori der ikke i det mindste døer tre Personer, er sikkert paa at falde igjennem. Kun Skade, at Vedkommende ere alt for langsomme i at aflægge hiin falske Delicatesse; Theatercassen lider uendelig meget derved. Der er nu den ny Ballet Rolf Blaaskjæg. Den kunde blevet en reen Guldgrube for Cassen. Fortræffelig Dans — herlig Musik, og hvad der i Parterrets Öine er dobbelt saa meget værdt — fire myrdede Koners Gjenfærd, og en dræbt Konge forekomme deri. Havde de fire myrdede Koner ligget foran paa Skuepladsen til offentlig Beskuelse, saa havde det været et rørende og herligt Syn, som maatte bringe hele Huset til at ryste af bare Klap og Bravoraab. Men nu skal man forestille sig, at Konerne ligge i Cabinettet det vil sige bag Coulisserne, og hvo gider vel det? Enhver veed at der ligger ganske andre Væsener bag Coulisserne, og overtydes snart derom naar han seer et Par kurlaks Ansigter eller en Kjelling med Kappe og Kyse paa, kige frem. Dernæst giver sligt saa megen Anledning til Snak, Tvivl og Spørgsmaale. Den ene spørger: om Konerne ligge i Kister? den anden: om de staae i Spiritus? den tredie: hvorledes Rolf kunde taale Lugten af disse fire Liig i sit Huus o. s. v.? Alle disse dumme Spørgsmaale vilde besvare sig selv, dersom man havde lagt Ligene i fire Kister, aabne eller tillukte, lige for Tilskuernes Öine. — Den

Maade, hvorpaa Rolf trækker Isaure i Haarene, er heller ikke ganske rigtig. Naar den skulde gjøre Effect, maatte han give hende et Hug med Sabelen, saa man kunde see Blodet flyde ud, og dertil behøvede man jo kun, som i gamle Dage, at anbringe en Blære med Oxeblod. Nei, i den Henseende kunne vi endnu lære meget af de Tydske Skuespillere. Da jeg paa min Udenlandsreise var i Katzenellenbogen saae jeg et Stykke opføre, som kaldtes: die Geburt Cäsars, eine Haupt- und Staatsaction. I dette saae man Cæsars Moder ligge i Barnsnød og Doctoren forrette Keisersnittet paa hende lige for Tilskuernes Øine. Den Figur, der forestilte Moderen, var af Vor, men saa naturlig dannet, at man skulde sværge paa, det var et levende Menneske. Medens Operationen gik for sig, stod en Actrice bag Coulisserne og skreg som om hun havde en Kniv i Halsen. Der skulde De bare hørt en Bravoraaben! "Encore! Encore!" hedte det i eet væk — noch einmal für's Geld! raabte Parterret, og Doctoren maatte saaledes vedblive at snitte og Actricen at skraale i en heel Time.

Af alt det anførte vil De nok kunne skjønne, at jeg er Karl for at hæve den dramatiske Konst, og forbedre, rette og rense den offentlige Smag. Mine Ideer herover agter jeg at fremlægge til Publicums gunstige Bedømmelse i et Theaterblad, som jeg med det første agter at udgive under Titel af: Castigat ridendo mores.

Deres hengivne

A r i s t a r ch.

E p i l o g,

fremsagt af Skuespillerinden Madame Clausen, ved hendes Benefice den 19 Novbr. 1808 efter Forestillingen af Skuespillet Epigrammet.

Min Rolle jeg aflægger! --- Nu mit Hierte,
som banker høit af reen Erkiendtlighed,
skal tolke, hvad blot Følelsen mig lærte;
ei Kunsten længer er mit Øiemeed.
Du værdiges, o ædle Kreds, at høre
mig tale for mig selv! Min svage Røst
ei fare flygtigen forbi Dit Øre:
dens Toner finde Gienklang i Dit Bryst!
Ei blot for denne Dag min Tak jeg byder,
nei! den er intet mod de mange Aar,
hvis dyrebare Minde for mig staaer
og mig med Eders Hædersynd ist fryder!
De svandt! --- Min Ungdomsvaar med dem fløi hen!
dog har jeg fordums Flid og Lyst tilbage,
thi end jeg skuer mangen ædel Ven!
Det Syn oplive skal min Fremtids Dage,
ja! det skal styrke mig med Kraft og Mod
til kiæk at holde Løvtet jeg nu giver,
at her, hvor i saa mange Aar jeg stod,
til sidste Time tro min Pligt jeg bliver!

N. T. Bruun.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Hr. F. de Coninck har anskaffet trende store Vogne til dermed at kjøre Brænde til Byen, og at tage Gjødning med tilbage. Den ene Vogn kan tage 3 Favne Brænde, den anden, noget større, fire Favne. To Favne Brænde kjøres med fire Heste, tre Favne med sex, og fire Favne med otte Heste. Hestene gaae fem Dage om Ugen $2\frac{1}{2}$ Miil daglig til Byen, og retournere samme Dag med

Gjødning, uden i det mindste at være angrebne. Om Løverdagen afvaskes Vognene, og eftersees. Den store Vogn til fire Favne kan tage til Læs 60 Tønder Havre, eller af Gjødning 8 sædvanlige Læs. Slige Vogne synes at være meget at anbefale for store Gaarde, som ei have Hoveri, til Korn- og Fedevarers Transport og til Fragtvogne i Almindelighed, hvor brede og gode Veie gives. Man sparer det halve Antal af Heste, og ligeledes af Mennesker ved at bruge slige Kjøretøier. Hjulene ere overmaade brede, og høie. Vognen fortjener at tages i Øiesyn, og kan daglig sees imellem 1 og 2 om Eftermiddagen uden for Østerport ved Alleen, hvor den ankommer med Brænde. Bønderne kalde den Fregatten.

Da Gaderne for nærværende Tid ere belagte med Snee, og Vognene derfor ikke altid kunne høres betimelig af Fodgjængerne, saa kan der af disse ikke anvendes Forsigtighed nok for at undgaae Fare. Følgende Tildragelse, som hændtes for nogle Dage siden, afgiver et Beviis derpaa. En Mand kom gaaende om Aftenen med sin Kone ned af Kjøbmagergaden, og agtede sig forbi Østergaden hen til Amagertorv. Efterat han havde ladet en Mængde Vogne passere og vilde fortsætte sin Vei, kom pludselig en Vogn hastig kjørende fra den modsatte Side, hvorved begge disse Personer bleve væltede og overkjørte. Manden har brækket Kravebenet, og Konen har taget betydelig Skade paa Lemmerne; dog er der grundet Haab om begges Helbredelse.

Den under d. 14 d. M. udstædte Kongelige Opfordring til Tarvelighed og til Opmærksomhed paa indenlandske Fabrik- og Konstvarer (see Side 352), vil hos den skjønsomme Deel af det Danske og Norske Folk neppe forfeile sin Hensigt. Enhver føler, at Nøisomhed og Sparsommelighed er det eneste, der, under Fædrenelandets nuværende Stilling, kan hjelpe vor Pengecours. Enhver Stand og enhver Alder har Midler i Hænde til at fremme dette store og værdige Formaal. Mange Bække smaa gjøre en stor Aae, siger et gammelt, men sandt Ordsprog. Enhver i sin Kreds begynde at spare lidet, og dette lidet vil blive til meget, naar alle besjeles af een Aand. De Gamle troede jo endog, at Verden ikke blev dannet af andet end sammenløbende Atomer. Kan man end ikke danne en Verden af sammenløbende Solstøv, saa er det dog vist, at selv det Store er særskilt lidet, og kun ved Forening af utallige smaa Dele faaer sin Storhed. Hvad der er sparet er fortjent, er een af de Almeensætninger, som, almindelig efterlevede, kunne bidrage meget til vor Lykke. Den Skilling, som jeg i min Levemaade og Klædedragt sparer, bliver en stor Capital for Staten, naar jeg følger heri manges, eller mange følge heri mit Exempel. Den udenlandske Fabrik- eller Konstfrembringelse, som ved min Tarvelighed og Opmærksomhed paa indenlandsk Konstflid, gjøres overflødig, er ikke allene sparet for mig, men for Fædrenelandet, ophjelper ikke allene vor Pengecours, som, jo mindre vi trænge til udenlandske Producter, desmere holdes i Agtelse, men opmuntrer og fremmer tillige den indenlandske Flid. Ingen sand Dannemand eller Dannegvinde betragte derfor i denne Tid det, der spares, som ubetydeligt for Staten, thi i nærværende Øieblik er endog det ubetydeligste betydeligt, og vor Konges landsfaderlige Hensigt kan umuelig opnaaes, naar ikke enhver Stand, ethvert Kjøn, enhver Alder bidrager sit til Tarvelighedens Befordring og vor egen Konstflids Opmuntring.

I en Skrivelse fra Hertugen af Holstein-Beck til Hr. Aug. Karbe, hedder det blandt andet: "Fremfor Alt prisede jeg mig paa min Reise lykkelig ved at blive bekjendt med een af de første Oeconomer i Dannemark, maaskee i Europa, Kammerherre v. Juel, Eier af Øen Thorsenge, en i alle Henseender ærværdig og sjelden Mand, hvis Navn burde være hver Jordbruger helligt, og til hvem alle vantroe Oeconomer burde gjøre Pillegrimsreiser. — "Mærkværdigt," hedder det endvidere i Brevet, er det, at Kammerherre v. Juul har mødt alle de Hindringer og Modsigelser, som i alle Lande finde Sted ved alle Forandringer. Men hele Øen Thorsenge er nu en Hauge. Paa dens høieste Punct staaer en Kirke, hvis Taarn Kammerherren har ladet omskabe til et Observatorium. Herfra seer man hele den paradisiske Øe ligge under sig; nordlig den sydlige Halvdeel af hele Fyen, det store Belt, og i det mørke Fjerne Øen Sjælland; østlig Øen Langeland og længere borte den frugtbare Øe Laaland og flere Smaaøer. Sydlig overskuer man Østersøen og tydeligen den Holsteenske Kyst indtil Kiels

Havn samt Femern; vestlig den hele Slesvigske Kyst indtil Øen Als, der taber sig bag Fyen, og en Mængde Smaaøer. Den hele Kreds, som man overskuer, har i det mindste 36 til 40 Mile i Omkreds.

Under 21 d. M. er Amtmanden over Budskeruds Amt, J. C. H. Greve af Wedel-Jarlsberg, tilladt Kongelig Befaling at tiltræde den Kongel. interimistiske Regjerings-Commission for Norge, og der at tage Sæde efter Etatsraad Tønder Lund.

Den 7 Decbr. er Kammerherre O. J. Stemann udnævnt til Amtmand over Apenrade Amt; Kammerherre C. C. Lerche ligeledes til Amtmand for Holbeks Amt.

Hr. Justitsraad v. Eggers, der nylig er bleven beskikket til Post-Inspecteur ved Brev- og Fragtposten i Hamborg, er af Hs. Maj. udnævnt til virkelig Etatsraad.

Under 16de Decbr. d. A. er, igjennem det Danske Cancellie, udfærdiget et Reskript til Kjøbenhavns Magistrat af følgende Indhold: Hs. Majestæt er allerunderdanigst bleven foredragen en af Magistraten til Cancelliet indsendt Skrivelse, tilligemed en Forestilling fra Veiermester Thomsen, hvori han melder, at det undertiden indtræffer, at Trækul blive begjerte maalte paa Veierboden, men, da saadant ikke tilforn har været Brug, har han forespurgt, om disse Kul skulle maales med en Steenkuls Tønde, som omtrent indeholder 10 Skjepper, eller med en Salttønde, der kun indeholder 8 Skjepper. Da Magistraten, saavelsom Stadens 32 Mænd og Grosserer-Societetet, ere af den Formening, at Trækuls Maalingen rettest skeer ved Steenkulstønden, der indeholder omtrent 10 Skjepper, eftersom de falde let, og derfor snart kunne opfylde Tønden, saa vil Hs. Majestæt allernaadigst have fastsat, at Trækul herefter skulle maales med de paa Veierboden indrettede Steenkulstønder.

Da en Russisk Coureer i disse Dage er ankommen hertil, har den Efterretning udbredt sig, at Russerne have havt paa ny betydelige Fordele i Finland over de Svenske, og at 4000 Mand af de sidste havde strakt Geværet.

Man vil igjen have bemærket nogle Engelske Krigsskibe i Beltet.

En Svensk Orlogskutter er strandet paa Bornholm. Af dens Skyts er en Morteer allerede bjerget. Officieren, som førte den, er ankommen hertil som Krigsfange.

Caperskonnerten Scanderbeg, Capit. Rasmussen, har i Østersøen taget og til Christiansøe indbragt 2de Skibe med østersøeske Ladninger af betydelig Værdie; desuden er der til Christiansøe og til Bornholm indbragte endeel Skibe, hvoraf de fleste kan ansees som sikkre Priser, da de for det meste skal have Engelske Licence.

Arendahl, d. 9 Novbr. D. 17 Oct. indkom en Smakke, som i Gothenborg havde indtaget en Ladning af Kaffe, Peber, Indigo, Cochenille og Farvetræe, destineret til Varrel, var læk; bliver formodentlig til Prise. — Først i Novbr. blev i Arendahl solgt ved Auction Engelske Kramvare for omtrent 150,000 Rdlr., bestemte til Tydskland. Den 26de Octbr. solgte Salve Kallevig & Søn i Arendahl af sit Oplag 90 Fade Pudersukker og 1400 Pd. Kaffe, samt Rom i Partier. Priserne der paa Stedet ere: Rug 12 Rdlr., Byg 8 Rdlr. og Havre 4½ Rdlr. pr. Tønde, Kaffe 9 Mk., Congothee 3 Rdlr., Pudersukker 33 ß. og Røgtobak 1 Rdlr. pr. Pd.; Gryn og Malt er ikke at faae.

Den strænge Vinter, som er indtraadt paa den Svenske-Norske Grændse, og den derved foraarsagede Vanskelighed med Levnetsmidlers Tilførsel, har frembragt en gjensidig Trang til nogle Foranstaltninger, i Anledning af hvilke den commanderende General Søndenfjelds, Hs. Durchl. Prindsen af Augustenborg, har fundet sig bevæget at samtykke i det fra Svensk Side gjorte Forslag, at Fiendtlighederne for Tiden maatte standses, hvortil Hs. Durchl. dog har føiet den Forbeholdenhed, at de igjen kunne begyndes efter to Dages foregaaende Opsigelse. Denne Vaabenhvile, der er bleven foranlediget ved en blot militairisk Aftale, vil imidlertid være af kort Varighed, og igjen have ophørt med den Aarsag, som for Øieblikket havde fremkaldt den.

Det har behaget Hs. Majestæt under 23de dennes at udnævne Divisions-Generalerne Boudet

og Gerard i Keiserl. Fransk Tjeneste til Storkors af Dannebrogen.

Af en Bekjendtgjørelse fra det Kgl. Danske Videnskabersselskab erfares, at det var efter dets Medlem Hr. Justitsr. Thorkelins Anmodning, at alle dets originale Opmaalings-Kort, til trigonometriske Opmaalinger henhørende Journaler og Beregninger, de reducerede Originaler til alle hidtil udgivne Kort over Øerne og Jylland, de efter samme stukne Kobberplader, Selskabets Prismedailler, Stempler, kort førend Bombardemetet, henbragtes til Geheimearchivet, og saaledes reddedes tilligemed dets geographiske Cirkel af 2 Fods Diameter, der gjemtes i Rundetaarns Hvælvinger. Men Selskabets øvrige Sager, Kortaftryk, Kortpapiir, Instrumenter rc. brændte i Hr. Justitsr. Bugges Gaard, og derved tabtes ialt 2649 Rdlr. 2 Mk.; allene Aftrykken af Kort, ialt 2410 Stykker, beløb sig til 2008 Rdlr. 2 Mk.

Udenlandske Efterretninger.

Rostock, den 12 December.

Den 6te i denne Maaned ankom hertil den Danske Skibscapitain Søren Avernak, for at aflægge Forklaring over det Passerede med det af ham førte Skib Kragerøe, bestemt fra Kjøbenhavn til Lybeck, hvilket han formedelst fiendtlig Forfølgelse havde været nødsaget at landsætte paa den Meklenborgske Kyst, hvor det blev brændt af Engellænderne. Skipperens derover afgivne og af Mandskabet bekræftede Beretning lyder saaledes: "Mandagen den 5te December, Formiddag Klokken fire, "lettede Anker, og kom til Seils, og løb ud imellem Gjedser Riv og Rødsand. Klokken 4½ gik "Lodsen fra Bord; styrede Cours Syd, og S. til "O. Klokken 7 stillede det af med Kulingen. "Klokken 8, da det dagedes, fik vi en fiendtlig "Fregat i Sigte agter ud til Luvart, som styrede "ret ned paa os, og førte en stor Mængde af "Seil, og nærmede os stærkt. Vi bragte Seil til, "alt hvad vi havde, og styrede ret imod Landet "S. S. O. hen, for at landsætte. Fregatten "nærmede sig meer og meer. Klokken 12 var den "os saa nær, at den begyndte at fyre efter os med "een Canon fra Bowen, som han skjød 7 Skud "med. Den ene Kugle gik imellem begge Masterne, "den anden gik over Toppen af Masten hen, og "de andre kunde vi see at vande langt foran for

"os: saa vendte Fregatten Bredsiden til, og gav "os glatte Laget først fra den ene, saa fra den an- "den Side. Da vi nu ikke vilde brase op for "ham, satte han fire Slupper over Bord, fyldt "med Mandskab, og satte efter os med; hvorfore "jeg saae mig nødsaget, til at sætte paa Meklen- "borgs Kyst paa Land, og hug et Hul i Skibet, "saa det løb fuldt med Vand. Jeg tillige med "Mandskabet retirerte Klokken 1 i Land; strax i "Øieblikket vare Engellænderne ombord, og heiset "det Engelske Flag, førte Varp ud, i Tanke at "faae Skibet med sig, men da der var meget Vand "i, at det stod fast i Grunden, kunde de ikke faae "det løs, hvorfore de begyndte at røve og toge "med sig, hvad de kunde, og dernæst stak de Ski- "bet i Brand. Der kom da nogle Soldater ved "Strandkanten, som skjød efter Engellænderne, "og jagede dem fra Skibet igjen. Jeg tillige med "Mandskabet foer ombord igjen, for at ville slukke "Ilden, men den var alt for meget i Brand til "at faae dæmpet, saa Skibet blev ved at brænde, "og intet var til at bjerge, da Natten gik paa. "Jeg tillige med Mandskabet gik til nærmeste Bye, "som hedder Grahl, hvor vi bleve henviste med vort "Tøi, for at faae Logis."

Liebau, den 1 Decbr. n. St. Da Frosten allerede er stegen til 11 Grader, have vi for nærværende Tid et herligt Vinterføre. Vor Havn har den Fordeel, at den sjelden tilfryser, endog ikke i de strængeste Vintre.

Efter den 9de Udgave af Londons Skilderie, en Haandbog for Fremmede, udkommer i London omtrent 16,000 Exemplarer af Morgenblade, og 14,000 Exempl. af Aftenblade, og 10,000 af saadanne Blade, som udgives hver anden Dag. Af Søndagsblade trykkes 25,000, og af andre Ugeblade 20,000 Exemplarer. Disse 256,000 Exemplarer, som udkomme hver Uge, indbringe Eierne 6000 Pund, og Bekjendtgjørelserne 2000 Pund. Deraf faaer Regjeringen ugentlig 4000 Pd.; Omkostningerne for Tryk og Redaction o. s. v. beløbe til 3000 Pd.; Eiernes Fordeel for hver Uge bliver altsaa 1000 Pd. Regner man hertil Exemplarerne af Tidender, som udkomme i Provindserne, hvis Antal iligemaade beløber til 250,000, saa kan man gjøre sig et Begreb om de Engelske Pressers Virksomhed og Indflydelse.

Af Sveitseren Fellenberg, som i Hofwyl har det bekjendte Institut for Land-Oeconomiens og især Agerdyrknings-Redskabernes Forbedring, hvilket i de senere Aar er besøgt og anpriist af saa mange Reisende, endog kronede Hoveder, og hvorhen man nu hyppig sender Lærlinger fra Tydskland, læser man i Allg. Zeitung en Indbydelse til hans Landsmænd, hvori han lover unge Mennesker, efter nogle Aars Øvelse hos ham, fordeelagtige Ansættelser. Følgende Sted deraf er kraftfuldt og med Hensyn til Sveits mærkeligt: "Vore Fædres Helteroes er draget bort fra os, vor Krigsmagt er forstyrret; at vinde den ene eller den anden igjen, vilde, eftersom Frankriges Lod nu er, være umueligt for os, om vi ellers vare skikkede dertil. Gives der Krigslystne iblandt os, saa lad dem danne sig i fremmede Skoler, for at tilfredsstille deres Lyst. Vi, Landsmænd, maae constituere os som en til Fredens Konster ene indviet Nation. Ved vor Situation, ved vor Forfatning, ved vore Forhold, ved vor Nationalcaracteer, ja selv ved vor oeconomiske Indskrænkning og ved den Rolighed, Forsynet skjenker os, er det os overdraget, at tilberede for alle Europas lidende Nationer de Lægemidler, disse saa høilig behøve. Dette er den sikkerste Maade, hvorpaa vi kan erhverve os Verdens Agtelse og Kjerlighed, afværge ethvert Angreb paa vore Nationalrettigheder, ligesom og i vore indere Forhold fyldestgjøre saavel Regjeringens som Folkets Fordringer. Erkjender heri den Løbebane, som er den hæderligste af alle, og som vil betrygge vort elskede Fædrenelands Velstand, og vore Børns og Børnebørns Lykke. Skjønner paa det Held, hvormed Pestalozzis høie og ædle Aand har aabnet den saa velsignelsesfulde Bane. Snart vil der paa den hele Jordklode ikke være noget cultiveret Land mere at finde, som jo maa være Sveits Tak skyldig, og velsigne vor Nation for den Hjelps Skyld, som denne veldædige Pleiefader og Opdrager iblandt os stræber at yde alle Jordens Folkeslag. Skjønner ogsaa paa det Hofwylske Foretagendes Held; thi ogsaa paa dette Sted har vort Fædrenelaad allerede fra de fleste Europas Lande faaet Besøg, som i mangehaande Betragtning skal have velsignede Følger for os og vore Efterkommere. o. s. v."

Patent,

hvorved Kongen opfordrer sine Undersaatter til Tarvelighed, og til Opmærksomhed paa indenlandske Fabrik- og Konst-Varer.

Frederik den Siette, af Guds Naade Konge til Danmark og Norge, de Venders og Gothers, Hertug i Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken og Oldenborg, gjøre vitterligt:

Det er en vigtig Gjenstand for Vor landsfaderlige Omhu, at indenlandsk Konst-Flid stedse kan finde Opmuntring til større og større Fremskridt i Vore Stater; og det er Vort Hjertes Ønske, at Tarvelighed overalt blandt Vore Undersaatter maatte hædres, som et Middel til at fremme sand Velstand og til at befæste huuslig Lykke.

Nationens Kjerlighed til Os, og dens Følelse af egen Kraft og Værd, berettiger Os til at vente, at ingen Dannemand eller Dannequinde vil undlade, at medvirke til Vort Ønskes Opfyldelse og det elskte Fædrelands Held.

I Tillid dertil er det at Vi, som Konge og Landsfader, opfordre samtlige Vore Undersaatter af begge Kjøn, til den Sparsomhed i Almindelighed og i Klædedragt i Særdeleshed, som nu værende Krigs-Tid gjør nødvendig; og til den Opmærksomhed paa indenlandske Fabrik- og Konst-Varer, som ikke allene nu kunde virke til Fordeel for Statens Penge-Cours og til at give den indenlandske Flid Fortjeneste og Afsætning, men ogsaa lægge Grunden til det samme Gode, naar Freden paa nye velsigner Vore Riger og Lande.

Skrevet i Vor Kongelige Residentsstad Kjøbenhavn, den 14de December 1808.

Frederik R.

Kaas.

Cold. Knudsen. Bülow. Monrad.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 23.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 27 December, 1808.

Endnu noget om Fruentimmers Klædedragt.

I Anledning af det i Skilderiet No. 21. om Fruentimmers Klædedragt, er Udgiveren tilhændekommet følgende Stykke fra en ham ubekjendt Dame:

"Hvorfor det — som Skilderiet behager at sige — med Grund ikke kaldte vise Kiøn, klæder sig saa blottet, er saa flanevurent, affecteert og yderst letsindigt, maae og kan allene være for den Feil, det fra Arilds Tid er beskyldt for: saa gierne at ville behage det saa velfortient kaldte vise Kiøn. Man maae være aldeles uden Erfaring for ei at have bemærket, at de Fruentimmer, som synde mest imod al sund Fornuft og Sædelighed, ere de mest roeste, yndede og udmærkede af det andet Kiøn. Rigtig nok ere deres Beundrere Lapser, Dagdrivere, og unge og gamle Herrer, som kun have Smag for Conditere, Viin, Spil og alskens Impertinence. Existerer der Mandfolk, som ei høre til disse, saa er der vist heller ingen Tvivl om, at der i samme Forhold ere brave Qvinder. Hvorfor da stedse hegle paa Fruentimmerne, da Mandfolkenes Daarligheder sikkert ikke ere mindre grændseløse? Maaskee blot for det meget, som kunde siges om deres Feil, og at de saa vanskelig dermed ville kunne komme til en Ende, eller maaskee fordi det vilde være uviist at dadle de Vise, eller maaskee allerrigtigst, fordi man saa let seer Skiæven i sin Broders Øie og ei Bielken i sit eget, tie de gode Herrer med dem selv. Det maae tillades dem, men derfor bør de og, naar de ei vil erkiende deres egne Feil, ei stedse skrige over vore. Min ringe Mening er, at naar Mandfolk foretrække Dyd, Fornuft og alt elskværdigt hos os, vil de sikkert finde det; men saa længe de paa saa mange Maader opmuntre og selv næsten overgaae Fruentimmerne i de usleste Smaaheder, bør de ei beklage dem over hvad de saa aldeles selv er Skyld i. Er det ei formasteligt af et Fruentimmer at give Raad, da vil jeg ønske vore Fædre opdroge deres Sønner til at blive Mænd. Gid alle Fædre selv vare og havde været Mænd med Caracteer, saa vilde ingen

fornedre sin Menneskeværdighed for Familieindfly-delse, Medgift o. d. l. Skiønt jeg troer ikke at være urimelig stræng, kan jeg ei negte, at den Mand, som giver en Flane sin Haand for Penge eller nogen Slags Fordeel, det være sig hvad det vil, fortiener ei bedre, end at være en Marionet og ynkværdig Slave."

"Til Slutning maae jeg bede enhver, som læser disse Linier, at undskylde, om mine Tanker ere uforstaaelige og forkeerte fremsatte, og, som vel er meest rimelig, om de aldeles ingen skulde finde heri, de da vil see igiennem Fingrene med et Fruentimmer, som aldrig har skrevet noget, og nu af et flygtigt Indfald for første Gang vover at sætte sit Snak i et Blad. Desuden troer jeg ikke at være den Første eller blive den Sidste, som har den Maneer at sige noget dumt Tøi. Fordres jeg tilrette derfor, har jeg kun den ringe Undskyldning: at jeg kan ei øse af anden Kilde end jeg har; desuden vilde Fornuft af et Fruentimmer mindre end alt andet Galt taales."

Udgiveren behøver vel neppe at erindre, at foranførte Stykke ikke er nogen Fiction; enhver vil af Skrivemaaden lettelig see, at det virkelig kommer fra en qvindelig Haand. Uden at kjende den smukke Forfatterinde, være det ham imidlertid tilladt, at hensætte her nogle Betænkninger over hendes Erindringer. — Langt være det fra ham, nogensinde at troe, mindre at paastaae, at Qvindekjønnets Lyst at ville behage os, bør ansees for nogen Feil. Hvor tom, øde og mørk, hvor tung, knudret og tornet vilde vor jordiske Bane ikke være, dersom Qvinden ikke bestrøede den med Roser, og oplyste den med sine Yndigheders Glands? Hvor er den Fruentimmerhader, der ikke maa tilstaae, at Naturen selv opfordrer os til at betragte dette Kjøn som Skabningens første Prydelse? Dets finere Følelser for Skjønhed og Ynde, dets Ligegyldighed for alt hvad Manden sætter saa stor Priis paa: Rigdom, Navnkundighed, Herredømme — gjør det saa ganske skikket til at stemme hans stundom haarde Hjerte til blidere Følelser og bringe ham Naturen nærmere. Hvor er den Barbar, der kunde kalde det en Feil, at Qvinden ved simpel og naturlig Pynt søger at forøge sine Yndigheder, for ved dem at faae et retfærdigt og uskyldigt Herredømme over Manden?

Men klæde de fleste Flaner sig saa blottede, svække de deres Sundhed og forkorte de deres Liv blot for at behage den fornuftige Deel af det Kjøn, til hvis Lykke Fruentimmeret kunde og burde bidrage saa meget? Nei, beundres, tilbedes, smigres ville de af hver Nar uden Forskjel, og stundom er det dem endog nok at de kun misundes af den forfængelige Deel blandt deres eget Kjøn. Den gifte og ugifte Flane bryder sig kun saare lidet om at behage hendes Ægtemand eller Trolovede. Hun vil beundres, tilbedes af alle, der kaste et Øie paa hende. Hun vil som en Østerlandsk Despot see en heel Hær af Slaver ligge i Støvet for sine Fødder. Hun vil kun saare og fælde med sine forførisk Øines Pile, og jo flere hun har saaret, des gladere er hun. Hun ærer ikke de Overvundne, men hun foragter dem med største Haanhed. Liig Tigeren leger hun grusomt med sine Fanger,

førend hun giver dem et velgjørende Banesaar. De, som kjende de ægte Flaner, ville sikkert ikke finde dette Billede overdrevet. Et retskaffent ungt Mandfolk, der haaber at blive lykkeligt, vogte sig paa Kjerlighedens Farvand, meget nøie for en saadan Caper, om den end fører Ærbarhedens Flag og preier med søde Ord og glimrende Yndigheder. Han sætte heller sin Skude paa Grund og tøve der, til den falske Sirene opgiver alt Haab om at capre ham og seiler afsted igjen.

"At de Fruentimmer, der synde meest mod sund Fornuft og Sædelighed, ere de meest roste, yndede og udmærkede af det andet Kjøn", er noget som jeg umuelig ubetinget kan underskrive. At der gives ligesaavel Lapser som Lapsinder, Dagdrivere som Dagdriverinder, det er vist. Men hvilket fornuftigt Menneske vilde vel sætte noget Værd paa Lapsers Roes, Udmærkelse og Yndest? Eller røber det Fruentimmer, der føler sig smigret ved Lapseroes, Lapseudmærkelse og Lapseyndest ikke tydeligen, at hun er en Flane? Og hvor hastig visne desuden ikke de Laurbær, der paa denne Maade og af saadanne Mennesker, høstes? Man gaae i vore Klubber og overbevise sig selv om, hvor længe en saadan Lykke varer. Saalænge Ungdommens Roser endnu ere friske, saalænge den beundrede, yndede og udmærkede Skjønhed besidder Nyhedens Glands, sværme Tilbederne omkring hende som Bier om Floras yndige Døttre. Men hvad gjøre Bierne, naar Blomsten begynder at visne? De flyve hen til andre Blomster. Det samme gjør Tilbederne. De tale neppe mere til den Tilbedte, naar Aarene begynde at gnave paa hendes Yndigheder eller

en yngre, lykkeligere Medbeilerinde træder frem med friske Tropper og et Kogger fuldt uslidte Pile. O, hvor mange, mange Skjønheder, der fordum vare et Tvistens Æble for dansende Adonisser, og engageredes to Maaneder førend Ballet, sidde nu umisundte, ubeundrede, uudmærkede i Salen og vente forgjeves paa, at nogen skal række dem sin Arm!

Simplicitet er den første Grundlov for al Ynde og Tækkelighed. Dette bevise Konstens ældste Mesterværker, hine uopnaaelige Marmorbilledstøtter, som fordum prydede Verdens Hovedstad. Et simpelt Gevandt, en Krands af Markblomster om Hovedet, er al den Pynt, vi finde paa de herligste Græske Statuer fra Konstens Guldalder. Gratierne selv forestilles ikke anderledes. Jo større Cultur, desmindre Glimmer og Pragt; jo mindre Cultur, desstørre Glimmer og Pragt. Hvor var Culturen vel stegen høiere end hos Grækerne? Og hos dem klædte man sig yderst simpelt. Hvor er den vel sjunken mere end hos Asiaterne? Og hos ingen finder man større Glimmer og broget Pragt. — Caraiberne og andre Vilde vandskabe endog deres Ansigt ved at indskjære alskens Figurer og flekke Læberne, for, efter deres Begreb om Skjønhed, at forøge deres Yndigheder. — Et cultiveret Fruentimmer behøver kun saare liden Pynt, for at behage den fornuftige Mand. Hun indtager ham tvertimod lettere, naar hendes Yndigheder, utrængende til Konstens Hjelp, ere naturlige, og ved deres egen Kraft stærke nok. Det opvækker altid nogen Mistanke, naar man seer et Fruentimmer anlægge saa mange Løbegraver, Batterier,

Spanske Ryttere, o. s. v., for at erobre et stakkels Mandfolks svage Hjerte. Jeg har ingen god Tro til en Dame, der med Kniplinger til 5 Rdlr. Alen, forskandser en sneehvid og trind Barm, efter den skjelmske Amors Krigsbygningskonst; — der fra et Par Demants Batterier kaster Ildkugler og Congrevske Raquetter paa en Synder, der gjerne godvilligen vilde capitulere; — der giver sine Guldlokker nogle Adjuncter, for at de kunne synes flere i Tallet end de virkelig ere; — der beplanter sit Hoved med et heelt Blomsterbed af Roser, Aurikeler, Nelliker og Levkøier, og besætter sine hvide Atlaskes Sko med Guld- og Sølvstitter, for saa at sige, fra Top til Taa, at være sikker paa sin Triumph, — kort sagt, jeg sætter stor Mistillid til en Omphale, der gjør ligesaa mange Tilrustninger for at fange en Dverg som en Herkules.

Men man troe imidlertid ikke, at jeg anseer vore Han-Flaner for mere feilfri end vore Hun-Flaner. Et Mandfolk, som sminker sig, salver sig, udstopper sig, parfumerer sig, speiler sig, o. s. v., for at gjøre sin Lykke hos de Smukke, er et endnu langt, langt utaaleligere Væsen, end det Fruentimmer, der gjør det samme, for at behage vort Kjøn. Hvad er vel modbydeligere end et Par Qvasi-Læggе, der røbe deres falske Herkomst, naar de, efter Tyngdens Love, glide ned i Skohælene? et Par Lender, der have Skræderen mere at takke for deres Styrke end Naturen? Men saadanne fjantede Halvmænd ere dog ikke mere nu saa hyppige som tilforn, og den Upartiske maa tilstaae, at en saadan sminket, udstoppet, parfumeret Mandsdukke, eller om man kunde bruge det Udtryk, Mandsling, sædvanlig bliver en Gjenstand for offentlig Latter.

At Mandfolkene ere ligesaa ustadige i deres Klædedragt som Fruentimmerne, kan ikke negtes, men man maa dog tillige tilstaae, at de sjeldnere opoffre deres Sundhed, for at tilfredsstille deres Forfængelighed. Vist nok have ogsaa Mandfolkenes Moder altid været ligesaa ustadige som Veirliget. Hvor mange Forandringer have ikke Beenklæderne undergaaet? Snart maatte de sidde saa stramme og saa opspændte, ved Hjelp af et Slags Dunkraft, at den, som ikke var en reen Herkules, maatte aldeles give Slip paa at klæde sig efter Moden, eller tage sin Tilflugt til Konsten; snart hang de saa slatte som en Sæk og sloge Folder i Tusindetal. Halstørklæderne have snart været saa tynde som Pandekager, snart saa tykke, at hele Puder skjuledes deri. Overkjolerne have utallige Gange skiftet Snit og Skikkelse. Snart saae de ud som en Fruentimmerklokke og vare snoede stramt om Livet, snart vare de saa vide som Kudskekapper. Snart vare Kraverne enkelte, snart dobbelte, snart tredobbelte, snart runde, snart firkantede. Nu er det endelig kommen saavidt, at man ordentlig har ondt ved at skille Kraven fra Kjolen, og at den endes ved Knæerne. En saadan to Alen lang Krave er en Satire over den i vore Tider især saa høist nødvendige Tarvelighed, og vore Oldefædre vilde ret godt kunne have faaet en kortskjødet Kjole af et saadant Spektakkel af en Krave. Vedbliver den saaledes at avancere nedad til Extremiteterne, saa vil den tilsidst koste mere end forhen en heel Overkjole, og man vil da ligesaa let komme til at

træde Cavaliererne paa Kraven som Damerne paa Slæbet. Med Knapper er man ikke mindre ødsel, og de staae nu opstillede i dobbelte og todobbelte Geleder.

Men i Grunden ere dog Skræderne mere Skyld i disse evige Forandringer end Mandfolkene. Skræderne ere speculative Hoveder; deres stillesiddende Liv giver dem stor Anledning til at udruge ny Ideer, og deres egen Fordeel tilskynder dem at faae dem udførte. Det er egentlig dem, som hitte paa saadanne Moder, og derfor vil man altid finde, at de fleste af disse Moder ere beregnede til Skræderens Fordeel. Dersom dette Slags Professionister ikke førte et stillesiddende Liv og havde mindre Leilighed til at meditere, saa vilde vore unge Mandfolk forskaanes for mangen en naragtig Mode og Litteraturen for mangt et Skræderproduct.

Men alt dette lader sig ikke med fuld saa stor Føie sige til Undskyldning for Fruentimmerne. Vel opfindes de fleste Moder hos Modehandlersker og Pyntmagere, men Modesyge er dog Kjønnets herskende Svaghed. De fleste Damers Digten og Tragten gaaer dog ud paa, bestandig at opfinde nyt. At bygge og nedrive, indføre og forjage er deres bestandige Syssel. En Hat af en ny Façon kan opvække en heel Revolution i de Skjønnes Verden. Den behøver kun at lade sig see paa en Concert, et Bal eller en Assemblee, og tusinde misundelige Øine ere henvendte paa den. Man er neppe kommen hjem, førend der fra alle Kanter sendes Bud til Hattens lykkelige Eier, for at faae den laant, og to Dage ere neppe forløbne, førend

man i enhver Krog, i enhver Gade og paa enhver Spadserevei træffer Copier af den forhen saa misundte Hat, der ansaaes for den eneste i sit Slags. Naar dette ikke er Forfængelighed, saa veed jeg ikke hvad der fortjener dette Navn.

At der forholdsviis gives ligesaa mange brave Qvinder som Mandfolk er noget, som jeg aldrig har negtet. Men det er heller ikke de brave Qvinder, som bør henregnes under de Fruentimmers Tal, jeg i No. 21 har omtalet. Sandt er det, at mange Mandfolk næsten overgaae Fruentimmer i de usleste Smaaheder, og at de altsaa ikke bør beklage sig over hvad de selv ere Skyld i. Men er det billigt at Qvinden saa ofte misbruger sit store Herredømme over den stundom svage Mand? Kan det undskylde vore Beherskerinder, at de lede os med Rosenbaand og Guldlænker ind i Labyrinthen? Hvilke Smaaheder og Taabeligheder nedlader endog den fornuftige Mand sig ikke ofte til, for ei at mishage en elsket Pige eller Ægtefælle? Man kan herske ved Ynde saa godt som ved Vælde; men man kan ogsaa misbruge sin Ynde saa godt som sin Vælde.

At saa mange af vore Fædre blive Fædre førend de ere Mænd og forsømme at opdrage deres Sønner til Mænd, er sørgeligt. Men betænker man, at Mødrene have den første og vigtigste Indflydelse paa Drengebørns Opdragelse; at Livets Fornødenheder i vore Dage ere saa store, at deres Tilveiebringelse udkræver Mandens meste Tid, saa vil man ikke finde det saa underligt, at han ikke altid kan, i Ordets egentlige Forstand, være sine Børns Fader og Opdrager.

Man maa ikke finde det besynderligt, at Tarveligheden nu er sjeldnere i Familier end i gamle Dage; thi fordum var Manden Mand i sit Huus; hans Ord, hans Vink var en Lov for Konen. Nu er det omvendt. Manden er ofte Intet; Konen Alt. Hendes Griller og Luner er en Lov for Familien. Agtelsen for Mandens Værdighed som Huusfader er forsvunden og Alting regjeres efter Qvindeluner. Aarsagen hertil er let at indsee. Det er sjelden i Ungdommens favreste Vaar, at Manden lyder Naturens Bud og rækker en dydig Mø sin Haand; sjelden Kjerlighedens yndige Rosenbaand, der sammenknytter Hjerterne. Ynglingen maa have et Levebrød, førend han kan indtræde i den Stand, hvortil Naturen gav ham Kald, og til et Levebrød hører nu saa saare meget, som vore Fædre vilde have kaldet Ødselhed og Yppighed. Pigen vælger derfor ikke en Mand, fordi hun ærer og agter hans Caracteer, men fordi hun vil have en rig Forsørger. Hun vil heller have en gammel end en uformuende Ægtefælle. Den allerede aldrende Mand vælger sig en Kone saa at sige af Fortvivlelse, og giver hende Tøilen, fordi han hos sig selv føler, at det er den eneste Maade at vinde hendes Yndest. Til den kjere Mage overlades det allerede som Fæstems at besørge Alt hvad der hører til Bosætning. Den unge Kone er nu Husets Regentinde, og indfører en Familieluxus, som siden griber mere og mere om sig. Efter hendes Befaling maa Manden ofte skabe sig til en Taabe og klæde sig som en Spradebasse. For ikke at mishage den Tilbedte i en Alder, hvor man dog endnu saa gjerne vil behage, føier han sig i hendes taabeligste Luner, klipper sig en Hanekam, og hopper og springer som en Knos paa sytten Aar. Han opoffrer ganske sine Rettigheder som Mand og Fader, og lader sig regjere af en uerfaren Qvinde. Hvo er nu meest Skyld i vor Slægts Vanartelse? Mandfolkene eller Fruentimmerne? Man indvende ei, at Manden ikke bør lade sig krænke i sine Rettigheder. Hvo er meest skyldig — den, som krænker eller den, som lader sig krænke?

Jeg kjender mange lykkelige Familier, mange værdige Huusmødre, mange fortræffelige Piger, paa hvilket alt det Anførte ikke i fjerneste Henseende lader sig anvende. Men i det Hele taget vil enhver, der kjender noget til de nyere Tiders Opdragelsesmaade og ægteskabelige Liv, dog indrømme, at her ikke er sagt et Ord, som jo med tusinde levende Exempler lader sig bevise.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Udtog af en Skrivelse fra Kiel af 24 Dec. 1808. Man troer, at vort Omslag, som med det første tager sin Begyndelse, vil blive flittig besøgt denne Gang, da en Mængde Værelser allerede ere bortleiede i Forveien. Gjestgiveren Hagedorn har faaet Tilladelse til at give nogle Maskerader, og overalt vil den, som eier Penge, ikke lettelig savne Leilighed til at anvende dem her.

Postefterretninger.

Paris, d. 13 Dec. Moniteuren indeholder følgende: Fra Leiren ved Madrid d. 4 Decbr. Staden Madrid har capituleret. I Middags ere vore Tropper rykkede derind. — Fra Fignieres meldes, at 50 Insurgentere, der formodentlig var udsendt som Speidere fra en stærk Bande, der skjuler sig i Bjergene, ere blevne fangne tilligemed deres Anfører, en Capuciner. — Fra London er her atter ankommen en Engelsk Coureer, som allerede d. 10de er passeret Calais. Fra Calais skrives, at ogsaa den ny til London sendte Coureer er kommen tilbage. — Det Engelske Parlament skal samles d. 15 Jan. — Merry er afgaaet fra London til Stockholm, for at underhandle med Kongen af Sverrig om en ny Subsidietractat, under endnu flere Penges Tilstaaelse.

I Nærheden af Lissabon staae endnu 6000 Engelske Tropper under Gen. Burrard, der ikke, som det hedte, er kaldet til Engelland.

I Tajo ligge endnu 24 Transportskibe med Personer ombord, der høre til den Franske Armee.

Et Engelsk Cartelskib med 37 frigivne Spanske Undersaatter og deriblandt Vicekongens Broder, afgik d. 27 Julii til Rio Janeiro, for at faae de Engelske Krigsfanger i Buenos Ayras udleverede.

Publicisten melder under d. 15 Dec., at det hedder, Pladsen Rosa har capituleret, at dens 2000 Mand stærke Garnison er tagen til Krigsfanger, at Fortet Bouton-de-Rosas er saa godt som ødelagt; og endelig, at det Corps af den Castilianske Armee, der dækkede Madrid, er, i Følge Capitulationen, opløst.

Det skal have været Gen. Lasolle, der med 6000 Mand let Cavallerie først drog ind i Madrid, og derpaa rykkede frem paa hiin Side Staden, hvor

han ikke fandt andet end Flygtninge. Juntaen flygtede først. Palafox's Armee fratoges 60 Canoner, og reddede sig i største Uorden til Saragossa, som nu skal beleires. — En Deputation fra Kongeriget Valencia skal have begivet sig til Keiseren.

En Parlamentair fra de Franske Kyster er ankommen til Dower, og Depecherne bleve strax sendte til Regjeringen. Den skal have havt en Russisk Sending ombord.

Hamb. Cours 196.

Fra Petersborg meldes under d. 3 Dec., at man der, i Følge Efterretninger fra Finland, ikke mere tvivler om Uleåborgs, ja ikke engang om Torneås Indtagelse.

Politisk Oversigt.

Krigen i Spanien fortsættes med største Eftertryk. Allerede d. 2 Dec. besatte Marchal Victor Høiene omkring Madrid *) med sit Cavallerie, og da Staden er aldeles ubefæstet, og hverken har Volde eller Grave, saa er der ingen Tvivl om, at Keiseren, som allerede den 1ste havde sit Hovedqvarteer i Nærheden, strax derefter har holdt sit Indtog i denne det Spanske Riges Hovedstad. Men den sønderslides af alle muelige Uordener; Portene ere spærrede, og Juntaens Medlemmer skulle være flygtede; Madrid synes fuldkommen at ligne Paris i Revolutionens første terroristiske Tider. Alle overvundne Generaler ere blevne erklærede for Landsforrædere, og man klager vexelviis over Cuesta, Palafox, Castannos og Pena. At imidlertid de Spanske Armeer endnu ikke ere ganske ødelagte, sees deraf, at Spanierne endnu d. 30te forsvarede med 13,000 Mand af deres Reserve Overgangen over Bjerget Somo Sierra, og forskaffede sig der, ved at forskandse en Huulvei med 16 Canoner, en i deres Øine uovervindelig Stilling. Men de Franske Tropper angreb dem saa eftertrykkeligen, at 16 Canoner, 10 Faner, 30 Krudtvogne, 200 forskjellige Trosvogne, og Regimentscasserne blevne tagne, tilligemed en stor Mængde Fanger, hvoriblandt alle Oberster og Oberstlieutenanter af den Spanske Division. Soldaterne vilde alle været tagne, dersom de ikke havde kastet deres Vaaben og adspredt sig i Bjergene. — — Medens den Franske Keiser saaledes gaaer seirende frem i Sønden, gjør Keiser Alexanders Armee ikke mindre stærke Fremskridt i Norden. Den Rigaiske Tidende melder, skjønt ikke officiel, under Artikelen: Brahestad i Finland d. 9 Nov., at i Følge en af Gen. Tutskow tilfægtet vigtig Seier over den fiendtlige Oberst Sandel, er d. 19de en Overenskomst bleven sluttet, efter hvilken hele Svenske Finland og en Deel af Sverrig paa hiin Side Kemifloden overlades Rusland. — Men uagtet Engellands Undergang saaledes fra to Sider beredes, og dets Indflydelse paa Sverrig og Spanien, de to eneste Stater, der endnu hænge ved dets System, maa ophøre af sig selv, har den haardnakkede John Bull dog endnu ikke efterladt, efter Sædvane, at forskaffe sig ved sit Guld og sine Rænker, hvad han ikke kan tilveiebringe ved sine Vaaben. En af Engellands seneste Cabaler er en ny Revolution i Constantinopel, som ved Hjelp af Janitscharerne er udbrudt d. 13 Nov., og hvortil den nylig til Porten affendte Engelske Speider Mr. Adair uden Tvivl har lagt den første Plan. Den aabnedes med en blodig Kamp mellem Janitscharerne og Seimens (de nye Tropper). De sidste bleve overvundne. Da den kjekke Storvizier Baixacter, som har gjort saa mange gode Indretninger, saae sine Fienders Seier, satte han Ild paa et Krudtaarn, og lod sig selv flyve i Luften. Herved opkom en Ildebrand, som under saadan en Forvirring snart maatte gribe om sig i en Stad, hvis 88,000 Huse næsten alle ere af Træ. Endnu d. 16de stod en Deel af Staden i lys Lue.

*) Madrid har 150,000 Indbyggere, 7398 Vaaningshuse, 15 Porte, 18 Sogne, 77 smaa og store Kirker, 44 Munke- og 31 Nonneklostre, 39 forskjellige Hospitaler, der have 4 Mill. Indkomster. Paa ½ Miil omgives det af en firedobbelt Rad høie Poppeltræer og er prydet med 23 Springvande. Slottet er et af de største og prægtigste i Europa. Om Natten oplyses Staden af 45,000 Lamper.

Efter et Brev fra Lyon af 23 Nov. vil man der have Privat-Efterretninger om det Spanske Feldttogs Gang og Keiser Napoleons Planer. Han er, hedder det, i Spanien bleven sit gamle System tro, som han fulgte i Italien og Tydskland med saa megen Lykke. Ogsaa her, ligesom i Feldttogene fra 1796 og 1797, ligesom efter Overgangen over Bernhardbjerget 1800, som og i Feldttoget mod Østerrige 1805 og mod Preussen 1806, gjennem-

brød han den fiendtlige Linie med en stor Troppemasse, og i det, han stillede sig imellem Fiendernes enkelte Corps, vidste han at gaae omkring dem, og ødelægge det ene efter det andet ved duelige Manøvres. Denne Operationsplan maa saa meget mere lykkes i Spanien, jo mindre de derværende Generaler besidde Krigserfarenhed og taetisk Kundskab. Det første Hovedangreb skede mod Spaniernes Armeecorps paa venstre Fløi, fordi det kom an paa at bemægtige sig Nordkysten, at berøve Fienden den nærmeste Communication med Engelland, og at forskaffe sig selv en større Operationsbasis. Medens altsaa det Monceyske Armeecorps observerede den fiendtlige Armee i Arragonien, og det Neyske paa forskjellige Puncter forfulgte den Castilisk-Andalusiske Armee under Castannos, hvilken strax ved de Franske Troppers Overgang over Ebro gav sig paa Tilbagetoget til Nycastilien, bleve fire Armeecorpser (det Soultske, det Victorske og Lefebvreske og Marchal Bessieres Cavalleriecorps), bestemte til at ødelægge det nordlige Armeecorps. I forskjellige Retninger gjennemfore de Gammel-Castilien. Slaget ved Burgos var Forspillet til større Begivenheder, og blev blot leveret, fordi et Corps fra den sydvestlige Deel af Spanien ikke tidlig nok havde trukket sig tilbage. Thi ud fra Burgos maatte en Deel af den mod Vesten opererende Armee, for at naae Hovedhensigten, den nordlige galliciske Armees Tilintetgjørelse, rykke frem paa Omveie, for at omringe denne sidste. Det Spanske Corps, som blev slaget ved Burgos, adspredtes, og flyede over Valladolid til Salamanca. Uden denne hastige Flugt var det bleven afskaaren ved de over Lerma og Pesqvera fremtrængende Cavallerieafdelinger. Den nordlige Armees Hovedstyrke var concentreret ved den sydvestlige Grændse af Provindsen Montana. For her at kunne falde den ret i Ryggen, brød det Soultske Corps frem i Ilmarcher paa Veien, som gaaer fra Burgos over Villadiego til Aqvilar de Campo, medens Marchal Victor med sine Tropper marcherede i samme Retning fra Alava, og Marchal Lefebvre ligeledes trængte frem paa samme Landevei fra Bilbao til Burgos. Den sidste kunde ikke mere indhente Spanierne, thi paa Efterretningen om Burgos Besætning havde de igjen taget den nordlige Vei fra Villarcayo til Provindsen Montana. Imidlertid bleve de dog af det Victorske Corps, som var kommet dem i Forveien, indhentede og

slagne ved Espinosa. Nu adspredtes denne Armee, da Soults March til Aqvilar de Campo havde afskaaren dens Retirade, i alle Retninger. Hvad ikke kunde komme igjennem over Lavega til Asturien, maatte overgive sig, eller forvilder sig endnu i Bjergene mellem Montana og Gammel-Castilien. En Spansk Troppe-Afdeling, som havde naaet Aqvilar før de Franske, undkom i Provindsen Leon, hvor den forfølges. Nogle Regimenter Cavallerie ere beordrede derhen fra Palencia. Ved disse consequente Foretagender er nu Biscaya, Montana og hele Gammel-Castilien erobret, og Leon venter den samme Skjebne. Formodentlig vil en stærk Colonne bryde frem mod Ferrol og Corunna, hvor 10,000 Engellænder befinde sig; tillige vil en Division, som nu er trængt frem til Montanas Kyster, rykke derfra til Oviedo ind i Asturien. — Cavallerie-Detachementerne af det Neyske Corpses Avantgarde ere allerede i Segovia. Skal man slutte fra dette Corpses og de øvrige til den Franske Armees Centrum hørende Troppers Bevægelse, synes det at være Keiserens Plan, at ogsaa Arragonien skal omgaaes, og at de derværende Tropper da skal angribes fra forskjellige Sider paa een Gang. Nye ankommende Regimenter forstærke de allerede dannede Troppecorps, hvilke, med Undtagelse af det, som Marchal Mortier commanderer, men som dog nu ligeledes begynder at ankomme ved Pyrenæerne, samtlige ere allerede paa deres Bestemmelsessteder. Armeen af Spanien bestaaer nemlig, efter dens nye Organisation, af 7 active Troppecorps, hvoraf 6 danne Hovedarmeen, og det 7de Observations-Armeen i Catalonien. Hine 6 staae under Marchallerne Moncey, Soult, Ney, Victor, Lefebvre og Mortier; dette commanderes af Gen. Gouvion St. Cyr. Men hertil er ikke regnet: Armeens hele svære Cavallerie, under March. Bessieres Anførsel, og det store Reservecorps under March. Lannes, hvortil blandt andet hører den Keiserlige Garde. Til Armeens Subsistents og gode Beklædning er paa ny føiet energiske Anstalter. Uhyre Qvantiteter Tvebakker føres bag efter Tropperne. Hvert Corps har sin egen Ordonnateur en Chef, og det til Tjenesten nødvendige Antal af Krigscommissærer. Alle disse Betjente staae under Generalintendanten, Statsraad Daru, og under Armeens Generalcommissær. I de erobrede Stæder oprettes Magaziner, efterhaanden som Armeen rykker frem.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 24.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 31 December, 1808.

Det ny Kjøbenhavn.

Træt af Dagens Møie vandrede jeg nyligen igjennem de afbrændte Gader hjem til min Bolig. Natten var stjerneklar og Vinden susede igjennem Ruinerne. Tusinde vemodige Ideer randt mig i Tankerne. Maanen kastede sit matte Lys paa den overalt aabne Frue Kirke, og det forekom mig som de Døde vare staaede op af Graven, og vandrede omkring imellem disse øde og sønderknuste Hvælvinger. Jeg skyndte mig at komme hjem; det ulykkelige Kjøbenhavns Ruiner forfulgte mig paa mit Leie; jeg anstrængte mig, for at forjage disse ubehagelige Billeder; men forgjeves. Naar jeg vel troede de vare borte, svævede de med eet igjen for min Sjel. Men efterat jeg havde kjæmpet saaledes i en heel Time, faldt jeg omsider i Søvn. Jeg drømte nu, at jeg befandt mig paa Nørrevold, hvorfra jeg kunde overskue den ved Bombardementet 1807 ødelagte Deel af Staden. Nørregade var bleven til en snorlige Gade med høie og smagfulde Bygninger; Frue Kirke var atter opbygt, og dets forrige himmelhøie babyloniske Taarn forvandlet til en smuk Kuppel. Henrykt over, at see min Fødebyes gjenfødte Herlighed, gik jeg ned af Volden, for end tydeligere at tage Alting i Øiesyn. Alle de Forbigaaende læste Forundringen i mit Ansigt, og syntes at ansee mig for en Fremmed; i Grunden var jeg det ogsaa, thi jeg var nær ved at fare vild i Gaderne. Jeg ventede at finde en Bekjendter, der kunde tjene mig til Veiviser, men alle de Ansigter, jeg saae, havde jeg aldrig seet tilforn. Endelig spurgte jeg en ærværdig Olding, som just kom mig i Møde, om han ikke kunde sige mig, hvor min Ven*, som havde boet paa Gammeltorv, var flyttet hen. Smilende svarede den Ubekjendte: "De tager nok Feil, min Gode. Det maa være hans Søn, De mener. Den Gamle er jo allerede død for 25 Aar siden". Jeg studsede; men da Manden sagde: jeg troer det var 1809 han døde og nu skrive vi jo 1834, forekom det mig selv ikke mere underligt, at min Ven, som allerede 1808 var en Mand paa nogle og tredsindstyve Aar, maatte være død 1834.

Jeg bad den Ubekjendte, at vise mig omkring i Byen, og han fandt sig ogsaa strax beredvillig dertil. Overalt forekom mig alle de Folk, jeg mødte, at see baade muntre og høflige ud.

Vor første Vei gik hen til Frue Kirke. Kirkegaarden var indrettet til en Hauge. De Døde forpestede ikke mere Luften for de Levende, men for værdige og fortjente Mennesker af hver Stand og hvert Kjøn var her oprettet, ikke glimrende Mindesmærker, men simple og smagfulde Stene, hvorpaa ei læstes andet end den Afdødes Navn, Fødsels- og Dødsdag, og neden under et meget kort, men fyndigt Vidnesbyrd fra en af Tidsalderens bekjendteste og agtværdigste Mænd. Lige ved Indgangen stod saaledes en Mindesteen paa 1 Alens Høide med Paaskrivt: "Christian Frederik Herbst, en redelig Kjøbmand, retskaffen Borger, værdig Fader, som i Nødens Dage opoffrede sin halve Formue til Statens Bedste. Dette bevidnes af Sjællands Bisp." I denne Smag vare næsten alle de øvrige Liigstene. Min Veiviser forsikkrede mig, at det ved en Lov var forbuden, at lade forfærdige noget kostbart Mindesmærke, om end den Afdøde havde efterladt sine Slægtninge nok saa mange Tønder Guld. Da jeg kom ud paa Gaden, yttrede jeg min Forundring over, at vi den hele Tid ikke havde mødt nogen Tigger. "Hos os tigger ingen mere," svarede min Veiviser. Den Arbeidsføre finder nu rigeligt Arbeide i vore mange indenlandske Fabriker, og for den Gamle, Skrøbelige og Vanføre er der rundelig sørget. Borgerne maa ligesaavel svare Skatter til deres virkelig trængende Medmennesker som til Staten.

Af disse Skatter bestyres Fattigvæsenets Udgivter og det staaer ikke mere til enhver, at betale hvad han vil, men Fattigvæsenet understøttes efter en offentlig anstillet Ligning imellem Hovedstadens Borgere. Capitalisten kan nu ikke mere som i gamle Dage slippe med to Rigsdaler aarligen, men han maa betale visse PC. af den Capital, han, efter uvillige Mænds Vidnesbyrd, eier. Folk, som for femten Aar siden kun betalte tre Rigsdaler, maa nu betale 30 Rdlr., og ingen finder det ubilligt. I det vi saaledes gik og talde sammen, kom vi til en herlig stor Bygning paa Nytorv. Det er Domhuset, sagde min Veiviser. Behager De, at gaae derop?

Min Veiviser kjendte just Arrestforvareren, og denne viste os nu Arresterne. O, Himmel! hvilken Glæde gjennemstrømmede ikke her alle mine Aarer! Hvilken Opmærksomhed for den faldne Menneskehed mødte jeg her ikke overalt! De mørke, fugtige, usunde Fangehuller vare forvandlede til lyse Værelser. Hver Fange havde her, efter Graden af hans Forbrydelse, et større eller mindre Fængsel. Jeg kunde tydelig see, at Arrest ikke mere var en Straf, men blot et Middel til at forsikkre sig den Beskyldtes Person. — Arrestforvareren, en meget høflig Mand, som man netop havde valgt til denne Post, fordi han i sit hele Liv havde udmærket sig ved sin Menneskekjerlighed, fortalde mig adskilligt om gode Foranstaltninger til Arrestanternes Bedste. Da jeg spurgte: om Tyverier begaaes saa hyppige nu som før, svarede han: siden vi have faaet saa mange Fabrikanstalter hos os, og de simplere Stænder

lettere kunne finde deres Udkomme, ere Tyverier blevne temmelig sjeldne. I den ny Criminellov ere ogsaa Straffene blevne forandrede. Den Forskjel, der tilforn gjordes paa første, anden og tredie Gang begaaet Tyverie, er ophævet. Derimod bestemmes Straffens Grad efter Tyvens større og mindre Trang. Den, der eier tusinde Rigsdaler, og stjeler for 1 Rdlr., straffes dobbelt saa haardt som den, der stjeler tusinde Rigsdaler og kun eier 1 Rdlr. Den gjentagne Forbrydelse kommer vel ogsaa i Betragtning, men ikke saa ganske som fordum. Adskillige gamle Tyvsstraffe ere reent afskaffede. Fruentimmer kagstryges ikke mere, thi man anseer det uovereensstemmende med Menneskets Værdighed, at en Qvinde skal afklæde sig paa et offentligt Torv, eller at Bøddelen skal snoe hende Tonge om den blottede Barm og binde hende til Kagen. Brændemærkning er ogsaa afskaffet, og af Livsstraffe gives nu ingen anden end Halshuggelse, som skeer ved en Guillotine.

Henrykt over alt hvad jeg her havde seet og hørt, forlod jeg Domhuset. Overalt mødte mit Øie herlige Forandringer. Gaderne vare godt brolagde, de stygge Afvisere overalt forsvundne tilligemed alle muelige Uhumskheder; Fruentimmerne vare simple klædte i deres eget Lands Fabricater; Dyrene behandledes menneskeligen, og man saae ikke barbariske Kjøresvende mishandle deres Heste; den enfoldige Skik, at tage Hatten af, var afskaffet, og enhver rørte kun ved den, naar han vilde hilse nogen.

Vi kom forbi Stokhuset. Det var omskabt til et Fattighuus og meget beqvemt indrettet. Min Veiviser fortalde mig, at alt Slaverie nu er ophævet, og at Landets Fader vil, at end ikke Forbryderen skulde kaldes Slave. De, som fordum dømtes til Fæstningsarbeide, hensættes nu i Tugthuset, som egentlig er et stort Fabrikhuus, hvor den høieste Straffetid er otte Aar. Uforbederlige Forbrydere, der kunne blive farlige, dersom de kom paa fri Fod, sendes til de Nicobarske Øer, hvor Regjeringen har ladet anlægge en Forbryder-Colonie.

Da vi kom ud paa Toldboden, fandt vi alting i største Liv. Alle Nationers Flag vaiede her. Ude af mig selv af Glæde saae jeg her igjen den Danske Orlogsflaade i sin gamle Glands, gjenskabt af sjette Frederik ved ædle og patriotiske Borgeres Bistand. Jeg vilde favne, jeg vilde kysse disse stolte Orlogsmænd, som man i Drømme pleier at favne og kysse en dyrebar Fader, som Døden har berøvet os. "Det er ikke vor hele Flaade," svarede min Veiviser smilende. "Efter en nyere Indretning ligger den ene Afdeling her, den anden ved Dragøe, den tredie ved Helsingøer og den fjerde ved Kjøge. Paa denne Maade bliver vor Flaade en fast Vognborg for vor Øe. Den beskytter den paa disse fire Puncter mod hver kronet Røver, der, som i Aaret 1807, skulde ville anfalde vor lykkelige Øe." — Glæden bandt min Tunge; der manglede mig Ord til at udtrykke mine Følelser. Jeg vilde omfavne min Veiviser, som den, der havde gjort mig opmærksom paa alle disse Herligheder, men i det jeg spurgte ham om hans Navn, svarede han

med en himmelsk Stemme — jeg er Dannemarks gamle Skytsengel, som aldrig skal forsage Dit Fødeland — og forsvandt.

Gaade, ved Hedegaard, Justitsraad.

Mig ingen Mand velkommen byder;
Bort hver vil gjerne pakke sig
Hvor jeg indfinder mig;
Kun ved min Bortgang man sig fryder;
Og dog Du stundom løber, galoperer,
Med ubetænksomt Sind,
Som Du med Magt mig vilde hente ind;
Men hvis Du da mig attraperer,
Jeg dygtigen Dig chikanerer,
At tit
Du drager over salte Vand,
Og iler hen til fremmed Land,
For mig igjen at blive qvit.
Ja og der gives den, naar frem jeg træder,
Der sig ved gyldne Fremtid glæder,
Og ønsker, mig med Vælde frem at gaae,
At han, hvad jeg lod haabe, strax kan naae.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Skilderiet No. 20 anføres en Beretning om Tangs Benyttelse til Soda, uddraget af v. Essens Beschreibung der Wechselfütterung. Til nærmere Underretning tjener: at bemeldte originale Afhandling har staaet i Handelstidenden, og at samme er tilkjøbs for 12 ß. hos Bogtrykker Popp paa Østergaden. Hr. v. Essen har meget Ret i at anføre, at Tang er et vigtigt Naturproduct, tjenligt til mange Ting: til Gjødning,

Hunstag istedet for Langhalm, til Brændsel, til af Asken at virke Salt, til Indhegninger om Marker, til Batterier ved Stranden og til Kelp. Dog ved den sidste Synspunct, med Hensyn til Dannemark, burde han have bemærket, at den er rigelig forsynet med den lange Tang, kaldet Bendeltang, men at den har saare lidet af Klevertangen, som, efter Sigende, allene kan benyttes til Kelp eller Soda. Derfor skal den Industri ei være anvendelig paa Dannemark, men vel i Norge og paa Færøerne. Desuden har hele Vestkysten af Jylland og Hertugdømmerne hverken Tang eller Stene: dens Kyst er enten Sand, som opkastes og føres ind af Vinden paa Landet, og foraarsager den frygtelige Sandflugt, eller Brink og Eng mod Havet, som Bølgerne aarlig frarive noget, og henføre paa andre Steder under Navn af Slik. Denne Feiltagelse af Forfatteren kan undskyldes, da Dannemark, efter at have været beboet i 2000 Aar, ei endnu har nogen Naturhistorie om sit eget Land, ei heller nogen Dannemarks Geographie, og hvad det værste er, ei heller føler Trangen dertil. Men naar et Folk kan være ligegyldigt ved, ei selv at kunde frembringe den Sæbe, det behøver for at vaske Ureenligheden af sig, kan det lettelig med phlegmatisk Rolighed oversee de øvrige Smaating.

I Bibliothèque britannique, No. 295—296, findes en meget fordeelagtig Recension over den unge Hr. Uhrmager Jürgensens bekjendte Værk over Grundsætninger, hvorefter Tiden nøiagtig udmaales ved Uhre. Recensionen er af Professor Pictet i Geneve. Endnu haves ingen Bedømmelse over dette Værk i de lærde Efterretninger.

Ligesom Hs. Majestæt Kongen, i Anledning af sin Tronbestigelse, allernaadigst har behaget at forunde nogle Tugthuuslemmer i begge Hertugdømmerne deres Frihed, saaledes har Allerhøistsamme endvidere ved Resolution af 19 d. M. befalet, at 7 af de til Arbeide i Rendsborg Fæstning hendømte Slaver uopholdelig skulle løslades.

For nogen Tid siden blev der i Meldorf begaaet den Ugjerning, at en Fader dræbte sine to Børn. Ved anstillet Undersøgelse blev det imidlertid oplyst, at Gjerningsmanden var afsindig, og han blev derfor paa Vedkommendes Foranstaltning hensat i Daarekisten i Glückstadts Tugthuus, hvor han endnu befinder sig.

Postefterretninger.

Moniteuren leverer den 14 og 15de Bulletin fra den Franske Armee i Spanien. Dèn første dateret Madrid d. 5 Dec., og den anden dateret d. 7 Dec. Deres Hovedindhold er følgende: Hertugen af Istrien (Bessieres) lod Staden opfordre, hvor en Militair-Junta var oprettet, i hvilken General Castellar havde Forsædet. Under denne Generals Befaling stod Gen. Morla, Gener. Capit. over Andalusien og Gen. Inspect. over Artilleriet. I Staden befandt der sig et stort Antal bevæbnede Bønder, som fra alle Kanter vare stimlede sammen, 6000 Mand Linietropper og 100 Canoner. I en Tid af 8 Dage havde man spærret Stadens Porte, 60,000 Mand vare under Vaaben; fra alle Kanter hørtes Skrig, og Klokkerne i 200 Kirker kimede paa eengang. — En General af Linietropperne, ledsaget af 30 Mand af Folket, indfandt sig ved Forposterne, for at besvare Hertugen af Istriens Opfordring. — Hertugens Adjutant, der blev sendt ind i Staden, blev angreben af de laveste Folkeclasser og var nær bleven myrdet, havde Tropperne ikke taget ham under deres Beskyttelse og ladet ham overlevere til hans General. — En Slagterkarl fra Estramadura, der commanderede een af Portene, formastede sig at paastaae, at Hertugen af Istrien selv med tilbundne Øine skulde komme ind i Staden. Gen. Montbrun, som besvarede dette med Foragt, blev omringet, og reddede sig kun ved at trække blank. Snart derpaa ankom Deserteurer i Leiren, hvis Udsagn ikke lod formode nogen Udsoning. Dagen tilforn var den agtværdige Marquis af Perales, der hidtil besad Folkets Tillid, bleven beskyldt for, at have fyldt Patronerne med Sand. Han blev strax qvalt, og hans sønderhuggede Ledemod baarne som Seierstegn omkring i alle Gader. 3 til 4000 Munke bleve sendte til Retiro, for at omgjøre disse Patroner. Der blev given Befaling, at alle Palaier og Huse skulle staae bestandig aabne for Bønderne fra Naboegnene, og at disse uden Betaling skulde have der Suppe og anden Føde. Det Franske Infanterie var endnu 3 Lieus fra Madrid. Keiseren benyttede sig af denne Aften til at recognescere Staden og gjøre Udkast til en Angrebsplan, hvorved det store Antal velsindede Indbyggere, der altid findes i en saa stor Hovedstad, kunde blive skaa-

nede. Kl. 7 ankom Divisionen Lapisse af Marchal Victors Corps. Keiseren befalede Brigade-General Maison at bemægtige sig Forstæderne, og overdrog Div. Gen. Lauriston at forsvare dem med 4 Artilleriestykker. Voltigeurerne af 16de Reg. bemægtigede sig Husene og især en stor Kirkegaard. Ved den første Ild viste Fienden sig ligesaa feig, som han den hele Dag havde viist sig fripostig. Marchal Victor lod hele Natten føre sit Artillerie til de Puncter, der skulde angribes. Ved Midnat sendte Prindsen af Neufchatel en Spansk Artillerie-Oberstlieutenant, der var bleven saaret ved Somo-Sierra, til Madrid med et Brev i det Spanske Sprog, hvori han opfordrede Commandanten til at overgive Staden, for at frelse den fra Krigens Rædsler. D. 3 om Morgenen Kl. 9 kom samme Parlamentair tilbage i Hovedqvarteret med et Brev fra Marqvis de Castelar, hvori denne svarede, at han ikke kunde give noget afgjørende Svar, førend han havde raadført sig med de constituerede Authoriteter og Folkets Stemning; at han derfor bad om en Dags Opsættelse, da han lovede, næste Dags Morgen eller og endnu samme Nat, at sende ham Svar. Men Brig. Gen. Sernamont havde allerede rettet sine 30 Canoner og begyndt en levende Ild, der havde skudt Breche i Retiro. Vore Tropper toge dette Palais, Observatoriets vigtige Poster, Porcelainsmanufacturet, den store Casserne, Hotellet Medina-Celi og alle de Udgange, der vare blevne satte i Forsvarsstand. — Paa en anden Side drog 20 Canoner af Garden, der beskjød Staden, Fiendens Opmærksomhed hen til et falskt Angreb. — Uordenen i Madrid lader sig ikke beskrive. Man havde oprevet Brostenene, gjort Skydehuller i Husene, forfærdiget Brystværn af Baller Bomuld, og udstoppet Vinduerne. De Indbyggere, der tvivlede paa en blind Modstands Udfald, flygtede ud paa Landet; de, som hellere vilde blive ved deres Eiendom, end give sig til Priis for deres Medborgeres Plyndringer, paastode, at man ikke skulde udsætte sig for en Storm; de, som derimod vare fremmede i Staden eller havde intet at tabe, forlangte, at man skulde forsvare sig til det yderste, og tvang Linietropperne, som de havde anklaget for Forræderie, at blive ved at fyre. — Fienden havde over 100 Canoner i Batterierne, et endnu større Antal 2 og 3pundige Canoner bleve opgra-

vede, hentede op af Kjelderne og befæstede med Strikker paa Karrer. Men alle Forsvarsanstalter vare unyttige; thi naar man er Mester af Retiro, er man ogsaa Mester af Madrid. Keiseren søgte med største Omhu at forekomme, at man kunde gaae fra Huus til Huus. Staden havde været ødelagt, dersom mange Tropper vare blevne brugte. Man lod kun nogle Compagnier Voltigeurs rykke frem, som Keiseren bestandig vægrede sig ved at lade understøtte. — Kl. 11 skrev Prindsen af Neufchatel et Brev til Gen. Commandanten i Madrid, hvori han anden Gang opfordrer ham til at overgive Staden, betyder ham, at det vilde stride mod enhver Krigsgrundsætning at forsvare den, at et uhyre Artillerie er beredt til at sprænge Hovedbygningerne i Luften, men at Keiseren har opsat Angrebet til Kl. 2. — Kl. 5 ankom Gen. Morla, et Medlem af Militair-Juntaen og Don Bernardo Yriarte, en Sending fra Staden, i Major-Generalens Telt, erklærede, at alle velsindede Folk vel ansaae det for en Afsindighed, at forsvare Staden længer, men at de laveste Folkeclasser og den store Mængde Fremmede i Madrid troede at kunne forsvare sig. De forlangte Opsættelse til d. 4de, paa hvilken Dag de vilde bringe Folket til Fornuft. Prindsen fremstillede dem for Keiseren. "De bruger forgjeves Folkets Navn," sagde Monarken: "naar De ikke kan berolige det, saa er det fordi De selv har tirret og misledet det ved Løgn. Forsaml Præsterne og Klosternes Hoveder, Alcaderne og de fornemste Eiendomsbesiddere, og lad Staden fra nu af til Kl. 6 i Morgen overgive sig, eller den vil have ophørt at existere. Jeg vil og kan ikke lade mine Tropper trække tilbage. De har nedsablet de ulykkelige Franske Krigsfanger, der faldt i Deres Vold. De har for faa Dage siden slæbt 2 af den Russiske Gesandts Domestiker omkring, og ladet dem myrde, fordi de vare fødte Franskmænd. En Generals Uduelighed og Feighed har givet dem Tropper i Hænde, der havde capituleret paa Valpladsen, og Capitulationen er ikke bleven holdt. Hvad var det for et Brev, som De, Hr. Gen. Morla, havde skrevet til denne General? Tilkom det vel Dem at tale om Plyndringer, De, som ved at rykke ind i Rousillon, borttog alle Qvinder og uddeelte dem som Bytte blandt Deres Soldater? Hvad havde

De desuden for en Ret til at føre saadant et Sprog? Capitulationen forbød Dem det. See kun Engellændernes Opførsel, der langtfra betragte sig som Folkerettens strænge Haandhævere. De have vel beklaget sig over Conventionen i Portugal, men de have dog holdt den. At krænke militaire Tractater er at fornegte al Civilisering og sætte sig i Rang med Beduinerne i Ørken. Hvor kan De altsaa vove at fordre en Capitulation, De, der har brudt den i Baylen? Saaledes blive Uretfærdighed og Troløshed altid til Skade for dem, der gjøre sig skyldige deri. Jeg havde en Flaade i Cadix; den var Spaniens Allierede, og De har stillet Stadens Mørsere imod den. Jeg havde en Spansk Armee i mine Rader; jeg har hellere villet see den gaae ombord paa Engelske Skibe og lade den styrte ned fra Espinosas Klipper end gjøre den vaabenløs. Jeg har heller villet bekjæmpe 7000 flere Fiender, end handle mod Redeligheden og Æren. Gaa tilbage til Madrid. Jeg giver Dem Tid til i Morgen Kl. 6. Kom da igjen, naar De ikke kan berette mig andet fra Folket, end at det underkaster sig. Skeer dette ikke, maa De og Deres Tropper springe over Klingen". — D. 4 Kl. 6 om Morgenen ankom Gen. Morla og Stadens Gouverneur, Gen. Don Fernando de la Vera, i Prindsens Telt, og Kl. 10 tog Gen. Balliard Commandoen i Madrid. Alle Poster bleve overleverede til de Franske, en General-Pardon proclameret, og Roligheden vendte fra dette Øieblik tilbage igjen.

Den 16de Bulletin er dat. Madrid d. 8 Dec. og indeholder følgende: Divisionen Ruffin, som var passeret over Tago til Aranjuez, har begivet sig til Orcunna, og afskaaret Veien for Levningerne af Armeen fra Andalusien, der vilde trække sig tilbage og som havde kastet sig ind i Cuenci. Gen. Lasalles's og Milhands Cavall. Divisioner har begivet sig til Portugal over Tabavera de la Reina. March. Ney er, kommende fra Sarragossa, indtruffet med sit Armeecorps i Guadalaxara. H. M., som vilde forskaane de mange veltænkende Indbyggere for en Storm, har ikke villet, at Saragossa skulde angribes, førend i det Øieblik Efterretningen om Begivenhederne i Madrid og den Spanske Armees Adspredelse var bleven bekjendt der. Naar

imidlertid denne Stad vedbliver at gjøre Modstand, skulle Minerne og Bomberne bringe den til Fornuft. — Det 8de Corps er rykket ind i Spanien. Gen. Delaborde har sit Hovedq. i Vittoria. Gen. Valences Division ankom i Dag til Buirago. — De Engelske have trukket sig tilbage paa alle Kanter. Lasalles Division har imidlertid stødt paa 16 Mand, som den har nedsablet. Det har enten været Marodeurer eller Vildfarende. — D. 23 Nov. kunde der skydes Breche i Fortet ved Rosas. Samme Dag udskibede de Engelske 400 Mand ved Fortet. En Italiensk Bataillon marcherede dem i Møde, dræbte 10 Mand af dem og saarede flere. — Man har seet 30 Barker løbe ud fra Rosas, hvilket har opvakt Formodning om, at Indbyggerne begynde at rømme Staden. — D. 24de camperede den fiendtlige Avantgarde, 5 til 6000 Mand stærk, anført af Gen. Alveres, ved Fluvia. Forskjellige Divisioner have angrebet Puncterne Navata, Puntos, Amodas og Garriges, som ere occuperede af Gen. Souhams Division. Det lette 1 Inf. Reg. og 4de Bat. af 3die lette Inf. har modstaaet Fiendens Anstrængelse og omsider tilbagedrevet ham. Fienden er bleven kastet tilbage paa hiin Side Fluvia med et betydeligt Forlis af Dræbte og Saarede. Man har taget endeel Krigsfanger, hvoriblandt 1 Oberst, 1 Major, 1 Capit.

Fæstningen Rosas skal efter 1 Maaneds Beleiring have overgivet sig d. 5 Dec.

Paa Børsen vil man vide, at endeel Engelske Krigs- og Transportskibe ere ankomne til Gothenborg fra Engelland. Er Efterretningen sand, saa er der nogen Grund til at formode, at denne Flaades Bestemmelse efter Sædvane ikke er at bringe Storbritanniens Allierede Hjelp, men snarere i Tide at afhente det i Gothenborg opdyngede anseelige Forraad af alle Slags Engelske Varer. Man forsikkrer ogsaa, at der i dette Øieblik ikke findes flere Engelske Krigsskibe i Østersøen.

Under den 24 Dec. er udfærdiget en Kongel. Anordning, som nærmere bestemmer, hvorledes der med Iisningen omkring Kjøbenhavns Fæstningsværker bør forholdes. Blandt andre Bestemmelser fastsættes, at foruden de 2 Strækninger, som skulle besørges opisede af Trekroners Besætning og Marinen, skulle, paa 23 omtrent lige store Dele, nemlig fra den ene Bolværks Pynt til den anden, Kjøbenhavns Indvaanere holde Stadsgravene aabne; men dog skal Garnisonen være Borgerskabet heri saa meget behjelpelig som Tjenesten tillader. Hver Gaard- og Huuseier er paa Stadshauptmandens Forlangende pligtig til, at levere een eller to arbeidsdygtige Mænd, der 2 Timer efter Tilsigelsen skulle møde paa det bestemte Sted, og staae til Ansvar for hver Mand der udebliver fra Arbeidet eller befindes udygtig dertil. Hver Mand, der møder ved dette Arbeide, skal være forsynet med en dertil brugelig Øxe og Brandhage, som skulle haves ved enhver Gaard eller Huus. De andre Redskaber, som Iissauge ꝛc., anskaffes for offentlig Regning.

Udsalgsprisen paa Spillekort forhøies fra 1 Jan. af med 4 ß. pr. Spillet.

Borg. Artill. Capit. M. C. Peterson og Ritmester Collin i Trondhjem indbyde til et Caperinteressentskab. To smaa Fartøier paa 5 til 6 Læster omtrent af Bombeseileres Dannelse, udrustes og hver Actie koster 50 Rdlr.

Tønningen d. 21 Dec. Efter en Kgl. Befaling af 9 Dec. er det Gen. Toldkamret tilladt at lade nogle neutrale Skibe seile hjem, naar de ikke have forbudne Pakker eller Breve ombord, og ere blevne undersøgte af den dertil commanderede Officier.

Den 16de d. M. holdtes General-Forsamling i det Kjøbenhavnske Brand-Assurancecompagnie paa Vare og Effecter, hvor, iblandt andet, Interessenterne bleve underrettede om følgende:

Compagniets virkelige Eiendom ultimo Junii 1808 var . . . . 590,487 Rd. 12 ß.

Circa reen Gevinst fra 1 Julii 1807 til ultimo Junii 1808 . 78,311 Rd. 30 ß.

men deraf have Interessenterne givet som Bidrag til Flaadens Gjenoprettelse . . . . 30,000 Rd. —

Circa Risica var ult. Junii 1808 10,283,513 Rd. —

Udbyttet for forrige Regnskabsaar blev bestemt til 32 Rd. pr Actie.

For Brandskader var udbetalt i forrige Regnskabsaar . . . 4,391 Rd. 80 ß.

Under 23 Decbr. d. A. er udfærdiget følgende Patent, indeholdende Bestemmelser om, fra hvilket District den, der er Fattig, skal forsørges, for Hertugdømmerne Slesvig og Holsteen.

Vi Frederik den Sjette af Guds Naade Konge til Dannemark og Norge, 2c. 2c. Gjøre vitterligt: For at forandre hvad der, i de nu gjeldende Love og Forfatninger er mindre passende, i Henseende til Fattiges Forsørgelse, have Vi funden fornødent at anordne følgende: 1. Fra dette Patents Bekjendtgjørelse af, skal ingen være beføiet til at bortvise nogen fra et Fattig-District, enten i Kjøbstæderne eller paa Landet, for derved at undgaae den Forpligtelse at forsørge en saadan, i Tilfælde af Fattigdom. 2. Ingen som opholder sig i et Fattig-District, eller i Fremtiden begiver sig derhen, forsynet med tilbørlige Passer, eller andre anordningsmæsige Beviisligheder, maae, hvad enten han har opholdt sig sammesteds kort eller længe, af Districtet tvinges til, saalænge han ærligen ernærer sig og sine, enten at forandre sit Opholdssted, eller at stille Borgen for, at han i Tilfælde af Fattigdom ikke vil falde Districtet til Byrde. 3. Det skal, fra dette Patents Bekjendtgjørelse af, aldeles ikke komme i Betragtning i Henseende til Pligten at forsørge de Fattige i Districtet, om den Vedkommende har været boesat, og havt Huus eller Jord. 4. Det District, hvor nogen bliver trængende til offentlig Understøttelse, skal strax forsyne en saadan med det fornødne til hans Underholdning, hvad enten han har været boesat i Districtet eller ikke, samt hvad enten han har opholdt sig der i kort eller lang Tid. 5. Den Fattige, som har opholdt sig tre Aar i det District, hvor han første Gang begjærer offentlig Understøttelse som Fattig, skal nyde samme af Districtet, saalænge han behøver den. 6. Har han ikke opholdt sig tre Aar, uafbrudt, i Districtet, da skal det District, hvor han sidst har opholdt sig tre fulde Aar, være pligtigt at forsørge ham. 7. Har den, som behøver Understøttelse ikke uafbrudt i tre Aar opholdt sig nogetsteds, da skal han forsørges paa det Sted, hvor han er født. 8. I Tilfælde at et andet District end det, hvor nogen først begjærer offentlig Understøttelse, er pligtigt at forsørge ham (§. 6. 7.), skal dog det sidstommeldte District forsørge ham saa længe, indtil det er afgjort, hvor han skal forsørges, og indtil den Vedkommendes

Helbred tillader hans Flytning. 9. Indtil da (§. 8.) maae det District, som først har pleiet den Fattige, paa ingen Maade tillade ham at forlade Districtet. 10. Naar den Fattiges Flytning kan skee (§. 8.), skal Øvrigheden i det District, hvor han da opholder sig, foranstalte samme, paa anordningsmæsig Maade. 11. Det District, som er pligtigt at overtage den flyttede Fattiges Forsørgelse (§. 6. 7.), skal ved Overtagelsen godtgjøre det District, som foreløbigen forsørgede ham, de havte Omkostninger. 12. Dog bør saadanne Omkostninger, Sygdoms-Tilfælde undtagen, ikke beregnes høiere end til fire og tyve Skilling Slesvig-Holsteensk Courant ugentligt, og de nødvendigste Klædningsstykker ikke høiere end til 4 Rdlr. i alt. 13. Udlændinger, som, forsynede med tilbørlige Passer, begive sig til et District, have samme Rettigheder som de Indfødte, saavel til et uforstyrret Ophold (§. 2), som til foreløbig Forsørgelse i Tilfælde af Fattigdom (§. 4). 14. Udlændinger, som tre Aar i Rad have opholdt sig i et District og ærligen have ernæret sig og Familie, have i Tilfælde af Fattigdom samme Rettighed som de Indfødte til offentlig Understøttelse i Districtet (§. 5). 15. Udlændinger, som ikke have opholdt sig tre fulde Aar i et District, skulle, naar de blive fattige, bringes over Grændsen, saasnart deres Helbreds Tilstand tillader det, alt i Overeensstemmelse med Anordningerne. 16. Ingen Menighed er pligtig at antage en Fremmed, med mindre han er forsynet med tilbørlige Passer fra Øvrigheden, eller med andre anordningsmæssige Bevisligheder. 17. Den der som Betler bliver grebet i et District, hvor han ikke hører hen (§. 5. 7.), skal anholdes og belægges med anordningsmæssig Straf; samt derefter, saasnart han kan flyttes (§. 8), bringes til det Sted, hvor han henhører, eller, dersom han er en Udlænding, føres over Grændsen. 18. De Rettigheder, som tilkomme Manden i Henseende til Forsørgelse som Fattig, skulle ligeledes tilkomme hans Hustrue og hans Enke, saafremt denne ikke søger Ophold andetsteds. Paa samme Maade skulle Forældrenes Rettigheder tilkomme de Børn, som ikke allerede have valgt en egen Stand, som Tjenestetyende eller paa andre Maader, hvad enten saadanne Børn opdrages hos Forældrene selv, eller de opholde sig paa Skoler eller ved Universiteter, eller ere satte i Lære.

(Fortsættes.)

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 25.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 3 Januarii, 1809.

Skrivelse fra en Ægteskabscommissionair.

Høistærede!

At der i vore Dage næsten gives flere Commissionairer end Commissioner, er en bekjendt Sag; men en Ægteskabs-Commissionair synes dog at være en reen Phoenix, der endnu aldrig har ladet sig see. Imidlertid kan ingen negte, at Staden trænger ligesaa meget til en saadan Commissionair som til en Fæstemand. Man behøver jo blot at see Adresseavisen; den er aldrig fri for Avertissementer fra Mænd, som søge Koner, og Koner, som søge Mænd. Man paastaaer endog, at denne Avis med det første skal have en ny Artikel, der skal hedde: Kjerestesøgende, og følge strax efter Tjenestesøgende. Derved vilde rigtig nok et dygtigt Hul blive stoppet i vor Litteratur, og mange Folk hjelpes lidt bedre ud af Forlegenheden end hidtil. Jeg har imidlertid etableret mig som Ægteskabs-Commissionair her i Staden, og lover enhver prompte og redelig Behandling. — Tilgiv, Høistærede! at jeg i den Anledning henvender mig til Dem, og beder Dem, gunstigst at anbefale mig hos det ærede Publicum, der kunde behøve min Tjeneste. Jeg er for Tiden forsynet med et heelt Assortiment Mandfolk og Fruentimmer af alskens Qvalitet og Caliber. Enhver, der ønsker at indtræde i den nu til Dags med saa stor Føie kaldte hellige Ægtestand, behage kun at henvende sig til mig, skrivtlig eller mundtlig, da skal jeg med Fornøielse besørge ham indført i Hymens Tempel, der altid staaer aabent i mit Huus. I Provision betales enten 2 PC. af Medgiften, eller, hvor ingen Medgivt finder Sted, en anstændig Douceur. Men jeg forbinder mig ogsaa til at indestaae for, at den, jeg bortgiver, i alle Henseender svarer til den Beskrivelse over de Personer, jeg har i Commission at fremføre for Ægteskabsgudens Altar, og som ligger til Eftersyn paa mit Contoir. Til Publicums Beqvemmelighed har jeg i mit Huus gjort alle de til saadanne Anliggender fornødne Indretninger.

For at recommendere mig hos det givtelystne Publicum, tager jeg mig herved den Frihed at in-

sinuere en Fortegnelse over de Herrer og Damer, som jeg i denne Tid har i Commission at give bort, med hosføiede Efterretninger om deres Qvaliteter og de Betingelser, under hvilke de agte at indlade sig i Ægteskab. De følge her efter Numer.

No. 1. En Mand i sin bedste Alder (omtrent 55 Aar), af en god Sundhed, temmelig bredskuldret, mild af Ansigtstræk, ypperlig bygt, med en aarlig Indkomst af 600 Rdlr., søger en velskabt og velopdraget, huuslig og fornuftig Kone med en Formue af 5 til 6000 Rdlr. (noget derover hindrer ikke). Hans aarlige Indkomst er just ikke Kongelig, men desuagtet meget sikker og fast. 300 Rdlr. har han som Bogholder og Casserer ved en Enke- og Liigcasse, der eier en Capital af 1 Tønde Guld og kun har 454 Enker at pensionere; 200 Rdlr. kan han fortjene aarlig ved smaa Commissioner, saasom at indkjøbe Gjæs, Ænder og andet Fjerkræ for Huusholdninger og gode Venner; 100 Rdlr. kan han vinde aarligen i Tallotteriet, eftersom han spiller meget heldigen.

No. 2. En ung, deilig Pige, uden Formue, men med Qvaliteter, som hele Perus Guld ikke kan opveie. Hun er skabt som en Engel, paa det nær, at hun ingen Vinger har (skjønt hun dog har en svævende Gang), har et Par Øine, der tindre som Diamanter og blænde som Solens Straaler, danser de nyeste Trin med Gratie, snakker perfect Fransk og lidt Tydsk, og har, skjønt hun ikke er ældre end 20 Aar, allerede givet 7 Friere Kurven, fordi de ikke stode hende an. Stolt af disse Seiere hviler hun nu paa sine Laurbær, og venter paa en ung Herkules, der vil lægge sin Kølle, Lovehund &c., og fremfor Alt en Formue af 20,000 Rdlr. for hendes Fødder, og erklære sig sans façons for hendes tro og lydige Slave. Hun er imidlertid høimodigere end den velbekjendte Lydiske Dronning, og da der desuden ikke findes en Spinderok i hendes hele Huus, og hun selv hader alt Spinderie, saa fritager hun den unge Helt for at spinde. Men det nytter aldeles ikke, at nogen melder sig, som ikke er under 25 Aar, og veed at præsentere sin Person, naar han gaaer med en Dame under Armen. Han maa ogsaa kunne godtgjøre med et Skudsmaal fra Stadens berømteste dansende Damer, at han i det mindste kan udholde en Time at valtse, uden at puste.

No. 3. En ung Cavalier, der seer saa fremmed ud og endog taler saa gebrokkent, at man skulde sværge paa, at han er fra Paris eller London, uagtet han er født i Peder Madsens Gang, ønsker sig en Ægteskabs-Compagnon, som han kunde gjøre lykkelig ved sin Tendresse og Attrait, og som han kunde skjenke et Hjerte, der smelter som Vox og brænder som Ild. Formue har han ikke, Embede heller ikke, Levebrød, som Folk à la Vimmelskaftet & la Canaille, sætte saa stor Værd paa, heller ikke; men derimod besidder han de herligste Qvaliteter. Han klæder sig som en Dukke, og har, blot for at lære at binde sit Halstørklæde efter det ny System, for nogle Aar siden gjort en Reise til Paris, og hørt en berømt Halsklude-Professors Forelæsninger over Konsten at binde Halstørklæder. Han kan ogsaa brodere Strikkepunge, male og klippe Silhouetter, gjøre Kortkonster, og Løier i Selskaber. Han besidder den forunderlige Egen-

skab, at kunne gjøre alle Fruentimmer, saasnart de see ham, rasende forlibte, men han har, ligesom store og berømte Taskenspillere, aldrig villet benytte sig af denne Gave, uden for sit lovlige Kald. Han er desuden af Naturen meget medlidende, og har aldrig kunnet taale at see de stakkels Smukke lide saa meget for hans Skyld. Man beskylder ham vel for, at sex Piger have taget deres Død, og fire andre tilsat deres Sundhed af haabeløs Kjerlighed til ham, men han forsikkrer, at han var saa uskyldig deri som Bårnet i Vuggen. Skulde imidlertid en just ikke for gammel Brygger-Enke (eller i manglende Fald Brændeviinsbrænder- eller Høker-Enke) af fiin Opdragelse, ønske hans Haand, saa er han ikke utilbøielig at række hende den. Men naar hun ikke eier en reen Capital af 15000 Rdlr., nytter det ikke at hun melder sig. Paa Skjønhed sees ikke saa meget som paa Savoir-vivre.

No. 4. En Jomfru paa omtrent 27 Aar tilbyder en ung Mand af smuk Figur, gode Talenter og behagelig Levemaade for det første sin Haand, og, naar hun siden finder ham værdig dertil, sit Hjerte. Vel er hendes Fader kun Skræder af Profession, men naar man seer hende hjemme i hendes Negligé, eller paa Gaden, eller i Selskab, skulde man sværge paa, at hun er Baronesse af Fødsel. Hun danser som en Genius, synger som en Nattergal, og agerer Comoedie som den bedste Actrice. Hun har hidtil kunnet gjort Partier i Snesetal, men da alle hendes Friere vare Skrædere baade af Extraction og Profession, og hun altid har staaet i den Formening, at man ved Inoculation af fornemmere Blod kan forædle sin egen

Stamme, lige saa godt som man forædler Æbler og Pærer og Blommer, Roser og Nelliker, ønsker hun helst at forene sig med en Mand af Stand, der i det mindste kunde hjelpe hende til en Fruetitel.

No. 5. En Mand, som for ikke længe siden har tilkjøbt sig en Kone, agter, formedelst Forandring i Embedsstilling og andre Aarsager, atter at afhænde hende for 500 Rdlr. Han har selv givet 700 Rdlr. for hende ved første Indkjøb, og havde nær faaet en Proces paa Halsen ovenikjøbet. Kjendere have forsikkret ham, at Konen er ærlig Pengene værd, og der er ingen Tvivl om, at han nu, da alle Varepriser ere stegne saa høit, endog kunde profitere paa denne Handel, dersom han vilde sætte hende til offentlig Auction. Men da han ikke er meget for at udmærke sig, saa ønsker han helst at skille sig ved hende under Haanden. Kjøberen behøver iøvrigt ikke at befrygte, at hendes forrige Mand vil gjøre nogen Ophævelse; thi den nærværende Eier kan med Sælgerens egenhændige Qvittering godtgjøre, at han lovlig har kjøbt og betalt hende.

No. 6. En ung Dame med alle de Qvaliteter, der udfordres til at være deilig, og alle de Penge, der behøves til at spille en fornem Rolle, tilbyder en ung Mand sin Haand og haaber at gjøre ham lykkelig. Da hun selv eier en betydelig Formue, saa er det hende ligegyldigt, enten han er fattig eller rig. Men derimod fordrer hun som Hovedbetingelser: 1) at han er velskabt, dygtig bredskuldret og ikke under 68 Tommer høi; 2) at han ikke er ældre end nogle og tyve Aar; 3) at

han efterkommer hendes mindste Vink, enten det saa er klogt eller galt; 4) at han ikke yttrer Jalousie, naar han seer hende omgiven og beundret af en Kreds Tilbedere; 5) at Cassen forbliver under hendes Værge og Tilsyn, og at han modtager sine Ugepenge af hendes Haand; 6) at han edeligen lover, ikke at bekymre sig om huuslige Anliggender, saasom Børnenes Opdragelse, Underviisning ꝛc., og at han ikke gjør Fordring paa det, som taabelige Mandfolk kalde Mandens Rettigheder. — Det kan ikke nytte, at nogen melder sig, som ikke føler sig stærk nok til at indgaae disse Betingelser.

Deres hengivne

Jesper Oldfux,

Stadens Ægteskabs-Commissionair.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Under 22 Dec. 1808 er udfærdiget følgende Kgl. Placat, hvorved Forordningen om Commercien for Dannemark og Norge i visse Dele nærmere bestemmes og indskjerpes: Vi Frederik den Siette, af Guds Naade Konge til Dannemark og Norge, ꝛc. ꝛc. Gjøre vitterligt: Da det for Os allerunderdanigst er andraget, at der i den senere Tid, især formedelst fremmede Commissionairers og andre uberettigede Personers Deeltagelse i Handelsaffairer, er opkommet Uordener, som baade i Almindelighed, og i Særdeleshed under nuværende Conjuncturer, skade den lovlige Handel, ved at virke til unaturlig Forhøielse i Priserne, saavel paa Fornødenheds, som andre Varer; saa have Vi, for at raade Bod paa disse Misbruge og hævde lovlig ordnet Kjøbmandsskab imod Handel i Smug og uberettiget Indgreb i Næringerne, fundet Os bevæget, herved allernaadigst at anordne og befale som følger: 1. De som attraae at handle en gros, eller drive nogen Slags Negoce med Skibe og Skibsparter, Varer, Verler og Handelseffecter, uden derpaa at tage Borgerskab, eller lade sig indskrive som Gros-Handlere, skulle derom gjøre Anmeldelse til det Steds Magistrat eller Øvrighed, hvor de ere bosatte, og erhverve Attest til Hjemmel for saadan deres Næringsbrug; hvorefter de skulle ansættes til Næringsskat, lige med andre Handelsberettigede. De som for nærværende Tid befatte sig med Negoce, uden at have vundet Borgerskab, eller for Gros-Handlere at være indskrevne, skulle gjøre denne Anmeldelse, og erhverve Attest inden tre Maaneder fra denne Anordnings offentlige Bekjendtgjørelse, under Straf at ansees og behandles som Uberettigede. Dog undtages herfra de fra indenlandske eller udenrigs Steder ankommende Skippere, som fremdeles maae udsælge deres medbragte tilladelige Varer i den Tid, og efter den Orden, som i Forordningen af 4 Augustii 1742 om Commercien i Dannemark og Norge, dens 8de §. er foreskrevet. 2. De Fremmede, som efter bemeldte Forordnings §. 14 ville drive Handel i Vore Stater, skulle være pligtige at tage fast Boepæl et Steds i Vore Riger og Lande, og søge Bevilling paa deres Næring. Commissionairer, indenlandske saavelsom fremmede, reisende Handelsbetjente, og alle andre Personer, som befatte sig med nogen Slags Handel eller Negoce, uden dertil paa anordnet Maade at være berettigede, straffes med de Varers eller Effecters Confiscation, med hvilke de handle, og, naar de ere fremmede, forvises Landet. 3. Ingen maa blande sig i anden Handel eller Næring, end dem efter deres Borgerskab eller Bevilling kan tilkomme; hvo som forseer sig herimod, straffes med Confiscation af de Varer, med hvilke han er befundet at drive uhjemlet Handel, og dømmes desforuden i Mulct efter Commerce-Forordningens 13de §. 4. Det paaligger samtlige Magistrater og Øvrigheder i Kjøbstæderne at holde nøiagtig Fortegnelse over alle Personer, som paa anordnet Maade til Negoce eller Handel en gros ere berettigede, hvilken Fortegnelse stedse skal være opslaaet paa Raadstuen, saavelsom paa Børsen eller Kjøbmændenes Samlingsplads, hvor saadan Indretning finder Sted. 5. Iøvrigt ville Vi herved allernaadigst paa nye have indskjerpet meerbemeldte Forordning af 4 Augustii 1742 til alle Vedkommendes allerunderdanigste Efterlevelse, forsaavidt ikke ved denne Placat og ved Vore nu gjeldende Toldforordninger anderledes er anordnet. Hvorefter alle Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette. Givet i Vor Kongelige Residents-Stad Kjøbenhavn, den 22 Dec. 1808. Under Vor Kongelige Haand og Segl.

Frederik R.

(L. S.)

Sehestedt. Ewald. Ljungberg.

C. Winther.

Under 22 Decbr. 1808 er udfærdiget følgende Kongelige Anordning om Børsens Holdelse i Kjøbenhavn. Vi Frederik den Sjette, af Guds Naade Konge til Dannemark og Norge, ꝛc. ꝛc. Gjøre alle vitterligt: Da den under 30 Junii 1692 udgangne Børs-Ordonance for Kjøbenhavn efter Tidernes Forandring ei længere i alle Dele er anvendelig, saa ville Vi, næst at ophæve og igjenkalde bemeldte

Ordonnance, herved allernaadigst forordne og fastsætte de Regler og Forskrivter, som ved Børsens Holdelse i Kjøbenhavn herefter skal iagttages. Thi byde og befale Vi som følger: §. 1. Børstiden skal være fra Middagen Klokken 12 til 2 om Eftermiddag. I denne Tid maa ingen bringe Pakker eller Gods igjennem Børssalen, hvor Kjøbmændene holde deres Forsamling, ei heller maae Roeligheden forstyrres ved Bettlere eller andre uvedkommende Personer. §. 2. Til at føre Opsigt med Børsforretningernes ordentlige Gang og Politiet inden for Børssalen, ville Vi allernaadigst beskikke en Børs-Commissaire, som efter den ham igjennem Vort General-Land-Oeconomie- og Commerce-Collegium tillæggende Instruction skal vaage over, at intet paa Børsen i Børstiden kan foregaae, som er stridende imod Anordningerne, samt især have Tilsyn med Børs-Auctionerne, og paasee, at ingen Uberettigede tilstædes Adgang til Deeltagelse i Børsens Forhandlinger. §. 3. Til den Ende skal Alt hvad som af Børscommissairen til god Ordens Vedligeholdelse bliver befalet og foranstaltet, uvægerligen af alle Tilstædeværende adlydes og efterkommes. Skulde nogen vise sig opsætsig herimod, bør han udvises fra Børsen, og paa Børs-Commissairens nærmere Andragende tiltales for Politieretten. §. 4. Børstjeneren skal hver Søgndag i Børstiden være tilstæde paa Børsen, for der at udføre Børs-Commissairens Befalinger, og være de sig der indfindende Handlende, Mæglere og Skippere til Tjeneste. Han er forpligtet til, at opslaae paa Børstavlen uden Betaling alt hvad ham fra Vore Collegier, Magistraten, og Politiemesteren bliver tilstillet til Bekjendtgjørelse. Ligeledes bør han opslaae Efterretninger og Bekjendtgjørelser, Handelssager, Skibsfart og Børsforhandlinger angaaende, som ham af Kjøbmænd, Mæglere, Skippere eller andre Vedkommende til den Hensigt blive overleverede; imod at lade sig betale 2 Skilling for hver Seddel, som saaledes efter Begjæring af ham bliver opslaaet. For alt hvad som ved Børsauctioner sælges ved Hammerslag, indkræver han, naar det bortsolgtes Beløb er under 500 Rdlr., 1 Rigsdaler; er det derover og indtil 3000 Rdlr., 3 Rigsdaler; og hvis Beløbet er over 3000 Rdlr, 5 Rigsdaler. Af alle Kjøbmandsauctioner, som holdes udenfor Børssalen, erlægges en Kjendelse af 6 Rigsdaler for hver Auction, uden Hensyn til det bortsolgtes Beløb. Disse Indtægter afleverer han til Børs Commissairen, som derfor aflægger Regnskab til Vort General-Land-Oeconomie- og Commerce-Collegium. De Auctioner, som holdes for Kongelig eller Stadens Regning, ere befriede for denne Afgivt. §. 5. Ved offentlig Auction paa Børsen maae ikke bortsælges andet end Kjøbmandsgods eller Handelsvare, Skibe med tilhørende Inventarier, Skibsparter, Actier, Vexler og andre Handelspapirer, samt Gjeldsfordringer. Dog undtages herfra hvad andet for Kongelig eller Stadens Regning maatte liciteres eller falholdes til Forsælgelse. §. 6. Børstjeneren maae ikke af Skippere eller Kjøbmænd modtage Gods eller Varer til Bortsælgelse; men naar nogen derom til ham maatte henvende sig, skal han henvise dem til Mæglerne. §. 7. Naar Skippere eller Færgemænd agte at bortseile, og ville have det forud bekjendtgjort paa Børsen, skal det staae dem frit for, derom at henvende sig enten til Mæglerne eller Børstjeneren, og maae ingen af disse heri staae den anden i Veien. §. 8. Skulde nogen Uorden indløbe, medens Børstiden varer, eller Klammerie med Ord eller Gjerning opstaae iblant de Tilstædeværende, da bør saadant enten af Grosserer-Selskabets Eldste, eller af den Mægler, der efter Mægleranordningens 20de §. har det daglige Tilsyn paa Børsen, ufortøvet anmeldes for Børs-Commissairen, som, efter Omstændighederne, enten i Mindelighed bilægger Tvistigheden, eller henviser Parterne til Politieretten til Sagens lovlige Paakjendelse. De efter stiftet Forliig eller Politierettens Dom faldende Bøder oppebæres af Børstjeneren, og anvendes til Børssalens Fornødenheder. §. 9. Hvad som Grosserernes Formand og Eldste herefter maatte ansee tjenligt til Kjøbmandsstandens Tarv og Børsens beqvemmere Indretning, skulle de andrage for Magistraten, som med sin Betænkning indsender Forslaget til Vort General-Land-Oeconomie- og Commerce-Collegium, hvorigjennem det skal blive Os allerunderdanigst foredraget til allerhøieste Bestemmelse. Hvorefter alle Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette.

Givet i Vor Kongelige Residents-Stad Kjøbenhavn, den 22de December 1808.

Under Vor Kongelige Haand og Segl.

Frederik R.

(L. S.)

Sehestedt. Ewald. Ljungberg.

C. Winther.

Under 22de Decbr. 1808 er udfærdiget følgende Kongelige Forordning for Mæglerne i Kjøbenhavn. Vi Frederik den Sjette, af Guds Naade Konge til Danmark og Norge, ꝛc. ꝛc. Gjøre vitterligt: Da Vi have erfaret, at de under 26de Jan. 1684 for Mæglerne i Kjøbenhavn udgivne Artikler, tilligemed de ved senere Anordninger og Rescripter fastsatte nærmere Bestemmelser efter Tidernes forandrede Tarv ei længere svare til deres Hensigt; saa have Vi, i det Vi herved aldeles ophæve og igjenkalde saavel fornævnte Mæglernes Artikler, som og alle øvrige, om Mæglervæsenet her i Staden fra Tid til anden udgangne Lovgivninger, fundet for godt til Mæglerstandens bedre Indretning i Vor Kongelige Residents-Stad Kjøbenhavn herved allernaadigst at forordne og befale som følger: §. 1. Mæglerne antages og beskikkes af Magistraten i Kjøbenhavn, som meddeler dem Bevilling. Dog bør saadan Bevilling ei træde i Kraft, førend derpaa igjennem Vort General-Land-Oeconomie- og Com-

merce-Collegium er erhvervet Vor allernaadigste Confirmation, som Vi, efter eget Allerhoieste Godtbefindende, forbeholde Os at meddele. Den saaledes antagne og confirmerede Mægler bør af Magistraten tages i Eed efter den Formular, som denne Anordning er vedhæftet. Enhver som til Mægler beskikkes, skal til Stadens Casse erlægge en Kjendelse af 20 Rigsdaler, samt desforuden for Confirmations-Bestallingen betale det anordnede Gebyr. §. 2. Det skal fremdeles, som hidtil, være Magistraten tilladt, at antage og beskikke saamange Mæglere, som efter forekommende Omstændigheder eragtes fornødent; dog maae ingen forundes Bevilling, førend derom er indhentet Grosserer-selskabets Betænkning, hvilken, tilligemed den udstædte Bevilling, bør af Magistraten indsendes til Vort General-Land-Oeconomie- og Commerce-Collegium. Om Bevillinger for Skibsmæglere skal bemeldte Vort Collegium vedlægge Vort Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers Betænkning, naar samme indstilles til Os til allernaadigst Confirmations Meddelelse. Over samtlige autoriserede Mæglere haver Magistraten at lade forfatte en Liste, som indeholder deres Navne, Forretninger og Boepæle; hvilken Liste skal opslaaes paa Børsen, og fornyes saa ofte nogen Forandring i Mæglernes Personale maatte indtræffe. §. 3. Til Mægler maae ingen beskikkes, uden Personer af et godt Rygte, og som ei ere fundne i Toldsviig eller anden mislig Handling. Til Mæglere bør fremfor andre vælges saadanne Subjekter, som ved Uheld, uden deres Brøde, have tilsat deres Formue i Handelen og ere udgaaede af Kjøbmandsstanden, ligesom og de, der have tjent paa Handels-Contoirer eller hos Mæglere. §. 4. Førend nogen som Mægler antages og beskikkes, bør han godtgjøre, at han besidder de fornødne Kundskaber, saavel om Handelen i Almindelighed, som i Særdeleshed om det Slags Forretninger, han som Mægler agter at udøve. Han skal til den Ende lade sig examinere af Grosserernes Formand, eller een af de ældste med tiltagne Tre af Grosserer-Selskabets Medlemmer, som dertil udmeldes af Magistraten. Efter aflagt Prøve meddeles den Examinerede Beviis om Duelighed, hvilket Beviis dog ikke giver Ret, men ikkun Adgang til at beskikkes til Mægler, naar enten Vacance indtræffer og det efter Overlæg imellem Magistraten og Grosserer-Selskabet befindes, at den igjen bør besættes, eller flere Mæglere efter Omstændighederne skulle behøves. §. 5. De Mæglere, som herefter antages og beskikkes, skal inddeles i 4 Classer, og være enten Vare- Vexel- Skibs- eller Assurance-Mæglere; dog maae det være enhver tilladt, at lade sig examinere, og, efter befunden Duelighed, at søge Bevilling til at gjøre Tjeneste i flere Classer; dog saaledes, at ingen maae gives Bevilling som Vare- og Skibsmægler tillige. I Øvrigt maae ingen Mægler udøve anden Forretning, end hvortil han, efter den ham meddeelte Bevilling er bemyndiget; i modsat Fald straffes han som Uberettiget efter §. 8. Allene i det Tilfælde, naar Skib og Ladning har lidt Havarie, og Varerne desaarsag skal sælges for Assurandørernes Regning, i den Stand de befindes, skal det være Skibsmæglerne tilladt at paatage sig Vare-Mæglernes Forretninger ved Varenes Bortsælgelse. §. 6. Enhver Mægler, saavel nuværende som efterkommende, bør have en gjennemdragen og af Magistraten autoriseret Protocol, som bør forsynes med det for Kjøbmandsbøger i Kjøbstæderne befalede stemplede Papiir. I denne Protocol skal enhver Mægler med Dag og Datum indføre alle sine Affairer, for derefter i paakommende Tilfælde at give Udskrivt af sin Slutseddel; findes ikke denne indført i den autoriserede Protocol, da staaer Mægleren til Ansvar for alt Tab og Skade, som deraf kan flyde.

(Fortsættes.)

Hs. Majestæt har under 22de Decbr. f. A. allernaadigst behaget at udnævne et Drabantcorps, for at gjøre Tjeneste ved Ordenens Høitideligheder. Dette Corps bestaaer af: En Overfører, Hr. Oberst Grev Schulenburg, Ridder af den russiske Militairorden St. George, Chef for Marine- og Kjøbenhavns Regiment. Tvende Underførere: Hr. Capt. Grev Haxthausen af Livgarden til Fods og Hr. Ritmester Grev Holstein af Livgarden til Hest. Sex og tredive Drabanter, hvoraf 4 ere Reserver. Af Søe-Etaten: Second-Lieutenanterne Hedemann, Sandholt, Schultz og Mühlenstedt. Af Artillerie-Brigaden: Premier-Lieutenanterne Rosenørn, Grev Trampe og Elshoug. Sec. Lieut. Würtzen. Af Norske Liv-Regiment: Prem. Lieutenanterne Norager og Saabye, Fændrikkerne Schmidt og Hornemann. Af Kongens Regiment: Prem. Lieut. Heltberg, Sec. Lieutenanterne Funck og Bjørn, Fændrik Kjælland. Af Prinds Christian Frederiks Regiment: Prem. Lieutenanterne Gedde, Hansen og Morgenstierne, Sec. Lieut. Bruhn. Af Marine-Regimentet: Prem. Lieutenanterne Trepka og Høst, Sec. Lieut. Brandt, Fændrikkerne Qvistgaard og Wriesberg. Af Holstenske Regiment: Prem. Lieutenanterne Seyffarth og Krogh., Sec. Lieut. Braaden, Fændrik Grev Holk. Af Kongens Livjægercorps: Prem. Lieutenanterne Buntzen og Mangor, Sec. Lieutenanterne Top og Kipnasse. Af Kjøbenhavns Regiment: Prem. Lieutenant Falkenskjold, Sec. Lieutenant Lenschau og Fændrik Pingel.

Helsingøer, den 2 Januarii 1809. Da den sidste Convoy gik ud gjennem Sundet blev en Svensk Jagt jaget paa Grund ved Hveen. Da Fartøiet ei kunde bringes af, losser de Svenske Ladningen, som bestod i Hvede, og bringer den tilligemed Segl, Roer og Anker i Land paa Hveen. To Capere, den ene her fra Helsingøer og den anden fra Kjøbenhavn, gaae forleden Dag over og bringe lykkelig og uden Modstand Skroget af Grund og føre det herover. Natten til den 1ste løbe 3 Caperbaade over til Hveen; Folkene gaae i Land, bemægtige sig al den Ammunition af Krudt, Kugler, Geværer, Sabler, og deslige, som de forefandt, og tvinge Herremanden til at vise dem hvor Ladningen af ovenmeldte Jagt var oplagt. Men da det meste

af denne var styrtet ud og kun noget lidet i Sække, saa fik de, foruden hiin Ammunition, kun 20 Tdr. Hvede og et Svensk Flag. Forresten paastode de, at have paa dette deres Ledingstog skaanet al privat Eiendom. Efterat have bragt deres Bytte i Land her, besluttede de at gjøre et Tog endnu, for at hente den øvrige Rest af Ladningen, og forsynede sig til den Ende med behørige Sække. Men da de i Gaar Morges gik ud og endnu ikke ere komne tilbage, og da man i Gaar har seet den Svenske Galei ved Hveen, saa er det at formode, at de have bødet for deres Dristighed med deres Frihed om ikke deres Livs Tab. Ideen til dette Fribyttertog skal være kommen fra en Kjøbenhavnsk Caperfører, hvis første Forsøg var denne ulykkelige Prøve. Med Vished veed man ikke endnu, om nogen af vore Færgefolk have været deelagtige deri. — De Engelske Skibe have i rette Tid forladt disse Farvande, thi i Dag er Sundet fuldt af Iis. De seilede, som bekjendt, i Torsdags Formiddag.

(Af de seneste Norske Aviser.) De Herrer Barlien, Carlsen og Andzion have med Kgl. Privilegium af 20 Sept. anlagt et Glasværk i Numedalen, som nu er i fuld Gang, og hvor alt Slags Taffel- og Legerglas (hvidt Vindueglas) kan bestilles og erholdes. — Det Størdalske Compagnies Lerbønder have tilsendt Capit. C. F. Møller 28 Casser med Spisevarer, hver Casse veiende 7 Vog, til Uddeling blandt deres Sønner, der ere commanderede Søndenfjelds. — Med Christianiaavisen følger som Tillæg en Fortegnelse (paa et halvt Ark) over endeel endvidere indkomne frivillige Bidrag i Penge, Provisioner, Klædesorter 2c. til den Søndenfjelds i Aggershuus Stift under Vaaben værende Norske Armee. — Regjerings-Commiss. for Norge har under d. 16 Dec., paa Grund af Mangel paa Salt, indtil videre forbudet al Udførsel af Salt fra Norge. — I Trondhjemsavisen falbydes Caffe, 100 Pd. og derover for 29 Rdlr. pr. Vog (36 Pd.), og i Vogviis 30 Rdl. pr. Vog.

Postefterretninger.

I Paris begynder man igjen at øine Fredsglimt, Communicationerne med Engelland — hedder det fra denne Hovedstad under 19 Dec. — fortsættes levende. Den Russiske Statsminister, Grev Romanzoff og Ambassadeuren Førsten af Kourakin, have ofte Conferencer med Førsten af Benevent og Greven af Champagny. Den sidste reiser nu ikke til Spanien. — Medens man saaledes med Føie smigrer sig med Forventninger om en nær forestaaende Fred mellem Frankrige og Engelland, er d. 7 Nov. imellem Rusland og Sverrig sluttet en Militair-Convention, efter hvilken den Svenske Armee trækker sig tilbage over Grændserne af Gouvernementet Uleåborg, og begge Bredderne af Kemifloden blive i den Russiske Armees Besiddelse. De Russiske Tropper have besat Brahestadt og Uleåborg *), til hvilket første Sted Hovedqvarteret er forflyttet. Det er Gen. Lieut. Greve v. Kamenski 2., der har fuldendt Finlands Erobring.

I Paris ventes den Franske Keiser tilbage først i Januarii. Der er givet Befaling, paa det hastigste at meublere de Værelser, som H. M. skal beboe, og Hr. Pærs ny Opera skal efter en udtrykkelig Ordre være færdig til Opførsel d. 6 Jan. Moniteuren meddeler den 17de Bulletin fra den Franske Armee i Spanien, dat. Madrid d. 10 Nov. og ledsaget af adskillige opsnappede og fundne Breve, hvoraf nogle ere skrevne med sympathetisk Blæk. Denne Bulletins vigtigste Indhold er følgende: Hertugen af Istrien er afreist. Han har renset Saragossas og Valences Veie, og taget 500 Fanger og megen Bagage. I Bastan blev en Bataillon af 500 Mand, indsluttet af Cavalleriet, sønderhugget. — Den ved Tudela og Catalayaud slagne og af sine Generaler, sine Officierer og en stor Mængde Soldater forladte fiendtlige Armee, er hensmeltet til 6000 Mand. — D. 8 ved Midnat lod Hertugen af Istrien ved Gen. Montbrun i Santa-Cruz angribe et Corps, der dækkede den fiendtlige Armees Flugt. Dette Corps blev forfulgt med Kaarden i Haanden og man fratog Fienden 1000 Fanger. Han vilde redde sig til Andalusien over Madrego. Det synes, at han har maattet adsprede sig i Cuenças Bjerge.

De Franske ere uden Modstand rykkede ind i Toledo, 15 Lieus fra Madrit. Staden er for nærværende Tid meget fattig og har neppe 25,000 Indbyggere.

Imellem Wien og Petersborg er Coureervexlingen stærk.

Udenlandske Efterretninger.

Königsberg d. 20 Dec. Den 16de dennes var en Engelsk Kutterbrig at see paa Pillauer-Rheden. I Gaar er atter en Engelsk Kutterbrig ankommen fra Engelland, som har medbragt Passagerer og Breve.

*) Den har 3100 Indb., 350 Huse, 16 Gader og 2 Torve. — Brahestad ligger 11 Mile derfra, ved den Botniske Bugt, og har kun 760 Indb.

Krigen i Finland gjør en besynderlig Contrast i den nyere Krigshistorie. Siden den Tid, Napoleons Genie gav Krigskonsten dens nye Retning og Organisation, have enkelte store Slag paa een Dag, paa nogle Timer, afgjort Krigens Lod og Rigernes Skjebne. Ikke saaledes i Finland. Her saae man en Krig i den gamle Maneer. Heltemod imod Heltemod, opflammet af Nationalære og gammelt Nationalhad; daglige Fegtninger; Steder, Positioner besatte, erobrede og atter erobrede; Søer og Snevrer, Skjær og Strandbredde farvede med Blod, og derved ingen, i det mindste ingen store, ingen i den militaire Historie for bestandig glimrende Resultater. Vist nok ere store Slag i intet Land af Europa mindre tænkelige, end i Finland, dette europæiske Canada. Terrainets utallige Vanskeligheder, Mængden af Søer, Moradser, Defileer og Skove, forbundne med Provianteringens Besværlighed, gjøre det umueligt her i een Egn at opstille eller rettere at concentrere store Hære; derfor kan kun Fegtninger imellem enkelte Troppeafdelinger, i det høieste Corps d'Armee, finde Sted, men disse kan i Finland saa meget lettere blive mange og meget haardnakkede, som Landets Natur frembyder saa mange Positioner, der ere fastere end alle Konstens Anlæg. Krigen i Finland har nu varet noget over 7 Maaneder. Regner man Besætningen og Søefolkene paa Linie- og Roeflaaderne med, have i det mindste hundredtusende Mennesker været i Vaaben mod hverandre. Intet Slag ved Marengo, eller deslige, gaaer fra den Finlandske Krig over til Udødeligheden, men de utallige Fegtninger i Finland til Vands og Lands have rigelig kostet ligesaa mange Mennesker, som et af den nyere Tids meest afgjørende Slag; og der har i Finland været Actioner, som i Henseende til Haardnakkenhed og heltemodig Veddestrid om Seieren, fra den tidlige Morgenrøde indtil den mørke Nat, have overgaaet baade disse og hine af vort Aarhundredes meest berømte Batailler. Efter Bilagene til den Petersborger Hoftidende at dømme, vilde den Finlandske Krigshistorie udgjøre et heelt tykt Bind; de Svenske Bulletins og Hofberetninger i Stokholmstidenden have været kortere, og kun Fragmenter, der for det meste ved Omveie ere komne til Fastlandet. Nogle originale, vel skrevne Artikler om den Finlandske Krig

har Publicisten i Paris leveret under Rubriken Lübek. — Undtager man de to vestlige Lande af Continentet, hvor Insurrectionens Hydra har reist Hovedet i Veiret, og hvor Fanatismens Afskyeligheder ere blevne saa mange, har intet Land i Europa i dette Aar liidt saa meget som Finland. Da man paa Svensk Side opfordrede Indvaanerne i adskillige Egne, og for det meeste med god Lykke, til Insurrection og Bevæbning, saa havde dette naturligviis, ved den Mildhed, den Russiske Regjering proclamerede mod dem, som den havde erklæret for sine egne Undersaatter, fordervelige Følger for mange Deeltagere og deres Bopæle.

Aalborg den 27de December. En af Hr. Strandingscommissionær Lindgaard med flere paa Læsøe, der fra Øen, i afvigte Efteraar udrustet Caperbaad, det gode Haab kaldet, som føres af Ole Erichsen Leganger, har været særdeles virksom og har paa sine Krydstogter, flere Gange været i Besiddelse af fiendtlige Skibe, som endog tildeels ere tagne ud af Flaader, der have været convoyerede, men de gjorte Priser har igjen, formedelst tililende fiendtlige Krydsseres Hjelp maattet forlades, inden de kunde bringes i Sikkerhed. Saaledes har bemelte Caperbaad den 28de Novbr. d. A. under Sverrig omtrent 3 Mile fra Marstrand, tilbagetaget en af Fienden bortsnappet og derefter bemandet Jagt, die Erndte kaldet, hjemmehørende i Flensborg Fjorden og ført af Skipper Nichelsen, men maatte ligeledes, efter at have været i Besiddelse af samme 1½ Time forlade den, da en Engelsk Fregat Fordevind med alle Seil holdte need paa Prisen, dog forend dette skede blev Masten kappet, saaledes at den var faldefærdig, og den Danske Styrmand Christian Emil Andreasen som var ombord reddet, samt noget ubetydeligt af Prisens Inventarium med andet. Efter berørte Styrmands Beretning æntrede 10 af Caperbaadens Mandskab øieblikkelig fornævnte Jagt, saasnart de erfarede at den var besat af de Engelske, med et saa fyrigt Mod som egner Danske Mænd, og med saadan Raskhed, at den ombord værende Engelske Officier raabte grædende og bad for sit og Mandskabs Liv, da Caperens Mandskab ved Angrebet viste sig med opspændte Gevæhrer. Dette har man troet ikke at burde lade være uanmældet, til fortjent Roes for berørte Mandskab, som med Uforsagthed har gjort alt hvad der har kundet gjøres, for at skade Fienden, og som fremdeles vist ikke vil aflade at hævne tilføiet Uretfærdighed. Gid Udfaldet maatte svare til Vedkommendes Bestræbelser!

Opløsningen paa Gaaden i forrige Numer er: Sygdom.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 26.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 7 Januarii, 1809.

Nogle Bemærkninger

i Anledning af og med Hensyn paa det Kgl. Finanzcollegii Bekjendtgjørelse af 28 Decbr. 1808: om at realisere Courantbanksedler ved rentebærende Kgl. Species-Obligationer.

Allerede hører man forskjellige, og tildeels ganske modsigende, Domme om den Bekjendtgjørelse, det Kongel. Finanzcollegium under 28 Decbr. forrige Aar udgav, efter hvilken Courant-Banksedler kunne indleveres i Courantbanken og andre dertil bestemte Kasser, og derimod erholdes Forskrivninger lydende paa Species. Ei troer jeg derfor, at det er et ganske fortjenstløst Arbeide, jeg paatager mig, naar jeg strax fremstiller den Synspunct, jeg betragter Tingen fra; hvilket, haaber jeg, dog kunde bidrage til at undgaae Mistydninger, og forebygge, at Personer, istedet for at følge deres egen Overbevisning, i hvad der kunde bidrage til deres Fordeel, blindthen uden at vide det, hylde andres Hensigter, der i den tilforladeligste Tone fremsætte deres Paastande, og ved denne Dristighed søge at gjøre deres formeente bedre Indsigter gjeldende.

Tingen, her tales om, er, saa synes det, meget simpel; men ikke destomindre er en blot overfladelig Betragtning ei tilstrækkelig til strax at indsee den i dens Følger og Resultater.

Da Statsinteressen maa ligge enhver god Borger paa Hjerte, og denne ingensinde kan være ham mindre ligegyldig end netop nu, da vi have en saa haard Kamp at kæmpe, og da vor Frederik sidder ved Roret: saa vil jeg forsøge ogsaa i denne Henseende at betragte den ved Finanzcollegiet bekjendtgjorte Foranstaltning.

For de Summer, som i dette Aars Januar og Februar Maaneder indleveres i Courantsedler i Courantbanken, tilbyder Regjeringen saadanne Forskrivninger i Species, som ere fuldkommen lige med den Sølvværd, som Courantbanksedlerne repræsentere. Disse Forskrivninger give kun 3 Procent Renter i Courant. For den hele Sum, som Enhver indleverer, modtager han 24 Forskrivninger, som forfalde til Betaling i 24 paa hinanden følgende Aar, saaledes at enhver af disse 24 Forskrivninger indeholder den samme Sum, og er fældig til Betaling i eet af de 24 Aar.

Regjeringen udbetaler altsaa i en Tid af 24 Aar den Sum i Species, hvorfor den modtager Banksedler; den tager altsaa, saa at sige, Tiden til Hjelp, for strax for Courantsedlerne at tilbyde en Speciesværdie, som den ellers ikke saa hastig kan have til sin Disposition til at realisere disse Sedler. — Istedet for at man ved nærværende Cours maa udgive 190 Rdlr. i Banksedler for at kjøbe 100 Rdlr. Species, giver Staten for 125 Rdlr. i Banksedler en Forskrivning paa 100 Rdlr. Species.

Den Sølvværd, som Courantsedlerne repræsentere, maa Regjeringen stedse antage som Basis for sine Pengebestemmelser, og saa benytter den kun deres sunkne Cours for at tilbyde de lavest muelige Renter i Courant. Hertil kan den formodentlig maaske ogsaa have den Grund, at den vil lade de Obligationer, som betales i Courant, beholde det Fortrin, at de bære 1 Procent høiere Renter.

Saaledes at modtage indleverede Courantsedler i Banken, og derfor at udgive Speciesobligationer, kan man vel altsaa ikke ansee for et blot Laan fra Regjeringens Side, der kun skulde have til Øiemed, at optage Pengesummer til Statsfornødenheder; men denne Operation har vel især til Hensigt, at mueliggjøre en saadan Anvendelse af Courantbanksedler, at en sikker og uforanderlig Sølvværd derved kan erhverves, uden at see hen til deres nuværende Cours, men kun til deres Pari eller den rene Sølvværd, hvorpaa de lyde.

Ikke destomindre kommer det for den, der indleverer Courantsedler i Banken, derpaa an, hvorledes han skal ansee og beregne denne Handling ogsaa som et Laan, naar han vil tage sin Fordeel, sin Sikkerhed og Anvendelsen af sine Penge i dansk Courant paa Raad med sig.

Denne Anvendelse af sine Penge maa han beregne efter Totalsummen, han har indleveret, af hvilken han aarlig faaer den 24de Deel tilbagebetalt i Species, samt 3 Procent Renter, forsaavidt Kapitalen ei er tilbagebetalt.

Indbetaler han f. Ex. 3000 Rdlr. Courant, saa tilbagebetales herpaa aarlig $\frac{1}{24}$ Deel med 125 Rdlr. Courant i 100 Rdlr. Species, og første Aar 90 Rdlr. Courant i Renter, det næste Aar 85 Rdlr. Courant i Renter o. s. fr. Ved at erholde 1 Procent mindre i Renter, end den almindelige Rentefod tilstaaer, taber han det første Aar 30 Rdlr. Courant, det andet Aar, efterat 125 Rdlr. Courant ere afbetalte paa Kapitalen med 100 Rdlr. Species, tabes kun $28\frac{3}{4}$ Rdlr. Cour.; og saaledes tager Tabet paa Renterne aarlig af, indtil samme i det sidste Aar kun udgjør $1\frac{1}{4}$ Rdlr. Disse terminvis aarlig hævede 3 PC. Renter udgjøre den Sum 1125 Rdlr., da de, ligeledes aarlig hævede, 4 PC. Renter af samme Kapitaler vilde have udgjort 1500 Rdlr.; følgelig tabes paa denne Maade paa Renterne 375 Rdlr.

Den Kapital som i 24 Aar hæves i Species, er stedse lig Indskydssummen. Indskydes altsaa 3000 Rdlr. i Courantsedler, saa hæves i 24 Aar 2400 Rdlr. Species eller 3000 Rdlr. Schl. Holst. Courant. — Ved Kapitalens Tilbagebetaling i Species kan ikke alene Tabet paa Renterne hæves, men her tilbyder sig desuden en Fordeel for Indskyderen. Denne Fordeel maa opstaae af Courantsedlernes Cours mod Species eller Banco i ethvert af de 24 Aar, Tilbagebetalingen skeer. Beregningen over denne Fordeel kan altsaa nu kun opgjøres under Forudsætning af en vis Gjennemsnits Cours.

For des bedre at kunne oversee denne Gjenstand, synes det mig hensigtsvarende, at anstille en saadan Calcul for 2 Epocher, nemlig for de første 12 Aar for sig, og dernæst for de følgende 12 Aar.

Vi ville antage, at Coursen i det første Tidsrums første Aar var 76 PC., det er, at 176 Rdlr. i Banksedler vare lige med 100 Rdlr. Spec. eller 125 Rdlr. Sl. Holst. Court.; fremdeles ville vi antage, at Coursen aarlig forbedrer sig 4 Procent, saa at den i det sidste af de 12 Aar var 32 PC., eller at 132 Rdlr. i Banksedler vare lige med 100 Rdlr. Species. — Af 3000 Rdlr. Indskud tilbagebetales i disse første 12 Aar 1500 Rdlr. Schles. Holst. Cour. eller 1200 Rdlr. Species, som efter de angivne Coursforhold i de 12 Aar ville udgjøre 1848 Rdlr. i Dansk Courant, altsaa 348 Rdlr. meer end den halve Indskudssum, hvilket følgelig er en Gevinst paa de 12 Aars Kapital-Afdrag. Tabet paa Renterne 1 PC. i samme Tid vilde kun udgjøre $277\frac{1}{2}$ Rdlr.

Antages nu denne Cours, 136 Rdlr. Dansk Cour. for 100 Rdlr. Spec., for Gjennemsnits Coursen i de endnu resterende 12 Aar, saa vilde de 1500 Rdlr. Schl. Holst. Cour., som endnu staae tilbage af Indskudssummen, udgjøre 1632 Rdlr. dansk Cour. Fordelen ved Afdragen for Indskyderen var da 132 Rdlr., da Tabet paa Renterne i samme Periode kun beløb $97\frac{1}{2}$ Rdlr. *).

*) Egentlig burde de successive Fordele paa Kapitalafdragene samt Tabene paa Renterne beregnes med deres Accumulationer i de respective Aar, for at det Fordelagtige ved denne Anvendelse af Courantsedlerne fuldkommen kunde bestemmes.

Det er indlysende af denne Beregning, at den, som saaledes indleverer en Kapital i Courantbanksedler, i det han sikkrer sig Sølværdien af den foreskudte Kapital, desuden erholder en Udsigt til Fordeel for sig, og at hans Resico, at tabe ved den lavere Rentefod, kun da tager sin Begyndelse, naar hele Summen af de nu circulerende Courantsedler har meget nærmet sig Pari-Værdien, eller naaet den.

Men overhovedet kunde Indskyderne ansee de Summer i Banksedler, som de indlevere, ei alene som et Laan mod Renter, men og som en Maade at realisere sine Banknoter i Species efter Pari, saa at de 3 Procent Renter kun maatte betragtes som en Skadesløsholdelse for, at deres Realisation kun skeer lidt efter lidt i Terminer. Den i Særdeleshed, der aarlig skal præstere Speciesbetalinger, det være for Renter eller Afdrag, det være til Speciesbanken eller andre Creditorer, naar han er istand til eller seer Udveie til at gjøre det fornødne Indskud i Banken, erholder herved et Middel til at undgaae det Tab, han ellers ved Coursen maatte befrygte. De Effecter eller Forskrivninger, han modtager for de indleverede Summer, indeholde ogsaa en saa sikker Sølværd, betales tilbage i saa bestemte Terminer, og Betalingen indtræffer saa hastig, at det vel neppe kan mangle Eieren af disse Obligationer paa Leilighed til, herpaa at erholde Credit eller anvende dem som Betalingsmiddel.

Tillige kunde det være til Nytte for det Almindelige, naar Effecter i Species vare i Circulation, hvilke kunde træde i Stedet for rede Penge eller Banknoter, som ved Forevisning ere realisable, indtil Landets Pengevæsen fuldstændig var ordnet. En saadan Circulation, en saadan Brug af disse Effecter er netop muelig derved, at de kun bære lave Renter; thi havde det Modsatte Sted, bare de høiere, eller endog kun lige Renter med andre Statsobligationer, eller endog maaskee Renter i Species, saa vilde de ganske forsvinde af Circulationen.

Endnu frembyder sig en Synspunct ihenseende til Fordelen eller Sikkerheden ved at indlevere

Men da Fordelen for Indskyderen allerede er indlysende nok af foregaaende simple Beregning, saa har jeg her troet at kunne forbigaae disse meer indviklede Beregninger, der ei ere hver Mands Sag at efterregne.

Banknoter imod de tilbudne Forskrivninger, en Synspunct jeg endnu ikke har berørt. Der gives nemlig de, der ere i Besiddelse af Banknoter, og ei ansee dem som Betalingsmiddel, men kun, hvilket ofte har Sted hos Fremmede, som et afsætteligt Effect, der ingen anden Værd har for dem end den, det har ved Coursen. Den, der saaledes er i Besiddelse af Banknoter, kunde anstille følgende Beregning. For 3000 Rdlr. Banknoter, som sælges, erholdes, ved en Cours af 190 Rdlr. Court. for 100 Rdlr. Species, kun 1579 Rdlr. Spec. eller 1974 Rdlr. Schl. Holst. Cour. Indleveres derimod disse 3000 Rdlr. mod Forskrivninger i Species, saa erholdes derfor 2400 Rdlr. Spec. eller 3000 Rdlr. Schl. Holst. Courant. Indskyderen undgaaer altsaa, ved at modtage Species-Forskrivninger et nu uundgaaeligt Tab og anbringer herved sine Penge med en Fordeel af over 50 PC. paa de Banknoter, han er i Besiddelse af. Modtager han endog disse Obligationer, kun for igjen at afsætte dem, saa har han dog en sandsynlig Udsigt til at realisere disse til en høiere Pris, end de Courantbanknoter, der ved øieblikkelige Conjuncturer ere saa dybt sunkne i Værd.

Den der var i Besiddelse af rede Summer i Species eller Banco, som han vilde anlægge i Danmark, han havde, ved at tilforhandle sig og indlevere Courantsedler mod Speciesforskrivninger, den gunstigste Leilighed til at iverksætte dette; thi han høstede alle Fordelene af den nu faldne Pris af de danske Courantsedler, og sikkrede sig dog den uforanderlige Sølværd heraf efter deres Pari.

Disse ere de Bemærkninger, som jeg har troet kunne være af nogen Nytte, naar jeg ufortøvet forelagde Publikum dem. Da det, jeg havde at sige, kunde blive sagt for sildig, naar jeg havde opsat det i nogen Tid, for at vente, om maaskee en heldigere Pen vilde have gjort disse Linier overflødige: saa haaber jeg, at disse Tanker maae møde en ei alt for stræng Bedømmelse. Est qvoddam prodire tenus, si non datur ultra.

Kjøbenhavn, d. 2 Januar 1809.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Kongel. Forordning for Mæglerne i Kjøbenhavn (sluttet, see forrige Numer). §. 7. Ingen Mægler maae tillade sig at aabenbare, hvad ham af en eller anden Part vorder befalet at holde hemmeligt, langt mindre forsætligen i Slutseddelen forandre, eller afvige fra, den imellem Parterne indgangne Accordt; ei heller maae nogen Mægler, for at forhøie eller nedsætte Varenes Priis, vldende, betjene sig af falske Efterretninger, eller paatage sig nogen Commission, som skal udføres ved Sviig. Er det ham bekjendt, at der er indløben ugunstige Tidender om Uheld der er tilstødt noget Skib, eller deri indladet Gods, hvorpaa af ham skal besørges Assurance, da bør han ei derpaa lade tegne Police, uden i Forveien troeligen og uden Forbeholdenhed at have meddeelt Assurandørerne den ham om saadan Uheld tilkomne Efterretning. Befindes nogen Mægler at have handlet imod nogen af disse Forskrivter, skal han, som den der har overtraadt sin Eed og Pligt, have sin Mæglerbevilling forbrudt. §. 8. Det skal være Mæglerne aldeles forbudet ved deres Folk eller andre til Mæglerforretningerne uberettigede at afgjøre nogen Handelsaffaire. Allene i Sygdoms Tilfælde eller andet lovligt Forfald staaer det den beskikkede Mægler frit for, at ansøge Magistraten om Constitution for en anden at udføre hans Forretninger. Skulde nogen Uberettiget befindes at befatte sig med Mæglerforretninger, da straffes han for første Gang med en Mulkt af 20 Rdlr., anden Gang med 40 Rdlr., og saa fremdeles, ved hver igjentagen Forseelse, med det dobbelte. Med lige Straf ansees saavel Mæglere som Handlende, der befindes at have betjent sig af Uberettigede til Mæglerforretningers Udførelse; og skal desuden alt, som er sluttet ved disse, agtes for intet, og ei drage til Følge for nogen af Parterne. Dog maae det fremdeles være Skibsmæglerne tilladt at lade Skibes og Varers Indklarering paa eget Ansvar besørge ved deres Betjente, naar disse til den Ende ere forsynede med vedkommende Principalers skrivtlige Fuldmagt, hvilken Fuldmagt bør forevises for Magistraten, og med sammes Paategning indsendes til Vort Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer, som derpaa efter Omstændighederne meddeler den Paagjeldende Constitution til Toldbodforretningers Udøvelse, imod at denne forpligter sig til at iagttage, hvad bemeldte Kammer derved finder fornødent at foreskrive. Naar nogen, uden at være forsynet med saadan Constitution, befatter sig med Toldbodforretninger i Mæglers Navn, da skal baade han, og den der har brugt ham, ansees og straffes med samme Mulkt, som forhen om Uberettigede er fastsat. §. 9. Da det er Vor allernaadigste Villie, at Handel og Kjøbmandskab allene maae drives af dem, som efter Anordningerne dertil ere berettigede, saa ville Vi herved have samtlige Mæglere paa det alvorligste paalagt, ei at betjene andre end saadanne Personer, som enten have taget Borgerskab paa Handel, eller paa anden anordnet Maade dertil ere berettigede. Befindes nogen Mægler herimod at handle, ansees han første Gang med en Mulkt af 50 Rdlr., anden Gang med 100 Rdlr., og skal han tredie Gang have sin Bevilling forbrudt. §. 10. Naar Kjøb og Salg eller Skibes Befragtning efter endelig Aftale er sluttet, bør Mægleren strax, eller i det seneste fire Timer derefter, egenhændigen underskrive og udstæde Slutseddelen, ligesom han og bør staae til Ansvar for, at de kjøbte Varer ere overeensstemmende med de foreviiste Prøver; og om Varene uden forudtagen Prøve kjøbes, at de svare til den Qvalitet, han til den Kjøbende haver opgivet. Befindes nogen Mægler at have forseet sig i nogen af disse Poster, bør han dømmes til at give fuld Erstatning for alt Tab og Skade, som Parterne eller een iblandt dem beviisligen derved kan være tilføiet. Hvad Kjøb eller Accord saaledes ved ham er afsluttet, bør han ei tilbagekalde imod Parternes Villie, ei heller derom til Uvedkommende give Underretning, til Skade for de contraherende Parter; forseer han sig herimod, bør han staae den Tabende til Ansvar for Følgerne. §. 11. Enhver Mægler, som bortsælger Varer ved offentlig Auction, skal, ved Forhandlings-Regningens Indlevering til sin Committent, tillige være pligtig til, om forlanges, at forevise Auctions-Contoirets Regning for Auctions-Salarium. Forhandlings-Regningen bør affattes saaledes, at, om Auctions-Salarium for det Hele er lige, da anføres Auctionens Beløb paa Forhandlings-Regningen under een Summa; er det ulige, efter de bortsolgte Varers forskjellige Slags, anføres Auctionens Beløb for hvert Partie Vare især, og derefter beregnes, hvad Mæglerens Committent for sin Andeel kan tilkomme at svare i Auctions-Salarium. §. 12. Det er Mæglerne aldeles forbudet, at befatte sig med Dispachens Udfærdelse eller andre til de af Os beskikkede Dispacheurers Bestilling henhørende Forretninger. §. 13. Ingen Mægler maa drive Handel eller befatte sig med noget Kjøbmandskab, Spedition, Skibsrederie, Vexelnegoce, eller andre til Kjøbmandsstanden henhørende Forretninger for egen Regning, samt hverken directe eller indirecte deri med nogen anden deeltage, under sin Bevillings Fortabelse. Som en Følge heraf, skal enhver Mægler, som kjøber, være sig paa Auction eller under Haanden, strax efter fuldendt Auction eller sluttet Kjøb, paa Sælgerens Forlangende, opgive den rette Kjøbers Navn. Kan han det ikke, gaaer Kjøbet tilbage og agtes for intet, og Mægleren bør første Gang ansees med en Mulkt af 20 Rdlr., som i ethvert Overtrædelses Tilfælde fordobles. Befindes det derimod, at han har opgivet et falsk Navn, og Kjøbet er skeet for hans egen Regning, bør han have sit Embede forbrudt. §. 14. Ingen Mægler maa blande sig i nogen Handelsaffaire, hvorpaa han ingen Commission haver, men først, ved at overløbe Kjøber og Sælger, søger at tiltrygle sig den; befindes nogen herimod at handle, straffes han

med en Mulct af 20 Rdlr., som i gjentagen Overtrædelsestilfælde fordobles. §. 15. Skjønt det herefter allene skal tilkomme de beskikkede Mæglere og deres Befuldmægtigede, som dertil, efter den 8 Artikels Indhold ere constituerede, at besørge Skibes og Vares Ind- og Udklarering og Skibsfragternes Indkassation, naar ikke de Handlende selv eller ved deres Folk, som virkelig staae i deres Tjeneste, ville besørge det, samt, paa Forlangende, at paatage sig disse Forretninger for ankommende Skippere, indenlandske, saavelsom udenlandske; saa ville Vi dog herved have Skibsmæglere og deres Betjente alvorligen forbudet at fare de ankommende Skippere i Møde, eller paa en eller anden Maade at bemægtige sig deres Papirer, uden dertil af Skibets Eier eller Befragter, og, i disses Fraværelse af Skibsføreren, at være bemyndigede. Hvo, som handler herimod, straffes med 20 Rdlr. Bøder, som dog efter befundne Omstændigheder kunne forhøies eller forandres efter Politierettens Kjendelse. §. 16. Det bliver Skibsmæglernes særdeles Pligt, paa Forlangende, at gaae de Handlende og Søefarende til Haande i Alt, som angaaer Skibenes og Ladningernes Clarering, og især at veilede Skipperne og deres Folk, at rette sig efter Handels- og Havnepolitie-Anordningerne. Saa bør og enhver Skibsmægler være ansvarlig for, at det Skib, hvis Expedition er ham betroet, bliver forsynet med alle efter Anordningerne behøvende Papirer, ligesom det og paaligger ham at bistaae enhver, uden Undtagelse, som har Gods i Pakhusene, og forlanger hans Hjelp ved Toldklareringen, imod saadan Courtages Nydelse, som i nedenstaaende §. 18 er fastsat. §. 17. Naar Skibsmæglerne overdrages de Skipperes Papirer, som forlange deres Bistand ved deres Affairer, saa bør de indestaae Toldvæsenet for den endelige Clarering, hvor denne beroer paa Skibenes Udløsning. De bør desaarsag ei gjøre Afregning med Skipperne eller Rederiet, eller slippe de ihændehavende Skibsdocumenter, forinden alt, hvad der hæfter paa Skib og Gods, er blevet clareret; i modsat Tilfælde staae de Toldvæsenet til Ansvar for alt Tab og Skade, som af deres Efterladenhed i den Henseende kan flyde. §. 18. Mæglerlønnen, eller den saa kaldede Courtage, som Mæglerne bør nyde for deres Forretninger, ville Vi allernaadigst have bestemt, og herved bestemme og fastsætte, som følger: For de Varer en Mægler kjøber eller sælger, nyder han Courtage efter Kjøbe- eller Forsælgings-Summen, nemlig: Naar Varenes Beløb er indtil 1000 Rdlr. inclusive $\frac{5}{6}$ Procent; fra 1000 til 2000 Rd. $\frac{3}{4}$ Procent; fra 2000 til 4000 Rdlr. $\frac{2}{3}$ Procent, men naar Beløbet overstiger 4000 Rdlr., da ikkun i det Hele $\frac{1}{2}$ Procent. Af denne Provision betaler Kjøber og Sælger hver det Halve, naar Kjøb og Salg skeer underhaanden; men naar Varene ved offentlig Auction afhændes, betaler Sælgeren det Hele, med mindre det i Auctionsconditionerne skulde anderledes være bestemt; dog er Mægleren ikke pligtig til for denne Courtage at paatage sig tillige Pengenes Indkassation for det

Bortsolgte og det dermed forbundne Ansvar; men naar samme ham overdrages, bliver hans Provision for denne Forretning at bestemme ved særskilt Accord med Sælgeren. For Vexlers Forhandling nyder Mægleren 1 Promille af hver af Parterne. For Actiers Salg betales $\frac{1}{2}$ Procent, naar Kjøbesummen ikke overstiger 10,000 Rdlr.; men af det som overstiger denne Summa, ikkun $\frac{1}{4}$ Procent, hvoraf Kjøberne og Sælgerne, naar Actierne kjøbes og sælges underhaanden, betale hver det Halve; men naar de ved Auction afhændes, betaler Kjøberen den hele Provision, med mindre det i Auctions-Conditionerne maatte være anderledes bestemt. For Salg af offentlige Fonds og andre rentebærende Effecter, nyder Mægleren 1 Promille af hver af Parterne, uden Hensyn til Kjøbesummens Beløb. For Assurance godtgjøres Assurance-Mægleren i Courtage $\frac{1}{4}$ Procent af den forsikkrede Capital, naar Præmien er under 4 Procent; og 3 Promille af Capitalen, naar Præmien er fra 4 Procent og derover; desuden betales ham af de Assurerede 1 Rigsdaler for hver Police, naar Capitalen er fra 1000 Rdlr. og derover; men ikkun 48 Skilling, naar Capitalen er fra 500 indtil 1000 Rdlr. Policer for forsikkrede Summer under 500 Rdlr. udleveres uden Betaling. Imod forestaaende Courtages Nydelse, er Assurance-Mæglerne pligtige til, selv at betale det til Policerne, for de ved dem for private Assurandører besørgede Assurancer, i Vor Forordning af 25de Maji 1804 befalede stemplede Papiir, samt at indestaae bemeldte Assurandører for Assurance-Præmiens rigtige Betaling. For Skibes Salg, naar Kjøbesummen er under 10,000 Rdlr., nyder Mægleren i Betaling $\frac{1}{2}$ Procent; men af det som overstiger denne Summa, ikkun $\frac{1}{4}$ Procent, som betales af Kjøberen allene. For Skibes Befragtning betales Mægleren 16 Skilling pr. Commerce-Læst, naar Skibet fragtes til Steder eller Handelspladser, som ere beliggende paa hiin Side Cap finis Terræ; er Skibet bestemt til noget Sted paa denne Side af bemeldte Cap, kan Betalingen efter Overeenskommelse være ringere, men bør aldrig overstige 16 Sk. pr. Commerce-Læst. For et Skib med Ladning at ud- og indklarere, uden Forskjel til og fra hvad Sted, betales i første Fald 12 Sk., og i andet Fald 8 Sk. pr. Commerce-Læst af Skibets Drægtighed. For ballastede Skibe ved Ud- og Indgaaende at clarere, betales i første Fald 6 Sk., og i andet Fald 4 Sk. pr. Commerce-Læst af Skibets Læstedrægtighed. For Varers Toldclarering nyder Mægleren 2 Procent af Toldens Beløb, naar Tolden udgjør 50 Rdlr. og derover, men for mindre Clareringer 3 Mk. For Oplags-Varers Clarering, naar dertil bruges Mægler, nyder denne Betaling efter Overeenskommelse mellem ham og Oplagshaveren. For Indkassation af Skibsfragter nyder Mægleren $\frac{1}{2}$ Procent af sammes Beløb, hvorimod han bør indestaae for og tilsvare Vedkommende samme. For Besørgelse af Havarieaffairer, hvortil ei henregnes Søeskaders Beregning og Havariers Opgjørelse, hvormed Mægleren efter forestaaende 12te §.

ei bør befatte sig, men alene Skibets Indklarering, Søeforklaringens Besørgelse, Documenternes Samling, og andet deslige, skal Mægleren tilstaaes: naar samtlige Havaricomkostninger beløbe sig: indtil 2000 Rdlr. 2 Procent; indtil 5000 Rdlr. 1½ Procent; og derover 1 Procent. §. 19. Ligesom hidtil, saa skal og herefter ugentlige Lister over ind- og udgaaende Skibe forfattes af den Mægler, som hidtil har besørget samme. Af disse Lister indleveres hver Mandag Formiddag inden Kl. 12, fire ligelydende Gjenparter, een til Vort General-Land-Oeconomie- og Commerce-Collegium, een til Magistraten, een til Politiemesteren, og een til Eftersyn paa Børsen. For disse Listers Besørgelse skal bemeldte Mægler fremdeles, som hidtil, nyde 100 Rdlr. aarlig af Stadens Kasse, men ved hans Afgang blive disse at forfatte og til forbemeldte Steder til anførte Tid at indlevere af Toldskriverne, imod at dem derfor ligesaa godtgjøres af Stadens Kasse aarlig 100 Rdlr. §. 20. Ligesom det herefter skal være en fælleds Pligt for samtlige Stadens Mæglere, eengang hver Uge, efter nærmere Overeenskommelse med Stadens Handlende, at besørge en nøiagtig Priis-Courant udgivet, i hvilken, foruden de i Handelen gangbare Varers Priser, bør anføres Coursen paa Vexler og Speciesmynt, samt Disconto og Actiers Priis, tilligemed Assurancepræmierne, saaledes som disse fra Tid til anden blive bestemte, saa skal det og paaligge Formanden og de Ældste for Grosserer-Societetet i Forening med den anordnede Børs-Commissaire at føre det fornødne Tilsyn med, at disse Priis-Couranter mueligst rigtig og nøiagtig blive affattede, og at deraf, hver Gang de udkomme, et Exemplar bliver indleveret til Vort General-Land-Oeconomie- og Commerce-Collegium. §. 21. Mæglerne skulle vexelviis, een af dem hver Uge, efter Formandens Tilsigelse, være tilstæde paa Børsen alle Søgnedage fra Kl. 12 til 2 om Eftermiddagen, for under den af Os beskikkede Børs-Commissairs Tilsyn at vaage over, at saavel denne Vor Forordning, som og Børsanordningen, nøie efterleves. Hvad ulovligt imod disse eller andre Vore Handelsanordninger, der maatte foregaae og komme til den Opsyn havende Mæglers Kundskab, har han strax at anmelde for Børs-Commissairen til dennes videre Foranstaltning. §. 22. Mæglerne skal herefter have en Formand med trende Bisiddere, hvilke skal være en Vexelmægler, en Varemægler, og en Skibsmægler, hvilke, tilligemed Formanden, vælges af samtlige Mæglere ved fleste Stemmer. De Valgte vedblive i tvende Aar, efter hvis Forløb nyt Valg igjen foretages. Hver Gang Valg er skeet, meldes det Grosserer-Societetet og Magistraten, hvilken sidste derom har at gjøre Indberetning til Vort General-Land-Oeconomie- og Commerce-Collegium. Formanden kalder Bisidderne at samles med ham, saa ofte fornødent gjøres, ligesom han og indbyder samtlige Mæglere til en Samling, naar saadant ved Magistraten bliver ham paalagt, eller han selv finder det nødvendigt. Formanden skal have en Protocol, hvori Alt, som i Samlingen bliver foretaget, skal indføres, ligesom han og i en særskilt Copiebog

skal lade indføre alt hvad som udfærdiges; og som af ham, tilligemed Bisidderne, skal blive underskrevet. Saavel Protocollen som Copiebogen, authoriseres af Magistraten, og forsynes med Stadens Segl. §. 23. Saasnart en Mægler haver opgivet sit Boe til Rettens Behandling, bør han aldeles afholde sig fra alle Mæglerforretninger, og til den Ende bør den ham forundte Bevilling fratages ham, og forblive under Skifterettens Bevaring, indtil Boet er sluttet, og ham igjen til frie Raadighed extraderet. Befindes han at have gjort sig skyldig i svigagtigt Fallissement, indsendes Bevillingen til Magistraten, for at vorde casseret. Saa bør og ethvert Tilfælde af Mægleres Fallissement bekjendtgjøres ved Opslag paa Børsen, paa det deraf kan erfares, at den Fallerede indtil videre er uberettiget til at befatte sig med Mægleraffairer. Befindes han desuagtet deri at have deeltaget, straffes han i Lighed med andre Uberettigede efter denne Anordnings 8de §. §. 24. Alle Sager som vedkomme Mæglernes Forretninger, eller angaae Overtrædelsen af det, som Vi i denne Anordning til Mæglernes og andre Vedkommendes allerunderdanigste Efterlevelse have fastsat, skulle indklages og paakjendes ved Politieretten. De Bøder, som i slige Sager nogen vorder idømt, skulde tilfalde Kjøbenhavns almindelige Fattigvæsen. Hvorefter alle Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette. Givet i Vor Kongelige Residents-Stad Kjøbenhavn, den 22de December 1808.

Under Vor Kongelige Haand og Segl.

Frederik R.

(L. S.)

Sehestedt. Ewald. Ljungberg.

C. Winther.

Helsingøer, den 6te Januarii 1809. Vore Caperbaade, for hvis Frelse vi frygtede saa meget, ere dog slupne fra Hveen, skjøndt ikke uden megen Nød og gjennem mange Farer. De gik herfra om Morgenen den 1ste, og vare 4 i Tallet. Den ene af dem var den bekjendte Lars Pedersen Raaber. De havde Aftenen i Forveien sagt Herremanden paa Hveen, at han maatte berede sig paa at tage imod dem, naar de ved det og det Klokkeslet kom tilbage. Dette gjorde han og. Hveenboerne kom vore Capere imøde med deres mindre Baade, hjalp dem i Land, da de større Caperbaade ei kunde flyde saa langt ind, gik dem tilhaande med at faae Hveden i Sække og bragt ud i Baadene, og beværtede dem derhos paa gjæstfri Maade. Saaledes fik de omtrent 40 Tdr. Hvede. Derved gik Dagen hen, og da de i Skumringen indskibede dem, for under Mørkets Skjul at naae Helsingøer igjen, og netop vare komne under Seil, lader den Svenske Gallei sig pludselig see og forfølger dem med al Magt af Seil og Aarer. De bleve derved tvungne til at løbe Sønder paa, da de vare afskaarne, og at søge af alle Kræfter deres Frelse i Flugten. For at lette Fartøierne maatte de kaste 12 Sække Hvede i Søen. Gjedebukken vedblev at forfølge dem paa et knapt Musketskuds Afstand, og lod uafla-

delig Musketkugler regne ned over dem, og skjød desuden jevnlig efter dem med Canonskud. Men hans Canonkugler gik stedse over og hans Musketkugler stedse til Siden, saa at 3 af Baadene naaede lykkelig ind i Isen ved Vedbek. Men her mødte nye Farer. Indklemte i Isen kunde de hverken komme frem eller tilbage. De arbeidede med fast overmenneskelige Kræfter; Vedbekkerne søgte at komme dem til Hjelp, men alt omsonst; de sad og maatte sidde til den følgende Dags Formiddag. Raaber, hvis Baad seilede slettest, og som altsaa var meest udsat for Gedebukkens Horn, troede at spille ham et Puds ved at holde fra de andre og pludselig vende om og søge til Helsingøer, troende, at Gedebukken hellere vilde forfølge 3 end 1. Men han forstod Uret, vendte og forfulgte nu Raaber allene. Derved kom denne ham paa Pistolskuds Distance. Raaber var selv haardt blesseret i Halsen, havde en Mand dødelig saaret, og saae ingen Udvei til Redning. Han lod derfor Seilene tage ind, reiste sig, saa blodig han var, i Baaden, og raabte til Lieutenanten paa Galleien, at han maatte ophøre med Skydningen, han vilde overgive sig og sine Folk. Men Officieren svarede ham med et glat Lag. Fortvivlet, omringet af Døden paa alle Kanter, veed Raaber nu snart ingen Udvei, da han i det samme bliver en smal Aabning vaer i Isen. Han befaler nu sine Folk, hurtig at gjøre Seilene løs og stræbe at naae ind i denne Aabning. Det skeer og det lykkes. Saasnart han øinede Frelsen i Isen, og saae at Gjedebukken nu ei mere kunde naae ham, reiser han og hans Mandskab sig, raaber 3 Gange Hurra! og beder Officieren hilse hjem, at denne Gang fik han ei Raaber!

Kjøbenhavn, d. 7 Jan. Raaber ligger nu paa Frederiks Hospital, og synes at være uden Fare. Kuglen er kommen ud igjennem Skulderbladet, men et Stykke af hans Klæder, som er gaaet ind i Saaret, sidder der endnu. Naar dette er kommet ud, vil Curen, som man haaber, ikke være vanskelig. Han er meget munter og har gjentagne Gange forsikkret, at han nok skal hevne sig, naar han kommer op igjen. For den, som det kan interessere at kjende noget til denne dristige Sømand, anmærkes, at han er omtrent 30 Aar gammel, af middelmaadig Vært, og har tilforn faret paa Kiel. Hans Forældre boe i Vedbek, hvor han er født.

Vore Capere have besat en svær Americansk Coffardiefregat, som nu staaer fast i Isen i Dragøe Rende.

Den Engelske Krigsbrig Fama, som de Engelske havde frataget os i Sommer ved Nyborg, er d. 23 Dec. strandet ved Bornholm. Af dens Besætning, 1 Lieuten. som Chef, 1 Master, 2 Midshipmen og 50 Mand, fandtes Chefen, 4 Mand og 2 Fruentimmer deels døde ombord, deels druknede ved Ladningen. De øvrige ere gjorte til Krigsfanger. Skibet er ikke at redde, men det meste af dets Indehavende, hvoriblandt alle dets Caronader.

12 Coffardieskibe ere opbragte til Bornholm.

En Galease med Engelske Krigsfanger er ankommen til Kjøbenhavn.

En ung Pige, som er en Datter af en Hautboist her i Staden og en Discipelinde af vor fortjente Professor Lem, lod sig høre i Søndags paa Violin i det musicalske Academie. Iblandt andet spilte hun en dobbelt Violinconcert af Rode, og udmærkede sig saavel i dette som i de øvrige Musiknumere ved et Buestrøg og især ved et Foredrag, som henrev alle Tilhørere og tilveiebragte hende det lydeligste Bifald fra deres Side, uagtet dette ellers ikke er brugeligt i Academiets Concerter endog naar Virtuoser lade sig høre. Med Længsel venter man at see hendes Konstfærdighed lagt for Dagen ved flere Prøver, hvoraf enhver vil tjene ligesaavel til hendes fortreffelige Lærers, som til hendes egen Berømmelse.

Kongel. Patent om Fattigforsørgelsen i Hertugdømmerne (sluttet, see No. 24).

19. Saadanne Børn, som af de Personer, der have antaget dem i Børns Sted, ikke kunne forsørges, eller som blive efterladte uforsørgede og uopdragne, træde i saa Fald tilbage i de Rettigheder, som vilde have tilkommet dem med Hensyn paa deres virkelige Forældre (§. 18). 20. Uægte Børn følge Moderen, og skulle i Tilfælde, at de ere fattige, endog efter Moderens Død, forsørges paa det Sted, hvor Moderen henhører, saalænge indtil de selv kunne ernære sig. 21. Haandværkssvende, Kostgjængere, Tjenestetyender og alle andre Huusfolk, med Undtagelse af de i §§. 18. 19. 20. benævnte, have, naar de blive fattige, de foranførte Rettigheder til Forsørgelse paa det Sted, hvor de da opholde sig (§§. 4. 8. 9. 13.), alt i Forhold til den Tid, de have opholdt sig paa Stedet (§§. 5. 6. 7. 14. 15.) 22. Dersom et Tjenestetyende bliver syg, da er den, i hvis Tjeneste samme er, pligtig at forsørge den Syge, saalænge indtil Tjenestetiden ophører, enten efter Opsigelse eller paa anden lovlig Maade. 23. Derimod skulle Omkostninger paa Kuren, Lægemidler, og særdeles Pleie, hvor saadan behøves, udredes af det syge Tienestetyende selv; og dersom denne ikke er i Stand til at udrede disse Bekostninger, skal saadant skee af Districtet. 24. Saasnart et Tjenestetyende bliver syg, skal den, i hvis Tjeneste samme er, anmelde saadant for Fattigforstanderne, under Mulkt fra 2 til 10 Rdlr. til Fattigeassen; hvilken Forskrift skal iagttages, hvad enten Husbonden selv agter at udrede Kurens Omkostninger

eller ikke. 25. Fattigforstanderne ere pligtige ogsaa fra deres Side at iagttage disse Forskrifter, og at føie de fornødne Anstalter til det syge Tienestetyendes Helbredelse (§. 23.), naar Husbonden ikke selv sørger derfor. 26. Naar Tjenestetiden er forbi, skulle saadanne syge Tjenestetyende behandles efter samme Regler som andre Fattige; dog er den, i hvis Tjeneste de have været, pligtig, imod Godtgjørelse, at beholde den Syge i sit Huus, indtil han uden Fare kan bringes til et andet Sted. 27. Hvo som tvertimod denne Forskrift (§. 26.) egenmægtigen skaffer den Syge ud af Huset, skal straffes efter Lovene, og bliver desuden pligtig allene at bære Omkostningerne paa den Syges Pleie og Helbredelse (§. 23.) 28. Den, som antager i Tjeneste nogen, der ikke er forsynet med lovligt Pas, er pligtig paa egen Bekostning at besørge et saadant Tyendes Kuur i Sygdoms Tilfælde (§. 23.) 29. Dersom et Tjenestetyende faaer en smitsom Sygdom i Tjenestetiden, eller efter at samme er til Ende (§. 26.), da skal saadant ufortøvet anmeldes for Øvrigheden, til videre Foranstaltning. 30. I Henseende til tjenstgjørende Militæres Koner og Børn, skal, i Tilfælde at de blive at ansee som Fattige, i alle Maader forholdes efter de fra Vores Over-Dikasterier udfærdigede Bekjendtgjørelser af 8de Augusti 1806 for Hertugdømmet Slesvig, og af 11te Augusti 1806 for Hertugdømmet Holsteen. 31. De særdeles Vedtægter og Foreninger imellem Haandværks Lauge, andre Lauge, Geværkskaber, Corporationer og Selskaber, til deres nødlidende Interressenteres Understøttelse, blive, som hidindtil, i Kraft, for saavidt de i sig selv ere lovgyldige; dog have Interressenterne, ligesom alle andre, i Tilfælde at de blive fattige, Ret til at erholde Understøttelse af Districtet, saafremt den dem tilsagde Understøttelse ikke strax kan faaes, eller for saavidt den er utilstrækkelig. 32. For den Understøttelse, som et District i Overeensstemmelse med Anordningerne giver en Fattig eller hans Familie, kan Districtet endog uden den Fattiges Samtykke, paatale til sin fuldkommen Skadesløsholdelse, de Rettigheder, som den Fattige eller hans Familie maatte have til nogen anden. 33. Samme Rettighed har Districtet til den Fattige selv, saafremt han igjen skulde blive formuende; saa og til hans Efterladenskaber, endog om han ved sit Dødsfald ikke længere har nydt offentlig Understøt-

telse. 34. Imellem Fattig-Districterne i Vore Kongeriger og Hertugdømmerne, skal i Henseende til enkelte Districters Forpligtelser (§. 1-12.), det samme Forhold finde Sted, som imellem enkelte Districter i Hertugdømmerne. 35. Besværinger over utilbørlig Nægtelse af en Fattigs Modtagelse eller længere Ophold (§. 2.), skulle summarisk undersøges, og uden Rettergang eller Gebyhr afgjøres af den høieste Øvrighed i Kjøbstæderne og paa Landet; dog under Forbeholdenhed af Supplication til Vore Overretter. 36. Paa lige Maade (§. 35.) skulle Tvistigheder angaaende enkelte Distrikters gjensidige Forpligtelser, afgjøres af Over-Øvrigheden, saafremt Districterne have en fælleds Over-Øvrighed; men i modsat Fald af Vore Overdikasterier. 37. I Henseende til Undersøgelser og Afgjørelser af Besværinger og Tvistigheder angaaende Beskaffenheden og Størrelsen af den Understøttelse, som skal udredes til de Fattige, skal fremdeles forholdes paa samme Maade som hidindtil. 38. Alle Anordninger, Statuter, Forfatninger og Sædvaner, saa og navnligen Anordningen af 10de Maji 1793 blive, for saavidt de ikke kunne bestaae med de nu givne Forskrifter, herved aldeles ophævede og satte ud af Kraft. Hvorefter alle Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette. Under Vor Kongel. Haand og Segl. Givet i Vor Residentsstad Kjøbenhavn, d. 23 December 1808.

Frederik R.

(L. S.)

Mösting

Eggers. Janssen. Jenser. Feldmann.

Med dette Numer sluttes sjette Aargangs første Quartal.

Tillæg til Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn No 27.

Onsdagen den 11 Januarii, 1809.

Postefterretninger.

Den nittende Bulletin, dat. Madrid den 13 Dec. Rosas har overgivet sig d. 6. Over 3700 Mand bleve tagne til Fanger, og en betydelig Deel Artillerie fandtes i Pladsene. 6 Engelske Linieskibe, der laae for Anker paa Rheden, vilde ikke tage Besætningen ombord. — Gen. Sebastinis Division er marcheret til Telavera de la Reyna. Keiseren opholder sig 1 Miil fra Madrid.

I et opsnappet Brev fra Florida Blanca til Laromana af 18 Nov., siger den første, at Spaniernes sørgelige Forfatning ikke lader sig beskrive, at deres Hovedbestræbelse bør nu gaae ud paa, at forene sig med Engellænderne, hvor en saadan Forening er muelig; at hans Sundhed er saa svag som den maa være hos en 80aarig Olding, men at hans Mod ikke skal forlade ham.

Staden Madrid sendte d. 15 Dec. en Deputation til den Franske Keiser. Corregidoren overbragte Monarken en Adresse, hvori der bedes om den Naade at see Kong Joseph i Staden, paa det Madrid og alle de til dets Jurisdiction hørende Stæder og endelig hele Spanien kunde under hans Love nyde Ro og Lykke. Keiserens Svar var meget udførligt og kraftfuldt. Han siger heri, at det overgaaer hans Magt, at constituere Spanierne til en Nation under Kongens Befaling, saalænge de hænge ved de Grundsætninger, som Engellands Velyndere og Fastlandets Fiender have udbredt i Spanien. Han kan ikke etablere en Nation, en Konge og Spaniens Uafhængighed, naar denne Konge ikke er forsikkret om Troskab og Hengivenhed. Bourbonnerne kunne ikke længer regjere i Europa. Det vilde være ham let, og han vilde være nødt til at lade Spanien regjere af ligesaa mange Viicekonger som det har Provindser. Men han vil afstaae sin Erobringsret til Kongen og etablere ham i Madrid, naar dets 30,000 Indvaanere ville lægge deres gode Sindelav for Dagen; naar de ved deres Exempel ville vise Provindserne, at deres Tilværelse og Lykke beroer paa en Konge og en liberal Constitution; naar disse Indvaanere i Kirkerne for det hellige Sacrament aflægge en oprigtig Eed; naar Præsterne, Kjøbmændene og de Lovkyndige indskjærpe Folket disse Grundsætninger. Han vil da frasige sig Erobringsretten, sætte Kongen paa Tronen og gjøre sig en Fornøielse af at handle mod Spanien som en tro Ven. Den nuværende Slægt, hos hvilken der er sat for mange Lidenskaber i Bevægelse, vil tænke forskjelligt herom; men deres Efterkommere ville velsigne ham som deres ny Skaber.

Den Franske Keiser har den 7 Dec. udstædt i Madrid en Proclamation til Spanierne, hvori de opfordres til Lydighed mod deres Konge og Constitution, og til at kaste den Gift, Engellænderne vil udbrede iblandt dem, fra sig, og i hvilken det hedder til Slutningen: "Men dersom Mine Anstrængelser ere forgjeves og I ikke svare til Min Tillid, saa har Jeg intet andet Valg, end at behandle eder som erobrede Provindser, og sætte Min Broder paa en anden Trone. Jeg vil da sætte Spaniens Krone paa Mit Hoved, og Jeg skal mage det saa, at den skal respecteres af de Ildesindede; thi Gud har givet Mig Magt og Villie til at overvinde alle Hindringer."

Et Keiserl. Fransk Decret befaler: at Hertugerne af Infantado, Hijar, Medina Celi, Ossuna, Marquis Santa Cruz, Greverne Fernan Nuez og Altamira, Prindsen af Castel-Franco, S. Peter Cavallos og Biskoppen af St. Ander, skulle, som Frankriges og Spaniens Fiender og begge Kroners Forrædere, stilles for en Krigsret og skydes, og at alle deres Eiendomme skal confisqueres. Derimod tilstaaes alle Spaniere, der i en Tid af en Maaned, efter Keiserens Indtog i Madrid, nedlægge Vaaben og vende tilbage til Orden, fuldkommen Amnestie. Herfra undtages end ikke Medlemmerne af Central- og Insurrections-Juntaen, og de Generaler og Officierer, der have ført Vaaben.

Alle Klostere i Spanien skulle forringes til en Trediedeel.

Medlemmerne af Castilliens Raad, skulle efter et Keis. Decret erklæres for uværdige til at være Øvrighed; Præsidenten og Kongens Procureur

skulle beholdes som Gidsler, og de øvrige Medlemmer ikke forlade deres Boliger i Madrid, under Straf at ansees som Forrædere. Herfra undtages dog de Medlemmer der ikke have underskrevet Beslutningen af 1 Aug. f. A.

Det Spanske Inqvisitions-Tribunal er ophævet og Inqvisitionens Godser seqvestrerede. — Alle Lehnsrettigheder ere i Spanien ophævede.

Adskillige af de sydlige Provindser i Spanien have underkastet sig og afsendt Deputerede.

Man troer nu at Keiser Napoleon ikke forlader Spanien førend Engellænderne aldeles ere fordrevne derfra.

Den Franske Keiser agter at reise til Grændserne af Portugal og holde sit Indtog i Lissabon.

Krigsr. v. Cölln, Forf. til vertraute Briefe, Feuerbrände 2c., er arresteret i Liegnitz og skal sættes under Fiscalens Tiltale.

Ved en Keiserl. Fransk Armeebefaling, dat. d. 16 Dec. 1808, erklæres Ministeren Stein for Frankriges Fiende, alle hans Eiendomme i Frankrige og Rhinforbundslandene skulle seqvestreres, og hans Person paagribes overalt, hvor Frankriges og dets Allieredes Tropper kunne bemægtige sig ham.

Bairacters Armee lader endnu ikke Modet ganske synke, og den Armee af 100,000 Mand, som han commanderede ved Donau, skal være paa Marchen til Constantinopel, for at hevne ham.

Vehabisserne, hvis Magt tiltager frygteligen, have nu erobret Damask, og true nu ogsaa Aleppo og det øvrige af Syrien. Deres Høvding har endog opfordret Bagdads Indvaanere til at afkaste Portens Aag. Han har faaet Foræringer og Munition fra Ostindien.

I Algier har d. 7 Nov. været en ny Regierings-Revolution. Deyen Achmet Pascha er, forfulgt af Oprørerne, bleven dræbt ved et Flinteskud. Hans Hoved blev derpaa afhugget, og hans ilde tilredte Legeme baaren omkring i Gaderne. En vis Aly, med Tilnavn Kodja, som i nogle Aar har været Opsynsmand over en Moche, er valgt til hans Efterfølger. Revolutionen udførtes i mindre end 2 Timer. Den 16 om Morgenen opstod en ny Allarm. Det hedte, at Soldaterne vilde plyndre; men Divanet dæmpede den dog.

I Constantinopel ere ved den sidste Ildebrand lagt 5000 Boliger i Aske.

Vi Frederik den Sjette, af Guds Naade Konge til Dannemark og Norge, 2c. 2c., gjøre vitterligt, at Vi, i Henseende til Anvendelsen af det Sølv, som fra fædrenelandssindede Undersaatter i frivillige Bidrag til nye Krigsfartøiers Bygning er indkommet, og herefter maatte indkomme, allernaadigst have vedtaget følgende Bestemmelser:

1. Alt det Sølv, som under nærværende Omstændigheder ydes som frivilligt Bidrag til Fædrenelandets Tarv, skal indsmeltes, og deraf udpræges et Numerair, gangbart for en Sjettedeel af en Rigsdaler dansk Courant, udmyntet af $6\frac{1}{2}$ lødigt Gehalt, til 19 Rdlr. dansk Courant Marken fiin. 2. Paa dette Numerairs Forside præges Vort Navnetræk, med Omskrift: "Gangbar for $\frac{1}{6}$ Rigsdaler Dansk Courant," og paa Bagsiden en Egeløvskrands, hvori den Indskrift: "Frivilligt Offer til Fædrenelandet." 3. Fornævnte Numerair skal udelukkende have Omløb i Vore Kongeriger Danmark og Norge, og bliver der modtaget i alle Vore Kasser og Oppebørseler lige med 16 Skilling Dansk Courant, ligesom der og for samme altid paa Forlangende ved Depositokassen i Kjøbenhavn kan erholdes Danske Courant Bankosedler efter samme Forhold. Derimod skal dette Numerair ikke have Omløb i vore Hertugdømmer, og modtages der ikke heller i Vore Kasser. 4. Hvo som maatte befindes at efterpræge bemeldte Numerair, eller at bringe det efterprægede i Omløb, skal være den Straf undergiven, som ved Lovgivningen er bestemt for falske Myntnere. Hvorefter de Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette. Givet i Vor Kongelige Residents-Stad Kjøbenhavn, den 24de December 1808.

Under Vor Kongelige Haand og Segl.

Frederik R.

(L. S.)

Schimmelmann. Reventlow. Lange. Birch.

Lassen.
Fuldmægtig.

Fridericia, d. 6te Jan. I Morges havde vi her $8\frac{1}{2}$ Grad Kulde, og til Middag 7 Gr. Beltet er fuld af Iis, og bliver Kulden saaledes noget ved, vil man snart til Fods kunne passere over.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Høeckes Enke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 27.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 10 Januarii, 1809.

Om Kjøbenhavns Dødeliste for Aaret 1808.

Det var i Aaret 1687 første Gang, at man begyndte at optegne her i Kjøbenhavn de Fødtes og Dødes Tal. Denne saa høist priselige Skik kunde have sin store Nytte, dersom Sagkyndige benyttede sig af saadanne Optegnelser som et Vehikel til at bestemme Dødelighedens og visse Sygdommes Af- og Tiltagelse. Men hvor mange Læger have vel hidtil søgt at drage den rigtige Nytte deraf? Man bekjendtgjør dem i offentlige Blade, blot for at efterkomme en gammel Formalitet; man læser dem næsten ikke med større Opmærksomhed end de aarlige Fortegnelser over Laugenes Mestere, Svende og Drenge. Men neppe gives der et ubedrageligere medicinsk Barometer, der kunde vise os Dødelighedens og Sygdommenes Stigen og Falden, end netop disse Optegnelser, især naar man kun kunde antage, at de ere forfattede med Nøiagtighed.

Ved at anstille en Sammenligning mellem Kjøbenhavns Dødeliste fra 1761 *) med den fra 1808 — et Tidsrum af 47 Aar — faaer man følgende Resultater:

1761 vare 2593 Døde og 2470 Fødte, altsaa 123 flere Døde end Fødte.

1808 vare 4606 Døde og 3486 Fødte, altsaa 1120 flere Døde end Fødte.

*) Jeg har valgt det første det bedste Aar, jeg fødte paa.

Forholdet mellem de Sygdomme, hvoraf dette Antal døde, var i begge Aar saaledes:

	Aar 1761.	1808.
Brystsyge (Lungesyge) .	307.	882 Pers.
Svindsot (Tæring) .	124.	378 —
Slag *) . .	854.	437 —
Vatersot . .	51.	224 —
Forraadnelsesfeber . .	:	140 —
Nervefeber . .	:	134 —
Krampe, formodentlig allerede anført under Slag, ligesom og:	1.	112 —
Tænder . . .	:	112 —
Kopper	4.	46 —
Feber (hidsig, Flodfeber) .	94.	98 —
Durkløb . .	16.	79 —
Alderdom . . .	176.	:

Paa Optegnelsen for 1808 savner man: Apoplexie, Barnsnød, Blodstyrtning, Brok, Frisler, Gigt, **) Guulsot, Halssyge, Mavepine, Meslinger, Obstruction, Orme, Trødske, Værk, altsammen Tilfælde, hvoraf der 1761 døde endeel Mennesker. Det er uvist at sige, om disse Sygdomme

*) I Dødelisten for 1761 anføres her i Parenthese: meest Børn.

**) Etatsraad Callisen anseer Gigt og Forkjølelse for den meest almindelige Sygdom i Kjøbenhavn, som hersker fra Hytter til Palladser, som angriber begge Kjøn i enhver Alder, og blander sig med alle andre, saavel chroniske som acute Sygdomme. S. hans Phys. medic. Betragtninger over Kjøbenhavn. T. 1. S. 130.

ere udeglemte af Listen for 1808, eller om de virkelig have ophørt at være saa farlige som fordum, eller om Lægekonsten ved sine store Fremskridt har gjort dem mindre dødelige, eller om de ere blevne afløste af andre Sygdomme og Svagheder. Upaatvivleligen gives der adskillige Sygdomme, som ved en fornuftigere Behandling og ved ny Lægemidlers Indførelse ere blevne mindre farlige nu end for et halvt Aarhundrede siden. Sygdommene antage desuden forskjellige Skikkelser og blive mere og mindre ondartede efter Veirligets og Levemaadens Forandring.

Efter Tabellerne over Kjøbenhavns Folkemængde fra 1769 til 1796, er den i dette Tidsrum stegen 26,735. Man kan altsaa, efter et Middeltal, antage, at vor Hovedstad har en Fjerdedeel flere Indbyggere nu end for halvtredsindstyve Aar siden. Er end denne Folkemængde under Krigen bleven forøget ved en større Garnison, saa er den ogsaa bleven formindsket ved et mindre Antal Fremmede, som Krigsurolighederne ikke tillade at komme hertil. At Dødeligheden, som en naturlig Følge af Folkemængdens Forøgelse, ikke kunde andet end tiltage, er begribeligt; men at de fleste Sygdommes Tal, saaledes som Sammenligningen mellem begge Aar viser, er steget saa uforholdsmæssig, kan ikke andet end bedrøve Menneskevennen. Er det ikke skrækkeligt at tænke sig, at der af visse Sygdomme er død tre, fire, ja fem Gange saa mange i Aaret 1808 som 1761?

En vigtig Medaarsag til den store Dødelighed i afvigte Aar er unegtelig Bombardementet og dets ulykkelige Følger. Angest og Skræk, forenede med Nattevaagen og Anstrængelse, har virket paa mange, især svage og gamle Constitutioner. Ikke faa af disse blev et Offer for en tilfældig Død.

Brystsyge (Lungesyge), Dødens personificerede Billede i vort Kjøbenhavn, paraderer i afvigte Aar, som sædvanlig, øverst paa Dødelisten, med 882 Offere. Næsten hver femte blandt de Døde bleve saaledes et Offer for denne Syge. I Aaret 1761 døde kun 307 deraf. Antager man nu, at Folkemængden er stegen en Fjerdedeel, saa har Tallet af de Mennesker, som denne Syge bortrev, dog været dobbelt saa stort, som det kunde have været, dersom den ikke var bleven dobbelt saa almindelig. Aarsagen til denne sørgelige Forøgelse

er blandt de Fattige overdreven Nydelse af Brændeviin, fugtige Værelser, slet Føde og derhos Mangel paa tilbørlig Bedækning og tæt Fodtøi i koldt og vaadt Veir o. s. v. Hos den Formuende er derimod Misbrugen af ophidsende og blandede Vine og andre skarpe Drikke en ikke ringe Aarsag til Brystsvagheder. Vore Statistikere maatte kunne sige os, hvorledes Himlens bedste Gave — Kornet — nu i langt større Mængde forvandles til lungefortærende Brændeviin end fordum, og Toldkamrets Protocoller vilde bedst udvise, hvor mange flere hundrede Oxhoveder Viin der fortæres i Kjøbenhavn nu fremfor før. Men det værste af alt er, at Vinen paa saa mangehaande Maader kan forfalskes. Saaledes avler paa den ene Side Fattigdom og Trang, og paa den anden Overflødighed og Overdaad een af de Sygdomme, som Lægekonsten næsten ikke veed at raade Bod paa, og sædvanlig er Dødens visse Sendebud.

Af tærende Syge døde i afvigte Aar 378, og i Aaret 1761 derimod kun 117. Altsaa over tre Gange saa mange! Ogsaa denne Syge synes at caracterisere Tidsalderen. Ærgrelse over tilføiet virkelig eller indbildt Uret, Utilfredshed med sin Stand og sin Skjebne, Glimresyge, Pengebegjerlighed og den deraf flydende Avindsyge, — alt dette udtømmer de første Kilder til Livskraften og borttørrer Nervesaften. Hvor megen Ærgrelse, Ydmygelse og Krænkelse udsætter mangen en Mand sig ikke for, blot for at tilveiebringe hvad man i vore vanslægtede Tider kalder Livets Fornødenheder? Men beklageligst er det, at Forældrenes Svaghed er ofte den eneste Arvelod, de efterlade deres Børn, og Spiren til en Tæring stundom allerede ligger i det nyfødte Nor.

Af Slag døde i afvigte Aar kun 437, og i Aaret 1761 derimod 854, med det Tillæg, meest Børn. Men drages herfra de 224, der for en stor Deel findes anførte under Rubriken Krampe og Tænder i Optegnelsen for 1808, og derimod ganske ere udeladte af den for 1761, saa blive dog 630, altsaa dobbelt saa mange som i afvigte Aar tilbage. Denne Syges mærkelige Aftagelse blandt Børn synes at vise vor Tidsalder fra en mere trøstende Side. Børns physiske Opdragelse er unegteligen bleven meget forbedret. Fra den Tid af, at laadne Huer, tykke Klokker, Bryst-

duge og Trøier fik Afsked, og man ikke indpakkede mere Børn som Aegyptiske Mumier, begyndte den unge Slægt ogsaa at see friskere og sundere ud. Den fik sine Tænder lettere, og Naturen kunde forrette denne Function, uden at der just strax indfandt sig Slag og andre dødelige Tilfælde. Den taabelige Skik, at skræmme Børn ved Bussemænd o. s. v., er lykkeligviis ogsaa afskaffet. Dersom Børn, naar de forlade Ammestuen, ikke bleve svækkede paa andre Maader, vilde den nærværende physiske Opdragelse kunne lægge Grunden til sunde og stærke Constitutioner. Men det nytter kun lidet, at Menneskene styrkes i Barndommen, naar man siden fra alle Kanter igjen arbeider paa at nedbryde hvad man saa møisommeligen har opbygt.

Men uagtet Børnesygdommenes Tal saaledes i det Hele synes mærkeligen at have formindsket sig, døde dog 1808 paa den Kongel. Fødselsstiftelse 474 Børn af almindelige Børnesvagheder. Grunden hertil maa nok søges deri, at mange af de indkomne Fruentimmer, hvis Børn døde i den første Halvdeel af det henrundne Aar, have i deres frugtsommelige Stand været udsatte for al den Angest og Skræk, Bombardementet og det, der stod i Forbindelse dermed, førte med sig. Det er altsaa ingen Under, at mange af de Børn, der 1808 døde i denne Stiftelse, maa tælles blandt Bombardementets mange Offere. Men dette fraregnet er det ogsaa meget naturligt, at Dødeligheden i Almindelighed maa være stor blandt disse Børn. Som Frugten af forbuden Kjerlighed have de allerede under Moderens Hjerte uskyldigen maattet dele den Angest, Krænkelse og overdrevne Anstrængelse, som Frugtsommelige udenfor Aegtestanden og i deres Herskabs Tjeneste, næsten altid ere udsatte for, og som sædvanlig bliver den føleligste Straf for deres Letsindighed. Overladte til leiede Qvinder, der af Trang eller Vindesyge blive Pleiemødre, ikke af Medlidenhed med den ulykkelige Spæde, forladte af en grusom Fader, der gav en Menneskeskabning Livet, uden at tænke paa at opholde det, henslængt i et Hospital og overgivet i fremmede Hænder af en følesløs Moder, der, værre end det umælende Dyr, hærder sit Hjerte mod hver naturlig Følelse, kan saadanne Ulykkelige sjelden vente et sundt og karsk Liv. Naturen synes ofte at forbarme sig over dem, og river dem ved en

velgjørende Død bort fra en Jord, hvor de med den første Lysstraale kun mødte Grusomhed, Følesløshed og Vanære.

Af Vatersot døde i forrige Aar 224 og i Aaret 1761 derimod kun 51, altsaa fem Gange saa mange. Men betænker man, at Svækkelse, Forkjølelse, Misbrug af spirituøse Drikke o. s. v. regnes blandt Hovedaarsagerne til denne Syge, saa vil man ikke finde det besynderligt, at den maa blive mere og mere almindelig i en Tidsalder, hvor disse Aarsager dagligen blive hyppigere. Hvad kan vel frembringe større Svækkelse end Nattevaagen og Mavens Overvældelse, forenet med Mangel paa Bevægelse? Og i hvilken Tidsalder gik man vel videre heri end nu? Man indvende ikke, at vore Forfædre vare umaadeligere i Livets Nydelse end vi; at endog de fleste kronede Hoveder paa den Tid holdt sig Friller, og at man i Drikkelauge tømte dobbelt saa store og dobbelt saa mange Pokaler som nu. Deels vare Constitutionerne i hine Dage virkelig stærkere og haardførere; deels vare Drikke- og Spise-Laugene sjeldnere og Retterne mindre sammensatte. Ganske anderledes er det i vore Dage. Hele Familier associere sig ordentlig om, gjensidigen at ødelægge hinandens Sundhed. For ikke at støde Etiquetten, kan man ikke undslaae sig for at møde ved ethvert Gjestebud, hver Familiefest, hver Pikenik. Men hvo lider meest herunder? Ingen uden den stakkels Mave. Den er en Træl, som aldrig er fri for Arbeide. Den kan længe nok sukke under Aaget; den maa afsted enten den saa vil eller ei. Om den end ikke har Kræfter til at fordøie et Øllebrød, saa paabyrder man den dog Skildpadde og Kappunsteg, Agurker og Lemoner, Karper og Krandsekage. Men ikke nok med det; den maa endog medtage nogle Flasker Rødviin eller Champagne paa Reisen, og slæbe afsted med Læsset saa godt som den kan. Naar man saaledes ved Midnatstider kommer hjem med dette Trældyr, som et Fruentimmer i Fiskebeensskjørter og Snørliv, der hverken kan vende eller dreie sig, saa gaaer man da endelig i Seng. Men her ligger man som Rolf Blaaskjæg, halvvaagen og halvdrømmende, seer snart myrdede Koners Gjenfærd, snart truende Ypperstepræster. I Hovedet bruser det som i en Champagnerflaske og banker som paa Brede Kobber-

værk. Skildpaddene og Kappunstegen, Agurkerne og Lemonerne buldre og støie og gjøre sig lystige som Gjesterne paa en Dansebod. Den godmodige Vært, Maven, anstrænger sig vel af alle Kræfter for at skaffe Plads til en Keraus, men forgjeves. Søvnen kan under saadan en Tumult umuelig være styrkende og vederqvægende. Man staaer op ør i Hovedet og ubeqvem til enhver alvorlig Forretning. Man er vranten over hele Naturen, og misfornøiet med alt. Neppe har man nydt Frokost, førend der allerede kommer Bud fra Hr. *, med Begjering, at Herren og Fruen endelig maa komme i Aften til den lille Nikkes Geburtsdagsfest. Man kan ikke sige nei; man lover at komme, og den stakkels Mave maa nu atter paa Fæstningsarbeide. Den maa atter indtage en Ladning Kapunsteg, Agurker, Østers o. s. v., og behandles saaledes værre end det værste Trældyr. Man synes at betragte den som Chineserne deres Huusguder; de forgude dem det ene Øieblik, og banke og mishandle dem det andet.

En ulykkelig Virkning deels af Bombardementets Rædsler, deels af mange frugtsommelige Qvinders Levemaade er det store Antal af 157 Dødfødte, som man med Vemod seer paa Kjøbenhavns Dødeliste for afvigte Aar. Man kan saaledes regne, at næsten hvert tyvende Barn af de Fødte var dødfødt. Hvor mange haarde Fødsler, hvor mange haardnakkede Tilfælde maa man ikke have mødt i Barselstuerne, naar de Dødfødtes Tal kan være saa uforholdsmæssig stort! Ved saadanne Leiligheder burde vore Læger vise sig deres store Kald værdige. Enhver burde offentligen bekjendtgjøre, hvor mange der under hans Praxis have lidt af Bombardementets Følger, hvor mange der have befordret deres Fosteres Død ved Nattesviir, Nattesværm, tøileløs Dansesyge og dyrisk Grusomhed *). Saadanne

*) Medens dette er under Trykken læses i Adresseavisen en Bekjendtgjørelse om et spædt Drengebarn paa omtrent tre Maaneder, der i den strængeste Kulde (d. 7 Jan.) fandtes henlagt i en Forstue i Vimmelskaftet. Intet kan siges til Undskyldning for dette Barns ugudelige Moder. Kjøbenhavn har en Fødselsstiftelse, der optager alle hjelpeløse Frugtsommelige uden Forskjel, og der er endog føiet en saadan Foranstaltning, at deres Navn bliver ubekjendt. Kun faare faa Residencer kunne røse sig af saa herlig en Indretning. Men maa Moraliteten ikke være sjunken dybt i en Stad, hvor man, trods saadan en menneskekjerlig Stiftelse, kan begaae den unaturligste af alle Udaad, at henslænge det Barn, man har baaret under sit Hjerte, i en Forstue, og udsætte det for, ikke allene at sulte eller fryse ihjel, men endog at blive traadt ihjel? Hvilken Tigerinde handler saaledes med sine Unger?

offentlige Advarsler maatte virke meget, og mange vilde da gjøre af Frygt, hvad de burde gjøre af Pligt. Men til en saadan Frimodighed ere mange af Hygeas Præster nu omstunder alt for discrete. Ikke faa af dem smigre hellere Modesvagheder, der undergrave de første Støtter til Livet og Sundheden, end lægge sig ud med en Familie, der forstaaer at paaskjønne Konsten; de skyde heller Skylden paa Luften, Aarstiden og Naturen, end støde den naadige Frue for Hovedet ved reent ud at sige hende, at en frugtsommelig Kone ikke maa valtse, klæde sig for tyndt, ikke være med ved Pikenikker og Gjestebude, hvor man spiser til Middag naar Solen gaaer ned, og lægger sig naar den staaer op; ikke drikke for megen Caffe og ophidsende Drikke. Nei, de søge hellere at fremstille Alting i et saadant Lys, at den naadige Frue, som gjør sig skyldig i alle saadanne Synder, beholder en Samvittighed saa reen som den nyfaldne Snee, medens den stakkels Natur, — den algode Moder, der klæder Marken med Lilier og er Naturmenneskets eneste Læge og Gjordemoder, — faaer Skyld for Alting.

Af Forraaadnelsesfeber ere i afvigte Aar død 140, i Aaret 1761 derimod aldeles ingen. At det varme Veir i afvigte Sommer kan have bidraget meget til, at denne Smitte var saa hyppig, er vel mueligt, og at dens videre Udbredelse blandt flere Mennesker maa betragtes som et tilfældigt Onde, er unegteligt. Men at baade de Formuendes og Fattiges Levemaade nu til Dags er saaledes, at Blodmassen bliver mere tilbøielig til at fordærves end i gamle Tider, er ikke mindre en Sandhed. Og fra den Side kan denne pestagtige Syge ikke betragtes som blot tilfældig. Det er en absolut Nødvendighed, at den maa blive mere og mere almindelig, jo hyppigere vi ved vor forvendte Levemaade forøge hine Aarsager.

Af Nervefeber døde i forrige Aar 134, og i Aaret 1761 derimod aldeles ingen. Blandt

Aarsagerne til denne Syge regne Lægerne: Udsvævelse i Vellyst, for lidet nærende Føde og hyppig Nydelse af Caffe og Thee. Her ere altsaa Aarsager nok baade for den Rige og den Fattige at paadrage sig denne Syge. Paa vore Baller og i vore saakaldte Familieselskaber har den Formuende Leilighed nok til at hente sig en Nervefeber; og de overdrevne høie Priser paa de fleste af Livets første Fornødenheder, de slette, ja ofte fordærvede Fødevarer, som formedelst disse høie Priser, nydes, medføre Svækkelse nok for den egentlige Fattige.

Af Krampe døde i forrige Aar 112. Denne Syge synes ogsaa at være en Følge af Levemaaden og Tidsomstændighederne, saavel blandt de Formuende som blandt de Fattige.

Men høist besynderligt maa det forekomme enhver, at der i forrige Aar døde af Børnekopper 46, trods Vaccinationens almindelige Indførsel i begge Rigerne, og 1761 derimod kun 4! Det er en medicinsk Gaade, der fortjente at opløses.

Af denne Sammenligning vil enhver kunne see, at Sygdomsaarsagerne og med dem Sygdommene og Dødeligheden maa have tiltaget betydeligen i det sidste halve Aarhundrede, og at det er hellig Pligt for hver Øvrighed, hver Familiefader, hver populair Skribent, hver Folkelærer, at medvirke paa bedste Maade til dette store Ondes Formindskelse.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Onsdagen d. 18 Januarii førstkommende, om Eftermiddagen ved 4½ Slet, holdes Generalforsamling i det Asiatiske Compagnie, hvor Interessenterne anmodes af Directionen at møde, for 1) At modtage de Efterretninger, som Directionen finder sig foranlediget at meddele. 2) At resolvere paa Hr. Consul Pingels Begjering om et Partie Theers Forhandling her i Landet, som formedelst Krigs-Urolighederne er indkommet til Bergen, og der til Udførsel skal være oplagt. 3) At beslutte angaaende den af Hr. Grosserer C. F. Birch forlangte Eftergivelse af skyldige 1600 Rdlr. 4) At bestemme, om afgangne Overstyrmand Fischers Enke paa Begjering maae tilstaaes en liden Summa, i Anledning af den hendes Mands Effecter i Com-

pagniets Værge overgangne Confiscation, naar hun fratræder den hende tillagde Pension. 5) At tilstaae Compagnie-Betjenterne, Fuldmægtig Møller, Assistent Poulsen og Fuldmægtig Stub, paa Ansøgning, et for dem af Compagniets bestandige Commission, i Betragtning af Tidernes trykkende Omstændigheder, foreslaaet Gratiale. 6) At lade sig foredrage Udfaldet af det sidste Europæiske Regnskabs Revision og Decision, samt derefter at meddele Directionen og Betjenterne her Conventionsmæssig Qvittering for Handels-Aaret 1807-1808. 7) At vælge, da Directeur-Valg denne Gang ikke foretages, een Revisor i Hr. Commerceraad Rabe Holms Sted, blandt de dertil foreslagne Herrer Interessentere. 8) At foretage Valg paa to Lovkyndige, tre Handelskyndige og to Søekyndige Decisorer, blandt de dertil foreslagne Herrer Interessentere.

Antallet af de tjenstgjørende Kongel. Danske Søeofficierer var ved dette Aars Begyndelse: 1 Admiral, 2 Vice-Admiraler, 3 Contre-Admiraler, 9 Commandeurer, 13 Commandeur-Capitainer, 30 Capitainer, 31 Capitain-Lieutenanter, 55 Premier-Lieutenanter, 66 Second-Lieutenanter. — Ved Søe-Indrolleringen og Lodsvæsenet: 5 Commandeurer, 4 Commandeur-Capitainer, 5 Capitainer, 2 Capitain-Lieutenanter. — — Søe-Cadet-Corpset bestaaer af: 16 Cadetter med 100 Rdlr. Gage, 48 med 50 Rdlr. Gage, 21 uden Gage, og 30 indskrevne.

En ung Pige paa 21 Aar fra Godset Jarsbek i det Holsteenske, som var bleven uenig med sin Husbonde og hans Kone, fattede det hevngjerrige Anslag, at sætte Ild paa deres Huus. For at udføre dette Forsæt tog hun et brændende Stykke Torv fra Kakkelovnen og lagde det i Halmen, som strax kom i Brand og inden faa Øieblikke stod i lys Lue. Ved Køernes Brølen og andre Creaturers Skrig og Støi bleve Husets Beboere til Lykke vækkede af deres Søvn, og Ilden slukkedes inden den kunde gribe videre om sig. Forbryderskens, som desuden har gjort sig skyldig i adskillige Tyverier, er af vedkommende Overcriminalret dømt fra Livet, men Hs. Kgl. Maj. har allernaadigst behaget at resolvere, at denne Straf i Betragtning af de Formildelsesgrunde, som tale for Delinqventinden efter Dommens Forkyndelse, skal forandres til Tugthuusarbeide paa Livstid.

Prisen for Dansk Uld er nu stegen til 7 Mk. 4 ß. Pd. Den kostede ellers kun 2 Mk. 4 ß. Pd.

Et Familieselskab her i Staden, som vilde høitideligholde Nytaarsaften ved et lille Gjestebud, havde iblandt andet en Skinke paa Bordet, som var forsynet med adskillige smaae Sirater. Disse vare fæstede med Knappenaale, som man, ved at lægge Skinken for, maaskee havde glemt at borttage alle. Følgen heraf blev, at en Dame var saa uheldig at nedsluge een, der blev siddende i Struben, og letteligt havde kunnet medføre de sørgeligste Følger for hende, dersom man ikke strax havde anvendt saa virksomme Midler, at den befrygtede Fare blev afværget. Man seer heraf et nyt Bevis paa den Sætning, der synes saa ofte at være indprentet forgjeves, at man aldrig kan omgaaes varsomt nok med Knappenaale.

En Handelsbetjent hos en Grosserer her i Staden, har i disse Dage taget sig selv af Dage paa en besynderlig Maade. Efterat han hos Cassereren forgjeves havde begjert et Forskud, indfandt han sig hos hans Principal, og forestillede ham, at Forskudet var blevet ham negtet. Principalen svarer, at dette var skeet efter hans udtrykkelige Villie, da han fandt det urigtigt at forstrække et Menneske med Penge, som kun anvender dem til Spil og Dobbel. Handelsbetjenten tager nu en Pistol frem og vil fyre den af paa sin Principal; men denne kaster sig næsgrus paa Gulvet og søger saaledes at krybe hen til Døren. Den fortvivlede Handelsbetjent sætter sig selv Pistolen i Munden, trykker den af, og bliver et Offer for sin Afsindighed.

Helsingøer, d. 9de Januarii 1809. I Løverdags den 7de i Dagningen, Vinden S. O., stiv Kuling, stærk Strøm og megen Iisgang, saaes 6 Skibe komme drivende i Iisen Sønden fra. De havde alle deres Seil beslagne og mægtede ikke at regjere Skibene i mindste Maade, men maatte følge Strømmens og Isens Gang, der holdt dem i Begyndelsen temmelig Midtvands, men drev dem efterhaanden, som de nærmede sig Fæstningen, nærmere til den Danske Kyst. Et Par skarpe Skud for og agter om, tvang dem til at tone Flag. To af dem heisede Svensk Kongeflag, af disse var den ene en Kutter og den anden en armeret Brig. De øvrige vare Preussiske og Rostokker Koffardiemænd. Da Fæstningen vilde tvinge de armerede Fartøier til at stryge, skjød den endnu nogle Skud for om dem, hvorpaa den ene heisede sit Flag i Sjov, gav Nødskud og strax derpaa strøg. Kutterbriggen derimod besvarede Fæstningens Skud og kastede adskillige Kugler i Land, hvoraf nogle faldt

ind i Byen, dog uden at gjøre Skade. Imidlertid er der megen Grund for at troe, at disse skarpe Skud var mere en Følge af den Forvirring, som Nøden frembragte ombord, end af et Overlæg, der vilde have røbet en alt for utidig Kaadhed. Thi han verlede af med løse og skarpe Skud, og man saae Matroser springe fra Skibet ned paa Isen, og ængstelig søge til Land, som dog ei var mueligt for dem. Fæstningens Canoner bleve nu rettede mod Skroget, og efter at den havde faaet 5 eller 6 Kugler strøg den, og heisede det hvide Flag fra Fortoppen, hvorpaa Fæstningen opholdt at skyde. Uagtet alle mulige Anstrængelser, saavel af Roeslottillens Mandskab som af Færgefolkene, var det dog aldeles umueligt at gaae ud for at tage disse Skibe i Besiddelse. Vi maatte see dem glide med Isen ud af Sundet. Krigsbrug medfører uden Tvivl, at ødelægge de fiendtlige Skibe man ei kan erobre og beholde, og det havde været en let Sag for Fæstningen at have skudt dem alle i Sænk, men sikkert er det ingen Plet paa Danske Krigeres Ære, at have hellere villet skaane den lidende Menneskelighed end følge en barbarisk Skik. Tre af Koffardieskibene bleve siden tagne ved Gilleleie og Dronningmøllen. De ere ladede med Hør, Hamp, Seildug, Talg og noget lidet Stykgods.

Ogsaa Hertugdømmernes Indbyggere have med rund Haand ydet deres Skjerv til at lindre de tappre Norske Krigeres Kaar. De Bidrag, som til denne Hensigt ere indkomne fra begge disse Provindser, udgjøre i Dansk Courant 33,352 Rdlr. 3 Mk. 9 ß., hvilken Sums Beløb allerede er indbetalt i den Slesvig-Holsteenske Hovedcasse. Saaledes haves her et nyt skjønt Beviis paa, at een Gavmildheds og Patriotismes Aand besjeler alle de Undersaatter, der staae under vor elskede Monarks velgjørende Regjering.

Under 2 d. M. har det allernaadigst behaget Hs. Majestæt at udnævne Kjøbmand Nicolai Kriegsmann til Consul i Riga, og at tillægge den der hidtil værende Vice-Consul Richter Titel af Agent, med virkelig Commerce-Raads Rang.

Hr. Tvermoes, borgerlig Værge for Trinitatis Kirke, har d. 6 Jan. tilsendt Directionen for denne Kirkes Fattigskole en Sum af 1618 Rdlr. 18 ß., som ædelmodige Medborgere have sammenskudt, i Anledning af vor Dronnings Fødselsdag, til Skolens Gjenopbyggelse.

Efter nylig at have mistet deres Forældre næsten paa een Dag, have afdøde Major Sprechlers efterladte Børn i disse Dage atter fristet den haarde Skjebne at berøves ved Døden en $5\frac{1}{2}$ Aar gammel Søster.

Kongens Livcorps faaer nu en ny Uniform, nemlig sort Kjole med hvidt Foder, rød Krave og Opslag, en Chacot med Fjer, og Plade, hvorpaa Minerva med alle sine Attributer. Den gamle Uniform maa ikke aflægges førend den 1 Martii, og den ny ikke anlægges førend til samme Tid.

Fra Dragøe af har man bemærket et Menneske paa den Svenske Kyst i en uforanderlig Stilling uden at røre sig af Pletten. Man formoder, at det er et Menneske, som er frossen ihjel. Man har ogsaa lagt Mærke til to, tre Personer, som næsten en heel Dag vare at see paa Isen i en lang Frastand, men som igjen forsvandt. Det er at formode, at det var Svenske Deserteurer, som have fundet deres Grav under Isen.

Frederiksberg By er om Vinteren en reen Contrast af det, den er om Sommeren. Ligesom den om Sommeren er en Samlingsplads og et Opholdssted for Kjøbenhavns formuende Indvaanere, saaledes møder man der om Vinteren Fattigdom og Elendighed.

I Handelstidenden No. 4 har Hr. Oberst Falkenskjold leveret en Anvisning til at bygge Broer af Tang, hvor det hedder i Indledningen: "Saavel Materialiernes som Haandværksfolkenes Dyrhed bragte mig for omtrent 3 Aar siden paa den Tanke at anbringe en Broe af Tang over en Bek, som gaaer igjennem min Mark ved Sophienberg; efter Tømmermandens Overslag skulde den Gang Tømmeret og Planker have kostet 120 Rd.,

Tømmermandens Arbeidsløn 30 Rdlr., Søm og Smedearbeide 12 Rdlr., foruden Transporten. Den Broe af Tang, som jeg i den Sted satte, koster mig i alt til Dato 6 Dages Kjørsel med mine egne 2 Vogne, paa en Tid, da jeg ikke havde andet at bruge dem til, og en Rende under Broen af 3 Finlappebræder; over denne Tangbroe er der siden aarlig i det mindste kjørt 2000 Vogne med Læs og 2000 tomme Vogne, den er 18 Alen lang og 6 Alen bred og 4 Alen høi; den staaer til hver Mands Eftersyn, som en Muur, og vil saaledes staae bestandig med liden Paafyldning et Par Gange om Aaret; dette har bevæget mig til offentlig at bekjendtgjøre denne Opfindelse, da jeg er overbeviist om, at saadanne Tangbroer kunde anbringes paa utallige Steder, hvor Broens Afstand fra Stranden ikke gjør Transporten alt for besværlig, imidlertid troer jeg dog at det kan betale sig at hente Tangen henimod 3 Miil til dette Brug, især nu, da Tømmer næsten ikke er at faae for Penge og Steenhuggerarbeidet er saa overdreven dyrt og bliver saa lidet brugt til Broer i Dannemark."

Udenlandske Efterretninger.

Hos Karrikaturhandleren Martinet i Paris saaes nylig et Stykke, som i det mindste har nogen Værd for Litetraturhistorien. Det forestiller de nærværende Journalister. Disse Herrer staae alle omkring Harlekin, som synes at høre paa dem, og gjøre sig lystig over dem. Blandt dem alle udmerker sig en lang mager Figur, der giver Herrerne paa høire og venstre Side et pedantisk Vink, som om den vilde sige, de skulde være fornuftige og beskedne, ellers maatte han give dem over Fingrene. Det er Monitøren. — Et meget hesseligt Physiognomie, vel begavet med Næse, og indsvøbt i Præste-Ornat, viser sig paa venstre Side. Slanger krybe ud af hans Lomme. Dette er Journal de l'Empire. En mager Kokette, uden al Qvindelighed, er Athenée des Dames. I en Krog sover Merkuren paa en Foliant med fortredelig Mine. De øvrige have mere eller mindre Prætension i deres latterlige Skikkelser. Hos hver af dem røber Costument deres fornemste Medarbeideres Aand.

Doctor de Carro i Wien har fra China faaet en Art Riis, der, som andre Kornarter, kan trives i tør Bund. Han haaber herved ikke allene at forskaffe Europas Beboere en sund og for de fleste Mennesker nærende Føde, men tillige aldeles at udrydde de mange Sygdomme, der ere en Følge af vaade Riismarker. Adskillige Forsøg, som i forskjellige Provindser i Østerrige ere blevne anstillede med denne Plante, opvække de bedste Forhaabninger om, at den vil lykkes. Paa et Gods i Ungern har man seet den mærkværdigste Virkning af dette Forsøg; af et eneste Korn fik man 1360 modne Korn. Det synes at man endnu aldrig har forsøgt at dyrke denne Art Riis i Europa. En Russisk Botaniker kaldte denne Plante Oryza mutica, fordi den ikke har noget Skjæg; i Frankrige kaldte man den efter dens første Indfører i Europa Riz de Carro, af det Latinske Oryza mutica de Carro.

Den Hertugelige Oldenborgske Justitsraad von Türk har nedlagt sine Embeder som Medlem af Regjeringen og Consistorium i Oldenborg, og valgt Yverdun i Sveits til sit Opholdsted, for i Nærheden af Pestalozzi at anlægge et Opdragelses-Institut, og opofre sig ganske til Ungdommens Underviisning. Han er bekjendt af sit vigtige Skrift: Briefe aus München-Buchsee über Pestalozzi und seine Elementarbildungsmethode, og endeel andre Skrifter, hvoriblandt det, han efter en paa Embeds Vegne foretagen Skolereise i Tydskland udgav om de tydske Elementarskolers Mangler, opvakte megen Opmerksomhed. Angaaende hin Forandring i sin Stilling har han offentlig erklæret, at den var en Virkning af hans Overbeviisning, at Menneskeheden allene ved Opdragelsen kan hæves til sin Bestemmelse, og betrygges mod vor Tidsalders mangehaande Ulykker, og at den Pastalozziske Underviisningsmethode baner den eene sikkre Vei hertil. Efter et Brev fra ham til en af vore Skolemænd har Methoden i de 4 Aar, siden han forrige Gang opholdt sig hos Pastalozzi, gjort overordentlige Fremskridt, og man ventede nu der endeel unge Mænd, som Kongerne i Preussen, Holland og Würtemberg agtede at sende did, for at lade dem lære Methoden.

Den berømte blinde Virtuosinde Jomfru Kirchgeßner, som for adskillige Aar siden har ladet sig høre i Kjøbenhavn paa Harmonica, er nylig død i Schaffhausen, strax efter at hun var ankommen der og kort førend hun vilde give en stor Concert. Hele det musicalske Collegium i Schafhausen fulgte hende til Jorden og opførte en Sørgemusik i Kirken. Hun var født 1772.

Anmeldelse.

Sidst i forrige Aar lod jeg prente en Indbydelse til gamle Nordens Venner. Jeg har deri, efter nogle Vink om Forholdet mellem vor Tid og de svundne Aldre, forkyndt min Beslutning, at fremstille, snart i Sagastil og snart i dramatisk Form, de betydningsfuldeste Optrin af Nordens Helteliv, som fødtes med Asamanden Odin, stred med Døden og betvunges af den i Jomsborg.

Herpaa indbyder jeg Dem til at subskribere, som tro, at det gamle Nord har Noget, som er værdt at se, og at dette Noget ei vil dølge sig for mit Øie.

Indbydelsen, som giver nærmere Oplysning, ligger til Gennemsyn hos Hofboghandler Schubothe paa Børsen No. 5, hvor der ogsaa kan subskriberes.

N. F. S. Grundtvig.

Med dette Numer begynder sjette Aargangs andet Quartal. Bladet udkommer to Gange ugentlig; det tilbringes Subskribenterne og betales qvartaliter med 6 Mark. Subskriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, boende i store Helliggeiststrædet No. 144.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 28.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 14 Januarii, 1809.

Skrivelse til Hr. G. N. *)

P. M.!

De har, som De selv siger, anvendt Bekostning paa et vidtløftigt Avertissement i Adresseavisen, for om muligt at faae en Tjenestepige, der besidder alle de Egenskaber, De ønsker. Det har De saa mæn gjort meget vel i, Hr. G. N.! Naar man søger gode Tjenestefolk, bør man søge dem i Adresseavisen, og finder man dem ikke da, saa finder man dem aldrig. Aviser ere en herlig Ting; de ere det eneste, som Folk i vore vantroe Tider, endnu troe paa, og det vilde vær en Evig see galt ud med mange, dersom Folk ogsaa mistede den Tro. Vel er jeg kun en enfoldig Pige, men saa meget kan jeg dog indsee, at Aviser og Penge ere de to Ting, som regjere hele Verden. Det var et ypperligt Indfald, at De saaledes leverede et heelt Malerie af den Pige, De ønsker Dem, og at De skildrede hende fra Top til Taa saaledes, som man omtrent afmaler bortrømte Slaver og andre Personer, som man gjerne vil have fat paa. Enhver Pige kan nu sammenligne sit Contrefei med dette Portrait, og spørge sig selv: om hun er værdig at tjene som Enepige hos Hr. G. N. Uden at rose mig selv troer jeg, at De imidlertid vil finde i mig den, som det hidtil ikke er faldet i Deres Lod at kunne lønne og koste. — Men De vil, at jeg skal opgive Dem mit Navn og min Bopæl. Det første er en Ting, som jeg ikke ret vel kan. Egentlig hedder jeg Mette, men da der gives saa mange Metter i Kjøbenhavn som Dage i Aaret, saa vil mit Navns Opgivelse kun være Dem til liden Nytte. Mit Familienavn har hidtil været mig ubekjendt, og Himlen maa vide hvor jeg er kommen fra. Som en Drøm kan jeg erindre, at jeg indtil mit femte Aar blev opfødt hos en Kone i Slippen, som jeg kaldte Moder, og at der hos denne Kone pleiede at komme et gallant Fruentimmer i Atlaskes Pelts, som jeg ogsaa kaldte Moder, og som andre Folk kaldte Jomfru. Min Fader har jeg aldrig kjendt, og naar jeg imellemstunder spurgte den Moder, jeg var i Huset hos, om hun ikke kjendte ham, svarede hun: du dumme Tøs, Du har jo ingen Fader! At man vel kan have to, ja endog flere Fædre, det har jeg ofte hørt, men at man kan have to Mødre og ingen Fader, det har jeg aldrig kunnet begribe. Noget derefter blev jeg sendt ud paa Landet, og der kom jeg i Huset hos en Bondekone, som jeg ligeledes maatte kalde min Moder, og som altsaa var den tredie Moder, jeg forefandt i denne syndige Verden. Bondekonens Mand maatte jeg kalde Fader, i hvorvel jeg nok kunde indsee, at saadan en Bondeklods umuelig kunde være min Fader. Jeg maatte arbeide med i Marken og gik klædt som Bondepige. Jeg var sund og karsk og glad, og følte mig lykkelig i min Stand. Det gik mig næsten som skjøn Sigrid; indtil mit sextende Aar kunde jeg sige:

*) See Adresseavisen No. 509 f. A.

Som Bækken i Engen det blomstrende Skjød,
Saa stille, saa klare de Dage henflød.

Men nu kom Engelskmændene hertil, og blandt dem, som tog sig selv Qvarteer hos os, var en Tydsk Corporal, som kaldtes Hr. v. Eisenfresser, en Pokkers Karl til at snakke og endnu værre til at drikke. Han fortalde, at hans Konge — jeg veed ikke om det var Kongen af Engelland eller Tydskland — havde sendt ham og hans Kammerater herind for at hjelpe os. Vel kunde jeg ikke indsee, at det var noget Venskab, at de slagtede vor Moers Ko og det sidste Lam hun havde, uden at give hende en Hvid for dem, men da jeg en Dag spurgte Corporalen, om det var venskabelig handlet, saaledes at stjele Folks Qvæg, forsikkrede han mig, at ingen er en større Hader af Tyverie end den Engelske Regjering, ja at den, der i Engelland stjeler for en Rigsort, bliver uden Pardon hængt; men uden for sit eget Land bryder en Engelskmand sig intet om mit og dit, især hvor han kommer som Ven. Desuden paastod han, at Kongen af Engelland har Penge som Græs, og sikkert vilde betale vor Moer baade Koen og Lammet, naar det af Generalen rapporteres ham. Han gav mig at forstaae, at jeg skulde reise med ham til Engelland, hvor han for sin udviste Tapperhed i Sjælland kunde vente at blive Major. Han snakkede bestandig godt for mig og sagde tilsidst reent ud, at han nok havde Lyst til at give sig med mig. Hvor jeg gik, hvor jeg stod, var han i Hælene paa mig, og naar han ikke var paa Kroen eller spillede Kort med sine Krigskammerater, var han bestandig hos mig. Han hjalp mig i Kjøkkenet, gik mig allevegne til Haande, og anstillede sig reent forlibt. En Dag, da Soldaterne i vor By skulde bryde op, kom han løbende ud til mig paa Marken, hvor jeg just var i Færd med at malke, og spurgte ganske forpustet: om jeg vilde følge med ham? Jeg lod Malkebøtten staae, og fulgte med min lille Tydske Corporal. Det var rigtig nok lidt ubesindigt. Men jeg tænkde som saa: du er fattig; der er ingen der tager sig af dig her til Lands. I Engelland kan du blive Majorinde v. Eisenfresser, og Kongen af Engelland har jo Penge som Græs. Malkebøtten kan du gjerne lade i Stikken, tænkde jeg; naar du først er kommen til Engelland og er bleven Majorinde, kan

du jo altid sende vor Moer Betaling baade for Bøtten og Melken. Vi traskede nu afsted, og jeg drømte allerede, hvorledes man i Engeland vil kalde mig Fru Majorinde v. Eisenfresser. Underveis fortalde min tilkommende Ægtemand mig syv lange og syv bredde om alle de Herligheder, jeg kunde vente mig hos ham og de store Godser, han havde i Grubenhagen, som rigtig nok Franskmændene havde taget fra ham, i hans Fraværelse, men som han nok skal vide at forjage dem fra, naar han kommer hjem. Som et Beviis paa vor Kjerlighed forærede jeg ham nogle gamle Danske Kroner, som jeg havde sparet paa i adskillige Aar, og da han just lod sig mærke med, at han behøvede Penge, laante jeg ham 3 Rdlr. i Sedler, som jeg havde indsyet i mit Livstykke. Men da vi kom til Kjøbenhavn, forsvandt Corporal Eisenfresser, og med ham mine Kroner og mine 3 Rdlr. Der var ingen Udsigt mere for mig at blive Engelsk Majorinde, og jeg saae nu desværre for seent, at Hr. Corporalen havde skammelig bedraget mig. Nu var jeg kjønt deran. Ikke turde jeg komme hjem igjen, og i Kjøbenhavn kjendte jeg ingen Morssjel, der vilde tage sig af mig. Men i min store Nød var jeg dog saa heldig at træffe paa en Pige fra vor By, der om Vinteren tjente som Amme og om Sommeren som Enepige, og som skaffede mig en Plads hos nogle Folk, hun kjendte. Forleden Dag, da jeg stod i Kjøkkenet og vaskede op, listede en gammel Kjerling sig ind til mig, leverede mig en skreven Seddel, og smuttede derpaa bort igjen. I denne Seddel stod, at jeg inden Kl. 7 skulde komme ud i Adelgaden No. 599 paa første Sahl, hvor man havde noget at tale med mig, angaaende mit eget Vel. Jeg gik derud og blev paa det venskabeligste modtaget af en aldrende Kone, som jeg næsten kunde kalde min fjerde Moder, for hun var Godheden selv. Efterat hun havde tracteert mig med Caffe, fortalde hun mig, at en rig og agtbar Mand her i Staden havde under Haanden erfaret min Skjebne, og eftersom han er en stor Menneskeven, der søger at gjøre Vel i Løndom, og især er en Ven af unge, hjelpeløse Piger, saa vil han tage sig af mig og befordre min Lykke. Men da han af Natur er meget beskeden, saa ønsker han helst, at Sagen maatte blive en Hemmelighed endog for hans egen Kone. Jeg var næ-

sten ude af mig selv af Glæde; jeg vilde kysse den gode Kone paa Haanden og velsigne hende som min Moder. Men hun sagde, det behøvedes ikke. Hun gjorde sig en Glæde af at tjene trængende Mennesker, og har gjort saa mangt et Fruentimmer lykkeligt, uden engang at forlange Tak derfor. Hun førte mig derpaa ind i Salen, hvor jeg traf et heelt Selskab af saadanne lykkeliggjorte Fruentimmer. Det eneste jeg fandt forunderligt var, at jeg ogsaa traf her to rige Fruer fra vor Gade, der vare af al for fornem Stand til at de ogsaa kunde trænge til saadan Hjelp. Men jeg tænkte som saa: maaskee de ogsaa engang have været fattige ligesom du, og at de nu blot komme, for at bevidne deres Velgjørerinde den skyldige Taknemmelighed. Lidt efter lidt indfandt der sig ogsaa Mandfolk, unge og gamle imellem hinanden. Hver tog sin Dame, og Tjenestepiger, Madamer og Fruer, satte sig, uden Forskjel paa Stand, til Bords. En gammel Peer Nittengryn med puddret Paryk og Merledon i Nakken, kom til at sidde ved min Side, anstillede sig ganske forlibt og viste megen Omhyggelighed for mig. Man drak Viin og sang Bordviser, og var meget glad. Da vi havde afspist kaldte Madam Lafour — saaledes hedder min Velgjørerinde — mig ind i et Sideværelse, og sagde mig, at den lille Peer Nittengryn, som havde taget mig til Bords og underholdt sig med mig, var min ubekjendte Velgjører. Dersom jeg vilde forlade min Condition, saa vilde han leie Værelser for mig, give mig Klæder og Stas, og sørge for mig som for sit eget Barn. Jeg takkede den rare Kone for hendes gode Tilbud, men betydede hende, at jeg ikke førend Skiftetiden kunde forlade min Plads. "Ogsaa det er det samme," svarede Mad. Lafour: "nu kan De jo sige mig nøiere Besked i Morgen". — Da jeg kom hjem, fik jeg just fat paa den Avis, hvor De, Hr. G. R., søger om en Tjenestepige. Nu tænkte jeg som saa, dersom jeg kunde faae en skikkelig Condition, hvor jeg er mindre sjeneret og hvor det kunde blive mig tilladt at benytte mig af min Velgjørerindes Tilbud, uden saa ligefrem at ligge paa min egen Haand, saa vilde det ikke være saa galt; for jeg er desuden vant til Arbeide og vilde ikke saa godt kunne finde mig i at lægge Hænderne i Skjødet. Madame Lafour, som jeg har sagt mine

Tanker herom, mener ogsaa, at det gaaer ret godt an. Jeg er derfor villig at tage Condition hos Dem paa følgende Vilkaar:

1) Fra Kl. 7 om Aftenen til Kl. 1 om Natten maa jeg have fuldkommen Frihed at besørge mine egne Forretninger og besøge Mad. Lafour.
2) Portnøglen og Kjøkkendørsnøglen maa blive i min Forvaring.
3) Det maa være mig tilladt at lave Caffe, Thee eller Chocolade paa enhver Tid af Dagen, naar jeg har Fremmede paa mit Kammer.
4) Mit Kammer beholder jeg ganske for mig selv til egen Brug og Raadighed.
5) Caffe maa jeg have to Gange om Dagen, eftersom jeg ikke er oplagt til at bestille noget, ja endog ordentlig bliver mat og syg, og De altsaa selv maa lide derunder, naar jeg en eneste Dag mangler denne Drik.
6) Om Sommeren maa jeg have Lov til at sove til Kl. 8, og om Vinteren til Kl. 9 om Morgenen; for det er jeg bleven vant til siden jeg kom til Kjøbenhavn.

Naar De vil indgaae disse Vilkaar, saa lover jeg Dem at vise Troskab, Duelighed, Reenlighed, Ordentlighed, Føielighed og Agtpaagivenhed. Min moralske Caracteer er, som De selv seer, god, og af Uldent og Linned har jeg vel ikke endnu saa meget, som jeg kunde behøve, men Mad. Lafour har lovet mig, ogsaa i dette Stykke at sørge for mig som en Moder. Om Lønnen bryder jeg mig ikke; naar jeg kun nyder den tilbørlige Frihed og en god Omgang, saa er jeg fornøiet. Hvad min Person angaaer, da skal den, som De ønsker, naae den muligste Grad af Reenlighed og Politur. Mad. Lafour har allerede givet mig noget, hvormed jeg kan polere mine Arme saa hvide og blanke som Alabast. Jeg har ogsaa kastet mine grove Bondeklæder, og smøget mine Ærmer op lige til Skuldrene, og krøllet og flettet mine Haar. Alle Folk sige, jeg seer saa Kjøbenhavnsk og feiendes ud som den bedste. Mad. Lafour har ladet gjøre en Kappe med brede Kniplinger for mig hos en Modehandler. Skudsmaal har jeg ikke ladet mig skrive, men dersom De ønsker min Velgjørerindes Attest paa, at jeg besidder alle de

anførte Egenskaber, saa kan De faae den naar De vil.

Deres ydmyge Tjenerinde
Mette.

Til Grundtvig,

da jeg i Sorøe andengang havde læst hans Eddalære.

Tag fra Din fierne Ven en Hilsen, han sender saa gierne,
Ønsker: hvad selv han ei har, aldrig maa savnes af Dig;
Giennem Taager og Iis den trænge sig varm til Dit Hierte,
Vidne, at Livsblomsten end reent ei er visnet hos mig.
Tag min Tak for de Timer, som nys saa herligt henrunde,
Da jeg med kvægende Lyst skuede giennem Dit Blik
Hvad sig i dybeste Oldtid for Nordboer har aabenbaret:
Gudernes høiere Kraft, Menneskets renere Liv.
Gamle Frasagn, i Skumringens hellige Mørke indhylled',
Giemte af navnløse Skald, første Gang tolked' af Dig.
Trøstig, med kraftfulde Skridt Du vandre frem paa den Bane,
Som, mod vort Fædreland huld, Nornen betegnede Dig.
Og naar i gamle Nord mellem Fielde og Kæmper Du stander,
Fro ved det straalende Liv, ingen end skued som Du;
Naar mellem Hedenolds Skygger Du grandsker hvad Saga os giemte;
Naar Du med mandige Sind tolker de herlige Kvad;
Naar Du ved tryllende Runer et livfuldt Billed fremkalder,
Hvor i de kraftfulde Træk fremspringer Heltenes Old:

Bøi da, min herlige Ven! og stundom fra iisdækte Klipper
Ned i Dalen med Lyst Øiet mod unge Natur.
Her, hvor det mildere Liv ved Vaarens Aande fremblomstrer,
Her skal Du finde Din Ven, tro, som Du stedse ham fandt.
Glad vil han skue Dig hist i Din mandige Kraft at fremtræde,
Skiøndt ei med lige Skridt, stræbe at følge Din Gang.
Seer Du ham da, som ofte, paa Banen haabløs at standse,
Seer Du hans svindende Liv, røvet sit eneste Værd,
Svinder end selv hans Drømmes den sidste, den kiæreste Skygge:
Ræk ham da broderlig Haand, som Du ham rakte den hist,
Da vi indenfor Axelstads strenge, snorlige Volde,
Begge med Nordboers Sind, knytted' den evige Pagt.

Den 8 Jan. 1809.

Christian Molbech.

Epilog,

fremsiunget af

Sangerinden Madame Frydendal,

ved hendes Benefice den 17de December 1808 efter Forestillingen af

Syngespillet Skatten.

Musikken af Hr. Concertmester Du Puy.

Som for en Kreds af Venner jeg fremtræder
for Eder, Ædle, som jeg hilser her!
Mit Hierte stolt sig ved den Tanke glæder:
i Alles Blik jeg Yndest for mig seer!
Kun dette os forsøder Banens Møie!
Hver Ædlings Venskab er vor store Løn!
med hans og egen Agtelse for Øie
vor Vei er let! vor Lod er skiøn!

Saa tænkte jeg i de henrundne Dage,
saa tænker jeg til sidste Dieblik!
Mit Hiertes inderligste Tak modtage
enhver, som kierlig ved min Side gik!
Ei Eders Yndest for min Idræt svinde!
o! lad mig aldrig føle dette Savn!
At hedde Dannerfolkets Sangerinde,
det er min Fryd! mit Hædersnavn!

N. T. Bruun.

(Af det utrykte Digt: "Den Norske Budstikke i 1808", see Skilderiet No. 20.)

* * *

Thor Hovlands Minde,

fornyet ved Affæren i Kierringvigen i Foraaret 1808 *).

Den nordiske Vinter er svunden; mildt bruser
Om Kysten paa ny det fritspillende Hav;
Men kommer en Røver, ham Normanden knuser,
Ei fredløse Niding fra Bretland han huser,
Brat Bølgernes Voldsmand skal finde sin Grav.

Det Gjerningen sander: i Kieringvigs Havn **)
Sees Røverens skjendige Blodflag at vaie:
Grisk er han paa Rov den blodtørstige Ravn,
Han udspiler sorte og graadige Favn,
Og troer alt det vinkende Bytte at eie.

*) See Falsens Budstikke, No. 13, p. 49, No. 14 og 15, p. 59.

**) I Thjølling Sogn i Laurvigs Grevskab. — Tvende Engelske armerede Barcasser, udsatte fra de i Nærheden liggende Krigsskibe, jagede efter en Norsk Brig. Begge Baade søgte ind i Kierringvigs Havn, og just da den ene vilde entre Briggen kom Anders Hovland, Peter Hovland og 6 Kystværn tililende, hvilke, uden at oppebie flere, engagerede sig med de Engelske. Peter Hovland, som er en god Skytte, skød da den første Engelskmand, der besteg Skibet, saa at han faldt død i Vandet, hvilket fra Landet tydelig kunde sees. De øvrige fyrede nu ogsaa paa Fienden og Barcasserne forlode da strax sit Bytte, ilede med uforrettet Sag tilbage til Skibene, og disse styrede derpaa fra Landet.

Men aarvaagen Normand alt Hanen opspender,
Kamplysten han staaer der med Lod og med Krud,
Af glødende Hevn og af Harme han brænder,
Det sikkre, det dræbende Skud han udsender,
Og Rovdyret falder for Normandens Skud.

Det Niddingsdrog evig paa Havbunden hvile,
Som vælter sig ind paa vor fredvante Strand! —
De fiendtlige Snekker af Havnen nu ile.
Korsarerne frygte for Normandens Pile,
Og skamfulde, feige de haste fra Land.

Thor Hovland! *) stat op af din Grav: Du skal finde,
Skiøndt hundrede Aar sank i Tidens Favn,
At Landsmænd end herlig fornye Dit Minde;
Skiøndt Kræfter og Dyder med Sekler forsvinde,
End Normænd Dig ligne i Daad som i Navn. —

Lig Oldtidens Kjemper saa bolde og gjeve
De løfte til Værge den senede Arm;
End Normanden staaer saa de Fiender bæve,
O Thor! selv Dit Slagsværd **) han mægter at hæve,
Og Odel og Frihed udspender hans Barm.

*) Om den kjekke Norske Vagtmester, Thor Hovland, see Mallings store og gode Handlinger, p. 178, o. f.

**) Foruden sin egentlige Rustning førte Thor Hovland altid i sin Sadel et stort gammeldags Slagsværd, som faa uden han havde Styrke til at føre. Dette brugte han i Affæren med de Svenske ved Norderhoug i Aaret 1716 med saadan Eftertryk, at han allene standsede en heel fiendtlig Trop i et Leed, og holdt dem op, indtil flere af de Norske kom til og forjoge dem; imidlertid havde han med egen Haand allerede nedhugget adskillige.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

At bygge af stampet Jord, kaldet Pisé, hvorom Hr. Lieutenant Seidelin, Udgiver af Dagen, har skrevet en læseværdig Afhandling i Rafns Bibliothek for Physik og Oeconomie, i Heftet Maji for Aaret 1796, er en ældgammel Bygningsmaade, som bruges i det sydlige Frankrige, og i nogle Spanske Provindser, hvorom gives videre Under-

retning i Communications to the board of Agriculture, Vol. 1, en classisk Afhandling af Architekten H. Holland, og i Youngs Annals for 1802, p. 410. De haves begge paa Classens Bibliothek, endvidere for Danske Læsere: det Kgl. Landhuusholdnings-Selskabs Skrifter, 7 D. S. 299, Begtrups Beskr. over Agerd. Tilst. i Sjelland, 2 D. S. 14, Tilskueren for Landvæsenet, 1ste Hefte. — I Egnen af Lyon findes Kirker af Pisé, som have staaet i flere Aarhundrede, og i Byen selv Bygninger paa 5 Etager. At de kan passe til Dannemarks Clima synes følgende Exempler at bevidne: Hr. Kammeraad Reiche har paa sin Gaard Roegen ved Eckernförde for 12 Aar siden bygget flere store Bygninger af stampet Jord, iblandt disse en Længde af 260 Fods Længde, 50 Fods Bredde og 11 Fods Høide. Disse Mure bleve opførte, eller stampede ved 12 Invalider fra Eckernförde, og 6 Mænd og 6 Koner fra Godset. Dette Arbeide, med Indbegreb at tilkjøre Jorden, blev udført i 6 Uger og kostede 309 Rdlr., disse Mure vilde efter den Tids Priser have kostet af Muursteen 2400 Rdlr. — Sal. Provst Worm i Ingstrup, i Vendsyssel, byggede et Enkesæde for hans Frue, hun nu beboer, af stampet Jord, det er ypperlig bygget, men han lod Jorden stampe i Form af Qvadersteen, som er unødvendig, og gjør Bygningsmaaden kostbarere. Paa Norholm, Ribe Amt, har Kammerherre Rosenørn Teilmann ligeledes opført en Bygning af stampet Jord, for nogle Aar siden. — I Sjelland gives en svær Bygning i Helsingøer, i det store Brændeviinsbrænderie, nu tilhørende Oberste Falkenskjold, hvilken den afdøde Belfour lod bygge. Dets Loft kan modtage og bære indtil 3000 Tdr. Hvede. Geheimeraad Lewetzau lod, medens han var Amtmand paa Frederiksborg, bygge anseelige Bygninger af Pisé, paa den Gaard, som Hr. Schwabe nu eier. Hr. Agent Ryberg har ladet bygge, ved sin Inspecteur Hr. Voelker, i Kjøng, paa sit Gods Oebjerregaard ved Nestved, flere Bygninger af Pisé. De først byggede findes beskrevne i Vedels Tilskuer for Landvæsenet, 1ste Hefte, med Beregning over Udgivterne. Paa Løvenborg og Lerchenborg, m. fl. Steder, findes Mure af stampet Jord. (Fortsættes.)

Ved Allerhøieste Befaling af 6te d. M. har Hs. Majestæt fastsat Elefant- og Dannebrog-Ordenernes

Høitidelige Forsamling til d. 28de Januarii forstkommende paa Rosenborg Slot. Hs. Majestæts Følge samles bemeldte Dag Kl. 11 om Formiddagen ved Kongens Palais. Toget gaaer igjennem Amaliegaden, St. Annaplads, Kongens Nytorv ned af Gothersgaden til Rosenborg Slot. Det aabnes ved et Detaschement af Garden til Hest med Pauker og Trompeter, dernæst Ordensholderne i Heroldsdragt til Hest, siden Ridderne af Elefanten og af Dannebrog-Ordenens tvende første Klasser, Ordens-Kapitlet og sammes Kantsler, hver i sin Eqvipage med 2 Heste og 2 Tjenere i Statslivre. Derpaa Prindserne af det Kongelige Huus, hver i sin egen Eqvipage med 6 Heste og 4 Laqvaier i Statslivree, efter disse Overhofmarskalken med Overhofmarskalstaven. Derpaa Hs. Majest. Kongen, som kjører i en Statseqvipage bespændt med 8 Heste; ved Mellemløberne gaae 4 Staldkarle i Statslivree, foran Vognen 12 Løbere og Laqvaier og ved begge Sider af Vognen 12 Pager, alle i Stats-Livree. Dernæst kjøre samtlige Hofkavalerer parviis i Eqvipager med 2 Heste. Et Detaschement af Garden slutte Toget. Drabantgarden paraderer i Riddersalen, hvor Ordenshøitidelighederne foretages efter et Ceremoniel, som efter Hs. Majestæts Befaling ikkun uddeles til dem, som er tilsagt at være der tilstede.

Drageør, d. 12 Jan. Den Svenske Orlogs-Fregat, som laae i Malmøe Bugt, drev ud i Dag, og er nu halvveis imellem dette og Stevns; men Strømmen er i Kentring; den vil møde hele Drivisen, som formodentlig vil drive den tilbage. En Engelsk Orlogsbrig, som var skruet over paa den faste Iis paa Svenske Kysten, ligger i Dag med Raanokkerne i Veiret.

En efter Anseelse Engelsk Kutterbrig paa 10 a 12 Canoner, er i Gaar af Isen drevet paa Grund paa Lillegrunden, hvorefter den strax kantrede. Man formoder, at kun faa af Mandskabet er bjerget.

Ved Hs. Majest. allernaadigste Resol., af 11 d. M., er Følgende bestemt: 1. Saavel de total Brandlidte i Kjøbenhavn, som dem, hvis Eiendomme uden for Stadens Porte ere afbrændte eller nedrevne efter Generalcommandoens Ordre, skal gives Erstatning, saaledes, at de erholde den forsikkrede Sum med Afkortning a) af 10 Procent af Assurance-Summens Beløb, b) af det Beløb, hvortil Rudera ere taxerede, og dernæst c) af andre 10 Procent af den udbetalende Erstatningssum; hvorimod dem ere tillagte Renter 4 Procent af den tilbageblivende Erstatningssums Beløb, fra 11 Martii 1808 af og til Betaling skeer. 2. De, der have lidt partiel Skade ved Branden i Staden, saavelsom de, baade i og uden for Staden, hvis Bygninger have taget Skade ved Bomber eller Skud, skulle selv bære al den Skade, som beløber 2 Procent eller derunder af Bygningernes Værdie eller fulde Assurance-Sum, hvorimod den Skade, som overstiger bemeldte 2 Procent, bliver for det Overskydende at erstatte med Afkortning af 10 Procent. 3. De, som efter den fastsatte perem-

toriske Frists Forløb have indsendt Beregninger og Taxationer, blive, efter de eengang givne Bestemmelser, at ansee som præcluderede. 4. Dem, som efter Commissionens Opgivende have indsendt Taxationer over Skade paa Bygninger, som ei have været assurerede, ere tilstaaede 40 Procent af denne Erstatnings Beløb, som de, efter det Ovenanførte, vilde have erholdt, saafremt Bygningerne havde været assurerede. 5. I Henseende til Frue Kirke vil Hs. Majestæt, at den forsikkrede Sum af 50,000 Rdlr. skal udbetales Samme, blot med Afkortning a) af pro quota Parten af Taxations-Værdien af de levnede Rudera, b) af 10 Procent af den udbetalende Erstatnings-Sum, saa at ingen Rabat beregnes i Forhold til Vurderings-Summen. Frue Kirke erholder saaledes omtrent 38,954 Rdlr., hvoraf Renterne blive at beregne Samme fra 11 Marts 1808, ligesom for de øvrige total Skadelidte. 6. For Petri Kirke bliver den partiale Skadeserstatning at beregne saaledes, at pro qvota Andelen af Skaden, i Forhold til den forsikkrede Summe, altsaa ifølge Commissionens Beregning 9,539 Rdlr. 66 ß., udbetales alene med en Rabat af 10 Procent eller 954 Rdlr. 7. Denne allerhøieste Resolution skal tilkjendegives Brandforsikringscassen, med Tilføiende, at Hs. Majestæt, for at forebygge Processer, hvorved Brandforsikringscassen mueligen kunde vorde tilpligtet at betale Erstatninger, som overgik dens og dens Interessenteres Evner, samt af landsfaderlig Omhu for Indvaanerne i denne Residentsstad, allernaadigst har besluttet, at skjænke 2 Millioner Rigsdaler, som skulle anvendes til Erstatning for de Skadelidte, i Overeensstemmelse med foranførte Regler; hvorimod Hs. Majestæt blot vil have Brandforsikkringscassen paalagt, at tilveiebringe den mindre betydelige Deel af bemældte Erstatning, som overstiger de af Allerhøistsamme saaledes skjænkede 2 Millioner. I hvilken Henseende Directeurerne for Brandforsikkringscassen have nærmere at afhandle det Fornødne med Finantscollegiet, hvornæst Brandforsikkringscassens Bestyrere, efter de af Hs. Majestæt fastsatte Bestemmelser, have at beregne den Erstatning, som tilkommer hver Enkelt; og blive disse Regler, hvorefter Erstatningerne tilkjendes og beregnes, at kundgjøre saavel til Beroligelse for de Skadelidte, som til Betryggelse for deres Creditorer.

Den 10de Januari er Etatsraad H. Haagen, efter Ansøgning, i Naade entlediget fra sit Embed som Politiemester i Kjøbenhavn, saa og fra hans Forretninger i samtlige de Commissioner, hvilke han som Politiemester er befalet at tiltræde, dog vedbliver han Bestyrelsen af Politiemester-Embedet og dermed forbundne øvrige Forretninger, saalænge indtil hans Eftermand kan overtage Samme; Justitsraad og Assessor i Kjøbenhavns Politieret, P. C. Bagger, udnævnt til Justitiarius i bemældte Ret, og Cancellieraad samt Borgemester i Slagelse, R. L. Bagger, til Politiemester i Kjøbenhavn og til virkelig Justitsraad.

Udenlandske Efterretninger.

(Udtog af et Brev til —). Efter Deres Befaling giver jeg mig den Ære at meddele Dem en kort Efterretning om de tvende Etablissementer til Landoeconomiens større Perfection, nemlig det Thaerske i Preussen, og det Fellenbergske i Sveits. Den Preussiske Regjering tilbød den bekjendte Livmedicus Thaer i Celle at etablere sig i det Brandenburgske; det offererede ham et Gods af 25,000 Rdlr. Værdi til fuldkommen Eiendom, og Geheimeraads-Titel. Tilbudet blev modtaget, og med Kongelig Tilladelse solgte han det ham forærede Gods, kjøbte en større og til hans Plan mere passende Eiendom af omtrent 70,000 Rdlr. Værdi, hvormed der var forbunden en Meyerhof, Møgelin kaldet, beliggende nogle Mile fra Berlin. Her har han med offentlig og privat Understøttelse indrettet et passende Locale for unge Agricultur-Elever, hvor de betale for sig, som Pensionairer, og nyde theoretisk og practisk Underviisning i Landvæsenet. Den videnskabelige Underviisning i Agerdyrkningens Grundsætninger roses meget, i Særdeleshed skal den afdøde Professor Einhofs Forelæsninger og practiske Analysie af Jordarter, Kornsorter og Rodvæxter, have været særdeles belærende; den practiske Anviisning vil man ei rose, den udføres ikke med den Orden og det Tilsyn, som er fornøden. Dette nyttige Etablissement synes i den senere Tid at fordunkles af det Fellenbergske paa Gaarden Hofwül ved Bern. Hr. Fellenberg er en formuende Sveitser, i en kraft- og daadfuld Alder, som har renunceret paa de Emplois, som hans Stilling først af en Bernsk patriotisk Familie gav ham Ret til, og har anvendt sin hele Opmærksomhed, Flid og Formue paa Landvæsenet. Han kjøbte den anseelige Eiendom Hofwül i Canton Bern for ni Aar siden. Dens Værd og Revenuer har han i den Tid mere end qvadrupleret. Han har med stor Klogskab vidst at forene det Engelske og Belgiske Jordbrugs Fortrin med sit eget Lands Praxis. Hans store Formaal er at give et fremlysende Exempel i det Store paa et godt Jordbrug, og om man tør tilføie paa et fuldendet, som ikke allene skulde være et Mønster for Sveits, men ogsaa lærerigt for Tydskland og Frankrige; at oplære unge Landmænd af cultiverede Familier til udmærkede practiske Jordbrugere; at have en privilegeret Fabrik af Agerdyrknings

Redskaber; og endelig at opdrage fattige Børn af Almuestanden til duelige Tjenestetyende. Denne vidtomfattende Plan har han for ei længe siden fremlagt for det Bernske Gouvernement i en trykt Raport, som har entreret i hans Vuer, og stræber at træffe saadanne Foranstaltninger, at det Hofwülske Etablissement kan blive vedvarende, uden at lide Forandring ved Dødsfald. — Gaarden Hofwül er temmelig stor, der avledes i afvigte Sommer omtrent 3000 Tdr. Korn af alle Slags, Meieriet er paa 72 Malkekøer, foruden Stude og Opdræt. Fra Gaarden solgtes i Aaret 1806 af Korn- og Fedevarer for 24,614 Sveitser Gylden til 2 Mk. Dansk, efterat man havde underholdt et Personale paa Gaarden af 33 Mennesker daglig og en Mængde Dagleiere, som faae Kosten. — Gaardens Drivt er denne: Agerjorden er inddeelt i 4 Marker, som bære følgende Frugtvexel: 1ste Mark med Brakfrugter, som hyppes, saasom Bønner, Erter, Kartofler, Kaal, m. v. Den pløies overordentlig dybt, og gjødes stærkt. 2den Mark besaaes med Vaarsæd med isaaet Klever. 3die Mark, Kleveren afhugges flere Gange, og mellem hver Slæt vandes Klevermarken, som en Eng. 4de Mark besaaes med Vintersæd, som naar den er høstet, haves endnu samme Aar af Marken en Høst af Roer og Gulerødder. Al Slags Sæd radsaaes og hyppes, der gjødes med Compost (Blandings-Gjødsler). Hestene og Qvæget holdes bestandig inde paa Stald Sommer og Vinter. Der mergles i det Store, og Engenes Vanding er udført mesterlig. Ved dette Jordbrug angiver Hr. Fellenberg, at han har i fri Penge, af en Tønde Land til 10,000 Qvadratalen, 40 Rdlr. aarlig, som han documenterer med vedlagte Beregninger. — Det Hofwülske Etablissement har fundet saare mange Velyndere i og uden for Sveits. Regjeringen i Bern har tilstaaet det Privilegium paa at fabrikere Agerdyrknings-Redskaber; den i Bern værende Commission for Landvæsenet har ladet udstille til offentlig Skue paa Raadhuset Modeller af Fellenbergs Agerdyrknings-Redskaber; den overste Regjerings-Person, Landamman de Vattenwül, har offentligen bevidnet ham Regjeringens Lykønskninger, og Tilbud at favorisere hans Bestræbelser. La diète helvetique, det helvetiske Personeringsraad, har ladet ham offentlig bevidne dets Taksigelse, og udnævnt en Commission af oplyste Mænd, for at

undersøge hans Foretagender, og derom at indgive Rapport. Den Franske Keiser har, ved den indenrigske Minister i Paris, ladet kyndige Mænd reise til Hofwül, for nærmere at give Rapport om dette Etablissement. I samme Øiemed blev en Professor fra Spanien didsendt af Fredsførsten efter sit Hofs Befaling. Ved den aarlige Landfest i Hofwül, i Aaret 1807, indfandt sig uindbuden over 2000 Mennesker, iblandt disse Landammannen, den Spanske, Franske og Bayerske Minister, med flere distingverede Personer. Fra fremmede Lande hidkomme en Mængde Fremmede, hvoraf mange opholde sig nogen Tid ved Institutet, som for det practiske Agerbrug skal i alle Henseender anbefale sig. Blandt den store Mængde trykte Efterretninger, som om dette Etablissement findes adspredte i Tydske og Franske Blade, gives den bedste Oplysning i Bibliotheque britanique for Maanederne Januarii, Februarii og Martii, for Aaret 1808, hvori Hr. Fellenbergs egen Rapport til Gouvernementet i Bern findes aftrykt. — Ved den store Veterinairskole, i Nærheden af Paris, er for 2 Aar siden oprettet en practisk Agerdyrknings-Skole, hvortil er et stort Jordbrug. Eleverne ved Skolen antages af Ministeren for det Indere, og et vist Antal Elever underholdes paa Statens Bekostning. Eleverne ere ikke, og behøve ei at være, Veterinairer. Indretningen findes beskreven i Annales de l'Agriculture franc. par Tesscer. — I Rusland og Ungarn gives flere Instituter for det practiske Agerbrug, meest paa privat Bekostning, hvori Staten alligevel har nogen Andeel. — Man seer deraf, at Frankrige, Sveits, Preussen, Ungarn, Rusland, med flere Lande, har anseet det for nødvendigt, at Staten befordrer Agerdyrkningens Fremme ved egne Etablissements for dannede unge Mænd, men at man overalt har begaaet den Feil, at lade et sligt Etablissement opstaae paa privat Mands Eiendom; dernæst at de mangle Lærere i de for Landmanden nødvendige Videnskaber; og at Eleverne udgaae, uden at være underkastet offentlig Prøve, eller forsynet med Testimonium om deres Duelighed, thi det er ligesaa nødvendigt for Oeconomen, som for Forstmanden og Gartneren. Enhver bør have et authoriseret Certificat paa hans Duelighed eller Lærebrev. Det har altid været Brug hos den Studerende, Handels-, Fabrik- og Haandværkskyndige.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 29.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 17 Januarii, 1809.

Om Tjenestepiger.

"Hionens (Tyendets) Troskab styrker Bondens Boskab" siger et gammelt Dansk Ordsprog, og vist er det, at intet befordrer mere den huuslige Lykke end gode, velartede og retsindige Tjenestefolk. Deres Indflydelse paa Samfundets Vel er langt større end man skulde troe. Imidlertid er Klagen over slette Tjenestefolk meget gammel. Allerede den unævnte Forfatter til Problemata et proverbia moralia, som udkom 1611 siger: "Større Ustadighed og Letfærdighed klages ikke at have været i Mandeminde hos Tyende, Piger og Drenge (Karle) end nu i denne Tid. Etstund kunde et Tjenestefolk blive i en Tjeneste 8 eller 10 Aar, nu er det intet værdt, uden de skifte hvert Halvaar. Mange smukke Bomænd og Qvinder kunde sige det til Roes, at de have ikkun en eller to Tjenester, der de vare unge og skulde tjene for deres Brød. Nu agtes det intet. Vore Piger og Tjenestefolk ville forsøge alle Vraaer, ville vide, hvor det staaer til i hver By, komme derfor sjelden til noget Godt; thi hvem haver vel Lyst til at hjelpe Saadanne frem til Ære og Godt, der have saadan Bisse i Stjerten, (at) de kunne ikke blive hos en Dannemand et Aar tu eller try. Strax at En siger dem deres Gavn og taler et Ord til dem, saa sætte de hannem strax Stævnedagen for Næsen; ja, sige de, — her er stakket Dag og hellig Aften, seer eder om en Tjener, jeg vil see mig om en anden Tjeneste? Saa rede ere de strax paa at rippe."

Med Føie siger Prof. Nyerup ved at anføre dette Sted i sit herlige Udvalg af Peder Syvs Ordsprog, at det for 200 Aar siden var fuldkommen lige saa galt som nu, og at der, som Salomon siger, intet Nyt skeer under Solen.

Men hvorfor er det lige saa galt nu som for 200 Aar siden? Dette Spørgsmaal fortjener vel en alvorlig Besvarelse.

For at dømme rigtig om en Ting, maa man altid betragte den fra forskjellige Synspuncter. Ensidighed leder til saa mange Vildfarelser og Uretfærdigheder; Ensidighed har næsten i hvert Aarhundrede været Menneskehedens værste Plageaand. Den viser os Alting fra en vrang eller overdreven Side.

Fra umindelige Tider synes man at have bedømt Tyendets Sag alt for partisk. Altid klagede man over Tjenestefolk, uden at overveie, hvor meget deres Forsatte selv ofte give Anledning til denne Klage. Husbonden vil hellere gjøre sit Tyende aabenbar Uret, end mishage sin kjere Ægtefælle. Selv Patriarken Abraham var i den Henseende en meget svag Mand. Sara, som sikker ikke var den bedste Madmoder, og heller ikke fri for Jalousie, behøvede kun at klage over Hagar, og strax siger Abraham: "Din Pige er i Din Haand, gjør med hende hvad Du finder for godt." Hvad var Følgen af denne Nathue-Ordre? Sara piinte den stakkels Hagar saa længe, til hun maatte løbe sin Vei. Men gaaer det et Haar bedre i vore Dage?

Hvor mangen en Ægtemand taaler ikke, at hans Tjenestepige paa det uforsvarligste mishandles? Om hans Kone end er nok saa arrig en Trold, nok saa ubillig i sine Fordringer, nok saa ubehøvlet i sin Adfærd, saa har hun dog i hans Øine altid Ret. Han vil heller skifte Pige hvert Halvaar, hellere løbe paa Politiekamret og blive en Fabel for Byen, end give sin Kone Uret og sin Tjenestepige Ret.

Det er paa denne Maade, at Tyendet lige fra Patriarken Abraham indtil Peder Syv er blevet fordærvet ved Huusfædres og Huusmødres egen Brøde. Dets Forædling syntes til enhver Tid at have været Menneskene ligegyldigt. Man har Instituter, hvor man søger at forædle Faareslægten; man har Skoler, hvor man bibringer Heste og Pudler et Slags Dannelse og Undervisning; men ingen bryder sig noget om sin Tjenestepiges moralske Dannelse. Ligegyldigt er det de fleste om hun kommer lige fra et Bordel; ligegyldigt om hun har været en offentlig Skjøge. Man trøster sig med, at man efter et halvt Aars Forløb, kan give hende Løbepas. Man behandler hende meget ofte som et Trældyr; knap Føde, ussel Løn, haard Medfart er alt hvad hun kan vente sig, og dog fordrer man af hende en exemplarisk Opførsel. Hvorledes lønnes overalt de fleste Tjenestepiger paa deres gamle Dage? De forlades af dem, de have trællet for i deres unge og kraftfulde Dage. Kun faa vide at belønne tro Tjeneste og utrættelig Arbeidsomhed. Alligevel vredes man over, at en Tjenestepige, medens hun endnu er ung, foretrækker den fattigste Ægtestand for et Liv, hvis Udsigter bliver med hvert Aar mørkere. — Dersom vore fleste Huusmødre vare taknemmeligere og retsindigere, vilde vore Tjenestepiger ogsaa være det.

Man fordrer Troskab af sit Tyende, men Troskab forudsætter Tillid, og denne er en Egenskab, som man ofte savner hos saa mange Huusmødre. Selv kjende de saare lidet til Huusholdningsvæsen og Indkjøb, og bestandig troe de dog, at deres Piger ville bedrage dem. For at bøde paa det de bortødsle til Stads og Fjas, og for at give sig Mine af at de ere meget oeconomiske, plage de den stakkels Tjenestepige med utidig Oeconomie, paastaae at hun skulle skaffe Huusholdningsfornødenhederne til ringere Priser end de virkelig ere at faae,

og kaste alt for ofte ufortjent Mistanke paa hende. Der gives Madmødre, der ikke undsee sig ved at lade deres Pige løbe hele Byen rundt for at faae en Snees Kartofler en Skilling bedre Kjøb, medens de, for at følge Moden, cassere en Hat, der fire Uger i Forveien har kostet dem sex Rigsdaler og som de neppe have havt tre Gange paa. — Hver retskaffen Huusmoder vil desuden selv besørge Indkjøbet af Husets vigtigste Fornødenheder, hvorved der altid vindes betydeligt; hun vil ikke, saaledes som saa mangen en Kjøbenhavnsk Dame, kjøbe Alting i klatte- og skillingsviis, og derved maa mangen en Leilighed til Utroskab og Underslæb forebygges.

Man fordrer Duelighed af sit Tyende, men hvor mange af vore unge Huusmødre, især af den moderne Opdragelse, forstaae vel at bedømme en saadan Duelighed? I vore Pige-Instituter, paa Baller og Assembleer lærer man sandelig ikke denne Konst. Og hvor mange Piger bekymre sig vel om Kjøkkenet saalænge de ere i deres Forældres Huus? Nei, her have de ganske andre Ting at tænke paa end Madlavning og Indkjøb. Her er det Cramerske Romaner og Kotzebueske Comoedier, ikke Lofts og Møllers Kogebøger, man studerer. Haandværks-Døttre lære at brodere, spille paa Claveer og pluddre Franzosisk, men holde sig alt for gode til at smudse deres superfine Hænder paa en Gryde eller give sig af med saadanne gemene Forretninger, som at lave en god Ret Mad. Naar nu saadan en Gaas bliver Huusmoder, hvad forstaaer hun sig da paa at bedømme en Piges Duelighed? ja, hvad forstaaer hun sig paa at omgaaes hende? Hendes Tjenestefolk tabe al Agtelse for hende, fordi de føle hendes Uduelighed til at bestyre en Huusholdning; hun røber ved alle Leiligheder sin Uvidenhed; hun indfører en utidig og derfor skadelig Oeconomie. Den kjere Ægtemand, som anseer denne enfoldige Skabning for sit Kjøns Mønster, holder med hende ved alle Leiligheder, bifalder hendes Daarligheder, og medvirker selv til at gjøre hende end mere uduelig til sit Kald. Det er under et saadant Regimente, at endog de bedste Tjenestepiger blive fordærvede og forvænte.

Man fordrer Reenlighed og Ordentlighed af Tjenestepigen, men hvad er det for et Slags Reenlighed og Ordentlighed der hersker i saa mangen

en Familie? Atlaskes Gardiner og 5½ Særker, Gulve saa hvide som Elfenbeen og Underskjørter saa sorte som Kakkelovnen, Toiletter af Mahoganie, og Strømper som maa stoppes hver anden Dag, kort sagt: buten blank binnen krank, som Holsteneren siger, det er med faa Ord den moderne Reenligheds Caracteristik. Om Ordentligheden vil jeg ikke engang tale. Kan der vel herske Ordentlighed i et Huus, hvor Konen har nok at tænke paa sin Stads, hvor Børnene overlades til sig selv, hvor man gjør Nat til Dag og Dag til Nat? Og hvor mange saadanne Huusholdninger finder man ikke i vore Dage? Hvor mange flere vil man med Tiden ikke træffe, naar vore Døttre fremdeles skulle opdrages til Stadsmøer og afholdes fra enhver huuslig Syssel?

Man fordrer Føielighed og Agtpaagivenhed. Men hjemler de fleste Huusmødres Adfærd da ogsaa altid Ret til denne Fordring? Den ene er for hovmodig mod sine Tjenestefolk, den anden gjør sig for gemeen med dem. Mangen en Madmoder er aldrig gladere, end naar hun kan høre Sladder og Bagvaskelse, og nedlader sig til at tilbringe hele Timer i sin Piges Selskab. Naar der da engang kommer en Kurre paa Traaden, saa bliver Tjenestepigen studs. Madmoderen vil nu gjøre sine Rettigheder gjeldende, men for seent. Hun har allerede selv forskjerdset al sin Agtelse ved at gjøre sig alt for gemeen. Andre er urimelig strange, for ikke at sige høist grusomme, mod deres Tyende. De gjøre sig ingen Samvittighed af at holde Bog over enhver skrattet Theekop, Flaske eller Tallerken, som deres Tyende af Vanvare slaaer itu, og formere saaledes en Regning, som, naar en fattig Pige forlader sin Tjeneste, langt overstiger hendes Fjerdingaarsløn.

Der er næsten aldeles ingen Tvivl om, at Hovedaarsagen til Huustyendets Vanartelse maa søges hos Huusmødrene, og saalænge som de fleste af disse ikke ere som de bør være, er det ubilligt at klage over Vanskeligheden i at faae gode Tjenestefolk.

Men beklageligt er det, at man ikke tilbørlig synes at indsee, hvor vigtig en Indflydelse Tjenestepigerne, især i det borgerlige Liv, have paa Børneopdragelse. I Børnestuen, Pigekamret og Kjøkkenet lægges den første Grund til Usædelighed hos den opvoxende Mø. Her indsuer hun allerede som Barn, i fordærvede Qvinders Selskab, den moralske Gift, der siden befordrer hendes Udartelse. Saalænge Børn endnu ere smaa vil man gjerne skaffe sig Ro for dem. Man sender dem ud til Pigerne, og disse søge da at more dem paa deres Viis. Stundom ere disse Piger ryggesløse Skjøger, der have gjennemgaaet alle Løsagtighedens forskjellige Grader, og som kun have valgt Tyendelivet, fordi de ikke mere kunne gjøre deres Lykke i hiin Vei. Til disse farlige Mennesker overlades Børnene i en Alder, hvor det svage Hjerte saa let staaer aabent for frivole Indtryk. Af disse Qvinder lære de meget, som Uskyldigheden rødmer ved, meget, som indprænter sig dybt i deres Indbildningskraft og bliver en Kilde til deres physiske og moralske Fordærvelse. Hvor mangen en ædel Møes rene og uskyldige Hjerte har ikke i saadant et Selskab indsuet de fordærveligste Grundsætninger? O, Mødre! Mødre! Dersom I altid vilde betænke, hvad eders Børn lære i saadanne løsagtige Qvinders Omgang, saa vilde mange af dem frelses fra Lasternes Grav! Danner derfor eders Døttre til værdigere Mødre, paa det de igjen kunne danne deres Tjenestefolk til værdige Tyende; belønner og opmuntrer tro Tjeneste; værer retfærdige og blide i eders Omgang med eders Underhavende; betænker, at det heller ikke altid er blevet sjungen for eders Tyendes Vugge, at det skulde tjene sit Brød saa suurt; glemmer ikke, at vi Mennesker ei skabtes til at forbittre hinandens Liv!

Ogsaa Staterne kunde og burde maaskee gjøre mere til Tyendets Forbedring og Forædling, end de hidtil have gjort. Det er ikke nok at indføre Huustugt; at bestemme strænge Straffe for Tyendets Forseelser; at give dets Herskab en Myndighed, der saa ofte misbruges. Man bør ogsaa opsøge Aarsagerne til Tjenestefolks Udartelse, forbedre deres Opdragelse, søge at lindre deres Kaar, og aabne dem Udsigter til at blive, om just ikke altid lykkelige, saa dog mindre ulykkelige, naar Aarene have berøvet dem deres Kræfter og de savne en Forsørger.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

(Efterretninger om Bygninger af stampet Jord, slutter, s. forrige No.) Alle disse anførte Bygninger have staaet fra 10 til 12 Aar, de ere befundne at være varige, tørre, og varme. Det er nødvendigt at Fundamentet i Jorden, og 1½ Fod over Jorden, er af brændte Stene, og at man tager tør Jord at stampe, hvoraf i det mindste det halve er Leer; andre tilraade efter deres Erfaring at ⅓ Deel Leer, ⅓ Deel Muld, ⅓ Deel Sand er en god Blanding. Jorden maa stampes tilbørlig i Kassen, og ei meer end 4 Tommer Jord af Gangen stampes. Den udvendige Muur gives en Vurf af mager Kalksand. Eller paa den Engelske Maade, at det yderste Lag bestaaer af Kalk og Jord tilsammen, nemlig 1 Deel Kalk til 3 Dele Jord, en Tomme tyk, samme paaslaaes ikke, da det vilde falde af, men stampes ned med i Kassen paa Ydersiden. Naar Muren er færdig, overhvidtes den. Murene til Bygninger paa 2 Etager forlange en Tykkelse af 16 Tommer. De koste at opføre omtrent 4 Gange mindre end en ligesaa tyk Muur af brændte Stene. — Denne Bygningsmaade passer til alle Slags oeconomiske og Manufactur-Bygninger, til Ovne og Hvelvinger, beqvemme til Tegl-, Potte- og Fajance-Ovne, ja endog til Militair-Bygninger, saasom: til Hytter, i Stedet for af løs Jord, til Barakker, Stalde, Remiser, Vagthuse, formodentlig og til bombefaste Krudttaarne, Contreskarper, Hornværker, m. v., thi man behøver kun at lade Jorden stampe 10 til 12 Fod tyk. Desuden haves den Fordeel, at Materialet haves overalt ved Haanden, at Militairet har altid en Mængde Hænder til Tjeneste, at disse Mure kan taale Strandluften, og ere saa stærke, eller, egentligen sagt, sammenhængende, at omendskjønt hele Stykker af den nederste Muur af Canoner bortskydes, styrter ei det overste ned, som er Tilfældet med Steenmure. — Til Prøve, hvorledes en Muur opføres af stampet Jord, har Hr. Kammerraad Reiche i disse Dage ladet et Stykke stampe i Hr. Etatsraad de Conincks Gaard i Bredgaden, som endnu forefindes der med tilhørende Kasse. Frosten, og at man kun havde Mergeljord ved Haanden, er Aarsag i, at Muren er ei overalt saavel stampet og jevn, som den burde være.

Om Tangsaltvirkningen i Holbeks Amt. I Følge det Høikgl. Rentekammers Forestilling, blev af Hs. Majestæt i afvigte Foraar befalet, at der skulde anstilles Undersøgelser i Dannemark for at erfare, hvad der kunde udrettes til Saltvæsenets Fremme. Da man af historiske Efterretninger vidste, at Landets Beboere i de ældste Tider virkede deres egen Fornødenhed af Salt, deels af Tang, deels af Søevand, deels af Saltsøer, og paa andre Maader. Ved denne foreløbige Undersøgelse erfaredes, at Synspunkterne for Salttilvirkningen i Dannemark kunde henføres til:

1) At virke Salt af Tang, som forbrændes til Aske, og af denne Aske udludes med Vand en Lage, hvoraf Salt koges.
2) At virke Salt af Søevand, som af Naturen er graderet til en stærk Sohle, saaledes som Tilfældet er paa en Sandrevle paa Læssøe, som i Aarhundrede er bleven benyttet, og endnu benyttes af Landets Beboere.
3) At virke Salt af Søevand, som man lader gradere i flade Damme ved Solens, Blæstens og Kuldens Indflydelse, om ei til Salt, dog til en tjenlig Sohle, hvoraf Salt kan koges.
4) At virke Salt af saltagtig Vand, som befindes i visse Moser og Kjære, f. Ex. i og omkring den store Vildmose i Vendsyssel, og som kaldes Saltsøer.
5) At virke Salt af tørvagtig Jord ved Havet, som er mættet af Søevand, saaledes som det fresiske Salt virkedes tilforn i Tønder Amt, see Danske Atlas Tom. I. p. 465.
6) At virke Salt af den Saltskorpe, som i en varm Sommer kan sætte sig over Sandene ved Vesterhavet, som Tilfældet var i Aar paa Tipperne i Ringkjøbings Amt.
7) Saltkilder, hvoraf een, der er 1½ lødig, befindes 1 Miil Vesten til Norden for Kjøbstæden Sæbye i Vendsyssel, og flere maaskee gives.

Da Landets østlige Kyster ere rigeligen forsynede med Tang, var Tangsaltvirkningen den Gjenstand, som nærmest kunde komme i Betragtning, da Materialet tilbød sig overalt, og med dets Virkning ingen særdeles Kyndighed, eller Udlæg og anden Bekostning behøvedes; desuden vare Kystbeboerne i Aalborg og Hjørring Amter vel bekjendte dermed, og havde til alle Tider virket Tang-

salt, men de forstode ei at rense den fra dens Mineralalcali, hvori de bleve givne Underretning ved anstillede Prøvekogninger, og efter at samme Industrie var videre bleven udbredet til Gavn for Randers og Aarhuus Amter, med Øen Samsøe, blev ogsaa Prøvekogninger anstillede i Sjølland. En slig Tangsaltkogning blev foranstaltet paa Baroniet Adlersborg i Holbeks Amt, hvorved indfandt sig en Mand fra Sorøe, og een fra Præstøe Amt, for at underrettes om Maaden at virke Tangsalt, at de kunde udbrede denne Industri i deres Amter, hvilken Foranstaltning blev truffet af vedkommende Amtmænd.

Af følgende Breve i Udtog fra Kirkesanger Benner i Faareveile til Amtmanden, Kammerherre, Baron af Adeler, Storkors af Dannebrogen, vil erfares, at denne Mand med Held har virket Salt af Tang i flere Egne af Holbeks Amtsdistrict, og det i mange Personers Overværelse.

"I underdanigst Følge af Deres Høivelbaarenheds gunstige Ordre til mig af 14de d. M., om at reise til Fraastrup, i Egeberg Sogn, Odsherred for at tilvirke Lage og forestaae Saltkogeriet sammesteds, har jeg den 16de og 17de dennes, hos Gaardmand Niels Pedersen foretaget samme, og som i alle Maader lykkedes vel, og svarede til de Forventninger Deres Høivelbaarenhed har yttret for denne almeennyttige Sags Fremme. I mange Dienvidners Nærværelse, nemlig fra 12 Byer i Odsherred, fra enkelte vare 4 Mænd, som alle forlode mig fornøiet og veltilfreds med hvad de af mig havde seet og lært i Saltvirkeriet af Tang, lovede de mig enhver især med Haand og Mund, for Eftertiden selv at tilvirke deres Salt; dernæst afgav jeg til Kirkesanger og Skolelærer Jensen, og Skolelærer Tønnesen i Viig, en Afskrivt angaaende Omgangsmaaden, med Saltvirkningen af Tang, hvoraf jeg herved underdanigst sender en Gjenpart. Af 7 Skjepp. Tangaske, som jeg forefandt hos Niels Pedersen i Fraastrup, tilvirkede jeg i 18 Timer 52 Potter Lage, hvoraf jeg kogte i 7 Timer $1\frac{1}{4}$ Skjeppe ypperlig Salt, som vil erfares af den her medfølgende Prøve af Saltet. Til benævnte Saltkogning forbrugte jeg neppe $\frac{1}{8}$ Læs Brænde."

Faareveile d. 19 Nov. 1808.

Benner.

"Efter Deres Høivelbaarenheds Befaling at foretage en Reise til Aagaards Gods og Reersøe for at virke Salt af den paa bemeldte Steder opbevarede brændte Aske, har jeg hos Gaardmand gl. Peder Nielsen tilvirket af 1 Td. 5 Skpr. Tangaske, som hos ham forefandtes, omtrent 2 Skpr. godt Salt; og paa Forvalter Fraases Gaard ved Auerup Mølle, af 20 Skpr. Tangaske, som der forefandtes, tilvirket 3 Skpr. got Salt, foruden en Fjerding god Lage til Kiødsaltning. En god Deel af Egnens Beboere, saavel ved Reersøe som ved Biere vare nærværende, som indsaae tydelig Fordelen af selv at tilvirke Salt, og med det Forsæt forlode alle mig vel tilfreds. Af indlagte Attester og medfølgende Prøver af Reersøeske og Biere Salt, vil Deres Høivelbaarenhed gunstigst erfare, at Salttilvirkningen paa benævnte Steder har havt det heldigste Udfald." Faareveile d. 28 Nov. 1808.

Benner.

Attest. Efter foregaaende Anviisning af Hr. Benner i Faareveile, at brænde Tang til Aske, hvoraf siden kunde bevirkes Salt, have vi Undertegnede, som have brændt 1 Td. 5 Skpr. Aske, i Dag den Fornøielse, (i Overværelse af Sognefogden F. Nissen i Kirke-Helsinge, Skolelærer Rosing i Vinde Helsinge, samt Oldermændene i alle Byerne i Kirke Helsinge Sogn, tillige med den største Deel af Reersøe Byes Beboere), at see et got Salt bevirket, som kan være en saa høist nyttig, og nødvendig Artikel i disse Tider, at enhver af de Tilstedeværende, tillige med os for Eftertiden vil takke de heldige Opfindere, og afbenytte denne Lærdom.

Reersøe d. 23 Nov. 1808.

P. C. Lange. gl. Peder Nielsen. Rosing.

Attest. Hr. Benner fra Faareveile har været hos mig, og ved min Gaard paa Biere Mark, i Svallerup Sogn virket Salt af Tangaske, som jeg havde ladet tilberede, efter hans forhen givne Anviisning, hvilken Saltvirkning har havt det heldigste Udfald; af $2\frac{1}{2}$ Td. Aske, er der bleven omtrent 3 Skpr. god Salt. Jeg venter, at denne for det Almindelige saa vigtige Sag vil nu faae en god Fremgang, da nogle af Egnens Beboere, som vare nærværende, tydelig indsaae Fordelen, og jeg skal endog selv, saafremt Veirliget tillader det, endnu i dette Efteraar, fortsætte med denne gode Sag, og gjøre mig Umage for at samme

kan komme i Gang hos Strandboerne i denne Egn. Aagaard d. 25 Nov. 1808.

Fraas.

"Efter Deres Hoivelbaarenheds Ordre til mig af 27de f. M. at foretage en Reise til Lerchenborg, for at virke Salt, har jeg der af 5½ Tønder Tangaske, som der forefandtes brændt og opbevaret, tilvirket d. 29 og 30 November Lage og kogt omtrent 4 Skpr. godt Salt, som efter Omstændighederne, formedelst den stærke Frost, havde et heldigt Udfald, da en Deel af Saltlagen blev til Iis i Karret, og ei formedelst Kulden kunde opløses. Nærværende vare: Hr. Kammerherre Lerche, Grev Trampe, tvende andre Officierer, Præsten Hr. Strue, Forpagterne Neergaard og Jensen, Forvalter Lund med Flere, foruden en Deel Bønder og Bønderkoner, som alle viste megen Glæde og Fornøielse over, at see et saa godt Salt tilvirket af Tang." Faarveile d. 3 Dec. 1808.

Benner.

Til
Hoivelbaarne Hr. Kammerh., Baron af Adeler,
Storkors af Dannebrogen og Stiftamtmand.

Anm. Referenten bør tilføie, at de Udgifter, som vare forbundne med Kirkesanger Benners Reise, nemlig de medgaaende Diætpenge, har Hr. Stiftamtmand og Baron Adeler udlagt af sin egen Lomme, for at fremme denne gode Sag.

Anviisning til at virke Salt af Tang. Til Tangsalt er den lange Tang, kaldet Bendeltang, tjenlig; den maa ei være udvandet af Regn, eller fortørret; dens Godhed erkjendes deraf, at den er grøn og salt at smage paa. Tang brænder meget villig, saasnart den er veiret et Par Timer; til den Ende vendes den, og udspredes ligesom slaaet Græs. Tangen brændes ved Stranden, og man vedbliver at lægge af den veirede Tang paa Ilden, som bør brænde med jevn, meest ulmende Ild. Asken tildækkes for Regnskyld med Tang, eller og bringes i Huus. Asken udludes til Lage i en udbrændt Tjæretønde, eller i et Ølkar, hvori der er lagt Bund af Grene og Halm, som ved Ølbrygning. Tønden fyldes med Aske, hvorpaa heldes saa meget koldt Vand, som Asken kan drikke, og bliver saaledes staaende at trækkes i 16 Timer. Derpaa udlades Tanglagen af Taphullet. Den seer da klar og blank ud, som gammel Viin. Er Lagen da ei tilbørlig stærk, formedelst Askens mindre Godhed, at den kan oppebære stærkt et friskt Hønseæg, at paa samme kan ligge en Kobberskilling, gydes Lagen paa frisk Aske. I en reen indmuret Kjedel, eller i en Jerngryde, igydes Lagen, og bringes i stærk Kog et Par Timer. Derpaa udtages Ilden, at Lagen ophører at koge, og den renses nu fra sin Urenlighed, som har udviklet sig under Kogningen, enten med raaden Oxeblod, eller frisk Lammeblod, som heldes i Kjedelen efterhaanden, omtrent 1 Pot Blod til 60 Potter Lage. Ved stærk Omrøring med en Skee fra Bunden af, bringes Blodet til at blande sig med Luden, og man vil da see Ureenligheden opstige, og den afskummes. Naar Luden er renset, og fri for al Ureenlighed, sættes den paa ny i jevn Kog. Eftersom Vanddelene bortdampe, kan Saltet ei længere holde sig opløst, men synker tilbunds, og kan da optages med en Rage. Har man ei Blod, renses Lagen med et Leerfad, eller en Jernpande, som passer til Kjedelen; den sættes ned paa Bunden, og hænger i Strikker over en Stok, af og til optages den, og Ureenligheden afvaskes. Man kan og rense den kogende Lud ved at helde den paa en Kurv, eller et Sold, beklædt med Lærred og Halm, og fyldt med strid Sand; det foretages en Timestid før Saltet sætter sig. For at forsikkre sig om Luden er tilbørlig renset ved Blod, eller gjennem Sand, er det godt at nedlade Fadet eller Panden i Luden, for at see om der ei skulde være mere Ureenlighed tilbage. Naar Luden trækker en Salthud over sig, optages Skaalen. Det første Salt, som optages, er det Bedste, det er hvid som Snee og har en reen Saltsmag; det sidst optagne Salt er brunlig, og noget bitter; det fraskilles fra det først Optagne. Derfor smages under Saltets Optagning paa den afdryppende Lage, om den ei begynder at blive bitter. De sidste Par Potter Lud i Kjedelen ere meget bittre; det opbevares, ligesom Sildelage, til Qvæget og Faarene om Vinteren, blandet i deres Drik. Af 50 Potter stærk Lud haves 12 Pund Salt af bedste Sort, og 6 Pund af mindre Godhed. Det af Kjedelen optagne Salt lægges paa et Trug, eller i en spids Lærreds Pose, at Lagen kan fraløbe. Derefter rages Saltet i et Melkekar eller et Træsiekar, over samme bredes et linned Klæde; saaledes nedlægges det i

Tangaske, at Lagen kan dryppe af Saltet i Asken. Efter 12 Timers Forløb er Saltet hvidt og tørt. Skal det opbevares længe, eller forsendes, tørres Saltet i en Bagerovn, eller paa en varm Kakkelovn. Tangen brændes til Aske om Sommeren, og henlægges i et Udhuus til om Vinteren, da Asken udludes og koges til Salt; thi naar Lagen staaer en Nattestid i Kulden, sætte de fremmede Salte sig paa Siden af Karret, som Iistappe, i naaleformig Gestalt; disse gjøre Saltet bittert, og at det ei korner sig. Tangsalt er fiint, som stødt Salt eller Sukker. Med den blotte Tangaske kan Flæsk saltes og conserveres. Man gnider med en vaad Klud vel det Flæsk, som skal saltes, derpaa nedlægges Flæsket i den tørre Tangaske, vel tildækket, med et godt Underlag af Aske. Til Flæsket af et Sviin behøves en Skpe. Aske. Saaledes henligger Flæsket sikker for al muelig Fordærvelse, indtil man vil bruge, eller røge det. Derpaa optages Flæsket, afvaskes vel, og ophænges i Røg. Sligt Flæsk er sødere af Smag, og giver mere Fidt under Stegningen, end det som er saltet. Tanglagen er tjenlig til Ludfisk, og Kjød, som skal saltes og røges. Tangsaltet er tjenligt til enhver Ting i Huset, da det har en stærk, reen Saltsmag; dog er det uvist, om det kan længe conservere Smør, Sild og Aal. At virke Tangsalt er en qvindelig Beskjeftigelse, og ingenlunde kostbar. Et Menneske kan om Sommeren i fire Dage brænde 8 Tønder Aske, naar Tangen er ved Haanden og veiret; deraf kan udludes saa megen Lage, som behøves til en Tønde Salt, og til at koge det, medgaaer et Læs Grenebrænde, eller et godt Læs Tørv.

Kammerraad Reiche, paa Gaarden Røgen ved Eckernførde, har i disse Dage, ved det Kgl. Oeconomie- og Commerce-Collegies Anbefaling, erholdt et Laan af Kongens Casse til Hampavl i det Store. Bemeldte særdeles kyndige Jorbruger har sædvanligen i sit Huus unge Mennesker af Opdragelse, for at danne dem til gode practiske Jordbrugere; den sædvanlige Priis er 1000 Mark Lybsk, Schl. Holst. Courant, for en Pensionair om Aaret, for hvilken Sum han har Alting frit i Huset.

Det forhen omtalte Svenske ameerte Fregatskib skal være besat af nogle Folk fra vore Capere, efter at dets Besætning havde efterladt det og kastet dets Ammunition over Bord.

Det førmeldte store Coffardie-Fregatskib, staaende i Farvandet imellem Saltholm og Malmøe, er i Gaar opbrændt efterat man saae, at den indehavende Ladning, for største Delen Hamp, ikke var at bjerge. — Skibet var af Danziger-Bygning. Nogle Skud ere hørte langt borte Syd fra.

Hs. Maj. Kongen har allernaadigst resolveret, at de Personer, som nyde Pensioner af den Kielske Enke- og Vaisen-Casse, og som for nærværende Tid opholde sig udenlands, fremdeles have Tilladelse til at fortære deres Pensioner udenfor de Kongel. Stater; men at de, der herefter erholde Pensioner af bemeldte Casse, skulle være forbundne til at fortære samme i Hs. Majestæts Riger og Lande.

Den forhen i disse Blade omtalte Fyrværker Dupuis fra Altona, har nu erholdt Allerhøiest Tilladelse til at reise omkring i Kongeriget Dannemark og i Hertugdømmerne, og at give offentlige Fyrværkerier. Maaskee tør man da ogsaa vente at see Prøver paa hans Konstfærdighed her i Staden.

I adskillige af vore Klubber indgaaes for nærværende Tid Veddemaal paa, at den almindelige Fred endnu vil blive sluttet inden dette Aars Udgang, og de, der holde paa denne Mening, beraabe sig paa adskillige Grunde, som det hoilig er at ønske at see bekræftede ved Udfaldet.

Hr. Stiftsprovst Plum har, ved at bekiendtgjøre Modtagelsen af 100 Rdlr., som i disse Dage ere leverede ham af to Ubenævnte, til Hjelp for dem, der lede ved Bombardementet, paa ny opfordret den offentlige Gedgjørenhed til Deeltagelse i disse Ulykkeliges Skjebne. Understøttelses-Commissionen, hvoraf han er Medlem, har ikke faa Qvæstede og mange andre Hjelpeløse at forsørge. Den kan ikke opfylde denne vigtige Pligt uden virksom Bistand af Menneskevenner i og udenfor Hovedstaden.

Raad til at bevare Kartøfler. (Indsendt.) Først og fremmest bør Kartøflerne meget reent afvaskes. Familier, der have Formue og ville gjemme dem til eget Brug, maae lade dem skrælle, for ikke at spise Skindet eller Huden med. Den nemmeste Maade, hvorpaa man vasker Kartøflerne, er at lade gjøre en Tønde, hvis Staver staae omtrent en Tomme fra hinanden. Denne Tønde befæstes og dreies rundt paa samme Maade som en Slibesteen, ved Hjelp af et Svinghjul, og enten sættes den i en Aae eller under et Springvand, saaledes at Vandet løber igjennem medens man dreier den rundt, eller og maae man lade pompe paa dem.

Naar nu Tønden ikke er mere end omtrent halv fuld af Kartofler, rulles disse saaledes omkring i den, at Vandet overskyller enhver Kartoffel, og saaledes vasker dem alle rene. Hvo som ikke kan indrette sig en saadan Tønde, kan bruge et temmelig stort fladt Kar, i Burden af hvilket der maae være mange Huller tæt ved hinanden, og deri afvaske sine Kartofler ved at pompe Vand paa dem, eller ved at lade Vandet løbe over og igjennem Karret, medens Kartoflerne med en Stuffe eller Kost vendes og kastes omkring i Karret. Naar Kartoflerne saaledes ere vaskede rene, knuses eller mases de, hvilket kan skee enten ved en Haandqværn, eller et Slags stor Morter, eller som man støder Frugt til Most, eller paa hvad anden Maade man finder tjenlig. Saasnart de ere masede fyldes de i smaae Lærreds Poser af omtrent $1\frac{1}{2}$ til 2 Fods Længde og 1 til $1\frac{1}{2}$ Fods Brede; disse Poser lægges dernæst under en Presse, eller man lægger blot nogle tunge Steen paa dem, for at udpresse Vandet. Naar dette er skeet, tages de saaledes udpressede Kartoffel-Kager ud af Posen og lægges hen at tørres, enten i Solen, eller i en ikke alt for heed Bagerovn. Disse Kager kunde da gjemmes i Aar og Dag, uden at Frosten gjør dem nogen Skade, eller uden at de spire, naar Foraaret kommer. Heraf sees, at et lidet Antal Lærredsposer er tilstrækkelig til et stort Antal Kartofler, da man tager Kagen ud af Posen, saasnart Vandet er udpresset. Dette Vand, som udpresses af Kartoflerne, bør man lade løbe i et reent Kar, da der medfølger det fineste Kartoffel-Meel, som sætter sig paa Bunden af Karret. Og naar man lader dette Vand løbe ud af Karret, giver man det til Svinene, da det endnu stedse har nogen nærende Kraft. Saaledes kan enhver Bonde have sin hele Høst af Kartofler liggende i et lidet Rum, som om det var Oste, den ene Kage paa den anden, kun at Stedet er tørt og frit for Fugtighed. Endog til en marscherende Armee vilde disse Kager være bedre, end blot Meel, siden de ikke behøve nogen anden Tilberedelse for at spises, end at koges i lidt Vand, da enhver Soldat saaledes strax har sin Budding, paa samme Maade som man i Virginien hver Dag spiser Budding af Mais-Meel. Dette maatte kunde indføres med Held i Norge saavelsom her, da det er indlysende, at naar Vandpartiklerne og den spirende Kraft ere tagne fra Kartoflerne, og disse ere

vel tørrede, kan Veiret og Frosten ikke have nogen Indflydelse paa dem, saafremt de som meldt, holdes fra Fugtighed.

Bekjendtgjørelse.

Dersom en Husbonde eller Madmoder ønsker sig en Pige til næste Maji Skiftetid, kan hun erholdes, naar man inden Januarii Maaneds Ende i en forseglet Billet til R. G., aflagt paa Fodpost Contoiret, opgiver sit Navn og Opholdssted, samt godtgjør:

1) **Umistænkelighed**, det vil sige, at man ei fordrer det, som undertiden kunde være Tilfældet, at hun havde maattet givet mere for Varerne, end andre, derfor strax troede hun havde bedraget dem, eller fordi Børnene eller andre havde taget noget af Maden eller andet, derfor vilde lade Mistanken falde paa hende.

2) **Billighed**, at de ikke fordre for meget eller skjænde for den mindste tilfældige Forseelse.

3) At de ikke overdrive deres Reenlighed og fordre at man skal vaske deres Steentrapper om Vinteren.

4) At man faaer god og sund Føde og ikke bedærvet Mand, eller de afpillede Been fra deres eget Bord.

5) **Venskabelighed**, at de ikke tiltale een som en Hund og fordre den samme Logren som af den.

Naar de besidde disse for en Husbonde eller Madmoder uundværlige Egenskaber og tillige bevise, at de have alt tilstrækkelige Kjøkkentøi og Sengeklæder til en Pige, og Caution stilles for Lønnen, NB. Beviserne maae ikke være selvskrevne, kan man melde sig; men skulde jeg ikke være fornøiet eller Beviserne være falske, forbeholder jeg mig et Fjerdingaars Løn og at gaae naar jeg lyster.

Den Erfarenhed, som jeg og alle andre Tjenestepiger desværre alt for ofte har Leilighed til at gjøre, har nødt mig til at gjøre disse Bekostninger, som dog forud maa betales. En god Pige er en Perle, som sjelden findes og kan ikke betales høit nok. Man skulde behandle en Pige som den gode Mand Daguesseau i sin Rousseau, men saadan en Mand finder man kun ved Genfer Søen, og vi ere desværre i Dannemark ved Peblingesøen, hvor de fleste ærlige Piger, naar de ere blevne gamle, maa raabe med Flækkesild og Reier.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 30.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 21 Januarii, 1809.

Om de Danske Ridderordener.

Den forestaaende Høitidelighed paa Rosenborg Slot d. 28de d. M. sysselsætter i denne Tid den offentlige Opmærksomhed. Intet er derfor naturligere end at enhver ønsker at faae et tydeligt Begreb om vore Ridderordeners Oprindelse og Skjebne. To Hundrede og otte og tredive Aar ere henrundne siden femte Christian høitideligen indstiftede Dannebrogs-Ordenen paa samme Sted og i samme Diemed som sjette Frederik nu vil fornye og udvide den. Nitten Riddere modtoge d. 12 Oct. 1671 af fjerde Frederiks Haand den fornyede Dannebrogorden paa Rosenborg Slot. Den var en Belønning og Opmuntring for de Hædersmænd, for hvilke Elephantordenen var for høi og Ophøielsen i Greve- eller Friherrestanden for bekostelig. Førend den Tid gaves længe ingen anden Ridderorden i Dannemark end Elephantordenen, om hvis egentlige Stifter Historieskriverne ere uenige. I Birkerods Latinske Afhandling om Elephantordenen findes et Pergaments Brev af Kong Christian den Anden, hvorved denne Konge i Aaret 1508 skjenkede Provsten Erik Walkendorph Elephantordenen. Frederik den Anden, som var en Hader af papistiske Vildfarelser og Helgenbilleder, afskaffede Mariæbilledet, der var lagt til Elephanten, og satte i dens Sted en eneste Elephant, hængende i en Guldkjæde, med Bogstaverne F. S. paa den ene Side og under Fødderne Bogstaverne T. I. W. det er: Treuist Wildbrad, som var det Kongelige Apophtegma eller Valgsprog. I samme Konges Tid blev ogsaa brugt to andre Former. Den ene var en taarnet Elephant, hængende ved en Guldkjæde, med Kongens Billede paa Elephantens Side; under Fødderne stod: M. H. Z. G. A. d. e. Meine Hofnung zu Gott allein, som var Kongens Symbolum. Den anden Form var: en Kjæde, hvoraf der nedhang en avlang Guldmedaille, med en taarnet Elephant og Kongens Navn med F. S., under Elephantens Fødder stode Bogstaverne T. I. W. B. og deromkring: Meine Höfnung zu Gott allein. — I Christian den Fjerdes Tid blev denne Orden forandret saaledes, at C4 med en

Kongelig Krone paa kom til at staae paa en taarnet Elephant. Siden blev Kongens Navn udeladt og istedet for samme sat 4 Diamanter, hvorimellem der stod en bevæbnet Arm og paa Elephantens Hals sad en Blaamand. I denne store Konges Tid brugtes ogsaa en anden Form, nemlig en Elephant, hængende ned af en Guldkjæde og midt paa Elephanten de Hebraiske Bogstaver יהוה. Ligeledes en Elephant, paa hvis Side stod en kostbar Ædelsteen, til Erindring om den Enighed, der i hans Tid herskede baade i Religionen og Regjeringen. I Frederik den Tredies Tid sattes paa Siden af Elephanten 5 Diamanter til Erindring om 5 Christi Vunder. Denne Konge bar ligeledes Elephanten med en eneste kostbar Diamant og forandrede Guldkjæden til et blaat Baand. De sidste Forandringer skede under Christian den Femte. Først satte han istedet for Frederik den Fjerdes Symbolum (Dominus providebit), sit eget Pietata & Justitia, men derpaa foretog han en Hovedforandring. I Stedet for tre Kroner, som stode i en Sølv-Stjerne, satte han Dannebroges Kors til Erindring om Ordenen af Dannebroge. Han befalede endvidere en Guldkjæde sammensat af adskillige Elephanter og Taarne, som skulde bæres paa høitidelige Dage af Ridderne; og at Riddernes Klæder og Hatte skulde prydes med Ædelstene, Fjære, og andre prægtige Zirater. Han lod Ridderordenens Love og Statuter gjennemsee, forøge og bekjendtgjøre; og forordnede, at Riddernes Samlingsfest skulde holdes hver tredie Pindsedag i Frederiksborgs Capel. Denne Fest blev første Gang høitideligholdt d. 4de Julii 1694 i dette

Capel, hvor alle Danske Ridderes malede Vaaben fra den Tid af bleve ophængte.

Christian den Femte, som følte Vigtigheden af, at der i en Stat gaves flere end eet Hæderstegn og at mange Handlinger fortjente en Belønning, uagtet de ikke kunde gjøre Fordring paa Elephantordenen, fattede den vise Idee, at fornye den gamle Dannebrogorden, hvis Ælde gav den end større Ærværdighed.

Oprindelsen til denne Orden fortælles saaledes: Kong Waldemar den Anden eller den Seierrige drog i Aaret 1219 til Estland, for at undertvinge Hedningerne blandt Indvaanerne, som havde reist sig mod dem, der tilforn havde tilsvoret ham Troskab og ansaaes for Christne. Ved sin Ankomst i Landet forfærdedes han over den Mængde Folk, Hedningerne havde samlet. Men begge Biskopperne, som fulgte med den Danske Hær, satte Mod i ham, lovede ham Seier, under den Betingelse, at han skulde forbedre sin Vandel, ikke betynge Undersaatterne med for megen Skat, og tilbagegive de Offere, han havde frataget Helgenen St. Nicolai i Aarhuus, under det Paaskud, at han var hans Frænde. Et Slag begyndte ved en By, som siden kaldtes Wolmer, efter Kong Waldemar. Biskop Andreas laae imidlertid paa Knæ paa et Bjerg ved Valpladsen, og bønfaldt Gud. Hver Gang han, som Moses, rakte sine Hænder op til Himlen, vandt de Danske, men saasnart de formedelst Alderdommen sank, fik Hedningerne Magten. Alligevel vare de Danske nær ved at tage Flugten og mistede deres Fane. Men midt i denne Kamp mellem Christendom og Heden-

vom faldt — saa fortæller Sagnet — et Banner af trundet Tøi, rødt i Feldten med et hvidt Kors — ned fra Himlen. De Danske toge Mod til sig og Fienden blev slaaet paa Flugten. Dette Banner, som kaldtes Dannebrog *) og gjemtes, efter Hvidtfeldts Beretning, i lang Tid som en stor Helligdom. De Danske førte det allevegne med sig i Krig, i den Tanke, at man ved Hjelp af dette himmelske Banner bestandig skulde seire. Det Hele skulde nok hverken sige meer eller mindre, end at Seier kommer allene fra Gud, og at Christendommen evig vil triumphere over Hedenskabet.

Til Erindring om det fra Himlen nedfaldne Dannebrog-Banner, eller, hvad der er rimeligere, til Erindring om det lykkelige Slag, hvor de Danske under Waldemars Banner vandt Seier over Estlands Hedninger, stiftede denne Konge, opmuntret af den Liflandske Adels Exempel, Dannebrogordenen. Paa een Dag slog han, efter Birkerods Vidnesbyrd, der paastaaer at kunne godtgjøre det med Haandskrifter af det Kongelige Archiv, 35 fornemme Krigere til Dannebrogs-Riddere, blandt hvilke nævnes Absalon Bællig, som døde 1294. Mindet om denne Begivenhed skal være foreviget ved to Mynter af Kong Waldemar den Anden, paa hvis ene Side der staaer et Kors og paa den anden Kongens Navn. Af adskillige andre gamle Mynter vil man godtgjøre, at de efterfølgende Konger have brugt saadant Kors til Symbolum. For

*) Det Banner, som man tillagte denne vidunderlige Oprindelse, bortkom i det ulykkelige Slag i Ditmarsken (Aar 1500) under Kong Hans.

at give den ny Orden større Anseelse, bare Waldemars Efterfølgere et saadant Kors paa Brystet, og paa adskillige Tapetserier i det gamle Slot i Kjøbenhavn fandtes blandt andre Waldemar den Fjerde prydet dermed. Denne Konge slog mange Riddere førend han drog til det hellige Land, og overalt hver Gang han havde et Tog for. Dannebrogordenen vedblev indtil det hellige Banner bortkom; men fra den Tid af nedsank den i Forglemmelse. Korset blev imidlertid brugt baade paa Mynter og Sigiller.

Ligesom den udvidede Dannebrog-Orden nu er bestemt til at indstiftes paa vor Konges Fødselsdag, saaledes valgte femte Christian sin Søns Fødselsfest *) til denne høitidelige Handling. Ceremonierne derved vare disse: først satte den, der skulde slaaes til Ridder, sig paa Knæ for Kongens Trone. Derpaa traadte Overkammerherren frem og overleverede Majestæten Ridderordenen, som Kongen selv hang Ridderen om Halsen, gav ham sin Haand at kysse, hvorpaa han reiste sig. — Naar ellers nogen fordum blev gjort til Ridder, slog Kongen ham med Fladen af et Sværd krydsviis paa Skuldrene og sagde derhos: "Jeg slaaer dig til Ridder N. i Navn Faders, Søns og Hellig Aands." Kongen gav ham derpaa sin Haand og sagde: "Stat op Ridder." Hvorledes Ridderne bleve slagne i Frederik den Andens Tid, beskriver Neravius i følgende Vers:

*) Kronprinds Frederik var født den 11 October, og Høitideligheden foregik den 12.

Med disse Riddere gik det saa til,
Som jeg nu sige og opregne vil;
Vor Konge han sad, som før er sagt,
Paa Stolen med Gylden-Stykke belagt.
De komme saa frem til hannem dere
Saa mange, som monne annamme den Ære,
En efter den anden med Høviskhed,
Og fulde paa Knæ for Kongen strax ned.
Den Høibaarne Herre sit Sværd uddrog
Og hver med Fladen Tre Slag han slog
Paa Venstre Axel, de strax opstod,
Beviiste derfor den Herre saa god
Taknemmelighed med Ære og Tugt
Med stor Reverents og Høviskhed smugt.

Ved Høitideligheden paa Rosenborg Slot 1671 modtoge Ridderne knælende af Kongens Haand en Guldkjæde, sammensat af Bogstaverne C5 og W, ved hvilken Dannebrogsordenen hængte med Bogstaverne W. C5. Restitutor. Dette Demantskors blev siden baaret i et hvidt vatret Baand med rød Kant, fra høire Skulder til venstre Side. Ordenens Valgsprog var: Tessera fidelium.

Den ny Ridderordens Statuter ere af 1 Dec. 1693. I disse fastsættes, at Riddernes Tal aldrig maa overstige 50; at de alle maa være af Adel, og ingen under 25 Aar; at Ordensdagen bestandigen skulle være paa Kongens Fødselsdag (d. 15 April), og at Ridderne desuden skulle komme sammen paa 3die Pintsedag, paa St. Laurentii Dag og paa tredie Juledag; at enhver Ridder bestandig skal bære Ordenstegnet som et Tessera, under 10 Ducaters Bøder. Iøvrigt miste saavel Dannebrogs-

som Elephant-Ridderne Ordenen, naar de tjene mod Dannemark, flye for Fienden uden Nød, eller lovfældes af Retten for en vanærende Forbrydelse.

Dannebrog-Ordenen har i en Tid af 600 Aar havt tre vigtige Epoker. Den første: da den af Waldemar den Anden blev indstiftet; den anden: da Christian den Femte fornyede den, og den tredie: da Frederik den Sjette udvidede den. Waldemar stiftede den i det store Øiemed, bestandig at minde de Danske om Slaget ved Wolmer, og anspore Efterslægten til at træde i hine Tappres hæderlige Fodspor; Christian den Femte fornyede den, for at belønne Mænd, som Elephantordenen var for høi for; Frederik den Sjette udvidede den, som et udvortes Tegn paa erkjendt Borgerværd, og forend mere at forøge Ordenens Glands ved at udmærke enhver dermed, som i sin Stilling og Virkekreds maatte kjendes værdig dertil. "Adgang til Dannebrogens Hæderstegn, hedder det i Anordningen, aabnes for enhver af vore kjere og tro Undersaatter, uden Hensyn til Stand og Alder." — Tapperhed, Embedsiver, patriotiske Opoffrelser, videnskabelige Fortjenester, sindrige Opdagelser, Vindskibeligheds Anlæg, kunne alle vente, at vorde hædrede og lønnede med dette Hæderstegn.

Saaledes synes det Dannebrogskors, der siden Waldemar den Seierriges Tider hædrede det Danske Flag og Banner, at være et talende Billede paa Nationens Fremskridt i Oplysning og Forædling. Vor Konge viser os ved denne Ordens Udvidelse, at kun Daad bør adle Manden. Wesseler behøve nu ikke mere at omdøbes til Torden-

skjolde, eller Schumachere til Griffenfelder, for at udmærkes og hædres som Kongens trofaste Mænd.

Herlige Mindesmærke om sjette Frederiks første Regjeringsaar, ældgamle, stolte Dannebrog! Sex Aarhundrede have seet dig hædre og pryde Dannemarks gjæveste og ypperste Mænd. Vox og bliv stor og udbred dine Grene fra Elbens Bredder til Tulas fjerneste Kyster! Staa hædret og urokket saalænge Dannemark har Slætter og Norge Fjelde! I din Skygge fremblomstre modige Krigere, ægte Fædrenelandsvenner, heldige Videnskabsdyrkere! Dette er Fædrenelandets forenede Ønske.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

For 45 Aar siden mistede afdøde Etatsraad Kølle sin eneste Datter i en Alder af 5 Aar. Baade han og hans Ægtefælle elskede dette Barn saa høit, at de ønskede at forevige det i deres Erindring, og bestandig at have en beskuelig Idee om det. De lod det poussere i Vox i naturlig Størrelse, og Figuren iklæde samme Klæder, som Barnet var vant til at gaae i. Dette dyrebare Billede af det, der var dem kjerest paa Jorden, og som en grusom Død havde berøvet dem, blev hensat i deres Sovekammer, hvor det omhyggelig bevaredes i et Glasskab, og blev saaledes staaende i 40 Aar. Etatsraad Kølle døde, og denne Voxfigur blev hans efterladte Enke lige hellig og dyrebar. I sit Testamente fastsatte hun, at den enten skulde overleveres Familien (som for det meste boer i Tydskland) til Opbevarelse, eller slaaes i Stykker, men paa ingen Maade sælges eller overlades til Fremmede. Ved Auctionen over hendes Efterladenskaber, som nyligen holdtes, saae man endnu dette Vorbillede paa den samme Plet, hvor det har staaet henved et halvt Aarhundrede som en sand Helligdom. Det er ikke allene mærkværdigt som et Bevis

paa Forældres Kjerlighed til deres Barn, men tillige som et Bidrag til hin Tids Costume. Da under nærværende Krigsuroligheder Familien neppe vil tage sig af denne Figur og den altsaa staaer Fare for at sønderslaaes, saa bør man haabe, at Commissionen for Oldsager vil søge at forskaffe sig den. Vel henhører den just ikke saa lige til Oldsager, men det er dog altid godt, at vore Efterkommere om et hundrede Aar kunne have en beskuelig Idee om, hvorledes Børn gik klædte 150 Aar for deres Tid.

I et offentlig Blad gives en Compliment til de Femerske Fruentimre, at Tallet af uægte Børn er der mindre end paa det faste Land. Maaskee kunde dertil være den samme Aarsag, som i Provstiet ved Kiel, at de Fruentimre, som ere faldne, see sig nødsagede til, for at undgaae Beskjæmmelse, at forlade deres Egn, og søge Tjeneste i Kiel, eller andensteds. Imidlertid er det en bekjendt Sandhed, at das Fenstren har ikke medført de Uleiligheder i det borgerlige Selskab, som man skulde formode, omendskjønt det altid er en Misbrug, som Geistligheden og Øvrigheden burde paatale, og er derfor endog ved Kongelige Befalinger bleven flere Gange forbudet, skjønt det endnu neppe er aldeles hævet. Das Recht des Fenstrens bestaaer deri, at enhver, som har en fuldvoxen Datter eller Pige i sit Huus, er forpligtet til at lade samme sove i et afsides Værelse, og at lade enten Døren til Huset, eller et Vindue staae aaben, samt at have Lys tændt. Ved Midnatstid indfinder de unge Mennesker sig af Pigens Stand, som kan lide hende, de gaae ind til Pigen, forsamle sig i hendes Værelse, og med Spøg og Snak fordrive en Times Tid. Dersom Husets Eier ei lider den Skik, men lukker sin Dør og Vindue, kunde han tilforn vente, at den blev med Magt opbrækket, og at han udsatte sig for adskillige Ubehageligheder. Denne fortrolige Omgang med det andet Kjøn, omendskjønt de vare til Sengs, medbragte sjelden en Fortrolighed, som var til Pigens Vanære; thi befandt hun sig frugtsommelig, var det med hendes Kjereste, som altid ægtede hende; med mindre det var et letsindigt Fruentimmer, som stod i Bekjendtskab med flere, hun var da nødt til at forlade Egnen, thi hun var beskjæmmet.

I Generalforsamlingen i det Asiatiske Compagnie d. 18de d. M. blev det Hr. Consul Pingel bevilget, at forhandle her i Landet et Partie af 450 Kister Theer, som formedelst Krigsurolighederne er indkommet til Bergen. Det blev ham bevilget paa den Grund, at Compagniet for Tiden ingen Theer har mere og denne Opofrelse af dens Rettighed altsaa ikke kan være den til nogen Skade. En Skrivelse til Directionen, dat. Frederiksnagor d. 28 Febr. 1808, oplæstes. I denne berettes, at de Engelske, efter Gen. Gouverneur Mintos Befaling, havde bemægtiget sig med et Detachement Byen og alle Compagniets Eiendomme, og tillige ved en afsendt Escadre alle de Danske Skibe, der laae paa Ganges. Man havde vel usikkre Rygter om, at de Engelske havde udøvet Fiendtligheder i Sjælland, men vidste aldeles ikke med Vished, at Dannemark var i Krig med Engelland. Det hedte i Ostindien, at Adm. Collingwood var gaaet med Magt igjennem Sundet, havde bemægtiget sig Kjøbenhavn, og sprængt alle Danske Magaziner i Luften.

Fyrfregatten ved Skagen har, efter Breve fra Aalborg, taget adskillige af de fra Norge retournerede Skibe, som vare gangne did med Korn, og det var vanskeligt at undgaae den.

Ved allerhøieste Rescript af 14de dennes er det allernaadigst tilladt, at alle neutrale og venskabelige Skibe, som fra venskabelige Havne i Østersøen maatte bringe Bygnings-Materialier her til Staden, fritages for al Embargo. Hvilket herved bekiendtgjøres til almindelig Efterretning.

Postefterretninger.

Den Nürnberger Kredscorrespondent har følgende Efterretninger: Fredsunderhandlingerne mellem Porten og den Engelske Gesandt bleve endnu fortsatte under den sidste Revolution i Constantinopel, og havde gjort saa anseelige Fremskridt, at Adair forlod sin Fregat, som efterhaanden var rykket frem til de gamle Dardaneller, og har taget Qvarteer paa Fastlandet.

En Skrivelse fra Philadelphia gjør følgende Bemærkninger: De i Spanien forefaldne Forandringer kunne ikke være de forenede Stater ligegyldige, og ville have stor Indflydelse paa vore Egne. Blandt alle Spanske Colonier, der fortjene vor Opmærksomhed, er Øen Cuba, saavel for sin Beliggenhed i vort Nabolav, som især for sin egen Vigtighed, den mærkværdigste. Øen har 700 Mile i Længden og 70 i Bredden. Den ligger 100 Mile Sønden for Florida og 75 Norden for Jamaica. Hovedstaden Havanna, en smuk og stor Stad, som Spanierne have befæstet, har en Havn,

hvor 100 Linieskibe kunne ligge i al Sikkerhed. Den blev 1762 indtaget af Engellænderne, som bortslæbte derfra 45 Mill. Pd. St. i Penge og Pengesværd.

For hundrede Aar siden, netop mellem 1708 og 1709, skal man ligesom i Aar have havt en meget stræng Vinter.

I Italien har Vinteren ligeledes begyndt med stor Strænghed. I Venedig ventede man at see Lagunerne, der allerede ere bedækkede med Snee, fryse aldeles til.

I Preussen lover man sig meget af de nye Ministere. De ere unge, men indsigtsfulde Mænd. Især udmærkes Ministerne v. Altenstein og Dohna, og Statsraaderne v. Schön, v. Heydebrecht og v. Humboldt.

Den 20de Bulletin fra den Franske Armee i Spanien, Madrid d. 19 Dec. 1808. H. M. har i Dag mønstret den i Madrid værende Armee og dens Kjøretøier og Administration. 60,000 Mand, 150 Canoner, over 1500 med Tvebakker og Brændeviin ladede Vogne, udgjorde et imponerende Heelt. Den høire Fløi af Armeen lænede sig til Chamartin og den venstre naaede over Madrid. — Hertugen af Bellune er endnu bestandig med sit Armeecorps i Toledo. — Hertugen af Danzig er endnu bestandig med sit Armeecorps i Talavera de la Reyna. — Det 8de Corps er ankommen til Burgos. — Gen. St. Cyr tilveiebragde sin Forening med Gen. Duhesme. — Vore Cavallerieposter gjennemstreife Landet indtil Grændserne af Andalusien. — Keiseren har tilstaaet Armeen nogle Hviledage. — Paa Høidene af Madrid anlægges skjønne Fæstningsværker. 6000 Mand arbeide paa dem. — Det lette Beleirings-Train, bestaaende af lette 24 pundige og nogle smaa Mørsere, er anlagt. — I Talavera de la Reyna har man forefundet omtrent 50 Mand i Hospitalerne, 2 a 300 Sadler og nogle Rester af Magaziner, tilhørende de Engelske Tropper. — Nogle Cavallerie-Detachementer have ladet sig see paa hiin Side Valadolid. Dette er deres første Tegn paa Tilværelse, Engellænderne have givet; de have mange Syge og Deserteurer. D. 15 d. M. var deres Armee endnu i Salamanca. En saa ædel Tilbageholdenhed, en saa besynderlig Ubevægelighed, i de nu forløbne 6 Uger, har noget overordentlig ved sig. — Keiseren nyder den bedste Sundhed.

Journal de l'Empire melder under d. 17 Dec. fra Madrid: Gen. Laubardiere, Medlem af det lovgivende Corps, er bleven Pladscommandant i Madrid. — Haandværkslaugene have samlet sig, og erklæret, at de samtykkede i alt hvad der fra Adelens, Geistlighedens og Borgerskabets Side er skeet. De besluttede ogsaa at sende Kong Joseph en Adresse i samme Aand som den, de anførte Corps have sendt ham. — De forskjellige Armee-Corps satte sig i Bevægelse, for at forfølge Engellænderne, men trods vore Troppers Hurtighed have de hidtil dog endnu ikke kunnet træffe dem paa nogen Punct. De trække sig i Stormskridt tilbage bag de Bjerge, der adskille Spanien og Portugal, og da de snart heller ikke ville være der sikkre, ville de uden Tvivl ikke tøve længe med, at flygte paa det Element, som ene kan beskytte dem mod de Franske Bajonetter.

Den Kongel. Italienske Coureer, Rochetti, som d. 17 Nov. afgik fra Venedig, er d. 25 paa Østerrigsk Territorium, mellem Preussich og Gopich, bleven overfaldet af 6 Røvere. Man har frataget ham hans Effecter og aabnet Brevene og Depecherne. Militairescorten har ingen Modstand gjort, men nedlagt Vaabnene. Man har den mistænkt for, at den har været i Forstaaelse med Røverne, og man haaber, at de Østerrigske Authoriteter have bemægtiget sig dens Person.

Efter de seneste Efterretninger fra Spanien har de Franske Corps, der stode Norden for Madrid, under Marchallerne Hertug. af Dalmatien, Treviso og Abrantes, sat sig i Bevægelse, for at manoeuvrere mod Resten af de la Romanas Corps, der har ladet sig see i Forening med Engellænderne i Egnen af Palencia. Ogsaa de Franske Corps, der have været concentreret omkring Madrid, ere brudte op, og, som det hedder, har Keiseren ligeledes forladt Hovedstaden. Man venter derfor med det første vigtige Begivenheder.

Moniteuren af 5 Jan. melder, at Keiseren allerede d. 22 Dec. var afgaaet fra Madrid mod de Engelske Divisioner (der ere 25 til 30,000 M. stærke, og have forskandset sig i Truxillo, i Estremadura, paa Grændserne af Portugal). Den 25 befandt Keiseren sig paa Armeens høire Fløi, og d. 27 eller 28 ventedes en Bataille. Man formodede, at de østlige Grændser af Provindsen Leon

vilde blive Skuepladsen for disse vigtige Begivenheder.

Et Keiserl. Decret af 11 Dec. fastsætter, at alle bevægelige og ubevægelige Eiendomme, der tilhørte det forrige Prittanée françaises, Universiteterne, Academierne og Collegierne, saavel paa det gamle som ny Franske Gebeet, som ikke ere afhændede, eller ved et Keis. Decret allerede have faaet en anden Bestemmelse, gives det Keiserl. Universitet. I alle Hovedstæder for de forrige Universiteter, hvor der endnu haves tilstrækkelig Formue til at grunde et Licæum eller Collegium, skal det Keis. Universitet underholde een af disse to Indretninger.

Fra Hamborg skrives under d. 7 Jan., at Elben er indtil Blanckenese saa fast belagt med Iis, at stærk læssede Slæder fra Burtehude kunne ankomme der til Grasbrock. Fra Blankenese af er den nordre Side af Farvandet fri for Iis.

I Constantinopel var d. 30 Nov. endnu alting roligt, og man syntes ikke at vente nogen ny Rystelse. Janitscharerne have igjen faaet deres gamle Magt, og deres Tilhængere beherske Riget og Tronen. I Revolutionens Rædsler nedkom een af den strangulerede Sultan Mustaphas Koner med en Søn, men denne døde 24 Timer efter Fødselen. Den nuregjerende Sultan Muhamed bliver altsaa endnu bestandig den sidste Spire af Osmanerne.

I Neapel oprettes nu ogsaa en National-Bank, under Navn af Banke for begge Sicilierne, hvis Capital i Førstningen skal bestaae af 1 Mill. Ducater, fordeelte i 4000 Actier.

I Bayonne havde man d. 28 Dec. det Rygte, at den Franske Division der gik til Andalusien, har gjort hurtige Fremskridt; at Cordua, efter en ved Sierra Morena forefalden Affaire, hvori Insurgenterne bleve aldeles slaaede, er bleven indtaget. — Den største Deel af de i Bayonne og Egnen deromkring cantonnerende Tropper af Reserven bryde op til Spanien.

I Neapel stod Reaumours Thermometer midt i December 8 Gr. under Frysepunctet, som i den Egn er en streng Kulde. Adskillige ere døde af den usædvanlige Kulde. — Vesuvens øverste Pynt er bedækket med Snee, men alligevel stige dog store Flammer frem af dens Cratter.

Hamb. Cours paa Kjøbenhavn 189 PC. 2 M.

Af den i afvigte Aar udkomne statistiske Oversigt over Keiserdømmet Østerrige, forfattet af den berømte Geograph Frih. v. Lichtenstein, er med den Østerrigske Regjerings Tilladelse udkommen nyt Oplag, som fremstiller denne Stats Forfatning i Begyndelsen af 1809 og viser os, hvor mægtig den er. Efter samme indbefatter alle Østerrigske Provindser 11,328 Qvadratmile, 790 Stæder, 2046 Kjøbstæder, 65,460 Landsbyer og Flekker, og 3 Mill. 673,610 Vaaningshuse. Wien og dets Forstæder har (foruden Militair og Fremmede), 222,808 Indbyggere. Hele Monarkiets Folkemængde er 23 Mill. 965,000. Disse bestaae af Christne af forskjellig Troesbekjendelse, og Jøder. Blandt de første ere Catholikerne de talrigste; efter disse følge 2½ Mill. ikke unerede Christne, og ligesaa mange af den Helvetiske Confessions og 1 Mill. af den Augsburgske Confessionsforvandte. Af Unitarer gives i Siebenbürgen 32,000; af Jøder tælles 535,000, af hvilke allene 300,000 leve i Galizien. — Armeen bestaaer af 390,000 Mand, der deles i: Infanterie (271,800, og 40,000 Mand Reserve), Cavallerie (50,800), Artillerie (14,840), 4 Gardecorps, et talrigt Invalidecorps. I Krigstid kommer hertil endnu et vaabenøvet Landeværn af 250,000 Mand og den saakaldte Ungerske Insurrection. — I Keiserinde Marie Theresias Tid var Statsindtægterne 70 Mill. Gylden, under Joseph den Anden 90, senere 110, og nu 146 Mill. Gylden. De mange Domainer indbringe aarligen 20 Mill. De aarlige Statsfornødenheder ere: til Hoffets Underholdning og den hele Civiletat 25 Mill.; for Armeen 48 Mill.; det øvrige opsluges af Renterne af den vel meget betydelige, men ved overordentlige store Hjelpekilder dækkede Statsgjeld. — Store og mangfoldige ere de Producter, som den Østerrigske Keiserstat leverer af alle tre Naturriger. Alle mineralske Producter anslaaes allene aarligen til 47 Mill. Gylden; alligevel er det vist, at mange Provindser endnu bedre kunde dyrkes og benyttes; ogsaa medføre de forskjellige Statsforfatninger, Sprog, Sæder ꝛc. i de enkelte Stater mange Ubehageligheder. Uagtet den aarlige Frembringelse af alle Slags Konstvarer sikkert overstiger i Værdie 380 Mill., hvoraf de raa Materialier beløbe sig til ¼, saa kunde denne dog være endnu meget betydeligere.

Efter sidste Aars-Beretning af Society for promoting christian knowledge var de i London og Westminster i Friskoler antagne Børns Antal 7108, nemlig 4180 Drenge og 2928 Piger. Af Valget af de Bøger, Selskabet i et Aar havde uddeelt i disse Skoler, kan man slutte sig til det Trin, hvorpaa Engellænderne staae i Skole-Underviisningen. Det var 8490 Bibler, 11,466 nye Testamenter og Davids Psalmer, 16,096 almindelige Bønnebøger, 20,460 andre indbundne Bøger, og 112,440 korte Afhandlinger.

Viborg, d. 9de Jan. Frosten har, især d. 5te, 6te og 7de Januarii været mageløs haard 12 Grader efter Reaumur, ledsaget af stærk Storm af Øst og Sydøst, der i Løverdags gav endeel Iisslag og Hagl. Paa mange Steder her i Landet klages over Mangel paa Vand; saa man maae drive Creaturene ofte over ¼ Miil for at vande dem. Det regnede lidet sidst i Efteraaret, som foraarsager dette for Landmanden saa vigtige Savn. Da Stormen har raset om Nætterne med, er det at formode, at Engellænderne ei lystes ved længere at spadsere i vore Farvande.

I Ribe Stift er i Kirkeaaret 1808 Copulerede 911 Par. Fødte: af Mandkjønnet 1978, af Qvindekjønnet 1953, tilsammen 3931. Deriblandt 215 Uægte. Døde: af Mandkjønnet 1415, af Qvindekjønnet 1392, tilsammen 2807. Altsaa 1124 flere fødte end døde. Mærkværdigheder: a) ved de Fødte: 46 Par Tvillinger. En Kone født 3 Drengebørn, som tilligemed Moderen kort derefter døde. Et Pigebarn blev født uden Øine og levede 29 Timer. b) ved de Døde: Een qvalt ved en Hestes Nedfald. En Mand og et Fruentimmer indebrændt. En Mand falden ned af en Skibsluge og døde. En hængt sig i Vildelse. To Drenge hængt sig selv, den ene 11, den anden 13 Aar gammel. To Mænd fundne døde paa Marken. Et Drengebarn af Vaade ihjelskudt et andet. Et nyefødt Barn funden i en Brønd med en Steen bunden om Halsen. Femten ere druknede i Aaer, Mølledamme, Grøvter, og een ved at kuldseile. En Mand, 35 Aar gammel, kom i et Bryllupslaug, drak for meget og døde der pludselig.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 31.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 24 Januarii, 1809.

Guldets Oprindelse.

En Allegorie.

I Verdens første Dage levede Menneskene i Lyksalighedens og Uskyldighedens Paradis. Tilfreds med deres Kaar frydede de sig ved Livet, og Sundhedens Roser blomstrede paa deres Kinder. De frygtede ikke Døden, thi de kjendte ikke noget til Sygdomme. Deres Livslampe slukkes ikke førend dets Taande var fortæret. Krigens vilde Flammer forstyrrede ikke deres Fred, Næringssorger nagede ikke deres Sind, Herskesyge og Avindsyge foruroligede ikke deres Søvn. En landlig Hytte, et klart Kildevæld, et tarveligt Maaltid, konstløse Vaaben til at fange eller fælde vilde Dyr, var Maalet for alle deres Idrætter. De havde intet Begreb om Rigdom, thi de vare alle lige rige; de trængte ikke til Love, thi de kjendte intet til Forurettelse. Skovens Ege blomstrede i Ro og opløftede stolt deres Krone til Himlen; thi man havde endnu ikke opfundet den Konst, at bane sig en Vei paa Havet eller opbygge glimrende Borge. Fuglene henrykte Øret med deres Sang, thi ingen grusom Haand forstyrrede deres Rede, for at indspærre dem i et evigt Fængsel. Hjorten græssede fredeligen ved Menneskenes Boliger; thi ingen fandt nogen Glæde i at jage den indtil den styrtede. Den hele Natur levede i Fred. Ethvert Led i Skabningens Række fulgte sit Kald, og gik aldrig uden for de Grændser, Skaberen havde afpælet for det. Fra Mennesket indtil Løven, og fra Løven indtil Ormen vare alle lige lykkelige og glade.

Men da Englene en Dag samledes omkring Skaberens Trone, var Fristeren ogsaa iblandt dem. "Hvor kommer du fra?" spurgte den Algode. "Fra en Vandring omkring Jorden." — "Finder du ikke Menneskene saa dydige, som de efter deres Bestemmelse kunne være?" — "Hvad Under, at de ere dydige; du har hidtil ikke ført dem i nogen Fristelse, Herre! Bundne ved Naturens Haand turde de aldrig forlade den Bane, som den betegnede dem. Men giv deres Lidenskaber i min Haand, og du skal see hvad der

skiver af deres Dyd!" — "De ere i din Haand:" sagde den Alvise: "men vogt dig for at ødelægge mit herligste Værk!"

Fristeren gik. Engstelig pønsede han nu paa det bedste Middel til at fordrive Menneskene fra Uskyldighedens og Lyksalighedens Eden. Han mønstrede i Tankerne alle de Fristelser, der kunde styrte de Dødelige i Fordærvelsens Afgrund. Endelig faldt han paa, at slaae med Haanden paa et Bjerg, og pludselig fremtrængte tykke Guldaarer fra dets Indvolde. De luede i Solens Straaler som Ild. Han gik til Havet, og det opskyllede hele Strømme af Perler, Diamanter og Guldstøv. Det første Menneske, som blev dette vaer, tog i sin Henrykkelse en heel Favn fuld deraf, og ilede hen til sine Brødre og Søstre. Alle stimlede nu hen til Bjerget og Havbredden, for at samle Guld og Ædelstene. Fristeren stod paa Bjergets Top, saae det med haanlige Smiil og glædede sig over sin Seier. Menneskene bleve fra dette Dieblik misfornøiede med deres Kaar; Roserne paa deres Kinder begyndte at blegne; Avindsyge avlede Strid og Uenighed iblandt dem, nagede deres Sind og forstyrrede deres Søvn. Hytter forvandledes til høie Pragtbygninger og Græsbænke til prægtige Leie. Det klare Kildevand smagte dem ikke mere; de pressede Saften af Druer og bleve berusede. De gjorde Forskandsninger omkring deres Huse af Frygt for vilde Dyr, men endnu mere af Frygt for Mennesker. Den ene Nabo ranede den andens Guld, og naar han fandt Modværge brugte han nu de samme Vaaben mod Mennesker, som han før kun brugte mod Løver og Tigere. Man flokkede sig sammen i Horder, deels for desbedre at kunne forsvare sig mod Angreb, deels for deslettere at kunne angribe andre. Man valgte sig Høvdinger, i hvis Haand man betroede sit Liv og sin Frihed, blot fordi de vare de stærkeste; man gav sig Love, og bestemte selv Straffe, ikke saa meget for at haandhæve Ret og Skjel, som for at sikkre sit eget Liv, sin Eiendom og Frihed. Egen og Granen faldt for Øxen og maatte tjene til Snekker, som bragte den ny Lyksalighed endog til hiin Side Havet, og gjorde dets Dyb til en Grav for mange Tusinde, som kunde levet lykkeligere paa det tørre Land. Fuglene og Hjorterne flygtede fra Menneskenes stolte Boliger af Frygt for deres Snarer og Jægere; ja, endog Fiskene lode sig sjelden see, uden om Natten og ved Maanskin. Elementerne selv begyndte Krig. Ildsprudende Bjerge opslugede hele Strækninger af de Lande, som Menneskene havde trukket sig hen til, for at opsøge Guld, og hvad Ilden og Sværdet skaanede, ødelagde Bølgerne. Fra nu af var Ære og Samvittighed tilfals for Guld, og neppe vil det blive bedre, førend en Guldregn frembringer en ny Syndflod, som kan udslette Alting fra Jorden.

(Indsendt.)

I et offentlig Blad har man yttret Forundring over, at Hr. Kammerraad Reiche forlanger af unge Agricultur-Elever af Opdragelse, som erholde Alt frit i hans Huus, 1000 Mark Lybsk Schlesw. Holst. Courant om Aaret. Det er i vore Dage en meget moderat Betaling. Paa Herregaarden Ruugaard i Randers Amt er i flere Aar taget af Forpagteren 300 Rdlr. for hver ung Mand, som hos ham har søgt Underviisning i det practiske Agerbrug, og han har sædvanligen havt

3 til 4 unge Mennesker af Egnen i sit Huus. Paa det Thaerske Institut i Celle var Prisen for en Eleve om Aaret 550 Rdlr. i Guld, Louisd'oren beregnet til 4 Rdlr. 16 g. Gr. (see hans eget Avertissement i Thaers Annalen, 5ter Jahrg. 3 St.) Her i Staden forlanger og erholder en kyndig Danser 2 Rdlr. Timen for at lære et Barn nogle Trin, og en Kok tager i Diætpenge om Dagen 10 Rdlr. Skulde da den anførte Betaling befindes for høi, naar en erfaren Mand paatager sig den Umage at lære en Yngre, hvorledes han ved et fornuftig Jordbrug kan have sit Levebrød, og undgaae unødvendig Tid- og Pengespilde. — Det i samme Blad yttrede, angaaende Pisé-Muren i Hr. Etatsraad de Conincks Gaard, fortjener den Berigtigelse, at Muren blev opført efter Hr. Consul F. de Conincks Begjering, for at tillære hans Arbeidere at opføre en lignende, og paa Anmodning tillodes det Lysthavende at tage Muren og Cassen i Diesyn.

A n e c d o t e r.

(Uddragen af Morgenblatt für gebildete Stände, 1808, No. 210.)

Det Durchlauchtige Huus Lescinski var samlet i Lessa for at imodtage den unge Stanislaus, som siden blev Konge i Polen. Der blev, ham til Ære, opført en Ballet, i hvilken ti Dandsere forestillede ligesaa mange Krigere. Enhver bar et Skjold, paa hvilket var anbragt et af de tretten Bogstaver af de Ord Domus Lescinia. Efter hver Dands stillede Dandserne sig paa forskjellige Maader, og formerede følgende Anagrammer: 1) Domus Lescinia. 2) Ades incolumis. 3) Omnis es lucida. 4) Mane sidus loci. 5) Sis columna dei. 6) I, scande solium.

I et af de nyeste Franske Blade læser man følgende opkogte Marschals-Anecdote: En ung Abbé af Stand havde leiet sig en Operaloge, men en Marschal de France tvang ham til at afstræde ham den. Han indgav nu Klage derover i Tribunal des Marechaux de France, og Klagen lød saaledes: "Mine Herrer, jeg klager ikke over Marschal

B r o g l i o, som i de sidste Krige har udmerket sig saa meget; heller ikke over Marschal d e C l e r m o n t - T o n n e r e, som commanderede en saa smuk Retirade; heller ikke over Marschal d e C o n t a d e s, som har vundet saa mange Slag; og heller ikke over Marschal d e R i c h e l i e u, som borttog Port-Mahon. Den Marschal, jeg klager over, har aldrig borttaget noget, uden min Operaloge." Tribunalet kjendte, at Klageren havde Ret, men tillige, at han havde hevnet sig tilstrækkelig ved sin epigrammatiske Klage.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Hs. Majestæt Kongen har, under 11te d. M., behaget allernaadigst at resolvere: 1) at alle autoriserede Læger, Medici og Chirurger, som practisere i Danmark og Norge, for saavidt de ikke ere Embedsmænd, skulle af det kongelige Sundheds-Collegium i Kjøbenhavn opfordres til, at documentere deres lovlige Licentiam og at angive deres Opholdssteder, og at den samme Pligt skal paaligge de subalterne militaire Chirurger, der have erholdt Dispensation for at tage den befalede Examen; 2) at det skal paaligge alle autoriserede Læger, som en usravigelig Regel, at sætte deres Navn og Characteer under enhver Recept, som af dem udstedes, samt at de Amanuenser, der practisere under en autoriseret Læges Opsyn, tillige skulle, under deres Navn, paa Recepten anføre, hos hvem de ere Amanuensis; 3) at der skal forfattes en trykt alphabetisk Fortegnelse over alle autoriserede Læger og disses Amanuenser, og at denne aarligen skal complettetes med de nye examinerede Candidater fra Læreanstalterne; 4) at denne Fortegnelse skal tilstilles ethvert Apothek i Kjøbenhavn og stedse der forefindes, og at den uden for Kjøbenhavn skal tilsendes Stifts- og Landphysici, som igjen have at underrette samtlige Apothekere i deres District om Antallet og Navnene paa de autoriserede Læger, som i Districtet eller i Nærheden af Samme opholde sig, og ere berettigede til at foreskrive Lægemidler til de Syge; 5) at det skal være forbudt Apothekerne i Kjøbenhavn, at udsælge Midicin efter andre Recepter end saadanne, der ere udstedte af dem, hvis Navne findes paa Fortegnelsen, samt at Apothekerne uden for Kjøbenhavn ei heller maae udsælge Midicin uden efter Recepter, der ere udstedte af dem, hvis Navne ere blevne opgivne af de vedkommende Stifts- og Landphysici; 6) at den Apotheker eller andre Vedkommende, som overtræder disse Befalinger, skal idømmes en passende Mulct efter Sagens Omstændigheder; 7) at den Fortegnelse over autoriserede Læger, som bør forefindes paa ethvert Apothek i Kjøbenhavn, skal være forsynet med et Tillæg, paa

hvilket de der practiserende Læger have at tegne deres Navne og Caracteer i alphabetisk Orden, samt 8) at det skal paaligge alle Amanuenser hos practiserende Læger, at tage Examen efter 2 eller i det høieste 3 Aars Forløb fra den Tid de ere antagne som Amanuenser. — Hvilken allerhøieste Resolution ved Placat fra det danske Cancellie, under 17de d. M., er bekjendtgjort.

Man fortæller, at det Engelske Mandskab, som blev gjort til Krigsfanger paa den ved Bornholm strandede Brig Fama, var yderst rørt over den ligesaa menneskelige som uventede Behandling, der udvistes imod samme under dets Ophold i Danmark. For at udtrykke deres Taknemmelighed saa godt som de formaaede, skulle disse Personer ved deres Transport igjennem Kjøbenhavn have bedet Kudsken at holde nogle Minuter ved Charlottenborg Slot, hvor de svingede Hattene og raabte 3 Gange Hurra, i den Tanke, at Hs. Maj. Kongen residerede der. Uden tvivl ville de ikke glemme at fortælle deres Landsmænd den Danske Regjerings Ædelmodighed, hvormed Britternes Adfærd imod de fangne Danske Søemænd gjør en saa paafaldende Contrast.

I Sverrig skal Dyrtiden have tiltaget betydeligen i de seneste Tider. Man vil vide, at en Tønde Rug betales med 18 à 20 Rdlr., og at endeel af Livets Fornødenheder næsten ikke ere at faae for Penge. Paa Brændeviin skal der især være aldeles Mangel.

Da det hedder, at Finske-Bugten er tillagt, saa kan man maaskee med det første vente vigtige Efterretninger fra Krigstheatret i Finland, dersom den Russiske Armee, saaledes som det er sandsynligt, benytter sig af Dieblikkets Omstændigheder, for at forfølge de Fordele, som den allerede har havt imod de Svenske.

I den Kielske Litteratur-Tidende kan man snart vente en Gjendrivelse af den ligesaa usandfærdige som skammelige Skildring over Kjøbenhavns Bombardement og de Danske, som findes i den 6te Deel af de berygtede vertraute Briefe über die innern Verhältniße am Preussischen Hofe ꝛc. Man veed, at denne Bogs Forfatter, efter den Preussiske Regjerings Befaling, nyligen er bleven arresteret.

I Januar Heftet af Dr. O. Wolffs Journal findes nogle Dagexempler af Griffenfelds huuslige Udgivter, uddragne af hans egenhændigen vidimerte daglige Udgivtsbog, som findes i det Kongl. Cancelliearchiv. De ere fra Aarene 1672—1674, og vise, hvor nøiagtigen denne store Statsmand endog var i sin Huusbestyrelse. Man seer aabenbar, at han bekymrede sig mere om Huusholdningen, end nu til Dags mangen en Madmoder. Alting hvad der blev kjøbt til Kjøkkenet og Huusholdningen, lige fra et Lammehoved indtil en Snørerem for Frøken Charlotte, findes her nøiagtig optegnet. Priserne paa Livets Fornødenheder vare den Gang, som man let indseer, meget billige. Et Pd. Oxekjød kostede 4 ß., en Tønde Øl 4 Mk., et Par Kyllinger 14 ß., en Snees Æg 8 ß., en Tønde Byg 7 Mk., en Bedefjerding 1 Mk. 12 ß., en Tønde Æbler 7 Mk., en Høne 18 ß., en Fjerding Smør 4 Rdlr. 1 Mk., en Favn Brænde 2 Rdlr., et Lispund Hvedemeel 4 Mk. — Et Par Sko til Hs. Exc. 3 Mk. 4 ß. — Adskillige andre Ting vare forholdsviis allerede den Gang dyre. Saaledes kostede et Pund Top Sukker 22 ß. og et Pund Sirup 12 ß. I Griffenfelds Huus brugtes allerede Caffe, thi under Sept. 1672 findes anført: Caffefad og Caffepotte 2 Mk. 4 ß. Under Nov. s. A. nævnes Drabanter, som havde faaet 2 Rdlr., formodentlig i Drikkepenge, fordi de have været med at udblæse Herredagen. At der endog i fornemme Huse ikke forbrugtes saa meget Viin, som man nuomstunder bruger i mange Privathuse, sees deraf, at en Viintapperregning fra d. 27 Jan. til d. 29 Junii kun beløb sig til 23 Rdlr. 2 Mk. Den 5 Julii lader det til, at der har været Gjestebud, og paa den Dag medgik: en Kalvefjerding til Steg 1 Rdlr., nok en Forfjerding 1 Rdlr., 10 Pd. Groffenbrad 1 Mk. 14 ß., 3 Par Duer à 13 ß., 2 Mk. 7 ß., 3 [illegible]fjerdinger à 1 Mk. 4 ß., 3 Mk. 12 ß., en [illegible] Mk. 4 ß., Lammetælg 4 ß., Spenat 12 ß., [illegible]rer og Laktuke 6 ß., Persiller 4 ß., Ærter 12 ß., Jordbær 1 Mk., Sukkerbrød 3 Mk., 3 Gjedder 2 Mk., 20 Karudser 3 Mk., Krebs 3 Mk. 8 ß., ½ Pot Rosenvand 10 ß., Bakkelser 1 Mk., Sylt-Lemon 6 ß., en Muskat 2 Mk., Brød 2 Mk. 8 ß.,

Stikkelsbær 9 ß., Mælk 12 ß., 5 Par Kyllinger 3 Mk. 12 ß. Mere behøvedes ikke til et Tractement hos en Greve paa de Tider.

Breve fra Fladstrand melde, at den Engelske Fyrfregat, som laae stationeret der, er afseilet for omtrent fjorten Dage siden, efter at den havde taget adskillige Danske og Norske Skibe. Førend den afseilede affyrede den adskillige Skud paa Diget. — Man kunde gaae 1½ Miil ud paa Isen og øinede 20 Skibe.

Det ny Regulativ, der istedet for det høist uhensigtsmæssigere ældre fra 1793, er foreslaaet den Franske reformeerte Kirke af dens Forstander, Hr. Pastor Mourier, skulde, i Følge to Anbefalingsskrivelser fra det Kongel. Danske Cancellie, circulere blandt Menighedens Familier til nærmere Overveielse. Imidlertid bestyres Gudstjenesten med samme Orden og Opbyggelse som hidtil af Hr. Pastor Mourier, og det synes ikke nødvendigt, at ile alt for meget med Valget af en Hjelpepræst, saafremt iøvrigt en saadan skulde være fornøden.

Hr. Monod, forhen anden Præst ved den reformeerte Kirke i Kjøbenhavn, skulde d. 1 Jan. d. A. indsættes til Præst ved den Calvinske Kirke i Paris, hvor han med sin Familie var ankommen d. 1 Dec. f. A.

Udenlandske Efterretninger.

Paris den 29 December. Bomulden fra Bahia og Maragnan er stegen 1 Fr. i Prisen. Campecheholt gjelder 175 à 180 Franker pr. 100 Kilogramm. Caracas Indigo af bedste Sort 56 à 60 Franker, Dito ordinair 50 à 54 Fr.

Bourdeaux den 20 December. Det herværende Handelshuus La Clotte Hamarque har erklæret sig insolvent for omtrent 1,500,000 Franker.

Riga den 28 December. Den indtrufne stærke Frost lader formode at mange af de her liggende Skibe, der ere bestemte til endnu for Seiladsens Standsning at afgaae herfra med Ladninger, ei ville komme i Søen. Da Forbudet mod Udførsel af Kornvarer endnu vedvarer, skeer der for nærværende Tid en kun ringe Omsætning af bemeldte Artikler.

Pisa den 19 December. I Mands Minde har Vinteren aldrig været saa stræng, som i Aar. Vi har ei allene en overordentlig stærk Frost, men og en saa stor Mængde Snee, at den endog ligger 5 Fod høi her i Staden. Markerne og de omliggende Bjerge ere aldeles bedækkede med Snee. Arno-Floden er allerede belagt med Iis.

Naturforskeren Michaud er ankommen fra sin Reise i det Indre af de forenede Stater til Paris. Han har medbragt mange nyttige eller sjeldne Froarter, hvormed den derværende botaniske Have snart vil blive forskjønnet.

(Af Moniteuren.)

London, d. 2 Dec. I Følge Efterretninger fra Cadix af 4 Nov. er Prinds Leopold af Neapel afreist paa et Engelsk Krigsskib fra Gibralter til Sicilien. — Af 3 Dec. Man forsikkrer, at det sydlige Spanske America har vægret sig ved at erkjende Joseph Bonaparte, Ferdinand eller den høieste Junta, og have erklæret sig uafhængige. — Gen. Requelme, som er bleven saaret i Begyndelsen af en Action, er død paa Overfarten fra St. Ander til Corunna. — Af 5 Dec. Da de fornemste Kjøbmænd i Cite have taget den blottede Tilstand af de patriotiske Armeer og deres Bundsforvandte i Spanien i Overveielse, saa have de besluttet, at levere samme af de Engelske Manufacturer de nødvendigste Gjenstande. Der skal med det første holdes en Forsamling angaaende denne Gjenstand i Cite. — Monit. Anm. Vi have allerede en Mængde Uniformer, Patrontasker, Flinter, Krudtkar og Munition af hvert Slags, som Engellænderne have medbragt. De første Herrer Kjøbmænd og de med dem forbundne fornemme Personer vilde gjøre Armeen en stor Glæde, dersom de vilde sende mere. Leverancerne ere skjønne, og Forbudet mod Engelske Varer strækker sig ikke didhen. — — Breve fra Armeen under Gen. Baird ere fulde af Klager over Mangel paa Levnedsmidler.

Moniteuren leverer under Artikelen London d. 23 Nov. følgende Efterretninger.

Prinds Leopold skal ufortøvet afreise fra Gibralter til Palermo. Han var for 2 Maaneder

siden kommen til Spanien i den Overbeviisning, at Spanierne, under deres Konges Fangenskab ville være skinsyge over at have en Prinds af Blodet i Spidsen for Regentskabet; men de have handlet langt klogere ved at danne Provindsialjuntaer af den øverste Junta.

Efterretninger fra Salamanka af 12 Nov. sige, at Spaniernes Armee bestaaer af 511,779 M.; nemlig Navarras og Biscayas Armee 195,000 M.; Cataloniens Armee 94,670; Engelske Tropper 40,000; Tropper, som vare færdige at gaae i Felden ved Aarets Udgang: 329,779; Reserve 182,000, ialt 841,549.

Moniteurens Anmærkning. Engellænderne synes at have Spanske Armee som Banknoter. Mill. koste dem intet. Men ogsaa i de Dage, hvor de Franske Tropper gik i Feldten, har man fundet Regningen af 800,000 M. formindsket til 30,000 og disse 30,000 har man endnu ingensteds kunnet finde. Men naar end Engellands Finance-Afgjørelse maatte komme, ville alle dets Millioner ikke være andet end Papirstrimler.

Af 26 Nov.

Morning Chronicle indeholder angaaende de Spanske Anliggender følgende:

Det Ansvar, som paaligger Ministerne, er af den Natur, at ethvert Menneske, der med Samvittighedsfuldhed opfylder sin Pligt eller kun føler nogen Frygt for Skam, ganske vilde nedtrykkes deraf. De have fundet Leiligheder til at sætte et Dige mod den Strøm af Erobringer, der oversvømmer Europa fra den Thraciske Bosphorus til Herkules Støtter, fra Østersøen til Middelhavet. Men de taale den offentlige Uvillie med en Følesløshed, som kun kan tilregnes deres Dorskhed i at opfylde deres Pligter. De have tilbragt Sommeren i Orkesløshed, og hvad de have gjort burde de undladt at gjøre. Vinteren ville de tilbringe med at rose deres Uvirksomhed og besmykke deres Blindhed. Enhver tilstaaer, at den Gjenstridigheds-Aand, der yttrede sig hos den Spanske Nation, endnu kunde have været forøget ved vor Regjerings Energie, og at den derved maaskee vilde have foraarsaget det halve, maaskee det hele Europas Befrielse. Nationen stemte overens med den i dens Meninger, og var beredt, at bringe de største Offere og sætte dens Forventninger i Udførelse. — Souverainen modtog fra alle Kanter Lykønsknings-Adresser og Tilbud om Hjelp. Armeen, Militsen og de Frivillige tilbøde sig til hans Disposition. Første Gang siden Revolutionen lod en eneste Stemme sig høre og Regjeringen havde i eet Dieblik alle Fordele af en souverain Regjering. Man kunde ikke tænke sig gunstigere Omstændigheder. Fienden led ganske uventede Stød; han savnede ethvert Middel, at bøde paa dem igjen. Meningen var ganske imod ham. Den Franske Armee, langt bortfjernet fra Krigstheatret, holdt de erobrede Lande i Ave. Fienden havde kun 40,000 Mand i Spanien, og de Tropper, der skulde komme ham til Hjelp, stode ved Bredderne af Elben, Oder og Weichsel. Store Hindringer gjorde Conscriptionen i Tydskland og Frankrige vanskelig. Østerrige allarmerede Bonaparte ved sine militaire Rustninger. Hans fortrolige Bundsforvandte raadte ham til at vælge Underhandlingens Vei; kunde Ministerne ønske et lykkeligere Sammenstød af Omstændigheder? — Hvad har man gjort siden Junii Maaned? Svarer I Lord Chatam, Mulgrave og Castlereagh. Vi vide bedre hvad I ikke have gjort end hvad I have gjort, og det lidet I have gjort tilbyder ingen Grund til at vise Taknemmelighed. I vidste ikke at benytte eder af Omstændighederne, for at tilintetgjøre de Franske Armeer, førend de faae Undsætning. Førend I sendte en Mand til Spanien lod I Bonaparte god Tid at befæste sine uvisse Forhold til nogle Magter, og at lade sin Armee marchere fra Østersøen til Pyrenæerne. I bidrog til hans Planers Udførelse ved at tilbagegive ham 20,000 Mand gamle Tropper og negtede eders Allierede det Cavallerie og Artillerie, som de siden faa Maaneder forlangte af eder. Og nu, da den Franske Armee er forstærket med 100,000 Mand, og sandsynligviis i Besiddelse af Madrid, lade I 30,000 Mand Infanterie marchere i to Divisioner til et Land, der er uden Magaziner, og hvor det maaskee er umueligt for dem, at forene sig, og hvor de prise sig lykkelige, naar de kunne komme tilbage til deres Skibe. — Eders slette Bestyrelse har altsaa istedet for at berede vor Glands, styrtet os i mageløs Fare, og det paa en saa ulykkelig Tid, som vor Historie ikke kan opvise Mage til. Naar Bonaparte har fuldendt Spaniens Erobring, hvilken Garantie have vi da for, at

Irland ikke ligeledes om et Aar er ogsaa een af hans Provindser? Boulognes Flaade var intet i Sammenligning med de Fordele, som den nordlige Kyst af Spanien tilbyder, for at gjøre et Angreb paa Storbritannien. Paa vor Side see vi alt hvad der foregaaer i Bologne. Men, naar man betænker, at tre Dage, ere nok til at seile fra Corunna til Falmouth, paa et Hav, hvor den ringeste Omvei kan skuffe vore Escadrer. Hvo kan da tænke paa alle de Farer, som vi ere udsatte for? — Moniteurens Anm. Ministernes Svar vil ikke være vanskeligt; de ville sige, at en Befolkning af 60 Mill. maa i en Landkrig beholde Overhaanden over en Befolkning af 9 Mill. De ville anføre hvad der i en Tid af 15 Aar er forefaldet og de fire Coalitioner, hvori Europa samlede alle sine Anstrængelser og intet udrettede. De ville tilstaae at de Spanske Anliggender vare en Diversion af Meninger for dem; men at intet fornuftigt Menneske forbandt nogen Vigtighed dermed, fordi alle ret godt vidste, at Spanien er blevet erobret af Duguesclin, af Ludvig den XIV., at det endnu bestandig blev erobret af det forrige Frankrige og at det ikke kan være anderledes med det nuværende Frankrige. De ville sige, at intet hindrer Keiseren af Frankriges Tropper i at give sig overalt hen efter hans Villie, fordi Presburger og Tilsiter Freden for lang Tid har givet Fastlandet Fred; at den Ulykke, der ved en Officiers Uduelighed tilstødte 12 eller 13 unge Folk, ikke er meer nogen Ulykke for Frankrige end Cornwallis's Capitulation under den Americanske Krig var et Uheld, der formaaede at compromittere Engellands Tilværelse; at Keiseren kunde saa meget friere disponere over sine Tropper ved Elben, Oderen og Weichsel, da Kjøbenhavns Anliggender efter Tilsiter Freden forandrede Forholdsne mellem Engelland og Rusland og mellem Rusland og Sverrig til Krigstilstand; da Spaniens Anliggender ere en Følge af dem i Kjøbenhavn; at Efterverdenen vil dømme saaledes derom, og, at, saafremt det er sandt, at de Spanske Anliggender have noget forhadt ved sig, man maa tilskrive dette den Kjøbenhavnske Sag, som ikke er mindre forhadt baade i moralsk og politisk Henseende. Dette er det, som Ministerne maatte svare, men man vilde maaskee gjøre dem den Indvending, at de ikke strax i Begyndelsen havde raisonneret

saaledes; man vilde beskylde dem, ikke at have taget dette Raisonnement til Regel for deres Adfærd, og uden Tvivl vilde de snarere forskandse sig med en spodsk Taushed end være oprigtige paa deres egen Bekostning. — I Sandhed, hvilket fornuftigt Menneske har kunnet raade Engelland at opstille sine Tropper paa Fastlandet og med de Spanske Insurgenter, med den Første, der regjerer i Sicilien, og med Sverrig at indlade sig i en Kamp mod Frankrige og Rusland? Deslige Raadgivere maa have drukket Vand af Lethefloden. De kjende maaskee den gamle og ny Historie, men de have sikkert glemt alle Begivenhederne i de sidste 15 Aar. Man siger, Statsmænd burde studere Historien; for vore nuværende Statsmænd er den vigtigste Historie, de bør kjende, vore Dages. — 30,000 Engellænderne have ladet sig see paa Fastlandet; de have hverken forhindret, at de Spanske Armeer af den venstre Fløi, Centrumet eller den høire Fløi, ere tilintetgjorte, eller at Madrid er tagen. Nølende med at indskibe sig, ville de ikke kunne det mere; det er den sandsynlige Begivenhed, og hvilket var selv den usandsynlige? Det lykkelige Udfald? Men dette lykkelige Udfald kunde ikke opnaaes paa nogen anden Maade, end at lide et uhyre Tab, og er Engelland istand til at kunne erstatte det? De Schweizer, Tydske, Italienere, som det har hvervet, forlade hobeviis deres Armee, for at gaae over til de Franske. — En viis Minister havde afviist Lidenskabernes Raad med en eneste Phrase: en Kamp paa Fastlandet mod Frankrige er en Daarlighed. Alt hvad Frankrige kan forlange er at det Engelske Ministerium ikke veed, at Engelske Armeer, der synes saa talrige, naar de understøttede af Flaader, sætte over Havet, ere i Europa intet uden Divisioner. Ikke at vide dette er det samme som ikke at forstaae en Engelsk Statsmands Alphabet; det er det samme som ikke at have tænkt over sit Lands Tarv og Stilling; det er det samme som aldeles ikke at have noget Begreb om de nuværende Magters Kræfter.

Udtog af et Brev fra en Officier i Sir David Bairds Armee.

Min Mening om den Umulighed, hvori de Spanske Recruteringer befinder sig, til at udholde de Franske Troppers Angreb, har fuldkommen stadfæstet sig. Vi høre intet uden Nederlag. Det er

meget overordentligt, at S. John Moores Armee er nødt til, at marchere i Smaadetachementer og at den omkommer af Sult, medens de Franske rykke frem med Stormskridt, og ikke synes at lide Mangel. Engellænderne ere meget taalmodige, men de ere hjemme alt for vante til Livets Beqvemmeligheder, til at gjøre et Feldttog i dette Land, uden at lide meget. De Franske kunne bedre taale Mangel end vi, og desuden har deres Regjering været langt forsigtigere i at sørge for alle Fornødenheder. — Monit. Anm. Man kunde tilføie, at sætte nogle tusinde Mand i Land er ikke at sætte en Armee i Land; Rustvogne, Bagagevogne, Sygevogne og saa mange andre Ting høre dertil som nødvendige Elementer og udkræve, at fordobble Transporternes Tal tre Gange. Iøvrigt er Konsten at kunne ernære sig i alle Lande en Deel af Krigskonsten.

(Indsendt.)

Indbydelse til Rigernes Præster.

Da undertegnede have besluttet at udgive en ganske fuldstændig Dansk Ordbog, som skal indeholde ikke allene alle de Ord, som ere brugelige i Skrivter, men ogsaa de, som ikkun bruges i daglig Tale, og det efter alle Egnes forskjellige Mundart og Udtale, og vi ligesaalidet kunne, som ville paatage os det uhyre Arbeide, selv at samle Materialierne til saa vidtløftigt et Værk, saa indbyde vi D. V. til at forsyne os med de fornødne Materialier — og det paa følgende meget billige Vilkaar:

1) Bidragene tilsendes os tydeligt og vel skrevne portofrie, med den Kongel. Age- eller Ridepost.
2) Honorariet tilfalder os ganske udeelt, da vi ikke allene skulle aabne alle de indkommende Breve, og gjennemlæse dem; men vi endog skulle sætte Ordene i alphabetisk Orden, tilføie vore vist nok høist nødvendige Anmærkninger og selv besørge Correcturen.
3) Æren ville vi derimod dele med D. Vhdr.; dog saaledes, at vi aldeles ikke nævne Nogen, som har tilsendt os brugbare Bidrag, men ikkun i Almindelighed i Fortalen erindre, at nogle faa af deres Stand have nydt den Ære, at være Samlere for os af de raae Materialier. — I et eller et andet offentlig Blad ville vi til desto større Hæder og Ære for vore flittigste

og kyndigste Medhjelpere anføre nogle af de, os tilsendte, brugbare Ord, og derhos høitideligen forkynde, at langt fra ikke alle Præster have havt Duelighed til at gaae os til Haande.
4) Fremdeles love vi, offentlig at gjengjelde Deres Flid og Omhyggelighed for os, med lystige og morsomme Historier om den Præst, der maatte fremsætte noget upassende Ord — og skulde der end fattes Anledning til sligt, saa skal et lystigt Hoved iblandt os vist udtænke noget og fortælle det, som Indfald af en Præst, hvilken vi dog naturligviis ikke kunne nævne, paa det man hverken skal controllere Sandheden af vort Foregivende, ei heller fritage nogen geistlig Mand, fra at kunne have været den, der havde givet Anledning til Fortællingen. — Kort sagt: Dersom Deres Vhdr. ville, ved den natlige Lampe, arbeide for os, og skrive ret meget, saa ville vi udgive det, som vort Arbeide, og endda bevise Dem al den Ære, som Præster nogensinde tør vente eller fordre hos Folk af vores Tænkemaade.
5) Endelig saa gjentage vi høitideligen den Forpligtelse, ikke at navngive Nogen, om han endog fornærmede os, da det ikke kan være vor Agt at haane enkelt Mand, men ikkun Standen, hvori han er, og Embedet, han beklæder, efterdi ikkun hans Indflydelse hos menig Mand ved dette sidste forringes, hans Levebrød derimod bliver temmelig ubeskaaret.

A. Honorio. B. Superbo.
F. P. Ebrioso. St. V. Vulpecula.

P. S. Da vi, for at gjøre det lidt tydeligere end som skeet er i Dagbladet No. 10 for inderv. A., kun ile med at bekjendtgjøre vor patriotiske Hensigt, førend det endnu er bestemt, hvor vi ville aabne vort Comtoir, saa forbeholde vi os nærmere at opgive vor Addresse. Saa behagelig en Anledning for Præsteskabet til at gavne det Offentlige, kunde vi ei tillade os at lade være de Herrer Geistlige ubekjendt, indtil vi fik ordnet vor Samlingsplads. — Mueligt at mangen virksom Mand allerede kunde samle nogle Ark, inden vi, for Dagens Anliggender, faae Tid til at organisere os.

Rettelser paa første Side i forrige No.: 1ste Pille, Lin. 12: af fjerde Frederiks Haand læs: af femte Christians Haand; 2den Pille, Lin. 6: dens læs: dets.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 32.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 28 Januarii, 1809.

Saga om Nor og hans Æt.

Med et Kvad til mit Fædreland
den 28 Jan. 1809.

Hoitiden byder hver Haand
Hvile fra Hverdagens Syssel;
Vinteren driver os ind,
Trindtomkring Arnen os sanker;
Ret er at lytte til Sagn,
Sagn om de fremfarne Tider.
Saa lytted Fædre i Nord.
Nordboer! lytter til mig!
Jeg vil en Saga fortælle
Medens i Skjoldungens Hal
Holdes den herlige Fest.

Saa er sagt af sagnkyndige Mænd, at i meget gammel Tid, end før Asamænd indkom i Nord, da var en Kæmpe af Gudernes Æt, rig og mægtig, og dertil begavet med allehaande Kløgt, men mest med den, som Spaakløgt heder, og som af al er først at nævne; thi vel er det Noget, at kende Tiden, som hun nu er, og end Mere, ret at vide, hvordan hun været haver, men Mest er det at se og forstaa, hvad hun skal vorde. Nor var Kæmpens Navn, og ham fødtes tvende Sønner, hed En Noreg, og Gautur den Anden, men kun een Datter aatte han, og er hun nævnet Dana. Han skiftede Nordurlande udi trende Parter, og fik Noreg den Part, som efter ham er nævnet Norrige, og er det et haardt Land, og fuldt med Elv og Fjelde, men dog fagert i sin Maade, og rigt paa Malm og Stene. Dana fik de Øer, som svømme udi Østersaltet, lystelige at bygge paa, med Korn, med Eg og Bøg og med blommede Enge; saa fik hun og Jotland og Alt hvad som Mænd nævne Danmark. Gautur fik Gautland, som nu nævnes Svithjod, og er det sandt at sige, at ligervis som han byggede mellem baade Sødskende, saa havde og hans Odel i mange Maader Ligning med Begges, aldenstund han ligesom kunde række den ene Haand til sin Broder paa det høie Fjeld, og den anden til Søsteren i Dal. Saa var Landeskifte, men ei kommer Gautur mer ved denne Saga.

Saa er det sagt, at Nor skulde aldrig dø, men der han ældedes, drog han til det grønne Godheim, at være med Guderne, og før han drog did, da tog han til sig alle sine Børn, og gav dennem kostelige Raad, bød dem leve endrægtelig tilhobe og varede dem ad deres Skade, om de ei vilde gøre derefter. Saa tog han og Noreg og Dana til Enetale hos sig, og sagde dem forud, at der vilde komme megen Ufred mellem de Sødskende, men at de dog, som Ret var, skulde enes paa det Sidste. Som han var vel øvet i Skjaldskab, da kvad han for dennem om al deres Landes Leilighed, og hvorledes de bedst kunde hjelpe og tjene hinanden, og var det et langt Kvæde, det Ingen nuomtide ved at sjunge fuldelig, dog Mænd sige for Sanden, at en Part var saa, som end kvædes i Normal hint gamle:

Malmet vokser
Dybt i Fielde,
Kornet vokser
Hoit paa Sletten.
Odin skifted.
Hvi han skifted
Saa, det vide
Taaber ikke;
Mon I veed det?

Jorden bærer
Hør, men Faaret
Uld paa Heden.
Deri Datter!
Klæd dig! Smyk dig
Med din Broders
Maard og Sobel!
Staa i Nord, som
Nordens Mø!

Tag ei Silke,
Tag ei Smykker,
Tag ei Perler,
Som dig Sakslands,
Som dig Vallands
Sønner byde!
Naar de beile,
Naar de byde:
Skuffes du.

Sakslands Døttre,
Vallands Døttre
Vil dig lokke
Søn! til Leflen;
Høit i Bægret
Bruser Eddren,
Sødt de kvæde:
Der er Kraften!
Tro dem ei!

Elven fraader
Ud af Fjeldet,
Der er Kraften.
Øs af Elven!
Bed din Søster
Øl at brygge,
Mjød at blande!
Staa som Nordens
Søn i Nord!

Og end kvad han:

Norner styre,
Aser aarke,
Vaner vide.
Tro paa Norner!
Blot til Aser!
Bed til Vaner!
Saa har forne
Skjalde kvædet.

Saa sige gamle Mænd, de som bedst mindes Fædres Frasagn, at Nor mælte, og er det vel troligt det var udi denne Mening, dog det ei var saa læmpet med Rimstave og anden Konst; thi det vide Alle som nogen Kløgt eie, at ret Skjaldskab er at agte som Asamænds Skænk til dem som bo i Norderlande, saa som Odin siger i Havamal:

Gunlød paa gyldne
Stol har mig skænket
Drik af den dyre Mjød.

Og end:

Letkøbte Vædske
Vel har jeg nydt,
Skjaldskabet vokser
Frem nu paa Jord.

Nu er det at sige, at i mange Aldre ihukommede Børnene vel deres Faders Ord, og, som det pleier at ske, at de som mest gøre efter de Gamles og Kløgtiges Raad, dem gange og alle Ting bedst tilhaande, saa bleve og de Sødskende stærke og mandelige og deres Ætmænd spredtes vide om Lande, og Ingen mægtede at modstaa dem, der som de fore frem. Men som de Sødskende ældedes, saa argedes de, og troede paa deres egen Styrke og tyktes sig klogere at være end dens Fader; thi sloge de hans Tale mestendels hen i Veir og Vind.

Nu er det til Tidende, at en ny Sæd kom ind i Norderlande, og vist var hun god ja fuldbedre end hin gamle, saa som hun forkyndtes udi Østerleden; men sandt er det og at sige, at i den Time hun kom hid, var det Kosteligste ei mere tilsyne. Somme mene, at hun havde tabt det paa

de lange Veie, men Somme mene det, som ligeligst kan være, at hun havde gemt det saa vel og inderlig, som Klippen sin dyre Malm, og at hendes Følgesvende ei vidste det at fremføre for Dagens Lys. For den Sags Skyld hændtes det og saa, at hine første Klerke og Kendemænd ei talte som Sandingen var, at den Gud, som Mænd nu skulde tjene, var hin samme, som de fordum tjente, dog de havde forvendt hans Navn og Idrætter; men sagde idensted, at hine gamle Guder maatte nævnes Djævle og Menvætter, ligervis som den Jord, hvorpaa de ginge, og den Himmel med de store og smaa Lys, som løftede sig over deres Hoved, ei havde været de rette, denstund de mente dem bygte af Aser. Da forgættedes hartad alle de Ord, som Nor havde talt, i det hans Børn finge den gruelige Tanke, at der han drog til Guderne, da drog han til Djævlene udi Helvede, som de nu mente Guderne at være, og at det ei sømmede sig for dem, nu de skulde tjene Krist, at lyde hans Raad.

Lyster Nogen at vide alle de Ting, som hændtes ere de Sødskende indtil denne Time, han maa vel rette sin Leilighed til at efterforske i alle de Sagaer, som om dem ere samsætte! Her er det kortelig at melde, hvorlunde det gik dem i alle Maader efter som Nor havde spaaet, baade at der kom megen Ufred imellem dem, indtil en Kvinde med Mandemod, dannis og kløgtig og nær i Frændskab med begge, forligede dennem; saaog at ihvorvel Nor udentvivl mente Mere, kan vel være og Andet, der han talte om Drik og om Klæde, saa maatte dog og i disse Dele hans Spaadom opfyldes.

Fra den Time Dana hentede sine Klædningsmon fra Bretlands Øer og sin Drik fra Sønderleden, da hovmodedes og bedaaredes hun saa, at Intet som groede paa Dyr eller Jord i hendes Sletter var hende til Maade, og hengav hun det for en ringe Pris, at hun kunde bramme med braagede og blommede Mon, og hellere vilde hun søge sin Tørst med fremmet Drik, end læd ske den i sin egen. Da blev hun blød i Sind og Hjerte, og er det Sommes Mening, at hun ved det Levnet kortede sine Dage.

Bedre bleve Noregs Vilkaar, dog han i mange Stykker ei var klogere paa det Sidste; men fast maatte Man sige, at lige som de giftige Urter ei trives paa Fjeldene, saa kan ei heller Blødhed og Vellyst, der vel maa lignes ved giftige Urter, ret fæste Rod i hannem, for den stærke og rene Lufts Skyld, som blæser mellem Klipperne. Ei var det dog derfor et umærkeligt Ord, hvad som Nor talte til sin Søn; thi fra den Stund at Sakslands Mænd komme til at bygge og kobslaa i Bjørgvin, da kom mangen ny og overflødig Skik, som ei var den bedste. Ondt maatte Man og hartad nævne det, at Noget blev fundet i Noregs Land, udaf hvilket det underlig Klara gjordes som Glar bliver kaldt; thi ligesom Glarmon kom til at stande paa Bordene isteden for de dunkle Horn og de mørke Bægere, saa maatte Øllet og Mjøden lade sig drive paa Flugt af Vin og anden udlændisk Drik. Men, om Drik at tale, da haver den mest fordærvet baade Sødskende, som de ugudeligen pinte af det velsignede Korn, og ei er det at undres paa, aldenstund den laves ved Ild og ved Nat, ved den gruelige Troldomskonst, som Seid monne kaldes;

thi vel er det kundbart af gamle Bøger, at med den Konst vilde onde Jetter fordærve Jorden, og var det med hende, at Folk forgjordes fra Liv og Helsen, Vid og Forstand, ret som vi end dagligen se for Øie.

Nu er Normak kvædet
Og fremtalt er Sagnet,
Gavnlig for Askurs Æt,
Ikke for Jetters.
Vel ham, som kvad!
Vel ham, som kan!
Han nyde som nemmed!
Vel dem som hørte!

—

Landsmænd! Frænder i Nord!
Vil I end lyde paa Skjalden,
Medens han, kyndig ved Sagn,
Kyndig ved Fædrenes Kvad,
Stræber i Nutidens Maal
Oldtidens Klogt at udtale?

—

Noreg! sku fra dine Fjelde
Ei saa kold til Dalens Søn!
Han har set dig i din Vælde,
Og fornummet Kvadets Døn
Som udgik fra dine Skjalde,
Fro han end dig ser genkalde
I din Daad den svundne Tid.

Dana kalder han sin Moder,
Elsker hende som en Søn;
Dog til hendes djærve Broder
Sneg han sig saa tit i Løn.
Øiet funkled, Kinden lued,
Naar den Kækkes Færd han skued,
Naar han hørte stærke Maal.

Derfor Noreg! tør, som Frænde,
Til dig træde Danas Skjald,
Frygter ei, at du skal vende
Ryggen mod ham i din Hal.

Naar paa høie Fjeld du stander,
Og paa Dana skuer ned,
Glem da aldrig, det er Fjeldet,
Ei dig selv som hæver dig!

Husk at Dana er en Kvinde!
Se hvor Blomsterflokken tæt,
Trindt om hendes Fod sig slynger!
Maa hun ei af den en Krands
Vinde om sin fagre Tinding?

Hør hvor Nattergalens Kvad
Smeltende og listig toner!
Maa ei Taaren da paa Kind
Mildt og sagtelig nedrinde?
Maa da hendes Stemme ei
Sænke sig i ømme Toner?

Tør du kalde hende svag?
Tør du pukke paa din Styrke?
Vil du, at den grønne Eng
Skal sig brad som Klippen løfte,
Og det runde Bøgeblad
Sig som Granenaalen spidse?

Om paa Øers Blomsterbred
Søsteren du seer at stande,
Stirre paa sit Billed ned
I de blaa, de stille Vande:
Husk at hun en Kvinde er,
At, som Kvinde, hun sig speiler
Kun fordi at Speilet hører
Med til Kvindernes Natur!

Ser du hende stundum spøge
Vild med Ynglinge fra Syden,
Husk at Fristelsen er stor
For den fagre, ømme Kvinde,
Naar en fyrig Ynglings Mund
Blusser, brænder hendes Hænder!

Speiler hun sig alt for længe,
Saa hun glemmer Husets Dont;
Spøger hun dig alt for kælen,
Saa hun glemmer høie Byrd;
Slaa da med dit Sværd paa Skjoldet!
Syng et gammelt Heltekvad!
Husk, du taler til en Søster!
Talen være broderlig!

—

Dana! kære, ømme Moder!
Ei det sømmer sig en Søn
Om sin Moders Feil at tale,
Kærlig skal han dølge dem,
Kysse dem fra hendes Læber;
Men en hed og heftig Bøn
Kan sig dog og for ham sømme.

Hed og heftig er min Bøn:
Aldrig glemme du din Broder!
Er han stiv, saa er han fast,
Er han stolt, saa er han kraftig,
Søg ei spæde Blomster der
Hvor de store Fjelde voxe!

Har du en vanartet Søn,
Som tør spotte med din Broder,
Haardt du revse ham! thi ei
Drengespot den Gamle taaler,
Ei han det forskylder. Se!
Hvor han vogter sine Klipper,
Hvor den kolde Is og Sne
Hænger i hans hvide Lokker,

Mens han staar med nøgent Bryst
Og med Sværd i Haanden æsker
Hvem som tør, til Enekamp!

Tø du op de frosne Lokker!
Løn hans Kamp med Kærlighed!
Vis ham, at du er hans Søster,
Sprungen ud af samme Lænd!
Kvinde er du, men ei Sydens
Bløde, svage Kvinde. Husk!
Til en Skjoldmø est du baaret,
Født til Kamp og Kærlighed!

—

Noreg! Dana! end en Bøn!
Glemmer aldrig hvad den Gamle
Talte om de høie Guder!
Navn og Form kan sig forvandle,
Men det Evige, som var
Førend Form og førend Navn,
Var, og er og vorder Kilden
Hvorfra Kraft og Kløgt udstrømmer,
Hvorhen Kraft og Kløgt henpeger,
Som en Straale til sin Sol.

Kristus, Herlighedens Glands
Og Guds Væsens rette Billed
Aabenbarede paa Jord,
I sig selv og i sin Lære.
Aser, Vaner er ei mer,
Himlen er ei længer kløvet,
Kraft og Kløgt og Kærlighed,
Tre til Een, til Gud er blevet.
Vil I løfte eders Isse
Kraftig imod Himmelbuen,
Først I knæle dybt i Støvet
Ned for ham, som Kraften eier!

—

Noreg og Dana! I elskede To!
Hørte I Sagnet og nemmed I Kvædet,
Haand udi Haand da I Sødskende tvende!
Ganger saa begge til Skjoldungens Hal!
Kommer! o følger den ilende Skjald!

Hisset han skuer en Herre saa bold,
Høit er Hans Hjerte og høit er Hans Sæde,
Mandig han sidder som Yngve og Skjold,
Gammelt og herligt er Skjoldungens Sæde.
Venlig Hans Fødedags stigende Sol
Førstegang ser ham paa Kongernes Stol.
Nordsolens Straaler de lyse, de kolde,
Speile sig glade i blinkende Skjolde,
Skjoldene blinke om Nordurlands Drot.

Skjalden, hvis Øie er fængslet i Nord,
Som ikkun mægter om Norden at kvæde,
Som, naar han skuer et Oldtidens Spor,
Standser og stirrer beruset af Glæde,
Stirrer paa Kors og paa løftede Sværd,
Herlige Minder om Heltenes Færd.
Sværdet nedsynker paa Dannemands Skulder,
Vier til Daad og til Sværdenes Bulder,
Ridderen stander for Nordurlands Drot.

Valdemar havde et Banner saa prud,
Korset i Midten saa skinnende lued,
Vist kom det hellige Banner fra Gud,
Fienderne bæved, naar Korset de skued!
Valdemar kaared de gæveste Mænd,
Slog dem med Sværdet ved Skulder og Lænd,
Bød dem at tegnes med hellige Mærke;
Ridderne løfted sig mandige, stærke,
Stred under Korset trehundrede Aar.

Det Herlige svinder i løbende Tid;
En Konning uddrog med saa fager en Skare,
Han agted at kæmpe saa syndig en Strid,
Dog hellige Banner for Hæren de bare.

Ei længer det værged om Kæmper fra Nord,
De sjunke, de segned paa blodige Jord,
Det Banner var svundet, man aldrig det fandt,
Fra Riddernes Bryst da og Korset forsvandt,
Og flygted til Snekken paa Havet.

Tregange skjulte sig Seklet i Tid,
Britter uddroge, saa talrig en Skare,
Røvede Korset i syndige Strid,
Venskabets Banner til Skændsel de bare,
Dannemarks Brøde udsonedes brat,
Tabt var for evig hin herlige Skat,
Dog sig de Riddere, mandige, stærke,
Reiste med Korsets det hellige Mærke,
Rørte af Sværdet i Frederiks Haand.

Skjalden, hvis Øie er fængslet i Nord,
Som ikkun mægter om Norden at kvæde,
Som, naar han skuer et Oldtidens Syn,

Standser og stirrer, beruset af Glæde,
Stirrer paa Kors og paa løftede Sværd,
Herlige Minder om Heltenes Færd,
Sværdet nedsynker paa Dannemands Skulder,
Vier til Daad og til Sværdenes Bulder,
Ridderen stander for Nordurlands Drot.

—

Noreg og Dana! i Skjoldungens Hal
Rinde nu Festens ophøiede Timer.
Nærmere træde I Nordurlands Drot!
Skuer i Korset det genfødte Banner!
Vover at bryde det festlige Stille!
Sværger for Guds og hans Salvedes Aasyn,
Dem og hinanden i Liv og i Død
Trolig at elske og trolig at tjene,
Korset at følge og Korset at bære,
Aldrig at glemme I stamme fra Nor!!!

Nik. Fred. Sev. Grundtvig.

Sang

paa Dannerkongens Fødselsdag

den 28de Januar 1809.

Sat i Musik af Hr. H. F. Scheel, og sungen efter Talen paa Sorøe Academies øverste Høresal.

Hvor Kraft og Diærvhed bygge
Paa Fieldets høie Hald,
Hvor Mod og Troskab trygge
Fandt Ly i lave Dal,
Hvor Havet tæt ombælter
Den blomsterklædte Strand,
Hvor Bølgen vildt sig vælter
Mod Klippers stolte Land:

Der sad fra Arilds Dage
Et herligt Broderfolk,
Saa dybt i Tid tilbage
Dets Navn er Friheds Tolk;
Og da paa hele Jorden
Dens Skygge selv forsvandt,
Den end i gamle Norden
Saa tryg en Bolig fandt.

Der længe fro den hviilte
I Fredens milde Skiød,
Men rolig selv den smiilte,
Da nys til Kamp det lød;
Thi paa det gamle Sæde,
Som gik i Arv fra Skiold,
Til Dannerfolkets Glæde
Der sad en Konning bold.

En fredsæl Drot, han ynder
Hos Folket Fredens Ro;
Men ægget Han forkynder
Sig arvet Manddom tro.
Med rken Arm Han hæver
Det gode, danske Sværd;
For ingen Vold Han bæver
I uliig Vaabenfærd.

Thi aldrig Nordens Sønner
I Hildurs haarde Leg,
Som blodigt Helten lønner
Den gamle Hæder sveg;
Og derfor styrer rolig
I Fred og Feidetid
Den Drot sit Folk, saa trolig
Som mandig i sin Id.

Ja i det gamle Rige
Han er hver Borgers Trøst,
I Fredriks hele Rige
Hans Navn er alles Lyst;
Og Tiderne, som rinde
I Fred, i Vaabendands,
Omstraale skal Hans Minde
Med Evighedens Glands.

* * *

Hil Dig paa Fædres Kongesæde
Vor elskte Fredrik! Danmarks Glæde!
Dit Nordens Haab!
Og Du, som gode Konger lønner,
Hør, o Alfader! Folkets Bønner,
Dets Jubelraab!

Joh. Chr. Molbech.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 33.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 31 Januarii, 1809.

Til Hr. Professor Sander.

Som Digter, som Knud Lavards Forfatter, og som Ven af Epigrammer.

. . . . . . Jeg kan ikke hæle
Med dem, som Digternavn vil stjæle
Saavel paa Sokker som paa høie Hæle.

Giengangeren
var. lect.

Prolog.

Alt længe har jeg havt i Sinde
En lille Glemmigei at binde
I Digterkrandsen om din Isse;
Men hvem af dine kære Smaa
Din Evighed beroer paa,
Det vidste jeg just ei tilvisse;
Hos den, som Egoist, jeg vilde
Saa gerne lægge Blomsten ned,
For selv at faa lidt Evighed
Og ikke rent min Gave spilde.

Jeg ofte tænkte paa at lægge
Den hos din egen Kæledægge,
Det mageløse Hospital;
Men da jeg tænkte dybt i Tingen,
Jeg fandt, at derhen kommer Ingen
Undtagen han er syg og gal;
Og skønt de Folk jeg ret beklager,
Det Selskab mig dog ei behager,
Den Evighed var evig Kval.

Dog, nys jeg, til min store Lykke,
Fik Øie paa det Grædestykke,
Om Knud, som du os har forært,
Det er min Blomst og Mere værdt,
Især for den uhyre Flid
Som er saa sjelden i vor Tid.

Enhver, som hørte Rahbek, veed,
Det kosted Oehlenschläger Sved,
Før han fik Hakon rigtig tragisk.
Men at du har det saavidt drevet,
At hellig Knud det ei er blevet,
Det maa Man hartad nævne Magisk.
Og nu den Kvide, du har døiet,
Før du fik Alting sammensläbt,
Og sammenlagt og sammenpløiet,
Og før du fik Saamange dræbt,
Hver paa sin Vis, saa grant Man ser,
At Ingenting for Intet sker.
Ja, Ruses Ord, som (var jeg rig)
Jeg lod fra Top til Taa forgylde,
Har maattet sig hel underlig
Paa al din Helteflok opfylde. *)

*) Se Ruses fyndige Tale i Peder Paars (Haandudgaven Pag. 14=16.).

Ei vil jeg tale om, hvorlunde
Det Gran, som fødtes i din Aand,
Dog under din og Konstens Haand
Saa umanerlig vokse kunde;
Thi Sligt er kun en Naadegave,
Som kun de fromme Sjele have.
Vist Mange vilde været glade
Ved at faa fyldt tolv, seksten Blade,
Men du i Snesevis kun tæller,
Som Vandet af en Kilde, vælder
Det sorte Vand, jeg mener Blækket.
Af Akter fik du rigtig fem;
Naar femtegang nedruller Dækket,
Og Nogen da gaar tørstig hjem,
Sig selv han ene maa beskylde,
Thi ham kan Fanden ikke fylde.

O gid dog vores Fædreland
Nu vilde huske paa de Pligter
Det har imod en saadan Mand,
Der er saa mageløs en Digter!
Man snakker nok om Oehlenschläger,
Han er nu blevet Modeskjald,
Men du har Ret, han vel bevæger
Vort Øre med det sære Skrald,
Hvori der er endel Musik,
Men han dog rigtig er forresten,
Som Schlegel og som Mester Tiek,
Som Novalis, som Goethe — næsten,
Og det Slags Folk, dem kende vi,
Hos dem er Alting Poesi.
Vel ser jeg, at selv Rahbek vakler
Og roser disse ny Spektakler;
Men det er vel kun gammel Sæd,
Som intet Ondt han mener med.
Dog, Sandt er Sandt, jeg gøs forleden,
Da du hos Oehlenschläger stod;
Thi rigtig nok stod han forneden,
Og derved stilledes mit Blod;
Men jeg dog tænkte: Herre Gud!
Det er jo ret, som Sankte Knud
Var Palnatoke op ad Dage.
Dog, vil selv Rahbek dig forsage
Og ei herefter fuldt saa trolig
Som hidindtil, dig gøre Kur,
Du dog kan være ganske rolig
Og trøste dig ved din Natur.

Det allerværste skulde være
At Oehlenschlägers Fantasi
Er nylig blevet sat i Tøier,
Og finder sig ret godt deri;
Men dels er det vel kun for Løier,
Og hvordan det saa end vil gaa,
Du dog kan sikkert bande paa,
Den aldrig blir saa tam som din.

Engang du trode vel at finde
I Baggesen en slem Rival;
Men nu ved alle Folk herinde,
At han er i det mindste — gal.
Den sidste Gang han kom her hjem,
Han rigtig nok var grumme slem,
Ja Fanden red ham rent skinbarlig,
En Ting, der ei er uforklarlig,
Da han, som nys blev meldt, er gal.
Han kaldte dig med Skoggerlatter
Niels Ebbesens utrolige Forfatter.
(O put ham i dit Hospital!)
Men ak! hans Gammen var kun stakket,
Thi neppe havde han sig pakket
Paa Døren, før du stod som Kæmpe,
Og ruskede ham ei med Lempe.
Vel følte han ei Rusk og Smæk,
Fordi han sidst var sluppet væk;
Men det er ingen Sag at løbe,
Og hvis han Himlen skulde købe
I samme Mynt, som du ham gav,
Han ei kom salig i sin Grav.

Nu Rahbek! ja han viger nok,
Naar han kun have maa den Ære:
Din Knud i Mag at sønderskære,
Og siden atter plukke op,
For hele Publikum at lære,
Hvorledes han forstaar sin Lessing,
Hvormeget det forgyldte Messing
Er bedre end det bare Guld.

Jeg maatte Alfabetet fuld
Med Alfabetets Navne skrive,
Hvis jeg en Liste skulde give
Paa alle dem, som ei vil stride
For Æren at staa ved din Side;

Men jeg vil skilles kort ved Tingen
Og rent ud sige: der er Ingen
Og kan ei heller Nogen være
Som beiler til den store Ære;
Thi hvis mig ikke Alting svigter,
Du netop er, hvad du vil være,
En tragisk, saare tragisk Digter.

Vel sagde du engang forleden,
Da du for Løier var beskeden,
(Du stundum har den sære Nykke)
Du vidste ei om du paa Krykke
Var krøbet til Parnassets Top;
Men derved bør du dig ei skamme,
Thi det jo være kan det Samme,
Naar du kun bare kom derop.

Her har jeg et Par Epigrammer,
Gud ved, om nogen af dem rammer;
Men tænk ei jeg indbilder mig
I dem at ville ligne dig!
I Saadant er jeg fast en Pog,
Jeg holder mig ikkun til Bøger;
Thi naar jeg ogsaa stundum spøger,
Jeg holder mig til Mandens Bog
Og holder mig fra Bogens Mand,
Undtagen der hvor Bog og Mand
Ei længere adskilles kan.
Jeg troer gerne det er Brøst
Paa Klogskab og paa klar Forstand,
Men jeg dog har den lille Trøst:
Det gaar kun mig, som det gik Andre,
Vi kan ei Alle være Sandre.

Til Knud Lavard.

Visselig ikke for Skemt, du Hellige nævnes en Martyr;
Thi uden Grund eller Skyld tregange dræbte Man dig.
Deler Man rettelig Død i timelig, aandig og evig,
Nys du i filede Vers døde den evige Død.

Til Magnus.

Skygge af nordiske Kraft! du svinder og ret som en Skygge,
Kun paa Teatret vi se Tretallet fyldes af dig.

Hvi var din Skæbne saa tung, at du maatte dø uden Sprikvort,
At du, som Mette, end ei turde fortælle os det?

Til Margaretha. *)

O! hvor beklager jeg dig, du vandfulde, døende Meta!
O! hvilken gruelig Synd, saa dig at tappe ihjel!!

Til Samme.

Visselig Lykke for dig, du sørged itide for Kisten!
Kun for at skilles ved den, gav Man dig Lov til at dø.

Til Hr. Professoren.

Bien som flyver omkring, og suger og sanker og bygger,
Er, sagde Rahbek saa tit, Billed paa dygtige Skjald;
Flyven du hader, men dog du suger og sanker og flikker,
Altsaa, hvis Rahbek har Ret, er du en temmelig Skjald.

Epilog.

Hvis Dørren du finder for stor
Og Huset du finder for lille,
Da koster det dig kun et Ord;
Thi Sagen er her kun at ville.

Efterskrift til trende Parter af Publikum.

Til den Første.

I som med halvtillukket Øie
Mens Middagsmaden I fordøie,
Betitte dette Blad i Mag!
I som ved Læsning somme Dage
Maa søge Tiden at forjage,
Som har i Dag jer Læsedag!

*) Margarethe — Digterens Meta — døde efter Saxos Beretning af Vandsot, og saare genialisk har Digteren vidst, uden dog ligefrem at sige det, at lade os føle det heligennem.

Jeg ønsker mine Vers det Held,
At ei en Stavelse jer morer,
Men heller keder rent ihjel!

Til den Anden.

I fredelige Folk! som tro,
Man ei bør spilde Nogens Ro,
Men heller tage smukt til Takke
Med hvad Man byder, end til Krig
For Konstens Sag at reise sig,
Med jer det nytter ei at snakke.

Til den Tredie.

I Edle! som ei Slagsmaal lide,
Men ved, at det er Pligt at stride,
Jer skal jeg snart med Alvor søge
At vise: her er intet Spil,
At ei jeg spøger for at spøge,
Og saarer ei fordi jeg vil.

Nik. Fred. Sev. Grundtvig.

Om et nyt Nidskrivt angaaende Dannemark.

Intet Land synes mere at have været en Gjenstand for Nidskrivter end vort Dannemark. Molesworth, Ramdohr, Carr, og saa mange andre, baade navngivne og unavngivne Reisebeskrivere, have gjort sig Umage for at vise vore Indretninger, vore Sæder, ja, vor hele National-Caracteer fra en ufordeelagtig Side. Aarsagen dertil ligger som oftest i saadanne Reisendes store Letsindighed. De stole paa, at den Nation, de skrive for, kjender intet til Dannemark, og vove derfor, uden foregaaende Kundskab om vort Sprog, stundom efter nogle Dages eller Ugers Ophold iblandt os, at fælde en afgjørende Dom om Danske Sæder og Indretninger. Deres individuelle Modtagelse her i Landet bestemmer ofte deres Meninger. Efter en enkelt Familie, et enkelt Huus, ja stundom et enkelt Menneske, bedømme de den hele Nation. Have de eengang Foden paa hiin Side Elben eller Themsen, troe de sig saa sikkre, at de, uden at

rødme, tør, som W. Guthrie *), paastaae, at vore regulaire Tropper kun bestaae af 20,000 Mand, meest Fremmede, eller dog under Befaling af fremmede Officierer, eller, som Dyche, at menig Mand, paa mange Steder i Norge, maa, formedelst Jordens Ufrugtbarhed, fore sine Heste med Stokfisk! Saaledes fremkomme de urimeligste og latterligste Ideer om Dannemark, og forplante sig fra den ene Reisebeskrivelse til den anden. Man reiser og lader andre reise for at skrive Reiser, og stundom beskriver man Lande, Stæder og Nationer, som man aldrig har seet, uden paa Kortet og i Geographien **). Enhver Løgn, enhver skumlende Anecdot er velkommen, fordi der gives ørkesløse Læsere nok, der blot læse for at mores, ikke for at oplyses, og som med gridsk Begjerlighed sluge enhver Løgn, enten den saa præsenteres dem under Form af Rinaldo Rinaldini eller "vertraute Briefe."

*) See det ellevte Oplag af hans Geog. hist. and commerc. grammar, London 1788.

**) I Tydskland synes Litteraturens tiltagende Forfald især at være Aarsag til dette Uvæsen. Bogfabricanterne og Bogmagerne skulle leve; men det læsende Publicums fordærvede Smag tillader dem ikke altid at finde deres Ophold ved gode og nyttige Skrivters Udgivelse. De speculere derfor paa en frivol Tidsalders Modesvagheder, tillave Retterne efter Gjæsternes Smag, opfinde nye, og krydre dem med Løgn og Skumlerie. Og naar en saadan ny Opfindelse eengang har gjort Lykke, det vil sige: har fundet mange Kjøbere, saa avler en Bog, der efter sin Bestemmelse kun skulde udgjøre eet Bind, sex, syv. Saaledes bleve vertraute Briefe über d. Preuss. Hof udtværede til hele sex Bind. Men da man ikke havde noget at snakke mere om det Preussiske Hof, og der nu eengang skulde og maatte snakkes mere, for at skaffe Forlæggeren flere Bind og Forfatteren flere Penge, sammensmeddede man en Række af skumlende Breve om Kjøbenhavn og dets Indbyggere, og indslikkede dem paa et ganske upassende Sted. Jo fuldere af Løgn, jo mere uforskammede de vare, desstørre Afsætning kunde man vente sig. Imidlertid have disse Breve om Kjøbenhavn fra en vis Side betragtede dog deres Nytte; de lære i det mindste os Danske rigtigen at vurdere Hr. Cöllns og hans vertraute Briefes Troværdighed. Som han eller hans Correspondent, som han kalder ham, dømmer om Kjøbenhavn, dømmer han formodentlig ogsaa om det Preussiske Hof.

Men ingen Forfatter synes at have drevet sin Uforskammenhed med os videre end en vis unavngiven Brevskriver i det sjette Bind af vertraute Briefe über die innere Verhältnisse am Preussischen Hofe. Uden Tvivl var han een af de mange Preussiske Flygtninger, der, strax efter Armeens Nederlag, strømmede til Kjøbenhavn med Pik og Pak, for enten der at oppebie Tingenes Udfald, eller begive sig derfra til et sikkrere Sted end det, de kom fra.

For at give Læseren et tydeligt Begreb om denne Brevskriver vil jeg fremsætte her de meest paafaldende Usandheder, Beskyldninger og Uforskammenheder, som han har tilladt sig.

Ved hans første Indtrædelse i Kjøbenhavn, siger han, fik han strax en Erindring om, at vogte sig for Optrækkerie. Fire Karle bemægtigede sig paa Toldboden hans Tøi, og begjerte siden for høist et Qvarteers Arbeide fire Rigsdaler. Han maatte betale dem (ligesom der ikke gaves et Politiekammer i Kjøbenhavn), dersom han ikke vilde udsætte sig for Grovheder. Hans Vært erindrede ham om, at han burde have accorderet, men dertil fik han ingen Tid, thi Karlene løb med hans Sager i Forveien og han kunde neppe følge dem, (S. 227). — Husene i Kjøbenhavn ere i det Hele massive, men egentlige Palæer gives aldeles ikke. Brolægningen er uforbederlig, af lutter flade tilhugne Stene og derfor meget jevn. — S. 228 og 229 siger han om den ufuldendte Marmorkirke paa Amalienborg, at den førend Christiansborgs Slots Brand ligeledes blev ødelagt ved Ildebrand. — Om Kirkerne veed han intet synderligt at sige, da man endog i langt mindre Stæder i Tydskland finder dem større og skjønnere, og de aldeles ikke udholde nogen Sammenligning med de største. De ere smalle, af ubetydelig Høide, og meget spids byggede, og kunne derfor ikke sees meget langt borte til Søes (S. 230). — Skuespilhuset kan for saa stor en Kongestad ikke komme i Betragtning, efter det Udvortes at dømme; og da der formedelst Kongens Fraværelse ikke spilles her om Sommeren, saa kunde han ikke tage det i Oiesyn indvendig. Han forundrede sig meget herover, eftersom der om Sommeren opholder sig en Mængde Fremmede her, som vilde mores derved og Cassen desuden vinde.

Underholdes Selskabet af Kongen, siger han meget laconisk, saa er det et Tab for Staten; beroer dets egen Underhold enten ganske eller tildeels derpaa, saa er det grusomt at berøve det denne Fordeel; i begge Tilfælde lider Konsten, og jeg kan gjøre den sikkre Slutning: at det ikke maa være synderlig bevendt med Selskabet (230). — Det kan man kalde at bedømme Katten i Sækken! — (Side 231) Hver Borger er Soldat, og den staaende eller lønnede Hob staaer derfor hos den første i slet Anseelse og Credit; men det er uretfærdigt, at man endog foragter den, da selv Landets Børn pligtmæssigen tages dertil. Det Militair, som for Tiden opholdt sig her, var i det Hele slet, uanseeligt og slet klædt, dog undtages herfra den Kongelige Garde.

Det Kjøbenhavnske smukke Kjøn har imidlertid fundet Brevskriverens Naade; "usædvanlig mange store og føre Fruentimmer finder man i alle Stænder og paa deres fulde runde Ansigter en frisk rød Farve; deres hele Væsen vidner om Sundhed, og deres Legemsbygning er fyldig, rund og hvælvet. Hos de høiere Stænder synes endnu at herske megen Beskedenhed, Middelstanden er maaskee friere og mere fordærvet i Henseende til Kjønskjerligheden, hvortil den store Søhandel maaskee bidrager meest. Tjenestepigerne udmærke sig mere end nogensteds ved Pragt og Liderlighed. Af Skjøger gives en stor Mængde, men ikke mange til deres Ophold privilegerede Huse. Det skikkeligste og beqvemmeste Sted til at gjøre Bekjendtskaber er — Rosenborg Hauge." En Kongenshauge-Nymphe har uden Tvivl tjent vor Brevskriver til Model!

Forfatteren lader til at være en stor Elsker af Tobaksrøgen og Hunde; thi naar han taler om Schweizerne (Restaurateurerne), Rosenborg Hauge og Frederiksberg Hauge klynker han bestandig over, at man ikke der maa røge Tobak eller medbringe Hunde; skjønt det, som han forsikkrer, ikke ved nogen Politielov er forbudet, at røge Tobak paa Gaden, trods de mange Ildebrande, Kjøbenhavn er bleven hjemsøgt med. — S. 233 leveres en Caracteerskildring af den Danske Nation. Ved at læse denne veed man ikke enten man skal lee eller græde over et Menneske, der, efter otte Ugers

Ophold i Kjøbenhavn, som strax efter hans Ankomst blev indsluttet og bombarderet, og hvor Alting ved et ligesaa skjændigt som pludseligt Overfald var i største Forvirring og Uorden, formaster sig til at skildre Nationens Caracteer, uden endog at kjende dens Sprog og dens Sæder. "Hvad de Danskes Caracteer angaaer," siger han, "da rose de sig af en fortrinlig Gjæstfrihed; jeg har ikke nydt noget deraf; jeg vil ikke negte dem samme, men tilskrive mine og Tidens Forhold dette Savn. Dog kunde jeg være tilbøielig til at drage denne Dyd i Tvivl, thi efter de gjorte Erfaringer hersker her, som i alle store Handelsstæder, Handels- og Pengestolthed; kun ved Handel og Penge bestaaer hos dem Verden. Iøvrigt besidde de en overdreven Nationalstolthed og synes af Egenkjerlighed at hæve sig over alle andre Nationer. Hvor disse Lidenskaber ere de herskende, kan Gjæstfrihdens Frugt (?) ikke fæste Rødder. Dertil kommer endnu en ubegrændset Mistillid til enhver Fremmed, som de ofte, jeg kan ikke opgive nogen Aarsag, med Foragt og Had især lade Tydskerne føle, i det de paa godt Tyrkisk pleie at beære dem med Tilnavnet Tydske Hunde eller Tydske Abekatte *)." — Men Forf. er dog naadig, og siger, at han her kun taler om Nationalaanden, og tvivler ingenlunde paa, at der ogsaa gives Danske, der ære de Tydske. Hvorfor Tydskerne staae saa slet anskrevne hos de Danske, veed han ikke, og baade Tiden og Øiemedet forbyde ham, at opsætte sine Tanker derom, men nok er det: det er nu eengang saaledes, og de arme Tydskere kom her under Beleiringen i stor Knibe. Engellænderne ængstede dem udenfra med deres Ildkugler og de Danske indenfra med deres Mistanke. Baade Forf. og hans Venner "ønskede af denne dobbelte Grund at forlade Kjøbenhavn og aldrig at see det mere." Deres Hjerte hoppede af Taknemmelighed og Kjerlighed ved Tanken om deres Tydske Fædreneland og dets Beboere; at kunne kysse dem og dets Bund var deres varmeste Ønske." (Hvorfor bleve I da ikke i Tydskland? Har nogen kaldet eder til Kjøbenhavn?)

*) Vee den Danske, der nogensinde har tilladt sig et saadant Udtryk mod en saa brav, oplyst og stor Nation som den Tydske; men dobbelt Vee Forfatteren, der af skjændig Dadlesyge har villet paadutte hele den Danske Nation en saadan Beskyldning! Jeg appellerer her til alle vore Tydske Medundersaattere, hvoraf der gives saa mange, som ere stolte af at kalde Dannemark deres andet Fædreneland og som Dannemark er stolt af at kunne kalde sine Sønner. De sige om de nogensinde i deres Liv have hørt endog den ringeste Almuesmand bruge de Udtryk, som denne nedrige Skribler beskylder hele Nationen for, at betiene sig af?

Men hvad der gjorde dem deres Ophold her endnu mere ubehageligt var den overdrevne Vindesyge. Uden i Forveien at have overbeviist sig om Prisen paa en Vareartikel, turde man ikke vove at træde ind i en Krambod; thi saasnart man kun fordrede noget paa Tydsk, blev man forfærdelig optrukken, og naar man siden bød den sædvanlige Priis, bleve de — af Egensindighed eller Undseelse — staaende ved den gamle Priis. Man slap nemmest, naar man i Forveien spurgte en Bekjendter om Prisen, begjerte Tingen og betalte den bekjendte Priis, uden at gjøre noget Spørgsmaal; tvivlede de, saa behøvede man kun at nævne en Dansk som Angiver og de vare fornøiede. Endog hos en Kjøbmand, som en Bekjendter havde givet Forf. Anvisning paa, var han bleven tagen saaledes ved Næsen. Een af hans Venner og Landsmænd vilde man snyde for 20,000 Rdlr., som han kort førend Beleiringen havde bragt did, under det Paaskud, at de vare brændte, og dette Bedragerie skulde formodentlig skee med Bedragerens Creditorers Samtykke. "At der jo gives Optrækkere og lignende Handlinger hos andre Nationer," siger Forf. "tvivler jeg ikke om, men jeg har ikke stødt saa almindelig paa dem, at jeg derved, som her, kan betegne en Nations Almeenaand." Han beraaber sig paa Kütner, der har lært at kjende de Danske i de bedste og fredeligste Tider og udkastet et ligende Billede af dem, ja, til de Reisendes Bedste fastsat som Rettesnor Priserne paa Livets første Fornødenheder lige indtil Smørrebrød. (Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Helsingøer, den 29de Januarii 1809. Vor gode Konges Fødselsdag helligholdtes her i Gaar ved et stort Middagsselskab hos Mad. Juhl. Sel-

skabet, omtrent 100 Personer i Tallet, bestod foruden af Byens civile Embedsmænd for det meste af Militaire. Da Kongens og Dronningens Skaal udbragdes, svaredes Selskabets sex Gange gjentagne Hurraraab med sex Gange syv og tyve Canonskud. Til Dagens Høitidelighed havde Hr. Lieutenant Bonnevie forfattet to Sange. Om Aftenen var Byen illumineret. Blandt Transparenterne udmærkede sig især to. Paa det ene saaes det Kongelige Chiffre med Krone, omgivet af en Glorie, hvis Straaler gjennembrød de tykke og mørke Skyer, som omgav den, og ligesom kastede Lys paa følgende Ord, der vare anbragte neden under:

I blide Dage vort Haab og Held,
I de mørke vor Trøst og Lys.

Paa det andet forestiltes en Løve i liggende Stilling, der holdt mellem sine Forbeen et Skjold med det Kongelige Navnetræk. Neden under stod:

Din Viisdom, Frederik! Dit Mod, Din Tapperhed,
Skal bane Veien til Dit eget Ønske: Fred,
Saa Folkene af Dig og Dine Mænd skal lære,
At ikkun Fredens Ven i Krig kan vinde Ære.

Det sædvanlige Bal, hvormed Klubselskabet pleier at høitideligholde Kongens Fødselsdag, er udsat til den 30te. Ogsaa til dette har Hr. Lieutenant Bonnevie skjænket en smuk Sang.

I de Generalforsamlinger, som hidtil ere holdte i Præmieselskabet for den jødiske Ungdoms Anbringelse til Konster og Haandværker, er der uddeelt Præmier til: 41 Mestere (1380 Rdlr.), 56 Svende (1315 Rdlr. 68 ß.), af følgende Professioner: Tømmerarbeidere, Muurarbeidere, Bagere, Skrædere, Guldsmede, Snedkere, Uhrmagere, Kattuntrykkere, Bogtrykkere, Skomagere, Garvere, Dugmagere, Malere, Sadelmagere. I Lære ere for nærværende Tid 18 Drenge hos følgende Professionister: Skomagere, Guldsmede, Snedkere, Konstdreiere, Sadelmagere, Bogbindere, Malere, Skrædere. Det fortjener her at anmærkes, at Hr. Major Kirkerup og Hr. Capit. Weile have begge renonceret paa de dem tilkjendte Præmier. Gid mange af de Mestere, der have taget Drenge af den jødiske Menighed i Lære, maatte følge disse Hædersmænds Exempel, og bevise ved denne frivillige Opoffrelse, at man ikke ved Belønninger behøver at opmuntre dem til at opfylde de Pligter, de som Christne og Borgere skylde Staten.

Et nyt National-Drama i 4 Acter af Prof. Rahbek, under Titel Trondhjems Befrielse, er bestemt til at opføres paa Hoftheatret i Anledning af H. M. Kongens Fødselsdag. — Handlingen foregaaer 1658, da Trondhjem ved den Roeskildske Fred var kommet i de Svenskes Hænder.

Under 28 Jan. d. A. har Hs. Maj. allernaadigst resolveret, at der skal oprettes et Museum, hvis Hovedbestemmelse skal være, at gjøre de vigtigste endnu ubenyttede litteraire Skatte, som det Kongelige Bibliothek besidder, frugtbringende og almeennyttige. Tillige har Allerhøistsamme befalet, at Planen til et saadant, med det Kongelige Bibliothek paa det nøieste forbundet Museums Organisation i dets enkelte Dele skal fuldstændig udarbeides, og derefter til allerhøieste Bedømmelse forelægges.

Udenlandske Efterretninger.

I de vigtigste Cantoner af Sveits, den Pestalozziske Methodes Fædreneland, vinder denne Methode nu stedse mere Anseelse. I Landskabet Zürich skal den almindelig indføres, og allerede 200 Landsbyeskolelærere ere underviste deri. For Berner-Districtet anlægger Fellenberg i sit oeconomiske Institut i Hofwyl et Seminarium for Landsbyeskolelærere, hvori de, med Regjeringens Understøttelse, af Læreren Zeller skal gjøres practisk bekjendte med denne Methode. Zeller er bekjendt af sit Besøg hos os, og af sit Skrift til Waisenhusenes Forsvar. I Basel oprettes en Privatskole, hvori een af Pestalozzis Medhjelpere fra Yverdun, og een af de i Madrid afskedigede Lærere give Underviisning i Methoden.

Hvor vidt de Franske Tandlæger have bragt det i deres Konst, viser følgende Bekjendtgjørelse: Doctor Lecomte sælger konstige Tænder med Fjere, ja hele Dentiers eller Tandlader, eller Dele af Tandlader, alt eftersom man behøver flere eller færre Tænder. Disse Fjere, hvorpaa de falske Tænder ere anbragte, ere af Guld, og fuldkommen elastiske, saa man dermed uden Smerte kan bevæge Munden, og lukke den saa høit op, som man vil. Tænderne selv ere af Cheval marin, som mindre forandrer sig til det Gule, og med en Mund, fuld af saadanne Tænder, kan man tygge ganske fortræffelig.

Politiske Efterretninger.
(Af Franske Blade.)

Engellænderne, der overalt hvor deres Guld og Rænker ere uden Virkning, vise sig feighjertede, have i Spanien taget Flugten, og søge deres Redning paa Havet, hvis Tyranner de ere. Den Franske Keiser, som den 1 Jan. ankom til Astorga, har befalet Hertugen af Dalmatien, at jage dem ombord paa deres Skibe med Kaarden i Ryggen. Men de bie ikke til man jager dem; de løbe frivilligen af bedste Kræfter. Saaledes forlade disse stolte Britter, der for sexten Maaneder siden rede saa opblæste igjennem Kjøbenhavns Gader paa Sjællandske Øg, Leon og Castilien, efterat en Deel af deres Armee er ødelagt. — Den 25 Franske Bulletin beretter, at der er forefaldet en heftig Fægtning mellem Bagtropperne af den Engelsk-Spanske og Fortropperne af den Franske Armee, paa Høiene ved Prieros i Nærheden af Ville Franca. Engellænderne bleve bragte i Uorden og mistede 200 Fanger. Paa Fransk Side faldt Gener. Colbert. I det Hele var der siden d. 27 Dec. taget 10,000 Fanger, og deriblandt 1,500 Engellændere. — De la Romanas Armee er næsten hensmeltet til intet. Gen. Gouvion St. Cyr er rykket ind i Barcellona. Ved Saragossa have Hertugerne af Conegliano og Treviso bemægtiget sig Monte Torrere, taget 1000 Fanger og indsluttet Staden, som nu beleires. Resten af Estremadura Armeen er bleven adspredt. Alt hvad der endnu er tilbage af de Spanske Tropper har i adskillige Maaneder ikke faaet nogen Lønning. Man formoder, at Engellænderne ville gaae til Ferrol og Corrunna, for der at indskibe sig. Medens Spanien efterhaanden underkaster sig Frankriges Vaaben, synes denne Keiserstat selv at voxe i indvortes Velstand. Efter Financeministerens Indberetning indbragte de directe Contributioner i Aaret 1808 den uhyre Sum af 839,422,952 Fr. Den ved Decretet af 7 Germinal Aar 11 anordnede Fabrication af ny Mynter beløb sig indtil September 1808 til 335,026,837 Fr. De førend dette Decret myntede ny Fem-Frank-Stykker beløb sig til 106,335,755 Fr. Følgelig beløber den hele ny Myntning sig til 441,362,592 Fr. — I Engelland taler man om et nyt Regentskab, som Kongens Svaghed og Regjeringsudygtighed gjør høilig nødvendigt. Det skal bestaae af Dronningen, Prindsen af Wales, Kantsleren, Erkebispen af Canterbury og Hertugen af Portland. Man venter med det første en Declaration i den Anledning. — De Engelske Avisskrivere ere meget uenige om Begivenhederne i Spanien. Medens det ene Partie med Rette bebreider Engellænderne deres Feighed at forlade Spanien, uden endog at levere et eneste Slag, og skjændigen at forsage deres Bundsforvandte, der stolede paa deres Hjelp, praler det andet Partie med Generalerne Bairds, Moores og Blakes Forening, og paastaae som sande Donquixotter, at den Franske Armee er ganske afskaaren, og dens Tilbagetog til Frankrige gjort umueligt, ja, at Napoleon, der beklagede sig over, at han ikke har truffet de Engelske, om faa Dage maaskee vil fortryde, at han har truffet dem saa tidlig. — Publicisten beretter, efter Breve fra Finland, at der i Sverrig føies store Forsvarsanstalter, da man frygter meget for den Russiske Armee i Finland. Naar Frosten tiltager, sige disse Breve, som ere skrevne i Begyndelsen af Decbr. Maaned, saa lægger den Botniske Bugt til, og man maa da sætte sig i Forsvar mod denne Armees Foretagender mod den Svenske Kyst. En Angrebsplan mod Ålands-Øerne er allerede udkastet, og Førsten Baraghtion skal med Eftertryk udføre den; Baron Armfeld skal igjen have faaet Indflydelse, og General Toll være falden i Unaade. Ogsaa Ehrenheim skal have tabt Kongens Tillid og være uden Embede. I Stockholm og Nabostæderne er Gjæringen stor.

(Indsendt.)

Auf die hämischen Ausfälle gegen die gemeinnützige Absicht des Kammerraths Reiche, in den Dagen, dienet von Seiten eines genauen Beobachters seiner ökonomischen Kentnisse, zur Antwort: daß dessen Verdienst um die vaterländische Cultur nicht nur in mehrern Schriften bestätiget worden, sondern auch, daß angesehene Staatsbeamte sich persönlich von den guten Einrichtungen seines Gut's Røgen überzeugt haben; daher auch die Belohnungen durch des Königs Gnade. So viel ich ihn kenne, wird er sich durch die Aeusserungen eines verkrüppelten Verstandes und Herzens nicht irre machen lassen, seine gemeinnützigen Absichten zu verfolgen; so wie er es der Mühe nicht werth hält, selbst Verläumdungen zu widerlegen.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 34.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 4 Februarii, 1809.

Dannemarks og Norges Krigeres Skaal
den 28de Januarii 1809.

Og nu et Qvad for de Stridsmænd bolk,
Saa lystelig de Kong Fredrik tjene;
For Guld de løfte ei Herreskjold,
Men Æren driver dem brat allene;
Thi "Land og Konge" i Slagets Torden
De virked' stedse med Kraft i Norden
Paa Kampens Dag.

Hvad enten mellem de Norske Fjeld,
Hvad eller mellem de Danske Sletter,
En Nordisk Kriger har gammel Gjeld
Til Fædrene, den han ei forgjetter;
Til Knuds og Trygvesons stolte Minder,
Som Solen klar, for hans Sjel oprinder
Paa Kampens Dag.

Og flux han griber sit tunge Sværd,
— Ham følge Qvindernes fromme Bønner —
Ham møde Kiæmper i Herrefærd,
Men — Kjæmper flygte for Asers Sønner,
Hvis Blik er Rædsel, hvis Slag er Døden;
Thi Odin hjelper sin Søn i Nøden
Paa Kampens Dag.

Paa bløden Hynde i Odins Sal
De gamle Gubber saa venligt smile,
Naar tappre Sønner, til Fienders Fald,
Med Mod og Manddom i Kampen ile;
Og Odin selv, med det ene Øie,
Han drikker meer, end han kan fordøie,
Paa Kampens Dag.

Og Fredrik skuer saa mandigmild,
De Kjæmper beile til evigt Rygte;
Thi selv han frygter ei Kampens Ild,
— Den kunde Skjoldunger aldrig frygte —
For ham vi stride, for ham vi leve,
For ham og os skal de Fiender bæve,
Paa Kampens Dag.

Men naar da eengang Guds blide Fred
Igjen sit Altar i Norden bygger,
Og Sværdet hædret kan lægges ned
I Jani Tempels de milde Skygger,
Naar Striden endes, vi roligt hvile,
Til Fryd og fredelig Daad vi ile
Fra Kampens Dag.

Saa fylder Glasset paa nordisk Viis
Til Heltens Roes, som ad Faren smiler,
Og sjunger jublende Heltens Priis,
Som dækt med Laurbær i Graven hviler;

Som han vi stride! som han vi falde!
At sildig Slægt maae vort Navn gjenkalde
Paa Kampens Dag!

A. Bonnevie,
Fændrik i Kronens Regiment.

Vinterblomsten.

Vær mig hilset, Dødens Urt!
Som af Jordens Vinterlagen
Hvor det bredes skært og puurt,
Eenlig bryder frem mod Dagen.

Faa dig ynde, færre veed,
At du tro en Spire giemmer
Af det Liv, hvor evig Fred
Smiler, naar vi Jorden glemmer.

Ei naar Vaaren yndigt leer
Springer du af grønne Bæger,
Aldrig noget Rosenskær
Paa de Lilieblade leger.

Men naar Livets Ild er slukt,
Dødligblaa dets Lue glimter,
Brustne Øie, snarlig lukt,
Dig i Skumringsmørket skimter.

Hist i Dødes Urtegaard,
I den midnatstause Have
Bleg i Maaneglands du staaer,
Blomstrer mellem friske Grave.

Naar da Livets sidste Baand
Brister, naar af blege Kinder
Sidste Taare, som nedrinder,
Tørrer Dødens kolde Haand;

Og naar Støvet roligt hviler
Dybt i tause, mørke Grav,
Venligt Du paa Høien smiler,
Lagredug dig Næring gav.

Da jeg hist i øde Nat —
Trindt omkring mig alt var iset —
Stod af Haab og Trøst forladt,
Saae hver Livets Urt henvisnet:

Glimted' end i dybe Blaa
Ak! en mat og eenlig Stierne;
Ved dens Blink jeg Blomsten saae
Blid at vinke mod det Fierne.

Blomster visned', Vaaren svandt,
Ved Naturens Grav jeg klager.
Sorgens Iisblomst! dig jeg fandt
Der hvor Rosen staaer saa fager.

Signet vær, o Dødens Urt,
Som af Jordens Vinterlagen,
Hvor det bredes skært og puurt,
Eenlig bryder frem mod Dagen!

Chr. Molbech.

Om et nyt Nidskrivt angaaende Dannemark.

(Fortsat.)

Efter at Forfatteren saaledes har skildret den Danske Nations Caracteer, siger han, at desuagtet dog hver dannet Mand taler det Tydske Sprog. — Det Danske Sprog har i den dannede Mands Mund intet Raat, og, naar det tales af Danske Damer af god Tone, endog noget Velklingende, men hos menig Mand klinger det raat, og bliver ved overdrevne Sammentrækninger og Forkortninger vanskabt og uforstaaeligt; de forstaae hinanden derfor ofte ikke selv, i det mindste formoder Forf. det af deres gjentagne Spørgsmaale, naar de tale med hinanden indbyrdes. Saaledes siger den gemene Mand f. Ex. Gaften istedet for God Aften. I Henseende til Gehalt og indvortes Værd sætter han det Polske over det Danske Sprog.

Naar denne Brevskriver saaledes med en vigtig Mine har raisonneret og critiseret over vort

Sprog fra S. 236 til 37, skulde den Ukyndige let troe, at han var en stor Sproggrandsker; men neppe har han endt sine Sproganmærkninger, førend Æselsørene paa engang titte frem, og han i et Anstød af Undseelse fremsætter følgende Bekjendelse: "Dette er al den Kundskab om det Danske Sprogs Genius, jeg i en Tid af otte Uger, ved søgt mundtlig Veiledning og ved Hjelp af en Grammatik, har kunnet erhverve. Men da jeg fandt, at dette Sprog ikke var værd at læres, eftersom det neppe tales af en halv Million Mennesker, har jeg heller ikke givet mig megen Umage derfor 2c.

Kan man tænke sig en større Fripostighed? Nedværdige et Sprog, som man hverken har havt Tid eller Lyst til at lære, og undskylde denne Frækhed med den mageløse Uvidenhed, som ingen Tydsk Skolepebling burde gjøre sig skyldig i: "at Dansk kun tales af en halv Million Mennesker?" O, Tydskland, hvor dybt er Du sjunket, naar saadanne Forfattere endnu kunne finde et Publicum!

S. 237 tilstaaer Forf., at han ikke har havt Leilighed til at iagttage de Danskes Temperement, men imidlertid mener han dog, at der ligger mere Dorskhed end Munterhed deri, hvilket yttrer sig overalt og især hos menig Mand; selv den langsomt slæbende Musik synes at vidne herom; ligesom og deres Folkemusik. Musiken som Konst betragtet har han paa den Tid heller ikke havt Leilighed til at lære at kjende, men duelige Tonekonstnere have forsikkret ham, at ogsaa her Konsten søger efter Brød, hvilket, som han meget snurrigt tilføier, følger af sig selv, naar man sammenligner det med Bemærkningerne over Skuespillet (som han NB. ikke har seet). Uagtet han i det Hele ikke vil indlade sig paa at bedømme Musikens Tilstand i Dannemark, skoftiserer han dog over den og taler med Haan om Livvagtshautboisterne. Fra Musiken gjør han et Spring til Damernes Fødder, og beder dem ret indstændig, ikke om Sommeren at bedække deres nydelige — med sorte Strømper. "Elske de end ikke os Tydske, saa ynde de dog det Franske Sprog, og for at behage dette vilde det nok ikke falde dem vanskeligt at skifte et Par sorte Silkestrømper med et Par hvide." Naar man læser saadanne Tirader, fremsatte i et saa flaut og affecteret Sprog, nødes man til at sige: Monsieur Christophersen, I er saa ma foi en Nar!

Over Gjestgivergaardene klager Forf. meget; thi selv de bedste mangle den nødvendige Reenlighed; de slette ere smudsige, og man kommer ofte i smaa Selskaber — som man meget gjerne vilde unddrage sig fra. — S. 239 paatager Forf. sig den Skinhelliges Rolle, og klager over at Søndagen i religieus Henseende ikke udmærkes i Kjøbenhavn fra Søgnedage; at Kramboderne staae aabne o. s. v. Forf. fortæller derpaa den splinterny Ting, at en tæt Allee, som er en halv Miil lang, fører til Frederiksberg, og at der uden for Porten mellem begge Alleerne staaer en 80 Fod høi Obelisk af Granitsteen, der skal være opreist til Erindring om Slavehandelens Ophævelse!! Langs med Alleen opfordres man til at kjøbe Zigarer. Paa den hele Promenade findes ikke et eneste anstændigt Gjestgiversted, og, naar der paa Broen ikke gaves en Schweizerboutik, maatte man vansmægte paa Veien. (Altsaa er Skydebanen intet anstændigt Sted?) Janitscharmusiken i Frederiksberg Hauge fandt han slet besat og slet udført. Kongens Equipage, Heste og Lakaier smag- og pragtløs klædte, og det forekom ham som om han paa et Træsnit saae Friedrich den Store kjøre ud i Berlin; i Danzig ere de rige Kjøbmænds Privatequipager smukkere, kostbarere og smagfuldere. Privatequipagerne i Kjøbenhavn ere slettere end nogensteds. Hestene ere, som alt det udvortes, klodsede og smagløse; hverken hos Borgerne eller de Militaire fandt han smukke Heste; alle vare tykke, svære, klodsede Bæster, som true at slaae Brostenene ind og ikke kunne komme af Pletten. — Denne Brevskriver har saaledes fundet alt i Kjøbenhavn, lige fra Menneskene indtil de Umælende, slet, klodset, dumt og taabeligt! — S. 243 forsikkrer Forf., at han, da han neppe havde tilbragt tre Dage i Kjøbenhavn og neppe seet en Tiendedeel deraf, allerede ønskede at komme bort igjen, da den Engelske Flaade begyndte den 11 Aug. at bloquere Kjøbenhavn. Fra nu af aabner vor Forf. alle sine Vittighedssluser, for ret at oversvømme os med Grovheder og Sottiser, og for at faae disse Sluser ret til at løbe, tillader han sig enhver Løgn. Saaledes fortæller han, at der var 6000 Mand regulaire Tropper i Kjø-

benhavn; at der foruden disse samledes her efter Regjeringens Befaling 10,000 Mand Landmilits; at alle Kongelige Skatte bragdes til Kiel, at man ved at hverve Folk til Blokskibene og Canonbaadene præssede alle Matroser paa fremmede Skibe, lige indtil Styrmænd, og naar de vægrede sig eller viste Modstand, førte dem med Mishandling og Slag til Slagterbænken; at alle de, der for ringe Forseelser sadde i Arrest som Injurianter, bleve i Naade satte paa fri Fod, men de maatte ogsaa tage Tjeneste paa Blokkeskibene, og naar de ikke vilde modtage den, blev den dem indpryglet. Dette mødte især Fremmede, der ikke udmærkede sig ved Stand; saaledes havde f. Ex. en Tydsk Matros forseet sig mod Havnemesteren; han blev dømt til fjorten Dages Arrest (efter hvilken Lov mon han blev dømt?), og havde ogsaa begyndt at underkaste sig denne Straf; man satte ham nu paa fri Fod, men tilkjendegav ham ogsaa hans Forbindtlighed; han vilde heller udholde sin Straf; man truede; han blev ikke rørt; man slog; han modsatte sig, og da endelig en Mængde Prygl endnu ikke kunde bevæge ham, blev han bunden og slæbt til Blokskibene. Efter at have opvartet sine Læsere med alle disse Løgne, bliver vor Forf. hidsig og udbryder: "Naar Algier og Tunis udøver saadanne og lignende Handlinger professionsmæssig, saa kan man tage sig iagt, og den Ulykkelige, som Skjebnens og Havets Bølger tilfældigen spiller dem i Hænderne, kan ikke vente nogen bedre Lod end Slaverie; men at Mennesker, der prale med Frihed, Moral og Hospitalitet, paagribe deres uskyldige Gjæster og istedet for at beskytte dem, føre dem Døden eller en elendig Lemlæstelse i Møde, det er foragteligere, skrækkeligere end Sørøverens bekjendte Handling. Vare disse Ulykkelige bedre end Galeislaver? Arbeide og Død, ved mager Kost, i Nødsfald ogsaa Prygl, ventede dem hvert Øieblik! Blokskibene *) kunne let beskydes af Engellænderne, brændes og sprænges i Luften; man erindrer sig hvorledes Nelson tilredte disse 1801." — Det samme gjelder om Canonchalouperne, hvoraf to sondersplittedes og

*) Her tales bestandig om Blokskibe, og der existerede kun et eneste Blokskib. Brevskriveren synes end ikke engang at have kjendt noget til Batterierne. Anm.

sprang i Luften. Blokskibene have denne Gang liidt saare ubetydeligt, men om mange af Besætningen have fundet Døden, er endnu ikke bleven offentlig bekjendtgjort. De Danske ville indvende: gjøre Engellænderne ikke det samme? Jeg vil ikke modsige det, — men skal man efterligne dem, man foragter, hader? I skraale over eders Fienders Uretfærdighed, Immoralitet og Røverie, og udøver dem i samme Øieblik mod eders upartiske Gjæster! I troer Engellænderne havde ikke Folk nok til at bemande eders Flaade og sætte den istand til at gaae under Seil, og befrygtede, de ville tage eders Matroser. De seirede over eder og eders Stad, vare eders Fiender, have de tvunget eders Folk til Arbeide, have de bortført eders Matroser? og kunde I negte dem Ret dertil? Hvo er her den Beskjæmmede? Dadleren eller den Dadlede? Vel vilde een, som jeg vovede at samtale saaledes med (de fleste havde strax beskyldt mig for Landsforræderie), undskylde det med Nødvendigheden; men da jeg svarede ham, at der var virkelig stor Overflødighed af Matroser, og at de under hele Beleiringen dreve unyttige, beskjænkede og Uvæsen stiftende omkring, saa blev ham intet andet tilovers, end at anføre det som en nødvendig Reserve, men ingenlunde for derved at hæve Skandalet.

Jeg har her anført disse Bagvaskelser og Beskyldninger Ord for andet, for at vise denne Forfatters Uforskammenhed i sit fulde Lys. Enhver, som under Beleiringen har været i Kjøbenhavn og som kjender den Danske Regjerings Grundsætninger, veed, at alt hvad her er sagt, ikke allene er den skjændigste Bagvaskelse, men tillige røber den største Uvidenhed. Mod saadanne løgnagtige Beskyldninger, som ingen alvorlig Gjendrivelse fortjene, er end ikke den Ædleste sikker. Denne Forfatter ligner hiin Ørn, der styrtede ned paa Æschyls ærværdige Isse, og for at faae en Skildpadde, der faldt den af Kløerne, dræbte een af Jordens største Mænd. Af Harme over ikke at have nydt Gjæstfrihed nok i Kjøbenhavn paa en Tid, hvor man havde nok at tænke paa sin egen og Statens Frelse, søger han at skumle over en Nation og en Regjering, hvis Retskaffenhed end ikke af dens værste Fiender drages i Tvivl.

(Fortsættes.)

En Gaade, ved Hedegaard, Justitsraad.

Min Magt er stor: man skjælver, klager, bæver
Naar jeg mit mørke Aasyn viser frem;
Min Magt er stor: thi neppe mine Læber
Paa Smilet trække, førend Broder, Ven,
Og Søster, Hustrue, Mand og Kjereste,
Saa glade, haabefulde til mig see.
Min Kløgt er stor, naar Fingerenden mig
Tilhvisker, hvad skal hændes Dig. —
Hvis man for mig kun viser lidt
Credit,
Da mange underlige Steder
Min Fod betræder,
Og hvor man hen mig inviterer,
Did, hvis jeg gjør min Pligt, jeg galoperer. —
Jeg giver Love; Straffen den er haard,
Som hver en Lovens Overtrædet faaer. —
Jeg Herre er, og har en Kjøkkenmester, der
Ei nogen anden noget eftergiver.
Thi hurtigen og med Plaiseer
Han laver, hvad jeg foreskriver.
Ja, so ein Mann bin ich! og dog for al min Møie
Satirens Snært jeg tidt har maattet døie.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Paa Academiet i Sorøe (der venter paa, under Femte Frederiks Sønnesøn anden Gang at opstaae af Asken) helligholdtes Fædrelandets skiønne Høitidsdag, den 28 Januar, efter sædvanlig Skik ved en Dansk Tale af Hr. Professor Molbech, hvis Gienstand var en Sammenligning imellem Fredens og Krigens heldige og uheldige Følger for et Land. Efter Talen, som en talrig Forsamling af begge Kiøn bivaanede, blev afsiunget en Sang, der var forfattet i Anledning af denne Høitid, og er aftrykt i No. 32 af Skilderiet. — Saaledes søgte man ogsaa paa dette Sted, hvor Muserne engang med Velbehag dvælede og som af Naturen synes kaaret til et stille Fristed for Videnskabelighed, at hædre en Dag, hvis Hellighed festlig Glæde forkynder fra Nordcap til Elbens Bredder. Om Aftenen var en talrig Selskabssamling i Byens Klub, og Festen endtes med et Bal.

Hr. Stiftsprovst Plum vedbliver at opmuntre Velgjørenheden ved Bekjendtgjørelser om modtagne Gaver til de Fattige. Atter har han modtaget og uddeelt 226 Rdlr.

Det er et behageligt Kald for den periodiske Skribent, at samle og at optage de talrige patriotiske Træk, ved hvilke Dannerrigets Undersaattere i denne Tid daglig indlægge sig saa megen Hæder. Blandt dem, der saaledes med ædel Uegennyttighed nedlægge deres Formues eller deres Flids Skjerv paa Fædrenelanders Alter, findes ogsaa Skomagerlauget i Heide i Landskabet Norderditmarsken. Det har tilbudt, inden et Aars Forløb og uden Betaling at levere 1000 Par Skoe til Brug for Armeen eller Flaadens Mandskab, og H. K. Maj. har allernaadigst behaget at lade Lauget tilkjendegive sit Allerhøieste Velbehag over dets patriotiske Tilbud.

Paa Børsen vil man have den Efterretning, at Kongen af Sverrig er ankommen i Skaane, at der spores uroelige Bevægelser i Sverrig, og at de i Norstrands Havn liggende Engelske Skibe, skulle have lagt sig paa den ydre Reed, af Frygt for en Forandring i det Svenske Cabinets Systeem.

Amtmand Thaarup paa Bornholm, er efter Ansøgning allernaadigst bleven entlediget fra sin hidindtil beklædte Post, og Byefoged Jespersen constitueret til at besørge Amtets Forretninger under Vacancen.

Den Frygt, som mange havde næret, for at der skulde spores Pengemangel i det nu tilendebragte Kieler Omslag, er ingenlunde bleven stadfæstet ved Udfaldet. Alle Debitorer have rigtig og promte betalt deres Gjeld, og der er ikke forkyndt Maning for en eeneste.

Ved Middagsselskabet i Helsingøer d. 28 Jan. blev i Anledning af Hs. Maj. Kongens Fødselsdag følgende Sang, af Hr. Bonnevie, afsiungen:

Vi Brødre! vi saae stolte Troner
i Gruus at styrtes om saa brat,
og fordums mægtige Nationer
at sjunke hen i Glemsels Nat;
men Dannerthronen stander end;
thi Frederik er Dydens Ven.

Vel saae vi Voldsmands Hær at bryde
vor Fred med en vanhellig Haand,
og mangen Ædlings Blod at flyde
i uliig Kamp for Fædreland;

men Dannerthronen stander end;
thi sjette Fredrik pryder den.

Den staaer — uplættet er dens Hæder
i møisom Kamp, i roliig Fred;
dens Glands er Dyd og reene Sæder,
dens Styrke — Borgerkjærlighed;
thi det er født for Nordens Mand
at døe for Drot og Fødeland.

Dig Fredrik! skal vort Hjerte hylde,
og signe dig skal sidste Æt;
for dig vi dette Bæger fylde,
for dig vi trofast tømme det!
Gid sildig Danmarks Sønner maae
trindt om dig Grav med Taarer staae!!!

Den 30 og 31 Januarii samt 1 Februarii holdtes offentlig Examen i det Kongel. Institut for Døvstumme, i Anledning af Stiftelsens Aarsfest. Et læseværdigt Program af Institutets nidkjære Forstander, Herr Dr. og Professor Castberg, indbød til denne Høitidelighed, og handlede om Tegn- eller Gebærdesproget med Hensyn paa dets Brug af Døvstumme og dets Anvendelighed ved deres Undervisning. Efterat Herr Professoren paa den første Dag havde holdt en Tale om Døvstumme-Undervisningens Værd for Menneskeheden, paafulgte Examen, hvorved Eleverne viste rosværdig Fremgang, der vidnede om den paa deres Undervisning anvendte Flid og Møie. De tilstedeværende Tilhørere af begge Kjøn yttrede deres fuldkomneste Tilfredshed med disse Døvstummes aflagte Prøver i forskjellige Grene af Undervisningen, og glædede sig ved at see denne Classe af Ulykkelige under en saa omhyggelig og heldig Veiledning at dannes til gode og nyttige Lemmer af Samfundet.

Samtlige Herrer Admiraler have til Admiralitetet indsendt 750 Rdlr., og bedet, at derfor maatte besørges Brændsel indkjøbt og uddeelt til Divisionernes, Haandværkstokkens og Tøihuus-Compagniets Mandskabs gifte og meest trængende Familier, og i Særdeleshed dem, der have de fleste smaae Børn. Efter at dette allerunderdanigst var blevet Hs. Majestæt foredraget, har det behaget Allerhøistsamme, under 2den f. M., allernaadigst

at resolvere saaledes: "Vi modtage med Velbehag dette Tilbud af Vore Admiraler, og ville, at denne Gave uddeles efter deres velmenende Hensigt."

I Følge Forordningen af 22 December f. A., dens 22 §., er ved en Samling af Stadens Mæglere den 11 dennes, Mægler Jacobsen bleven valgt til Mæglernes Formand, og Mæglerne Holten, Hyllested og Kragh til Bisiddere for Mæglerne her i Staden.

Bergen, den 17 December. Vaarfiskeriet af Sild, der nu i over 20 Aar har været borte fra vore Kyster, har i indeværende Aar været særdeles velsignet, men det af Torsk er derimod aldeles udeblevet. Det sidste har og været Tilfældet med Sommerfiskeriet saavel af Sild, som af andre Sorter Fisk.

Skipper Mathias Hjort forliste d. 16 Nov. f. A. paa sin Reise fra Dannemark i en svær Storm, paa et Skjær uden for Øen Skjellerøe under Jarlsberg Grevskab, paa hvilket Skjær Skipperen og 3 Mand stræbte at holde sig fast. Fiskeren Christopher Christensen gjorde Forsøg paa at arbeide sig ud til Skjæret med en liden Pram, men blev stedse kastet tilbage; endelig efter flere Timers Anstrængelse lykkedes det ham allene med et Fruentimmers Hjelp at arbeide sig ud til Skjæret og redde Skipperen og 2 Mand, som de med ædel Uegennyttighed pleiede og vedergvægede. Efterat denne ædle Handling var bleven Hans Majestæt allerunderdanigst forestillet igjennem det Kgl. Danske Cancellie, har det behaget Allerhøistsamme under 2den dennes at udnævne og optage Fiskeren Christopher Christensen af Skiellerøe under Grevskabet Jarlsberg til Dannebrogsmand.

Udenlandske Efterretninger.

Fra Krigsskuepladsen i Spanien berettes, at General Gouvion St. Cyr har bemægtiget sig Staden Tarragona i Catalonien. Denne Stad er af stor Vigtighed. De gamle Romere gik her først i Land, og kaldte derfor den største Deel af Spanien Hispaniam Tarraconensem. I de nyere Tider har Staden tabt meget af sin Anseelse. De gamle Mure staae endnu saaledes som Gotherne have opført dem; men Bastionerne og Udværkerne ere ny, og besatte med mange Canoner. Havnen duer ikke meget formedelst de mange blinde Skjær. Man finder her adskillige Oldsager. — De Italienske Tropper have udmærket sig i alle Fægtningerne i Catalonien, og mærkeligt er det, at siden Romernes Tid have de Italienske Folkeslag ikke ført nogen Krig i Spa-

alen. — Keiserens Hovedqvarteer er forflyttet fra Benavente til Valladolid. — Hert. af Dalmatien er d. 6 Jan. marcheret til Lugo (i Gallicien), ikke langt fra Minhos Udspring, efterat han havde fordrevet Engellænderne fra de snævre Pas i Piedra-Filla, taget 1500 Mand til Fanger, erobret 5 Canoner og mange Krudtvogne. Han tvang Fienden til at ødelægge mange Lavetter, Bagagevogne og Munition. Afgrundene vare opfyldte med disse Gjenstande og Uordenen saa stor, at Divisionerne Lorge og La Houssaye fandt, blandt den forladte Bagage Vogne fulde af Guld og Sølv, som udgjorde en Deel af den Engelske Armees Skatte og anslaaes til 2 Mill. Liv. Engellændernes Armee lider overordentlig, den har næsten ingen Bagage mere og dens halve Cavallerie er til Fods. Over 1800 Heste har man fundet døde paa Veien siden Afmarchen fra Benavente til d. 5 Jan. — Hertugen af Elchingen har sit Hovedqvarteer i Villa Franca, en ubetydelig Stad i Leon, 19 Mile fra Staden Leon. Hertugen af Bellune staaer ved Tajo, og den hele Keiserlige Garde concentreres sig ved Valladolid, i Gammel-Castilien. Valladolid er den skjønneste Stad i Spanien og tæller over 30,000 Indbyggere.

Fra America haves Efterretninger af 11 Nov. f. A. Af et Budskab fra Præsidenten Jefferson til Repræsentanternes Huus sees, at de forenede Staters Underhandlinger med Frankrige og Engelland have været frugtesløse. Ingen af disse Magter har villet gjøre nogen Forandring i de Befalinger fra 1807, som ere saa skadelige for Americas Neutralitet. Præsidenten saae sig derfor ikke istand til enten gandske eller tildeels at ophæve de for Embargoen anordnede Love. — Aarets Statsindtægter beløb sig til 18 Mill. Dollars, 2 Mill. 300,000 kunde afbetales paa den funderede Gjeld, og der blev desuagtet endnu 10 Mill. contant i Skatten. — I dette Budskab tilkjendegiver Præsidenten, at han vil nedlægge sin vigtige Post.

Handelsefterretninger.

Livorno, den 30 December. De formedelst den uhyre Mængde Snee tilbageblevne Romerske og Neapolitanske Poster ere endelig ankomne, uden at bringe noget synderlig Nyt. Kong Joachim Napoleon har ophævet den Lov, hvorved Calabrien var erklæret i Krigstilstand, eftersom han ved hans sidste Reise i de sydlige Provindser har fundet Gemytterne ikke allene aldeles rolige, men endog besielede af Enthusiasme for hans Kongelige Person. Han bevilgede Indvaanerne adskillige Privilegier, og lod uddele en stor Mængde Penge iblandt dem, som havde lidt ved de sidste Uroligheder, hvorved disse Bjergbeboere, hvis Kjækhed og Mod er saa almindeligen bekjendt, bleve endnu mere indtagne af deres nye Konges Gavmildhed, end de forhen havde været det af Agtelse for hans krigerske Talenter og udførte Heltebedrifter.

Bordeaux d. 5 Jan. I dette Øieblik er et Dansk Skib, ført af Skipper H. H. Müller, ladet med Stokfisk, lykkelig ankommet hertil fra Trondhjem. Skipperen, som er beskjæftiget med Indclareringen paa Toldboden, vil dernæst i det Danske Consulat aflægge nærmere Beretning om sin i nærværende Krigstid med saa megen Held aflagte besværlige Reise.

I Børsenhalle findes et interessant Tilbageblik paa Handelsforretningernes Gang i Aaret 1808. Om Thee siges heri, at Engelland og Holland forbruger den største Mængde. Det første forbruger aarligen 24 Mill. Pund. I China selv er Forbrugen af Thee saa uhyre, at om end Søgningen fra Europa pludseligen skulde ophøre, kunde denne Vareartikel dog ikke falde mærkeligen i Prisen, men i det Høieste vilde kun de enkelte Theeplantere, der sædvanlig sende deres Theer til Canton, lide derunder. Derfra udførtes til Europa 32 Mill. Pund, hvoraf Engellænderne allene afhentede 24 Mill. Af en Tabel over Theepriserne fra 1770 til Dec. 1808 sees, at den laveste Priis paa Congo har været (1807) 9 a 11 ß. Hamb., og den høieste (1798) 25 a 32 ß. Den laveste Priis paa Thee Boe var (1807) 9 og 11 ß. H., og den Høieste 1798, 32 ß. I Dec. 1808 stod den i 25 a 26 ß., og havde altsaa ikke engang naaet den Priis, hvori den allerede har været i Fredstider. Et Sammenstød af sjeldne Omstændigheder var Aarsag i, at Priserne i A. 1806 til 1807 sank saa meget under deres eiendommelige Stand. Der ankom nemlig paa en Tid ualmindelig store Ladninger til Kjøbenhavn, medens en uhyre Mængde Americanske Expeditioner ankom til Hamborg, og Americanerne tillige førte de paa Isle de France opbragte Theer did hen; og solgtes

de der, fordi de vare Prisegods, til en hver Priis. Derved blev Handelen aldeles ødelagt. Iøvrigt er det afgjort, at Americanerne, ved de for dem saa fordærvelige Priser for directe Tilførsler, have lidt ubeskrivelig stort Tab, og derfor overordentlig formindsket deres Expeditioner til China. — Efter disse Omstændigheder at dømme, er det rimeligt, at Theer ere een af de Artikler, som snarere ville stige end falde i Prisen.

I Amsterdam begynder Caffe, Thee, Sukkere, saavel raa som raffinerede, Peber, Sirup, at stige. Cheribon betales med 36½ à 37, og for St. Domingo med 36½ à 37, Congo Thee med 42 ß.

I Holland er aabnet et nyt Statslaan. I Rente betales 6 PC. og Tilbagebetalingen skeer halvaarsviis ved et Lotterie med stigende Præmier, og en overordentlig Præmie af 100,000 Gylden hver 4de Trækning eller andet Aar. Den første Trækning er d. 10 Febr. 1810. Ved de sidste 778 Obligationers Trækning, som ere forfaldne til Betaling 1827, trækkes endnu en Præmie af 50,000 Gl. — Man forbeholder sig at dette Laan ogsaa kan afbetales enkelt eller i det Hele, og i det Tilfælde betales kun den Præmie, der er bestemt for det Aar, hvori Afbetalingen skeer. Indbetalingen skeer i fem Maaneder efter hinanden, hver Gang med 20 PC. — Ved Subskriptionen, som aabnes d. 16 Jan. betales strax 5 PC. af den Sum, der skal tages. Tilbagebetalingen skeer det første Aar d. 1 Febr. og d. 1 Aug. trækkes et Antal Obligationer, som ikke altid er lige, men afvexler mellem 300 og 800. D. 1 Febr. 1810 trækkes den første store Præmie af 100,000 Gl., derpaa igjen 1812 til 1826 hvert andet Aar; Trækningen 1827 giver endnu desuden 50,000 Gl. Trækningen d. 1 Aug. 1809, og d. 1 Febr. 1810, giver 3 PC. i sædvanlig Præmie. Den af 1 Aug. 1810 og 1 Febr. 1811 4 PC., og saaledes stiger det med hvert Aar 1 PC. indtil 1 Febr. 1827, hvor der gives 20 PC. i sædvanlig Præmie.

Asiatiske Actier ere paa Kjøbenhavns Børs i forrige Uge blevne betalte med 410 Rdlr.

(Indsendt.)

Um dem geehrten Publico eine öffentliche Beurtheilung über den Kammerrath Reiche — an

welchem sich die Dagen zu ärgern scheint — vorzulegen, wird hier, aus des Geheimerath Thaers Annalen der Niedersächsischen Landwirthschaft, und zwar im 3ten Stücke des ersten Jahrgang's von 1799, ein Auszug gegeben, wo dieser allgemein berühmte Landwirth Thaer, welcher im Jahr 1798 mit dem würdigen Vorsteher der Landwirthschafts Gesellschaft zu Celle, dem Geheimerath von Bülow, eine Reise in ökonomischer Hinsicht, durch Holstein gemacht hat; in derselben Beschreibung von Pagina 178 an bis 210, ist über des Herrn Reiches Landwirthschaft eine sehr interessante Nachricht nachzulesen. Inzwischen, da dieß Buch hier nur selten seyn wird, so hat man wenigstens die erste Seite Pag. 178 hier wörtlich ausziehen wollen, nämlich:

"Von Cappeln fuhren wir am folgenden Tage "nach Rundhof, um das Handwerk bey einem "der ersten Meister der Kunst, Herrn Reiche, "zu grüßen. Dieser würdige Mann ist ein ge"bohrner Niedersachse, und war vormals Wirth"schafts-Aufseher auf dem Königl. Preussischen "Amte Sommerschenburg bey Helmstedt. Seit "20 Jahren hat er sich aber im Schleswig"Holsteinischen niedergelassen, und verschiedene "Güter administrirt und gepachtet. Seit 9 Jah"ren hat er das, dem Herrn Landrath v. "Rumohr gehörige große Gut Rundhof in "Pacht, und ist nun auch Eigenthümer eines "adelichen Guts, Rögen bey Eckernförde gewor"den. Sein Name ist durch ganz Holstein und "Schleswig allgemein bekannt, und über seine "Einsichten sowohl, als seine Rechtschaffenheit "und Dienstfertigkeit, ist nur eine Stimme. Er "besitzt daher allgemeines Zutrauen und Liebe; "jedermann wendet sich gern an ihn, wenn er "guten Rath in ökonomischen Angelegenheiten zu "haben wünscht, erhält ihn wo möglich, und "befolgt ihn mit dem festen Vertrauen, daß "nichts besseres zu thun möglich sey. So sag"ten mir wenigstens viele, die nicht wußten, "daß ich Herrn Reiche kannte, oder kennen "lernen wollte. Man hat durchaus vergessen, "daß er ein Ausländer sey; denn gegen diese be"merkt man doch, auch unter der sehr gebildeten "Classe im Holsteinschen, einiges, wenn gleich "zurückhaltenes Vorurtheil."

Tillæg til Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn No 34.

Mandagen den 6 Februarii, 1809.

Indenlandske Efterretninger.

Den 16 Novbr. 1808 blev udi den eedsvorne Overkrigs-Commission, afsagt følgende Dom:

Efter Krigs-Fiskalens indgivne Klage-Skrift, samtlige Tiltaltes indgivne Forsvars-Skrifter, og alt øvrigt i denne Over-Krigs-Commission Fremførte, samt paa lovlig Maade erhvervet Oplysning og Vidnesbyrd, er det befundet, at General-Major H. E. Peyman, hverken har efterkommet Hs. Kgl. Høihed Kronprindsens (nu Hs. Majestæt Kongens) ham givne Instruxioner, eller gjort det Yderste til Landets og Stadens Forsvar, hverken opfyldt de ham som høieste Befalingsmand og øverstcommanderende General paaliggende Pligter, eller iagttaget den udi saadan Charge tilbørlige militaire Conduite, i det han ikke har forsøgt at hindre eller vanskeliggjøre Fiendens Landgang, eller paaseet at Udfaldene af Fæstningen skede tilbørligen, eller draget betimelig Omsorg for Udenværkers Anlæg, eller gjort fornødent Brug af Søe-Etatens Skyts: viist sig ligegyldig ved, om Fienden skede alt muelig Afbræk, Detaschements-Cheferne bleve tilstrækkelig instruerede og fuldkommen opfyldte deres Pligter, og derhos ikke draget Omsorg for, at General-Lieutenant Castenskjolds Corps blev forsynet med det samme tilkommende Skyts og Ammunition her fra Staden, Endvidere: har capituleret, og udleveret den Danske Flaade til den Engelske Magt, uden beviislig Nødvendighed, og hverken, i Henseende til den indgangne Capitulation, eller det holdte Krigs-Raad, iagttaget Krigs-Lovenes Forskrifter; ei forsynet de til at negotiere om en Capitulation udnævnte Commissarier med de fornødne Forholds-Regler; antaget Capitulations-Forslaget uden skjællig Overveielse; og endeligen viist en uforsvarlig Ligegyldighed i den antagne Capitulations rette Fortolkning og Opfyldelsen af dens Indhold. Ved hvilken Overhørighed og skammelige Efterladenhed han er skyldig til Straf efter den 68 Krigs-Artikel.

General-Major E. F. Bielefeldt, som en Second-Commanderende udi General-Commandoen, er deelagtig udi det Mangelagtige i Stadens og Fæstningens Forsvar, samt den ufornødne Capitulation, og Flaadens Overgivelse; samt derhos baade directe og indirecte har fremfor Andre forledet General-Major Peymann til Capitulationens Antagelse, og endeligen endogsaa paadraget sig en grundet Mistanke om, at ville kaste Skinnet af dette Forhold paa Andre. Hvorfor han er skyldig til Straf efter 68 og 70 Krigs-Artikel.

General-Major H. E. Gedde, ikke allene har viist sig forsømmelig og efterladen udi sin Charge, men tillige baade directe og indirecte forledet General-Major Peymann til Capitulation, og derved gjort sig skyldig til Straf efter den 70 Krigs-Artikel.

Oberstlieutenant J. M. Voigt, ved en ham betroet Commando den 20 Augusti 1807 havet viist sig seendrægtig; og ved ugyldige Udflugter søgt at unddrage sig sine Pligters Opfyldelse; samt derhos under denne Sag viist ufornøden Trættelyst, Vidtløftighed, og brugt usømmelig Spotten; hvorved han er skyldig til Straf efter den 103, 26 og 188 Krigs-Artikel.

Oberst F. Beck har som Detaschements-Chef den 18 Augusti 1807 ikke viist tilbørlig Conduite, og er derfor skyldig til Straf i Analogie af den 66 og 188 Krigs-Artikel, samt Reskript af 22 Decbr. 1792 og 11 Maji 1765.

Contre-Admiral O. Lütken, og Oberst J. H. Kirchhoff, hverken som Underhandlings-Commissairer om Capitulationen eller i det holdte Krigsraad have udviist tilbørlig Conduite; hvilket dog maae ansees afsonet med deres under Sagen udholdte Arrest.

General-Lieutenant J. M. v. H. Castenskjold ei med tilbørlig Bestemthed har reqvireret Canoner her fra Staden til sit Korps, hvilket dog efter de befundne Omstændigheder ei kan drage til videre Følge for General-Lieutenanten under denne Sag, end at han maae deeltage i Omkostningerne.

General-Major E. F. Walterstorff ved Udfaldet den 20 Augusti 1807 ei har iagttaget tilbørlig Militair Conduite (Commissorial-Befalingen af 13 Novbr. 1807, XVI Post, b) hvilket dog maae

anfees affonet med de ham den 20 Septbr. f. A. og senere paalagte Arrester. Hvorimod General-Major Waltersdorff som Underhandlings-Commissair angaaende Capitulationen maae ansees at have opfyldet sine Pligter.

Skjøndt Krigs-Fiskalens paa Over-Krigs-Commissionens, i Følge den 72 Kr. Artkl. den 17 Jan. d. A. afgivne, præliminære Eragtning, grundede Sigtelser, saaledes ere befundne beføiede mod samtlige Paagjældende, hvorved tillige alle dem og deres Eiendomme paalagte Arrester og Seqvestrationer ere hjemlede; saa bør Fiskalens Sigtelser og Paastande dog ei være Nogen til Hinder, videre end de ved Dom tages til Følge.

Thi kjendes for Ret

General-Major Henrich Ernst Peymann bør have Ære og Liv forbrudt og hans Gods være confiskeret. — General-Major Carl Frederik Bielefeldt bør have Ære og Liv forbrudt, og hans Gods være confiskeret. — General-Major Hans Christoph Gedde bør have sit Liv forbrudt. — Oberst-Lieutenant Johan Mangelsen Voigt bør have sin Charge forbrudt; saa bør og de af Johan Mangelsen Voigt under denne Sag brugte utilbørlige og spottende Udladelser være døde og magtesløse og ikke komme nogen til Fornærmelse i nogen Maade. — Oberst Frederik Beck bør udholde 2 Maaneders Fæstnings-Arrest i Citadellet Frederikshavn, af første Grad, efter Reskriptet af 22 December 1792. — General-Lieutenant Joachim Melchjor von Holten Castenskjold, Contre-Admiral Otto Lütken, og Oberst Johan Hjeronimus Kirchhoff bør for Krigs-Fiskalens videre Tiltale i denne Sag fri at være. General-Major Ernst Frederik Walterstorff bør udi Sagens XVI. Post. b. for Krigs-Fiskalens videre Tiltale fri at være. Iøvrigt bør han for Tiltale i denne Sag frie at være. — Ifølge det Kongelige Danske Cancellie-Collegiums Anmodning udi Skrivelse af 1 Decbr. 1807 til denne Commission, forbeholdes Justitiens Tiltale imod Sognepræsten her i Staden Hr. Hudtwalker, i Anledning af hans den 5 Septbr. 1807 udviste Forhold, samt et derom til hans Broder i Hamborg skrevet Brev. — For saavidt de af Krigs-Fiskalen nedlagte Paastande ikke udi denne Dom ere tagne til Følge, bør de ei være nogen til Hinder eller Præjudice i nogen Maade. — Samtlige i Anledning af denne Sag paalagte Arrester og foretagne Seqvestrationer kjendes lovlige. — Den konstituerede Krigs-Fiskal Auditeur F. Heltzens Salarium bestemmes til syv Hundrede Rdlr., og udredes saaledes: af H. E. Peymanns Boe 150 Rdlr., af C. F. Bielefeldts Boe 60 Rdlr., af H. C. Geddes Boe 50 Rdlr., af General-Lieutenant J. M. v. H. Castenskjold 80 Rdlr., General-Major C. F. Walterstorff, Contre-Admiral O. Lütken og Oberst J. H. Kirchhoff hver for sig 100 Rdlr., af Oberst F. Beck og Oberst-Lieutenant Voigt hver for sig 30 Rdlr. — Endelig bør af H. E. Peymanns, C. F. Bielefeldts, og H. C. Geddes Boer udredes de paa deres Arrest og Varetægt og Dommens Execution medgaaende Omkostninger.

Kjøbenhavn udi den formedelst Kjøbenhavns Capitulation nedsatte Over-Krigs-Commission.

FRIDERIK Pr. z. Hessen.

W. Stochfleth. Baudissin.

P. Rosenstand Goiske.

Denne Overkrigscommissionens Dom ville Vi med allernaadigst Hensyn til de Domfældtes lange og troe Tjeneste, have, af sær Kongelig Naade, formildet derhen:

1) General-Majorerne Henrich Ernst Peymann, og Carl Friederich Bielefeldt, meddeles Afskeed af Vor Krigstjeneste, uden Tilladelse at bære Uniform og Feldttegn, og skulle de indtil videre opholde dem inden for Citadellet Frederichshavns Volde.

2) General-Major Hans Christoph Gedde skal i Naade være afskediget af Vor Krigstjeneste.

3) Oberstlieutenant Johan Mangelsen Voigt, skal i Naade være afskediget af Vor Krigstjeneste, med den for hans havte Charge reglementerede Pension, hvorimod Over-Krigs-Commissionens Dom stadfæstes i Henseende til Mortificationen af de af ham under Sagen brugte utilbørlige Udladelser.

4) Oberst Friederich Bech ville Vi i Naade eftergive den ham tilkjendte tvende Maaneders Fæstnings Arrest i første Grad, i Betragtning af den Arrest, han allerede har udholdt.

I øvrigt bliver Over-Krigs-Commissionens Dom herved allernaadigst stadfæstet.

Givet i Vort Hovedqvarteer i Vor Kongelige Residentsstad Kjøbenhavn, den 18 Januari 1809.

F r e d e r i k R.

F. Bülow.

I Altona blev vor Konges første Fødselsdag siden hans Tronbestigelse meget festeligen høitideligholdt. I Gymnasiets Høresal opførtes en smuk Musik, og holdt en Tale af Prof. Clausen. I det af Advocat Jocobsen for 10 Aar siden stiftede Understøttelses-Institut, holdt Stifteren en patriotisk Tale. Endeel af det borgerlige Militaircorps bespiste 400 Fattige, og en anden Afdeling 200. Ogsaa andre Borgere saavelsom den Tydske jødiske Menighed, høitideligholdt denne Nationens almindelige Festdag. Om Aftenen var hele Staden paa det prægtigste illumineret, og gaves i Rainvilles Gaard et stort og glimrende Bal, under Overpræsidentens Bestyrelse.

Advocat Jacobsen i Altona har i det Tydske Sprog udgivet Bemærkninger over den Danske Priseret, hvori han gjendriver den af Hr. Assessor Schønheider i hans Prisearchiv gjorte Paastand, at det efter den Danske Priserets Sætninger: fiendtligt Skib, fiendtlig Ladning, hedder: forfalden Skib, forfalden Ladning: en Sætning, som, naar der, ved en vedvarende Krig, atter kommer Liv i Handelen, vilde bringe alle Magter i Harnisk mod Dannemark, og især ødelægge Hansestæderne.

P o s t e f t e r r e t n i n g e r.

Den i Morges Kl. 8 ankomne Hamborger Post har medbragt følgende Nyheder:

Den 26 Dec. (gl. St.) ankom Kongen og Dronningen af Preussen, samt Prindserne Wilhelm og August til St. Petersborg. Keiseren modtog dem paa et Privat-Lyststed strax uden for Porten, hvorfra Indtoget skede i skjønneste Orden. Kongen red imellem Keiseren og Storførsten Constantin igjennem Raderne af de opstillede Tropper. Dronningen kjørte i en prægtig Gallavogn med 8 Heste for. Ved deres Ankomst til Vinterpalaiet

bleve de høie Gjæster modtagne af Keiserinden og den hele Keiserlige Familie. Der arbeides paa et stort Fyrværkerie, som i den Anledning skal afbrændes.

Det hedder, at der i Wien skal oprettes en tredie Reserve-Bataillon, fordi den første og anden Reserve efterhaanden indlemmes i Regimenterne. 120 Bagere ere blevne udskrevne, og Coureervexlingen med det Russiske Hof er endnu bestandig meget levende i denne Keiserstad. Ogsaa til Tyrkiet er der atter afgaaet herfra adskillige Courerer. Paa Staden Ens's Befæstning arbeides nu ogsaa.

I Triest er Prisen paa Bomulden stegen 20 PC., fordi store Partier ere blevne bestilte fra Frankrige og Norden.

I Agrau (i Croatien) var d. 9 Dec. et heftigt Jordskjelv.

I Neumark og i Pommern paa denne Side Colberg opholder sig en Røverbande af 150 Mand, under Anførsel af en Dragon, navnlig Koller.

Den nuregjerende Storherre, Sultan Machmud, har i en meget forbindtlig Skrivelse tilkjendegivet den Østerrigske Keiser sin Tronbestigelse. Keiseren kaldes deri Imperator og Padischah af Østerrige. Mustapha den Fjerdes Notifications-Skrivelse blev ikke antagen, fordi Udtrykket Padischah manglede deri.

Den 28de Bulletin er dateret Valladolid d. 13 Jan. Den erobrede fiendtlige Skat beløb sig til 1 Mill. 80,000 Fr. Engellænderne skulle have medtaget 8 til 10 Mill. — Den fiendtlige General havde valgt en Stilling ved Castro, hvor hans høire Fløi lænede sig til den ved Lugo forbiflydende Flod Tamboja og ikke har noget sid Stæd. Hert. af Dalmatien (Soult) formerede sin Angrebsplan, efterat han havde recogneseret Fienden, d. 2den og 8 Jan. Men kun den venstre Fløi kunde angribes. Da Hertugen vilde angribe d. 9de trak Fienden, som mærkede dette, tilbage om Natten, og om Morgenen rykkede Avantgarden ind i Lugo. Fienden havde efterladt der 300 Syge, 18 Canoner, og 300 Munitionsvogne. Vi fratoge ham 700 Fanger. Staden og Omegnen af Lugo var opfyldt med døde Engelske Heste. De have paa deres Tilbagetog dræbt over 25,00 Heste. — Veiret er skrækkeligt. Det sneer og regner uophørlig. — Engellænderne ile til Corunna,

hvor de have 400 Fartøier til Indskibning. De have allerede mistet deres Bagage, Munition, ja endog endeel af deres Artillerie og over 3000 Fanger. — D. 10de var vor Avantgarde i Betancos, ikke langt fra Corunna. Hertugen af Elchingen staaer med sit Corps ved Lugo. — I det Hele have Engellænderne mistet en Trediedeel af deres Armee. De ere hensmeltede til 18,000 Mand og endnu ikke indskibede. — Fra Sahagun af have de gjort et Tilbagetog af 150 Lieus, og det i slet Veir, paa skrøkkelige Veie, i bjergfulde Egne, og bestandig forfulgte af os med Kaarden i Haanden. — Staden Lugo er bleven plyndret af Fienden. — Staden Zamora lukkede sine Porte for Cavallerie-General Maupetit. Gen. Darricau begav sig derhen med 4 Bataillоner, besteg Staden med Stormstiger, tog den og lod de Strafværdigste skyde. — Staden Valladolid har aflagt Kong Joseph Hyldingseden.

Kong Joseph skal have holdt sit Indtog i Madrid, hvor der nu oprettes en Nationalgarde af 4 Bataillоner.

Den berømte Violoncellist Rohde er ved Døden afgaaet.

De af Porten til Fredscongressen med Rusland bestemte Ministere ere allerede afgaaede til Jassy.

Om Forholdene med Østerrige finder man i Franske Blade følgende: De fleste Østerrigske Provindser synes at være temmelig kiede af de til det Militaires Organisation sigtende Befalinger og Contrabefalinger, de dagligen faae. Denne Uvished vil man tilskrive Creditens Synken, trods Keiserens temmelig vise Forholdsregler for at ophjelpe den. Det Wienske Cabinets Vaklen giver Anledning til mange Gisninger. I Ungarn er et Skrivt i Omløb, hvori Hofintrigerne blottes og maaskee overdrives. Man besværger deri Keiseren selv at vaage over sit Riges Rolighed, og bøie to eller tre unge Ærgjerriges Sandsesløshed, hvis ubesindige Taler og Handlinger ere nok til at holde Monarkiet i Bekymring. Maria Theresias Politik anbefales deri som Mønster. (Af Publicisten.)

Man forsikkrer, hedder det i Journal de l'Empire, at der paa Kongen af Sverrigs gjentagne Anmodning om at begive sig til Petersborg, blev svaret: at man ved enhver anden Leilighed gjerne

vilde see der Hoistsamme; men, som Engellands Allieret og for dets Sag bevæbnet mod Rusland, vilde han i Petersborg kun have den smertelige Følelse, at lade gjentage for sig mundtligen, at han maa renuncere paa Finland. Alle i denne Provinds fødte Svenske Officierer eller de, som have der Landeiendomme, sværge Keiseren af Rusland Huldskab.

Fra Constantinopel erfares, at Janitscharerne have slæbt Bairacters Liig ved Strikken igjennem Gaderne, med en Herold foran, der bestandig udraabte, at dette var Vizier Bairacters Liig, og siden ophængt ham ved Fødderne uden for Storherrens Slot, hvor han blev hængende i 3 Dage.

I Nærheden af Bucharest, mellem Sillistrien og Rudschuk ventes nu ogsaa blodige Uroligheder. Bairacter har i Fæstningen Gyurgyn gjemt sin Formue, og Porten har sendt 20,000 Mand did, for at fordre den udleveret, hvilket Bairacters Tilhængere vægre sig ved.

Paa Sicilien er Alting roligt. Det eneste Linieskib, der endnu er tilbage af den forrige Flaade, ligger bestandig seilfærdig i Palermo, for i Nødsfald at føre den Kongel. Familie til Maltha.

Paris, d. 22 Jan. Efter nogle udstædte Befalinger at dømme, kan man snart vente Keiseren tilbage til Hovedstaden. — Corvetten les Lardes har i Nærheden af Guadeloupe, i adskillige fiendtlige Krydseres Paasyn, bemægtiget sig den Engelske Krigsbrig la Maria paa 14 Canoner, som først overgav sig, da den havde 45 Saarede. — Samme Corvette havde d. 9 Nov. en Fægtning med en Engelsk Brig paa tyve 32 pundige Coronader. Den ilde tilredte Engelske Brig, maatte efter 2 Timers Fægtning redde sig ved Flugten. Briggen le Surveillant har under 46 Gr. N. B. boret d. 12 Nov. en Engelsk Caper i Grund. — Den Franske Fregat la Canoniere har efter en heftig Fægtning taget den ved Isle de France krydsende Engelske Fregat, the Laurel paa 32 Canoner. — D. 16 passerede en Russisk Coureer Nancy med Depecher til Paris. — Luftskipperen Blanchard er død af Slag.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 35.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Onsdagen den 8 Februarii, 1809.

Til Publikum.

Min Efterskrift viser, at jeg troede de Aandsumyndige vilde skrige, fordi de nu engang ei kunne rive sig løs fra personlige Hensyn, eller lære at skelne mellem Manden som Borger og som litterær Person, og Man har fortalt mig, at der virkelig skriges. Sligt ændser jeg naturligvis ikke; thi da jeg helligede Videnskaberne mit Liv, svor jeg, ubekymret om Hobens Bifald eller Skraal, at reise mig frimodig mod alt Usselt og Maadeligt, som jeg troede kunde hindre Sandsen for det virkelig Store og Skønne fra at vaagne.

At Knud Lavard kalder sig et Drama uden at eie sand Handling, den poetiske Kamp, der er Dramaets Væsen, var saare let at bevise selv med Aristoteles i Haand; men dette Blad kan ikke være Stedet for en egenlig Kritik, og enkelte Bemærkninger, som jeg først besluttede at gøre, vilde netop ved deres Enkelthed savne den Betydning og overbevisende Kraft enhver Kritik bør have *). Da det desuden ei kan være min Dom over Stykket, men kun Tonen hvori jeg fremsatte den og Mere, der regnes mig til Brøde, vil jeg her blot med et Par Ord retfærdiggøre Valget af denne Tone.

Var Hr. Professor Sander blot Knud Lavards Forfatter, og jeg da havde tilladt mig samme Tone mod ham, da vilde Man med ligesaa megen Ret, som nu med Uret, kalde mig petulant **). Da Knud Lavards Forfatter derimod er den samme Mand, som nu i en Række af Aar bedækkede en uendelig litterær Hoffærdighed med Beskedenhedens gennemsigtige Slør, som med Selvtilfreds-

*) Naar Hr. Professorens samlede Værker udkomme, haaber jeg at finde et passende Sted til en udførlig Vurdering af ham som Digter.

**) Jeg skulde ikke have ombyttet det danske Ord med et fremmet, dersom jeg ikke dreves dertil af Ærbødighed for en af vore store Konstdommere, der just skal have brugt dette Udtryk om mine Udfald paa Knud Lavard, et Stykke, han med megen Føie troer det sin Pligt at tage i naadigst Beskyttelse.

hedens yndige Mine vover andengang at byde Publikum til Gæst paa Retter som Eropolis og Hospitalet, som overalt, men især paa sine deklamatoriske Øvelser, har haanet og nedsat en Oehlenschläger, Dannemarks herligste Digter, og, saameget det stod til ham, svækket Sandsen for Alt, hvad der ei vil passe i sammenflikkede Falser; da det endelig er den samme Mand, der lod som han spilte med Baggesen, skjønt han, for at være vis paa at vinde, kun spilte med sig selv og sine Venner; saa skulde jeg ikke mene, at den Tone, hvori jeg lykønskede ham med sin ny Triumf og mindede ham om sine store Idrætter i den forbigangne Tid, bør kaldes upassende, mindre kaad.

Hvad Hr. Professor Rahbek angaaer, da skal ingen af hans litterære Synderligheder og ingen Døgnsmag bringe mig til at glemme de uimodsigelige Fortjenester, han har af Dannemarks Litteratur, men det var ogsaa kun som Konstdommer jeg nævnede ham, og at han, som saadan, har utallige Synder paa sit Hoved, der ei bør forties, fordi de kan forplante sig, vil Ingen, der med aabent Øie saa hans Færd, kunne nægte. Jeg vil her blot bede mine Læsere mindes, at det var ham, som ikke allene smykkede saamange af vort Fædrelands Rimere med tykke Laurbærkrandse; men som i samme Aandedræt brød Staven over Schillers Jomfru fra Orleans og Brud fra Messina; ja som endog bespottede Verdens mest kolossale Sjeni, ved at kalde et saa sjeniløst Produkt, som Frederikshalds Beleiring, en shakespearsk Historie.

Dog, jeg ser Enkelte fremtræde med vigtig Mine og spørge mig: med hvad Ret jeg, som ei selv er blevet fornærmet, har sagt og siger hine Mænd alt dette? hvorfor jeg ikke overlader det til Lærde Efterretninger at dømme litterære Syndere og til de Fornærmede at forsvare sig? Jeg burde ikke svare, men blot beklage dem, der tro at have nogen Stemme i litterære Handeler, skjønt de ei mægte at begribe hvad Forskellen mellem det daglige Liv og Livet i Konstens og Videnskabens Rige monne være. Dog jeg kan jo sagtens tjene dem med et Par Ord. De vide da! at enhver uforskyldt Ophøielse eller Nedsættelse af en Forfatter og hans Produkter, enhver Nedkomst med litterære Misfostre er en Brøde, som Enhver der kan, bør paatale, og at jeg, som staar fri og ene, troer mig forpligtet til at tale der, hvor Andre tie, for ei at saare personlige Forholde. Hvad Lærde Efterretninger angaaer, da have vi en klassisk Historie af sammes æstetiske Del i Baggesens Genganger, — og dette sidste Ord betegner dens Liv siden den Tid.

Nik. Fred. Sev. Grundtvig.

Om et nyt Nidskrivt angaaende Dannemark.

(Fortsat.)

Hr. Cölln selv synes at finde Brevskriverens Skumlerie over Mandskabets Udtagelse til Søværnets Tjeneste alt for paafaldende, og siger derfor i en Anmærkning: "Forfatteren maa vel ikke have været "Vidne til Matrospresningen i London, hvorved "det sjelden kommer an paa Fædrenelandsfor-

"svar, men i Almindelighed kun paa fredelige Folks "Plyndring, Erobring og Undertrykkelse. I den "Fare, hvori Kjøbenhavn den Gang svævede, var "intet Skridt saa strængt, at man jo kunde kalde "det retfærdigt."

Side 249 klager Forf. atter over "de Danskes Mistanke, der tydelig kunde læses i deres Ansigter. Man kunde hverken blive staaende paa Gaden, see paa noget, betragte noget med Forundring, have i Klædedragten noget tilsyneladende paafaldende, eller spørge om noget, uden strax af den første den bedste Berettigede eller Uberettigede at blive anholdt, examineret, og, naar Svaret forekom ham urigtigt, eller han ikke kunde begribe det, transporteret til Politiekamret eller Hovedvagten; i enhver saae man en Forræder eller Spion, og kun Cocarden, et Skildt eller et Vaaben beskyttede mod deslig en Mistanke, og de deraf flydende Ubehageligheder. Passene og andre Personen vedkommende Papirer maatte man bære hos sig; ellers udsatte man sig for at blive arresteret eller endog slæbt til Galeitjeneste(!)"

Sandt er det, at enhver fædrenelandskſindet Mand nærede under Beleiringen Mistanke mod enhver, hvis Adfærd røbede fremmed Sindelav og Ligegyldighed for Fædrenelandets vigtigste Anliggende; men lige saa sandt er det, at intet hædrede mere det Danske Folks Caracteer, paa en saadan Tid og under saadanne Omstændigheder, end netop denne Mistanke. At Hovedstaden for og under Beleiringen var opfyldt med mistænkelige Fremmede, er alt for bekjendt, og at Hutchinsons, Dunbars og andre Engelskmænds Besøg og alt for gjæstfri Modtagelse i Kjøbenhavn har havt sørgelige Følger, tvivler vel ingen mere om. Offentlig talde man under Beleiringen om Folk, der stode i Forbindelse med Fienden, og Erfaringen viste, at det, der blev sagt, just ikke var aldeles uden Grund. Kjøbenhavn har aldrig været mere hjemsøgt af Fremmede end netop i Sommeren 1807. Vel udgav mange af disse sig for Flygtninger, men hvor mange Speidere har der ikke været iblandt dem? Den Aand, som i hiin ulykkelige Tid besjelede Kjøbenhavns Indvaanere, var en herlig, stor og sjelden Aand, værdig det Folk, der i Fred og Ufred, Lykke og Modgang har viist, at det fortjener at kaldes fri og uafhængige Danske.

Ak, hvad kunde der ikke have været udrettet med denne Aand, hvis den var bleven rigtig styret og rigtig benyttet? Havde man strax, da de Engelske gjorde Mine til at gjøre Landgang, tilraabt alle sande Danske Mænd: "Det gjelder Dannebrogs Stolthed, eders Oldinger, Qvinder og Børn! Ville I ikke see hiin plyndret og bortført, og disse dræbte og mishandlede, saa griber til Vaaben, og styrter Bretlands Blodmænd tilbage i Havet, førend deres Fødder besmitte den Jordbund, hvorpaa I fødtes og nyde Beskyttelse under en faderlig Regjering,— den Hjemstavn, som eders Fædre i Aartusinde have forsvaret;" hvilken virkelig Danskſindet havde da vel unddraget sig fra at stride for Konge, Fødeland og Hjemstavn med sidste Blodsdraabe? Batterier og Skandser havde været opkastede med Lynets Hurtighed, og selv uøvet i Vaaben havde den fredelige Borger snart lært at affyre en Bøsse eller Canon. Og hvad behøvedes der vel mere til at møde en Fiende, der vilde gjøre Landgang? Der vilde maaskee have faldet tusinde brave Fædrenelandsforsvarere, hvis [illegible] havde været føleligt. Men er det ikke ædlere at falde ved Bredden af sin Hjemkyst, midt i Kampen for sit Fædreneland og Konge, end lænkebunden og uden Nytte at lade sig dræbe og lemlæste af Bomber og Ildkugler midt i sit Huus og i en indspærret Fæstning? Hvor mange ulykkelige Lemlæstede have ikke med bitter Veemod beklaget, at de skulde bløde og lide, uden mindste Gavn for Fødelandet?—Jeg gjentager det endnu engang: havde den Aand, der den Gang besjelede Kjøbenhavns Indvaanere, været rigtig benyttet, saa havde det neppe gaaet som det gik. Vore Fienders Overmagt havde maaskee vel tilsidst nedtrykket os, men deres skjændige Seier skulde i det mindste kjøbes med ti Gange saa meget Blod. Ikke burde disse Uslinger, forskandsede bag deres Sandsække, ustraffede kunnet ført Krig med vore Brandfolk og Værgeløse.

Fra S. 254—257 gjør Forf. sig ret lystig over vore Canonbaades Fægtninger med den Engelske Flaade, og spotter de Danske, som sagde: de ere ingen Preussere og at de Engelske ikke skulde faae Flaaden. "De forskjellige Fægtninger interesserede og amuserede, fordi man, uden Frygt, kunde see dem fra Toldboden af. Canon-

baadene tilføiede vel de Engelske Krigsskibe megen Skade, men de vare for faa, og det Hele var et Spilfægterie, som Engellænderne selv ogsaa ansaae det for. Det forekom een som en liden Bolognoiser gjøer mod en stor Engelsk Dog, og hver Gang den sidste gjør en Bevægelse eller knurrer, forskrækkes. Efterat de Engelske et Par Gange havde feiet dem dygtig af, trak de sig viselig tilbage og holdt op at mukke. Imidlertid tilstaaer dog Forf. selv, "at dette" Spilfægterie "kostede Engellænderne to Skibe". — Sandelig, et smukt Spilfægterie!

Som Oienvidne til alle Fægtningerne mellem vore kjekke Canonbaade, hvis Fortræffelighed Engellænderne selv indrømmede, kan jeg ikke andet end harmes over at høre saadan en forløben Herre, som denne Brevskriver, der maaskee aldrig før har seet et Krigsskib, og som kalder Fægtningerne "amusante og interessante, fordi han, uden Frygt, kunde see dem fra Toldboden af, haane Søkrigere, der, trods Engellands Skryd, i Mod og Tapperhed, altid have været og endnu ere mageløse. Ikke jeg allene, men tusinde af mine Medborgere have været Vidne til, hvorledes de Engelske Krigsskibe trak sig tilbage og flygtede, i Ordets egentlige Forstand, for vore Canonbaade, da eet af deres Krigsfartøier blev skudt i Sænk og det andet i Brand. Enten har denne lave Skumler været stærblind, da han amuserede sig med at see paa disse Fægtninger, eller han af exempelløs Ondskab lægger Skjul paa Sandheden, som han synes at hade ligesaa meget som Dannemark og alt hvad der kaldes Dansk. — S. 256 siger han "at alle de udkomne Krigssange vare af ubetydeligt Indhold; Arier, trykte i dette Aar, der solgtes som Synderviser. Han har derfor heller ikke anseet det Umagen værd, at gjemme eller meddele nogen af dem". Det gjorde han ogsaa meget klogt i; thi selv i Tydskland havde man neppe agtet noget paa et Menneskes Dom om Dansk Poesie, der selv har tilstaaet, "at han ikke har fundet det Umagen værd at lære Dansk, fordi det kun tales af en halv Million Indbyggere". Man havde maaskee spurgt ham: tør Din Trold ogsaa med Aviser skjæmte? — Ogsaa ved denne Leilighed opvarter den poliske Hr. Cölln, der saa gjerne vil give sig Mine af Upartiskhed, med en Anmærkning,

hvori han laster Forf. fordi han finder patriotiske Yttringer latterlige. S. 257 fortælles den latterlige Usandhed, "at Vandet ledes ved Konst fra Frederiksberg til Kjøbenhavn, da der inden for Staden ikke gives andet end Søvand". Men Engellænderne, siger han, tænkde menneskelig *); stedse paa Søen erkjendte de alt for meget det færske Vands Værd og gjorde her intet Brug af deres Magt; paa anden Maade kan jeg ikke forklare mig det; Uvidenhed og Efterladenhed var det ei; kun den Tanke: Brød og Vand er jo allerede den største Forbryders Straf". — Kunde vi tænke os en værre Fiende end denne Hr. Danziger? Og hvormange saadanne Personer maatte vi under Beleiringen ikke taale midt iblandt os, blot fordi de foregave at være fra en Stat, som vi levede i god Forstaaelse med? S. 258 vil Forf. indbilde os, at der blandt Kjøbenhavns Indvaanere herskede Utilfredshed, og at de tjenestegjørende Borgere lede Mangel; men alt dette er saa notoriske Usandheder, at det ikke fortjener at gjendrives. S. 259 fortælles, at Amager var spærret for os!

Men S. 260 viser den med enhver patriotisk Følelse ubekjendte Danziger sig i sin sande Skikkelse. Stedet er alt for mærkværdigt til at det ikke bør anføres. Det kan tjene os til Advarsel i Fremtiden, og det vil lære os, ikke at beundre enhver fremmed Vindmager, der sjelden kommer her, uden for at malke vor Pung, og misbruge vor Troskyldighed, men aldrig saasnart er over Grændserne, førend han belønner os med Haan og Skumlerie. — "Lad Kjøbenhavn brænde af, lad det blive en Askehob! er let sagt, tænkde jeg, I kjende endnu ikke et Bombardement, og om I ogsaa nu ere naragtige nok til hellere at lade eders Hytter brænde end undvære Synet af en unyttig Flaade; saa ville I dog ikke udholde Ildprøven, saa let som Vandprøven maatte være eder, og bedre er det, om Vinteren at boe under Tag i varme Stuer end paa den nøgne Iis at glæde sig ved Synet af indefrosne Skibe, der koste eder Millioner for at raadne. Giver dem hen dette

*) Imidlertid har Cathcart i sin Indberetning indirecte protesteret mod denne Menneskelighed; thi han siger selv, at man forgjeves har søgt at afskjære Vandet.

kostbare Legetøi, redder eders Stad, og bygger eders afbrændte Palladser og Kirker, førend I lade dem end mere vanhælde og ødelægge. Gjerne havde jeg tilraabt dem dette, thi jeg saae Ulykken komme, og det var, efter Alt hvad man saae og hørte, at beregne, at Kjøbenhavn vilde blive en Jammers Plads og Flaaden desnagtet ikke reddet."

Himlen skee Tak, at saadanne Følelser kun kunne opstaae i en Fremmeds Bryst, og at de Danskes Tal kun var saare ringe, der kunde nedlade sig til at tale et saadant Sprog! "Unyttig Flaade? Kostbart Legetøi?" Ja, saa er Fædrenelandskjerlighed, saa er alle store Dyder, der udgjøre Mennesk ets Stolthed, ogsaa kun Legetøi. Smaahjertede Danziger! den sande Dannemand havde langt heller seet sin Hytte brænde end sin Flaade bortslæbt og sine Holme plyndrede. Er Kjøbenhavns Bygninger da Dannemark? Har vi ikke tilforn seet vore Hytter opbrænde og siden reise sig igjen med dobbelt Herlighed? Hvad Ild fortærer, kan Flid og Vindskibelighed snart oprette. Frederikshalds Borgere tændte selv Ild paa deres Hytter for at frelse deres Stad fra Fienders Haand og deres Land fra Vanære; som en Phønix fremstod den igjen af sin Aske, og kneiser endnu stolt paa den høie Hald som et evigt Minde om disse Ædles Daad. Ved store Opoffrelser og sjeldent Mod er endnu aldrig noget Folk faldet. Vee den, han være Fremmed eller Indfødt, der troer, at den Flaade, som fjerde Christian, Juuler, Adelere, Tordenskjolde og Hvidtfelder vovede deres sidste Blodsdraabe for, er et Legetøi! Vee den, der troer, at Dannemarks sandeste Vognborg, er unyttigt Tant! O, I Rigmænd, I Mercurs udkaarede Yndlinger, hvad andet end denne saakaldte "unyttige Flaade" skyldte I hidtil eders Handels Sikkerhed og eders Rigdomme? Troe I da, at vi i femten Aar havde nydt uforstyrret Fred, dersom denne Flaade ikke havde ligget i vor Havn som en slumrende Løve?

(Fortsættes.)

Velkomstsang
til
Kongen
ved Hans Nærværelse i Skuespilhuset den 30 Januarii 1809.

Du Puys Melodie: Manden med Glas i Haand, af: Henrik den Femtes Ungdom.

Velkommen, Konge, vær
blandt Dine Sønner her!
Hil være Dig!
Danmarks og Norges Ven,
ofte Din Fest igien
kalde Dig blandt os hen!
lev lykkelig!

Du, Dine Rigers Haab,
hør deres Jubelraab
i Folkets Røst!
Trofast og øm og varm
banker for Dig hver Barm!
Dig vies hver en Arm
i heden Dyst!

I Feide som i Fred
har Du vor Kierlighed,
reen, uden Svig!
Hver af os, Frederik
for Dig i Døden gik!
til sidste Øieblik
elske vi Dig!

Nyd efter Dagens Tid
Aftenen skyfri bliid
her blandt Dit Folk!
Læg Kronens Byrder ned!
Konge! paa dette Sted
er trofast Kierlighed
Hierternes Tolk!

N. T. Bruun.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Under 1 Febr. er gjennem det Kgl. Danske Cancellie udfærdiget følgende Placat: Ligesom det ved Politieplacat under 9de Martii 1796 er befalet for Kjøbenhavn: "at enhver, være sig Fiskere eller andre, som af Nødvendighed hugge Vaag eller Hul i Isen, skal, under Straf af 14 Dages Fængsel paa Vand og Brød, være pligtig til, forinden han forlader Arbeidet, at forsyne Stedet med en Stang af $2\frac{1}{2}$ eller 3 Alens Høide over Isen, som forsvarligen maa være fastgjort i samme, og paa Toppen bebunden med et paa en lang Afstand kjendeligt Knippe Halm; og dersom Vaagen eller Hullet er over een Alen lang, da at udmærke Stedet med en ligesaadan Stang for hver af Enderne, samt naar saadant er skeet, uopholdeligen at anmelde det for Politiemesteren." Saaledes har Hans Majestæt Kongen ved allerhøieste Resolution under 24de Januarii sidstleden befalet: at de ovennævnte for Kjøbenhavn fastsatte Bestemmelser skulle være extenderede til at gjelde som almindelig Regel i ethvert Tilfælde, hvor Vaag eller Hul i Isen hugges enten af Fiskere eller efter anden privat Foranstaltning.

Deputerede og Tilforordnede i det Kongelige General-Land-Oeconomie- og Commerce-Collegio gjøre vitterligt: at ligesom Hans Majestæt Kongen ved Forordning af 22de December 1808 har tilkjendegivet sin allerhøieste Villie, at lovlig Handel bør haandhæves imod Handel i Smug og uberettiget Indgreb i Næringerne, saaledes har Allerhøistsamme i lige Hensigt befalet, at Forordningen af 13de Febr. 1775, hvorved al Omløben med Handels- og Galanterievarer samt Haandværksvarer i Kjøbstæderne og paa Landet, i Kongeriget Dannemark, forbydes, paa nyt skal indskjærpes. Hvilken allerhøieste Befaling herved kundgjøres til alle Vedkommendes Efterretning og allerunderdanigst Efterlevelse.

General-Land-Oeconomie- og Commerce-Collegium, den 24de Januarii 1809.

Det Vestindiske Compagnie har atter forhøiet Prisen paa Caffe. Ordinair Cheribon koster 7 Mk. 8 ß. Pd. og Vestindisk 8 Mk. At dets Forraad ikke kan være meget stort, sees i det mindste deraf, at det nylig selv har kjøbt et Partie af 95,000 Pd. simpel Caffe og betalt 7 Mk. 2 ß. for Pun-

det, og senere et mindre for 7 Mk. 4 ß. (uden Told). Ogsaa Theen begynder at stige. I Gaar betaltes ved Auction paa Børsen 9 Mk. 12 ß. til 9 Mk. 15 ß. for Congo.

Foruden de til Besætningen paa Orlogskibet Prinds Christian Frederik henhørende Matroser, som under sidstleden 28de Januarii bleve benaadede med Dannebrogsmændenes Hæderstegn til Belønning for deres tappre Forhold under Bataillen den 22de Marts f. A., har endnu efter senere allerunderdanigst Indberetning fra Capitain Jessen, Undercanoneer af 1ste Div. 1ste Artillerie-Comp., No. 35, Hans Olsen Lynge meget udmærket sig, i det han, efter at være i Slaget bleven saaret i det ene Øie, og Batterie-Chefen desaarsag havde tilladt ham at forlade sin Post, for at lade sig forbinde, dog forblev paa sin Post og arbeidede med Virksomhed, indtil han seenere hen i Slaget blev haardt saaret i det høire Been. I Betragtning heraf har Hs. Majestæt allernaadigst udnævnt bemeldte Undercanoneer Hans Olsen Lynge til Dannebrogsmand.

Løverdagen den 4 Februarii høitideligholdtes Hs. Majestæts Fødselsfest af Universitetet. I den, saavidt Omstændighederne tillode det festlig smykkede Regens-Kirke, holdt Aarets Rector Hr. P. E. Müller, Professor i Theologien, en latinsk Tale, hvori han udviklede den Sætning, at Bestandighed hos Fyrsten er Statens sikkreste Værn. Ved Talens Ende bekjendtgjordes deres Navne, som havde vundet Prisen for de i Aar udsatte academiske Spørgsmaal: i Theologien Eggert Christopher Brygmann, Candidat i Theologien; i Medicinen Adolph Callisen, Reserve-Chirurg ved det kongelige chirurgiske Academie; i Historien, hvor tvende Præmier efter kongelig Tilladelse tilkjendtes tvende lige fortrinlige Afhandlinger, Janus Lassen Rasmussen, Candidat i Theologien, Alumnus ved det pædagogiske Seminar, og Frederik Carl Rosen, Alumnus ved det pædagogiske Seminar og theologisk Studerende; i Filologien Halgrim Johannæi Scheving, Alumnus ved det pædagogiske Seminar; i Æsthetiken Frederik Christopher Gundelach, Candidat i Lovkyndigheden, og Undercancellist i Universitets-Directionens Contoir. Da de Hrr. Callisen og Gundelach befandtes at være kongelige Embedsmænd, hvilke de academiske Præmier ifølge Lovene ei kunne tilkjen-

des, maatte disse lade sig nøie med den Hæder, at være blevne nævnte, og Prismedaillen tilfaldt tvende af deres Medbeilere; i Medicinen Ernst Colbiørnsen Skielderup, Candidat i Medicinen, og Peder Grib Fibiger, Alumnus paa det pædagogiske Seminar, hvis Udarbeidelser vare af Dommerne blevne anseete for at komme hines saare nær, og være værdige fortrinlig Roes. Indbydelsesprogrammet, forfattet af Professor Thorlacius, skildrer korteligen det danske Nordens Grunde til at glæde sig ved Landsfaderens Fødselsdag.

Istedet for de Insignier paa Rektorværdigheden ved Kjøbenhavns Universitet, der opbrændtes under Bombardementet, har det allernaadigst behaget Hs. Majestæt at skjænke Universitetet, som et mere passende Udmærkelsestegn for dets Rector, en gylden Kjede med tilhørende Guldsmykke, der paa den ene Side har Aversen af Universitetets Prismedaille, paa den anden Side Ordene: Insigne Rectoris Universitatis Havniensis. Hs. Majestæt overrakte selv Aarets Rector denne Kjede, og tilkjendegav derhos i de naadigste Udtryk, at det var et Bevis paa hans Agtelse for Universitetet og for Embedet.

Under 3 d. M. er Conferentsraad O. Malling, Ordens-Commandeur af Dannebrogen og første Deputeret i General-Toldkammeret, tillagt Kongelig Befaling at indtræde som Medlem af Directionen for den botaniske Have i Kjøbenhavn, med Sæde og Underskrift næst efter Directionens første Medlem.

Da Hs. Majestæt Kongen af Preussen har udnævnt Grosserer Frederik Tutein til Allerhøistsammes Consul i Kjøbenhavn, og Hs. Maj. Kongen af Dannemark har erkjendt og antaget fornævnte F. Tutein i saadant Embede, saa er i den Anledning den fornødne Befaling til Kjøbenhavns Magistrat, under 31 Januarii d. A., bleven fra Cancelliet udfærdiget.

En Menneskeven har gjort det Forslag, at der paa forestaaende Maskerade paa Hoftheatret burde oprettes et Altar med en aaben Vase, hvorpaa læses: "betænker den Fattige!" Ved Altaret skulde der staae eet af de fattige Børn, som af Fattigvæsenet underholdes, klædt som Penia. Paa denne Maade vilde sikkerlig mange af de 7 til 800 Mennesker, som her samles til Munterhed og Glæde, betænke de mange Ulykkelige, som i samme Øieblik mangle Livets første Nødvendigheder, med rundelige Offere paa Veldædighedens Altar.

I Aarhuus er stor Mangel paa Smaamynt; man betjener sig af smaa Beviser med Udstederens Navn og Segl; de lyde paa 8 og 16 ß.

Udenlandske Efterretninger.

Paa Grev Moronis Landgods i Italien har man opdaget et Gravsted, som indbefattede 2 Statuer, 5 Brystbilleder og en Askekrukke. Paa Brystbillederne læses Mainlius's Navn indgravet, hvilket opvækker Formodning om, at dette var denne Families Gravsted. Statuerne saavel som Brystbillederne laae uordentlig paa Jorden, men ere iøvrigt meget vel conserverede. De to Beenrade, som man fandt ved Fødderne af Statuerne, havde en Ring paa Fingren, hvorpaa Navnet Agatonia stod indgravet. Ved Siden af Beenradene fandtes et heelt, men tomt Æg, et Kar i Form af en Taareurne, og en Lampe, paa hvilken Tarquinius staaende for Lucrezia, med en Dolk i Haanden, sees indgravet. Nær ved den qvindelige Kriger laae et sønderbrudt Speil af det Slags, som man finder af i mange Samlinger af Oldsager. Dette kostbare Monument befinder sig nu i Baron v. Hässelins Hænder, forhen Bayersk Minister ved det pavelige Hof.

Mailand forskjønner sig dagligen mere og mere. Voldene omkring Staden gjøres til de prægtigste Spadseregange. Bastionerne jevnes tildeels, hvorved Luften desbedre kan gjennemstryge Staden, og Øiet beherske den skjønne Slætte omkring Staden. Vandgravene omkring Staden ere blevne rensede eller ledede i nye Leie, saa at det forhen stillestaaende Vand nu flyder klart. Ved Siden af disse Vandgrave ere skjønne Landeveie, beplantede med unge Træer. Forum Bonaparte beskygges rundt om af Træer og er indrettet til yndige Spadsereveie, Byens Gader brolægges paa ny og forsynes med underjordiske Vandledninger. Paa Tagene af Husene anbringes Render, og fra disse ledes Vandet ved Rør i Jorden.

Forf. til vertraute Briefe, v. Cölln, behandles i hans Arrest meget menneskekjerlig. Det er ham tilladt at fortsætte sine Forfatter-Arbeider, og han vil udgive et omstændeligt Forsvar for sit litteraire og politiske Liv. Hans Feuerbrände ere slukte, men af deres Aske fremstaaer et nyt Flyveskrivt, under Titel af "Friedenspræliminairen".

Fæstningen Spandau indrettes til endeel Statsfangers Optagelse; man venter der 40 Arrestanter.

Den berømte Astronom Bode har ladet bekiendtgjøre, at de to lyseste Planeter, Venus og Jupiter, som allerede siden Decbr. Maaned, i klart Veir, pryde den vestlige Himmel om Aftenen, ville bestandig nærme sig hinanden mere; den 27de s. M. om Morgenen vil Venus, som den lyseste, være Jupiter nærmest, og siden efterhaanden bortfjerne sig fra den. Jupiter vil i Enden af Februarii i Aftenskumringen forsvinde for vore Øine. Men Venus bliver derimod ved sin Nærmelse til Jorden, i bestandig lysere Glands som Aftenstjerne, synlig, og rykker igjennem Væderen og Tyren mod Østen, indtil ogsaa den, nærmende sig sin Sammenkomst med Solen, strax efter Midten af Maji, forsvinder om Aftenen. Denne Planet viser sig kun hvert 8de Aar paa denne Aarstid i et saa skjønt Lys paa den vestlige Himmel. Men en nær Sammenkomst med Jupiter paa den Kant indtræffer kun hver 24 Aar 6 til 7 Dage sildigere. Den sidste indtraf den 19 Januarii 1785, og den forestaaende kan ventes 1833 d. 3 Febr.

Tilbageblik paa Aaret 1808.

Den første Dag i det henrundne Aar kom Keiser Napoleon tilbage til Paris fra Italien, hvor han havde bestemt Kongeriget Hetruriens Opløsning og gavnligen sørget for Venedig og Provindsen del Adriatiko. Strax derpaa blev den hidtilværende Regjering i Portugal opløst; Preussen maatte afstaae Ny-Schlesien til Storhertugdømmet Warschau; af Tydskland kom Ostfriesland, Jever, Varel og Kniphausen til Holland, og Rhinfæstningerne Kehl, Cassel og Wesel til Frankrige. Franske Tropper besatte det pavelige Gebeet; fire Provindser af samme bleve uigjenkaldelig forenede med Kongeriget Italien, og de Lande, Kongeriget Hetrurien bestod af, med Keiserdømmet Frankrige. En ny høi Arveadel blev indført i Frankrige og siden i Kongeriget Italien, Organiseringen af en almindelig høiere Undervisningsbestyrelse i Frankrige decreteret, og et nyt General-Gouvernement i Departementerne paa hiin Side Alperne indrettet. Mod Algier bleve krigerske Anstalter føiede, og da det fandt sig i Billighed, atter hævede; Østerrige og Preussen bleve formaaede til at tage Deel i Fastlandsmagternes Forbund mod Engelland, og siden ligeledes i Forbundet mod Sverrig, som Rusland og Dannemark formeligen erklærede Krig. Franske Tropper droge til Spanien og Reserven for Aaret 1809 blev sat i Virksomhed. — Den 2 April reiste Napoleon fra Paris til Bayonne. I alle de Stæder, han drog igjennem, efterlod han sig velgjørende Spor af hans altomfattende Regentblik, og i Bayonne (fra 16 April til 20 Julii), hvor den Kongelige Spanske Familie samlede sig omkring ham, udnævnte han, ved den af Kong Carl den Fjerde, Prindsen af Asturien og Infanten udstædte Frasigelsesact, beklædt med alle det Spanske Kongehuses Rettigheder, sin Broder Joseph Napoleon til Konge af Spanien og Indien, gav Spanien ved den sammenkaldte Junta en ny Constitution, og satte sin Svoger, Storhertugen af Berg, paa Neapels og Siciliens nu ledige Trone. Ved hans Tilbagekomst til St. Cloud sørgede han (fra 14 Aug. til 22 Sept.) ikke allene for sit vidtløftige Riges indvortes Velstand og for et Græsk Bispedømmes Oprettelse i Dalmatien, men føiede ogsaa de bedste Anstalter til at føre Krigen i Spanien, hvor en heftig Opstand mod det ny Dynastie udbrød. Ny Troppeudskrivninger paafulgte, Rhinforbundets Contingent blev tildeels gjort mobil, en Convention med Preussen angaaende dette Lands Rømning og den resterende Contributions Afbetaling sluttet, Frygten for en ny Krig med Østerrige forjaget, og en ligesaa mageløs som glimrende Congres i Erfurt istandbragt. — Fra den 27 Sept. til 14 Oct. vare de to mægtigste Monarker, omgivne af 4 Konger og en Mængde Førster, daglig i venskabeligt Samqvem; Forbindelserne mellem Frankrige og Rusland bleve fornyede og befæstede, begge Magter gjorde Engelland Fredsforslag, Forbundet med Preussen blev til dette dybt nedbøiede Riges Bedste ratificeret, en Rhinarmees Oprettelse, efter Storarmeens Opløsning, anordnet, og maaskee meget indledet og bestemt, som først Fremtiden, som Resultatet af dette Førsteforbund, vil bringe for Lyset.

(Sluttes i næste Numer.)

Opløsning paa Gaaden i forrige Numer: En Doctor Medicinæ.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 36.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 11 Februarii, 1809.

Om Fødselsdags-Stykker.

Vor Konges Fødselsdag er unegteligen een af vore skjønneste Nationalfester. Hvilken Dag kan vel være vigtigere end den, paa hvilken Dannemarks og Norges Haab og Støtte første Gang saae Lyset? At saadan en Dag høitideligholdes paa Skuepladsen, det eneste Sted, hvor det forsamlede Folk ret levende kan udtrykke sine Følelser, er meget naturligt, og ikke mindre naturligt er det, at intet Skuespil kan være bedre skikket til Opførsel ved en saadan Nationalhøjtid end et Nationalstykke. At mane Fortidens Helte og store Mænd frem af Graven ved Digtekonstens Tryllekraft, at vise Folket, ligesom i et Speil, hvorledes dets Fædre handlede, virkede og stræbte for at fremme det Gode, og befæste Landets Hæder; at flette halvglemte Dyder og Opoffrelser en frisk Krands, og opflamme Nutiden til at efterligne Fortiden i alt hvad der er ædelt og stort, dette bør være Nationalskuespils første og vigtigste Øiemed. Ingen Historie er rigere paa saadanne Exempler end den Danske. Den er en Guldgrube, der skjuler det ædle Metal i sit Indre, og kun venter paa duelige Hænder, der kunne grave efter det og bortskrabe det Mulm og Gruus, der bedækker de tykke Aarer. Knud den Store, Oluf Trygvesen, Waldemar, Absalon, hvilke Navne! Hvilke Mænd pryde ikke deres Tidsalders Aarbøger! Hvilken nordisk Kraft er her ikke forenet med nordisk Trofasthed! Men at disse rige Skatte ikke hidtil tilbørligen ere blevne benyttede, maa enhver, der har Sands og Følelse for det sande Nationale, indrømme. Vel hedder det i Prof. Engelstofts Tanker om Nationalopdragelsen: "med Agtelse for vor Skueplads bør det bemærkes, at denne i en Snees Aar har beflittet sig paa, til Kongens Fødselsfest — den eneste Nationalfest, vi have — at levere et eller andet Nationalskuespil, i hvilken Bestræbelse den værdigen er bleven understøttet af den fædrenelandske Muse." Men umuelig kan Forfatteren heraf underskrive denne Mening. Stykker af Fædrenelandets Historie have vi rigtig nok havt, men er det vist, som Prof. en Side i For-

veien siger, "at selv Nationalstoffet maa vælges med Skjønsomhed og opmærksom Hensyn paa Tid og Sted", saa er der kun saare faa af de enkelte Nationalskuespil, man har givet paa Kongens Fødselsdag, som fortjene dette Navn. Et Stykke som Dyveke, der fortrinlig gaaer ud paa at vise Hofintriger og Hofcabaler, kan, med al sit dramatiske Værd, dog vel neppe kaldes et Nationalskuespil, og mindst være skikket til at opføres paa Monarkens Fødselselsdag. Man synes overalt at forbinde et ganske besynderligt Begreb med Udtrykket nationalt. Naar Personerne og Handlingen kun ere Danske eller Norske, saa troer man strax at Stykket er et Nationalstykke. Men hvor mange Personer og Handlinger gives der ikke i vor Historie, som man burde ønske aldrig at finde der, og som man heller burde bedække med et tæt Slør end drage frem for Lyset? Man synes ogsaa at have sat sig i Hovedet, at intet Nationalstykke kan gjøre Lykke som Fødselsdagsstykke, uden at det er et Sørgespil og at een eller flere Personer dræbes deri. Men hvad er i Grunden besynderligere, end at høitideligholde sin Konges Fødselsfest ved et Draabsstykke? At fremtvinge eller fremlokke Taarer paa den Dag, der er bestemt til almindelig Glæde? Man indvende ikke, at det samme er Brug hos de fleste andre Nationer. Ikke alt hvad de fleste Nationer gjøre, er altid det rigtigste. Dersom man i et Selskab eller paa Skuepladsen vilde opføre en Sørgemusik i Anledning af Kongens Fødselsdag, saa vilde man finde det latterligt, men ingen finder det engang underligt, at man ved saadan

en Høitidelighed opfører et Sørgespil. Istedet for at opvække hos os glade Følelser stemmer man os til Mismod og Sorg. Vi maa see hele Kongehuse styrtes, Regenter og Prindser drages med Døden, Blod flyde, og, for at behage Aristoteles, de ædleste Dannemænd mishandles og falde. Saaledes undskylder og helliger Vanen enhver nok saa fornuftstridig Skik.

Skulle de Nationalskuespil, der opføres paa Kongens Fødselsdag, svare til deres sande Bestemmelse, saa bør de ikke være Sørgespil, ikke Drabs- og Grædestykker, men Skildringer fra Nationens lykkeligere og gladere Dage, passende til Festens Natur, og til at udtrykke Folkets glade Følelser for sit Land og sin Konge. Naar Skuepladsen virkelig vil beflitte sig paa, ved Fordommes og Prædilections Tilsidesættelse, ved Agtelse for det Gode hvor og hos hvem det end findes, at opmuntre og understøtte den fædrenelandske Muse, saa vil vi ogsaa faae ægte Nationalstykker, der kunde være vor Konge og hans Fødselsfest værdige.

Et Middel for Hypochondrister.

(Indsendt.)

Hr. M. Hagerup, der i alle sine litteraire Stridigheder sørger for Publicums Moro og Mellemgulvets Rystelse, er nu langt om længe fremkommet med sit lovede, høist bidende Svar *) paa Stykket:

*) See Fortalen til hans nylig udkomne Øvelsebog.

"tolv Bommerter i en Titel," der har været indført i forr. Aarg. No. 68 af dette Blad: et Svar, der med Rette fortjener at kaldes: et Middel for Hypochondrister. Hvo kan vel bare sig for Latter, naar han seer Hr. H. med en meget lærd Mine, at ville tage sin tragicomiske Grammatik-Titel i Forsvar? Han synes for ramme Alvor at ville overtale os til at troe, at endog Franskmænd og Polakker burde lægge sig efter det Danske Sprog, for at læse hans Grammatik (ligesom visse Folk lære Spansk, for at kunne læse Donquixot i Originalen); at jeg, om muceligt, vilde rødme, dersom han vilde gjentage, hvad man(?) har sagt om den Tirade i mit Stykke, "at det er urigtigt at sige: efter Dictionaire de l'Académie françoise, Wailly, Domergue &c., og at der intet Academie de Wailly &c. gives; at raisonneret rigtigere skrives resonneret; at jeg ganske naivt har tilstaaet, ikke at kjende det Almindelige (af det Franske Sprogs Grundsætninger, lægger Hr. H. nu forsigtigen til), fordi jeg har sagt, at jeg ikke veed hvad Hr. H. forstaaer ved Ordene: indeholdende, foruden det Almindelige: Anvisning til at lære at læse Fransk; at det, dersom han havde sagt "en" Anvisning, vilde have klinget som om han havde sagt en Assignation paa at læse Fransk. Kan vel noget Menneske, med mindste Sands for Sprog og Logik, læse disse Gjendrivelser, uden at lee?

Morsomt er det, at Hr. H., der i sin Recension har indladt sig i at tale om Forfatteres huuslige og oeconomiske Stilling, og som her i sin gjendrivende Fortale tillader sig saa mange Udfald, klager over de litteraire Personligheder, man har

sagt ham, er saa vred over Hr. Capit. Lindenfels næsten alt for beskedne Anmærkninger, og, uden mindste Anledning, paastaaer, "at det er Skamskrivtet Seeland im Sommer 1807, som Hr. Lindenfels sigter til, naar han i Indledningen til sine Bemærkninger siger: at han var almindelig bekjendt for at have skrevet "et vist for nogen Tid siden udkommet Tydsk Skrivt."

Men det morsomste er, at Hr. H. (Side XXXII) offentlig og bestemt siger: "at det er ham i høi Grad ligegyldigt, om og hvorledes Hr. L. bedømmer hans Sproglære", og desuagtet overøser ham med sarcastiske Bebreidelser paa fire og tyve Sider. Naar Hr. Ls. Bedømmelse eller "de tolv Bommerter" vare ham i saa høi Grad ligegyldige, hvortil da, for at laane et Udtryk af ham selv, "denne aandløs Ihængen til at iagttage Feil"?

Det allermorsomste er, at Hr. H. meget naivt forsikkrer, at han har uimodsigelig Ret til at troe, hans Grammatik, endog uden ny Udgave, gjør alle de andre Grammatiker undværlige; "at han har skrevet den blot i enkelte Trætheds Øieblikke, efter et kjedende Dagsarbeide, ligesom den er trykt, uden foregaaende Afskrivt; at de Feil, der findes deri, ere af de Ting, der saa let kan undslippe, naar der arbeides med Raskhed(!) og man ikke skal graane under Paryken over ethvert Correcturark; at et større Publicum end Dannemarks lille Franske om et Par Maaneder vil blive sat istand til at bedømme, hvad han i den "høiere Zirlighed, Aand, væsentlig Correcthed i at skrive Sproget" kan

præstere; at han i det mindste uden for sit Land skal vide at finde den skjønsomme Overbærelse, der opmuntrer, om han inden i det ogsaa da skulde møde den smaa, ringe Dadel, der hædrer(?) enhver, der opnaaer at blive dens Gjenstand; at alle disse Usselheder, han seer herske i vor Litteratur, ere ham saa modbydelige, indgive ham en saa hjertelig Foragt, en saa uigjennemtrængelig Ligegyldighed, at han mere end nogensinde, med hver Dag, skatter sig lykkelig i at kunne følge hans litteraire Sprogbane, hvor man ikke ved hvert Trin har at møde saadanne Elendigheder." — Jeg gratulerer Frankrige af mit ganske Hjerte med denne ny Erobring!

Men naar Hr. H. S. VII kalder mig sin Fiende, saa maa jeg paa det høitideligste forsikkre ham, ved alt hvad der er mig helligt og dyrebart, at han gjør mig Uret. Jeg har aldrig i mit Liv havt den allerfjerneste Grund til at være hans Uven, mindre hans Fiende. Men jeg følte det mit Kald at tage til Gjenmæle imod ham, da jeg saae, hvorledes han behandlede adskillige af vore gode Forfattere i sin Recension. Jeg maalte ham kun med samme Maal, som han maalte andre, ikke af Dadlesyge, ikke for at fornærme ham, men for at gjøre ham opmærksom paa hans Færd, skjønt jeg nu seer, at mine Bestræbelser desværre have været frugtesløse. Men skulde jeg end paadrage mig hans Uvenskab, faaer han mig dog aldrig til at tilbagekalde et eneste Ord af det, jeg har sagt i Stykket: de 12 Bommerter, eller at kalde ham nogen competent Dommer, eller ansee hans Lovtaler for Mesterstykker.

(Af det utrykte Digt "Den Norske Budstikke i 1808", see Skilderiet No. 20.)

* * *

Affæren i Høland i April 1808. *)

Hist lyder Stridshornet blandt Vaabnenes Brag:
Til Høland de Kjemper saa modigen fare;
De love sig alle en hæderfuld Dag,
De skue i Spidsen sin Helt med Behag,
Og stolt skuer Helten sin trofaste Skare.

Alt høres den hvirvlende Trommes Allarm
De stridbare Normænd til Kampen at kalde:
Højt svulme de kraftfulde Krigeres Barm,
Med Sværdet det hvasse i senefuld Arm
De mandig og jublende Fjenden anfalde. **)

Brat stemples den Niding med Skjendsel og Saar,
Men Helten fornyer sin ældgamle Hæder:
Mens Døden af Jægerens Rifle udgaaer,
Stridsøxen han hæver, han frygtelig slaaer,
Og Skræk og Forvirring blandt Fjenden udspreder.

*) Cfr. Falsens Budstikke, No. 5 og 6, Pag. 19-21.

**) Imellem Hemnæs og Hølands Præstegaard stødte Printsen paa Fjenden, som blev attakeret og dreven tilbage til over Rakkestad og henimod Haneborg i største Forvirring. Ved Lund blev Fienden, i Følge Hans Durchlauchtigheds Befaling, ligeledes attakeret og tilbagedreven ved Kapitain Zarbell, og en anden Kolonne, under Major Weibye og Kapitain Ditten, forjagede ham fra Blakjer Skandse, pousserede længere frem, og omringede ham, ved Hjelp af et Dragonkompagnie under Ritmester Ingier, om Natten ved Toverud, hvor den hele fiendtlige Trop blev tildeels sprængt, tildeels ødelagt, tildeels fangen.

Adsplittet og slagen han flygter afsted,
Men flygter omsonst for den ulmende Fare:
Ved Lund og ved Blakier ham giøres Fortred,
Ved Toverud hugges han drabelig ned,
Der sprænges og fanges den fjendtlige Skare.

Saa reiser sig modig Nors vaagnende Løve
Af fredsomme Leje, opægget til Harm —
Omsonst vover Gothen sin Styrke at prøve,
Mod Klippernes Ryg han sit Glavind skal kløve,
Og synke for Fjeldboens kraftfulde Arm!

Grev Mørner *) nedlægger det fjendtlige Sværd
For Foden af Printsen, den sejrende Kriger —
Saa fatte de Fjender vor Hærførers Værd,
Saa vide de og af Hans Stridsmænds Færd,
At "Normanden staaer som det Fjeld han bestiger."

Fra Oldtid fornyes mangt Tapperheds Minde
Ved mandelig Idræt af Nutidens Mænd;
Til Sejer og Hæder de Vejen maa finde,
Ja Prints! Du for Norge skal stride og vinde,
Dig Folket skal hylde som Frelser og Ven!

*) Svensk Oberstlieutenant og Brigade-Chef.

E p i l o g.

Fremsagt af Skuespiller D u e, ved hans Benefice den 14 Januarii 1809, efter Forestillingen af Hussiterne.

I denne Stund mit Hierte bange slaaer!
men Glædesfølelser min Frygt skal tvinge:
jeg vil erindre, at jeg her fremstaaer,
for et erkiendtligt Hiertes Tak at bringe
til hver af Eder, som jeg skuer her!
jeg vil erindre mange svundne Glæder!
thi her min Ungdomsvaar henrunden er;
her Livets Vinter jeg imødetræder —

o! naar den kommer, gid den vorde klar!
det, Ædle! den ved Eders Yndest bliver;
min Banes høie Maal den stedse var;
Opmuntring paa vor Vei kun den os giver;
et venligt Smiil af Kunstens sande Ven,
naar Modet synker, hæver det igien.

Med Overbærelse saa ofte Du,
o, ædle Kreds! har seet den Svage stræbe
at tækkes Dig; med kierlig Skaansel nu
den varme Tak modtag af Mandens Læbe!
Hvad Fliid og Iver for mit Kald formaae:
det Løvte tør min gode Vilje byde!
Som Eders Yndest Intet kan mig fryde!
og evig skal mit Bryst erkiendtligt slaae!

N. T. B r u u n.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

I n d e n l a n d s k e E f t e r r e t n i n g e r.

Ved Maskeraden, som i Morgen holdes paa Hoftheatret, vil findes et Alter, hvorpaa er hensat en Bøsse, med følgende Ord i Transparent, der viser Hensigten:

For Armods Søn, som brandlidt dobbelt lider;
For kummerfulde Moder, og de Smaa,
Som hungrige maae lægge sig paa Straa,
Hvor Vint'ren kiger ind fra alle Sider:
Betænk dem i din Fryd; læg her dit Offer ned;
Hvis skyldfrie Glæden er, den helliges derved.

Ved et Tilbageblik paa Fortidens Vintere, lærer Historien, at den 10 Januarii 1709 reiste man over Isen til Skaane, den 3 Febr. 1716 forsøge de Svenske at gaae over Isen, den 25 Febr. 1767 bortrykkes af Isen de tre Kroners Batterie, og den 12 Martii 1709 overlader Kong Frederik den Fjerde Kjøbenhavns Borgere Brændet for 4 Rdlr. Favnen.

Meget gode Staalpenne til at skrive med, kan bekommes for billig Priis hos Hr. Commandeur Løvenørns Tjener. Anmelderen har fundet sig meget vel tilfreds med dem, og kan af egen Erfaring anbefale dem.

Skrivelse fra Altona, d. 29 Jan. Ved Høitideligheden i Anledning af Hs. Maj. Kongens Fødselsdag, forsamlede Overstaben af det borgerlige Militaircorps sig i Gaar Morges hos Overpræsidenten, Kammerherre Blücher. Den ledsagede derpaa Overpræsidenten til Gymnasiets største Høresal, hvor Prof. Clausen for talrige Tilhørere holdt en aandrig Tale. Efter denne Høitidelighed havde det herværende saa velgjørende Understøttelsesinstitut forsamlet sig, og Hr. Advocat Jacobsen, Institutets bestandige Secretair, holdt en til Festen passende Tale, og forelagde Medlemmerne Selskabets Regnskab. Om Middagen gav det borgerlige Cavalleriecorps et stort Maaltid. Om Aftenen Kl. 6 blev i den høitydske Jødesynagoge afsjungen en festlig Lovsang; en lignende Fest var om Morgenen allerede høitideligholdt hos den Portugisiske Menighed. Om Aftenen var hele Staden illumineret, hvorved Raadhuset, Stadens Museum og flere offentlige og private Bygninger meest udmærkede sig. — Kl. 8 samledes et glimrende Selskab til en Fest, som Staden havde foranstaltet i Rainvilles fortræffelige Gaard. Til denne havde man indbudet Hs. D. Prindsen af Ponte-Corvo samt H. D. Prindsesse og Generalstab; den Franske Minister, Hr. Bourienne og hans Gemalinde; det i Hamborg residerende diplomatiske Corps; de Herrer Generaler og Officierer af de i begge Stæder garnisonerende Franske og Hollandske Tropper; det Hamborgske Senat og den Altonaiske Magistrat, og et stort Antal af de anseeligste Indbyggere fra begge Stæder. Til Selskabets Modtagelse vare syv store smagfuldt decorerede Sale indrettede og tildeels i dette Øiemeed ny opbygte. Kl. 9 blev Selskabet ført ind i den store ny opbygte Dansesal, der var decoreret som en ved Søen liggende Engelsk Hauge, og oplyst med 800 Voxlys. Her dansede en Deel af Selskabet, medens der blev spillet i de øvrige Værelser, indtil Kl. 1, da Selskabet gik til Bords. I een af Spisesalene, der var decoreret som Solens Tempel, var Kongens Brystbillede opstillet i Solens Straaler. Ved Enden af Maaltidet udbragte Overpræsidenten Hs. M. Kongens Skaal, under Paukers og Trompeters Lyd, hvormed Taffelet blev ophævet og det øvrige af Natten tilbragtes til om Morgenen med Dans og selskabelig Glæde. Kun ved H. D. Prinds Ponte-Corvos Fraværelse formindskedes noget Dagens Glæde, thi den samme Dags Eftermiddag indløbne Efterretning om Hans Fru Moders Død, hindrede Hs. D. fra at tage Deel i Høitideligheden. — Adskillige Communer og Privatfolk havde sendt Fattigforstanderne meget betydelige Bidrag i Penge og Brændsel.

Ved Reskript af 7de d. M. til det kongelige General-Postamt er allernaadigst fastsat, at bemeldte General-Postamt fra nu af skal tillægges Benævnelse af kongelig General-Postdirection, og at den under 27de f. M. beskikkede første Postdirecteur, forrige Stiftamtmand Hellfried, skal tillægges Embeds-Navn af General-Postdirecteur og Rang med No. 5 i anden Classe. De øvrige Tilforordnede i General-Postdirectionen skal tillægges Embeds-Navnet Postdirecteurer med den Rang, Hs. Maj. nærmere vil bestemme. End videre har Hs. Maj. allernaadigst beskikket samtlige trende surnumeraire Directeurer til virkelige Postdirecteurer, og skulle Forretningerne nu for Tiden deles saaledes imellem Medlemmerne af General-Postdirectionen, at General-Postdirecteur Hellfried, foruden det almindelige Overtilsyn, skal overtage den specielle Bestyrelse af det schlesvig-holsteenske Post- og Befordringsvæsen; Etatsraad Lange vedbeholder de samme Forretninger, han hidtil har havt, som tiltrædende Medlem fra Finantscasse-Directionen, Kammerjunker og Postdirecteur Harboe overtager den specielle Bestyrelse af det norske Postvæsen, Justitsraad og Postdirecteur Monrad af det danske Postvæsen, og Justitsraad og Postdirecteur Rosenvinge Kolderup af det danske Befordringsvæsen.

Under 2den d. M. ere samtlige Overøvrigheder i Dannemark fra det Danske Cancellie blevne tilskrevne saaledes. Hs. Majestæt Kongen har, under 9de f. M., tilstillet Cancelliet følgende allernaadigste Befaling: "Vi finde det efter Omstændighederne nødvendigt, at Skibsfører og Skibsmandskab fra ethvert Dansk Koffardieskib, som af Fienden er blevet opbragt, naar de fra Krigsfangenskab udløses eller frigives, strax ved deres Tilbagekomst til Vore Riger og Lande underkastes en nøiagtig Examination af den nærmeste Søeret, i Forening med en Officier af Vor Sø-Etat, som i saa Fald maatte tiltræde Retten, for at det ved saadan Examination kan vorde tilstrækkeligen oplyst, hvorvidt Skibsfører og Mandskab have viist pligtskyldig Agtpaagivenhed og Anstrængelse for at undgaae den fjendtlige Opbringelse, eller om de have

gjort sig skyldige i nogen Skjødesløshed og Pligtforsømmelse, som kunde paadrage dem Tiltale og Straf." I at meddele Dem denne allerhøieste Befaling, til behagelig Efterretning og Bekjendtgjørelse for Vedkommende, har Man ikke skullet efterlade herved tjenstligst at underrette Dem om, at det Kongel. Admiralitets- og Commissariats-Collegium, med hvilket Man i den Anledning har ført Brevverling, har tilmældet Cancelliet, at følgende Sø-Officierer er tillagt Ordre, efter Øvrighedens Anmodning, at tiltræde den Søret, som efter D. L. 4—8—1 bestaaer af ethvert Steds ordinaire Dommer, og i ovenmældte Tilfælde sættes, nemlig: Commandeur Platou her i Staden; Premier-Lieutenant W. Møller i Helsingøer; Premier-Lieutenant Kaas i Kjøge; Commandeur-Capitain Gunthelberg i Grønsund; han opholder sig i Nyekjøping paa Falster; Capitain Fontenay i Aalborg; Commandeur-Capitain Wulff i Aarhuus; for Fladstrand og Randers, eller i Nærheden deraf, udnævner Commandeur-Capitain Nisbrich i Aalborg en Officier dertil. Iøvrigt maa Man udbede sig, at de saa betimeligen vil anmode den vedkommende Søofficier om at tiltræde Retten, at han kan være tilstede til den Tid Samme er berammet at holdes.

Under 7de dennes har det allernaadigst behaget Hs. Majestæt at udnævne Hr. N. Fririon, keiserlig fransk Brigadegeneral, til Storkors af Dannebrog.

Udenlandske Efterretninger.

Pisa d. 9 Jan. Det i Neapel nylig oprettede Handelskammer er ved Slutningen af forrige Aar bleven høitidelig indsat. Det bestaaer af de meest accrediterede Kjøbmænd. Iblandt disse sidste befinder sig ogsaa den forrige Danske Consul, Hr. Christian Heigelin, der efter Kong Joachim Napoleons udtrykkelige Befaling er bleven opfordret til at beklæde denne Post.

Den Franske Keiser er d. 23 Januarii kommen tilbage til Paris. Han afreiste fra Bayonne d. 16de og har altsaa i en Tid af syv Dage tilbagelagt denne lange Vei. Ogsaa Statssecretairen og Hertugen af Friaul (Duroc) er kommen tilbage til Frankriges Hovedstad. Spanien er paa nogle Smaadele nær undertvunget, og Keiserens Nærværelse er ikke mere nødvendig der. Sarragossa *), Hovedstaden i Arragonien, beleires og skal med det første angribes. De Beleirede have vel gjort nogle Udfald, men er stedse blevne drevne tilbage med Tab. Den 28 Januarii havde Staden endnu ikke overgivet sig, men man tvivlede ikke mere om, at den snart vilde gjøre det. Den omringes af en betydelig Magt og beskydes af et talrigt Artillerie. General St. Cyr marcherer med en frygtelig Magt til Valencia **). Andalusien ***) kan ikke længe modstaae Hertugerne af Belune og Danzig.

*) Hele Befolkningen er her 60,000 Indbyggere; Bygningerne ere skjønnere end i Madrid. Over Floden Ebro, der løber midt igjennem Staden, ere to Broer, een af Steen og en anden af Træ. Forstæderne ere næsten saa store som Staden selv. Til Handelens Befordring ere her to Canaler, begyndte under Carl V., som lod dem blive ufuldendt, og først fuldførtes under een af de seneste Konger. Den ene Canal begynder ved Tudela, løber forbi Sarragossa og skal ledes ind i Ebro. Efterat have overvundet mange Vanskeligheder kom man 1789 saavidt, at Canalen kunde beseiles af 65 Skibe og 6 ordentlige Postskibe, der holdtes til Reisendes Beqvemmelighed.

**) Denne Provinds har et Fladeindhold af 888 □ Leagus, nemlig 20 paa hver Grad, og en Befolkning af 932,150 Mennesker. Den største Deel af Landet er bjergfuldt, og det faste Land udgjør neppe 240 Leagus. Den fladeste og frugtbareste Deel er den lange smalle Kyststrækning, som er omtrent 30 Leagus lang og $1\frac{1}{8}$ bred. Hovedstaden Valencia ligger kun en halv Miil fra Søen, har allene indenfor sine Mure 12,000 Vaaningshuse, og næsten ligesaa mange i Forstæderne, naar man regner de mange Lyststeder med; 40,000 Indbyggere, hvoriblandt et mageløst Antal Adelige. I en Omkreds af 9 Mile omkring Staden er den ene Hauge ved Siden af den anden, og utallige Alleer, fulde af Citron- og Pomerantstræer. Morbærtræerne ernære saa mange Silkeorme, at næsten alle Fruentimmer have nok at bestille med Silkeavlen. Erkebispen havde ellers 40,000 Ducater Indkomster. Godset af Skibene, der ankomme lige for Valencia, udlosses i Barker, bringes til Strandkysten ved Landsbyen Grao, $\frac{1}{2}$ Miil fra Staden, og føres derpaa i Land ved Hielp af Stude.

***) Denne Provinds er meget bjergfuld, men den frugtbareste og sundeste blandt alle Provindser i Spanien. Den er 60 Mile lang og 30 bred. Indvaanerne ere mærkelig forskjellige fra andre Spaniere, og have meget af Saracenernes tyrkiske Væsen, fra hvilke de tildeels nedstamme. De ere ogsaa virksomme og vindskibelige som de.

Tilbageblik paa Aaret 1808 (sluttet).

Den 18 Oct. kom Keiser Napoleon tilbage til St. Cloud, og strax derpaa aabnede han det lovgivende Corps's Forsamling med en Tale, hvori han paa det bestemteste erklærede, at han gaaer til Spanien, for at stille sig i Spidsen for sin Armee, krone Köngen af Spanien i Madrid, og plante sine Örne paa Lissabons Forts. For at bringe disse Erklæringer i glimrende Opfyldelse, reiste han d. 29 Oct. fra Paris til Spanien, og hans Indtrædelse i dette Land forherligedes ved Seire, der føre til dette Maal. Træfningerne ved Lerin, Logrono og Durango (d. 27 og 31 Oct.) aabnede de Franskes Angrebsoperationer, og Slagene ved Burgos (d. 10 Nov.), Espinosa (d. 10 Nov.), Tudela (d. 23 Nov.) og Somo Sierra (d. 30 Nov.), adspredte eller tilintetgjorde de Armeer, som Spanien, under Engelsk Indflydelse, havde opstillet, og banede Veien til Madrid, der overgav sig d. 4 Dec. — Den raske Gang i disse og andre Begivenheder, der gjøre det afvigte Aar mærkværdigt, ligesom og Krigens bestandige Fortsættelse mellem Frankrige og Engelland, bragte megen Trængsel over hele Stater og enkelte Mennesker. Uden at tale om de egentlige Krigstrængsler, der mødte Portugal og Spanien, Finland og Norge, og de Forstyrrelser, som en slet indrettet Regjering og en tofold Tronbestigelse avlede i Tyrkiet, følte ogsaa andre Stater Byrderne af Indqvarteringer og Gjennemmarcher, Contributioner, Handelens Standsning, Pengemangel, ny Laan og Afgivter. Denne Byrde faldt især meget tungt paa det ved det foregaaende Aars Krig dybt nedbøiede Preussen, dernæst paa det nordlige og nogle Egne af det sydlige Tydskland, Hertugdømmet Warschau, Holland, og mere eller mindre paa alle Stater i Europa. Thi den Krig, der i Aaret 1803 paa ny udbrød mellem Frankrige og Engelland, har tændt en Ild, der i større eller mindre Grad saarede Alt. Men hvor stor den Uleilighed, som man paa den ene Side føler ved Undværelse og Taalen, og paa den anden ved Krigsfarer og Krigstrængsler, end er, saa staaer den Tro dog urokkelig fast, at der, efter den evige Verdensbestyrelses Visdom, fremspirer Begyndelsen til en bedre Fremtid midt imellem denne skrækkelige Forvirring. — Meget Godt, der kan lede til denne Troes Befæstelse, er i Løbet af det afvigte Aar allerede skeet. Det Danske og Norske Folk

har viist sig sine Fædre værdigt. Ved Mod og Tapperhed har man ikke allene i Dannemark værnet om sin Hjemstavn, men endog, uden Flaade, frataget Europas og hele Menneskeslægtens Fiende, Brittanien, sex, ikke ubetydelige Krigsfartøier; ved Regjeringens vise Omsorg og gavnlig Tarveligheds Indførelse har man gjort den Undværelse, Krigen byder, ikke allene taalelig, men endog gavnlig; ved en ældgammel Ridderordens Udvidelse, har Landsfaderen vidst at belønne ædel Daad i enhver Stand uden Forskjel. Norge, den gamle Klippe, som Dannemark fra de ældste Tider af saa trygt har kunnet støtte sig paa, har fordrevet truende Fiender fra sine Grændser, og med Løvemod forsvaret sine Fjelde. Ogsaa Tydskland kan tildeels rose sig af at have oplevet i det afvigte Aar store Exempler paa Udsigter til en bedre Fremtid. Det nyskabte Kongerige Vestphalen, i mange Henseender, en Mønsterstat, fremlyser ved gode Indretninger i Rettens Pleie, Politievæsenet, Forvaltningens Offentlighed. Kongeriget Bayern fik en Constitution, efter Tidens Tarv, en ny Kredsinddeling, et Academie for de dannende Konster, en ny Told- og Accisesanordning og en Forbindelse med Italien til Handelens Fremme. I Kongeriget Preussen bleve sørgelige Erfaringer benyttede til det Bedre; Laugstvangen indskrænket, det Militaire ny organiseret, Spidsrodsstraffen afskaffet, Fødselfortrinet ved Armeen lovligen ophævet, og arbeidet paa at befordre Samdrægtighed mellem det Militaire og Borgerstanden. I Hertugdømmet Warschau blev det Militaire sat under den borgerlige Justits i det Civile, Bøndernes Forhold til deres forrige Herrer bestemte, for ny Skolers og offentlige Bibliothekers Oprettelse sørget. — Adelens Pligter og Rettigheder bleve, i Samklang med Tidens Krav, i Vestphalen, Bayern og Baden bestemte; Levningerne af Livegenskab i Nassau, Vestphalen, Warschau og Bayern ophævede, og i Ostfriesland, Berg og Vestphalen fik Jøderne samme Rettigheder som andre Borgere. For Haandværksstandens og især Haandværkssvendes Reiser blev der i Baden, Bayern og Coburg sørget ved velgjørende Forordninger. Til Landvæsenets Ophjelpelse oprettedes Læreanstalter for Agerdyrkningen i Østerrige og Bayern, i Hofwyl i Schweiz og Marloffstein i Franken.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 37.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 14 Februarii, 1809.

Aftenen.

(Ved min Færd til Middelsyssel.)

Saa gladelig farer jeg hen over Land,
Mit Øie har Stjernerne fundet,
Nedsænket i Hav er nu Solluens Brand,
Og Dugdraaben Støvet har bundet.
I Dæmringen vinker den kolige Lund
Nu alle Smaafugle til natlige Blund,
Og Blomsten alt blunder i Enge.
Paa Himmelen tindre de Stjerner saa smaa,
Saa tindre de Smaalys i Hytternes Vraa,
Og lyse de Bønder til Senge.

Haraldstæd Skov.

Hvi flygter hver en Stjerne bort,
Og hvi mon over Skoven ruger
Den Sky saa sort?

Knud Lavard.

I Haraldstæd sad Hertug Knud
I Julefestens Dage,
Ved Aften tren i Sal et Bud
Og talede saa sage:
I høre mig nu Hertug Knud!
I komme fluks i Skoven ud!
Kong Magnus Eder bier.

Og det var Eriks djærve Søn,
Saa brat han sprang fra Borde;
Men Ingeborg ham drog i Løn
Og saa tog hun til Orde:
I ride ei min Herre god!
Thi vist det gælder Eders Blod,
Kong Magnus vil Jer svige.

Ei er jeg som en Kvinde ræd,
Og Magnus er min Frænde,
Saa talte han, men Kvinden græd
Og bad i stor Elende:
O drag ei denne onde Færd,
Men tænk paa Fostret som jeg bær
For Eder under Hjerte!

Han klapped hende under Kind
Og sagde: vær ei bange!

Men der hun saa ham stolt i Sind
Hel vaabenløs at gange,
Med Graad og Suk da gik hun hen
Og spændte Sværdet om hans Lænd,
Ham bad med Gud at fare!

Og det var hellig Hertug Knud
Og Sivard Saxlands Sanger,
De rede fluks af Byen ud
Alt paa den rappe Ganger;
Men der de rede hen ad Sne,
Fru Ingeborg hun tyktes se
Om Knud et Jordelagen.

Og der de komme ud fra By,
Tog Siward til at kvæde,
Saa sørgelig det klang i Sky,
At Knud han maatte græde.
Om Grimhilds Svig var lagt det Kvad,
Der hun tillaved blodigt Bad
For sine Brødre baade.

Hel fager er din gamle Sang;
Saa mælte Knud med Blide,
Men alt for ynkelig den klang
Dog her ved Nattetide.
Saa hug han Sporen dybt i Hest
Og red alt som han kunde bedst
Sit Dødningrid til Skoven.

Fru Ingeborg saa ene sad
I Salen med stor Kvide,
Saa inderlig til Gud hun bad,
De Taarer flod saa stride;
Men der det var ved Midjenat,
Da banked det paa Døren brat,
Dog Ingen var derude.

I Blod og Bryst en Rædsel for
Og stemmed hendes Aande,
Som uden Liv hun sank til Jord
Udi sin store Vaande.
Og det var i den samme Stund,
Da dræbtes Knud i mørke Lund
Af Magnus og hans Svende.

Saa myrded de den Herre from,
Det Gud tilstæde vilde.
Til Vidne paa hans Helligdom
Udsprang saa klar en Kilde;
Men hver en Stjerne flygter ræd
Fra mørke Skov, fra Haraldstæd,
Hvor Magnus slog sin Frænde.

Hevnerens Engel alt svæved,
Truende Sværdet han hæved
Over det syndige Folk.
Derfor du Hellige! døde.
Dobbelt blev Dannemarks Brøde,
Dobbelt blev Dannemarks Straf!

Herren dog saared og læged,
Han er retfærdig og god;
Kilden som sprang af dit Blod
Dannemark køled og qvæged.
Kilden som sprang af dit Blod
(Valdemar hed den paa Jorden),
Samlet med Absalons Flod,
Køled og kvægede Norden.

Nik. Fred. Sev. Grundtvig.

Om et nyt Nidskrivt angaaende Dannemark.

(Sluttet.)

Af det foregaaende har man seet, at det var Brevskriverens Ønske, at vi, uden at oppebie et Bombardement og dets Virkninger, skulde hengive Engellænderne vor Flaade, og hellere frelse vore Bygninger end vor Ære. Selv som Udlænding kunde et saa vanærende Ønske ikke have opstaaet i hans Bryst, dersom ei de af ham selv fremsatte Kjendsgjerninger noksom viste, hvilken Helt han var. S. 261 siger han f. Ex., at det er et stolt Skuespil for Diet og Øret(?) at see Krigsskibe manoeuvrere paa Søen, og derhos at staae sikker for sin Person. S. 262 beretter han, at han under Bombardementet agtede, i Selskab med endeel andre Cammerater og Landsmænd, at løbe til Dragøe, hvor de, med store Bekostninger havde kjøbt en stor Baad og leiet en Svensk Skipper, der skulde føre dem til Malmøe. Men han frygtede for, at komme af Dynen i Halmen — incidit in scyllam, qui vult evitare charybdin — og blev smukt hjemme; thi han vilde ikke paa ny udsætte sig for Havets og Skjebnens Bølger, især, da man ikke kunde være vis paa Engellændernes Sindelav, da allerede hele Sverrig var indviklet i en frygtelig Krigstilstand og man formodede en stor Russisk Armee i Finland. Han priste sig ogsaa ret lykkelig, at han ikke var kommen til Dragøe, thi een af hans Venner forsikkrede ham, at en Engelsk Fregat havde udøst en saadan Kugle- og Kartætschregn over denne By, *) at de ikke vidste hvor de skulde hen. (Hvor de skulde hen? De skulde løbe. Der var jo Plads nok for dem paa Amager.) Velbemeldte Ven forsikkrede tillige, at Cammeraterne i to Timer maatte(?) udholde denne Ild, og at disse havde været dem langt skrækkeligere end hele

*) Denne Løgn er saa meget mere paafaldende, som man veed, at det var kun nogle Engelske Chalouper, der af Forbittrelse over at de ikke kunde faae opbrændt de i Dragøe liggende Fartøier, skjød med Kugler og Skraa ind i Husene, hvorved der imidlertid kun dræbtes en blind Mand, der laae i sin Seng.

Bombardementet. Heraf skulde enhver, der ikke kjender til Amagerland, formode, at Dragøe er en Fæstning, og at Compagnieskabet, der vilde søge sin Redning i Sverrig, var indsluttet her. — Men at man, under saadanne Omstændigheder, ikke vilde lade hans kjere Staldbrødre, skjønt de havde Pas, reise til Malmøe, det er med andre Ord til Fienden, finder han høist skammeligt, uagtet den commanderende Officier dog, som han selv tilstaaer, ligesaa beskeden som høflig forsikkrede, "at han allerede for tre Dage siden havde faaet den Befaling, under intet Paaskud, at lade nogen afreise herfra, og endog foreviste sin Ordre." — Den fiendtlige Overgeneral gjør han til en dobbelt Kat, og kalder ham S. 267 Katkat. S. 270 siger han ligeledes, at enhver vel ønsker, at være Dienvidne til et stor Feldt- eller Søslag fra en Sikkerhedspunct, og viser os atter Helten i sit sande Lys. — S. 273 fortaller han den hidtil uhørte Ting, at Engellænderne havde gjort sig af Tømmerforraadet paa Tømmerpladsen et svømmende Batterie! — D. 4 Sept. begyndte vor Helt atter at tabe Modet, og vilde søge sig et sikkert Sted paa Christianshavn, men her fandt han den mindste Hytte fuldproppet af Mennesker, og fattige Folks Meubler liggende paa Gaden. Vel saae han store Gaarde endnu temmelig tomme og ubesatte, og Familierne boe deri i al Magelighed, men han dristede sig ikke til at bede nogensteds om en Plads; thi han tænkde: "kunne de roligen være Vidne til deres Medborgeres Trængsel, og uden Medlidenhed med deres Elendighed, pleie sig, hvor turde han da, som Fremmed, vente eller driste sig at fordre noget Bedre?" — Alt, hvad her siges, er Usandhed og Skumlerie. Intet Huus paa Christianshavn var lukket for nogen, han være Fremmed eller Indfødt, der under Bombardementet tog sin Tilflugt her, og dersom dette ikke havde været Tilfældet, hvorledes kunde Christianshavn da været saa opfyldt med Mennesker og Gods, som det virkelig var? Den sidste og næstsidste Dag af Bombardementet strømmede jo Mennesker i Tusindtal derud. Mangt et Huus optog 50 til 100 Mennesker med al deres Gods. At de ikke allevegne bleve lige gjæstfri modtagne, er vel muligt, men hvo kan forlange, at alle Mennesker skulle være lige velsindede? Men at ingen, selv den meest

inhumane, ikke negtede nogen, især løs og ledig Person, et Tilflugtssted i sit Huus, det tør jeg helligen forsikkre. Desuden var der fattige Folk nok paa Christianshavn, som for nogle faa Rigsdaler bortleiede et Værelse til enhver, som ikke dristede sig, at anmode de Formuende derom. — S. 276 klager Brevskriveren over, at han som Fremmed forgjeves addresserede sig med et Brev til Mesteren for den Tydske Loge, for hos den at søge Hjelp; at alt hvad han fik var nogle Bøger; at man iøvrigt aldeles ikke tog sig af ham, og at man til hans Trøst endog sagde i Brevet, at Logens Brødre vel talde Tydsk, men alle vare Danske. Han svarede derpaa blandt andet, at han forlader Kjøbenhavn, uden at have kjendt eller erkjendt Brødre. — Enhver, som paa den Tid har været i Kjøbenhavn, og altsaa veed hvilken Jammer og Forvirring der i hine Rædselsdage herskede der, kan ikke andet end finde det yderst comisk, at denne Hr. Danziger næsten paa hver Side af hans Brev anklager os Danske for Mangel paa Gjæstfrihed og Humanitet. — S. 277 fortæller han som en sand Münchhausen, "at han saae en Bombe gaae igjennem fem Etager, falde ned i Porten, og rulle derfra ud paa Fortoget, hvor den sprang. — S. 279 fortælles den notoriske Usandhed, at Commandanten (som den Gang laae syg af sit Saar) kjørte selv omkring i Staden og besaae Ødelæggelserne. Fra S. 281 til 283 anføres noget Hvisvas, som Forf. foregiver at være bleven talt i Krigsraadet angaaende Capitulationen; men enhver indseer ved første Diekast, at det Hele er hans egen enfoldige Opdigtelse.

S. 283 fortælles "at Pøbelen, hvortil Choret af de Danske Matroser hørte, vilde efter Capitulationens Bekjendtgjørelse, forstyrre den offentlige Rolighed og Orden, og at en Hob Galninger sammenrottede sig, og gik løs paa Commandantens Gaard, i den Hensigt, at bestorme den. Men at Ordenen igjen tilveiebragtes, efterat et Detachement Cavallerie havde hugget ind iblandt dem." — Man har hørt saa meget tale om de Uroligheder, der strax efter Capitulationen udbrød paa Kongens Nytorv, at et Dienvidnes Beretning om dette Optrin neppe vil staae her paa sit urette Sted. Den Stemning, der herskede blandt Folket, strax efter at det blev bekjendt, at

Flaaden skulde overgives til Fienden, lader sig kun føle, ikke beskrive. At faae efter fire gjennemvaagne, angestfulde Nætter, udmattet paa Sjel og Legeme, et saadant Budskab; at see sine Forhaabninger skuffede, en Deel af sin Fødeby i Aske, Venner og Frænder ødelagte, lemlæstede, dræbte, Udsigterne i Fremtiden mørke og uvisse; at have liidt og opoffret saa meget, og ligefuldt at blive tvungen til at give efter for en skjændig Overmagt, er noget, som ikke kunde andet end frembringe en ganske skrækkelig Sindsstemning. Men paa ingen virkede disse Skjebnens haarde Stød mere end paa de Danske Orlogsmænd, som hiin Skumler her saa uværdigen henregner til Pøbelen. Disse tappre, trofaste og redelige Mænd, der i deres jevne Sæder og hele kraftfulde Udvortes endnu ere de samme, der strede med fjerde Christian, "da han stod ved høien Mast i Røg og Damp," følte meest Dannemarks Sorg. Det var deres Fader, deres Stolthed, de paa den Dag skulde følge til Graven. At dette gik og maatte gaae dem meget nær, derom kan kun den tvivle, der ikke kjender den ægte Danske Orlogsmand. At en Hob Mennesker, hvoriblandt endeel af Holmens Magt, samlede sig paa Kongens Nytorv og at adskillige yttrede lydelig Mishag, er sandt. Men det var den Trøsteløses Mismod, der yttrede sig her, uden bestemt Hensigt og, i egentlig Forstand, uden at fornærme. Denne Sammenstimlen var vel, som ethvert Opløb, lastværdig, men, under saadanne Omstændigheder, tilgivelig; egentlige Uordener bleve ikke begaaede, og den dybt nedbøiede Hob skiltes strax ad, da Garden kom. En Carabin med løst Krud blev vel affyret, men det var ogsaa alt, og ikke et eneste Menneske blev iøvrigt saaret eller dræbt. Den hele sammenstimlede Hob bestod neppe af 500 Mennesker og den var aldrig saasnart samlet førend den igjen var adskilt.

Den øvrige Deel af Brevskriverens Bemærkninger og Efterretninger indeholde intet uden Lovtaler over Engellænderne og Skumlerier over det Danske Folk og den Danske Regjering. Man gjenkjender her overalt i Forfatteren en Person, der er opbragt over at de Franske have fordrevet ham fra Danzig, og at de Danske under Bombardementet ikke have havt Leilighed til at tractere ham.

Adskillige kunde maaskee finde det besynderligt, at jeg her opholdt mig saa længe med denne Skribler, andre kunde maaskee troe, at saa plumpe Usandheder og Bagvaskelser ingen Gjendrivelse fortjene, mindst paa Dansk. Men da det deels er enhvers Pligt, at tage til Gjenmæle mod ethvert Slags Skumlerier, der gjelde hans Regjering og Nation, og deels nærværende Blad ogsaa har Læsere i Tydskland, saa har hiin Indvending ikke kunnet afholde mig fra, som Oienvidne, at bidrage mit til at vise Skumleren i sin sande Skikkelse og svække den Tillid, han maaskee ellers kunde finde baade hos Udlændinge, og de af vore Landsmænd, som under Beleiringen ikke have været i Kjøbenhavn. Ogsaa for den tilkommende Historieskriver er det nyttigt, at der i Danske Blade oprettes saadanne litteraire Somærker, der kunne advare ham for at strande paa Løgnens og Skumleriets Klipper.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Den Engelske Brig, som for kort Tid siden forulykkedes ved Iisgangen i Nærheden af Dragøe, skal have havt 5 Officierer og 85 Mand Besætning ombord, hvilke efter Rimelighed alle have tilsat Livet ved dette ulykkelige Tilfælde.

Privatbreve melde, at en Engelsk Fregat krydser i Nærheden af Skagen.

Den Østerrigske Keiserl. Consul her i Staden, Hr. Pingel, som havde beklædt dette Embede siden hans Formand Romeis absenterte sig herfra, er i disse Dage afgaaet ved Døden.

I Forgaars er endnu een Deserteur ankommet hertil fra Sverrig. Han har staaet som Tambour ved et Svensk Regiment, og er kun ung af Alder.

Da der i forrige Uge var indtraadt en saa streng Frost, veddede Adskillige, at den ikke vilde vedvare længe. Efterat de nu have vundet Veddemaalet, angive de som Aarsag til deres yttrede Mening, at man i de Pakaier og Huse, hvor der findes Marmorfliser, havde bemærket en kjendelig Fugtighed og Damp paa disse, endog i den stærkeste Frost, hvilket skal være et ufeilbarligt Kjendemærke paa et nærforestaaende Tøeveir.

Vor Cours paa Hamborg tager i denne Tid en meget ufordeelagtig Gang. Med forrige Post kom den unoteret hertil, nagtet Hamborgerne endog have noteret Cours paa London. Paa Børsen i Kjøbenhavn har man ladet sig betale 223 PC. Aarsagen til denne Stigen vilde være ubegribelig i en Periode, hvor det, der forskrives udenlands fra, er saa ubetydeligt, dersom man ikke vidste, at vore Bancosedler baade her og i Hamborg ere blevne en Gjenstand for Agioteurers tusindfolde Speculationer. En Følge af denne vor Cours's slette Tilstand er, at Guld, Sølv og Colonialvarer dagligen stige i Prisen. For en Hollandsk Ducat er i Gaar bleven betalt 29 Mk., for Congothee 11 Mk. Pundet o. s. v. Dersom Tingene ikke snart forandre sig, eller der betimeligen sættes Dæmninger for de Misbrug, der nære og fremme dette store Onde, ville Følgerne være uberegnelige. Gavnligt vilde det være, at Vedkommende bleve tilholdte, under Eed, at opgive, hvor megen Banco de ere i Besiddelse af og hvor meget de virkelig have, at betale i Hamborg. Paa denne Maade kunde det forekommes, at ikke Folk, der blot have søgt og søge at forskaffe sig Banco for at aagre dermed, i Landet selv bidrage til at fordærve vor Cours. Men naar dette og lignende Midler skal anvendes, saa bør det skee snart.

En Unævnt, der mere synes at tale Engellands end Dannemarks Sag, har i Decemberheftet af Archenholzes Minerva ogsaa givet sin Stemme over Dannemarks Tab og tilkommende Erstatning, som han reent ud afslaaer. Især tager dette Særhoved os Danske det meget ilde op, at det sidste store Tab ved vor Flaades Rov ꝛc. har gaaet os saa nær til Hjerte. — Slig en ikke blot tilgivelig, men pligtmæssig og ædel Patriotisme kan imidlertid kun bebreides en Nation, hvis fredelige og sindige Forhold ikke havde givet ringeste Anledning til en saa skjændig Indvikling i Krigs-Orkanen, af de lumpneste Niddinger, som gjerne see Fred og Held flygte fra den sidste Plet paa Kloden.

Hr. Urtekræmmer Berthelsen har kjøbt Hr. Justitsraad Frisch's Gaard paa Nytorv for 64,000 Rdlr.

Viborg den 8de Februari. Vinteren er nu atter kommen igjen fra i Løverdags af med Snefog og 12 Graders Kulde. Fra den 28de Jan.

af træde og regjerede det næsten i 7 Dage. Veiene ere atter blevne meget slemme og man seer ofte de stakkels Hestes Fødder ganske blodige og forskaarne af Isen, de maae bryde.

Til Efterretning for det handlende Publikum bekjendtgjøres herved, at de Hindringer, som i de senere Tider have standset Udførselen af visse Danske Fabrikartikler igjennem den Keiserlig Franske Toldlinie langs med de Holstenske Grændser, nu saaledes ere hævede, at Udførsel af deslige indenlandske Fabrikater igjen kan finde Sted til og over Hamborg og Lybek, naar Afsenderen ledsager dem med et af Stedets Øvrighed udfærdiget Oprindelses-Certificat, til Beviislighed for, at Varerne virkelig ere af indenlandsk Fabrikation eller Forarbeidelse. For at erhverve et saadant Document, bliver det nødvendigt, at Afsenderen til vedkommende Magistrat indleverer en nøie detailleret Fortegnelse over hvad Varer han til eller over forbemeldte Steder agter at afsende, med tilføiet Forklaring over Stykkernes eller Pakkernes Antal, samt Emballagens Beskaffenhed og Mærker, og desforuden afgiver en eedelig Forsikkring om, at Varerne ere fabrikerede eller forarbeidede paa det af ham opgivne indenlandske Sted; hvorpaa han efter befundne Omstændigheder kan vente sig meddeelt et Oprindelses-Certificat efter nedenstaaende Formular:

Oprindelses-Certificat.

Borgemestere og Raad udi .... (eller hver anden Benævnelse af vedkommende Øvrighed) gjøre vitterligt: At N. N. Eier (eller Forstander, Mester) af en Fabrike (eller Verksted): (her følger Benævnelsen af Fabriken, saasom Sæbe, Fajance, m. v., eller af Haandværket, saasom Skomager, Garver, m. v.), har under Eed forsikkret, at de nedenstaaende Artikler, nemlig:

(her følger Benævnelsen og Optællingen af de til Udførsel til Hamborg eller Lybek bestemte Artikler, efter Baller, Fustager, Tønder, Kollis eller Stykker, hvis Antal og Mærker nøiagtigen bør specificeres.)

alle uden ringeste Undtagelse, ere fabrikerede (forarbeidede) i hans her paa Stedet værende Fabrike (eller Verksted).

Dets til Bekræftelse have vi meddeelt ham det nærværende Certificat, som er forsynet med vor Underskrivt og Segl.

Skrevet ... Dag ... Maaned ... Aar.

(L. S.) (Underskrivt.)

Postefterretninger.

Den i Morges Kl. 6½ ankomne Post har medbragt følgende Nyheder:

Valladolid d. 25 Januarii. (Af Moniteuren). Talrige Colonner Engelske Fanger drage dagligen igjennem denne Stad. Prindsen af Neufchatel besøgte dem, og lader uddele Sko iblandt dem. De Engelske Officierer og Soldater sige, at fra den Dag af, de bleve indhentede, har deres Tilbagetog kun været en ilfærdig Flugt. De have mistet deres Bagage, Munition og Heste. General en Chef Moore er bleven. Sir David Baird er farlig saaret, 4 af det Franske Artillerie tilbageholdte Skibe ere blevne tagne. Den Engelske Armee er vendt tilbage til Engelland; den har maattet gaae i Søen under en frygtelig Storm. Gen. Moore var den bedste General, som Engellænderne have havt. De have mistet et betydeligt Antal Officierer, mange Oberster, og Regimentschefer af hver Grad.

Valladolid d. 26 Jan. Dagligen opdager man ny Magaziner af Klæder og Artillerie-Effecter, som Engellænderne have skjult paa deres Tilbagetog. I Betanzos har man taget 8 Engelske Canoner og 9000 Flinter. — I Fægtningen den 16 Jan. blev Gen. Moore truffen af en Canonkugle i Skuldren. Han døde 2 Timer derefter. — Gen. Baird fik samme Dag Armen knust paa to Steder. Den blev ham afsat samme Aften. — Som man nu troer, var det ikke Gen. Hamilton, men Gen. Hope, hvis Lig man fandt paa Valpladsen, samt 5 Oberster og 110 Officierer. — Natten fra d. 16de til d. 17de herskede i Corunna den yderste Forvirring. Engellænderne styrtede sig i Chalouperne, traadte ud af Gelederne, adlød ingen Ordre, og laante kun Øre til det Ønske, snarest at komme paa Skibene. — Det synes, at General Beaufort, efterat Gen. Moore og Hope var død og Gen. Baird saaret, havde paataget sig Commandoen over Resten af den Engelske Armee.

Cardinal Fesch er bleven udnævnt til Erkebisp af Paris.

Biskoppen af Zamora har udstædt et Hyrde-

brev, hvori han formaner sin Menighed, at aflægge alt Had til de Franske og forestiller dem, at den Krig, som Frankrige fører mod de Spanske Oprørere, ingen Religionskrig er, og at Kong Joseph under sin Regjering i Neapel bestandig har viist Agtelse for Religionen.

De i Rom og andre Egne af Italien bosatte Spaniere have aflagt Kong Joseph Troskabseed.

Hertugen af Montebello (Lannes) er ankommen fra Sarragossa til Paris.

Kong Joseph har i Pardo (et Kongeligt Slot, 2 Spanske Mile fra Madrid), modtaget en Deputation fra Madrid, som har bedet ham at vælge sin Residence i denne Hovedstad. Kongen har lovet denne Deputation, om kort Tid at holde sit Indtog der.

Engellænderne have, forend deres Indskibning, plyndret adskillige af de rigeste Huse i Corunna.

Ogsaa Staden Valencia har sendt Deputerede til Kongen og erklæret, at den underkaster sig. Overhoved sende alle de Stæder i Spanien, der ere vendte tilbage til Orden, Deputerede til Kongen. Det samme er Tilfældet med Klosterne og Capitlerne.

Den 3 Febr. om Natten har man i Ottenberg stjaalet Klokken, der veier over et Centner, ud af Capel-Taarnet.

I Holland have Oversvømmelser anrettet stor Skade. Adskillige 100 Mennesker og adskillige tusinde Stykker Qvæg ere omkomne. Fra Emmerich til Dordrecht og Rotterdam staaer en Strækning af mere end 50 Qvadratmile under Vand. Staden Gorcum (i Sydholland) stod Fare for ganske at oversvømmes. Orcanen d. 31 Jan. har forøget Oversvømmelsen. Geldern, Seeland, Maaßland, kort alle Egne ved Maaß, Waal og Leck yde et sørgeligt Syn. Mange Diger ere brudte, og i mange Egne var det vanskeligt, at redde Indvaanerne, da de ikke vilde forlade deres Qvæg og Gods. Kongen af Holland søger at formilde disse Ulykkeliges Skjebne paa alle optænkelige Maader. Mange Huse, Møbler 2c. ere drevne bort med Isen. Ved Gorcum saae Kongen en heel Stad ødelægges lige for sine Oine. Den Kongel. Courant siger i Anledning af denne ulykkelige Begivenhed: vi ville faae mange Menneskers Død at sørge over; Particulierers Tab vil være overordentlig stort. Kongen og Skatten vilde saa meget mindre være istand

til at erstatte hele Skaden, som ett anseelig Deficit i Financerne vil være en Følge af denne Ulykke; imidlertid skal der dog ydes dem Hjelp. Ogsaa i Egnen af Bremen har Oversvømmelsen anrettet stor Skade. Mange have tilsat Livet, andre alt hvad de eiede. Den Nød, som denne ulykkelige Naturbegivenhed har foranlediget i disse Egne, lader sig ikke beskrive.

Beleiringsarmeen ved Saragossa har faaet betydelig Forstærkning. Oprørerne have samlet alle Levningerne af Militsen i denne Stad og oprettet en forskandset Leir. Men de ere allerede blevne fordrevne fra deres vigtigste Stillinger.

I Petersborg begynde Colonialvarerne at falde.

Keiseren af Persien har vægret sig ved at antage en Engelsk Ambassade, og den Persiske Armee organiseres nu af Franske Officierer.

Coursen paa Hamborg 215 PC.

Udenlandske Efterretninger.

Hertugen af Bellune (Victor) har vundet en betydelig Seier over Levningerne af den Spanske Armee, der var bleven slaaet ved Tudela og havde trukket sig tilbage til Cuenza, en Stad mellem Bjergene Sierra de Cuenza i Nycastilien. De vare blevne forstærkede med Recruter fra Grenada, Valencia og Murcia, og bestode af 12 til 13,000 Mand. 300 Officierer, 2 Generaler, 7 Oberster, 20 Oberstlieutenanter og 12,000 Mand bleve tagne til Fanger, og 30 Faner og alt Artilleriet erobret. — Engellænderne gaaer det ikke bedre end Spanierne. I Gallizien forfølges de bestandig med Kaarden i Haanden. Efterat de vare fordrevne fra Lugo, tog tre Fjerdedele Veien til Corunna, og en Fjerdedeel til Vigo, hvor de havde deres Transportskibe. — Corunna er Hovedstaden paa en Halvøe i Gallicien, og har en fortræffelig Havn, hvor der kan ligge en heel Flaade. Indløbet beskyttes af to stærke Casteller, St. Martin og St. Clara. Fra Corunna pleie der at gaae Paketbaade til Havanna, Buenos Ayras og Falmouth. Vigo, ligeledes i Gallizien, har en stor Havn. Det ligger ved en Havbugt og er omgivet af en Muur, Vold og Grave. Citadellet er et gammelt Bjergslot med 4 Bastioner. Havnen er ved Hoie og forskjellige Sandbanker og blinde Skjær vel beskyttet. — Hertugen af Dalmatien sørgede for, at Engellænderne ikke ustraffede skulde

forlade det Spanien, som de ved deres Guld og Rænker havde bragt i Oprør. Medens de sysselsatte sig med at indskibe deres Syge, 3 til 4000 i Tallet, at ødelægge Batterierne ved Kysterne og at kaste sig ind i Fortet St. Philip, hvis Commandant ikke vilde optage dem, gav Hertugen Befaling at angribe dem d. 16 Jan. De bleve fordrevne fra deres Positioner, og da det blev saa mørkt, at man nødsagedes til at opsætte Angrebet, reddede de sig tildeels ved at indskibe sig. I Træfningen vare kun omtrent 6000 Mand. Men deres Tab har imidlertid dog været meget betydeligt. 800 Døde fandt man paa Valpladsen, og blandt disse Gen. Hamilton og to andre Generaler, hvis Navn man ikke veed. De skal have havt over 500 Saarede. 20 Officierer og 300 Gemene bleve fangne og 4 Canoner erobrede. Over 1500 Heste, som de have dræbt, have de efterladt. Paa Fransk Side havde man kun 100 Døde og 150 Saarede. I Etablissementet Payozza har man fundet 6000 Engelske Geværer. Saaledes forlode Engellænderne Spanien. Af de 38,000 Mand, de have udskibet her, komme neppe 24,000 tilbage, og af 6000 Heste have de efterladt eller dræbt 5000. Resten af La Romanas Armee, der ved den Forstærkning den i Dec. fik fra Gallicien, var opvoxen til 16000 Mand, er nu hensmeltet til 5000, der drive vildfarende omkring mellem Vigo og Santyngo, og forfølges ivrigen. — Kongeriget Leon, *) Provindsen Zamora og hele Gallizien, som Engellænderne vilde dække, ere erobrede eller undertvungne.

Følgende Stykke af et ældre Brev fra Madrid har ikke staaet i vore Tidender: Spanierne bleve ved at slaaes lige ind i deres Hovedstad, men saa slet, at det er vanskeligt at forestille sig saa megen Haardnakkenhed, forbunden med saa overordentlig en Feighed. Thi da de engang havde forladt de med 20 Canoner og mange Tropper besatte Bjergkløster ved Samosierra, uden at være blevne angrebne af mere, end en eeneste polsk Eskadron, er det ubegribeligt, at de kunde være saa daarlige, at udsætte Hovedstaden for total Ødelæggelse. Men sandt er det, aldrig saae jeg Forvovenhed nogensinde gaae saa vidt, som hos denne lille Trop Polakker. Ingen, som var Vidne til dette Skuespil ved Samosierra, kunde andet end beundre saa stor en Tapperhed. Hverken Ilden af Cartæsker eller af Smaageværer, som krydsede hinanden, var i Stand til at standse dem. Den halve Eskadron blev sat ud af Stand til at kæmpe, men Resten hug Canonererne ned ved Canonerne, og bemægtigede sig alle Batterier paa Bjergene, hvilke man maatte klavre op til, lige for en Redoute. — Da Beleirede i Madrid opførte sig, saa længe de tænkte paa Modstand, med en Uforskammenhed, der blev optaget af vor Keiser med et Maadehold, der er uden Exempel hos en Souveræn, der blot behøvede at vinke for at tilintetgjøre denne hele stolte Stad. Ved den anden Opfordring mødte en Parlementær fra Madrid. Keiseren lod ham ikke tale ud, men sagde: "Her seer I min Armee. Seer kun nøie paa den. Jeg veed, man troer hos Jer hverken at den er saa stor, eller at jeg er nærværende. Gaaer strax tilbage til Madrid, og fortæller, hvad I have seet. Siger Eders geistlige og militære Chefer og Stadens Overhoveder, at dersom de ikke overgive sig inden 3 Timer, skal Ilden begynde fra alle 4 Kanter. Vil de slaaes, vel: da maae de gaae herud; jeg tillader dem selv at vælge Position. Men de skal ikke begaae den nederdrægtige Grusomhed, at sætte ulykkelige Børn, Qvinder og Oldinger i Fare for at springe over Klingen!" Dette Beviis paa Ædelmodighed virkede kraftig paa alle Gemytter, og var en større Erobring end det meest glimrende Slag.

*) Det inddeles i Leon paa hiin Side og Leon paa denne Side Douro. Det er 55 Mile langt og 40 bredt, bjergfuldt, tørt og ufrugtbart, men har megen Viin og nogle og tyve Stæder. Leon, en stor, men ikke stærkt beboet Stad, med een af de skjønneste Domkirker i Spanien, er Hovedstaden. — Zamora ligger i Leon ved Douro, og er en temmelig stor og velbefæstet Stad.

Undertegnede aflægger sin erkjendtligste Taksigelse til Anmelderen i Skilderiet No. 36, at hos mig kan faaes Staalpenne at skrive med, da jeg ikke bør tvivle paa, at denne Bekjendtgjørelse er skeet af Godhed for mig. Jeg havde vel forfærdiget endeel deslige Penne, som synes at have faaet Bifald, men da jeg endnu ikke seer mig istand til at forfærdige dem i saadan Mængde, at jeg kunde levere dem, som bestilles, havde det været mig særdeles kjert, at Anmeldelsen ikke var skeet, forinden jeg selv fandt mig tjent dermed.

Jens Hammer.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 38.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 18 Februarii, 1809.

P. M.!

Alting i Verden har sine Grændser, følgelig ogsaa Taalmodigheden. Længe nok har jeg taalet de mange Gluffer og evige Bebreidelser, man har tilladt sig imod mig. Snart beskyldte man mig for Smagløshed og Partiskhed, snart for Uvidenhed og Drengestreger; snart paastod man, at jeg beklapper og beundrer alle udenlandske Ubetydeligheder; snart at jeg viser alt for liden Overbærenhed mod originale Arbeider. Man gaaer Dag for Dag videre i sine Invectiver, og til Alt hvad der siges, skriges og skrives imod mig har jeg hidtil tiet, fordi jeg ventede, at andre skulde tale min Sag. Men ustraffet kan man krænke min Embedsære, og ingen Domstoel er det nogensinde faldet ind at tage mig i Forsvar; ja, det bliver endnu et Spørgsmaal, om man vilde forunde mig benificium processus gratuiti, hvis jeg skulde ansøge derom. Blandt alle offentlige Authoriteter er jeg den, som Staten, baade den politiske og upolitiske, synes at bryde sig mindst om. Ikke mod en Posekiger eller Stodderkonge turde nogen vove at tale saaledes, som man stundom taler og skriver imod mig, uden at komme under offentlig Tiltale. Men man har nu eengang dannet sig en saa falsk Idee om mig, at man troer, min Ære er broget som en Tiger, og kan altsaa taale enhver Plet. Dette kunde i Grunden være mig ligegyldigt, thi hvorfor skulde jeg vente mig nogen bedre Skjebne end min Moder Publicum, som man ved saa mange Lejligheder taler saa haanlig om, og skjælder for en Flane og Fjolle, og jeg veed ikke hvad? Enhver bliver ligefuldt hvad han er, om man end haanede ham nok saa meget, er mit Valgsprog, men at man vil gjøre mig til en reen Mindreaarig og betage mig enhver Rettighed, det smerter mig. Man har i den senere Tid ordentlig sat mig under Politiets Opsyn, og jeg vil maaskee snart ogsaa komme under Magistratens. Hvor tungt er det ikke som sølvgraa Olding at erklæres for umyndig og sættes under Formynderskab? Og hvad har jeg da egentlig forbrudt, at man tillader sig saa haard en

Medfart imod mig? Har man da glemt, at enhver kaad Dreng, der hænger sig fast ved mig, ikke udgjør nogen Deel af mit egentlige Væsen; eller er det min Skyld, at Kaadhed og Overmod blander sig i mine Anliggender; at man tramper, støier og hysser, der hvor Taushed er det tydeligste Kjendetegn paa mit Mishag? Kan jeg stoppe Munden eller binde Hænderne paa en Daare, der raaber Bravo for et Par smukke Lægge, en svanehvid Barm, to gjennemborende Demants Hjertetyve mellem en Lund af Guldlokker, eller, klapper som en Rasende, naar han seer en Bajas gjøre Narrestræger? Men det gaaer mig, som hiin Vise fra Østerland siger: "en død Flue kan fordærve den herligste Olie." En eneste Gante behøver kun at raabe Bravo, og klappe eller hysse, trampe og pibe, og strax faaer jeg Skyld for det Hele. — Men er det billigt, er det retfærdigt, at miskjende mig i den Grad? Har man da saa ganske glemt, hvad jeg er og hvad jeg fra de ældste Tider af har været, at man saaledes fradømmer mig al Sands og Smag, belurer og bevogter ethvert af mine Skridt, som en Spion, og troer at kunne holde mig i Ave ved samme Middel, som man kyser vanartede Peblinge? — Mine Sølvlokker, min gamle Hæder, burde dog indgyde eder nogen Agtelse! Roms og Athenens stolte Høvdinger overlode det til mig, at krone Verdens største Digtere. Af min Haand modtog Æschylus og Sophocles, Plautus og Terence deres uforvisnelige Krandse. Det største Folk, Jorden nogensinde har baaret, havde den meest uskrømtede Agtelse for mig, og for ikke at saare mine Følelser,

fordømte allerede den vise Æschylus al Blodsudgydelse fra Skuepladsen. Men hvor ganske anderledes handler man ikke i vore Dage? Digtere og Skuespillere kappes om at saare mine Følelser, og man vil ordentlig tvinge mig til at see Konstens Misfostere, ligesom man tvinger Barnet til at sluge bittre og væmmelige Lægemidler. Ingen Ækelhed er saa ækel, ingen Grusomhed saa grusom, ingen Usandsynlighed saa usandsynlig, at man jo betjener sig af den, for snart at opvække hos mig Graad, snart Latter. Men hvad er Følgen? Hvor man vil jeg skal græde maa jeg lee, og hvor man vil jeg skal lee maa jeg græde. Lystspil, som betage mig al Lyst til at besøge mit eget Tempel, Sørgespil, som tvinge mig til at sørge over Melpomene selv, hjemsøges og plages jeg med. Det Hjertebrækkende, man ikke kan faae indenlands, henter man fra andre Lande. Hvor mange graa Haar har ikke allene den uudtømmelige Kotzebue sat mig i Hovedet? Hvor ofte have Franskmændenes Comoedieskrivere ikke seiret over min Taalmodighed med større Heltekraft end deres Legioner triumpherede over Spanierne? Hvor mangen en Aftenstund, der langt bedre kunde været anvendt i Søvnens Arme eller i en glad Vennekreds, har jeg ikke kjedeligen maattet tilbringe, for at see fem dræbende Acter af sørgelige Lystspil og lystige Sørgespil? Men kan den Danske Skueplads vel sige andet, end at jeg altid har været taalmodig og spagfærdig som et Lam? For ikke at forstyrre den offentlige Orden har jeg roligen ladet min Smag, min Følelse, min Fornuft mishandle; thi det ligger ikke i min Caracteer, at

være kaad og opsætsig. Havde jeg været af et arrigt Sindelav, saa vilde Middelmaadigheden ikke spille saa vigtig en Rolle paa vor Skueplads; men jeg er sindig og medlidende, endskjønt mange ville paastaae, at denne Sindighed og Medlidenhed ogsaa kan gaae for vidt og have farlige Følger. Dog at man ordentlig vil trodse mig og negte mig enhver Ret til at yttre mit Mishag; at man stundom behandler mig som Chilian sine Sviin i Ulysses v. Ithaka og vil tvinge mig til at sluge enhver Kokase: det krænker mig meest og kan let bringe mig til Desperation.

At man kan kue mig, naar man vil, det tilstaaer jeg. Colossus ved Rohdus maatte jo vige for Overmagten og tilsidst styrte sammen, hvor stærk, stor og tyk han end var. Men om det er retfærdigt, det er en anden Sag? Aristoteles og Sophocles selv havde større Respect for tykke Stokke, end for Konstens uomstødeligste Sandheder.

Ingen Despotisme er foragteligere end den, der hersker i Smagens Rige, hvor Bifald og Mishag bør være frivillige, og hvor den Krands, som Partiskheden fletter, altid visner med den Haand, der bandt den.

Man gjør mig Uret, naar man troer, at enhver duunhaget Knøs, der af Overgivenhed og for at give sig en Konstdommermine, bedømmer Arbeider, han ikke forstaaer, og haaner Mænd, hvis Skoremme han ikke er værd at løse, — hører til mit Raad. Jeg foragter den Svage, der støder i Piben eller Basunen, blot for at følge Strømmen eller smigre et Partie; men jeg beklager billig den Skueplads, der ikke veed at skjelne imellem

min og mine uægte Børns Stemme; der saa ganske har tabt al Agtelse for mig, at den anseer mig for en reen Umyndig, og troer, at der blandt en Forsamling af fem Hundrede Mennesker ikke tillige findes oplyste, retskafne og upartiske Dommere. At trodse disse, naar de gjentagne Gange yttre deres Mishag, er at trodse Almeenstemmen og Almeenvillien.

De, som klage saa meget over mig, skulde gaae til Paris og London. Der skjelve og bæve Digtere og Skuespillere for mit blotte Navn. Men derfor kan heller ikke der ethvert Qvasigenie lægge Publicums Taalmodighed paa Pinebænken, ikke enhver Skuespiller melde sig syg, naar det behager ham, ikke store Skyer lade sig see i Grev Altibrants Cabinet eller moderne Sophaer og Caminskjærme mellem øde Klipper.

I ingen Stad i Verden besidder jeg mindre Myndighed end i Kjøbenhavn. Er jeg ikke strax redebon til at beklappe det Slette og beundre det Middelmaadige, saa kalder man mig flux den Vankundige, Partiske og Kaade. Men aldrig er endnu nogen bleven straffet for den Kaadmundethed, man baade mundtlig og skrivtlig har tilladt sig imod mig; ja selv i Udkastet til den ny Criminal-Lovbog for Hertugdømmene, hvor næsten ingen Forbrydelse er glemt, og hvori der endog er fastsat Tugthuusstraf for Onanister, og Landsforrædere af Vaade, er der ikke talt et Ord om Forbrydelser mod Parterret. Kort sagt, jeg behandles som en Tremarks Mand, man har Lov til at kalde baade Tyv og Skjelm, om han end var nok saa uskyldig, uden at han tør kræve nogen

Erstatning. Men over ingen ærgrer jeg mig mere end disse Avisskrivere. Saasnart jeg yttrer mit Bifald, ah, saa ere de meget galante! saa beære de mig ordentlig med Navn af Publicum, og tale i en meget ærbødig Tone om mig. Men saasnart jeg bare siger: Hys! saa tordne de løs paa mig med de meest udstuderede Skjældsord, kalde mig et Dummerhoved, en næsviis Krabat, en upatriotisk Sjel, en ubændig Person, der hverken skjønner paa det Nationale eller Rationale. At det aldrig har været mig eller nogen af mine sande Tilhængere, der gav sig af med at bortskjære Folks Kjoleskjøde, eller støde i Vægterpiben, eller forstyrre Skuespillerne og Skuespillerinderne i deres sørgelige Kald at spille et sørgeligt Stykke, det veed De og det veed enhver. Men fordi jeg ikke nedlader mig til Pøbelstreger, er det derfor sagt, at jeg aldeles skal give Slip paa mine Rettigheder, som Skuepladsens høieste Dommer? Skal det være den, fra hvis Mund man med saa stor Velbehag hører: Hurra! Bravo og encore! aldeles formeent, at hysse, naar han kjeder sig? Hvad er Bifald i den Mund, hvori Dadel er en Forbrydelse?

Mine skjønneste Dage ere hensvundne med mine og Konstens ypperste Venner og Veninder. Af de herlige Roser, som fordum blomstrede og udbredte deres Vellugt i den Danske Thalias hellige Lund, er nu næsten intet uden de tørre Buske og Qviste tilbage, paa hvilke stundom en enkelt Due kurrer. Næsten hver Gang jeg seer en gammel Rolle besat af en ny Skuespiller, er jeg tilmode som en Mand, der efter en elsket Kones

Død giftes anden Gang med en Xantippe, der uophørlig minder ham om det daarlige Bytte, han har gjort. Med Føie kan jeg sige som Digteren:

De svandt, de svandt, de blide Barndoms Dage,
Min Rolighed, min Fryd med dem svandt hen;
Jeg kun Erindringen har nu tilbage;
Gud lad mig aldrig, aldrig tabe den!

Parterret.

Borgersang.

Du Puys Melodie af Henrik den Femtes Ungdom: Manden med Glas i Haand.

Nordboens Glædessang
toner til Fløitens Klang
fra sorgfri Barm!
Dannemarks første Mand
skiermer sit elskte Land:
trygge vi lide kan
paa Fredriks Arm!

Væbnet med Retfærds Skiold
mod troløs Fiendes Vold
løfter han den.
To Rigers Kierlighed
følger vor Fredriks Fied!
Smiil, Danmarks Skytsaand, ned
til Folkets Ven!

Naar vi i Nattens Ro
slumre, han vaager tro
for Alles Gavn;
han ynder Borgerfryd!
han lønner Borgerdyd!
priis da, vor Glædeslyd,
Frederiks Navn!

Ved Retsind er han stærk;
Folkeheld er hans Værk;

Pligt er hans Bud.
Danmark og Norge veed:
Frederiks Øiemeed
er Rigets Held, og Fred!
signe ham, Gud!!!

N. T. Bruun.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Anledning af Hs. Majest. høie Fødselsdag blev der i Aar ved Kiels Universitet holdt en ligesaa smuk som til denne glade Dag passende Tale af Professor eloquentiæ Heinrich. Til denne Høitidelighed havde Taleren indbudet ved et Program, hvori han undersøger, om den Skik at forfatte offentlige academiske Skrifter, f. Ex. Programmer, Disputatser og deslige, bør afskaffes eller vedligeholdes. Forfatteren erklærer sig med Grund for den sidste Mening, fordi saadanne Skrifters Udgivelse bidrager til at forøge et Universitets Anseelse og til almeennyttige Kundskabers Udbredelse, medvirker til den Hensigt som haves for Die ved lærde Selskabers Oprettelse, og vedligeholder den Øvelse i at skrive Latin, der forhen blev anseet som et Kjendetegn paa den dannede Mand, og stedse bliver af saa megen Vigtighed for den Lærde.

Kapel- og Syngemester Giovanni Tomasini fra Venedig, der i nogen Tid har opholdt sig her, agter nu at tiltræde en Reise til Petersborg.

Hiørring, den 1ste Febr. Paa Hs. Majestæt Kongens Fødselsdag afvigte 28 Januarii, blev af Hr. Amtmand Blom givet Middagstaffel og Bal for Byens Embedsmænd og øvrige Honoratiores; hvorved Hs. Maj. Kongens, og Hds. Majestæt Dronningens Skaaler under Canonsalver erindredes. Derefter blev drukken paa vort Krigsvaabens Lykke, som Middel til Fred, og dernæst paa Fredens Komme selv m. m. Der blev afsjunget en af Byefogden Hr. Cancellieraad Brandt, forfattet Sang, hvori Selskabets Følelser og Ønsker for Konge og Fødeland meget skjønt vare udtrykte. Ogsaa Byens samtlige Fattige lod Amtmanden, ved at give dem et godt Maaltid og desuden at uddele Penge til dem, blive Dagens Høitid til Deel.

Den svenske Fregat, som alt saa længe har drevet med Isen, er nu bleven opbrændt af sammes Mandskab, der er gaaet i Land paa Møen, og har overgivet sig til Krigsfanger.

Vor juridiske Litteratur er bleven forøget med et høist vigtigt Værk: Entwurf eines peinlichen Gesetzbuchs für die Herzogthümer Schleswig und Holstein. I Fortalen siger den værdige Forfatter: "Det Værk, som jeg her forelægger Publicum, er Frugten af mange Aars Arbeide, den omhyggeligste Sammenligning mellem de fortrinligste Lovgivninger og Skrifter om Forbrydelser og Straffe, som Erfaringen fremstiller for vore Lande. Længe har man ogsaa hos os følt Nødvendigheden af de criminelle Loves Revision, men netop denne samvittighedsfulde Overveielse af alle Vanskeligheder, netop lignende Bestræbelsers større og mindre ulige Held i vore Dage, forsinkede billigen Udførelsen. Man blev enig om, at een maatte forfatte det første Udkast; Prøvelse og Critik ventede man af flere indsigtsfulde Mænd." — Regjeringen har ved de udsatte Belønninger for den bedste Bedømmelse over dette Værk gjort alt hvad der stod i dens Magt for at skjænke Hertugdømmene en Lovbog, værdig de lyse og humane Grundsætninger, der herske næsten i enhver anden Green af vor Lovgivning.

I den Bøsse, som ved sidste Maskeradebal var henstillet paa Hofteatret fandtes ved Aabningen kun 104 Rdlr., og deriblandt en 20 Rdlr. Seddel og en 5 Rdlr. Seddel. Naar man betænker, at der var 14 til 1500 Mennesker tilstede paa dette Bal og de fleste blandt disse ikke fandt det over deres Evne at anvende 10 til 20 Rdlr. paa en eneste Nats Fornøielse, saa kan man just ikke gjøre sig noget stort Begreb om den Kjøbenhavnske Velgjørenhed en Masque.

I Aalborg er udkommen: Enkelte Grundtræk til Billedet af den gode Første, en Tale paa Kongens Fødselsdag, i Enighedsselskabet i Aalborg, af Biskop R. Jansen. Den er trykt paa Biskoppens egen Bekostning, og sælges til Bedste for den Aalborgske Søndagsskole for 16 ß.

I Börsenhalle findes en Tydsk Oversættelse af de Bemærkninger i Anledning af og med Hensyn paa det Kgl. Financecollegii Bekjendtgjørelse af 28 Dec. 1808 om at realisere Courantbanksedler ved rentebærende Kgl. Species-Obligationer, som have været indførte i No. 26 af Skilderiet.

Amtmanden over Præstøe Amt, Grev Danneskjold Samsøe, har indberettet til Cancelliet, at der i Stege paa Møen er en Gaard, tilhørende Proprietair Jacob Benzon Resch til Petersgaard, som han har ønsket kjøbt til Byen for at anvendes til Raadstue, Arbeidsanstalt, o. s. v. Denne Gaard har derefter bemældte Proprietair Resch, ved Gavebrev af 25 Juli 1808, skjenket Stege Kjøbstæd, imod at den indfrier en Prioritet stor 853 Rdlr. 2 Mk, der, efter Grevens Mældende, ikke er Gaardens halve Værdie. Cancelliet har derpaa forelagt Hs. Maj. denne Sag, hvorpaa det har behaget Allerhøistsamme, under 9de Januarii d. A., allernaadigst at resolvere saaledes: "Vi have med allerhøieste Bifald erfaret den velvillige Opoffrelse, som Proprietair Resch har gjort til Bedste for Byen Stege. Hvilket Vort Cancellie har at tilkjendegive ham."

Det Kgl. Danske Cancellie har under 18 Febr. d. A. tilstillet samtlige Overøvrigheder i Norge, hvis Embedsdistricter indbefatte Søkyster, en af Etatsr. Stephansen, under hans Ophold i Kjøbenhavn, efter Landhuusholdningsselskabets Anmodning, udarbeidet Afhandling, om de fortrinligste spiselige Sølarter (Tangarter), hvorved de Norske Kystbeboere kunne lære at indsamle og tilberede dette vigtige Naturproduct.

Postefterretninger.

Den i Morges Kl. 5½ ankomne Post har medbragt følgende Nyheder:

I Tydskland synes et nyt Uveir at trække sammen. Den 1 Febr. ankom til München en Coureer fra Paris, og d. 4de sendtes ved Estafette Generalcommandanten i Kongeriget Bayern den Befaling, at indkalde alle Permitterede, og oprette Depotscompagnier. Ogsaa i Würtemberg og Baden indkaldes, efter en Pariser Coureers Ankomst, de Permitterede. Det Badenske Troppecorps fik allerede Natten d. 1 Febr. Befaling, at holde de Permitterede, saavelsom Artillerie- og Stykkudskene færdige til at marchere paa første Vink. — Hr. Feßbander, der tilforn ledsagede Erkehertug Carl paa hans Feldttoge og arbeidede i hans Cabinet, men som i nogle Aar ikke har været ansat i noget offentligt Embede, er reist fra Wien til Ulm. — Natten imellem d. 2den og 3die d. M. ere to Personer af høi Rang fra Paris, passerede fra Frankfurt til Petersborg. Den ene af dem skal have været Hertugen af Friaul (Duroc). — I de Førstprimas og de øvrige af Rhinforbundets Stater ere alle Permitterede blevne indkaldte og maa holde sig marchfærdige paa første Vink. — I det Würtembergske er alt utidigt Raisonnement over Politik bleven forbuden. — Igjennem Frankfurt passere usædvanlig mange Courerer, Officierer, Employé's ꝛc. — Talrige Artillerie-Transporter ere afgaaede fra Magdeburg til Maynz, og det hedder, at General Oudinots Hovedqvarteer skal forflyttes til denne Fæstning, som hans Grenaderer og Voltigeurer allerede ere afmarcherede til. — I Cassel har Kong Hieronymus befalet, at 4500 Conscriberede fra 1788 skulle sættes i Virksomhed, at 2500 af samme Classe skulle tjene til en Reserves Oprettelse.

Paris d. 6 Febr. Efterretninger fra Wien af 22 Jan. melde, at der under de forskjellige Corps af den Østerrigske Armee foregaaer store Bevægelser, hvis Hensigt man ikke kjender og for hvis Følger man frygter. — Man forsikkrer, at Kongen af Sverrig atter paa det indstændigste skal have anholdt om Fred hos det Russiske Hof, og at han, for at faae den, er villig til at gjøre de største Opoffrelser. — I Holland er det i Forslag, at recrutere og forøge Armeen. Man taler om en almindelig Pardon for Deserteurer.

Den Franske Caper l'Avanturier har taget et bevæbnet Engelsk Skib, Ariel, efter 2½ Timers Fægtning, 4 Lieus V. for Cherbourg. Dets Ladning bestaaer af kostbare Colonialvarer.

Hr. Kraus, som d. 17 Dec. var affendt fra det Wiener Cabinet med en hemmelig Mission til det Engelske Cabinet, er med Statsbuder Shaw afreist fra Portsmouth, for derfra at vende tilbage over Triest til Wien.

Den Russiske Statsminister for udenlandske Anliggender, Grev v. Romanzow, er reist fra Paris tilbage til Petersborg.

Kongen og Dronningen af Preussens Tilbagereise fra Petersborg var bestemt til d. 28de eller 29 Januarii.

Til et Maskeradebal i Anledning af Keiserinde Elisabeths Fødselsdag i Petersborg vare 15,000 Billetter uddeelte.

I Repræsentanternes Huus i Ny-York har Hr. Mumford gjort det Forslag, for saavidt at suspendere Embargo-Acten, ved at lade Skibe seile til saadanne Havne, der ikke ere de krigførende Magters Ordre og Decreter underkastede. Dersom For-

slaget antages, vil Handelen paa China, de indenlandske Havne i Indien, Barbariet rc. blive aabnet.

I London er d. 1 Jan. lagt Grundstenen til et nyt Coventgarden Theater.

I Engelland skal der oprettes 9 nye Regimenter, og i næste Parlementsforsamling gjøres Forslag til Landmagtens Forøgelse.

Engellændernes Flugt fra Corunna skede i største Uorden. De have i Forstædernes Huse og Hauger efterladt et stort Antal Saarede, blandt hvilke der fandtes mange Overofficierer.

Florida Blanca skal, som det hedder, være død.

Den 20 Jan. udbrød Ild i St. James, hvorved en stor Deel af dette Slot lagdes i Aske.

Levningerne af den i Spanien slagne Engelske Armee ere nu komne tilbage igjen til Engelske Havne. Ogsaa Gen. Anstruther er faldet i Slaget den 16.

I Engelland rustes en stor Expedition.

Det Engelske Ministerium skal med langt større Heftighed end nogensinde tilforn have erklæret sig mod Frankrige og Rusland.

Fra d. 21 Junii til d. 27 Dec. 1808 har man i Engelland havt 522 Bankerotter.

I London er der i afvigte Aar død 1620 flere Personer end i Aaret 1807.

Videnskaberne kunne love sig meget af den Franske Expedition paa Spanien. I Klosternes, Escurialets og de Stores Bibliotheker findes de kostbareste Manuskripter.

I den 31 Franske Bulletin berettes, at 3 Engelske Regimenter ere i Fægtningen d. 16 ved Corunna saa aldeles blevne ødelagte, at neppe 60 Mand af hvert indskibedes; Gen. Moore dræbtes i Spidsen for denne Brigade, da han vilde bringe Sagerne i Orden igjen; Natten d. 16 var i Corunna frygtelig. Bestyrtede vendte Engellænderne imellem hinanden tilbage, og af de 80 Canoner, de havde bragt i Land, medtog de neppe 12; 60 Engelske Canoner ere i de Franskes Hænder. Foruden en Skat af 2 Mill., man har frataget Engellænderne, synes de at have kastet endnu betydeligere Skatte i Afgrundene, der adskille Veien fra Astorga til Corunna. Blandt de dræbte Generaler nævnes Gen. Crawfurd. — Corunna har capituleret den 19 Jan. Capitulationen er sluttet mellem Hertugen af Dalmatien og Gen. Alcedo.

I Corunnas Gader have de Engelske dræbt 1200 Heste, hvis Aadseler næsten forpestede Luften.

Efter de nyeste officielle Folketællinger har Frankrige 38 Mill. 262000 Indvaanere, det Militaire uberegnet.

Førsten af Neufchatel er ankommen til Paris.

D. 22 Jan. har Kong Joseph holdt sit høitidelige Indtog i Madrid. Staden var tre Aftener efter hinanden illumineret.

Saragossa er nu saa indsluttet, at ingen kan komme ud eller ind. Bombardementet tog sin Begyndelse d. 10 Jan. Det hedder, at Fæstningen skal have capituleret.

Et Keiserl. Decret befaler, at der fra hver Spansk Stad skal afgaae Deputerede, som skulle aflægge Kong Joseph Troskabseed.

Moniteuren leverer, efter den Engelske Hoftidende, Gen. Lieut. Bairds og J. Hopes Indberetninger om Fægtningerne i Spanien med gjendrivende Anmærkninger. Der anføres i disse, at de Engelske have efterladt 2000 Saarede, 3 Generalers og 800 Soldaters Liig paa Valpladsen; at de Franske have frataget dem 300 Mand, men at de derimod ikke have frataget de Franske en eneste; at der paa Fransk Side neppe var 200 Saarede, og at der blandt de mistede 100 ikke var nogen Officier af Betydenhed.

Newyork, d. 22 Dec. Congressen har sanctioneret en Act, hvorved fastsættes, at hvert for Tiden fraværende Americask Skib skal være forpligtet til paa det snareste at vende tilbage til de forenede Staters Havne, og at hver Capitain paa saadanne Fartøier, der ikke underkaster sig denne Befaling, skal miste sin Americanske Borgerret; at desuden hver Capitain, der har taget et Brittisk Patent, skal miste sin Americanske Borgerret og være underkastet sit Skibs Confiscation, 3 Aars Fængsel og en stor Pengemulct. — Hr. Eppes, Medlem af Congressen og Svigersøn af Hr. Jefferson, har gjort Motion til at sanctionere en Act, der forbyder ethvert Slags Samqvem med Engelland, indtil man har ladet de forenede Stater vederfares Ret. — Et stort Antal rige Kjøbmænd i de forenede Stater have frivillig sammenskudt de til vore Canonbaades Udrustning og Forøgelse nødvendige Fonds.

Kunkel & Comp. i Bordeaux have ophørt at betale med 600,000 Fr.

Coursen paa Hamborg 225 PC.

Den Interesse, Fremmede vedblive at vise for den Pestalozziske Underviisnings-Methode, er saa merkværdig, at det fortjener at antegnes, hvad man efterhaanden med Vished faaer at vide derom. Efter et nyere Brev fra Yverdun vare 2 Grevinder, den ene fra Wien og den anden fra Ofen, der med deres Børn. Ogsaa fra Petersborg var Grev Sievers og en Baron, hvis Navn Brevskriveren ikke vidste, komne did. I de sidste 8 Dage havde Institutet faaet 20 nye Elever, mere Voxne end Lærlinger. Grev Sievers og Baron Stakkelberg havde sendt 4 Lærer-Elever, Grevinderne nogle, Doctor Stölzel een, et Selskab i det Würtembergske een, og Kongen af Holland to. Den Preussiske Statsminister Schrötter havde, førend han ved Forandringen i Ministeriet afgik, bedet Pestalozzi at bestemme, hvad for Personer man skulde sende ham, og hvor længe de skulde forblive i Yverdun. Et Brev af lige Indhold havde Statsraad Johannes v. Müller skrevet ham. Som man veed af andre Blade, havde een af Institutets Lærere afslaaet en Kaldelse til Rusland, hvormed var forbunden 1000 Louisd'or aarlig Løn; men det maa herved anmerkes, at denne Lærer var allene dannet og tilfulde uddannet af Pestalozzi selv.

Litteraire Noticer.

Litteraturen har i de forskjellige Europæiske Lande og i de forskjellige Aarhundreder havt en høist forskjellig Skjebne. Medens den i det ene Rige gik klædt i Purpur og qvægede sig i Tronens Solstraaler, vandrede den i et andet som en laset Tigger ved Bettelstaven. Nogle Exempler skulle bevise dette. I Frankrige blev af Encyclopædien trykt 4250 Exemplarer, hvoraf i Aaret 1772 ikke et eneste var mere at faae hos Forlæggerne. De, man hændelsesviis kunde overkomme underhaanden, betaltes med 1800 Franker Exemplaret. Man kan saaledes regne, at hele Oplaget har bragt 7 Mill. sex hundrede og halvtredsindstyve tusinde Franker i Omløb. Forlæggerne vandt derved 500 PC. Over 1000 Personer, lige fra dem, der samlede de første Materialier til Papiret, indtil de, der forfærdigede Kobberne til Værket, blevε

sysselsatte og underholdte deres Familier derved. *) — I Dannemark tabte derimod den lærde Reitzer paa Thormo Thorfæi Historia Norvegica, som han 1711 besørgede udgivet paa egen Bekostning, 1200 Rdlr. Schiønnings vigtige Beskrivelse over Norge kunde længe ingen Forlægger finde, og laae længe utrykt, indtil et heelt Bind med Tegninger dertil bortkom i Ildebranden 1795. Suhms Dannemarks Historie kunde ikke blive trykt uden paa det Vilkaar, at der betaltes Forlæggeren et Tilskud af 8 Mk. for hvert Ark.

I Stephen Jones's biographical Dictionary, London 1805, omtales næsten ingen nyere Dansk Lærd, uden Prof. Jacob Baden. "Han har udgivet" hedder det deri: "et Tydsk og Dansk Lexicon i det Danske Sprog, og en Oversættelse af "Tacitus" paa Dansk, der siges at kappes med Originalen i Henseende til Nøiagtighed, Smag og Reenhed i Foredraget." — Som bekjendt er det Lexicon, der anføres her som Badens Hovedværk, aldeles ikke forfattet af ham, men af forskjellige anonyme Forfattere. Men da der paa Titelbladet staaer "med en Fortale af Jacob Baden", saa har det ganske uforskyldt endog hos os faaet Navn af Badens Lexicon. Baden har mindst drømt om, at en Fortale paa nogle faa Ark skulde bidrage mere til hans Navnkundighed end hans vigtigste Værker.

*) See Questions sur l'encyclopédie, T. 1. pag. 2.

Charade, ved Hedegaard.

Den Have, hvor ikke min Første Du seer
Heel kjedelig er;
Min Anden Du idelig skuer
Hos Piger, Madamer og Fruer;
Mit Hele i Stuen ej gjerne Du lider,
Der plager jeg Øret, paa Gulvet jeg slider.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere; det tilbringes Subskribenterne og betales quartaliter med 6 Mk. Subskriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, boende i store Helliggeiststrædet No. 144.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 39.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 21 Februarii, 1809.

De to Speculanter.

(En Scene af et utrykt Lystspil.)

Runkel. Budæus.

Budæus. En ærbødigst Godmorgen, min kjere Hr. Runkel, nuværende Ven (omfavner og kysser ham) og tilkommende Svigerfader.

Runkel. Velkommen, Hr. Budæus! Hvad godt Nyt i Speculationernes Rige?

Budæus. Adskilligt — Dit og Dat. Jeg kommer nu lige fra Børsen. Der skulde De bare hørt en Hurlumhei. Alting speculerer i denne Tid — Alting.

Runkel. Saa?

Budæus. Hvem der nu havde Penge, Hr. Runkel, men mange, hele Skjæpper, hele Tønder fulde — jeg troer, reent ud at sige, han kunde blive saa rig som den store Mogol.

Runkel (nysgjerrig). Hvorledes det? Hvad?

Budæus. Men Penge skal der til, og, som sagt, mange Penge. Saadanne Tider komme, reent ud at sige, kun eengang hvert Jubelaar.

Runkel (endnu nysgjerrigere). Nu, saa lad dog høre!

Budæus. Om jeg eiede en Million, saa skulde den inden otte Dage avle mig endnu en Million.

Runkel (stamper med Foden af Arrighed). Nu saa lad dog høre!

Budæus. Strax! Strax! Hr. Runkel. Men det er, reent ud at sige, en Hemmelighed. Det bliver imellem os!

Runkel (ganske opbragt). Naar De nu ikke kommer frem med Deres Hemmelighed, saa gaaer jeg, min Sjel, min Vei og lader Dem staae længe nok.

Budæus (smilende). Nei, Hr. Runkel! Det gjør De sandelig ikke. Dertil kjender jeg Dem for vel. Dertil elsker De, ligesom jeg, den kjere Profit alt for høit; og De har Ret. Profiten er jo nu, reent ud at sige, Drivhjulet i Alt, og

naar den ikke var, maatte Verden snart forgaae.

Runkel. Deres Tjener, Hr. Budæus!

Budæus (holder ham tilbage). Behag dog at bie et eneste Dieblik, saa skal De høre hele Sammenhængen. Da jeg for lidt siden var paa Børsen hørte jeg to tydske Kjøbmænd tale ganske hemmelighedsfuldt sammen lige ved Nürnbergernes Krambod, hvor slige Folk gjerne have deres Rendevous. Ei, ei tænkde jeg, det er ikke omsonst, at I hviske saaledes til hinanden. Jeg listede mig ganske sagte hen til dem, kjøbte for et Syns Skyld en Hest med en Pibe i Rumpen hos Nürnbergeren og lyttede efter hvad de snakkede.

Runkel. Nu, hvad snakkede de da?

Budæus. Strax, strax! Hr. Runkel. Da jeg saaledes stod og lyttede, begyndte jeg at fløite i Hestepiben, for et Syns Skyld — ja man maa være snu, Hr. Runkel — og nu hørte jeg da, at den ene sagde paa sin Tydsk — —

Runkel (endnu nysgjerrige end før). Nu hvad sagde han da? Hvad?

Budæus. Strax, strax! Hr. Runkel. Den ene sagde ganske tydelig, at der i Morges, førend Fanden endnu havde faaet Skoe paa, var ankommen en Coureer, som havde bragt den Efterretning, at hele den Franske Armee skal klædes i Nankins Buxer — og — at der i den Spanske Armee grasserer en saa rasende Colik, at man ikke kan faae Rhabarbar nok.

Runkel. Og hvad følger heraf?

Budæus. Heraf følger, at Prisen paa

Nankin og Rhabarbar stiger 200 PC. endnu i Morgen.

Runkel. Men om vi fik en pludselig Fred? Hvad saa?

Budæus. Ih, Bagatel, Hr. Runkel. Det har ingen Nød. Jeg er, reent ud at sige, saa vis paa, at vi ikke faae Fred i de første to Aar, som jeg staaer her for Deres Dine.

Runkel. Hvem kan vide?

Budæus. O, det har, reent ud at sige, ingen Nød. Vi beholde med Guds Hjelp nok Krig.

Runkel. Men er De da ogsaa vis paa at Efterretningen er sikker?

Budæus. Den er saa sikker som jeg hedder Erik Budæus. Inden i Morgen staaer den i Bladene, og i Overmorgen løbe Drengene paa Gaden dermed.

Runkel (gaaer op og ned og gnider sig i Hænderne). Her var rigtig nok noget at speculere. Hvad?

Budæus. Noget? — Noget? Saaledes maa De ikke tale til mig, Hr. Runkel. Kjendte jeg Dem ikke bedre, og skulde vi ikke snart træde i nøiere og helligere Forbindelse sammen, saa kunde dette "noget" reent ud at sige, sætte mig Fluer i Hovedet — store Fluer — fæle Fluer!

Runkel. Ih, hvad skal jeg da sige? Hvad?

Budæus. "Meget" bør De sige, overmaade "meget".

Runkel. Kjender De da, om jeg maa spør-

ge, nogen, der vil sælge et Partie af disse Varer? Hvad?

Budæus. Jo, jeg kjender adskillige. Men jeg kjender Dem kun i Dag. I Morgen vil de ikke kjendes mere ved mig. Skal vi være moitie, saa kjøbe vi endnu i Dag alt hvad vi kan faae — Rub og Stub.

Runkel. Men Pengene ere saa knappe i disse Tider. —

Budæus. De behager at spase, Hr. Runkel. En Mand som De — en saa lykkelig Speculant, kan aldrig mangle Penge.

Runkel. Man har sat sine Penge i saa mange Ting — i saa forskjellige Speculationer.

Budæus. Bagatel, Hr. Runkel, Bagatel!

Runkel. Men ligemeget, jeg entrerer! Vi kjøbe for saa mange Penge som vor Casse strækker til. Men apropos, lad mig ikke glemme at spørge Dem, kjender De en vis Elias Henningsen i Randers?

Budæus. Skulde jeg ikke kjende ham? Han er jo den rigeste Herregaards-Slagter i hele Jylland. Om ham kunde jeg fortælle Dem mange lvierlige Historier.

Runkel. Er han god for 5000 Rdlr.?

Budæus. Ja, for fem og fem til.

Runkel. Da kan jeg faae en Obligation, som han har udstædt, med 500 Rdlr. Rabat.

Budæus. De kan faae Elias Henningsens Obligation med 500 Rdlr. Rabat? De behager at spase, Hr. Runkel.

Runkel. Som jeg siger Dem. Her kan De see den.

Budæus (betragter Obligationen). Ja — i Sandhed — hans livagtige Klo! Nei, det havde jeg, reent ud at sige, aldrig troet.

Runkel. Kan De nu tvivle paa, at jeg i denne Tid er knap ved Penge? Hvad? Saadanne Speculationer tilbyde sig næsten daglig. Folk trænge til Penge — de Store med de Smaa.

Budæus. Men lad os ikke spilde Tiden med Snak. Har De Leilighed at følge med til Supercargo Kornby, som boer her henne i Gaden? Han har en stor Mængde Nankiner og Rhabarbar. Rigtig nok skal Rhabarbaren ikke være af det bedste Slags, men Soldater ere, reent ud at sige, vante til simpel Kost, og i Lazarether lader man sig jo ofte nøie med Saugspaaner istedet for Chinabark.

Runkel. Dersom De behager? Jeg er færdig.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Cancellie-Patent, indeholdende Forbud imod Handel med den uægte eller Ostindiske Angustura-Bark, for Hertugdømmene Slesvig og Holsteen:

Ved adskillige i flere Aar gjorte Erfaringer, og ved gjentagne Undersøgelser, er det bragt til Vished, at den saa kaldede uægte eller Ostindiske Angustura-Bark, hvilken tilligemed den ægte eller Vestindiske forekommer i Handel, henhører iblandt de skadeligste og heftig virkende Gifter. For at afværge de for Menneskers Liv farlige Følger, som kunne finde Sted ved Forvexling af disse to Arter af Angustura-Bark, har det behaget Hans Majestæt Kongen, allernaadigst at resolvere følgende: 1. Al Handel med den uægte eller Ostindiske Angustura-Bark, saavel i Apothekerne som uden for samme, skal, fra nu af, være aldeles forbuden; og ingen Apotheker maa i sin Officin opbevare uægte Angu-

stura-Bark. 2. Hvo som handler herimod, skal, foruden Varenes Confiscation, belægges med en Pengemulct, som af Dommeren bestemmes efter Omstændighederne, fra 25 til 100 Rdlr., hvilken Mulct ved gjentaget Overtrædelse fordobles. Og paa det at ingen skal, i saa Henseende kunne undskylde sig med, ikke at kjende Varene, skal der fra det Slesvig-Holsteenske Sanitets-Collegium blive offentlig bekjendtgjort en nøiagtig Beskrivelse over den ægte og den uægte Angustura-Bark med deres væsentlige Skjelne-Mærker. 3. Øvrighederne, Politiet, og i Særdeleshed Physikerne, skulle omhyggeligen vaage over, at forestaaende Bud ikke overtrædes. — Disse allerhøieste Befalinger blive herved bekjendtgjorte for alle Vedkommende, til Efterretning og vedbørlig Efterlevelse. — Det Kongelige Slesvig-Holsteenske Cancellie i Kjøbenhavn, d. 16 Febr. 1809.

Mösting.

Janssen. Jensen. Feldtmann.

(L. S.)

De forskjellige nydelige Vers, som ved Maskeradeballet d. 29 Jan. i H. H. Prinds Christians Palais overleveredes Hs. Majest. Kongen og den Kongel. Familie, af Frue Clements de Coninck, en for sin Patriotisme og andre fortræffelige Egenskaber bekjendt Dame, vare forfattede af Hr. R. Matth. Orry (en heldig Videnskabsdyrker og Slægtning af den under Ludvig XV Regjering berømte Finance-Controlleur af samme Navn), som efter Prof. Fumars Død concurrerede med Hr. Pastor Mourier og flere om Professoratet i den Franske Litteratur ved Kjøbenhavns Universitet.

Hr. Pastor Mouriers forhen omtalde Udkast til et, skjønt ny, dog til hans Menigheds tilkommende Tarv og varige Rolighed sigtende Regulativ, der, som bekjendt, allerede i November blev af det høieste Dikasterium enhver myndig Mand i dette saavelsom det Tydske Sogn anbefalet til Undersøgelse og upartisk Bedømmelse, men, som, foruden de saakaldte Kirkeværger, har to fornemme, forhenværende Ældste imod sig, bestaaer af følgende sex Dele: 1. Den Franske, siden 1685 bestaaende Kirkeindretnings Natur, Gjenstand og Øiemed. 2. Den geistlige Forvaltnings og Gudsdyrkelsens Bestyrelse ved en Sognepræst eller Pastor, med en ordineret Hjelpe-Prædicant, samt de

øvrige fornødne Officianter. 3. Den oeconomiske Bestyrelse af de almindelige Anliggender ved en aldeles verdslig Commité af de anseeligste Mænd i Menigheden, som kunne skiftes dertil, nemlig sex Ældste og fire Diakoner. 4. Generalforsamling af alle stemmedygtige Medlemmer i Menigheden, under de Ældstes Præsidium, i Kirkebygningen, to Gange om Aaret. 5. Fremgangsmaaden i Stemmevalget eller de forskjellige ledig blevne Embeders Besættelse. 6. De Franskes Forhold til og fælles Sager med den Tydskreformeerte Menighed. — Dette ny Regulativ skal, som det hedder, dets indlysende Nytte uagtet, staae tilbage for det ældre, langt mindre hensigtsmæssige fra 1793. Det vilde være at ønske, at det første maatte blive bekjendtgjort ved Trykken, saa at enhver ved Sammenligning kunde overtydes om dets Fortrin for det sidste.

Hr. Lindgreen udførte i Løverdags Aftes Gnierens Rolle i Molieres Mesterstykke den Gjerrige, som i lang Tid har maattet staae tilbage paa vor Skueplads for den nyere Franske Litteraturs Ubetydeligheder, med en Natur og Sandhed, der forskaffede ham almindeligt og fortjent Bifald.

I det fjerde Qvartal af Prof. Engelstofts Universitets- og Skoleannaler for 1808 findes en interessant Efterretning om de academiske Borgeres Bevæbning ved Kjøbenhavns Universitet i Aaret 1700, der bringer os en Tidspunct i Erindring, der har saa stor Lighed med den nærværende. Hovedstaden befandt sig den Gang næsten i samme Stilling som i Aaret 1807. Bloqueret af en forenet engelsk-hollandsk-svensk Flaade, som havde allerede begyndt at bombardere, truet af en Svensk Armee med Landgang paa Sjællands østlige Kyst, befandt Kjøbenhavn sig i en ubeskrivelig stor Fare. Den Danske Flaade var indsluttet og Armeen med Kongen i Holsteen. Men selv i denne farlige Stilling hverken tabte vore Forfædre Modet eller glemte hvad de skyldte Fædrenelandet. De samlede de faa Kræfter, de havde, og modsatte sig en fra Sø- og Landsiden truende Fiende. Kongen, underrettet om disse Farer, sendte fra Holsteen, de fornødne Befalinger, og deriblandt en Opfordring til Studenterne at forene sig med det øvrige bevæbnede Mandskab. I denne Opfordring hedder det, "at

"de skulle drage til Minde sine gamle Formænds "Tapperhed, dem at efterfølge, hvis fornødent gjø-"res skulde; de skulle der udover blive forsikkrede "om Kongelig Majestæts Hyldest og Naade, og "skulle saa mange som dertil resolverede vare, ind-"give deres Navne hos Professorerne." Denne Kongelige Opfordring blev Løverdagen d. 7 Aug. om Eftermiddagen Kl. 2 oplæst paa Universitetet for alle Studenterne af Rector Magnificus Dr. Masius, efterat de i Forveien vare tilsagte ved en latinsk Bekjendtgjørelse fra Consistoriet. I denne opfordredes de til at træde i deres Forfædres Fodspor, gribe til Vaaben mod Fienden, og at møde i dette Øiemed i det store Auditorium om Eftermiddagen Kl. 2, for at høre Kongens Befaling oplæses og vedtage det Nærmere. Men da det Antal, der indfandt sig, formodentlig ikke var forholdsmæssigt til Studenternes Tal, saa lod Consistoriet udgaae en ny og bebreidende Formaning, hvori det blandt andet hedder: "I skamme ikke eder ved, i Fredstider at bære Vaaben, og dog skjelve I for at bruge dem, naar Nøden byder! Dette er just ikke meget mandigt eller passende for Sønner af Pallas; thi hun fordrer standhaftige Tilbedere, der under Lykkens modsatte Stilling blive sig selv lige." Denne Paamindelse synes at have frugtet; thi tre Dage efter, Onsdagen den 11 Augusti, bleve de deelte i fem Compagnier, hvert paa 200 Mand, saaledes, at enhver kunde indtræde i hvilket Compagnie, han vilde; selv maatte de vælge Officierer, fra Lieutenants-Plads og derunder, men Capitainerne og høiere Officierer toges af de egentlige Militaire. D. 12 modtoge de Gevær fra Tøihuset, og en Oberst Skov blev ansat til deres Chef. — De fem Compagnier tilligemed Fanerne gaves Navne efter Provindserne; det første eller Sjællandske Compagnie førte en blaa Fane og alle dets Medlemmer havde blaa Baand paa Brystet og i Kaarden; denne blev baaret af Studiosus Oluf Bornemann. Det andet eller Norske Compagnie førte en hvid Fane og alle dets Medlemmer havde hvide Baand paa Brystet og i Kaarden; Fanen blev baaren af Studiosus Truels Smidt, som siden blev Generalfiskal. Det tredie eller Jydske Compagnie førte en guul Fane og alle dets Medlemmer havde gule Baand paa Brystet og i

Kaarden. Det fjerde eller Fyenske Compagnie førte en grøn Fane og alle dets Medlemmer havde grønne Baand paa Brystet og i Kaarden. Det femte eller Holsteenske Compagnie førte en rød Fane og alle dets Medlemmer røde Baand paa Brystet og i Kaarden. Hele Corpset havde sine Hoboister, og hvert Compagnie tvende Tambourer. — Foruden disse 5 Compagnier forenede endnu 200 Studentere sig med 100 Jægere, og oprettede et Slags Observationscorps, der tog sin Position en halv Miil fra Kjøbenhavn. Man ventede hvert Øieblik, at Fienden, der havde taget sin Stilling i Egnen af Humlebek, skulde rykke videre frem, hvilket ogsaa skede d. 21 Aug., da de Svenske brød op derfra og satte sig fast ved Rungsted Kro. Men imidlertid var Freden til Travendal sluttet den 18 Augusti, og da Kongen kom tilbage afløstes Borgerskabet ved Militsen, og Studenterne forbleve blot saalænge under Vaaben, indtil de havde havt den Ære at præsenteres Kongen, som skede den 3 September. Kort derefter udstedte Consistorium en Bekjendtgjørelse, hvori de tilsiges at nedlægge deres Vaaben. — Udgiveren af Universitets-Annalerne anfører ved denne Leilighed den Mærkelighed, at af de fire Gange, Studenterne ved Kjøbenhavns Universitet have været opfordrede til at gribe til Vaaben, indtraf det tre Gange i Augusti Maaned.

Den lykkelige Dag, som skjenkede vort Norden dets elskede Fyrste, hædredes af Riber Byes Indvaanere, efter S. T. Hr. Kammerherre Moltkes smagfulde Foranstaltning, ved følgende Høitidelighed: Løverdagen den 28de Jan. forsamledes et talrigt Selskab for at bivaane en Prologue, forfattet med Hensyn til Dagen af Skolens Rector, Professor Hansen. Scenen aabnedes med et Optog af fæstligklædte Ynglinger og Piger, som hilsede Dagen med Frydesang. I Spidsen af disse viiste sig, som Repræsentanter for Frederiks Undersaatter, en Dansk, Norsk og Holsteensk Bonde, hvilke efter Sangen beviisnede hverandre deres Taknemmelighed for det i Nødens Tid udviste Brodersind, og tilsvor Kongen Troskab, — sig selv indbyrdes Kjerlighed. Derpaa fremtraade en Genius, spaaede Tvillingriget Held — dets Fiende Undergang, og krandsede Kongens Brystbillede, som saaes i Baggrunden, med denne Tiltale til Folket:

Dit Fyrste stor ved Retfærd, som ved Dyd,
af end ufødte Slægter skal velsignes.
Erkjendtlig Samtid ham en Borgerkrone rækker,
og skjønsom Efterslægt Udødeligheds Krands.

Prologen endtes med en Gruppe af dansende Ynglinger og Piger, som omgave Bysten med Blomsterguirlander. Efter Prologen opførtes et Stykke af Kotzebue. Følgende Dags Aften gaves et Bal, og under den glade Nydelse, hvortil Frederiks Fødselsdag berettigede, glemtes hverken den offentlige Trang, ei heller Byens de fattige Indvaanere.

Under 15de d. M. har det allernaadigst behaget H. M. Kongen, at udnævne borgerlig Artillerie-Capitain Lauritz Nicolai Hvidt til Børs-Commissaire i Kjøbenhavn.

Til Efterretning for de Handlende bekjendtgjøres herved, at den Kongelige Danske Consul i Danzig, Hr. Etatsraad og Ridder Koustrup er udtraadt af den Compagnie-Handel, der i bemeldte Stad hidindtil er bleven ført under Firma: Koustrup & From, og at denne sidste i Fremtiden fortsætter Handelen i eget Navn og for egen Regning, samt at denne derhos paatager sig Liqvidation af al den active og passive Gjeld, der resulterer fra den Compagnie-Handel, der er bleven ført under bemeldte Firma.

Postefterretninger.

Den i Morges Kl. 4 ankomne Post har medbragt følgende Nyheder:

Paris, d. 7 Febr. Breve fra Venedig melde, at en stor Øvelsesleir af Franske og Italienske Tropper, skal oprettes ved denne Stad, og at man allerede er syssel sat med at anskaffe Levnetsmidlerne. Denne Leir vil have Sted i Begyndelsen af Februarii, og man venter ved denne Leilighed Vicekongen.

Journal du Soir indeholder følgende Artikel fra Wien af 27 Jan.: Hs. M. Tilbagekomst til Hovedstaden efter Freden til Presburg, er med stor Pomp bleven høitideligholdt. Denne Ceremonie har en temmelig mørk Caracteer; alle Betragtninger, alle Erindringer bleve henledede paa hiin ulykkelige Epoke, hvor det Østerrigske Monarkie var paa Veie at gaae under. Enhver tænkde paa de store, af de daværende Ministere begaaede Feil, og yttrede varme Ønsker, at Fredens og Samdrægtighedens Genius maatte besjele det nuværende Ministerium, og stoppe dets Øren mod Fastlandets evige Fiendes troløse Indskydelser. — Maatte denne Ceremonie gjøre ligesaa dybt et Indtryk paa hele Hoffets Aand som den har gjort paa Staden! Maatte det Forbigangnes Exempel bringe de ærgjerrige eller falske Mennesker, der saa gjerne vilde udsætte deres Fædreneland for ny Sønderslidelser, til Eftertanke. Det synes iøvrigt, at alle vore Nationalfester have det Øiemed, at give os store og frygtelige Lærdomme. — Vi høitideligholde hvert Aar Opbudet i Masse, som fandt Sted under Feldttoget i Italien. Men naar denne store Høitidelighed bringer os vore Medborgeres ædle og høimodige Opoffrelser i Erindring, saa minde de os ogsaa om, at dette skjønne Opbud en Masse, da det neppe var ankommet, blev ved Mantuas Porte fangen af den Overgeneral, som den Gang commanderede i Italien. — — Man troer, at vor Hof vil udnævne en ny befuldmægtiget Minister hos Kongen af Preussen. — Gouverneuren i Triest har sendt en Coureer herhid med Depecher, som man anseer for meget vigtige. Angaaende deres Indhold er endnu intet blevet bekjendt.

Et af de Franske mod Portugal bestemte Corpser er ankommet til Braganza, hvorfra det marcherer til Oporto. I Portugal ere kun 5000 Engellændere, og imellem dem og Portugiserne hersker stor Tvedragt.

I et Decret af 24 Jan. har Kong Joseph befalet, at der i alle de Stæder, hvor der findes Spansk Garnison, skal nedsættes Special-Krigs-Retter, som skulle dømme alle listige Hververe, og alle de, der tage Tjeneste hos Fienden. — Hver Soldat, der driver Hverving eller deserterer, skal skydes. — Hver Borger, der driver Hverving eller lader sig hverve, skal hænges. — I et andet Decret af s. D. erklærer Kongen enhver borgerlig eller militair Titel, enhver af Insurrections-Juntaen meddeelt Orden eller Grad, som ikke skeet, og forbyder enhver, der har faaet den, at bære samme, naar han ikke er authoriseret dertil af Kongen.

Criminalretten i Verona har dømt Joseph Pelizzoni, Saarlæge i Cassal maggiore, og H. Trieste, Advocat i Asolo Trevigiano, for begaaet Landsforræderie, fra Livet.

I to Dage, skrives fra Bayonne under den 3 d. M., ere 15000 fangne Spaniere passerede herigjennem.

Kong Joseph har uddeelt den i Vittoria fis-

rede Kongel. Militairorden til adskillige Spanske Adelsmænd.

En fra Brasilien til Falmouth ankommen Engelsk Paketbaad, har berettet, at Markederne i Brasilien ere overlæssede med Engelske Manufacturvarer, og at Regjeringen ikke har forskaffet denne Handel den Lettelse, man havde ventet.

I Lloyds Caffehuus er bleven bekjendtgjort, at adskillige Transportskibe ere komne paa Grund ved Corunna. I Privatbreve hedder det, at de Franske have fyret paa dem.

I London gik d. 23 f. M. det Rygte, at 2 Engelske Skibe ere blevne anholdte paa Plata-Floden (i Sydamerica).

Den Engelske Krigschaloupe Laurel paa 22 Canoner, er bleven tagen af en Fransk Fregat paa 44 Can. Den overgav sig uden at løsne et Skud.

D. 19 f. M. ankom en Paketbaad fra Lissabon til Falmouth, som bragte den Efterretning, at det, ved deres Afseiling hørdte i Lissabon, at en Fransk Magt af 14000 Mand er ankommen til Badagoz paa de Portugisiske Grændser.

Marchal Lannes's Adjutant er ankommen til Paris fra Sarragossa med den Efterretning, at denne Fæstnings Udenværker ere indtagne.

Fra Wien skrives, at Iisgangen paa Donau har foraarsaget overordentlig store Oversvømmelser og anrettet megen Skade. Forbindelsen med Mähren og Bøhmen blev spærret derved. Tre af Wiens Forstæder og en Deel af Staden stod saaledes under Vand, at man maatte seile med Fartøier i Gaderne. — En Møller, hvis Mølle laae ved en Arm af Donau, reddede sig med sin Kone og sine 5 Børn paa Taget af Møllen. Keiseren, som tilligemed Erkehertug Carl var Vidne hertil, udlovede strax en Belønning af 4000 Fl. for den, der kunde redde disse Ulykkelige. 4 Skippere og 2 Slagtersvende vandt Prisen. Den hele Familie var nær ved at omkomme af Hunger og Kulde. — En fra Petersborg ankommen Courer maatte enten bie nogle Dage førend han kunde komme til Staden, eller beslutte en Overfart med Livsfare og store Bekostninger. Han valgte det sidste, og en rask Skipper bragte ham for en Belønning af 100 Ducater lykkelig til Staden.

Fra Paris ere adskillige Østerrigske Courerer ankommen til Wien, hvor der overhoved i denne Tid vexles mange Courerer med fremmede Hoffer.

De til Fredscongressen med Rusland i Bucharest bestemte Tyrkiske Befuldmægtigede, ere endnu ikke ankomne. Man troer, at Rusland efter Fredsslutningen igjen vil afstaae Moldau og Wallachiet.

De fra det nyerobrede Finland til Petersborg ankomne Deputerede have alle faaet Ordenstegn og Medailler.

Blandt 125 Skibe, som i forrige Aar afseilede fra Archangel, vare 81, som gik til Norge.

D. 18 f. M. ilede en Fransk Coureer igjennem Berlin med Depecher fra Keiser Napoleon til Kongen af Preussen. Da Coureren havde Ordre at følge Kongen til Petersborg, saa troer man, at hans Sendelse er af stor Vigtighed.

Coursen paa Hamborg 235 PC.

Udenlandske Efterretninger.

Genua d. 25 Jan. Den overdrevne Forhøielse i Priserne paa Colonialvarerne, som Kjøbmændenes Speculationer mere end virkelig Mangel paa disse Artikler, havde foranlediget, har havt den Virkning, at Forbrugningen, især af Sukker, er bleven saaledes indskrænket, at den Qvantitet, som ellers behøvedes for een Maaned, har været tilstrækkelig for hele forrige Aar. Man har vidst at hjelpe sig, ved at nyde Sirop af Viinbærsaft, isteden for Sukker. Ligeledes har vort Publicum næsten forsagt Brugen af Chocolade, som forhen var Genueserues fornemmeste Frokostdrik, saa Speculanterne nu beholde deres Forraader af disse Articler i Magazinerne. — Formedelst Mangel paa Skibstømmer gaaer det ikkun langsomt frem med Bygningen af ny Krigsfartøier paa vore Værfter. Imidlertid ligge dog en Fregat og en Brig paa Stabelen, og et nyt Linieskib skal opsættes, saasnart det forventende Forraad af Tømmer er ankommet. Linieskibet Breslau, paa 74 Canoner, som nylig løb af Stabelen, er under 21de dennes afseilet til Toulon, for at indlemmes den der paa Rheden liggende Franske Escadre. Engellænderne krydse med et Linieskib og en Fregat i vore Farvande, til stor Hindring for Cabotagefarten paa vore Kyster.

Sveitserblade meddele følgende Træk af Breve fra den Franske Armee i Spanien: Munkene prædikede i Begyndelsen for Almuen saaledes: "Engellænderne have Tilladelse at være Kjettere, thi de ere Deboere, og Bibelen siger, at Kjetterie og Forargelse nødvendig maa være; Gud har med Forsæt overladt det til Deboerne at være det." Siden da det gik Engellænderne ilde, sagde Munkene: "Den

hellige Jord omkring Compostella vilde ikke bære disse Folk." — Militscompagnierne i Leon have forvandlet sig til Broderskaber (Cofradias) og holde nu Processioner (Rosarios), for at afsone den Synd, at de have levet i Forbindelse med Uchristne. — En Guardian i Astorga holdt efter Franskmændenes Indtog en Prædiken over Texten hos Esaias: "Folket, som vandrer i Mørket, seer et stort Lys, og for dem, som boe i det mørke Land, skinner det klart." Saaledes trøstede ogsaa fordum Spanierne sig i deres Andagt, da Rodney tog deres Linieskibe Deligent, Phönix og Princessen, men den hellige Dominicus fløi i Luften, i det Engellænderne vilde besætte den. "Den Hellige," hedder det, "vilde hellere omkomme, end falde i Kjetternes Hænder."

I Amsterdam er nylig udkommen et vigtigt Bidrag til den nyere Preussiske Krigshistorie, under Titel: Historische Denkwürdigkeiten zur Geschichte des Verfalls des Preussischen Staats seit dem Jahre 1794 nebst seinem Tagebuche über den Feldtzug von 1806, von d. Obristen v. Maßenbach ꝛc., in 2 Theilen, mit Situationskarten u. Planen. — Bogen er meget godt skreven og fortjener at læses af enhver, der studerer Krigs- og Statskonst. Den viser os, hvorledes en Statsforfatning og dens Bestyrelse længe kan i Verdens Oine passere for et Mesterværk, og naar det kommer til Sagen, være høist maadelig. Men uagtet Forf. overalt øiensynlig røber at være en Mand af udmærket Hoved og store Talenter, stikker der dog hver anden Linie Charlatanerie frem, der i mange Henseender forringer Bogens Værd. Han indfører hele dramatiserede Scener mellem ham og Hertugen af Brunsvig, og adskillige af disse Samtaler ere skrevne i det sædvanlige affecterede Berlinske Sprog. Forfatteren er en indsigtsfuldere, finere, og maaskee ogsaa retskafnere Mand end Krigsraad Cölln, men det er og bliver dog altid noget modbydeligt, at see Mennesker bagefter, naar Alting er forhutlet og tabt, fremtræde offentlig med deres Forvarsler, Raad, Vink, Planer, som man, efter deres Foregivende, ikke har villet høre eller følge. Han viser sig i det Hele som Frankriges og Napoleons hengivneste Ven. Han forsikkrer, at Friedrich II. selv har lagt Spiren til den Preussiske Stats Undergang,

fordi han ikke behandlede sin nærmeste Efterfølger med kjerlig Agtelse, og betroede sin anden Efterfølgers Opdragelse til en krantende Mands Tungsindighed og en Oldings Aandssvaghed; at Preussen ikke allene kunde undgaaet sin politiske Undergang, men endog blive til en kraftfuld Stat ved nøie at forene sig med Frankrige og befæste sine østlige Grændser, og at han (Forf.) har søgt at formaae Hertugen af Brunsvig til at betragte Tingene fra den Synspunct. Han paastaaer (S. 101), at Hertugen af Brunsvig allerede i Januarii 1805 havde skrevet et Brev til en fornem Engellænder af Indflydelse, som indeholdt den Advarsel, at naar Engelland ikke sluttede Fred, vilde Fastlandet være tabt for det. Hertugen skrev det kort førend han tiltraadte Reisen til Petersborg, og det var overmaade vel skrevet. Han beviste deri meget skarpsindigen, at hele Tydskland og Preussen vilde blive overvældede af Frankrige, og at denne Begivenhed vilde have en meget skadelig Indflydelse paa Engelland. Forf. fortæller (S. 62), at Kongen af Sverrig i den berømte Samtale paa Anclamer Broen havde sagt til Kongen af Preussen: Marchez contre Bonaparte et nous sommes reconciliés! (Marcheer imod Bonaparte, og vi ere forsonede!) Han anfører adskillige Aarsager til den Preussiske Stats Synken siden Friedrich II. Tid; men den sande maa nok søges deri, at denne store Konge døde førend hans Kjæmpeværk var kommen til den tilbørlige Modenhed, og at der udkrævedes ligesaavel en Friedrich II. til at dæmme det mod Tidens indbrydende Strøm, som der udkrævedes et Genie som han til at skabe det. Alting slappedes, ældedes og døde bort med ham: Statsmænd, Generaler, Patrioter. Krigens Flitter vedligeholdtes vel, men ikke dens sande Aand. — Forf. anfører tre Aarsager til det ulykkelige Udfald af Slaget ved Jena, som bestemte Preussens Skjebne: 1. Den Skjødesløshed, at Patrouillerne langs med den høire Bredde af Saalthal, Natten mellem den 13 og 14 forsømte at melde i Hovedqvarteret, hvad de havde seet. 2. General-Lieuten. Holzendorfs alt for tidlige Tilbagetog fra Egnen ved Rödchen i Nærheden af Apoldo. 3. Gen. Lieut. v. Rüchels for sildige Ankomst.

Opløsning paa Charaden i forrige Numer: Træskoe.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 40.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 25 Februarii, 1809.

Svarer Nationens patriotiske Goddædighed til dens Formue?

I Anledning af det Spørgsmaal, om det fra Dannemark og Hertugdømmene indkomne Bidrag til Flaaden og til vore Norske Brødres Understøttelse passer til Vedkommendes Formue, kan svares følgende: At naar man undtager saare enkelte private Mænds Offere i nærværende Periode, deels til Flaaden, deels til de Norske, deels til de Brandlidte i Hovedstaden, og til Staten i Almindelighed, har den patriotiske Aand viist sig fra en saare ufordeelagtig Side. Naar Landet havde Krig i Christian den Femtes og Frederik den Fjerdes Tid, da skjænkede private Mænd udrustede Fregatter, og de større Kjøbstæder Orlogskibe til Landets Brug. Hvad er der givet i denne Tid til Flaaden? Kun meget lidet, der kan kaldes betydeligt. De, som ingen Skov eie, have med stor Bram givet alle de Træer, som findes tjenlige til Skibebrug. Og de, som eie Skov, have med stor Forsigtighed bestemt Antallet af Træer. Hvad er der givet i Penge? Ligesaa lidet. Gjennemløber man Listerne i Aviserne paa de indkomne Gaver, saavel fra de mere Formuende, som have givet over 5 Rdlr., som fra Bønderne sogneviis, vil man med Forundring see, at de Første have givet i Almindelighed, hvad slige Folk kunne tabe eller vinde i Spil en Aften i Venneselskab, og de Sidste, hvad de sædvanligen fortære i et Krogilde en Markedsdag. Sligt er under Nationens Værdighed.

Aarsagen til denne Uforklarlighed synes at være: at flere af vedkommende Øvrighedspersoner have maaskee med Ligegyldighed taget sig af denne Sag, sat en Circulaire i Omløb, og været tilfreds med det paategnede Bidrag, det være passende eller ikke, efter Personernes, eller Communernes Evne; dernæst at de fleste frygte for igjentagne Anmodninger, og at Krigen skal muligen vare længe; endvidere det slette Exempel af de mere Formuende, thi naar man seer at Individuer i Egnen, som besidde Eiendomme af flere Tønder Gulds Værd, ei give meer end 10, 20, 30 til 50 Rdlr.,

undseer den mindre Formuende sig ved at give mere, end 2, 5 til 10 Rdlr., eller anseer det ei for Pligt, at give mere; og endelig den vigtige Ting, at der gives mange rige Folk, men at faa have Penge, det vil sige: at den circulerende Pengemasse i Landet ei svarer til Eiendommenes Værd. Man kan gjerne besidde en Eiendom gjeldfri til en Tønde Gulds Værd, og dog med stor Vanskelighed, og kun ved Forbindelser, være i Stand til at faae nogle faa tusinde Rigsdaler at laane. Denne følelige Mangel paa Numeraire er tilvisse en Hovedsag. Vilde een af vore Provindser give til Statens Tarv een Million Rigsdaler, saa vilde derved Provindsen saaledes blottes for Numeraire, at den ei havde det Fornødne til at betale de løbende Kongelige Skatter, omendskjønt der gives flere Personer i hver Provinds, som besidde Eiendomme af hele og halve Millioners Værd.

Denne Synspunct giver Anledning til følgende Tankegang: Da det Danske Folk har Villie og Evne til at afhjelpe Landets financielle Trang, men ei Penge til at gjøre det strax, burde en bekjendt agtet Mand eller Regjeringen selv indbyde Landets formuende Borgere til at paatage sig, Mand for Mand, en vis navngiven Sum af Statens Gjeld, som disse lade hypothisere i deres Eiendomme, og deraf svare Renten, indtil de efter Beqvemhed kunne afbetale denne frivillig heftende Gjeld. A har ingen Børn, men et Stamhuus, eller andet Jordgods af flere Tønder Gulds Værd, som er hans virkelige Formue, Prioriteterne fradragne. Paa denne Eiendom tilbyder han af Godhed for sit Fødeland, at paatage sig af Statens

Gjeld, saa meget som Beløbet af f. Ex. $\frac{1}{5}$ eller $\frac{1}{3}$ Deel af hans Eiendommes Værd af ham selv ansees at være, og af den hypothiserede Sum, som en liqvid Gjeld, svares gangbar Rente til Kongens Casse gjennem Amtstuen, indtil den er afbetalt. B har Børn, men er formuende, han hypothiserer paa sin Eiendom f. Ex. $\frac{1}{10}$ Deel af dens Værd. Den Handlende, Rentenisten og formuende Embedsmand handler paa samme Maade, alt frivillig, og enhver efter sin Evne. Paa denne Maade kunde de syv Danske Stifter, uden Besvær, paatage sig af Statsgjelden omtrent 10 Mill. Rigsd. og Hertugdømmene 5 Mill. Rigsd. Ved en saa betydelig Formindskelse af Statsgjelden, og deraf løbende Renter, var det Offentlige meget tjent. Det vilde hæve den synkende Cours, og give den circulerende Seddelmasse en reel Værd. Thi saalænge den ikke er garanteret af Folket, som i Sverrig, eller haver virkelige Eiendomme til Hypothek, er dens Værd altid precair. Det vilde være en frivillig Opoffrelse, en ædel Nation værdig. Saadan en Opoffrelse, som ei svækkede nogen Mands Credit, eller var ham trykkende i hans daglige Udkomme, eller blottede Provindserne for Numeraire, fortjener en Konge som vor Frederik, der har saa megen billig Fordring paa Nationens Agtelse og Tillid.

Et taknemmeligt Folk vil ei forglemme, at Landet har ved Regjeringens Viisdom nydt Fredens Velsignelser over i 90 Aar; at det, indtil de senere krigerske Forhold, har baaret meget moderate Skatter; at ved Landets Udskiftning ere Jordeiendomme, og ved en uforstyrret Besiddelse, alle Slags

Eiendommes Værd betydeligen blevne forøgede. Regenten er den store Families Overhoved og Fader; naar denne seer sig nødsaget til successiv at paadrage sig en Gjeld til Familiens Ophold og Bedste, er det ikke nok, at Familien er beredvillig til, den Formuende med den Uformuende, at svare Renten af denne Gjeld; men det synes billigt, at de formuende Lemmer frivillig paatage sig hver især en vis Deel af omtalte Gjeld. Til Borgersamfundets Vel giver den arbeidende Classe sine Arme, Embedsmanden sit Hoved, Krigeren sit Blod, og den Formuende sin Pung.

Kan Landet uden Anstrængelse virkelig paatage sig en saadan Byrde? Tilvisse. Dannemarks og Hertugdømmenes Capitalværd, d. e. de rørlige og faste Eiendomme, er efter en lav Ansættelse af 500 Millioner Rigsdalers Værdie. Af den Capital er i det mindste det Halve i de Formuendes Hænder. Naar nu en Gjeld paa 15 Millioner fordeles paa Eiendomme og Capitaler til Beløbet af 250 Millioner, er det omtrent $\frac{1}{16}$ af den private Formue, som den Bemidlede frivillig yder til Borgersamfundets Vel. Den, som forlader sit Arnested, for at værne om Landet, gjør et langt større Offer, thi han forsømmer sin Eiendom, sin Families Tarv, frasiger sig den huuslige Ro og Glæde, udsætter sig for ukjendte Strabadser, og det mulige Tab af Helbred, Lemmer og Liv. Desuden er en saadan Opoffrelse til ethvert Individuums sande Gavn, og meest til den Formuendes. Thi ved slig frivillig Opoffrelse vilde Papir-Numerairets Værd hæve sig til dets nominale Værd, og derved enhver Eiendom

avancere fremfor en vaklende Papirværd til Sølvværd, hvorved den Rige, saavel som den Fattige, vilde vinde. Enhver Formuende vilde i dette Dieblik vinde betydeligt ved at bortgive $\frac{1}{3}$ af sin Formue, naar han derved kunde forvandle den øvrige $\frac{2}{3}$ til Sølvværd eller nominal Værd.

Den hele samlede Statsgjeld overstiger ikke de private Mænds Formue, som hos os hensidde uden Børn. Man kan dog ikke tage sit Guld med i Graven! Ønsker et Folk Selvstændighed, og vil det være den værdig; — har den sand Agtelse for sin Regjering, og sit Land; — agter den nogensinde at træde i sine værdige Oldfædres Fodspor, da skal den vise sine Følelser og gode Villie i Gjerningen, og ikke indskrænke sin Patriotisme til Viser, Lys, og en venskabelig Sammenkomst paa Kongens Fødselsdag.

Om den Hulevadske Enkecasse.

I offentlige Blade læses følgende: "Med Fornøielse sees nu af den Hulevadske Enkekasses bekjendtgjorte Regnskabs Uddrag for sidste Fjerdingaar 1808, at denne Enkekasse, den, som man næst den Kongelige altid havde meest Tillid til, og derfor med Sorg saae rystet ved Uenighed, atter gaae fremad, saa at man tør love sig, at Enkerne nu kunne være visse paa, at deres Pensioner ikke skulle oftere nødes til at indskrænkes. Indtægten var nemlig 24,391 Rdlr. 62 ß., og Udgivten derimod kun 14,262 Rdlr. 2 ß. Cassens beholdne Formue var 334,024 Rdlr. 94½ ß." — Denne Anbefaling kan, for saavidt som det Hulevadske

Selskab nu er sluttet, ikke have nogen egentlig skadelig Virkning. Men da alle Sagkyndige ere enige om, at alle vore Enkecasser, paa den Kongelige nær, ere byggede paa falske Grundsætninger, og bære Spiren til deres tidlige eller sildige Undergang i deres oprindelige Indretning, saa er det Pligt, at svække det Indtryk, som slig en Anbefaling muellgen kunde gjøre paa Publicum til Fordeel for andre Casser af samme Natur. — Vel er det sandt, at den Hulevadske Casses Formue er 334,024 Rdlr. 94½ ß., og at dens saakaldte Indtægt i forrige Aars sidste Qvartal var 24,391 Rdlr. 62 ß. Men drager man fra denne Indtægt de endnu udestaaende Qvartalscontingenter, som fra 11 Decbr. indtil det under 18 Febr. bekjendtgjorte Regnskabs Slutning endnu ikke have været inddrevne, 10,279 Rdlr. 40 ß., saa finder man, at den virkelige Indtægt for afvigte Aars fjerde Qvartal egentlig kun er omtrent 14,000 Rdlr.. Udgivten derimod var 14,262 Rdlr., altsaa omtrent for alle 4 Qvartaler henved 57000 Rdlr., og Indtægten omtrent samme Sum. Fraregner man nu fra denne Indtægt det, som der indkommindre i Martii og September Qvartaler, fordi der ingen Renter faldt, to Qvartalers Renter af 3 Tønder Guld, som omtrent udgjøre 6000 Rdlr., saa er Cassen i en Underballance af en ligesaa stor Sum aarligen. Om alle de udestaaende Restancer nogensinde ville indkomme, er uvist, men at Enkernes Tal bestandig stiger, er temmelig afgjort. En Formue af 3 Tønder Guld er vel blændende stor, men en sikker Udgivt af 14,262 Rdlr. 2 ß. hvert Qvartal ikke mindre betydelig. Ikke

faa af dette Selskabs Medlemmer ere udtraadte af det med betydelig Opoffrelse, fordi der alt for ofte er bleven vendt op og ned paa dets Indretning, og fordi man endnu ikke er vis paa, om ei Contingenten end mere vil blive forøget og Enkepensionerne nedsatte.

Da denne Enkecasse, som sagt, er sluttet, saa er det overflødigt her at tale mere om dens Indretning. Allerede for henved to Aar siden har Forfatteren af disse Linier offentlig sagt, at Selskabet maa sluttes, saafremt det skal kunne reddes fra Undergang. Den Gang troede man ham ikke, men siden nødsagedes man dog til at vælge dette Middel, som den eneste Redning der endnu var tilbage, efterat man gjentagne Gange havde forhøiet den oprindelig fastsatte Contingent og formindsket Enkepensionerne. Følgen heraf var, at adskillige, der ikke saae sig istand til at tilveiebringe Forhøielsen, og andre, som forudsaae Cassens tilkommende visse Skjebne, udeluktes fra Selskabet, og ikke allene til Unytte havde betalt deres Bidrag, men endog ere blevne Skyldnere for den ved Indtrædelsen udstædte Obligation.

Af dette Selskabs Vita og Fata og Endelig kan uddrages den nyttige Lærdom, at enhver, der ikke er alt for ængstelig for sin tilkommende Skjebne, eller hvis Liv ikke saa at sige er forfalden til den første den bedste Sygdom à vista, bør holde sig fra alle Privatunderstøttelses- og Forsørgelsescasser uden Forskjel. Enhver i sit Fag søge ved Flid, Stræbsomhed og Tarvelighed at forskaffe sig lidet mere end det, han netop daglig behøver; han følge Myrens Exempel, der i de skjønneste Sommerdage

tænker paa den barske Vinter, og ikke blot samler for den Dag i Dag, men ogsaa for den næste; han sørge for, at hans Kone, endog i Tilfælde af hans tidlige Død, ikke strax behøver at være et reent fortærende Medlem af Staten, og naar han har gjort alt dette, saa gaae han roligen enhver Fremtids Skjebne i Møde, styrket ved den Tanke, at mange af vore Fædre ogsaa have efterladt Enker, men at disse, uden at der var tænkt paa Enkecasser, dog sædvanlig fandt anstændigt Udkomme, deels ved det, deres Mænd havde efterladt dem, deels ved den Flid og Tarvelighed, de i deres hele Vandel iagttoge.

Giver der nogen, som er af andre Tanker, saa gaae han ind i den Kongelige Enkecasse, da er han dog vis paa, at hans Enke i sin Tid vil komme til at høste Frugter af den Sæd, han har udsaaet, og ikke skuffes i sin Forventning.

Ved de fleste nærværende Enkecasser vinder altid den Formuende meest, fordi han bedst kan udholde at betale den bestandig stigende Forhøielse af Contingenten; den mindre Formuende taber meest, fordi han nødsages til at standse med Betalingen, og denne Standsning er forbunden med hans fuldkomne Udelukkelse og en saare betydelig Pengeforliis. Imidlertid gjør den sidstes Kone sig dog sædvanlig Regning paa den Pension, hun vil komme til at nyde, og den skuffede Forventning bliver dobbelt smertelig, jo større Haab hun gjorde sig om at faae Pensionen. Jeg kjender hele Familier, som saaledes have seet deres meest glimrende Forventninger briste som en Sæbeboble. Den Uformuende udelukkes, medens stundom den Formuendes rige Enke nyder, hvad han under trykkende Kaar har indbetalt.

Charade, ved Hedegaard.

Hvis Du Dig i Ægteskab indlade vil,
Min Første da sikkerlig hører dertil.
Min Anden man danner ved Staal og ved Hammer,
(Gud naade hver Mand, jeg i Ansigtet rammer.)
Og hvis Dig behager, at tage mit Hele,
Min Første da ved mig, Du mægter at dele.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Fridericia, den 21de Febr. Natten mellem Løverdag og Søndag sidstleden, havde vi her en frygtelig Storm af Vest- og Nordvest, som anrettede megen Skade paa Husenes Tage. 2 Galleaser og 1 Jagt, som til samme Tid laae under Robesmølle under Hindsgavls Gods, have efter Sigende taget Skade, og faaet Vand inde. Idag er Stormen endnu næsten ligesaa haard, hvorover man ikke har kunnet erfare hvorledes det er med omtalte Skibe og Ladninger.

Odensee, den 20 Februarii. Natten mellem Løverdag og Søndag havdes her en Orkanmæssig Storm af Nordvest, hvorved det rystede i Husene. Endeel af Blyet paa St. Knuds Kirkes Tag oprulledes, Tagstene nedkastedes, Træer og Plankeværker kastedes overende. Nogle ville derved have bemærket som et Jordstød og hørt det tordne.

Viborg. Natten til Søndag d. 19 Febr. rasede her en frygtelig orkanagtig Storm af S. V. fra Kl. 11 til 5 Morgen. Her i Byen nedrev det en gammel Lade, nogle Plankeværker og nedkastede endeel Tagsteene. Man siger og, at den stærke Tø har borttaget Skive Broer, Broen og Mølledæmningen ved Jordbromølle og det halve af Strandet Bro.

En Deel Svenske Krigsfanger ankom i Gaar Aftes til Kjøbenhavn under Escorte.

Sæbye, d. 12 Febr. I Fladstrands Havn er det Uheld indtruffet, at næsten alle Skibe, omtrent 10 i Tallet, ere forliste. Mange ere af den Mening, at man maatte heller have gjort det Havneanlæg ved Sæbye, formedelst Aaen, som kunde rense Indløbet. Fladstrands Havn forlanger flittig at opmuddres, hvis den skal svare til sin Hensigt.

Da nogle af de Mænd, der vare Tilforordnede i den under 13 Novbr. 1807 allernaadigst nedsatte Commission i Kjøbenhavn, angaaende Angivelse af Engelske Varer m. v., paa Grund af deres Stilling, udtræde af Samme, og Commissionens Forretninger, især Brevlæsningen, medtager megen Tid, saa har det behaget Hs. Majestæt, under 24de d. M., allernaadigst at befale følgende Embedsmænd at tiltræde fornævnte Commission, nemlig: Justitiarius og Assessorer i Kjøbenhavns Politieret, Notarius publicus, Legationsraad Olsen, Justitsraad og Committeret i General-Toldkammeret, Rosenstand Goiske, samt Fuldmægtig i Oeconomie- og Commerce-Collegiet og Secretair i Skole-Commissionen Gierlew.

Under 22 d. M. har det behaget Hs. Majestæt allernaadigst at resolvere saaledes: "Vi ville allernaadigst have alle venskabelige og neutrale Skibe, som fra venskabelige Havne i Østersøen bringe Brænde her til Staden, forundt samme Fritagelse for Embargo som er tilsagt dem, der hidføre Bygningsmaterialier."

Trykfeil i nogle Aftryk: S. 641. Lin. 6.: saa gaaer læs: saa gaae. — L. 25: farligere betydelige læs: saare betydelig.

P o s t e f t e r r e t n i n g e r.

De Franske Tropper have d. 27de f. M. taget Staden Ferrol i Besiddelse. Allerede d. 24de havde Hertugen af Dalmatien faaet to Parlamentairer fra Staden, den ene fra Admiral Melgario og den anden fra Anføreren for Landtropperne. Disse bragte den Efterretning, at Stadens lovlige Authoriteter vare tilbøielige til at capitulere, men at de underkues af Folket. Hertugen af Dalmatien føiede derfor Anstalt til at tage Staden med Magt. Folket begyndte at frygte for Følgerne af en Storm.

D. 26de ankom tre Parlamentairer med Fuldmagt at capitulere. Staden har faaet samme Capitulation som Corunna. — F e r r o l ligger i Gallicien og har en sikker Havn. Under Ferdinand VI. blev det indrettet til det fornemste Søarsenal i Spanien. Det driver stor Handel med alle Slags Fisk, som fanges der, og god Viinavl.

Fra Wien meldes under d. 11 Febr.: Siden 8 Dage seer man her mange Courerer, saavel fra fremmede Hoffer, som ankomme og afgaae, som fra Armeen. Fra Constantinopel og Paris er der ankommen meget vigtige Efterretninger. Ogsaa to Courerer fra Petersborg ere indtrufne og et Statsbud er sendt did. — Alle Cours paa Udlandet ere betydelig stegne. Man betaler allerede for Hamborg 324 à 328.

Fra Main d. 14 Febr.: De herværende og de i Nærheden af Rhinegnene liggende Tropper have allerede sat sig i Bevægelse. I Henseende til deres Bestemmelse hersker nu mere Uvished end for nogle Dage. Det synes sikkert, at de tage deres Vei til Bayern, hvorfra, som det hedder, de ville sætte sig i Forbindelse med det Franske Troppecorps, som samler sig ved Venedig.

Førstprima har udstædt en Skrivelse til Storhertugen af Baden, Hessen, Würzburg og Storhertugen af Nassau, hvori de anmodes om at holde Contingenterne af Rhinforbunds-Armeen færdige. H. H. yttrer deri det Haab, at sandsynligviis det Østerrigske Hof vil komme tilbage til sit System, som kan enes med den almindelige Roligheds Vedligeholdelse, men at det under Tingenes nærværende Stilling er væsentlig nødvendigt og H. Keis. M. forlanger det, at samtlige til Rhinforbundet hørende Førster, skulle nøiagtig stille deres Contingent, og holde samme marchfærdige.

Berlin, d. 18 Febr. Med hver Time venter man Coureren med bestemt Efterretning om, hvilken Dag Deres Majestæter ville holde deres Indtog.

Fra Østersøen, d. 19 Febr. Kongeriget Sverrig trues af et umiddelbar Indfald. De Russiske Tropper have for største Delen bemægtiget sig Øen Åland. Den større Øe syntes endnu at ville gjøre Modstand, men man troer ikke at den vil vare længe. *)

*) Ligger mellem Upland og Finland og er omgivet af en Øegruppe.

Keiser Napoleon ventes til Maynz.

Romanzow har endnu ikke forladt Paris.

Adskillige Bagersvende i Wien ere i f. M. blevne ansatte ved det Militaire.

Udenlandske Efterretninger.

Stockholm, den 9de Februarii.

Hs. Majest. Kongen har erholdt følgende Rapporter:

Underdanigst Rapport.

Da flere Indberetninger ere indløbne, saavel fra Føgløe fra den Commanderende ved Posteringen, som fra Kumlinge ved paalidelige Bønder, at Russiske Kosakker have viist sig paa Kumlinge, Enklinge, Seglinge og store Sættunga, og at paa sidstnævnte Sted tillige var en Major med dem, som befattede sig med Indqvartering og Veienes Bestemmelse paa alle de forbemeldte Steder, beordrede jeg en ny Expedition til Kumlinge under Overadjutant Oberstlieutenant Schultzenheims Commando, bestaaende af 600 Mand Infanterie af 1ste og 3die Brigade samt 80 Mand af Livgarden til Hest og 2 trepundige Canoner, hvilket alt afgaaer i Dag til Wardøe, for betimelig i Morgen at indtræffe ved Dagbrækningen i 3 Kolonner paa Kumlinge, Enklinge og Seglinge, hvorhen tillige en særskilt Commando af Jægere og Infanterie samt 15 Heste afgaae fra Føgløe til store Sættunga. Hele Expeditionen, som udgjør en stærk Recognoscering til alle de forannævnte Steder og har til Øiemed, tilligemed Fiendens Forjagelse at redde det betydeligste af Indvaanernes løse Eiendom, hvortil et større Antal Bønderheste medfølge, samt at opbrænde Resten saavelsom alle Bygningerne, er bleven forsynet med de nødvendige Forholdsordrer. Hovedqvarteret Jomala Gaard, den 28de Januari 1809.

L. C. Peyron, G. Boye,
Kongens commanderende General-Adjutant paa Aland. tjenstgjørende Overadjutant ved Expeditionen.

Underdanigst Rapport.

Den i min forrige Rapport ommeldte udrustede Expedition til Kumlige under Overadjutant Oberstlieutenant og Ridder von Schultzenheims Commando, som nu er lykkelig udført, var saa meget nødvendigere, da der endnu førend Expeditionens Afgang indløb Rapport fra den Commanderende ved Posteringen paa Føgløe, at Russiske Kosakker bestandigen foruroligede Posteringerne og viiste sig i større Styrke, saa at endog 2 Eskadroner anfaldt Kavallerie-Posteringen ved Bænøe, bestaaende af en Underofficier og 6 Livgardere til Hest. Disse forsvarede sig længe, men blev tilsidst nødt til at trække sig tilbage, hvorved Commandoen blev omringet og Underofficieren med 2 Livgardere tagne til Fanger, formedelst deres Hestes Udmattelse. Den øvrige Deel af Posteringen trak sig tilbage til Føgløe, hvor Jægere ilede til Forstærkning og Kosakkerne vendte derpaa tilbage til Sættunga. Expeditionen til Kumlinge afgik den 28de Januari og indtraf næste Morgen tidlig. Da Fienden var fordreven reddedes den største Deel af Indvaanernes løse Eiendom, hvorefter alle Bygninger paa Kirken nær bleve afbrændte og Tropperne vendte derpaa den 30te tilbage til Wardøe og videre derfra til sine Qvarterer paa Aland. Saaledes er Hensigten med den af Deres Majestæt befalede Expedition i alle Henseender opnaaet, og Kumlinge med dertil hørende Holme aldeles ødelagt og gjort ubrugbar til noget Slags fast Punkt for Fienden. Hæderen for denne Expedition skyldes Oberstlieutenant Ridder von Schultzenheim, der har gjort Planen, og hans underhavende Tropper, der viste al Iver. Ritmesteren ved Livgarden til Hest Wahlfeldt gjorde i Sammenhæng med denne Expedition ligeledes en Recognoscering til Sættunga den 29de om Morgenen og reddede endeel af Indvaanernes Gods, hvorpaa alle Bygninger bleve stukne i Brand. Hovedqvarteret Jomala Gaard, den 1ste Februari 1809.

L. B. Peyron.
G. Boye.

Ydmyg Rapport!

Den under min Commando til Kumlinge og omkringliggende Øer befalede Expedition, bestaaende af 80 Livgardere til Hest, 1 Ritmester og 2 Subaltern-Officierer under Major Grev Stackelsbergs Anførsel, 300 Mand, 1 Capitain og 8 Subaltern-Officierer, under Major og Ridder Hay's Commando, 150 Mand under Capitain Grev Mørners og 150 Mand under Capitain Baron Leyonhufwuds Commando, samt 2de trepundige Canoner under Lieutenant Petré, afmarcherede i 3 Colonner Natten imellem d. 28de og 29de. Efter de nødvendige Recognosceringer, fortsattes Marchen til Kumlinge, som vi saa hurtig bemægtigede os, at Kosakkerne maatte kaste sig paa sine Heste og efterlade nogle Tønder Korn, noget Brød og ubetydelige Effecter. Man mærkede ikke noget Infanterie paa Kumlinge. To Timer efter bleve Kosakkerne, bestaaende af omtrent 60 Mand, fordrevne af Capitain Baron Leyonhufwud fra Enklinge. Paa Seglinge havde Grev Mørner en liden Affaire med Kosakkerne, hvorved Cornetten Montgommerie blev let saaret af et Kosakspyd, en Livgarder blev fangen eller dræbt, hvorimod en Kosak blev skudt og nogle saarede. --- Efter Redningen af Indvaanernes bedste Eiendomme, stak jeg Husene i Brand paa alle Steder. Den 30te om Morgenen Kl. 7 trak jeg alle mine Feldtvagter ind, og gav Signal ved 2 Canonskud til at forene alle Corpserne, om Fienden skulde vise sig med større Styrke. Kosakkerne viste sig siden, efterat vore Tropper og Trodset var opstillet paa Isen, bag ved den afbrændte Bye; men bleve tilbagedrevne af et Detachement af Livgarden. I Kumlinge kunde ved et Anfald mod Aland sikkert 4 til 5000 Mand have været indqvarterede og ligesaa mange paa Enklinge og Seglinge. Den udførte Expedition har altsaa sikkret Aland nogle Ugers Rolighed. Kl. 3 om Eftermiddagen vare Tropperne atter ved Wardøe, hvorpaa jeg lod dem gaae i Qvarteer, da denne Expedition havde udmattet saavel de Commanderende som Mandskabet.

Wargata d. 30 Jan. 1809.

C. F. v. Schultzenheim, G. J. R. Stackelberg,
Over-Adjutant. Stabs-Adjutant.

Den Svenske Capit. Baron v. Klinckowström er afgaaet som Coureer til Engelland. Til Carlscrona er sendt Befaling, at udruste Flaaden til Foraaret. De fattige Classer i Sverrig lide stor Mangel. I Stockholm ankom i Slutningen af afvigte Aar Udvandrede fra Finland i Hundredeviis og i den sørgeligste Tilstand. I Engelland er aabnet en Subskription for disse Ulykkelige. Den Svenske Armee i det nordlige Finland var smeltet hen til 7000 Mand, og havde 25,000 Russer imod sig.

Den Engelske Regjering vil sende en Ambassade til Abyssinien, for at træde i Handelsforbindelse med dette Rige.

I Barbadoes udrustes en Expedition.

D. 21 Jan. ankom et Transportskib med 300 saarede Soldater fra Corunna til Plymouth. Ved dets Afseiling d. 17 vare endnu ikke alle Tropperne indskibede; men Sam. Hoods Escadre af 10 Linieskibe underholdt en bestandig Ild, for at dække Indskibningen. Dersom de fra Vigo beordrede Fartøier kun vare komne nogle Dage tidligere, saa kunde hele Armeen have kommet bort uden Forlis. De Franske ville snart besætte Vigo.

Fæstningen Kufstein ved Inn og Bjerslottet Oberhaus ved Passau forsynes med Skyts og Proviant. Den Bayerske Armee skal til Foraaret gaae i en Øvelsesleir i Tyrol og ved Inn.

Ved Oversvømmelserne i Holland have over 300 Mennesker tilsat Livet.

I München slaaes i denne Tid for 1 Mill. ny Bayerske Krondalere.

Reisende, der komme fra Overøsterrige, forsikkre, at man fra Linz til Braunau ikke sporer nogen Bevægelse blandt det Østerrigske Militaire.

Den berømte Trappistgeneral Don Augustin de l'Estango, ved hvis Indflydelse Ordenen har rodfæstet sig i to Verdensdele, skal være bleven myrdet mellem Lyon og Genf.

I det Kongel. Slot i Ludvigsburg indrettes mange Værelser paa det kostbareste. Den Kongel. Garde skal ogsaa have kostbare Prydelser.

Adskillige Underemployés ved den Franske Feldtpost have paa deres Tilbagereise fra Hannover til Frankrige faaet Contraordre.

De fra den venstre Rhinbredde kommende Conscriberede marchere stærkt op ad Main til.

Luce de Lancival, Forfatter af en ny Tragoedie, Hector, som gives bestandig for fuldt Huus,

har Keiser Napoleon forundt en Pension af 6000 Fr.

Engellænderne, som med Skam maatte flygte fra Spanien, ville lære at indsee, at det er dette Land, som giver dem Hjertestødet. De ville indsee, at det er dem ligesaa umueligt at bevogte alle Kyster, som at besætte alle Colonier. Jo mere de paatage sig denne dobbelte Byrde, jo mere svække de sig selv, jo mindre vil de være i Stand til, med Eftertryk at modsætte sig en Landgang, som fra Spanien til Irland kan iværksættes i 3 Dage. Asturien var Søfarernes og Landopdagernes gamle Fædreneland. Den samme Nation er der endnu; kun dens Aand er indslumret under den forrige Spanske Regjering. Den ny vil vække den; Engellænderne selv have gjort alt, for at sætte den i Virksomhed. Medens de opholdt sig i Spanien have de ikke gjort sig mindste Umage for at svække den Fordom, Spanierne have mod Folk af anden Tro. Det torde ikke blive vanskeligt, at forestille denne Nation, der saa villig modtager religiøse Motiver, et Korstog til Irland, til de undertrykte Catholikers Befrielse, som et høist fortjenstfuldt Værk. — Det er unegteligt, at Engelland, i denne kritiske Stilling — i Midten mellem Europa og America — befinder sig ligesom imellem to Stole; det vil sætte sig paa begge, og begge glide fra det. Ingen fornuftig Engellænder vil tro for Alvor, at de ny Stater, som Engelland saa omhyggelig overplanter fra Europa til America, vil blive det hengivne længere, end de trænge til det. Nordamerica er Exempel herpaa. Naar da Engelland, forfulgt af Menneskehedens Forbandelse, udelukt fra alle Kyster som en Bandlyst, og endelig, naaet af den hevnende Nemesis i sit eget Fristed, føler sin sidste Time at nærme sig — hvad Redningsmiddel har det da tilovers? Kun eet, som maaskee nu synes voveligt at nævne, men som det blødende vil beklage, ikke at have valgt i Tide: Udvandring til Bredderne ved Ganges. Vil Engelland redde sin Existents som Nation, sin Handel, sine Rigdomme, og Grundstøtten for sin Credit, Ostindien, saa maa det gribe denne Beslutning. Ikkun den kan tvivle om Nødvendigheden af Engellands Undergang, som intet kjender til Carthagos og Roms Historie, og for hvem Aarsag og Virkning, og Tidsaandens derpaa grundede Gang er en Gaade.

(Af et Brev fra Paris, d. 20 Januarii.)

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 41.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 28 Februarii, 1809.

Om Penge og Pengecours.

De fleste Mennesker have et meget utydeligt Begreb om Penge og Pengecours. Man hører ideligen tale om Coursens Falden og Stigen, og kun saare faa vide at bedømme her Aarsag og Virkning. Gjenstanden er især i nærværende Tidspunct saa vigtig, at man bør søge at berigtige disse Begreber, og betage Mængden de Fordomme, som altid avles af vrange Forestillinger om en Tings Egenskaber og Natur.

I den uciviliserede Stand, hvor Menneskene endnu intet kjende til Stat og Statslove, er ethvert Individ sin egen Forsørger og det Heles Tarv vedkommer ham ikke. Er han sulten, saa gaaer han paa Jagt efter vilde Dyr, er han tørstig, saa lædsker han sig ved det første Kildevæld, han støder paa; mangler han Bedækning mod Luftens Indvirkning, saa trækker han Skindet af det Dyr, han har fanget, og syer sig en Kjortel deraf; begynder den at slides for meget, saa bøder han paa den saa godt som han kan. Men i det Øieblik der opstaaer en Stat, og Arbeidet fordeles mellem mange forskjellige Hænder, saa kan den enkelte Borgers eget Arbeide kun være høist utilstrækkeligt til at afhjelpe alle hans Fornødenheder. Han kan ikke leve mere saa censformig som forhen. For kun at nævne een Ting: hans Hule eller Løvhytte skal forvandles til et Huus, og dertil behøves Tømmer og Steen, og, til at tilhugge og sammensætte disse, Redskaber. Det samme er Tilfældet med hans fleste øvrige Fornødenheder, som forbedres og forfines jo mere Staten cultiveres. Disse Fornødenheder kan han ikke forskaffe sig ved andet, end Frugten af hans Arbeide eller ved en Ting, som har samme Værdie som denne. Men denne Tuskhandel kan ikke finde Sted, førend han er fuldkommen færdig med det Arbeide, for hvilket han vil tiltuske sig Fornødenheder. Et Forraad af forskjellige Fornødenheder maa altsaa opsamles et Steds, hvorfra han kan forsynes med de fornødne Redskaber og Materialier. Væveren kan ikke faae sit Tøi færdigt, uden at han har Uld, der er bleven samlet og tilberedt i Forveien. Der maa

altsaa være et Uldforraad til, førend han kan tænke paa, at faae sit Tøi afsat. Dette er den første Oprindelse til den simple Tuskhandel. Jo mere Forraadet forøges og Arbeidet forbedres, des mere stiger Konstfliden. — Menneskene dele sig i to Classer. Den ene lever, som de fattige Arbeidsfolk, blot af sit Arbeide, og tænker i det Høieste kun paa at forskaffe sig et saadant Forraad, hvoraf han kan leve nogle Uger eller Dage; den anden, der besidder et Forraad, hvoraf han godt kan leve i adskillige Maaneder eller Aar, søger naturligviis at gjøre sig den større Deel af sit Forraad frugtbringende. Den sidste kaldes hans Capital, og kan deles i den circulerende og i den faste. Enten indretter han Manufacturer, eller kjøber Gods og sælger det igjen med Fordeel. Paa denne Maade faaer Staten en almindelig Capital, som bestaaer af: 1) Penge. 2) Forraad af Levnetsmidler og andre Fornødenheder. 3) Raae Materialier og forarbeidede Ting. Denne Capital kan forøges ved Konstflid eller Handel. Ved Konstflid forædles Naturens raa Frembringelser og ved Handelen omsættes de. Begge Dele kunne ikke bringes til nogen synderlig Fuldkommenhed, uden ved Hjelp af en circulerende og fast Capital. Begge disse Capitalers Øiemed er at vedligeholde og forøge det Forraad, hvoraf Folket skal fødes, klædes og forskaffes Bopæl. Dets Rigdom og Fattigdom beroer paa Overflødigheden eller Mangelen af de Midler, som disse to Capitaler yde dette Forraad.

Det er ligegyldigt, hvoraf de Midler, ved hvilke dette Forraad sættes i Omløb og som i vidtløftig Forstand kaldes Penge, egentlig bestaae; thi det kommer her kun an paa en vilkaarlig Overeenskomst. I ældre Tider har man betjent sig af Jern, Bly, Læder og Papir, og brugt det eller ladet det gjelde som Penge. I adskillige Lande i Asia, Africa og America bruges endnu i vore Dage høist ubetydelige Ting som Skillemynt. I Siam, Bengalen og de omliggende Riger bruges Snogepander, i Tartariet ligeledes et Slags Muslingskaller, ja endog Træbark og Læder, hvorpaa Stor-Chanen sætter sit Navn og Segl; i hele Æthiopien et Slags Steensalt, hvoraf 60 Stykker, hvert af en Haands Størrelse og tre Fingres Bredde, gjelder 60 Ducater i Bjergværkerne, og stige i Værdie, ligesom de føres længere bort fra disse. — Men imidlertid fandtes visse Metaller at være den beqvemmeste og passeligste Materie til Penge: Guld, Sølv og Kobber bleve ved en næsten almindelig Overeenskomst bestemte til dette Brug, først rene og uden Tilsætning, men efterhaanden blandede. Saaledes fremkom Guld-, Sølv- og Kobbermynter. Disses Værdie er deels indvortes, deels udvortes. Den indvortes beroer paa Metallets Fiinhed og Vægt; den udvortes derimod paa den Priis, Myntherren, efter eget Tykke, ved Præget har bestemt, eller efter Omstændighederne fastsætter. — Men da Metallet i ethvert Land har sin Ebbe og Flod, og strømmer ind og ud ligesom der indføres og udføres en større og mindre Mængde Varer fra og til andre Lande, ligesom Krig eller Fred, Frugtbarhed eller Misvext fremmer eller standser Konstfliden og de producerende Hænders Frembringelser, saa have adskillige Stater maattet udtænke

et Middel, der kunde træde i det virkelige Metals Sted, naar det begyndte at blive sjeldnere og kostbarere i Landet selv. Saaledes fremkom Papirmynt eller Forskrivninger, som Staten eller dens Regent indestaaer for, at Ihændehaveren igjen skal have udbetalt i Metal eller klingende Mynt. Værdien af disse Papirpenge er naturligviis meget præcair. Den retter sig ganske efter den større eller mindre Tillid man har til den Stat, der udstædte dem, og de sandsynlige Udsigter, der haves til, at den vil kunne realisere dem enten ved Metal eller Producter af samme Værdie som Metal. — Det er altsaa aldeles ligegyldigt om et Land besidder meget virkeligt Guld og Sølv; naar det kun har saa stort et Forraad af raa eller uforarbeidede Producter, der søges i andre Lande, at det kan betale dermed alle sine Fornødenheder, saa har det alt hvad det behøver. Det kan være den udenlandske Kjøbmand ligemeget, enten man betaler ham hans Varer med Klipfisk, han veed at afsætte, eller med Hollandske Ducater, eller med Papirpenge, som han kan faae Klipfisk for til ligesaa stort Beløb. (Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

For gjensidigen at ligne og at bytte de Forraad af Indiske Lægemidler, som findes deels i Hertugdømmene, deels i de øvrige Danske Provindser, er der nedsat en fælles Commission, bestaaende af Archiater Brandis og Professor Pfaff i Kiel, Etatsraad og Cancellie-Deputeret Feldmann, Statschirurgus Tønder og Cancellist Schmidt i det Slesvigholsteenske Cancellie, som Secretair og Regnskabsfører.

Tillæg til Interims-Reglementet for Kalleboestrands Lodser af 19de Maji

1808, i Følge Kongelig allernaadigst Resolution af 21de Februari 1809. 1) De ved Langebroe for Udgaaende af Kalleboestrand ansatte 2de Lodser, skulle til de Søefarendes Veiledning sætte 3de Prikker eller Mærker, den første paa Kanten af Amager Grund ved Tresteens-Renden, den anden paa S. W. Pynten af Maagøe Grund, og den tredie paa Nordost Kanten af Taarnøe Grund. Det første og sidste bliver om Bagbord ved Udseilingen; men det andet om Styrbord; hvilke 3de Prikker disse Lodser ere pligtige at vedligeholde kjendeligen saalænge Skibsfarten er aaben; hvorimod de under Navn af Prikkepenge ere berettigede til at oppebære af ethvert for Læstedrægtighed brændt Skib eller Fartøi som passerer nogen af disse Prikker uden Lods, 4 Skilling pr. Læst for Udgaaende og ligesaa meget for Indgaaende. 2) Den ved fornævnte Lods-Reglement af 19de Maji 1808 bestemte Taxt, forandres derhen: at alle fladbygte Fartøier, saasom Smakker og alle de som fare med Sværd, samt Galleaser og deslige, hvis Bredde Udenbords overgaaer $\frac{1}{3}$ Deel af Længden paa Stevnen, skulde erlægge $\frac{1}{2}$ Deel mere i Lodspenge end bemeldte Taxt bestemmer; dog undtages herfra det Slags Fartøier, som ere kjendte under Navn af Nordbaade, for hvilke der indtil videre kun skal betales som for Skarpbyggede.

Admiralitets- og Commissariats-Collegium.
Wleügel. Knuht. Steen Bille.

N. Perbøl.

Torsdagen den 2den Marts bliver ved Høiesterets Aabning paa Rosenborg Slot foretaget Ordens-Sagen No. 11: Proprietair Frederich Ludvig Hastrup, contra Kjøbmand Lars Terpager Staal, angaaende den Sum 2759 Rdlr., hvilken Indstævnte formener at komme tilgode, som resterende Godtgjørelse for Fratrædelsen af Rosenfeldt Godses Forpagtning. Etatsraad Schiønheider møder for Citanten, og Justitsraad Klingberg for Indstævnte.

Christiansand, den 1ste Februari. En Engelsk Orlogskutter er forliist Vesten for Næsset. Den havde Depescher ombord til Sverrig. Man haaber, at faae dem opfiskede. Af Mandskabet er ført 13 Mand dødfrosne i Land.

Anhang til Søekrigs-Artikelsbrevet angaaende Byttes Uddeling.

Vi Frederik den Sjette, af Guds Naade Konge til Danmark og Norge, etc. etc.; Gjøre vitterligt: at som det er Vor allernaadigste Villie, at Enhver i Vor Tjeneste, som ved Mod og Daad virker til Fiendens Afbræk og Skade, skal, i Overeensstemmelse med Søekrigs-Artikelsbrevets Titul LXXIX, nyde forholdsmæssig Fordeel af Seieren og det erobrede Bytte; og Vi i saadan Henseende have fundet, at de Bestemmelser, som bemeldte Søekrigs-Artikelsbrevs LXXX Titul, om Byttes Uddeling, indeholder, hverken ere tilstrækkelige eller passende efter Vor Søe- og Land-Krigsmagts nuværende Indretning; Saa have Vi, til Opnaaelse af saadan Vor Landsfaderlige Hensigt, allernaadigst fundet fornødent, isteden for nysanførte Søekrigs-Artikelsbrevets LXXX Titul, hvilken Vi altsaa hermed aldeles ophæve, at fastsætte og anordne følgende Bestemmelser til Regel og Følge for Fremtiden ved Byttes Uddeling.

§. 1. Naar en Skibschef, som fører noget Vores Krigsskib, være sig Orlogskib, Fregat, Snav eller andet armeret Fartøi, erobrer noget fiendtligt Krigsskib; da lader han strax, ved en Commission, forfatte et ordentligt Inventarium over Skibet, dets Redskab og Tilbehør, Ammunition, Inventarium, samt alt indehavende Gods; Skibet opbringes efter Omstændighederne til Flaget, til Kjøbenhavn, eller til en af de Havne, hvor det bedst kan være i Sikkerhed. Men det forfattede Inventarium indleveres til Flagets nærmere Foranstaltning, eller til Vort Admiralitets- og Commissariats-Collegium.

§. 2. Den, som opbringer et fiendtligt eller anden Puisances ufri Coffardiskib, skal i alle Tilfælde forholde sig efter Vore om Priis- og Commisfarere udstædte Anordninger; og skal samme overleveres paa de Steder, hvor de priisdømmes, til de af Vort Admiralitets- og Commissariats-Collegio anordnede Prise-Commissairer, hvilke, efterat det er priisdømt, besørge det auctioneret, den derfor udbragte Capital inddreven og i Collegio indbetalt, alt efter deres Forholdsbrev.

§. 3. Naar et erobret Krigsskib kommer til Vor Holm, eller andet Vort Værft, da anordner Holmens eller Værftets Chef en Commission, i hvilken Inventariiskriveren, som Medcommitteret, forfatter et ordentligt Inventarium over Skibet og dets Tilbehør, Ammunition, Inventarium og alt indehavende Gods, hvilket med det af Skibschefen indsendte confronteres; hvornæst Commissionen, med tilforordnede Mestere, skal saaledes, som den det med Eed vil vedstaae, taxere alt det ved Inventeringen anførte; hvilken Forretning i Vort Admiralitets- og Commissariats-Collegium indleveres. Indlægges et opbragt Coffardiskib til Bevogtning ved Holmen, eller andet Vort Værft, da lader Holmens eller Værftets Chef, ved en Commission, forfatte Inventarium over det paa Skibet værende, som ikke er under Lukke eller Forsegling, og desaarsag kunne befrygtes at bortkomme.

§. 4. For et erobret Krigsskib, om Vi det Selv ville beholde, ville Vi af Vor Casse lade udbetale: 1) For Skraaget af et 100 til 90 Canonskib inclusive 16000 Rdlr., under 90 til 80 Can. 14000 Rdlr., under 80 til 70 Can. 12000 Rdlr., under 70 til 60 Can. 10000 Rdlr., under 60 til 50 Can. 8000 Rdlr., under 50 til 40 Can. 6000 Rdlr., under 40 til 24 Can. 5000 Rdlr., under 24 til 14 Can. 3000 Rdlr., under 14 til 8 Can. 2000 Rdlr., under 8 Can. 800 Rdlr. Og desuden for et Skib, som fører det 1ste commanderende Flag 4000 Rdlr., det 2det command. Flag 3000 Rdlr., det 3die command. Flag 2000 Rdlr.; Et andet Flag, eller en commanderende Stander 1000 Rdlr.; Samt for en Kaper i Præmie for hver Canon 100 Rdlr., og for hver Mand af dens Besætning ved Attaqvens Begyndelse 20 Rdlr. 2) For Skibets Redskab, Ammunition, og saa fremdeles, det, som Taxerings-Commissionen har vurderet det for.

§. 5. Naar et Krigsskib erobres, da udlægges forlods: 1) Til Chefen af det Skib, som gjorde Byttet, in natura alt det, som paa det fiendtlige Skib findes i Cahytten og Cabyssen, al Proviant og Kjøkkentøi, samt Haandgeværer; dog forbeholdes Vor Ret i Henseende til Skibsprovianten og Skibets Haandgevær, ligesom i §. 4. No. 2. er sagt om Skibets Redskab og Ammunition. For saavidt han vil benytte sig af det øvrige, ham her tillagte, skal det, han bemægtiger sig, først inventeres. Have flere Skibschefer Deel i Byttet, deles dette lige imellem dem. 2) Af de Summer, som indkomme efter §. 4, erlægges: a) til Søeqvæsthuset $\frac{1}{2}$ PC., b) til den nuværende Admiralitets-Secretair for at forfærdige Udlægsbereguingerne 1 PC. Men, naar han i Tiden maatte fratræde dette Embede, da skal til hans Eftermand i samme, for at gjøre Udlægsberegningerne, ikkun erlægges $\frac{1}{2}$ PC., c) til Chefen for Admiralitetets Eqviperings Contoir for Udtællingen af Priispengene $\frac{1}{2}$ PC. 3) Til den, i foregaaende §. 3, befalede Inventerings- og Taxerings-Commission erlægges af den Sum, som Byttet, efter §. 4, beløber sig til 2 PC. Hvilke 2 PC. deles saaledes: Til Holmens eller Værftets Chef 1 PC., til Inventariiskriveren $\frac{1}{4}$ PC., til de Over- og Under-Officierer, som ere Lemmer af Commissionen $\frac{2}{4}$ PC., nemlig: $\frac{4}{5}$ til Officiererne, og $\frac{1}{5}$ til Underofficiererne, som deles efter Hoveder. Til de Mestere, som taxere $\frac{1}{4}$ PC., hvilken $\frac{1}{4}$ PC. deles imellem dem, i Forhold til Værdien eller Beløbet af enhvers Taxation. For at inventere og taxere Skibsproviant og Haandgevær, efter No. 1. i denne §., erholder Commissionen Intet.

§. 6. Saasnart et Priisdømt Coffardiskib, eller dets Ladning, er gjort i Penge, udredes deraf forlods: 1) Bevogtnings- og andre deslige af Opbringelsen nødvendig flydende Omkostninger, indtil endelig Priisdom, samt Søekrigs-Procureurens Salarium. 2) Bevogt-

nings-Omkostninger fra endelig Priisdom, indtil Prisen er aldeles realiseret, samt de øvrige af Realisationen flydende Udgivter. 3) Af den øvrige ved Realisationen indkommende Capital erlægges: a) Til Søe-Qvæsthuset ½ PC. og til Arbeids-Anstalterne i Nyboders Drenge-Skole ligeledes ½ PC. b) Til nuværende Admiralitets-Secretair, for at forfærdige Udlægsberegningerne 1 PC. Men, naar han i Tiden maatte fratræde dette Embede, da skal til hans Eftermænd i samme, for at gjøre fornævnte Udlægsberegninger, ikkun erlægges ½ PC. c) Til Chefen for Admiralitets Eqviperings-Contoir for Udtællingen af Priispengene ½ PC. d) For den, i §. 3, befalede Commissions-Forretning, ifald Skibet har været indlagt ved et Kongeligt Værft til Bevogtning 2 PC. Hvilke sidstnævnte 2 PC. deles saaledes: Det halve til Værftets Chef, og af den anden Halvdeel ¼ til Inventarii-skriveren og ¾ til Commissionens øvrige Lemmer, og deles efter Hoveder.

§. 7. Naar det udi de 2de næst foregaaende §§. bestemte er forlods udlagt af Byttet, deles den øvrige Beholdning i 30 Dele, hvilke fordeles saaledes, som i følgende §§. fastsættes.

§. 8. Naar et Skib erobres i Bataille, eller naar Fiendens Flaade eller Eskadre maatte være jaget paa Flugt, og Skibet udi Jagningen erobres, da skal Uddelingen skee paa følgende Maade: 1) Tager den en Chef commanderende i Flaaden eller Eskadren $\frac{3}{30}$. 2) De øvrige Flagmænd i samme Flaade eller Eskadre, eller de, som i en Eskadre af mindre Fartøier, fungere i Flagmænds Sted $\frac{2}{30}$. 3) Den Skibschef, for hvilken det erobrede Skib strøg $\frac{3}{30}$. 4) Skibets Officierer af Søe- og Land-Etaten til Cadetter indclusive $\frac{3}{30}$. 5) Skibets Betjente og Mandskab $\frac{9}{30}$. 6) Flaadens eller Eskadrens samtlige Mandskab af Vor Søe- og Land-Etat paa alle Skibene (den en Chef commanderende og Flagmændene undtagne) $\frac{10}{30}$. I øvrigt iagttages, at: a) Commanderer en Stander 3die Post i en Flaade, da tager han Deel som en Flagmand. b) Erobrer det Skib, hvorfra et Flag vaier, eller en Stander, som commanderer den 3die Post i en Flaade, et fiendtligt Skib; da erholder den, hvis Flag eller Stander vaier paa det erobrede Skib, $\frac{2}{30}$ af det, som under No. 6. er tillagt Flaadens Mandskab. c) Er der ingen af de, under No. 2. benævnte Personer, da falde de disse tillagte $\frac{2}{30}$ til No. 3, 4 og 5, og deles efter Hoveder. d) Er der kun een subalterne Officier, da tilkommer denne $\frac{2}{30}$ af de, under No. 4, bestemte $\frac{3}{30}$, og den øvrige $\frac{1}{30}$ tilfalder No. 6. Men er der ingen subalterne Officier, da falder $\frac{1}{30}$ til No. 5 og de øvrige $\frac{2}{30}$ til No. 6. e) Kan det, eller de Skibe, som erobres, ansees for at have strøget for mere end eet Skib, da dele disse de under No. 3, 4 og 5 be-

stemte Dele saaledes: Cheferne Skibschefens Deel mellem sig; Skibenes Officierer Officierernes Deel mellem sig; og Skibenes Betjente og Mandskab Betjentenes og Mandskabets Deel mellem sig; eftersom de Skibe, for hvilke det eller de erobrede Skibe kan ansees at have strøget, vare i Antal. Skulle eet eller flere af de erobrede Skibe ingen subalterne Officier have, da beregnes de under No. 4 subalterne Officiererne tillagte Dele, ligesaafuldt, som om der vare subalterne Officierer paa alle de erobrende Skibe, og deles efter Antallet af de Skibe, som have subalterne Officierer, i lige Dele; dog saaledes: At, naar en subalterne Officier erholder lige med sin Chef, maae han ikke erholde mere; men er der saa ringe et Antal af subalterne Officierer, at nogen af dem kunde i Deling erholde mere end hans Chef; da falder det Overskydende til No. 3, 4 og 5, og deles hverken efter Skibenes Antal eller i 30 Dele, men, efter Hoveder. Har intet af de erobrende Skibe subalterne Officierer, forholdes efter Litr. d. Disse Jagttagelser under Litr. a til e inclusive, skulle ligeledes tjene til Regel i alle herefter omtalte Tilfælde, naar ikke udtrykkelig anderledes er bestemt.

§. 9. Er et Skib detacheret fra Flaaden eller Eskadren, for at jage efter et fiendtligt Skib, og erobrer det; da, hvad enten det skeer i, eller ude af Flaadens eller Eskadrens Sigte, skeer Delingen saaledes: 1) Tager den en Chef commanderende i Flaaden eller Eskadren $\frac{3}{30}$. 2) De øvrige Flagmænd i samme Flaade eller Eskadre, eller de, som i en Eskadre af mindre armerede Fartøier fungere i Flagmænds Sted $\frac{2}{30}$. 3) Skibschefen, som erobrede det $\frac{4}{30}$. 4) Skibets Officierer af Søe- og Land-Etaten til Cadetter indclusive $\frac{4}{30}$. 5) Skibets Betjente og Mandskab $\frac{10}{30}$. 6) Flaadens eller Eskadrens samtlige Mandskab efter §. 8 $\frac{7}{30}$. I øvrigt iagttages, at: a) Er der ikkun een subalterne Officier, da tilkommer denne $\frac{3}{30}$, og den øvrige $\frac{1}{30}$ tilfalder N. 6. Men er der ingen subalterne Officier, da falder de under No. 4 bestemte $\frac{4}{30}$ til No. 5 og 6, nemlig $\frac{2}{30}$ til hver. b) Ere flere end et Skib detacherede og virkelig hjelpe til at erobre, da deles efter §. 8. Litr. e.

§. 10. Er et Skib detacheret fra Flaaden, eller Eskadren, paa en Expedition, eller som Krydser, og erobrer paa sit Togt et fiendtligt Krigsskib; da skeer Delingen saaledes: 1) Tager den en Chef commanderende i Flaaden eller Eskadren $\frac{3}{30}$. 2) De øvrige Flagmænd i Flaaden eller Eskadren, eller de, som i en Eskadre af mindre Fartøier fungere i Flagmænds Sted $\frac{2}{30}$. 3) Skibsfefen, som erobrede det $\frac{6}{30}$. 4) Skibets Officierer af Søe- og Land-Etaten til Cadetter inclusive $\frac{4}{30}$. 5) Skibets Betjente og Mandskab $\frac{10}{30}$. 6) Flaadens eller Eskadrens samtlige Mandskab, efter

§. 8 $\frac{5}{30}$. I øvrigt iagttages, at: a) Er kun een eller ingen subalterne Officier, da forholdes efter §. 9 Litr a. b) Ere flere end eet Skib detacherede paa en og den samme Expedition, eller Krydstogt; da dele de, hvad enten de vare i Sigte af Fienden, eller ei, efter §. 8. Litr. e; med mindre en saadan Krydser paa den Tid havde søgt Havn, saasom den da ikke nyder uden under Flaadens Mandskab; dog skal den Krydser, som efterat have søgt Havn, igjen er kommet i Sigte paa den Tid, Erobringen gjøres, ligefuldt tage Deel, som de øvrige detacherede.

§. 11. Ere endog de, i Følge §. 9 og 10, omtalte flere Skibe, detacherede i saa stort Antal fra en Flaade eller Eskadre, at de anføres af en virkelig Flagmand, eller af en Stander, som commanderer 3die Post; da gjør dette ingen Forskjel udi den ved de benævnte §§. anførte Delingsmaade.

§. 12. Erobres et Skib ved Entring, da skeer Delingen saaledes: 1) Tager den en Chef commanderende i den Flaade eller Eskadre tre 30dele. 2) De øvrige Flagmænd i Flaaden eller Eskadren, eller de, som i en Eskadre af mindre Fartøier fungere i Flagmænds Sted to 30dele. 3) Chefen, som foretog Entringen otte 30dele. 4) Den Officier, som commanderede Entringen en 30deel. 5) Skibets Officierer tilligemed den Officier, som commanderede Entringen, af Søe- og Land-Etaten til Cadetter inclusive fire 30dele. 6) Skibets Betjente og Mandskab tolv 30dele. I øvrigt iagttages, at: a) Om ingen af de under No. 2 benævnte Personer ere, da tilfalde de dem tillagte to 30dele No. 5 og 6, hver en 30deel. b) Ere hverken No. 1 eller 2, da deles saaledes: 1) Chefen, som foretog Entringen, ni 30dele. 2) Den Officier, som commanderede Entringen, to 30dele. 3) Skibets Officierer, tilligemed den Officier, som commanderede Entringen, af Søe- og Land-Etaten til Cadetter inclusive fem 30dele. 4) Skibets Betjente og Mandskab fjorten 30dele. c) Er der kun een subalterne Officier, da tager han de Lodder, som, i Følge hvad ovenfor i denne §. er anført, kunne tilfalde Skibets subalterne Officierer. d) Er ingen subalterne Officier, da deles de Lodder, som skulle tilfalde ham, i 2 lige Dele, hvoraf Chefen erholder den ene, og Skibets Betjente og Mandskab den anden Deel.

§. 13. Dersom nogen jager et fiendtligt Krigsskib paa Grund, eller destruerer det; da ville Vi derfor lade udbetale: For et 100 til 90 Canonskib inclusive 8000 Rdlr., under 90 til 80 Can. 7000 Rdlr., under 80 til 70 Can. 6000 Rdlr., under 70 til 60 Can. 5000 Rdlr., under 60 til 50 Can. 4000 Rdlr., under 50 til 40 Can. 3000 Rdlr., under 40 til 24 Can. 2500 Rdlr., under 24 til 14 Can. 1500 Rdlr., under 14 til 8 Can. 1000 Rdlr., under 8 Can. 400 Rdlr. Og desuden for det, som fører: det 1ste commanderende Flag 2000 Rdlr., det 2det 1500 Rdlr., det 3die 1000 Rdlr. For et andet Flag, eller en commanderende Stander 500 Rdlr. Uddelingen skeer, eftersom det Skib, der jagede det paa Grund, eller destruerede det, har været, i Følge §§. 8, 9 og 10, enten i Flaade, detacheret paa Jagt, paa en Expedition eller som Krydser.

§. 14. Den, som anbringer en Brander med Effect, skal for det fiendtlige Skib, som opbrændtes, udtælles den Summa, som i §. 13 er fastsat, og skeer Uddelingen saaledes: 1) Tager Chefen af Branderen $\frac{1}{3}$. 2) Dernæst Skibets Mandskab $\frac{1}{3}$. Men i Uddelingen tage de, som forblive tilsidst paa Branderen, dobbelte Portigner. 3) Det Skib, som førte Branderen an $\frac{1}{3}$. hvilken deles efter §. 12; dog saa, at den Deel, som er No. 4 tillagt, falder til No. 6. Fører intet Skib Branderen an, da falder denne $\frac{1}{3}$ til lige Deling imellem Chefen og Skibets Mandskab. Skulde det fiendtlige Skib, i det Branderen vil lægge ombord, stryge, og han, efter Søekrigs-Artikelsbrevets Bydende §. 789, skaaner det; da ville Vi for saadant Skib lade udbetale efter §. 4; og gaaer da det, som udbetales for Skraaget, til Deling, som i denne §. er meldt; men det, som for det øvrige efter Taxationen udtælles deles efter §. 8.

§. 15. Gjøres nogen Attaque med Skibe mod Søebatterier eller Fæstninger, og i saadan Havn erobres Skibe eller Fartøier, da skeer Uddelingen efter §. 10; dog saa, at de Skibe, som vare med, men ikke bleve brugte i Attaqven, nyde $\frac{1}{3}$ mindre end de andre.

(Fortsættes.)

Fridericia, den 24de Febr. I afvigte Aar er her til Staden indavlet 5273 Tdr. og 3 Skpr. Kartofler. Det sidst herfra meldte, at nogle Skibe under Robesmølle har ved Stormen mellem 18de og 19de taget Skade og faaet Vand inde, har desværre stadfæstet sig. Maatte kun ikke flere sørgelige Begivenheder spørges efter dette Uveir.

Efter de seneste Efterretninger fra Norge er man i Bekymring for det Skib, der skulde føre Etatsraad Tønder Lund did.

I Dag solgtes paa Børsen almindelige Brandactier for 106 a 107 Rdlr. Stykket.

Caffe koster nu paa det Vestindiske Comp. 8 Mk. 8 ß., 9 Mk. og 9 Mk. 8 ß. Underhaanden er allerede betalt 11 Mk.

Skibet Kronprindsen, Capit. H. G. Trock, der ligger i god Behold i Batavia, og bruges af den derværende Regjering som Vagtskib, medtog, da det afgik fra Kjøbenhavn i Aaret 1807, i Contanter og Varer 294,400 Rdlr., og dets Casque samt Udredning kostede Compagniet 120,000 Rdlr.

Ialt 414,400 Rdlr. Denne Sum er altsaa i fuldkommen Salvo.

Det nylig aabnede Kongelige Laan har god Fremgang. Paa een Dag indkom nylig 1 Mill. og der skal, som man forsikkrer, allerede være indkommen over 3 Mill.

I Gaar Eftermiddags bleve alle Huses Beboere omkring Vestervold satte i den største Skræk ved pludselig at høre et Skrald, som var stærkere end naar en Canon bliver affyret, og hvorpaa Luften blev opfyldt af en stærk svovlagtig Damp. Man saae snart derpaa en heel Etage i en Gaard i samme Tilstand, som om en Bombe havde ødelagt den. En liden Tønde med Krud skal ved et Barns Uforsigtighed have fængt og foraarsaget denne Ulykke. Barnet er blevet meget forbrændt og det kan vel neppe reddes.

Coursen paa Kjøbenhavn 250 PC. — I Kjøbenhavn er der noteret $233\frac{1}{2}$, 2 Maaneder, og $36\frac{1}{2}$ kort S.

Handelsefterretninger.

I Archangel ligger blandt andet et Forraad af 500,000 Pud Stangjern, 60,000 Schetwerter Hvede, 30,000 Pud Lys, 500,000 Maatter, 30,000 Pud Tran, 80,000 Tønder Tran, 12,000 Schetwerter Linfrø.

I Havnen Narva er hele afvigte Sommer og saalænge Vandet var aabent ingen udenlandske Varer blevne indførte. Af Russiske Producter udførtes for 219,231 Rubler.

Fra Amsterdam skrives under d. 18 Febr., at Forraadet af Caffe allerede længe ikke har været betydeligt, og daglig aftager. For godt Gods betales $36\frac{1}{4}$ à $36\frac{1}{2}$ St. De raffinerede Sukkere holde sig ogsaa i Prisen; under 44 à 43 kan ingen god 2den Sort 3 Pd. Melis kjøbes, og der er ingen Tvivl om, at ved nogen Efterspørgsel Priserne strax ville stige. De raa Sukkere søges ikke, og Jamaica noteres til 32 à 38, bruun Havanna 37 à 40, hvid 42 à 52 ß., Peber 56, Nelliker 84, Muskatnødder 400, Allehaande 165 Fl. Riis uden Forandring. Indigo søges, men med Bomulden er ingen Omsætning. Tobak flau.

Postefterretninger.

General Delaborde har forladt sin Post som Gouverneur i Corunna og har med sin Division taget Veien ad Portugal.

I Holland skal ingen Marchaller være mere ved Armeen. I Anordningen hedder det, at en Stat, der ikke har en Militairetat af 80,000 Mand, ikke kan have en Officier af den Rang.

Kong Joseph har overdraget Søministeren, Gen. Capit. D. J. Mazzaredo, at begive sig til Ferrol og Corunna, for der at sætte Marinen i den meest blomstrende Stand.

Efter officielle Depecher fra Hertugen af Dalmatien, er Divisionen, som har besat Staden Ferrol og dens Marinedepartement, aldeles ikke bleven angreben; hverken Skibene eller Arsenalerne have liidt mindste Skade. Saavel i Ferrol som i alle Dele af Gallicien hersker største Orden og Rolighed.

De i Bøhmen stationerede Tropper forøges betydeligen. Adskillige Regimenter ventes did fra Gallicien.

Imellem Porten og Engelland er, efter den Wienske Hoftidende, sluttet Fred.

De første for den Franske Armee i Tydskland bestemte Conscriberede ere komne igjennem Frankfurt. Ogsaa ventes i denne Egn et gjennemmarcherende Hollandsk Corps.

Det hedder, at General Oudinots Corps skal besætte hele Egnen mellem Augsburg og Ingolstadt.

Den Bayerske Armee har indkaldt sine Permitterede og udtaget til dens Forstærkning 10,000 Recruter. En Division af samme kommer til at staae i Tyrol, en anden ved Inn og en tredie i Overpfalz.

I Egnen af Saragossa er Ingenieur-General Lacoste bleven farlig saaret af en springende Bombe, og derpaa død af sit Saar.

Den Østerrigske Ambassadeur i Paris afsender endnu bestandig mange Courerer til sit Hof.

Den bekjendte Brygger Santerre er ved Døden afgaaet.

I Orcanen d. 30 Jan. nedstyrtede det gamle Domkirke-Taarn i Cambray. Det var 365 Fod høit, og bestemt til et Mausoleum for den berømte Fenelon, da Kirken selv skulde sløifes. Den kunde sees i en Omkreds af 10 Lieus.

Paris, d. 16 Febr. Kongen af Westphalens Minister, der har opholdt sig her, føier Anstalter til at forlade Staden, for med Posten at reise til Posen, hvor hans Konge har sendt ham hen. Dette synes at vise, at det er intet mindre end sikkert, at Østerrige har besluttet at angribe Frankrige og dets Allierede. — I Berlin gaaer det Rygte, at Kongen agter snart at reise til Paris. — Kongen af Spanien skal være i Begreb med, at reise til Talavera de la Reina. En Deputation fra Sevilla har tilkjendegivet Kongen denne Stads Underkastelse. — Man troer, at Kong Josephs Kroning er nær, og Deputerede fra adskillige af de beroligede Stæder have i dette Øiemed begivet sig til Kongen. — Adskillige Oberster af Keisergarden ere ankomne til Paris, men Garden selv staaer endnu i Valladolid og angaaende dens Marsch vides intet. — Der tales om, at Keiseren snart vil gjøre en Reise, som det hedder til Italien; men ogsaa ved Rhinen føies Anstalter, der synes at bebude et Besøg af Keiseren i denne Egn.

Den hele Bayerske Armee gjøres mobil, og de enkelte Regimenter ere allerede i Bevægelse, for at støde sammen. For det første formeres to Corpser; det ene ved Lech og det andet i Tyrol. — Om nogle Dage venter man i denne Egn de første Tropper af Gen. Oudinots Corps, der angives til 20,000 Mand. Fra Bayersk Side er der allerede sendt dette Corps March-Commissairer i Møde.

Det hedder, at Grev Romanzoff, som allerede var i Begreb med, at vende tilbage igjen fra Paris, har faaet en Befaling, endnu ikke at forlade denne Stad. Dette forøger det siden nogle Dage herskende Haab, at Roligheden paa Fastlandet fremdeles vil vedblive.

En i Bayonne d. 16 April udstædt Keiserlig Beslutning fastsætter, at de i Frankrige ankommende Americanske Skibe skulle lægges under Beslag. Denne sidste Anordning er i Følge et Decret af 26de f. M. forandret didhen, at alle Americanske Skibe, der ankomme med Ballast i Franske Havne, og hvis Fart lader formode, at de have handlet imod Blocade-Decretet, ligeledes provisorisk skulle lægges under Beslag.

Udenlandske Efterretninger.

Den nyeste Tidshistorie har gjort Bekjendtskab med den Persiske Statsforvaltning vigtigere, end

den var tilforn. Nogle Efterretninger derom, uddragne af et Fransk Haandskrift, der grunder sig paa et Brev fra Teheran, Feth-Aly-Schahs nærværende Residents, af 1 Junii 1808, findes i sidste Stykke af Geographische Ephemeriden. De bekræfte dette Riges Deling og forstyrrede Tilstand, men give dog det Haab, at hvis Kadschiernes regjerende Dynastie kan beholde Rolighed i nogle Decennier, ville de Saar, som de ulykkeligste af alle Borgerkrige have foraarsaget, endelig engang læges, og den gamle Velstand, som herskede under Sofiderne, vende tilbage. I Kandahar eller Østpersien vedbliver Borgerkrigen at rase. Turkestan nyder i dette Øieblik nogen Rolighed under Haide Schah, som regjerer i Bockhara. Hans Broder maatte vel frasige sig Souverainiteten, men har dog sat sig fast i Merve, og søger at indynde sig hos Feth-Aly-Schah. Der er den største Contrast imellem det nærværende ødelagte og i mange Dele sønderrevne Persien, saaledes som f. Ex. den nyere Reisende Olivier (man sammenligne Indledningen til det 3die Bind i Ehrmanns Samling af Reisebeskrivelser), skildrer det, og det Persien, som Chardin i sin Tid fandt saa paradisisk. Denne Contrast fremlyser ogsaa af nærværende Brev fra Teheran, hvori tillige findes Efterretninger om Wechabiterne, der ikke stemme overeens med dem, vi ellers have havt i Aviser. Da dette Brev blev skreven, var denne Sects Magt og Erobrelyst gaaet videre end nogensinde. De gik løs paa Damaskus, truede Haleb, og havde allerede opfordret Bagdad, hvorved Perserne, som hidtil kun have bekymret sig lidet om dem, dog vel blive satte i Bevægelse, da de for Alys Skyld gjøre Pilegrimsreiser til Bagdad, og ansee denne Stad for en Helligdom. Fra Bassora havde man Efterretning, at Engellænderne, som længe have staaet i Forbindelse med Wechabiternes Overhoved, havde nylig sendt en anseelig Officier fra Bombay med en heel Convoi til Elkatief Bay, der tilhørte Wechabiterne, og gjort dette Overhoved store Foræringer og Tilbud. Dersom Wechabiterne fra Engelland faae Canoner, det eneste, der hidtil manglede dem, synes de at ville blive uovervindelige, og give hele Forasien en ny Skikkelse.

Opløsning paa Charaden i forrige Numer: en Brødkniv.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 42.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 4 Martii, 1809.

Om Penge og Pengecours.

(Fortsat.)

Værdien af Penge, hvad enten de bestaae af Metal eller Papir, retter sig ganske efter det, man kan faae for dem. Naar jeg kan faae en Alen Klæde for 5 Rdlr., saa er det mig aldeles ligegyldigt, enten jeg betaler det i Papir eller Guld. Guldet selv har ingen anden Værdie end den, det antages for. Har man Credit for Papiret, saa er dette ligesaa godt som Metallet. Heraf følger, at det er med en heel Stat som med den enkelte Privatmand. Den Mand, som man anslaaer for at være 100,000 Rdlr. rig, behøver ikke at eie denne Sum i klingende Mynt, for at forskaffe sig og besidde Tillid. Enten han har dem i faste Eiendomme, hvoraf han nyder aarlige Indkomster, eller han omsætter dem i en solid Handel, der lover sandsynlig Fordeel, er ligemeget. Creditoren vil kun have Vished om, at hans Debitors Eiendom er realisabel, og at han er istand til at betale sin Gjeld. Mærker Creditoren, at hans Debitor laaner mere end han sandsynligviis vil være istand til at betale, eller at hans Udgivter overstige hans Indtægter alt for meget, saa taber naturligviis Tilliden sig, og Tillid er for det meste ligesaa vigtig som rede Penge. Naar en Stat udstæder flere Papirpenge end den efter al Sandsynlighed kan indfrie enten ved virkeligt Metal eller ved Ting, som have samme Værdie, saa er det det samme som med en Privatmand, der udstæder saa mange Vexler, at han ikke kan indfrie dem med Valuta, men kun med ny Vexler. Hans Credit maa nødvendig svækkes.

Det er een af Krigens sørgelige Følger, at Statens Indkomster altid, selv under de viseste Foranstaltninger, forringes, og Udgivterne derimod betydeligen forøges. En Virkning heraf er, at Papirpengene, hvis Værd beroer paa Tilliden til Statens Vederheftighed, synker i samme Grad som Mistilliden stiger. Foruden disse reelle Aarsager gives der ogsaa nogle andre, som jeg siden skal omtale.

At forbedre Pengecoursen i Krigstider er noget, som en Regjering næsten aldrig burde tænke paa. Dens vigtigste Bestræbelse bør under saadanne Omstændigheder ene være, at frelse den fra at fordærves alt for meget, og dertil har den Midler i Hænde. Men en slet Pengecours er et Onde, som man enten maa bruge en ret caustisk Medicin for, eller ogsaa ganske overlade til sin egen Gang; ofte er det med den, som med Børn, der plages af Orme; jo mere man søger at fordrive disse ved Ormekager og andre Raad, desto mere oprøriske blive de. Erfaringen beviser denne Sandhed.

Det er ikke ualmindeligt, at Staterne holde deres Financetilstand meget hemmelig i den Tanke, at deres Credit desbedre vedligeholdes, jo mindre man kjender til deres Financer. Men heri tage de meget feil. Denne Hemmeligholdelse skader Crediten mere end den gavner den, thi ingen gi-

ver sig mere Umage for at erfare en Mands oeconomiske Omstændigheder end den, hvis Credit han fordrer; og der mangler da sjelden Mennesker, som stræbe at vise hans Financer fra en overdreven ufordeelagtig Side; disse have da, især naar de finde deres Fordeel derved, saa meget større Leilighed til at sætte ham i Miscredit, som hans Frygt for at være sine Omstændigheder bekjendt, forøger Mistilliden.

Det første en Stat, hvis Pengecours, som en Følge af Krigen, begynder at blive slet, har at gjøre, er at iagttage den største Publicitet i Financesager, offentlig og privat Tarvelighed, og successiv at gjøre den største Deel af sin Gjeld til en Nationalgjeld.

Ved Publicitet forstaaer jeg blandt andet, at man aarligen, ligesom i Frankrige, bør bekjendtgjøre Ballancen mellem Indtægterne og Udgivterne. Lad end være, at de sidste skulde meget overstige de første, saa vil Nationen, saaledes overtydet om Nødvendigheden af at understøtte sin Regjering, ikke vægre sig ved at gjøre en Deel af dens Gjeld til sin egen, og fremmede Stater ville faae Tillid til en saa frimodig Regjering, der kun befinder sig i en temporair Forlegenhed, men isvrigt baade besidder Evne, Villie og Redelighed nok til at betale sin Gjeld.

Paa offentlig og privat Tarvelighed beroer det meeste. Det gamle Ordsprog: hvad der er spart er fortjent, gjelder her i sin hele Omfang om Statsoeconomien. Et Land, der er indviklet i Krig, kan, saalænge det ingen Acquisitioner har gjort, i egentlig Forstand ikke gjøre Regning paa nogen anden virkelig Vinding end den, som det ved viis Sparsommelighed kan forskaffe sig. Tilfældet er her atter det samme som med en Privatmand. Jeg sætter, at en Mands Indkomster ere det ene Aar 500 Rdlr. og det næste kun 350 Rdlr., saa bliver hans Capital 150 Rdlr. mindre, naar han i begge Aar vil forbruge en lige stor Summa. Men indskrænker han sine Udgivter, og forbruger 150 Rdlr. mindre det andet Aar end det forrige, saa bliver hans Capital bestandig den samme. Spare og fortjene ere altsaa her Ord af eens Betydning. Eet af de vigtigste Besparelsesmidler for Staten, er at have saa mange producerende og saa faa fortærende Medlemmer som muligt.

Dette bliver dobbelt nødvendigt i Krigstider, hvor Landets Forsvar desuden kræver et langt større Antal ikke producerende Hænder end i Fredstider, og hvor selv de producerende deels forsinkes, deels standses i deres fredelige og nyttige Sysler. Den indenlandske Konstfliid maa altsaa dobbelt opmuntres og enhver udenlandsk Fornødenhed dobbelt bandlyses; thi alt hvad der gaaer ud af Landet for Ting, der forbruges og fortæres i Landet selv, er et Tab for Staten. Enhver, der frembringer et indenlandsk Product, som kan fortrænge det udenlandske, er Statens virkelige Velgjører.

Naar indenlandsk Konstfliid blomstrer og udenlandske Konst- og Naturproducter saa meget som muligt ere bandlyste, saa er alt, hvad der paa denne Maade spares, en reen Vinding for Staten, og maa naturligviis bidrage meget til at forbedre dens Financer.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Udtog af Faktoriet i Bengalen, dets Brev til Directionen for det Kongelige octroyerede Danske Asiatiske Compagnie, dateret Serampore den 6 Februarii 1808. Veemodigst maa vi indberette, at dette Sted blev den 28de forrige Maaned om Morgenen tidlig ganske uventet og uformodet overrasket og taget i Besiddelse, efter General-Gouverneuren Lord Mintos Ordre, af et Engelsk Detachement, under Commando af Lieutenant Colonel P. Carry med nogle andre Officierer. Compagniets Casse, samt mit, Tops, private Værelse, hvor samme bevartes, tilligemed Compagniets Contoir i mit Huus, bleve paa det omhyggeligste forseglede, og Huset overalt besat med en talrig Militairvagt, Compagniets Eiendomme og Pakhuse, saavel de ny som de gamle — i det saakaldte Tillacks Huus — i hvilke samtlige findes saavel fra Europa udbragte som retournerende Cargaisons Vare, tilhørende det Danske Asiatiske Compagnie, bleve iligemaade øieblikkelig forsikkrede. — Den 2den hujus blev enhver, saavel de Kongelige som Compagniets Betjente, og

andre sig her paa Stedet opholdende, der kan komme under Benævnelse af Danske Undersaatter, tilsagte at møde i Chefens Huus, for at undertegne deres Parol som Krigsfanger, der toges af den for dette Sted af den Engelske Regjering udnævnte Commissioner, Commissair Mr. Thomas Henry Ernst, hvorpaa Compagniets Jern-Pengekiste, med alt deri værende, blev borttaget fra mit, Tops, Huus, og hensat i Compagniets ny Magaziner. — Samme Dag som Stedet blev taget i Besiddelse, bleve saavel Compagniets som andre Danske Skibe ligeledes overtaget af Officierer fra de Engelske Krigsskibe, for Tiden i Revieret, nævnlig: ved the Honorable Capitain Elliot of the Modeste, ved Capitain Montague of the Terpsichore, og Capitain de Courroy of the Dasher, og de i Nedgaaende ladte og for Stedet liggende ladendes Revier-Chalouper med Retourvare til Compagniets Skibe ved Culpie og Kedgerie, ligeledes opbragte, vi forstaae, nogle til Calcutta, andre andensteds i Revieret; men da al Communication paa en Slags Maade, eller saa godt som er standset, kan vi ingen Efterretning give om Skibene nede i Revieret, som vi tør kalde tilforladelig; thi de løse Rygter vi have ere baade utrolige og modsigende, og hvad som forøger vor haarde Skjebne og Bekymring er, at vi til Dieblikket ere aldeles uvidende om Aarsagen til denne Behandling, der, efter de Skridt, der ere gjorte og tagne, lader til at tage en alvorlig og sørgelig Vending og Ende, hvorved et Antal af uskyldige Mennesker vil blive ødelagte, og mange, der ei havde det ringeste at stole paa, gjorte brødløse. Udsigterne for Momentet ere i det mindste meget mørke og Sind nedtrykkende, saa meget mere, naar ikkun en Deel af de i Calcutta circulerende private Rygter ere sande, der lyde om intet mindre, end at Admiral Collingwood havde trængt sig igjennem Sundet med en talrig Flaade, landet en respectabel Armee under Commando af Lord Calcraft, der ved en uformodet Overumpling bemægtigede sig Kjøbenhavn, opbrændte Flaaden og sprængte Arsenalerne i Luften, med endeel andet mere gyseligt; men da disse Rygter ere saa overdrevne utrolige, trøste vi os med, at saare lidet deraf vil i sin Tid blive bekræftet, og at ønske, slet intet; thi havde de været mere rimelige, havde de været desto troligere. — Ved Mr. Ernsts Betjente og Sercarer opskrives

nu alt hvad som findes, der i mindste Maade kan henregnes at tilhøre Compagniet, og dertil vil de som helst henregne alt hvad de overkomme. — I Calcutta skal Regjeringen have notificeret Kjøbmandshusene og andre, at hvad de maatte have i Hænde, der paa nogen Maade kunde regnes at tilhøre Danske Undersaatter, intet deraf til videre at udbetale eller udlevere, — der beviser hvorledes Nationen behandles denne Gang.

Anhang til Søekrigs-Artikelsbrevet angaaende Byttes Uddeling. (Fortsat, see forrige No.)

§. 16. Naar en isoleret Skibschef, som umiddelbar er udsendt fra Collegio og ikke staaer under nogen en Chef commanderende, gjør en Prise; da tilfalder samme ham og hans Besætning alene; dog afgives i dette Tilfælde forlods til offentligt Brug 2 PC., hvis Anvendelse af Os nærmere bestemmes, foruden hvad i §. 5 og 6 er bestemt af netto Provenuet; Resten deles saaledes: 1) Skibschefen ni 30dele. 2) Skibets Officierer af Søe- og Land-Etaten til Cadetter inclusive sex 30dele. 3) Skibets Betjente og Mandskab femten 30dele. I øvrigt iagttages, at naar der ingen subalterne Officier er deles de under No. 2 bestemte sex 30dele til No. 1 og 3, efter Hoveder.

§. 17. Naar Coffardieskibe, som seile under Bedækning af fiendtlige Krigsskibe, erobres; da deles Prisepengene for saadanne Priser imellem samtlige Krigsskibe, som vare med at attaqvere Convoy-Flaaden og dens Bedækning, samt bemægtige sig Priserne, efter §. 9; men erobres noget af de convojerende fiendtlige Krigsskibe, forholdes efter de om erobrede Krigsskibe foreskrevne Regler. Naar Coffardieskibe tages under en Bataille, eller afskjæres fra Convoy-Flaaden, uden Engagement med Bedækningen; da deles efter §. 9. Dersom et isoleret eller detacheret Krigsskib tager et Coffardieskib, deles ligesom om Prisen var et Krigsskib efter §. 9, 10 eller 16. I alle Tilfælde, hvor et Batterie bidrager til Coffardieskibes Erobring, forholdes efter §. 28 og 29.

§. 18. Hvor Deling skal skee mellem Hoveder, der skal tages Portionsviis, og Delingen skee saaledes: 1) Mellem Flagmænd saa, at en Admiral tager 5, en Vice-Admiral 4, og en Contra-Admiral 3. 2) Mellem Skibschefer, som efter §§. 9, 10, 15 have lige Deel i Erobring, da tager hver Skibschef 1 Portion. 3) Mellem eet Skibs Officierer til Cadetter inclusive, mellem eet Skibs Betjente og Mandskab, eller mellem en Flaades eller Eskadres samtlige Mandskab efter §. 8 No. 6, saa at enhver faaer visse Portioner, som ere følgende: a) Flag-Commandeur, den en Chef commanderende over Soldatesken, om en saadan Commando existerer, og Vor General-Adjutant 40. b)

Commandeur, Oberst 35. c) Commandeur-Capitain, Flag-Capitain, Toimester, Oberst-Lieutenant 30. d) Søe-Capitaine, Major 25. e) Søe-Capitaine-Lieutenant, Under-Toimester, Capitaine af Land-Etaten 20. f) Søe-Lieutenant, Premier-Lieutenant af Land-Etaten, Søe-Artillerie-Lieutenant, Second-Lieutenant af Land-Etaten 15. g) Maaneds-Lieutenant, Fændrik af Land-Etaten, Cadet, Mester-Skibbygger, Krigs-Commissair, Flaadens Secretair 12. h) Krigsprocureur, Flaadens Medicus, Flaadens Chirurgus, Viceprovst, Qvarteermand eller Formand, Eskadre-Secretair 10. i) Præst, Flagskriver, Over-Skibs-Chirurg, Over-Canoneer, Høibaadsmand, Over-Styrmand paa Linieskib 9. k) Copiist, Over-Tømmermand paa Linieskib 8. Nota. Paa de mindre Skibe faaer 1ste eller Over-Styrmand, og 1ste eller Overst-Tømmermand, lige Portioner med Artillerie- og Material-Regnskabsførere. l) Canoneer, Baadsmand, Skibmand, Under-Styrmand, Lods, Skibs-Chirurg 7. Nota. Dersom ingen Over-Skibs-Chirurg er reglementeret, da nyder Skibs-Chirurgen Portioner som Over-Skibs-Chirurg. m) Skibs-Proviants-Forvalter eller Proviants-Skriver, som er Regnskabsfører, Skibs-Secretair, Subalterne-Chirurg, Under-Canoneer 6. n) Baadsmandsmaht, Skibsmandsmaht, Qvarteermester, Under Canoneersmaht, Tømmermand, Sergeant, Subalterne-Proviantskriver 5. o) Corporal, Constabel af Søe- eller Land-Etaten 4. p) Trompeter, Pauker, Tambour, Matros, Soldat, Seillægger, Bøssesmed, Bødker, Cahytskok, Skibskok, Borer, Glarmester, Muurmester, Kammertjener, Hovmester, Taffeldækker, Officiertjener, Bager, Opløber, Søevant og Usøevant 3. q) Dreng 1. Nota. De under l, m, n, anførte Under-Officierer, saavelsom en Constabel eller Matros, faae, naar de ere Regnskabsførere, en Portion mere end oven er anført. Ved Constabel forstaaes den, som forretter denne Tjeneste ombord, hvad enten han staaer i den faste Tieneste som Constabel, eller han er Maaneds-Tjener.

§. 19. Er nogen af de i ommeldte §§. i Actionen bleven qvæstet, da nyder han $\frac{3}{4}$ mere; er han bleven lemlæstet, da $\frac{1}{2}$ Gang mere; men er nogen dræbt, da nyder hans Enke eller Arvinger dobbelt saameget, som hans Portioner sig beløbe.

§. 20. Til eet Skibs til Priispenge berettigede Mandskab henregnes ikke alene de, som paa den Tid, Prisen gjøres, ere indenborde; men ogsaa de, som udi Tjenesten ere fraværende, eller paa en kort Tid permitterede fra Borde, samt Skibets Syge, om de endog ikke ere ombord.

§. 21. Naar slig Udlægsberegning er af Admiralitets-Secretairen forfærdiget, under hans Haand udstædt og af Vort Admiralitets- og Commissariats Collegium befunden rigtig; lader samme derefter til Vedkommende de dem, efter Udlægsberegningen, tilkommende Priispenge udbetale. Og som det i en Priisberegning næsten altid udfalder saaledes, at der af den uddelende Capital bliver et Overskud, som ikke kan deles i Portioner; saa maae dette Overskud deles imellem vedkommende Contoir-Betjente.

§. 22. Naar nogen Landgang skeer og Bytte gjøres, enten uden eller og ved at Fæstninger indtages, da forstaaes ikke ved Bytte Brandskat eller Ammunition de guere, eller de bouche, ei heller ved Fæstninger et og andet detacheret Værk eller Skandser, paa hvis Erobring en og anden Entreprise maatte beroe, thi der ville Vi for hver Canon betale 200 Rdlr. til Bytte og Uddeling. Alt Byttet skal af de commanderende Søe- og Land-Officierer bringes til eet Sted, og til enhver uddeles saaledes: 1) Den en Chef commanderende over Flaaden eller Eskadren tager tre 30dele. 2) De øvrige Flagmænd i den Flaade eller Eskadre eller de, som i en Eskadre af mindre Fartøier fungere i Flagmænds Sted to 30dele. 3) Den høistcommanderende Søe-Officier og høistcommanderende Land-Officier, som commanderede Landgangen eller Entreprisen, tager hver tre 30dele, altsaa begge sex 30dele. 4) De medværende Officierer af Søe- og Land-Etaten til Cadetter inclusive fire 30dele. 5) Det øvrige Mandskab, som agerede i Landgangen, og som bleve i Baadene for at bedække dem, der agerede i Land femten 30dele. Uddelingen skeer mellem Hoveder efter §. 18. Kan Udlægsberegningen over saadant Bytte ikke forfattes af Admiralitets-Secretairen, nyder den, som gjør den, derfor den i §. 5 bestemte Betaling.

§. 23. Ved en Chef commanderende forstaaes den, som har Over-Commandoen over andre Flagmænd, eller flere Skibschefer, uden selv at staae under nogen høiere Chefs Commando.

§. 24. Ved de øvrige Flagmænd i en Flaade eller Eskadre, forstaaes de, som umiddelbar under den en Chef commanderende har Over-Commando over en Afdeling af Flaaden eller Eskadren.

§. 25. Ved en Skibschef forstaaes en Officier eller Cadet, som har en vedvarende Commandopost over et armeret Fartøi, der ikke er et, til et Skib eller Batterie hørende, Roefartøi, som til enkelte Expeditioner sendes armeret ud med Bemanding af Besætningen paa det Skib eller Batterie, hvortil det hører.

§. 26. Den Officier eller Cadet, som har en vedvarende Commando over et Flaadebatterie, ansees lige med en Skibschef.

§. 27. Naar et eller flere armerede Fartøier, som høre under en Fæstning, eller et Kystbatterie, gjør en Prise; da erholder Fæstningen, eller Batteriet, en vis Deel forlods af netto Prevenüet, nemlig: a) Naar Fæstningen, eller Batteriet, ikke medvirker til at gjøre Prisen en 6deel. b) Naar Fæstningen, eller Batteriet, derimod medvirker $\frac{1}{4}$. Resten deles imellem de armerede Fartøiers Besætning efter foranførte Regler.

(Fortsættes)

Af Norske Aviser.

Generalcommandoen bekjendtgjør herved, at Armeens Lazaretter mangle endeel Lagener, Straamadrasser og Sengetepper, samt Skjorter, hvis Anskaffelse vel kan skee igjennem de sædvanlige Foranstaltninger, men ei med den Hast som Øieblikkets Trang udkræver. Generalcommandoen har havt saa mange Beviser for sine Norske Medborgeres roesværdige Attraae efter at skaffe deres stridende Medbrødre al muelig Lindring naar øieblikkelig Trang fordrede det og deres Evner tillod det, at samme anseer sig overbeviist om, at den blot behøver at nævne ovenmeldte Mangel, for at see de øvrige Byer og Landdistricter vise al mulig Beredvillighed til — efter enhvers Evne, endog med nogen Savn af egne Beqvemmeligheder — at forsyne Lazaretterne, ligesom saadant allerede er skeet af Frederikshald, Frederiksstad og nogle af Landboerne i Smaalehnene. De af Christianias Indvaanere, som enten gratis eller for Betaling ville bidrage til Anskaffelsen af ovenmeldte Sygehuus-Fornødenheder, anmodes at ville aflevere deres Bidrag til Commissariats-Commissionen. De øvrige Byer og Egne derimod, vilde behagelig levere deres Bidrag til den nærmeste militaire Authoritet, som derom strax underretter bemeldte Commission. Sluttelig maatte Generalcommandoen endnu engang gjentage, at den ommeldte Trang er øieblikkelig, og at altsaa, isald det som ædle Medborgere ville bidrage til at afhjelpe den, ikke strax tilveiebringes, deres gode og menneskekierlige Hensigt vil forfeiles. Christiania, den 14 Januar 1809.

Christian, Prinz til Slesvig-Holsteen.

Bekjendtgjørelse og Efterlysning. Natten til Nyaarsdag, imellem d. 31te sidstleden og 1ste dennes, er paa Gjestgivergaarden Saxebøl i Hobbel Sogn i Mosse Fogderie, begaaet Mord paa fire Personer, paa en saa skrækkelig og grusom Maade, at ikkun Øievidnerne derom kan gjøre sig den rigtige Forestilling. Om disse skrækkelige Mord indløb til Jurisdictionen Anmeldelse Nytaarsdags Eftermiddag, d. 1ste dennes, Kl. 3½ Slet, fra Lensmand Samuelsen i Hobbel Sogn. Efter at den fornødne Anmeldelse herom samme Dag af undertegnede til Amtet var skeet, blev og foranførte Tildragelse strax overalt i Mosse Fogderie ved Bekjendtgjørelser foranstaltet og Stikbreve udsendte for at paagribe alle mistænkelige anrreffende Personer. Dagen efter, den 2den dennes, begav jeg mig til Gaarden Saxebøl, for, under det af Jurisdiction samme Dag foretagne Forhør, og den ved Amtet reqvirerede Obductionsforretning, om muligt at blive bragt paa Spor om Gjerningsmændene til denne afskyelige Handling. Ved min Ankomst til Stedet forefandt jeg i den saakaldede Dagligstue Manden i Huset, Johannes Jensen, med Overdelen af Legemet ligge ud af Sengen med Ansigtet imod Gulvet, som var tilfrosset i en Blodstrøm. I et lidet Kammer indenfor Kjøkkenet forefandtes begge Tienestedrengene paa Gaarden, Lars Arvesen og Jens Svendsen, dræbte i Sengen, og i en anden Seng, øverst i Værelset, Pigen Karen Olsdatter, ligeledes dræbt. Ved Undersøgelsen under den anstillede Obductionsforretning blev det befundet, at Mordet paa fornævnte fire Personer var skeet med en smal Øxe. Dødshuggene, som alle vare skeet med et og samme Slags Instrument, vare anbragte paa de Myrdede paa Halsen og Hovedet, hvoraf de trende dræbte Mennesker havde faaet flere Ørehug, men derimod en af Tjenestdrengene ikkun et Hug bag venstre Øre. I Dagligstuen, hvor den myrdede Johannes Jensen laae i sit Blod, fandtes, ved Fødderne af Sengen, et jernbeslagen Pengeskriin, opbrækket, hvorudi vel forefandtes endeel Kobberpenge, men af Banco-sedler ingen; lad være man vil paastaae, at den dræbte Johannes Jensen skal have havt i sit Værge 300 Rdlr.; ligeledes fandtes Chatollet aabnet, dog ei opbrækket. Af Mandens (nemlig den Dræbtes) Klæder, savnes følgende: a) en luslidt Cavai, af Calmuktøi, af Couleur skiden-grøn-guul og falmet, med 2de nedhængende Kraver, og en staaende Halskrave, og da den Dræbte nogle Dage tilforn havde kjørt Hø, skal der i Luen vedhænge endeel Hofrø, eller saakaldet Hømo; b) et Par mørkeblaa stribede Cassimirs Pantalons; c) en Liv- eller Frakkekjole, af Couleur mørk staal-graa, næsten sort, med 2de Rader hvide Perlemorsknapper, samt paa denne Kjole eller Frakke anbragt paa Brystet 2de Skraalommer med en Knap af samme Tøi som Kjolen; d) et Par Halvstøvler med Fløiels Kant, halvsaalede; videre savnes af den Dræbtes Tilhørende: 2de Meerskums Tobakspiber med Sølvbeslag, samt guul og rød Cameelgarns Piberør, paa den største Pibe befandtes paa Laaget de 2 Bogstaver J. J. anbragt, ligesom og dette Laag var noget bulede; fremdeles savnes endeel Sølv Spiseskeer, samt en Fiskeskee og et Sølv Stob eller Bæger, hvoraf de 3de Skeer skal være mærkede med Bogstaverne O. H S. M. J. H. D. N. 1736, og en Dito formodentlig mærket K. J. D.; paa det øvrige Sølvtøi kunde intet Mærke opgives, efterdi alle Husets Folk, som kjendte det, om dette og det mere, kunde give nogen Oplysning, befandtes at være myrdede. Ved den af mig anstillede Undersøgelse i Huset befandtes ikke Indbrud at være skeet enten igjennem Dør eller Vindu, derimod er der al Sandsynlighed for at en af Morderne har samme Nat laget i samme Værelse som Johannes Jensen, da man fandt paa en Bænk bag Kakkelovnen Sengeklæder liggende, der gav Tegn til Leie af et Menneske. Denne grueli ge Handling, hvorved Menneskeheden maa gyse, og den offentlige Sikkerhed sat i vove, i Tilfælde af at man skulle være uheldigen ei faae Gjerningsmændene opdagede, bekjendtgjøres herved offentligen, for om muligt at kunde derved føie nogenlunde Oplysning i en Sag, hvorved Justitien nu paa 5te Dag med anstrængende Bestræbelser forgjæves har arbeidet. Og ligesom alle Authoriteter tjenstligst anmodes i ethvert District at

foranstalte foranførte bekjendtgjordt, og Angjeldende paagrebne naar antreffes, som maatte befindes mistænkelige ved at være i Besiddelse af foranførte bortrøvede; saaledes anmodes alle og enhver at ville være opmærksom paa enhver mistænkelig Person, og i Tilfælde at der kunde gives noget Spor til Veiledning, og videre Oplysning, da samme strax at anmelde for deres Øvrighed. Lad være undertegnede bør staae i den faste Overbeviisning, at Enhver, som har nogenlunde Følelse af Menneskehed, og indseer hvor vigtigt det er for den offentlige Sikkerhed, vil uden Frygt og Skye ei allene anmelde alt hvad de maatte have Kundskab om oftnævnte grusomme Handlinger, men endog bestræbe sig for at gaae Justitien tilhaande i denne Sag, saa, da Erfarenhed har lært mig, at der dog iblandt den mindre cultiverede Borgerclasse ofte befindes de, som deels af utidig Fr[illegible], deels af en uforsvarlig, ja i et Tilfælde som dette, lovstridig Medlidenhed, lægger Dølgsmaal paa Sandheden, har jeg anseet det for passende, til Opmuntring for saadanne svage Mennesker, at udsætte en Præmie af 100 Rdlr. for den eller de, som enten paagriber Gjerningsmændene for disse gruelige Mord, eller og kan opgive sikkre Data og anvise Mordernes Opholdssted, hvilket i Tilfælde af det maatte være udenfor Mosse Fogderies Jurisdiction, da til deres Øvrighed strax maatte foranstaltes anmeldt, saa at Paagribelsen derefter kan sættes iværk. Moss den 6te Januarii 1809.

Radich,
Foged over Mosse Fogderie.

For des kraftigere at virke til Opdagelsen af Gjerningsmanden af ovenstaaende græsselige Mord og for at sikkre det Almindelige for en saa grusom Morder, troer Hr. J. Wulfsberg i Christiania, at der kunde gives saadanne Omstændigheder, som gjorde, at en anseelig Belønning vilde befordre Opdagelsen; han har derfor indbudet til en Subskription paa Bidrag af 10 eller 5 Rdlr., ja endog mindre Summer, for at erholde en Sum af 1900 Rdlr. som Belønning for Morderens Opdagelse. Pengene betales ikke førend Opdagelsen er skeet, og om denne ikke skulde skee, betales aldeles intet af det Tegnede.

Kammerherre Rosenkrantz i Christiania har udsat en Belønning af 100 Rdlr. for den, der beviisligen angiver nogen, som der i Byen eller Forstæderne sælger Salt til høiere Priis end den af Regjeringscommissionen fastsatte, eller dølger Salt, som han har liggende til Forhandling eller i større Forraad end han til eget Brug kan behøve.

I Norges vigtigste Stæder opføres i denne Tid Comoedier og Concerter ligesom før. I de sidste Norske Aviser findes *intet* Spor til Trang eller Mangel, og alle de ufordeelagtige Rygter, man hidtil i den Henseende har havt, ere altsaa ugrundede.

(Af Budstikken No. 56., dat. d. 30 Decbr. 1808.)

Extract af Kystværn-Divisions-Anfører Lemvighs Skrivelse af 21 Oct. til den constituerede Sorenskriver Barth: "Skipper Dirch Peters Buer med Tialken die Frau Annigina, førende Hannoversk Flag, baglastet med Muursteen, kommende, efter en Deel af Papirernes

Udvisende, fra Rotterdam, og bestemt til forskjellige Steder, lagde ind i Havnen Berresfjord d. 20de d. M. Han søgte saavel hos mig som hos andre en Ladning Bjelker, men da samme ei kunde erholdes, gik han ombord igjen, efterat han først nøie havde undersøgt alt, hvor han foer frem. Jeg fattede strax Mistanke om, at denne Person muligen var forsynet med Engelsk Licence, og saaledes afsendt ei blot for at bringe Fienden Ladning, men ogsaa Efterretning. Mit Caperskib de Thygeson, ført af Capitain Mathiesen, laae just seilfærdig. Jeg beordrede deraf 20 Mand i 2de Baade, hvoraf den ene førte en 2pundig Canon; denne armerede Baad lagde sig Kl. 11 samme Nat lige for det vestre Indløb til Berresfjords Havn, fyrede et Skud, tilsatte en Lanterne, og forestillede saaledes et Engelsk armeret Skib. Imidlertid roede den anden Baad med 10 Mand velbevæbnede lige til bemeldte Tialk. Alle Hurra-Raab skede paa Engelsk, og da Skipperen troede sig overtydet om, at Baaden førte Engellændere, der vilde tage ham som god Priis, sagde han paa Hollandsk: "Jeg er jo en Ven af Engellænderne," og modtog dem altsaa som Venner. Derefter bragte han frem sit Engelske Licence, som en af Folkene havde imellem Skjorten og Kroppen, og tilføiede, at han maatte saaledes bevare det for de Norske; hvorpaa han sagde, at han havde været 1½ Miil fra sit Skib og seet, at der laae en udrustet Cutter, men blev ingen Baad vaer. Paa videre Anfordring udleverede han de øvrige Skibspapirer, og blev derpaa forkyndt, at disse vare nu i Nordmænds Hænder og Værge, og maatte undersøges af Landets Øvrighed, medens Skibet imidlertid forblev under Caperfolkenes Opsyn."

Fra Stiftet i Christiansand er til den Kongelige Regjerings-Commission indsendt følgende Indberetning: "I Gaar Aftes er til Flekkerøe Havn indbragt en armeret Svensk Cutter, som i Søen er erobret ved Cutterbrikken Seagull; den skal føre 8 Canoner, 1 Morter, og have 40 Mands Besætning. Christiansand, d. 29de Nov. 1808. Paa Stiftets Vegne, Cederfeldt de Simonsen."

Den Kongelige Regjerings Commission for Norge har behaget, under d. 22 Decbr. f. A., at overdrage Fortsættelsen af det officielle Blad Budstikken til Hr. L. Stoud Platou.

Paa Børsen havdes i Gaar den Efterretning, at der fra Engelland er afgaaet en Expedition til Cadix, bestaaende af 700 Transportskibe med 42,000 Mand ombord, for som det hedder, at ødelægge eller tage den Spanske Flaade. Blandt disse 42,000 Mand er 30,000, der nylig kom tilbage fra Spanien og ere blevne completterede med 12,000. ---- I Middelhavet skal der være forefaldet et Slag med Touloner Flaaden og den Engelske Flaade under Adm. Collingwood, som efter Engellændernes egen Beretning er falden i Slaget.

Nakskov, den 26de Februarii. En Norsk Slup fra Bergen, ladet med Klipfisk, tør Fisk, Beeg, Tiære og Tran, er i Dag ankommen her til Fjorden. Den var afseilet fra Christiansand den 19de f. M. og har ikke seet fiendtlige Skibe underveis.

Rendsborg, den 31 Januarii. Den fortjenstfulde Artillerie Major v. Mack i Rendsborg, som ved hans gode Conduite og Bestemthed, som Stadens Commandant fra Kongelig Dansk Side, under de allierede Troppers seneste Ophold sammesteds, ei allene har vunden samtlige Borgeres Yndest, men og de Franskes almindelige Agtelse, er af Staden Rendsborg, som et Beviis paa sammes Agtelse og Erkjendtlighed, endnu forend afvigte Aars Afløb, bleven tilstillet et smukt, i antik Smag arbeidet, Guld-Repeteeruhr med den Indskrivt: Grati Rendsburgi Cives MDCCCVIII.

I Dag (d. 4 Martii) noteredes følgende Cours: Danske Bancosedler med Species 222¾ PC., som udgjør for en Specie 2 Rdlr. 22 ß.

Postefterretninger.

De politiske Forhold mellem Frankrige og Østerrige synes endnu bestandig at være meget gaadefulde. Medens det ene offentlige Blad forsikkrer, at der ikke vil udbryde Krig mellem disse to Magter og at Østerrige tvertimod har antaget de af Frankrige gjorte Forslag til at udelukke Engelland fra Fastlandet, taler det andet Blad om Bevægelser og Rustninger, der bebude en ny Kamp. At man frygter noget, synes alting at vidne om. Keiser Napoleon ventedes d. 27 Febr. til Maynz, og endnu samme Maaned til Mailand. Adskillige Franske Regimenter ere fra Mellem-Italien marcherede til Egnen af Po, og endnu andre fra Kongeriget Neapel ventes. Imellem Wien, Paris og Petersborg er Courergangen endnu bestandig meget levende. Den første Afdeling af det Oudinotske Corps er paa Marchen til Italien, men man paastaaer, at disse Tropper for det første ville cantonnere i Egnen af Augsburg, indtil Sneen er optøet og Veiene i Tyrol kunne lette dem Marchen til Italien. Et Corps Vestphalske Tropper, bestaaende af 10,000 Mand, er bestemt til Metz, og en Afdeling deraf, bestaaende af Jægere, er allerede d. 20 Febr. ankommen til Frankfurt. En Afdeling Conscriberede er gaaet til Hannover. Fra Paris skrives under den 20 Februarii: Meningen om Krig og Fred er endnu bestandig meget vaklende, endskjønt den siden i Gaar var noget mere stemt for Krig, uden at der kan angives nogen egentlig Aarsag. Alting, siger man, beroer paa Svaret paa de sidst herfra til Wien afsendte Depecher. — Siden der i Moniteuren af 19 har været talet om en i Engelland udbredt Efterretning angaaende en ny Parlamentairs Ankomst, tales her igjen om Muligheden af en almindelig Fred. De sidste Efterretninger fra Wien ere af 18 Febr. I de vestlige Provindser, hedder det, er endnu ingen Troppebevægelser at mærke; men man seer forskjellige Transporter af Artillerie og Munition afgaae didhen. — Da Mandtallet af vor Armee er nu bragt saa høit som vor Regjering ønskede, saa skrides nu til Organisationen af de enkelte Corps og Regimenter. Betydelige Forfremmelser lige fra Cadetter op ad have fundet Sted. Endeel Underbefalingsmænd, som i de forrige Feldttoge have udmærket sig ved Virksomhed og Tapperhed, have ved deres ny Rang faaet en større Virkekreds. Armeen er bleven inddeelt i 9 Corpser, der commanderes af Erkehertugerne og Generalerne Lichtenstein, Rosenberg, Klenau og Bellegarde. Erkehertug Carl har, som Generallissimus, med mere udstrakt Fuldmagt end nogensinde tilforn, Bestyrelsen over det Hele. — Hvor meget man her end taler om en nær forestaaende Krig, saa veed man dog, at Underhandlingerne drives med megen Liv. Det første Svar paa Forestillingerne fra et fremmed Hofs Side har, som man sikkert veed, været meget moderat, og det samme paastaaer man om det Gjensvar, som den Keiserlige Kæmner, Grev v. Mier, har overbragt. — Man er her i en stor Spænding i Anledning af de første Efterretninger om Underhandlingerne i Yassy, ifald de efter Portens politiske Systems Forandring endnu virkelig finde Sted, hvilket man tvivler meget om. I en anden Skrivelse var Wien af s. D. hedder det: I de sidste Dage har her ikke været noget Liv i Handelen; Uvisheden om vore politiske Forhold byder at være meget varsom i Speculationer. I Triest ere vel Vareprisernе stegne noget, men ogsaa der indseer man Nodvendigheden af at være forsigtig. Vor Cours har i Dag forværret sig meget. Hamburg 6 Uger er sjunken fra 327 til 337. Ogsaa Statspapirerne falde. — Fra München meldes under d. 18 Febr.: Bevægelserne mellem de Bayerske Tropper vedvare. Man drister sig i Almindelighed ikke at haabe paa Fredens Vedvarelse. Det synes ikke, at vort Hof tager Deel i Underhandlingerne mellem Paris, Wien og Petersborg, der drives meget levende. — Augsburg d. 20 Febr. I det Dieblik, da General Oudinot ventedes hertil i Gaar, bragte en Estaffette fra Stuttgard den Efterretning, at Hs. Excellence først vil ankomme her om nogle Dage. Man vil udlede heraf fredelige Forventninger.

(Indsendt.)

I Anledning af den Indsamling, som skete til Brandlidte paa sidste Maskerade, og den Linie, som stod i Transparentet, og hvori siges om kummerfulde Moders Smaa "at de hungrige maae lægge sig paa Straa," (See Skilderiet for Løverdagen den 11te Februar) har Assesser Bärens taget til Gjenmæle i No. 4 af Penia. Denne Linie viser han at være en national Fornærmelse imod Konge og Folk; og især Fornærmelse, dels imod den Kommission, som er nedsat til at afhjelpe de Brandlidtes Trang, dels imod Direktionen for Kjøbenhavns Fattigvæsen. Saadan haard Nød, beviser han, kan ikke være til blandt de Brandlidte. Ogsaa finder han det upassende, med levende Farver at fremstille Armod i sin hele Skrækkelighed, der, hvor Mennesker samles for at fryde sig.

(Indsendt.)

Til Udgiveren af Penia.

Den, som skrev det Par Linier over Fattigbøssen paa Hoftheatret i Søndags fjorten Dage, behøver ikke at sige meget til sit Forsvar mod Deres Angreb i Penia No. 4. Fordrede Sagen det ikke, vilde han slet intet sige, da han agter Dem meget, og har havt Vanskelighed ved at tiltroe Dem saa stor en Ubesindighed, som dette Blad viser.

"Om det er passende, at bringe Armoden i levende Erindring ved en saadan offentlig Forlystelse?" Hvorfor ikke? eller: hvor er det meere passende, end paa et Sted, hvor man samles til Glæde, og ved Glæden stemmes til Deeltagelse? og hvor de Formuende, eller dog Mennesker, der have Evne til at anvende endeel Rigsdaler paa deres Fornøielse, komme sammen? Een Grund endnu vil den, som læste Versene med Eftertanke, have fundet i Slutningslinien.

"Om de Brandlidte behøvede denne Understøttelse? og om deres Nød ikke er skildret for stor?" Veed De da ikke — De kunde dog have faaet det at vide førend De skrev — at meer end 2600, skriver: to tusend sex hundrede Familier og enkelte Personer have for den nedsatte Understøttel-

ses-Commission legitimeret sig som Brand- og Skadelidte, og en stor Deel af disse som aldeles ødelagte ved Bombardementet? at deriblandt ere endeel Qvæstede og Dræbtes Efterladte? at Commissionen nu i nogle Maaneder saa godt som intet har kundet gjøre for hine, fordi det, der indkom, maatte henlægges til disses Understøttelsesfonds? Veed De ikke — det kunde dog af de offentlige Bekjendtgjørelser erfares, — at det, som er indkommet til de Brandlidtes Hjelp, i det Heele er ubetydeligt i Forhold til Trangen, ubetydeligt i Forhold til det, som indkom efter Ildebranden 1795, og i Følge de Fordringer, det Offentlige nu fra saa mange Sider har til Patriotens Opofrelser, vel maatte være det? Veed De endelig ikke, at det, som paa enhver anden Tid kunde være passende Understøttelse, er utilstrækkeligt i Tider, som de nærværende? at mangen en Familie, som syntes at være hjulpen i Vei, vedbliver at være trængende, og maae fødes af Haanden, formedelst Næringsveienes Standsning? og at Commissionen af denne Aarsag vistnok behøvede at være vedvarende, som Regjeringen vilde, den skulde være; men at den da ogsaa behøver og maae søge sig Hjelpekilder, hvor de findes.

Nei, Hr. Udgiver! De har ikke været tilbørlig underrettet førend De skrev; og det er ilde, naar dette skal kunne siges om Skribenten. Lader os, som skulle virke paa den offentlige Mening, ikke mislede den ved urigtige Forestillinger. Lader os ikke indbilde vore Medborgere, at de have gjort alt, hvad de kan og bør gjøre, og hvad der behøves, fordi de have gjort Noget; ikke indbilde os selv, at Nøden i Kjøbenhavn, den store ved Bombardementet foraarsagede og ved Krigen forøgede Nød, er afhjulpen, fordi Fattigvæsenet har Halmmadratser tilovers. Lader os især vogte os for Embedsegoisme, en Privatinteresse, som bestaaer slet med Humanitet og Almeenvel, og aldrig blande vort eget lille Jeg med Kongens og Fædrenelandets store Anliggender.

Ved Maskeraden, som holdes paa Hoftheatret i Morgen, vil findes det Alter for Velgjørenheden, og den Leilighed til at offre, som man kjender fra forrige Gang.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 43.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 7 Martii, 1809.

Med Fodposten har Udgiveren modtaget efterfølgende Skrivelse, som han, i Betragtning af dens morsomme Indhold, ikke har troet at burde negte en Plads i Skilderiet.

P. M.!

Jeg kan ikke beskrive Dem, Hr. Udgiver, hvad jeg har fornøiet mig over det sidste Numer af Penia, hvori Alteret paa Maskeraden og de Vers, der vare anbragte derpaa, efter Fortjeneste, revses. Jeg maa reent ud sige Dem, det var en snavs Idee, og jeg har længe ventet, at nogen skulde tage ret alvorlig fat paa den, der gav Anledning dertil. Herre Gud! er det da billigt, at man overalt, hvor man gaaer og staaer paa Gader, Spadsereveie, Klubber, Maskerader, skal plages af Tiggerie og Tigger-Indbydelser? Desuden er der jo Anordninger og Straf for, at man ikke skal give nogen Betler noget, ikke engang en Halvskilling til en halv Skofte? Betaler min Mand ikke hele 12 Mark om Aaret til Fattigvæsenet? Har dette Væsen ikke Indkomster nok og kan den Fattige ikke baade faae Varme, Suppe, ja endog Halmmadratser, naar han henvender sig til Vedkommende? Rigtig nok indvende somme, at den, der lægger sig med en sulten Mave paa en Halmmadrats, ogsaa lægger sig hungrig paa Straa, for "Madrats man sætte for, Madrats man sætte bag — Halm bliver Halm, det er en afgjort Sag." Man kan ogsaa sige, at Supper à la Rumford eller Beengeleer, som en daglig Ret, just ikke smager saa godt som Kraftsuppe, Kjødboller og Fricadeller. Men naar den Fattige har Halm at ligge paa og saa megen Føde at Livet netop kan hænge sammen hos ham, saa skal og maa og bør han være fornøiet. Derfor er han fattig, derfor er han en Tigger, derfor burde han, naar han vil leve bedre, gjøre sig Umage for at blive rig, og dertil er der Leilighed nok i vore Dage. Skulde vi Andre føde alle Tiggere, det er at sige Folk, som ikke gide arbeide, saa maatte vi jo selv omsider blive til Betlere. Jeg er saa blødhjertet og medlidende som nogen. Mine Øine staae i Vand, naar jeg seer Hussiterne eller Men-

neskehad og Anger eller Rolf Blaaskjæg, og mit Hjerte smelter som Vox, naar jeg læser ædle Handlinger. Men Barmhjertighed mod Tiggerpak og Døgenikter og dovent Kram, der ikke gider arbeide, kan jeg ikke udstaae for min Død. Jeg har derfor aldrig i mit Liv givet 8 ß. bort til Betlere. Der løber nok paa Døren hos mig: men ingen faaer en Halvskilling af mig; jeg affærdiger dem altid med den Beskeed: "I kan gaae til Fattigvæsenet, som min Mand betaler Penge nok til." Naar de endda ikke ville gaae, truer jeg dem med at sende Bud efter Fattigforstanderen, og saa tager Pokkeren ved dem. Man kan just heller ikke klage over, at der vrimler fuldt saa mange Tiggere omkring i Gaderne nu som i gamle Dage. Vel seer man engang imellem en Tiggerkjelling med eet Barn paa Armen og et andet i Haanden, og det har ofte ordentlig gjort mig ondt for de stakkels uskyldige Unger, der maa lide saa meget for deres dovne Moders Skyld, men saa tænkde jeg igjen: saadan Tiggerbagasie er vant til Ondt og føler det ikke som andre Mennesker. — Men at man paa Maskerader, hvor Folk møde, for at fornøie sig, og gjøre Løier, og danse og leve sorgløs, skal plages af Tigger-Altare og Tigger-Vers, det er uforsvarligt. Jeg kan ikke sige Dem hvad jeg ærgrede mig paa det sidste Bal over det dumme Velgjørenheds-Alter! Det var ret noget flaut noget, og jeg gjorde ogsaa alt mit, for at fraraade alle mine Veninder at offre noget paa det. At man ved Indgangen til Kirker kan have Fattigblokke og at man under Gudstjenesten kan gaae omkring med en Tavle, som man kan

kaste en Fiirskilling i, det lader jeg passere, men paa en Maskerade? — Paa en Maskerade? O, jeg kunde kradse Øinene ud paa det Dummerhoved, der har udklækket denne Idee! Men jeg fik da endelig ogsaa lidt Satisfaction for min Ærgrelse; til min Glæde fandt jeg, at der i det Hele kun var offret lumpne 105 Rdlr., og deriblandt en Tyve- og en To-Rigsdalersseddel, saa man kan antage, at Ideen, som billigt, har mishaget de Fleste. Imidlertid maa De dog selv tilstaae, at det er ubilligt af Vedkommende, saaledes at give Anledning til offentlig Forargelse. Naar man har anvendt en Snees Rigsdaler paa en Halvnats Fornøielse, saa vil man jo dog gjerne nyde den i Ro; og det er jo dog høist ubehageligt, at forstyrres deri paa saa lumpen en Maade. Min Ærgrelse varede, Himlen skee Tak, kun kort, for Klokken var neppe ti, førend Vedkommende udøvede den Velgjørenhed, at slænge Velgjørenheds-Alteret hen i en Krog, som andet gammelt Skumpelskud, og man kunde nu dandse og valtse og hoppe og springe og gjøre Løier igjen, uden strax at støde med Foden paa "Armods Søn, Brandlidte, og hungrige Smaa, som lægge sig paa Straa."

Jeg kan heller ikke troe, at saadan en Nød kan være til i Kjøbenhavn, for hvor jeg kommer finder jeg tvertimod nu langt større Velstand og Overflødighed end førend Krigen, og jeg tør paastaae, at den har gjort mangen en Mand til Mand. Man tracterer og harsellerer langt mere end før. Nu, da et Glas Punsch koster 20 ß. og en Kop Chocolade 16 ß., have Condi-

teerne langt mere Søgning end før, da begge Dele kun kostede halv saa meget. Før kunde jeg kjøbe en Billet til Maskeraden for 9 Mk.; denne Gang maatte jeg saa mæn betale en Sjouer 15 Mk. Før behøvede jeg kun 4 Alen Cassimir til en Frakke, nu gaaer der næsten ligesaa meget til Kraven allene. Er ikke alt dette et stort Bevis paa Velstand? Selvkloge Folk spørge vel, hvor er da al den Rigdom og Velstand kommet fra? Men det er ikke min Sag. Nok er det, al den Klynken og Klagen man idelig hører paa Prent, er ugrundet. Her er ingen Nød, og selv de saakaldte Brand- og Skadelidte have ikke lidt nogen Skade, det tør jeg reent ud sige. Vel seer jeg af Deres sidste Skilderie, at over 2,600 Familier og enkelte Personer have for den nedsatte Understøttelses-Commission legitimeret sig som Brand- og Skadelidte, og en stor Deel af disse som aldeles ødelagte ved Bombardementet, men hvad er det vel ogsaa for Folk? Sikkerlig dovne Krabater, der ikke engang gide arbeide med Hovedet og mindre med Hænderne. I Tider som de nærværende, siger min Mand, behøver man kun at bruge Hovedet lidt, for at kunne leve brillant og blive til en Mand. Der gives saa mange Maader, saa mange Veie at komme frem paa, naar man kun vil. Han paastaaer endog, at han aldrig var bleven til hvad han nu er, dersom vi havde beholdt Fred. Han mener, at det kun er Forholdet, som har forandret sig og forblinder Folk; thi der gives nu saa mange, der eie hele og halve Tønder Guld, at den, som kun eier 5000 Rdlr. passerer for en reen Prakker. Men, Herre Gud, fordi alle ikke kunne være lige rige, er det jo heller ikke sagt, at

Nøden just er saa forskrækkelig stor, og om den end var det, burde man dog ikke vise os den i Transparenter paa Maskerade, hvor man netop kommer, for hverken at sees, eller see noget i sin rigtige Skikkelse.

Deres affectionerede

Fru Snip.

Svar paa Opfordringen i Politievennen No. 563 til Eierne af Madses-Klint i Phanefiord Sogn paa Møen, om at lade deres Medborgere nyde Gavn af de der opdagede Steenkul.

Min Herre!

Saa meget jeg, i Hensyn til Manges Kulde, ærer Deres patriotiske Ild, — og saa meget jeg er Dem forbunden for den Agtelse, hvormed De nævner mig, kan dette dog ikke forhindre, at jeg jo maa tage et Par Ord til Gjenmæle paa Deres Opfordring. Hvorledes Bladet Dagens Udgiver og Politievennen er kommen i Erfaring om, at der her i Sognet skal endnu befindes et af Naturen, i Madses-Klint, hengiemt Steenkuls-Magazin, med et Forraad af nogle tusinde Tønder, kan jeg ikke begribe. Vel var det engang ogsaa min høitspændte Formodning, men, efterat Hr. Professor Vad haver undersøgt Sagen, og, i forrige Aars Aviser offentlig erklæret: at de Spor af Brunkul, hvilke benævnte Klint angiver, ere ikkun høist ubetydelige Levninger af en i Østersøen hentaget Forverdens Brunkuls Fløts, — er slig Formodning tilintetgiort. Altsaa burde man ikke udsætte sine Medborgere til Skue paa Forundrings-Stolen, for at lege Under over al Under med dem, uagtet disse ikkun ere Bønder; — mindre burde man snakke om deres Egensindighed, fordi de ei have sluppet alle Ting, "og givet sig "til at bryde Kul op, ikke heller bekiendtgiort i "Aviserne, at der og der i Kiøbenhavn ere mønske "Steenkul at faae tilkiøbs, til den og den Priis;" — allermindst burde man true med Anklage. En

saadan uforskyldt Fremfærd i et offentligt Blad mod den stakkels Bonde, er ei alene en Fornærmelse, men en virkelig Anklage eller rettere Denonciation for Nationen og for Hans Majestæt Kongen selv; ikkun at den er maskeret. Thi naar man ikke, i Tider som disse, efterlever — uden at opfordres i Politievennen — den Viisdoms-Regel: Samler de overblevne Levninger tilsammen, saa at intet spildes; — og, dersom man af Ladhed eller Ligegyldighed for Fædrenelandets Vel, lader Skatte, som Naturen haver skænket, og hvilke sagkyndige Mænd have anviist, ligge uopgravne, for at Landsmænd ei skulle faae Adgang dertil, saa er det, i enhver Henseende, skurkmæssigt. Den eller de, paa hvilke en saadan ubeføiet Mistanke offentligen henkastes, ere altsaa offentlig fornærmede, anklagede, denoncerte. Paa mine brave Sognemænds Vegne giver jeg mig derfor den Frihed igien at opfordre Hr. Udgiveren af Dagen og Politievennen til at nævne offentlig den Person, der haver indbildt ham, at der i Mads-Klinten er et Forraad af nogle tusinde Tønder Steenkul og saaledes forledet Dem, min Herre, til Deres excentriske Opfordring. Behag De derimod selv at spørge Hr. Professor Vad, — og Han vil anderledes undervise Dem. Han vil gientage sine Ord saavel til mig, som til Bonden Jacob Hemmingsen af Vindebek — Eieren af bemeldte Grund: "At det paa ingen Maade kan gavne Fædrenelandet eller lønne Umagen at grave der efter det Mineral." Hvorledes skulde ogsaa denne fortræffelige Geolog, og Landets høieste, patriotisk handlende Øvrighed, til hvem Sagen sikkert er refereret, have forbigaaet, videre at antage sig et saa vigtigt Værk, dersom det var af den Betydenhed, som De, m. H. synes at være overbeviist om. Men Overbeviisning af denne Slags beroer paa Lokal-Kundskab og Undersøgelse. Den kommer ikke med Andres Snak, den staaer sig ikke, ved at være hentet i Indbildningen og med skarp Pen indskrevet et Flyveblad. Overalt er det intet Beviis paa egen ægte Patriotisme, at bebreide Andre Mangel derpaa. Jeg forsikkrer Dem og det hele vildledede Publikum, at der hverken er Værdie for 100 Rigsdaler, eller for 20,000 af Brunkul begravet i den videnskabelig og praktisk randsagede Klint. Naar Eieren endog — som enfoldig Mand — antog Deres Sætning: "Hvad enten der ligger Steenkul i min Jord, eller reen Guld og Sølv, er det Et og det Samme," saa vilde den Berigelse De lover ham, uagtet han er en fattig og særdeles virksom Mand, slet ikke friste ham. Thi det kommer saare meget an paa, hvordan Steenkul og Guld ligger i Jorden, — og om de givne physiske Kræfter ere istand til at bringe det for Lyset? — Tilmed veed De nok ikke, at Smedde, Brændeviinsmænd rc. vilde giøre store Øine, naar de saae det Slags — saakaldte — Steenkul, der seer ud som krumtørret Sollelæder eller Jydepotte-Skaar, sammenkittet, med en god Deel Jord imellem. Manden, som forlangte Steenkuls Priis, vilde i det ringste blive udleet. Got og vel, om han for en Tønde deraf fik, — før man lærte at kiende det, — hvad en Grønholts Kulsvier faaer for en Tønde Rod-Trækul. Lad ham nu tage fem Tønder til Læs, og kiøre tredive Mile, — foruden hvad han skal seile, — frem og tilbage; thi det er den dobbelte Veis Længde imellem Kiøbenhavn og Vindebek; saa vil De mathematisk komme til Overbeviisning om, hvordan det lønner sig, at lade den Smule Brunkul her er, — og som ikke skal blive spildt, — føre paa Axel fra Møen til Kiøbenhavn. Man kan der sidde og sqvatte om saa meget! Tankerne om Møens Varetilførsel under en Blokade (i Opfordrings Numeret) har og et Stænk deraf. — Væ den Elendige, som ikke er Patriot, men Sværmerie og Zelotisme forderver alleting. — Jeg burde maaskee ikke have taget mig den Ting saa nær, og det saa meget destomindre, som jeg for min egen Person ingenlunde er bleven fornærmet, meget mere hæderligen omtalt. Men enhver Vildfarelse bør igiendrives. Desuden har jeg nu engang den Troe, at Bonden ikke heller bør fornærmes eller trues og kues uforskyldt. Hans Patriotisme, som mangegange kan være udmærket exemplarisk, bør ligesaalidet tiene Andre til deres Fødders Fodskammel. Man bliver ikke Selv et Haarbred høiere, fordi man staaer paa en Skammel. — Suum Cuiqve er en gylden Regel. I Kraft deraf er jeg med Agtelse for Deres muligen meget gode Hensigt, min Herre! Deres, o. s. v.

Phanefiord Præstegaard paa Møen,
d. 28 Febr. 1809.

Paludan.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Anhang til Søekrigs-Artikelsbrevet angaaende Byttes Uddeling. (Sluttet.)

§. 28. Naar en Skibschef gjør en Prise ved Hjelp af en Fæstning eller et Kystbatterie, han ikke hører under, afgiver han til samme en 5deel af netto Provenuet.

§. 29. Naar en Fæstning, eller et Kystbatterie, som har armerede Fartøier under sig, gjør en Prise: a) eene ved dets Canoner, da afgives af netto Provenüet til de armerede Fartøier en 6deel. b) dersom Fæstningen, eller Batteriet, bruger noget Fartøi til at bemægtige sig eller bemande Priser, da ansees bemeldte Fæstning eller Kystbatterie, og de under samme hørende armerede Fartøier, at have medvirket lige meget til at gjøre Prisen; og skal følgelig sammes Besætninger have lige Adgang til Deling og enhver efter sin Charge. c) Erobres Prisen ved Hjelp af et tilkommende armeret Fartøi, som ikke hører under Batteriet, da betragtes dette Fartøi som henhørende blandt de armerede Fartøier, der høre under Fæstningen, eller Batteriet, og forholdes da efter Litr b, i denne §.

§. 30. Naar en Fæstning, eller et Kystbatterie, som ingen armerede Fartøier har under sig, gjør en Prise ved Hjelp af et eller flere tilkomne armerede Fartøier, da deles Prisen i lige Dele mellem Fæstningen, eller Batteriet, og det eller de Fartøier, som kom til og hjalp.

§. 31. Naar et Kystbatterie, som ingen armerede Fartøier har under sig, ved sine Skud bringer et Skib til at stryge, og behøver private Fartøier til dets Bemægtigelse, saa kan det dertil engagere hvem det vil og kan faae for en accorderet Betaling; I manglende Fald skal Kystmilitsen assistere, imod at det Antal deraf, som bruges, betragtes som henhørende under Batteriets Besætning, samt deler i Forening og ligesom denne.

§. 32. Naar en Officier, hvad enten han er af Vor Søe-Etat eller af Vor Land-Etat, har flere Søe-Batterier under sin Commando, og et eller flere af disse Batterier har en Officier eller Cadet til Chef, betragtes den førstmeldte Officier som en Chef commanderende, i Henseende til samtlige Batterier. I øvrigt ville Vi, at som Søe-Fæstninger eller Søe-Batterier, skulle ansees, ei alene de Fæstninger og Batterier, hvis Besætning sorterer under, og gageres af Søe-Etaten, men desuden enhver Fæstning eller ethvert Batterie, som har Defensionsværker besatte med Skyts mod Søesiden, og bestemte til at haandhæve Vort Søe-Territorium, hvad enten Hensigten af disse Værkers Anlæg er, at forsvare et Indløb eller en Ankerplads, eller Fæstningen og Batteriet selv mod Angreb fra Søesiden, eller at hindre Fartøier fra at passere.

§. 33. Den Søe-Officier, Land-Officier, eller Cadet, som har Commando over flere Søe-Batterier, hvoraf intet har nogen Officier eller Cadet til Chef, betragtes som Chef for samtlige Batterier.

§. 34. I alle Tilfælde, hvor en Søe-Officier har Commando paa eller over et eller flere Land-Batterier, betragtes han, i Henseende til Priispenge, som Officierne af Land-Etaten, og tager Deel efter de ved Land-Etaten foreskrevne Regler; og i alle Tilfælde, hvor Land-Officierer ere commandeerte ombord paa Vore Krigs-Fartøier, eller have Commando paa eller over et eller flere Søebatterier, betragtes de, i Henseende til Priispenge, som Officiererne af Søe-Etaten, og tage Deel efter de ved Søe-Etaten foreskrevne Regler.

Givet i Vor Kongelige Residentsstad Kjøbenhavn den 17 Januarii 1809.

Under Vor Kongelige Haand og Segl.

Frederik R.

(L. S.)

J. P. Wleugel. F. Knuth.

Det er i sin Tid omtalt i dette Blad, at Talen, som Hr. Professor Treschov i forrige Sommer holdt ved Universitets-Rectoratets Nedlæggelse, vilde af de Hrr. Justitsraad Hee Wadum og Stiftsprovst Plum blive udgivet i Trykken til Fordeel for vore norske Brødre, som have kæmpet saa hæderligen for Fædrenelandet. Dette Foretagende har havt en saa heldig Fremgang, at Udgiverne ved Slutningen af Januarii, kunde aflevere 512 Rdlr. til den for de norske Krigeres Understøttelse nedsatte Commission. Hans Majestæt Kongen havde dertil skjenket 100 Rdlr. Detailleret Fortegnelse over dem, som ved Subskription have befordret denne gode Sag, maae nu ventes fra Commissionen.

I Løverdags opførtes paa den Kongelige Skueplads Lagertha, og Kjerlighed uden Strømper, samt en pantomimisk Epilog, til Fordeel for Hr. Balletmester Galeotti. I Epilogen fremtraadte Hr. Galeotti selv og anførte det dansende Personale, der bestod af lutter Nationale og dannede ved de skjønneste Grouper følgende Ord, som siden fremkom i Transperent paa et i Baggrunden staaende Alter:

Dannerfolk Konstens Ven
Dette min Tak udtrykker
Hos det jeg fandt igjen
Fædreneland Borgerlykke.

Huset gjenlød af Klap og Bravoraab, som aldrig er bleven værdigere ydet end denne Gang. Der kan kun være een Stemme om, hvad denne talentfulde Konstner har virket for vor Skueplads og hvad Dansen er bleven til under hans Bestyrelse. Alle vore Dansere og Danserinder, paa Hr. Bournonville og Dahlen nær, ere dannede af ham og kunne takke ham for hvad de nu ere.

I Christiania er udkommen: Nytaarsgave for 1809, udgivet af Student Schonning, indeholdende Romanzer, Oder, Sange, m. v.

Stiftamtmand Morgenstjerne har udgivet et lidet Skrivt, under Titel af: Opfordringer til Lollands og Falsters Stifts Bondestand.

En Hornbekker har ved Kullen taget et stort Skib, under Preussisk Flag, the Satisfaction kaldet, ført af Capit. Becher, og indbragt det til Frederiksværk. Det har en Ladning inde af 2000 Skippund Hamp og 2000 Skippund Jern. Man har allerede begyndt at losse. — Det er 56 Alen lang, og eet af de tre Skibe, som i Vinter havde strøget for vore Canoner, men som undkom til Landscrona.

I Christiania Avis leveres Regnskabet over det ældre Dramatiske Selskabs Indtægter og Udgivter af dets Forestillinger til Bedste for de Familier, hvis Forsørgere enten ere udcommanderede til Landets Forsvar eller opbragte af Fienden, i første Termin i Aaret 180$\frac{8}{9}$. Indtægten var 2273 Rdlr. 4 ß. og naar Udgivten fradrages, vare 706 Rdlr. 52 ß. pr. Saldo i Behold. Man kan ikke andet end rose den Norske Veldædighed, naar man seer, at en eneste Forestilling har indbragt 861 Rdlr.

Forstanderen for det Kongel. Døvstumme-Institut i Kjøbenhavn, Dr. Castberg, har fra en af sine Ungdoms-Venner indsendt til afdøde Etatsraad Falsen en poetisk Bearbeidelse af de i Budstikken kundgjorte Krigsefterretninger, under Titel af: Den norske Budstikke, *) et poetisk Forsøg ved E. H. Tregder, forhen Gvardein ved Mynten paa Kongsberg. Den værdige Forfatter, der ogsaa ønskede at vise sin Deeltagelse i Fædrenelandets og dets brave Krigeres Skjebne, har skjenket Fordelen af sit udarbeidede Digt til Norges Krigere og deres Efterladte. Regjerings-Commissionen

*) Brudstykker af dette Digt findes i No. 20, 28 og 36 af Skilderiet.

har derfor overdraget Budstikkens Udgiver at besørge Skriftet trykt og afsat overeensstemmende med Forfatterens Ønske. Digtet er allerede under Pressen, og vil med det første udkomme.

Arendal d. 9 Jan. En Svensk Caper, ved Navn Rinaldino fra Gothenborg, commanderet af Capitain C. G. Synnerberg, med 23 Mands Besætning og armeret med en 4pundig og 2 3pundige Canoner, er d. 6te d. M. tilligemed to med Jern og Trælast ladede Norske Brigger, fra Laurvig og Krageroe, af Hav-Isen bleven inddreven tilligemed Priserne paa Kysten ved Kalvesund, 1 Miil Østen for Arendal, hvor Kystværnet tog dem i Besiddelse. Hav-Isen har i denne Tid lagt sig langs med den Norske Kyst.

Stavanger d. 20 Jan. I Begyndelsen af denne Maaned blev af den herværende Roflottilles Folk i aaben Sø taget og indbragt en Hollandsk Fiskersmakke, som under Papenporger Papirer og Flag er udklareret fra Flatingen, hvor Skibet har hjemme, for at gaae paa Fiskerie, og foregives (thi Adressebreve eller andre Papirer herpaa haves ikke), at det nu skulde gaae til Bergen, for at faae en Ladning Fisk og Tran. Ved Skibets Undersøgelse fandtes intet i samme uden 2 Tønder Salt og endeel Egetønder, fyldte med Sand, isteden for Ballast. De faa Skibspapirer, som Skibet havde, ere indsendte til Stiftet, og Skibet imidlertid stoppet. — Den 17de d. M. indkom her i Havnen et Smakskib, som af 4 Lodser fra Skudesnæs var indbjerget paa Vestsiden af Karmøen, hvorfra det efter Amtets Ordre hertil blev indbragt og dets indehavende Ladning, bestaaende af Bræder og anden Trælast, lidt Sild, Jern og andre Norske Varer, her udlosset. Skibet var bemandet af 5 Svenske, som gave sig ud for Fiskere og sagde, at have fundet det drivende i Søen uden Folk og at være hiddreven uden at vide, hvor de vare. Skibet var meget udplyndret og manglede de nødvendigste Ting. Det havde ingen Papirer, hvoraf man kunde faae mindste Kundskab om Skibets Navn, Eiermand eller Hjemmested. — Veirliget har i afvigte Maaned været mere roligt end i den forrige. Vi har havt stærk Frost og til Fjelds er falden megen Snee.

Coursen paa Hamborg er med sidste Post 227 PC. 2 M. Den er altsaa i tre Postdage falden 23 PC.

Kjøbenhavn, den 7 Martii.

Cours.

Danske Bancosedler mod Species 212¾ PC., som udgjør for 1 Rdlr. Spec. 2 Rdlr. 12ß. D.C. Hamb. 222 to Maaneder, 224½ à vista.

Postefterretninger.

Den overordentlig befuldmægtigede Ambassadeur ved det Østerrigske Hof, Førsten af Schwarzenberg, er ankommen til Petersborg.

Storherren har afsat Storveziren Mehmik Pascha. Man veed endnu ikke hvem der vil blive hans Eftermand. Kaimakan Aly Pascha beklæder indtil videre hans Post.

Den Franske Charge d'Affaire, Maubourg, har ofte Conferencer med Portens Ministere i Constantinopel.

Fra Augsburg skrives under d. 4 Febr., at der i de Rhinforbundslande, der ligge Østerrige nærmest, foregaaer store Bevægelser, der sigte til store Troppecorpsers Sammentrækning og Mobilgjørelse. Det skal være Tilfældet i Sachsen, Bayern, Würtemberg og de øvrige Stænder af Forbundet, som endnu ikke have sendt deres Contingenter til Spanien. Efter andre Beretninger strække disse Bevægelser sig til de Franske Rhingrændser og Italien.

De offentlige Fonds i Østerrige ere hidtil faldne. Bank-Obligationerne ere sjunkne fra 84 til 77, og de andre i samme Forhold.

Ogsaa Servierne have sendt Deputerede til Jassy. Det er dem fornemmelig overdraget, at udvirke Landets Uafhængighed.

Prof. Grindel i Petersborg modtager nu Prænumeration af tre Ducater eller 20 Rubler paa en Afhandling om det af ham opfundne China-Surrogat.

Grev Romanzow var paa sin Tilbagereise til Petersborg ankommen d. 22 Febr. til Frankfurt. De Foræringer, han har faaet af Keiser Napoleon bestaae af to store Goblins Tapeter, et meget smukt Service, to meget store Vaser, Keiserens og adskillige berømte Mænds Brystbilleder af Sevres-Porcellain, samt de skjønneste Udgaver af de bedste Franske Forfatteres Værker, hvilke sidste allene vurderes for 30 til 40,000 Fr.

Fra Maynz skrives under den 24 Febr., at, efter Forlydende, atter 80,000 Mand skulle marchere til Spanien, men at disse blot ere

bestemte til at besætte Kyststrækningerne og beskytte dem mod ny Engelske Indfald.

Til Italien og Rhinen afgaae endnu bestandig Tropper. Det hedder, at Marchal Massena faaer en Commando. Til General Oudinots Corps ere 4000 Mand afgaaede fra Paris. Det hedder ogsaa, at Hertugen af Danzig vil faae en Commando ved Armeen i Tydskland.

Den Danske Minister v. Bourke er den 31 Jan. atter ankommen til Madrid.

I Dijon opholde sig i denne Tid over 400 Spanske Officierer.

I Persien gjør den ny Taktik store Fremskridt. Over 6000 Mand af Prinds Abaz Mirzas Armee ere fuldkommen exercerede paa Europæisk Viis. De ved den Franske Ambassade ansatte Officierer Lami og Verdier exercere de Persiske Tropper.

Kongerne af Würtemberg og Bayern vente et Besøg af Keiser Napoleon.

Udenlandske Efterretninger.

Efter Hr. Werdles Forslag undersøgte nyligen en Committee i det Engelske Underhuus Hertugen af Yorks Adfærd i Henseende til Commissionernes Fordeling i Armeen. Anledningen dertil er den Paastand, at en vis Mad. Clarke i Aaret 1805 med Hertugens Vidende har faaet 200 Pd. St. for at udvirke, at Obersterne Knight og Brooke kunde bytte med deres Regiments Commando. Mad. Clarke tilstod den anførte Paastand, men opførte sig saa uanstændig, at Præsidenten maatte true hende med en skarp Irettesættelse, dersom hun ikke brugte anstændigere Udtryk. — Dr. Andre Thyne, det første Vidne, forklarede, at han havde betalt denne Madame 200 Pd. St. for at udvirke de to Obersters Forflyttelse. Et andet Vidne, Robert Knight, gjorde samme Forklaring og føiede til, at Mad. Clarke havde beklaget sig for ham, at Hertugen havde behandlet hende ilde og styrtet hende i en Gjeld af 2000 Pd. St., og at hun havde yttret den Beslutning, at gjøre det bekjendt, dersom han ikke vilde søge at afgjøre Sagen i Mindelighed. — Hr. Adam, et tredie Vidne, sagde, at han i Aaret 1805 havde hørt, at Mad. Clarkes Mand havde truet at saggive Hertugen for Egteskabsbrud og at denne havde lovet Madamen en Pension af 400 Pd., dersom hun vilde føre sig vel op.

Den bekjendte Brygger Santerre er død i meget lav Stand. Han opsvingede sig til General over Nationalgarden i Paris og Armeen i Vendee, ved at understøtte og udføre alle de Planer, hiin Periodes Rædselsmænd udklækkede. Tilsidst syntes han ikke at være dem energisk nok og faldt i Unaade hos dem. Henriot fulgte ham i Commando. Derfor blev denne et Offer for Guillotinen, medens Santerre, der havde trukket sig tilbage i sit Ølbryggerie, reddede sit Liv. Regjeringen har ladet ham udbetale hans Generalpension lige til hans Død.

Til Den, som skrev det Par Linier over Fattigbøssen paa Hofttheatret den 12te Februarii 1809. *)

Tantæne animis coelestibus iræ?

Udgiveren af Penia beder Enhver, som har læst No. 42 af Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn, at ville med stræng Opmærksomhed læse Penia No. 4, førend han fælder nogen afgjørende Dom imellem hine Liniers Forfatter og ham. Om hint Blad viser saa stor Ubesindighed, som Liniernes Forfatter formener, kan først da bedømmes.

Udgiveren bemærker blot her, at han i Penia har benægtet, dels, at den Linie, hvori stod om den kummerfulde Moders Smaa "at de hungrige maa lægge sig paa Straa" indeholder Sandhed i Ordets egentlige Forstand, og dels, at saadan Nød er til, eller kan være til i Kjøbenhavn.

Herpaa, og dette er Hovedsagen, har Liniernes Forfatter aldeles ikke indladt sig i sin Anke. Han har ikke imodsagt Udgiverens Formening, at ingen Børn af Brandlidte lide Sult og ligge paa Straa.

*) See Kjøbenhavns Skilderie og Dagen for 11te Febr., samt Penia No. 4. Efter Dagen No. 40 maa Forfatteren antages at være Medlem af Kommissionen for de Brandlidte.

Men nu maa man dog vel antage eet af to: enten at saadan Nød finder Sted, eller at den ikke finder Sted. Finder saadan Nød Sted, hvilken Linien nævner, da komme Ansvaret derfor over Forfatteren og over den Kommission, hvis Pligt det er at afhjelpe den! Forfatteren havde i dette Tilfælde gjort bedre i at tie. Finder den ikke Sted — og dette var Udgiverens Mening — kan om Linien vel ikke fældes en lemfældigere Dom, end Udgiverens S. 56. Han kaldte Udtrykket blot uforsigtigt — ikke ubesindigt.

Som en Følge deraf, at Forfatteren har sprunget Hovedsagen forbi, indlader Udgiveren sig aldeles ikke i hvad Forfatteren saaledes skrev imod ham i Kjøbenhavns Skilderie; ikke fordi Forfatteren skrev anonymt; men fornemmelig, fordi det blev for vidtløftigt her at drage det ret frem for Lyset, og at vise, hvorledes Forfatteren maa i Hast have gjennemlæst Penia No. 4, da han paadigter Udgiveren Meninger, som han ikke yttrede der; vise, at han tillægger Udgiveren en Uvidenhed, som selve Penia paa flere Steder maatte overbevise Forfatteren om, at Udgiveren ikke besad; vise, at Udgiveren maaskee veed mere Besked om den Nød, som Kommissionen skal afhjelpe, end Forfatteren troer; og at Meget af Det, som Forfatteren sammenskrev, mere sigter til at røre, end til at overbevise, dette Skribentens vigtige Kald; vise endelig, dels, at især Slutningen ikke er skrevet i en Tone, som sømmer sig for en Skribent, der intet vil uden Sandhed, og dels, at Kongens og Fædrelandets store Anliggender aldrig kunne trives i et Land, hvor oplyste Mænd synes at lade haant om, at et ubetydeligt Individ, som Udgiveren, drister sig til beskedent at kige ind i disse Anliggender, der dog vel tillige ere hans og enhver Borgers Anliggender.

Nogle almindelige Bemærkninger i Hr. Forfatterens Angreb, hvilke vedkomme Penias Fag, men som udentvivl trænge til Berigtigelse, ville med Tiden vorde drøftede i det Blad, som bærer hendes Navn. Her tilføier Udgiveren alene, at han, som Medlem af Direksjonen for Kjøbenhavns Fattigvæsen, under alle Omstændigheder maatte være berettiget til at paatale Hr. Forfatterens lidt ubetænksomt henskrevne Linie.

Udgiveren af Penia.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 44.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 11 Martii, 1809.

Indbydelse til et Selskab for Tarveligheds Opmuntring.

Tarvelighed beriger, Yppighed ødelægger de mægtigste Stater. Den Tarvelige kan aldrig blive fattig, den Yppige kan aldrig blive rig. Kaster man et Øie paa Naturens store Huusholdning, saa finder man, at Tarvelighed er een af dens første Love. Intet Sædkorn, som Vinden fører bort med sig, er spildt. Det spirer, voxer og trives fjern fra sin Moderstamme. Intet Solgran bliver unyttet. Alting samles og forædles ved viis Sparsommelighed.

Saaledes handler Naturen og saaledes bør ogsaa Menneskene handle, naar de ville nærme sig denne hulde Moder, hvis ømme Haand leder til Lyksalighed.

Ædle Dannemænd og Dannequinder! Aldrig har Fædrenelandet havt noget helligere Krav paa vor Deeltagelse end i dette Øieblik, hvor det, ægget til Strid, krænket i sine Rettigheder, mishandlet af en overmodig Fiende, trænger til Borgere, der ved Tarvelighed og Opoffrelse kunne hjelpe det at udholde Kampen og bane det Veien til en hæderlig Fred. — Men jo mere Staten behøver for at fortsætte den retfærdigste Krig, der nogensinde er bleven ført, jo mere dens Hjelpekilder stoppes og dens Indkomster forringes, des større Pligt er det for alle dens Sønner, ved klog Tarvelighed og Sparsommelighed, paa den ene Side at vinde hvad der paa den anden nødvendigen maa tabes.

Det Danske Folk har fra umindelige Tider viist, at det agter intet Offer for stort, naar det kommer an paa at fremme Landets og Kongens Bedste. Endnu lever hine Dannequinders Minde i frisk Erindring, der hengave deres skjønneste Smykker for at befrie deres Konge fra Lænker, overbeviste om, at sand nordisk Tarvelighed og ædel Opoffrelse til Landets Gavn, klæder en Dansk Qvinde bedre end det fineste Guld og de kostbareste Ædelstene. Endnu ere vi de samme Danske som under Svend Tveskjæg; endnu flyder det samme Blod i vore Aarer.

En indfødt Dansk Mand, hvis Hjerte slaaer varmt for alt hvad der kan fremme hans Lands og Konges Hæder og Gavn, indbyder alle de af hans Medborgere og Medborgerinder, der besjeles af samme Aand og samme Følelser, til at sammentræde i et Selskab for Tarveligheds Opmuntring i de Danske Stater. Dette Selskabs Øiemed skal især være, ved Præmier at belønne udmærket Tarvelighed blandt alle Stænder; ved populaire og nyttige Skrifters Udgivelse og Udbredelse at befordre Tarvelighed; ved en indbyrdes Overenskomst at forpligte sig til, ikke allene at indføre Tarvelighed i sin egen huuslige Kreds, men ogsaa paa alle muelige Maader at anbefale og fremme den, hvor gode Raad, Vink og Advarsler kunne være af nogen Vægt og Indflydelse.

Forfatteren af nærværende Indbydelse er den samme, der kort førend Krigens Udbrydelse indbød til et Selskab for Oplysning og Humanitet, som allerede talte en Deel agtværdige Medlemmer, men ved den indtrufne Ufred hindredes fra at komme til Fuldkommenhed. Han tilbyder endnu, ligesom den Gang, at bidrage for sin Person 50 Rdlr. til et Selskab for Tarveligheds Opmuntring, og haaber, at de Herrer, der havde tegnet sig som Medlemmer for hiint, ogsaa ville deeltage i dette. Det overlades til enhver at bestemme, hvor meget eller lidet han vil bidrage. Enhver Stand og ethvert Kjøn kan blive Medlem af Selskabet. De, som ville indtræde deri, behage at indsende skrivtlig Anmeldelse desangaaende til Mad. Hoecke, boende i store Helliggeiststrædet No. 144.

Herr Oberste von Falkenskjold, een af Landets allerdrivtigste, virksomste, vindskibeligste, fordomsfrieste og kyndigste Landmænd, der, som Eier af Sophienberg, altsaa som Kystbeboer, har søgt at benytte sig af Tangen paa alle de Maader, en oplyst Mand kunde tænke sig, har blandt andet ogsaa i disse salttrange Tider frembragt Salt af Tang, allene for at gjøre andre Kystbeboere opmærksomme paa denne huuslige Industriegreen, hvortil vi uimodsigelig høiligen trænge. Hans Resultater, indberettede til Landhuusholdningsselskabet, bleve først i dette Aar bekjendtgjorte i Handelstidenden, hvor nylig en Anonym, formodentligen Theoretiker, har mødt dem med Indvendinger, der ere ligesaa ugrundede som ubetænksomme. Ikke for at beholde Ret, men kun for at svække det Indtryk, som disse mueligen kunde gjøre paa de Kystbeboere, der ere mistroiske mod alt Nyt og troe, uden Overveielse og Forsøg, den sidste, der taler, allerhelst naar han stemmer med deres Tænkemaade, har Herr Obersten fremsat sine yderligere Forklaringer i Handelstidenden omtrent saaledes:

"Som Kystbeboer har han nu i 8 Aar gjort sig det til Pligt at afbenytte Tangen paa den fordeelagtigste Maade, og derfor ogsaa forsøgt at virke Salt af Tang. Hvad han efter gjentagne Forsøg har fundet nyttigt og anvendeligt, det har han bekjendtgjort allene i den Hensigt, af Sagkyndigere at blive belæret og for at det forbedret almindelig kunde komme i Brug. Han har saaledes anvendt Tangen til Gjødning, til Brændsel, til Hegn, til Defentionsdiger, til Vagehytter og til Broer; ogsaa har han, som sagt, virket Salt af Tangaske. De Bemærkninger, han, i Anledning af de ovennævnte Indvendinger i Handelstidenden No. 16 mod hans Resultater og Meninger, har fundet nødvendig at fremsætte, ere følgende:

"Hidindtil har han endnu ikke nøie beregnet, hvormeget Brændselet, der medgaaer til at virke en Tønde Salt af Tang, kan taxeres for, da han til denne Tid ikke har brugt andet end gammelt Gjerdebrænde til at brænde Tangen til Aske, og Tørv til at koge Luden ved; dog troer han, at man

i denne Tid kan beregne Brændselet, der medgaaer til at virke en Tønde Salt af Tang, for 1 Rdlr. Saltvirkningen af Tang bør paa hans Maade og efter hans Formening ikke skee uden ved Fruentimmer og Børn, som ikke kunne bestille synderlig andet; dog beregner han Arbeidet ved Tilvirkningen af en Tønde Salt for at samle Tangen, brænde den og hjembære Asken for 2 Mk., med at blande og koge Luden m. m. for 3 Mk., Slid paa Kjedelen ꝛc. for 1 Mk. En Tønde virket paa den Maade kan altsaa ikke koste mere end 2 Rdlr., hvilket ikke, nu da Saltet koster 10 til 14 Rdlr., som Forfatteren af Indvendingerne siger, kan kaldes at kjøbe det for dyrt. Salt af Tang finder Obersten i alle Henseender at kunne sættes ved Siden af det bedste Norske Salt, og behøver ikke, for at bevares, at tørres mere end dette. Naar det forudsættes, at det allene er af den grønne Tang, der kan tilvirkes Salt, saa troer Obersten ikke med Anonymen, at denne lader sig brænde til Aske ved gammel tørret Tang. Saa meget er imidlertid, siger Obersten, uimodsigelig vist, at Asken af den Tang, som er saa tør, at den kan bruges til Brændsel, aldeles ingen Salt indeholder, og kan altsaa ikke, efter hiins Mening, komme i Circulation med den Tangaske, som indeholder Salt. Thi da endog det raffinerede Salt lader sig opløse af Luft og Vand: hvor skulde da de raa saltagtige Dele længe kunne forblive i den Tang, som ligger aaben for Luft og Regn? At koge Tangsaltluden, efter Anonymens Mening, til Salt i Pander som ved Saltkogerierne, var tilvisse brændebesparende, naar man fyrede med Tang, men derved maa bemærkes, at Gradeerhuse, Kogehuse og Kogepander koste store Capitaler; dernæst er det ikke vist, at man kan regjere Tangilden med den Lethed, som Brænde eller Tørv, til stærkere eller svagere Kogegrad, da Tang, som bekjendt, under Fortærelsen falder sammen. Egentlige Anlæg i det Store til dette Diemeed kunde vel en Commune, men ingenlunde en Privatmand nogensinde gjøre; thi man vilde ikke tillade denne at tage Tangen paa fremmed Mands Grund; desuden er Tang meget tung at kjøre, Kjørselen overmaade bekostelig, og endelig gives der vel paa enkelte Steder af de Danske Kyster et temmeligt Forraad af gammel utjenlig Tang, men af frisk og grøn Tang finder man vist ikke i et For- eller Efteraar saa meget, at den kunde forsyne et Anlæg i det Store. Det vilde, siger Obersten, gaae med saadan Tangsaltkogning næsten som med at spinde. Det sidste betaler sig vel i det Mindre i Mangel af vigtigere Arbeide, men Spinderokken kan kun vanskelig ernære een Person, altsaa mindre vedligeholde kostbare Spindeskoler."

"Tangsaltkogningen er en Gjenstand for den huuslige Industrie, men qvalificerer sig ingenlunde til større Anlæg. Kelpbrænding og Tangbrænding maa ikke forvexles; thi Forbrændingsmaaden er forskjellig. Det første kræver stærk Ild og skal omrøres; det sidste en dæmpet eller ulmende Ild. Endvidere er det Klevertangen, som benyttes til Kelp, men til Salt kan ikke bruges andet end den lange Bindeltang, saalænge den er grøn, og denne grønne Tang falder ikke uden omtrent i sex Uger om Efteraaret og fjorten Dage om Foraaret: hvortil skulde man da i den øvrige Tid af Aaret bruge Gradeerhusene, Kogehusene, Heste, Vogne med øvrige Apparater, Bestyrere, Mestere og andre Arbeidsfolk m. m. Anvendelsen af de Indretninger, som findes ved Oldeslohe og Valløe, hvor man ved Gradeerhuse giver Saalen mere Lødighed, er passende der, da Oldesloher Saltkilde neppe er 2lødig og Havvandet ved Valløe ligeledes omtrent 2lødigt, er endelig nødvendig der for at spare paa Brændselet, hvoraf alligevel meget forbruges; men ved Tangsaltluden, som sædvanlig, naar den tages fra Tapkarret og gydes i Kjedelen, er 27lødig, falder Gradering bort."

"Vigtigere var det, siger Obersten, om en Patriot vilde offentlig bekjendtgjøre en sikkrere og lettere Maade at rense Tangaskeluden, end de bekjendte med Blod, skrid Sand eller en Skaal." Iøvrigt tilstaaer han, at Tang er hans Kjephest, og Udgiveren kan altsaa ikke forundre sig over, om denne virksomme Mand høist ugjerne seer denne sin Hest rides af den, der ikke kjender den, eller i det mindste ikke forstaaer at styre den.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Anhang til Krigs-Artikelsbrevet for Landtjenesten ved Søe-Etaten, betræffende Søe-

Krigs-Procureurens Salarium udi Sager over opbragte Skibe.

Vi Frederik den Sjette, af Guds Naade Konge til Dannemark og Norge, rc. rc.; Gjøre vitterligt: at eftersom det er Os allerunderdanigst forestillet, at det Salarium, som Søe-Krigs-Procureuren, paa Grund af §. 4 i den ham under 20 Januarii 1792 allernaadigst givne Instruction, ved Retterne tillægges udi de Sager over opbragte Skibe, som han, i Følge den 305 §. i Krigs-Artikelsbrevet for Land-Tjenesten ved Søe-Etaten, er pligtig at udføre for Opbringerne, undertiden er saa ringe, at han, naar de Udgivter, han i Anledning af Sagen har havt, ere fradragne, lidet eller intet beholder tilovers; og det derhos kan indtræffe, at han har Vanskelighed ved at erholde det, som ved Dom er ham tillagt, i Særdeleshed af sagfældte Skippere, hvilke, naar Skib og Ladning ere priisdømte, ofte intet videre her i Landet eie eller besidde, hvortil han for sin Fordring kunde holde sig; saa have Vi allernaadigst fundet for Godt, hvad som i Søe-Krigs-Procureurens Instrux og Krigs-Artikelsbrevet herom er anordnet, saaledes nøiere at bestemme og forandre, at baade Søe-Krigs-Procureuren kan være forsikkret om en passende Belønning for sin Umage i deslige Opbringelses-Sager, og Udgivterne dertil bestrides af den Part, som efter hver Sags Beskaffenhed og Billighed er nærmest til at bære dem. Thi byde Vi herved allernaadigst:

A. Om Salariets Bestemmelse. §. 1. Søe-Krigs-Procureurens Salarium bestemmes i enhver Sag ved Rettens Dom; og tages derved Hensyn til: a) Sagens Vidtløftighed. b) Søe-Krigs-Procureurens under Sagens Udførelse udviiste Flid og Hurtighed. c) Om Sagen er tvivlsom. d) Den Sagfældtes Formues Forfatning. e) Regninger for Udlæg i Anledning af Sagførelsen, ifald saadanne ere fremlagte for Sagen optages til Dom.

B. Om den Sagfældte, eller Salariets Udredelse. §. 2 Frigives Skib og Ladning, men dog saaledes, at Reclamanten skal udrede Bevogtnings og andre af Opbringelsen flydende Udgivter; da bør han særskilt ved Dommen tilpligtes at betale Salarium til Søe-Krigs-Procureuren.

§. 3. Bliver Skib og Ladning aldeles frifunden, og Processens Omkostninger Reclamanten tilkjendte; da tilpligtes Opbringeren desuden, som sagfældet, tillige at betale Salarium til Søe-Krigs-Procureuren.

§. 4. Frigives Skib og Ladning, men uden at Reclamanten tillægges Omkostninger, bør Opbringeren ligeledes betale Søe-Krigs-Procureurens Salarium.

§. 5. Priisdømmes Skibet, men Ladningen frigives, eller, om det skulde blive Tilfældet at Ladningen condemneredes, skjønt Skibet blev givet fri; bør Reclamanten betale Søe-Krigs-Procureurens Salarium. Dog undtages herfra, om enten Skib eller Ladning i første Instants har været condemneret, og denne Dom

af Opbringerne alene paaankes ved Over-Admiralitets-Retten, men bliver aldeles stadfæstet; thi da ansees han som sagfældet, og betaler Søe-Krigs-Procureurens Salarium for Over-Admiralitets-Retten.

§. 6. Priisdømmes baade Skib og Ladning, da tilpligtes Reclamanten at betale Processens Omkostninger til Opbringeren; men denne (paa Prisens Vegne) særskilt at betale en lige Sum i Salarium til Søe-Krigs-Procureuren. Dog undtages herfra, om baade Skib og Ladning, uden nogen aabenbare Uretviished eller Vildfarelse af Prise-Retten eller Svig fra Reclamantens Side, er frigivet i første Instants; men desuagtet begge Dele, formedelst Sagens tvivlsomme Beskaffenhed, condemneres ved Over-Admiralitets-Retten; thi i dette Fald bør Opbringeren selv udrede Salarium til Søe-Krigs-Procureuren, uden at erholde Processens Omkostninger af Skipperen.

C. Om Salariets Inddrivelse. §. 7. Naar Dommen tilpligter Reclamanten at betale Søe-Krigs-Procureurens Salarium, indfordres dette, og, om fornødent, besørges Dommen derfor exeqveret af Søe-Krigs-Procureuren, uden Udgivt for Opbringeren.

§. 8. Naar Opbringeren er dømt til at betale Søe-Krigs-Procureurens Salarium, bør denne ufortøvet tage en verificeret Afskrivt af Dom-Slutningen, som af vedkommende Rettens Skriver meddeles ham uden Betaling, og paa slet Papiir; og forholdes da saaledes: a) Naar Skib og Ladning ere frigivne, og Opbringeren dømt efter §. 3 eller 4; henvender Søe-Krigs-Procureuren sig med denne Udskrivt af Dommen til Admiralitets- og Commissariats-Collegium, som foranstalter hans Tilgodehavende af Opbringerne betalt. b) Naar Skib og Ladning ere priisdømte, og Opbringeren dømt i Følge 6 §., da skal, imod Udskrivtens Foreviisning, Admiralitets- og Commissariats-Collegium, Commandanterne, Øvrighederne, Skibs-Chefer, Told-Betjenterne, eller Priscommissairerne paasee og foranstalte, at Prisen og Ladningen ikke bortføres, eller, om de ere realiserede, Pengene ikke udbetales, forend Søe-Krigs-Procureuen for sin Fordring er skadesløs fyldestgjort. c) Er Opbringeren tilfunden at udrede Søe-Krigs-Procureurens Salarium for Over-Admiralitets-Retten, efter Undtagelsen ved 5 §.; da forholder Søe-Krigs-Procureuren sig i Henseende til den priisdømte Deel, hvad enten dette er Skib eller Ladning, ligesom under Litr. b er sagt.

§. 9. For at besørge Domme exeqverede, hvorved Reclamanten er tilfunden at betale Processens Omkostninger til Opbringeren, bestemmes Søe-Krigs-Procureuren Salarium af Fogden, og udredes hos den Sagfældte; men, om Søe-Krigs-Procureuren ikke der erholder fuldkommen Betaling, udredes det Manglende, efter Admiralitets- og Commissariats-Collegii foregaaende Approbation, af Opbringeren selv. Hvilken Vor allernaadigste Villie herved til de Vedkommendes Efterretning og allerunderdanigst Efterlevelse bekjendtgjøres.

Givet i Vor Kongelige Residentsstad Kjøbenhavn den 24 Februarii 1809.

Under Vor Kongelige Haand og Segl.

Frederik R.

(L. S.)

J. P. Wleugel. F. Knuth.

Plakat, angaaende Forhøielse af de Afgivter, som ved Udførsel af Heste til fremmed Sted svares i Hertugdommene.

Vi Frederik den Sjette, af Guds Naade Konge til Dannemark og Norge, &c. &c. Gjøre vitterligt: Da Toldafgivterne, som ved Udførsel af Heste til fremmed Sted hidtil i Hertugdommene ere blevne erlagte, ikke længere staae i rigtigt Forhold til Hestenes nærværende Værdi; saa ville Vi allernaadigst, at af hver Hest, som fra Vore Hertugdomme Slesvig og Holsteen herefter til fremmed Sted udføres, svares i Told 3 Rdlr., i extraordinair Afgivt 1 Rdlr. og i Tillægsafgivt til Skatkammerfondet 1 Rdlr., følgelig af hver Hest i alt 5 Rdlr. Slesvig-Holsteensk Courant; hvilke Afgivter ogsaa skulle ydes af Danske Heste uden Godtgjørelse for de allerede i Dannemark betalte Toldrettigheder. Hvorefter alle Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette. Under Vor Kongelige Haand og Segl. Givet i Vor Kongelige Residentsstad Kjøbenhavn, den 4de Marts 1809.

Frederik R.

(L. S)

Moltke. Malling. Frelsen.

Stoud.

Placat, hvorved de af Staden Kjøbenhavns offentlige Casser, som staae under dens Magistrats Bestyrelse, tillægges Præference for Fordringer hos deres Regnskabsbetjente og disses Cautionister.

Hans Majestæt Kongen har, under 28 Febr. sidstleden, behaget allernaadigst at resolvere saaledes: "Vi ville have Staden Kjøbenhavns offentlige Casser, som staae under Magistratens Bestyrelse, for Fremtiden tillagt samme Præference for Fordringer hos deres Regnskabsbetjente og disses Cautionister, som Vor Casse nyder hos Vore Regnskabsførere og Oppebørselsbetjente." Denne allerhøieste Resolution kundgjøres herved til alle Vedkommendes Efterretning og allerunderdanigste Efterlevelse. Det Kongelige Danske Cancellie, den 2den Martii 1809.

Kaas.

Cold. Knudsen. Bülow. Monrad.
Berner. Lassen.

(L. S.)

Udtog af en Skrivelse fra Flensborg af 17 Febr. Ligesom allevegne, saaledes hjemsøges vi ogsaa her af en Mængde politiske Rygter. Man taler om en nær forestaaende Forandring i det Svenske Cabinets System, og underholder sig med endeel andre Gisninger, hvis Værd eller Uværd det maa forbeholdes Tiden at afgjøre. — Colonialproducterne blive daglig sjeldnere i vor Egn og følgelig dyrere: til Lykke kan man for det meste undvære dem, og man begynder efterhaanden ret godt at finde sig i Savnet. Landmanden har nu for det meste indført Øllebrød om Morgenen isteden for Caffe, og adskillige Personer her i Byen have allerede optaget denne Skik, hvorved Helbredet og Pungen befinde sig lige godt. Alle Fornødenhedsvarer haves ellers i Overflødighed og til lave Priser. En Tønde Rug f. Ex. betales med 4 Rdlr. 1 Mk., 1 Pund Smør med 5 til 6 Lß., 1 Pund Oxekjød med 3 til 4 Lß., en Snees Æg med 7 Lß. og en Favn Brænde koster i det høieste 5 à 6 Rdlr. — I Hamborg er Søgningen efter Brændeviin for nærværende Tid meget stærk. — Huusfoged Brekling i Hadersleben er død i disse Dage, og Præsten Witt i Neuenbrok i Steinburg Amt er ligeledes afgaaet ved Døden for kort Tid siden. Dette Kald, som bortgives af Hs. Maj. Kongen, er et af de største og meest indbringende i Hertugdømmerne. — Med sand Fornøielse see vi vort Landværns Vaabenøvelser. Folkene ere nu alle klædte med sand militair Smag, og vise en Lyst og Behændighed i Tjenesten, som gjør dem og deres Foresatte lige megen Ære.

Blandt alle de Høitideligheder, som have havt Sted i Anledning af vor gode Konges sidste Fødselsdag, er i Udgiverens Tanker den, det Jydske Skarpskyttercorps foranstaltede, een af de skjønneste. Kun synes Anmeldelsen derom i offentlige Blade noget ufuldstændig. Man veed ikke af den, om Bataillonscommandeuren, Hr. Oberstlieutenant v. Sundt blot har foranstaltet eller selv bekostet den, eller om de samtlige Herrer Officierer have taget Deel i Omkostningerne, eller om de ere baarne af Besparelsen ved Corpsets under Herr Capitain von Sehesteds Bestyrelse velindrettede Marquetenterie. Denne Oplysning fattes endnu.

I Mecklenborg er udkommen følgende Anordning: Vi ere komne overeens om med det Kgl.

Danske Gouvernement, for i Fremtiden at forebygge den hidtil af Danske Capere gjorte vilkaarlige og ilde forstaaede Anvendelse af det Danske Caperreglement til Mecklenborgske Kjøbmandsskibes Opbringelse: at det Danske Caperreglements Forskrivter ogsaa i Fremtiden og fra nu af, skulle saaledes efterleves af Mecklenborgske Kjøbmandsskibe, at samme efter den deri foreskrevne Orden og Fuldstændighed skulle indrette deres Papirer og forelægge Gouvernements-Bureauet samme, som da, efter befunden Rigtighed og Overensstemmelse med benævnte Caperreglement, meddeler Skibene Tilladelse til at løbe ud og Attest paa deres Bestemmelse, og hvorved udtrykkelig attesteres, at det Danske Caperreglements Forskrivter til al Uregelmæssigheds og Indvendings Forebyggelse nøie ere opfyldte. — Idet vi tilkjendegive dette Gouvernements-Bureauet i Rostok til nøie Efterlevelse, paalægge vi tillige samme, at underrette de derværende Kjøbmænd om den føiede Foranstaltning. — Ludvigslust, den 18 Febr. 1809. Friedrich Franz.

Skibene maa være forsynede med efterfølgende Papirer: 1) Biilbrev. 2) Maalebrev. 3) Kjøbebrev. 4) Pas for Skipper og Skibsfolk. 5) Mønsterrolle. 6) Søbrev. 7) Toldattest. 8) Certificat over Skibet. 9) Certificat over Ladningen. 10) Certepartie. 11) Conossement.

Følgende er bleven bekjendtgjort paa Børsen: "Den Kgl. General-Postdirection har under Dags Dato behaget at tilmelde: at efter modtaget Indberetning fra Fladstrands Postcomptoir, er en Postskipper fra Norge ankommen dertil og har berettet, at han formedelst fiendtlig Forfølgelse har været nødsaget til at kaste de medhavende Poster overbord, samt at det, efter ellers modtagne Oplysninger om, hvilke Poster der ere affendte fra Norge, er sandsynligt, at de ovenmeldte sænkede Poster have været Original-Posterne fra Christiania af 31 Dec. f. A. samt 3 og 6 Jan. d. A., og Duplicat-Posten af 27 Decbr." Hvilket jeg ikke skulde undlade herved at bekjendtgjøre til Efterretning for de Herrer Handlende. Kjøbenhavn, d. 7 Martii 1809. L. N. Hvidt.

Ved Parolen den 10 Martii er følgende bleven bekjendtgjort:

"Ved Rescript til General-Post-Directionen have Vi allernaadigst befalet:

a) at den Skillemynt, som er udmyntet til Brug for Vore Kongeriger, ikke af noget Post-Contoir i Vore Hertugdømme maa modtages til Forsendelse med Posten, for at befordres ud af Landet til fremmed Stæd; og at bemeldte Skillemynt ikkun da maa antages til

Forsendelse med Posten til noget Stæd i Vore Hertugdømme, naar Bestemmelsen er, at Samme skal indgaae til noget Stæd i Vore Danske Provindser.

b) at ingen Sum i bemeldte Danske Skillemynt, som overstiger Beløbet af 1 Rdlr. D. C., maa forsendes med Posten fra noget Stæd i Vort Land Jylland til noget Sted i Vore Hertugdømme, ei heller fra noget Sted i Vort Land Fyen og underliggende Øer til Vort Land Jylland eller til Vore Hertugdømme, hvorimod Forsendelse fra Jylland til Fyen skal blive ubehindret og uformeent.

c) som Skillemynt bliver at ansee saavel det til en 6deel Rdlr. D. C. udprægede Numeraire, som og alle Danske Courant 4 ß., 2 ß. og 1 ß.

d) fra Sjælland, Lolland og Falster maa hverken til Fyen, Jylland, Hertugdømmene eller noget fremmed Stæd forsendes med Posten, Skillemynt i større Sum end 1 Rdlrs. Beløb, ei heller Sølv og Guld i Almindelighed, saa at Penge-Forsendelsen fra Sjælland, Lolland og Falster indtil videre allene skal indskrænkes til Forsendelsen af Bancosedler; for hvis Forsyndning der dog i paakommende Fare for fiendlig Opbringelse bør drages al muelig Omsorg.

e) Skillemynt, samt Sølv og Guld i Almindelighed, maa ei heller overføres over store Belt fra Sjælland, Lolland og Falster, om endog Forsendelsen iøvrigt maatte skee for privat Regning, uden at Posten dertil benyttes.

f) Overførselen af Skillemynt samt Sølv og Guld fra Fyen og underliggende Øer over store Belt til Sjælland, Lolland og Falster skal ikkun for saavidt finde Sted, som den requireres eller foranstaltes af nogle af Vore Embedsmænd eller nogen af Os anordnet Auctoritet.

Dette bekjendtgjøres herved til Efterretning for vedkommende Militaire og i Særdeleshed for de commanderende Søe-Officierer ved store og lille Belt, paa det at de kunde være vidende om denne Vor allerhøieste Befaling og sig derefter allerunderdanigst forholde."

Fastemarkedet i Odense sidstleden var uselt, baade af Sælgere og Kjøbere, ligesom Markederne overalt have været siden Krigen begyndte, og som vor Handel nu er i det Hele. De faa Heste, der vare, betaltes uhyre dyrt. Smørret ligesaa; men der var kun lidet af begge Dele. Men i de 2de Dage forud, da Bønderne pleie at bringe Vadmel og Lærred til Byes, gjorde disse god Handel. Der gaves 4 Mk. for en Alen Vadmel, 2 Mk. 4 ß. for en Alen Blaarlærred, 3 Mk. og derover for Alen af Hørlærred; og Dynevaar betaltes trefold dyrere end tilforn.

Cours af Danske Banco-Sedler mod Species $206\frac{1}{4}$ PC., som udgjør for 1 Rdlr. Species 2 Rdlr. 6 ß. D. Cour.

Posteftertretninger.

Endnu bestandig lyde Efterretningerne fra Østerrige meget krigerske. Under d. 25 Febr. skrives fra Wien: Adskillige Regimenter fra Ungarn ventes her i disse Dage, men deres videre Bestemmelse er endnu ubekjendt. De Grenadeerregimenter, der ligge i Garnison her, bryde i Dag op til Böhmen. De andre Batailloner have Ordre at holde sig marchfærdige til d. 4 Martii. Man seer meget Artillerie og Bagage istandsættes og enkelte afgaae. — Ogsaa i Frankrige synes mange Ting at bebude en nærforestaaende Krig. De første Franske Tropper, der ere ankomne til Augsburg, fortsætte deres March over Lech, og endskjønt det hedder, at de gaae til Italien, troer man dog, at de komme til at staae ved Inn. Den Sachsiske Armee sættes med stor Virksomhed i marchfærdig Stand. Det hedder, at Dresden skal forsynes med det fornødne Artillerie og en stærk Garnison. Paa Grændserne begynder det at see meget krigersk ud. I Dresden gjøres store Anstalter, der bebude intet mindre end Fred. Slottet i Weissenfels istandsættes, for i Tilfælde af Krig at optage høie Herskaber. Efter Journal de l'Empire organiseres Rhinarmeens Administrationer. Hertugen af Auerstädt skal med det første bryde op fra Erfurt og tage Veien til Bamberg, Nürnberg, o. s. v. Divisionerne Morand, Goudin og Friant, der forhen udgjorde det tredie Corps, ere i Begreb med at forlade deres Cantonnements. Tropperne i det Bayreuthske, under Generalerne Friant og Despagne, maa om faa Dage begive sig paa Marchen ligesom de i det Hannoverske. — Selv Moniteuren, der hidtil ikke har talet noget synderligt om Forholdene mellem Østerrige og Frankrige, leverer nu et opsnappet Brev fra en Avisskriver i Wien til en Avisskriver i Hamborg, dat. Wien d. 4 Febr., saaledes lydende: I Samtalerne om Krig og Fred og om den Deel Østerrige vil tage deri var i nogen Tid meget vaklende, som især hidrørte deraf, at man den Gang ikke vidste, i det mindste ikke bestemt vidste, i hvilket Forhold Østerrige staaer med Rusland. Hvor meget man end paa den ene Side beroligede sig med, at Rusland, iagttagende sin egen Tarv under nærværende Tidsomstændigheder, snart vilde forandre sit Sindelav, saa kunde man dog ikke dølge sig, at de store Anstalter mod Norden af Ungarn ikke kunde være uden Hensigt og kun mod dem, der over de Karpathiske Bjerge kunde forsøge at bryde ind i Ungarn. — Men siden i Gaar taler man igjen i en ganske afgjort Tone om Krig. Den hele Østerrigske Magt skal deles i 3 Armeer. Keiseren paatager sig selv Overanførslen, og under ham skal Gen. Quarteermester Chasteller staae. Den anden Armee commanderes af Erkehertug Carl, under ham Førsten af Lichtenstein og Gen. Quarteermester Meyer v. Heldenfeld. Den tredie Armee commanderes af Erkehertug Johan. Gen. Quarteermester under ham Gen. Bach. Sandsynligviis kommer denne Armee til at staae i det Indre-Østerrige. Siden i Gaar er Statsraad Faßbender General-Intendant ved Armeen; Grev Traurau og Grev Carl Zichy ere udnævnte til Armee-Ministere.

Om Portens Forhold vides endnu intet bestemt. Den Engelske Gesandt Adair har endnu ikke holdt sit Indtog i Constantinopel, men man venter hver Dag at han vil holde det. — Imellem den Østerrigske Internuntius og det Franske, Hollandske, Spanske og Sachsiske Gesandtskab hos Porten er der udbrudt alvorlige Misforstaaelser.

Saragossa havde d. 3 Febr. endnu ikke overgivet sig. Det gjør en rasende Modstand. — Efter en Privatskrivelse fra Leiren ved denne Fæstning af 9 Febr. er der forefaldet et stort Slag mellem det 5te Franske Armeecorps og Spanierne, der vilde gjennembryde de Franske Linier og bringe den beleirede Stad Undsætning. Spanierne bleve paa alle Sider kastede, mistede 1500 Mand paa Valpladsen og Resten flygtede til Bjergene. Saragossa skal nu undermineres Gade for Gade. Fæstningen og Linietropperne, som mangler Levnetsmidler og Munition, havde allerede strakt Gevær, dersom Munkene ikke commanderede der.

Da Saragossa sidst i December saae, at det vilde blive beleiret, søgte det at danne Oprørskarer i Arragonien, der kunne forurolige de Franske i Ryggen. Palafox, der commanderede i denne Stad, afsendte om Natten sin Broder, Don Francesco i en liden Baad. Denne valgte Alcanitz *) til sit Opholdssted, og nu greb Insurrectionen om sig i denne Egn. General Vatier har nu indtaget Staden med et Corps af 500 Heste og 1200 Mand, taget mange Krigsfanger og forefundet anseelige Magaziner.

*) Det ligger ved Floden Guadalope, i Saragossas Dioces, og forsvares af et Slot.

Statistisk Udsigt over Sverrig *).

Sverrigs største Længde fra den sydligste Odde af Skaane til den nordligste af Lapmarken er 165 Mile, men naar man regner samme efter den Bøining, Landet gjør omkring den Bottniske Bugt, fra Skaane til den Finske Bugt, stiger den til 220 Mile. Dets største Bredde mellen Norge og Rusland, tværs over den Bottniske Bugt, er 90 Mile, men naar man tager Bredden af det egentlige Sverrig, mellem de yderste Øer af Uplands Skjærgaarde og Borresyssel i Norge, stiger den til 38 Mile. Dets Fladeindhold er 6680 Qvadratmile, og det er altsaa, næst efter Rusland og Frankrige, det største Rige i Europa. Det udgjør $\frac{1}{13}$ Deel af Europas Fastland. I Henseende til Størrelse forholder det sig mod de Danske Stater som 100 mod 66, og til Rusland som 100 mod 626. Foruden mange Producter af Steen- og Mineralriget, som Sverrig især er rigt paa, findes her 1690 Arter Træer, Busker, Græs, Mosser og Svampe, 2487 Species af allehaande Slags større og mindre Dyr. Med Hensyn til Landets store Strækning er Befolkningen kun ringe. De sydligere Landskaber ere bedst beboede, men i de nordlige, især ved den norske Fjeldryg, er det noget tomt paa Folk. I Slutningen af forrige Aarhundrede var Folkemængden henved 3,200,000. Fra Aaret 1751 til 1795 var den bleven forøget med 820,956 Mennesker. I Aaret 1780 fandtes af følgende Stænder (alle de Personer, der høre til Familien, iberegnede): Adelige 10,941. Præsteskab 16,471. Lærere i Studierne 1456. Civile Embedsmænd 8059. Konstnere 271. Grosserere 1054. Detailhandlere 6673. Andre Handlende 9591. Jordbrugere 20,278. Fabrikører 10,502. Professionister i Stæderne 27,865. Professionister paa Landet 34,164. Svende 8612. Bønder 1,271,740. Karle 235,890. Nybyggere 24,820. Sømænd 14,061. Soldater 163,365. Tjenestefolk 376,583. — Medium af Folkemængden i Aarene 1790 og 1795 var 2,955,065. Heraf findes, at der fødes aarligen hvert 28 og døer hvert 38 Menneske. De fleste af Rigets Indbyggere leve af Agerbrug; de øvrige Næringsveie ere Qvægavl, Fiskerie, Bjergværker, Handel 2c. Jorderne yde 2,400,000 Tdr.

*) Af D. Djurbergs Beskrifning om Svearike.

Sæd aarligen, hvoraf den største Deel er Rug. Hør og Hamp dyrkes, men ikke i saa stor Mængde som Landet behøver. Af begge Dele maa derfor hentes en stor Deel udenlands fra. Af Hornqvæg findes 1,600,000 Nød, hvoraf omtrent 1,000,000 ere Malkekjør og de øvrige Oxer og Kalve. Den Uld, man faaer af Faarene, er sædvanlig grov og kan ikke bruges til Klæde. Man har derfor i de senere Aar forskrevet Faar fra Holsteen, Engelland og Spanien, for at forbedre den Svenske Avl. Afkommen af disse Faar har saaledes forøget sig, at man nu for Tiden anslaaer den Uld, som faaes deraf, til 80,000 Skaalpund aarligen. Af alle Slags Fisk er Sild den, som findes i største Mængde. Aarligen fanges 350 til 400,000 Tønder. Af Strøming fanges 120 til 150,000 Tdr. aarligen. Af Lax fanges 20 til 25,000 Tdr. aarligen, som saltes, foruden den, som fortæres fersk. Af Metaller findes Guld, Sølv, Kobber, Jern, Bly. Foruden et Guldværk ved Adelsfors i Smaaland er i Aaret 1795 tilkommet et nyt ved Falun. Aarsagen til dets Anlæg var: at man fandt, at det casserede Malm ved Falun Kobberværk var blandet med Blyglands, som indeholdt Sølv, der lønnede Umagen at uddrages, og ved Skedningen opdagedes, at dette Sølv indbefattede dobbelt saa meget Guld som der samme Aar tilvirkedes ved Adelsfors. Begge disse Guldværker ydede fra 1791 til 1795 44 Mark 10 Lod Guld. Sølvværkerne have fra 1776 til 1795 efter et Middeltal ydet fra 2730 til 3090 Mark aarligen. Kobber findes paa 27 forskjellige Stæder i Riget og have fra 1776 til 1798 ydet aarligen, efter et Middeltal, 7546 Skipp. — Af Messing tilvirkedes forhen over 5000, men i den senere Tid aftog Tilvirkningen Aar for Aar, saa at 1788 kun tilvirkedes 4134 Skipp. Siden den Franske Krig har Messings Afsætning paa Frankrige aftaget meget. Jern udgjør Sverrigs største Rigdom. Der tilvirkes aarligen 360,000 Skippd. Heraf forarbeides 50,000 Skippd. Ved de syv Alunværker, der findes i Riget, tilvirkes 5 til 6000 Tdr. aarligen. Skovene udgjøre en vigtig Næringsgreen. De yde omtrent 200,000 Tylter Bygningstømmer og Bræder, hvoraf en Fjerdedeel forbruges i Riget og de øvrige udføres, 100,000 Td. Tjære, 25,000 Tdr. Beeg.

(Fortsættes.)

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 45.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 14 Martii, 1809.

Sorte Mandfolkehatte af Straa.

Hvor lidet jeg end føler Kald til at holde nogen Lovtale over Modens Opfindelser i Tider, hvor intet er mere ødelæggende for os end Modesyge og Modetant, kan jeg dog umuelig undertrykke den Lyst, at anbefale de sorte Straahatte af den Groenningske Fabrik, der i forrige Sommer ere komne i Brug blandt vore Mandfolk. De fortjene dobbelt denne Anbefaling, deels fordi de ere et indenlandsk Product, Frugten af fattige Børns Flid, deels fordi de ere høist gavnlige for Sundheden.— Hovedet er og bliver altid det vigtigste Departement i det menneskelige Legeme. Her har Sjelen, om ikke sin Bolig, saa dog sit Værksted. Her findes Sandser, hvis sunde eller syge Tilstand, kunne omskabe Verden til et Paradis eller Helvede. Her er vor Villies og Friheds høieste Justitscollegium, hvorfra alle Sjelens Cabinetsordres og Anordninger udstedes. Alle de øvrige Dele af Legemet ere intet uden Hovedets Subalterne. De maa rette sig efter dets Luner og Indfald.

Hvilken Deel af vort Legeme fortjener vel større Opmærksomhed end denne, men hvilken Deel er vel i hele Aarhundreder bleven slettere behandlet? Snart belæssede man det stakkels Hoved med lispundtunge Parykker, der kuede Uddunstningen tilligemed Aanden; snart besmurte man det med fingertyk Pomade, for at faae Haarene til at staae opreiste som Pindene paa et Pindsviin; snart indsvøbte man det i uigjennemtrængelige Huer; snart begravede man det i alenlange Preussiske Hatte, der trykkede det som en Blyklump.

Vor Tidsalder, som har seet saa meget Ondt fremkomme, voxe og trives, har dog tillige havt den Lykke at see Parykker, laadne Huer og stive Haarfrisurer forsvinde. Ynglingen bærer nu sit Haar saaledes som Gud skabte det, og Oldingen undseer sig ikke mere ved, at vise sine graa Lokker, Alderens skjønneste Krone. Blodet kan nu ikke mere strømme til Hovedet som vort Guld til Hamborg, og alle de Sygdomme, der flyde heraf, ere for en stor Deel forebyggede. Men endnu er en Fiende tilbage, og naar den er overvunden kan

Hovedet lade synge Te Deum i alle Hjernens Templer. Denne Fiende ere de tykke sorte Filtehatte. Ikke nok, at de dagligen blive dyrere og dyrere, saa have de om Sommeren ogsaa den Feil, at de ere alt for tunge, og at Blodet derved strømmer for stærkt til Hovedet. Den, som har sin Sundhed kjer, kjøbe sig, saasnart han hører Lærken synge og seer Træerne grønnes, en sort Straghat. Mangen en Hovedpine og Ørhed vil da forsvinde, og mange Folk, der ikke kunne gaae ti Skridt, uden at strax deres Pande ligesom er bedækket af Sveedperler, ville ved at bære disse Hatte undgaae farlige Følger.

Envold de Falsen.

Han er ei mere! men hans Minde lever!

Alt har Maanen flere Gange skiftet, siden Sorgsbudskabet gjenlød, at Kongens og Landets troe Mand, at Embedsmanden, Borgeren, Skjalden og Videnskabsmanden, Etatsraad Envold de Falsen, at han var ikke mere. Alt har Maanen flere Gange i forskjellig Skikkelse venlig smilet ned paa den Slumrendes Gravhøi; og ofte vil den vexle, og ofte vil den straale paa vore Fjelde og i vore Dale, før dens Glands vil kunne oplyse et Gravsted, der skjuler en for Fædrelandet dyrebarere og helligere Aske end Envold de Falsens.

Flere af Landets ædle og kjække Sønner ere i det hensvundne Aar gangne foran denne deres værdige Ven, og Beundrer; flere stod i hæderlig Kamp for Konge og Fædreland, og seirende sank i Dødens kolde Favn. Fred med disse Ædle! Deres Støv hvile roligt i det Land, for hvilket de saa mandelig kæmpede, og hisset modtage og favne disse Forudgangne, deres ædle Broder Envold de Falsen. Ogsaa han sank i Dødens Favn, i det han vaagede, pønsede og arbeidede for Fædrelandets Hæder og Held. Blinkede end intet Sværd mod hans værgeløse Bryst; hvirvlede end ingen fiendtlig Kugle om hans graanende Tindinger; sandelig!

hans Arbeider, hans Anstrængelser, vare derfor ikke mindre. Overvældet af disse svandt pludselig, som et Lysglimt, hans fordums Kraft og Aandsstyrke; Byrden trykkede, og de aldrende Skuldre gave efter — Olien var tæret, og Lampen udsluktes — Envold de Falsen var ikke mere!

Medborgere! Nordmænd! dette Sorgsbudskab gjenlød fra Dal til Dal, fra Fjeld til Fjeld, og vort elskte Fædreland, vort gode gamle Norge sørger end dybt og inderlig; thi alle dets kjække Sønner, alle brave Borgere have tabt en Ven, Raadgiver, Medborger, og Medstyrer, hvis Hjerte slog lige ømt og huldt og varmt for alt hvad norsk monne være i Norriges Klippeland. Ja! Norges Land sørger, og Norges Sønner gjentage med inderlig Vemods Følelse: Envold de Falsen! Han er ei mere! men hans Minde lever!

Han er ei mere! Embedsmanden, der var troe mod sin Konge som troe mod sit Land; der, som Dommer, hævdede Ret, værnede om Uskyld, kuede Uret, straffede Vold. Han er ei mere! Borgeren, der kjendte, fulgte, kundgjorde og vogtede sin Konges Bud; der følte saa inderligt saa varmt for Norges Hæder og Held; der sørgede saa hjerteligt saa faderligen ømt ved Norges Vanheld og Tab; der, som Ven og som Mand med sand Hjertens Glæde, med Venskabs hellige Begeistring deeltog i Venners huuslige Glæder; der med Raad og Daad, med møjefulde Anstrængelser, med ægte norsk Borgersind understøttede i Sorg og Kummer hver Norges Mand, som nærmede sig hannem. Han er ei mere! Skjalden, hvis muntre Lune fremtvang Smiil og fremtryllede Munterhed selv i det mørkeste Aasyn; Skjalden, hvis heldig-flydende Pen saa værdigen skildrede Land og Folk, saa gladelig lovsang og hædrede Borgerdaad, saa fyndigen revsede Daarskab og Last; hvis kraftfulde Digteraand forstod at vække den gamle norske Aand, opflamme Krigerens Mod, styrke Borgerens Kraft; hvis spilleende Vid vidste at fremkogle Lyst, Glæde og Munterhed i Vennekredsenes Samfund. Han er ei mere! Videnskabsmanden, der fra tidligste Ungdom røbede de største, de skjønneste Talenter for Vid og Smag og Skarpsind; der med henrivende Veltalenhed vidste at røre, med vægtige Grunde at overbevise,

med uimodstaaelig Kraft at drage Tilhørerne ind i sin Synskreds og vise ham det Punkt han selv skuede. Han er ei mere! Skribenten, der med forunderlig Lethed vidste at fremstille sine Ideer, og føre Læseren ind i samme; der ved Udtrykkets Reenhed, Fylde og Velklang saa meget bidrog til Dannersprogets Uddannelse; der ved sine mange æsthetiske Arbeider selv har sat sig et Minde, varigere end af Marmor og Erts; selv har reist sig en Bautasteen, uforgængelig og evig, saalænge Dannersproget tales af Nors og Dans taknemmelige Afkom, saalænge Dannersproget skjønnes og hædres af Første og af Folk fra Nordkaps Iiskyst til Elbens frugtbare Flodbred. Denne Ædling Han er ei mere! Dans og Nors Hædersmand, vor Envold de Falsen, Han er ei mere! men Hans Minde lever!

(Af Budstikken.)

Borgersang.

Afsjungen ved Concerten for de Brandlidte paa det Kongelige Theater den 25 Februarii 1809.

Musiken af Hr. Concertmester Du Puy.

Hil Danmarks og Norges havkrandsede Kyst!
Dig, Tvillingerige, vi love!
Hver Søn Du har baaret ved moderligt Bryst
med Fryd vil sit Liv for Dig vove!
For Konge og Frihed, for Arne og Land,
gaaer villig i Døden den nordiske Mand!

Vi Alle har sluttet en broderlig Pagt;
vort hellige Baand kan ei briste!
Vor Sag er den gode! og Ret trodser Magt!
kjæk staaer hver i Kamp til den sidste!
Om Dødsenglen truende for ham end staaer,
han tænker paa Fredrik! for Danmark han slaaer!

Ja, Fredrik! vor Konge! vor Fader! vor Ven!
med Dig vil vi bløde og stride!
Vor Løn er Dit Bifald! vor Lykke er den,
Du paa Dine Sønner vil lide!
Du, Konge, hvad Sted i Dit Land Du end er,
en Vognborg af trofaste Mænd om Dig seer.

Saa herlig en Livvagt ei kjøbes for Guld;
ved Dyder kun er den at vinde;
men Kriger og Borger er Frederik huld!
ham signer hvert Barn og hver Qvinde!
At virke for ham og for Fædreneland
er fælleds Attraa i hver Alder, hver Stand.

Vor Eed vi gjentage! Du høre den, Gud!
Dig, Odinmark, at hævne vi sværge!
Vor Konge! vi sønlig adlyde Dit Bud!
Dig, Fødeland, ville vi værge!
For Konge og Frihed, for Arne og Land
gaaer villig i Døden den nordiske Mand!

N. T. Bruun.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Af Breve fra Bergen erfares, at Hr. Justitiarius Stephensen er dertil ankommen, og at han venter at kunne komme til Island i Martii. Han medtager et Partie Kartofler, for at fremme deres Dyrkning i Island. I Bergen har Prisen paa Kartofler været 2 Rdlr. Tønden, men er nu stegen til 14 Mk. Landmanden ved Bergen lægger stærk Vind paa denne Sæd, saa at han kan sælge mange 1000 Tdr.

Instruction for Børs-Commissairen i Kjøbenhavn. 1. Det er Børs-Commissairens fornemste Pligt, at vaage over den under 22de December 1808, om Børsens Holdelse i Kjøbenhavn, allernaadigst udgivne Anordnings, saavelsom andre om Mæglervæsenet og Commercien udstædte Forordningers nøiagtigste Efterlevelse, for saavidt ham kan være vedkommende. Til den Ende bør han paa de sædvanlige Børsdage indfinde sig paa Børsen i den befalede Børstid, samt ikke forlade den, førend Coursen er sat, og Børsforretningerne ere tilendebragte. Saavidt mueligt, bør han være agtpaagivende paa Vexelnegotien paa Børsen, og forskaffe sig Underretning om, hvad Summer hver Børsdag blive kjøbte eller solgte igjennem Mæglerne, for derefter at kunne controlere disses Opgivender, og forebygge Urigtigheder ved Coursens Bestemmelse, som det især paaligger ham stedse at overvære. 2. Hvergang Børsforsamlingen er endt,

bør han ved Børstjeneren til General-Land-Oeconomie og Commerce-Collegium lade indlevere en trykt Courseddel, hvori Vexel-Coursen saavelsom Coursen paa Speciesmynt og Discontopræmien ere antegnede. Det samme iagttages i Henseende til Assecurancepræmien, naar Forandring deri er forefaldet. Tillige bør han have Tilsyn med de i Forordningen for Mæglerne her i Staden af 22de December f. A. befalede Priiscouranters og Skibslisters nøiagtige og betimelige Udgivning og Indleverelse paa vedkommende Steder. 3. Ligeledes bør han indfinde sig paa Børsen, naar sammesteds holdes Auctioner udenfor sædvanlig Børstid, for der at iagttage det Fornødne efter Børsanordningen. 4. Saasnart skee kan efter fuldendt Auction, indsender han til General-Land-Oeconomie- og Commerce-Collegium en Catalog over de bortsolgte Varer med tilføiet Antegnelse over de, for de fornemste Artikler, betalte Priser. Naar ingen Auctions-Catalog har været trykt, indsender han en skrivtlig Anmeldelse over de vigtigste Vareartikler, med tilføiet Nota over Priserne. Det samme iagttages ved Skibe, Skibsparter og Handelseffecter, som bortsælges ved Auction paa Børsen. 5. Børs-Commissairen bør afholde sig fra al Handel, Vexelnegoce og anden til Kjøbmandsaffairer henhørende Bestilling, saavel for egen som fremmed Regning, ei heller deri med andre være deeltagende, alt efter den Eed, som han ved sit Embedes Tiltrædelse haver at aflægge. 6. Børs-Commissairen bør have en igjennemdragen og af General-Land-Oeconomie- og Commerce-Collegium authoriseret Protocol, hvori han indfører hvad Sager af Vigtighed i Børstiden maatte forefalde, samt hvorledes opkomne Tvistigheder enten af ham ere forligte eller henviiste til Politieretten. 7. Over de af ham efter Auctionerne, saavel inden- som udenfor Børssalen, ved Børstjeneren oppebaarne Gebyrer, holder han et særskilt Regnskab, hvoraf han ved hvert Qvartals Slutning indsender Qvartals-Extract og ved Aarets Udgang det fuldstændige Regnskab til General-Land-Oeconomie- og Commerce-Collegium, til hvilket han ligeledes har at aflevere den ved Aarets Udgang i Casse havende Beholdning, imod derfor, efter aflagt Regnskab, at erholde Qvittering. Til Sikkerhed for de hos ham indestaaende Penge, stiller han tilstrækkelig Borgen ved enten at deponere Valuta, eller at give antagelig Sikkerhed for den Summa 4000

Rdlr. 8. Naar Varer ere anmeldte til Bortsælgelse ved Auction paa Børsen, som ere saadan Bedærvelse underkastede, hvoraf Skade for Sundheden kunde være at befrygte, saa bliver det Børs-Commissairens Pligt, forinden Auctionen holdes, at lade sig Varerne forevise, samt, i Tilfælde af grundet Mistanke om deres Beskaffenhed og Tilstand, derom at gjøre Indberetning til Stadens Politiemester, som haver at foranstalte det i saa Henseende videre Fornødne. 9. Naar Bøder, efter af ham stiftet Forliig, blive at erlægge, som i Overeenstemmelse med Anordningen for Børsens Holdelse dens 8de §. skulle anvendes til Børssalens Reparation og Vedligeholdelse, lader han dem indkræve af Børstieneren, og afleverer Beløbet til Formanden for Grosserer-Societetet, som derfor bør qvitere. Qviteringerne indsender han med hvert Aars Udgang til General-Land-Oeconomie- og Commerce-Collegium, tillige med Udskrivt af sin Protocol, til Forklaring om de ved Forlig afgjorte, eller til Politierettens nærmere Paakjendelse henviste Sager. 10. Naar Børstjenerens Post bliver ledig, antager han en anden i den Afgaaedes Sted, efter dertil i Forveien at have erhvervet General-Land-Oeconomie- og Commerce-Collegii Approbation. Og ligesom Børstjeneren staaer under hans umiddelbare Befaling, saa staaer det og Børs-Commissairen frit for, i Forseelsestilfælde at afskedige ham fra sin Post, efter derom i Forveien at have indhentet bemeldte Collegii Samtykke. 11. Paa det Børs-Commissairen, som Øvrighed, af alle Tilstædeværende kan kjendes og nyde den vedbørlige Respect, skal han stedse møde paa Børsen i den for ham reglementerede Uniform. Ligeledes bør han paasee, at Børstjeneren ei indfinder sig paa Børsen, uden at være forsynet med det for ham reglementerede Tegn.

Udtog af en Skrivelse fra Kiel af 6 Martii 1809. Det frivillige Jægercorps, som her blev oprettet kort efter Krigens Udbrud, og som bestod af Studenter, Seminarister og Handelsbetjente, er bleven opløst, og dets Personale indlemmet i Stadens Borgervæbning. — Adjuncturen ved Hovedkirken her i Staden er i Følge allerhøieste Befaling bleven forenet med Sognekaldet ved Garnisonskirken. — Ligesom de Studerendes Antal, der maaskee eengang var uforholdsmæssig stort, i Almindelighed har aftaget, da saa mange unge Mennesker have bestemt sig til Handel, Landvæsen,

og i de senere Tider tildeels til den militaire Stand; saaledes spores det samme ved vort Universitet. Studenternes Antal er nu neppe halv saa stort som for 20 Aar siden, og især lægge langt færre sig nu efter Theologien end forhen. — Det ypperlige Institut for Døvstummes Undervisning, som er oprettet her af den virksomme og fortjente Pfingsten, og som nu i 10 Aar har bestaaet ved Kongel. allernaadigst Understøttelse, talte for eet Aar siden 28 Lærlinge. At den almindelige Tillid til en Anstalt, som bestyres af en Mand, der egentlig synes at være født til sit hæderværdige Kald, med Tiden vilde tiltage, lod sig forudsee med Sikkerhed, og vor Forventning er heller ikke bleven skuffet. Efterat fire af Anstaltens Lærlinge i afvigte Aar vare afgaaede, og havde opnaaet den Dannelse, hvorved de ere blevne gavnlige Medlemmer af Borgersamfundet, er Elevernes Antal for nærværende Tid steget til 40, hvoriblandt der findes nogle fra alle Rigets Provindser, nemlig to fra Sjelland. Institutet besøges flittig, og aldrig vender man tilbage derfra, uden at føle den meest levende Deeltagelse og at være vakt til de lærerigste Betragtninger. At der blandt de Ulykkelige, som oplæres der, er stor Forskjel paa Forstands-Evne, og at det samme er Tilfældet med Hukommelsen, falder af sig selv. Ikke heller er Mangel paa Hørelse og Taleevne altid den eneste Ulykke, hvormed de Døvstumme have at kjempe. Hos de fleste spores desuden forholdsviis flere legemlige Svagheder end hos andre Mennesker. Efter adskillige kyndige Lægers Mening skulle Børn, hvis Forældre ere hengivne til Drik, eller som ere avlede i en Ruus, især være udsatte for at blive døvstumme; og skulde denne Hypothese være grundet, saa indeholder den vist den eftertrykkeligste Advarsel for enhver, der lever i Ægteskab, til ikke ved Umaadelighed at udbrede Ulykke og Elendighed over tilkommende Slægter. — I Altona, det Pinnebergske, paa Godset Fresenburg i Holsteen, og i enkelte Districter af det Slesvigske, have de naturlige Kopper yttret sig.

En ny Epoke synes i dette Øieblik at aabne sig for den saakaldte Drevers Klub her i Staden, der altid har udmærket sig fra den litteraire Side. Selskabets Bibliothek, som allerede tilforn var ligesaa talrigt som udvalgt, har i de senere Tider faaet en betydelig Tilvext af gode Journaler og andre Skrifter, og forskaffer derved Klubbens Medlemmer, hvis Antal daglig forøges, en morende og gavnlig Tidsfordriv. Nogle af disse have dannet et lidet dramatisk Selskab, som i Løverdags paa et i Klubbens Værelser indrettet nydeligt Theater opførte Wessels Kjerlighed uden Strømper. Stykket blev særdeles vel udført, og det spillende Personale høstede et fortjent Bifald af Tilskuerne. Det Hele sluttedes med et Maaltid, hvori henved 70 Personer deeltog og som krydredes ved de Tilstedeværendes Vid og Lune.

To Mand af fjerde Escadron af Livregimentet lette Dragoner vare dømte til 8 Gange Spidsrod, for Fastelavns Mandag at have frataget en Bonde nogle Penge og derpaa forsøgt at putte ham gjennem Isen i et Vand. Straffen skulde exequeres i to Afdelinger, hver Dag fire Gange. Den første Execution foregik i Tirsdags paa den saakaldte Ridebane i Hirschholm, i Overværelse af Regimentscommandeuren Hr. Oberste von Mecklenborg. Men uden Tvivl af Frygt for den anden Dags Execution, da nok Spidsrodderne paa denne Tid ere i Spire, foregav den ene af Forbryderne kort førend Executionen, at han vilde paa Privetet; og da han, bevogtet af een Mand, gik over Isen, sprang han uformodentlig i et Hul og druknede.

En Commandeersergeant og en Foureer have i disse Dage taget sig selv af Dage i Casernerne paa en besynderlig Maade. Man fandt dem ihjelskudte i een Seng.

I Dag solgtes paa Børsen 3 Asiatiske Actier for 390 til 395 Rdlr. Stykket, og 1 Actie i den almindelige Brandassurance for 103 Rdlr. (foruden 3 PC. i Omkostninger.)

Natten imellem d. 12te og 13de d. M. havde 2 Fartøier fra den i Landscrona liggende Engelske Brig, med bevæbnede Engelske Marinere og Matroser, bemægtiget sig 3 ved Rungsted liggende Baade, efter en Fægtning med nogle af vor Avantgardes Forposter. Lieutenant Bechman, som commanderede ved Rungsted, tog noget Mandskab med sig i en Baad, forfulgte de Engelske og erobrede de 3 tagne Baade tilligemed en ny Engelsk Baad med 6 bevæbnede Engelskmænd ombord.

Kjøbenhavn, den 14 Martii.

Cours af Danske Banco-Sedler mod Species 204 PC., som udgjør for 1 Rdlr. Species 2 Rdlr. 4 ß. D. Cour.

Paa Hamborg blev ingen Cours noteret.

Postefterretninger.

Fra Krigsskuepladsen i Spanien haves nu den officielle Efterretning, at Saragossa har overgivet sig. Denne Overgivelse er een af de mærkværdigste Begivenheder i hele den Spanske Krig. Man saae her en Kraftyttring paa begge Sider, der i lige Grad opvækker Beundring og Rædsel. Alle Stadens Indvaanere vare bevæbnede, og, da selv Landboerne i Arragonien havde forenet sig med dem, indbefattede den 50,000 Krigere, afdeelte i Regimenter paa 1000 og Compagnier paa 100 Mand hvert. Til denne Skare stødte endnu desuden 10,000 Mand, som havde taget Flugten i Slaget ved Tudela. Fanatiske Munke, der lode Mariebilledet i del Pilar *) gjøre Vidunder, for at mislede Hoben, commanderede som Generaler, Officierer og Underofficierer. Staden, forsynet med uhyre Forraad af Levnetsmidler, forsvaredes af 200 Canoner. Allerede den 27 Novbr. var den Franske Armee ankommen ved Saragossa, og først den 26 Jan., efterat man forhen forgjeves havde anvendt alt for at bevæge de Beleirede til at overgive sig, blev Staden for Alvor angreben. De Franske Tropper bemægtigede sig Deel for Deel Gaderne, offentlige Pladse, Klostere og enkelte Huse. Gaderne bleve underminerede, og dagligen sprang ved 3 eller 4 Miner endeel Huse **) i Luften. De Beleirede forsøgte vel at contraminere, men uden Nytte. Medens 3 Mineer- og 8 Sappeurcorps vare sysselsatte med denne underjordiske Krig, kastedes Bomber, fyldte med Ildklokker, ind i Saragossa. Omsider besatte de Franske Tropper hele Staden den 21 Febr. 15000 Mand Infanterie og 2000 Mand Cavallerie nedlagde deres Vaaben og overgave 40 Faner og 150 Canoner. Insurgenterne havde under Beleiringen mistet 20,000 Mand, og i Hospitalerne fandtes 13,000. Dagligen døde 500. De forefundne Magaziner af Korn, Riis og Frugt ere meget betydelige. — Toget til Valencia og Andalusien

*) Saaledes kaldes den ene af Stadens to Domkirker. Mariabilledet, som findes deri, staaer meget høit paa en Støtte af Jaspis.

**) Bygningerne i Saragossa ere skjønnere end i Madrid. Man finder her 17 store Kirker og 14 rige Klostere. Raadhuset er et herligt Palais. Omkring Inquisitionens Bygning har Philip den Femte ladet bygge et Citadel.

skal nu udføres saa hurtig, at man troer hele Spanien vil være bragt til Rolighed inden Martii Maaneds Udgang. Det hedder, at Kong Joseph i egen Person vil anføre dette Tog. — Et Corps Portugisiske Oprørere, som har forenet sig med nogle Engelske Regimenter, staaer i Egnen af Almeida, paa den Spanske Grændse, ovenfor Talavera de la Reyna. Tropper ere allerede marcherede did; Hertugen af Bellune er afgaaet til Talavera de la Reyna, og Hertugen af Dalmatien marcherer mod Lissabon. Hertugen af Elchingen beholder Positionen af Gallizien besat.

Medens Menneskevennen med Veemod seer her saa meget Blod til Unytte flyde, trøstes han dog ved den Tanke, at hele Spanien om en føie Tid vil være aldeles overvundet, og Rolighed og Orden igjen tilveiebragt. Men bortvender han sine Øine fra dette blodige Skuespil, hvor ubøielig Haardnakkenhed og blind Religionsiver sønderslide et Land, der af Naturen er udseet til at være eet af de lykkeligste paa Jorden, og kaster et Blik paa det Tydskland, der endnu bløder af gamle Saar, som intet uden en varig Fred formaaer at læge, saa er hans Hjerte nær ved at briste, naar han seer den lede Krigsfurie atter true at oprive disse Saar. Vel er Uveiret endnu ikke brudt løs, og mueligen kan den lidende Menneskeheds Skytsaand endnu bortlede det, men sorte Skyer vedblive bestandig at trække sammen og formørke den politiske Himmel. Ganske hensigtsløse kunne de store Bevægelser, man allevegne bliver vaer, ikke være, og som Forsigtighedsanstalter synes de alt for alvorlige. Den Bayerske Armee marcherer nu deels ad Inn, deels til Tyrol, for i Forbindelse med de Franske Tropper at besætte Grændserne. Generalerne Oudinot og Wrede ere d. 1 Martii ankomne til München. De Franske Tropper have allerede besat Kuffstein, en liden Stad og Fæstning i Tyrol, ved Grændserne af Bayern, kun 8 Mile fra Innspruck. Fra Holland hedder det, skjønt kun som Rygte, at det Wienske Hof indtil videre vil holde inde med at betale alle Coupons *) af

*) Et afskaaret Stykke af Beviser for modtagna Renter, som ere vedføiede Statsobligationer. Saadant et Stykke (Coupon) afskjæres ved hver Udbetaling, og bruges som Bilag ved Regnskabet for Udbetalingen, saavel for Renter som for Afdrag paa Capitalen.

de forskjellige Laan, der ere gjorte i dette Rige. At man der i Landet ikke er aldeles ligegyldig ved Rygter af den Natur sees deraf, at de Østerrigske Fonds allerede ere faldne. Efter Breve fra Warschau af 27 Febr., udtages i Gallizien mange Recruter, som sendes til den Østerrigske Armee og i alle Kredse anlægges i største Hast store Magaziner. Overalt ruster man sig betydeligt i Gallizien. Den Polske Armee staaer allerede i en Tid af fire Uger paa Krigsfod, og langs med Floden Pilica, der udgjør den Gallizifke Grændselinie, staaer Polsk Cavallerie. Courerergangen imellem Paris, Erfurt og Warschau er meget stærk. Den Sachsiske Armee gjøres mobil. Den skal sammendrages i to Corps. Reisende fra Bøhmen have berettet i Dresden, at Erkehertug Carl den 25 Febr. var ankommen til Prag, at Garnisonen skulde rykke ud derfra d. 26 og at en stærk Østerrigsk Armee trækker sig sammen ved Eger, en befæstet Stad i Bøhmen. — I Paris vilde man d. 1 Martii vide, at det Franske Hof har sendt det Østerrigske sin endelige Erklæring. — Den Franske Gesandt i Wien, General Androssi, er afreist derfra d. 1 Martii. Erkehertug Johan er afreist til Indre-Østerrige. Den berømte Digter Collin har forfattet Sange for det Østerrigske Landeværn. En Russisk Major skal d. 27 Febr. have bragt vigtige Depecher til Wien. Alt dette sammenlagt giver kun lidet Haab at Freden vil kunne vedligeholdes.

I Constantinopel frygter man endnu bestandig for nye Rædselsoptrin. Blandt Janitscharerne er næsten al Krigstugt forsvunden, og Stadens talrige Pøbel staaer i nøie Forbindelse med dem. — Den berammede Fredscongres lader nu til ganske at gaae overstyr. — Misforstaaelsen mellem det derværende Østerrigske Gesandtskab og de andre Hoffer skal være foranlediget derved, at den første har indbudet Personer til et Gjæstebud, der ikke kunde være de sidste behagelige. Hvem disse Personer vare er vel ikke vanskelig at gjette.

Engelland bliver under alle disse politiske Storme sit Sørøver-System tro. Lord Grenvilles Forslag, at ophæve den berygtede Cabinetsordre, forsaavidt den angaaer America, blev i Overhuset forkastet med 115 Stemmer mod 70.

Udenlandske Efterretninger.

Følgende er den Tale, med hvilken det Engelske Parlement aabnedes d. 19 Jan. ved en Commission.

Mylords og Ædle!

Af Hs. Maj. er det blevet os overdraget, at tilkjendegive Dem, at Allerhøist. har hidkaldt Dem her, i den fuldkomne Villie, at De af Deres ganske Hjerte vil være beredte til at understøtte H. M. i Fortsættelsen af en Krig, om hvis sikkre og ærefulde Tilendebringelse der intet Haab er, naar den ikke bevirkes ved kraftig og utrættelig Anstrængelse. (1) Vi have at underrette Dem om, at H. M. har befalet, at forelægge Dem Begyndelsen til en Underhandling, som fra Erfurt er bleven H. M. tilstillet, ligesom og Afskrivter af den Brevverling, som desangaaende har fundet Sted med den Russiske og Franske Regjering, og den Erklæring, som efter H. M. Befaling var bleven bekjendtgjort, da denne Brevverling var tilende. H. M. er overbevist om, at De, Mylords og Ædle! ville dele de Følelser, som H. M. har yttret, da man af A. H. forlangte, at denne Underhandling skulde være forbunden med Opoffrelse af Spanien og dens Sag, en Magt, som H. M. saa nyligen og med saa stor Høitidelighed har erklæret sig for. Det er os overdraget, at berette Dem, at H. M. endnu bestandig har af den Spanske Regjering faaet de kraftigste Forsikkringer om, at samme har fast besluttet at udholde Kampen for det lovmæssige Monarkies og Nationaluafhængighedens Hævdel-

(1) Himlen maa vide hvori disse Anstrængelser i Fremtiden egentligen skulle bestaae! Har Engelland ikke hidtil udtømt alle sine Kræfter for at tænde Krigens Fakkel i fredelige Stater og ægge hele Nationer til Oprør? Har det ikke sendt sine bedste Kjernetropper til Spanien, og seet dem flygte derfra, bedækkede med Skjændsel? Hvad har det nu tilbage at støtte sig paa, uden det svage Siv, Sverrig, der, efterat have mistet sit Finland, hvert Øieblik staaer Fare for at blive udslettet af Staternes Tal? Ulyksalige Engelland! Din egen Konge erklærer reent ud, at Du har intet Haab om at faae endt den Krig, der sønderslider Dig, uden ved kraftig Anstrængelse, og Du har i femten samfulde Aar anstrængt Din yderste Kraft, uden at høste andet af Din Anstrængelse end hele Fastlandets Fiendskab og Menneskehedens Forbandelse.

se (2); ligesom vi og have Befaling at forsikkre Dem, Mylords og Edle! at saalænge den Spanske Nation bliver sin Tænkemaade tro, vil H. M. vedblive at yde den den kraftigste Hjelp og Bistand. H. M. har fornyet den Spanske Nation i Forlegenhedens og Modgangens Øieblik, de Forsikkringer og Forpligtelser, som Allerhøistſ. i Begyndelsen (3) af dens Modstand mod Frankrige, frivillig har givet, og det er os overdraget at tilkjendegive Dem, Mylords og Edle! at man har givet Hs. Maj. Forpligtelser Form af en Alliancetractat, der efter Hs. M. Befaling skal forelægges Dem, saasnart Ratificationen er udvexlet. Hs. M. befaler os, at tilkjendegive Dem, Mylords og Edle! at, ligesom H. M. med største Tilfredshed har seet sin Krigsmagts store Daad ved Feldtoget i Portugal, og sin Allierets Befrielse fra den Franske Armees Nærværelse, med ligesaa stor Smerte har han iagttaget, at dette Feldttog er blevet endt med en Vaabenstilstand eller Overenskomst, hvis Articler ere af den Beskaffenhed, at Hs. M. føler sig forpligtet til, formelig at misbillige samme. Vi have endvidere at erklære Dem, at H. M. tillidsfuld regner paa, at De ville være tilbøielige til at sætte ham istand til, endnu fremdeles at yde Kongen af Sverrig den ham af Hs. M. lovede Hjelp. Denne Monark har en fortrinlig Ret til Hs. Majestæts Understøttelse i hans Anliggenders nærværende trængende Stilling, i det han er af samme Tanker som H. M., standhaftigen at forkaste alle Forslag til Fredsunderhandlinger, som den Spanske Regjering ikke tillades at tage Deel i. (4)

(2) Engelland begyndte Krig med den Franske Republik, fordi den vilde forsvare Kongens Sag mod en oprørsk Nation; nu fører det Krig mod det samme Frankrige for at forsvare en oprørsk Nations Sag mod sin Konge. Hvor consequent!

(3) I en Række af Aar vægrede Engelland sig ved at underhandle med Frankrige, fordi det paastod, at Frankrige ikke havde nogen Regjering, som det kunde underhandle med. Nu kalder det Oprørsjuntaerne og Munkeskaren i Spanien "den Spanske Regjering," som det endog har sluttet en Alliancetractat med.

(4) Det havde været at ønske, at Kongen af Engelland dog havde sagt os, hvilke Personer, han egentlig vil, at der skal tage Deel i denne Fredsunderhandling. Forræderen la Romana eller Storpraleren Palafox, Castannos eller den fanatiske Munkehær, der opflammer Spanierne til Mord og Skjændselsdaad?

Edle af Underhuset!

Vi have af Hs. M. faaet den Befaling, at underrette Dem om, at A. H. har anordnet at forelægge Dem Regnskabet for det løbende Aar. H. M. forlader sig paa, at De med Deres sædvanlige Iver og Hengivenhed ville fremdeles vælge saadanne Forsigtighedsmidler, som Krigens kraftige Fortsættelse udkræver, og All. H. stoler paa, at De, Edle af Underhuset, ville være istand til at tilveiebringe disse Midler, uden en stor eller umiddelbar Forøgelse af den Byrde, der allerede trykker hans Folk. Hs. M. er forvisset om, han med Fornøielse vil høre, at, uagtet de Midler, som Fienden har taget sin Tilflugt til, for at forstyrre dette Kongeriges Handel og Hjelpekilder, dets offentlige Indkomster dog bestandig vedblive at stige i progressiv Forøgelse.

Mylords og Edle!

Det er os overdraget at indberette Dem, at den i sidste Parlamentmøde antagne Forholdsregel, at oprette en Localmilits, er bleven kronet med det lykkeligste Udfald, og at denne Foranstaltning lover den største og varigste Fordeel for Landet. H. M. har befalet os, i Særdeleshed at anbefale Dem, tilbørlig at tage den uhyre Statsinteresse i Overveielse i Henseende til den Krig vi føre, og at De derfor, med saa liden Opsættelse som mueligt, ville vælge de virksomste Midler til at forøge den regulaire Armee, paa det H. M. kunde sættes istand derved, uden at svække sine indenlandske Forsvarskræfter, til at betjene sig af sine Staters Krigsmagt i den Kamp, som han seer sig indviklet i, og, under Himlens Velsignelse, at kunne bringe denne Kamp til et Endemaal, der kan bestaae med hans Krones Ære, hans Bundsforvandtes og endelig Europas og Verdens Tarv.

Fra Portsmouth er der afgaaet 40 Transportskibe til Cork, hvor der atter rustes en ny Expedition.

Fra Calais allene ere 30 store Capere løbne ud.

General Ferguson og mange andre Engelske Officierer gaae til Gibralter.

Den saarede General Baird kjører nu ud igjen.

De Engelske Fregatter Diamond og Melpomene have, efter en officiel Fortegnelse, bragt 3 Mill. 301,832 Pjastre fra Vera-Cruz til Cadix.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 46.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 18 Martii, 1809.

Om Penge og Pengecours.

(Sluttet.)

Efterat jeg saaledes har fremsat almindelige Betragtninger over Penge og Pengecours, er det endelig Tid at komme til Hovedsiemedet for denne Undersøgelse: vor egen Cours. At tale her om dens store Indflydelse paa hele Statens Vee og Vel, er unødvendigt. Denne Kundskab bør man forudsætte hos enhver, der med Nytte forstaaer at læse Afhandlinger af den Natur. Enhver veed, hvilken ufordeelagtig Vending vor Cours i den senere Tid har taget. I Hamborg har den allerede været noteret 250 PC., skjønt man i Kjøbenhavn hidtil ikke har betalt høiere end 240 PC. Vi have oplevet, hvad sikkert ingen af vore Forfædre nogensinde har oplevet, at vor Cours er stegen 30 PC. i een Postdag og falden 23 i to. At denne unaturlige Stigen og Falden umuelig kan have nogen naturlig Aarsag, er vel ingen Tvivl om. I een Postdag kunne vore Financer hverken have forværret eller forbedret sig saa meget. — De fleste ere enige om, at denne Stigen og Falden frembringes ved konstige Midler, men kun faa betragte Sagen fra den rigtige Synspunct.

Enhver repræsentativ Mynt forandrer sin Natur og bliver til en Vareartikel i det Øieblik, man ikke vil antage den mere for dens repræsentative Værd. Aarsagen er enten, at den tilbydes i større Overflødighed end den søges, eller at Tilliden til dens Garantie ikke er saa stor som ellers. Den stiger og falder i dette Tilfælde ikke allene i samme Grad som den falbydes og søges, men dens Værdie retter sig ogsaa ganske efter de gjeldende Priser paa de Varer, der søges i det Land, som garanterer for den. Her er altsaa en dobbelt Aarsag, hvorfor vore Bancosedler, især i denne Tid, maa stige og falde med Vareprisèrne. Kan man end ikke negte, at jo Agiotage*) kan bidrage meget

*) De gamle Danske Konger maa ogsaa have følet de ubehagelige Virkninger af Uorden i Pengevæsenet. I den Danske Historie findes Exempler paa, at denne Uorden og de deraf flydende

til at gjøre en Cours slet, maa man dog tillige ikke glemme, at den er her Virkning, ikke Aarsag. Naar en Pengecours er saaledes be-

Misbrug og Konstgreb allerede fandt Sted længe forend der var tænkt paa Vexelcours og Papirpenge. "Efterat den store Skat og Tribut — beretter Holberg — som man fik af adskillige undertvungne Folk, ophørte, og de Danske gave Slip paa Soerøverie, eller i det mindste ikke dreve det med samme Iver som tilforn, begyndte saavel Guld og Sølv som fremmede Penge, at mangle. Dette synes at have drevet de nordiske Folk til at beflitte sig paa at slaae Penge, som de brugte tilligemed fremmede Mynter. De indenlandske Penge blandede man efterhaanden med Kobber, og man har derfor ingen gammel Sølvmynt af purt Sølv, uden nogle smaa Kong Knuds Penge. I Historien gjøres derfor stor Forskjel mellem Sjællandske, Skaanske og andre Marker. I de Stridigheder, som Christopher den Første havde med Erkebispen Jacob Erlandsen, var ogsaa Mynten, som Kongen beskyldtes for at have fordærvet, et Tvistens Æble, og de Geistlige, der studerede paa udenlandske Universiteter, troede at lide Skade derved i deres Indkomster. De Skaanske Mark holdtes i Waldemar den Førstes og Knud den Sjettes Tid og længe derefter for eengang saa vigtige som Sjællandske, og at de Jydske var igjen ringere end de Sjællandske sees af et Diplom fra 1312, hvori en Herremand ved Navn Hein betinger sig en Sum Penge, ikke i Jydsk, men i Sjællandsk Mynt. Kong Christopher den Første synes først at have taget sig for, at ville hæve den Uorden; thi i hans Lov hedder det: at der maa blive en ret og bestandig Mynt udi Dannemark. Hans Søn Erik Glipping befalede 1284, at der skulde være eet Slags Mynt i hele Riget. Men da der var Myntsteder næsten i alle Provindser, kunde saadanne Anordninger, især under saa svage og ved Adelsvælde lænkebundne Kongers Regjering, ikke have nogen Be-

skaffen, at Agioteurer kunne drive deres Spil dermed, saa er den allerede slet. Den første og sande Grund, hvorfor vor Cours stiger og falder som Qviksølvet i et Veirglas, er den, at vore Bancosedler ulykkeligviis ere blevne til en Handelsartikel i Hamborg, og det ligger i en saadan Artikels Natur, at den ved saare lidet kan bringes til at falde og stige.

I Krigstider, hvor Landets naturlige og vigtigste Hjelpekilder ere stoppede, hvor Søfartens og Handelens Standsning nødvendig maa forringe dets Indtægter ligesaa meget som Krigen og alt hvad der udfordres til at føre den forøger dets Udgifter, er det umueligt for nogen Stat, som har Papirmynt, at frelse denne fra at blive en Handelsgjenstand, og følgelig fra de Speculationer og den Falden og Stigen, som enhver Handels-

standighed. Ogsaa Biskopperne havde Myntrettighed, og der er altsaa ingen Tvivl om, at jo disse Præstekonger, for at berige sig, myntede slette Penge; selv den svage Erik Glipping søgte at betage Bisperne Myntrettigheden. Derfor gaves der allerede i de Tider nogle Penge, som kaldtes rette og lovlige, og andre, som kaldtes gangbare. At man af de sidste, anfører Holberg, har fundet saa stor en Mængde nedgraven i Klostere af Munke og andre Geistlige, tilskrives sammes Gjerrighed, eftersom de vilde have de slette Penge afskaffede og erholde alle deres Indkomster i gode Sølvpenge." — Disse Munke have altsaa i egentlig Forstand været Agioteurer. Havde de levet i vore Dage, saa havde de neppe nedgravet de gangbare Penge, men valgt ganske andre Midler, for at sikkre sig.

gjenstand uden Forskjel er underkastet. Hos den udenlandske Kjøbmand kan man ikke forudsætte nogen Forkjerlighed for vort Fædreneland. Hans egen Fordeel er hans eneste Rettesnor. Lader han vore Bancosedler stige, saa skeer det kun fordi han har mange liggende deraf, som han vil udbringe til gode Priser, men har han naaet dette Øiemed, lader han dem dale igjen; bringer han dem til at falde, saa skeer det fordi han vil indkjøbe Varer i Dannemark, som skulle betales i Danske Bancosedler eller efter deres Værdie. Vi kunne aldrig vente, at Udlændingen vil følge heri nogen anden Lov, end hans egen Fordeel, for ikke at sige, hans Egennytte *).

Spørger man, hvad skal man da gjøre for at forekomme, at vore Bancosedler ikke skulle blive en Handelsartikel og følgelig en Gjenstand for udenlandske og indenlandske Speculationer? saa kan jeg ikke svare bedre end anføre her vor uforglemmelige Falsens Ord ved en lignende Leilighed: "Skulle Staterne," siger han, "gives Varighed og Styrke, maa man simplificere deres Huusholdning, og saa meget muligt nærme sig Naturen, som ved idelig Virkning og Modvirkning opholder alt. Konstige Financesystemer, Neckerske Operationer, dække kun for en Tid virkelige Mangler, og sætte svage Støtter under en forfalden Bygning. Statens Casse ligner Oceanet, til hvilket alle Floder, Elve og Bække udflyde, men i Na-

*) Vore Handlende vilde derfor gjøre klogt i, at lade Priserne paa deres Varer, som i Hamborg søges, stige, i samme Forhold, som Hamborgerne lade Værdien af vore Sedler dale.

turens Rige blev sørget for, at Havet ved de Dunster, som opstige af dets eget Skjød, og ved skjulte Aarer maa gjengive hvad det tog. Følger Politiken en anden Fremgangsmaade, maa saavel Statscassen som dens Væld omsider blive udtørret."

Overbeviist om, at enhver frimodig Sandhed, som kommer fra et Hjerte, der mener det vel med sit Fædreneland, selv urigtig fremsat, er vor Regjering kjerkommen, være det mig tilladt at tale her saaledes, som min Erfaring har lært mig at bedømme denne Gjenstand. Det er min individuelle Mening, at enhver Stat altid gjør rigtigst i, aldrig directe at befatte sig med Coursvæsenet, især i Tider, hvor intet egentligt Radical-Middel kan anvendes, men at den handler klogest, naar den roligen overlader denne Sag til sin egen Gang. Kjøbmændene ville da nok for deres egen Fordeels Skyld selv vide at stoppe Coursen, naar den faaer alt for slemme Nykker eller vil løbe reent løbsk. Dette er Vink, som jeg kun peger til, men som kunde give Stof til en heel Undersøgelse. — Alt hvad Staten under saadanne Omstændigheder kan gjøre er at virke indirecte paa Pengecoursens Gang, det vil sige, formindske Trangen til udenlandske Konst- og Naturproducter og Massen af de circulerende Papirpenge. Det første kan ikke skee uden ved indenlandsk Konstflids Opmuntring og Tarveligheds Indførelse blandt alle Stænder. Lad saa, naar der er arbeidet til dette Maal, Udlændingene længe nok spille Bold med vor Pengecours! Naar vi ikke trænge mere saa meget til deres Artikler, kan det

være os temmelig ligegyldigt, hvilken Værdie de sætte paa vore Bancosedler.

At en circulerende Masse af Papirpenge betydelig kan formindskes ved hensigtsmæssige Midlers Anvendelse, er jeg overbeviist om. Jeg anseer det for en Feil, fælles for alle Staters Papirmynt, at hele den circulerende Masse validerer baade indenlands og udenlands. Crediten svækkes derved uden nogen egentlig Nødvendighed. Jeg skal oplyse dette med et Exempel. Antaget, at der til Circulation i Dannemark behøvedes 10 Millioner Rdlr. i Bancosedler, er det da fornødent, at alle disse 10 Millioner skulle validere ligesaa godt udenfor som i Landet? Kunde ikke i det mindste de 4 Millioner blot være bestemte til at validere i Landet selv? Alle de Lønninger, som Staten betaler, kunde jo udbetales i saadanne blot indenlands gjeldende Sedler, og Embedsmanden og Krigeren, ja enhver, som kjøber hvad han behøver i Landet selv, og ingen Handel driver, kunde det jo være aldeles ligegyldigt, om de Sedler, han betaler med, ikke ere bestemte til at validere udenlands, naar enhver i Landet selv er forpligtet til at modtage dem som god Betaling? Hvor betydelige Summer udlaanes ikke allene aarligen fra Assistencehuset, og behøvede disse Laan vel at skee i andet end saadanne Repræsentativer? Naar man vilde slaae for 5 Millioner Rdlr. saadanne blot indenlands gjeldende Sedler, og for disse indløse ligesaa stor en Sum af de gamle Bancosedler, maatte vor Cours unegteligen kunne forbedres meget. Saadanne Repræsentativer vilde tildeels ogsaa kunne træde i Skillemynts Sted, og naar de kunne lyde

paa 2 til 4 Mk., vilde det overalt være langt beqvemmere at have disse end Smaapenge, i en Tid, hvor endog Privatfolk, af Mangel paa Smaamynt, have seet sig nødsagede til at udstede skrivtlige Beviser paa den Skillemynt, de skulle give tilbage.

Naar Freden igjen vender tilbage og med den hiin blomstrende Handel og Søfart, som Dannemarks herlige Beliggenhed medfører, vil Alting snart komme i sin forrige Stand igjen. Med langt færre Hjelpekilder end vi indfriede Frederik den Fjerde, strax efterat den langvarige og kostbare Krig med Sverrig, var tilende, de Papirpenge, som han, for høimodigen at skaane sine Undersaatter for store Skatte, havde ladet udstæde. Norge allene har et Forraad af Trælast, som, ringe anslaaet, er 10 Millioner værd, ikke at tale om de andre vigtige og nødvendige Artikler, som dette Rige saavelsom Søsterlandet Dannemark har uhyre Forraad af, der daglig alt mere og mere opsamle sig, og som kun vente paa Freden, for strax at blive afsatte. I Engelland kan i denne Tid næsten ingen Bygning fuldføres, fordi man mangler der Norsk Tømmer. Naar man nu tillige veed, at den Danske Regjering aldrig indgaaer nogen Fred med Engelland, uden at den faaer en klækkelig Erstatning for dens ranede Flaade og Handelsskibe, og dens i hundredetal ødelagte Bygninger og Borgere, saa er det klart, at den uhyre Pengemasse, som strax ved Fredsslutningen vil komme ind i Landet, maa ufortøvet forbedre vor Pengecours.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Postefterretninger.

Moniteuren leverer nu følgende mærkværdige Brev: Wien d. 11 Febr. Rygtet om Krig vedvarer, og man tvivler ikke mere om, at den jo med det første vil udbryde. Udnævnelserne til de forskjellige Embeder ved Armeen, som jeg i mit sidste meldte Dem, have stadfæstet sig; men desuagtet kalder man alt dette kun Forsigtighedsregler. — Man paastaaer ogsaa, at der nu ikke kan tvivles mere om, at Rusland vil tage Deel i Krigen. Man sælger en Brochure, der indeholder alle de Documenter, som Cavallos har leveret angaaende Kongen af Spaniens Aftakkelse. I Begyndelsen blev den solgt under Haanden for 4 Gylden; i Dag er den offentlig tilfals for 1 Gylden 40 Kreuzer *). — Man tillader kun Salget af et saadant Skrift, naar man i Henseende til dem, det angaaer, har taget et bestemt Partie. — Officierer, som befandt sig her paa Orlov, have faaet Befaling, at vende tilbage til deres Corps. Man gjør en Requisition af Heste for Artilleriet og Cavalleriet. Man sender betydelige Convoys af Vaaben og Uniformer til Ungarn. Tropperne ved Grændserne af Italien og Böhmen forstærkes. — Triest d. 18 Febr. Ved Parolen d. 15 Febr. ere de Østerrigske Tropper blevne underrettede om, at de d. 1 Martii ere paa Krigsfod, og at den tjenende Milits skal nyde samme Fordele. Officiererne have faaet Befaling at kjøbe sig deres Heste og Feldtequipage. Hele Østerrige gjenlyder af Krigsrygter mod Frankrige. Bankpapirerne ere siden 8 Dage faldne 10 PC. — Ved at levere efterfølgende opsnappede Brev fra Udgiveren af den officielle Wienske Tidende til Udgiveren af den Hamborgske, tilføier Moniteuren: "vi indestaae for Virkeligheden af begge disse Depecher". Wien d. 15 Febr. 1809. 60,000 Mand Grændsetropper have faaet Befaling at begive sig til det

*) For at give Læserne et Begreb om dette Skrift bør det her erindres, at de 45 Exemplarer af den Tydske Oversættelse af samme, som ere blevne anholdte og confisquerede i Elbdepartementet, ere d. 9 d. M. offentligen blevne brændte paa Torvet i Magdeborg.

Indre af Østerrige. En frygtelig Armee, der især bestaaer af megen Cavallerie, befinder sig i Böhmen, fordi de Franske have forstærket deres Armee i det Baireuthske. Man har sendt nogle Ingenieurer til Salzburg. 50,000 Mand ere forsamlede omkring Wien; denne Armee er, ligesom Omstændighederne udkræve det, bestemt til at gaae til det Indre, eller Over-Østerrige eller til Salzburg. Garnisonen i Wien er endnu bestandig rolig; den havde endnu ikke faaet nogen Befaling, at sætte sig i Bevægelse. Skulde det Tilfælde indtræffe, at den skal afmarchere, saa skal Militsen besørge Tjenesten og indlægges i Cassernerne. — Endskjønt der paa hiin Side Ens laae mange Tropper, saa har man dog desforuden sendt nogle Regimenter did. Der er allerede afgaaet Pontons herfra. Armeen er forsynet med alt, men hidtil ere endnu ingen Chirurger blevne ansatte. — I Constantinopel har der tildraget sig en Begivenhed, der udbreder noget Lys over Østerriges System. Da den Østerrigske Internuntius, Baron v. Stürmer, i Anledning af een af sine Paarørendes Formæling gav et Middagsmaaltid, indbød han til samme den Engelske Legationssecretair. Den Franske Charge d'Affaires Hr. Latour-Maubourg, som ogsaa var indbuden, tilskrev Hr. v. Stürmer, at han ikke kunde indfinde sig ved et Taffel, hvor en Fiende af Frankrige skal være tilstede. Da Hr. v. Stürmer ikke svarede, saa tilkjendegav Hr. Latour-Maubourg alle udenlandske Agenter denne Omstændighed, med Anmodning om at afbryde al Forbindelse med Hr. Stürmer, hvilket ogsaa alle i Constantinopel værende Agenter gjorde. — To andre Breve, det ene fra Wien, dat. d. 13 Febr. og det andet fra München, dat. d. 14 Febr., som Moniteuren meddeler, sige, at de i Østerrige trufne Krigsanstalter ere for alvorlige til at de blot skulde være bestemte til at handle forsvarsviis. Den Østerrigske Krigsmagt anslaaes, i Følge disse Breve, til 300,000 Mand regulaire Tropper, og Massen, Opbudet i Ungern undtagen, beregnes til 150,000 Mand. — Moniteuren leverer ogsaa en Beretning fra Constantinopel om Maaden, hvorpaa Engellænderne ved deres Guld have vidst at skaffe sig Indflydelse hos Porten. I denne Beretning hedder det: at Engellands Intriger længe have været frugtesløse,

men at den Østerrigske Internuntius, v. Stürmer, med største Virksomhed har understøttet dem; at han offentlig har sagt, hans Hof ønsker Fred, medens han i hemmelige Conferencer forsikkrede, at det vil erklære Frankrige Krig, og at dette Rige, paa een Tid angrebet af Østerrige, Spanien og Engelland, hverken kunde skade Porten eller yde den nogen Hjelp. Hans heftige og lidenskabelige Sprog var neppe at undskylde, om hans Souverain virkelig havde været i Krig med Frankrige og Rusland, og det var ganske ubegribeligt i hans Mund, som en Magts Minister, der lever i Fred med begge Keiserhoffer, der selv har afbrudt alt Samqvem med Engelland og bortvist Hr. Adair fra sine Stater. Da Tyrkerne forestillede Internuntiussen dette, svarede han, at hans Hof vel havde været nødsaget til, for et Øieblik at give efter for Omstændighederne, da de Franske Armeer omringede de Østerrigske Provindser; men nu bøde de Uheld, Frankrige har lidt i Spanien, at vælge en anden Vei. Brudet med Engelland har iøvrigt kun været for et Syns Skyld; Engellænderne have holdt ved, at negociere i Triest, og deres Consul i Maltha har bestandig meddeelt de Østerrigske Skibe Passe". — Disse Yttringer, offentlig fremsatte i et Blad som Moniteuren, synes tydelig nok at vise, at Hr. Stürmer er Løsenet til en ny Storm i den politiske Verden, og at en Krig mellem Østerrige og Frankrige er saa godt som uundgaaelig. — I Dresden, som næsten altid har været Tumlepladsen for enhver Krig i Tydskland, ere Canonerne allerede bragte op paa Voldene, Forskandsninger udenfor Porten opkastede, Skattene fra den saakaldte grønne Hvælving bragte til Fæstningen Königstein, og den Befaling givet, at i Grændsestæderne af Böhmen Pengene til de Kongelige Casser skulle afleveres ugentligen. Imidlertid smigrer man sig i Sachsen endnu bestandig med at blive uden for denne Krig, men forsømmer alligevel ikke at ruste sig paa det kraftigste. — Den Franske Gesandt har rigtig nok allerede forladt Wien, for at reise tilbage til Paris, men han har efterladt en Charge d'Affaires.

Den Østerrigske Ambassadeur, Grev v. Metternich, var endnu d. 6 Martii i Paris, hvor han tilligemed hele det diplomatiske Corps var tilstede

ved en Forestilling af Atila i Thuillerierne. Men den Tyrkiske Ambassadeur indfandt sig ikke her.

I Storhertugdømmet Berg er Lehnsrettigheden bleven ophævet, og den Napoleonske Lov skal indføres der.

I Spanien beroer Oprørernes Haab nu ene paa Defileerne ved Sierra Morena, men Saragossas Indtagelse har aabnet en fri Mark for 60,000 Franske, der, forenede med endnu ligesaa stort et Antal i Catalonien, ville omringe Bjergene i Andalusien over Valencia, Murcia og Grenada, medens den Portugisiske Armee rykker over Estremadura ind i denne Provinds.

Fra Jassy erfares, at den Russiske Armee paa Grændserne, strax da den Østerrigske Internuntius havde aflagt Masken, er brudt op, for at forstærke den Russiske Armee paa Grændserne af Østerrige.

Den Engelske Admir. Berkley har i Lissabon samlet en stor Flaade, for at convoyere den Engelske og Portugisiske Eiendom, der skal bortføres. Paa Tagus har han bemægtiget sig 26 Danske Skibe.

I Vestindien skal Gen. Prevost have i Sinde at angribe Martinique med 12000 Mand.

I Manchester skal der være udbrudt ny Uroligheder.

Det guldrige Engelland synes i denne Tid dog at trænge til Penge. Til Statens Tjeneste skal der laanes 12 Mill. paa Skatkammerbeviser.

Franske Blade levere, efter the Times, Udtoget af et opsnappet Brev fra D. Th. de Morla til D. J. Virues, Gouverneur i Cadix, hvori de Morla beskyldes for, ikke allene at have aabnet Madrids Porte for Napoleon, men ogsaa at have søgt at opvække Uenighed mellem Spanierne og Engellænderne, uden Tvivl for at forbeholde Napoleon Spaniens Skatte i America, efterat Halvøens Skatte vare udtømte. — I Morlas Brev, som ogsaa anføres, siges derimod, at det baade var ham og Marquis Castelar umueligt at forsvare Madrid mod 50,000 Franske, anførte af Keiseren selv; at han befrygter Engellænderne vilde holde sig skadesløse for deres Udlæg ved Spaniens Skatte i America og Cadix's Indtagelse; at det vilde være byrdefuldere for Nationen, dersom denne Stad fik Engelsk Garnison, end Gibralter, og ødelæggende for Indvaanerne.

Brester Flaaden, under Adm. Villaumez, skal være løben ud i Begyndelsen af Februarii.

I Berlin er bleven anordnet, at alle Myntamterne i Riget skulde indkjøbe Guld- og Sølvtøi; at det Sølvtøi, som Eierne ikke ville sælge Mynten, skal være underkastet en Afgivt af $\frac{1}{3}$ af Værdien, og til den Ende en Stempling; at alt Sølvtøi, som i Fremtiden forarbeides, skal være underkastet en Afgivt af $\frac{1}{4}$ af Værdien, og Stempling; at der af Livreer med Guld- eller Sølvtresser skal svares en Afgivt af 5 Rdlr. aarligen.

Indenlandske Efterretninger.

Ved Auctionen over endeel Handels- og Provisionsvarer, gamle Materialier og Iventarisorter, som Directionen for det Asiatiske Compagnie lod sælge d. 15de d. M. indkom en Sum af henved 164,000 Rdlr., der altsaa kan betragtes som en Forøgelse af Compagniets Capitaler, hvilken man hidtil ikke har gjort Regning paa og som forhøier Værdien af hver Actie omtrent med 35 Rdlr. Varene bleve solgte til følgende Priser: Stangjern 28 Rd. 2 Mk. til 33 Rdlr. 2 Mk. Skipp. Baandjern 28 til 33 Rdlr. Skipp. Jernplader 83 Rdlr. 3 Mk. til 107 Rdlr. Skipp. Spader 7 Mk. 10 St. Tjære 54 Rdlr. 1 Mk. til 57 Rdlr. Tønden. Petersborg Seildug 30 Rdlr. 24 ß. til 31 Rdlr. 2 Mk. St. Flamsk Lærred 29 à 30 Rdlr. St. Snicent-Tobak 6 Mk. 15 ß. à 7 Mk. 1 ß. Pd. Fransk Brændeviin 4 Mk. 3 ß. à 4 Mk. 4 ß. Genever 5 Mk. 5 ß. à 5 Mk. 6 ß. Flasken; Kjelderen 16 Rdlr. 1 Mk. til 16 Rdlr. 5 Mk. Sækkelærreds Sække 3 Mk. 8 ß. St., mindre dito 2 Mk. 7 ß. à 2 Mk. 8 ß. Blaae og hvide Siamoisin 17 Rdlr. à 18 Rdlr. St. Trille eller Glandslærred af forskjell. Couleurer 27 Mk. à 28 Mk. 8 ß. St. Carsayen 7 Mk. 4 ß. à 7 Mk. 7 ß. Alen. Couleurt Camelot 60 Rdlr. St. Gammelt Kobber 3 Mk. $2\frac{1}{2}$ ß. à 3 Mk. 5 ß. Pd. Metal 37 ß. Pd.

Gen. v. Krogh og Stiftamtm. Angell i Trondhjem have d. 31 Jan. udstædt en Bekjendtgjørelse, hvori patriotiskfindede Medborgere og Medborgerinder opmuntres til fremdeles at understøtte de i Krigen udecommanderede Norske Tropper med Forfriskning og Beskyttelse mod Landets haarde Clima. Tillige opfordres deri enhver, der maatte have noget til Armeens Fornødenhed at overlade for Betaling, ufortøvet at anmelde det, da Varene skulle blive betalte efter deres Beskaffenhed og Markedspriis.

I Trondhjems Avisen læses følgende: Christiania. I Tugthusets Menighed er i Aaret 1808 ingen copulerede; derimod er født en Dreng og en Pige, begge i lovligt Ægteskab; døde af Mandkjønnet 16 og af Qvindekjønnet 17, tilsammen af begge Kjøn 33, blandt hvilke 30 af Stiftelsens Lemmer. Af disse har een Mand opnaaet en Alder af 74 Aar, een 73, een 71 og een 70, men af Qvindekjønnet har kun een opnaaet 58 Aar; de øvrige ere alle døde i en yngre Alder. — Hr. Stephanson anmærker herved, at da Christiania Tugthuus omtrent indbefatter 150 Lemmer, saa er denne Dødelighed ubeskrivelig stor. Af Lemmerne i Trondhjems Tugthuus, som jevnlig bestaae af 30 til 50 Personer, ere i ti Aar kun død 10. Heraf døde i 1803 fire, den ene 83, den anden 80, den tredie 76 og den fjerde 62 Aar gammel, og alle indkomne for Betlerie.

Det var den i Landscrona Havn liggende Engelske Krigsbrig the Charge under Capit. Blows Commando, som udsendte de i forrige Numer omtalde 2 Baade med bevæbnede Folk, der havde Ordre at forurolige Kystfarten mellem Helsingøer og dette, samt, begunstiget af Mørket, at nærme sig vor Kyst og bortsnappe de Fartøier, de kunde faae. Den ved Rongsted posterede Piquet af det Sjællandske Skarpskytter-Corps, under Second-Lieuten. v. Beichmanns Commando, opdagede strax Fiendens Ankomst, men kunde formedelst Afstanden ei tvinge ham til at afstaae fra sit Bytte. Foruden Lieuten. v. Beichman kastede ogsaa Lieuten. Schulz af Søe-Etaten med endeel Matroser sig i en Baad, og eftersatte Fienden. Den erobrede fiendtlige Baad havde 2 Underofficierer og 4 Mand ombord. For Lieuten. v. Beichmanns og Schultz's herved udviste Tjenesteiver og Activitet har den commanderende General tilkjendegivet dem sin Tilfredshed, ligesom og Høistsamme, som allerunderdanigst har indberettet det Passerede til H. M. Kongen, har givet Haab om Allerhøistsammes Tilfredshed.

I Dag solgtes paa Børsen meget ordinaire Caffe for 9 Mk. 14 ß. à 9 Mk. 15 ß., foruden Told, de er 10 Mk. 2 ß. og 10 Mk. 3 ß. Pd.

Kjøbenhavn, d. 18 Martii. Cours af Danske Bancosedler mod Species $233\frac{1}{4}$ PC., som udgjør for 1 Rdlr. Species 2 Rdlr. 32 ß. D. C.

I Iversens Avis læses følgende: "Ved Fladstrand er ei nogen Havn; men aabne Rheder for Skibe at ankre paa. Derimod findes Sønden for Fæstningen en af ny anlagt Bram- og Baade-Havn, i hvilken ikke en eneste Pram eller Baad, som Havnen er bestemt for, langt mindre noget Skib, den ei er bestemt for, er forlist; men mange saavel større som mindre Fartøier have deri fundet Frelse. — Paa en og den samme Tid, da flere end 10 Skibe og Fartøier dreves af Isen hid og did fra Rheden udenfor denne liden Havn, laae i samme 11 Fartøier fra halvanden til 18 Commerce-Læster drægtige, 4 Canonbaade og Joller, samt Havens Pramme og Flaader rolige og i god Behold, og da Faren formedelst Iisdrift for de udenfor værende Skibe og Fartøier var forhaanden, frelstes: Jagten Bodil Marie fra Horsens, drægtig 16 Commercelæster. Jagten det faste Haab af Flensborg, drægtig 12 dito. Jagten Wagrien af Heiligenhafen 18½ dito. Kreierten Providentia af Randers 26½ dito; alle med Ladninger inde, og Briggen Occasio, Ballastet, ved at komme ind i Pram- og Baade-Havnen, der ei endnu er bleven tilfulde færdiggjort og opmuddret. — Kan derefter disse sandfærdige Omstændigheder fordres større Beqvemmeligheder for de Søfarende i en Pram- og Baade-Havn, saa var det ligesom at paastaae, en Flue skulle gjøres til en Elephant! — Ikke omtrent 10, men 4 Fartøier ere forliste af dem, som laae paa Rehden. — Lad den større af Kongen anbefalede Havn for Skibe blive paabegyndt og færdiggjort ved Fladstrand, saa vil de Søfarende blive soulagerede, og ugrundet Dolering i alle Henseender ophøre. — Fladstrand den 5te Martii 1809. —

Frantz Ubersax."

Den ulyksalige Mand.

Efter det Tydske, ved Hedegaard, Justitsraad.

Den rige Edo tit maa Øiet væde,
Han er en ulyksalig Mand:
Thi mens han æder, han ei sove kan,
Og mens han sover kan han ikke æde.

(Indsendt.)

Et i Publicum udspredt Rygte navngiver mig som den, der ved overordentlige og forcerte Indkjøb af Papir paa fremmede Steder, i de tre sidste Maaneder har foraarsaget og befordret Vexelcoursens Skadelighed. Da denne Mening i enhver Hensigt ikke kan være mig ligegyldig, og maae fremstille mig i det ufordeelagtigste Lys hos dem, hvis Yndest og Agtelse er mig kjer, og da en saadan Handling i vor nærværende Stilling er skjændigere end nogensinde, saa erklærer jeg offentlig denne Denunciation for en skammelig og med Hensigt udbredt Bagvaskelse.

For at kunne bevise dette med Kjendsgjerninger, hvorefter den Retsindige venter for at belyse et Rygte, tjener Enhver til Efterretning, at de af mig fra 4de November 1808 indtil denne Dag indkjøbte udenlandske Vexler, til Behov for mine Forpligtelser udenrigs, beløbe sig til den meget magdelige Summa af 14529 Rdlr. 34 ß. Banco.

Det vil af sig selv være indlysende, at et Lands Vexelcours paa ingen Maade kan rokkes, og endnu mindre bringes til en saa betydelig Synken som den nærværende, ved Indkjøbet af den angivne Summa, som end ydermere har været hver Mand falbuden, og fordeelt i et Tidsrum af 4½ Maaned.

Fortegnelsen paa disse 14529 Rdlr. 34 ß. Bco. i 15 Vexelbreve, befinder sig til Eftersyn paa Notarial-Comptoiret her i Byen indtil denne Maaneds Udgang, og jeg opfordrer Enhver til at træde frem, og der angive og bevisliggjøre de overordentlige Summer, som jeg, foruden de anførte, skulde i dette Tidsrum have kjøbt eller ladet opkjøbe. Jeg forpligter mig herved til at udbetale til Fattigvæsenet her i Byen 1000 Rdlr., skriver Tusinde Rigsdaler D. C. for enhver Rigsdaler af Banco eller anden udenlandsk Valuta i Vexler, som skulde overstige den af mig angivne Summa af 14529 Rdlr. 34 ß. Banco; til hvilken Ende jeg har nedlagt min Forpligtelse dertil paa Notarial-Comptoiret.

Jeg ønsker, at de, som have søgt at vælte dette skjændige Rygte paa mig, kunde holdes til paa en lige Maade at legitimere sig offentlig.

Kjøbenhavn, d. 16 Martii 1809.

Constantin Brun.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 47.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 21 Martii, 1809.

Axel Thordsen og Skion Valborg.

"Hvor Hiertet aabner sig for Menneskets skiønneste Følelse; hvor det giennemglødes af Anelsen om en ædlere, en herligere Tilværelse end den, som Nydelsen af forgængelig Sandselighed vækker, som usel Selvsyge, tilfredsstillet, kan give: der dvæler saa gierne enhver, hvis Aand endnu kan afkaste Jordlivets Lænker, der endnu har ubesmittet Sands [illegible]bage for den ædlere Menneskehed, for Slægtskab[illegible] med noget høiere end Støv og Forgængelighed, der endnu ei er sløvet ved Livets Misbrug, eller ompandsret med Klogskabs iiskolde Harnisk. Det tykkes os stundom glædeligt at trænge ind i de mørke Skoves dybeste Tykning, stundom at vandre langs med den vilde, brusende Elv, eller og med tunge Fodtrin at bestige de steile Fielde, som skyhøit reise sig og kneise vidt ud over Menneskenes Lande. Ofte drages vi did af unævnelig Længsel, som intet kan stille, hvis ei vi naae de Klippetinder, som vi see i klart Sollys, og hvorfra vi først haabe at overskue de høie Skiønheder, som vi herneden ei ret kunne samle til harmonisk Eenhed. Men naaede vi Fieldets den stolte kneisende Top — da er det ofte, at vi først tilfulde lære at skiønne, hvorledes ogsaa den dybe eenlige Dal kan i sit Skiød giemme Skiønheder, der vække vor Længsel og love vort Hierte og vor indre Sands henrykkende Nydelser. Stolt og kraftfuld reiser sig, rodfast i Klippen, den ranke Gran, et Varsel om Fieldets evige Urokkelighed; Egen, som trodsede mange Aarhundreder, fast ved sin stærke, knudrede Rod, staaer som et Sindbilled paa Livets Kraft, og tætte Skygger breder dens herlige Krone. Men see! en lille duftende Urt, fremspiret ved dens Rod, staaer heller ikke betydningsløs, og gierne møder Vandreren dens blide Smiil; den vidner om en anden lysere Fødeegn, hvor Livets Ynde lever i sin Blomsterglands, hvor Kiærligheds Rosenkiæde slynger sig om Tilværelsen, omstraalet af Haabets luende Morgenrøde." —

Dette Sted (som maaskee engang vil kunne læses i sit Sammenhæng) staae her — uagtet Muligheden af Kritikens sure Miner — som Indled-

ning til de faa Ord, jeg har at sige over det Emne, Overskriften udviser. — Blandt den uvurdeerlige Samling af danske Sange fra Middelalderen, Tiden har levnet os under Navn af Kæmpeviser, blandt de øvrige af lignende Art, samlede af Vedel og Sandvig, eller endnu usamlede og utrykte, indtager Mindekvadet om Axel Thordsens og Skiøn Valborgs Elskov en af de ypperste Pladser; ei blot fra Stoffets, men og fra Behandlingens Side, hvori der kiendeligen hersker en større Reenhed og Klarhed, end i mangfoldige af de andre Kæmpeviser. — I dette Kvad er den daadfulde Heltekraft og Hiertets ømmeste Lidenskab, Nordens høie Mod og inderlig glødende Elskov, den ædle, diærve Mandighed, og den rene, ynderige Kvindelighed sammenslyngede og fremstillede i et talende Maleri. Naar vi paa den ene Side aldrig bringes til at glemme, at det er mellem Norges Klipper vi bevæge os: saa taler igien det herlige Digt giennem Naturens Organ til vor dybeste Følelse; det berører Strenge i vort Indre, hvis Klang gientoner Menneskelivets og Tilværelsens skiønneste Poesie; en smertelig Sorg betager vort hele Væsen, i det vi uvilkaarligen med Digteren udbryde:

Gud dennem forlade, som Aarsag er
At de ei sammen maa være,
Som have hinanden af Hiertet kiær
Og elske i Tugt og Ære!

En Commentar over Emnets og Visens poetiske Værd, er her ikke Sted til — ligesom den vel ogsaa er meget overflødig. Trænger nogen til slig Commentar, han læse hverken Axel Thordsens Vise, eller dens i sit Slags — saavidt mig er bekiendt —

mageløse dramatiske Bearbeidelse af Nordens største Digter. Alt for en Tid siden, vankende i Freias Rosenlund for at sanke enkelte Blomster til en Krands, der maaskee vel fortiente en heldigere Samler, fandt jeg ogsaa den hvide Rose, opblomstret i Ly af Norges Graner paa Skiøn Valborgs Grav. Jeg henrykkedes ved dens rene Duft, og herligt kvægede dens Lilieglands mit Øie; endskiøndt den dog ei stod gandske fri, men omgivet af enkelte Torne og Krat. Men hvorledes jeg saae den i himmelsk Glands, udfoldet i skinnende Pragt, der giennemstraaler selv Dødens skumle Mørke, og forklaret i en Reenhed, som aldrig nogen Digter kan overgaae — dette ville de faae en Anskuelse af, der under lignende Betingelser læse Øhlenschlægers Sørgespil: Axel og Valborg. Digteren, som i Hakon Jarl og Palnatoke lod Nordens Heltekraft fremtræde og gaae til Grunde, han omslynger den her med den skiønneste af alle Blomsterkrandse; han lader her Følelsens dybeste Toner med nordisk Reenhed og Inderlighed lyde for vort tryllede Øre; og hver den, hvis Hierte ei er fastgroet til Selvsygens sløvende Uselhed, eller henæret af det sygelige Kiælenskab, ved hvis Navngivelse man stundom vanhædrer Ordet Sentimentalitet: hver den vil her finde en høi og ædel Nydelse, og være denne Nydelse værdig. Hvorledes i øvrigt Konsten har aabenbaret sig i det mageløse Drama — derom er her ikke Sted at tale.

Hr. Professor Nyerup, aldrig trættet i sin ædle Iver for den ældre danske Litteraturs Oplysning, har i disse Dage udgivet: Axel Thordsen og Skiøn Valborg, en norsk Ballade,

et Aftryk af Kæmpevisebogen, med en Fortale, nogle Anmærkninger og Visens Syngetone paa Noder. Den skal tillige tiene som en Indbydelse til at fremme det priselige Forehavende, at besørge en ny Udgave af samtlige Kæmpeviser, i hvilket to af vore berømteste Skribenter skulle deeltage. En sand Vinding vil dette blive for vor Litteratur, og endeel tør man haabe det kan bidrage til at vække den hos de cultiverede Classer saa reent uddøde Sands for det Herlige og Nationale i disse ægte danske Sange; hvilket vist nok ei er overflødigt i en Tidsalder, ikke meget rigere paa Nationalaand, end paa Poesie. Men derhos maa det blive et inderligt Ønske hos enhver, hvis Yndlingsbog Kæmpeviserne ere, at de ei (for at bruge et Rahbeksk Udtryk) ved denne Udgave skulle udgives af Almuens Hænder, hvis Eiendom de paa en vis Maade en lang Tid kunne siges at have været; og hvor forlystende det end vil være, at kunne læse alle Kæmpeviserne i en typographisk Dragt, liig den, Axel Thordsens Vise nys er bleven iført, saa bør dog vel et særligt, correct Aftryk, beregnet i Simpelhed paa Almuens Pung, aldrig savnes i vore Boglader. I Henseende til det Indvortes ved den nye Udgave af Kæmpeviserne, har jeg for min Deel blot dette at ønske, at vi maa saavidt muligt beholde dem i deres Heelhed og i deres egen Skikkelse; at Udgiverne ville indskrænke deres Kritik til at rette Trykfeil og andre aabenbare Vildelser, og derimod ved Visernes Forøgelse med dem, som haves adspredte og i andre Samlinger, erhverve sig Ret til alle Danskes Taknemmelighed. Om dette Ønske er Fleres, kan jeg

ikke vide; da Tingen er at ansee som et Nationalanliggende, tør man i det mindste haabe, at Flere ville offentligen yttre deres Mening om den i enhver Henseende meest passende Skikkelse, hvori disse poetiske Levninger af Middelalderens Aand bør fremtræde i det 19de Aarhundrede. Men at Alle, hvis Stemme i Sagen kan have nogen Gyldighed, ville være enige med mig i det Ønske: at ogsaa Øhlenschlæger engang paa sin Viis vilde lade et Udvalg af de nordiske Heltesange og Elskovskvæder træde for Lyset, og saaledes skienke os en Samling, der i sit Slags kunde blive for Norden, hvad Tiecks Minnelieder ere for Tydskland, eller noget mere — derom er undertegnede forvisset.

Hvad jeg kan have at anmærke i Henseende til Hr. Prof. Nyerups Udgave af Axel Thordsens Vise, indskrænker sig fornemmelig til de Udeladelser, jeg har fundet, og som bestaae af ikke mindre end 25 Vers *). At maaskee tre eller fire af disse Vers kunne findes ørkesløse, vil jeg tilstaae. Men for deres Skyld, synes det ei, som Visens Originaltext burde være fraveget; og af de øvrige kan neppe noget uden Tab undværes. Dog maa jeg især beklage, at Fordømmelsen ogsaa har strakt sig til saa deilige Vers, som det 140de **),

*) Efter Versenes Følge i Peder Syvs Udgave af 1695 ere de det 13de, 18, 25, 71, 72, 73, 74, 75, 89, 91, 110, 118, 119, 124, 126, 134, 140, 149, 152, 159, 162, 165, 172, 174 og 19:de.

**) 139. "Jeg vil sidde i Høienloft vid, Og virke det Guld i Hue, Saa sørgelig vil jeg leve min Tid, Alt som en Turteldue."

140. Hun hviler aldrig paa grønnen Green,
Hendes Been er aldrig saa møde;
Hun drikker aldrig det Vand saa reen,
Men rører det først med Fødder.

hvis Skiønhed har giort det værdigt til næsten uforandret at optages i Ohlenschlægers Sørgespil. Flere vigtige kunde jeg udmærke (som det 18de, 74de, 118de, det 162de, hvori Axels Skiold beskrives, det 172de, hvori Kampens Manddrab skildres med et eneste kraftfuldt Strøg); men fra en vis Synspunkt kunne de siges, alle at være lige vigtige. Ved Siden af saa betydelige Udeladelser falde andre mindre vigtige Forandringer, som af enkelte Ord og i Orthographien, reent igiennem. Disse vil jeg derfor ikke omtale.

I Henseende til Stoffet eller det Factiske i den gamle Folkesang, da finder jeg meer end "noget Udseende af historisk Troværdighed" ved samme; meer end Mulighed, "at noget Sligt kan have tildraget sig". At "Krønikerne tie aldeles kvær, og at vi derfor hverken kunne henføre Tildragelsen til bestemt Tid eller Sted" — maae vi vel høiligen beklage; men ikke desmindre troer jeg, vi ved en nøiere Beskuelse maa finde i dette Digterværk et saa ægte historisk Præg, at vi tør være ligesaa fuldelig overbeviiste om, at Axel og Valborg have levet, elsket og lidt — som at engang i mørken Hedenold den ædle Signe, det høie Mønster paa nordisk kvindelig Elskov, deelte Døden med sin Elsker. — Tiden, hvori man kan antage at Axel og Valborg have levet, troer Hr. Prof. Nyerup man bør ansætte til det 15de Aarhundrede. Skulde dette — efter den hele i Visen herskende Aand at dømme — i det mindste ikke være et Aarhundrede for sildigt?

I Fortalen har Hr. Professoren indbudet alle og enhver, som maatte kiende eller overkomme Me-

lodier til en eller anden af Kæmpeviserne, (af hvilke han til den nye Udgave endnu kun har 7 paa rede Hænder, nemlig allerede ved Trykken bekiendtgiorte) at ville indsende samme til ham eller en af de andre Udgivere, Hr. Capitain Abrahamson og Hr. Prof. Rahbek. Han lover enhver, der saaledes vil bidrage til at bevare vor Nationalmusik fra Forglemmelse, et Exemplar af den nye Udgave uden Betaling; og jeg vil ønske, at Forlæggeren maa blive skilt ved ret mange Exemplarer paa denne Maade.

Chr. Molbech.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Efterfølgende Opfordring til det Norske Publikum, som har været omtalt i forrige Numer, fortjener her fuldstændig at anføres som et Actstykke, der caracteriserer det Norske Folk og dets Bestyrere under nærværende Krig: "Med inderlig Glæde have vi været Vidner til de mange hæderlige Beviser paa Ædelmodighed, hvormed vore retskafne og veltænkende Landsmænd i Almindelighed have søgt at lægge deres Agtelse og Erkjendtlighed for Dagen, mod de tapre Krigere, som med Liv og Blod have stridet saa mandigen for vor elskte Konge og det kjere Fædreneland, men især kunde vi ikke noksom berømme den roesværdige Velvillie, hvormed Landalmuen har anstrænget sig, for at vederqvæge og forfriske deres kjække Forvandte og Landsforsvarere, med allehaande Levnetsmidler og andre Nødvendighedsvare, hvorfor vi aflægge vor oprigtige og forbindtlige Taksigelse til enhver Hædersmand i Landet, som har deeltaget deri, ligesom og til de værdige Embedsmænd, som ved Ord og Gjerning have bidraget dertil. — Ærede Landsmænd! endnu vedvarer Krigen, og med den voxer Krigshærens Nødvendigheder, men vi ansee det overflødigt at anbefale dens Tarv i vedvarende Erindring hos et Folk, som ved frivillige Sammenskud og betydelige Op-

ofrelser har lagt deres gode Sindelav mod den saa klarligen for Dagen, og derved formildet de Besværligheder, som Krigeren maa udholde ved vaagne Nætter, og det under aaben Himmel, mod Regn, Sneefog og Vinterens igjennemtrængende Kulde. Men hvad havde der blevet af, Om Efterslægtens haardføre Sønner ei havde gaaet frem i Forfædrenes stridbare Fodspor, og om Fienden ikke saa modigen var bleven drevet tilbage, men havde beholdt Overhaand i Landet? neppe havde han levnet Noget til Livsophold for os selv, end sige til at oplive vore, af Kampen udmattede Krigere med. Men dette er ogsaa, og vil stedse blive hæderligen og efter Fortjeneste paaskjønnet. — I Stedet for videre Opmuntring ville vi derfor blot offentligen tilkjendegive: at hvad som helst Familie, Venner og andre brave Mænd fremdeles maatte have Evne og Hjerte at anvende til de i Krigen udkommanderede Troppers Forfriskning og Beskyttelse mod dette haarde Klimat, skal paa Forlangende, sikkert og med Erkjendtlighed blive befordret og til Vedkommende, saavidt mueligt, overleveret efter enhver Kontribuents egen Bestemmelse. Endeligen opfordres herved Enhver, som maatte have Noget til Armeens Fornødenhed at overlade for Betaling, ufortøvet anmelde saadant, da Varene skal blive betalte efter deres Beskaffenhed og Markedspriis. — Seier og Hæder ledsage fremdeles vore tappre Krigere, medens Held og Lykke maatte leire sig om deres skjønsomme Landsmænds betryggede Arnesteder!

Trondhjem, den 31te Januarii 1809.

G. F. v. Krogh. E. M. Angell."

Blandt raske Træk af Danske Søemænds Daad, fortjener at anføres følgende Tildragelse af en Styrmand fra Odensee Fjord, Niels Pedersen af Sitige: En Galease, tilhørende Kjøbmand Jens Nielsen i Odensee, ført af Skipper Joh. Leopold, blev i Decbr. med sin fulde Ladning fra Norge, tagen af en Svensk Kaper og opbragt til Marstrand; men da de ikke kunde komme ind for Iis, maatte de ankre udenfor. Kaperen havde taget Skipperen og en Matros fra Galeasen, men ladet Styrmanden, fornævnte Niels Pedersen og 2 Danske Matroser blive paa samme, tillige med en Svensk Priismester og 4 Svenske Matroser. Da de havde ligget i nogen Tid

udenfor Marstrands Havn, indtraf Nytaarsaften, og da til sammes Helligholdelse de Svenske fandt den ombord værende Viin behagelig, drak de saa vældigen paa det ny Aars og deres Konges Velgaaende, at de fuldkommen illuminerede havde ondt ved at finde deres Koyer: de 4 Matroser for i Rummet og Prisemesteren i Skipperens Seng. Styrmand Niels Pedersen blev nu Mueligheden vaer at kunne hilse det ny Aar som Skipper og fri Mand, vækkede sagte sine Danske Matroser, og da en staaende Vind blæste ad Norge til, bleve de enige om at lukke Lugerne for de 4 Svenske Matroser og Kahytdøren for Prisemesteren, kappede saa Ankeret og stak ad Krageröe til, hvor de snart velbeholden bragte Skib og Ladning i Havn. Efter Midnat vaagnede vel Prisemesteren og gjorde en farlig Tummel, da han fandt sig indsperret; men den kække Styrmand bad ham være roelig, og nøies med at have commanderet til Enden af det gamle Aar, og taale at han nu commanderede i det nye.

Udtog af en Skrivelse fra Glückstadt af 16de Martii 1809. Da Kundskab om Forbrydernes Antal i en Stat er af de ikke uvigtige Kjendemærker, hvoraf man kan slutte til den Grad af Sædelighed, der hersker blandt Nationen og uddrage interessante Resultater angaaende dens Caracteer, saa har jeg troet at efterstaaende lidet Bidrag ikke vilde være dem uvelkommen. Ved forrige Aars Udgang beløb Antallet af de Fanger og Afsindige, som ere hensatte i denne Stads Tugthuus, sig til 163 Personer af begge Kjøn. Dette Antal er i disse Dage bleven forøget med et ungt Fruentimmer, som i Dølgsmaal havde født et Barn, der siden fandtes dødt, og som er bleven hensat til Arbeide paa Kongens Naade. I Neumünsters Tugthuus var ved forrige Aars Udløb 71 Personer. Baade der og her er Mandfolkenes Antal større end Fruentimmernes. Af det hele Antal paa begge Steder ere 21 Personer hendømte til Arbeide paa Livstid, deels formedelst gjentagne Tyverier, deels paa Grund af Mordbrand, Barnefødsel i Dølgsmaal og Mistanke om Fostermord. De fleste øvrige Fanger, hvis Straf kun er temporair, have gjort sig skyldige i Utroskab eller Tyverie. — Her i Egnen begynder man allerede at spore Foraarets Nærmelse. Et blidt og behageligt Veirlig har

afkøst den strænge Vinterkulde, og i adskillige Haver er man allerede sysselsat med det Arbeide, som Vaaren udkræver. — Den nylig i Hamborg afdøde Kjøbmand Averhoff skal have efterladt sig en Formue af 5 Millioner Mark Banco og deraf have testamenteret 2 Millioner til en Postmester i Hertugdømmet Holsteen, der har en talrig Familie. — Fra Altona vil man have Efterretning, at der af Mordbrændere er bleven sat Ild paa et Huus der i Staden, men at Branden, som havde kundet blive meget farlig, endnu i Tide er bleven slukket.

Bager Jørgen Holm i Christiania har paa vor elskede Konges Fødselsdag ladet uddele blandt Byens meest trængende Fattige 300 Stykker Fiirskillings Rugbrød.

Valløe Saltværk ved Christiania har under d. 21 Jan. ladet bekjendtgjøre, at der fra Dato i 2 Maaneder ikke bliver Salt at faae ved Værket.

At Nøden i Norge langtfra ikke er saa stor, som mange i deres ængstelige Feberdrømme synes at have troet, skjønnes deraf, at Hr. J. H. Sommer i Christiania endnu d. 30 Januarii indbød til et Balselskab, forbandt sig til at indrette en Sal af 26 Alens Længde og 13 Alens Bredde, og altid at servere 200 Personer.

Hr. Johan Selmer og Hr. Chr. Selmer i Frederikshald, som hidtil handlede under Firma Johan Selmer og Comp. have nu ophævet dette Firma, og handle nu hver for sig.

Paa Gaarden Søndeløv i Søndeløvs Sogn, ved Arendal, holdtes d. 17 Febr. Auction over 228 Oxhoveder hvide, 780 Oxhoveder røde Franske Vine, og 29 Piber Sirup, o. s. v. af Skibet Fredens Ladning, Capit. Bie.

Corsøer d. 19 Martii. Ingen fiendtlige Skibe ere endnu at see i Beltet. I vor Havn ligger for nærværende Tid to tremastede Skibe og en Brig; de to første fra Norge med Tran og Fisk. Saa svære Skibe her i Havnen er noget ganske usædvanligt.

Anholt d. 8 Febr. Den Engelske Fyrfregat er i Begyndelsen af f. M. med Isen sat paa Strand her. Besætningen overgav sig som Krigsfanger.

Fem Danske Krigsfanger have fundet Leilighed til at undslippe fra Carlscrona og er i Løverdags komne her til Kjøbenhavn. De berette, at den i Sverrig herskende Smitte er saa betydelig,

at den bortrev alle Beboerne i mangt et Huus. Den begyndte først at yttre sig blandt de Militaire. Et Pd. Caffe koster nu i Sverrig 3 Mk. og et Pd. Sukker 24 ß.

Cours af Danske Bancosedler mod Species $234\frac{1}{4}$ PC., som udgjør for 1 Rdlr. Species 2 Rdlr. 33 ß. D. C.

Hamb. Banco mod D. C. 232 to Maaneder, 235 à vista.

Udenlandske Efterretninger.

Kongen af Vestphalen har skjænket det Göttingske Museum de Sjeldenheder, som han paa sine Reiser, især i America, har samlet. I samme findes ogsaa Doubletterne af den Samling, som den berømte Forster, Cooks Reisefælle, har bragt til London.

Natten mellem d. 11 og 12 Oct. afbrændte den store Kirke i Jerusalem. *) De i de hellige Grave boende Franciscanere havde netop lagt sig til Hvile, efter forrettet Messe, da de hørte et usædvanligt Skrig i denne Kirke, og ved deres Ankomst fandt Armenianernes Træaltar og de Armenianske Geistliges Celler af ubekjendte Aarsager i lys Lue. Herfra styrtede Ilden ned i Grækernes Chor og fra samme paa Kirkegulvet. Dette forøgede Luerne og truede denne uhyre Kirkes Kuppel. Med Møie reddede man hvad man kunde af det, der fandtes indvendig; men Ilden kunde ikke standses. Det uhyre Kuppel styrtede ind; de store Marmorsøiler, som brast af Hede, faldt omkuld, og med dem det Gallerie, som hvilede derpaa, kort, det Hele blev forvandlet til en Ruin. Men mærkværdigt er det, at det Capel, hvori den hellige Grav findes, og hvori Catholikerne allene holde deres Gudstjeneste, indvendig ikke har liidt noget, uagtet den findes midt under det indstyrtede store Kuppel, og følgelig under Midten af Ilden. Da Luerne vare slukkede, saae man end ydermere, at de Silketepper, hvormed den var prydet, og det prægtige Malerie, forestillende Opstandelsen, der staaer

*) Til denne Kirke, som Tyrkerne have forpagtet til de Christne, gjøres Pillegrimsreiser. De Romersk-Catholske ere egentlig i Besiddelse deraf; men alle øvrige Christne kunne dog forrette deres Gudstjeneste der. Grækerne tænde her hver Paaskeaften deres saakaldte hellige Ild, og Franciscanerklosterets Pater Guardian uddeler der den hellige Gravs Orden. I dette Kloster saavelsom i det Armenianske beværtes alle Pillegrime.

paa et Marmoraltar, som dækker Indgangen, var aldeles ubeskadiget.

Hr. Geheimeraad Thaer har bekjendtgjort for dem, som vil modtage Underviisning paa hans berømte Agerdyrkningsinstitut paa Gaarden Mögelin, 7 Mile fra Berlin, at hos ham gives Underviisning: 1) i Landvæsenets forskjellige Dele, saavel videnskabelig som praktisk; 2) i den politiske og kameralistiske Deel af Landoeconomien; 3) i Chymie, Physik, Physiologie, Botanik, oeconomisk Mineralogie og Technologie, det nødvendigste af Veterinairfaget, Landmaaling, Nivellering, Bonitering og Korttegning, samt den oeconomiske Bygningskonst. For Underviisningen betales 150 Rdlr., for Spiisning 150 Rdlr., for Værelse 40 Rdlr., for Opvartning 10 Rdlr., for Varme, Lys og Vask omtrent 40 Rdlr., tilsammen 400 Rdlr. Naar en ung Mand tilføier 100 Rdlr. til andre Fornødenheder, kan hans Ophold koste ham omtrent 500 Rdlr. Schl. Holst. Courant aarlig. Elever modtages ved Paaske og Mikkelsdag.

Postefterretninger.

Moniteuren indeholder en Indberetning fra Adm. Ganthaume og Fregat-Capit. Dubourdieu, efter hvilken den Engelske Fregat Proserbine paa 44 Canoner og 290 Mand er bleven tagen ved Toulon af Fregatterne Penelope og Pauline.

Keiser Napoleon holder i denne Tid ofte Conseil med sine Ministre. I alle Departementerne spores største Virksomhed. De Tropper, som endnu ligge i Paris, skulle efterhaanden bryde op til Rhinen, og man troer, at den fra Spanien tilbagevendende Garde vil tage denne Vei lige over Lyon. — Der tales om at Keiseren med det første vil reise igjen.

Wien d. 8 Martii. Cavalleriet og Infanteriet drager endnu bestandig herigjennem og tager Veien til vore vestlige og sydlige Grændser. Ogsaa blive Udsigterne daglig mere krigerske. Erkehertug Carl befinder sig endnu her, men man seer med hver Dag hans Afreise i Møde. I Henseende til vort Hofs Forhold med andre Hoffer iagttages den største Hemmelighed. Man venter her Hr. v. Genz.

Fra Brunsvig hedder det under d. 13 Martii: Alle til Rhinarmeen hørende Tropper, der endnu staae i Kongeriget Vestphalen og i det Hannoverske, marchere til Thüringen, hvorfra de ufortøvet ville bryde op til deres Bestemmelse. — D. 13 Martii bragte en Coureer de i Hannover staaende Tropper Befaling, at bryde op. Dette skede ogsaa næste Dags Morgen. Tropperne marcherede over Hameln, Pyrmont &c. langs med Weser ad Cassel til.

Venskabsbaandet mellem Engelland og dets værdige Bundsforvandte Tyrken knyttes nu stærkere og stærkere. Adskillige Skibe fra Malta ere allerede indløbne i Tyrkiske Havne; Vareforraadet paa denne Øe anslaaes til 60 Millioner.

Moniteuren leverer en Dagbog over Saragossas Beleiring. Dens væsentlige Indhold er, at man tvivler paa, at Palafox, der ligger for Døden, vil komme op igjen. En Trediedeel af Saragossas Huse ere, som en Virkning af Minerne, sprungne i Luften; de to andre Trediedele ere sønderslagne af Bomber. Af Indvaanerne, som havde søgt deres Redning i Kjelderne, døde dagligen 5 til 600. — Paa alle Pladse forefandt man Galger, hvori alle de, der talde om Overgivelse, skulde hænges. Den Commission, der befalede disse Henrettelser, bestod af sex Munke. To Munke, som vare Palafox's Geheimeraader, ere blevne skudte. Capellen i Kirken del Pilar var opfyldt med Liig og nedskudt af Bomber. — Gen. Oneille er død. — Hertugen af Montebello melder, at man har fundet 100,000 Geværer, næsten alle af Engelsk Fabrication, og 200 Canoner; at der ligger i Hospitalerne 15000 Syge af hver Alder og hvert Kjøn, fra Saragossa og Provindserne, og at de, hvor meget man end kommer dem til Hjelp, døe daglig i hundredeviis. — Hertugen af Trevise marcherer mod Lerida.

I et Brev fra Commandanten over Genie-Corpset til Viceconetablen, som fulgte med denne Dagbog, hedder det: det Skuespil, som Staden (Saragossa) tilbyder, er rædsomt. Af 50,000 Rasende, som havde indsluttet sig i Staden, ere kun 18,000 paa Benene. De øvrige bleve et Offer for Krigen og de Sygdomme, der ere en Følge af Strabadser. Staden er bleven et Rov for en smitsom Syge, der daglig bortriver mange Mennesker. Gaderne ere besaaede med Liig, som man ikke gav sig den Umage at bringe til Side. Man forefandt 192 Canoner, som vare opstillede i Gaderne bag Grøfterne og Baricaderne.

Wien d. 22 Febr. Det Wienske Hofs Forholdsregler og dets Troppers Bevægelser i alle Provindser sætte det uden for al Tvivl, at Krigen om nogle Dage vil være besluttet. Velunderrettede Personer ere aldeles overbeviste herom. I Gaar smigrede man sig endnu med, at Freden ikke vil blive brudt, som foraarsagede at Statspapirerne steg; men i Dag forsikkrer man fra god Haand, at den her garnisonerende Grenadeer Bataillon vil udmarchere d. 25. Resten af Garnisonen vil følge den d. 28, for at begive sig til Leiren, som er afstukken ved Linz. Man forsikkrer tillige, at Krigserklærings-Manifestet saavelsom Proclamationen til Armeen allerede ligge færdige. Manifestet er forfattet i meget haarde Udtrykke mod Rhinforbundets souveraine Førster, men smigrende for dettes Folkeslag, der opfordres til, at forlade Alliancen med Frankrige og gjøre fælles Sag med Østerrige. Proclamationen til Armeen indeholder ny Forfremmelser. Den lover Tropperne Belønninger, Udmærkelser, Ærestegn, Befordringer, ja endog Godser. Saasnart Armeen er over Grændserne skal den betales med rede Penge. Artilleriehestene ere fuldtallige. Armeen er deelt i 9 Corps, og fører 850 Cononer og Haubitser. En betydelig Deel Landmilits sættes under Linietropperne. Alle Officierer fik Befaling at støde til deres Corps. Man nævner Klagenfurth i Kärnthen, Cracau i Gallizien, Ens og Wals i Østerrige, Collin og Pilsen i Böhmen som Samlingspladse. Keiseren og Erkehertugerne ville forlade Wien om faa Dage. Armeens General-Qvarteermester, Hr. v. Meyer, een af de bedste Officierer, er bleven afsat, fordi han har tilladt sig nogle Bemærkninger mod det nærværende System. (Journal de l'Empire.)

Publicisten melder, at hele Reservearmeen i de Østerrigske Stater skal gjøres mobil; at Erkehertug Johan vil gjøre en Reise til Kärnthen, Krain og det Østerrigske Friaul, hvor han vil mønstre de Østerrigske Linietropper og Militsen; at en Deel Tropper forlade Bannat og Syrmien for at gaae til Siebenbürgen og Gallizien, hvorhen ogsaa nogle i Ungern staaende Regimenter skulle sendes; at der i begge Gallizien skal samles en stærk Armee, fordi man forudseer, at Russiske Tropper fra Russisk Polen eller Vallachiet kunne nærme sig; at Underhandlingerne mellem Wien og Petersborg ere meget levende, men de mellem Porten og Rusland afbrudte. Men det vigtigste Kjendetegn paa en nær forestaaende Krig er: at den fredløse v. Stein i denne Tid opholder sig i Wien. Disse krigerske Efterretninger uagtet smigrer man sig i Wien dog endnu bestandig med Fredsforventninger. Man troer, at den Franske Ambassadeurs Nærværelse i Paris vil kunne bidrage til at slette Tvistighederne, og befrygter ikke nogen Fiendtlighed førend Depecher fra Paris, efter hans Ankomst, ere ankomne til Wien.

Fra Berlin meldes under d. 11 Martii, at nogle udenlandske Ministere lave sig til at reise derfra til Kønigsberg, og Grev v. Montebelle, der er det Østerrigske Gesandtskab attacheret, er allerede afreist; han forsikkrer imidlertid, at han kun gjør en liden Lystreise. — Fremmede Tropper fra Egnen af Danzig og Pommern have begivet sig paa Marchen.

Moniteuren erklærer nu, at det Brev fra Keiseren af Frankrige og Keiseren af Rusland til Kongen af Engelland, som man har læst i offentlige Blade, er fuldt af Feil, og at man seer meget godt, at det er oversat af det Engelske.

Gener. Sebastini, der stod mod Hertugen af Infantado og Albuquerque, Consargra og Madridejos, i Provindsen Mancha, har kun, da de toge Flugten, kunnet naae deres Arriergarde. Oprørerne have mistet 400 Mand.

I Følge en Indberetning fra Admir. Villaumez er Brester Escadren, 8 Linieskibe og 2 Fregatter stærk, løben ud d. 21 Febr. for at ophæve Blocaden af Orient og Den Aix. Den har fuldført dette Ærinde. Tre Franske Fregatter fra l'Orient Escadren, der, ligesom den Rocheforter, forenede sig med den fra Brest, have havt en Fegtning med et Engelsk Linieskib, og ere komne paa Grund; det Engelske Skib er meget beskadiget.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere; det tilbringes Subskribenterne og betales quartaliter med 6 Mk. Subskriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, boende i store Helliggeiststrædet No. 144.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 48.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 25 Martii, 1809.

Breve til en Ven paa Landet.

I.

Da Carl den Tolvte under Frederikshalds Beleiring, misfornøiet over, at man ikke var kommen videre med Parallellinien, stillede sig saa blot for et fiendtligt Batterie, at han rammedes af en Kugle og døde paa Stedet, udraabte den sære og ligegyldige Ingenieur Magret, der bestyrede Arbeidet ved Skandserne: voilà la piece finie, allons souper! Ogsaa ved Efterretningen om Gustav den Fjerdes Afsættelse og Arrestering kunde man med Føie udraabe disse Ord. Men Carl besad, med alle sine Lyder og Svagheder, Heltemod nok, til at dele Farer og Møisommeligheder med den ringeste af sine Krigere. Bestandig i Spidsen for sin Hær, og aldrig frygtende Døden, agtede han vel ikke sine Undersaatters Liv, men lige saa lidet sit eget. Gustav kan ikke sættes i Sammenligning med ham. Carl førte Krig, fordi han følte Kraft til at kuldkaste og virkelig rystede Ruslands Trone. Hans Planer vare Kjæmpeplaner, men ikke uudførlige. Han stræbte efter et bestemt Maal, og viste Verden, at kun en Kjæde af Uheld kunde hindre ham fra at naae det. Han styrtede sit Rige i alle de Elendigheder, der ere Følger af Erobringssyge, men han tvang dog sine Fiender til at beundre hans Urokkelighed og Selvfornegtelse under de største Farer. Ganske anderledes er det derimod med Gustav. Af Egensindighed eller maaskee blot af Lyst til at udmærke sig, fattede han et uforsonligt Had til Frankrige og dets Keiser, uden at betænke, at Carl den Tolvtes Tider ikke ere mere, og at Sverrig har ophørt at være hvad det var for et Aarhundrede siden. Alle hans Handlinger i den hele Feide var uden bestemt Øiemed. Hensigtsløst drog han til Tydskland, for der at føre en Krig, der opvakte Europas Smiil og kostede ham een af hans bedste Provindser; uklogt sluttede han sig fast til Søuhyret Bretland, opoffrede tusinde af sine bedste Krigere, og med dem det herlige Finland, Sverrigs Forraadskammer, for at see sig smigret af Europas almindelige Fiende, og paa hiin Side Sundet at være

Vidne til den Danske Flaades røverske Bortførelse. Men man beundrer det Svenske Folks Taalmodighed, der saa roligen kunde see den ene Provinds tabes efter den anden, den ene Armee ødelægges efter den anden, uden at nogen Dødelig kunde sige til hvilket andet Maal end dets Undergang, alle disse Opoffrelser ledte. Til Verdens Lykke har denne saa længe kuede og mishandlede Nation, følende sin Kraft og sin Pligt, omsider afkastet et Aag, der vanærede den selv lige saa meget som hele Menneskeheden.

Jeg kan ikke beskrive Dem, bedste Ven, hvilket levende Indtryk denne i sine Følger uberegnelig vigtige Nyhed gjorde paa alle Hovedstadens Indbyggere. Den udbredte sig som en electrisk Ild blandt alle Stænder, og antog, selv som Rygte, en saa bestemt Caracteer, at ingen tvivlede om dens Paalidelighed. Den er altid et Skridt nærmere til en almindelig Fred, og Menneskevennen maa glæde sig over, at dette Skridt ikke har kostet større Offere. I Europa's politiske Vægtskaal tynger Sverrig kun saare lidet; men betænker man, at dets Konge var Engellands sidste og vigtigste Støttestav; at han lod sine Havne være et Smuthul for dets Røverskibe og solgte sine Undersaatters Liv for Engelske Guineer, saa bliver dette Rige, selv som politisk Solgran, under Europas nærværende Stilling, vigtigt, og vil og maa kunne gjøre et betydeligt Udslag i Menneskehedens store og vigtige Anliggende. Hensigten af hiin Regjeringsforandring kan umuelig være andet end en Forandring i det Svenske System, og Sverrigs nærværende Stilling er saaledes, at det maa forlade Engelsk Partie og atter knytte det gamle Venskabsbaand med sine na-

turlige Bundsforvandte Dannemark og Rusland. Lægger man hertil, at den ny Regent, Hertugen af Sødermanland, er en Ven af Frankrige og dets store Keiser; at han, som klog Statsmand, indseer, at Rusland, Dannemark og Sverrig, forenede ved fælles Tarv og fælles Baand, let maa kunne holde Engellands Skibe ude af Østersøen, saa tvivler vel ingen mere om, at en hurtig Fred med Nabomagterne vil være den første Frugt af denne lykkelige Regjeringsforandring.

I den Erklæring mod Sverrig, som Ruslands Alexander udstedte den 10 Februarii 1808, siger Keiseren udtrykkeligen, "at han er villig til at forandre de Forholdsregler, der skulde tages, naar Kongen af Sverrig ufortøvet vilde forbinde sig med Rusland og Dannemark, og, indtil Sø-Freden er sluttet, lukke Østersøen for Engelland." Kongen, sin egensindige Caracter lige saa tro som sin falske Ven, Engelland, negtede den Gang at antage dette billige Forslag, og maatte bøde med Finlands Forlis for sin Haardnakkenhed. Rusland nedlægger ikke sine Vaaben førend Sverrig, det være som Ven eller Fiende, har beqvemmet sig til dette Skridt. Hvad enten der nu, som man siger, er to Partier i Sverrig eller ei, hvad enten det mægtigste Partie er tilbøielig til at indgaae en saadan Forening eller paastaaer at blive neutral, saa er Sverrigs Forfatning, baade i Henseende til dets udvortes og indvortes Forhold, nu saaledes, at det enten maa slutte sig fast til Rusland og Dannemark, eller vente at udslettes af Staternes Tal. Selv i Fredens Dage, da dette Rige baade endnu besad Finland og de Tyd-

ske Besiddelser, oversteg dets Statsudgivter langt dets Statsindtægter, hvor meget mere maa de ikke overstige dem nu, efter en saa haardnakket Krig i Finland og saa unyttige Streifetog i Norge? Kunne Engellands Subsidiepenge vel holde et saa fattigt Rige skadesløst for de uhyre Summer, som en saadan Krig koster at føre? Men det værste af alt er, at det egentlige Sverrig umuelig kan brødføde sig, og om end Engelland kan tilføre det Guineer og Colonialvarer, kan det dog ikke tilføre det Korn, som det selv trænger saa meget til.

Rousseau beklager med Føie, at i det menneskelige Selskab hver enkelts Fornuft foreskriver ham Grundsætninger, der aldeles stride mod dem, som den offentlige Fornuft tilraader, og at enhver finder her sin Regning ved den andens Ulykke. "Der gives maaskee — føier han til — ikke een velhavende Mand, hvis gjerrige Arvinger eller hvis egne Børn selv ikke ønske ham Døden; ikke et Skib i Søen, hvis Skibbrud jo vilde være en behagelig Nyhed for en eller anden Kjøbmand; ikke et Huus, som jo en uredelig Skyldner gjerne vilde see opbrænde med alle de Papirer, som findes deri; ikke et Folkeslag, som jo vilde glæde sig over sin Naboes Uheld. Det er paa denne Maade, at vi finde vor Fordeel i vor Næstes Skade, og at den enes Ulykke er den andens Lykke; men det farligste deri er, at Almeenuheld ofte ugjøre en Mængde Enkeltes Haab og Forventning. Nogle ønske Sygdomme, andre Dødsfald; nogle Krig, andre Hungersnød." — Aldrig har jeg seet disse Ord mere stadfæstede end i denne Tidspunct. Skulde De vel troe, at dette Fredsglimt forstyrrer i dette Øieblik mange Menneskers Søvn? At ikke

faa, baade naar de lægge sig og naar de staae op, bede: Gid vi dog kun ikke maatte faae Fred! De, som i Deres landlige Ensomhed kun kjender de blide og fredelige Ønsker, der egne det ufordærvede Naturmenneske, vil finde dette besynderligt, om ikke utroligt, og dog er det desværre alt for sandt. Den rasende Speculationsaand, der i den senere Tid har bemægtiget sig saa mange Hoveder, har frembragt denne unaturlige Stemning blandt mange Mennesker. Den ene har indkjøbt Colonialvarer til overdreven høie Priser, den anden Svenske og Østersøeske Articler. Ligesaa stort et Mod som for kort siden besjelede disse Speculantere, ligesaa panisk en Skræk har nu bemestret sig dem. Til deres Beroligelse kan man imidlertid sige, at Sverrig, hvis Handel i den sidste Tid ikke har været synderlig, neppe kan have saa store Forraad, i det mindste af Colonialvarer, som mange i deres store Angest troe; at de Svenske Kjøbmænd i det Øieblik, Samqvemmet med Engelland ophører, ogsaa begynde at speculere, følgelig, efter Omstændighederne, ville opskrue Priserne paa deres Varer, og at en friere Fart paa Østersøen vil befordre meget Afsætningen af disse Articler til Østersøeske Havne. Det er overalt en fast Regel, at hvor kun et bestemt Vareforraad findes, det være iøvrigt nok saa betydeligt, og hvor dette daglig formindskes, uden at der kan tilkomme mere, følger det desværre af Sagens Natur, at saadanne Vareartikler nødvendig maa stige. Den Brønd, som man bestandig øser af, uden at der qvælder frisk Vand op af den, kan ikke andet end udtømmes, det vare kort eller længe.

Epilog,

fremsagt paa Kongens Fødselsdag, 1809, i det dramatiske Selskab i Bergen.

Held Fyrsten, naar hans Fødselsfest
Af Folket hilses som velkommen Gjæst!
Og Held det Folk, hvis Blik af Glæde tindrer
Hvergang sin Konge det erindrer!
Dit Billed', ædle Skjoldung! kun vi seer *)
Men, naar selv det saa inderlig kan fryde,
Hvor skulde da dit Faderblik indgyde
Os glade, høie Følelser!

Ja, Brødre! skued' vi den Taare rinde
Paa Fredriks Kind, som tit af Fryd han græd,
Naar klippefaste Nordmænds Kraft og Kjerlighed
Skjøn som en Sol randt ham i Minde;
O! hørte vi vor Konnings Ord,
Som faderlig om Norrige han talte,
Naar Budstik kom fra stolten Nord
Og Strøg af norske Kjæmpers Færd afmalte;
Da, Brødre! o da skulde vi saa trøst, —
Forglemmende i Kjerlighed og Varme
Hans Purpur — som en Fader ham omarme
Og trykke ham op til vort Bryst.

Ak! — kun mod Billedet, som blandt os staaer,
Det varme Nordmands Hjerte slaaer.

O, Konge! stod du mellem vore Fjelde,
Om Hjertet blev du let og glad,
Naar norske Sønners Helterad
Med Mod i Barm, i Armen Kraft og Vælde
Sig stillede med mandigt Blik
Ved Siden af hver Vei, du gik.
Og hørte du fra Fjeld til Fjeld gjenlyde
Soldatens og hver Nordmands Sang:
"Vi kappes, Konning! om den Rang,
"For dig at lade Blodet flyde;"
Da fængsled' norske Alpers Herlighed
Fortryllende ethvert af dine Fjed.

Men, Konge! skjøndt vi fjerned' ere,
Er Norges Sønner dig vel mindre kjære?
Nei! ret som stride Klippe-Elv
Ved hver en Modstand Styrke vinder,
Saa Afstand — Krigens Trængsel selv
Meer vore Hjerter sammenbinder.

*) Kongens Buste stod paa Skuepladsen.

I blodig Feide, som i Fred,
Urokkelig er vores Kjerlighed.

Fred! nævnte vi. — O! maatte den ad Aare
Sin gamle Bolig her udkaare!
O hilsed' vi med Fredens Jubelqvad
Din næste Fødselsdag saa glad!
O maatte den de Norrigs Kjæmper bolde
Hos Viv og Mø i Hjemmet festligholde! —
Men skuffer denne Drøm os end,
Een Vished har vi dog igjen,
At, om end Krigens Lyn og Torden
Vil ængste, ryste halve Jorden
Skal kun, o Frederik! derved
Bestyrkes vores Kraft og Kjerlighed!

Sang,

den 28de Januarii 1809, i det dramatiske Selskab i Bergen.

Melod. Fryd dig, o Konge!

Paa denne Dag i Leiren svinger
Sit Glavind stolt hver norsk Soldat;
Og Sang omkap med Bægret klinger
Til stjerneklare Midienat;
Thi kjær, som Vink til blodigt Slag,
Er ham hans Konnings Fødselsdag.

Hvad gjør at vi saa froe kan sjunge,
Trods Feidens nære Vaabengnye?
Hvad gjør at Byrder svar og tunge,
At Dødens Vaande ei vi skye?
Vor Fredriks Sag er ret og god,
Det gier det klippefaste Mod.

Ei vakled', Frederik! den Trone,
For hvilken kjække Nordmænd slog.
Den fromme Faders Kongekrone,
Som du i Feidens Storm modtog,
Snart Fredens Stjerne blid og huld,
Omstraale skal dens rene Guld.

Naar hine Baand, som sammenbinde
Saa mangen Stat, i Stormen brast,
Du i vor Kjerlighed skal finde
Nødankeret, som holder fast.
I Feide, Fredrik! som i Fred,
Liid paa vor Kraft, vor Kjerlighed!

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Afvigte Fredag d. 24 fremstillede en Candidat sig til Mægler-Examen. Det er den første Examen af den Art i Kjøbenhavn. Saa vidt vides, søger bemeldte Candidat om at vorde Vexelmægler, og blev deri tenteret. De examinerende Herrer vare: Hr. Consul Saabye, Ridder, Hr. Agent Erichsen, Hr. Consul Tutein, Hr. Commerceraad Holm og Hr. Grosserer Becker. De Carakterer, som udstedes ved denne Examen, ere: duelig og meget duelig. Det er en meget god Tanke at forpligte Mæglerne til at underkaste sig en Examen; derved afholdes aldeles uduelige og umodne Subjecter, som i Handelsfaget kun gjøre Confusion, og berøver den Handlende den Tillid, Kjøber og Sælger bør have til en Mæglers Kundskaber og Duelighed.

Den 20 Martii have de Herrer Jacob Kielland & Søn i Stavanger ladet bortsælge 150 Fade brune St. Croix Sukkere, 6 a 7000 Pd. Caffe, 25 Baller Bomuld og 4 a 5000 Pd. Cacao.

I Torsdags afbrændte Herregaarden Gieddesdal paa Roeskilde Amt, tilhørende Hr. Brygger Barfred.

Ved nøiere Forespørgsel har man erfaret, at de to Mand af Livregimentet lette Dragoner, paa hvilke Spidsrodstraffen den 7de denne Maaned blev exequeret paa Hirschholm (see nyeste Skilderie af Kjøbenhavn No. 45) havde i Beruselse og af Overgivenhed bragt Bonden ned paa Isen, men ikke forsøgt at putte ham gjennem den, mindre intenderet at skille ham ved Livet, hvilket Bonden selv for sin Jurisdiction under sin Eed har erklæret. Altsaa er Dommen afsagt efter Lovene, ligesom Udgiverens Hensigt med den foregaaende Anmeldelse aldeles ikke har været at dolere over denne Dom.

Efter allerhøieste Befaling af 16 Jan. d. A. har det Slesvig-Holsteenske Sanitetscollegium under d. 2 Martii ladet bekjendtgjøre efterfølgende Beskrivelse over den ægte og uægte Angusturabark og dens væsentligste Kjendemærker for alle dem, som Forbudet mod Handelen med den uægte eller ostindiske Angusturabark vedkommer: "Den ægte Angusturabark, som i Handelen ogsaa forekommer under Navn af den Vestindiske, er, efter den nyeste botaniske Bestemmelse, Barken af et i Sydamerica voxende Træ, som man har givet Navn af Bomplandia trifoliata. — Den findes for det meste i flade, kun lidet rullede tynde, langagtige Stykker, der almindelig ere $\frac{1}{2}$ til $\frac{3}{4}$ Tommer brede, og 2, 3 til 4 Tommer lange. Udvortes er den ligeformig graahvid, overtrukket med et meelagtigt ujevnt Lag, hvilket Overtræk lettelig lader sig afskrabe, hvorpaa da en bruun Flade kommer tilsyne, men ofte mangle dette Overtræk ganske eller er meget ubetydelig; paa den indvendige Flade er den graagul, falder lidet i det Lysebrune, er overhoved af et fiint Væv, let at synderbryde, men i Brudet meget mørkere og mere bruunfarvet end paa den indere Flade, derhos af hartsagtige Dele noget glindsende. Dens Lugt er krydret og kraftig, men dog uden modbydelig Bitterhed, derhos af en skarp, krydret Eftersmag, som Muskatblomme, uden det mindste Sammensnærpende. Naar den tygges bliver den mørkebruunguul, dens Pulver har en frisk guul Farve som Rhabarbarpulver, men bliver efter nogen Tids Forløb blegere, den lugter stærkere krydret end den hele Bark. — Den concentrerede vandagtige Paagydning af den ægte Angusturabark er klar, lyserødbruun, nogenlunde orangefarvet, gaaer, fortyndet med Vand, over i det Gule, og har en bitter, kun lidet skarp Smag. Ved ikke fuldkommen mættet kulsuurt Kali (sagkaldet Viinsteenolie) bliver denne Paagydning mørkerød, og afsætter et lyst citronguult Bundfald. Ved Tilsætning af en Opløsning af svovlsuurt Jern (Jernvitriol) forandres dens Farve ikke i det Mørkegrønne eller Sortladne, men den bliver derimod høiere rød og efter nogen Tids Forløb sætter sig et lyserødt Bundfald. — Den concentrerede Afkogning af den ægte Angusturabark er rødbrun, bliver tyk naar det kjølnes, og lader falde en høiguul pulveragtigt Bundfald, smager bedsk, endskjønt ikke bittert, og har en noget brændende skarp Eftersmag. Ved en Opløsning af det svovlsure Jern bliver den som Paagydningen noget høiere i Farven, og kort derefter faaer den et rødagtigt Bundfald; ved ikke fuldkommen Kali falder det i det Guulbrune.

(Fortsættes.)

Efter Engelske Blade bliver i denne Vinter trykt i London en troværdig Efterretning om Kjøbenhavns Bombardement, forfattet af et Øienvidne, ved Navn J. Oddy, og dediceret til Lord Seimouth. Bemeldte Oddy er en Engelsk Kjøbmand,

som tog Borgerskab i Kjøbenhavn som Grosserer et halvt Aar førend de Engelskes Ankomst her til Sjelland, og som formedelst det critiske Forhold blev nødsaget til at opgive sit Etablissement, som han havde begyndt at indrette, og at vende tilbage til Engelland. Dersom man tør slutte fra Mandens personlige Caracteer af det korte Bekjendtskab, han her har gjort, endvidere af Tonen i det Engelske Avertissement, og af den agtværdige Statsmand Addington, nuværende Lord Sidmouth, til hvem Bogen dediceres, er der Grund til at formode at Forfatteren ei vil fremsætte sin Gjenstand i et partisk Lys til Fordeel for sine Landsmænd.

I Formiddags udbrød en heftig Ild i Hollænderbyen paa Amager, som endnu i Eftermiddags ikke var dæmpet, og truer at lægge hele Byen i Aske.

Helsingøer d. 23 Martii. Vore Efterretninger om den i Sverrig udbrudte Revolution ere vaklende og ufuldstændige. Af alle Kjendetegn lader det sig slutte, at det stedse mere almindelig blevne Had mod Engelland og den Svenske Nations Overbeviisning om, at den ved en frugtesløs Kamp vilde blive et Offer for sin Bundsforvandte, som manglede Villie og Evne til at redde Sverrig --- har for længe siden forberedet denne Begivenhed. Den første Drivt til Opstand synes at have reist sig fra Armeen. Tropperne i det nordlige Sverrig skulle have erklæret sig først, og de i Skaane staaende Tropper sidst. Blandt Tropperne paa Aland skal ogsaa være udbrudt et Opror. At underkaste Sverrigs Skjebnes Forfatning i Fremtiden en Rigsdags Afgjørelse er, siger man, Tendencen for alle af det revolutionaire Partie udstædte Proclamationer.--- Det hedder, at General Cederstrom er arresteret af Insurgenterne --- og at General Armfeldt skal have spillet en Hovedrolle ved Sammensværgelsen mod den ulykkelige Konge. --- I de sidste Dage af forrige Maaned skal en Embargo have været lagt paa alle Engelske Skibe, men som blev ophævet den følgende Dag.--- Strax efter Revolutionens Iværksættelse ere alle Franske, Italienske og Hollandske Krigsfanger i Sverrig satte paa fri Fod.

Schien d. 15 Jan. En Td. Rug koster her nu 16 Rdlr., Byg 10 a 11 Rdlr., Havre 7 Rdlr., og der er næsten ikke en Skjæppe at faae. Paa Østlandet er det meget dyrere.

Iblandt de mange Hædersmænd som offentlig fortjene at nævnes, er efter Commissariats-Commissionens Indberetning, Hr. Sorenskriver Hans Lemmich Juell paa Hedemarken en af dem, som fortrinlig have udmærket sig ved patriotisk Daad. Allerede siden Maji Maaned f. A. har han, med største Opofrelse af Tid og Møie, besørget Indkjøb af Fornødenheder til Armeen. De indkjøbte Kornvare har han for en stor Deel ladet formale, og disse, tilligemed de deels indkjøbte færdiggjorte, deels ved hans Foranstaltning forarbeidede Klædestykker, har han besørget afsendte til Kongsvinger. Endnu er Sorenskriveren beskjæftiget med lignende Indkjøb og Foranstaltninger, til hvilket alt for en Embedsmand i hans Stilling og Alder samt Svagelighed udfordres en usædvanlig Anstrængelse, der kun kan fremledes ved sand retskaffen Patriotisme. Undertegnede giver altsaa ved denne Leilighed Hr. Sorenskriver Juell sin Tak og Høiagtelse offentlig tilkjende.

Christiania, den 20de Februarii 1809.

Christian, Prinds til Slesvig-Holsteen.

Af Bladet Bellona, No. 6, dat. Christiansand d. 2 de Januarii 1809: "Som sikker Beretning kan meldes, at en engelsk Cutter Claudia paa 10 Canoner og 45 Mands Besætning, afsendt fra London med Depecher til den engelske Admiral i Gothenborg, og (som man føier til) ogsaa indehavende Subsidier, er sidst i forrige Uge efter forhen at have taget den Stavangerske Caper Pharisæeren indkommen mellem Havisen, og derefter stødt paa det inderste Skjær af de saakaldte Gjæslinger, $1\frac{1}{2}$ a $1\frac{3}{4}$ Miil S. O. fra Næsset, og en halv Miil fra nærmeste Land, hvor den aldeles gik istykker; dog har man faaet bjerget endeel af Skibets Kjøl som var Kobber forhudet; nogle Stumper af Seilene og nogle Canoner, samt endeel Geværer og Sabler. Dens Besætning har lidt meget, da 14 a 15, hvoriblandt 2 Fruentimmer, efterat de om Natten i 14 Timer havde siddet paa et Skjær, deels frøs ihjel, deels druknede; de øvrige reddedes ved tilkastede Touge som de bandt om Livet, hvorpaa de styrtede sig i Havet og saaledes droges op, hvorved mange af de Bjergede bleve beskadigede, iblandt disse Chefen, Lieutenant Antonius Bler William Lord, paa Haanden og i Hovedet. Depecherne skal være styrtede i Havet, men maaskee tør Lykken endnu bringe dem for Dagens Lys."

Capitain Ogelvie, som d. 10de d. M. forlod Norge med en Retourladning Tran, Sild, Stokfisk, rc. er d. 18de udenfor Arendal bleven opbragt af de Engelske til Gothenborg. Ved hans Ankomst var Revolutionen udbrudt. Ingen af de Engelske Officierer turde komme mere i Land, og Engellænderne skyndte sig at bringe deres i Havnen liggende Coffardieskibe bort. Det Engelske Admiralskib blev liggende. Capit. Ogelvies Skib, Kronprindsen, blev armeret og sendt med Depecher til Engelland. Capitainen maatte følge med. De Engelske havde opbragt 24 af vore Skibe.

De af Brødrene Wolffsen til Bornholm opbragte Priser ere i Forgaars lykkelig ankomne hertil. De 1000 Tønder Tjære, som een af disse Priser førte, ere allerede solgte til Statens Brug for 40 Rdlr. Tøden.

Fra den combinerede Commission, der er nedsat til at undersøge og paakjende det paa Gjestgivergaarden Saxebøl i Haabel Præstegjeld, Mosse Fogderie og Smaalehnenes Amt begaaede Mord paa Beboeren Johannes Jensen og hans Tjenestefolk, har Regjeringscommissionen modtaget følgende Beretning: "Undertegnede undlade ikke herved, efter underdanig Pligt, at indberette til den høie Commission, at det er lykkedes os at opdage Gjerningsmanden til det afskyelige Mord paa Saxebøl,

samt at han allerede er bragt til Bekjendelse. Det er en svensk Skrædder, ved Navn Peter Westerstrøm, der er Borger til Moss."

Posteftterretninger.

Endnu er Loddet ikke kastet, men i begge Keiserstater vedbliver man dog at ruste sig til den forestaaende store Kamp. Fra Wien skrives under d. 25 Febr., at Keiseren i alle Provindser har ansat Generaler, der skulle bestyre Depoterne og alle militaire Forretninger. Gen. Meerfeldt, bekjendt af de forrige Feldttog og forhen Østerrigsk Minister ved det Russiske Hof, var aldrig saasnart ankommen til Wien, førend han strax fik Befaling, at afgaae igjen til Gallizien, hvor man troer han vil faae en Commando. — Greverne v. Kinsky og Trautmannsdorf, Sønner af Førsterne af samme Navn, have bedet Erkehertug Carl om at maatte ansættes hos ham som simple Frivillige. Man har bekjendtgjort dette som en meget vigtig Nyhed i alle Tidender. General Meyer, som var Chef for Melas's Generalstab ved Marengo, er pludseligen bleven sendt til Brody i Gallizien, hvor han skal commandere, og denne en Landsforvisning lignende Forflyttelse — tilføie Franske Blade — skal være en Følge af, at han tillod sig Forestillinger, der mishagede. Gen. Zach, Gouverneur i Triest, er udnævnt i hans Sted, til Chef for Generalstaben ved Erkehertug Carls Armee, der, som det hedder, danner sig i Villach og Klagenfurth. — Den Magt, som Rusland har samlet i Volhynien og hele Ukraine, synes meget at forurolige det Østerrigske Hof. De diplomatiske Agenter i Wien have overgivet Storsultanens Minister en vigtig Erklæring, angaaende den imellem det ny Divan og Engelland sluttede Fred. Man siger, at saafremt Porten ikke afstaaer fra denne Forbindelse, skal den Franske Minister og alle de med Frankrige allierede Staters Gesandter forlade Constantinopel. Skeer dette, saa er det aabenbart, at Østerrige, Porten og Engelland stifte et Forbund. Den Russiske General, Første Prosorowsky i Constantinopol, har føiet Anstalter, der vidne om, at han er overbeviist om, Fiendtlighederne mellem Rusland og Porten snart ville udbryde. Alle ved Bredden af Dniester cantonnerende Russiske Tropper, saavelsom de i det sydlige Rusland rykke frem mod Donau. To talrige Armeecorps forsamle sig, det ene i Moldau og det andet i Vallakiet. Alle

Forbindelser mellem disse Provindser og de Ottomanske Nabobesiddelser have ophørt. Porten synes paa sin Side aldeles ikke at gjøre nogen Forberedelse til at afværge de truede Angreb. Journal de Soir forsikkrer, at den Wienske Hoftidende vedbliver at levere de i Engelske Tidender indførte Urimeligheder, og, at Maaden, hvorpaa den fremstiller Begivenhederne i Tyrkiet, noksom beviser, at Østerrige af al Magt har medvirket til den imellem Engelland og Porten sluttede Fred, og at Adair, forhen Gesandt ved det Wienske Hof, er bleven sendt med gode Anbefalingsskrivelser til Hr. Stürmer. Den seneste Skrivelse fra Wien er af 11 Martii og melder: at Landværnet er afmarcheret fra Wien, at Borgermilitsen har besat alle Vagterne, at Keiseren om faa Dage vil afgaae til Armeen i Böhmen, og endelig at den Hollandske Gesandt har forladt Constantinopel.

Paa Fransk Side ere Krigstilberedelserne ikke mindre levende. Langs med den venstre Rhinbredde have mange Cavallerie-Detachementer forsamlet sig og deles i Corpser, der over Offenburg og Kinzingerdalen marchere til Schwaben. Allerede d. 10 Martii er der ved Kehl gaaet Tropper over Rhinen.

Fra Paris hedder det: at Meningerne om Krig og Fred endnu ere meget deelte; at de i Begyndelsen af denne Maaned trufne Anordninger vare mere krigerske end i de sidste Dage, og at man formoder heraf, at Tvivstighederne endnu kunne blive bilagte; at velunderrettede Folk imidlertid troe, at den fuldkomne Afgjørelse først kan ventes i Slutningen af denne Maaned, mod hvilken Tidspunct man venter vigtige Depecher fra et fjernt (formodentlig det Russiske) Hof. Skulde Fastlandskrigen atter udbryde, saa vil Keiseren commandere en Armee fra Italien, Marchal Massena en anden i Tydskland, og Hertugen af Danzig Confoederations-Tropperne. Den sidste er allerede afreist fra Paris, og et stærkt Detachement Fodgarde er opbrudt derfra.

Udenlandske Efterretninger.

Et bevæbnet Skib med 8 Canoner og 40 Mand strandede den 10 d. M. ved Nedreelben. En Helgolandsk Loots og 11 Mand af Besætningen omkom derved. De øvrige reddedes af de i Elben stationerede fiendtlige Skibe. Adskillige saadanne Skibe skulle efter Sigende være udrustede.

Fra Berlin meldes, at man venter foruden Sølvstemplings-Paalægget endnu flere Afgivter. Der tales om Statspapirers Stempling, hvoraf der skal svares 10 PC., og en Hundeskat. — Haabet, at see Kongen igjen i Residencen, formindsker sig daglig. — Dronningen befinder sig i velsignede Omstændigheder. — Pengemangelen er uhyre stor og daglig forarmes flere Familier.

Sarragossas Beleiring gjør Epoke i den underjordiske Krigs Historie. Hidtil betjente man sig kun af Miner mod egentlige Fæstningsværker, men hvilken Konst udfordredes ikke til at undergrave Bygninger saaledes, at de kun rystes eller ødelægges, uden at Indbyggerne, der ikke vare langt derfra, skulde begraves under deres Ruiner? Ladningerne bestode ofte af 1000 til 3000 Pd. Krud, men alligevel var alting saa nøie beregnet, at en Petarde kun en eneste Gang var for stærk, og at Huset, der skulde aabne sig, styrtede sammen.

I det Keiserlige Bogtrykkerie i Paris er nu et Fransk-Latinsk-Chinesisk Lexicon under Pressen. Opsynet over dette Arbeide er overdraget til Hr. de Guignes. Det er den første Chinesiske Ordbog, der trykkes i Europa, og man bruger dertil virkelig Chinesiske Caracterer.

Førstprimas har udgivet en Anordning, som befaler, at intet jødisk Liig maa begraves i Sommermaanederne inden 24 Timers og i hede Dage inden 30 Timers Forløb. Om Vinteren skulle derimod de, der uden foregaaende Sygdom eller bekommet Saar, pludseligen døe, slagbeladte, hysteriske Qvinder, hypochonderiske Mandfolk ꝛc. ikke jordes førend 36 til 40 Timers Forløb. Der tilføies, at denne blandt Jøderne brugelige alt for tidlige Begravelse er saa meget mere at laste, som ingen af deres Skriftlærde hidtil med nogen antagelig Grund har kunnet godtgjøre, at denne Skik finder mindste Medhold i deres virkelige Religionsforskrifter.

Den berømte Skuespillerinde Contal i Paris har nylig givet en Forestilling, som indbragte hende 25,000 Fr.

Kongeriget Vestphalen har nu Pressefrihed. Kun offentlige politiske Blade ere underkastede Censur; derimod er Trykningen, Forlaget og Salget af alle andre Skrifter uindskrænket. Men enhver Forfatter og Sælger maa staae til Ansvar

for det, der findes deri mod Statens Grundsætninger, mod Ærbødigheden for Førsten, og mod Religionen og Sæderne.

St. Petersborg den 24 Februarii. I afvigte Maaned er her gjort meget betydelige Indkjøb af Hamp, Hør, Tælg, Seildug og andre Sorter Russiske Manufactur-Artikler. Det samme har og været Tilfældet i Riga. Alle disse Artikler staae derfor i en meget høi Priis. Derimod er der aldeles ingen Søgning efter fremmede Varer. Vexelcoursen noteres som følger: Hamborg $15\frac{3}{4}$ à $15\frac{7}{8}$, Amsterdam $17\frac{3}{8}$ og Paris 176 à 177.

Den berømte Naturkyndige og Geolog, L. v. Buch, er kommen tilbage til Petersborg fra sin Reise over Dannemark og Norge til Lapland. Han har i naturhistoriske Anliggender opholdt sig adskillige Maaneder i Lapland og var trængt frem til Nordcap. Han vilde opholdt sig der længer, dersom Krigen ikke havde udbredt sig lige til denne Egn. Han var i Torneå en Maaned førend de Russiske Tropper rykkede ind der.

Erklæring i Anledning af et Sted i Dagen No. 44.

Dersom Underskrevne ei havde overseet i Politievennen, — et Blad man ikke synderlig ændser, — den Note: at ethvert der indført Stykke uden Navn var af Udgiveren Seidelin, skulde han, af let begribelige Aarsager, have taget sig vare for denne bekiendte Mand. Men, — nu eengang falden, af Vanvare, paa hans Trappe over noget Steenkul, maa Underskrevne først forsikkre, at han slet ikke er kommen tilskade; dernæst erklære: deels, at han ei vil tale et Ord mere om det bedrøvelige Indfald, at proviantere Kiøbenhavn med møenske Steenkul, det gaae hiint sig selv drøftende Mundsveir som det kan; deels at Seidelins renseде, smagfulde og simple, for ei at sige gemene Sprog, ikke er istand til at giøre det allerringeste Indtryk paa ham. Hvad den Mand maa trykke kan hverken fornærme eller fornedre Nogen.

J. Paludan.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 49.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 28 Martii, 1809.

Breve til en Ven paa Landet.

II.

Blandt alle offentlige Indretninger til det Almindeliges Tarv, som siden Krigen ere blevne til, er Providerings-Commissionen i Kjøbenhavn een af dem, der har virket meest og fortjener Nationens uindskrænkede Hoiagtelse. Neppe er der nogen Tvivl om, at et Pund Kjød nu havde kostet 2 Mk. og et Pund Lys 3 Mk., dersom denne Commission ikke viseligen havde sørget for, at sætte Skranker for Prisernes overdrevne Opskruelse. Agtsom paa alt hvad der kan formindske den offentlige Trang enten af virkelige eller selvskabte Aarsager, har den nu atter viist sig sit store Kald værdig, ved ogsaa at henvende sin Opmærksomhed paa Kartoflers Dyrkning her i Landet. For at bortrydde den vigtige Hindring for Kartoffelavlens almindeligere Udbredelse, at de, som dyrke dem ikke altid have Gjemmesteder, hvori store Forraad af denne Jordfrugt kunne bevares mod Frosten, eller at de ikke altid kunne gjøre sikker Regning paa Afsætning til antagelig Priis, eller at de maa befrygte det Forraads Bedærvelse, som de i Foraaret maatte beholde tilovers, har Commissionen nu tilbudet sig at modtage alle de Kartofler, som i næste Efteraar bringes den, vel tørrede og ubedærvede, her til Staden, og at betale for hver Tønde 9 à 10 Mk., efter deres Godhed og Beskaffenhed.

Hvor meget end Kartoffelavlen har tiltaget hos os i de senere Aar, er den dog langtfra ikke bleven saa almindelig, som denne vigtige Frugt fortjener. Skade er det, at man ikke noksom benytter sig af denne, som en vis Forfatter kalder den, den gemene Mands *Manna*, under alle de Skikkelser, de ere istand til at antage. Man nævne mig et Product, der saaledes, som Kartofler, kan benyttes paa saa forskjellige Maader? Man kan ikke allene nyde dem kogte til Kjød og Fisk, men de give ogsaa grovt og fiint Meel, Klid, Puder, Stivelse, Grød, Smør, Ost, og meget godt Brændeviin. — Britterne, der ere høist kræsne, naar det kommer an paa at tilfredsstille Mavens Fordringer, ynde dog i høi Grad Kartofler. Naar

en Engelskmand har Oxesteg, Potatos og Pudding, og derhos en Flaske Porter, saa synger han God save the King, lader fem være lige og Ministerne raade som de ville. At disse Kartoffelædere befinde sig vel ved denne Føde, vise deres røde og trinde Kinder. — "Hos os anseer man", som Tode siger: "Kartofler endnu bestandig som en Pis aller, som en Spise, der kan være god nok for den gemene Mand, naar han ikke har andet at fylde sig med; man holder dem for ikke meget bedre end Mave-Baglast." — De formuende Stænder burde foregaae Almuen med et godt Exempel. Naar det først kom ret i Brug hos os, at see Kartoffelbrød og Kartoffelbudding paa de Formuendes Bord, ville de fattigere Stænder snart følge deres Fodspor. — Tak skee Provideringscommissionen, at den for Alvor har taget sig af denne vigtige Sag, og Held og Velsignelse krone dens værdige Bestræbelser! Men een Gjenstand synes hidtil at have undgaaet denne Commissions Opmærksomhed, uagtet den udgjør een af Livets første Fornødenheder og saa ganske synes at kunne henregnes under dens Bestyrelsesgrene: det er nemlig Øllet. At det Øl, vi siden Ligningens Ophævelse have faaet, tildeels er høist maadeligt, og dets Priser, i Forhold til Kornpriserne, intet mindre end billige, det er Gud og hver Mand bekjendt. Ikke uden al Grund kunne Bryggergaardene være stegne saa meget i Prisen siden Krigens Udbrydelse, og at man den 21de Martii har betalt 2470 Rdlr. for en Bryghuusactie, som man tre Maaneder forhen kunde kjøbe for 1800 Rdlr., en i sig selv allerede overdreven Priis, vidner i det mindste om, at Udbyttet maa være nu langt større

end for Krigen: en Omstændighed, som, hvor fordeelagtig den kan være for Bryggerne og Actieeierne, dog umuelig kan stemme overeens med det Almindeliges Bedste. Man synes aldeles ikke at kunne anføre nogen Grund, hvorfor Øllet nu skal være slettere og i samme Grad dyrere end før. Jeg haaber, at Providerings-Commissionen vil tage denne Sag i nærmere Overveielse, og med ligesaa stor Nidkjerhed sørge for, at vi faae Øl af bedre Beskaffenhed og til billigere Priser, som den hidtil har sørget for Stadens Forsynelse med Kjød og andre Fornødenheder.

Men ligesaa megen Aarsag jeg har til at rose Provideringscommissionens utrættelige Virksomhed, saa lidet seer jeg mig istand til, efter Deres Begjering, at meddele Dem noget om det til indenlandsk Konstflids Opmuntring oprettede Selskab. Det er mueligt, at dette Selskab allerede i Løndom har virket meget til sit store Maals Opnaaelse, men bekjendt er endnu ingen af dets Virkninger bleven. Skal det nogensinde bidrage til indenlandsk Konstflids virkelige Opmuntring, saa skal det være nu, da denne Opmuntring kan være frugtbringende; men forsømmes dette vigtige Øieblik, saa frygter jeg meget for, at det vil hensynke i en Dvale, som det siden vil blive dobbelt vanskeligt at vække det fra. Men meest undrer det mig, at Selskabet ikke, efter den Franske Regjerings Exempel, endnu hidtil har brugt Æresdriften, som et Middel til Konstflidens Opmuntring. Allerede længe har man offentlig yttret det Ønske, at der ogsaa hos os maatte foranstaltes aarlige Udstillinger af Konstflidens fortrinligste Frembringelser, saaledes som Tilfældet allerede

længe er i Frankrige, men hidtil synes dette offentlig yttrede Ønske, ligesom saa meget andet, kun at have været en Stemme i Ørken. Og hvad kunde der ikke allerede have været udrettet ved saadanne offentlige Udstillinger? "Den Franske Regjering," siger Campe, "der meget vel veed, hvad der hos Mennesket overhoved og hos de Franske i Særdeleshed kan udvirkes ved Æresdrivtens Opvækkelse, har vidst at sætte denne Sjelens mægtige Svingfjer i Bevægelse ved et Middel, der er ligesaa eensformigt og ubekosteligt, som beundringsværdigt og velgjørende i sine Virkninger. Disse ere de aarlige Udstillinger, ikke blot af de egentlige Konstværker af høiere Art, men af Konstflidens og Haandværkernes fortrinlige Frembringelser af hvad Navn nævnes kan. Enhver, som i Løbet af et Aar har opfundet noget nyttigt, eller troer at have forbedret noget allerede opfundet, fremkommer dermed i Slutningen af Aaret. Her bliver der henimod den Tid paa det gamle Louvre's rummelige Slotsplads oprettet nydelige Boder, prydede med Søiler, hvor alle hine Frembringelser fremstilles til offentlig Prøvelse og Bedømmelse, og tillige danne et nyt Slags Marked, hvor kun Udvalget af fortræffelige Konstflids-Frembringelser falbydes. Hundrede Tusinde trænge sig efterhaanden frem, for at betragte det Udstillede af hvert Slags, og yde de hæderværdige Opfindere eller Forfærdigere den Beundring, som deres Værker, og den Agtelse, som deres Person fortjener. Dette er den første store Løn. En anden venter dem, hvis de fortjene den, ved Enden af Udstillingen. Der sidder nemlig en saakaldt Jury, d. e. en eedsvoren Ret, bestaaende af Konstnere og Konstkjendere, og især

duelige Haandværksmestere af hvert Slags, for at undersøge og bestemme, hvilke Værker der udmærker sig meest fremfor andre i deres Art, og fortjene at belønnes med en Hædersmynt. Den eenstemmige Dom eller en Stemmeflerhed gjør Udslaget heri. De derved Udmærkedes Fortjenester bekjendtgjøres offentligen, og Hovedstadens Dagblade bringe deres Navne, ledsagede med den dem tilkommende Roes, til Frankriges fjerneste Vraaer. Den mindste Fortjeneste finder her sin Opmuntring, den største sin Løn. Vende derfor hine Seierherrer tilbage til deres Bopæle, saa medtage de ikke allene Hovedstadens Bifald og Opmuntring, men indhøste ogsaa underveis, og især i deres Hjemstavn, Roes og Æresbevisninger. Enhver er stolt af, at være deres Medborger, og man troer at have Deel i den Ære, de vidste at erhverve sig. Man kan let tænke sig, hvilken Efterlignelses- og Kappelyst dette maa opvække i hele Landet! Saaledes veed den Franske Regjering ved et Par Haandfuld Skuemynter at vække Evner og fremlokke Værker, der kunne være den og Landet ligesaa mange Millioner værd." — Hvorfor vide vi i Dannemark, hvor man har "et Selskab for indenlandsk Konstflids Opmuntring", hvor man ofte belønner mindre betydelige Ting med Guldmedailler, ikke paa samme Maade at fremlokke og opmuntre almeennyttige Evner?

Den Storm, som i de to sidste Dage har hersket her i Hovedstaden og dens Omegn, har havt ulykkelige Følger baade paa Landet og Søen. Den pludselige Ildebrand, som i Løverdags udbrød i Hollænderbyen paa Amager, lagde i en Tid af en Time 30 Gaarde og II Huse saavelsom Ud-

husene paa Præstegaarden, Degneboligen og Skolen i Aske. Formedelst den stærke Østenvind greb den saa hastig om sig, at al Redning næsten var umuelig. Med dette Uheld forenede sig endnu den ulykkelige Omstændighed, at det just var Torvedag, og at de fleste Indvaanere altsaa, efter Sædvane, vare i Kjøbenhavn. Foruden adskillige Mennesker, hvoraf 10 hidtil ere fundne døde, ere endeel Creature indebrændte. Hos en Skytte, ved Navn Goldsmidt, fandtes allene 7 Døde. Endskjøndt de fleste af Hollænderbyens Beboere ere velhavende Folk, saa er det dog tungt, at saa mange stræbsomme og for Hovedstaden vigtige Mennesker skulle med eet saaledes see sig skilte ved Frugterne af mange Aars redelig Stræben, og fra formuende Landboer i et Øieblik forvandlede til forarmede Huusvilde. Enten denne Ild er opkommen ved Vaade eller Paasættelse, kan jeg ikke bestemme; men det synes i det mindste at være mere end blot Hændelse, at den just udbrød under en saa skrækkelig Storm. Vi ere overalt aldrig blevne saa ideligen hjemsøgte af Ildsvaader, især paa Landet, som siden den Tid, man ogsaa der har begyndt at lade sine rørlige Eiendomme forsikkre. Vel kan jeg ikke tænke mig Menneskene saa fordærvede, at man for at tilvende sig en ussel Fordeel, skulde kunne begaae den skjændigste af alle Misgjerninger, som den Straf Loven foreskriver næsten er en Naade for. Men Erfaringen viser dog, at Ilds Paasættelse ikke er uden Exempel her i Landet, og det synes i det mindste at være mere end blot Hændelse, at Ildsvaader nu ere hyppigere paa Landet end før. Iøvrigt er det vist, at uforsigtig Omgang med

Ild kan være stor Aarsag heri, og saalænge man altsaa ikke ret alvorlig straffer den, der overbevises om, ved Skjødesløshed, at have bragt saa store Ulykker over sine Medmennesker, maa man befrygte, at Ildsvaader neppe ville blive sjeldnere hos os. Saavidt jeg veed, har Ilden i intet Land raset saa skrækkelig i en Tid af tolv Aar, som i vort Dannemark. Uagtet der er føiet Anstalter nok til at slukke de opkommende Ildebrande, synes man ikke at have været opmærksom nok paa at forebygge Aarsagerne dertil, deels ved at gjøre Anordningerne desangaaende saa bekjendte blandt Almuen som mueligt, deels ved ret alvorlig at straffe dem, der overbevises om at have omgaaet uforsigtig med Lys og Ild. I en Tidspunct som den nærværende, hvor Fædrenelandet behøver sin hele Kraft mod udvortes Fiender, er saadanne indvortes dobbelt farlige. Folkelærere, Huusfædre, Huusmødre og Ungdomslærere burde anvende alt for ret tidlig at vænne Ungdommen til at omgaaes forsigtig med Ild, og lære den ret levende at indsee, at dette Slags Uforsigtighed er een af de farligste der kan tænkes baade for dem selv og mange hundrede af deres Medmennesker, som ofte med deres Livs og surt erhvervede Formues Forlis uskyldigen maa bøde derfor.

Den samme Storm, som har anrettet saa stor Ødelæggelse paa Amager, har paa Søen kostet mange Mennesker Livet. Af de allerede indløbne Efterretninger veed man: at en Caper fra Kjøbenhavn, Capitain Mortensen, har sat til med Top og Tavl, ikke langt fra Helsingøer, og at hele Mandskabet, bestaaende af 24 Mand, fandt sin Grav i Bølgerne. — Jeg ærer Mod og Kjek-

hed; men jeg kan umuelig rose den Lyst, som saa mange af vore Capere føle til at vove sig saa tidlig ud. Ikke at tale om, at man aldrig med Grund kan antage, at møde fiendtlige Kjøbmandsskibe saa tidlig paa Aaret, hvor man maa frygte ligesaa meget for Driviis som for Storm, saa er Forliset af 24 Sømænd, der i dette Øieblik kunne gjøre Staten dobbelt Tjeneste, alt for betydeligt til at det skulde kunne opveies ved Opbringelsen af en forsløien Prise.

Uagtet efterfølgende Efterretninger om Revolutionen i Sverrig i Gaar ere meddeelte i et overordentlig Numer af Statstidenden, troer Udgiveren dog, for Historiens Fuldstændigheds Skyld, ikke at burde udelade dem af dette Blad.

Kjøbenhavn, den 26 Martii.

Den nærværende Krig og Sverrigs haabeløse Forfatning havde allerede længe opvakt en almindelig Misfornøielse, der truede med et frygteligt Udbrud. Især havde Kongens ofte og høit erklærede Beslutning, aldrig og ikke under nogen Betingelse at ville indlade sig i Fredsunderhandlinger med Frankerig, forbittret Gemytterne. Sygdommene, der stedse toge mere Overhaand iblant Tropperne og især blant Landværnet, som for det meste blev et Offer for samme, havde udbredt Rædsel over hele Landet. Nationens Misfornøielse steeg til det høieste, da Kongen pludselig forhøiede Krigsstyret til det Femdobbelte. Dog skreg man endnu mindre mod det trykkende end mod det ulovlige i denne Forholdsregel. Allerede mod Slutningen af Februarii viste sig de første Symptomer paa den nærmende Opstand. Denne brød først ud i den vestlige Armee. Den største Deel af denne Armee forsamlede sig under Oprørsfanen, udstedte en fyrig Proclamation og marscherede under Anførsel af Oberstlieutenant Adlersparre ---- der forud have ladet Gen. Cederstrøm, Grev Leyonstedt og flere Officierer, som ei kunde vindes for Opstanden, arrestere ---- mod Stockholm, hvor den mod den ulykkelige Monark stiftede Sammenrottelse efter al Anseelse allerede havde gjort stor Fremgang. Først den 12te Marts blev Kongen underrettet om den oprørske Armees Anmarsch, som dengang efter en Marsch af 4 Dage allerede var ankommen til Ørebro. Han befalede strax, at den Kgl. Familie og hele Hoffet skulde gjøre sig færdig til at afreise med ham til Skaane næste Dag, at Garnisonen, der bestod af to tydske Regimenter, to Kyrasseer-Escadroner og noget

Landværn, ligeledes skulde bække op og at Borgerskabet skulde besætte alle Vagterne. Han selv begav sig om Aftenen fra Slottet Haga, hvor han indtil den Tid havde opholdt sig med Dronningen og de Kongel. Børn, til Staden, arbeidede hele Natten igjennem og forberedte alt til sin Afreise. Han forlangte, at der skulde udleveres ham to Millioner i rede Penge af Banken til at bestride Reiseomkostningerne. Den 13 om Morgenen bleve tre af det Kongel. Slots Porte spærrede, alle i Staden tilstedeværende Officierer kaldtes til Kongen, og Hs. Maj. Afreise blev bestemt til om Middagen. Fra flere Sider gjordes Kongen de indstændigste Forestillinger om hans egen og Landets stedse voxende Fare. Især forenede Feldtmarschal Klingsporr og General Adlercreuz sig for at besværge Kongen, at beslutte sig til de Forholdsregler der ene formaaede at redde Landet. Den første skal til den Ende have gjort et Knæfald for ham. Men Kongen forblev urokkelig og viste sig meget opbragt og utaalmodig. Nu troede de Sammensvorne, at der ikke mere var nogen Tid at spilde. General Adlerkreutz, som Kongen havde bortviist med Yttringer af den meest levende Harme, vendte tilbage til Kongens Gemak med fem af sine Adjutanter og med Hofmarschal Silfversparre, erklærede ham, at han maatte arrestere ham i Nationens Navn og fordrede hans Kaarde af ham. Kongen greb sin Kaarde, og da denne var vristet ham ud af Haanden, tog han endnu et Par Lysestager og kastede dem efter de Sammensvorne. Paa hans Raab om Hjelp mod Vold og Forræderie, opbrækkede Generaladjutant Melin, Capitainlieutenant Grev Løvenhaupt, Baron Aakerhjelm, en Kammerhusar og en Lakai en tillukt Dør og trængte ind i Kongens Gemak. De to første bleve arresterede og de andre bortjagede af de Sammensvorne, der i samme Øieblik, omtrent 30 i Tallet, styrtede ind i Gemakket. Kongen benyttede sig af denne Forvirring til at undflye gjennem den opbrækkede Dør. Men de Sammensvorne løb efter ham, grebe ham nederst paa Trappen og bare ham op igjen. Var han kommen til den store Slotsvagt, saa var han maaskee bleven reddet, og der var sikkert opkommet et skrækkeligt Blodbad. Slottet blev nu besat med Vagt paa alle Sider og alle Udgange bleve spærrede. Hertugen af Sødermanland blev udraabt til Kongerigets Regent; der hørtes ingen Stemme til Fordeel for Kongen, den offentlige Sikkerhed blev uforstyrret, Sagen var afgjort og endt førend den største Deel af Stockholms Indbyggere vidste hvad der foregik. Der afsendtes Courerer, for at kalde de allerede afmarscheerte Tropper tilbage, og de beordrede Borgervagter bleve afbestilte. Om Eftermiddagen udstedte Hertug-Regenten en Proclamation. Denne Revolution har intet Blod kostet. Generaladjutant Melin, Oberstlieutenant Martinau, Borgermester Oldenburg, Grev Carl Løvenhaupt og Understatholder Edelcreutz bleve i det første Øieblik arresterede, men endnu samme Dag igjen løsladte. Næste Nat Kl. 1 førtes Kongen

til Drottningholm under en stærk Cavallerie-Escorte. Han bevogtes der strengt af en talrig Garde; to Officierer opholde sig Dag og Nat i hans Gemak. Slottet er omringet med skarpladte Canoner. Tropperne sammesteds staae under Hofmarschal Silfversparres Commando. Man siger, at Kongen senere har skullet føres til Gripsholm. Dronningen, som ved denne Leilighed har viist største Hengivenhed for sin ulykkelige Gemal, har gjort de indstændigste Bønner om at følge ham i hans Fangenskab, men det er blevet hende aldeles afslaaet. Hun er forbleven paa Haga med sine Børn. Rigsdagen er udskreven til den 1ste Maji. Man forudseer, at den vil blive meget stormende.

Regentskabet bestaaer, foruden Hertugen af Södermanland, af følgende Personer: Feldtmarschal Klingsporr, Rigsdrot Grev Wachtmeister, General Steding, General Adlercreutz, Baron Ehrenheim, Admiral Lagerbielcke, Statssecretair Lagerbielcke, Grev Oxenstierna.

Grev Ugglas er gaaet af og Feldtmarschal Klingsporr er bleven udnævnt til Overstatholder i Stockholm. Hofmarschal de Besche er bleven udnævnt til Slotshovedsmand i Stedet for den entledigede Baron Munk. Ellers har enhver beholdt sin Post og hele Ministeriet er blevet uforandret. General Adlercreutz bestyrer alle vigtige og afgiørende Forholdsregler.

Den engelske Gesandt er forbleven i Stockholm som Privatmand og synes at ville i denne Egenskab oppebie sit Hofts Befalinger.

Man ventede i Stockholm 800 Mand af de Tropper, som vare paa Marschen mod Staden. En Afdeling af disse Tropper er bestemt til at forstærke Vagten paa Drottningholm.

Major Arfvedson blev Natten mellem den 13de og 14de afsendt til Aland, for at bringe de der værende Garderegimenter Fanerne igjen, som Kongen fratog dem i forrige Aar, fordi de, efter hans Mening, ei havde gjort deres Pligt ved en Landgang i Finland. De forlangte dengang forgjeves, at der maatte nedsættes en Krigsret, for at undersøge deres Forhold. Det største Antal af de mod Kongen Sammensvorne bestaaer af Officierer af disse Regimenter. Major Arfvedson ankom til Aland i det Øieblik, da Russerne, 25,000 Mand stærke, rykkede frem mod Øen under Generalerne Knorrings og Bagrations Commando. Majoren lod de Russiske Hærførere underrette om den i Sverrig indtrufne Regjeringsforandring og forlangte en Vaabenstilstand. General Knorring afslog Vaabenstilstanden, paastod, at Øen skulde besættes og tilstod kun den Svenske Armee Bortmarsch over Havet, ifald en af ham til den Ende afsendt Colonne ei allerede skulde have afskaaret dem Tilbagemarschen paa denne Vei. Major Arfvedson kom den 18de om Aftenen tilbage til Stockholm med denne Efterretning. Man vil der formodentlig en eller to Dage derefter have erfaret, om den Svenske Armee paa Aland har maattet overgive sig til Russerne, eller om den har kunnet redde sig over det fast tilfrosne Hav, efterladende sine Magasiner og Bagage.

I Provindserne, hvor Stemningen overalt var med Kongen, skal Efterretningen om hans Arrestering ikke noget Sted have foranlediget Bevægelser til hans Fordeel.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Helsingøer, den 27 Martii 1809. Ikke i Mandsminde kan man erindre sig Magen til den Storm, som har raset i disse Dage. Vandet i dette landomgivne Sund reiser Bølger, som var det i Spanskesøen. Brændingerne slaae langt ind over Broen og op i Mærskurvene af Skibene, og, da det derhos fryser temmelig stærkt, bedækkes alting med Iis. Og i denne frygtelige Stilling, tumlet som en Boldt af det oprørte Hav, overskyllet til høit op paa Masten af Bølgerne, og heelt bedækkede med Iis, have to smaae Jagter, bestemte til Jylland, maattet udholde i 2 samfældige Ætmaal, uden at det var paa fjerneste Maade mueligt for de raskeste Søfolk at komme dem til Hjelp, skjøndt de ingen Kabellængde laae fra Land. Strax den første Nat kantrede en Kaper fra Kjøbenhavn, af hvis Besætning 17 Mand skal være druknede. Samme Nat drev tre andre tildeels rigtladede Skibe paa Grund, og ere nu at ansee som Vrag. De tvende omtalde Jagter holdt sig endnu; men da Stormen vedblev med lige Heftighed, kappede den ene af dem om Løverdag Aften Kl. 7 og drev paa Land, hvor dens Besætning blev reddet. Den anden laae mere nordlig, saa at den maatte befrygte at drives ind mod Broen og knuses, uden at Folkene kunde bjerges af de skummende Brændinger. Men da Besætningen, blandt hvilken var en Kone med to smaae Børn, saae den visse Død paa den ene Side, og øinede dog et Glimt af Haab paa den anden, kappede ogsaa den, og var heldig nok til at klare Broen; ogsaa af den blev de halv forfrosne Mennesker lykkelig reddede. Endnu laae to Brigger og en Galease tilbage. Af disse drev den ene Brig om Natten paa Grund, dog saa, at man har Haab om dens Redning. De øvrige ere endnu i Behold. Af 9 Skibe ere altsaa 7 drevne paa Grund, og af disse de 6 aldeles ødelagte. Havde Helsingøer havt en Havn, havde denne Ulykke ikke indtruffet. Men hvorfor har da Helsingøer ingen Havn? Fordi den fremmede Speditєur intet lider ved den Ulykke, som ikke rammer ham selv, fordi hans Provisioner og Commissionairgebyhr snarere forøges end formindskes ved Søskader paa Rheden. Men selv uden Havn vilde Ulykken ikke være skeet, hvis Skibene havde lagt bag Cronborgs Pynt. Om det var af Uvidenhed og Mangel paa Sømandskab, eller af Frygt for fiendtligt Overfald, er ikke let at sige. Det ene er ikke rimeligere end det andet. At Skibene i Sydost Storm laae bag Kronborgs Pynt næsten i smult Vand, kunde en Sjellandsk Rekrut have sagt dem, og at de med et stærkt Batterie paa den ene og en end stærkere Fæstning paa den anden Side laae sikkre nok for fiendtligt Overfald, er

ligesaa klart, saa meget mere, som Stormen, der gjorde ethvert fiendtligt Overfald umueligt, beskyttede dem. Selv de Engelske Skibe ved Viigen have følt Stormens Virkning. Fregatten Tartar drev for sine Ankere, og de to Priser, de havde gjort, rev Stormen fra dem og drev ud ad Kattegattet til.

Originalposten herfra til Norge af 24 Jan. d. A. og Duplicatposten af 29 s. M., ere blevne sænkede formedelst fiendtligt Angreb.

Den constituerede Fattigforstander Hr. B. Thurmann i Christiania indbyder endnu flere Velgjørere til at tegne sig for, at give de Fattige hver Uge nogle Portioner varm Mad, ikke Penge. En stor Deel af Stadens Indvaanere have allerede tegnet sig i dette ædle Øiemed, og Virkningen deraf er, at mange Fattige nu kunne faae to Gange varm Mad om Ugen, uden Betaling. Denne Indretning fortjente at efterlignes paa flere Steder.

Selskabet for Aggers Sogns Vel i Christiania havde sit Qvartal-Møde d. 5te Jan. I dette bleve adskillige udmærkede Landmænd i Dannemark udvalgte til Æresmedlemmer, nemlig Grev Ahlefeldt paa Langeland, Kammerh. Juel paa Thaasinge m. fl. Upaatvivlelig vil denne nøiere Forening mellem begge Rigers oplyste og praktiske Landmænd blive af stor Nytte. Selskabet udgiver et eget Blad: den norske Bondeven kaldet, hvis Udgivelse besørges af de Herrer Biskop Bech, Professor Maschmann, Doctor Neumann, Proprietair Glad og Grosserer J. Collett; dets Redacteur er Hr. Wulfsberg. Bladet trykkes paa Selskabets Bekostning og uddeles frit til den jorddyrkende Almue i Aggers Sogn, for andre Kjøbere bliver Prisen 4 ß. pr. Ark. Skulde nogen her i Staden ville holde dette Blad, som handler om Jorddyrkning og Landmandens øvrige Haandtering, kan man tegne sig i A. & S. Soldins Boghandling, paa Hjørnet af Fortunstrædet og Admiralgaden No. 236, hvor en Indbydelse til Subscription er indlagt.

I Dag solgtes paa Børsen: Fregatskibet Nrova til Hr. Mægler Hekscher for 8650 Rdlr. ---- Svedsker 12 Rdlr. 2 Mk. pr. 100 Pund, Canariefrø 31 Rdlr. 1 Mk. pr. 100 Pd., Vitriol 24 Rdlr. a 24 Rdlr. 2 Mk. pr. 100 Pd., Kløverfrø 24 ß. Pd., Nudler 44 ß., Kommen 20 Rdlr. 4 Mk. a 21 Rdlr. 1 Mk. pr. 100 Pd.

Cours af Danske Bancosedler mod Species 227½ PC., som udgjør for 1 Rdlr. Species 2 Rdlr. 26 ß. D. C.

Udenlandske Efterretninger.

Ved den sidste Tælling i Spanien af 1787, som efter Bourgoings Tableau de l'Espagne moderne III Vol. var anstillet med langt større Nøiagtighed end den af 1768, gav Folketallet: 10,268,150, fandtes 145 Stæder med Titelen Ciudades, 4572 Stæder med den ringere Titel Villas, 12,732 Landsbyer, 907,197 Bønder, 964,571 Daglønnere, 270,989 Haandværkere,

280,989 Tjenere, 50,000 Studenter, 39,750 Fabricanter.

Aarauer Miscellen für die neueste Weltkunde indeholde følgende Anecdoter om Krigen i Spanien: Engellændernes Stilling var længe den Franske Armee ubekjendt. Deres Hensigt var, at hindre de Franske fra al Forbindelse med Hjemmet. Keiseren fik først Kundskab om deres Marsch ved 3 Deserteurer af den Hannoverske Legion, og den følgende Morgen kom Bekræftelse herpaa fra General Dumas i Burgos. Den seiervante Monark satte strax sine Tropper i Bevægelse. Paa denne Ilmarsch kom den rige Høst dem vel tilpas, da ofte en eneste af Beboerne forladt Landsbye ydede Armeen tilstrækkelig Underholdning for nogle Dage. Engellænderne havde paa deres Tilbagetog givet hver Rytter Befaling, at bringe enten sin Hest eller en Fod af den tilbage; deraf disse mange dræbte Heste, som man traf ved hvert Skridt. Engellænderne sloges tappert; det maatte selv de Franske Officierer tilstaae. Keiseren udsatte sig ofte for den øiensynligste Fare, blandt andet da den unge Segur blev saaret; thi i det man forbandt ham, tæt ved Siden af Keiseren, fik det allerede saarede Laar en nye fiendtlig Kugle. Infantado, hvis Armee er deels nedsablet, deels fanget ved Madrid, stod i Nærheden af denne Hovedstad, da Keiseren var rykket derind. Endnu lod han, saa godt som under Seierherrens Øine, opslaae sine Proclamationer, og sendte mange Snigmordere ind blandt de Franske, af hvilke man en Morgen fik en heel Mængde fangen. Keiserens Afreise fra Spanien blev foretaget med en ubegribelig Hurtighed. Han opholdt sig kun et Øieblik i det første det bedste Vertshuus, for at indtage nogen Forfriskning, og reiste saa godt som uden Escorte.

Efter Annuaire presente au gouvernement par le bureau des Longitudes pour l'an 1809 har Frankrige nu efter de nyeste Forstørrelser 116 Departementer og 38,262,440 Indvaanere. Af disse tales følgende Sprog:

Fransk af . . .	28,126,000
Italiensk . . .	4,079,000
Tydsk . . .	2,705,000
Flamsk . . .	2,277,000
Bretagnisk . . .	967,000
Baskisk . . .	108,000
	38,262,000

Prindsesse Elisa, Keiser Napoleons Søster, og Førstinde af Lucca og Piombino, er bleven udnævnt til Storhertuginde af Toscana. Hendes Gemal er bleven Bestyrer for de med denne Værdighed forbundne Regjeringsforretninger og Generalcommandant over de Franske Tropper i det ny Storhertugdømme.

Den Franske Keiser har overladt Kronprindsen af Holland, Napoleon Louis, Storhertugdømmet Berg, som Hs. Maj. beholder under sin Forvaltning, indtil denne Prinds har opnaaet en myndig Alder. — Det hedder, at Dronningen af Holland skal af Storhertugdømmet nyde en aarlig Indtægt af 1 Mill.

I den almindelige Pardon, som Hertugen af Montebello i Keiserens Navn har tilstaaet Saragossas Indvaanere, hedder det, at alle Spanske Officierer og Soldater skulle aflægge Kong Joseph Troskabseed; at de, som have aflagt denne Eed, kunne, om de ville, tage Tjeneste hos Hs. Maj., men at derimod de, der ikke ville tage Tjeneste, skulle føres som Krigsfanger til Frankrige. At en stor Deel af disse Rasende have vægret sig ved at aflægge denne Eed sees deraf, at der dagligen trækker hele Corps igjennem Bayonne, formodentlig for at føres til Frankrige. D. 6 d. M. ankom 4000 og d. 7de 5 til 6000. D. 8de ventedes 15,000 lasede og skidenfærdige Munke. Ved deres Ankomst skulle de vaskes i Adourfloden, og deres Laser brændes. Alle Krigsfangerne faae ny Klæder.

Man haaber, at Provindsen Valencia og dens Hovedstad vil underkaste sig uden synderlig Blodsudgydelse.

Den ulykkelige Enke.

Efter det Tydske, ved Hedegaard, Justitsraad.

Condolenten.

Madam! af Hjertet jeg maa condolere,
De Enke blev, og neppe mere
De faaer saa god en Mand.

Enken (for sig selv).

Ja det jeg sande kan;
Ja jeg har Grund til Suk og Klage,
Jeg kan ham nu ej mere pine, plage.

Om den ny Udgave af Kæmpeviserne.

Kæmpeviserne, dette tildeels herlige Efterskin af Nordens glandsfulde Tid, have undgaaet den aldeles Glemsel, som blev vore ældre Kvads Lod; fordi det er lettere, at klage over det kraftfulde, harmoniske Livs Tab, end at bevæge sig mellem de Stærke som nød det og synes at spotte vor Svaghed. Imidlertid var det naturligviis kun Almuen der i senere Tid agtede det Umagen værd, at mindes disse gamle enfoldige Viser, ja selv Almuen er nu paa mange Steder blevet for oplyst dertil og jeg haaber, at den ny Salmebogs moralske Poesi snart vil aldeles udfeie den gamle poetiske Surdei. Paa en saadan Tid kan det maaske være passeligt at byde de finere Folk Viserne, der nu ei længere ere saa gemene, til en Forandring, i en Udgave, der ei lugter af Borgestuen, eller saarer deres pudsede Øie. Ingen mistyde Dette, som om jeg ei vidste at skatte de hæderlige Mænds Villie, som have forkyndt en ny Udgave af Kæmpeviserne, jeg vilde blot sige, at jeg næsten ikke veed for hvem den skal være, dersom den blot skal være en ny Udgave; thi den gamle er jo ikke udsolgt og hvem der ei vil læse dem der, bør ikke læse dem. En anden Sag er det, dersom Udgiverne have i Sinde, hvad der et Sted i Professor Nyrups Fortale til Axel Thordsens Vise synes henpeget til, at give et Udvalg af Middelalderens Sange; thi vist er det, at Viserne uden Sands er mere sammenslængte end samlede. Ville altsaa Udgiverne, styrede af digterisk Sands, vælge de favreste af Sangene hos Vedel, Syv, Sandvig og Nyrup samt af de hidtil utrykte, da skylde vi dem Tak, naar de kun ei ville rette og ei vrage noget Ord eller Vers; men derimod forsyne Viserne med historiske Oplysninger og forskællige Læsemaader hvor saadanne haves. — Med Hensyn herpaa var det meget at ønske at Udgiverne ville nøiere kundgøre, hvad deres Hensigt er!

Grundtvig.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere; det tilbringes Subskribenterne og betales quartaliter med 6 Mk. Subskriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, boende i store Helliggeiststrædet No. 144.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 50.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 1 April, 1809.

Skrivelse fra et Genie.

P. M.!

Vi have Selskaber i Skokketal, men naar jeg undtager de lærde, hvori man for det meste ingen Ting bestiller, saa have alle de andre ingen anden Tendence eller Potence end Drik, Spil og Dans. Alle ligne de hverandre heri som det ene Æg det andet, og er det en Sandhed, at Opfindelseskraft og Originalitet er Geniets første Kjendemærke, saa have hidtil næsten alle vore Klub-Stiftere og Klub-Entrepreneurer været de meest genieløse Personer af Verden. Ingen af dem fremkommer med noget nyt; alle ere de slaviske Efterlignere, der troe, at der til en Klub ikke udfordres andet end et Billard, nogle Spil Kort, en Snavpose, en halvruineret Vert, en skjelmsk Opvartningspige og en Marqueur, der kan tælle paa Fransk og drikke paa Dansk. Som en afsagt Fiende af al Efterligning og Plagiat har jeg derfor hidtil skyet vore Klubber som en reen Pest, og aldrig villet gaae ind i nogen, førend jeg engang selv kunde skabe en ny. Jeg siger med Flid skabe; thi den maatte aldeles ikke have noget tilfælles med de andre.

Jeg er, maa De vide, uden at rose mig selv, et sublimeret Menneske, der med Medynk seer ned paa alle de Maddiker, der mylre under mine Fødder. Min Sjel tørster kun efter det Nye og Uskabte; med eet Ord: jeg er et Genie. Jeg føler en Ild suse og bruse i mit Bryst, som jeg ikke kan dæmpe, og denne Ild truer med at fortære alt det Gamle rundt omkring mig. En Krands vinker mig, og hvad enten den saa bliver af Ege-, Laurbær- eller Senesblade, saa skal, maa og vil jeg vinde den. Men da Papiir og Sværte desværre i denne Tid ere saa kostbare, at selv den stakkels Ungdom maa betale sin første Lærebog 3 Skilling dyrere nu end før, og mangt et Museum, fuldt af skjønne Rariteter, ja mangen en Expositionssal for dødelige og udødelige Arbeider, har af samme Aarsag maattet skyde Skaaden for Døren, saa maa jeg lade de Værker, der i det mindste i et Par Tusinde Led skulde fortælle vore Efterkommende, at der engang

levede en Geist som jeg, henligge i min Pult, indtil de med den kommende Fred og billigere Papirspriser kunne træde frem i deres hele Nyhedsglands og gjøre hele den lærde Verden reent perplex. Imidlertid beskytte Muserne denne Skat! I den sidste store Ildebrand berøvede desværre Luerne mig en heel Sæk fuld med lutter Planer til og Fragmenter af Sørge-, Trylle- og Lystspil, hvilket jeg anseer for et reent Nationaltab, endskjønt et ondskabsfuldt Menneske nylig i et Epigram har kaldet sligt en Nationalvinding. Men indtil Freden kommer, ønsker jeg at gjøre mig berømt ved nye og originale Opfindelser udenfor Litteraturen. Jeg gaaer frugtsommelig med store Planer, som, engang udførte, ville opvække Verdens Beundring. At fremlokke Steenkul af Møens gamle Klint, ligesom Moses fremkaldte Vand af Klippen; at faae Virginsk Tobak til at trives under en Sjællandsk Himmel, er noget af det, der i denne Tid udgjør Maalet for min Aands utrættelige Stræben. At gjøre Muligheder muelige egner Hverdagssjele, at gjøre Umueligheder muelige Geniet. Det trodser den iiskolde Fornufts Skraal og den graaskjækkede Erfarings tvære Grunde. Det opsøger ukjendte Verdener, hvor man før ikke troede at finde andet end Hav; det baner sig en Vei igjennem Regioner, hvor ingen Menneskeskabning endnu har aandet; det opdager Myriader af Kloder, hvor det sløve Hverdagsmenneske ikke øiner andet end tindrende Prikker.

Jeg vil være i det virkelige Liv, hvad jeg engang agter at blive i Litteraturen — et Phænomen, som alle løbe og gabe efter, og ingen kan begribe eller forstaae. Jeg vil ikke blot imponere, men frappere. Jeg vil gjøre Opsigt; jeg vil tvinge alle Avisskrivere og Recensenter til at støde i Basunen. Jeg vil nøde Hoffet i St. Cloud til at tale om mig. Jeg vil gjøre en Reise til Kotzebue, snakke med Merkel, kaste mig for Pavens Fødder, bygge og nedrive Systemer! Jeg er kun 21 Aar gammel, maa De vide, og en heel Verden staaer aaben for mig.

Men jeg er en Patriot. Jeg kan ikke være utaknemmelig mod mit Fædreneland. Den Jordbund, som har givet mit Genies spæde Stamme sin første Saft og Næring, skal ogsaa nyde dets første Frugter. Jeg foragter den, der lader Fremmede høste hvad Fødelandet saaede. Førend jeg reiser til andre Lande, agter jeg at udtømme mit store Overflødighedshorn i mit kjere Fædreneland, og selv, naar jeg engang, fjern fra dette, glimrer som en Stjerne af første Rang paa en fremmed Litteraturs Himmel, skal jeg dog, af og til, smile ned til det Dannemark, der havde den Lykke at see mig fødes i sit Skjød. Jeg veed, at Hverdagshoveder, den Vrimmel af Skabninger, der hedde Mennesker, kalde dette Sprog udelicat, indiscret, maaskee endog impertinent, men hvad bryder jeg mig om denne Myretues Surren? Jeg føler mit rene Jegs subjective Værd, og skal og vil aldrig miskjende det. Lad sløve Aander længe nok kalde mig Storpraler, Vindsak, Kraftgenie! Saadanne Navne i deres Mund er min største Lovtale.

Jeg haaber, min Herre, at De nu har fattet mig og faaet en rigtig Anskuelse af mig. Jeg behøver vel ikke at sige Dem mere, for at give Dem et tydeligt Begreb om mit egentlige Jeg.

Jeg kommer nu til Hovedgjenstanden for min Skrivelse og det er en ny Klub, som jeg under Navn af det sovende Selskab har stiftet. Denne Klub er noget ganske Nyt i sit Slags, ligesaa forskjellig fra alle andre Klubber, som hvidt fra sort, som Himmel fra Jord, som Poesie fra Prosa. De finder det maaskee underligt, at en Mand som jeg med en saa virksom, levende og fyrig Aand kan være istand til at stifte et Sove-Selskab? Men hos Folk af mit Hoved maa De aldrig finde noget urimeligt urimeligt eller noget modsigende modsigende. De maa kun spørge: er det nyt? er det originalt? er det frappant? At mit Selskab besidder disse tre Egenskaber, det veed jeg, og det er mig nok. Jeg opfordrer enhver paa denne store, vide Jord, til at sige om der nogensinde i hans Liv er [illegible]ndet ham en Idee i Tankerne, der i fjerneste Henseende har været beslægtet med denne, og fremtræder der nogen og siger ja: saa erklærer jeg ham for en Plagiarius.

Mit Selskabs Tendence er, at høste al muelig pyysisk og aandelig Fornøielse af Søvnen. Det tæller allerede mange anseelige Embedsmænd, udmærkede Lærde og Professorer blandt sine Medlemmer, og dagligen proponeres flere og flere. Istedet for Billarder, Spilleborde rc. finder de der alle muelige Slags Sophaer, Ottomaner, Lænestole rc., alle saaledes indrettede, at man hastig kan falde i Søvn deri. Alting er her af den Beskaffenhed, at det indbyder til en behagelig Søvn. Vi have ogsaa et Bibliothek, bestaaende af lutter saadanne Danske Originalværker, der befordre Søvn. Alle de

Drikke, der nydes, ere blandede med lidt Opium. Kort sagt, ligesom man kommer i andre Klubber, for at blive munter, saaledes kommer man her for at falde i Søvn. Jeg kan ikke beskrive Dem hvad den Idee har gjort Lykke her i Kjøbenhavn. Jeg troer om vi vilde have 10,000 Medlemmer, saa kunde vi faae dem.

Selskabets Værelser bestaae af tre Sale, den ene tæt ved den anden. Den første kaldes Sovesalen, den anden Drømmesalen, og den tredie Conversationssalen. Den første er betrukket med kulsorte Tapeter, omtrent som Dronning Mettes Cabinet i Knud Lavard, og egentlig bestemt for dem, der, efter stærk Aandsanstrængelse, ville nyde en ret vederqvægende Søvn; den anden er bemalet med de allerskjønneste Figurer, der kunne gjøre samme Indtryk paa Medlemmernes Phantasie som de sorte Kjeppe paa Patriarken Jacobs Faar. I den tredie Sal morer man sig med at fortælle sine Drømme og indføre dem i Selskabets Protocol.

Man har fundet Selskabet saa meget mere passende til Tiden og dens Aand, som nu Alting, lige fra Aviser til Sørgespil, synes at indbyde til dyb Søvn. Man kan heller ikke negte, at Søvnen er een af de første Velgjerninger, Mennesket modtog af Naturens Haand. Var det ikke i dens Arme, at Adam hvilede saa sødt, da den skjelmske Eva listede sig frem af hans Side, og skilte ham ved eet Paradis, for ved sine Yndigheder at skabe ham et andet? Søvnen er Digternes Skytsengel, og det er ikke uden Grund at Morpheus, Drømmenes eller, hvad der er det samme, Phan-

tasiens Gud, kaldes een af Søvnens mange Sønner. Søvn er den meest moralske Tilstand, der kan tænkes, thi den, som sover, synder ikke, er en uomstødelig Sætning, og følgelig ere de Mennesker, der sove meest, ogsaa de meest moralske. Søvn er altsaa det første Moralprincip; thi den, som vaager kan, om han ogsaa var saa reen som en Engel, aldrig handle saa fuldkommen moralsk som den, der sover.

Finder De ikke denne Idee stor, dristig og fremfor alt ny og original? Velan! Ønsker De at indtræde i vort Selskab, saa skal jeg med Fornøielse proponere Dem. De seer, at det ikke allene er det eneste, men ogsaa det meest moralske i sit Slags.

Deres hengivne

Julius ***.

Axel og Valborgs Digter.

Stander Du kraftfuld og høi paa Klippens omstraalede Tinde,
Runger Dit nordiske Kvad vidt over Menneskers Hiem;
Svundne Herlighed kalder til gienfødt Liv Du tilbage,
Og en ophøiet Natur tryller os giennem Din Konst.
Stiger Du ned i Dal og rører de gyldene Strenge,
Livets den helligste Lyst toner med Himmel fra Jord;
Evig af Udspring den blomstrer i Himmelen halv og paa Jorden;
Blomsten, i underfuld Glands, udfoldet staaer i Dit Digt.
Evig, som Nordens Field, der kneiser mod Sky og i Dybet
Fæsted' ugrundelig Rod, lever paa Jorden Dit Navn.

Evig, som tindrende Stierne, hvis Ild i Hierterne gloder,
Bragis Yndling! Din Aand straaler paa Himlen i Nord.

Chr. Molbech.

Proclamation

til det Svenske Folk fra Hs. Kongelige Høihed Hertugen af Sødermanland, indtil videre det Svenske Riges Forstander.

Hs. Kongel. Høihed Hertugen af Sødermanland, indtil videre det Svenske Riges Forstander, anseer det nødvendigt og overeensstemmende med sit høie Kalds Pligter, offentligen og uden Forbeholdenhed at lægge for Dagen for det Svenske Folk de høist vigtige Aarsager og Grunde, som have givet Anledning til den nylig skeete Regjerings-Forandring.

Blandt Rigets almindelige Acter forvares mangfoldige Beviser baade for Nutiden og Efterverdenen for hvad der i denne Henseende skal anføres.

Allerede for længe siden havde det almindelige Omdømme først med Uroe og siden med Fortrydelse hæftet Opmærksomheden paa det herskende Krigssystem, der syntes saa lidet passende for et Land, hvis Neutralitet var saa ønskelig for Handels- og Nærings-Interessen og burde være fredet ved en lykkelig geographisk Beliggenhed. --- Allerede i Aaret 1805 begyndtes i Forening med andre Magter en ved Sverrigs egne Anliggender ingenlunde foranlediget Krig mod Frankrige, hvilken dog ved locale Omstændigheder indskrænkede sig i dette og det følgende Aar til det altid betydelige Tab af Sverrigs Handelsforbindelser med næsten det hele sydlige Europa. I den Mellemtid, som adskilte disse 2de Aars større Krigsbegivenheder, foruroligedes det Svenske Folk ved en Missforstaaelse med Preussen, som dog standsede med mindre mærkeligt Udbrud. --- I Aaret 1807 blev Sverrigs Deeltagelse i det paa den Tid fornyede Forbund mod Frankrige af en mere alvorlig Indflydelse paa Rigets Tarv. --- Svensk-Pommern oversvømmedes af fremmede Hære og Stralsund truedes. En Hændelse syntes imidlertid at give Udsigt til lykkeligere Tider. Fastlandets Fred afsluttedes i Tilsit og Sverrig tilbødes at deeltage deri; dette nægtedes: en kort forhen af vigtige militaire Aarsager tilveiebragt Stilstand opsagtes: Sverrig allene fornyede paa Fastlandet Striden imod Frankrige og dets talrige Bundsforvandte, og faa Dage efter var Stralsund atter beleiret. Landet kunde dog endnu reddes; men saavel de under denne Beleiring som de efter Conventionen om Pommerns og Rügens Rømning af Fienden atter gjorte Fredstilbud bleve forkastede, og Sverrigs Tydske Stater, denne sidste Rest af Gustav Adolph den Stores Erobringer, bleve tabte.

Men det blev ikke ved dette allerede følelige Forliis. Vinteren imellem 1807 og paafølgende Aar til-

bragtes under mere og mere foruroligende Udsigter til Fredsbrud med Rigets Naboestater, baade paa den østre og vestre Grændse. Disse Farer kunne ufeilbarligen have været afvendte ved en faa Maaneder forud med Frankerig lettelig afsluttet Fred, en Fred, som ikke blev modsagt af Sverrigs eneste Bundsforvandte eller blev foreslaaet paa Vilkaar, der ikke kunde forenes med Sverrigs Tarv. Nu syntes Farerne dobbelt truende, da den allerede førte Krig havde formindsket Statens Forsvarsmidler.

Krigen udbrød i Finland; dets tappre Forsvarere nødtes tilsidst, efter en ærefuld Modstand imod en langt overlegen Fiende, at overgive et elsket Fødeland. Denne Ulykke, der var den største, som i Aarhundrede var tilstødt Sverrig, kunde maaskee have været afvendt, dersom de meget betydelige Udrustninger, som bleve gjorte, havde havt et mere bestemt og forenet Øiemaal, og dersom de modige Krigere, som vare bestemte til det Finske Folks Undsætning, ikke vare blevne et Offer for en bestandig Omvexling og Mangel af Sammenhæng i Planen og Udførelsen. Finland, i Folkemængde og Værd næsten en Trediedeel af Riget, gik saaledes tabt, og Byrden faldt derved dobbelt trykkende paa de tilbageblevne Totrediedele.

Under saadanne Omstændigheder kunde Midlerne til at føre Krig mod saa mange Fiender ikke længe være tilstrækkelige til Øiemedet, uagtet den Understøttelse, som meddeeltes af en nær forbunden Magt i Kraft af gjensidig opfyldende Forpligtelser. Rigets Stænders i Banken forvarede Creditiv var allerede medgaaet til de første Udrustnings-Omkostninger. En Krigsstyr blev underskreven, der først var taalelig, men hvis Beløb siden oversteeg Folkets Formue. Riget blev tillige betynget med ny Gjeld af flere Millioner, og man syntes ikke at ville bruge nogen anden Udvei til at udfylde Statens daglig forøgede Fornødenheder og til at bestride de utrolige Udgivter, end ved at forøge Udpresningerne af et allerede blottet Land. Nøden steeg dagligen, og i samme Forhold aftog Midlerne til at afhjelpe den. Endeel af Rigets blomstrende Ungdom, udskreven til Landets Forsvar, omkom af Sygdomme, som foraarsagedes af Mangel paa det Nødvendige. Under bestandig Fare for Indfald af Fienden paa alle Kanter, fik Armeerne ingen Sold, og Forsvarsanstalterne maatte derfor endog med den bedste Villie paa Vedkommendes Side efterhaanden svækkes. Handel og Næringsvei aftog. Nøden blev mere og mere almindelig. Bjergværkerne truedes næsten med Ødelæggelse. Jordbruget selv følte Mangel paa Arbeidshænder, og intet Haab om Fred kunde indgive Mod til at udholde saa haard en Skjebne, da man kjendte Hs. Majest. bestemte, urokkelige og ofte igjentagne Erklæring: aldrig, hvad der end hændtes eller gik imod, at slutte Fred med den nærværende Regjering i Frankerig, hvorpaa dog Freden med begge Sverrigs Naboer, Rusland og Dannemark, uundgaaeligen maatte beroe.

En betydelig Deel af den vestlige Armee fattede nu den Beslutning, at nærme sig til Hovedstaden i de patriotiske Hensigter, som deres Proclamation udviiste. Samme Bevægelse ventedes ligeledes af andre Tropper. Under disse langtudseende Omstændigheder fattede Kongen den Beslutning at overgive Stockholm, med Anmodning til den Kongelige Familie og Befaling til flere af Rigets Embedsmænd, at følge Hs. Majestæt. Garnisonen var befalet at afmarschere, alle Forraade skulde bortføres og Hovedstaden skulde uden nogen med tilstrækkelig Myndighed forsynet Regjering overgives til en uberegnelig Skjebne. I de sydlige Provindser skulle en Magt samles imod de fra Vester og Nord ventede Tropper. Tvende Regjeringer syntes saaledes nær ved at blive til, tvende Armeer at drage mod hinanden og en Borgerkrig truede Riget med Ulykkers sidste Maal.

Afreisen var udsat til den 13 Marts ved Middagstid. Bankens Befuldmægtigede vare om Morgenen sammenkaldede og ventede et bedrøveligt Resultat af deres standhavtige Afslag, i at udlevere en betydelig Deel af Bankens Kostbarheder. Bestyrtelsen var almindelig. Med Følelse af dyb Bedrøvelse maa man anføre, at lige indtil det sidste Øieblik for den bestemte Afreise fandt alle underdanige Forestillinger en lige ubøielig Modstand. I høieste Grad tvungen af denne ulykkelige Sindsforfatning nødtes man endeligen til at gjøre det eneste Skridt, som, tilligemed Rigets Frelse, tillige gav Sikkerhed for Hs. Kongel. Majestæts egen Person, som ellers ved en Reise under saadanne Omstændigheder var udsat for uberegnelige Farer. Alle nærværende Statens Embedsmænd og de almindelige Stemme, saasnart den faa Øieblikke derefter kunde yttre sig, forenede sig i det Ønske, at Hs. Kongl. Høihed vilde antage Rigsbestyrelsen, og paa de Maader og Skridt, som Grundlovene foreskrive, at redde et fælles og kjert Fædreneland. I Overbeviisning om Rigets farlige Stilling og med den Tillid, som rene og ædle Hensigter indgive, har Hs. Kongelige Høihed samtykket i at paatage sig dette Ansvar og i dette hans høie Alder saa møisommelige Kald.

Rigets Stænders Sammenkaldelse og den paabudne Krigsstyrs Ophørelse vil sikkerlig af hver retsindet Medborger blive anseet som Kjendetegn baade paa Hs. Kongelige Høiheds ualmindelige Tænkemaade og Sammes Regjerings-Grundsætninger.

Stockholm, den 15de Marts 1809.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Dag er indløben den vigtige Nyhed, at der er sluttet en Vaabenstilstand mellem Sverrig og Rusland.

Aggershuus Stifts patriotiske Selskab har udsat følgende Premier; 1) For Salttilvirkning af Tang, efter den Maade at til-

virke Salt paa, som er prøvet og meddeelt af Bergcandidat Münster, hvilken Anviisning er bleven trykt og uddeelt efter Regjeringens Foranstaltning i Norge. Premierne ere paa 25, 15 og 10 Rdlr. 2) For Indsamling, Tilberedelse og Benyttelse af den største Qvantitet Islandsk Mose til Menneskeføde, 10 Premier, hver paa 5 Rdlr. 3) Anviisning til Plan og Love for Sogne-Selskaber i Norge, saaledes affattede, at Planer og Love for enkelte Selskaber, overeensstemmende med Stedernes særegne Beskaffenhed, derefter kunne indrettes. Premien er paa 100 Rdlr. og udsat af Grosserer J. Collett.

Det nyttige Selskab i Bergen har valgt Herr Amtmand Vibe til sin Præses.

Paa en Tid, da Almanakker ere for den Norske Almue ligesaa dyre som sieldne, er det et heldigt Indfald, at man i Christiania har i Kobber ladet stikke den Norske Primstav, eller den gamle Norske Almanak. Man sælger den for 12 Skill. Exemplaret.

En sørgelig Erfaring lærer, at der endnu gives Personer, som ei gjøre sig nogen Betænkning af at falholde forfalskede Varer, uden at tage Hensyn til den Skade, som de derved foraarsage deres Medborgere. Det Slesvig-Holsteenske Sundhedscollegium i Kiel, som har faaet Kundskab om et nyt Bedragerie af dette Slags, har advaret derimod ved følgende Bekjendtgjørelse: "Sundhedscollegiet er bleven sikkert underrettet om, at vindesyge Mennesker tillade sig det Bedragerie, at blande Bleeghvidt i Duun og Fjer, for at forøge Vægten af denne Artikel, der for Øieblikket er stegen saa høit i Prisen; at Sælgerne af saadanne forfalskede Varer foregive, at det deraf kommende Støv reiser sig af Fjerene, og klæde sig i hvidt Linned ved Afleveringen, for at Støvet mindre skal spores paa deres Klæder. Da de Personer, som betjene sig af saadanne forfalskede Fjer, paa mange Maader kunne være udsatte for Skade paa Helbreden, ei allene ved at indaande det giftige Bleghvidtsstøv ved Fjerenes Fyldning, Rensning og deslige, men ogsaa ved at sove paa Sengeklæder, som ere fyldte med forfalskede Fjer af ovennævnte Slags, saa anseer Sundhedscollegiet sig forpligtet til at gjøre Publicum opmærksomt paa dette skjændige Bedragerie. De simpleste Midler til at opdage det Støv af Bleghvidt, som kunde

være blandet i Fjerene, ere følgende: 1) Et saadant Støv synker let og hastigt, naar det røres i Vand; hvorimod Støv af Fjer bliver liggende, eller igjen kommer op paa Overfladen. 2) Naar det holdes i eller over Lyset paa en Knivsod, antager det en guulagtig eller rødguul Farve, medens Støv af Fjer bliver sort. 3) Naar man helder noget Eddike over Støv, der bestaaer af Bleghvidt, og lader det Hele varmes en halv Times Tid, antager det en sødlig Smag; herved maae dog bruges den Forsigtighed, at den flydende Materie ikke nedsynkes. Naar alwindeligt Kjøkkensalt, opløst i Vand, heldes i den Eddike, som er blandet med Støv af Bleghvidt, bliver Massen uklar og melkagtig."

Fra et sandt Forgarsveir er man i vore Egne i de sidste Dage pludselig igjen bleven forflyttet til Vinteren. Vel har det kun frosset nogle faa Grader, men ikke desmindre har Rheden igjen været saa belagt med Iis, at man har kundet gaae til Batteriet Trekroner, og adskillige Vandringer ere foretagne derhen fra Staden. Søefolk ville paastaae, at Foraarskulden, endog naar det kun fryser halvt saa mange Grader som om Vinteren, dog virker stærkere til at belægge Vandet med Iis. — Store Belt skal ogsaa have været opfyldt med Driviis; derimod have endnu ingen fiendtlige Skibe ladet sig see der, og maaskee kan den sildige Vinter bidrage til at holde dem længere ude fra dette Farvand, end man ellers kunde have ventet.

Viborg, den 27 Martii. Efterat Foraaret havde begyndt at melde sig, har det nu i 4 Dage forandret sig til Vinter. En stærk og skjærende Sydost og Østen Storm med Frost, der i Gaar var 8 Grader, har atter gjæstet os. Noget Snee er faldet under den vedholdende Storm. Havresæden, som nogle Steder var begyndt, og Rugen paa Sandmarkerne, have især Skade heraf. Den 18de Martii blev Liimfjorden omkring Øen Mors først befriet fra sit Iisdække, efter at have lagt i 88 Dage. Torvepriser i Viborg d. 25 Martii: Rug Tdn. 6 Rdlr. 64 ß., Byg 4 Rdlr. 32 ß., Kartofler 2 Rdlr. 32 ß., Smør Pundet 17 ß., Oxekjød 12 ß., Æg Snesen 16 ß., fersk Sild Oelen 40 a 48 ß. — Caffeen, som i Kjøbenhavn har kostet ved Auctioner i denne Tid 10 Mk. 2 a 3 ß. Pundet, koster nu her i Jylland 2 Rdlr. Pundet.

For nogle Dage siden indtraf det Uheld, at tre Børn, hvis Forældre boe i Omegnen af Kjø-

benhavn, fandt paa den saakaldte Slagtervænge, hvor de legede sammen, en vildtvoxende Rod, der havde en sødagtig Smag, og som de spiste af, uden just strax at føle nogen ubehagelig Virkning deraf. Men noget derefter hovnede deres Hoveder, og de begyndte at rase. Ved den tililende Læges, Hr. Dr. Wendts Bestræbelser, bleve de imidlertid hjulpne, og man fandt, at det var Skarntyde, som de havde nydt. Det vilde være at ønske, at Forældre, der enten boe, eller om Sommeren ligge paa Landet, vilde være opmærksomme paa deres Børn, som de lade løbe omkring i Haver og paa Marken. Det er ikke sagt at man, naar de have nydt Giftplanter, just altid har en duelig Læge ved Haanden, der ufortøvet kan anvende de nødvendige Midler, og det er dobbelt smerteligt, at miste et Barn paa en saadan Maade. Man vilde handle klogt i at gjøre Børn betimeligen bekjendte med de almindeligste Giftplanters Skikkelse og Egenskaber.

Aalborg, d. 21 Martii. Af de sidst hertil fra Norge ankomne Svenske Krigsfanger, afgik i Gaar herfra til Randers 128 Mand.

Helsingøer, den 31 Martii. I Gaar Aftes saaes en Engelsk Kutterbrig komme seilende Nord fra, havende med sig en Dansk Galease, som den uden Tvivl vilde bringe i Sikkerhed i Landskrones Havn. Vore Canonbaade, under Lieuten, Møllers Commando, lagde strax ud, skjøndt de havde Vanskelighed med at arbeide dem gjennem Isen, som endnu ligger i en betydelig Strækning udenfor Havnen. Deres Hensigt var at afskjære Kutteren, hvorfor de stode lige over. Dette lykkedes dem fuldkommen; men da Kutteren, som imidlertid var kommen lige ud for Helsingborg, saae sig afskaaren fra Landskrone, vendte den om og tog Galeasen paa Slæbetoug. Canonbaadene satte strax efter den og kom den efter en Times Anstrængelse paa Skudvidde. Nu begyndte Angrebet med megen Fyrighed, og vilde Kutteren sikkert være bleven taget, om den havde vovet at holde Stand. Men den kappede Slæbetouget, lod Prisen i Stikken, og benyttede sig af den Luftning, som paa samme Tid reiste sig, til at undflye. Prisen blev lykkelig indbragt af vore Canonbaade, som først kom hjem Kl. 1 i Nat.

Postefterretninger.

Efterretningerne om Krig og Fred ere endnu bestandig meget vaklende. Moniteuren melder, at den Franske Ambassadeur ved det Wienske Hof, General Andreossy, er, med Orlov, ankommen til Paris, og at han har efterladt i Wien sin Legationssecretair Dodun, der besørger alle Gesandtskabsforretningerne i hans Fraværelse. Keiser Alexanders Adjutant, Oberst Gorgoly, er d. 14 Martii ankommen til Paris; han afreiste fra Petersborg d. 1ste og har altsaa tilbagelagt denne lange Vei meget hurtig. Coureergangen mellem Petersborg og Paris er saa stor, at der næsten dagligen ankomme her Jilbud fra hiin Keiserstad. Man slutter heraf med Føie, at de vigtigste Underhandlinger mellem begge disse Hoffer ere begyndte og fortsættes. Imidlertid synes alle Kjendetegn paa en nærforestaaende Krig med Østerrige dog endnu bestandig at yttre sig. Marchal Massena, som Napoleon pleier at kalde Lykkens Kjeledægge, og som man troer at være bestemt til Tyrol, er paa sin Reise fra Paris allerede d. 11te ankommen til Carlsruhe. Ogsaa den fra Valladolid tilbagevendende Keisergarde har tiltraadt sin Marsch, men om den gaaer til Italien eller Strasburg vides endnu ikke. Troppebevægelserne mellem Rhin og Inn ere endnu bestandig meget levende. Den første Troppeforsamling i Baiern, som hidtil holdt sig i nogen Afstand fra Inn, synes nu at tage en Retning mod denne Flod. Ved Lech opkastes Skandser paa forskjellige Steder, og paa de gamle Broskandsers Istandsættelse arbeides. Østerrigerne forøge sig paa deres Side nu ogsaa i Nærheden af den høire Inn-Bredde ligesom og paa Grændserne af Øvrepfalz. Fem Armeecorps forsamle sig i Böhmen. Det første ved Saatz, under Gen. Bellegarde; det andet ved Pilsen, under Feldttøimester Greve v. Hohenzollern; det tredie ved Prag, under Prindsen af Schwarzenberg; det fjerde ved Presuk, under Førsten af Rosenberg, og det femte ved Colin, under Førsten af Lichtenstein. — Siden den Franske Ambassadeurs Afreise fra Wien har Staden faaet en ganske anden Skikkelse. Hele Garnisonen er afgaaet til Böhmen, og endog Vagten paa Slottet besørges af Borgere. Indvaanerne ere blevne tilsagte, at 13 Regimenter med det første ville gjen-

nemmarschere, og at de skulle holde sig beredte til at modtage et vist Antal Soldater i Qvarteer. I Böhmen istandsættes Fæstningerne i største Hast.

Publicisten indeholder følgende: Siden nogle Dage henvendes vor Opmærksomhed paa Nordens Anliggender, hvor man forberedes paa meget vigtige Resultater. Man forsikkrer, at det Danske Tog til Skaane er nu opsat, og at Forberedelserne dertil fortsættes med stor Iver. Man opretter Magaziner i Helsingøer; alle Kjøbmands- og andre Skibe ere i stort Antal satte i Requisition paa den østlige Kyst af Sjælland. — Vi have desuagtet Møie ved at troe, at Dannemark vil udsætte Kjærnen af sin Magt for Vovespillet af en Landgang hos sin Nabo i et Dieblik, da Engelske Skibe komme i Sundet og Escadren er beredt til at gaae under Seil. Vi finde det sandsynligere, at Hs. Danske Majestæt kun har havt den Hensigt, at gjøre Demonstrationer, for at tvinge Kongen af Sverrig til at forsamle en stor Deel af sine Tropper i Skaane og blotte sine østlige Kyster, der mere end nogensinde før trues med et Indfald fra Ruslands Side.

Et talrigt Armeecorps, der nu oprettes i Tydskland, skal føre Navn af Observations-Corps i Thüringen og Sachsen, under Hertugen af Auerstädts Anførsel. Et andet, under Hertugen af Danzig, skal kaldes Rhin-Observations-Corps.

Udenlandske Efterretninger.

I Holland have Ministrene og Regjerings-collegierne faaet Ordre, at betjene sig af de gamle Hollandske Maanedsnavne, nemlig:

i Stedet for Januarii, Louwmaand
— — Februarii, Sprokkelmaand
— — Martii, Lentemaand
— — April, Grasmaand
— — Maji, Bloeimaand
— — Junii, Zomermaand, eller Wiedemaand
— — Julii, Hooimaand
— — Augusti, Oogstmaand
— — September, Herfstmaand
— — October, Wynmaand
— — November, Slagtmaand
— — December, Wintermaand.

Kuranten (den nærværende Hoftidende) af 16de f. M. hedder: vom 16 van Sprokkelmaand.

Følgende skjønne Bidrag til Norsk Mods og Fædrenelandskjerligheds Historie er mig tilskrevet fra Kjøbmand Peder Andreas Heuch i Kragerøe, en af vor Olds saare sjeldne Hædersmænd, for hvis Sandruhed enhver, der kjender ham, redebon indestaaer: Skipper Søren Nielsen af Kragerøe, førende en Brig for Kjøbmand Johan Tønder sammesteds, seilede først i December til Dannemark med Trælast, men maatte flere Gange, for Modvind og fiendtlig Efterjagt, vende tilbage til Norske Havne. Nytaarsaften gik han atter ud med frisk Kuling og mødte under Dansk Kyst en velbevæbnet Svensk Caper, der tog ham, besatte hans Skib og flyttede ham tilligemed fem af hans bedste Folk over paa Caperskibet. Kort efter tog Caperen ogsaa en Brig fra Laurvig og satte ligeledes dens Skipper og fire Matroser ombord til sig; men, da Vinden var Nordost, og Farten til Sverrig altsaa ei var muelig, besluttede Caperen at gaae ad Engelland til. Vore Norske Skippere, hvis Plan alt var taget, tilbøde Caperføreren meget høfligt deres Bistand ombord og raadede ham tillige, vel at mærke sig de Norske Klipper, inden han styrede Coursen til Engelland. Han modtog baade deres Hjelp og deres Raad; men neppe skimtede Nordmændene det elskede Fædreneland, før de alle Elleve grebe til Modværge, truede de 21 bevæbnede Svenske til at overgive dem Commandoen af Caperen, heisede Danskt Flag med Svenskt neden under og styrede til Norge. Det Dieblik nu, da Prisemesterne paa de tagne Brigger saae, at Caperen var i Dansk Vold, styrede de ei længer efter, men vendte, for at undflye. Strax vendte og Caperen, seilede dem op, skjød efter dem og tvang dem til at overgive sig til Caperens nuværende Befalingsmand, hiin kjekke Søren Nielsen, der gjennem Iis og Storm bragte sin Caper og dem lykkeligen ind i en Norsk Havn. Priserne skulle siden være tilkjendte de tvende Coffardiecapitainer og deres det brave Mandskab.

Kiel, d. 24 Martii 1809.

F. Høegh-Guldberg,
Professor.

Cours af Danske Bancosedler mod Species $217\frac{1}{2}$ PC., som udgjør for 1 Rdlr. Species 2 Rdlr. 17 ß. D. C.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 51.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 4 April, 1809.

Om Læger og Lægevidenskaben.

Esculapius, den ældste Læge, Historien kjender, blev af de Gamle tilbedet som en Gud. Saa meget agtedes og æredes Lægevidenskaben i Oldtiden. Men Ordet Asklepios, hvoraf denne guddommelige Læge skal have faaet sit Navn, betegner paa Græsk, een, der ikke lader Mennesker døe eller fortørres. Dette beviser, at man tænkde sig ved en Læge en Menneskeven, der anseer det for sin sødeste Pligt, at hjelpe enhver Lidende. I vore Dage forguder man ikke mere Læger, og disse bryde sig meget ofte lige saa lidet om at kaldes Asklepios som at forgudes. Lægevidenskaben er desværre bleven fra en guddommelig Videnskab til en Konst, som man lærer og udøver for at føde Kone og Glutter. Den har næsten ikke havt nogen bedre Skjebne end Poesien. — Men selv i Lægekonstens nærværende uforgudede Tilstand ser den sande Læge, der føler sit Kalds Værd og Storhed, een af de vigtigste og hæderværdigste Mænd i Staten, der i sine Medmenneskers Taknemmelighed nyder en Løn, som intet paa Jorden kan opveie. Kan man tænke sig en ædlere og saligere Følelse, end Bevidstheden, at have reddet en Ulykkelig fra den visse Død, at have skjænket en trøstesløs Familie en halvtabt Fader eller Moder igjen, at have lindret den paa Sygesengen sukkende Lidendes Smerter? Den retskafne, duelige og uegennyttige Læge betragter man som en frelsende Engel, der i Menneskeskikkelse vandrer omkring blandt de Dødelige. Man velsigner ham som Forsynets lægende Haand, og betroer ham tillidsfuld den kostbareste Skat man eier: sit Liv og sin Helbred. — Men de fleste Mennesker fordre imidlertid ofte alt for overdreven meget af Læger og deres Videnskab. De ansee de første for rene Guder. De forlange af begge mere end menneskelige Evner formaae at yde. De fordømme strax den stakkels Læge, hvis Konst maa vige, fordi Naturen ikke vil følge den. De staae i den falske Tanke, at han altid maa kunne hjelpe. — For disse Mennesker er efterfølgende lærerige Samtale, forfattet af Voltaire, der viser os Lægevidenskaben og Lægerne fra den sande Synspunct, egentlig bestemt.

"Jeg antager, at en smuk Prindsesse, som aldrig har hørt tale om Anatomien, bliver syg, fordi hun har spist for meget, danset for meget, vaaget for meget, gjort for meget af alt det, som adskillige Prindsesser gjøre; jeg antager, at hendes Læge siger til hende: Deres Høihed! naar De skal befinde Dem vel, maa Deres Hjerne og Deres lille Hjerte udbrede en sund Marv fra Deres Rygrad indtil Enden af Deres Høiheds Bag, og denne Marv maa i lige Grad oplive femten Par Nerver paa høire og femten Par paa venstre Side. Deres Hjerte maa trække sig sammen og udvide sig med en bestandig lige Kraft, og alt det Blod, som det sender til Deres Pulsaarer, maa løbe i disse og i alle omkringliggende Aarer omtrent 600 Gange rundt om Dagen. — Naar dette Blod circulerer med denne Hurtighed, som er større end Rohneflodens, maa det underveis afsætte det, hvoraf bestandig Deres Høiheds Lymphe, Urin, Galde, Mavesaft dannes og vædes, hvorved Deres fine, hvide Huud umærkeligen fugtes, og uden hvilket den vilde see guulgraa ud og være saa tør og rynket som et Stykke gammelt Pergament.

Prindsessen. Vel, min Herre, Kongen lønner Dem for, at forrette alt dette hos mig; glem ikke at besørge alting rigtig, og at sætte mine Vædsker i et saadant Omløb, at jeg finder mig fornøiet. Jeg siger Dem reent ud, at jeg aldrig vil lide.

Lægen. Deres Høihed, denne Befaling maa De give Naturens Skaber. Den samme Magt, som lader Milliarder Planeter og Cometer løbe

omkring Millioner Sole, har styret Løbet af Deres Blod.

Prindsessen. Hvorledes? De er Læge, og De kan aldeles intet give mig?

Lægen. Nei, Deres Høihed, vi kunne intet uden fratage Dem. Man kan aldeles ikke føie noget til Naturen. Deres Tjener feier Deres Palais reent, naar Bygmesteren har bygt det. Naar Deres Høihed har spist alt for graadig, saa kan jeg rense Deres Indvolde ved Cassia, Manna eller Senesblade; det er en Feiekost, som jeg putter derind, og feier Maven reen. Har De en Steen i Blæren, saa kan jeg befrie Dem for den ved Hjelp af et Instrument, og De føler langt mindre Smerte derved end Mandfolk; jeg afsætter Dem et Been, som der er Koldbrand i, og De kan gaae paa det andet. Kort sagt, vi Læger ligne fuldkommen Tand-Doctorerne: de befrier Dem for en ormstukken Tand, uden at kunne sætte en anden i dens Sted, hvor store Marskrigere de end ere.

Prindsessen. De sætter mig i Forfærdelse. Jeg troede, at Lægekonsten helbredede alle Sygdomme.

Lægen. Vi helbrede ufeilbarligen alle de Sygdomme, der læges af sig selv. Det er i Almindelighed, og paa nogle faa Undtagelser nær, med indvortes Sygdomme som med udvortes Saar. Naturen ene læger dem, der ikke ere dødelige. De, som ere det, finde i Konsten intet Hjelpemiddel.

Prindsessen. Hvorledes! alle hine Hemmeligheder til at rense Blodet, som mine Selskabsdamer have talet om, hiin Livsbalsom af Signor Lièvre, hine Kryderposer af Sr. Arnaud, alle

hine Piller, som deres Kammerpiger rose saa meget? . . . .

Lægen. Ere kun opfundne for at fortjene Penge og smigre de Syge, medens Naturen ene virker.

Prindsessen. Men der gives dog enkelte Lægemidler?

Lægen. Ja, Deres Høihed, ligesom der gives Ungdomsvand i Romaner.

Prindsessen. Hvori bestaaer da Lægekonsten?

Lægen. Jeg har allerede sagt Dem det, i at ryddeliggjøre, udfeie og reenholde det Huus, som man ikke kan opbygge igjen.

Prindsessen. Imidlertid gives der dog skadelige og uskadelige Ting.

Lægen. De har gjettet Hemmeligheden. Spiis, men med Maadehold, hvad De af Erfaring veed, der er passende for Dem. Der er intet sundere for Legemet end det, man fordøier. Hvilket Lægemiddel kan skaffe Dem Fordøielse? Bevægelsen. Hvilket erstatte Deres udtømte Kræfter? Søvnen. Hvilket formindsker ulægelige Sygdomme? Taalmodigheden. Hvilket kan forandre en slet Legemsbeskaffenhed? Intet. I alle voldsomme Sygdomme have vi ingen anden Recept end Molieres: seignare, purgare, og om man vil, clisterium donare. Der gives ingen fjerde. Alt dette er, hvad jeg allerede har sagt Dem, intet andet end at feie et Huus reent, som man ikke kan forøge med en eneste Pind. Hele Konsten bestaaer kun i at passe Tiden.

Prindsessen. De sætter ikke nogen Sminke paa Deres Vare. De er en retskaffen Mand. Dersom jeg var Dronning vilde jeg gjøre Dem til min første Læge.

Lægen. Lad Naturen være Deres første Læge. Det er den, der gjør alt. Af alle dem, der naaede en Alder af hundrede Aar, hørte ingen til Facultetet.

Breve fra en Ven paa Landet til Udgiveren af nyeste Skilderie af Kjøbenhavn.

I.

Hr. Udgiver!

Gjerne læse vi paa Landet Deres Breve, og ligesaa gjerne høre vi om de kjere Kjøbenhavnere og om hvorledes det gaaer til i Hovedstaden. Derom giver De os mangen kjer Efterretning, og derfor være De takket. Men De bør dog ogsaa vide noget om os, som boe paa Landet: der have ingen Comoedier, ingen Hoftheatre, store Maskerader eller deslige. Ligesom hos Dem er her ogsaa for Tiden meget dyrt. Jern og Kul, Kalk og Tømmer ere næsten ikke at faae, og vi maa smøre vore Vogne med bedærvet Smør og Fedt; men Colonialvarerne ere dog de dyreste for os Landboere, der ikke ere egentlige Bønder. Maaskee kan det derfor være Dem og de gode Kjøbenhavnere ret interressant at vide, hvorledes vi berede os paa, deels at undvære disse, deels at forskaffe os hensigtsmæssige Surrogater, der kunne gjøre Priserne taaleligere. Jeg vil meddele Dem nogle Efterretninger derom, med det Ønske, at andre, som vide bedre Beskeed derom end jeg, ville supplere de Vink, jeg giver, og atter andre prøve og vælge det Bedste.

Stivelse af Kartofler

tilberedes nu næsten allevegne i Fyen hos Proprietairer, Præster og i gode Huusholdninger. Omgangsmaaden dermed er saare simpel: Kartoflerne rives i Vand, man lader derpaa Rivningen synke

til Bunds og Vandet siden afløbe i flere forskjellige Kar, hvorved Bundfaldet hver Gang renses og bliver til Stivelse. Man lægger derpaa den vaade Masse i Skygge for at tørres paa et luftigt Sted, og tørrer siden de hele Kager i Solen. I Mad er denne Stivelse høist fordeelagtig, og anvendelig paa mange besparende Maader: et Vidnesbyrd, der noksom tilskynder Kartoffelavlens Fremme. — Jeg overlader til Kyndiges Eftertanke, om ikke et Stivelsefabrik, hvor Kartofler tilberedtes, kunde være hensigtsmæssigt og fordeelagtigt, naar man seer hen til den høie Priis, Hveden nu er i.

Et Rosin-Surrogat.

I Fyen gives der, i enhver nogenlunde stor Hauge, en Mængde Stikkelsbær, især af de røde. Naar disse afplukkes vel modne og tørres ligesom Kirsebær i en Ovn, ere de meget tjenlige i Huusholdningen til at bruges i Stedet for Rosiner og Svedsker, f. Ex. i Viin- og Bygsuppe. De give Maden en behagelig Frugt-Syrlighed og smage vel. I mangfoldige Huusholdninger anvendes de med Bifald.

Syrup af Pærer.

Hertil kan bruges alle Slags, endog Steenpærer og de, som ikke smage godt at spise raae. De stødes til Most, denne kommes i en Bryggerkjedel og koges der under bestandig Omrøren, indtil Syruppen fremkommer. Den er da meget sød, behagelig og høist fordeelagtig, af friskere og renere Smag end den sædvanlige Syrup, og meget sund.

Indenlandsk Sæbe

koges nu af enhver tænkende og besparende Huusmoder. Mangen Præst og Embedsmand paa Landet undgaaer derved flere rede Penges Udgivt, og har ligesaa nyttig og stærk Sæbe i sit Huus og i sin Vask, som den han før maatte punge ud til. Den indenlandske Sæbe udsælges nu ogsaa i Smaastædernes Kramboder. Denne i en Huusholdning saa vigtige Artikel frembragte indenlandsk Flid jevnlig for en Mands Alder siden i Jylland, og saare vel er det, at nu dens Tilberedelse bliver almindelig og af Varighed. Det maa være langt glædeligere for en Kone, at kunne selv tilberede de

Ting, hun skal anvende, end derfor at pine Mandens Casse.

Den brave og fortræffelige Huusmoder, der i den Hempelske Avis lagde den første Grundsteen til Sæbens almindelige Kogning, ved at meddele sine Opskrifter paa Omgangsmaaden derved, har afgivet det skjønneste Beviis paa ædel Sands for Almeenvel og Gavnlighed. Mange ville velsigne hende, men beklage, at hun skjuler sig under Beskedenhedens fromme Slør.

Sukkerkogning af Qvetræets Saft.

Hr. Hempels meget fordeelagtig bekjendte Avis har den Fortjeneste, at igjennem den lød Patriotismens velmeente Raad flere Gange under denne Krig. Den gav os Sæbeoptegnelsen, og nylig har en ligesaa retskaffen som kyndig og for det almindelige Gavn stræbende Embedsmand, i samme Avis givet os Vink til at lette Prisen paa den saa uundværlige Artikkel "Sukker", ved at tappe Qvetræerne og koge den udrindende Saft til Sukker eller Syrup. Mange tappe nu deres Træer, og jeg har været Øievidne til dette Raads Gavnlighed. Endog Syruppen af denne søde Saft er brugelig i Thevand; thi den er klar og flydende.

Hvor meget vil der ikke kunne spares, naar Tilberedelsen af slige Surrogater bliver almindelig og Omgangsmaaden dermed drøftet af flere Erfarne.

Caffe-Surrogater

ere for mange og uægte til at jeg her vil omtale dem, og desuden er Caffen langt undværligere end de Articler, jeg har nævnet. Disses Brugelighed er jeg overbeviist om, men ikke om de, som anvendes til Caffe, f. Ex. Hvede, Rug, Malt, Ærter, Agern og Gulerødder, ja mange flere.

* * * * * * * * *

Da Klædevarene nu ogsaa stige i urimelige Priser, saa har man Øiet langt mere henvendt paa Hørrens og Hampens Dyrkning. Mange have det Forsæt at saae Hør i Aar, der aldrig før dyrkede denne Plante.

Ogsaa Bieavlen tildrager sig mere Opmærksomhed og vil vist nu komme i Flor til Gavn for Vox og Honning.

De krigerske Udsigter have virkelig fremskyndet Industrien og Besparelsen hos de dannede Mennesker paa Landet. I Huusholdninger, hvor der før daglig blev drukket to Gange Caffe, drikkes nu høist Søndag og Onsdag. I Huse, hvor man før til enhver Tid blev modtaget med Viin og varm Mad, gives nu Smørrebrød og godt Øl. Ikkun Fester og mærkelige Dage gjør Forandring heri, og dog lider Gjæstfriheden derved intet Skaar. Mange vide og at gjøre sig tilgode med

Slaaenviin,

der er en meget behagelig lædskende Drik og bruges ogsaa til Grød og andre Retter. For Fruentimmer og enhver, der ikke er forvant til Viin, er den langt kjerere og sundere end anden Viin. Dens Tilberedelse er høist simpel. Naar Slaaen er moden og har faaet Frost afplukkes den, stødes med Kjød og Stene, kommes paa et Anker, som fyldes med Vand og spædes ligesom man vil have den stærk til. Siden aftappes den. — Jeg har nydt denne Viin i fornemme Selskaber og funden mig veltilfreds med den. Den maa vist i mange Ting kunne anvendes med Huusholdnings Nytte, da den er meget suur.

Her seer De, kjere Hr. Udgiver, hvad vi stakkels Landboer gjøre. Vi vide ikke, om man ogsaa i Kjøbenhavn og dens Omegn tænke paa allehaande Besparelsesmidler, men vi tro det og ønske det. — Vist er det, at naar vi lære ret at spare, selv frembringe og undvære, bliver Pengecirculationen mindre, den uhyre Cours mindre trykkende og Leiligheden til Optrækkerie, Udsugerie og Handelskneb meget afskaaren, baade for vore christne og jødiske ubarmhjertige Brødre.

Charade, ved Hedegaard, Justitsraad.

Min Førstes Virkning min Anden fordriver,
Men derved fortæret mit Hele og bliver.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Odensee er i denne Tid intet Topsukker at faae, og Puddersukker betales med 66 ß. Pundet.

Udtog af et Brev fra Kiel d. 30 Martii 1809. Af Lectionscataloget for Sommerhalvaaret ved Universitetet her i Staden sees, at der i det theologiske Facultet for nærværende Tid ere tre ordentlige Professorer, i det juridiske to ordentlige og to overordentlige, i det medicinske fem ordentlige og een Adjunct, i det philosophiske sex ordentlige og ligesaa mange overordentlige Professorer. Desuden have endnu tre Privatdocenter og to Sproglærere anmeldt Forelæsninger. — Den fortjente Professor Danielsen, der i en Tid af 30 Aar har forestaaet Rectoratet ved Stadens Latinske Skole, og som saa mange Embedsmænd skylde deres første videnskabelige Dannelse, er i disse Dage afgaaet ved Døden. — I den senere Tid have endeel anseete Personer fra begge Hertugdømmerne indfundet sig her, men nu begynde de efterhaanden at forlade os. — I Hertugdømmet Slesvig, hvis Indbyggere i afvigte Aar bleve saa stærkt hjemsøgte med Blodgang, har paa adskillige Steder yttret sig ondartede Febre, hvoraf nogle Personer skulle være døde.

Fridericia d. 31 Martii. Paa grundet Mistanke om den mellem Colding og Fridericia d. 20 October f. A. tabte Postsæks Opdagelse, blev i Gaar Eftermiddag foretaget Inqvisition i Peter Devansches Huus her i Staden, og i samme funden de med Posten værende 7 til 8000 Rdlr., paa 3 til 400 Rdlr. nær, ei allene forvarede paa adskillige Steder i Huset, men og nogle i forborgne Gjemmer nedlagte. Den egentlige Postsæk med de i samme værende Breve, tilstod han at have fyldt med Steen og Jord og nedsænkt samme i Stadsgraven. I Morges blev han under Bevogtning fra Arresten ført hen til det foregivne Sted, hvor han ogsaa rigtig nok selv opfiskede Postsækken, men hverken Breve eller Aviser fandtes deri. Aarsagen til den paa ham faldende Mistanke skal have været, at han validerede med flere Penge end sædvanlig, især med store Sedler m. m. Det var imidlertid en Lykke at det blev opdaget, paa det den ellers for sit brave Forhold bekjendte Karl, som kjørte Posten, kan vorde frikjendt for Mistanken.

Helsingøer d. 3 April. Til Berigtigelse af det i sidste Numer af Skilderiet herfra anførte tjener: at den Galease, som af Canonbaadene blev taget, ikke var Dansk men Svensk. Den blev forladt af dens Mandskab inden den af vore Folk

blev besat, og man har ombord paa den ei fundet andre Kjendetegn paa at den er Svensk end et Svensk Flag og et Document fra et Svensk Toldstæd Norden for Kullen. Den er ikke fuldlastet, men dens Last er god. Den har 10 til 12 store Fade extra fine Bourbonske Caffebønner, nogle hele og halve Baller Engelsk Saalelæder, lidet Indigo, noget fiint Engelsk Klæde og noget Stykgods. Man formoder, ikke uden Grund, at det var en Snighandler eller Smugler, da man ikke ansaae det umueligt, at Folkene ligesaavel kunde have landsat Skibet, som selv flygtet i Land, og fordi man ikke ombord har fundet Udklarerings-Sedler. Den blev paa engang besat, saavel af Canonbaadenes Mandskab, som af Caperføreren Lars Pedersen Raaber. Skjønt han siden forlod Skibet, skal han dog, som man paastaaer, vilde formere sine Pretensioner paa samme, hvorved dog Rettens Betjente rimeligviis ville fortjene mere end han. Isen har nu forladt vore Kyster, men det er endnu meget koldt med klar Luft og nordlig Vind. Den Brig, som sidst kom paa Grund, er nu igjen flot, men dens Ladning er aldeles havareret.

Caperrederiet i Egvaag og Lootshaven har skjenket Farsunds Fattigvæsen 1 PC. af alle de Priser, det har gjort. Det halve betaler det til Fattigcommissionen og det andet halve uddeler det selv til de nærmeste og meest Nødlidende.

I Christiansand solgtes d. 7 Martii fra Hr. Consul Isaachsens Pakhuus et lidet Partie Hvede til 22 Rdlr. Tønden, Holsteensk hvid Havre til 6 Rdlr. og Gryn til 18 Rdlr. Td.

Af en Bekjendtgjørelse fra Fattigcommissionen i Christiania erfares, at denne Stads veldædige Indvaanere have subskriberet til 1400 Maaltider Mad ugentlig, som de enten ville give Fattige i deres Huse eller paa anden Maade forskaffe dem. Desuden har Fattigvæsenet foranstaltet en Spiseindretning, som ugentlig kan forsyne 5—600 Fattige med et godt og sundt Maaltid Mad à 3—4 ß. Portionen, hvilken de Fattige enten selv betale med Penge eller faae imod at aflevere en af Fattigvæsenets Inspecteur udgiven Billet, som nogen Velgjører maatte skjenke dem. Commissionen erklærer, at den ved disse og andre Hjelpekilder seer sig istand til at tilfredsstille den Fattiges Trang og bortrydde enhver grundet Aarsag til Betlerie og Lediggang.

I Løverdags d. 1 April gik endeel Transportskibe under Bedækning af et Engelsk Orlogsskib, to Fregatter og to Brigger igjennem det store Belt. Om Convoyen har bestaaet af de sædvanlige Smuglere, som under falske Papirer ere bestemte til Østersøens Havne, eller om den har skullet afhente de Engelske Varer og øvrige Forraad, som ere oplagte i Carlscrona, vides endnu ikke med Sikkerhed.

Posteefterretninger.

Uveiret vedbliver bestandig at trække sammen; den ene mørke Tordensky taarner sig ovenpaa den anden; men alligevel synes en Fredssoel, skjønt indhyllet i Taage, dog af og til at smile frem igjennem dette rædselsfulde Mørke. Uagtet Erkehertug Ferdinand allerede d. 15 f. M. er ankommen til Cracau, og en Østerrigsk Armee forsamler sig mellem Cracau og Konskie; uagtet den Polske Armee, under disse truende Fiendtligheder, allerede har faaet Befaling at tiltræde sin Marsch, for at tage ny Stillinger og agere efter Omstændighederne; uagtet Krigsrustningerne i Gallizien fortsættes, og man i Polen er belavet paa at møde dem; uagtet Franske Tropper vedblive at marschere til Schwaben og adskillige Franske Generaler, hvoriblandt fire Marschaller: Prindsen af Pontecorvo, Hertugerne af Rivoli, Auerstädt og Danzig, allerede ere ankomne til Tydskland, saa smigrer man sig dog endnu med, at Tvistighederne mellem Frankrige og Østerrige, ved Ruslands Mægling, ville blive bilagte. At Rusland bestemt er af samme Tanker som det Franske Hof, synes at fremlyse deraf, at Keiseren agtede d. 25 f. M. at reise til Finland, og at hans Opmærksomhed altsaa i dette Dieblik er fortrinlig henvendt paa det nordlige Europa.

I Wien selv seer det meget krigersk ud. Erkehertug Carls Feldtequipage er allerede afgaaet. Erkehertugen selv vilde reise sidst i forrige Maaned, og Erkehertug Maximilian er allerede afreist. Hertug Albert af Sachsen-Teschen har atter tilbudet sig, at levere to Escadroner Ryttere, bevæbnede og i fuld Uniform, til den Ungerske Insurrection, 15,000 Metzen Havre og lige saa megen Brødfrugt til Statens Brug.

I Franske Blade siges, at der i Engelske Aviser anstilles over Forholdene mellem Østerrige, Frankrige og Engelland følgende Betragtninger:

"Det synes, at der i den offentlige Mening i Henseende til Fastlandets Politik, hersker to Feil. Adskillige troe, at Østerrige vil angribe, medens Frankrige blot vil forsvare sig. Fremdeles troe de, at den Spanske Nation vil give Sagen, til Fordeel for Østerrige, en gunstig Vending. Men vi troe, at begge Dele er falsk. Østerrige har anstrængt sine sidste Kræfter, for atter at danne sin Armee, i det denne Stat troede, ligesom vi, at Spaniens Erobring vil udkræve 3 Aar istedet for 3 Maaneder. Heri feilede det Wienske Cabinet ligesaa meget som Londons. Spanien synes nu, ligesom Italien og Holland, at være overvunden. Naar dette ikke var Tilfældet, hvorfor skulde da Ministerne siden nogen Tid have viist saa liden Virksomhed i at sende Tropper og Penge til Spanien? Derfor iagttage vore Ministere saa stor Taushed, naar Talen er om Spaniens Anliggender. De Herrer Ponsonby og Wheitebread spurgte Hr. Canning, om det var sandt, at man har vægret sig at optage et Corps Engellændere i Cadix? Han har ikke givet noget tilfredsstillende Svar herpaa. Allerede længe er der sluttet en Alliance mellem Engelland og den øverste Junta, hvoraf Ratificationen endnu ikke er udverlet, endskjønt der allerede for 14 Dage siden er ankommen en overordentlig Minister fra Spanien. Det er meget at befrygte, at Flaaderne i Cadix og Carthagena vil have samme Skjebne som de i Ferrol; kort, Spanierne synes ingensteds, paa Saragossa nær, at kunne gjøre Bonaparte nogen Modstand. Han er saa meget overbeviist herom, at han, istedet for at sende Tropper til Halvøen, er, med flere Generaler, vendt tilbage til Paris. I hvilken Stilling befinder sig Østerrige under disse Omstændigheder mod Frankrige? Den sidste Magt har recruteret sin Armee og stoler paa Spanien. Heri finder det sig skuffet. Men da den eengang har yttret fiendtlige Hensigter, saa har Bonaparte brugt dem som Paaskud til at vælge Forholdsregler. Om Spanien kan nu Talen ikke være mere, eftersom det ikke kan gjøre mere nogen Modstand. Nu er kun Spørgsmaalet: om Østerrige, ganske overladt til sig selv, kan modstaae Frankrige og dets Allierede. Iøvrigt gjør Rusland, som vore Ministre have ægget til den sørgeligste Politik, fælles Sag med Frankrige. Hvo paa Fastlandet kan modstaae disse to Kjæmper?"

D. 22 f. M. indmarcherede i Stockholm den Deel af den vestlige Armee, som under Oberstlieut. Adlersparres Commando brød op fra Carlsstad d. 7 sidstleden, og som under Marschen igjennem Nericke og Vestmannland var bleven forstærket af flere Tropper.

Efter en Rapport fra Gen. Maj. v. Döbeln er Alandsarmeen tilligemed dens Artillerie og største Delen af dens Magaziner og Effecter ankommen lykkelig over Havet til Sverrig. Tilbagetoget skede d. 17. Af en anden Rapport fra samme, dat. d. 22 f. M., erfares, at den Russiske General en Chef Knorring har tilskrevet ham et Brev, hvori han erklærer, at han strax har ophørt med alle Fiendtligheder og beordret Gen. Koulneff at vende tilbage til Aland med de under hans Commando staaende Tropper. D. 20 blev Grislehamn rømmet af Fienden og Oberst Lagerbring afgik s. D. til det Russiske Hovedqvarteer, for at faae Reisepas til Keiser Alexanders nuværende Opholdssted.

De nyeste Svenske Aviser indeholde følgende Actstykker til Regjeringsforandringen i Sverrig: 1) Hertug-Regentens første Proclamation, dat. Stockholms Slot d. 13 Martii 1809, hvori han erklærer, at han, eftersom Kongen er sat ud af Stand til at bestyre Regjerings-Anliggenderne, har paataget sig indtil videre at være Rigsforstander. 2) Hertugens Indbydelse til Rigets Stænder, at møde i næstkommende Maji Maaned paa en Rigsdag i Stockholm, dat. d. 14 Martii. 3) Proclamation fra Commandoen over de i Vermeland forlagte Tropper til Folket, dat. Carlsstad d. 7de Martii. 4) Proclamation fra Hertug-Regenten til Sverrigs samtlige Indvaanere, hvori der indbydes til et Laan mod Statscomptoirs-Obligationer med $\frac{1}{2}$ PC. Rente maanedligen.

I Aalborg Avis læses følgende:

Consumtionen.

For at lette Mangelen af Smaamyndt, har jeg, ved Maleværket, maattet udstæde en betydelig Sum af Beviser til 8 og 16 ß. Stykket; men da disse nu, af vedkommende Modtagere bruges til Udgivter, i alle andre Tilfælde uden for Maleværket, saa Trangen ved Contoiret daglig desuagtet tiltager, og da nogle endog forlange paa Male-

værk-Sedler til 3 og 6 ß., at faae en Rigsdalers Seddel byttet eller noteret, saalænge til Rigsdaleren var afskreven, i hvilken lang Tidsløb mange Dispytter opkomme, og megen Tab ved Contoiret foraarsages, saa nødes jeg til, at bekjendtgjøre herved, at enhver medbringer ligesaavel til Maleværket, som til Kjød- og Fisketorvene, de fornødne Smaamyndt til Maleværkssedler.

Aalborg d. 26 Martii 1809.

Winding.

Man seer af dette og flere lignende Exempler, at Manglen paa Smaamyndt maa være meget stor i Provindserne. At den er ligesaa i Kjøbenhavn veed enhver. Hvad Privatfolk see sig nødsagede til at gjøre, for at raade Bod paa denne Mangel, maatte Staten meget lettere kunne udføre. En Sum Papirssedler, lydende paa 32 til 8 ß., vilde i denne Tid betydeligen kunne afhjelpe denne store Trang til Smaamynt, og skulde man befrygte, at dette kunde svække den offentlige Credit, saa kunde der jo oprettes en Privat-Bank, hvor enhver kunde faae sit Sølv udmyntet til Smaamynt. Dette gjorde Frederik den Anden under Syvaarskrigen, og befandt sig vel derved. — Den Maade, at lade Privatfolk paa egen Haand udfærdige saadanne Beviser, kan medføre mange Misbrug, og burde maaskee neppe være tilladt.

Nicolaj Emanuel Thygeson.

Ei blot den Tappre bør Navnet af Helt,
Som, naar det hans Fædreland gjelder,
Med lynende Sværd i blodige Feldt
En Skare af Fiender fælder,
Og trodser tifold truende Død,
Som Klippen fraadende Bølges Stød.

Chor.

Og trodser tifold truende ꝛc.

Hver redelig Borger, som, troe sit Kald,
Vil fremme vort Fædrelands Ære,
Skal Harpen prise, Ham synge hver Skjald,
Og Pigerne Krandse frembære!
Selv Krigeren signer Borger-Daad,
Hver mandig Idræt, hvert Klogskabs-Raad.

Chor.

Selv Krigeren ꝛc.

Saa lyde da venlig i milde Slag
Min Harpe i takfulde Tone,
Og sige i skjønsomme Nordmænds Lag
Til Borgeren Thygesons Kone:
Hvo som Thygeson gavner sit Land
Er Heltens Broder og Hædersmand.

Chor.

Hvo som Thygeson ꝛc.

E. Falsen.

Sang

den 6te October 1808 i Selskabet for Aggers Sogns Vel.

At stride og seire naar Fienderne trued',
Var Nordmandens Vane fra fjerneste Old;
Ei Løfter ham daared, ei Trusler ham kued',
Han haanede List og han trodsede Vold.
Saa var det, saa er det; selv Fiender tilstod,
At Sønnerne arvede Fædrenes Mod.

I Kampen for Fædreland, Frihed og Ære
Saa gladelig fremstaaer hver Norriges Mand;
Men trues kun Landet af væbnede Hære?
Dets Frihed allene af rovsyg Tyran?
Og vandtes blot Ære, hvor Fiendeblod flød,
Naar Tusinde kæmped' om Liv og om Død?

Hvor Ladhed og Fordom og daarlige Sæder
Indtrænge med Vælde og herske med Bram,
Der angribes ogsaa vor Frihed og Hæder;
Der trues og Landet med Trældom og Skam;
Der ogsaa hver Friheds og Fædrelands Søn
Ved mandigt at stride faaer Ære til Løn.

Vi, Brødre! som Friheds og Fædrelands Sønner,
Mod Ladhed og Fordom os ruste til Strid;
Selv mislykket Stræben Bevidstheden lønner,
At redelig Gavnelyst kaldte os hid.
Og vorder end Striden besværlig og lang,
Ved Fasthed og Mod vi dog seire engang.

Staaer, Brødre, saa kjekt imod Fordommes Vælde,
Som hist vore Landsmænd mod Gothernes Hær!
O, stræber med Iver den Fiende at fælde,
Som dybere saarer end Kugler og Sværd!
Fro virke vort Selskab til Samtidens Gavn!
Og Eftertid signende nævne dets Navn!

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 52.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 8 April, 1809.

Om den menneskelige Stolthed.

Ingen Svaghed vanærer mere den menneskelige Natur end Stolthed. Mennesket synes kun at have faaet denne Egenskab, for saa meget mindre at føle sin virkelige Ubetydelighed. Men end ikke den mægtigste Monark paa Jorden, efter hvis Vink Troner falde og Hære tilintetgjøres, har nogen sand Grund til at hovmode sig af sin Storhed, naar han eftertænker hvad han er i Sammenligning med det virkelig Store i Naturen. Hvor lille og ubetydelig er han ikke, naar han seer hen til vor Jordklode, der er 5400 Mile i Omkreds, og hvis Overflade indbefatter over $2\frac{1}{2}$ Millioner Cubikmile? Betænker han, at der paa dette uhyre Rum lever og virker 100,000 Millioner Mennesker, alle af samme Stof som han, saa staaer han jo her som et Mid blandt en Skov fuld Elephanter? Og dog er denne Jord kun saare ubetydelig i Forhold til den Soel, der svæver over os som en tilsyneladende lille Ildkugle, og som han i sin Hoffærdighed indbilder sig kun at være bestemt til at forskaffe ham Lys, Varme og Føde. Den er en Million og 3 til 400,000 Gange saa stor som Jorden. Dens Gjennemsnit er over 100 Gange større end Jordens, og paa dens Overflade er 11,880 Gange mere Rum end paa Jordens. Den berømte Schröter har i Aaret 1787 opdaget i Solen en Plet, der allene, efter sikkert Maal, var sexten Gange større end vor Jord, og dækkede 149,050,000 Mile. Solens Vælde og Herredømme strækker sig over et Rum, der har 800 Millioner Mile i Gjennemsnit. — Hvad er nu det Møl, der kryber omkring paa vor lille Klode, under Navn af Menneske, det være nok saa stort og nok saa mægtigt, i Sammenligning med dette store Himmellegeme, der maaskee endnu langtfra ikke er det største af Skaberens Værker? O I, som ere saa stolte af eders Magt, Rigdom og Vælde, I, som kalde eder Jordens Guder, kaster et Blik paa det uendelige Himmelrum, paa de talløse Verdener og Sole, som ikke Tanken kan opsvinge sig til, uden at svimle, og føler eders Ubetydelighed! Maatte et høiere Væsen ikke smile,

dersom man fortalde det, at en Skabning, der neppe udfylder tre Alen af hiint uhyre Rum, som efter en Vandring af neppe halvfjerdesindstyve Aar, hvoraf Halvdelen gjøgles, drømmes og soves bort, forvandles til Støv, som, hvad enten den hedder Alexander eller Cæsar, er en Slave af den mindste Naturvirkning og Naturindflydelse, at denne Skabning kan hovmode sig af sin Magt og Storhed?

Førsten i sit Purpur har lige saa lidet som Hyren ved Ledet i egentlig Forstand noget at være stolt af, i det Øieblik han ikke mere med et til Jorden lænkebundet Øie glemmer hvad han er. Men dog gives der kun saare faa Dødelige, der ikke begynde at blive hovmodige ved Lykkens mindste Smiil. Og det værste af alt er, at i vore Dage en Klump usselt Metal, som Hændelsen giver og Hændelsen lige saa let tager, kan gjøre Menneskene saa stolte og opblæste, at de ringeagte alle andre, som eie en mindre Klump af dette Metal. At troe sig ophøiet over andre ved udmærkede Naturgaver og Talenter, er noget, som kan tilgives vor Svaghed, endskjønt aldrig forsvares; men at være stolt af sin Rigdom eller sin Fødsel: disse Fostere af den blinde Høne, som kaldes Slumpelykke, der ofte oppiller Sandskorn og bortskraber Diamanter, er noget, som vanærer og fornedrer det menneskelige Kjøn.

Alle ere enige om, at Stolthed er en lastværdig Egenskab; ingen er saa enfoldig eller ublu, selv at sige: "jeg er stolt!" Selv den Hovmodigste, hvis lille Jeg føler sig saa stort og vigtigt, at det liig en Luftmaskine, blæser sig op og stræber at

flyve bort fra Jorden, vil dog ikke have Navn for at være hovmodig, og troer heller ikke at han er det. Grunden dertil er meget simpel. Den Stolte indbilder sig virkelig at være, hvad hans Phantasie viser ham i sit Trylleſpeil, og han antager Kogleriet for Sandhed. Sin Overbevisning vil han gjerne paatvinge andre. Derfor seer man ofte Puslinger af to Alens Høide, puste sig op som Kalkuner, for at see ret store ud og ligesom at opsætte sig mod Naturen, der har skabt dem til Puslinger. Hvorfor speile forfængelige og stolte Fruentimmer sig saa tidt de see et Speil? Fordi de virkelig troe, at de see ud som Engle, og bestandig ville overtydes om, hvorvidt Virkeligheden altid stadfæster de store Indbildninger, de have om deres Skjønhed.

Mennesker, der ere stolte af deres Rigdom eller Stand, bære, som det hedder, sædvanlig Næsen høit. Den Hovmodige røber sig ved sin Gang, sin Mine og sit Væsen. Han seer bestandig op til Himmelen, og synes ikke at ændse hvad der foregaaer paa Jorden. Ogsaa hertil er Grunden meget simpel. Han vil gjerne lade, endog dem, der ikke kjende ham, føle, at han er mere end de, og da det ikke kan skee paa andre Maader, søger han i egentlig Forstand at oversee dem, og deraf kommer nok den figurlige Talemaade, at oversee Folk eller see dem over Skuldrene. Denne Svaghed fornedrer Mennesket saa meget dybere, som det har den ganske tilfælles med Dyrene. Man see engang en Herskabs-Hest i sin fulde Stads. Den har intet egentligt Begreb om Stolthed, men alli-

gevel vil den kneise med Hovedet, sætte Bringen frem, og saa at sige see alle andre Heste over Skuldrene. Det er beklageligt, at Menneskene ikke ere fornuftigere, og at ogsaa de kunne kneise og vrindske, fordi den blinde Lykke har lagt et glimrende Seletøi paa dem. — Men der gives en Stolthed, der indhyller sig i Ydmyghedens beskedne Kaabe, og den er endnu langt, langt værre end den, jeg har talet om. "Jeg træder paa din Stolthed" sagde Diogenes, da han traadte paa Alexanders kostbare Gulvtæpper; men Alexander svarede ham ganske rigtig: "netop dette er din Stolthed." — Der gives Mennesker, der ere saa ydmyge, at de ydmyge andre, naar man ret troer, at de ville ydmyge sig selv.

Den lærde Stolthed er een af de værste, og kjender sjelden nogen Grændse. For ikke at nævne nogen af de nu Levende, der kunne give mig Beviser nok paa denne Sandhed, vil jeg kun anføre den bekjendte Joseph Scaliger. Han var en reen Tyran i Litteraturen og broutede med at forstaae tretten Sprog, uagtet han ikke forstod noget af dem til Bunds. Levende og døde Forfattere mishandlede han i sine Critiker, og tillod sig de haardeste Ubeqvemsord imod dem. Han kaldte dem Dosmere, Narre, Uslinger, Æsler, Skurke, Tyve o. s. v. Alle Lutheraner erklærede han for Barbarer og alle Jesuiter for Æsler. Hans mageløse Stolthed drev ham til ogsaa at ville udmærke sig blandt Mathematikerne; han søgte at udfinde Circlens Qvadratur o. s. v., og fra nu af vare ogsaa alle Mathematikere rene Dosmere. Hvad der især forledte ham til disse Taabeligheder, vare nogle af hans hykkelske Tilhængere, der kaldte ham Lærdommens Dyb, Videnskabernes Ocean, Mesterværk, Vidunder, Naturens sidste Kraftytring. Naar man undtager nogle enkelte Fortjenester af Litteraturen, hvorved han har erhvervet sig nogen Agtelse, saa have alle hans lærde Skrydderier og Ubluheder ikke forskaffet ham andet end Samtidiges og Efterlevendes Foragt. Vor Tidsalder tæller mangen en Scaliger, som det neppe vil gaae et Haar bedre.

Ingen er stolt af sine Dyder. Ingen hovmoder sig af, at være trofast Ven, kjerlig Ægtemand, øm Fader, sand Patriot. Nei, det er Rigdom, Familieglands, Fødsel, som de fleste ere stolte af. Hvorfor? Fordi Stolthed og Dumhed ere kjødelige Søstere, og virkelige Dyder og Fortjenester derimod forudsætte Fornuft og Billighed. Stolthed er en falsk Følelse og kan altsaa ikke være andet end Frugten af falske Begreber.

Men Bevidstheden om sit eget Værd og sine virkelige Fortjenester, der giver Sjelen et høiere Sving og holder den mindre Lykkelige ofte, fra Aandens Side, skadesløs for det physiske Gode, der blev ham negtet, maa ikke forbyttes med den Hovmodighed, der sædvanlig er Fortjenesteløsheds- og Dumsheds første Kjendemærke. Jo mindre Forstand, desmere Stolthed, jo større Forstand, desmindre Stolthed. Det er en temmelig almindelig Regel. Vel finder man fornuftige, lærde, ja endog berømte Mænd, der i deres Liv og deres Skrifter udmærke sig ved Uforskammenhed og Opblæsthed; men man undersøge disse saakaldte fornuftige, lærde og berømte Mænd noget nøiere, og man vil finde, at, i det mindste i visse Henseender, deres Fornuft er svag, deres Lærdom langt mindre end Famas partiske Trompet siger, og deres Berømthed tiltryglet, tilkjøbt og tilhyklet ved tusinde Konstgreb. Den sande fornuftige, lærde og store Mand kan aldrig være hovmodig.

Affæren ved Lier den 18 April *).

(Et Tillæg til den norske Budstikke i 1808, hvor det hører hjemme mellem Indfaldet paa Midtskougen og Affæren i Høland).

Hist drages til Værge det blinkende Sværd,
Ved Lier staaer Helten saa frejdig og fager,
Hans hærdede Arm svinger Kampens Spær
Til Forsvar mod Gothens fremrykkende Hær,
Som stolt, overlegen mod Glommen fremdrager.

Kun Vellyd for Helten er Vaabnenes Larm,
Udfoldede Banner med Vellyst han skuer,
Thi ej brænder Baunen paa Fjeldet saa varm
Som Fædrenes Mod udi Normandens Barm,
Det voxer end meer med den Fare, som truer.

Nu Skjoldene klinge, Kanonen ej tier,
Alt stander vor Helt i den blodige Kamp,
Med Løvemod stride de Normænd ved Lier,
Valkyrien mangen til Valhal indvier,
Mens Valpladsen rædsomt omhylles af Damp.

I Nætter og Dage ej Hvile de finge,
Standhaftigt og tappert Nors Helte dog slaae,
Dog hvasse Kværnbider saa vældig de svinge,
At trendefold stærkere Fiende de tvinge
Med Tab og med Harme tilbage at gaae.

Paa ny overvældet *), i ordnede Fjed
Sig Normanden hæderfuld trækker tilbage

*) Cfr. Falsens Budstikke, No. 5 og 6, p. 17 og 18.

*) Efterat Fienden, flankeret paa alle Sider, havde trukken sig noget tilbage, begyndte igjen 1 Time

Til Vinger, til Glommens den modsatte Bred; —
Vel sejred ej Helten, men mandig han stred
Mod talrige Fiender i møjfulde Dage.

E. H. Tregder.

derefter en levende og hidsig Fægtning, som varede i 3 Timer; Fiendens Tab var øjensynligen betydeligt; Døde og Blesserede laae om hinanden i Plainen. — Nu sprængte ej allene det fiendtlige Kavalleri til, men og de fiendtlige Riffelskyttere paa en Distance, som blot Kanonerne kunde række, men ingenlunde vore glatte Geværer, og da vore Tropper i flere Dage og Nætter ej havde været af Klæderne, foruden de øjeblikkelige Afkræftelser og Tab af Døde og Saarede, blev Retraiten befalet, for igjen at gaae over Glommen under Kongsvinger.

Ved en saa ulige Styrke mod en udhvilet Fiende, forsynet med Kavalleri og anført af den fiendtlige General selv --- efter flere Dages Fægtning --- og endelig 4 Timers vedholdende Kamp, maatte ogsaa vore Tropper ved denne Lejlighed nødvendig lide et ikke ubetydeligt Tab.

I Anledning af Politievennen No. 570, I April 1809, dens 2de meget interessante Stykker, Pag. 10,041—48, om den afbrændte Hollænderbyes Gjenopbyggelse paa Amager, vover undertegnede at meddele efterfølgende lidet Bidrag:

a) I Henseende til Forflyttelsen af Gaarde og Huse, for Ildebrands Farligheds Skyld, da, som denne Bye har sine Jorder til begge Sider, kunne dens Hovedgade udvides i Bredde, og dens Bygninger forlægges saaledes, at imellem hver blev nogle hundrede Alen. Hvo som vil give sig den Uleilighed, at besee det saakaldte ny Bierbye i Holbeks Amt, vil finde, at denne Plan er under alle Omstændigheder den bedste: den fik sin Skikkelse af da værende Eiere, Hs. Exc. Geheimeraad Numsen. Om jeg mindes ret, bleve 8 à 10 Bøndergaarde udflyttede fra Bierbye, for at give sammes Beboere saavel som Hovedgaarden et mere passende Agerbrug, og udført saaledes: En Strækning af

Byens Udjorder, bleve opmaalt boniterede, efter det som Bønderne fratraadte; en Hovedgade i en lige Linie blev afstukken af 50 Alens Bredde, og Bygningerne satte paa begge Sider, jeg troer 500 Alen fra hverandre, alle med Forhusene eller Stuelængderne til Gaden, og hver Udflytter fik sin Andeel Jord, hver til sin Side, og denne Colonie blev nu kaldet ny Bierbye.

Denne skjønne Forandring skedte ved sædvanlig Kongelig Understøttelse for Udflyttere, men især ved en ævelmodig Jorddrots og Menneskevens Bidrag dertil. Kunne saadant skee for de ulykkelige skadelidte Amagere, var det vel.

b) I Henseende til Gaardes og Huses Opbyggelse er det høilig at ønske, at en anden Bygningsmaade, end den sædvanlige brændbare, blev valgt. Amager Land eier Stene nok, og maaskee for mange til Jordens bedste Dyrkning. De paa nogle Steder i Tydskland brugelige Kampesteens Huse, ere de sikkreste og varigste. Her til Lands ere de sjeldnere; jeg kjender ikkun eet her i Sjelland, som er den forrige Schæfergaard ved Lyngbye, og et i Stege paa Møen, af to Etagers Høide, tilhørende Kjøbmand Hr. Christopher Hage, hvilket han bruger som Pakhuus. Det bedste og for Sparreværket letteste Tagværk er det saakaldte Svenske Steenpapir, som er uforbrændeligt, og dernæst kommer den røde eller og glasserede Tegl; men denne sidste fordyrer.

Den Italienske Pisa eller Jordstampning til Bygninger er og fortreffelig, naar det rette Forhold af Jord og Leer dertil tages. Her til Lands ere endnu kun faa. At danne dem i passelige Qvadersteens Figur, synes mig bedre om for Tørringens og Brugens Skyld som Muursteen, end den at sammensætte det hele Huus ved det 3 à 4 Alen lange Maskinerie. En Franskmand, Cointereau, har givet tydelig og forstaaelig Efterretning om det Hele, saaledes som Brug er i de sydlige Lande, og hvoraf man anmelder Huse, 200 Aar gamle. Denne lille Bog, oversat paa Dansk, koster i Bogladen, om jeg mindes ret, ikkun en Mark. — Til Haugehegn og for Espaille er det og fortræffeligt, naar det for oven dækkes med Tagsteen. Ellers synes mig, at da Amager Land til alle Sider er omgivet af Havet, at man der ikke noksom betjener sig af Strandtang til Markgjerder. Paa

Møens Land er det derimod mere brugeligt, og man har dem fra umindelig Tid og Elde, da de ere ugjennemtrængelige for Creaturer; ogsaa er jeg af den Mening, at Amager Lands Jordbunds Beskaffenhed, kunne modtage af fornemmelig alle Sorter Naaletræer, saasom Fyr og Gran, men ogsaa af den hastigvoxende Poppel, Bæveresp og flere Slags; Ahorntræet holder sig ogsaa godt for aabne Vinde.

Nu ikkun mit sidste Ønske for de ulykkelige Indvaanere i Hollænderbyen, dette nemlig: at de for offentlig Regning understøttedes med duelige Professionister, som vare Mestere, enhver i sit Fag, og det jo før jo heller, paa det at den forestaaende Sommer kunne opvise den bedste Plan til Redning fra deres vist nok haarde og meget ublide Kaar, overladende iøvrigt, om og hvorvidt foranstaaende mine Tanker, som ærligen her hensatte, maatte afbetjenes.

Kjøbenhavn, den 7de Martii 1809.

Jens With,
Kammerraad, og forhenværende Amtsforvalter i 21 Aar i Holbeks Amt.

(Indsendt.)

Det saa kaldte kongelige norske Videnskabers Selskab har ved sin Vicepræses, Bispen Hr. Dr. Peter Olivarius Bugge, ladet i Trondhjemmer Avisen, den 7de Febr. d. A. indrykke et Regnskab over de indkomne Bidrag til Premier og deres Anvendelse i Aaret 1808. Deraf sees: at af Hs. Høihed Prinds Christian ere skienkede 150 Rdlr., af Konferentsraad Anker 50 Rdlr., af Trondhjem og dens Omegn 239 Rdlr., i alt 439 Rdlr. Heraf ere 97 Rdlr. uddeelte til Premier, og 342 Rdl. tilovers, som tages til Indtægt for indeværende Aar. — Af en Vicepræses, der er saa stoer en Ynder af gavnrig Offentlighed, kan det neppe feile, at jo det danske og norske Publikum og sikkert engang bliver ligeledes saa lykkelig, at underrettes om Anvendelsen af saavel afdøde Justitsraad Christopher Hammers som Secretær Povelsens Selskabet skienkede Legater, samt om de Bøger, som ere indkiøbte for de af afg. Skibskaptein Dahl skienkede 500 Rdlr. og de af den bekiendte Oldgransker, den ædle og rige kgl. svenske

Hof-Intendant Thams til Bøger forærede Pengesummer, o. a. fl. — Hvilken Ære for Selskabets gavnlige og almeennyttige Virksomhed, og hvilken ikke mindre kraftig Opmuntring for en ædel Fremtids skiønsomme Patrioter!

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Under d. 4 April er udkommen følgende Placat: "Vi Frederik den Sjette, af Guds Naade Konge til Dannemark og Norge, &c. gjøre vitterligt, at, da Mængden og Forskielligheden af de Forretninger, som Tid efter anden ere henlagte under Politiet i Vor kongelige Residentsstad, gjøre en Deling i Bestyrelsen af disse nødvendig, saa have Vi fundet det passende, efter Muelighed at adskille Øvrigheds-Foranstaltningerne i denne Henseende fra dem, der vedkomme den egentlige Retspleie, og i Almindelighed at henlægge de første til Politiemesteren i Kjøbenhavn, og de sidste til Justitiarius i Politieretten sammesteds. Og, paa det at alle Vedkommende kunne vorde underrettede om den Virkekreds, Vi saaledes have anviist enhver af disse Embedsmænd, kundgjøres derom følgende. §. 1. Politiemesteren i Kjøbenhavn skal, som Øvrighedsmand, vaage for, at Ærbarhed og gode Sæder agtes, at Orden og Roelighed haandthæves, og at de Love, der have Stadens Tarv og Indvaanernes Sikkerhed og Beqvemmelighed til Gjenstand, nøie efterleves, i hvilke Henseender han har at træffe alle de Foranstaltninger, som ere betroede Politiets udførende Myndighed. §. 2. Han skal have Sæde i alle de Directioner, Commissioner og Sessioner, hvori Politiemesteren, enten ved almindelige Anordninger eller særdeles Befalinger, er beskikket og udnævnt til Medlem. §. 3. Alle Anmældelser om og Klager over Forseelser imod Politielovene skulle indgives til ham. §. 4. I de Tilfælde, hvor Forlig efter Lovene kan finde Sted, skal han søge, om mueligt, at forlige Parterne, og ved sin Resolution stadfæste det indgangne Forliig, men, hvor saadant ikke kan skee, og Forseelsen imod Politielovene er beviist og ringe, bemyndiges han til, ved Kjendelse, hvorfra ingen Appel kan skee, strax at dictere den Skyldige, efter Omstændighederne, enten en Mulct indtil 10 Rdlr. eller Arrest indtil 8 Dage eller Fængsel paa Vand og Brød indtil 4 Dage. §. 5. Naar Politiemesteren derimod finder, at de anmeldte eller paaklagede Sager eller opdagede Forbrydelser enten ere af den Beskaffenhed, at de fortjene nærmere Undersøgelse, eller af den Vigtighed, at Forseelserne ikke kunne affones med de ovennævnte Corrections-Straffe, har han skriftligen at henvise Sagen til Politieretten, hvis Pligt det da bliver, paa eget Ansvar og lovforsvarlig Maade, at sørge for den videre Behandling og Tilendebringelse af de henviste Sager, efter disses Beskaffenhed og Omstændighedernes Krav.

§. 6. Politiemesteren er bemyndiget til at belægge med Arrest Enhver, hvis Person han maatte eragte fornødent at forsikkre sig; og denne hans Embedshandling skal ikke paakjendes af Politieretten, uagtet Sagen, som foranledigede Arresten, siden maatte være bleven henviist til Sammes Behandling; men, naar nogen ved Arresten maatte anse sig fornærmet, haver han med sin Besværing derover at henvende sig til Vort danske Cancellie, som, efter Sagens befundne Omstændigheder, enten henviser den til Paakjendelse for Vor Høiesteret, eller andrager den for Os Selv til allernaadigst Resolution. §. 7. For de Sager, som præliminariter behandles, eller efter 4de §. endeligen afgjøres, af Politiemesteren, bør han holde en egen Protocol. §. 8 Justitiarius i Kjøbenhavns Politieret, skal, i de Sager som af Politiemesteren blive henviste til Politierettens Afgjørelse, overtage alle de Forretninger, hvilke, i Følge Forordningen af 5te Julii 1793, have paaligget Politiemesteren som Rettens Justitiarius, samt bestyre og udføre alt det, som hører til denne Domstoels indvortes Politie. §. 9. Ligeledes skal han være bemyndiget til, under disse Sagers Behandling, efter Omstændighederne, at decretere Arrest, samt at lade foretage Visitationer og afhente Personer til Møde for Retten. §. 10. Justitiarius skal, i Forening med Rettens øvrige Tilforordnede, overtage Censuren af og Opsynet med trykte Skrifter, Kobberstykker og Træesnit, saaledes som Samme, i Følge Forordningen af 27de September 1799, hidtil har paaligget Politiemesteren, hvem Vi i denne Henseende allernaadigst have fritaget for de ham ved denne Forordning anbetroede Forretninger; dog skal Politiemesteren fremdeles føre det ved Forordningens §. 25 befalede Opsyn med Haandskrifter, som falholdes eller paa anden Maade uddeles, samt med Skandskrifter, ligesom han og skal medvirke til i Almindelighed at paasee, at ingen Overtrædelse af Forordningens Bydende finder Sted. §. 11. Politieretten skal have sin egen Correspondence- og Erklærings-Protocol for alt, hvad der vedkommer Retspleien ved Samme, og som er Politiemester-Embedet uvedkommende."

Ved Femersund ligge nu nogle Engelske Krigsskibe. Man formoder at det er de samme, som for kort Tid siden gik igjennem Beltet.

Man paastaaer, at der i Sverrig paa ny er lagt Embargo paa alle Engelske Skibe og Eiendom.

Trykfeil i forrige Numer: Side 811. Lin. 8: lille Hjerte læs: lille Hjerne. — S. 816. L. 11 og 20: Ovetræe læs: Æretræe.

Postefterretninger.

De seneste Efterretninger fra Paris ere af 27 Martii. Efter disse er det endnu uvist, hvad Tid Keiseren vil afreise, men imidlertid ere alle Anstalterne dertil allerede føiede. Man siger at

Keiserinden vil, ligesom i Feldttogene 1806 og 1807, for at være Krigsskuepladsen og hendes høie Gemal nærmere, opholde sig ved Rhinen, og man bestemmer Palladset i Strasborg til hendes Bopæl. — Man har lagt Mærke til, at ved den sidste diplomatiske Audience og Hofcercle var hverken Grev Metternich eller nogen anden Østeriger tilstede. Dagligen afreise herfra Generaler og andre til Armeen hørende Embedsmænd til Tydskland. Men man sporer dog ikke nogen Ilsærdighed og slutter deraf, at Øieblikket for Fiendtlighedernes Udbrydelse endnu ikke er saa ganske nær. Fra Spanien ventes endnu Marchallerne, Hertugen af Istrien og Montebello. Den første er allerede d. 21de reist igjennem Bayonne. — Ved Hoffet i Warschau føies Anstalter til at afreise d. 26de til Dresden. — Marchal Lefevre er brudt op til Landshut, og det lader til, at han vil faae Commandoen over den Forpostkjæde, der for det første vil blive opstillet langs med Iser. — I Slottet i München føies Anstalter til høie Personers Optagelse. Man troer at adskillige Konger og Førster af Rhinforbundet ville indfinde sig der ved Keiser Napoleons Ankomst. — De frie Yttringer, som Franske Blade tillade sig mod Østerrige og som tildeels endog optages i Moniteuren, vidne i det mindste om, at der er større Udsigt til Krig end Fred. Journal de Soir (Aften-Journalen), der meest udmærker sig i den Henseende, paastaaer, at mange Russiske Tropper fra de sydlige Russiske Provindser have begivet sig paa Marchen og synes bestemte til at forstærke den Russiske Armee i Moldau, eller at danne et Armeecorps paa de østlige Grændser af Gallizien; at Krigen med Porten ansees for vis; at der skal herske Misforstaaelse mellem det Østerrigske og Russiske Hof, og at der tales om en ministeriel Erklæring fra det første til det sidste; at Østerrige har sendt Grev Wallmoden til det Russiske Hovedqvarteer i Jassy for at spørge om Aarsagen til de Russiske Troppers betydelige Bevægelser paa de Østerrigske Grændser.

Medens Cabinetterne endnu bestandig fortsætte Underhandlingerne, vedbliver man at ruste sig paa begge Sider, og den politiske Sirene, Engelland, søger imidlertid at lokke andre Stater i sit Garn. Den Flaade, der nu under Saumarez Commando sendes til Østersøen, er, som man forsikrer, bestemt til at mislede en vis stor Magt paa samme Maade som Spanien for ikke længe siden blev misledt, og i Engelland synes man allerede at drømme om Hannovers Gjenerobring, en Landgang paa Tydskland, o. s. v. Ogsaa glæder man sig der meget over den ny Fredstrackat med Porten. Men hvor længe denne Port vil staae aaben for Britterne, er et stort Spørgsmaal. Snarere end de maaskee troe staae Frankriges Legioner uden for den, og indelukke John Bull med sin hele Familie.

Moniteuren leverer Engelske Efterretninger, der gaae til d. 6 Martii. Ponseys Motion angaaende det Spanske Feldttog varede til Kl. $3\frac{1}{2}$ om Morgenen. Oppositionspartiet paastod, at Engelland i det mindste havde mistet 18,000 Mand i Spanien, men Ministerne forsikkrede, efter Gen. Stuarts Vidnesbyrd, at Forliset i det Høieste kun (?) var 8000 Mand. — Adm. Gambier eftersætter Brester-Flaaden, men det værste er, at han ikke veed om den er gaaet til Cadix, Toulon eller Vestindien, og han kan altsaa let gaae Peer Gantes Gjenvei. Imidlertid troer man at den er gaaet til Cadix, for at bringe de der liggende Escadrer til en Fransk Havn, og tilintetgjøre Engellændernes Hensigt, at føre den til Majorca. — Alle Linieskibe i Dünerne have d. 27de f. M. faaet Befaling at gaae til Plymouth og alle Linieskibe i Plymouth at gaae under Seil. De bestaae ialt af 32, foruden 2 Cuttere. Blandt de første er ogsaa Orlogskibet Glykstad.

Moniteuren fortalte os engang, at det Engelske Hof har givet det Danske Valget mellem Neutralitetens Gjenoprettelse og en nøie Alliance med Storbritannien. I første Tilfælde skulde den Danske Flaade tilbagegives tre Aar efter en almindelig Fred og Øen Helgoland afstaaes til Engelland. At Engellænderne sætte stort Værd paa denne Besiddelse, sees allerede deraf, at de ønskede at faae den overladt. Dr. Heymar i Jever, som har opholdt sig der i tre Uger, har leveret en Beskrivelse over denne Øe, hvoraf efterfølgende er et Udtog. Helgoland bestaaer af to Øer: Klippelandet og den saakaldte Düne. Klippeøen deles i Overlandet (af de Indfødte kaldet Kliff) og Nedrelandet, som Aar for Aar vorer til. Klippens Længde er 450 Skridt, og dens Bredde fra Norden til Sønden 800 Skridt. I Aaret 1800 an-

lagdes her 3 Batterier. Efter den Tid skal der endnu være anlagt her nye Batterier og de gamle, der ligge skjulte paa Klippen, være blevne forbedrede. 19 Canoner og 4 Haubitser bleve i Aaret 1800 anbragte her; Garnisonen bestod af 56 Mand, under Major Zeskas Commando. Klippens største Høide er 216 Fod og dens mindste Høide 84 Fod. Ved Klippen ere to Havne: Nordhavnen og Sydhavnen, som Naturen blot har dannet og ved nogen Bekostnings Anvendelse maaskee kunde blive sikkrere. I den første Havn ligge Helgolændernes Chalouper og Baade og i den sidste deres Schnigger for Anker. Vandets Dybde er under halv Ty (Ebbe og Flod) i Nordhavnen mellem 7 og 24 og 8 og 42 Fod, og i Sydhavnen mellem 10 og 24 Fod. — I O. og N. O. Østen for Dünerne er en god Rhede ved V. og V. S. V. Vind for større Skibe. Et Skib, som stikker 18′ 10″ dybt, seiler nu mellem Klippen og Dünen, hvor Mennesker, selv under stærk Flod, endnu 1720 kunde gaaet tørre. Det Vand, der omgiver Klippen, stiger og falder ved Ebbe og Flod 9 Fod. — Klippen tjener sine Besiddere som Vartegn for alle fra og til Jade, Weser, Elbe, Eider og Hever seilende Skibe; thi man kjender derfra et Skib i 6 Miles Frastand. Derimod kunne de forbiseilende fremmede Skibe ikke skjelne, hvilke Fartøier der ligger ved denne Øe, hvilket er en meget stor Fordeel for Caperne. Bliver Caperen fiendtlige Skibe vaer, der ere ham overlegne, saa har han Tid nok til at bortfjerne dem og bringe dem i Sikkerhed, dersom der ikke skulde ydes ham nogen Hjelp fra Batterierne. For at beskytte Helgoland mod Sørøvere og Victaliebrødrene blev Klippen 1539 gjort stil en Fæstning og forsynet med Militair og grov Skyts. Ogsaa de Franske Capere have i de to sidste Aarhundreder sat stor Priis paa denne Klippe, thi fra Dünkerke seilede de lige til Helgoland, laae saalænge paa den derværende Rhed for Anker til de fra Klippen opdagede et under Seil værende Skib, hvorpaa de da strax stak i Søen, bemægtigede sig Skibet og seilede afsted dermed eller endog lagde sig med det paa Rheden. Denne Klippe er tillige af yderst Vigtighed for Søfarten, formedelst sin Høide og det der Dag og Nat brændende Fyr, som man om Natten skal kunne see i en Frastand af 5—6 Mile. Dette Fyr er om Natten en tro Veiviser for de Skibe, der søge

Mundingen til de tidtnævnte med farlige Sandbanker og Skjær opfyldte Floder, og Jader Bugten. Helgolands Beboere, der ofte gaae 20 til 30 Mile søværts paa Fiskefangst, ere fortræffelige Lootser, fra Barndommen af fortrolige med Søen og de farlige Steder i Nabofloderne. Dag og Nat holde de Vagt ved Fyret og ile med deres Baade, saasnart de øine en ophængt Lygte paa et Skib eller høre et Skud, den Hjelp Søgende i Møde. Helgoland kan om Natten blive yderst farlig for Skipperne, naar dens Besidder falder paa at slukke Fyret, fordi denne Klippe-Øe omgives af Klipper, der i N. N. V. strække sig henved $\frac{1}{4}$ og i S. henved $\frac{1}{8}$ Miil langt. V. S. V. for Dünen er en Klippe af $\frac{1}{8}$ Miil og i N. N. V. to Klipper, hvoraf den ene, Witklip, er $\frac{1}{4}$ og den anden, de blinde Klipper, er en Tydsk Miil lang. Ved halv Ty staae disse Klipper 9 til 30 Fod under Vandet. I Aaret 1800 var Husenes Tal 420, i Aaret 1640 vare her kun 100 Huse. Paa Overlandet havdes Fyret, Krudtaarnet, Proviantsuset, samt Arsenalet og Kirken, hvorved to Præster ere ansatte. Ved en Trappe af 180 Trin er Overlandet forbundet med Nedrelandet. Den skal have to Porte. — I Aaret 1800 besadde Helgolænderne 11 Schnigger og 97 Chalouper, som de bruge til Fiskefangst og Lodsning, og 80 Jotter, som de bruge til Fiskefangst. Paa Klippen findes mellem 4—5000 Faar. Øebeboerne faae deres Caffe, Sukker og andre Colonialvarer, Kjød og Haveverter, Viin og Øl, især fra Hamborg, Husum og Glückstadt. Den saakaldte Düne er øde og ubeboet. En Træhytte, forsynet med en Skorsteen, Bænke, Borde, Fyrtøi og Kul, er, efter den forrige Landfoged Hansens Foranstaltning, bleven indrettet her i Aaret 1798 til Beqvemmelighed for de Skippere, som maatte strande her.

Opløsning paa Charaden i forrige Numer: et Natlys.

Med dette Numer sluttes sjette Aargangs andet Quartal. Bladet udkommer to Gange ugentlig; det tilbringes Subskribenterne og betales quartaliter med 6 Mark. Subskriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, boende i store Helliggeiststrædet No. 144.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Udgivet af J. Werfel.

Tolvte Bind.

Kjøbenhavn, 1809.
Trykt paa Udgiverens Forlag, hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 53.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 11 April, 1809.

Skade visse Nationalfeil os ikke mere end Krigen selv?

(Efter Indsendt.)

At det Danske og Svenske Folk hører blandt de ødsleste og overdaadigste i Europa er en almindelig bekjendt Sandhed, og derfor tælles de ogsaa blandt de Fattigste. Men de Svenske besidde imidlertid mere Forkjerlighed for deres eget, nøies i Almindelighed mere dermed, dyrke og forædle det i høiere Grad end de Danske og Norske. — Har Norge ikke Fyrre-, Granne- og Elle-Skove, og burde vi ikke heller selv forfærdige os Kar og andre Redskaber deraf end lade os dem tilføre af vore Naboer? Kunne vi ikke ligesom disse avle Hør og Hamp, og gjøre fine og grove Lærreder deraf? Kunne vi ikke ligesaa godt som andre Nationer dyrke Rapsæd, Sennep, o. s. v. baade i Dannemark, Holsteen, Jylland og Øerne, og vilde vor Flid ikke kunne aftvinge vor herlige Jordbund saadanne Producter i Overflødighed? Men nei, vi maa have Finlandsk Trætøi, Østersøisk Hør og Hamp, Schlesisk og Hollandsk Lærred, Engelsk Sennep og Tydsk Peberod. — Saaledes dræber det Fremmede al indenlandsk Flid og Vindskibelighed. I Sverrig finder man i de meest Formuendes Huse Meubler af indenlandsk Træ, forfærdigede med største Smag af Bønder, og de Svenske Lærreder, der baade i Finhed og Godhed overgaae de Irske, have i Kjøbenhavn for Krigen endog været bedre Kjøb end hine. Vi Danske ere derimod ganske anderledes sindede. Vi ville have Meubler af Mahoganie-, Sandel- og andet udenlandsk Træ, og en simpel Borgers Datter maa i det mindste have Mahoganietræes Meubler til Udstyr, dersom hun skal blive lykkelig i sin Ægtestand. Vi maa have fine Hollandske og Irske Lærreder til Skjorter og Lagener. Vi maa have Hollandske, Engelske, Schweizer, Stolzer og Danziger Oste, Hamborger Orebryster, Vestphalske Skinker, Brunsviger og Lybske Pølser, Engelsk Porter, Ael og Meel, Engelsk Steentøi, ja, vi klæde os helst kun i det, der er Engelsk og Fremmed. Kunne vi vel tænke paa, at forbedre vore Kaar, saalænge denne Overdaadig-

hedsaand, denne Forkjerlighed for alt Udenlandsk hersker iblandt os? — Vor hele Levemaade er intet uden et Væv af Ødselhed. Vi ville have store og kostbare Værelser og dertil behøves naturligviis kostbare og overflødige Meubler; vi ville have lekkre Retter, fine Klæder, sove meget og arbeide lidet. Denne Overdaadighed strækker sig ikke allene til de formuende, men endog til de allersimpleste Stænder. Rangspersoner og Haandværksfolk, Millionairer og Prakkere ville leve paa een og den samme Fod. Ingen bliver saaledes som i gamle Dage indenfor sin Stands Grændser. Enhver higer efter at komme høiere i Veiret. Hytter omskabes til Palladser, og vore lykkeligere Forfædres jernstærke Egeskabe maa vige for skrøbelige og ti Gange dyrere Mahoganietræes Chatuller, Commoder, o. s. v. En eneste Sopha koster nu mere end et heelt Meublement for 40 Aar siden, og mangen en Dansk Rigsraad har fordum ikke været saa fiint og kostbart klædt som nu den simpleste Skriverdreng. For blot at kunne bosætte sig maa man nu eie adskillige Tusinde Rigsdaler, og vore Damer bortødsle mere til Thee og Caffe i een Dag end deres tarvelige Bedstemødre behøvede til Husets Udgivter en heel Uge igjennem. Af det, som en eneste Maskerade nu koster, kunde fordum en heel Familie leve godt en heel Maaned. Saaledes er Alting udartet og vanslægtet.

Hvor ødsel er man ikke hos os med Smør, hvoraf de fleste andre Nationer ikke bruge Fjerdeparten saa meget som vi, men gjøre det til en vigtig Handelsartikel, hvorved der bringes mange Penge i Landet. En Tjenestepige opsiger strax sin

Plads, naar hun ikke foruden Smør faaer Kjød paa sit Brød, ja, hun vilde ansee det for een af de største menneskelige Elendigheder, dersom hun skulde nødes til at spise bart Smørebrød. Selv vore Bønder ere saa forvænte, at de ikke kunne leve, naar de ikke faae deres Caffe med Fløde og Sykker. De bryde sig intet om, enten Caffeen koster 10 eller 11 Mk. Fiirskaarne Tærskere drikke nu lige saa godt som fine Madamer og Fruer deres Caffe hver Dag. Den Drik, som tilforn kun blev nydt af Voltairer og Holberger, for at sætte Geniets Uhrværk i Gang, er nu traadt i varmt Øls Sted, og end ikke en Saugskjærer kan faae sit Brænde skaaret, førend hans kjere Ægtemage har bragt ham en Taar Caffe i en sortsmuttet Blikkande. Spiritus og Caffe ere nu Bondens Yndlingsdrik, og det vil vel ikke vare længe, forend han ogsaa vil faae Smag paa Madera, Skildpadde, Asparges ꝛc. Men Landboen har ikke lært denne Ødselhed af andre end Kjøbstædsfolk. Vi forvandle Avlsgaarde til Lyststeder, og bringe Overdaadighed med os ud paa Landet. Vi gjøre frugtbare Marker til unyttige Engelske Anlæg, og forvandle saaledes baade den døde og levende Natur til ødelæggende Konst.

Følgen heraf er, at vor Overdaadighed skader os mere end Krigen selv. For at tilfredsstille Yppighedens umættelige Fordringer maa den, der handler med Fornødenhedsvarer, opskrue sine Priser saa meget som mueligt; thi han kan ikke nøies mere med en billig Fordeel, og den, han igjen skal kjøbe af, bruger samme Skjæl mod ham.

For at faae en umaadelig Fordeel griber man til foragtelige Midler, forfalsker, hvor det er mueligt, Himlens bedste Gaver, og forvandler dens Velsignelser til dræbende Gift for sine Medmennesker. Hvor mange Forfalskninger mon der ikke i denne Tid foregaaer blot med Viin, og hvor mange Mennesker tømme maaskee ikke Giftbægeret, i det de troe at tømme deres Viinglas? Hvor mange hente sig ikke Døden paa Steder, hvor de søge Opmuntring? Hvor mange Sygdomme fremkomme ikke ved disse og lignende Misbrug, der blive saa meget farligere, som Lægemidlerne baade ere sjeldne og Fristelsen til ogsaa at forfalske disse, eller i det mindste ved Tilsætning at svække deres Kraft, heller ikke er ringe? — Laugsaanden, denne graadige Orm, der søndergnaver med sine hvasse Tænder Vindskibelighedens spæde Blomsterknopper, passer med Tigerlumskhed paa, at for Alting ingen Uindviet standser Udsugeriet og Forfalskningen i sin raske Gang.

Jord- og Landbrugere begjere overdrevne Priser for deres faa forædlede Varer. Medens man i Holland sælger den bedste Ost for 4 til 5 Styver, og i Engelland for 6 til 8 Pence af anden Haand, begjerer vore Jordeiere i Sjælland 30 og 40 ß. for Pundet af første Haand. Jeg har selv hørt en Landmand sige i Junii Maaned forrige Aar, at han ikke agtede at sælge en Fjerding Smør ringere end 20 Rdlr., uagtet han dog umuelig den Gang kunde vide hvad Forraad der vilde blive af denne Artikel. Den ene retter sig heri efter den anden, og det Hele synes at være en uafbrudt Kjæde af Opskruerie og Prangerie. Priserne forhøies uden

Grund, og kunne saa meget lettere forhøies, som der endnu gives noget, der kaldes Laugsvæsen, som i denne Tid med broderlig Samdrægtighed, og understøttet af sine gamle gothiske, bestandig blomstrende og bestandig hævdede Rettigheder, forener sig om at vedligeholde de unaturlige høie Priser paa alle Livets Fornødenheder. Naar man kun er indbyrdes enig, kan man lade sig betale for sine Artikler hvad man vil. Kommer der nogen uden for det hæderlige Broderskab, som, ved at lade sig nøie med en billigere Fordeel, vil fordærve Haandværket, saa lader man ham spytte dygtig i Bøssen, og da taber han nok Lysten til at nedsætte Priserne for Folk, som have lært at holde dem i Veiret.

Paa denne Maade bliver Laugsvæsenet en vigtig Aarsag til de fleste Artiklers overdrevne Dyrhed. At man i vore Dage saa omhyggelig freder og hegner om denne gamle raadne Stamme, der trækker al Saft og Kraft fra de øvrige Træer, hører til de Ting, som er over, endskjønt maaskee ikke imod Fornuften, men som her ikke er Stedet at undersøge.

Kommer man paa Børsen, uden egentlig at vide hvad der foregaaer paa dette Sted, saa skulde man troe, at Handel og Konstflid aldrig have blomstret mere i Kjøbenhavn end netop nu. Hvilken Virksomhed og Travelhed hersker her ikke i hver Krog! Mæglerne jage som Adjutanter i et Feldtslag fra den ene Fløi til den anden. Det støier og surrer allevegne som i en Biekube, hvor man uafladelig flyver ind og ud. Men ak! hvilken sørgelig Virksomhed, naar man undersøger den

ßidt nøiere! Det er ikke Omsætningen af Landets Konst- og Naturproducter, ikke ankommende og afgaaende Skibe, ikke Handel i Ordets ædle Begreb, som her altid frembringer denne Virksomhed, denne Drivtighed og Travelhed. Det er desværre ofte intet uden Speculationer af det unyttigste og laveste Slags. Hvilket rigt Æmne findes ikke her for en Hogarths Pensel! Her støder jeg paa en Høker, der ikke vil sælge sine opspædede og forfalskede Vine, førend han kan faae en Fordeel af 100 PC.; hist staaer en anden Pranger, der lurer paa at en Tønde Salt skal komme i 30 Rdlr.; her en Tredie, som i sin Aften- og Morgenbøn beder, at alle vore Capere hellere maatte forlise end opbringe et eneste Skib med Caffe og Sukker, hvoraf han har saa meget liggende; hist staaer en Fjerde, som faaer Convulsioner, Obstructioner og Qvalme, hver Gang han hører Ordet **Fred** nævnes, eller nogen fortæller, at vor Cours har forbedret sig 2 PC. — Ak, ulykkelige, beklagelsesværdige Handelsdrivtighed!

Men denne skjændige Egennytte og graadige Vindesyge, som tiltager i samme Grad som vor Overdaadighed, og det af Omstændighederne flydende store **Udsugerie** og **Prangerie**, har sørgelige Følger. Ægteskaberne gjøres vanskelig og Løsagtighed fremmes derved. Der udfordres nu saa meget til at ernære en Familie, at mangen en ædel Yngling, deels af Frygt, deels af virkelig Mangel paa Udkomme, bliver bestandig ugivt, og at mangen en blomstrende Møe, der kunde blive en værdig Huusmoder, henvisner som gammel Jomfru. Sand huuslig Lykke forsvinder alt mere og

mere iblandt os. De fleste Mennesker blive alt for sildig gifte. Ofte vugger den graae, rystende Fader et umyndigt Barn paa sine Knæ, og er Olding før det har traadt sine Børnesko. Faa af vort Old opleve eller ville kunne opleve den Glæde at see deres Børnebørn.

Dersom vi besadde eller vilde lægge Vind paa at besidde den Franske National-Nøisomhed, den Hollandske Sparsommelighed og Orden, den Tydske Arbeidsomhed, istedet for at hige efter alle disse Nationers Moder og Daarligheder, for ikke at sige mange af deres Laster, saa vilde vi, selv under Krigens Byrder, være et lykkeligt Folk. Vi leve i et lykkeligt Land, under en mild og retfærdig Regjering. Vi kjende hverken Oversvømmelser, Skybrud, Sneegled, Jordskjelv og andre Naturødelæggelser uden af Navn. Vor Jordbund frembringer alt hvad vor Himmelegn kræver til Livets Ophold. Det staaer altsaa ganske i vor Magt at formilde Krigens Byrder, naar vi kun alvorligen ville.

Men saalænge vi lade os beherske af Overdaadighed og Ødselhed paa den ene Side, og af lav Egennytte og Vindesyge paa den anden, kunne vi ikke tænke at blive lykkelige, om end Freden kom nok saa snart og vedvarede nok saa længe. Lader os aflægge disse Lyder, gjenindføre den gamle Tarvelighed og Nøisomhed, som vore Fædre befandt sig saa vel ved, bandlyse al foragtelig Egennytte, og betænke, at Menneskene ikke skabtes til at udsuge og udpine hinanden.

Til Laura.

Høitidsfuld, andægtig, stille
Jeg usynlig for Dig staaer,
Vemodsfulde Taarer trille
Atter i den unge Vaar.
Taus jeg stirrer paa det sidste
Kiære Minde fra Din Haand,
Ak! det ligner Hiertets Baand,
Kan ei binde og ei briste.

Snart skal Solens stærke Flammer
Mane Blomsterlivet frem;
Men udi det mørke Kammer
Jeg mig skiule maae for dem.
Ei kan jeg den Lue taale;
Thi hvor ingen Urt kan groe,
Der har Jorden ingen Ro
For den stærke, hede Straale.

Men i Sommeraftenstunden
Ved det svale Maaneskin,
Tit jeg gange vil i Lunden,
Tankefuld og rørt i Sind.
Som den lukte Blomst jeg lukker
Hænderne andægtig fro,
Og om salig Nattero
Dybt til Gud i Himlen sukker.

Laura! i Dit Indre gløder
Livets Dag med al sin Lyst,
Glad Dit Øie Solen møder,
Blomster voxe i Dit Bryst.
Laura! Du forstaaer mig ikke
Før Du Aftenrøden seer,
Før med Solens Du ei meer
Blander Dine Straaleblikke.

Men naar fagre Blomst! du lukker
Dig i svale Aftenstund,
Og til Gud i Himlen sukker
Om et roligt Natteblund:
Da Du kiender først min Stemme.
Gid den søde Vemodslyst,
Som opfylder dette Bryst,
Du da ogsaa maae fornemme!!

c. h. a.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Under d. 24 Martii er igjennem den Slesvigske Overret udfærdiget følgende Patent angaaende Liig-Behandling af de, der ere døde af Kopper: Frederik den Sjette af Guds Naade, Konge til Dannemark og Norge ꝛc. De anordnede kraftige Forholdsregler til at forekomme den videre Udbredelse af Børnekopper, som nu have yttret sig paa adskillige Steder i Hertugdømmene, ville forfeile deres hele Nytte, dersom ikke den særdeles virksomme Leilighed til Smitte-Giftens Meddelelse ved Begravelsen af dem, der ere døde af Kopper, blev bortryddet. De Paarørendes og andre Personers sædvanlige Forsamling ved Liget af een, der er død af Kopper, forbydes ganske. Ligets Paaklædning maa kun skee ved en Person i det Huus, hvor den Koppesyge er død, og Liget maa af ingen uden Vedkommende, der have boet i eet Huus sammen med den Afdøde, følges til Jorden; alt under vilkaarlig store Bøder og efter Omstændighederne Livsstraf for enhver, der handler mod ovennævnte Forskrifter.

I Nicolai Kirke i Varde bortsælges ved Auction den 6te Maji 3 brugbare Klokker af Vægt 1018, 376 og 186 Pd.

En Mand i Odensee lod d. 1 April udtromme, at der i Skibhusene og Stige vare Østers og andre sjeldne Sager tilkjøbs, hvoraf ved Efterlysning paa Stedet ikke fandtes det mindste. Fra Odensee Politiekammer er nu d. 7de d. M. blevet bekjendtgjort, at den Person, der har ladet dette udtromme, er bleven opdaget og sat under Tiltale.

I Odensee Adresseavis indbydes til Subskription paa en Samling af Forelæsninger over Skuespillerkonsten, som Hr. Prof. Rahbek har holdt.

Af en Bekjendtgjørelse fra Justitsr. Junghans i Kolding sees, at denne værdige Olding, som nu har fyldt sit 83de Aar, har tjent Kongen i 50 Aar i Justits og flere Embeder ved Told- og Postvæsenet i denne Bye, og at hans Oldefader, som ogsaa levede og døde der, havde været Provindsialforvalter over Tolden og Consumtionen i Ribestift, under Frederik den Tredie.

Hr. Pastor W. F. Engelbrecht har ladet bekjendtgjøre, at man i den geistlige Statscalender for 1809 urigtigen har tillagt ham Titel af Doctor Theologie: en Titel, som det aldeles ikke er vanskeligt at faae fra et eller andet Universitet paa hiin Side Belterne, men som han aldrig har skjøttet om at forskaffe sig paa den sædvanlige Maade.

Til det Kongelige Admiralitets- og Commissariats-Collegium er fra Premierlieutenant P. M. Tuxen af Søe-Etaten indløben følgende Rapport, dateret Fladstrand den 5te April 1809: I Eftermiddag Kl. 3 saaes en Fregat komme Nord fra og holde ned efter Fladstrands Rhed. Da han passerede Fortet Deget og der fra samme blev skudt efter ham, tonede han Dansk Kongeflag og Vimpel. Det var en Sloop af War paa 24 Stkr. Karonader, efter Anseelse 24- eller 32pundige; den blev ved at holde lige ind paa Rheden, hvor den gik til Ankers uden for Batteriernes Skudvide og paa et godt Canonskuds Distance fra de her paa Rheden liggende yderste Skibe. Fortet Deget afsendte et Fartøi til den; dette lagde ubehindret til Borde. Da Ankeret var faldet, blev paa eengang udsat 4 Fartøier, som tilligemed den ommeldte Baad fra Deget roede lige imod bemeldte Skibe. — Jeg var imidlertid kommet ud med 2 Canonbaade og en Cananjolle. Jeg styrede lige imod de ankommende Fartøier, som ved Synet af mig og nogle Skud fra et Par Capere vendte om til Fregatten. Under Dansk Kongeflag og Vimpel affyrede Fregatten sit glatte Lag mod Canonbaadene, men for tidlig og uden Virkning. Da jeg kom den paa Skud nær begyndte jeg fra de 3 Canonfartøier en vedholdende Ild, der tilsyneladende gjorde god Virkning, da de fleste Skud traf Skroget. Han kappede sit Anker og faldt af, men vedblev at besvare mine Skud omtrent 1½ Time, efter hvilken Tid han var saa langt fra mig, at det ei kunde nytte at skyde. Midt under Affairen strøg han sit Danske Flag og tonede engelsk Flag. Han blev forfulgt indtil Mørket faldt paa. Fregattens Kugler vandede langt agter fra os, men gjorde ingen Skade hverken paa Mandskab eller Fartøier. Mandskabet har i det Hele

opført sig brav. Mine medvirkende Officierer, Maanedslieutenanterne Magnussen, Grøn, Beck og Tetens kunde ikke have opført sig bedre og jeg har Aarsag at være i høieste Grad tilfreds med dem. Fregatten stod Nord paa. Det fra Deget udsendte Fartøi blev af Fregattens Chef frigivet, og meldte, at Fregatten havde faaet 3 Grundskud og sin Takelage meget spoleret, en Mand blev Laaret overskudt og flere mindre blesserede. Vinden var N. V., laber Bramseils Kuling.

Omkring Skagen krydser 1 Rangskib og 2 Cuttere, som særdeles nøie bevogte Farvandet der omkring.

Til Løkken er af en Norsk Caper indbragt et Skib paa 53 Commercelæster, bestemt fra London til Gothenborg og ladet med Caffe, Tobak og Brændeviin.

Cours af Danske Bancosedler mod Species (d. 10 April) 230 PC., som udgjør for 1 Rdlr. Species 2 Rdlr. 29 ß. D. C.

Postefterretninger.

Keiser Napoleon er endnu ikke, saaledes som man i nogle Blade har villet paastaae, afreist fra Paris, men det hedder fra denne Keiserstad under d. 30 Martii, at han, som man forsikkrer, vilde afreise d. 4 April til Compiegne, og, efterat have opholdt sig der i otte Dage, til Strasborg. Det kan altsaa ikke have været andet end et blot Rygte, som allerede d. 8de d. M. i en bestemt Tone talde om denne Afreise. Imidlertid gjøres endnu alle Anstalter til en nærforestaaende Krig. Armeens General-Intendant, Daru, saavelsom det Keiserlige Feldtapothek, ere allerede afgaaede fra Paris, og dagligen gjennempassere der mange Tropper til Rhinen. Fra Bayern hedder det imidlertid under d. 30te f. M., at uagtet der samles saa mange Franske Tropper der i Egnen, har Alting dog mere Udseende af en Forsvarsstilling end Feldttogets Aabning. Marchal Massena er endnu i Ulm og sysselsat med at organisere det under hans Anførsel staaende Corps, der er sammensat af de over Rhinen ankomne Tropper. Det samme er Tilfældet med Marchal Lefebvre, der tillige skal anføre de i Tydskland staaende Confoederations-tropper. Man veed endnu ikke om General Oudinots Corps skal bestaae for sig selv eller støde til eet af de forhennævnte. Heller ikke hører man, at det i Franken, under Marchal Davoust staaende Corps, der skal være betydeligt, gjør nogen Bevægelse fremad. Det hedder, at et femte Corps danner sig i Sachsen, under Prindsen af

Ponte-Corvos Anførsel. Men der er endnu intet Kjendemærke paa, at disse forskjellige Corps ville forene sig i een Masse, hvilket man forudseer maa skee, førend der kan gjøres noget Skridt til Angrebs-Bevægelser. — I Wien vidste man endnu d. 29 f. M. ikke bestemt hvad Tid Keiseren, Erkehertug Carl og de andre Erkehertuger ville afreise. Men adskillige af Erkehertug Carls Stab og Cancellie ere allerede afreiste. For Armeens Regimenter hverves endnu stærkt.

Fra Engelland haves Efterretninger, der gaae til d. 17 Martii. En Expedition med 4000 Mand under General Scherbrook, er d. 25 Febr. afgaaet fra Cork. — Af en Skrivelse fra Capit. Boyes, dat. Carlscrona d. 29 Jan., erfares, at der paa den Tid laae her omtrent 60 til Engelland bestemte Skibe. Den sidste Convoy seilede d. 22de, men kun 9 Skibe kunde komme ud af Isen. Capit. Boyes afseilede d. 5te med 70 Seilere, som bleve adspredte til alle Kanter. Næsten den halve Flaade savnes og 20 Skibe ere tagne. Den 13de ankom han her igjen med 24 Skibe og d. 18de vendte 20 andre atter tilbage. — I America er ved en Bill blevet befalet, at udelukke Engelske og Franske bevæbnede og ubevæbnede Skibe, saavelsom Manufacturvarer fra Engelske og Franske Pladse, af Americanske Havne. Fra London er d. 9de afgaaet en Sloop med vigtige Depecher til America.

I Journal de l'Empire af 31 Martii anmeldes Regjeringsforandringen i Sverrig paa følgende Maade: "Endelig har Kongen af Sverrig oplevet den Skjebne, som Europa allerede i mange Aar har spaaet ham. Den egensindige og lidenskabelige Caracteer, som styrede denne Monark, har bragt hans Undersaatter i Oprør; han er sat fra Tronen og arresteret. Hertugen af Södermanland har paataget sig Regjeringen."

Efterretningerne fra Spanien vedblive at være meget gunstige. Man melder, at Hertugen af Bellune er gaaet over Tagus, og staaer ved Badajoz *), for at forene sig med Hertugen af Dalmatien, der er ankommen til Lissabon. Fortet Jacca **) i Arragonien har overgivet sig.

Fra det sydlige Spanien haves følgende Efterretninger: Gen. Urbina er udnævnt til Overgeneral over Centrumets og Andalusiens Armeer, hvilken sidste bestod af 21,000 Mand Infanterie og 1700 Mand Cavallerie. Den 8 Febr. havde man i la Carolina Efterretninger fra Gen. Cuesta, der stod i Truxillo. Hans Armee bestaaer af 14,000 Mand Infanterie og 2000 Mand Cavallerie. Den Engelsk-Portugisiske Division fra Lissabon bestod af 14,000 Mand og stod 28 Engelske Mile fra Truxillo. Hertugen af Albuquerque havde Befaling, at rykke frem med 8000 Mand Infanterie og 2000 Mand Cavallerie, for at forstærke Gen. Cuesta. (Hvilken sørgelig Ende denne Expedition tog, er bekjendt.) Marchal Soult skal d. 7 Martii aldeles have slaaet la Romanas Corps, der bestager af Resten af hans Armee og saare mange Bønder, paa Grændserne af Portugal.

Rigsdagen i Finland skal holdes i Abo. Keiseren vil aabne den med en Tale fra Tronen. Den 25 Martii havde han bestemt til at reise did.

*) En god Grændsefæstning mod Portugal, i Estremadura, hvis Hovedstad den er. Den beskyttes af to Forter, og har over 6000 Indvaanere.

**) Det ligger ved Floden Jacca og mellem Bjergene af samme Navn, som ere en Deel af Pyrenærne.

Udenlandske Efterretninger.

Rostock d. 3 April. Skibsfarten hertil er allerede i Gang. Nogle Skibe ere afgaaede herfra med Tobak og andre Artikler til Sjælland, og adskillige ligge seilfærdige med Viin, Brændeviin og Rug. Kornpriserne, der allerede vare merkelig faldne, ere paa en kort Tid noget stegne. Især er det Tilfældet med Rugen. Denne Artikel, der kort tilforn kunde kjøbes af Landmanden for 104 à 108 Rdlr., er nu neppe at erholde for 112 Rdlr. Naar man undtager, at Sukker og Sirop ere noget faldne i Prisen, er der ellers ei foregaaet nogen Forandring i Priserne paa Colonialvarene. — Adskillige Skibe ere her blevne befragtede for at hente Varer fra Rusland. — Fra Wismar meldes, at endnu den største Uvirksomhed hersker i Handelen sammesteds. Saavel af denne Aarsag som og formedelst den endnu vedholdende temmelig betydelige Tilførsel af Kornvare fra det Indre af Landet, falde disse Artikler i Prisen. Hvis Krig skulde udbryde i Tydskland, er det imidlertid at formode, at Kornpriserne snart igjen ville stige. Den i Sverrig udbrudte Revolution kan maaskee have til Følge, at de Engelske Krigsskibe blive borte fra Østersøen, og i dette Tilfælde vil Udskibningen af Kornvare saa vel fra Wismar som fra Rostock igjen komme i en levende Gang.

(Fortsættelse af Moniteurens leverede Engelske Efterretninger, see forr. No.). — I Underhuset forelagte Hr. Hill d. 6te d. M. et Bønskrift fra Kjøbmændene af Londondery, hvori de sige, at de forhen have dreven stærk Handel med America og i Aaret 1806 gjort store Bestillinger af Korn, Hør ꝛc., men at de formedelst Embargoen ikke have kunnet faae Facturværdien, som de have antaget og betalt i Vexler; at de derfor bade Parlamentet at tage deres Stilling i Overveielse. Der blev besluttet, at lade deres Bønskrift nedlægge i Bureauet. — Hr. Whitbread gjorde nu sin bebudede Motion angaaende Stridighederne med America. Han meente blandt andet, at det var meget vigtigt at slutte et nøie Forbund mellem Engelland og America; at de Americanske Stater have tilbudet Engelland Hjelp under nærværende Kamp, men at Ministrene af falsk Æresfølelse have afslaaet den. Følgen deraf er, at man staaer paa Nippet at faae Krig med America. Han meente derfor, at Engelland maatte forsone sig med dette Land, paa det det ikke skulde slaae sig til Fiendens Partie. Skatkammer-Cantsleren paastod, at America ikke vil underkaste sig Embargoen. Et andet Parlamentslem sagde, at den givne Cabinetsordre vil tilveiebringe Freden. Hr. Rose sagde: Americas Neutralitet er aldeles unyttig; Engelland vil blive Oplagsstedet for hele Verden. Andre tilføiede, at Cabinetsordren vil tvinge Bonaparte til at tage sine Decreter tilbage. Hr. Pinckney paastod, at Billen angaaende Chinabarken er et Dolkestik for den Americanske Frihed. Man har ogsaa spaaet, vedblev han, at vor Ud- og Indførsel vilde forøge sig. Men ogsaa det er falsk. De for Parlamentet liggende Papirer bevise, at Ud- og Indførslen er bleven 11 Millioner mindre. Allene af Bomuld er der indført 32 Mill. Pund mindre. I alt dette ere Cabinetsordrene Skyld. Thi de Franske Decreter have ikke skadet os, eftersom Decretet fra Berlin kun var et Skrækkebillede. Propheterne feilede ogsaa deri, at de troede, Frankrige vilde gjøre Opstand af Mangel paa Colonialvarer. De Franske Soldater vægrede sig ikke ved at marchere, fordi de mangle Caffe og Sukker. Ere Operationerne mod Spanien af den Grund blevne ophævede eller har Napoleon tilbagekaldt sine Decreter? Det er endelig Tid, at

Ministerne høre paa de Taler, der holdes til dem. Manufacturerne have i Almindelighed lidt. Fattigdommen er bleven større. Ministerne have ikke engang overveiet hvor langt deres Ordres ville strække sig. Man har i Aar saaet ti Gange saa lidet Hørfrøe som i forrige Aar. Derved lide saare mange Irlandske Familier. Man lover sig for meget af Handelen paa Brasilien.

I geographische Ephemeriden anføres følgende: Paa Kysten Guinea har tildraget sig en mærkelig Begivenhed. En Høvding for Assianterne, et mægtigt Folk paa Guldkysten, blev for nogen Tid siden, efter Landets Sædvane, begravet med alle sine Skatte. En anden Negerhøvding ranede disse Skatte, og da Assianterne paa Grund heraf angreb ham, ophidsede han nogle Neger-Folkeslag mod sine Fiender; hine Horders Qvinder og Børn vare flygtede ind i et Engelsk Castel Anambo; men de seierrige Assianter angrebe det og erobrede det med Storm. De fandt her imidlertid ikke den strafskyldige Høvding; dog erfarede de, at han havde reddet sig ind i det Brittiske Hovedcastel Kap-Kors; de gik derfor strax løs paa det. Men den Engelske Commandant udleverede dem Røverne, for at undgaae deres Hevn, som de paa deres Tog allerede havde offret over 30,000 Mennesker.

I samme Tidsskrivt anføres blandt Bidragene til Kundskab om den Danske Stat for Aaret 1807 den Proftske Veiviser!

Præsten Kleinschmidt, som forestaaer en Skole i Pforzheim (den samme, som var paa Valg ved sidste Vacance i det tydske Præste-Embede ved den reformerte Kirke i Kjøbenhavn) har faaet en Guldmedaille af den Storhertugelig-Badenske Regjering for sine Fortjenester af Skolevæsenet, og især af den Pestalozziske Methodes Anvendelse.

Med dette Numer begynder sjette Aargangs tredie Quartal. Bladet udkommer to Gange ugentlig; det tilbringes Subskribenterne og betales quartaliter med 6 Mark. Subskriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, boende i store Helliggeiststrædet No. 144.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 54

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 15 April, 1809.

Breve til en Ven paa Landet.

III.

"Livet er ligesom Krebsene," siger Jean Paul: "meest velsmagende i Maaneder uden R." I Kjøbenhavn har man dobbelt Grund til at sande hans Ord. I Maji, Junii, Julii og Augusti Maaned føler man her hvad det er at leve i Ordets høie Forstand, men i de øvrige Maaneder tvinge Blæst, Slud og Frost sædvanlig de fleste til at søge Livets Nydelse indenfor deres fire Vægge. Hver følger da gjerne sin Vei. Den ene søger Glæde og Opmuntring i Klubber, den anden i Familieselskaber, den tredie paa offentlige Steder. Vi kunne saaledes egentlig ikke regne, at have længer Sommer end tre, i det høieste, fire Maaneder. Kan end en Dansk Romanskriver ikke som en vis berømt Fransk Forfatter begynde sin Kjerlighedshistorie med Udtryk som disse: "I den skumle November Maaned, hvor Folk i Engelland hænge og drukne sig, gik en fortvivlet Elsker ud i Marken" — saa maa man dog tilstaae, at hverken en Theokrit eller Gesner, Petrarch eller Tasso vilde fra November til April Maaned have været i Kjøbenhavn, hvad de vare under en blidere og renere Himmel. Deres gyldne Harpe havde sikkert rustet under al den Snee og Slud, vi idelig hjemsøges af. Intet Under derfor, at den Ossianske Muse finder flere og heldigere Dyrkere hos os end den Sapphoske. Intet Under, at Menneskene under en Himmelegn, hvor Solen, Livets og Glædens første Kilde, saa sieldent og saa sparsomt nærmer sig, søge Erstatning i andre Glæder end dem Naturen med saa rund Haand kan yde. Hvor Fuglene paa Marken og i Skoven kun i saa stakket Tid opføre Concert, maa man tage sin Tilflugt til Konsten; hvor Naturen kun i saa faa Maaneder viser sig i sin Sommerpragt, maa man søge at efterkonstle den paa Skuepladsen og hjemme i sit Huus, kort sagt, hvor man savner saa mange af de naturlige Behageligheder, der faldt i Sydboerens Lod, er det meget tilgiveligt, at vi skabe os selv Fornøielser til Erstatning for dem, Naturen har negtet os. Naar De overvejer dette, bedste Ven! vil De være mil-

dere i Deres Domme om vore Forlystelser og Morskaber. Levede vi som Italienere og andre Sydboere i en næsten bestandig Vaar, hvis Vinter ofte er blidere end vor Sommer, saa vilde Levemaaden og Forlystelserne ogsaa rette sig derefter. Men nu er der intet andet for, end at vi i det mindste i otte Maaneder maa søge vort Arcadien, vore ridslende Bække og skyggefulde Alleer i det store Huus paa Kongens Nytorv; at Machinmesteren maa være vor anden Natur, Mad. Frydendæl vor Philomene og Orchesteret vor Lærkechor; at vi ved Whist- og Bostonbordet maa holde os skadesløse for mangen en Nydelse i den fri Natur, og at vi paa Bunden af Champagnerflasken maa opfiske den muntre Tøs Sangvinitas, som "Nordens mørke Mø, Melancholia, i vor Egn holder i Fængsel paa saadanne Steder."

Medens jeg skriver dette, driver den vægelsindede, overgivne April sit Spil med os og narrer os hvert Øieblik April. Ret som en udlært Coquette bruger den os som en Bold for sine Luner, og er foranderligere i sine Meninger end det store Publicum selv. I Mandags havde vi det skjønneste Sommerveir, og alting tegnede til at Foraaret var for Døren. Mange af vore Damer havde allerede kastet deres Peltse og Peltsesko og trippede som Gratier omkring i vore Gader. Men ak, hvilken hovedkuls Forandring! I dette Øieblik ere Gratierne igjen forsvundne; Gaderne ligge fulde af Snee; Himmelen er overtrukken med graa Skyer, og Solen skjuler sig ganske undseelig bag disse; store Sneedynger falde ned af Tagene som Laviner, og det seer igjen ud hos os, som om Vinteren atter

skulde begynde. De kan ikke let forestille Dem, bedste Ven! hvilken mægtig Indflydelse dette ustadige og mørke Veirlig har paa de fleste Kjøbenhavneres Sind. Dersom nogen i vore, paa moralske Konstbøger saa rige Tider, vilde skrive nogen "Konst at gjøre sin Lykke i Kjøbenhavn," vilde jeg for Alting raade ham at lægge sig efter Meteorologien eller Veirligslæren. Saadanne moralske Julemærker ere høist vigtige. Naar man søger om noget i en Audiencesal, bør man altid vælge en saadan Dag, hvor Luften er klar og Solen skinner; naar man vil tale med rige Rentenister og Capitalister, gjør man bedst i at eftersee Barometret, om det viser paa godt Veir eller Regn og Slud. Den, som vil gjøre sin Lykke, maa hellere raadføre sig med Veirliget end Forstanden. Mangen en Mand har forskjertset sit timelige Vel, blot fordi han forsømte denne vigtige Regel.

Vore fleste Forfattere ere i Almindelighed sande Veirhaner, det vil sige, ganske underkastede Veirligets Indflydelse. Allerede Holberg klagede over noget, som han kalder "onde Vædsker", men som ikke kan være andet end Veirligets Indtryk. "De Lidenskaber, som vexelviis regjere hos mig," siger han i sin Levnetsbeskrivelse: "ere: Glæde, Bedrøvelse, Frygt, Mod, Mathed, Hurtighed, Hidsighed, Koldsindighed, ligesom de onde Vædsker sætte sig nu i een, nu i en anden Deel af Legemet. Naar de sætte sig om Hjertet, faaer jeg Lyst til at reformere og sætte mig op mod hele Verden. Strax efter at disse onde Vædsker flytte sig andensteds hen, kan ingen være mere mild og føielig end jeg. Hvorudover, saa ofte den Lyst til at reformere kommer

over mig, holder jeg det raadeligst at reformere mig selv, saasom jeg har erfaret, at det er allene en Nidkjerhed, som kan drives bort med Laxeer-Piller; thi saasnart Paroxismus er over, anseer jeg Menneskene med andre Öine og forekommer Verden mig bedre." — Hvo gjenkjender ikke i dette tro Malerie, som een af Dannemarks største Mænd har givet os af sit eget Jeg, den sædvanlige Kjøbenhavnske Hypochondrist? Hvor mangen en Recension havde ikke ladet sig fordrive med Laxeerpiller? Hvor mangen en Digterfeber havde ikke ladet sig curere med Magnesia? Vort Clima er vor Sjels Despot. Blandt ti Mennesker i Kjøbenhavn, især af de høiere Classer og de Lærde, gives der ikke to, som jo regjeres af denne Tyran. Derfor ere deres Domme ogsaa ofte ligesaa ustadige som Veirliget. Hvad mange af dem ofte rose i Dag, nedrive de i Morgen, ligesom det er klart eller taaget i Luften.

Medens den ublide og ustadige April holder mig fængslet i min Stue, erindres jeg om, hvad jeg skylder vort gamle Venskab. Min Gjeld er stor, det føler jeg; men jeg føler tillige, at jeg ikke kan afbetale den bedre, end ved bestandig at give Dem Prøver paa, hvor dybt Deres Minde er præget i min Sjel.

Den behageligste Nyhed, jeg denne Gang kan meddele Dem fra Kongestaden, hører egentlig til Konstens Rige. Som en Elsker af al sand Konstberigelse vil det sikkert glæde Dem at erfare, at vor Konge har kjøbt Consul Wests ypperlige Maleriesamling. Deres Önske, at denne Konstskat maatte blive en Nationaleiendom, er nu saaledes opfyldt. Konsterne synes med sjette Frederiks Regjeringstiltrædelse at kunne love sig en ny, blomstrende Epoke. Jeg seer atter oprinde de herlige Dage, da Christian og Frederik den Fjerde, midt under saa mange Gjenvordigheder, med Kongelig Rundhed ophjalp og fremmede Konsterne. Endnu lære Salvato Rosa's og Carlo Marattis Mesterværker os, hvad begge disse store Konger følte for een af de ædleste af alle Konster, hvor fuldelig de skjønnede, at intet bidrager mere til Smagens Forædling end Penselens og Meisselens Mesterstykker. Om den Westske Maleriesamling kun bidrog til to store indenlandske Konstneres Dannelse, der ved deres Arbeider kunde forherlige Frederik den Sjettes Regjeringstid, med hvilke Renter fik vi da ikke den Sum tilbage, som denne Samling har kostet? Et Rige, der uden at tælles blandt de store, hidtil har kunnet opvise en Abildgaard, Juel, Wiedewelt, Thorvaldsen og Clemens, hvilke Genier maa dette ikke kunne modne i sit Skjød, naar dets Konge med saa ædel Konstiver foresætter sig, at lette deres vanskelige Bane, at give dem Leilighed til at udvikle og forædle deres Talent? O, Frederik! vær for Konsternes og Musernes Sønner hvad Dine store Forfædre have været! Skab et Athenen af Din Kongestad, og vedbliv, som Du har begyndt, at skjenke Konsterne og Videnskaberne Din Kongelige Bevaagenhed! Kun i Konsternes og Videnskabernes Ly blomstrer Oplysning, Borgerheld og Nationalvelstand. Hvilken Ædelsteen i Din Krone tindrer med skjønnere Glands end store Mænd, opfostred i Dit Fødeland, og udviklede ved Din Opmuntring? Tycho Brahe, Holberg,

Griffenfeldt, Suhm ville forherlige det Danske Navn, naar Mindestøtter af Marmor længe have været forvandlede til Muld.

Af offentlige Blade har De formodentlig allerede seet, min Ven! hvilke Stykker, der denne Gang har været udstillede paa Konstacademiet. Det, som meest udmærkede sig blandt disse, var en Amor, efter Raphael Mengs's Original i Dresden, copieret af Hr. N. Flint. Skjønt det kun er en Copie, saa er dog baade Tegningen og Coloriten saa fortræffelige, at det fortjener at gaae i Rang med den bedste Original. Det er netop saaledes en sand Konstner bør copiere. Han maa vise os i sit hele Arbeide, at han har fattet Aanden i sin Original, og det er egentlig deri han bør gjengive os den i sin hele Værdighed. Det vilde være at ønske, at ret mange af vore Konstnere vilde copiere store Mesterværker i samme Smag. Derved vilde Konsten vinde langt mere end ved umodne og ufuldendte Originalarbeider. Hr. Flint er i denne Tid paa sin Udenlandsreise, og dersom der sørges for, at denne virkelige talentrige Konstner ved sin Tilbagekomst ikke for meget trykkes af Konstneres sædvanlige Lod — Næringssorg — saa er jeg overbeviist om, at han engang vil gjøre vort Fædreneland Ære.

F. Schillers Muse.

Tungt mine Taarer rinde,
Jeg havde mig en Søn;
Han var saa kjæk i Sinde,
Han var saa underskjøn.

Jeg aarle maatte give
Guldlyren ham i Haand,
Og saae ham tidlig blive
En Kæmpe i sin Aand.

Stor var han, og hans Øie
Var blidt, var straalerigt,
Var vendt imod det Høie
Og lued i hans Digt.
I gamle Guders Sale,
Der stod han vel bevandt,
Og hæved i sin Tale
Hvert Under, som han fandt.

Han stirred imod Syden,
Greb Hesperidens Streng;
Og toned klangfuld Lyden,
Da lo den vilde Dreng.
Og af Helkenens Roser
Han virked sig en Krands,
Af Livets dybe Moser
Fremdrog han Blomster-Glands.

Saa rørtes Sjelens Toner
Ved Skjaldens djærve Haand;
Og straalerige Kroner
Fremlued ved hans Aand.
Og sank hans Blik til Jorden,
Da var det taarefyldt,
Dog var hans Kraft fra Norden,
Var Guld og ei forgyldt.

Hist, hist hvor Dalen brydes
Af sølverklare Elv,
Og Vindens Suk udgydes
I Evigheden selv,
I Dødens stille Bolig,
Der dølges nu min Søn!
Hans Kamp er der saa rolig,
Hans Sang er der i Løn.

Sig for hans Skygge bøie
Betydningsfuld endnu,
Det Ædle! og det Høie!
De komme ham i Hu.
Og klage, at forsvunden
Er nu den hulde Skjald;
Den Sorg er ei forvunden,
Er evig som hans Kald.

Naar Helten rædsomt træder
Frem i sin vilde Ruus,
Og øiner kun sin Hæder
Blandt Damp og blodigt Gruus;
Da svæver Friheds Straalen
Fra Himlen kjærlig ned,
Og fylder Offerskaalen
Med Broderkjærlighed.

Og paa de høie Tinder,
Og paa det stolte Fjeld,
Min Digter glad han finder
Og grandsker ham med Held.
Det Glavind, som var blodigt,
Forvandles da heel vel,
I Skjæbnens Nat saa modigt,
Til Kraften: Wilhelm Tel.

N. H. Søtoft.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Aalborg, d. 11 April. Foruden den rige Prise, der blev indbragt til Skagen af Kaperen Strandvagten, Capitain Kaalund, og hvis Hovedladning bestaaer af nogle og tyve Hundrede Tdr. Salt, er en anden endnu rigere indbragt til Løkken af en norsk Caper. Saavidt vides skal den indehave et betydeligt Partie Caffe, Sukker &c. Den Førstes Ladning skal for største Deel være udlosset og alt averteret til Auction. Den

Sidstes Ladning skal for en Deel være forstyrret af Fienderne; dog, saavidt man veed, uden Virkning.

Magistraten i Aalborg har under d. 1 April ladet bekjendtgjøre, at i Betragtning af de nuværende høie Priser paa alle Livets Fornødenheder er Murlauget der i Byen til den Dagløn, Bygherrerne beregnes af Mesterne for en Svend, bevilget et Tillæg af 6 ß. D. til Paaskedag 1810, saaledes, at Dagløn̄nen for en Svend, Mesterpengene iberegnede, bliver fra Paaske til Mikkelsdag 4 Mk., fra Mikkelsdag til Mortensdag 3 Mk. 12 ß., fra Mortensdag til Fastelavn 3 Mk. 8 ß., og fra Fastelavn til Paaske 3 Mk. 12 ß.

Stridigheden angaaende den reformeerte Kirkes Regulativ er nu afgjort. Efter en Cancellie-Resolution skal Regulativet af 1793 staae ved Kraft, og dette høie Collegium vil nu forelægge det H. M. Kongen til allernaadigst Confirmation. Paa Grund heraf har Presbyterne i denne Kirke begyndt med Valget af en Hjelpepræst.

I Tydske Blade hedder det, at den fra Hertugen af Södermanland til det Danske Hof afsendte Gesandt, Greve Carl v. Løvenhjelm, havde Ordre at foreslaae en Vaabenstilstand, men at det nu kommer an paa, om den Danske Regjering vil indlade sig i en saadan Underhandling, saalænge alle Svenske Havne ikke ere lukkede for Engellænderne. — Ligeledes hedder det deri, at H. M. Keiser Napoleon har foræret vor Konge 300 Canoner fra Fæstningen Stralsund.

I Trondhjemsavisen har Chefen for fjerde Musketeer-Division ladet bekjendtgjøre som et sjeldent Bevis paa Redelighed, at een af hans Mandskab, der af en Bonde havde faaet en Tirigsdalersseddel istedet for en Een-Rigsdalersseddel, men at han næste Morgen havde leveret Chefen den, med Anmodning, at Bonden, som billigt, maatte faae de 9 Rdlr., han havde givet for meget, tilbage igjen, hvilket ogsaa skedte. At Karlen fortjener Roes for sin Redelighed, derom er ingen Tvivl, men bør hans Handling offentlig bekjendtgjøres som et sjeldent Bevis paa Redelighed?

Til et større Havne-Anlæg ved Fladstrand er af Gouverneur Roepstorff til Einsidelsborg skjænket den Summa 100 Rdlr., som Hs. Majestæt Kongen allernaadigst har behaget at modtage og derfor ladet ham tilkjendegive Sin allerhøieste Tilfredshed.

Under 4 April d. A. er, igjennem det Danske Cancellie, udfærdiget et Reglement, hvorefter Hs. Majestæt vil, at samtlige til Veicorpset i Dannemark Henhørende sig allerunderdanigst skulle forholde.

Ved allernaadigst at beskikke Storkors af Dannebrogen og Stiftbefalingsmand over Aggershuus Stift, Kammerherre Grev Moltke, til herefter at være Stiftsbefalingsmand over Fyens Stift og Amtmand over Odensee Amt, har Hs. Majestæt tillige tillagt ham Rangtitel som Geheime-Conferentsraad og Rang med No. 12 i første Classe. Ifølge denne Grev Moltkes Forflyttelse har Hs. Majestæt i Naade entlediget ham fra at være Medlem af den interimistiske Regjeringscommission i Norge; hvorimod Præsidenten i det Danske Cancellie, Storkors af Dannebrogen, Kaas, er tillagt allernaadigst Befaling, indtil videre, at indtræde i Grev Moltkes Sted som Medlem i bemeldte Regjerings-Commission, næst efter Hs. Durchl. Prinds Christian August til Slesvig, Holsteen, Sønderborg, Augustenborg; ligesom og Cancellie-Præsident Kaas indtil videre allernaadigst er overdraget at bestyre Forretningerne som Stiftsbefalingsmand over Aggershuus Stift og Amtmand over Aggershuus Amt. Imedens Cancellie-Præsident Kaas saaledes er fraværende, for i Norge at forestaae de Forretninger, Hs. Majestæt allernaadigst finder for godt, indtil videre, at anbetroe ham, skal Præsidenten i det Slesvig-holsteenske Cancellie Storkors af Dannebrogen, Møsting, tillige fungere som midlertidig Præsident for det Danske Cancellie.

Under 11te April d. A. er Storskors af Dannebrogen og Overpræsident i Kjøbenhavn, Kammerherre Baron Adeler, tillagt kongelig Befaling, at indtræde som første Medlem i følgende Commissioner: a) Commissionen for de Fond, som ere henlagte til at afbetale de til Kjøbenhavns Gaders Udvidelse afkjøbte Grunde; b) Commissionen angaaende Bidstrup Godses Administration; c) Providerings-Commissionen for Kjøbenhavn; d) Vand-Commissionen i Kjøbenhavn; e) Brolægnings-Commissionen sammesteds.

Under 12te d. M. er Commandeur af Dannebrogen og General-Postdirecteur C. F. Hellfried tillagt kongelig Befaling at indtræde som Medlem i Postpensionscasse-Directionen.

Helsingøer, d. 13de April. I Gaar vendte Grev Løvenhjelm fra Helsingborg her tilbage, og afgik strax til Kjøbenhavn, hvorfra han efter Forlydende skal reise til Paris. ---- Efterretningen om at Keiseren af Rusland skulde have ratificeret den Vaabenstilstand, som General Knorring har tilstaaet de Svenske, bekræftes ikke, og ihvorvel Hr. v. Alopæus fra Aland af har været nogle Dage i Stokholm, saa vides ikke, at en formelig Vaabenstilstand er bleven afsluttet, meget mere troer man, at endog den desangaaende foreløbig trufne Overeenskomst endnu behøver Keiserens Samtykke. ---- General Knorring skal være afskediget fra den ham andetroede Commando. ---- Den første Afdeeling af den Engelske til Østersøen bestemte Flaade er under Admiral Hoods Commando ankommen

til Gothenborg. ---- De i Gaar Eftermiddag indkomne fiendtlige Skibe saaes i Dagningen at ligge til Ankers imellem Landscrone og Hveen. Orlogsskibene ere Vanguard paa 74 Canoner og Stately paa 68 Canoner under Contraadmiral Bertie. ---- Briggen har lagt sig ved Indløbet til Landscrones Havn og nu sees en Brig at være kommet ud til den. ---- I Morges Kl. 6 passerede her forbi 6 Svenske Parlementairskibe til Høgenes, som havde overvintret i Kjøbenhavn. Samme Tid afgik en Barcasse fra de Engelske Orlogsskibe til Helsingborg. Kl. 8 ankom en Parlementair fra de Engelske Orlogsskibe. ---- 3de Engelske Slupper ere i Dag seete at gaae fra de Engelske Linieskibe, sydlig om Hveen, hvor de formodentlig vil blive liggende, for desbedre at kunne opsnappe de Skibe, som komme Sønder fra.

Ved den Auction, som General Waltersdorff lod holde i denne Uge, bortsolgtes endeel kostbare Vine rc. til følgende uhørte Priser: gl. Vestind. Rom 15 Mk. til 8 Rdlr. 2 Mk. Flasken, Tinta Madeira eller Oporto Viin 3 til 8 Rdlr. Flasken, Green Malmsey eller Malvoisier Madeira 6 Rdlr. til 6 Rdlr. 4 Mk. Flasken, gl. Madeira 9 Rdlr. Flasken, Oportoviin 15 til 15 Mk. 8 ß. Flasken, Eremitage 15 Mk. Flasken, Coto Roti 16 til 18 Mk. 12 ß. Flasken, Champagner 8 til 9 Mk., Rhinskviin 7 Mk. 4 ß. til 8 Mk. 12 ß., Liqueurs de la Martinique 7 Rdlr. til 8 Rdlr. 4 Mk. Flasken, gl. Conjac 5 til 5 Rdlr. 5 Mk. Flasken, Desertviin 10 til 12 Mk., søde Vine 13 Mk. 6 ß. til 15 Mk., Genever 9 Mk. 12 ß. til 10 Mk. 8 ß. Flasken.

Trykfeil i forrige Numer: S. 851. L. 13: Engelbrecht læs: Engelbreth. Samme S. L. 16: Doctor Theologie læs: Doctor i Theologien.

Postefterretninger.

Efter de seneste Efterretninger fra Paris, som ere af 3 April, vare Fiendtlighederne med Østerrige den Gang endnu ikke udbrudte. Keiserens Afreise til Compiegne og derfra til Strasburg var bestemt til næstfølgende Torsdag, men endeel af Stalden og Hofkjøkkenet vare allerede afgaaede. Ogsaa Førsten af Neufchatels samtlige Adjutanter og Officierer vare afreiste til Strasburg, og Førsten selv skulde afreise d. 5te s. M. Journal de l'Empire leverer under Artiklen Wien d. 18 Martii en Skrivelse, der lover intet mindre end Fred. Det hedder deri, at af fire fra Petersborg til Wien ankomne Courerer har den ene faaet 200 Ducater

af Keiseren, for den behagelige Efterretning, han har bragt; at en fra Paris ankommen Coureer med Depecher, adresserede til Chefen for Krigsdepartementet, blev af Keiseren henviist til Erkehertug Carl; at denne, efterat have læst dem, forseglede dem i Courerens Overværelse, og tilbagegav ham dem med de Ord: "Deslige Dumheder fortjene intet Svar; bring dem tilbage hvor "De har faaet dem, og naar man endnu træffer "Dem om en halv Time i Wien, skal De arresteres og sendes over Grændserne"; at Napoleon har tilbudet sig at afstaae Kongeriget Westphalen til Storhertugen af Würzburg og give sin Broder Portugal til Erstatning, paa det Vilkaar, at Hertugdømmet Würzburg afstaaes til Keiserindens Broder som Arving af Breisgau, Modena og Massa-Carrara; at han giver ogsaa Haab om, med Tiden igjen at tilbagegive Venedig, Tyrol og Toscana, men han forlanger Spanien og Portugal; at Østerrige har svaret: at det forlanger Rhinforbundets Ophævelse, Tydsklands Uafhængighed fra al Fransk Indflydelse, og Tilstedelse for de Tydske Førster, at give sig en ny Constitution og et andet Overhoved; at den Franske Ambassades første Commis, Hr. Dodun, vedbliver at give Forsikkringer om Keiser Napoleons fredelige Sindelav, og har leiet sig for næste Sommer et Lysisted ved Wien; at man i Tilfælde af Krig vil gjøre et Opbud i Masse saavel i Tydskland som Italien; at Trykningen af Actstykkerne angaaende Begivenhederne i Spanien skal fortsættes og at den officielle Brevverling mellem det Wienske og Franske Hof er færdig fra Pressen, men skulle ligesom Ministeren Steins Memoirer først bekjendtgjøres efter Krigserklæringen; at Dronningen af Preussen har forstyrret det Franske System i Petersborg; at Rusland ville besætte Preussen og Sachsen; at Kongen af Preussen giver 40,000 Mand Hjelpetropper, og Churførsten af Hessen 3 Mill. Rdlr. og 2 Regimenter emigrerte Hesser. Brevet sluttes med den Efterskrift, at der udbreder sig ny Fredsrygter, men at Napoleon maatte kunne hexe, dersom det lykkedes ham i dette Øieblik at kunne hindre Østerrige fra at opløfte Skjoldet. Journal de l'Empire ledsager denne Skrivelse med bittre Gjendrivelser, hvori det blandt andet hedder, at man i Rusland er utilfreds med Østerriges Adfærd; at der fra Paris hverken er afsendt et

Brev til Keiseren eller Chefen for Krigsdepartementet; at Kongen og Dronningen af Spanien beklage Østerriges Taabeligheder; at der i Tydskland er dobbelt saa mange Tropper som der behøves til at tilintetgjøre de Østerrigske Armeer. — Fra Bayern skrives under d. 2 April, at Rustningerne tiltage paa begge Sider; at Massen af Krigere trænger frem mod hinanden; at Østerrigerne i de sidste Dage have forøget sig meget paa Bayerns østlige Grændser, og at ligeledes Troppe-Massen i Bøhmen, som man i Begyndelsen troede bestemt til en Operation mod Sachsen, har nærmet sig de nordlige Grændser. — Alle disse Rustninger uagtede indfinder den Østerrigske Ambassadeur i Paris sig dog endnu bestandig ved alle offentlige Leiligheder, og er altid tilstede ved den store Opera. — I Strasburg gjøres alle muelige Anstalter til Keiser Napoleons Modtagelse. — Fra den venstre Rhinbredde marchere der endnu bestandig Tropper til den høire, og man venter endnu mange Regimenter og Bataillоner, saavelsom et betydeligt Cavalleriecorps. — Marchal Massena er i Ulm. — De Østerrigske Tropper samles stærkt i Salzburg og Berchtoldsgaden.

Hertugen af York har nedlagt Commandoen over de Brittiske Tropper og Greve Chatam eller David Dundas paatager sig den igjen i hans Sted. Man anseer denne Forandring som et Løsen til Ministeriets nærforestaaende Opløsning og maaskee til alvorlige Uroligheder. Dronningen, der er denne Prinds meget hengiven, synes at være særdeles opbragt derover.

Udenlandske Efterretninger.

I Holland er udkommet et nyt Decret, hvorved al Handel, Brevverling og Samqvem med Engelland og dets Colonier fremdeles forbydes, men derimod tillades fra 1 April d. A. af Udførslen af 52 og Indførslen af 32 forskjellige Artikler (som alle i Decretet anføres), til og fra Lande, som Riget lever i Venskab med, eller ere neutrale, og med Hollandske Skibe eller under neutralt Flag eller de med dette Rige forbundne Magters Flag.

De la Romana skal have lidt et fuldkomment Nederlag i Orensee (en Stad i Gallizien), og det hedder, at han nu vil underkaste sig. Hertugen af Elchingens Hovedqvarteer skal være i Lugo (ligeledes i Gallizien). Hertugen af Infantado er reist til Engelland.

Hvor stivt man endnu i Frankrige holder over Loven om de tre Eenheder paa Skuepladsen, der i saa mange Aar har bidraget sit til at holde dette Theater tilbage i sin Middelmaadighed, havde man nylig Exempel paa ved Opførelsen af det nye Stykke Columbus af Lemercier. Det gamle Franske Theaters strænge Forfægtere fandt i dette Stykke de Tydske og Engelske Dramers og historiske Skuespils Aand, som ikke kan bestaae med de 3 Eenheder. Det var dramatisk Kjetterie, hvormed ingen Forhøielse af Interessen, ingen Sandhed eller Liv i Handlingen kunde forsone dem. Men det fandt Tilhængere blandt de yngre, især fremmede, Tilskuere. Striden imellem begge Partier paa Parterret i Odeon gik fra Mundhuggerie til Næve- og Stokkeprygl. Vagten, som skulde holde Orden, blev gjort vaabenløs. Et Dusin Mennesker bleve saarede. Endelig rykkede flere Tropper ind; man lod Tilskuerne gaae enkelte ud af Huset, og arreterede henimod 30 af de uartigste. Dette Optrin varede til langt ud paa Natten. Efter Keiserens Befaling blev Stykket atter opført nogle Dage derefter, og gik da meget rolig.

Et Brev fra Preussen af 7 October indeholder følgende Træk til Keiser Napoleons Character: I Finkenstein i Vestpreussen, hvor han i nogen Tid havde sit Hovedqvarteer, var Kirken bleven forvandlet til et Magazin. Saa ofte han besøgte dette, blottede han sit Hoved nogle Skridt for Indgangen. I denne Kirke er endnu et stort Søm, som er kommet der ved følgende Anledning: En Deel af Armeen, som fik sin Underholdning fra dette Magazin, klagede over, at Portionerne vare for smaa. Strax lod Napoleon slaae dette Søm i een af Pillerne, og lod bekjendtgjøre, at hvis Aarsagen til Klagen ikke ophørte den følgende Dag, skulde Magazin-Commissæren hænges ved dette Søm.

Den saa fordeelagtig bekjendte Nemnich har nu fuldendt et Værk, som han i bedre og fredeligere Tider agter at udgive under Titel af Vollständige Brittische Waaren-Encyclopädie. Af dette Værk har en leveret en interessant Prøve i Journal f. Fabr., Manuf., Kunst u. Mode. Den indeholder: de Engelske Medicamenter som en vigtig Bidrag til Varekundskab. Ved at omtale Brodums Nervous Cordial etc. anfører Forf. følgende: Brodum, en Jøde fra Kjøbenhavn, var Skopudser hos en Dr. Freemann

i London, der havde erhvervet sig Penge ved ovennævnte Medicament. Efter hans Død fandt Enken for godt, at givte sig med Brodum. Af Taknemmelighed pryglede denne sin Kone, naar det stak ham, indtil hun ikke længer kunde overleve en saadan Skjebne. Brodum, som hverken kan læse eller skrive, lod under sit Navn forfærdige en Dissertation, hvorpaa han af Universitetet i Aberdeen gjordes til Doctor. Nu drev han sit Spil med det anførte Medicament saa fræk og skamløs, at det i London blev til et Ordsprog: "He has the impudence of Dr. Brodum." (Han er saa uforskammet som Dr. Brodum). Efter at han havde erhvervet sig en god Formue, solgte han for nogle Aar siden sin Recept for 6000 Pd. Sterling.

Man veed af Aviserne, at Doctor Chladni, den berømte Opfinder af Clavicylinderen, har maattet spille paa dette Instrument for Keiser Napoleon. Efter et Brev fra Paris af 13 Martii talte Keiseren et Par Timer med denne Lærde, og lod ham derpaa udbetale 6000 Franker som Opmuntring. Det, som især tildrog sig Keiserens Opmærksomhed, var Tonernes Synliggjørelse. Chladni bestrøer nemlig en Glasskive med Sand, og bestryger dens Rand med en Fiolbue. Efter Berøringsstedets Forskjellighed danner nu Sanden Parallellinier, Kors, Qvadrater, Ovaler, Halvcirkler med en Regelmæssighed, som er beundringsværdig. Chladni forudsiger hver Gang med Bestemthed, hvilke Figurer Buestrøget vil frembringe. Keiseren har nu nedsat en egen Commission af Geometre og Musiker, for at efterspore Lovene for disse Phænomener, og undersøge deres Forhold til Geometriens Figurer. Mærkværdigt er det, at de Toner, som frembringe spidse Figurer, gjøre et ubehageligere Indtryk paa nervesvage Mennesker, end de, som frembringe runde Figurer. Det synes at vise, at Skjønhed og Velklang afficere vore Nerver paa een og samme Maade, beroe paa de samme Love, og paa eens Maade blive følelige for vore Sandser. Chladni sysselsætter sig nu med at oversætte sit akustiske System paa Fransk. Nogen Tid i Forveien havde han foreviist sit Clavicylinder offentlig, men det charakteriserer Pariserne, at dette lille og i det Udvortes ingenlunde udmærkede Instrument ingen Sensation gjorde, da derimod Mälzel med sit kæmpestore Panharmonikon opvakte almindelig Nysgjerrighed.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 55.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 18 April, 1809.

Den offentlige Velfærds Klub.

Høistærede Hr. Udgiver!

Uagtet De hverken har seet vor Klub nævnes i Aviserne, eller Veiviseren, eller Hof- og Stats-calenderen, eller paa den i Forstuen til Landsover-retten samt Hof- og Stadsretten opslagne Proces-Liste, eller hørt den omtale i offentlige eller private Selskaber, saa existerer den dog, og det midt i Kjøbenhavns By. Men den skjuler sig blandt alle andre Klubber som den beskedne Natviol mellem pralende Tulipaner og Narcisser. Vort Formaal er ikke at spise, drikke og spille, holde Pølsegilder, skyde efter Fuglen til Benefice for Verten og hans Glutter; men, vi sysselsætte os derimod med langt vigtigere og værdigere Ting. Den offentlige Velfærd er Gjenstanden for vore Sammenkom-ster og Discourser. Medlemmerne bestaae ikke af selvkloge Grønskollinger, der bilde sig ind at have sluget al Verdens Viisdom, fordi de kunne rime Roser med Skoser, og recensere Comedianter, og gjøre Spektakler paa Parterret, men af lutter ær-bare, satte og erfarne Mænd, der have Haar paa Tungen og Been i Næsen. Vore Aftenforsamlin-ger tage ikke deres Begyndelse førend Kl. 7 og vare, i Følge Lovene, ikke længer end til Kl. 11. I disse fem Timer kan ethvert Medlem fremlægge sine Betænkninger over Dagens politiske, oecono-miske og litterariske Anliggender, baade mundtligen og skrivtligen, gjøre Forslag til bedre Indretninger i Staten og Staden, revse og paatale offentlige Feil, og sige hvorledes Tingene kunde og burde være. Vi have ogsaa correspondenrende Medlemmer, endskjønt vor Correspondence hidtil ikke har strakt sig videre end til Valby, hvorfra vi nylig have ladet komme endeel Æg, der, efter Jørgen Bundt-magers Forslag, skulle udruges paa den Ægyptiske Maade i en Bagerovn, og hvoraf vi love os store Fordele for Staten. Men da Ting af saadan Vigtighed kræve Tid, Overlæg og Forberedelse, saa har Selskabet udnævnt en egen Commission, under Navn af Ægge-Commissionen, der skal be-sørge disse Æg udrugede paa berørte Maade, og naar Commissionen har endt denne sin Forretning,

gjør Selskabet Regning paa, i det mindste, at faae en Collection af circa 3000 Kyllinger, hvorved Fjerkræavlen i vort Fædreneland, som De let indseer, betydelig maa kunne forbedres. Over alle Selskabets Forhandlinger holdes ordentlig Protocol, og naar Aaret er omme kunne vi derfor strax see, hvilke Materier der er bleven omhandlet, prøvet og drøftet. Jeg, som den yngste blandt Medlemmerne, er ansat som Secretair, men ved alle Voteringer har jeg sidste Stemme, thi hos os maa altid den Ældste opsætte Præmisserne, fordi man troer, at det ved enhver Kjendelse kommer meest an paa den første Stemning, de Voterende sættes i og Alderen og Erfaringen her som overalt bør respecteres. Vi have ogsaa, ligesom andre Selskaber, Æresmedlemmer, det vil sige: ikke Folk, som troe at bevise Selskabet en Ære at være dets Medlemmer, men Personer, som Selskabet gjør sig en Ære af at tælle i sin Kreds. Vor Vært holder alle offentlige Danske Blade. Før har han ogsaa holdt de Tydske Aviser, men nu har han, efter Selskabets Anmodning, i Betragtning af at de ere udenlandske Fabrikvarer, afsagt dem, paa den Altonaiske Mercurius nær, der trykkes og fabrikeres her i Riget. Som Selskabets Secretair er det blevet mig overdraget, at spørge Dem om De vil modtage Udskrivter af vor Protocol til Indrykkelse i Deres Blad. Men førend jeg gaaer videre, maa jeg levere Dem en kort Skildring af de Medlemmer, der saa at sige angive Tonen, og efter hvis Pibe alle de øvrige maa danse, om end Musiken just ikke altid passer sig til Dansen.

Den første i vort Selskab er Franz Skræder, eller, som vi indbyrdes kalde ham, Franz Tydsker. Han er en Mand paa nogle og 60 Aar og skjønt han kun er Skræder af sin Profession, er han dog meget lærd og belæst. Han har alle sine Dage hængt mere i Bøger end i Skræderarbeide. Sin Politica kan han paa sine Fingre, og Syvaarskrigen kjender han bedre end Tempelhof eller Archenholz. Voltaire, som han har læst i en Tydsk Oversættelse, har fordum været hans Helt, og i de Tider, da Orthodoxien skulde nedrive sig selv, holdt han lærde theologiske Disputatser paa Skræderkroen, og indhøstede Bifald i Overflødighed. Han svor paa, at han ikke vilde høre op, førend han havde faaet Bibelen ruineret, men uheldigviis blev han først ruineret, og maatte med Grund beklage, at hans Tro paa Bibelen var svagere end hans Tro paa hans Kunder; thi medens han arbeidede paa at ruinere Skriften, reiste den ene af hans Kunder bort efter den anden, uden at betale ham deres Regning, og tvang ham omsider til at opgive sit Bo. Fra den Tid af tabte han al Lyst til theologiske Controverser, solgte sin Voltaire og sit hele theologiske Repertorium til Urtekræmmeren, og lagde sig nu med Iver efter Politiken. Da han er født i Sachsenhausen, og Tydsk altsaa er hans Modersmaal, valgte han sig nu en ny Næringsvei. Han blev Avis-Lector. Paa Viinkjeldere, Skræderkroen og andre saadanne Steder forelæste han de Tydske Aviser og ledsagede dem med sine Anmærkninger. Men siden hver Dag i Aaret fik sit eget politiske Blad, saa forplumredes ogsaa denne Næringskilde

for ham, især bleve hans Anmærkninger nu ikke saa nødvendige mere som før. Men da Krigen brød ud, saa var han igjen paa det Tørre. Han kunde nu atter vise sig i sit rette Fag, og more Gjæsterne med sine Projecter, Anmærkninger, Reflexioner ꝛc. Han er egentlig Stifter af vor Klub og har givet den første Idee dertil.

Jørgen Bundtmager beklæder i det oeconomiske Fag en vigtig Post. Han har allerede forelæst over ti Afhandlinger, indeholdende lutter oeconomiske Planer. Hans Oeconomie og Besparelsessystem gaaer saavidt, at han endog har foreslaaet, at den ny Ortographie burde med Magt indføres, om ikke for andet, saa blot for dens oeconomiske Nyttes Skyld. Han har tydelig beviist dette ved Exempler. "Saasom Bogtrykkersværten" hedder det i hans Forslag: "i denne Tid er saa overdreven dyr, saa bør man pønse paa et Besparelsesmiddel, og kan der vel tænkes et bedre, end kun at bruge eet Bogstav istedet for to? Er det f. Ex. ikke Synd baade for Papir og Sværte, er det ikke en utilgivelig Ødselhed at skrive see for se eller Oe for Ø, kort sagt, at ød̶sle saa skammelig med Bogstaver?" — Hans Forslag er blevet henviist til den oeconomiske Commissions Bedømmelse. — Jørgen Bundtmager er iøvrigt saa enthusiastisk for sin Post, at han glemmer sin egen Oeconomie for det Almindeliges Skyld, og at hans Kone lader Daleren løbe, medens han selv holder paa Skillingen. Hans Had til alt Udenlandsk er saa stort, at han ikke engang kan udstaae et fremmed Ord, som nogen af Vanvare lader falde, og forleden Dag skjældte han Fransk Tydsker Huden

fuld, fordi han læste Ober-Præsident istedet for Over-Præsident. Franz forsvarede sig vel med, at han havde seet det saaledes før paa Placater; men Jørgen sagde, at før var ikke nu, og at man tilforn heller ikke vidste at gjøre Forskjel mellem Forflegning og Forpleining, beopagte og iagttage.

Erik Finkel, en Mand af store Indsigter, megen Lune og bidende Vittighed. Lykken og Ulykken have fra hans første Ungdom af saa at sige spilt Langboldt med ham. Snart kjørte han i Carosse og gjorde store Figurer, snart gik han til Fods, fattig og lurvet som den hedenfarne Titusind-Skomager (der, i Forbigaaende være det sagt, i de senere Aar af hans Liv med lige saa liden Grund kaldtes Titusinde-Skomager, som Julus endnu af Naturhistorikerne kaldes Tusindbeen). Indtil sit 30 Aar levede han af at skrive Numere for Tallotteriecollecteurer, Klager for Tjenestepiger og fuske i Lov og Ret. Men da Tallotteriets Trækning blev indskrænket til eengang hver ottende Dag, og Forligelsescommissionen indførtes, saa formindskede hans Indkomster sig, og han kom meget til Agters. Men strax efter Bombardementet begyndte han at speculere, det vil sige, ikke i Philosophien, men i Caffe og Sukker, og var saa speculativ, at han, uden at eie andet end det, han gik og stod i, som just ikke var af stor Værdie, nu er en Mand, der commanderer 50,000 Rdlr. Selskabet har troet, at burde vælge Hr. Erik Finkel, der ved sine Speculationer synes at have udrettet langt mere end den bekjendte Vise i Königsberg med sin hele speculative Philosophie, til Directeur,

og gjør sig store Forventninger af hans Directeurskab.

Vi have ogsaa en Poet imellem os, som egentlig er Fiskeblöder af Haandtering; men da han Anno Domini 1773 er bleven demitteret fra Frue Latinskole, og har samme Aar obtineret Caracteren Non contemnendum, saa regner han sig endnu den Dag i Dag blandt Studenternes Tal, og skriver sig: Jochum Baldrian, Fiskeblöder & Studiosus philosophiæ. Han er et reent poetisk Genie. Men den nyere Poesie og alle nyere Poeter ere en reen Pest for ham. Han fører derfor altid et forgyldt Hovedvandsæg med sig, som han holder for Næsen hver Gang han hører Oehlenschlägers eller Baggesens Vers declamere; thi han faaer ved saadanne Leiligheder ordentlig Benauelse og Qvalme, og er færdig at falde i Besvimelse derover. Jochum Baldrian præsiderer i den æsthetiske Commission, som bedømmer alle udkommende Skrifter i de skjønne Videnskaber.

Efterat jeg saaledes, Hr. Udgiver, har gjort Dem bekjendt med de vigtigste Personer i vor Klub, overlader jeg det til Dem at bestemme, om De vil forunde vore Forhandlinger en Plads i Deres Blad. De kan vente Dem spinterny Projecter til Forbedringer i alle muelige Fag. Selskabet har først tænkt paa, at udgive et eget Blad under sit Navn; men da vor Litteratur, som en vis Forfatter har sagt, i denne Tid ligner et Træ, der har flere Blade end Frugter, saa har Selskabet opgivet dette Forsæt.

Jeg forbliver ꝛc.

Jeremias Blytækker,

Secretair.

Værdien af Sølv og Guld i Danske Penge.

(Indsendt.)

Paa en Tid som den nærværende, da den Danske Pengecours er saa ustadig, at vore Guldsmede selv ikke ret vide, hvad de tør byde, ei heller hvad de bør forlange for de ædle Metaller, kan det være nyttigt at bringe den sande Værdi af Guld og Sølv til almeen Kundskab. Vel er den hverken vanskelig ei heller usikker at bestemme; men da Beregninger af det Slags dog ikke ere hver Mands Sag, fremsættes de her kortelig:

I $9\frac{1}{4}$ Rdlr. Dansk Species indeholdes 1 Mark fiin eller 16 Lod fiint Sølv. Eet Lod deraf er altsaa $\frac{9\frac{1}{4}}{16}$ eller $\frac{37}{64}$ Rdlr. eller $55\frac{1}{2}$ ß. Sp. værd,

Da Kjøbenhavns Prøve er 13 Lod 6 Gran fiin, d. e.: indeholder $\frac{5}{6}$ Sølv og $\frac{1}{6}$ Kobber, saa følger, at dens Værdi er $\frac{5}{6}$ af 1 Lod fiint Sølvs Værdi eller $\frac{55\frac{1}{2} \times 5}{6} = 46\frac{1}{4}$ ß. Sp. Af denne den uforanderlige Værdi i Sp. findes Værdien i D. C. ved at bringe Dagens Cours i Forhold til 100. Man opsætter da et Regula de tri Stykke, hvis første Led bliver Tallet 100, andet Led Dagens Cours og tredie Led $46\frac{1}{4}$. Det udkommende fjerde Led er den sande Værdi af 1 Lod Sølv Kjøbenhavns Prøve. Altsaa paa nærværende Tid:

$100 : 227\frac{1}{2} = 46\frac{1}{4} : 1$ Rdlr. $9\frac{7}{32}$ ß. D. C.

Dersom det Sølv, hvis Værdi søges, er finere eller mindre fiint end Kjøbenhavns Prøve, da findes dets Værdi ved at tage dets Lødighed i Stedet for $\frac{5}{6}$. F. Ex. 14 lødigt Sølv, Londons Prøve, findes paa nærværende Tid at være værd 1 Rdlr. $14\frac{1}{2}$ ß. Loddet; 12 lødigt, Hamborgs Prøve, $94\frac{7}{10}$ ß. D. C. o. s. v.

Paa lignende Maade findes Værdien af 1 Lod Guld Kjøbenhavns Prøve: Den Danske Species Ducat eller 2 Rdlr. Sp. holder 23 Karat 6 Gran fiin, og 67 Stykker veie 1 Mk. brutto. Altsaa indeholdes 1 Mk. fiin eller 24 Karat i $68\frac{20}{47}$ Stkr., som à 2 Rdlr. er $136\frac{40}{47}$ Rdlr. Sp. værd. 1 Lod fiint Guld eller $\frac{1}{16}$ Mk. er da $8\frac{26}{47}$ Rdlr. Sp. værd. Da Kjøbenhavns Prøveguld er 18 Karat fiint, det er: indeholder $\frac{3}{4}$ Guld og $\frac{1}{4}$ Kobber, saa følger, at Værdien af 1 Lod af dette Guld er $\frac{3}{4}$ af 1 Lod

fiint Gulds Værdi eller $\frac{8\frac{26}{47} \times 3}{4} = 6\frac{30}{94}$ Rd. Sp.
Hvo, som skyer at regne med høie Brøker, kan uden synderlig Feil antage $\frac{30}{94}$ Rdlr. for 40 ß. 6 Rdlr. 40 ß. Sp. eller 8 Rdlr. 2 ß. D. C. er da, som ved Sølvet, Værdien, naar Spec. staaer til D. C. som 100 til 125. Er Coursen høiere, da forfares, som ved Sølvet, efter Regula de tri. Altsaa paa nærværende Tid:
$100 : 227\frac{1}{2} = 6$ Rdlr. 40 ß. : 14 Rdlr. $57\frac{2}{5}$ ß.

Er det Guld, hvis Værdi søges, ikke af Kjøbenhavns Prøve, da sættes, som ved Sølvet, dets Karathed i Stedet for $\frac{3}{4}$. F. Ex. Da Guldmarken i Guineerne er 22 Karat, saa er 1 Lod af denne Myntsort paa nærværende Tid 17 Rdlr. $81\frac{1}{5}$ ß. D. C. værd. Saa findes og, at 1 Lod af vore Danske courant Ducater, som ere af 21 Karat, er 17 Rdlr. $2\frac{1}{2}$ ß. D. C. værd, o. s. v.

Vil man, i Stedet for at finde Værdien lodviis, vide Værdien stykkeviis, da følger, at en fuldvægtig dansk Spec. Ducat efter nærværende Cours gjeldes 4 Rdlr. $52\frac{4}{5}$ ß., en dansk courant Ducat, hvoraf 75 Stkr. gaae paa 1 Mk. br., er nu 3 Rdlr. $60\frac{2}{3}$ ß. værd, en Guinee = 10 Rdlr. $14\frac{4}{5}$ ß. o. s. v.

D. 29 Martii 1809.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Den første Deputerede i det Kongel. Slesvig-Holsteenske Cancellie, Kammerherre Grev Ranzau, er allernaadigst udnævnt til Overpræsident for Staden Kiel og til Curator for Universitetet sammesteds. Justitsraad og Lands-Overrets samt Hof- og Stadsrets Assessor Rothe er bleven beskikket til Deputeret i det Slesvig-Holsteenske Cancellie, og tillige udnævnt til virkelig Etatsraad, og Expeditions-Secretairerne Justitsraad Hammerich og Cancellieraad Spies til virkelige Assessorer i bemeldte Cancellie.

Bureaucheferne i det Kongel. Feldtcommissariat, Justitsraad Løvmand og Cancellieraad Johannsen, ere af Hs. Maj. udnævnte til Assessorer i Commissariatet.

Den forhen i disse Blade omtalde ondartede Feber, som havde yttret sig i Hertugdømmet Slesvig, skal endnu grassere der, og har foraarsaget mange Menneskers Død.

Examen juridicum, som er begyndt i Gaar, holdes nu i Frue Pontoppidans Gaard paa Nørregaden No. 243.

Efterretningen om Regjeringsforandringen i Sverrig har bragt en Standsning i Handelen, der syntes at være Virkningen af en panisk Skræk. I Begyndelsen vilde ingen kjøbe, kun saare faa sælge, og de faa, som solgte, maatte give deres Varer hen langt under den Priis, som de vare i, førend hiin Efterretning ankom. Den Sirup, som allerede var bleven betalt med 24 Rdlr. p. 100 Pd., solgtes ved offentlig Auction for 18 Rdlr., Candis og Lumpen, som havde været i 80 til 82, for 72 til 74 ß., og Caffe, som havde gjeldt 11 Mk. Pd., for 9 Mk. — Endnu har denne store Skræk ikke sat sig, endskjønt der dog lidt efter lidt kommer noget Liv igjen i Handelen. Men den eneste Artikel, som egentlig søges, er Congothee, der i Løverdags er bleven betalt med 12 Mk. til 12 Mk. 4 ß. Pd. Caffe er bleven kjøbt i Partier for 9 Mk. 4 ß. til 9 Mk. 8 ß. Mørk Candis er solgt ved Auction for $72\frac{1}{2}$ ß., noget lysere $75\frac{1}{2}$, og Lumpen for 72 ß.

Paa Løverdag giver den 12aarige Jomfru Scharff, en Eleve af Hr. Prof. Lem, en Concert paa det Kgl. Theater, hvor hun lader sig høre paa Violin, som hun spiller mesterligen. Hendes Fader er Hauboist ved Livgarden.

Kjøbenhavn, den 18 April.

Cours af Danske Bancosedler mod Species 232 PC., som udgjør for 1 Rdlr. Species 2 Rdlr. 31 ß. D. C.

I Hamborg var Coursen d. 14 April 238 PC. to Maaneder.

I Kjøbenhavn blev i Dag (d. 18) ingen Cours noteret, men Banco betaltes med 235 PC. kort og 238 PC. langt.

Udenlandske Efterretninger.

Den første Classe af Nationalinstitutet, nemlig for de physicalske og mathematiske Videnskaber, har udsat en Priis af 3000 Fr. for den bedste Besvarelse af det Spørgsmaal: hvilken er den mathematiske Theorie om den elastiske Overflades Svingning og hvorledes kan denne sammenlignes med Erfaringen?

Embargoen i America har foraarsaget saa stor Pengeforlegenhed, at Congressen har bestemt ved en Lov, at inden d. 1 Jan. 1810 ingen Gjeld skal kunne inddrives ved lovlig Execution.

Det var Major de Legrange, Adjutant hos Hertugen af Södermanland, der bragte Depecher fra sit Hof til Paris, hvor han ankom d. 7 April.

Moniteuren bekjendtgjør Regjeringsforandringen i Sverrig paa følgende Maade: Stockholm d. 16 Martii. Misfornöielsen havde allerede begyndt at yttre sig, da de af Frankrige gjorte Fredsforslag bleve af Kongen forkastede. Enhver indsaae, at Kongen ved at forkaste samme ikke vilde andet end en Krig uden Føie, blot for at tilfredsstille sit personlige Had til Keiser Napoleon og forfølge sine afsindige Projecters Udførelse. (Her følger de bekjendte Efterretninger). — Efterat hele Conseilet forgjeves havde bedet ham om, at slutte Fred, forföiede Feldtmarchal Klingspor og General Adlercreuz sig til Kongen og forestillede ham, "at de af ham befalede forkastelige Forholdsregler maatte ophøre, at det var deres Pligt som Svenske, at redde deres dyrebare Fædreneland og at han nødvendig maatte opfylde deres Bøn eller nedlægge Regjeringen." — Kongen svarede, "at han vilde aldrig give efter," kaldte dem Ondskabsfulde, trak sin Kaarde og vilde gjennembore General Adlercreuz, da der i samme Dieblik traadte 8 til 10 andre Personer ind, i Spidsen for hvilke Hofmarchal Silfversparre befandt sig, som sagde: Deres Kaarde, Sire, er givet Dem, for at bruge den mod Deres Fædrenelands Fiender, ikke mod sande Patrioter, som kun vilde Deres og Sverrigs Vel. Jøvrigt gik alting ganske roligt til; kun Drabanterne gjorde nogen Allarm og truede med at støde Døren op. — Imidlertid havde Kongen, som man et Dieblik havde tabt af Sigte, fravristet en Anden Kaarden og var undsluppen igjennem en Sidedør. General Adlercreuz blev dette vaer, Baron Otten og en anden Officier løbe efter Kongen og hentede ham ind, da han allerede var kommen i Slotsgaarden. Oberst Preyot arretterede ham ꝛc. — Glæde og Rolighed herske her i Hovedstaden. Armeerne fra Norden, Vesten og Sønden ere bestandig paa deres Post.

Det femte Armeecorps i Spanien er brudt op for at beleire Valencia.

Marchal Lannes er ankommen til Paris.

Efter en officiel Folketælling indbefatter Kongeriget Neapel 4 Mill. 927682 Mennesker. Heraf har Hovedstaden Neapel allene ½ Mill. Indbyggere. En sand Barnekrop med en Kjæmpes Hoved!

Keiser Napoleons Adjutant, Gen. Bertrand, er ankommen til Strasburg, hvor ogsaa Keiseren snart ventes. — Marchal Bessiere er reist til Pforzheim i det Badenske. — Marchal Massena tilligemed hans Armees Generalstab, 8 Generaler og adskillige tusinde Mand have deres Hovedqvarteer i Ulm. Daglig ankommer Tropper fra Strasburg. Ved Marchal Massenas Armee foregaae adskillige Bevægelser. Endeel af samme marcherer til Tyrol, en anden over Donauwerth til Iser, og adskillige Regimenter, Canoner ꝛc., føres paa Donau til Nedre-Bayern. Divisionsgeneral Vandamme har faaet Commandoen over det i Stuttgardt cantonnerende Armeecorps.

I Staden Salzburg, som kun tæller 11,000 Mennesker, ere 20,000 Mand Østerrigere sammenhobede, og i de andre Egne af Landet ligge over 30,000 Mand.

Til Maynz er der bleven afsendt meget Munition.

Prinds Ferdinand af Preussen, Friedrich den Stores sidste endnu levende Broder, har sendt den største Deel af sit Sølvtøi, over 40 Centner, til Mynten. Dette er en Opoffrelse, som under Preussens nærværende Stilling gjør hans Patriotisme uendelig megen Ære.

I Petersborg havde man d. 24 Martii 23 Graders Kulde.

Et Tillæg til den Russiske Hoftidende leverer en officiel Indberetning angaaende Alandsøernes Indtagelse. De Svenske Krigsfangers og Saaredes Tal angives deri til 3000 Mand; deriblandt er en Deel af Garden til Hest og Fods, næsten hele det Sødermanlandske Regiment samt dets Faner og flere Faner af andre Regimenter og Commander. 8 Canoner bleve tagne paa det faste Land og 16 paa 8 Canonbaade, alle af grov Caliber, foruden dem, der befandt sig paa de brændte og sænkede Canonbaade, og endelig en stor Mængde Flinter.

I Egnen af Brzesk Litiwski skal der staae 70,000 Mand Russer.

I den officielle Maylandske Tidende findes under Artiklen München d. 23 Martii følgende Skrivelse: Vi begynde at blive bekymrede over Bevægelserne i Østerrige. Vores saavelsom vore Bundsforvandtes Armeer staae nu i Linie. Alle Efterretninger fra Ungern og Gallizien bevise, at de Russiske Troppers Bevægelser stemme fuldkommen overeens med vore Troppers Bevægelser. Endskjønt Østerrige ved alle muelige Midler vil overbevise os om, at Rusland er dets Bundsforvandt eller i det mindste vil forblive neutral, saa indsee vi dog dagligen mere, hvor meget Østerrige feiler i sine Beregninger.

Adskillige Kirker og Klostere i Augsburg bruges nu til Magaziner for Hø, Tobakker, o. s. v.

General Dupas's Division, bestaaende af 7200 Mand og 1600 Heste er brudt op fra Hannover og har taget Veien til Cassel. I Hannover findes i dette Øieblik altsaa aldeles ingen Franske Tropper.

De nyeste Efterretninger fra Spanien ere af 28 Martii. Gen. Gouvion beleirer Tarragona (i Catalonien), hvor den Spanske Gener. Reding commanderer. — Gen. Cuestas Corps er bleven slaaet af den Tydske Division, under Gen. Laval, og har mistet alt sit Artillerie og Baggage og 5 til 6000 regulaire Tropper. De Bønder, som befandt sig ved dette Corps, ere blevne nedsablede af Cavalleriet. — Truxillo har tilbudet at underkaste sig og udlevere de Magaziner, som Fienden har oprettet i denne Stad, til de Franske. — Gen. Sebastini er marcheret med 18 til 20,000 Mand til Manzanares, et Markgrevskab i Asturien, med en By af samme Navn. Det har tilhørt Huset Toledo.

Fra London haves Efterretninger af 20 Martii. Til Engelske Havne er ankommen en Convoy fra Oporto af 400,000 Pd. St. Værdie. — Fregatten Saleete, der har ligget længe i Isen og som man var meget bekymret for, er ankommen til Carlscrona. — Vice-Adm. Duckworth er afseilet med sin Escadre til Lissabon og Cadix.

Wien d. 23 Martii. Naar man kan troe de offentlige Rygter, vil Krigen blive erklæret fra d. 1 til 10 April, og skeer det ikke tidligere, saa maa man just ikke anklage vore Ministeres Forsigtighed. Den Tid, hvor de hver Dag aabenbare en Deel af deres langtgaaende Plan, som de have udkastet og som de allerede siden et Aar ufravigelig følge, giver os Leilighed til destobedre at lære at agte deres Duelighed og Sindelav. Under den Forevending, efterhaanden at indskrænke deres active Armee, og saaledes at formindske deres Skattes Udgivter, skjulede Ministerne, i det de organiserede den ny Milits, ædlere Hensigter. Det havde uden Tvivl været smukkere, at lade Saarene af en ødelæggende Krig ganske læges, bringe Crediten, Handelen, Industrien og Fredens Konster til at blomstre; men er det ikke hæderværdigt, at trodse en ny Krigs Farer, for at skaffe Huset Østerrige Tydsklands Scepter igjen, og udslette Mindet om en Tractat, der gjør Seierherrens Maadehold endnu pinligere for vor Egenkjerlighed, og endelig for at gjenoprette det hellige Romerske Riges Love og Statsforfatning i deres Heelhed. Disse ere vore Ministres høimodige Planer; og hvor meget ville vi vide dem Tak, naar Udfaldet maatte svare til deres Forventning. — Man læser i Hoftidenden en lang Artikel, der kun giver lidet Haab om Fred.

(Journal du Soir.)

Ministeren for de udenlandske Anliggender i Petersborg, Grev Romanzoff, har forsikkret de derværende Handlende, "at Handelen i Aar sikkert vil blive blomstrende; han havde som en Fader sørget for dem." Derpaa steg strax Priserne paa alle Russiske Producter.

Keiser Alexander er d. 25 f. M. afreist til Borgo i Finland, for at lade sig hylde af de der forsamlede Stænder. Borgo er kun en liden Stad med 1800 Indbyggere, i Landskabet Nyland, ved den finske Bugt, 6 Mile fra Helsingfors. Den blev i Aaret 1708 ruineret af Russerne.

Den for 2 Aar siden henrettede Fra Diavolos Broder er bleven opdaget paa Øen Corfu, og udleveres nu til Genua, hvor han er født.

Et fiendtligt Skib med en rig Ladning er ikke langt fra Messina, under 200 Engellænderes Paasyn, blevet tagen af 2 Neapolitanske Capere, efter en heftig Modstand.

Langs med Søkysten af det Genuesiske Gebeet, hvor hidtil kun enkelte Fodgjængere og Muulæsler kunde gaae paa smalle Fodstier, anlægges nu en Landevei, efter Keiser Napoleons Befaling: et Arbeide, der er forbundet med store Vanskeligheder,

at det kun kan sammenlignes med de gamle Romeres Foretagender.

Journal de l'Empire leverer under Artiklen London d. 21 Martii følgende af Morning Chronicle: Den bedrøvelige og skandaløse Anliggende, som siden d. 1 Febr. har saa pinlig sysselsat den velsindede Deel af Underhuset, er nu tilende. Hertugen af York har nu tilbudet sin høie Fader sin Frasigelse som Commandant en Chef, og Kongen har naadigst modtaget den. Man troer nu, at Underhuset ikke vil tage ny Forholdsregler. — Saa fordeelagtig som dette Resultat maatte synes dem, der betragte det som en Triumph, vort Fædreneland har faaet, saa kan man dog ikke dølge, at denne Begivenhed er meget foruroligende for enhver rigtig dømmende Engellænder, der elsker sin Nations Hæder og Lykke. Hvilket Skuespil, naar man seer at den, der ved sin Fødsel, er kaldt til Tronen, stilles for den offentlige Menings Domstoel med en uforskammet, rænkefuld og usædelig Qvinde? Hvad spaae ikke saadanne sørgelige Debatter for Fremtiden, og hvad burde man ikke have gjort, for at forhindre dem? Hertugen af York, Hoffet, Ministeriet, have paa en plump Maade understøttet et lidet Antal Menneskers forfølgende Hensigter, der under det forføriske Paaskud at forsvare Folkets Rettigheder, i Løndom har udbredt Forvirring og Uorden. — Underhuset selv har ikke kunnet undgaae den Snare, der blev lagt for det. Nogle Velsindede have vel forsøgt, at dræbe Tvedragten i Fødselen, men forgjeves. Der maa ikke svæve den mindste Mistanke om Embedspligts Overtrædelse over Hertugen af Yorks Hoved udraabte de meest udmærkede Medlemmer af Huset, ja selv Hr. Canning. Vist nok havde dette ikke maattet være, dersom Hertugen havde været ganske bebreidelsesfri. Ulykkeligviis er dette ikke de Meninger, som Debatterne have efterladt sig hos Publicum. — Det vilde være uretfærdigt, at troe, at Hertugen af York har havt den Hensigt, at ville drage den mindste Pengefordeel af den skammelige Handel, som Mad. Clarke har dreven med Civil- og Militairembeder; men har da den Frugt, hun høstede deraf, været ham aldeles ubekjendt? Kan det undskyldes, at han af Svaghed for et Fruentimmer begunstigede de slette Valg, som Mad. Clarke var Aarsag i? — Neppe var Mad. Clarkes Project, offentligen at ville blamere Hertugen af York,

bleven bekjendt, førend selv Parlamentslemmer havde budet hende 4000 Pund Sterling for Hertugens Breve og de Papirer, hun var i Besiddelse af. Hvilke Fordele kunde de love sig deraf? Debatterne i Underhuset have draget Sløret bort fra de hemmelige Bevæggrunde. Hvilken Haardnakkenhed, at opsøge og mangfoldiggjøre Hertugens Forseelse og saaledes med fulde Hænder at overøse den Kongelige Familie med Skjændsel! Hvad ville de, der have ledet disse frække Konstgreb med saa megen Færdighed og Troløshed, andet end nedværdige det regjerende Huus og udbrede almindelig Urolighed? — Var det ikke paa denne Maade, at der udbrød en frygtelig Revolution hos vore Naboer? Bleve de første Kjendemærker paa denne Revolution ikke paa denne Maade synlige? Fornedredes ikke den Kgl. Familie i Frankrige ved den uforsigtige Allarm, som Bedrageriet med et Halsbaand foranledigede? — Jeg vilde ønske, min Frygt maatte være indbildt eller overdreven; men jeg anseer den for at være alt for grundet. Naar Menneskene først ere saa forbittrede og uenige, som man seer dem her, man maa være beredt paa en pludselig Explosion, og alting synes at forene sig om, at fremskynde samme: Tomhed ved Hoffet, Ørhed hos Ministerne, Uenighed i begge Parlamentshuse, offentlig og privat Ulykke. — Vi trues af de forenede Stater med Krig; Rusland trækker sig mere end nogensinde tilbage fra os; ved Kongen af Sverrigs Dethronisering bliver Østersøen strængelig lukket for os; Østerrige, den sidste, mægtige Allierede, der endnu bliver os tilbage, maa nødvendig bukke under i den Kamp, der forberedes; vore Expeditioner paa det faste Land paaføre os Ulykker; vore Udgivter forfleres paa en skrækkelig Maade; vore Manufacturer ligge i sidste Aandedræt; vor Handel trues fra alle Kanter. Den vilde allerede være tilintetgjort, dersom det ulykkelige Decret om Fastlandsblocaden, som den uforsonligste Fiende, Engelland nogensinde har havt, kun alt for godt havde forfattet, var blevet strængt udført; og det vil blive, det behøve vi ikke at tvivle paa, i Forhold til som Bonaparte nu udbreder og befæster sin Magt paa Fastlandet. — Hvilke Lægemidler for saa mange Onder? Fred, ene Fred! Men hvor er der at tænke paa den. Vil Bonaparte den oprigtigen; har vort nuværende Ministerium villet den?

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 56.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 22 April, 1809.

Er Engelland uovervindeligt?

Det 13de Bind af Tidsskriftet: die Zeiten, som udgives af Prof. C. D. Voß i Halle, aabnes med en meget interessant Afhandling: Blik auf die politische Lage Europens, am Ende des Jahres 1807. (Blik paa Europas politiske Stilling i Enden af Aaret 1807). Forfatteren gjennemgaaer deri især Engellands Stilling mod det øvrige Europa. Han søger at vise, at Krigen mod Engelland ikke allene føres mod dets Magt, men mod dets Handel og Manufacturer, og at dersom alle de krigførende Magter ikke forene sig om at gjøre en Landgang paa dette Rige, som for det første vel neppe vil skee, saa bliver kun en activ Maade tilbage at bekrige det paa, det er, ved deres Mariner, og disse ere deels aldeles ødelagte af Engellænderne, deels i deres Hænder, deels for ubetydelige, deels aldeles ikke til mere. "Overalt har Engelland — vedbliver han — en afgjort Overvægt, som det kjender og som det synes at pukke paa. Caperie er det eneste (?), som de fiendtlige Magter kunne foretage mod Engelland; men dette rammer kun dets Handel og Manufacturer, Engellænderne som Kjøbmænd, som Manufacturister, følgeligen som Privatpersoner, men ingenlunde som Magt. Vel vilde Handelens og Manufacturernes Ødelæggelse i det mindste frembringe en meget voldsom Rystelse i Engelland, men Spørgsmaalet bliver, om dets Manufacturer ødelægges, naar dets Handelssamqvem med Europa fuldkommen tilintetgjøres? Skulde dette finde Sted, saa maatte det først være mueligt, virkelig at tilintetgjøre Handelsforbindelsen, hvilket maa drages i Tvivl, naar man nogenlunde kjender Handelens Natur og Forbindelser. Men antaget, at dette ogsaa var mueligt, saa vilde det dog kun kunne frembringe den tilsigtede Virkning, naar Engelland i sin Handels- og Manufacturexistence ganske eller for største Delen kun var afhængigt af Europa. Men Handelen paa denne Verdensdeel er ingenlunde forbunden med saa stor Fordeel for Engelland, som man i Almindelighed troer. Fra de fleste, især de nordiske, Lande fik det mere end det sendte did. Standsningen af Handelssamqvemmet med disse Lande vil tvinge det til at undvære eller selv at producere eller hente fra andre Verdensdele de Producter, det faaer fra samme, hvilket allerede har været Tilfældet under Paul den Første. Den egentlige Handelsfordeel kan Engelland kun vente af de andre Verdensdele. Portugal var et stort Forlis for dets Handel, men det bliver et Spørgsmaal, om det ikke snart vil finde fuldkommen Erstatning i Brasiliens Erobring (?). Derimod tabe de fleste andre Nationer forholdsviis ved Forstyrrelsen af deres Handelssamqvem med Engelland, uden at de faae nogen Erstatning derfor. Ogsaa ere de alle alt for lidet velhavende til at kunne taale et saadant Forlis saa godt som Engelland. I det de opgive Handelen paa Engelland, give de tillige Slip paa den største og fordeelagtigste Deel

af deres egen Handel. For at tilintetgjøre den Engelske Handel i Europa maa alle Europæiske Staters hele Skibsfart ødelægges. Den samme Forholdsregel, der bandlyser Engelske Varer fra Europa, maa ogsaa gjøre de Franske Varer sjeldne i Tydskland og Rusland, for saavidt de komme til Søes derhen. Engellændernes Snighandel og Contrabandeer-System faaer kun nyt Liv og større Udstrækning derved. Engelske Producter have i adskillige Europæiske Lande allerede længe været ganske eller tildeels forbudne, men ere alligevel blevne indsmuglede. Det er ligesaa godt den udenlandske Kjøbmands som den Engelskes Interesse, at befordre Contrabanderingen. Strænge Forbud frugte her ikke meget, men skjærpe kun Opfindelseskraften. Den Engelske Handels Spærring vil altsaa neppe være et virksomt Middel til at tvinge Engelland til Eftergivelse. Dertil kommer, at Engelland er rigere end alle Europæiske Stater og kan altsaa bedre bære sit Tab, om dette Tab end var større end disses. Holland har nu i tyve Aar ved sit Exempel beviist hvad en Stat, der er bleven rig ved Handel, formaaer at udholde. Ved Krigen har Engelland vundet i Indtægter, og derfor stiles den nu ogsaa ene mod dets Handel. Men saaledes som Tingene nu staae, kan den kun angribes i Europa. Dog om end hele Europa blev lukket for det, staae endnu begge Indierne og Africa aabne for det, hvor det ikke vil falde det vanskeligt at finde ny Rigdomskilder og Hjelpemidler til Krigens Fortsættelse. Det maatte ogsaa fortrænges fra Asien og America, ligesom fra Europa, dersom det skulde kunne ydmyges. Skal Europa have Fred, saa maa der gjøres Ende paa Engellændernes Sø-Despotismus og Enerettigheder i Handel og Manufacturvæsen. Dette maa Europa kjøbe med Anstrængelse og Undværelse; men de hidtil anvendte Midler have ikke været tilstrækkelige. Engellænderne føle dette og ændse derfor ikke hvad der foretages imod dem. Hvad de hidtil have gjort synes at pege paa hvad de formaae at gjøre. Adskillige af deres Foretagender have de vel havt Skam af; andre have bragt hele Europa i Harnisk mod dem, eller ere blevne uden afgjørende Virkning. Men dog kan det ikke negtes, at de kunde have frembragt store Virkninger, dersom de vare blevne bedre udførte, og at Engelland endnu besidder Fordele, som de hidtil valgte Midler ikke

have betaget det, og at det, saalænge hine ikke betages det, neppe vil kunne tvinges til at give efter. Endnu bestandig ere Engellænderne i Besiddelse af Herredømmet over Havet. Asia og America ere dem endnu skatskyldige, og hvad vilde det ikke koste, dersom man blot skulde angribe dem i den første Verdensdeel, ikke at tale om, hvis det skulde skee med Held. En Krig mellem Engelland og America, hvis Interesse er saa nøie forenet, er en Usandsynlighed, og skulde den end udbryde, bliver det dog St. Domingo og de Spanske og Hollandske Colonier tilbage. Og skulde end alt dette ansees eller gjøres uvirksomt, vilde man da, saalænge man ikke har rystet Grundstøtterne til Engellændernes hele Subsistence, kunne bøie deres Nationalstolthed og udtømme deres Kræfter i den Grad, at de maatte beslutte sig til Underkastelser og Ydmygelser, der ganske stride saavel mod deres Nationalaand som deres indbildte Nationalinteresse? Og formaaer man dette, naar man ikke angriber dem i en Kamp paa Liv og Død, i Asia og America og — i Engelland selv paa eengang? — Den Engelske Nations Egenhed lader os befrygte, at Napoleons store Hensigt ikke vil opnaaes førend det er kommet med Fastlandet ligesom med Engelland paa det yderste. Egennytte og Stolthed ere Grundtrak hos den Engelske Nation. Herredømmet paa Havet og i Handelen ansee alle Engellændere for deres Rettighed, for deres Æres Væsen, for Grundstenen til deres Velstand, deres Uafhængighed og selv deres politiske Tilværelse. Heri ere alle de stridende Partier enige — Fox, Pitt, John Bull og Skatkammer-Lorden. Den i et Engelsk Ministerielblad nylig fremsatte Ytring angaaende den Russiske Erklæring synes i den Henseende høist mærkværdig: "Saalænge Engelland endnu har et Skib og en Matros, vil det ikke begvemme sig til en Fred, der strider mod dets ovenanførte Grundsætninger;" og om det end kunde bringes til en saadan Fred, saa vil det sikkert snart bryde den igjen. Kunde Freden i Amiens ikke kaldes en saadan? og er den af Engelland endog kun bragt i Opfyldelse? — En Fred, som ikke ganske svarer til Frankriges Øiemed, kan ikke ønskes af denne Magt, og en Fred, hvorved Frankrige ganske naaede sit Øiemed, vilde Engelland ikke slutte, saalænge det endnu har et Forsvarsmiddel i Hænde. Da Napoleon (i Aaret 1806) erklærede, ikke at ville

forlade Tydskland og de Preussiske Stater, førend Engellænderne havde beqvemmet sig til Fred og tilbagegivet hans Allierede de erobrede Besiddelser, hvorledes udlode da de Engelske Journaler sig angaaende dette Tvangsmiddel? "Ligesom Engelland brød sig meget om, sagde de, at Kongen af Preussen mister sine Stater." — Dette udtaler den Engelske Regjerings Aand, og derfor kunne vi ikke troe, at den i Europa og ved Europa vil tvinges til Fred."

Dette ere omtrent denne Forfatters Hovedideer om Engelland og om Muligheden at kunne tvinge det til Fred. Hans Grunde synes ved første Diekast vægtige; men vi ville ved nøiere at drøfte dem finde, at de ikke udholde Prøven. Adskillige af hans Ideer havde maaskee faaet en anden Skikkelse, dersom han havde seet Europas politiske Stilling saaledes som den viser sig i dette Dieblik.

Den første urigtige Forudsætning, som Forfatteren gaaer ud fra, er den, "at de mod Engel-"land Krig førende Magters Mariner deels ere øde-"lagte, deels i Engellændernes Hænder, deels for "ubetydelige, deels aldeles ikke mere til". Den Franske og Spanske, den Russiske og Hollandske Flaade er ikke allene anseelige og endnu til, men de tre første forbedres og forøges endog dagligen. De Danske — siger Forf. — besidde ingen Sømagt mere — men røber han ikke derved, at han har et ganske urigtigt Begreb om Dannemark og dets Sømagt? Troer han da, at Dannemark, een af de ældste Sømagter i Europa, har ophørt at være hvad Naturen fra umindelige Tider har bestemt det til, fordi Engellænderne have ranet vor Flaade og udplyndret vore Arsenaler? Det er det samme, som om nogen vilde sige, at Herkules har mistet sin Styrke, fordi en Omphale har stjaalet hans Kølle. Engellænderne have kunnet frarane Tippo Saib hans Guld, Spanierne have kunnet aftvinge Incaerne deres Skatte, men have disse Tyranner kunnet rane de Gruber, hvor disse rige Skatte fremkom? Dannemark har Ege, som ingen Ransmand har kunnet bortføre — en Slægt af Orlogshelte, som evig vil blive dets Eiendom, og saalænge vi have Træ til at bygge Skibe og kjekke Mænd til at føre dem, have vi ogsaa en Sømagt. Kun en Konge som vor Frederik, kun et Folk som det Danske, og Dannemarks Flaade staaer frem igjen i sin hele Glands til Trods for

den Brittiske Røverslægt. Hvad der i Dannemark i et eneste Aar er gjort for vort Søværn, er maaskee mere end Europa forestiller sig. Eller skal den Muur af Canonbaade, der beskytte vore Kyster og som i en Tid af et Aar i ærlig Kamp, ikke paa Niddingsviis, har frataget Havets saakaldte Beherskere, sex Krigsskibe, da aldeles ikke regnes for noget? Disse Canonbaade, der have aflagt saa glimrende Prøver paa Dansk Mod og Tapperhed, endog naar de havde en dobbelt eller tredobbelt Magt at kjæmpe imod? Naar Dannemark havde mistet sin Sømagt, hvorfore convoyere da Engellænderne alle de Kjøbmandsskibe, de sende til Østersøen, med hele Flaader? Hvorfor klynkes da saa ofte i Parlamentet over den Skade vore Canonbaade tilføie den Engelske Skibsfart? Man maatte aldeles ikke kjende vore Canonbaades Fægtninger ved Dragøe, med Linieskibet the African og ved andre Leiligheder, dersom man med hiin Forfatter ligefrem skulde paastaae, at Dannemark har mistet sin Sømagt. Er saa stort et Antal Canonbaade, som vi nu eie, foruden større Fartøier, som ere blevne til i en Tid af et Aar ligesom ved en Tryllekraft, da ingen Magt? Have vi ikke endnu Holmens faste Stok, Dokken og alt hvad der udfordres til at bygge ny Skibe? Offrede og offrer ikke endnu Patriotismen til en ny Flaades Gjenskabelse? Hvad der i det korte Tidsrum af et Aar allerede er skeet, lærer os, hvad der endnu vil og kan skee. Kun endnu to Aar til, og Engelland vil overtydes om, at man kan rane Krigsskibe, men ikke Sømagter.

Forfatteren er, som saa mange andre udenlandske Skribenter, meget ilde underrettet, naar han (S. 17) paastaaer, at uden Engellændernes Villie formaaer ingen Nations Skib at "gaae igjennem Sundet o. s. v." Engellands Magt maatte rigtig nok være frygtelig, dersom det skulde staae uden for Sundet som Englen med det dragne Sværd uden for Paradiset. Men enhver Sagkyndig veed, at Engellænderne ere saalidet Herrer over Sundet, at de tvertimod selv maa snige sig derigjennem med en staaende Vind, og at intet Engelsk Kjøbmandsskib vover at gjøre denne Tour uden under stærk Convoy. Desuden have Engellænderne kun kunnet drive Caperie i dette Farvand, saa længe Sverrig var uretfærdigt nok til at modtage i sine Havne ikke allene Engelske Skibe, men ogsaa rane-

de Danske, ja endog de saa skjændigen fra Nyborg bortførte Transportfartøier, der efter la Romanas Løvte, skulde tilbageleveres Dannemark, naar de havde bragt de Spanske Tropper til Spanien. Men naar ogsaa disse Smuthuller lukkes for Engellænderne og Sverrig tvinges til at forandre sit skadelige System, saa vil det end ikke blive mueligt for Engellænderne at drive Caperie i Sundet. Sverrig allene, eller med andre Ord, de røde Guineer, ikke sin overlegne Sømagt, kan Engelland takke for, at dets Skibe hidtil af og til have kunnet drive deres Spil i Øresund.

At den Franske Sømagt er til endnu havde man for ikke længe siden et alt for tydeligt Bevis paa. Den Rocheforter Flaade løb ud, uden at nogen af de tusinde Krigsskibe, John Bull praler med, kunde forhindre den deri; den løb ud, uden at nogen af de uhyre Engelske Flaader, som, uden synderlig Nytte, maa holdes i alle Havne og lønnes med uhyre Summer, hidtil har kunnet opdage den. Frankrige, Spanien og Holland have af Naturen faaet ligesaa stort Kald til at være Sømagter som Engelland, og de have ogsaa i ældre Tider hver især viist, hvad de formaae som Sømagter. Et saa alt omfattende Genie som Napoleon vil nok vide at vække de slumrende Kræfter, naar først Fastlandsanliggenderne ere ret ordnede. Der vil og maa komme en Tid, hvor Frankrige, Spanien, Holland, Rusland, Dannemark og Sverrig ville knuse det Brittiske Søuhyre. Lad det kun rase, fnyse og anstrænge sig! Det Øieblik kan ikke være langt borte, hvor dets Kraftyttring har naaet sit Yderste, og altsaa maa falde igjen i samme Grad som den steg.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Placat, som indeholder Bestemmelser vedkommende Bygningsvæsenet i Kjøbenhavn. Hans Majestæt Kongen har, ved allerhøieste Resolution under 8de d. M., behaget allernaadigst at fastsætte følgende Bestemmelser og Forskrivter, vedkommende Bygningsvæsenet i Kjøbenhavn: 1) at enhver Tegning til Bygninger, som opføres i Kjøbenhavn eller paa dens Grund,

skal i Fremtiden, efter at være af Stadsbygmesteren gjennemgaaet, approberes af Overbygnings Directeuren; 2) at ingen Bygnings Façade, som vender ud til Gaden i Kjøbenhavn, maa males, med mindre saadant i Forveien er anmeldt for Stadsbygmesteren, til hvem derhos maa overleveres en Tegning til Approbation, i det Tilfælde at Bygningen agtes malet med flere Couleurer; men saafremt den blot attraaes malet med een Couleur, der ligner Sandsteen, Muursteen eller Kalkfarve uden Afsætninger, da blot en Prøve af Couleuren; samt at der i første Fald for Tegningens Approbation skal erlægges den nedenfor bestemte Afgivt til det Kongelige Maler- Billedhugger- og Bygnings-Academie, men intet videre; 3) at stødt Glas aldeles ikke maa bruges ved Bygningers Afpudsning; 4) at dersom nogen begynder med, enten at opføre en Bygning, førend Tegningen til samme er approberet eller at male nogen Façade til Gaden, førend Stadsbygmesterens Tilladelse dertil haves, skal saavel Eieren af Bygningen eller Grunden, som de Haandværksmestere, hvilke dertil have ladet sig bruge, erlægge til Stadens Fattigvæsens Hovedcasse en Mulct fra 5 til 50 Rdlr. efter Omstændighederne og de Vedkommendes Formue; 5) at alle didhenhørende Sager i Overeensstemmelse med Placaten af 9de September 1795 skulle behandles ved Politie-Retten; 6) at Stadsbygmesteren, for Bedømmelsen af de ovennævnte Tegninger, have at oppebære, og til det Kongelige Maler- Billedhugger- og Bygnings-Academiets Casse at indbetale, som følger: For en Gaard af 20 Alens Bredde og derover 10 Rdlr. For en mindre Gaard 6 Rdlr. For et Huus af 18 Alens Bredde 5 Rdlr. For et mindre Huus 3 Rdlr. For at bedømme en Façade der skal males med Ornamenter 2 Rdlr. 7) at Stadsbygmesteren for hans Forretninger med Besigtelser og Tegningers Eftersyn, indtil videre, skal være berettiget til at oppebære følgende Betaling: For at gjennemgaae Tegningen til en ny Bygning af 18 Alens Længde med Sidehuus ꝛc. 3 Rdlr. For en mindre Bygning 2 Rdlr. For Besigtigelsen af enhver heel Bygning, hvad enten samme af ny er opført eller derved er skeet en Hovedforandring 2 Rdlr. For Besigtigelsen af enkelte Forandringer ved allerede opførte og indrettede Bygninger, saasom Omlægning af udvendige Trapper, nye Indgange, Opsættelse

af Kjelderskure rc. 1 Rdlr. Hvilken allerhøieste Resolution herved kundgjøres til alle Vedkommendes Efterretning og allerunderdanigst Efterlevelse.

Det Kongelige Danske Cancellie d. 12 April 1809.

Kaas.

Cold. Knudsen. Bülow. Monrad.
Berner. Lassen.
(L. S.)

Igjennem Generalpostdirectionen er under d. 15 April 1809 udfærdiget en Plakat, som bestemmer en ny Postgang imellem Roeskilde og Kallundborg, og fastsætter en ny Posttaxt for Breve til og fra Kjøbstæderne Holbek og Kallundborg, af følgende Indhold: Hans Majestæt Kongen har, paa Generalpostdirektionens Forestilling, ved allernaadigst Resolution af 7de Marts sidstleden bestemt, at der fra den 1ste Maji næstkommende skal med de 2de Brevposter, som nu for privat Regning besørges imellem Slagelse og Kallundborg samt Roskilde og Holbek af Postmesterne i Kallundborg og Holbek, imod at de oppebære en bestemt Porto af ethvert Brev, gjøres saadan Forandring: at Brevposten imellem Kallundborg og Slagelse aldeles ophører, og at Posten imellem Roskilde og Holbek, og derfra videre til Kallundborg, befordres for Postkassens Regning 2de Gange ugentlig, den ene Gang ridende, og den anden Gang kjørende, for at kunne medtage Reisende og Pakkepostgods. — Saasnart denne Forandring iværksættes, skal Brevposten afgaae fra Kallundborg hver Tirsdag Middag Kl. 12, altsaa første Gang den 2den Maji, og fra Holbek Tirsdag Aften Kl. $7\frac{1}{2}$, saa at de begge kunne indtræffe i Roskilde Natten til Onsdag Kl. 12. Pakkeposten skal afgaae fra Kallundborg Fredag Aften Kl. 9 til Holbek, og fra dette Sted Løverdag Morgen Kl. 6, for at indtræffe i Roskilde Løverdag Formiddag Kl. 11. — Ifølge denne Forandring vil Portoen for Breve fra og til Kjøbstederne Holbek og Kallundborg tilflyde Postkassen. — Ved den i Plakaten tilføiede Brevposttaxt udgaae Kallundborg og Holbek af den i Brevpost-Taxten af 28de Martii 1801 dens 3die §. No. 3 indeholdte Fortegnelse, men samme henhøre derimod nu til de i bemeldte Taxtes 1ste §. No. 2 anførte Steder, hvortil Breve ligefrem kunne betales. Iøvrigt udvides denne Brevpost-Taxt i alle dens øvrige Punkter til Kjøbstederne Holbek og Kallundborg. — De Breve, som ere bestemte til Nykjøbing i Sjelland, skulle herefter udtages i Holbek, hvorfra de afgaae, som hidtil, med en privat Post. — Pakker og andet til Pakkeposten henhørende Gods, som afsendes til og fra Kallundborg og Holbek, skal betales efter de i Pakkepost-Taxten af 23 Febr. 1788 givne Bestemmelser med den senere fastsatte temporære Forhøielse, og i Forhold til det hosføiede Miletal, som er udregnet med Hensyn til, at der imellem Kallundborg og Holbek er 6 Mile, og imellem Holbek og Roeskilde 4 Mile.

I Februarii Maaned 1809 ere følgende Vare udførte fra Kjøbenhavn til fremmede Steder: Landværts til Hamborg og Altona: 7007 Pd. sort Peber, 1669 Pd. dito, 2000 Stykker Nankin, dito 2000 Stykker, dito 11,225 St., dito 4900 St., dito 2000 Stykker. Til Rostok 2200 Pd. raffineret Sukker, 12,849 Pd. Sirup, 1576 Pd. Caffe, 346 Viertler Rom, 503 Pd. Caffe, 109 Viertler Rom, 615 Pd. Caffe, 486 Pd. dito, 553 Pd. raff. Sukker, 56 Viertler Rom, 10,024 Pd. Sirup, 78 Fustager Blaafarve, 11,510 Pd. Sirup, 7044 Pd. dito, 11,510 Pd. Sirup, 7044 Pd. dito, 6842 Pd. dito, 6251 Pd. dito, 3555 Pd. dito, 1464 Pd. dito, 165 Pd. Congo Thee, 493 Pd. raff. Sukker, 3134 Pd. dito, 808 Pd. dito, 813 Pd. dito, 1125 Pd. Lumpen, 3128 Pd. Sirup, 425 Pd. Lumpen, 352 Pd. Peber, 463 Pd. Riis, 512 Pd. Caffe, 7813 Pd. Sirup, 7563 Pd. dito, 2985 Pd. dito, 3486 Pd. Sukker, 4009 Pd. Sirup, 4296 Pd. Riis, 4855 Pd. Sirup, 11,161 Pd. dito, $174\frac{1}{2}$ Viertl. Rom, 2772 Pd. Riis, 200 Pd. Rottinger. — Landværts til Altona og Hamborg: 3404 Pd. Thee, 141 Stykker trykte Sirtser. — Til Rostok: 200 Pd. Snørrottinger, 2596 Pd. Sirup, 2672 Pd. dito, 1320 Pd. Candis, 1339 Pd. Sirup, 2951 Pd. Sukker, 29,218 Pd. Sirup, 4869 Pd. dito, 7311 Pd. dito, 669 Pd. Caffe, 57 Viertl. Rom, 462 Pd. Ingefer, 481 Pd. Congo, 85 Pd. fine Theer, 5594 Pd. Riis, 3274 Pd. Caffe, 4853 Pd. Sirup, 685 Pd. Caffe, 553 Pd. Candis, 5219 Pd. Riis, 1675 Pd. raff. Sukker, 612 Pd. dito, 445 Pd. dito, 60 Potter Arak. — Landværts til Altona: 62 Baller Bomuldsgarn, 1200 Uber Ræveskind, 200 Stykker Nankin, 5700 Stk. dito, 7552 dito, 300 St. trykte Sirtser, 7064 Pd. sort Peber, 445 St. trykte Sirtser, 1873 St. hvide ord. Cattuner, 329 St. dito, 700 Pd.

fort Peber, 2880 Pd. Thee, 13,316 Pd. Tamarinder. — Landværts til Hamborg: 3000 Stkr. Nankiner, 3146 Pd. Thee, 1020 Pd. hvid Ingefer, 1216 Stykker hvide ord. Cattuner, 1600 Stykker Nankiner, 3400 Stykker dito.

Den Norske Regjeringscommission har udlovet en Præmie af 50 til 1000 Rdlr. for Tilveiebringelsen af Papirer af Betydenhed for Staten, som den ved Lindesnæs i Lister Amt indstrandede Engelske Orlogscutter Claudia maatte have havt inde.

Fennefos Papirfabrik i Norge har forhøiet Priserne paa sine Papirer.

Under d. 7 April er udkommen: Forordning for Norge, angaaende hvorledes med Skifter efter Personer af geistlig Stand, samt med geistlige Sagers Paadømmelse i første Instants, bør forholdes.

Deres Majestæter Kongen og Dronningen have allernaadigst skjenket til de Brandlidte i Hollænderbyen 400 Rdlr. med Bestemmelse, at de skulle anvendes til at sætte dem igjen i Næringsvei.

Agent og Viceconsul Johan Carl Ludvig From er udnævnt til Consul i Danzig i Etatsraad og Dannebrogridder Koustrups Sted.

Kjøbenhavn, d. 21 April. Cours af Danske Bancosedler mod Species 231¾ PC., som udgjør for 1 Rdlr. Species 2 Rdlr. 30 ß. D. C.

Udenlandske Efterretninger.

Loddet er kastet. Den i Eger commanderende Østerrigske General Greve v. Bellegarde har d. 9de d. M. tilkjendegivet den Franske General Friand, der staaer i det Bayreuthske, at man befinder sig i Krigstilstand. Det samme blev endnu samme Dag tilkjendegivet alle Franske Forposter langs med hele Grændsen af det Østerrigske Monarkie. Imidlertid haves endnu ikke nogen tilforladelig Efterretning om Fiendtlighedernes virkelige Udbrud. Den 11 April var Keiser Napoleon endnu ikke afreist fra Paris, men man seer hans Afreise med hver Dag i Møde. Han vil i egen Person anføre Armeen. Østerrige staaer ene i denne store og ulige Kamp, thi Rusland skal have erklæret det Wienske Hof i en Note, at det ikke vil indlade sig i nogen Underhandling med Engelland, saalænge det nuværende Ministerium staaer i Spidsen for Regjeringen og at desuden Keiser Alexander bliver i Fred og Krig paa det nøieste forenet med Keiser Napoleon. En Russisk Armee af 70,000 Mand staaer paa Grændsen af Gallizien. — I the Morning Chronicle gjøres bidende Anmærkninger over Krigen med Østerrige. Det hedder deri blandt andet, at denne Krig kun opvækker liden Interesse i Engelland. — I Franske Blade hedder det: Dersom der endnu er nogen Tvivl om, at der existerer en Subsidietractat mellem Østerrige og Engelland, vil den forsvinde, naar man kun kjender Vexeloperationerne over Wien med de vigtigste Pladse paa det faste Land. Allevegne tilbydes Papirer paa London, og Hofbankørerne i Wien have i den Henseende udbredt eftertrykkelige Circulairer. Følgen deraf er, at der tabes 15 PC. paa Vexler paa London. Medens Napoleon saaledes staaer i Begreb med at møde Østerrige i en ny Kamp, gaae hans Armeer seierrigt frem i det endnu ikke ganske undertvungne Spanien. I Catalonien har Gener. St. Cyr havt glimrende Fordele. Han har kastet den Spanske Gener. Castro, fordrevet Reding fra Staden Reus og taget 3 Oberster, 7 Oberstlieutenanter 100 Officierer og 2000 Gemene til Fanger, foruden Fiendens Artillerie og Bagage. Reus som Divisionen Suham er rykket ind i, er næst Barcellona den rigeste og ved Handelen meest blomstrende Stad i Catalonien. Den tæller 20,000 Indvaanere. — General Reding, som blev paa sin Flugt indhentet af Dragonerne, fik to Sabelhug i Hovedet, og maatte takke sin Hests Hurtighed for sin Redning. — I samme Dieblik da Gen. Sebastiani vandt Seier ved Ciudad Real, i Ny-Castilien, og ankom til Foden af Sierra Morena, vandt Hertugen af Belluna (Victor) Slaget ved Merida, i Estremadura. Reserverne fra Sevilla, Badajoz og Andalusien vare forenede. Gen. Cuesta havde opstillet dem i Slagorden i en Bjergegn, mellem Donbenito og Medellin, dækket af Guadiana. Denne Armee, som formerede tre Linier, understøttedes af Batterierne. Saasnart Hertugen af Bellune blev dem vaer, befalede han Gen. Lasalles og Latour-Maubourgs Cavallerie at bryde frem, og beordrede Gen. Leval at rykke ind med Rhinforbunds-Tropperne i en sammentrængt Colonne mellem Gen. Lassalles og Latour-Maubourgs Cavallerie; han lod dem understøtte af 14 Canoner; Divisionen Vilatte og Ruffin dannede Bagtropperne. Hertugen angreb Fiendens venstre Fløi og kastede ham ved første Angreb. Uordenen paa den venstre Fløi udbredte sig snart til Centrumet og Fiendens

høire Fløi. 7000 Spaniere bleve paa Valpladsen, 3000 bleve tagne til Fanger; de øvrige ere løben fra hverandre; 30 Canoner og 9 Faner bleve erobrede. — Denne høist vigtige Fægtning har ganske blottet Sevilla, og Flygtningene bleve stærkt forfulgte. Den 2den var Hertugens Fortropper allerede rykkede til høire Side af Badajoz, og de haabede at forene sig i Portugal med Hertugen af Dalmatiens, om hvem man troer, at han er ankommen til Lissabon. — Den lille Stad Merida var berømt i Romernes Tid og kaldtes Augusta Emerita. Man finder der endnu Romerske Mindesmærker.

Fra Amsterdam skrives under d. 15 April: En Americansk Parlamentair, Le Phairau, som er ankommen til Bordeaux, skal have medbragt den Efterretning, at Embargoen i America for saavidt skal være ophævet, at Skibene kunne seile til neutrale Havne, men dog kun under den Betingelse, at der stilles Borgen for den dobbelte Værdie af Skib og Ladning, som hjemfalde til Regjeringen, naar et tilbørligt Udlosnings-Certificat fra Bestemmelsesstedet ikke skaffes tilveie. — Til Engelland, Holland og Frankrige tør de ikke gaae.

Den Proclamation, der er udstædt ved den Østerrigske Keisers Afreise fra Wien, er forskjellig fra Erkehertug Carls Proclamation deri, at Tonen er mere moderat, og at der ikke tales i samme som i den sidste om fremmede Tropper.

I America gjøres et Laan af 10 Millioner Dollars, og Congressen har forhøiet Indførselstolden af fremmede Varer 50 PC.: to Foranstaltninger, der just ikke opvække noget fordeelagtigt Begreb om de forenede Staters Financer.

Efter den nyeste Plan skal Østerriges Hovedmagt concentreres i Øvre-Østerrige og Bøhmen, og kun udgjøre en eneste Armee, under Erkehertug Carls Anførsel, og afdeles, ligesom den Franske, i forskjellige Corps.

Bekjendtgjørelse af Avancement, Forflyttelse og Afgang ved Vor Landmilitair-Etat.

Det har allernaadigst behaget Os at resolvere som følger: Under 17 April: 1. I Anledning af Major v. Fockens dødelige Afgang forsættes Major Johan Berend v. Romeling fra 2den til 1ste Bataillon i Dronningens Liv-Regiment, Capitain Friderich v. Dudden udnævnes til Major ved 2den Bataillon, Stabs-

capitain Christian Harboe v. Reusch til Chef for det vacante 6te Musketeer-Compagnie. Den caracteriserede Capitain Christian Friderich v. Lowzow til Stabscapitain, og Second-Lieutenant Prinds Christian Friderich Maximilian til Sayn-Witgenstein-Berleburg, til virkelig Premier-Lieutenant; samtlige i Dronningens Livregiment; dog beholde Majorerne v. Romeling og v. Dudden deres Compagnier, og ombytte først naar Regimentet samles igjen. 2. Second-Lieutenant Franz Johannes v. Sveistrup, af det Holsteenske Rytter-Regiment, forsættes i lige Egenskab til Dronningens Livregiment, med sin havende Anciennetet af 11te Decbr. 1807. 3. Ved Vort Eget Regiment forsættes Premier-Lieutenant Alexander Emil v. Wilster fra Grenadeer-Compagniet til et Musketeer-Compagnie, hvorimod Premier-Lieutenant Ove Unger Rosenkranz v. Giedde og Second-Lieutenant Jens Bull v. Kielland ansættes efter deres havende Charger ved Grenadeer-Compagniet. 4. Johan Benjamin Rosovsky, Negotie-Chef ved det danske asiatiske Compagnie, udnævne Vi herved til Regimentsqvarteermester ved det danske Livregiment til Fods, imod at han stiller den sædvanlige Caution for Penge-Oppebørselen. 5. Premier-Lieutenant F. M. v. Barfred, af Kronens Regiments 3die Bataillon, meddele Vi, efter Ansøgning, i Naade Afskeed af Krigstjenesten. 6. Underofficeer ved Kjøbenhavns borgerlige Artillerie, Friderich Lorenz Wilcken, udnævnes herved til Second-Lieutenant ved Sappeur-Corpset. 7. Underofficier Thomas v. Westen Engelhardt, af det 1ste Aggershusiske Infanterie-Regiment, ansættes som Fændrik med extra Gage ved samme Regiment, dog indtil videre uden Anciennetet, og skal denne Ansættelse regnes fra d. 12te i denne Maaned.

Under 18de April: 1. I Anledning af Capitain v. Werenskjolds Afskedigelse oprykker Capitain Niels Henrich v. Finne i fuld national Compagnie-chefs Gage 276 Rdlr. aarlig, og Premier-Lieutenant og Ridder af Dannebroge Christian v. Heide udnævnes til Capitain og Chef for det onsoeske Compagnie med 180 Rdlr. aarlig Gage; fremdeles udnævnes Second-Lieutenanterne Jens v. Ziegler, Peder v. Heidenreich, Ludvig Michael v. Glückstadt og Jens v. Horbye til Premier-Lieutenanter ved de Nationale, Second-Lieutenanterne Jesper v. Petersen og Mathias v. Bodum forsættes fra de nationale til de gevorvne Compagnier, og Fændrikkerne Friderik Henrich v. Conradi, Johan Wilhelm v. Radick, Jacob Romanus v. Melsler og Lars Christian v. Heidenreich udnævnes til Second-Lieutenanter, de to første ved de gevorbne og de to sidste ved de nationale Compagnier; samtlige i det søndenfjeldske Infanterie-Regiment. 2. Escadronchefserne, Ritmester Christian Peter v. Christensen, af det jydske Regiment lette Dragoner, og Ritmester Christian Ludvig v. Späth, af Husar-Regimentet, meddele Vi Majors Caracteer med den dem reserverede Anciennetet.

(Fortsættes.)

Ved Riisbrighs Død

den 18 April 1809.

En stille Taare rinder
Du Ædle! ved Din Grav,
Og Sorgens Tone minder
Om det, som Livet gav.
Det trætte Støv tilbage
Nedsank i Jordens Skiød;
Du hviler mæt af Dage
I Vuggen luun og blød.

Og Fredens Engle svæve
Om tause Hvilested,
Som Anelser ombæve
Om evig Herlighed.
Hvor over sorte Tillie
Sig reiser Høi af Muld,
Der Sneens hvide Lilie
Fremspirer tro og huld.

Naar Livets Morgenrøde
Alt længst forsvunden er,
Naar ingen Roser gløde
Paa mørke Bue meer,
Da giennem Mulm og Taage
Den straaler evigskiøn,
Hvor Dødens Aander vaage
Den stander frisk og grøn.

Jeg seer den venligt smile
Ved Støvets sidste Hiem,
Og Vaarens Døttre ile
Af Moderskiødet frem.
Til Lilien de sig klynge
I Livets friske Glands,
Og om dit Navn de slynge
En evig Mindekrands.

Thi from du var i Livet,
Din Aand var uden Meen;
Af Gud blev huldt dig givet
En Villie fri og reen.
Mod Sandheds klare Lue
Du stræbte evig tro,
Og hvad du fik at skue,
Det gav du andre fro.

Og i dit ædle Hierte
Der leved' Himlens Aand,
Du følte Andres Smerte,
Dig bandt ei Jordens Baand.
Du vandred' vel saa stille,
Den blide Fromheds Søn,
Hvor Taaren du saae trille,
Du tørred' den i Løn.

Dit aabne, klare Øie
Fremlyste himmelsk Fred,
Du lod det ei sig bøie
Til Støvets Uselhed.
Din Lyst ei dosig Hvile,
Din Daad kun var dig Løn,
Thi saae dig Døden smile
Mod Evigheden skiøn.

Jeg staaer nu her allene
O Riisbrigh! ved din Grav,
Og Hiertets Toner ene
Er hvad min Sang dig gav.
I Natten snart de svinde,
Der gaaer af dem ei Savn;
Men eviggrønt dit Minde
Bevarer os dit Navn.

Chr. Molbech.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 57.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 25 April, 1809.

Palnatoke.

(Indsendt.)

Ved dette Dramas gjentagne Opførelse, og især paa den tredie Aften, hvis Indtægt var bestemt for Digteren, mærkedes en Tomhed i Huset og en Ligegyldighed for det Hele, som forundrede mange. Jeg selv tilstaaer det, at jeg haabede og fordrede at Folket, paa denne sidste Aften, skulle have trængt sig hen at yde sin kjere Skjald — ikke blot Bifald, men Erkjendtlighed for de rige Gaver han bringer det, og ved rundelig at skaffe ham Evne til endnu mere at dyrke sit vægtige Pund, at berede sig selv en, daglig formeret, herlig Skat, — men med Sorg og Mismod saae jeg Huset, om end ikke tomt, saa dog ikke saaledes søgt som endog den moderateste Forventning kunde fordre.

Ikke var det med Hensyn til Digteren jeg harmedes, — han staaer uden for et Theaterpublikums Dom, som uden for en Tidsalders, og mere end Nødtørftighedens Skjerv skjenkes ham vist af de faa, der føle varmt hans Værd, og hvem Skjebnen gav gyldnere Kaar, — men over Eder selv og over Eders Børn maa I græde! Eller er det en ligegyldig Sag, mindre end ethvert andet, den nærværende Tids, frygteligt Tegn, at den leende Hob keedes ved at skue ind i Nordens Heltelivs herligste Periode, at høre den svundne Djervheds stærke Toner rulle frem, som Volas Sange fra Tidsfødslens Mørke? — Hvi styrter den larmende hen at skue Dandserens ordløse Fagter *), eller de betydningsløse Pompspils tomme Larm? Monne den føler sig her mere hjemme eller erkjender, at de tavse Krumspring ere den forstaaeligere end Sagaens høitidelige Sprog? Eller taaler maaskee det svage Øre ikke den mandvoxne Lyd, men troer sig heller dannet for Gildingens kjelne Fistel?

Dog, vi ville smigre os med det modsatte, og stræbe at hente andre Aarsager for den seete Virkning — og bliver her da kun to saadanne at undersøge:

Dramaet Palnatoke selv og dets Fremstilling.

Om Digtets indvortes og absolute Værd være det langt fra min Hensigt at dømme, kuns dets Relation til vort Theaterpublikum vil jeg beskue. Dette er hidtil vant at ansee Skuespilhusets Bestemmelse, at være enten blot Tidskort, eller — som den halvoplyste og derfor heelt forblindede Verden siger — et Sted, hvor gavnlig Sædelære frembydes i et behageligt Klædebon. Og af Skuespilleren fordres, enten Øvelse i ved burleske Narrefagter at ryste Mellemgulvet med convulsivisk Latter, eller og, ved udpiint Sentimentalitet og af-

*) Det er ikke min Hensigt at kaste noget Skygge paa Therpsikores elskværdige Konst, eller at tvivle paa sand Mimiks Uundværlighed. Kuns fordre man ikke, at Tragoedien eller den ægte Comoedie for dem skal staae tilbage, som det vel endnu ikke er afgjort om hine uafhængige af Thalia og Melpomene bør opføre deres Chore.

fecteret Ondskabsspil, at lokke frem Taarer og ængsteligt Gys. Herfor see vi de usleste Farcer saa meget beklappede og begrinede *), Taarespil, som den Hærskare af Kotzebuiader, saa meget begrædte, og Lystspil, fyldte med Apophtegmata, og deduceerte ethiske Sætninger, foretrækkes de meest genialske Forestillinger af sand Daad. Og blandes heri nu Dands, Optoge, ja vel endog Feldtslage og Beleiringer, hvor travesteerte Kjemper gaae igjen, eller brillante Uniformer give Anledning til nye, paa Udbytte rige, Ideer, — da styrter sig Folket til dette Manna-Maaltid, og erkjender da alle Musers forenede Værk.

Dog mærke man vel, at jeg her ikke tager Folket, i den egentlige Betydning, for Massen af Borgere **), — nei, toges frem den Deel af disse, hvem det aldrig faldt ind at ville forstaae hvorfor de lee eller græde, sikkerlig vi skulde see dem sove under nysnævnte Producters Fremstilling, medens vi vilde høre, ikke som hos hine, blot Legemet, men Sjelens Inderste udbryde i sand Glædes Latter over Shakespeares, Holbergs og Mollieres Lune, at fælde hede Taarer ved at skue Ophelias, Romeos og Julies, Lears, Baldurs, Iphegenias eller Moors Skjebner, og deres haarde Malm vilde gjennemrystes ved at betragte Characterer som Machbeth, Alba, Marinelli, Hakon eller Richard den 3die. Men for disse Ufordærvede er Skuespilhuset, efter sin nærværende Organisation, ikke bestemt, og følte endog de øvrige det samme — hvad vel Geniets uimodstaaelige Kraft tvinger dem til — saa tør de dog hverken tilstaae sig selv eller andre det. — Nu viser sig et Drama som Hakon Jarl eller Palnatoke ***), der ikke er en Fremstilling af et Par Dages snorrige Hændelser, eller en ubehagelig Familie Situation, men hvorudi en længst forsvunden, halv forglemt Old træder frem, i en Deel af den groteske Herlighed, hvis blotte Gjenskin ikke kan andet end løfte hver frie Nordboes

*) Thi beleede blive de desværre ikke.

**) Man tillade mig derfor herefter det Ord Skaren. Siger dog ikke Evangelisten: "og Skaren raabte korsfæst ham, korsfæst ham!"

***) Underligt nok at det viser sig, medens hine Mesterværker, disses Faders Fosterfædre ere fred- og handlyste --- maaskee Pseudo-Patriotismen dog herfor tør fortjene Roes.

Hjerte op i en høiere Region, og indgyde ham en ædel Stolthed og Selvfølelse ved Tanken om — ikke hvad vi ere, men hvad vore Forfædre vare, og hvad vi kunde have været, eller, om nogle Menneske-Aldere maaskee, torde vorde. Det er ikke blot Heltene Hakon og Palnatoke, der udtale deres individuelle Væsen, men det er den graa Tidsalders, Heltelivets, Klippe-Religionens Organer de ere, som Olaf Trygveson er den kristelige Fromheds Herold og Popo de falske Propheters Repræsentant. — Men denne Tidsalder var — eller, maaskee rettere, synes os at have været — graa og mørk; dens Dag i det høieste som en klar Vinternat. Derfor maa dens Afridsringer heller ikke bramme med Sydens Farvespil, derfor siger Digteren selv om sit Værk:

Her livner ingen Roses Glands
Den grønlig hvide Sørgekrands,
Kun Thor og Mimer staaer i Lunden,
Hvor Freia er af Frygt forsvunden.

Dog til denne nødvendige Conseqvents tager Skaren intet Hensyn, og den kan det heller ikke, thi kuns det mørke Malerie har den seet med sit Legems Øie; men ikke skimtet Originalen med sin Sjels. — "De den foredandsede Lagerthaer og Sigrider skulle jo ogsaa være nordiske, men her savnes jo ingenlunde fransk Galanterie."

Dette er altsaa den principaleste Grund, hvorfor Værker, som de Øhlenschlæger hidtil stillede frem paa Skuepladsen *), i det Hele ikke behage, og herfra maa udledes de Klager, som idelig føres over de lange, alvorlige og alt for djerve (massive) Tirader, over den uanstændige Støien og udelikate Tale-Mændene føre, ja over at endog Qvinder glemme stundum al Høvidskhed og, saasom Thora, slaae en næsviis Træl. — I Stegeeset eller Spisekamret vil vel endnu mangen fornem Dame ikke tage i Betænkning at mishandle en uskyldig Terne, men for Verdens Øine at irettesætte en forvoven Tjener vilde være meget — ubetænksomt. Rigtig nok veed den stakkels Thora ikke andet, end at hun er ene med Trællen og sin Vrede, men Digteren,

*) At en Udstilling af ham, som vi vel snart tør vente, vil ikke blot behage, men henrive baade Studerte, Ustuderte og Halvstuderte er sikkert og nødvendigt, --- men det maatte være af Grunde, som ingenlunde gjendrive det her er anført.

siger Man, burde dog vide hvad der nu er velanstændigt.

Saaledes er ogsaa heel mangen gammel Skik forsvundet lige indtil Navnet — saasom Løvtets herlige Horn — heel mangen datids gjengse Vane eller Uvane ligeledes aldeles afvænt. Berserkergang — Kraftens momentane Herredømme over Aanden — er bortbyttet imod munddjerv Arrighed, og har tabt sin Ihukommelse saa gandske, at jeg endog kunde anføre de latterligste Exempler paa, hvorledes den er, af den polerte Verden, forvexlet med de heterogeneste Begreber.

(Fortsættes.)

Er Engelland uovervindeligt?

(Fortsat.)

Ikke kan det negtes, at Engelland, som Sømagt, er voxet alle andre Stater over Hovedet, skjønt det er mere ved Rænker og Troløshed end virkelig Tapperhed, at det har vidst at tilegne sig andre Nationers Krigsskibe. Den Hollandske Flaade fik den ved Forræderie, den Danske ved et røversk Overfald, og de fleste af dets saakaldte erobrede Skibe ved overlegen Magt i ulige Kamp. At det virkelig besidder en frygtelig Sømagt, det har det i de nyere Tider ved at krænke Folkeretten paa saa mangehaande Maader tydelig nok godtgjort. Men man kan ogsaa gjøre sig en alt for overdreven Forestilling om dets Vælde. At kalde sig Havets Behersker er let, og at faae Kortsynede til at indrømme det, endnu lettere, men man betænke dog, at Havet er stort og at der hører meget til at beherske et saa uhyre Rige. Om Engellænderne eiede dobbelt saa mange Skibe som nu, vilde de dog ikke kunne være allevegne. Man kalde dem Havets Foruroligere, eller, om man vil, Havets Highway-men, kun ikke dets Beherskere, thi det ere de ikke. Vare de det, saa ville ikke saa mange af deres Kjøbmandsskibe opbringes, saa mange af deres Krigsskibe erobres, og saa mange større og mindre Franske Escadrer kunne løbe ubehindrede ud. Men antaget at Engellands Sømagt i dette Øieblik var større end hele det forenede Europa's tilsammentagen, vil det kunne vedligeholde

det skrækkelige System: bestandig at have saa uhyre en Magt i Søen, blot for at skade sine Fiender, uden at gjøre sin allerede ubetalelige Statsgjeld aldeles bundløs? Hvad koste dets Krigsskibe det ikke at underholde, og hvad Fordeel høster det i Grunden af dem? For at forhindre de fiendtlige Flaader at løbe ud, maa det med uhyre Bekostninger holde andre Nationers Havne blokerede; for at ødelægge sine Fienders Krigsskibe maa det ødelægge sine egne. Havde det kun med een enkelt Fiende at gjøre, saa kunde dets Overlegenhed skaffe det Fordele, men nu, da næsten alle Europæiske Sømagter have reist sig imod det, og da de neppe ville forandre deres System indtil det er ydmyget, kan denne Overlegenhed ikke gavne det saa meget som mange troe. Frankrige er for klog til at indlade sig i noget egentligt Søslag med Engellænderne, saalænge som det ikke i det mindste kan sætte Lige mod Lige. Hvortil vil altsaa Engelland bruge sin uhyre Marine? Til at blokere, krydse, capere, kort sagt, skade sine Fiender? — Men medens dets fleste Krigsskibe tilbringe deres Tid med frugtesløse Blocader og Krydstoge, arbeide dets Fiender i Stilhed paa at forøge deres Flaader. Den Uvirksomhed, hvori den Engelske Marine allerede i adskillige Aar er bleven holdt og endnu bestandig holdes, har tillige den skadelige Virkning, at dens Matroser og Søofficierer efterhaanden tabe den Øvelse, der er saa nødvendig for Søkrigeren. Naar derfor Europas Magter kun blive deres System tro, maa Engelland, liig Sommerfuglen, finde sin Grav i sin egen Konst og Industrie. Netop dets uhyre Sømagt, som synes saa farlig, maa svække og udtømme dets Hjelpekilder, vare de end nok saa store.

Engellændernes Blocader ere heller ikke saa frygtelige som det synes. De have i hele Aar blokeret Cadix, uden at udrette noget. Det er lettere for Frankrige ved sin udbredte Magt og Indflydelse at blokere dem paa deres Øe, end for dem, at blokere alle deres Fienders mange Havne. Deres Caperier ere heller ikke saa betydelige som mange indbilde sig, og opveie langt fra ikke de uhyre Summer, som det koster at holde saa mange Krigsskibe i Søen.

Vor Forfatter mener, "at alt hvad de fiendtlige Magter kunne foretage mod Engelland ene rammer dets Handel og Manufacturer, Engellæn-

derne som Kjøbmænd, som Manufacturister, følgelig som Privatpersoner, ikke som Magt". Men hvad er Engelland uden Handel og Manufacturer? Handel er Kilden til dets Magt, Hovedaarsagen til den rasende Krig, det fører. Er det ikke Kjøbmændene, som bestandig oppuste Krigsluen, fordi de finde deres Fordeel ved at underholde den? Er det ikke dem, som bestandig understøtte Ministerne med ny Laan? Kjøbmænd og Manufacturister ere Grundstøtterne til Engellands Vælde. Man tage dem bort og den falder sammen. Paa Handelens og Manufacturernes Tarv, siger Ad. Smith, have fra Begyndelsen af Dronningen Elisabeths Regjering alle Engelske Lovgivere været fortrinlig opmærksomme, og virkelig er der i hele Europa intet Land, Holland selv ikke undtaget, hvor Lovene i det Hele ere gunstigere for denne Industriegreen. Handel og Manufacturer have derfor bestandig tiltaget i dette hele Tidsrum. Landets Dyrkning er unegteligen ogsaa gradviis bleven fremmet; men det synes at have gaaet langtsomt dermed, og Handelen og Manufacturerne have gjort langt hastigere Fremskridt *). — Dette er Aarsagen, hvorfor Engelland ikke kan brødføde sig selv. Det har, som alle Handels- og Manufacturstater alt for meget forsømt Jordens Dyrkning, fordi det ved sin Handel og sine Konstproducter vidste at forskaffe sig dens Grøde paa en meget lettere Maade. Men naar dets Handel paa Europa er standset og dets Manufacturer mangle Afsætning, saa maa dets Kornmangel naturligviis blive dobbelt trykkende. Og hvorfor skulle vi overalt forestille os Engellands Stilling mindre farlig end Engellænderne selv? "Jeg spørger Krigsprædicanterne, siger Forfatteren af Opraabet til det Engelske Folk, i the intependent Whig (Jan. 1808): kunne vi skade Frankrige? kunne vi paa nogen muelig Punct af dets vidtløftige Rige forurolige det? Vi derimod — kunne vi ikke angribes i alle vore udenrigske Besiddelser? og ere vore egne Kyster beskyttede mod hvert fiendtligt Indfald? Ved Krigens Fortsættelse indskrænkes vor Handel betydeligen, om den ikke trues med fuldkommen Tilintetgjørelse, og trods nogle vaklende politiske Sværmeres Theorie er det for enhver partieløs, fornuftig Jagttager klart, at i den Stilling, hvori vi befinde os, er vor National-Existence uadskillelig fra vor Handels-Storhed". — Men — indvender Forfatteren og mange flere, der gjøre sig overdrevne og urigtige Forestillinger om Engellændernes Handel — for det første begunstiges Smughandelen i alt for høi en Grad til at dets Handelsforbindelse med Europa skulde kunne aldeles afskjæres, og for det andet beroer Engellands Handelsexistence ikke paa dets Forbindelse med denne Verdensdeel. Forf. synes ogsaa temmelig bestemt at antage, at Engellænderne kunne faae deres Manufactur- og Colonialvarer indsmuglede i de fleste Havne langs med Kysterne af Østersøen. — Vist nok maa man indrømme, at Smughandel umuelig ganske vil kunne forebygges, og de store Convoyer, der i afvigte Aar gik til Østersøen, maa upaatvivlelig have havt Leiligheder til at blive af med deres Ladninger. Men hvad er en Handel, der drives i Smug? Med hvilke Farer og Bekostninger er den ikke forbunden? Skibene kunne blive tagne underveis af fiendtlige Capere, Varene kunne blive anholdte og confiskerede, naar de vel havde naaet deres Bestemmelsessted, de Folk, som skulle bruges til Smughandlen, ville naturligviis lønnes godt. Hvor mange Hindringer lægges altsaa ikke ved alt dette i Veien for Handelens og Manufacturernes Flor? At de Engelske Manufacturister lide uendelig meget og for en stor Deel ere brødløse, er noget, som intet Bevis behøver. De Engelske Aviser ere opfyldt med talende Exempler herpaa, og først for en rum Tid siden har man læst, hvor meget Indførslen af Uld i de senere Aar har aftaget.

(Fortsættes.)

*) An Inquiry into the natural causes of the wealth of nations, T. 2. P. 199.

Generalmajor von Evald har i Gaarmorges forladt os. — Hans Bortkaldelse var uformodet, og det er ei at beskrive hvorledes den har virket paa os alle. — Avantgarden sørger, som Børn, der have tabt deres Fader, Hirschholms og Egnens Beboere, som de, der have tabt den aarvaagneste og paalideligste Beskytter — alle møde vi hinanden kun med den klagende Hilsen: Ak, vi have mistet vor Evald! — Den Orden, han her har holdt, den lynsnare Aarvaagenhed, hvormed han ved

mindste Uroe var overalt tilstæde, den retfærdige Billighed imod enhver, det Borgersind, den Humanitet og Ædelmodighed, han ved alle Leiligheder har viist, har indpræget ham i alles Hjerter en uudslettelig Hengivenhed! — Maatte Danmarks Genius længe bevare os den sjeldne Mand! — Maatte det Held, han saa udmærket fortjener, overalt følge ham! — Maatte han stedse blive saa lykkelig, som vor Erkjendtlighed ønsker.

Hirschholm, den 22 April 1809.

E. Gad,
Præst paa Hirschholm.

Om det af mig i No. 39 i dette Blad yttrede Ønske til Hollænderbyens Gjenopbyggelse og Gaardeviis Adskillelse i vis Afstand paa begge Sider af Køreveien, har jeg hørt nogles Mening, at nemlig en Gade af 50 Alens Brede, ville være alt for Jordspildende for Amager Land, som saa at sige er Hovedstadens Køkkenhave; men dette Jordspilde har aldrig været min Mening; og jeg maae herved nøiere forklare mig: Naar Køreveiens Brede er ansat til 15 à 16 Al. (jeg veed ikke, hvor meget efter sidste Bestemmelse), da er endnu paa hver Side 9 à 10 Al. langs med Bygningerne og langs med de 500 Al., som er foreslaaet til Gaardenes Afstand fra hinanden for at sikre desbedre i Ildebrandstilfælde. Foran Bygningerne kunne da, endog til desstørre Ziir for Gjennemreisende, og til Nytte for Beboerne anlægges Haver med Indhegning, til Jordfrugter, Blomster eller deslige som der dyrkes; med Forplantning af hastig voxende Træer til Ly. Det omtalte Sted, nemlig ny Bierbye, har vel ikke sine Haver saaledes foran, men bag ved Bygningerne, formedelst at de har Jorder nok til Stederne, og ikke nødig at regne det saa nøie; imidlertid saaledes som mit Forslag og Ønske er for de ulykkelig Afbrændte paa Amager, veed jeg at saadant viser sig paa nogle Steder i Holsten.

J. With.

Et Rovdyr fra Havets Bund.

Natten til den 17de Februarii havde nogle Fiskere i Opsloe sat gode stærke Flyndre-Garn, som vare slaaede af Hyssing, ud ved Hovedøen, der

ligger omtrent 1000 Al. fra Christiania. I Haab om en god Fangst, trak de deres Garn ind og saae til deres Forundring og Skræk, at Fangsten var en ualmindelig stor Fisk, for dem ubekjendt, af Systematikeren kaldes Stor Hai (Svalus maximus) Brugde. Denne fremmede Gjæst blev bragt i Land og dræbt med adskillige Stik og derefter examineret, hvor man fandt: dens Længde var fra Hovedtippen til den yderste Ende i Halefinnen vel 3 Alen; fra Hovedtippen til Gabet, 10 Tommer; til Brystfinnerne 22 Tommer; Gabet 8 Tommer bredt, 6 Tom. vidt; paa den tykkeste Deel af Bugen 3 Qvarteer bred. Dens ydre Legems Dannelse var som Fiskenes i Almindelighed. Munden aabner sig neden under Hovedet 10 Tommer bagen for Spidsen; 2 temmelig store langagtige Næsebore paa Enden af Hovedet; 2 maadelig store Øine, bagen for hvilke 2 Huller gjennem disse det overflødige Vand stødes ud; 5 Gjælleaabninger paa hver Side, hvilke kan trækkes saa tæt sammen, at de let undgaae Opmærksomheden, hvorfor og nogle have negtet, at de fandtes; 2 Brystfinner, hver 7 Tom. lange; 2 Gatborfinner, hver 4 Tom. lange, næsten sammenvoxne og sluttende tæt om det 2 Tommers brede Gatbor; 2 Rygfinner, hvoraf den foreste var størst, omtrent 4 Tom. lang; Halefinnen eller Spolen den længste hvoraf den øverste Deel gaaer paa skraa ud over den nederste og var 12 Tommer lang. — Alle Finner have en tyk Hudbedækning og ere korte, saa den rimelig ikke skyder den hurtigste Fart. Kroppen var overalt bedækket med en fjerdedeel Tommes tyk Hud, der var forsynet med tæt til hinanden staaende hvasse beenagtige Ophøininger. Efter at Fisken nylig var kommen op af Vandet, var dens Farve sortgraa, siden blev den mere blaagraa, og saae man da tydelig sorte Tverstriber, som gik fra Ryggen ned ad mod Bugen. — I Munden fandtes oven 4 Rader spidse Tænder; neden 1 Rad flade, som vare meget skarpe og sad paa skraa i Underkjæven. Af disse Organers Dannelse sees dens røveragtige Natur. Svælget temmelig stort; Maven tykhudet, stor og fandtes i samme megen Jord i Form af en Velling, tilligemed noget Tranagtigt, samt Tangstykker; hvoraf formodes at den ei har truffet nogen heldig Fangst. Dens Tarmekanal var, som hos de flere Rovdyr kort og temmelig tyk; Hjertet 3kantet, Gjællepuls-

aaren rid og Blodmassen tynd og meget blegrød; Gjællerne af sædvanlig Figur; Leveren af usædvanlig Længde næsten 2 Alen lang, 4 Tommer bred, deelt i 2 Lapper, og meget tranrig; Kjødet fedt, hvidt og paa nogle Steder grovtrævlet. — Denne Fisk er af en ubekjendt Aarsag bleven dreven fra de nordligere Have, og kommen i sin tidlige Ungdom op imod Christiania Bye. Den var kun som Unge 3 Alen, som Voxen bliver den 15—18 Alen. Dens Kjød er mens den er ung, spiseligt og af Leveren udsmeltes herlig Tran. Det er et Særsyn at see dette Dyr ved det sydlige Norges Kyster.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Den i Naade nylig afskedigede General-Major H. J. H. v. Hesselberg har nu opnaaet en Alder af 75 og i den Tid tjent Kongen i tredsindstyve Aar. Alderens sædvanlige Svagheder have sat ham ud af Stand til længere at fortsætte denne usædvanlige lange Tjeneste.

I Løverdags lod den lille Jomfru Schaffner sig høre paa Violin paa det Kongelige Theater, og vandt almindeligt Bifald, men de vigtigste Loger stode ledige og Parterret var langt fra ikke fuldt. Havde hun været fra Frankfurt an der Mayn eller Frankfurt an der Oder, saa havde sikkerlig hendes Indtægt været større.

Hr. Focrsom havde i Søndags ved sit Declamatorium fuldt Huus og høstede fortjent Bifald. Slaget ved Tripolis af M. C. Bruun og Epilogen behagede især.

Fladstrand, den 19de April. Et lidet Fartøi, som de Engelske havde taget og indbragt til Marstrand, er af en Styrmand Jønsberg og to Danske Matroser tilbagetaget og ført med den halve Ladning hertil. De overmandede pludselig den Engelske Priismester og Besætning og førte Skibet lykkelig hertil.

En Engelsk Convoy af 13 Seilere foruden Bedækning er seet under Skagen at styre Øster i. De Engelske Krigsskibe ere lagte fra Gothenborg ud forbi Ny-Elfsborg.

Heiligenhafen, den 18 April. De 3 fiendtlige Krigsskibe, 1 Orlogsskib, 1 Fregat og 1 Cutter, som den 15de toge Station imellem Lolland og Femmern, have i Morges forladt samme og ere gaaede Sønder efter.

Corsøer, den 23 April. En fiendtlig Convoy er seet Sønder for Omøe, under Bedækning af 1 Orlogsskib og 1 Brig. Vor Roeflotille vil, om muligt, angribe den.

En Svensk Fregat er halet ud fra Landscrona og har lagt sig ved Indløbet.

Rønne, d. 6 April. I Gaar saaes de første fiendtlige Skibe i Aar ved Bornholm. De vare 3 i Tallet. Det ene en Fregat, var kommet i Isen omtrent $1\frac{1}{2}$ Miil fra Rønne; men da Veiret var over-

ordentlig skjønt, lykkedes det den mod Aftenen igjen at komme ud af Isen, og den skyndte sig derpaa tilligemed de 2de andre igjen Vester efter, hvorfra de vare komne, for ikke at faae for meget med Isen, denne farlige Fiende, at bestille.

I Beltet er der ankommen Engelske Skibe.

Rettelse: No. 53. S. 850. Lin. 12 nedenfra: Livsstraf læs: legemlig Straf.

Kjøbenhavn, d. 24 April. Cours af Danske Bancosedler mod Species 231$\frac{3}{4}$ PC., som udgjør for 1 Rdlr. Species 2 Rdlr. 30 ß. Dansk Cour.

Udenlandske Efterretninger.

Moniteuren af 14 April beretter, at Keiseren d. 13de om Morgenen er afreist fra Paris og begiver sig til Strasburg, for at nærme sig sin Armee. Keiserinden ledsager ham. — Adskillige Batailloner af den Keiserlige Garde, som ere komne tilbage fra Valladolid, have begivet sig paa Marchen til Strasburg. Trehundrede Fiacres (Hyrekareter) ere satte i Requisition, for at befordre dem. — General Macdonald har atter faaet en Commando. Han skal commandere den Franske Armee i Italien under Vicekongen, som er dens Overgeneral. Den Østerrigske Minister, Grev v. Metternich er endnu i Paris, men lever indgetogen. De Franske Blade begynder at tale i en djerv Tone om Østerrige. Blandt andre leverer Journal de l'Empire følgende under Artiklen London d. 24 Martii, ledsaget med bidende Anmærkninger: Af flere end een Omstændighed kan man see, at Rusland har forandret sit Sindelav i Henseende til Frankrige. Kongen af Preussens Reise, som han foretog i den strængeste Tid af Vinteren, havde en mægtigere Bevæggrund end et blot Hengivenheds-Bevis. Befalingen, at arrettere alle Officierer, som i sidste Krig med Frankrige havde opvakt Mistanke, kunde man ikke give uden i Tillid til Ruslands Understøttelse. — Østerriges Adfærd sætter denne Sandsynlighed i et endnu klarere Lys. Da denne Magts Tarv kræver, at skaane Rusland, vilde det have authoriseret sin Internuntius hos Porten, af alle Kræfter at bidrage til, at Freden mellem Tyrken og Engelland blev sluttet; naar denne Fred skulde have kunnet opvække Ruslands Utilfredshed og sætte dets Armeer i Bevægelse mod de Ottomanske Provindser? Det er aabenlyst, at Hr. Adair, for at slutte Freden, maa have været understøttet af een eller anden fremmed Magt. Skede det maaskee ved Frankrige? Uden Tvivl ikke!

Skulde Rusland have medvirket, hvorledes skulde denne Medvirkning da have kunnet skee i Hemmelighedernes Mørke, og denne Magt turdet vove et saadant Skridt saa kort førend Udbrudet af en Krig med Frankrige, dersom den havde befrygtet at støde Rusland? Hvad os angaaer, da troe vi, det er aabenlyst, at det har handlet saaledes, fordi det vel vidste, ikke at gjøre noget, der mishagede Russerne; ligesaa aabenlyst er det, at Tyrkiet har havt samme Aarsag, at slutte Fred med os. Vi finde en fast Grund til denne Anskuelse, i Følge de sidste Breve fra Holland i Henseende til de angaaende Fredsslutningen mellem Porten og Rusland herskende Rygter: en Omstændighed, der aldeles ikke strider mod vor Forventning. Andre Efterretninger fra Holland forsikkre, at Rusland har erklæret sig for Neutraliteten; dette vilde allerede være et Symptom paa den Franske Indflydelses Aftagelse i Petersborg. Men naar Ruslands Sindelav istedet for at blive neutral, hældede til at slutte en Alliance med Østerrige, saa vilde det allerede nu bestræbe sig for, at overtale Bonaparte til at troe, at dets Hensigt er at vedligeholde Neutraliteten. Endnu nogle Dage, og man vil faae Lys i denne Sag. — Imidlertid har den Franske Regjering faaet de meest beroligende Efterretninger fra Rusland, og Greve Romanzoffs Tilbagekomst har knyttet de Baand, der forene begge Rigerne, endnu tættere.

Marchal Augerau reiser til Spanien, hvor han faaer en Overcommando.

I den Americanske Congres er gjort Forslag til, at hvert Forsøg, som Engelske eller Franske Skibe maatte gjøre paa at visitere Americanske Skibe, skal tilbagevises med Magt. Antages dette Forslag, saa kan det foranledige Krig mellem America og Engelland.

Det var Natten d. 10 d. M. at den Østerrigske Armee under Erkehertug Carl brød ved Altheim, Braunau og Reichenhall ind i Bayern. Den Bayerske Armee har, efter Befaling, trukket sig tilbage, uden at levere nogen Fægtning. Østerrigernes Operationer skulle strække sig til Tyrol.

Den Engelske Regjering skal have givet den Svenske de stærkeste Forsikkringer om sit vedvarende Venskab.

Videnskabelige Efterretninger.

Der gives faa Bøger, om hvilke man baade veed saa meget og saa lidet som om Tusind og

een Nat. Spørger man om dette Værks Forfatter, Historie og Fædreneland, saa faaer man til Svar: Hr. Anton Galland, Medlem af l'académie des inscriptions, Prof. i det Arabiske Sprog ved Collège-Royal o. s. v., som døde 1715, er Oversætteren. — I Aaret 1806 er i Paris udkommen en ny Oversættelse med Tillæg af Caussin de Perceval, Prof. i det Arabiske Sprog ved Collège-Impérial, af hvilken man faaer nogen nøiere Oplysning om dette mærkværdige Genieproduct. Fuldstændige Haandskrifter af den Arabiske Tusind og een Nat ere yderst sjeldne, ikke allene i Europa, men ogsaa i Orienten. Desuden ere de faa Haandskrifter, man kjender, meget afvigende fra hinanden. Det Keiserlige Bibliothek i Paris eier to, men meget ufuldstændige. Det første af disse Exemplarer bestaaer af 3 smaa Qvartbind, hvert paa 140 Sider, og har tilhørt Hr. Galland. Det endes med den 282 Nat. Sindbads Reiser og andre Historier findes ikke deri. Men blandt alle Manuskripter af Tusind og een Nat er dette, formedelst Stilens Correcthed og Elegance, formedelst Historiernes Udførlighed o. s. v., det fortrinligste; og sandsynligviis den i senere Haandskrifter forfalskede og lemlæstede Original. Sproget er saa gammelt, at endog mange af de nuværende Arabere ikke forstaae det. Heraf kan man slutte, at dette Haandskrift er forfattet omtrent paa samme Tid det er skrevet. Da nu Skrifttegnene synes at være over 200 Aar gamle, saa kan man formode, at Forfatteren har skrevet Bogen i den første Halvdeel af det 16de Aarhundrede. Denne Formodning bliver til Vished ved følgende Notice, der meget fiint og ulæseligt findes skrevet i 3die Bind S. 20: Denne morsomme Bog er bleven læst af N. (et utydeligt Navn), N's Søn, Skriver (Kaleb), i Terablus. Han ønsker Forfatteren et langt Liv. Den 10de Dag i den første Maaned Rabi, i Hedrasch's 925de Aar. I en anden Note ved Enden af det andet Bind staaer Hedrasch's 943 Aar. Det første Aar indtræffer 1547 og det andet 1565 efter vor Tidsregning. — Det andet Haandskrift, som findes i det Keiserl. Bibliothek, er en Foliant paa omtrent 800 Sider; men meget ufuldstændig, fuld af Huller, fuld af Gjentagelser, uden Følge, og med fremmede Tilsætninger. Foruden disse to Exemplarer gives der endnu tre i Europa.

Foranlediget af Keiser Napoleons Opmerksomhed for Chladni's Opfindelse, at synliggjøre Tonerne (see dette Blad No. 54), har det Franske National-Institut nu opfordret alle Europas Lærde til at forklare den mathematiske Theorie i den elastiske Overflades Svingninger, og at sammenligne den med Erfaringen. Prisen er en Guldmedaille af 3000 Frankers Værd, som tilkjendes den Vindende i den offentlige Forsamling første Mandag i Januarii 1812. Afhandlingerne maae være indsendte inden 1 October 1811.

Bekjendtgjørelse af Avancement, Forflyttelse og Afgang ved Vor Landmilitair-Etat. (See forrige No.)

3. Second-Lieutenanterne Jens de Hoffmann og Nicolai v. Friis af Husar-Regimentet, samt Christian v. Weideborg og Søren v. Arendrup af det sjællandske Rytter-Regiment, meddeles herved Premier-Lieutenants Caracteer. 4. Bataillons-Commandeur i Prinds Christian Friderichs Regiment, Obrest-Lieutenant Moritz v. Scheel, der er ansat som Interims-Commandant paa Cronborg Fæstning, udtræder af Nummer i bemeldte Regiment og ansættes à la suite ved samme med Behold af sin Gage, som godtgjøres extraordinair. 5. I Anledning heraf skeer følgende Forsættelse og Avancement i Prinds Christian Friderichs Regiment: Oberst-Lieutenant Detlev Caj Baron v. Holsten forsættes som Bataillons-Commandeur fra 2den til 1ste Bataillon, Major Christoph Mathias v. Jacobsen udnævnes til Commandeur for 2den Bataillon, Major Ernst Friderich Paul v. Walterstorff forsættes som Major til 1ste Bataillon, Capitain Johan Carl Conrad v. Hanson udnævnes til Major ved 2den Bataillon, Capitain Johan Arnoldus v. Schultz forsættes som Chef for Grenadeer-Compagniet, Stabscapitain Gregorius Benedictus v. Mathiesen udnævnes til Chef for et Musketeer-Compagnie, Premier-Lieutenant Julius Ferdinand v. Wedelsfeldt til Stabscapitain og Second-Lieutenant Friderich Carl Emil v. Meyer til Premier-Lieutenant. 6. Commandeuren for det Oldenborgske Infanterie-Regiments 3die Bataillon, Major Hans Lemming v. Bildsøe, fratræder efter sit Ønske sin Post ved denne Bataillon, og ansættes à la suite ved det Holsteenske Skarpskytter-Corpses 2den Bataillon. 7. Capitain Ulrich Bulz v. Fischer, af det holsteenske Infanterie-Regiment, udnævne Vi herved til Major og Commandeur for det oldenborgske Infanterie-Regiments 3die Bataillon. 8. I Anledning heraf udnævnes herved: Stabscapitain Prinds Ludvig til Sayn-Witgenstein-Berleburg, til Compagnie-Chef, Premier-Lieutenant Paul Christian v. Ahlefeldt til Stabscapitain, Second-Lieutenant Hans Henrich v. Drezer til Premier-Lieutenant, og Caracteriseret Second-Lieutenant Kenne Wilhelm Sophus v. Brandt til virkelig Second-Lieutenant; samtlige i det holsteenske Infanterie-Regiment. 9. Overcomplet Overadjutant Hans Henrich v. Rømeling oprykker i virkelig Overadjutants Nummer ved General-Adjutant-Staben. 10. Premier-Lieutenant Thomas v. Koed, af det fyenske Infanterie-Regiments 3die Bataillon, udtræder af Nummer, og ansættes som Premier-Lieutenant à la suite ved Bataillonen. 11. Overjæger John Bugge, af Vort Livjæger-Corps, og Student Johannes Theodor Koch ansættes som Second-Lieutenanter, den første ved de annecterede Bataillones af det 2det jydske Infanterie-Regiment, og den sidste ved Prinds Christian Friderichs Regiments annecterede Bataillons. 12. Fændrik Georg Friderich Andreas Kyhn, af Kronens Regiment, udnævnes herved til Second-Lieutenant ved det 1ste jydske Infanterie-Regiments 4de Bataillon.

Under 19de April: 1. Da forhen værende Major v. Saintaubain under 6te i denne Maaned er oprykket i den ham forbeholdte Brigade-Commandeurs Charge i Artillerie-Corpset med Oberst-Lieutenants Caracteer, saa meddele Vi herved allernaadigst Commandeuren for Artillerie-Corpsets norske Brigade, Major Jacob Fusting, v. Wendel, Oberst-Lieutenants Caracteer fra 6te April dette Aar. 2. Georg Friderich Witte ansættes som Second-Lieutenant ved det oldenborgske Infanterie-Regiments annecterede Bataillons.

Under 20de April: 1. Second-Lieutenant Hans Johansen v. Lipstadt, af det nyborgske Garnisons Compagnie, oprykker til virkelig Premier-Lieutenant ved samme. 2. Capitain og Compagniechef i norske Livregiments 3die Bataillon Albrecht Friderich Carl v. Witzleben meddele Vi i Naade Afskeed af Krigstjenesten med Majors Caracteer og 400 Rdlr. aarlig under Navn af Vartpenge. 3. Den med Capitains Caracteer uden Anciennetet ved det norske Livregiment à la suite staaende Premier-Lieutenant Friderich Gustav Maximilian v. Kaltenborn, som tillige er ansat ved Landcadet-Corpset, udnævnes herved til Compagniechef for det 3die Compagnie i Regimentets 3die Bataillon med Capitains Anciennetet, men ham forbeholdes sin nu havende Anciennetet i Regimentets 2 første Bataillons. 4. Fændrik uden Anciennetet ved det 3die jydske Infanterie-Regiment Hans Hinrich v. Hanssen forsættes i lige Egenskab og uden Anciennetet til Dronningens Livregiment til Fods. 5. Fyrværker Wilhelm Rudolff, af Artillerie-Corpset, ansættes som Second-Lieutenant ved den holsteenske Artillerie-Bataillon. Hovedqvarteret i Vor Kongelige Residentsstad Kjøbenhavn d. 22de April 1809.

Frederik R.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 58

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 29 April, 1809.

Palnatoke.

(Sluttet.)

Et Raab hører jeg lyde høit og, som det synes, ikke uden Skjel: "Hvi skulde Qvinder være bandlyste fra Tragoedien? Saae vi hidtil nogen Scene værdig sand Deeltagelse, hvori ikke Qvindens Taarer blandedes med Mandens Smerte?" Sandelig denne Anke er godmodig og tilgivelig for dem, der ikkun igjennem Nutidens malede Briller skue ind i de gamle Dage. Qvinden har nu brudt mere ud af det Fængsel, hvori Slægtens Barndom fængslede hende — for ikke at sige af de Grændser den evige Natur betegnede hende. — Hun vil nu overalt være med; i Cabinettet og i Feldten, som i Fadeburet og i Syestuen. Det gamle Nordens Qvinder vare ædle, og, som Mændene, kjekke og djerve. Men den Tids Sædvane og Vaabenbrug fordrede Mandens fuldvorne Kræfter, var Tilværelsens nødvendige Betingelse, og gjorde Aandens Egenskaber mindre fremskinnende. Den stærke Kjempe værnede for sin Huusdør, medens den tavse Hustrue puslede derinde, og Vandringsmanden lærte først at kjende hende bag Huusbondens Skjold. Hun levede liig

"en kjerlig Blomst,
Som op er voxet i en Egerod,
Som suger alt sit Liv fra den,
Som maatte gaae til Grunde, hvis den ei
Fik Lov at spire i sin lille Krog,
I Skyggen af sin Stamme."

Derfor see vi saa faa Oldtidens Qvinder træde frem i Historien, men ogsaa de, der gjøre det, desmere hædrede. Vist nok var Qvinden kjer for den drabelige Kjempe (Mars og Venus havde jo altid hinanden kjerest, som Naturen byder Svaghed søge Lye bag Styrken), og Baldur og Nanna, Signe og Hagbarth vige ikke for Sydens varmeste Kjerlighedshelte. Men i at slutte Forbund om Sømandskab, Heltedom og Herrefærd, i at bygge Riger og Lande, stride for eller imod de gamle Guder, der vare — og gid de endnu vare det — Qvinderne uveifarne.

Ogsaa det har man indvendt imod Palnatoke: at det er uanstændigt at lade en Dannerkonge døe som en Nidding, paa en dansk Skueplads. Uagtet denne Indvending røber en næsten for høi Grad af Enfoldighed, til at fortjene Svar, saa være det dog sagt: at saalidet som Sandhedens og Historiens Muse erklærer sig for Undersaat, enten af den monarkiske, eller af nogen anden Regjeringsform, saalidet tager Kunsten i Betænkning om det er en Fyrste eller Betler, igjennem hvis Individualitet dens Øiemed opnaaes. Som Stormen fælder Egen og den svage Tidselstengel, saaledes rammer den retfærdige Sagaes Segl ligesaavel den hovmodige Tyran, som den lumske Hofsvend, og den, Aartusinde derefter herskende, Dannerkonge kan fornuftigviis ligesaa lidet vredes over at see Friheds og Retfærds Sværd svinget imod en Nidding, der eengang sad paa hans Sæde, som en Trajan eller Antoninus kunde fordømme Livii Annaler, fordi de

fortælle om Superbi Grumhed. Heller ikke have vi hørt denne Bebreidelse fremført imod Shakespeare, fordi han lod Uhyret Richard den 3die dræbes i Purpuret, eller viiste Johans Svagsind. — Om Maaden hvorpaa Harald falder tales nedenunder. Og dette maae da nu være nok sagt om den Synspunkt, hvorfra Skaren beskuer deslige Værker, om Stykkets Fremstilling sætter det i en bedre Belysning for disse svage Øine, ville vi dernæst undersøge.

At denne ikke i det Hele kunde behage den, der betragter Palnatokes Drapa saaledes som det bør betragtes, forstaaer sig af sig selv, og at den ikke har behaget Skaren viser Husets Tomhed. Men neppe skyder denne sidste sig under den Exeption, at Fremstillingen bidrog sit til, eller allene bevirkede dette, paastaaer derimod heller, foruden de anførte materielle Objectioner, at Stykket i sig selv ikke er præsentativt. I det mindste har jeg hørt denne Mening yttres, og det endog af Myndige og dem, som ellers ere skjønsomme. — Uagtet jeg nu heelt vel føler, hvormegen ægte tragisk Takt der behøves hos den Skuespiller, der skal kunne gjøre Fordring paa at skjønnes værdig at træde frem i saadanne Characterer, og at tale et saadant Sprog, der ikke er blot Læbernes Product, men hentet fra Følelsernes klare Kilde, saa maae jeg dog ansee disse Kjempelivets Numier, i Muligheden, ligesaa præsentative, og for et, enten rigtig dannet, eller aldeles udannet Publikum, ligesaa, om ikke mere, underholdende, end en Torqvato Tasso, Marqvis Posa, Antonius eller Wallenstein, og ligesom rigtig Sands mere findes hos Skuespiller og Tilskuer, vil Nydelsen ogsaa voxe i en desto større Progression. Dog vil jeg ikke nægte at Scener, som den hvori Stenen bortslæbes, og især den, hvori Kongen optræder udi Liigdragten, maaskee ikke uden Føie, ønskes borte; og det endog naar man harmes ved at see, hvorlidet det i det Hele, fra Begyndelsen til Enden, har været Vedkommende om at gjøre, ved Maschineri og de øvrige Illusions-Midler at understøtte Digteren.

Hvad der dernæst ikke lidet hindrer Digtet fra at udtale sig i sin sande Værdighed, er Maaden hvorpaa det heelt igjennem, med nogle faa Undtagelser, declameres. Det er nu engang bleven Skik paa vor Skueplads, at Skuespilleren afforer enhver versificeret Rolle Rythmus-Baandet. — "Hører Man dog jo aldrig Folk paa Gaden, Thinget eller i Stuen at tale Vers!" — Uden at ville her indlade mig i, hvad der ligger langt uden for disse Blades Hensigt: hvilken Declamation Tragoediens Cothurne fordrer, uden at ville opkaste det Spørgsmaal, der vanskelig torde besvares: hvorfor har Digteren brugt den bundne Stiil, naar Recitateuren skal piine sig med at faae den løst? Hvorfor Riim naar Man ængstelig skal stræbe at faae dem uhørte? og endelig hvorfor har den, i Saadant vist nok gode, Hjemmelsmand Shakespeare ladet sine Helte, og de mere fremragende Personer bruge Verset, medens de humoristiske og comiske, eller aldeles i Baggrunden blivende, Figurer tale i ubunden Stiil? — Uden Hensyn til alt dette, siger jeg, tør man vel fordre, at i det mindste Digterens Ord ikke omsættes, og, indtil Meningen, fordreies, for at paatvinge dem prosaisk Dragt, — og saaledes forekom det mig at det skeedte ved, endog de meest poetiske, Steder i Palnatokes Rolle. Ja, sandelig, denne Prosaismens Paasøsning gik saa vidt, at jeg troede for et see en ivrig Landmand irettesætte sine Tyende, end den hugprude Palnatoke tale Heltesprog til Jomsvikinger, i den saa underfuld deilige Tale: "Kraft og Fromhed er de tvende Lys ɔc.," og ikke uden Smiil hørte jeg Thorvalds Udbrud:

> "Palnatoke!
> Hellig Begeistring taler af din Mund."

At jeg skal sige det reent ud: neppe troer jeg Palnatokes Characteer kunde gives fra en vrangere Side end skeet er. Denne Repræsentant af Hedenolds bedste Kraft, sindigst Mod, og varmeste Frihedsfølelse, der viser Glimt af en dybt gjennemskuende Fornuft, som af den ridderligste Æresfølelse og varmeste Phantasie, saae jeg fremtræde som en god, ulastværdig, Jorddrot, der ret godt kan lide en ung Mand, som han har opdraget, ret fripostig kan fortælle sin Fyrste et og andet om Dagens Anliggender, som vel endog i Mangel af Borgcapellanen, vilde kunne haranguere ret fornuftigt over en moralsk Sentents — der endelig ogsaa kan blive vred, og vilde give sig Værdighed i sin Vrede, men dog aldrig uden under Haanden

at lade forstaae hvormegen Umage det koster ham *). Dog, dette er ikke Konstnerens Brøde:

Eines schickt sich nicht für alle ---

og en forfeilet Characteer — der endog maaskee er ham unaturlig — nedsætter ikke den, der i sit egentlige Fag har høstet saa fortjent en Roes, og af hvem jeg vilde ansee det som et sandt Livsbalsom, at see fremstillet den, i sit Slags, collossalskeste af alle Theatercharacterer, Sir John Falstaff **).

Hvad Versets Recitation angaaer, da gjelder det samme om Fremstillingen af Haralds, som af alle de øvrige Roller (Svends og en Deel af Popos undtagne), — derimod er det unægteligt, at Man ikke saa gandske i denne gleemte den gamle, lumske, endnu paa Gravens Bred ærgjerrige Halvchristen. Adskillige Steder, saasom Monologen medens Skofte er borte, gaves endog med Sandhed; derimod er det vist allene Kunstnernes Skyld, at Drabsscenen af saa mange, endog med tilsyneladende Grund, ansees alt for treneret. At Palnatoke skal styrte ind i blind Hidsighed, og, som en Afsindig, dræbe sin Blodfjende, vilde være imod hans hele Væsen; men forbittret kommer han, og kun en hurtig, saa rask som muelig udført, Ordverling, tilstæder Tid, Stilling og den billige Harme. At Døden med al sin Gru, staaer levende for den gamle Synder, der mangler Hjertets Fred, og — som en Uting imellem Christen og Hedning — er lige langt fra Himlen og Valhal, og at han derfor vælger ethvert, nok saa ydmygende Middel til at friste sin Skjebne, er saare naturligt, men naar Dødens Piil alt ligger paa Strængen ***), da

*) Saasom ved først at skjelde og smelde lidt midt i Halden, siden løbe hen til et Bord og slaa med Heftet i Pladen. Mon O. tænkte at dette skulde kunde kyse Dankjemperne.

**) Ogsaa dette bliver naturligviis et pium desiderium at see Shakespeares Henrik den Fjerde givet paa vort Theater, siden Man har anseet det passeligere at give en eneste, uendeligen fortyndet og forfransket, Scene deraf --- under Navn af Henrik den Femtes Ungdom --- end Mesterværket selv. Paa samme Maade blev Romeo og Julie kalfatret. "Er der jo ogsaa kun et Skridt fra den raae Shakespeare til den affindige Tieck.

***) En Gestus, som Digteren vist ikke tænkte sig at Palnatoke, saa trættende bestandig, skulde bruge.

flyde Angstens Ord hurtigen, som vilde de endnu frastjele Tiden nogle Øieblikke, og ikke, som her, stønnes de frem med Sottesengens Betænksomhed.

Om Popos, Svends og den ægte Shakespearske Skoftes Roller glæder det mig at kunne sige, at de i det mindste ikke fordærvedes, og dette er jo alt hvad Digteren behøver, og nok til at Publikum bør vide Kunstneren Tak. Den godmodige ædle Thorvald saae Man indvortes føle sit Værd, om end ikke altid han kunde tolke det for de Steenhjertede. — Men nu Bue hin digre? — Denne ægte nordisk-tragiske Kjempe, hvis Berserker Gang, som djerve Høisind, næsten er lige ukjendt for vor Tidsalder — han, som den gamle Snorro foreviger som et Kraftens og Mandbarhedens Symbol, som Digteren holder værdig til at synge Bjarkamaalet, og til at være det sørgelige Redskab for det ubøielige Fatum, han som blander Dødens bittre Kalk med Venskabs Honning-Mjød — hvad har han syndet, at han skal see sig tornekronet og bespottet af Folket? Hvo har læst uden inderlig Følelse, og varm Henglvenhed og Kjerlighed for ham, hans Daad og Ord ved Fange-Taarnet, eller hans Samtale med Thorvald og Palnatoke, og kan da med — Ligegyldighed see hans Færd paa Scenen. Dog, mig harmes at tænke videre herpaa, og for dem, der ansee Thyboes Christoff og Palnatokes Bue fra samme Synspunct, ere Ord spildte.

Paa Stykkets øvrige, mindre betydelige, Figurer, bør her, saalidet som ethvert andet Sted, gjøres Regning. — Saare stort er det, at kunne see dem i Forgrunden satte i sit rette Lys, og skjøndt Drapperiet zirer, saa lader Kunstelskeren sig dog tilfredsstille ved det blotte Ansigts Fortrinlighed.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Archenholz Minerva for December 1808 findes en Sammenligning mellem den troløse Svenske Konge Carl Gustavs Angreb paa Dannemark i Augusti 1658 og Engellands Røvertog mod Kjøbenhavn i Augusti 1807. --- Forfatteren ender denne Undersøgelse med disse Ord: "Den nuværende Krig vil give Leilighed til at opdage og dyrke mange Nationalskatte, som hidtil ere blevne ubekjendte og unyttede, og hvis Anvendelse vil gjøre Dannemark mere og mere uafhængigt af andre Lande. Naar Blodfanen er nedlagt igjen, ville

alle Næringsgrene blomstre atter med fornyet Kraft og ved den forhøiede almindelige Velstand ville den nærværende Tids Lidelser glemmes. Dannemarks Rolighed vil i Fremtiden være mere sikker end nogensinde før, da det netop ved den Engelske Invasion er kommen i nøieste Forbindelse med Frankrige, og Europas alting formaaende Dictator har forsikkret det om sin Beskyttelse og sin særdeles Bevaagenhed. Maatte disse glade Udsigter i den fjerneste Fremtid opmuntre de Danske Staters Beboere ikke at trættes i deres Anstrængelser, nu da Nøden kræver dem, under deres ædle Beherskers Styrelse, til det ønskede Maals Opnaaelse. --- Men maatte de ogsaa engang, efter at Roligheden er vendt tilbage, af andres Erfaring have lært at udøve den Viisdom, ikke at lade sig fange i Luxus og Blodagtigheds Snare, som have styrtet og endnu fremdeles ville styrte de største og vigtigste Stater. Maatte ogsaa heri stedse deres nuværende høie Konges store Exempel stedse lyse for dem!

Søndagen d. 23 April begyndte den aarlige Examen i de Herrer Bings & Kalisch's Institut, og endtes d. 27de. Foruden mange af Børnenes Forældre vare ogsaa endeel indsigtsfulde og lærde Mænd overværende. Man kan ikke andet end glæde sig over dette Instituts heldige Fremgang, og den utrættelige Iver, hvormed dets Bestyrere søge at befordre dets Flor. Det tæller nu nogle og tredsindstyve Elever, blandt hvilke der findes udmærkede Hoveder. Af de, som hidtil ere blevne demitterede fra dette Institut, gaae nu tre i Frue Latinskole, og opvække store Forventninger.

Ved Auction efter en for ikke længe siden afdød Engelskmand, navnlig Dicky, som havde handlet med Engelske Varer, skulle nogle og 40 Engelske Hatte sælges. Oldermanden for Hattemagerlauget indfandt sig med to Politiebetjenter paa Auctionsstedet og gjorde Forbud mod Hattenes Salg. Det kommer nu an paa, hvorvidt dette Forbud ved endelig Dom vil finde Medhold. Adskillige troe, at slige Forbud just ikke ere saa ganske nødvendige fra det respectable Hattemagerlaugs Side, paa en Tid, hvor man lader sig betale med 8 Rdlr. 3 Mk. for en Dansk Hat.

Følgende Stykke af vore Digteres Nestor, Norges ældste Skjald, vil vel neppe læses uden Interesse, især da den viser os hvor megen Aandsmunterhed denne værdige Olding endnu besidder:

I Anledning af Epilogen,
som stod i den bergenske Avis No. 5.

Saa mangen insipid drøvtygget Kost
Herr Schribler mig paa Halsen stikker,

At ingen Tid jeg veed mig sikker;
Thi intet ligere er Sæk af Post,
End hiin Pandoras Æske, hvor Fadæser
Fløi op blandt Pest og Gift,
Og gjorde lange Rift —
Paa vidølystne stakkels Landsbynæser.
Nei, denne Epilog til Kongens Fest,
Paa denne jeg mig byder selv til Gjest;
Her ingen lyrisk Sukkerbager
Opvarter mig med hine skjønne Sager,
Som jeg, nu Mand med sølvgraae Haar,
Ei længer har Organer for;
Her ei den søde Liliedust,
Her ei engang de Rosenkjæder —
Sligt Pilleri ei mig, kun Barnet, glæder,
Jeg elsker helst den rene Luft. —
Her hører jeg en ægte Nordmand tale,
Her ingen uindviet Norges Tolk,
Her den, som Norge kan for Fredrik male,
Og atter male Fredrik for hans Folk. —
Af saadan en Original
Vær stolt, du bergenske Thalias Sal!
Ja, Fredrik selv vil lystes ved at vide:
End Skjaldespillere hans Norge har;
Thi tungest slog dets Heltebard,
Naar Skjalden qvad ved selve Kongens Side —
Og, naar paa Heltens Bryst sin Dannebrog
Med Stjerneglands vor Fredrik lader hænge,
Den Kjekkes Navn og Daad i Guders Sprog
Hvor skjønt da klinge de fra gyldne Strænge!

C. Frimann.

Man vil have Efterretning, at endeel Engelske Krigsskibe skulle have ladet sig see ved Bornholm, og at en Flaade af omtrent 6 til 700 Krigs- og Transportfartøier var passeret forbi de Hollandske Kyster.

I Nærheden af Travemünde have Engellænderne taget 7 Skibe, hvoriblandt 2 Danske, som vare bestemte til Petersborg. To af dem skal de have brændt.

Paa Børsen hedte det i Dag, at vore Canonbaade ved Nyborg have taget tre Engelske Transportskibe.

Hans Majestæt Kongen har, efter Cancelliets derom allerunderdanigst gjorte Forestilling, ved Resolution af 17de April d. A., allernaadigst bifaldet: "at Gouverneuren over Bornholm og Chri-

stiansøe skal, naar Communicationen imellem disse Øer og Kjøbenhavn er hindret, være bemyndiget og pligtig til, paa Overadmiralitetsrettens Vegne, at udstæde Stævninger til samme Ret, i de Sager, som ved de paa bemeldte Øer anordnede Priisretter ere behandlede."

Commissariernes Dom i Sagen anlagt paa Justitiens Vegne imod de Herrer Greve Schulin, Etatsraad de Coninck og Sognepræsten Rønne, afsagt den 19 Oct. 1808 og stadfæstet ved Høiesteretsdom af 9 Febr. 1809. Efterat en Engelsk Armee den 16 August 1807 havde gjort Landgang paa Sjælland, og en Deel deraf endnu samme Dag var gaaet igjennem Lyngbye, blev dette Sogn næste Dag besat af en fiendtlig Trop, hvis Anfører den 18de kaldte Præsten Hr. Rønne til sig, og, som han har forklaret, tiltalte ham saaledes: Jeg er her efter Befaling. De har Valget. Enten maa jeg indqvartere i hver Mands Huus, og kan ikke vaage tilbørlig over Soldatens Forhold, eller jeg maae have Livets Nødvendigheder leverede, da jeg beholder alle mine Undergivne her i Hovedqvarteret Sorgenfrie Slot, og indestaaer Dem for, at ikke den ringeste Vold skal ustraffet øves af Nogen under min Commando. Soldaten maae leve; kan han faae det, hvoraf han skal leve, saa skal han straffes strængeligen, om han øver Voldsomhed; hvis ikke, er han nødsaget, til at øve den. — Paa denne Tiltale svarede Rønne: at han vilde underkaste sig enhver Møie, for at befrie sine Medborgere for Plyndringer, og saamange af Krigens Ulykker, som det stod til ham, at afværge, hvorpaa han gik bort, og leverede det, som den Dag blev forlangt, og som bestod i Kartofler, hvilke han deels tog i sin egen Have, deels kjøbte, og i Kjød, som 2de Mænd i Lyngbye skaffede tilveie, imod at han indestod for Betalingen. Da det rygtedes, at Bataillonen i Lyngbye havde faaet disse Fornødenheder, indfandt sig næste Dag Militaire fra Gjentofte Sogn, som spurgte, om han kunde levere Fourage, da den i saa Fald skulde blive betalt; hvorimod de i andet Fald maatte selv tage den, hvor den fandtes. — Dertil svarede Hr. Rønne, at for at forebygge sine Medborgeres Plyndring, vilde han levere, og han gav dem da et Læs Høe af sit eget Loft, ligesom han og, da der blev fordret Brød, deels gav dem af sit eget, deels samlede det hos Beboerne i Byen, som villigen bragte det, da han sendte Bud til dem. Samme Dag udsendte Etatsraad de Coninck et Omgangsbrev, ved hvilket han indbød Egnens Beboere at møde paa Friderichsdal hos Grev Schulin, for fælles at overlægge, hvad der efter Omstændighederne bedst kunde foretages i den uheldige Forfatning, Landet befandt sig i, for at forekomme de endnu mere uheldige Følger, som kunde flyde af, at Landmanden, ved Øvrighedens Fraværelse, var uden Veiledning og Raad, og til at forebygge, at Fienden ikke paa en voldsom og ødelæggende Maade skulde skaffe sig den Proviant og Fourage, som han behøvede. Anledningen til denne Indbydelse har Etatsraad de Coninck i øvrigt forklaret at have været, at han saae Beboerne i Omegnen forlade deres Huse, at Sæden stod uhøstet paa Marken, og at der ingen Øvrighed var tilstæde, som kunde holde over Orden, hvorfor han troede, at det var hans Pligt, at bidrage til at bringe den tilveie, især da Præsten Rønne i Lyngbye med Held havde begyndt derpaa. I Følge Indbydelsen, der var aftalt med Grev Schulin, indfandt sig og nogle paa Friderichsdal, men da Præsten Rønne ikke kunde forlade Lyngbye, toge de alle derhen. Der blev det besluttet, at Grev Schulin, og Etatsraad de Coninck skulde begive sig til den Engelske General, for med ham at træffe de hensigtmæssige Foranstaltninger; men hvori disse skulde bestaae, bleve de imidlertid ikke enige om, da der ingen Rolighed var til at overlægge noget for Mængden af Militaire, der holdt i Gaarden, og forlangte deres Reqvisitioner fyldestgjorte.

(Fortsættes.)

Under 25de April ere Etatsraad og Professor Callisen, Justitsraad og Politiemester Bagger, Assessor Bärens, Doct. Med. Castberg samt Doct. Med. og Stadsphysicus Scheel befalede at sammentræde i en Commission, for, i Anledning af et af bemeldte Doct. Castberg indgivet Forslag, at afgive Betænkning om, hvilke Medicinal-Politiemidler der meest passende kunne træffes til at standse og forebygge den veneriske Syge.

Under 25 April er Capitain og Børs-Commissair L. N. Hvidt tillagt kongelig Befaling, at indtræde som Medlem i Commissionen angaaende engelske Varers Angivelse i Kjøbenhavn.

Da General Moltke, Ridder af Elephanten, Storkors af Dannebrogen, har fundet sine Kræfter saaledes aftagne, at han i sin høie Alder ei længere kan forestaae Overbestyrelsen af Fladstrands Havneanlæg med den Iver, som stedse har besjelet ham, saa har Hs. Majestæt allernaadigst entlediget ham derfra, og, til et Bevis paa Allerhøistsammes Tilfredshed med Hr. Generalens herved udviste Tjeneste, har Hs. Majestæt egenhændigen tilkjendegiver Hr. Generalen Sin allerhøieste Tak og Skjønsomhed for Udførelsen af dette vigtige Arbeide, hvortil Hr. Generalen har lagt Planen, og hvis Nytte noksom bevises udi denne Krig, i det at Samme særdeles har befordret den høistnødvendige Proviantering af Norge.

Et Religionssamfund i Engelland har sammenskudt 200 Pund Sterling til at indkjøbe omtrent 3000 Danske Psalmebøger for de i Engelland værende Danske Krigsfanger.

Følgende Krigsbøn er bleven holdt i Sverrig strax efter at Regjeringsforandringen lykkelig var fuldbragt:

"Alvise, almægtige, algode Gud! I Farens Stund vær Du altid vor sikkre Tilflugt og vort mægtige Forsvar; i Dit faderlige Skjød nedlægge vi vore Bekymringer med Tillid og Haab. — Velsign vore Vaaben med Fremgang, om vi nødes til at fortsætte Striden for Fædrenelandets Redning, gyd Mod i Krigerens Bryst og Styrke i hans Arm, at forsvare vor Selvstændighed og afholde Vold fra vore Boliger! — Men Freden et Ønske, som opstiger fra alles Hjerter. Frem de Anstalter, som til Fredens Gjenoprettelse ere vedtagne. Tilbageskjænk en blødende Fosterjord Fredens Rolighed. Maa den blodige Rustning aflægges og vore Kræfter anvendes til fredelige Sysler! Maa Odelsmanden atter i uforstyrret Ro pløie sin arvede Jord, Handel og Næringer oplives, Velstand og Lyksalighed udbredes fra Palladset til Hytten! Den lykkelige Dag fremstraale snart, da vi, frelste fra Faren, kunne med roligt Hjerte samles i Templet, og med forenede Stemmer synge Din Lov for vor Redning og Lykke! Hør vore Bønner! Bønhørelse har Du lovet for Din Sons Jesu Christi Skyld!"

I Sverrig gjøres i denne Tid store Sammenskud til Krigens Fortsættelse, hvis den skulde blive nødvendig. Børsen allene har i dette Øiemed givet 200,000 Rdlr. Spec. Bco.

Den i Stockholm værende Deel af den vestlige Armee gav d. 15 April en Fest til Hæder for General Adlercreutz. Henved 200 Personer af hver Stand og Værdighed vare samlede. Midt for det første Hædersrum ved Bordet, stod Gudinden Sveas Statue med Gøte

Løven paa en Piedestal, hvilken var undergraven, saa at den hvilede ene paa den yderste Kant; den syntes aldeles faldefærdig, om den ei havde været støttet paa General Adlercreutz's Vaabenskjold med Overskrivt: Den 13 Marts 1809. Gudindens Statue var omgiven af fire Fædrenelandsaltere, omkring hvilke den vestlige Armees Faner og Vaaben sages i Trophæer nedlagte. Følgende Skaaler bleve tømte: 1) det ældgamle Sverrig: selvstændigt og enigt, tappert og fredeligt mod alle Nationer. 2) Hs. Kongelig Høih. Hertug Carl, Sverrigs første Ven og Forsvarer. 3) Sverrigs lovgivende Magt: rolig, standhaftig, nidkjer for alle Medborgerclassers Velfærd. 4) Gener. Adlercreutz. 5) Selvstændighed og Frihed, Rolighed og Lykke i Paladser og Hytter. 6) Krigsstanden, Medborgerlighedens Dyrkere og Forsvarere. 7) alle Svenske Armeer, deriblandt den Norra Finske Armee særskilt, nu ulykkelig, men seirende under sin forrige Anfører. — Ved Gen. Adlercreutz's Skaal bleve adskillige til Dagens Høitidelighed passende Vers afsjungne.

I Stockholm var Coursen d. 17 Martii saaledes: I Bancosedler: Paa London 4 Rdlr. 22 a 23 ß. 2 Uso; dito 4 Rdlr. 21 a 22 ß. 90 d. d. Liverpool 4 Rdl. 21 ß. 30 Dage Sigt; dito at betale i London 4 Rdlr. 21 ß. 2 Uso; dito dito 4 Rdlr. 20 ß. 90 d. d. Danske Banco-Sedler 32 ß.

Allerunderdanigst Beretning til Hs. Majestæt fra Commissionen til Oldsagers Opbevaring. For at samle, opbevare og hindre fra Ødelæggelse de Oldtidens Mindesmærker, der ere saa nødvendige til Alderdommens Studium og for Historiens Dyrkere samt for at foranstalte en, saameget muligt, fuldstændig Revision af de endnu tilværende Oldsager, behagede det Deres Majestæts høistsalige Fader, under 22 Maji 1807, at befale Undertegnede at sammentræde i en bestandig Commission. Denne Commission blev tillige bemyndiget til at optage til correspondenrende Medlemmer de lærde Mænd uden for Kjøbenhavn, som den formeente at kunne fremme det tilsigt de Maal, samt at opfordre alle lærde Mænd i de danske Stater dertil at bidrage, og tillige at indbyde Præsterne til hver for sin Embedskreds, at indberette, hvilke Oldsager der maatte findes i Samme. Det blev ligeledes gjort Commissionen til Pligt, at overveie og foreslaae, hvorledes med de mindste Bekostninger for Staten et Stats-Musæum kunde anlægges for alle i de danske Stater værende Oldsager, for saavidt de enten allerede findes i de kongel. Samlinger eller med Tiden kunde blive dem indlemmede, samt endeligen hvorledes dette Musæum da kunde anvendes til offentligt Brug. Som en Følge heraf forlagde Commissionen, allerede under 15 Junii s. A., det kongel. danske Cancellie et Forslag, med Tegning, om Anvendelsen af den afbrændte Nicolai Kirkes 2den Etage til Locale for et saadant Musæum, og vi smigre os med, at, endskjønt den Fædrenelandet saa uretfærdi-

gen, paatvungne Krig for en Tid har standset dette Forslags Udførelse, det dog vil, i roligere Tider, blive Deres Majestæt fra Cancelliet forelagt, og da befundet at være hensigtsmæssigt samt forbundet med de mindste Bekostninger for Staten. (Fortsættes.)

Cours af Danske Bancosedler mod Species (d. 28 Martii) 227½ PC.

Krigsefterretninger.

Keiser Napoleon er, ledsaget af Keiserinden, d. 12 April afreist fra Paris, for at nærme sig sine Armeer, og var allerede d. 20 ankommen til Donauwärth, paa de Schwabiske Grændser. Den Russiske Ambassadeur Førſt Kourakin vil følge Keiseren til Hovedqvarteret. Den Franske Armee concentrerer sig i Egnen af Augsburg. Rustningerne mod Østerrige ere store og ualmindelige. Det Polske Krigsministerium har faaet Befaling, ufortøvet at stille 9000 Mand af Militair-Conscriptionens første Classe, for at complettere Armeen. Man har allerede begyndt at udtage de Conscriberede, og Tilløbet er overordentlig stort. Selv de rigeste unge Cavalierer tage Tjeneste som Gemene og Cadetter. Tre Polske Divisioner, under Førsten Poniatowski, Gen. Dombrowski og Zajonzek ere allerede paa Marchen til de Galliziske Grændser. Alle faste Pladse i Polen ere blevne besatte med Tropper og forsynede med Levnetsmidler. Den Polske Armee inddeles nu efter den ny Indretning ikke mere i Legioner, men i Divisioner, og faae eens Uniform. Regimenterne faae deres Numer paa Knapperne. Man formoder, at Fiendtlighederne ville udbryde paa de Polske Grændser, saasnart de have taget deres Begyndelse i Tydsklands og den staaende Armees hele Linie. Ogsaa den Sachsiske Armee har sat sig i Bevægelse, og i Spidsen for samme staaer Prindsen af Ponte-Corvo. Den skal forene sig med et Fransk Armeecorps. Man har holdt inde med Arbeiderne paa Dresdens Befæstning, eftersom Omstændighederne gjøre dem unødvendige og man desuden ikke vil udsætte Sachsens skjønne Hovedstad for en Beleiring; alt Artilleriet er afgaaet til Magdeburg. Den Østerrigske Gesandt befinder sig endnu i Dresden og der er endnu ikke føiet nogen Anstalt til hans Afreise. — General Greve Klenau anfører de fra Böhmen i Overpfalz fremtrængte Østerrigere. Den Bayerske General Wrede er med

sin Division rykket frem mod Regensburg. Kronprindsen af Bayern er med sin Division marcheret mod Abensberg, for at forene sig med denne General. — Ogsaa den Østerrigske Keiser er nu afreist til sine Armeer. Østerrigernes Hovedqvarteer var d. 13 April i Amphing *). — Østerrigerne ere over Straubing og fra Böhmen af rykket frem mod Regensburg, hvor 4 til 5000 Franske under General St. Hilaire laae som Besætning. Hertugen af Auerstädt (Davoust), som har sit Hovedqvarteer i Hanau, underholder Samfærslen med denne Stad. Den 12te og 13 April er der forefaldet adskillige Skjermydsler imellem de Franske og Østerrigske Tropper, og adskillige fangne Uhlaner og Skarpskyttere ere blevne indbragte til Regensburg. — I Frankfurt am Mayn, Würzburg og Bamberg er al utidig politisk Raisonnement blevet forbudet. Den første Dagefterretning fra den Østerrigske Armee er fra Hovedqvarteret i Braunau af 10 April. Den 9de underrettedes Kongen af Bayern ved en Skrivelse fra Erkehertug Carl om Armeens Fremrykken, og opfordredes deri til venskabelig Adfærd. Men Kongen svarede intet andet, end at han rigtig havde modtaget Brevet. — De Franske Armeer skulle, som det hedder, endnu forstærkes med 40,000 Mand. I Hüningen har en Liverandeur paataget sig at levere Brød og Kjød til 48,000 Mand, som indtil d. 9 Maji skulle gaae over Rhinen. — Den Franske Divisions-General St. Hilaire har forflyttet sit Hovedqarteer fra Regensburg til Eppertshausen.

Saaledes er da den vigtige Kamp begyndt, der vil bestemme Østerriges Skjebne. Forsynets Veie ere mørke, men for saavidt det er passende, at slutte fra det, der tilforn er skeet til det, der kan skee, synes det rimeligt, at Østerrigerne neppe vil blive de seirende. Næsten alle de Franske Generaler, som her stille sig i Marken, have engang slaaet Østerrigerne, men næsten ikke en eneste af de Østerrigske Generaler, som her møde dem, kan, paa Erkehertug Carl nær, sige sig fri for, jo bestandig at være bleven slaaet af de Franske.

*) En Flekke i Nedre-Bayern, i hvis Nærhed man endnu viser den Valplads, hvor Hertugen af Bayern, Ludvig IV. 1322 tog Frederik den Skjønne af Østerrige, som vilde gjøre ham Keiserkronen stridig, til Fange.

Den Franske Armee har mistet to fortjente Generaler, Hr. Garnier de la Bossiere, Senator og Kammerherre hos Keiseren, og Divisions-General Colli, Commandant over Ereslegionen. Den første døde i Paris og den sidste i Alexandrien.

Den Wienske Hoftidende af 15 April indeholder paa $1\frac{3}{4}$ Ark Krigsmanifestet mod Frankrige.

Af Hertugen af Auerstädts (Davousts) Armeecorps staae endnu 30,000 Mand ved Ingolstadt.

Den hele Kongelige Familie i Dresden og en stor Deel af Hofetaten er afgaaet til Leipzig, Naumburg og Weißenfels. Alle Casser og Documenter ere førte over Elben til Wittenberg. I hele Staden er ikke mere en eneste Militair, og alle Vagter besættes af Borgere. — Kjøbmandsstanden opretter et eget Corps.

Den 22 April har Keiser Alexander tiltraadt sin Hjemreise fra Abo.

Fra London hedder det, at Admiral Keats har af Forsigtighed ladet advare alle under hans Befaling staaende Skibe, der seile til Svenske Havne, og befalet de Fartøier, der befinde sig i derværende Havne, saa hastig som muligt at forlade samme.

Grundkløgten ved Riisbrighs Grav.

Stander stille sorte Mænd!
Her med Støvet af min Ven,
Sætter Kisten ned paa Jord!
Høit skal lyde mine Ord
Til den tause Sørgeskare,
Kirkens Hvælvinger skal svare,
Og stadfæste mine Ord.

Han, hvis Støv nu Jord skal dølge,
Han, den Ædle, som I følge,
Han mig søgte al sin Tid,
Søgte mig med hellig Flid.
Ei forgæves har han grundet,
Hvad han ei paa Jord har fundet
Fandt han nu, da Aanden sig
Hæved fra det kolde Lig.

Mig at skue og begrunde
Vilde ham ei Nornen unde
Medens han var her paa Jord,
Efter mine dunkle Spor
Som er vidt i Skrifter spredte
Derfor han saa saare ledte;
Men han tabte ei sin Tro,
Derfor eied Sindet Ro.

Svag han sad paa gamle Dage,
Taus han sad, ei lød hans Klage,
Freden bygged i hans Bryst,
Gud og Bøger var hans Trøst.
Haardt den Evige ham prøved,
Flammen Bøgerne ham røved,
Røved ham sin sidste Skat
Midt i Alderdommens Nat.

Da sin Gud han bad med Sukke
Ham den Verden at oplukke,
Hvor ei skues gennem Glar,
Hvor selv Natten vorder klar.
Lukt for Jorden blev hans Øie,
Aabnet blev det for det Høie,
Og han vandred i sin Tro
Did hvor Lysets Aander bo.

Mangen Aand fik Kraft at stige
Høiere i Tankens Rige,
Men en Vandel, mer uplettet,
Efter Kristi Bud indrettet,
Førte Ingen her paa Jord.
Hører du det, tause Sørgeskare!
Kirkens høie Hvælvinger mig svare,
Og stadfæste mine Ord.

Kommer kun I sorte Mænd!
Sænker Liget af min Ven
Dybt i Graven ned til Ro!
Støv skal blande sig med Støvet,
Aanden, som i Støv blev prøvet,
Løfted sig til Gud ved Tro.

Grundtvig.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 59.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 2 Maji, 1809.

Er Engelland uovervindeligt?

(Sluttet.)

I Aaret 1807 indførtes i Engelland 74,925,306 Pund Uld; i Aaret 1808 derimod kun 43,468,143 Pund: et tydeligt Bevis paa, at den vigtige Industriegreen, Bomuldsmanufacturer, er standset, og at de Engelske Manufacturisters Klager have deres meget gode Grund.

Sin største Rigdom faaer Engelland fra Ostindien. Allene dets Indkomster af Indostan have tilforn været 629,699,600 Franker. De Artikler, som det faaer fra dette Land, ere især Bomuld, Riis, Indigo, hvide Varer, Tobak, Silke, Peber, Farvetræ ꝛc. Hvor skal det afsætte disse Artikler, naar alle Europæiske Havne ere lukkede for dets Skibe? Den Indvending, at Afsætningen befordres ved Smughandel, har jeg allerede søgt at møde. Dersom denne Smughandel virkelig var saa stor, som Engellands Beundrere ville overtale os til at troe, saa vilde Colonialvarerne paa hele Fastlandet ikke være i saa overdreven høi Priis som de ere. Man siger: Europa kan ikke undvære Colonialvarer og Engelske Fabrikarbeider; men intet er mægtigere i Verden end Nødvendigheden. Man vænnes snart til at undvære hvad man er nødsaget til at undvære. De velgjørende Virkninger af et saadant Savn ere desuden uberegnelige. Man vænnes ikke allene til større Tarvelighed, men man tvinges ogsaa til at lægge større Vind paa indenlandsk Konstflids Opmuntring og indenlandske Naturproducters Benyttelse og Forædling. Aldrig har Engelland kunnet bevise Europa en større Velgjerning, end netop ved at drive sit tyranniske System til det yderste, og saa at sige aftvinge den Franske Keiser Decretet af 17 Dec. 1807. De fleste Europæiske Nationer overbevises nu efterhaanden om, hvor enfoldig de hidtil handlede i at sende deres Guld til Engelland for Ting, som de ved lidt mere Flid og Vindskibelighed ret godt kunde finde hjemme, og saaledes selv lægger Tønder i den Ild, der fortærer Europas Fred og Lykke. — Fra den Side betragtet er det altsaa vist, at Engelland er overvindeligt. Men der gives en anden Hovedaarsag til den evige Krig, denne Stat fører, det er: dens Laanesystem. Dens uhyre Gjeld voxer med hvert Aar, og for nogenlunde at kunne dække den, maa Parlamentet bestandig gjøre ny Gjeld. Dette føler de Engelske Kjøbmænd, og derfor understøtte de hellere Regjeringen med ny Laan, end see Staten, tvungen til at slutte Fred, opoffre deres Handelsmonopol. Saalænge Engelland er i Krig med alle Søstater, troe de at kunne rive al Handel til sig, haane neutrale Nationers Flag og rane alt hvad de møde paa Søen; men er der eengang sluttet Fred, saa miste de alle disse Fordele, og den hele Bygning falder sammen. Den nærmeste Vei til at stoppe denne Kilde er altsaa den: at svække Engellands Credit som Stat; og at denne kan svækkes ville vi snart erfare. — Der gives forskjellige Midler til at an-

gribe og forstyrre den Brittiske Magt, hvoraf vi her ville anføre de vigtigste:

I. Engellands Blokering til Lands og Vands. Naar alle Fastlandsmagter blive enige om, at anvende dette Middel i sin hele Strænghed, maa dets store Formaal ogsaa opnaaes. Da Engellands Handel paa det Europæiske Fastland kun udgjør en Ottendedeel af dets hele Handel, saa synes det ikke at tabe meget derved. Men det taber mere ved det, det ikke kan faae fra Europa, end ved det, det ikke kan sende did. Blandt de første hører alle Slags Skibsfornødenheder, som det hidtil har faaet fra Norden, især fra Rusland. En skarpsindig Tydsk Forfatter anmærker meget rigtig, "at en naturlig Anelse, efter Freden i Tilsit ikke at kunne faae disse Fornødenheder længer fra Rusland, meer end enhver anden Grund har bevæget Engellands Ministere til at hente dem i Masse fra de propfulde Magaziner i Kjøbenhavns Arsenaler, da det vilde været alt for upolitisk, blot for de Danske Krigsskibes Skyld at udøve en Corsarstreg, der brændemærker Engelland med Nu- og Eftertidens Forbandelse og Foragt." — Denne Blocade vilde gjøre sin fulde Virkning, naar America, hvad der ikke er usandsynligt, vil gjøre fælles Sag med de fleste Europæiske Fastlandsmagter. Did gaae tre Ottendedele af den Engelske Handel, og den Nytte, som Engelland havde af det neutrale Americanske Flag, var endnu langt større end dets Handelsfordeel. Men America, med Føie opbragt over den Haanhed, hvormed Engelland behandlede dets Flag, har langt heller villet gjøre store Offere, end være Bretlands Vasal. Den Embargo, som America har ladet lægge paa alle sine Skibe, og den fuldkomne Standsning, som det derved har bragt i sin hele Handel, viser noksom, hvorvidt Engelland har drevet sin Formastelighed, og hvilke større Offere de forenede Stater ere beredte til at gjøre, dersom Omstændighederne skulde kræve dem. Der er heller ingen Tvivl om, at America i det Dieblik, at hele det Europæiske Fastland for Alvor modsætter sig Engellands herskesyge Planer, baade af Æresfølelse og Politik, vil tage Deel i denne Menneskehedens almindelige Sag. At Handelen paa Fastlandet endog indirecte, er Engellænderne vigtig, sees af den Umage, de gjorde sig for at faae den ubetydelige Øe Helgoland, og, dersom man kan troe offentlige Blade, af deres Anslag paa Bornholm.

2. Caperier. Foruden de store Flaader, som Rusland, Frankrige, Spanien og Holland kunne stille, maatte America, Italien og Dalmatien udruste ligesom Dannemark, en Mængde Capere, der ikke allene kunde give den Engelske Handel sit Banesaar, men ogsaa tilveiebringe saa mange Colonialvarer og Engelske Fabricater, at de nogenlunde kunne bøde paa en total Mangel. Dersom Caperiet blev drevet som det bør drives, dersom de fleste Regjeringer selv toge sig alvorlig af det, maatte der kunne udrettes overordentlig meget derved.

3. Østersøens og Middelhavets Spærring for Engellænderne. Intet er lettere for Rusland, Dannemark og Sverrig, end at lukke Østersøen for Engelske Skibe. Naar Sverrig har forandret sit System og gjør fælles Sag med sine naturligste Bundsforvandte, maa end ikke en Engelsk Jagt kunne komme ind i Østersøen, uden de nordiske Magters Samtykke. Engellænderne kunne ikke bestandig holde Flaader i Østersøen, og om de end kunde det, saa vilde de dog ikke altid kunne beskytte deres Coffardieskibe mod Capere og andre bevæbnede smaa Fartøier, allermindst naar alle Svenske Havne vare lukkede for Engelske Skibe. Noget vanskeligere vilde det maaskee være at lukke Middelhavet for dem. Men nu, da Portugal og Spanien er i de Franskes Hænder, er Sagen heller ikke saa ganske umuelig. Lad Engellænderne kun indbilde sig, at Gibralter er fra Landsiden uindtageligt. Napoleon, som har banet sin Armee en Vei over St. Gotthards Bjerget og som har viist Europa, at Mantua og Gaeta lade sig indtage, vil ogsaa udfinde Midler til at erobre Gibralter. Naar denne Fæstning og den Africanske Kyst lige over for er besat af en tilstrækkelig Fransk Magt, saa er det ude med Engellands Herredømme i Middelhavet.

4. En Landgang paa Engelland. Denne er langtfra ikke mere umuelig nu da de Franske have Ryggen fri. Engelske Blade have selv forsikkret, at der fra Corunna saare let lader sig transportere en Armee til Irland. Man beraaber sig idelig paa, at Engellands mange Krigsskibe vil kunne afværge et saadant Angreb. Men

man betænke dog, at det øvrige Europa ogsaa har Flaader; at Engelland har sine Krigsskibe adspredte paa hele Verdenshavet; at der saa ofte er løbet Franske Flaader ud, uden at de Engelske Krigsskibe kunde forbyde dem det, og at de ligesaa godt kunde have gaaet til Irland med Tropper som til andre Steder. Dersom Engellænderne ansaae en Landgang for en saa ganske umuelig Sag, saa behøvede de jo ikke at oprette saa mange frivillige Corpser og saa ængsteligen at bevogte deres Kyster. Men de føle alt for vel, at deres Kyster ere for aabne og for vidtløftige til at deres Krigsskibe, som skulle streife Verden rundt, allevegne kunne beskytte dem. Om end hele Europa ansaae en saadan Landgang for umuelig, vil Engelland dog, saalænge det selv har en svagere Tro, ved den blotte Trusel holdes i en bestandig Spænding, der ikke allene koster det Millioner, men ogsaa uophørlig foruroliger det.

5. Ostindiens Erobring. Ved denne maa Engellands Laanesystem forstyrres, og med dette dets evige Krigssystem og Handelsmonopol. Naar denne Rigdomskilde er stoppet har den Engelske Regjering tabt sin Credit, og den Engelske Handelsstand Evne til at give Credit, om den end vilde. Man anseer vel dette Middel for uudførligt, ikke saameget fordi de Kræfter, der udfordres dertil, maa være overordentlig store, som fordi der er en lang Vei til Ostindien. Men er Frankrige og Rusland først engang enige, saa er dette Foretagende ikke saa vanskeligt som man troer. Vel har Engelland nu sluttet en Alliance med Porten, der fortrinlig skulde medvirke til dette Diemeds Opnaaelse, men for Rusland vilde det være en let Sag at tvinge Tyrken, især naar Østerrige, som man har Grund til at formode, denne Gang, som sædvanlig, skulde overvindes af Frankrige. Persien kan ikke være ligegyldigt ved Engellændernes Tyrannie i Asien, og det vilde bidrage alt sit til at fordrive disse ubehagelige Gjæster. Heller ikke uden Grund sendte dets Monark en Gesandt til Paris. De Indfødte i Ostindien vente kun paa at kunne afryste Britternes vanærende Lænker, og en Fransk Armee ville finde her Tilhængere i Overflødighed. De 10,000 usle Engelske Soldater, som skulde modsætte sig den angribende Armee, ville snart overvindes, og de

60,000 indfødte (Seapois) Soldater, ville neppe kjæmpe længe for deres Tyranner. Hvad America har gjort for sin Uafhængighed vil Ostindien ogsaa gjøre. Det Blod, hvormed Engellænderne have farvet Indostans Slætter, ryger endnu, og Tippo Saibs Skygge anraaber Himlen om Hevn.

Der gives altsaa Midler nok til at overvinde Engelland, naar kun Fastlandsmagterne ville være enige, og enige bør de være naar de betænke hvilken Skjændsel det er, at en Øe med en Befolkning af 15 Millioner skal foreskrive 100 Millioner Mennesker vanærende Love.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Placat, om Forbud mod Handel med China nova eller uægte China. Vi Frederik den Sjette, af Guds Naade Konge til Danmark og Norge, ꝛc. ꝛc.; Gjøre vitterligt: Da Os er bleven allerunderdanigst foredraget, at der i Handelen har indsneget sig et Slags Bark, der sælges som god eller ægte China, og som allerede i nogle Aar har været bekjendt udenlands under Navn af China nova, men som efter anstillede nøiagtige Forsøg er befunden aldeles uvirksom og under visse Omstændigheder endog skadelig; saa ville Vi, for at forebygge Salget af saadan uægte China, allernaadigst have fastsat: at al China-Forraad skal af Kyndige eftersees og sorteres, og at den, som ikke findes at være af den i Pharmacopæa danica antagne ægte China-Bark skal forsynes med vedkommende Polities Seigl, og mærkes: "China nova"; hvorhos al indenlandsk Handel med bemeldte China nova eller uægte China skal være forbuden, og Overtrædelsen af dette Forbud straffes første Gang med Mulct af 20 Rdlr. for hvert Pund af saadan China, anden Gang med dobbelt Mulct, og tredie Gang med Arbeide i Forbedringshuset fra 1 til 4 Aar. Hvorefter alle Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette. Givet i Vor Kongelige Residentsstad Kjøbenhavn, den 25de April 1809.

Under Vor Kongelige Haand og Seigl.

Frederik R.

(L. S.)

Mösting.

Cold. Knudsen. Bülow. Monrad.

Placat, om Forhøielse i den ved Placaten af 6te October 1733 fastsatte Afgift til Kjøbenhavns Havne-Casse, under Navn af Forhalings- eller Pælepenge.

Vi Frederik den Sjette, af Guds Naade Konge til Dannemark og Norge, &c. &c.; Gjøre vitterligt: Da Havne-Cassens Indtægter i Vor Kongelige Residentsstad ere befundne utilstrækkelige til deraf at udrede de Omkostninger, som aarlig udfordres til Broers Istandsættelse, samt de øvrige Havne-Udgifters Bestridelse, og en Forøgelse i dens Indtægter desaarsag er nødvendig, saa meget mere som det paaligger samme Casse tillige at afholde de Omkostninger, som medgaae til Kalleboe-Strands Opmuddring; Saa ville Vi herved allernaadigst have befalet: at den ved Placaten af 6te October 1733 fastsatte Afgift til Kjøbenhavns Havne-Casse, som fører Navn af Forhalings- eller Pælepenge, skal forhøies saaledes, at ethvert Skib, som er drægtigt 50 Commerce-Læster eller derunder, for Fremtiden skal betale 6 Sk. per Commerce-Læst, og ethvert Skib, som er drægtig over 50 Commerce-Læst, 10 Sk. per Commerce-Læst. Hvorefter alle Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette. Givet i Vor Kongelige Residentsstad Kjøbenhavn, den 25de April 1809.

Under Vor Kongelige Haand og Seigl.

Frederik R.

(L. S.)

Mösting.

Cold. Knudsen. Bülow. Monrad.

Hans Majestæt Kongen har, under 20 April allernaadigst tilkjendegivet Cancelliet: "At den under 2den Maji f. A. udstædte Placat, hvorefter Huusverterne i Sjælland, Lolland, Falster og Moen, i Sommeren i bemeldte Aar tilstedes 6 Sk. daglig for enhver hos dem indqvarteret Underofficier, Spillemand og Gemeen, saavelsom alle, der henregnes til Understaben, istedet for 4 Sk. daglig, maae udvides til Sommeren indeværende Aar."

Foruden den Krigsbøn, som findes indrykket i forrige Numer, er følgende Taksigelse bleven holdt i alle Kirker i Sverrig strax efter Revolutionen:

"Helligdommen er aabnet, vore Knæe bøies ved Naadens Trone, vore Hjerter oplives af Glæde og vore taknemmelige Stemmer forenes i Din Lov, alvise, algode, almægtige Gud! som fra en truende Undergang reddede vort ulykkelige, sukkende, blødende Fædreneland. — Tungt hvilede over os Skjebnens Haand. Krigens Torden forkyndte Død og Ødelæggelse, de hærjede Marker vædedes af vore Brødres Taarer og vore Brødres Blod; almindelig var Bestyrtelsen, almindelig var Nødens Klage. — Lovet være Du, som lod Haabets Morgenrøde opgaae paa Fædrenelandets skyfulde Himmel! Du har velsignet med Fremgang de ædle Møder, som skulde berede os den længe savnede, ønskede Rolighed; Du har aabnet gladere Udsigter for vor Fremtid; lad dette lykkelige Haab fuldbyrdes! Lad Folkeslagene forenes i Samdrægtighed og Fred, og ikkun den modnede Høst falde for det slebne Staal. — Under disse glade Forhaabninger overgive vi os med Tillid til Din faderlige Varetægt. Modtag med naadigst Velbehag det Suk, som kommer fra rørte taknemmelige Hjerter!"

Allerunderdanigst Beretning til Hs. Majestæt fra Commissionen til Oldsagers Opbevaring. (Fortsat, s. forrige No.)

Da det i Rigerne ved Pløining, Grøftning, Veies Anlæg eller paa anden Maade fundne Dannefæ kunde udbrede et stort Lys over danske og norske Oldsagers Værd og Beskaffenhed, samt lede til deres Tilværelses Historie, saa besluttede Commissionen i dens første Møder at anmode det kongel. Rentekammer om derfra at blive meddeelt de, i saa Henseende, dertil indkomne Rapporter, og man har, i den Anledning, fra velbemældte Kammer modtaget nogle Saadanne, med Løfte om at blive tilsendt flere. Man har ligeledes senere anmodet Kammeret om at paalægge samtlige Veibetjentere, ved Jordgravninger i Anledning af Veiarbeidet, at vaage over, at forekommende Gravhøie ikke sløifes, forend derom er gjort Indberetning til Commissionen, samt at alt jordgravet Gods behandles forsigtigt. —— Ved at tilsende den kongl. Gesandt og Commerce-Intendant i Italien, Hr. Kammerherre Schubart, de af Commissionen udfærdigede Indbydelses Skrivelser til dens i Italien værende valgte Medlemmer, har man anmodet ham om at medvirke til Sagens Fremme, og til den Ende, ved sine lærde Venner i Øvre-Italien, søge at forskaffe Commissionen Efterretninger om der maaskee i de Egne, som vare Skuepladsen for den cimbriske Krig, fandtes Levninger efter Cimbrerne, f. Ex. Spoer af deres Leire, af den Kanal, hvormed de afledte Etschflodens Vande, Gravhøie og Urner, Steen- eller Metal-Vaaben og Smykker, da deslige Oldsager unægteligen vilde være de ældste

ske Levninger af nordiske Folk, man kunde haabe at finde, hvorom den blotte Efterretning endog vilde være vigtig, og endnu mere, naar man, i Mangel af Originaler, kunde deraf erholde nøiagtige Tegninger. Man har endvidere anmodet Hr. Kammerherre Schubart om at ville hos Hr. Dr. Joh. Mariti i Livorno, som nøiagtigen har beskrevet Øen Cypern, uden derhos at nævne noget om Kong Eric Eiegods Begravelse, erkyndige sig, om der var nogen sikker Formodning om, at denne Begravelse var at finde i en Kirke i Baffa, (det gamle Paphos) hvor Kongen døde, eller, hvad endnu er rimeligere, i Domkirken i Famagusta; men, da Mariti kort derefter er død, kan man for det første ikke vente at erholde nogen paalidelig Efterretning om denne Gjenstand, som Commissionen dog ikke skal tabe af Sigte, og stræbe at faae oplyst paa en anden Maade. Da Commissionen har anseet det for Pligt, at lade vor berømte Landsmand Hr. Professor Zoega i Rom, saameget mueligt, tage Deel i hvad der i Fædrelandet foretages, det antiqvariske Studium angaaende, saa har man ligeledes tilskrevet ham, og indbudet ham til at forene sine Bestræbelser med Commissionens, samt at underholde jevnlig Brevvexling med Samme, og meddele sine Raad om alt hvad der kan tjene til at fremme Formaalet, og, omendskjønt dette vel nærmest angaaer de Oldsager, som i egentligst Forstand kunne kaldes indenlandske, saa dog, da de fra Norden udvandrede Folks Monumenter og Levninger af alle Slags vedkomme vort Norden alt for meget, til at man kunde nægte dem Opmærksomhed eller forsømme nogen god Leilighed til derved at berige det tilkommende Stats-Musæum, saa har man anmodet ham om, at ville især være opmærksom paa disse Gjenstande, hvoraf man formoder ikke sjelden vil findes Spor i Italien *). — Da Commissionen var underrettet om, at de 2de Danske Lærde, de Herrer Doctorer i Philosophien Brønsted og Koes, opholdte sig i Paris, og den havde Grund til at formode, at de, ved at gjøre sig bekjendte med Antiqvitets-Studiets forskjellige Grene, og ved at undersøge alt, hvad der paa deres videnskabelige Reise af Saadant maatte forekomme, ikke vilde undlade ogsaa at være opmærksomme paa de Oldsager, vort Norden vedkommende, som i Frankerig, Italien og selv i Grækenland, paa ikke saa faa Steder, forefindes, saa har den anmodet dem om, efterhaanden at underrette Commissionen om alt, hvad der i noget af de Lande, hvorigjennem Reisen fører dem, maatte findes af nordiske Oldsager, især dersom det hører til deres Reiseplan, at besøge Normandiet eller andre Provindser, hvor Normannerne have efterladt Spoer, og overalt, hvor der enten i offentlige eller private Samlinger haves Monumenter, vort Nord vedkommende, derom at meddele Commissionen Kundskab, og, hvor det er mueligt, tillige Beskrivelser eller paalidelige Tegninger over Saadanne. Commissionen har ogsaa allerede i den Anledning fra Dr. Koes modtaget en formeentlig gothisk Inskription, som i Slutningen af det 16 Aarhundrede er funden i Constantinopel af en tydsk Reisende navnlig Dornschwam, og fra Dr. Brønsted Bidrag til den Danske Historie af det Keiserlige Bibliotheks Manuskriptsamling i Paris. — Da de vendiske Folkeslag ved Østersøen, saavel i Krigs- som Fredstider, have havt meget Samqvem med Dannemark, saa har man, med Hensyn til de vendiske Oldsager, henvendt sig til den for sine Kundskaber i den slaviske Litteratur bekjendte Professor J. Dobrowsky i Prag. — Til Middelalderens historiske Mindesmærker høre ogsaa gamle Sigiller, hvis Vigtighed i Diplomatiken, Genealogien og andre Historiens Hjelpevidenskaber er almindeligt erkjendt; da Commissionen var underrettet om, at en stor Mængde Saadanne findes i det kongel. Geheimearchiv, hvilke ved Tidens Længde ere blevne skilte fra de Diplomer, ved hvilke de oprindeligen hængte, og altsaa der paa Stedet til ingen Nytte, saa har man anmodet det kongel. danske Cancellie om, at disse for Archivet saa lidet brugbare Sigiller maatte vorde Commissionen udleverede, for af den at ordnes paa en videnskabelig Maade og saaledes tjene til Grundvold for et sphragistisk Kabinet, der maaskee ikke vil være unyttigt for Nordens Historie. — I Følge den Commissionen tillagte Befaling, har den forfærdiget den derhos lagte trykte Notice om det Slags Levninger fra Oldtiden og Middelalderen, hvorpaa den ønskede at gjøre Videnskabsmænd opmærksomme og hvorom den fra Geistligheden har udbedet sig de fornødne Efterretninger. Af denne Notice har man tilstillet det kongel. danske Cancellie de fornødne Exemplarer, med Anmodning om, at Samme derfra maatte meddeles samtlige Amtmænd, og dem tillige overdrages at lade frede over de i denne Notice ommældte Gjenstande, paa det at disse ikke skulle gives til Priis for Ødelæggelse, for derom er gjort Indberetning til Commissionen, og Samme har afgivet sin Erachtning, hvorvidt Gjenstanden fortjente at opbevares for Eftertiden, hvilket Cancelliet har tilskrevet Commissionen at have foranstaltet. — I Anledning af, at St. Ibs Kirke ved Roeskilde efter allernaadigst Befaling skulde sælges til Nedbrydelse, saavelsom den foretagende Hovedreparation paa Kirken i Ringsted der ved Gravminder over nogle af Danmarks meest berømte Konger er eet af de interessanteste Steder i Landet, har Commissionen deels igjennem Cancelliet, deels ved private Videnskabsmænds Medvirkning, reddet fra Ødelæggelse adskillige af de paa disse Steder værende Oldsager. For saavidt Hertugdømmene angaaer, har Commissionen ikke alene tilsendt Præsterne der, ligesom i Danmark, den foromtalte Notice, men tillige anmodet det schlesvig holsteenske Cancellie om, paa alle muelige Maader, at under-

*) Denne for Videnskaberne sjeldne Mand, Zoega, er desværre siden død.

kokke denne Sag og ved dets Medvirkning bidrage til denne for Nationen saa interessante Hensigts Opnaaelse.
(Fortsættes.)

Justitsraad Hedegaard har nu udgivet en meget nyttig lille Lommebog under Titel: Enkelte historiske Reminiscencer for det Tidsrum fra Constantin den Store til den Franske Revolution. Den anden og tredie Afdeling, som bliver langt større, leveres i næste Uge til Trykken.

Den nylig afdøde Prof. Børge Risbrigh var født i Veilby i Fyen 1731, hvor hans Fader var Sognepræst. Han var den ældste af 12 Sødskende, hvoraf kun den yngste, Fru Justitsraadinde Thorlacius, endnu er i Live. Han blev 1749 demitteret fra Frederiks Skole til Academiet, hvor han en Tidlang levede i meget trængende Omstændigheder. 1753 tog han theologisk Embedsexamen, blev derpaa Decanus paa Klosteret, og holdt i denne Egenskab Forelæsninger over Philosophien. 1762 fik han det Lassenske Reisestipendium og reiste til Tydskland, og igjennem Holland til Paris. Han hørte Crusii, Gellerts, Ernestis, Fischers og Reitz's Forelæsninger. I Leipzig lærte han det Nygræske, Arabiske og Syriske. Ved sin Hjemkomst til Kjøbenhavn levede han i to Aar af Informationer, men ved Grev O. Thotts Anbefaling blev han 1767 ansat som Prof. extraordinarius Logices & Methaphysices med 400 Rdlr. aarlig. Den Gang vovede han ikke at gifte sig, da han desuden havde en bedaget Moder i Huset; siden, da hans Indkomster forbedrede sig, var han 50 Aar, og nu ansaae han det for sildigt. 1773 blev han Prof. ordinarius, og 1777 fik han Sæde i Consistorium. 1803 søgte og erholdt han sin Afsked, paa Grund af Alders Svaghed og Tunghørighed. 1806 fik han et Anstød af Strangurie, som forbittrede hans Livs Aften. I Kjøbenhavns Bombardement bleve alle hans Manuskripter og hans kostbare Samlinger et Offer for Luerne. Alt hvad han reddede var Oversættelsen af Laertius. I de sidste Aar var han næsten blind, men vidste ved sin Philosophie ogsaa at formilde denne Tilstand paa en for en Philosoph og Christen lige værdig Maade. Ved sit Testament har han refunderet til Walkendorphs Collegium 600 Rdlr. og til det Lassenske Reisestipendium 1000 Rdlr. Risbrigh havde i adskillige Henseender stor Lighed med den berømte Kant. Ligesom denne var han i sin hele Vandel et Mønster paa Moralitet, ligesom denne havde han aldrig været givt og ligesom denne opnaaede han en høi Alder. Risbrighs Huus stod aabent for de Studerende og den største Deel af sine Indkomster anvendte han deels til de Fattige, deels til Bøger.

Under d. 15 April er fra det Kongel. Slesvig-Holsteenske Sanitetscollegium i Kiel udkommen en Bekjendtgjørelse af følgende Indhold: Sanitetscollegiet har, efter allerhøieste Befaling, i Kiel anlagt et Depot af 23 indiske Lægemidler, for derfra at forsyne alle Apotheker i Hertugdømmene med de fornødne Lægemidler. Hvert Apothek, der vil forsyne sig derfra med samme, henvender sig til Directionen for Depotet under Adresse: Til Administrationen for indiske Lægemidler i Kiel, og opgiver nøiagtig i sin Skrivelse den Qvantitet af enkelte Lægemidler, som det ønsker. Priserne paa de enkelte Artikler ere uforanderlige saaledes som de findes anførte i Bekjendtgjørelsen. Den forlangte Qvantitet emballeres omhyggelig og afsendes paa den Bestillendes Bekostning. Efter Varenes Modtagelse, betales Regningen strax, og hverken Credit eller Rabat finder Sted. Alle Apothekere opfordres til i Fremtiden at forsyne sig med de indiske Lægemidler, de behøve, fra dette Depot, og at benytte sig af en Anstalt, hvorved vor landsfaderlige og aarvaagne Regjering har attraaet i hvert Tilfælde at sikkre Apothekerne Forsynelsen med de uundværligste indiske Lægemidler af ægte Godhed.

Krigsefterretninger.

Endelig haves nu den første Efterretning om en stor Seier, som den Bayerske Armee, under Keiser Napoleons umiddelbare Anførsel, har tilfegtet sig over Østerrigerne d. 20 April. Førsten af Neufchatels Generaladjutant har bragt den til Dillingen i Schwaben. 10 til 12000 Fanger ere Frugten af denne Seier. Den Østerrigske Armee er kastet tilbage fra den ene Stilling til den anden, og man venter med det første et afgjørende Slag. Men da ikke Stedet nævnes, hvor denne Seier er bleven vundet, saa bør man opsætte sin Dom over det Hele indtil man faaer omstændeligere Efterretninger. — I Hannover har den Franske Øvrighed ladet d. 26 f. M. bekjendtgjøre, at Hertugen af Auerstädts Corps har i enkelte Fægtninger havt betydelige Fordele over Østerrigerne, og at

der i Ingolstadt (7½ Mile fra München) er indbragt 3000 Fanger. Ved Pfaffenhofen, 3½ Mile fra Ingolstadt, ventede man d. 20 et afgjørende Slag, da hele den Franske Magt havde fra alle Sider trængt sig hen til denne Punct. — Kongen af Bayern har d. 17 f. M. udstædt en Proclamation mod Østerrige, hvori det hedder, at hans Stater uden foregaaende Krigserklæring eller Gjenmæle d. 9 ere blevne fiendtlig angrebne, og Kongen selv nødsaget til at forlade sin Hovedstad, som er bleven besat af Østerrigske Tropper; at Rhinforbunds-Førsterne ville hevne denne Overtrædelse af Folkeretten; at Østerrige, under Paaskud af at befrie Bayern, vil tilintetgjøre dets Uafhængighed, ødelægge dets Kræfter og forringe dets Omgang, men at Bayrernes Anstrængelse og Troskab ville i Forening med deres store Allierede tilintetgjøre denne Plan. — D. 21 f. M. kjendte man i Augsburg endnu ikke den Franske Armees Bevægelser og Stillinger. Enkelte Saarede og Fanger vare bragte ind der, og især skal ved Freysing og Pfaffenhofen være forefaldet levende Fægtninger. Ved Kaufbayern, 7 Mile fra Augsburg, har man seet Østerrigske Forposter, der ere komne fra Tyrol. De Allierede have trukket sig tilbage fra Schongau og Landsberg ved Lech og kun ladet enkelte Cavallerie-Pikets blive tilbage. De i Tyrol indrykkede Østerrigere commanderes af Feldtmarchal Jellalich.

Engellænderne have med 12000 Mand angrebet Martinique. General-Capit. Villart-Joyeuse har med en Garnison af 1800 Mand trukket sig tilbage til Fortet Bourbon.

Den Fransk-Italienske Armee er henved 100,000 Mand. Vicekongen commanderer den, og under ham staaer General Macdonald. Generalerne Baraguey d'Hilliers, Broussier og Vial ere blandt andre ansatte ved denne Armee. Fra Paris afgaae endnu bestandig mange Tropper paa Vogne til Rhinen.

I nogle Egne af det forrige Hessen har der yttret sig nogen Urolighed. I Wolfshagen sammenrottede en Hob Urolighedsstiftere, og stiftede der og i Omegnen meget Uvæsen. En Oberst v. Dörnberg, som nylig havde ledsaget Kongen af Westphalen paa hans Reise, stillede sig i Spidsen for dem. Dette har foranlediget en eftertrykkelig Proclamation fra Kongen til Garde-Jægerne og Jæger-Carabinerne.

Udenlandske Efterretninger.

Den Østerrigske Ambassadeur ved det Franske Hof har faaet Befaling at forlade Paris inden 24 Timer.

Det Franske Senat har antaget Forslaget, at tage 40,000 af de sidste Classers Conscription.

Stockholm, d. 21 April. Overadjutant Major de la Grange, som den 15 Martii afreiste herfra, for at overbringe en Skrivelse fra Hs. Excellence Feldtmarskal og Overstatholder Grev Klingspor til den keiserlige Franske Marskal, Førsten af Pontecorvo, har under 30 f. M. indberettet, at han i Dresden traf bemeldte Første og er bleven modtaget med udmærket Høflighed og Velvillie. Majoren har selv fortsat Reisen til Paris, men hidsendt Lieutenant Herkepe som Coureer med Førstens Svar paa Hr. Feldtmarskallens Skrivelse, som indeholdt et efter Hs. Kongelige Høihed Hertug-Rigsforstanderens Ordre gjort Forslag til Stilstand. Førsten melder, at han i den Henseende maa afvente Keiserens, sin Herres Beslutning; men i Overbeviisning om, at denne vil blive af tilfredsstillende Natur, har han strax udstedt Ordre til Generallieutenant Gratien, som har Commandoen i Hansestæderne og paa Kysten af Østersøen, at ophøre med alle Fiendtligheder mod Sverrig. Major de la Grange indberetter tillige, at Breve ere afsendte fra Førsten af Pontecorvo til den Franske Ambassadeur i Petersborg og den Franske Minister i Kjøbenhavn, med Anmodning, at udvirke et lige Forhold fra det Russiske og Danske Hofs Side. Da den Russiske Kammerherre Hr. von Alopeus har været sendt fra Keiseren sin Herre til H. K. H. Hertug Rigsforstanderen, er Hofstaldmesteren, Friherre W. Schwerin udnævnt til paa Hs. Kongel. Høiheds Vegne at gjengjelde denne Sendelse og afreiste herfra den 6te d. M. Han har under 9de næstefter underdanigst indberettet fra Abo, at han sammesteds er bleven udmærket vel modtaget af de Russiske Befalingsmænd og at han den følgende Dag fortsatte Reisen til St. Petersborg. Man havde forsikkret ham, at en Forstærkning af Tropper, som var afgaaet til Aland, hvor man blot forhen havde forlagt 1000 Mand, ikke var bleven didsendt i fiendtlige Hensigter, men allene af oekonomiske Aarsager.

Børge Riisbrigh.

Harpens dumpe Sorgeklang skal lyde
her, blandt sorte Graves stille Fred;
striid og tung og heed vor Graad skal flyde
ned paa dette kjære Sovested. —
Bleeg Athene gjennem Taarer smiler
ned, hvor hendes tabte Yndling hviler;
slukt er Flammen i Gudindens Blik;
ak! thi Riisbrighs Støv til Graven gik.

Viis din Tale var, og bliid din Lære,
reen din Vandel, høj og stor din Iid.
Ej at synes viis, men det at være,
stræbte du med lang og mojsom Flid.
Dyre Skat, som nidske Huler gjemme,
manede du frem med syndig Stemme,
og med Friheds muskelstærke Haand
brød du Mørkets tunge Slavebaand.

Derfor smilte blidt dit klare Øje,
derfor saae det barnligmildt til Gud,
derfor kunde Jordens Qval og Møje
ej dets reene Flamme slukke ud.
Først da Støvet stod ved Banens Ende,
først da Herren tog din Aand ihænde,
slukkedes dets himmelreene Ild,
sank de matte Øjelaage til.

Græder ej, vor elskte Riisbrighs Sønner,
viise Sønner af den viise Mand!
Ej den tunge Graad, ej heede Bønner
Sjælen fra sin Gud adskille kan.
Riisbrighs trætte Been med Vandrestaven
hvile nu i hellig Fred i Graven.
Sjælen glad sit trange Fængsel brød,
evigt Liv den fandt i Støvets Død.

Sov, vor Riisbrigh! sov, du sjeldne Viise!
luunt og blødt i Jordens Moderskjød,
mens Disciplene dit Minde prise,
synge om dit Liv og om din Død,
signe Herren, at en venlig Slummer
skjærmer dig mod Jordens Nød og Kummer,
at hans Engel med sin Haand, saa bliid,
tog din Siæl i svage Alders Tid.

Ej skal vore Klager længer lyde
her, blandt sorte Graves stille Fred,
Harpens Toner ej den Taushed bryde,
der omsvæver Dødes Hvilested. —
Kun end een Gang Riisbrighs Navn vi signe,
vandre hjem — og stræbe, ham at ligne
i hans viise Daad, hans reene Troe,
da er Livet Fred, og Døden Roe.

Fred. Christ. Gundelach.

Krigersang.

Af N. T. Bruun og E. Du Puy.

Herlig er Krigerens Færd,
Misundelse værd!
Det lynende Sværd
Over Voldsmænd han svinger!
Til elskede Mø
Han Hæder hiembringer!
De hellige Pligter
Ei Krigeren svigter;
Nei, før vil han døe.

Trofast mod Konge og Land
Er nordiske Mand!
Ei bryde han kan
Nogen Eed, som han sværger!
Om Fædrenekyst
Han sønligen værger!
Til Kampen han iler,
Ad Døden han smiler,
Og bløder med Lyst!

Pryde ham Skrammer og Ar,
Sin Løn han da har!
Thi hvert af dem var
Ham en hæderlig Binding!
Hvert Ar er en Krands
Om Krigerens Tinding!
Hans Mø det henrykker,
Og mere ham smykker
End Ordeners Glands!

Rækker hans Konge ham Haand,
Da hæves hans Aand!
Hengivenheds Baand
Slynges fast om hans Hierte!
Sit Fødelands Held
Var hvad han begierte;
Hans Daad det erkiender!
Taknemmelig brænder
Hans mandige Siel!

Tapperheds hellige Ild,
Straal herlig og mild!
Du lyse os vil
Paa vor Bane til Hæder!
Med Daad kun og Mod
Vi vinde Fredsglæder;
For dem vil vi lide,
For dem vil vi stride,
Og offre vort Blod!

Tillæg til Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn No 59.

Torsdagen den 4 Maji, 1809.

Krigsefterretninger.

Donauwörth, d. 17 April. I Dag indtraf Keiser Napoleon her. Han ankom i Morges Kl. 1¾ i Kongen af Bayerns Hofleier i Dillingen. Savary og Duroc vare i hans Følge. Strax efter Keiserens Ankomst blev efterfølgende Proclamation bekjendtgjort:

"Soldater! Confoederationens Gebeet er krænket. Den Østerrigske General vil, at vi ved Synet af hans Vaaben skulle flygte og overlade vore Bundsforvandte til hans Raadighed. Jeg iler med Ørnenes Hurtighed. Soldater! I omgave mig, da den Østerrigske Souverain kom til mig i min Bivouace i Måhren; I saae ham anraabe min Naade og tilsværge mig evigt Venskab. Vi vare Seierherrer i 3 Krige; Østerrige har vor Høimodighed at takke for Alting, og tre Gange brød det sit Ord. Vor forrige Lykke er os Borgen for den Seier, der venter os; lader os altsaa marchere, og Fienden erkjende ved Synet af os sin Overvinder. (Undert.) Napoleon."

Altona, d. 1 Maji. Den i Aftes ankomne Rigspost bringer Efterretninger fra Augsburg til d. 24. Den Franske Keisers Hovedqvarteer var d. 21 Kl. 7 om Aftenen i Landshut, hvor de Franske, efter en heftig Modstand, vare trængte ind. Slaget d. 19 og 20 har endnu vedvaret d. 21de, og Fangernes Tal var allerede den Gang, efter Opgivelsen, 28000 Mand. Østerrigerne vare i fuldt Tilbagetog. Kronprindsen af Bayern har i Spidsen for Centrumet udmærket sig meget, og da Slaget var endt, har Keiseren selv, efter at han havde omarmet ham i alle Troppers Paasyn, givet ham det hæderligste Vidnesbyrd. — Kongen af Bayern var Natten d. 23 ankommen i Augsburg, og befandt sig der endnu d. 24. De Østerrigske Troppers Fremtrængen over Dünkelsbühl til Wallenstein har bevæget ham til at afreise fra Dillingen. Iøvrigt var München endnu i Østerrigsk Besiddelse, og man gjorde endnu ingen Anstalt til Afmarch. Bayrerne skulle have taget fortrinlig Deel i Slaget, og ved at sprænge Østerrigernes Centrum, afgjort Seieren for de Allierede. Men dog er deres Forliis ikke ubetydeligt. — To Franske Regimenter, som man havde ladet blive tilbage for at bevogte den Regensburgske Bro, er, fordi de ikke fik Ordre at trække sig tilbage, blevne tagne til Fanger af Østerrigerne.

Wien, d. 18 April. Armeen er forsamlet i Vides og gaaer i Morgen ved Landshut og Dingelfingen over Iser. Fienden synes at ville forhindre Overgangen. Feldtm. Lieuten. Jellalich er med en Afdeling af det 6te Armeecorps ligeledes ved Rosenheim og Wasserburg gaaet over Inn og rykker frem mod München. De i Tyrol indrykkede Tropper commanderer Feldtm. Lieuten. Chasteller. D. 12 befandt han sig i Brauneck. I Fæstningen Kufstein ligge 1500 Bayrer.

D. 15 befandt Erkehertug Carl sig i Landshut, Chasteller i Brixen, og d. 18 var Keiser Franz i Schärding. Erkehertug Johan har taget sin Retning over Lisonza til Friaul. Østerrigerne have ved deres Fremrykken over Inn paa adskillige Steder anlagt Forskandsninger.

Warschau, d. 17 April. De Østerrigske Tropper under Erkehertug Ferdinand ere d. 14 April rykkede ind i Hertugdømmet Warschau. Den 15 skulde endnu 5000 følge efter, som længer op ad Warschau skulle besætte Landet. — Imellem de Østerrigske og Polske Tropper ere der forefaldet Skjermydsler. Man venter hver Dag et Slag i Egnen af Nowemigsto, en Grændsestad, 10 Mile herfra, som Fienden har besat. — Første Poniatowski er med sin Generalstab afgaaet til Armeen, for at paatage sig Overcommandoen. Man venter, at et Polsk Corps vil rykke ind i Gallizien. Ogsaa mod Czenstovchow, som Fienden skal have occuperet, er der afgaaet Tropper.

Augsburg, den 25 April. Man har her endnu ingen fuldstændig Efterretning om det ved Ingolstadt d. 20 leverede Slag. Angrebet skal være skeet i en skraa til Donau lænet Linie, saa at en Deel af den fiendtlige høire Fløi blev saaledes afskaaren, at den anden større Deel ikke kunde komme til at slaaes. De fiendtlige Dødes og Fangers Tal angives til 24000. Kongen af Bayern er allerede ankommen hertil, og begiver sig til sin Hovedstad, saasnart Østerrigerne, der endnu befandt sig der d. 22, have rømmet den.

Skrivelse fra Hannover af 25 April. Følgende Seiersefterretning er bleven bekjendtgjort ved offentlig opslaaede Placater: Udtog af en authen-

tisk Skrivelse fra Ingolstadt, d. 19 April, om Aftenen: Keiser Napoleon ankom i Gaar Eftermiddags Kl. 3. Han satte sig strax til Hest, for at undersøge Broskandsen og udstede Befalinger. Siden 2 Dage var Hertugen af Auerstädt (Davoust) sysselsat med den Østerrigske Armee og han allene bød den Spidsen. — Keiserens Ankomst har havt den heldigste Følge, thi i dette Øieblik bringer en Coureer Efterretning om Fiendens fuldkomne Nederlag og hans Tilbagetog. — Allerede over 3000 Fanger ere her. Den Franske Soldat er fuld af Tillid, og, opmuntret ved Keiserens Nærværelse, synes han hver Dag at ville seire.

For den ligelydende Afskrift.
Gouverneur B. Lafalcette.

Fra de Bayerske Grændser d. 24 April: Bayrerne have havt den hæderligste Deel i denne Seier. De have strax gjort det første Angreb tidlig om Morgenen og ved deres Bevægelsers Hurtighed og Bestemthed bragt Østerrigerne strax i Begyndelsen i Uorden. Adskillige betydelige Corpser ere afskaarne og de øvrige aldeles adspredte. Fangernes Tal angives meget forskjelligt; men det beløber sig til mange Tusinde og de Faldnes har ikke været mindre. Det er Østerrigernes høire Fløi, som har liidt meest.

Den 25de ankom en Coureer med en egenhændig Skrivelse fra Keiser Napoleon, som indeholder en Efterretning om en glimrende Seier, som de Franske have tilfægtet sig d. 20de over Østerrigerne ved Rohr, ved hvilken Leilighed Rhinforbundstropperne fortrinlig have udmærket sig.

Ludvigsburg d. 21 April. Efter en i Dag fra det Keis. Franske Hovedqvarteer i Ingolstadt indløben Efterretning, har den Franske Keiser begivet sig fremad til Wohburg, og man troer, at Hovedqvarteret endnu samme Dag vil forflyttes derfra. Medens alting beredes til Hovedslag har Marchal Massena ved Pfaffenhofen havt en Fægtning med Fienden d. 18 og 19 d. M. og taget 600 Fanger. Det Kongl. Armeecorps befinder sig i Leiren nærmest den Franske Keisers Person.

Nürnberg d. 24 April. Den 21 indrykkede her under Oberst-Vagtm. v. Metzgers Commando en Afdeling Schwarzenberg Uhlaner og Jægere. Efter Oberst-Vagtmesterens Befaling maatte 2 Proclamationer til den Tydske Nation bekjendtgjøres og indrykkes i vor Tidende. I Dag er dette Corps atter afmarcheret, og Staden nyder igjen fuldkommen Rolighed.

Den Østerrigske Armee i Bayern skal være 60,000 Mand stærk. — Østerrigerne skulle allerede have begyndt Fiendtlighederne i Italien, og angrebet den Franske Armee under Vicekongens Commando. Det hedder, at de ere slaaede, og have mistet 3 til 400 Fanger, 600 Døde og Saarede og 10 Canoner.

Moniteuren af 23 April meddeler en Indberetning til Søministeren, dat. ombord paa Skibet Ocean paa Rheden af Isle de Aix, d. 12 April, fra Adm. Allemand, hvori det hedder: at den paa Rheden af Basque ankomne fiendtlige Flaade bestaaer af 12 Linieskibe, 6 Fregatter, 11 Corvetter og 22 Transportskibe. D. 10 kom endnu 16 Fartøier til, der syntes at være Transportskibe eller Brandere. D. 11 nærmede de fiendtlige Fregatter sig. De Franske Skibe laae i 2 Linier tæt ved hinanden. De dækkedes i deres Flanker af et 400 Toiser bredt og 800 Toiser langt Pæleværk. Adm. Allemand lod hver Capitain sørge for sit Skibs Sikkerhed. Kl. 9 havde 4 Engelske Fartøier lagt sig for Anker paa Strømmen. Kl. 9 fandt en stærk Explosion Sted ved Pæleværket, og to andre fulgte paa. En brændende Brig lagde sig ved samme og efterhaanden kom flere og flere Brigger og tremastede Skibe, der havde Ild i Skroget og Takelagen, og nærmede sig de Franske Krigsskibe. Adm. havde befalet at lade Tougene stryge og i Nødsfald kappes, som det eneste Middel til at undgaae reen Tilintetgjørelse. — Branderne fulgte for fulde Seil i Ryggen af Flaaden, i det de styrede mod Ocean, der befandt sig i Centrumet. Der kom Ild i Skibene Regulus og Ocean, og af det Mandskab, der reddede det sidste, omkom 5. Fienden havde sendt 3 Helvedesmaskiner og 33 Brandere mod Flaaden. Skibene og Fregatterne have blot ved at stryge Kabeltoug reddet sig fra Branden. — Efter Beretning fra Søpræfecten have 3 Linieskibe og Flaadeskab, som stødte paa Pæleværket, udskibet deres Mandskab og stukket sig i Brand. Ved næste Flod har Fienden tilberedt ny Brandere og gjort et Angreb med Bombardeerbaade, men han er med betydeligt Forlis bleven slaaet tilbage, og har ikke kunnet forhindre Flaaden fra at løbe ind for at repareres. — Denne Mordbrand-Expedition skal have kostet Engellænderne 5 Millioner.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Høeckes Enke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 60.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 6 Maji, 1809.

Om Thee.

Ingen Drik er bleven almindeligere i hele Europa end Thee. Den er bleven til en Fornødenhed for hver Stand og hver Alder. Intet Sladderselskab kan komme sammen, intet Besøg aflægges, ingen Spadseretour gjøres, uden at strax en snurrende Theemachine maa præsentere sig paa Bordet, og hjelpe at myrde Tiden, der, medens vi troe at myrde den, myrder os. Det vilde være ubegribeligt, hvorledes en Plante, der først i nogle Aarhundrede har været bekjendt i vort Europa, er kommen saa almindelig i Brug, dersom man ikke vidste, at store og berømte Mænd have givet sig al muelig Umage for at anbefale den. Tulp, en meget lærd Læge og Borgermester i Amsterdam, udgav i Aaret 1641 en Beskrivelse over Theen, hvori han siger: "Intet er sundere end denne Drik. Den bidrager saavel til Livets Forlængelse som til enhver Skades Afværgelse. Den skal fordrive Steen, Modighed 2c. Søvnen undertrykker den sikkert; thi man seer stundom, at Folk, der drikke megen Thee, tilbringe hele Nætter med Arbeide og undertvinge den ellers uovervindelige Trang til at sove." Jonquet, en Fransk Læge og Botaniker, tillægger i hans Explicationibus stirpium fra 1657 Theen ligesaa stor Berømmelse: "denne guddommelige Urt," siger han: "som i Caspar Bauhins Tid endnu ikke var bekjendt, kaldes Solens Yndling, som den har lagt saa ambrosialske Lægekræfter i, at den, der nyder den, har Aarsag til at troe, at han har taget en Livsbalsom til sig." Siden løftede Lægerne, især de Hollandske, Theens Dyder op til Skyerne, og lagde en Physiologie til Grund, som de ansaae for uomstødelig rigtig. "Livet," sagde de: "bestaaer i Blodets Kredsløb; jo finere og tyndere Blodet kan gjøres, des lettere vil det trænge igjennem Smaakarrene og deres i hinanden løbende Grene: følgelig kan intet være sundere end at fortynde Blodet ved Hjelp af Thee. Af denne Theorie er opstaaet den Vildfarelse, at tykt Blod er usundt og at det tyndere derimod er sundt; endskjønt man daglig seer, at de stærkeste Folk have tykt, og andre, som ere beladte med Vandhævelser

og Blegsyge, derimod have tyndt Blod." — Bontekoe, en Nederlænder, er i sin Afhandling om det menneskelige Liv endog gaaet saavidt, at han anmodede enhver om, at drikke dagligen saa meget Thee, han kunde; at gjøre Begyndelsen med otte til ti Kopper, og blive saa længe ved dermed, som hans Mave kan taale det, baade om Morgenen, Middagen, Aftenen og Natten. Ogsaa Wallschmid har i sin Beretning om Theen skildret dens gode Egenskaber med høist overdrevne Farver. — Naar saa mange lærde Mænd, det være nu af virkelig Overbevisning eller egennyttige Hensigter, med saa stor Iver anbefalede denne Plante, som et reent Universalmiddel til at forlænge Livet og befordre Sundheden, saa er det ikke at undres over, at menig Mand med begge Hænder greb efter denne ubetalelige Livsbalsom.

Men undersøger man denne Urts sande Egenskaber, saa finder man, at Naturen langt fra ikke har bestemt den til daglig Nydelse, og at det er ligesaa uklogt at drikke den hver Dag, som det er upassende for et iøvrigt sundt Menneske, at tage hver Dag China-Mixtur ind, uagtet ingen kan negte Chinabarkens styrkende Kraft. Theen, saaledes som vi faae den fra China, har ingen synderlig flygtig Lugt, og kan af den Grund kun virke svagt paa Nerverne. Dens kryderagtige Smag er ikke synderlig stærk, og dens Saft er aromatisk og sammentrækkende. Naar derfor pulveriseret Thee kommes i en Opløsning af Kobbervand eller mineralsk Brøndvand, farver den Blandingen sort. Denne Theens sammentrækkende Egenskab er Aarsag i, at den er nogenledes styr-

kende, at den udtørrer Legemets Fibre og snarere uddrives fra Legemet end Vand uden Thee. Naar den nydes ofte, men uden Sukker og Melk, gjør den næsten samme Nytte som blodrensende Drikke, i det den gjør Fibrene snævrere og tykkere. Lægerne tælle den derfor blandt fortyndende Midler. For tykke og fede Mennesker er den altsaa gavnlig; men for magere og tørre derimod skadelig: thi naar de nyde alt for meget deraf, faae de ubehagelige Tilfælde. Hermann og Grimm have i Ostindien gjort den Erfaring, at de, som drak alt for megen Thee, fik tilsidst Svindsot, hvilket noksom beviser denne Urts fortyndende og tørrende Kraft. Som et blodrensende Middel kan Theen være nyttig for skjørbutiske Mennesker, og for Folk, der sidde meget og spise stærkt, og hvis Blod af Mangel paa Bevægelse er ureent. Den driver desuden Urinen, renser Nyrerne og befrier for Steen, af hvilken Aarsag den sidste Sygdom nok neppe er saa almindelig nu som i ældre Tider, da man ikke kjendte saa meget til Brugen af Thee. Der gives heller intet passeligere Middel til at tage Lægemidler ind i, og ingen sundere Drik i Febere end Thee. Tode anbefaler den som et probat Middel til at foranstalte en Insurrection blandt alle Livskræfter og faae dem til at marchere som et Corps Conscriberede under Forstandens Overcommando, ja han foretrækker den endog for Caffeen, der er i saa stor Ry for at fordrive Melancholiens og Hypochondriens mørke Skyer.

Saa meget om Theens gode eller, rettere sagt, medicinske Virkninger. Nu komme vi til dens slette Egenskaber. Da den altid nydes i

varmt Vand, saa medfører den de samme ubehagelige Følger som den hyppige Nydelse af enhver varm Drik. Theens alt for idelige Nydelse er skadelig for Tænderne, som blive møre og ormstukne deraf; den slapper Maven og foraarsager haarde Fødseler. Den berømte Kalm bevidner, at de Nordamericanske Vilde, siden Theen er kommen i Brug hos dem, hjemsøges af tre Tilfælde, som de tilforn ikke kjendte noget til: daarlige Tænder, Mavesvaghed og haarde Fødseler. Førend Theen var kommen i Brug hos dem, fødte de Nordamericanske Qvinder deres Børn uden nogen synderlig Smerte og uden fremmed Hjelp. — I store Stæder, ere næsten alle fornemme Fruentimmer, der drikke meget og stærk Thee, beladte med den hvide Flod, og Lægerne søge med Føie Aarsagen dertil i Theens alt for hyppige Nydelse. Den, som veed, hvor meget Theen svækker, kan heller ikke forundre sig over, at Fruentimmer, især i Kjøbenhavn, hvor den lange Vinter og det just ikke altid behagelige Veirlig hindrer dem den største Deel af Aaret fra at forskaffe sig den tilbørlige Bevægelse i den fri Luft, maa svækkes dobbelt af denne Drik, især naar de, som i vore Tider er Skik, nyde 6 til 7 Kopper deraf dagligen. At Tandpine er saa almindelig hos os og forbittrer saa mange Menneskers Liv, kan vel neppe heller tilskrives andet end Theens alt for overdrevne Nydelse.

Men da man nu engang skal have og maa have Thee, saa vilde det være til Unytte at ivre her mod dens Brug. Desuden ere Europæerne ikke de eneste, der ere saa indtagne af den. I hele Ostindien, i Africa, paa Godthaab, i America,

Mexico og Surinam, i Torneaa, sa paa hele Jordkloden er Thee i Brug. "Ogsaa," siger den store Linnée: "maa man tilstaae, enten man saa vil eller ikke, at endnu ingen af de hidtil opfundne og foreslaaede Urter overgaaer Theen i Smagen." — Men imidlertid burde enhver fornuftig Huusmoder indskrænke Brugen af denne Drik, især nu omstunder, da ikke allene Theen, men ogsaa Sukker og Brændsel ere saa kostbare. Vi have en Plante, der voxer i vor egen Jordbund, den bekjendte Ærenpriis, som fuldkommen kan træde i den Chinesiske Theeplantes Sted, og det er ubegribeligt, at man i en Tidspunct, da Priserne paa Colonialvarer stige med hver Dag, endnu ikke har begyndt at benytte sig af dette indenlandske Surrogat, der, efter Todes Forsikkring kun behøver at være indpakket i en Chinesisk Theecasse, for at gjelde som Chinesisk Thee.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Allerunderdanigst Beretning til Hs. Majest. fra Commissionen til Oldsagers Opbevaring. (Fortsat, s. forrige No.)

Blandt andre Commissionens Foranstaltninger bør ogsaa nævnes den, at man har anmodet Hr. Provst Wilhelm Cornisch Lassen i Norge, der boer i Nærheden af den gamle Kjøbstæd Hammer, om at lade undersøge denne Byes Rudera, hvilket Hr. Provsten velvilligen har lovet. Commissionen har endvidere, efter de til ult. Oct. 1808 indkomne Beretninger og Teninger, forfattet en Udsigt over de Monumenter som den formener burde reddes fra Undergang, og tilstillet Cancelliet Samme til fornøden Foranstaltning. ---- De lærde Mænd, som Commissionen, i Overeensstemmelse med den kongel. Tilladelse, har valgt til dens corresponderende Medlemmer, ere følgende: 1) Greve Vargas, Præsident for det italienske Academie, hvis Hovedsæde er i Pisa, og Medlem af det kongelige danske Videnskabers Selskab, han er selv født i Holsteen; 2) Ridder Michael Calcagni i Palermo; 3) Don Fr. Daniele, bestandig Secretair

ved det Herculanske Academie i Neapel og Kongerigets Historiograph; 4) Professor A. L. Millin i Paris, Forstander for det keiserlige Myntcabinet; 5) Professor Zoega i Rom, Ridder af Dannebrogen; 6) Kammerherre og General-Commerceintendant Schubart; 7) Collegieraad Kohler i St. Petersborg, keiserlig Bibliothekar; 8) Professor F. D. Gräter i Schwäbischhall; 9) Professor Dobrowsky i Prag. Commissionen har desuden indladt sig i Correspondence med a) Consistorialraad Kosegarten, Professor og Provst paa Øen Rygen, og b) Doctor G. Evers i Moskov, som i dette Fag sagkyndige Mænd. ---- Efter saaledes at have foredraget, hvad Commissionen, efter dens allerunderdanigste Pligt, har foretaget til Opfyldelsen af den Samme tilhændekomne kongel. Befaling, paaligger det den at meddele Beretning om, hvorvidt Udfaldet kan formodes at ville svare til Hensigten. ---- Foreløbigen giver Commissionen sig den Frihed at bemærke, at neppe nogen offentlig Foranstaltning er mødt mere Velvillie end denne. ---- Commissionen har, i Anledning af dens trykte Circulaire, allerede modtaget 380 Breve, der alle mere og mindre have fyldestgjort dens Ønsker. Saavel samtlige Præsteskab, som endeel andre Embedsmænd, og flere oplyste Fædrelandsvenner, have, endog nogle med ikke ubetydelig Opoffrelse, gjort alt hvad de have kunnet til Sagens Fremme. Af den herhos under Litr. A. allerunderdanigst vedlagte Fortegnelse vil Deres Majestæt allernaadigst erfare, at ikke mindre end 56 Mænd have tilsendt Commissionen udførlige og detaillerede Efterretninger samt viist en særdeles Iver for Oldgrandskningen. ---- Den begyndte Samling af Oldsager, som, indtil et passende Locale erholdes, deels henstaaer paa Universitets-Bibliotheket, deels i Commissionens Forsamlings-Værelse, og hvis yderligere Tilvært den udbrudte Krig for endeel har standset, har, siden Commissionens Oprettelse, erholdet vigtige Bidrag fra de paa hoslagte under Litr. B. anførte Yndere og Befordrere af det antiqvariske Studium. ---- Commissionen har altsaa den største Grund til at formode, at Udfaldet vil svare til Hensigten, og at denne, som flere Videnskabsgrene, vil gaae fremad og bidrage til Fædrenelandets Hæder. Det maatte endnu allernaadigst tillades Commissionen at nævne nogle af de indsendte Oldsager, som, efter dens Formening, især ere mærkværdige; disse ere følgende: 1) Tre af Worm i Monumenta danica beskrevne Runestene, nemlig den vordingborgske, (Pag. 120) den glemstrupske (Pag. 284) og den bryndersløvske, (Pag. 295) samt 2de Runeinskriptioner i Træe fra Vinje Kirke i Christiansands Stift, beskreven af Capitain Abrahamson i det skandinaviske Musæum for 1803. 2) Et Pergamentsblad, som indeholder Fortegnelse over de i St. Bendts Kirke i Ringsted begravne Konger og fyrstelige Personer, og som i Langebeks Scriptores rerum danicarum Tom IV. er stukket i Kobber og beskrevet. 3) Et i Steen udhugget Gravminde over Kong Nielses Minister Helgi, som døde 1128, beskrevet af Professor Nyerup i skandinavisk Musæum for 1803. 4) Nogle, tildeels skjønne, Primstave, hvoraf de fleste ere fra Norge. 5) Nogle Urner fra Sjælland og Møen, hvoriblandt 2de meget smukke af en sjælden Dannelse, samt een meget stor af Kobber. 6) En Mængde af de saakaldte Tordenkiler samt Øxer, Hamre, Offerknive og andre Redskaber, for det meste af Flint, deriblandt: a. en meget skarp sleben Flintøxe, med den hos Samme i Jorden fundne Slibesteen; b. en meget vel poleret Stridshammer af den fineste grønne ægyptiske Porphyr (verde antico) og forskjellig i Formen fra de nordiske, hvilken derfor kan antages at være her til Norden indbragt ved Vareger eller Andre, der have gjort Ledings-Tog til de sydlige Lande. 7) Tvende udmærkede store Slagsværde, det ene fra Guldbrandsdalen, det andet fra Morsøe. 8) Nogle Guld- og Sølvsmykker, fundne i en Mose i Sjælland, nemlig: a. af Guld, en Kjæde, 20 Tom. lang, og 26 runde Stykker, lignende Perler til et Halsbaand, og 2de andre Zirater; b. af Sølv, tvende store Armbaand. 9) Nogle i Spiralform dannede og vel conserverede store Kobberringe, fundne paa Samsøe. 10) Endeel Metalsager, fundne ved Roeskilde, hvoriblandt en flad Lampe dannet til at hænge under et Loft. 11) En Jerndolk med Jernskede, funden i en Høi ved Stiklestad i Trondhjems Stift, hvor Kong Oluf den Hellige faldt Aar 1033. 12) Trende Slyngestene af forskjellige Steenarter og Dannelser. 13) Tvende i Rom consacrerede Stene, der have tjent til Dæksel for de Udhulinger i katholske Kirkers Altare, hvori Reliqvierne laae (Sepulcra), bestaaende af en grøn ægyptisk Porphyr, (Serpentino verde antico) fundne, den ene i St. Ibs Kirke ved Roeskilde og den anden i Liunge Kirke i Sjælland. 14) Tvende Lamper af Bronce, i Form af Løver og af Størrelse som smaae Hunde, hvoraf lignende undertiden findes i de nordiske Kirker. 15) Nogle ved den katholske Gudstjeneste brugte Røgelsekar af Bronce, hvoraf et Par meget smukke. 16) En liden Figur af Bronce, funden paa Bornholm, formodentligen en vendisk Idol. 17) Nogle af tyndt Guldblik udskaarne smaae Menneskefigurer, fundne paa Bornholm, af det Slags v. Melle har beskrevet. 18) En rund Kage, af omtrent et Qvarteers Diameter, med et Hul i Midten, funden med 5 andre lige dannede i en Mose paa Falster; Massen deraf har et jordagtigt Brud, brænder som Amber og ligner Samme i Lugt; har muligen været bestemt til Brug som Røgelse ved Offringer. 19) Tvende gamle Drikkehorn, det ene som er stærkt forgyldt, har en Inskription fra 1583, det andet har en gammel plattydsk Inskription. 20) Laaget og nogle Stykker af den Sølvpokal, som Kong Jacob den VI. af Skotland gav til Kjøbenhavns Universitet, og som ved det seneste brittiske Anfald paa Kjøbenhavn blev ødelagt. ---- Da saa mange af Na-

tionens oplyste Mænd have interesseret sig for denne Sag, udbeder Commissionen sig til Slutning Tilladelse til at lade denne allerunderdanigste Beretning offentliggiøres i Collegial-Tidenden. ---- Commissionen til Oldsagers Opbevaring, den 18 Februarii 1809.

Allerunderdanigst

Hauch. Moltad. Abrahamson. Münter.
Thorlacius. Nyerup.

Efter at denne Beretning, igjennem det danske Cancellie, har været Hs. Majestæt forelagt, har det behaget Allerhøistsamme, under 8de April d. A., allernaadigst at resolvere saaledes: "Commissionen til Oldsagers Opbevaring tilkjendegives, at Vi, af den allerunderdanigst fremlagte Beretning, med allernaadigst Velbehag have bragt Commissionens nidkjære Virksomhed og heldige Bestræbelser i Erfaring."

I Zeitung für Lit. u. Kunst in d. Kön. dän. Staaten, for April, recenseres den hos Brummer udkomne Samling af Øhlenschlægers Digte meget fordeelagtigen. I No. 30 sluttes Recensionen og siges om St. Hans Aftenspillet: "Blandt de skjemtsomme Digte ville vi kun nævne: St. Hans Aftenspil, som vi allerede ovenfor korteligen have omtalt som en Efterligning af Göthes Jahrmarkt zu Plunderweilen, ikke for at sønderlemme det, thi Plaisanterier maa man — som Lessing meget rigtig anmærker — ikke sønderlemme, men blot for at paatale den Kortsynethed, hvormed nogle for vel- eller ildevillige Læsere troe at kunne udspeculere af de Indfald, som Digteren har lagt Interlocutorerne i hans Dukkespil i Munden, hans hele æsthetiske moralsk-poetiske Troesbekjendelse. Er det overalt en sand Bemærkning, at den Gave at skjemte godt kræver en ikke almindelig Aandsfiinhed og Aandsdannelse: saa er det vel ikke mindre sandt, at ligeledes den Gave at forstaae Skjemt langtfra ikke er saa almindelig, som mangen en Skoggerleer indbilder sig. Ogsaa har mangen een af disse Herrer maaskee gjort store Oine, da han fandt det, som han troede beleet og forkastet af Digteren, i hans senere Arbeide, især i den med den sandeste Følelse for sin Konsts og sit Kalds hele Værdighed skrevne Fortale til den senere Samling, forkyndt som ægte og skjønt, og overtydedes om, at Digteren i andre Aandsværker har hyldet samme."

Aalborg d. 30 April. En Fægtning skal have fundet Sted paa Jyllands vestlige Kyst, med en Engelsk Fregat og et Detachement af vore brave

Tropper under Lieutenant v. Suhr. Fregattens Baade søgte at bemægtige sig tvende Skibe, men bleve saa alvorligen modtagne af ovennævnte Mandskab, at de saae sig nødsagede til at flygte med uforrettet Sag. Den forbittrede Engelske Chef skal derpaa have begyndt og vedholdt en uafbrudt Bombe-Kasten, som varede i 2 Timer, dog uden at anrette nogen Skade. Tre, fire Canonbaade vilde formodentlig have gjort ham kjed af disse Unoder. — En Norsk Styrmand fra Østerrisør med 2de andre Nordmænd, som var i Svensk Fangenskab, har i Marstrand bemægtiget sig en Norsk Jagt, kappet Ankertouget og ført Jagten hertil, efter først i Fladstrand at have afgivet 2de ombord værende Engelske Matroser, som Krigsfanger. Bemeldte Jagt, som har inde en Slump Dansk Rug og Byg, var ladet i Løken, og af Engellænderne taget og indbragt sammesteds, hvor den laae under Udlosning. — Ligeledes er af Caperfører Juul hertil indbragt en Svensk Hukkert Gallease, kommen fra London og bestemt til Stokholm; den skal iblandt andet mere indehave 50,000 Pd. Caffe. Begge disse Priser ankom d. 24 April.

Krigsefterretninger.

Den sidste Efterretning fra Krigsskuepladsen i Tydskland er dat. Ludvigsburg den 24 April, om Aftenen Kl. 9, og lyder saaledes: Grev Oudinot, en Søn af Generalen af samme Navn, og Keiserens første Page, som i dette Øieblik ankommer, bringer Hs. Maj. den Efterretning, at Keiser Napoleon d. 22 har ved Eckmühl (et gammelt Slot i Nedrebayern) tilfegtet sig en anden afgjørende Seier over den af Førsten af Rosenberg commanderede Østerrigske Armee. 80,000 Mand, Kjærnen af den Østerrigske Armee, ere bragte aldeles i Uorden. Dette Corps's hele Artillerie, Bagage, Feldtequipage ere faldne i den Franske Armees Hænder, der, ved Courerens Afgang, som Keiseren affendte fra Valpladsen, forfulgte den i største Uorden flygtende Fiende. Det Würtembergske Armeecorps har havt stor Deel i denne Seier. Fra Bayern haves Efterretning om en haardnakket Fægtning, som er forefalden mellem d. 24 og 25, men om hvis Udfald endnu intet Officielt er blevet bekjendtgjort. — Efterhaanden faaer man nu ogsaa omstændeligere Efterretninger om de forefaldne Træfninger. Østerrigerne begyndte egentlig

Fiendtlighederne d. 10 April og den næste Dag paa to Puncter, saavel i Overpfalz som i Bayern, med at angribe Forposterne. Betydeligere var Affairen ved Landshut *) eller rettere i Staden selv, hvor næsten intet af Byens 1100 Huse er bleven skaanet, og mindst det berømte Taarn. De Bayrer, som laae der, forsvarede sig tappert, men maatte tilsidst vige for Overmagten, og man bortførte derfra over 40 Vogne med Saarede. Meerfelds Uhlaner gave ingen Pardon. I Neuburg, Eichstädt og Ingolstadt indrettes Sygehuse for 1500 Saarede. — Da den Østerrigske Armee d. 16de rykkede frem mod Iser, fandt det 5te Armeecorps Broen ved Landshut afbrudt. En Afdeling af 6 til 8000 Bayerer, under General Deroi, forsvarede Overgangen. Der var ingen anden Udvei end at bemægtige sig den med Magt. Broen blev opført igjen under den fiendtlige Ild. Det 5te Armeecorps gik over og der paafulgte en Fægtning, som endtes med, at de Bayerske Tropper maatte drage bort. Paa begge Sider havdes nogle Døde og Saarede. Østerrigerne sige selv i deres 4de Bulletin, at Landshut er Nøglen til Iser; men denne Nøgle mistede de igjen, da det Franske Hovedqvarteer rykkede derind d. 21de. — Det synes at have været Østerrigernes Plan, at angribe de Franske i Bayern, Italien og Warschau paa een Tid, thi fra Polen vil man vide, at ogsaa der d. 19de er forefaldet en Fægtning, hvis Udfald endnu er ubekjendt, men imidlertid veed man, at det Østerrigske Corps, som leverede denne Fægtning, var tre Gange saa stærkt som det Polske. Efter en Bulletin af 17 April fra Erkehertug Johans Hovedqvarteer i Sacile var den under hans Overcommando staaende Armee d. 10de og 11te marcheret ind i Friaul over Ponteba og d. 13de rykket frem til Tagliamento. Næste Dag stødte den paa den fiendtlige Avantgarde, hvor det kom til et blodigt Slag, der varede to Dage og hvis Udfald var, at de Franske trak sig tilbage til Piava. Østerrigerne paastaae, at de have gjort 6000 Mand til Fanger og erobret 16 Canoner og 3 Ørne.

*) En smuk og betydelig By i Bayern ved to Arme af Iserfloden, 8 Mile fra München og 7 fra Regensburg. Den har 8000 Indbyggere og en Kirke, hvis Taarn ansees for det høieste i Tydskland. Den har hverken Mure, Volde eller Grave, men Iser gjør den til en Øe. Siden Aaret 1800 har Staden et Universitet.

Nyeste Efterretninger.

(Ankomne med Estaffetten i Morges.)

Fra Amsterdam skrives under d. 28 April, at Marquis Wellesley er, efter Forlydende, d. 20 afgaaet fra Portsmouth med en Transportflaade, som man troer, til Portugal.

I Egnen af Marburg ꝛc. have nogle Fiender af den ny Orden i Tingene oprørt Folket mod Embedsmændene og udøvet adskillige Voldsomheder.

Fra Leipzig hedder det under d. 26 April, at den Russiske Armee af 45,000 Mand, under General v. Korsakow, er i Bevægelse og truer Gallizien. — I Böhmen ere kun faa Tropper; Grændserne ere besatte af Landværnet.

Moniteuren af 25 April indeholder følgende: 1) Ministeren Champagny's Indberetning til Keiseren angaaende Østerrige i Senatets Sæde d. 15. Ministeren skildrer heri den Høimodighed, Keiser Napoleon har beviist Keiser Franz, da Østerriges Skjebne var i hans Haand, og dette Riges ærgjerrige Politik efter Seieren ved Jena og Tilsitfreden. Den Franske Keiser kun bestandig tænkende paa Søefreden, bilagte, for desto snarere at naae sit Maal, Tvistighederne med Østerrige, og fra dette Øieblik af syntes den bedste Forstaaelse at herske mellem begge Stater. Da den afskyelige Expedition skede mod Kjøbenhavn, og Cabinetsordren af 11 Nov. udkom, syntes Keiser Franz at harmes derover, med hele Europa, og tilbagekaldte sin Minister fra London, men da Urolighederne i Spanien brød ud, bevæbnede han sig og dannede den Krigsmagt, der nu oversvømmer hele Tydskland; de Østerrigske Prindser gjennemreiste Provindserne og udstædte Proclamationer som om Monarkiet var i Fare og overvældet af Fiender. Da Keiser Napoleon kom tilbage fra Bayonne yttrede han selv for den Østerrigske Gesandt Grev Metternich, at denne Bevæbning tvertimod begges Keiseres Ønske vil lede til Krig. Grev Metternich forsikkrede, at Bevæbningen vil være uden Følge, Keiser Franz selv tilkjendegav i en egenhændig Skrivelse Keiser Napoleon sit fredelige Sindelav. Napoleon opfordrede i Tillid hertil sin Allierede til at ophæve deres Leire, rømmede Schlesien og lod 200,000 af sine Tropper forlade Tydskland. Men Østerrige fortsatte med Iver sine Rustninger. Triests Havn blev aabnet for Engellænderne, Krigsskibe kom did, for at convoyere Østerriges Flaader til Malta, som derfra førte Engelske Varer til Levante. Man optog i Triest de Spanske Insurgenter, og gav dem Fester. Den Østerrigske Minister i Spanien var Juntaens Agent og besørgede deres udenlandske Brevvexling. Østerriges Talere leverede Nidskrifter mod Frankrige, og dets Aviser udbredte falske Efterretninger om Spaniens Anliggender. Keiseren opdagede den Spanske Juntaes Forbindelse med den Østerrigske Regjering og dennes Løvte, at levere den 100,000 Mand. Keiseren vendte nu tilbage til Valladolid, skrev til Rhinforbundsfyrsterne, at de skulde holde deres Contingent i Beredskab

og ilede til Paris. Her blev ved den Russiske Minister for udenlandske Anliggender gjort ny Forsøg paa at bilægge Misforstaaelserne, men forgjeves. Endelig forkyndte Grev Metternich, at Keiseren af Østerrige havde befalet, at hans Tropper skulde sættes paa Krigsfod. Endnu fandt nogle Conferencer Sted, men til Unytte. --- 2) Brev fra den Østerrigske Keiser til Keiser Napoleon, dat. Presburg d. 18 Sept. 1808, hvori han forsikkrer ham om sit Venskab og sin Agtelse, og smigrer sig med, at Napoleon aldrig har ophørt at være overbeviist derom, om end falske Fremstillinger angaaende indere organiske Foranstaltninger i Østerrige skulde have opvakt nogen Tvivl derom. --- 3) Skrivelse fra Keiser Napoleon til Keiseren af Østerrige; Erfurt, d. 14 Oct. Min Hr. Broder! Jeg takker D. K. K. Maj. for det Brev, De behageligst har sendt mig, og som Hr. Baron St. Vincent har overleveret mig. Jeg har aldrig tvivlet om D. Majests. oprigtige Sindelav; imidlertid har jeg dog for et Øieblik frygtet, at Fiendtlighederne mellem os ville fornyes. Der gives i Wien en Faction, der affecterer Bekymring, for at forlede Deres Cabinet til heftige Forholdsregler, der ville foranledige endnu større Ulykker end de foregaaende. Det stod i min Magt at sønderstykke D. M. Monarkie eller at gjøre det mindre mægtigt. Jeg har ikke villet det. Hvad Monarkiet er, det er det ved mit Samtykke. Dette er det aabenbareste Bevis paa, at vor Regning er afgjort, og at jeg forlanger intet af Dem. Jeg er stedse beredt til at garantere Deres Monarkies Integritet. Jeg skal aldrig gjøre noget mod Deres Stats Hovedinteresse. Men D. Maj. maa ikke atter bringe Ting paa Bane, der allerede ere afgjorte ved 15 Aars Krig. De maa forbyde hver Proclamation, hvert Skridt, der opfordrer til Krig. Det sidste Opbud i Masse havde foranlediget Krig, dersom jeg havde kunnet befrygte, at det skede i Forbindelse med Rusland. Jeg har ladet Rhinforbundets Leire gaae fra hinanden. 100,000 Mand af mine Tropper gaae til Bologne for at fornye mine Anslag paa Engelland. D. M. afholde sig fra enhver Rustning, der kan opvække Bekymring hos mig og kunde være en Diversion til Engellands Fordeel. Da jeg havde den Lykke at see Deres Majestæt, og da jeg sluttede Freden i Presburg, havde jeg Grund til at troe, at vore Anliggender for bestandig vare bilagte, og at jeg kunde overlade mig til Søkrigen, uden at foruroliges eller afholdes. Maatte D. M. sætte Mistillid til dem, der tale om Deres Monarkies Farer og saaledes forstyrre Deres Familles og Deres Folks Lykke. Disse ene ere farlige, disse ene tilveiebringe de Farer, de give sig Mine af at befrygte. Ved en fri og aaben Fremgangsmaade vil D. M. gjøre Deres Folkeslags lykkelige, og selv føle den Lykke, hvis Nødvendighed De efter saa mange Uroligheder maa indsee, og De kan være vis paa, at finde i mig en Mand, der har fast besluttet, aldrig at gjøre noget imod Deres Hovedinteresse. Maatte Deres Skridt vidne om Tillid, da vil De indgyde Tillid. Den bedste Po-

litik er nu til Dags Simplicitet og Sandhed. D. M. anbetro mig Deres Bekymringer; opvække man Frygt hos Dem, skal jeg strax adsprede den. D. M. tillade mig et sidste Ord: lyd Deres egne Meninger, Deres egne Følelser; de overgaae Deres Conseils. Jeg beder D. M. at læse mit Brev i en god Forstand, og at finde intet deri, som ikke sigter til Europas Vel og Rolighed.

Udtog af en Skrivelse fra Hertugdømmet Slesvig af 1 Maii. Vinter-Rugen staaer her fortræffelig og Landmanden er allevegne beskjæftiget med at saae Sommerkornet, hvortil nærværende Veirligt især er gunstigt. --- Endnu stedse hersker Koldfeberen meget stærkt paa de fleste Steder. Ligeledes døe i dette Foraar flere end ellers. Saaledes er i disse Dage den i Holland fødte Doctor Jan de Vieg Tholen, en af de første practiske Læger i Hertugdømmene, død i Husum. Hs. Durchl. Hertugen til Brunsvig-Lüneborg-Bevern, som for 40 Aar siden var Gouverneur i Rendsborg, og i den senere Tid har opholdt sig i Glüksborg, er d. 27de i f. M. ogsaa afgaaet ved Døden i den høie Alder af 80 Aar. Hans Død er et føleligt Tab for Glüksborg og for mange Fattige, som i ham fandt en ædelmodig Velgjører. --- I alle Amter og Districter i Hertugdømmene ere i de senere Aar mange Personer, baade Voxne og Børn, blevne vaccinerede med Held. Blandt de Læger, som have udmærket sig ved deres Virksomhed i at fremme dette almeennyttige Foretagende, fortjener især Etatsraad Suadicani i Slesvig at nævnes. Antallet paa de Personer, som han allene i Aaret 1806 har vaccineret, beløber sig til over 3000. --- Den Tydske Statscalender er endnu ikke udkommen hos os. Adskillige have derfor kjøbt den i Kjøbenhavn af Cancellieraad Frost udgivne Danske Hof- og Statskalender. I denne finder man allerede Kammerherre og Amtmand v. Døring i Segeberg anført som Amtmand i Flensborg, og Kammerjunker W. S. v. Staffeldt derimod som Amtmand i Segeberg, omendskjøndt dette ikke er bekjendt her, og endnu ikke har staaet i Collegial-Tidenden, saa at man med megen Føie maae paatvivle Rigtigheden heraf.

Afdøde Consul Pingels Gaard er i disse Dage bleven kjøbt af Capit. Kroyer for 40,000 Rdlr. — Afdøde Sukkerraffinadeur Ladiges forrige Gaard paa Gammeltorv er solgt til Justitsr. og Raadmand Hammerich for 38,000 Rdlr.

Da det i flere Henseender ansees fornødent, at der i Fremtiden holdes et nøiere Opsyn og Control med Tjenestetyenderne i Kjøbenhavn, saa ere Justitsraad og Justitiarius i Politieretten, Bagger, Justitsraad og Politiemester Bagger, samt Lands-Overrets og Hof- og Stadsrets-Assessor Bärens, under 25de f. M., befalede at sammentræde i en Commission, for at tage under Overveielse, hvorledes Tyende-Klassen her i Staden kan være at sætte under nærmere og velordnet Politie-Tilsyn.

Abbe Sicard, Directeur over de Døvstummes Institut, har ladet to døvstumme Jomfruer undervise i at spille paa Claveer, og dette Forsøg lykkedes særdeles. Begge spille saa fortræffeligen, at de have opvakt Konstkjenderes og Dilettanteres Forundring. De have nylig ladet sig høre for de skjønne Konsters Classe i Institutet, hvor de berømte Componister Gossec, Gretry og Mehul vare tilstede, og opvakte ved deres Spil samme Interesse.

Hr. Cambons Forsøg i det Store med at plante Acacietræer i een af de sandigste Jordbunde i Landes Departementet lykkedes fuldkommen. Hans Exempel følges nu af mange Godseiere i denne Egn, som nu have faaet Øinene aabnede.

Epilog,

fremsagt af Dannebrogsmand og Kongelig Skuespiller H. C. Knudsen, efter hans Benefice-Forestilling af de forlibte Haandværksfolk, d. 29 April 1809.

For dobbelt Tak at yde jeg fremstaaer;
min elskte Konge! Du den først modtage!
erkiendtligt dette Hierte for Dig slaaer!
og medens Aande jeg formaaer at drage,
som Borger, Kunstner, Mand, i Fred, i Krig
Din Naade jeg skal stræbe at fortiene!
Min Tid opoffres til at tækkes Dig,
til Borgergavn med Kunstaand at foreene!
Taknemmelig til sidste Øieblik
jeg beder: Gud! velsign Du Frederik!!

Og I, hans hulde Døttre! ædle Sønner!
o, hører i min Stemme Hiertets Røst!
Langt meer end Guld mig Eders Yndest lønner:
den gior mig stolt! i Sorg den er min Trøst!
Men ei jeg træder frem som Skuespiller;
som Borger vandt jeg denne Aftens Held!

Neen Selvbevidsthed Farens Tiid fremstiller
med stærke Farver for min rørte Siel!
O, hvis iblandt den Kreds, jeg for mig skuer,
er nogen, som jeg rakde Broderhaand,
hvis Hiem jeg frelsde fra de vilde Luer,
som saae mig midt blandt dem med freidig Aand:
da vil et venligt Smiil af ham opflamme
mig til ny Virksomhed paa Pligtens Vei;
jeg vover stedse fro og kiæk det Samme:
min Konge og hans Folk jeg svigter ei.

Endnu en Gang af inderligste Hierte
jeg takker hver en Ven, som her jeg seer!
Taknemmelighed mig at skatte lærte
hvad Kongeslægt — hvad Landsmænd gav mig her!

N. T. Bruun.

Herren og Tjeneren.

Herren.

Den pjaltne Vest, Din Slyngel! veed
Du ej maa bære, sligt sig ej kan skikke.

Tjeneren.

Den ligner Der' Samvittighed:
Den lader sig ej mere flikke.

Præsten Profilius.

Profilius paa Prækestolen staaer,
Og siger: Himmelens Velsignelse
Paa stjaalne Koster aldrig hvile kan;
At haard Fordømmelse
Vil vente hver tyvagtig Mand. —
O! sukker sagtelig hans Kone: naar
Det sig forholder saa,
Hvor vil det da vel med Din Præken gaae!

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 61.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 9 Maji, 1809.

Om beskjæmmende Straffe.

Det er just ikke mange Aar siden, da man ideligen saae Æresstraffe anvendte endog paa ringe Forseelser. For henved en Snees Aar var det her i Kjøbenhavn intet usædvanlig Syn, at see en Vægter, der havde sovet paa sin Post, eller andre Folk af de ringere Classer, der havde begaaet een eller anden ubetydelig Overtrædelse, gaae i den saakaldte Spanske Kappe med et paahæftet Synderegister, og en Flok orkesløse Smaadrenge i Hælene. Ligesaa almindeligt var det ogsaa at see Fruentimmer staae i Gabestokken, og more en sandsesløs Pøbel med deres Vanære. Jeg hav aldrig kunnet tænke paa denne Straffemaade uden med et lønligt Suk. Jeg troer, at Æresstraffe umuelig kunne opfylde deres Bestemmelse, naar de anvendes paa alt for ringe Overtrædelser; og at man bør være ligesaa varsom i at tage Ære som i at yde Ære. Dette har altid været min Overbevisning, og jeg har hidtil ikke havt Aarsag til at forandre den. Med Glæde fandt jeg den nylig stadfæstet i et høist interessant Fragment, indgivet til Commissionen for at foreslaae Grundsætninger til en ny og forbedret Criminel-Lov, af Hr. Justitiarius i Høiesteret og Ordenscommandeur C. Colbiørnsen.*) I denne Afhandling findes følgende for 50 Aar siden forefaldet Exempel paa, til hvilke Yderligheder utidig anvendte Æresstraffe kunne lede:

*) Findes aftrykt i Juridisk Arkiv No. 19.

"En vis Øvrighedsmand (i Norge), som nu er død og som ellers fortjente Agtelse for sin bekjendte Retskaffenhed, befalede i sin Hidsighed og Iver, at en ung Bondekarl skulde straffes med at gaae igjennem Byen i den (saakaldte) Spanske Kappe, fordi han havde kjørt uforsigtig. — Dette unge Menneske ansaae en saadan Forhaanelse som en haardere Straf, end Døden. Han bad om, at maatte dømmes, om det endog var til at arbeide i Slaveriet, for at undgaae hiin beskjæmmende Straf; men det var forgjeves — den blev fuldbyrdet, og den Forurettede (thi Manden var ei dømt ved Retten) dræbte sig selv strax, for med sit Blod at aftoe den Plet, der var sat paa hans Ære." — Lad end være, at en saa fiin Æresfølelse blandt Mennesker af de lavere Stænder er sjelden, saa er det dog afgjort, at det ikke staaer i nogen Dødeligs Magt at fastsætte nogen bestemt Maalestok for Graden af denne Følelse hos Mennesker af ulige Stand og Caracteer. Det er altsaa urigtigt at sige: Herremanden føler ti Gange saa meget ved den samme vanærende Straf som Bonden; thi Erfaringen viser, at Ringhed i Kaar og Stand ret godt lader sig forene med den allerømmeste Følelse for Ære, og at derimod Fornemhed og Rigdom stundom kunne være forenede med største Ligegyldighed for sand Ære. — Ved at paalægge Legemsstraffe kan man bruge en nogenlunde bestemt Maalestok, fordi Maaden, som ethvert physisk Onde føles paa, just ikke kan være saa overordentlig forskjellig. Æresstraffene derimod yt-

tre deres Virkninger paa saa høist forskjellige Maader, at Vaersomhed i at paalægge dem er her dobbelt nødvendig. Den Øvrighedsmand, som paalagde hiin Bonde den Straf, at gaae i den Spanske Kappe, havde sikkert ikke mindste Tanke om, at et saa simpelt Menneske satte større Priis paa sin Ære end paa sit Liv, og det samme har uden Tvivl efter hans Tid været Tilfældet med mangen en Dommer. Med Grund siger derfor ogsaa Forf. af det anførte Fragment: "At anvende beskjæmmende Straffe (saasom Halsjern eller Gabestok 2c.), paa Overtrædelser af de mindre Slags, det holder jeg at være stridende imod rigtige Lovgivnings-Grundsætninger. Ved at gjøre saadanne Straffe almindelige, svækker Lovgiveren sin Nations Æresfølelse, i det han derved giver tilkjende, at han ikke sætter høi Priis paa den borgerlige Agtelse. Af denne samme Aarsag, som han med Straf værner om enhver uskyldig Borgers Ære (nemlig: fordi den betragtes af en ædel og retskaffen Mand som hans dyrebare Eiendom), af denne selvsamme Aarsag maa han og være øm og vaersom i at straffe med Beskjæmmelse." — Men er den øm og varsom i at straffe med Beskjæmmelse, som for en ringe Overtrædelse lader et Menneske gaae til Forhaanelse offentlig omkring i den Spanske Kappe? Og er her noget Forhold imellem Forbrydelse og Straf, naar der paa den paaklinede Placat f. Ex. staaer skrevet: "For Forsømmelse paa sin Post?" Forsømmelse fortjener vel Straf, men ingen vanærende, og ved at gjøre en Mand til Gjenstand for Pøbelens Haan lærer man ham sandelig ikke i Fremtiden at være opmærksom paa sine Pligter. Man svækker snarere derved hans Æresfølelse, den vigtigste Spore til Pligtsopfyldelse. Jeg kan beraabe mig her paa Erfaringen. Ingen er mere tilbøielige til at begaae Forbrydelser end netop de, der have udstaaet en vanærende Straf. Saadanne Folk behandle Æren som de fleste Mennesker en ukrympet Kjole. Saalænge den endnu har sin Glands ere de ømme over den, men har den engang været i Regn, skaane de den ikke mere.

Men ikke allene Lovgiveren, ogsaa Ungdomslærerne burde vogte sig meget for at paalægge beskjæmmende Straffe paa ringe Forseelser. Der er stiftet uberegnelig Skade i Verden ved den saakaldte Skoleret og den almindelige Maade at beskjæmme en Lærling i alle hans Meddisciplers Paasyn. Denne Beskjæmmelse bidrager allerede i en spæd Alder til at undertrykke, for ikke at sige dræbe, den fremspirende Æresfølelse, og var det muligt at trænge ind i det menneskelige Hjertes hemmelige Vraaer, saa ville vi maaskee finde, at mange Mennesker, der i en modnere Alder bleve en Gjenstand for Lovens straffende Arm, havde deres Lærers Vrantenhed, Ufornuft og Haardhed at takke for den første Aarsag til deres ulykkelige Skjebne.

Men ikke allene Lovgiveren og Ungdomslæreren bør være øm og vaersom i at straffe med Beskjæmmelse, ogsaa Dommeren bør vogte sig vel for alt hvad der, uden bestemt Hensigt, kan krænke endog det simpleste Menneskes Æresfølelse. — Intet er mere upassende for Dommeren, end paa sit Dommersæde at tillade sig, selv mod en Delinquent, Udtryk, der fornedre hans Værdighed i den Anklagedes Øine. Ved en Dommer tænker man sig den personificerede Humanitet og Retfærdighed, men hvilket Begreb skal man vel gjøre sig om en Mand, der kan forglemme sit store Kald i den Grad, at han betjener sig af Pøbeludtryk? Jeg veed, at man sædvanlig beraaber sig her paa Nødvendigheden, men det maatte virkelig være høist besynderligt, dersom en fornuftig Inqvisitor ikke skulde kunne fremlokke Sandheden af en Anklaget, uden ved lave Skjældsord. Efter mine Grundsætninger, anseer jeg det endog for urigtigt, i en Ret at fornærme en virkelig overbeviist Forbryder; og Fornærmelse kalder jeg det, naar man tillader sig haanlige Udtryk imod ham, hvorved han, naar han har Æresfølelse, næsten straffes to Gange, skjønt Lovgiveren dog vil, at han kun skal straffes eengang.

Beskjæmmende Straffe burde bestandig kun paalægges beskjæmmende Overtrædelser. Ære for Ære ligesom Liv for Liv, burde være en urokkelig Grundsætning i Lovgivningen. Man straffe den paa Æren, som har villet krænke eller rane andres Ære. Man anvende Æresstraffen sparsomt og den vil blive desto kraftigere i sine Virkninger. Ingensteds er Tyvenes Tal større end der, hvor det mindste Tyverie straffes med Døden, og ingensteds besidder Mængden mindre Æresfølelse end der, hvor man straffer den mindste Overtrædelse med Vanære.

Professor Rahbeks Forelæsninger over Skuespillerkonsten.

Jo mere vor Skueplads gamle Glands synes at fordunkles ved at miste den ene af sine sande Dyrkere efter den anden, desmere maa det glæde os at see heldige Foranstaltninger til den dramatiske Konsts Fremme bøde paa dette Tab. Den dramatiske Skoles Oprettelse er et vigtigt Skridt til dette Maal, og de heldige Subjecter, som denne Indretning allerede har skjenket Skuepladsen, opvække gode Forventninger om hvad den endnu i Fremtiden vil bidrage til at fremkalde og udvikle skjulte Talenter. Men det er forgjeves at plante Træer, naar Gartnerens røgtende Haand ikke beskytter dem mod en alt for vild og frodig Vært. Uden Studium er Konstneren et Frugttræ, der har saaet sig selv, som voxer skjævt og krumt, og hvis Frugter, om dets Stamme end var nok saa ædel, maa udarte. Der gives adskillige blandt vore Skuespillere og Skuespillerinder, som Naturen synes at have bestemt til at bære Gravenstener, men som ved alt for stor Ligegyldighed for Konstens Studium, nu desværre ikke yde os andet end sure Skovæbler. Det eneste der nogenlunde kan undskylde denne Forsømmelse er den store Mangel, vi hidtil have havt paa et almeenfatteligt System over hele den dramatiske Konsts vigtigste Regler. Med Glæde kan derfor Anmelderen bebude sine Læsere, at en Mand, hvis hele Liv har været Æsthetiken helliget, og om hvis Competence som Konstdommer, der kun kan være een Mening, tilbyder Konstens Dyrkere og Yndere et Værk, der indeholder Resultaterne af hans mangeaarige Grandskninger i dette Fag. Denne Mand er Prof. og Theaterdirecteur K. L. Rahbeck, og dette Værk hans Forelæsninger over Skuespillerkonsten. "Foranlediget ved min "Embedsstilling, — hedder det i den af ham udgivne Subskriptionsplan, — ved den Kongelige "drammatiske Skole, at udarbeide en Række af "Forelæsninger over Skuespillerkonsten, har jeg nu "og da vovet at smigre mig med, at disse, i en Tidspunct, da denne Konst synes at have saa mange "Yndere og Dyrkere, maaskee ikke vilde kunne "læses uden Interesse: et Haab, som en competent "Dommers offentlige Yttring dem angaaende nysig ikke lidet har bestyrket mig i. Inden jeg "imidlertid prøver at finde nogen Forlægger til "dette Skrift, har jeg i Betragtning af de nærværende Conjuncturer, først troet at burde gjøre et "Forsøg, hvorvidt han derved kunde see sig skadesløs, i det jeg hermed indbød til Subskription derpaa. Skriftet vil omtrent komme til at udgjøre "en Snees Ark, og skal det være mig magtpaaliggende at Arket sælges til den taaleligste Priis, "Omstændighederne paa den Tid tillade, men som "naturligviis i dette Dieblik ikke lader sig bestemme". — Hvor ublide de nærværende Conjuncturer end ere for ethvert litterairt Foretagende, tvivler Anmelderen dog ikke paa, at jo enhver, der sætter nogen Værd paa Skuepladsen som den vigtigste Aandsforlystelse, Hovedstaden eier, og som det kraftigste Middel til Sædelighedens og den gode Smags Befordring, vil understøtte Udgaven af et Værk, som Skuepladsen kan høste ligesaa stor Gavn af som Litteraturen Ære.

Ultra posse — kan ingen Gosse *).

Omendskjøndt jeg, som den, der var kommen i Gang med at være Entrepeneur for Oprettelsen af et Hvalfanger Actie-Societet, hvortil jeg i en trykt Afhandling, 1805 giorde Indbydelse, og for hvilken Afhandling jeg ikke allene vandt almeent Bifald, men og Løvte af Grosserer-Societetet om at kunne vente en virksom Deeltagelse af Hovedstadens Handlende &c. — dog saae den Ubehagelighed i Møde, at maatte, formedelst Krigens Udbrud, give Slip paa denne næsten fremarbeidede Plan, hvormed min Iid var, at bevirke Almeennytte og Fordeel saavel for Staten, som de i Compagniet blivende Interessentere og for de mange ørkesløse Hænder, som ved dette, ligesaa nyttige, som haabefulde Erhverv ville komme i Virksomhed og derved vinde Brød ja endog Velstand; og, omendskiøndt dette Uheld, der standsede et saa velmeent Værk, havde tillige for mig den Ubehagelighed i Følge, at jeg ej allene forgiæves i 2de Aar havde opofret Tid, Flid og Omkostninger paa at faae Sagen udført, men at jeg og derved forfeilede at komme selv i Tour, som den, der kunde vente og var given Haab om, som sagkyndig om Hvalfangsten, at faae Medopsyn baade med Udredningen, Fangsten o. a. m. — saa vilde jeg dog nu for min Part, da jeg af Hans Majestæt er forundt Overvrager-Embedet i Trondhjem, have ligesaa megen Føje at føle mig tilfreds og glad ved denne gode Befordring, som Aarsag, derfor at takke For-

*) Gosse maae forstaaes som Kæmpe.

synet saavelsom Kongen, foruden at jeg og til alle Tider bliver dem takskyldig, som tilsælles baade her og i Bergen understøttede mig i at skulle have seet Planen udført, hvis den ikke, som sagt, var bleven standset, men som jeg haaber kun for en Tid og allene indtil roligere Conjuncturer vil tillade at kunne foretage nye Motion i Sagen.

Imidlertid er nu næsten 1 Aar henrunden siden min Befordring, uden at det i al den Tid er bleven mig muelig at faae Embedet i Besiddelse og deraf at høste Nytte, af Aarsag, at jeg ikke har kunnet enten paa denne eller anden Maade tilvejebringe det, der udkræves at komme bort med herfra; hvilket Behøvende ej kan anslaaes til ringere, end en Sum fra 4 indtil 500 Rdlr., hvoraf en Deel til Reisens Bestridelse, som vil falde bekostelig, hvad enten den skal foretages over Fladstrand eller muelig nu vil kunne skee giennem Sverrig, endeel til nogen forud behøvende Eqvipering og endeel at støtte min talrige Familie med, som det falder for besværlig at faae medbragt over Land en saa lang Vej, og som jeg ej kan andet, end ønske at see opretholdet med noget, indtil jeg af Embedsindkomsten vil kunne anderledes komme den til Hjelp.

Allerunderdanigst har jeg vovet at ansøge om desligt Forskud af en eller anden Kongelig Kasse, saavel ved directe at bønfalde Hans Majestæt herom, endog gientagne Gange, som ved indgiven Ansøgning til Finantscollegiet. Men, uagtet mine Andragender i Naade ere blevne anseete, er dog ingensteds paa disse, allerhøjeste og højeste, Stæder seet Adgang til at indvilge mig det Ansøgte. Ogsaa har jeg hos adskillige private Formuende, saavel her som paa det Stæd hvor jeg er bleven ansat, anholdt om Forstrækning som Laan, men hos enhver omsonst, og har det formodentlig ej villet lykkes mig, fordi jeg ikke har det Held at have staaet eller staae enten i Bekiendtskab eller Forbindelse med nogen privat Formuende, ved hvem Assistence i saadan Anledning, som nærværende, kunde haabes. Endelig: for ikke at lade nogen Ting være uforsøgt, hvorved jeg kunde troe mueligt baade at komme udaf egen Forlegenhed og derhos vorde istand til, efter Faderpligt, at see Familien, blandt hvilke 5 sunde og velartede Børn, foruden Moderen, besørget nogen Hjelp, indtil jeg fik Held til at naae min Post, maatte jeg gribe til det Middel, ved Omgang til Grossererne saavelsom andre Formuende at udbede mig Bidrag for dem og til Reisen. Og ihvorvel det faldt mig tungt paa denne Maade at gaae frem, deels med Hensyn til den Besvær, man derved destostørre paafører paa en Tid, at Godgiørenheden antastes fra saa mange Sider, deels med Hensyn til Tilsidesættelsen af den Delicatesse, man ved slig Begivenhed maae underkaste sig, saa dog faldt dette mindre ubehagelig ud end jeg havde ventet, da jeg med Taknemmelighed maae tilstaae, at jeg næsten ethvertsteds fandt megen Overbærelse og paa ikke saa Stæder vandt gode Bidrage. Men det hele og ikke ubetydelige, nemlig 157 Rdlr., som paa denne Maade indkom, blev saa meget mindre tilstrækkelig baade til Reisen og de øvrige forbemeldte Forlegenheders Afhielpning, som det indvandtes meget overlangt, og derfor meget deraf efter hvert medgik til daglige Fornødenheder for min Flok.

Saaledes befinder jeg mig nu i lige saa stor Forlegenhed som før, ja endog større, da jeg lige saa lidet tør formaste mig at søge oftere hos Kongen om denne Hjelp, som vente den fra andre af dem, der have afslaaet mig den; end mindre bør jeg sætte deres Godhed paa Prøve, som have ydet Bidrage for at see mig fremhiulpen. Istæden for nu at øjne flere Veje, hvor Hjelp kunne søges, maae jeg snarere see mig udsat for den haarde Modgang at nødes til at give Slip paa Embedet, som den, der ikke indfinder mig at iagttage det.

Saadan er den Stilling jeg befinder mig i. Istæden for at jeg i en Række af Aar har bestræbt mig for og troer at have viist gavnlig Virksomhed i den mig anfortroede Post som Kiøbmand og Hvalfangstbestyrer i Grønland, hvorom jeg af mine Foresatte har erhvervet fordeelagtigt Skudsmaal, og at jeg troer endnu fremdeles at kunne gavne endog uden for det, der vedkommer mit Embede, især ved paa nye og i sin Tid at søge fremmet en for Nationen fordeelagtig Hvalfangst —— i dets Stæd og uden at en støttende Haand rækker Hjelp, seer det snarere ud til at jeg vil kunne tælle mig blandt dem, der kaldes levende døde paa Jorden.

Tung er saadan Skiebne for enhver, end tungere naar man har en Flok uforsørgede, raske, haabefulde og elskværdige Børn omkring sig, hvis moralske saavelsom physiske Kræfter og Tilvext man skal befrygte daglig at tage af istæden for til, af Mangel paa det, der udfordres at række til et Embede med, hvortil Bestallingen haves i Lommen, og hvoraf ved god Huusholdning haves god Udkomme.

Denne Kundgiørelse i nærværende Blad anseer jeg fornøden, især fordi det er kommen mig for Ørerne, at der gives de, der tilregne mig det som Forsømmelse fra min Side, at jeg endnu ikke er borte fra Kiøbenhavn.

Edvard C. Heiberg,
Borgergaden 105, 3die Sal.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Aalborg, d. 4 Maji. I Søndags blev hertil indbragt ved Capercapitain Koch en Svensk lastet Nordbaad. — Samme Dags Eftermiddag hørtes her i Byen ganske tydeligt hule Drøn af en fiern Canonade. Den begyndte omtrent Kl. 12 og vedvarede til Mørket, men var omtrent fra 5 til 9 om Aftenen overmaade stærk og vedholden-

de. Efter Breve fra Vest-Kysten af Jylland skal man have bemærket tvende store Skibe, omtrent 3 a 4 Mile fra Landet, der ikke vel kunde forliges om Pladsen og derfor lode Canonerne afgjøre, hvem Retten skulde tilhøre.

Den 18 Maji holdes Generalforsamling i det Asiatiske Compagnie, hvor Interessenterne anmodes at møde, for iblandt andet at lade sig foredrage en formedelst senere Oplysning ved Compagniets bestandige Commissions Resolution af 3 hujus, bevirket Forandring i Decisioner over det sidste Europæiske Regnskabs §. 11. 4—28; at beslutte angaaende tre af Compagniets Debitorer begjerte Eftergivelse; at tilstaae tre af Compagniets Betjentere, det for dem, paa Ansøgning, i Betragtning af Tidernes trykkende Omstændigheder, foreslaaede Gratiale; at bifalde et af Commissionen gjort Forslag til fremdeles Understøttelse, endog efter den Tid, da Kundskab haves om Compagniets Skibes Condemnation, for de dermed Farendes Hustruer og Slægtninge, som enten formedelst Anvisninger eller stor Trang, dertil maatte ansees qvalificerede; at lade sig forelægge den af Compagniets Revisorer, i Overensstemmelse med Conventionens 139 §. attesterede Liste over Compagniets Pensionister.

Ved Hof- og Stadsretsdom af 29 Januarii er en Dreng paa omtrent 11 Aar bleven dømt som Tyv. Tyveriet udøvede han efter egen Tilstaaelse i Damhuset, hvor han en Nat laae under et Bord, ved hvilket en Bonde sad og sov. Han benyttede sig af denne Leilighed til at række Haanden op og frastjele den sovende Bonde en Tegnebog, hvori der fandtes endeel Bancosedler.

Udenlandske Efterretninger.

Øen Martinique, som Engellænderne have erobret d. 25 Febr., har allerede to Gange tilforn været erobret af de Engelske. De toge den 1762 og gave den ved Fredsslutningen samme Aar igjen tilbage. 1794 toge de den atter, efterat der forhen havde hersket store Uroligheder paa Øen ved den Franske Revolution. Den er 11 Mile lang og 30 Mile i Omkreds. 1787 levede her ialt 15,000 Blanke og 80,000 Negere og Mulatter. Øen leverer Tobak, Sukker, Indigo, Figen, og især Caffe. Af dens Producter udføres for 4 Mill.

aarligen. Der udgaaer aarligen omtrent 30 Mill. Pd. Sukker, 3 Mill. Pd. Caffe, 800,000 Pd. Cacao.

I Triest er der igjen ankommen 23 Engelske Skibe med Colonialvarer og Fabricater.

Liebau, den 20 April. Hvis det varme Veir, som vi siden nogle Dage har erholdt, vedvarer, vil vor Reed snart blive fri for Driviis. Uagtet Søgningen efter vore Udførsels-Artikler pludselig er standset, falde dog ei Priserne paa samme.

Danzig, den 25 April. To i Pappenborg hjemmehørende Skibe, der kom fra Wismar med Stykgods og Viin og vare bestemte til Königsberg, ere i Fredags blevne opbragte hertil af Caper-Cutteren Tilsit.

Rostock, den 1 Maji. Uagtet Landmanden for nærværende Tid er meget beskjæftiget med Landbruget, seer han sig dog af Pengemangel nødt til at bringe sit Korn til Torvs. Udskibningen af bemeldte Artikel staaer endnu i et overordentlig ringe Forhold til den betydelige Mængde, som deraf ligger oplagt her. Kornpriserne ere derfor ved den nye Tilførsel atter faldne. — Med Colonial-Varer er der næsten ingen Omsætning. Kun faa ville under de nærværende Conjuncturer gjøre Indkjøb af samme. De Priser, hvortil bemeldte Artikler noteres, kunne imidlertid sees af efterfølgende Priiscouranter. — Fra Wismar meldes, at den samme Uvirksomhed i Handelen sammesteds vedvarer. Formedelst den kuns ringe Afsætning, er det medens Vinteren der oplagde betydelige Forraad af Kornvare endnu for største Delen i Behold. Da man almindelig er af den Mening, at Priserne paa Material-Varer snart ville falde, skeer der næsten ingen Omsætning med bemeldte Artikler, hvoraf Forraadet er kun ubetydligt. Mangelen paa Jern, Trælast, Tjære og Beeg er saa stor, at disse Artikler næsten ikke mere ere at erholde. De staae derfor i en overordentlig høi Priis, der er meget trykkende for Landmanden. — Da Vinter-Sæden staaer fortrinlig skjøn, kunne vi vente en overflødig Høst af samme, hvis den ellers ikke siden paa nogen Maade skulde tage Skade. Det vedvarende kolde Veir er til stor Hinder for Mark-Arbeidet.

Samtale mellem den Franske Minister Grev Champagny og den Østerrigske Gesandt, d. 23 Martii om Eftermiddagen Kl. 3, saaledes som den er bleven indberettet til Keiser Napoleon:

Den Østerrigske Gesandt. Min Hr. Greve, jeg har nylig bebudet Grev Miers Ankomst. Han har tilbragt ni Dage paa Reisen fra Wien til Paris. Han fandt Landeveiene fulde af Snee og Tropper. Det er mig overdraget at sige Dem, at den første Coureer fra mit Hof vil medbringe Svar paa forskjellige Noter, som De har tilstillet mig i Anledning af den i Triest fornærmede Officier, og den mod en Mand fra Udino udøvede Voldsomhed. Hs. Majestæt Keiseren har desangaaende ladet anstille en Undersøgelse, hvis Resultat endnu ikke er ankommen til Wien.

Ministeren. Jeg haaber, Hr. Gesandt, at denne Coureer vil bringe mig Efterretning om saadanne Forseelsers Afværgelse, da jeg kun alt for ofte har ført billig Anke derover.

Gesandten. Jeg har ogsaa Befaling fra mit Hof, at sige Deres Excell., at Keiser Napoleons Tilbagekomst, den til Rhinforbundsførsterne givne Ordre, og endelig nogle i Franske og Tydske Journaler indrykkede Artikler have, som jeg forudsaae, opvakt grundet Bekymring hos mit Hof, og at dette ikke længer kan lade sine Tropper blive paa den Fredsfod, de hidtil have staaet; at imidlertid Keiseren, min Herre, bestandig besjelet af eens Tænkemaade, blot vælger dette Skridt, fordi han er tvungen dertil, men iøvrigt nærer det fredeligste Sindelav mod Frankrige.

Ministeren. Vil De føre Krig mod os, Hr. Gesandt?

Gesandten. Dersom vi havde villet føre Krig, saa havde vi ikke ventet indtil nu. Vore Tropper vilde førend Januarii Maaned have staaet ved Rhinen.

Ministeren. Det vilde ikke været saa let, Hr. v. Metternich. De Midler, som vi have nu, vare allerede til i Januarii Maaned.

Gesandten. Men Keisere var i Spanien.

Ministeren. I Aaret 1805 vare I i Ulm og Keiseren i Boulogne, og han ankom dog ikke for sildig. Naar I lade marschere Tropper, saa skeer det fordi det Engelske Partie har Overhaanden i Wien. Man anstiller sig rolig, for at forføre Keiseren og rive ham bort med sig. De, som styre alt hvad der foregaaer hos eder, føle ingen Urolighed. Hvor kunne de ogsaa det? Hvorfor skulle I nu være foruroligede, naar I ikke vare det sidst i August Maaned. Den Gang var Keiseren ikke i Spanien. Den Gang bedækkede han hele Tydskland med sine Tropper. I Ryggen af eder havde han besat hele Schlesien og Hertugdømmet Warschau. Rhinforbundets Tropper camperede, og desuagtet bleve I rolige. I ville først oppebie Begivenhederne; nu foregive I, at I ere bekymrede, I foruroliges over Keiserens Tilbagekomst, som om han bestandig skulde blevet i Spanien; I beklage eder over et Vink, som blev Forbundsførsterne givet, men som blev nødvendigt ved eders Rustning, og ikke betydede andet end at holde sig færdig; og De tilkjendegiver mig at man lader Tropper marschere. Hverken Frankrige eller Rhinforbundet har sat en Mand i Bevægelse. Om I end ikke fører Krig mod Keiseren, saa have I dog betaget ham Fredens Sikkerhed; I har fremskyndet hans Tilbagekomst. I have hindret ham fra at forfølge Engellænderne i egen Person, og lukke dem Veien til Havet. I har sinket Expeditioner, der vare udkastede mod Engelland. Tropper, der vare bestemte til Toulon og Boulogne, maatte formedelst eders Trusler gjøre Holdt i Lyon og Metz. I har beviist Engelland en Tjeneste. Skal jeg tale om den Gjæring, som man stifter i de Østerrigske Stater? Om den offentlige Mening, man opvækker om Frankrige? Om Fornærmelserne mod Franske og Italienske Officierer? Om vore Courerers saalænge ustraffede Mord? Om Artikler i den Presburger Tidende? Om de angaaende Spanien udspredte falske Rygter? Om de Spanske Officierers Optagelse af den Spanske Fregat i Triest, som Insurgenterne havde sendt derhen? Om det af Cevallos i Wien udspredte Skandskrift!

Gesandten. Min Herre, denne Brochure har jeg faaet fra München.

Ministeren. Kan den ikke være kommen did fra Wien? Desuden blev Bogen solgt i Wien og det med Politiets Tilladelse. Jeg har seet den offentlige Anmeldelse derom, og jeg veed, at man ikke tør anmelde nogen Bog, hvis Salg

ikke er tilladt. Allevegne have eders Agenter viist sig som Frankriges Fiender. Jeg kan fremlægge Dem Breve fra Constantinopel, der vise hvorledes eders derværende Internuntius og eders Consul i Bosnien har opført sig.

Gesandten. Men kunne vi ikke ogsaa beklage os over Hr. de la Tour Maubourg, der, saa at sige har erklæret Krigen mellem Frankrige og Østerrige, i det han afbrød Samqvemmen mellem de Franske, deres Allierede og Østerrigerne.

Ministeren. Hvad skulde da Hr. la Tour Maubourg gjøre? Skulde han være Vidne til Engellændernes Triumph? Det vilde sandelig have været alt for høfligt. — Disse ere de Klager, vi kunne føre imod eder; imidlertid veed I at vor Adfærd var fredelig. Har man af Deres Hof forlangt noget, der endog i ringeste Henseende kunde være dets Tarv for nær? I har udbredt det Rygte, at man har forlangt Triest, Fiume og Croatien.

Gesandten. Det har man trykt i en Tydsk Tidende.

Ministeren. Men efter Deres Cabinets Befaling, og i Følge Breve fra Wien og Presburg. Ogsaa i Østerrige har man trykt det. Det var saa let, at oplyse eders Folk om Sandheden, men har I gjort det?

Gesandten. Men naar Keiseren var bekymret for Rustninger, hvorfor talde han da ikke derom til mig og hvorfor har han strax opfordret Rhinforbundets Tropper? Man havde erklæret sig nøiere, og formodentlig forstaaet hinanden.

Ministeren. Hvortil vilde det have nyttet? Hvortil have lignende Forespørgsler for 5 Aar siden gavnet? Keiseren taler ikke mere med Dem, min Herre, fordi han den Gang havde talet forgjeves med Dem, og De har tabt en Gesandts Credit hos ham ved tomme Løvter. Erindrer De, at De den Gang lovede, at de militaire Forholdsregler ikke ville vedvare, og Militsens Øvelse ville ophøre med den skjønne Aarstid, og at Kong Josephs Erkjendelse ikke vil være forbunden med nogen Vanskelighed? De sagde, at De af Deres Hof var authoriseret dertil. Kort, Keiseren kunde være tilbageholden mod en Gesandt, som af hans eget Hof ikke vedkjendes. Iøvrigt har Keiseren ikke ladet marschere nogen af Rhinforbundets Tropper, der staae ved Saone og Meurthe.

Gesandten. Men dog er en Deel af Løvterne bleven opfyldt. Man har forøget den militaire Organisation.

Ministeren. Man har gjort alt for at opvække Bekymring.

Gesandten. Jeg troer ikke, at Krigsøvelserne ville fortsættes Vinteren over.

Ministeren. Militsen blev i Triest øvet i det gamle Theater.

Gesandten. Naar Kong Joseph ikke erkjendes, saa maa man tilskrive dette Conferencen i Erfurt. Naar Keiseren kun havde villet forunde Keiseren, min Herre, Adgang til denne Conference, eller, naar det kun havde været mig tilladt at komme derhen, saaledes som jeg havde foreslaaet det, saa vilde Kong Josephs Erkjendelse have paafulgt. Den paafulgte ikke, fordi Conferencen opvakte Mistanke, fordi Rusland havde lagt sig derimellem, fordi dets kun lidet venskabelige Sprog havde fornærmet, fordi begge disse to store Magters Forening, hvis Hensigter, man ikke kjendte, lod formode, at Erkjendelsen vilde være forbunden med Overenskomster, hvis Meddelelse man troede, at turde forlange.

Ministeren. Deres Løvte var bestemt. Det fandt Sted paa en Tid, da man allerede forudsaae Conferencen i Erfurt. Det var skeet imod den Franske Regjerings Løvte, at rømme Schlesien: et Løvte, der blev holdt. Iøvrigt er Resultatet af den Erfurtske Conference Dem bekjendt. De veed, at det ikke var stilet imod eder. Hvorfor har I da ikke tilstaaet denne Erkjendelse.

Gesandten. General Andreossi har forkastet den betingede Erkjendelse. Om vi da end ogsaa ikke formelig erkjendte Kong Joseph, vilde vi dog have venskabeligere Communicationer med ham end med Kongen af Spanien.

Ministeren. Jeg frygter Hr. Gesandt, De tager feil. Disse Udtrykke ere ikke i Deres Hofs Svar. Har Deres Hof handlet venskabeligt mod Kong Joseph i at lade Skandskrifter trykke og sin Charge d'Affaires forlade Madrid og følge Insurgenterne? Hvad forlangte Frankrige og Rusland, da de begjerte denne Erkjendelse? At lette Freden med Engelland, ikke at lade denne Magt faae Leilighed til at forurolige Fastlandet og bevæge det til Fred, der er saa nødvendig for alle. I ere komne os i Veien og have paataget eder

Engellands Forsvar. I har sagt Publicum, at I ruste eder. Eders saa forsigtige Tidender have været værre end Londonske Nidskrifter. Freden med Engelland kom ikke istand. Engelland triumpherer i Constantinopel, fordi man seer eder løbe til Krigen.

Gesandten. Nu, da vore Tropper ere paa Krigsfod, vil man see Forskjellen mellem Krigs- og Fredsetat.

Ministeren. Man vil see Resultater af ni Maaneders Rustning. Troer De vel, at samme opvække Frygt hos nogen. Iøvrigt gjentager jeg: Keiseren, som intet videre forlanger end Sikkerheden, at kunne nyde Fred, vil ingen Krig. Han vil føre den, naar I tvinge ham dertil. Han har ikke givet eder det mindste Paaskud dertil. Jeg skal underrette ham om Deres Meddelelse. Jeg veed ikke hvor eders Forholdsregler ville føre eder hen. Men udbryder Krigen, saa har I villet den.

Gesandten (i det han gik bort). Jeg taler aldrig om mig selv. Men De veed, hvorledes man behandler mig i Hofcirklerne. Man har sagt mig, at Keiseren beklager sig over hans Gesandts Behandling i Wien. Jeg forsikkrer Dem, at General Andreossy hidtil er bleven behandlet fortrinlig godt af Keiseren, min Herre.

Ministeren. De veed Hr. Gesandt, at der ved Hoffet ikke er fastsat nogen Rang. Keiseren beklager sig ikke over Hr. Metternich, men han kan ikke skjenke ham mere som Gesandt den samme Tillid, eftersom hans Hof ligesom griber ham i Løgn. Ingen uden Deres Hof har fornærmet Deres Værdighed, i det det ikke holdt Deres Løvter.

Krigsefterretninger.

Endelig haves nu den officielle Kundgjørelse om Østerrigernes fuldkomne Nederlag i Bayern. Den fra det Keiserlige Hovedqvarteer i Regensburg udstædte Dagbefaling af 24 April lyder saaledes: "Soldater! I have fuldkommen opfyldt min Forventning, ved eders Tapperhed bødet paa det manglende i Tallet. I have hæderligen viist Forskjellen mellem Cæsars Krigere og Xyxes's bevæbnede Skarer. --- I faa Dage have vi seiret i tre Feldtslag, ved Tann, Abensberg og Eckmühl, og i Fægtningerne ved Peising, Landshut og Regensburg. 100 Canoner, 40 Faner, 50,000 Fanger, 3 forspændte Equipager, 3000 forspændte Bagagevogne, alle Regimentscasser; dette er Frugten af eders Marsches Hurtighed og Mod. --- Fienden, forblindet af et troløst Cabinet, synes ganske at have tabt Mindet om eder.

Han vaagnede hurtigen, og I har viist eder skrækkeligere end nogensinde før for ham. Først for kort siden var han gaaet over Inn og havde overfaldet vore Bundsforvandtes Gebeet; først for kort siden lovede han sig at forflytte Krigen til Hjertet af vort Fædreneland. I Dag flygter han allerede bestyrtet i største Uorden. Min Avantgarde er allerede gaaet over Inn, og inden en Maaned er forløben ere vi i Wien. Napoleon." — Ogsaa fra Wien haves allerede den niende Dagbefaling; men skjønt Østerrigerne saa meget som mueligt søge at dølge deres Forlis, maa de dog tilstaae, at de ere blevne fordrevne fra deres Stillinger, og at de have maattet forlade München. De tilskrive den hele Ulykke, som de kalde det, det 5te Corps under Erkehertug Ludvig, der retirerede, eller rettere sagt flygtede. Erkehertug Carl brød, efter Overgangen over Iser, med det tredie og fjerde Armeecorps og det første Reservecorps op til Regensburg, medens Hertug Ludvig med det femte Corps tog Veien til Neustadt ved Donau. Hensigten var, at forhindre de Franske fra at opstille deres hele Magt paa Høiene mellem Regensburg og Saale. Men denne Hensigt blev tilintetgjort ved de Franskes hurtige Bevægelser. De havde opstillet her deres hele Magt, bestaaende af Davousts, Oudinots, Lefevres og nogle andre Divisioner, og Skovene ligefor skjulede dem saa godt, at de kunde indrette deres Operationer efter Godtbefindende. Den 19de ankom Erkehertug Carl til Eckmühl og Erkeh. Ludvig til Siegburg ved Aden og Rohr, hvor han blev angreben med største Heftighed. Paa den anden Side fegtedes med det tredie Armeecorps, som de Franske vilde forhindre fra at nærme sig Regensburg. Da denne Stad capitulerede d. 20 blev Erkehertug Carl istand til at forene sig med det andet Armeecorps, der kom fra Böhmen. Men samme Dag blev det 5te Armeecorps under Erkeh. Ludvig angrebet, og da det retirerede, forfulgte de Franske det i de snævre Veie ved Landshut, og det blev tvunget til at efterlade sine Canoner rc. En Følge af denne Flugt var, at det 6te Corps, der fra München hastig kom det til Hjelp, ogsaa maatte retirere. Den næste Dag angreb Hertugen af Auerstädt (Davoust) det fjerde Corps, for at afholde Erkehertug Carl fra at komme Erkehertug Ludvig til Undsætning, men den første havde besluttet at levere et stort Slag, som ogsaa tog sin Begyndelse den 23de, hvis Udfald var, at han blev tvungen til at gaae over Donau, for at forene sig med det 5 og 6te Corps ved Inn. --- Mærkeligt er det, at det ligeledes i Krigen mod Preussen var en Prinds Ludvig, som man tilskrev den første Aarsag til den Preussiske Armees Nederlag. --- Østerrigerne tilstaae selv, at deres Forlis er betydeligt og at adskillige Regimenter have mistet alle deres Stabsofficierer. Fyrsterne Moritz og Louis v. Lichtenstein ere saarede.

Fiendtlighederne mellem Russerne og Tyrkerne ere udbrudte, og Servierne stille mod de sidste 100,000 Mand.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 62.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 13 Maji, 1809.

Svar paa Hr. Provst Engelbreths Erklæring i Lærde Efterretninger for Aar 1809, No. 9.

I en Anledning — end hvilken neppe nogen lader sig tænke ubetydeligere — har Provst Engelbreth i Lydersløv i Stevns Herred i Siælland fundet for godt i ovennævnte No. af Lærde Efterretninger, paa en ligesaa ubesindig som uværdig Maade, at anfalde og haane de Mænd i Danmark og Norge, der ved Kundskaber og Lærdom paa lovbefalet Maade, have erholdt den theologiske Doktorværdighed paa — som han udtrykker sig — et eller andet Universitet hiin Side Belterne.

Da ogsaa jeg hører med til Hoben som hin Anmeldelse er bleven til for at skulle haane, finder jeg fornødent som Æresredning at erklære:

Mit første theologiske Doktordiplom har jeg fra Doktor Ammon, da Professor i Göttingen, nu i Erlangen. Om denne Mand giver sig af med at veie Louidorer, skal jeg lade være usagt, af Mangel paa Erfaring; men at han forstaaer at veie Lærdom, vil nok hverken vor store theologiske Recensent og Professor eller Provst Engelbreth kunne nægte.

Mit andet Doktordiplom er fra det theologiske Fakultet i Kiel. Gielder maaskee Hr. Provstens Erklæring især dette Fakultets Medlemmer? Han taler i samme uden Indskrænkning til Sted. Naar man derfor kun lader Tanken gaae hiin Side Belterne, synes det at være ligemeget hvilket Universitet man tænker sig. Det hedder i Anmeldelsen: "et eller andet." Beskyldningen er altsaa henkastet yderst ubestemt. Forudsætter man at Hr. Provsten kiender noget til det Lands Lovgivning i hvilket han er Undersaat, bør man rigtig nok ikke antage, at han i sin mageløse Dristighed har vovet at begaae en saa høi Grad af Dumdristighed, at erklære hine H. Majestæts Embedsmænd for æreløse. Men det er in confesso at de vare det, dersom de solgte Doktorværdigheden for fuldvægtige Louidorer, uden at vurdere Lærdomsprøven. Mand af sindig Karakter og sand Dannelse tillader sig aldrig lignende Beskyldning uden at ledsage den med gyldige Beviser. Pastor Engelbreth har sparet sig for denne Uleilighed, formodentlig i det Haab at kunne skrive hvad han fandt for godt upaatalt. Men intet i Verden er lettere end at beskylde, bagtale og haane, naar man troer sig sikker for at drages til Ansvar. Og sandelig! jeg gad seet hvorledes han ville bære sig ad, naar det paalagdes ham at bevise hine grove Beskyldninger. Naar det giordes ham til Pligt at nævne de Mænd han har sigtet for at have kiøbt Doktorværdigheden og de Fakulteter der have solgt dem samme. Hvor Mennesket kan fornedre sig selv, naar det gielder om at give sin Galde Luft!

Mine Dissertationer og øvrige Skrivter ligge for Verdens Øine. For saavidt er jeg ophøiet over hans ubeviste Beskyldninger. Men hans Adfærd

røber dristig Insolence, der fortiener offentlig Revselse. For Resten kan jeg gierne være enig med Provst Engelbreth derudi, at han ikke bør tillægges en Titel som han ei har legitimeret sig at have fortient, og som han selv tilstaaer ikke tilkommer ham. Men det ydmygende i denne hans Tilstaaelse om sig selv, berettiger ham dog ikke til et saa uædelt og uretfærdigt Skridt.

De øvrige Herrer Doktorer — af hvilke nogle beklæde ligesaa vigtige som anseelige Embeder i begge Riger, ville vel fremstaae til Selvforsvar om de finde det fornødent.

Endelig indseer jeg ikke den fornuftige Grund, der kan have bestemt Redaktøren af Lærde Efterretninger til at give dette elendige Engelbrethske Produkt Plads i samme. Skal da dette Blad herefter staae aabent for enhver galdesyg Mand, der i det behager at udøse sin Harme? Er dette passende med den Agtelse dets Titel giør Paastand paa? Aldrig kunde Hr. Professoren heller i nogen Recension, saa tydelig som her er skeet, have lagt for Dagen sin antiakademiske Aand, hvis eneste Tendents det er, at qvæle alt Godt, der fordrister sig at komme op ved Siden af ham. Selv Universitetslærer rækker han Provst Engelbreth trofast Haand, for at faae andre Universiteters Lærere tilstrækkelig sværtede i sine Landsmænds Øine paa Grunde der aldrig lade sig godtgiøre. Har da ingen af Tysklands berømte Lærde — hvis Navne og Fortienester vil holde sig giennem mange Aarhundreder — Deel i Professorens Erudition og Lærdom, siden han ei tager i Betænkning at behandle dem saa utaknemmelig, for ei at tale om Kollegerne ved det andet Fædrene=Universitet, som ikke ere undtagne. Videre Vidnesbyrd ville nu være overflødigt. Man seer hvad man har at vente i Fremtiden.

Stubbekiøbing, d. 7 Maji 1809.

Johannes Clausen,
Doktor Theologiæ og Sognepræst.

Plan til Oprettelsen af et Actie=Compagnie, for at drive Hvalfangst paa Stradt-David.

1) Det formenes passeligst, at Actiernes Antal fastsættes til 150 Stkr., hver à 400 Rdlr., saa at altsaa Fondet, eller Indskud=Summen bliver 60,000 Rigsdaler, hvoraf vil kunne foranstaltes indkjøbt og udredet 2de gode Skibe.

2) Da det er Bestemmelsen, at kunne til næstkommende Foraar 1808 iværksætte den første Prøve, og da Apparaterne, som bliver at forudføie, ere mange og bedst afstedkommes i Sommertiden, især hvad angaaer saavel at underhandle om Skibenes Indkjøb, som at see disse hidbragte til det for Udredningen bestemte Sted Bergen, samt derpaa forseete med Jishund og deslig anden Beqvemgjørelse til Hvalfangstdriften, saa maatte de Respective, hvis Agt det torde være at deeltage i denne Entreprise ved Prænumeration paa een eller flere Actier, tillige behagelig være belavet paa at erlægge Beløbet med det allerførste, og i det seneste inden Midten af Julii Maaned førstkommende, inden hvilken Tid, dog forud skal baade i Bergenske Addresseavis, og i Kjøbenhavns Berlings Avisen vorde averteret, saavel hvorvidt Actie-Compagniet er blevet complet, som til hvem Pengene blive at deponere.

3) Ligesom vi undertegnede vedgaae hermed, at have paa Anmodning af Hr. Edv. C. Heiberg, ladet os formaae til at paatage os Interims=Bestyrelsen for denne intenderede Indretning, det vi ere villige at forrette gratis for det første Aar, saa ikke allene give vi os derhos den Ære at anbefale Heibergs velmeente Forslag til Medborgeres virksomste Understøttelse, men ogsaa gjøre vi os Haab om, at samtlige Respective, som finde for godt at entrere i Forslaget, forunde os den Tiltrøe, at vi, langtfra at søge Egennytte derved, meget mere paatage os denne Forretning blot for at ville medvirke til det Gavn, som en fordeelagtig indslaaende Hvalfangst maatte afstedkomme, hvortil at kunne ved Bestyrelsen bidrage, vi skulle agte som god Løn for vor havde Umage, indtil man fik at see, om Indretningen kunde taale at yde Gagering til en velordnet Bestyrelse.

4) I det Fald, at kun det halve Antal Actier af foranskrevne blive optagne, nemlig 75 Stkr., saa bliver Prøven foranstaltet gjort ikkun med eet Skib.

5) Det maatte behagelig vedtages af enhver Prænumerant, at lade assurere, saavel Skib, som Fleet, baade for Tour og Retour, hvilket af Bestyrerne maae besørges.

6) Renter af de Penge, som muelig kunde blive tilovers af den indskudte Capital, der bestemt maae være 30,000 Rdlr. til eet Skibs og 60,000 Rdlr. til 2de Skibes Udredning, hvilke Renter ikke kan blive betydelige, maatte de, der entrere, renoncere paa for det første Aar, derimod maatte Interessent-Selskabet ved en Stemmesamling nærmere fastsætte hvorledes skal forholdes, baade hermed, og i Tilfælde at Fondet ved en lykkelig Fangst skulde faae Tilvært, hvad enten da aarlig Udbytte pr. Actie strax skulde finde Sted, eller flere Skibe skulde deraf til Fangsten udredes.

7) Saavel aarlig at aflægge Regnskab for Bestyrelsen, som at publicere for Interessentskabet Udfaldet med Entreprisen, maae stedse være Directionens Pligt og skal ligeledes af os paa det nøieste blive iagttaget.

8) Hvad videre kunde eragtes fornødent nøiere at determinere til Selskabets Sikkerhed, og Indretningernes bedste Organisering, maatte fastsættes ved en Sammenkomst, som vi nærmere vil give os den Ære at foreslaae, naar formærkes at et Interessentskab bliver existerende, og fuldtallig Prænumeration indkommer, som før er meldt, til enten et eller to Skibe.

9) Saaledes indlade vi Sagen til enhvers Forgodtbefindende med Udbedende, at de, der blive tilsinds at deeltage i Forslaget, ville behage her paa tegnet at erklære sig, enhver for hvad Antal Actier han attraaer.

Bergen d. 23 Maji 1807.

Albert H. Krohn. Konow & Comp. S. Dometius.

Passerede Prænumerationer. I Bergen: 1807, d. 25 Maji: Hesselberg, General-Lieutenant 1 Actie à 400 Rdlr., Etatsraad de Fine 1 dito, Oberstlieutenant Hammer 2 dito; d. 27 Maji: Konow & Comp. 2 dito, Albert H. Krohn 2 dito; d. 28 Maji: Henrik Meyer A. S. 1 dito; d. 29 Maji: Frederik Meyer 1

dito, Peder Staman 1 dito, Adolph Fischer 1 dito, Søren Dometius 1 dito, Jacob Blaauw 1 dito; d. 8 Junii: Christopher von Tangen 1 dito; d. 11 Junii: Jacob Heitman 1 dito, Gotfried Jørg. Smith 1 dito, Olaus Krøger 1 dito, Herman Brunchorst 1 dito, David Frich 1 dito, Alexander Juul 1 dito; d. 13 Junii: Cornelius Dediken 1 dito; d. 25 Junii: Jacob Voss & Søn 1 dito, Friedrich Böschen 1 dito; d. 27 Junii: Peter Valeur 1 dito, Philip Sudman 1 dito, Christian Børs 1 dito; d. 10 Julii: Clamer Meltzer 1 dito, Friedrich Meltzer 1 dito; d. 11 Julii: Jacob Dikke 1 dito, — ialt 30 Actier.

At foranførte, alle i Bergen passerede Prænumerationer ere ordlydende heri antegnede, efter den originale Subskriptionsliste, som her er afbetjent og taget i Forvaring af os undertegnede, der have paataget os at være Interimsbestyrere af denne Actie-Indretning (om den bliver complet), attesteres herved; og da nu Proponenten for Værket, Hr. E. C. Heiberg, agter sig til Kjøbenhavn, for der videre at vinde fuldtallig Prænumeration til eet eller to Skibe saaledes som Planen bestemmer det, saa bedes, at Samtlige, som herefter maatte finde for godt at subskribere, ville behage i denne dertil indrettede Bog at tegne sig, og derhos anføre hvad Datum Paategningen skeer.

Aarsagen hvorfor Datum ønskes tilsat, er denne: at, hvis man ikke kan bringe det til at faae fulde 150 Actier optagne, som er det Antal, der efter Beregning vil udfordres til to Skibes Udredning, saa maatte de, der paategne senere eller efterat man er bleven complet til eet Skib med 75 Actier, ufortrøden tilgive, at man, som meldt i foranførte 4de Post, foretager Forsøget ikkun med eet Skib, i hvilket kun Eierne af de 75 førstoptagne Actier kan vorde deeltagende.

Vi have anmodet S. T. de Herrer Ryberg & Comp. i Kjøbenhavn, at hæve paa vore Vegne Beløbet af de Actier, for hvilke i Kjøbenhavn skeer Paategning; og overdrage vi til bemeldte Herrer herpaategnet at fastsætte Betalingsterminen, der ifølge Planen, som er strax at foretage Indkjøb af Skib og det videre, ikke kan taale Udsættelse, saasnart man faaer opnaaet at blive complet.

Bergen d. 20 Julii 1808.

Albert H. Krohn. Konow & Comp. S. Dometius.

* * *

Saavidt som Foranførte udviser, var det kommen i Sommeren 1807, da Krigsurolighederne opstode og forbøde den videre Udførelse af dette Værk. Da Entrepreneuren for samme, E. C. Heiberg, maae nu med det første begive sig til sin i Trondhjem erholdte Embedspost, har han troet, ikke at burde undlade, forinden sin Bortreise, at lade dette ved Sagen udrettede herved vitterliggjøres for enhver, men især til behagelig Efterretning for dem af Hovedstadens respective Formuende, hvis Agt det var, og som havde givet Løvte om, som Actie-Tagende, at vorde Værkets Fremskyndere. Han ønsker og haaber derhos, at Nationens Ædle, som dertil have Evne og Formue, ville paa nye i sin Tid forene dem om at see dette saa almeengavnende Erhverv paa Fode bragt, naar den forønskte Fred, gid hastig! maatte tillade saadant at kunne skee. Med Fornøielse vil han da og gjøre det til sin Pligt, at kunne paa nye gaae tilhaande i samme Sag, naar nye Leilighed bliver at kunne derved foretage nogen videre Motion.

Penia til Thalia.

Glade Søster! kom og følg med mig
Ind i Sorgens trange, mørke Bolig!
Her en ædel Olding vaander sig
Eene — ene med sin Sorg fortrolig;
Hist en Patteglut saa kvid og hvid
Til det kjere Moderbryst mon skue;
Ak! omsonst den rækker Læben did —
Kun de bittre Taarer skal den sue!
Speidet ømt af begge, træder frem
Faderen saa bleg og sorgnedbøjet —
Intet bringer han til øde Hjem,
Intet — Intet uden Graad i Øjet.
O, Thalia! Krigens Furier
True med en Jammer endnu større —
Medens end du har et Fristed her,
Aabne flux dit lyse Tempels Døre!
Træd blandt Lykkens glade Sønner frem!
(Her i Sorgens Bolig jeg maa være.)
Og, naar blid du har fortryllet dem,
Rige Offer de dig skal frembære.

Høi og ædel er Gudinders Id,
(Musers hulde Chor vil gjerne give)
Disse Offer byde du saa blid
Olie i de Armes Vunde blive!
Laurbærkrandsen er vel Muser Løn,
Men en huldere jeg dig udkaarer,
En Passionsblomst tryllende og skjøn,
Dugget med de milde Glædestaarer.

Sagen.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Wielands neuer Teutscher Mercur, 8 St. 1808 findes et Brev fra Altona, hvori det blandt andet hedder, at nogle saakaldte Danske Patrioter rase i deres Dagblade mod de Tydske og mod et Foster af deres Phantasie, som de kalde Tydskhed; at der næsten ikke forløber en Maaned, hvor saadanne Udfald ikke gjentages i de meest læste Kjøbenhavnske Blade; at endog det lærde Barn fra Merseburg, om hvilket der læstes en Fortælling i Correspondenten, var den uskyldige Anledning til et høist væmmeligt Angreb paa "Tydskernes Pralesyge", der, som Skribleren siger, allerede paataldes af Tacitus. — Med medynksomt Smiil læser man denne Brevskrivers naive Løgn: at Kjøbenhavn har været nær ved at miste sit Rundetaarn (Observatoriet), som man forsætligen vilde afbrænde. "Hvo skulde troe — siger han — at det Indfald var muligt, at ødelægge med venskabelig Haand, hvad fiendtlige Bomber og Brandraquetter ikke kunde naae." Stakkelen maa formodentlig have troet, at Rundetaarn stod uden for Vesterport!

I Torsdags solgtes ved Auction paa Børsen en heel Deel Skræderregninger, der beløb sig til over 1300 Rdlr., for nogle og halvtredsindstyve Rigsdaler. Paa Fortegnelsen over samme, som var til Eftersyn ved Auctionen, fandtes Folk af forskjellig Stand, Rang og Religion.

Commissariernes Dom i Sagen anlagt paa Justitiens Vegne imod de Herrer Greve Schulin, Etatsraad de Coninck og Sognepræsten Rønne, afsagt den 19 Oct. 1808 og stadfæstet ved Høieste-

retsdom af 9 Febr. 1809. (Fortsat, see No. 58.) Fra Lyngbye forføiede Grev Schulin og Etatsraad de Coninck sig, tilligemed den sidstes Søn, til den engelske General paa Hellerup. Ved Ankomsten bad Grev Schulin ham, saameget som mueligt at formindske Krigens Ulykker for Landet, samt at tillade Greven, naar der foregik Uordener, af hans Militaire mod Beboerne, da at maatte forestille Sagen for vedkommende Officerer, og vente Understøttelse for at skaffe hans Landsmænd Ret, hvorhos han begjerede militair Hjelp, om fornødent, til at sætte de Foranstaltninger igjennem til Ordens Vedligeholdelse mellem Beboerne i hans Distrikt, som han maatte finde nødvendige. — Omtrent samme Anmodning gjorde Etatsraad de Coninck, kun erindrer han ikke, at have begjert Militair-Assistance. Derimod talede han tillige om Reqvisitioner, i hvilken Anledning han foreviste Generalen et Brev fra General-Krigscommissair Kennedy, og forespurgte, om det, der blev leveret til Armeen, vilde blive betalt efter de deri fastsatte Priser, hvilket Generalen lovede, men han tog dog Brevet til sig, og beholdt det, under Paaskud, at der skulde gjøres nogen Forandring deri, hvorom Etatsraad de Coninck skulde faae Underretning. Da de derpaa udbade sig den fornødne Authorisation, meddeelte Generalen hver af dem et Dokument, af følgende Indhold: "Da man har "fundet, at Magistratspersonerne, og andre offent"lige Embedsmænd, under de nærværende Omstæn"digheder have forladt deres Distrikter, og begivet "sig til Kjøbenhavn, og da det er nødvendigt, at "træffe Anstalter til den civile Administration af "Øen Sjælland, indtil de forrige Embedsmænd "igjen vorde indsatte i deres Functioner, saa vil "der til dette Øiemeed vorde føiet en almindelig "Indretning. — "Imidlertid beordres Hr. Grev "von Schulin, Hr. Friderich de Coninck, og Hr. "Pastor Rønne herved, at paatage dem Bestyrel"sen af, og Overopsigten med Politiet og civile "Administrationen paa de Distrikter, i hvilke de ere "boende, nemlig Grev Schulin i Friderichsdal, "Etatsraad de Coninck paa Dronninggaard, Pastor "Rønne i Lyngbye, og da den Myndighed, med "hvilken de beklædes, overdrages dem til den Ende, "at vedligeholde Roe og Orden i disse Distrikter, "og forebygge de farlige Følger af Anarchie og "Forvirring, saa forventes og fordres af Indvaa"nerne, at de villigen underkaste dem denne Ju"risdiction, som vil blive udøvet med strængt Hen"syn paa Landets Love og Sædvaner. Paa den "anden Side vil den civile, herved constituerede, "Authoritet, hvis saadant skulde gjøres fornødent, "vorde understøttet med væbnet Haand. Indsæt"telsen gjelder ikkun indtil videre Ordre." — Et ligelydende Dokument blev udfærdiget for Præsten Rønne, da Etatsraad de Coninck, dog uden foregaaende Aftale med ham, havde sagt Generalen, at han var villig til saavel at overholde Orden, som at sørge for Reqvisitionerne. — Dagen efter, den 20 August, forsamlede disse 3de Mænd sig paa Friderichsdal, for at overlægge hvad de kunde gjøre til Bedste for Landet og Landets Undersaatter i deres Egn, og videre saavidt mueligt, indtil de fornødne Anstalter fra deres egen Øvrighed kunde føies. — De besluttede da, først at gjøre Indberetning til Kjøbenhavn, og begjere at faae den civile Øvrighed ud fra Hovedstaden, og kun indtil dette kunde skee, at paatage sig, at afhjelpe den meest trængende Nød for deres kjere Medborgere. Der blev da og forfattet et Brev til Generalmajor Peymann, der, efter hvad de vidste, var den Mand, som da havde den øverste Befaling i Hovedstaden. I dette Brev meldte de Generalen, hvad der var skeet, og begjerede, at, dersom der i Kjøbenhavn skulde befinde sig Øvrighedspersoner fra det flade Land, de da maatte anmodes, at vende tilbage til deres Poster, og fortsætte deres Embeder. De sendte derhos en Afskrivt af det dem af den engelske General meddeelte Dokument, samt en, af de fiendtlige Befalingsmænd, udstædt Proklamation til Sjællands Indvaanere, og anmodede om, at faae 15000 Rdlr., for hvilke de vilde aflægge Regnskab. — Om Brevets videre Indhold vil blive handlet længere hen i denne Dom. Efterat det, ledsaget med en Skrivelse fra den engelske General, var bleven indsendt til Kjøbenhavn, svarede General Peymann, at han ikke kunde ansee nogen Provinds af Kongen, hans Herres, Stater som erobret Land, og dristede sig ikke, til i mindste Maade at forandre de af ham beskikkede Embedsmænds Forpligtelser, endnu mindre at løse disse fra deres til ham aflagde Troskabseed; og at det ikke var kommen til hans

Kundskab, at nogen Embedsmand, under de da værende Omstændigheder, havde forladt den Post, der var ham anbetroet. — Han ønskede derfor inter videre betydet de øvrige Vedkommende, end dette: at det var en urokkelig Beslutning, baade for ham selv og enhver dansk Undersaat, der havde nogen Følelse af Ære i sin Barm, at forsvare Hans Majestæts Kongen af Dannemarks Rettigheder, til det yderste, og at han ikke kunde erkjende nogen Authoritet, eller nogen Embedsmand i Hans Majestæts Stater, uden dem, der vare satte, eller samtykte af ham. — Han maatte derfor beklage enhver, der ved at modtage en Embeds-Myndighed, der er stridende mod Landets Love, ufeilbarligen vilde udsætte sig selv for, til sin Tid at vorde behandlet efter disses Strenghed. (Fortsættes.)

Aalborg, d. 7 Maji. Man vil nu vide for vist, at Canonaden sidste Søndag kom fra Thorup Strand. En Engelsk Fregat paa omtrent 40 Canoner vilde lande med fire stærkt bemandede Barkasser, og formodentlig bortsnappe nogle Provisionsskibe; men 100 af vore Jægere laae skjulte i Klitten, og mangen Engelskmand maatte bøde for deres visse Skud. Ved første Salve fra disse faldt paa en Barkasse Officierer og Mandskab paa 5 nær. Tvende af vore bleve haardt qvæstede, hvoriblandt desværre! en kjæk Anfører, der alt forhen har udmærket sig i Kamp mod Fienden.

Under 7 Maji er den fra Kjøbenhavns borgerlige Infanterie i Aaret 1804 afskedigede Prem. Lieut. Georg Jürgensen, der nu er ansat som Befalingsmand ved Kystmilicen i Sjælland, meddeelt Afskeed som Capitain fra bemeldte borgerlige Infanterie. — Under 11 Maji er Prem. Lieuten. Henrich Holm og Johan Jacob Klein, af Kjøbenhavns borgerlige Infanterie, afskediget efter Ansøgning i Naade fra den borgerlig militaire Tieneste. Ved bemeldte borgerlige Infanterie er den ældste Compagniechef, Capit. Christen Christensen, meddeelt Majors Caracter, samt Second-Lieuten. Jørgen Conradt og Erik Møller udnævnt til Premier-Lieutenanter, og Fændrikkerne Johan Mathias Baruel og Peter Adolph Seerup til Second-Lieutenanter.

Handelsefterretninger.

Lübeck, den 5 Maji. I Gaar har det herværende Franske Douane-Væsen ladet bekjendtgjøre paa Børsen, at 7 i Sverrig liggende Skibe under Mecklenborgsk Flag, have erholdt Tilladelse til at hidkomme med Tjære, Jern og andre Svenske Producter, hvorpaa her er stor Mangel.

Hamborg, d. 6 Maji. Paa Eideren er ankommen det Americanske Skib Amphion, Capit. Bishop; ved Sylt det Americanske Skib Eutau, Capit. Gault, som d. 6 April er afgaaet fra Baltimore. Inca, Capit. Messeck, som ti Dage førend Eutau havde forladt Baltimore og ligeledes er bestemt til Eider, var endnu ikke ankommen.

I Henseende til de Forandringer, som angaaende Americanernes Skibsfart have fundet Sted i Engelland, er følgende hidtil bekjendt: Conseil-Ordren (Order in Council) er for Americanerne ophævet fra 25 April af. Denne Nation kan nu handle frit paa alle Havne, der ikke ere under stræng Blocade. Alle Franske, Hollandske og Italienske Havne, saavelsom de Spanske, der ere i Fransk Besiddelse, erklæres for strængt blokerede. Hele Østersøen, hele Middelhavet (de Franske Havne, som og Barcellona og Rosas Bay undtagne), Norge, og de Svenske og Russiske Havne i Nordsøen staae altsaa ganske aabne.

Af Omgangs-Skrivelsen fra den Americanske Minister Gallatin d. 3 Martii 1809 til Toldbetjenterne, faaer man nogle Oplysninger over den Congres-Act, der tillige ophæver Embargoen for alle neutrale Skibe og forbyder al Handelsforbindelse med Holland og Frankrige. Følgende er et Udtog deraf. Den 1ste og 2den Section strækker sig kun til Engelske og Franske Skibe, der tilhøre Regjeringen. Den 12 til 16de Section træder i Kraft med den 15 Martii, fra hvilken Dag af hvert Americansk Skib har Tilladelse til at udclarere fra alle Havne og Steder, som ikke ere undtagne i 12te Sect., under dobbelt Borgen for Skib og Ladning. — I Henseende til fremmede Skibe skulle de hidtil gjeldende Love endnu staae ved Kraft, med det Tillæg, at disse Skibe, naar de ville afseile med Ballast eller med den indtagne Ladning, maa stille Borgen for Skibets forrige Værdie og Ladning, at de ikke ville seile til forbudne Havne; selv Engelske Skibe kunne efter den 15 Martii ikke udclarere til Engelske Havne eller Franske Skibe til Franske Havne; men herfra undtages dog Paketbaaden og andre i 1ste Sect. beskrevne Skibe. — Intet fremmed Skib tør indtage nogen Ladning, af hvilken Nation og til hvilken Havn det end maatte være. — Kysthandelen for de i 14de Sect. fastsatte Indskrænkninger og underkastes Forskrifter i 15de Sect. — Alle Lande, som efter Navnet have en uafhængig Regjeringsform (Storbritannien og Frankrige og alle de, der ere i begge disse Magters virkelige Besiddelse undtagne) erklæres af Loven som aabne for Handelen, og især Holland, Spanien, Portugal og deres Colonier. — En anden Regjeringsbeslutning vil fremdeles bestemme Skibsfarten til Kongeriget Italien og Den St. Domingo. — De af Engelland erobrede og i dets Besiddelse værende Colonier ere at ansee som forbudne.

Krigsefterretninger.

Den 1 Maji bragte en Coureer Kongen af

Bayern den Efterretning, at Keiser Napoleon er rykket ind i Linz (Hovedstaden i Ovreøsterrige, 23 Mile fra Wien), og Gen. Lieut. Wrede i Salzburg (37 Mile fra Wien). Efter Beretninger fra Dresden af 3 Maji var den Sachsiske Armee allerede siden tre Dage rykket ind i Bøhmen, og tager Veien til Pilsen (37 Mile N. V. fra Wien). Man ventede at det skulde komme til en Fægtning i den derværende Egn. Østerrigernes Storarmee havde trukket sig tilbage over Donau, og opstillet sig ved Waldmünchen (i Ovrepfalz), over hvilken Stad der gaaer en Landevei fra Regensburg til Prag. F. M. L. Hiller staaer mellem Iser og Inn. Østerrigerne tilstaae nu selv, at de nu kun kunne agere forsvarsviis. Prindsen af Ponte-Corvo's Hovedqvarteer er i Thorbrück, ved Indgangen til Bøhmen. Erkehertug Carl synes at ville trække sig igjennem Bøhmen tilbage til Østerrige, da den nærmere Vei paa den venstre Donaubredde er uveibar for en Armee. Keiseren, som midt i sine glimrende Seiervindinger aldrig glemmer Forsigtighedens Forskrifter, har imidlertid ladet Marchal Davoust blive i Egnen af Regensburg tilbage med et anseeligt Corps, deels for at møde et muligt Angreb fra Erkehertug Carls Side, deels for at rykke i Forening med Prinds Ponte-Corvos Corps frem mod Bøhmen. Men Erkehertugen har hidtil ikke foretaget noget og denne hans Uvirksomhed tilskrives det store Forliis af Artillerie, han har liidt d. 22de og 23de.

Efterhaanden faaer man alt mere og mere Oplysning om de Rædselsoptrin denne ulykkelige Krig har forvoldet i Tydskland. Især var Regensburg og Egnen deromkring hjemsøgt af alle Krigens skrækkelige Følger. I den lille By Stadt am Hof, som ved en Steenbro hænger sammen med Regensburg, bleve Husene, da Østerrigerne, under General Klenau, rykkede derind, forvandlede til Fæstninger, som snart erobredes af Østerrigere, snart af Franskmænd. Vel maatte begge Stæder tilsidst overgive sig til Østerrigerne, men da disse, efter adskillige ulykkelige Fægtninger, maatte retirere, trak de sig hen til Bjergene i Nærheden og beskjød derpaa Stadt am Hof. Af 142 Huse lagdes 79 i Aske, og de fleste Indvaanere reddede intet uden Livet. I Regensburg selv blev Natten d. 23 April over 200 Huse et Offer for Luerne. Paa Gaderne fegtedes og myrdedes og i Husene blev der plyndret. I et forhenværende Kloster indebrændte 300 Saarede, kort, alle de Jammerscener, man her oplevede, formaaer ingen Pen at skildre. — Men ikke nok at Krigsfurien saaledes sønderslider det ulykkelige Tydskland, ogsaa borgerlige Uroligheder ytkre sig i adskillige Egne. Blandt andre, har en vis Major Schill stillet sig i Spidsen for en Trop Bevæbnede og ankom d. 21 April til den Sachsiske Stad Wittenberg, hvor han i Begyndelsen vilde rykke ind. Han forlangte først 20,000, siden 10,000 og tilsidst 2000 Rdlr. for sine Folk, truede at tage Staden med Storm, sagde, at han havde Artillerie, 12,000 Mand Infanterie og ventede endnu 13,000 Mand; men da man ikke lod sig skræmme af ham, og sendte 100 Cyrasserer imod ham, forsvandt han. Han skal siden have trukket igjennem det Anhaltske og efter at have begaaet adskillige Excesser være rykket ind i Halle. Han skal have 1500 Mand, meest til Hest, under sig. — Ogsaa ved den lille By Schönbeck, 2 Mile fra Magdeburg, har en bevæbnet Hob af 400 Mand ladet sig see. Men et Westphalsk Regiment er strax ved Budskabet herom rykket ud samme Nat, deels for at opfange de i Landet omstreifende Skarer, deels for at besætte Elben, og forbyde andre Hobe Overgangen. — I Leipzig har en Hob Pøbel samme Aften da Staden var illumineret i Anledning af Seiren d. 20de begaaet den Frækhed, at kaste Leerkugler mod nogle Vinduer paa Slottet. — I Tyrol er Bønderne meget oprøriske og udøve store Misbrug, streife skareviis omkring i Bayern og Schwaben, og hærje Lander hvor de komme hen. Nogle Bayerske Officierer af høi Rang have de skudt og en fornem Banquier, Frih. v. Graff, har de sendt fangen til Wien.

Østerrigerne beraabe sig nu paa i deres Proclamationer, at et overlegent Antal Cavallerie i det blodige Slag d. 22de (som havde varet 5 Dage uafbrudt), var Aarsag til deres Uheld; men at Uheld ere uundgaaelige i Krig, er en Sætning, som imidlertid Napoleon ved sit Exempel har beviist ikke at være saa ganske rigtig.

I Warschau synes Lykken for et Dieblik at have smilet til de Østerrigske Vaaben. Men skjønt Krigsministeren, Førft Poniatovsky, har seet sig nødsaget til at rømme Hovedstaden for at skaane den for en Beleiring, er det dog skeet paa en høist ærefuld Maade. Hans Armee drager med sine Faner, Vaaben og Bagage til den høire Side af Weichsel, uden at forpligte sig til ei at tjene mere.

Den 30 April vare allerede 17,000 Østerrigske Krigsfanger komne igjennem Augsburg.

De nyeste Efterretninger fra Italien gaae til d. 22 April. D. 16 forefaldt en Fægtning ved Sacile, hvor Østerrigerne mistede 4000 Døde, Saarede og Fanger, og de Franske 1500. Det Franske Hovedqvarteer var i Treviso (i det Østerrigske Italien, 4 Mile fra Venedig), og Østerrigerne vovede ikke at komme over Pavia. Da General Macdonald først reiste d. 19 igjennem Mayland til Hovedqvarteret, saa er det klart, at han ingen Deel havde i denne Seier.

Hos Porten har Engellands Bestikkelse nu virket saa meget, at den nu har kundgjort en almindelig Religionskrig mod Rusland, og sendt Befalinger til de paa Grændserne staaende Tropper. Ogsaa føies store Forsvarsanstalter, og man venter med det første blodige Optrin. Saaledes har nu Engellands Guld- og Blodtørst tændt Krigsluen lige fra den botniske Bugt til Strædet ved Constantinopel.

Marx Tůscher.

Den i den Danske Konsthistorie bekjendte Maler Marx Tůscher var født 1705 og opdraget i Waisenhuset i Nůrnberg, hvor han 1715 blev optagen. Allerede i sin Barndom røbede han Eftertanke og Dybsindighed. Han opsøgte bestandig Kul, for at tegne snart dette, snart hiint af Waisenhusbørnene paa Væggen. Inspecteuren, som engang traf ham ved denne Forretning, gjenkjendte strax i Omridsningerne Originalerne, og faldt i Forundring derover. Han satte nu den unge Tůscher i Lære hos den daværende Directeur for det Nůrnbergske Maleracademie, Johann Daniel Preisler, for at undervises i Tegning og Malerkonsten. Man fortæller, at Tůscher i otte Aar næsten uafbrudt tænkde over sin Konst og talde saa lidet, at man kunde have nedskrevet alle hans Ord paa et eneste Qvartblad. Da hans Læretid var ude i Aaret 1728 gik han til Italien, hvor Johann Justin Preisler, i Almindelighed kaldet Romeren, siden Directeur for det Nůrnbergske Maleracademie, netop den Gang opholdt sig, og som han havde Anbefalingsbreve til. — Paa hans Reise, som ikke allene gik igjennem Italien, men ogsaa igjennem Frankrige, Holland og Engelland, erhvervede han sig sjeldne Sprogkundskaber. I det Italienske, Franske, Engelske, Hollandske, Danske, Latinske, selv det Hebraiske Sprog, var han lige stærk. I Architectur, Perspectiv, i Kobberstikkerkonsten, Steenskjærerie, Bosseren o. a. m. besad han en saadan Færdighed, som om han udelukkende havde helliget sig enhver af disse Konster. Det Hovedstudium, som han især i Italien havde lagt sig efter, var Oldgrandskning og Historie. Nogle i Heraklea fundne Oldsager havde han tegnet og stukket i Kobber. Hos Baron v. Stosch opholdt han sig en rum Tid, og leverede ham et tykt Bind med Tegninger, som han havde tegnet med Pennen. — I London blev han bekjendt med den berømte von Norden, der anbefalede ham hos Kong Frederik den Fjerde. Frederik sendte v. Norden til Egypten, for at undersøge og beskrive Nilstrømmen og de derværende Mærkværdigheder o. s. v. Efter sin Tilbagekomst blev v. Norden syg i London, og døde der 1742. Næsten havde alle Frugterne af hans Opdagelser været spildte for Verden. Men til Lykke havde v. Norden endnu kort for sin Død skrevet til Kong Frederik, at han paa sin Reise ikke havde fundet nogen, der var bedre istand til at ordne hans Reise end Tůscher. Kongen kaldte Tůscher til Kjøbenhavn, hvor han bragte Nordens Reisejournal, der var skreven snart paa Dansk, snart paa Engelsk, snart paa Fransk, snart paa Arabisk, snart paa Hebraisk og ganske bestod af enkelte Blade, i en saadan Orden, at det Kongelige Danske Videnskabers Selskal kunde give det i Trykken. — For at belønne Tůscher for hans Talenter og møisommelige Arbeide, udnævnte Kongen ham til sin Hofmaler og Bygmester. — Tůscher giftede sig i Kjøbenhavn med en Datter af den Kongel. Konstforvalter Wahl, i hvilket Egteskab han avlede en Søn. Men Dagen efter at hans Kone var kommen i Barselseng døde han 1750 i en Alder af nogle og fyrgetyve Aar *).

*) Disse Efterretninger ere tagne af et Stykke i Neuer Teutscher Merkur 7 St. 1808, under Titel: Jährliche Freudenfest der Findlinge in Nürnberg.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 63.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 16 Maji, 1809.

Om Parterrets Mishags- og Bifalds-Yttringer.

— "Parterret giver, som hvert andet Sted,
"til Udaad ingen Rettighed" — . . . . .

(Indsendt).

Man har i gamle Dage ivrigen forfægtet Parterrets Rettighed til at afgjøre de opførte Stykkers Skjæbne, til at krone dem med Bifald eller bryde Mishagets Stav over dem. Denne sidste Rettigheds Forfægtere mødte dengang ingen offentlig Modsigelse af den Vægt, at Sagen derved nøiere kunde blive drøftet. Man deducerede ligefrem Retten til at yttre Mishag af Retten til at yttre Bifald. Har Tilskueren Ret til at give sit Ja, sluttede man, maae han og have Ret til at give sit Nei. Bifalds-Rettigheden antog man altsaa for afgjort og uimodsigelig, thi det vilde ellers stride mod den simpleste Logik at bygge en Slutning derpaa. Men de særegne Omstændigheder, der i vort Skuespilhuus deels indskrænke Rettigheden til Mishags Yttring, deels gjøre baade den og Bifalds-Rettigheden omtvistelig, syntes man ganske at ignorere. Heller ikke bestemte man denne Parterrets Dommer-Rettighed nøiagtigt nok. Var det blot Ret til at afgjøre om et Stykke skulde opføres tiere eller for stedse henlægges, eller var det tillige Rettigheden til at afsige en inappellabel og infallibel Dom over dets æsthetiske Værd, man paastod for Parterret? Dette Spørgsmaal blev dengang hverken gjort eller besvaret, og ligesaa lidet har man i disse Dage, da man atter har fundet det fornødent at stride for hiin Rettighed, taget Hensyn dertil. Er det nu Parterrets Adkomst til at være æsthetisk Dommer over de opførte Stykker man paastaaer, saa er det virkeligt besynderligt, hvorledes ogsaa forresten agtværdige Mænd, der i flere Aar kjendte dette Parterre, have for Alvor kunnet gjort en slig Paastand. Har da ikke dette Parterre bestandigt været en Bold for den laveste Partieaand, har det ikke lige siden Ewalds Tider og til nu ladet sig stemme snart af brutale Klappere, snart af brutale Trampere? Medens det i denne Række af Aar har beklappet de maadeligste Stykker, fra Thronfølgen i Sidon til Hussiterne og Herman von Unna, har det kun sjeldent viist sig den gode Smags Hævner, som ved Opførelsen af Den røde Hue og Dormon og Vilhelmine. — "Men det har dog ogsaa ladet ypperlige dramatiske Værker vederfares Ret." — O ja! thi der ere Skjønheder, som ere saa umiskjendelige, at selv den meest udyrkede eller meest fordærvede Sands maae erkjende dem. Det ganske Fortræffelige, det Mesterlige ryster ofte Mængden som ved et Trylleslag og tvinger den til Beundring. Men hvo vilde alligevel tilstaae den Dømmerettighed i Smagens Rige, der af Mangel paa æsthetisk Cultur

har saa liden Receptivitet for æsthetiske Skjønheder, at han kan lee *) ved de meest alvorlige Steder i Dyveke, Niels Ebbesen eller Hakon Jarl? Denne Latter vil man netop bemærke hos de brutaleste Klappere eller Trampere, og disse ere det dog, der paa vort Parterre anmasse sig Tonen. Forgjæves har man villet bevise vort Parterres æsthetiske Stemmerettighed ved Analogien af det græske Theater. (See Kjøbenhavns Skilderie 6 Aarg. No. 38, S. 603). Thi ligesaa besynderligt som det forekommer mig, at sætte det romerske Theater i Parallel med det græske, saa ganske upassende er det, at sammenligne det kjøbenhavnske med dem begge. Man fristes virkeligt til at tage en saadan Sammenligning for Ironi. Det græske Theater rummede, saa at sige, et heelt Folk. Her var Nationens Stemme umiskjendelig. Men Kjøbenhavns lille Parterre, der kun rummer en tohundrede Deel af Hovedstaden og en firetusinde Deel af hele Nationen, vee os om man undertiden skulde bedømme Nationens Stemme efter dets! Her, hvor det er saa let for et eller andet Complot at stemme den uselvstændige Pluralitet af 500 Mennesker, holder den mere Cultiverede og de, der vare meest stemmeberettigede, sikkert helst deres Mening tilbage. Først naar Digterens Værk er fremlagt for Rigernes store Publikum, ofte først naar det har overlevet den nærværende Generation og naaet den upartiske Efterslægt vil det blive skattet efter sit egentlige Værd.

*) Enhver, der kjender noget til Psychologi, vil forresten neppe undres over slige Folks Latter ved saadanne Steder. Det kan ofte være et fra andre Sider meget agtværdigt Menneske, der gjør sig skyldigt deri. Men hans æsthetiske Sands er kun fuldkomment udannet og uøvet. Hans Latter er i saadanne Tilfælde virkeligt ganske uvilkaarlig. Han er ikke vant til frivilligen at lade sig henrive af Digterens Konst, af Phantasiens tryllende Frembringelser, og dog bliver han, sig selv uafvidende, draget med som af en vældig Strøm. Han føler sig rørt, han føler maaskee ofte at Begeistrings eller inderlig Følelses Taarer ville bryde frem. Men denne Tilstand er ham fremmed, han bliver opmærksom paa sig selv, han reflecterer, og da er, efter alle psychologiske Regler, Illusionen forbi: og nu leer han, ikke ad det Sublime eller Pathetiske i Stykket, men ad sig selv, fordi han har ladet sig røre af noget Opdigtet, noget der ikke var til.

Det er altsaa udentvivl afgjort, at Bifald af et Parterre, der er saa ubetydeligt lille, der eenstemmigt beklapper de maadeligste fra fremmed Literatur omplantede Producter, medens det ofte med ufortjent Kulde modtager virkeligt gode originale Stykker, at dets Bifald aldrig kan være paalideligt, saalidet som dets Domme infallible. Og da nu dette Parterres Bifalds-Rettighed er saa omtvistelig, eller rettere: aldeles ingen, kan altsaa Rettigheden til at afgjøre et Stykkes Uværd ingenlunde deraf udledes. Den maae meget mere være ligesaa omtvistelig, ligesaa aldeles ingen, som hiin.

Er det derimod blot Ret til at afgjøre om et Stykke skal henlægges for stedse, eller ei, uden Hensyn til dets æsthetiske Værd eller Uværd, man paastaaer for Parterret, saa har det virkeligt denne Afgjørelse i sin Magt. Det Skuespil, der, om dets æsthetiske Værd forresten er nok saa lidet, dog fylder Huset fordi det smigrer Mængdens fordærvede Smag, er Directionen vel nødsaget, for Kassens og Indtægtens Skyld, at give Fortrin for det, der skjønt af ulige større Værd, ikke kan tiltrække Mængden. Det er altsaa ved det simple Middel, at blive reent borte og lade Huset være tomt, Parterret kan afgjøre et Stykkes Skjæbne. Naar denne Tomhed finder Sted, da har man udentvivl det skuespilbesøgende Publikums umiskjendelige Dom, men ikke naar enkelte Brutalister styrre Husets Fred for at more sig selv med Hyssen, Støien og Børnestræger. Og denne Rettighed til at hysse og støie naar et Skuespil mishager det, har da Parterret i vort Skuespilhuus virkeligt den i nogen Henseende? Vi have seet at den for Æsthetikens og Logikens Domstole ingenlunde kan godtgjøres. Skulde man falde paa, at ville deducere den af de almindelige Menneskerettigheder, saa vil denne Deduction ogsaa neppe lykkes. Fri Meningsyttring kan ingen fordre som Rettighed paa et Sted, hvor han iforveien veed, at Renonceren derpaa er et conditio sine qua non for hans Tilstedeværen der. Lad os sætte, at en blot privat Mand anvendte, som Kongen nu, aarligen over 34,000 Rdlr. *) paa Hovedstadens Skuespil, fordi Theaterkassens egne Indtægter ei kunne balancere med dens Udgifter. Naar han

*) Thaarups Statistik, anden Udg. S. 696.

altsaa blot derved gjorde det muligt, at Entreen kunde tilstaaes Publicum for en Priis, som den nuværende, der er uforholdsmæssig lav til Tidernes Dyrhed; skulde han da ikke have Rettighed, den meest afgjorte Rettighed i enhver Henseende, til at foreskrive under hvilke Betingelser han vilde gjøre dette? Havde ikke enhver den gjensidige Rettighed, ikke at indgaae disse Betingelser? Stod det ikke i enhvers Magt, enten han under saadanne Betingelser vilde besøge Skuespillene eller ei? Naar da nu Kongen, som sagt, virkeligt gjør dette for vort Theater, naar han nu virkeligt ved Politieplacaten af 24 September 1753 har tilladt Directionen at forhindre og straffe al Hyssen og Støien under Skuespillenes Opførelse, hvor har man da saa ofte blindthen kunnet pukke paa en Rettighed, der efter den strængeste Ret slet ikke existerer?

Man har endelig ogsaa, ved at forsvare vort Parterres Rettighed til Mishags Yttring, henviist til de parisiske og londonske Theatre. Men det Upassende i at stille vort Theater, der staaer umiddelbar under en kongelig Bestyrelse, der skylder en stedsevarende kongelig Understøttelse sin Existence, ved Siden af Theatre, der ere private Entrepriser, private Mænds Levebrød, det Upassende i at stille en folkeriig Hovedstads eneste Theater, der er uforholdsmæssigt lille, ved Siden af andre Hovedstæders talrige og langt rummeligere, behøver neppe mere end at paapeges for at sees. Og selv dette forbigaaet, ere da maaskee de parisiske Theatre mindre hjemsøgte af Uberettigede, der anmasse sig Tonen end vort? Kan man, som Beviis for, at et Parterres Stemme fortjener Agtelse og at den paa andre Steder holdes i denne Agt, anføre Theatre, der have givet en nyere Digter *) Anledning til disse Vers:

> Ayez de ces amis aux épaules puissantes,
> A la voix de Stentor, aux mains retentissantes;
> Qu'au théatre, à la ville, & par tout l'univers,
> Ils vantent votre esprit, & soutiennent vos vers:

Theatre, hvor enhver Digter, enhver Skuespiller kan iforveien for fastsat Priis sikkre sig "de fornødne Klap", og hvor man endog skal have været nødt til, at lade Politiet eftersøge Forstanderne for disse leiede Rolighedsforstyrrere? *) Maaskee er det ikke afveien, her til Slutning at anføre noget Fuldstændigere om dette parisiske Parterre-Uvæsen. "Dorat var, som man forsikkrer, den, der i Paris først opfandt ved betalte Klappere at skaffe sig Parterrets Bifald. Han drev sin Opfindelse saavidt, at det meget Bifald ruinerede ham. Siden den Tid er Applaudissementet en nye Industriegreen i Paris, hvorved for nærværende Tid henved tohundrede Individuer finde mageligt Udkomme. I Revolutionens Tider, da alle Hoveder bleve Titushoveder, maatte Parykmagerne have sultet ihjel, hvis de ei havde kunnet beskjæftige deres fine Hænder med den dramatiske Konst. Man valgte nemlig helst dem og Skræddersvendene, fordi deres bløde Hænder klang saa fornemt. De andre Haandværkere med grove Næver brugte man kuns til Reserve, naar noget med Magt skulde drives igjennem, eller ved Melodramer, hvor Musiken maatte overdøves. Nu er Opfindelsen drevet endnu videre. I et Kaffeehuus, ikke langt fra det første Theater i Paris, har man oprettet en ordentlig dramatisk Børs, hvor man assecurerer Stykkernes Gjennemfalden. Den sædvanlige Taxt for et ordinært Bifald var en Tid lang firsindstyve Billetter. Af disse solgte Assecurandeuren de tredsindstyve, og uddeelte de øvrige tyve til Klappere, hvoraf enhver var saa robust, at han kunde klappe for fire. Nu derimod, da han seer sin Indflydelse saa fast grundet, at uden ham intet Bifald er muligt, har han saaledes forhøiet Prisen, at en Autor (eller Acteur), efter slig en Triumph, kan sige med Pyrrhus: "To saadanne Seire til og jeg er ruineret!"

*) M. V. le Duc i hans Nouvel Art poetique, et satirisk Digt. Af en Note i samme er ogsaa det Følgende om Applaudissements-Handelen uddraget. (See Zeitung f. d. eleg. Welt, Marts 1809.)

*) Zeit. f. d. eleg. W. Nr. 64, Marts 1809.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Paa Videnskabernes Selskabs Foranstaltning er der i de senere Aar foretaget geographiske Opmaalinger i Hertugdømmet Slesvig, og i nærværende Aar ville de blive fortsatte i Egnen omkring den Slesvig-Holsteenske Canal, som udgjør Grænd-

sen imellem begge Hertugdømmerne. Det er Landinspecteurerne Bruun og Ellung, og Landmaalerne Wolff, Werckmeister og Gudme, til hvilke dette Arbeide er blevet overdraget af Selskabet. Med det første kunne vi altsaa haabe at see et officielt Kort over Hertugdømmet Slesvig bekjendtgjort. De Kort over begge Hertugdømmer, som hidindtil existere, ere udgivne af Privatpersoner, og maae følgelig, i hvor brugbare de end ere, dog altid nogenledes savne den Nøiagtighed, som en under offentlig Autoritet foretagen Opmaaling er i Stand til at give dem.

Viborg, d. 11 Maji. Torsdagen den 4de d. M. forlod den værdige Byefoged Schumacher Nykjøbing og Morslandet, for at modtage det ham betroede Embede i Aarhuus. Byens Honoratiores og Borgere ledsagede ham til det Sted, hvorfra Overfarten skeer til Salling. Anmelderen, der tilfældigviis paa en Reise traf denne Forsamling, saae med et Slags Tendresse, den stille Veemodighed, der laae udi disse gode Menneskers Aasyn, og de lønlige Taare, som denne dydige og elskede Mands Bortgang fremkaldte.

Commissariernes Dom i Sagen anlagt paa Justitiens Vegne imod de Herrer Greve Schulin, Etatsraad de Coninck og Sognepræsten Rønne, afsagt den 19 Oct. 1808 og stadfæstet ved Høiesteretsdom af 9 Febr. 1809. (Fortsat, see forrige Numer.) — Da dette Svar den 26de August af den Engelske General var bleven Etatsraad de Coninck meddeelt, samledes han, med Grev Schulin, og Præsten Rønne, i Lyngbye, hvor de tilførte den Protokol, i hvilken de ellers indførte deres Forhandlinger, at de i høi Grad maatte forundre sig over General Peymanns Skrivelse, da saavel Udtrykkene i deres Brev til ham, som deres Bestræbelser for at gjøre deres Fremgangsmaade vitterlig for ham, som Høistcommanderende i Hovedstaden, og deres bestemte Ansøgning om at faae Amtets civile Øvrighed ud, noksom maatte bevise deres redelige Hensigter, at virke til den Danske Konges Bedste. Paa det at der altsaa ikke skulde falde ringeste Skygge af Mistanke paa dem i Fremtiden, fandt de det passende, at erklære: at de ikke havde handlet anderledes, end det sømmede sig gode Danske Borgere, der vilde blive Gud og Kongen troe, og fremme hans og Landets Bedste, og da høie Vedkommende ikke havde meddeelt dem nogen Instruction, om hvorledes de bedre kunde gjøre det, og de selv ingen bedre Maade kjendte, saa vilde de vedblive som de havde begyndt, efter bedste Skjønnende at arbeide for Ordens Vedligeholdelse i deres Egn, og derved bidrage til det Almindeliges, som hver enkelt Dansk Borgers, Bedste. Denne Erklæring stadfæstede de under den til Kongen aflagte Eed, og med deres Underskrivt. Samme Tid forfattedes og et Svar til General Peymann, hvilket ved Leilighed skulde indsendes, og hvorom siden vil blive talt. — I Overeensstemmelse med denne Beslutning fortsatte de, under det allerede antagne Navn af Commission for Ordens Vedligeholdelse, de forhen begyndte Forretninger, som bestode i: at Præsten Rønne sørgede for, at Engellænderne, naar de forlangte Kartofler, fik dem mod Betaling; ligesom han og formaaede 2de Mænd i Lyngbye til at holde et Slagterie, hvor de Qvæghøveder, som til den Ende indkjøbtes, bleve slagtede, og Kjødet udveiet til Engellænderne, enten mod Qvitteringer, som siden bleve indfriede, eller mod rede Penge. Fremdeles foranstaltede han Fourage af Havre, Høe og Halm leveret; og tilveiebragte han den først, ved at gaae omkring til Beboerne i Lyngbye Sogn, og forestille dem, at de, ved godvillig at levere, vilde undgaae Plyndring, dernæst ved skrivtlige Begjeringer til Fogderne i andre Byer, og hvad han ei saae sig i Stand til at faae fra Sognene i Kjøbenhavns Amt, begjerede han leveret fra Friderichsborg Amt, efter Overeenskomst med sammes Amtmand. Saa indrettede han og Magazin paa Jægersborg, og et i Lyngbye, at der, naar Reqvisitioner indløb, som strax paastodes opfyldte, kunde være noget at tage til, paa det at de Engelske ikke selv skulde bemægtige sig Fouragen, hvor den fandtes. Videre sørgede han for Kjørslerne, hvortil Anledningen var, at Fienden, som strax efter Landgangen med Magt havde taget en Mængde Vogne, beholdt dem hos sig, saa at nogle forbleve der i 14 Dage, og længere, hvorover han, da Vedkommende beklagede sig derover, sendte Bud om i Byerne, og bad Beboerne løse deres Naboer af, hvilket da og skeete, og blev der holdt Bog over Kjørslerne, ligesom han gjorde

Aftale med Amtmanden over Friderichsborg Amt, om hvormange Vogne der forholdsviis skulde leveres af dette Amt. — Dernæst formaaede han en Fabriqueur Knoop i Lyngbye, at levere Brænde til Bataillonen paa Sorgenfri, for at spare den høie Eiers Eiendomme, hvorimod han sendte de øvrige Reqvisitioner til Overforstmesteren, og overlod til ham, hvorvidt han vilde fyldestgjøre dem. — Grev Schulin, der i en af de første Samlinger ganske frasagde sig alt, hvad der angik Leverancerne, lod ved Fogden paa Friderichsdals Gods kundgjøre, at om nogen af Beboerne bleve fornærmede, kunde de henvende sig til ham. — Etatsraad de Coninck beskjeftigede sig især med, at udstæde Passer, i Følge hvilke Egnens Beboere kunde føre deres Korn til Mølle, og reise om i deres egne Anliggender, ligesom han og, ved Forestilling til den Engelske Admiral, udvirkede, at Fiskerne i Vedbeck og Torbeck, og Skoushoved, fik Tilladelse til, uforstyrrede til at øve deres Næringsvei, og at der maatte gaae Baade til Sverrig, hvor han lod kjøbe Salt, Tobak, Humle, Sæbe, og andet deslige, som Almuen trængte til, og hvilket han igjen lod udsælge til Indkjøbsprisen. Endelig fremførte han og Klager, naar de Engelske Tropper begik Uordener, og fornærmede Landboerne, og, ligesom Præsten Rønne, gjorde Forestillinger om at faae Vogne og Heste, som Fienden længe holdt hos sig, løsgivne. Ligesom han og forstrakte adskillige Fabrik-Eiere med Penge, paa det at de ikke skulde nødes til, at lade Arbeiderne gaae, og disse, af Mangel paa Arbeide og Udkomme, begaae Uordener. — Efterat Capitulationen var sluttet, og den var kommen til deres Kundskab, skreve de den 8 Septbr. til Amtmanden over Kjøbenhavns Amt, og udbade sig, om han ikke nu, deels selv, deels ved de underordnede Embedsmænd, vilde foranstalte det, som de til deres Medborgeres Lettelse, og den offentlige Ordens Vedligeholdelse, hidtil havde udført. Den 10 Septbr. erholdt de Amtmandens Svar, at han var traadt i Correspondence med Vedkommende, om hvorledes der for Fremtiden skulde forholdes paa Kjøbenhavns Amt med de Reqvisitioner, de Engelske maatte gjøre, hvorfor han anmodede dem, endnu for en kort Tid at vedblive den paatagne Forretning, med at ligne de engelske Troppers Reqvisitioner, hvorhos han bevidnede dem sin Tak for deres ædle Bestræbelser, ved at lette Beboernes vist nok meget tunge Byrder. Paa Grund deraf, samt en senere Skrivelse, vedblev Præsten Rønne, og gik endog Amtsforvalteren tilhaande, da denne havde overtaget Fordelingen. — Da det Kongelige Danske Cancellie havde bragt i Erfaring, at Grev Schulin, Etatsraad de Coninck, og Præsten Rønne, skulde have paataget sig, at fungere som Engelsk Feldtcommissariat, befalede det den 10 November en Undersøgelse anstillet, om hvorvidt de 3de Paagjeldende, ved at paatage sig og udføre disse Forretninger, havde handlet overeensstemmende med det, de skyldte Kongen og Landet. — Denne Undersøgelse blev sluttet den 6 Januarii dette Aar, og den 21de samme Maaned blev udfærdiget et Kongeligt Commissorium til Sagens nærmere Undersøgelse og Paakjendelse, ligesom og Advocat Bilsted samme Dag erholdt Cancelliets Befaling, at tiltale Grev Schulin, Etatsraad de Coninck, og Præsten Rønne. Efterat et yderligere Forhør var blevet optaget, har Actor, i Følge udtagen Stevning, udført Sagen, og paastaaet de Anklagede anseete efter Lovens 6—4—6, sammenholdt med samme Artikels 3die Artikel, og 1 B. 1 Kap. 1 Art., og derhos tilpligtede at betale Actionens Omkostninger. De Anklagede have derimod, ved Etatsraad Schønheyder, paastaaet Frifindelse, og Mortification paa Actors Paastand. — Actors Klage bestaaer i 4 Poster. — Under den første Post tiltaler han dem, fordi de af den fiendtlige General have ladet sig meddele en Constitution, eller Bestalling som Feldtcommissarier, og fordi de, ifølge den, have paataget sig, at fungere som Feldtcommissariat for den fiendtlige Armee. Vel have de Tiltalte af den engelske General den 19 August modtaget det Document, hvis Indhold forhen er anført, men de ere dog ikke derved beskikkede til Feldtcommissarier, ligesom det, de have foretaget sig, heller ikke egentlig kan siges, at henhøre til de Forretninger, som efter det Begreb, man i Almindelighed gjør sig om et Feldtcommissariat, paaligge dette. Thi i hiint Dokument beordres de, at have Opsigt med Politiet og den civile Administration i deres Distrikter, i den virkelige Øvrigheds Fraværelse, og de Forretninger, som de, eller især Præsten Rønne, udførte, bestode fornemmeligen i: at tilveiebringe, ligne og fordele de Reqvisitioner, som gjordes af det engelske Com-

missariat, eller de fiendtlige Tropper, og som disse truede med, ellers at ville tage med Magt; ligesom Generalen i sin Proklamation allerede havde sagt, at de behøvedes, og maatte drives igjennem, og hvormed der var gjort Begyndelse i Gjentofte, hvor de, efter Præsten Høegs Skrivelse til Pastor Rønne, havde taget alt Böndernes Qvæg uden Vederlag. Det var ogsaa Amtsforvalteren, og ikke et Commissariat, der, da Capitulationen var sluttet, overtog de Forretninger, som de Tiltalte havde udført. (Fortsættes.)

Udenlandske Efterretninger.

Moniteuren leverer nu den første og anden Bulletin fra Krigsskuepladsen i Tydskland, der indeholde omstændeligere Efterretninger om de forefaldne Krigsoptrin. Den 27 April var Keiserens Hovedqvarteer i Mühldorf, en liden Bye i Bayern ved Inn, som tilforn hørte til Salzburg, men 1803 kom til Bayern, og ligger 6 Mile fra Landshutt.

Det Franske Senat vil tilbyde Keiseren endnu 30,000 Conscriberede fra Aaret 1810. Keiseren har yttret det Ønske, at 10,000 Conscriberede fra de foregaaende Aar kunde nyde den udmærkede Ære at omgive hans Triumphvogn blandt den Keiserlige Garde.

De Franske Tropper have efter Keiserens Befaling besat Engelsburg og Portene i Rom. To neapolitanske Regimenter ere komne did, der skulle forrette Tjenesten i Forening med de Franske Tropper.

Vicekongen af Italien har deelt sin Armee i 3 Corpser, der anføres af Generalerne Macdonald, Grenier og Baraguay d'Hilliers. Hans Hovedqvarteer var endnu d. 23 i Vicenza. Endnu er intet vigtigt forefaldet, men man troer, at Vicekongens Tropper ikke allene ere istand til at forsvare Landet, men ogsaa til at vove et Angreb.

Kongen af Vestphalen har lovet den, der arretterer eller afleverer den i Egnen af Magdeburg omstreifende Oberst Schill, en Belønning af 10,000 Franker. Schill skal have et Patent som Østerrigsk Oberst. Ogsaa et andet Corps, under en Ritmester v. Blüchers Anførsel, driver nu sit Spil i samme Egn. Schill gaaer saa vidt i sin Dristighed, at han i Neuhaldensleben, 2 Mile fra Magdeburg, endog har lagt Beslag paa de Kongelige Casser. Endnu d. 9 Maji havde han sit Hovedqvarteer i Colditz, 3 Mile fra Magdeburg, hvor man nu venter 2 Regimenter Hollandsk Infanterie, der nok ville gjøre Ende paa hans Ledingstog.

Efterat det Russiske Hof havde ladet Porten vide, at man vilde ansee Vaabenstilstanden for aabenbar krænket, naar den Engelske Minister ikke inden 24 Timer bortsendtes, og denne Begjering blev forkastet, toge Krigsoperationerne endnu samme Dag deres Begyndelse. Efter en Indberetning fra Gener. Lieuten. Miloradowitsch af 25 Martii, blev den for Tyrkerne vigtige Punct Slobodsejah, ved Fæstningen Guige, en betydelig By i Wallachiet ved Donaufloden, tagen og aldeles ødelagt. En Krudkjelder under Paschaens Huus og det i samme værende Arsenal blev sprængt i Luften, og endeel Artillerie fornaglet.

Keiser Napoleons Tropper forfølge Østerrigerne og gjøre overordentlig Fremskridt. D. 3 Maji var Keiserens Hovedqvarteer i Welz, 4 Mile fra Linz, Massenas i Linz og Wredes i Lembach. — Erkehertug Carl er over Camp marcheret til Budweis, for derfra at drage til Egnen af Linz, Gener. Hill skal med det 5 og 6te Østerrigske Armeecorps have taget samme Vei. Man har opfordret Reserverne og den Ungerske Insurrections-Armee.

London d. 28 April. Med sidste Post have vi havt adskillige Breve fra Stokholm, hvoraf man seer, at der i Stokholm er baade et Partie, som er Storbritannien hengivent, og tillige et, som holder sig til Frankrige; men begge skal være enige deri, at den sidste Revolution i Sverrig var ganske nødvendig. Med Hensyn til dem, som ønske Vedligeholdelsen af en Forbindelse med Engelland, har den ny Regjering udstedt en Erklæring, hvorefter Handelen med Engelland skal blive vedligeholdt til d. 30 Sept.; men vi ere af den Mening, at denne Udsættelse i at erklære sig mod Storbritannien, reiser sig især, om ikke ganske, fra det Hensyn, man sammesteds tager, til den Skade, som de Svenske udenfor Sverrig maatte lide ved en pludselig Tilkjendegivelse af Regjeringens Hensigter. Frankriges, Ruslands og Dannemarks Tænkemaade er vel bekjendt. Vi høre fra god Haand, at Hoffet i Kjøbenhavn endog er gaaet videre end dets mere mægtige Allierede ved at erklære, at Dannemark ikke kan samtykke i Fiendtligheders Ophørelse, med mindre Sverrig lukker sine Havne for Røverne (Robbers). Sir Samuel Hood er altsaa overbeviist om Usikkerheden af Engelsk Eiendom i Sverrig, og tillader derfor ikke noget Brittisk Skib at gaae ind til Gothenborg eller nogen anden Svensk Havn. Han gaaer hverken selv i Land eller tillader nogen af sine Officierer at gjøre det. — I Gaar ankom to Poster fra Gothenborg. De medbragte Breve melde den gunstige Maade, hvorpaa den Svenske Envoye, Major de la Grange, blev modtaget af Prinds Pontecorvo, som ikke allene bevilgede den forlangte Vaabenstilstand, men endog skrev til det Petersborgske og Kjøbenhavnske Hof om at følge hans Exempel. Der er blot en Omstændighed, som synes at være uovereensstemmende med den ny Regjerings

øvrige Fremgangsmaade, den nemlig, at Hertug-Regenten har udstedt Frihedsbreve til at handle med Engelland som sædvanlig. — De fleste af den Svenske Rigsdaags Medlemmer ere valgte, og ville ufortøvet begive sig til Stokholm, hvor Marchal Duroc allerede er ankommen, uden Tvivl for at tage Deel i de private Underhandlinger, som man veed, jevnlig vare bragte paa Bane imellem Rigsdagens Medlemmer og de fremmede Magters Gesandtere, forend den sidste Konge (Gustav den 4de) bevirkede Forandringen i den Svenske Regjering. Vor Gesandt, Hr. Merry, er ikke bleven indbudt til at blive i Stokholm under Rigsdagens Forsamlinger, og er ifærd med at reise hjem. Sir Samuel Hood har bestemt ham Krigsskibet Alexandria til denne Hensigt. — Bemeldte Admiral er af General Armfeldt bleven indbuden at komme i Land, for at modtage Sværdordenen; men forstmeldtes Sundhedsforfatning er saa slet, at han har udsat det for nærværende Tid. — Hertug-Regenten har ladet synge Te Deum i Anledning af Rigets Frelse.

Følgende er en kort Oversigt over Ruslands Erobringer og Fordele i sidste Finlandske Feldtoge: Man har frataget Sverrig hele Finland, hvori 23 store og smaa Stæder, deriblandt 18 Søhavne, hvori 200 Coffardieskibe forefandtes. Fæstninger: Sveaborg, der egentlig bestaaer af 7 forskjellige Værker, og endnu 7 andre faste Stæder. I Sveaborg fandtes 111 bevæbnede Fartøier. Fremdeles have Russerne erobret 14 Faner og 7 Flag, 3374 Canoner, hvoriblandt 61 af Messing, de øvrige af Jern. (Heriblandt regnes ikke de, der ere gaaede under med adskillige Fartøier.) Geværer: 17,463. Til Fange have de taget 12,042 Mand. Dræbte ere 20,000. Den Russiske Armees største Styrke var i October Maaned forrige Aar og bestod af 39,400 Mand Infanterie og 3,200 Mand Cavallerie. Den Svenske Armees største Styrke var i Julii Maaned f. A. og bestod den Gang af 42,000 Mand. I 27 Fægtninger paa det faste Land og 6 til Søes seirede Russerne.

I Henseende til den under d. 11 Nov. 1807 i Engelland anordnede Blocade er d. 26 April udstædt en ny Ordre, hvori fastsættes, at alle Havne og Pladse, saa langt nordligen som Floden Ems iberegnet, under den Hollandske Regjering og alle Havne og Pladse under Frankriges Regjering, samt alle de Colonier, Etablissementer og Besiddelser, der tilhøre disse Regjeringer, og alle Havne og Pladse i de nordlige Dele af Italien fra Havnene Orbitello og Pesaro inclusive, fremdeles uden Undtagelse skulle være underkastede samme Bestemmelse i Henseende til Handel og Skibsfart, som om de virkeligen vare blokerede af den Engelske Sømagt; og at alle fra og til benævnte Lande, Colonier, Etablissementer og Besiddelser handlende Skibe med alt ombord havende Gods og Vare, skulle tilkjendes Opbringerne som Prise. Endvidere skal denne Ordre sættes i Kraft fra den Dag af, at den er udfærdiget i Henseende til alle Skibe med deres Ladninger, der, efter denne Dag, tages paa saadanne Farter, der ved denne Ordre ere lovmæssige, endskjønt saadanne Farter, i Begyndelsen af samme, vare ulovmæssige og i Følge benævnte tidligere Ordre forbudne, og skulle derfor saadanne Skibe, naar de ere opbragte, frigives igjen, og i Henseende til alle de Skibe med deres Ladninger, der ere blevne tagne paa Farter, der efter ovennævnte Stæders Undtagelse vare tilladte, men ved nærværende Ordres Bestemmelse ikke ere tilladte, ei være underkastede nogen Condemnation, det maatte da være, at de førend Opbringelsen havde havt Kundskab om nærværende Ordre &c.

Om den Americanske Embargoes Ophævelse.

Vor Tidsalder er rig paa Særsyn saavel i den mercantilske som politiske Verden. Engellands og Frankriges Blocadesystem har ligesom Americas Embargo overskaaret alle Senerne i hele Europas Handelsvæsen. Vel kunde man forudsee, at disse Midler vare for voldsomme til, at de fra alle Sider skulle lige længe holde Stand, men ingen troede, at America saa hastig skulde forandre et System, der synes saa ganske at være grundet i dets Upartiskhed og dets Attraa efter at leve i Fred med alle Nationer. Man beundrede de Opoffrelser, som det fandt sig beredvilligt til at gjøre, uden at agte paa, at de rystede Grundstøtterne til dets Flor — dets Handel og Søfart. Men jo større den Agtelse var, man med Føie ydede denne Stats sieldne Uegennyttighed, des mere overraskende maatte det være, at den med eet har forandret sit System, og, med nogle Indskrænkninger, næsten ganske ophævet den Embargo, der var Europa Borgen for dens Oprigtighed. Medens den erklærer Handelen paa alle Lande, Frankrige og Engelland og de i deres virkelige Besiddelse værende Lande undtagne, for fri, seer man Engelland, bifaldende denne Erklæring, tilstede Americanerne fri Handel paa alle de Havne, som ikke befinde sig under stræng Bloca-

de. Vi ville ikke undersøge her, om disse Beslutninger ere Frugten af en foregaaende Overenskomst, men aabenlyst er det, at Engelland har fundet den Americanske Embargoes Ophævelse overenstemmende med sin Fordeel, eftersom det umiddelbar derpaa har begunstiget den Americanske Skibsfart i en saa fortrinlig Grad. Kan man antage, at Engelland, som er hele Menneskehedens Fiende, ikke beviser andre Stater nogen Bevaagenhed, uden at det venter at faae den betalt med Renters Renter, saa kan man ogsaa med Vished forudsætte, at det nu agter at bruge America's Flag som et Middel til at anmasse sig Enehandelen, og paatvinge Europa sine Colonialproducter og Fabricater, som det trænger saa høiligen til at blive af med. Indfaldet er godt, men det kommer an paa, om Keiser Napoleon, der hidtil i alle sine Foretagender er bleven sin store Caracteer tro, vil finde sig fornøiet med den Americanske Embargoes Ophævelse paa den Maade skeet er.

At blokere Engellænderne paa deres Øe og afskjære dem alt Handelssamqvem med Europa, har Frankriges Keiser hidtil anseet for det virksomste Middel til at knuse den Engelske Magt. Der gives i dette Øieblik ingen neutrale Stater i Europa; næsten alle have de erklæret sig mod Engelland og de, som endnu hælde til dets System, ere saa ubetydelige, at de ikke fortjene at komme i Betragtning. America har man siden Embargoen blev paabuden maattet betragte som en Stat, der ved Skibsfartens fuldkomne Standsning ikke stod mere i nogen directe Forbindelse med Europa. Men nu da det ophæver Embargoen og Engelland favoriserer det fremfor andre Stater, træder det nødvendig ud af den Stand, hvori det befandt sig, det maatte da være at man vilde antage, at en Stat kan være neutral og desuagtet ligefuldt lade sig favorisere af Engelland. Embargoens Ophævelse lader sig kun tænke i det Tilfælde, at Americanske Skibe fritages for at løbe ind i Engelland, thi ellers vilde denne Ophævelse ganske forfeile sin Hensigt. Da den altsaa ene beroer paa en af Engelland beviist Faveur, der nødvendig maa være forbunden med dets Fordele, saa er det klart, at denne Ophævelse ikke kan antages gyldig af Europas vigtigste Fastlandsmagter, hvis Hensigt det er at skade Engelland paa enhver optænkelig Maade. — Den Fordeel som Engellænderne maa kunne høste af denne

Ophævelse er stor og uberegnelig. Det bliver umueligt for de Stater, der have forbudt Engelske Fabricaters Indførsel, altid at være vis paa, om de Vare, de foregivne Americanske Skibe medbringe, ikke ere Engelske, og for Engellænderne, som have hele Fabriker af falske Skibsdocumenter vilde det paa denne Maade være meget let, under Americansk Flag, at oversvømme hele Fastlandet med deres Artikler. En uundgaaelig Følge deraf vilde være den, at det vilde tilegne sig et Monopol, som det saa længe har kjæmpet for, og finde ny Hjelpekilder til at vedligeholde Krigen i Europa. — Men er det rimeligt at den Franske Regjering, der for ikke længe siden paatalde det som en Misbrug, at tre Americanske Skibe tillodes at løbe ind i Triest, ikke vil gjøre Indsigelse mod de Americanere, der, endog aabenbar favoriserede af Engellænderne, løbe ind i de med Frankrige forbundne Staters Havne?

For vort Fædreneland vilde det i ingen Henseende være godt, at Americanerne skulde oversvømme os med Colonialvare og udenlandske Fabricater. Deels vilde det skade vor Cours, om ikke strax saa i Tiden, thi de Norske Producter vilde da vandre ud af Landet, og vi vilde ikke faae Penge for dem, men Luxus-Artikler, som forbruges i Landet selv. Deels vilde den gode Fremgang, den indenlandske Konstflid allerede har begyndt at gjøre, standses og saa at sige qvæles i Fødselen. De Artikler, Americanerne kunne bringe os, trænge vi egentlig ikke til, i det mindste ikke saa meget som Engelland trænger til Norske Producter. Caffe, Sukker og andre Colonialvarer vilde blive dyre, men hver sand Patriot vilde heller undvære disse eller betale dem dyre, end give Engelland, vor arrigste Fiende, Midler i Hænde til at bekrige os. Americanerne sige nok, at intet af deres Skibe maa gaae til Engelland eller de Lande, der ere i dets virkelige Besiddelse, men de tie med, om ikke Engelske Skibe kunne gaae til America og afhente der de Europæiske Producter, de behøve, imod at bringe deres egne Varer did. — Det vilde være besynderligt, dersom Fastlandsmagterne skulle kjende saa lidet deres egen Tarv, at de uden Indsigelse ville lade de af Engellænderne saa høilig favoriserede Skibe løbe ind og ud i de Havne, America og Engelland finde for godt at bestemme, og saaledes gjøre hele Europas Handel til et Americansk eller Engelsk Monopol.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 64.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 20 Maji, 1809.

Skrivelse fra Fru Peersen.

P. M.!

Min Mand, Captein Peersen, har for en Tid siden skrevet Dem til, og bedet Dem tale om ham i Deres Blade, men De har, saavidt jeg veed, endnu aldrig talt et Ord om ham, endskjønt alle Folk dog tale om ham og hans Fru. Det er ikke smukt af Dem, Hr. Udgiver, al den Stund De veed, at min Mand er Mand for at betale Dem Deres Umage og estimerer Penge som det Sand, jeg træder paa. Min Mand er nu eengang for, at Folk skal tale om ham, jeg var tilfreds det skulde koste ham aldrig saa meget. Forleden Dag var han paa den Aksion, hvor de dyre og rare Vine vare og bød 9 Rdlr. for noget, som kaldes Constantia Viin, skjønt han forsikkrede, at han kunde faae den ligesaa god for 9 Mk., naar han vilde kjøbe den i Constantia selv, der ikke ligger over en Miil herfra Byen, men blot fordi Folk kan faae noget at tale om ham, vilde han hellere give 9 Rdlr. paa Aksionen. Han kommer ogsaa paa alle Minister- eller Magister-Aksioner, som de kaldes, hvor Alting betales dobbelt saa dyrt som hos andre skikkelige Folk, men han siger, at det klæder ikke for en Mand af hans Stand, at kjøbe noget for godt Kjøb, for det klinger saa gemeent og borgerligt. I Forgaars kom han hjem og fortalde mig, at han havde kjøbt sig en Seketær, som han havde givet 340 Rdlr. for. Jeg studsede og troede, at det var godt Kjøb for en Seketær i disse Tider, men da han skulde til at forklare sig nærmere, var det et Slags Dragkiste, som man nu omstunder, hvor en Skomager ikke mere kalder sig Skomager, men Sko- og Støvlearbeider, har saaledes omdøbt. Men det er ogsaa et probert Stykke Møbel og har desuden tilhørt en Magister eller Minister, hvilket, som min Mand siger, allene er 100 Daler værd. Som sagt, min Mand bryder sig ikke om Penge, naar han kun kan faae Folk til at tale dygtig om sig. Han har ogsaa kjøbt sig et Gods for 25,000 Rdlr., som han har opkaldt efter mig: og givet Navn af Heleneborg; egentlig skulde det have været Ellenborg, for mit Døbenavn er Ellen Kirstine; men han meente, at Ellen er et saa gemeent Navn og ligesaa godt lod sig forandre til Helene som Grete til Meta. Han har ladet den gamle Hovedbygning nedrive og lader nu opføre en ny istedet, som, efter den første Accord med Muurmesteren, skulde koste 15,000 Rdlr., men som nu allerede har kostet 20,000, ihvorvel den endnu ikke er halvfærdig. Men Gaarden bygges ogsaa paa en ganske ny Fason. Istedet for at man ellers begynder med Grunden og ender med Taget, saa har man her begyndt med Taget og agter at ende med Grunden, men Muurmesteren siger, at det er just Skik og Brug nu til Dags. Naar De seer vor Gaard udenfra, saa skulde De troe den var fix og færdig: om det kun er Vindueskarmene og Vinduerne og Vinduesruderne, saa er

alting kant og klart, men kommer De ind i Bygningen, saa seer De ikke andet end Murene. Vi har ogsaa en stor Have med en Fiskepark og en Søndermark, og antike Chinesiske Lysthuse, og Græske Templer i Fransk Smag. Parken har vi egentlig kun til Stads; der er ingen Fisk i den, og naar vi tage derud, sender min Mand gjerne et Par Lispund Karuser og Abborrer i Forveien, som han lader lægge i Parken, paa det de Fremmede kan more sig med Fiskerie. Min Mand har ogsaa gjerne villet have sig en Vildbane, men i det Smule Skov vi har, findes der hverken tamme eller vilde Dyr. Anden Paaskedag, da vi havde Fremmede, vilde min Mand gjerne fornøie sine Gjæster med Jagt, og fik derfor det Indfald, at ville lade kjøbe en halv Snees levende Harer og et Par levende Daadyr, som kunne jages ud i Skoven og gjøres Jagt efter. Men mener De, de vare at faae for Penge; nei, Pine Død naar de vare. Min Mand blev ogsaa saa arrig i Hovedet, at han stampede med begge Fødder og sagde, at Dannemark var et usselt Land, hvor ikke engang den, der har Penge nok, kan faae noget for sine Penge. Vores Lakei løb over 2 Mile omkring i Egnen, men kunde ikke opstøve en eneste skabet Hare, der var mindste Liv i. Rasmus Smed i vor By tilbød sig nu at overlade os sex graa Katte, der i Nødsfald kunde passere for Harer, for 15 Mk. Stykket. Min Mand havde eengang sat sig i Hovedet, at han vilde have et Jagtpartie, og hvad han vil, det vil han. Han kjøbte de sex Katte, vore to Gaardhunde bleve i en Ruf adresserede, som de kalde det, til Jagthunde, og nu begyndte Jagten. Kattene, som vare blevne indelukte paa et indhegnet Sted, bleve løsladte og Hundene i det samme jaget løs paa dem. I Begyndelsen gik Alting godt og Selskabet morede sig usigelig over vor store Sultan, som vor Gaardskarl ellers kalder Stor-Sultan, der bestandig nappede een af Kattene i Halen, men tilsidst blev Katten kjed af den Spøg, fløi op paa Køteren og tog saa alvorlig fat paa ham med begge Laller, at det ene Øie, som han siger i Gulddaasen, hang ned paa Hovedet af ham som et Løgæble paa en Green. Da den anden Hund saae hvorledes det gik hans Kammerat, retirerede han, men i største Orden; Kattene løb deres Vei, og Jagtselskabet tog nu hjem igjen. — Ellers kan jeg ikke negte, at jeg morer mig meget paa Landet. Vi har bestandig Selskab hos os og alle kappes ordentlig om vort Venskab. Om Søndagen seer det ud hos os som paa en Børs. Der kommer hele Læs med Kjøbenhavnske Folk ud til os, og det ingen simple Folk, men ret fornemme Herrer og Damer, og det er da ikke andet end Fru Peersen for og Fru Peersen bag. Der kommer Folk og spise og drikke og sove hos os, som jeg aldrig i mine Dage har seet eller kjendt. Men det er noget, som min Mand just kan lide. "I mit Huus," siger han, "maa være fri Kerein og Keraus. Jeg har Penge nok." — I Kirken har vi vor Stoel, som kaldes Herskabsstolen, og jeg har aldrig i mit Liv gaaet saa flittig i Kirken som nu, jeg er paa Landet. Jeg synes det er saa rart at høre Præsten bestandig tale til mig og min Mand, som de Ypperste paa Stedet. Det er kun Skade, at Folk paa Landet er lidt ugudeligere end Folk i Hovedstaden. Dersom jeg og min Mand ikke vare saa flittige Kirkegjængere, saa troer jeg Præsten allerede for længe siden havde maatte lukke. Gud skal vide hvor al den Oplysning, som Folk kalde det, er kommen fra.

Jeg maa reent ud sige Dem, at jeg hellere gider ligge paa Landet end i Kjøbenhavn, og var det ikke for min Mands Skyld, som gjerne vil, at Folk skal tale om ham, saa troer jeg, at jeg kom aldrig til Hovedstaden mere. Paa Landet, der tager enhver, der møder mig, Hatten af for mig; man kalder mig Frue og viser mig al vedbørlig Respect. Men i Kjøbenhavn skikanerer man mig hvert Øieblik med det fæle Ord: Madame, og det er et reent Dolkestik for mig. Da jeg forleden var i Kjøbenhavn, havde jeg nær faaet en Sygdom paa Halsen af bare Ærgrelse over denne lumpne Behandling. Urtekræmmerens Kone i vor Gade, som altid har misundt mig den Traad, jeg bærer paa Kroppen og som var færdig at gaae af sit Skind, da hun hørte, at min Mand havde taget den rige Prise, kom op til mig, og havde sin Broderdatter med sig. Det var nu et Selskab, som jeg ikke skjøttede stort om, men da de desværre ere lidt i Familie med os, saa kan man ikke saa lige støde dem for Hovedet. Jomfruen titlerede Urtekræmmerinden bestandig Frue,

men mig kaldte de begge, for ret at drille mig, slet og ret Madam Peersen. I Begyndelsen kjerte jeg mig ikke stort om hvad saadanne to sagde, men Herre Gud, man er jo dog kun et Menneske, man er jo hverken af Stok eller Steen! Jeg blev tilsidst kjed af denne Pertinence, tog Bladet fra Munden og sagde reent ud: "Hør, veed hun hvad, min kjere Jomfru Sisgen, jeg er alle Dage ligesaa god Fru som hun der. Min Mand er ligesaa godt Captein som —" Nu gave de dem begge til at lee af fuld Hals, og sagde ganske spids: "Madamen skulde dog ikke tage sig det saa nær!" Men nu kunde jeg ikke holde mig længer: "aa, griin I Svedskefrue og Parykblok-Frøken ad Helvede til" — og smækkede derpaa Døren i ligefor Næsen af dem. Men saa kom jeg næste Dag paa en Aktion, hvor jeg kjøbte mig et Engelsk indlagt Commodeskriin af Mahoganietræe for 47 Rdlr., men aldrig saasnart havde Manden med Hammeren i Haanden tilslaaet mig det, førend han gav sig til at skraale: Madam Peersen! og det saa skammelig høit, at jeg troer Folk maatte kunne hørt det paa Gaden. Jeg blev reent Peer-Blix af Ærgrelse, og hvad det værste af alt var, Marskandisermadamerne skraalte med deres hæse Stemme: "tag bort til Madam Persen!" og Kjerlingen, som skulde tage Tøiet, hvæsede ganske høit: "hvor boer Madam Persen?" og det forbistrede Ord Madam gjenlød nu saaledes i alle Kroge. Jeg var færdig at skamme mig fordærvet, alle stirrede paa mig, og jeg takkede Gud, at jeg kun kom bort. — Men saasnart jeg er ude af Kjøbenhavns Porte, saa ophører denne gemene Begegnelse. Man siger nok Folk paa Landet ere ubehøvlede og uden Levemaade; nei, Kjøbenhavnerne ere justement Tølpere, og det af det ægte Slags, det har jeg nu saa ofte havt Leilighed til at erfare. Naar jeg bare sten kommer til Frederiksberghave, saa mærker jeg allerede strax en Forandring. Neppe har Kudsken sagt prr! førend Lakeier og Jokeier springe flux til, gjør Reverenser, og hjelpe mig ud af Vognen. Det kan man kalde Levemaade! I Kjøbenhavn vil man at Folk allerede i Bleen skal være rige og fornemme, og at man altid skal synge for deres Vugge hvad de skal blive til i Verden. Paa Landet tænker man ganske anderledes. Naar Folk først have faaet sig et Gods, saa bryder man sig en god Dag om, enten

de har været Svabbercapitainer eller Capercapitainer. Titelen "hendes Naade" og "det naadige Herskab" følger med Godsets øvrige Invitarium som Grimen med Æslet. — Det eneste, jeg savner, naar jeg er paa Landet, er Komedien, ikke fordi jeg just bryder mig noget stort om de Komedier, der opføres; de ere gjerne noget Visvas og Pjat, men fordi et Fruentimmer af min Stand kan saa godt præsentere sig i Damelogerne, og have Leilighed her til at see ny Moder. Men saa har man rigtig nok igjen den Ubehagelighed, at man aldrig kan beholde noget for sig selv. De fine Damer ere værre end Ravne til at stjele andres Indfald og Opfindelser. Jeg læste nylig i en Komedie: at dersom Kjøbenhavn var et Paradis, og den forbudne Frugt var en modens Hat, vilde de fleste Kjøbenhavnske Fruentimmer, ligesom Eva, hellere sætte deres hele Slægts Lyksalighed paa Spil, end lade Hatten blive urørt — og det er et sandt Ord. Nei, slet saa galt er det dog ikke paa Landet. Her gjør man dog Forskjel paa Folk, og enhver Kokkepige indbilder sig ikke her strax, at hun bør gaae klædt som Fru Peersen. Men det er, som min Mand siger, endnu Levninger af de gale Friheds- og Ligheds-Nykker.

Min Mand har nu ogsaa en Selskabs-Jomfru uden for Huset, som han føder og klæder; men det vil sige, med min Tilladelse; for han siger, at en Mand af hans Stand umueligt kan være bekjendt, ikke at have sig en Kokkebine, som i Engelland og Frankrige enhver Skomager og Skræder har. Jeg har heller ikke villet negte ham denne lille Villighed, aldenstund han ogsaa har tilladt mig, at tage mig en Selskabs-Kavaleer, og sligt kun kaldes gemeent blandt gemene Folk. Vor huuslige Lykke lider intet Skaar derved; thi min Mand siger meget rigtig, at dersom det skulde være Tilfældet, maatte den huuslige Lyksalighed være langt sjeldnere end den er. Min ældste Søn Jeremias træder i sin Faders Fodspor. Knegten har ogsaa, saavidt jeg kan mærke, allerede en lille Kokkebine siddende ved Nørrevold, som han holder meget af. Min Mand mener, at det ikke siger noget, at Drengebørn ere lidt vilde og raske af sig; for, siger han, han har selv ikke været bedre, da han var ung, og er dog bleven til en holden og agtbar Mand.

Kom dog ud til os paa vort Gods, kjere Hr. Udgiver! Vi skal fornøie Dem, saa meget det staaer i vor Magt, med alle Landlivets Behageligheder: Jagt, Fiskerie og Lystturer. De vil faae Leilighed nok til at tale om os, naar De først har seet, hvorledes vi leve. Men vil De komme, saa kom snart, for min Mand agter at gjøre en Reise til Per Munt, for at bruge Badet: ikke fordi han er syg; for han er endnu, Gud skee Lov og Tak! saa karsk som en Fisk; men han synes det er saa gemeent og pøbelagtigt, altid at være sund. I det mindste vilde han dog saa gjerne Folk skulde sige, at han har lidt Podagra.

Fru Peersen.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Cancellie-Patent, indeholdende Bestemmelse af de Betalinger, som tilfalde Dommerne paa de adelige Godser, for at forelæse, forklare og attestere de imellem Godseierne og Godsbeboerne oprettede Contracter, for Hertugdømmerne Slesvig og Holsteen. "Da det ved Forordningen af 17de Julii 1805, angaaende Pligtarbeider, som paaligge Beboerne af Klosternes og Godsernes Grunde m. v. dens §. 14, er befalet Dommerne paa de adelige Godser, i Henseende til de Contracter, som indgaaes imellem Godseierne og Godsbeboerne om Besiddelsen af deres Gaarde og Huse, at forelæse og forklare disse Contracter for Godsbeboeren, i Retten, og at attestere paa Contracten selv, at Godsbeboeren har erklæret sig tilfreds med samme, saa har det behaget Hs. Majestæt Kongen allernaadigst at resolvere, at der indtil videre, saalænge indtil et almindeligt Sportel-Reglement bekjendtgiøres, skal, i Henseende til det Dommerne for ovenmeldte Forretninger tilkommende Gebyhr, forholdes saaledes: 1) Foruden den Betaling, som i hvert Tilfælde tilkommer Dommeren for Indførelsen i Contract-Protocollen, nemlig 4 ß. for Arket, skal for at forelæse, forklare og attestere Contracten, betales i alt saaledes: 2) Naar Stedet overdrages til Eiendom, paa Arvefæste eller til Forpagtning paa ti Aar eller længere, skal Dommeren, dersom det er en heel, halv eller fierdendeel Gaard, nyde 24 ß., og for et Huus eller Inderste Sted 12 ß. 3) Er derimod Stedet overdraget til Forpagtning paa kortere Tid end ti Aar, skal Dommeren nyde for en heel, halv eller fierdendeel Gaard 12 ß., og for et Huus eller Inderste Sted 6 ß. 4) Forestaaende Gebyhrer skulle af Godseieren og Godsbeboeren udredes, hver for en Halvdeel, med mindre Contracten selv indeholder anden Bestemmelse herom." Hvilket herved

bekjendtgjøres for alle Vedkommende til vedbørlig Efterlevelse. — Det Kongelige Slesvig-Holsteenske Cancellie i Kjøbenhavn, den 8de Maji 1809.

Mösting.

Janssen. Jensen. Feldmann. Rothe. Hammerich. Spies.

(L. S.)

I Torsdags Eftermiddag behagede det Hs. Maj. Kongen allernaadigst at besøge Dannebrogsmanden, Hofmekanikus Pløtz, og tage hans skjønne mekaniske Arbeider og Opfindelser i Øiesyn. Monarken gav os her et nyt Beviis paa den store Opmærksomhed og Naade, han bevidner indenlandske Konstnere og indenlandsk Konstflid midt under Krigsurolighe der, der i de fleste andre Lande bortskræmme enhver fredelig Konstsyssel. Enhver Upartisk maa indrømme, at Hr. Pløtz ved sin Flid og sine Talenter virkelig ogsaa fortjente denne Kongelige Naade. Alle de, der, som Wessel siger, troe, "at der fødes Mennesker kun i Engelland", kunne hos denne vor talentfulde Landsmand overbevise sig om, at man med Danske Hænder, med Dansk Flid og ved Dansk Eftertanke kan frembringe Arbeider, der kunne sættes ved Siden, for ikke at sige over, Engellands forroste Mesterværker. Blandt Hr. Pløtz's egne Opfindelser fortjene især at nævnes: 1) en dobbelt Secretair, 2) en Secretair for Blinde, 3) en Logateur, hvormed en Plan eller et Kort nøiagtig kan copieres, 4) en Physiognomietras, hvormed man kan tegne efter Naturen, 5) en Model til en Væverstoel, hvormed man ved Hielp af en simpel Vinde kan væve et Stykke Klæde. Han arbeider ogsaa paa en Fodmaaler af ganske ny Opfindelse, hvormed man nøie kan bestemme en Flods Løb.

Fra Amsterdam meldes, at den Kongel. Danske Charge d'Affaires ved det Hollandske Hof, Hr. Schavenius, pludselig er afgaaet ved Døden.

Koldfeberen grasserer i denne Tid ualmindeligen her i Staden. Henimod 6000 Personer skulle ligge syge deraf. Lykkeligviis lader den nærværende blide Aarstid haabe, at Sygdommen snart vil standses.

Er det ubehageligt at see, naar Fremmede giøre Landsmænd Uret, saa er det og kjerkomment at erfare, at de lade dem vederfares Ret. I Wielands Neuer Teutscher Merkur 2det Stykke 1809 findes Side 139 et Brev fra Professor F. Høegh-Guldberg til Udgiveren. Professoren beklager sig først over en i samme Skrifts 8de Stykke 1808 S. 325 i et Brev fra Altona fældet Dom over hans "patriotiske Digte", hvori der er sagt: "Digtene selv fnyse Had og Fordærvelse des- "værre! ei alene imod Britterne. Forfat- "teren har offentligen erklæret, at han "foragter Alt, hvad der er ikke-danskt, og "dermed har han paa den meest træffende "Maade skildret sig selv". Professoren tilstaaer, at hine hans Digte aande Had og Fordærvelse imod Britterne, men opgiver og fundeligen de Aarsager, hvi han troer, ei at burde blues derover. Han til-

staaer end videre: at den i disse Digte værende Satire, de fire Stuer kaldet, tugter "de Kolde, de politiske Kandestøbere og nogle hos os indtrængte Udlændinger, der, saa vindige og formastelige som de ere, hverken ere vort, eller kunde være noget Lands Lykke"; men mange enkelte i denne Satire indslættede Personer lade og de Bedresindede vederfare fuld Retfærdighed. Finder Altonaeren sig nu derved fornærmet, maa han vel og finde sig truffet; og Forfatterens i Fortalen til hine Digte yttrede Mening, at ved en god Satire finde altid Nogle sig truffne og kjænde, er altsaa kun gaaen i Opfyldelse. Den tydske Recensent, der i den nye Leipziger Literatur Zeitunge St. 21 af 17de Februarii 1808 S. 344 o. f. saa høist fordeelagtigt recenserer disse Digte, har ei fundet noget Saadant at bemærke. Professoren erklærer endvidere, at han aldrig har sagt, at "han foragter Alt, hvad der er ikke-danskt", og opfordrer Altonaeren til at opgive Sted og Ord. Men tillige spørger han meget rigtigt: om ikke-dansk og udansk, ikke-dansk og ikke-danskt vel er eet og det samme? Nu erklærer han Udgiveren: at han altid med Ærbødighed har omtalt de Tydskes høie videnskabelige Værd i sine Skrifter, og at han er stolt af at tælle mellem sine kjereste Venner mangen en tydsk Mand, der sikkert bedømmer ham ganske anderledes; men at han ligefuldt er, var og stedse bliver af den Mening, "at de Udlændinger, der, efterat hans Fædreland venligen har optaget dem i sit Skjød, forsmaae vort Sprog, see med Haan ned paa alle vore videnskabelige og politiske Indretninger og ringeagte Alt, hvad danskt er, fortjene hverken Agtelse, eller Skaansel". Da det vilde gjøre ham ondt, at see sig miskjendt af en Mand, som Udgiveren, sender han denne hine sine patriotiske Digte, sit Regnskab over Anvendelsen af de for samme indkomne Penge samt sin Tale, Patrioten, og beder Udgiveren deraf bedømme: om han fortjener Agt, eller Ringeagt af hæderlige Mænd. Endeligen endes Professorens Brev med de Ord: "modtag af en ærlig dansk Mand, der ei foragter andre Nationer, fordi han ikke gad tilhørt nogen Nation hellere, end den danske, der ingen Frygt kjender til og altsaa ei fornedrer sig til Smigrerier, Forsikkringen om" o. s. v. Herpaa svarer Udgiveren S. 145 saaledes: "Redacteuren af N. T. Merkur gjør sig det til en Pligt, at lade dette Brev aftrykke aldeles uforandret, og glæder sig over, at kunne i Hr. Prof. Guldberg række en ægte patriotisk Mand Haand. Det smerter mig meget, at min Ukyndighed i det danske Sprog berøver mig Nydelsen af, at kunne læse Hr. Professorens Skrifter, Taler og Digte i deres oprindelige Kraft og Fylde. Om hans metriske Oversættelse af de tibulliske Elegier og Terentses Lystspil, som ere udkomne i Kjøbenhavn 1803 og 1805, fældte sagkyndige Kunstdommere en meget fordeelagtig Dom. Hvor daadrask han greb til, for at lindre Nøden i Kjøbenhavn efter det morderske Bombardement 1807, beviser hans i Trykken udkomne Regnskab over Beløbet og Anvendelsen af Subskriptionspengene til Bedste for de i Kjøbenhavn Ødelagte, og hans nyligen paa Kongens Fødselsdag den 29 Januari 1809 holdte Tale, Patrioten, hvoraf jeg har den trykte Oversættelse for mig, aander aldeles den reneste og dadelløseste Patriotismus. De i denne med dyb Følelse udtalede Formaninger, om at holde Fædresprog og Fædresæder i hellig Hævd, maa i hver ædel Mands Bryst vække en glædelig Gjenklang. Vel gives der og en patriotisk Fanatismus, der, som den Religiøse imod sin næste Kirkefrænde, kan være høist intolerant selv mod Den, der med den spiser af eet Fad, og altid har sit Udspring fra en snæverhjertet Indskrænkning. Den danske Nation er en af de meest oplyste og høihjertede. Hvor uventet maae da ei den, endog med paafaldende enkelte Exempler bilagte Misfornøie hos de Danske være, som vi nyligen, og ei uden Ærgrelse, læste i 6 Deel af de viidtlæste "vertrauten Briefe i 7de Brev S. 250 o. f." Der meldes endog om Hunde og Aber, hvormed den Tydske temmeligen uvenligt stilles undertiden i Parallele i Kjøbenhavn. Saa haarde Beskyldninger fortjene rigtigt nok den strængeste Prøvelse og Modbeviselse, hvis en saadan er mulig." Muligheden, maa man haabe, at Redacteurerne af den Kielske "Zeitung für Literatur und Kunst rc.," i hvis 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14 og 15 Numer 1809 hine fortrolige Breves ene Brevs Synder imod Dannemark saa drøit ere drøftede, ville gjøre Udgiveren beviislig, ved nemlig at meddele ham omtalte Recension, der da vil bringe ham paa bedre Tanker. Hvi læse de gode Tydske dog ikke, inden de vilde dømme os, hvad der saa ganske egentligen skrives til deres Underretning?

Udtog af et Brev til en Ven i Norge. Vi have tabt uendelig meget ved Biskop Balles Afgang. Hans Minde vil aldrig uddøe blandt Geistligheden. Men vi have største Grund til at troe, at vor ny Biskop vil træde i hans hæderværdige Formands Fodspor. Han vil blive Geistlighedens strænge Opsynsmand, men tillige dens Forsvarer og Beskytter mod Undertrykkelse og truende Næringssorger. Hæderligen har han udmærket sin første Embedstid ved at stifte et Seminarium for theologiske Candidater, hvor de egentligen skulle dannes til duelige Religionslærere. Hans fortræffelige Indbydelse til Sjællands Geistlighed: at forenes ved Landemodet i videnskabelige og pastorale Conferencer, i hvilke theologiske Afhandlinger oplæses, andre Materier discuteres, de nyeste Skrifter fremlægges og Menighedens moralske Tilstand tages i Overveielse, har opvakt almindelig Glæde. "Alting," siger han i Indbydelsen: "er her aldeles frit og utvunget." Han vil, at Geistligheden i det ham anbetroede

Stift skal gaae frem i videnskabelig Cultur og Oplysning og ikke, som vel ofte for har været Tilfældet, blive staaende. Vi have ogsaa den Tro til denne saa virksomme Mand, at han vil sørge for, at Geistligheden dog beholder saa meget at leve af, at den kan anvende noget til sin Fremgang i Videnskaberne. "Det kan i Almindelighed," siger vor lærde Bastholm, "vel være skadeligt, at Religionens Tjener for stærkt mættes, men endnu skadeligere blive Følgerne, naar de lide Hunger. Hvor mange blive ikke af Sjelesørgere Faarehyrder og dyrke deres egen Jord istedet for at dyrke Herrens?" (Fortsættes.)

Hs. Maj. Kongen har under 18 Nov. tilkjendegivet Geheimeconferenceraad Grev Rosencrone sin allerhøieste Velbehag for hans patriotiske Tilbud, at ville i de tre første Aar bidrage aarligen 1000 Rdlr. til Uddannelsen af det under 28 Jan. oprettede Kongelige Museum.

Reisende, som i disse Dage ere komne fra Norge igjennem Sverrig, meddele Efterretninger fra dette Naborige, der gaae til d. 12 Maji. Skrive- og Trykkefrihed er atter bleven tilladt i Sverrig, og Forbudet mod Danske og Franske Skrifters Indførsel ophævet. — Til Gothenborg er der ankommen en Mængde Americanske Skibe, og som en Følge heraf ere de Varer, Americanerne kunne medbringe, faldne ganske overordentligen. Adskillige ere endog faldne nogle hundrede PC. Tobak f. Ex. er fra 28 ß. gaaet ned til 8 ß. Pd. En heel Deel Americanere med Papirer til Svenske Havne er i Kattegattet blevne opbragte af Engellænderne og førte til Engelland. Adskillige ville paastaae, at de forsætlig have ladet sig opbringe. — Rigsdagen er ikke, som det hedte i Kjøbenhavn, bleven opsat, men med stor Høitidelighed holdt til den bestemte Tid. Den 4 Maji forsamlede de af Borger- og Bondestanden valgte Fuldmægtige sig hos Rigsdrosten, Grev Trolle Wachtmeister, der i Egenskab af Rigscantsler undersøgte deres Fuldmagter, hver i sit Værelse. Til Borgerstandens Talsmand udnævntes Rigsdagsfuldmægtigen for Stockholm, Grosserer H. U. Schwan, og til Talsmand for Bondestanden Rigsdagsfuldmægtigen fra Gothenborgs og Bohus Læn, Lars Olsen. — Hofcantsleren, Friherre Christ. Bogislaus Zibet har under d. 2 Maji faaet i Naade sin Afsked, og Statssecretairen, Ridder og Friherre Gustav Lagerbjelke, er s. D. igjen udnævnt til Hofcantsler. — I Sverrig er alle Livets første Fornødenheder langt dyrere end i Norge. For eet Nattelogie og simpel Frokost maatte en Reisende betale 6 Rdlr. — Paa

Grændserne sporedes ingen krigerske Bevægelser eller Rustninger.

Udenlandske Efterretninger.

Paris d. 9 Maji. Fjerde Bulletin, Hovedqvarteret i Braunau d. 1 Maji. Ved Overgangen over Broen ved Landshut beviste General Lacour Mod og Koldsindighed. Grev Lauriston har med Forstand placeret Artilleriet og bidraget til denne glimrende Affaires gode Udfald. — Biskoppen og de fornemste Authoriteter i Salzburg ere komne til Burghausen, for at anraabe Keiseren om Naade for deres Land. Hs. Maj. har givet dem den Forsikkring, at de ikke skulle komme mere igjen under Østerriges Herredømme. De have lovet at vælge Forholdsregler til at lade de 4 Batailloner, som Kredsen har stillet, og hvoraf endeel allerede er adspredt og tagen, vende tilbage igjen til deres Hjemstavn. — Hovedqvarteret afgaaer i Dag d. 1 Maji til Ried. — I Braunau har man fundet 200 Rationer Trebakker og 6000 Sække Havre. Man haaber at finde endnu mere deraf i Ried; Riedkredsen har stillet 3 Batailloner Landsoldater, men den største Deel deraf er allerede gaaet hjem igjen. — Keiseren af Østerrige har været tre Dage i Braunau. I Schärding erfarede han Armeens Nederlag. Indvaanerne bebreide ham, at han har været Hovedophavsmanden til Krigen. — De berømte Frivillige fra Wien, der bleve slaaede ved Landshut, ere atter kommen igjennem her, i det de kastede deres Vaaben fra sig og ilede af alle Kræfter til Wien. — Den 21 April kundgjorde man i denne Hovedstad et af Souverainen udstædt Decret, som erklærer, at Havnene igjen skulle staae aabne for Engellænderne, at Forholdene med denne gamle Bundsforvandte atter ere gjenoprettede, og at Fiendtlighederne med den fælles Fiende begynde. — Gener. Oudinot har imellem Altham og Ried taget en Bataillon af 1000 Mand til Fange. Denne Bataillon var uden Cavallerie og uden Artillerie; da vore Tropper nærmede sig, vilde den begynde en Geværild, men da den fra alle Sider saae sig omringet af Cavallerie, strakte den Geværet. — Hs. Maj. lod i Burghausen adskillige Brigader Cavallerie passere Revüe; blandt andre den Hessen-Darmstadtske, som han bevidnede sin Tilfredshed. General Merlatz, under hvis Befaling Tropperne staae, har fortrinlig anbefalet dem. Hs. M. har tilstillet ham adskillige Æreslegionsordener. — General Wrede har fundet hosfølgende Breve og Actstykker, som vise den Skræk, der sætter Monarkiet i Bevægelse. Af disse Breve er

1) fra en Søn til Moder i Braunau, dat. Wels d. 25 April. Det hedder deri, at Efterretningen om Armeens nye Uheld have saaledes nedslaaet hele Ungdommen at den løber som Afsindige frem og tilbage; at hele den Østerrigske Armee i Bayern havde været tilintetgjort, dersom Erkeh. Carl var gaaet over Inn, hvilket de Franske ventede, istedet for at han trak sig tilbage til Donau; at han ved Regensburg forenede sig med Bellegarde og opholdt den venstre Fløi af den Franske Armee; at Carl har sagt han maatte angribe denne Armee to Gange, endskjønt det er faldet ulykkelig; at de Franske havde tre Gange saa meget Cavallerie som Østerrigerne; at Uordenen ved Tilbagetoget var saa stor, at Østerrigerne brændte over 1000 Vogne og kastede Vogne fulde med Krud og Kugler i Vandet, for ikke at opholdes paa deres March; at Carl ved sin Overgang over Donau skal have skrevet til Keiseren, at han kun endnu vilde udføre en eneste fortvivlet Streg, men at naar den mislykkedes ham, var Alting tabt. No. 2, dat. 20 April, siger, at Chasteller vil, som man siger, forlade Tyrol med sit Corps og en Deel Tyroler, for at falde de Franske i Ryggen; at den Ungerske Insurrection er paa Marchen og den første Collonne allerede ankommen i St. Polten. No. 3 er Keiser Franz's hemmelige Instruction til Gr. v. Aichholdt, Regjeringspræsident i Salzburg. Heri hedder det, at i Fald Fienden skulde rykke frem mod Wien skal Staden Pest være Middelpunctet for alle Monarkiets Foretagender, og til denne Punct skulle alle Casser i de truede Provindser og den offentlige Stats hele Eiendom hensendes. Keiseren udnævner for hiin Tidspunct et Conseil, som skal have sit Sæde i Wien, staae i Forbindelse med Nedre-Østerrige, og saavidt mueligt med alle øvrige af Fienden besatte Provindser. Denne Instruction blev besluttet d. 26 April.

Den i Middags ankomne Estaffette har medbragt følgende: Paris d. 9 Maji. Hertugen af Abrantes ventes her i Aften, men han vil opholde sig her incognito, ikke som Gouverneur over Paris. Gen. Valence besørger endnu bestandig hans Post. --- Det Rygte, at den Russiske Ambassadeur vil reise til Keiser Napoleon, har ikke stadfæstet sig. --- Breve fra Bayonne tale om ny Fordele, som Hertugen af Bellune har tilkjæmpet sig ved Sevilla, hvor de Polske Tropper under Gen. Valence skulle især have udmærket sig. --- Senateuren, Gen. Colland, der længe har commanderet i Tydskland, skal igjen sættes i Virksomhed. --- Grev Metternich er her endnu. --- Den Persiske Ambassadeur venter kun paa sin Eftermand, for at reise hjem. Paa Slottet i Besançon befinde 1500 Munke sig. --- Samfærslen mellem Mailand og Venedig er fuldkommen fri, og Vicekongens Hovedqvarteer var d. 4 Maji rykket frem til Treviso. --- I Slottet Ebersberg skulle nogle 100 Østerrigere være opbrændte. --- Madrid d. 26 April. Gen. Lapisse, der var brudt op med sin Division fra Salamanca, for at forene sig med Hertugen af Bellune, stødte i Alcantara paa et Corps Insurgenter, der vil ødelægge denne prægtige Bro, som de ikke kunde forsvare. Gen. Lapisse angreb dem med Heftighed. Mange maatte springe over Klingen. 600 bleve tilligemed Artilleriet tagne, og Broen reddedes. Herpaa forenede Generalen sig med Marschallens Armee. Han vil snart høste store Frugter deraf, hvis Resultat vil være hele Andalusiens Besættelse. --- Leipzig d. 10 Maji. Her er bekjendtgjort en Officiel-Beretning om den Polsk-Sachsiske Armees Operationer, hvori det til Slutningen hedder: "Førsten (Poniatowski) har nu ladet sin Armee tage en concentreret Stilling paa hiin Side Sierrock, paa den venstre Bredde af Bug, hvor han er istand til at komme Praga, naar det trues, til Hjelp, forurolige Fiendens Operationer ved Oberbug, falde ind i Gallizien, naar Omstændighederne tillade det, og række Russerne Haanden, som ville gjøre fælles Sag med os." --- Dresden d. 10 Maji. Den Polske Armee er rykket ind i Gallizien. Hertugdømmet Warschau skulde rømmes af de Østerrigske Tropper, der igjennem det Østerrigske Schlesien drage til Böhmen. --- I Aftes kom vor Garnison tilbage fra sin Recognosering paa Grændsen. Den har fundet alting roligt.

Første Primas er reist fra Frankfurt til Aschaffenburg. 250 opsætsige Vestphalske Conscriberede ere under Escorto bragte fra Frankfurt til Maynz. --- D. 9 var Schillske Tropper i Arneburg. I en Affaire d. 7 ved Nedre-Dodleben ikke langt fra Magdeburg mistede han 30-40 Mand og 7 Officierer. Paa den anden Side er Oberst Gautier stærkt og hans Broder let saaret. --- General-Providoteren i Dalmatien har udstædt en Proclamation til Dalmatierne i Anledning af Krigen med Østerrige, hvori han siger, at Dalmatien vil ved Napoleons Seiere faae sit Gebeet forstørret og sin Velfærd sikkret. --- I Bayern oprettes en Landmilits, deels for at sikkre Landeveiene mod Marodeurs og bortrømte Krigsfanger, deels for at beskytte Grændserne mod den Bøhmske Landmilits's Indfald.

Petersborg den 29 April. Den Østerrigske Ambassadeur Første v. Schvarzburg er endnu bestandig her. --- Colonialvarene stige atter i Prisen. --- Freden med Sverrig synes endnu ikke saa nær som man i Begyndelsen troede. De Svenske Deputerede ere, som det hedder, reiste herfra med uforrettet Sag. --- Stockholm d. 2 Maji. Overadjut. de la Grange kom her tilbage d. 30 April og medbragte den Franske Keisers Svar, som er forfattet i de forbindtligste og venskabeligste Udtrykke. --- London d. 29 April. Linieskibet Victory og Menotaur ere med Skibet Dever og Elandover i Forgaars afgaaede til Saumarez's Flaade i Østersøen.

Oporto er d. 29 bleven tagen med Storm. 22 Skibe, hvoriblandt 16 Engelske og 6 udenlandske, ere faldne i de Franskes Hænder. --- Feldtmarchal Beresford bryder fra Lissabon op til det nordlige Portugal.

Imellem Chineserne og Engellænderne skal der være opstaaet Misforstaaelser, fordi de sidste har taget Macao i Besiddelse.

General Hills Division, 6000 Mand stærk, er ankommen til Lissabon.

Berigtigelser i Anledning af Hr. Doktor Clausens Svar i Skilderiet No. 62.

For nogen Tid siden modtog jeg af Provst Engelbreth, der i øvrigt er mig personlig ubekiendt, nogle Linier, bestemte til at indrykkes i lærde Efterretninger; hvori han fralagde sig Titelen af Doktor i Theologien, der i sidste geistlige Statskalender var bleven ham tildelt. Jeg tog ikke i Betænkning at indrykke heelt dette lidet Stykke, som, foruden en litteraîrhistorisk Berigtigelse, indeholdt en Misbilligelse af den Lethed, hvormed Doktordiplomer ved nogle tydske Universiteter en Tid lang ere blevne udgivne. Jeg vidste nemlig det var Sandt, og af mange Tydske selv bleven paaanket, at Doktordiplomer tildeltes især Fremmede, naar de fastsatte Promotionsgebyhrer bleve betalte, uden at man stundom tog Hensyn til andet, end at en indsendt Disputats ei var aldeles slet. Ved en saadan Fremgangsmaade kunde ikke sees paa, om Doktoranden var en ved Kundskaber virkeligen udmærket Mand; ja endog Muligheden blev tilbage, at Indsenderen ei selv var Disputatsens Forfatter. Ikke kunde det falde mig ind, at jeg, blot ved at optage dette Stykke, skulde vorde anseet deeltagende i nogen grov Fornærmelse mod alle tydske Universiteter, hvis store Fortienester af Videnskaberne ingen mere levende end jeg kan erkiende, og blandt hvis Docenter jeg ærer saa mange Lærde, der saavel ved deres Skrifter som ved deres mundtlige Foredrag have været mine Lærere. End mindre kunde jeg vente, at noget Menneske vilde sige, at fordi der antydedes i det omtalte Stykke, at ogsaa mindre Fortiente kunde erholde tydske Doktordiplomer; at derfor ogsaa der blev paastaaet, at alle de, som erholdte disse, vare uværdige; og at saaledes alle de mange agtbare Mænd blandt os bleve haanede, der havde promovert ved udenlandske Universiteter.

Til min store Forundring læser jeg imidlertid i Kiøbenhavns Skilderie No. 62, at Hr. Johannes Clausen, Doktor Theologiæ og Sognepræst i Stubbekiøbing, har ved at læse dette Stykke følt sig truffet, ja endog dybt saaret. Om det er den Yttring, at en tydsk Inauguraldissertation let kan blive til, ved over en velbekiendt Materie at udskrive nogle ældre og nyere Forfattere, eller det er et andet Udtryk, der fornemmeligen har rørt Hans

Høiærværdighed, veed jeg ikke. Vist nok maae han have været i heftig Sindsbevægelse, imedens han skrev, da han, som den Hidsige pleier, svarer, hvor ingen har spurgt, fordreier Andres Ord, ypper Kiv uden at være fornærmet, tillægger de formentlige Fornærmere de værste Hensigter, og nu troer sig beføiet til at bruge grove Udtryk. Det tydeligste Beviis hvorledes Hidsighed har bragt hans Sind i Forvildelse findes S. 987, hvor det hedder: "Aldrig kunde Hr. Professoren heller i nogen Recension saa tydeligen, som her er skeet, have lagt for Dagen sin antiakademiske Aand, hvis eneste Tendents det er, at kvæle alt Godt, der fordrister sig at komme op ved Siden af ham." Denne Beskyldning, der ikke gaaer ud paa mindre, end at fremstille mig som en uværdig Embedsmand, hvilket jeg jo maatte være, hvis jeg, som akademisk Lærer, dreves af en antiakademisk Aand, fortjente en haardere Revselse, hvis den ikke i sig selv havde været latterlig.

Urimeligheden af at jeg, ved at give det omtalte lille Stykke Plads i Lærde Efterretninger, skulde have giort mig skyldig i nogen svær Brøde, mener jeg alt at have beviist. At jeg ikke ved Recensioner har stræbt at kvæle det Gode i vor theologiske Litteratur kan allerede skjønnes deraf, at jeg saare sielden, og kun ved det aabenbar Slette, har tilladt mig nogen aldeles misbilligende Dom. Hvor meget jeg derfor endog grunder over, hvad Forfatteren kan have ment med sin Yttring, og hvilke de Bøger kunde være, som ventelig Misundelsen skulde have drevet mig til at dadle, kan jeg ikke finde det. Thi neppe kan jeg forestille mig, at Hans Høiærværdighed har tænkt paa sine egne Skrifter, da en liden Grad af Eftertanke og Bevisthed om egne Plagiater maatte kunne have sagt ham: at alle hans Skrifter, lige fra det førstrecenserte, Historia descensus Christi ad inferos, der heelt er sammenstykket af Potts, Mori og Dietelmajers Arbeider, og hvor blandt andre grove Feil, Cyrills Kommentar over Pentateuchen giøres til en Kirkefader ved Navn Glaphyrius, lige indtil det Sidste om de bibelske Myther, hvor den ene Side efter den anden er udskrevet ordret af Bauers bekiendte Værker; snarere med for megen end for liden Lemfældighed af mig ere blevne bedømte.

Peter Erasmus Müller,

Professor i Theologien ved Kiøbenhavns Universitet,
Redakteur for de Lærde Efterretninger.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 65.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 23 Maji, 1809.

Forsvar for Kjøbenhavns ny Veiviser.

(Indsendt.)

Den ny Veiviser er i offentlige Blade bleven angreben med ligesaa ugrundet som bitter Strænghed, skjønt man paa nogle urigtige Navne og Bopæle nær, ikke har havt andet imod den, end at den var inddeelt i tolv Afdelinger efter Stadens tolv Qvarterer. Recensionerne over denne Bog vare, som de fleste Recensioner, eensidige, og dens Recensenter lignede den Eenøiede, der bestandig kun seer Tingene fra den ene Side, fordi han selv kun har eet Øie. Men enhver toøiet Konstdommer vil tilstaae, at netop det, som man lastede ved den ny Veiviser, udgjør dens store og nyttige Egenskaber, og at Samleren har havt sine gode Grunde, hvorfor han just deelte den i tolv Afdelinger. Med Skjønheder og Originaliteter er det som med Diamanter; ikke enhver har Sands for deres Værd. Den Rosensteen, som en Juveleer vilde give tusinde Rigsdaler for, skraber Hønen bort med Foden, naar den ligger i en Skarndynge og den Perle, som Dronningen af Golconda vilde være stolt af at kunne pryde sin Krone med, værdiger et Sviin ikke engang at røre ved med Trynen. Jeg vilde ikke kjede Læseren med at anføre Exempler paa alle de litteraire Perler, der i mangfoldige Aar have været henslængte for litteraire Galter og Orner. I hvor mange Aar har man ikke anseet Shakespear for en Afsindig og Donquixotte for et Foster af en forvirret Hjerne? Hvor længe har man ikke troet som et Evangelium, at Solen løber omkring vor lille Klode som en lille bitte Client omkring sin store Patron? Men det er Tid vi komme tilbage igjen til vor Veiviser.

Tolv er et Tal, som, uden just at høre til de hellige, altid har spillet en vigtig Rolle i Tallenes Verden. Aaret er deelt i tolv Maaneder, Døgnet i to Gange tolv Timer, Dyrekredsen i tolv Tegn, Israels Slægt i tolv Stammer, et Dusin i tolv Stykker, Kjøbenhavn i tolv Qvarterer, Middagen og Midnat begynde Klokken tolv, Spøgelser gaae igjen Klokken tolv, kort sagt,

Tolv er Overpræsident blandt Tallene og af de Gamle og Nyere blevet brugt ved mange og store Leiligheder. Her var altsaa allerede Grunde nok, hvorfor den ny Veiviser bestaaer af tolv Afdelinger og ikke som den gamle af en eneste. Men ligesom Mathematikeren altid spørger: hvad beviser dette? saaledes gives der desværre ogsaa umathematiske Mennesker, der altid spørge: hvortil gavner dette? og for disse Gavnsyges Skyld skal jeg her søge at godtgjøre, at hiin tolvfoldige Inddeling har sin store og umiskjendelige Nytte.

1. Kan man spare at kjøbe sig en Almanak, naar man eier den ny Veiviser; thi man behøver kun at skrive Maanedens Navn over hver Side og Dagene i Marginalet, saa har man den bedste Almanak af Verden. Vil man perfectionere den endnu mere, saa skrive man ved de mærkeligste Personer deres Fødselsaar, Skrivter, Arbeider og andre Mærrværdigheder, saa faaer man uformærkt et Supplement til Worms Lexicon, som man saa høilig trænger til.

2. Har man ved denne Inddeling en interessant Oversigt over Kjøbenhavns tolv Qvarterer, som staae trykte over Siderne, og hver Gang man hører det klimter, behøver man kun at slaae efter i sin Veiviser, saa seer man strax om man har nogle gode Venner, gode Patroner og Patronesser i Nærheden af eller paa Brandstedet, som man strax maa ile til Hjelp, eller om det brænder i et Qvarteer, hvor man just ikke kan vente sig stor Protection, Bevaagenhed og Yndest. Veiviseren kan fra den Side betragtet altsaa have samme

Nytte som Paulitzkys Sundhedsbog, eller Huuslægen, eller Konsten at forlænge Livet, thi ved Hjelp af den kan man, naar man hører Vægteren raabe Brand! meget ofte spare sig den Uleilighed at staae op af sin Seng midt om Natten og i stræng Kulde, hvor man saa let er udsat for at forkjøle sig.

3. Ere Stadens Indvaanere kastede en Tolvtedeel mindre blandt hinanden her end i den Proftske Veiviser, og ingen kan jo dog negte, at jo mere man kan undgaae at sætte en Skoflikker ved Siden af en Grosserer eller en Pølsekone lige foran for en Fru, desbedre er det. Jo flere Inddelinger en Veiviser har, des mindre broget seer den ud, og da den alphabetiske Orden altid medfører den store Ubehagelighed, at Navnenes Placering ikke kan skee efter Stand og Rang, men at Personerne maa staae pele-mele imellem hinanden ligesom i Paradiis, hvor ingen Rang gjelder, saa er det enhver Veiviser-Samlers Pligt, at gjøre denne Displaceering saa umærkelig som mueligt, for ikke at saare Folks Delicatesse, og derfor var det ogsaa meget klogt og vel overlagt, at den ny Veiviser deeltes i tolv Afdelinger.

4. Øver man derved sin Taalmodighed, en i vore Dage herlig og høist nødvendig Egenskab. I den Proftske Veiviser kan man kun slaae eengang efter. Finder man da ikke strax hvad man søger (hvilket ikke sjeldent er Tilfældet), saa kaster man Bogen fortrydelig bort, og giver sig ikke engang Tid til at undersøge om den, man søger, maaskee ikke staaer paa et Sted, hvor man mindst ventede det, eller om man ikke tager Feil af Nav-

nets Bogstavering, o. s. v. I den ny Veiviser er man nødsaget til at give sig Taalmodighed og Tid, thi man maa ikke allene efterslaae her Sprogets 23 Bogstaver, men ogsaa Stadens tolv Qvarterer. Man vænnes derved til en Orden, Opmærksomhed og Taalmodighed i sine Forretninger, som er ubetalelig. Bogen har altsaa sin store pædagogiske Nytte, som næsten giver den Fordring paa at indføres i alle Skoler og siden bortforpagtes, som en Bom eller et Jordegods, til en eller anden litterair Forpagter.

5. Kan den indbindes i tolv Hefter og fordeles i Vest-, Buxe- og Kjolelommen, hvilket især, naar de ere heftede i Leipzig, kunne see ud som et nyt Maanedsskrift og give Folk et lærdt og fornemt Udseende. Man forskaffer sig paa denne Maade for en Dalers Penge et ordentligt Opus i 12 Dele.

Jeg haaber allerede tilstrækkeligen at have beviist denne Inddelings store Gavnlighed. Jeg har endnu mange flere Beviser i Baghold, som jeg, i Tilfælde at nogen skulde vove at vilde tage til Gjenmæle, kan rykke frem med. — Man seer her imidlertid hvor let man kan gjøre en Forfatter Uret, naar man bedømmer hans Arbeide eensidigen.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Udtog af et Brev til en Ven i Norge (sluttet, s. forrige No.). Skolevæsenet i Sjælland gjør herlige Fremskridt, endskjøndt Krigen dog har hindret Skolebygningernes Opførelse. Dette Skolevæsen staaer ganske under Amtmændenes og Amtsprovsternes Bestyrelse. Biskoppen har lidet eller intet dermed at bestille. Man taler om en Forandring heri, hvorved Biskoppen vil faae Overopsynet. Amtsprovsterne skulle med Tiden, ligesom Seminarierne, holdes og lønnes af Geistligheden ene. Vore rige og slet vedligeholdte Kirker ville sikkert komme til at bidrage til disse nye Indretningers Fremme. Angaaende Liturgien, da ligger nu Alt i Dvale. Bojsens Plan er i mange Henseender god; men Gud lad os dog ei beholde hans Kollecter og Bønner! de mangle saa aldeles det Pneumaágion, hvorom Fallesen taler i sin Recension. Gid denne Mands Betænkninger maatte følges i det Hele; kun ikke hans Mening om Kirketavlernes Vedblivelse, som ganske burde afskaffes. Vi behøve ikke at tigge til vore Fattige. Ingen Skat er billigere end den. Jeg har troet at glæde Dig og vore Medbrødre i Broderlandet ved disse Efterretninger, og ender nu med Cicero's Ord til sin Ven: Si vales bene est, ipse valeo.

Sjælland, i Maji Maaned 1809.

Søestæderne i Hertugdømmerne Slesvig og Holsteen kappes i dette Øieblik om at udruste Kapere, for at gjøre Fiendens Handel alt muelige Afbræk. Staden Altona allene har allerede udrustet en betydelig Deel, og et forholdsmæssigt Antal kan ventes fra Flensborg, Kiel, Husum, Tønningen og Eckernførde.

Mange bryde i denne Tid deres Hoveder med at udfinde Bestemmelsen af den Engelske Flaade, som i disse Dage er bleven seet ved Kullen, og som skal bestaae af 16 Orlogsskibe, samt endeel Fregatter og mindre Fartøier. At et Angreb paa een af vore Øer er denne Expeditions Formaal synes mindre troeligt, end at den er bestemt til Østersøen, for om mueligt at hindre den Russiske Flaade fra at løbe ud.

Ved Strandbredden ikke langt fra Ærøeskjøbing, blev for nogle Aar siden fundet en mærkværdig Steen. Dens Form er langagtig, og den har Forhøielser hist og her paa den ydre Overflade. Dens Farve er skiden guulagtig, ligesom Klokkemetal. Den veier omtrent 5 Pund og kaster en stærk Glands fra sig, især naar Solen skinner derpaa. Efter Sigende er den fremkommen derved, at en stor Flintesteen er nedfalden fra en steil Klint, og den er bleven opdaget langtfra ved sit stærke Skin. Stenens Eier, en Kjøbmand Schytt, har sendt den til Kjøbenhavn og til Tydskland, for at lade den undersøge af Kjendere. Alle have været enige i, at denne Steen maaskee kan have en meget stor, maaskee ogsaa slet ingen Værdie, og at man først kunde komme efter, hvilket der var Tilfældet, naar den blev slaaet itu; men heri har Eieren hidindtil ikke villet samtykke.

Paa det Skib i Beltet, som man nylig tændte Ild i, for at redde det fra at falde i Fiendens Haand, havde en Slagter her i Kjøbenhavn 60 fede Stude, som alle brændte med.

Efterretningerne om den Americanske Embargoes Ophævelse har i Kjøbenhavn frembragt en stor Standsning i Handelen. Ingen vil kjøbe og ligesaalidet vil nogen sælge. De eneste Artikler, som søges og betales godt, ere Hør og Hamp. Caffe, som nylig paa Auction allerede er bleven betalt med 10 Mk. 2 ß. Pd., er nu solgt under Haanden for 9 Mk. 8 ß. Congothee, som har været i 12 Mk. 4 ß., er solgt for 11 Mk. Men mærkværdigt er det, at uagtet Varene snarere falde end stige i Prisen tager vor Cours dog en høist ufordeelagtig Gang. Fra Hamborg er den med sidste Post kommen 300 PC.

Commissariernes Dom i Sagen anlagt paa Justitiens Vegne imod de Herrer Greve Schulin, Etatsraad de Coninck og Sognepræsten Rønne, afsagt den 19 Oct. 1808 og stadfæstet ved Høiesteretsdom af 9 Febr. 1809. (Fortsat, see No. 63.) — For at afgjøre, om de Tiltalte i denne Post af Sagen have gjort sig skyldige til Straf, bliver det derimod at undersøge, om de have handlet i ond Hensigt, for at skade Kongen, og gavne Fienden. Lovens 6—4—6 forudsætter ligefrem ond og strafværdig Hensigt. — Dette ligger klart i Udtrykkene: tjener imod Kongen, og giver Fienden Anslag; thi dersom nogen indlod sig med Fienden, for at gjøre noget til Fordeel for Kongen, eller gav Fienden et Anslag, eller et Raad, der, om han fulgte det, vilde være ham til Skade og Kongen til Gavn, vilde det, efter dette Lovsted, ikke være strafværdigt. Det, der saaledes gjelder om den 6te Artikel, maae da og gjelde om den 3die, da deres Bestemmelser, for saavidt de her komme i Overveielse, kun deri ere forskjellige, at den tredie handler om de mere, og den sjette om de mindre vigtige Tjenester, der maatte vises Fienden. — Seer man da hen til: at de Tiltalte have handlet aldeles aabenlyst; at de strax meldte deres Foretagende for den commanderende General i Kjøbenhavn; at de indførte de Beslutninger, de efter fælles Overlæg toge, i en Protokol, der i Tiden kunde vidne om deres Tanker og deres Handlinger; at de omhyggeligen gjemte ethvert Brev, de modtog, og Afskrivter af dem, de selv skreve, i hvilke det dog skulde være sært, om der ikke skulde have undsluppet dem en fiendtlig, og for Kongen og Landet skadelig Tanke, om de havde næret den, og som altsaa vilde vidnet imod dem; videre: at de, saasnart de opdagede, at Amtets Politiemester, Justitsraad Nielsen, ikke var indsluttet i Kjøbenhavn, talede med denne Mand, forklarede ham, hvad de havde gjort, og hvad de vilde gjøre, samt Hensigten dermed, og udbade sig hans Raad; at de henvendte sig til Amtmanden over Frideriksborg Amt, som ikke misbilligede deres Foretagende; at Præsten Rønne i Brev til ham af 24 August, har skrevet: at deres Ønske var, at bidrage til at lindre Krigens Elendighed for Medborgere, og gjøre, at Voldsomheder ikke skulde udbrede sig; og at Etatsraad de Coninck selv, i et Brev til den engelske General-Krigscommissair, skrev, at det var hans Pligt, som det var hans Ønske, at gjøre saaledes som en troe Undersaat af hans lovlige og retmæssige Souverain, og at det var den Gjenstand, som laae ham nærmest paa Hjertet; — saa kan det ikke antages, at de have handlet i ond Hensigt. Der forekommer heller ikke Spor i Sagen, som give Formodning derom. Derimod vidne deres Handlinger om, at de have handlet i den bedste Hensigt, og for at afvende Vold og Plyndringer for Beboerne i Egnen, og at formindske Krigens Ulykker. Saaledes har Præsten Rønne, efter flere eenstemmige Vidners Forklaring, sagt til de fiendtlige Militaire, som truede med at tage med Magt: at naar de gjorde dette, afstod han ganske fra det, han havde paataget sig, da han allene havde paataget sig det, for at hindre Vold. — Derom vidner den megen Umage, Præsten Rønne, i Følge de fremlagde Breve, har gjort sig, for at faae de Vogne og Heste frigivne, som Fienden havde i sin Vold, og som Eierne, efter et langt Afsavn, saa høiligen trængte til. Ligesom dette og bestyrkes ved Etatsraad de Conincks Omhu, for at skaffe Fiskerne Tilladelse til at fiske, og for at forsyne Almuen med Fornødenheder, som den manglede, og hvilke han lod kjøbe i Sverrig, og igjen udsælge for Indkjøbsprisen, samt at han forstrakte Fabrik-Eierne med Penge, paa det at Folkene, af Mangel paa Arbeide og Udkomme, ikke skulde begaae Uordener. — Efter disse Omstændig-

heder kan det altsaa ikke antages, at de Tiltalte i denne Deel af Sagen, naar den betragtes i Almindelighed, skulde have gjort sig skyldige til Straf. Dette maae ogsaa gjelde i Henseende til de af Actor fremførte specielle Ankeposter, hvilke fornemmeligen bestaae i: 1) At Fienden, da de Tiltalte modtoge hiint Mandatum, blev sikkret fra Indvaanernes Side, for saavidt disse, enten enkelt, eller i Forening, maatte kunde faae i Sinde, at gjøre Modstand. 2) At Fiendens Krigsoperationer, ved dem, ere blevne lettede. 3) At der er skeet Leverancer fra hele Friderichsborg Amt, skjøndt en Deel deraf ikke var besat af Fienden. 4) At Præsten Rønne beskikkede Tømmermester Walther til Foged i Lyngbye. 5) At Bønderne have været truede med militair Execution; og 6) At det af den fiendtlige General givne Mandatum var unfornødent, da de ligesuldt kunde have gavnet deres Medundersaatter, ved at fordele Reqvisitionerne. — Thi hvad den første Punkt angaaer, da indeholder det de Tiltalte meddeelte Dokument intet derom, og det er ikke oplyst, enten at de havde forbundet sig til at afværge Modstand, eller at de have sat Forsøg derpaa; thi at de, i Skrivelse af 1 Sept., advarede mod Skyden af enkelte Personer i Egnen ved Brønshøi, kan ikke ansees lovstridigt, da en saadan Skyden af enkelte Mennesker, der ikke høre til Armeen, deels er unyttig, fordi den Skade, som derved tilføies Fienden, er altfor ubetydelig, deels er uklog og skadelig, fordi en sørgelig Erfaring lærer, at den, som oftest, har de skrækkeligste Følger, da Fienden sædvanlig pleier, at hævne sig grueligen. Desuden indskrænkede denne Advarsel sig udtrykkelig til dem, der ikke havde Regjeringens Befaling. — I Henseende til 2den Punkt, da kunde det vel ved første Oiekast synes, at Fiendens Operationer af de Tiltalte vare blevne lettede, efterdi han, som Actor mener, uden deres Mellemkomst, havde bleven nødt til at udbrede sig over Landet, for at skaffe sig sine Fornødenheder; men betragtes det, at Fienden stod i det frugtbare Kjøbenhavns Amt, hvor der var Overflødighed af de Ting, som han behøvede og fordrede, saa vilde han let have kunnet skaffe sig det, uden at svække sin Magt, ved at sende sine Folk vidt og bredt om i Landet, men at de nærmeste Stæder derved vilde blevet ødelagte, og at det ikke vilde have gaaet af uden Plyndringer, viser især Exemplet med Utterslew, hvor han tog med Magt, hvad han behøvede, men hvor ogsaa Beboerne, efter Fogdens Forklaring, mistede næsten alt hvad de eiede, indtil Klæder og Boskab, da Fienden ødelagde det, som han ikke tog med sig. — Hvad den 3die Punkt betræffer, da kan det ikke lægges de Tiltalte til Last, siden det skeete efter Amtets egen Øvrigheds Foranstaltning, og de ikke have forlangt, at der skulde leveres, uden fra de af Fienden besatte Distrikter. — Hvad den 4de Post, eller Walthers Ansættelse angaaer, da kan deraf intet uddrages imod de Tiltalte, siden den eene havde sin Grund i, at Fogden ikke kunde bestride Forretningerne, og ikke havde til Hensigt, at afsætte Fogden. — Hvad den 5te Punkt angaaer, da have vel nogle Beboere i Wirum udsagt, at dem blev affordret Fourage, under Trudsel af militair Execution, ligesom og andre Vidner have forklaret, at det blev dem sagt, at dersom de ikke godvilligen leverede hvad der blev fordret, vilde de Engelske vist komme og tage det med Magt; men foruden at de første senere have forklaret, at de ikke kunde sige, om Meningen deraf var, at de Tiltalte vilde reqvirere militair Magt, for at tvinge dem til at levere, naar de viste sig uvillige, eller at de Tiltalte blot vilde advare dem om, at dersom de udebleve, vilde Følgen blive, at Engellænderne dog, uden de Tiltaltes Mellemkomst, kom selv og toge, hvad de havde reqvireret, saa har ogsaa Skoleholder Rerup, der var den, som bragte Reqvisitionen, udtrykkelig forklaret, at den ikke indeholdt noget om militair Execution, men blot en Anmodning til Bønderne om at levere, med Tillæg, at de Tiltalte frygtede for, at Engellænderne, i Tilfælde at det Æskede ikke blev leveret, selv vilde komme og hente det. Desuden viser Præsten Rønnes Skrivelse til Commandeur Morgenstierne af 5 Septbr., at Meningen ingenlunde var, at han, eller de øvrige Tiltalte, vilde sende engelsk Execution, men at hans Hensigt ikkun var, at advare Beboerne om, at de, ved at nægte Leverancerne, udsatte sig for, at Engellænderne kom selv, og gjorde Reqvisitioner, hvorved de ikke allene selv vilde komme til at taale en langt haardere Skjebne, men endog være Aarsag i, at deres Naboer kom til at lide derunder. Endelig maae de Tiltalte, og i Særdeleshed Præsten Rønne, ansees aldeles retfærdiggjorte ved de flere eenstemmige Vidners

Udsagn, der, som forhen anført, have forklaret, at han modsatte sig de engelske Militaire, der truede med at gjøre Execution, og at han virkelig afholdt dem derfra; hvortil endnu kommer, at 2de andre Vidner have forklaret, at der kom Engelskmænd til dem, og gjorde Reqvisitioner, men at denne Uskik blev forebygget, saasnart de meldte det til Præsten Rønne. (Fortsættes.)

Digteren Ohlenschlæger er nu i Rom.

I Christianiaavis læses følgende: Et Partie af 100 Fade Virginia-Tobaksblade er i disse Dage til vor Forhandling ankommen directe fra America. Deraf bliver om 14 Dage solgt omtrent det Halve, og de Øvrige senere; hvilket tjener til behagelig Efterretning for udenbyes Kjøbere. Bergen, d. 6 Maji 1809. Herm. D. Janson & Comp.

Udenlandske Efterretninger.

Alle Privatbreve fra Wien af 10 Maji stemme overeens i, at de Franske samme Dag befandt sig uden for denne Stad. Den herskende Mening var, at man vilde forsvare sig. Værkerne istandsættes ogsaa i største Hast og forsynes med svært Artillerie. Man befæster de Høie, hvorfra Staden beskydes og sørger fortrinlig for, at forsvare Broerne over Donau. Ny Cavalleriecorps oprettes og til den Ende sættes alle Heste i Reqvisition. Stillingen ved St. Pølten og Niederberg bag Burkersdorf befæstes uafladeligen og er allerede istand til at optage Landværnet fra Øvre- og Nedre-Østerrige, som forsamler sig i St. Pølten, hvor man seer Foreningen mellem Erkehertug Carls Armee og det Hillerske Corps i Møde. General Hiller ventedes der d. 8de. Han har trukket sig tilbage langs med den venstre Donaubredde, forfulgt af den Franske Hovedarmee. — Erkeh. Palatinus har allerede d. 26 April i en Opfordring til den Ungerske Adel erklæret, at denne Adels Insurrection ufortøvet maa rykke frem mod Kongerigets Grændser, tilføiende den svage Trøst, "at Mod, Nationalaand og Hengivenhed til Kongen maa erstatte hvad der mangler i Fornødenheder og Undervisning; at Fædrenelandet er i Fare og at Løsenet er, at redde eller døe." Hele Hoffet er afreist til Ofen og alle udenlandske Ministre ere blevne indbudne til at følge den. D. 10 Maji skede ingen Forretninger og noteredes ingen Cours paa Børsen i Wien, fordi de Franske vare Staden nær. —

Ogsaa fra de Italienske Lande, som Østerrigerne havde besat, trække de sig tilbage og gaae til Kärnthen. Dette har den ubehagelige Følge for dem, at Tyrol, som de regnede saa meget paa, nu overlades til sin egen Skjebne, og at de Franske kunne nu atter gaae angrebsviis frem i Italien. Østerrigerne skulle have sendt over 30,000 Mand af den Italienske Armee til Tydskland. Man seer nu de sørgelige Virkninger af, at deres Armeer have udbredt sig for meget. De have villet gjøre Erobringer i Tydskland, Polen og Italien, og kunne nu ikke engang forsvare deres egen Keiserstad. At Wien maa falde, det tvivler vel neppe nogen om, der kjender det mindste til Østerrigernes Stilling. Deres første General, Erkehertug Carl, er i dette Øieblik saa godt som tabt for dem. Nederlaget ved Landshut har gjort et saadant Indtryk paa ham, at han fik et stærkt epileptisk Tilfælde og maatte bringes bort i en Vogn, for ikke at falde i de Franskes Hænder. Kjærnen af Armeen er dræbt, saaret, fangen, og de, som nu skulle forsvare Rigets Hovedstad, bestaae deels af tilbagedrevne og tilbageslaaede Tropper, hvis Mod er knækket, deels af et aldeles uøvet Landeværn, der ikke engang har de tilbørlige Klæder og Vaaben. Hvor meget Nederlag og Uorden kan svække Soldaters Mod sees deraf, at en Würtembergsk Patrouille af 8 Mand under en Lieuten. Heyds Commando har en Fjerdingvei fra Braunau taget 1 Capitain, 2 Lieutenanter og 314 Mand til Fanger. — Efter de nyeste Beretninger er der atter forefaldet ved Steyer i Nedre-Østerrige en Træfning, i hvilken Østerrigerne mistede 10 til 12,000 Fanger. Staden, som har 800 Huse og 7000 Indbyggere, blev for største Delen et Rov for Luerne. Mange syge og saarede Østerrigske Officierer og Gemene indebrændte. Men hvad der nu fuldender Østerriges Undergang er det, at det Russiske Hof formelig har erkæret det Krig. — Keiser Napoleons Hovedqvarteer skulde d. 7de komme til St. Pølten, som kun ligger 8 Mile fra Wien.

En i Dag ankommen Estaffette, har medbragt følgende:

Af den Petersborgske Tidende d. 23 April (5 Maji). Freden mellem Frankrige og Østerrige, der allerede længe har været vaklende, er endeligen fuldkommen

udbrudt Efter de sidste Efterretninger ere de Østerrigske Tropper rykkede ind i Hertugd. Warschau og i de Sachsiske og Bayerske Stater. Saaledes er Krigsfakkelen, som allerede længe var slukket paa Fastlandet, atter tændt, og efter Tingenes Sammenkjædning maa alle Europæiske Magter atter gribe til Vaaben. Østerriges Krigsrustninger vare den første Aarsag til Misforstaaelserne. Rusland kunde ikke med Ligegyldighed være Vidne dertil. Alle Midler bleve anvendte for at qvæle dem i Fødselen. Man har endog Ruslands Garantie for at forsikkre de Østerrigske Staters Integritet, og tillige erklæret, at efter den bestaaende Alliance med Frankrige, vilde ethvert Indgreb i Tingenes nuværende Orden ansees som en Krænkelse af de ved Tractater bestemte Rettigheder, som skulle forsvares med Vaaben. Østerrige, uden at forkaste de fredelige Forslag, der gjordes det, paastod, at alle dets Rustninger, kun vare defensive, og kun vare foraarsagede af Frygten for den Fare, der truede det, at det ikke var dets Hensigt at føre en Angrebskrig og at det fra sin Side ikke vilde bryde Freden. ---- Følgerne have beviist hvor liden Værd disse Forsikkringer havde. Forsvarsanstalterne, der gradviis tiltoge, forvandlede sig til Angrebsanstalter. Istedet for den Frygt, der yttredes, aabenbarede der sig ærgjerrige og krigerske Planer, og Krigen aabnedes ved Indfald i fremmede Stater, endog førend Krigserklæringen i den sædvanlige Form var gjort. -- Østerrige, der fuldkommen kjender den Fremgangsmaade, Rusland i dette Tilfælde vil iagttage, har tilsidesat alle Betragtninger, og besluttet heller at give Slip paa dets Venskab og tænde Krigens Fakkel endog paa vore Grændser, end afstaae fra sin Plan. --- I Følge heraf er der givet Befaling til den Russiske Mission i Wien, ufortøvet at forlade denne Hovedstad, og man har erklæret den Østerrigske Ambassadeur ved vort Hof, at fra dette Øieblik hans diplomatiske Forretninger have ophørt og at alle Forhold med ham og hans Hof ere afbrudte. --- D. 30 April blev Prinds Georg af Oldenborg høitidelig formælet med Storfyrstinde Catharine. --- Alle officielle Communicationer med den Østerrigske Ambassadeur ere ophørt. ---- Den Amerikanske Regjering sender Hr. Short herhid som Minister af anden Rang, og til vor overordentlige Gesandt er Khrr. Fedor Pet. v. der Phalen bestemt. Begge disse Gesandtskaber give Haab om en nøiere Handelsforbindelse.

Bayonne d. 6 Maji. Hertug. af Treviso (Mortier) er i Spidsen af 5te Corps og en Deel af 3die, 20 til 24000 M. stærk, afmarcheret fra Arragonien til Astorga. Ved hans Ankomst adspredte Oprørerne sig i Bjergene. ---- Gen. Kellermann er d. 21 April brudt op med 18000 Mand fra Benevente til Asturien. Det hedder, at Hert. af Abrantes begiver sig fra Tudele til Saragossa. General Verdier faaer Commando over en Division i Catalonien. --- General Lechi har erholdt ny Fordele. Alle Anstalter til Gironas og Tarragonas Beleiring ere trufne. Begge Pladse ere blokerede. --- Bayonne d. 7 Maji. Den 29 April blev Gen. Bonnet angreben af 15000 Asturiske Oprørere i St. Vinzent de la Balquiera. Han havde kun 1500 Mand hos sig, forsvarede sig hæderligen mod Overmagten, og trak sig i største Orden tilbage til Cabeson, 4 Lieus fra St. Ander. --- Gener. Lechi har gjenoprettet Samfærslen mellem Barcellona og Perpignan, som i nogen Tid har været afbrudt. --- Vizenza d. 3 Maji. Fienden flygter. Dagligen have vi Fægtninger med Østerrigerne. D. 4. I Gaar er den Franske Armee passeret Vicenzia og har forfulgt Fienden til Brenta. Da alle Broer vare afbrukne, har man sammenbragt Tømmerflaader. I Morgen gaaer Armeen i 3 Colonner over Brenta. Hovedqvarteret er i St. Pietro-in-Eugeni. --- Paris d. 12 Maji. Vicekongen af Italien er i Østerrigernes Paasyn gaaet over Piave. Han har frataget dem 16 Canoner, 5000 Fanger, hvoriblandt 1 Cavall. General, 1 Artil. General og mange Officierer. Adskillige Østerrigske Generaler ere blevne paa Valpladsen. --- Hertugen af Elchingen skal i Gallizien have havt store Fordele over Romana. --- Da Toulonerflaaden allerede var 12 Timer afseilet fra Barcellona, ankom 15 Engelske Krigsskibe. --- I Depart. Ostfriesland have nogle Ildesindede opsat sig mod Oppebørselsbetjenterne. ---- Fra Leiren ved Narrdin er der gaaet Tropper til Cassel.

Den Serviske Insurgent-Armee har d. 22 f. M. faaet Befaling at bryde op. Belgrads Besætning er d. 20 marscheret mod Grændserne. --- Den Sachsiske Armee er marcheret igjennem en Deel af Bayern, men dens Bestemmelse er ubekjendt. --- Blandt mange andre Saarede er ogsaa Førsten af Lichtenstein og Prindsen af Rohan ankomne til Prag. --- Den Polske Armee under Poniatowski, trænger bestandig videre frem i Gallizien. --- Chasteller har opfordret Tyrolerne til at aflevere de Vaaben, Heste og Munition, de have frataget Fienden, imod Godtgjørelse. --- I Croatien beløber Insurrectionen sig til 16975 Mand, hvoriblandt 1811 Mand Cavallerie. --- I Presburg er der den 25 ankommen 95 krigsfangne Officierer. --- Fra det Østerrigske d. 11 Maji. De Franske ere ankomne for Wien. Hertugen af Montebello (Lannes) har i Gaar opfordret Staden til Overgivelse, men Erkehertug Maximilian gav et benegtende Svar. --- General Hiller har ved Crems trukket sig over Donau og forenet sig med Erkehertug Carl. --- London d. 6 Maji. Den 1 afseilede fra Portsmouth 4 Linieskibe (deriblandt Christian d. 7de) og 1 Fregat til en hemmelig Expedition. --- Hr. Merry har notificeret vor Consul, Hr. Smith, at i Tilfælde af en Krig mellem Engelland og Sverrig, vil Kjøbmænds Eiendom dog blive respecteret af begge Regjeringer.

Norsk Sang.

Melod. Saa glade vi drage det lynende Sværd.

I Norrig, o Fredrik! gjenlyder Dit Navn
Fra Borg til den laveste Hytte;
I Fred var det mildt som en Mø i vor Favn,
I Krig som den stærkeste Stytte.
I Fred som i Feide vort Løsen det var:
Leve Frederik, Kongen vor Fa'er!

Naar djærvt sig Soldaten fremstyrter i Slag,
Dit Navn ham, o Fredrik! oplíver,
Naar Søgutten staaer under vajende Flag,
Dit Navn ham i Striden henriver.
I Feldt og paa Havet vort Løsen det var:
Leve Frederik, Kongen vor Fa'er!

Og reises Trophæer i seirende Kamp,
Dit Navn dem, o Frederik! pryder;
Og brister end Hjertet i blodige Damp,
Dit Navn først fra Læberne lyder;
I Liv og i Døden vort Løsen det var:
Leve Frederik, Kongen vor Fa'er!

Og samles vi glade om Gjæstesals-Bord,
Hvor Qvadet gaaer rundt med Pokalen ----
Om Dig vi mon vexle saa venlige Ord,
Dit Navn lyder høit gjennem Salen;
Thi bliver vort Løsen, hvad altid det var:
Leve Kong Fredrik! leve vor Fa'er!

Sagen.

En Norsk Kriger og hans Pige.

Hun.

Trommen rælt i Stormen lyder,
kalder dig til blodig Dyst;
det, som Mandens Hjerte fryder,
presser Suk af Qvindebryst.

Elskede! snart er du der,
hvor de vilde Flammer bruse,
hvor de Kugler splitte, knuse!
O! i Tankerne jeg seer
dine Kinders Roser blegne
hist i Dødens kolde Egne.

Ak! hvad har din arme Mø
da paa Jorden meer at gjøre?
intet --- uden Budskab høre
om din Død --- og selv at døe!

Han.

To Baand om mit Hjerte sig slynge saa tæt,
de bæres saa inderlig gjerne og let;
det ene har Kjerlighed knyttet til dig,
det andet har Norrige fæstet til sig.

Vel binder det Baand til dit Hjerte mig fast;
og aldrig, o elskede Pige! det brast,
om Døden mig vristede bort af din Arm,
og Jorden med Grønsvær bedækked' min Barm.

Men stærkere drager dog Hjertet til sig
det Baand, som mit Fædreland slynged' om mig;
thi gaaer jeg, o Pige! mit Norrige tro,
fra dig og til Kampen saa freidig og fro!

Hun.

Norge, vores Moder, byder
dig at gaae i Ledingsfærd ---
gjør ved stolte Heltedyder
Hendes Sønnenavn dig værd!

Gak da, Elskte! --- o jeg seer,
hvor dit kjække Hjerte brænder,
hvor dit muntre Blik sig vender
længselsfuldt mod Fiendens Hær.
Hvis du der end Døden finder,
veed jeg dog, du Krandsen vinder.

Ingen Suk og Qvindegraad
Luen i dit Hjerte qvæle!
Gak! --- mit Øie fro skal dvæle
paa din raske Gang til Daad!

Han.

Saa sømmer det Pigen paa Norriges Fjeld
at sige sin trofaste Elsker Farvel!
sødt er det at leve hos elskede Mø;
men skjønnere dog for sit Norrig at døe.

For dig og vort Norrig i Kampen jeg gaaer,
for Eder saa modig og mandig jeg slaaer; ---
og kommer jeg engang fra blodige Færd,
da først har jeg viist, at jeg er Eder værd.

O! --- selv i det fjerneste Fjerne dog er
de elskende Hjerter hinanden saa nær;
og blid, som dens Stjerne paa Himmelens Blaa,
trods jordiske Storme, skal Kjerlighed staae.

Begge.

Ja, selv i det fjerneste Fjerne, o. s. v.

Sagen.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 66.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 27 Maji, 1809.

Haandværksdrenge.

Haandværksdrengene i Kjøbenhavn ere det tydeligste Bevis paa, hvor meget Oplysningen i de senere Aar har virket til de lavere Menneskeclassers moralske Forbedring. For neppe tyve Aar siden saae man Læredrenge, især af Skomagerprofessionen, ideligen drive deres Spil paa Gaderne, og forstyrre den offentlige Rolighed ved deres Kaadheder. Man frygtede ordentlig for at komme igjennem Klosterstrædet, Grønnegade og Antonistrædet. En Skomagerdreng var den Gang en Person, der ved Gadeopløb, der hørte til Dagens Orden, spillede en vigtig Rolle. Han behøvede kun at fløite i Fingrene naar han saae en heel eller halvbeskjenket Kjerling, og strax samledes tusinde andre Cammerater ved det første Løsen. Ved Bryllupsilluminationer forherligede saadanne Drenge Festen med adskillige Løier, saasom: at sye Pigerne sammen og sværte dem Ansigtet med Kjønrøg. Om Vinteren kastede de Snebolder efter Folk, og i enhver Aarstid repræsenterede de i en vis Henseende den offentlige Retfærdighed, ved at forfølge en stakkels Tyv igjennem alle Gader, og naar denne just ikke opbyggelige Procession var endt, at bringe ham op paa Politiekamret. Simple Folk havde i de Tider den Skik, selv at straffe den Tyv, der havde stjaalet en Ubetydelighed hos dem, ved at sætte ham under Posten o. s. v., og siden at overlevere ham til Gadedrengene. Alle disse Misbrug ere nu næsten ganske forsvundne. Opløb paa Gaden ere en stor Sjeldenhed, og de fleste Haandværksdrenge besidde en Æresfølelse, der afholder dem fra at begaae Kaadheder. Det er et reent Særsyn, at see en barfodet Skomagerdreng med en Stabel Tallerkener og Potter i Form af en Pyramide paa Hovedet, eller en sneehvid Parykmagerdreng med en Æske Paryker paa Nakken gjøre Optøier paa Gaden. Saare sjeldent seer man Drenge flokke sig sammen og forvolde Opløb, og Adelgaden er næsten den eneste Gade, hvor man endnu af og til møder en Dreng, der minder os om hvad Haandværksstanden og Læredrengene i Kjøbenhavn engang have været. Hvad er Aarsagen til denne paafaldende For-

andring til det Bedre? Intet uden vort forbedrede Skolevæsen. Vore Friskoler have betydeligen tiltaget i Tallet, og ere blevne hensigtsmæssigere indrettede. Ungdommen af de lavere Stænder sysselsættes førend den kommer i Lære hos Haandværksmestere paa en nyttig og passende Maade. De faae tidligen et Slags Dannelse, der stikker mærkeligen af mod den Raahed og Vankundighed, der tilforn vare saa almindelige Egenskaber hos menig Mand. Udenlandske Svende strømme ikke mere herind i saadan en Mængde som tilforn, og Haandværksclassen bestaaer meest af Indfødte, som have nydt en bedre Opdragelse og Skoleundervisning. Søndagsskolerne have især bidraget meget til dette værdige Diemeds Fremme. Haandværksdrengen har nu Leilighed til at anvende de Fritimer, han tilforn tilbragte i Orkesløshed: denne Moder til alt Ondt og al Ryggesløshed, til at erhverve sig de for hans Bestemmelse høist nødvendige Kundskaber. Saa øiensynlige ere Frugterne af dette Gode, saa umiskjendelige Oplysningens Virkninger! Held derfor enhver, der ved sine Indsigter, sin Formue og sine gode Raad har bidraget og endnu fremdeles bidrager til vort Skolevæsens Fremtarv. Paa denne beroer det meste. Oplysningen er et Blomster, som sjelden trives i en udyrket Bund. Denne maa tidligen gjødes, renses og luges, naar den spæde Blomst skal kunne spire og ikke qvæles af Ukrud eller hentørres af Mangel paa nærende Safter.

Hans Høiærværdighed, Doctor i Theologien, Hr. Joh. Clausen, Sognepræst i Stubbekiøbing, har ladet indrykke en meget hæftig Erklæring imod mig i Kiøbenhavns Skilderie No. 62. Førend jeg vil værdige ham Svar efter Fortjeneste, beder

jeg Hr. Doctoren vilde behage at besvare mig følgende foreløbige Spørgsmaale:

I. Hvor har jeg i min Anmældelse, i Lærde Tidender No. 9, anfaldt og haanet Mænd, som ved Kundskaber og Lærdom have erholdt Doctor-Diplomet fra et eller andet Universitet paa hiin Side Belterne? Jeg har talt mod uværdige Maader, hvorpaa man kunde tilliste sig en Doctortitel ved et fremmed Universitet, som man maaskee forgiæves vilde søge ved Fædrelandets, men hvor har jeg sagt at nogen har giort det? Hvor har jeg nævnet nogen, som har giort det, og saaledes haanet enkelt Mand? Har Hr. Doctoren glemt den gamle philosophiske Regel: a posse ad esse non valet consequentia? — Hvor har jeg haanet sande videnskabelige Hædersmænd iblandt os, som i deres Dissertationer have afhandlet vigtige Emner med Selvtænksomhed og grundig Lærdom, fordi de have deres Diplomer fra et tydsk Universitet? Hvor har jeg haanet f. Ex. Hr. Doctor B. P. Koefod, Dhrr. Biskopper Blok, Hansen, Bugge, Hr. Stiftsprovst Plum, Hr. Doctor Schiøtt og flere, som i deres Doctor-Dissertationer have lagt Selvgrandskning og dyb Lærdom for Dagen; vare allerede før de fik Diplomet agtede af Nationens Videnskabers Mænd som lærde Mænd, og desuden paa gammel dansk Viis, ved mange andre Leiligheder, have lagt sand Lærdom for Dagen, og derved viist, at den Titel de bære vel tilkommer dem, hvor har jeg haanet saadanne Mænd? Thi jeg seer ikke rettere, end at det er saadanne Mænd Hr. Doctoren mener at indbilde Publicum jeg har haanet, naar han taler om Doctorer, der beklæde vigtige Embeder i begge Riger. — Desuden var det jo den Tid en Vedtægt ved det kiøbenhavnske Universitet, kun at uddeele Doctorværdigheden ved Høitideligheder, en Vedtægt, som først i den senere Tid er forandret, og vare de da ikke nødte til at søge Diplomet ved et fremmed Universitet? Sætter ikke de Ord "hvis den ikke afhandlede et vigtigt Emne med Selvtænksomhed, og var en Qvintessens af Lærdom" forud, at naar Afhandlingen har den Beskaffenhed (og bør ikke enhver Doctor-Dissertation være saaledes? *), saa er Videnskabernes Rige kun eet,

*) At den bør være saaledes, lærer en berømt tydsk Doctor, Prof. Schleyermacher, naar han siger i Gelegentliche Gedanken über Universitetem im

og den, som ved en saadan Afhandling bliver Doctor, er det med Ære, ligegodt hvor Diplomet kommer fra. De Ord: "blandt Danmarks grundige, men beskedne Lærde, var det stedse en giældende Mening, at kun den burde hædres med theologisk Doctor-Værdighed, der allerede var bekiendt som lærd Mand, og havde givet offentlige Beviser derpaa" — sætte de ikke tydelig nok forud, at jeg ikke dadler, langt mindre haaner, nogen offentlig erkiendt lærd Mand, fordi han faaer Doctor-Diplomet fra et fremmed Universitet, men kun de for ægte Videnskabsmænd uværdige Maader, hvorpaa enkelte kunne tilliste sig en Titel, der bør være sand Lærdoms Hæderstegn, ved et fremmed Universitet, som de af indvortes Aarsager, forgiæves vilde søge ved Fædrelandets; thi saadant Pralerie fortjener Dadel og Haan. Jeg opfordrer derfor Hr. Doctoren, til at vise med hvilke Udtryk, jeg har haanet Mænd, som ved Kundskaber og Lærdom have erholdt Diplomet fra et eller andet Universitet paa hiin Side Belterne?

2. Mener Hr. Doctoren ved Mænd af Kundskaber og Lærdom sig selv, maa jeg da ikke spørge, i hvilke af Deres Værker har De viist for videnskabelige Medborgere egne Kundskaber, egen Lærdom?

3. Har Hr. Doctoren compileret Deres Dissertationer, og udgivet for Deres egen Forstands Værk, hvad dog var tænkt og skrevet for Dem, af andre Lærde i deres Skrifter, og desaarsag føler Dem truffen ved min Bemærkning, at man kunde blive Doctor ved en Afhandling, udskreven af andre ældre eller nyere Forfattere, og ved at sætte sit Stempel paa det, som anden Mand haver tænkt og skrevet, siden De i Deres saakaldte Æreserklæring, yttrer saamegen Harme, og med saamegen Bitterhed anfalder mig? Næsten skulde man troe det, siden De raaber saa høit; thi jeg indseer ellers ikke Aarsagen. Hvor har jeg nævnet Dem, Hr. Doctor, som Compilator? Veed De om jeg nogen-

deutschen Sinn. Berlin 1808. p. 136. Ein Doctor welcher nicht gleich bey seinem Eintritt in diese Würde, eine Spur von seinem Daseyn zeichnet, welche allgemeine Aufmerksamkeit erregt, und während der Epoche in der sich die Wissenschaft eben befindet, nie ganz verschwinden kann, ein solcher ist eigentlich seines Nahmens unwürdig.

sinde har tænkt paa Dem før Deres eget Skrig giorde mig opmærksom, og uden min Skyld giør Publikum opmærksomt paa Dem, og tilbøieligt at anvende ogsaa i denne Anledning et velbekiendt Ordsprog? — Hvis De har en god Samvittighed, og veed at Deres Værker, som ligge for Verdens Øine, ere Deres egen Forstands Fostere; hvi tager De dem da det saa nær, som ei angaaer Dem? Er De derimod en Compilator, troer De da, siden Deres Værker ligge for Verdens Øine og Kilderne med — at det er saa vanskeligt at faae Compilationen bragt for Lyset? og havde De da ikke giort bedre i at tie stille?

4. Da Hr. Doctoren, i sit herlige Product, bruger endeel blandt Folk af Dannelse og Opdragelse ubekjendte Udtryk og Talemaader, maa jeg til Slutning spørge: hvor Hr. Doctoren har lært saadan ziirlig Maade at udtrykke sig paa? Skulde Hr. Doctorens Svar paa disse forelsbige Spørgsmaale være affattet i samme Deres behagelige Maneer, saa tilstaaer jeg gierne, at jeg, betragtende slig Skrivemaade som uanstændig, indrømmer Hr. Doctoren det sidste Ord.

Lydersløv d. 19 Maji 1809.

W. F. Engelbreth.

E. Sk. Da Hr. Doctoren tager sig de tydske Universiteters Sag saa nær, saa tillade De, at jeg endnu tilføier et Par Ord af foranførte Dr. Theol. og Prof. Schleyermacher, som selv har været Universitets-Lærer, l. c. p. 131. Von Ertheilung der gelehrten Würden. Dies ist unstreitig die am meisten veraltete Parthie unserer Universiteten. Die scholastische Form der Disputationen ist zu einem leeren Spielgefecht geworden: und da man es auch mit dem übrigen nicht sonderlich genau genommen hat, so ist der Credit fast aller auf der Universitet ertheilten Würden tief unter die Punct der Satire herab gesunken. — Jeg mener disse Ord vise tydeligt, hvorledes det gaaer til ved de tydske Universiteter. Jeg har ikke villet oversætte disse Ord paa dansk, da jeg af Deres Afhandling om de bibelske Myther, seer, at De selv kan godt oversætte af tydsk paa dansk.

Indsenderen af Stykket "om Mandfolkenes nuværende Opførsel imod det smukke Kjøn", bedes be-

hageligst at lade det afhente hos Mad. Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144. Udgiveren har gjort sig det til en Lov, aldrig at optage Oversættelser, med mindre de indeholde noget Bidrag til Dagens Historie eller angaae indenlandske Anliggender. — Ved denne Leilighed maa Udgiveren erindre, at der idelig sendes ham saa mange Bidrag, som han ikke seer sig istand til at indrykke, og at det vilde medtage for megen Plads, om han hver Gang skulde offentlig opgive de Grunde, hvorfor han ikke kan gjøre Brug af dem. Han erklærer derfor eengang for alle, at enhver, der indsender noget til Skilderiet og ikke seer det indrykket i det seneste tre Numere efter Indsendelsen, kan lade det afhente, da i saa Fald Udgiveren ikke kan indrykke det.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Christiania-Avis yttres det Ønske, at en Uhrmager maatte nedsætte sig i Mandal, hvor han meget godt kan ernære sig, da syv Ottendedele af Indvaanerne i Staden og den omliggende Egn i mange Aar have sendt saavel deres Lomme- som Stueuhre til Engelland, og kun en Ottendedeel til Kjøbenhavn for at repareres, og Krigen nu ikke mere tillader at sende dem til nogen af Stederne.

Da Fartøierne fra de fiendtlige Orlogsskibe ved Romsøe i store Belt i nogle Dage flittigen havde besøgt denne Øe, saa bleve Kyst-Commandeuren, Capit. Greve Wedel, af Hs. Maj. Kongens Regim. 4de Bataillon, og Chefen for Roeflottillen, Capit. Lieut. Schønheider, enige om at foretage en Expedition til bemeldte Øe, for der at forurolige Fienden. D. 18 Maji om Aftenen indskibedes paa de Capitainlieut. Schønheider og Lieut. Wulff underlagte Canonschalupper 30 Mand af det Sjellandske Jægercorps under Prem. Lieut. v. Linde, 24 M. af Jægercompagniet i Kongens Regim. 4de Bataillon, under Capit. v. Dass, og 22 Mand af det Fyenske ridende Jægercorps, under Ritmester v. Juel, som tillige commanderede det hele Detaschement. De ankom til Øen Kl. 2 om Natten, og bleve der satte i Land tilligemed 100 Matroser under Søelieuten. Pederfeldts og Grotschillings

Commando, hvorpaa Canonfartøierne efter Aftale begave sig bort. Øen blev strax, formedelst den paa flere Steder antændte Ild, recognosceret, men da intet befandt sig der, bleve Tropperne samlede i et Baghold i Skoven, og de fornødne Poster udsatte. — D. 19, om Morgenen Kl. 6, udgik den første Barcasse fra et Rangskib, og efter denne 3 Chalouper, som alle holdte ind til Øen. Mandskabet i disse bestod omtrent af 150 til 170 Mand. Man lod dem uforstyrret gaae i Land. 1 Lieut., 2 Masters, 87 Mand og 9 Fruentimmer bleve afskaarne og fangne, og en Mængde af de Flygtende dræbte. Disse Fartøier bleve strax understøttede fra Linieskibene, som lagde sig paa hver Side af Øen, og udsatte alle deres Fartøier, til Hjelp for de Flygtende, hvorpaa de under en levende Kartetskild af Caronader attaquerede vore Folk paa Øen, men uden Virkning. Af vore Tropper blev kun een Mand af Jægercompagniet let saaret; Fiendens Tab af Døde og Saarede anslaaes bestemt til 20 Mand. En stor Deel fiint Linned, som af de Engelske var bragt i Land, blev gjort til Bytte. Expeditionen kom med ovennævnte 93 Fanger tilbage til Kjerteminde Kl. 1.

Tydske Blade indeholde den usandfærdige Beretning, at Engellænderne have indtaget Bornholm. Vi vide af officielle Efterretninger, at denne Øe aldrig har befundet sig i bedre Forsvarsstand end i dette Øieblik, og at det neppe vil gaae Engellænderne bedre her end paa Romsøe, dersom de skulde vove et Angreb.

Dette Aar tegner til at blive meget frugtbar. Især ere Frugttræerne fulde af Blomster. Men vi trænge høiligen til Regn.

Udenlandske Efterretninger.

Hvad man kunde forudsee er skeet. Wien*) har d. 13 d. M. capituleret, og skjønt de omstændelige Efterretninger herom endnu mangle, veed man dog, at Garnisonen er krigsfangen. Vel skal

*) Denne Keiserstad har i Aaret 1529 og 1683 været beleiret af Tyrkerne, men begge Gange forgjeves. Efter den Tid er Staden ved sine Forstæders Udvidelse forsvunden af Fæstningeryes Tal, men da Bonaparte nærmede sig den 1797 bleve der anlagt Linier til dens Forsvar. Staden er i det Hele 4 Mile i Omkreds, har 6924 Bygninger, og 250,000 Indbyggere.

Keiser Franz, der nu anden Gang seer Napoleon som Seierherre i denne Keiserstad, have sendt ham en egenhændig Skrivelse, hvori han beder om en Vaabenstilstand, men Parlamentairens hastige Afærdigelse og den Franske Armees uafbrudte Fremrykken, lader formode at Svaret ikke var gunstigt. Dobbelt mislig bliver Østerriges Stilling derved, at en Russisk Armee af 48000 Mand, under Første Sergei Galleczyn, har faaet Befaling at agere imod Østerrigerne, og en Afdeling af samme allerede er rykket ind i Hertugdømmet Warschau. De, der ved det Østerrigske Indfald i dette Hertugdømme, have viist et fiendtligt Sindelav, behandles nu meget alvorligen.

Moniteuren leverer nu den 5te og 6te Bulletin, der indeholder omstændelige Efterretninger om allerede bekjendte Ting. Fægtningen ved Ebersberg har kostet Østerrigerne 12000 Mand, hvoriblandt 7500 Krigsfanger, samt 4 Canoner og 2 Faner. — Prindsen af Ponto Corvo, som den 6 havde sit Hovedqvarteer i Retz, mellem Bøhmen og Regensburg, har sendt den Sachsiske General Gutschmidt til Eger, hvor han gjorde Landværnet vaabenløst. — Keiseren har befalet, at oprette ved Elben et Observationscorps under Gen. Valmy's Anførsel, som skal bestaae af 60,000. Avantgarden begiver sig til Hanau. D. 5 ankom Hertugen af Montebello til Amstetten, d. 6 Hertugen af Rivoli ligeledes til Amstetten, og Hertugen at Auerstädt til Linz. D. 8 var Hertugen af Montebello i Sieghartskirchen, og Keiser Napoleons Hovedq. i St. Pölten. Hertugen af Danzig marcherede fra Salzburg mod Inspruck, for at angribe de Detachementer, som Fienden endnu har i Tyrol, og som forurolige de Bayerske Grændser. — Levningerne af Hertug Ludvigs og General Hillers Corps havde d. 7 forladt St. Pölten. To Trediedele gik i Crems over Donau, og bleve forfulgte indtil Mauten, hvor man fandt den Bro, der fører over Donau, afbrudt. Den anden Trediedeel havde taget Veien til Wien. Den Franske Armee forefandt i de forskjellige Magaziner, som Østerrigerne havde anlagt, for at marchere fremad, 400,000 Centner Krud, 400,000 Portioner Trebakker og adskillige Hundrede Rationer Brød. — I Abbediet i Mølk fandt man adskillige Millioner Flasker Viin i Kjelderen.

General Rüchel, som 1807 forlod Preussisk

Tjeneste, skal nu anføre et Corps, som den forrige Churførste af Hessen har oprettet. De Tropper, som denne Første har forsamlet i Bøhmen, skulle anføres af Hertugen af Brunsvig-Oels.

Fra Rostock skrives under den 22 Maji: at Rigsdagen i Sverrig er nu endt, og at dens Udfald var, at bryde med Engelland; at Kongen for sig og sine Efterkommere skal frasige sig Tronen; at Hertugen af Södermanland skal være Konge, og at Riget efter ham skal tilfalde Rusland. — Da Rusland nylig har erklæret Finlands Besiddelse indtil Kalix og Engellændernes Udelukkelse fra de Svenske Havne, som Hovedvilkaar for en Fred, der stedse er beredt til at indgaae, og hine Rigsdagsbeslutninger endog indrømme mere end Rusland her synes at forlange, saa er det klart, at Freden mellem disse to Magter aldrig har været nærmere end i dette Øieblik.

Det Schillske Corps, hedder det d. 13 Maji fra Hamburg, er i forskjellige Afdelinger adspredt mellem Elben og Østersøen i det Mecklenborgske. Hans Mandskab øves flittigen i Vaaben. General Gratiens Corps passerede d. 13 Elben.

Ved en Dagbefaling af 5 Maji skal General Chateller, som Ophavsmanden for Opstanden i Tyrol og det paa Franske og Bayerske Krigsfanger begaaede Mord, anholdes, stilles for en Krigsret, og 24 Timer efter hans Paagribelse skydes, som Hovedet for en Røver- og Morderbande.

Af de offentlige Bygninger i St. Pölten er det Østerrigske Vaaben blevet nedtaget.

I Paris arbeides allerede paa en ny Opera i Anledning af Keiserens Tilbagekomst. Dens Indhold er Ferdinand Cortez's Erobringer i America. Musiken er af Spontini, og det første Udlæg beløber sig allerede til 300,000 Fr.

General-Lieuten. Wrede har d. 10 angrebet de to befæstede Passe Strub og Lofer (mellem Salzburg og Tyrol *) ved Salafloden). De steile

*) Der gives faa Lande, der ved deres naturlige Beskaffenhed lægge en fremrykkende fiendtlig Hær saa mange Hindringer i Veien, der ere saa vanskelige at angribe, og saa let at forsvare som Tyrol. Veiene gaae her bestandig enten over himmelhøie Bjerge og Klipper, som man kun kan klavre op til paa smalle Fodstier, klippefulde Veie og farlige Gange, eller igjennem dybe og snævre Svælge, ved

Klippevægge og den dybe Snee paa Bjergene lagde ham store Hindringer i Veien. Men næste Dags Morgen Kl. 6 lod han sine Tropper, understøttede af 8 Haubitser og 4 Tolvpundige, rykke frem og bestorme Passene. Østerrigerne og de oprørske Tyroler gjorde en saa haardnakket Modstand, at Sagen blev uafgjort indtil Kl. 3 om Eftermiddagen. Men tilsidst erobrede de tappre Bayerer begge Passe, der aabne dem en Vei til Insbruck, toge to Canoner og mange Fanger, og nedsablede alle bevæbnede Oprørere.

I en Kro ikke langt fra Vohburg, kom Keiser Napoleon, uden at kjendes af nogen, op paa et Værelse, hvor en Bayersk Overkrigscommissair var indqvarteret. Denne kjendte strax Monarken. Men Keiseren vinkede med Haanden, og frabad sig al Æresbevisning. Han fordrede paa Tydsk: Milch — warm! — Brod! — Schwarz! og da han havde faaet begge Dele, brokkede han Brødet i Melken, og spiste denne Ret med største Velbehag. Enkelte Tydske Ord taler Keiseren med stor Færdighed.

hvilke Bjergene staae saa tætte, at man kan naae dem med den udstrakte Arm. Vilde Floder og rivende Skovstromme gjennemsnoe Dalerne, og indskrænke Pladsen endnu mere, ja gjøre den ofte utilgjængelig. Stundom er det, formedelst de ubestigelige Klipper, umueligt at komme lige fra den ene til den anden, og endog mange Indfødte kjende ikke de Veie, paa hvilke man kan komme nærmest til deres Nabo. Næsten hvert Bjerg er en fast Position mod en paa Landeveiene fremtrængende Fiende, og de Veie, der gaae igjennem Dalene, domineres næsten allevegne af de paa Siderne liggende Høie, saa man ikke behøver Vaaben, men kun store Steen eller Klodse til at knuse alt hvad der bevæger sig neden for. Ofte styrte store Sneelaviner og afrevne Klipper ned i Afgrunden og begrave de i samme vandrende Mennesker og Dyr. Artilleriet er her vanskelig at bruge, Cavalleriet møder her hvert Øieblik Hindringer, og alt Kjøretøies Transport er høist usikker, da man allevegne kan skjule Smaadetachementer, og forurolige det. Derimod ere Tyrolerne stærke, dristige og tappre Folk, og der gives blandt disse Naturens raa Sønner en Mængde meget gode Bueskyttere. Ved deres Levemaade og deres Lands Beskaffenhed vante til Farer, kjende de ingen Frygt.

I disse Dage døde den som Videnskabsmand fordeelagtig bekjendte Major C. C. Pflueg i sit 80de Aar. Skjøndt opdraget til Krigsstanden besad han store Indsigter i forskjellige Videnskaber

uden for sit egentlige Fag, og har tilfulde lagt dem for Dagen i sin Oversættelse af Eulers Breve, Helmuths Astronomie og adskillige af Kants Værker. Lige indtil de sidste Aar af hans Liv var Philosophien hans Yndlingsstudium. Han arbeidede blot af Iver for Videnskaberne, og har ikke allene udarbeidet alle sine Oversættelser uden mindste Honorar, men endog selv ladet adskillige af dem trykke med betydelig Opoffrelse. Endnu som 80 Aars Olding besad han saa stor Aandskraft, at han forfattede sin egen Levnedsbeskrivelse, som læses med Interesse.

Hofraad Gisecke, som i disse Dage er ankommet hertil fra Glücksborg, har overbragt de Kongl. Ordener, som den nylig afdøde Hertug af Bevern havde baaret.

Den hidtilværende tydske Sognepræst ved Garnisonskirken her i Staden, Hr. Hudtwalker, er af Hs. Maj. beskikket til Præst i Neuenbro'k i Amtet Steinburg. Stedet ligger i Krempermarsken, ved Landeveien fra Itzehoe til Hamborg. Ligeledes er Feldpræsten Hr. Jansen af Hs. Maj. Kongen bleven udnævnt til Præst i Wandsbeck i Amtet Haderslev.

Ved en Kongel. Resol. af 7 April d. A. er fastsat, at den 4de §. af Reglementet for Kongens Livcorps restringeres derhen, at blot Second-Lieutenanter i Corpset vælges paa den anførte Maade, hvorimod Ancienneteten bør følges i Henseende til Avancement til de 2de andre Classer, nemlig Premier-Lieutenant og Compagniechefer, naar forresten det Subject, der staaer for Touren, er qvalificeret til Forfremmelse.

Under d. 19 Maji er, igjennem det Danske Cancellie, udfærdiget et Rescript til Geheime-Statsminister og Ridder af Elephanten, Grev Reventlow, Vice-Admiral og Deputeret samt Storkors af Dannebrogen Wleugel, Gen. Major og Deputeret samt Commandeur af Dannebrogen Haxthausen, Etatsraad og Deput. Frelsen, Etatsr. og Deput. samt Ridder af Dannebrogen Cold, Etatsraad og Deput. Birck, samt General-Krigs-Commiss. og Deput. Münch, hvori de befales at sammentræde i en Commission, under Greve af Reventlows Præsidium, og indsende directe til Hs. Maj. Kongen Forslag om hvad der behøves til Norges Forsyning. Forslaget skal indsendes 14 Dage til 3 Uger fra den Dag, Commissionen har begyndt sine

Forhandlinger, og derpaa skal en fast og uforanderlig Plan lægges, som skal følges af alle og udføres i alle dens Grene, under Bestyrelse af en Person eller Commission, som Hs. Maj. nærmere vil bestemme. — I Indledningen til dette Rescript hedder det, at skjønt de Korn- og Proviantsorter, Medicinal-Varer, Armatur- og Munderingssorter, samt Nødvendighedsartikler, som i den forbigangne Tid ere afsendte fra Dannemark og Hertugdømmene, til Norge, have for største Deel afhjulpet dette Riges Trang, saa har Hs. Maj. dog bemærket, at Norges Forsyning endnu kunde været udført med mere Held, hvis denne Forsyning var skeet efter en almindelig Plan, istedet for at flere Autoriteter have paa forskjellige Maader, til forskjellige Tider, dog efter bedste Skjønnende, foranstaltet disse Opsendelser, hvorved Standsning tidt har fundet Sted.

I Island ere i sidstafvigte Civilaar ægteviede 286 Par, fødte ægte Børn 1410, uægte 134, dødfødte 58, tilsammen 1602. Døde ere 905, altsaa 697 flere Fødte end Døde. Paa Vestmannsøe raser en slem Sygdom, Ginklofe (Mundspærre) kaldet, der i de senere Aar har bortrykket næsten alle de Børn, der fødtes, og de fleste i en Alder af 3 til 9 Dage. I de sidste 5 Aar er der paa Vestmannsøe ialt født 54 Børn, af hvilke 40 døde af denne Sygdom. Adskillige mene, at den for en stor Deel foranlediges af en Art Søfugl Procellaria glacialis (paa Isl. Fyl) som falder der nu i større Mængde end før og spises gjerne af Indbyggerne.

Assessor i Kjøbenhavns Politieret, H. Rosenkilde, er beskikket til Assessor i Høiesteret og Assessor i Bergens Stifts Overret N. Engelhardt udnævnt til Assessor i Kjøbenhavns Politieret. Cancell. Secret. og Cancellist i det Danske Cancellie N. Aagesen er beskikket til surnumerair Assessor i Landsoverretten samt Hof- og Stadsretten. Assessor i Gen. Oec. og Commerce-Coll. og Dr. Philos. M. C. G. Lehman er udnævnt til surnumerair Committeret i bemeldte Collegium med Stemme og Underskrift.

Avancement, Forflyttelse og Afgang ved Vor Landmilitair-Etat.

Det har allernaadigst behaget Os at resolvere som følger:

Under 23de Maji:

1. Den ved det smaalehnske Dragon-Regiment i Oberst-Lieutenants Nummer staaende Oberst Jørgen

v. Michelet udnævne Vi herved til Chef for det Tronhjemske Dragon-Regiment. 2. Second-Lieutenant Georg Nielsen v. Monrad, af den Langelandske Infanterie-Bataillon, udnævnes til virkelig Premier-Lieutenant ved samme, og ansættes . . . Wiglar som Second-Lieutenant ved bemeldte Bataillon. 3. Second-Lieutenant Jacob Andreas v. Eeg, af det 1ste jydske Infanterie-Regiments 3die Bataillon, meddeles efter Ansøgning, formedelst svageligt Helbred, i Naade Afskeed af Krigstjenesten. 4. Ole Tønder Schjøtt ansættes som Second-Lieutenant ved det fyenske Infanterie-Regiments annecterede Bataillon. 5. Student Wilhelm Christian Klein ansættes som Fændrik ved det holsteenske Infanterie-Regiment, men uden Anciennetet indtil han har taget Officier-Examen. 6. William Tiemann, Søn af Capitain v. Tiemann, ansættes som Kostcadet ved det danske Landcadet-Corps i den Classe, som betaler 90 Rdlr. aarlige Kostpenge, fra næstkommende 1ste Januarii af.

Under 25de Maji:

1. Ingenieur-Corpsets 3 Afdelinger, som hidindtil have ført Navn af Detachements, skulle for Fremtiden benævnes Brigader, og saaledes kaldes: den Danske, den Norske og den Holsteenske Ingenieur-Brigade. 2. Den i Artillerie-Corpset uden Anciennetet staaende caracteriserede Premier-Lieutenant Hybert Olsen v. Elshoug, som er Corpsets Adjutant, tillægges Forskjellen af en Premier-Lieutenants og en 1ste Second-Lieutenants Gage extraordinair, med 48 Rdlr. aarlig, men det paalægges ham at tage den ham endnu manglende Officier-Examen. 3. Caracteriseret Premier-Lieutenant Joachim Carl v. Bülow oprykker til virkelig Premier-Lieutenant i Artillerie-Corpset. 4. Fændrik Carl Wilhelm Friderik v. Arnesen, af Kronens Regiment, udnævnes til virkelig Second-Lieutenant i bemeldte Regiment, med Anciennetet af 7 Marts 1809 forved Second-Lieutenant v. Dreyer. 5. Forhen værende Commandeer-Sergeant ved Artillerie-Corpset Johan Jacob Lundt ansættes som Second-Lieutenant ved den holsteenske Artillerie-Bataillon. 6. Fændrik Johan Ludvig v. Steuben, af det norske Livregiment til Fods, oprykker til virkelig Second-Lieutenant i Regimentet; og den ved dette Regiment à la suite ansatte Fændrik Jacob Hansen v. Styrup, som endnu forbliver ved Landcadet-Corpset indtil næste Nytaar, reserveres Second-Lieutenants Anciennetet af 22de Decbr. 1808 forved Second-Lieutenant v. Moldrup. 7. Cancellist i Vort General-Commissariats-Collegii 1ste Departements-Comtoir Hans Bruun meddele Vi herved virkelig Krigscancellie-Secretairs Caracteer gratis; og den i bemeldte Collegii Bogholder-Comtoir ansatte surnummerair Cancellist Peter Martin Linckmeyer udnævnes til virkelig Cancellist i sidstnævnte Comtoir.

Hovedqvarteret i Vor Kongelige Residentsstad Kiøbenhavn, d. 27 Maji 1809.

Frederik R.

Freias Pris.

Her i den svale Aftenstund,
Mens Sol i Hav sig sænker,
Jeg ganger i den grønne Lund,
Paa Freia kun jeg tænker,
Jeg hende ser i grønne Blad,
Og i den fagre Blomme,
Fra hende og hvert Fuglekvad
Mig ene tykkes komme.

Jeg er saa fro, saa barneglad,
Og med de Blommer spæde,
Der staa saa net i Krinds og Rad,
Jeg deler al min Glæde,
Jeg takker dem saa inderlig,
Men de forstaa mig ikke;
Thi at i dem jeg ser kun dig
Skøn Freia! veed de ikke.

Den lyse Sol har skjælet sig,
Det mørknes brat i Lunde.
Smaafugle! vil I laane mig
Jer Stemme, mens I blunde,
Da vil jeg sjunge Freias Lov,
Og ikke jeg allene,
Men Dal og Høi, og Mark og Skov
Skal sig med mig forene.

I kan det ei, I Fugle smaa!
Og jeg kan ikke sjunge;
Men til skøn Freias Pris dog maa
Sig røre høit min Tunge,
Thi hun har friet mig af Nød,
Af Sorgens mørke Fængsel,
Hun gav mig Liv, der jeg var død,
Og stilled al min Længsel.

Jeg gik saa sorrigfuld i Sind
I Ungdoms første Dage,
Og Taaren randt saa tit paa Kind,
Jeg higede tilbage,
Mig tyktes, jeg var fremmed her,
Og maatte vild omvanke,
Saa fjern, saa fjern, men aldrig nær
Var derfor og min Tanke.

Af Angest var jeg mest omspændt
Alt i den blide Sommer,
Af onde Magter tyktes sendt
For mig de fagre Blommer,
Naar jeg med Gammen paa dem saae,
Da vilde Hjertet briste,
Jeg maatte snarlig fra dem gaa,
Hvorfor, jeg ikke vidste.

Saa ginge hen de Aar i Kval,
De ginge som de komme,
Indtil engang jeg fandt i Dal
En yndig Rosenblomme,
Den blev jeg ved at stirre paa,
Dog Hjertet vilde briste,
Det maatte før isøndergaa,
End jeg den vilde miste.

Den Blomme blev en Kvinde lig,
Hvordan, det veed jeg ikke,
Hun lod mig hæfte fast paa sig
De luende Blikke.
Jeg stod saalænge, stod og saae
Mig ind i hendes Øie,
Saa Læben vilde vove paa
Til hendes sig at føie.

Gudinden stod med Smil paa Kind,
Og sang med kærlig Stemme:
Jeg saae, du følte dybt i Sind,
At du var ikke hjemme,
Thi steg jeg her i Dalen ned,
Alt som en Rosenblomme,
Og har jeg al din Kærlighed,
Du skal til Hjemmet komme.

Jeg kyssed hendes Klædebon,
Forsaged Alt paa Jorden,
Da førte hun med Liljehaand
Mig ind i gamle Norden.
Jeg saae den gamle Gudehær,
Dertil de Kæmper stærke,
At jeg var kommet Hjemmet nær,
Jeg klarlig kunde mærke.

Saalænge jeg kan tælle Aar
Jeg vil i Norden bygge;
Men naar i blide, lune Vaar
Mig vinker Lundens Skygge,
Da ræddes jeg slet ikke mer,
Min Trængsels Tid er omme,
Jeg overalt skøn Freia ser
I fager Mø og Blomme.

Min Stemme er saa hvas og raa,
Og mine Toner runge,
Thi beder jeg I Piger smaa!
I vil om Freia sjunge:
Da skal det tone sødt i Dal
Og klinge over Enge,
Til Freias høie, lyse Sal
Skal eders Lovsang trænge.

N. F. S. Grundtvig.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 67.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 30 Maji, 1809.

Voltaires Tanker om Luxus.

Miskjendelse har altid været de fleste store Mænds Lod, men ingen synes af Samtidige og Efterlevende at være bleven behandlet med større Utaknemmelighed, end Voltaire *). Endog for ikke længe siden har een af vore første og meest genialske Digtere sagt om ham:

Ha! skulde det i Sandhed være
Den frosne Spottefugl Voltaire
- - - - - - - - - - - -
Den tomme Sjel! han skal herned,
Som vilde Konst og Fromhed døde
Og troede, fræk, paa Alt at bøde
Med usle Stumper Vittighed.

*) Lessing var den første Tydske, der vilde frakjende Voltaire Sørgespildigtertalent, skjønt Tydskland paa den Tid endnu ikke havde et eneste Sørgespil, der kunde sættes ved Siden af Voltaires, og nu frakjender visse nyere Konstdommere igjen Lessing alt Genie, endskjønt endnu ingen af dem har skrevet et Stykke som Emilie Galotti eller Nathan der Weise. Men Eensidighed og Uretfærdighed har altid udmærket den Tydske Critik. Saaledes haanedes og mishandledes den, med alle sine Pedanterier, af den Tydske Litteratur dog saa høist fortjente Gottscheds Minde, og saaledes glemmes og ringeagtes nu Tydsklands Classiker Hagedorn, Gesner, Haller, Gleim o. fl., som de Tydskes Sprog og Konst have at takke for deres første Dannelse.

Og derpaa igjen:

Jeg tørte Støvet af, og Osen,
For ret engang at see Franzosen
Ind i sit Abekatte-Fjæs. *)

Saadanne Ytringer, fremsatte i en almindelig læst Bog og af en almindelig yndet Forfatter, kunne umuelig andet end virke paa den store Hob Eftersnakkere og Efterabere, der ikke behøve mere end et Vink, for strax at fordømme, nedrive og sværte enhver fortjent Mand, om de end aldrig have læst eller forstaaet hans Skrifter. Ved en eneste uforsigtig fremsat Dom kan saaledes et halv Aarhundredes velfortjent og møisommelig erhvervet Hæder undergraves og tilintetgjøres, om just ikke i Kjenderens, saa dog i den vankundige og blot eftersnakkende Hobs Øine. Uden at bifalde Maaden, hvorpaa Voltaire ofte talde, ikke om Religionen, men om Bibelen, som han vilde bedømme, uden at kjende det Sprog, hvori det gamle Testamente er skrevet, maa man dog tilstaae, at enhver, der vil fælde nogen Dom over Maaden, aldrig bør glemme Tiden, hvori han skrev, og de Mennesker, for hvilke han skrev. Fanatismens og Overtroens Uhyre, som i denne

*) Man behøver haabe, at Digteren med Tiden vil forandre sine Tanker om Voltaire, ligesom han i Fortalen til sine nordiske Digte allerede har viist at have forandret sine Tanker om Racine, hvem han dog nu indrømmer, at have været stor, da han skrev sin Athalia.

Philosophs Tid havde naaet sin største Vært, og rundelig næredes og pleiedes af et egennyttigt, herskesygt og vankundigt Hierarkie, kunde hverken bekriges eller fældes med andre Vaaben end Satire, og kan en Satiriker kaldes en Spottefugl, saa var Voltaire den nyttigste og elskværdigste Spottefugl, Jorden nogensinde har baaret. Hvorledes havde det nu vel seet ud med Oplysningen, dersom han ikke ved sin skarpsindige Vittighed havde givet Klerkesnedigheden og Munkedespotismen det første Stød? Lader os ikke negte Voltaires store Fortjenester af Oplysningen og Menneskeheden, fordi de Vaaben, han betjente sig af, ikke altid synes os lige rosværdige. Man bør ikke være for stræng mod den Mand, der luger et med Ukrud bedækket Blomsterbed, fordi han med Ukrudet oprykker enkelte Blomster. Dyden har Voltaire aldrig angreben, og kun Kortsynede kunne paastaae, at hans Candide er en Satire over Forsynet. Om hans Vittighed er det vel unødvendigt at tale. Maatte der aldrig skrives noget Uvittigere end det, han har skrevet! Løb han end meget alt for løseligen over, og indlod han sig end, som saa mange af hans Landsmænd, i at skrive og dømme om enkelte Ting, som han ingen grundig Indsigt havde i, saa er det dog vist, at han besad en Læsning i høist forskjellige Fag, som næsten er mageløs, en Gave til at udtrykke sig fattelig og behagelig, som hidtil har været uopnaaelig, og en Frimodighed, som den sildigste Efterslægt vil beundre. Man har kaldet hans Carl den Tolvtes Levnet en historisk Roman, men endnu er ingen opstaaet, som i Form og Foredrag har leveret noget skjønnere; man har lastet hans Sørgespil, men endnu spilles de i det Frankrige, som har vidst at tilegne sig Roms Konstværker, men ikke dets Konstaand. Enhver, som ikke lader sig henrive af Partiesyge og Dadlelyst, vil indrømme, at der i de 100 Bind af Voltaires Værk findes en Skat af Levnetsphilosophie, Vittighed, Skarpsindighed, Sandhed og Lærdom, som man forgjeves vil søge i det Hav af Bøger, som den nyere Litteratur oversvømmer os med. Men det er nu eengang store Skribenters Skjebne, at Dverge sætte sig paa deres Skuldre og sparke dem siden med Hælene i Ansigtet, for at faae dem til at hælde med Hovedet. En ganske ubekjendt Engellænder, Ferriar, har for adskillige Aar siden villet godtgjøre, at den originale Sterne, som længe har været anseet for Engellands vittigste, lunefuldeste og skarpsindigste Forfatter, ikke har gjort andet end udskrevet, plyndret og efterlignet, især de gamle Skribenter Rabelais og Bourton. Den gode Ferriar har altsaa troet, at hele det øvrige Europa har været stærblind, indtil han satte det sine critiske Briller paa og lærte det at see, hvad det forhen ikke kunde see. Dog, saaledes er det ikke allene gaaet Sterne, men ogsaa Danske Forfattere. Een af vore bedste Lystspildigtere, hvis første Stykke man siden Holbergs Tid ikke har havt Mage til, har man endog i Paris kastet en satirisk Sneebold efter, ved at tale om "at stjele et Lystspil ud af et Stervbo", og derved opfrisket et af lumsk Avindsyge opdigtet Rygte. Selv mod den udødelige Ewald begynder man at vise sig utaknemmelig.

Efterat jeg saaledes har fremsat min korte Troesbekjendelse om Voltaire, tillade man mig at anføre følgende Stykke, som findes i hans Dictionnaire philosophique, under Artikelen Luxe. Det synes passende til Tiden, og kan gjøre den, der ikke kjender Voltaire af hans Skrifter, lidt nøiere bekjendt med hans Skrivemaade.

I et Land, hvor alle gik barfodede, vilde ikke der den første, der lod sig gjøre et Par Sko, føre Luxus? Vilde han ikke være et meget fornuftigt og vindskibeligt Menneske? — Er det ikke det samme med den, som havde den første Skjorte? Den, som lod den blege og rulle, vilde jeg ansee for et Genie, der har Hjelpekilder i Overflødighed og er istand til at regjere en Stat. — Imidlertid vilde de, der ikke ere vante til at have en bleget Skjorte, ansee ham for en forkjelet Rigmand, der fordærver Nationen. — "Vogter eder for Luxus," sagde Cato til Romerne; "I har overvundet Phrasernes Provinds; men spiser aldrig Fasaner. I har erobret de Lande, hvor Bomuld voxer, sover paa

det bare Gulv. I have med bevæbnet Haand ranet Guld, Sølv og Ædelstene fra tyve Folkeslag, værer aldrig saa daarlige at betjene eder deraf. Undværer alt efter at I have erobret alt. Stratenrøvere bør være dydige og fri." — Lucullus svarede ham: "Min Ven, ønsk heller at Crassus, Pompejus, Cæsar og jeg maa tilsætte alt ved Luxus. Stratenrøvere bør slaaes for at kunne dele Byttet. Rom maa engang underkues, men det vil blive det meget hastigere og sikkrere ved een af os, naar vi sætte vore Penge paa Rente ligesom Du, end naar vi bortødsle dem til Overflødigheder og Fornøielser. Ønsk at Pompejus og Cæsar maatte forarme sig saa meget, at de ikke have noget til at lønne Armeerne.

For ikke længe siden gjorde en Nordmand en Hollænder Bebreidelser for hans Luxus. Hvad er der blevet af de lykkelige Tider, sagde han, da en Kjøbmand reiste fra Amsterdam til Indien, og efterlod en røget Oxefjerding i sit Kjøkken, som han fandt igjen ved sin Tilbagekomst? Hvor ere eders Træskeer og eders Jerngafler? Er det ikke Skam for en viis Hollænder at sove i en Damaskes Seng? — Gaa til Batavia, svarede Manden fra Amsterdam: vind som jeg ti Tønder Guld, og see om Du ikke vil faae Lyst til at klæde dig godt, spise godt og boe godt. — Siden denne Samtale har man skrevet tyve Bind over Luxus, og Bøgerne have hverken formindsket eller forøget den.

Man har ivret mod Luxus i to tusinde Aar baade paa Vers og i Prosa, og dog har man bestandig yndet den. — Hvad har man ikke sagt om de gamle Romere, da disse Stiemænd hærjede og ranede Agerens Grøde; da de, for at forøge deres fattige Landsbyer, ødelagde Volskernes og Samniternes fattige Landsbyer? De vare uegennyttige og dydige Folk. De kunde endnu hverken rane Guld, Sølv eller Ædelstene, fordi de endnu ikke fandtes i de Byer, de plyndrede. Hverken deres Skove eller Moradser frembragte Agerhøns eller Fasaner, og man roste deres Tarvelighed. — Da de strax derpaa havde plyndret alt, stjaalet alt fra den Adriatiske Bugt til Euphrat, og da de havde Forstand nok til at nyde Frugterne af deres Plyndringer; da de dyrkede Konsterne, hvis hele Fornøielse de smagte, og som de endog fik de Overvundne til at smage, saa ophørte de, siger man, at være vise og gode Folk. — Alle disse Udraab gaae kun ud paa at bevise, at en Tyv aldrig bør spise det Maaltid, han har taget, ikke bære den Kjole, han har ranet, ikke smykke sig med den Ring, han har stjaalet. Han burde, siger man, kaste alt dette i Vandet, for at kunne leve som et skikkeligt Menneske; siger heller, at han ikke burde stjele. Fordømmer Røverne naar de rane, men behandler dem ikke som Daarer naar de nyde. Naar et stort Antal Engelske Matroser have beriget sig ved at indtage Pondichery og Havanna, have de da Uret, naar de siden i London nyde Fornøielse til Belønning for den Umage, de have havt dybt inde i Asien eller America? — Skraalerne ville, at man skal nedgrave de Rigdomme, man har opsamlet ved Vaabenlykke, ved Agerdyrkning, ved Handel og ved Vindskibelighed. De beraabe sig paa Lacedæmonerne; hvorfor beraabe de sig ikke ogsaa paa Republiken St. Marin? Hvad Godt høstede Grækenland af Sparta? Har det nogensinde havt Demosthener, Sophokler, Apellesser eller Phidiasser? Athenens Luxus har frembragt store Mænd i hvert Fag; Sparta har havt nogle Hærførere, og endda ikke engang i saa stort et Antal som de øvrige Stæder. Men velan, lad en saa liden Fri-

stat som Sparta beholde sin Fattigdom (1). Man døer engang ligesaa godt naar man mangler alt, som naar man nyder alt hvad der kan gjøre Livet behageligt. Den Vilde i Canada lever og bliver gammel ligesom Borgeren i Engelland, der har femten Tusinde Guineer i aarlig Indkomst. Men hvo vil nogensinde sætte Irokesernes Land i Sammenligning med Engelland? Lad Republiken Ragusa og Canton Zug give Love mod Overdaadighed; de have Ret; den Fattige maa strække Tæring efter Næring; men jeg har læst et Sted:

Sachez sur-tout que le luxe enrichit,
Un grand Etat, s'il en perd un petit.
(Viid overalt, at Luxus beriger en stor Stat, naar den ødelægger en liden.)

Dersom man ved Luxus forstaaer Yderlighed, saa veed man at Yderlighed er skadelig i ethvert Tilfælde, i Afholdenhed som i Fylderie, i Paaholdenhed som i Gavmildhed. Jeg veed ikke hvorledes det gik til, at i mine Bondebyer, hvor Jorden er utaknemmelig, Paalæggene svære, Forbudet mod at udføre den Sæd, man har saaet, utaaleligt, er der dog neppe en Avlsmand, som jo har en god Klædes Kjole, godt Fodtøi og god Føde. Dersom denne Avlsmand pløier i sin smukke Kjole, med fiint

(1) Lacedæmon undgik ikke Luxus uden ved at vedligeholde Fælledskaber og Ligheden i Eiendom; men den vedligeholdte hverken det ene eller det andet, uden ved at lade Jorden dyrkes af et trælbundet Folk. Det er Klosteret St. Claudes Lovgivning; paa det nær, at Munkene ikke tillade at ophæve eller ødelægge deres evige Stiftelser. Ligheden eller Fælledskab i Eiendomme forudsætter en Nation af Slaver. Spartanerne besadde Dyder som Stratenrøvere, som Inqvisiteurer, som alle de Menneskeklasser, Vanen har gjort fortrolige med et Slags Forbrydelser i den Grad, at de kunne begaae den uden Samvittighedsnag.

Linned paa, friserede og pudrede Haar, saa er dette rigtig nok den største Luxus og den meest uforskammede, men naar en Borger i Paris eller London kommer klædt som denne Bonde paa Comoedien, saa er det den plumpeste og latterligste Gnidskhed. (2)

Est modus in rebus, sunt certi denique fines,
Quos ultra citraque nequit consistere rectum.

Da man opfandt Saxen, som sikkert ikke er fra de allerældste Tider, hvad sagde man da ikke om de første, der klippede deres Negle eller studsede en Dusk Haar, der faldt dem ned paa Næsen? Man ansaae dem upaatvivleligen for Straajunkere eller Ødelande, der i dyre Domme kjøbte et Forfængeligheds-Redskab for at fordærve Skaberens Værk. Hvilken uhyre Synd at afstumpe de Horn, som Gud har ladet fremvoxe paa Enden af vore Fingre! Det er en Fornærmelse mod Guddommen. Det var endnu værre, da man opfandt Skjorter og Sokke. Man veed, med hvilken Raserie de gamle Raadsherrer skraalte mod de unge Øvrighedspersoner, der henfaldt til denne fordærvelige Luxus (3).

(2) Love mod Overdaadighed ere, efter deres Natur, et Indgreb i Eiendomsretten. Naar der i en liden Stat ikke er en stor Ulighed i Eiendommene, saa vil der heller ikke være nogen Luxus; dersom denne Ulighed finder Sted der, saa er Luxus et Middel imod den. Det er Genevés Love mod Overdaadighed, der have skilt det ved dets Frihed.

(3) Dersom man ved Luxus forstaaer alt det, der ikke hører til det Nødvendige, saa er den en naturlig Følge af det menneskelige Kjøns Fremskridt, og for at raisonnere følgerigtigen maa alle Fiender af Luxus antage med Rousseau, at Lyksalighedens og Dydens Stand for Mennesket ikke er den Vildes, men Ouran-Outangens Liv. Man føler, at det vilde være urimeligt at betragte de Bequemmeligheder, alle Mennesker nyde, som et Onde.

Desuden giver man i Almindelighed kun de Overflødigheder, som et lidet Antal Mennesker kan nyde, Navn af Luxus. I den Forstand er Luxus en nødvendig Følge af Eiendommen, uden hvilken intet Selskab kan bestaae, og af en stor Ulighed i Formuen, som er en Følge, ikke af Eiendomsretten, men af slette Love. Det er slette Love, som frembringe Luxus, og det er gode Love, som kunne forjage den. Moralisterne burde stile deres Prækener til Lovgiverne, men ikke til Privatfolk; fordi det er efter Tingenes Orden muligt at et dydigt og oplyst Menneske har Evne til at give fornuftige Love, og det derimod ikke ligger i den menneskelige Natur at alle Rige i et Land undlade af Dyd, for Penge at forskaffe sig Nydelser af Fornøielser eller Forfængelighed.

Til Hædersmanden Thygeson.

Du stunder bort fra Norges Fjelde,
Dit Mod ej Faren skrækker --- stolte Mand!
Men tryg Du iler hen til Lodas Strand,
Ej ræd for Vikingsfærd, og ej for Havets Vælde.
Hvo standser nu den Kummerfyldtes Taarer,
Hvo skal nu mætte Hungers matte Søn?
Og hvem skal høste nu den Løn,
Som agtes ei af Tidens Daarer?!
Hvem tæmme Aagerkarlens gridske Hu,
Med Viisdom hvo skal styre Dagens Orden?
Hvor findes vel en Mand i Norden
Som Norges Christian og Du?!
Dog faer i Fred! --- ej skal min Klage
Forvilde Dig paa Pligtens tunge Vej;
Dit Kald er Brødres Nød, Din Aand det svigter ej,
Thi følg dets Bud; og vend saa her tilbage.
Og Du, Alfader i det Høje,
Fra Hlidskialf vend Dit Guddoms Øje,
Jeg beder Dig om Held for Asers Søn!
For Ham der elsket er som Balder
Dig Nordens gamle Æt paakalder,
O! hør vor Bøn:
"Din Yndling tryg Du gjennem Bølgen led,
"Lad Norner om hans Snekke frede,
"Skibladners Kraft Du skjænke den!
"Og Æger Havets Gud, Du Stormen tæmme,
"For Bølgens stolte Magt Du dæmme!
"Thi viid, den gynger Odins Ven."

* * *

Kom til os snart med fuldendt Daad tilbage,
At Du blandt os end mange, mange Dage,
Med vanlig Haand maae sprede Held og Fred;
Og seent naar træt af Møie og af Hæder,
Du kaldes hen til Evighedens Glæder
At høste Dydens Løn i Gimles Sal,
For Seklers Slægt da over Dine Been
En taarevædet Bautasteen
Erkjendtligheden reise skal!!

Christiansand d. 21 Nov. 1808.

n—.a—.a—n.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Vore kjekke Søkrigere vedblive bestandig at udmærke sig ved Mod og Tapperhed hver Gang der kun gives Leilighed til at angribe Fienden. En Engelsk Escadre, bestaaende af 7 Linieskibe, 5 Fregatter, 3 Krigsbrigger, 1 Cutter og 4 Canonchalouper *) med omtrent 70 Coffardieskibe under sin Convoi, kom i disse Dage Nord fra ind i det store Belt. Stille Veir og ugunstig Vind nødte den nogle Gange at gaae til Ankers. D. 23 havde 2 Orlogsskibe ankret ved Omøe og en Fregat paa 40 Canoner i nogen Afstand derfra. Fregatten blev samme Dags Aften Kl. 11½ angreben af vore Canonchalouper, under Capitain-Lieutenant Schønheider og Premier-Lieutenanterne Uldall og Wulff. En halv Time efter Fægtningens Begyndelse fik Lieuten. Langes Canonchaloupe et Grundskud, og blev derfor med sin Afdeling sendt tilbage til Langeland. Da Vinden efter en Times Fægtning friskede op, kappede Fregatten Anker og flygtede til de mellem Omøe og Vresen liggende Orlogsskibe, forfulgt af vore Canonbaade. Men for at sikkre Lieut. Langes Chaloupe mod et Angreb af de Fartøier, som de mange Orlogsskibe, der omgave vor Roeflottille, havde udsendt, ophævedes Angrebet Kl. 12½. ---- Roeflottillen havde hverken Saarede eller Dræbte, og, paa det anførte Grundskud nær, intet liidt. Den fiendtlige Fregat derimod har liidt kjendelig, og maae, da den blev angrebet i saa kort en Afstand, have mistet mange Folk. Dens Chaloupe, der hængte agter ud, er bleven frasKudt og med Aarer og Seil bierget paa Agersøe. En Mængde Splinter og Træværk er fundet drivende i Søen. ---- Capit. Lieut. Schønheider, Premier-Lieutenanterne Uldall og Wulff saavelsom de øvrige Officierer har H. M. Kongen til-

*) Denne stærke Bedækning vidner noksom om, hvor meget de Engelske frygte for den Danske Sømagt, som de troede at have tilintetgjort, fordi de plyndrede vor Flaade og vore Arsenaler. Vi see her tillige med hvilke Bekostninger den Engelske Handel nødvendigen maa være forbunden, naar 70 Kjøbmandsskibe maa ledsages af næsten en heel Krigsflaade.

kjendegivet Sin allernaadigste Tilfredshed. —— Den 24 om Formiddagen Kl. 11 lettede hele Convoy-Flaaden tilligemed 3 Norden for Sprogøe liggende Orlogsskibe, men maatte om Eftermiddagen Kl. 5 atter ankre omtrent tvers for den Nordre Pynt af Agersøe. D. 25 gjorde Fienden Forsøg paa at angribe Egholmen med 15 Chalouper og 2 Canonbaade. Den der commanderende Underofficier Ulrich satte sig med 16 Jægere af 1 Jydske Inf. Reg. 2den Bat. i Skoven, og da Fartøierne vare nær nok begyndte han at angribe. Capit. v. Guldberg ilede til med Lieut. v. Bentzen, 36 Jægere og 2 trepundige Canoner, fra Agersøe By og passerede Veien, som adskiller Egholmen fra Landet. De bleve ved Overgangen beskudte af Fienden med Kugler og Kartætscher. Lieutenanten rykkede frem med Jægerne, og under en vedvarende Kartætschild begyndte nu den nærmeste Chaloupes Mandskab at springe ud i Vandet, medens der fra alle Fartøier blev vedligeholdt en stærk Geværild. Men Lieut. v. Bentzen tvang Fienden til at ile fra Landet. Fienden delede sig i 3 Dele og fornyede Angrebet, men maatte atter vige, og efter 1½ Tims Fægtning skynde sig bort. Saaledes afslog et lidet Antal tappre Danske Soldater 600 Fiender, som skjød med 24, 18 og 12 pundige Canoner. Vi havde det Held at kun en eneste Feldtartillerist blev saaret. H. M. Kongen har ladet tilkjendegive saavel Capit. Guldberg som de øvrige Officierer og Mandskabet Sin Tilfredshed.

Lübeck d. 24 Maji. Schill foraarsager os stor Urolighed. I Gaar hedte det, at han er en Fjerdingvei herfra, men det var ikke saa. I Ratzeburg har der imidlertid været et Schillsk Streifecorps og har udbredt sig i den hele Egn. —— I Morges ere Kongl. Danske Tropper og en Afdeling Artillerie rykkede ind her.

Schill skal være bleven paagreben af de Hollandske Tropper i Lübeck.

Hofmekanikus Plötz har med sin Physiognomietrace tegnet Hs. Maj. Kongens Portrait. Hs. Maj. har havt den Naade at sidde for ham, og dette Portrait af Allerhøistsamme er det meest lignende, man hidtil har havt.

To Stettinske Galeaser ere den 15 opbragte til Stubbekjøbing. De ere ladede med Tømmer og Pibestaver, og ere blevne tagne den 14de under Vitmund, omtrent 6 Mile fra Møen, af Caperfører Lars Brandt af Kjøbenhavn. — Et Preussisk Brigskib med Hamp og Hørfrø, fra Königsberg, efter Foregivende bestemt til Amsterdam, er den 17de indbragt til Rønne. Det er blevet taget 1 Miil fra Bornholm af Caperfører Lars Holm af Kjøbenhavn.

Commissariernes Dom i Sagen anlagt paa Justitiens Vegne imod de Herrer Greve Schulin, Etatsraad de Coninck og Sognepræsten Rønne, ꝛc. (Forsat, see No. 65.) — Hvad endelig den 6te Punkt angaaer, da, naar Actor selv tilstaaer, at den modtagne Constitution var ufornøden, og at de Tiltalte uden den ligesuldt kunde have gavnet deres Medborgere, naar det derhos ikke er beviist, at de have brugt den til nogen Mands Skade, og det derhos er øiensynligt, at det var nyttigt, at de havde den, siden den satte dem i en Agt hos de fiendtlige Tropper, uden hvilken de dog neppe skulde været i Stand til, at udrette det til Beboernes Gavn, som de virkelig have; saa maae al Anke i denne Punkt bortfalde saameget mere, som den ikke gjorde dem til engelsk Øvrighed, hvorfor de heller ikke have udgivet sig, men blot satte dem, til at handle i de fraværende danske Embedsmænds Sted. — Under Sagens 2den Post tiltales de Anklagede, fordi de i Brevet af 22 August, til den commanderende General i Kjøbenhavn, havde indflettet adskillige Erindringer, der formeentlig vare upassende og utilbørlige, med Hensyn til, at dette Brev først skulde læses af den fiendtlige General. Dertil henfører Actor: 1) At det i Brevet hedder: at endeel af Sjælland var oversvømmet af en betragtelig Mængde af fiendtlige Tropper, og at det efter Sandsynlighed ikke vilde vare længe, førend det hele flade Land af Sjælland faldt i Fiendens Magt; videre: at det under da værende Omstændigheder var aldeles umuligt, ved en almindelig Opstand, eller noget som helst andet Middel, at bortfierne Fienden fra Landet, formedelst hans betydelige Styrke, det ringe Antal af vaabendygtige Mænd paa Øen, og Umuligheden af at kunne bevæbne og organisere sig hensigtsmæssigen, og 2) At det længere hen i Brevet hedder: Vi ansøge Dem, Hr. General, hvis der i Kjøbenhavns Fæstning skulde befinde sig Øvrighedspersoner fra det flade Land, da at vilde anmode disse, at vende tilbage til deres Poster. — Hvad nu det første angaaer, da synes det vel, at disse Udladelser vare uforsigtige, fordi Fienden derved fik Efterretning om, at han ikke kunde vente at finde nogen Modstand, hvilket kunde være ham nyttigt at vide, og maatte styrke hans Mod; men naar man derhos betragter, at Landet ikke var saa forsvarsløst, som de Tiltalte indbildte sig, men at der samledes en ikke ubetydelig dansk Armee i Sjælland, saa kunde Efterretningen ikke være Fienden nyttig, men den kunde tvertimod, om han havde fæstet Troe til den, være bleven ham skadelig, da han, i saa Fald, og naar han troede sig sikker, kunde være bleven overrumplet af hiin Hær. —

Det skjønnes altsaa ikke, at de Tiltalte for disse Udladelser, der desuden ikke ere skrevne i Hensigt at give Fienden Oplysning, kunne ansees med Straf; ligesom saadan heller ikke kan paalægges dem for deres Begjering om, at Øvrighedspersonerne maatte anmodes, om at begive sig til deres Poster, da der i denne Begjering ikke sees, at have været noget ulovligt. (Fortsættes.)

Udenlandske Efterretninger.

Fem til sex Dage førend Wiens Capitulation var denne Stad et Rov for de største Uordener. Erkehertug Carl havde i Nærheden af Staden forsamlet alle Bevæbnede fra Egnen, og blandt de Ubevæbnede uddeeltes de i Tøihuset endnu levnede Geværer. I 36 Timer fyrede denne Skare, men da den havde afslaaet de Parlamentairers Forslag, Keiseren havde sendt til den, og hvoraf endog een tilkjendegav den, at de alle skulde springe over Klingen, dersom de vedbleve at gjøre længer Modstand, saae man sig nødsaget til at angribe. Kl. 10 begyndte man at kaste Granater ind i Staden, og en Time derefter stode 40 Bygninger i Forstaden i lys Lue og Forsten af Esterhazis Palais laae i Aske. Østerrigerne svarede med en svag Canonild, som varede til d. 12te om Morgenen Kl. 6. Staden sendte nu en Deputation, hvis Formænd vare Forsten af Lichtenstein og Erkebiskoppen i Wien, til Keiseren. Den forlangte at capitulere. Blandt andet sagde Keiseren til den: "man har løiet for eder; man har indbildt eder Russerne holde med eder, og ligesaa at de allerede havde angrebet. Nu kan jeg sige eder, at de have angrebet, og at eders Erkehertug vil blive slaaet; skuffer eder altsaa ikke selv længer; I skal ikke komme under det Østerrigske Huus igjen; I skal faae en Forste, der i enhver Henseende er dueligere og værdigere at regjere eder." Til Erkebispen sagde Monarken, at det gjorde ham Ondt, at en Guds Tjener i saa høi en Alder har prædiket Oprør; det eneste, hvorved han kunde gjøre det godt igjen, var at vende tilbage til Wien, betræde Prækestolen og præke det Modsatte. Keiseren lovede at sende en Officier med hans Betænkninger angaaende Stadens Overgivelse. Om Middagen ankom den Østerrigske General Devaux og to andre Officierer i Keiserens Hovedqvarteer, for at slutte Capitulationen og overlevere Nøglerne til Staden. Men Keiseren vilde ikke tilstede nogen anden Capitulation end Overgivelse paa Naade. Man var saa meget mere nødsaget til at indgaae denne Betingelse, som Erkehertug Maximilian havde om Natten forladt Staden med den største Deel af Garnisonen og trukket sig til den venstre Donaubredde. Commandanten, Gener. Ornilly, overgav nu Staden, og den forrige Gesandt ved det Østerr. Hof, General Andreossy, blev udnævnt til Fransk Commandant. Den 12te havde Keiseren udstædt en Dagbefaling fra sit Hovedqvarteer til Armeen, hvori han siger, at han tager

Wiens forladte Indvaanere under sin særdeles Beskyttelse, at han vil udøve exemplarisk Retfærdighed mod de Urolige og Ryggesløse. Han opfordrer tilsidst Soldaterne til at være gode mod Bønderne og mod Folket, til ikke at være stolte af deres Lykke og give derved et Beviis paa den guddommelige Retfærdighed, der straffer Utaknemmelighed og Meeneed. --- Erkehertug Carl havde medens alt dette foregik i Sinde at gaae over Donau nogle Mile fra St. Pölten; men han stødte paa det Bernadottske Corps, som tvang ham til at trække sig tilbage. Et andet Forsøg mislykkedes ligeledes, thi han stødte paa Vandammes Corps, og blev heftig slaaet tilbage. --- Keiser Napoleon er med 110,000 Mand gaaet over Donau og forfølger Erkehertug Carl. Wien har faaet 10,000 Mand Besætning og et Observationscorps. --- Marchal Massena er strax brudt op til Presburg, den vigtigste Stad i Ungern.

Tyrolernes Opstand, som Østerrigerne synes at have stolet for meget paa, er sin Ende nær. Bayrerne, som trænge ind i deres Land, skaane ingen, som de finde med Vaaben i Haanden. Man venter hvert Øieblik, at Gen. Wrede vil være i Inspruck, medens et Corps under den Franske Gen. Beaumont trænger ind fra Schwaben og nogle Divisioner af den Italienske Armee fra Sønden. Vicekongen af Italien vil forene sig med den fra Dalmatien fremrykkende Gen. Marmont og først besætte Triest og Kystlandet. Ogsaa et Schweizer Corps skal fra Graubünden rykke ind i Tyrol. --- I Italien ere Østerrigerne saare uheldige. Efter en til Paris indløben Telegraphberetning, var den Italienske Armee d. 12 ankommen til Udino, og den fiendtlige Armee adspredt og paa Flugt. --- I Hertugdømmet Warschau har Erkehertug Johann maattet trække sig end mere tilbage.

Medens de Franske og deres Allierede ved Tapperhed og Krigsfnildhed ydmyge deres Fiender og befæste deres Hæder, arbeider Engelland paa ved ny Pengelaan og ny Helvedesmachiner, for at fortsætte en uretfærdig Krig. Overeenskomsten med America skal, som det hedder i Morning Chronicle, være indgaaet for at forberede et nyt Laan, som Skatmester-Kantsleren nylig har forslaaet Banken og Børsen. Det skal være betydeligere end noget af de forrige Aars Laan. Udgivterne til Armeen ere indeværende Aar bleven tre Millioner forøgede, medens de offentlige Indtægter i samme Forhold formindske sig, da Tolden og Accisen dagligen lide mere og mere ved Handelens fuldkomne Standsning. --- En Capt. Ouseley har opfundet en ny Helvedesmachine, der skal være endnu virksommere end Schrapnells Bomber og Congreves Raquetter. ---- I Rio Janeiro er Engelske Varer 10 PC. bedre Kjøb end i Engelland, saa stærkt oversvømmes man der dermed.

Ved Hanau og Bergen samles nu to Leire, der synes at have en vigtig Bestemmelse.

Østerrigernes Plan skal have været følgende: Armeens Centrum, der strakte sig fra Passau til Brixen, skulde trænge frem mod Rhin, og den høire Fløi fra Bøhmen igjennem Franken indtil Frankrige. Den venstre skulde erobre Mailand. Bag efter disse Corps fulgte Commissairerne, der skulde stifte en almindelig Opstand i Tydskland, og i dette Øiemed var der allerede længe førend Krigens Udbrud sendt Krigscommissairer især til Tyrol, Franken og Hessen, som skulde stemme Folket. Allevegne befandt der sig bevæbnede Østerrigske Officierer, paa det Oprørerne strax kunde have Anførere. Grev Stadion skulde fra Erkehertugens Hovedqvarteer styre hele Opstanden. I Hessen havde en Mængde af den gamle Landgreves Agenter udbredt sig, for at tænde Oprørsilden. Man stolede paa, at naar Landgreven var med sit Fricorps ankommen i Hessen, vilde Hannover, understøttet fra Landsiden, ikke blive tilbage. Allevegne skulde der indsættes Østerrigske Statholdere, under Stadions Bestyrelse.

Den i forrige Numer anførte Efterretning fra Rostock angaaende Sverrig trænger til den Berigtigelse, at Riget ikke, som der var anført, efter Hertugen af Södermanlands Afgang, skal tilfalde Rusland. D. 10 Maji var den mærkværdige Dag, da Gustav IV. nødsagedes til at nedlægge Kronen. Efterat Hertugen havde ladet oplæse ved Hofkantsleren den af Kongen selv egenhændig forfattede Frasigelses-Act, skildrede Frih. af Mannerheim Sverrigs ulykkelige Stilling, foraarsaget ved Kongens egensindige Krigslyst, opsagde Kong Gustav IV. Adolph al Troskab og Huldskab og erklærede, at han og hans Livsarvinger for Nu- og Fremtiden ikke havde nogen Ret mere til den Svenske Trone. Da han derpaa spurgte Rigsstænderne, om de gave deres Samtykke dertil, svarede de med et eenstemmigt og længe fortsat Ja! Derpaa tog Hertug-Regenten Ordet og sagde blandt andet, at de nærværende Grundlove trængte til væsentlige Forandringer, at en ny Regjeringsform var nødvendig, at han imidlertid vilde ligesom forhen besørge Rigets Anliggender som Rigsforstander, men at der, indtil den ny Regjeringsforms Affattelse, intet maa foretages angaaende hans egen Person.

Til Hr. F. C. Gundelach.

Kun lidet agter jeg at svare,
Paa Din saakaldte Recension;
For ikkun Dig at aabenbare,
Hvor ringe jeg den agter, Hr. Patron!

* * *

I Dødskamp vist Kritiken ligger,
Naar Dig man beder, Dig man tigger
Om Bistand, og om Hielp i Nøden
For end at frelse den fra Døden.
Din Smaaheds-Aand i Alt sig viser,
Der hvor Du laster, hvor Du priser,
Og, hvor Du Stavelser optæller,
Og viser Trykfeil mig og Bagateller.
Dit Bifald stræbte aldrig jeg at vinde,
Jeg haabede en Mand at finde,
Hvis Øie klarlig kunde skue,
Som følte selv en indre Lue;
Hvis Raad den uerfarne Skiald
Paa Banen kunde gavne, lede,
Naar i Begeistrings vilde Hede,
Løsgiort fra alle Baand og Tvang
Hans Muse vinkte ham til Sang.
Era er ei skeet — det mig fortryder,
Thi at Du Dommersædet pryder,
Det viser mig: "Kritikens tomme Hul
Er atter udfyldt — med et Nul!!!"

N. Fürst.

E. S. I øvrigt takker jeg Hr. Gundelach for de saa Øieblikkes Moerskab Giennemlæsningen af hans Kretik har skienket mig, og andre Konstens Venner. Jeg har aldrig seet en Bedømmelse over Digte, i hvilken Kritikasteren --- endogsaa blot i Henseende til Formen ---- mere stymperagtig udtaler sig, end i Hr. Gundelachs. ---- For den Grundforandring der maatte foregaae i min Natur, for at den kunne være Hr. Gundelach tilpas, frie mig Himlen og alle Guderne!

Hr. Gundelachs Svar herpaa vil give mig Leilighed til at bevise hans Usselhed.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 68.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 3 Junii, 1809.

Til Voltaires Talsmand i No. 67 af Skilderiet.

At tage sande store Mænd i Forsvar, selv naar Graven allerede længe har skjult deres jordiske Levninger, er rosværdigt. Ogsaa Deres Forsvar for Voltaire vilde fortjene Ros, dersom man med Grund kunde antage, at denne Franzos virkelig har været en sand stor Mand. Men man maatte kun have meget svage Begreber om Storhed, hvis man uden Betænkning skulde indrømme denne frosne Spottefugl dette stolte Prædikat. Dersom Rummet i disse Blade tillod det, skulde det ikke være mig vanskeligt, i Prosa at bevise, hvad den af Dem omtalte Danske Digter siger om ham i udtryksfuld Poesie. Kan man da ikke med Føie kalde den en tom Sjel, der driver Spot med det Helligste? der kritiserer Aabenbaringens hellige Bøger med Frivolitet? der giver sig Mine af at være Frihedens og Sandhedens ubestikkelige Talsmand, og i et Aandedræt paskilisere de den dydige Rousseau og lovtaler den forfængelige og glimresyge Ludvig den Fjortende? der vanærede Historieskriverens hellige Kald ved forsætlige Usandheder og Fordreielser? Dog — De kunde maaskee troe, at jeg er partisk. Jeg vil derfor lade een af Voltaires egne Landsmænd og Samtidige tale:

"Født i Paris," siger Mercier *): "synes alle hans (Voltaires) Skrifter at være forfærdigede for Hovedstaden. Den især havde han for Øinene naar han skrev; naar han arbeidede var hans Blik henvendt paa det Franske Academie, hvor han havde sine Udbasunere, paa Parterret, Procopes Caffehuus og en Kreds af unge Mennesker; han havde næsten intet andet Øiemærke. Fremmede Nationer vare næsten ikke til for ham. — Voltaires Skrifter synes vædede af den Dug, der giver Blomsterne deres Email og Frugterne deres Laaddenhed. Glimrende, vittig, levende, behagelig, yndig, men uden noget Slags Grundighed. To eller tre Ideer beherskede ham uindskrænket, og i denne Kreds dreiede han sig omkring; dette gav hans Arbeide een og den samme Farve. Naar man læser ham uafbrudt, mærker man, at han aldrig har forandret sit første Øiemærke. Han er meget lærd; men han veed ikke at anbringe denne Dynge af Kundskaber paa sit rette Sted: Ynde, Vittighed og Arglist maa bestandig tjene ham istedet for Genie. — Sjelden er han veltalende, det maatte da være i hans smukke (?) Sørgespil; ellers er han tør, naar han taler om Moral, og meget bornerret, naar han skriver om politiske Gjenstande. Det er en Hverdags Philosophie, han smykker sig med, men han har udpyntet den godt. — Bestandig Digter (og det hans store Titel) men aldrig Tænker, er det ikke Rigdommen af Ideer, der udmærker ham; det er snarere den uendelige Afvexling i hans Vendinger og hans Udtryks lykkelige Magie. Saaledes kunne duelige Generaler, der kun have en liden Trop, ved mangfoldige og be-

*) See Tableau de Paris, T. 5. Pag. 198.

hændige Bevægelser, lade deres Soldater saa mange Gange gaae frem og tilbage, at det skuffede Øie i en Frastand anseer den for en stor og frygtelig Hær. — Jordens Regenter kunde bruge ham som et Redskab i hans Kabinets Inderste; hans Pen gav let efter, og Navnet Konge, Souverain, Minister indgav ham især overordentlig falske Tanker. Alt hvad han har skrevet i Historien er forgiftet af en radikal Feil: fuldkommen Uvidenhed om, hvor store og sande Grundsætninger ere at finde. — Han har næsten kun et eneste Maal i sin almindelige Historie, og for denne Idee opoffrer han alt; nemlig en evig Satire over al geistlig Magt. Bestandig hængende ved sit Rov, undslippe de øvrige politiske Ideer ham, og han søger dem ikke engang. Han seer kun Altere, der skulle omstyrtes, og derfor har han givet næsten alle Aarhundrede eet Præg. De samme Betragtninger komme uophørligen igjen, og Kjendsgjerningerne synes ikke at afvexle under hans Pen; thi, behandlende med Letsindighed de alvorligste Materier og, skjønt Pyrrhoner, talende i en afgjørende Tone, snart med Opblæsthed, snart med tvungen Foragt, bruger han Fornærmelser naar han bringes til at tie; han betjener sig siden med List, men med en uefterlignelig Snildhed, af Vaabenet at opvække Latter. — Begavet med et Slags Vittighed, der passede til hans letsindige Aarhundrede, havde han vel studeret dets Smag; men denne Letsindighed ophørte, og med den en Deel af Voltaires Hæder. Hvo skulde vel troe, at den begynder allerede at falme? Mænd af Indsigter undres ikke derover, thi man maa tilstaae, at man talede alt for længe om den samme Forfatter og at han ikke besad Kraft nok til at understøtte denne uhyre Vægt af Navnkundighed. Oversat, taber han sig og synes vandet. — Hans Smag i Litteraturen var sikker (?), men kun lidet omfattende. Medens han erklærede sig for det Yndige, Nøiagtige og Glimrende, bandlyste han mandige og originale Skjønheder, kraftfulde og høie Arbeider. Man har sagt at han frygtede Geniet. Endelig synes han at have villet maalet Talenterne med eet Maal og miskjende Naturens frugtbare og sublime Afvexling i de forskjellige Midler, den har givet sine Yndlinger til at skildre og besynge den. — Han havde ingen Sands for Musiken eller Øine for

Malerkonsten: disse to Konster vare næsten tabte for ham. Det, han har skrevet om Konsten, bærer ikke Præg af en følende Sjel. Hans Arbeide var langt friere end hans tørre, usle og mavre Poetik. — Han havde mere Smag for Racine og Massillon end Shakespeare, Homer og Tacitus; han havde meget ilde læst Montesquieu; han saae ikke alt i Montaigne og i Rabelais. Hans Indbildningskraft satte sig op imod og angreb alt hvad der stred imod hans konstlede Smag. — Han maatte uendelig behage Fruentimmer og unge Mennesker, og dem, der morede sig og loe, troede ligefrem, at finde Lærdom og Sandhed. — For uophørligen at finde i ham den samme, behøver man kun at læse ham i Sammenhæng. Den tyveaarige Ynglings indskrænkede Ideer beherskede ham som 60 Aars Olding; han bearbeidede ikke sine Tanker, men sin Stiil. — En Sect, som indbildte sig, udelukkende at burde uddele Rangen, havde valgt ham til sin Hovedmand. Den vilde skjule med hans Navn den litteraire Intolerance, der var bleven hans udmærkede Attribut; men efter hans Død fandtes intet Navn saa imponerende, at det kunde grundfæste denne urimelige og latterlige Despotisme. Den er falden; Videnskabernes Republik er kommet sig igjen og burde beskjæmme disse elendige Tyranner.

Han var en sand (?) Digter *) og elegant Skribent; han har overvundet Fanatismen, og opvakt Foragt for Overtro; han har udbredt Tolerancens og Humanitetens Grundsætninger; han har forsvaret Uskyldigheden og den Ulykkelige med en virksom og ædel Varme: dette er hans Hæder. Han har ikke arbeidet i det Store; han havde smaalige og urimelige Fordomme. Han laante Forfængeligheden alt for meget Øre; han smigrede de Store og fornærmede haardt sine Modstandere. Han fornedrede sig til at skrive for Ryggesløse: dette er hans Feil. — Man saae at han var det uforsonligste og hidsigste Menneske, naar hans Forfatter-Forfængelighed blev saaret. Der syntes at staae skrevet paa hans Pande: tilbeder mig og jeg vil rose eder! Man har i en alt for kjedsommelig lovtalende Lovtale kaldet ham: det

*) Man glemme ikke, at Mercier er en Franskmand, og at man i Frankrige har ganske egne Begreber om en Digter.

første tænkende Væsen. Det er en prentet Sottise."

Man seer her hvad een af Voltaires egne Landsmænd har sagt om ham, endog ikke længe efter hans Død og i selve det Frankrige, der saa taabeligen har forgudet ham. Hvorfor skulde det være mindre tilladt at sige det samme om ham i Dannemark?

Voltaire kan iøvrigt tjene til et lærerigt Exempel paa, at litterarisk Despotisme ligesom den politiske kun varer til en Tid, og at ufortjent Beundring maa ophøre med de blinde Beundrere. Efterverdenen er altid retfærdig. Det vare kort eller længe, saa styrtes dog Usurpateuren fra den tilranede Trone og Fortjenesten indsættes igjen i alle sine medfødte Rettigheder. Ved at stifte sig Partier, lade sig udskraale og nedsætte andres Fortjenester, for desbedre at hæve sig selv, kan man for en Tid tilliste sig den enfoldige Hobs tomme Beundring. Men tilsidst seirer dog det sande Store og Gode. En Shakespear, Spinoza, Saavedra, Holberg drages efter Aarhundreders Forløb frem igjen af den Forglemmelse, som en ukjønsom Tidsalder lader dem nedsynke i, og en Voltaire styrtes af en retfærdig Efterverden ned fra det Høisæde i Apollo's Tempel, som kun en frivol Slægt kunde sætte ham paa.

I Anledning af Hr. N. Fürst's poetisk-prosaiske Udbrud i Kjøbenhavns Skilderie No. 67.

Bevæget ved min i lærde Efterretninger for dette Aar, No. 12, 13 og 14 indrykkede Recension over nogle af Hr. N. Fürst til forskjællige Tider i 2 Bind udgivne Poesier, har bemeldte Person fundet Lejlighed til, i Kjøbenhavns Skilderie No. 67 at anfalde mig med plumpe og ugrundede Invectiver.

Med foragtende Taushed havde jeg anseet disse, hvis de blot mundligen vare fremførte, og med Foragt anseer jeg dem selv paa Papiret. Da imidlertid deres Sammenskribler har havt Uforskammenhed nok til at forelægge Publicum disse Inurbanitetens Fostere i et Blad af almeen Læsning, har jeg troet det Pligt mod

mig selv, i samme Blad at nedskrive disse Linier, kun for at forebygge mulig Mistydning af min Hensigt og Fremfærd, og dette saa meget mere, som man med Rimelighed kan antage, at Pluraliteten af Skilderiets Læsere ej befatter sig med Læsningen af lærde Efterretninger, og følgeligen af Hr. Fürst's yderst grove, skjøndt ubeviiste, og — som jeg haaber — ubeviislige, Anke maa fristes til at troe, at jeg i min Adfærd imod ham maa have forgaaet mig.

Jeg er hverken, efter Hr. Fürst's behagelige Udtryksmaade, "bedet" eller "tigget" om at recensere hans saakaldte Digte, skjøndt det vel ikke havde været saa urimeligt, om man blot efter Anmodning havde paataget sig en Oprydning i denne qvasipoetiske Augias-Stald. Blandt nogle flere Poesier, hvilke jeg havde foresat mig at anmelde i lærde Efterretninger, faldt mit første Valg uvilkaarligen paa Hr. Fürst's i dette Aar udgivne, af ham selv saakaldte, blandede Digte; og som en Følge deraf foretog jeg mig ogsaa i Forbigaaende korteligen at anmelde hans i 1806 udkomne Poesier, hvilke ingen Recensent i 3 samfulde Aar havde fundet sig foranlediget at behandle. Jeg fandt i dem tilhobe kun saare fattigt poetisk Stof, men stor Mangel paa sand og ægte Digteraand, og kun derfor var jeg nødsaget til, for størstedelen at opholde mig ved deres ydre Form; og mindst ventede jeg, at den Opmærksomhed, jeg beviiste dem, endogsaa i enkelte Biting, skulde lægges mig til Last. Det er, som bekjendt, ikke sjeldent endog de meest øvede og duelige Recensenters Skik, i Slutningen af deres Recensioner at anmelde Sprog- og Trykfejl; disse ere i og for sig ikke Bagateller. Sprogets Grammatik bør jo endog en Skoledreng forstaae, hvormeget mere da den, der fremtræder som Forfatter? De førstes Hyppighed er hos en Indfød stedse et Beviis paa dadelværdig Vankundighed, ligesom de sidstes paa uroesværdig Agtpaagivenhed. Skjødesløshed i Henseende til Stavelsernes Qvantitet og metrisk Correcthed er heller ikke nogen Bagatel; men — minima non curat Prætor — Alt det overseer det sublime Fürstske Genie. Næsten skulde man fristes til at troe, at Hans Ubeskedentligheds Beske-

denhed, der, som Naturen, gaaer over Optugtelsen, ej har anseet sin poetiske Usselhed værdig den Attention, jeg har ydet den.

Hensigten med min Recension i lærde Efterretninger var alene den, at overbeviise Hr. Fürst om sin digterske Uduelighed, og, om muligt, formaae ham til, ej saa jævnligen at seigpiine sin Muse, og saa hyppigen at oversvømme os med sine poetiske Producter, eftersom Naturen synes at have kaldet ham til Intet mindre end til at betræde Digterbanen. Da han nu saavel i Fortalen til sine betitlede blandede Digte i 1809, som i Epilogen, der kroner dette Værk, viiste sin Forfængelighed og Overmod i en saa udmærket Grad, formeente jeg, at den bedste og eeneste Maade, hvorpaa min Hensigt, Fleres Ønske og hans Vel kunde tillige opnaaes, var den, med en uskyldig Humor at vedrøre ovennævnte ham characteriserende Egenskaber, og saaledes bringe ham til en evig poetisk Taushed. Dette alene var Grunden til den spøgende Tone, hvormed jeg behandlede hans Svaghed. Havde jeg hos hans Alder formodet en saadan Miltsyge, som den, han viser, han laborerer af, eller havde hans Tvilling=Værk havt noget æsthetisk Værd, da var han af mig bleven behandlet paa en alvorligere Maade. Hvo af dette Blads Læsere, som dertil maatte føle Kald, vil behage, med Hr. Fürst's poetiske Værker i den ene Haand og de citerede Numere af lærde Efterretninger i den anden, selv at overbevise sig om den Skaansel, hvormed jeg har behandlet ham, og vil da indsee, hvor forskjellig min humoristiske Tone er fra ondartet Chicane.

Jeg maa imidlertid beklage, at min Hensigt forfejledes, i det jeg for et Øjeblik standsede disse Hr. Fürst's Producter paa Vejen til den poetisk=literære Pøel, hvorhen de syntes bestemte at ile Forglemmelse og Forgængelighed imøde.

Saavidt til Publicum.

Hr. Fürst synes ikke at forstaae sig paa motiverede Grunde i ubunden Stiil; han havde ellers forsvaret sig med en grundet Antikritik. Kun denne Fremgangsmaade egner Manden, der formeener sin literære Ære krænket; kun denne Fremgangsmaade egner Humanitetens og Videnskabelighedens ægte Søn; og denne Fremfærd burde fornemmeligen Hr. Fürst have valgt, da han saa inderlig gjerne vil ansees for Digtkonstens Kjæledægge. Men — han har viist sig som en Elsker af en mindre delicat Behandlingsmaade; han har viist sig som den, der forkaster den finere Kost, og vælger den grovere og mere solide, og selv denne maa, hvis den skal være ham velbehagelig, smage efter noget Poetisk. Med saadan Myndt har han i den meest utvungne Tone anstrængt sig for at betale mig et Recensent=Honorar; i samme Myndt har jeg derfor ogsaa her vidnesfast villet tilbagebetale ham dette, og til den Ende har jeg, skjøndt meget mod min Tilbøjelighed, seet mig nødsaget til for et Øjeblik at nærme mig hans ureene Sphære. Til hans selvbehagelige Efterretning maatte da Følgende tjene:

Til Hr. N. Fürst.

Ukværdig Du din Muse plager,
med Vold Du hende næsten tager,
for kun at styre Hævnens Lyst.
Men hvordan Du end Tingen vender,
er Hænderne dog Fürstes Hænder,
og Røsten er dog Fürstes Røst.

Du viser mig den sjeldne Ære,
at jeg din "Hr. Patron" skal være.
I mig Du aldrig finder ham. —
Min Recension Du "ringe agter."
Din Roes min Pen ej eftertragter.
Af Dig at roses var dens Skam.

De Øjeblikke ere spildte,
da jeg din Bogs Uhumskhed pilte,
og søgte efter Vid og Konst;
men dog jeg haabede at finde
en Gnist af Poesie derinde,
men al min Søgen var omsonst.

Jeg "viser Dig kun Bagateller;"
og andet er din Bog ej heller,
den er en tom, forvirret Lyd,
som dog Du fordrer, man skal laane
et agtsomt Øre, ja! hendaane
i dens Forfatters høje Fryd.

Du taler om din "indre Lue." —
Hvi faaer man ej dens Glands at skue?
hvi gjemmer Du paa dit Talent?
Du vil os sagtens overraske,
og vise Luen, uden Maske,
af Phoebi Straaler selv antændt.

Du taler om, man skal "Dig lede
i din Begejstrings vilde Hede." —
Jeg Dig forsikrer visselig:
den Guddom, som Dig inspirerer,
han med din Svaghed harcellerer,
for kun en Stund at moere sig.

At Du er "løsgjort" nok "fra Tvangen,"
Din Plumphed viser klart i Sangen
i sidste Tirsdags Skilderie. —
Læg Bidsel paa din løbske Tunge,
naar Du begejstres til at sjunge,
til Paroxysmen er forbi!

Du siger, at "Dig Musen vinker."
Jeg raader Dig og alle Sinker,
troe ej det skjelmske Pigebarn!
De unge, muntre ni Gudinder
maae lee, naar lyse Dag de finder
Dig fangen i et Lærkegarn.

Du mumler Noget om en "Stymper."
Dog lader det, som Du Dig krymper,
at rykke frem med et Beviis.
Det bedste er og, at Du tier
med dine Pøbel-Melodier,
for ej at gjøre egne Riis.

Om jeg end nok saa gjerne vilde,
har jeg dog ingen Tid at spilde
paa en ulønsom Pennekrig.
Og hvad man høster der for Ære,
langt hellere jeg vil undvære.
Jeg hader vilde Pøbelskrig.

Og nu for denne Gang jeg takker.
I hvad Du raaber, hvad Du snakker,
og hvad der skriges sidst og først,
mit Øre dertil aldrig laanes,
det ønsker, stedse at forskaanes
for Complimenter à la Fürst.

Den 31 Maji 1809.

F. C. Gundelach.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Placat, udfærdiget den 24 Maji igjennem det Kongl. Rentekammer: "Under 20de i d. M. har Hans Kongelige Majestæt allernaadigst befalet, at de efter Forordningen af 9de Maji 1806 indtil 31 Dec. 1807 af den Kongelige Casse forskudte overordentlige Indqvarterings- og andre Omkostninger, som endnu ikke ved de foregaaende Udskrivninger ere tilvejebragte og den Kongelige Casse erstattede, men, i Følge allerhøieste Forordning af 8de April 1808 endvidere blive at godtgjøre den Kongelige Casse, skulle reparteres paa Allerhøistsammes samtlige Riger og Lande; og at, i Overeenstemmelse dermed, skal i Afdrag paa den Deel, som efter en derover opgjort Beregning, endnu tilfalder Hertugdømmene Slesvig og Holsteen at udrede, og i Lighed med hvad ved Placaten af 4de Julii 1807 er anordnet om Udredelsen af en Afgivt af 4 Rdlr. pr. Ploug, paa de sædvanlige Betalingssteder erlægges af enhver Ploug sammesteds i Almindelighed og uden Undtagelse 3 Rdlr. 24 Lß. I Følge allerhøiest Befaling bejendtgjøres dette herved til alle Hans Kongelige Majestæts Undersaatteres Efterretning med Tilføiende, at de herefter erlæggende Bidrage blive at udrede inden 4 Uger under Straf af Execution."

Under 24 Maji er igjennem det Kongel. Rentekammer udfærdiget følgende Placat: "Over den Deel af de fra 1ste Januarii 1805 til 31te December 1807 medgaaede extraordinaire Indqvarterings-Omkostninger, med videre, som ikke ved de allerede skeete Repartitioner er erstattet den Kongelige Kasse, og som derfor, i Følge Forordningerne af 9de Maji 1806 og 8de April 1808, endnu skal reparteres paa Hans Kongelige Majestæts Riger og Lande, er opgjort Beregning, og Hans Kongelige Majestæt har nu, ved allerhøiest Resolution af 20de i denne Maaned, fastsat: at for hvad, som deraf tilfalder Kongeriget Danmark at udrede, skal af alt saavel privilegeret, som uprivilegeret Ager og Engs, samt Skov- og Mølleskylds Hartkorn sammesteds, af hvad Navn nævnes kan, erlægges 64 Skilling pr. Tønde Ager og Eng og 32 Skilling pr. Tønde Skov- og Mølleskyld, det halve med dette Aars Julii og det andet halve med dette Aars October Qvartals Skatter, dog at Bidraget af Bornholms Land ikkun udredes med det halve Beløb."

Den 25 Maji er igjennem det Kongel. Slesvig-Holsteenske Cancellie udfærdiget følgende Patent: "Det har allernaadigst behaget Hans Majestæt Kongen at resolvere: at de Landmilitair-Reserver, som med Udskrivnings-Alderen, er, ved deres Forældres Død, komne i Besiddelse af disses Gaard maae frietages fra Tjeneste ved de ældre Batailloner, og derimod strax overtræde til de annekterede Batailloner."

Den Norske Regjerings-Commission har, for at afhjelpe den ogsaa i Norge herskende store Mangel paa Smaamynt, ladet udmynte en forholdsmæssig Sum

af Kobber i Een- og Fireskillinger til 280 Rdlr. pr. Skipp. Kobber. Præget er paa den ene Hs. Maj. Kongens Navn i Træk med Krone over, og paa den anden Side den Indskrift: 4 (1) Skilling Kourant 1809. Regjerings-Commissionen har befalet, at disse Courantbetalinger skal gaae og gjelde samt antages af alle og enhver for deres paalydende Værdie. --- I Kjøbenhavn har Mangelen paa Smaamynt i disse Dage begyndt at blive høist følelig. I Boutikerne maa Kræmmerne lade Kjøberne gaae bort fordi de ikke see sig istand til at bytte Bancosedler. Adskillige have, ligesom i Provindserne en Tidlang har været Tilfældet, begyndt at udstæde Beviser. Paa Banken har i disse Dage Trængslen efter at faae Smaamynt været stor. Der er ingen Tvivl om, at der snart vil blive raadet Bod paa denne Mangel, der foraarsager saa store Ubehageligheder. Ogsaa vilde det være at ønske, at Forbudet mod at smelte indenlandsk Skillemynt maatte blive fornyet og efter Omstændighederne skjærpet. Ligeledes kunde det maaskee ikke være af Veien, at der blev fastsat en alvorlig Straf for enhver, der overbevises om, forsætligen at have tilbageholdt Smaamynt.

Kjøbenhavn, d. 2 Junii. Hertil indløbne sikkre Efterretninger melde, at General-Major v. Ewald med det under hans Befaling staaende Danske Troppecorps d. 29 er brudt op fra Rostock for at forfølge den berygtede Schill, som havde indskibet endeel af sin Bande i Rostock for at søge Stralsund, men at tvende af de dertil brugte Transportskibe ved Warnemünde tillige med Besætningen ere faldne i de allierede Troppers Hænder. --- Endvidere har man i Dag følgende Efterretninger, der grunder sig paa et Udsagn af Besætningen som forefandtes paa en Rostokker Galease, hvilken ved Dragøe i Dag er bleven anholdt; paa samme befandtes tvende Officierer af Schills Trop, tilligemed 12 Mand og et Fruentimmer, hvilke som Gidsel medførte en Fransk navnlig Dupin, samt en preusisk Baron v. Hagen. Disse forlode Høiden af Rügen den 31 om Aftenen, efter at en saaret Ritmester af det Schillske Korps, som tilligemed flere andre var flygtet fra Stralsund, havde udsagt, at samme Dag de Danske Tropper havde overrumplet Stralsund paa en Tid da Schill med Kavalleriet var fraværende, at derpaa Schill ved Lyden af Skuddene var ilet derhen med bemeldte Kavallerie, og at omsider, efter en meget haardnakket Fægtning i Gaderne, det Schillske Korps var aldeles slagen og adspredt, samt Schill, efter nogles Sigende undkommet, haardt saaret, med 5 Mand, og efter andres Udsagn, dræbt.

Udenlandske Efterretninger.

Moniteuren leverer den 7 og 8de Bulletin, begge udfærdigede i Wien. De indeholde intet egentligt Nyt, men levere et interessant Malerie af de Optrin, der gik foran for Capitulationen. Erkehertug Maximilian, Keiserindens Broder, en ung hidsig Prinds, havde paataget sig Commandoen i Wien, hvor man havde føiet alle Anstalter til at forsvare sig. Erkehertugen indsluttede sig med 20 Batailloner, hvoraf de 10 vare Landværn

og de 10 øvrige Linietropper, ialt 15 til 16000 Mand. En Parlementair, som Hert. af Montebello sendte til ham, blev anfaldet og saaret af Pøbelen, og den, der havde begaaet denne Udaad, ført paa den Saaredes Hest i Triumph igiennem Staden, omgiven af Landværnet. En Følge af denne uhørte Forbrydelse mod Folkeretten var, at den ene Deel af Staden skjød paa den anden og at en Stad brugte Vaaben mod sine egne Medborgere. Keiseren lod nu en Deputation fra Wiens 8 Forstæder komme for sig og overdrog dem at overbringe Erkehertug Maximilian en Opfordring fra Forsten af Neufchatel, og forestille ham, at han, dersom han vedblev at skyde paa Forstæderne og en eneste Indvaaner dræbtes derved, for evig vilde sønderrive de Baand, der bandt Undersaatterne til deres Souverain. Deputationen blev modtagen med fordoblet Ild fra Voldene. 15,000 Indvaanere, men kun 2 Franske dræbtes. Utaalmodig herover lod Keiseren en liden Pavillon paa Donaus venstre Bredde indtage, for at dække Anlægget af en Broe, der blev færdig Kl. 8 om Aftenen og Kl. 9 begyndte derpaa et Batterie, anlagt 100 Favne fra Staden, at kaste Bomber. I mindre end 4 Timer vare 1800 Bomber kastede og hele Staden syntes snart at staae i Luer. Forstyrrelsen og Elendigheden var nu almindelig. Erkehertug Maximilian lod Kl. 1 Pavillonen angribe med 2 Batailloner, som bleve deels nedstødte, deels drevne paa Flugten. Erkehertugen flygtede nu fra Wien, og General Oreilly, der først efter denne Flugt erfarede, at han havde faaet den øverste Commando, sendte nu Deputerede til Keiseren. Capitulationen, bestaaende af 16 Artikler, blev undertegnet d. 13. --- Monfredini, Thugut, Forst de Ligne og Grev Wallis nævnes som de, der havde fraraadt den Østerrigske Keiser at begynde denne fordærvelige Krig, men deres Raad blev ikke hørt. ---- I Wien har man fundet 500 Canoner, mange Lavetter, Flinte, Krudt og færdig Munition, og en stor Mængde støbte Kugler og Jern. --- Østerrige har gjort de største Anstrængelser for at kunne føre denne Krig. Dets Rustning skal have kostet 300 Millioner, og de i Omløb værende Bancosedler skal nu udgjøre en Sum af 1500 Millioner. Det Wienske Hof har medtaget Pladerne til dette Slags Assignater, der ere hypotheserede paa Monarkiets Bjergværker: d. e. paa en næsten indbildt Eiendom, som man ikke raader over. Medens man saa ødselt har sat Papirspenge, som Publicum ikke kunde realisere, i Omløb, har Hoffet ladet opkjøbe alt Guld og sendt det ud af Landet. For neppe nogle Maaneder siden afgik Kister med Ducater, under Keiserens Segl, over det nordlige Tydskland til Holland.

Den i Morges ankomne Estafette har medbragt følgende Nyheder:

London d. 13 Maji. (Over Frankrige). Parlamentsfædet i Gaar var meget mærkværdigt. Underhuset forelagdes dette Aars Financetilstand. Det Laan, som i Aar har været nødvendigt, beløber sig til 14 Mill. 600,000 Pd. St. Det forenede Kongeriges

samtlige Statsfornødenheder udgjøre for dette Aar 51 Mill. 943,912 Pd. St. Heriblandt ere 300,000 Pd. til Sverrig og 400,00 Pd. for Kong Ferdinand IV. Af disse samtlige Statsfornødenheder maa fradrages 2/17, nemlig 6 Mill. 293,966 Pd. St. for Irland. Af de Laanet af 14 Mill. 600,000 Pd. ere 3 Mill. for Irland og 600,000 Pd. for Prindsregenten af Portugal. Laanet for Engelland er altsaa 11 Mill. Pd. Til Hypothek for Capital og Renter af Laanet til Prinds-Regenten tjene Indkomsterne af Madera og visse anviste Producter af Brasilien. Hvad Laanet selv angaaer, saa er det contraheret deels 4 og 5 PC. og deels i Long Annuitets. For hvert 100 Pd. St. betales efter vore Fonds nuværende Tilstand 4 Pd. 12 Sh. 10 P. i Rente. (Hører! Hører!) De samtlige Renter af Laanet beløbe sig aarligen for Engelland 654,345 Pd. og for Irland 492,221 Pd. St. Det forrige Aars Laan beløb sig kun til 8 Mill. og Renterne af hvert 100 Pd. St. 4 Pd. 14 Sh. 6½ P. og det for indeværende Aar beløber sig til over 14 Mill. og Renterne for hvert 100 Pd. St. ere kun 4 Pd. 12 Sh. 10 P. Endskjønt altsaa Udgivterne ved Krigens Byrde have tiltaget ere dog Finance-Hjelpekilderne gode. --- Skatkammer-Lorden erklærede sig derpaa og i Henseende til Fastlandsmagterne. Med Østerrige er forend Krigens Udbrud ingen Tractat sluttet og heller ingen Forbindelse indgaaet. Det har imidlertid ved Krigens Udbrud trukket Vexler paa Engelland, uden videre Communication med Regjeringen; men disse kunne ikke betales forend Sagen er bleven Parlamentet foredraget. Skulde disse Vexler ankomme, saa ville Ministerne bede Hs. Maj. anbefale Parlamentet samme og sætte ham istand til at betale dem. Samtykkede Parlamentet deri, skulde de honoreres. Deres Beløb anslaaes til 300,000 Pd. St. --- Lord Petty meente, at man aldrig burde være forsigtigere med at tilstaae Subsidier end netop nu, og anførte Subsidietractaten med Sverrig, der ganske forfeilede sin Hensigt, som Exempel. Canning sagde: hvad Sverrig angaaer, da har Engelland ikke opfordret det til at begynde en Krig, der oversteg dets Magt, og som har været saa skadelig i sine Følger. Vi ønske ingenlunde, at Sverrig skal fortsætte Krigen, men vi ønske tvertimod, at det maatte slutte en Seperat-Fred. Falder den godt ud saa skal det glæde Engelland. Vil Sverrig iøvrigt et andet System, saa kan Engelland ikke lade det blive understøttet. Samme Tilbageholdenhed og Ikke-Tilskyndelse har Engelland iagttaget i Underhandlingerne med Østerrige. Kun lovede det at give denne Stat, dersom det skulde komme til Krig, al den indskrænkede Understøttelse, Tidsomstændighederne tillode; men disse Løvter om saa indskrænket Bistand vare saaledes, at de snarere burde afholdt Østerrige fra at begynde Krig. Da de Østerrigske Vexler vare uauthoriserede, saa ere de for Øieblikket ikke blevne accepterede; Vexelcoursen er desuden for Tiden ugunstig for Østerrige. Hr. C. meente, at det ikke syntes viseligt nøie at bestemme de Pengeunderstøttelser, der skulde gives Engellands Fastlandsallierede, da man Maaned for Maaned ikke kunde forudsee, hvor Bistand er fornøden. Hr. Ponseby erklærede den Understøttelse, der skulde gives Østerrige, for unyttig. Det er vel sørgeligt at negte Østerrige, maaskee i sin sidste Kamp, Midler til at forlænge den; men Pligterne mod sit eget Land bør have Fortrinet. Hr. Whitebread sagde, at det var barnagtigt af Engelland, at det laante Prinds Regenten af Portugal 600,000 Pd. St. Det skulde heller have skjenket ham dem; thi det faaer desuden aldrig en Skilling tilbagebetalt. Taabeligt vilde det være at betale de Vexler, som Østerrige saa uauthoriseret har trukket. Da Debatterne vare tilende, bleve de af Skatkammer-Cantsleren fremsatte Betingelser for Laanet antagne.

Gen. Wellesley er med Expeditionen ankommen til Lissabon, og befandt sig der endnu d. 25 April. Gen. Cradelock var derfra opbrudt til det nordlige Spanien. Gen. Loson er død i Oporto. --- Husene Robert & Comp. og Goldsmith & Comp. have paataget sig det ny Laan af 14 Mill. 600,000 Pd. Med Gen. Wellesley ankom til Lissabon d. 22 f. M. 40 Transportskibe med Tropper, som for største Delen ere brudte op mod Oporto, hvor March. Soult og Gen. Laborde befandt sig. --- Endnu en stor Transportflaade med Forstærkning for Infanteriet, med Artillerie 2c., er afgaaet til Lissabon, og en anden skal følge den. --- Strachan er d. 10 afgaaet med 7 Linieskibe og 1 Fregat til Egnen af Vlisingen. --- Badajoz beleires af de Franske.

Metternich har i Paris forlangt Reisepas, men man har ikke givet ham det, fordi man endnu ikke veed, hvorledes det er gaaet det Franske Gesandtskab i Wien. --- Østerrigerne have d. 26 April ogsaa begyndt Fiendtligheder i Dalmatien, men ere blevne slagne tilbage. --- Hertugen af Ragusas Armee har i Italien gjort en Bevægelse, for at angribe Østerrigerne i Flankerne. --- De Russiske Tropper skulle have faaet Befaling at rykke ind i det Østerrigske Monarkie, men den 13 Maji var endnu ingen formelig Krigserklæring udstædt i Petersborg. --- Kronstads Havn, hele den Finske Bugt og Ladoga Søen ere endnu ikke fri for Iis.

Et Corps Østerrigere under Gen. Mohr beleirer Thorn fra den venstre Side af Weichsel og har truende opfordret Commandanten. Gen. Dombrowski er d. 18de fra Posen ilet denne Fæstning med 2 til 3000 Mand til Undsætning. Gen. Mohr er ved Beleiringen bleven saaret. Den Russiske Armee synes at trække sig hen til denne Egn. Førsten Poniatowski gjør Fremskridt i Gallizien. ---- I Følge Efterretninger, der gaae til d. 18, trak Erkehertug Ferdinand sig tilbage, og var den Russiske Armee kun endnu to Marcher fra Warschau. ---- Keiser Napoleon synes at gaae med sin Armee til Mähren, for at angribe Erkehertug Carl, hvis Hovedqvarteer var d. 20 i Volckersdorf, to Poststationer fra Wien. To Ungerske Regimenter ere stødte til Erkehertugens Armee. --- Ved Enzendorf, ikke langt fra Wien, paa den venstre Donaubredde, skal d. 21 være forefaldet en Fægtning, der næste Dag fornyedes med Heftighed fra om Morgenen til om Aftenen Kl. 8. --- Det er ugrundet at Schill har Patent som Østerrigsk Oberst.

Papegøien og Skaden.

(En Fabel.)

Mutato nomine de vobis fabula narratur.

Der var engang en Papegøie,
Som havde lært med megen Møie
At abe Nattergale efter,
Og fløited nu af alle Kræfter.
Hver Fugl, som sig paa Sang forstod,
Det Krat, hvor Poppen skreg, forlod,
Og trøstede sig ved, at længe
Ei skrige slige Poppedrenge,
Naar ikkun Ingen hører til;
Thi høres er kun hvad de vil.
Da hopped frem en liden Skade,
Og raabte: Fugle! bier kun!
I maa ei Krattet saa forlade.
Den Sladderhank jeg hurtig stiller,
Og da I om en liden Stund
Skal høre ganske andre Triller.
De Fugle standsede i Vangen,
Ei for at høre Skadesangen;
Men kun fordi det dog er Løier,
At Skader rette Papegøier.

Den Skade fløi til Poppen hen,
Og sagde: hør, min kære Ven!
Og allerbedste Frænde!
Thi hvordan vi os sno og vende,
Man dog paa Maalet mærker let
Vi sprunge ud af samme Æt.

Dog, Skadesnak og Skadesang
Er mesten eet, og denne Gang
Var Snakken virkelig saa lang,
At det var Synd, Godtfolk at plage
Med Ord for Ord den at gentage.

Den demonstrerte grumme vigtig
For liden Poppedreng,
At han ei satte Nebbet rigtig,
Og havde ei det rette Sleng
Med Rumpen, samt at ikke saa
Han maatte flagre naar han sang,
At helst Man skulde stille staa,
Hvis ei, dog gaa en sagte Gang,
Og ikkun lidt for Løier hoppe;
Thi flagrer Man kun først omkring,
Det ikke er saa let at stoppe,
Og før Man veed et Ord deraf

Man flyver over Jord og Hav,
Som dog er en forbandet Ting,
Og strider imod sund Forstand.

"Du synger saamæn ei saa galt
"Forresten, men det er fatalt,
"At visse Andre, som kan bedre,
"Just nu vil Sangens Muser hædre,
"Og dersom du vil ikke tie,
"Vil ingen Fugl i Krattet bie
"Og altsaa ikke heller høre
"Naar visse Andre Nebbet røre.
"Derfor jeg grumme gerne vilde
"Du skulde tie ganske stille!

Den Poppedreng, som havde hørt,
Det ei just kommer an paa Fagter
Og ordenlige Rumpesving,
Naar efter Rang i Sang Man tragter,
Samt at det ingen hæslig Ting
Just var, ifald Man flyve kunde
Fra Krattet i den høie Luft,
Fandt altsaa sine gode Grunde
Til Latter, som ei kunde skade;
Men ogsaa til — det Gud forlade
Den dumme snakkesyge Skade! —
At tro han fløited lystelig,
Og blive ved med sine Skrig.

Moral.

Thi lære hver en Gundelach
At vogte sig for vandet Snak,
Hvorved forledes kan en Fürst,
Som efter Skjaldenavn har Torst,
Til Skælden paa sin Recensent,
Som, skønt det ei betyder stort,
Er dog det Bedste, han har gjort,
Men og til mere Synd paa Prent,
Som Gud dog veed er Jammerskade
For mange smukke rene Blade!

End lære hver en lille Fürst,
Som efter Skjaldenavn har Torst,
Han ei til Synd har mere Ret
Fordi han recenseres slet,
At skønt med Ret ad Gundelacher
Han ler, naar de om Konsten snakker,
Han dog fortjente dygtig Smæk
For alle sine dumme Kvæk,
Og alle sine tomme Triller,
Hvori han efterabe vil
En Oehlenschläger og en Schiller,
Skønt ei hans Evne strækker til
Et ægte Konstværk at begribe,
Langt mindre til et Sligt at give!

Nik. Fred. Sev. Grundtvig.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 69.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 6 Junii, 1809.

Om den æsthetiske Kritik i Almindelighed tilligemed et par Ord til Hr. F. C. Gundelach.

I fordums Dage, naar Ynglingen betraadte Digterbanen, og fremstillede sit Værk for det Offentlige, var det Skik, at en hæderværdig Mand, agtet og anseet i Litteraturens Rige, med Klogskab og Sindighed, med Indsigt og Erfarenhed, mødte ham paa sin Vandring, giorde ham opmærksom, hvor han havde feilet, og, hvis han ikke ganske var blottet for Kundskaber og Talent, opmuntrede ham til videre Fremstræben. Den strængeste Dåddel, fremført af en saadan Mand, maatte da nødvendigvis have den Virkning, at Forfatteren førte sig den til Nytte, fulgte hans Vink, hvor han var overtydet, og blev saaledes sat i Stand, mere og mere at nærme sig Fuldkommenhed. Selv indskrænket Roes, ydet ham af en saadan Mand, maatte opflamme hans Siel, opmuntre hans Aand, og styrke ham paa den Bane, han vandrede. Nu er det anderledes. Vor Litteratur har længe savnet en Aristarch, der ved sine Bedømmelser kunde hævde sin Anseelse i Konstens Rige. Den Aand, der nu er den herskende i Kritikken, er desværre alt for bekiendt, til at den behøver videre at fremstilles. Mænd, der ved egne Aandsprodukter have lagt den vrangeste Anskuelse for Dagen, hvis Hiernefostre bære Præg af Sløvhed og Smagløshed, trænge sig uopfordret frem, for at kravle op paa Kritikkens Domstoel, henskrive Recensioner uden Sands i det Enkelte, og uden Meening i det Hele, og i hvilke Smaaheds-Aanden uophørligt fremskikker. Selv det Gode erkiendes ikke. Det er almindeligt bekiendt, med hvilke Usselheder man drog imod Digteren Baggesen, hvilken talrig Hær af Smaamænd, der alle ginge paa Stylter, væltede sig uantastet ind paa denne Digter, og overvældede ham med de groveste Insolenzer i det Haab, at nedsætte hans Digterværd i Folkets Øine. Det vil være i hver Mands Minde, der interesserer sig for Konst og Litteratur, hvorledes den ualmindelig store Digter Oehlenschlægers første Arbeider bleve bedømte, ja! en Recensent formastede sig endog til at ville giøre ham til en Rimer! Det er bekiendt, hvilken Ringeagt for den æsthetiske Kritik, grundet paa Erfaring, Professor Guldberg lagde for Dagen i Fortalen til sine Digte. Det vilde føre til en alt for stor Vidtløftighed, dersom jeg her vilde berøre alle de Usselheder, der i den senere Tid have betegnet vor Litteratur. Det synes, som om man alt mere og mere bortfierner sig fra den Sømmelighed, Anstændighed og ægte videnskabelige Tone, der ere Konsterne og Videnskaberne værdige. Stymperiet tager for meget overhaand; Mænd, der kunde og burde modsætte sig det, tie, viise sig ligegyldige der, hvor de burde anvende deres hele Kraft, og tale. Den Partieaand, der hersker imellem Litteraturens Dyrkere indbyrdes, fremvirket ved de mere følgeværdige og liberale Grundsætninger, som i den nyere Tid ere indførte i Æsthetiken, frembragte en almindelig Giering. Ved Tieks, Schlegels og flere udmærkede geniale Mænds videnskabelige Yttringer om Konst og Poesie opkom en Revolution i Aandens Rige. Denne havde den bedste Virkning. Man lærte, at skielne imellem den kolde reflekterende Fornufts Frembringelser, der udgaves for Poesie, og den ægte Begeistrings Produktioner, der udtalte en høiere Genialitet. Man lærte at indsee, at Digterens Virken blot kunde tænkes under Forudsætning af den fuldkomneste Frihed, og man bestræbte sig for, at føre Poesien tilbage til dens mystiske Udspring, og at giengive Konsten den Hellighed, som den i Oldtidens skiønneste Periode havde havt. Man lærte at indsee, at Poesien, som en aandelig Konst, ikke grunder sig paa noget Empirisk, og at Poesiens Grudvæsen allene bør søges i Konsten at idealisere. De Categorier, enhver Konstlære bør have,

udvidedes, og gaves en nøiagtigere og en med Tiden mere passende Bestemmelse. De Siele, hvem Naturen havde nægtet Aandens indre Lys, der fandt det beqvemmest at hænge ved hidbragt Convenienz, uden at undersøge, om denne Convenienz kunde bestaae med Tiden, og med Aandens Fremskriden til en høiere Fuldkommenhed saae i denne Grundforandring den saakaldte gode Smags Død imode og opflammedes til Harm. Derfra kan man forklare sig de mange videnskabelige Udfald, der ved hver Leilighed giøres af hiine, naar de møde een --- som de kalde det --- fra den nyere Skole.

Disse totale Omveltninger havde ogsaa den heldigste Indflydelse paa den æsthetiske Kritik. Man har længe havt meget at indvende imod den detallierende Kritik, og ikke uden Grund. Den frie Betragtning, en digterisk Composition giver Anledning til, er den Kilde, hvoraf Æsthetikeren bør øse, dersom det er ham om at giøre, at udvide den theoretiske Æsthetik. Det er en Sandhed, at jo mindre Produktionskraft der findes hos Individet, desmere er det tilbøieligt til den detallierende Kritik, og desmindre til at indlade sig i theoretiske Undersøgelser. Hvis Værket uundgaaeligt udfordrer en saadan, da finder det stedse en Udflugt ved det bekiendte: "her er ikke Stedet til at undersøge det" eller: "her er ikke Rum til en saadan Undersøgelse." Jeg tør paastaae — for kun at nævne faa blandt saa mange Exempler --- at Schillers Recensioner over Bürger, Mathison, og Göthes Egmont ere sande Mønstre for den æsthetiske Kritik, ligesom ogsaa Brødrene Schlegels Kritiken und Caracteristiken viser os, til hvilken Høide Kritikken under saadanne Mænds Hænder kan hæves. Naar Konstdommeren først har fremstillet de Fordringer, der kan giøres Digteren, naar han først har giort os bekiendt med den Synspunkt, fra hvilken han betragter Konstværket, og naar han da siden anvender dette paa det foreliggende Værk, da har han opfyldt sin Pligt og sin Bestemmelse. Kritikken fordrer overhovedet en ophøiet Standpunkt, hvis den som saadan skal kunne agtes. Videnskabelighed er det første og fornemmeste, man bør fordre af Dommeren. Enhver Konstlære har objektive Grundsætninger; fra disse bør man gaae ud ved et Digterværks Bedømmelse.

Disse Betragtninger lede os hen til vort eneste critiske Blad, Lærde Efterretninger kaldet *). De æsthetiske Recensioner, der findes i dette Blad, have --- med Undtagelse af faa --- længe mødt den største Ringeagt hos Publikum og hos Skribenterne. En Bedømmelse er saa ussel som den anden, og en Recensent træder i den andens Fodspor. Naar Personer, uden Anseelse og uden Vægt, uden Kald og uden Natur, bedømme en Skribent, som Skolemesteren, der giennemretter en Eleves Stiløvelser, da maa nødvendigviis Kritikken synke under dens Værdighed, forhaanes og ringeagtes. Professor Guldberg har i Fortalen til sine: samlede Digte, fundet sig foranlediget, at omtale den æsthetiske Kritik med disse Ord: "Spørger man mig ellers: om jeg da ved de offentlige Recensioner over mine forhentrykte Arbeider "deels er bleven giort opmærksom paa Feil, jeg kunde hælde til, deels har vundet min Ængstlighed for "ei at bruge Filen noksom, saa kan jeg ei Andet end "overeenstemmende med Sandheden, svare det bestemteste Nei. Af dem har jeg hidtil haft liden, eller "maaskee slet ingen Nytte: som jeg overalt meget "tvivler paa, at nogen dansk Digter vil kunne give de "seenere Aars offentlige danske, saakaldte Bedømmelser "det Vidnesbyrd, at de i mindste Maade have kunnet "veilede ham. Vort Parnas har længe til megen "Skade savnet aldeles en offentlig Aristarch, hvis "Domme, Bifald og Advarsel, kunne være Digteren fyldestgiørende. Man søge hvor man vil; og, naar "man da finder de Liniesamlinger, som uden Blu "stemples med Navnet Recensioner over Digterarbeider, skal man see: at de, een for alle og alle for een "bestaae af en Catalog, stundom slet nok og altid tør "som dens Forfatter, over Stykkets Indhold: et par "søde eller sure Floskler: en meget omhyggelig Trykfeilsliste, ledsaget af den kaadeste Gloserettelse: et "Buk for eller et Sidehug til indtrukne og aldeles "uvedkommende Personer, og altid det ideligen fremstikkende Sic volo, sic jubeo, stat pro ratione voluntas. "Med sligt skal nu Digteren lade sig nøie; thi at recensere "er at dadle: og den, der saaledes bestandigt kan dadle, "troer Mængden maae være et stort Hoved. Ved nu "Aar ud og Aar ind at see Parnassets Dommersæde "bekravlet snart af den eene snart af den anden Dverg, "der alle gribe efter Svøben, fordi Smældet morer, "men skye at røre ved Vægten, fordi den er dem meget for tung, maae Digteren snart komme saavidt, "at det bliver ham en ufravigelig Grundsætning: "aldrig at læse hvad der skrives om ham."

Der kan i denne Henseende ikke siges noget mere treffende. De saakaldte Konstdommere skye enhver æsthetisk Udvikling af et Konstværks Fortrinligheder, men opholde sig derimod stedse ved Smaating. Vor store Digter Oehlenschlægers Værker frembyde den bedste Leilighed til høiere Konstbetragtninger. Man underkaster denne Digters Værker den detallierende Kritiks Prøvelser, denne leder til Smaaheder, og Smaaheder ere ingen Konstdommer værdige. Det Gode maae fremstilles i det Hele, det absolut Slette kan med faa Ord charak-

*) Jeg beder en for alle Gange her at bemærke, at Alt, hvad jeg i det Følgende finder mig beføiet til at sige om dette Blad, paa ingen Maade kan vedkomme Hædersmanden Capit. Abrahamson, Dhrr. Prof. Rahbek og Sander. De ere Mænd af Fortienester, og de staae desuden udenfor min Compentenee til at bedømme dem. Jeg kan være uenig med dem i Meget, Konsten angaaende; men dette kan ingen Indflydelse have paa den Høiagtelse, jeg skylder dem.

teriseres. Den store Lessing har fremstillet følgende Maximer for Konstdommeren: "schmeichelnd gegen den "Anfänger; mit Bewunderung zweifelnd, mit Zweifel "bewundernd gegen den Meister; abschreckend und positiv "gegen den Stümper; hönisch gegen den Praler; und "so bitter als möglich gegen den Cabalenmacher." Lessing har i sin Tid fulgt disse Forskrifter, alle hans Bedømmelser bære Præg af Grundighed og Videnskabelighed. Et nøiere Studium af hans Værker vil derfor stedse lønnes, og føre til dybere Indsigt i Konsten. Kritikken angaaer nærmest Forfatteren; den skal belære og veilede ham. Umodne og umyndige Domme skade mere end de gavne, og enhver maa væmmes ved at læse dem. (Fortsættelsen følger.)

N. Fürst.

Følgende mærkværdige Udtog af Greve Dalbergs Dagbog fra Begyndelsen af 1658 indtil han, efter Fredsslutningen med Dannemark, ankom med Carl den Tiende til Gothenborg, uddraget af Grevens egenhændige Svenske Manuskript, som gjemmes paa Gaarden Skanå i Sødermanland, fortjener her en Plads som et vigtigt Bidrag til Fædrenelandets Historie:

Det har siden Frederiksoddes Erobring altid været Hs. Kgl. Majest. Tanke og Attraa, at angribe Øen Fyen, hvor Kongen af Dannemark paa den Tid havde sin største Magt; af hvilken Aarsag der er skeet een og anden Communication med Wrangel; men da det syntes, som vilde den strænge Vinter, i Begyndelsen af dette Aar give god Anledning dertil, saa reiste H. M. fra Wismar til Kiel, forskrivende til sig Lieuten. General Wrangel, Margreven af Baden, Pfalsgreven af Sulsbach samt andre Generalspersoner, og holdt der Generalkrigsraad om Alt hvad der skulde foretages; og da Vinteren ikke allene continuerede, men tillige blev alt strængere og heftigere, saa blev Anslaget paa Fyen aldeles confirmeret; af hvilken Aarsag Wrangel, som H. M. i Kiel havde gjort til Rigsadmiral, d. 19 Jan. kom forud til Frederiksodde, og gjorde ikke allene allehaande gode Anstalter til den tilstundende Attaque, men beordrede ogsaa alle Regimenter, at være d. 22 i Byen Heilsen paa Rendevous; hvilket og skede, og begav han sig samme Dag i Person selv did og vi alle med. — Følgende Nat og Dagen blev lille Belte mellem Jylland og Fyen flittigen recognesceret, indtil imod Aftenen H. K. M. selv i egen Person ankom. Man fandt, at lille Belte var saa stærkt frossent, at man kunde med enkelte Personer ride over; men da Fienden ikke allene præsenterede sig i fuld Bataille paa den anden Side, men ogsaa havde ladet omkring Stranden opise og med Skandser og Stykker forsyne, saa syntes H. M. at denne Attaque skulde falde meget svær og blodig, helst H. K. M., som selv recognescerede Isen, fandt, at der paa selve Strømmen, midt paa Beltet, vare to store og brede Render. H. M. stod altsaa i Tvivl, om han skulde hazardere paa dette Sted, eller lade paa et beqvemmere Sted recognescere; thi da denne Entreprise var af meget stor Vigtighed og saavel H. Ms. egen som hele Armeens Velfærd beroede derpaa, saa vilde H. M. vel overlægge dette Værk, førend nogen pæcipitant Resolution exequeredes, og efter et almeent Raadslag affærdigede H. M. mig om Aftenen med den Befaling, jeg samme Nat med al Flid Middelfart Sundet mellem Frederiksodde og Fyen skulde recognescere, om man der kunde gaae over med Armeen; da vilde Hs. Majest. gjøre Mine ved Heilsen, og lade imidlertid Infanteriet, der stod to Mile, sagteligen og stille, gaae til Frederiksodde, og om Natten gaae med Cavalleriet efter, og altsaa, da Sundet ikke var mere end et godt Canonskud over, inden Fienden, som han ved Heilsen forventede, deraf vidste et Ord, kunde være hos ham paa Fyen. Jeg gik altsaa saa hurtig jeg formaaede og kom mod Midnat til Frederiksodde, tog af det der staaende Regimente Finner en Lieutenant og 40 Heste, gik over paa Fyen, uden nogen Skade, slog deres Vagt og fik 3 Fanger, hvormed jeg igjen begav mig tilbage til Heilsen og gjorde H. K. M. om alt en god Relation, siden jeg denne Nat havde redet af og til 10 Mile; det var netop i Dagningen, jeg kom tilbage og fandt H. M. endnu ikke aldeles paaklædt. Og som H. M. saadant meget vel behagede, saa blev H. M. ved samme Resolution og lod Infanteriet staae i Stændrup, 2 Mile nærmere Frederiksodde; og gik alligevel med alt Cavalleriet d. 24 Jan. om Morgenen paa Isen ind paa en liden Øe, Brandsøe, at forsøge hvad Fienden vilde tage sig for, hvilket drog sin hele Magt i en Skovodde, som kaldes Ivernæs, og begyndte, i det H. M. avancerede, stærkt at skyde i sine Skandser med

Stykker, hvorfor vi toge ad venstre, kom ved den Allerhøiestes mægtige og vidunderlige Hjelp til Fyen, og sloge Fienden, som havde sat sig i Bataille, fik hele Øen, samt alle hans Officierer og hele hans Magt, bestaaende af 24 Esquadroner til Hest og 700 Gemene samt 5 Danske Rigsraader i H. M's. Vold; og var Veien, som H. M. gik over Isen fra Fastlandet til Fyen 1½ Miil. Efter Slaget gik Marchen endnu til en By, Køngh, 2 Miil. — Og da H. M. vilde prosequere sin Victoria og spille plus ulra, og endeligen ved den stærke Frosts Continueren vilde vide hvorledes store Belt var beskaffen og om H. M. ikke ved denne Beskaffenhed skulde kunne besøge Kongen af Dannemark paa Sjælland og altsaa igjennem en uformodentlig Skræk bringe ham til en raisonabel Fred. I dette vigtige og inportante Ærinde affærdigede mig H. M. samme Nat fra bemeldte Køngh By, at jeg skulde gaae over Langeland og over store Belt og flittig det recognescere, om Isen skulde kunne bære. Jeg gik altsaa samme Nat fort med en Convoy af 80 Heste, under Ritmester Nythoff af Østgotherne til Foburg, d. 25 til Svendborg og samme Dag over Øen Taassinge og dets Sund til Rudkjøbing paa Langeland. Derpaa til den Lollandske Færge og siden med en Trop velberedne Ryttere af 40 Heste over store Belt 4 Mile ind paa Langeland til en Herregaard, Grimstad kaldet, hvor Fiendens Strandvagt til Staden Nakskov retirerede; dog fik jeg en Rytter og 2 Bønder til Fanger. Gik altsaa, med sluttet Trop, i fuld Trav tilbage, og kom samme Aften til Rudkjøbing tilbage igjen. D. 27 begav jeg mig tilbage, og da jeg fornam, at et helt Compagnie havde sig i Slaget paa Fyen retireret til Øen Ærøe, gik jeg en passant did og fandt der endnu henved 70 gemene Ryttere, men Officiererne vare Natten forhen gangne til Holsteen; hvilke jeg strax lod antage i Krigstjenesten og gik tilbage over Taassinge til Svendborg igjen, hvor jeg efterlod Ritmesteren med Partiet og gik d. 28de fort og kom om Aftenen Kl. 9 til H. K. M. til Dalhems Kloster. H. K. M. sad just ved Aftensmaaltidet, og da jeg over min Forretning giorde en fuldkommen Relation og viste H. K. M. Isens Tykkelse paa flere Steder, og derhos forsikkrede, at jeg, med Guds Hjelp, skal bringe Armeen uden Skade over

paa Lolland, blev H. M. saa overmaade glad, at han slog begge Hænderne sammen, og sagde: nu Broer Frederik skulle vi tales ved paa godt Svensk; lod spænde for sin Vogn, og befoel mig spise af sit Bord og siden følge H. M. til Nyborg, for at overlægge dette vigtige Ærinde med Rigsadmiralen, som var i Forveien gaaet til Nyborg, og beskjød nogle Danske Orlogsskibe, som der laae indefrosne, hvilket H. M. fortsatte og kom efter Midnat Kl. 2 til Nyborg. Her havde jeg en haard og meget farlig Nat, ja saa haard som jeg nogensinde tilforn havde udstaaet; thi i det H. M. med Rigsadmiralen og den Danske Rigs-Hofmester Corfitz Uhlfeld dette Ærinde overlagde og at H. M. paa min Relation vilde gaae over store Belte til Lolland og Sjælland, da vilde disse begge ingenlunde dertil condescendere, foregivende saa utallige Farligheder, som Beltet førte med sig, og andre Inconvenienceer, som H. M. og Armeen kunde møde, og at det ikke kunde forholde sig saaledes, som jeg berettede, og sligt mere, saa at H. M. i deres Nærværelse spurgte mig om et og andet, og befoel mig paa Samvittighed at sige Sandhed, hvilket jeg ogsaa gjorde med den Forsikkring, at jeg ved Guds Magt vilde føre H. Maj. over uden nogen Skade. H. M. havde nær ladet sig overtale af dem, og gik dermed til Sengs og ind i sit Kammer; men jeg var hos dem i en farlig Skole, som den, der bestyrkede ved mine Beretninger H. M. i at fatte saadanne sælsomme, og, som de sagde, skadelige Resolutioner, hvormed jeg forføiede mig hjem til mit Qvarteer, men var ikke kommen ind i Stuen, førend Kongens Bud kom efter mig, fandt altsaa H. M. ved min Tilbagekomst at være gaaet til Sengs. Nu spurgte Hs. M. mig iblandt mange andre Discourser tilsidst endnu engang alvorligen og paa Samvittighed, om jeg troede at H. M. skulde kunne komme over og om jeg vilde raade H. M. dertil. Jeg skulde ikke agte hvad Rigsadmiralen og Uhlfeld havde at indvende. H. M. vidste uden dem hvad han skulde gjøre, alleneste H. M. var forsikkret om, at Isen kunde bære. Jeg svarede, at H. M. visseligen kunde komme over, og uagtet mit Liv var meget for ringe at betale, dersom nogen Ulykke eller Skade skee skulde, forsikkrede jeg dog ikke desmindre H. M. at jeg, saafremt Frosten continuerede, ved

den Almægtiges Hjelp vilde uden nogen Skade overføre H. M. havde han og tre Gange hundrede tusinde Mand. Derpaa svarede Kongen: nu, det er godt. I skal ogsaa gjøre det og jeg vil i Herrens Navn gaae fort. Wrangel og Uhlfeld maa sige hvad de ville; deres Mening kan være god, men denne Occasion er alt for kostelig til at lade saaledes forbigaae.

(Sluttes i næste No.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Aalborg Avisen findes en Opfordring til gavmilde Mennesker om at understøtte den brandlidte Sognepræst ved Frederiks Kirke og for Krarup Menighed, Hr. Rosendal. Denne Mand mistede den 24 April d. A. sin Gaard og hele sit Ind- og Udbo ved en Tjenestepiges Uforsigtighed. I mindre end et Qvarteer stod hans Gaard i lys Lue. Han er saa meget mere at beklage, som han ikke besad nogen anden Formue end det, han tabte ved denne Ildebrand, som er over 2000 Rdlr. af Værdie. Gaarden, som nu koster tredobbelt at opbygge, var kun assureret i Brandforsikkringscassen for 1000 Rdlr. — De, som ville understøtte Hr. Rosendal, kunne addressere deres Breve til Hr. Meidal i Vium og Hr. Hansen paa Marsvinslund pr. Viborg.

Aalborg, den 1ste Junii. Løverdagen den 27de Maji hørtes atter en Canonade fra Egnen af Thorup Strand. Udfaldet veed man endnu ikke. — Sidstafvigte Mandag blev hertil indbragt til nærmere Undersøgelse, af Caperfører Knud Munch af Kjøbenhavn, et Smakskib Frau Margrethe kaldet, indehavende til Ballast 12000 Tagsteen og bestemt til Østersøen. — I Søndags ankom hertil fra Fladstrand, 18 Svenske Krigsfanger, som paa 3de Fiskerbaade vare komne den Danske Kyst for nær.

Den Norske Post har medbragt en heel Deel Norske Aviser, hvoraf her leveres det Væsentligste:

Stabschirurg Thulstrup anmoder atter om gammelt Linned til Charpie, da det Forraad, som Lazaretherne hidtil havde, ved det idelige Brug er

medgaaet. Det ønskes endog overladt for en nogenlunde billig Betaling.

Prof. Pihl opmuntrer til at prøve Egebark, efter Dr. Frankenaus Raad, som Chinabark-Surrogat. — Hr. Frank i Laurvigen opmuntrer den Norske Landmand til at lægge sig efter Haugefrugters Dyrkning, og beviser ved sit eget Exempel, at hans Hauge, der kun indbefatter 1400 □ Alen, har indbragt ham i eet Aar 199 Rdlr. Han klager ved denne Leilighed over, at han allerede for endeel Aar siden forgjeves har opmuntret til at oprydde den utallige Mængde af Myrer og Moradser Søndenfjelds, som i Almindelighed ere bedst skikkede til Ager og Eng, og hvis Oprydning kunde fordoble Kornavlingen, istedet for at de nu henligge til liden eller ingen Nytte, da ikke engang Skov kan voxe derpaa.

En Norsk Bonde, ved Navn Berger Eliasen fra Hoffs Præstegjeld i Soleur, som formedelst mistænkeligt Forhold med Fienden var bleven arresteret, er d. 10 Martii undvigt fra Aggershuus Fæstnings Arrest.

Den 17de Martii døde i Christiania Overauditeur O. Bremer i sit 67de Aar, som var den sidste af fem og tredive Sødskende.

Politiemester Wulfsberg har ladet bekjendtgjøre, at alle Salutskud fra Fæstningen eller Byen maa udeblive saalænge Krigen varer.

Hr. Stephanson i Trondhjem anholder om at faae gammelt Linned til Charpie, som der er stor Mangel paa. — Han beder ogsaa om Arbeide for en Deel Bønder i Sælboe, der i denne Tid ikke kunne fortjene noget til deres og deres Families Underhold.

I Trondhjemsavisen findes en Samtale mellem A og B, som gaaer ud paa at vise, at der allerede gives Bondefamilier, der hverken have Fødevarer eller noget til at kjøbe for mere, og at der burde oprettes Arbeidsanstalter.

I Bergens Avis gjøres Forslag til at oprette et Assistencehuus i denne Stad. Der anføres heri, at den formuende Borger allerede i endeel Aar har havt Leilighed til at faae Penge i Laanebanken, men at den Fattige er nødt til at sælge sine Ting for Skamkjøb blot for i Nøden at kunne skaffe sig Penge.

Ved Resolution af 17 Maji har Hs. Maj. allernaadigst udnævnt Kjøbmand Christopher Dühring til Consul i Antwerpen i Steden for den fra bemeldte Embede i Naade entledigede William Gordon Coesweld.

I Middags solgtes ved Auction paa Børsen Petersborger Hamp, lidt beskadiget, 49 Rdlr. 5 Mk. Skippd., brugte Maatter 15 Rdlr. 1 Mk. pr. 100, Russisk Jern i Stænger 23 Rdlr. til 23 Rdlr. 4 Mk. Skippd., Carol. Riis 17 Rdlr. til 17 Rdlr. 3 Mk. pr. 100 Pund, Tagsteen 50 Rdlr. pr. 1000.

Vor Cours begynder at forbedre sig noget. Fra Hamborg kom den med sidste Post 295 to Maaneder, og i Dag solgtes Banko paa Kjøbenhavns Børs for 284 to Maaneder. Coursen af Species mod Danske Bancosedler er d. 6 noteret 285 PC., som udgjør for 1 Rdlr. Species 2 Rdlr. 82 ß. Dansk Cour.

Efter en Indberetning fra Gen. Major v. Tellequist er Øen Anholdt d. 17 Maji opfordret af de Engelske, og næste Dag, efter en Fægtning med Øens Besætning, indtaget af dem.

Ved en hertil ankommen foreløbig Efterretning vides nu, at Generalmajor v. Ewald i Forening med vore allierede Tropper under General Gratien d. 31te f. M. har ved Storm indtaget Stralsund, hvor den berygtede Schill med Resten af sit Corps havde søgt et Tilflugtssted. Resultatet af den i Gaderne forefaldne heftige Trefning er, at Major Schill blev dræbt, hans Corps deels nedsablet, deels fangen. Samtlige Danske Tropper have i denne levende Kamp viist sig som Mænd af Mod og Ære. Deres Tab er ikke betydeligt, dog ere desværre iblandt de Dræbte 2de brave Officierer, Secondlieutenant v. Jermin af Holsteenske Rytterregiment og Premierlieutenant v. Hancke af Husarregimentet. De udførlige Rapporter kunne hvert Øieblik forventes. Hs. Majestæt har til Belønning i Dag udnævnt Generalmajor v. Ewald til General-Lieutenant.

Udenlandske Efterretninger.

Directeuren for det Franske Museum, Denon, er afreist til Keiserens Hovedqvarteer. Uden Tvivl for at udsøge de videnskabelige Skatte, der skulle føres fra Wien til Paris. Det Keiserlige Bibliothek i Wien

er næst det Vaticanske i Rom det største i Europa. Det besidder 300,000 Bind, 12,000 Manuskripter, meget sjeldne tyrkiske, arabiske og persiske trykte Bøger, mange skjønne Miniatur-Malerier, et fuldstændigt Copernicansk System af Træ, de berømte Peutingeriske Tavler, et fuldkommen conserveret Senatus Consultum af Vox og en Mængde Documenter.

Den berømte Historieskriver Johannes v. Müller er nylig død i sit 57de Aar. Han er født i Schaffhausen 1752. Det Værk, der har gjort hans Navn udødeligt, er hans Geschichte schweizerischer Eidgenossen, Leipzig 1786—1805, 5 Bd. Hans Arbeidsomhed var saa stor, at han i Slutningen af forrige Aar havde læst 1800 Bøger og gjort et fortløbende Udtog deraf.

Liebau d. 18 Maji n. St. Fra det 8 Mile herfra ved Strandkanten beliggende Gods Ulmahlen, er der i Gaar Morges ved en Expresse til den herværende Kgl. Danske Consul indløbet den ubehagelige Efterretning, at et i Flensborg hjemmehørende Caperskib ved Navn: Satisfaction, ført af Capit. Jyrgen Jordt Hinrichsen, har, forfulgt af Engelske Krigsskibe, seet sig nødt til at løbe paa Strand. Disse forfulgte derpaa med udsatte Baade Skibet og nødte dets Mandskab til at forlade samme, hvorpaa det blev besat af Fienden, der, efter at have gjort det flot, har bortført samme. — Antallet af de til Dato hidkomne Skibe beløbe sig til 17, hvoriblandt 4 med Salt, en Americaner med Colonialvarer og en Bremer med Viin. Da disse Artikler for nærværende Tid har en kuns ringe Afsætning, ere de blevne oplagte i Forventning af høiere Priser; dog er et lille Partie Salt i Begyndelsen af Tilførslen bleven solgt for 140 Rdlr. Alb. Siden kunde denne Artikel erholdes for 130 Rdlr. Alb. Da flere Ladninger af samme ere i Vente, vover man og at gjøre Indkjøb, af Frygt for at Priserne skulle falde endnu mere, hvilket sidste for det første vel ei vil indtræffe. — De her liggende Skibe, der indtage Ladninger af Hør, Hamp og Linfrøe, ere bestemte til at afgaae deels til Holland deels til Antwerpen. For kort Tid siden er her paa ny gjort betydelige Indkjøb af Hør og Hamp. For 4bd. Hør er der bleven givet 34 Rdlr. Alb., for 3bd. Dito 32 Rdlr. Alb. og for Pas-Hamp 20 Rdlr. Alb. For nærværende Tid holdes disse Artik-

ler 1 à 2 Rdlr. Alb. dyrere pr. Skpd. Linfrøe kan endnu erholdes for 4 Rdlr. Alb. pr. Td., til hvilken Priis de senst gjorte Indkjøb af bemeldte Artikel ere sluttede. — Nogle Partier Kornvare, bestaaende fornemlig af Rug, ere i disse Dage blevne frembudne til Salg. For 115 pundig Rug er der bleven givet 60 Rdlr. Alb. pr. Læst. 125 pundig Hvede kan i smaae Partier erholdes for 96 Rdlr. Alb. 100 pundig Byg for 48 Rdlr. Alb. og Havre for 38 à 40 Rdlr. Alb.

London d. 19 Maji. Vore Efterretninger fra Lissabon gaae til d. 5te d. M. General Wellesley havde den Gang sit Hovedqvarteer i Leiria, og General Beresford sit i Thomar. Marchal Soult var, efter nogle hæftige Træfninger ved Amarante paa Veien til Zamora vendt tilbage til Oporto. 10,000 Spaniere vare rykkede ind i Chaves. Fra Spanien vidste man, at Marchal Victor holdt sig i Stillingen ved Hereda, og at General Cuesta stod i Monasterio. Hans Forposter gik til Las Santas. General Craddock var afgaaet til Gibraltar. Sir Arthur Wellesley, den Overstbefalende over vore Tropper i Portugal, er nu ogsaa bleven udnævnt til General-Feldtmarchal over samtlige Portugisiske Tropper. Det var den 1 Maji at vore Tropper rykkede ind i Coimbra. Man troede i Lissabon, at det d. 7de eller 8de ville komme til alvorlige Fægtninger ved Opporto.

De Polske Tropper under Først Poniatowsky have erobret en Broskandse ved Osterwerk paa den høire Weichselbredde, ligeover for Gora, som Østerrigerne arbeidede paa, og Førstens Corps befandt sig, i Følge Efterretning af 19 Maji, allerede i Gallizien ved Floden San. Staden Sandomir, mellem Cracau og Lemberg, har overgivet sig. Østerrigerne have ved denne Leilighed mistet 1000 Mand Døde, 1200 Fanger og betydelige Magaziner. Det Polske Cavallerie streifer fra den ene Side mod Lemberg og fra den anden mod Cracau. Man venter at Fæstningen Zamosc, hvor en Erkehertug Maximilian af Østerrige allerede 1588 blev slaaet og fangen af den berømte Storkantsler Zamoisky, ogsaa snart vil overgive sig.

Mod det af Hertugen af Brunsvig Oels i Böhmen oprettede Corps's Streifetog er den Sachsiske Oberst v. Thielmann rykket frem fra Dresden, og har taget nogle Fanger.

Gen. Lieut. Wrede er d. 19 rykket ind i Innspruck, Hovedstaden i Tyrol. Oprørerne anholdte først om 24 Timers og siden om een Times Forlængelse i Vaabenstilstanden, men den blev dem negtet. Hertugen af Danzig (Lefevbre) rykkede imidlertid frem mod den venstre Bredde af Inn. To Østerrigske Majorer, Anførere for Oprørerne, vilde overlevere Gen. Wrede Depecher fra Gen. Chasteller, men han vilde ikke modtage dem, eftersom de kom fra en Anfører for Oprørere, og da man foreslog i hans Navn en Capitulation, svarede Wrede, at Bayrerne vare rykket ind i Innspruck som Seiervindere, ikke ved Capitulation. Endnu den 19 vendte Oprørerne tilbage til deres Hjem. Ogsaa Voralbergerne have nedlagt deres Vaaben, og bedet om Naade, og en Deputation Tyroler er ankommen til München for at gjøre samme Bøn. — Chasteller, der har maatte tage Flugten, formodes at være afskaaren fra Kärnthen og Krain.

Den Italienske Armee forfølger endnu bestandig Østerrigerne. Ved Vanzone er Gen. Collerodes Arriergarde bleven angreben og fordreven fra sin Stilling med et Forlis af 300 Mand og 6 Officierer. Colleredo selv er bleven saaret. Dagen derpaa mistede de, forfulgte af Vicekongens Avantgarde, 250 Fanger. Erkehertug Johann blev saa overrumplet i Vanzone, at han maatte løbe fra sit Middagsmaaltid, som blev fortæret af nogle Italienske Officierer og Voltigeurer. Den høire Fløi af Vicekongens Armee er trængt frem mod Leibach, Hovedstaden i Krain, og den venstre er rykket ind i Kärnthen, og vil der forene sig med Bayrerne i det Salzburgske.

D. 16 er de Italienske Tropper rykkede ind i Tarves (i Kärnthen), og d. 17 have de indtaget Fortet Malborg (ligeledes i Kärnthen) med Storm. Østerrigerne mistede 1000 Døde, 4000 Fanger og 22 Canoner. Tarves er vigtigt, som Nøglen til begge Passe fra Friaul til Kärnthen.

Kongen af Neapel har lagt Beslag paa alle Østerrigske Skibe, og opfordret alle de af hans Undersaatter, der boe i de Østerrigske Lande, at vende tilbage, under Straf af deres Formues Confiscation.

Keiser Napoleon — hedder det officiel fra Prag, under d. 27de f. M. — satte d. 19de og 20de Maji over den større Arm af Donau med sin hele Armee og den Forstærkning, han havde faaet fra sine Bundsforvandte. Han formerede sine Tropper paa Øen Lobau, hvorfra man iværksatte den anden Overgang over den smallere Arm. Erkehertug Carl (som nok følte, at dette vilde blive een af de sidste Anstrængelser det Habsburgske Huus formaaer at gjøre), besluttede at møde Napoleon og ikke at hindre Overgangen. Vore Colonner gik den fremrykkende Fiende d. 21de Kl. 12 om Middagen i Møde, og Kl. 3 begyndte Slaget. Napoleon selv ordnede Angrebet i det han søgte med sit hele Cavallerie at gjennembryde Østerrigernes Centrum og understøttede denne Masse af Rytterie med 60,000 Mand Infanterie, med sin Garde og over 100 Ildsvælg. Begge hans Fløie støttede sig til de af Naturen og Konsten befæstede Stæder, Aspern og Eslingen*). Snart blev Slaget almindeligt, hele Infanteriet fegtede mod hinanden, og over 200 Canoner vare i en gjensidig Kamp. Aspern blev over ti Gange taget og atter erodret; Eslingen kunde efter gjentagne Bestormelser ikke forsvares. Det var Kl. 11 om Aftenen; Landsbyerne stode i lys Lue. Fienden var bleven indkneben med Øen Lobau og Donau i Ryggen. Kun Natten endte Kampen. Imidlertid lod Erkehertug Carl ved brændende Fartøier, der svømmede ned ad Donau, beskadige den fiendtlige Bro over den store Donau. Fienden trak endnu samme Nat alle sine disponible Tropper og dem fra Øvre-Donau ved uafbrudt Overskibning til sig, lod utrættet arbeide paa at sætte sin store Bro istand igjen, og angreb atter Kl. 4 med en rasende Canonade fra sit hele Skyts, efter hvilken Slaget igjen blev almindeligt paa hele Linien. Der blev fægtet med endnu større Heftighed end forrige Dag. Angreb fulgte paa Angreb, bleve tilbageslaaede og atter fornyede. Ved Fiendens Paastaaelighed og alle muelige Midlers Benyttelse for at kunne forsvare sin Stilling, varede Kampen fra ganske tidlig om Morgenen til om Aftenen. — Kl. 7 om Aftenen var Slaget endt. Valpladsen var bedækket med Liig. 6000 Saarede ere hidtil blevne fremsøgte blandt de Døde og ligge i vore Sygehuse. Erkehertug Carl har

*) Aspern er en Flekke med et Slot, ikke langt fra Wien, tilhørende en Greve af Breuner.

udsat sig for de største Farer og er Cavallerie-Generalen Greven af Lichtenstein især megen Tak skyldig. De øvrige Generaler, af hvilke 9 ere saarede, og de Stabs- og andre Officierer, hvoraf mange ere deels døde, deels saarede, have aflagt udmærkede Beviser paa Tapperhed. Omstændeligere Efterretninger om Forliset og om dem, der ganske fortrinligen have udmærket sig, skulle leveres siden, naar Indberetningerne ere samlede.

Ved et Keis. Decret af 24 April er den Tydske Orden *) ophævet i alle Rhinforbundets Stater. Alle dens Godser og Domainer skulle forenes med de Førsters Domainer, i hvis Stater de ligge. Derimod skulle disse Førster give de af deres Undersaatter, der ere Medlemmer af Ordenen, Pensioner. Dog undtages herfra de, der i nærværende Krig have ført Vaaben mod Frankrige eller Forbundet eller siden Krigserklæringen ere forblevne i Østerrige. Førstendømmet Mergentheim forenes med Würtemberg. — Efter et andet Keis. Decret af s. D. skulle alle Godser, der tilhøre de forrige Rigsførster, Grever og alle Medlemmer af Rigsridderskabet, og især de, der vedblive at beklæde Civil- og Militaireembeder i Østerrige, lægges under Beslag og confisqueres, halv til Fordeel for Rhinforbundsførsterne, som Erstatning for Krigsomkostningerne og Skadesløsholdelse for deres Undersaattere, og halv til Fordeel for Keiseren, som Erstatning for Krigsomkostningerne og til Belønninger for de meest fortjente Franske Officierer og Soldater.

*) Denne Orden er stiftet i det 12te Aarhundrede i Palæstina, og dens Første og Overhoved kaldtes Hoch- und Deutschmeister. Dens Herskaber og Godser, som den efter at Mahomedanerne havde fordrevet den fra Palæstina, besad i Preussen, Lifland, Curland og Semgallen fra det 13de til det 16de Aarhundrede, vare meget anseelige og adspredte. De bestode af Mesterdømmet Mergentheim, hvor Mesteren havde sin Residence og Regjering, og af 11 Balleyer: Elsaß og Burgund, Østerrige, Coblenz, Etsch eller Tyrol, Franken, Alten-Biesen, Hessen, Vestphalen, Thüringen, Lothringen og Sachsen, ialt 6 □ Mile med 120,000 Undersaattere. Over disse Balleyer var der sat Commenthurer. Mesterens Indkomster vare omtrent 100,000 Rdlr. Baade han og Ordenen mistede ved sidste Rigsfred alle sine 24 Commender paa den venstre Rhinbredde, og fik for dette Tab 395604 og 1803 over 30 til 40 □ Mile i det Voralbergiske og i Schvaben.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 70.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 10 Junii, 1809.

Fabler.

I.

Næven og Løven.

En gammel Næv, som i sin Ungdom havde været meget svag og mager, havde ved Nævelist og Nævestreger samlet sig saa meget, at den voxte og trivedes godt, og saae tilsidst ud som en lille Ulv. Den bar bestandig Kappen efter Vinden, og var der Krig blandt Dyrene, holdt den altid med den Stærkere. Ikke langt fra dens Hul boede en Løve, i hvis Hule der engang opkom en Familiestrid. Næven, som troede, at her var noget at fiske, samlede endeel større Dyr, og var dristig nok til, i Spidsen for disse at angribe Dyrekongen i hans eget Huus. Men neppe saae Løven og dens Familie Reinike uden for Hulen som Forligelsescommissair, førend den blev enig om at fordrive ham. Han slap med en braadden Pande, og spadserede nu, efter at han med saa megen Skryd havde truet at ødelægge Løvens Hule i Bund og Grund, med en lang Næse hjem til sit Hul, overladende til Bjørnen, Tyren og andre glubske Dyr at fortsætte den begyndte Kamp. Men da Løven saarede Bjørnens Labber og brak det ene Horn af Tyren, sadlede Næven om igjen. Han loggrede for Løven, understøttede den hemmelig, og lod endog i en heftig Strid Løveungerne passere igjennem sit Nævehul, for desbedre at kunne anfalde Fienden i Ryggen. Løven seirede, og betakkede sig for Nævens Tjeneste; men uagtet den forsikkrede ham om sit oprigtigste Venskab, skrev han sig dog dette bag Øret. Efter nogle Aars Forløb besluttede Løven at tugte Mester Reinike, som begyndte at blive for hoffærdig. Men Næven, som taabeligen stolede for meget paa sin List og sin indbildte Styrke, vilde ikke have den Skam, at blive angreben. Den angreb først, og slap fra denne ulige Kamp med eet Øie, halvanden Been, eet Øre, og et Fragment af en Hale, der stod frem som en Træpind, ret som om den vilde sige: her har engang siddet en Næverumpe! Ydmyget og afmægtig, men fnysende af Harme, laae den nu i sit Hul, og lurede paa et gunstigt Øieblik til at tage hemmelig Hevn paa Løven, som havde saa jammerlig lemlæstet den. Det gunstige Øieblik kom. Tyrens afbrækkede Horn var atter voxet lidt ud, og den troede sig stærk nok til, endog ene at anfalde Løven. Da Næven mærkede dette, tænkde han: nu er Tiden kommen! Men med halvanden Been, eet Øie, eet Øre og en Stump Hale lader sig ikke udrette meget i en Strid med Løver. Hvad havde Næven altsaa at gjøre? Den lod een af sine Unger snige sig ind i Løvens Hule, paa en Tid, da denne var fraværende, og kradse Øinene ud paa dens to nysfødte værgeløse Smaae. Næven anvendte imidlertid al sin Veltalenhed, for at overbevise Løven, hvis Hevn den frygter, om, at dens vanartede Søn havde begaaet denne slette Streg, uden dens Vidende og Villie; men hvorvidt Løven har troet dens Forsikkring taler Sagnet ikke om.

II.

Der var engang en Konge i Østen, som havde et stort og herligt Træ uden for sin Borg. Hans Forfædre havde røgtet og pleiet det, men ingen mindedes hvo der havde plantet det. Dets store, majestætiske Krone synes at tabe sig i Skyerne og dets tykke Løv beskyttede hans Bolig mod hver Storm. Under dets Skygge frydedes en heel Verden af vingede Skabninger, fra Graaspurven indtil Nattergalen. Frihed og Munterhed herskede paa enhver Green; thi ingen Gartner forstyrrede her Naturens Værk og ingen Jæger nærmede sig dette hellige Fristed. Men Allikerne, Ravnene og Uglerne formerede sig efterhaanden saa meget, at de døvede med deres Skrig Kongens Øren. Hans Minister, en sølvgraa Olding, sløv af Alderdom, og ingen Elsker af Fuglesang, fremtraadte nu og sagde: "Mægtige Monark! Lad Træet fælde, og Du er for evig befriet for dette hæslige Skrig." "Dit Middel er for strængt," svarede Kongen: "men, for ikke ganske at forkaste Dit Raad, vise Abulhadda! vil jeg lade Træet beskjære." Neppe havde Kongen sagt disse Ord, førend Slotsgartneren med en stor Havesax i Haanden stod i Toppen af Træet og efterkom det Kongelige Bud. Den gamle, ærværdige Krone faldt, og alle de smaa og frygtsomme Sangfugle, der i hundrede Led havde boet her, toge forskrækkede Flugten. Kun Allikerne, Ravnene og andre Rovfugle lode sig ikke skræmme. De forandrede blot Stedet og flyttede deres Rede hen til andre Grene. Fortrydelig over, ikke at have naaet sin Hensigt, befoel nu Kongen, at Træet skulde kappes lige til Stammen, og hans Villie skede. Men Rovfuglene lode sig desuagtet ikke skræmme. De byggede deres forstyrrede Reder op igjen i Stammens raadne Hulinger, og det værste var, at nu ogsaa Høge indfandt sig, der brød sig intet om Skygge, naar de kun fandt Rum til at bygge en Rede, hvori de roligen kunde fortære deres Rov. De døvede nu ikke allene Kongens Øren med deres Skrig, men toge ogsaa hans kostbare Duer, som han havde ladet komme fra Asiens fjerneste Egne. "Hvor ilde raadte Du mig ikke, vise Abulhadda," sagde nu Kongen, angrende sin Daad. "Jeg har ødelagt mit herlige Træ, i hvis Skygge jeg saa ofte qvægede mig, og forjaget de skjønne

Sangfugle, der saa ofte henrykkede mig med deres melodiske Toner, for i deres Sted at faae idel Rovfugle, der ikke allene døve mine Øren med deres Skrig, men ogsaa dræbe mine uskyldige Duer ved deres Rovgjerrighed.

Om den æsthetiske Kritik i Almindelighed tilligemed et par Ord til Hr. F. C. Gundelach.

(Fortsat.)

Jeg har efter de forhen anførte Grundsætninger om Kritikken banet mig Veien til at træde Hr. Gundelach nærmere, for at overbevise ham selv og Publikum at han er --- som jeg før har sagt --- et Nul i Kritikken. Og kunde jeg forudsætte at Skilderiets Læsere, efter Hr. Gundelachs eget Ønske, ville gjøre sig den Umage, med mine Digte i den ene Haand, og Hr. Gundelachs Recension i den anden, at ville sammenholde begge, saa behøvedes der ikke at føres lange Processer om Hr. Gundelachs Stymperagtighed, thi den fremlyser saa aabenbar af hans Recension at enhver vil kunne gribe den. Men, da jeg ikke kan forudsætte dette, saa vil jeg selv føre Beviset, og slaae ham med hans egne Vaaben.

Det Menneske, som --- ved det af mig brugte Udtryk: "indre Anelse," to Gange fristes til at sporge: hvorledes seer en ydre Anelse ud? den, som ved Verset: "Natten omhyller Kloden," meget naivt sporger: hvor bliver da Solen af? den, som kalder Ordene "Nattens Vinde og Morgenens Vinde," uædle Udtryk!!! den, som ved det i Digtersproget almindeligt brugte Udtryk: "Kildens Sølvervover," lærer mig at Kilden ei har Vover, men Bobler!!! den, som laster "Rosendrøm," som et tvetydigt Compositum; den, som ved Udtrykket: "at trykke en Pige høit op til sit Bryst," siger: dette giver en ufordeelagtig Idee om Forholdet imellem Wilhelm og Nyllas legemlige Storhed!? den, som ved Verset: "Maanen straaler fra Ætherens Hvelving," siger: Maanen kan ei straale!! den, som finder det usandsynligt, "at Elskov kan trylle et Barn," ligesom ogsaa "hvorledes den barnlige Siel kan fatte Naturens mystiske Sprog;" den, som finder en Modsigelse deri, at Blomsterne drive paa Bølgers Dans, og endelig --- for ei at udskrive den hele lange Recension --- den, som lærer mig: at Krandsene forgaae ei i Kilden, men at de blot forandre deres Standpunkt!!! et saadant Menneske fortiener ikke, at man et Øieblik reflekterer over hans sandseløse Bemærkninger, han har lagt den foragteligste Smaaheds-

Aand for Dagen, og vist hvor lidet han er skikket til at bedømme Andre. Disse her anførte Exempler henhøre til Materien. De kunne forøges med flere, men jeg haaber at de ere nok til en Prøve.

Vi komme til Formen. Denne er det, som denne Kritikaster giør sig saameget til af, og som han selv siger han maatte tage saameget Hensyn til. Denne Formrettelse bestaaer da i intet andet end i den smaaligste stymperagtigste Optælling af Stavelser. Han smaasnakker der, hvor han burde tie, og tier, hvor han egentlig skulde tale. I Anledning af Digtet: Ossians Skygge, var der Leilighed nok til at tale om den ydre Form, men denne berøres ei. Jeg vil her hidsætte nogle Prøver af denne Formrettelse, thi saaledes gaaer det den hele lange Recension igiennem. "S. 193 er Grazien brugt "som et Tostavelsesord, det har øiensynlig tre Stavel- "ser. S. 118 er Genius nægtet en af sine Stavel- "ser. S. 153 er Persien giort til et Tostavelsesord, "S. 170 og 185 og flere Steder har det derimod "rigtigen sine tre Stavelser. S. 143 maa man læse "Giralda som en Dactylus; Ordet er en Amphi- "brachys, og saaledes er det ogsaa rigtigen brugt flere "Steder, rc. rc. rc." Hr. Gundelachs egne theoretiske Vers vil sikkert fra denne Side være meget korekte, thi jeg er forvisset, at han før vilde lade sig slaae ihiel, end at have det paa sin Samvittighed i sine Vers at have brugt en Stavelse for meget eller for lidet. Men jeg bør dog sige Hr. Gundelach, at mange af de anførte Formrettelser slet ingen Feil ere. Det er stundom en Nødvendighed at give en Stavelse et andet Tonefald end den oprindeligen har. Ordene Gratien, Genius, Persien, og utallige mange flere, bruges ved Kontractioner stundom som Tostavelsesord, fordi de kan medtage denne Modification. Det samme er Tilfældet med Egennavne, de tillægges stundom en anden Qvantitet end de oprindeligen have. Vi ville bevise dette med et par Exempler hos Schiller, i Pigen fra Orleans.

Pag. 33. Karl.
Es sind gesandte da vom alten König
René, belobte Meister im Gesang.

Her maae nødvendigviis Navnet René skanderes saaledes: ◡ —

Pag. 36. Dunois.
Wenn Orleans genommen ist, magst du,
Mit deinem König René Schaafe hüten.

Her maae det selvsamme Navn René skanderes saaledes: — ◡

Pag. 33. Karl.
Ich wil dich nicht drin stören. — Du Chatel.

Her maa Du Chatel skanderes saaledes: — ◡ —

Og Pag. 43 og flere Steder bruges det selvsamme Navn saaledes: ◡ — ◡

Jeg kunde hos enhver Digter opsnuse slige Smaaheder, og fylde et heelt Bind dermed. Men sligt

overlader jeg gierne til Hr. Gundelach, der maaskee har mere Kald dertil. Han fortiente ellers et dygtig Smæk for de Anmærkninger han har tilladt sig ved det af mig efter Schiller oversatte Digt: Ynglingen ved Kilden, hvor han ikke vrager mine, men Schillers Udtryk, med uanstændig Plumphed; men den store Digters Maner kan ikke fortørnes af en Stymper!

Vi komme nu til denne Kritikasters grove Inkonseqvenzer, og man tillade mig at være lidt mere udførligt ved disse, da de fortiene nærmere at beskues.

I Lærde Efterretninger p. 184 nødes Hr. Gundelach at giøre mig følgende Tilstaaelse, en Tilstaaelse, som vist har kostet ham megen Overvindelse. I Anledningen af mine Romanzer og Ballader, udlader han sig med disse Ord: "Jeg troer dog for det "første at skylde Forfatteren den Bemærkning, at "han for det meste ret heldigen har truffet den "Tone, der, efter almindelig Digtertheorie, ud- "giør det Eiendommelige hos denne Underart af lyrisk "eller episk Poesie."

Efter at have giort denne Tilstaaelse, gaaer han over til den egentlige Bedømmelse. Hvorledes denne Bedømmelse er beskaffen vil bedst skiønnes deraf ved at afskrive et par Steder til Exempel. "Morna. "Efter Fortalen er Æmnet taget af Ossian. Hvor- "ledes Himlen kan blegne i Purpur, S. 8, for- "staaer jeg ikke. Ogsaa her læse vi om Nattens "Vinde. Kold er Staalet, skal være Koldt." — "Mødet i Ørkenen. "At være træt tilmode er "et sært Udtryk:

"Jeg fra dig nu vil gaae
"Og fierne mig fra Verden,

"er plat Prosa." — — Dette kalder Hr. Gundelach en Bedømmelse!!! Endvidere roser han Digtene: Jeg og Du, Længsel og Savn, Skialdeqvad til Kongen, Balladerne: Comal og Galvina, samt Gravkorset, Ossians Skygge, til Erindringen, Rosen, o. s. v. og hvor slet selv denne Roes er motiveret, vil jeg bevise med hans egne Ord:

Ossians Skygge. "Smukt og levende spil- "ler ellers Forfatterens Phantasie i dette Stykke, hvis "Værd ikke kan miskiendes!!!"

Til Erindringen. "Et smukt og cor- "rect Digt, af hvilket jeg ikke tager i Betænkning "at afskrive nogle Stanzer." (Her følge Stanzerne).

Rosen. "Et Digt, som udmærker sig blandt "de andre ved Simplicitet og Lethed.

(Fortsættes.)

N. Fürst.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Fra Hovedqvarteret i Kjøbenhavn er bekjendtgjort et Udtog af Gener. Lieut. v. Ewalds Indberetning om Affairen ved Stralsund imod den Schillske bevæbnede Bande, hvorved man har faaet en officiel Fremstilling af denne for vore Vaaben saa glimrende Begivenhed. Det var en Avantgarde af de Danske Husarer, 1 Escadron Hollandske Cuirasserer, 2 Piecer Hollandske ridende Artillerie, 4 Compagnier Voltigeurs, begge Jægercompagnier af det Oldenborgske og af den 3die Bataillon Holsteenske Infanterie Regiment, som d. 31 f. M. bleve satte i March mod Stralsund. I nogen Frastand fulgte det Hollandske, og derpaa det Danske Corps i Colonne. Man naaede under Fiendens Ild Knipperporten, bestormede Batterierne, sprængte Porten og besteg de atter istandsatte Levninger af Fæstningen. Fægtningen i Byen tog nu sin Begyndelse. I den første Gade spærredes Veien af to forspændte Vogne med Pallisader, der skulde føres ud af Porten, og Tropperne maatte Mand for Mand passere dem forbi under den stærkeste Ild. Men med Løvemod trængte de ustandset frem, fulgte af Cavalleriet, og enhver, der modsatte sig maatte springe over Klingen. Da de foreenede Tropper vare komne i de brede Gader og paa Torvene, opmarscherede de Danske Husarer og kastede det Schillske Cavallerie, der var dem langt overlegen i Tallet. Major H. v. Flindt og Lieut. v. Ewald udmærkede sig især ved denne Leilighed. Da hele det forenede Corps kun bestod af 5000 Mand, kunde alle Byens Porte ikke masqueres, og Resten af den Schillske Bande fik derfor Leilighed til at flygte ud af Frankerporten, men adskillige af dem bleve nedsablede paa Flugten. Omtrent en halv Miil fra Byen samlede de Danske Husarer sig, og ligeledes det Schillske Cavallerie. Dette sendte nu en Officier med en Trompeter med Begjering om en Capitulation, og Tilladelse at vende tilbage til Preussen. Den blev tilstaaet paa de Vilkaar, som Forsigtigheden udkrævede. Den hele Schillske Hob er tilintetgjort. 800 Mand ere blevne tagne til Fanger, og adskillige hundrede dræbte eller stærkt saarede. Schill selv blev nedhugget af en Dansk Husar. Da han faldt, bad han Husaren at dræbe ham, og en Hollænder opfyldte strax hans Begjering. Under sit Ophold i Stralsund havde Schill indlagt en Deel Krudt i en Bygning, og requireret af Magistraten Beeg og Svovl, for at sprænge sig selv i Luften, men han blev forhindret heri ved den Hurtighed, hvormed det forenede Dansk-Hollandske Corps overfaldt ham. Hans Bagage og 5 til 600 Mand, tildeels Recruter, har han sendt til Rügen. Men Natten efter Affairen blev det 6te Hollandske Infanterie Regiment ført did, for at bemestre sig det. Med den Pommerske eller saakaldte Svenske Landmilits anslaaes hans Styrke til at have været 6000 Mand. Alle i couleurte Klæder, som fandtes bevæbnede, maatte springe over Klingen. Af Gen. Lieut. v. Ewalds Corps ere døde: Præm. Lieut. v. Hancke af Hus. Reg. og Second. Lieut. v. Jermin af det Holst. Rytterreg., 3 Mand af Infanteriet. Saarede ere: Major v. Seiffarth, og Lieut. v. Knap af det Oldenb. Inf. Reg., Capit. v. Qualen, Lieut. v. Hubinet og v. Moltke af det Holst. Inf. Reg., Lieut. v. Rastad af Hus. Reg. og 27 Mand. Gen. Carterret af den Hollandske Generalstab faldt. — Gen. Lieut. Ewald nævner med Berømmelse Oberstlieut. v. Abercrone, Maj. v. Seiffarth, Overqvarteermester Prinds Wilh. v. Holsteen Beck, Div. Qvarteerm. L. v. Bardenfleth, Cap. v. Gärtner og Lieut. Baron v. Lilliencron. — Den Hollandske Oberst Stedmann, nuværende Chef for Gen. Lieutn. Gratiens Generalstab, har tilstillet Gen. Lieut. v. Ewald en i Stralsund d. 1 Junii udstædt Dagsbefaling, for at bevidne Tropperne under hans Befaling sin særdeles Tilfredshed og Erkjendtlighed for deres udviste Tapperhed.

I offentlige Blade læses endnu flere Efterretninger om denne Fægtning og de Optrin der gik foran for den. Af en Skrivelse fra Stralsund af 3 Junii erfares, at da Schill ankom der d. 25 f. M. forsvarede de endnu tilstedeværende Franske Canonerer sig ved deres Caserner med 4 Canoner. Men de bleve snart overmandede, og der faldt adskillige paa begge Sider. Bestandig kom flere Cavallerister, Husarer, ridende Jægere og Uhlaner til. Da man ikke formodede deres Ankomst, flygtede de Franske Employes først da de Schillske Tropper sværmede omkring i Gaderne. Intendanten d'Houdetot blev indhentet tilligemed sin Secretair og, efter adskillige Mishandlinger, reddedes han dog af

nogle tililende Borgere, men hans Secretair blev ihjelstukken. Om Eftermiddagen ankom ogsaa det Schillske Infanterie, og blev indqvarteret hos Borgerne. D. 26 indbragte de adskillige Fanger af den 2den Bat. Mecklenb. Reg., som haardnakket havde forsvaret sig ved Damgarten og Tribesee, men omsider saae sig nødsagede til at overgive sig til Overmagten, især Cavalleriet. — Da Schill allerede i nogen Tid var bleven forfulgt og ingen Udvei saae, besluttede han at sætte sig her til Modværge. Til den Ende maatte Borgerne og Landmændene arbeide Nat og Dag paa Skandserne og aabne de tilkastede Grøfter. Da han i Stralsund forefandt en temmelig Deel Canoner, plantede han disse rundt omkring Staden og Dammene. Han vilde forsvare sig til det yderste, og gjøre Stralsund til et andet Saragossa. Hans Tropper værgede sig ganske fortvivlede, men bleve bestandig forfulgte dybere ind i Staden; efterat Batterierne uden for vare indtagne opstod Fægtningen i Byen. Alle Gader laae fulde af Døde. — Blandt de Hollandske Tropper beklager man foruden Gen. Carterets Død, Tabet af Obersterne Battenburg og Dollmann samt nogle Officierer. I Gaar Eftermiddags bleve de høitidelig jordede. De Hollandske og Danske Tropper fulgte dem til Graven, og de herværende Regjerings- og Magistratspersoner sluttede Følget. — I Morgen holdes en høitidelig Takkefest i Nicolai Kirke. — De Hollandske og Danske Tropper ere komne overens om, at der udenfor Stralsund paa den Plads, hvor Stormen tog sin Begyndelse, skal opreises et Mindesmærke af Marmor, paa hvilket alle de Faldnes Navne af begge Nationer skulle optegnes.

Udtog af en Skrivelse fra det Slesvigske af 6te Junii 1809. Endnu er Koldfeberen stærkt herskende paa mange Steder her i Landet. Adskillige Personer have været plagede med denne Sygdom i meer end et halvt Aar, og endeel baade af disse Patienter og af dem, som i forrige Efteraar vare angrebne af Blodgang, ere døde, hvortil deres Svækkelse sandsynligviis har været Aarsag. Vi haabe, at det indtrufne ypperlige Veir, som lader os vente et frugtbart Aar, tillige vil gjøre Ende paa Sygdommen. --- Ikke allene her i Landet, men ogsaa i Marskegnene staae alle Kornsorter, især Rapsæden, overmaade godt, og opvækker et grundet Haab om en riig Høst. --- For nærværende Tid seer man vore Kapere ofte gjøre Priser, hvoraf adskillige ere indbragte til Büsums Havn. --- To Kapere, hvoraf den ene var fra Kjøbenhavn og den anden fra Flensborg, blev nylig i Nærheden af Øen Sylt

forfulgte af 2 Engelske Krigsfartøier. Den Kjøbenhavnske forsvarede sig med Kjækhed imod Fiendens overlegne Magt, og vidste at manoeuvrere saa godt, at han, efter at have udtømt alle Forsvarsmidler, satte sit Skib paa Grund, og derved undgik at blive taget. Ikke saa heldig var den anden Kaper, som faldt i Fiendens Hænder, maaskee fordi han var mindre øvet i at manoeuvrere. Efter at have faaet Underretning om denne Kamp, ilede Kystmilitsen paa Sylt til Strandbredden, og skal ved denne Leilighed have viist ligesaa meget Mod som Raskhed. Amtmanden i Tønder Amt, som just var tilstede paa Øen, skal have sat sig i Spidsen for Mandskabet, og opmuntret det ved sit Exempel, uagtet de Engelske vedbleve at sende en uophørlig Kugleregn ind paa Landet. Man har siden fundet mange Canon- og Haubitskugler; til Lykke har imidlertid ikke en eneste af Øens Beboere taget Skade.

Den ved Bombardementet aldeles ødelagte Frue Skoles Bygning i Kjøbenhavn, var i Brandcassen forsikkret for 16,600 Rdlr. Da Rudera ere taxerede til 700 Rdlr., saa vil, i Henhold til den allerh. Resolut. af 11 Jan. 1809 det, som i Erstatning kan ventes udbetalt, udgjøre 12,816 Rdlr. Det lidte Tab efter Udbetalingen af nysnævnte Godtgjørelse, kan saaledes anslaaes til 3084 Rdlr., hvorunder dog ikke er indbefattet Skolens Inventarium og Bogsamling.

Med Hensyn til den stegne Priis paa Papiir, Trykkeløn, o. s. v. samt Transportens Kostbarhed og Mislighed, især til Norge, under nuværende Conjuncturer, har Hs. Maj. paa derom gjort Forestilling fra Directionen allernaadigst tilladt, at Universitets-Bogtrykker Directeur Schultz maa forhøie Prisen paa Almanakkerne for 1810 indtil 3½ Sk. for Stykket af de heftede, hvilken Priis til alles Efterretning trykkes paa Titelbladet.

Det Qvantum Kobber, der havdes i Behold fra den afbrændte Fruekirke, er nu saaledes blevet fordeelt mellem Commissionen angaaende Slottets samt det nye Raad- og Domhuses Opførelse og Finantscollegiet, at til Commissionen ere udleverede 16,004 Pd., og til Finantscollegiet 30,096 Pd., ialt 46,100 Pd. Kobber. Af den øvrige Beholdning af Jern, Malm og andre Metaller, som fandtes i Kirken, ere ved Hr. Overbygningsdirecteur Prof. Hansens Foranstaltning mange af de svære Hængeværksankere og endeel svært Jern, samt det rene Klokkemetal, hvilket alt befandtes med Nytte og Besparelse at kunne i sin Tid anvendes til Kirkens Opbyggelse, besørgede tilsidebragte. Det øvrige bliver efterhaanden bortsolgt i mindre Partier ved offentlig Auction.

Den 15 Martii d. A. tilbød det Danske Videnskabernes Selskab ved en Skrivelse fra Hr. Justitsraad Bugge, Ridder af Dannebrogen, Consistorium en Anviisning paa 3 Exemplarer af Selskabets Skrifter til Communitetets, Walckendorfs og Elersens Collegiers Bibliotheker.

I Aaret 1808 ere i Dannemark og Norge til offentlige Embeder befordrede 31 Candidater i Theo-

logien (hvoriblandt 4 til Skole-Embeder), 27 Candidati Juris og 13 Examinati Juris.

Fra Midten af November 1807 til Udgangen af Aaret 1808 ere 121 Studentere blevne ansatte som Officierer i Armeen.

Et Brev fra Stavanger melder: at en Nordmand, som i dette Foraar er hjemkommen fra Engelland, har strax ved sin Ankomst givet den Efterretning, at Etatsraad Tønder Lund var fra Skotland ankommen til London, 3 Dage forend han afreiste dersra.

Det er blevet Subalterneofficiererne ved Kongens Livcorps tilladt, at anlægge Armeens Feldttegn, naar de ville underkaste sig den Examen, der er paalagt Officiererne ved Kbhavns borgerlige Infanterie.

Ved Kongl. Resol. af 6 f. M. er Rescriptet af 28 Oct. 1786 angaaende Indskrænkning i Brænderiernes Drift i Kjøbstæder, Kjøbenhavn undtagen, ophævet, dog saaledes, at intet nyt Brændeviinsbrænderie i Kjøbstæderne maa anlægges uden Cancelliets Tilladelse.

I Anledning af en Forestilling fra Directionen for Casserneskolerne i Kjøbenhavn om, at den, istedet for de hidtil indførte Hør- og Uldspind, vil lade Skolebørnene oplære i andre Haandarbeider, og at den til den Ende har begyndt at antage de fornødne Skoemaagere og Snedkere til deres Undervisning, har Hs. Maj. paa Directionens Begjæring allernaadigst bevilget, at det Haandarbeide, som af Casserneskolernes Børn forfærdiges, maa bortsælges til Fordeel for bemeldte Skoler, uden Indsigelse eller Paatale af noget Haandværkslaug.

Avancement, Forflyttelse og Afgang ved Landmilitair-Etaten.

Under d. 5 Junii er Gen. Maj. v. Ewald udnævnt til Gen. Lieut. med Anciennetet af 31 Maji d. A. D. 6 Junii er Præm. Lieut. Heramb udnævnt til Reg. Qvarteerm. ved Kongens Regiment i afg. Reg. Qvarteerm. Bruuns Sted. Sec. Lieut. W. F. H. v. Funck til virkelig Præm. Lieut. ved samme Reg. Den ved s. R. uden Anciennetet staaende Sec. Lieut. S. M. v. Myohl forsættes i samme Egenskab til det Slesv. Inf. Reg., hvor han skal gjøre Tjeneste til 1 October d. A., til hvilken Tid han skal afgaae til Rendsberg, for at frequentere det Holst. milit. Inst. Sec. Lieut. S. F. v. Lindgreen af det Norske Livreg. til Fods forsættes i s. E. til Ingen. Corpset. Sec. Lieut. C. F. W. A. v. Aster af det Norske L. R., som nu har taget Offic. Examen ved det Danske Landcadetcorps, tillægges Sec. Lieut. Anciennetet af 2 Martii 1808 forved den i s. R. staaende Sec. Lieut. v. Hammer. Sec. Lieut. O. L. v. Munthe Morgenstjerne af Kronens Reg. oprykker i fuld Sec. Lieut. Gage. J. G. Bolvig og H. Bering ansættes som Sec. Lieut., den første ved det Fynske Inf. R. annecterede Bat. og den sidste ved d. annecterede Bat. af 3die Jydske Inf. Reg. Under 7 Junii: I Anledning af Comp. Chefen i det 2det Aggersh. Inf. Reg. Major v. Heidemarks dødelige Afgang fors. Maj. F. C. v. Ditten fra hans havende vestre laurvigske til det vacant blevne vestre

jarlsbergske Compagnie. Capit. S. L. v. Weitzmann oprykker i fuld nat. Comp. Chefs Gage. Pr. Lieut. P. de Seue udnævnes til Capit. og Chef for det vestre laurv. Comp. paa 180 Rdlr. Gage. Sec. Lieut. G. v. Roll til Præm. Lieut. og Sec. Lieut. J. v. Bryn til virkelig Sec. Lieut., den sidste ved de tjenstg. Gren. Comp. og oprykker Sec. Lieut. P. A. v. Moltzaw til virkelig Sec. Lieut. I Anledning af Capit. v. Reimarus's dødelige Afgang oprykker Capitain T. W. v. Barth i fuld national Compagnie-Chefs Gage; caracteriseret Capit. A. U. J. v. Ely udnævnes til Chef for det vac. etniske Comp. paa 180 Rdlr. Gage; Pr. Lieut. J. N. v. Hoelfeldt af de Nationale forsættes til de tjenstg. Gren. Comp.; Sec. Lieut. J. N. v. Eckleff udnævnes til Pr. Lieut. ved de Nat. med den ham reserverede Anciennet. af 24 April d. A.; Sec. Lieut. M. D. v. Giessing ansættes i s. E. ved bem. Gren. Comp. og Sec. Lieut. C. T. v. Dietrich indtræder i virk. Sec. Nummer ved de Nat. tilligem. Sec. Lieut. v. Torp og v. Thillesen i Følge Kongel. Res. af 2 d. M. samtlige i det vesterlehnske Inf. Reg. Sec. Lieut N. v. Sühl og A. v. Hedemann, af det Fynske Inf. Reg. oprykke i fuld Sec. Lieut. Gage og tillægges Ancien. som Sec. Lieut. fra d. 22 Dec. 1808. Sec. Lieut. J. v. Unzer af det Slesv. Inf. Reg. tillægges Sec. Lieut. Ancien. af 22 Dec. 1808 og oprykker i fuld Sec. Lieut. Gage. Ritm. a la suite H. N. Grabow v. Juel af Prinds Ferdin. Drag. Reg. afskediges form. svageligt Helbred, efter Ans. i Naade af Krigst. I Anl. af Capt. ved Kbh. Brande-Gross's Død udnævnes den ældste Præm. Lieut. ved Corpset J. West til Capt. dog under den Forpligtelse, at han inden et halvt Aars Forløb tager den befalede Examen. Sec. Lieut. J. C. Pryjor til Pr. Lt. og Overbr.-Mester A. Magnus til Sec. Lieut., begge ved Kbh. Brandcorps.

Udenlandske Efterretninger.

Om den hidsige Fægtning mellem den Franske Armee og det Østerrigske Armeecorps, under Erkehertug Carl, d. 21 f. M., haves endnu ingen officielle Efterretninger. Det udførligste, om just ikke paalideligste, findes i den Berlinske Tidende og i Journal du Soir: to just ikke saa aldeles rene Kilder. Efter den første begyndte en heftig Forpost-Fægtning d. 21de og fortsattes hele den næste Dag med endnu større Eftertryk. Til den Ende blev der sendt endnu flere Tropper til hiin Side Donau, men ikkun 30,000 Mand kunde komme over Floden, fordi Skibsbroerne, da Vandet steg saa meget, gik itu. Disse 30,000 kjæmpede mod den hele Østerrigske Armee, og om Aftenen trak de sig i største Orden tilbage til denne Side Donau, hvor de forsvarede sig paa Broskandsen. Generalerne Carra St. Cyr og d'Espagne ere faldne paa Valpladsen; blandt de farlig Saarede er Marchal Lannes, som har mistet et Laar, og General Oudinot. Keiseren oppebier, for at kunne fortsætte Operationerne, Marchal Davoust's Ankomst, som d. 24 skulde indtræffe i Wien. Prindsen af Ponte Corvo forfølger

ved Linz de Fordele, han har tilfegtet sig over General Collowrath. --- I Journal de Soir hedder det, at den Østerrigske Armee bestod af 150,000 Mand med 80 Canoner, og Avantgarden af den Franske derimod kun af 30,000 Mand med 25 Canoner, som Erkehertug Carl troede at ville knuse. Men trods denne Overlegenhed tilbagedreve de Franske ikke allene hvert Angreb, men indtog endog de meget faste Stillinger, som den Østerrigske Armee støttede sig til. Hertugen af Rivoli og General Oudinot bleve kun saa ubetydelig saarede, at de strax kunde stige til Hest igjen. D. 23de bleve Østerrigerne tvungne til at forlade deres Stillinger, men imidlertid var Broen allerede bygget op igjen og den hele af Keiseren anførte Armee passeret Floden. Lannes Liv er uden for al Fare. --- Uagtet man ved at sammenligne ovennævnte Efterretninger ikke kan bestemt sige hvo der egentlig har seiret, saa seer man dog af en Cabinetsskrivelse fra den Østerrigske Keiser til Erkehertug Carl, dat. Wolkersdorf (3 Mile fra Wien) d. 29 Maji, at Keiseren takker ham for det sidste Slag, og forsikkrer, at han, skjønt han behersker et stort Monarkie, ikke seer sig istand til efter Fortjeneste at belønne sin tappre Broder, hans nærmeste Vaabenbrødre og sin Armee. Han kalder Erkehertugen sin Trones første Støtte og Fædrenelandets Frelser. Ogsaa har Erkehertug Carl i en Armeebefaling af 24 Maji bekjendtgjort adskillige betydelige Forfremmelser ved Armeen. --- I Hamborg havde man d. 6 Junii endnu ingen authentiske Efterretninger fra Krigsskuepladsen. Man ved kun, at der indtil d. 28de ingen vigtig Begivenhed var forefalden. --- Imidlertid seer man af en Skrivelse fra Leipzig af 30 Maji, at Alt i Wien var roligt d. 24de og at Prindsen af Ponte Corvos og Marschal Davousts Armeecorpser vare ankomne der.

Om Krigsbegivenhederne i Italien leverer Moniteuren officielle Efterretninger. Armeens Uheld i Begyndelsen tilskrives især den Uagtsomhed, som Gen. Sahuc, der anførte Avantgarden d. 15 April, gjorde sig skyldig i ved at lade sig overfalde. Keiseren, hedder det, har befalet, at denne Skjødesløshed skal undersøges. En General, der lægger sig til Sengs, istedet for at vaage paa Halm i sin Bivouak, er strafskyldig. Vi have havt den Smerte, at miste 3 Bataillonner af det 35 Reg., som næsten aldeles bleve tagne til Fanger. Armeen beklager sig over Husarerne af 6te og Jægerne af 8de Reg., der, forkjelede af Italiens Vellevnet, ikke forstaae mere Forpostjenesten. Denne Efterretning gaaer til d. 9 Maji, paa hvilken Dag den Italienske Armees Hovedqvarteer var igjen i Conegliano. Samme er vedføiet en Proclamation til Bøhmens Indbyggere fra Erkehertug Johann af 9 April, hvori han paa det bedste søger at opmuntre dem. --- Efter en anden officiel Beretning, er d. 17 Maji forefaldet endnu en vigtig Fægtning ved Tarvis. Østerrigerne bleve angrebne i deres skjønne Stillinger af Divisionen Fontenelli og bragte i Uorden forend Erkehert. Johanns talrige Forstærkning kunde ankomme. De Franske toge 12 Canoner, et

stort Antal Soldater og Officierer, og mistede selv kun 300 Mand. Natten hindrede dem fra, endvidere at forfølge Fienden. --- Fra Mailand hedder det under d. 22 f. M., at et Corps under Gen. Macdonalds Commando har d. 17 f. M. besat Staden Triest, hvor man har fundet 18 Canoner og en stor Mængde Levnetsmidler og Munition. Landværnet har nedlagt sine Vaaben.

I Spanien har Hertugen af Danzig havt en ny Seier over Cuestas Armee. Alancantara er bleven tagen med Storm. Oprørerne i Estremadura er blevne angrebne paa alle Puncter af 3 Divisioner, der ere rykkede ind i denne Provinds. Cuestas Hovedqvarteer er i Monasterio, 4 Franske Mile fra Sevilla.

Fæstningen Zamose blev indtagen af de Polske Tropper d. 20 f. M. med Storm. De toge 3000 M. til Fanger og erobrede 30 Canoner. Først Poniatowsky havde d. 14 sit Hovedqvarteer i Lublin (i det forrige Lille-Polen).

Georg G. Müller i Hamborg har d. 24 Junii erklæret sig insolvent med 1,247,000 Mk. Banco.

Bussemanden.

(Ogsaa en Fabel.)

Fra Arilds Tider end der stod
to Træer ved en Klippefod.
De hedd' Kritik og Poesie.
Naar Fuglene dem fløj forbi,
de suged' deres Blomstersaft
og drog af søde Frugter Kraft.
De Træer bredte herlig Svale
rundt om i alle Klippedale,
og qvæget under deres Skygge
man saae den trætte Vandrer bygge,
og lytte glad til Fuglens Sang,
som over Træets Top sig svang. —
Hver Egnens Fugl tog, hvad den vilde,
hvad enten Blomster eller Frugt;
men strax, naar Retten blev misbrugt
og Frugt og Blomster gik tilspilde,
for strængt at dømme Gjerningsmanden
fra Træets Brug og fra Forstanden,
som oftest valgtes da en Ugle
til Dommer af de andre Fugle.
— Thi den har stedse havt for Skik,
ikkun Retfærdighed at lide,
og for dens Klogt og skarpe Blik
gaae falske Vidner strax tilside. —

En Dag den gustne Avind gik
forbi, hvor disse Træer stode;
da mærked' hun en liflig Lugt
fra Træerne rundt om sig sprede; —
da saae hun med et Smertens Blik
hvorledes Fuglene tilgode

sig gjorde med den røde Frugt;
og fnysende stod der den Leede.
"Hvad har de Fugle at bestille?
"Hvo tillod dem de Træer pille?
"Det sagtens var den dumme Lov,
"Naturen i hvert Hjerte grov,
"den Lov, man Frihedsloven kalder;
"men denne Lov mig ej gefalder,
"den passer lidt med Tidens Alder. —
"Jeg veed ej, hvortil Frugten bruges,
"men naar den kan af Fugle suges,
"maa den vel være honningsød,
"og kunde give herlig Mjød.
"Den Mjød jeg vil alene drikke.
"— Jeg tørster vel aldeles ikke.
"Men Fuglene kan drikke Vand.
"Paa Bedre har de ej Forstand." —

Saa taled' hun, og gik tilbage
i Hulen, tog en gammel Stage,
ret skumpen, styg og sort og fæl.
Den bandt hun om med gamle Lapper,
dertil kom Mos og nogle Straae,
som kunstig sattes ovenpaa,
og nogle halvopædte Greene,
som laae blandt sorte Runestene.
Og denne Fugleskrækkerpæl
slog Qvinden, drabelig og tapper,
med drøje Næveslag i Jorden,
og svoer ved Helvedsild og Torden:
"Du være skal en Bussemand
"for hver en Fugl i dette Land!"

Og næsten sandt blev Avinds Ord.
De fleeste Egnens Fugle foer
bort, smaa og store, alleslags,
og flygted' i Forvirring strax.
De Dumme frygted' Avinds Pæl.
De Kloge fandt den alt for fæl,
og hver en Fugl trak sig tilbage
for denne Bussemand af Stage.
Og Egnens glade Fuglesang,
som før man hørte Dagen lang,
nu sjelden mere lod sig høre. —
Den Taushed gotted' Avinds Øre. —

Stolt Stagen Issen hævede,
og vildt de Klude svævede,
og gjorde underlige Sving,
som dog betyded' ingenting;
og Avind var først ret tilfreds,
naar hele Horizontens Kreds
var tom, saa langt den kunde øjne,
og alle Fugle var' bortfløjne.

Det Væsen drev den først en Sommer;
og nogle flere Somre til
den øvede det samme Spil.

Tilsidst man mærker Avinds List;
en Ugle den paa Sporet kommer.
"Hør, Brødre! I kan troe for vist,
"slet Intet Spøgelset betyder.
"Det flagrer sagtens her og hist,
"men staaer dog fast paa samme Sted,
"og kommer ej en Fingersbred.
"Jeg om dets Trudsler ej mig bryder."
Saa lod dens Ord; den nærmed' sig,
trods mange Fugles Angestskrig. —
Den Stok stod ubevægelig,
og roligt Uglen satte sig,
med Næbbet Kludene den sleed
itu, og kastede dem ned.
Nu fløj der nogle Fugle til
at see paa dette nye Spil,
og da de mærkede, at Stagen
var ganske ubevægelig,
for selv at undersøge Sagen,
nu alle Fugle nærmed' sig. —
Og hver en Klud blev revet ned,
og tusend Næb dem sønderfleed,
Straae, Mos og Greene toges bort
fra Bussemandens Hoved; kort:
Der stod nu Avinds nøgne Stok
til Spot for Egnens Fugleflok.

Langt borte, skjult bag tykke Greene,
saae Avind paa den hele Scene,
og dobbelt mørkt blev hendes Blik.
Den fejge Fod var ikke seen;
hun flygted', efter gammel Skik,
i skumle Hule ned, — og green.

Til Træerne de Fugle hen
nu fløj med munter Sang igjen;
de glæded' sig ved Frugtens Rødme,
og qvægede sig ved dens Sødme. —
Fri stod Kritik og Poesie;
thi Avinds Magt var nu forbi.
Og naar et Træe blev ilde brugt,
anvendtes strax den gamle Tugt.
Men Fugleskrækken, Avinds trædske Datter,
man husked' aldrig uden Spot og Latter.

Moral.

1.

Humanitati qui se non accommodat,
Plerumque pænas oppetit superbiæ.

2.

Thi lære hver en Bussemand,
med større Ondskab end Forstand,
at holde sig fra fremmed Spil,
naar Ingen kaldte ham dertil.

Fred. Christ. Gundelach.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 71.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 13 Junii, 1809.

Om den æsthetiske Kritik i Almindelighed tilligemed et par Ord til Hr. F. C. Gundelach.

(Sluttet.)

Denne her anførte Stymperens Roes over enkelte af mine Digte, beder jeg, at sammenholde med Slutningen af det Sammensurium kaldet Recension i Lærde Efterretninger p. 214, hvor han siger: "Jeg har saaledes efter Overbeviisning og uden Fordom(?) fremsat mine Tanker(?) om disse Digte, "fornemligen hvad deres Form angaaer; thi kun denne var det, jeg kunde tage Hensyn til, da de overhovedet mangle sand og ægte Digteraand." ---- Er dette ikke meget konseqvent? først roser denne Stymper, siden bryder han --- i et og samme Aandedræt --- Staven over alle mine Forsøg. Og kan Digtes Uværd --- thi saa meget burde dog selv en Stymper vide --- bevises af Formen, maae de ikke eene og allene beviises af Materien? Det sletteste Digt, kan jo have den bedste Form! men Hr. Gundelach tager det vel ikke saa nøie, naar det kommer an paa at bevise Noget; og heller ikke kan man fordre eller vente det af ham; thi det er Stymperen egen, og ligger i hans Natur, at han bruger Magtsprog der, hvor han ikke kan komme frem med Grunde eller med Beviis. Den selvstændige Mand, Konstdommeren i Ordets rette Betydning, beviser hvad han siger, Stymperen derimod smaasnakker og vaaser uden Ende. --- Man tillade mig at anføre endnu et Exempel paa Inkonseqvenze. I Fortalen til mine blandede Digte (1809) har jeg udbedet mig, indsigtsfulde Kienderes Domme over mine Forsøg. I Lærde Efterretninger p. 213 siger Hr. Gundelach: "det være "langt fra mig at jeg tilegner mig Navn "af indsigtsfuld Kiender; min Dom bør "jeg altsaa som saadan fortie." Denne oprigtige og ved praktisk Erfaring beviiste sande Tilstaaelse giør dette Menneske, efter vidtløftigen at have smaasnakket om mine Digte, og, som han kalder det, bedømt dem; er dette ikke meget konseqvent?

De Sprogfeil, som Hr. Gundelachs skarpseende kritiske Øie har opdaget, kan vi med Taushed gaae forbi, deels fordi de ere ubetydelige, og deels fordi de bestaae i intet andet end i den "kaadeste Gloserettelse", og i smaaligt Ordkløverie. De fleeste af disse, saakaldte Feil grunde sig paa den Retskrivningsmaade, som jeg følger, og som det sandeligen ikke kommer Hr. Gundelach til, at vrage. I enhver trykt Bog, maae der absolut kunne findes nogle enkelte Uagtsomheds-Feil. Disse maae og bør anmærkes, det maae jeg tilstaae; men naar man ved Opdagelsen af slige Feil strax hen bebreider Forfatteren Vankundighed i Sproget, da er det en Fremfærd der egner og anstaaer en kritisk Stymper som Hr. Gundelach. Blandt flere Sprogs Dyrkelse, har Modersmaalets Studium stedse været for mig det vigtigste, ligesom det kiæreste af dem Alle, og jeg tør troe, at jeg vel har fuldkommen saamegen Kundskab til Modersmaalet, som Hr. Gundelach og hans Hielperes Hielpere. Det vilde blive alt for vidtløftig, her at opstille alle disse Gloserettelser, og at giendrive dem. Man læse Hr. Gundelachs Recension, og man vil finde, at Smaahedsaanden strækker sig lige hen til selve Gloserettelserne.

Jeg har saaledes i muligste Korthed fremstillet Hr. Gundelachs Usselhed som Kritikus, og selv under denne Strid viist ham den Skaansel, han aldeles ikke fortiente. Ikke uden Følelse af inderlig Indignation har jeg kun-

net læse hans Smørerier, som han med en fræk Pande ikke undseer sig for, at kalde en Bedømmelse. Det har stedse været mit Ønske, som jeg gientagne Gange har yttret, og her maae gientage: at indsigtsfulde Kiendere, aabenlyst ville staae frem imod mig, men ingen Stympere; eller en ondskabsfuld Nidding, der fører Krig i sit Skiold. For Stymperens Domstoel kan jeg hverken staae eller falde; en Stymper kan hverken give eller fratage mig den litterære Roes, som jeg maaskee engang i Tiden maatte fortiene. Og en Stymper skal jeg i Fremtiden møde, under hvad Skikkelse han end viser sig, og hvorledes han end teer sig, med Kraft og Energie, og med de Vaaben som Klogskab byder. I øvrigt beder jeg alle og enhver, som denne Striid maatte interessere, fra først til sidst at giennemløbe Hr. Gundelachs Sammensurium i Lærde Efterretninger No. 12, 13 og 14, og man vil da mere fuldkommen kunne overbevise sig om dette Menneskes mageløse Stymperagtighed. --- Paa den Prosa med de dertil hørende Rimerier, som dette Menneske har adresseret til mig i Skilderiet No. 68, svares ei, det er plumpe, intetsigende --- men aldeles ikke fornærmende Yttringer --- af en opirret Stymper, der tørster efter Hævn, fordi man har vovet, at modsætte sig hans Stymperagtighed.

Og end kan jeg ei forlade Kamppladsen, uden først at aflægge en fiendtlig Hilsen til den bekiendte litterære Stridshane Hr. Nik. Fred. Sev. Grundtvig, som ukaldet, ubefeidet og uantastet har væltet sig ind paa mig under denne Striid. Dette Menneskes underlige Fagter, hans litterære Konvulsioner og Daanelser, med de derpaa følgende løierlige Bukkespring, ere alt for bekiendte til, at de behøves at bringes i Erindring. Dette Menneske vil ikkun fornye den ulitterære Klappejagt, der for nogen Tiid siden drev sit Væsen i Litteraturen; og for at besmykke denne sin ædle Hensigt, eller for at give Tingen et andet Navn, skriger og skraaler han bestandig, at han reiser sig til Kamp for Konsten. Hans galdesyge Natur har hidtil forledet ham til, at overspye Godtfolk med Insolenzer, Grovheder og Pøbelagtigheder, og som en ægte Misantrop betragter han de ærligste Hensigter og de redeligste Bestræbelser fra den værste Synspunkt, fordi hans ærgerlige Gemyt og hans Trættesyge, stedse holder denne for den eeneste som den rigtigste. Drevet af Furierne Had og Skinsyge, betragter han enhver Anden — uden sig selv — for Pygmæer, der pusle om i Mørket, og intet litterært Produkt er ham tilpas, uden det, han selv frembringer. Hr Grundtvig er en litterær Thersites, der ordgyder, brouter og skielder, som hiin hans Staldbroder hos Homer, men han vogte sig for dennes Skiebne, engang ilde tilredt og forslaaet at maatte forlade Kamppladsen, ledsaget af Spot og Haanlatter.

De seer, min Herre! jeg frygter Dem aldeles ikke, og hvorfor skulde jeg det? Deres Grovheder, Deres trædske Ondskab og Deres Insolenzer, har jeg giengieldet med nogle Sandheder, som De kan tage til Hierte, og jeg bør endvidere sige Dem, hvor meget jeg ringeagter Angreb, der have deres Udspring fra de forhen nævnte Kilder. Og naar De, med saa megen Tillid til Dem selv, stedse vrager Andre, hvi frembringer De da ikke selv et Værk, der har objektiv Digterværd? hvor findes et saadant af Dem? Deres Stridsdigte med den dertil hørende Prosa, er det dog vel ikke? de enkelte, stundom usammenhængende Qvæk, som fra Tid til anden høres fra Dem, berettiger Dem sandelig ikke til, med en saa fornemtladende Mine, at skue ned paa Andre, der godt kan lade sig høre ved Siden af Dem! Det er ingen Konst at nedrive, det kan hver Stymper; men at bygge op, seer De, min Herre, deri stikker Tingen!

De kan nu i Fremtiden skielde og smelde saa meget De vil. De kan fradømme mig Genie, Sands og Samling, og Gud veed hvad mere; finder jeg mig beføiet til at tale, da vil jeg med Vaaben i Hænde, sværdombeltet og aabenlyst møde til Kamp; hvis jeg tier, da kan De en for alle Gange ansee denne min Taushed som et ubedrageligt og utvetydigt Beviis paa min Ringeagtelse mod Deres Sqvalder.

Med raske Skridt vil jeg i Fremtiden vandre ad min Bane, mindende Bragis Ord: "til at synge hører Mod, som til at stride." Mit Qvad runger i Tiden, i den vil det staae, eller falde. Man har ægget mig til Kamp, og jeg maatte have været den feigeste Usling, hvis jeg et Øieblik havde tøvet at drage imod mine Modstandere. Jeg ønsker nu fremdeles at leve og at sysle i den blide Ro og Fred, som meest stemmer overeens med mit Hiertes inderligste Følelser, og med min Tilbøielighed. I en Kamp, hvor kun den, af nogle svage uselvstændige Siele, ansees for den Seirende, der paa den meest pøbelplumpe Maade kan overvælde sin Modstander med de største Grovheder, der viger jeg meget gierne. Og den, som søger sin Hæder i en saadan Kamp, han er en Nidding, der fortiener at afskyes; han ypper Kiv, og denne maae og bør man undflye, for ikke at besudles.

N. Fürst.

Bod og Bedring.

(Til Hr. Gundelach.)

Som oftest valgte Man en Ugle
Til Dommer over andre Fugle;
Thi det var gammel, lovlig Skik,
At den kun Dommerembed fik,
Som Man var ganske sikker paa
Ei kunde Fuglesang forstaa. *)

Forbandet den Poet, hvis Pose gik itu,
Og spildte alt det Kram, hvorfor jeg pines nu!
Dog, nei, kun utro Pen! forbandet være du!
Jeg har jo sagt dig det saa tit,
At førend du med Sort paa Hvidt
Dig gjorde lystig over Noget
Du skulde tænke efter først,
Og ikke løbe hen i Taaget.
Til Baggesen og Oehlenschläger
Du havde Lov at give Streger,
Der vidste du, du kunde staa dig;
Men var du ikke slet saa dum,
Du maatte vidst, hvordan det vilde gaae dig,
Naar du tog fat paa Gundelach,
Som rimer sig, betænk! med Snak.
Hvor kunde du dog Andet vente,
End at du der fik Snak med Rente?

Dog, det ei hjelper stort at skende,
Jeg altsaa vil mig kont omvende.

O store, høie Gundelach!
Du selv maa ynkes ved at se mig,
Af Ulselhed du sikkert sprak,
Ifald som jeg du skulde te dig.

Jeg staaer her med sammenlagte Hænder,
Af Ruelse og Anger fuld bekender
Jeg at min Synd er skammelig,
Jeg ved en Skade ligned dig,
Men der er Forskel mellem Fugle,
Du siger selv du er en Ugle,
Og Man bør tro dig paa dit Ord.
Er nogen Synd vel mere stor
End den en Ugle at bortskræmme,
Som røre vil sin søde Stemme?
Dog, det er Arvesynden, Kære!
Som os Historien kan lære,

*) Her se Man det første Eksempel paa Hr. Gundelachs og min Muses søsterlige Forening!

Thi altid var det Skik hos Fugle
At drille, nappe stakkels Ugle,
Du kender vist den Elegi,
Hvor den sin Vaande klager i:
"Katten er mit Sødskendebarn,
"Han har gode Dage,
"Fremfor mig, det slemme Skarn,
"Jeg maa staa tilbage.
"Gaar jeg ud og gaar jeg ind,
"Alle plukke mig mit Skind,
"Maa jeg ikke hyle?
"Jo jeg maa vist hyle.

Min Synd forsvarer jeg slet ikke,
Thi det kun slet sig vilde skikke,
Da jeg for slig en Dommer staar,
Jeg mig kun lidt undskylde vil,
For om jeg kunde faa dig til
Mig mine Synder at tilgive,
Saa jeg ilive kunde blive,
For Livet giver jeg min Ære,
Thi i den lærde Verden maa,
Som dit Eksempel selv kan lære,
Jo Livet dog for Æren gaa.

Du siger Avind drev mig til
At jage dig og Fürst paa Flugten,
Men det af dig er ikke smukt,
Da selv du siger: efter Frugten,
Som Gundelacher og som Fürster
Kan finde sød, jeg ikke tørster.
Nei, byt den Mening med en anden,
Og tro: jeg blev forført af Fanden!

I Morges reent jeg lod mit Hagehaar afrage,
Af Gru sig skjuler nu hver Stump der er tilbage,
Og du skal grue med, naar du faar hørt,
Hvor skammelig jeg blev forført.

Just at du er en Recensent,
Hvis Mage jeg har aldrig kendt,
Just det, som burde bragt mig til
At tie stille,
Det brugte Satan, som er snild,
Just til min arme Sjel at hilde.

Med ægte Humor sagde du:
At ingen Digter maatte sige,
At Noget var som Himmerige,
Da han den Ting dog ikke vidste,
Og til at snakke op og ned
Om Ting, Man ei forstaar og veed
Skal dit Eksempel ikke friste;
Men Satan var ei sen at føre
Petrarkas Sludder til mit Øre,
Der, hvor han om sin Laura snakker,

Som om hun var fra Himmerig.
Nu vidste jeg dog at den Prakker
Ei havde did en Reise gjort,
Jeg mente, han var Digter, og
Jeg troede du var et Fjog.
Foroven og forneden ser
Du let jeg ikke tror det mer.

Du lasted og med Ret den Snak
Om Natten, der omhyller Kloden,
At det er lyst hos Antipoden,
Naar det er mørkt hos Gundelach,
Hvem tør vel nægte det, og dog,
Fordi den Frase var i Moden,
Mig Satan lettelig bedrog,
Han raabte til mig: Oehlenschläger
Han var vel heller ikke Digter
Dengang han sagde, at Dagen døer,
Naar Natten udruller sit sorte Slør.
Jeg glemte, han var af den nyere Skole,
Jeg glemte vor Sol med de øvrige Sole,
Jeg lo ad din Visdom og fandt
Du var en Pedant.
Foroven og forneden let du ser,
Om end jeg græder eller ler.

Dog, holdt! min Mave taaler ikke
Din Humor draabevis at drikke,
Desuden alskens Medisin
Og fremforalt da ogsaa din
Mit Smagorgan gør rent tilskamme,
Naar ei den synkes med det samme.
Jeg da bekender kort men sandt:
Jeg næsten i hvert andet Ord
Vel snart en lille, snart en stor,
Men altid dog en Dumhed fandt,
Og mere dumt end alle Dele
Jeg fandt naturligvis det Hele.
Jeg tænkte, det mig Gud forlade!
At du var kun en lille Skade,
Som vidste at det nu er Sommer,
Og derfor burde skræmmes væk
Før Kirsbærtiden kommer.
Nu veed jeg, at du er en Ugle,
Som ikke spiser Kirsebær,
Men flygter hylende af Skræk
Selv for de allermindste Fugle,
Og Angerstaaren, jeg udgyder,
Maa vise, jeg min Synd fortryder.
Nu sikkert, høie Gundelach!
Hvis ei du alt af Medynk sprak,
Du finder min Undskyldning gyldig,
Og mærker at jeg er uskyldig.

Til Slutning kun en lille Bøn!
Du er Apollos egen Søn,
Ja veed endog hans græske Navn;
Jeg fusker lidt paa Rimeri,
Men føler nu et hæsligt Savn,
Det kunde du mig let erstatte,
Hvis du i et Par Ord lod dratte
En splinterny Disinition
Paa hvad Man kalder Poesi.
Jeg skønner af din Recension
At du har grublet dybt i Sagen,
Og du alt der har lagt for Dagen,
At Poesien er en Gave,
Som Man kan have og dog ikke have;
Det er for høit for mig endnu,
Men ei jeg tvivler paa at du,
Med al din Tydeligheds Gave
Det kunde mage saa og lave,
At jeg begreb din Mening.
Da vil vi digte i Forening
(Thi inhumant det var, ifald
Du nægted rent mit Digterkald),
Og alt det gamle Skramleri,
Som jeg har hidtil rodet i,
Med Draper og med Sagaflokke
Skal mig vist ikke mere lokke,
Thi nu jeg finder det er sandt
Hvad du med megen Klogt udfandt,
At disse halvopædte Grene
Og disse sorte Runestene
Er ikkun idelt Lapperi
Og Fanden ikke Poesi.
Nei, vi foruden Maal og Tal
Melydrier udgyde skal,
Og dersom Nogen da tør sige,
Den Humor er ei Poesi,
Ham drukne vi deri.

Nik. Fred. Sev. Grundtvig.

P. Sk. Skal vi os ei med Fürst forsone?
Han traf jo dog Romansens Tone
Og har dog nogen Poesi,
Skønt der er ingen Digtning i.
Naar vi da alle tre holdt Stand,
Han som Uhyre, du som Ugle,
Og jeg som Bussemand,
Da tænker jeg dog alle Fugle
Sig skulde bare for at le.

Udtog af Greve Dalbergs Dagbog. (Fortsat. S. No. 69.) Han sendte altsaa strax efter Secretairen Frans Juhl, som siden kaldtes Ornstedt, befalede ham Rigsadmiralen uadspurgt at sende Ordres til alle Regimenter, at møde Hs. Maj. den anden Dag i Svendborg. Og da H. M. om Morgenen brød op og Rigsadmiralen blev ved sin forrige Mening, var Rigsadmiralen meget vred paa mig og sagde: I skulde faae Skam, I bringer Kongen om Scepter og Krone. Men jeg svarede med friskt Mod og god Samvittighed, det jeg havde lovet vilde jeg, næst Gud holde. Siden brød H. M. op og gik samme Dag til Svendborg og derfra med sit Cavallerie meget tidlig over Taassinge til den Langelandske Færge paa Langeland, og spiste der Frokost. Og strax derefter, befalede Hs. Maj. mig at jeg nu skulde ride forud og vise Veien, som jeg og gjorde med den Lykke, at mod Kl. 3 Eftermiddagen havde H. M. med sin hele Armee, uden den allerringeste Skade, den Høieste være æret, passeret store Beltet, indtil Herregaarden Grimstad paa Lolland, som var 4 Miil. Hvorpaa Hs. Maj. strax sendte Gen. Adj. Lindberg til Rigsadmiralen, lod ham saadant vide med Ordres, at følge med Infanteriet og Stykkerne, samme Vei efter; men Rigsadmiralen havde ved Lindbergs Ankomst ikke villet troe, dog siden (som Lindberg siden selv berettede mig) storligen forundret sig og sagt, nu er Hans Majest. over, saa har vist Gud hjulpet ham. Ihvorvel nu alt herigjennem lykkeligen og vel løb af, saa blev dog Rigsadmiralen mig, efter den Dag, aldrig god, men meget hadsk, og har altid siden forhindret min Lykke, i Særdeleshed i det paafølgende høistbeklagelige Interregnum; at jeg istedet for jeg havde fortjent Tak, blev hadet og har siden maattet lide mange Forfølgelser og megen Fortred *). Hs. Maj. blev samme Nat i Grimstadt Herregaard, og lod af et stærkt Partie Fæstningen Naskov berende, som med 1600 Mand var besat, og følgende Dag avancerede H. M. gjørende Mine at ville angribe den. Men da der var Haab, at den skulde acomodere sig, blev Hs. Maj. den Nat staaende i en Bondeby. Den 8 gik Fæstningen Naskov over i Hs. Majestæts Hænder uden noget Sværdslag. Derpaa brød Hs. M. op, besatte først Naskov og tog det selv i Diesyn, og continuerede sin Marsch til Maribo, 3 og siden til Sarkjøbing 5 Miil. Den 9 Febr. continueredes Marschen over Gulborg Sund ind paa Falster til en By ikke langt fra Stubbekjøbing og ved Grønsund, Wolsiø kaldet; Og da Rigsadmiralen d. 11 Febr. om Aftenen havde indfundet sig i Wolsiø med Infanteriet og Stykkerne, brød H. M. op d. 12 og gik over Sundet ved Wordingborg Slot til Sjælland. Uagtet saavel den Engelske Ambassadeur, Mylord Meadow, som og trende Danske R. Raader som Legater Aftenen tilforn vare ankomne fra Kjøbenhavn, for at bede om Fred. Marchen gik denne Dag, formedelst høifalden Snee, ikke længer end til en liden By Asløf 2 Miil. D. 13 Febr. gik Marchen, ladende Næstved ligge til Venstre, til Præstøe og siden til Endeløf. Den 14 tog Hs. Maj. sit Hovedqvarteer i Kjøge; d. 15 brød H. M. op i den Mening at gaae lige til Kjøbenhavn, continuerede ogsaa Marchen til Kjøgekro, hvor Hs. Maj. spiste Frokost, sendte mig med et stærkt Partie forud, at see hvor H. M. beqvemmest kunde staae, og fandt jeg alle Byerne, paa en Miil nær Kjøbenhavn, af Fienden vare udtærede og ruinerede; kunde ikke heller judicere være reputeerligt, at avancere Fiendens Hovedpost alt for nær og siden maaskee, Fienden til Glæde og Courage, drage os tilbage, begav mig altsaa paa venstre Haand og designerede H. M. Hovedqvarteer udi en By Toslunde Magløs benævnt, hvor H. M., skjønt med nogen Utilbøielighed, efterat H. M. havde villet været Kjøbenhavn nærmere, følgende Nat forblev og Armeen satte sig i nærmestliggende Byer. Herhid kom de Engelske og Danske Legater og bade for Guds Skyld H. M. ikke vilde rykke nærmere, lovede at coopere didhen, at inden 24 Timer skulde H. M. en reputeerlig Fred, hvilken og den 18de dito udi en nærliggende Kirkeby Tostrup blev sluttet og afhandlet. Hvorpaa H. M. d. 19de gik tilbage og tog Hoved-

*) Deriblandt synes Gr. Dalberg at have regnet, at han blev udelukket fra Opvartning ved Kong Carl den Ellevtes Opdragelse samt Underviisning i Fortification og de mathematiske Videnskaber, hvortil Kong Carl Gustaf havde udseet ham, saaledes som Gr. Dalberg i Suiten af denne Dagbog beretter.

qvarteret i Kjøge igjen. Den 27de kom General Tramp med de 3000 Ryttere, som Kongen af Dannemark formedelst Freds-Fordraget til H. M. overlevere skulde; saa kom og Hertugen af Holsteen Ernst Gynter fra Kjøbenhavn at kysse H. M. Haand og paa K. af Dannemarks Vegne invitere H. M. til sig. Og da den Danske Ratification indkom, saa blev og Freden publiceret og udblæst.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Udenlandske Efterretninger.

De seneste Bulletins give os nu et ganske andet Begreb om Slaget ved Donau end vi hidtil have havt. Aldrig har den Franske Tapperhed viist sig fra en mere glimrende Side end den Gang, da man ikke allene havde en mægtig og fortvivlet Fiende, men ogsaa et rasende Element at kjæmpe imod. For at faae en rigtig Forestilling om dette blodige Slag maa man først tænke sig Egnen. Ligeover for Ebersdorf er Donau adskilt ved to Øer i tre Arme. Den største af disse Øer er Lobau, og naar man kommer over den Canal, der skiller den fra Fastlandet, ere de første Landsbyer men møder her Stor-Aspern, Esling og Enzersdorf. Paa den venstre Side af Donau stode Østerrigerne, som skulde angribes. Keiseren gik d. 20de over til Lobau og lod her opslaae en Bro mellem Stor-Aspern og Esling. D. 21 undersøgte Keiseren, ledsaget af Marchallerne af Rivoli og Montebello Stillingen paa den venstre Donaubredde, og Valpladsen for den høire Fløi bestemtes ved Landsbyen Esling og for den venstre ved Storaspern. Enten det nu var at Østerrigerne forudsaae her nogen Fordeel eller de i deres sædvanlige Hidsighed ikke kunde oppebie de Franskes Angreb, nok er det Gener. Bellegarde angreb først Hertugen af Rivoli i Stor-Aspern. Marchallen manoeuvrerede med Divisionen Molitor. Hert. af Montebello forsvarede Eslingen, Hert. af Istrien med det lette Cavallerie og Cuirasseer-Divisionen Espagne dækkede Slætten og beskyttede Enzensdorf. Østerrigerne vare 90,000 Mand stærke og lod 200 Canoner spille. Fægtningen var hidsig og varede til om Aftenen Kl. 8. De Franske beholdt aldeles Valpladsen, og Cuirasseer-Divisionen Espagne havde taget 14 Canoner. D. 22 om Morgenen Kl. 4 fornyede atter Østerrigerne Kampen og angreb atter Hertugen af Rivoli. De vilde gjenerobre Landsbyen. Kjed af længer at handle forsvarsviis, angreb nu Hertugen og kastede Fienden. Divisions Gener. Boudet forsvarede den vigtige Post, Landsbyen Eslingen. Da man nu saae, at Fienden paa venstre og høiere Side havde et stor Rum inde, blev hans Centrum angrebet og kastet. Hertugen af Montebello stod i Spidsen for Angrebet, Gen. Oudinot paa hans venstre Fløi, Divisionen St. Hilaire i Centrum og Divisionen Boudet paa hans høire Fløi. Tre fiendtlige Infanterie-Colonner bleve angrebne og nedsablede af Cuirasserne. Det var nu ude med den Østerrigske Armee, da Keiseren om Morgenen Kl. 7 fik det Budskab, at Donaus stærke Tilvext havde gjort en betydelig Mængde store Træer og Flaadetømmer, der ved Wiens Indtagelse vare bleven fældede, flot, og havde gjennembrudt de Broer, der forbandt den venstre Bredde med Smaaøerne og disse med Øen Lobau. Nu kunde den Kortsynede sporge: forudsaae da den store Napoleons Genie ikke Muligheden af en saadan Naturbegivenhed, der standsede, om just ikke tilintetgjorde en næsten afgjort glimrende Seier? Men denne Indvending gjendriver sig selv, naar man betænker, at denne Donauens periodiske Stigen ellers sædvanlig kun indtræffer midt i Junii Maaned naar Sneen smelter, men at den den Gang blev fremskyndt ved den tidlige Hede. Den Franske Armee befandt sig nu i en stor Forlegenhed. Alle dens Reserveparke, som rykkede frem, en Deel af det svære Artillerie og hele Hertugen af Auerstädts Corps vare paa den høire Donaubredde og kunde ikke komme over, da Broen var ødelagt. Dette bestemte Keiseren til at holde inde med at gjøre Bevægelser fremad. Han befalede Hert. af Montebello at holde paa Valpladsen, støttet med den venstre Fløi til en Høi og den høire til Eslingen. Patronerne til Skytset og Infanteriet kunde ikke komme over mere. Østerrigerne vare allerede i Uorden, da de erfarede at de Franske Broer vare gjennembrudte. De mærkede det strax da den Franske Armees Ild tog af og dens Bevægelser trak sig mere sammen til Middelpunctet. Alle Østerrigernes Canoner og Artillerievogne, som allerede vare paa Tilbagetoget, kom nu tilbage igjen, og fra Kl. 9 om Morgenen til Kl. 7 om Aftenen, søgte de at kaste den Franske Armee. Men alle deres Anstrængelser vare frugtesløse, uagtet de gjorde 40,000 Canonskud, medens de Franske savnede deres Reservepark og maatte spare deres Munition til et muligt uforudseet Tilfælde. Enden var, at den Franske Armee beholdt Valpladsen, der efter Sagkyndiges Dom var bedækket med 12,000 Østerrigeres Liig; at, efter Fangernes Udsagn, 23 Østerrigske Generaler og 60 Officierer dræbtes eller saaredes, og at de Franske toge 1500 Mand og 4 Faner. Ogsaa de Franskes Tab var, som de selv tilstaae, betydeligt. De havde 1100 Døde og 3000 Saarede. I intet Slag synes Tabet at have været saa stort og Frugterne saa ringe for Napoleons tappre Legioner end denne Gang, og aldrig har han mistet saa store og udmærkede Officierer paa een Dag

som i denne blodige Fægtning. Men en Lykke var det, at Keiseren ikke erfarede det indtrufne uforudseete Natur-Uheld to Timer sildigere. Hans Armee, som forfulgte Fienden, havde ellers stolet paa sin Munition, og ikke seet sig istand til at fornye den. ---- Der arbeides nu med største Iver paa, atter at istandsætte Broerne, og de blive saaledes befæstede, at man med Tryghed vil kunne manoeuvrere paa begge Bredder af Donau. En lykkelig Omstændighed, som fuldkommen kan bøde paa de ved Donauens uforudseete Stigen foraarsagede Uheld, er den Italienske Armees Ankomst til Bruck (i Steyermark) og dens Forening med Hovedarmeen i Tydskland.

Den Italienske Armee har udmærket sig ved store Daad. Jellalichs Corps i Tyrol er tilintetgjort, og Erkehertug Johann har d. 27 Maji maattet forlade Grätz med neppe 20 eller 25,000 Mand af den skjønne Armee, han var rykket ind med i Italien. Chasteller er bleven slaaet af Hertugen af Danzig, som har frataget ham al hans Artillerie og forfulgt ham til hen over Rattenberg (ikke langt fra Kuffstein); men uagtet det i den 11te Bülletin bestemt siges, at han maatte takke sin Hests Hurtighed for sin Redning, hedder det dog fra Memmingen under den 1 Junii, at han med 8000 Mand Østerrigere og Voralbergere er ankommen over Bregenz til Lindau, efter at han havde tilbagetrængt de neppe 2000 Mand stærke Franske og Würtembergere; og at man i Lindau, hvor der kun ligger nogle 100 Mand som Besætning, agtede at forsvare sig til det yderste.

Det i den 12te Bulletin omtalte Brev fra Erkehertug Johan til Hertugen af Ragusa er dateret Hovedqvarteret Conegliano d. 17 April 1809 og lyder saaledes: Hr. Hertug! Rygtet om de af mine Vaaben tilfægtede Seiere har uden Tvivl naaet Deres Øre. Sex Dages uafbrudte Fægtninger have drevet de Franske Armeer fra Isonzas Bredder til hiin Side Piava; min Avantgarde er gaaet over denne Flod og finder ingen Hindring mere at bekjæmpe end at bortføre 10,000 Fanger, Artillerie og et overordentligt Antal Vogne, der bedække Veiene. Folket i Tyrol har reist sig ved den Østerrigske Armees Nærmelse, og gjort det i Landet adspredte Corps Bayerer vaabenløst. Kort, fra alle Sider har det meest glimrende Udfald kronet vore Anstrængelser. Disse Fordele og Visheden om, at den Armee, der staaer for mig, ingen nye Reserve har, som den kan sætte imod mig, have sat mig istand til, at disponere over en stærk Colonne, som jeg staaer i Begreb med at affende til Dalmatien. I Tingenes nærværende Tilstand vilde Fiendtligheder fra Deres Side være hensigtsløse. Det Blod, det vilde koste, vilde være tabt for Æren. Derfor, Hr. Hertug! forlanger jeg af Dem, baade med Hensyn til Deres egen Hæder som til det Ønske et formindske Krigens Onder, at De med det Corps, De commanderer, nedlægger Vaaben. Ærefulde Betingelser, saaledes som Deres Troppers Navnkundighed og Deres høie Rang fortjene, skulle tilstaaes Dem. Min Hensigt er, at komme Menneskeheden til Hjelp, ikke at ydmyge Tappre, o. s. v.

Indenlandske Efterretninger.

I Gaar Middags jordedes Nicolai Abildgaard, Prof. i Modelskolen, Historiemaler, Æresmedlem af Konstacademiet i Berlin, Directeur for Konstacademiet i Kjøbenhavn og Ridder af Dannebrogordenen. Blandt den anseelige Ligskare var Academiets Præses, H. H. Prinds Christian. Abildgaard opnaaede en Alder af 66 Aar. Han var unegteligen den største Historiemaler, Dannemark nogensinde har eiet, og vil, dersom Konsten ikke opmuntres og understøttes mere end i de fleste Aar af hans Levetid, længe blive uopnaaelig. Hans Composition, Tegning og Couleurit vare lige fortræffelige. Hans vigtigste Arbeider, som vare meest passende til at forevige hans Navn, vare anbragte i Christiansborg Slot, og, paa nogle faa nær, der bleve reddede, brændte med dette Slot. Hans academiske Medlemsstykke, hans Socrates, hans Ossian, og hans Amor og Psyche ere Konstværker, der maaskee om hundrede Aar vil agtes ligesaa høit som i vore Dage mangt et Malerie af Rubens eller Correggio. Men uagtet hans Navn i den Danske Konsthistorie altid vil blive udødeligt, ere hans Arbeider dog for faa til at de ville kunne sikkre ham hos Efterverdenen den Beundring, som hans Værker kunde have forskaffet ham, dersom ikke hans Pensel i de sidste Decennier af hans Liv havde været temmelig ufrugtbar. Naar man undtager nogle Dørstykker paa Sorgenfri Slot, saa veed Anm. intet vigtigt Værk at nævne, som han i den senere Tid har leveret, endskjønt han dog er bleven 20 Aar ældre end Raphael og ligesaa gammel som Rubens. De mange Transparenter, han forfærdigede i Anledning af Indtoget, vare fortræffelige, men, efter deres Natur, af en ephemerisk Existence. Af Konstacademiet, hvis Hovedorgan han var, har han erhvervet sig store Fortjenester, især ved at hævde Historiemalerie som den vigtigste Green af Konsten i alle sine Rettigheder, men Frugterne af hans Bestræbelser synes ikke altid at have været lige heldige. Kun sjelden oplevede han den for den store Konstner inderlige Glæde, at see nogen fortrinlig Historiemaler modnes ved hans Side, og uheldigviis qvaltes næsten altid i hans Periode fremspirende Genier af udmærket Rang ved ublide udvortes Conjuncturer. Han var ikke allene en stor Maler, men besad ogsaa udbredte Kundskaber i alle de Videnskaber, der sloge ind i hans Fag. I den lærde Verden er han bekjendt af sin Strid med Hviid og T. Rothe.

Capitain Wulffsen har i Kattegattet erobret en af de Engelske udsendt Canonbaad med 2 Officierer og 20 Mand.

Forordning, angaaende Kalds- og Birke-Rettigheder.

Vi Frederik den Sjette, af Guds Naade Konge til Dannemark og Norge, ꝛc. ꝛc. Gjøre vitterligt: Skjønt Valget af de Mænd, til hvilke det betroes at være Folkets Lærere og Dommere, kun tilkommer Regenten, er Kalds- og Birke-Ret-

tighhed, fra de ældre Tider, jævnligen her i Rigerne bleven tilstædet Private. — Vi ville ei tilbagefordre disse Rettigheder fra de Godseiere, i hvis Værge de ere komne; men Omhu for Statens og Embedsmændenes Tarv paalægger Os, nærmere at bestemme Rettighedernes Udøvelse, og at standse videre Erhverv deraf. — I Overeensstemmelse dermed, kundgjøres her Vor allernaadigste Befaling, om hvorledes de, som ere i Besiddelse af Kalds- eller Birke-Ret, sig have at forholde; paa det at det almindelige Vel kan fremmes, og at de Embedsmænd, hvis Kaar ere nedsatte, kunne gjengives hvad dem ved Landets Lov var tiltænkt. 1. Kalds- og Birke-Ret kan, fra den Dag denne Vor Anordning er kundgjort, ikke ventes tilstaaet ved noget Benaadnings-Brev, eller i Fremtiden erhverves af nogen Kirke-Eier eller Godsbesidder. 2. De Rettigheder af dette Slags, som hidindtil have været forbundne med visse Embeder, eller med Stiftelsers Bestyrelse, forbeholde Vi Os herefter Selv allene at udøve. 3. Vore Grever og Friherrer, samt Adelen, beholde, for dem og deres ægte Afkom, de Kalds- og Birke-Rettigheder, hvoraf de nu ere i Besiddelse. 4. De som beklæde, eller tilforn have beklædet, noget Embede i Rangforordningens 3de første Klasser, saavelsom disse Vore Embedsmænds Hustruer og ægte Børn i første Led, tilstaaes fremdeles Udøvelse af de Kalds- og Birke-Rettigheder, dem nu ere forundte. 5. De som for nærværende ere lige med Adelen privilegerede, beholde, for deres Personer, de Rettigheder dem nu i denne Henseende tilkomme. 6. Enhver, uden Undtagelse, som i Følge heraf kan tilstaaes Adgang til at udøve Kalds- og Birke-Ret, bør, ved herefter indtræffende Vacance i Embederne, bringe trende Personer, som besidde de fornødne Egenskaber, i allerunderdanigst Forslag, af hvilke 3de Vi allernaadigst ville udnævne og beskikke den, Vi finde værdigst til at beklæde det ledige Embede. 7. Skulde den, hvem Udøvelse af Kalds- eller Birke-Rettighed saaledes tilkommer, mangle Kundskab om et saa tilstrækkeligt Antal duelige Concurrenter til det ledige Embede, at han deraf, til den i Loven bestemte Tid, kunde bringe 3de i allerunderdanigst Forslag, da har han strax derom at gjøre Indberetning til Vort Cancellie, som foranstalter Embedet, paa sædvanlig Maade, opslaaet som vacant; da Vedkommendes Forslagsret, under saadanne Omstændigheder, for den Gang bortfalder. 8. Hvad Udøvelsen af Birke-Rettighed i Særdeleshed angaaer, da paalægges det vedkommende Godsbesidder, i sit allerunderdanigste Forslag til det vacante Embedes Besættelse, tillige at godtgjøre: at den, som dertil udnævnes, kan finde anstændigt Udkomme ved at overtage dette Embede, enten særskilt, eller i Forening med andre passende civile Embeder, hvilke Han allerede beklæder. Til den Ende bør det nøiagtigen oplyses: at den Foreslagne, i Tilfælde at det vacante Embede Ham betroes, med Sikkerhed kan gjøre Regning paa i det mindste 500 Rdlr. aarlig Embeds-Indkomst i det Heele. 9. Med Hensyn dertil skal det være Birke-Eierne tilladt, ved forefaldende Vacance, saavel at forene Dommer- og Skriver-Embederne i eet og samme Birk; som og, at bringe andre nærboende, af Os umiddelbart beskikkede eller stadfæstede, civile Embedsmænd, i Forslag til at overtage det ledige Embede tilligemed deres eget. Derimod kan ingen, som staaer i privat Tjeneste hos Besidderen af Godset, ventes beskikket til offentlig Embedsmand sammesteds; Ligesom det og skal være dem, der udnævnes til Dommere og Skrivere i Birkerne, aldeles forbudet, at indgaae saadant Tjeneste-Forhold med nogen Gods-Eier i deres Embeds-District. 10. Ved fleere Embeders Foreening bør det paasees, at det under een Embedsmand samlede District ikke udstrækkes videre, end til 4 Mile tversigjennem fra enhver af dets Grændser; samt, at denne Embedsmand, paa det nærmeste, boer i Midten af Districtet; Hvorfra allene kan ventes Undtagelse, naar nogen af Vore egne Justitsbetjente, med hvis Embede Rettens-Pleie i Birket passende kan forenes, vorder foreslaaet og allernaadigst beskikket til Dommer eller Skriver sammesteds. — Hvorefter alle Vedkommende sig allerunderdanist have at rette. Givet i Vor Kongelige Residentsstad Kjøbenhavn, d. 3 Junii 1809.

Under Vor Kongelige Haand og Seigl.

Frederik R.

(L. S.)

Mösting.

Cold. Knudsen. Bülow. Monrad.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 72.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 17 Junii, 1809.

Reisen til Birkerød.

Pillegrimsvandringen.

Reiser betragtes med Grund som een af Livets eneste og høieste Glæder. De styrke vor Sundhed, de berige vor Aand, de udvide Phantasiens Virkekreds og aabne den bestandig nye Scener, der minde os om, at Livet er intet uden en Reise, hvor Sorg og Fryd ere de to store Landeveie, der i tusinde Bugter, mellem Tjørne og Roser, lede til vort fælles Maal — Graven. Derfor reise hvo som kan og nyde Synet af denne store, skjønne og glæderige Jord saa ofte og saa længe som han kan. Kun stakket er Tiden — den drager forbi og forsvinder, hurtig som Nattens Skygger, naar Solen nærmer sig.

Skjebnen har bestemt mig, som saa mange Tusinde Ubereiste, til at tilbringe min bedste, om ikke meste Levetid, inden for Axelstads gamle Volde. Hvor ofte har jeg ikke misundt den mindste Chinafarerdreng, der i sin Silketrøie trippede stolt omkring i vore Gader? Du har dog seet og hørt mere end jeg, tænkde jeg ved mig selv. Hvad ere alle de Kundskaber, der hentes i døde Bøger, mod de herlige Syner, der, endog uden at Du attraaede det, paatrængte sig Din Sjel i Virkelighedens levende Rige? Du har seet Solen bestraale en ganske anden Natur, en ganske anden Verden og en ganske anden Slægt. Hvad jeg kun har kunnet opdaget i Indbildningens skuffende og taagede Speil, det har Du med Dine egne Øine kunnet overbevise Dig om. Misundelsesværdige Dreng! — saa ung, og Du har allerede seet mere end mangen en sølvgraa Hjemfødning.

Ligesom den fangne Fugl dukker og bader sig i den Kop Vand, som den Tyran, der røvede dens Frihed, har sat ind til den, for dog at nyde en Draabe af det Glædesbæger, som den i den fri Natur finder i rislende og blomsterkrandsede Bække, saaledes søger ogsaa jeg hver Sommer, at forlade mit Fuglebuur, og med Vandringsstaven i Haanden, at gjøre en Lystreise til en eller anden Egn i Sjælland, for dog at smage en Draabe — en eneste liden Draabe — af det store Glædesbæger, som den tænkende, følende og skjønnende Reisende finder hensat for sig overalt hvor han kommer hen paa Jorden.

Det var i Junii Maaned om Morgenen Klokken fire og en halv at jeg forlod mit Huus. — Kun hist og her paa Gaden saae jeg en Pige komme med Brød fra Bageren, eller en Kjeldermand, mere sovende end vaagen, aabne sine Vinduesskudder. Men i Naturen var Alting allerede i fuld Virksomhed. Sangfuglene i de gamle Castanietræer paa Kirkegaarden havde allerede istemt deres muntre Morgensang, Svalerne bragte, qviddrende af Glæde og slaaende med Vingerne, Føde hjem til deres spæde Smaa, Spurvene hoppede glade omkring paa Brestenene og opsamlede Smaakorn med deres Næb. — Alting var Liv og Munterhed — kun Skabningernes Konge, Naturens Mesterstykke, laae endnu i den besynderlige Halvdød,

vi kalde Søvn, tryg under Morpheus's sorte Vinger.

Eensom vandrede jeg min Vei, men med ganske andre Følelser end paa mine forrige Vandringer. Hvilke dybe Furer havde ikke Tidens hvasse Lee skaaret i mit Hjerte? Et Aar er kun kort, men dog kan der for hele Slægter som for det enkelte Menneske foregaae Forandringer i dette korte Tidsrum, der kunne virke paa vor hele Tilværelse. Med Veemod ilede jeg igjennem de skumle Ruiner, sørgelige Minder om Brittisk Bloddaad. Vor Frue Taarn, hvis tre Kroner pleiede at glimre i Solen, høit fremragende over alle sine Søstre — det Taarn, som jeg troede mine Efterkommende endnu i mange, mange Led vilde kunne betragte med Beundring, laae i Gruus. Dets Hoveds Krone var falden — dets stolte Klokker, som høitidsfuldt pleiede at indbyde de Fromme til stille Andagt, var ikke meer. Vinden susede igjennem de sønderknuste Hvelvinger, og rovgjerrige Høge havde deres Rede i de store Aabninger af Murene. "Du faldt, herlige Minde fra bedre og fredeligere Dage, ikke for Tidens vældige Tand, ikke ved tilstødte Naturuheld, men ved Vandalers, Blodmænds, Vikingers Haand." Jeg skyndte mig alt hvad jeg kunde, for at komme ud af Porten, men ogsaa der mødte mit Øie intet uden Spor af Ødelæggelser — velmeente og ildemeente Ødelæggelser. De Træer i Aleen, som vare voxne op med mig, som jeg havde seet plantes som spæde Poder og blomstre i deres største Kraft, vare fældede og forhugne uden mindste Nytte.

Min Fetter Tobias, min fordums trofaste, muntre og vennehulde Reisefælle, som ikke kan være nogen af mine foregaaende Vandringers Læsere ubekjendt, er ikke meer. Mulm skjuler nu hans Støv. En Bombe havde dræbt ham midt i Opfyldelsen af Venskabs helligste Pligter. Han er ikke meer — den eiegode, rene Sjel! Min første Tanke var derfor at besøge hans Grav paa Assistencekirkegaarden. Det forekom mig som om det vilde være uretfærdigt og utaknemmeligt, at nyde nogen Glæde i Naturen, førend jeg i det mindste havde besøgt den Mands Hvilested, som i Livet saa broderlig havde deelt med mig saa mange Glæder.

Klokken var neppe fem da jeg traadte ind paa Assistencekirkegaarden. En høitidelig Taushed herskede her i de Dødes fredelige Bolig. En kjølende Vestenvind susede af og til i det tykke Løv, og i de gamle skyggefulde Linde- og Castanietræer qviddrede enkelte Smaafugle. Jeg troede at være her ganske ene, og frit at kunne give mit fulde Hjerte Luft. Med langsomme Skridt nærmede jeg mig min Vens Hvilested. — Han laae tæt op til Muren, beskeden som han var i Livet, under en Cypres, som jeg havde plantet ved hans Grav. Træet havde skudt sig stærkt, og bøiede sin mørke Krone ned over min hedenfarne Ven, som om det vilde beskytte sin Yndlings Bolig. Jeg satte mig ned paa Gravhøien, og en Taare blinkede i mit Øie.

"Denne lille Jordplet er altsaa nu Din hele Verden, Maalet for Dine Ønsker og Sorger, ædle Tobias. Imellem disse fire smalle Fjællevægge hviler Du tryggere end en Konge, omgiven af sin hele Livvagt. Solens Straaler brænde ikke mere Din graa Isse, Stormen standser uden for Din tætte Jordborg, de Ulykkeliges Jammerskrig saare ikke mere Dit ømme Hjerte, de Ryggesløses Frækhed martrer ikke mere Din blide Sjel. — Dine jordiske Lænker ere for evig brudte, og Du er fri som før Du skabtes. Men jeg nævner Dit Navn og Du kjender mig ikke — jeg taler til Dig og Du hører mig ikke. Hvor er den Veltalenhed, som pleiede at flyde fra Dine Læber som Dugen paa den spæde Rosenknop? Hvor er den Munterhed, som Du udbredte overalt hvor Du lod Dig see? Hvor er det himmelklare Øie, som læste saa grant i Naturens store og hellige Bog? "Det er brusten" — svarede en Stemme i mit Inderste — "de Læber, som tolkede Skaberens Priis og Dydens Hæder ere fortærede af graadige Orme. Den skjønne Bygning, hvori Din Vens ædle Sjel boede, er en sammenfaldet Beenrad. "O, Gud! o, Gud!" raabte jeg, og stod op af Graven — "hvor langt lykkeligere er ikke den, der aldrig har været født! Miskundelige Skaber! hvi ophøier Du os saa meget, og ydmyger os igjen saa dybt?" Neppe var denne formastelige Idee rundet mig i Tankerne, førend jeg begyndte at harmes over min Svaghed. I det jeg vilde forlade Kirkegaarden, kom en Sommerfugl flyvende og satte sig lige paa min Arm, ret som om den vilde sige: "Forvovne Dødelige, hold op at gaae i Rette med Din Ska-

ber. Jeg har kun været en Orm ligesom Du, krøbet paa Jorden ligesom Du, og nu kan jeg flyve fra Blomst til Blomst og svinge mig op, høit over Din Klode." — Jeg vilde gribe efter den lærerige Fugl, men den var allerede langt, langt borte fra mig.

Jeg troede at være ene, men jeg var det ei. Ikke langt fra Indgangen laae to unge Piger paa Knæ ved en Grav, og vare meget sysselsatte med at pynte den op. Den ældste kunde være sexten og den yngre tolv Aar. Hver af dem havde en Kurv fuld af Blomster. Begge havde de Sørgeklæder paa og lignede hinanden saa meget, at jeg ikke tvivlede paa, de vare Søstre. Jeg nærmede mig dem med langsomme Skridt. "God Morgen, min Bedste!" sagde jeg til den Ældste, "allerede saa tidlig saa flittig?" — Hun kastede et Engleblik op til mig, svarede intet uden en venlig "God Morgen" — og fortsatte sin Syssel. Den yngre Søster var imidlertid i Færd med at strøe Sand paa Graven og jevne den med en liden Træspade. — "Det er formodentlig een af Deres Beslægtede, som her er jordet," sagde jeg, henvendende mig til den yngste. — "Det er vor Moders Grav," svarede hun, "slemme Mennesker, som komme herud paa Kirkegaarden, handle saa ilde med den og træde den bestandig ned. Og det fortjente den eiegode Sjel virkelig ikke. Havde vi Raad til det, saa vilde vi lade sætte et Trærækværk omkring Graven. Hun var det snarere værd end saa mange andre, der have prægtige Liigstene. Men vi ere desværre fattige. Vi have Ondt nok ved at faae det allernødvendigste. Men Markblomster og Sand koste os intet uden lidt Umage. Saalænge Sommeren varer, gaae vi hver Søndag Morgen herud og pynte vor Moders Grav. Vi gaae tidlig — saa har vi bedst Ro. Havde vi ikke gjort det, havde den allerede for længe siden været ganske nedtraadt." — "Det er vel gjort, mit Barn!" — sagde jeg — og klappede hendes rødmosede Kind — det er vel gjort! Saaledes anstaaer det gode Børn, selv i Døden, at ære deres Moder." — "Ih, det er jo ikke andet end vor Skyldighed," svarede den Ældste, i det hun plantede den sidste Passionsblomst, hun havde i Kurven — "det vilde være slet gjort af os, dersom vi vilde lade den bedste Moders Grav ødelægge af følesløse

Mennesker." "Saa!" — sagde den yngste og reiste sig op — "nu ere vi færdige." Hun kastede et taarefuldt Øie op til Himmelen, ligesom hun vilde sige: "Moder! see fra Lysets Trone ned til Din ømme Datter!" — De gik nu bort Haand i Haand. Den Selvtilfredshed og Beroligelse, der, efter en fuldbragt ædel Daad, troner i den Dydiges Bryst, straalede i deres aabne, uskyldige Aasyn. — O, I Fornemme og Vise, som maaskee kalde denne Fromhed Overtro — denne Høiagtelse for en Moders Støv Enfoldighed — hvor beklagelsesværdige ere I ikke? — Den ædleste Sands mangler eder. Eders Egennytte tillader eder ikke at leve for andre end eders Lige — de Levende. De Døde have intet Værd og ingen Betydning mere for eder. I bevare som en kostbar Skat den Ring — den Daase, eders Velgjørere have skjenket eder, men den Grav, som gjemmer deres jordiske Levninger, er eder ligegyldig. I ændse den aldrig. Kun de, som I ansee eder saa ophøiede over, de ringeste Mennesker, besøge deres Venners og Frænders Grav og pynte den med friske Blomster. Betænker dog, at den, som end i Døden ikke kan glemme sin Ven, han, ene han, fortjener ogsaa kun i Livet at have en Ven.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Legationsraad Kirstein, Medlem af Directionen for den vestindiske Gjelds Liquidation i Kjøbenhavn, er allernaadigst beskikket til Deputeret i det Kongelige Finants-Collegium.

Justitsraad Waitz, Controlleur ved Brevposten i Hamborg, er af Hs. Maj. udnævnt til virkelig Etatsraad, og Secretair Adler, Controlleur ved den Danske Fragtpost sammesteds, er benaadet med virkelig Cancellieraads Caracter.

Helsingøer, den 15 Junii 1809. Vi havde her i Tirsdags et af de skjønne Syn, som i Fredstider er ligesaa almindeligt, som det nu er sjeldent. En Koffardieflaade af mere end 100 svært ladede Skibe passerede Sundet i en sluttet Række med sagte, dog staaende, Vind og godt Veir. Fordum udbredte en saadan Flaades Ankomst nyt Liv og Munterhed hos Kjøbmænd, Commissionairer og Færgefolk; nu vare de alle orkesløse Tilskuere ved dens Gjennemgang, kun nogle Capere sværmede

om, dog i behørig Afstand; thi Flaaden var convoyeret af en stor Engelsk Fregat, to mindre Svenske Fregatter og 2 eller 3 Kutterbrigger. Flaaden passerede Fæstningen ved Middagstider, og da den holdt sig saa nær muerligt under Svensk Land og gik udenfor Fæstningens Skudvidde, blev der ikke skudt efter den. Mod Aften lettede de mellem Raae og Helsingborg liggende Engelske Krigsskibe, formodentlig for at forstærke Convoyen under dens Gjennemgang gjennem Flinterenden. — Om Aftenen indbragdes af to Jydske Capere et stort Amerikansk tremastet Skib. Det er ladet med 280,000 Pd. Caffe, endeel Sukker og Indigo samt Pibestaver. Det kommer, efter Foregivende, fra Boston direkte, og dets Papirer lyde paa Stockholm. Men det er forsynet med en Attest fra den Danske Consul i Boston, der bevidner, at Rheder og Skipper for ham have erklæret, at skjøndt Papirerne lyde paa Stockholm, saa er det dog bestemt til Kjøbenhavn, hvor det for egen Regning agter at losse. Skibet hedder Aurora og Skipperens Navn er Mastris. Dette Skib, hvis Ladning man efter de nu gjældende Priser anslaaer til mere end 600,000 Rdlr., er altsaa den rigeste Prise, som siden Krigens Begyndelse er indbragt hertil. Om det, efter de nu værende Conjuncturer, vil blive god Prise, da Amerika har hævet Embargoen og de Amerikanske Skibe ei saa lige kan siges at være indviklede i den Engelske Smughandel, bliver et andet Spørgsmaal. — Forresten er Caperfarten i Sundet nu ikke mere det den har været. De store Skibe vide at tage sig vaere, og de smaae lønner det neppe Umagen at overrumple. Vore Capere mangler det imidlertid ikke paa Dristighed. En Lods her fra Byen ved Navn Christian Hansen løb forleden Nat tæt ind under Landskrone og borttog en Svensk ballastet Jagt. Den næste Morgen løb han ind under Vigen og udskar en Svensk Nordbaad, ladet med Muursteen. Men ved begge Expeditioner vandtes liden Ære og mindre Fordeel. Det, som nu gjør de Svenske tryg, er den Formening, de staae i, at de Danske ei vil øve Caperfart mod dem, da de have standset deres Caperie mod de Danske. Ved at erfare det modsatte ville de snart lære at vogte sig. — De sidst ankomne Reisende fra Norge, der have gjort Reisen gjennem Sverrig, berette, at Tilstanden i Norge er nu temmelig god og at Kornpriserne ere falden mere end det Halve. Øieblikkets Trang er altsaa hævet, men ikke Frygten for den dunkle Fremtid. Det afvigte Aar manglede Bonden ikke Sædekorn, og Landets egen Produktion, skjøndt utilstrækkelig, formindskede dog Mangelen noget. I Aar mangler Sædekornet paa adskillige Steder, og Produktionen, Aaret falde nok saa heldigt ud, vil blive mindre. Maatte snart blidere Udsigter forjage den ængstelige Frygt for Hunger fra Nordmanden, der har liidt saa meget og opofret saa meget; maatte fremfor alt vore Kjøbmænd besjeles af Patriotisme og minde Digterens Ord:

Mens her den Mætte stolt i Kamp vil træde
For Enken og den Faldnes Møe,
I Broderlandet Mænd for Brødet græde,
Og Børn i Mødres Arme døe.

Regjeringen kan ikke gjøre alt; hvad der ofte var den mægtigste Regjering umueligt, bliver let for mange Privates forenede Bestræbelser. — I Sverrig behandledes disse Reisende med udmærket Agtelse. Ei allene droge de frit og ubevogtede gjennem Landet, men de mødte allevegne Gjæstfrihed og forekommende Artighed.

(Af Christiania Avis.) Strax efter Krigens Udbrud med Engelland har Undertegnede offentlig indbudet enhver som i offentlige Anliggender troede at kunne give et eller andet nyttigt Vink, at meddele ham samme. Han troer at have lagt for Dagen, og haaber med fast Overbeviisning at enhver Nordmand tiltroer ham, at det hører til hans Caracteer, med Taknemmelighed at antage, og, naar Omstændighederne tillade det, efter Overbeviisning at benytte ethvert Raad, som saaledes gives ham tilkjende. Han troer derimod at det er nedenfor hans Værdighed at indlade sig paa saadanne Udfald i Almindelighed, som gjøres under Anonymitetens Skjul. følgelig ogsaa at besvare de Spørgsmaale i Særdeleshed, som i Henseende til Anvendelsen af de indkomne frivillige Gaver ere gjorte i No. 45 af Christianiæ Intelligenssedler d. A. Spørgsmaale som ikkun kunne være rettede til Undertegnede, hvis Pligt det var at give Commissionen for Anvendelsen af disse Gaver de fornødne Instructioner og Forholdsregler. — I øvrigt holder Undertegnede det for Pligt imod sine Medborgere, herved offentlig at erklære, at han ved

disse Gavers Anvendelse ei holder sig berettiget i mindste Maade at afvige fra de fastsatte og offentlig bekjendtgjordte Bestemmelser; at han ei kan holde sig beføiet at give dem en mere udstrakt Virkning, og end mindre at angribe Capitalen, og saaledes at berøve sig de fornødne Ressourcer medens Landet er i Krig, og Aspiranternes Antal maanedlig forøges; det om føie Tid af Commissionen aflæggende offentlige Regnskab vil vise at Klogskab og Forsigtighed forbyder dette i et Øieblik, hvor Landet endnu ei er sikkret for Fiendtlighedernes Fornyelse, hvor Tabet ved hyppige Smaafægtninger af Roflotillen, saa og de muligen i fiendtlig Fangenskab eller i de militaire Lazaretter Døde, vel foranledige en forøget Udgift, da iblandt disses Efterladte upaatvivlelig vil findes flere, som meget trænge, og altsaa bør have Adgang til denne Understøttelse. Christiania, d. 8 Junii 1809.

Christian, Prinds til Slesvig-Holsteen.

Ogsaa i Christiania Avis bekjendtgjøres nu Telegraphefterretninger fra Hovedstationen Rodaasen paa Gjeløen ved Moss.

Den Norske Regjeringscommission har fastsat, at det maa være de Pengeskydsende i Norge tilladt indtil videre at lade sig betale af de Reisende 32 ß. pr. Miil for hver Hest.

I Trondhjems Avisen aflægge de i Trondhjem krigsfangne Skibscapitainer i det Engelske Sprog deres Tak til Brødrene Weibys for den mod dem og deres Landsmænd udviste Ædelmodighed.

Breve fra Danske og Norske Sømænd i Engelsk Fangenskab ere opfyldte med Klager over deres slette Behandling. Alt hvad hver Mand faaer bestaaer i 1½ Pd. Brød om Dagen og 1½ Pd. Kjød og 4 Spægesild hver anden Dag.

Sex Bagere i Christiania have ladet bekjendtgjøre, at da de ere blevne forsynede med Rug til forestaaende October Maaneds Begyndelse, have de forbunden sig til, under Politiets Opsyn, at udsælge indtil den Tid, 20 Lod godt stegt Rugbrød til 4 ß. og 40 Lod famme Slags til 8 ß.

Klædefabrikør Koch i Kongsberg har den 25 Maji modtaget den der i Byen ved den Kongel. Fattigvæsens Direction etablerte Halm- eller Straaehatte-Fabrik, og driver nu samme for egen Regning. Moderne fine Damehatte sælges for 5 til 20 Rdlr., og grovere dito for 1 til 5 Rdlr. Stykket; om forlanges kan ogsaa leveres Baand og Blomster, paasatte efter nyeste Mode og Smag.

Capit. Wulffsen, som fører Caperskonnerten Danneskjold, indbragte d. 8 Junii den erobrede Engelske Canonbaad til Aalborg. Den havde bragt den Danske Besætning fra Anholt til Gothenborg og stødte paa Tilbageveien paa to smaae Jydske Capere, der, efter en kort Fægtning med en saa overlegen Magt, saae sig nødsaget til at søge Frelse i Flugten. Capit. Wulffsen, der paa samme Tid var paa et Krydstog under Sverrig, hørte Canonaden og ilede tilbage. Efter tre Timers Jagt indhentede han Fienden og begyndte Attakken. Efter tre Qvarteers Fægtning strøg Canonbaaden. Den førte 2 Canoner, 1 svær forud og 1 mindre agter, 1 Lieutenant og 20 Mand. Den fiendtlige Officier skal have været meget forbittret, da han kom ombord og hørte, at det var intet Kongeligt Skib, han havde strøget for.

Den 8de d. M. afreiste 18 Svenske krigsfangne Fiskere fra Aalborg til Vendsyssel, og ankom igjen en Svensk Mand med Kone og 3 Børn.

I Trondhjem have adskillige egennyttige Mennesker ulovligen opkjøbt Vadmel, Lærreder og Strømper, for siden desbedre at kunne opskrue Priserne paa disse Fornødenheder. Politiemester Blom har derfor i Trondhjems Avis opfordret enhver Retsindig, som maatte have nogen Kundskab om denne Sag, at give ham den fornødne Oplysning.

Udenlandske Efterretninger.

Fra Krigsskuepladsen i Østerrige haves denne Gang ingen egentlige nye og vigtige Efterretninger. Begge Armeer, adskilte ved Donau, trække en frygtelig Magt sammen, og der er ingen Tvivl om, at der med det allerførste vil leveres et blodigt Slag, som maa gjøre Udslag i Sagen. Østerrigerne vedblive at ruste sig med største Iver. Erkehertug Carls Hovedqvarteer var d. 28 Maji i Markgraf-Neusiedel, omtrent 1 Miil fra Esling. Erkehertug Johan var paa sit Tilbagetog d. 24 ankommen til Kørmend, en Flekke i Nedreungern, 18 Mile fra Presburg. Erkehertug Ferdinand, som paa sin Retirade er draget igjennem Schlesien, har faaet Befaling at følge Armeen i Mähren i forcerede Marcher. Det Franske Hovedqvarteer var endnu d. 3 Junii i Ebersdorf, hvor den 14de og 15de Bulletin ere udstædte. Broerne over Donau vare den Gang fuldkommen færdige. Paa den venstre Donaubredde arbeides paa en Brofkandse, der har 1600 Favne i Omfang og er forsynet med

en god Vandgrøft. Fra Bolognefaaden er der ankommen Mandskab, og en Mængde krydsende Fartøier hjemsøge alle Øerne, og dække Broerne. Ogsaa forfærdiges der Penischer, der skulle hjelpe at beherske Strømmen. Gen. Lauriston er med en stærk Avantgarde ankommen til Oedenburg, det første Commitat i Ungern, og Div. Gen. Lasalle har sit Hovedqvarteer ligefor Presburg og sender sine Forposter indtil Altenburg (4 Mile fra Presburg), ja endog til Raab. Vicekongen af Italien befinder sig i Keiserens Hovedqvarteer. Gen. Macdonald, der commanderer et Corps af den Italienske Armee, er trukket ind i Grätz, Hovedstaden i Steyermark. Hertugen af Danzig er i Linz, Prindsen af Ponte-Corvo marcherer med Wien, Gen. Vandamme staaer med de Würtembergske Tropper i St. Pölten, Mautern og Krems. Armeen i Dalmatien, der har slaaet Fienden i forskjellige Fægtninger og taget Overgeneralen, Stoichewich, til Fange, gjør de største Fremskridt. Hertugen af Ragusa (Marmont) er den 28 f. M. ankommen i Fiume og traadt i Forbindelse med den Italienske Armee og Storarmeen, hvis yderste høire Punct er Armeen i Dalmatien, som rykker frem mod Wien. Foruden denne Magt er endnu en Forstærkning af 20,000 Mand paa Veien til det Østerrigske. Den Armee, som Vicekongen af Italien har bragt, bestaaer af 60,000, og man kan saaledes regne, at Hovedarmeen forstærkes med 80,000 friske Tropper.

Østerrigerne have forladt Warschau og de Polske have atter besat denne Hovedstad. Den Polske Armee, under Poniatovsky, rykker bestandig videre frem i Gallizien.

Sverrigs nye Constitution er d. 6 Junii bleven formelig sanctioneret og Hertugen, efterat have modtaget den enstemmig tilbudte Krone, samme Dag udraabt som Konge af Sverrig, under Navn af Carl den Trettende. Han fyldte d. 17 Oct. f. A. sit 61de Aar.

Efterat Cancelliet, i Følge en Circulaire til samtlige Stiftamtmænd, Amtmænd, Grever og Baroner samt Biskopper i Dannemark, havde modtaget Anmeldelser fra adskillige Amtmænd om Landbofruentimmer, der havde udmærket sig ved virksom Deeltagelse i det Jordbrugarbeide, der ellers pleier at forrettes af Mandfolk, og derom gjort Indberetning til Kongen, behagede det Hs. Majest. under d. 11 Febr. d. A. at resolvere, allernaadigst at ville forunde dem iblandt de anmeldte Fruentimmer, der meest have udmærket sig, Gaver af Sølvarbeide fra 2 Rdlrs. til 10 Rdlrs. Værdie, og at disse Gaver skulde paa en passende høitidelig Maade af Øvrigheden overleveres dem i Hs. Majestæts Navn. De anmeldte Fruentimmer ere blevne inddeelte i 3 Classer, og Gaven for første Classe bestaaer i et Sølv Snøresmykke, for anden Classe i et Brystspænde, begge med Paaskrift for Landbrugsflid paa den øverste Plade, samt tillige et Par Forklæde-Spænder uden Indskrift, og for tredie Classe i et Brystspænde med samme Indskrift. 4 Fruentimmer ere af H. M. kjendte værdige til Gaven for første Classe, 9 til Gaven for anden Classe og 3 til Gaven for tredie Classe.

Major v. Seyffarth er til Belønning for hans tappre Forhold ved Stralsunds Indtagelse udnævnt til Oberstlieutenant af Infanteriet.

Ogsaa ved Kjøbenhavns borgerlige Infanterie og de Bornholmske Milice-, Borger- og Herredscompagnier er Fændriksclassen under d. 15de d. M. ophævet, alle Fændriker udnævnte til Second-Lieutenanter, og Sec. Lieut. Classen skal forøges med saa mange Numer, som der hidtil har været reglementeret virkelige Fændriker.

I Følge Efterretninger fra Tønningen, er i disse Dage paa Eideren atter ankommet et stort Americansk Skib, hvis Ladning for største Delen bestaaer af Bomuld.

Bekjendtgjørelse.

Da Hs. Excellence Hr. General-Lieut. v. Ewald, ved allerunderdanigst at afgive til Hs. Majest. Kongen omstændelig Rapport om Staden Stralsunds Indtagelse ved Storm af det forenede danske og hollandske Corps Tropper og den Schillske Bandes Ødelæggelse, tillige har anført de Handlinger, hvorved endeel Officierer og øvrige Militaire af det hans Befaling undergivne danske Armeecorps have havt Leilighed til særdeles at udmærke sig blandt deres øvrige kjække Vaabenbrødre: saa har det allernaadigst behaget Hs. Maj. at befale mig at bekjendtgjøre følgende Udtog af General-Lieut. v. Ewalds Rapport, for at Armeen kan lære at kjende disse Tappre, som ved kjæk og høimodig Daad have erhvervet sig Hs. Majest. allernaadigste Bifald og viist sig som brave danske Krigere. De til General-Lieut. v. Ewalds Generalstab henhørende Officierer, nemlig: Overqvarteermester Hs. Durchl. Prinds Wilhelm til Holsteen-Bek, Divisions-Qvarteermester Løvenørn v. Bardenfleth, Capit. v. Gärtner og Premier-Lieut. Baron v. Lilliencron, hvilken sidste var commanderet i det hollandske Hovedqvarteer, have saavel ved deres Anstrængelser paa Marschen som ved deres viiste Mod og gode Tjeneste under Angrebet meget udmærket sig. Oberst-Lieut. v. Fries, som formedelst sit svagelige Helbred var udsat for mange Besværligheder af Marschens Fatiguer, bidrog desuagtet meget til Expeditionens heldige Udfald. Oberst-Lieut. v. Abercron førte den 1ste Bataillon Oldenborg med megen Bravour til Storm-Angrebet. Major v. Seiffarth, som under General-Lieut. v. Ewalds Øine førte den 2den Bataillon Oldenborg, udmærkede sig ved sjeldent koldt Mod. Uagtet han fik en stærk Contusion og derved kastedes af Hesten, satte han sig dog strax i Spidsen af sin Bataillon og førte samme mod Fienden. Major Henrich v. Flindt, af Husar-Regim., har viist megen Conduite som Husar og Cavallerist. Lieut. v. Ewald, af Husarerne, har viist sig som en kjæk Officier. Major v. Moltke, Commandeur for det holsteenske Infanterie-Regiments 3die Bataillon, anførte denne med Raskhed til Stormen.

Af denne Bataillon have følgende fornemmelig

udmærket sig: 1. Capitain v. Qualen, Chef for Jægercompagniet. Han udgjorde med sit Compagnie endeel af Avantgarden og uagtet samme var meest exponeret, viiste Capitainen dog et urokkeligt Mod og gav derved sit Compagnie et skjønt Exempel. Ved Francker-Porten borttog han, uagtet den hæftige fiendtlige Kardetskild, et Batterie af 4 svære Canoner, og skjøndt han derved blev let blesseret, trængte han dog besjælet af lige Mod ind i Staden Stralsund. 2. Lieut. v. Rosendahl, af Jægercompagniet, opmuntrede stedse Jægerne og viiste med Rolighed og Overlæg megen Bravour. 3. Lieut. v. Moltke af Jægercompagniet, fik en Geværkugle gjennem sin Chacot. Denne unge Mand, langt fra at blive bestyrtset herover, viiste en saadan Glæde, at Compagniet midt i Actionen tilraabte ham et Hurra. 4. Jægerne af meerbemeldte Compagnie: Schütt, Hinrich Harm, P. Wiese, C. Rohr, C. Horst, J. Duncker, P. Wilckens, H. Hauschild, C. Daneker og fornemmelig A. Sellmer, udmærkede sig ved deres Mod 5. Halvmaanebläser Fr. Scharpp, af samme Jægercompagnie, blev i Byen paa Gaden skudt af en fiendtlig Rytter en Kugle gjennem Chacoten og til samme Tid blev ham berøvet sit eneste Værge, Sabelen, men besjælet af Mod greb han et Gevær, som laae mellem Gelederne ved Siden af en Død, fyrede det af paa sin Fiende og dræbte ham. 6. Lieutenant v. Hübinett af det 3die Compagnie, blev betydelig blesseret for ved Porten, men forlod dog ikke Compagniet, meget mere holdt han strængeste Orden i samme og opmuntrede Mandskabet til Tapperhed. 7. Commandeersergeant Loop, som commanderede en Peloton, opmuntrede stedse Folkene og holdt den skjønneste Orden. 8. Sergeant P. Rusch ligeledes. 9. Corporal Brockstedt af det 2det Compagnie blev efter Affairen indqvarteret i Stralsund hos en Enke, hvis Huus blev plyndret. Han søgte med Livsfare at forhindre dette og efterat han havde bortfjernet Plyndrerne, 6 i Tallet, vilde den beængstede Vertinde vise ham sin Taknemmelighed ved at give ham en Pung med 40 Rdlr., men høimodigen afslog han denne Gave og yttrede at han blot havde gjort sin Skyldighed. 10. Underofficier Ahrens af det 2det Compagnie, yttrede under Actionen det Ønske at han maatte rykke frem med Jægercompagniet, hvilket blev ham bevilget og udmærkede han sig meget ved denne Leilighed. 11. Underofficiererne Freese, M. Behrens, Voss, Doose, Nordhorst, Blocker, bleve let blesserede, agtede ikke deres Saar, men viiste sig som brave Krigere. 12. Musketeer A. Schmidt strakte med sine Vaaben i Haanden alt til Jorden, som modsatte sig ham, og opmuntrede det 2det Compagnie til at følge sit Exempel.

Af det oldenborgske Infanterie-Regiment have følgende udmærket sig: 1. Lieut. og Adjut. v. Krohn har paa den hele Marsch Nat og Dag udført sine Pligter med utrættelig Iver. Under Actionen selv og i det Øieblik, da Colonnen blev formeret til Attaque, blev Hesten skudt under Livcompagniets Capitain, som den Dag maatte ride fordi han var bleven slaaet af

en Hest. Strax sprængte Lieut. Krohn frem og førte den første Peloton af den stormende Colonne, med hvilken han ogsaa var den første Officier af Bataillonen, som trængte ind af Porten. Med den største Rolighed raabte han Mandskabet Mod til og bad dem at følge sig. I Byen selv blev en Cavallerietrup ved hæftig fiendtlig Geværild nødsaget til at sprænge tilbage, men Lieutenanten opmuntrede sit Mandskab til at følge sig, hvorpaa de rykkede rask frem og forjoge Fienden. — 2. Premierlieutenant v. Muck, som commanderer det 6te Musketeer-Compagnie, har udmærket sig i enhver Henseende. Han besidder Mandskabets Kjerlighed og viste sig fortrinlig modig ved Tribseer Port i Byen Stralsund, hvor det fiendtlige Infanterie endnu havde alle Vagter, Volde og omliggende Huse besat. Stedse trængte han med koldt Mod frem med sit Compagnie og fordrev Fienden af sine Positioner, deels med en velrettet Geværild, deels med Bajonetten, hvorved han foregik sit Mandskab med det bedste Exempel. 3. Vicecorporal Scholberg af det 1ste Compagnie, har selv skudt 2 fiendtlige Husarer, og skjønt han erholdt Streifskud paa begge Laarene, lod han sig dog ikke forbinde, men gjorde den hele Affaire med. — 4. Capitain v. Wilcken, Chef for Jægercompagniet Oldenborg, udgjorde med sit Compagnie en Deel af Avantgarden tilligemed Capitain v. Qualen, og viste megen Duelighed og Mod. — 5. Herforuden har ogsaa Regimentsfeldskjær Keil af det oldenborgske Infanterie-Regiment meget udmærket sig ved den Iver, hvormed han antog sig de Saaredes Pleie saavel af vore egne Tropper som de Allieredes, hvilket erhvervede ham Alles Agtelse og Kjerlighed. — Af den 2den Husar-Escadron: 1. Vicevagtmester J. H. C. Brygmann har viist fortrinligt Mod og Aandsnærværelse, i det han med et Par Mand, som dog endnu var langt tilbage, mødte ved et Hjørne af en Gade i Stralsund 10 fiendtlige Husarer. Han raabte strax: Følg! Følg! for at bringe Fienden til at troe, at han havde mange flere Folk. Han huggede paa Stedet den Forreste af Fienden ned, og raabte til de andre, at de strax skulde kaste deres Vaaben, hvilket de ogsaa efterkom og hvorved blev gjort 9 Fanger. — 2. Husarerne C. Studt af Amtet Trittau, D. F. Gamm af Nettelsee, og Anders Paulsen af Amtet Tonder, have paa flere Steder i Byen slaaet sig med en overlegen Fiende, nedsablet mange og viist sig meget brave. (Fortsættes.)

Den ny Konge af Sverrig har under d. 1ste d. M. udstædt en Proclamation angaaende Landværnets Opbrud, hvori det blandt andet hedder, at Sverrig har tilbudt alle sine Fiender Fred, men at Rusland og Dannemark have vægret sig ved at indlade sig i Underhandlinger; at den førstes Krigsmagt allerede har angrebet Riget, men at Kongen iler med at tage saadanne Forholdsregler, at Landet kan blive beskyttet; at der allevegne samles en bevæbnet Magt og at en talrig Skjærgaardsflaade allerede er færdig til at afværge Fiendens Anfald.

I Gaar noteredes ingen Cours paa Hamborg. Banco blev betalt med 290 PC.

Udtog af Greve Dalbergs Dagbog.
(Sluttet, see No. 71).

Den 28de brød H. M. med hele Armeen op og tog sit Hovedqvarteer i Ringsted. Samme Aften kom den Danske Præsident Juel, havde en og anden fordægtig Proposition til Freden, hvilket gav H. M. Aarsag til strax at lade avancere Markgr. af Baden med 6 Regimenter igjennem Roskilde til Kjøbenhavn og samme Nat gav mig Befaling at følge med. Men da alting blev redresseret, gik Marchen altsaa den næste Dag tilbage igjen. — Og da Kong Frederik af Danmark saa ofte havde inviteret H. M. til sig, saa resolverede H. M. ved sin forehavende Reise til Sverrig en passant at møde ham i Frederiksborg, dog med et ringe Følge; jeg fik alligevel af H. M. Befaling at følge med. H. M. begav sig altsaa d. 3 Martii fra Ringsted til Roeskilde, hvor den Danske Admiral Bjelke og endnu en Rigsraad af Kongen af Danmark afsendt kom H. M. i Møde. Og efter Middagsmaaltidet begav H. M. sig igjen paa Reisen og blev af Kongen af Danmark en god halv Miil paa denne Side Frederiksborg, og alle Danmarks Rigsraader, en fortræffelig Mængde af Adel og andre Personer, samt 12 Compagnier til Hest paa det allerprægtigste beneventeret og modtagen, og til Frederiksborg ledsaget og med Salver fra Stykker og Musqueter regaleret. Den 4 Martii tilbragte H. M. der og blev af Kongen af Danmark samt Dronningen og den unge Prinds meget høflig tracteret, saa at man imellem deres Majestæter en synderlig Inclination og Fortrolighed sporede, om Gud havde behaget at den længe havde varet. Her maae jeg, dog uden Vanitet formelde, at i det begge Kongerne over Bordet med hinanden om Krig discurerede, og i Særdeleshed den forunderlige March over Beltet, da vendte H. M. sig om, pegende paa mig, som stod bag H. M. Stol og sagde: denne her har viist mig Veien hen paa Sjælland og loe derhos; hvorpaa H. M. af Danmark rakte mig Haanden, hvilken jeg med tilbørlig underdanig Reverents kyste, men Dronningen skelede bestandig til mig og meente maaskee ikke alt det, som godt var. Ved H. M. Afreise fra Frederiksborg, som d. 5 Martii for sig gik, befalede H. M. mig at følge med ham til Helsingborg, hvilket jeg og gjorde, og saae H. M. hilses i en Time med 80 Danske Stykker af Cronborg og beneventeres af ligesaa mange Svenske Stykker i Helsingborg, thi da H. M. havde taget Afsked i Frederiksborg, gik Reisen først til Helsingøer og siden steg H. M. i Kongen af Dannemarks Jagt og foer over Sundet over til Helsingborg. Og saae man med Forundring H. M. Suit og Bagage imellem Helsingøer og Hveen gaae over Isen med Heste og Vogne til Skaane. I Helsingborg blev H. M. af Biskop Winstrupio, hele Clereciet samt en stor Deel af den Skaanske Adel beneventeret og blev der til d. 6 Martii, befalede mig at gjøre en geometrisk Plan af Fæstningen og mine Tanker hvorledes den bedst skulde fortificeres og sættes i Defension. Den 7de reiste H. M. derfra til Landscrona, af hvilken jeg og forfærdigede en geometrisk Aftegning og afstak nogle nye Værker, som til Stædets Defension af H. M. befaledes at bygges. Den 9 Martii gik Reisen til Malmøe, af hvilket Stad jeg ligeledes gjorde en geometrisk Delineation, og som Stædet var af stor Importance, gjordes derover et fuldstændigt Desein og al god Anordning at den fortsættes skulde. Imidlertid da Bodekulla Havn i Bleking kom hos H. M. i stor Consideration og derfor H. M. desiderede en god Efterretning derom, saa befalede H. M. mig først at begive mig til Christianstad og siden der flittigt af begge Stæderne forfærdige pertinente Delineationer og møde H. M. i Christianstad igjen. Reiste altsaa d. 13 Martii fra Malmøe til Christad, hvor jeg gjorde en geometrisk Plan og besaae det faste Huus Lillø; begav mig siden d. 16de ejusd. derfra til Bodekulla, hvor jeg H. M. Befaling udrettede. Kongen kom siden selv til Bodekulla og fortsatte sin Reise til Götheborg, lod mig blive tilbage i Bodekulla for at afstikke nogle Skandser, saa og en Stad, som der ligeledes anlægges skulde, hvilken ogsaa siden efter er byat og Carlshamn kaldet, og da H. M. ved sin Afreise befalede mig, naar jeg i Bodekulla var færdig, at følge efter til Götheborg, saa begav jeg mig d. 26 Martii derfra og ankom til sidst benævnte Stad d. 29de ejusd.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 73.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 20 Junii, 1809.

Reisen til Birkerød.

(Fortsat.)

Svalereden.

— Den hedenske Gudelære fortæller om Argus, at kun to, i det Høieste det halve Antal af hans hundrede Øine sov, men at de øvrige vare bestandig vaagne og saae sig rundt om. En Reisende bør, om han end havde tusinde Øine, ikke have et eneste, som sover. Han bør være lutter Øie, og som et Microscopium compositum maa end ikke den allermindste Gjenstand i Naturen kunne dølges for ham. Det mindste Infusionsdyr bør som det høieste Bjerg være hans Opmærksomhed og hans Betragtning lige værdigt. Uden dette altomfattende Blik er han intet andet end en Muldvarp, der møisomt baner sig en Vei, uden at see en eneste af de Gjenstande, den støder paa.

Da jeg var kommen ud af Kirkegaarden blev jeg en Svalerede vaer øverst paa Muren. Ungerne rakte den dunede Hals frem og slugede med en Appetit, som mangen en Millionair vilde misundt dem, de Korn, som Moderen med inderlig Ømhed puttede dem i Nebbet. Hannen stod ved hendes Side og syntes ret at gotte sig midt i Kredsen af sine Børn. Jeg standsede ved dette Syn, og kunde ikke see mig mæt paa denne fjerede Families huuslige Lykke. Ak, tænkte jeg — i hvor mange Familier lever man vel saa lykkelig som i denne Svale-Rede? Hvor mange Mødre sørge vel saa ømt for deres Smaa? Hvor mange Fædre arbeide vel saa utrætteligen for deres uforsørgede Børn og hvor mange Børn lønne vel deres Forældre med saa taknemmelig Kjerlighed? Misfornøiet over, at sand huuslig Lykke lettere findes blandt Svaler end Mennesker, fortsatte jeg min Vandring, og naaede, under forskjellige Betragtninger over det huuslige Liv, Vibensalee.

Den fine Mand.

— "En Flaske Madera, Hr. Vert! men af den bedste." — Verten bukkede sig, og gik ind i det næste Værelse for at hente Vinen.

Stemmen var grov som en Bjørns, men den Mand, den kom fra, saa fiin som en Greve, det vil sige i hans Klæder. Man kunde næsten kaldt ham Grev Cassimir, thi alt hvad han havde paa fra Top til Taa var af Cassimir. Hans Lintøi var fiint, hans Hat var fiin, men hans Stemme var, som sagt, yderst grov.

"Fy, for Satan" — raabte den fine Mand — "hans Viin smager jo værre end Eddike, Hr. Vert! Lad mig faae en Flaske Langkork."

Verten bukkede sig, gik ind i det næste Værelse, og kom tilbage med en Flaske Langkork.

"For Fanden, Hr. Vert! den duer jo heller ikke for en Skraatobak — den smager jo som dovent Øl. — Lad mig faae et Glas Punsch."

Verten bukkede sig, gik ind i det næste Værelse, og kom tilbage med et Glas Punsch.

Jeg satte mig lige over for den fine Mand, for at anstille Betragtninger over hans Figur. Men han var mig en reen Gaade. Røsten var Matrosens — men Klæderne Grevens. Puttede jeg Fingrene i Ørene, saa forekom han mig at være en Mand af Stand, tog jeg dem ud igjen, saa syntes han at høre til Holmens faste Stok. Mine Øine sagde, at han var en fornem Mand, mine Øren at han var en grov Person. Denne Kamp imellem disse to Sandser blev endnu heftigere, da han kaldte paa Lars, og denne traadte ind i Stuen.

Lars var klædt i Liberie, og glimrede saa stærkt af Sølv, at et sølvgraadigt Menneske let kunde blevet fristet til at kaste hele Personen i en Digel.

— "Lad spænde for," raabte den fine Mand — men med en Røst som om han vilde sige: sæt Seilene kant!

Den fine Mand drak sin Punsch — men med megen Gravitet og uden at tale et Ord. Lars traadte ind igjen, bukkede sig dybt og sagde: "der er forspændt, Herre!"

Jeg saae ud af Vinduet, og her holdt en prægtig laqueret Engelsk Chaise med to Heste for, der saae ud som Løver og som den første Greve i Landet ikke behøvede at skamme sig ved at have for sin Stadsvogn, NB. naar de havde havt Topper paa. Min Nysgjerrighed blev nu end mere spændt. Havde jeg været døv eller kun lidt tunghørig, saa havde jeg uden mindste Betænkning antaget Manden for en rig Herremand — en Kjøbmand fra Vestindien — en fornem Embedsmand, hvis Sportler vare større end hans Indkomster, — men nu opvakte Hørelsen tusinde og atter tusinde Tvivl hos mig. Saa megen udvortes Fiinhed kunde jeg, hvor meget Umage jeg end anvendte, ikke sammenrime, med saa megen indvortes Grovhed.

Den fine Mand satte Hatten paa og betalte Verten sin Regning. Verten skrabede saa meget med Fødderne og vred saa stærkt paa sin hvide Bomuldshue, at jeg frygtede for der skulde gaae Hul baade paa hans Saaler og hans Hue. Men i det den Fremmede vilde gaae og Lars med Hatten i Haanden lukkede Døren op for ham, traadte en anden Cassimirs Herre ind i Stuen. "Hvor Fanden kommer Du fra?" sagde den fine Mand — "jeg troede — tordne mig windst at træffe Dig her?" — "Hvorledes staaer det til hjemme? Er der noget Nyt?"

"Der er kommet en Flaade paa hundrede Seilere," var Svaret.

"Død og Plage" — raabte den fine Mand — "det var da reent forbandet at jeg ikke skulde være hjemme. Der havde da sagtens været noget at hale." — De talede nu sammen sub rosa, og da de vare færdige, trak den fine Mand sin Herr Collega ved Kjolekraven med sig, og raabte: "Du skal Fanden tage mig følge med mig til Klampenborg." — Verten, som just ikke syntes saa aldeles fornøiet med, at hans Gjæster bleve trukne saaledes ud af hans Huus, lod til at være en Hofmand, undertrykte sin Harme, fulgde dem med Huen i Haanden ud af Døren, slog Vogntrinet ned for dem, hjalp dem ind i Chaisen, og bukkede sig endog for Vognen saalænge han kun kunde øine den.

"Det var nok to fornemme Herrer?" sagde jeg til Verten, da han kom ind igjen.

"Jo en god Dag var de fornemme," svarede Verten. "Den ene af dem har for to Aar siden faret som Matros og den anden har været Slagter."

"Men hvorledes kan de da nu føre det saa stort?"

"Ih, det er jo ingen Sag, naar man kan kapre et Skib, som er en Tønde Guld værd."

"Det er altsaa to Capere."

"Ja, saadan kalde vi dem," svarede Verten, "naar de ikke høre paa det. Men ellers saa hedder den ene Captain Peersen og den anden Captain Poulsen."

Mange andre vilde her bristet i Latter; men mig stode Taarene i Øinene. O, Lykke! Du falske Flane! Det er Din største Glæde, at gjøre de Dødelige latterlige! Enten spotter Du deres Svaghed, og nedtrykker dem saa dybt, at de maa fornedre deres Værdighed, eller Du ophøier dem paa dine spraglede Sommerfuglvinger saa høit, at de gjøre sig til Latter for hele Verden.

(Fortsættes.)

De syv brave Brødre.

Præsten til Frue Menighed i Ribe, Boze Wedel, en Søn af Saxos berømte Oversætter, havde syv Sønner, som han alle holdt til Studeringer. De havde alle taget theologisk Embedsexamen med bedste Caracteer og opholdt sig endnu i Hovedstaden, da Krigen med Sverrig opkom 1658. Biskop Svane var deres Morbroder, og, efter den Tids Maalestok, vare de meget formuende, thi deres Fader havde efterladt hver af dem en Arv af 4000 Rdlr., uagtet han endnu havde fire Døttre. Da de Svenske kom for Kjøbenhavn vilde de forlade Academiet. Men deres Morbroder var af anden Mening. "Hvad ville I hjemme, Karle?" spurgte Bispen; "her er andet at bestille; den sidste By i Riget maa forsvares saalænge nogen ærlig Dansk Mand er i Live." Denne Tiltale fandt de billig, og bleve. De lode sig ikke allene indskrive til Hovedstadens Forsvar, men enhver af dem tog ogsaa en fattig og duelig Student paa sit Kammer, underholdt ham med Kost og Klæder, saalænge Krigen varede, og lod sin Casse staae aaben for enhver hungrig Vaabenbroder. Johan, den ældste af dem, kostede Vinteren 1659, 2000 Rdlr. og hans Helbred for bestandig; en yngre tilsatte Livet i et Udfald. Efter Beleiringens Ophævelse lod Kongen sig forestille de sex Brødre af deres Morbroder, paa Grund af deres udviste kjekke Opførsel. Frederik spurgte dem: hvad de havde at ønske? "At tjene Deres Majestæt," var Svaret, "paa hvad Post vor Tjeneste kan være fornøden. At vi ere dælige til Krigen, det have vi søgt at give Prøver paa under Beleiringen; at vi ere duelige til Lærestanden, kunne vore academiske Beviser forklare. Et borgerligt Embede kunne vi maaskee ogsaa forestaae." Deres patriotiske Iver blev heller ikke ubelønnet. Alle bleve de paa een Dag strax derefter kaldede til Præster i Tørning-Lehn i Ribe Stift, og det saa nær sammen, at ingen Broder havde over to Mile til den anden. De fik tillige det Kongelige Løvte, at deres Børn skulde fortrinligen være i naadig Erindring. — Johan Wedel, som blev Præst i Rustrup, leed i 30 Aar under en Svindsot, Følgen af de uvante Strabadser, han under Beleiringen havde maattet udholde. Engang nød han den Lykke, at have Kong Christian den Femte til Gjæst i hele otte Dage. Kongen, hvis Seng befandt sig i hans Sovekammer, forundredes ikke lidet over, at finde en Flint, Bajonet, Pistoler og Kaarde hængende paa Væggen, og vilde vide, hvortil Præsten brugte disse Vaaben. "Jeg har," svarede Wedel, "brugt dem til det Kongelige Huses Forsvar, saalænge det gjordes fornødent. Nu gjemmes de som en Erindring for mine Børn og Børnebørn og til Paamindelse om deres Pligt ved slig en Leilighed, hvilken Gud i Naade afvende." Kong Christian fornyede det Løvte, hans Fader havde givet, og holdt det. Da Johan Wedel var død blev hans ældste Søn Lage eller Laue, som da var paa en udenlandsk Reise, hjemkaldt, for at faae sin Faders Embede. Paa sine Udenlandsreiser havde han gjort sig bekjendt med de berømteste Konstnere, forskaffet sig Færdighed i at bearbeide alle Slags Metaller, slibe Glas, brænde Tegl &c. og siden erhvervet sig den Fortjeneste, at være den første, der indrettede de vigtige Teglbrænderier, som drives nu omkring Flensborg. Claus Wedel, hans Broder, Præst i Munkeboe i Fyen, har ved sin Vindskibelighed erhvervet sig en Plads blandt de Fortjente, hvis Minde vor Malling har hædret. En Stifsøn af Claus Wedel er den i vor Litteratur hæderlig bekjendte Doctor Wedel Simonsen.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

(Slutning af den i forrige Numer afbrudte Bekjendtgjørelse.)

Af den 6te Husar Escadron: 1. Lieut. v. Hoffmann udmærkede sig især ved i Foreening med efteranførte Husar Evers, at redde Estandarten, som var i stor Fare for at blive tagen. Lieut. nedhuggede selv 2 Fiender, hans Hest blev skudt under ham og han undgik kun ved Addresse at blive nedsablet. 2. Husar Paul Nicolai Evers blev i Følge hans til Escadronchefen givne Løvte, troeligen ved Siden af Estandartføreren og forsvarede denne, hvorved han ogsaa fik et Sabelhug over Skulderen. 3. Vicevagtmester C. C. Croytz førte Halvdelen af Avantgarden under den faldne Lieut. v. Hanckes Commando, imod de langt overlegne Schillske Husarer, og udførte dette med megen Held og Mod. 4. Husarerne J. N. F. Kreuz og W. Lein udmærkede sig i at forfølge de fiendtlige Flankører ved Tribseer-Porten, og Kreuz fægtede siden i Byen med det største Mod. 5. Husar. C. Blocker blev saaret i Baghovedet af en Kardetskkugle og styrtede ned af Hesten. Da han kom til sig selv var han berøvet sine Vaaben og sin

Hest. Uagtet Blodet løb ham ned af Halsen, sprang han hen og bemægtigede sig en anden Hest, vristede en fiendtlig Husar Sabelen af Haanden og ilede til sine Kammerader. 6. Husarerne C. Lorens fra Amtet Segeberg og J. Crohn fra Herskabet Pinneberg, bemægtigede sig paa Torvet en fiendtleg Officier; han bad om Livet og den tilstædeværende Oberst-Lieut. v. Fries afholdt Husarene fra at nedhugge ham og reed videre. J. Crohn, som forgjeves opfordrede Officieren til at følge sig, og frygtede for hans Undvigelse, huggede ham saa han faldt og skjød ham siden med Pistolen. Da den Faldne af alle Tilstædeværende, som kom fra Raadhuset, blev erkjendt for at være Schill, tog Hollænderne ham op, aftog ham Ordenen og bare ham bort. Kun fordi Ordenen blev overbragt af en Hollænder, der som erfaren Kriger kjendte et saadant Vidnesbyrds Værdie, var der en kort Tid Tvivl om hvo der havde dræbt Schill.

Hovedqvarteer Kjøbenhavn, d. 16 Junii 1809.

F. Bülow.

General-Adjutant og Chef for General-Adjutant-Staben, Ridder af Dannebrog.

Torsdagen den 1ste Junii afreiste Hans Excellence Hr. Geheimeconferentsraad og Stiftsbefalingsmand Grev G. Moltke. Mange Embedsmænd og mange Borgere af Christiania fulgte ham 1½ Miil paa Veien, og paa Gaarden Greverud var anrettet et Skydsmaaltid for Hans Excellence med Familie; derunder blev følgende Sang afsjungen:

Nys rundt om Dovres Isse svæved
En uveirsvanger Torden-Skye;
Den blege Hunger vildt sig hæved,
Mens Gjenklang gjalt af Vaabengnye!
Dog Krigen hvilte ---- Hungren svandt ----
Ved Mod og Kraft vi Frelse fandt!

End mindes vi de Trængsels Dage!
Hvo var da vores hulde Ven?
Hvo standsed Mismods Jammerklage,
Hvo stræbte at afhjelpe den?
Hvor søgte Hungrende om Brød,
Hvor fandtes Hjelp i Trang og Nød?

Det Moltke var, hvis blide Hjerte
Slog ømt for hver en Borgers Nød;
Som venlig Alles Klager hørte,
Og selv uddelte Statens Brød;
Til Moltke Alle iled' hen,
Og fandt i Trængsels Tid en Ven!

Thi ædle Moltke! Dig vi ære,
Du var vor Ven, vor blide Trøst!
Thi skal Dit kjære Minde være
Dybt præget i hver Borgers Bryst!
I Stormens Brag vi kjendte Dig,
I Havbliks Tid vi hædre Dig!

Drag bort ---- hver Fryd, hvert Held ledsage
Dig Moltke! hist paa Danmarks Strand!
Saa mangt et Hjerte bliver tilbage,
Som elsker Dig, i Norges Land.
Gud signe Moltke Dig! Farvel!
Lev, gode Hædersmand! Lev vel!

Den Deichmanske Stiftelse i Christiania har blandt andre Gaver modtaget følgende, hvoraf de fleste vilde passet bedre til Nationalmuseet: 1. Fra S. T. Hr. Oberstlieutenant von Bentzen, et i en Gravhøi paa Hadeland fundet afbrudt Sverd, tilligemed endeel gammeldags Huusgeraad, saasom et Instrument, der ligner en Segel, en Vægt, en Hængelaas, en Øxe, en Grydehave, et par Grydekroge, en Kjødgaffel, en Faaresax, med mere Jerntøi. Sverdfæstet, hvis Dannelse bær Præg af graa Alderdom, er kunstig udarbeidet af Jern, plætteret med Kobber, og prydet med Sølv- eller sølvplætterede Perler. 2. Fra Pastor Suur i Jevnager, foruden et par gammeldags Hestesko og en Steenøxe, Levningerne af noget, som synes at have været en Hovedprydelse, eller en Art af Krone. Dette mærkværdige, af Finderne skammeligen mishandlede og sønderslagne Mindesmærke fra Oldtiden, eller hvad der af samme er tilovers, bestaaer af tynde, som til at sætte paa Hovedet dannede, Kobberplader. Dets øverste Deel er et concavt Stykke, ligeledes af en tynd Kobberplade, plætteret med Sølv, fiint udarbeidet, og besat med 3 Rader Sølvperler, hvori allerøverst har siddet en liden, løs medfølgende, sølvplætteret Knap. Adskillige Nagler med sølvplætterede Hoveder og Knappe, hvortil der findes Huller i Kobberpladerne, følge ogsaa med; ligeledes en tynd udbanket Sølvring, og en noget tykkere rund Kobberplade med Email lignende Zirater, som maae have været Dele af det Hele. Dette skal være fundet i en Grav, bestaaende af 4 store Sidestene med en Steen over til Laag, midt i en meget stor, med Ringe af løse Stene, den ene indenfor den anden, belagt Gravhøi, i Jevnager Præstegjæld paa Hadeland. I Graven fandtes ogsaa en kobberbeslagen Dopsko med nogle andre tillige indsendte Levninger af Balgen til et Sverd, paa hvilke Traaden, hvormed det Skind er syet, som Balgen, der forresten har været af Træ, er overtrukken med, endnu sees ganske heel; samt et Gehængspænde af Kobber, og et Instrument, som det ovenanførte, lignende en Segel. Levningerne af Sverdet selv maae af de uvidende Findere være blevne bortslængte. Ogsaa fandtes der et par Menneskebeen. 3. Fra Hr. Pastor Heyerdahl paa Toten 60 Stykker indenlandske Bjergarter, meest af Toten Omegn. 4. Fra Hr. Procuratour Bye paa Ringerige, en gammeldags Dolk og et par Pergamentsbreve. 5. Fra Madame Gundelach i Christiania, en Sølvstuffe med grenet Sølv.

Den Norske Regjeringscommission har beskikket Secretairen ved den Kongelige Stiftsoverret i

Christiansand, M. Langberg, til Dispacheur for Kongeriget Norge, saalænge nærværende Tidsomstændigheder vare.

Magistraten i Christiania har indkaldt de Matrosers Koner, der opholde sig der i Staden, til at møde paa Raadstuen med Attester om deres Børns Antal, for at modtage den Understøttelse, som efter Regjeringscommissionens Foranstaltning tilstaaes dem af deres Mands Hyre fra Martii Maaneds Begyndelse.

Hr. Søren Wang i Christiania har med Fattigcommissionens Samtykke samlet Subskribentere til et lidet Fabrikanlæg, hvorved fattige Børn kunde, istedet for at tigge, faae Adgang til Underholdning og oplæres til at forædle Landets Producter. Den 9 Maji var Subskribtionen endnu ikke sluttet. — Ogsaa i Sjælland trænger man endnu paa mange Steder til Arbeidsanstalter især for Børn, og i Frederiksbergby, hvor der boer saa mange fattige Familier, kunde en saadan Indretning, stiftet ved forenede Borgeres Samvirken, være af stor Nytte. Det er et høist ubehageligt Syn, hvert andet Skridt at støde paa Tiggere og Tiggerbørn i Frederiksbergallee og andre offentlige Spadsereveie. Fattigvæsenet har alt for store Udgivter og har liidt for meget ved Krigen, at det ene skulde kunne udrette Alt.

I Adresseavisen falbydes et Ostindisk Schawl for — 350 Rdlr.! Fordum behøvede en Familie ikke mere til sin hele Bosætning.

Hr. Clemens agter at stikke H. M. Kongens Portrait i Kobber efter Hr. Pløtz's saa veltrufne Tegning.

Aalborg d. 13 Junii. Den Engelske Magt, som bemægtigede sig den Danske Øe Anholt, skal have bestaaet af 550 Mand, understøttet af et Engelsk Orlogsskib, en Fregat ꝛc., der i længere Tid beskjøde Øen, førend de forsøgte Landgang. Den Danske Besætning udgjorde 100 Mand og 20 Artillerister. Den hertil indbragte Canonbaads Mandskab har udsagt: at de mindst ventede saasnart at betræde Dansk Grund. Deres egentlige Hensigt var kun et kort Krydstog af et Par Miles Distance fra den Engelske Fregat; imidlertid førte Tilfældet dem den kjække Capitain Wulffsen imøde, der hastig gjorde deres Haab om Fangst til intet. De Danske Embedsmænd paa Anholt skal have faaet Tilladelse at forlade Øen, deres Eiendom ufornærmet.

Commissariernes Dom i Sagen anlagt paa Justitiens Vegne imod de Herrer Greve Schulin, Etatsraad de Coninck og Sognepræsten Rønne, ꝛc. (Fortsat, see No. 67.) — Sagens 3die Post angaaer: 1) At de Tiltalte vedbleve deres Forretninger, uagtet den commanderende General ikke authoriserede dem dertil, efterat han derom var bleven vidende, og 2) At et Brev til bemeldte General, fra Grev Schulin, ikke synes at være skrevet med den Ærbødighed, som skyldtes hans Embeds Myndighed. — Hvad den første Punkt betræffer, da er det vel saa, at de af Generalens Svar kunde see, at han ikke billigede deres Foretagende, men da de derhos troede, at han havde misforstaaet dem, og da hans Misbilligelse grundede sig paa den Forudsætning, at Embedsmændene ikke havde forladt den Post, men disse, om de end ikke, i bogstavelig Forstand, havde forladt deres Post, dog virkeligen vare fraværende, og der virkelig heller ingen paa deres Vegne vare tilstæde; da de Tiltalte tillige saae, at det vilde have ulykkelige Følger, om de afstod fra det, de havde begyndt, siden den engelske General havde sagt Etatsraad de Coninck, at han i dette Tilfælde vilde give sine Folk Lov til at tage selv, og da Justitsraad og Politiemester Nielsen, der var tilstæde, og saaledes bedst kjendte Forfatningen paa Amtet, forhen havde billiget deres Foretagende, saa er det undskyldeligt, at de vedbleve de begyndte Forretninger, og det kan ikke ansees som nogen Trodsighed, eller Ulydighed mod den commanderende General. De blive derfor i denne Punkt at frifinde. — I Henseende til 2den Punkt, da er det omhandlede Brev et Svar af Grev Schulin, dateret 27 August, paa den Beskeed, som den commanderende General havde meddeelt de Tiltalte paa deres Skrivelse af 22de samme Maaned, og skal egentlig være et Forsvar for Grevens og de øvrige Tiltaltes Handlinger. — Den paaankede Udladelse, at den, der af deres Opførsel vilde slutte, at de handlede mod de Pligter de skyldte Fædrenelandet, og mod den Eed, de havde svoret Kongen, maatte røbe Ondskab eller Dumhed, har Grev Schulin vel søgt at undskylde dermed, at det i Slutningen af Brevet hedder: Hr. Generalen vil svare mig, at De ikke har beskyldt mig, men blot i Almindelighed beklaget dem o. s. v., og at han altsaa ikke har meent Generalen, ligesom han og har erklæret, at det aldrig havde

været hans Hensigt at fornærme ham; men da den Tone og Aand, hvori Brevet er skrevet, dog strider mod den Agtelse, han var Generalen, som høieste Befalingsmand, skyldig, saa maae han blive at ansee med en passende Mulkt til Amtets Fattige.

(Fortsættes.)

I forrige Uge solgtes ved Auction paa Børsen Asiatiske Actier for 441 Rdlr. Stykket, foruden 3 PC. i Omkostninger.

Banco betaltes i Dag paa Børsen med 300.

Udenlandske Efterretninger.

Under Artiklen Prag den 7de Junii hedder det i den Berlinske Avis, at Erkehertug Johans Corps, der er kommen fra Italien tilbage til Presburg, er 35 til 40,000 Mand stærk, og at Erkehertug Carl, efterat have faaet, deels ved Landværnet, deels ved den Ungerske Insurrection, af hvilken der først ganske nylig stødte 16,000 Mand til ham, en anseelig Forstærkning, har detacheret 20,000 Mand til Erkehertug Johans Corps. Det er saaledes nu 60,000 Mand stærk og vil atter kunne handle angrebsviis. Det er, hedder det i Berlin, Erkehertug Carls Hensigt, at lade Erkehertug Johan angribe den store fiendtlige Armee med sin hele Magt i Ryggen, medens Erkehertugen selv paa samme Tid søger at gaae ved Wien over Donau, hvorved den fiendtlige Armee, for ikke at komme imellem en dobbelt Ild, vil tvinges til at tage en anden Stilling. — Fra den Østerrigske Hofleir ved Wolkersdorf skrives under d. 6 Junii: Erkehertug Carl har paa den høire Donaubredde ladet anlægge en Broskandse, som Marchal Davousts Corps tre Gange har gjort et heftigt, men frugtesløst, Angreb paa. — Den Ungerske Insurrection iler at forstærke Hovedarmeen. 40,000 Mand ville om faa Dage staae paa Grændserne og forene sig med Erkehertug Johans Armee, der over Presburg staaer i Forbindelse med Hovedarmeen.

Den Ungerske Nation har frivillig erklæret sig beredvillig til de største Opoffrelser. Ved Armeen hersker Overflødighed og en glad Stemning.

Augsburg d. 9 Junii. Efterat den Kgl. Bayerske Division Deroy efter gjentagne Fægtninger har maattet trække sig tilbage fra Tyrol og selv fra Stillingen ved Kufstein, var en Deel af samme rykket nærmere hen til München, for at dække denne Hovedstad. Tyrolerne trængte imidlertid frem i Gammel-Bayern og besatte adskillige Stæder. De skulle allerede d. 12 have været i Murnau, 6 Mile fra München. Imidlertid føies nu de kraftigste Anstalter til at afværge denne Insurgenternes Fremtrængen. Divisionen Wrede vender i Ilmarcher tilbage fra Donau, for at agere i Forening med den Franske Gen. Beaumont, de Würtembergske og Badenske Tropper imod dem.

Fra München skrives under d. 5 Junii, at efterat de oprørske Tyroler Bønder aldeles havde underkastet sig, blev den tredie Bayerske Armee-Division, under Gen. L. Deroy d. 25 Maji ved Innspruck overfaldet af en stor Hob Tyrolske Insurgenter i Forening med 600 Mand regulairt Østerrigsk Infanterie med 3 Canoner; men Oprørerne bleve drevne tilbage i deres Bjerge. D. 29 angreb et endnu langt stærkere Antal Insurgenter det ved Inspruck staaende Corps, men bleve ligeledes drevne tilbage. Under disse Optrin havde ogsaa hele Innthalen, som hidtil, efter Løvte, havde holdt sig rolig, grebet til Vaaben. Det samme gjorde Vinschgauerne, droge alle Indbyggerne i Schwaz, Rattenberg og hele Nedredalen ligeledes ind i Oprøret. De Bayerske Tropper vare nu ganske afskaarne fra de Gammelbayerske Stater og kunde ingen Levnedsmidler faae. Fra de besatte Egne kunde Tropperne heller ikke faae deres Underhold. Indbyggerne i Inspruck lede ogsaa Mangel paa Fødemidler, og Corpset havde opbrugt en stor Deel af sin Munition, uden nogen Udsigt, at faae noget istedet. Alt dette bevægede Generalen at trække sig tilbage, hvilket var forbundet med saa meget større Vanskelighed, som Oprørerne overalt havde afbrudt Broerne. Under disse Omstændigheder sendte den Østerrigske General følgende Opfordring til Gen. L. Deroy, som blev besvaret efter Fortjeneste:

Til den Kongel. Bayerske Militair-Commando i Inspruck.

Jeg staaer her med 5000 Landskytter og Keis. Kgl. Militair fra Vintschgau og Innthal. Min General staaer ved Berg, Isel og de derværende Egne ikke svagere end jeg. Greve v. Arcos Corps ved Scharnitz og Lottasch har jeg i Gaar ganske tilintetgjort. Kun nogle undløb som sørgelige Budskaber om deres Brødres Skjebne. Alle Tyrols snævre Passe ere besatte. At undkomme er ingen Mulighed. Jeg tilbyder derfor det Kongel. Bayerske Troppecorps saavel i det Hele, som i enkelte Dele, en for samme ærefuld Capitulation. Menneskeligheden opfordrer mig til, at foreslaae det fra alle Sider indsluttede Kgl. Bayerske Militair i Øieblikket en for samme ikke vanærende Convention. Personlig Sikkerhed og den allerbroderligste Behandling skal være Grundvolden for vor Overeenskomst. Men forsømmes denne Naadens Tidspunkt, begynder den unyttige Blodsudgydelse atter i Dag, og faaer jeg inden en halv Time intet tilfredsstillende Gjensvar, saa begynder den fra Kongelige Bayerske Militairs Side sikkerlig rasende Blodsudgydelse paa ny i Dag, og jeg sværger, at i saa Fald end ikke en eneste Kongel. Bayersk Mand forundes mere Pardon.

Teimer, Keiserl. Kongel. Major og Overcommandant for den Tyrolske Land-Defension.

Efterskrift. (Denne Efterretning var skrevet i Randen med Blyant). I dette Øieblik, paa Veien mellem Zirl og Kranewitten, faaer jeg en Coureer fra Schönberg og Kärnthen, at den Franske Armee ved Wien d. 22de, 23de og 24de Maji d. A. er ganske tilintetgjort, at Preusserne og Russerne have forenet sig

med os; at Erkehertug Ferdinand allerede staaer i Schwaben; at de allerede ville have besat Nürnberg, Augsburg, München og Ulm; at en Colonne Østerrigere rykker igjennem Schwaben frem mod Voralberg og Tyrol. 9 Bataillonér Østerrigere ere virkeligen for 3 Dage siden rykkede ind i Bregenz. Over Kärnthen og Schöngau ere en anden i Anmarsch. 2000 Voralbergere er paa Marschen herhid. Om en halv Time et Svar eller Løsenet til et almindeligt Angreb er bestemt. Det staaer Dem frit for, at sende en Kongel. Bayersk Officier herhid og lade ham tage min Leir i Øiesyn. — Hovedqvart. Kranewitten d. 30 Maji 1809, Kl. 6¾ om Morgenen.

Da Broen over Inn ved Hall, Volters og Schwaz ikke saa hastig kunde istandsættes igjen og de Indvaanere, der bleve opfordrede hertil, skjøde paa de afsendte Officierer, ja endog den Bayerske Oberst L. v. Günther blev dræbt fra Rattenberg af, saa kunde Corpset ikke drage tilbage over de store Landeveie, men maatte paa den venstre Inn-Bredde gaae igjennem uveisomme Bjerge og Skove, medens de forstærkede Oprørere fra mange Puncter skyrede paa Tropperne. Imidlertid ankom Corpset dog med et ringe Forlis til Kufstein, hvor det tog sin Stilling ved Rosenheim.

Feldtm. Lt. v. Heller skal med et stort Armeecorps være gaaet ved Presburg over Donau og forenet sig med Insurrectionstropperne. Man seer hver Dag et nyt Slag i Møde. Siden Slaget ved Aspern er intet betydeligt forefaldet.

Fra Paris hedder det, under d. 7 Junii, at Hovedqvarteret endnu d. 30 Maji var i Ebersdorf, at Armeen holder paa den venstre Bredde sine uovervindelige Værker besatte; at man vedbliver med Iver at arbeide paa Skibsbroer; at Russerne rykke frem i Gallizien, og at Østerrigerne trække sig tilbage for dem, uden at gjøre mindste Modstand.

Da Voralbergske Insurgenter ere trængte frem til Kempten og man frygter for Memmingen.

I Østerrigernes officielle Bekjendtgjørelse om det blodige Slag d. 21 og 22 f. M. hedder det, at Fiendens Forlis har været meget betydeligt; at 1500 Mand og 2 Generaler bleve tagne til Fanger; at de fiendtlige Cuirasseer-Regimenter især have liidt; at det Østerrigske Forlis vel har været betydeligt, men ikke halv saa stort som det fiendtlige, og at de fleste Blesserede ere saa let saarede, at de snart ville kunne tjene igjen. — I Journal de Soir paastaaes derimod, at Østerrigernes Tab har været 30,000 Mand, og at de Franskes langt fra ikke har været saa betydeligt (hvilket ogsaa maa være saa, da efter Franske Beretninger kun 30,000 Mand i det Hele kom over Donau).

Den 16de Franske Bulletin indeholder intet Nyt af Betydenhed. Hert. af Auerstädt har d. 3 Junii havt en Fægtning med en Division af 9000 Mand, som Østerrigerne havde henkastet paa den venstre Donaubredde, ligefor Presburg, og som havde retrancheret sig i Landsbyen Engerau. Landsbyen blev tagen med Storm, 1 Major, 8 Officierer og 400 Mand bleve tagne til Fange, Resten af Reg. Beaulieu deels dræbt, deels saaret eller styrtet i Vandet. Hvad der blev tiloversaf Divisionen maatte søge sin Redning paa en Øe, for at komme over Floden igjen. — Vicekongens Hovedqvarteer er i Oedenburg (i Nedre-Ungern), Hert. af Ragusa er ankommen til Leybach, Macdonald er Herre over Grätz, hvis Citadelle, som gjør Mine til at forsvare sig, han indslutter. — Donauen falder, men den vedvarende Hede lader befrygte, at den vil stige endnu engang.

Det hedder, at Preussen, efter en Overenskomst med Keiser Napoleon og Alexander, er tilstaaet Neutralitet.

Hertugen af Bellune skal paa ny have angrebet og paa alle Puncter slaaet Gen. Cuesta, forfulgt ham til Lerrena (20 Mile fra Sevilla), som er bleven besat af de Franske Tropper, og man venter nu ogsaa at faae Sevilla. Cuesta skal have mistet en Arm. Han anstrænger sig nu for at forene sig med Hertugen af Infantados Corps.

Livorno, d. 21 Maji. Med et Amerikansk Coffardiskib, som af en Fransk Caper er bleven opbragt til Civitavecchia, har man erholdt den Efterretning, at siden Embargoens Ophævelse, en Coffardieflaade af 150 Skibe ligger seilfærdig i de nordre Amerikanske Havne, for at afgaae til de Spanske og Italienske Søepladser. Denne Nyhed har gjort et stærkt Indtryk paa Handelsspeculanterne her, som endnu besidde store Forraader af Colonialvarer, og forudsee, at deres Priis vil mærkeligen aftage, dersom disse Skibe lykkeligen ankomme til deres Bestemmelse.

Den Stockholmske Rigstidende leverer Indberetninger fra General Wrede, hvoraf erfares, at Russerne d. 15 Maji atter have begyndt Fiendtlighederne i Vesterbotten*); at de ere gaaede over den endnu tillagte Sø langs med Kysterne, omringet alle de Svenskes Positioner og ere komne deres Hovedmagt i Ryggen; at Vesterbotten altsaa er at ansee for tabt, i det mindste til Umeaa-Elven. Som Hovedaarsager, hvorfor han ikke seer sig istand til at forsvare dette Land, anfører Generalen, at han har en 100 Mile lang allevegne tilgjængelig Kyst at dække; at der uden Skjærgaardsbaade ikke gives nogen Sikkerhed for Landet eller Magazinerne, da den eneste Landevei, som her gives, følger langs med Søkysten, og alt Forraadet ligger i aabne Havne; at Russerne bygge mange Canonbaade i Uleaaborg, Torneaa og langs med de Finske Kyster, og at de hvert Øieblik kunne naae enhver Punct af hans lange og svage Defensionslinie. D. 12 Maji stode 5000 Mand Russiske Tropper i Egnen af Piteaa og fik daglig Forstærkning. Den Svenske Gener. Cronstedt havde d. 16 sit Hovedqvarteer i Umeaa, 66 Mile fra Stockholm.

*) Dette Landskab er 67 Mile langt, fra 14 til 17 Mile bredt og af 660 □ Miles Fladeindhold, har en Folkemængde af 52,550 Mennesker, og er fuldt af Elve, Indsøer og Moradser.

Marchal Lannes, som er død af sit Saar, skal sendes balsameret til Paris og høitidelig jordes der, saaledes som det tilkommer hans høie Rang. Det er mærkeligt, at saaledes den første Marchal, der hidtil er død, ikke døde Straadød, men paa Ærens Bane.

Som et Sidestykke til det forhen leverede Udtog af Greve Dalbergs Dagbog leveres her et Udtog af Kong Carl Gustavs Haandbrev til Præsidenten Matth. Biörnklau, dat. Roeskilde d. 22 Martii 1658 *). — Elskelig Herr Præsident! Imedens Sagerne igjennem den Danske Fred sig meget forandret have, siden jeg fik Fyen og jeg gjorde Fred med Danmark og jeg eder fra Flensborg tilskrev, saa maatte vi ogsaa forandre vore Consilia derefter; og paa det I min Intention fuldkomlig kunde begribe, saa vil jeg eder opdage, for hvad Aarsag jeg haver maattet gjøre Fred med Danmark og qvittere de store Avantager jeg i Hænde haver havt, aldeles at beholde dette Rige; haver altsaa først været den Consideration af saa mange Fiender; jeg haver ogsaa mange hemmelige, som ikke for den Jalousie, som de til mig bære, skulde undlade at anvende det yderste, at assistere Dannemark og impatrionere sig de Stæder, som jeg endnu ikke saa snart emportere kunde, saa at jeg mere skulde have med dem at gjøre end med Danmark selv og altsaa sætte min hele Stat i den yderste Hazard, helst da jeg intet Haab af Østerrige og Polen kunde faae til venlig Forligelse, men frygte at holde Freden med Polen op indtil det var bequemt conjunctis viribus at attaquere mig; thi havde Østerrige serio gjort til Sagen at ville tractere med mig, aldrig havde jeg gjort Fred med Dannemark. 2den Ratio var, at skjønt jeg var paa Sjælland, havde jeg dog ikke de Fæstninger i Skaane og Norge, hvilke Kongen af Dannemark lettelig kunde overdrage Hollænderne og Engelskmanden selv i Protection. 3die Ratio, at Frankrige og Engelland endnu ikke sincert gaae til Værks med mig, enten ex ignorantia eller maliotiso animo. 4de Ratio, Tiden var kostbar og at hazardere Sagen med General-Storm, kunde være misligt, og conditiones som man kunde erholde saa avantageuse, at i nogle hundrede Aar ingen af mine Antecessorer saadanne havde kunnet opnaae, helst saadanne prægtige Fæstninger, hvilke Sverrig til en Formuur evindeligen være kunde, hvilket, dersom jeg saadant afslog, og Krigslasten derigjennem Sverrig des længer skulde trykke, var saadant capable at sætte en ilde Fortroende mellem mig og mine Undersaatter, saa at gloriæ meæ cupiditas var større end den min Forsorg for mit Riges Sikkerhed. Ultima og secretissima var den, at dersom Sverrig skulde være i et Corpore med Danmark engageret, er det infaillibelt, at propter situm loci & commoditatem & amænitatem istius, blev den Kongelige Residence med Tiden i Dannemark, og altsaa Sverrig, som Danmark sig tilvendt haver, siden allene et Appendix af Danmark. Men saasom Danmark igjennem de Provindsers Separation, som nu igjennem Freden til Sverrig komme, bliver saaledes forsvækket, at med Tiden Dannemark selv, ultro skal søge Sverrigs Protection, om ikke aldeles combinere sig med Sverrig, saa skeer saadant alt, sine majora invidia, og Gud kan give os fremdeles Leilighed, at haandtere saadan en Sag bedre end nu. Tiden tillader intet andet, uden at vi altsaa temporis injuria noget vige maa, helst det periculum in mora er, enten aldeles at bringe de Danske til Desperation, eller og ved en hastig Fred, førend nogen anden Hinder opkomme kunde, hvilket jeg stundeligen befrygte maa. Og om saa var, at de Danske skulde redigeres til den Stand, at de maatte associere sig med Sverrig, saa haver formedelst denne Fred alligevel saa herlige Provindser forud tillagt og incorporeret, hvilke ved saadan Association ikke meer kunne regnes for Danske, men for Svenske.

*) Indført i Stockholms Magazin for Dec. Maaned 1780, efter Palmskiölds Afskrift af Originalen i Rigsarchivet. — At iøvrigt nærværende Oversættelse er ordret, trænger vel neppe til nogen Undskyldning.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere; det tilbringes Subskribenterne og betales qvartaliter med 6 Mark. Subskriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, boende i store Helliggeiststrædet No. 144.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 74.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 24 Junii, 1809.

Anmeldelse af den Jakobsenske, til offentlig Skue, udsatte Konstsamling.

Af Justitsraad Bärens.

De skjønne Konsters Forfatning i Danmark er for nærværende Tid i høj Grad sørgelig. Anmelderen skal her ikke angive alle Grunde for denne sin Paastand. Han har ved forskjellig Lejlighed yttret Mening om, hvorfor hans Fædreland endnu ikke kan kaldes Konstnernes Land, og hvad der for Regjering og Folk er at gjøre, naar især de skjønne Konster skulle bringes til at blomstre. Han bemærker her alene, at de nærværende Tider ikke ere, og ikke kunne være, Tider for Konst og Konstnere, og at en uheldig Skjebne hviler over den de skjønne Konsters Højskole, fra hvilken hele Landet over, men fornemmelig til Haandværkere og Manufacturister, skal udbredes Øje for Orden, Kjerlighed til, og Smag for de skjønne Konster, Fuldkommenhed og Skjønhed ved deres Arbejde, og praktisk Anviisning for Begyndere i Konsten.

Denne Højskole, Konsternes Akademi i Hovedstaden, har især liidt Tab, til hvis Erstatning ikkun er liden Udsigt. Det ikke Venskab, Højagtelse eller Erkjendtlighed for imodtaget Vejledning i Konsternes Fag, der endnu ikke har ladet Anmelderen forvinde Tabet af store Konstnere, Tabet til Exempel af vor Preisler, Mandelberg, Wiedewelt, Højer, Juel, Harsdorff eller af Cramer og Atzer. Men Tanken om, at deres Samtidige ved Akademiet nærme sig til det for Konstneren behagelige Skridt, da han efter Naturens Løb skal gaae over i en anden Verden, for at faae ny Næring for sin Sjæl, klarere Begreb om Fuldkommenhed og Skjønhed, og at de kun ere faa, de Konstnere, som endnu ikke ere Medlemmer af Akademiet, om hvilke man tør haabe, at de ville naae, end sige overgaae hine deres Lærere, Tanken altsaa om hvad Fædrelandet tabte, det er den, som bringer Saarene til at bløde end stærkere hos ham.

Malerkonstens Tab er især føleligt. Alene i det sidste Aar tabte det Blomstermalerne Bärens og Meyer, og i disse Dage sin Abildgaard, der vel neppe kan anbefales for correct Tegning eller god Colorit, Egenskaber, som man dog har tillagt hans Arbejder, og hvis Særheder i begge Dele har havt skadelig Virkning paa mangen ung Konstner, men som Avind selv ikke skal kunne nægte tænkt Composition, udmærket theoretisk Kundskab i alt hvad der hører til de skjønne Konsters Fag, og megen Fortjeneste af sin Underviisning paa Modelskolen *); det tabte Abildgaard, som

*) Naar hans Fortjenester af Modelskolen nævnes, maa det ikke forstaaes saaledes, som om han har gjort noget Overordentligt for denne Skole. Hans egne Modeltegninger ere ikke udmærkede, og den Anviisning, som han paa Modellen gav de Tegnende, stod noget nær langt tilbage for den afdøde Preislers. I sine For-

mere end nogen anden kunde have stiftet Nytte, dels ved Forelæsninger, dels ved offentlige Bedømmelser af Konstens Mesterstykker, og Elevernes eller Andres Arbejde, fordi han, i Besiddelse af grundig Kundskab i de skjønne Konster, og et udsøgt Bibliothek, tillige var Konstner *).

Under saadan sørgelig Udsigt er ethvert Middel til at vedligeholde eller opvække Konstfølelse dobbelt behageligt. Blandt Midlerne dertil hører offentlig Udsættelse af Konstsager. Den senere Tid begynder at udmærke sig. Moltkes og Westes, nu af Kongen kjøbte Malerisamlinger, staae alt længe aabne for Alle og Enhver; og i disse Dage sees en tredie nydelig og kostbar privat Samling i Amaliegaden No. 127, hver Formiddag fra Kl. 10 til 2. Den tilhører Medailleur og Hofgraveur J. Jacobsen, som er Medlem af Konsternes Akademier i Kjøbenhavn og Stokholm.

"Ogsaa jeg" — siger han i Kataloget over den udsatte Samling, der faaes ved Indgangen for 10 ß. — "ønsker at forøge Antallet af hine Velgjørere, som tænke paa de mangfoldige Fattige og Nødlidende i de besværlige og dyre Tider, som nu trykke vort kjære, for faa Aar saa lykkelige og blomstrende Danmark."

"Jeg har derfor besluttet, af min Maleri- og Konstsamling til offentlig Skue, at udsætte følgende, og at lade Indtægten af samme tilflyde offentlig Brug. Anvendelsen skal i sin Tid vorde bekjendtgjort.

"Det overlades til de Fattiges Venner at give for Entreen over den bestemte Betaling, 1 Mk. for hver Person."

Anmelderen ønsker, at denne Samling maatte besøges af et talrigt Publikum. Han ønsker det som de Fattiges og de skjønne Konsters Ven. Det Almindelige Hospital skal have en tredie Del af Indtægten; og saa vidt han veed Ejerens Villie, vil en Del af de Totrediedele, efter Akademiets Bestemmelse, tilfalde enten Konstnere, hvis udvortes Kaar ikke svarer til deres Talent, eller Enker og Børn af Konstnere. Hvilken skjøn Lejlighed er ikke atter her for den kjøbenhavnske Goddædighed! Hvor glad maatte ikke Menneskevennen see Hovedstadens oplyste Mænd, og dens hulde Skjønne, hvis Smag forædles ved nøje at betragte nydelige Blomster og herlige Landskaber og spiselige Frugter, strømme hen til dette Kabinet, for at nyde og glæde sig!

Med Hensyn til Samlingens Værd kan ikke være to Meninger. Blandt 164 Stykker er ikke et eneste, der kan kaldes maadeligt. Af Mesterstykker ere der mange. Det er ikke Anmelderens Hensigt at indlade sig i nogen Bedømmelse af hvert enkelt af disse Mesterstykker, eller at sammenholde denne Samling med Moltkes og Westes,

læsninger over de skjønne Konster har Anmelderen talt om Modeltegning, og der givet Tegningen med Kride ene, som den egentligste Modeltegning, Fortrin for den senere Tids gængse Stumpering. Det er ikke her Stedet, for denne Mening at angive Grunde. Han bemærker blot, at vor Modelskole har tabt sig, og ikke kan sættes i Ligning med den i det mindste ældre franske, hvilket den kunde for en tredive Aar tilbage i Tiden. Men da tegnede og paa Modellen Preisler, Wiedewelt, Becken, Poulsen og flere hedengangne udmærkede Modeltegnere, og af de end levende Stanley, Holm, Clemens, Haas og Preisler, der for Skolen ere saa godt som tabte. Fortjenester af denne Skole har han aligevel, og hvor man ikke har meget at tabe, er ethvert Tab som hans dobbelt føleligt. Gribes der ikke snart kraftige Midler, vil Modelskolen sikkert inden føje Tid forfalde.

*) Disse Fortjenester berettige ham og vist nok til det Minde, som Akademiets høje, for sit Fosterbarn nidkjære, Patron siges at have tiltænkt ham. Beklageligt er det ellers, at man ikke ved noget offentligt Monument har hædret flere af de døde og enten af Konsterne i Almindelighed, eller Akademiet i Særdeleshed, fortjente Konstnere. Af de nævnte staae mere end een ovenfor Abildgaard, enten man saa seer hen til de Konstværker, som de selv frembragte, eller til de Konstnere, som de dannede for Efterverdenen, eller til den Nytte, som de stiftede i Modelskolen. Burde Nutiden ikke være retfærdigere end Fortiden? burde man ikke oprette hvad Forfædre kunne have forsømt? kunde man altsaa ikke tænke paa et fælleds Minde for de flere døde Konstakademiets Medlemmer, hvis Tab føles, og længe vil føles? Det er ikke Pragt, ikke Kostbarhed, som udgjør et saadant Mindes Værd; og hvad kan man derfor ikke haabe af de Mænd, som med en oplyst Prinds, og Konsternes Ven i Spidsen, nu for Alvor tænke paa Konstakademiets Flor.

for at udpege enkelte af enkelt Mester, som i den ere bedre end i disse. Han agter blot at fremstille et historisk Oversyn, som maatte have til Virkning, deels at lede mange Mennesker did, dels at tilvejebringe en detailleret Dom af Sagkyndige, der med ham maatte have lige Lyst, men og mere Tid end han, til hos Publikum at fremvirke Konstfølelse, ved at gjøre opmærksom paa det meget Skjønne, som her fremstiller sig.

Samlingen, som for det meste bestaaer af Kabinetsstykker, og i sit Slags er en sjelden privat Ejendom, er vel conserveret. Endog paa Rammer, som tiltrække mangt et Stykke Opmærksomhed, har Ejeren ikke sparet. Stykkerne ere, saavidt Lokalet tillod det, ordnede med Smag. Man see Væggen til Højre, naar man kommer ind i den første Sal. Det Hele har altsaa noget Indtagende.

Ved at bedømme Stykkerne enkelt, vil man ikke mindre finde sig fornøjet. Enhver, som ikkun har nogen Konstsmag, forlader neppe Samlingen, uden med det Forsæt at komme oftere tilbage. Der ere Stykker, som man ikke bliver kjed af at betragte i Dage og i Aar; de ere Produkter af ægte Konst, og som saadanne have de Konststykkernes Hovedegenskab, at de aldrig betragtes, uden at nye Skjønheder opdages, og at de vorde Een mere kjære. Fortegnelsen over Stykkerne, som ikke er, og efter dens Øjemed heller ikke burde være resonneret, rækker hjelpsom Haand til den i Konsten Uindviede. Den leder til at betragte enkelt Stykke, eller enkelt Del af et Stykke, noget nøjere, og til med Fornøjelse at dvæle længe ved et og andet Stykke, som maaskee ellers vilde vorde gaaet forbi, uden at bemærkes. I en rig Egn overseer selv det øvede Øje meget let de skjønneste Gjenstande.

Samlingen har følgende Stykker, som Anmelderen fortrinligen vilde eje, hvis han ejede Formue, paa hvis Skue han med Henrykkelse, og uden nogensinde at vorde træt af at betragte, vilde anvende al sin Tid, hvis han raadede over den, og som han ved sin Død vilde skjænke Fædrelandet, for stedse at staae offentlig til Skue: Amor, som bliver bunden for Øjnene (No. 1), af Lairesse. Pendanten til samme, Amor, som skyder i Blinde (No. 13). De Heems omveltede Kurv

med Viindruer (No. 6), og det endnu skjønnere Stykke med Pokalen (No. 71); det Landskab (No. 8), hvorpaa findes Abraham og Loth, som tage Afsked, af en italiensk Mester; Denners eget Portrait af ham selv (No. 10); et Bataillestykke af vor Mandelberg (No. 62), et Stykke, som kan staae ved Siden af de allerbedste Bataillestykker, og aldrig burde komme ud af dets Fædreland; en bedende Munk af Schalken (No. 63), noget nær den bedste Schalken i Danmark; Gerhard Honthorsts St. Sebastian (No. 66), som tilligemed Mandelbergs Bataillestykke, iblandt alle Mesterstykkerne udmærke sig fortrinligen; van Os's Søstykke (No. 79); Poul Veroneses St. Jean med Korset (No. 84); en Madonna af Giorgione (No. 92); Poul Potters Tyr (No. 86), upaatvivlelig den bedste Potter i Danmark; Kristi Hoved med Tornekrone (No. 149); et af Rembrands Hoveder, No. 23 eller 121, som begge stride om Prisen; Fergusons og Lilljebergs Fugle (No. 70 og 72). Der gives naturligviis Stykker, om hvilke Anmelderen endnu ikke tør afsige Dom, saasom No. 74 af Netscher og No. 89 af Schalken, fornemmelig, fordi de ikke hænge i noget godt Lys.

Skulde Anmelderen kjøbe Malerier for Staten, blev der endnu langt flere, hvis Udvandring til Fremmede han vilde forebygge. Han vilde vel ikke falde paa den for en lille Stat skadelige Grille, at samle paa et Stykke af enhver Mester; men han vilde samle hvad der var udmærket godt, og hvad der kunde tjene til at danne rigtig Konstfølelse hos Nationen, uden at spørge om hvem der har malet det. Malerier ere desuden ikke altid af den Mester, de gives ud for at være af, eller hvis Navn findes paa dem. At der ingen Værdie gives i Danmark, det han veed, vilde saaledes ikke bestemme ham til at sætte høj Pris paa No. 119.

(Sluttes i næste No.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Under 10 Junii d. A. er, igjennem det Tydske Cancellie, udfærdiget et Patent, indeholdende en Udvidelse af den, Collegium Seniorum i Bremen under 13de Decbr. 1763 meddeelte Deklaration og Concession, angaaende Bjergningen af strandede Bremer- Weser- og Søetønder, for Hertugdømmerne Slesvig og Holsteen. Dets Indhold er følgende: Det er Hs. Maj. allerunderdanigst foredraget, at Collegium Seniorum i Bremen har ansøgt om, at den under 13de December 1763 samme meddeelte Declaration og Concession, i Henseende til strandede Bremer- Veser- og Søetønders Bjergning ogsaa maatte udvides til den forrige Storfyrstlige Andeel af Hertugdømmet Holsteen. Da Hs. Maj., for at befordre Skibsfarten paa Veseren, har funden for godt at bevilge denne Begjering, saa byder og befaler Allerhøistsamme: §. 1. Den forommeldte, Collegium Seniorum meddeelte og i Hertugdømmet Slesvig, samt i den forhen saa kaldede Kongelige Andeel af Hertugdømmet Holsteen gjeldende Concession, udvides herved til den forrige Storfyrstlige og fælleds Andeel af Hertugdømmet Holsteen. §. 2. De Bremer-Weser- og Søetønder, med tilhørende Kjeder, som maatte drive løs, og derefter af Hs. Maj. Undersaatter i Hertugdømmerne Slesvig og Holsteen bjerges i Søen eller paa Stranden, skulle i intet Tilfælde herefter ansees som strandet Gods. §. 3. Derimod skulle saadanne Tønder uopholdelig udleveres til den som ovenmeldte Collegium dertil befuldmægtiger, imod Erlæggelse af den i Stedet for Bjergeløn allerede forhen fastsatte uforanderlige Betaling, nemlig 5 Rdlr. i Guld for hver Tønde og fire Skilling for hvert Leed af de ved Tønden værende Kjeder. §. 4. Flere end disse Omkostninger maae ikke beregnes eller tages, naar Collegium som sædvanligt, selv lader Tønde og Kjede afhente; men i andet Fald bør Omkostningerne ved Tilbagebringelsen erstattes efter Billighed. §. 5. For end mere at befordre Tilbageleveringen af Bremer- Veser- og Søetønderne, ere samme betegnede med Navnet: Bremen, og med Stadens Vaaben som er en Nøgle. §. 6. Det paalægges alle Øvrigheder i Distrikterne ved Søekysterne i Hertugdømmerne Slesvig og Holsteen, som en særdeles Pligt, ufortøvet at anmelde bemeldte Tønders Bjergning umiddelbart til foranførte Collegium, hvilket dog bliver paa sammes Bekostning. §. 7. Ikke allene den ovenmeldte Concession af 13de December 1763, men ogsaa Strand-Forordningen af 30te December 1803 dens §§ 25 og 37 blive ved dette Patent nærmere bestemte.

Helsingøer, d. 23 Junii 1809. I Onsdags Aftes blev hertil indbragt et Amerikansk Brigskib, the Commerce kaldet, ført af Charles Otys, hjemmehørende i Boston og kommende fra Lissabon med en Ladning Viin, Citroner, Olie og Korkpropper, destineret for amerikansk Regning til St. Petersborg. I Gaar og i Dag har han været under Forhør. Man siger, at hans Papirer ei skal være i den bedste Orden. Han har før været opbragt til Jylland, men er derfra, uden Frifindelses Dom frigivet igjen. To andre Amerikanske Skibe ere ligeledes indbragte hertil, men af Mangel paa rigtigt Sundhedspas lagte under Qvarantaine, og ere under det grønne Flag seilede op til Kjøbenhavn. — I Dag Morges er skudt meget stærkt ovre paa Svensk Side. Man formoder, at det enten var Batterieexercits eller Canonprøver.

Fra Altona skrives under d. 19 Junii: Ladningen af det under Engelsk Convoy fra Hull til Helgoland for Engelsk Regning bestemte Skib Anna, Capitain Parlevliet, der af den Danske Caper la Reciprocité, Capit. J. Lorenzen, er opbragt til Husum og er bleven prisdømt den 15 d. M. ved den Slesvigske Priseret, skal nu offentlig sælges. Den bestaaer af 23000 Pd. Water- og Mulettwist, for største Delen af et meget høit Numer; 2995 Pd. bleget Garn; 5 Kister Piques a 16 Stykker, og 1 Kiste Bomuldsstrømper af fineste Sort. Auctionen er berammet til d. 10 Julii.

I Flekken Lygumkloster i det Slesvigske er den 15 i d. M. opkommet en Ildsvaade, hvorved 56 Huse ere blevne lagte i Aske og Indvaanerne satte i den beklageligste Forfatning. Hele Flekken bestaaer ikkun omtrent af 124 Huse, og følgelig er det næsten Halvparten, som er bleven et Offer for Luerne.

Man vil vide, at de Engelske Krigsskibe, som for Øieblikket ligge i Beltet, oppebie en betydelig Handelsflaade, som ventes fra Østersøen, og som de skulle convoyere til Engelland.

Af 6 Candidater, der i denne Maaned fremstillede sig til Latinsk juridisk Examen, erholdt 2 Caracteren Laudabilem og 4 Haud illaudabilem.

Afdøde Boghandler Profts Veiviser, som siden 1784 uafbrudt er bleven fortsat, er for Aaret 1809 nu udkommen fra hans Enkes Forlag. Den har indtil dette Aar været den eneste, og er endnu i dette Øieblik den bedste Veiviser, Kjøbenhavn eier. Dens Brugbarhed er denne Gang bleven forøget ved de tilføiede Forandringer og Rettelser bag i Bogen. Anmelderen troer, at denne Veiviser kunde gjøres endnu hensigtsmæssigere, dersom den i næste Aargang kunde blive forøget med alle de Studerendes Bopæle, som ligge paa Regentsen og de øvrige Collegier. Det vilde ikke optage megen Plads, og Nytten er temmelig indlysende.

Madam Hadeler har solgt sit Huus paa Hjørnet af Kronprindsensgade og Pilestræde til de Herrer Bogholder Schiøtz og Herz Valentin for noget over 30,000 Rdlr.: en Sum, der, saalænge Kjøbenhavn har staaet, neppe er betalt for et Huus.

Udenlandske Efterretninger.

Den 11 Junii rykkede et Østerrigsk Corps, under Gener. Am Endes Commando, 12,000 Mand stærk, ind i Dresden. Der blev strax requiret Levnetsmidler i det mindste for dette Antal. De droge igjennem uveisomme Bjergegne uformærkt ind i det Sachsiske, og rykkede over Dippoldiswalde derind med 11 Canoner. Da dette Corps's Avantgarde kun bestod af nogle 100 Mand Infanterie, saa besluttede den i Egnen af Korbitz, 1 Miil fra Dresden, posterede Oberst Thielmann, der ved en Spions Efterretning havde ladet sig gjøre alt for tryg, og som var ubekjendt med Fiendens sande Styrke, at lade hiint lille Corps opbringe. Der opstod nær ved Freyberger Bom en Forpostfægtning, der foruroligede de der værende Østerrigere. Man afsendte et Corps fra Staden mod Sachserne, som en frisk ankommende Colonne Østerrigere tillige kom i Ryggen. Det Sachsiske 3000 Mand stærke Corps, som førte 16 Canoner, drog sig tilbage i Egnen af Wilsdruf (imellem Dresden og Nossen), besatte der en liden Skov og forsvarede sig der endnu den anden Dag. Sagens Udfald er endnu ubekiendt, men man paastaaer, at endnu et andet fiendtligt Corps skal have taget Veien til Leipzig. — Den Østerrigske General har d. 7de udstædt en Proclamation, hvori han lover Sachserne, ikke at tage Gjengjeld for deres Adfærd i Bøhmen, dersom de opføre sig godt. — Førsten af Lockewitz er bleven udnævnt til Commandant i Dresden og alle Kgl. Casser ere blevne overleverede til den Østerrigske Intendant. Ogsaa Leipzig, Freyberg, Meissen &c. ere blevne besatte af Østerrigske Tropper. Kongen har begivet sig fra Leipzig til Eisenach (i Thüringen), hvor ogsaa hele den Kongelige Familie ventes. Fra Leipzig til Eisenach er der bestilt 260 Heste for hver Station. — Et Rygte siger, at Erkehertug Ferdinands Corps, som har staaet i Polen, om faa Dage vil indtræffe i Sachsen.

I et officielt Tillæg til den Pragske Tidende af 13 Junii berettes, at ogsaa i det Bayreuthske ventes Krigsoptrin, da den Østerrigske General Radivojevisc, i Følge en Proclamation, som han har udstædt i sit Hovedqvarteer Thierheim (en liden Flekke i Culmbach), er med sit Armeecorps allerede rykket ind i denne Provinds. — Efter andre Beretninger hedder det, at det af den forrige Churførste af Hessen hvervede Mandskab befinder sig ved det Corps, der er rykket ind i Franken, og de under Hertugen af Brunsvig-Oels staaende Tropper ved det, der er rykket ind i Sachsen.

Medens Østerrigerne saaledes udbrede sig i Sachsen og Franken, høres intet vigtigt fra deres eller de Franskes Hovedarmee ved Donau. Men der gjøres store Forberedelser til en frygtelig Kamp. Den 24de og 25de f. M. have Ingenieurer paa Stephanstaarnet optaget en Tegning af Egnen omkring Wien. Taarnvægteren maatte forlade sin Bolig, Uhret maatte ikke gaae og Klokkerne ikke ringe. D. 31 f. M. bragtes 12 svære Ankere til Ebersdorf, som skulle bruges til at befæste de ny Broer over Donau. Der er ogsaa blevet reqvireret Stiger, der, som man troer, skulde bruges til at bestorme Østerrigernes Leir i Marchfeld. Overgangen skal skee paa tre Steder: ved Ebersdorf, i Nærheden af Broerne ved Wien eller Tabor, og ved Nusdorf. — En Deel af den Østerrigske Armee staaer ved Petronell, et Slot med en Landsby, ved Donau, paa Landeveien til Presburg. Allerede i flere end 8 Dage er der bestandig forefaldet Fægtninger i denne Egn. — Den Franske Garnison i Wien er meget talrig, og den Franske Armee cantonnerer i den omliggende Egn. De

Divisioner, der udgjøre Hertugen af Rivolis Corps, besætte begge Donau-Øerne mellem Ebersdorf og Enzendorf. — Imidlertid er et Corps Vestphalske og Hollandske Tropper, som havde trukket sig sammen i Brunsvig, marcheret d. 15de over Sondershausen til Sachsen. General Gratiens Corps, som, tilbagevendende fra Pommern, ved Danneberg var kommen over Elben, er d. 15de og 16de ankommen i Uelzen og Egnen deromkring, hvor det paa Vogne befordres til Brunsvig.

Tyrolerne ere efter de sidste Efterretninger, ikke rykkede videre frem mod den Bayerske Side, men de streife derimod paa hiin Side Lech lige indtil Kempten. — 15,000 Mand for det meste Infanterie, af Hertugen af Valmys (Kellermanns) Reservearmee, skal, som det hedder, have faaet Befaling at marchere til Tyrol.

Ogsaa paa de østlige Grændser af Schweiz forøge Østerrigernes og Insurgenternes Tal sig saa meget, at der forefalder Skjermydsler og Fægtninger. Østerrigerne er atter trængte frem til Lindau.

Den Magt, hvormed Frankrige ved Donaus Bredder vil byde Østerrigerne Spidsen, bestaaer nu, foruden Hovedarmeen, af Armeen fra Dalmatien, under Hertugen af Ragusa, der har forenet sig med den Italienske Armee: en Stridskraft af 200,000 Mand, hvoriblandt Confoederationstropperne endnu ikke engang ere regnede. Erkehertug Carls Hovedqvarteer var, efter de sidste Efterretninger, kun omtrent 8 Mile fra Wien.

Men uagtet alting saaledes synes at bebude et Slag, der vil bestemme den Østerrigske Krones Skjebne, vil man dog paastaae, at den Østerrigske Keiser har ønsket at underhandle med Frankrige ved Ruslands Mægling og er villig til at gjøre ikke ringe Opoffrelser.

I Tyrkiet skulle Russerne, efter en hæftig Fægtning, være rykkede ind i Warna ved det sorte Hav, nogle og tyve Mile fra Constantinopel.

Til Italien marchere endnu bestandig Tropper, og i Leiren ved Alessandria oprettes et nyt Reservecorps, der i fornødent Tilfælde kan gaae til Østerrige. Men af de Franske Tropper, der staae i Neapel, ere siden Krigens Udbrud næsten aldeles ingen blevne sendte til Over-Italien, fordi man veed, at der imellem London og Palermo er et nyt Landgangsforsøg paa Bane, som skal understøttes af Østerrigske Tropper.

De Franske have d. 1ste d. M. angrebet Østerrigernes Forskandsninger paa den venstre Donaubredde, og ved et Angreb d. 3die kom Landsbyen Engerau i Brand. De have ogsaa i tre Timer beskudt Staden Presburg med Kugler og Granater.

Den 16de Junii (om Aftenen Kl. 5) vare Østerrigerne endnu ikke rykkede ind i Leipzig, men man ventede dem næste Dags Morgen.

Efter en Befaling fra General-Directeuren for de Franske Douaner bortsælges d. 26de d. M. i Hamborg ved offentlig Auction forskjellige Partier Caffe, Sukker, Thee, Cacao, Cochenille, Peber, Allehaande, Indigo, og andre Colonialvarer, ligesom og Twist, Mousselin, Cattun, Piques, Manchester og andre Varer.

Fra Tønningen skrives under den 18 Junii, at Capit. Faber, Skibet Superior, er ankommen paa Eideren. Dets Ladning bestaaer af Indigo og Caffe. Efter Lootsernes Udsagn have endnu 5 Skibe, som de ansaae for Americanere, været for Eideren, men den stærke Storm tillod ikke Lootserne at komme ombord.

En Fransk Caper er atter løbet ud fra Danzig. Efter Skipperens Udsagn ligge fra Pillau til Carlscrona, paa en Strækning af 8 Mile, Engelske Krigsfartøier.

Fra Wismar er Kjøbmanden D. Ehrmann og Skibscapit. H. F. Hoge d. 14 d. M. afreiste som Deputerede til Schwerin, for at ansøge Regjeringen om, at der maatte føies fornødne Anstalter til, hvorved de fra Wismar udløbende Skibe med Certificater, at de ikke have Schillske Effecter ombord, maatte betrygges mod Danske Caperes Molestering i Fremtiden.

Den ved Landscrona liggende Engelske Convoy er endnu ikke passeret Flinterenden, uagtet den i disse Dage har havt den bedste Vind. Nogle mene, at Aarsagen ligger deri, at den venter paa Forstærkning, fordi den endnu ikke troer sig stærk nok mod vore Canonbaade, andre troe, at den oppebier den forrige Convoys Skjebne, hvoraf adskillige ved deres Ankomst til deres Bestemmelsessted skal være blevne confisquerede.

I Dag falholdtes de første Grønærter paa Torvet for 2 Rdlr. Skjæppen.

Aalborg, den 18 Junii. Den 15 Junii er til Hals indbragt til nærmere Undersøgelse, af Caperfører Conrad Sødring, 1 Svensk Brig ladet med Salt. — Ligeledes er af en anden Aalborg Caper til Vester-Strand indbragt en Pappenborger med en Ladning Salt.

Hs. Maj. har, ved Resolution af 28 f. M., allernaadigst autoriseret Allerhøistsammes Cabinetssecretair, Jessen, til at anlægge og bære følgende Uniform: trekantet Hat med sort Cocarde, Guldkrampe og Cordons af Guld og mørkeblaae Silke; mørkeblaae Kjole, Vest

og Pantalongs; Kjolen med bredt Overslag af samme Farve, og 2 Rader glatte gule Knapper, opstaaende Krave og Opslag af sort Floiel, broderet med Guldsloifer; Vesten med en Rad glatte gule Knapper; Stovler, for oven besatte med smal Guldtræsse, og nedhængende Gulddusk; gule Sporer; guul Metal-Sabel i sort Lædergehæng med forgyldte Lovehoveder; Portdepee af Guld og mørkeblaae Silke, og saadanne civile Epauletter, som de, der ere anordnede for Hs. Maj. Amtmænd.

Avancement, Forflyttelse og Afgang ved Landmilitair-Etaten.

Det har behaget Hs. Maj. at resolvere som følger: Under d. 20 Junii: Sec. Lt. G. v. Lorenzen, C. C. G. v. Suhr, C. G. v. Fugl, H. v. Kop, O. v. Hagemann og M. F. v. Foss, af det 2det Jydske Inf. Reg. annect. Bat. udnævnes til Pr. Lieutenanter ved samme. Sec. Lt. J. H. v. Schrum, W. v. Cathala og C. A. v. Wilde af det D. L. R. til Fods oprykke i den hoiere Sec. Lts. Gage. Sec. Lt. H. C. F v. Kurtzhals af Kbh. Inf. Reg. ansættes ved Regimentets Gren. Comp. Pr. Lt. H. v. Abelstedt af det Aggersh. Dr. R. afskediges formedelst svageligt Helbred, der gjør ham uskikket til videre Krigstjeneste, efter Ansøgning i Naade af Krigstjenesten med Ritmesters Caracteer og 120 Rdlr. i aarlig Pension. I Anledning heraf udnævnes den caract. Pr. Lt. J. C. E. v. Schwenzen til virkelig Pr. Lt. og oprykker caract. Sec. Lt. N. E. v. Beichmann til virkelig Sec. Lt., begge i bem. Aggersh. Dr. Reg. Underchirurg ved den Norske Art. Brig. J. G. Schenck og Bat. Chirurg F. W. Bencke af det Vesterlehnske Inf. Reg. udnævnes til Reg. Chirurg., den første ved det 1ste Aggersh. Inf. R. og den sidste ved det Oplandske Dr. R. Den ved det 2det Aggersh. Inf. R. paa Avantage staaende Corporal R. Wrigth ansættes som Sec. Lt. ved bem. Reg. Under 21 Junii: Da det 4de Musk. Comp. i det 2det Jydske Inf. R. er vacant, saa udnævnes Stabs Capit. H. v. Brockdorff til Chef for dette Compagnie. Den ældste Pr. Lt. C. C. L. v. Bohmer til Stabs Capit. med den ham reserverede Capit. Anciennetet af 25 April d. A. og Sec. Lt. H. v. Schestedt til Pr. Lt., samtlige i bem. 2det Jydske Inf. R. Sec. Lt. a la suite uden Anciennetet ved Livreg. lette Dr. A. E. W. v. Hedemann skal indtræde i virkelig Sec. Lt. Numer ved Reg. paa 132 Rdlr. Gage. Pr. Lt. C. A. v. Sax forflyttes fra det Jydske Skarpskytter Corps's 2den Bat. i samme Egenskab til den Danske Art. Bat. Compagnier i Nørrejylland med sin havende Ancienn. af 8 Martii 1808 og udnævnes Sec. Lt. C. A. F. v. Rampe af forstnævnte Bat. til Pr. Lt. ved samme. Capit. H. C. v. Lohmann af Bergenh. Inf. R. afskediges, efter Ansøgning, formedelst Sygelighed i Naade af Krigstjenesten med Beløbet af hans fulde Gage 276 Rdlr. i aarlig Pension, og da ham er reserveret Majors Anciennetet, saa meddeles ham Majors Afsked.

Student J. C. Gundorph ansættes som Second-Lieut. a la suite ved det langelandske ridende Jæger-Corps. Den under 3die April d. A. ved den Norske Armee ansatte Regiments-Chirurg J. C. Jacobsen, skal interimistisk ansættes som Overlæge ved det Fyenske General-Commando, Under-Chirurg J. H. Stein af norske Livregiment udnævnes til Regiments-Chirurg ved den norske Armee, for at ansættes af vedkommende command. Gener. der, hvor Vacance er eller hans Tjeneste for Tiden maatte behøves. Den ved det borgerl. Artill. Corps i Helsingøer ansatte Reg. Chirurg Müller overdrages Tilsynet med den til Helsingøer detascherede Deel af norske Livreg., imod at nyde den ved fornævnte Steins Afg. fra Reg. vacant blivende Underchirurg-Gage, saalænge indtil denne Underchirurgs Post besættes eller Detaschementet forlægges fra Helsingøer. Under d. 22 Junii: Capit. og Comp. Chef i det norske Livr. 4de Bat. N. C. v. Holstein afskediges i Naade, efter Ansøgn., og den caract. Capit. H. v. Henningsen, af bemeldte Bat., udnævnes til Comp. Chef for sammes 3die Comp. Capit. A. v. Onserud, af det 2det aggerh. Inf. Reg., meddeles Majors Caracteer. Prinds Ludvig til Solms ansættes som Sec. Lieut. a la suite ved Dronningens Livreg. til Fods, med Anciennet. fra Resolutionens Datum. Underoff. H. Foss af Artill. Corpset, ansættes som Sec. Lieut. ved den Danske Art. Bat. Pr. Lieut. J. L. v. Voss, af Prinds Christian Fred. Reg., ansættes ved Jægercomp. i 2den Bat. istedet for Pr. Lieut. og Reg. Adj. v. Meidell, som gaaer tilbage til et Musketer-Comp. W. A. G. v. Hindenburg, Søn af Maj. v. Hindenburg, ansættes som Kostgjænger ved Landcadet-Corpset. Underchirurg P. E. Schlegel afgaaer fra Kbhavns Inf. R. og ansættes i samme Egensk. ved Sappeur-Corpset med Reg. Chirurgs Caract., og den ved Kbhavns Inf. R. staaende Comp. Chirurg N. C. Wellerop, ansættes som constitueret Underchirurg ved samme, under Forpligtelse at tage Examen inden $1\frac{1}{2}$ Aar.

Sagas Tempel.

(Ved Johannes Müllers Død.)

Saga! hellige Mø!
Hisset i Segnabeks Sale
Skued jeg undrende dig
Tømme med Odin det gyldne
Tidernes skummende Bæger.

Høit fra skinnende Bænk
Toned din klogtige Tale,
Odin forstod den, men ei
Fuldelig Slægten at fatte
Mægtede Sønner af Askur.

Skjalden lyttende stod,
Tonerne fyldte hans Øre,
Og i hans Epos fornam
Undrende Menneskeslægten
Klang af din Tale til Odin.

Askurs Sønner et Hof *)
Bygged ukendte Gudinde,
Du dig fra skinnende Bænk
Bøied, din Dyrker at skænke
Kløgt, som at fatte han mægted.

Tider runde forbi,
Klangen Man vilde begribe,
Klangen i Lyde henrandt,
Kroniken blev din Præstinde,
Hende allene Man dyrked.

Skjalde lytted igen,
Fanged de vekslende Toner,
Og i den dobbelte Lyd
Hørtes til Under for Slægten
Klang af din Tale med Odin.

Men — hvad skuer jeg hist!
Knæler ei sølvlokket Olding?
Hellas! o det er din Søn!
Se hvor han reiser det første
Alter i Sagaens Tempel!

Vidt han vanked paa Jord,
Veied de mystiske Frasagn,
Barnlig bekender han dog:
Tidernes Veksel allene
Styre alraadende Guder.

Tider rinde saa tungt.
Skjaldene lytte ei længer.
Saga! Man smitter dit Hof,
Selvkloge kun med din Terne
Kroniken ville de bole.

Vend dig Øie! fra Syd
Hoit mod det isfulde Norden!
Se om ei Klippernes Søn,
Skuende stolt over Midgard,
Ydmyg nedknæler for Guder!

Skjalden lytter saa nær,
Odins og Sagas forborgne
Taler han røber i Sang,
Volas de hellige Toner
Klinge i festlige Taushed.

Tider rinde forbi,
Skjaldene lytte ei længer,
Svundet er hellige Klang,
Søndret i jordiske Lyde.
Saga! hvor findes din Dyrker?

*) Tempel.

Øiet tindrende ser
Knæle blandt Norriges Fjelde
Sølvgraa en Olding i Kraft,
Saga han reiser et Alter,
Stenen med hellige Runer.

Stivt nedstirrer hans Blik,
Stirrer paa Skjaldenes Draper.
Edda det løfter igen,
Ydmyg han beder, og Saga
Tolker ham Tidernes Jertegn.

Trindt ham knæler en Flok.
Rundt om hans kneisende Alter
Sanke sig Stene i Krinds,
Ristet paa hver er Gudindens
Navn, thi hun bygger i Norden.

Dorsk er Slægten, og ei
Saga! din Tone den fatter.
Selvklog opstaar den igen,
Altid den kun med din Terne
Kroniken lyster at bole.

Hvor skal Øiet henty
Drevet fra Syd og fra Norden?
Der hvor i Alpernes Ly
Hellas og Norden henflygted,
Der vil jeg søge din Dyrker.

Se! han knæler der alt,
Beder i rungende Toner
Tiden vil døve hans Røst,
Krampe vil stille hans Tunge,
Se hvor sig stramme de Sener!

Hoit paa Tidernes Grus
Stræber han Altret at reise,
Ak! men han mægter det ei,
Halvt er det reist, og han segner,
Segner af Kampen udmattet.

Tiden rinder saa tungt.
Ingen vil knæle Gudinde!
Ydmyg i Templet, men stolt
Boler den selvkloge Skare,
Spottende dig, med din Terne.

Rind kun Taare fra Kind
Ned paa det halvreiste Alter!
Halvt det til Tidernes Gru
Staar, og den Haand som det reiste
Kraftløs i Graven henvisner.

Væd kun Taare min Kind!
Alperne Templet ei værge,
Storme fra Øst og fra Vest
Buldrende mødes og ryste
Sagas det hellige Tempel.

Nik. Fred. Sev. Grundtvig.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 75.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 27 Junii, 1809.

Anmeldelse af den Jakobsenske, til offentlig Skue, udsatte Konstsamling.

(Sluttet.)

De forskjellige Stykker i et og samme Fag, giver rig Anledning til Sammenligning og videnskabelig Konstbedømmelse. Hvilken af de syv Kirker (No. 59, 123, 130, 137, 147, 150 og 158) af forskjellige Mestere vil, til Exempel, Konstneren foretrække? skal han give Fortrinet til Hindrik van Stenwyk (No. 158), hvori Perspektivet er saa ypperligt; eller til Isaak van Nickels, og blandt hans Stykker især No. 59, som er et talende Beviis paa utrættelig Flid, og paa hvad en Konstner uden stort Geni kan udrette ved nøje at betragte og efterligne den Gjenstand, han vælger; eller til de to Stykker af Stöcklin, (No. 130 og 37); eller endelig til No. 147 af Morgenstern, hvor man finder Liv og Kraft, og en indtagende Fordeling af Lys og Skygge? Anmelderen antager, at fri Fornøjelse er de skjønne Konsters Ojemed; og han skulde altsaa, i hvor forskjellig Mening end her vil finde Sted hos Konstkjendere, være tilbøjelig til at foretrække No. 147, eller Morgensterns Kirke. Mængden vil, naar den ikke i Forvejen er gjort opmærksom paa Skjønhederne i Stenwyks eller van Nickels Kirker, ofte koldt gaae dem forbi. De ville ikke gjøre det behagelige Indtryk paa Sindet, som Stöcklins og Morgensterns, ikke sætte Sindskræfterne i Bevægelse efter deres egne Love, og uden ydre Indvirkning.

Til lignende interessante Sammenligning give, for endnu at nævne eet Exempel, de mange Landskaber, som Samlingen indeholder, den herligste Lejlighed. Anmelderen, som ikke holder sig til Autoritet, eller Mester af erkjendt Værd, vil forbigaae det Landskab No. 8. af en italiensk Mester, der noget nær er Dronningen i denne Klasse, fordi det ved stor Mangfoldighed af Dele, og ved disse Deles beundringsværdige Samstemning til et Helt, altsaa ved Skjønhed, og tillige ved sjelden Flid i Udarbejdningen, fortrinligen fortjener at udmærkes. Han vil alene gjøre opmærksom paa Landskaberne af Savery (No. 11), Molyn (No. 47), Storck (No. 60), J. Winantz (No. 67 og 69), Bömmel (No. 77 og 93), Kleugel (No. 82), van der Weldt (No. 135), von Dalen (No. 142), Lormier (No. 148), Finkebom (No. 161), og ej forglemme Landskabet No. 64 af Louis Belanger, der tillige i flere Aar har opholdt sig i England, og nu er i svensk Tjeneste.

Men af Landskaberne ere for Anmelderen dog især kjære No. 134 af Kügelchen, som er et nydeligt bjergagtigt Landskab ved Tivoli, og udmærker sig ved mesterligt malede Træer, bestemte Partier, og en nydelig Fordeling af Lys og Skygge; Landskabet af Jansen (No. 85); det italienske Landskab med et Bondehus (No. 87) og No. 144 af de Vries.

Anmelderen har forhen offentligt ønsket, at de Konstsager, som Hovedstaden ejer, maatte ikke alene staae til Skue, men at sagkyndige Mænd vilde dels i resonnerte Kataloger bedømme dem, dels paa Stedet gjøre Publikum opmærksom paa det Skjønne i samme. Den sidste Fremgangsmaade er især frugtbringende i høj Grund. Han igjentager dette Ønske, nu vi have faaet en ny, og i flere Henseender interessant Udsættelse.

Hvor nyttigt vilde det ikke være, hvis Ynglingen her anførtes til at lægge Mærke til correct Tegning, god og stedrigtig Colorit, skjøn Gruppering, interessant og konstmæssig Composition, til passende Udtryk, sand og skjøn Natur, og til den Flid i Udarbejdelse, der bør finde Sted i ethvert Konstværk, fordi alt i Naturen er udført med Flid? naar de gjordes opmærksomme paa Fejl, som selv store Mestere have gjort sig skyldige i? naar de bleve vante til at sammenholde flere Mestere, for at kjende og bedømme deres Egenheder, vorde bekjendte med deres Maneer o. s. v.

Det vilde saaledes være lærerigt, i denne Samling at gjøre opmærksom paa de Stykker, som udmærke sig ved flere gode Egenskaber, saasom rigtig Composition, correct Tegning, skjøn og hensigtsmæssig Colorit, ypperligt Udtryk, og i denne Henseende at gjennemgaae Lairesses Amor, især No. 1, det historiske Stykke, som forestiller Denners Familie (No. 2), Honthorstes St. Sebastian (No. 66) og Mandelbergs Bataillestykke (No. 62); lærerigt at lede den vordende Konstner til i enkelt valgt Stykke at see, nu de fortrinligt skjønne Partier, saasom i det Stykke af de Hoege (No. 5) det ene Fruentimmers hvide Atlask, som dog ikke er bedre end det vor afdøde Erichsen malede; den bløde Colorit i Amiconis Venus (No. 94) og Gudindens højre Laar og Been, som et mesterligt Parti i dette Stykke; det guddommelig skjønne Øje i Giorgiones Madonna (No. 92), et Hoved, som ikke noksom kan anbefales den unge Konstner i Henseende til fortryllende Udtryk, skjøn og kraftfuld Colorit, men som ikke mindre end saa mange andre af denne Samlings Mesterstykker, bør sees i et rigtigere Lys, naar dets Værd skal føles; den fortrinlig skjønne, nederst og til Højre liggende, Vindrueklasse paa de Heems No. 2, eller den klare Pokal paa samme Mesters No. 71, eller Sitronerne og Skinnet i Tintallerkenen i hans No. 75; nu mislykkede eller slet tegnede Partier, f. Ex. den slette Haand paa Giorgiones fortræffelige Madonna (No. 92), der stikker slet af, naar man først har seet nydelige og correct tegnede Hænder, som paa Denners Familiestykke (No. 2) og Steens Portrait (No. 35); eller baade Bryst og Mave paa Amiconis Venus (No. 94), og naar man i andre Stykker overalt har truffen mesterlig Tegning, som i de, og saa i andre Henseender, udmærkede Stykker af Lairesso, Denner, Honthorst; lærerigt at anstille Sammenligninger imellem Gjenstande af samme Slags, være sig nøgne Figurer, Portraiter, Landskaber, Frugt, Blomster eller Fugle, og den forskjellige Maade, de af flere Mestere, ypperligt ere behandlede paa, f. Ex. Qvæget paa Landskabet No. 8, paa de kraftfulde Landskaber No. 36 og 116 af Michael Carren, og Paul Potters Tyr (No. 86); eller Haarene i de skjønne Hoveder af Joseph Ribera (No. 58) og Denner (No. 107), og i Hovedet (No. 73) af en italiensk Mester; eller Vindruerne i de Heems No. 6 og Ottmar Elligers No. 27; lærerigt at gjøre opmærksomt paa udført Arbejde og paa Esquiser, men tillige paa Esquisers Værd, og som Exempel herpaa at vise dem Pierres Bakkanale (No. 22), det Stykke af Salvator Rosa, hvor Isaak giver Jacob sin Velsignelse (No. 139) og de to Bataillestykker No. 146 og 155 af Spagnolette, som i høj Grad udmærke sig ved Composition, ved Liv og Kraft, og ved Fordeling af Lys og Skygge.

For Konstnere, som ville vælge sig et Konststykke til Efterligning, er saadan Anførsel af sagkyndige og især i det Praktiske vel øvede Mænd, tillige af megen Nytte. Den gamle Horaz har givet den Regel, at naar man valgte sit Emne, burde man først overveje hvad Kræfterne formaaede. Men denne Regel burde især den unge Konstner, som vil copiere, nøje følge. Nu spilder han ofte sin Tid paa et Stykke, som efter hans Evne og Fremgang er for svært; eller han vælger af flere Stykker, som i saa Henseende ere passende, det mindst gode, det Stykke, hvorved han under Arbejdet lærer mindst. Ved at arbejde efter Konststykker, som have ubestemte Partier, læres

altid mindre, end hvor Partierne kunne sees, og man kan føle hvad Konstneren har tænkt; hine ere aldeles ikke for Begyndere. Man give dem, at Anmelderen ogsaa skal vælge et Exempel for det smukke Kjøn, til at male eller brodere efter, Blomsterstykket No. 159 af Rachel Reusch, og Blomsterstykkerne No. 95 af Murillo, No. 45 af Tamm, 37 og 46 af Querfurth; og sikkert vil man finde, at det vil lykkes dem bedre at efterligne det første end de sidste.

Anmelderen nævnte det smukke Kjøn, og han yttrede forhen det Ønske, at denne Samling maatte sees af Hovedstadens Skjønne. Han skylder Grunde for dette sit Ønske. Samlingen bestaaer for det meste af Kabinetsstykker, og disse ere det Slags Malerier, som i Almindelighed nærmest høre under deres Bedømmelse. Men den indeholder tillige et betydeligt Antal af Landskaber, Frugt og Blomsterstykker, der vil glæde ethvert Fruentimmer, naar hun, som hos os næsten alle Fruentimmer af Opdragelse, kan male, tegne eller brodere. De ville og her have rig Anledning til Betragtninger, til at danne eller berigtige deres Smag.

De ville saaledes paa No. 159 af Rachel Reusch finde Blomster, som godt kunne syes, og en Rose, som udmærker sig, vel ikke ved den Blødhed og vakre Couleur, som sees paa Roserne i No. 18 af Ottmar Elliger, et Stykke, hvorpaa de grønne Blade, de udsprungne friske Nellikeknopper og Insekterne fortjene at bemærkes, men dels ved en Bestemthed, som sjelden findes i Blomster, især i Roser, dels ved faa Nuancer af Farver, tvende Egenskaber som maae tages Hensyn til, naar man skal vælge Noget til at sye, eller for Begyndere til at male efter. Ved at vælge Partier til Syning er det og en vigtig Omstændighed, om de Couleurer Silke kunne faaes.

Deres til Smag dannede Øje vil i Henseende til Grupperingen finde stor Forskjel paa den, som findes i No. 37 og 46 af Querfurth og paa den i No. 117 og 124 af van Brüggen, foretrække den første, som fri og utvungen for den sidste; finde Fordelingen af Lys og Skygge bedre i hine end i disse. Bekjendte med Vanskeligheden i at sye gode Træer — en Vanskelighed, der er saa meget større, som ikkun faa Malere have nogen rigtig og bestemt Bebladning *), ville de finde megen Næring for deres Sjæl ved at betragte den bestemte Bebladning, som findes i No. 60 af Storck, i No. 85 af Jansen og i No. 134 af Kügelchen, og af disse Mestere maaskee endda foretrække Jansens Træer til Syning, endskjøndt han i Henseende til Fordelingen af Lys og Skygge strider om Rangen med Kügelchen.

Fruentimmerarbejde kræver Udførelse, taaler ingen Sluddervorenhed; de ville derfor med Fornøjelse dvæle ved de vel og flittigt udførte Stykker, og blandt disse gjerne see No. 148 af Lormier, som viser, hvorledes man især bør behandle Smaating, hvilke ikkun faae Interesse ved Flid og renlig Behandling. Hængte det over al Beskrivelse dejlige Frugtstykke No. 27 af Ottmar Elliger i et godt Lys, vilde Anmelderen gjennemgaae samme som hans Yndlingsstykke blandt Frugtstykker, i det Hele som i hver dets enkelte Del; vise, at det ikke er ved et fortryllende Qvindeansigt, at Maleren ene kan vække Henrykkelse, men at han ogsaa ved sin Konst kan i livløse Ting ligge det Liv, den Ynde, Varme og Kraft, som alle Mesterstykkers Mester, Verdens guddommelige Skaber, har givet enhver Del af den henrivende, kun af saa faa Mennesker rigtig betragtede og følte Natur. Her maa han nøjes med den Bemærkning, at de store Blade kunne tjene som gode Modeller, især for den som sye med Chenillier eller Gjørn.

Dette korte Oversyn af Samlingen leder til at bedømme dens Værd. For at give Enhver, som ikke kjender den Pris, hvori gode Mestere ere udenlands, noget Begreb om Samlingens Kostbarhed, maa det være nok at bemærke, at en Paul Potter, men med tvende Kreaturer, er betalt i Fjor i Holland med 10,300 Gylden.

I Samlingen sees tillige endel Grupper og Figurer, af hvilke de fleste have tilhørt den afdøde Kurførste af Køln. Det er tvivlsomt, enten man i den skal foretrække Malerierne, eller de mange fortræffelige Figurer i Bronce. Anmelderen veed ikke, at i Danmark findes nogen saadan Samling af Bronce. Arbejde af det Slags, og saa mester-

*) Dette Ord bruger man maaskee ikke upassende i vort paa Konstord i de skjønne Konsters Gebet endnu udannede Sprog, i Stedet for det franske Feuillage eller det tydske Baumschlag.

sigt, kan kun fremb: inges i Frankerig. Det fortjener at studeres af Konstnere, og blandt Haandværkere især af enhver Metalarbejder, af vore Smede og Gjørtlere. Paa en særskilt Bedømmelse tør Anmelderen dog ikke indlade sig. Han er alerede vegen udenfor de Grændser, som han selv satte sig for denne sin Anmeldelse. Ved sine Forelæsninger over de skjønne Konster har han imidlertid ofte beklaget Savnet af slige Figurer. Uden Hensyn til hvad de udsatte ere som støbt, hamret eller siselleret Arbejde, eller som virkelige eller eftergjorte Antiller, have de den Fordel, at de godt kunne transporteres og saaledes bruges uden at komme til Skade; og han ønsker derfor, at de maatte eengang vorde Statens Ejendom, for at kunne komme en talrig Klasse af Haandværkere og saaledes det Offentlige til Nytte. Var Anmelderen Kapitalist, han vilde paa Pidestallerne af sin Divan sætte de to ypperlige Grupper af Brødrene Le Hardi, der forestille Maler- og Billedhuggerkonsten, og han vilde for Bekostningerne paa dem see sig rigelig lønnet, naar hans Bluun bleve behagelige, fordi han ofte fik et Øjeblik Tid til at gotte sig ved deres Skjønheder, og maaskee daanede hen med Tanken om sande Konststykkers Indflydelse paa at blidgjøre vore Følelser, og at formilde vore Dages Byrder.

Af tvende Figurer i Marmor tiltrækker især en Amor eller Morpheus af Delveaux Opmærksomheden. Naar man dækker den nydelige sovende Dreng til, lige indtil Ansigtet, seer man Søvnen personisiceret indtil Beundring. Ogsaa den kunde nytte Kapitalisten. Monne han ikke, plaget af Søvnløshed over Pengeberegninger, vilde kunne blive søvnig ved at see en saadan sødt sovende Krabat, og derved vinde for sig selv en Rolighed, som han ellers forgjeves søgte? Det var dog værdt at bruge et saadant Middel. Middelet har den Egenskab, som ikke alle Midler have, at det aldrig kan skade.

Bårens.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Christiania Avis læses følgende Bekjendtgjørelse: Saa undskyldelig og tilgivelig de mangehaande urigtige, overdrevne og vrange Fortællinger vare, med hvilke man i afvigte Aar underholdt Publicum i de første Dage af min saa uventende tagne Afsked, som en Følge af den bekjendte Affaire mod Fienden ved Lier; saa forunderlig er det, at disse urigtige Fortællinger ei endnu ophøre, efter et Aars Forløb, og efter at man kunde have havt de sikkreste Efterretninger om Sandheden. — Troppernes Stilling — Styrke m. v. For altsaa offentlig at igjendrive disse vrange Begreber, der allene kunne være et Foster af Uvidenhed eller Fordomme, agter jeg i Trykken at udgive mit Feldttog — men da med samme, formedelst nu værende Krig, maae tages nogen Henstand, har jeg troet imidlertid ved nærværende Bekjendtgjørelse at burde standse Fremgangen af hine ufordeelagtige Domme. Christiania, d. 24 Mai 1809.
de Seue, Kongelig Dansk Generalmajor.

Ole Baarstad fra Frederikshald har i Christiania Avis udlovet en Præmie af 50 Rdlr. for Opdagelsen af Ophavsmanden til det Rygte, at han skulde være omkommet paa en eller anden Maade, uagtet han selv siger i sin Bekjendtgjørelse, at han fuldkommen kjender "de skarnagtige og nedrige Slyngler, der have udspredt dette Rygte."

Priseretten i Aalborg har tilkjendt Caper-Capitain Wolffsen den af ham erobrede Engelske Canonbaad Gustavus med dens Tilbehør, Canoner og Ammunition som god Prise.

Etatsraad Feldmann, Deputeret i det Kongel. Slesvig-holsteenske Cancellie, er af Hs. Majestæt allernaadigst bleven udnævnt til Amtmand over Flensborg Amt.

Aalborg, den 22 Junii. Den 19 Junii indbragtes til Hals 3de baglastede Fartøier, af 2de Kjøbenhavnske og en Flensborger Caper. — I Løverdags den 17de Junii holdtes den i Avisen til Bedste for Søndagsskolerne i Aalborg anmeldte Concert. Udførelsen var særdeles heldig og vandt almindeligt Bifald, og bør det høilig paaskjønnes, at ikke blot Hr. Kabel, som Concertens Bestyrer, men de Herrer Lieutenanter Schnabel og Lindberg, Hr. Adjunct Rehder, Hr. Viinhandler Bock, Hr. Organist Kuhlau med fem af sit Musik-Personale, alle med ædel Opofrelse af Flid og Talenter bidrog til at skaffe Søndagsskolerne en betydelig Tilvext; det bør ei heller forbigaaes,

at Ynglingerne Bülow, Bøggild og Lykkegaard, samt tre af Søndagsskolernes Elever ved Sang forskjønnede Concerten, ligesom det og med Erkjendtlighed bør anføres, at Lysene i Klubsalen ikke foraarsagede Søndagsskolerne nogen Udgivt.

Bragnæs, den 10de Junii 1809. Igaar blev den som Menneske og Læge almeen elskede og agtede Doctor Peter Arbo begravet her. Begravelsen var ordnet paa det simpleste og kun de nærmeste Paarørende og Naboer vare indbudne til Følge; men næsten Enhver af disse Steders Indvaanere kappedes saa at sige om at vise den Afdøde den sidste Hæder. Tolv unge Mennesker havde egentlig bestemt sig til at bære den Afdøde til sit Hvilested; men ogsaa her viste sig en ædel Kamp, thi alle ville bære Arbo. Sex og Tyve unge hvidklædte Piger gik foran Kisten, strøede Blomster, og sang, accompagneret af det musikalske Selskab, hvilket sidste gav Sørgemusikken, ligesom disse, saavel efter den af Hr. Past. Tybring i Kirken holdte Tale, som da Kisten var nedsat i Graven, bekrandsede den med Blomsterkrandse. Et ualmindeligt stort Antal af begge Steders Embedsmænd og Borgere samlede sig ved Sørgehuset og fulgte Liget; og uagtet Menneskertilløbet den Dag var saa stort, at Liigprocessionen næsten maatte trænge sig igjennem Gaden og Kirken, saa bemærkede man overalt en ualmindelig dyb Taushed, der vist nok vidnede om hvad Enhver følede ved Tabet af denne Mand.

Udenlandske Efterretninger.

Den 17de Bülletin er dateret Wien den 8de Junii. Dens væsentlige Indhold er følgende: Keiseren af Ruslands Adjutant, Oberst Gergoli, er ankommen med en Skrivelse fra hans Souverain til Hs. Maj. og har berettet, at den fremrykkende Russiske Armee er d. 24 Maji gaaet over Grændserne. Vicekongen har begivet sig med den Italienske Armee til Oedenburg i Ungern. Det synes, at Erkehertug Johan søger at samle sin Armee ved Raab. Hert. af Ragusa er d. 3die ankommen med Armeen fra Dalmatien til Laybach. Heden er meget stor, og Folk, der kjende Donauen, sige, at der om faa Dage vil indtræffe en Oversvømmelse. Man benytter sig af Tiden, for at kunne nedramme Pælene, uden at behøve Skibsbroer og Tømmerflaader. Stæderne Presburg, Brünn og Znaym

skal være opfyldte med fiendtlige Saarede. Østerrigerne sige selv, at de have mistet 18,000 Mand. Førsten Poniatowski forfølger med Armeen fra Storhertugdømmet Warschau sine Fordele rc. Alle Polske, der tjene i den Østerrigske Armee, desertere. Erkehertug Ferdinand maa være ankommen i Østerrigsk Schlesien; hans Magt er hensmeltet til en Trediedeel. Greve Metternich er ankommen i Wien. Han vil ved Forposterne blive udverlet mod den Franske Legation, som Østerrigerne have negtet Passe og sendt til Pesth.

Moniteuren leverer 2 Breve fra Hertugen af Ragusa til Keiseren angaaende Armeen fra Dalmatiens Operationer siden dens Indrykkelse i Croatien til Fiumes Besættelse. I en Fægtning har Hertugen selv faaet et let Saar i Brystet, og i de paafølgende Affairer ere Generalerne Soyek og Delzon blevne saarede, den første stærkt. Den Østerrigske General Stoissowich blev tagen til Fange.

Efterretningerne fra Wien gaae til d. 7 Junii. Keiser Napoleon er snart i Schönbrün, snart i Ebersdorf, og uophørlig sysselsat med Troppernes Mønstring og Arbeider i Cabinettet. Coureergangen mellem den Franske og Russiske Keiser er meget stærk. Der tales meget om at der underhandles i Wien. Nøden bliver dagligen større og Levnetsmidlerne dyrere. Mange ere ikke at faae for Penge. Fra Schwaben og Bayern kommer vel Korn, Malt og andre Fornødenheder; men de kunne kun gaae til Søes til Passau, og maa derfra befordres paa Vogne videre, thi Østerrigerne bestryge neden for Passau den venstre Donaubredde med Canoner. Da de Franske d. 5te vilde bortføre anseelige Forraad af Pontons og andre Broe-Fornødenheder fra Kloster-Neuburg, bleve de ved Østerrigernes Canonade gjorte ubrugbare. De Franske bygge mange Tømmerflaader, som føres paa Donau til Ebersdorf. — Der er afgaaet Deputerede til Ungern, for at udvirke, at Staden Wien, som allerede begynder at lide stor Mangel, kan blive forsynet med Levnetsmidler derfra. — Alle Privatpersoner, som endnu have Krud, Munition og andre Vaaben i Hænde, ere blevne opfordrede til at aflevere samme. Selv over alle Luxus- og Jagtgeværer er der bleven forfattet en nøiagtig Fortegnelse. — Der tales om at Wien skal betale en Contribution af 18 Millioner. —

I Ungern er der forefaldet adskillige hidsige Fægtninger. Vicekongen af Italien staaer i Spidsen for den Italienske Armee mellem Oedenburger og Wieselberger Commitas. — De to fangne Franske Generaler Durosnel og Fouler skulle, efter offentlige Blade, af Østerrigerne ansees som Gidsler for Chasteller. — Coursen paa Hamborg noteredes d. 12 Junii 474 PC.

Erkehertug Palatinus, hedder det i den 8de og 9de Østerrigske Dagbefaling, har sit Hovedqvarteer i Raab, omkring hvilket der er anlagt Forskandsninger. Alle Insurrectionstropper ere rykkede frem paa Allarmpladsene. Af 4000 Mand fiendtlige Tropper vare enkelte Detachementer trængte frem til Stein am Anger, men have atter trukket sig tilbage.

Den 15de ankom atter et Østerrigsk Corps af 7 til 8000 Mand, deels Infanterie, deels Cavallerie, under General v. Klenaus Commando, til Dresden, men marcherede strax videre. I det Hele ere siden d. 11te 18 til 20,000 Mand gjennempasserede der, og det i det Bayreuthske indrykkende Østerrigske Armee-Corps siges at være af samme Styrke. Man troer, at begge disse Armeecorpser ville gjøre en Diversion til Vestphalen.

Efter officielle Beretninger fra Erkehertug Carls Hovedqvarteer i Grafen-Neusiedel var indtil d. 13 Junii endnu intet forefaldet mellem begge Hovedarmeer; men Erkehertugen ventede, at Fienden næste Morgen d. 14de vilde gjøre et Hovedangreb, og havde i Følge heraf gjort sine Dispositioner. — I Berlin havde man d. 20 Junii den sikkre Efterretning, at der ved Armeerne omkring Wien indtil d. 14de intet Nyt var forefaldet.

Fra München skrives under d. 14 Junii, at de Tyrolske Insurgenter have igjen trukket sig nærmere tilbage til deres Grændser. Et eget Corps af 30 til 35,000 Mand skal, efter en Befaling fra det Keiserlige Franske Hovedqvarteer, fra den nordlige Side af, rykke frem mod Tyrol. Den Bayerske Division Wrede, der skulde udgjøre en Deel af dette Corps, har faaet Contrabefaling, og forbliver for det første i Linz. Derimod venter man en Division af Hertugen af Valmys Reservearmee, der befordres paa Vogne fra Maynegnene til Augsburg. Et andet Fransk Troppecorps skal, som det hedder, fra Italien af, fremrykke over Brenner igjennem det sydlige Tyrol.

De mod Bamberg fremrykkende Østerrigske Tropper ere gaaede til Schweinfurt. De ere allerede ankomne til Würzburg. Da de rykkede ind i det Bayreuthske bortførte de den Franske Intendant Tournon med hans hele Equipage til Böhmen. — Divisionen Rivaud er paa Veien til Thüringen.

Kongen af Sachsen med den hele Kongelige Familie og Storhertugen af Würzburg ere ankomne til Frankfurt.

Kongen af Vestphalen har begivet sig til Armeen ved Sondershausen, og man troer, at den ufortøvet vil bryde op mod Sachsen.

Baron St. Vincent, der er bekjendt som Underhandler, er ankommen til Paris.

Efter officielle Beretninger ere Russerne allerede rykkede ind i Gallizien. General Suwarow vil ved Sandomir forene sig med sin Division med den Polske Armee under Førsten Poniatowski. Førsten Gallizin er allerede trængt frem fra Bialystok til Lublin i Ny-Gallizien, for at concentrere den hele Magt. Den Polske General Pelletier er sendt til den Russiske Armee, for at gjøre Aftale om Krigsoperationerne og agere i Forening med den fælles Fiende. — Førsten Gallizin har, ved sin Indrykkelse i Gallizien, udstedt en Proclamation, hvori det blandt andet hedder: at Rusland ikke med ligegyldigt Øie kunde see den Krig, der er udbrudt mellem Frankrige og Østerrige; at det har gjort alt for at forebygge den; at i Overensstemmelse med de imellem Rusland og Frankrige bestaaende Forbund og deres nøie Forening, erklæres det Østerrigske Hof: at Rusland vil handle i fuldkommen Forstaaelse med Frankrige; at Østerrige ikke har villet høre de Forestillinger, der gjordes det; at Rusland ikke dvælede længe med at tage den Deel i denne Krig, som høitidelige Forbund forpligte det til; at det, saasnart det erfoer, at Fiendtlighederne havde taget deres Begyndelse, afbrød alle sine hidtil værende Forhold med Østerrige, og gav sin Armee Befaling at rykke ind i Gallizien. — Men uagtet denne Proclamation er af 11 Maji, vides dog endnu hidtil intet bestemt angaaende Russernes Foretagender i Gallizien. — Det hedder, at Russerne skulle begive sig over Cracau til Böhmen.

Fra Leipzig skrives under d. 19 Junii: I Dag Kl. 11½ ankom her en Østerrigsk Officier som Parlamentair, ledsaget af en Trompeter og en Secretair. Han begav sig strax hen til Raadhuset. Officieren tilsiger Qvarteer for en stærk Colonne Østerrigere, der i Eftermiddag, som man hører, vil rykke ind her. Kl. 9 om Aftenen. Indtil dette Øieblik ere de ventede Østerrigske Tropper endnu ikke rykkede ind her.

Hamborg d. 23 Junii. I Følge en Bekjendtgjørelse fra det herværende Franske Hoved-Postamt, har Hs. Keis. Maj. igjen tilladt at Postgangen mellem Hamborg og Kongeriget Sverrig atter tillades. Brevene expederes som sædvanlig Tirsdag og Fredag.

Marine og Colonie-Ministeren i Paris har udstedt følgende Skrivelse til Søpræfecterne: Paris den 5te Junii 1809. Mine Herrer! De forenede Americanske Staters Congres har under d. 1 Martii givet en Lov, i Følge hvilken denne Republiks Handelsforbindelser med Frankrige og Engelland skulle være suspenderede og de Americanske Havne lukkede for disse to Magters Krigs- og Handelsskibe. — Efter denne Lov er det, fra 20 Maji af, alle Frankrige og Engelland vedkommende Fartøier eller de, der gaae under deres Flag, og som ganske eller tildeels tilhøre begge Magter, forbudet, at løbe ind i de forenede Americanske Havne, de Skibe undtagne, som Nøden maatte tvinge til at løbe ind der eller som forfølges af en Fiende, eller endelig de, der have Depecher eller Missioner fra deres Regjering. — Ved samme Lov og fra samme Tidspunct af er det forbudet at indføre i de forenede Stater Producter, Varer eller hvad ellers Frankriges og Storbrittanniens Jordbund eller Konstflid, som og deres Colonier og underliggende Steder og de for nærværende Tid af en eller anden Magt besatte Lande, frembringe. — Indførelsen af samme Varer er endog da forbuden, naar de ere expederede fra fremmede Havne. — Borttagelse og Confiscation er den Straf, der er bestemt for dette Forbuds Overtrædelse. — Det er nødvendigt, min Herre, at Handelsstanden underrettes om denne Foranstaltning, som jeg i dette Øieblik har faaet officiel Beretning om, paa det at de bevæbnede Skibe, indtil nyere Ordre, afholde sig

fra enhver Sø- og Handelsexpedition til de forenede Americanske Stater. Denne Efterretning behage De at bekjendtgjøre i Deres Arrondissements Havne. — Undert. Decrès.

Et Keis. Franske Decret tillader nu igjen Colonialvarers Indførsel fra Holland i Frankrige.

I Henseende til Americanerne er i Holland endnu intet blevet bestemt.

Siden Embargoens Ophævelse er der imellem d. 25 Martii og 22 April fra Americanske Havne blevet udklareret 490 Skibe til fremmede Steder. Fra Nyyork udklareredes de fleste, nemlig 100.

Hertugen af Montebello (Lannes) blev kun 37 Aar gammel. Da Revolutionen brød ud forlod han, ligesom Moreau, Lovkyndighedens Studium, og blev Kriger. I Feldttogene i Italien og Ægypten erhvervede han sig Keiserens personlige Venskab, og udmærkede sig især i de første. Paa Valpladsen ved Millesimo blev han Oberst, i Slaget ved Bassano erobrede han 2 Faner; han var ogsaa med i Slaget ved Lodi, og ved Mantuas Beleiring indtog han en Forstad. I Slaget ved Arcola tog han Deel, uagtet han i en tidligere Fægtning havde faaet et Saar. Siden var han med i Expeditionen paa Ægypten og nedlagde de erobrede Faner i Invalidernes Tempel. Han tog stor Deel i Revolutionen d. 18 Brumaire, fegtede siden i Slaget ved Marengo, og blev derpaa Ambassadeur i Lissabon. Han bestyrede Saragossas Beleiring, som vil gjøre hans Navn udødeligt.

Østerrigerne forskandse sig overordentlig stærkt paa den venstre Donaubredde, 3 Mile fra Linz.

Blandt de Studerende i Landshut er der bleven bekjendtgjort en Anordning, hvori det hedder, at i Følge de nye Conscriptionslove er ingen fri for Krigstjeneste, men imidlertid skulle dog de Studerende, der med Rectorens Vidnedsbyrd godtgjøre, at de udmærke sig ved fortrinlige Qualificationer, ved Udskrivning behandles med Skaansel.

I Slaget ved Eslingen har det 3die Bayerske Linie-Infanterie-Regiment havt 300 Døde og Saarede.

I Holland er en Casserer, navnlig Stoop, der har begaaet Underslæb med 80,000 Gylden offentlige Penge, bleven kagstrøgen, og derpaa for bestandig landforviist. Han har 12 Børn.

Den store Componist, Joseph Haydn, som man med Føie kan kalde "Skabningens Skaber" er død d. 31 Maji i sit 79de Aar. Hans Fader var en fattig Hjulmand.

Hertugen af Montebello (Lannes) har liidt skrækkeligen førend han døde. Det ene Been var affat og paa den Side ingen Fare. Men det andet var knust og Koldfyr stødte snart til. Da Keiseren besøgte ham, fældte han Taarer af Smerte. Napoleon satte Mod i ham, og truede ham med, ikke at besøge ham oftere, dersom han uden Nødvendighed græmmede sig saa meget. Den Dag, Lannes døde, kom Keiseren et Øieblik for sildig til ham.

Skioldnæsholms Minde.

Den 10de Junii 1809.

Os bød vel ofte Nornens Dom at vandre
Saa mangen mørk og sælsom Vei i Livet;
Og tidt blev kun en Skyggedrøm os givet,
Naar fast vi troe, sig Skiebnen vil forandre.

Dog stundom kan en Underblomst forborgen
Fremspire der, hvor Haabet aldrig voved'
Bag Klippens Muur at ane lyse Morgen,
Og troe hvad kun os gyldne Drømme loved'.
Hvor sødt vi da de mørke Timer glemme,
Hvor saligt er da Mindet, som vi giemme!

Og Rosensløret, der saa mildt vil hylle
Det dybe Savn, den smertefulde Længsel,
Os lokker bort fra Sorg og Jordens Trængsel,
At Livets Blomster atter kan os trylle.

Saa gik jeg vel i Sølunds grønne Dale,
Med Øiet vendt imod det mørke Fierne;
Hvad undrende det fandt, jeg ei kan male;
Dog stræbe Toner af min Siæl saa gierne.
Men som en Morgendrøm de hastigt svinde,
Kun at de svandt, jeg taus med Sorg maa finde.

I Lundens Ly, i helligmørke Skygger,
Hvor unge Vaar, saa inderlig fortrolig,
Sig slynged' tæt om gamle Minders Bolig,
Som Sagnets stille Røst mod Tid betrygger,
At gamle Nordens høie Helteskygger
Kan vandre frem i Natten taus og rolig;
Hvor endnu Tinden af den steile Vold
Omsvæver Mindeskyggen, Danmarks Skiold;

Hvor Sølverbæltet himmelklart omslynger
Den grønne Lund, som svømmende sig hæver
Hist over Vandets Speil, hvor Straalen bæver,
Og Sø og Land sig Favn mod Favn tæt klynger;
Hvor overalt mod gamle, mørke Skove
Jeg trille seer den stille, klare Bove:

Der vandred' jeg, der lod mig Skiebnen finde
I lyse Dal og i de dunkle Lunde
Et Glimt af Liv, at sødt jeg atter kunde
Gienkalde mangen svunden Glædes Minde;
Der fandt jeg og en klar og kolig Kilde,
Gienkiendte fro dens Bølger evigmilde;
Af Vældet, hvor den rene Straale sprang,
Jeg øste Haab og Tro saa mangen Gang.

Der Blomsterlivet yndigt smiilte,
Hvor jeg i Drømme henrykt hviilte;
Men snart jeg saae dets Glands i Taarer svinde,
Een Blomst jeg fandt, den blev mig en Kiærminde.
Jeg plukked den, og her ved Altrets Fod
Jeg offrer hvad mig Nornen finde lod;
Naar snart i Muld dens spæde Blade segne,
Min Aand endnu omsvæver disse Egne.

Chr. Molbech.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere; det tilbringes Subskribenterne og betales qvartaliter med 6 Mark. Subskriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, boende i store Helliggeiststrædet No. 144.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 76.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 1 Julii, 1809.

Statuen paa Amalienborg.

Et Bidrag til Opskrueriets Historie.*)

For at overføre enhver Vedkommende, at det har sin Rigtighed vi i vores forrige Revisionsforretninger have anført, dette Monument betreffende, og især den gjorte Anmærkning, at meget kunde have været sparet, naar en forsynlig og pligtskyldig Oeconomie havde veiledet Handlingen og bestyret Vedkommendes Foretagende, samt at der paa Statuens Conto findes saadanne Ting og Udgifter, som ikke egentligen dertil kan henhøre, vil vi her gjøre et Uddrag af nogle forskjellige Bekostninger, for derved at bibringe de høie og gode Herrer Interessentere en Kundskab og Efterretning, som vi ere visse paa de længe siden have ønsket sig, for at vide hvorledes de store Pengesummer, som til dette Monument ere requirerede, ere blevne anvendte. Saaledes finde vi da:

1. For Marmor, som ved mange Veie meldes at være bleven leveret og anskaffet til Statuen, har Compagniet betalt tilsammen:

14,031 Rdlr. 2 Mk. 11 ß.

Derforuden er med Steenhugger Pheiffer bleven sluttet Contract om at lægge Gangen uden for Piedestallet af hvide Italienske Marmor- og sorte Brabander-Fliser, samt Keglene af poleret Norsk Marmor de Dato 1767, Materialierne indbegrebne, for : : : 3000 Rdlr. : :

Hvorfore al denne kostbare Marmor er bleven forskreven og hvor samme paa Statuens Bygning er bleven anvendt, er os ganske ubekjendt og ubegribelig, efterdi vi formode, at alt Marmorarbeide paa og ved Statuen noget nær maae være synlig. Og vi finde at alt det deraf til adskillige Personer igjen solgte, ei har importeret Compagniet mere end omtrent 800 Rdlr.

*) Disse Erindringer ere fremlagte for Directionen for det Asiatiske Compagnie af dets Revisorer i Aaret 1774. Som et hidtil utrykt mærkværdigt Actstykke og som et Bevis paa, hvor vidt visse Mennesker kunne gaae i deres Ubillighed, vil dette Stykke neppe være Bladets Læsere uvelkomment.

2. For Bornholmsk Sandsteen er ligeledes af Compagniet betalt : : 6235 Rdlr. 5 Mk. 9 ß. Hvor alle disse Steen ved dette Monument ere anbragte, er os ligesaa fremmed.

3. For Tømmer-Materialier ved denne Entreprise er betalt : : : 6335 Rdlr. 2 Mk. 8 ß. Hvoraf igjen for solgte Beholdning er indkommen:

412 Rdlr. 1 Mk. 9 ß.

4. For hvide Voxlys, Petersborger og andre Tællelys er ikkuns betalt 9856 Rdlr. 4 Mk. 14 ß. De høie og gode Herrer Interessentere kan selv behagentlig gjøre Reflection over denne Post.

5. For Brænde er og betalt 5445 Rd. 2 Mk.

6. Isenkramvare, saasom Brevtasker, File, Huggejern og andet Værktøi:

11,899 Rdlr. 2 Mk. 14 ß.

Men derimod er igjen af samme indkommen, for de ved Auctionen paa Gjethuset solgte Rester, den Summa : : 388 Rdlr. : $14\frac{1}{2}$ ß.

7. Trækul $5305\frac{1}{2}$ Tønde, kostede omtrent:

3000 Rdlr. : :

Hvoraf allene siges at være forbrugt til Sallys private Huusholdning $2440\frac{1}{2}$ Tønde.

8. For Vox er betalt 2225 Rdlr. : :

9. For Gibs : : 5937 — 2 Mk. 8 ß.

10. For Messing : 8181 — 3 — 8 —

11. For Kaaber : 8645 — 4 — 14 —

12. For Tin : : 543 — 4 — 6 —

13. For Klumpeblye : 283 — : — 12 —

14. For Jord fra Frankrige med Fragt og Omkostninger : : : 5454 — 4 — 3 —

15. For Kampesteen : 157 — 2 — : —

16. For raae Jern, som af adskillige er kjøbt : 2039 Rdlr. 1 Mk. 9 ß.

17. For forarbeidet Jern 670 Skipp. 8 Lpd. 15 Pund er betalt til Hr. Gor : : : 48,242 — : — 8 —

Herved ere vi besøiede at gjøre denne Erindring, at vi ikke formaae at fatte, hvor denne anseelige Vægt af Jern er anbragt, med mindre den af Directionen udnævnte Commission med deres Oplysning herudi vil være Interessenterne assisteerlige at samme virkelig er medgaaet; ikke heller hvorfore Hr. Gor er accorderet saa uhørlig en Priis af 225 Rdlr. pr. 1000 Pd. af forberørte forarbeidede Jern, som han har ladet smedde paa Compagniets Værksted i Giethuset, ventelig med dets eget Værktøi og med dets eget Folk; efterdi vi befinde, at Compagniet har maattet derforuden betale for det.

18. Til diverse Arbeidsfolk efter de fra Hr. Gor indkomne Qvartalregninger (som han meget accurat har sammensmiddet saaledes, at de næsten hver Gang have rendered 5000 Rdlr.), i alt den Summa : : : 39,148 Rdlr. 4 Mk. 13 ß.

19. Er betalt til Hr. Gor for hans og 5 Franske Medarbeideres maanedlige Gage:

23,474 Rdlr. : 12 ß.

Ligeledes for hans Hidreise-Omkostninger:

4896 Rdlr. 4 Mk. :

For hans Tilbagereise : 5127 Rdlr. : 8 ß.

Endelig er betalt ham for de smaae Medaillons, samt til Equivalent for hans og Hustrues Pension:

8625 Rdlr. : :

Saaledes er til Hr. Gor og hans Handlangere (foranførte 670 Skpd. Jern undtagen), betalt:

81,271 Rdlr. 4 Mk. 1 ß.

20. Til Directeur Sallys Tegner, Snedker og Smed er udbetalt i Arbeidsløn:

5363 Rdlr. = 8 ß.

21. Til sammes Handlangere:

4488 Rdlr. = =

22. Bemeldte Hr. Sallys Salarium fra den 10de Maji 1760, à 1000 Rdlr. aarlig.

23. Til den Svenske Entrepreneur Meyer (som, saavidt vi have bemærket, ikke engang har begyndt noget Arbeide), er betalt den første Termin af hans Salarium efter Accorden:

4444 Rdlr. 2 Mk. 10 ß.

Og paa den anden Termin avanceret:

1727 Rdlr. 5 Mk. =

Videre til Reisepenge 100 Specie-Ducater:

275 Rdlr. 5 Mk. 12 ß.

6448 Rdlr. 1 Mk. 6 ß.

Men af hvad Aarsag Directionen har qvitteret denne Mand uden at faae nogen Erstatning for saadan Capital, synes os burde dog i det allermindste have været Interessenterne bekjendtgjort.

24. For Illuminationen ved Charlottenborg betalt = = = = = 1150 Rdlr. = =

25. For et Tractemente, som Marchal har foranstaltet efter Secretair Biehls Forlangende den Dag Statuen blev flyttet ꝛc. betalt:

581 Rdlr. 1 Mk. 9 ß.

26. For Medailler, som skal være slagne da Grundstenen til Statuen blev lagt, er betalt:

2922 Rdlr. 4 Mk. 6 ß.

Disse Medailler ere af Directionen besørgede, uden Interessenternes Forevidende og Samtykke, og hvor de ere afblevne, faaer vel altsaa at oplyses, da Directionen selv allene derover haver disponeret.

27. Medaillerne, som bleve slagne da Monumentet var opført, skal have bestaaet udi 10 store og 21 mindre Guldmedailler, 40 store og 460 mindre Sølvmedailler, som ialt have kostet:

5804 Rdlr. = 2 ß.

Da nu Generalforsamlingen den 17 Sept. 1767 dertil ikkuns haver tilstaaet 3 à 4000 Rdlr. og man ikke finder nogen ordentlig forfattet Optegnelse hvorledes ovenanførte Medailler ere destribuerede, dog vel at endeel er falden i Uvedkommendes Hænder; saa siden Generalforsamlingen ikke haver bevilget mere dertil end i det allerhøieste 4000 Rd., synes det billigt at vedkommende Direction gjør Regnskab for Resten.

Endelig finde vi for det 28de, at Hr. Gor den 19 April 1765 har requireret 8000 Pund Metal til 7 Bustes, som Directionen har beordret støbte, ligeledes uden Generalforsamlingens Forevidende eller Samtykke, og ved hvilken Resolution Directionen dog fastsætter, at de Herskaber, som bekomme samme, skulle gives Regning paa Metallets Bekostning; hvilken Regning vi ikke finde at være bleven udstædt, mindre til Compagniet, ei heller at det nogensteds er optegnet, hvo egentlig bemeldte Bustes har bekommet. Men da det ellers befindes af een af Hr. Sally indgiven Note af 1 Februarii 1766, at han i et heelt Aar har været beskjæftiget med at forfærdige Modellerne til disse 7 Bustes, at Hr. Gor i samme Tid ei har støbt

mere end et, hvilket derefter leveret Cisleuren, som derpaa havde begyndt at arbeide den 7 Oct. 1766. Saa sees tydelig nok, at denne Operation, naar man allene tager Compagniets maanedlige eller ugentlige Udgifter ved Sallys og Gors Arbeide i Betragtning, tilligemed alle de øvrige Ting, som ere anbragte og bekostede uden Generalforsamlingens Tilladelse, lettelig kan have kostet de 126,836 Rdlr. 8½ ß., som mere paa Statuen af os er meldt at være anvendt end Directionen for Generalforsamlingen har declareret dertil at skulle være medgaaet, der følgelig altsaa ansees at være skeet efter deres egen Ordre og paa deres eget Ansvar. Og altsaa herudinden endnu referere os til vores forrige og vedblive den gjorte Udsættelse at Directionen til alt det bør være ansvarlig, hvorfore den ingen Generalforsamlings Resolution har for sig.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Den 28de d. M. blev, efter Hs. Majestæts allerhøieste Befaling, Elefant- og Dannebrog-Ordenernes høitidelige Forsamling holdt paa Rosenborg Slot. Det skjønne Veirlig forøgede Dagens Høitidelighed. De ved denne Leilighed til Storkors, Commandeurer og Riddere af Dannebrog-Ordenen samt Dannebrogsmænd Udnævnte findes anførte i Statstidenden No. 67. Processionen fra Palaiet til Rosenborg udmærkede sig ved Pragt og Orden. Ved dens Tilbagekomst til Palaiet spiste Storkorsene og Commandeurene ved Hs. Majestæts Taffel, der bestod af 34 Couverts, Dannebrogsridderne ved 3 Galla-Marskals-Taffeler, dækket paa 200 Couverts, og Dannebrogsmændene ved et Taffel paa omtrent 100 Couverts. Anretningen var meget smagfuld og glimrende. Ved det Kongelige Taffel serveredes paa det fortræffelige Service af Kjøbenhavnsk Porcellain, som Flora Danica er malet paa,

og paa Taffelet stod ni kostbare Sølvterriner, der kun bruges ved høitidelige Leiligheder. Dannebrogsmand H. C. Knudsen afsang ved Taffelet, efterat han i Forveien havde udbedet sig Tilladelse dertil, følgende af ham selv forfattede Sang:

Et Bæger for Fredrik, vor Fader, vor Ven!
Erkjendtlige Hjerter ham signe!
Kom, sværger eenstemmigt, I Dannemarks Mænd,
i Dyd og i Daad ham at ligne!
Kun Fædrelandskjerlighed hjemler os Krav
til Hæderens Tegn, som hans Naade os gav!
Du være os helligt, o elskede Pant!
Kun Borgersind kan Dig fortjene;
hver Mand, som hiint herlige Vidnesbyrd vandt,
med Brødre sig tro vil foreene,
og love at virke af inderste Sjel
for Frederiks Hæder og Dannemarks Vel!

Igjennem det Kongel. Danske Cancellie er den 9de Junii 1809 udfærdiget en Placat, hvorved Domhuuspengene for Landsoverretterne i Danmark nøiere bestemmes, og den Afgift, som under dette Navn hidtil er bleven erlagt ved Underretterne i Fyen og Langeland, ophæves. Dens Indhold er følgende: "Da det Bidrag til Domhusenes Vedligeholdelse, som, under Navn af Domhuuspenge, tilforn blev erlagt ved Landstingene i Danmark, og nu, i Følge Forordningen af 25 Januarii 1805, bør tilfalde Landsoverretterne sammesteds, ikke overalt er lige; saa har det behaget Hs. Maj., under 26 Maji d. A., allernaadigst at befale: At Domhuuspengene, som fremdeles bør erlægges i de private Sager der indstævnes for Landsoverretterne i Danmark, skulle, for enhver saadan Sag, fastsættes til 1 Rdlr.; at denne Afgift til Domhusets Vedligeholdelse bør udredes af den Part, der dømmes til at betale Processens Omkostninger, og, i Tilfælde af disse hæves, da af begge Parter, saaledes at hver erlægger det Halve; samt: at de Domhuuspenge, som hidtil have fundet Sted ved Underretterne i Fyen og Langeland, skulle for Fremtiden aldeles bortfalde."

Aalborg, d. 25 Junii. For nogle Dage siden hørtes paa forskjellige Puncter af Vestkysten et stærkt Knald, som af et fjern Tordenskrald. Veiret var aldeles stille og Explosionen saa stærk, at det satte Bladene paa Træerne i Bevægelse. Med temmelig Vished tør man nu paastaae, at det var et fiendtligt Skib, som er sprungen i Luften.

Kahyt-Vinduer, en Deel Fustagier ɩc. ere drevne i Land ved Kiul. I Egnen af sidstnævnte Sted blev for nogle Dage siden indbragt en Prise med spansk Salt. Dagen efter indfandt sig tvende Engelske Krigsskibe. Folkene paa Prisen satte den strax paa Grund og gik i Land. De fiendtlige Barkasser lagde til den, og efter at have losset en Deel af dens Last, lykkedes det dem at faae den flot. Vel ilede Militaire til, men Fiendens Plan var imidlertid bleven opnaaet. Ogsaa den hosliggende Caper blev endeel beskadiget. Ligeledes blev ogsaa til Skagen indbragt en Nordamerikaner med Vine, men med Hensyn til den aabne Rhed og Usandsynligheden at bringe den om Revet, efter 24 Timer frigiven, da det ikke var muligt at finde hans — formodentlig skjulte falske Papirer. Ogsaa ved Fladstrand er i disse Dage verlede en Deel Skud med 2 fiendtlige Skibe, der vare paa Jagt efter et Dansk, men som lykkeligen undslap.

En til Christiansand indloben Americaner skal være bleven prisdømt ved Underretten.

Efter Forlydende agter den forrige Konge af Sverrig at begive sig med sin Familie til Schweitz, for der at tilbringe sine øvrige Dage som Privatmand. Gustav IV. er 32 Aar gammel og har 3 Børn, nemlig 1 Prinds og 2 Prindsesser.

Udenlandske Efterretninger.

Fra Krigsskuepladsen i Østerrige haves Efterretninger, der gaae til d. 18 Junii. I en Dagbefaling fra Schönbrun af 17 Junii berettes, at Vicekongen af Italien d. 14de har tilfegtet sig en glimrende Seier over Erkehertugerne Johan og Palatinus ved Staden Raab i Ungern; at Fienden har efterladt 4 Faner, 6 Canoner og 4000 Fanger, hvoriblandt en General-Major; at han, efterat have bedækket Valpladsen med sine Døde, har trukket sig i Norden til Comorn, hvorhen han med Kaarden i Haanden blev forfulgt; at Tabet paa Fransk Side kun var 5 til 600 Mand, og deriblandt den brave Oberst Thiery; at i Følge denne Seier Staden Raab *) berendes og Bombardementet har taget sin Begyndelse.

*) Den ligger 19 Mile fra Wien og har 20,000 Indvaanere. Naturen har bidraget det meste til dens Befæstning; thi den omgives af tre Floder: Donau, Raab og Rabnitz. Forstæderne ere temmelig vidtløftige og folkerige.

I en Østerrigsk Dagbefaling af 18de d. M. hedder det derimod, at Armeecorpset under Erkehertug Johan, som var sammensat af 20,000 Mand Linietropper og omtrent 16,000 af den Ungerske Insurrections-Armee, blev levende angreben af en Fransk Armee, som kan anslaaes til 50,000 Mand; at Linietropperne fegtede den hele Dag med største Held, men at Erkehertugen, da høire Fløi, som for det meste bestod af Insurrectionstropper, af hvilke man endnu ikke kan vente den Behændighed som af øvede Tropper, ei vare Fienden voxne, fandt det hensigtsmæssigt, til Hovedplanens Forfølgelse, at trække sig til Egnen af Comorn og derved at sikkre og lette sin Forening med Hovedarmeen; at dette lille Uheld iøvrigt ikke har foranlediget nogen væsentlig Forandring i den Østerrigske Armees Stilling, og at Tropperne kun mistede i denne Fægtning 1500 Mand Døde og Saarede.

Fra Wien skrives, at indtil d. 16de d. M. var endnu intet forefaldet imellem de to store fiendtlige Armeer. Begge ere skilte fra hinanden ved Donau. Manglen og Dyrheden af Levnetsmidler tiltage med hver Dag paa en virkelig saare foruroligende Maade. Brødmangelen er saa stor, at der allerede om Morgenen Kl. 4 staae Folk hos Bagerne, uagtet Brødet først er at faae Kl. 6. — De Franske arbeide Dag og Nat paa de ny Donaubroer ved Ebersdorf og Forskandsningerne paa de derværende Donauøer. Ogsaa udrustes mange bevæbnede Skibe. Den store Tyrkiske Jernlænke er allerede spændt over Donau.

Fra Dresden skrives under d. 19 Junii, at den største Deel af de derværende Østerrigske Tropper har samme Dag forladt denne Hovedstad og taget Veien ad Leipzig til. Kun nogle Bataillоner og Commandanten Førsten Lobkowitz bleve tilbage tilligemed General Am Ende, hvilken sidste dog, som det hedte, skulde samme Dags Aften ogsaa afgaae. I Dresden og Meissen have Østerrigerne oprettet Hververpladse. Den første Stad maa levere 1000 Mionderinger. Over 100 Vogne, beladte med Munition fra Tøihusene, Magazinerne og Commissariats-Forraadshusene, skulle afgaae til Bøhmen. En Sachsisk Skibsbro er paa 29 Vogne, hver med 6 Heste for, allerede ført til Bøhmen. — Hertugen af Brunsvigs Tropper lønnes godt. Hver Gemeen faaer foruden Monde-

ring, Portion og Ration, 5 til 6 Rdlr. maanedligen. — Men saa raske som Østerrigerne hidtil syntes at gaae frem paa den Kant af Tydskland, vil der, efter al Sandsynlighed, snart sættes Grændser for deres Fremskridt. Allerede d. 19de f. M. var Kongen af Vestphalen ankommen til Sonnderhausen. General D'Albignacks Corps har forenet sig med Greve v. Bernteredes og Hovedqvarteret skulde d. 19de være i Sonnderhausen, hvor ogsaa Sachserne vente at forene sig. Den Hollandske Division under General Gratien ventedes did d. 21de. Naar disse forskjellige Corpser først ere samlede, ville de allierede Magter kunne sætte en Armee mod Østerrigerne, som de neppe ville kunne modstaae. Østerrigerne synes ogsaa at ane dette og ere i en Tid af tre Dage ikke rykkede videre frem. De staae i Egnen af Würzen, synes uvisse i deres Bevægelser, og have sendt Spioner til Elbe- og Saale-Departementerne, hvor de forgjeves ventede at finde Misfornøiede.

Under d. 23 Junii er udstedt en Forordning angaaende en overordentlig Inddragelse af en betydelig Summe Danske Courantsedler. Dens Hovedindhold er følgende: For at give Courantbanken de fornødne Midler i Hænde til den tilsigtede overordentlige Inddragelse af Banksedler, har Hs. Maj. allernaadigst paalagt og bemyndiget Financecollegiet til at udstede og til samme at overdrage rentebærende Effecter til et Beløb af 8,000,000 Rdlr. Species og 2,500,000 Rdlr. Courant, under Hs. Majestæts allerhøieste Garantie, som Over-Bank-Directionen skal see afsatte efterhaanden paa den fordeelagtigste Maade. Til disse Effecters Forrentelse og Afdrag paa Capitalen, saavidt dette finder Sted, har Hs. Maj. allern. føiet den Foranstaltning, at en ny og sikker Stats-Indtægt tilveiebringes, som ene er bestemt til dette Øiemed og derfor strax, ligesom den indkommer, umiddelbar og med dens fulde Beløb oppebæres af Courantbanken, for efter de den givne Forskrifter allene til denne Hensigt at anvendes. Af den ovennævnte Capital skal funderes Effecter for det første til et Beløb af 8,000,000 Rdlr., deels i Species, deels i Courant, nemlig A) Rentebærende Obligationer, hvis Capital efterhaanden i et vist Antal Aar (nemlig i 18 paa hinanden følgende) afbetales, med 4 PC. aarlig Rente. Tilbagebetalingen skeer ved aarlig Trækning af et vist Antal Numere. B) Bestandig transportable Bankfonds, som deri ere af samme Beskaffenhed, som de allerede oprettede bestandig transportable Statsfonds, at Capitalen ikke afbetales, men allene ved Transport kan overdrages fra Eier til Eier; men tillige ere consignable, det er: at de kunne bestemmes til visse personlige eller reelle Friheders og Rettigheders Erhvervelse, i Overeenstemmelse med den under Dags Dato udgangne særskilte Anordning. Disse skulle bestaae i 1) en Summe af 2,500,000 Rdlr. D. C., som bære 4½ PC. aarlig Rente i D. C., hvilke efter 15 Aars Forløb forvandles til 4 PC. i Sp. 2) En Summe af 3,140,000 Rdlr. Species (hvoraf svares 3½ PC. i Species). Disse Bankfonds skulle dog fra den Tid af, da Renten af de forstnævnte forandres til 4 PC. Spec., ligeledes bære 4 PC. aarlig i Spec. 3) en Summe af 820,000 Rdl. Spec. med 4 PC. aarlig Rente. For de øvrige 2,500,000 Rdlr. Spec. kan endnu i Tiden efter Hs. Majestæts nærmere allern. Bestemmelse, udstedes Effecter af samme eller forandret Beskaffenhed, hvilke dog hvile paa samme Sikkerhed, nemlig den i Anordningens 3 §. benævnte ny Indtægt. —— De paa denne Maade indkommende Courant-Bank-Sedler blive nemlig enten tilintetgjorte eller anvendte som en Banken tilhørende Capital, der gjøres frugtbringende ved Udlaan paa sikre Panter, gode Activers Erhvervelse eller Indkjøb af Effecter; dog skal alt hvad ved denne Anvendelsesmaade for Banken erhverves, ligeledes udelukkende være bestemt til Courant-Bank-Sedlers Inddragelse eller til at forøge Bankens Formue, som hefter for deres Realisation. Endskjønt den Indtægt, som til Courant-Banken vorder henlagt, er af et sikkert og tilstrækkeligt Beløb til at forrente samtlige derpaa funderte Effecter og Fonds &c., saa vil Hs. Maj. dog end ydermere allern. garantere og forsikkre Courantbanken de til samtlige herpaa bestemte Betalinger fornødne Indtægters fulde aarlige Beløb, saaledes, at om nogen Tid den fulde Summe ikke skulde indkomme, eller ikke i rette Tid indkomme, det Manglende skal erstattes af Hs. Majestæts Finantser, og alle Statens Indtægter altsaa hefte og tjene til Sikkerhed for de ovennævnte Effecters og Fonds rigtige Forrentelse og Afbetaling, saavidt Afdrag finder Sted. —— Fremmede kunne med samme Rettigheder som Danske Undersaatter deeltage i disse Fonds.

Under d. 23 Junii er udkommen en Forordning angaaende consignable Bankfonds, hvori fastsættes de Rettigheder og Fordele, som ved Consignationen af Bankfonds kunde ventes opnaaede. De consignerede Bankfonds ere under alle Omstændigheder uopsigelige, saavel fra Regjeringens som fra Bankfonds-Eierens Side; de kunne derimod for saa-

vidt de ikke af Eierne consigneres, ved Transport i de dertil indrettede Bøger overdrages fra Eier til Eier, ligesom de 1801 og 1806 oprettede Statsfonds. De kunne consigneres til forskjellige Øiemeed, og deres Consignation giver Haab om følgende Rettigheder, Friheder og Fordele, som kunne vorde bevilgede Consignanten og i visse Tilfælde hans Familie. A. Erhvervelse af Indfødsret. Naar den Fremmede, der nedsætter sig i Hans Majestæts Stater, godtgjør at have consigneret en saadan Capital i Bankfonds, at de aarlige Renter deraf beløbe til 250 Rdlr. Spec. eller en derimod svarende Rente i D. C. efter de Forhold, at 4½ Rdlr. D. C. regnes lige med 3½ Rdlr. Spec. og Consignationen gjelder for hans Levetid. B. Fritagelse for borgerlige personelle Tyngder. Naar den Ansøgende beviser at have consigneret et Bankfonds-Beløb, som bærer 500 Rdlr. Spec., eller i D. C. en lige Sum, i aarlig Rente. C. Opnaaelse af adelige Rettigheder. Naar nogen beviser, for sin Levetid at have consigneret saa meget i Bankfonds, at Renten deraf udgjør 1000 Rdlr. Spec. aarlig (eller i D. C. en dertil svarende Summa), da kan han forvente, saavidt Hs. Maj. finder ham værdig dertil, at han og hans ægte Børn i første Led skal vorde meddeelt personelle Rettigheder lige med Adelen. Er han derhos Eier af et saadant Jordegods, paa hvilket adelige Rettigheder kunne udøves, da kan Godset, paa Grund af den skete Consignation, i Hans og Børns Leve- og Besiddelses-Tid ventes tillagt de Friheder og Rettigheder, som efter den gjeldende Lovgivning kunne forundes Sædegaardenes privilegerede Eiere; dog med Undtagelse af enhver Skattefrihed. De Friheder, som saaledes tilstaaes Godset, ophøre, naar det kommer i Andres end de ved Consignationen Berettigedes Hænder. D. E. Opnaaelse af Friherrelig Titel og Rettigheder, eller Grevelig Værdighed. Attraaer nogen at nyde Titel og Rettigheder som Friherre, og at lige Titel og Rettigheder, efter hans Død, stedse arveligen maa tilfalde een Person i en bestemt Linie, af hans ægte Afkom, saa kan Han, saafremt Hs. Maj. iøvrigt finder ham fortjent dertil, gjøre sig Haab om at bevilges det Ansøgte, naar han beviisligen for bestandig har consigneret en saadan Capital i Bankfonds, som bærer en aarlig Rente-Indtægt af 2800 Rdlr. Spec. eller en lige Sum i D. C., og derhos forpligter sig til at stifte et Lehn for sig og sine ægte Descendenter, enten af den consignerede Capitals Renter allene eller tillige af Jordegods, efter Hs. Majestæts nærmere Bestemmelse. Under lignende Vilkaar kan den, der attraaer at ophøies i Grevestand og at nyde de med samme forbundne Rettigheder, saavel for sin egen Person som og for en bestemt Række af Arvinger blandt hans ægte Afkom, gjør sig Haab om at beklædes med saadan Værdighed, naar han godtgjør, for bestandig at have consigneret et saadant Beløb i Bankfonds, som bærer en aarlig Rente af 7000 Rdlr. Spec. Og bør han derhos forpligte sig til, efter Hs. Majestæts allern. Bestemmelse, at stifte et Lehn for sig og sine ægte Descendenter, enten af den consignerede Sum allene eller tillige af Jordegods. Attraaer han, at eet eller flere af hans Børn, foruden det, som erhverver greveligt Navn, maatte forundes Baron-Titel, da har han for hver af disse og paa dens Levetid at consignere et særskilt Bankfonds Beløb, der bærer i det mindste 500 Rdlr. Spec. eller en derimod svarende Sum D. C. aarlig i Rente. F) Godtgjørelse for Skatter eller directe Paalæg. Enhver, som har directe Skatter til nogen af Hs. Majestæts Casser at erlægge og tillige er Eier af Bankfonds, kan for hele Beløbet eller for en Deel af disse Skatter, consignere en saadan Capital i Bankfonds, hvis Rente er lig den af ham til saadan Consignation bestemte Sum i Skatter, og erholder han da paa bemeldte Capital i Bankfonds, foruden den Rente disse bære, endnu i Godtgjørelse eller Tillægs-Rente en Halv af Hundrede i den samme Pengesort, hvori Skatten betales, enten Spec. eller Cour. Denne Consignation kan allene finde Sted for directe Kongel. Skatter eller Paalæg, hvorimod Told- og Consumtions-Afgivter og andre saadanne indirecte Paalæg ei kunne være Gjenstande for saadan Consignation. Denne Consignation er kun temporair, og kan ophæves efter Bankfonds-Eierens Forgodtbefindende. Dog antages Consignationen ikke for kortere Tid end 1 Aar, og Opsigelsen deraf maa skee i det mindste 2 Maaneder for Renteterminen. G) Berettigelse som Grosserer eller Mægler. Da de samtlige Foranstaltninger, som ere trufne til Courant-Banksedlers overordentlige Inddragelse, maa have den gavnligste Indflydelse paa Handelen, saa befales a) at ingen herefter maa meddeles Borgerskab eller Bevilling som Grosserer, med mindre han, foruden at opfylde de øvrige anordnede Bestemmelser, tillige beviser, at have consigneret et Bankfonds Beløb, der bærer 32 Spec. Rdlr. aarlig Rente, saafremt det er i Kjøbenhavn eller Altona; 24 Spec. Rdlr. aarlig Rente, naar det er i Helsingøer, Flensborg, Trondhiem, Bergen eller en Handelsstad af lige Størrelse, og 16 Spec. Rdlr. aarlig Rente i de mindre Handelsstæder. b) Paa samme Maade skal enhver, der attraaer Bevilling som Mægler, være sig Vare-, Skibs- eller Vexel-Mægler, førinden Bevillingen meddeles, bevise, at han til dette Øiemed har consigneret et Bankfonds-Beløb, der bærer 24 Rdlr. Sp. aarlig Rente, naar det er i Kjøbenhavn eller Altona, og 16 Rdlr. Spec. aarlig Rente, naar det er i nogen af de andre Handelsstæder. Denne Consignation er uophævelig, saalænge Consignanten benytter det derved erhvervede Borgerbrev eller Bevilling; den hæves derimod strax, saasnart han ei længer benytter Borgerbrevet eller Bevillingen.

Commissariernes Dom i Sagen anlagt paa Justitiens Vegne imod de Herrer Greve Schulin, Etatsraad de Coninck og Sognepræsten Rønne, ꝛc. (Sluttet.)

Sagens 4de Post angaaer, at de Tiltalte, i Udførelsen af de Forretninger, som de i Øvrighedens Fraværelse havde paataget sig, ikke ganske have handlet overeensstemmende med de Pligter, som i Almindelighed paaligge de Øvrighedspersoner, som disse Forretninger ere tildeelte. — Dertil henhøre, at Reqvisitionerne af Fourage og Kjørsler ikke ere fordeelte aldeles lige, og at det privilegerede, og frie Hartkorn, er bleven forskaanet, samt at endeel af de indkomne Penge endnu ikke ere indbetalte til Yderne. — Denne Post har Etatsraad Schønheyder paastaaet afviist, da de paatalte Fornærmelser, om de saaledes kunne ansees, maatte betragtes som private, men at ingen privat Mand har ført Klage over de Tiltaltes Handlinger, og der altsaa ingen Erstatning er at tilsvare; men denne Paastand maae bortfalde, da Justitien, om end den Fornærmede tier, maae være berettiget til at faae paakjendt, om de Tiltalte have handlet ret eller uret. — Vel vise nu de fremlagte Lister og Beregninger, at Fourage og Kjørsler ikke ere fordeelte aldeles lige efter Sognenes Hartkorn; men da Præsten Rønne har forklaret, at det første havde sin Grund i, at han ikke havde de behørige Jordebøger, eller den nødvendige locale Kundskab, og det sidste deels deri, at Englænderne selv i Begyndelsen havde taget mange Vogne, hvis Eiere siden maatte forskaanes, deels deri, at Vognene ofte bleve fordrede saa hastigen leverede, at det ikke var muelig at iagttage den nøieste Lighed, hvilket Amtsforvalteren har erklæret, af samme Aarsag end ikke at have været mueligt, da han overtog Bestyrelsen; det derhos er vist, at en noget ulige Fordeling var bedre end ingen, ligesom det heller ikke findes, at denne ulige Fordeling har sin Grund i nogen Partiskhed, eller mala fides fra de Tiltaltes Side, saa maae den første af disse Klagepunkter bortfalde. — Hvad den anden angaaer, da findes det vel, at det fri Hartkorn er bleven forskaanet, men da de ikke have henvendt sig til enkelt Mand om Præstationerne, men at de derimod henvendte sig til Fogderne, som igjen have æsket dem af Beboerne, og det altsaa egentlig er dem, der har fritaget det privilegerede Hartkorn, og da det heller ikke er beviist, at de have paalagt Fog-

derne, eller anmodet dem om, at forskaane de Tiltaltes Hartkorn, og da endelig det frie Hartkorn ligeledes blev skaanet, efterat Amtsforvalteren havde paataget sig Fordelingen, saa kan denne Klagepost ikke falde dem til Last. — Hvad den tredie Punkt angaaer, da maae den bortfalde, siden Pengene ere i Etatsraad de Conincks Værge, der er villig at udbetale dem, og de Tiltalte ikke er overbeviiste om nogen dolus. — Da Actors Paastand gaaer ud paa, at de Tiltalte skulde dømmes paa Liv og Ære, men denne aldeles ikke gives Bifald, saa kan Mortification ikke nægtes dem. — Sagens Omkostninger maae de Tiltalte blive pligtige at betale, da Justitien var beføiet til Sags Anlæg, og Greve Schulin, i Sagens 3die Post, bliver at mulktere; og da Actor og Commissionsskriveren ved Kongelig Befaling af 21 Juni have faaet Adgang til at erholde Salarium, maae de Tiltalte betale dette, tilligemed Oversættelsen af de i fremmede Sprog skrevne Dokumenter har kostet. Sagførelsen har været forsvarlig, og intet utilbørligt Ophold har fundet Sted, da den længere Opsættelse, Etatsraad Schønheyder har havt, har været foraarsaget ved Sygdom.

Thi kjendes for Ret:

Sigismund, Greve af Schulin, bør, for sin uærbødige Skrivemaade i Brevet af 27 August forrige Aar, bøde 100 Rdlr. til Kjøbenhavns Amts Fattigkasse. Saa bør han og, saavelsom Etatsraad Frederik de Coninck, og Præsten Hr. Rønne, een for alle og alle for een, betale de af Actionen lovlig flydende Omkostninger, og derunder for Oversættelsen af de i fremmede Sprog skrevne Dokumenter 42 Rdlr., samt i Salarium til Actor, Advocat Bilsted, 200 Rdlr., og til Commissionsskriveren, Candidatus juris Lange, 100 Rdlr. I øvrigt bør de Samtlige for Actors Tiltale i denne Sag frie at være, og den nedlagte Paastand ikke komme dem til Skade paa deres Ære. — At efterkommes inden 15 Dage, efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere; det tilbringes Subskribenterne og betales qvartaliter med 6 Mark. Subskriptionen modtages hos Bogtrykker Høeckes Enke, boende i store Helliggeiststrædet No. 144.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 77.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 4 Julii, 1809.

Reisen til Birkerød.
(Fortsat.)

Opvartningspigen.

Verten var een af de Mennesker, der ikke allene vide at gjøre Forskjel paa Folk, men ogsaa paa Klæder. Intet Under altsaa, at han i egen Person opvartede sine fornemme Gjæster. Men medens han med største Travelhed løb ud og ind, stod en lille pyntet Opvartningspige med Armene over Kors i Vinduet, og gav sig al muelig Umage for at gjøre sine Yndigheder gjeldende. Hun syntes at være en Parodie over alt hvad jeg har læst og hørt om den landlige Uskyldighed. Paa hendes Kinder fandtes vel noget, som en Digter i sin Begeistring kunde kalde Roser, men med prosaiske Øine kunde man ikke see andet end den rene skjære Kurlak. Denne konstige Rødme forhøiede det Spillende i hendes store Øine, der skjulede sig mellem langt nedhængende kulsorte Krøller, vare hver Mands Ven og skottede forelskede til Unge og Gamle, Smukke og Stygge, uden Forskjel. Hendes trinde Barm var en reen Natursjeldenhed, og hun vidste saa snildt at bedække den med et rosenrødt Silketørklæde, at den kastede et Skjær tilbage paa de glødende Kinder. Hendes fyldige Arme, der snarere lignede rødt Marmor med blaa Aarer end Alabaster, vare saa blottede, at ingen kunde tage Feil af deres skjønne Form. Hendes hele Klædedragt var beregnet paa at virke paa Sandseligheden, som desværre er det, der tidligst udvikles hos vore Dages unge Mennesker. Det smertede mig ret at finde dette Kjøbenhavnske Konstproduct midt i Naturens Eden. — Snart lagde hun sig ud af Vinduet som Venus, da hun steg op af Havet og undseelig for sig selv vilde skjule sit himmelske Aasyn i Skummet, snart lænede hun sig op til Vinduesposten, liig Pygmalions Støtte, naar den besjeles af Gudinden. Hensigten af disse forskjellige Bevægelser var nok, at een af Capercapitainerne skulde begynde en liden Kjerlighedsunderhandling med hende. Men enten det nu var, at Tiden var dem for kort, eller at de ikke havde nogen Sands for saadanne Yndigheder, nok er det, de indlode sig

ikke med hende i nogen Kjerlighedshandel. Alt hvad de gjorde var, at de til Afsked gav hende hver et Kys, og puttede hende nogle Drikkepenge i Haanden. Hun modsatte sig vel lidt i Begyndelsen: raabte med en kjelen Stemme: "fy, De er alt for uartig, Hr. Capitain!" men rakte dog i det samme Munden og Haanden frem paa eengang, og viste, at hun ikke var ubarmhjertig. Verten syntes hemmelig at gotte sig over, at hans Gjæster ogsaa kunde tilfredsstille deres platoniske Kjerlighed i hans Huus, og saae med Velbehag paa sin Piges forelskede Manøvres.

"Det er en munter Pige, De har, Hr. Vert," sagde jeg, da hun var gaaet ud af Stuen og jeg befandt mig i Eenrum med ham.

Han. Aa ja, det gaaer saa an! Hun er som Folk er fleest.

Jeg. Hvor længe har hun tjent hos Dem?

Han. Siden Paaske.

Jeg. De har vel faaet hende fra Kjøbenhavn?

Han. Ja, hun har tjent hos en Billardholder i Kongensgade, men der blev hun syg, og saa raadte Doctoren hende at tage ud paa Landet, for des snarere at blive frisk igjen.

Jeg. Hvor meget faaer hun i Løn?

Han. Sex Rigsdaler om Halvaaret; ja, mæn gjør hun saa.

Jeg. Saa maa hun nok have Penge aparte, for af den Løn kan hun jo dog ikke klæde sig saa smukt?

Han. Nei, aldrig en Skilling. Men De maa vide, at det egentlig er Drikkepenge og andre Sportler, som en Opvartningspige gjør meest Regning paa. Naar hun er folkelig og veed at omgaaes honnette Folk, kan hun godt have sine 50 Rdlr. om Aaret blot i Drikkepenge. Naar de unge Herrer fra Kjøbenhavn, især Kjøbmandskarle, kom enten ridende eller kjørende herud, saa estimere de, min Tro, Penge som Sand. Til Klæder falder der altid meget af for mine Piger. Her søge endeel unge Kræmmersvende fra Kjøbenhavn — og De kan troe, det er rare Folk. Der er nu een, som kommer hver Uge to Gange herud i en Gig — han er forlibt i hende, De saae for. — Han kommer aldrig, uden at han jo bringer noget Stads med. — Jo, De kan være vis paa, der falder mæn ganske artige Sportler af for mine Piger.

"Sportler," tænkde jeg: "ulyksalige Sminke for saa mange Uretfærdigheder og Nedrigheder, skal man da høre eder nævne hvor man kommer hen?

En Episode.

Da den store Griffenfeldt saae sig i sit Fængsel paa Munkholm berøvet Blæk og Pen, skrev han latinske Vers paa Væggene og Vinduesruderne. Saaledes søger ethvert Menneske af Aand, at give sine Tanker en objectiv Tilværelse, og Rousseaus Paastand, at den, som vidste, at han aldrig vilde kunne meddele andre sine Kundskaber, ingensinde vilde give sig Umage for at erhverve sig dem, er altsaa ugrundet. Nattergalen vilde synge, om den end aldrig havde nogen Tilhører, og Ossian havde sikkert spillet paa sin gyldne Harpe, om end hans Publicum ikke havde bestaaet af andre end

Fingals Høie og Fjelde. Men ligesom det ligger i vor Natur, at meddele andre vore Tanker og Følelser, saaledes føle vi ogsaa en indvortes Trang til, igjen at tilegne os andres Tanker og Følelser. For den, der er vant til Læsning, er det derfor en ubehagelig Stilling, at see sig ganske skilt fra Bøger, og han føler her en intellectuel Hjemvee, der berøver ham en stor Deel af den Fornøielse, han ellers kunde nyde. Det mindste trykte eller skrevne Blad er ham i saadan en Forfatning en kjerkommen Ven. Lad dets Indhold være nok saa tørt, hans Phantasie vil snart forvandle det til en interessant Læsning. Saaledes gik det i det mindste mig paa min Reise til Birkerød. Jeg bad Verten om lidt Papir til en Fidibus. Han flyede mig et Stykke. Det var et Ark af et saakaldt Maanedsskrift, der, ligesom Maanedsroser, sjelden blomstrer længer end en Maaned. Men i hvor stor en Elsker jeg end er af en god Pibe Tobak, vilde jeg hellere negte mig denne grove sandselige Fornøielse, for at nyde en finere aandelig. Jeg aabnede Papiret med samme Begjerlighed, som om det havde været en ny Fransk Bulletin. Jeg fandt deri et Fragment af en Avis fra Olympen, som jeg her vil meddele mine Læsere, hvor lidet jeg end ynder ethvert Fragment og enhver Episode, det være i Skriftriget eller Menneskeriget.

Forordning, som forbyder den overhaandtagende Luxus i Poesien.

Vi Apollo af Jupiters Naade Konge for de skjønne Videnskaber og fri Konster, alle sande Talenters Beskytter, gjøre vitterlig. Vi have ladet os foredrage, at ligesom de ægte Metaller og Ædelstene dagligen blive sjeldnere og sjeldnere i Vore som i de fleste andre Riger, tiltager den overordentlige Brug af Guld, Sølv, Perler, Diamanter, Karfunkler ꝛc. Dag for Dag, hvilket med Grund lader befrygte, at disse Kostbarheder, ved at blive saa gemene, efterhaanden ville tabe deres Værd i Folkets Øine og siden aldeles ikke kunne bruges mere som virkelige Zirater af vore sande Udkaarede, aldenstund det i de senere Tider er blevet Skik, at bruge Bladguld istedet for Ducatguld, Zink istedet for Sølv, Glasperler istedet for Orientalske, Topaser istedet for Diamanter, o. s. v., hvilket har foranlediget mange Misbruge. Vi byde og befale derfor følgende:

§. 1.

Ingen Digter eller Digterling maa i sine Elegier, Sonnetter, Ballader ꝛc., i Fremtiden betjene sig i Vers af 20 Strophers Længde mere end 1 Gang af Diamanter, Perler og Karfunkler, 2 Gange af Sølv og 3 Gange af Guld. Saaledes skal det fra nu af aldeles være forbudt at have Guldskyer og Guldbække i een og den samme Elegie, saasom slig en Ødselhed med et saa kostbar Metal, især i den poetiske Verden, kan være af høist skadelige Følger.

§. 2.

Diamanter, Perler og Karfunkler maa i Fremtiden ikke af nogen af vore Undersaatter bruges til andet end til Hymens- og Venskabsbaand, Forelskedes Øine, Taarer ꝛc. og andre smaa Digter-Prætiosa, men Vi forbyde alle og enhver, paa det alvorligste, at forfærdige hele Bække, Himle, Kapper, Kyser, Kaaber, Belter ꝛc. deraf.

§. 3.

Da, skjønt Konsten at forfærdige Purpur næsten er gaaet under med Phoenicerne, og Purpursneglene næsten ganske ere forsvundne fra Sneglenes Rige, vore Poeter dog i de senere Tider have været saa ødsle med denne kostbare Farve, at de endog have farvet hele Have, Bække, Himle, Senge og andet Træfang dermed, saa befale Vi herved, at Purpur i Fremtiden ikke maa bruges til andet end Smaating, saasom Belte, Kinder og enkelte fine smaa Meubler.

§. 4.

Saasom Vi ligeledes have ladet Os foredrage, at Roser, Lilier og Forglemmigei blive ved den hyppige Brug ligesaa sjeldne i Hesperidernes Hauge som ædle Metaller og Ædelstene i Vore Riger, saa ville Vi ogsaa have Vore kjere Undersaatter paamindede om, ikke at bortødsle alt for mange af disse Blomster i Liig-, Bryllups- og Fødselsdagsvers over Marketenterske, Jordemødre, Rokkedreiere og Blytækkere, samt andre gemene Folk, men at bruge dem med behørigt Maadehold.

§. 5.

Enhver, som handler imod ovennævnte Forskrifter, straffes som Kongelige Mandaters modtvillige Overtræder, og dømmes, efter Omstændighederne, enten til at læse eet af vore Qvasigeniers Poesier to Gange, eller gaae 10 Aar paa Fæstningsarbeide som æsthetisk Recensent.

Givet i Vort Tempel paa Parnasset i det fjerde Aartusinde af Vor Regjering.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Den i Morges Kl. 7 ankomne Norske Post har medbragt følgende Efterretninger:

Paa det enhver i Trondhjems Stift maa vorde overtydet om, hvorledes vore Fiender til Vands blive deres Tænkemaade troe, i det de med en satanisk Glæde, spilfægtende anstiller Ødelæggelser paa vore Folk, saa ofte de finde dem forsvarsløse, lader Undertegnede offentliggjøre følgende, der den 29de f. M. er ham tilmeldt fra Sognepræsten og Divisionsanfører Buschmann, nemlig: "Ved mit Ophold paa Leganger paa Statlandet, blev mig den 26de hujus tilmeldt, at omtrent 16 Baade fra Stat, som den 24 nestforhen laae paa Havet 8 Mile fra Land for at fiske, bleve i utrolig Hast opseilede paa deres Retirade til Landet af en fiendtlig Fregat, som kom Vest fra, hvilken søgte at komme dem forud; den seilede den ene Baad en Favn nær, talede og raabte, uden at Baadens Mandskab forstod Sproget, pegede ogsaa paa det Sted paa Skibet, hvor Mandskabet skulde stige op; da Baaden i Forvirring søgte at roe op i Vinden fra Skibet, kom der 3 Canonkugler meget nær Baaden og mange Musketkugler, af hvilke dog ikkun een streifede udvendig og bag paa Baaden tog en Splindt ud, kløvede Bordet og gleed af. Skibet gjorde adskillige Vendinger imellem de adspredte Baade, skjød efter flere, men saarede ingen Mand og traf heller ikke flere end hiin nævnte Baad. Paa denne Baadejagt seilede det Statlandet indtil en halv Miil nær. Det førte 14 Canoner i Batteriet, og var formodentlig en Fregat paa 40 Canoner. Samme Skib allarmerede siden Kystværnet Aftenen og følgende Nat paa Qvamsøe. Ogsaa den 26de tidlig om Morgenen saaes et Skib fra Stat, som man formodede at være det samme. Enten nu dette Skib er at ansee som en Fortrop for flere følgende, eller det vedbliver at krydse ud for Stat, troer jeg ikke at bør lade Deres Høivelbaarenhed være derom uvidende, om De maaskee skulle ansee det nødvendigt at lade advare Fartøier, som agte sig syd forbi Stat. Det anmærkes, at en lydelig Latter og kjendelig Fornøielse sporedes hos Skibets Besætning, da de saae Baadens Mandskab kaste sig til Siderne, naar Kuglerne fløi dem om Ørene."

O. H. Sommerfelt, Amtmand.

Publikum skylder afdøde Cancelliesecretair Hans Hornemann megen Tak, da han har testamenteret det meste af sin Formue til et Fond, hvoraf Renterne aarlig er bestemt til at uddeles i Præmier for Fremgang i Vindskibelighed og Industrie. — Ved hans smukke Jordesærd sidstleden 24 Maji, blev hans Minde derfor og blandt andet hædret ved et større Antal uindbudne Embedsmænd og andre agtværdige Folk, som fulgte ham til Graven — end de som vare inviterede. (Af Trondhjems Avis.)

Da jeg af Samtale med adskillige af Byens Indvaanere troer at have mærket, at den af mig i Budstikken No. 4 udkastede Plan til et velgjørende Selskabs Indretning har fundet noget Bifald, men at man ikke veed, hvor de, der ville indtræde i Selskabet, egentlig maatte melde sig; saa har jeg troet at skylde Publikum at bekjendtgjøre, at de, der ville bidrage til ovenmeldte Selskab, behageligst derom vilde tilsende mig en skrivtlig Anmeldelse, hvori Bidragets Beløb tillige maatte være anført. Skulde da Interessenterne blive saa mange, at man kunde gjøre Regning paa Forsørgelse i det mindste for 10 Mennesker, skal jeg have den Ære nærmere at indbyde til en Generalforsamling, hvor det videre Fornødne kunde aftales, og en Pleiecommission udvælges, til hvis Medlemmer, efter min Mening, ogsaa kunde vælges saadanne Mænd, der ellers ikke vare Interessentere i Selskabet, hvis Sagkyndighed og Virksomhed var bekjendt.

Trondhjem, d. 18 Maji 1809. Bugge.

Foruden de forhen anmeldte Patrioter, der have hædret sig ved frivillige Bidrag til de i Krigen Blesserede, og de Faldnes Efterladte, har end videre Generalcommandoen tilsendt Commissionen 55 Rdlr. fra Præsten Hr. Herlossen i Frederiksværn, som er indkommen ved Salget af en af ham udgiven Mindetale over afgangne Generalmajor Schleppegrell. Af Generalcommandoen ligeledes modtaget 55 Rdlr., der er indsendt fra Præsten Smith til Oiestad, som en Gave til den Norske Armee af Almuen i Oiestads Præstegjeld. Hoiesterets Advocat Justitsraad Wivet har tilkrevet Generalcommandoen, at foruden det Bidrag til Understøttelse for de Norske Krigere og de Faldnes Enker og Børn, hvortil han med sine Colleger havde subscriberet, havde han tillige besluttet, saalænge Krigen vedvarer, at yde alt hvad der ved Hoiesterets Dom tilkjendes ham, som Salarium i beneficerede Sager til samme Brug, og at han vil lade overlevere 30 Rdlr., hvilke ere ham tilkjendte ved Hoiesterets Dom i en saadan Sag. Fra Directionen for det dramatiske Selskab i Aarhuus har Generalcommandoen modtaget og tilsendt Commissionen en endosseret Vexel paa 394 Rdlr., som ved 2de Forestillinger er indbragt, til Bedste for de blesserede Norske Krigere og de i Krigen Faldnes Efterladte. Det borgerlige Artillerie og Infanterie i Kjøbenhavn har sammenskudt en Summa af 2750 Rdlr., til Understøttelse for de Norske Krigere, for hvilken Summa Generalcommandoen har sendt Commissionen den Norske Casse-Directions Anviisning. Fra den constituerede Sorenskriver i Karmsund og Hesbye Sorenskriverie i Stavangers Amt er Commissionen tilsendt: 68 Tønder eller Foustager Havre, 1 Tønde Byg, 8 Tøder Potatos, $\frac{1}{4}$ Tønde Smør, $4\frac{1}{2}$ Bismerpund Kjød, som endnu er underveis; nok: 29 Tønder Havre, 3 Tønder Meel, $\frac{1}{4}$ Td. Korn, $\frac{1}{4}$ Td. Meel, 1 Bismerpund 17 Marker røget Kjød og Flesk, som Gave fra Almuen i dette Sorenskriverie, med dens Ønske, at samme maatte blive ydet efter Commissionens skjønsomme Bestemmelse, især til de der formedelst Krigen maatte have lidt meest. Hr. Stiftamtmand Thygeson har indsendt 70 Rdlr., som Mægler Sørensen i Christiansand har indsamlet til Bedste for de i Krigen Qvæstede og faldnes Efterladte, i et Selskab i Løken i Jylland. Ridder Hr. John Collett indsendt 159 Rdlr. 35 ß., som er udbragt for 10 Tønder hele Gryn, som Kjøbmand L. C. Springborg i Aalborg har indsendt ham til Understøttelse for Norske Krigeres Efterladte, hvorfor han har tegnet sig ved en Subscription. — Commissionen bevidner herved enhver sin forbindtlige Tak som saaledes har bidraget til at lette deres Kaar, hvis Forsørgere have ofret deres Liv for at værne for Fædrelandet. — Understøttelsescommission i Christiania for de i Krigen Faldnes Efterladte, den 22de Maji 1809.

I Slesvig er Branddirecteuren for Amterne Gottorf og Hütten, Kirchner, og strax derpaa den derværende Byfoged Brüning ved Døden afgaaet. Ved disse Dødsfald blive altsaa to Embeder ledige.

Udenlandske Efterretninger.

Endnu staaer den Franske og Østerrigske Armee imod hinanden ved Donau, uden at noget

egentlig afgjørende Slag hidtil er forefaldet. Donaufloden er den vældige Kjæmpe, der synes at have lagt sig imellem begge de stridende Parter, for at forekomme videre Blodsudgydelse. Ved Ebersdorf ere imidlertid ved de Franskes utrolige Anstrængelse og Virksomhed tre Broer over Donau blevne færdig. De derved liggende større og mindre Donauøer ere i den fortræffeligste Tilstand. Keiser Napoleon, som vexelviis er i Ebersdorf og Schönbrun, føier Anstalter til ny afgjørende Optrin. Bevægelserne blandt de Franske og Forbundstropperne ere store. Fra Strasburg marchere bestandig saavel Cavallerie- som Infanterie-Depoter og ny Conskriberede til Østerrige for at completere Regimenterne. I Polen har Først Poniatowski paataget sig Commandoen over de Russiske Tropper, og man venter snart en Trefning mellem Russerne og Østerrigerne. — Østerrigerne udbrede sig alt mere og mere paa forskjellige Kanter, men Udfaldet vil lære, om de ikke derved svække sig end mere. General Chasteller har vovet sig med sit Corps lige til Mestre, lige over for Venedig. I hele Egnen udskriver han Requisitioner og Contributioner. Hans videre Hensigter maa snart udvikle sig. Men de fornødne Forholdsregler imod ham ere allerede trufne. Venedig har en tilstrækkelig Besætning og General Rusca dækker med sit Troppecorps Passet ved Palma Nova, en Grændsefæstning i det venetianske Friaul. Erkehertug Johan er, efterat have faaet ved Comorn adskillige Forstærkninger, atter gaaet fremad og har taget sin forrige Stilling ved Raab. Det i det Bayreuthske indrykkede Østerrigske Corps bestaaer af 6000 Mand. I Bayreuth ere begge Kammersenaterne og i Erlangen Statens Embedsmænd blevne tagne i Eed af Østerrigerne. Tyrolerne ere langt fra endnu ikke rolige. Men de, som indsluttede Fæstningen Kufstein, ere dog blevne fordrevne af General Deroy og Fæstniningen er atter bleven forsynet med alt det Fornødne. I en Østerrigsk Dagbefaling af 16de f. M. hedder det, at Østerrige hidtil har afholdt sig fra Fiendtligheder mod Sachsen, men da Sachsiske Patrouiller ere faldne ind i Bøhmen, fik General Am Ende Befaling, at rykke over Grændserne. Imidlertid synes det allerede at være "am Ende" med denne General Am Endes Seierstog; thi Kongen af Vestphalen har d. 25de f. M. ladet officiel bekjendtgjøre i sit Hovedqvarteer i Merseburg, at General Dalbignac har fordrevet Østerrigerne fra deres Stilling ved Lützen; at de ere blevne nødte til at trække sig tilbage og rømme Leipzig i største Hast, og at General Dalbignac vedbliver at forfølge dem.

Den 19de Franske Bulletin, fra Wien af 16de f. M., indeholder omstændelige Efterretninger fra Vicekongen om hans Armees Operationer mod Erkehertugerne Johans's og Palatinus's Corps fra 5 Junii af. Slaget d. 14de begyndte Kl. 11 om Formiddagen med 35,000 Mand mod 50,000 Østerrigere og Kl. 4 om Eftermiddagen var Seieren afgjort paa Fransk Side. Østerrigerne mistede 3000 Døde og 3000 Fanger, 6 Canoner og 4 Faner. D. 15de bleve Fienderne levende forfulgte paa Veien til Comorn og Pest.

Fra Bayonne haves Efterretninger, der gaae til d. 14 Junii. La Romana er med Regimentet Prindsesse og nogle Engelske Tropper landet ved St. Ander og synes at ville beleire denne Stad. General Noireau, der stod med 800 Mand i Nærheden, har trukket sig til Bilbao, Hertugen af Treviso har sendt Staden en Undsætning af 6000 Mand. General Bonnet, der staaer i Villaviciosa, begiver sig i forcerede Marcher derhen, og fra Burgos og Valladolid er der ligeledes afgaaet Tropper til denne Egn.

Kirkestatens Skjebne er nu afgjort. Den er ved et i Wien udstedt Keiserligt Decret af 17 Maji bleven indlemmet i det Franske Keiserdømme. Rom erklæres for en Keiserlig Fri-Stad; de Romerske Mindesmærker skulle vedligeholdes paa den Keiserlige Skats Bekostning; den offentlige Gjeld erklæres for Rigsgjeld; Paven skal, fri for alle Byrder, beholde sin hidtil havte Indkomst af 2 Mill. Franker, og et overordentligt Consulta skal i Keiserens Navn den 1ste Julii tage hans Stater i Besiddelse. Saaledes forsvinder den sidste Skygge af Pavedommets Vælde. Pius den Syvende vender tilbage til det hans Forfædre indtil det 8de Aarhundrede have været, og der bliver ham intet end Roms Bispestoel tilovers. Et heelt Aartusinde har denne besynderlige Blanding af geistlig og verdslig Magt vidst at vedligeholde sig. Kirkestaten har havt tre vigtige Epoker: den første,

da Paverne fra Biskopper i Rom i det 11te Aarhundrede bleve mægtige Førster ved de Lande, som adskillige frankiske Konger overlode dem, og siden gjorde dem saa hoffærdige, at de opkastede sig til hele Christenhedens Beherskere og alle Christelige Kongers Dommere; den anden: da Reformationen formindskede deres Magt, og endelig den tredie: da Napoleon ganske ophævede deres verdslige Indflydelse. Pius den Syvende er født 1742 og kronet i Aaret 1800.

I en senere Beretning fra General Gratien af 9 Junii angaaende Stralsunds Indtagelse hedder det, at det 6te Regiment blev sat over til Øen Rügen, for at tilintetgjøre Resten af det Schillske Corps. Det er kommet tilbage derfra med de Mecklenborgske Canoner og 43 Fanger. 150 andre havde indskibet sig og vare landede paa Øen Usedom, hvor disse Deserteurer og 60 andre af en Preussisk Bataillon ville blive gjorte vaabenløse. De skulle siden overleveres til de Preussiske Domstole. Da Expeditionen mod Schill maa ansees som endt, saa er en Deel af de Hollandske saavelsom de Danske Tropper igjen afgaaet fra Stralsund. — Da adskillige Danske Officierer, blandt andre General Ewald og 5 Officierer af Dragonerne, Husarerne og det Oldenborgske Regiment særdeles roses for deres Tapperhed, saa troer man, at den første vil faae Unions-Ordenens første Kors, og at de øvrige ville blive udnævnte til Riddere af denne Orden. Den med Diamanter indfattede Orden, som General Gratien har faaet, vurderes for 1000 Ducater.

I det Hamborgske Liv-Assurance-Selskabs Forsamling d. 27 f. M. erfaredes, at Selskabet allerede har en Fond af 1,070,236 Mk. 14½ ß. Værdien af en Actie er, efter en Vurdering, hvorved man har anslaaet Risicoen saa høit som mueligt, til 100 Marks Indskud 993 Mk. Bco., altsaa 16 Mk. mere end i forrige Aar. — I Kjøbenhavn foreslog man for adskillige Aar siden en lignende Indretning, men den kom ikke istand.

Det er bekjendt, at Borgerlige kun i Nødsfald bleve Officierer i den Preussiske Armee, og at man bestandig holdt sig til de Adelige. Dette grundede sig paa Friedrich den 2dens underlige Grille, om Adeliges Æresfølelse, som han i sine

Oeuvres posthumes T. V. Ch. 3 har søgt at forsvare. "I de mange Fægtninger (i Syvaarskrigen) siger han blandt andet, faldt over 1500 Officierer og derved aftog Adelen særdeles meget. Da der ikke var blevet andre tilbage i Landet end Oldinger og Børn, saa maatte man af Mangel paa Adelige, besætte mange ledig blevne Officierpladse med Borgerlige. — For at bringe Armeen til en vis Grad af Fuldkommenhed havde man skaffet alt hvad der var Borgerligt bort fra Officiercorpset. — Da Landet ikke kunde levere det til Armeen nødvendige Antal Adelsmænd, antog man Fremmede fra Sachsen, Mecklenburg &c. Man troer ikke, hvor nødvendigt det er ved Valget af Officierer at see herpaa, thi sædvanligen har Adelen Æresfølelse. Vel er det unegteligt, at man stundom ogsaa finder Fortjenester og Talenter hos Personer, der ikke ere af Byrd. Men det er sjeldent, og hvor man finder det, maa man søge at vedligeholde det. Overalt har Adelen ingen andre Resourcer end at udmærke sig ved Mod". — Friedrichs Efterfølgere, der antoge hans søreste Griller, for Socratisk Visdom, fulgte ham ogsaa troligen heri, og Friedrich Wilhelm II. gik endog saa vidt, at han i Loven fastsatte, at Adelen skulde være fortrinligen berettiget til de Hædersposter, hvortil den gjorde sig skikket. Ranglisten over den Preussiske Armee for Aaret 1806 leverer et paafaldende Bevis paa denne ubegribelige Prædilection for Adelige. I det hele Officier-Corps, som bestod af 6703 Individuer, fandtes kun 597 Borgerlige. Det halve Antal heraf stod ved Artilleriet, fordi der udkrævedes Kundskaber dertil, som de Adelige ofte manglede, ved den tredie Bataillon, som næsten regnedes for det samme som Garnisonsregimentet, og ved Invaliderne. Blandt de regulaire Infanterie og Cavallerieregimenter vare kun faa ansatte. Af Borgerlige var der blandt 143 Generaler kun 1, blandt 185 Oberster kun 4, og alle 4 ved Artilleriet, blandt 62 Oberstlieutenanter kun 4, blandt 767 Majorer kun 26, altsaa blandt 1157 Generaler og Stabsofficierer kun 34 Borgerlige. — Hvad mon Friedrich den 2den havde sagt, dersom han paa Valpladsen ved Jena havde været Vidne til hvorledes de adelige Preussere flygtede for de borgerlige Franske?

Aalborg d. 29 Junii. Om Morgenen den 19 Maji sidstafvigte kom en stor fiendtlig Cutterbrig ind under Land ½ Miil Sønden for Steenberg Baun, i søndre Deel af Thisted Amt, og Kl. 9 Formiddag satte 2 bemandede Barcasser ud, for at bemægtige sig et med Rug ladet Norsk Slupskib, som var sat paa Grund. Skjønt det var langt fra den nærmeste beboede Egn, var dog endeel Kystmilice tidlig tilstede, og ved at give Geværild paa Fienden, fordrev ham med 2 af hans Folks synlige Fald fra Fartøiet første Gang. Men da Cutterbriggen lagde sig derpaa ganske nær Land, udsatte 4 stærk bemandede Barcasser, og gav en heftig Ild, baade med 22- og 11pundige Canoner, samt med Svingbasser og Geværer, kunne Kystmilicens faa Geværer uden Hjelp af Canoner ikke hindre ham fra at komme ombord i det Norske forladte Fartøi, som stod temmelig langt ude i Vandet — og at bemægtige sig det ved Hjelp af det stille Hav og en god Aflands Vind, efterat Skibsfolket havde kappet Mast og beskadiget det for endeel. — Nogle Dage efter, nemlig d. 1 Junii, kom Fienden atter igjen et Par Mile nordenfor ved Klitmøller i samme 3die District, lagde sig med nogle og 40 Skibe udenfor Kysten, sendte 2 Barcasser ind mod Stranden og vilde bemægtige sig et der liggende Norsk Fartøi, men blev deels ved de der liggende Jægere, samt deels ved nogle faa Canoner og ved Kystmilice-Skyttere saaledes modtagne i Tide, at Barcasserne nødedes efter 1½ Times forgjæves Anstrængelse at vende tilbage til Flaaden, som derpaa hidsede Seil og gik bort.

Indbydelse til Understøttelse for Danske og Norske Sømænd i Engelsk Fangenskab.

Vore ulykkelige Landsmænds Skjebne i Engelsk Fangenskab er almindelig bekjendt. Ikke nøiet med, lumskeligen at have anfaldet og hærjet vor Kongestad, paa stimandsviis at have bortført vor Flaade og udplyndret vore Arsenaler, søger den Brittiske Regjering nu, da den ikke seer sig mere istand til at skade os paa andre Maader, at rane os vore kjekke Søfolk, som falde i dens Hænder. Til at opnaae dette skjændige Øiemed benytter den sig

af Konstgreb, der maa opvække hvert følende Menneskes største Harme. Den sulter de af vore Landsmænd, der ere saa ulykkelige at komme i dens Fangenskab, og tvinger saaledes ved Hunger Dannemarks Sønner til at tjene Dannemarks Fiender. Alle indløbende Efterretninger fra Engelland kunne ikke levende nok skildre den Nød de Danske og Norske, der slæbes til Brittiske Havne, maa lide. Vor ædle Regjering har hidtil gjort meget for disse Ulykkelige, men dens Opmærksomhed og Hjelp maa i denne Tid dele sig saa meget, at Medborgeres Medvirkning er dobbelt nødvendig. Pligt mod Fædrenelandet i Almindelighed og vore ulykkelige Medborgere i Særdeleshed opfordrer enhver, hvis Evne kun i nogen muelig Henseende tillader det, at række her, og det saa hastig som mueligt, en hjelpsom Broderhaand. I den faste Overbevisning, at Velgjørenhed er et Hovedtræk i Dannerfolkets Caracteer, har Undertegnede aabnet en Subskription til Understøttelse for Danske og Norske Sømænd i Engelsk Fangenskab. Han lover, saasnart der er indkommen en nogenlunde klækkelig Sum, at besørge alt hvad der end videre kunde være fornødent i denne Sag saa hastig som mueligt. Velgjørernes Navne skulle offentligen blive bekjendtgjorte i dette Blad som et evigt Minde om den Aand, der besjelede Danske Mænd i Begyndelsen af det nittende Aarhundrede. Enhver, som føler hvad vore brave Sømænd have gjort for vor Handels Flor i Fred, for vort Flags Ære i Krig, vil sikkert ikke lukke sin Haand for de Ulykkelige, der ei allene sukke i haarde Britters Fangenskab, men ogsaa mangle Livets første Nødvendigheder.

Landsmænd! Medborgere! Hvor mange blandt hine Krigsfanger ere ikke eders Frænder, eders varmeste Venner? Hvor mange iblandt dem have ikke arbeidet for eders Vel, fremmet eders Bedste? Viser eder taknemmelige. Viser, at Nordhavet vel kan adskille Danske Mænd, men ikke Danske Hjerter! Offrer en Skjærv paa det Altar, som her fremsættes for eders Veldædighed, og Nutiden og Efterslægten vil velsigne eders Navn.

Redacteuren for Kjøbenhavns Skilderie.

E. Sk. Subskriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, i store Helliggeistst. No. 144.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 78.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 8 Julii, 1809.

Skioldnæsholm.

Man vente sig ingen tro og udførlig Beskrivelse over et Sted, som Naturskiønhed og svundne Tiders Minde kappes om at give Mærkværdighed. Kun enkelte Skyggetræk af det, jeg paa en kort og iilsom Vandring i disse Egne fandt, vilde jeg her fremstille for dem, som ynde det Skiønne og Store i Naturen, som føle med Reenhed det Ærværdige i Oldtids Mindesagn, i de Levninger, der endnu, sørgmodige og betydningsfulde, vidne om Fædrenes kraftfulde Idrætter dybt tilbage i Tiden. Naaer jeg end ikke det Held, at man i Trækkene gienkiender levende Spor af det, de skulde give Omrids af: saa modtage man dog denne korte Skildring, som et Bidrag til at vække Opmærksomhed paa et af de skiønneste og mærkeligste Steder i Siælland. Hvad Eftertiden maatte unde mig at see eller finde i denne Egn, mere end det her omtales, skal jeg ikke forsømme at optegne.

Veien til Skioldnæsholm tog jeg fra Sorøe over Ringsted og Harrested, nu en Kirkeby paa Skioldnæsholms Gods, omtrent en Miil fra begge Steder. Med ringe Kundskab om Siællands Skiebne i fremfarne Aarhundreder, veed man, at denne Egn har en sørgelig Mærkværdighed i vor Historie. Paa Harrested (fordum Haraldsted), hvor dengang og endnu længe efter var et Herresæde *), boede i Kong Nielses Tid Erik, en Svensk, som var Høvedsmand over Falster og gift med Cæcilia, en Datter af Kong Knud den Hellige. Did drog hendes Sødskendebarn Hertug Knud Lavard i Julefesten Aar 1131, efter Aftale med sin Fætter Kong Magnus, Nielses Søn, efterat de forligte i Roeskilde skiltes ad som Brødre. I en Skov nær ved Harrested **) var det, at Magnus lokkede Hertugen ud til en venlig Samtale i Eenrum, da hans Forsæt, at inde-

*) En Adelsmand ved Navn Asker Grubbe boede her 1344.

**) I Knytlinga Saga siges, at den efter den Tid fik Navn af Lavards Skov. Hvitfeld kalder den Harrested-Ore. Intet af disse Navne kiendes mere.

brænde Knud paa Harrested, slog ham Feil, fordi han ikke kom der før efter Solens Opgang; og i denne Skov blev den ædle Helt, en af Danmarks ypperligste Fyrster, værgeløs myrdet paa Stimands Viis af sin lumske Frænde, den 7de Januar tidlig om Morgenen, efterat han Aftenen tilforn var kommen fra Roeskilde til Harrested. Folkets Sorg over det hele Land, som snart udbrød i Opstand mod Morderen og hans Fader, der kostede dem begge Livet, vidnede om Danmarks Tab, og vel tør Historien sætte Hellig Hertug Knud blandt de sande Helgene. — Jeg kom til Harrested, og ventede at Hertug Knuds Minde endnu ikke skulde være gandske udslettet. Men ogsaa her maatte jeg erfare, at selv i den Stand, hvor den skiulte Sands for det Hellige i Sagn om Fortiden længst maatte bevares, er den, vist nok ikke reent uddød, men dybt sunken og fast henslumret. Præsten fandt jeg ikke hiemme, og af de Mænd jeg traf paa, vidste ingen noget til Sagnet om den Skov og det Sted i samme, hvor Hertug Knud blev myrdet, skiøndt Erindringen om samme dog til vore Dage er bevaret *). Paa Stedet, hvor han blev dræbt, fortælle Legenderne at en Kilde vældede frem af Jorden, og lægges det til, at der tæt omkring denne i Skoven skal have været grønt baade Sommer og Vinter. Denne Kilde, siger Suhm, vises endnu. Ligesaa fortælles, at da Hertugens Lig

*) Hr. Major Neergaard, Harresteds Eier, har siden underrettet mig om, at dette Sted i Skoven endnu vises, og har tillige haft den Godhed at love mig nøiere Efterretning om disse Gienstande.

bares ud af Haraldsted Kirke, sprang en Kilde frem paa det Sted, hvor Bærerne satte det ned for at hvile. Begge disse Kilder holdtes længe hellige; om de endnu ere til, da ere de vel ikke andet end Vandhuller. Degnen i Harrested, en meget gammel Mand, havde vel hørt Knuds Kilde nævne; men om det var den samme, som Bønderne kalde Sværtekilden, vidste han ikke. Han fortalte om en gammel Bygning, som har staaet i Nærheden af Kirken imellem Præstegaarden og Degneboligen, hvor man for en halv Snees Aar siden har udgravet Rudera af Grundvolden og benyttet Stenene til Præstegaardens Bygning. Nogle, sagde han, vilde giøre denne gamle Bygning til et saakaldet Slot, andre til en Kirkelade. Stedet, hvor man har gravet, er tildeels endnu kiendeligt.

Ikke meget tilfreds med Opholdet i Harrested, hvor jeg var saa uheldig ikke at finde den mindste Veiledning, gik jeg videre. Skovveien herfra til Skioldnæsholm strækker sig omtrent $\frac{3}{4}$ Miil, og er saare behagelig. Da Udsigten aabnede sig, en Fierdingvei fra Skioldnæsholm, glemte jeg snart, over de herlige Naturscener, som her frembøde sig, Harrested, som ellers ogsaa ligger i en høi og skovrig Egn. Hvad jeg havde lovet mig af Egnen om Skioldnæsholm, blev opfyldt endog over min Forventning. Jeg var forberedet ved meget berømmende Beskrivelser; nyligen havde jeg seet den paradisiske Egn ved Vordingborg; jeg kom fra Sorøe-Egnen, i hvis Skiønheder jeg indviedes i hiin Tid, da mit Liv i det mindste i enkelte Tidsrum var en Afspeiling af den rolige, smilende Natur, i hvis blide Skiød jeg hvilede. Og dog

kunde den rige Naturskiønhed, jeg her fandt, give min undrende Sands en ny og herlig Næring. Kilden, hvoraf jeg her kunde øse, er saa overflødig, at jeg end ikke i langt flere Dage, end jeg havde Timer, vilde kunne udtømme den. Det har altid forekommet mig, som om Sammenligninger imellem forskiellige Egnes Naturskiønhed sielden ret lykkes. De fordre i det mindste, for nogenlunde at tilfredsstille, et saa fortroligt Bekiendtskab med det Skiønne i Naturen og dens uudtømmelige Rigdom, som aabenbarer sig en Uendelighed af Former, en Reenhed i Fremstillingen, og overhovedet en Samling af Betingelser, som jeg er langt fra at tiltroe mig. Jeg vil derfor ikke tage mig for, at sætte Egnen om Skioldnæsholm i nogen almindelig Parallel med min Fødeegn, der tilvisse har sine eiendommelige, saare indtagende Skiønheder i en meget høi Grad. Maaskee, hvis Sorøe-Egnen havde den høie Beliggenhed, den Rigdom af Banker og Dale, som Egnen heromkring, da vilde den førstes herlige, store, skovkrandsede Søer, hvis Beliggenhed er saa sielden, give den et overvægtigt Fortrin i Skiønhed; hvorimod den vel igien vilde tabe en Deel af den stille, forborgene, ret ligesom bevidstløse Ynde, som karakteriserer den, og ved sin venlige Blidhed indtager enhver ved første Oiesyn. I Egnen om Skioldnæsholm er der mangfoldige Søer, som ligge deels dybt i Dalene, deels høiere imellem Skovene, og bidrage meget til at give de enkelte Landskaber en rig Afveksling og et Slags mildt romantisk Liv. Men de ere alle kun smaa, og Oiet, som overalt hvorhen det vender sig næsten overmættes af Skiønheder, synes stundom at længes efter den Hvile, som en større Vandflade vilde frembyde. En af de skiønneste er Søen ved Hvalsølille, som man øiner til Høire straks naar man paa Harrested-Veien kommer ud af Skoven. Den ligger temmelig dybt, er vel ikke meget stor, men saavidt jeg veed, eneste i sit Slags i Siælland ved den temmelig store skovbegroede Ø, der ligger ret midt i Søen. Synet af denne svømmende Lund, som jeg snart saae at ligge rolig i blidt Sollys midt i de mørke, oprørte Vande, snart at hæve sine grønne, lyse Hvælvinger over den glatte Flade, tæt og inderlig omsnoet af det speilklare, sølvblaa Vand, og atter i nærmere og fiernere Afstand omgivet af Skove, er et af de mest indtagende jeg kiender; og lader sig fra forskiellige Synspunkter nyde med en saare behagelig Afveksling i Beskuelsen. Det kan ikke feile, at denne deilige Ø vilde være meget skikket til romantiske Anlæg af høi Skiønhed. Mærkværdigt er dette Sted desuden ved den skovbegroede Jordtunge, ligeover for Øen, hvorpaa man finder Voldstedet af det gamle Skioldnæs.

Man undre sig ikke over, at jeg med Varme omtaler en Plet, som vel ikke eier Fieldegnes eller Havkysters imponerende Skiønheder; men hvor alt det Yndige i Naturen i en blid Harmonie er forenet med det Høie og Ærværdige. Disse fierne, mørke Skove, som bølgende høine sig i Horizonten; disse lyse Dale, hvor smilende Søer slynge sig imellem yndige Lunde og den tryllende Afveksling af Lys og Skygger henrykker Synet; disse venlige Landsbyer, som ligge omstrøede paa Sletterne; disse Høider, hvor Oiet taber sig i vide Udsigter,

og overalt møder en Fylde af Skiønhed og et Liv i Naturen, der præger sig i en rig Mangfoldighed af vekslende Former — hvor tilfreds vilde jeg være, om jeg blot i Erindringen kunde sammenfatte dette i et heelt Billede, og glædes ved at gienkalde Mindet om det friske, yndige Liv, om den rolige Blidhed og venlige Alvorlighed, som hersker over disse Egne, og som Naturen her indgød min Siæl. Hvor gierne dvæler jeg ved disse Nydelser, saa rene og uskyldige, som Naturen selv, hvis hemmelige Ynde, vel ikke som Konstens høie Idealer, der svæve i et himmelsk Lys, hæver os til Begeistringens overjordiske Liv, eller med dens stærke Tryllekraft henriver os til bevidstløs Beundring; men som lader sin rolige, harmoniske Skiønhed fængsle vor Sands ved dens evige Ungdom, dens Præg af en uendelig Skaberkraft, og nære vor Følelse ved en mild, oplivende Varme. Denne Skiønhed, mere tilgængelig end Konstens Helligdomme, er dog kun aaben for den, som med Følelse for den evige Harmonie i Skabningen forbinder Sands for det Høiere, og som veed at skue Naturen i dens Heelhed. Den kolde Følesløse, som enten mangler al Sands, eller som vil gribe Alt med Hænderne og maale Skiønhed med Begrebets Alen, seer i de herligste Naturscener i det høieste kun den udvortes Form, som den i det Enkelte paanøder sig Sandserne. At overskue Naturskiønheder i deres Heelhed, og med den indre Sands at fatte det store Billede, sammensat af utallige mindre, der afpræger sig i den skiønne Natur, og ofte ved de meest afstikkende Modsætninger danner den herligste Harmonie — dette for-

naaer han ikke. Flygtig glider han hen over de dybeste Aabenbaringer af Naturens Genius; kold og ligegyldig bliver han ved dens fortryllende Yndigheder; kalder maaskee endog dens Kraft og dens Skiønhed formløs, fordi dens Uendelighed ikke indsluttes i nogen afmaalt Form. Held derfor den, som i Naturen ikke seer et stumt dødt Billede, en livløs Samling af Former, der ei besiegles af nogen indvortes Aand; som erkiender at dens skabende Kraft udgaaer fra Livets evige Kilde, og at dens Liv er meer end et tilfældigt Spil; som fra Naturens enkelte Dele kan hæve sig til den Harmonie, der fremgaaer i det Hele; og som ogsaa i det Enkelte kan skue den Kraft, hvormed det danner sig en egen karakteristisk Heelhed. Ham vil Naturen tidt glæde ved sit hulde Modersmiil; ja ham vil hun i evig Ungdomsglands straale som den yndigste Elskerinde, og hendes dybt forborgne Skiønheder ville aabne sig for ham; træt af Livets Kamp, vil han synke i hendes Favn, som til den Elskedes Barm, og i en sød og himmelsk Hvile vil han glemme Livets Smerte ved den reneste af alle jordiske Nydelser. (Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Gaar Aftes vilde en fattig Dreng paa omtrent 8 Aar drukne sig i Statsgraven ved Vesterport. Han var allerede sprunget i Vandet, men hans to yngre Brødre gjorde Anskrig, og nu iilede Folk til Hjelp. Da han i nogle Minuter havde været i Vandet syntes han at have forandret sine Tanker og søgte at naae hen til Broen, som han holdt sig fast ved. Nogle Mand fra Ravelinsvagten og den vagthavende Officier iilede nu til med en Baadshage. Drengen tog fat i Jernhagen og blev saaledes trukket op og bragt ind i Vagten. Han havde egentlig villet begaae dette Selvmord af Frygt for at Moderen skulde straffe ham, og det synes rimeligt, at Moderen har behandlet ham

haardt. — Ved denne Leilighed kan Anmelderen ikke undertrykke det Ønske, at der i Stadsgravene og især ved Portvagtene bestandig maatte ligge en Baad, med hvilken man i paakommende Tilfælde kunne komme Ulykkelige til Hjelp.

I Warde skal der ved offentlig Auction sælges 1030 Lod Sølv.

Den 9de f. M. overleverede Hs. Excellence Hr. Edmund Burke, Hs. Maj. befuldmægtigede Minister ved det Madridske Hof, Kongen af Spanien sin Creditiv.

Da det under nærværende Omstændigheder, formedelst Communicationens Vanskelighed og Posternes deraf følgende langsomme og usikkre Gang, ikke er mueligt for Sundhedscollegiet i Kjøbenhavn, at føie de til Medicinalvæsenets og Sundhedspolitiets Opretholdelse i Norge udfordrende Foranstaltninger med tilbørlig Kraft og med den Hurtighed, som i mange Tilfælde er nødvendig, saa har det behaget Hs Majestæt under 27 f. M., til dette Øiemeds Opnaaelse, indtil videre allernaadigst at anordne et Sundhedscollegium for Norge, som skal have sit Sæde i Christiania, og bestaae af Stabschirurg Thulstrup, Politiemester Capitain Weidemann, Professor Maschmann, Stadsphysicus Doctor Medicinæ Møller, samt Amtsphysicus Doctor Medicinæ Baumgarten; og Allerhøistsamme har derhos allernaadigst befalet, at samtlige Læger i Norge skulle udføre og efterkomme alt det, som bemældte Sundhedscollegium til Medicinalvæsenets Fremme maatte paalægge dem; Pharmaceuticus Schandorph er tillige udnævnt til at overtage Secretariatsforretningerne ved Samme.

Hs. Majestæt har, under 24de f. M., allernaadigst befalet, at de ved Feldtpostamtet ansatte Feldtpostexpediteurer skulle, saalænge de fungere som saadanne, være fritagne for borgerlig Militairtjeneste, som og for Kystmilicetjeneste.

Kammerherre Eyben har til Hs. Majestæt indsendt et patriotisk Bidrag af 95 Rdlr. schlesvig-holsteensk Courant til Bedste for de norske Krigere, og er Sammes Beløb i dansk Courant, efter Coursen, blevet anviist af den norske Zahlkasse med 225 Rdlr. 69 ß. til den commanderende General søndenfjelds, Hs. D. Prinds Christian August til Schlesvig-Holsteen Sønderborg Augustenborgs Disposition.

Avancement, Forflyttelse og Afgang ved Landmilitair-Etaten. Det har allernaadigst behaget Hans Majestæt at resolvere som følger: Under 3die Julii: 1) Second-Lieut. H. F. v. Bloch, af det norske Livregim. annect. Bataill., udnævnes til virkelig Premier-Lieut. i Regimentets 4de Bataill., og afgaaer han til Tjeneste ved samme fra Kbhavns Infanterie-Regim., hvor han nu er ansat. 2) Sec. Lieut. J. v. Johansen og H. E. v. Wenck, af det Holsteenske Infant. Regim. annect. Bataill., oprykke til virkelige Prem. Lieut. ved samme, og den ved bemeldte Bataill. staaende Sec. Lieut. B. v. Gebhard, som er ældre end v. Wenck og for Tiden forretter Tjeneste ved Kbhavns Inf. Regim., reserveres Prem. Lieut. Anciennetet. 3) Sec. Lieut. ved det 1ste Jydske Inf. Reg. F. H. J. v. Rummelhoff forsættes som Sec. Lieut. med Prem. Lieut. Caracter til Prinds Christian Frid. Regiments 3die Bataill., hvor han ansættes à la suite indtil Vacance gives. 4. Den caract. Prem. Lieut. W. F. v. Beichmann, af det siællandske Skarpskytter-Corps, udnævnes til virkelig Prem. Lieut. ved det jydske Skarpskytter-Corpses 1ste Bataill., og forbliver den ældre caract. Prem. Lieut. Baron v. Haxthausen, efter hans Ansøgning, indtil videre staaende i Sec. Lieut. Numer ved forstnævnte Corps. Under 5 Julii: 1) I Anledning af Stabscapit. v. Bentzens Forflyttelse fra Kronens Regim., udnævnes den caract. Capit. H. F. S. v. Levetzau til Stabs-Capit., og Sec. Lieut. J. A. v. Rummelhoff til virkelig Prem. Lieut., begge i bemeldte Regim., og tillades det, at fornævnte Capit. v. Levetzau maae vedblive at være Regiments-Adjutant indtil d. 1ste Jan. 1810. 2) C. W. Prahl ansættes som overcomplet virkelig Cadet ved det norske Landcadet-Corps. Under 6te Julii: 1) Capit. P. C. v. Bentzen, af det holsteenske Skarpskytter-Corpses 2den Bataill. afskediges efter hans Ønske i Naade af Krigstjenesten, og den caract. Capit. H. v. Lüders, af det slesvigske Jægercorpses 1ste Bataill, udnævnes til Chef for det ved Capit. v. Bentzens Afgang vacant blivende 3die Comp. i det holsteenske Skarpskytter-Corpses 2den Bat., men ham forbeholdes sin nuhavende Anciennetet i bemeldte Jæger-Corpses 1ste Bataill. 2) Major og national Bataill. Command. i det nordenfieldske Infant. Regim. P. C. v. Herforth, som formedelst Gigtsvaghed er utienstdygtig, meddeles, efter Ansøgning, i Naade Afskeed af Krigstjenesten med 400 Rdlr. aarlig Pension. 3) I Anledning heraf udnævnes Capit. M. R. v. Mund til Major og Command. for det nordenfieldske Infant. Regim. 1ste nationale Bataill. samt Chef for det skydsmoeske Comp., med Behold af sin nuhavende gevorbne Compagniechefs Gage 600 Rdlr. aarlig; Prem. Lieut. C. C. v. Torstenson til Capit. og Chef for bemeldte Major v. Munds hidtil havte 1ste Grenadeer-Comp. paa 460 Rdlr. aarlig Gage; national Prem. Lieut. C. W. v. Seip forsættes i lige Egenskab til de gevorbne Compagnier, og den som Sec. Lieut. à la suite ved Regim. staaende caract. Prem. Lieut. H. G. v. Klee udnævnes til virkelig Prem. Lieut. ved de Nationale, med Pr. Lieut. Anciennetet fra denne Resolutions Datam, samtlige i fornævnte nordenfieldske Inf. Regim. 4. Sec. Lieut. P. A. v. Rye, af danske Livreg., afgaaer fra Gren. Comp. til et Musk. Comp., og ansættes i hans Sted Sec. Lieut. W. v. Cathala ved Gren. Comp.; ligeledes forsættes Sec. Lieut. af bemeldte Regiment C. A. v. Wilde til et Musketeer-Comp. i Regimentet, og i hans Sted ansættes Sec. Lieut. C. H. v. Haste ved Grenadeer-Comp.

Udenlandske Efterretninger.

Medens man i Kjøbenhavn næsten den hele Uge har underholdt sig med Rygter om et ved

Donau forefaldet afgjørende Slag, modsige de med sidste Post ankomne Tidender ganske disse Rygter. Begge Hovedarmeerne have endnu samme Stilling som før, og fra Wien hedder det, at der i denne Keiserstad tales stærkt om Fredsunderhandlinger og om en Conference, som med det første vil finde Sted mellem Keiser Napoleon og Keiser Alexander; at den Russiske Keiser, som man paastaaer, i dette Øiemed allerede har forladt sin Hovedstad, og at der gaaer ofte Courerer fra Wien til Petersborg og derfra tilbage. Imidlertid sige Efterretninger fra Prag af 24 Junii, at Erkehertug Carl dagligen faaer Forstærkning af 2 til 3000 Mand, saa hans Magt paa Linien fra Crems til Presburg anslaaes til 160,000 Mand Linietropper; at Tyrolerne og Voralbergerne nu i Forening med den Understøttelse, de have faaet af de under Oberst Teimer staaende Østerrigske Tropper, holde sig for stærke nok til, i al Fald at byde den fremrykkende Fiende Spidsen, og at Chasteller derfor har forenet sig med Bannus af Croatien, Greve Ginlay, og er i Forbindelse med ham rykket over Bjergene ind i Ungern. Men at Efterretningerne fra den Kant just ikke altid ere paalidelige, sees deraf, at den nylig i Prag endog officiel udbredte Beretning, at Erkehertug Johann har indtaget sin forrige Stilling ved Raab, nu erklæres for falsk. — I Sachsen synes Østerrigerne ikke at ville holde sig. De have trukket sig tilbage fra Leipzig, da en Colonne Vestphalske Tropper nærmede sig, af hvilke sidste 10,000 Mand ere i Anmarsch, for at dække de Sachsiske Grændser. Uvist er det endnu, om Østerrigerne ville trække sig tilbage til Bøhmen eller maaskee tage Veien til Bayreuth. D. 28 f. M. var General Gratiens Hovedqvarteer i Colditz, mellem Leipzig og Dresden. Hollænderne og Vestphalerne havde forenet sig, og tænkde at rykke den 30 ind i Dresden. — I Vestphalen er det endnu ikke ganske roligt. 4 til 5000 oprørske Bønder ere Natten mellem d. 24 og 25 f. M. trængte ind i Staden Marburg, men de bleve drevne tilbage, og deres Anførere, blandt hvilke en forhen værende Engelsk Oberst, Emmerich, arresterede. Blandt hans Papirer fandtes et Brev til Schill, hvori han tilskriver denne, at Dørnberg snart vil støde til den under hans Befaling staaende Bande. Saaledes har Engel-

land sine Handlangere overalt paa Fastlandet, hvor det finder sin Regning ved, at tænde Oprørets og Krigens Morderfakkel.

Fra Observations-Corpset i Overschwaben, hvis Hovedqvarteer er i Hofen, haves officiel Efterretning af d. 22 f. M., at de Voralbergske Oprørere, omtrent 3000 Mand i Tallet, have fra Bregenz og Wangen af angrebet Lindau, men ere blevne tilbagedrevne med stort Forlis; at de d. 19 angrebe Posterne i Kempten og ligeledes bleve tilbageslaaede med et Forlis af 100 Døde og i det mindste ligesaa mange Saarede.

Skrivelse fra H. M. Keiser Napoleon til Hertugen af Södermanland.

Min Hr. Broder!

Jeg har modtaget Deres Kongel. Høiheds Skrivelse af 17 Martii. De troer med megen Føie, at jeg ønsker, Sverrig maatte nyde Ro, Lykke og Fred med sine Naboer. Saavel Rusland, Dannemark som jeg have ugjerne ført Krig mod Sverrig; vi gjorde tvertimod alt hvad der stod i vor Magt, for at forekomme denne Ulykke, der var let at forudsee. Jeg har grebet den første Leilighed til at gjøre disse Hoffer bekjendte med Deres Kgl. Høiheds Sindelav, overbeviist om, at de ville samtykke i min Mening, saaledes at det ikke vil være vor Skyld, om Sverrig ikke skulde opnaae den fuldkomne Nydelse af Lykke og Fred. Saasnart jeg er blevet underrettet om mine Allieredes Sindelav, skal jeg ikke undlade, at meddele Deres Kgl. Høihed samme. Modtag iøvrigt Forsikkringen om den Agtelse, jeg bærer for Deres Nation, Forsikkringen om Ønsket, at see den lykkelig, saavelsom om den Høiagtelse, som Deres Kgl. Høiheds Caracteer og Dyd har indgydet mig, hvorved jeg beder Gud at tage Dem, min Hr. Broder, under sin hellige Varetægt. Deres gode Broder

Paris d. 12 April 1809. Napoleon.

Følgende er den Beslutning, som de Svenske Rigsstænder udstedte den 10 Maji, for at opsige Kong Gustav IV. Adolph Troskab og Huldskab.

Vi underskrevne Rigsdrost, Marskalk og Stænder, Grever, Friherrer, Biskopper, Ridderskab og Adel, Præster, Borgere og Landmænd kundgjøre herved saavel for os selv som og som lovlige Udkaarede og Befuldmægtigede for vore hjemmeværende Medbrødre: At, efterat vi af den Høibaarne Første

og Herre, Hr. Carl, Sverrigs, Gothers og Venders Arveførste ꝛc., ad interim Forstander for det Svenske Rige ꝛc. ꝛc. ere blevne kaldte til en almindelig Rigsdag, saa have vi, deels ved vor egen og vore Medbrødres sørgelige Erfaring, deels ved de nøiere uimodsigelige Kjendsgjerninger, som her ere blevne os meddeelte, med den meest levende Uro og Bekymring indseet den farlige Stilling, som Riget, saavel i Henseende til indvortes Anliggender, som Statsforholdene med udenlandske Magter, ved mangfoldige Misgreb i de offentlige Sagers Forvaltning, er stedet i. Vi have med smertelig Følelse, som hver retsindig Mand maa tage Deel i, fundet, at Rigets fredelige Forhold med alle udenrigske Magter ere af Hs. Maj. Gustav IV. Adolph, vor hidtilværende Konge, blevne ombyttede med en i adskillige Aar fortsat Krig, som man uden Vanskelighed kunde undgaaet, som bedre hen mere end eengang uden Opoffrelse havde kunnet ophøre, og som endelig ledte til de meest ødelæggende Følger; at Rigets for faa Aar siden blomstrende Handel er derved bleven forvandlet til en over det Hele sig strækkende Nød; at Agerdyrkningen er bleven berøvet sine arbeidende Hænder, Handelen, Næringsveiene og Haandteringerne standsede og Bjergbrugen kommen i største Forfald; at Statens Hjelpekilder ere blevne bortødslede, Financerne bebyrdede med adskillige Millioners Gjeld, Indvaanerne belagte med alskens trykkende Byrder, og en uretmæssig, hver enkelts Evne langt overstigende Skat udskreven; at foruden den anseelige Deel hvervede og fordeelte Krigsmagt, som i det sidste Feldtog er gaaet til Grunde, ogsaa Rigets opvoxende Ungdom, som uden skjællig Grund i Loven, er bleven opfordret til Krigstjenesten, deels er bleven et Offer for Krigerens sædvanlige Skjebne, deels og fornemmelig for Uforsigtighed og alskens Mangler; at i Begyndelsen Sverrigs Tydske Lande og snart derpaa den kostbare Tredieddeel af Riget, Storførstendømmet Finland, ved en ulykkelig Strid med en langt overlegen Fiende er bleven tabt, hvilket senere Forlis vi med største Hengivenhed for vore Medbrødre i Finland beklage; at, uagtet saadanne alvorlige og vigtige Uheld og umiskjendelige Tegn paa hele Rigets Opløsning, Kongen ligefuldt fast og ubevægelig har vægret sig ved at indgaae noget Slags Fredsunderhandling, og

især, at han erklærede, aldrig at indlade sig i nogen Slags Overenskomst med en Magt, der har saa betydelig en Indflydelse paa Fastlandets Skjebne; at Riget i næste Foraar ved en næsten forsvarsløs Tilstand er udsat for uberegnelige Farer, og endelig at Hs. Maj. har gjort et egenmægtigt Forsøg mod Rigsstændernes Bank, denne det Svenske Folks fælles hellige Eiendom. Naar vi nu overveie alle disse høist bedrøvelige Omstændigheder, naar vi eftertænke vor dyrebare Pligt, at skjenke Fædrenelandet Fred og redde det, hævde dets Selvstændighed og betrygge hver Mands Sikkerhed, saa have vi samtligen fundet: at Selskabsbaandet mellem Konge og Undersaat er af den første ugjenkaldelig løsnet og hans Eed og Forsikkring brudt. Vi have fremdeles overveiet at, saasom den almindelige Villie er og maa være den høieste Lov, udfordrer Rigets nærværende betænkelige Forfatning en med Authoritet beklædt Konges Regjering, og at allerede Rigets foregaaende Farer ved de siden efterkommende Arvingers Tænkemaade og ved Blodbaandets sandsynlige Tilbøielighed til at standse det, der allerede er foretaget til Statens Redning og endnu fremdeles maa foretages, let kunde blive fornyet. — Formedelst disse høist vigtige Aarsager og Grunde, hvortil endnu kommer den af Hs. Maj. frivillig givne og for os i Dag i Rigssalen forelæste egenhændige Frasigelsesact, hvis Medvirkning vi imidlertid ikke just ansee for nødvendig til vort Foretagende, have vi eenstemmig fattet følgende uforanderlige Beslutninger: Vi opsige vor hidtilværende Konge, Gustav IV. Adolph, de Svenskes, Gothers og Venders Konge ꝛc. ꝛc. al Troskab og Lydighed fra Undersatternes Side og erklære saavel ham som hans kjødelig fødte og ufødte Arvinger at have forlist for nu og bestandigen Kronen og Sverrigs Regjering. Til Bevis paa, at vi alle eenstemmigen have besluttet ovenstaaende have vi samtlige Rigsdrost, Marchal og det Svenske Riges Stænder underskrevet og beseglet nærværende. Givet i Stockholm, den Tiende i Maji Maaned, i Aar efter vor Frelser Jesu Christi Fødsel Et Tusinde Otte Hundrede og Ni.

Den afsatte Konge af Sverrig, der, som bekjendt, forhen har tilbagesendt St. Andreas Ordenen og den sorte Ørne-Orden, og som siden Tronrevolutionen ogsaa har aflagt de Svenske Ordener,

bærer nu ikkun den hellige Johannes af Jerusalems Orden.

Franske Blade tale om, at Napoleon vil igjen være i Paris d. 15 Aug., som er hans Fødselsdag.

Engellænderne have indskibet alle de Tropper, de have i Sicilien. Man har allerede seet dem passere, men veed ikke hvor de egentlig ville hen. Skulle de vove at betræde den Neapolitanske eller Italienske Bund, saa kunne de vente en Modtagelse, der vil bekomme dem ilde.

Fra Bologne skrives, at der paa alle Kanter føies de virksomste Anstalter mod de Indfald, som Fienden fra Søsiden af kunde gjøre i Riget.

De Franske, hedder det fra Wien under d. 17de f. M., beleire Comorn*), som de ere skilte fra ved en Arm af Donau. Naar denne Fæstning har overgivet sig, vil det være let, under dens Batteriers Beskyttelse, at bygge en Bro over en stor Arm af Floden, og omringe Erkehertug Carls Armee, som da, formedelst de allerede oprettede Broer, ogsaa kunne angribes fra en anden Side. --- De Franske have fra d. 12te til 15de f. M. bombarderet Presburg, og siden lykkedes det dem, efter adskillige mislykkede Forsøg, at sætte den mellemste Bro ved Forskandsningen i Brand; en liden Deel af samme er afbrændt.

I et Tillæg til den 20de Bulletin anføres, at man i Braunau d. 17 Martii arresterede en Fransk Officier, der skulde bringe Depecher til den Franske Charge d'Affaire i Wien, og fratog ham Depecherne, men at man til Gjengjeld arresterede i Nancy en fra Wien kommende Østerrigsk Officier og ligeledes fratog ham hans Depecher. I een af dem forkastes den foreslaaede Russiske Garantie.

Blandt de opsnappede Depecher, der vare bestemte til Wien, fandtes følgende Brev: Paris d. 27 Martii 1809. En Begivenhed af ganske egen Art sysselsætter Hovedstaden. Forrige Torsdag opdagede Keiserens Kammertjener, der ledsagede Hs. Maj. i hans Arbeidsstue i Palaiet i de Elysæiske Marker, et Menneske, efter nogle, under et Stykke Meubel og efter andre skjult bag et Vinduesgardin i samme Værelse. Da han blev anholdt og visiteret havde han en med Jern beslaaet Stok og et Voxlys hos sig. Dette Menneske, siger man, har sneget sig ind i det han indslog Ruden i et Vindue ud til Haugen. Man forsikkrer, at han i de Forhører, man optager over ham, ikke siger et Ord, og man tvivler ikke om at han jo er afsindig. ---- Dette er alt hvad jeg som det Sandsynligste blandt de forskjellige, i Omløb værende Fortællinger herom har kunnet samlet. Jeg er imidlertid langtfra at indestaae Deres Exc. for nogen af de meddeelte Efterretninger.

*) En Fristad i Nedre-Ungern, i den yderste Krog af Nen Schütt, ved Wangs Sammenløb med Donau. Her er en Flydebro, der er til Overfart. Natur og Konst gjøre den næsten uovervindelig. Byen har 5000 Indbyggere. De bestaae, paa nogle faa Tydskere og Bøhmer nær, af lutter Ungarer.

Moniteurens Anm. Hvilken Usselhed! Vil man maaskee forudsætte, at dette Menneske har været der i forbryderske Hensigter? Man veed nok, at man ikke behøver at opsøge Keiseren i det Indre af hans Cabinet. Hr. v. Metternich er det ikke ubekjendt, hvor almindeligt det er at møde Keiseren i Paris endog uden Følge, og denne Tillid, som er store Sjele egen, bevidner Keiseren ikke allene sine Folkeslag, men han har ogsaa viist den i Tydskland, i Spanien, i Egypten, blandt Fremmede og selv der, hvor man talde meest til ham om de ham omgivende Farer. ---- Engellænderne, som siden 15 Aar ere udelukkede fra Fastlandet, og ikke mere kjende det og ikke engang vide mere hvad der foregaaer paa samme, og som man een eller flere Gange om Aaret fortæller at man har gjort Forsøg paa, at myrde deres Souverain, kan man i det Høieste foresnakke saadanne Historier.

Til Understøttelse for Danske og Norske Sømænd i Engelsk Fangenskab er indsendt:

Fra	E. P.	6 Rdlr.
—	En Ubenævnt *) . .	1 Guine.
—	Hr. M. Strandgaard . .	3 Rdlr.
—	Hr. Procurator Beyer . .	20 —
—	Hr. Procurator Langballe .	20 —
—	D. B. og A. B. . .	8 —
—	Maria Eleonora R. . .	2 —
—	Hr. Professor Begtrup . .	20 —

*) I en medfølgende Skrivelse siger den Ubenævnte: "Selv mistet Alt ved Krigen og været Krigsfange i Engelland, kjender jeg noget til det vore Landsmænd sammesteds lide; jeg sender derfor herved en Guine, som er alt, hvad kan undværes, til Lettelse for mine uheldige Medbrødre. Redacteuren ville tillade at anmærke: at de ombord i Prison-Skibene i Chatham, Portsmouth, Plymouth rc. indsluttede Søefolk ere i en høiere Grad trængende og mere udsatte for Præsgjengernes Konstgreb, end de paa Parol sendte Skippere, Styrmænd, m. fl., som, ved Fiskerie og Arbeide, dog kunne fortjene noget, hvilket de paa Skibene ere betagne; og at der ved Uddelingen af det Indkommende ikke burde gjøres Forskjel paa Personer, men en Dreng og Matros gives ligesaa meget, som den høieste Officier. Foruden Bolton & Backers Handelshuus, fortjener E. Boehm & J. Tayler i London at anføres som de, der have assisteret Danske, uagtet de ere Engelske, og hvis Handlemaade følgelig er saameget mere rosværdig."

Med dette Numer sluttes 6te Aarg. 3die Quartal.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 79.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 11 Julii, 1809.

Skioldnæsholm.
(Fortsættelse.)

Efter en Udskeielse, som de, der ville det, ligesaagodt ved enhver anden Egns, som ved Skioldnæsholms Skildring kunde finde upassende, vender jeg tilbage til Stedet, jeg forlod, eller rettere, hvor jeg endnu ikke var kommen. At føre Læseren omkring i enhver Skov eller Egn, jeg var i, er ligesaa lidet min Agt, som at lade ham følge mig fra Stalden til Laden, fra denne til Meieriet, og saa videre giennem Borgegaarden op i Hovedbygningen og giennem alle dennes Etager og Værelser. Jeg veed ikke et Ord at sige om denne, end at det er en stor, smuk, modern Bygning, som er opført af Grevinde Laurvig i Midten af forrige Aarhundrede, og tildeels forskiønnet af den nærværende Eier. Heller vilde jeg, om Tiden tillod det (fra Eierens Side, hvis humane Aand jeg kiender, vilde ingen Indvending møde), føre min Ledsager paa disse Blade ud i den skiønne Have, som jeg, uagtet alt dens gammeldags Væsen, dens Alleer, Terrasser og Springvande, lider saare godt, og anseer for en ikke ringe Prydelse for Stedet. Ikke blot har den det gammeldags Ærværdige; men den har ogsaa en saare sielden og fortræffelig Beliggenhed, som vist nok fortiente at benyttes. Den ligger tildeels meget høit og har fortryllende Udsigter. Her er desuden nok af Skov og Søer, hvormed meget lod sig giøre, foruden hvad Naturen alt har giort; og dette er betydeligt. Naar engang Konst og naturlig Smag kommer den til Hielp, vil denne Plet kunne blive en yndig Forgaard til hiin Naturens store, skiønne Have, der omgiver den.

Da vil jeg kun ønske, at ikke alt hvad her nu er, maa blive bortryddet, for at give Plads for det mere Moderne. Her bør vist ikke paa nogle Tønder Land sammendynges gothiske Taarne og græske Templer og chinesiske Lysthuse, nye Ruiner og konstige Gravhøie eller Offersteder — og hvad mere af sligt Legeværk, man har indført i den nyere Havekonst. Heller ikke maa man ønske, at alle de gamle, ærværdige Buegange, de dunkle, svale Lunde og Lystskove skulde omhugges, for at

give Plads for unge Piletræer og krumme Gange, som endelig skulle være naturlige. Kun noget mere Liv skulde vækkes i den slumrende Masse; det Ærværdige skaanes; men Stivhed og Smagløshed give Plads for det Ædle og Simple, og tvungen Konst for den fortrængte Natur. Jeg troer da, at denne Have vilde komme til at forene meget af den ældre og nyere Havekonsts Skiønheder.

Jeg ynder saare meget den sidste; men jeg er langt fra at troe, at den er enig med sig selv og uforbederlig, eller at man har naaet æsthetisk Eenhed i dens Principer. Det er vist nok gaaet med den, som med saameget andet, at man over det Nye og Moderne, er bleven uretfærdig mod det Gamle. Man vilde engang giøre Havekonsten til en arkitektonisk Konst, og antog at man paa ethvert Sted kunde bygge en Have efter visse regelmæssige Former, omtrent som man bygger et Huus. Den lette, betydningsløse franske Aand indgik i Havekonsten en broderlig Forening med den indknebne pedantiske Stivhed, som den ellers ved alle Leiligheder søgte at giøre latterlig. Siden hentede man fra China Smag for Naturens frie, ubundne Mangfoldighed, og giorde dens forskiønnede Efterligning til Havekonstens, som til Æsthetikens, øverste Princip. Snart gik man her over til den anden Yderlighed; man forkastede alt det eiendommelige ved de franske Haver, det Gode med det Slette; man forvirrede Begreberne om Konst og Natur, og Havekonsten vilde man giøre til et Slags blot Landskabsmaleri. Men med den konstige Natur, som man har villet skabe i den nyere Tids

saakaldte engelske Haver, har det sielden ret villet lykkes; og vel ingensteds mere end der, hvor Naturen selv havde giort det Meste. Konsten har sin egen Sphære og sit eget Forhold til Naturen; hvor dette ophæves, der taber den selv mest; hvor den paa en falsk Maade vil paatrænge sig Naturen, og udgive sig for denne, der udarter den til et utaaleligt Konstleri. Lad Naturligheds-Sløret, bag hvilket dette vil skiule sig, være nok saa tykt; det bliver derved stundom desmere modbydeligt. Den ædle, sande, evige Naturskiønhed lader sig aldrig efterabe. Hvor man vil have Natur, maa man lade Naturen virke i sin Frihed. Maaskee er Havekonsten det Trin, hvor Naturen umærkeligst gaaer over i Konsten; og derfor udkræver den en dobbelt Omhu, saavel for at ikke det Ideale i Konsten reent skal forsvinde ved en mislykket Higen efter Natur; som at Naturen ikke, i Stedet for at fremtræde reen og usmittet, skal miste sin Hellighed og Frihed, og indtvinges i konstlede Former.

Jeg troer desuden, at man ved Havers Anlæg i de forskiellige Lande ofte har taget alt for lidet Hensyn paa noget egentlig karakteristisk, eller paa Naturskiønhedens særegne Karakter i hvert enkelt Land, og tidt uheldigen efterabet en fremmed Aand, som Naturen aldrig ret vilde lade sig paatvinge; eller ved en alt for smaalig Sammenpakning af rødstridende Enkeltheder tilintetgiort det Heles Betydning. Burde ikke selv det Nationale, om saadant gives, aabenbare sig i de forskiellige Landes Haver? Dette skulde slet ikke udelukke, men underordnes de almindelige æsthetiske Grund-

sætninger for den skiønne Havekonst, som plastisk Konst; ifald disse nogensinde kunne bringes til Eenhed og Almindelighed. Burde vi ikke kunne eie danske Haver, ligesom man i Engelland har engelske? Og hvorfor skal den nyere Havekonst udelukkende stemples med dette Navn, da den dog ikke engang er af europæisk Oprindelse, men kommen fra en anden Verdensdeel?

Jeg standser her, og vender mit Blik fra Konsten i den nyere Tid til Oldtidens levende Præg i dens sivløse Minder. Jeg forlader Vaarens unge Liv i de lyse Dale, og træder ind i de svundne Tiders Skyggerige, i Fortids mørke, hellige Lunde.

(Fortsættes.)

Paa Hans Majestæts Kongens Portrait i Kobber modtages i min Fraværelse Subskription hos Hr. Hofmechanicus Pløtz paa St. Anne Plads No. 60, hvor den Tegning forevises, jeg til den Ende har gjort i samme Størrelse som Kobberet bliver, efter den med Hr. Pløtz's Physiognomietrace forfærdigede Original. Prisen for dem, som tegne sig herpaa, bliver 2 Rdlr.

Kjøbenhavn, d. 4 Julii 1809.

J. F. Clemens.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Placat, hvorved Straf for Udførsel af de ædle Metaller samt Skillemønt bestemmes.

Vi Frederik den Sjette, af Guds Naade Konge til Dannemark og Norge, 2c. 2c.; Gjøre vitterligt: At, ligesom Vi under 8de Martii d. A. have allernaadigst fundet Os foranlediged til at forbyde Udførsel af de ædle Metaller møntede, eller umøntede, i Almindelighed og af dansk Skillemønt over Beløbet af 1 Rigsdaler i Særdeleshed fra Sjelland og omliggende Øer samt af samme Skillemønt fra Fyen og Jylland; saa bestemmes herved endvidere, at hvo, som befindes at overtræde dette Forbud paa nogen Maade ved Udførsel til Lands eller til Vands, skal derfor have den fulde Værdi af det, som saaledes udføres, forbrudt til Fordeel for Opdageren eller Anholderen. Derefter alle og enhver kunne vide sig at rette. Givet i Vor Kongelige Residentsstad Kjøbenhavn den 5te Julii 1809.

Under Vor Kongelige Haand og Segl.

Frederik R.

(*L. S.*)

Moltke.

Malling. Frelsen.

Stoud.

Aalborg, den 6 Julii. Anledningen til det usandfærdige Rygte, at Capercapitain Lind er død, var følgende: "Den 24 Junii, en Miil vesten for Skagen, blev Capitain Lind tilligemed 3 andre Caperførere, Falkenberg af Fladstrand, Sørensen af Aalborg og Koch af Ribe angreben af 1 fiendtlig Barcasse, 4 Chalupper og en Canonjolle, med omtrent 80 Mands Besætning. Da de vare hinanden paa Geværskud nær, begyndte en levende Ild, som varede omtrent een Time. Capit. Falkenberg saae sig nødsaget at sætte paa Land, da hans Seil vare meget forskudte. De øvrige holdte imidlertid ud og bleve understøttede af en 3 Pd. Canon fra Kysten under Capitain Lorensen. Omsider maatte Fienden vige, ikke uden føleligt Tab paa Seil og Takkelage. Capernes Mandskab toge lykkeligviis ingen Skade; neppe tør Fienden glæde sig ved samme Lykke." —— Til Vester-Strand, 2 Mile fra Thisted, er indbragt en riig Prise, som Skik og Brug er, med dobbelte Papirer. Til Lykke skal de rigtige, som condemnerer ham, være fundne. Han har iblandt andet circa 130 Fustagier Top-Sukker inde, Caffe, Peber 2c.

Den 10 Julii sælges i Husum Ladningen af et Skib, som under Engelsk Convoy skulde gaae fra Hull til Helgoland, men toges af den Danske Caper La Reciprocite, Capit. Lorensen. Ladningen bestaaer af Bomuldsgarn, Pikeer og andre kostbare Varer.

Hr. Marcus Gerhard Høst fra Kjøbenhavn har af det Kielske Universitet modtaget den medicinske Doctorgrad. Den af ham forfattede og i Kiel trykte Inauguraldissertats handler om Blodstyrtninger af Moderen og Moderskeden, de uteri vaginæque Hæmorrhagiis.

Carga over Ladningerne af Skibene: Die Frau Anna, ført af Capit. Peter Petersen, og Lübeck Packet, ført af Capit. Wichman, som d. 9 Aug. 1809 skulle bortsælges ved offentlig Auction i Huset No. 249 i store Kongensgade og hvorover den udførlige Fortegnelse i Enden af Julii Maaned bliver at faae hos Procurator Bjerring i Kronprindsesse Gade No. 395. 1366 Stykker Velverets, diverse Farver. 331 dito kippret Manchester, diverse Farver. 125 dito Serger, diverse Farver. 88 dito hvide og grønne ordinaire Tørklæder. 523 dito trykte Calicoes. 32 hvide dito. 232 Meubel dito. 132 trykte dito Cambrics Tørklæder. 79 dito røde Cambris dito. 118 dito glatte couleurte Cambris, diverse Farver. 32 dito couleurte Bomulds Madras. 19 dito façonnerede Atlaskes Vestetøier. 34 Par couleurte Silke Damehandsker. 78 dito hvide og røde Silke Damestrømper. 9 dito dito Silke Mands dito. 5 Dusin hvide Silke Dameærmer. 26 dito hvide og couleurte Silke Pat. Mands Strømper. 155 tærnede Alias. 155 dito fiin Bomulds Gaze, 41 dito fiin Tyll, 107 dito hvide og sorte Tylls Knipplinger. Circa 55,000 Pd. Twist i Pakker fra $4\frac{1}{2}$ à 9 Pund, fra No. 19 à No. 80.

I Aarhuus har man paa ny indskjærpet den om Forprang gjeldende Forordning. Man har seet sig foranlediget hertil, fordi enkelte vindesyge Mennesker have tilladt sig ikke blot i Gaderne, men ogsaa ved udsendte Folk uden for Porten og paa Landeveiene at opkjøbe de Varer, der vare bestemte at falbydes paa offentlig Torv der i Byen, hvorved Priserne paa Livets Fornødenheder bleve opdrevne til en der hidtil ukjendt Priis.

I Langeland oplevede man d. 28 Junii en for Patrioten sand Høitidsfest. I en talrig Forsamling blev en Artillerist for udviist Tapperhed benaadet med Dannebrogskorset. Kl. 10 om Morgenen var i den Anledning det Langelandske Forsvarsmilitair forsamlet paa aaben Mark. Ved den

commanderende General Greve Ahlefeld Laurvigs Ankomst til Stedet, saae man en Linie, formeret af en Quarrée, og Generalen med Staben traadte i Kredsen. Artilleristen fremstod nu. Efterat Generalen i Kongens Navn havde heftet ham Dannebrogskorset i venstre Knaphul, oplæste han den Kongelige Stadfæstelse, og ved en kort, men kraftfuld Tale, hvori han erindrede, at kun Leilighed hidtil havde berøvet hans Kammerater en lignende Ære, blev Handlingen beseglet af Generalen med de Ord: "Kongen leve!" og et tredobbelt Hurra gjenlød fra hele Rækken. Det hele Militaire passerede derpaa Revue. — Paa Slottet var Gallataffel, dækket med Sølv. Dannebrogsmanden sad ved sin Generals Side, og Skaaler bleve tømte paa det hele Kongehuses Velgaaende.

Overadmiralitets-Dommen fra Slesvig af 17 Junii 1809.

Sagen: Skibs Capitain Dalle af Pappenborg, contra Capercapitain Morten Jansen fra Kjøbenhavn.

"Skipper Erasmus Dalle bør for Contracitanten, Caperfører Morten Jansens Tiltale i denne Sag fri at være; dog saaledes, at han i Erstatning for Opbringelsen betaler til fornævnte Caperfører 320 Rdlr. d. C., og Processens Omkostninger for Overadmiralitetsretten med 100 Rdlr. d. C."

Anm. Ved Priisretsdommen af 12 Novbr. 1808 var Dalles Skib, med Ballast af Muursteen, tilkjendt Capteuren som god Prise, paa Grund af manglende Søepas som med fleere Oplysninger seenere ere tilveiebragte og fremlagt i Over-Admiralitets-Retten.

Sagen: Skibs-Capitain Carl Henrich Bubach af Wismar, contra Caperfører Lars Christensen af Arendal.

"Priisretsdommen bør ved Magt at stande. Processens Omkostninger her for Overadmiralitetsretten betaler Hovedcitanten, Skipper Bubach, til Contracitanten, Caperfører Christensen, med 50 Rdlr. d. C."

Anm. Ved Priisrettens Dom af 3 April d. A. er Bubachs Skib med Ladning tilkjendt Capteuren som god Prise. Skibet er siden gaaet til Norge. Lasten er oplagt i Løkken.

Afsagte Domme i Priisretten for Aalborg Stift.

No. 59. Sagen: det af Caperfører Morten Jansen til Aalborg opbragte Skonnertskib Sally kaldet, ført af Skibscapitain Edward Swain, paadømt den 19 Junii d. A.

"Det af Kaperfører Morten Jansen af Kjøbenhavn her til Aalborg opbragte Skonnertskib Sally kaldet, med dets Tilbehør og indehavende Ladning af Frugter, tilkjendes bemelte Caperfører som god Prise."

No. 60. Sagen: det af Caperførerne Arboe og Sørensen til Aalborg opbragte Kofskib Dirk en Gerryt kaldet, ført af Skibscapitain Isaack Abrams, paadømt den 19 Junii d. A.

"Det af Caperførerne Hans Petersen Arboe af Aalborg og Peder Sørensen af Randers her til Aalborg opbragte Kofskib Dirk en Gerryt kaldet, med dets Tilbehør og indehavende Ladning af Muursteen, tilkjendes Opbringerne og deres Rhederie som god Prise til lige Deling."

Udenlandske Efterretninger.

Da Familien Cliffords Lyststed, ikke langt fra Harlem, nylig blev solgt, forbeholdt Kongen af Holland sig, at Bygningen ikke skal nedrives, efterdi den berømte Linné har levet der som Gartner og samlet der de Kundskaber, der gjorde ham til den første Botaniker.

Fra Neapel er d. 10 Junii udløben en Flottille, bestaaende af 2 Fregatter, 2 Brigger og 4 Canonchalouper med 1000 Mand Landtropper, for at besætte Øen Ponzo, 30 Lieus fra Gaeta.

General Rivaud skulde d. 29de indtræffe med sin Division i Aschaffenburg og Hertugen af Abrantes afgaae nogle Dage derefter til Augsburg, for at paatage Commandoen over Divisionerne Rivaud, Tarreau, la Grange og Beaumont.

Den 1 Junii har den Bergske Oberst Moiff med 4 Compagnier indtaget med Storm Posten Notre Dame des Anges paa det høieste Bjerg ved Girona, der var besat af 1000 til 1200 Pyrenæer Jægere.

Kongen af Engelland har foræret den saakaldte Spanske Gesandt i London en med Diamanter besat og med hans Portrait prydet Daase, som vurderes for 1000 Pund Sterling.

I Engelland gjøres de største Forberedelser til en Expedition, der skal anføres af Gen. Lieut. Hope.

Det sidste Medlem af det Østerrigske Gesandtskab i Petersborg er nylig afreist og alle diplomatiske Forhold mellem Rusland og Østerrige ere nu aldeles ophævede.

Ungern, hvor Krigen nu raser i sin hele Skrækkelighed, indbefatter foruden Slavonien, Croatien og Dalmatien (der egentlig ere at ansee som Provindser af dette Rige), 3220 Qvadratmile og 6,307,000 Indbyggere. Regner man disse 3 Provindser til, saa inddefatter det 4033 Qvadratmile og 7,117,000 Indbyggere. I det egentlige Ungern leve 1764 Mennesker paa hver Qvadratmiil. Landet, som er bjergfuldt og har adskillige store Søer, indbefatter 65 Stæder, 376 Flekker og 8550 Landsbyer. Indkomsterne ere 8 Mill. Gylden. De Ungerske Infanterie- og Cavallerieregimenter udgjøre en Hoveddeel af Huset Østerriges Armee. De vigtigste Stæder ere: Presburg, Hovedstaden, 9 Mile fra Wien, har 28,000 Indbyggere. Her gjemmes Rigsklenodierne, blandt hvilke den gamle Kongekrone er det vigtigste. — Raab, en stærk Fæstning, 19 Mile fra Wien, med 20,000 Indbyggere. — Comorn, hvis nærliggende Skandser to Gange forgjeves ere blevne beleirede af Tyrkerne. I de senere Aar har den Østerrigske Regjering anvendt Millioner paa dens Befæstning. — Ofen, den forrige Hovedstad, 37 Mile fra Wien, har 21,000 Indbyggere. Staden er stærkt befæstet og af anseelig Omfang, men ofte bleven ødelagt af Krigen. Den ligger næsten midt i Kongeriget. Fra 1529 af var den 155 Aar i Tyrkernes Vold. — Pesth, en smuk Stad med 14,000 Indbyggere. Om Sommeren underholdes her Samfærslen med Ofen ved Hjelp af Flydebroer. — Kremnitz, den fornemste Bjergstad med vigtige Guldgruber, har 10,000 Indbyggere. — Debrezin, den folkerigeste Stad, har 25,000 Indbyggere. — Segedin, en befæstet Stad med 16,000 Indbyggere. — Temesvar, en stærk Fæstning med 10,000 Indbyggere. — Ungern er i det 16de Aarhundrede kommet til Østerrige, fordi den sidste Ungerske Konge var beslægtet med dette Huus.

Fra Spanien haves Efterretninger, der gaae til d. 21 Junii. I Bayonne gaaer det

Rygte, at en Ordonanceofficier, kommende fra Saragossa, er reist derigjennem til Paris med de omstændelige Efterretninger om en mellem Saragossa og Alcanitz forefalden Fægtning. Catalonierne, under General Blakes Anførsel, have forsøgt at trænge frem til Arragonien, men bleve af General Suchet drevne tilbage. Han fratog ham 15 til 1800 Fanger og 25 Canoner og dræbte mange Folk for dem. Uagter Fienden havde en tre Gange stærkere Magt blev han dog paa alle Puncter kastet. — Fægtningen ved St. Ander har udbredt Skræk iblandt Oprørerne. 4000 Fanger ere underveis til Bayonne. Den Spanske General Balestre er dræbt.

Kongen af Sachsen har befalet, at alle de Adelsmænd, som fritages fra at lønne den anordnede Opbydelse, skulle under hele Krigen fra dens Begyndelse d. 10 April d. A. være pligtig at betale den fjerde Deel af deres aarlige Indtægt som Extrag-Paalæg.

I Egnen af Nossen (i den Meißniske Kreds), hvor Østerrigerne have taget en Silling, har man hørt en stærk Canonade, og slutter deraf, at der i samme Egn er forefaldet en hidsig Fægtning.

General Kienmayers Armee skal ved den ny Forstærkning, han har faaet, være opvoxen til 26,000 Mand, og føre 50 Canoner.

Den 22de Franske Bulletin indeholder væsentlig følgende: Fæstningen Raab har overgivet sig. Ved 8 Dages Bombardement ere Stadens skjønneste Bygninger lagde i Aske. Greve Metternich er igjen kommen tilbage til Wien, fordi det Franske Gesandtskabs Personale, efter Slaget d. 14de, er blevet ført fra Ofen videre til Ungern. Garnisonen strækker Geværet, og begiver sig til Comorn under det Løvte, indtil den er udvexlet, ikke at tjene mod Frankrige og dets Allierede.

En Commando Østerrigere rykkede d. 26de f. M. ind i Nürnberg, men gik derfra igjen Natten mellem d. 27de og 28de, efterat have udskrevet en betydelig Requisition og Contribution, hvoraf de ogsaa virkelig fik en Deel. De medtoge 3 af Stadens første Embedsmænd som Gidsler. D. 28de rykkede atter Fransk Cavallerie derind.

Fra Cassel skrives under d. 29 Junii, at Kongen af Vestphalen d. 26de f. M. er ankommen til Leipzig. General d'Albignac og Sachserne forfølge

Fienden, som har trukket sig tilbage over Grimma (en Stad ved Mulde i Leipziger Kredsen). Den Østerrigske General vil ikke erkjende Førsten af Oels for at være af samme Rang som han, og betragter hans Skare som en Røverhob. Førsten af Oels har lovet ham, at naar han kun vilde bringe ham til Halle, skulle i mindre end 14 Dage 40,000 Mand staae under hans Befaling, men uagtet han har gjennemstreifet hele Sachsen indtil Leipzig og ikke ladet noget Bestikkelsesmiddel blive uforsøgt, har han dog ikke kunnet hverve 40 Recruter. Hans fornemste Officierer ere Dörnberg og Katte. Østerrigerne vare d. 29de f. M. i Stanchitz.

Fra Dresden have Østerrigerne bortført 28 Pontons.

Skibsbroen ved Ebersdorf er nu befæstet ved 12 Jernankere.

Vicekongen af Italiens Hovedqvarteer skal endnu bestandig være i Raab. Han lader de lette Tropper streife lige til Egnen af Comorn og har sendt en Deel af sit Corps ad Landeveien til Pesth, hvor den har taget mange Krigsfanger. De Franske Tropper maa allerede være i Egnen af Ofen, hvor de Østerrigske Ingenieurer i Hast have oprettet nogle Fæstningsværker, men som man ikke er kommet saavidt med, at Staden kan betrygges mod et Overfald. — Gen. Macdonals Corps, som udgjør den høire Fløi af Vicekongens Armee, er gaaet over Raab til Vesperin, hvor man formoder, han allerede er indrykket. Vesperin ligger $9\frac{1}{2}$ Miil fra Ofen og kun 2 Mile fra det berømte Stuhl-Weißenburg. Fordum var Staden meget anseeligere end nu og omgiven med stærke Mure, men disse bleve 1702 sløifede.

Erkehertug Johanns Hovedqvarteer var d. 17 Junii i Comorn. Indtil d. 27de var intet af Betydenhed forefaldet i Egnen af Wien. De smaa Krigsoptrin indskrænke sig til enkelte Angreb og Canonader fra Donauøerne.

I en Skrivelse fra Keiser Franz, dat. Wolkersdorff d. 29 Maji, erklærer Keiseren, at hans troe Grevskab Tyrol saavelsom Voralberg aldrig mere skal skilles fra den Østerrigske Keiserstat, og at han ingensinde vil slutte nogen anden Fred, end en saadan, der uopløselig knytter dette Land til hans Monarkie. Erkehertug Johann vil saa-

snart som muligt begive sig til Tyrol, og blive saalænge Tyrolenes Anfører og Beskytter indtil deres Grændser ere uden for al Fare. Den Münchenske Tidende, som anfører denne Skrivelse, anmærker derhos, at Erkehertug Johann, der med Resten af sin Armee, som allerede i Italien var hensmeltet til 25,000 Mand, nødsagedes efter Slaget ved Raab, til at gaae ved Comorn over Donau, vel ikke saasnart vil kunne sendes til Tyrol. Om denne Skrivelses Ægthed er stor Tvivl.

I det Østerrigske Hovedqvarteer udkommer fra 24 Junii af en Avis to Gange ugentligen.

Østerrigerne i Sachsen trække sig nu virkelig tilbage til de Bøhmiske Grændser. Deres Tal skal ikke have været mere end 8000 Mand, for største Delen Landværn, som siden bleve forstærkede med et Detachement Klenauer Husarer, og kort før deres Fremrykken til Leipzig med omtrent 3 til 4000 Mand. — De handle uden Tvivl klogt i, betimeligen at trække sig tilbage; thi den i Hanau forsamlede Armee af 20,000 Mand, har Hertugen af Abrantes strax ved hans Ankomst der sat i Bevægelse. Hertugens Hovedqvarteer bliver for en Stund i Würzburg.

Hertugen af Ragusa (Marmont) blev, da han rykkede frem fra Laybach, standset af Gener. Giulay, Ban af Croatien, som med en Mængde sammenskrabede Tropper trængte frem mod Grätz, kastede nogle 100 Mand Besætning derind og afbrændte alle Broerne over Drau, formodentlig for at kaste sig ind i Tyrol. Men Hertugen lod strax Broerne istandsætte igjen, satte over Drau, afskar Gener. Giulay ganske fra Tyrol, trængte ham overalt tilbage, rykkede frem mod Grätz, hvor han ventede at indtræffe d. 25 f. M. og tvang Fienden til at trække sig hurtig tilbage til Ungern for at naae Donau.

Fra Amsterdam skrives under d. 4 Julii, at Kongen af Holland skal have tilladt de der ankommende Americanere at losse. Det er tillige blevet fastsat, at denne Tilladelse skal strække sig til alle Skibe, som fra d. 10 Julii af inden en Tid af 3 Maaneder ere indløbne der; men disse Skibe maa ikke have været i Engelland eller visiterede af Engelske Krydsere, og dernæst maa de kun være ladede med eiendommelige Americanske eller Hollandske Colonial-Frembringelser, som Tobak, Bomuld,

Riis, China, Pibestaver, Java Caffe, Sukker og alle Medicinalvarer. Man venter med Utaalmodighed det Kongel. Decret, som nøiere bestemmer Forholdsreglerne i den Henseende.

Engelske Breve af 28 Junii melde, at der endnu bestandig ankomme mange Americanere.

Da de franske Lærde blive mere bekjendt med de Tydske, og af den Aarsag en større Afsætning gives i Frankrige paa tydske Bøger, klages der ofte over, at man i Tydskland trykker Bøger: sur papier gris, d'après la mauvaise habitude des Alemands. Det fortjener at bemærkes, at der gives i Paris kun een Bogbinder, en dansk Mand, som forstaaer at planere, og som derfor har allene den Fortjeneste at planere Bøger, thi tydske Bøger paa Trykpapiir sælges der af Boghandlerne planerede, som kaldes papier collé. (Af repertoire de litterature ancienne par Schoell, Paris 1808.)

I samme Skrift klages over at det er Brug i Tydskland mere at udmærke en Mand ved hans Titel end ved hans Navn, og at Konerne tage Deel i Mændenes lange Titulatur. Deslige Titler lade sig ikke vel give paa Fransk. Til Exempel anføres en Titulatur af den Wiener Hof-Schematismus: Kaiserlich-Königlicher-Bergwerks-Producten Verschleiß-Directions-Factorie-Accessit.

I Professor Schummels Forelæsninger over den tredie Coalitionskrig anføres følgende Forklaring over Aarsagen til Preussens Fald, militairisk betragtet. Det lykkelige Udfald af Syvaarskrigen havde frembragt den Tanke, at den preussiske Armee var et Mynster paa Fuldkommenhed, men den havde flere Mangler: a) Avancement blot efter Anciennetæt, b) Udelukkelse af Borgerlige i Officierstanden, c) een alt for stor staaende Armee, hvorved man nødsagedes til at lønne den gemene Mand og det lavere Officier-Personale slet, at lade den gemene Mand tjene til han blev gammel, og at hverve en talrig Mængde Fremmede, d) at den preussiske Soldat var blot Maskine under Stokkens Indflydelse. Endelig slutter han med disse mærkelige Ord: wenn in Europa eins der grössten und zahlreichsten Völker am Sturme der Revolution durchaus kriegerisch wird, und in diese Nation der Geist der Eroberung fährt: dann hört jede andere stehende Armee auf, die Schutzwehr ihrer Nation zu seyn.

En i Middags ankommen Estaffette har medbragt følgende Nyheder.

Warschau, d. 29 Junii. I den lille Fæstning Sandomir, hvis Forstæder Østerrigerne ved overlegen Magt erobrede med Storm, og som har overgivet sig d. 18de, fattedes Krud. General Sokolnicki er med sin over 4000 Mand stærke Garnison, udmarscheret med al Militairære og alle Rustninger. I Følge Conventionen maatte denne General trække sig tilbage over Pilika, for først efter 48 Timer at kunne agere igjen. — Efter en officiel Beretning har General v. Sokolniki ved Pilicafloden forenet sig med General v. Dombrowski. — Det hedder, at Østerrigerne lade Sandomir sløife. — De faae nogen Forstærkning fra Landværnet i Måhren. — Førsten Poniatowski har d. 24 sat med sin Avantgarde over Weichsel i Pulawy. Den Østerrigske Armees Stilling er endnu ved Radom i Ny-Gallizien; men dens Avantgardes Patrouiller lode sig igien see paa denne Side Pilicafloden; men man har strax tilbagetrængt dem over Floden. General Dombrowski, som nu er posteret ved Pilicafloden, dækker fra Siden Warschau, i det General Zajoneczek forener sig med Først Poniatowski. — Russerne staae endnu rolige i deres Stilling. Østerrigerne undgaae at angribe eller angribes.

Nürnberg, d. 28 Junii. De i Forgaars her indrykkede Østerrigere til Fods og Hest, vare ikke over 1000 Mand stærke. I Begyndelsen fordrede Østerrigerne 360,000 Gylden i Contribution, foruden Læder, Klæde, Lærred, Heste ꝛc., men tilsidst lode de sig nøie med 100,000 Gylden. — Afvigte Nat afgik de udtagne Gidsler til Bayreuth.

München, d. 29 Junii. Efter sikkre Beretninger fra Tyrol ere Insurgenterne temmelig opbragte over General Chasteller, der istedet for at forsvare den sydlige Deel af Landet, sneg sig ud af Bagdøren. Personer, som kunne være vel underrettede, paastaae her, at der pludselig kunde blive Fred imellem Østerrige og Frankrige.

Leipzig, d. 2 Julii. I Gaar reiste herigjennem en fra Rusland kommende Persisk Coureer, der begiver sig til den Franske Keisers Hovedqvarteer.

Frankfurt, d. 2 Julii. I Morges ankom her en Coureer fra Wien. Man saae der i de første Dage af denne Maaned et Slag i Mode. --- I afvigte Nat er Hertugen af Abrantes afreist herfra til Augsburg, hvorfra han gaaer til Würzburg. 7 til 8000 Mand Tropper, der passerede herigjennem i Gaar og i Forgaars, toge Veien did. --- I Leipzig skal alting igjen være istand til Kongens Modtagelse.

Triest d. 17 Maji. I Fiume have fiendtlige Streifepartier ladet sig see, og der er allerede beordret Tropper imod dem. Det herværende Fort befæstes endnu stærkere.

Amsterdam d. 4 Julii. Ved et Kongel. Decret af 30 Junii er i Holland oprettet en almindelig Velgjørenheds Administration af 3 Medlemmer, der har sit Sæde i Hovedstaden. Den skal have alle gudelige Stiftelser og Veisen-Instituter under sin Opsigt og aarlig optage et klækkeligt Antal unge Mennesker i Militair-Anstalterne, hvilket er det eneste Middel til at forekomme Conscriptionen. --- Priserne paa Colonialvarer ere endnu bestandig lave. Man venter dagligen flere Americanske Skibes Ankomst. --- I Følge Efterretninger fra London af 30 Junii ere til de store Expeditioner, som i største Hast udrustes, 15 Generaler af forskjellig Rang blevne udnævnte.

Bayonne, d. 22 Julii. Førsten af Ysenburg er ankommen her. --- I Bilbao, Vittoria og St. Ander er nogle 30 mistænkelige Personer bleven arresterede.

Paris, d. 30 Julii. En Keiserlig Ordonnanceofficier er gjennempasseret her og begiver sig i største Hast til Hertugerne af Elchingen og Dalmatien. --- Oberst W. Morton er ankommen her fra America med Depecher fra hans Regjering. --- 4 fiendtlige Skibe laae d. 25 f. M. paa Basques Rehden. --- Gen. Radet, Gen. Inspecteur for Gens d'Armeriet, er afgaaet fra Florenz til Rom med 4 Compagnier Gens d'Armes, der udgiøre den bevægelige Legion.

Fra Armeen i Sachsen haves nu en officiel Bulletin, dat. Leipzig d. 29 Junii. Kongen er ankommen til Leiren ved Waldheim, hvor hele Armeen er forenet. D. 27de rykkede General d'Albignac med sin Division og Sachserne frem mod Defileen ved Landsbyen Eberndorf og stødte paa Fienden, som havde taget her en meget fast Stilling. Han dannede strax en Angrebs-Colonne, for at anfalde Fienden, men fik paa samme Tid Befaling fra Kongen, ikke at vove det, forend det Hollandske Infanterie var stødt til ham. I Begyndelsen var det ham umueligt at styre sine Troppers Hidsighed. De kastede alle Fiendens Fortropper og Skarpskytter over Ende. Prindsen af Hessen-Philipsthal tog i Spidsen for Carabinerne og Voltigeurerne med Bayonetten en i Middelpunctet af den fiendtlige Linie liggende Landsby. Fienden mistede i denne Fægtning 400 Mand og de Allierede neppe 15 Døde og Saarede. Træfningen begyndte Kl. 7 om Aftenen og Natten benyttede Fienden til Tilbagetoget. Landværnsmændene har erklæret, at de ikke ville slaaes længer, men drage hjem. --- I Gaar deelte Fienden sig i 2 Colonner. Landeværnet har valgt Dresdener Landeveien og den Østerrigske General Kienmayer fulgt Veien til Chemnitz. I Morges har han taget en Stilling ved Frankenberg. Formodentlig vil han drage igjennem Sebastianborg til Bøhmen eller maaskee gaae til Bayreuth. Bliver han i sin nærværende Stilling, saa angribes han i Morgen, og tager han Veien til Bayreuth, saa støder han paa Hert. af Abrantes Division. --- Hertugen af Brunsvig-Oels er flygtet med sine 2000 Mand til Chemnitz.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 80.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 15 Julii, 1809.

Skioldnæsholm.
(Slutning.)

Hvo ledes vel ei ved Navnet Skioldnæsholm til Tanken paa Hedenolds Minde? Hvo forbinder vel ei historiske Erindringer med en Lyd, der maaskee giennem 18 Aarhundrede har bidraget til at bevare en dansk Høvdings eller Konges Minde, som i den mørke Oldtid glimrede i Nord, og bragt hans Navn giennem alle Tidens Omvæltninger for vort Øre? Meer end halvdød, ville nogle sige, er denne Lyd, og ingen tør bygge paa en Tone, der klinger for vort Øre, uden at vi kiende Strængen, fra hvis Bæven den udgik. Hvad vinde vel Tvivlerne? Jeg seer ikke noget, som var værdt at tvivle for; men vel seer jeg ligesaa grandt al den Skade, som Tvivlesyge kan stifte ogsaa i Historien, som jeg seer Fordelen af den ægte Kritik. Kan der ikke ligge ligesaameget i Navnet Skioldnæs *), som i Odinsey, Thorseng, Baldersbrynd, Sigersted og flere Steders Mindenavne? Rigtig nok har intet Sagn og ingen Runesteen bevaret os Efterretning om, at Leirekongen Skiold havde en Borg, et Sommersæde, eller noget deslige i den Egn, som fører hans Navn; men saalænge man ikke reent vil forkaste de ærværdige Levninger af den fierneste Oldtids Sprog, der endnu leve i Steders egne Navne, saalænge man ikke gandske nægter, at Fortiden bevarede udmærkede Mænds Minde ogsaa i Landskabers, Byers og Egnes Navne: seer jeg ei, hvorfor man ikke skulde have Ret til at troe, at Skioldungernes Stammefader paa en eller anden Maade har givet Anledning til, at dette Sted har faaet Navn efter ham. Mig vilde det i det mindste være ukiært, om det skulde lykkes nogen ved lærdere Hypotheser at giøre denne Tro vaklende hos mig.

*) Dette Stedets ældste Navn, som bl. a. forekommer paa en Liigsteen i Ringsted Kirke over Mouritz Olufsøn af Bollerup, Hovedsmand til Skioldnæs, død 1550, formoder jeg først at være forandret til Skioldnæsholm, da Stedet kom i Gyldenløves Eie.

Hvad ingen kan nægte, er at Skioldnæsholm er et af Siællands ældste Herresæder. At her endnu, i det mindste i Valdemar III. Tid, var en fast Borg sees ogsaa af den Efterretning hos Hvitfeld, at Skioldenæs blev belagt (beleiret) i Aaret 1348. I øvrigt har jeg i alle mig tilgængelige Kilder, hvor der kunde ventes noget, forgieves søgt videre historisk Efterretning om dette Steds ældre Skiebne. Jeg havde især fortrøstet mig til de Langebekske Samlinger i det geheime Archiv, hvor man havde sagt mig ogsaa skulde findes Bidrag til Siællands Herresæders Historie; men i det, som udgaves herfor, fandt jeg kun rene Blade, og ikke engang Skioldnæsholms Navn. Saare lidet finder man ogsaa til Stedets Historie i en rimet Beskrivelse over samme af Sognepræsten til Jydstrup og Hvalsølille Jacob Olufssen Abild *), der ikke har anden Interesse end sin stundom pudseerlige Smagløshed **). Hos Pontoppidan opregnes Befalingsmænd paa Skioldnæsholm fra 1365 til 1540. Aar 1682 blev Skioldnæsholm af Kong Christian V. overdraget til Ulr. Fred. Gyldenløve ved Mageskifte med endeel Strøgods i Norge, og Gyldenlund i Kjøbenhavns Amt, hvis hele Værdi var anslaaet til 38,000 Rdlr. Af Abilds saakaldte Beskrivelse synes det, at Gaarden da var øde og uden Hovedbygning, og at Gyldenløve først har bygget den paa sit nærværende Sted (skiøndt det lader som Bygningen ikke har været meget anseelig *), og anlagt Haven. Gaarden er derefter bleven i den Laurvigske Familie, indtil den for ikke mange Aar siden kom i den nærværende Eiers, Hr. Major Neergaards Hænder.

Naar vi nu, næsten forladte af al historisk Veiledning til Kundskab om Skioldnæsholm i ældre Tider, begive os til Stedet selv og see os om efter Levninger fra hedenfarne Tider, da gaae vi

*) Titelen er: Schioldenæsholms korte Beskriffvelse, stilet til Schioldenæsholms meg-tige Selffeyer hans høye Excellents Hr. U. F. Gyldenlöwe. 6 Bl. i Fol. (trykt efter Worm 1683), hvoraf maaskee ikke er flere Exemplarer til end det ene, som giemmes i den Hielmstiernske Samling paa det Kongel. Bibliothek.

**) F. Ex. naar han giør Skioldnæsholm til en Ko, hvorom det var spaaet, at Skiolde fik nok Horn igien, og naar det da hedder hos ham i Anledning af Skioldnæsholms Birkerettighed:

Om nogen Tingstud nu paa Schiolde vilde ride,
Og strippe hende om til een og anden Side,
Det skiøtter hun ei stort —

eller naar han ret poetisk vil beskrive, at Sø og Skov ligger saa nær ved Gaarden:

At Fisken høre kan, naar Gryden syder op,
Og Dyret see den Ild, der brase skal dets Krop.

eller naar han til syvende Sidst beder til Gud for Løven, hans Mage og Børn:

At al den Løveslægt maa see dit Paradiis!

*) Thi det hedder hos Abild:

"Om hende skulde end paa Kroppen noget fattes,
At hun ei nu, som før, i Bygning kunde skattes."

ikke bort uden Udbytte. Vel faldt det ei i min Lod paa de Steder, hvor jeg kom, med uøvet Øie at opdage nogen Runesteen, eller noget Mindesmærke af lignende eller større Værd; men jeg medtog Erindringen om et Sted, hvis Skikkelse, som Aarhundreder roligen have paatrykt Fortids ærværdige Præg, giorde mig det helligt og uforglemmeligt. Ved den nordre Side af Hvalsølille-Sø, omtrent et Par tusinde Alen fra den nærværende Hovedgaard, hæver sig paa en Odde, lige over for den skovbegroede Ø, en temmelig høi og meget steil Banke. Her stod i gamle Dage en fast Borg; Sagnet har fra umindelige Tider bevaret Erindringen herom, og Stedet kalde Bønderne endnu Slottet. Veien didhen løber af til Venstre, naar man kommer fra Hovedgaarden, og gaaer over nogle tørre, temmelig ufrugtbare Marker. Jeg følte, i det jeg gik over disse, noget der sagde mig, at jeg nærmede mig et Sted, som Fortids Minde i Aarhundreder havde omsvævet, hvor jeg intet Spor skulde finde af den nærværende Tid og ene omgives af Erindringens vexlende Skygger. Maalet vinkede mig alt i det Fierne; Sporene af en gammel Vei, som for Aarhundreder siden betraadtes af længst forglemte Helteslægter ledede mig did; intet lokkede mig til Høire eller Venstre. Jeg fandt, som jeg nærmede mig den skovbegroede Odde, imellem to Høider paa Marken en ældgammel Steenbro, der synes at have været lagt over et Vand eller en Sump, i Tider, da Søen gik høiere op end nu. Slotsbanken har været omgivet med en Grav, der har adskilt Odden fra Landet; uden for Graven, formodentlig hvor den nemmeste Tilgang

har været, ligger en høi Skandse, hvis Grav ligeledes er kiendelig. Jeg fandt et Slags Overgang over Slotsgraven, besteg med Møie den steile Høide, og fandt mig nu i den dybeste Eensomhed, paa et Sted, saa øde, vildt og romantisk, at dets Lige vel ikke mange Steder findes i Siælland. Tæt begroet er Banken med Tiørnekrat, og saa uveisom, at ethvert Skridt er møiefuldt. Paa Hældingen danner en liden Skov, mest af Asketræer, det Hegn, som unddrager det ærværdige Sted fra enhvers Øie, der skyer den Møie at klavre op ad den paa flere Steder næsten ubestigelige Vold. Rigelig fandt jeg denne lønnet ved at hvile en Stund under en gammel Ask i de tause, dybe Skygger, hvor den unge, lyse Natur, som jeg nylig skuede trindt omkring mig, var vegen tilside for Oldtids hellige Mørke. Her, hvor nu Tiørnen med Møie stræber frem med sin knudrede Vært af den haarde Bund; her, hvor Asken hvælver sig frisk og grøn over gamle Mure, hvis Levninger længst have skiult sig for det nysgierrige Øie i Jordens Skiød; hvor ogsaa hist og her en sielden, smilende Blomst vokser frem af Gruset, og minder kiærligt om at Livet aldrig reent uddøer; her, hvor det klare Vand hegner venligt om Lundens Eensomhed, medens hist nede i Dalen ved Høiens Fod den lille, kiære, lyseblaa Urt sender Kiærligheds blide Mindeglimt op mod Oldtids Skygger — her var engang et Sæde for den vældige Kraft og det ubundne Liv; her — hvorfor turde vi ikke i det mindste drømme saa? — hvilede maaskee Skioldungerne i den mørke Hedenold, og frydede sig i Sindet ved det hulde Sommerliv.

En geometrisk Beskrivelse sover Stedet, kan jeg her ikke give. Af Mure fandt jeg ingensteds Spor; og næsten alt hvad jeg saae af Stene, var en halv, ikke meget stor Mollesteen, som man sagde mig for endeel Aar siden var opgravet midt paa Banken. Ved Gravning vilde man sikkert finde Grundvolde af Murene; men ret inderlig vil jeg ønske, og jeg troer enhver vil det, som har været paa Stedet, at hvad det har af Naturen, denne uveisomme Steilhed, denne Tomhed og dybe Eensomhed, denne vilde, forvoksne Kratskov og dets hele betydningsfulde Udvortes, maa, som hidtil, blive skaanet ved et muligt Foretagende af den Art. Jeg tør haabe dette, da Eieren interesserer sig meget for Stedet, og besidder mere end den blotte, tomme antiquariske Nysgierrighed, der ødelægger slige Mindesmærker uden mindste sand Vinding for Aanden.

Foruden dette, ved sin Beliggenhed og sine Spor af fordums Vælde mærkværdige Sted, besøgte jeg endnu et andet i denne Egn, hvor ogsaa findes seeværdige Oldtidslevninger. Paa Hvalsømagle-Mark ved den østlige Ende af den lange smale Harrested-Sø har i fordums Tider ligget et fast Slot, hvis Voldsted af betydelig Størrelse, uagtet kun Grundvolden er tilbage og en Deel af samme i de seneste Aar er overpløiet, endnu er saa kiendeligt, at en Grundtegning af Mure og Volde meget let lod sig optage. Grundvoldene vise, at Bygningerne have udgiort et Slags Fiirkant, eller i det mindste 3 Længder; den ene af disse er for faa Aar siden opryddet og nedpløiet af Bonden, paa hvis Lod disse Ruiner ligge. Dette Slot har fordum ligget lige ved Søens Bredder, og saa ligge dets Levninger endnu, eftersom Søen, som her paa begge Sider er indfattet med Banker, ikke har forandret sine Grændser. Det har været omgivet med en naturlig Vold af temmelig høie Banker, der formodentlig ogsaa ved Menneskehænder have været udskaarne og befæstede. Desuden har en Grav omgivet de to Sider af Borgen, som vende mod Landet; denne Grav fandt jeg paa den ene Side tildeels indfattet med en Opmuring af svære, tilhugne Kampesteen, af hvilke dog de fleste ere bortførte. Stedet, hvor Tilgangen eller Slotsbroen har været, er kiendeligt; Bønderne vide ogsaa, hvor Veien har gaaet. Endnu rinder dybt i Dalen blandt Elle- og Tiørne-

krat en Bæk, som formodentlig engang har drevet den Mølle, hvis Sted endnu vises høiere oppe. Man finder tydelige Spor af Kieldere, saa og to fiirkantede Fordybninger, tilforn fyldte med Vand, som maaskee have været Fiskedamme eller noget lignende. Mærkelige fandt jeg ogsaa et betydeligt Antal af meget store, deels paa alle, deels paa de fleste Sider glathugne Kampestene, som ligge i nogen Afstand fra Slottets Grundvolde strøede tæt ved Søbredden. Skulde disse have udgiort Grunden af en Muur, eller et muret Bolværk? — Ikke langt Østen for Slottet ved Søens Bredder ligger en fuldkommen regelmæssig Skandse af betydeligt Omfang, der har Skikkelse som en Hesteskø med Aabningen vendt imod Landet, og hvis brede, jævnede Vold er saa vel bevaret, at den ret vel endnu kunde benyttes. Hensigten og Nytten af denne Skandse er vel ikke let at bestemme; dens Beliggenhed og Dannelse synes imidlertid tydelig at vise, at den skriver sig fra hine gamle Tider, da Harrested Sø blev beseilet. Bønderne kalde den Ridebanen, og den gamle Borg tillægge de Navnet Nygaard. Hr. Major Neergaard har over Omegnen ladet optage et Kort, der er kommet i den Kongel. antiquariske Commissions Værge. Saare meget maae vi ønske, at han fremdeles vil tage disse to mærkelige Oldtidslevninger paa hans Grund i Beskyttelse; og at vi ved hans Omsorg maatte faae en nøiagtig, speciel Grundtegning over det sidste Steds Rudera. Dette fortiene de, da de have haft det Held, at blive temmelig vel bevarede.

En lignende Oldtidslevning fandt jeg nogen Tid efter i en anden Egn. Dette er ligeledes Voldstedet af et gammelt Slot, som ligger i en meget skiøn Egn paa en Jordtunge ved den vestlige Side af Tiustrup Sø, omtrent $\frac{1}{4}$ Miil fra denne Landsby og et Par Miil fra Sorøe. Bønderne kalde det Hovgaarden. Dets Grundvolde ere vel endnu kiendelige, dog ikke fuldt saa synlige som ved hiint. Graven har været bred og dyb; jeg fandt ogsaa her Spor til, at den paa sine Steder har været opmuret med Kampesteen, og ligesom hist er Stedet uden om Graven trindt omgivet af høie, tildeels skovbegroede Banker, der ganske have skiult det. En Huulvei fører dertil igiennem Skoven, og længere oppe finder man paa Marken betydelige Levninger af en gammel, meget smal Vei, der fører

op imod Vinstrup By, og har været brolagt med store, udannelige Stene, saaledes at det næsten synes, den aldrig kan have været Kiørevei; i det mindste ikke for Vogne, som vore nuværende. Dette Sted kan ligesom hiint vidne om, hvorledes man ogsaa her tillands, ved slige faste Borges Anlæg i Middelalderen, har taget Hensyn paa og benyttet en af Naturen fast Beliggenhed.

Chr. Molbech.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Man har hidtil troet, at vore Kobberskillinger deels vare opvexlede, deels smeltede, hvilket den fuldkomne Mangel paa denne Mynt ogsaa med Grund lod formode. Men siden den Tid, man paa Banken kan faae Kobberskillinger omvexlede for ny Sølv Markstykker, er man bleven overbeviist om det Modsatte. I de sidste fem Uger saae man dagligen hele Skarer af Mennesker med Poser, Leddiker og Punge fulde af Kobberskillinger trænge sig paa Børssalen, for at komme ind paa Bankcontoiret og faae dem ombyttede for Sølvmynt. Banken har paa denne Maade allerede faaet inddraget særdeles store Summer Kobbermynt, og faaer dagligen flere. Man vil paastaae, at den paa een Dag i to Timer har indvexlet for tolv Hundrede Rigsdaler. Det besynderligste er, at af alle de mange Sølv Markstykker, som saaledes komme ud blandt Folk, hidtil endnu ingen sees at være i Omløb.

I Trondhjems Avisen bevidnes Hr. Jens Kosbøll, som aldrig saa snart hørte, til hvilken Høide Hungersnoden i Edoegaard var stegen, førend han strax sendte 12 Tønder Havre og 8 Vog Rugmeel, offentlig og fortjent Tak.

Hr. P. S. Krag, anden Præst ved Domkirken og Inspecteur ved det borgerlige Sygehuus i Trondhjem, har, efter Hr. Biskop Bugges Raad, for at betage Publicum al Mistanke, bekiendtgjort et Udtog af dette Sygehuses Tilstand ved forrige Aars Slutning med tilføiede Anmærkninger.

Under d. 21 Junii d. A. er udkommen en Kongelig Placat af følgende Indhold: "Da den ved Krigen hindrede Communication med Riget Norge gjør det vanskeligt for de Parter i bemældte Rige, som ville indanke private Sager for Høiesteret, at erholde Stævninger til denne Ret udtagne i den lovbestemte Tid, saa har Hs. Majestæt fundet for godt, for samme Rige at anordne Følgende i Henseende til Høiesterets Stævningers Udtagelse i saadanne Sager under Krigen. 1. Naar nogen Part maatte finde sig beføiet til at indanke den i en privat Sag afsagte Dom for Høiesteret, maa han, dersom Indstævningen ei

taaler Ophold, levere til vedkommende Stiftamtmand 2de ligelydende Conceptstævninger i saadan Form, som de, der indsendes til Høiesterets Justits Contoir, naar Stævninger derfra udfærdiges. 2. Det ene Exemplar af disse Conceptstævninger skal Stiftamtmanden tilstille Justitiarius i Høiesteret, paa det at Sagen kan vorde anført paa Høiesterets-Orden. 3. Det andet Exemplar skal gives Appellanten med saadan Paategning: "I Kraft af allerhøieste Placat af 21 Junii 1809 skal denne Conceptstævning, i Henseende til Forkyndelsen, ansees ligesaa gyldig, som om den i fuldkommen Form var bleven udstedt, dog at den, forinden den fremlægges i Høiesteret, gives behørig Autorisation under det kongelige Seigl."

Avancement, Forflyttelse og Afgang ved Landmilitair-Etaten.

Det har allernaadigst behaget Hs. Maj. at resolvere som følger: Under d. 10 Julii: 1. Charact. Prem. Lieut. H. B. v. Lehne, af Art. Corps., oprykker til virkelig Prem. Lieut. i Corpset. 2. Sec. Lieut. O. v. Andersen, af den Danske Art. Bat., afgaaer fra samme og udnævnes herved til Tøihuuslieutenant i Frederikstad. 3. Sec. Lieut. J. T. v. Koch, af Prinds Christian Frederiks Reg. 4de Bat., forsættes i samme Egenskab til Reg. 2 første Bat., men uden Anciennetet indtil han har taget Officier-Examen. Under 13de Julii: 1. S. Müller udnævnes til Sec. Lieut. ved det Jydske Skarpsk. Corps. 2den Bat. 2. Sec. Lieut. A. F. v. Burchhardt, af Dronningens Livreg. anneet. Bat., oprykker til virkelig Pr. Lieut. ved samme. 3. Sec. Lieut. ved Kjøbenh. borg. Art. og Conducteur ved Slots og Dymhuusbygningerne: C. Meyn afskediges efter Ansøgning i Naade fra den borg. milit. Tjeneste. Under 14 Julii: 1. Commandeurerne for det Holsteenske Inf. Reg. 1ste og 2den Bat., Oberst-Lieut. C. F. de la Porte og Major J. C. H. v. Krabbe, afskediges efter Ansøgning, den sidste formedelst Dienstsvaghed, i Naade af Krigstjenesten, hver med en aarlig Pension af 800 Rdlr. slesvig holsteensk Courant under Navn af Vartpenge. 2. I Anledning heraf forsættes Commandeuren for det Oldenborgske Inf. Reg. 2den Bat. Oberst-Lieut. C. F. v. Seiffarth, Ridder af Dannebroge, til det Holsteenske Inf. Reg. som Commandeur for sammes 1ste Bat., og skeer iøvrigt følgende Avancement i sidstbemeldte Regiment: Major ved 1ste Bat. Hs. Durchl. Prinds Wilhelm til Hessen, udnævnes til Commandeur for Reg. 2den Bat., Major C. H. v. Hof forsættes fra 2den til 1ste Bat., Chefen for Grenadeer-Comp. Capit. F. L. C. v. Gøssel, udnævnes til Major ved 2den Bat. og til Chef for det 3die Musketeer-Comp., Stabs-Capit G. L. v. Bülow til Chef for Grenadeer-Comp., Pr. Lieut. S. v. Daue til Stabs-Capit., og Sec. Lieut. J. O. v. Braaden til virkelig Pr. Lieut.

Udenlandske Efterretninger.

I den militaire Verden har Heinrich v. Bülow gjort megen Opsigt; da han saa ofte

omtales i Journaler, skal et Omrids af hans urolige Livsløb anføres, uden videre Bedømmelse om han var et Genie eller et excentrisk Hoved. Bülows Fader var en velhavende adelig Jordgodseier i Preussen. Faderen lod ham opdrage paa Militair-Akademiet i Berlin. Som Officier blev han først ansat ved Infanteriet, siden efter ved Cavalleriet. Utilfreds med Tjenesten, tog han sin Afsked, og lod sig ansætte under General Schønfeld ved Insurgenterne i Nederlandene. Han fandt sig der bedraget i sin Forventning, og gik med sin Broder til Amerika; herfra vendte han tilbage, uden at finde hvad han søgte, og var saa uheldig at miste en Deel af sin Formue i en uheldig Handelsspeculation paa America. Siden efter studerede han Schwedenborg og Behrenhorst og skrev sin Geist der Kriegskunst, hvorved han ventede at gjøre sin Lykke, og blive ansat i den preussiske Generalstab. Da det ikke lykkedes ham, og han indvikledes i Ubehageligheder derved, gik han til Engelland, og blev der formedelst Gjæld sat i Kingsbench. Da han slap ud af sin Arrest, reiste han til Paris, og var der nogen Tid Agent for det tydske Rigsridderskab. I Sommeren 1804 kom han tilbage til Berlin, og havde der paa ny Ubehageligheder formedelst hans fri Tale; man føier til, at han i den senere Tid søgte at glemme sin Sorg ved Viinflasken. Endelig blev han 1806 arresteret paa den russiske Gesandts Begjering, og han erklæredes for forrykt. Ved de Franskes Ankomst til Preussen, blev han transporteret til Kolberg, og derfra til Riga, hvor han døde af en Forkølelse han havde paadraget sig paa Reisen. At H. v. Bülow var en Mand af Talent og Kundskaber, kan ikke hans Fiender negte, men hans Sprog var for galdefuldt og ubetænksomt.

Over det Spørgsmaal, hvad betaler sig bedst, Sæd eller Kartofler? har en Engelsk Avis givet følgende Oplysning. Paa en engelsk Acre (6 Skpr. Land) med Kartofler, kan avles saa mange Kartofler, at man dermed kan bespise 16,875 Personer i et Maaltid; var derimod det samme Areal besaaet med Korn, kunde kun 2,745 Personer dermed bespises. Heraf følger, at et Stykke Kartoffeljord giver i virkelig Næring fem Gange større Indtægt end et Stykke Jord med Sæd. Denne Beregning synes ikke utrolig, thi paa en

dansk Tønde Land avles meget almindelig 100 Tdr. Kortofler, hvis indere Værd som Fødemiddel er liig med 25 Tdr. Rug; da man nu ei tør antage mere end 8 Tdr. Rug paa en Tønde Land, er Forholdet som 1 til 3.

Krigsefterretninger.

Fra Krigsskuepladsen i Østerrige haves ingen Efterretning af Vigtighed. I den 23 Bulletin, dateret Wien d. 29 Junii, hedder det, at Hertugen af Ragusa er d. 22 marcheret med Armeen fra Dalmatien over Drau mod Grätz; at Gener. Vandamme har ladet 300 Mand Würtemberger ved Molk gaae over Donau, for at recognescere; at Hertugen af Danzig ligeledes er gaaet over denne Flod ved Linz, og at Førsten af Ponte Corvo staaer med den Sachsiske Armee i St. Pølten. — Ved Raabs Erobring er den Franske Armee bleven Herre over hele Gespannschaftet af samme Navn, der tildeels har Høie, beplantede med Viintræer, og betydelig Qvæg- og Jordavl. Imellem Østerrige og Gespannschaftet Raab besidde de Franske i dette Øieblik: Gespannschafterne Oedenburg, Wieselburg og Eisenburg, som alle tre ligeledes have særdeles frugtbare Egne. Denne af Franske Tropper besatte Strækning af Ungern kan regnes for omtrent 13 Mile lang og lige saa bred. Men endskjønt dette kun er $\frac{1}{250}$ af det egentlige Ungerns Fladeindhold, saa føies dog paa Fransk Side saa kraftige Foranstaltninger, at det ikke vil kunne vare længe, førend denne Provinds ganske er undertvungen. Man seer med hver Dag et stort og afgjørende Slag i Møde, hvortil den Franske Armees Overgang ved Ebersdorf vil være Løsenet. Der ankommer bestandig mange Tropper fra Rhinforbundsførsterne, og Napoleon synes at forene her sin største Kraft i een Punct, for at afgjøre Østerriges Skjebne med eet Slag.

I Tyrol ligge Insurgenterne vel endnu i Skovene, sydlig for Staden Kämpten, men de vove sig ikke ud i fri Mark, fordi de Franske Dragoner i den sidste Affaire have givet dem en god Lectie. Ved Lindau har der heller ikke tildraget sig noget Nyt. — I det Mergentheimske (i Franken) er i Landsbyen Margolsheim forefaldet nogle alvorlige Uroligheder i Anledning af Recruteringen. Man sammenkaldte Folk fra Nabobyerne ved at ringe med Stormklokken, mishandlede den ved

Recruteringen ansatte og med Landdragonerne tililende Major v. Hüpeden, og gjorde Fangerne vaabenløse. Den bestandig tiltagende Skare, som tilsidst var voxen op til adskillige Tusinde Mand, slæbte disse Fanger, under de største Forhaanelser, til Mergentheim. Indbyggerne sloge sig til deres Partie, og de lukkede Porte bleve sprængte. Oprørerne bemægtigede sig den 246 Mand stærke Garnison, General-Landcommissairen og alle Kongelige Embedsmænd, plyndrede og mishandlede dem først, og arresterede dem siden paa Raadhuset. Oprørerne udbredte sig nu over hele Staden og udøvede de største Ugjerninger. De herskabelige Casser bleve tagne og overleverede til den forrige Tydske Ordenspræsident, som antog den tilbudne Regjering; de Kongelige Vaaben bleve nedrevne og forhaanede, og i deres Sted den Østerrigske og den Tydske Ordens Vaaben under Udraabet: Vivat Keiser Franz og Erkehertug Anton! ophængt igjen. Ordenens forrige Embedsmænd bleve atter indsatte i deres Embeder, og skjønt det lykkedes dem at berolige Oprørerne, paastod dog en Committée, der bestod af Deputerede fra alle Landsbyer, endnu bestandig, at der skulde affendes nogen til Kongen i Ludvigsburg med den Erklæring, at hans arresterede Embedsmænds og Undersaatters Liv ikke beroede paa andet, end Tilstaaelse, at Mergentheim skulde have samme Forfatning igjen som for Krigen. Kongen affendte strax Tropper, som den 29de ankom uden for Mergentheim; Staden blev forgjeves opfordret til at underkaste sig; Portene maatte sprænges, og nu opstod en Fægtning i Staden og paa Gaderne. Man skjød ud af Vinduerne paa de Kongelige Tropper. Men tilsidst maatte Oprørerne vige for Overmagten og havde 50 Døde og ligesaa mange Saarede. Endnu en større Deel blev tagen til Fanger, og hver Time indbragtes hele Skarer, som Cavalleriet havde grebet i Flugten. De Würtembergske Tropper havde 2 Døde og 11 Saarede.

Medens Østerrige, tilskyndet af Engelland, saaledes har tændt Oprørsluen i mange Egne af Tydskland, ruster Engelland sig af alle Kræfter til, ved ny Tog end mere at oppuste denne Ild. I Følge de seneste Efterretninger fra Canterbury og Portsmouth arbeides paa den store Expedition, hvis egentlige Bestemmelse endnu bestandig er ubekjendt, med største Iver. Foruden et stort Antal Cavallerie have ogsaa 8 Brigader faaet Marchordre. Der indskibes især meget Artillerie og et stort Forraad Congrevske Raketter, som lader formode, at man agter at beskyde Fæstninger. De Tropper, der skulle indskibes til dette Tog, bestaae af 35 Regimenter, hvoriblandt atter adskillige af den Tydske Legion: hiin ulykkelige Bold for den Engelske Politiks blodtørstige Anslag. Hele Armeen vil beløbe sig til 35,000 Mand og skal anføres af Lord Catham. Den medseilende Flaade skal bestaae af 20 Linieskibe og anføres af Admiral Otway, under hvem den berygtede Popham tjener som Flagcapitain. Admiral Otway har allerede faaet sine sidste Instructioner. Hvert Linieskib faaer 600 Mand. Over 20 Generaler ere ansatte ved Expeditionen. I Portsmouth var man saa forlegen for Transportskibe, at de ikke allene betaltes meget dyrt, men at endog Officiererne og Matroserne fra den Russiske Flaade, som allerede vare bragte ombord paa 38 Skibe, for at gaae til Rusland, maatte igjen forlade samme, fordi man behøvede dem til Expeditionen. I Deal har man til samme Brug istandsat alle fladbundede Baade. — Det synes, at denne Expedition gjelder det nordlige Tydskland, og, efter Privatbreve, skulle allerede 500 Engelskmænd virkelig allerede være landede i Cuxhaven. Mange paastaae, at den gjelder Spanien.

I Sachsen er intet af Betydenhed forefaldet. Dresden er siden d. 4de d. M. igjen aldeles uden Militair. Det hele Militair, saavel Cavalleriet som Infanteriet, er rykket til Egnen af Freyberg, Chemnitz &c. Kongen af Vestphalen, som forfølger Hertugen af Brunsvig, har d. 4de forladt Dresden og ventedes d. 6 i Chemnitz. Hertugen syntes at ville angribe Vestphalen fra en anden Side, og dette gav Kongen Anledning hertil. Avantgarden, under General d'Albignacs Befaling, hos hvem Oberst Thielmann med den største Deel Sachser befinder sig, rykker over Peterswalde frem mod Bøhmen.

I en bekjendtgjort Skrivelse fra Major-General Alexander til Major-Generalen for den Østerrigske Armee, hedder det: at Keiser Napoleon har erfaret af en Dagbefaling fra Keiser Franz, at de Franske Generaler Durosnel og Foulet, som ere i hans Vold,

skulle være Borgen for den Straf, som Loven maatte tilkjende General Chasteller, der har stillet sig i Spidsen for de Tyrolske Oprørere og ladet ombringe 700 Franske og 17 til 1800 Bayerer: en i Folkeslagenes Historie uhørt Forbrydelse, der vilde foranledige en skrækkelig Gjengjeldelse mod 40 Feldtmarchal-Lieutenanter, 36 General-Majorer, 1200 Officierer og 80,000 Soldater, som ere i de Franskes Hænder, dersom Keiseren ikke ansaae Krigsfangerne som betroede hans Ære og Retskaffenhed og ikke tillige havde Beviser paa, at de Østerrigske Officierer havde yttret ligesaa stor Afsky derover som de Franske. Hvad General Chasteller angaaer, da er han endnu ikke i Armeens Vold, men naar han er paagreben, skal hans Proces begynde og han føres for en Militaircommission.

I Christiania Avis læses følgende: Til gavnlig Advarsel for andre Søemænd, som i Storm og Uveir maatte ønske for deres Skibs Frelse at løbe ind i nogen Havn i Nærheden af Kragerøe, har jeg troet at burde bekjendtgjøre nedenstaaende den Kongelige Overadmiralitetsretsdom af 13de Martii dette Aar i en Sag imellem mig og de Herrer Kjøbmænd Paul Bjørn, Petter Blyberg, Fridrik Schweigaard og Herr Candidatus juris Tønder, af Kragerøe; hvilken Dom lyder saaledes: "Ved Stevning til denne Ret af 2 Maji 1808 paaanker Appellanten Koffardicapitain Busch alternativ enten til at kjendes uefterrettelig eller deels at underkjendes deels at stadfæstes en Aggershuus Stifts Priisretsdom af 15de Martii næstforhen, hvorved hans førende Skib die gute Hofnung tilligemed sammes indehavende Ladning er tilkjendt Opbringerne Kapercapitain Backer og Rederne af Kaperen Capitain Hummel som god Priis. ---- Det kan ikke nægtes at det maae opvække en ikke ubetydelig Formodning imod denne Sags Behandling, naar man seer at den ene af Rederne ligesom har forrettet Dommerembedet i sin egen Sag, og den anden ligeledes paataget sig at være Commissionair for den opbragte Skipper, hvilket vel næsten bliver det samme som at procedere en Sag for begge Parter. Lovens 1----5----6, sammenlignet med Rescriptet af 25de Januarii 1784 viser tydeligen at ingen maae være Dommer i en Sag, hvorudi han paa nogen Maade kan ansees for at være impliceret, og burde altsaa den constituerede Byefoged i Kragerøe Candidatus juris Tønder ikke som Medreder i Kaperen have befattet sig med at optage Forhør i sin egen Sag, da samme ligesaavel som Dommerfunctionen henhører til actus judiciales. Ligesaa lidt burde og Paul Bjørn have paataget sig at være Commissionair for den opbragte Skipper, da det naturligviis maatte interessere ham meget at faae dennes Skib og Ladning condemneret. ---- Saa vist som det derfor er at retmæssigt Kaperie bør nyde al den ved Lovene samme forundte Beskyttelse, saa unægteligt bliver det derimod ogsaa paa den anden Side, at Lovene og de ved samme foreskrevne Former maae iagttages uden Hensyn til hvem det er de skulle anvendes imod. Dette retfærdige Princip fremlyser af Kaperreglementet af 14de Septbr. 1807 som af vor hele Lovgivning. ---- Foreløbigen anmærkes at denne Ret ikke finder nogen Anledning til ikke at skulle antage de for samme fremlagte nye Documenter, hvis Ægthed efter Omstændighederne ikke synes at kunne drages i Tvivl, forsaavidt disse tjene til at sætte Sagen i dens rette Lys. ---- Seer man da hen til Kaperreglementet af 14de Septbr. 1807 saa finder man strax i sammes 1ste §. den Bestemmelse, at ingen maae fare paa Kommis med mindre han er forsynet med lovmæssigt Kaperbrev, og derpaa følgende 2den §., der indeholder Kaperbrevenes Form, viser at Tilladelsen gives til at udruste et bestemt Skib, for dermed at opbringe eller ødelægge fiendtlige Skibe. I Følge heraf er det altsaa indlysende, at man ikke kan bruge et Kaperbrev, som er meddeelt et Skib, ved et andet, men samme bliver et fra det Kaperskib, som det er meddeelt, uadskilleligt Document. ---- Af Reglementets 14de §. seer man videre, at Kaperen skal seile ud paa Krydstog, og de Priser som han tager, maae han indføre til hvilken Dansk eller Norsk Havn, han finder meest beleiligt, men heraf flyder ingenlunde at en Kaper, naar han erfarer at et Skib ved Storm er drevet ind i en Havn, og derved allerede som Priis at ansee, skal være berettiget til at gaae ud med en Baad og anmasse sig samme under Navn af Opbringelse. (Fortsættes.)

Trondhjem d. 2 Junii 1809. Den 19 Maji sidstleden blev ved Auction solgt i Bergen en Ladning Tobak, bestaaende af 120 Fade, efter 15 til 20 Rdlr. pr. Vog. Samme Dag ankom ligeledes et Skib til Bergen fra America, ladet med Tobak.

Borgermesteren i Schlesvig, Conferenceraad Bruyn, er d. 10de d. M. ved Døden afgaaet.

Fortsættelse af indkomne og tilbudne Gaver til Understøttelse for Danske og Norske Sømænd i Engelsk Fangenskab. (S. No. 78.)

Fra Hr. Brændeviinsbrænder M. P. Hack indsendt . . . 5 Rdlr.
— Lg. ligeledes . . . 5 —
Hr. Secretair Hvidberg har tegnet sig for . . . . . 20 —
— Grosserer J. F. Hage & Comp. ligeledes for . . 100 —

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 81.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 18 Julii, 1809.

Hjertets Sprog.

No. 1. Supplicanten.

Jeg tager mig herved underdanig den Frihed, at bede Deres Velbaarenhed naadigst at have mig i Erindring ved det paa Deres Gods vacant blevne Præstekalds Besættelse. Vel har jeg endnu ikke taget min Attestats, men Manuducteuren har lovet at gjøre mig færdig, som man kalder det, inden 6 Uger, naar jeg vil betale ham derefter. Jeg kan just ikke sige, at jeg bryder mig stort om Præstestanden, da den er en tvungen Stand, og jeg desuden endnu er i den Alder, hvor jeg kan nyde mange Fornøielser, især i Kjøbenhavn, men jeg sidder, aabenhjertig talt, i stor Gjeld, og ønsker, jo før jo heller at komme ud af den. Græsk og Hebraisk forstaaer jeg vel kun lidt af, men jeg forstaaer dog altid saa meget, som der behøves til at præke for Bønder. Jeg er desuden en god Selskabsbroder, og naar De til L'Hombre eller Boston behøver en Makker, saa er jeg altid til Deres Tjeneste. Jeg er heller ingen Sinke i at drikke, og der skal ingen saa let drikke mig under Bordet. Jeg kan skyde min Hare saa godt som den bedste, og, naar De behager, følge med Dem paa Jagt. Jeg kan ogsaa gjøre Løier i Selskaber, og, naar De har Fremmede, behøver De kun at lade mig kalde. Jeg bliver aldrig vred, og Unge og Gamle kunne gjøre Nar af mig lige i Øinene, uden at jeg nogensinde tager det ilde op. Jeg paatager mig med største Beredvillighed alle Slags Smaacommissioner for Deres Velbaarenheds Frue og Frøken Datter. Dernæst er jeg endnu løs og ledig, og kan, naar De har en fattig Præsteenke, en Kammerpige eller andet sligt, endnu gjerne gifte mig. Jeg skal paa alle optænkelige Maader stræbe, at forskaffe mig Deres Velbaarenheds Yndest, naar De kün vil anbefale mig til det vacante Kald. Jeg forbliver Deres Velbaarenheds underdanigste Tjener.

Candidat Vildbasse.

No. 2. Opdrageren.

Da jeg har været saa uheldig, at sætte en stakkels Pige i Forlegenhed, og jeg skal og maa hol-

de Bryllup til næste Mikkelsdag, saa veed jeg ingen anden Udvei end at oprette et Opdragelsesinstitut. Jeg anmoder derfor alle Forældre om, der ville betroe mig deres Børn, at melde sig hos mig saa hastig som muelig. Jeg selv paatager mig at undervise dem i alle de Videnskaber, jeg har lært til Examen artium, som Latin, Græsk, Hebraisk, Fransk, Tydsk, Dansk, Historie, Geographie, Mathematik, Physik, Arithmetik, Optik, Naturhistorie og mange andre rare Kundskaber, som det vilde blive for vidtløftigt her at opregne, og som en Mand, der har obtineret sin første Examen, paa sine Fingre maa vide. Min tilkommende Kone underviser i alle Slags Fruentimmer-Netheder, som hun selv har maattet arbeide i syv Aar for hos en Modehandler. Min Broder, som rigtig nok er en Lømmel, og, dersom jeg ikke havde været, sikkert havde rømt sin Vei med Engellænderne, men iøvrigt er temmelig færdig i det Engelske, og, ved at tjene som Marqueur hos en Fransk Billardholder, har erhvervet sig grundige Indsigter i det Franske, tilbyder sig, at undervise i begge disse Sprog, efter en ganske ny og let Methode. Min Svoger, som pro tempore er Danse-Eleve ved Theatret, men har store Udsigter til, med det allerførste at blive virkelig Figurant, er villig til at paatage sig Underviisningen i det Slags Dans, som giver "det ungdommelige Legeme Tækkelighed og Smidighed". Jeg ønsker helst Pensionairer fra Vestindien, som kunne faae Kost og Logis hos mig, og hvis Forældre ikke bryde sig noget om at betale et Hundrede Rigsdaler mere om Aaret, naar de ere visse paa, at der kan blive noget af deres Børn. Det

er mig aldeles ligegyldigt hvor gamle Børnene ere, naar de kun ikke ere under 1 og over 24 Aar. Mødre, der ikke ville have Uro hjemme, og derfor ønske, saa lidet som muligt at have deres smaa Børn for Øinene, eller, som have saa meget at bestille uden for Huset, at de umuelig kunne passe dem hjemme, behage kun at addressere sig til mig, da jeg i mit Institut tillige har truffet den Foranstaltning, at ogsaa Børn fra 1 til 4 Aar kunne holdes der i et Slags Arrest den meste Tid af Dagen.

Johan Nothangel,
Opdrager og Institutforstander, boende i Adelgaden No. 514.

No. 3. Frieren.

Velbaarne Frue!

Tvertimod vore Tiders Skik har jeg herved den Ære at henvende mig lige til Dem med Begjering om Deres Frøken Datters Haand. Jeg veed, at Deres Datter vil gjerne leve godt og det kan hun netop hos mig. Jeg er et Menneske, som ikke agtede Penge, da jeg ingen eiede, og end mindre agter dem nu, da jeg eier dem i Skjæppetal. Jeg vil selv leve godt, selv gjøre Figurer, selv brillere. Hidtil har jeg kun været Fuldmægtig paa et Kjøbmandscontoir, endskjønt min Fuldmagt ikke strakte sig videre end til at afskrive Breve, men nu har jeg i Sinde med det første at tage mit Borgerskab som Grosserer. Jeg haaber, at det ikke vil blive mig negtet, thi jeg kan bevise, at jeg har i mit Pakhuus 500 Pd. Lumpen, 600 Pd. Candis, 4 Tønder Sirup, 350 Pd. Caffe, og Part i et Skib, som henter Tørv fra Kjøge.

Jeg har hørt, at Deres Frøken Datter har en lille Arvepart af 3000 Rdlr. staaende i Overformynderiet. I hvorvel jeg elsker Deres Datter over al Verdens Rigdom, og jeg desuden, som sagt, har selv Penge nok, maa jeg dog sige Dem, at denne lille Formue aldrig kan blive bedre anvendt end i mine Hænder, thi hvor Penge er, kommer Penge til, og intet er mere skikket til at vorde frugtbart og formere sig end — Penge. Jeg har havt den Ære at lære at kjende Deres Datter paa sidste Bal i Klubben, hvor jeg næsten den hele Nat ikke dandsede med nogen anden end hende, og ved denne Leilighed blev fuldkommen overbeviist om, at vi ville kunne leve lykkelige. Hendes Figur, hendes Stemme, hendes Jukketrin, hendes Valtsen, hendes Øiekast, henrykkede og fortryllede mig. Jeg følte, at hun var skabt for mig og ingen anden. Hvilken huuslig Lyksalighed kan man ikke vente sig af en saadan Forening? O, hvor mit Hjerte hoppede af lønlig Fryd, da jeg over Bordet sang: "Ja, Kjerlighed Du mig skal binde til min Laurette, min Veninde" og Deres smukke Datter kastede i det samme et Blik til mig, hvori jeg fandt et heelt Himmerige paa Jorden! Jeg maa have Deres Datter, Velbaarne Frue, og dersom det ikke skeer i det Gode, saa tage vi os en Kareet og lade os vie sammen paa Amager eller i Brønshøi. Men jeg er overbeviist om, at De ikke vil tage i Betænkning, at give Deres Barn til en Grosserer, og dersom De forlanger det, kan jeg blive en distingueret Borger. Jeg kan netop i denne Tid faae en Bryggergaard tilkjøbs for 80,000 Rd., uden at jeg behøver at udbetale mere paa Kjøbesummen end 500 Rdlr., og at Bryggerne nuomstunder blive tykkere ligesom Øllet bliver tyndere, det er alt for bekjendt. Ja, hvad som mere er: jeg kan endog blive Herremand. Commissionair X. kan skaffe mig et Gods, som skal koste tre Tønder Guld, og der skal ikke udbetales mere end 1000 Rdlr. Dersom De giver mig Deres Datter, Velbaarne Frue, vil De sikkert ikke fortryde det.

Christopher Vinder,
Kjøbmand.

No. 4. Journalisten.

Litteraturen har havt en besynderlig Skjebne. Først trykte man sine Tanker i Folio, siden i Qvart, derpaa i Octav, saa i Duodece. Hos os er det endelig kommen saa vidt, at man har reduceret Bøger til Blade. Vor Litteratur ligner et Træ, hvis Frugter, da de endnu stode i Blomster, ere blevne opædte af Ormen, uden at den har levnet andet end de visne Blade. Men siden Læselysten nu engang har aftaget saa meget, at vort Læsepublicum ikke finder Smag i andet end det, der tilbydes det ugentlig i hele og halve Ark, saa har jeg, for at føie mig efter Døgnets herskende Aand, besluttet at udgive et nyt Blad, som skal hedde: Stormklokken. Et Selskab af respectable Mænd har forenet sig om, at skrive det under min specielle Opsigt. Da ingen af dem har Ære eller Penge at tabe, saa kunne de arbeide med en sjelden Frimodighed, og det Ordsprog: hvor intet er har Keiseren tabt sin Ret, gjelder her i sin hele vidtløftige Betydning, lige fra min Forlægger til mine Medarbeidere. For at skaffe os

Læsere agte vi at begynde Klammerie med hele Verden, nedrive andres Fortjenester, haane Nationer og Religioner, og forskaffe os Bidrag af Forfattere, der ønske at see deres haandskrevne Epigrammer og Selvrecensioner offentliggjorte. Da vi alle ere meget nøisomme og tilstrækkeligen see os belønnede for vort Arbeide, naar vi af vor Bogtrykker kunne faae en halv Pot Magenaqvavit i Honorar for hvert Numer, saa haabe vi, at dette Institut, understøttet af Publicums Yndest, snart vil kunne komme istand. Enhver, der vil beære os med Bidrag, især Epigrammer over Folk, poetiske og prosaiske Skandskrifter, Udfald mod agtede Mænd og bekjendte Skribenter, behage at aflevere dem hos Forlæggeren. Den, som ikke skjøtter om Penge, kan faae sit Honorar betalt i Kommen- eller Magenaquavit hos vor Bogtrykker, der, for at styrke og opmuntre Geisten hos sine Forfattere, hver Formiddag giver en brillant Frokost i sit Huus.

Jeremias Finkeljochum,
boende i Sværtegaden No. 304.

Anecdoter.

En fattig Kone, der ikke kunde betale sin Qvartal til en Begravelsescasse, som hun var Medlem af, bad en rig Gnier om at forstrække hende med to Mark, paa det hun dog efter sin Død kunde komme i Jorden. Gnieren undslog sig derfor, men trøstede hende med de Ord: "min kjere Moer, gid jeg var saa vis paa, at komme i Himmelen som hun kan være vis paa at komme i Jorden, om hun saa aldrig eiede en Skilling."

*** *** ***

Gustav den Fjerde yttrede engang for sine sammenkaldte Raadgivere, at han ansaae det for beleiligst, at anfalde de med en anden Gjen-

stand sysselsatte Franske i Ryggen. General Armfeldt, Gustav den Tredies Yndling, som var nærværende, iagttog den dybeste Taushed. Paa Kongens Spørgsmaal: om han ikke bifaldt hans Mening, svarede Armfeldt ganske laconisk: Deres Majestæt! Franskmanden har ingen Ryg.

*** *** ***

"Jo større Skjelm jo bedre Lykke," udraabte A, da han hørte, at en vis stor Skjelm havde vundet 10,000 Rdlr. i Classelotteriet. Jeg beder om Forladelse, svarede B, dersom dette Ordsprog altid var sandt, vilde hverken Tugthuset eller Stokhuset være saa folkerigt.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Igjennem det Kongel. Slesvig-Holstenske Cancellie i Kjøbenhavn, er d. 28 Junii d. A. udfærdiget et Patent, angaaende Drikkepenge til Postkarlene ved frie Befordringer, for Hertugdømmerne Slesvig og Holsten; dets Indhold er følgende: "Det har allernaadigst behaget Hs. Maj. Kongen at resolvere følgende: Naar Reisende erholde fri Befordring fra Kjøbstæderne i Følge Pas fra vedkommende Authoriteter, da skal for saadan Reise, til Postkarlen udbetales af Byens Casse de anordningsmæssige Drikkepenge 4 Lß. for hver Miil."

Præsten Hr. Wulfsberg har i Christiania anlagt et Bogtrykkerie. Christiania, Helsingør og Maribo har nu hver især en geistlig Bogtrykker. Ideen er ellers ikke ny. Allerede Biskop Guldbrand Thorlandsen, Reformationens første Befordrer i Island, kjøbte et gammelt Bogtrykkerie, som den Catholske Bisp Jon Arnesen havde anlagt, og anlagde siden selv et ganske nyt, lod Skrift, Papiir og andre til et Bogtrykkerie fornødne Sager komme fra Kjøbenhavn, og satte en vis Jon Johnsen, som havde lært Bogtrykkerkonsten og som han havde ladet reise udenlands paa sin Konst, til Bestyrer over Trykkeriet. I mange Henseender har det sin store Nytte, at litteraire Mænd give sig af med Bogtrykkerie og Boghandel, og det kan ikke negtes, at Pastor Wulfsberg, ved at drive Boghandelen i Christiania med rosværdig Virksomhed, har i de senere Aar bidraget saare meget til

at fremme Læselysten og med den Oplysningen i Norge. Hr. Wulfsberg fortsætter nu ogsaa sit efter Krigens Udbrud begyndte Blad Tiden kaldet, og har faaet Tilladelse til at forsende det med Ridepoſten i begge Riger. Med dette Blad følger et specielt Tillæg, som indeholder Udtoge af Danske og udenlandske Blade. Hr. W. lover: saasnart noget Nyt indløber, ufortøvet at meddele det.

I Christiania Avis ønsker Hr. Overlærer Flor at faae nogen Oplysning om sin Fetter Lorentz Flor, der i Martii Maaned d. A. gik som Skibsfører for en Dansk Mand til Dannemark efter Korn, men, som Rygtet siger, skal være opbragt af Engelskmanden til Sverrig, hvor han skal have liidt meget af fordærvet, uaandbar Luft og slet Vand, og nylig være død. Man finder her en ny Stadfæstelse paa vore Sømænds Behandling i Engelsk Fangenskab. Ussel Kost, slet Vand og Luft, og især Mangel paa Reenlighed, er det, som disse vore ulykkelige Landsmænd, efter alle Beretninger, saa uforskyldt lide af. Den af nærværende Blads Redacteur aabnede Subskription til Understøttelse for disse Lidende har begyndt temmelig godt, men Bidragene indkomme saa langsomt, at man maa befrygte at Ordsproget: "førend Græsset groer ꝛc.", kan blive anvendeligt her. Subskriptionen staaer imidlertid endnu bestandig aaben, og man bør haabe, at enhver, der har tiltænkt disse vore ulykkelige Brødre nogen Understøttelse, vil enten tegne sig for eller indsende det Bidrag, han agter at yde, saa betimelig som muligt.

Ved Christiansands Stiftsoverret er den Americanske Skipper Rober Stow, som af Justitien var tiltalt for hans upassende Udtryk mod den Danske og Franske Regjering og hans grusomme Mishandling af enkelte blandt hans Skibsmandskab, dømt til 200 Rdlr. Bøder og Hensæt[illegible] paa Vand og Brød i 14 Dage.

Ved sidste Møde i Aggershuus Stifts patriotiske Selskab, afvigte 10 Junii, blev iblandt andet besluttet, at efterfølgende Brev, forfattet af Selskabets Formand, Hr. Biskop Dr. Bech, skulde tilstilles Hr. Lotsoldermand Møller i Christiania: "Det patriotiske Selskab for Aggershuus Stift har med megen Glæde erfaret Deres Velædelheds priselige og heldige Bestræbelser, for at afhjelpe en Deel af den vigtige Mangel paa Salt, man for en Tid siden saa almindelig følte. De foreviste

Prøver af det Salt, som De i Forening med andre Hædersmænd paa Moss har tilvirket, ere af Kyndige blevne undersøgte, og anbefalede for deres Godhed og Styrke. Ligesom dette Anlæg, der blev begyndt og udført efter Deres Plan, og under Deres Hovedbestyrelse, og hvorved der i en Tid af flere Uger er frembragt en ugentlig Production af 24 Tønder, som har kunnet sælges med Fordeel for Anlægget til den moderate Priis af 8 Rdlr. pr. Tønde for det bedste Salt, vidner om Deres tænksomme og patriotiske Virksomhed; saa har Deres Velædelhed saa meget mere tildraget Dem nærværende Selskabs Opmærksomhed, som Deres Bestræbelse gik ud paa en af de Gjenstande, det har interesseret sig for og ved smaa Præmier søgt at opmuntre dem af Almuen, der boede beleiligt for Salttilvirkning, at lægge Vind paa, saalænge Mangelen af dette nødvendige Krydderie vedvarede. Men Deres Velædelhed, der ikke hørte til den Classe, paa hvem vi ved ovennævnte Præmier egentlig ønskede at virke, har uopfordret og af egen Tilskyndelse søgt at afhjelpe en af de føleligste Mangler, og seet Deres hæderlige Virksomhed belønnet med et heldigt Udfald. De har derfor saa meget større Fordring paa Selskabets Opmærksomhed; og vi opfylde kun en Pligt, som dets Natur og Hensigt paalægger os, naar vi herved bevidne Dem vor Agtelse og Hengivenhed, og vedlægge en fra Deres Side uæsket Belønning af 100 Rdlr., som Deres Velædelhed vil forbinde Selskabet ved at modtage."

I samme Møde udsatte Selskabet en Præmie paa 50 Rdlr. for det bedste Udkast til en Plan, hvorefter Industrie-Indretninger i Byer og paa Landet kunne etableres. Bemeldte Udkast maatte saaledes affattes, at det kunde modificeres efter ethvert Steds særegne Beskaffenhed, altsaa blot indeholde almindelige Hovedideer, og tillige være af den Simpelhed, at det uden alt for mange Vanskeligheder lader sig udføre. — Det indsendes til Selskabet portofrit, og paa den for saadanne Præmieæskninger sædvanlige Maade, inden dette Aars Udgang.

Aalborg d. 13 Julii. Capercapitain Jørgen Koks Styrmand Nissen af Aalborg, har med sin førende Baad taget under Skagen, og hertil indbragt til nærmere Undersøgelse en Kof af 130 Ruglæsters Drægtighed, ladet med 50,000 Tagsteen,

nlig kommen fra Engelland. — Ligesaa er af Capercapitain Hans Petersen Arboe, førende Caperen Trøsteren af Aalborg, indbragt et Fløiteskib af omtrent 300 Commercelæsters Drægtighed, baglastet med Sand og Steen, efter Anmeldelse kommen fra Amsterdam og bestemt til Petersborg, for der at lade med Hamp til America. — Af Caperførerne Ole Erichsen og Gjøs er hertil indbragt til videre Undersøgelse et Americansk Brigskib. Ladningen bestaaer af Rom, Riis, Hvedemeel, Bomuld etc.

Ved Christiansands Stiftsoverret er i Sagen mod Præsteenken Ch. Am. Bergendahl og hendes Søn Jens Bergendahl, som tiltaltes for Tillavning og Salg af en falsk og skadelig saakaldt Citronsaft, afsagt følgende Dom: Jens Bergendahl bør hensættes til Arbeide i Christiansands Tugthuus i et Aar, og C. A. Bergendahl i Fængsel paa Vand og Brød i 14 Dage, samt een for begge og begge for een betale de af Actionen lovlig flydende Omkostninger. Saa bør og C. A. Bergendahl betale til Knud Lunde i Erstatning 10 Rdlr. Actoren i Sagen, Proc. Sem, dømtes til at bøde 50 Rdlr. for Sagens lovstridige Forhaling ved Retten.

I Stavanger bortsælges ved Auction d. 11 Augusti Ladningen af det prisdømte Tjalkskib die Vrouv Alber, 160 Casser Indigo, hvis netto Vægt er 27,136 Pd.

Udtog af en Skrivelse fra en Dansk Reisende i det nordlige Tydskland, d. 13 Julii. Paa min hele Reise gjennem Dannemark og Hertugdømmene til Lübek, har jeg havt den sande Glæde at bemærke, og af Landmanden at erfare, at Sæden overalt tegner sig ypperlig, især staaer Rugen fortræffelig, og alting lover en velsignet Høst. I Holsteen, hvor Kornpriserne ere overmaade lave, Udførsel til Søes forbuden, og Forraadet overmaade stærkt (særdeles af Hvede, som gjelder 13 Mk. Schlesvig-Holsteensk Cour. pr. Tønde), seer man denne Velsignelse næsten med Bekymring i Møde, da saavel Godseierne som Forpagterne ikke ved nærværende Priser see sig i Stand til at udrede deres Udgifter.

Krigsefterretninger.

Fra Neapel skrives under d. 26 Junii, at man samme Dag havde hele den Engelske Flaade, 200 Seilere stærk, der krydser ved Indløbet til Havbugten, i Sigte. D. 25de landede Engellænderne med 6000 Mand paa Ischia, en Øe i det Toscanske Hav, nogle Mile fra Neapel, med en liden Stad af samme Navn. Besætningen af 300 Mand har trukket sig tilbage i Slottet. Kongen, i Spidsen for sin Armee og bestandig ved Kysten, havde allerede d. 24de udstedt en Proclamation, hvori han

gjør opmærksom paa en forestaaende Engelsk Landgang. Den fra Siciliens Havne udløbne Engelske Expedition under General Stuart og Contreadmiral Martin har endnu ikke forladt de Neapolitanske Kyster. Begge Anførere have d. 13 f. M. udstedt en Proclamation, hvori de erklære, at de ikke samtykke i de paa forskjellige Steder i Calabrien af Tyve og Stiemænd udøvede Skjændigheder; men Intendanten Briot har svaret herpaa, at man ikke behøver Engellændernes Mellemkomst, for at hævde Politieordenen i Provindsen, og at denne sikkres ved de Kongelige Embedsmænds Nidkjerhed og 20,000 Mand Tropper.

Efter de seneste Beretninger fra det Franske Hovedqvarteer i Ebersdorf af 2den d. M. har Storarmeen siden d. 1ste d. M. begyndt at iværksætte sin Overgang over Donau. Adskillige Divisioner vare allerede lykkeligen og uden at hindres af Fienden ankomne paa hiin Side Floden; alle de øvrige Tropper fortsatte Overgangen, og om kort Tid vil hele Storarmeen være paa hiin Side Donaubredden. Fienden lod Overgangen roligen gaae for sig, stillede sig i en Linie foran for sine Forskandsninger, formodentlig i den Forventning, at blive angreben, men trak sig snart igjen tilbage i sine Forskandsninger. Det Franske Hovedqvarteer var vel i Ebersdorf, men den Franske Keiser holdt sig imidlertid meget op paa Øen Napoleon, for selv at ordne Overgangen og Broskandsens Besættelse. De fire Broer, der nu ere bygte over Donau, opvække Sagkyndiges Beundring, og det besynderligste er, at de ere opførte paa en Tid, hvor netop Vandet er meget høit. Broen ved Ebersdorf illumineres med Lamper hver Nat. Linz befæstes paa begge Sider og paa Passaus Fæstningsværker arbeides ligeledes. Bayrerne, Sachserne, Marmonts Corps og den Italienske Armee forene sig med Napoleons. Foreningen vil finde Sted fra 5 til 7de d. M. Indtil d. 5 var intet forefaldet.

Urolighederne i de Østerrigske Lande ere endnu bestandig ikke ganske ophørte. Af en Proclamation fra Gener. Andreossy af 27 f. M. til Wiens Indbyggere, erfares, at ogsaa Folket i denne Keiserstad har ladet sig forlede til Oprørsaand; at Østerrigske Krigsfanger bleve paa Veien næsten med Vold befriede; at Canoner, Vaaben, Munition, Artillerie endnu bestandig holdes skjulte o. s. v. Generalen befaler enhver at opgive de Østerrigske

Krigsfanger, som han har i sit Huus; alt Vaaben, Krudt, Munition og Artillerie, som hidrøre fra de Østerrigske Tøihuse, og at efterkomme det sidste inden 3 Dage.

Fra Polen haves Efterretninger, der gaae til d. 3 Julii. Et Corps Russer er rykket ind mellem Pilsnoe og Dembice, 15 Mile fra Cracau, og lagt sig i Leir. Et andet Corps skal være rykket ind i Staden Lemberg, som de Østerigske Tropper skulle have rømmet. Iøvrigt er intet af Vigtighed forefaldet i denne Egn.

I Spanien havde Gener. Blake, som d. 15 Junii var bleven slaaet ved Saragossa trukket sig d. 16 og 17 tilbage til Belchite og forskandset sig der med 18,000 Mand. Men Gener. Suchet angreb ham d. 18de. Insurgenterne bleve slagne og Gener. Suchet forfulgte Resten af deres Armee til Alcanitz, hvor han ankom d. 18de. — Man har nu begyndt at beleire Girona i Catalonien, en gammel befæstet Stad, hvis Omegn er temmelig vild og næsten ikke har noget andet menneskeligt Spor end Landeveien.

Om de 350 i Cuxhaven landede Engellændere og om de ved Mundingen af Elben liggende Engelske Skibe tale de Tydske Tidender intet. Alt hvad de melde er: at indtil d. 12 Julii Kl. 9 om Aftenen intet havde forandret sig i Cuxhaven. Men da de hidtil endnu ikke have talet det mindste om hine Engellænderes Landing, saa er det vanskeligt at sige, hvad der ikke har forandret sig.

I Tyrkiet have Russerne indtaget Fæstningerne Szurh og Brahilow, begge paa den venstre Donaubredde, og ere gaaede uden synderlig Modstand over Donau. Et ved Kysterne af det sorte Hav fremrykkende Russisk Corps har besat Kara Kirman og truer Warna. Men dets Hovedbestemmelse er at dække Ismails Beleiring, hvilken Fæstning lige ivrigen angribes af Russerne og forsvares af Tyrkerne. Den Russiske Hovedarmee vil ikke rykke igjennem Bulgarien frem til Romelien, førend den er fuldkommen Herre over Donaustrømmen. Et detacheret Corps er trængt frem mod Widdin, for at komme i Forbindelse med Servierne.

Petersborg, den 28 Junii. Efterretningen om nogle Engelske Krigsskibes Ankomst i Nærheden af det hvide Hav og deres Angreb paa Katharinehavn ved Kola, har opvakt her stor Opmærksomhed og havt stor Indflydelse paa Forretningernes Gang. Man befrygter, at Engellænderne kunne ogsaa gjøre et Forsøg paa Archangel. Det værste er, at endnu intet Officielt er desangaaende hidtil blevet bekjendtgjort, og adskillige drage derfor endnu det Hele i Tvivl. Nogle troe, at en Embargo paa de her i Havnen liggende Skibe kunde være en Følge deraf.

Paris, den 7 Julii. I Henseende til Agiotage, har der i disse Dage tildraget sig her paa Børsen et mærkværdigt Tilfælde. En vis Regnier havde, da Krigen med Østerrige udbrød, været heldig i Handelen med Statspapirer, consoliderede Renter ꝛc. Derved var han bleven saa dristig, at han vovede, at kjøbe over for 1,200,000 Renter paa det Vilkaar, at modtage samme i Slutningen af forrige Maaned. Men da Leveringsdagen kom, erklærede Regnier, at han ikke kunde betale. Denne Omstændighed maatte nødvendigviis have Indflydelse paa Priserne af cons. Renter, da mange, der eiede samme, saae sig nødsagede til at gjøre dem i Penge, og de faldt derfor til 80, 79, ja endog 78 Fr. Men siden den Tid er Prisen paa 5 PC. Cons. igjen stegen til 79 Fr.

Rostock, den 10 Julii. Ved et Hertugeligt Reskript af 3die dennes er her bleven bekjendtgjort, at Brevvexling paa Sverrig er tilladt paa den Maade, som findes anført i No. 100 af den Hamborger Correspondent, med franske Poster; men at i øvrigt al umiddelbar Communication med Sverrig er, som hidtil, forbuden. --- Den Svenske Oberst, Hr. von Engebrechten, skal paa sin Gjennemreise i disse Dage have overgivet den herværende Svenske Agent Meyer et Udtog af en Skrivelse fra Hs. Majestæt Keiser Napoleon til Marschal Soult, hvorved gives Tilladelse til Svenske Producters Indførsel i Pommern og Mecklenborg; hvoraf bemeldte Agent Meyer har meddeelt det herværende Kjøbmands Compagnie en Afskrivt, som strax har henvendt sig til Regieringen, for at bevirke en friere Handelsforbindelse med Sverrig.

Slutning af det i forrige No. S. 1287 og 88 af Christiania Avis indrykkede afbrudte Stykke.

Betragter man nu Vidnernes Svar til 6te og 7de Spørgsmaal under det fremlagte Tingsvidne af 29de Augusti forrige Aar, hvoraf erfares, at Kaperen Capt. Hummel endnu ikke var udrustet da sammes udnævnte Anfører Capitain Backer gik ud med en Fragtebaad for at bemægtige sig Appellantens Skib, samt at ikke engang de Folk, han brugte til denne Expedition, vare forhyrede med Kaperskibet, og sammenligner man hermed den fremlagte Krageroe Toldkammer-Attest af 1ste Septbr. 1808, No. 16, der viser at bemeldte Kaperskib først blev clareret paa Toldboden den 1 Decbr. 1807, saa kan man ikke antage en saadan Expedition for et lovligt Kapertog. --- Saavel den allerede nævnte Krageroe Toldkammer-Attest af 1ste Septbr. forrige Aar, som Toldinspecteur Buchholms Attest af 29de Augusti næstforhen, No. 14, sammenligner med 10de og 11te Vidnes Svar til 20de

Spørgsmaal, 1ste, 2det og 6te Vidnes Svar til 21de Spørgsmaal, 4de og 5te Vidnes Svar til 25de Spørgsmaal, 5te Vidnes Svar til 26 Spørgsmaal, 4de og 5te Vidnes Svar til 29de Spørgsmaal, 14de 15de og 16de Vidnes Svar til Spørgsmaalene AA, BB, CC, DD, under det ofmeldte Tingsvidne oplyser paa det Fuldkomneste, at Capitain Busch med Skibet die gute Hofnung har ved Storm og Uveir seet sig nødsaget at løbe ind til Portøer Havn, hvorfra han strax vilde have 4de og 5te Vidne til at lodse ham ind til Kragerøe den 22 November 1807, men dette kunde da for Modvind ikke effectueres; imidlertid blev hans Ankomst og hans Hensigt at ville udlosse Ladningen strax meldt for Kragerøe Toldkammer, som ogsaa sendte en Baad ud til Skibet førend Kapertoget foregik. — Capitain Buschs Søeprotest af 1ste Decbr. forrige Aar, No. 1, og endnu mere den under 28de samme Maaned over Skibets Tilstand foretagne Besigtelse, No. 4, viser noksom at Skibet var ramponeret og i slet Forfatning, under Auctionsforretningen af 25de April 1808, No. 4, Side 4, har Paul Bjørn selv tilstaaet at Skibet var havererende, men da han spiller den dobbelte Rolle som Commissionair for Skipperen og Medinteressent i den saakaldte Opbringelse, saa er det maaskee som Commissionair han kalder Skibet havererende, og derimod som Interessent at han sælger Ladningen og indfordrer Pengene for samme. —— I hvorom alting er, saa vise de nu anførte Data tydeligen at Appellanten var nødsaget at anløbe Kragerøe for at reparere, og der behøvedes altsaa ikke engang nogen Opbringelse; hvad Kapercapitainen og Rederne herimod indvende, nemlig at Appellanten ikke under Forhøret nævnte noget om Haverie eller modsagde den Forstnævntes Forklaring, kan ikke svække det Anførte, thi et Forhør, optaget af en i Sagen saa interesseret Person, som den constituerede Byefoged Tønder maatte være, kan ikke bevise uden imod ham og Medredere. —— Capteurens Forklaring kan desuden ikke heller tillægges nogen synderlig Troeværdighed, naar det bemærkes at han angiver at han gik ud paa Krydstog og ved Tilbagekomsten forefandt die gute Hofnung i Portøer Havn; thi af det Foregaaende er det temmelig indlysende, at han ikke gik ud paa Krydstog, men at han, paa den Efterretning at et Skib var ilde ramponeret kommen ind til Portøer, i en Hast fik sammenskrabet endeel Folk, og med dem satte sig i den første den bedste Baad i den Tanke at her var en Coup at gjøre. —— Det følger altsaa af Ovenstaaende at Kapercapitain Backer og Medredere maa ansees aldeles ubeføiede til at nedlægge nogen Paastand om Skibet qvæstionis eller sammes indehavende Ladning skulde tilfalde dem, hvorimod de bør tilbagebetale alt hvad de i saa Maade uretteligen have oppebaaret. —— Retten kommer nu til at undersøge det i Realiteten vigtigere Spørgsmaal, om Capitain Buschs Papirer ere befundne i den Orden, som efter Kaperreglementets §. 8 udkræves. Man befinder da at han ikke har havt noget Søpas, ligesom han har afgivet

den Forklaring at han aldrig har havt noget saadant al den Tid han har faret fra Riga; men da imidlertid Appellanten ved de for denne Ret fremlagte nye Documenter, No. 11, 13 og in specie den under No. 11 fremlagte Attest, hvorefter ham under 27de Sept. 1807 er bleven meddeelt Rigaisk Toldpas, synes at have fremskaffet Beviis for at hans Skib die gute Hofnung er bygget paa Skibsværftet Zingsé ved Barth, og russisk Keiserlige Undersaattere tilhørende, der staae i venskabeligt Forhold til vort Lands Regjering, saa skjønner denne Ret ikke andet end at disse Documenter, hvis Ægthed ikke vel kan drages i Tvivl, efter de befundne Omstændigheder maa kunne udfylde Mangelen af Søpas og Biilbrev. Den Omstændighed at 3 Blade ere udrevne af Journalen forekommer rigtig nok temmelig mistænkelig; men da Journalen, efter den anførte §. af Kaperreglementet, dog ikke er noget væsentligt Document, og det, saalænge den i Journalen angivne Cours ikke afviger fra Reisens foregivne Bestemmelse, maatte paaligge de Indstevnte at bevise dens Forfalskning, saa kan herfra intet Argument til Skibets Condemnation udfindes. —— Langt anderledes forholder det sig derimod med Skibets indehavende Ladning; thi da samme beviisligen var afskibet for engelsk Regning, og Regelen "frit Skib gjør fri Ladning" ikkun kan gjelde saalænge Ladningen er i Skibet, saa følger deraf at den ved Udlosningen mistede dette Beneficium, og altsaa som fiendtlig Eiendom bliver at confiskere og tilkjende Hans Majestæts Casse.

Thi kjendes for Ret:

Det af Capitain Busch førende Skib die gute Hofnung frifindes for Capitain Backers og Rederne i Kaperen Capt. Hummel deres Tiltale, og bør Rederne i Kaperen Capt. Hummel det første Søen aabnes under Ansvar, een for alle og alle for een overlevere ham samme med dets fulde Inventarium og Tilbehør, alt i samme Stand, som det ved Anholdelsen befandtes. Derimod bør samme Skibs indehavende Ladning være Hs. Maj. Casse hjemfalden, og bør som en Følge heraf samtlige Redere i Caperen Capit. Hummel, Kjøbmændene Paul Bjørn, Fridrik Schweigaard, Petter Blyberg og Cand. juris Tønder, een for alle og alle for een, imod indbyrdes Regres, til Hs. Maj. Casse at udbetale de for Ladningen efter Auctionsforretninger af 1ste Februarii og 25 April 1808 oppebaarne 10182 Rdlr. 6 ß., med Renter 4 PC. af de 6563 Rd. 3 Mk. 6 ß. fra 14de Martii, og af de 3618 Rdlr. 1 Mk. fra 6te Junii 1808, da disse Summer vare forfaldne, og indtil Betaling skeer. — Endelig bør Cand. juris Tønder og Kjøbmand Paul Bjørn for deres udi denne Sag udviste lovstridige Forhold erlægge i Mulct til Kragerøe Byes Fattigcasse hver 200 Rdlr., og ligesaa meget til Justitscassen. Processens Omkostninger ophæves.

Conform med Overadmiralitetsrettens Domprotocol bevidner Bye."

Kragerøe, den 17 Junii 1809.

Johan Frantz Busch,
førende Skibet die gute Hofnung fra Riga.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 82.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 22 Julii, 1809.

Reisen til Birkerød.

(Fortsat.)

Pebersvenden.

Jeg havde allerede min Hat og Stok i Haanden, da en Gjæst traadte ind i Stuen og tiltrak sig min Opmærksomhed. Figuren forekom mig saa original, at jeg fandt det Umagen værd, endnu at tøve her lidt. Manden var i den lykkelige Alder, hvor Mennesket har overstaaet de farligste Skjær og Klipper paa vor underlige Seilads igjennem Livet; hvor Sjelen er bleven ligesaa vandt til indvortes Storme som Legemet til udvortes; hvor man seer Alting i sit rette Lys og ikke lader sig forblinde mere af Lykkens Stjerneskud, kort sagt, hvor Livets Blomst har naaet sin største Fuldkommenhed. Han var nærmere de halvtredsindstyve end de fyrgetyve. Men i hans hele Udvortes herskede et Slags Lethed, som mere passede sig for Ynglingen end Manden, og denne Lethed gav ham Udseende af at være yngre end han virkelig var. Han bar sorte Baand i Skoene, hvide Pantalons, en kort Vest, blaa Kjole med rød Krave, Hanekam i Haaret, men intet Tørklæde om Halsen. Hans hele Paaklædning røbede en Omhyggelighed, som kun kan være en Følge af et eget Slags Selvtilfredshed med sin Person, og en Opmærksomhed paa Smaating, som ikke godt lader sig tænke hos en Mand, der har vigtige og alvorlige Gjenstande at agte paa. — Han satte sig hen ved Bordet, begjerte en halv Flaske Viin, opskruede Dopskoen paa hans Stok, satte et nydeligt Pibehoved paa den op stoppede det.

"De kommer nok fra Byen, Hr. Sørensen," begyndte Verten, og aabnede Samtalen med det blandt Høie og Lave, Kloge og Dumme almindelige Thema: "hvad godt Nyt?"

Gjæsten. Det Ny man hører duer sjelden noget. I Morges druknede sig en Mand ved Langebro.

Verten. Ih! Gud bevare's! Hvorfor druknede han sig?

Gjæsten. Ja, hvorfor gjorde han det?

Han troede det var bedre at ende sit Liv i Søen end i Slutteriet.

Verten. Var han gift?

Gjæsten. Det veed Gud han var og har endnu oven i Kjøbet efterladt sig sex Børn.

Nu begyndte Gjæsten at skjende paa Ægteskaberne og Tiderne, og meente, at Loven ligesaavel burde forbyde de Civile som de Militaire at gifte sig førend de kunne føde Kone og Børn.

Jeg er ikke meget for at tage Deel i Andres Samtaler; men naar Folk gaae for vidt i deres Urimelighed og jeg troer, at de kunne stifte Skade med deres uoverlagte Yttringer, kan jeg ikke holde mig længer. Falske Grundsætninger smitte værre end den gule Feber, og de Lettroendes Tal er alt for stort til at man jo af bedste Kræfter bør søge at bekjæmpe enhver vrang Mening, som, blindt hen efterfulgt af andre, kan volde usigelig meget Ondt. Da den Ubekjendte var heftigst i sine Expectorationer mod Ægtestanden og Tiderne tog jeg Ordet. "Tag mig det ikke ilde op, min Herre," sagde jeg, "at jeg gjør Dem nogle Indvendinger. At Tiderne ere besværlige, meget besværlige, det kan ingen negte, men lader os aldrig glemme, at Menneskene bør rette sig efter Tiderne, ikke Tiderne efter Menneskene. Men netop fordi Menneskene aldrig have villet rette sig efter Tiderne, ere Klagerne over disse saa gamle, at allerede den vise Salomon sagde: sig aldrig at de forrige Tider have været bedre end de nærværende ꝛc. Troer de da, at man ikke har havt Dyrtid ligesaa godt i gamle Dage som nu?"

Gjæsten (spodsk). Dog vel ikke i Kong Waldemars Tid, da en Tønde Rug maaskee ikke kostede 1 Mk.? eller en Stud 2 Mk.?

Jeg. Og troer De da, min Herre, at der ikke kan være Dyrtid fordi en Tønde Rug kun koster 1 Mk.? Troer De da, at Folk ikke druknede og hængte sig i Kong Waldemars Tid saa godt som nu og af samme Utilfredshed med Tiderne som nu?

Gjæsten. Men med mindre Grund end nu.

Jeg. Sig ikke det. Dyrhed er et relativt Begreb. Jo dyrere Livets Fornødenheder ere i et Land, des mere taber Værdien af Penge sig; jo mere Værdien af Pengene taber sig des flere komme i Omløb, og des flere kan enhver i sit Fag fortjene. Naar dette ikke var Tilfældet, maatte jo de fleste Mennesker i vore Dage, hvor Alting er todobbelt saa dyrt som for ti Aar siden, omkomme af Sult. Jeg negter, som sagt, ikke, at det kan være vanskeligere at leve i een Tidspunct end i en anden, og især for den, der har bestemte Indtægter. Men derfor staaer det i vor Magt, derfor er det vor Pligt, at sætte Tæring efter Næring, og den, som gjør det, vil altid kunne leve. Man wants but little here below, and wants that little no long *) siger Goldsmith, og det er en stor Sandhed. Naturen er en øm Moder, som rundeligen og paa tusinde Maader har sørget for vort Ophold. Den glemmer ingen. Selv den fattige Laplænder finder blandt sine snee-

*) Mennesket behover kun Lidet hernede og behøver dette Lidet ei længe.

bedækkede, nogne Fjelde Næring og Udkomme. Men Naturen er en øm, ikke en qvindagtig Moder; den ernærer, men forkjeler ikke sine Børn. Den har aldrig anseet det nødvendigt, at vi skulle drikke Chocolade og Caffe eller spise Iis og Posteier. Den vil, at vi skal rette os efter Tiden og Omstændighederne, ligesom ethvert Folkeslag paa Jorden bør rette sig efter sin Himmelegn og Jordbund. Men det er netop noget, som ingen i vore Dage vil; derfor klynker man over Tiderne, derfor er man utilfreds med sin Skjebne, derfor hænger og drukner og skyder man sig, naar ikke Alting vil danse efter vor Pibe og rette sig efter vore taabeligste Luner og vrangeste Vaner; derfor bliver det ægteskabelige Liv miskjendt og foragtet.

Den Ubekjendte slog Krøller paa Næsen, svarede intet og henvendte sin Tale til Verten. Efterat han havde snakket en stor Deel om Veiret, Sæden 2c., stoppede han atter sin Pibe, betalte Verten og gik sin Vei.

Jeg. Kjender De den Mand, Hr. Vert?

Verten. Jo jeg gjør saa mæn. Det er mellem os sagt en Pebersvend, og derfor er han saa vred paa Ægtestanden. Han kommer her næsten hver Dag, for han har en Svoger boende i Ordrup, og der faaer han bestandig Mad og Drikke.

Jeg blev overrasket, da Verten sagde mig, at denne Ægteskabshader var en Pebersvend. En uforklarlig Følelse havde strax, da han var traadt ind i Stuen, sagt mig det samme. Jeg har tilforn troet, at det kun var Fordom, at man kan

kjende enhver aldrende Ungkarl, som man med Urette har givet det Øgenavn Pebersvend, uden at gjøre Forskjel paa den, der kan og ikke vil, og den, der vil og ikke kan gifte sig. Men denne Gang fandt jeg, at ingen Almeentro synes saa urimelig, at der jo ligger nogen Sandhed til Grund for den. Aarsagen hvorfor man let kan kjende de fleste Pebersvende eller overmodne Ungkarle synes at ligge i adskillige Omstændigheder. Pebersvende have det tilfælles med gamle Jomfruer, at de aldrig troe, at de med hver Dag bliver ældre, og da de sjelden ganske opgive den Idee, engang at gifte sig, saa søge de, om de end ere nok saa gamle, bestandig at vedligeholde et indtagende Udvortes. Derfor pynte de sig og iagttage enhver Smaahed i Klædedragten saa godt som den bedste Springfyr paa atten Aar. Da de ikke have nogen Familie at sørge for, saa ere deres Bekymringer faa, og de kunne altsaa henvende deres Opmærksomhed paa saadanne Smaating. Den Gifte derimod har i sine tilvoxende Børn et synligt Bevis paa, at han med hver Dag bliver ældre; Omsorgen for hans Familie medfører Bekymringer, der efterlade et alvorligt Præg i hans hele Udvortes, og bortlede hans Opmærksomhed fra Ubetydeligheder. Tanken at danne en liden Verden omkring sig, og være betroet det herlige Kald, at bestemme dens tilkommende Skjebne, er for stor, til at han jo maa føle noget ganske andet end den til sit eget Jeg indskrænkede Ugifte, der ikke kan dele sin Glæde eller Sorg med noget samfølende Hjerte, og hvis Sjel ikke finder en eneste Gjenklang i den hele Natur.

Brændselet.

Paa Veien til Lyngby mødte jeg hele Rækker af Vogne med Brænde, som man havde hugget i Skovene omkring i Sjælland. Det smertede mig inderlig, at ogsaa Skovenes Borthugning skal være eet af Krigens mange uundgaaelige Onder. Men paa den anden Side glædede det mig, at vor De kun mangler faa af Livets egentlige Fornødenheder og at vi ogsaa, naar Nøden kræver det, kunne undvære at hente Brændsel fra andre Lande. Vi bør takke vore Forfædre i deres Grav, at de ved viis Tarvelighed og prisværdig Flid have sparet og fredet Skovene for os. Hvor ulykkelige havde vi ikke været nu, dersom ogsaa de havde villet varme saa mange Stuer og ødslet saa meget med Brændsel som vi? I gamle Dage havde man en Borgestue, hvor Huusfaderen i de kolde Vinterdage samledes med sin Familie og sine Venner, og sad ved det blussende Ildsted. Selv den fornemste Mand i Landet lod sig nøie med at have Varme i to, høist tre Værelser. Nu er det anderledes. Den ringeste Borger maa have tre, fire, ja fem Værelser varmede. Den simpleste Familie maa have ti til femten Favne Brænde. Man har Anordninger mod Overdaadighed i Klædedragt, men ingen Lov taler om Overdaadighed i Brugen af Brændsel. Og hvilken Ødselhed er vel skadeligere og mere almindelig blandt alle Stænder end denne? Hvor mangfoldige Aar udkræves ikke til et Træes Vext, og hvor er det muligt at Skovene kunne voxe saa hastig som de borthugges? Sjælland har allerede mistet alt for meget af sin Skov. Birkerød, Asminderød, Søllerød og alle de Steder, hvis Endelse vidner om, at man i deres Egn har roddet Træer, ere sørgelige Erindringer om ødelagte Skovegne. Vore Landmænd bryde sig desuden alt for lidet om at plante Træer eller frede dem, der allerede ere plantede. Alting skal forvandles til Agerland. Ligesom Kornpriserne ved den tiltagende Jordavl ville falde, saaledes maa Brændselet bestandig blive dyrere. Der vil komme Tider, hvor man vil betale ti Tønder Korn for en Favn Brænde. Det er et talende Exempel paa, hvor lidet Nutiden bekymrer sig om Efterslægten.

De dyre Priser paa Brændsel har gjort Tørvemoserne i Nærheden af Hovedstaden til sande Guldminer for deres Eiere. Fattige Bønder ere blevne rige Mænd derved. Jeg saae med Fornøielse paa min hele Vandring mangfoldige Hænder sysselsatte med at skiære Tørv og opstable dem i Bunker. Maaskee vore Tørvemoser ved en rigtig Behandling ville bøde noget paa Brændemanglen, og det vilde nok ikke være unyttigt, nu da Tørv bliver saa almindelig brugt og saa dyrt betalt, at fastsætte en Taxt, og bestemme et justeret Maal for den. De Bedragerier, som foregaae ved Salget af dette Brændselsmiddel, ere ubeskrivelige, og mange Bønder ere saa udlærte i den Konst at stable et Læs Tørv, at den Uerfarne aldrig kan vogte sig for at blive taget ved Næsen. De røbe ordentlig et Slags mathematisk Genie i dette Fag, og vide at lægge deres Tørv saa konstigt, at det er lettere at beregne hvor mange Steen der er i Rundetaarn end Tørv i et Bondelæs.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Avancement, Forflyttelse og Afgang ved Landmilitair-Etaten.

Det har allernaadigst behaget Hs. Maj. Kongen at resolvere som følger: Under 17de Julii: 1. Sec. Lieut. N. W. J. v. Snewеis, af det norske Livregim. annect. Bataill., afskediges, formedelst Svagelighed, i Naade af Krigstjenesten med 72 Rdlr. aarlig Pension. 2. Sec. Lieut. J. W. C. Benthien, af Kbhvns borgerlige Infant., meddeles efter Ansøgning i Naade Afskeed fra den borgerlige militaire Tieneste, og Sergeant C. B. Hellesen, af bemeldte borgerlige Infant., udnævnes herved til Sec. Lieut. ved samme. 3. Artillerie-Cadet S. R. v. Haffner afgaaer efter Ansøgning fra Artillerie-Corpset, imod at udstæde den sædvanlige Revers. Under 18de Julii: 1. Capit. og Compagniechef H. v. Hoel, af det tellemarkske Infant. Regim., meddeles formedelst Alder og Svaghed, efter Ansøgning, i Naade Afskeed af Krigstjenesten som Oberst-Lieutenant gratis, og tillægges ham, i Betragtning af hans lange og troe Tjeneste, 300 Rdlr. aarlig Pension under Navn af Vartpenge. 2. I Anledning heraf og af de øvrige i det tellemarkske Inf. Regim. værende Vacanceer, skeer følgende Avancement og Forsættelse i bemeldte Regiment: Capit. M. A. v. Rye udnævnes til Major

med den ham reserv. Ancien. af 11 April 1806 og til Commandeur for Regimentets 2den Bat. samt Chef for det nedre tellemarkske Comp.; Chefen for det bamblekske Comp., Capit. F. v. Pohlmann, forsættes til det 3die vestfjeldske Comp.; Capit. F. A. H. v. Oppen og B. C. v. Sechmann opr ykke i fuld Compagniechefs Gage 276 Rdlr. aarlig; den caract. Capit. P. v. Bruun udnævnes til Chef for det hierdalske Comp. med 276 Rdlr. aarlig Gage; Prem. Lieut. C. v. Barth til Capit. og Chef for det gjerpenske Comp. med 180 Rdlr. aarlig Gage; Prem. Lieut. P. v. Aamodt, af de tjenstgjørende Grenadeer-Comp., til Capit. og Chef for det bamblekske Comp., ligeledes med 180 Rdlr. aarlig Gage; National Prem. Lieut. E. v. Hoyum forsættes i lige Egenskab til de tjenstgjørende Grenadeer-Compagnier; Prem. Lieut. J. A. v. Juel, af det bergenhuske Inf. Regim. forsættes til det tellemarkske Regim. som Prem. Lieut. ved de Nationale; Sec. Lieut. à la suite og Adjutant ved det norske Landcadet-Corps O. F. S. v. Heiss og Sec. Lieut. L. S. v. Ring udnævnes til Prem. Lieutenanter ved de Nationale, den førstnævnte med Ancienn. af 1ste Jan d. A. for Prem. Lieut. v. Wærnstorff; Sec. Lieut. J. M. v. Vogelius forsættes fra de nationale til de tjenstgjørende Grenadeer-Comp., og Sec. Lieutenanterne E. v. Møller og P. T. v. Andersen oprykke i Sec. Lieut. Gage ved de Nationale.

(Fortsættes.)

Under 19de Julii har det behaget Hs. Maj. Kongen, i Anledning af de 4 vacante Compagnier i allerhøistsammes Livcorps, allernaadigst at udnævne: Prem. Lieut. Frederik Winding, Christian Thomsen, Mathias Hagerup og Frederik Larsen til Capitainer og Compagniechefer, den første for det 8de Compagnie, den anden for det 5te, den tredie for det 4de, og den sidstnævnte for det 7de Compagnie; Prem. Lieut. Ludvig Hammecken er meddeelt Capitains Caracteer, og Second-Lieuten. Peter Johan Aggerup, Peter Østergaard, Georg Schwarz og Rudolph Hornbek udnævnte til Prem. Lieut. ved samme Corps; ligesom og de ved samme staaende Sec. Lieut. Wilhelm Conrad Lorenz, der forretter Tjeneste som Chefs-Adjutant, og Carl Philip Julius Lorenz, der er ansat som Corps-Adjutant, ere udnævnte til Prem. Lieut. af Livcorpset med Anciennetet for ovennævnte Prem. Lieut. Schwarz og Hornbek.

Da Hs. K. H. Kronprindsen (nu Hs. Maj. Kongen) havde erfaret den udmærkede Iver og Nidkjærhed, hvormed Professor Winslow har indrettet og bestyret Felt-Lazarethvæsenet her i Staden under Beleiringen, tilskrev Høisamme

Hr. Professoren et Taksigelsesbrev saaledes lydende: "Med megen Glæde haver jeg erfaret den lige saa store Omsorg, Nidkjærhed og Iver, som Uegennyttighed, hvormed Professoren under Kjøbenhavns Beleiring og derefter haver ført det øverste Opsyn over de militaire Sygehuse, og de af Dem selv oprettede temporaire Felthospitaler her i Staden; thi De haver ganske med Tilsidesættelse af Deres egen Praxis udført disse besværlige Forretninger, og derved viist Dem som en sand Patriot, hvilken Handling fortjener min særdeles Tilfredshed og Tak, som jeg herved har den Fornøielse at tilkjendegive Dem." "De øvrige Læger, som under Dem have ved de forskjellige Felthospitaler ligeledes medvirket til denne Sags Fremme, og som jeg hører, have gaaet Dem troelig til Haande, vilde Hr. Professoren behage at tilkjendegive min Velbehag og Tak."

Paa det i Nærheden af Kjøbenhavn beliggende St. Hans Hospital og Claudi Rosets Stiftelse vare hidtil Hospitaler for Veneriske, for Afsindige og for Almisselemmer med ulægelige Sygdomme, forenede. Af de første kunde Hospitalet indtage 174, iberegnede Pladserne for Patienter med ondartet Udslæt; for Afsindige havdes 73; for Almisselemmer 274 Pladser. Denne uhensigtsmæssige Blanding af saa forskjellige Classer var man allerede forend Krigens Udbrud i Begreb med at ophæve; en særskilt Bygning til 200 Afsindige, hvortil den værdige Justitsraad Bang havde angivet Ideen, og som allerede den Gang ifølge Overslaget skulde koste 160,000 Rdlr. var nær ved at blive opført, men Krigen standsede den dertil udkastede Plan; og foranledigede en ganske anden, ifølge hvilken Fattigvæsenet tilkjøbte sig det i Nærheden af Roeskilde beliggende Gods Bidstrupgaard for en Sum af henved 100,000 Rdlr. Paa denne Gaard skulle, ifølge kongel. allerhøieste Resolution af 19 Maji 1808, de Afsindige og Almisselemmerne henflyttes; men derimod de veneriske Patienter forblive her i Staden og helbredes der eller i Nærheden af samme, paa et dertil passende Sted. — Den hele Forandring lover megen Fordeel for Fattigvæsenet og den ulykkelige Classe af vore Medborgere, som maatte søge deres Tilflugt paa St. Hans Hospital.

Krigsefterretninger.

Over en heel Maaned have Europas Öine været henvendte paa Udfaldet af den forestaaende unndgaaelige Kamp mellem den Franske og Østerrigske Armee; dette Udfald har nu viist sig i hele sin rædsomme Skikkelse. — Den lange Hvile mellem begge Armeer efter Slaget d. 21 og 22 Maji, blev paa begge Sider benyttet til at forberede et nyt Slag. Den Franske Armee opførte, for at forvisse sig om sine Operationers Held, uhyre Broer, beskyttede mod ethvert Angreb og enhver Beskadigelse fra Fiendens Side. Lige over for stode Østerrigerne i en meget fordeelagtig Stilling, dækkede af Forskandsninger, Batterier og Redouter. Mellem begge Armeer ligger en Slætte med Landsbyerne Eßling og Aspern. Da de Broer, Napoleon havde ladet opføre, vare færdige, begyndte de ny Krigsoperationer. Den 1ste Julii gik den første Franske Division over Donau. Den 5 Julii, hedder det i en officiel Indberetning fra Valpladsen, som det Franske Gesandtskab i München har ladet bekjendtgjøre, indtog man ved Manøvres, der ere et sandt Underværk, og næsten uden et Flinteskud, alle Fiendens Forskandsninger, kastede ham i Sletten og tilbagedrev ham over 3 Mile hiin Side Donau. I Dag (d. 6 Julii) angriber man paa hiin Side Tydsk Wagram, Bäumannsdorf (hvor hidtil Erkehertug Carl havde sit Hovedqvarteer) og Neusiedeln; hele Østerriges forenede Magt blev udviklet og slagen i Kampen. Kl. 10 om Morgenen var Seieren afgjort. Nu er Klokken tre om Eftermiddagen, og man hører intet uden de Colonners Canoneren, som forfølge Fienden, og hvis Forlis af Døde og Saarede maa være overordentligt. Antallet af de tagne Fanger, Canoner og Faner er betydeligt. Vi have ikke mistet en eneste Officier af Rang. Keiseren befinder sig vel. — Efter andre indløbne Efterretninger havde Napoleon allerede d. 5te erobret 5 Batterier, taget 3000 Østerrigere til Fanger, og vedblev at rykke frem mod den venstre Donaubredde. — Efter en Beretning, dateret Frankfurt d. 12 Julii, vare 200 Canoner blevne erobrede og 40,000 Østerrigere gjorte til Krigsfanger. Men man havde ingen udførlige Efterretninger. Keiseren, som allerede d. 5te havde omringet den Østerrigske Armee, vedblev at forfølge den, og Erkehertugen trak sig med Levningerne af sin Armee tilbage til Mähren og Böhmen.

Den Bro, som de Franske lagde over Donau for at opnaae disse store Hensigter, maa opvække Verdens Beundring. Den bestod af 60 Buer, over hvilke 3 Vogne paa eengang kunne kjøre jevnsides. En anden Bro, bygt paa Pæle, var kun 8 Fod bred og bestemt for Artilleriet. Foruden disse to Broer havdes endnu en tredie paa Flaader. Armeen kunne saaledes passere Donau i 3 Colonner. Alle 3 Broer vare byggede ved Hjelp af Pælesværker, hvoraf det længst fra liggende laae 1500 Fod fra Broerne, dækkedes imod ethvert Overfald, ja endog mod Branderes og Brandmachiners Ild. Dette uhyre Værk var kun 14 til 20 Dages Arbeide. General Grev Bertrand var den, der bestyrede dets Anlæg. Disse skjønne Værker forsvaredes af Broskandser, hvoraf enhver var 1500 Toiser i Omkreds og bestod af pallisaderede, med Stormpæle forsynede og med Vandgrave omgivne Redouter.

I forskjellige Breve fra Krigsskuepladsen hedder det: at 60,000 Franske gik d. 3 Julii over Donau, og at ligesaa mange skulde følge dem næste Dag; at den høire Fløi af den Østerrigske Armee, fortrængt fra sine Forskandsninger, har maattet trække sig tilbage henad Znaym i Mähren til. General v. Vincenti, som Keiseren paa Valpladsen havde afsendt som Courcer til Carlsruhe, og som ankom der d. 10 Julii, beretter: at den venstre Østerrigske Fløi var dækket af den stærkt forskandsede Landsby Enzendorff, der blev tagen med Storm, og hvis Besætning af 600 Mand blev gjort til Krigsfanger; at den høire Franske Fløi trængte ustandset frem, opløste den Østerrigske Armees venstre Fløi og strax derpaa dens Centrum, og at Uordenen begyndte under de Franske Troppers bestandig forøgede Angreb at blive almindelig blandt de Østerrigske; at ogsaa deres høire Fløi, som havde staaet længst, veg, da General Vincenti forlod Valpladsen; at et stort Antal Canoner og over 4000 Fanger allerede vare i Seierherrens Hænder; at over 50,000 Mand i det mindste ikke have løsnet et Skud, og alle Divisionerne manøvrerede ligesom paa Exerceerpladsen.

Uagtet Østerriges Skjebne saaledes næsten er afgjort, vedbliver Keiser Napoleon dog endnu be-

standig at forstærke sin Armee. Efter en ny Befaling fra Krigsministeren gaaer et meget anseeligt Fransk Troppecorps til Tydskland. Adskillige Regimenter, som det er sammensat af, gaae igjennem Schwaben og Baiern til Østerrige; andre skulle, som man forsikkrer, være bestemte til, at forstærke det Armeecorps, der dækker Lech-Egnene og Overschwaben, og medvirke til at undertvinge Tyrol og Voralberg. Paa Landet i Rhindepartementerne cantonnerer endnu meget Cavallerie, som formodentlig snart vil gaae over Rhinen.

I det Bayreuthske gaaer det Østerrigerne ikke bedre end i deres egne Stater. Den Vestphalske Moniteur meddeler to Bulletins, hvoraf erfares, at Hertugen af Abrantes Corps har fordrevet Fienden fra Bamberg og Bayreuth, frataget ham 2 Canoner, dræbt 200 Mand og gjort 3 til 400 til Krigsfanger. Den flygtende fiendtlige Colonne i Plauen har forenet sig med den, som Kongen har fordrevet fra Dresden. Hertugen af Oels's Corps synes at være gaaet fra hinanden, og af dets Levninger er opstaaet enkelte Røverbander paa 20 til 30 Mand, der streife omkring i Landet og plyndre. Da Krigen nu, efter Fiendens Flugt og Adspredelse, er udartet til en Partiegjængerkrig, saa troer man, at Kongen, naar han har givet de fornødne Befalinger til at standse den, vil vende tilbage til sin Hovedstad. Oberst Thielemann, der i sine Flanker forfulgtes af fiendtlige Partier, som hørte til et Corps paa 1000 til 1200 Mand, anført af den forrige Churførste af Hessen, hvis Hovedqvarteer var i Sebastienberg, er rykket frem lige til Kommotau, som Fienden rømmede ved hans Nærmelse, og oppebier der videre Befaling. Paa Prags Fæstningsværker arbeides med største Virksomhed. Fienden synes at have forstærket Besætningen i Theresienstadt. I Bøhmen er Alting i Besyrtelse og Landsbyerne ganske forladte af Indbyggerne. Gener. d'Albignac holder Plauen besat. Hertugen af Abrantes ventedes d. 10 eller 11 i Hof.

Alle Polske Corps have forenet sig med Først Poniatowskis Armee, der marcherer fremad. Ogsaa Russerne sees nu at være temmelig i Bevægelse. Et Russisk Corps marcherer over Tarnow i Egnen af Cracau, og da en Afdeling Østerrigere var rykket ind igjen i Lemberg, blev den, efter nogle Dages Ophold i denne Stad, fordreven igjen af Gener. Kaminski i Forening med Russerne. Den Russiske General Müller er ankommen med sit Cavallerie til Lemberg, og et Russisk Corps gaaer til Først Poniatowskis Armee. Et Østerrigsk Corps trækker sig tilbage til Schlesien, forfulgt af en Afdeling Polske Tropper fra Gener. Dombrowskis Corps, og man venter at Hertug Ferdinand vil snart have forladt Gallizien med Resten af hans Tropper.

Ligesaa meget som Østerrigerne ved Feldtogets Aabning udbredte sig og syntes at ville erobre alt paa eengang, ligesaa meget trække de nu, skjønt for seent, deres adspredte Magt sammen, for om mueligt endnu at redde hvad der er at redde.

Roligheden i Schwaben synes ikke ret at ville vende tilbage førend Østerriges Skjebne er fuldkommen afgjort. Endnu d. 5 maatte man sende Tropper til Stocach, for at stille de udbrudte Uroligheder. Oprørerne staae i Forbindelse med Voralbergerne, som til Søes have tilsendt dem Krudt.

I Neapel ere Engellænderne ikke landede. Efterat de havde indtaget Øen Ischia, paa Slottet nær, som endnu holder sig, have de tildeels trukket sig bort igjen. Commandanten paa Capri*) have de forgjeves opfordret til at overgive sig. Han har sendt dem deres Depecher uaabnede tilbage.

I Morning Chronicle læses følgende angaaende Krigen i Østerrige: Havde man vel Uret, dersom man kun fæstede liden Tro til den Østerrigske Armees Fremskridt og Følgerne af Slaget ved Esling? Hvilken Provinds, hvilken militair Post har da Erkehertug Carl kunnet erobre igjen? Allerede i to Maaneder har man sagt, at Keiseren er ved Enden af hans Fremskridt, og desuagtet see vi, at han bestandig handler som Seierherre i det han stedse rykker videre frem i Ungern. Ham er det, som handler, truer, angriber og seirer. Medens vi fordømme ham til Uvirksomhed, vinder han ligesaa meget Terrain som fordum den lykkeligste Anfører i lige saa lang Tid havde kunnet vinde.

(Fortsættes.)

*) En Øe i det Toskanske Hav ved Indløbet til den Neapolitanske Bugt med en Hovedstand af samme Navn. Den ligger 6 Mile fra Neapel.

I den Erlanger Kameral-Korrespondent No. 25 gives følgende Beregning over Skatkammeret i Konstantinopel. Det skal være en gammel hellig Skik der, at enhver Storsultan skal henlægge i Skatkammeret hvert Aar saa mange Punge, enhver paa 720 franske Livres, som kan indsamles. Kislar-Aga forfatter derover aarlig et Regnskab, nedlægger Pengene i en Kiste, som paa en høitidelig Maade forsegles af Storsultanen. For hvert Aar hensættes saaledes en Kiste med Penge i Skatkammeret, og ved Storsultanens Død tilmures den Storsultans Skatkammer, som ingen af hans Efterfølgere tør røre. Siden Muhamed den 2den har regjeret i Konstantinopel omtrent 40 Keisere, enhver af dem har efterladt sig et rigt tilmuret Skatkammer. Antages nu enhver Sultans efterladte Skatkammer kun efter et Middeltal at udgjøre 12 Millioner franske Livres, udgjør det en Sum af 480 Millioner i myntede Penge, uden at regne Perler, Ædelstene og andre Kostbarheder. Man har altid anført China som en Grav for Europas Guld og Sølv, men her er en lignende Grav. Da Europas Fyrster aarlig mynte en betydelig Kapital af Guld og Sølv, vilde der gives en større Mængde circulerende Mynt, end der virkelig gives, hvis ei Tyrkiet og China ved deres Handel med Europærne aarlig tære hvad det spanske America kan tilveiebringe.

———

Den i Morges ankomne Estaffette har medbragt følgende Nyheder:

Leipzig den 16 Julii. (Ved overordentlig Leilighed.) Ved en K. K. Fransk Officier er i Dag indløben her den tilforladelige Efterretning, at der er sluttet en Vaabenstilstand mellem begge de Keis. Kongel. Armeer.

I et Brev fra Wien af 1 Julii hedder det: vi have modsat Fienden over 400 Canoner, men alligevel vedvarer endnu Presburgs Beskydelse.

Den 6 Julii var Keiser Napoleons Hovedqvarteer i Tydsk Wagram.

Da den venstre Fløi af den Østerrigske Armee d. 5 og 6 var omringet ved Markgraf Neusiedel og tvungen til at trække sig tilbage, saa saae ogsaa den høire Fløi sig nødsaget til at trække sig tilbage, og Erkehertug Carl førte d. 6 Julii om Aftenen Armeen paa Znaymer Landeveien, hvor den tog sin Stilling under Bisamberg.

Fra Mähren skrives under d. 9 Julii, at da Enzendorff d. 4de om Aftenen var skudt i Brand, gik om Morgenen d. 5te 30,000 Mand Franske over Donau ved Fischamend. Medens nu den Østerrigske høire Fløi modsatte sig de Franske trak den høire sig kiæmpende tilbage. D. 6 begyndte igjen Fægtningen paa Østerrigernes venstre Fløi, som maatte vige for den fremtrængende Overmagt; derved omringet trak den Østerrigske Armee sig til Bisambierget med den høire Fløi til Donau. Ved de Franskes Overgang fandt Erkehertug Johann, der med sit Corps skulde understøtte den venstre Fløi, sig afskaaren fra Armeen og man veed endnu ikke hvor og hvorledes han den Dag har været engageret.

Fra Würzburg udrykkede d. 13 omtrent 400 Mand, og tog Veien til Leipzig, efterdi et Østerrigsk Corps Aftenen i Forveien havde ladet sig see i Dippoldiswalde.

Bayrerne have d. 4 Julii atter foretaget og lykkelig udført en Expedition med Kufstein. Dens Hensigt var at afløse endeel af Garnisonen og forsyne Fæstningen med adskillige nødvendige Sager.

Den 16 Julii saae man i Glücksborg en Engelsk Flaade af henved 200 Seilere gaae til Østersøen. Man hørte adskillige Canonskud.

I Cronstadt ere allerede nogle 100 neutrale, for største Delen ballastede Skibe ankomne.

For at spare Militair-Conscriptionen skal der i Holland oprettes forskjellige Corpser, f. Ex. et Corps unge Folk paa 16 og 20 Aar, et Corps unge Israeliter 2c.

Commandanten i Barcellona, Divisions General Chabran, har i en Parolbefaling tilkjendegivet Soldaterne, at elendige Mennesker, forledede af rasende Fanatismus, have paa Snigmorder-Viis villet dræbe dem.

En Deel af den Engelske Expedition er gaaet under Seil d. 8de og en anden Deel senere.

Fra Zara meldes, at Østerrigerne have forsøgt ved List at tilbageerobre Fæstningen Czettin, som Bosniakerne havde frataget dem. Men disse mærkede Snaren og dræbte over 1000 Østerrigere. De Ottemanske Croater følge deres Naboers Exempel. Tre andre Bayer have greben til Vaaben, og forenet sig med dem. Denne Ild griber om sig paa de Østerrigske Grændser.

I Pignarol sporede man d. 3 Julii et Jordskjelv.

Den Engelske Flaade, der laae ved Carlscrona, er gaaet til den Finske Bugt.

Fortsættelse af indkomne Gaver til Understøttelse for Danske og Norske Søemænd i Engelsk Fangenskab. (See No. 78 og 80.)

Fra Hr. L. C. Veenrud . . 10 Rdlr.
— M. D. . . 2 Hollandske Ducater.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 83.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 25 Julii, 1809.

Reisen til Birkerød.

(Fortsat.)

Hypochondristen.

Paa hiin Side Lyngby ligger en nydelig Gaard, omgiven af frugtbare Marker og skjult mellem høie, skyggefulde Træer. I denne Gaard boer min Ungdomsven F., der, kjed af Kjøbstædslivets mange Ubehageligheder, for nogle Aar siden besluttede at ende sine Dage som Landmand. Jeg havde ikke seet ham i fem samfulde Aar og ansaae det nu for min Pligt, at besøge ham i hans landlige Eensomhed. Jeg nærmede mig hans Bolig med besynderlige Følelser. Man havde allerede længe sagt mig, at han i de sidste Aar var hensjunken i Hypochondrie, og den Tanke, at see her det gladeste Menneske paa Jorden forvandlet til en mørk Hypochondrist, foruroligede mig meget.

Da jeg traadte ind i Gaarden, sagde een af Folkene mig, at hans Husbonde var i Haugen. Jeg gik derind, men fandt intet Spor til nogen menneskelig Skabning. Men med eet kom en smækker Figur frem, og gik mig lige forbi, uden at blive mig vaer, med Hovedet nedbøiet til Jorden og et forfærdeligt skummelt Blik. Jeg havde ikke gjenkjendt i denne Skyggefigur min gamle Ven, dersom ikke nogle Træk, som end ikke i Døden forsvinde hos Mennesket, havde sagt mig, at han virkelig var det. Jeg var tilmode som Augustus og Trajan vilde være, dersom de stode op fra de Døde og saae det stolte Rom i sin nuværende Tilstand.

Da jeg rakte ham Haanden og sagde: god Morgen, bedste Ven! vaagnede han ligesom op af en Drøm, svarede intet Ord, kastede sig uvilkaarligen i mine Arme, og en Taare trillede ned af hans Kind.

Jeg. Hvorledes lever Du, min Ven!

Han. Ak, spørg heller hvorledes jeg vegeterer!

Jeg. Du maa jo endelig leve fornøiet. Du har Dit rigelige Udkomme, Din Gaard er i god Stand, Du har naaet Dit Ønske, at ende

Dine Dage som Landmand. Hvad kan da vel være i Veien for Dig?

Han. Intet uden Livet.

Jeg. Da har vel ingen mindre Aarsag at være misfornøiet med Livet end Du?

Han. Det er den gamle Vise. Den plages jeg med hver Dag. Alle Mennesker ville indbilde mig, at jeg er lykkelig, skjønt jeg føler, at ingen kan være ulykkeligere end jeg.

Jeg. Hvad fattes Dig da egentlig?

Han. Alt. Hele Naturen har sammensvoret sig imod mig. Jeg har lutter Qval og ikke en eneste Glæde i Livet.

Jeg. Underlige Mand! Og dog er Livet saa rig en Kilde af Glæder!

I det samme slog en Høg ned i Gaarden. Min Ven ilede derud, men den graadige Rovfugl havde allerede anrettet et heelt Blodbad blandt hans Duer.

"Der seer Du den Natur" — raabte han, da han kom tilbage — "som er saa rig en Kilde af Glæder! Bliv kun hos mig i to Dage og Du vil tale ganske anderledes om denne ømme, blide, kjerlige Moder. Hvor jeg henvender mit Øie finder jeg intet uden Rov, Plyndring, Ødelæggelse. Den ene Skabning dræber den anden, det ene Element ødelægger det andet. See her dette ypperlige Kirsebærtræ. For en Maaned siden stod det fuldt af Blomster og lovede de herligste Frugter; nu har Ormen fortæret dem alle. Mine Kyllinger og Ællinger ere neppe komne ud af Ægget, førend de opsluges af Rovfugle, Markrotter og Ræve. Jeg har intet uden lumske Fiender rundt

omkring mig. Hvad jeg i mit Ansigts Sveed har aflokket Naturen, det ødelægger den for mig igjen i en eneste Time. Saaledes er det i Dyre- og Planteriget og saaledes er det i Menneskeriget. Her lurer det ene Menneske paa det andet, hist lurer Naturen med tusinde Svagheder, Sygdomme og Plager. Hvert Skridt jeg gjør fører over Brinken af en Afgrund. Hver Bid jeg nyder kan dræbe mig. Venskab er en tom Lyd og Egennytten den eneste Drivefjeder for alle menneskelige Handlinger. Er jeg ikke snild nok til at kunne forene min Egennytte med andres, saa har jeg ingen Hustrue, ingen Børn, ingen Ven mere. Grønlænderen, som slaaer sin gamle Fader offentlig ihjel, naar han ikke kan være ham mere til Nytte, viser os Mennesket i sin sande, naturlige Skikkelse. Det samme vilde mangen en Europæer med Glæde gjøre, dersom Lovene tillode det. Hvor mange Børn ønske ikke at lukke deres Faders Liigkiste, for at kunne aabne hans Pengeskriin? Og dette usle Liv, hvor jeg finder intet uden Drab- og Plyndringslyst, Egennytte og Falskhed, dette usle Liv skulde jeg elske? Ja, saa maatte jeg være ligesaa fordærvet som alle de øvrige Mennesker. Nei, Graven er mit eneste og kjereste Maal. Naar jeg seer en Ligfærd, hopper mit Hjerte af Glæde, og jeg er aldrig værre tilmode end naar jeg seer et Barn bringes til Daaben."

Jeg kunde tydelig mærke, at disse Ord kom fra Hjertet. Det var en Strøm, som man længe havde dæmmet, og nu paa eengang havde faaet Luft. Han syntes ordentlig at finde en Lettelse i, saaledes at kunne give sine Følelser frit Løb.

Efter en liden Pause sagde jeg: min Ven! Du er syg!

Han. Paa Legemet, ikke paa Sjelen. Jeg har vel meget ofte Hjerteklappen og Beklemmelse, men det har ingen Indflydelse paa mine Grundsætninger. Om jeg ogsaa var ti Gange sundere end jeg er, vilde jeg dog ikke forandret mine Tanker om Verden og Menneskene.

Jeg. Du skulde søge Adspredelse.

Han. Det er det samme som at raade den, der har Vandskræk, at han skal styrte sig i Vandet. Mener Du, at hans Affky for Vandet bliver mindre, fordi det med Magt trænger ham ind i Næse og Mund?

Jeg. Jeg seer det er kommet temmelig vidt med Dig, min Ven, og neppe vil jeg kunne helbrede Din Svaghed. Men en liden Omstændighed, som engang mødte mig, maa jeg dog fortælle Dig førend vi skilles ad. Jeg blev engang upasselig, og troede at det ikke var andet end en stærk Forkjølelse. Men alt hvad jeg saae forekom mig at være guult. Jeg blev vred over min Kone, fordi hun gav mig en Nathue, der var mere guul end hvid, skjændte paa min Pige, som bragte mig et Ark Papir, jeg ikke kunde skrive paa, fordi det var saa guult, og holdt et Pokkers Huus med Ammen, fordi min yngste Datter saae saa gusten ud. Min Upasselighed tiltog og jeg saae mig nødsaget til at sende Bud efter Doctoren. Han kom, jeg leverede ham et Stykke Papir til at skrive Recepten paa og bad ham undskylde, at det var saa guult. Nu mærkede Doctoren Uraad. Han examinerede mig nøiere og fandt, at jeg havde Guulsot. Efter fire Ugers Forløb var alt det, som tilforn forekom mig at være guult, ganske hvidt igjen, og det smertede mig nu inderlig, at jeg saa aldeles uden Grund havde været vred paa min Kone og skjændt paa den stakkels Pige og Amme. Jeg følte at Skylden ene laae i mit Øie. Saaledes gaaer det nu ogsaa Dig min Ven. Du er vred paa den hele Natur, fordi det Glas Din Sjel seer igjennem er ureent. Gaa til en Læge, lad ham gjøre Glasset reent igjen ved de Midler, hans Konst har lært ham at anvende, og Du vil see enhver Gjenstand i Naturen fra en ganske anden Side.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Vor medicinske Litteratur er bleven beriget med et vigtigt periodisk Skrift under Titel Bibliothek for Læger, udgivet af Directionen for det Classenske Litteratur-Selskab. Hensigten af dette Skrift er, at sætte Danske og Norske Læger istand til, uden stor Bekostning at holde Skridt med Tiderne, at gjøre dem opmærksomme paa vigtige Skrifter i Lægevidenskabens forskjellige Grene, at meddele dem saa hastig som muligt vigtige Jagttagelser og ny Opdagelser til egen Undersøgelse og Grandskning, og endelig at tilveiebringe en nærmere videnskabelig Forbindelse imellem Lægerne i Kjøbenhavn og dem i Provindserne. Det Classenske Fideicommis understøtter Selskabet aarligen med 200 Rdlr. til Bøgers og Journalers Anskaffelse. Directionen for dette Selskab er Etatsraad Guldbrand, Prof. Wiborg og Herholdt, Stadsphysicus Scheel og Prof. Skielderup.

Aalborg, den 20 Julii. Sidst afvigte Løverdag den 15 Julii havde Aalborgs Indvaanere den Bekymring at see deres saa høit elskede og igjennem en saa lang Række af Aar ved det ædleste Borgersind og Daad udmærkede Medborger, Hans

Excellence Hr. General A. v. Moltke, Ridder af Elefanten og Storkorset, med Familie at forlade deres Bye og Egn. En stor Deel af Byens Embedsmænd, Borgere og Militaire havde forsamlet sig uden for Anlægget ved Frideriks-Kilde, som i Særdeleshed skylder Ham sin Tilværelse, for at imodtage denne værdige Olding ved Bortreisen, og bevidne Ham deres taknemmelige Hjerters Følelser ved den saa kaldte Moltkes Høi. Paa Høien ved den der plantede Sølvpoppel, var anbragt tvende med Grønt tæt beklædte Colonnader, som vare forbundne ved en Bue, i hvis Midte paa en stor Feston, der var omhængt med en Kranàs af Blomster og Egeblade, læstes:

Ædle Moltke
her varigt blomstrer
dit Minde
dog
endvarigere i Aalborg Indvaaneres Hjerter.

Paa Siderne deraf vare tvende mindre Festons omslyngede med Guirlander, i den ene læstes Hans Excellenses Navnetræk A. M. og i den anden Frue Generalindens S. M. — Derpaa ledsagede de Forsamlede Hans Excellence 2 Mile fra Byen til Elleshøi, hvor de med rørte Hjerter under de varmeste Ønsker for Hans og elskte Families bestandige Velgaaende skiltes ad, efterat have indhændiget Hans Excellence en passende Sang. — — I Tirsdags blev af den hertil ankomne commanderende General, S. T. Hr. General-Major von Tellequist, Commandeur af Dannebrogen, holdet speciel Revüe over Byens Borgerbevæbnings 1ste og 2den Afdeling, det borgerlige Jægerkorps, samt den Deel af det borgerlige Artilleriekorps, som ikke herfra er udcommanderet, alt under Anførsel af Hr. Stadshauptmand Wigelsen og Korpsernes Høistcommanderende, saavelsom over det 3die Jydske Infanterie-Regiments Depot-Mandskab, under Anførsel af Depot-Commandeuren Hr. Capitain von Müller, hvorved tillige af de forskjellige Corpser bleve gjorte adskillige Øvelser og Evolutioner, for hvis Udførelse den commanderende General bevidnede samtlige Vedkommende sit fulde Bifald.

Udenlandske Efterretninger.

Den 25de Bulletin. Wolkersdorf, den 8de Julii.

Overgangen over Donau-Armen til Den Lobau.

Den 4de, Kl. 10 om Aftenen, lod General Oudinot 1500 af General Courour anførte Voltigeurs indskibe sig paa den store Arm af Donau; Oberst Baste med 10 Canoneerchalouper affendte dem og satte dem i Land hinsides den lille Arm af Den Lobau i Donau; Fiendens Batterier vare snart raserede og han selv jaget fra Skovene til Landsbyen Muhleten.

Kl. 11 om Aftenen fik de paa Enzersdorff oprettede Batterier Befaling, at begynde deres Ild. Haubitserne lagde denne ulykkelige lille Stad i Aske, og i mindre end en halv Time havde man bragt de fiendtlige Batterier til at tie.

Kl. 2 efter Midnat havde Armeen 4 Broer, og den venstre Fløi havde deboucheret 1500 Toiser neden for Enzersdorf, beskyttet af Batterier, og den høire over Wittau. Hertugen af Rivolis Corps dannede den venstre Fløi, det Oudinotske Centrumet og det Auerstädtske den høire Fløi. Førsten af Ponte Corvo's, Vicekongens og Hertugen af Ragusas Corps, Garden og Cuirassererne dannede den anden Linie og Reserverne. Sort Nat, heftig Storm og en stærk Skylregn gjorde denne Nat ligesaa rædselfuld som den var gunstig for den Franske Armee og maatte falde hæderfuld ud for den.

Kl. 5, da de første Solstraaler frembrød, saae enhver hvilken Plan Keiseren havde havt, som den Gang befandt sig med sin Armee ved den yderste Ende af den fiendtlige venstre Fløi i Slagorden, havde tourneret alle hans forskandsede Leire, gjort alle hans Værker ubrugbare, og saaledes tvunget Østerrigerne til at forlade deres Stillinger og levere dem paa et for ham passende Terrain et Slag. Dette store Problem var opløst, og uden at passere Donau noget andet Sted, uden nogen Slags Beskyttelse af de anlagte Værker, tvang man Fienden til at slaaes 1½ Fjerding Mile fra sine Redouter. Nu forudsaae man de største og lykkeligste Resultater.

Kl. 8 om Morgenen havde Batterierne, som havde beskudt Enzersdorf, frembragt en saadan Virkning, at Fienden lod sig nøie med at besætte denne Stad med 4 Bataillоner. Hertugen af Rivoli lod sin første Aide de Camp, St. Croix, marchere mod dem, som ogsaa bemægtigede sig samme

uden stor Modstand, og gjorde alt hvad der befandt sig deri til Fanger.

Grev Oudinot omringede Slottet Sachsengang, som Fienden havde befæstet, tvang 900 Mand, som forsvarede samme, til at overgive sig, og erobrede 12 Canoner.

Nu lod Keiseren hele Armeen deployere i den umaadelige Slette ved Enzersdorf.

Imidlertid kom den i sine Planer forvildede Fiende sig igjen af sin Forfærdelse, og søgte paa den ny Valplads at faae nogle Fordele igjen. Til den Ende detacherede han adskillige Colonner Infanterie, et godt Antal Artillerie og sit hele Cavallerie, saavel Linie- som Insurrectionstropper, for om mueligt at omgaae den Franske Armees høire Fløi. Derfor besatte han Landsbyen Rutzenhof. Keiseren befoel General Oudinot at lade denne Landsby indtage, og lod paa høire Side Hertugen af Auerstädt passere, for at dirigere sig til Erkehertug Carls Hovedqvarteer, i det han bestandig marcherede fra Høire til Venstre.

Fra om Middagen til om Aftenen Kl. 9 manøvrerede man paa denne uhyre Slette; man borttog alle Landsbyer, og ligesom man ankom paa Høien af Fiendens retrancherede Leire, faldt disse af sig selv, ligesom ved et Trylleslag. Hertugen af Rivoli lod dem uden Modstand besætte. Paa denne Maade bemægtigede vi os Værkerne ved Esling og Stor-Aspern, og saaledes blev Fiendens 14 Dages Arbeide gjort ganske unyttigt for ham. I Raschdorf, som Førsten af Ponte Corvo lod angribe og borttage af Sachserne, gjorde han nogen Modstand. Fienden blev allevegne forfulgt paa Flugten, og ved vor Ilds Overlegenhed tilintetgjort. Den uhyre Valplads blev bedækket med hans Levninger.

Slaget ved Wagram.

Heftig forskrækket ved den Franske Armees Fremskridt og de store Resultater, der næsten uden Anstrængelse vare blevne den til Deel, lod Fienden alle sine Tropper marchere, og tog Kl. 6 om Aftenen følgende Stilling: Hans høire Fløi stod fra Stadlau til Gernsdorf, hans Centrum fra Gernsdorf til Wagram, og hans venstre Fløi fra Wagram til Neusiedeln. Den Franske Armees venstre Fløi befandt sig i Stor-Aspern, dens Centrum i Raschdorf og dens høire Fløi i Glinzendorf. I denne Stilling brød Natten frem, og man maatte til næste Morgen holde sig beredt til et stort Slag; men man undgik dette, og couperede Fiendens Stilling derved, at man hindrede ham i at antage noget Slags System, naar man om Natten bemægtigede sig Landsbyen Wagram. Da maatte hans allerede uhyre, pludselig og ved Kampens Afverling overfaldne Linie, lade de forskjellige Armeecorps vanke omkring uden Orden og bestemt Maal, og man vilde uden alvorlig Kamp snart været færdig. — Wagram blev angreben, vore Tropper toge Landsbyen bort; men en Colonne Franske og en Colonne Sachser ansaae hinanden i Mørkningen for fiendtlige Tropper, og Operationen mislykkede.

Nu rustede man sig til Slaget ved Wagram. Det begyndte; de Østerrigske og Franske Generalers Operationer vare hinanden modsatte. Keiseren anvendte hele Natten til at sammentrække alle sine Stridskræfter i Centrum, et Canonskud fra Wagram, hvor han befandt sig. I dette Øiemed marcherede Hertugen af Rivoli paa venstre Side af Aderklau, og i Aspern blev en eneste Division, som havde Befaling, i Nødsfald at trække sig tilbage til Øen Lobau. Hertugen af Auerstädt fik Befaling at rykke frem mod Landsbyen Großhofen, og nærme sig Centrum. Den Østerrigske General svækkede tvertimod sit Centrum, for at besætte og forstærke sin Fløi, som han gav en ny Udvidelse.

Den 6te i Dagbrækningen besatte Førsten af Ponte Corvo den venstre Fløi; i hans Linie befandt Hertugen af Rivoli sig. Vicekongen sluttede ham til Centrum, hvor Grev Oudinots Corps, Hertugen af Ragusas Corps, den Keiserlige Garde og Cuirasseer-Divisionen dannede 7 til 8 Linier. Hertugen af Auerstädt afmarcherede fra høire Fløi, for at ankomme til Centrum; Fienden derimod satte Corpset Bellegarde i March til Radkau. Corpserne Collowrath, Lichtenstein og Müller forbandt sig med den høire Fløi i Stillingen af Wagram, hvor Førsten af Hohenzollern var, og ved Enden af den venstre Fløi i Neusiedel, hvor det Rosenbergske og Auerstädtske Corps deboucherede, og ved den første Solstraale stødte paa hinanden og gave Løsnet til Slag.

Keiseren begav sig strax til denne Punct, lod Hertugen af Auerstädt forstærke ved Hertugen af Paduas Cuirasseer-Division, og det Rosenbergske Corps ved et Batterie af 12 Stykker tage i Flan-

ken af General Grev Nansouty's Division. I mindre end $\frac{3}{4}$ Time havde det smukke Auerstädtske Corps kastet det Rosenbergske, og jaget det hiinsides Neusiedel, efter at have tilføiet det megen Skade.

Imidlertid udbredte Canonaden sig paa hele Linien og Fiendens Dispositioner udviklede sig fra det ene Øieblik til det andet. Hans hele venstre Fløi beplantede sig med Artillerie; man skulde troet den Østerrigske General fegtede ikke for at vinde Seier, men at han attraaede kun Midlerne til at drage Nytte deraf. Denne Disposition syntes for ufornuftigt til at man formodede nogen Fælle, og Keiseren ventede nogen Tid førend han anordnede de lette Dispositioner, der vare nødvendige for at tilintetgjøre Fienden og gjøre Følgerne ulykkelige for ham.

Han befoel Hertugen af Rivoli at angribe en Landsby, som Fienden havde inde og hvorved Enden af Armeens Centrum blev lidt trængt. Han befoel Hertugen af Auerstädt at tage Positionen ved Neusiedel, og derfra at rykke frem mod Wagram, og lod Hertugen af Ragusa og General Macdonald formere sig i Colonner for at borttage Wagram i det Øieblik Hertugen af Auerstädt deboucherede.

Efter disse Mellembegivenheder berettede man, at Fienden rasende angreb den Landsby, som Hertugen af Rivoli havde borttaget, at vor venstre Fløi var paa 3000 Toiser omringet, at man hørte allerede ved Stor-Aspern en levende Canonade og hele Mellemrummet mellem Stor-Aspern og Wagram syntes at være besat med en uhyre Linie Artillerie. Derom var ingen Tvivl.

Keiseren befoel paa Stedet General Macdonald at opstille Divisionerne Broussier og Lamarque i Angrebs-Colonner. Han lod dem understøtte af General Nansoutys Divisioner, Garden til Hest og 40 Canoner fra forskjellige Corps. Generalen, Grev Lauriston, marcherede i Spidsen for dette Batterie af 100 Artilleriestykker i Trav mod Fienden, nærmede sig ham, uden at fyre paa et halvt Canonskud og begyndte der en beundringsværdig Ild, hvorved Fienden bragtes til at tie og Død i hans Rader; General Macdonald rykkede nu frem i Stormmarch. Divisionsgeneral Reille understøttede med Brigade-Fusilieurs og Garde-Tirailleurs General Macdonald. Denne Garde havde forandret sin Fronte, for at gjøre dette Angreb ufeilbart. I et Øieblik tabte Fiendens Centrum en halv Miils Terrain; hans bestyrtede Fløi mærkede Faren i den Stilling, hvori han befandt sig, og trak sig i største Hast tilbage. Nu angreb Hertugen af Rivoli ham i Teten. Medens Centrums Flugt udbredte Bestyrtelse, og forcerede den høire Fløis Bevægelser blev den venstre Fløi angrebet og omringet af Hertugen af Auerstädt, der havde indtaget Neusiedel, besteget Høien og marcherede løs paa Wagram. Divisionen Broussier bedækkede sig med Hæder. (Fortsættes.)

Vaabenstilstand mellem H. M. den Franske Keiser og Konge af Italien og H. M. Keiseren af Østerrige. 1) Der skal være Vaabenstilstand mellem H. M. den Franske Keiser og Konge af Italien og H. M. Keiseren af Østerrige. 2) Demarcationslinien skal være: Fra Øvre-Østerrigsk Side: den Grændse, der skiller Østerrige fra Böhmen; Znaymer- og Brünner-Kredsen og en Linie, trukken fra Grændsen af Mähren til Raab, der begynder ved den Punct, hvor Grændsen af Brünner Kredsen berører March og løber langs med March, indtil Sammenløbet med Taya, derfra til St. Johann og Landeveien til Presburg og en halv Miil (Lieu) omkring Staden; den store Donau indtil Mundingen af Raab; Raab og en Lieu omkring; Raab indtil Grændsen af Steyermark; Kärnthen, Istrien og Fiume; med Forbeholdenhed af Erkehertug Carls Ratification. (Blot hvad der angaaer Fiume). 3) Citadellerne ved Brünn og Grätz skulle umiddelbar efter nærværende Vaabenstilstands Undertegnelse rømmes. 4) De Detachementer Østerrigske Tropper, der befinde sig i Tyrol og Voralberg, skulle rømme begge disse Lande; Fortet Sachsenburg skal overgives til de Franske Tropper. 5) De Magaziner af Levnetsmidler og Munderinger, der findes i de Lande, som rømmes af den Østerrigske Armee og som tilhøre den, skulle udtømmes. 6) Hvad Polen angaaer, da skulle de gjensidige Armeer indtage den Linie, de i Dag have inde. 7) Nærværende Vaabenstilstand skal vare en Maaned, og, i Fald Fiendlighederne igjen begynde, skal man underrette hinanden derom 14 Dage i Forveien. 8) Der skal udnævnes gjensidige Commissarier til nærværende Vaabenstilstands Udførsel. 9) I Morgen d. 13 d. M. skulle de Østerrigske Tropper rømme de i nærværende Vaabenstilstand betegnede Lande,

og trække sig tilbage i Etappe-Marcher. Fortet ved Brünn skal d. 14 overgives til den Franske Armee. — Saaledes skeet og besluttet mellem os undertegnede vore Souverainers Befuldmægtigede, Hr. Baron Wimpfen, Gener. Major, og Chef for den Østerrigske Armees Generalstab, og H. Durchl. Høih. Førsten af Neufchatel, Major-General ved den Franske Armee.

I Leiren ved Znaym d. 12 Julii 1809.

Alexander.

Baron v. Wimpfen.

Efterretningen om Vaabenstilstanden har i Hamborg havt den Virkning, at alle Colonialvarer ere betydeligen stegne i Prisen. Caffe f. Ex. er stegen 7 Styver.

Af de til Amsterdam ankomne 12 Americanske Skibe ere 3, hvis Papirer befandtes rigtige, i Begreb med at losse. Angaaende de øvrige er endnu intet bestemt.

Den i Formiddags ankomne Estaffette har medbragt følgende:

Warschau, d. 10de Julii. Keiser Napoleon har overdraget Først Poniatowski at tilkjendegive den brave Polske Armee sin Tilfredshed, og efter hans Befaling tilstilles den de Franske Geværer og Penge-Subsidier, der allerede vare underveis. — Divisions-General Zamoyski faaer Commandoen i hele Gallizien. Hans Hovedqvarteer er Lublin. Vor Armee faaer sine Vaaben fra Wiens Arsenaler. --- I Hertugdømmet Warschau er lagt Beslag paa al Eiendom, formedelst Skattens Fordringer paa den Østerrigske Regjering.

Warschau, den 13de Julii. Efter Dagsbefalingen af 4 d. M. fra det Polske Hovedqvarteer i Radom, tog den Polske Armee, der rykkede frem mod Cracau, Stæderne Opatow, Kielce, Konskin Opoczno i Besiddelse, og Forposterne ere rykkede ind i Radoszyce. Man har frataget Østerrigerne 500 Flinter, 500 Sabler, et Feltlazareth og mange Fanger. --- De Russiske Tropper have taget deres Stilling ved Sausloden paa høire Bred af Weichsel. --- Først Poniatowskis Hovedqvarteer var d. 6te d. M. i Pinczow, 10 Mile fra Cracau. --- Da adskillige 1000 Mand Østerrigere befinde sig i Polsk Fangenskab, saa udverles 3 Mand for 1 Polsk Gemeen og 2 Officierer for 1 Polsk. Men Gallizierne udverles ikke; de ansættes enten ved de Polske Regimenter eller sendes tilbage til deres Hjem.

Det Halve af Staden Sandomir er afbrændt ved Stormen.

Først Poniatowski har i Radom allerede antaget Hyldingseden for Keiser Napoleon. --- Efter Keiserens Befaling skal den Polske Armee saa meget som mueligt forstærkes og bringes til 100,000 Mand. Geværer faaer den fra Magdeburg.

Man bestemmer Først Poniatowsky Vicekonge-Værdigheden.

Paris, d. 14 Julii. General Macdonald er udnævnt til Rigsmarchal.

Regjeringen i Algier har efter Engellændernes Tilskyndelse begjert en aarlig Tribut betalt af den Franske General-Consul. Paa den Franske Agents Erindring, at Frankrige allerede længe har frasagt sig denne vanærende Tribut, og at man mindre end nogensinde havde Grund til at fordre den, lod Deyen, som man tilføier, Consulen arrestere. I Franske og Italienske Havne skal foreløbigen være lagt Beslag paa denne Regjerings Skibe og Eiendom, for at tjene til Underpant for den Franske Eiendom i Algierske Havne. --- Det hedder, at den Franske Regjering har erklæret Algier Krig.

Den Franske Fregat La Niemen har efter 6½ Timers Fægtning med den Eng. Fregat Amethyst overgivet sig til den tilkomne Eng. Fregat Amthusa.

Fra Madrid hedder det under den 3 Julii, at Kongen ventes der næste Dag.

600 Franske Matroser føres paa Vogne fra Bologne til Wien.

Et Corps af 6000 Mand er, kommende fra Ingolstadt, stødt til Hertugen af Abrantes Corps.

Ifølge de sidste Efterretninger var General Wellesleys Hovedqvarteer i Alcantara og General Beresfords i Badajoz. General Silveiro stod i det nordlige Portugal. Den stærke Regn hindrede Tropperne, som have stor Mangel paa Sko, i deres Fremskridt. Fra Gibralter vare 2 Regimenter ankomne paa Tago.

Adskillige i Texel indløbne Skibe er blevne undersøgte af Engelske Krydsere, som have berettet dem, at alle Hollandske Havne befinde sig paa ny i Blocadestand.

Archangel, den 2:de Junii. Engellænderne have igjen forladt vort Nabolav og Skibsfarten er atter fri. Der er allerede ankommen her en Americaner og et Russisk Skib.

Feldtmarchal-Lieut. d'Aspre er død af sine Saar og d. 8de bleven jordet i Brünn.

Fra China meldes: Den Engelske Admiral Drury ankom i Sept. f. A. til Macao og opfordrede Commandanten til at overgive sig, hvilket denne bestandig vægrede sig for at gjøre. Dette Foretagende modsatte ogsaa Chineserne sig, efterdi Macao staaer under Chinesisk Høihed. Adm. Drury seilede til Canton, for at underhandle herom med Vicekongen. Da Udfaldet ikke var gunstigt, maatte alle Engellændere forlade Canton.

Den bekjendte Thomas Paine er nylig død.

La Romana var d. 27 Junii i Orense.

I Sheerness ere henved 80 Canonbaade udrustede, der skulle følge med Expeditionen. Hver Baad fører to 24pundinge.

Slaget d. 6te var saa skrækkeligt, at Jorden langt omkring rystede, formedelst Canonernes uophørlige Torden.

Slutning af det i forrige No. Side 1318 afbrudte Stykke af Morning Chronicle.

Hvad bestiller imidlertid Erkehertug Carl? Han indskrænker sig til at bevogte de Puncter, man kan angribe ham paa. Han tillader at Broer og Broskandser opføres, uden at hans mægtige Artillerie søger at forhindre dette. Har han vel sat en Fod paa den høire Donaubredde? Han har ikke gjort noget Angreb fra Presburg, Linz eller Passau Kanten? — Bevægelserne i Tyrol og Sachsen betyde intet, da de ikke staae i Forbindelse med nogen Hovedplan. Derimod bevæger ikke en Division af Napoleons Armee sig uden at dens Bevægelse jo er tilbørlig forbunden med Hovedarmeens. Men hvad see vi hos Østerrigerne? Nydannede Militser, der komme fra Bøhmen, for deels at gaae til Sachsen, deels til Franken, men omhyggeligen undgaae hver Fiende; de adskille sig og kunne paa ingen Maade understøtte hinanden. Man siger dem, hist er et fiendtligt Detachement, og de gaae 20 Mile for at undvige det. De adspreede fiendtlige Detachementer trække sig sammen, angribe og adsprede dem. Saaledes er det gaaet Schill og saaledes er det gaaet Erkehertug Ferdinand. Ligesaa vil Hertugen af Brunsvig styrte sig i Fordærvelse. — Hvad Tyrolerne angaaer, da ere deres Bevægelser lige saa planløse. Hvad kunne de vel ogsaa foretage sig uden Artillerie, uden Chef, uden Krigstugt? Saare ugjerne fremsætte vi et saa sørgeligt Malerie. Men vi kjende for nøie Forblindelsers Farlighed, til at lade os henrive af en slavisk Føielighed. Vi maa tale med Frimodighed i det Dieblik, hvor Ministerne raade over vore sidste Kræfter og sætte i Engelske Havne alting i Bevægelse, for at mislede vore Allierede og sig selv, og virkeliggjøre Faren, som vi hidtil kun have anseet for Indbildningens Værk.

Breve fra Bassora melde, at der i Georgien har været en stor Opstand, for at gjøre dette Land uafhængigt. I det første Opløb blev et Antal Franske og Russiske Kjøbmænd ombragt; nogle Persiske Troppecorpser have forenet sig med Oprørerne.

I Zeitung f. die elegante Welt beretter Udgiveren, at Dr. Witt i Halle har besøgt ham med hans Søn, det berømte kloge Barn. Han forsikkrer, at denne Dreng, som kun er 8 Aar gammel, besidder en Færdighed i det Latinske,

Græske, Franske, Engelske og Italienske Sprog, som man neppe kan vente hos en Yngling paa 18 Aar. Han læser Livius med beundringsværdig Skjønsomhed. Ogsaa Prof. Tieftrunk forsikkrer i samme Blad, at han i Historien ikke kjender noget Exempel paa noget Barn, der i den Alder, har gjort saadanne Fremskridt.

Af de Studerende ved Universitetet i Tübingen have endeel, efter en Indbydelse fra Kongen af Würtemberg, tilbudet sig at tage Krigstjeneste og ere strax blevne ansatte som Lieutenanter. Der skal i sin Tid især tages Hensyn til disse Frivillige.

Pompeji har man atter opgravet et Huus, hvori man har fundet mange kostbare Oldsager og et Fresco-Malerie, der forestiller en Danserinde, hvis Klædedragt og Sko ligne ganske vore nuværende Damers.

Donaufloden, den eneste Magt, der for en føie Tid har vovet at standse den store Napoleon i sine Seierrige Fremskridt, er den største Flod i Europa. Den udspringer i Schwaben, bliver ved Ulm seilbar, optager, efter at den har gjennemstrømmet Schwaben, Bayern, de Østerrigske Lande og Ungern, 60 for det meste seilbare og 60 andre mindre Floder, styrter sig igjennem 5 Arme med saadan Heftighed i det sorte Hav, at man kan spore dens Strøm og Vand adskillige Mile langt i samme. Fra dens Udspring indtil det sorte Hav tilbagelægger den over 700 Mile.

Den Støtte, der i Form af den Trajanske, opreises i Paris til Hæder for Storarmeen, er 133 Fod høi og har følgende Indskrift: Neapolio. Imp. Aug. Monumentum Belli. Germanici. Anno MDCCCV. Trimestri. Spatio. Ducta. Suo. Prostigati. Ex Aere. Capto. Gloriæ. Exercitus. Maximi. Dicavit. (Keiser Napoleon helliger Storarmeens Hæder dette af erobret Malm forfærdigede Mindesmærke om den i Tydskland 1805 førte Krig, der, under hans Anførsel, blev endt i 3 Maaneder.)

Fortsættelse af indkomne Gaver til Understøttelse for Danske og Norske Søemænd i Engelsk Fangenskab. (See No. 78, 80 og 82.)

Fra Hr. Procurator Treschow . 10 Rdlr.
— Hr. Procurator Bierring . 20 —

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 84.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 29 Julii, 1809.

Reisen til Birkerød.

(Fortsat.)

Hypochondristen.

Min tungsindige Ven hørte mig med Opmærksomhed, men bestandig stirrende paa Jorden og med Armene over Kors i en ubevægelig Stilling. Da jeg havde udtalt, slog han Øinene op, saae mig med et ømt Blik stift i Ansigtet, rakte mig Haanden, og raabte: "Ven! Du miskjender mig!" — "Jeg ærer" — blev han ved — "Din Oprigtighed. Jeg føler, at Du endnu er ganske den samme lykkelige Sangvinicus, som for femten Aar siden. Du danser og er glad paa Randen af det Svælg, der truer at opsluge Dig. Held Dig! Din lykkelige Blindhed skaber Dig tusinde Glæder. Men vær retfærdig! Tro ikke, at enhver, der seer Verden og Menneskene med andre Øine end Du, just er en miltsyg Daare, og bedøm ikke, som den duunhagede, vankundige Knøs, den hellige Bog, der skjules i min Sjels Inderste, førend den har udfoldet sig for Dig. Du troer jeg er en Hypochondrist — en Skrantning, der maa søge Raad hos Lægen — en Taabe, der seer den skjønne Jord igjennem et ureent Glas og antager enhver Feberdrøm for Sandhed. Du skyder hele Skylden paa mig og mine onde Vædsker. Dersom Du var een af de sædvanlige tobenede Maskiner, som Plato meget rigtig har sammenlignet med en fjerløs Høne, saa vilde jeg undskylde Dig. Men Du er intet Hverdagsmenneske. Du tænker ganske anderledes om de fleste Ting i Verden, end den brogede Vrimmel, der omgiver os. Af Dig fordrer jeg en ganske anden Dom. At sige om et Menneske, hvis Forstand man frygter, at han er fra sin Forstand, er et indtil Ækkelhed gjentaget Theaterkneb. At sige om en Mand, der ikke kan hykle, smigre, bære Kappen efter Vinden, rette sig efter enhver mægtigere Nars Luner, svige Sandheden, han er en Hypochondrist, en Phantast, er ligesaa almindeligt i det virkelige Liv. Derfor blev Aristides landsforvist, derfor maatte Socrates tømme Giftbægeret, derfor kaldtes Rousseau en Sværmer og

miltsyg Taabe. Jeg fordømmer ikke dem, der ere begavede med en saa lykkelig Letsindighed, at de hoppe bort over Tjørne ligesom over Roser; at de uden at trættes eller tabe Modet følge Lykkens tusinde Lygtemænd paa Livets Veie over Bjerge, Dale og Moser, at de gotte sig som enfoldige Børn over Sæbeboblers skjønne Farvespil og bryde sig intet om, at den ene brister efter den anden — men at man vil tvinge den, som kjender disse Lygtemænds og Sæbeboblers Falskhed, til at følge Sværmens Fodspor, det smerter mig. Ogsaa jeg har engang været beruset ligesom Du. Ogsaa jeg har engang ladet mig henrive af Koglериet. Du veed hvilke Forhaabninger jeg som Yngling nærede i mit Bryst. Du kjender mine søde Ungdomsdrømme om huuslig Lykke, om Navnkundighed, om Medmenneskers Agtelse, om menneskelig Godhed og Taknemmelighed. Du veed med hvilken Anstrængelse jeg arbeidede for at naae Livets tilsyneladende store Maal; med hvilken Utrættelighed jeg gjennemvaagede hele Nætter, negtede mig Bevægelse og Adspredelse, opbød alle mine Sjeleævner, for at erhverve mig Kundskaber, der kunde forskaffe mig et anstændigt Udkomme, Faderglæder og et hæderligt Navn. Men hvad har jeg havt for alle disse Anstrængelser, nu, da jeg næsten staaer ved Enden af Banen? Intet. En Slumpelykke har forskaffet mig mit Udkomme. Min Gaard har jeg faaet for billig Priis og den kan føde mig. Men hvilke Bryderier har jeg ikke dagligen af mine Folk? De plage og drille mig paa tusinde Maader? De troe at være berettigede til at optrække mig, fordi jeg ikke er bondefødt, fordi jeg ikke kan arbeide med dem i Marken. Mine Børn, som jeg haabede skulde blive min Alderdoms Støtte, ere deels døde, deels ude i den vide Verden. Min ældste Søn sukker i Engelsk Fangenskab. Min Kone har været mig utro og jeg har maattet lade mig skille fra hende. Min Nabo chicanerer mig ved Processer. Mine nærmeste Beslægtede lure paa min Undergang og ere aldrig gladere, end naar de høre at der er tilstødt mig noget Ondt. Og denne Verden troer Du jeg skulde være glad i?"

Jeg. "Verden er som man den tager" hedder det i Visen.

Han. Det samme siger ogsaa min Nabo Rasmus Smed, og til at faae Verden til at danse efter hans Pibe har han et Arcanum, som er det eneste jeg kjender, men som jeg hidtil ikke har kunnet beqvemme mig til at bruge. Han søger at drukne alle Livets Bekymringer og Møisommeligheder i Flasken. Dette Anakreontiske System er almindeligt i Sjælland, og saalænge vi have Brændeviinsbrænderier, Viinkjeldere og Kroer i Tusindetal ville Folk ikke saa lettelig henfalde til Hypochondrie. Men jeg har nu eengang den Grille, at Forstanden er alt for stor og ædel en Gave til at jeg skulde søge at drikke den bort, for at skaffe mig Ro for dens Paamindelser. Jeg vil hellere plages af en tungsindig Ven end opmuntres af en lystig Fiende.

Jeg. Men hvo siger, at man skal drikke Forstanden bort, for ikke at betragte Alting fra en sort Side?

Han. Kjereste Ven! Det er, saa sandt jeg lever, det eneste Palliativ! (ironisk) Troer Du,

at rige og fornemme Folk ikke vide hvad de gjøre? Troer Du, at de vilde give 10 Rdlr. for en Flaske Viin, dersom de ikke ansaae den for en reen Lægedom? Nei, den, der vil være glad i denne Verden, maa have saa lidt Forstand som mueligt, og Forstanden kan ikke skaffes lettere af Veien, end ved Hjelp af stærke Drikke. Du kjender vor fordums Ven X. Saalænge han søgte at sublimere sin Forstand, og studerede Kant, var han bestandig vranten og tungsindig; men siden han begyndte at gjøre Flasken til sin Critik der reinen Vernunft, er han det gladeste Menneske af Verden. Tilforn saae han gusten og bleg ud; hans Øine vare matte og døde; nu blusse og straale hans Kinder af lutter Rubiner, og hans Øine funkle som Katteøine i Mørke. Tilforn holdt han sig kun til Forstanden, Philosophien, Religionen og Bibelen, og haabede at blive en anden Luther; nu giver han Forstanden en god Dag, er glad med de Glade paa alle Byens Viinkjeldere, skriver lystige nye Viser, Epigrammer og Skandskrifter, og lever som Blommen i et Æg. —

Naar hypochondriske Mennesker begynde at blive sarcastiske, er det raadeligst at afbryde Samtalen. Deres Spøg er gjerne den bittre Spot, der med Magt vælder frem fra en overløbende Galde, ikke den klare Glædesstraale, der udspringer fra et glad Hjerte. Derfor er den sande Satire maaskee ogsaa saa sjelden; thi de fleste Satiriker ere Hypochondrister, eller i det mindste Mennesker, der have vant sig til at betragte Verden fra den ufordeelagtigste Side. Saare faa spøge som den vittige Holberg eller den jovialske Tode. De fleste ville kun saare. Det er dem ikke nok, at deres Braad stikker; de lade den blive siddende i Saaret.

Min Ven fulgte nu op med mig i hans Dagligstue. Hvor jeg her henvendte mit Øie fandt jeg Spor paa Hypochondrie. Paa Bordet laae den melancholske Youngs Nattetanker, og ved Siden af disse Dodds Tanker om Døden. Claveret var bedækket med Støv og lod til ikke at have været aabnet i lang Tid. Rullegardinerne vare nede og syntes at kjæmpe mod enhver Solstraale, der vilde trænge ind i det skumle Værelse. Paa Gulvet hoppede en Skade, der, ligesom dens Herre, misfornøiet med sin Skjebne, lod de stækkede Vinger hænge, og syntes at kjede sig i sit Fængsel. Sengen var ureedt, og Alting laae slængt uordentlig omkring i Stuen. — "Du nyder en sjelden Lykke," sagde min stakkels Ven. "Troer Du vel, at Du er den eneste Dødelige, jeg i fire samfulde Aar har tilladt at betræde dette Gulv? Denne Trappe her er falsk som Verden. Naar jeg spænder denne Fjeder op, falder den sammen, og enhver, der vover at nærme sig min Ermitage, falder bardus paa Næsen.

Jeg. Men det er jo dog alt for urimeligt, bedste F.?

Han. Jeg vil have Fred. Man overløber, plager og driller mig ellers. Naar jeg er ene, saa piner i det mindste ingen mig med taabelig Snak og Modsigelse.

Jeg. Du pleier at være en Elsker af Musik? Du spiller da vel i Din Ensomhed flittig paa Claveer?

Han. Aldrig. Jeg kan ikke taale mere at høre Musik.

Jeg. Saa morer Du Dig vel med litteraire Arbeider?

Han. Jeg har i de sidste to Aar ikke sat Pen til Papiret. Alle mine Haandskrifter har jeg kastet i Ilden.

Jeg. Men Du har jo før været een af vore flittigste Forfattere?

Han. Skulde jeg skrive i en Tidsalder, hvor Skribentens værdige Kald, som Oplysningens Befordrer og Sandhedens Tolk, er blevet til et foragtet Haandværk? hvor Ordet Genie er blevet til et Skjældsord og Navnet Forfatter til en Skamplet? Nei, min Ven! i saadan en Tidsalder kunde kun en Daare falde paa at være Skribent. Var jeg en Elsker af at kildre min Gane og amúsere min Bug, saa vilde jeg følge vore Riges Exempel. Jeg vilde i Ordets egentlige Forstand leve for at døe, ikke, som de skrivende Herrer, døe for at leve. De Tider ere længe forbi, da jeg troede, at det var stort og herligt at leve, arbeide og døe for Efterslægten. Nu siger jeg med hiin Mand, som man nylig spurgte, om han da slet ikke vilde gjøre noget for Efterverdenen: "Jeg veed jo ikke hvad denne Efterverden bliver for en Døgenikt?"

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Avancement, Forflyttelse og Afgang ved Landmilitair-Etaten.

Det har allernaadigst behaget Hans Majestæt Kongen at resolvere som følger: Under 25 Julii: 1. Den commanderende General i den norske Armees første Divisions-District, Hs. Durchl. Prinds Christian August til Slesvig-Holsteen-Sønderborg-Augustenborg, fratræder denne ham nu anfortroede Post, hvorimod Hs. Durchl. naadigst udnævnes til Feltmarskalk af Armeen og Statholder i Norge, og skal han føre Overcommandoet i forbemeldte Divisions-District. Han vedbliver i øvrigt sine nuhavende militaire Charger som Inspecteur over Infanteriet og de lette Tropper, Chef for det søndenfjeldske Infant. Regim. og Commandant paa Frederikssteen, ved hvilken Fæstning en interims Commandant af ham skal ansættes. 2. I Anledning heraf er Hs. Durchl. Prinds Friedrich til Hessen, General og nuværende Gouverneur i Rendsborg Fæstning, Inspecteur over Infanteriet i Hertugdømmene Slesvig og Holsteen samt Chef for det holsteenske Inf. Regim., naadigst udnævnt at være tillige commanderende General i den norske Armees første Divisions-District under førnævnte Feltmarskalk Prinds Christian Augusts Overcommando. 3. Commandeuren for det 1ste jydske Infant. Regim. 1ste Bataillon, Oberst F. A. v. Jensen, afskediges, efter Ansøgning, formedelst Alder og Svagelighed, i Naade af Krigstjenesten, med 900 Rdlr. aarlig Pension under Navn af Vartpenge, og i Betragtning af at han over et halvt Seculum har tjent i dette Regiment, tillades det ham allernaadigst fremdeles at bære Regimentets Uniform. 4. Commandeuren for det 1ste jydske Inf. Regim. 2den Bat., Oberst-Lieut. A. F. v. Hauch, afskediges formedelst Svagelighed, efter Ansøgning, i Naade af Krigstjenesten med 800 Rdlr. aarlig Pension under Navn af Vartpenge. 5. I Anledning af denne Afgang skeer følgende Avancement og Forflyttelse i bemeldte 1ste jydske Infant. Regim. og sammes annecterede Batailloner: Major E. F. v. Zütphen udnævnes til Commandeur for 1ste Bataill. og Major N. v. Tidemann til Command. for 2den Bataill; Capit. og Chef for Jæger-Comp. i 2den Bat. J. v. Hoegh-Guldberg, Ridder af Dannebrog, udnævnes til Major ved 1ste Bat. og Chef for 5te Musketeer-Comp., og Capit. M. B. A. v. Mylius til Major ved 2den Bat.; Capit. S. F. C. v. Suckow forsættes til Regimentets 4de Bataill. som Chef for sammes 2det Comp., og er ham meddeelt Majors Caracter; Stabs-Capit. H. F. v. Storm udnævnes til Chef for Jæger-Comp. i 2den Bataill., og Stabs-Capit. E. C. v. Nissen til Chef for det 2det Musketeer-Comp. af Regim. 2 første Bataill.; Capit. N. v. Gottlieb, af Regim. 4de Bat., forsættes til 1ste og 2den Bat. som Chef for bemeldte Major v. Suckows havte Comp.; Prem Lieut. H. v. Bull og A. L. G. v. Dorgeloe udnævnes til Stabs-Capit., og Sec. Lieut. F. C. E. v. Oldeland og J. C. v. Klenow til Prem. Lieut; og ansættes Sec. Lieut. F. A. T. v. Bøttcher som 3die subalterne Officier ved Grenadeer-Comp. 6. Den til det smaalehnske Dragon-Reg. under 27de f. M. forsatte Oberst-Lieut. P. v. Lund tildeles det edsbergske Comp. i bemeldte Regim., hvorimod Ritmester P. S. v. Tordenskiold ansættes som Chef for det i Regimentet vacante trøgstadske Comp. 7. Ved det søndenfieldske Inf. Regim. udnævnes Sec. Lieut. J. v. Bang til Prem. Lieut. ved de Nationale; national Second-Lieut. J. R. v. Møller forsættes i lige Egenskab til de Gevorbne, og Sec. Lieut. T. S. v. Normann oprykker i virkelig Sec. Lieut. Gage ved de Nationale; begge i bemeldte søndenfieldske Regim. 8. Sec. Lieut. N. v. Werenskiold af det nordenfieldske forsættes i lige Egenskab til det søndenfieldske Inf. Regim., og Sec. Lieut. J. J. v. Bing og P S. v. Lassen, begge af sidstnævnte Regim., forflyttes i samme Egenskab til det nordenfieldske Inf. Regim. 9. Følgende Officierer og Underofficierer af den norske Armee ansættes som Second-Lieut. ved efteranførte Regimenter: ved det tellemarkske Inf. Regim.: Sec. Lieut. af det nordenfieldske Regiment C. v. Møller og M. v. Lund; den ved samme Regiment staaende Underofficier N. O. Federspiel; Underofficier paa Avantage ved det søndenfieldske Reg. E. Hey, og Jæger af det norske Jægercorps W. J.

M. Nelle; ved det oplandske Inf. Regim.: de ved det søndenfjeldske Inf. Regim. paa Avantage staaende Underofficierer C. Ramm og J. Ziegler; ved det bergenhusiske Inf. Regim.: Second-Lieut. à la suite af aggershusiske Dragon-Reg. N. v. Steen og Underofficier paa Avantage af det bergenhusiske Reg. Lexau; ved det søndenfjeldske Inf. Regim.: de ved samme Regiment paa Avantage staaende Underofficierer H. Westphal, L. Sæter og M. Lyche; ved det nordenfjeldske Inf. Regim.: Underofficier paa Avantage ved samme Regiment G. G. Berg. 10. Second-Lieut. v. Meyer, af Prinds Christian Fridericks Regiments anneet. Bataill., udnævnes til Prem. Lieut. ved samme. 11. C. Neuchs ansættes som Second-Lieut. ved det 2det jydske Infanterie-Regiments anneet. Batailloner. Under 26 Julii: P. M. V. Hertel, Søn af Sognepræst Hertel i Vordingborg, ansættes fra næstkommende Nytaar af som Kosteadet ved det danske Landcadet-Corps. Under 27 Julii: 1. I Anledning af Oberst-Lieut. og Ridder af Dannebrog v. Seyffarts Forflyttelse fra det oldenborgske Inf. Reg., skeer følgende Avancement i dette Regiment, nemlig: Major A. N. J. v. Brackel udnævnes til Commandeur for Regim. 2den Bat., den ved 2den Bat. staaende Major J. C. v. Mallesch ansættes som Major ved 1ste Bat., den ældste Capit. O. J. v. Krabbe udnævnes til Major ved 2den Bat., Stabs-Capit. G. F. v. Røhrig til Chef for det vac. 5te Comp., Pr. Lt. L. G. v. Herdahl til Stabs-Capit., Sec. Lieut. M. A. v. Wichmann til Pr. Lt., og Sec. Lt. J. C. v. Beyer indtræder i virkeligt Sec. Lt. Numer med fuld Gage og den ham reserv. Ancien. af 22 Dec. 1808 for Sec. Lt. v. Reimers. 2. Pr. Lt. a la suite af Armeen J. F. v. Ramm meddeles Capit. Caracter. 3. Den caract. Pr. Lt. J. F. v. Giesemann, af det altonaiske Grenadeer-Jæger-Compagnie, indtræder i virk. Pr. Lt. Numer ved samme, den caract. Pr. Lt. C. F. v. Andrée udnævnes til virk. Pr. Lt. ved det slesv. Jæger-Corpses 1ste Bat. og Sec. Lieut. F. v. Buchwald oprykker i Sec. Lts. Numer med fuld Gage, ligeledes i bemeldte Corpses 1ste Bat. 4. Pr. Lt. Daniel Linage og Sec. Lieut. H. Hansen, begge af Kbh. borg. Inf., afskediges efter Ansøgning i Naade fra den borgerlige milit. Tieneste. 5. Compagniechefen for Frederiks Compagnie af Kbh. borg. Inf., Capit. F. G. Kellermann, meddeles efter Ansøgning i Naade Afsked fra den borg. milit. Tieneste. 6. I Anledning heraf og af fornævnte Pr. Lt. Linaaes Afgang, udnævnes Pr. Lt. C. Madsen til Capitain og Chef for Frederiks Compagnie, og Pr. Lt. a la suite D. Guldberg og F. W. Gigas oprykke i virkeligt Pr. Lts. Numer, samtlige ved fornævnte borgerlige Infanterie.

Aalborg, den 23 Julii. I Fredags indbragtes hertil 2 Kuffer under Pappenborger Flag; den ene ved Captain Hansen, førende Caperen Willemoes fra Aarhuus, og den anden ved Captain Arboe af Aalborg. Efter Angivelse kom begge Priserne sidst fra Amsterdam.

Udtog af en Skrivelse fra det Holsteenske af 24 Julii 1809. Det gode Veir, som nu har vedvaret i nogle Uger, har havt en meget gavnlig Indflydelse paa Høesletten, der nu er næsten tilendebragt allevegne. I mange Egne er den udfaldet efter Ønske, i andre har den været mindre god, formedelst den lange Kulde, som herskede i Foraaret. Derimod staaer Kornet fortreffeligt paa de fleste Steder og alt lover os en riig Høst. Skulde Varmen og det gode Veir endnu i nogen Tid blive stadige, saa troe vi snart at kunne see Rughøstens Begyndelse imode. — Uagtet ogsaa vi føle Krigens Byrde, saa have dog Landets Indbyggere ikke forsaget alle Forlystelser, som tjene til anstændig Opmuntring. Det Blanckske Skuespillerselskab har i denne Sommer givet Forestillinger paa adskillige Steder i Hertugdømmene og allevegne havt betydeligt Tilløb. I dette Øieblik er det i Husum. — I Nærheden af Bramstedt vil man have opdaget en Sundhedsbrønd, som næsten skal kunne sættes i Ligning med Brønden i Pyrmont. Adskillige Personer ere efter Sigende allerede reiste derhen, for at prøve den nyopdagede Kildes Virkning paa deres Helbred, og hvem veed, hvor snart vi maaskee i Fædrenelandet selv see os i Stand til at erstatte de udenlandske Sundhedskilder, og at spare en betydelig Vei i det mindste for de Reisende, der søge Lægedom.

En kongelig Embedsmand, som ikke ønsker sig nævnet, har til Bankens og den synkende Fonds Over-Direction indsendt en Summe af 32,520 Rdlr., bestaaende i kongelige Obligationer til Beløb 24,500 Rdlr., 3,120 Rdlr. i Speciessedler og 4,900 Rdlr. i dansk Courant, som en Ubenævnt har tilsendt ham, med Begjæring, at de maatte indleveres i den synkende Fond eller en anden kongelig Casse, hvor Obligationerne kunne blive tilintetgjorte eller udgaae af Statsgjelden, og Pengene anvendes til samme Formaal, alt efter Hs. Majestæts allernaadigst Forgodtbefindende. Efterat Over-Bankodirectionen allerunderdanigst havde indstillet, om det maatte behage Hs. Majestæt at modtage denne Gave til det bestemte Øiemeed, og tillige udbedet sig allernaadigst Bestemmelse, om denne Summa skal tilflyde den synkende Fond, eller afgives til en anden kongelig Casse, har det under 17de d. M., behaget Hs. Majestæt at resolvere saaledes: "Vi ville allernaadigst, at denne mærkelige patriotiske Gave skal tilflyde den synkende Fond. Den ubenævnte patriotiske Giver tilkjendegives Vor allerhøieste Velbehag og landsfaderlige Tak gjennem offentlig Kundgjørelse."

Udenlandske Efterretninger.

Slutning af den 25de Bulletin. (See forrige Numer.)

Den Gang var Klokken først 10 om Morgenen, og grantseende Folk saae allerede, at Dagen var afgjørende og Seieren paa vor Side.

Om Middagen marcherede Grev Oudinot mod Wagram, for at understøtte Hertugen af Auerstädts Angreb. Det lykkedes ham og han bortlog denne vigtige Stilling. Fra Kl. 10 af flog Fienden sig kun for sit Tilbagetog; fra om Middagen af skede dette ganske tydeligt og i Uorden, og længe førend Natten indbrød var han ganske ude af Sigte. Vor venstre Fløi stod ved Jetelsée og i Ebersdorf, vort Centrum ved Ebersdorf og vor høire Fløis Cavallerie havde Poster indtil Schønkirchen.

Den 7 i Dagbrækningen var Armeen i Bevægelse og marcherede mod Korneuburg og Wolkersdorf, og havde Poster ved Nikolsburg. Den fra Ungern og Mähren afskaarne Fiende befandt sig paa den Böhmske Side i Knibe.

Dette er Fremstillingen af Slaget ved Wagram, et afgjørende og evig hæderfuldt Slag, hvor 3 til 400,000 Mand, 12 til 1500 Canoner, kjæmpede for en stor Interesse paa en af Fienden i adskillige Maaneder studeret, overtænket og befæstet Valplads. 10 Faner, 40 Canoner, 20,000 Fanger, hvoriblandt 3 til 400 Officierer og et godt Antal Generaler, Oberster og Majorer, ere denne Seiers Trophæer. Valpladsene ere bedækkede med Liig, hvoriblandt man fandt de døde Legemer af adskillige Generaler, blandt andre Hr. Normann, en Franskmand og Fædrenelandsforræder, der misbrugte sine Talenter mod samme.

Alle Fiendens Saarede ere faldne i vore Hænder. De, som han i Begyndelsen af Slaget havde ladet bringe bort, bleve fundne i de omliggende Landsbyer. Man kan regne, at Resultaterne af dette Slag have hensmeltet den Østerrigske Armee til 60,000 Mand.

Vort Forlis var betydeligt; man anslaaer det til 1500 Døde og 3 til 4000 Saarede.

Hertugen af Istrien mistede, i det Øieblik, han ordnede Cavalleriets Angreb, sin Hest ved en Canonkugle. Kuglen faldt paa hans Saddel og foraarsagede ham en let Contusion i Laaret.

Divisions-General Lasalle blev dræbt af en Canonkugle. Han var en Officier af store Fortjenester og den bedste General ved det lette Cavallerie.

Den Bayerske General v. Wrede, og Generalerne Prevas, Grenier, Vignolle, Sahuc og Defrance bleve saarede.

Obersten, Først Aldobrandini, blev rammet i Armen af en Flintekugle; Chasseur-Majorerne ved Garden, Dousmeuil og Corbineau og Oberst St. Croix bleve ligeledes saarede. Adjutant Commandant Duprat blev dræbt; Obersten ved det 9de Linie Inf. Regim. blev paa Valpladsen. Det sidste Regiment bedækkede sig med Hæder.

Generalstaben lader optage Etaten af vort Forlis.

En besynderlig Omstændighed ved dette store Slag er, at Wien kun var 1200 Toiser fra den nærmest liggende Colonne. Den talrige Befolkning bedækkede Taarnene, Tagene og Høiene, for at være Vidne til denne store Begivenhed.

Det Franske Hovedqvarteer kom den 7 om Morgenen til Wolkersdorf.

(I Indledningen til denne Bulletin gjøres Bemærkninger over begge Armeers Stillinger. Den Østerrigske angives ialt til 200,000 Mand, og dens Artillerie til 8 a 900 Feltstykker.)

Den 26de Franske Bulletin er dat. Wolkersdorf d. 9 Julii, og indeholder væsentligen følgende: Fiendens Tilbagetog skeer i største Uorden. Hans Saarede ere i vore Hænder. Vi tælle allerede 12,000; alle Landsbyer ere opfyldte af dem; blot i 5 Hospitaler fandt vi 6000. D. 9 stødte Hertugen af Ragusa paa Fiendens Arriergarde ved Laa, og fratog ham 900 Fanger. — Keiseren af Østerrige og Prinds Anton, med et Følge af 200 Caleschen, Karether og andre Vogne, ankom d. 8de til Znaym, hvorfra de igjen afreiste d. 9de om Morgenen meget nedslaaede. — En Prinds Rohan er bleven fundet saaret paa Valpladsen. Blandt Fangerne er Feldtmarchal-Lieuten. Vukassovich. — Garde-Artilleriet har overordentlig udmærket sig. Den commanderende Major d'Abboville er saaret. Escadrons-Chef ved Artilleriet, Grevuer, har mistet en Arm. — De ridende Jægere af Garden have den Dag, Slaget ved Wagram blev holdt, sprængt 3 Quarréer Infanterie. De toge 4 Canoner. De lette Polske Landsedragere af Garden have angrebet

et Regiment Landsedragere, taget Prindsen af Auersperg til Fange og erobret 2 Canoner. — Fienden synes at romme Måhren og Ungern og trække sig til Böhmen. Landeveiene ere bedækkede med Folk af Landværnet og de i Masse Opbudne, som drage hjem. Det Forlis, Fienden lider ved Desertion, saavelsom det, han har lidt af Saarede, Dræbte og Fanger, fuldender hans fuldkomne Undergang. De opsnappede Breve levere et skrækkeligt Materie af Misfornøielserne og Uordenen i den fiendtlige Armee. — D. 6 havde Fienden kastet nogle 100 Mand Observationsposter paa den høire Donaubredde, men, efter at have mistet nogle Døde og Saarede, indskibede de sig igjen. — Thermometret stod i disse Dage paa 26 Gr. — Vinen er i stor Overflødighed. I nogle Landsbyer finder man henved 3 Millioner Pinter. — Medens Slaget stod paa ere 20 betydelige Landsbyer paa Sletten ved Wien blevne lagte i Aske.

27de Franske Bulletin. Znaym, d. 12 Julii. Den 10de slog Hertugen af Rivoli ved Hollabrunn den fiendtlige Arriergarde. Samme Dag, om Middagen, blev Hertugen af Ragusa, der ankom paa Høiene af Znaym, Fiendens Bagage og Artillerievaer, som tog Veien til Böhmen. General Bellegarde tilskrev ham, at Prinds Johann af Lichtenstein vilde begive sig i et Ærinde for hans Herre til Keiseren, for at underhandle om Fred, og bad i Følge heraf om en Vaabenstilstand. — Hertugen af Ragusa svarede: det stod ikke i hans Magt at indrømme denne Begjering, men han vilde underrette Keiseren derom. Imidlertid angreb han Fienden, fordrev ham fra hans Stilling, og fratog ham Fanger og to Canoner. — Samme Dag om Morgenen, var Hertugen af Auerstädt gaaet over Tayn, lige over for Nikolsburg, og Gener. Grouchy havde slaaet den fiendtlige Armee under Først Rosenberg, og taget 450 Mand af Erkehertug Carls Regiment. — D. 11 om Middagen ankom Keiseren lige over for Znaym. Træfningen havde begyndt; Hertugen af Ragusa var gaaet ud over Staden og Hertugen af Rivoli havde bemægtiget sig Broen og besat Tobaksfabriken. I denne Dags forskjellige Fægtninger havde man frataget Fienden 2 Faner og 8 Canoner. Brigade-General Bruyére, en haabefuld Officier, blev saaret. Brigade-General Guyton gjorde med det 10de Cuirasseer-Regiment et skjønt Angreb. — Da Keiseren havde faaet Efterretning om, at Prinds Johann v. Lichtenstein, som var sendt til ham, havde betraadt vore Forposter, lod han holde inde med at fyre. — Vaabenstilstanden blev ved Midnat undertegnet hos Førsten af Neufchatel. Prindsen af Lichtenstein blev forestillet Keiseren i hans Telt om Morgenen Kl. 2.

Den Franske Armee i Spanien er endnu bestandig deelt i syv store Corps, der understøttes af et anseeligt Reservecorps. Det første Corps staaer under Hertugen af Bellune (Victor), det andet under Hertugen af Dalmatien (Soult), det tredie under General Suchet, det fjerde under General Sebastini, det femte under Hertugen af Treviso (Mortier), det sjette under Hertugen af Elchingen (Ney), det syvende anføres af General Gouvier St. Cyr, under Hertugen af Castigliones (Augereaus) Styrelse. Det store Reservecorps staaer under General Desolles. Marchal Jourdan er Major-General for hele Armeen og har et Militair-Bureau ved sin Side, som bestaaer af den store Generalstabs dueligste Ingenieurs og Militaire, der fuldfører Kong Josephs Anordninger og tillige fører Brevvexlingen med Anførerne for de forskjellige Armeecorps. — Kongen er kommen tilbage til Hovedqvarteret. General Sebastinis og Hertugen af Bellunes Corps have forenet sig. Hertugen af Treviso har gjort en Bevægelse fremad, og synes at begive sig til Avila. Det hedder, at Hertugen af Dalmatien vil blive udnævnt til Kongens General-Lieutenant, og Commandant for Armeen i Spanien.

Fra Paris skrives under den 17de: Paa adskillige Puncter af vore Kyster vil man have signaleret en stor Flaade, som seilede sydlig, og som man ansaae for den store Engelske Expedition.

Ungern med tilgrændsende Provindsialdistricter i Croatien og Slavonien tæller: Stæder 51, Kjøbstæder 69, Landsbyer 11,068, Prædier 1257 1/4, Huse ialt 1,076,529, der beboes af 1,446,563 Familier. Deriblandt: Embedsmænd og Honorationes 12,066, Borgere og Professionister 88,422, Adelens Betjentere 110,085, Bønder 643,215 2c., ialt 7,555,920. De Adeliges Tal var i Aaret 1806 162,495, de Geistliges 13,728. Ungerns hele Befolkning udgjør altsaa 7,732,143 Sjele.

Foulton i America har nu fuldført det Skib, som ved Hjelp af en Dampmaskine seiler mod

Strømmen og tilbagelægger 160 Engelske Mile i 32 Timer. Dette Skib afgaaer ugentligen een Gang fra Newyork og fra Albany, og kan rumme 54 Reisende, for hvis Beqvemmelighed der i alle Henseender er sørget. Skibet er 156 Fod lang og i Midten 12 Fod bredt. Det er afdeelt i 3 Sale, har et Kjøkken, Kamre etc. og ligner et beqvemt Vertshuus. Dampmaskinen har ligesaa stærk Bevægkraft som 20 Heste. For 5 Aar siden gjorde Foulton et Forsøg med et saadant Skib i Paris, hvor han opholdt sig i 8 Aar. Han sysselsatte sig den Gang med endnu en anden Opfindelse, nemlig med et lidet Skib, der seiler under Vandet og kan bringe det største Krigsskib midt i Søen til at springe i Luften. I Newyorks Havn gjorde han et Forsøg med en Brig af 200 Tønder og ved Hjelp af 25 Pund Krud sprang det i Luften, og faldt ned i Stumper.

I Journal de l'Empire anføres følgende Udtog af et Privatbrev fra Valpladsen ved Wagram: Dem og min Gardes Artillerie har jeg tildeels at takke for den i Dag tilkjæmpede Seier, sagde Keiser Napoleon i det han omfavnede General Macdonald og udnævnede ham til Marchal. Artilleriet har virkelig ogsaa bestemt Slagets lykkelige Udfald d. 6te; aldrig saae man en Valplads mere bedækket med Kugler end den Gang. Keiseren var meer end eengang nødsaget til at sende Adjutanter til Garde-Canonererne, for at dæmpe deres Iver og hindre dem fra at komme Fienden alt for nær. Nævn mig de Mænd ved deres Corps, som have meest udmærket sig, sagde Keiseren til General Lauriston, der den Dag anførte Garde-Artilleriet. Man maatte nævne Deres Majestæt alle, var hans Svar. — To Oberster af dette Corps ere farlig saarede og 8 Officierer dræbte.

Imellem Frankrige og Sverrig er den 20de sluttet en Overeenskomst angaaende Postgangens Gjenoprettelse mellem det sidste Rige og Frankrige over Stralsund.

Fra München skrives under d. 14de, at der er atter begyndt Underhandlinger med de opsætsige Tyroler, og at man venter at de snart ville vende tilbage til Lydighed.

Siden d. 13de har Keiser Napoleon igjen havt sit Hovedqvarteer i Schönbrun.

Divisionen Beaumont er opbrudt til Øvrephalz, men dens videre Bestemmelse er endnu ubekjendt.

Præliminairpuncter til Freden mellem Frankrige og Østerrige skulle allerede være sendte til Paris.

Hertugen af Abrantes er, efter at have forenet sig med den fra Donau ankomne Forstærkning, atter rykket frem mod Bayreuth. Aarsagen vides ikke.

Den 13 og 14 indrykkede i Dresden og dets Omegn et Corps, under Gener. Am Endes Anførsel. Oberst Thielmann var førend Vaabenstilstanden blev bekjendt, opbrudt mod Dresden med 3000 Mand. Den 15 ankom en Fransk Coureer med Efterretningen om Vaabenstilstanden, og der bliver altsaa ingen Tvivl om at Gener. Am Endes Anstrængelser nu have været ligesaa unyttige som i sin Tid Gener. Blüchers efter Slaget ved Jena.

I Königsbergs Hoftidende gjendrives Rygterne om Preussisk Rustning, Recruteringer etc. og forsikkrer, at det er ikke andet end de nyorganiserede Troppers Vaabensvelser, der have givet Anledning til disse Rygter.

Førsten af Rosenberg beskyldes nu for, at have været Aarsag i at Slaget d. 6 tabtes, saasom, han har ladet sig omgaae. Men Ordsproget: "Døden skal have en Aarsag" er ogsaa anvendeligt her. — Blandt de saarede Østerrigske Generaler nævnes: Meyer, Lederer, Rosenberg, Prinds Coburg og Bentheim. — En Deel af Staden Znaym er afbrændt.

Marchal Bessieres er bleven bragt saaret til Wien. Alle Saarede, der kunde lade sig flytte, har man taget ud af Hospitalerne og indlagt i Borgerhusene, for at faae Plads til ny Saarede. Et meget stort borgerligt Meel-Magazin har man maattet indrette til Sygehuus.

H. Eytelweins Arvinger har foræret det Kongel. Museum i Hollaand skaarne Stene, som forestille Paverne, Kongerne af Frankrige, Dogerne i Venedig, Førsterne af Huset Habsburg etc., forfærdigede af den berømte Nürnberger Konstner Dorsch. Det har ligeledes faaet foræret af Frih. v. Spaen von Bilgien en Venus af Parisk Marmor, som er bleven opgraven i Ephesus og en meget smuk Büste af Julia, Augusts Datter.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 85.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 1 Augusti, 1809.

Reisen til Birkerød.

(Fortsat.)

Hypochondristen.

Jeg forlod min Ven med et veemodigt Hjerte og alt hvad jeg kunde sige var: Alas, poor Yorick!

Mine Læsere maa jeg imidlertid bede om Tilgivelse for, at jeg har leveret her et simpelt Malerie af et Menneske, hvis Lige man træffer hvert andet Skridt istedet for, som andre Reisende, at beskrive den Egn og de Steder, jeg kom igjennem. Men jeg maa oprigtig tilstaae, at det Mærkværdigste, en Reisende kan støde paa lige fra Novaie Zembla til det grønne Forbjerg, er — Mennesker, og den Sandhed staaer evig fast, "at Mennesket er Menneskets vigtigste Studium." — Den oeconomiske Reisende fortæller os, hvorledes man paa andre Steder driver Jordavlen paa en fordeelagtigere Maade; den antiquariske Reisende underholder os med gaadefulde Beskrivelser over Oldtidens Levninger og troer at have opdaget en stor Skat, naar han har fundet en gammel Ligsteen med en halv udslettet Runeindskrift; den artistiske Reisende gjør sig ikke lidet til af, naar han den 99de Gang kan beskrive os Italiens Konstværker. Men hvad ere i Grunden alle disse Reisebeskrivere mod den, der ene reiser, for at studere den vigtigste Skat paa Jorden, det skjønneste Konstværk, den største Antiquitet under Solen — Mennesket, som i Livets tusinde Stillinger, antager tusinde Skikkelser og ikke er andet end et Stykke Vox i Skjebnens Haand? Paa det Delphiske Tempels gamle Mure stod den Indskrift: lær at kjende Dig selv! men ingen kan lære at kjende sig selv, uden at lære at kjende andre. Menneskekundskab er den vigtigste blandt alle menneskelige Kundskaber, som den, der ønsker at nyde Livet i Ordets ædle Forstand, bør søge at erhverve sig, men den lader sig ikke erhverve i brogede Selskabskredse, hvor det menneskelige Hjerte bestandig viser sig en Domino eller en Masque, men i det rolige Hverdagsliv, hvor enhver viser sig som han er, fordi han ikke formoder at nogen vil studere ham.

Havde jeg ikke overrasket min Ven i hans eget Huus, saa havde jeg heller aldrig erfaret hans sande Sindsstemning. Som jeg siden hørte er han i Selskaber det muntreste Menneske af Verden, og indtil Overgivenhed glad. Han kommer sjelden eller aldrig blandt Folk, men driver Nødvendighedens Malstrøm ham engang ud iblandt dem, saa søge de Muntreste Opmuntring hos ham. — Denne Modsigelse i een og den samme Caracteer vilde være ubegribelig, dersom ikke næsten enhver af os i sin Kreds kjendte Mennesker af samme Sindelav. Der gives Folk, hvis Sjel har Ny og Næ som Maanen. Jeg kjender Mennesker, der ere melancholske om Morgenen, hypochondriske om Middagen, muntre om Eftermiddagen og overgivne om Aftenen. Det værste af Alt er, at saa mange Andres Vee og Vel beroer paa disse Temperamenters Aprilveir.

Man har i mange Lande udsat Guldmedailler for ubetydelige Spørgsmaales Besvarelse, men ingen har endnu gjort det Priisspørgsmaal: hvorfor er Hypochondristernes Tal saa stort i vore Dage? Jeg kjender intet Spørgsmaal, ved hvis Besvarelse vor Kundskab om det menneskelige Hjertes besynderlige Skjebne, og med den Methoden at curere den i sine Følger skadeligste af alle Sygdomme — Hypochondrie — vilde vinde mere. — At Hypochondrie er en Svaghed, som blandt Høie og Lave aldrig har været hyppigere end nu til Dags, derom er næsten ingen Tvivl. Man spørge vore Læger, de ville lettest kunne overbevise os derom. Hvad andet end denne Svaghed er Aarsag til de mange Selvmord, de utallige Ægteskabsskilsmisser, de tusinde Knar-

vurne, der, misfornøiede med den hele Natur, vandre som Skygger omkring iblandt os, bide ad enhver, der vover at tale til dem, og ikke finde nogen Glæde uden i den groveste sandselige Nydelse? Men den, som studerer Mennesket med Opmærksomhed, vil finde, at Hypochondrie er en Følge af Tidsalderens Aand. Vor Opdragelse og hele Udvikling maa bidrage dertil. Faderen tænker kun paa at danne sin Søn til en rig, lærd eller anseelig Mand, men ligegyldigt er det ham, at gjøre den rige, lærde eller anseelige Mand til et lykkeligt Menneske. Derfor vænnes vi fra Ungdommen af til at sætte Menneskets høieste Adel i Rigdom, derfor fuldproppes Barnets Hoved med Flitter-Lærdom, der ikke kan bidrage det mindste til at fremme Menneskeheld. For at forskaffe sig den Flitterstads, som Menneskene sætte saa stor Priis paa og for bestandig at rage frem blandt sine Ligemænd som Saul blandt Folket, maa man anstrænge sig over sine Kræfter, svække sig ved Nattevaagen, udsætte sig for Drillerie og Chicaner, kort, opoffre den bedre og ædlere Deel af sit Væsen. Sindsro og sand Sjelefred, som styrke Aand og Legeme, forsvinde. Men for at fordrive selvskabte Bekymringer og Plager følger man Anakreons Raad, og søger paa Bunden af Pokalen den dyre Trøst, som man siden maa betale med Mavesvækkelse, Nervesvaghed og den Hær af Plager, som saa lumskeligen skjuler sig i gyldne Druer. Ved de Svækkelser, vi saaledes paadrage os selv, forbittre vi ikke allene vort eget, men ogsaa vore Medmenneskers Liv, og naar vi saaledes med Magt have nedbrudt og ødelagt Guds Mesterværk, skjænde vi

paa den stakkels Natur, fordi dens herlige Straaler ikke kunne trænge ind i vor skumle Sjel.

O, I, som kun hige efter, at efterlade eders Børn store Skatte, betænker dog, at en munter Aand er den største Skat et Menneske kan besidde!

Naturen har skrækkeligt hevnet den Formastelighed, at Menneskene forlode dens Bane. Den har drevet dem ud af sit Paradis og sat Engle med dragne Sværd uden for det Eden, vi have vanhelliget. Istedet for at forsøde, forbittre vi nu hinanden Livet. Istedet for at fryde os, som alle Skabningers Konger, over den uudtømmelige Kilde af Glæder, der overalt aabner sig for os, finde vi nu allevegne kun Aarsager til Misfornøielse og Harme. Brødre kjæmpe mod Brødre, Nationer mod Nationer; Blodfanen vaier overalt; Tvedragtsilden ulmer og blusser i enhver Vraa; Jorden vilde fortæres af Ild og Sværd ved Menneskets ødelæggende Arm, dersom ikke et høiere Væsen endnu holdt sin Haand over den.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Fortegnelse over dem, der have vundet Borgerskab som Grosserere i Kjøbenhavn.

1. Christ. Hansen.
2. Jørgen Bech.
3. Frid. de Coninck.
4. Lars Larsen.
5. And. Bundtzen.
6. Pierre Peschier.
7. Peter Rabe Holm.
8. Charles Selbye.
9. R. Kirketerp.
10. Christ. Ludw. Lütken.
11. Thomas Potter.
12. Andr. Colstrup.
13. D. A. Meyer.
14. Rasmus Selmer.
15. B. H. Hilker.
16. Friderich Wewer.
17. D. B. Suhr.
18. Jens Jyde.
19. Hans Friis.
20. C. P. Bügel.
21. H. J. Cantor.
22. G. L. Becher.
23. J. L. Junghans.
24. Gotfried Halkier.
25. Thomas Ter Borch.
26. A. L. Warberg.
27. Erich Erichsen.
28. Emanuel Falckner.
29. Johannes Schartou.
30. Knud Tang.
31. J. L. F. Zinn.
32. Joh. Aug. Bindseil.
33. Hans Rud. Saabye.
34. Hans Wassard.
35. John Christmas.
36. Hans Staal Hagen.
37. Jeppe Prætorius.
38. Casper. Frid. Fiedler.
39. A. L. Schmidt.
40. S. C. Wedege.
41. Christ. Faber Birch.
42. Jacob Agier.
43. Niels Broch Hansen.
44. G. D. v. d. Pahlen.
45. Carl Ludw. Drewsen.
46. Christian Thomsen.
47. C. W. Duntzfeldt.
48. Jos. Nath. David.
49. Johannes Søebøtker.
50. Jens Harboe.
51. Frid. Ch. Friderici.
52. Peder Fridr. Becker.
53. J. P. Hiorthøy.
54. Morten Cortsen.
55. Andreas Petersen.
56. Peder Møller.
57. Schambach Selboe.
58. Jacob Thostrup.
59. J. D. Vogel.
60. Daniel Walkier.
61. M. L. Mariboe.
62. Hans Kye.
63. Peter Tutein.
64. Friderich Tutein.
65. Didrich Tutein.
66. L. N. Cramer.
67. Isac Larpent.
68. Christ. Daniel Otte.
69. Rasmus Schifter.
70. Joh. Rud. Meyer.
71. Johan Jacob Leiner.
72. France le Chevalier.
73. Niels Frid. Læssøe.
74. Joh. Gerhard Møller.
75. H. G. Christensen.
76. Gotlieb Eichel.
77. F. G. Kellermann.
78. J. C. Krossing.
79. Jens Johansen.
80. Hans Peter Kofoed.
81. Oluf Løwgreen.
82. J. G. Veith.
83. Moses Bendix.
84. Nicolai Ch. Reimer.
85. C. S. Mangaard.
86. Wilh. Aug. Raasch.
87. Anders Nielsen.
88. Johan Frid. Zinn.
89. J. M. Damkiær.
90. C. F. G. Herre.
91. O. J. Arnemann.
92. C. Fantanzzi d'Orfee.
93. G. F. W. Scheuermann.
94. Joh. Hammerich.
95. Mads Fonnesbeck.
96. Marcus Stampe.
97. Jacob Seeler.
98. Alexander Watt.
99. Lauritz Lauritzen.
100. G. L. Køppen.
101. Peder Wedersøe.
102. Peder Coster.
103. J. W. v. Halle.
104. C. F. A. Wulff.
105. James Gordon.
106. J. S. Meyer.
107. M. S. Trier.
108. A. F. Beyer.
109. Nathaniel Cox.
110. Alexius Hofmann.
111. Peter Frid. Løwe.
112. J. S. Mangor.
113. Jens Peter Jensen.
114. W. G. Good.
115. Jens Holbeck.
116. J. H. Malling.
117. B. Wichmann.
118. D. C. Welling.
119. J. P. Bech.
120. H. C. Müffelmann.
121. Mathias Sartz.
122. F. B. Branner.
123. Peter Kofoed.
124. Isac Benners.
125. Laurentius Colstrup.
126. H. C. Hennenberg.
127. Carl Ferrall.
128. B. N. Mangor.
129. C. J. Hasfeldt.
130. A. L. Schmidt.
131. J. J. v. Hemmert.
132. J. F. Hoch.
133. P. R. W. Mariboe.

134.	R. J. Schmidt.	155.	N. C. R. Saabye.
135.	F. A. Esche.	156.	P. F. van Wyllich.
136.	S. C. Gustmeyer.	157.	Christen Fogh.
137.	Christ. Broeberg.	158.	L. B. Hollænder.
138.	N. C. Wedersøe.	159.	August Gøtæe.
139.	J. L. Nathanson.	160.	P. P. Kofoed.
140.	G. F. Holm.	161.	P. A. Colstrup.
141.	Jens Jensen Berg.	162.	L. J. Maag.
142.	E. C. Busch.	163.	J. D. Meyer.
143.	Erich Nissen.	164.	J. J. Petzholdt.
144.	G. M. Melchior.	165.	Niels Møller.
145.	Falch Aron.	166.	Claus Carstens.
146.	Hans Lausen.	167.	Peter Jacob Topp.
147.	E. F. Wøhlermann.	168.	Peter Mosbøll.
148.	J. J. Holbeck.	169.	Magnus Ipsen.
149.	N. D. Borch.	170.	C. Rønnenkamp.
150.	H. P. Duus.	171.	Andreas Leisner.
151.	K. A. Christiani.	172.	Ole Christian Christensen Gammeltoft.
152.	Iver Wibroe.	173.	A. C. F. Schrøder.
153.	Georg Jørgensen.		
154.	C. H. Bentzen.		

Kjøbenhavns Raadstue d. 16 Junii 1809.

Over-Præsident, Borgemestere og Raad.

Intet kan være behageligere for Videnskabsmanden end det Bifald, Regenten selv skjenker hans Bestræbelser, og intet hædrer mere Regenten end den Opmærksomhed, han midt under Vaabengny, og krigerske Anstrængelser for Landets Forsvar, værdiger Videnskaberne og Konsterne. Anmeld. har allerede adskillige Gange tilforn havt den Fornøielse at fremsætte offentlige Prøver paa vor Konges store Iver, for at ophjelpe og opmuntre Videnskabeligheden og dens Dyrkere i sine Riger. Her er atter en Stadfæstelse paa denne Sandhed. Hr. Pastor J. Frechland, der har gjort sig saa hæderlig bekjendt i vor Litteratur ved sin Oversættelse af Columella, modtog allerede i Aaret 1806 en Skrivelse fra Hs. Maj., som Kronprinds, saaledes lydende: "Jeg takker Dem ret meget for den mig tilegnede og tilsendte Oversættelse af Columella om Landoeconomien. Jeg beder Dem være forvisset om, at Jeg paaskjønner den Flid, hvormed De har stræbt at gjøre dette classiske Skrift forstaaeligt og almeennyttigt for vore Landsmænd". Atter i Aar har Hr. Frechland, som med utrættelig Iver vedbliver at følge den begyndte Bane, modtaget en Skrivelse fra Kongen, hvori Hs. Maj. allernaadigst tilkjendegiver ham "at Allerhøistsamme med Velbehag har anseet hans Oversættelse af Publius Virgilius Maro om Agerdyrkningen, og erkjendt i samme hans rosværdige Bestræbelser for at bidrage til Agerdyrkningens videnskabelige Fremme".

Hr. Prof. Guldbergs Skrift om Dannersprogets Retskrivning har havt en saa uventet hurtig Afsætning, at hele Oplaget af 1000 Exemplarer allerede er udsolgt, og et nyt andet Oplag under Pressen.

De Herrer Jens Bechgaard og Mikkel Albeck, Handelsmænd i Kjøbenhavn, have oprettet et Almuebibliothek for Sneiberg og Thiorring Sogn, Hammerum Herred, i Nørrejylland, og bestemt en anseelig Sum til nyttige og hensigtsmæssige Bøgers Indkjøb. Denne deres rosværdige Iver for Oplysningens Fremme giver dem grundet Fordring paa deres Medborgeres Tak og Høiagtelse. — Hr. Fabricius, Præst i Gjøstrup, har paataget sig Indretningen og Bestyrelsen af dette Bibliothek.

Directeurerne for det i afvigte Aar i Altona oprettede Theater ere Hagemann, Diestel og Herz. Skuepladsen aabnedes d. 2 Oct. 1808 med Lessings Minna v. Barnhelm og en Prolog af Hagemann: Hofnung kaldet. Man har ogsaa givet to patriotiske Stykker, det første: Ein Festtag in Holstein, vaterländisches Schauspiel, von Hagemann, og det andet: Der Advocat in Altona, af en Ubenævnt. De spillende Personer ere: Jomfr. Rüdinger, den ældre i alvorlige, og den yngre i muntre Elskerinders Roller. Mad. Cölne i alvorlige Roller. Mad. Diesterer i comiske Carricaturroller. Mad. Gellertshof Elskerinder, Mad. Heinze ligeledes, Jomfr. Herz og Zucarini Pigeroller. Hagemann, Diestel, Herz, Zimmermann, Weisschuh, Diestels to Sønner, Haffner, Rüdinger, Heinze og Leiser.

Biskop Kingo i Fyen blev den 28 Januarii 1682 forundt følgende Privilegium: C5. "At vi efter allerunderdanigste Ansøgning og Begjering, allernaadigst haver bevilget og tilladt, saa og hermed bevilger og tillader: at os Elskelige Magister Thomas Kingo, Supperintendent over Fyens Stift, maae paa egen Bekostning et Trykkerie udi vor Kjøbstæd Odense indrette, og derpaa lade Trykke, hvis af hans egne og andre Skrifter han herefter

udi Trykken agter at lade udgaae, dog at med hvis Materier, som paa bemeldte Trykkerie, skal trykkes, vorder forholdet efter vores Elskelige Kjære Hr. Faders Sal. og Høilovlig Ihukommelses, om Revision og Censur allernaadigst udgangne Forordning af dato den 6te Maji 1667 videre Formelding; og saasom han til forskrevne Værks Fortsættelse, en Bogtrykker og en Bogbinder maae antage, saa have vi ydermere allernaadigst bevilget og tilladt, saa og hermed bevilger og tillader, at samme Bogtrykker og Bogbinder, maae og skal under den geistlige Jurisdiction i formelte vores Kjøbstæd Odense, høre og svare, og lige Friehed udi Skat og andre Tynge med de geistlige som deri Byen boer nyde og have. Forbydendes &c."
— Af dette Bogtrykkerie blev siden en Christian Schrøder Eier, fra hvilken der blandt andet haves et betydeligt Værk: Viti Beringii Florus danicus, trykt 1698, 688 Sider i Folio. Efter ham eiedes det af tvende Mænd ved Navn Brandt, Fader og siden Sønnen. Af den sidste Eiers Enke kjøbte C. Iversen det 1778. — Dette Bogtrykkerie har altsaa været til i Odense fra Biskop Kingos Tid i 127 Aar. I samme udgaves nok de første Danske provincial Aviser af C. W. Brandt, i Begyndelsen af forrige Seculum, hvoraf endnu sees enkelte Blade. (Af Iversens Avis.)

Aalborg, den 27 Julii. Den 23 blev atter hertil inbragt tvende Kuffer under Pappenborger Flag. Skibet Anne de Bruin, ført af Peter Fassing — ved Capercapitain J. Kok, ladet med Vine og kommen fra Engelland; er upaatvivlelig god Prise. Den anden ligeledes med en kostbar Viin-Ladning indbragt ved Vensyssel Caper Strandvagten, Capitain H. Kaalund.

Afsagte Domme i Priisretten for Aalborg Stift.

No. 67 Sagen: Caperførerne Jacob Gjøs og Ole Erichsen contra Skibscapitain Nathan Størry, paadømt den 22 Julii d. A.

"Det af Caperførerne Jacob Gjøs og Ole Erichsen til Fladstrand opbragte nordamerikanske Brigantinskib Washington, frigives, dog saaledes: at deraf betales til fornævnte Caperførere og dens Rhederie de af Sagen og Opbringelsen flydende Omkostninger med 460 Rdlr. Dansk Courant; ligesom og Qvarantaine-Cassens Ret

til Pasgebyhr efter Reglement af 25 Maji 1805 §. I. forbeholdes. Endelig bør fornævnte Caperførere for deres utilbørlige Forhold ved Skibspapirernes Eftersyn og manglende Forsegling, at bøde hver for sig 5 Rdlr. til Hjørring Amts Fattigvæsen. Det idømte udredes 3de Solemærker efter denne Doms lovlige Forkyndelse under videre lovlig Adfærd."

No. 68 Sagen: Caperfører Poul Andersen Bisgaard contra Skibscapitain Henrich Jansen Bodewis, paadømt den 22 Julii d. A.

"Det til Ladepladsen Løkken opbragte Smakskib Frue Elisabeth kaldet, med dets Tilbehør og indehavte Ladning, tilkjendes Caperfører Poul Andersen Bisgaard og hans Rederie som god Priise."

I Fredericia havde nylig et ungt Menneske, som eiede en betydelig Capital og i adskillige Aar har været paa Cancellieraad Bruuns Klædemanufactur der i Staden, det Uheld, at drukne, da han var ude at bade sig og gik for langt ud i Vandet. Den stærke Søgang gjorde alle muelige Anstrængelser for hans Redning frugtesløse.

Efterretningen om Vaabenstilstanden imellem Frankrige og Østerrige har atter bragt nogen Liv i vor Handel, og man begynder igjen at søge adskillige Artikler. Congo er bleven betalt med 13 Mk. 4 ß. og Candissukker med 6 Mk. I Sukkerraffinaderierne løbe Priserne i Veiret som je længer je lieber, og 1 Pd. Raffinade koster nu 6 Mk. 4 ß., Candis 88 ß. og Puddersukker 72 ß. Caffe betales endnu bestandig med 9 Mk. 12 ß. til 10 Mk. Østersøiske Artikler stige ogsaa meget i Prisen. Hamp er nylig bleven betalt med 65 Rdlr. Skippd. Det samme er Tilfældet med adskillige Svenske Producter. Tjære er i Gaar bleven betalt ved Auction med 62 Rdlr. Tønden. Udsigterne til at faae Bygningsmaterialier, Tjære &c. fra Sverrig forsvinde med hver Dag, da Priserne paa disse Artikler selv i Sverrig ere stegne meget, og vor Cours i dette Øieblik er saa ufordeelagtig. En Tønde Tjære koster selv i Sverrig 15 Rdlr. Banco, og kan med Omkostningerne ikke haves her under 55 Rdlr. Dansk Cour. — Uagtet det ny Laan blev strax complet, synes det dog ikke at have virket synderlig paa vor Cours i Hamborg.

Priseretten i Flensborg har frikjendt de til Tonningen opbragte Americanske Skibe Clyterion og Halcyon. Caperen er bleven dømt til at betale Omkostningerne og miste sit Caperbrev. — I de til Kjøbenhavn opbragte Americaneres Sag skal man hidtil endnu ikke have opdaget noget, der kunde foranledige deres Prisdømmelse.

I Middags solgtes ved Auction paa Børsen en 2den Prioritets Panteobligation i Huset No. 178 i Borgergaden, stor Capital 2,200 Rdlr., for 1610 Rdlr. En Asiatisk Actie 403 Rdlr. 2 hele Specie-Banke Actier a 1044 Rdlr. 2 Qvart dito a 268 Rdlr. Galeasen det gyldne Lam, 45 Comm. Læst., 4000 Rdlr. Galeasen Anne Kirstine, 32 C. L., 4000 Rdlr. Altonaisk Viin-Eddike, 41 til 43 Rdlr. Oxhovedet. Liverpool Salt 20 Rdlr. 3 Mk. Tonden.

Udenlandske Efterretninger.

Den Engelske Escadre vedbliver at krydse i den Finske Bugt. Imidlertid er imellem den og den Russiske Flaade endnu ikke forefaldet nogen Træfning. Den har taget adskillige fra Reval og Narva udløbne Skibe, ladede med Korn og Brænde.

I Rusland døde nylig en Particulier Peter Isawisch Sabakin-Jalowlew, som efterlod fire Millioner Rubler.

Craçau er atter besat af Russiske og Polske Tropper, og Østerrigerne have trukket sig tilbage til Wladowice, 9 Mile derfra, og forskandset sig der.

Man beundrer nu de uhyre Forskandsninger, som Erkehertug Carl i en Tid af 40 Dage havde ladet opføre omkring sin Leir. Men man forundres endnu mere over, at de have været at indtage. De meest erfarne Franske Krigsmænd, der have været med i mange Feldtoge og Slag, sige enstemmigen, at Napoleon d. 5 og 6 har overgaaet sig selv og aldrig viist eller anvendt saa mange tactiske Konster som den Gang. Blot ved beundringsværdige Manoeuvres tvang hans store Genie allerede d. 5 om Formiddagen Østerrigerne til at forlade deres Stilling, naar de vilde undgaae at omringes. Selv General Hillers skjønne Manoeuvre d. 5 om Formiddagen, da han med 40,000 Mand søgte at omringe den Franske Armees venstre Fløi, forudsaae Napoleon.

I Wien var d. 15 Julii endnu ingen Brandskat udskreven. Man vedder der om, at Napoleon igjen vil være i Paris d. 15 Augusti. — Adskillige Personer, og deriblandt Theatersecretairen Sonnleithner, ere blevne arresterede. De beskyldes for at have smeddet og udspredt falske Rygter.

Førsten af Lichtenstein er d. 14de ankommen til Wien, for at arbeide med Ministeren Champagny paa Fredsbetingelserne.

Hertugen af Auerstädt er udnævnt til Prinds.

I de seneste Breve fra Wien yttres den Formodning, at de Franske Tropper maaskee ville bryde op til Tyrkiet.

En Afdeling Tropper af det afmægtige Brunsvig-Oelske Corps skal den 15de Julii have været i Neustadt ved Orla, hvor de lod sig betale en anseelig Brandskat, men de forlod igjen denne Stad, efter at de havde faaet sammensanket 9000 Rdlr. i rede Penge og medtaget 2 Personer som Gidsler. Kongen af Preussen har nu lagt Beslag paa Hertugen af Brunsvig-Oels Besiddelser og Godser. — Keiser Napoleon er endnu bestandig i Schönbrun. Han har i en Skrivelse til Rigets Biskopper anordnet en almindelig Taksigelsesfest i Anledning af Seiren ved Enzersdorf og Wagram.

Fra Wien hedder det: at Keiser Franz nu meget ivrigen ønsker at faae Fred og at han selv har skriftlig givet Erkehertug Carl Puncterne til Fredsunderhandlingerne. Det er ham ligemeget om det end skulde skee med store Opopfrelser, naar han kun kan faae Ende paa den skrækkelige Blodsudgydelse. Var Freden mellem Østerrige og Frankrige end ikke saa nær, som den virkelig er, vilde den ømtfølende Monark, dog for saavidt see sit Ønske opfyldt, at Blodsudgydelse maa og vil ophøre.

Engellænderne klage over, at Fienderne førend de forlode Ferrol og Corunna have fornaglet Canonerne og ødelagt Fortificationerne og Magazinerne.

I Holland har Waisenhuusbørnenes Bestemmelse til Soldater og deres Bevæbning foranlediget Uordener paa adskillige Steder, især i Rotterdam, hvor man med Magt har villet bortrive adskillige Waisenhuusbørn paa 15 Aar, som deels skulde bringes til Militairinstituterne, deels frivillig havde tilbudet sig at tjene, fra deres Førere. Den bevæbnede Borgervagt tilveiebragte snart Ro-

lighed igjen, og Landdrosten i Maasland begav sig strax til Haag og derfra til Rotterdam, hvor han udstedte en eftertrykkelig Proclamation til Borgerskabet.

Stockholm d. 10 Julii. I dette Foraar er der ankommen her mange Tydske Skibe især med Kornvarer. Ogsaa vor Handel paa Engelland er temmelig levende. Man betaler der vore Bræder uhyre dyrt, men ogsaa her ere de i høi Priis, da vort egentlige Magazin for disse: Finland, er lukket for os. Derfor ere ogsaa alle Livets Fornødenheder, som ellers altid pleie at være meget billige i Hovedstaden, saa overdreven dyre; især have vi længe havt følelig Mangel paa Brændeved. — Gustav IV. Familie opholder sig endnu bestandig paa Slottet Gripsholm og alle dens Medlemmer behandles med megen Opmærksomhed og Agtelse. Dens tilkommende Bestemmelse synes hidtil endnu ikke afgjort. Den regjerende Konge, Carl XIII., opholder sig med sin Dronning for det meste i Hovedstaden og tager kun imellemstunder om Løverdagen ud paa det forrige Hertugelige Lystslot Rosenberg, hvor han gjerne bliver indtil om Søndagen. Enkedronningen boer, som sædvanlig, paa Ulricsdahl, men denne Gang reiste hun ualmindelig tidlig derud. Haga staaer siden den forrige Konges Reise til Gripsholm, ganske forladt. Den ny Konge har ladet alle Gustavs Hoffolk beholde deres Værdigheder og Indkomster. Han har udnævt en Committée, som skal udarbeide en hensigtsmæssig Forordning om Trykkefriheden. Man tæller allerede over 100 større og mindre Skrifter, for største Delen af politisk og statistisk Indhold, som i de sidste 3 Maaneder ere udkomne. — Om vore udvortes Forhold kan endnu intet bestemt siges. Krigen med Dannemark indskrænker sig blot til Caperier. Russerne, som en Tidlang truede Ingermannland, synes nu, maaskee af Mangel paa Levnetsmidler, at trække sig tilbage. Mellem Upsala og Grislehamn trækker et stort Corps sig sammen. I Følge de sidste officielle Efterretninger er den Bottniske Bugt tilstrækkelig besat med Krigsskibe under vort Flag, og vor nordlige Armee, under General Wrede, hvis Hovedqvarteer d. 24 Junii brød op fra Hernøsand, i Begreb med at rykke frem. — Postgangen til Fastlandet er endnu bestandig standset. — Statsraad Grev Essen gaaer med det første som vor Gesandt til Frankrige.

Vor forrige Ambassadeur i Petersborg, Baron v. Stedingk, laver sig til at reise tilbage til denne Keiserstad. — Ildebranden i Upsal har lagt over 70 Bygninger i Aske, men dog ingen af de Academiske, som tilligemed Domkirken bleve ubeskadigede.

Inqvisitionsretten i Rom *) er nu bleven aldeles ophævet. Alle saavel Civil- som Justitsjurisdictioner i Rom og de Romerske Stater ophøre d. 1ste Augusti. Ligeledes er Geistlighedens verdslige Jurisdiction ophævet. Der gives intet Tilflugtssted mere for Forbryderen. Fra 1 Aug. af bestyres den civile Ret i de Romerske Stater af Fredsdommere og i Rom oprettes en Apellations-Ret.

Den Franske Consul i Amsterdam uddeler indtil videre ikke flere Certificater paa Varer, der komme med Americanske Skibe.

Liebau, den 13 Julii n. St. Adskillige Skibe ere ankomne hertil med Salt og Colonialvarer, men erholde ei Tilladelse til at losse deres medbragte Ladninger, forinden at deres Papirer, der ere sendte til St. Petersborg for at undersøges, ere derfra tilbagekomne. Et for over 2 Maaneder siden hertil ankommet Nordamerikansk Skib, der allerede havde losset sin Ladning og for hvilket Retour-Ladning var indkjøbt, har igjen maattet indtage hiin og afseile, paa Grund af, at Mandskabslisten ei fandtes iblandt dets Papirer. Hampen og Høren holde sig i Prisen. Fiint Salt sælges i enkelte Læster fra Pakhusene til en Priis af 135 Rdlr. Alb. pr. Læst, men vil sandsynlig, naar de ovenanførte Skibe har erholdt Tilladelse til at losse deres Ladninger, ikke engang finde Afsætning til 100 Rdlr. Alb. pr. Læst.

Livorno, den 7 Julii. Nogle fra Tid til anden i vore Farvande krydsende Engelske Fregatter forstyrre meget Seiladsen hertil. I vor Handel er der derfor kun liden Rørelse.

*) Denne den menneskelige Aands Skjændsel blev indført af Paulus IV., forbedret af Pius V. og bragt i en anden Orden af Sextus V. (1588). Inqvisitionen pleiede at forsamle sig 2 Gange om Ugen, bestod i det mindste af 12 Cardinaler (General-Inqvisitorer), som Paven kunde vælge, og et anseeligt Antal Geistlige. I de nyere Tider har den kun været en Skygge af det, den var før.

I Würtemberg er ved en Kongelig Anordning bleven befalet, at Kirkegaardene ikke maa anlægges mere i Kjøbstæd og Landsbyer, men at i Fremtiden hver Gang en Kirkegaard skal udvides eller forandres, en passende Plads bør udsees dertil uden for Byen, saa langt fra Landeveien som mueligt og paa høie Steder. — Denne Anordning fortjente at efterlignes i flere Lande.

Under sit Ophold i Cairo ægtede den Franske General d'Esteing en Ægypterinde ved Navn Anna Nazzo, og levede med hende i Ægteskab indtil Februari Maaned 1801. Siden døde Generalen, og ved hans Kones Ankomst til Paris, hvor hun nu opholder sig, negtede hans Brødre, at han havde været lovlig gift med hende. Dette har foranlediget en Proces, som endnu ikke er afgjort. Imidlertid kan Anna Nazzo godtgjøre, at alle de Breve, General d'Esteing tilskrev hende, medens hun var i Cairo og han i Alexandrien, vare addresserede A Madame d'Esteing.

Den ny Svenske Constitution er nu udkommen i Trykken og bestaaer af 114 §§, hvis Hovedindhold er følgende: Kongeriget Sverrig er et Arverige med Arvefølgeorden, som siden bestemmes af Rigsstænderne. Kongen, der ligesom alle Embedsmænd, maa bekjende sig til den rene evangeliske Kirke, er hellig, og hans Handlinger ere intet Ansvar underkastede. — Kongen regjerer allene efter denne Constitutions Grundsætninger, men i neden anførte Tilfælde kan han antage Raad og Underretning af et Statsraad, som han selv kan vælge af indfødte adelige eller uadelige Svenske Mænd. Statsraadet bestaaer af 9 Medlemmer: en Justits-Stats-Minister, som tillige er Medlem af Høiesteret, en Statsminister for de udenlandske Anliggender, 6 Statsraader, og Hofkantsleren. Hver Statssecretair har Sæde og Stemme i dette Statsraad, naar han har noget at foredrage, eller der forekommer Sager, som høre til hans Departement. Statssecretairer ere 4, nemlig 1 for Krigsvæsenet, 1 for Cameralsager, Oeconomie og Bjergbrug, 1 for Financer, Handel og Fabrikvæsen, 1 for Oplysning, Religion og Fattigvæsen. — Kongen lader sig i Statsraadet forestille alle Regjeringsanliggender (de ministerielle og militaire undtagne, som Monarken umiddelbar besørger selv) og afgjør dem der. Over alle disse Forhandlinger, i hvilke enhver er forbunden at yttre sin Mening,

føres Protocol. Skulde nogensinde det uventede Tilfælde indtræffe, at Kongens Beslutninger stride mod Regjeringsformen eller den almindelige Lov, saa paaligger det Statsraaderne, at gjøre kraftige Forestillinger derimod; findes i Protocollen ingen modsat Mening udtrykkelig anført, saa ansees de derved Overværende som om de havde bestyrket Kongen i den fattede Beslutning. Statsraadets Medlemmer ere ansvarlige for deres Beslutninger saaledes som siden anføres. — Alle Anliggender maa i Forveien forberedes til at forelægges i Statsraadet ved den Statssecretair, der har den eller hiin Sag at foredrage, i en Committée, der fører Navn af Forberedelse til Rigets almindelige Anliggender og bestaaer af 8 duelige Mænd (4 Adelige og 4 Borgerlige), som Kongen vælger og befuldmægtiger. — Ministerielle Sager lader Kongen forberede og haandhæve som det tykkes ham bedst. De foredrages af Statsministeren for de udenlandske Anliggender eller i hans Fraværelse af Hofkantsleren eller en Statsraad, og giver sine Raad, hvorpaa Kongen uindskrænket fatter en Beslutning, men benævnte Raadgiver maa staae til Ansvar for det, han har tilraadet. — Vil Kongen begynde Krig eller slutte Fred, saa sammenkalde han Statsraadet og Statssecretairerne, forestille dem Anliggenderne og fordre enhvers Beslutning derom, som samtlige Medlemmer maa være ansvarlige for; men Kongen har Magt til at beslutte og udføre hvad der synes ham gavnligst for Riget. — Krigsmagten staaer ganske under Kongens høieste Befaling, dog beslutter samme angaaende Commando-Sager i Overværelsen af de Embedsmænd, som han selv har ansat dertil og hører deres Yttring, for hvilken de ligeledes maa være ansvarlige. — Kongen beskytte enhver i sin Religious fri Udøvelse, for saavidt han ikke forstyrrer derved den offentlige Rolighed, og lade enhver dømmes af den Domstoel, han efter Loven henhører under. — Kongen overdrager sin Dommer-Ret til 12 lovkyndige Mænd (6 Adelige og 6 Borgerlige). — Disse kaldes Justitsraader og udgjøre Høiesteret, hvori Kongen har 2 Stemmer. Alle denne Rets Beslutninger udfærdiges i Kongens Navn og med Kongens Underskrift. Men førend Sagerne foredrages samme maa de i Under-Justits-Revisionen være forberedte for Kongen.

(Fortsættes.)

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 86.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 5 Augusti, 1809.

Drenge-Slagsmaal.

Intet er almindeligere end at see to Drenge, omgiven af en Kreds Tilskuere, prøve Nævestyrke med hinanden paa offentlige Gader og Stræder. En saadan Hanekamp morer den sletklædte og velklædte Pøbel i lige høi Grad, og aldrig er den gladere end naar begge Stridsheltene mishandle hinanden uden Barmhjertighed. Hoben forlader sjelden Kamppladsen førend een af Gladiatorerne, med en braadden Pande og Blodet strømmende ud af Næse og Mund, overlader sin Overvinder Krandsen. Vover nogen at adskille de stridende Parter, saa udsætter han sig for Pøbelens Forfølgelser, og lykkes det ham end at faae dem fra hinanden, saa nytter det sjeldent meget: de Kjæmpende, der fnyse af Harme og brænde af Hevngjerrighed, løbe hen i en anden Gade, vælge der en anden Kampplads og fornye den afbrudte Kamp. — Saaledes er Mennesket sig selv ligt lige fra Pøblingen indtil den Lærde, der arbeider til sin Slægts Fuldkommengjørelse. Allevegne slaaes og hugges man med Pen og Næver, og allevegne findes Tilskuere i Hobetal, der more sig ved at ægge de Stridende til at tilføie hinanden saa megen Fortred som muligt, istedet for at skille dem ad. Man laster Spanierne fordi de finde saa stor Fornøielse i blodige Tyrefegtninger. Men endnu har ingen opløftet sin Stemme mod de skjændige Drengefegtninger, som næsten dagligen holdes paa vore Gader, hvor voxne og stundom saakaldte velopdragne Folk finde den inderligste Morskab i at see to Børn irriteres paa det uforsvarligste og for Narrestregers Skyld ofte tilføie hinanden en Skade, som de aldrig i deres Liv forvinde. Vil man endelig fornedre sin Menneskeværdighed, more sig ved at irritere levende Skabninger og see dem segne paa Kamppladsen, saa indføre man langt hellere Dyrefægtninger og lignende blodige Skuespil, der fornøie vor Dyriskhed, men afholde sig fra at gjøre Mennesker og især Børn til Gjenstande for denne cannibalske Folkeforlystelse.

Den Skade, der flyder af saadanne Dyrefægtninger, er uberegnelig. Ikke at tale om det

Umoralske i at more sig ved et saadant Skuespil, saa bidrager det ogsaa til at fordærve den opvoxende Ungdom og ødelægge den herlige Sæd til Almueoplysnings Fremme, som i de senere Aar med saa store Anstrængelser er bleven nedlagt. Det physiske Menneske vænnes ved en saa tidlig Opirrelse til en Halsstarrighed og Hidsighed, som maa tiltage med Aarene. Drengen slaaer sin Cammerat eller Legebroder en blodig Pande for det mindste Ords Skyld; Ynglingen bliver til en Slagsbroder og Manden mishandler sin Kone, sine Børn, sit Tyende og er studs og grov mod sine Foresatte og dem han skal leve af, fordi hans Blod er bleven tidlig vant til at komme let i Kog, og det bestandig ligger ham i Hovedet, at Næveretten ogsaa maa kunne gjelde i Staten. Vil man gjennemgaae de fleste brutale Menneskers og saakaldte Slagsbrødres Liv, saa vil man finde, at Spiren til deres Halsstarrighed og Hidsighed lagdes i deres første Ungdom. I Almindelighed tage saadanne Folks Helteliv en sørgelig Ende. I de mangfoldige Slagsmaal, hvori de indlade sig, træffer det sædvanlig dog eengang, at de faae et Legemsmeen, som koster dem deres Helbred og omsider lægger dem for Tiden i Graven. De nyde ingen huuslig Lykke, de foragtes af alle gode Mennesker, og deres Børn slægte dem gjerne paa. Saa meget have de paa deres Samvittighed, der paa offentlige Gader og Stræder opmuntre og egge Drengebørn til Slagsmaal!

Endnu en anden skadelig Følge af disse Drengefægtninger er den: at Æresfølelsen, denne vigtige Spire til saa meget Ædelt og Stort,

ganske dræbes hos Barnet. Sjelden bliver der noget Godt af den, der allerede som Dreng ikke undseer sig ved at slaaes paa offentlige Gader og i mange Menneskers Paasyn. Vee den, der gjør mindste Fordring paa Forstand og Dannelse, som irriterer saadanne ufornuftige Børn til at mishandle hinanden, og morer sig endog offentligen ved at være Vidne til denne Mishandling! Han er den værste Forfører paa Jorden! Mennesket er overalt den eneste Skabning, der kan henfalde til den afskyelige Last, af Skadefryd at irritere sin Medskabning, og ingen Last virker skrækkeligere i sine Følger end den. Den forvandler det frommeste Dyr til et glubende Uhyre.

En vis falsk Ærespirrenhed eller Point d'honneur bliver derimod ved disse Slagsmaal meget almindelig blandt Børn af de lavere Stænder. De omkringstaaende føles- og ørkesløse Tilskuere tilraabe den meest glubske af Stridsheltene lydeligt Bifald. "Det var Ret! Dygtig! Frisk! Klø paa!" ere Udtryk, som kildre den taabelige Drengs Forfængelighed, og jeg har ofte seet en saadan Gladiator, skjønt med en blodig Pande, forlade Pladsen under de Omkringstaaendes største Beundring, stolt af sin Seier og fuld af Selvtilfredshed som en anden Cæsar. Hvad kan der nu blive af en saadan Dreng naar han voxer til? Bliver han Professionist, saa slaaes han paa Kroen og i Vertshuse med sine Cammerater og er en anden Ismael, hvis Haand er imod hver Mand ꝛc. Bliver han Soldat, saa forseer han sig saa lettelig mod Subordinationen og bringer sit Raufsinn, som Gall kalder det, det skrækkeligste Offer. Sættes han til

Studeringer, saa misbruger han sit Hoved og Talent til at forfatte Nidskrifter, Harlequinader, og lumske Angreb paa Medborgeres borgerlige og litteraire Ære, ender sit Liv som et elendigt Redskab i en vindesyg Bogtrykkers eller Boghandlers Haand, der opføder ham, som Spanierne deres Blodhunde, til Uskyldighedens Morder.

Anecdoter.

Paa den lærde Grams Bogauction forekom blandt mange andre historiske Skrifter Griffenfelds Levnet af Rothe. Exemplaret var kostbart indbundet i rødt Saffian og forgyldt paa Snittet. Da det lagdes paa Bordet og man aabnede det, fandt man til alle Tilstedeværendes store Forundring foran i samme følgende Anmærkning, skreven med Grams egen Haand og Underskrift:

"Ingen troe at jeg var den Nar, som har ladet denne slette og løgnagtige Bog saa prægtig indbinde. Den er bleven mig foræret af Author selv".

Forfatteren, som i Forveien havde erfaret, at en saadan Anmærkning findes i Bogen, indfandt sig paa Auctionsstedet for at kjøbe den og siden tilintetgjøre denne haarde Dom. Men ogsaa en Schumacher var kommen der for at kjøbe den, skjønt i en modsat Hensigt, da han ved dette Exemplar ønskede at kunne documentere, hvorledes den lærde Gram dømte om Rothes Biographie over den store Griffenfeld. Da begge vare lige begjerlige efter at faae Bogen og havde lige stor Grund til at kjøbe den, saa dreve de den op til halvandet Hundrede Rigsdaler, for hvilken Sum den blev Schumacher tilslaaet.

"Deres Digte have adskillige Pletter" svarede en Aristarch en ung Poet, der havde leveret ham sine Poesier til Bedømmelse. "Pletter — raabte Digteren — finder De ogsaa hos Ewald. Pletter er Solen selv ikke fri for." "Maanen ikke

heller," svarede Aristarchen: "men fordi den har Pletter tilfælles med Solen er den dog endnu langtfra ingen Soel."

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Forordning, hvorved Kaperfarten indtil videre indskrænkes. Vi Frederik den Sjette, af Guds Naade Konge til Dannemark og Norge, ꝛc. ꝛc., Gjøre vitterligt: At Vi finde Os ved Omstændighederne foranledigede til allernaadigst at byde og befale som følger: 1. Intet privat armeret Skib eller Fartøi, som med Kaperbrev efter Reglementet af 14 Septbr. 1807 er forsynet, maa udløbe fra noget Sted i Vore Riger og Lande, fra denne Vor allerhøieste Befalings Kundgjørelse af og indtil Vi anderledes derom befale. 2. Samtlige Vore civile Øvrighedspersoner og Embedsmænd, saavelsom de Commanderende af Vor Søe- og Land-Militair-Etat, skulle paa det nøieste vaage over denne Vor allerhøieste Befalings Efterlevelse. Skulde Føreren af et eller andet armeret Kaperskib, som maatte ligge paa et mindre sikkert Sted, ønske at begive sig til en sikkrere Havn i Vore Riger og Lande, da kan det af vedkommende civile Øvrighedspersoner, eller militaire Høistcommanderende, tillades, imod at en saadan Kaperfører forpligtes til, umiddelbar at søge den opgivne Havn, uden Ophold og uden underveis at foretage Krydstogt. 3. De Kaperskibe, som paa nærværende Tid maatte være ude paa Krydstogt i Søen, skulle vedkommende Rhederier søge snarest mueligt at tilbagekalde; og naar de ikke inden 4 Uger fra Bekjendtgjørelsen heraf beviisligen ere oplagte i en Havn i Vore Riger og Lande, saa skulle Rhederierne være pligtige for Øvrigheden at godtgjøre, paa hvilken Maade de have stræbt at efterkomme den befalede Tilbagekaldelse, den Øvrigheden da paa Embedsvegne skal søge videre iværksat. 4. De Kaperførere, som maatte attraae at udløbe fra de vestlige Havne af Vort Hertugdom Holsten, saa og fra Tønningen, Husum og Frederiksstad, for at krydse under og omkring Helgoland, skal det fremdeles være uformeent, at udgaae paa saadant

Krydstogt, imod at de til Øvrigheden paa det Sted, hvorfra de udløbe, udstæde Forpligtelse om, at ville indskrænke Kaperiet til Farvandet om Helgoland, ikke nordligere end Høiden af Tønningen. Naar Kaperførerne fra andre Steder i Vort Rige Dannemark skulle ønske, igjennem den Slesvig-Holstenske Kanal eller ad Vestkysten af Jylland, med deres førende Kaperskibe at søge førnævnte Holstenske og Slesvigske Havne, for derfra at gaae paa Krydstogt under Helgoland, saa tillades dette dem under Forpligtelse directe at begive sig did, saaledes som under §. 2. er befalet. 5. Enhver Udstædelse af nye Kaperbreve sættes i Beroe indtil Vor nærmere allerhøieste Befaling. Hvorefter alle Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette. Givet i Vor Kongelige Residentsstad Kjøbenhavn den 2 Augusti 1809.

Under Vor Kongelige Haand og Seigl.

Frederik R.

(L. S.)

Mösting.

Cold. Knudsen. Bülow. Monrad.

Et Antal af 40 iblandt Kjøbenhavns meest agtede Indvaanere har indgaaet en Forening til at fremme den af Hs. Maj. allerhøiest besluttede Inddragelse af Danske Courant-Bank-Sedler; og til den Ende indgivet nedenstaaende Forslag, med det Ønske, at saafremt dette Forslag, til hvis Iværksættelse de have forenet sig, maatte findes overeensstemmende med de for Bank-Sedlernes Inddragelse fastsatte Grundsætninger, deres Medborgere da maatte vorde indbudne at tiltræde denne Forening. Dette Forslag har fundet Hs. Maj. allerhøieste Bifald, og det er anseet hensigtsmæssigt, at Indbydelsen til almindelig Deeltagelse i denne Forening skulde skee igjennem Over-Bankdirectionen. Det indgivne Forslag lyder Ord til andet saaledes:

"Ved de igjennem Finantscollegiet og det Danske Cancellie udgivne Anordninger om Inddragelsen af en betydelig Sum danske Courant Bank-Sedler og Oprettelsen af consignable Bankfonds, har Hans Majestæt Kongen Allernaadigst tilkjendegivet Sin faste Beslutning, at, uagtet de store Anstrængelser den nærværende Krig for Landets Selvstændighed fordrer, skulle dog alle Midler anvendes for efterhaanden at bringe Courant-Bank-Sedlerne eller de repræsentative Penge nærmere og nærmere til deres paalydende rede Værdie, og tilsidst ganske at gjengive dem samme; hvorved enhver Fordring eller Indtægt, som skal oppebæres i disse repræsentative Penge, sikkres, og Undersaatternes deri bestaaende anseelige Formue, saa at sige garanteres paa Nyt. Efter vor Overbeviisning er det herved blevet hver tro Undersaats Sag, i Forhold til sin Formue, den være stor eller liden, at bidrage til, at denne i Sandhed ædle og store Kongelige Plan kan fremmes og fuldbyrdes."

"Om end vi ere de første, der offentligen fremsætte noget herom, i nærværende Kundgjørelse af et Forslag, til hvis Iværksættelse vi indbyrdes have forenet os, saa vide vi dog fuldt vel, at vi ikkuns fremføre Yttringen af en Følelse, som er alle vore Medborgere egen, og langt fra os er den Tanke, at vi skulde have fravundet disse noget Fortrin, ved først at udtale hvad Alle istemme."

"Vi skride nu til Forslaget selv; til at angive de Grundsætninger, hvorpaa det er bygget og de Synspuncter, fra hvilke det kan betragtes."

"Vore Bestræbelser gaae ud paa, at foreslaae et virksomt og vidtomfattende Middel til at befordre og fremme vor Konges landsfaderlige Hensigt, saaledes at de Bidragendes egen Fordeel dermed sættes i den fuldkomneste Forbindelse; og at fremvise en Maade, paa hvilken noget Betydeligt kunde vorde udrettet, netop nu i det beleiligste Tidspunkt, ved et rede Bidrag, ydet af Mange, om end de Enkeltes Tilskud var ringe."

"Foreløbigen maae vi erklære, at vi ansee det nødvendigt og hensigtssvarende, at der, efter hvad de nærværende Omstændigheder give god Anledning til, tages mueligst Hensyn paa deres Fordeel, som kunne og ville tiltræde Foreningen om at yde et saadant Bidrag."

"Talen er altsaa ikke her om nogen egentlig Opofrelse af privat Formue til Staten, og det i Særdeleshed, fordi den bedste Villie som oftest meget indskrænkes hvor saadant Offer kræves. Men, skal en betydelig Virkning frembringes, saa maae Midlerne ei heller være faa og utilstrækkelige."

"Da vi besluttede at indgaae Foreningen, og at indbyde til Deeltagelse enhver af vore Medborgere, hvis Stilling og Evne maatte tillade det, saa blev det os nødvendigt at erholde Forsikkring fra vedkommende Departementer, at vort Forslag fandtes overeensstemmende med de af Hans Majestæt Allernaadigst stadfæstede Grundsætninger, i Henseende til den besluttede Inddragelse af Courant-Bank-Sedler. En saadan Forsikkring have vi været saa heldige at modtage, og paa den støtte vi nærværende Indbydelse."

"Endnu maae vi forudskikke den Bemærkning,

at vi meget vel indsee hvorledes en stor Deel af dem, der kunne ønske at deeltage i Forslaget, ikkuns vil see sig istand til at levere Bidrag i mindre Summer; naar vi derfor i det Følgende nævne 100 Rdlr. Species, saa skeer dette blot, for ved et fremsat Exempel ydermere at tydeliggjøre vort Forslag, som bestaaer i Følgende." "Et rede Indskud leveres i Courant-Banken, og de Indskydende modtage derfor consignable Bankfonds efter en bestemt Cours eller Pris." "Dette rede Indskud kan gjøres i Species eller Species-Bank-Sedler, saavel Danske, Norske og Slesvigholsteenske, som og slesvigholsteenske Laaneinstituts-Sedler; i gammel grov Dansk Courant pari med Species; i fremmede Guld- og Sølvmynter; i Guld og Sølv, saavel i Barrer som forarbeidet; og endeligen og i Kobber. Sølvet beregnes efter dets Lødighed; 1 Mark fiin antages efter Myntfoden for $9\frac{1}{4}$ Rdlr. Species, uden Fradrag af Myntomkostningerne; 2 Lod Kjøbenhavns Prøve bliver saaledes antaget for 92 Sk. Species. — Fremmede Myntsorter og Guld modtages efter deres Banco Værd og Kobber modtages saaledes: at 3 Pd. regnes liig 1 Species. For saadant Indskud af 100 Species eller den dertil svarende rede Værdi, erholder den Indskydende, efter sit eget Valg, enten 192 Rdlr. Species i de Bankfonds, som bære $3\frac{1}{2}$ Procent aarlig Species Rente; eller 240 Rdlr. Dansk Courant i de Bankfonds, som bære $4\frac{1}{2}$ Procent aarlig Rente i Dansk Courant." "For at lette Modtagelsen af mindre Indskud i Species eller Species Værd, vil Modtagelses-Beviser vorde udfærdigede; dog intet paa ringere Sum end 4 Species; mod hvis Aflevering til Transport-Contoiret for de consignable Bankfonds, Ihændehaveren beregnes den forholdsmæssige Sum i Bankfonds, tilligemed paaløbende Renter fra 1ste Julii dette Aar af." "Fordelen for de Indskydende, ifølge dette Forslag, kan beregnes saaledes: Den, der indskyder 100 Spec. faaer, saafremt han vælger at tage 192 Species i Bankfonds til $3\frac{1}{2}$ Procent, i aarlig Rente $6\frac{72}{100}$ Species; altsaa over $6\frac{2}{3}$ Procent i de første 15 Aar, og efter disses Forløb aarligen $7\frac{68}{100}$ Species, altsaa over $7\frac{1}{3}$ Procent; vælger han derimod at tage 240 Rdlr. Dansk Courant i Bankfonds til $4\frac{1}{2}$ Procent, saa faaer han i de første 15 Aar $10\frac{4}{5}$ Rdlr. Dansk Courant, og efter de 15 Aars Forløb $9\frac{3}{5}$ Rdlr. Slesvig-holsteensk Courant aarlig Rente."

"Da $7\frac{68}{100}$ Species er liig $9\frac{3}{5}$ Rdlr. S. H. Ct., saa bliver samtlige Deeltagendes Rentefordeel efter 15 Aars Forløb fuldkommen eens, hvad enten de vælge af det ene eller det andet Slags Bankfonds." "Naar en Deeltager i sin Tid vil og kan afhænde sin Andeel Bankfonds saaledes, at han for $3\frac{1}{2}$ Species aarlig Rente erholder 125 Rd. Dansk Courant, eller for $4\frac{1}{2}$ Rdlr. Dansk Courant aarlig Rente, 100 Rdlr. Dansk Courant, saa faaer han for 192 Species eller 240 Rdlr. Dansk Courant Bankfonds, i rede Penge 240 Rdlr. Dansk Courant; og naar Coursen til samme Tid antages at være 150, saa blive disse 240 Rdlr. Dansk Courant liig 160 Species, og Deeltageren vilde saaledes, foruden de imidlertid oppebaarne betydelige Renter, have forøget sin indskudte Capital med 60 Procent." "Courant-Bankens Fordeel, som vi efter vort Forslags Beskaffenhed ei heller kunne tabe af Sigte, beroer paa det Coursforhold efter hvilket Banken kan indløse sine i Omløb værende Sedler imod de indskydende rede Summer." "Det vil saaledes og være afhængigt af Omstændighederne, hvorlænge Indskud paa de heri foreslaaede Betingelser kunne modtages, og hvorlænge Adgangen til Deeltagelse i denne Plan kan staae aaben." "Men de af vore Medborgere, der ønske at bidrage til Hensigtens Opnaaelse, ville sikkerligen ikke lade Øieblikket gaae ubenyttet hen, da Omstændighederne netop nu ere saaledes, at Deeltagerne paa engang kunne fremme Statens Fordeel ved Siden af deres egen."

De, som ville tiltræde ovenstaaende Forening, anmodes herpaa at tegne deres Navne tilligemed de af dem gjørende Indskud.

Til nærmere Underretning meldes: at Indskuddene modtages ved Bank Commissarierne eller andre Embedsmænd, som dertil blive autoriserede, der meddele de Indskydende Modtagelses-Beviser for de i rede Species eller Species-Sedler indskudte Summer, og Deposito-Beviser for de i andre Myntsorter end rede Species, eller i Guld, Sølv og Kobber, forarbeidet og uforarbeidet, gjorte Indskudde, som heri specificeres. Disse Deposito-Beviser blive, efterat Indskuddene ere reducerede til Species efter de i Forslaget indeholdte Bestemmelser, hvorved muligt Hensyn tages til de Indskydendes Interesse, af Bank-Commissarierne ombyttede mod andre Beviser, som indeholde det Indskudtes Værdie i Species, samt det Beløb som derfor kan modtages i de consignable Bankfonds.

Bankens og den synkende Fonds Over-Direction,
den 29de Julii 1809.

Schimmelmann. Reventlow. Moltke. Colbiörnsen.

Wilkens.

Paven er under Bedækning og uden offentlig Ceremonie reist igjennem Florenz, og begiver sig, efter Forlydende, til Avignon i Frankrige.

Engellænderne have forladt den Neapolitanske Kyst med uforrettet Sag. Ved Øerne Ischias og Procidas Besættelse kunne de vel lægge Hindringer i Veien for Neapels Søhandel, men Kong Joachim vil ikke lade dem blive der længe. — Slottet Ischia skal, i Følge Efterretning fra Neapel af 7 f. M., have capituleret. Garnisonen føres til Maltha og forbliver der indtil den kan udverles. Begge Øers Garnison udgjør ikke over 1000 Mand. Engellænderne have udskibet 8000 Mand, hvoriblandt 400 Mand Cavallerie. De fleste af Convoyens Førselsskibe ere igjen afseilede, formodentlig for at hente Levnetsmidler.

I Følge den Polske Vaabenstilstands 6te Artikel, at hver Armee skal beholde den Linie, som den d. 12 f. M., da Vaabenstilstanden blev sluttet, havde inde, vil Cracau blive Østerrigerne indrømmet, i det mindste indtil Fredsslutningen.

Efterretningerne fra Wien gaae til d. 19de Julii. Førsten af Lichtenstein er d. 17 f. M. ankommen til Keiser Napoleons Hovedqvarteer og afreist igjen til Ofen. Til de Franske Hospitaler er anskaffet 50,000 Alen Lærreder til Forbindinger. Midt under Fredsunderhandlingerne føies store Forsigtigheds- og Forsvarsanstalter, og anlægges stærke Forskandsninger omkring Hovedstaden. Freden er nær ved at sluttes, og det hedder, at en Østerrigsk Armee marcherer til de Tyrkiske Grændser, for at fegte i Forening med Russerne.

Efter Journal de Paris skulle Hovedbetingelserne for Freden med Østerrige være: at det afstaaer Gallizien, Steyermark, Krain, Kärnthen, det øvrige Tyrol, og alt hvad det eier i Croatien; at det desuden skal betale en betydelig Krigsskat, og at den Franske Armee skal beholde sine Stillinger indtil denne Skat er betalt.

Over 30,000 Mand friske Tropper ere nu fra alle Kanter i Bevægelse, for at støde til den allerede for en Tid siden opstillede Cordon i Schwaben og Bayern. Man arbeider med Eftertryk paa, aldeles at dæmpe Opstanden i Tyrol og Voralberg.

Efter Gazette de France begive de Franske og Østerrigske Fredsunderhandlere (efter Forlydende General Andreossy og Først Lichtenstein) sig til Brünn.

Hertugen af Brunsvig-Oels *) Tropper fortsætte endnu deres Streifetog og Plyndringer. Over 500 Mand Infanterie og noget Cavallerie ere i Slutningen af forrige Maaned rykkede ud fra Dresden, for at opsøge denne Horde, og d. 26 f. M. ere endnu 500 Mand Infanterie med 4 Canoner og noget Cavallerie blevne førte paa Vogne til Leipzig, hvor en Deel af hine Partiegjængere, hvis Anfører foregiver at staae i Engelsk Sold, og ikke vil være indbefattet i nogen Vaabenstilstand, var rykket ind d. 25 om Morgenen Kl. 3. Af Sachsiske Tropper fandtes kun 150 Mand i Leipzig, som maatte vige for de overlegne Fiender, der bestode af 2000 Mand, som trængte ind i Staden, men droge bort igjen Kl. 6 om Eftermiddagen og toge Veien til Halle, hvor de siden skulle være ankomne.

En Fange er reist igjennem Frankfurt med to Gensd'armes i Vognen, der, at dømme efter den Agtelse, hvormed han blev behandlet, maa være af fornem Stand.

I Divanet hersker endnu stor Vankelmodighed. Vel har man afslaaet Engellænderne Farten igjennem Dardanellerne til det sorte Hav, men ogsaa Franskmænd i Constantinopel har man negtet Pas, og de fleste af disse have derfor maattet begive sig til Prindse-Øerne. Sikkerlig forudseer Porten det Uveir, der trækker sammen over dens Hoved.

Den Russiske Keiser er reist til Finland, men ventes snart tilbage igjen til sin Residence.

Den 15de f. M. have de Russiske Tropper besat Cracau i Følge en Capitulation, som d. 14de blev sluttet imellem Grev Poniatowski og de Østerrigske Generaler Mondet og Mohr, hvis Corps var 12,000 Mand stærk. De sidste have trukket sig tilbage til Schlesien, sandsynligviis for at forene sig med Erkehertug Carls Armee. Den Polske Avantgarde, under Generalerne Rotzniecki og Kosinski, ere fra Cracau rykket videre frem og forfølger Fienden, for at nærme sig Bielitz, en gammel Polsk Grændsestad. Erkehertug Ferdinand har med sit Corps trukket sig igjennem Gallizien til Ungern og observeres af Russerne. General Kosinski har

*) Denne Hertug, som i denne Tid spiller en saa egen Rolle, er en Mand paa henved 40 Aar, Preussisk General-Major, og Ridder af den sorte Ørn.

d. 11te slaaet General Mondet ved Zarnowick og trængt ham tilbage. Østerrigerne mistede 200 Fanger og 3 Officierer. General Roznicki drev samme Dag det Østerrigske Corps under Gener. Mohr tilbage ved Klonze. Østerrigerne mistede 100 Mand Døde og henved 60 Fanger. — Keiser Napoleon har skjenket Førſt Poniatowski Æreslegionens Storkors og adskillige Polske Officierer Æreslegions Ordenen.

Courerer og Reisende, som havde forladt Wien d. 19de, berette, at der er bestilt Heste for Keiser Napoleon paa Landeveien fra denne Keiserstad til Paris; at Førsten v. Lichtenstein igjen har været i Hovedqvarteret i Schönbrun og at man hvert Dieblik ventede at Freden vil blive bekjendtgjort; at Keiser Franz skal befinde sig i Ollmütz og at der er udstædt en Proclamation til Salzburgerne, hvori de formanes til Rolighed.

———

Nyespanien. Efter Humboldt og Bonplands mærkværdige Reisebeskrivelse 3die Deel indeholder det Transatlantiske Spanien neppe 13 Mill. Mennesker, omendskjøndt det rigelig kunde ernære 120 Millioner. Af denne Folkemængde ere 6 Mill. i Kongeriget Nyspanien, bekjendt under Navn af Mexico, et af de skjønneste Lande i Verden, og med en fortræffelig Beliggenhed. Hvor slet Intendantskaber af det Mexicanske er bebygget viser følgende Fortegnelse af Humboldt:

Intendantskab.		Indvaanere.		Paa Qvadratmilen.
Mexico	—	1,511,800	—	355.
Puebla	—	813,300	—	301.
Guadalaxara	—	630,400	—	66.
Guaxaca	—	534,800	—	120.
Guanaxuato	—	517,300	—	568.
Merida	—	465,700	—	81.
Potosi	—	331,900	—	12.
Durango	—	159,700	—	10.
Vera-Crux	—	156,000	—	38.

Nye Mexico og Kalifornia med en frugtbar Jordbund er endnu langt slettere bebygget. Kongeriget Nyspanien danner en Platform af 2000 Meter over Havets Overflade, i 5 Uger kan det communicere med Europa, og i 6 Uger med Asien. I dets herlige Clima kunde frembringes i Overflod alle de Vestindiske Øers Producter: Sukker, Caffe, Kakao

m. v., men ogsaa de skjønneste Frugter, Vine, Olier og Kornsorter. Af Mangel paa Brændsel og Hænder levere dets Bjergværker kun aarlig til Europa 22 Mill. Pjastre. Visse Videnskaber blomstre fortrinlig her, isærdeles de physiske og mathematiske Videnskaber. I Bygningskonsten have de gjort udmærket Fremskridt, ligeledes i Billedhuggerkonsten. Professor Tolsa har støbt Carl den Fjerdes Statue til Hest, som Humboldt paastaaer, overgaaer alt hvad Europa kan fremvise og som kun viger for Marcus Aurelius's Statue i Rom. Overordentlig Rigdom gives hos mange private Mænd der, og saa stor en Lethed til at samle Rigdom gives intetsteds, ei heller mere Ødselhed. Her gives Personer som eie 20 Millioner Pjastre, og som forbruge 2 Millioner aarlig.

———

Da den nuværende dethroniserede Konge af Spanien Carl den Fjerde for faa Aar siden havde en Sammenkomst med Dronningen af Neapel i Barcelona, bestod hans talrige Suite af 10,000 Personer, og naar man fradrager de ledsagende Garder, Militaire og Tjenerpersonalet, udgjorde dog den egentlige Kongelige Suite 2588 Personer. Den Barceloner Avis fra det Aar, et Dagblad Diario, giver en Liste paa denne lange Svite, hvoraf nogle skal nævnes:

1. Det Kongelige Capel af geistlige Personer 31
2. Det Kongel. Hofmarskalamts Personale, hvorunder findes 460 Personer ved Kjøkkenet, og deraf 18 til at plukke Høns, endvidere en Mængde simple Haandværkere med deres Svende, ialt . 796
3. Overkæmmerer-Personalet, hvorunder indbefattes Kammerherrer, Hofdamer, Adjutanter, Pager, Secretairer, 14 Læger og Apothekere, Billardspillere, Musici m. v. 201
4. Den Kongelige Marstal . . 1549
5. Det Kongelige Jagtpersonale . . 202

Man skulde ansee det for fabelagtigt, at tage med paa Reisen et saadant Train af Mennesker. Hvilken Byrde maa det ikke være for de Stæder og Egne, igjennem hvilke en saadan Caravane passerer paa Landets Bekostning.

———

Det Kongelige Reglement, at Amtsprovsterne skulle anstille Visitats i Sjælland, er nu sat i Værk, og afvigte Søndag endte Hr. Amtsprovst Hamond sin Visitats i Frederiksbergkirke, hvor han, efter fuldendt Præken overhørte Sognets Ungdom i Religionens fornemste Sandheder.

Alteret i Frederiksberg Kirke istandsættes og opppyntes.

Afsagte Domme i Priisretten for Aalborg Stift.

No. 69. Sagen, Kaperfører Peder Skilsgaard af Werøe contra Skipscapitain Willem Groenewolt, paadømt den 24 Julii d. A.

"Det af Kaperfører Peder Skielsgaard til Klitmølle indbragte Kufskib Hendrina Neuwenhasen, med dets Tilbehør og indehavende Ladning tilkjendes bemeldte Kaperfører og hans Rederie som god Prise, dog saaledes: at denne Prise saasnart Omstændighederne tillader det, indbringes til en Kjøbsted i de danske Stater og der ved offentlig Auction bortsælges."

Avancement, Forflyttelse og Afgang ved Vor Landmilitair-Etat.

Det har allernaadigst behaget Os at resolvere som følger:

Under 31te Julii:

1. Second-Lieutenant Peter v. Leschly, af det slesvigske Jægercorps, ansættes i Second-Lieutenants Numer med fuld Gage ved det Corpset annecterede altonaiske Grenadeer-Jægercompagnie. 2. Second-Lieutenant à la suite v. Bang, af det norske Livregiments annecterede Bataillonєr, indtræder i virkeligt Second-Lieutenants Numer ved samme. 3. Commandeer-Sergeant Carl Peter Palme, af Kjøbenhavns Infanterie-Regiment, meddeles Indfødsretten gratis og udnævnes herved til Second-Lieutenant ved det holsteenske Infanterie-Regiments annecterede Bataillonєr. 4. Den under 2den Juni f. A. fra Kjøbenhavns borgerlige Infanterie dimitterede Premier-Lieutenant Hans Christian Winther meddeles en Afskeed som Capitain.

Under 1ste August:

1. Artillerie-Cadetterne Niels Brock Krossing og Christian Wilhelm Janson oprykke i 1ste Classe, og ansættes i Stykjunker Numer fra 6te April dette Aar af at regne. 2. Den fra det 1ste aggershusiske Infanterie Regiment afgaaede Premier-Lieutenant Johan Carl v. Frost, som nu er ansat ved Toldvæsenet i Norge, meddele Vi Overkrigskommissairs Caracter gratis.

Under 3die August:

1. Capitain Iver v. Harbou, af Ingenieur-Corpset, ansættes tillige til 1ste Lærer i de mathematiske Videnskaber ved det norske Landcadet-Corps med en aarlig Løn af 300 Rdlr. Han underviser den ældste eller 5te Klasse i theoretisk Mathematik, Fortification og Mekanik, samt tilligemed denne den 4de Klasse i oekonomisk og militair Opmaaling, forbunden med praktiske Øvelser, samt i alleslags militair Tegning. Læretimerne bestemmes til 16 ugentlig, foruden den praktiske Anviisning paa Marken. 2. Premier-Lieutenant à la suite ved det 1ste aggershusiske Infanterie-Regiment Nicolai Johan v. Krog, ansættes til 2den Lærer i de mathematiske Videnskaber ved bemeldte Landcadet-Corps med 500 Rdlr. aarlig Løn. Han underviser den 4de og 3die Klasse i theoretisk Mathematik, med tilhørende Tegning, samt 2den og 1ste Forberedelses-Klasse i praktisk Regning, tilsammen ugentlig i 24 Timer, og derhos deeltager i den praktiske Anviisning paa Marken. Han forbliver staaende à la suite ved Regimentet og kan vente Forfremmelse i Armeen efter sin Anciennetet. Begge disse Lærere skulle virke i Forening, saaledes at den 2den Lærer er pligtig at rette sig efter den 1ste Lærers Methode, og skulle de i Sygdomsfald suplere hinandens Timer. 3. Ferdinand Janssen ansættes som Second-Lieutenant ved det slesvigske Infanterie-Regiments 2 første Bataillonєr, men uden Anciennetet indtil han har taget Officeer-Examen. 4. Vi bifalde allernaadigst, at følgende Underofficerer af Vort Livcorps, nemlig: H. S. Baron af Knuht, P. Lossius, Krigsassessor L. F. Muus, B. Olsen, og C. Schønhejder ansættes som Second-Lieutenanter ved bemeldte Corps.

Hovedqvarteret i Vor Kongelige Residentsstad Kjøbenhavn, den 5te August 1809.

Frederik R.

Fortsættelse af indkomne Gaver til Understøttelse for Danske og Norske Søemænd i Engelsk Fangenskab. (See No. 78, 80, 82 og 83.)

Fra P. N. . . . 10 Rdlr.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 87.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 8 Augusti, 1809.

Om Skumlerier over den Danske Nation *).

Vort Fædreneland har i de senere Aar havt den Skjebne, at nedrives af nogle overgivne og af fornærmet Stolthed opbragte Tydske Skriblere. I adskillige Blade og Skrifter er det Danske Folk blevet skildret som en Nation, der miskjender Tydske Fortjenester og haaner og forsøger Tydsk Retskaffenhed. Det er endelig Tid, at en indfødt Dansk Mand, hvis Hjerte slaaer varmt for hans dyrebare Fødeland, opløfter sin Stemme og gjør Ende paa denne evige Bagvaskelse.

Først i forrige Aar har en vis N. A. J. formastet sig til i No. 245 af allgemeiner Anzeiger der Deutschen at lade indrykke et Stykke **), hvori han med mageløs Frækhed vover at beskjæmme vor Nation. Hele Stykket aander kun pøbelagtig Fordomsfuldhed og indeholder intet uden haanende Bebreidelser. Denne navnløse Skumler fortjente ingen alvorlig Gjendrivelse, dersom han ikke havde fundet Leilighed til at nedlægge sin Gift i eet af Tydsklands meest læste Blade, og Redacteuren af samme ikke havde været saa ubesindig, at optage denne Uværdiges Expectorationer, trods den høitidelige Forsikkring paa Omslaget: "at alt hvad der strider mod Velanstændighed og gode Sæder ikke finder nogen Plads i dette Blad *)." Sandt er det, at Dannemark, som hiin Skumler siger, fra Tid til anden har havt et betydeligt Tilløb af Tydske Konstnere og Professionister: en Fordeel, som hele Europa har tilfæl-

*) Dette Stykke er egentlig skrevet paa Tydsk og bestemt til at indrykkes i en Tydsk Journal.

**) Ein Paar Worte über d. in No. 142 d. allg. Anz. geschehene Bekanntmach. v. Seiten der dänischen Wollen-Fabrikanten.

*) Det viser overalt, at man paa adskillige Steder i Tydskland endnu maa være langt tilbage i sand Cultur; thi ellers kunde et agtet Tidsskrifts Udgiver ikke nedlade sig til, uden foregaaende Prøvelse, at bekjendtgjøre saadanne Usselheder. Eller anseer man i Gotha ikke plumpe Angreb paa en heel Nation for stridende mod Velanstændighed og gode Sæder?

les med Dannemark, fordi de Tydske, blandt alle Nationer paa Jorden, ere de, der have meest Tilbøielighed til at udvandre; sandt at Dannemarks Cultur har dette Tilløb tildeels adskilligt at takke; men usandt er det, at de Danske, som denne Forf. fremdeles siger, hader de Tydske, og at man i Dannemark ved enhver Leilighed, endog i dannede Kredse, umager sig for, at foragte dem og gjøre dem latterlige. Jeg opfordrer enhver retskaffen og beskeden Tydsk Mand i Dannemark til at sige, om ikke enhver agtværdig Udlænding, af hvilken Nation han end er, behandles overalt hos os med samme Agtelse som den Indfødte.

Men Pralerie og Uforskammenhed bliver her som overalt med Rette foragtet. Intet er almindeligere end at unge uerfarne udenlandske Lærde og Konstnere komme i den taabelige Tanke til Dannemark, at Kundskab og Smag, Cultur og Humanitet ere i dette Land ubekjendte Planter, der maa hentes fra fremmed Jordbund. Uden at kjende Nationens Sprog og Sæder paatage de sig ikke sjelden at være Folkets Lærere, tale med Haan om Danske Talenter og Fortjenester, antage Beskedenhed for Enfoldighed og Overbærenhed for Indolence. Jeg kunde anføre mange Beviser, men Forfatteren af det paaankede Stykke har sparet mig denne Umage, og ved sit eget Exempel godtgjort, til hvilke Yderligheder Uvidenhed, Taabelighed og Indbildskhed kunne lede.

S. 2651 siger han: "den Danske hader vel enhver Udlænding, men de Tydske og Svenske foragter han tillige, fordi han er af den Mening, at begge disse Lande ere meget fattige, og at deres Beboere forlade deres Fædreneland af Nød." — Enhver Skolepebling i Dannemark veed, at i det

mindste Tydskland er intet fattigt Land. — S. S. tilstaaer Forfatteren, "at han ikke boede i Kjøbenhavn selv, men i Nærheden af samme, hvor han eiede en ikke ubetydelig Gaard, og hvor om Sommeren anseelige Embedsmænd, Kjøbmænd, Capitalister og deslige Folk logerede hos ham *). Her havde han altsaa, forsikkrer han os, Leilighed til nøiere at lære at kjende den Danske Nation; her har han erfaret, at hiint uædle Nationalhad ligesaa godt findes blandt de dannede Stænder som blandt de lavere Folkeclasser 2c." — Man betænke kun hvilken Frækhed! En Mand, der paa en Gaard i Nærheden af Kjøbenhavn holder et Slags Gjestgivergaard, formaster sig til, i denne Enebolig at bedømme, mestre og haane den hele Nations Caracteer! Saavidt gik aldrig nogen Dansk Formastelighed mod nogen muelig Nation. Men det snurrigste Bevis for de Danskes Nationalhad mod de Tydske findes strax paa den anden Pille. Forfatteren anfører nemlig som Exempel sin nederdrægtige Nabo, der, — det er hans egne Ord — roste sig af at have bedraget Konstberideren (?) Price med Salget af Hø, og som, da Forf. sagde til ham, at det ikke var rigtigt, at handle saaledes mod sin Næste, svarede: "ih! det er jo ingen Synd; det er jo Tydskeré; hvorfor blive I ikke i eders eget Land". Denne Bedrager (forudsat at han virkelig nogensinde har existeret), hvis Lige man vil finde overalt i Verden, skulde altsaa tjene til Bevis paa de Danskes Had til de Tydske! Iøvrigt var Price een af de mange udenlandske

*) Gaarden maa rigtig nok ikke have været ubetydelig, siden den kunde rumme saa mange Mennesker.

Gjøglere, som paa den Tid oversvømmede Dannemark, og om hvilke endog den største Cosmopolit, uden at saare Delicatessen, kunde sagt, "at de ret godt kunde blevet hjemme."

Side 2654 fortæller Forf., at selv Kammerherre Suhm i sine mange Værker har yttret sit Nag mod de Tydske. — Kammerherre Suhm har skrevet henved 20 Bind i 4to og 16 Bind i 8vo. De første indeholde Materialier til en Historie om Dannemark, som neppe een blandt hundrede Indfødte har gjennemlæst. Er det nu sandsynligt, at en Udlænding, der boer paa Landet og leier Værelser bort til Logerende, har givet sig den Umage at gjennemgaae disse vidtløftige Værker, hvoraf kun enkelte Bind ere oversatte paa Tydsk, for at kunne paastaae, at Suhm paa flere Steder i sine mange Værker har yttret sit Nag mod Tydskerne? Den for sin Humanitet og Upartiskhed selv udenlands saa agtede Suhm har aldrig gjort sig skyldig i Nationalhad. I sit Brev til Kongen har han vel erklæret sig mod de frække Udlændinge, som den Gang vilde nedværdige vort Sprog og vor Nationalselvstændighed, men denne Erklæring aftvang Tidsomstændighederne ham, som han tog Hensyn til. At Riegels, som Forf. paaberaaber sig, i sin Fjerde Frederiks Historie har brugt haarde Udtryk mod de daværende Tydskere, beviser endnu ikke, at han, som her dristig paastaaes, hadede Tydskerne. Historieskriveren lever kun for den Tidsalder, han skildrer, og at Tydskernes Fremfærd i Dannemark under Frederik den Fjerdes Regjering ofte fortjente billig Dadel er vel neppe underkastet nogen Tvivl.

Jeg forbigaaer Forfatterens øvrige Udfald

mod den Danske Nation. De ere alle af det sædvanlige Slags og indtil Ekkelhed gjentagne af den jernpandede Brevskriver i 6te Deel af vertraute Briefe.

Kun et Par Ord maa endnu anføres her angaaende Forfatterens Beskyldning mod Udgiveren af Kjøbenhavns Skilderie, "at han har bestræbt sig for, at gjøre Dr. Gall latterlig, da han endnu ikke var kommen i Land." Jeg erklærer Forfatteren for en nedrig Skumler indtil han beviser mig hvor og hvad Tid Udgiveren ved et eneste Ord har søgt at gjøre Dr. Gall latterlig. Tvertimod var han een af dem, der gjorde det Danske Publicum opmærksomt paa dette skarpsindige Hoved, uagtet han, trods en Deel Taabers Skrig, ikke undlod at yttre sit Mishag over Maaden, hvorpaa Dr. Gall reiste til Marked med sit System, og det Vindige, der var forbunden med dets Exposition. Det er desuden almindelig bekjendt, at Gall blev modtagen i Kjøbenhavn med saa overdreven Enthusiasmus og Bifald, at han saae sig istand til at holde en tredie Cursus: en Lykke, som han kun sjelden nød i sit eget Fædreneland. Gall var overhovedet et talende Bevis paa, at ingen Nation lader sig saa let imponere af Udlændinge som den Danske.

Iøvrigt er Culturens og Oplysningens nærværende Tilstand i Dannemark saa fordeelagtig bekjendt i Tydskland, at en Hr. N. A. J's tankeløse og ugrundede Skumlerier, som han uden egentlig Anledning har tilladt sig mod os Danske, umuelig kunne skade os hos den bedre Deel af den Tydske Nation og at de i det Høieste kun ville more den ørkesløse Pøbel. Det fortjener ellers at anmærkes her, at det næsten altid var

anonyme Forfattere, der hidtil tillod sig at haane vor Nation, men at Tydsklands sande Hædersmænd altid have behandlet den med Agtelse og Skaansel.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Een af de mærkeligste Begivenheder i den nyeste Historie er den nu regjerende Konge af Sverrigs Forslag til Rigets Stænder, at vælge H. H. Prinds Christian August til Slesvig-Holsteen, Sønderborg-Augustenborg, til Efterfølger paa den Svenske Trone. Den geheime Committee, hedder det i den i den Anledning under d. 14 Julii udstædte Act, har eenstemmigen fundet de fleste gunstige Omstændigheder at forene sig hos denne Prinds, som i dens Tanker er værdig at udvælges til Efterfølger paa den Svenske Trone, saavel i Henseende til hans bekjendte personlige Egenskaber og Dyder, som til hans egen politiske Stilling, som ikke beroer paa de større fremmede Magter. Committeen har i denne Henseende støttet sin Mening paa adskillige, deels fra Statslæren hentede og deels ved opmærksom Undersøgelse af Europas almene Anliggender hidledte Grundsætninger, hvilke ere af den Beskaffenhed, at de maa hemmeligholdes, da de indeholde et Omdømme over andre Magter. — "Ved den nøieste Undersøgelse af fornævnte Omstændigheder", hedder det fremdeles i dette Statsdocument: "har Hs. Kongel. Majestæt i Henseende til de til Tronfølgere under Spørgsmaal satte Personer i alle Dele bifaldet den Geheime-Committees eenstemmige Yttring. Hs. Kongel. Majestæt har taget i Betragtning: At Prinds Christian August til Slesvig-Holsteen, Sønderborg-Augustenborg nedstammer fra et ædelt Huus, hvorfra Sverrig allerede har modtaget flere Konger, og det bør haabes, at han paa sig og sin Æt vil forplante den Kjerlighed, det Svenske Folk har baaret for dem: at denne Fyrste, som selv er prøvet i Stridens Farer, paa den ene Side kjender Sin høie Bestemmelse, at vove sit Liv for Fædrenelandets Redning, men paa den anden Side har lært med

Afskye at ansee de letsindigen begyndte Krige, som ødelægger Stater og styrte Folkeslagene i Elendighed: at han er kommen til de modne Aar, da Erfarenhed skiller Virkelighed fra Forfængelighed, og Efterranken forkaster Smigreries Indskydelser: at han gradviis er stegen fra at adlyde til at befale, og i førstnævnte Tilfælde har som Privatmand lært at kjende og sætte Priis paa Mennesker, og i det sidste Tilfælde eller som Befalende har af dem imodtaget Kjerligheds og Ærefrygts utvungne Hylding: at han udrustet med disse Egenskaber, sikkert bliver en Støtte for Hs. Kongel. Majestæts nærmende Alderdom og Hs. Kongel. Majestæts fornemste Hjelp til at fremme sine Undersaatters Vel: at Han i Forveien har givet det Svenske Folk Borgen for en saadan Tænkemaade ved de store og vigtige Tjenester, Han har beviist Sverrigs Rige i det meest farlige Øieblik, samt at Han i sin personlige Stilling deels synes saa lidet afhængig af Europas større Magt, at deres Indskydelse vanskeligen kan fremmes ved Hans Valg, og deels har Han ikke større Krav paa en Krone end at Hans Opførelse, allene fremvirket af Hs. Kgl. Majestæt og af det Svenske Folk, vil give dem begge Ret til Hans inderlige og uforanderlige Taknemlighed. Saa mange forenede Grunde og Omstændigheder har Hs. Kongl. Majestæt anseet tilstrækkelige til at retfærdiggjøre Hans i Henseende til Tronfølgerens Person yttrede Tænkemaade."

Prinds Christian August er født d. 9 Julii 1768.

Afsagte Domme i Priisretten for Aalborg Stift.

No. 70. Sagen: Kaperfører Hans Petersen Arboe contra Skibscapitain Olfert Melchor Scholl, paadømt den 28 Julii d. A. "Det af Kaperfører Hans Petersen Arboe her til Aalborg opbragte Fløitskib Martha & Judina kaldet, med dets Tilbehør og indehavende Ladning, tilkjendes bemeldte Kaperfører og hans Rederie som god Prise."

No. 71. Sagen: Kaperførerne Erichsen og Giøs contra Skibscapitain Jeremiam Martin, paadømt den 28 Julii d. A. "Det af Kaperførerne Erichsen og Giøs til Aalborg indbragte amerikanske Brigskib Mary Anne kaldet, frigives, dog saaledes: at deraf til bemeldte Kaperførere udredes

de af Sagen og Opbringelsen flydende Omkostninger med 500 Rdlr. dansk Courant; ligesom og Qvarantaine Kassens Ret til Pasgebyhrer efter Reglementet af 25 Maji 1805 §. 1. forbeholdes. Det idømte udredes 3de Solemærker efter denne Doms lovlige Forkyndelse under videre lovlig Adfærd."

Paa H. M. Kongens Fødselsdag 1802 er i Lolland blevet stiftet et fortræffeligt Selskab, under Navn af Selskabet for Oplysningens og Industriens Fremme i Lolland og Falster. Dets Præsidenter ere Stiftsamtmand Morgenstjerne og Biskop Boyesen, og dets Formænd: Grev Ludvig Reventlow, Oberstlieuten. Wichfeld og Kjøbmand Sidenius. Selskabet tæller allerede over 100 Medlemmer og dets aarlige Indtægter ere omtrent 1000 Rdlr. Blandt andre ypperlige Formaale har det den skjønne Indretning, at lade Biskop Boyesen ved sine Visitatser aarligen uddele for omtrent 100 Rdlr. passende Almuebøger blandt Bønderbørn. Det indkjøber ogsaa Hør og Hamp, som det sælger igjen for høist billige Priser til Almuen, og uddeler Belønninger til duelige Skolelærere.

De afbrændte Gaarde og Huse i Taarnby paa Amager ere nu opbygte og Folkene indflyttede igjen.

I Sulamith, eine Zeitschrift zur Beförderung der Kultur und Huamnität unter den jüdischen Nation, findes en Oversættelse af Professer Clausens Tale i Præmieselskabet for den jødiske Ungdoms Anbringelse til Konster og Haandværker. — Til Slutningen tilføier Udgiveren, Hr. David Frenkel: O, maatte dette dog skee overalt, hvor Christne og Jøder boe! Hvilken Ædeltænkende yder ikke dette Selskab sin oprigtigste Agtelse, hvilken Menneskeven ønsker ikke hjerteligen, at dets skjønne Exempel maatte finde Efterlignere overalt!

I disse Dage indtraf det Uheld, at en fattig Mand kom Vingen af en Oliemølle paa Amager saa nær, at han dræbtes paa Stedet.

Maleriesamlingen paa det Kongelige Konstkammer er blandt flere Stykker bleven forøget med to store Malerier i Oliefarve: den nuværende Konge og Dronning af Engelland, i Legemsstørrelse. De skulle ligne meget, og ere fundne paa en erobret Engelsk Prise. De vare bestemte som Present for Kongen af Sverrig.

Udenlandske Efterretninger.

Den 29de Franske Bulletin er dat. Wien d. 22 Julii. Generalerne Durosnel og Fouler ere ankomne did. Den første, som man troede død, var faldet i Østerrigsk Fangenskab. Divis. Gener. Regnier har faaet Commandoen over Sachserne, og, i Følge Vaabenstilstanden, besat Presburg. Marchal Macdonald er brudt op til Grätz, hvis Citadel han skal besætte. Hertugen af Ragusa (Marmont) camperer paa Høiderne ved Crems. Førsten af Lichtenstein har overbragt Napoleon en Skrivelse fra Keiser Franz. — Handelsskibene paa Donau, som ved Krigstildragelserne vare blevne adspredte, samles, repareres og tilføre nu Wien Brændsel, Grønt, Korn og Meel fra begge Donaubredder. — Hele den Franske Armee camperer.

Fra Wien meldes under d. 17 Julii, at man troer almindelig, Østerrige vil antage Freden, hvor ufordeelagtige Betingelserne end maatte være. Underhandlingerne vedvare og det er sandsynligt, at Fiendtlighederne ikke ville begynde igjen. Man taler om en Contingent af 60,000 Mand, som Østerrige skal lade støde til den Franske Armee og gjøre en Expedition til Tyrkiet. — Den Østerrigske Post gaaer igjen ligesom forhen. — Ministeren Stadion skal have nedlagt sin Post. — Keiser Franz har, for ikke at forsinke Underhandlingerne, begivet sig fra Ofen til Comorn. — Levnetsmidlerne i Wien ere endnu ikke blevne bedre Kjøb. Et Æg koster 5 til 6 Kreuzer, 1 Pd. Oxekjød 12 Kr. og 1 Pd. Kalvekjød 1 Fl. — Neder-Østerrige har man paalagt en Contribution af 50 Mill. Franker, som syntes umuelig at tilveiebringe; Handelsstanden har imidlertid allerede erlagt 2 Mill., men i Papir! Alle Østerrigske Stater skulle betale en Contribution af 200 Mill. Fr., Triest uberegnet, som skal betale en særskilt Brandskat. — I Presburg ere 120 Bygninger afbrændte og endnu flere ødelagte af Kugler. Den største Deel af Staden er øde og dens Indbyggere saavelsom de fra Nabobyerne flygtede.

I Paris troer man, at Keiser Napoleon vil forblive i Schønbrunn og ikke komme tilbage til sin Residence førend Freden er sluttet. Efter de seneste Breve fra Wien hersker stort Liv i Ministeriet for de udenlandske Anliggender, Grev Cham-

pagny's Bureau. Han kommer dagligen til Schönbrunn *) og tilbringer adskillige Timer hos Keiseren, som er stærkt sysselsat og arbeider meget med Ministeren, Statssecretairen og Hr. Daru, Gener. Intendant ved Armeen.

Fra Frankfurt meldes under d. 29de Julii: man forsikkrer bestemt, at Freden mellem Frankrige og Østerrige er sluttet; og fra Cassel hedder det under d. 30te, at den er undertegnet d. 26de.

Den Polske General Rezniecki skal have taget Wieliczka og Bochnia i Besiddelse. Det første ligger 1½ Miil og det sidste 4 Mile fra Cracau. Begge ere berømte for deres vigtige Saltværker.

Den Russiske Overgeneral Først Gallizin har sendt en Courcer til Petersborg, for at faae videre Forholdsregler. Gallizianerne maa underholde de Russiske Tropper.

I Amsterdam ere de Østerrigske Obligationer stegne betydeligt og man speculerer der stærkt i samme.

De til Wismar ankomne Svenske Skibe have begyndt at losse og man venter der snart endnu en Convoy fra Stockholm.

Amsterdam d. 1 Aug. Det er nu bestemt, at ingen Americanske Skibe tilstedes Adgang. Derved ere Priserne paa Colonialvarer atter stegne. Caffe betaltes i Dag med 26 à 27 Stv. — Paa alle Skibe i Amsterdam er lagt Embargo.

Fra London meldes under d. 11te Julii, at det Artillerie, der indskibes til den store Expedition, bestaaer af 19 Compagnier Artillerie til Fods, ialt 2280 Mand og 8 Comp. ridende Artillerie, 900 Mand, tilsammen 3240 Artillerister. Fremdeles er der indskibet 60 Attenpundere, 40 Fireogtyvepundinger, 110 Feldtcanoner, 44 store Morterer og en overordentlig Mængde Amunition. I det Hele ere 40,000 Mand bestemte til denne

*) Et smukt Lyst- og Jagtslot, en halv Miil fra Wien, og den Keiserlige Families sædvanlige Sommerbolig. Det blev i Aarene 1744—49 meget forskjønnet af Maria Theresia. Hofkirken, Lysthaven, Dyrehaugen, den saakaldte Hollandske Hauge, det fortræffelige Menagerie med de sjeldneste Dyr og Fugle, den ovalrunde skjønne Sal med Keiser Franz I. Billedstøtte ere fortrinlig seeværdige. Da hele Hoffet pleiede at opholde sig her, var Veien fra den saakaldte Burg i Wien til Schönbrunn om Aftenen oplyst med mange Lygter.

Expedition. — Den Brittiske Somagt bestaaer nu af 1137 Krigsskibe, hvoriblandt 263 Linieskibe.

Amsterdam d. 1 Aug. Siden forrige Sondag er alting her i Bevægelse; vi fik Efterretning om, at en talrig Engelsk Flaade har ladet sig see ved vore Kyster og siden i Gaar veed vi bestemt, at den agter at gjøre en Landgang paa Zeeland *). Fra den Tid af krydse Rygterne hinanden, og det hedder især at mange Engelske Tropper ere komne i Land ved Zirksee paa Schouven. I Dag vil man bestemt vide, at de ere landede i Ter-Veer og Vestkappeln. Vließingen skal bombarderes fra Søsiden; men at dette allerede har overgivet sig ved Capitulation er vel et overilet Rygte. I vor Provinds hersker stor Bevægelse blandt Tropperne. — Efter nogle Efterretninger er Flaaden i Vließingen allerede førend Engellændernes Ankomst seilet op ad Schelde til Antwerpen.

Amsterdam, den 2den August. Engellænderne have den 29de om Aftenen viist sig ved Kysten af Øen Walcheren, sat Tropper i Land ved Ter-Veer og Domburg, bemægtiget sig hele Øen og ere siden efter trængte frem fra Middelburg til Vliessingen, hvilken sidste Stad som bekjendt er uden Forsvar fra Landsiden. Den sammestedsværende Flaade har ved Fiendens Nærmelse begivet sig opad Schelde til Lillo. Staden Zirczee paa Zeeland er ogsaa bleven besat af Engellænderne. Vor Konge ventes i denne Aften til Loo. — Vor af omtrent 5000 Mand bestaaende Garnison er brudt op mod Bergen op Zoom. Tallet paa de landede Engellændere bliver angivet til 20,000 Mand.

En halv Miil fra Wagram opkom d. 6te f. M. Ild paa en Rugmark, hvorved 2 til 3000

*) Denne Provinds er ved Scheldes Udlob deelt i 15 til 16 frugtbare Øer, blandt hvilke de vigtigste ere: Walchern, Nord-Beveland, Syd-Beveland, Tolen og Schouven. Den har 9 Stæder og 105 Landsbyer. Hovedstaden er Middelburg og næst den er Vließingen den fornemste Stad. Hver af dem har 24,000 Indbyggere. Climatet er usundt for Fremmede, Jordbunden meget frugtbar, men Landet saa lavt, at det maa beskyttes ved store og brede Jorddiger mod Havets Indbrud. — Blandt alle Hollandske Provindser er Zeeland den, som er meest udsat for fiendtligt Anfald.

Østerrigske Saarede, der ikke kunde undflye, paa en jammerlig Maade omkom.

Prindsen af Ponte Corvo er ankommen til Paris.

Stockholm d. 18 Julii. Den vestlige Armee, der ved sin dristige March til Hovedstaden i Martii Maaned havde givet Tegn til Revolution og hidtil har ligget her i Garnison, er brudt op, for at marchere til de Norske Grændser. I Morgen eller Overmorgen afgaaer den sidste Deel af samme og tillige med den Anføreren Statsraad og General=Adjut. Baron Adlersparre. Man troer sig herved berettiget til at see her en stor Nyhed i Møde, og Rygtet om et Indfald fra de Norskes Side foruroliger os ikke. — Den sidste Indberetning fra vor Nord=Armee er dateret Olofsfors d. 9 Julii. Ved den første Efterretning om vore Fregatters Ankomst yttrede sig stor Raadvildhed i den Russiske Armees Bevægelser. Hovedstyrken var ved Umeaa bleven meget svækket ved de mange adspredte Detachementer og til end større Uheld gik den Bro, Russerne havde slaaet over Umeaa, itu. Vi besluttede nu at agere offensiv og angribe det imellem Floderne Umeaa og Oere staaende Russiske Corps. Vi sloge en Bro over den sidste Flod; men Russerne reparerede imidlertid deres Broer over Umeaa Elv og transporterede 4000 Mand med Artillerie derover, som toge deres Stilling ved Sjødermølle. Gener. Sandels avancerede fremad, og skjønt han snart mærkede Tingenes forandrede Tilstand, modstod han en Tid lang en saa overlegen Fiendes hele Styrke, paa det ufordeelagtigste Locale af Verden, og gik ikke tilbage til sin forrige Stilling bag Oere, indtil Nødvendigheden tvang ham dertil. Vort Tab under denne ulige Kamp var ikke ganske ubetydeligt; blandt andre have vi mistet den brave Oberstlieuten. Dunker og adskillige Officierer. — Det er alt for vist, at Russernes første Skræk for vore Krigsskibe nu anseelig har formindsket sig, efterat de have erfaret, at disse dybgaaende Fartøier ikke kunne gjøre nogen Landgang og heller ikke have Landingstropper ombord. — Kongen har tilstaaet Bondestanden en meget forhøiet Posttaxt. Reisende maa nu betale 50 PC. mere end før, give Hestens Eier Plads paa Vognen, og tør ikke kjøre en Svensk

Miil (som man tilforn tilbagelagde i $\frac{3}{4}$) i mindre end $1\frac{1}{2}$ Time.

I Følge en Skrivelse fra St. Petersborg af 12te Julii, har den Preussiske Minister von Altenstein under 12te Martii d. A. tilstillet den Russiske Consul Facius i Königsberg en af Hs. Preussiske Majestæt given Forordning af følgende væsentlige Indhold: "For at fremme Handelen "med Russisk Pohlen, meddeles herved Told=Am"tet i Schmaleninken den Forskrivt ei i Fremtiden "at hæve nogen Told af de samtlige fra bemeldte "Sted kommende og til Königsberg og Memel "gaaende Varer."

Det har behaget Hs. Majestæt under 23de f. M. allernaadigst at resolvere saaledes: "Vi ville allernaadigst have bevilget og tilladt indtil videre, at Recensionerne i Kjøbenhavns lærde Efterretninger maae indrykkes uden at Forfatterens Navn offentligen i Bladet anføres, imod at Bladets Redakteur Professor Theologiæ P. E. Müller, saaledes som han har tilbudet, staaer til Ansvar saavel for Bladets Indhold i Almindelighed, som og for hver særskilt Forfatters Navngivelse naar saadant ham af Vedkommende paalægges." Ifølge denne Kongelige Tilladelse bliver Recensionerne i disse Blade herefter indrykket anonyme.

I Frederiksstad i Norge holdes d. 7 August Auction over den der afdøde Commandant Generalmajor v. Geddes Efterladenskaber.

Paa Børsen var i Gaar den høist ubehagelige Efterretning i Omløb, at den kjekke Færgemand Lars Bagger er med 15 Mand kulseilet ved Stevens.

Bornholm, den 3die August. Endnu leve vi fredelig her. Ved Svannike blev for nogle Dage siden verlet nogle enkelte Kugler med et Par Brigger, men det var af slet ingen Betydenhed. Vi vente nu paa den Engelske Flaades Tilbagekomst fra de Russiske Farvande, som nok skeer i Slutningen af August eller først i September; maaskee her da kan forefalde noget. Siden den 11te Julii have vi ingen Efterretning her fra andre Verdens Lande og Riger.

Blandinger.

I Skriftet: das Jahr 1806 ꝛc., trykt 1807, siges om den bekjendte Schill, som den Gang kun var Lieutenant, ligesom i et Slags prophetisk Aand: at han er en anden Luckner, men under Omstændigheder, der gjøre hans Streiferier fordærvelige istedet før nyttige for Fædrenelandet.

Som et Bevis paa hvor rigtigt den udødelige Holberg allerede for 90 Aar siden dømte om den Franske Nations militaire Talent kan følgende tjene: Aandsnærværelse (Presence d'Esprit), siger Holberg i sine Breve til en velfornemme Herre, er den Dyd, som skinner meest hos denne Nation. De Franske kunne hastig fatte en Ting og hurtig udføre deres Sager. Derfor ere de ufôrlignelige i saadanne Ting, der ikke taale Ophold. Thi da Aandsnærværelse behøves meest i uformodentlige Anfald og Hændelser, hvor man ikke har lang Tid at betænke sig, hvad man skal gjøre, og det er en Egenskab, som i Besynderlighed behøves i et Feldtslag, saa seer man at Frankrige har frembragt flere Generaler end næsten hele Europa. Thi endskjøndt Forsigtighed og en skarp Dømmekraft ere saadanne Dyder, som især tilkomme en General, saa anbefales han dog meest ved den Egenskab, som kaldes Presence d'Esprit, der udfordres i Heden af en Action, thi, at see en Ulykke forud er en viis Mands Caracteer, men at gaae en Ulykke i Møde, som kommer uformodet og i et Øieblik at sætte sine Sager istand igjen, naar de staae paa den allersletteste Fod, er snart mere end menneskeligt.

Førsten af Anhalt-Dessau.

Blandt Tydsklands Førster udmærker paa en fortrinlig Maade Leopold Friedrich Franz, Hertug og Første af Anhalt-Dessau, sig. I 51 Aar har han regjeret, været sit Folks Lykke og Velsignelse, og Tydsklands kronede Exempel paa hvad en Første kan og bør være. I hans lange Regjerings Tid har han aldrig forhøiet, men tvertimod formindsket Afgifterne; de trykkende Byrder Krigen medfører, har han altid allene baaret; hans Embedsmænds

Lønninger har han forhøiet, forbedret Skole- og Opdrægelsesvæsenet, oprettet milde Stiftelser, beskyttet Konster og Videnskaber, befordret Agerdyrkningen, forstørret og forskjønnet sin Hovedstad, og omdannet sit hele Land til et Eden. Derfor siger Segure om ham i hans histoire du règne de Fréderic Guillaume II, roi de prusse: "Prindsen af Dessau er den dydigste og meest oplyste Mand i sit Aarhundrede, en Ven af Konsten, Naturen og Menneskeligheden, hvis Smag Reisende beundre, hvis Viisdom Germanien ærer, hvis Godhed hans Undersaatter velsigne. Aldrig har han havt fornøden at svare paa nogen Kritik, hans Handlinger og hans Land er hans Forsvar." I afvigte Aar d. 20 Oct. blev hans 50de Regjeringsaar høitideligholdt af hans tro Undersaatter paa den værdige Maade som et Folk skylder en Første, der er sit Folks Fader og Beskytter. Det var et rørende Syn at see den glade Iver, hvormed alt blev foretaget til denne Fest, hvis Formaal ei var at tilfredsstille egen personlig Forfængelighed, men at forherlige en kronet Oldings Jubelæum. Selv den Fattigste søgte at bevidne den kjere Første sin Tak. En Dreier havde anbragt i sit Vindue følgende Riim:

> Ich bin ein Drechsler und drehe rund.
> Gott erhalte unsern Herzog gesund!

En fattig Jøde, som efter Evne havde oplyst sit Vindue, skrev paa samme:

> Herzog Franz, ich liebe Dich:
> Drum bringe von Leipzig mein Lämpchen ich.

Med de øvrige Stænder bestræbte den Jødiske Menighed at bevidne Førsten sin Taksigelse for den lykkeligere Stilling den nød i det Dessauske mod i Tydsklands øvrige Stater. Hertugen sagde til Forstanderne for den Jødiske Menighed: jeg vil besøge Eder i Eders Synagoge, og bivaane Eders Gudstjeneste med den samme Andagt, som I have bivaanet vores.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere; det tilbringes Subskribenterne og betales qvartaliter med 6 Mark. Subskriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, boende i store Helliggeiststrædet No. 144.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 88.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 12 Augusti, 1809.

Bør Præsterne have Rang? Og i saa Fald, Hvilken?

Rygtet har længe sagt, at Præsterne skulde have Rang, og at de nu skulde have den, nu den. Inter har siden afgiort det. Imidlertid kunde det vel ikke være af Vejen at sige sine Tanker herom.

Jeg har allerede tilforn yttret min Formening i Iris og Hebe, Maji 1805, i Afhandlingen om det Fornuftige og Rette eller snarere Ufornuftige og Urette i at paalægge Præsterne ugentlig Læsning i Skolerne: "At Præsterne, saalænge de ei overvældes med alt for mange uvedkommende Forretninger, saa dem levnes Tid, og NB. Midler (thi nærværende Tid synes riig paa Projectmagere, der stræbe at gjøre dem til det Modsatte af det de burde være) til Bogers Anskaffelse for at udgjøre den lærde Stamme i Landet, de skulde være, og saa længe Lærdom er æret i Landet, behøver ingen Rang, bestyrket med den kloge Griffenfeldts Svar til Professorerne Bartholin og Worm. Imidlertid skulde Tiderne saaledes have forandret sig, eller kunne ventes at blive forandrede for Præsterne, at de ei kunde vedblive at holde sig selv i Agt ved Lærdom, Fortieneste og Forhold, eller andre krigerske Omstændigheder kunde gjøre det nødvendigt (om maaskee et ungt Menneske, der hældig havde overstaaet Officier-Examen og blevet Lieutenant, endnu kunde tænke saa lavt at ville ved sin Rang hæve sig over en ærværdig Lærer, som tilforn havde holdt hans Galskaber lidt i Tømme) at Præsterne skulde have Rang; nu hvad Rang skulde Præsterne da vel helst have? Hvad synes Fornuft og Omstændigheder at byde?

Rygtet har bestemt Præsterne meget forskiellig Rang. Een har sat dem høit, en Anden lavt. En Anden ligesaa forskiellig derimellem. De Fleste synes at ville forunde dem Premier-Lieutenants Rang. Men

For det Første er Lieutenant kun en lidet betydende Person i almindelig Mands Øine; uden paa ham forstaaer almindelig Mand desuden ei at giøre Forskiel paa Premier- og Second-Lieutenant. Men nu at sætte en Menigheds Lærer og Formand i denne allerringeste Officier-Klasse, hvori unge Mennesker allerførst sættes fra Dreng af, og i hvis øverste Premier-Lieutenants Klasse unge Mennesker paa 20 Aar, ja derunder, kan være, er ingenlunde efter min Formening at giøre en Præst agtet og hæve ham paa nogen Maade i Folkets Øine.

Dernæst hvad er en Sognepræst? (thi jeg taler egentlig om disse Præster). Har ikke alle Omstændigheder sat ham paa sin Maade til det samme for sit Sogn og sin Menighed, som en Capitain for sit Compagnie? At give Præsten da ringere Rang end en Capitain er i mine Øine at fornedre ham, og det veed jeg ikke, at han har fortient. — Jeg vil ikke engang sige, at Præsten snarere forekommer mig, som Oberst for sit Sogn eller sine adskillige Sogne end Capitain for sit

Compagnie. Obersten befaler Capitainen Adskilligt, som han øieblikkelig og uden Undtagelse maa lyde; men hver Præst i sine Sogne handler ofte forskiellig i flere Ting fra Naboe-Præsten, og Provsten eller Biskoppen blander sig ei deri, saalænge hver Præst handler efter Lovene. Skal Visitats eller Mynstring holdes, saa dependerer den ene Præst ei af den anden; for hvert Sogn, eller for alle en Præsts Sogne holdes Visitats paa eengang, ligesom Mynstring for hvert Regiment. — Overalt imellem 2 Ting maa man hellere give Præsten for megen end for liden Rang, naar han endelig skal have Rang; thi han kan ei som Officieren strax med Stokken eller Arrest skaffe sig Agtelse. Præsten erhverver sig den ikkun Tid for Tid, eftersom hans Kundskaber og Retskaffenhed kan blive bekiendte. Men imidlertid kan Adskilligt formedelst uforskyldt Ringeagtelse blive forsømt eller gaae forloren.

Videre, hvem har Præsten med at giøre? Med alle Mennesker. Og hvorledes med dem at giøre? Ikke med Stevne-Maal, Bøder, Stokken, Arrest 2c. Men med Ord og Overbeviisning. Hvorledes skal nu de sundeste Ord, den uimodstaaeligste Overbeviisning engang blive anhørt af ofte uvillige og lastefulde Mennesker? Og høres maa de dog, inden de kan overbevise og erkiendes for fornuftige, med mindre Præsten tilforn allerede har Agtelse af Mennesker; man faaer derfor vel vogte sig, at give Præsten for liden Rang, dersom han ellers skal have den, vil hæve ham, gavne og ikke skade ved Rangen. — Overalt, hvorledes vil en Over-Officier, eller een af de høie Embedsmænd, endog en gammel Adelsmand paa Landet, eller afskediget Herre agte Præsten, som dog skulde være, om ikke hans Lærer, saa dog Erindrer eller Paaminder, Trøster, Opmuntrer 2c., saavel i Kirken, som andet Stæds, med Lieutenantens Rang? Lieutenanten og Lieutenantens Rang, naar han seer Præsten, rinder ham altid i Hovedet, og han agter Præsten ikkun for sin subalterne, som han saa lidet bryder sig om, at han foragter ham. Præsten med Premier-Lieutenants Rang maa, efter mine Tanker, ansee sig meget ilde holden, og ønske, han aldrig hafte faaet Rang, da den aldeles intet vilde gavne, men meget hindre den Nytte, han ved sit Embede skulde stifte.

Sætter man Sognepræsten i Sammenligning med den verdslige Embedsmand, som ellers maatte jævnholdes med ham, med Borgemestere, Byefogder, Politiemestere, Herredsfogder og Birkedommere, om og Rang skulde følge med disse Embeder; saa maatte man ikke allene af foranførte Aarsager give Præsten ligesom tilforn Forrangen for alle disse; men endog i den Henseende fornemmelig, at det er Præsten, der skal giøre Mennesket til Menneske, denne hans ædlere Deel, den fornuftige Siel, og ikke, som alle disse kan, giøre Menneskene til vel afrettede Dyr, der lyde, frygte og hade. Visselig kan gode Præsters Flid ikke noksom paaskiønnes af enhver Overmand; thi denne maa være nok saa paapassende og streng, naar ingen Frygt for Gud, og Evighed er i Menneskers Hierter, skulde det være et meget eenfoldigt Menneske, som ikke kunde anrette ustraffet mangfoldig Ulykke, endog mod Overmanden selv. Dette er en gammel, ofte sagt, Sandhed.

Ved denne Leilighed ogsaa en Ting, som synes mig underlig. Præster i Kiøbstæden har hidtil været anseete for mere end Præster paa Landet, ligesom og deres Kaldsbrevs Papiir, hvorefter ellers deres Gang, for ei at sige: Rang, har været bestemt, var paa 16 Rdlr., naar Landsbye-Præsters ikkun har været paa 10 Rdlr. Dertil synes mig aldeles ingen Grund, i det ringeste i vore Tider. Naar jeg undtager Præster i Kiøbenhavn, hvor ligesom de Lærdes Samlings-Plads er, saa finder jeg ingen høiere Fordringer at kunne giøres til Kiøbstæd-Præster end til Landsbye-Præster. Landsbye-Præstens almindelige Mand er gemeenlig bedre oplyst end Kiøbstæd-Præstens, fordi paa Landet ved jævnlige Catechisationer holdes Kundskaben bedre ved lige. Og paa Landet har Præsten blandt de Høiere ofte langt mere oplyste Folk at tale for end i Kiøbstæden, hvor Kiøbmændene, som ikke sielden ere nogle af de Fornemste, ere undertiden ikke for et Haar mere oplyste end en god Bonde. Og naar jeg undtager nogle enkelte Kjøbstæder, som kan have mange offentlige Penge at varetage, saa synes Landsbye-Præstens Forretninger at være langt flere (tillige saare vigtige) end Kiøbstæd-Præstens, hvor Borgemester og Byefoged maa forrette alle de mangfoldige Skriverier, og Forretninger, som Landsbye-Præsten foruden hans Embede ene maa be-

sørge. Det eneste Særdeles, som synes bestemt for Kiøbstæd-Præsten, er mageligere Veie, ikkun nogle Skridt til hver Embeds-Forretning, og større Selskabelighed; om dette kan giøre ham mere agtet, og anseet til høiere Rang, vil hvers gode Fornuft sige ham.

Men fordi jeg nu herved har troet at have viist, at hvis Præsten skal have Rang, han da ikke kan være tient med mindre end Capitains Rang, naar han ei skal nedsættes og Rangen skal skade hans Agtelse langt mere end gavne den, saa vil jeg dog ikke dermed sige, at han skal give Rangskat, eller nye forhøiede Skatter. — Præsten behøver ingen Rang og forlanger ingen, naar ham blot forundes Tid til at læse og Evne til at kiøbe gode Bøger. Skal han have Rang, saa skeer det for Tidens og Omstændighedernes Skyld, som han ei kan giøre til. Han betaler allerede flere Skatter af sit Embeds Indkomster. Præsten paa Landet skal desuden, blottet fra alle Leiligheder, som Kiøbstæd-Manden har, opdrage sine Børn med flere Gange dobbelte Bekostninger; (nu holder han intet Barn i latinsk Skole eller i Instituterne i Kiøbstæderne for ringere end 300 Rdlr. aarlig, eftersom Tingene nu ere beskafne). Skulde han saa endnu betale anseelig Rangskat, foruden flere med Tiden paakommende nødvendige Skatter, saa vilde det og ikke lidet hielpe til, at det ikke vilde vare længe, inden der savnedes Personer til Statens Embeders Besættelse.

Dersom noget af det jeg nu her har sagt om Præsterne er fornuftigt og sandt, saa ønskede jeg det taget til Eftertanke til at erholde det bedste Udslag. Er det derimod urigtigt, saa bedes om Tilgivelse for en, i det ringeste, velmeent Yttring, og at det maatte erindres, at man med sin bedste Villie kan feile. Overalt vil jeg troe, at de, som enten kiende mig, eller vil sammenholde, hvad jeg tilforn har skrevet, med dette vil blive overbeviiste om, at ikke Rangsyge eller Stolthed, men blot Sandheds- og Rets-Kierlighed har styret min Pen.

T. M. B. Galskiøt,

Sognepræst for Hyllested, Værdsløb og Holsteinborg.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Tidskriftet Niedersachsen, 3ter Jahrg. V und VI Heft, findes under Overskriften: "Ueber Patriotismus und dessen Ausartungen. Ein Wort zu seiner Zeit geredet, von Louis," et Stykke fuldt af plumpe Udfald mod Hr. Prof. Guldberg. Efterat Forf. temmelig vidtløftig har fortalt hvad han egentlig forstaaer ved Patriotismus, og at der ogsaa gives noget, som han kalder patriotisk Fanatismus og patriotisk Pedanterie, med bestandige uædle Hentydninger paa Professor Guldbergs rosværdige Iver, for ved Salget af sine Skrifter at lindre de Brandlidtes Kaar, skrider han omsider til Texten og klager over, at Professoren blandt andet har beskyldt ham for, at hans fornemste Levebrød er at skrive Nidskrifter og Pasquiller over den Danske Regiering; fordi han i et Stykke: "Beyträge zur Berichtigung der Urtheile des Publicums über die gegenwärtige Lage von Dänemark," ikke har kunnet overtale sig til at sammendynge saa mange Skjældsord og Forbandelser mod Britterne som saa mange andre, der have skrevet om den Brittiske Invasion i Sjælland. Han forsikkrer, at han kun har skrevet to Skrifter angaaende Dannemark; det ene, den anførte Undersøgelse, og det andet under Titel: "Das gegenwärtige Interesse von Europa und die neue Organisation des dänischen Finanz- und Ministerialwesens," som er blevet læst med Bifald af de fornemste Danske Statsmænd. Han har nu sendt begge til to Universiteter og udbeder sig et Responsum: om de høre under Nidskrifters og Pasquillers Cathegorie eller om de ikke snarere kunne erklæres for Skrifter, der, skjønt frimodig og upartisk skrevne, dog tillige ere forfattede med sand Patriotismus. Han vil da ogsaa ved Rettergang søge at faae Erstatning af Prof. Guldberg. Navnet Louis, siger han fremdeles, som Prof. bebreider ham kun at være en Maske, han betjener sig af, er hans Fornavn; han havde sat det paa et lidet Skrift, som fandt Bifald, og har siden beholdt det ligesom et Handelshuus, for at forebygge Feiltagelser, beholder sit gamle Firma, uagtet Dødsfald have frembragt mange Forandringer deri;

men han har imidlertid aldrig skrevet noget, som han har negtet at være Forfatter til, og aldrig skjult det Tilnavn, han forbinder med Fornavnet Louis. Beskyldningen, at han driver Orkesløs omkring, er usandfærdig. Boghandlere, der have at bestille med ham, vide, med hvilken Spænding og hvor vedholdende han arbeider, og alligevel ikke kan paatage sig alt det Arbeide, man tilbyder ham. Politiske Skrifter ere langtfra ikke de eneste, han skriver; han arbeider ogsaa i Æsthetiken og andre Fag, oversætter Værker i adskillige Bind af andre Sprog ꝛc.

Der var en Tid, da man savnede et fuldstændigt System over de militaire Love, og dette Savn føltes dobbelt af Candidaten, der skulde fremstille sig til Auditeur-Examen. Denne Mangel blev i Aaret 1799 afhjulpen, da saavel, nuværende, General-Auditeur Rosenstand Goiske, som og, ligeledes nu værende, General-Auditeur Krohn berigede vor Litteratur, den første med sin Krigsret over den danske Landmagt, og den sidste med sit Forsøg til den danske Krigsret. — Nu har ogsaa Hr. Auditeur J. A. Mariboe leveret os en Haandbog i den militaire Lovkyndighed til Brug for Militaire. — De Forelæsninger, Forfatteren er befalet at holde ved det Kongel. Landcadet-Corps over den militaire Lovkyndighed, foranledigede ham til at udarbeide et Compendium, der indeholdt hvad han ansaae nødvendigst for Officieren at vide i Henseende til Krigslovene, og dette Compendium, eller rettere, denne Ledetraad, ved hvilken det Rosenstandske, saa saare ypperlige, Værk blev lagt til Grund, er det, som her leveres. — Efter Anmelderens Skjønnende kan Bogen stifte ikke ringe practisk Nytte. Den indeholder meget i et lidet Rum; dog havde det været ønskeligt, hvis Hr. Forf. havde ikke tabt de sildigere Anordninger af Sigte; saaledes lader han f. Ex. Side 17 Soldaten slippe med at tjene 6, istedet for 8 Aar, ved den staaende Krigshær. — Ligeledes fremsættes S. 41, at Selvmordere maa nyde ærlig Begravelse, men i al Stilhed; dette er urigtigt, da der udfordres det Kongel. General-Commissariats-Collegii specielle Tilladelse til, førend en Soldat, der i Tungsindighed har taget Livet af sig, kan vorde begravet ved ærlige Slaver. Ligeledes er det S. 69 Anførte, at alle Ansøgninger om Testamenters Confirmation i Militair-Etaten, skulle gaae (indgives) til General-Commissariats-Collegium. — Mod Sproget findes adskilligt at erindre; saaledes læser man paa første Side: Det kan vel ikke nægtes, at Kundskab om de gjeldende Love i ingen Stand er mere nødvendig end i Militair-Etaten. S. bøede, istedet for døde. S. 63 fuldtalligere, istedet for mere fuldtallige, o. s. v.

Udtog af en Skrivelse fra det Slesvigske af 9 Augusti 1809. Blandt dem, som i den seneste Tid ere døde i vore Egne, findes Præsten til Stepping og Frørup i Haderslev Amt, og Præste-Enken Frue Cramer i Slesvig. En Brystsvaghed har gjort Ende paa den førstes Liv, og den sidste er død af Alderdom, da hun paa 7 Maaneder nær havde naaet 100 Aar. Vi have ellers Grund til at troe, at de pludselige Dødsfald, som for nogen Tid siden vare saa idelige her i Landet, nu ville ophøre, da det vedvarende smukke Veir synes at have bidraget meget til at fordrive Koldfeber og andre ondartede Sygdomme, som længe hjemsøgte os. Maaskee kan en ny Sundhedskilde, som man vil have opdaget i Nærheden af Bramsted i Holsteen, ogsaa gjøre sit til den almindelige Helbreds Befordring. Fra vore Egne gjøres allerede jevnlige Reiser derhen, og man vil paastaae, at nogle Patienter, som tog til denne Kilde med Gigt og andre Sygdomme, ere komne tilbage fuldkommen friske. — Den gavnlige Skik, ikke længere at jorde de Døde paa Kjøbstædernes Kirkegaarde, begynder ogsaa hos os at blive mere almindelig. Flere Personer have i denne Tid faaet allerhøiest Tilladelse til at lade indrette egne Begravelser udenfor Kjøbstæderne; blandt disse ere Frue Kammerherreinde v. Holstein og en Kjøbmand i Flensborg. Den førstes Gravsted anlægges i Haven paa hendes eiende Gaard Favkevraae, ved Christiansfeldt, og den sidstes i Nærheden af en ham tilhørende Fabrik. — Med Rughøsten har man allerede gjort Begyndelse paa mange Steder. Græs findes i Overflødighed, og man tør derfor haabe, at der i Efteraaret hverken vil være Mangel paa Smør eller paa Græsning for Slagteqvæget og andre Creaturer.

Odensee, som nylig havde et brillant Fyrværkerie, har d. 3 d. M. ogsaa havt en Concert, som

paa den ældste Klubs Sahl blev givet af de Herrer Musici Rauch og Berregaard. Hr. Rind, Kongel. Sanger og Skuespiller, afsang en Aria, og foruden adskillige Musici, deeltoge ogsaa adskillige Musikelskere, saavel fra Odensee som fra Landet, i denne Concert. Det Hele udførtes til det talrige tilstedeværende Selskabs største Tilfredshed.

Den uforfærdede Menneskeredder Lars Bagge, han, som d. 3 Nov. 1801 paa Kjøbenhavns Rhed frelste syv Menneskers Liv og som saa ædelt svarede, da man tilbød ham en Belønning: jeg redder ikke mine Medmenneskers Liv for Penge, er virkelig bleven opsluget af de Bølger, hvis Raserie hans Mod saa ofte trodsede. I Løverdags blev han begravet i Lydeislov, hvor han fulgtes til Jorden af de Slægtninge og Venner, som vare komne fra Helsingøer, og alle Bymændene fra Lund ved Stevens. Sex unge Piger strøede Blomster paa hans Grav. Han blev kjørt fra Lund i Vemmetofte Klosters Ligvogn. Af de 16 Mand, som udgjorde Besætningen paa den Caper, han førte, ere 6 druknede op deels ved Feldtskov Rev, deels ved Lund under Stevens. — Lars Bagge er to Gange bleven hædret af Kongen: I Aaret 1801 skjenkede Hs. Majestæt ham til Belønning for sin skjønne Daad paa Kjøbenhavns Rhed Guldmedaillen for Fortjenesten og en aarlig Pension af 30 Rdlr., og 1809 blev han udnævnt til Dannebrogsmand. Under Kjøbenhavns Beleiring vovede han sig adskillige Gange i en Baad fra Helsingøer til Hovedstaden og bragte Breve og Efterretninger did. Som Caperfører udmærkede han sig ved Mod og Raskhed og opbragte adskillige rige Priser. Digteren Oehlenschlæger har besjunget hans Daad paa Kjøbenhavns Rhed 1801 i en skjøn Sang og een af vore talentfulde Konstnere har leveret hans veltrufne Portrait i Kobber.

Fra Bornholm haves officielle Efterretninger om hvorledes de paa Fæstningen Christiansøe værende Soldater af Marineregimentet, henved 200 Mand, paa den strafværdigste Maade have gjort Opstand, bemægtiget sig deres Officierer, og paa 2 i Havnen liggende Skibe og 2 Baade begivet sig bort. — Disse Troløse, som vare hvervede Udlændinge, udgjorde den talrigste Deel af Christiansøes Besætning. Allerede i sidst afvigte Julii Maaned deserterede 7 Mand i Complot til et fiendtligt Skib i Østersøen, og med Forundring bemærkede man at disse daarlige Mennesker efter den Schillske Bandes Ødelæggelse endnu nærede den Tanke at samme tildeels existerede og yttrede Længsel efter at kunne forene sig med Levningerne af denne Bande. Betagne af denne Svindel viste sig uventet blandt dem d. 2 Aug. de første Symptomer til Opstand, og denne steg næste Dag til det høieste, i det at de paa en tumultuarisk Maade samlede sig og mishandlede deres Officierer, som vilde modsætte sig dem; og da de tillige bragte i Erfaring at Commandanten, Capitain Kohl havde meldt det Forefaldne til Bornholm, opstod der Frygt hos dem for at de ved affendte Tropper fra denne Øe skulde blive overmandede og derefter faae den velfortjente Straf. De bemægtigede sig derpaa og arresterede de Officierer, udplyndrede Commandanten og saarede ham med et Bajonetstik i Siden, fornaglede Fæstningens Skyts og embarquerede sig derefter i 2 til Fæstningen opbragte Prisskibe og 2 store Baade, med hvilke de gik til Søes. Commandanten og Officiererne bleve af Oprørerne tvungne til at følge dem ombord; men bleve, efterat de vare komne noget ud i Søen, sendte tilbage til Fæstningen i et Par smaae Joller. En Caper fra Kjøbenhavn, ført af Jansen, tvang Oprørerne i Søen at give Slip paa de medtagne 2 store Baade og det deri værende Mandskab at retirere ombord i Skibene, hvorved disse Baade bleve reddede for Fæstningen. — I Følge Efterretning fra Bornholms Guvernement af 7de d. M. var Fæstningen Christiansøes fornaglede Skyts igjen sat i fuldkommen brugbar og complet Stand, Mandskab til Fæstningens Besætning og fornøden Armatur var ankommen til Christiansøe fra Bornholm, samt alle Midler anvendte for at bringe Alt igjen i tilbørlig Orden, saa at disse fædrelandsløse Menederes Opstand og Flugt ikke vil være af farlige Følger for denne Fæstning.

Man paastaaer, at Marinerne, som paa saa forræderſk en Maade rømmede fra Christiansøe, skulle have foregivet, at de gjorde det "um bedrängte Brüdern zu Hülfe zu kommen."

Sundhedsbrønden i Bramsted faaer dagligen flere Yndere. Sanitetscollegiet i Kiel har været

der nylig og anstillet en chemisk Undersøgelse med Vandet. Der er opdaget endnu to andre Kilder, hvoraf den første indeholder Staal og den anden Salt. Den første skal være saa stærk, at den ikke kan bruges ublandet. Allerede i Begyndelsen af det 17de Aarhundrede er Sundhedsbrønden i Bramsted bleven besøgt af alle Slags Syge, og mange forlode den, ligesom endnu, meget tilfreds med Virkningen. Over 70 Aar efter den Tid begyndte atter en ny og glimrende Periode for den.

Torsdagen den 3die August d. A. var Udstilling af Elevernes Haandarbeider i det kongelige Døvstummes Institut her i Staden. De forfærdigede Stykker vare Tobaksdaaser, Theaterkikkerter og Mikroskoper. Hs. H. Prinds Ferdinand, Hs. D. Gouverneuren, Prinds Friderich af Hessen, Cancelliets Præsident og Medlemmer samt en Mængde blandt Stadens agtværdigste Indvaanere beærede Stiftelsen ved denne Leilighed med deres Nærværelse, og yttrede deres fuldeste Tilfredshed med dens Arbeiders gode Fremgang.

En hæderlig Dannequinde har renonceret paa en hende af den kongelige Casse tillagt Pension, 400 Rdlr. aarligen, med det Ønske, at hendes Navn ikke i denne Anledning maatte offentliggjøres; for hvilken Renonciation Hs. Majestæt umiddelbart allernaadigst har tilkjendegivet hende Sit allerhøieste Velbehag.

Under 4de August d. A. er Directeuren i det kongelige Rentekammer, Kammerherre Joachim Otto Greve af Moltke, tillagt kongelig Befaling, at indtræde i Commissionen angaaende Norges Forsyning med Kornvare, m. m.

Efterat Cancelliet har forelagt Hs. Majestæt en allerunderdanigst Beretning om, at endeel af Indvaanerne i Rudkjøbing have, efter Byfogdens Opfordring, tegnet sig for et Bidrag til Søeværnet af 413 Rdlr., har det behaget Allerhøistsamme, under 13de f. M., allernaadigst at resolvere saaledes: Cancelliet har at tilkjendegive Indvaanerne i Rudkjøbing, som have forenet sig til dette patriotiske Bidrag, Vort allerhøieste Velbehag, samt desangaaende at foranstalte den sædvanlige Offentliggjørelse.

Hr. Capitain v. Bagtmann i Storehedinge har til det kongelige Antiqvitets Musæum indsendt følgende paa Møen og i Sjælland fundne Oldsager: fire spydformige pikkede Flintsteens Knive, hvoraf de 2de ere forsynede med fuldkomment Haandgreb; to firkantede pikkede Flinte, dannede som Huggejern med slebne Egge; en liden bikonoidisk Kugle af Vakke med Hul igjennem; fire store Steenkiler, hvoraf een er sleben og een har en sleben Eg; sex smaae dito, alle pikkede, men med slebne Egge. Ligeledes er fra Hr. Kjøbmand L. Olsen i Kjøge til Musæet indsendt en særdeles skjøn og vel conserveret Metaløxe, funden i Egnen af Storehedinge.

Da Hs. Majestæt Keiseren af Rusland har udnævnt von Aderkass til Allerhøistsammes Agent i Christiansand, saa er der, under 11te Julii d. A., udfærdiget et Rescript til Stiftamtmanden over Christiansands Stift, angaaende, at bemeldte von Aderkass maa erkjendes og antages som russisk-keiserlig Agent i bemeldte Christiansand.

Avancement, Forflyttelse og Afgang ved Vor Landmilitair-Etat.

Det har allernaadigst behaget Os at resolvere som følger:

Under 7de August:

1. Capitainerne Christian v. Koss og Thomas v. Rognebye, begge af Vort 1ste aggershusiske Infanterie-Regiment, meddele Vi herved Majors Caracter med den hver især reserverede Anciennetet. 2. Premier-Lieutenant Hans Georg v. Faith, af Husar-Regimentet, afskediges efter Ansøgning i Naade af Krigstjenesten med Ritmesters Caracter, ligesom Vi og, i Betragtning af at han stedse har udført Alt til sine Foresattes Tilfredshed og at han er bleven beskadiget i Vor Tjeneste, tillade at han maae bære Armeens Felttegn og 2 Epauletter. 3. Sec. Lieut. C. v. Piro, af det 1ste aggershusiske Infant. Regim., udnævnes til Prem. Lieut. ved de tjenstgjørende Grenadeer-Compagnier, og Sec. Lieut. N. v. Glatved oprykker i v. Piros Sted som Sec. Lieut. med fuld Gage ved bemeldte Compagnier. 4. Underofficeer L. Federspiel ansættes som Sec. Lieut. ved det 2det aggershusiske Infant. Reg. 5. Artillerie-Cadetterne A. F. R. Bruun, H. E. Bilfeldt, P. F. Drichmann og E. L. Hude, afgaae efter Ansøgning fra Corpset (mod Udstædelse af det sædvanlige Revers.

Under 8de August:

1. Oberst-Lieut. og Bataillons-Command. i det bergenhusiske Infant. Regim. J. H. v. Grübeling afskediges, efter Ansøgning formedelst Svagelighed, i Naade af Krigstjenesten som Oberst med 460 Rdlr. aarlig Pension under Navn af Vartpenge. 2. Capit. H. R. v. Monrath, af det holsteenske Infant. Regim. annect. Bataill., meddeles efter Ansøgning, formedelst Øiensvaghed, der gjør ham uskikket til at tjene i det Militaire, i Naade Afskeed af Krigstjenesten med 200 Rdlr. aarlig Pension. 3. Prem. Lieut. P. B. v. Elberg, af det fyenske Infant. Reg., udnævne Vi herved til Capitain og Chef for bemeldte Capit. v. Monraths havte 4de Comp. i det holsteenske Infant. Reg. 4de Bataill., men ham forbeholdes sin nu havende Anciennetet i det fyenske Infant. Reg. første og anden Bataill. 4. Underofficiererne C. Sevald og C. Riis, af det 1ste aggershusiske Infant. Regim., ansættes som Sec. Lieut. a la suite ved Regimentet. 5. Underofficier af Vort Eget Regiment H. Nregaard ansættes som Second-Lieut. ved det sjællandske Skarpskytter-Corpses 2den Bataillon. 6. Sec. Lieut. W. Baron Wedel-Jarlsberg, af Livregim. Ryttere, forflyttes derfra og ansættes som Sec. Lieuten. a la suite med Extra-Gage ved det aggershusiske Dragon Regim. med Anciennetet fra Resolutionens Datum. 7. O. J. Steen, Søn af afdøde Provst Steen, ansættes fra 1ste d. M. som over-

complet virkelig Cadet ved det norske Landcadet-Corps med en extraordinair paa dette Numer reglementeret Gage af Vor Casse.

Under 10de August:

1. L. F. B. Sehested ansættes som Sec. Lieut. a la suite ved Vort Eget Regiments 3die Bataillons Jæger-Compagnie. 2. Virkelig Cadet J. L. Arntzen afgaaer fra det danske Landcadet-Corps og ansættes derimod i samme Egenskab ved det norske Landcadet-Corps, og bevilge Vi for ham en extraordinair Cadets Gage af Vor Casse fra 1 Julii d. A., indtil han ved sidstnævnte Corps kan komme i det først vacant vordende Numer. — Hovedqvarteret i Vor Kongelige Residentsstad Kjøbenhavn, d. 12 Augusti 1809.

Frederik R.

Udenlandske Efterretninger.

Petersborg d. 19 Julii. Keiseren ventes i Begyndelsen af næste Maaned her tilbage. Den Engelske Escadre krydser endnu bestandig mellem Cronstadt og Reval i den Finske Bugt, men uden at den hidtil har vovet at foretage det mindste, paa den uhæderlige Handling nær, at den har borttaget nogle Fisker- og Transportfartøier. De Russiske Coffardieskibe er det blevet forbudet at udløbe fra Cronstadt. — Paa eet af de ankomne neutrale Fartøier er lagt Beslag, fordi der opdagedes Urigtigheder i dets Skibspapirer.

Feldtmarchal-Lieutenant Giulay, der vægrede sig ved, i Følge Vaabenstilstanden, at overgive Fæstningen Grätz, fordi han ikke havde nogen Befaling fra den Østerrigske Keiser, har nu d. 13de maattet overgive den, efterat Marchal Macdonald havde truet ham at bruge Magt. De Østerrigske Tropper have nu rømmet hele Provindsen Voigtland.

Man har nu den bestemte Efterretning, at Freden mellem Keiser Napoleon og den Østerrigske Keiser virkelig er undertegnet.

I Stockholm havde man d. 13 Julii Efterretning om en imellem den nordlige Armee og Russerne forefalden betydelig Træfning, som ikke er faldet gunstigt ud for de Svenske. Men officielt er endnu intet blevet bekjendtgjort.

I Anledning af den Svenske Konges og Dronnings Kroning ere 75 Doctorer i Theologien blevne udnævnte. Universitetet i Upsal har faaet Tilladelse til at udnævne hvert tredie Aar 75 Magistere, istedet for det hidtil kun turde udnævne 50. Sverrig bliver saaledes eet af de rigeste Lande i Verden paa — Doctorer og Magistere.

Allene til Gothenborg er der i Maji Maaned

ankommen 26,000 Tønder Salt, for størstedelen fra de Pyrenæiske Halvøer og Middelhavet.

Mag. Wallmark, Kgl. Svensk Bibliothekar, har vundet den af det Svenske Academie udsatte høieste Priisbelønning for det bedste Digt til Ære for den Finske Armee.

Lord Sidmouth, Roßlyn, Grenville, Carrington og Yarborough have i Overparlamentet protesteret mod Krigsskattens videre Udvidelse paa følgende Maade: Gjenstanden for Billen er at bestride indeværende Aars Udgivter ved at tage aarligen 1 Million Fonds af Krigstaxten. Dette farlige ny Skridt er os foreslaaet paa en Tid, da det ikke kunde undersøges med Opmærksomhed. Der blev ingen Meddeelelse gjort, for at retfærdiggjøre Statsgjeldens uhyre Forøgelse i de sidste to Aar. Nærværende Skridt tilintetgjør Grundsætningen for Ammortissementscassen, og for de Krigsskatter, som efterhaanden indføres, som man i en Tid af 23 Aar har fulgt, og som man nu opgiver. Vi befrygte, at de overordentlige Hielpekilder, som Parlamentet hidtil med Viisdom har skaanet, udtømmes ved dette System. Paa denne Maade komme vore Financer om nogle Aar i største Forlegenhed. Vi betragte denne Bill ikke allene som en meget uklog Forholdsregel, men ogsaa som meget skadelig i politisk Henseende under Finanecernes nærværende Tilstand. Saaledes handle vi i et Øieblik, da Viisdommen tilraader os et oeconomisk System og ikke at negte dem vor Bistand, der kunne gjøre Fordring derpaa. Vi ere mere betænkte paa den nærværende Tarv end paa Landets tilkommende Sikkerhed.

Hertugen af Brunsvig-Oels fortsætter endnu bestandig sine Streifetog. D. 3die ankom han til Hannover, hvor hans Husarer bemægtigede sig nogle Magaziner, Armatur og Munderingsstykker 2c. Om Eftermiddagen rykkede Corpset, som kun bestod af 2000 Mand, ud igjen og tog Veien til Neustadt, Nienburg 2c., paa hvilket sidste Sted det gik over Weser. Imidlertid havde et Corps Vestphalske og Hollandske Tropper, 6—7000 Mand samlet sig i Brunsvig og derpaa forfulgt dette Oelske Corps. Men dette var allerede sat over Vandet ved Nienburg, hvor det nedbrød Broen efter sig og trak sig mod den venstre Bredde, deels til Bremen, deels lige til det Oldenborgske nordligen. 3 til 400 Mand af samme ankom d. 5te til Bremen, hvor de besatte Portene og bivouaquerede mellem Broerne. Hertugen selv tilbragte Natten incognito i Delmenhorst. Han havde ladet gaae sit Corps did over Brinkum, er d. 6te brudt op til Berne, formodentlig for at indskibe sig i Varel og ved Kysten. D. 7 rykkede General Reubel ind i Bremen med et Corps paa 3 til 4000 Mand, men det var saa udmattet, at det først kunde bryde op igjen næste Morgen. Aftenen tilforn var forefaldet en Fægtning med Arriergarden af det Oelske Corps. Hertugen har trukket sig til Elsfleth (2 Mile fra Oldenborg, ved Weser), hvor alle Skibe ere satte i Requisition for hans Corps.

Efterretningerne fra Holland gaae til den 5 Augusti. Engellænderne have virkeligen taget Den Schouven i Besiddelse og gjort Landgang paa Walcheren. Den Flaade, hvormed de fuldførte dette Foretagende, bestod af 130 Transport- og Krigsskibe. Da Samfærslen er aldeles afbrudt, saa vidste man i Harlem endnu d. 5te intet bestemt angaaende det Hele. Men skjønt det er aabenbart, at Engellændernes Hovedøiemed er den Franske Flaade, der laae ved Vlissingen, saa tvivler dog ingen om, at de jo vil forfeile deres Hensigt; thi Flaaden ligger nu saaledes stationeret, at det vil falde dem vanskeligt at angribe den med Fordeel, og de Anstalter, der føies til at fordrive dem fra Landet, overgaaer al Beskrivelse. Fra alle Kanter samles Tropper, der ile til Schelde; en anseelig Fransk Magt samler sig i Egnen af Gent, under Prinds Ponte-Corvos Anførsel, og mange Tropper defilere dagligen ad Antverpen, som er Samlingspladsen for en stor Mængde Mandskab. — Flottillen under Admiral Ruysch's Anførsel, har stationeret sig paa Krammer. Marchal de Winter, der commanderer i denne Egn, har i sin Indberetning til Kongen roest Oberstlieut. Ossewaarde, der førende Commandoen over en Afdeling af den ved Veer stationerede Flottille, var kommen i en Fægtning med en Afdeling af den fiendtlige Escadre, og trods Fiendens Angreb, siden har forenet sig med Admir. Ruysch. — Men midt under det Mod og den Fædrenelandskjerlighed, der i denne for Holland saa vigtige Tidspunct, besjeler alle Batavier, er det sørgeligt at erfare enkelte Exempler paa Niddingsfærd og Forræderie. Gener. Lt. Bruce, som Kongen havde overdraget at forsvare Batterierne paa Zuid-Beveland til det yderste, har overgivet disse til Fienden, uden at løsne et Flinte- eller Canonskud. Kongen har afsat ham fra alle hans militaire Værdigheder, erklæret ham udulig til nogensinde at beklæde nogen militair Post, og ladet hans Navn udslette fra Listen over Unionordenens Riddere, hvis Stormester han var.

Warschau d. 27 Julii. Den Franske Gesandt, General Gardanne, er ankommen her fra Persien. — Det Polske Corps, der staaer i Cracau og Egnen deromkring, er 20,000 Mand og det Russiske, under General Sievers, over 8000 Mand stærk. Russerne besatte i Forening med Polakkerne Vagterne. — Mellem Russerne og Østerrigerne er der aldeles ikke forefaldet noget krigersk Optrin. De sidste trak sig for det første bestandig tilbage. — Den Polske General Rozniecki har udfordret den Østerrigske Gener. Mondet til en Duel, paa Grund af en Overtrædelse af Cracaus Capitulation, men han har ikke antaget Udfordringen. — Sex Postofficianter, som ere indfødte Preusser, ere blevne dømte som Landsforrædere, een til 3 Aars Tugthuusstraf og efter den Tids Forløb til Landsforvisning, og de øvrige til Landsforvisning.

Luerne have d. 25de f. M. bragt den ærværdige 61aarige Olding, Præsten Hr. Helm i Svindinge, i den ulykkeligste Forfatning. Uden at regne det store Tab af hans Bohave, og den Bolig, hvori han i 30 Aar levede og arbeidede til Guds Ære og Menighedens Fryd, stedse kjæmpende med Næringssorger og Uheld, der endog have bragt ham i trykkende Gjæld, har han havt den tunge Lod, at hans agtværdige Ægtemages Legeme er blevet angrebet af Luerne. Med Vemod seer dette ulykkelige Par 8 elskværdige Børn uforsørgede og nogle af dem endog trænge til deres Understøttelse. Allerede have Menneskevennerne Biskop Hansen og Boghandler S. Hempel i Odensee talt disse Ulykkeliges Sag, men for ogsaa at give Hovedstadens veldædige Indbyggere Leilighed til at bringe deres Offer paa Godgjørenhedens Alter, ombedes enhver, der vil understøtte ovennævnte Brandlidte med milde Gaver, at indsende samme til Bogtrykker Höeckes Enke i store Helliggeiststræde No. 144, som har paataget sig at modtage Bidragene og aflægge offentlig Regnskab for dem.

Fortsættelse af indkomne Gaver til Understøttelse for Danske og Norske Søemænd i Engelsk Fangenskab. (See No. 78, 80, 82, 83 og 86.)

Fra en Ubekjendt	10 Rdlr.
— H. U. T.	2 —
— M.	10 —

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Sjette Aargang. No. 89.
Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.
Tirsdagen den 15 Augusti, 1809.

Nogle Anmærkninger i Anledning af Skilderiets No. 27. 1809, om Kiobenhavns Dodeliste for Aaret 1808.

Af Stadsphysicus Dr. Scheel.

Ved de interessante Betragtninger over det afvigte Aars Sygdomme og Mortalitet, som Udgiveren af Skilderiet har anstillet, finder jeg mig foranlediget til nogle Anmærkninger, som jeg, især for at kunne give Publicum samme Oplysning over Børnenes Mortalitet paa Fødselsstiftelsen, som Stiftelsens Direction har givet Kongen og Cancelliet, ønsker at maatte finde Plads i dette af Publicum yndede Tidsskrift.

1 Anmærkning. Udgiveren synes at bebrejde Lægerne, at de "saa lidt have søgt at drage den rigtige Nytte af Dødslisterne", hvilke han kalder "et ubedrageligt medicinsk Barometer, der kunde vise os Dødelighedens og Sygdommens Falden og Stigen". Men mon disse Lister hos os ere saaledes beskafne, at de fortiene dette Navn, og at man kan drage paalidelige Slutninger deraf? Dette troer jeg, indtil der skeer en væsentlig Forbedring med samme, bestemt at kunne besvare med nei, thi jeg har alt for mange Beviser paa, at Sygdommenes Navne i vore Dødslister ikke angives til Klokkerne efter kyndige Lægers Bestemmelse. Ofte nævnes ved slige Anmeldelser den første den bedste Sygdom, som den Afdøde aldrig har havt; saaledes har jeg fundet Børnekopper anmeldte der, hvor Mæslinger, Tæring, Kiertelsygdom og andre flere Sygdomme, hvis Forvexling med Kopper man næsten skulde ansee for umuelig, havde været Aarsag til Døden.

Fortidens og de nuværende Dødslister, ere derfor ikkuns af liden Paalidelighed; i alle Tilfælde fordre de, for dog nogenledes at kunne afbenyttes, megen medicinsk Critik, især naar man vil i sine Betragtninger gaae langt tilbage i Tiden.

Alligevel ere de, ved Dødelisterne foranledigede Advarsler, som i Skilderiets omhandlede Numer gives imod en Deel Sundhedsfejl i vore Medborgeres Levemaade, fuldkommen grundede og fortiene

Opmærksomhed. Jeg kan derfor, uden at berøre dem, gaae videre i min lille Commentar.

2 Anmærkning. Det, som Udgiveren Pag. 419 siger om Bombardementet, som en vigtig Medaarsag til den større Mortalitet i afvigte Aar, tør jeg aldeles ikke kalde ugrundet, men dog kan jeg ikke undlade at anmærke, at Følgerne af den ved Bombardementet foraarsagede Angest og Skræk, af mange iblandt Publicum ansees større end de virkeligen ere, og at man mindre har tænkt paa, at Næringssorg, Kummer over tabt Velstand i alle Klasser, og fremfor alt hos den ringere Klasse, indknebne usunde Boeliger, tilligemed Vinterens Kulde, upaatvivleligen have bidraget det Meste til Aarets 1808 store Mortalitet; Aarsager, som i den forestaaende Vinter ikke mindre vil forøge Mortaliteten, og som Velgiørenhed vel ikke gandske formaaer at hæve, men dog i det mindste at kunne formindske.

Ogsaa vilde de, som antage at Angest og Skræk i saa høj en Grad har virket paa Kiøbenhavns Indvaanere, giøre det største Antal af disse Uret; thi ogsaa de Ikke-Vaabenførende have i Almindelighed viist en Standhaftighed, som havde fortient et heldigere Udfald af Belejringen.

Dersom man kunde samle de mange hæderlige Træk af uforfærdet Mod og Aandsnærværelse, som endogsaa det saakaldte svagere Kiøn viiste, da vilde dermed i Belejringens Historie ikke faa, og for vore Medborgerinder saare hæderlige, Blade kunde fyldes. Noget, som kraftigen maatte bidrage til at formindske de med en Belejring forbundne nedtrykkende Sindsbevægelser, var den Enthusiasmus, som Kierligheden til Kongen og Fædrenelandet, en retfærdig Forbittrelse imod Fienden, og det Ønske, at maatte kunne imodstaae hans troeløse Overfald, unægteligen frembragte hos Kiøbenhavns Indvaanere.

Meest skulde man troe, at Skræk og Angest under Belejringen, vilde have frembragt skadelige Følger hos Frugtsommelige, hos Barselqvinder, hos diende Børn og deres Mødre og Ammer. Hvad især med Hensyn til Børnene maatte berettige til en saadan Formodning, er, at offentlige Blade fortælle os, at næsten alle i Breslau under den sidste Franske Belejring fødte Børn, ikkun kort Tid overlevede Belejringens Ende. Men enten ere vore danske Mødre mindre skræksomme, og deres Børn mere haardføre end de i Schlesiens Hovedstad, eller ogsaa var Vejrliget os mere gunstigt — thi hos os skeede ikke noget Lignende, og Mortaliteten iblandt spæde Børn og Barselkoner, var hverken under, eller i de første 4 Maaneder efter Belejringen af Betydenhed *). Dette kan tiene til Beroeligelse for de Forældre, der med overdreven Ængstlighed vente farlige Sygdomme hos deres Børn af enhver liden Forskrækkelse,

*) Paa den Kongl. Plejestiftelse, som kan tiene her til Maalestok, var den endogsaa usædvanligen ringe, thi af det der værende betydelige Antal Børn, døde i 1807, i Aug. ikkun 3, i Sept. 10, i Oct. 16, i Nov. 15, i Dec. 10, en Mortalitet, som i de foregaaende 4 Aar, uden hærskende Epidemie iblandt Børnene, har været betydelig større.

Moderen eller Ammen har været udsat for. Antallet af dødfødte Børn under og efter Beleiringen, var heller ikke paa nogen Maade overordentligt, hvilket beviser hvor megen Skræk og Angest Frugtsommelige som oftest kunne taale, uden derved at lide Abortering eller paa anden Maade ulykkelig Fødsel. Ja enkelte Frugtsommelige udholdt ikke blot Bombardementets Skræk, men endogsaa Bombesaar, uden Skade. *)

Det afvigte Aars betydelige Antal af Dødfødte, kan derfor vist ikke med Grund tilskrives Bombardementet. Antallet er stort, ja større end Udgiveren regner samme, thi naar Fødselsstiftelsens Dødfødte regnes med, er ikke blot hvert tyvende Barn af de fødte, men efter 5 Aars Middeltal, næsten hvert 15de Barn i Kiøbenhavn dødfødt. De Dødfødtes Antal i Kiøbenhavn (Fødselsstiftelsen ikke iberegnet) var i Aaret 1803, i hvilket man begyndte at optælle dem, 125, og derimod samme Aar ifølge offentlige Blade i Petersborg, ved en næsten to Gange saa stor Folkemængde, ikkun 11. Siden den Tid er de Dødfødtes Antal hos os voret fra Aar til Aar, indtil den i Aaret 1808 udgiorde den Sum af 157. Heraf kunne man ved første Øjekast blive fristet til at troe, at enten Fødselshielpen hos os var slet og kom hvert Aar mere i Forfald, eller ogsaa at de Kiøbenhavnske Mødre

*) Af disse kiender jeg en Kone, som omtrent 6 Uger efter Bombardementet, endnu ikke helbredet af de betydelige Saar en springende Bombes Brandmasse havde foraarsaget, blev lykkelig forløst af et raskt og sundt Barn.

og deres Fostre vare meget svage, og at Danmarks Hovedstad i begge disse Henseender maatte staae langt tilbage for Ruslands; men ved nøiere Undersøgelse vil man let opdage, at det anførte Særsyn ikke hidrører af andet, end af den større Nøiagtighed med hvilken Dødfødte (og iblandt dem ogsaa Aborteringer) hos os anmeldes, paa Grund af Kongelige Anordninger, som i de første Aar efter at de vare udkomne, ved en Deel Jordemødres Ubekiendtskab med Anordningen eller Uefterrettelighed, mindre fuldkommen bleve fulgte.

Udgiveren har imidlertid vist ikke Uret deri, at han tilskriver mange ulykkelige Fødsler Mødrenes egen Skyld, og uden Tvivl vilde de Dødfødtes Antal hos os være meget sieldnere, dersom ikke Umaadelighed af al Slags, og hos Mødre af den ringere Klasse, tillige Climatets Haardhed, og alt for svært Arbejde, saa ofte tilintegiorde det spæde Fosters Liv.

(Sluttes i næste Numer.)

(Indsendt.)

Til min Ven Hr. Pastor Galskiot.

Rang som Lieutenant, det ei forslaaer!
Hvormed skal man Dig da fornøie?
Gud Fader selv maa sig jo lade nøie
At han som Capitain i Rangen staaer. *)

*) Den bekjendte Psalme: Capitain Gud Fader i Himmerig.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Toldcasserer og const. Toldinspecteur Thode i Christiania har opfordret enhver Skibseier eller

Reder i Christiania til at opgive de Skibe og Fartøier, de ere i Besiddelse af, hvilken Drægtighed de have, om de ere tjenlige til Transportskibe og hvor de for nærværende Tid ere beliggende, da han af sit foresatte Collegium er bleven paalagt, uopholdelig at indsende fuldstændig Oplysning saavel om Christianiæ Byes Skibe og Fartøier, som de, der henhøre under Tolddistrictet.

I Trondhjems Avis klages over, at Mangelen paa 1 Rdlr. Sedler bliver Dag for Dag større, men at Forlegenheden for Skillemynt er saa stor, at man undertiden ikke kan kjøbe noget i det Smaa. Anmelderen paastaaer, at der er ingen Tvivl om, at jo enkelte have samlet smaa Penge og gjemme dem. Han mener derfor, at det var ønskelig om man ved Undersøgelse kunde opdage hvem, der har samlet og gjemmer Smaamynt, paa det de kunne blive anseete derfor som for Aager.

Krigsefterretninger.

Aldrig syntes Europas politiske Stilling at have været mere gaadefuld end i dette Øieblik. Efterretningerne om Fred og Krig krydse hinanden saa uophørligen fra alle Sider, at selv den skarpsindigste Politiker maa blive svimmel under de uforudseete Begivenheder, som næsten hver Dag frembringer.

Sverrig, som med Gustav den Fjerdes Afsættelse syntes at have villet gjøre Ende paa alle de Elendigheder, som utidig Krigslyst og daarlig Herskesyge havde paaført Riget, vedbliver endnu stedse at handle meget tvetydigen. Næsten de fleste Tropper, der hidtil have cantonneret i Stockholm, er brudte op og synes at tage Veien nordligen. Den største Deel af den vestlige Armee er afmarcheret til Vermeland, som Statsraad Baron Adlersparre ogsaa er reist hen til. En ny Generalissimus over Land- og Sømagten Overadmiral Af Puke er bleven udnævnt og afgik d. 28de f. M. paa et Linieskib fra Stockholm, for at paatage sig Commandoen. Men midt under alle disse krigerske Tilberedelser synes Fredsunderhandlingerne dog endnu at gaae deres raske Gang. Gener. Gouverneur Grev v. Essen, skal ufortøvet afgaae til Paris; Ambassadeuren Baron v. Stedinck skal, ledsaget af en Ambassade-Secretair, reise til Petersborg, for at begynde Underhandlingerne, og Cancellieraad Netzel, der ogsaa synes at reise i et Statsærende, er allerede d. 23 f. M. afgaaet til Hamborg.

Medens Menneskeligheden allerede glædede sig over den imellem Frankrige og Østerrige sluttede Fred, taler nu Rygtet igjen lydelig om, at Vaabenstilstanden er afbrudt, og Krigen atter begyndt. Imidlertid sige de offentlige Tidender os, at Erkehertug Carl formedelst sin svækkede Sundhed har nedlagt Commandoen; at Keiser Franz selv nu fører Overcommandoen; at Førsten af Lichtenstein commanderer under ham, og at Østerrige, hvis Armee hidtil ansaaes for aldeles tilintetgjort, endnu har 147,000 (?) Mand under Vaaben. Det vilde være vanskeligt at tænke sig Muéligheden af et saadant Fredsbrud, under den Forfatning, hvori Østerrige i dette Øieblik befinder sig, dersom man ikke vidste, hvor meget Engellands Koglerier formaae. Muéligen at den med saa megen Brain bebudede Britiske Expedition *) til Zeeland har forblindet Østerrige. Men uagtet det er vist, at Engellænderne have fuldført deres Landgang paa Øerne Walcheren og Schouven, og taget paa den første Middelburg og paa den sidste Zirkzee i Besiddelse, saa haaber man dog at den vigtigste Plads, som deres Opmærksomhed især er henvendt paa, Vlissingen, vil kunne vedblive at gjøre Modstand. Ogsaa troer man at Tabet af Øen Zuid-Beveland kun kunde havt farlige Følger for Egnen mellem Bergen op Zoom og Antwerpen i det Tilfælde, at de der forsamlede Hollandske og Franske Tropper ikke betimeligen havde forebygget Engellændernes Overgang. Skjønt intet bestemt vides om den Franske Flaades Skjebne, saa laae den dog i det mindste endnu d. 5 August temmelig tryg, en halv Miil fra Antwerpen. — Om Engellændernes Landgang haves følgende omstændelige Efterretninger, som gaae til d. 5te. Den 29 f. M. landede de mellem Nord-Beveland og Schouven med omtrent 200 Seilere. Søndag Middag indfandt 7 store Skibe sig paa Pynten af Zirkzee, og om Aftenen kom adskillige

*) Den skal være den største, Engelland nogensinde har udrustet. Den bestaaer af: 36 Linieskibe, 95 Fregatter og mindre Fartøier, 200 Canonbaade, og fører 50,000 Landtropper og 40,000 Søkrigere.

**) Den ligger paa Øen Schouven og har 9000 Indbyggere, en Havn og god Handel.

Officierer ind i Byen, hvilket endnu daglig skeer, men uden at de have lagt nogen Garnison derind. Om Mandagen seilede den fiendtlige Flaade op ad Schelde og lagde sig tildeels langs med Zuid-Beveland indtil Kartendyke til Ankers, saa at Arriergarden befinder sig ved Zandkreek; ogsaa satte de noget Mandskab i Land paa Nord-Beveland, medens adskillige af de store Skibe beskjøde Veere (en liden befæstet Stad paa Wallecheren, med en god Havn og et fortræffeligt Arsenal). Om Tirsdag Eftermiddag bleve omtrent 5000 Engellændere satte i Land paa Zuid-Beveland, og det hele Eiland er nu occuperet af dem, men deres Stilling er siden den Tid bleven uforandret. Tholen*) er ogsaa endnu fri, men Staden er erklæret i Beleiringsstand, og alle Mandfolk, Heste og Vogne satte i Requisition, for at opkaste Batterier, fælde Træer og kjøre Skyts. I Onsdags ankom her Carabinerer og i Gaar Gardegrenaderer og nogle Husarer. Paa Hollandsk Side gjøres alle muelige Anstalter til at fordrive Engellænderne. Kongen er tilligemed Krigsministeren og et stort Følge ankommen den 5 d. M. til Breda (i Brabant, 5 Mile fra Rotterdam) hvor man venter en stærk Garnison. Staden er imidlertid bleven erklæret i Beleiringsstand og dens Forsvar overdraget til Gen. Lieuten. Bruno. Den bevæbnede Borgervagt forsøges og dannes til et ordentligt Corps. — Den ved Antverpen forsamlede Armee commanderes af General Rampon, og General Chamberlhac har allerede begivet sig did med 12000 Mand. General Charbonnier ventes hvert Øieblik med en anseelig Forstærkning. Alle Veie fra Paris til Antverpen ere bedækkede med Tropper. General Tareyre med 6000 Hollændere, hvoraf den Kongel. Garde udgjør en Deel, er forenet med den Franske Armee, og danner den høire Fløi. I Bergen op Zoom commanderer Brigadeer de Millet, i Steenberg Oberst Howen og i Willemsstadt General Drury. Oversvømmelser foranstaltes, og i Fæstningerne hersker den største Aarvaagenhed. Den Franske Admiral Missiessi har manoeuvreret saa fortræffelig, at han, skjønt nødsaget til at skille sig ved sit svære Skyts, for at komme den vanskelige Vei op ad Schelde, har givet sin Escadre en god Stilling, og i Fiendens Paasyn er seilet 12 Mile op ad Floden. General Osten, der anvendte alt for at hindre Fienden fra at lande paa Breezand paa Øen Walecheren d. 30 f. M., trak sig fegtende tilbage til Vlissingen. Uagtet Hollænderne gjorde den tappreste Modstand i Veere, vare Værkerne dog saa slette, at Staden maatte vige for Overmagten. Middelburg var ganske uden Forsvar, og altsaa let at indtage. Vlissingen blev d. 3 berendt, men de Franske underholdt en kraftig Ild, for at hindre Fienden fra at nærme sig, og havde bestandig Smaafegtninger med dem. De Engelske Skibe kom fra Wielingen opad, men bleve fra Cadsand hilsede af de Franske Batterier med en skrækkelig Ild. — Vlissingen, hedder det fra Dordrecht d. 7 Aug., blev forrige Tirsdags angreben af Engellænderne fra Landsiden, nogle Kugler og Granater bleve kastede ind i Byen. I Onsdags fandt en heftig Fægtning Sted uden for Stadens Porte, hvor Fienden blev slaaet med stort Forlis; et anseeligt Antal Fanger bragtes ind i Staden og deriblandt endeel Saarede. I Torsdags Morges ankom Genr. Chamberlhac i Bresjens, paa Katsand, og skal have bragt Vlissingen en Undsætning af 2700 Mand. Sikkert er det, at Vlissingen ikke allene har holdt sig forrige Løverdag, men at endog Gener. Monnet har forsvaret sin Stilling for Staden, og Samfærslen med Bresjens endnu ikke var ganske afskaaren. Intet stort fiendtligt Skib turde vove sig mellem Vlissingen og Bresjens, og nogle enkelte Canonbaade eller andre smaa Fartøier, listede sig fra Tid til anden om Natten og ved høit Vand igjennem Skjærene. — Den høire Bredde af Schelde fra Antverpen til Bergen op Zoom er allerede besat af Franske Tropper. Ogsaa paa den anden Bredde ankomme dagligen flere Tropper. — — Paa Grændserne af Bukowina, hvor man d. 18 f. M. intet vidste af Vaabenstilstanden, har det Polske Corps, under Oberst v. Ryszeczwski, og Oberstlieutenant v. Strzyzewski, samme Dag slaaet det Østerrigske Corps under General Bikking. Den Østerrigske General, 1 Oberstlieutenant, 20 Officierer af forskjellig Rang, 1000 Mand Infanterie og 200 Husarer have maattet give sig til Krigsfanger. I Træfningen fratog man Østerrigerne 3 Canoner, Amunitionsvogne og 600 Geværer.

*) En By i et District af samme Navn paa Øen Zeeland, 1½ Miil fra Bergen op Zoom.

Efter denne Seier ere de Polske Tropper rykkede i Bukowina videre frem mod Moldau. — Den Polske General Kaminski har sit Hovedqvarteer i Janow, 2 Mile fra Lemberg.

Udenlandske Efterretninger.

Hr. Zalkind Hourivitz, forhen Tolk i det Franske Nationalbibliothek og Medlem af adskillige udenlandske Academier, har udgivet to Værker, det ene under Titel: Polygraphie, ou l'art de correspondre à l'aide d'un dictionnaire dans tous les langues (Polygraphie, eller Konsten at føre Brevvexling ved Hjelp af en Ordbog i alle Sprog), og det andet Origine des langues (Sprogenes Oprindelse). Forfatteren, som er en Polsk Jøde, der allerede i 30 Aar har opholdt sig i Paris, forstaaer Latin, Græsk, Hebraisk, Arabisk, Tyrkisk, Fransk, Tydsk, Italiensk, Engelsk, Russisk og Polsk. Han er 60 Aar gammel.

Efter en fra Rigsgjeldscontoiret i Sverrig udgiven Oversigt udgjorde den udenlandske Rigsgjeld 11,315,335 Rdlr. Bc. Spec. og den indenlandske 1,238,983 Rdlr. 4 ß.

Ved Enden af forrige Rigsdag i Nordköping (1800) talte hele Ridderskabet og Adelen 1121 Familier, hvilke siden den anførte Rigsdag var blevet forøget med 62 Familier; følgelig skulde Ridderhuset nu indbefatte 1183 Stemmer, men naar man fradrager de i de sidste 9 Aar uddøde Familier, saa er de nulevende Slægters Tal kun 1106, følgelig 15 mindre end forrige Rigsdag. Siden den Tid, Ridderhuset blev indrettet, er ialt 1596 adelige Familier uddøde.

En Svensk Privatmand har paa Armee-Flaadens Kirkegaard i Sandstrøm paa egen Bekostning ladet opføre et Minde af Cararisk Marmor til Ære for Oberstlieutenant og Ridder Dennert Jönsson, der faldt som Anfører d. 2 Aug. 1808.

Efter den Russiske Søministers Beretning af 9 Nov. f. A. bestod den Russiske Flaade af 53 Linieskibe (10 iberegnede, der ere under Bygning), 34 Fregatter, 59 Cuttere, Brigger o. dsl., og 226 mindre Skibe. Af disse vare den Gang 20 Linieskibe og 4 Fregatter i det sorte Hav og 11 Linieskibe i Søen.

Cette, den 16 Julii. Engellænderne forstyrre nu ogsaa aldeles den ringe Kystfart, der var os levnet.

I Følge en Skrivelse fra Danzig af 1ste August, var der sammesteds Mangel paa fragtsøgende Skibe. Capitainerne paa de faa, der endnu laae der, vilde ingen Fragter antage, thi de fandt større Fordeel ved at sælge deres Skibe, der for nærværende Tid afsættes sammesteds til meget høie Priser. For et gammelt Skib af 120 Kuglæsters Drægtighed er der nylig bleven givet 44,000 Gylden.

Man har hidtil troet, at Colonialvarer ere de Producter, som ere stegne meest siden Krigen. Men mærkeligt er det, at nogle Norske Producter og deriblandt Bræder, i den Henseende beholde Forrangen. 12 Fods Maals Bord, som man i Fredstider kunde kjøbt for 14 Mark Tyltet, ere i Dag blevne betalte ved Auction paa Børsen med 16 Rdlr. 2 Mk. Tyltet. Endvidere 8 Fods dito med 12 Rdlr. Tyltet. Fyrrebjelker 9 à 10 Tom. i 4 Kant, circa 15 à 16 Alen lang 10 Mark 12 ß. Alen.

Priseretten i Kjøbenhavn har nu afsagt Dom i følgende hertil opbragte Americanere: Capit. Will. Oyle frigives mod at betale 500 Rdlr. og Processens Omkostninger. — Skibet Spencer, Capit. M'Cartney, frigives imod at betale Processens Omkostninger. — Skibet Henry, Capit. Harris, frigives imod at betale 500 Rdlr. og Processens Omkostninger. — Skibet Aurora, Capit. Master, er endnu under Forhandling. Men man har Grund til at troe, at det ogsaa vil blive frigivet.

Cours af Holst. Spec. mod Hamborger Bco d. 14 Augustii: 107¼, som udgjør 3 Rdlr. 7 ß. for en Specie.

Indbydelsen til Gulds, Sølvs og Kobbers Indlevering imod consignable Statsfonds har den heldigste Fremgang. Der indkommer dagligen til Banken for betydelige Summer.

Præsten Hr. Krarup i Vivild, Ridder af Dannebrogordenen, er en Mand, som i sin hele Embedstid, men især siden det Engelske Overfald 1807, med utrolig Opoffrelse har virket til at fremme alt hvad der kunde tjene til at gjøre udenlandske Frembringelser unødvendige. Han har drevet paa Tangsalts Tilvirkning, Handelsplanters Dyrkning og Krapavlens Udbredelse. Ved et eget

Almueblad, under Titel: Søndags-Aftens-Læsning, hvoraf han hidtil har udgivet 19 Numere, søger han nu ogsaa at udbrede nyttige oeconomiske Kundskaber blandt menig Mand, og vil, saa vidt man af de hidtil udkomne No. kan see, ved dette rosværdige Foretagende stifte udbredt practisk Nytte. Skal nogensinde Oplysningens Morgenrøde ikke formørkes af Tidsomstændighedernes mørke Skyer, saa bør især Folkelæreren ved Raad og Daad mundtlig og skriftlig søge at virke til Landalmuens Cultur. Vi maa ikke troe, at alt hvad der kan skee allerede er skeet. Endnu en viid Mark trænger til Dyrkning og Oprødning. Overtro, Fordomme og Dorskhed herske endnu i langt større Grad paa Landet end de fleste troe, og Anm. kan bestemt sige, at Læselysten paa Landet snarere har aftaget end tiltaget i de sidste Aar. Endskjønt Landhuusholdnings-Selskabet ved sine udsatte Præmier og sin udgivne Fortegnelse over de til Almuebibliotheker meest passende Bøger har søgt at opmuntre til saadanne Bogsamlingers Anlæg, synes dog kun alt for faa Præster og Skolelærere for Alvor at fremme dette værdige Diemeed og at benytte sig af denne Opmuntring.

Udlændinger finde stor Lighed imellem Engelændernes Angreb paa Zeeland i Aaret 1809 og deres Angreb paa Sjælland i Aaret 1807, saavel i Henseende til Navnet, som til Aarstiden, hvori og Maaden, hvorpaa det skede. Imidlertid er denne Lighed dog langt fra ikke saa stor, som man ved første Diekast skulde troe. Sjælland har sit Navn af Sæde-Land *), Zeeland derimod af Zee og Land, d. e. et i og ved Søen beliggende Land. Sjælland bestaaer kun af een Øe, som Fienden kunde henvende sin hele Kraft og Opmærksomhed paa; Zeeland derimod bestaaer af 15 Øer, som tvinge Fienden til at fordele sin Kraft og Opmærksomhed. Sjælland blev overfaldet i den dybeste Fred, under Venskabs Maske; Zeeland derimod befandt sig i en aabenbar Krigstilstand og kunde forberede sig paa et Overfald. Sjælland kunde, da det uformodet saae sig ganske omspændt af en uhyre Engelsk Flaade, ikke faae nogen Undsætning fra de øvrige Øer;

*) Det er upaatvivlelig den rigtige Oprindelse, endskjønt adskillige Lærde dog ikke ville antage denne Derivation.

Zeeland derimod kan faae Hjelp lige fra Paris. Sjælland havde sin Flaade liggende lige ved sin Hovedstad, og maatte see den falde tilligemed denne; Zeeland derimod kunde betimeligen sende sin Flaade op ad Schelde, og indtil videre bringe den der i Sikkerhed.

Fortsættelse af indkomne Gaver til Understøttelse for Danske og Norske Søemænd i Engelsk Fangenskab. (See No. 78, 80, 82, 83, 86 og 88.)

Fra J. D. . . . . . 10 Rdlr.

Til Understøttelse for den ved Ildsvaade ødelagte Hr. Pastor Helm i Svindinge er indsendt:

Fra V. . . . . . . 10 Rdlr.

Kort Oversyn af Holbek, i Julii 1809.

(Indsendt.)

Denne Kjøbstad, som har sin Oprindelse fra den fjerneste Oldtid, er et virkelig Sundheds-Sted, da Folk endog til Nutiden opnaae de 4 Snese Aar og derover. Skolevæsenet, som egentlig er det, der skal lægge varig Grund for kommende Slægter, er i ypperlig Stand under sine agtsomme Bestyrere og Opseere. 70 Skoleborn, inddelte i forskjellige Klasser fra ABClæsning til Regning og Skrivning m. m., er det daglige Antal, og hvortil haves rummelige Værelser i den forrige Latinske Skole. En Arbeids- eller Spindeanstalt er og for Pigeborn, efter deres Skoletid, ved det Reiersenske Fond i god Drivt. Kirken er udvendig nylig sat i meget god Stand, med pyntelig Afpudsning og høie nye Vinduer overalt. Raadstuen, som er nær ved Kirken, er af en fordum gammel Munke-Bolig, og af stærk Grundmuur. Byen har mange smukke Huse og Gaarde i Hovedgaden, som vidne om Indbyggernes Velstand; endog er denne Gade med offentig Belysning ved smukke Lygter for Beboernes egen Regning forsynet om Vinteren, hvilket og kan være saa meget mere fornøden, som de ⅘ Deel er reen Spansk Brolægning fra Smeddelunds Porten af, at man i Regnveir maa hoppe fra en stor omvæltet Steen til en anden, nogle faa Fortouge undtagne, og derimod den anden ⅕ Deel net Fransk Brolægning med brede Trotoirs lige ned til Skibsbroen.

Bro- og Havnevæsenet er i god Vedligeholdelse, og et Anlæg er i Værk til en Tømmerpladses Udvidelse, hvor Opmudringen ved Broens østlige Side henføres til Opfyldning; dog er ingen sikker Vinterhavn her for Skibe, men maa søges i det en Miil bortliggende Bramsnæs.

Fiskeriet er i yderste Forfald, da ikkun nogle faa Bundgarn under Tudse Næs til sine Tider udgjør det Hele, naar Silden fra Cattegat trækker ind. Aarsagen til denne Mangel formoder jeg er det meget Søgræs, som findes i Fjorden, og som sine Steder staaer høit op i Vandskorpen og kaldes Arre; dog tør jeg formode, at Aaleruser paa nogle Steder, med Fordeel kunne bruges. Det gamle Holbeks Slot, som ligger et Par hundrede Skridt uden for Strandporten, hvor, i det 12te Seculo, den landsflygtige Svenske Kong Birger, en Svoger til den Danske Kong Erich Glipping, en Tid lang residerede, og der døde, har faaet et ganske ny Udseende, da der paa dets spære $\frac{1}{4}$ Kjeldermuur er reist en ziirlig Bygning med Frontespids og blaat Tag, som fra Søesiden giver et smukt Syn. Ved Siden deraf staaer en ny opbygget Hollandsk Veirmølle for det bedste Vindfang, og Ydergaarden eller den første Kjørselsport dertil, beskriver en halv Cirkel af smukke Udhuse, som dog ikke var ganske færdig.

Byens Marker, som aldeles ere udskiftede for nogle og tyve Aar siden, ere ved Flittighed og Agerbrugs Skjønsomhed saaledes forherligede, at de kan lignes ved Haver, med plantede Alleer igjennem Markveien. Derforuden eier Byen et Overdrev eller Old, som og er under Opdyrkning, og hvori tillige er god Tørveskjær. Alt dette ligger Østen for Byen, og Vesten derfor er alene et kjøbt Eiendoms Vænge fri Hovedgaards Taxt; samt en liden Skovspart, en kort Spadsertur fra Byen, som en Kjøbmand har ladet igjennemskjære med gruusbelagte Gange, og deri Bænke, til Fornøielse for Stadens Indvaanere, og som om Helligdagene flittig besøges.

Daglig Øl findes heel maadelig. Brød er derimod usædvanlig godt og fuldvægtig. Vandet er i Almindelighed brak; dog er nogle Steder Kildevand, og især maa berømmes hvad jeg i denne Henseende saae hos en Kjøbmand, som tillige lader drive et Brændeviinsværk, at da han i sin Gaard, nær ved Værket og Kokkenet havde fundet et Kildeqvæl af meget ypperlig Vand, har han under et Brædeskuur indrettet et Drivværk, som af en liden Hest sættes i Bevægelse, og ved en Rende til Brændeviinsværket samt Bryggerset, og een til Kokkenet, indlader Vandet, og paa sidste Sted igjennem Kobberhaner, som omskrues, paa flere Steder afbenytter det til største Fordeel for sig og Tjenestetyende.

Apotheket er indrettet i en behagelig Smag af Indretning, --- jeg tør og formode i Henseende til dets Intransique. I Byen er bosiddende: en Land-Physikus, for den nordlige Deel af Sjelland, og en Districts-Chirurg, foruden 2de som henhøre til det Militaire. Et Apothek i Nykjøbing i Odsherred, som intet hidtil har havt, bliver nu af Apothekeren i Holbek anlagt for hans egen Regning, da det hele Odsherred har havt 6 à 7 Mile til et af de nærmeste Apotheker, landværts til Holbek eller Kallundborg.

Holbeks Kjøbstædhandel er p. t. blot for Omegnens Bønder: den vigtigere standses formedelst Krigen; men naar denne, o, gid snart! ophører, vil den hastig faae Liv igjen, da her ikke mangler Kjøbmands-Aand.

Indvaanerne udgjør omtrent 200 Familier og --- et Personale af Store og Smaae circa 11 à 1200.

Under hine anførte Omstændigheder, som nærer det Haab, at Holbek endnu kunne blive en ikke uvigtig Handelsstad, er just i de Dage, jeg opholdt mig der, paakommet Indvaanerne en Gysen over nogle foreløbende Efterretninger til største Skade for dem; og hvortil, som jeg hørte, nogle faa Stemmer ved en tilkaldet Forsamling selv var Aarsag.

Holbekerne har hidtil intet privilegeret Vognmandslaug havt; men en Bondebye, neml. Tudse, $\frac{3}{4}$ Miil derfra, har havt ene Kjørselsrettighed til Kallundborg, Nykjøbing i Odsherred og til Roeskilde. Det har af det Kgl. G. Postamt, og senere af G. Post-Directionen, været indseet som nødvendig for denne Kjøbstad, og upassende for en Bondebye, at have et ordentlig Vognmandslaug. Alle Øiemed er i den Henseende anvendte. En ny og kostbar Landevei stikker lige derpaa; Gaderne begyndt at oplægges, den ny Vei fortsat fra Holbek til Tudse, og videre til Kallundborg; Veien, som før løb uden om Holbek til Tudse, afgravet og forbudt; Færselen igjennem Holbek er desaarsag meget tiltaget. Foruden at Apotheket er privilegeret til at tage imod Reisende, har en Mand nylig erholdet Kgl. allernaadigst Privilegium som Gjæstgiver og til den Ende kjøbt en stor og kostbar Gaard, Elephanten kaldet, som tegner til at have alle muelige Beqvemmeligheder, --- isteden for, at naar 4 reisende Personer vil overnatte i Tudse, er alt optaget. Disse og flere Aarsager, under et activ Politie i Kjøbstaden, levner Borgerne dog Haab om, ved nærmere Forestilling og Ansøgning paa høie vedkommende Steder, at nyde Laug, som Kjøbstæd-Rettighed.

Af Mangler til Holbek fik jeg ingen Leilighed til at kjende flere, for at ansee den som et godt Levested, end et planmæssig Ølbryggerie, et ophjelpende Fiskerie, og dernæst til Styrke for Sundheden et eller flere Badehuse, hvortil saavel ved Skibsbroen som ved adskillige Holme i Fjorden gives tilbydende Leilighed.

Byens Morskab bestaaer ellers i 2de complette Billarder, nogle Keglebaner, og nogle Dansesale af temmelig Størrelse og smukke Decorationer; da iøvrigt hersker en god Tone, uden Stikleri og Bagtalelse, som ellers er saa gjængse i de smaae Kjøbstæder.

**th.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 90.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 19 Augusti, 1809.

Nogle Anmærkninger i Anledning af Skilderiets No. 27. 1809, om Kjøbenhavns Dødeliste for Aaret 1808.

(Sluttet.)

3 Anmærkning. Udgiveren anfører Side 421, at i Aaret 1808 ikke mindre end 474 Børn ere døde paa den Kongelige Fødselsstiftelse *). Han tilskriver dette Antals Størrelse, deels Angest og Skræk, som mange af de paa Stiftelsen indkomne Mødre have været udsatte for, deels hidleder han den fra de nedtrykkende Sindsbevægelser og den overdrevne Anstrængelse, af hvilken Frugtsommelige uden for Ægtestanden saa ofte have maatte lide under Svangerskabet. Udgiveren burde endnu have lagt til, at de uden for Ægtestanden fødte Børn, ikke sielden ved Sygdom og tidlig Død maa bøde for Forældrenes, især Mødrenes uordentlige Levemaade; han kunde desuden have føiet til, at disse svagelige Børns Antal under nuværende Krig, som hindrer Naboe-Provindsernes mere raske Mødre fra at søge Fødselsstiftelsen, forholdsmæssig maatte være større; men med alt dette er det dog vist, at mange sunde og trivelige Børn fødes paa Fødselsstiftelsen. Stiftelsens Foresatte vilde derfor have Aarsag til at kalde deres Bestræbelser uheldige, dersom virkelig af de paa Stiftelsen i Aaret 1808 fødte 1115 Børn, 548 paa Stiftelsen selv, vare blevne et Offer for Døden. Hertil have de langtfra ingen Aarsag; thi Mortaliteten er i Virkeligheden betydelig mindre, da paa Fødsels- og Plejestiftelsen, 75 dødfødte (hvoraf en Deel Aborteringer og Fortidligfødte) iberegnede, ikkun 292 Børn komme paa Stiftelsernes Mortalitetsliste. Resten af de Døde hidrører fra over 600 i Byen til Plejemødre udsatte Børn. Før var denne Interims-Udsættelse meget mindre, men da af adskillige Aarsager, Antallet af gode Plejemødre fra Landet i de sidste Aar betydelig aftog, blev Stiftelsen nødsaget til at lade saa stort et Antal

*) Naar Stiftelsens Dødfødte vare regnede med, vilde Politielistens Antal have været 548.

af Børn forblive her i Staden, hvor de for det Meeste, al muelig Omhue og Tilsyn fra Stiftelsens Side uagtet, ere i Henseende til Plejen, mindre vel forsørgede end hos skikkelige Plejemødre paa Landet, hvilket unægteligen maae forøge Mortaliteten.

Alligevel er Forholdet af de Døde til de paa Stiftelsen fødte uægte Børn ikke ugunstigt, thi begge Stiftelser, og de i Kiøbenhavn og paa Landet udsatte Børn iberegnede, døe i Middeltal i Børnenes første Aar omtrent den 4de Deel eller 25 af 100de, da derimod Süßmilch og andre bekiendte politiske Arithmetikere bevise, at i store Stæder ikke mindre end Halvparten af de uden for Ægteskab fødte og forladte Børn blive Dødens Offere inden de naae det første Aar.

4 Anmærkning. Udgiveren kalder det en mærkværdig medicinsk Gaade, at i forrige Aar trods Vaccinationens almindelige Udbredelse i Kiøbenhavn, 46 Mennesker ere døde af Børnekopper, og 1761 derimod kun 4! Denne Gaade er ikke vanskelig at opløse. I hiine Aar, i hvilke Kopperne havde deres naturlige frie Gang, bortrev de i enkelte Aar indtil 1200 og flere; siden standsede Epidemien af sig selv, netop fordi den kort forhen havde raset saa meget, og i de oven paa en saadan Epidemie følgende Aar, døde kun faa af Kopperne, saaledes som dette var Tilfældet i det omtalte Aar 1761. *) I de seenere Tider, underholdtes

*) I Aaret 1758 bortrev Kopperne 410, i Aaret 1759: 1079, og 1760: 118 Mennesker i Kiøbenhavn.

her i Staden, ved Børnekoppeinoculationen en næsten uafbrudt Koppe-Epidemie, som i det Heele dræbte fuldkommen saa mange Mennesker, kun meere lige fordeelte paa de forskiellige Aar.

Da i Aaret 1802 Vaccinationen begyndte at udbrede sig, og da man ej længere inoculeerte Børnekopperne, toge disse af her i Staden, og fra Aaret 1801 og 2, i hvilke Kopperne i Alt dræbte 559 Mennesker, herskede i Kiøbenhavn indtil 1808 ingen Koppe-Epidemie, ja i Aarene 1806 og 7 døde ikke engang et eeneste Menneske af Kopperne, thi de 5 og 2, som vore Mortalitetslister angive, beroe, saaledes som jeg har documentert for den Kongelige Vaccinations-Commission, paa falske Anmeldelser.

Den høist velgiørende Kongelige Anordning, ifølge hvilken Koppernes Smitte ogsaa ved de Syges Afsondring og Quarantaineforsigtighed skulde indskrænkes, havde i Forbindelse med Vaccinationen maaskee ligeledes i Aaret 1808 afholdet Kopperne her fra Staden, dersom ikke denne Sygdom, som den Gang i Holsteen havde meere Frihed til at grassere, ved en Hændelse, som det ikke stod i Vedkommendes Magt at afværge, med Militairet var bleven bragt her til Staden fra Kiel.

Kopperne vare ondartede; de dræbte i enkelte Maaneder hver 4de Syg; endeligen lykkedes det at sætte dem Grændser ved Hielp af det paa Almindelig Hospital indrettede Koppehospital. Almindelig Hospitals Direction, hvis Regel i Hospitalets Bestyrelse er: at gavne deres Medborgere saa vidt som mueligt og saa vidt Hospitalets Evne tillader, har Staden at takke for,

at høist smitsomme ondartede Kopper ikke have fundet flere Offere end 46, iblandt de 14 til 15,000 Mennesker, som hverken have havt Kopperne eller Vaccinen. Hospitalets indsigtsfulde medicinske Overlæge Hr. Rogert var utrættelig i sine Bestræbelser til, saavidt det stod i Konstens Magt, at redde de af Kopperne angrebne Syges Liv og Helbred; ligeledes glæder det mig at kunne ved denne Lejlighed offentligen bevidne Hospitalets agtværdige Inspecteur Hr. Bauman min Tak, for hans uafladelige Bestræbelser i at fremme Indretningen af Koppehospitalet og vedligeholde der god Orden. Begge disse agtværdige Mænd vare i Henseende til Koppehospitalet saa velvilligen virksomme, som om denne Indretning, isteden for blot nye Byrder, ikke havde bragt dem andet end nye Emolumenter.

Scheel, Dr. Stadsphysicus.

Berigtigelse af Anecdoten i No. 86 angaaende C. P. Rothes Bog om Griffenfeldt.

Med denne Anecdote har det sig som med saa mange andre. Nogen Sandhed ligger der til Grund; men ved at gaae fra Mund til Mund er Fortællingen bleven saa forqvaklet, at man næsten ikke kjender den igjen. Det Sande er: 1) at Gram foran i sit Exemplar havde fældet en saare ufordelagtig Dom over dette Skrift; og 2) at dette Exemplar paa den gramske Auction løb meget højt. Men det er langtfra, at Grams Censur lød saaledes som den staaer anført i bemeldte No. 86 af Skilderiet. Istedenfor a priori at bevise, at Gram ikke kunde have nedskrevet saadan en Domfældelse, vil jeg heller meddele den ægte og authentique Critique saaledes som den er at læse i et Exemplar paa det kongelige Bibliothek. Der lyder den saaledes: "Dette ilde og ufornuftig sammenrapsede Skrift er udi prægtigt Bind, som her

"sees, bleven mig foræret af min Bogbinder Johan "Wilhelm Boppenhausen, saasnart det var udkom"met. Hvilket jeg har vildet antegne, paa det ej "Nogen skulde tænke, det jeg havde agtet det vær"digt derpaa at bekoste sligt et Bind. Det kan "til Efterkommerne bære et Vidnesbyrd og Bevis "om vore Tiders uhørlige Skjødesløshed og elen"dige Licentse i at kunne udgive og faae trykt det "allerlumpenste Snaus, endog med Universitetets "Approbation; og er det bedrøveligt, at om denne "store Mand, hvorom det handler 1) saa mange "grove Fabler og Usandfærdigheder fra hans første "Ungdom af indtil hans første Employ i Embeder "ere herudi blevne fortalte og stadfæstede; 2) saa "skjændige og Dagens Lys plat uværdige Skand"skrifter ere indrykkede, 3) saa urimelige Domme "af den elendige Autore fældede &c." Naar Anecdoten siger, at paa den gramske Auction Exemplaret blev dreven i Vejret indtil 150 Rdlr., saa er det lige saa urigtigt. Ifølge det paa Universitetsbiblioteket opbevarede temlerske Exemplar af den gramske Bogcatalog, hvori Temler med egen Haand har ved hvert Skrift sat baade Prisen og Kjøbernes Navne, gik det i 10 Rdlr. 2 ß., og blev betalt contant, saa man deraf ikke kan see, hvem Kjøberen var.

Det er ellers et mærkeligt Phænomen i vor Litteratur, at den Opgave, at beskrive Griffenfeldts Levnet og Fata, er et Emne hvorpaa saa Mange strande. Rothe, seer man, slap med en brodden Pande; Consul West var med sit Digt Griffenfelds Fald kun lidet heldigere; Landsdommer Badens Bog om Griffenfeldt havde, som Hr. Molbech har søgt at vise, sine svage Sider; og den Biographie over Griffenfeldt, som en Unævnt havde indsendt til Selskabet for de skjønne Videnskaber, blev ikke kronet med Selskabets derfor udsatte Præmie.

R. Nyerup.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Under 9 Augusti d. A. er udkommen en Kgl. Forordning, angaaende Transitoplaget i Hertugdømmene Slesvig og Holsteen; af følgende Indhold: "For at forebygge Underslæb ved Transit-

toldens Betaling, har Hs. Maj. allernaadigst fundet Sig beføiet til at give de i 10de Afdeling af Toldforordningen for Hertugdømmene Slesvig og Holsteen af 8 Julii 1803 indeholdne Forskrivter for Transitoplaget følgende nærmere Bestemmelse: §. 1. Alle Varer, som komme fra et fremmed venskabeligt eller neutralt Sted og ere bestemte til et andet saadant Sted, kunne tages paa Transitoplag, naar saadan deres Bestemmelse strax ved Ankomsten angives for Toldvæsenet. §. 2. Skulle Pakker, Kasser eller deslige, hvori de til Udførsel bestemte Varer ankomme, passere flere end eet Toldsted; saa forsegles eller plomberes de ved det Toldsted, de først berøre, og gaae saaledes til det Toldsted, hvorfra de igjen til fremmed Sted skulle udføres, imod at tilveiebringe et Beviis, som afleveres til første Toldsted, for at de ere ankomne med ubrudt Toldsegl. §. 3. Men indeholde Pakkerne saadanne Varer, hvis Forblivelse i Landet ikke er tilladt, da skal Afsenderen være forbunden til at godtgjøre med et Beviis fra det Toldsted i Rigerne eller Hertugdømmene, fra hvilket de til fremmed Sted udføres, ei allene at Toldseglet eller Toldplompen er befunden ubrudt og ubeskadiget, men ogsaa at Varerne ved Udførselen have rigtig og i enhver Henseende stemmet med Afsenderens Angivelse eller Beskaffenhed, Tal, Maal eller Vægt. §. 4. Naar Transitgods ankommer til det Toldsted, hvorfra det skal igjen sendes til fremmed Sted, da maa det enten oplægges paa Toldboden, indtil Udførselen skeer, eller det maa paa Steder, hvor dette ikke er gjørligt, udleveres Spediteuren eller Commissionairen efter forud at være forseglet, saavidt dette ikke allerede ved et af de foregaaende Toldsteder er skeet. I sidste Tilfælde indestaaer Spediteuren eller Commissionairen for de Afgivter, som hefte paa Varerne. §. 5. For Transitvarer betales ved det Toldsted, hvorfra Udførselen til fremmed Sted skeer, 1 Procent i Transittold. Men naar Transitgods bliver liggende uudført længer end 3 Maaneder, saa betales, foruden 1 Procent, endnu for hver følgende Maaned $\frac{1}{8}$ Procent til Toldcassen efter Varernes Værdi, indtil Udførselen skeer. Ved at beregne denne Afgivt ansees 30 Dage for en Maaned. Nogle Dage flere indtil 15 komme ikke i Betragtning; derimod ansees 15 Dage og derover for en heel Maaned. §. 6. Ved Transittoldens Betaling have Spediteurerne og andre, som erholde Transitgods til Forsendelse til fremmed Sted, nøie og rigtig at angive dets Mængde, Beskaffenhed og Værdi, og til den Ende at forsyne sig med rigtige disse Omstændigheder oplysende Facturer, Connossementer og andre Brevskaber, hvilke ved Angivelsens Udfærdigelse Toldvæsenet forevises. §. 7. I Mangel af slige Documenter er Spediteurens Angivelse ikke at antage, men Pakkerne aabnes, og Varerne taxeres nøie af Toldbetjentene. §. 8. Ved denne Taxation, hvorfor ingen Sportel fordres eller modtages, lægges den Middelpriis, som lige Varer paa den Tid have i Landet, til Grund. §. 9. Pakker, som indeholde Varer, der sælges efter Vægt, veies fra Toldvæsenets Side for at bestemme Nettovægten. §. 10. Ikke allene i Angivelserne men ogsaa i de Toldpasseersedle, som derefter udfærdiges, anføres Transitvarerne efter Mængde, Beskaffenhed og Værdi, og derved anmærkes tillige, om Værdien grunder sig paa foreviist Factur og deslige eller paa Toldvæsenets Taxation. §. 11. Varer, som angives til Transitoplag altsaa til Udførsel, kunne, naar de ikke bestaae i contrebande Artikler, blive i Landet mod Indførselstoldens Erlæggelse, uden at erlægge Transittold, naar Indførselstolden betales inden 3 Maaneder efter Varernes Ankomst. Men angives Transitvarer til Forblivelse i Landet efter længere Tiids Forløb end 3 Maaneder, da maa ei allene formeldte 1 Procent, men ogsaa Forhøielsen $\frac{1}{8}$ Procent maanedlig, beregnet efter Tidens Længde, erlægges foruden Indførselstolden. §. 12. Fremmede Kornvarer kunne som hidtil fremdeles ind- og udgaae som Transitgods under Iagttagelse af foranførte Bestemmelser. Men de maae saavel ved Indførselen som ved Udførselen maales i Overværelse af en Toldbetjent. §. 13. I Henseende til den Transithandel, som føres over Kiel, forbliver det ved Forordningen af 17de Junii 1779. §. 14. Naar en Spediteur eller Angiver af Transitvarer overbevises om at have fordulgt Toldvæsenet den rigtige Factur, og derimod at have foreviist en falsk Factur Transittolden til Skade, da skulle ei allene de Varer, hvorover saadan forfalsket Factur er bleven Toldvæsenet forebragt, underkastes Confiscation, men den, som har forøvet Bedrageriet, tillige straffes som Falsarius."

Under 10de Augusti d. A. er igjennem det Slesvig-Holsteenske Cancellie udfærdiget Patent, angaaende Tiden til Anmeldelse af engelske og svenske Vexler, samt til Beviisliggjørelse af Eiendoms-Ret til samme, for Hertugdømmerne Slesvig og Holsteen, af følgende Indhold: "Det har allernaadigst behaget Hans Majestæt Kongen, i Henseende til engelske og svenske Vexler at resolvere følgende: De neutrale Ihændehavere af engelske eller svenske Vexler, hvilke af danske Undersaatter ere accepterede, og hvis Beløb enten allerede er indbetalt til den allerhøiist anordnede Vexelcommittee, eller herefter bliver at indbetale til samme, skulle, under Fortabelse af deres Ret til Vexelens Beløb, for Vexelcommitteen anmelde og beviisliggjøre deres formeentlige Eiendomsret; hvilket bør skee, for saavidt de sammesteds allerede indbetalte Vexler angaaer, inden et Aar fra dette Patents Dato, og for saavidt angaaer de Vexler, hvis Beløb herefter indbetales, inden tre Maaneder fra Vexlens Forfaldstid."

Congo-Thee er i disse Dage stegen fra 13 Mk. 12 ß. til 17 Mk., uagtet den i Hamborg kun gjelder 44 til 50 ß. Bco. Det lader som den vil stige endnu mere.

Krigsefterretninger.

Endnu er al muelig Udsigt til, at den med saa megen Anstrængelse forberedte, med saa megen Pral bebudede, og med saa megen Hemmelighed udførte Engelske Expedition vil forfeile sin Hensigt. Fra Antwerpen har man Efterretninger af 7 d. M., som sige, at den Franske Flaade, bestaaende af ni Linieskibe, 10 Fregatter og et Antal Canonbaade, ligger uden for denne Stad, og strække sig halvveis til Lillo; de største Skibe ligge tæt ved Staden og Canonbaadene tæt ved Lillo *) Man troer ikke, at den venstre Bredde af Vester-Schelde indtil Breskens og derfra til Ostende er i bedste Forsvarsstand. Et anseeligt Antal Tropper besætte nu den anden Side af Antwerpen til Lillo, og derfra

*) Denne Skandse med 5 Bolværker ved Schelde er opført af Antwerperne 1582 og blev indtaget af de Franske 1747. Man finder deri adskillige Huse og Kroer foruden en Kirke. Generalstaterne lode sig i sin Tid betale her Told af de forbiseilende Skibe.

indtil Ossendregt og Bergen op Zoom. — Der føies Anstalter til at sætte over fra Ossendregt til Zuyd-Beveland *). — Fra Breskens er der ankommen til Vlissingen 2000 Mand. Det gjøres Fienden vanskeligt at slippe igjennem mellem Vlissingen og Breskens. En Engelsk Corvette, der havde vovet at gaae igjennem, har man fraskudt Masten. Vlissingen beskydes af nogle og tredive Canonbaade, der ligge i nogen Afstand. De Franske Tropper ligge endnu tildeels for Staden paa Middelburg Kanten, og medvirke kraftigen til Forsvaret. — Kongen, som har paataget sig Overcommandoen saavel over den Franske som Hollandske Armee, havde siden d. 8de d. M. sit Hovedqvarteer i Rosendal (mellem Bergen-op-zoom og Breda). Den hele Armee er forenet, og efter Fiendens Langang ere 40,000 Franske ankomne fra Paris og det indre Frankrige til den Hollandske Armees Understøttelse. Engellændernes Øiemed at bemægtige sig Antwerpen og overrumple Escadren paa Schelde bliver neppe opnaaet. I Antwerpen er Alting beredt til i faa Timer at sætte begge Strandbredder under Vand paa en saa lang Strækning, at ethvert Angreb fra Landsiden forebygges, og Escadren paa Schelde beskyttes af stærke Batterier paa Strandkanten, der endnu ere blevne forøgede med 4 nye. — Kongen har saaledes givet Armeens 6 Divisioner Leilighed til overalt, hvor det skulde være fornødent, at fordrive Fienden fra den Hollandske eller Franske Bredde af Schelde. — Endnu d. 8de havde Vlissingen ikke overgivet sig, Engellænderne havde ingen videre Fremskridt gjort, og ventede nye Forholdsregler. Det hedte, at Fortet Batz (paa den sydøstlige Ende af Zuyd-Beve-

*) Denne Øe er den største og yndigste blandt alle Zeelandske Øer. Fordum har den været endnu større og naaede til Øster-Schelde, men siden 1522 er den østlige Deel af Zuid Beveland (ligesom den hele Øe) bleven overskyllet af en Vandflod, ledsaget af en stærk Storm. Den kaldes derfor paa Landkortene: das verdronken Zuyd-Beveland. Den vigtigste og eneste Stad paa denne Øe er ter Goes, som ligger ved en Arm af Schelde, Schenge kaldet, der staaer i Forbindelse med Staden ved en Canal eller Havn. Den beskyttes af en stærk Linie og Samfærslen mellem Staden og Vandet kan derfor ikke let afskjæres. Ved Mundingen ere 2 Skandser.

land) var gjenerobret og at Engellænderne formere sig meget paa Zuyd-Beveland. Fra Tholen hedder det under d. 10de, at der endnu hverken er foregaaet nogen Forandring i Fiendens Stilling eller foretaget nogen Fiendtlighed mod denne Øe. Stundom komme Tropper i Land, men vende dog snart igjen tilbage til deres Skibe. Fra Antwerpen skrives under d. 10de, at en anseelig Forstærkning er bragt til Vliessingen, og at denne Fæstning ikke bombarderes mere. I Brüssel har Præfecten indbudet enhver, som indtil Linietroppernes Ankomst, vil gribe til Vaaben. — Et temmelig indlysende Beviis paa, at Engellændernes Anliggender i Holland ikke staae paa den bedste Fod, synes man at finde deri, at endnu d. 4de intet officielt i den Anledning var bleven bekjendtgjort i London, hvor man dog ellers er saa tilbøielig til strax at støde i Basunen og blænde Folket med brogede Skyggebilleder af Britternes Seiervindinger og Erobringer. Afstanden er tillige saa ubetydelig, at det Londonske Cabinet nødvendigen paa den Tid maa have havt Efterretninger om Tingenes Tilstand. Vel er endnu d. 3die afgaaet et Detachement ridende Artillerie fra Deal til Expeditionen, men selv dette synes at vidne om det Planløse i hele Toget og den Ilsomhed, hvormed det blev udrustet.

I Mähren havde man d. 8 Aug. endnu ingen Efterretninger om Underhandlingernes Gang. Armeen staaer nu under Gener. Bellegardes Anførsel og næst ham under Gener. Hiller og andre. Erkehertug Ferdinand er med sin Armee ankommen i Böhmen. Mod Enden af denne Maaned ventes vigtige Forandringer.

Ogsaa det fredelige Oldenborg er imod al Formodning for en føie Tid bleven en Tumleplads for krigerske Optrin. Den Kgl. Vestphalske Gener. Reubel — hedder det fra denne Stad — søgte ved en Sidebevægelse til det i Amarch værende Kgl. Danske Troppecorps, formodentlig for at lokke Fienden, hvis March ad Strandkanten til man undveg, ind i vort Terrain, der var ugunstigt for hans Cavallerie. Fienden, som havde bemægtiget sig Staden Bremen, søgte derimod ved dens Forsvar at forskaffe sig Tid til Indskibning. Det Brunsvigske, omtrent 2000 Mand stærke Hovedcorps, som ved Huntebrück var gaaet over denne Flod og havde sænket Færgen, blev ingen anden Udvei tilovers end at søge sin Redning paa de Skibe, der bruges til Kornhandelen, og under Handelens nærværende Standsning laae ubenyttede til Ankers paa Weser. Dette fortvivlede Skridt udførtes Natten mellem d. 6 og 7 i saadan en Skynding, at Corpset maatte lade sine Heste blive tilbage. Men siden det fiendtlige Detachement og Besætningen i Bremen ere blevne overvældede, er en Afdeling Vestphalske Tropper paa 1000 Mand ankommen d. 8 i Elsfleth, for at forfølge Fienden langs med Floden, og Batterier paa høire Bredde hastig istandsatte af de tililende Danske Tropper. Det er derfor meget at tvivle paa, om det vil lykkes det indskibede fiendtlige Corps at undgaae sine Forfølgere. Et Skib skal, efter Forlydende, være kommet paa Grund i Egnen af Gestendorf.

Kongen af Spanien har, efter en officiel Beretning i Moniteuren, tilfegtet sig en vigtig Seier over den forenede Engelsk-Portugisiske Armee og de Spanske Insurgenter. Slaget stod d. 26 f. M. ved Toledo. Kongen drog med Reserven til Bargas, for i Midten af Armeen at kunne uddele sine Befalinger. Tropperne toge deres Stilling paa Sletten ved St. Domingo, hvor Hertugen af Bellunes Corps rykkede først frem og stødte paa et stort Antal Fiender. Disse kom i Uorden, Canonaden begyndte fra begge Sider og Fægtningen blev almindelig. Fienden kom strax i Uorden, da han saae den sidste Division af det første Corps rykke frem, og Forvirringen var fuldkommen førend det 4de Corps kunde opstille sig. Fienden blev heftig forfulgt, og trak sig til Santa Ollala, som Kongen lod sin Armee marchere hen til, for at fordrive ham. — Efter Publicistens Forsikkring, er under denne Fægtning 10,000 Spaniere blevne kastede i Tajus.

Engellænderne have uformodet igjen forladt Øerne Ischia og Procida, efterat de have ladet springe det lille Fort i Luften og kastet Batterierne i Søen. Et nyt Bevis paa det Planløse i de Engelske Ministeres Projecter!

Opstanden i Tyrol vil nu snart være aldeles dæmpet. Den Efterretning, at 30,000 Bayerer og Franske allerede ere rykkede frem lige til Inspruck, har bevæget Insurgenterne i Voralberg ubetinget at underkaste sig. Den bekjendte Dr. Schneider overbragte selv Underkastelses-Acten.

Bekjendtgjørelse.

1. Efter allerhøieste Befaling bekjendtgjøres herved følgende Rapport, dateret Canonchaluppen Harald

Haarfager d. 12 Aug. 1809, som Chefen for den Frederiksværnske Flotille, Capit. Lieut. S. Bille, har indgivet til Chefen for Norges søndende Defension, Commandeur L. Fisker, angaaende en fiendtlig Krigsbrigs Erobring: "Torsdagen d. 10 Aug. om Morgenen Kl. 9½ blev fra Varden meldt en Brig, kommende Syd fra, styrende mod Land, efter Udseende fiendtlig. Jeg gik strax ud med 6 Canonchalupper og Canonjollen Løven. Kl. 9½ vendte Briggen Ost over, Vinden sydlig med laber Kuling, men svær Dønning. Jeg forcerede ud efter alt hvad trække kunde i Kjølvands Orden; imidlertid kom Canonjollen No. 7, der laae Forpost paa Svenør, ud til os. Jeg formerede Frontlinie V. V. ud og roede ind paa ham. Da han ingen Flag eller Vimpel tonede, blev han varslet med et Skud forom; han heisede da Engelsk Flag, hvorpaa samtlige fik Ordre at attaqvere. Han besvarede os strax med hele Laget; vi vedbleve at forcere ind paa ham. Han vendte Vest over. Jeg beordrede venstre Fløi at omroe ham agter; selv med Canonchaluppene Harald Haarfager og Frederiksværn vilde jeg roe ham foran, men strax efter blev hans Storstang nedskudt; han søgte nu blot at holde sin Bredside imod mig. Da vi havde modtaget et Par af hans Lag, styrede jeg med bemeldte 2 Canonchalupper lige paa ham, medens den hele Division nærmede sig, hvorpaa han strøg Kl. 1½ efter en Fægtning af noget over en Time. Jeg gjorde Signal for Lieutenant C. Grove at gaae der ombord med et Fartøi, for at fordre Capitainen ombord til mig, og forblev imidlertid hele Divisionen i sin Stilling paa et Geværskud nær Briggen. Capitain Tillard kom til mig, leverede mig sin Sabel, og meldte at det var Briggen Alart (den Danske ved Kjøbenhavn i 1807 tagne). Jeg besatte Briggen og lod den buxere, men beordrede Lieutenant C. Grove med sin Division og Canonjollen Løven at jage en til Søes omtrent en Miil fra os værende Skonnert, som stod Vest efter. I det Briggen strøg, kom Lieut. Sejdelin med 3 Canonchalupper fra Hølen, men da jeg intet Brug havde for ham, bad jeg ham at staae til Søes efter Skonnerten. Briggen Alart bragte jeg ind til Frederiksværn, hvor jeg ankom Kl. 7½ Aften. Den førtes af Capitain Tillard, er armeret med 16 24pundige Caronader, 2 6pundige Canoner og 1 12pundig Caronade paa en tilbygget Bakke; bemandet med 1 Capitain, 2 Lieutenanter, 4 Cadetter, 2 Styrmænd, 1 Doctor, 1 Proviantskriver, 1 Baadsmand, 1 Canoneer, og 83 Matroser og Soldater, tilsammen 96 Mand, hvoraf 1 dræbt og 4 blesserede, men imellem disse ingen Officierer. Briggens Skrag har ikke lidt synderlig, men Seil og Takkelage betydelig. Vort Tab er 1 dræbt og 4 blesserede, af hvilke sidste 2 siden ere døde. De vare alle paa Canonchaluppen Frederiksværn og bleve trufne i Omroeningen. At enhver har opfyldt sin Pligt, saavel under Affairen som efter, skylder jeg den hele Division at melde." --- For denne tappre Handling har det allernaadigst behaget Hs. Maj. Kongen at tilkjendegive Capit. Lieut. S. Bille og øvrige Officierer saavelsom Mandskabet, der har havt Deel i denne Fægtning, Sin allernaadigste Tilfredshed. --- I øvrigt har Commandeur Fisker indberettet, at flere Divisioner af den Norske Flotille tilligemed Krigsbriggene Lougen og Seagull, da Beretningen afgik, jagede en anden Brig, som havde nærmet sig Kysten paa 1½ à 2 Mile for at opsnappe nogle Handels-Fartøier, der dog alle bleve reddede.

2. I Følge en til General-Commandoen i den norske Armees 1ste Divisions-District indgiven Beretning af Caperførér Osmund Torgersen, hvis Capercutter er armeret med en 4pundig Canon og 2 Haubitzer, gjorde han den 28de Julii sidstleden Jagt paa en Skonnert, som førte amerikansk Flag, og var armeret med 16 Canoner, men efterat den havde faaet nogle Skud af Caperen, og da denne havde udsat sin Baad for at tage Skibet i Besiddelse, med eet aabnede sine Canonporte og gav Caperen 2 glatte Lag under amerikansk Flag, hvorefter han strøg dette og under engelsk Flag forfulgte Caperen i 3 Timer under Affyring af det ene glatte Lag efter det andet saavelsom en uophørlig Musketild. Da Caperskibet omsider var blevet meget ramponeret, kunde dette ikke længer undgaae den fiendtlige Skonnert, hvis Mandskab allerede stod med Sabler i Hænderne for at entre; imidlertid vidste dog denne Caperfører paa en snild Maade at benytte sig af den Omstændighed at den fiendtlige Skonnert, da han vilde staae af fra Landet, nægtede at vende, og gav Capercutteren ham da adskillige Skud, og reddede sit Skib ind i Svanevog Havn.

Hovedqvarteer Kjøbenhavn, d. 19 August 1809.

F. Bülow.

General-Adjutant og Chef for General-Adjutant-Staben, Ridder af Dannebrog.

Avancement, Forflyttelse og Afgang ved Landmilitair-Etaten.

Det har allern. behaget Hs. Maj. at resolvere: Under 14de Augusti: 1. Sec. Lieut. H. G. v. Mohrhagen, af Kronens Regim., forsættes i lige Egenskab til Dronningens Livreg., dog uden Anciennt., indtil han har taget Officeer Examen. 2. Sec. Lieut. a la suite F. v. Smith, af det fyenske Reg. lette Dragoner, meddeles i Naade Afskeed af Krigstjenesten med 72 Rdlr. aarlig Pension. 3. Sec. Lieut. J. Werner, F. d'Orsei og H. C. Friedel, samtl. af Kbhavns borgerl. Artill., afskediges efter Ansøgn. i Naade fra den borgerl. milit. Tjeneste, den førstn. med Prem. Lieut. Caracter. 4. Sec. Lieut. J. F. Petersen, af Kbhavns borgerl. Artill., oprykker til virkelig Prem. Lieut. ved samme.

(Fortsættes.)

Udenlandske Efterretninger.

I et Privatbrev fra Antwerpen af 9 d. M. hedder det: i dette Øieblik føres 1600 krigsfangne Engelskmænd forbi min Dør til Frankrige.

Engellændernes bekjendte Ødelæggelsesangreb paa en Deel af Brester-Flaaden ved Øen Aix, commanderedes egentlig af Søcapitainen Lord Cochrane. For at man kan gjøre sig et Begreb om dette Angrebs Rædsomhed, fortjener at bemærkes, at den største Brander allene havde 1500 Fade Krudt ombord og udspyede i det Øieblik, den sprang, en Metalregn af 400 Bomber og 3000 Granater. For den besynderlige Contrasts Skyld fortjener ogsaa at anføres, at Lord Cochrane, som en Time i Forveien arbeidede paa hele Menneskeskarers øieblikkelige Undergang, vilde ikke engang lade en Hund omkomme paa det brændende Ville de Varsovie, men bar selv dette lille hylende Dyr bort i sine Arme. Videre fortælles, at da en Fransk Capitain fra et andet brændende Linieskib beklagede sig for Lorden, at hans hele Eiendom her gik op i Røg, besteg denne strax en Baad tilligemed sin Fange i den Hensigt endnu at redde noget af hans Formue. Men da Baaden seilede forbi et tredie brændende Linieskib, hvis Canoner vare ladte, gik disse just af, dræbte den Franske Capitain, og beskadigede Baaden saaledes, at Cochrane ved sin Ædelmodighed nær havde tilsat Livet.

I de senere Aar ere adskillige gode Tydske og Franske Skrifter oversatte i det Nygræske. Sligt besørges ei af lærde Selskaber, men af formuende reisende Particuliers, f. Ex. Brødrene Zosima, Kjøbmænd fra Janina i Epirus. De unge Grækere, som opholde sig i Wien og paa Tydske Universiteter for at studere, lægge sig alle efter Medicinen, som det eneste Studium der i deres Hjem giver Brød og Agtelse. Imidlertid holder den Tyrkiske Regjering et opmærksomt Øie paa hvad der af fremmede Skrifter oversættes og trykkes paa Græsk i Wien. For ei længe siden blev efter den Ottomanniske Regjerings Befaling den lærde Græker udleveret i Wien, som besørgede en Oversættelse paa Nygræsk af Anacharsis Reise, og han blev halshugget. I de faa Skoler, som ere i Grækenland, gives Underviisning blot i det gamle Græske Sprog og i Mathematik.

Ludvig Giesecke, en ung Mand af Kundskaber fra Wien, som siden Junii 1806 befinder sig paa en mineralogisk Reise i Grønland, har tilskrevet van der Nüll i Wien et interessant Brev

fra Kitiksut i Grønland; det findes aftrykt in den neuen österreichischen Annalen, 1807, September.

Rhin-Forbundstaternes Contingent.

Da Rhin-Forbundstaternes Tropper for nærværende Tid ere mobil, og benyttes saavel i Tydskland, som i Spanien, er det vigtigt at vide den Stridskraft enhver af Forbundet er pligtig at stille:

1.	Kongen af Bayern stiller . .	30,000 M.
2.	Kongen af Vestphalen . . .	25,000 —
3.	Kongen af Sachsen . . .	20,000 —
4.	Kongen af Würtemberg . .	12,000 —
5.	Storhertugen af Baden . . .	8,000 —
6.	Storhertugen af Berg . . .	5,000 —
7.	Storhertugen af Hessen . . .	4,000 —
8.	Storhertugen af Würtzburg . .	2,000 —
9.	Hertugen af Meklenburg-Schwerin	1,900 —
10.	Hertug og Første af Nassau .	1,680 —
11.	Hertugen af Sachsen-Gotha .	1,100 —
12.	Første Primas	968 —
13.	Hertugen af Sachsen-Weimar .	800 —
14.	Førsten af Schwarzburg . . .	650 —
15.	Førsten af Lippe Detmold . .	500 —
16.	Hertugen af Sachsen-Coburg .	400 —
17.	Hertugen af Meklenburg-Strelitz .	400 —
18.	Førsten af Waldeck	400 —
19.	Hertugen af Aremberg . . .	379 —
20.	Hertugen af Anhalt-Dessau . .	350 —
21.	Førsten af Salm	323 —
22.	Hertugen af Sachsen-Meiningen .	300 —
23.	Førsten af Isenburg	291 —
24.	Hertugen af Anhalt-Bernburg .	240 —
25.	Hertugen af Anhalt-Köthen . .	210 —
26.	Hertugen af Sachsen-Hildburghausen	200 —
27.	Hert. af Hohenzollern-Sigmaringen	197 —
28.	Førsten af Lippen-Schauenburg .	150 —
29.	Førsten af Reuß Schleiz . . .	125 —
30.	Førsten af Reuß Gera . . .	125 —
31.	Førsten af Reuß Graiz . . .	117 —
32.	Førsten af Hohenzollern-Hechingen .	93 —
33.	Førsten af Bechtenstein	40 —
34.	Førsten af Reuß-Lobenstein . .	39 —
35.	Førsten af Leien	29 —
36.	Førsten af Reuß Ebersdorf . .	23 —
37.	Endnu af Reuß samtlig . . .	21 —
	Forbundstropperne	118,050 M.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 91.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 22 Augusti, 1809.

Lidt om Hr. Doctor Gustav Ludvig Baden.

Denne utrættelige Mand har nylig beriget Litteraturen med et ligesaa vigtigt som stort Skrift om Saxo Grammatikus, der røber ikke blot Læsning i Stephanii Noter, men en ualmindelig Skarpsindighed, da det endog er lykkedes Hr. Doctoren næsten uimodsigelig at bevise den paradoxe Paastand, at vi behøve en ny Udgave og Oversættelse af hin gamle Historieskriver. Dog skønt dette er Skriftets Hovedtendents, er det dog ikke dets eneste Fortrin, thi for at holde Læseren skadesløs for den Tørhed, der er uadskillelig fra slige lærde og dybsindige Undersøgelser, har han til Slutning gjort min Mythologi og mig til Genstand for sin muntre og fine Skemt. Af mit Hjerte under jeg Læseren denne lille saa fortjente Vederkvægelse, og skønt Sværmertitelen ved de ellers saa agtværdige frosne Bogstavmenneskers ubegribelige Ødselhed er hartad sjunket ligesaa dybt som de akademiske Grader, agter jeg mig dog hædret ved at modtage den af en Mand, der allerede ved det dybe Studium han helligede Peder Paars, for at udfinde hvad man aad og drak under Kalmarkrig, har noksom beviist sin afgjorte Tilbøielighed for det sande Reelle i Livet som i Konst og Videnskab. I Følge heraf kunde det synes, som jeg blot skyldte Hr. Doctoren en ligefrem Tak, men da han har havt det kostelige Indfald at ville bevise, det ei kan være kristelig Theologi hvori jeg kalder mig Kandidat, er det mig en kær Pligt for det ærede Publikum at udvikle den Konst jeg selv beundrer i de Beviser, hvis raa Stof kun er laant af min Bog, men her fremtræde i en Glands, som aldeles er et Værk af Hr. Doctorens Genialitet.

1ste Bevis. Jeg har dadlet Baggesen, fordi han behængte Nordens Guder med Narrekappen, altsaa sætter jeg Asalæren over Kristendommen.

Dette Bevis tykkes i det mindste mig at bære Prisen saavel i Styrke som logisk Rigtighed, selv for Erasmus Montans berømteste, og man kan paa denne Maade tydelig bevise de mest utrolige

Ting, saasom: Doctor Baden synes godt om, at der gøres Nar ad det Guddommelige, altsaa er han en god Kristen.

2det Bevis. Jeg har sagt, at Nordens Guder engang vare Betingelsen for mit Liv.

Vel har jeg ikke saa lige derved ment, at Nordens Guder have skabt mig; men det er dog ligesaa klart, at jeg derved har forkyndt min Tro paa disse Guddomme, som at Hr. B. ved at sige, at Fædrelandets Oldsager og Historie endnu mere har været Betingelsen for hans Liv, har sat de Gamles Hestesko over Kristendommen.

3die Bevis. Jeg skal have sagt (Fort. Pag. XX.), at Følelse for Nordens Guddomme er glødende Varme for det Hellige og Sande.

Nu har jeg derimod paa anførte Sted sagt, at om end mit Svar paa Adelungs Skumlerier kunde kaldes inhumant, saa troede jeg mig dog retfærdiggjort ved den Sandhed, at glødende Varme for det Hellige og Sande stundum maa yttre sig som dyb Foragt for det Usle. En Anden vilde maaske her klage over, at hans Ord vare skammelig fordreiede, men jeg beundrer heri en Konst, der er saameget mere genialsk, som den har tilintetgjort den ubehagelige Spaadom, der paa en vis Maade laa i mine Ord.

4de Bevis. I Indledningen Pag. 5. i Noten skal jeg have sagt, at Nordens Mythologi indeholdt Guddommen og dens Aabenbarelser i Livet.

Slet saa dum har jeg da rigtig nok ikke været, saasom jeg blot siger, at Grunden hvi de Høilærde kalde mig Sværmer vel er, fordi jeg ei med samme Kulde som de, kan tale om Guddommen og dens Aabenbarelser i Historien og Livet. Dette lod sig nu ret godt sige, uden at være Hedning, især naar Man har faaet Sværmernavnet for en Afhandling om den kristelige Religion, men desto større er den juridiske Doctors Konst, der stedse veed at lægge mig de mest passende Ord i Munden.

5te Bevis. Pag. 150 skal jeg have sagt, at den oldnordiske Mythologi er den herligste Form, hvorunder det Evige og dets Modification i Tiden er fremstillet.

Ligesom dette er det sidste og klareste Bevis for mit Hedenskab, saa er det ogsaa Kulminationspunkten for Hr. Doctorens Konst, og jeg kan ei gøre hans Triumf fuldstændigere, end ved at afskrive det hele Sted i sin Sammenhæng.

Nordens Gudelære er (har jeg sagt) den herligste Form, hvorunder noget Menneske har fremstillet det Evige og dets Modification i Tiden. Hvad den mangler, kunde ingen Dødelig give den, og Ragnaroke maatte kommet, dersom ei en renere Søn af Alfader end Odin var steget ned til den længselsfulde Jord, havde nedstyrtet Aserne fra deres uretmæssige Trone, frataget Jetterne den giftige Braad, oppustet den døende Guddomsgnist til en hellig, brændende Lue, og saaledes forsonet Jorden med Himmelen. Dette er den store Gudfrygtigheds Hemmelighed, som Vola ei kunde vide, som Døgnet ei vil vide.

Aldrig havde jeg tænkt, at Dette kunde afgive et Bevis mod min Kristendom, og endnu kan

jeg ikke ret finde mig deri, da Hr. B. hverken er Digter eller Maler, og det dog kun er om dem han selv siger: illis *qvidlibet* audendi semper fuit potestas; men jeg kan derfor ikke nægte, at jo mine Ord virkelig ved den lille Forbedring, Hr. Bs. Sjeni har vidst at give dem, bevise hvad de skulle.

Jeg tør nu haabe, at ingen Læser tvivler om, at jo den hele Bevisførelse er en artig Skemt; thi det er jo klart, at Hr. Doctor Baden ved at skrive noget Saadant for Alvor, vilde udsat sig for Prædikater, jeg ikke engang gider nævnet. Svage Sjele kunne maaske vel forvildes ved den alvorlige Tone, hvori Hr. B. triumferer, naar han siger: "jeg vædder ti mod en at han (Grundtvig) gerne bortbytter vor Jehova og dennes Gesandt Kristus med Paulus, Peder, og de øvrige Kristuslærens Forkyndere, for Thor, Odin og Freir"; men enhver Kyndig indseer let, at den alvorlige Tone kun er vedligeholdt for at gøre Spasen heel. Selv Væddemaalet lader sig hermed forene, da han jo ei har sagt, hvad for Ti det skulde være, maaske mente han Ørefigen, Stokkeprygl eller andet Saadant, som man heller vil give end tage, og er denne Gætning rigtig, forøges det Morsomme usigelig.

Efter saaledes spøgende at have besvaret Spøgen, maa jeg end med et Par Ord omtale den alvorlige Anke, Hr. B. har ført over mig, fordi jeg i min Mythologi (i Noten Pag. 115) skal have irettesat en oplyst Historieskriver (Saxo), fordi han gør sig et andet Begreb om Utgardeloke, end hans Eftertids Sværmere.

Den paaberaabte Anmærkning lyder saaledes: Saxo gør Utgardeloke til en Gud, som den danske Kong Gorm dyrkede, og paa Grund heraf har man gjort ham til en af de Guder, som dyrkedes før Aserne, men fortrængtes af dem. Hvor aldeles forkert dette er, sees allerede deraf, at han da maatte træde tydeligst frem i de gamle Sange, og forsvinde efterhaanden, istedenfor at det er ganske omvendt. Lokasenna og Harbards Sang ere de første, som have Spor af ham, og ingensteds, uden hos Saxo, træder han frem som Gud.

Ogsaa dette maatte man fristes til at antage for Hr. Bs. behagelige Skemt; men da det indeholder en Beskyldning, der ikke, saaledes som hin, bærer sin Latterlighed til Skue, maa jeg ganske alvorlig spørge: viser Saxo sig som oplyst Historieskriver ved at fortælle Gorm dyrkede Utgardeloke som Gud, og hvad sagde derimod Eftertidens Sværmere? Har jeg irettesat Saxo, fordi jeg siger, det er urigtigt paa hans Fortælling om, at Utgardeloke dyrkedes som Gud henimod Kristendommen, at grunde den urimelige Slutning, at han var en af Nordens ældste Guder? Endelig, hvad bevæger Doctor Baden til at ville indbilde Publikum, at jeg har sagt det Modsatte af hvad jeg virkelig har sagt? Er det maaske Overflødighed af den Kristendom, jeg mangler?

Nik. Fred. Sev. Grundtvig,
Kandidat i Theologien.

Berigtigelse af Stykket om Kjøbenhavns Dødeliste for Aaret 1808. i No. 27.

Hr. Dr. Scheel har ved sine lærerige Anmærkninger over No. 27: om Kjøbenhavns Dødeliste for Aaret 1808, givet dette Stykke en Interesse, som det uden dem vilde savne, i det mindste for den tilkommende Læge eller Statistiker. Men saa meget som det glæder Udgiveren, at en Mand af Hr. Doctorens Indsigter og Erfaring har værdiget hans Bemærkninger saa megen Opmærksomhed, saa meget mere føler han sig forpligtet til, at berigtige disse.

Den Yttring paa 1ste Side, at man paa Optegnelsen for 1808 savner adskillige Sygdomme, som Apoplexie ꝛc., grunder sig paa en Feiltagelse. Udgiveren har nemlig under Udarbeidelsen betjent sig af Statstidenden og Dagen, hvor disse Sygdomme virkelig fandtes udeladte af Dødelisten. Paa Politiekamrets Fortegnelse derimod savnes de fleste af disse Sygdomme ikke. Saaledes findes paa denne Fortegnelse anført 70 døde af Slagflod (Apoplexie), 31 i Barselseng, 22 af Blodstyrtning, 4 af Brok, 1 af Frisler, 47 af Gigt, 9 af Guulsot, 9 af Halssyge, 16 af Mavepine, 19 af Meslinger. Det bliver i Fremtiden altsaa nødvendigt for enhver, der vil anstille Undersøgelser over Mortaliteten i Kjøbenhavn, at raadføre sig med Politiekamrets Fortegnelse, som den eneste virkelig authentiske.

Naar Dødelisterne hos os skulle opfylde den tilsigtede Nytte, saa burde det være enhver Klokker paalagt, saavidt som mueligt at indhente bestemt Efterretning om den Sygdom, enhver Patient er død af, fra den Læge, der under Sygdommen har betjent ham, og ligeledes burde det være enhver Læge paalagt, at indføre i egne dertil indrettede Lister, Sygdommenes Navne og de Dødes Alder. Dersom da f. Ex. Sundhedscollegiet paatog sig, nøie at revidere disse Lister, og siden at udgive dem, istedet for at de hidtil ere udgivne fra Politiekamret, saa vilde de ogsaa blive et ubedrageligt medicinsk Barometer, der kunde vise os Dødelighedens og Sygdommenes Falden og Stigen. Det burde da ogsaa forbydes alle offentlige Tidender at optage andre Dødelister end de af Sundhedscollegiet authoriserede; thi Misledninger af den Natur ere af

høist ubehagelige Følger. Skulle iøvrigt disse Lister ikke være af større Paalidelighed end de ere nu, saa kunde man langt hellere ganske undlade at forfatte dem. Mortalitetslister, der kun have en Klokker-Authoritet, fortjene virkelig ingen synderlig Tillid.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Udenlandske Efterretninger.

Uagtet Freden mellem Frankrige og Østerrige hidtil endnu ikke, som man allerede offentlig har villet paastaae, er sluttet, saa ere Underhandlingerne dog ligesaa lidet afbrudte. Tvertimod siger nu Rygtet, at ved Kronprindsen af Bayerns Formæling med den Østerrigske Keisers Datter ville Freden mellem Hofferne Frankrige, Østerrige og Bayern for Fremtiden blive betrygget og det gamle Nag imellem de to sidste Huse for bestandig udryddet. Selv som en behagelig Drøm maa dette Rygte glæde Menneskevennen, thi er dette Baand eengang knyttet, ville de Tydske Forbunds-Stater i Forening med Frankrige kunne trodse hele Verdens Angreb. En saadan Forening er ogsaa ene istand til at give Tydskland og med dette hele Europas Fastland den Rolighed tilbage, som det, efter femten Aars uophørlige Blodsudgydelser og Rædselsoptrin, saa høilig trænger til. — I Paris føier man alle muelige Anstalter til at modtage den tilbagevendende kronede Helt med al den Høitidelighed, der skyldes hans glimrende Seiere paa denne og paa hiin Side Donau, men endskjønt Keiseren ventes tilbage d. 15de, saa synes Moniteuren dog ikke at antage det for ganske bestemt, da den tilføier, at det i den Anledning berammede Bal skal udsættes, dersom Keiseren ikke kommer til den Tid til Paris. — Ligesom man forhen bestemte Raab til Stedet for Fredsunderhandlingerne, saaledes nævnes nu atter Altenburg i Ungern, 4 Mile fra Presburg, som Underhandlings-Plads. — Men uagtet Freden er temmelig sikker, saa synes de Franske Tropper dog ikke saasnart at ville forlade det Østerrigske; mellem Broerne ved Wien opslaaes en Leir for 20,000 Mand, og Officiererne kjøbe Papir til at tapetsere deres Barakker. Ogsaa bag Schönbrunn har en Afdeling Franske Tropper lagt sig i

Leir. — Keiser Franz er endnu bestandig i Comorn, hvor Keiserinden nyligen besøgte ham. — Efterhaanden opdages nu den store Uorden og Mangel paa Sammenhæng, der herskede i den Østerrigske Armee. I en Dagbefaling, som Erkehertug Carl lod udstede Dagen efter Slaget ved Wagram, yttrer denne General stor Misfornøielse over den venstre Fløi, som han tilskriver Slagets uheldige Udfald. Da Forvirringen paa denne Fløi var almindelig, skede Tilbagetoget for hastig og i Uorden. Med Infanteriet er Erkehertugen, paa nogle Undtagelser nær, ingenlunde fornøiet. Det trængte sig saa stærkt, at Folkene fyrede paa hinanden, og at man formedelst Skriget ikke kunde høre Commandoen. Paa Grund af disse Uordener befaler Erkehertugen: at ved ethvert Regiment, der i Fremtiden gjør sig skyldigt i saadan en Fremfærd, skal hver tiende Mand skydes og de øvrige fordeles under andre Regimenter; at Allarmskrig blandt Tropperne under Livsstraf skal være forbudet; at Tambourerne ved de fleste Regimenter skulle holde sig med Musiken i et Canonskuds Frastand; at Tropperne ikke skulle fyre uden Befaling eller i for stor en Afstand, hvorved der opstaaer en Ild i hele Linien. Til Slutningen hedder det, at de endnu blandt Tropperne herskende Uordener bevise, hvor lidet Generalstabens Officierer formaae; at der skal statueres Exempler, og at det er en Skjændsel for Armeen, at man paa alle Landeveie og i alle Landsbyer træffer saa mange Marodeuter. — Saa hensigtsmæssige de i dette sørgelige Malerie af den Østerrigske Armee anførte Bestemmelser maatte være, synes de i dette Øieblik dog i en dobbelt Forstand at være for sildige; thi deels havde Slaget ved Wagram næsten allerede afgjort Østerriges Skjebne, deels er Erkehertug Carl, denne vigtige Støtte for dette Riges Stridskraft, nu sat ud af Virksomhed, og en anden General udnævnt i hans Sted.

Hertugen af Brunsvig-Oels har nu saa ganske endt sin Rolle i Tydskland, at de Tropper, der vare i Bevægelse for at standse hans Streifetog, have gjort Holdt paa de Steder, hvor de havde faaet Efterretning om hans Indskibning, og oppebie nu videre Forholdsregler. De Danske Tropper have igjen trukket sig fra Weser til Elben, og General Ewald har igjen sit Hovedqvarteer i Pinneberg.

Fra Holland haves endnu bestandig ingen bestemte Efterretninger. Fra Antwerpen hedder det under d. 12te, at 10 fiendtlige Fregatter have forceret Passagen ved Vlissingen og ere med 150 mindre Fartøier seilede videre op ad Schelde. Ved Ter Neuze (ikke langt fra Axel paa den Flanderske Side af Schelde) har denne Flottille sat noget Mandskab i Land, men seilede strax derpaa igjen videre. Landbatterierne fyrede vel stærkt, men kunde ikke forhindre at den ankom under Batz. — Ogsaa fra Harlem skrives under d. 15de, at man fra Batz Kanten hørte d. 12te en stærk Canonade; at man i Tholen og Egnen deromkring sporede en Rystelse, hvoraf man formodede at et Skib var sprungen i Luften, og at man troede, at den Hollandske Escadre, der var seilet fra Floden Eendregt ind i Schelde, var kommen i en Fægtning med de Engelske Fartøier. — De forskjellige Armeecorpsers Stilling ved Kysterne, hedder det fra Gent under d. 10de, er meget fordeelagtig, og man formoder, at de snart ville angribe Fienden, som endnu ikke har foretaget noget mod Kysterne. Garnisonen i Vlissingen har erholdt anseelige Fordele og vil erholde endnu flere, eftersom den d. 9de har faaet Forstærkning. General Monnet vedbliver at gjøre heldige Udfald fra denne Fæstning, som endnu d. 13de ikke synes at være bleven beskudt. Men da Engellænderne endnu d. 12te arbeidede paa deres Batterier, og de til at opføre saadanne Batterier i Aaret 1807 ved Kjøbenhavns Overfald behøvede over 14 Dage, saa er det ogsaa meget rimeligt, at de endnu ikke have begyndt at beskyde Vlissingen. Ved de Franskes Udfald lide de betydeligen. Over 20 Vogne med Saarede førte de nyligen til Middelburg, hvorhen man troer Lord Catham, der nu commanderer paa Walchern, vil forflytte sit Hovedqvarteer. Engellændernes Fordringer af Levnetsmidler ere meget trykkende og man frygter snart for Mangel paa Hornqvæg. — Fortet Batz bliver hver Gang der er høit Vande beskudt af de paa Høiderne liggende Hollandske og Franske Canonbaade, Skonnerter og Brigger. Ogsaa forefalde bestandige Fægtninger med Engellændernes Smaafartøier paa denne Side, og saasnart disse vove sig saa langt, at Batterierne kunne naae dem, angribes de af Hollænderne og de Franske, og ikke sjelden med Held. Imellem Breskens og

Vlissingen har der lagt sig et Antal Bombardeer-Galioter, der gjøre Passagen meget vanskelig.

———

Mærkeligt er det, at i Følge Vaabenstilstanden netop de betydeligste Stæder i det Østerrigske Monarkie, paa Prag nær, ere blevne besatte af Frankrige og dets Allierede, nemlig Wien med 7000 Bygninger og 230,000 Indbyggere, Linz med 18,000 J., Grätz med 30,000, Klagenfurth med 10,000, Laibach med 11,000, Triest med 22,000, Salzburg med 9200, Brünn med 21,000, Lemberg med 38,000, Crakau med 25,000, Presburg med 27,000, Oedenburg med 12,000, Raab med 11,000.

Den berømte Maler David arbeider nu paa den Franske Keiserindes Portrait i Legemsstørrelse og i hendes Kroningsdragt.

Grev Montalivet er ankommen til Weert, i Departem. Nedre-Maas, for at tage Arbeidet ved den store nordlige Canal i Oiesyn. Siden sidste April har man udgravet denne Canal paa en Længde af 20,000 Metres, endskjønt den er dyb og bred. Den løber i en lige Linie 35,000 Metres (9 Lieus), og ⅔ deraf ere allerede gravede. 3200 Mand ere ansatte ved Arbeidet. Denne Deel af Canalen vil være færdig sidst i denne Sommer. Man vil altsaa snart kunne seile fra Lüttich til Venlo midt igjennem Campines Ørkener og tvers igjennem Stæderne Bree og Weert.

Næsten alle Ungerske Comitater have besluttet for Fremtiden at aflægge det Latinske Sprog i politiske og juridiske Forretninger, og allene bruge Landets Sprog det Ungerske: en meget fornuftig Beslutning. Dette Land har i de senere Decennier været meget flittigt i at levere gode Bidrag til Kundskab om Ungarns Historie, Statistik og Naturhistorie. Saavel ved offentlig som privat Understøttelse er i Ungern paa kort Tid opstaaet tre Agerdyrknings-Instituter, to botaniske Haver, og et meget stort Nationalmuseum.

Ridder Högelmüllers Reise fra Wien til Orienten i Selskab med flere Lærde paa Erkehertug Carls Bekostning var bestemt til Foraaret i afvigte Aar, men man veed ei om samme har fundet Sted, formedelst de indtrufne Begivenheder og Uroligheder i Nabolandene. Blandt de videnskabelige Spørgsmaale, som bleve ham medgivne fra lærde Mænd, Selskaber og Academier, vare ham og nogle tilstillede fra det Kjøbenhavnske og Trondhjemske Videnskabers Selskab. Disse Opgaver fortjente, dersom de ei skulde være allerede publicerede, at indrykkes i lærde Efterretninger.

I de fornemste Silkemanufacturer i Lyon ere mange Artikler bestilte, som skulle gaae til Norden, især til Rusland. Ogsaa opholder der sig i denne Stad adskillige Reisende i Handelsforretninger for Russiske Huse. Handelsforbindelsen mellem Rusland og Frankrige har overalt tiltaget betydeligen siden den Tid begge Rigerne ere komne i nøiere politisk Forbindelse. Der tales om begyndte Underhandlinger angaaende en Handelstractat mellem begge disse Keiserstater, som ved Napoleons Tilbagekomst til Paris med Iver skulle fortsættes.

Indenlandske Efterretninger.

Fra Amsterdam skrives under d. 12 Augusti: Den Bevægelse, som den atter oplivede Speculation har bragt i Forretningernes Gang, var ikke af lang Varighed og alting nedsynker igjen efterhaanden i den allerede saa længe vante Uvirksomhed. Og ere end Priserne paa Varene ikke faldne i Forhold til den indtraadte Mangel paa Forretninger, saa ligger Aarsagen deri, at Kjøberne endnu bestandig bygge deres Forhaabninger paa Grunde, der foranledigede den sidste Stigen. Vel beroer den Efterretning, at Non-Intercourse-Acten (Ikke-Samqvems-Acten) mod Engelland fra den Americanske Regjerings Side atter er sat i sin hele Kraft, kun paa en Misforstaaelse, og man veed nu, at dette kun kan formodes muligt, efter den første Beretning om det ufordeelagtige Indtryk, som det Engelske Ministeriums Vægring for at vedkjende sig sin Gesandt Erskines Forhandlinger, har gjort paa de forenede Stater, men den Mening hersker dog, at Priserne, om end Samfærslen mellem America og Fastlandet, ikke skulde standses, ei ville nedsynke igjen til deres forrige Standpunct. Til Grund for denne Mening anføres især den Idee, at Engellændernes fiendtlige Anfald paa en Deel af vort Gebeet vil, hvilken Ende denne Expedition end maatte tage, betydeligen forandre vore Forhold i mercantilsk Henseende. — Imidlertid er for det første ikke at tænke paa nogen Forsendelse til Frankrige. Fra de Franske Øvrigheders Side iagttages nu en hidtil ubekjendt Strænghed mod hver Indførsel fra Holland, og det er ingen ringe Forlegenhed for mange Huse saavel her som i Brabant,

at det allerede indførte Gods, der laae i Depoterne eller ombord paa Skibene, og hvis Tilladelse endnu ikke var definitiv bestemt, have atter maattet udføres. Tilmed lægger de mange Troppers Nærværelse ved de Hollandsk-Franske Grændser mange Hindringer i Veien. — Fragtfarten til Rhinen er formedelst Mangel paa Vognmandskarle ligeledes bleven meget vanskelig. Fragtpriserne ere derfor ogsaa stegne betydeligen; nemlig fra 10 Rdlr. til 16 Rdlr. pr. Skippd., og ville maaskee stige endnu mere. — Alt dette foraarsagede en Standsning i Indkjøbet. Priserne paa Caffe ere derfor i Dag nominel: god ord. Dom. i Fade 26 à 26½ St. Cheribon i Gonjes 27 à 27½. Raa Sukkere ere ogsaa meget flaue; brune kunne dog endnu noteres til 28 à 33; Melis er solgt til 41; bruun Peber holdes i 46 ß. Ny Caroliner Riis 80 ß., gammel 70 ß. Den Italienske er igjen i 60. Tobakken er 1 à 1½ St. lavere. Man forsikkrer, at det skal tillades Americanerne at indføre Tobak, Bomuld og Riis, men under den Betingelse, at de kun have dette og intet andet Product inden Borde.

Med dette Malerie af Handelens Tilstand i een af Verdens første Handelsstæder er det ikke uinteressant at forene et Omrids af Handelens Tilstand i Kjøbenhavn. I en Tid af sex Maaneder have to vigtige Begivenheder frembragt en besynderlig Standsning i Forretningernes Gang. Den første var Regjeringsforandringen i Sverrig, og den anden Embargoens Ophævelse i America. Af den Svenske Revolution lovede man sig en ufortøvet Handelsforbindelse med Sverrig, og da det almindelig hedte, at Gothenborgs Varehuse vare opfyldte med Colonialproducter, saa var det meget naturligt, at Priserne paa disse Producter i Kjøbenhavn betydeligen maatte falde. Saaledes faldt Prisen paa Caffe fra 11 Mk. til 9 Mk., og raffinerede Sukkere fra 82 ß. til 72 ß. ꝛc. Svenske Producter sank saa dybt, at man allerede lovede sig at faae en Tønde Finsk Tjære, som nogle Dage i Forveien var betalt med 57 Rdlr. Tønden, for 20 Rdlr., og virkelig solgtes ved Auction Stangjern, som man kort tilforn havde betalt med 30 a 32 Rdlr., for 22 Rdlr. Skippd. Men ligesom Udsigterne til en Fred med Sverrig efterhaanden bleve tvivlsommere, og Overbevisningen om, at de Forestillinger, man hidtil havde gjort sig om de uhyre Vareforraad i Sverrig,

var overdreven, blev fastere, begyndte Priserne atter at reise sig lidt efter lidt, skjønt den paniske Skræk, der havde bemægtiget sig alle, endnu var saa stor, at ingen ret for Alvor turde indlade sig i nogen betydelig Kjøbslutning. Men nu kom Efterretningen om Embargoens Ophævelse i America. De endnu temmelig usvækkede Indtryk, som den Svenske Regjeringsforandring havde gjort, bleve nu end mere ugunstige. Riis faldt fra nogle og tyve Rigsdaler til 16 a 17 Rdlr., Virginia Tobak efterhaanden fra 6 Mk. til 4 Mk. o. s. v. Vel vare de fleste i Uvished om, hvorvidt det vilde blive Americanerne tilladt at losse og sælge deres Varer i Danske Havne, men alle vare dog enige deri, at hvad enten de allerede ankomne Americanere bleve prisdømte eller ei, ville deres Ladninger, da de nu eengang vare lossede, dog bestemt blive solgte, og Priserne paa Caffe, Sukker og Bomuld, som en Følge heraf, falde betydeligen. Men efterat man i nogle Maaneder havde smigret sig med denne, i det mindste for Almeenheden behagelige Forventning, erfarede man efterhaanden, at Americanerne blive frikjendte, og at de fleste af dem agte at gaae videre med deres Ladninger, og af adskillige Grunde ikke skjøtte om at sælge dem i Kjøbenhavn. Paa Grund heraf synes den Vestindiske Handel at have forhøiet Prisen paa Caffe til 11 Mk., og Raffinaderierne Puddersukker til 5 Mk. Pd., Raffinade til 7 Mk. ꝛc. Dertil kom endnu vor Pengecours's ufordeelagtige Gang, hvorved Varernes reelle Værdie nødvendigen maa stige. I det Øieblik man ymtede om, at det Partie Thee, som det Asiatiske Compagnie havde overladt Regjeringen, var solgt til Holland, begyndte ogsaa denne Artikel at stige. Congo-Thee, som d. 25 Julii solgtes ved Auction paa Børsen for 12 Mk. 9 ß., betaltes d. 19 Aug. med 17 Mk. 8 ß. — Ogsaa Sirup, som d. 25 f. M. solgtes for 22 Rdlr. pr. 100 Pd., gjelder nu 32 a 33 Rdlr. Riis, som d. 4 f. M. betaltes med 15 Rdlr. 4 Mk. 8 ß. a 17 Rdlr. 1 Mk. 8 ß., gjelder nu igjen 19 Rdlr. a 19 Rdlr. 3 Mk. — Østersøiske Producter, som Hør og Hamp, søges stærkt og betales høit.

Paa Børsen i Hamborg blev d. 18 Augusti ingen Cours noteret paa Kjøbenhavn. Aarsagen skal have været den, at ingen vilde kjøbe og ingen sælge.

Afsagte Domme i Priisretten for Aalborg Stift.

No. 75. Sagen: Caperfører Hans H. Hansen contra Skibscapitain Jan Tevis af Pappenborg, paadømt den 11te August d. A.

"Det af Caperfører Hansen til Aalborg indbragte Pappenborger Kufskib der junge Anthon, frigives, dog saaledes: at deraf udredes til bemeldte Caperfører og hans Rederie de af Sagen og Opbringelsen flydende Omkostninger med 400 Rdlr. dansk Courant; ligeledes forbeholdes Qvarantaine-Cassens Ret til Pasgebyhrer efter Reglementet af 25 Maji 1805, §. 1. At efterkommes forinden 3de Solemærker efter denne Doms lovlige Forkyndelse under videre lovlig Adfærd."

No. 76. Sagen: Caperfører Henrich Kaalund contra Skibscapitain Barent von Loon, paadømt den 11te August d. A.

"Det af Caperfører Kaalund til Aalborg opbragte Kufskib Gerechtigkeit af Amsterdam, med dets Tilbehør og indehavende Viinladning, tilkjendes bemeldte Caperfører og hans Rederie som god Prise."

Avancement, Forflyttelse og Afgang ved Landmilitair-Etaten.

(Slutning, s. forr. No.)

Under 15de Augusti: 1. I Anledning af Ritmester v. Faichs Afskedigelse udnævnes den caracteriserede Premier-Lieutenant N. v. Friis til virkelig Premier-Lieutenant ved Husar-Regim., Sec. Lieut. og Ridder af Dannebrog J. v. Ewald oprykker i den høiere Sec. Lieuts. Gage 156 Rdlr. aarlig, og Sec. Lieut. a la suite H. C. v. Colbiørnsen indtræder i virkeligt Sec. Lieuts. No. paa 132 Rdlr. Gage i bemeldte Reg. 2. I det bergenhusiske Inf. Regim. skeer følgende Avancement i Anledn. af Majorerne v. Lohmanns og v. Brüggers Afgang: De paa 180 Rdlr. Gage staaende Compagniechefer, Capit. C. M. v. Bruun og H. K. v. Munthe oprykke i fuld Compagniechefs Gage 276 Rdlr. aarlig; Prem. Lieut. J. P. W. v. Brock og S. de Fine v. Krogh udnævnes til Capit. og Compagniechefer, den første for det opdalske og den sidste for det nordre nordhordlehnske Comp., paa 180 Rdlr. Gage; Sec. Lieut. H. M. v. Lassen og P. N. v. Aarestrup udnævnes til Prem. Lieut., Sec Lieut. af de Nationale O. F. v. Møller ansættes i samme Egenskab ved de tjenstgjørende Gren. Comp., og Sec. Lieut. N. v. Steen og H. J. A. B. v. Geelmuyden oprykke i fuld Sec. Lieut. Gage ved de Nationale. 3. Fremdeles ansættes de i det bergenhusiske

Inf. Regim. staaende Underofficierer S. Wulff, C. Wolff, M. Christesen, A. Juul, P. Olsen, C. H. Kahrs og L. Daae, som Sec. Lieut. ved bemeldte Regiment. 4. Prem. Lieut. A. S. v. Falkenskjold, af Marine Regim., forflyttes derfra og ansættes à la suite med Extra-Gage ved det sjæll. Jægercorpses 1ste Bataillon. 5. Den af Kgl. hollandsk Tjeneste afskedigede Lieutenant F. T. Geutebrück meddeles Indfødsretten og ansættes som Sec. Lieut. ved det slesvigske Jægercorpses 2den Bataillon med Ancienneteet af 3 Febr. 1804. 6. Den ved Guidecorpset staaende Guide J. Kastrup ansættes som Sec. Lieut. ved d t jydske Skarpskyttercorpses 2den Bataill. Under 17 Augusti: 1. Student C. C. R. Schiern ansættes som Sec. Lt. ved det 2det jydske Inf. Regim. annecterede Bataill. 2. Forværker J. C. Müller og Bombarderer J. B. Rauter, begge af det Kgl. Artillerie-Corps, ansættes som Sec. Lieut., den førstnævnte ved den holsteenske og den sidste ved den danske Artillerie-Bataillon. Under 18 Augusti: 1. Den danske og den holsteenske Artillerie-Bataillon, hvilke hidtil ere benævnte som annecterede til den danske og den holsteenske Artillerie-Brigade, skulle herefter føre Navn af respective den danske Artillerie-Bataillon og den holsteenske Artillerie-Bataillon, og ikke være Brigaderne men allene Corpset annecterede, af hvilken Aarsag disse 2 Bataillоners Forhold til Corpset bliver i alle Dele det samme, som de annecterede Inf. Bat. Forhold er til de respective Inf. Regim. 2. Sec. Lieut. J. P. v. Møller, af det søndenfjeldske Inf. Regim. forsættes i lige Egenskab til det bergenhusiske Inf. Regim.

Anecdoter.

Mærkeligt er det, at i dette Øieblik de fleste Regenter i Europa ere de første af deres Navn. Napoleon I., Alexander I., Franz I. (nemlig som Keiser af Østerrige), Joseph I., Joachim I., Louis I., Jeronimus I.

Da Grev Mørner i Fægtningen ved Blakier Skandse i April Maaned f. A. var bleven tagen til Fange, fandtes blandt hans Papirer en Rapport, hvori han tilskriver sin Regjering: "jeg venter at være d. 22 April i Christiania". Den commanderende Danske Officier skal for Spøg have skrevet neden under: "jeg er af samme Mening;" thi Mørner ankom virkelig d. 22 til Christiania, men det vil sige som Fange, ikke, efter hans Formodning, som Seiervinder.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 92.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 26 Augusti, 1809.

Ungdomslærere.

Intet Kald er ædlere og nyttigere end det at være Ungdomslærer, men intet Kald drives tillige mere haandværksmæssig end dette. Man lader sig forevise hundrede Skudsmaale førend man vover at fæste en Kokkepige eller Goldamme; man seer aldeles ikke paa Penge, naar man vil leie en Røgter for sine Heste eller sit Qvæg; men bryder sig intet om den Mand, man antager til sine Børns Lærer, er en duelig Mand, om han forstaaer sit Fag og driver det med Lyst. Naar han kun underviser for godt Kjøb, saa er det ligemeget hvorledes han underviser. Man prutter med ham som med en Bissekræmmer, og betaler ham det Kostbareste, han eier, hans Tid, og Frugten af hans Flid, Skillingsviis. Man anseer ham for en subalterne Person, der maa tjene for sit Brød, og i den huuslige Rangforordning ikke staaer langt over Domestikerne. Man betragter ham endog ofte med et medynksomt Øiekast, som et Menneske, der saalidet forstaaer at gjøre sin Tid frugtbringende, at han en heel Time maa plage sig med den byrdefulde Forretning, at undervise Børn for en Løn af 16 ß. eller i det Høieste 20 ß. O, med hvilken Ringeagt maa ikke den rige Dosmer, der enten ved en blind Slumpelykke arver mange Tusinde, eller ved en Speculation vinder i en Minut hvad Ungdomslæreren maa arbeide for i hele Aar, eller i et mageligt fedt Embede, uden Anstrængelse og Hovedbrud har store Summer i aarlig Indtægt — see ned paa den Stakkel, der maa trælle saa meget for det kjere Brød? Saaledes er Ungdomslærerens Kaar som Huusinformator, mon de ere bedre i Opdragelsesanstalterne?

Hvad ere de fleste af de saakaldte Instituter vel andet end aandelige Manufacturer, hvor man fabrikerer Jurister, Theologer, Kjøbmænd, Krigere :c. til forskjellige Priser? Hvad ere saa mange Institutlærere andet end Fabriksvende, som man betaler og behandler paa samme Maade som andre Manufacturarbeidere? Fabrikøren har en Fabrikmester, som maa passe paa de øvrige Svende. Det kommer ikke an paa om de levere for-

svarligt Arbeide, naar de kun arbeide hurtig og for godt Kjøb. Svenden tilfalder sjelden Æren. Naar Eleverne gjøre god Fremgang, er det Fabrikøren man roser, ret ligesom om et Menneske var det samme som et Stykke Sirts eller Klæde! "Det er forfærdiget i den eller den Fabrik", siger man, naar man finder Mønstret skjønt eller Tøiet godt. "Han er demiteret fra det eller det Institut", siger man, naar en Eleve udmærker sig til Examen eller ved andre Leiligheder, uden at nævne hvilke Lærere han egentlig har at takke for denne Udmærkelse. Gives der end nogle Instituter, hvis Forstanderes Iver for selv at deeltage i Undervisning, hvis rigtige Valg af duelige Lærere og fornuftig Overbestyrelse giver dem grundet Fordring paa at kaldes Sjelen i hele Indretningen, saa findes der ogsaa adskillige, der høste hvad andre saae, og, som sande Fabrikører, overlade Arbeidet til deres slet aflagte Svende, og tilegne sig selv hele Æren og Fortjenesten. Af en saa fabrikmæssig Undervisning kan man ikke vente sig noget Stort. Dens Productioner kunne sjelden blive andet end Fabrikvarer, det vil sige Arbeide, som gjøres paa Kjøb, som man kun ønsker jo før jo heller at faae færdigt og blive af med, lige meget om Forældre, Medborgere og Staten skuffes. En saa vanslægtet Undervisning kan umueligen frembringe andet end moralske Vantrivninger, — lange saft- og kraftløse Kaalstokke i menneskelig Skikkelse, der ere blevne Mænd, førend de have faaet Duun paa Hagen, Lærde, førend de have mindste Begreb om Lærdom, Konstdommere, førend de havde nogen Sands for Konst.

Denne kjere Ungdom, som faaer sin hele Dannelse hos Restaurateurer, paa Punchesalen og i Klubberne, udgjør siden den vigtigste Deel af den besynderlige Domstol, man kalder Publicum. — Den er det Tribunal, for hvis Dom Skribenten, Digteren og Konstneren maa staae og falde. Den er det, som i alle Selskaber angiver Tonen, som taler om Shakespear, Racine, Corneille, og haaner Mænd, som oplyste Nationer ere stolte af. Hvad Under at Conversationstonen maa udarte under saa uheldige Omstændigheder? Hvad Under at Kaadhed, Arrogance, lapsagtig Dadlesyge ere uundgaaelige Følger af en saadan Opdragelse? Aldrig have unge Mennesker lært mindre end i vore Dage, og aldrig have de været mere arrogante. De forlade Institutet med en heel Pose fuld Bissekram, der glimrer og skuffer den taabelige Mængde, uden at det har nogen Værdie i den sande Kjenders Øine. Men Letsindighed er vort Olds Særkjende. Vort Undervisningsvæsen er som vore Damers Klædedragt. Istedet for at deres Mødre klædte sig i Brocade, Atlask og Pompadur, som kunde holde en heel Menneskealder, indhylle de sig i Tyll og Netteldug, som gaaer itu naar de have havt det tre Gange paa.

Men hidtil har jeg kun talet om Ungdomslærernes ufordeelagtige Stilling og Forældres og Institutforstanderes Uretfærdighed og Ubillighed imod dem. Jeg vender Bladet og betragter nu Sagen fra en anden Side. Til hvilket lavt Haandværk nedværdige ikke saa mange Ungdomslærere deres store Kald? Mennesker uden Hoved, uden Talent, ja endog uden Kundskab om den Videnskab, den

Konst eller de Sprog, de undervise i, give sig af med Børns Undervisning. Naar de kun faae deres Betaling, saa er det dem ligegyldigt, enten deres Elever lære noget eller ei. De betragte Undervisningen som noget, man kan tjene en Nødskilling ved, som et Arbeide, der kan forrettes med mindre Anstrængelse, end enhver anden borgerlig Syssel. Jo længer de kunne trække Tiden ud, jo langsommere Fremskridt Lærlingen gjør, des kjerere er det dem. Penge er deres Maal, og naar de kun kunne faae deres Tid ret fordeelagtig udhøkret, saa have de naaet alt hvad de attraaede. Med Uhret bestandig for sig tælle de Minutter og Secunder, og længes kun efter at faae Hast paa Tiden. De fornedre deres Kalds Værdighed ved at lempe sig efter rige og fornemme Forældres Luner, Taabeligheder og Forfængelighed, og bedrage dem hellere, end udsætte sig for at miste deres Bevaagenhed. De søge ved alskens Pralerie og Stortalenhed at give sig en vigtig Mine i uvidende og lettroende Folks Oine, og bagtale og nedsætte deres virkelig indsigtsfulde Medlærere, for at kunne hæve sig selv desmere.

Til mine Medborgere.

Med Bedrøvelse, ja med Vemod har man læst Hr. Jean Nicola Dupuis Bekjendtgjørelse; og mener, at en saadan Sindsstemning vel egner en god Borger en ægte Fædrelandsven. Paa enhver anden Tid, under andre Omstændigheder, end de nærværende, vilde maaskee mangen En kalde hin overdreven. Men nu, nu, da selv den meest velhavende Borger, den meest vellønnede Embedsmand Intet har, og Intet bør have, tilovers; nu er den høist retmæssig.

Du siger, min Medborger: "Du trænger nu især til Opmuntring, til Adspredelse, til Forlystelse." Gjerne indrømmes dig dette; af ganske Hjerte. Men til hvilken? Dog vel ei til een, der kjøbes saa dyrt, der efterlader saa smerteligt Indtryk! Hvad gaaer Du hen at see? Fyrværk — Raketter — et Pallads, en Mølle i Ild — et Skue, der græsseligen minder dig om hin afbrændte Kirke, hin Arne, hiint Næringsbrug — om hine Dødsprudende Raketter! — et Skue, der i faa Timer forvandler flere hundrede Rigsdaler til Røg, Ild, Damp! — og det paa en Tid, man havde Aarsag til at ønske en omvendt Forvandling, hvis den var mulig. Kan du dølge disse Følelser for Dig Selv, eller om Du var saa lykkelig Intet at tabe ved hint rædsomme Ildspil — kan Du da glemme de mange, det aldeles ødelagde? Men denne Øjenslyst koster kun een dansk Rigsdaler! Veed Du da ej, at saa Mange, ved Ilden Ulykkelige, savne langt Mindre, end een dansk Rigsdaler, til — Brød?

Om Disse vilde jeg minde Dig. Disses Sag vilde jeg tale. Gak ikke didhen, hvor dit Hjerte dog ej ret kan glæde sig under og efter Nydelsen! Men skab dig selv en Glæde, der er reen baade medens Du nyder den, og efter at den er nydt! Giv den Brandlidte, den Hungrige, den Nøgne af dit Overflod! — giv Dem den ene Rigsdaler! Da offrer Du, ikke paa Forlystelsens vanhellige, men paa Menneskehedens, paa Fædrelandets hellige Alter. Og denne Røg opstiger, velbehagelig, til Ham, der seer i Løndom, og under Dig den reneste Glæde til Løn.

****

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Skrivelse fra det Holsteenske af 21 Augusti 1809. Den bedste Efterretning, som jeg i Dag har at meddele Dem, er, at Rughøsten allevegne er tilendebragt her i Landet, og at den er udfaldet saa god og saa overflødig som vi kunde ønske os den. Al den øvrige Sæd staaer ligeledes fortræffeligt, og vi vente snart at see vort sikkre Haab om en rig Høst stadfæstet. Træfrugter gives ogsaa

i Aar i stor Mængde paa de fleste Steder. Uden tvivl vil Virkningen af dette Aars Frugtbarhed spores i lave Priser paa de fleste Fornødenheds artikler. Besynderligt er det ellers, at Colonialvarene, som siges at blive stedse dyrere i de Danske Provindser, i den senere Tid snarere falde end stige i Prisen her i Landet. — Den forhen omtalte Sundhedsbrønd i Bramsted har endnu megen Søgning. Fra alle Kanter strømme Gjæster derhen, og deres Antal skal undertiden beløbe sig til henimod 400. Efter Sigende sendes Vandet ofte til Lübek og andre Steder i Nærheden. Alle ere enige i at rose dets Virkninger; man fortæller endog at en Person, som leed af Gigt, lod hente noget af det Sand, som findes tæt ved Kilden, og blev fuldkommen helbredet, ved at lægge det om sine forhen ganske contracte Lemmer. — Pastor Johannsen i Hannewitt, i Provstiet Flensborg, er nylig afgaaet ved Døden i en Alder af henved 80 Aar. I meer end et halvt Aarhundrede havde han beklædt geistlige Embeder. For hans Medbrødre aabner hans Død Adgangen til et af de meest indbringende Kald i Flensborg Amt. — Da Kirkegaarden i Tønder ifjor blev temmelig opfyldt med Liig formedelst den Blodgang, som grasserede i Byen og Naboegnene, saa anlægges nu et nyt Begravelsessted uden for Byen, hvor sandsynligviis de fleste af dens Indbyggere i Tiden ville lade sig begrave, de faa undtagne, som maaskee endnu beherskes af Fordomme. Sundhedstilstanden her i Landet er iøvrigt meget god. Til pludselige Dødsfald, som ifjor saa ofte indtraf, høres aldeles intet i Aar.

Slavernes Antal paa Kronborg er i denne Tid bleven forøget med en Dagløнner fra Gottorf Amt ved Navn Petersen, som har gjort sig skyldig i adskillige grove Tyverier og en værgeløs Kones voldsomme Behandling. Han er af vedkommende Criminalret bleven dømt til Fæstningsarbeide paa Livstid, som han skal udholde paa Kronborg, og det har behaget H. Kgl. M. at stadfæste denne Dom.

I Kjøbenhavn har Frugt til Syltning sjelden været saa godt Kjøb som i Sommer. Det har endog været vanskeligt for mange at blive af med den Mængde Ribs, Aaret har været saa frugtbart paa. Aarsagen dertil er Sukkerets overdrevne Dyrhed, som gjør det for mange umueligt at sylte. Endeel betjener sig nu istedet for Sukker af Honning og afklaret Sirup.

Kjøbenhavn, d. 25 Augusti. Den commanderende General over den norske Armees 1ste Division, Hs. Høifyrstl. Durchlauchtighed General Prinds Frederik Landgreve til Hessen, som afreiste herfra den 8de dennes, ankom den 13de om Eftermiddagen til Fladstrand, embarquerede sig den 14de om Eftermiddagen Kl. 2, og ankom lykkelig og vel til Norge den 16de dennes; Hs. Høifyrstl. Durchlauchtighed landede ved Tronvigen, og begav sig strax til Christiania, for at overtage det ham naadigst anbetroede Commando.

Da der, under nuværende Conjuncturer, vanskeligen kan vedligeholdes nogen stadig Communication med Bornholm, saa har Hs. Majestæt fundet det fornødent, for saavidt dette Land betræffer, ved Reskript af 6te Maji 1808 til Amtmanden over Bornholm, at bestemme en temporair Forandring saavel i Henseende til Executionen af Straffen for saadanne Forseelser, hvorfor de Tiltalte, efter de gjældende Anordninger, tilfindes at arbeide i Kjøbenhavns Forbedringshuus i nogle Maaneder, som i Henseende til Afsoningsmaaden af idømte Bøder eller Bidrag til uægte Børns Underholdning m. m. Ved bemældte Reskript er, som en interims Foranstaltning under Krigen, allernaadigst fastsat: 1) at Enhver, som for noget paa Bornholm forøvet Delictum sammesteds dømmes til Arbeide i Kjøbenhavns Forbedringshuus paa 1 Aar eller kortere Tid, skal udstaae denne Straf paa Bornholm, ved at forblive eller hensættes under Bevogtning i eet af Landets Arresthuse, og der gives et bestemt Arbeide og en bestemt Underholdning i Lighed med hvad der er fastsat for Forbrydere i Kjøbenhavns Forbedringshuus; 2) at de, som ikke formaae at udrede idømte Bøder eller Bidrag til uægte Børns Opfostring og deslige, skulle henvises til Arbeide enten i Frederiks Steenbrud paa Bornholm eller i Almindingen, eller og til Havne- og Veiarbeide, og hvor forresten Arbeide, offentligt eller privat, udfordres, i saa lang Tid, som Forordningen af 6te Decbr. 1743 i Henseende til Bøder i Almindelighed bestemmer; 3) at der af Amtmanden skal, i ethvert specielt Tilfælde, efter Omstændighederne fastsættes Stedet, hvortil

saadanne Arbeidere bør henvises, hvorved maa tages Hensyn til den Paagjældendes Beqvemhed til Arbeide, Duelighed Legemskræfter og deslige; 4) at Arbeiderne skulle være forpligtede til at indfinde sig paa Arbeidsstedet den Dag, som af Amtmanden bestemmes, og, hvis de forlade Arbeidet eller ikke dagligen indfinde sig til det bestemte Klokkeslet, eller under Arbeidet vise sig efterladne, skulle de ansees som øverhørige og ved første Leilighed hensættes i Forbedringshuset for at afsone de resterende Bøder eller Bidrag; 5) at disse Extraarbeidere skulle i Arbeidstiden staae under bestandigt Opsyn af den, der ellers har Inspection med Arbeidet, men iøvrigt uden for Arbeidet have al den Frihed, som kan bestaae med god Orden og Politie; 6) at dem skal tillægges en billig af Amtmanden approberet Dagløn, i Forhold til deres Arbeidsførlighed, Duelighed og det Arbeide, hvortil de bruges, og at den ene Halvdeel af denne Dagløn skal gives dem til deres Underholdning, og den anden Halvdeel leveres vedkommende Foged eller Rettens Betjent, for af ham at tildeles den eller dem, som de idømte Bøder eller det bestemte Bidrag tilkomme, og 7) at Straffens Fuldbyrdelse maa udsættes til den Tid af Aaret, hvorpaa Arbeiderne kunne bruges.

Ved Reskript til Stiftsøvrigheden over Aarhuus Stift, af 3 Febr. d. A., er det allernaadigst fastsat, at 2 smaae Tørveskifter, som nu tilhøre Randlev Præstegaard, nemlig det vestlige og østlige, maae for bestandigt henlægges til Saxild Præstegaard, paa de Vilkaar, at Præsten til Randlev forbeholdes Ret til at benytte den Græsning, som efter Tørvebjergningen findes paa disse 2 Udskifter, samt at nuværende og efterkommende Præster i Saxild stedse svare 4 Rdlr. aarligen til Præsten i Randlev.

Ved Reskript af 9 Juni d. A., til Amtmanden over Præstøe Amt, er der fastsat, at Birketinget, som for det samlede Vordingborg Rytterdistricts Birk hidtil har været holdet i Ugledie, skal herefter, for det nørdre District, holdes om Torsdagen i Præstøe, og for det søndre District, om Onsdagen i Vordingborg.

Ved allernaadigst Reskript af 11 Augusti d. A. er den under 9 Oct. 1807 for Danmark anordnede Overcriminalret i Odensee ophævet saaledes, at ingen nye Sager herefter til Samme maae indstævnes, men Retten ophører, saasnart de Sager ere paakjendte, som dertil ere indstævnede.

Efterat Cancelliet har foredraget Hs. Maj. Resultaterne af de optagne Forhører i Sagen mod den for udgivne Skrifter og Almuen bibragte fanatiske Grundsætninger m. m. arresterede Hans Nielsen Houge, har det behaget Allerhøistsamme allernaadigst at befale, at bemeldte Houge, for hans Forhold, skal tiltales for en Commission, bestaaende af Assessor i Aggershuus Stifts Overret, Justitsraad P. Collet, og Raadmand i Christiania, C. Ingstadt.

Commissionen for Oldsagerne har end videre modtaget følgende: Fra Hr. Røttger Colsmann en stor og skjøn Hellebard, et stort Spyd, et dito af usædvanlig Dannelse, en stor Partisan, en mindre dito, et stort Kastespyd, 2 Kaarder med udarbeidede Haandgrebe, en Stigbøile, en antik Laas, 6 Vaabenskildter, 2 Par meget svære Bidselstænger, en Pistolpibe, et slangeformigt Spyd, en Jern Stridshammer, 3 Overdele af Hjelme, et antik Trækar, et Bind med 35 antikke Kobbere, et dito med 10 dito, et Bind med 6 gamle Documenter, efter Opgivende fra Aarene 1191, 1306, 1309, 1491, 1518 og 1556 *), et dito med 4 gamle forstelige Breve fra Aaret 1626, et fra 1627 og et fra 1636. — Ligeledes fra Hr. Capit. v. Wagtman i Storehedinge en Stridsøxe af Steen, en stor Steenkniv, 2 mindre dito, krumme, og et Stykke Bernsteen, fundet i samme Høi som Steenknivene. — Fra Hr. Provst Schade i Nyekjøbing paa Morsøe en vel conserveret Urne, en Kobbernaal og en Steenhammer. — Fra Hr. Kammerherre og Cancellie-Deputeret Bülow en stor og skjøn Steenkniv, en dito mindre, en Steenøxe og en sleben Steenkile, fundne i en Høi ved Østermarke Bye paa Møen.

*) Disse Documenter ere ei endnu af Commissionen gjennemgaaede.

Kjøbenhavn, den 25 Augusti.

Cours af Danske Banco-Sedler imod Species 316¾ PC., som udgjør for 1 Rdlr. Species 3 Rdlr. 16 ß. Dansk Cour.

Udenlandske Efterretninger.

Fra Krigsskuepladsen i Holland haves nu den Efterretning, at Vlissingen, efter at det er blevet ødelagt ved et Bombardement, har overgivet sig til Engellænderne. Den 15de Aug. rasede Branden i denne ulykkelige Stad paa det heftigste, og Raadhuset og Kirken stode i Luer. — Saaledes er den vigtigste Stad paa Øen Walcheren nu i Engellændernes Hænder. — Den Hollandske Flaade, under Admiral Ruysch's Commando, bestaaende af flere end 100 Canonchalouper og andre Fartøier, er seilet fra Maas ind i Schelde, og har forenet sig med den Franske Vlissinger Flaade. Da ogsaa den Engelske Flaade siden d. 10de er kommen op ad Schelde, saa har man dagligen havt Søtræfninger i disse Vande. Resultatet deraf skal have været Fortet Batz's Tilbageerobring.

Prindsen af Ponte Corvo er ankommen til Antwerpen. Han paatager sig Commandoen over den forenede Armee. Han har strax begivet sig til Kongens Hovedqvarteer i Kappele. De Hollandske Tropper, der staae ved Bergen op Zoom, commanderes af Marchal Dumonceau, der skal understøtte Prindsen af Ponte Corvos Operationer. — General Travers Division forsvarer Helder indtil General Gratiens Ankomst. Til Schelde ankomme saa mange Franske Tropper, at de Hollandske kunne undværes i denne Egn. Igjennem Antwerpen drage mange Tropper, som senest kom fra Gent.

Endelig meddeles nu ogsaa fra London Efterretninger angaaende Expeditionen paa Holland. Brigade-General Browne er bleven saaret, formodentlig ved Landgangen. Ved et Udfald, som Garnisonen i Vlissingen gjorde den 7de om Aftenen, var Engellændernes Tab 9 saarede Officierer, 20 døde og 126 saarede Soldater. I Deal og Ramsgate indrettes Hospitaler for 1500 Mand Syge og Saarede.

Ogsaa fra Spanien meddele de Engelske Tidender nu Efterretninger om de forefaldne Fægtninger. De foregive, at A. Wellesley foreslog den Spanske General Cuesta d. 23 f. M. at angribe Fienden, men at denne ikke vilde lade sig formaae dertil, fordi det var Søndag, og at Fienden derved vandt Tid til roligen at fortsætte sin March til Ollala. — De Franskes Magt i la Mancha, Estremadura &c. regne de for 70 til 80,000 Mand. General Blake organiserer atter sin Armee og har afsat over 60 Officierer.

Fra Østerrige lyde Efterretningerne endnu meget tvetydige. I Wien selv er man endnu bestandig i Uvished om og hvor Fredsunderhandlingerne ere i Gang. Den Franske Minister Champagny og Marchal du Palais Duroc, som ere de til Fredsunderhandlingerne bestemte Personer, ere endnu bestandig i Wien, og man troer, at Underhandlingerne ville skee ved Courerer. Men uagtet man i denne Keiserstad endnu ikke veed om og hvor Freden underhandles, saa vil man dog allerede have bragt i Erfaring, at een af de Betingelser, Frankrige har foreslaaet, er Bøhmens Afstaaelse til den Østerrigske Keisers Broder, Storhertugen af Würzburg, og at dette Land altsaa i Fremtiden skal høre til Rhinforbundet. — I en Bekjendtgjørelse, som Erkehertug Carl har udstedt, da han nedlagde Commandoen, hedder det: at meget vigtige Aarsager have bevæget ham til at bede Keiseren at fritage ham for Commandoen. — Vaabenstilstanden imellem Frankrige og Østerrige, som egentlig var udløben d. 12 Aug., er bleven fornyet paa fire Uger. De store Tilrustninger og Forberedelser til Krigens Fortsættelse, som siden Vaabenstilstanden havde ophørt, fortsættes siden d. 1 d. M. med dobbelt Iver, og opvække adskillige Formodninger. — Keiser Napoleon lader ved Wien og i Nabolavet paa den venstre Donaubredde anlægge Broskandser, og alle Corpser af hans Armee befinde sig i en saadan Tilstand, at de hver Time ere slagfærdige. Østerrigerne derimod hverve meget stærkt i de af Fienden endnu ikke besatte Provindser. Gener. Bellegarde er af Keiseren bleven udnævnt til General-Qvarteermester for Generalstaben, leder alle Krigsoperationerne og har allerede i adskillige Uger været i Keiserens Hovedqvarteer i Comorn. Erkehertug Ferdinand staaer med sit Corps i Bøhmen og Måhren. — Indtil videre har Feldtmarchal-Lieuten. Hiller faaet Commandoen over Armeen i Ungern. Erkehertug Carl har faaet Tilladelse at begive sig til sin Broder Hertug Albert. — Alle de, der endnu ikke have indleveret deres Bidrag til det tvungne Laan, ere atter blevne opfor-

drede til at indgive samme, under Trusel af Execution. Ogsaa de, der have Guld- og Sølvmynter liggende, ere blevne tilholdte at aflevere dem til det for Nedre-Østerrige aabnede tvungne Laan. Stænderne i Nedre-Østerrige svare deraf 6 PC. i Rente og give Laaneren Tratter paa 6, 12, 18 og 14 Maaneder.

Tyrolerne ere endnu ikke ganske vendte tilbage til Rolighed. Endeel af denne ulykkelige Nati... fremturer endnu bestandig i sin Forblindelse.

Medens Rusland, efter Brailows Erobring, er syssel sat med den vigtige Fæstning Ismails Beleiring, og saaledes forflytter Krigsskuepladsen til fjerne Egne, synes det nu for Alvor at ville skjenke Sverrig den Fred, det saa høilig trænger til. En fra Petersborg til Riga ankommen Estafette har bragt den Efterretning, at Freden med Sverrig er nær, og at en Hovedbetingelse for denne Fredsslutning er Engellændernes Udelukkelse af alle Svenske Havne. — Den forrige Russiske Minister ved det Svenske Hof, Hr. v. Alopæus, er reist til Frederikshamn, hvor Freden skal underhandles, og den Svenske Ambassadeur v. Stedingk er reist ham i Møde. — Ogsaa synes det som Sverrig nærmer sig noget Dannemark, og vil man vide, at den Svenske Regjering har tilladt Svenske Skibe, at bringe Bygningsmaterialier 2c. til Norge og de Danske Øer og hjembringe igjen Norske og Danske Producter. — Den ny Konge af Sverrig har under d. 3die d. M. udstedt et Forslag til Rigsstænderne angaaende en vis Sums Bestemmelse til Underhold for Kong Gustav Adolf, hans Dronning og Livsarvinger. Han siger deri, at den Tidspunct synes at nærme sig, hvor denne Familie tør forlade Sverrigs Grændser. Men førend der kan fattes nogen Beslutning angaaende Kongens Reise til et udenlandsk Sted, maa Rigsstænderne bestemme dennes Underhold.

Hertugen af Oels er med den største Deel af sine Tropper, af hvilke kun 10 Skibe ere blevne afskaarne og tagne, ankommen til Helgoland, hvor han skal være traadt i Engelsk Tjeneste som General-Lieutenant.

Admiral Gambier er bleven frikjendt af den Krigsret, der var sat over ham.

Præsidenten for de nordamericanske Stater har udnævnt Jones Q. Adams til Gesandt ved Hoffet i Petersborg.

Under de Engelske Krigsskibes Fraværelse blive de Franske Capere saa dristige, at de borttage Coffardieskibe, der ligge for Anker paa Dovers Rhed. En Engelsk Journalist opkaster i den Anledning det Spørgsmaal: om Expeditionen saa ganske har gjort Engelland lens for Forsvarsmidler og Skibe, eller om til Kysternes Beskyttelse ikke en eneste Cutter er bleven tilbage?

———

Directeuren for Museum Napoleon, Hr. Denon, har af Keiser Napoleon faaet Befaling at lade udarbeide af Frankriges bedste Konstnere 12 Malerier, forestillende Hovedbegivenhederne i nærværende Felttog. Følgende ere de opgivne Emner. 1) Keiseren holder en Tale til Bayrerne førend Slaget ved Abendsberg. 2) Regensburgs Indtagelse. 3) Prospect af Øen Napoleon i det Øieblik Keiseren kommer der tilbage, efter Slaget ved Esling. 4) Anden Prospect af Øen i det Øieblik hvor H. M. omfavner den i Nærheden af Slaget saarede Marchal Lannes. 5) Slaget ved Wagram. 6) Angrebet paa Broen ved Landshut. 7) Angrebet paa Broen ved Regensburg. 8) Angrebet paa Broen ved Ebersdorf. 9) Wiens Bombardement. 10) Prospect af Haugen ved Schønbrunn. 11) Prospect af Ebersdorf og Donaubroerne. 12) Keiserens Bivouac paa Valpladsen ved Wagram Natten fra 5te til 6 Julii. Der skal ogsaa forfærdiges en Deel Marmorbüster ved de dueligste Franske Billedhuggere, hvoriblandt Marchal Lannes's Brystbillede.

Den ny Svenske Rigsconstitution (fortsat). Kongen har Benaadigelsesret, men dog hører han desangaaende først Høiesterets Mening og beslutter i Statsraadet. — Kongen udnævner en Justitskantsler, der paa Kongens Vegne enten selv eller ved de under ham staaende Fiskaler vaager over Lovenes Haandhævelse og paataler deres Overtrædelse eller Forsømmelse. — Kongen har Ret til i Statsraadet at udnævne indfødte Svenske til alle Embeder, der ere af den Natur, at Kongen uddeler Fuldmagt dertil. Kongen er det imidlertid uformeent, at ansætte til Krigstjenesten (men ikke til Fæstnings-Commandanter) duelige Udlændinge. Iøvrigt bestemme der personlige Fortjenester allene

&c. — Begge Statsministere, Medlemmerne af Statsraadet og Justitsraadet maa ikke beklæde andre Embeder end deres Titel bestemme. De første besidde den høieste Rigsværdighed, de andre rangere med Generaler og de sidste med Generallieutenanter. — Hvo som ikke har saakaldte af Kongen allene afhængige Fortroligheds-Poster, som alle høiere og lavere Dommere og de almindelige Embedsmænd, kunne heller ikke uden Undersøgelse afsættes af Kongen, eller mod deres Villie ansættes til andre Embeder, end de, som de beklæde. — Kongen har Ret til at ophøie den, der har gjort sig fortjent dertil, i Greve-, Friherre- og Adelstand, men denne Værdighed arves kun udelukkende af den ældste Søn og saaledes siden fra Led til Led.
(Fortsættes).

Archangel, den 9 Julii gl. St. Siden 25 Junii gl. St., har ingen synderlig Forandring i Priserne paa vore Producter funden Sted. Siden den Tid er der ogsaa skeet kun faa Indkjøb. Vexelcoursen noteres, som følger: Hamborg 3 Maaneder fra Dato 16¾ ß. Banco, Amsterdam 75 Dage fra Dato 17½ Styv. Holl. Cour.

Affagte Domme i Priisretten for Aalborg Stift.

No. 77. Sagen: Kaperfører Anders Andresen af Kjøbenhavn contra Skipper Frederick Gudmandsen, paadømt d. 18 Augusti d. A.:

"Det af Kaperfører Anders Andresen af Kjøbenhavn til Aalborg indbragte Galeaseskib Neptunus af Malmøe, med dets Tilbehør og indehavende Kornladning, tilkjendes herved Opbringeren som god Prise."

No. 78. Sagen: Kaperfører Anders Andresen af Kjøbenhavn contra Skipper Johan Wilhelm von der Ost, paadømt d. 18 Augusti d. A.:

"Det af Kaperfører Anders Andresen af Kjøbenhavn til Aalborg indbragte Galeaseskib Frue Laurette af Helsingborg, med dets Tilbehør og indehavende Trælast, tilkjendes bemeldte Kaperfører som god Prise."

Sang i et norskt Gilde,
den 28de Januarii 1809.

End ruger Skyen sort i Nord
Og spaaer om Slag,
Dog samles vi om breden Bord —
Men Nordmænd, troe i Drik og Ord,
I Gildelaug seer selve Thor
Med Velbehag.
Fra gammel Tid han veed, hvor kek
De ile kan fra Bægeret
I Slag.

Ja, Brødre! om Kamplynet slog
I dette Lav;
Hver af os først sit Bæger tog,
Drak Konning Fredriks Skaal, og drog
I Heltekamp, og Fienden slog
Paa Land og Hav.
Prøv, blege Voldsmand! har du Lyst,
Vi rede dig i blodig Dyst
En Grav.

Kun Mænd med saadant Sindelag
Kan sjunge trøst,
Og selv paa denne Jubeldag,
Saa glade ved retfærdig Sag,
Sig tænke Feidens Tordenbrag
Med roligt Bryst.
At sjunge om Dankonningen,
At slaae og døe for ham som Mænd,
Er Lyst.

Stortalenhed er ei vor Skik —
Hurra! Hurra!
Læs, hvo der vil, i vores Blik!
Spørg det, om ei vi glade gik
I Ild og Vand for Frederik?
Det svarer ja!
Hurra for Fahne og for Flag!
Hurra for Kongens Fødselsdag!
Hurra!

Sagen.

Fortsættelse af indkomne Gaver til Understøttelse for Danske og Norske Søemænd i Engelsk Fangenskab. (See No. 78, 80, 82, 83, 86, 88 og 89.)
Fra Hr. Grosserer Collstrop & Comp. 200 Rdlr.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 93.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 29 Augusti, 1809.

Til Udgiveren af Kjøbenhavns Skilderie.

M. H.

I det nysudkomne No. 32 af de kiøbenhavnske lærde Efterretninger findes en Fortsættelse af den et Par Blade tilforn begyndte lærerige og høist-interessante Recension over Hr. Professor Engelstofts vigtige Tanker om Nationalopdragelsen &c., i hvilken blandt saare meget Andet, der vel fortiente videre at udføres, og indskiærpes, og drages til Minde, ogsaa findes følgende Sted: Til Nationalskuespil, bestemte især til at opføres paa, og i Anledning af Nationalfester, fordrer Forfatteren Nationalstoffer, valgte med Skiønsomhed og opmærksomt Hensyn paa Tid og Sted. Undret har det Recens., heddet det her: at Forf. ikkun ofrer denne Artikel tvende Sider, da her med Hensyn paa vort Fædreland var saameget at tilføie. Enten vi betragte vort eneste Theater i Hovedstaden, og Mangel paa Provinsialtheatre, eller den Ligegyldighed, som baade Høie og Lave vise mod de Kunstnere, der giennem Theatret kunne virke saa veldædigen paa Nationalcaracteren ved at forædle vore Følelser, vor Smag, vort Sprog, vor Omgang, og vore Forlystelser; eller det lidet Antal af nationale Theaterdigtre af Mangel paa saavel hædrende, som nærende Belønninger, der dog lettelig kunde bestrides med en liden Deel af det, saamange flittrende Balletter have fortæret; eller andre Omstændigheder, som vi kunne tilskrive vor Nationalfattigdom i denne den vigtigste og mægtigste af alle skiønne Kunster, men som Stedet er ikke her vidtløftigere at forklare, da vilde unægteligen en varm Fremstillelse deraf have fortient sin Plads paa dette Sted i Forf. saa omgribende Skilderie.

Ikke for i mindste Maade at bestride eller giendrive, end ikke for at understøtte og stadfæste hvad her saa træffende og ypperlig er sagt, tager

Forf. af disse faa Linier sin Pen, men for at anmode den ubenævnte Recensent, der ved hele sin Recension noksom har hiemlet sin Plads imellem Fædrelandets indsigtsfulde og ædle Tænkere, endelig paa et Sted, som han selv dertil maatte finde passeligere, videre at udføre, og til uomstødeligste Evidents at udvikle og godtgiøre, hvad i ovenstaaende faa Linier saa rigtigt og vigtigt er sagt. Vel er samme Materie i Anledning af samme Skrift i danske Tilskuers sidste Aargang med nogen Udførlighed behandlet af en anden Forfatter, der i eet og alt synes aldeles eenstemmig med Recensenten; men deels er danske Tilskuer forstummet, deels har dens Udgiver just i deslige Materier talt saa længe og saa ofte, at Vedkommende med nogen Skin af Føie syntes at kunne troe sig fritagen for at agte efter, hvad han sagde, da det var noget, de kunde vide i Forveien; deels kan han, og maaskee ikke uden Føie, ved sin nærværende Embedsstilling ansee sig — som man efter Brumairerevolutionen sagde om de Republikanere, der gaves Sæde i Senatet — for at være absorbret *). Saameget hellere bør man ønske at høre dette vigtige Æmne paa ny fremdraget og behandlet af en Taler, som ikke, ved længe at have talt forgiæves, er bleven træt og fortrøden; og som til denne vigtige Sags rigtige og værdige Behandling med saa mange og mangehaande Indsigter forener den ædle patriotiske Nidkiærheds kraftfulde Veltalenhed.

*) Man see, hvad hans Ven og Collega, Hr. Justitsraad Kierulf, i sine Breve om Moral i Skuespil i scandinavisk Museum for 1802 desangaaende har erklæret.

Overalt er det fra mange Sider høiligen at ønske, at flere vore indsigtsfulde, tænksomme, og talentrige Mænd ville tage Pennen for at — skal jeg sige — kalde eller holde os i Minde, hvad en Skueplads er, og hvad den kan og bør være; hvorledes den kan vorde og blive dette, og hvad den ad de modsatte Veie nødvendig maa og vil vorde, være og blive, og har vel ikke over denne Materie nogen i lang Tid opløftet sin Stemme, hvem man saa gierne maatte ønske at høre ofte og længe, som ovenanførte Recensent. Lad end vore Midasser og Marsyasser, med alle de Fauner, og Silener, der paa senere Dage tiltage dem det store Ord, lade haant om saadan Tale; Sandhed og sund Fornuft behøver kun at stride for at seire; og det er blot, naar de mismodige lægge Hænderne i Skiødet, at Tant, og Gøgleri, og alle Vansmagens og Vansædernes øvrige Skiftinger vove at lade sig see.

Ved denne Leilighed kan jeg ikke tilbageholde det Ønske, som det kraftigste Antidot, jeg i nærværende Dieblik vidste for vor Skueplads, at en Mand med den afdøde af Skuepladsen saa høifortiente P. Rosenstand Goiskes Diærvhed, og Iver for den sande Nationalsmag, og det sande Nationalskuespil, vilde træde i hans Fodspor, og give os en ny, efter Tidernes Tarv læmpet dramatisk Journal, der fulgte hvert Skridt saavel af Digterens som Skuespillerens Konst, det være nu Fremskridt eller Krebsgang, og da i øvrigt til Rettesnor tog sig disse Lessings Ord: "Mild og venlig mod Begynderen, med Beundring tvivlende, med Tvivl beundrende mod Mesteren, af-

skrækkende og bestemt mod Stymperen, haanlig mod Praleren, og saa bitter som mulig mod Cabalmageren." Men — vil man maaskee ikke uden Føie indvende — er det at vente, at nogen efter de senere Erfaringer vil paatage sig dette mislige Arbeide, hvor han havde at befrygte at blive bestedt med de Argumenter

"Hvoraf ei nogen kan betiene sig igien,
Hvem Skiæbnen kun gav Smag, Forstand og Blæk og Pen?"

og skulde det da ikke være at haabe, at den dramatiske Critik vilde blive forundet samme Anonymitet, som den litterariske nys har været saa lykkelig at erholde, og blandt hvis veldædige Frugter man maaskee ikke uden Føie kan regne den Recension, som har givet Anledning til Ovenstaaende?

Skulde imidlertid en saadan fuldstændig dramatisk Journal være for dristigt et Ønske, gid da i det mindste vore bedre og meest yndede Tidskrifter flittigen ville — som det eengang kaldtes — see ind til vor Skueplads; flittigen giøre den til Gienstand for deres Betragtninger og Anmærkninger, saaledes f. Ex. som i Deres Blade i Anledning af Sørgespillet Palnatoke er skeet. Saa aldeles uenig jeg end i Alt, saavel Digte- som Skuespiller-Konsten angaaende, nysnævnte Sørgespils sande Værd næsten ene undtagen, tilstaaer mig at være med Indsenderen, saa meget glædede det mig at høre en menneskelig Røst opløfte sig midt imellem den megen umælende Critik, der, fra de ublu og uforsvarlige Optrin ved Sørgespillet Knud Lavard af,

Med Drengefrækhed, slemme Drenges Sind,

som Digteren Thaarup eengang udtrykte sig, paatog sig at angive Tonen i Skuespilhuset. Selv den ubetydeligste, ja den ubilligste offentlige Critik er altid bedre end ingen, og har i det mindste den Fordeel, at holde saadanne vaagne, der ellers i den dybe Dødsstilhed staae høi Fare for at indslumre, og gaae ilde i Søvne.

Dog her er ikke Stedet videre at udføre dette Ønske, som jeg imidlertid vil have Dem, Hr. Udgiver! paa det bedste anbefalet. Maatte det ikke være forgiæves, og maatte især min Anmodning til den ubenævnte Recensent finde gunstig Bønhørelse, og formaae ham til at lægge kraftig Haand paa et Arbeid, hvis Værd og Vigtighed han selv har erkiændt, og som han i saa mangen Henseende har viist sig saa fuldelig voxen; maaskee vilde da dette opmuntre mig til at giøre den følgende Sætning i samme Recension til Gienstand for et nyt Brev, saafremt De i Deres Blad vil unde det Rum.

Vejanius.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Cancellie-Patent, angaaende Auctionsgebyr for opbragte Skibe og Skibsladninger, for Hertugdømmerne Slesvig og Holsten. Det har allernaadigst behaget Hans Majestæt Kongen, i Henseende til Auctionsgebyhr for opbragte Skibe og Skibsladninger, at resolvere følgende: Naar opbragte Skibe og Skibsladninger bortsælges ved offentlig Auction, skal Auctionsforretteren herefter for Auctionens Holdelse og øvrige dermed forbundne Forretninger, nyde 4 pro Cento af de solgte Tings virkelige Beløb, saafremt Salget er skeet imod contant Betaling, eller Auctionsforretteren ikke indcasserer og indestaaer for Auctionsbeløbet. Derimod skal han

nyde 6 pro Cento, saafremt Salget er skeet paa Credit, saaledes at han indcasserer og indestaaer for Auctionsbeløbet. Desuden skulle de til Auctionens Holdelse nødvendige Udgifter erstattes Auctionsforretteren paa anordningsmæssig Maade, efter specificeret Regning. — Forestaaende allerhøieste Bestemmelse bekjendtgjøres herved for alle Vedkommende, til vedbørlig Efterlevelse. Det Kongelige Slesvig-Holsteenske Cancellie i Kjøbenhavn, d. 12 August 1809.

Mösting.

Eggers. Janssen. Jensen. Rothe.
Hammerich. Spies.

(L. S.)

Formedelst den betydelige Udvidelse, som Defensionsanstalterne paa dette Sted, ved nye Batteriers Anlæg er bleven givet, maa det være en strax i Øine faldende Sag, at der ogsaa udfordres et større Antal af Mandskaber til sammes Betjening. — Forsaavidt dette i forekommende Tilfælde skal skee ved det her indrettede borgerlige Artilleriecorps, er Stiftet givet Anledning til at opfordre de af Borgerstandens Sønner, samt Haandværksklassens Personale, som henhøre til at indlemmes i bemeldte Corps; men ei endnu have anmeldt sig til Tjeneste ved samme, at fremstille sig i saa Henseende for Corpsets Chef, Hr. Auditeur Bentzon, som da foranstalter dem ansatte til Undervisning i hvad der, efter Hensigten og Bestemmelsen med bemeldte Corps, bør læres og forstaacs af enhver dets Medlem. — Øvrigheden haaber Redebonhed og Velvillie hos samtlige Vedkommende til at følge denne Opfordring, og stoler ellers paa, at ikke Anvendelse af Tvang vil blive nødvendig i et Tilfælde, hvor Pligt og fælles Sikkerhed forud tilsiger enhver at yde den Hielp, han formaaer.

Bergen, 15de Julii 1809. Bull.

I Christiania Intelligentsedler No. 51 findes en kjernefuld, saare besværlig Opsats om Kaperie, hvor iblandt andet forekomme følgende aldeles rigtige, soleklare Ord og Sætninger, der vel fortiene at blive tagne til Eftertanke og alvorlig Overveielse og — Efterlevelse:

"Pest, Hungersnød, og vore Bankoseddlers Tilintetgjørelse ved den ødelæggende Cours, skal Kaperiet afværge, og derfor "maae alle Hindringer for dets Fremme omhyggeligen ryddes af Veien. De mange Beviser vi daglig faae i Hænde, paa engelsk Falskerie, Meenederie og Tyverie, bør dog engang "hærde vore alt for ømme Følelser, oplive vor "Patriotisme, og opvække et uforsonligt Had til "alt det som kan kaldes engelsk. Bort fra "norsk Grund hver den, som, for at berige sig, "ynder vor Fiende, befordrer hans falske Handel, og er hans hemmelige Haandlanger! At "vise Skaansel mod saadanne, er at opdrage "Øgler i vor egen Barm, at befordre "vor egen Undergang. Vore Kaperlove "ere de billigste og mildeste paa Jorden. Ethvert Skib, hvis Papirer i mindste Maade "afvige fra de Forskrivter Lovene indeholde, bør "uden videre Betænkning, dømmes "som god Prise. — Og seiler der vel noget "Skib paa Havet, som ikke har engelske Papirer, originale og falske, og som ikke er engelsk "Magt undergiven? o. s. v.

Indsenderen heraf lægger til: Dersom noget Skib som ikke i et og alt findes at være virkeligen for neutral Regning og aldeles fri for Mistanke, — men saadanne Skibe findes vanskeligen i denne Tid, — vorder af utidig Betænkelighed frikjendt, saa burde saadanne Dommere alvorligen tiltales og straffes. Dersom Undersøgelsen skeer saaledes, som det sig bør, saa er det umuligt at noget Skib kan undgaae at vorde condemneret, hvad enten det indbringes af vore Capere, eller vover at komme af sig selv. (Trondhjems Avis.)

I Hr. Iversens fyenske Tidende No. 100 læser man med Forundring, at Reisende fra Norge have berettet, at Tilstanden i Norge var nu temmelig god og at Kornpriserne vare faldne mere end det Halve. Skulde dette være sandt i Henseende til det søndenfjeldske Norge, saa er det dog aldeles urigtigt hvad vore nordenfjeldske Egne angaaer. Vi have ikke havt nogen Tilførsel af Kornvare undtagen i Fjor fra Archangel, og i Aar nogle faa Ladninger fra Danmark, som vore egne Handlende have tilveiebragt. Priserne stige saaledes istedet for at de efter benævnte Tidende skulde være faldne. Mørke ere de Udsigter Fremtiden stiller os for Øine. Somme af vore patrio-

tiske Kjøbmænd have virkeligen med ædel Omhue bestræbt sig for at see vore Egne forsynede, men Tab vil desværre vorde deres ufortjente Løn, saasom Farten til Archangel forurøliges af Engelske Røverskibe, der sværme omkring i Finmarken og ved Nordcap, og have allerede borttaget nogle fra Norge til Archangel bestemte Skibe. I Henseende til vort Lands egen Kornavling er Haabet heller ikke glædeligt, formedelst det kolde Regnveir, som i nogen Tid har vedvaret, og om end — imod vor nu havende Formodning — Kornhøsten her i Landet faldt godt ud, saa er det vort Land frembringer — især da vi have savnet og savne saa mange fornødne arbeidende Hænder — dog langt fra ikke tilstrækkeligt. Vi kunne saaledes allene haabe paa den tilfældige Lykke, at de herfra udrustede Capere maatte blive saa heldige, at faae fat paa en Deel Engelske Americanere og andre der give sig af med at fare for Røverrigets Indbyggere og ellers befordre vore forhadte Fienders Handel; men hvor usikker er den Hjelp, som vi paa denne Maade skulle faae. (Trondhjems Avis).

I Trondhjemsavisen læses følgende: Fra Hr. Peder Wiibstad i Nummedalen er mig tilsendt følgende Skrivelse: "Jeg tager mig herved den Frihed at tilsende Dem følgende Træskoe, forfærdigede af en 70 Aars gammel Mand i Overhalden, ved Navn Lars Olsen Meelhuus, som i flere Aar har forfærdiget en stor Mængde, og afsat dem til billige Priser; de bruges i Overhalden af mange Familier til alle Aarets Tider, naar fugtigt og koldt Veir indfalder." — Disse Træskoe er hos mig til Eftersyn i Adressecontoiret, og jeg maa tilstaae, at de ere de netteste og beqvemmeste af de Træskoe jeg har seet. Læderet er nu steget til uhyre Priis, og ofte af den Beskaffenhed, at det ei kan udholde Fugtigheden, saa det var at ønske, at mange ville benytte sig af disse, færre Sygdom og Elendigheder vare dets Følger. Stephanson.

Alexander Friederich Snip Snap Snude & Sophie Snude i Bergen, forevisør mangfoldige forunderlige og tilfredsstillende comiske Øvelser i Søen til det respective Publikums Fornøielse, og gives saavel Vocal- som Instrumental-Musik mellem Acterne. Billetten betales af Voxne med 12 ß. og af Børn og Tjenere med 8 ß. Herskaber betale efter Behag.

Hr. C. J. Møller, Secretair i Høiesteret, har i en livelig "Udsigt over Kong Christian den Syvendes Regjering" meddeelt Grundtrækkene af Planen til en historisk Mindetale over samme, hvis Indtægt er bestemt til Understøttelse deels for de Syge og Trængende af vore fangne Medborgere i Engelland, deels for academiske Studerende, hvis Kaar ere forværrede formedelst Tidsomstændighederne og ikke svare til deres Talenter. Han anmoder derhos de Herrer Amts- og Herredsprovster, Øvrigheder, Postmestere og Handelsmænd til, efter selvforfattede Planer og Circulairer, at aabne Subskriptioner paa hiin Mindetale i deres respective Embedskreds.

Den i dette Blad forhen omtalte Fortsættelse af Hr. Justitsraad Hedegaards historiske Reminiscenser har nu forladt Pressen, og er, hvad denne lille nyttige Haandbog, forsaavidt den nyere Historie angaaer, bleven sluttet. — Naar Tiden tillader ham det, udkomme ligeledes de vigtigste Momenter af den gamle Historie, under en særskilt Titel.

Af Danske Krigsfanger opholde sig i Engelland paa følgende Steder: I Reading paa Parol 9 Søeofficierer, 240 Skippere og Styrmænd og 33 Drenge; i Ashburton 242 Skippere og Styrmænd og 26 Drenge; i Moreton Hampstead 51 Skippere og Styrmænd og 3 Drenge; i Northampton 44 Skippere og Styrmænd og 3 Drenge; i Peebles i Skotland 32 Skippere og Styrmænd og 6 Drenge; i Bristol 2 Skippere og Styrmænd og 1 Dreng; i Yarmouth 1 Skipper; i Chatam (i Prison) 4 Skippere og 1404 Søemænd; i Plymouth 914 Søemænd; i Granland i Skotland 37 Skippere og 311 Søemænd. Deraf nyde 9 Officierer a 28 Shl. pr. Uge, 12 Pd. 12 Shl.; 612 Skippere og Styrmænd a 5 Shl. 3 Pens pr. Uge, 160 Pd. 13 Shl.; 72 Drenge a 3 Shl. 6 Pens pr. Uge, 12 Pd. 12 Shl.; 41 Skippere og Styrmænd i Prison a 3 Shl. 6 Pens pr. Uge, 7 Pd. 3 Shl. 6 Pens; 2813 Søemænd i Prison a 1 Shl. 2 Pens pr. Uge, 154 Pd. 1 Shl. 10 Pens, som udgjør 357 Pd. 1 Shl. 10 Pens, som udgjør 357 Pd. 2 Shl. 4 Pens. Desuden nyde Agenterne i Provision for at udbetale samme a $2\frac{1}{2}$ PC., som udgjør 8 Pd. 18 Shl. 6 Pens. Samtlige Udgivter pr. Uge 366 Pd. 10 Pens.

Udenlandske Efterretninger.

Keiseren af Østerrige er d. 8de d. M. ankommet til Mähren paa et Gods, der tilhører Grev v. Coblenz og Grev v. Wrbra ventedes til Schönbrunn med sin Souverains Svar paa de Fredsbetingelser, Keiser Napoleon har foreslaaet. Vaabenstilstanden er imidlertid kun bleven 16 Dage forlænget, og man forsikkrer, at Communicationerne med Rusland gjøre denne Forlængese nødvendig. Men man haaber dog, med det første at faae Efterretninger om Fredens Undertegnelse. Til dette Haab er man saa meget mere berettiget, som de Franske Tropper i dette Øieblik ere i Besiddelse af Landstrækninger i Østerrige, der indbefatte, foruden de Ungerske Gespannschafter, hvis Fladrindhold ikke lader sig bestemme, 3775 □ Mile med 8 Mill. 455,600 Indvaanere, og Rygtet om en Formæling mellem Kronprinsen af Bayern og Keiser Franz's ældste Datter (født 1791) endnu bestandig vedligeholder sig. Den Franske Garnison i Wien skal betydelig forstærkes.

Det lille Tyrol vedbliver at vise en Gjenstridighed, der ganske svarer til dette Folks Caracteer, der allerede i Oldtiden, som Råhtiens Beboere, udmærkede sig ved Mod og Frihedskjerlighed. Langs med hele Tyrols Grændser er Opstanden endnu almindelig. Den saakaldte Suandwirth Hofer fra Passeyr, har svaret paa Befalingen at møde d. 10 Augusti i Inspruck: "Jeg vil møde, men ledsaget af 10,000 Skytter!" Han er det, som i denne Tid holder Brenner besat med et stort Antal Bønder. Forsøget at fordrive dem fra Passet Burg, ikke langt fra Steinach, lykkedes ikke. De forsvare sig ikke allene med Vaaben, men med Klippestykker og Bjelker, som de paa begge Sider kaste ned fra de høie Bjerge i den snevre Dal. Denne Insurgentanførers Frækhed, at sende Bude omkring i Landet, der udbrede falske Rygter og forføre Indbyggerne til at gribe til Vaaben, har foranlediget en under d. 5 i Inspruck udstedt Befaling, hvori det hedder, at enhver Tyroler, der, uden at kunne forevise Øvrighedens Tilladelse, træffes uden for sin Landsby eller Bydistrict, skal heftes, bringes for en Militaircommission, og inden 24 Timers Forløb henrettes. — Et Fransk Troppecorps, som General Fiorello har afsendt fra Verona til det Welske Tyrol, under General Aymard, er ikke langt fra Trient, hvor Landeveien til Kärnthen og Verona skilles ad, kommen i Haandgemæng med de Tyrolske Insurgenter, som for det meeste vare fra Pusterthal. Men de sidste havde en saa gunstig Stilling ved Passet Clausel, at det var umueligt at fordrive dem derfra. Tilsidst vil det blive nødvendigt at udhungre disse Ulykkelige. — Heller ikke i det Voralbergiske er Roligheden tilbagevendt. Fra Bregenz til Feldkirch ere Indbyggerne vel gjorte vaabenløse; men i det bjergfulde Montafun og paa Adlerberg, mellem Tyrol og Voralberg, er Opstanden atter udbrudt ved Tyrolernes Anstiftelse. — I en Fægtning med de sidste d. 13 f. M. faldt den berømte Oberst Grev v. Arco. — Det Bayerske Chevauxleger-Regiment og nogle Bataillоner Infanterie have liidt meget, da de drog igjennem en Huulvei ved Scharnitz og Schwatz, hvor Oprørerne rullede Klippestykker og Blokke ned fra Høiene.

Efterretningerne fra Holland stadfæste Blissingens Overgivelse til Engellænderne. Den var især en Følge af Bombardementet fra Søsiden, hvor Engellænderne kastede en utallig Mængde Raketter ind i Staden, der gjorde Ildebranden saa heftig og almindelig, at der, saa længe Bombardementet varede, ikke var at tænke paa nogen Slukning. D. 18de om Formiddagen Kl. 10 drog den Franske Garnison med klingende Spil og flyvende Faner ud af Blissingen og nedlagde sine Vaaben paa denne Fæstnings Glacis. Over 2400 Engelske skulle være blevne saarede uden for Staden. Paa Vester-Schelde ligge 32 fiendtlige Linieskibe og nogle Fregatter. Af de sidste ligge 12 ved Batz. Antallet af Engelske Skibe, store og smaae tilsammentagne, der befinde sig i de Zeelandske Vande, udgjør 950. Garnisonen i Blissingen er d. 19de bleven indskibet og ført til Engelland. General Monnet er, som man siger, saaret bleven tilbage i Blissingen. Nogle Engelske Fregatter, der seilede op ad Schelde, have kastet adskillige Bomber paa den høire Breddes Forter. Een af dem faldt i et Krudtmagazin paa Ter-Neuse; det fløi i Luften, og 50 Mand omkom. Engellænderne have gjort to Angreb paa Cadzand, men ere hver Gang blevne drevne med Tab tilbage. — Hovedøiemedet for Britternes uhyre Anstrængelser med denne Expedition, den største, som de Brittiske

Krigsannaler kunne opvise, er imidlertid endnu bestandig uopnaaet. Men dog ere de atter komne noget videre op ad Schelde, og ligge ikke langt fra Lillo. Den Franske Flaade har derfor ogsaa lagt sig længer op. Man arbeider uophørlig paa at anlægge Batterier langs med begge Bredder af Schelde, og udruster en Mængde Brandere. Mellem Antwerpen og Lillo ere to Leiere med Tropper. Inden nogle Dage venter man, at 50,000 Mand ville i denne Egn være beredte til at modtage Fienden. — Alle Skibe i Arnhem, Zütphen, Duisburg og Nymmegen ere satte i Requisition, for at befordre de Tropper, der ventes fra Nordtydskland, videre frem. Fra Reus til Bremen er der trukket en Cordon af Douaneurer, hvorved al Forsendelse over Arnhem er standset. I Amsterdam havde man d. 22de d. M. ikke erfaret noget Nyt angaaende Begivenhederne paa Zeeland, siden Vlissingens Capitulation. Man befrygter, at Engellænderne agte at gjøre et Angreb paa Helder, til hvilken Egn mange Tropper og Nationalgarder er sat i Bevægelse.

I Spanien flygte Engellænderne af bedste Kræfter. Nødsaget til et hurtigt Tilbagetog efterlod General Wellesley 4000 Saarede i Talevera, som han i en egen Skrivelse anbefalede Hertugen af Bellune. Denne forfølger Fienden og vil om føie Tid have forener sig med Hertugen af Dalmatiens Armee, hvorved Engellænderne ville bringes i end større Forlegenhed. — I Pampelone, Hovedstaden i Navarre, have de Franske opdaget en Sammensværgelse, hvis Hensigt var at overgive denne Fæstning til Fienden. — La Romana staaer paa Grændserne af Gallizien; Gener. Kellermann, der befandt sig paa venstre Bredde af Saize, er brudt op, for at fordrive ham. — Gener. Pino har havt adskillige Fægtninger med Insurgenterne i Egnen af Barcellone, og ved denne Leilighed bemægtiget sig Staden San Felix de Quixols. — Den Engelske Oberst Markel, der med 1400 Mand vilde snige sig igjennem Skoven, for at forstærke Garnisonen i Garonne, har aflagt et nyt Bevis paa, hvilke slette Soldater Engellænderne ere, naar de paa Fastlandet ville maale sig med Franskmænd. Uagtet hans Tropper havde fortræffelige Veivisere og marcherede med største Forsigtighed, vidste den Italienske Gener. Pino, som Gener. Gouvion St. Cyr havde afsendt imod ham, dog at skuffe ham ved adskillige Bevægelser i saa høi Grad, at han, efter nogle Flinteskud fra begge Sider, forlangte at capitulere, og istedet for, efter hans Forsikkring, at underrette sine Tropper om den indgangne Betingelse, at de skulle være Krigsfanger, tog, i Ledtog med nogle Følgesvende, Flugten, glad ved at kunne medtage Krigscassen og overladende Tropperne til Seierherrens Godtbefindende. Den fiendtlige Colonne blev ført til Hovedqvarteret, hvor Officiererne og Soldaterne bleve paa det bedste modtagne og tracterede.

Fra Rom er afgaaet en Deputation, som bringer Keiser Napoleon Romernes Hylding. De Romerske Stater bliver paa Staden Rom nær, deelte i to Departementer: Tiber og Trasimene.

Fra Stockholm meldes under d. 8 d. M. at den forrige Statholder i Pommern og Rügen, Grev Knuth, er kommen tilbage med glædelige Efterretninger fra London, og at Baron Stedingk er afreist til Petersborg. Begge disse Efterretninger, som ikke vel lade sig bringe i Harmonie sammen, gjøre Sverrigs sande Sindelav end mere gaadefuldt. Medens den Svenske Hoftidende forsikkrer os, at Stedingk er bestemt til at aabne Fredsunderhandlinger med Rusland, seer man med ikke liden Forundring, at Carl den Trettende har udnævnt den Engelske Admiral Saumarez til Commandeur for Sværdordenen med Storkorset, og ligeledes den Engelske General-Lieutenant Roos til Ridder af samme Orden. Ja, selv under de lydeligste Yttringer om Sverrigs fredelige Tænkemaade, hedder det fra Stockholm, at man for at drive Krigen med Eftertryk, hvortil de sædvanlige Statsindtægter ikke ere klækkelige, har forelagt Kongen en Plan, at give Banken de udisponerede Kronrenter for de Forskud, den gjør ugentligen, og at Kongen har i Betragtning af at de til Krigen fornødne Midler ikke kunne tilveiebringes paa nogen anden Maade, bevilget, at Krongodserne med tilhørende Landsbyer og Pertinenter, Kronskove, Parker og Dyrehauger, Kronenge og Kronfiskerier maa pantsættes til Banken, hvorfra dog de Godser, Rigsstænderne have forbeholdt sig, ere undtagne. Det diplomatiske Corps i Stockholm har i lang Tid ikke bestaaet af andre end den Engelske, Østerrigske og Portugisiske Charge d'Affaires.

Liebau, d. 10 Augusti. Her ligge for nærværende Tid omtrent 50 Skibe hvoraf de fleste indehave Salt og Colonialvarer. Da kun faa af disse endnu har erholdt Tilladelse til at losse og lade, har deres Ankomst endnu ikke foranlediget nogen Nørelse i vor Handel. Efter ingen af vore Artikler er der for nærværende Tid Søgning, dog holdes Pashamp endnu i en Priis af 22 Rdlr. Alb. pr. Skpd., 4bd. Hør i $37\frac{1}{2}$ Rdlr. Alb. og 3bd. Dito i $35\frac{1}{2}$. Derimod vilde Linfrøe kunne erholdes til en lavere Priis end 4 Rdlr. Alb. pr. Tønde, der senest er bleven givet for denne Artikel. — Her indtræffer for nærværende Tid ingen Tilførsel af Kornvare, thi Landmanden er beskjæftiget med Høsten, der, som man haaber, vil blive meget overflødig. Da ingen Indkjøb af bemeldte Artikel finde Sted, kunne ei endnu de virkelige Priser paa samme opgives. Forbudet mod Udførsel af alle Sorter Kornvare, Hvede undtagen, vedblive, men ventes snart at blive ophævet. — Fiint Salt bliver i smaae Partier afsat til en Priis af 130 Rdlr. Alb. pr. Læst. Derimod finde store Partier af denne Artikel ikke engang til en langt lavere Priis Afsætning, thi vi ere dermed meget vel forsynede. Dette er ogsaa Tilfældet med Colonialvarer, der for nærværende Tid har en kuns ringe Afsætning. — Her er ingen Søgning efter Skibe til Befragtning, Derimod søges de for Riga.

Smyrna, d. 2 Maji. Den 22de i afvigte Maaned ere 4 med Pest befængte Græske Kjøbmænd ankomne hertil. Man haaber imidlertid, at denne skrækkelige Plage ei vil udbrede sig her i Staden. — Her er paa ny ankommet en Convoy fra Maltha med en stor Mængde Varer. Her er et betydeligt Forraad af vestindisk Caffe, Top-Sukker, Indigo, Cochenille og adskillige andre Engelske Artikler, der ere indkjøbte paa den sidstnævnte Oe til en meget høi Priis og vilde derfor siden den indtrufne nye Tilførsel ei kunne afsættes uden med Tab. Derimod søges Peber, Havannah Sukker og Indiske Musseliner. Da Krigen imellem Rusland og Porten er udbrudt og denne sidste desaarsag har forbudet Farten til de Russiske Havne ved det sorte Hav, stige de Artikler, som vi erholde derfra, i Prisen.

Gustav den Fjerde vil snart forlade Sverrig med den hele Kongelige Familie, og man nævner Schweiz som hans tilkommende Opholdssted.

I Tydske Blade var Coursen af Hamborger Banco mod Dansk Cour. med sidste Post noteret 325 PC.; men af Privatbreve vides, at den var 348 a 350 PC. Banken i Kjøbenhavn har imidlertid afgivet i Dag til 345 PC.

Overadmiralitets Rettens Dom i Slesvid den 9 Aug. 1809
i Sagen: indstevnt af Kjøbmand Peter Sødring, contra Skibscapitainerne Christiansen og Jørgensen.

"Priserettens Dom bør ved Magt at stande. Prosessens Omkostninger for Overadmiralitets-Retten betale Caperfører Jürgen Kock og Rehderie i det af ham førte Caperskib Prøvestenen, Een for alle, og alle for Een til Skibscapitainerne Christian Christiansen og Hans Henrick Jørgensen i Alt med 100 Rdlr., samt paa lige Maade til Aalborg Priserets Tilforordnede Cancellie-Raad og Byefoged Bøggild samt Capitain og Enrollerings-Officier de Fontenay Kost og Tæring i Alt med 20 Rdlr. Endelig bør Kjøbmand Peter Sødring i Aalborg, for sin utilbørlige Skrivemaade bøde 10 Rdlr. til bemeldte Byes Fattigcasse og betale ligesaameget til Justitscassen.

Trykfeil.

P. 1467. Lin. 8. demiteret læs: dimiteret.
— — — 14. Undervisning l. Undervisningen.
— — — 15. fornuftig l. fornuftige.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere; det tilbringes Subskribenterne og betales qvartaliter med 6 Mark. Subskriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, boende i store Helliggeiststrædet No. 144.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 94.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 2 September, 1809.

Bemærkninger, foranledigede ved Hr. Justiceraad Prams Afhandling om Skandinaviens Befolkning.

Af Hr. Justiceraad Prams lærerige, og med megen Flid udarbeidede Afhandling om Befolkningens Tilvæxt i Skandinavien fra 1769—1801, aftrykt i Skandinavisk Litteraturselskabs Skrifter for 1808, andet Qvartal, erfares, at Befolkningen var saaledes 1769 og 1801.

	□ Miil.	1769.	pr. □ Miil.	1801.	pr. □ Miil.
Det egentlige Dannemark	643	786,040	1222	924,347	1437
Dannem. med Hertugdøm.	963	1,315,807	1365	1,528,432	1585
Norge .	7558	722,979	95	881,912	116
Dannemark og Norge .	8521	2,038,786	239	2,410,344	282

Det sees saaledes, siger den ærede Forfatter, at Dannemark fra 1769 til 1801 har tiltaget, som om det havde faaet et Tillæg i sit Areal af næsten 128 □ Mile, saaledes befolkede, som overhoved Dannemark var 1769. Men da nu ingen Erobring, neppe nogen anden Erhvervelse af Land, kan skee, uden at det koster Blod, Formue eller Opoffrelse, som i det mindste for en Tid formindsker Statslegemets Kræfter: saa bliver det øiensynligt, hvor meget ønskeligere og fordeelagtigere, vel og for Folk og Regjering hæderligere, denne Maade at udvide Staterne paa er, end endog den heldigst førte Erobringskrig.

Medens Dannemark og Hertugdømmene saaledes have vundet 128 □ Mile med 212,000 Indbyggere, har Norge vundet 2126 □ Mile med 158,933 Mennesker. Tilsammen sees Dannemark og Norge ved denne fredelige Erobring, inden sine egne og uomtvistede Grændser, at have udvidet sig saaledes, som om denne Stat havde erobret 2254 □ Mile, med 371,558 Mennesker, netop saa befolkede, som dens egne Provindser 1769 vare det. Det er, som om det havde erobret en Provinds med den Befolkning, som Nørre-Jylland eller Aggershuusstift har. Men ikke det allene, de Danske Stater ere ogsaa langt lykkeligere, end om der var lagt til dets allerede meget store Fladerum en saadan Strækning Land. Jo mere befolket et Land er, desto rigere og lykkeligere er det.*) En concentre-

*) Ubetinget kan dette vel neppe antages. Det kommer alt an paa, hvorledes Regjeringen sysselsætter Beboerne og hvorledes Beboerne sysselsætte sig selv indbyrdes. Skulde Befolkningen være Maalestokken for et Lands Rigdom og Lykke, saa maatte Chineserne være det rigeste og lykkeligste Folk paa Jorden, endskjønt det er almindelig bekjendt, at der ingensteds gives flere Trængende end i dette med Mennesker saa besaaede Land.
Udgiverens Anm.

ret Folkemængde giver et Land ulige mere indere Styrke, end samme Folkemængde paa et større Areal. Det gaaer i det Hele, som i det Enkelte, det er ikke Sagen at eie meget, men at benytte det lidet godt. Disse gjorte Fremskridt ere bevirkede ved Forbedringer i Landvæsenet; ved mere Liv i Handel, Manufactur- og Industrievæsenet; ved Landhuusholdningsselskabets Præmier; ved Kartoffelavlen i Norge, med flere Midler.

Dette smukke og sanddrue Malerie leder til det Spørgsmaal: hvori bestaaer et Lands sande Forbedring? Det bestaaer deri, at man hæver alle de Baand, som binde Mennesket i dets vel anvendte Virksomhed, og i Nydelsen deraf; disse Baand være Fæsteret, Tienderet, Odelsret, Stapelret m. v. Et Lands Lykke bestaaer ei deri, at det har enkelte formuende Borgere, men at alle dets Borgere: Bonde, Borger og Arbeidsmand ere velhavende. Intet Land er rigt, hvor Arbeidsstanden er fattig. De fattigste Stater ere de, som tælle mange Magnater, og Folket lever i Armod. Den Omsætning af udenrigske eller indenrigske Producter, som de høiere Stænders Levemaade forlanger, er saare liden i Sammenligning mod de lavere Classers mangfoldige Fornødenheder. Denne Sandhed oplyses fortreffelig i et Stykke, som findes indrykket i Königsberger Avis No. 81 f. A. I Ostpreussen eller Landet omkring Königsberg lever 1,100,000 Mennesker; disse bruge til Brød aarlig 8 Millioner Rdlr., et Pund Brød til et Menneske om Dagen, og 100 Pund Brød beregnet til 2 Rdlr. Havde disse Folk Evne til, daglig at fortære ¾ Pund Kjød, saa vilde de fortære aarlig af Kjød for 8½ Mill. Rdlr., Pundet beregnet til 8 ß. Havde de Evne til daglig at drikke en Flaske godt Øl, consumerede de aarlig for 10 Mill. Rdlr. Øl, hundrede Potter beregnet til 3½ Rdlr. Kunde de klæde sig i grovt Klæde til 1 Rdlr. Alen, og i Lærred til 19 ß. Alen, saa vilde, naar man blot regner 3 Alen Klæde og 10 Alen Lærred til et Menneske om Aaret, forbruges af Klæde aarlig for 3⅓, og af Lærred for 2⅕ Mill. Rdlr. Disse Livets første Nødvendigheder for et Menneskes Underhold, nemlig 1 Pund Brød, ¾ Pd. Kjød, 1 Flaske Øl daglig, og til Paaklædning for 3 Rdlr. Klæde og 2 Rdlr. Lærred om Aaret, udgjør en Sum af 32

Mill. Rdlr. til de anførte Priser for en Befolkning af 1,100,000 Mennesker.

Hvor ubetydelig er et Lands Udførsel og Indførsel i Sammenligning mod denne indere Consumation? I Fredsaaret 1791 udskibede Königsberg

5080 Læster Hvede til 150 Rdlr.	-	762,000 Rdlr.
15556 Læster Rug til 100 Rdlr.	-	1,555,600 —
4354 Læster Byg til 60 Rdlr.	-	261,240 —
		2,578,840 Rdlr.

Af den Qvantum Sæd, som er Landets Hovedexport, var neppe ⅓ avlet i Ostpreussen, det øvrige var fra Polen.

Samme Aar (1791) indførtes til Königsberg af Colonialvare

889,524 Pd. Kaffe, den Tid til ⅖ Rdlr.	-	355,810 Rdlr.
1,449,712 Pd. Sukker, den Tid til ¼ Rdlr.	-	362,428 —
1,466,000 Pd. Tobak, den Tid til ⅕ Rdlr.	-	293,200 —
		1,011,438 Rdlr.

Af disse indførte Colonialvare gik ligeledes de fleste til Polen.

Forlanger nu en Befolkning af 1,100,000 Mennesker til Livets første Nødvendigheder en Consumation af Vare for 32 Mill. Rdlr., og nødsages den, tvungen af Fattigdom, til at undlade at spise Kjød, drikke Øl eller gaae reenlig klædt, til at indskrænke sin Consumation til 16 Mill. Rdlr., saa tabes 16 Mill. Rdlr. aarlig i den indenrigske Omsætning, ved hvis Frembringelse andre 1,100,000 Mennesker kunde leve. Man indvender vel: skal den simple Arbeider leve vel, saa bliver Arbeidslønnen dyrere. Men hvem vinder derved, uden den Rige, og fornemmelig Godseieren? I Lande, hvor Daglønneren er velklædt, gjælde 6 Tdr. Land lige saa meget som en heel Bondegaard i Preussen. I Holland, i Engelland og i Nordamerika er Arbeidsmanden velklædt, og følgelig Arbeidslønnen dyr, men der er og Velstand!

Hvor stor Engellands Udførsel af Manufactur- og Colonialvare end er, er samme dog ikke at sammenligne med den indenrigske Afsætning. Hjemmemarkedet er, efter Adam Smith, altid det største og tillige det fordeelagtigste. Kun en liden Capital behøves til at kjøbe Korn i Dannemark, som bringes til Norge, og til Retourladning at tage Tømmer; men da den Omsætning kan skee flere Gange om Aaret, forrenter Capitalen sig bedre, end om den var anbragt i en Vareforsendelse til Ost- eller Vestindien. Den lange Reise, den større Risico og den lange Credit gjør denne Handel mindre fordeelagtig. Derfor er den indenrigske Handel den sikkreste og fordeelagtigste. Et Land kan være rigt og stærk befolket, uden at kjende udenrigs Handel. Det viser China, som har det største Hjemmemarked.

Den første og naturligste Industrigreen i et Land er Qvægavl; efter den, naar Landet bliver mere befolket, er Jordbrug eller Kornavl. Har Landets Beboere beriget sig derved, saa at der er indere Velstand, og Befolkningen er saa stor, at den ikke behøver alle sine Beboere til Jordens Dyrkning, fremkommer af sig selv Manufacturflid. Nationen lærer snart, at der er større Fordeel ved at udføre Ulden i Form af Klæde, end som et raat Product; at udføre sine Kornvare som Meel, Eddike eller Spiritus, end som blot Sæd. Et Stykke fiint Klæde, som veier 50 Pund, indeholder ei allene Værdien af 50 Pund Uld, men tillige af alle de Pund Korn og andre Fødevare, de forskjellige Arbeidere med deres Familie have fortæret medens dette Stykke Klæde blev forarbeidet. Det Korn, der vanskelig i sin egen oprindelige Skikkelse kunde være bleven ført udenlands, udføres virkelig paa den Maade under Skikkelse af Manufacturvare, og kan lettelig forsendes til de fjerneste Steder. Saaledes ere Manufacturerne i Leeds, Halifax, Sheffield, Birmingham og Wolverhampton paa en naturlig Maade fremkomne, ligesom af sig selv.

Et Land kan ikke undvære Handel og Manufacturer; thi disse tilveiebringe en stor og hastig Afsætning af Landets raa Producter, og derved gives Opmuntring til videre Forbedring. Af den Velstand og Formue, Indbyggerne i Kjøbstæderne derved erhverver sig, høster Oplandet altid

Fordeel, da disse ei allene sætte Penge i Omløb, men tillige jævnlig concurrere med Landmanden i Jordkjøb, naar noget er til Salg. Desuden er der et naturligt Formaal hos Kjøbstædborgeren, fornemmelig af den velhavende Classe, at han mod sit Livs Aften ønsker at aande friere, og henleve sine Dage i Naturens Skjød, fri for det Trællende, som Contoirets og Ladens Sysler medføre, og tillige for at befri en Deel af sin Formue, ved at sætte den i en Landeiendom, fra det Tilfældige, som Handelens Gang medfører. Disse Folk ere sædvanligen meget brugbare Landmænd, og kunne gavne meget i deres Kreds. Hos en Kjøbmand er mere Omløb, og han er mere vant til at tænke end Landmanden. Kjøbmanden er vant til at anbringe sine Penge i et fordeelagtigt Anlæg, i Stedet for at Jordgodseieren sætter sit Overskud paa Rente. Den ene seer ofte sine Penge at gaae bort, og at komme tilbage med Gevinst, naar den anden er bange for at sætte sine i Omløb, af Frygt for, at de ei skulle komme tilbage. Deres forskjellige Livs Syssel har en bestemt Indflydelse paa deres Caracterer. Kjøbmanden er dristig, men Landmanden frygtsom. Den ene er ikke bange for at sætte en stor Capital i sin Jords Forbedring, da han deraf siden venter sig en passende Fordeel. Den anden tør sjelden anvende en Capital, om han endog har den. Gjør han nogen Forbedring, saa skeer det almindelig ikke med hans Capital, men paa bondeviis, med det, han kan spare fra hans aarlige Indtægt. Desuden gjør Vanen til Orden, Huusholdning og Agtsomhed, hvortil Handelsvæsenet naturligviis danner en Kjøbmand, ham mere skikket og mere fyrig til at udføre et Anlæg til Forbedring med Fordeel og Fremgang. Den sædvanlige formuende Jorddrot forøder sit Overskud i landsbyagtig Gjestfrihed hjemme, da han ikke kjender andre Livets Glæder; den ved Reiser og Handel dannede Jorddrot nyder Livet paa en liberal Maade, og Konstnere og Haandværkere leve ved ham. Den Handlende bør ei lade sig afskrække fra Landbrug, af Mangel paa Erfaring; hans øvede Dømmekraft og Bogholderaand er mere værd, end den practiske Jorddyrkers Routine; han bør ei lade sig afskrække ved de færre P.C. Jordbruget mod Handelen afgiver; thi en Landeiendoms Værd og Revenuer fordobler sig i meget korte Perioder fra 10 til 16

Aar; — og endelig er det den sikkreste Maade at give sin Papiir-Formue nominal Værd at sætte den i Jordgods.

Disse Ideer skulle lede til at vise: at de Danske Stater have i den afdøde Konges Regjering vundet mere ved at elske Fred, end om de, ledsagede af Seire, havde udvidet deres Grændser; de skulde endvidere vise, at hvor god Befolkningen er, er den dog langt under det, den burde være efter Landets Beskaffenhed og Beliggenhed. Et Lands Styrke og Vel bestaaer ei i et stort Areal, men i en concentreret Befolkning; begge Dele, saavel Velstand som Befolkning, befordres allene ved borgerlig Frihed. Af al Slags Handel er den indenrigske den fordeelagtigste; den klæder og føder hele Nationer og opvækker ikke Nabonationernes Misundelse. Manufacturvæsenet er en Frugt af indere Velstand og større Befolkning, og kan ikke finde Sted, eller faae Fasthed, førend hiin er grundet. Ved Vareomsætning beriger den Handlende sig; træt af Contoirlivet, er det nyttigt for ham selv, og Staten, at han vender tilbage til Naturen, for at nyde og sikkre i en Landeiendom en Deel af sin erhvervede Formue.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Til Berigtigelse af hvad der tilforn har været anført i disse Blade angaaende Selskabet for Oplysningen og Industrien i Lollands og Falsters Stift, kan følgende tjene: Selskabet tog sin Begyndelse paa Gammelgaard, i Aaret 1808, da Kammerherre og Stiftsbefalingsmand v. Morgenstjerne høitideligholdte H. M. Kongens Fødselsdag. Planen dertil, som var udkastet af Biskop Boisen og Kammerherre v. Morgenstierne, blev ved denne Leilighed oplæst og mange tegnede sig. Derpaa blev Planen omsendt i Stiftet, og en Deel lovede nu at understøtte Selskabet med Bidrag. Selskabet talte snart 68 Medlemmer, hvis Sammenskud beløb sig til 873 Rdlr. D. 12 Julii holdtes det første Møde. Foruden de to parmanente Forstandere valgtes Christian Reventlow paa Gielstrup, Oberstlieutenant Wichfeld af Engestoft, Kjøbmand Sidenius af Mariboe til Forstanders og Pastor Dyssel til Secretair

og Casserer. Samme Dag udkastede man et Forslag til Præmier, som blev trykt og omsendt til Medlemmernes Bedømmelse. Da adskilliges Betænkninger vare indsamlede, holdt Selskabet igjen sin Forsamling d. 18 Julii 1809, hvis Resultater erfares af efterfølgende Prospectus:

"Den 18de Juli 1809 vare de af Selskabet for Oplysningens og Industriens Fremme i Lolland og Falster udvalgte Forstandere atter forsamlede i Mariboe, for deels at overveie, de fra en og anden af Selskabets Medlemmer indkomne nyttige og hensigtsmæssige Ideer, deels at ordne alt til fornøden Publication. Som Følge heraf blev 1) vedtaget: At der for Selskabets Regning skal indkjøbes 20 Tønder Hørfrø og 8 Tønder Hampefrø, som i Stiftets forskjellige Egne udsælges for 5 Rd. pr. Tønde Hørfrø og 4 Rd. pr. Tønde Hampefrø, under Indkjøbsprisen. Ved dette Udsalg iagttages, at fra 15de Marti til 1ste April udmaales kun til de, efter Præste-Attest, uformuende Huusmænd og Gaardmænd ikke over 1 Skjeppe Hørfrø og ½ Skjeppe Hampefrø til hver af de første, og ½ Tønde Hørfrø og 2 Skjepper Hampefrø til hver af de sidste; men fra 1ste April udsælges det øvrige Hør- og Hampefrø til enhver af Bondestanden, dog ikke over 1 Skjeppe Hørfrø og ½ Skjeppe Hampefrø til hver Huusmand, og ½ Tønde Hørfrø og 2 Skjepper Hampefrø til hver Gaardmand. Dernæst bleve 2) følgende Præmier bestemte til Udsættelse i Lollands Falsters Stift for Aaret 1810, fra 1ste August dette Aar til Aarsdagen næstkommende. a) For den største og bedste Humle-Hauge ved Bondergaarde og Huusmænds-Steder, dog ikke under 2 Skjepper Land, anlagt efter den nyere Maade, med 5 Alen mellem hver Kule, og Jorden dyrket imellem Kulerne, udsætter Selskabet en Præmie af 12 Rdlr. b) For den største og bedste Humle-Hauge ligeledes anlagt af Bønder og Huusmænd, efter den gamle Maade, dog ikke under 1 Skjeppe Land, 10 Rdlr. a) For den Skolelærer eller hvem det maatte være, som ved Exempel og Veiledning fortrinlig har bidraget til at forædle ved Podning og Inoculering det største Antal Frugt-Træer i egen og andres Hauger, dog med den Bestemmelse, at den Æskende tillige godtgjør, at have besaaet et Stykke Jord med Frugt-Kjærner og Frugt-Stene, udsætter Selskabet en Præmie af 15 Rdlr. b) For

den, som ligeledes og paa samme Maade har bidraget til at anlægge de største Humle-Hauger, dog ikke under 1 Tønde Land, sammenregnet i alle Hauger, efter den nyere Maade, og ikke under 4 Skjepper Land efter den gamle Maade, udsætter Selskabet en Præmie af 10 Rdlr. Herved iagttages, at naar Concurrenterne ere lige, den nyere Dyrkningsmaade da beholder Fortrinnet ved Æskningen. c) For den, der ligeledes, og paa samme Maade, har bidraget til at fremavle den betydeligste Deel Kummen i egen og andres Hauger, udsætter Selskabet en Præmie af 10 Rdlr. For Gaardmænds Koner her i Stiftet, som bevise, at have fra dette Aars 1ste August ladet væve det største Qvantum af Linned og Uldent, hvortil Garnet bør være spundet i Præmieaaret, dog ei under 150 Alen, og for Huusmændskoner, som ligeledes bevise, at have ladet i samme Tid og under samme Bestemmelse væve den halve Deel af samme Slags imod Gaard-Konerne, udsætter Selskabet i alt 18 Præmier; nemlig 6 Præmier enhver paa 10 Rdlr., 6 dito paa 6 Rdlr. og 6 paa 4 Rdlr. hver. 3 af disse Præmier bestemmes for ethvert Herred i Stiftet. Skulde i et Herred ingen Concurrentere findes, uddeles Præmierne til de andre Herreder, hvor der maatte være Grund til Æskning; disse 18 Præmiers Beløb er i alt 120 Rdlr. For den Fattige, som med Fattigcommissionens Vidnesbyrd godtgjør, at have bedst bearbeidet den største Mængde af de ham fra samme udleverede Materialier, eller og, naar Commissionerne ikke have leveret ham Materialierne, da for private Folk paa lige Maade har viist sig vindskibelig, udsættes 1 Præmie paa 2 Rdlr. for enhver Fattigcommission i Stiftet, som udgiør 120 Rdlr. For den Tjenestekarl, som godtgjør, at have med stadig Flid anvendt Vinteraftenerne til at forrette et eller andet nyttigt Haand-Arbeide, saasom: at gjøre eller forbedre Avlings-Redskaber, flette Kurve, dreie, gjøre Træskoe, Træskeer og andre hensigtsmæssige Haandarbeider, dog uden at forsømme sin Huusbonds Arbeide, udsættes 4 Præmier, 1 paa 20 Rdlr., 1 paa 15 Rdlr., 1 paa 10 Rdlr. og 1 paa 5 Rdlr., ialt 50 Rdlr. Ved at bedømme, hvem Præmien maatte tilkomme, bør tages Hensyn til Værdien af det i een Vinter forrettede Arbeide; dog komme kuns de Arbeider i Betragtning, som ere anvendelige for den hele, eller dog for en betydelig Deel af Bondestanden. For den Tjenestekarl eller Pige, som har tjent længst i en Tjeneste, dog ikke under 8 Aar, udsættes 6 Præmier, 1 for hvert Herred, paa 10 Rdlr., som udgjør ialt 60 Rdlr. Dog maa herved iagttages, at den Æskende maa være i ugift Stand; være af den Alder og Legems Beskaffenhed, at han eller hun kan gjøre Fyldest for Kost og Løn; har efter sin Huusbondes Vidnesbyrd udmærket sig ved Sædelighed, og flittig bivaanet den offentlige Gudstjeneste. a) For den Skolelærer, som, foruden at han med Skolecommissionens Vidnesbyrd godtgjør, at have i eet og alt udmærket sig ved Underviisning i Skolerne, tillige kan bevise, at have holdt Aftenskole for den confirmerede Ungdom af Mandkjønnet, i det mindste 2 Gange om Ugen, Vinteren igjennem, og, som har underviist ikke under 8 unge Karle saaledes, at de, foruden at læse i en gavnlig Bog, have lært at skrive en læselig Haand; at skrive et nogenlunde ortographisk Brev, og at regne i det mindste de 4re Species, udsættes 2de Præmier, 1 paa 25 Rdlr., og 1 paa 15 Rdlr., som udgjør 40 Rdlr. b) For den Skolelærer, som foruden at udmærke sig ved Troskab i Embedspligt, har forenet Arbeids-Anstalt med Skolehold, saasom: at hans Hustrue har underviist Pigebørnene i at sye deres egne Klæder; at spinde fortrinligt godt, og ved at han selv har bidraget Sit til, efter Skolecommissionens nærmere Foranstaltning, at Drengene ere blevne øvede i Træ- og andet nyttigt Haand-Arbeide, udsættes 1 Præmie paa 30 Rdlr. Attesterne maae, som Skolecommissionens Vidnesbyrd, være bestemte og oplysende, og hvor det er mueligt, maae Prøver paa denne Vindskibelighed tillige indsendes. For de Huusmænd, som paa den fortrinligste Maade have bearbeidet deres Jordlodder til Hørrens og Hampens Frembringelse, samt til Kartoffel-Avl, udsættes 3 Præmier, 1 paa 20 Rdlr., 1 paa 15 Rdlr. og 1 paa 10 Rdlr. ialt 45 Rdlr. For den Afhandling, som paa den meest hensigtsmæssige og detaillerende Maade besvarer det Spørgsmaal: "Hvorledes? og hvor: "Fiskeriet kunne ophjelpes og med Fordeel anlægges "omkring i Vandene ved Lollands og Falsters Ky-"ster?" udsættes en Præmie af 50 Rdlr. Besvarelsen maa indsendes til Udgangen af 1810. Foruden disse her anførte Præmier har Selskabet bestemt 100 Rdlr. til Indkjøb af nyttige Bøger,

som skulle uddeles af Hans Høiærværdighed Hr. Bis-koppen paa hans Visitatser, som Opmuntring, deels for saadanne Skoleborn, der have udmærket sig ved stadig Skolegang; ved Fremgang i Sædelighed og Kundskaber; deels til de af de Ældre, der ved størst Opofrelse har draget Omsorg for deres Børns Skolegang og Opdragelse, og som i øvrigt tilligemed forene sædelig Caracteer og Læselyst. Denne Præmies Beløb er, som anført 100 Rdlr. — Præmierne æskes inden 14de Juli næstkommende Aar. Med Præmiernes Æskning maatte, hvor det er muligt, følge Prøver af det, hvorfor man æsker Præmien; men Æskningen maa altid attesteres af Sognets Præst, Skole- eller Fattig-Commission efter Præmiernes Beskaffenhed, og maae disse Attester tillige paategnes af 2de paalidelige Sognemænd, som Vitterligheds Vidner. — Breve disse Præmier angaaende, addresseres til Selskabets Secretair, Hr. Pastor Dyssel i Østofte."

M. Morgenstierne. P. O. Boisen. C. Reventlov.
Hn. Wichfeld. E. Sidenius.

Dyssel.
Secretair.

I Følge en Kongelig Resolution af 20de f. M. kunne alle Svenske Skibe og Baade, som forevise Leidebreve udstedte af det Kgl. Danske Cancellie og underskrevne af H. M. Kongen, ikke allene beseile de Danske Farvande uforhindrede, men ogsaa løbe ind i Kjøbenhavns Havn og paa Øerne Fyen og Langeland, i Jylland, Slesvig og Holsteen; desuden kunne saadanne Skibe, naar de nødes dertil af Stormen, søge enhver Havn og Bugt paa Sjælland, Lolland, Falster og Møen. Men i begge Tilfælde skulle saadanne Fartøier sættes under militair Opsyn. De med den Norske midlertidige Regjeringscommissions Leidebreve forsynede Skibe ere i alle Henseender at ansee som hine. (Hamb. Corresp.)

Skrivelse fra det Slesvigske af 28 Aug. 1809. Paa en Reise til Tonningen og Egnen deromkring har jeg med Fornøielse lagt Mærke til, at denne Stads Handel igjen begynder at vaagne af den Dvale, hvori den saa længe har lagt. Efter Sigende skulle henved 50 Americanske Skibe være ankomne dertil, hvoraf de fleste have Ladninger inde, som anslaaes til 100,000 Rd. Fragtkjørselerne fra Tonningen til Tydsklands Grændser og derfra tilbage med Retourladninger ere naturligviis meget hyppige og fornye Erindringen om en

tidligere Epoke. --- En Tønde Rug sælges i dette Øieblik hos os for 10 Mk. l. og en Tønde Hvede for 4 til 5 Rdlr. Da Høsten i Aar allevegne har været rigelig, og der fra i Fjor er bleven et ikke ubetydeligt Forraad tilbage, saa kan det ventes at Priserne endnu blive lavere, og den største Deel af vore Medborgere kan see Fremtiden imøde med Glæde. --- Een af de tvende Byefogder i Staden Slesvig er afgaaet ved Døden og den anden skal formedelst tiltagende Alder have ansøgt om at entlediges fra sin Post. Hvorledes der vil forholdes med de vacante Embeders Besættelse, og om deri maaskee foregaaer nogen Forandring, er endnu ubekjendt. --- Det adelige Kloster i Uetersen, som blev stiftet i Aaret 1225 af Heinrich Bramstedt, har mistet sin Provst, Hr. Greve von Ranzau, som nyelig er afgaaet ved Døden.

I geograph. Ephemeriden, Aug. 1808, fortælles, men dog kun som Rygte, at Engellænderne skulle have i Sinde at anlægge paa Helgoland en Nødhavn, som fortræffeligen lader sig indrette der paa den nordøstlige Side af Sanddynerne, og at dette, efter det Overslag sagkyndige Engellændere have gjort, vilde koste 150,000 Pd. Sterling.

Ved Auctionen d. 30 Aug. i store Kongens Gade over Engelske Varer vare Priserne uhyre høie. Manchester blev betalt med 27 til 28 Mk. pr. Yard (eller 1½ Danske Alen) og Velverets med 13 Mk. til 21 Mk., kiprede Sarser (paa 36 à 37 Danske Alen) med 22 Rdlr. til 32 Rdlr. 3 Mk. Stykket, grovt grønt Klæde 20 Mk. Alen, hvidt dito (1½ bredt, 42 à 44 Al. langt) 57 à 58 Rdlr., trykte calicos Sirtser à 28 Yards, 41 til 44 Rdlr. Stykket, trykte dito 57 til 67 Rdlr., Cambris Schavls Tørklæder 34 til 38 Rdlr. Dusinet, coul. tærnede Bomulds Madras 10 Mk. 6 ß. til 11 Mk. pr. Yard. Atlaskes Vestetøi 21 Mk. 8 ß. til 28 Mk. 8 ß. Alen. Silke Damestrømper (røde og hvide) 15 Mk. 8 ß. til 7 Rdlr. Parret, røde Cambris Tørklæder 17 til 37 Rdlr. Dusinet, Calico Sirtser 66 à 67 Rdlr. Stykket, tærnede Alias 11 Rdlr. 3 Mk. til 12 Rdlr. Stykket, hvidt og sort Tyll 5 til 9 Rdlr. Alen, Tvist 28 til 39 Rdlr. p. Pakken, dito 18 til 25 Rdlr. Meubel-Sirtser 60 til 73 Rdlr. Stykket, calico Klæde-Sirtser 42 til 46 Rdlr. St., fine Meubel-Sirtser 64 til 88 Rdlr., coul. Cambris 25 til 32 Rdlr. St.

Paa Onsdag sælges ved Auction paa Børsen den første Ladning, som er kommen hertil fra Sverrig, bestaaende af 3000 Tønder St. Ybes Salt.

Udenlandske Efterretninger.

Fra Wien --- i dette Øieblik den Punct, som hele Europas Opmærksomhed er henvendt paa --- haves nu den trøstelige Efterretning, at Freden efter vigtige Mænds Forsikkring, vil være undertegnet inden d. 20

---- Keiser Napoleon opholder sig endnu bestandig i Schönbrunn, og Napoleonsfesten er d. 15de paa det prægtigste bleven høitideligholdt i Wien. Statsministeren Grev Champagny er afreist til Fredsunderhandlingerne til Altenburg. Imidlertid ere alle Forberedelser til Krigens mulige Gjenudbrydelse endnu ikke ophørte. Efter Keiser Napoleons Befaling maa Staden Wien levere 400 Vognheste, 100 Cuirasseerheste og 300 lette Cavallerieheste. En Transport svære Canoner er d. 20de ført fra Tøihuset i Augsburg til Passau.

I Voralberg vedbliver Alting endnu at være roligt. Indbyggerne gjøres i største Orden vaabenløse og alle de Embedsmænd, der have været i Insurgenternes Fangenskab, ere satte paa fri Fod igjen. ---- En stor Deel af Tyrol derimod ligner i dette Øieblik et Vendee. Ogsaa Landeet er gaaet op i Luer. Hertugen af Danzig er nu marcheret med den 1ste Bayerske Armeedivision fra Tyrol til Salzburg. I Augsburg ankomme dagligen saarede eller krigsfangne Tyroler. De sidste berette enstemmigen, at adskillige Engelske Agenter opholde sig i deres Land, og at enhver Tyroler, der drager i Feldten, faaer af dem dagligen 1 Gylden i klingende Conventionsmynt. Skytternes Anførere faae dagligen 1 Ducat. Disse Agenter synes at have sneget sig over Schweiz til Tyrol.

Fra Zeeland havde man i Amsterdam endnu d. 26 Aug. ingen ny Efterretninger. Man veed blot at den Engelske Flottille har paa Schelde mere nærmet sig Forterne Lillo og Lievkenshok og at man i den derværende Egn vedbliver at canonere. Med de bevæbnede Borgere i Amsterdam er foregaaet den Forandring, at ingen udmarchere mere, og at de allerede afmarcherede ventes tilbage. Paa Kysterne er endnu Alting ved det Gamle; kun i Nærheden af Goree og Helvoet formerer den fiendtlige Magt sig bestandig. --- De sidst fra Overrhinen ankomne Franske Tropper, der deels allerede vare marcherede til høire Rhinbredde, deels skulle begive sig did, have faaet Befaling, at bryde op til Metz, hvorfra de drage til Antverpen. Mange transporteres paa Vogne. Ligeledes begive adskillige af de oprettede provisoriske og af Conscriberede bestaaende Batailloner sig didhen.

I Spanien have Engellænderne liidt et langt større Nederlag end man i Begyndelsen troede. Kong Josephs Proclamation i den Anledning, som giver os et træffende Malerie deraf, lyder saaledes: Soldater! Neppe ere tyve Dage forløbne siden 120,000 Fiender, Engellændere, Portugisere og Spaniere, der vare brudte op fra forskjellige Kanter, gave hinanden en Rendevous under min Hovedstads Mure. Men forenet ved Broen ved Guadarama d. 26 Julii kastede det 1ste og 4de Corps og Reserven samme Dag Fienden. D. 27de trak han sig i største Hast igjen over Alberche. D. 28 ere 80,000 M., der bleve angrebne i en Stilling, som ansaaes for uovervindelig, blevne slagne af 40,000 Franske. --- Fra nu af givende Slip paa deres chimæriske Angrebsprojecter, tænkte de kun paa deres Sikkerhed og overlode os Valpladsen. Over 6000 saarede Engellændere ere i vore Hospitaler. Det Halve af vor Armee, det eneste første Corps var tilstrækkeligt til at holde Øie med og tugte denne, trods sit Forliis endnu talrige Armee. Det blev ved Alberche, medens det 4de Corps og Reserven, der afgik d. 29de og kom Toledo til Hjelp, der beleiredes af Mancha Armeen, ligesom og Madrid, der truedes af samme Armee, tvang Fienden, der allerede var kommen Hovedstaden paa 2 Mile nær, at lade sit Rov fare. ---- Han gik ilsomt tilbage over Tajo; han flygter i Dag ad Sierra Morena til, efterat han har tilbagelådt adskillige Tusinde Saarede og Fanger. Imidlertid marcherede det 2det, 5te og 6te Corps i Ryggen af den fiendtlige Armee. De have d. 7 Aug. forenet sig med det 1ste Corps i Oropesa. Engellænderne flye i Uorden til alle Sider og paa alle Veie, som man hidtil har fundet utilgjængelige for Artilleriet. Det 2det og 5te Corps er i Begreb med at forfølge dem. --- Soldater! I have reddet min Hovedstad. Kongen af Spanien takker eder. I have gjort mere. Eders Keisers Broder seer det Franske Navns Fiender flygte for eders Ørne. Keiseren skal erfare hvad I have gjort. Han skal lære at kjende de Tappre, der udmærkede sig blandt saa mange Tappre, og de, som have faaet hæderfulde Saar, og naar han siger: Soldater! jeg er fornøiet med eder, ville vi være tilstrækkelig belønnede. ---- Hovedqvarteret Toledo d. 9 Aug. 1809. --- Joseph.

Moniteuren meddeler følgende Efterretning om en ny Seier, som Hs. catholske Maj. har tilkjæmpet sig: Gouvernementet i Madrid. Armee-Beretning. D. 10 ophørte Armeen fra Venegas at trække sig tilbage og gjorde ved Almonacid Holdt. ---- D. 10 forenede Kongen i Nambroca det 4de Corps og Reserven. ---- D. 11 marcherede Kongen mod Fienden; at omringe, angribe ham, fordrive ham fra hans faste Stillinger og bringe ham i fuldkommen Forvirring, var 3 Timers Sag. ---- 35 Canoner, 100 Krudtvogne, 200 Vogne, 3000 Døde, et stort Antal Saarede, 4000 Fanger og adskillige Faner vare Frugten af denne skjønne glimrende Dag. Vort Forliis er ubetydeligt. Madrid d. 14 Aug. 1809. August Belleard. --- Ogsaa Londonske Efterretninger bekræfte Engellændernes store Nederlag i Spanien. En overordentlig Hoftidende af 15 Aug. indeholder de hos Statssecr. Castlereagh indløbne Beretninger fra Gener. Lieut. Wellesley angaaende de d. 27 og 28 Julii ved Talavera de la Reyna forefaldne Fægtninger, hvori det hedder, at de Engelskes Tab af Døde, Saarede og Savnede bestod i 5367 Mand. Blandt de Faldne var den Tydske General Kompwerth.

Cancellie-Patent, angaaende Lægemidlers Udlevering fra Apothekerne 2c. for Hertugdømmerne Slesvig og Holsteen. "For at afværge saa meget muligt de skadelige Virkninger af uberettigede Personers Praktiseren, og for at hindre utilladelig Handel med Medicinalvahre, har det allernaadigst behaget Hans Majestæt at resolvere følgende: 1. Alle til Praktiseren berettigede Læger og Chirurger, som ikke tillige ere Kongelige Embedsmænd, skulle for det Slesvig-Holsteenske Sanitets-Collegium godtgjøre deres lovlige Hjemmel til Praxis og derhos opgive deres Opholdssted. Samme Forpligtelse skal paaligge de subalterne militaire Chirurger, som have erholdt Dispensation fra den befalede Examen. 2. Det skal paaligge alle til Praxis berettigede Læger og Chirurger, som en ufravigelig Pligt, at anføre deres Navn og Charakter, paa enhver Recept, som de udstæde. Amanuenses som praktisere under en authoriseret Læges eller Chirurgs Opsyn, skulle tilligemed deres Navn ogsaa paa Recepten antegne, hos hvem de ere Amanuenses. 3. Over alle authoriserede Læger og Chirurger, samt deres Amanuenses, skal forfattes en trykt Fortegnelse, paa hvilken aarligen skal af Lære-Anstalterne anføres de, siden efter examinerede Candidaters Navne. 4. Denne Fortegnelse skal tilstilles alle Amts- og Stads-Physiker i Hertugdømmene Slesvig og Holsteen, som derefter have at underrette samtlige Apothekere i deres Distrikt om Antallet og Navnene af de i Distriktet eller i Nærheden af samme værende authoriserede Læger, som ere berettigede til at anordne Lægemidler for Syge. 5. Apothekerne maae ikke udlevere Lægemidler efter andre Recepter, end saadanne, der ere forfattede af de Personer, hvis Navne ere dem opgivne af vedkommende Amts- og Stadsphysiker. 6. Apothekere og andre som overtræde ovenstaaende Forskrifter (§. 1. 2. 4. 5.), skulle belægges med en efter Omstændighederne passende Mulkt, efter Dommerens Skjøn. 7. Alle Amanuenses skulle være forpligtede, i det seeneste inden 2 eller 3 Aar fra den Tid de ere antagne som Amanuenses, at underkaste sig den forordningsmæssige Examen." — Disse allerhøieste Bestemmelser bekjendtgjøres herved for alle Vedkommende, til Efterretning og vedbørlig Efterlevelse. — Det Kongelige Slesvig-

Holsteenske Cancellie i Kjøbenhavn, den 22de August 1809.

Mösting.

Eggers. Janssen. Jensen. Rothe.
Hammerich. Spies.

(L. S.)

Afsagte Domme i Priisretten for Aalborg Stift.

No. 79. Sagen: betreffende den af Kaperfører Jürgen Kock opbragte svenske Nordbaad Admiralen kaldet, paadømt den 22 August d. A.

"Den af Kaperfører Jürgen Kock her til Aalborg opbragte svenske Nordbaad Admiralen kaldet, med indehavende Ladning af Tømmerlast, tilkjendes bemeldte Kaperfører og hans Rederie som god Prise."

Kjøbenhavn,

Natten mellem 4 og 5 Sept. 1807, seet fra Christianshavn.

Da dette Billede forestiller en Gjenstand, der i saa mange Henseender er mærkværdig, saa har jeg ingen Flid sparet, for at give det al muelig Interesse, saavel fra Historiens som fra Konstens Side. Enhver vil selv let opdage det, ved at sammenligne Kobberet med Original-Tegningen, og jeg smigrer mig med, at det ikke vil savne Kjenderes Bifald. Men, Tusk-Maneren giver ikke mange gode Aftryk, og møisommelig Erfaring har lært mig, hvor vanskeligt det er, at levere gode colorerede Exemplarer af deslige Stykker, naar man ikke kommer Illuministen til Hjelp, ved at aftrykke Pladen med Farver. Denne Trykning er vanskelig; Pladen slides ogsaa derved endnu saa meget, at man ikkun erholder faa gode Aftryk, førend den allerede paa ny maa efterstikkes. Det til slige Arbeider fornødne store og kostbare Papir er næsten ikke at faae for Penge. Dersom jeg altsaa skal blive skadesløs, og intet spare for at levere gode og udsøgte Aftryk, seer jeg mig nødsaget til, at bestemme Prisen for Prænumeranterne til 4 Rdlr. for et sort, og til 8 Rdlr. for et illumineret Exemplar. For andre Kjøbere koster de sorte 5 Rdlr. og de illuminerede 10 Rdlr. Stykket.

Lahde, Hof-Kobberstikker.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 95.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 5 September, 1809.

Til alle dem, som kiende og ynde vor nordiske Oldhistorie.

(I Anledning af Landsdommer Badens Skrift om Saxo Grammaticus.)

Iblandt flere saadanne Egenskaber, som forherlige vor gamle nordiske Historie, er den unægteligen en af de vigtigste, at vi endnu have i Behold en Mængde derhenhørende historiske Skribentere, som mere eller mindre, efter deres forskiellige indvortes Værd, giøre os bekiendte med Oldtidens mærkværdige Tildragelser, Forfædrenes borgerlige Indretninger, Sæder og huuslige Levemaade; — dog kan det ikke nægtes, at disse Skribentere, endskiøndt nogle synes at vilde tillægge dem classisk Værd, i de ældre Tider undertiden ikke blot ere ueenige i Kongefølgen, Begivenhedernes Fortælling, og flere derhen hørende Omstændigheder, men ofte hinanden aldeles modsigende, og vore største Lærde, en Torfæus, A. Magnæus, Gram, Schønning og Suhm have maattet opbyde alle deres Talenter, for at hæve disse Stridigheder, og udfinde heri om ikke det rigtige, saa dog det som efter al Rimelighed kommer Sandheden nærmest; — at de heller ikke have arbeidet omsonst, var overflødigt at fortælle dem, som kiende og veed at sætte tilbørlig Pris paa deres mangfoldige og høistlærerige til vor nordiske Old-Historie henhørende Skrivter; og Man torde haabe, at saalænge grundig Kundskab i Fædrenelandets Historie, ikke regnes iblandt de saakaldte overflødige, at disse Lærdes Fortieneste ikke vil blive betragtet med Kulde eller Ligegyldighed. — Men uagtet alle disse berømte Lærde have været nogenlunde eenige i, at bestemme de nu forhaanden værende gamle historiske Skribenteres, fornemmeligen Snorre Sturlesøns og Saxonis Grammatici, historiske Værd, og derpaa at bygge saadanne Grundsætninger i vor gamle nordiske Historie, som baade af dem selv, og de paafølgende Historieskrivere ere almindeligen antagne for rigtige, saa gives der dog Mænd, som endnu den Dag i Dag heri vil vide noget rigtigere, og som saa meget mindre tage i Betænkning at benægte Retmæssigheden af den almindeligen antagne Vurdering af vore gamle nor-

disse Historieskrivere, som de endog vil drage i Tvivl Troeværdigheden af Nordens Old-Historie før Kristendommen. — Saaledes er Dr. og Landsdommer Baden nyeligen fremstaaet, og i et Skrivt (1), hvis Hovedhensigt er al Ære og Opmuntring værd, yttret den Mening, at Saxo Grammaticus ikke allene som historisk Skribent kunde sættes ved Siden af Snorre Sturleson, men endog i en vis Henseende burde tildeles Fortrinet (2), efterat Torfæus, Schønning, Suhm, Lagerbring m. fl. have erklæret sidstnævnte for Nordens troeværdigste og ypperligste Historieskriver. — De Grunde som Dr. Baden har fremsat for at gotgiøre denne Paastand ere i og for sig selv meget svage, saa længe de, af ovennævnte Lærde, Saxo tillagte Ufuldkommenheder, i Sammenligning med Sturleson, ikke tilstrækkeligen ere afbeviste, og det tvertimod tilstaaes: at den Oldhistoriske Deel af Saxos Værk er rigeligen udstyret med Fabler, at hans Kongefølge er værre end slet ingen, og at han paa adskillige Steder ei kan friefindes for Partiskhed (3); thi ikke kan det tiene Saxo til nogen Undskyldning, naar Talen blot er om ham som Historieskriver, at disse Fabler lære os at kiende National-Tænkemaaden, saa meget mindre, som ingen, allene med Saxo i Haanden, vil kunde vide naar disse fabelagtige Tildragelser rimeligen skulde være foregaaede; ligesaalidet som den, ellers i og for sig selv, meget

(1) Dr. G. G. Baden til Geheimeconferenceraad Moltke om vor Danske Historiefader Saxo Grammaticus m. m.

(2) Badens Skrivt P. 34. 49.

(3) Samme, Pag. 23, 25, 27, 29 og 30.

rimelige Gisning, at Saxo igiennem Islænderen Arnold, som opholdt sig ved Kong Waldemars Hof, har faaet endeel historiske Efterretninger fra Island, kan tiene som noget Beviis for, at han har kiendt de bedre islandske historiske Efterretninger, som Sturleson paaberaaber sig, og endnu mindre at han rigtigen har vidst at benytte dem. — Derimod bør Man vel ansee det som alt for stor Erkiendtlighed af Saxo Grammaticus, i hvor megen Nytte han end kan have høstet af Arnolds Fortællinger, naar det udtrykkeligen paastaaes (4), at denne foruden sine mange historiske Kundskaber ogsaa besad "Forfarenhed i Spaadomme, hvormed han ofte nyttede baade sig selv og andre"; ligesom ogsaa Arnold selv har viist alt for megen Nidkierhed i at fremme sine Landsmænds Ære, paa Sandheds Bekostning, og Saxo deri viist ham alt for megen Føielighed, naar han fortæller (5): at Islænderne (og opregner disses Navne) skulde have taget Deel i det over hele Norden saa berømte Brovalla Slag, som holdtes længe førend Island blev bebygget eller Islændere vare til; thi neppe kan Man tvivle om, at Saxo har øst denne usandfærdige og skiødesløse Fortælling af en islandsk Kilde, ligesaa lidet som at han paa det Sted, ved Thylenser forstaaer ingen andre end Islænderne, eftersom, foruden andre Beviser, de Steders Navne, hvorfra disse Helte skulde være ankomne til Brovalla Slaget, endnu findes brugelige i Island. Mærkeligt er det ellers, at denne Arnold, hvem

(4) Sax. Historie 14 Bog Pag. 316, Steph. Udgave.

(5) Samme 8 Bog Pag. 144.

Dr. Baden siger at have været (6) "en afholdt lærd Islænder", ingensteds findes benævnet i de islandske Historier fra den Tid, som dog have været saa omhyggelige i at optegne alt som kunde ansees at bidrage til Islændernes Ære, saaledes til Exempel, at en islandsk Digter blev belønnet med en Fingerring af en ubetydelig Fyrste, for en endnu ubetydeligere Ærevise, og dog skulde Islænderne have glemt at benævne Landsmanden Arnold, som var med paa Absalons Toge, og som stod formedelst sine store oldhistoriske Kundskaber, og Spaadomsgave, i stor Gunst hos Kongen, Erkebiskop Absalon og Saxo Grammaticus.

Nu kan det vel være, at Snorre Sturleson paa enkelte Steder (thi sandeligen ere disse meget faa i Sammenligning med Saxo) fortæller en eller anden fabelagtig Tildragelse, skiøndt det ikke bør lades ubemærket, at Sturleson meget ofte pleier, for at forsikkre sin egen historiske Troeværdighed, at lægge til: "det fortælles" o. s. v.; kan ogsaa vel være, at baade Sturleson og de øvrige islandske Historieskrivere have feilet, baade i den af dem antagne Kongefølge og Tidsregning, hvor de findes anførte; men i saa Fald er det dog nok raadeligere, i en fuldkommen bestemt uafgiorlig Sag, at holde sig til det Sandsynligste og det som stemmer overeens med de fleestes Vidnesbyrd, end til det som indeholder aabenbare Urigtigheder. Ikke kan det derfor bifaldes, at Dr. Baden saa udtrykkelig har tordet beskylde vore berømte Oldgranskere for Misundelse, Partiskhed og Fordomme (7) imod Saxo

(6) Skrivt. Pag. 24.

(7) Badens Skrivt Pag. 36.

Grammaticus, og derimod utidig Forkierlighed for Snorre Sturleson (8), fordi at de tydeligen have lagt hans store Ufuldkommenheder for Dagen. De Mænd vare kyndige, ikke blot i det latinske og gamle nordiske, nu islandske, Sprog, men desuden i de Hielpevidenskaber, som ere uundgaaeligen nødvendige førend Man med Held kan vente at dyrke de nordiske Antiqviteter; de have prøvet og undersøgt, og enhver som raadfører sig med deres Skrivter vil finde, at de hverken i Overilelse eller uden Grunde have fældet deres Dom. En alt for utidig Sceptisme troer Forfatteren heraf at Dr. Baden ogsaa har tilkiendegivet ved den Yttring: at Torfæi, Suhms og Schønnings oldnordiske Historie skulde grunde sig paa u b e v i s t e og ubeviislige Hypotheser, som igien skal kunde omkastes af andre ligesaa rimelige men dog fuldkommen modsatte (9), eftersom vi ingen nye Documenter, siden hine Lærdes Død, have erholdet, som indeholde Kiendsgierninger, hvoraf det modsatte af det nu almindeligen antagne kan bevises, og det neppe vil lade sig giøre at forklare vore gamle Historieskrivere to Gange paa en modsat Maade, og dog i begge Tilfælde lige rimeligen. Rigtigere formenes det at vilde være, istedet for at løse Knuden paa den Maade, at hugge den reent over, og erklære vor hele oldnordiske Historie indtil Kristendommens Indførsel, af den Beskaffenhed, at deri ingen historisk Vished kan erholdes, hvortil ogsaa Dr. Baden er fuldkommen tilbøielig. Men skal Man paa den Maade fortfare i de historiske Videnskaber, og, som Kofod

(8) Badens Skrivt Pag. 34.

(9) Samme Pag. 23.

Anker siger (10): slaae en Streg over alle Skribenteres Gisninger og selvgiorte Slutninger, vil Historien nok komme til at beløbe sig til saare lidet; ikke allene hele Alderdommens, men en stor Deel af Middelalderens og maaske noget af vore egne Dages Historie vil saaledes gaae ind som noget ubeviist, eftersom Fortællingernes Troeværdighed altid kan efterlade Tvivl, saalænge det er en afgiort Sandhed, at Historieskriverne, ligesaavel som Menneskene overhovedet, baade forsætlig og uforsætlig kan feile.

(Sluttes i næste No.)

(10) Indled. til Lovhist.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Det hidtil saa ofte forgjeves paaankede Billetprangerie er nu endelig ved en klog Politieanordning blevet hævet. Kjøbenhavns Politiemester, Hr. Justitsraad Bagger, der har begyndt sin ny Bane med en Nidkjerhed, som allerede har forskaffet ham hver god Borgers uskrømtede Høiagtelse, har under d. 2 Sept. ladet udgaae en Placat, hvori fastsættes: 1) at de, som indfinde sig uden for Indgangen til Comoediehuset, for at tage Billetter, skulle være forbundne til at tage Plads i den Orden, de komme, i Rader fra høire til venstre, 4 Mand i hver Rad, og at enhver, der i nogen Henseende forstyrrer denne Orden, skal blive anholdt, negtet Adgang til at indlades den Dag og desuden blive anseet med Mulcter eller corporlig Straf i Forhold til den viste Overhørighed. 2. At den Plads, som een Gang er indtaget maa ikke overlades til nogen anden eller igjen indtages af den, der har forladt samme, men forblive aaben og ubesat. 3. At det i Følge en Cancellie-Skrivelse af 1 Sept. forbydes aldeles at overlade nogen Billet til høiere Priis end derpaa er sat, og at enhver, som gjør sig skyldig heri, eller under Navn af Douceur eller Gave tager mere for Billetten,

end den virkelig koster, bliver at ansee med en Mulct fra 5 til 10 Rdlr. til lige Deling mellem Angiveren og Politiecassen, og bør han tilbagebetale hvad han for Billetten har modtaget. "Ligesom fra Politiets Side — hedder det til Slutningen — skal blive anvendt alt mueligt til Overholdelsen heraf, saaledes tillader jeg mig herved at anmode det ordenelskende Publicum at være Politiet behjelpelig i Opdagelsen af Forseelser mod denne Anordning." — Man bør haabe og ønske, at denne billige Anmodning, ogsaa vil blive opfyldt, og da nu fra Øvrighedens Side er gjort alt, for saa meget som mueligt at lette Publicum Adgangen til een af de reneste og ædleste Forlystelser, maa det i Fremtiden tilregne sig selv Skylden, dersom det ved Uagtsomhed paa Anordningens Bydende atter aabner Døren for Uordener og Misbruge, der vanære Nationen i Fremmedes Øine. — Men ligesaa meget som man bør takke Vedkommende for den indførte Orden i Skuespilhusets udvortes Politie, saa ivrig bør man ønske, at de nu ogsaa ville værdige det indvortes samme Opmærksomhed. Optrin, som de, der have fundet Sted ved Opførelsen af Lystspillet Hospitalet og Tragoedien Knud Lavard, maatte ved alvorlige og hensigtsmæssige Midlers Anvendelse let kunne forebygges.

Aalborg, den 31 August. En Flaade af 15 til 16 Fregatter ere seete paa forskjellige Puncter af Vest-Kysterne, styrende Skagen ind. Man er nysgjerrig for at vide, hvem dette Besøg skal gjelde; en Sag, der med Hensyn til Aarstiden dog snart maa opklares.

Odense, d. 1ste Septbr. Som Beviis paa, hvor meget der nu udfordres af Penge for at leve, ville det være Umagen værd, for Efterslægten at opbevare nuværende Priser, der paa enhver Ting er steget 4, 5 ja 7 dobbelt. F. Ex. raat Puddersukker 1807, 14 ß. Pdt., nu 76 ß. Kaffe da 48 ß., nu 1 Rdlr. 80 ß. Kandis da 24 ß., nu 1 Rdlr. 8 ß. Tjære, Potten da 16 ß., nu 48 a 80 ß. Viineddike, da 16 ß. Potten, nu 64 ß. Salt, da 48 ß. Skpn., nu 5 Rdlr. Steenkul, da 30 ß., nu 1 Rdlr 72 ß. Ved de hyppige Auctioner over Priisgods nedsættes disse uhyre Priser ikke, da man der, hvor Species saa godt lader sig betale i Banc. Sedler, gjerne kjøber til dobbelte Priser herinde og vinder endda nok.

Udenlandske Efterretninger.

Den sidste Post har egentlig ingen vigtig politisk Nyhed medbragt. Keiser Napoleon er endnu bestandig i Schönbrunn, hvor han synes at oppebie Fredsunderhandlingernes Udfald. Men han benytter sig af sit fredelige Ophold paa dette Sted til at belønne de af hans tappre Krigere, der meest have udmærket sig i de forskjellige Feldtslag. Paa sin Fødselsdag d. 15de f. M. besluttede Keiseren, at alle de Generaler, Officierer og Soldater, der i Slagene ved Thann, Abensberg, Eckmühl, Regensburg og Wagram, have mistet et Lem, og endnu ere i Live, skulle optages i de Dotations-Classer, som Keiseren har oprettet for de ham beviste Tjenester. Lieutenanter, Underlieutenanter, Sergeanter og Soldater komme i 6te Classe med 500 Fr. Rente; Capitainer, Bataillons- og Escadronschefer i 5te med 2000 Fr., og Generaler, Oberster og Majorer i 4de med 4000 Fr. De faldne Soldaters Børn, som Keiseren har adopteret, komme i 6te og de faldne Officierers i 5te Classe. Naar de faldne Generaler ingen mandlige Arvinger have, som Titelen og Dotationen kan overdrages til, saa skal deres første Datters ældste Søn og naar de ingen Datter have, deres nulevende Broders ældste Søn arve samme. — Intet Under, at en Regent, der saaledes veed at belønne krigerske Fortjenester, kan tælle Hære af Helte, der paa hans Vink angribe og seire, og gjøre Frankriges nyere Krigshistorier til en sand Legende, fuld af Vidunder, som Efterverdenen vil have Møie ved at troe.

Tyrolerne fremture endnu bestandig i deres ulyksalige Raserie, som til Unytte udtømmer Kræfter, der kunde anvendes nyttigere, og ødelægger et Land, som ved sin Beliggenhed og Frugtbarhed midt under den Storm, der truer de Østerrigske Stater med Omstyrtning, kunde nyde Fredens gyldne Frugter. Gener. Picard's Tropper have endnu dagligen Fægtninger paa de Tyrolske Grændser med de ubøielige Insurgenter, og man venter der Fransk Forstærkning. Indbyggerne i Montafau, Adlerberg ꝛc. have i Forening med Øvre-Innthals Beboere atter grebet Oprørsfanen. D. 18 f. M. rykkede Insurgenterne ind i Füssen, efterat de forhen havde overfaldet et lidet Würtembergsk Detachement. Medens Hertugen af Danzig (Lefebvre) har vendt sig med sit Armeecorps til Salzburg og de Fransk-Bayerske Tropper have rømmet det nordlige Tyrol, har ogsaa den større Deel af Voralberg atter ladet sig af Tyrolerne forlede til Opstand, og Insurgenterne have besat Feldtkirch, hvis Indbyggere allerede eengang vare gjorte vaabenløse. D. 13de f. M., da Hertugen af Danzigs Corps fegtede hele Dagen ved Innspruck med Insurgenterne, gik Forstaden Mariahilf for største Delen op i Luer. — En Deel af Tyrol gjør sig til et andet Vendee. Lindau befæstes.

Fra Holland haves Efterretninger, der gaae til d. 29 Aug. D. 24de syntes Engellænderne at have forberedt sig paa et nær forestaaende Angreb. Saavel Førsten af Ponte-Corvos som Marchal Dumonceaus Armee var belavet paa at møde dem. Men indtil samme Dags Aften Kl. 11 var endnu intet foretaget uden nogle Canonskud mod et af de Franske opkastet Batterie. Heller ikke paa Schelde var indtil d. 27de f. M. forefaldet noget, endskjønt man i en Tid af nogle Dage ventede et Angreb fra Engelsk Side. Paa hiin Side Lillo finde hyppige Canonader Sted fra begge Scheldebredderne og de Engelske Skibe, men de have hidtil ikke været af nogen Følge. I en Dagsbefaling af 22 Aug. har Prindsen af Ponte-Corvo ladet bekjendtgjøre, at Engellænderne have det Anslag at udskibe sig, og paa samme Tid at forcere Schelde, men at han nærer den Overbeviisning, at dette Anslag vil tilintetgjøres. Prindsen bevidner ved samme Leilighed Vice-Admiral Missiesi, Præfecten Malouet og hele Marine-Corpset sin inderligste Tilfredshed med den Iver, hvormed de have drevet paa Forternes og Batteriernes Istandsættelse og Udrustning. — Hver Hollandsk Borger besjeles af Mod og Fædrenelandskjerlighed, og næsten er der ingen Tvivl om, at Hollændernes og Franskmændenes forenede Anstrængelse for fælles Sag og fælles Tarv om en føie Tid vil aldeles fordrive Fienderne fra batavisk Bund.

Fra Spanien har man vel ingen egentlige ny Efterretninger, men alt hvad man hører fra den Egn bekræfter dog den Franske Armees store Fordele over den Spansk-Engelske. I en Privatskrivelse fra Madrid af 11 Aug. beretter en forhenværende Militairperson, der har fulgt de Franskes Bevægelser med opmærksom Øie, at den

overvundne Spansk-Engelske Armee var 120,000 Mand stærk, men den Franske, som den angreb, kun bestod af 40,000. Endskjønt de Franske saaledes havde en tre Gange større Magt mod sig, vidste de dog paa een og den samme Tid at dække Madrid, forhindre begge de fiendtlige Armeers Forening og at holde den Engelske Armee og Insurgenterne i Tømme indtil Hertugen af Dalmatien var ankommen til Plasencia ved Talavera. Ved Talavera havde Fienden opstillet 80,000 Mand i adskillige Linier mod de Franskes 40,000 Mand, og befandt sig desuden i en Stilling, som var høist vanskelig at angribe. — Til Madrid har man nu tilbagebragt igjen alt hvad man havde flyttet derfra til St. Ildefonso; Kongen ventedes der d. 14de f. M. for at høitideligholde Napoleonsfesten. De af Hertugerne af Dalmatien og Treviso didbragte Corpser bestaae af 30,000 Mand. — Fra Toledo skrives under d. 9 om Aftenen, at Fienden var overalt paa Flugten og endnu samme Aften havde mistet 1000 Døde og ligesaa mange Fanger, og under d. 11 hedder det ligeledes fra denne Stad, at det 1 og 5te Corps havde indhentet den Engelske Arriergarde og taget 30 Canoner.

Fra Stockholm haves Efterretninger, der gaae til d. 18 Aug. Den til Paris bestemte Svenske Ambassade er afreist d. 12te; fra Abo er ankommen en Russisk Parlamentair, og fra de Norske Grændser en Coureer. Paa Kongens og Dronningens Fødselsdag d. 29 Junii er udstedt en Pardon-Placat, i Følge hvilken alle de, der uden Tilladelse have forladt Riget, kunne vende tilbage igjen, dog undtages derfra adskillige i Placaten navngivne grove Misgjerninger. — Endeel af den Svenske Skjærgaardsflaade og Transportfartøier ere d. 3die d. M. seilet forbi Grisselhamn og har styret ad Norden. — Endskjønt man hidtil har troet, at Krigsoptrinene mellem Rusland og Sverrig indtil videre vare aldeles ophørte, erfares dog nu, at Overadmiralen Friherre v. Puke og Generalen Grev Wachtmeister ere d. 15de f. M. afseilede fra Hørnesand med en Expedition, bestaaende af Canon-Slupper, som Linieskibene og en Fregat havde paa Slæbetouget. Undervels mødte den Fregatterne Euridice og Chapman. Begunstiget af en stærk Taage ankom Flaaden om Eftermiddagen Kl. 5 til Ratan. Taagen, som vedblev uafbrudt, gjorde det umueligt at udskibe Tropperne førend Kl. $2\frac{1}{2}$ om Morgenen. Hensigten af denne Expedition var, om mueligt at overrumple og bemægtige sig Umeaa. Flaaden seilede fra Hørnesand til Ratan i en Tid af 36 Timer. Landgangen iværksattes d. 17de om Morgenen, og Dieckenbode er efter indløbne Efterretninger bleven indtaget. Hele den Russiske Styrke paa denne Side Umeaa-Elven var færdig at gaae over Natten d. 17de; men da den samme Aften fik Tidende om Landgangen, marcherede en Deel igjen nord ud, og Resten d. 18 og 19. Russerne bevogtede Cordonnen langs Øre saa strængt, at ingen Speider kunde komme derover. General Erikson opbrød først d. 19de fra Hørne, og nu havde de Svenske, efter deres Forsikkring, Veien fri; men physiske Umuligheder hindrede dem i at gaae over Øre førend Natten d. 19 om Morgenen tidlig. Af Mangel paa en Bro have de forfærdiget Færger for Artilleriet og Trainet; Folket skulde gaae vadende over. Russerne havde den 19de brændt alle Broer imellem Umeaa og Olofsfors, og dette lagde store Hindringer i Veien for de Svenskes March.

Vinter og Vaar.

Da Jorden i sin Liigdragt laae
Og Solen skinned' ei,
En anden venlig Sol jeg saae
Fremlyse paa min Vei:
I Sneen spired' Roser frem,
Og Lunden blev saa grøn,
Min Hytte syntes Haabets Hjem,
Og Kjerlighed min Løn.

Jeg fandt en Mø saa englehuld,
Hun sank op til mit Bryst,
Og svor: "jeg vil ei Rang, ei Guld,
Men Dig og Elskovslyst!"
Da dufted' Roser fjern og nær,
Smaafuglene de sang
Om Elskovs blide Rosenskjær,
Og Glædesharpen klang.

Jeg jubled' skjønt i Vinterly,
Var henrykt, elskovsvarm;
Thi Møen længselsfuld men bly
Laae kjælen i min Arm.
Jeg kyste hendes Rosenmund
Og hendes Pandes Glød.
Guds Engle gav mig denne Stund
Til Varsel om min Død.

Nu smiler Vaarens Blomstersol,
Nu det min Vinter er;
Nu staaer jeg under Zemblas Pol,
Og er ei Møen kjer;
Hun skyer min Elskov og min Tro,
Hun er mig fjern og kold;
Jeg bliver aldrig mere fro,
Jeg er i Dødens Vold.

* * *

Anecdoter.

For nogle Aar siden levede her i Kjøbenhavn en 112 Aars Olding ved Navn Collerode, af Fødsel en Nordmand, som havde tjent i den Svenske Krig og kunde fortælle meget om Carl den Tolvtes Tog til Sjælland. Han havde i lang Tid

været Toldbetjent i Kjøge, og besad næsten indtil sit Endelig en god Sundhed og stor Aandsmunterhed. Han havde adskillige Børn, hvoraf ingen var under 70 og nogle endog over 80 Aar. Han opholdt sig meget i Frederiksberg By, og medens det Kongelige Herskab laae der paa Slottet, kom han ofte derop og fik Almisse. En Dag kom han til een af Cavaliererne, og havde sin næstyngste Søn med sig. "Skulde De vel troe," sagde han, i det han pegede paa Sønnen: "at denne Dreng der allerede har Tandpine?" Da Cavalieren forsikkrede ham, at han dog ikke ansaae hans Søn for at være saa ung, at han kunde kaldes en Dreng, svarede den Gamle ganske naivt: "Han er Gud døde mig endnu ikke ældre end 82 Aar!"

I Aarhuus ligger i en aaben Kiste i Capellet den for sin høie Alder saa bekjendte Nordmand Drackenberg. Uagtet han allerede er død siden Aaret 1772, saa er hans Legeme dog endnu ganske ufortæret. De, som have seet ham, forsikkre, at man fuldkommen kan kjende ethvert af hans Ansigtstræk. Men han er ganske fortørret, og ligner i Tørhed næsten en Mumie. Da han opnaaede en Alder af 146 Aar, saa er det ogsaa meget naturligt, at han i levende Live just ikke maa have havt nogen Overflødighed af Vædsker, og at hans Legeme altsaa saa meget mindre kunde gaaet over i Forraadnelse. Beskaffenheden af det Sted, hvor han ligger, har maaskee ogsaa bevaret ham fra alle andre Liigs sædvanlige Skjebne. Men mærkeligt er det dog altid, at denne Mands Legeme synes at trodse Tiden ligesaa meget i Døden som i Livet. Dens Tand synes at ville, skjønt forgjeves, gnave ligesaa længe paa den døde Drackenberg, som den har gnavet paa den levende.

De ældgamle skyggefulde Træer paa den bekjendte romantiske Mariehøi, ikke langt fra Hillerød, som Prof. Rahbek allerede for endeel Aar siden har besjunget i et fortræffeligt Digt, skulle, som man forsikkrer, være fældede i Aar, for at bruges til — Brændsel.

I Løverdags slog Lynilden ned i en Gaard mellem Slagelse og Kallundborg. Gaarden skal næsten være ganske lagt i Aske.

Afsagte Domme i Priisretten for Aalborg Stift.

No. 80. Sagen Kaperførerne Berg og Geertsen, contra Skibscapit. Schmidt, paadømt den 25 Aug. d. A. — "Det af Kaperførerne Berg og Geertsen til Aalborg opbragte tremastede Galiotskib die Hoffnung kaldet, ført af Skibscapitain Casper Martin Schmidt af Oldenborg, frigives, dog saaledes: at der af Skibet udredes de af Sagen og Opbringelsen flydende Omkostninger med 400 Rdlr. dansk Courant til bemeldte Kaperførere og deres Rederie; ligeledes forbeholdes Qvarantaine-Cassens Ret til Pasgebyhrer efter Reglementet af 25 Maji 1805 §. I. At efterkommes forinden 3de Solemærker efter denne Doms lovlige Forkyndelse under videre lovlig Adfærd."

No. 81. Sagen: Kaperførerne Berg og Geertsen, contra Skibscapitain Håsemann, paadømt den 25 August d. A. — "Det af Kaperførerne Niels Hansen Berg af Kjøbenhavn og Christian Geertsen af Aalborg opbragte Galiotskib Adelheit Wilhelmine af Bremen frigives, og bør fornævnte Kaperførere een for begge og begge for een at betale Skibscapitain Engelke Håsemann i Erstatning den Summa 320 Rdlr. dansk Courant. I øvrigt forbeholdes Qvarantaine Cassens Ret til Gebyhrer af fornævnte Skibscapitain efter Reglementet af 25 Maji 1805 §. I. At efterkommes forinden 3de Solemærker efter denne Doms lovlige Forkyndelse under videre lovlig Adfærd."

Om 4 PC. Rente.

Mænd af udbredte Indsigter og den redeligste Tænkemaade, blandt hvilke jeg kun vil nævne den i saa mange Henseender agtværdige og fortjente Etatsraad Tønder Lund, have allerede for Krigen været enige om, at Rentesystemet trængte til en Forandring. — Er det afgjort, at Lovene om Rente trænge til en Reformation, saa er det ikke heller mindre vist, at de ved Loven bestemte 4 PC.

aarligen Renter i en Tidsalder, hvor 100 Rdlr. kunne bringe Renteyderen langt større Nytte, og 4 PC. Rente derimod have for Rentetageren en uforholdsmæssig mindre Værdie, ikke kunne kaldes passende til Tidsomstændighederne. Hvo kan negte, at enhver Laaner maa kunne gjøre sine Penge nu, da Handel og Vandel saa betydeligen have tiltaget, langt mere frugtbringende end fordum? Og hvor er det muligt, at Capitalisten f. Ex., der har intet at leve af, uden sine Rentepenge, i disse dyre og besværlige Tider skal kunne leve af 4 PC.? Jeg sætter, at en Mand havde en Capital af 10,000 Rdlr. paa Rente, kan den Sum da vel nu omstunder forskaffe ham Livets allerførste Nødvendigheder? I fordums Dage kunde en Mand leve anstændig af 400 Rdlr., fordi man da kunde komme ligesaa langt med 400, som nu med 1200 Rdlr., og 4 PC. var altsaa, med Hensyn til Tiderne, en ligesaa billig som klækkelig Rente. Men nu, da Tiderne have forandret sig saa meget, maatte det ogsaa kunne tillades, at tage høiere Rente end 4 PC.; thi uden denne Tilladelse er det neppe muligt at den, som ikke eier en meget betydelig Sum og ikke kjender nogen anden Udvei til at gjøre sine Penge frugtbringende, end deres Udsættelse paa lovbestemte Renter, skal kunne leve nogenlunde anstændig af sine Rentepenge. Netop denne saa lavbestemte Rentefod aabner Døren for Aager, som ikke vilde være saa almindelig, dersom Capitalisten havde Tilladelse til f. Ex. at tage 6 PC., som vist ikke er for meget i vore Dage.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Sjette Aargang. No. 96.
Udgiwet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.
Løverdagen den 9 September, 1809.

Til alle dem, som kiende og ynde vor nordiske Oldhistorie.

(Sluttet.)

At Saxo Grammaticus skriver et udmærket smukt Sprog, er næsten det eneste, hvorfor han af alle fornemmeligen berømmes, men naar Man betragter ham som oldnordisk Historieskriver bliver Sproget en iblandt hans væsentlige Ufuldkommenheder. Undertiden er det baade tvunget og mørkt, og saa fuldproppet med poetiske Beskrivelser og romerske Kunstord, som ingenlunde passe sig paa vort gamle Norden, at Meningen ofte bliver dunkel og uforstaaelig, og foraarsager at enhver troer sig beføiet at forklare Ordene paa den Maade, som bedst stemmer overeens med en allerede forudfattet Mening. For dem, som kun løseligen have giennemlæst nogle af Romernes Prosaister og maaskee Stumper og Stykker af deres Poeter, er det et fuldkommen spildt Arbeide at tage Saxos Historie i Haanden, kun de som ved en lang Øvelse have faaet en grundfæster Smag i Romernes bedste Klassiker, kan vente deraf at høste nogen Nytte, og fra den Side betragtet, er Mængden af de studerende som ønske at kiende Saxos Historie en troe Oversættelse uundgaaelig nødvendig. Denne væsentlige Ufuldkommenhed hos Saxo Grammaticus har ogsaa jævnligen sat vore Lærde i en ikke ubetydelig Forlegenhed (11). — Fuldkommen upartisk, og desuden med bedste Overbeviisning, tør Forfatteren heraf paastaae, at i Henseende til Udtrykkets Nethed og Styrke staaer Snorre Sturlesøn ingenlunde tilbage for Saxo Grammaticus, men overgaaer ham langt i ægte og kraftfuld nordisk Aand; men Man kan ikke vente at denne Fuldkommenhed vil blive paaskiønnet af andre end dem som enten besidde grundig Kundskab i Nordens gamle Sprog, eller have lært det som deres Modersmaal, og følgeligen ere i Stand til at læse Sturlesøns kostelige Værk i Grundsproget. Alle de andre derimod

(11) E. Rothe Nordens gamle Statsforfatning, 1 D. P. 51, 161 og 162. Dr. Baden Lovkyndighedens Historie, P. 18. 21. Lagerbrings Svearikes Historie, 1 D. P. 143, m. fl.

ombedes, ikke at slutte fra den danske Oversættelse som findes i den schønningske Udgave af Snorre Sturlesøn, til Grundsprogets Reenhed og Siirlighed, thi saa mesterligt som dette er, saa stødende er derimod Oversættelsen for alle dem som ynde den nuværende finere og bedre Tone i det danske Sprog; hvilket dog ingenlunde være sagt for derved at vilde nedsætte denne Oversættelse, som unægtelig har sine store Fuldkommenheder, da dens Hensigt allene synes at have været, at levere sin Original i det ægte og rene gamle danske Sprog, men ingenlunde saaledes som det ved vore Dages Cultur og Smag er bleven forandret.

Uden at indlade sig her i en vidtløftig Undersøgelse angaaende, om og hvorvidt Saxo fortiener Navnet pragmatisk Historieskriver (12), hvormed Dr. Baden har beæret ham, og tillagt ham samme paa den nye critiske Journals Authoritet i langt høiere Grad end Snorre Sturlesøn, vil man blot bemærke: at kun den Historieskriver, som ikke blot paa et enkelt Sted, men hele sit Værk igiennem har lagt for Dagen Sandhedskiærlighed, og i det mindste nogenlunde taalelig Skiønsomhed og Smag i de Tildragelsers Valg og Forbindelse, som udgiøre Hovedtraaden i hans Fortælling, tilkommer retmæssigen Hædersnavnet pragmatisk. At Saxo ikke opfylder disse Fordringer, at han paa mangfoldige Steder røber Partiskhed fornemmeligen mod de Norske, som han kalder en doven og opblæst Nation, og forsikkrer, at den som viste dem nogen Velvillighed giør det mod utaknemmelige (13).

(12) Badens Skrivt, Pag. 47. 49.

(13) Saxo Historie, Pag. 134 og 190.

Derom kan enhver bedst overtyde sig ved at igiennemlæse hans Historie, og dog ikke med Grund finde sig befoiet til med Dr. Baden, at irettesætte vor Schønning, skiøndt han i Anledning af de anførte, samt flere andre Saxonis Udeladelser, har paa en beskeden Maade yttret sin Mening om sidstnævntes partiske Sindelaug (14). Selv Lagerbring, som dog mindst var interesseret i at betragte vor Saxo fra ufordeelagtigere Side end som virkeligen stemmede overeens med Sandhed, har dog fundet sig befoiet til, at fælde følgende Dom over hans Historie: (15) "Det er Skade, "at denne sidste (Saxo, thi iforveien har han alt afsluttet sin Berømmelse over Sturlesøn), uden "Skiønsomhed og Orden, har iflæng sammenskrabet "alt hvad han har kundet overkomme, og desuden "som oftest ladet fremlyse en altfor stor Partiskhed "i de Ting, som han har indbildt sig at angaae "hans Fædrenelands og Landsmænds Ære" — "Man har derfor fundet sig nødsaget til for større"stedelen at forbigaae Saxos Fortællinger, eftersom "han viger altfor meget fra andre paalideligere "Veiledere." — Ganske fuldkommen kan man heller ikke friekiende Sturlesøn for den Feil, at have holdt maaskee en smule for ømt over Nordmandens Krigerære, men yderst sielden spores dog denne Feil, og aldrig uden at ledsages af eetslags sindigt Maadehold og Værdighed, som overalt saa høiligen udmærker hans klassiske Arbeide.

Uagtet Forfatteren heraf, skiøndt ufuldstændig, saaledes har fremsat sin Mening over Saxo.

(14) Schønnings Historie.

(15) Lagerbring Svearikes Historie 1 D. Pag. 10.

nis Grammatici Værd som Historieskriver, allene betragtet fra visse Synspunkter; har dog hverken Misundelse eller Partiskhed over hans Fortieneste af den danske Historie været en til Hensigten foranledigende Aarsag; — Man ønskede tvertimod oprigtig, at Saxonis Fortienester vare meget større end som hans ivrige Tilhængere finde sig berettigede at tildømme ham. Kun dette har man vildet vise, at naar Dr. Baden nedsætter den af alle vore berømte lærde Oldkyndige saa høitagtede Snorre Sturlesøn, for dermed at ophøie Saxo Grammaticus, falder Hr. Dr. uden Tvivl til den selvsamme Feil, som han har bebreidet andre, og har uden Tvivl for meget taget Hensyn til, at Saxo har givet os en dansk, ligesom Schønning, og flere, beskyldes for i Henseende til, at Sturlesøn har givet os en norsk Historie; da Man dog, i at bestemme Historieskrivernes indvortes Værd og Fortieneste, ikke saa meget bør tage Hensyn til hvad Lands Historie de have beskrevet, som hvorledes de have beskrevet den; den som, fuldkommen overeensstemmende med Retfærdighed, vil bedømme Historieskriveren, maa, ligesaalidet som denne, tænke paa, at han har noget Fædreland. Saare rigtige og træffende ere i denne Henseende den agtværdige Lagerbrings Ord, i hans ovenanførte Dom over Saxonis Historie: "Billighed taler for (16), siger han, "at Man ved alle Leiligheder, søger at "fremme sit Fædrenelands Ære, men Sandhed er "dog den høieste Lov som forbinder Historieskrive-"ren, og det er upaatvivlelig en temmelig ussel "Forretning at lyve for sit Fødeland."

(16) Lagerbrings Historie sidstnævnte Sted.

At imidlertid en udførlig og grundig Sammenligning imellem Snorre Sturlesøn og Saxo Grammaticus, som Historieskrivere, vilde være et meget fortienstfuldt Arbeide, ihvorvel vi dog ere saa lykkelige, efter vore Lærde, at besidde en Mængde derhenhørende saavel adspredte som samlede Bidrage, og at saadan en Sammenligning kunde blive en sand Vinding for vor oldnordiske Historie, var ligesaa overflødigt at bevise, som tillige at erindre, at ikke alle vilde være dette Arbeide fuldkommen voxne, og det vil overalt være meget lettere at opregne de hertil i Almindelighed nødvendige Egenskaber, end at udpege den af vore Lærde, som i høieste Grad besidder dem. At Valget imidlertid burde falde paa en Mand, som foruden grundig Kundskab i det gamle scandinaviske og latinske Sprog, ogsaa havde giort sig bekiendt ved dybe Indsigter i vor oldnordiske Historie og Antiqviteter, og desuden maatte besidde den til Arbeidet fornødne Smag, og almeen erkiendt Sandhedskierlighed i sine videnskabelige Arbeider, var fuldkommen upaatvivlelig, og som saadan en torde man vel nævne, uden derved at vilde nedsætte vore andre Lærde, Formanden saavel i Kundskaber som i Alder (Dr. Badens Udtryk (17) for vore Oldgrandskere, Justitsraad S. Thorlacius. At denne Mand var Arbeidet voxen, det vil de bedst kunde indsee, som have giennemlæst hans dybsindige og høistlærerige, til vore nordiske Antiqviteter henhørende Arbeider, om han derimod i Overensstemmelse med denne Yttring paatager sig det, vil Tiden vise.

Dette være nok sagt, allene for at hævde den,

(17) Veterin. Selsk. Skr. 1ste D. Pag. 18.

vor uforlignelige Snorre Sturlesøn, af Scandinaviens største Lærde, engang tildeelte Rang blandt Nordens Historieskrivere, og ingenlunde for dermed at vilde sige vor, ellers i saa mange Henseender af Nordens Oldsager høitfortiente og lærde Dr. Baden nogen Ubehagelighed, eller for at vilde lægge Hindringer i Veien for Opfyldelsen af hans berømmelige Hensigt med en ny Udgave og Oversættelse af Saxonis Historie, hvortil vi saa høiligen trænge, og hvorfor Hr. Doctoren, som den der først har bragt denne Sag i virksom Bevægelse, fortiener vore Lærdes velforskyldte Tak og Høiagtelse.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Under 28 Augusti d. A. er udfærdiget en Kongl. Placat, angaaende Præmie for Mandskabet paa Skibe, som føre Levnetsmidler m. m. til Norge, af følgende Indhold: "Ligesom for Indførsel af Levnetsmidler med saavel fremmede som indenlandske Skibe til Norge hidtil er udsat følgende Præmier, nemlig: for hver Tønde Smør, Flesk, salted eller røget Kjød 2 Rdlr. Hvede, Rug, Erter eller Salt 1 Rdlr. Byg eller Malt 72 Skl. Kartofler eller Havre 48 Skl. Gryn dobbelt saameget og Meel ligesaameget, som for den Kornart, hvoraf det er maled, hvilke Præmier indtil næstkommende April Maaneds Udgang udbetales Afladerne eller Eierne; saa udsættes endvidere herved allernaadigst, foruden bemeldte Præmier, indtil samme Tiid for Skipper og øvrige Mandskab af enhver Nation, som fører Levnetsmidler til Norge, en Belønning af 2 Rdlr. 48 Skl. pr. Commercelæst af slige Skibes Drægtighed, naar Losningen skeer i Aggershuus Stift, og af 2 Rdlr. pr. Commercelæst, naar den skeer andensteds i Norge. — Denne Præmie, som ved Ankomsten til Norge strax udbetales af den Kongelige Casse paa det Sted eller i den Havn, hvor Ladningen losses, deles mellem Skibets Mandskab, saaledes at hver Mand af Besætningen faaer een Deel og Skipperen to Dele, naar ingen Styrmand, foruden Skipperen, er ombord; men naar tillige er Styrmand, da saaledes at hver Mand af Mandskabet faaer 1 Deel, Styrmanden 1½ Deel, og Skipperen 2½ Dele. — Saavel denne Præmie for Skipper og Mandskab som de øvrige Præmier for Afladerne eller Eierne udbetales i alle Tilfælde i dansk Courant."

Under 5 Septbr. d. A. er igjennem det Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer, udfærdiget en Placat, hvorved Udførsel af Hvede fra Hertugdommene tillades indtil videre, af følgende Indhold: "Det har ved allerhøieste Resolution af 2den d. M. allernaadigst behaget Hans Majestæt Kongen indtil videre at tillade Udførsel af Hvede fra Hertugdommene Slesvig og Holsten saavel søværts som landværts til fremmede venskabelige Steder."

Paa den Auction, som nylig holdtes i Nysted over en Deel Sukker og Caffe, vare Priserne meget høie. Raa Sukkere bleve betalte med 76 til 88 ß. Pundet og Caffe med 11 Mk. 4 ß. — Ogsaa paa Løkken var nylig en Auction, hvor Caffe betaltes med 11 Mk. 8 ß.

Congo-Thee er i disse Dage stegen til 21 Mk.

I Følge Privatefterretninger fra Antwerpen er det i dette Øieblik næsten umueligt for Engellænderne at tage denne Fæstning og den der stationerede Fransk-Hollandske Flaade, eftersom Schelde allerede længe i en Strækning af tre Fjerding Mile næsten udgjør et eneste Batterie. Engellænderne skulle ogsaa allerede have forladt deres Station og ere seilede tilbage igjen.

I disse Dage ere Concours-Arbeiderne offentligen udstillede paa Konstacademiet. I Historiemalerie er det opgivne Æmne Jacobs Død efter 1ste Mose Bog 49 og 50 Capitel. De udstillede Concoursstykker ere af de Herrer Eckersberg, Hagenberg og Eckstrøm. Den første concourerer for den store Guldmedaille og de to sidste for den lille. Hr. Eckersbergs Arbeide er fortræffeligt. Tegning, Colorit og Sammensætning røber Smag og Aand. Konstneren har valgt det Øieblik, da Patriarken drages med Døden. Næst efter det Eckersbergske Arbeide fortjener det Hagenbergske første Plads. — I Architecturen er det opgivne Æmne et Invalidehuus. — I Kobberstikkerkonsten Hiob efter Lanfranco. Concoursstykket er af Hr. Heuer, og gjør Konstneren Ære.

Odense, d. 5 Sept. Efter en usædvanlig Varme paa 1ste September, udbrød samme Aften Kl. 8 den heftigste Torden, vi i Odense have oplevet i mange Aar, som vedholdt i 8 Timer til det blev Dag. Det lynede uophørligt og trak næsten fra alle Sider, hvorved det 3 Gange nærmede sig Odense, dog, Gud skee Lov! høres endnu ikke til nogen egentlig Skade, undtagen at det traf i Frue Kirkes Præsteboelig, hvor det spolerede endeel, dog uden at tænde, efterladende sig, som sædvanlig, Spor af meget forskjellige Virkninger; og i Nedergade, formodentlig ved en Straale fra samme Explosion, bleve 2 Personer, som stode i Gadedøren, omkastede, men ingen beskadiget i Stuen. Et lidet Barn i samme tilkjendegav allene, at føle en brændende Svie paa Armen. Luften er imidlertid ikke afkjølet endnu i Dag den 5te. I Gaar blæste en Storm af O. S. O., hvorved hele Horizonten rundt om saae ud, som naar om Sommeren bebudes vedholdende Tørre, eller naar tilforn Hedebrand eller fjern Jordbrand har opfyldt Luften. Aarsagen hertil, eller Virkningen heraf erfares da vel en Gang.

Aalborg, den 3 September. Høitideligheden paa Compagniehuset fandt Sted sidstafvigte Fredag Eftermiddag. Efter en til Dagen saare passende Tale, fremført med megen Kraft og Værdighed af H. H. Hr. Stiftsprovst Schierup, bleve 16 hensigtsmæssige Præmiebøger uddelte til de Elever, som i afvigte Skoleaar meest havde udmærket sig ved Flid og Sædelighed, nemlig af 5te Klasse: J. Peter Karmarch; af 4de Klasse: J. Schougaard og P. Winther; af 3die Klasse: F. Lychegaard, J. Wedsted, K. Gad, F. Koefoed, M. Nold; af 2den Klasse: C. Milling, J. Høgsted, J. Mørch, C. Kiærulf; af 1ste Klasse: T. Dessen, M. Marchussen, C. Qvist og Praem. Høitideligheden forskjønnedes ved en Concert opført af Institutets Elever, hvortil Musiken var componeret af Hr. Cantor Kadel. — Enhver retsindig og ædeltænkende Mand, ønsker sikkert denne fortrinlige Læreanstalt al muelig Held og Velsignelse.

Afsagte Domme i Priisretten for Aalborg Stift.

No. 82. Sagen: Kaperfører Ole Erichsen, contra Skibscapitain Peter Martel, paadømt den 25 Aug. d. A. "Det af Caperfører Ole Erichsen til Skagen opbragte Galeaseskib the Emanuel kaldet fra Guernsey, med dets Tilbehør og indehavende Ladning, tilkjendes bemeldte Kaperfører og hans Rederie som god Prise; dog forbeholdes Caperfører Jacob Gjøs af Christianssand og hans Rederie dens formentlige Rettighed til Anpart i fornævnte Prise til rette Tid og Sted paa lovlig Maade at udgjøre."

No. 83. Sagen: Kaperfører Christen Holm af Aalborg, contra Skibscapitain Tunjes Frericks de Boer, paadømt d. 25 Aug. d. A. "Det af Kaperfører Holm til Aalborg indbragte Kufskib Paulina Sophie Wunderlich, ført af Skipper de Boer, med dette Skibs Tilbehør og indehavende Viinladning, tilkjendes bemeldte Opbringer og hans Rederie som god Prise."

At et Caper-Rederie, hvis Caper er stationeret ved Skagen, har havt Brev fra sammes Anfører, hvori denne beretter: at have anholdt et Americansk Skib, ladet med Caffe og Sukker m. v., hvorpaa fandtes dobbelte Papirer af den Beskaffenhed at Skib og Ladning upaatvivlelig vilde have vordet Priis, men at bemeldte Skib igjen ved 4 armerede Engelske Barcasser blev Caperen frataget inden det kunde naae Landet; — troer Anmelderen ei at burde undlade at bekjendtgjøre offentligen, som noget der synes at være af Interesse under nærværende Omstændigheder. (Christiansands Avis).

Trondhjem d. 11 Aug. Den 7de d. M. blev hertil indbragt ved Hr. Capitain Peter Fougner, Pinkskibet die Frau Christine, under Hamborger Flag, foregivende at komme fra Holland, men var direkte fra London; Skibet blev taget ved Nordkap og har forhen, efter Rygtet, hørt hjemme i Drøbak; Capitainen beretter, at en engelsk Fregat og to Kutterbrigger krydser ved Nordkap og har udøvet adskillige Plynderier i Finmarken.

I Trondhjemsavisen læses følgende: Fra Hr. Ridder og Provst Rønnau har jeg havt den Fornøielse at modtage Prøve af Harpix, som er forfærdiget i Opdals Sogn; — glædeligt er det, at vi ile dog Skridt for Skridt fremad; Harpix have vi, ligesom saa mange andre Produkter, hentet fra Fremmede, den vi selv kunne forsyne Andre med i Mængde; — vi kunne, uden at tilføie vore Skove mindste Skade, aarlig virke saa megen Tjære og Harpix, samt Kjønrøg, at vi kunne drive betydelig Handel dermed. Tjære udskibes rigtig

nok, men Harpix og Kjønrøg hente vi næsten alt hvad vi forbruge, fra Tydskland, og betale samme ret godt. Stephanson.

I disse Dage er der atter forefaldet to Fægtninger, der stadfæste paa ny, at Danske Sømænd i aaben Kamp aldrig vige for Brittisk Overmagt. Søelieutenant Halling, som med 8 Canonbaade og 4 Skjøtfartøier blev paa Elben angreben af en Engelsk Magt, bestaaende af 1 Fregat, 4 Brigger og 1 Canonbaad, har saaledes modtaget Fienden, at de større Krigsskibe nødte til, i forskudt Tilstand at redde sig med Flugten, maatte tage den ene Brig paa Slæbetouget, og at Canonbaaden blev erobret. — Mellem Fladstrand og Skagen have 3 Canonbaade og 3 Canonjoller efter 2 Timers hidsig Fægtning, erobret en Engelsk Orlogsbrig. I begge Træfninger mistede vi ikke en Mand.

I det Kongelige Octrojerede Danske Asiatiske Compagnie holdes General-Forsamling d. 18 Sept. førstkommende om Eftermiddagen Kl. 4½ Slet, hvor Interessenterne anmodes af Directionen om at møde for: 1) At erfare hvilket Regnskab, der siden Directionens sidste Relation desangaaende er decideret ved Compagniet. 2) At underrettes om Beløbet efter Regning, af Compagniets i Aaret 1808 til Hans Majestæt Kongen overladte Vare-Beholdninger, samt om hvad derfor hidtil er indkommet i Compagniets Casse. 3) At resolvere angaaende Hr. Simon Lazaruses Begjering om Rabattens Godtgjørelse af 12,357 Rdlr. 5 Mk. 7 Sk., uagtet sammes for sildige Indbetaling paa Auctionen af 3 Febr. 1808. 4) At tilstaae Hartvigsen & Trier Afgjørelsen med 20 PC. af 491 Rdlr. 4 Mk. 11 Sk., som kræves i disses Boe for Tab paa uindløste Vare, og Renter. 5) At tage Beslutning angaaende Compagniets ved Conventionen her gagerede Betjenteres og Budes Begjering om et lige Gratiale af 2000 Rdlr. for det sidst forløbne Handelsaar, som det der i adskillige Aar vilkaarligen har været dem forundt. 6) At lade sig forelægge Balancen til 11 April 1809, tilligemed den af Compagniets bestandige Commission foranstaltede extraordinaire Evaluations-Forretning til samme Tid, til Veiledning ved Forslaget angaaende, hvad der ved dette Aars Slutning kan uddeles pr. Actie til Compagniets Interessentere.

Udenlandske Efterretninger.

I Vlissingen er under Bombardementet sprunget et Krudtmagazin i Luften.

Engellænderne skulle have gjort en liden Landgang paa Granville (en liden Stad og Havn paa Kysten af Nordmandiet). Der er nu sendt Franske Tropper did.

Tusinde Mand Keiserl. Franske Nationalgarde ere afgaaede til Antwerpen, hvor der ankommer saa mange Nationalgarder, at man maa sende en Deel deraf til Lille.

Man regner, at henved 100,000 Mand Tropper trække sig sammen ved de Franske Kyster.

Fra Nord-Armeen havde man d. 26de f. M. ingen officielle Efterretninger i Paris. Aviserne meldte blot, at et Engelsk Krigsskib har d. 16 f. M. beskudt Batteriet Margaretha, men uden at tilføie det nogen Skade. Kun 2 Officierer og nogle Soldater ere blevne dræbte, da et Krudtforraad fløi op.

Gener. Lieut. Gratiens Corps er paa sin March fra Tydskland kommen d. 24 igjennem Deventer, til hvilken Ende vedkommende Øvrigheder have maatte levere 500 Vogne. Endnu samme Nat skulle Tropperne bryde op til deres Bestemmelsessted.

Antwerpens Indvaanere have efter høiere Befaling maattet forsyne sig med Levnetsmidler for 6 Maaneder. Endskjønt man ventede at Engellænderne skulle angribe Fortet Lillo, have de dog indtil d. 22 f. M. endnu ikke foretaget noget. Da man frygter et Angreb paa den venstre Strandbredde, saa føies i største Hast de kraftigste Forsvarsanstalter fra den Kant.

I Neapel blev Keiser Napoleons Fødselsfest forherliget ved en overordentlig Omstændighed. Siden d. 15de Aug. om Aftenen var den Neapolitanske Flottille, bestaaende af 1 Fregat, en Corvette og omtrent 80 Canonbaade, embosseret uden for denne Stad. Man havde ladet den tage en saadan Stilling, at den kunde affyre de ved saadanne Leiligheder sædvanlige Salver. D. 15 nærmede der sig 4 Engelske Linieskibe og 20 Canonbaade, som krydse i de Neapolitanske Farvande, og gjorde et Angreb netop i det Øieblik, da Kongen mønstrede de ved Strandbredden af Chiave forsamlede 20,000 Mand, som vedbleve roligen at manøvrere, medens 2 til 300 Ildsvælg ved den Neapolitanske Bugt underholdt en uophørlig Torden.

En ubeskrivelig Mængde Tilskuere vare ved Stranden Vidne til dette store Syn. Engellænderne, der ikke turde nærme sig Fortet, holdt sig i en ærbødig Afstand derfra, og maatte tilsidst drage bort med uforrettet Sag.

Kong Joseph har i sit Hovedqvarteer Madridejos, under d. 12 Aug., førend hans Afreise fra Armeen, udstedt følgende Dagsbefaling: Soldater! Da jeg for tre Dage siden tilkjendegav eder, at den i Talavera slagne forenede Armee flygtede paa hiin Side Tajo paa Veie, som Artilleriet ikke kan passere, lod jeg eder ogsaa ahne hvad der nu er mødt den. — Det femte Corps har indhentet dens Arriergarde, har frataget den 30 Canoner, alle dens Krudtvogne, dens Bagage, har dræbt den mange Folk og gjort en betydelig Deel Fanger. — Hvad der var umueligt at forudsee er Slaget ved Almonacid. Hvor kunde man troe, at denne Mancha Armee, skjønt den var 40,000 Mand stærk, vilde vove at marchere mod Toledo? Den Armee, som ved det blotte Rygte om eders Tilbagekomst fra Alberche, var flygtet og gaaet tilbage over Tajo igjen, har ikke holdt sig mod Cavalleriet i Villa Major og er bleven forceret i Positionen ved Toledo. — Seieren er ikke længe bleven uafgjort: Generaler, Soldater, Cavallerie, Infanterie, alting er blevet bragt i en fuldkommen Uorden. 35 Ildsvælg, 100 Krudtvogne, 200 Vogne ere i vor Magt. Alt hvad der er undkommen fra Valpladsen er adspredt og har ingen Militair-Tilværelse mere. — Dertil ere nu Kræfterne af den umaadelige Armee, der skulde ankomme i Madrid, hensmeltede!

Keiser Franz, som endnu bestandig opholder sig med sin Gemalinde i Comorn, har udnævnt Grev Metternich til sin første Statsminister.

Det Tyrkiske Corps, som er fremrykket til Colubara, skal være blevet aldeles slaaet af Servierne.

Conferencerne i Altenburg have d. 17de f. M. taget deres Begyndelse.

Fra Wien af gjendrives det Rygte, at en Deel af den Keiserlige Garde er brudt op til Paris. Ikke en eneste Mand har hidtil faaet Befaling til Tilbagemarch og der ankommer tvertimod bestandig friske Tropper fra Frankrige, for at forstærke de forskjellige Armeecorps. — Den Østerrigske Armee trækker sig, efter Forlydende, for største Delen tilbage over Jablunka til Ungern.

Keiser Franz har i Wien ladet indkjøbe for mere end en Million Gylden Prætiosa, som formodentlig ere bestemte til Foræringer for Keiser Napoleons fornemste Ledsagere, naar Freden er undertegnet.

Bayerens Grændser ere nu ganske forladte af Linietropper og Landværn. Men der skal i en Hast dannes et nyt Landværn, og dertil tages alle Mandfolk fra 16 til — 60 Aar. Men man veed ikke ved hvilke Midler den Befaling, som i den Anledning er givet, skal udføres.

Fra Augsburg hedder det under d. 28 Aug.: da det sidste Forsøg at undertvinge Tyrol er aldeles mislykket, saa skal en Expedition sendes did. Marchal Macdonald skal have Hovedanførslen over alle til dette Land bestemte Tropper. — Franskmændene og Bayrerne have aldeles rømmet Voralberg, men i Forveien have de medtaget adskillige Gidsler. Man troer imidlertid dog, at Opstanden ikke vil være mere almindelig, da adskillige Sogne have lovet ikke at ville have noget Samqvem mere med Tyrolerne. — De Tyrolske Insurgenter skulle paa adskillige Puncter have sprængt Landeveiene og saaledes gjort Samfærslen umuelig.

Stockholm d. 25 Aug. Fra d. 19 April til 25 Julii ere 27 Nordamericanske Skibe ankomne til Gothenborg. — Admiralitets-Lieutenant Wahlberg, førende det armerede Skib Maria Elisabeth og kommende fra Wismar med en Convoy af 5 Skibe, har taget den Danske Caper Revange, Capit. Henrichsen fra Flensborg, og opbragt den til Carlscrone. Besætningen af 16 Mand er gjort til Krigsfanger.

Et Par Ord om mythologiske Skieldsord og om Hr. Bejanius's Skrivelse.

I No. 93 af dette Blad har en mig ubekiendt Forfatter med temmelig Vidtløftighed anmodet Recensenten af Hr. Prof. Engelstofts Skrift om Nationalopdragelsen, at han videre vilde udvikle og godtgiøre det, han om Nationalskuespil og om Theatret i Danmark i nogle Linier har sagt. Det kunde vel hænde sig, at flere vilde underskrive dette Ønske, helst om det var udtrykt med lidt mere Fynd og Korthed; men om disse tillige kunne finde sig i

Alt, hvad Hr. Vejanius deraf tager Anledning til i det Følgende at fremføre, er vel ikke saa lige sagt. Undertegnede kunde i det mindste have adskilligt at erindre i den Henseende, ifald det var hans Sag at begive sig ud paa Dramaturgiens Vande, der hos os hverken hører til de stilleste eller klareste. Nu, da han erkiender, hvad Mange i andet Fald straks vilde tilraabe ham, at Lauget neppe vil vedkiendes ham: maa han nøies med at spørge sig frem, hvor andre docere og harangere sig frem (stundom vel ogsaa tilbage).

Hvem mon der holder os bedst i Minde, hvad en Skueplads er, hvad den bør være og alt det mere, som der hører til, enten den som skriver vidt og bredt derom, eller Skuepladsen selv, naar den var det den burde være? Hvoraf lære vi Tilskuere mest, enten af en Dramaturgie, var den end af Lessing eller Rahbek, eller af et dramatisk Mesterværk, digtet og spillet i lige høi Fuldkommenhed? — Disse to Spørgsmaal vover jeg for det første at bringe frem, og om ikke andet, kan jo dog Hr. Vejanius more sig med at bringe dem og deres Fremsætter under en af hans respective Classer. Men endnu lægger jeg her det 3die til, som den høist naturlige Orden hos Hr. V. fører mig til: kan det forsvares for Kritikens, Æsthetikens og Philosophiens Domstol, i Litteraturens Rige at ville indføre en ganske ny Rangordning efter selvvalgte Ærestitler, uden at give mindste Forklaring over disses positive og negative Værdi, over de Regler eller Luner, hvorefter de uddeles, og over de Egenskaber, som udfordres for at beæres med en af disse? — Enhver, som opstiller en Theorie, lige indtil Engel, som gav en Theorie der Dichtungsarten, pleier dog altid at bygge paa et Slags Grundvold. Men her er ingen Grund, ei engang nogen historisk, til den nye Theorie, hvorefter Hr. V. vil bringe græske Navne, som charakteriserende Skieldsord, ind i Litteraturens og Konstens Rige hos os; uden man vil antage den, at det som Hr. Vejanius kalder: at føre det store Ord, er eenstydigt med: at være af anden Mening end han og vove at yttre denne Mening; thi i saa Fald kan man tænke sig, hvor let en tilgivelig Indignation kan forjage alt Hensyn paa fornuftige Grunde, og hvo vilde vel være saa inhuman, at berøve ham den Bekvemmelighed, under slige Conjuncturer at gribe et Middel, som man, uden at kiende en Toddel af alt hvad der hedder Æsthetik og Kritik, kan lære ved at kaste et halvt Øie i Ramlers eller Damms Mythologie? Men jeg troer endnu, at enhver frisindet Læser gierne tilgiver den ubekiendte Hr. Vejanius, at han vil indbilde os, han rask væk kan metamorphosere enhver, som han lyster, til en Midas eller Silenus, dersom han kun havde vidst at giøre det lidt mere sandsynligt, at det ikke ene og allene er hans egen Skyld, naar han ei vil see Tingene i deres rette Skikkelse; og dersom han ikke ved sin fornemme Tone giorde sig mistænkt for at høre til dem, som ynde Dictator-Værdigheden og det Privilegium exclusivum, at lukke Folk ud og ind af Parnassets Bagport; da dog slig Værdighed er i Konstens Rige for længe siden afskaffet. Og dette sidste troer jeg fornemmelig bør paaankes; om for Resten en alt for fyrig og udsvævende Phantasie seer en Faun eller Silen eller Midas, hvor den mere rolige Betragter finder ganske naturlige Mennesker, hvis Øren, Næse og Øine ere som Folk i Almindelighed har dem, — dette er der jo i Grunden intet i, naar den kun ikke vil giøre sin Beskuelses-Maade til den ene saliggiørende.

Endnu kunde her vel spørges adskilligt — f. Ex. om Publikum eller Skuespillerne bryde sig saa farlig meget om dramatiske Journaler, helst som vi her til Lands pleie at have dem, og hvori egentlig deres overordentlige Nytte bestaaer? *) Om ikke den mælende Kritik stundom er mindre billig og mere kiedsommelig, end den saakaldte umælende, og om ikke Umælende ligesaavel have deeltaget i Bestyrelsen af vor nyeste skriftlige Theaterkritik, som de have viist kaad og uforsvarlig Adfærd i at misbillige en kiedsommelig Tragedie? Hvori den Toneangivelse bestaaer, som den umælende Kritik efter Sigende saa nyligen udelukkende skal have paataget sig? m. m. — men da jeg ikke, som Hr. Vejanius, troer, at saadanne Tidsskrifter, hvis Bestemmelse medfører en blandet Mangfoldighed, kunne vinde stort ved ofte og længe at see ind til Theatret: saa vil jeg jo før jo heller afbryde, og det uden at love mere.

Chr. Molbech.

*) En Mand, som vel tør regnes blandt de competente Dommere, finder denne ikke betydelig. (S. Hr. J. R. Kærulfs Breve om Moral i Skuespil. Skand. Museum 1802. 3 H. S. 1, 2.)

Prøver af: "Forgaarden ved N. H. Søtoft."

Kirsebærene.

See paa det skinnende Guldfad de tæt sammenbundende Klynger
Bragte mig Møen, da randt mig Dyvekes Skjæbne i Sind.
Munken fremstod for mit Pult og bød mig saa djævelsk at smage.
Hurtig jeg skynded' mig da at kalde den givende Glut,
Tog hende venlig i Haanden og stirred' saa ind i Blaaøjet,
Saae — og hensvandt ved mit Syn udi den luende Glands.
Tillid jeg følte i Barmen, da Hjertet sig sælsomt bevæged',
Stille hensank jeg da glad med den smilende Pige paa Skjød;
Luende mere end Frugten og blødere formet end Rosen
Saae jeg de duftende Læber og raabte: "O her er ei Gift,
Uskyld, den venlige Gærtner, har sendt mig den reneste Vaarfrugt."
Tusinde Kysse mig skjænktes, Fadet og Giften blev glemt.

N. H. Søtoft.

Solnedgang.

Solen sig sænker i Havet at kjøle det brændende Hjerte,
Livlig som Rosen, men bly den skjuler i Natten sit Kys,
Pigen mig synker i Armen og tænder det glødende Hjerte
Dobbelt ved Elskerens Blus udi den natlige Fred.
Herlig de duftende Kinder i Ungdommens Sundhed hun trykker
Til min begjerlige Mund, medens den snehvide Arm
Lagt om min Skulder forvirrer det hæftige svulmende Hjerte,
Saa at det præsser sig tæt op til det mandlige Bryst;
Men som den døende Stjerne det venlige Øje fortvivlet
Ledsager Favntag og Kys, skjuler sin Sol i min Favn.

N. H. Søtoft.

Alder uden Aar.

Altsaa kun var jeg et Barn da første Gang kjælent jeg legte
Skalkagtig udi dit Skjød, from som et moderløst Lam.
Der Du mig klapped' paa Kind og bortvang de smigrende Kjærtegn
Med dit alvældige Kys, medens saa nøjsom jeg lo.
Barnet er voxen min Mø, det træder nu kjækt til Dit Leje.
Morgenen kaldte det Barn, Aftenen kalde det Mand.

N. H. Søtoft.

Kongens Hauge.

Templet med Herkules i og Fægteren Løven med Hesten
Herligst besjælet af Kunst, skued' jeg Kunstaanden tro,
Vandred' betænksom og taus igjennem de gothiske Gange
Mellem de snorrette Træer, priste den plastiske Kunst.
Kunstens det Herlige veeg! Idalia svæved' i Gangen
Paa sin fortryllede Karm, didfulgt af Uskyld og Spøg.
Snart i min udstrakte Arm indvandt hun det straalende Legem,
Snart til min glødende Kind sig hæfted' den blussende Mund,
Snart i mit svulmende Bryst hun Nydelsens Olie tømte,
Snart i min kunstvarme Aand hun præged' sin deilige Form.
Liliehaanden i min, den bævende Barm ved mit Hjerte,

Ansigtets luende Glød fordulgt i en smilende Sky,
Salig som Fuglen i Vaar, som Duen ved kurrende Mage,
Trykte hun Følelsens Stempel mildt paa mit Billed' af sig,
Templet og Støtterne veeg, Alleernes Alderdom tændtes,
Af det sødt læspende Ak blev til en duftende Lund
Hvælved et Rosenskjønt Tag omkring os og nedrysted' Blomster
Udi den Elskendes Favn, pryded' hver Sølvlok med Snee.
Stille i afmægtig Kæmpen forvandledes Levnet til Livet,
Hurtig som Lynet i Vest jo tændtes vor Kjærligheds Sol.
Lysere oprandt den nu imellem de festlige Groupper,
Slyngende kjælen og huld Straalerne trindt om vor Bo.
Templet saaes lukked og nu uændsed den stolte Gladiator,
Amor blot kjendte vort Held og aabned' sit Paulun saa skjelmsk,
Vugged' skalkagtig os ind ved sødt Visse lulle og bortdrog
Jorden og Livet om os traadte selv frem som et Liv.

N. H. Søtoft.

Snørlivet.

Skjønne Maroxia aflæg det trykkende Snørliv, som qvæler
Skjønhedens yppige Form under den smidige Vext.
Lad fra den fyldige Barm til Hofterne venlig en Bølge
Hæve sig mildt og harmonisk, alt efter Stilling og Takt;
Thi naar jeg slynger min Arm omkring Dig i Kjærlighedsrusen,
Sælsomt hiint uvante Gitter staaer mod Din blode Natur,
Kysser jeg fyrig og kjælen Din Rosenkind, Hals og Din Nakke,
Trykker Din yndige Barm eller Dig gynger paa Skjød,
Er Du besjelet i Alt af Elskov i Aanden og Legem,
Men Din velsignede Form presses af Snørlivet koldt.

N. H. Søtoft.

Den Elskede selv.

Fyger den giftige Storm med Liliens Blade til Havet,
Ussel og spæd er den Stilk som var det Skjønnestes Grund.
Vandreren drager forbi og ændser den ikke paa Bjerget;
Thi som en Dødningerad leer den saa vildt imod ham.
Drager den Elskendes Haand dit Klædebon dristig fra Nakken,
Løser det slyngede Baand, aabner det bølgende Net,
Saa at ej Liv eller Dragt betynger det herlige Legem.
Voxer Dit Værd ved Dig selv er Du langt mere end før,
Hvidere skinner Din Hals og rødere Kinderne blomstre,
Skjønnest Din guldsprængte Lok glider i Bølgeslag frem,
Venlig som Lilieknoppe de hellige Bryster sig hæve,
Og ved Din smilende Favn klæber det Yndiges Alt.
Dristigt som Barnet paa Fjeld det glødende Hjerte bestormer,
Barmens den jomfrue Snee, tøer den i rosenrødt Skjær,
Herlig sig Blyhedens Glands udfolder og blusser i Skjønhed,
Viser at Qvinden er from, Qvinden er elskende mild,
Og i den skjønne Gestalt afpræger sig Hjertet det Skjønne,
Kjærligheds reneste Lys leder den Elskendes Blik.

N. H. Søtoft.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 97.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 12 September, 1809.

Reisen til Birkerød.

(Sluttet.)

Lyngby.

Jeg kunde ikke komme til Birkerød uden at vende tilbage igjen til Lyngby — denne yndige lille By, som ved hvert Skridt mindede mig om hiin henrundne lykkelig Alder, da mine Ønsker vare saa faa og mine Glæder saa mange, mine Ideer saa indskrænkede og min Phantasies Tumleplads saa viid; da jeg paa min Faders Kjep red saa stolt og glad og tilfreds med hele Naturen omkring paa den grønne Slette; da jeg saae i ethvert Menneske en Guds Engel og i ethvert Dyr en lykkelig Medskabning — o, hvor det svandt, som et Lyn, dette herlige Tryllespil! Borte er den lave Hytte, hvor jeg som Dreng følte mig saa lykkelig og fandt alting saa skjønt, — borte den store grønne Slette, hvor jeg pleiede at tumle mig med mine glade Legebrødre — borte den lille Hauge med de to store Træsoldater, jeg den Gang beundrede som Konstens Mesterværker. Intet Spor er mere tilbage af fordums Herligheder. En riig Herre fra Byen — fortalde man mig — havde kjøbt den gamle Rønne og opført en prægtig Bygning i dens Sted. — Denne Efterretning skjar mig i mit Hjerte. Saaledes berøver Tiden og Menneskene os ethvert kjert Minde, der kan trylle os ind i Tilbageerindringens Elysium: den eneste Lyksalighed, der endnu bliver os tilbage i Verden, naar vi, efter at have prøvet og nydt Alt, ere kjede af Alt. Jeg skyndte mig at komme igjennem Lyngby, som ganske havde tabt sine Yndigheder i mine Øine. De mange Pragtbygninger, man havde opført her, erindrede mig kun om Hovedstadens fordærvelige Yppighed, og de mange pyntede og stive Marionetter, jeg hvert andet Skridt stødte paa, forstyrrede min Fornøielse. At møde saadanne Væsener midt i den konstløse Natur, efterat jeg i hele Timer ikke havde seet andet end Bønder og Bønderpiger i deres prunkløse Søndagsdragt, opvakte samme Følelser hos mig, som det Chinesiske Lysthuus i Frederiksberg Hauge maa opvække hos den med Græsk Smag fortrolige Konstner, naar han med stirrende Blik har beundret det herlige Marmortempel paa Bakken.

Ligefor Sorgenfri Slot ligger en romantisk Lund, der gaaer i en dyb Skraaning lige ned til et speilklart Vand, som den gjennemskjæres af. Paa hiin Side ligge frugtbare Agere og blomsterrige Enge. Foran Slottet, i Sletten og paa en høi Bakke, der bekrandses af skyggefulde Træer, findes Borde og Bænke, hvor de, der ikke undsee sig ved at holde Taffel under Guds fri Himmel, og som ere tilfreds med den Musik, som tusinde Smaafugle opføre for dem, kunne nyde deres Maaltid. De af Kjøbenhavns Indbyggere, som endnu ikke ganske have forladt eller forglemt Fædres hæderlige og jevne Skikke, komme hyppigen herud med deres Familier, og finde her langt større Glæde end de

saakaldte Fornemme og Rige, der aldrig kunne gjøre nogen Lystreise, uden at øde store Summer paa kostbare Tracteur-Steder. En Bondefamilie, til hvilken Opsigten over denne Land er betroet, overlader for en billig Godtgjørelse sit Kjøkken til enhver, som vil have Caffe kogt her, og leverer i Nødsfald ogsaa de fornødne Drikkekar.

Munterhed og Glæde herskede her i enhver Krog. Her sad en Familiefader med sin Hustrue og Børn og nød sit tarvelige Maaltid; hist dandsede nogle muntre Karle og Piger efter en Sjællandsk Orpheus's, just ikke steenoplivende, men dog, under saadanne Omstændigheder, ikke ubehagelige, Musik; her lod en lille Kjøbenhavnsk Vestalinde sig uforfærdet svinge i en Gynge til alle Omkringstaaendes Beundring; hist væltede et forelsket Par sig i Græsset, uden at binde sig til nogen slavisk Etiquette.

Ogsaa en lille Holsteensk Dreng og Pige fornøiede de Tilstedeværende med Tydske Viser, og en Germanisk Skjaldespiller besang i forslidte Viser Friedrich den Andens Bedrifter, som man gjorde saa meget af i Tider, da man hverken anede hvad der vilde skee i Slutningen af det 18de og i Begyndelsen af det 19de Aarhundrede, eller troede at Rosbachs Harer engang vilde blive Jenas Løver.

Veien fra Lyngby til Birkerød er næsten ligesaa lang som Veien fra Kjøbenhavn til Lyngby, men ingenlunde saa rig paa Afvexlinger. Naturens Yndigheder ere her vel ligesom overalt store og beundringsværdige, men den menneskelige Konstflid er langtfra ikke det, man burde ønske. Den Sjællandske Bonde er endnu bestandig hvad han har været for Aarhundreder: blind Hengivenhed for det Gamle, bestemt Uvilbøielighed til det Ny, Følesløshed for Aands-Forædling og Oplysning ere endnu Hovedtræk i hans Caracteer. I Aviser og offentlige Taler og paa Skuepladsen leveres herlige Beskrivelser over den stigende Oplysning paa Landet, men i Virkelighedens Rige finder man sig desværre alt for meget skuffet i sin Forventning. Der er gjort meget for at fremme Oplysningen blandt Landalmuen; men den ædle Sæd synes at være nedlagt i en gold Jordbund. Aarsagen ligger nok især hos Folkelærerne; saalænge disse maa, stundom for at leve, bære større Omsorg for den verdslige

Hjord end den aandelige, saalænge som Præst og Avlsmand ere uadskillelige Begreber, saalænge som Godseieren ikke føler sig overbeviist om, at Flid og Vindskibelighed kun blomstre i Culturens Skygge, saa længe vil Bonden ogsaa vedblive at være en dorsk, følesløs og sløv Mellemting af Menneske og Dyr.

Birkerød.

Vær mig hilset Du lille yndelige By med Dine beskedne Straahytter, Dine skyggefulde Træer og Dine grønne Vænger! Vær mig hilset yndige Sted, hvor fordum Rostgaard og Gerner og Tuxen pønsede paa Dannemarks Frelse i Trængslens Dage!

Min første Vei var hen til Kirken, som i saa mange Henseender forekom mig høist mærkværdig. Jeg fandt i Kirkesangeren en Mand, der med forekommende Høflighed var beredvillig til at vise mig omkring, og hvis hele Adfærd strax røbede, at han var dannet i Skoleseminariet paa Blaagaard.

Birkerøds Kirke er en Korskirke. I sit Indvortes har den Lighed med den afbrændte Nicolai Kirke, og, som Landsbykirke betragtet, er den ualmindelig skjøn og rummelig. Hvad jeg følte, da jeg traadte derind, formaaer ingen Læbe at udtrykke og ingen Pen at beskrive. En hellig Gysen foer igjennem alle mine Aarer, da jeg nærmede mig den Talestol, hvorfra een af Dannemarks første Hædersmænd — Henrich Gerner — havde talt Fædrenelandets Sag.

Ligefor Prækestolen hænge de rustne Lænker, som denne sande Fædrenelandsven har baaret. Neden under læses følgende:

Vincula Svecica.

Dette er et af de Svenske Fængsel*), som Hr. HENRICH GERNER Sogne-Præst til Bircheröds Sogn haver baaret om Haand og Fod for sit Fæderneland udi 18 Uger Nat og Dag Ao. 1659 og 1660, der hand sad fangen paa Kronborgs og Helsingborgs Slotter udi 43 Uger.

*) Kirkesangeren Hr. Larsen har været saa god at opgive mig Lænkens bestemte Vægt. Den veier 25 Pd. Bolten, som den er befæstet ved, er meget tung.

Prov. 18. v. 14.
Hvo som haver et gladt Hierte, hand veed at skikke sig i Modgangen, men naar Modet ligger, hvo kand det lide?

Triplicibus ferri cinctus sua membra catenis,
Candorem mentis frangier haud voluit.
Ante oculos ferrum, carcer versatur & urna,
Infracto est ferrum, carcer & urna nihil.
Pro Patria dulci memorem tot tantaq; passo
Nominis hæc famam Svecica vincla ferunt.

* * *

Det Jern er dog endnu til Efterslegtens Minde
I HErrens Helliggom i Bircheröd at finde,
Som hand om Haand og Fod i keedsomt Fængsel bar,
Hvis Vægt to Lispund og end noget meere var. *)

Hvilke Seierstegn, hvilke Ordenskjeder ere et hæderligere Minde end disse rustne Jernlænker? O, Gerner! halvanden Aarhundreder efter Din Død kysser en taknemmelig Efterkommer den Bøile, som Du bar for Din Konge og Dit Fødeland! Halvanden Aarhundreder efter Din Død tilraabe disse Lænker Dannemarks Sønner: "saaledes led Gerner for sit Land og sin Konge!" Du har ikke efterladt os Skatte eller Bøger, men to rustne Jern, som ere os mere værd end Skatte og Bøger, thi de lære os at lide, kjæmpe og døe for Fædrenelandet. Evig helligt være os Dit Minde! Evig dyrebare Dine Lænker!

Ved Alteret hænger en Tavle, som stadfæster den Sandhed, at hvo, som er god Borger, er ogsaa god Søn og god Fader. Indskriften lyder saaledes:

"Dinne Tavsle Loed erlig welagt og velfornehme Mand Lorentz Tüxen hendis Dronninlig Maytz welbetrode Fuldmegtig ofver Hirsckholmbs Gods, opsette sin kjere Moder erlig dyderig og gudfrygtig Matrone salig Maren Tycho Tüxens, af Sehegarten udi Holstein til Ære og Ihukommelse, som blef her neden for begrafven Ao. 1661, i sit Alders Aar 85."

Et høitideligt Halvmørke var udbredt over Kirken. Den dalende Soels matte Straaler kunne

---

*) I Birkerøds Kirkebog findes følgende:
"Foruden disse og utallige andre Expenser, saa og Vold og Tyrannier, som paa mig og mit Huus er øvet, da er jeg (formedelst en Sag, som jeg paatog for mit Fædernelands og min Herre og Konges veigne, anlangende Cronborg, med 300 Engelske, som laa i Helsignør, sampt deres Officerer, som laa hos mig i Logement) tagen fangen af de Svendske (efter en Studiosi Græger Hansens Forræderske og Skielmske Angivende, som intet hafde med den Sag at bestille) og sat fast paa Cronborg, den første gang udrede jeg mig saa fra hans Breve, at de kom hverken mig eller nogen til Skade, men der de fik ham selv, maatte jeg blive bortført igien den 29 Junii 1659. Enddog hand hafde intet med mig, hand aldrig hafde talt med Steenwinckel, som og var en Participant i dette Værck. Paa hans Ord blev jeg piint udi 6 Tiimer, men vandt intet, paa hans Ord og Bekiendelse blev Steenwinckel dømt til Steile og Hiul, som ogsaa skeede, men efter at Freden blev sluttet, blev hand igien nedtagen, og hæderlig begravet. Jeg blev dømt fra min Hals, iligemaade Grægers selv, Dagen var sat nemblig den 19 Aug. paa hvilken jeg skulde døe, Kisten var færdig, og alting bered, jeg hafde taget Afskeed med min Hustru og Børn, og leveret til min Hustru mit Testamente, da 8 Tiimer tilforne for den bestemte Tiid blev jeg pardoneret, gik saa siden i Jern vejede 36 Pd. om Haand og Foed Nat og Dag i 18 Uger, sad fangen paa Cronborg baade sund og syg i 38 Uger, blev saa fordred Rantzons-Penge af mig: 1. 20000 Rdlr. 2. 10000 Rdlr. 3. 4000 Rdlr. 4. 2000 Rdlr. Men fordi jeg ej hafde meere end 1000 Sldaler, blev jegført til Helsingborg udi Jern paa nye igien, høyre Haand og venstre Foed sammen, sad saa der i 3 Uger, da med gode Venners Hielp og Raad rantzonerede min Hustru mig for 400 Sldaler; lidet efter tog General-Auditeur D. Huss mig i Arrest 3 Uggers Tiid udi Leiren igien, og maatte jeg give hannem 339 Rdlr. fordi hand agerede Sagen og dømte mig paa Cronborg: 3 Ugger efter blev Freden sluttet. etc."

kun trænge svagt ind i de skumle Hvælvinger. Sjelen stemtes derved til vemodigsøde Følelser. Hvor jeg henvendte mit Øie fandt jeg kun Spor af henfarne Tider, og jeg stod her som et spædt Barn blandt hundrede aarige Oldinger. Alting, lige fra Prækestolen indtil den mindste Prydelse, synes at have overlevet mere end eet Seculum. Jeg følte mig tryllet tilbage i en Verden, som allerede længe ikke har været til mere, og blandt Mennesker, som allerede længe have været Støv. Gerner, Tüxen, Rostgaard svævede som forklarede Aander for min Phantasie. Jeg saae Svenske Voldsmænd slæbe Guds Tjener bort fra Alteret og lægge ham i Bolt og Jern. Jeg saae ham kjekt trodse Døden og hørte Folkets vemodige Klage over sin Lærers, sin Beskytters tunge Lod. Jeg saae djærve Danske Mænd, omgjordede med Sværdet, i Herrens Tempel tilsværge Kongen og Fødelandet evig Troskab. Jeg følte mig lyksalig i denne henrykkende Drøm, og ønskede aldrig — aldrig at maatte vaagne igjen.

Lige for Indgangen sees de Danske Kongers temmelig veltrufne Portraiter, fra Christian den Første til Frederik den Tredie, med følgende Underskrift: "Her staar staferit alle de Potentater som hafver vaarit Konger udi Danmarck aff den Oldenburgiske Stamme. 1652."

I et Capel bag ved Alteret hænger en ældgammel Altertavle med hele Christi Lidelses-Historie i Billedhuggerarbeide. Den er fra de Catholske Tider og vidner om Kirkens Ælde.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Forordning, hvorved i Kongeriget Danmark visse nye Afgivter paabydes og Procentskatten af Capitaler, som ere udlaante i Huse og andre faste Eiendomme, ophæves.

Vi Frederik den Siette, af Guds Naade Konge til Danmark og Norge, ꝛc. ꝛc., Giøre alle vitterligt: Ligesom Vi under 23de Junii dette Aar have anordnet Oprettelsen af visse Fonds til en overordentlig Inddragelse af Courant-Banksedler, saaledes finde Vi det ogsaa nødvendigt at paabyde visse Afgivter, hvorved disse Fonds skulle forrentes. Og have Vi derhos, med Hensyn til de tiltagende Vanskeligheder og Uleiligheder, som den paabudne Procentskat af Capitaler, der ere udlaante i Huse og andre faste Eiendomme, ved dens Udredelse og Oppebørsel medfører, tillige taget under Overveielse, hvorledes denne Skat kunde være at ophæve. Thi byde og befale Vi i saa Henseende for Vort Rige Danmark:

1. Foruden de Tillæg, hvormed den ved Forordningen af 1ste October 1802 paabudne aarlige Afgivt af Besiddelse, Nytte og Brug af Jorder og Tiender i Vort Rige Danmark ved Forordningerne af 21 October 1803, 6te Junii 1806 og 8de April 1808 er forhøiet, skal denne Afgivt end videre fra 1ste Julii indeværende Aar være forhøiet med tre Fierdedele af dens oprindelige Beløb, dog i Henseende til denne sidste Forhøielse med samme Undtagelser og nøiere Bestemmelser, som for de ved Forordningerne af 6te Junii 1806 og 8de April 1808 paabudne Forhøielser ere fastsatte, nemlig: a) at Tiende-Afgivten skal være undtagen fra Forhøielsen i det Tilfælde, at Tienden er afhandlet for bestandigen til Yderne imod en fast og uforanderlig aarlig Pengebetaling; og b) at, forsaavidt Paabudet af Arvefæstejord angaaer, skal Afgivtsejeren, naar den aarlige Arvefæsteafgivt af slig Jord er bestemt til en fast og uforanderlig Pengebetaling, være fritagen for at udrede, og Arvefæsteren saaledes ikke være berettiget til af ham at fordre godtgiort nogen Deel af Forhøielsen.

2. Den ved Forordningen af 1ste October 1802 paabudne Bygningsafgivt skal i Vor Residentsstad Kiøbenhavn fra 1ste Julii dette Aar erlægges med tre Fierdedele mere aarligen, end ved bemeldte Forordning er fastsat.

3. I de øvrige Kiøbstæder, saavelsom paa Landet i Vort Rige Danmark skal af de Bygninger, hvoraf ved Forordningen af 8de April 1808 en nye Bygningsafgivt er paabuden, fra 1ste Julii indeværende Aar end videre svares en aarlig Afgivt af 12 Skilling for hvert hundrede Rigsdalers Værdie, hvortil de ved Forsikkring i Brandkassen eller ellers, i Følge Forordningen af 1ste October 1802, ere taxerede. Og bliver i Henseende til denne Afgivts Udredelse, Betalingsterminerne, samt dens Indfordring og Oppebørsel, med videre, at forholde, efter hvad i lige Henseende er bestemt i fornævnte Forordning af 8de April 1808 for den derved paabudne Bygningsafgivt; ligesom i øvrigt Afgivten paa Vort Land Bornholm ikkun skal erlægges med det halve Beløb.

4. Den ved Forordningerne af 14de May 1768 og 17de Junii 1773 i Vort Rige Danmark, Bornholm undtagen, udskrevne en Fierdedeel og ved sidstmeldte Forordning og Forordningen af 24de September 1770 i bemeldte Vort Land Bornholm udskrevne en Ottendedeel Procentskat af Capitaler, der ere udlaante i Huse og andre faste Eiendomme, skal herved fra Junii Termin dette Aar være ophævet. — Derimod skal af alle Capitaler, som den 31te Julii dette Aar udestode imod Pant i faste Eiendomme, af hvad Navn nævnes kan, erlægges af Creditor til næstkommende 11te December een Gang for alle 2 Procent, men paa Bornholm 1 Procent, enten i Contanter eller i 4 Procent Rente bærende Kongelige eller andre offentlige Obligationer eller Fonds. Dog undtages fra denne Afgivt: a) de Capitaler, som Fremmede have her i Riget udlaant imod Pant i faste Eiendomme; b) de Capitaler, der ere udlaante efter Forskrivninger, hvori ere fastsatte bestandige Renter eller Livrenter uden Capitals Tilbagebetaling; og endeligen c) Capitaler, der tilhøre saadanne offentlige Stiftelser, som hidtil, i Følge specielle Bevillinger, for Procentskat have været forskaanede. — Bemeldte Afgivt oppebæres i Kiøbstæderne af Magistraten eller, hvor ingen er beskikket, af Byefogden og paa Landet af Amtsforvalterne, som derfor aflægge tilbørlig Regnskab og Rigtighed til Vort Rentekammer. Og skulle vedkommende Rettens-Betiente, til Regel for Afgivtens Opkrævning, uopholdeligen og i det seneste inden næstkommende 1ste November uden Betaling tilstille for deres Districter enhver Magistrat eller Byefoged for Kiøbstæderne og enhver Amtsforvalter for Landet en med Pantebøgerne overeensstemmende rigtig Fortegnelse over alle de Capitaler, som den 31te Julii dette Aar hæftede og ere udlaante paa faste Eiendomme. — Hvorefter de Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette. — Givet i Vor Kongelige Residentsstad Kiøbenhavn, den 4de September 1809.

Under Vor Kongelige Haand og Segl.

Frederik R.

(L. S.)

Reventlow.

Moltke. Wormskiold. Fridsch.

Kongslew.

Conferenceraad og Commandeur af Dannebrogen O. Malling er i Naade entlediget fra sit Embede som Deputeret i det Vestindisk-Guineiske Gener. Toldkammer og udnævnt til Kongelig Historiegraph, i hvilket Embede han skal nyde lige Rang med de Deputerede i Statscollegierne, og er det herved gjort ham til Pligt, at samle og ordne historiske Efterretninger og Beregninger, til Hs. Maj. Riges Historier, fra Kong Frederik d. 3dies Regjerings Tiltrædelse indtil Aaret 1800, saa og saavidt mueligt, udarbeide Statens Historie i bemeldte Tidsrum, med særdeles Hensyn til dens indvortes Forfatning. — Denne i vor Litteratur saa berømte Forfatter, der ved at skildre Danskes og Norskes "store og gode Handlinger" har opreist sig selv et ligesaa varigt Minde som dem, hvis Daad han har hædret, har nu i en Række af 28 Aar beklædt forskjellige Embeder i det Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer, hvor han i Aaret 1781 indtraadte som Committeret. Hans første litteraire Arbeider ere nogle skjønne Poesier, indførte 1775 i Forsøg til de skjønne og nyttige Videnskaber. Ved de Taler, han ved forskjellige høitidelige Leiligheder har holdt, har han forskaffet sig een af de første Pladse blandt Dannemarks ypperste Talere, og ved sine store og gode Handlinger har han allerede i Aaret 1777 erhværvet sig grundet Ret til engang at vorde Kongelig Historiegraph.

Fædrenelandet har atter mistet een af sine fortjente og duelige Søkrigere i Commandeur v. Berger. Han er død i Antwerpen, efter at have ligget syg der i nogen Tid.

I de seneste Privatbreve fra Antwerpen hedder det, at Engellænderne endnu intet videre have foretaget sig, og intet have kunnet foretage sig, fordi de ikke driste sig til at forcere Batterierne, og ikke lettelig see sig istand til at rydde alle Hindringer af Veien. Dertil kommer endnu, at der hersker en smitsom Syge iblandt dem, hvortil Aarsagen ligger deri, at de ikke kunne taale Luften og Vandet i Holland.

Af det Partie St. Ybes Salt, som nylig var til Auction paa Børsen, blev ikke solgt mere end 20 Tønder. Det skulde ikke sælges under 30 Rdlr. Tønden.

Sirup er stegen saa betydelig i Hamborg, at man nu betaler i Kjøbenhavn 50 Rdlr. for 100 Pund.

Udenlandske Efterretninger.

Uagtet man allerede har anseet Freden mellem Østerrige og Frankrige saa godt som sluttet, skrives dog nu fra Wien under d. 26 Aug., at Vaabenstilstanden, som det almindelig hedder, atter er bleven forlænget tre Uger, nemlig fra d. 31 Aug. til d. 20 Sept. Det herskende Rygte bebuder Fred, og man forsikkrer, at begge Keisere allerede ere enige om den egentlige Grundvold for Freden. Kun andre Omstændigheder, blandt hvilke især nogle Aftaler, der skulle gjøres med Rusland, regnes, have foraarsaget Forsinkelse. Ogsaa Freden mellem Rusland og Sverrig er, i Følge Petersborger Efterretninger af 19 Aug., nær ved at sluttes. Ministeren for de udenlandske Anliggender, Grev v. Romanzow, er afreist til Frederikshamn, hvor ogsaa den Svenske Baron v. Stedingk er ankommen. — Men hvor glædelige alle disse Fredstidender end ere, synes man dog ikke saa ganske at kunne fæste Lid til dem, naar man betænker, deels at der i Leipzig endnu d. 1 d. M. føiedes saadanne Anstalter, som om Krigen om faa Dage atter skulde udbryde; at man i Dresden indpakkede Alting og førte det til Kønigstein; at der paa de Bøhmiske Grændser dagligen arbeide 100 Bønder paa Forskandsninger, og at adskillige Franske Regimenter ventes til Dresden; — deels, at de Svenske d. 17 f. M., altsaa næsten paa samme Tid, Grev Romanzow afreiste som Fredsunderhandler, have iværksat en Landgang i Finland.

I Holland bliver Engellændernes Stilling med hver Dag misligere. De seneste Efterretninger melde, at den Engelske Flaade, som man kunde see i Antwerpen, er igjen seilet ned ad Schelde. I dens Sted ligge kun endnu nogle Skibe, der ikke opvække nogen Bekymring. Prindsen af Ponte-Corvo har i sit Hovedqvarteer i Antwerpen den 30 Aug. udstedt følgende Dagsbefaling:

Soldater! For ti Dage siden var en meget stor Expedition forenet i Batz; men Fienden udførte ikke sit Forehavende. 600 Seilere og 40,000 Mand truede Antwerpen, dets Flaade, Skibsværft og samtlige Værker, som Napoleon den Stores Aand havde anordnet. — Ikke vovende at overvinde eder med de sædvanlige Vaaben, forenede Fienden tusinde Ødelæggelsesmidler imod eder. — I ere ilede til! Saasnart jeg saae eder at være 15000 i Tallet, har jeg hensat eder paa Hædersposten. Forgjeves gjorde Fienden et Angreb paa Ouden-Doel og Friedrich Heinrich! — Skuffet i sine Forhaabninger drager han i Dag bort, og troer paa andre Kyster at see sine Foretagender bedre lykkes. — I gaae for at cantonnere i Landsbyer; naar Fienden kommer igjen, skal I atter vende tilbage til de Moradsegne, som eders Taalmod har gjort saa berømte. I ville medbringe der samme Ild, samme Iver for Keiserens Tjeneste. — 20,000 af eders Vaabenbrødre, der komme hertil fra alle Kanter, vilde der mødes med eder, og naar det endelig skal være saa, skal Marinen, som allerede har gjort saa meget ved denne Leilighed, svare Fienden med samme Vaaben, hvis ødelæggende Virkning maa falde tilbage paa ham selv. — Soldater! I have kun fegtet lidet; men de Fordele, I have høstet, ere uberegnelige. Scheldens Bredder ville lære tilkommende Slægter, at Kjæmpemagt maa vige for Virksomhed, Troskab og Tapperhed."

I Amsterdam havdes indtil d. 5 d. M. intet Nyt angaaende Krigsbegivenhederne. Efter Privat-Beretninger vare en Deel af de ved Batz stationerede Engelske Skibe afseilede. Den fra Tydskland tilbagekomne Division Tropper, er d. 2den ankommen i Leiren ved Naarden. For Goree er man meget bekymret, og fra hine Egne flygte mange Indbyggere.

Igjennem Memmingen marchere mange Franske Tropper deels til Grændserne af Tyrol, deels til det Voralbergske. Fra Voralberg ere 45 Vogne med alle Slags Vaaben blevne bragte til Augsburg. Over 100 Voralberger, alle Mænd af stor Indflydelse i Landet, ere førte som Gidsler til Frankrige.

Kong Joseph holdt d. 15 f. M. sit Indtog i Madrid. Dagligen komme saarede Engellændere did. Blandt de Engelske Døde er en Søn af Hertugen af Bedford (en meget rig Privatmand, som ogsaa har været med i Toget til Sjælland), en Søn af Lord Sommerset, Major Ponsonby, Medlem af Parlamentet.

Keiser Alexander, som for nogle Uger siden saarede den ene Fod og Arm, da Axlen paa hans Vogn gik itu, er nu saa vidt helbredet igjen, at han kan kjøre og ride ud.

En Engelsk Escadre ligger endnu bestandig uden for Reval, men uden at foretage sig det mindste. Kysterne ere allevegne godt forsvarede og stærkt besatte med Tropper.

I Lemberg og de andre Steder i Galizien, hvor Russerne staae allene, er Keiser Napoleon endnu ikke bleven hyldet.

Den Polske Armee i Galizien skal i Forening med de Galiziske Tropper nu være 40,000 Mand stærk.

Fra Stockholm berettes, at Stænderne skulle d. 28de samles i Rigssalen, hvor Kongen vil forelægge dem Beretningen om Underhandlingerne i Henseende til Tronfølgen. Efter Forlydende har H. D. Prindsen af Holsteen-Augustenborg antaget Indbydelsen til den Svenske Tronfølge, som formelig skal bringes i Udførelse naar Freden er sluttet. Haabet om Freden med Dannemark har nu tiltaget saa meget mere, som man seer Fredsslutningen med Rusland i Møde.

Garnisonen i Vlissingen, som er falden i Engelsk Fangenskab, bestod d. 17 Aug. af 5893 Mand, hvoriblandt 200 Officierer og 618 Syge og Saarede. Fra 30 Julii til 15 Aug. var Antallet af Deserteurerne og de af Engellænderne tagne Fanger paa Walcheren 1772 Gemene og 44 Officierer. Engellænderne angive deres Tab paa denne Øe fra 8 til 15 Aug. til 31 Døde, hvoriblandt 30 Officierer, og 105 Saarede, hvoriblandt 25 Officierer. I Vlissingen forefandt de 224 Artilleriestykker, hvoriblandt 105 af Malm, og 2000 Fade med Krudt og andet Krigsforraad.

Den Russiske Admir. Siniavin er afseilet med 24 Transportskibe, som havde Matroserne fra den Russiske Flaade ombord, fra Yarmouth til Rusland.

Franske Capere borttage nu Engelske Skibe tæt under de Brittiske Kyster.

Arthur Wellesley bliver Kongelig belønnet for det Slag, han har tabt. Den Spanske Junta har udnævnt ham til Generalissimus i Spanien, og Kongen af Engelland har gjort ham til Rigets Pair. Der skal ufortøvet sendes ham Forstærkning fra Engelland.

Staden St. Domingo skal — efter Engelske Efterretninger — d. 10 Julii have overgivet sig til de forenede Engelsk-Spanske Tropper.

London, d. 24 Aug. Ved Fortet Lillo ligge nu 10 Franske Linieskibe og 15 Fregatter med omtrent 50 Canonbaade. — Paa den vestlige Schelde laae nyligen 1500 Krigs- og Transportskibe. — I Følge Efterretninger fra America af 20 Julii troer man, at Handelen paa Engelland vil blive forbuden igjen. — Hertugen af Dalmatien (Soult) havde en meget besværlig March til Tajus. Han maatte ofte drive hele Hobe oprørske Bønder foran sig.

Stockholm d. 25 Aug. Forleden Mandag behagede det Hs. Maj. Kongen at lade sig forestille en Deputation fra Academiet i Upsal, som lykønskede Hs. Maj. til sin Regjerings Tiltrædelse; hvorved Academiets Rector, Prof. Regnér holdt følgende Tale:

Stormægtigste Allernaadigste Konge!

At høre i sin Samtids Lovtale Efterverdenens Roes er det sikkreste Bevis paa en Førstes sande Ære, og dette sieldne Tilfælde er Eders Kongelige Majestæt forbeholdet. — Der udfordres, selv i rolige Tider, den største Eftertanke, til at styre et Rige og holde dets Lemmer i behørig Virksomhed; men at modtage Styrelsen, naar Herskesyge, Avind og Hevngjerrighed have almindeligen reist Europas Nationer mod hinanden; naar Krigens Torden lyder fra alle Kanter; naar overmodige Fiender indbryde og efterlade sig rædsomme Spor af Blod og Ødelæggelse, og hele Statslegemet staaer paa den yderste Brink af sit Fald; i saadanne Tider ei at mistrøstes om Rigets Redning, ei glemme Omsorgen for sin egen Ære, ei Omsorgen for de Millioner Ulykkelige, som anraabe dets Hielp eller de Midler til Frelsning, som Klogskab tilbyder Modet og Statskonsten; at staae under saa rædsomme Storme, fast som Klippen, forblive standhaftig, uforfærdet, uforlegen, dette er — Allernaadigste Konge — et Storværk, en Heltedaad, som udeelt tilhører Eders Kongl. Majestæt, og som med største Billighed skal i Verdenshistorien sætte Deres Kongel. Maj. Navn ved Siden af den Gustav, som frelste Riget i en lige Fare og gjøre det af den seneste Efterverden ligesaa elsket, ligesaa tilbedet som hans. — Det er ene store Sjeles Lod, allernaadigste Konge, at kunne smage de Glæder og de Fritimer, som følger med et einsomt Levnet; at kunne foretrække Fædrenelandets Vel for egen Ro;

at kunne forlade som Seierherren ved Cannæ det glæderige Capua, og vedblive at være Helt; og det er denne høie, denne sjeldne Prøve paa Sjelsstyrke og Fædrenelandskjerlighed, som Eders Kongel. Maj. har viist Sverrigs Indbyggere, da Eders Kongel. Majestæt efter tretten Aars Rolighed og Sorgfrihed og i en Alder, som fordrer dem, har i Farens og Forvirringens Stund, viist Standhaftighed og Mod til at frelse Riget fra en truende Omstyrtning, vakt Tillid hos de Forsagte og hos Hærene deres egen heltemodige Aand. — Alt har ogsaa siden Eders Kongel. Maj. allernaadigst behagede at antage Rigsstyrelsen, faaet et gladere Udseende; alting lover os en lykkeligere Fremtid; og nu, da alle Rigets Stænder og hver enkelt Svensk af det taknemmeligste Hjerte kappes om at ønske Eders Kongel. Maj. en lykkelig, fredelig og lang Regjering, gjøre Upsala Academie det underdanige Ønske med saa meget sandere og ærbødighedsfuldere Følelser, som det hele fire Aar har havt den Naade, at hædre i Eders Kongel. Maj. som Arveførste sin Styrer, sin Cantsler, og bevarer i sine Aarbøger de dyrebare Beviser paa Eders Kongel. Majestæts naadige Opmærksomhed og Omhed for dette Riges første og ældste Læresætningers Tarv og Fremvext. — Paa Consistorii Academici Vegne vover jeg i dybeste Underdanighed at anholde om, at det maatte behage Eders Kongel. Maj. naadigst at tillade Upsala Academie nu og altid at fryde sig over Eders Kongel. Majestæts Naade. — Efterat H. M. i de naadigste Udtryk havde forsikkret Deputationen om sin Kongel. Yndest og Bevaagenhed for Upsals Academie, behagede det Hs. Maj. ved Academiets Cantsler Grev v. Fersen, at lade sig forestille Deputationens Medlemmer og tillade dem Haandkysning.

Afsagte Domme i Priisretten for Aalborg Stift.

No. 84. Sagen: Caperfører Elling Jacobsen af Christiansand, contra Skibscapitain Peter Damitz, paadømt den 30 August 1809. "Det til Wixøe i Thisted Amt af Caperfører Elling Jacobsen opbragte Galeaseskib Jupiter kaldet, med dets Tilbehør og indehavende Ladning, tilkjendes herved bemeldte Opbringer som god Prise, dog saaledes: at denne Prise, saasnart Omstændighederne tillader det, indbringes til en Kjøbsted i Kongens Riger og Lande."

No. 85. Sagen: Caperførerne Halse og Smidt af Randers, contra Skibscapitain Booth, paadømt den 4 Septbr. d. A. "Det af Caperførerne Jens Conrad Halse og Peder Sørensen Smidt af Randers anholdte og til Aalborg indbragte Skonnertskib David Geeston af Newjork, ført af Skibscapitain William Booth, frigives, dog saaledes: at der af Skibet til bemeldte Caperførere udredes de af Sagen og Opbringelsen flydende Omkostninger med 400 Rdlr. dansk Courant, ligesom og Qvarantaine-Cassens Ret til Pasgebyhrer efter Reglementet af 25 Maji 1805 §. I. forbeholdes. Endelig bør Caperfører Halse for hans utilbørlige Forhold under Skibets Anholdelse bøde til Randers Byes Fattigvæsen 20 Rdlr. Alt at efterkommes forinden 3de Solemærker efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under videre lovlig Adfærd."

Aalborg, den 7de Septbr. Den Engelske Signal-Cutterbrig, som laae ved Skagen, blev den 2den Sept. taget af vores 6 Canonbaade ved Fladstrand; dens Mandskab ankommer hertil i Dag, nemlig: 3 Lieutenanter, 1 Midshipmand, 1 Doctor og 39 Mand. — Den 2den Sept. ankom hertil fra Fladstrand, 1 Engelsk Capitain, 1 Styrmand og 4 Mand. — Den 3die Sept. afreiste herfra til Fladstrand 4 Svenske Fiskere som vare frigivne.

Udtog af et Brev til Udgiveren af Trondhjems Avis fra Opdal af 8 Augusti: "Adskillige her have i Sommer, af Mangel paa Korn, hentyet til Fyrrebarken. — Glædelig er nu ellers Udsigten her til Vinterbrød, vor Dals Overflade er bedækket med de skjønneste Agre, men destomere rørende er Sukket af den ulykkelige Broder, der midt i den almindelige Glæde over det allerede fulde og glimrende Ax klager, at Haab om Høst er ham berøvet; saadanne Ynkværdige gives og her, da paa fire Gaarde, som alle kaldes Bak, en Hagelbye d. 28 Julii ganske ødelagde alle Agre og endog saaledes sammentovede Enget, at det fandt meget vanskeligt at slaae det."

Vore Canonbaade have paa Elben taget en med Colonialvarer ladet rig Prise. Ogsaa i Norge skal vore Canonbaade have taget 4 Priser.

Engellænderne skal, efter indløbne Efterretninger, have bemægtiget sig Island.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 98.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 16 September, 1809.

Nogle Yttringer, i Anledning af Hr. Vejanii Skrivelse i Kjøbenhavns Skilderie No. 93.

Under dette Navn har man blandt Andet læst Nogle Vink om Skuepladsen og Ønsker for en Theaterkritik, igiennem en dramatisk Journal. Denne Sag er vist nok af megen Vigtighed, og Man kunde vel ønske at see den fra forskiellige Sider; Man tillade derfor Indsenderen, at han i den Anledning drister sig til, at meddele Publikum Følgende.

Da Digteren og Skuespilleren i Forening virke paa Skuepladsen, vil det først være nødvendigt, med Hensyn til Kritiken, i nogle saa Træk at betragte dem begge.

Det kunde vist nok være yderst interessant at bevise, at i den æsthetiske Behandling af et dramatisk Digterværk, den Maade at gaae frem paa, at Man fordyber sig i det Enkelte og adskiller alle Dele fra hinanden, hvorved som oftest Blikket for det harmoniske Hele tabes, mere dræber end udvikler Sandsen for det. Vi have desværre saa ofte erfaret, at Man, ved saaledes at gaae frem ved de meest genialske Produkter, har for det meste med den blotte Forstand lagt an paa, at udvikle et Slags Konst i Arbeidet, som vist aldrig Geniet har formet det efter, og Man har, ved at sammenklemme Figurerne, ofte ret artigt søgt at vise, at disse vare leverede af Digteren, f. Ex. efter ægte psychologiske Principer. Det forstaaer sig selv, at det fra een Side er lykkedes, at kunne fremskride paa denne blotte Forstands Vei; men det er lige saa klart, at Aanden for Det der skulde begribes er gaaet tabt.

For Ingen er denne Fremgangsmaade underligere, end netop for Digteren; thi han kiender den egentlig ikke. Han har som dramatisk Digter — at jeg her blot skal nævne Shakespeare, Goethe, Oehlenschlæger — hvad ingen anden har: den menneskelige Grundnatur i sit eget Inderste. Modificationerne af denne opstaaer i de forskiellige Figurer, og belivet af hellig Ild og Varme leverer han altid hver enkelt Figur overeensstemmende med Naturens Virkemaade igiennem Mennesket.

Det er vist nok Tid, engang at forlade den almindelige Maade at gaae frem paa, Tid at udvikle sig de rigtige Synspunkter for Digteren; han maae ellers jo mere udmærket han er, danne en mere og mere uopløselig Gaade.

Hvad her gielder om Digteren, kunde vist nok, med nogen Indskrænkning, anvendes paa Skuespilleren i den ædelste og høieste Betydning. Skuespilleren er Digterens Organ; men for at være dette maae han saa at sige kunne optage Digterens Aand i sig, og for at kunne dette maae han være beslægtet med Digterens Natur.

Saaledes, med opvakt Sands, udvikler han de ædle Spirer der ligge hos ham og gaaer kiækt sin egen Bane. Mangler han denne Sands, saa taber han sin Betydning i Forhold til det Princip

han savner, og han kan da, ved de almindelige dramatiske Kritiker og Journaler, naar han ved Hielp af disse vil fremskride paa Konstens Bane, blive en ret artig Marionetdukke; eller i det Høieste kan han komme dertil, at han i det Enkelte kan levere noget Godt, men i det Hele Intet, fordi han ei har Aand til at omfatte noget Heelt. Det høieste Konstprodukt, i hvilket alle den menneskelige Aands Kræfter have virket, er altid saaledes beskaffent, at hver enkelt Deel paa den Maade sammensmelter med det Hele, at den ligesom speiler sig deri. Men heraf følger ikke, at ingen Kritik skulde være til.

Hr. Vejanius har ønsket at vi maatte faae "en efter Tidernes Tarv læmpet (?) dramatisk Journal" o. s. v. (Pag. 1484). Sikkerligen var det ønskeligt, og ikke kan man nægte Hr. Vejanii gode og redelige Villie i saa Henseende; men vist nok maatte vi kun aldeles betinget ønske os en dramatisk Journal.

At den skulle være paa den almindelige Maade troer jeg Man af det Foregaaende vil finde, ikke er Indsenderens Mening.

Der vilde udfordres mere end "Diærvhed og Iver for den sande Nationalsmag", hos den Mand der optraadte igiennem den.

At en dramatisk Kritik maatte fremstaae fra en Mand der besad mere end det blotte Talent, fra en Mand, der med en omfattende Aand begreb Digteren, Skuespilleren paa sin høieste Punkt, Konsten i dens Udstrækning og i dens reneste Principer, fra en Mand der altid stod i Middelpunkten for det Hele: det er Indsenderens varmeste og inderligste Ønske.

Indsenderen kan ikke undlade her at anføre, at han mange Gange har ønsket, at vor Oehlenschlæger engang maatte blive den Mand, der i Forening med Mænd som kom ham nær i Evner, kunde fremmane en Aand over vort Theater som det nu savner. Længe varer det vel ikke inden Fædrelandet igien modtager denne sin udkaarne Søn. Maatte det stedse huldt aabne sine Arme for ham, maatte det taknemmelig erkiende hvad han er

"før omsonst
dets spildte Taarer kalder ham tilbage!"

Men, da Digteren, Skuespilleren og Kritiken staae

i Forhold til Publikum, saa ville vi her ogsaa tage noget Hensyn til dette.

Det bliver altid farligt naar et Publikum skal virke paa et Theater, i Henseende til Skuespils Opførelse. Det Modsatte bør finde Sted; Theatret skal virke paa Publikum.

Ikke maae Man spørge om, hvad Mængden helst vil nyde, og ikke maae Man bestemme sig efter det Svar der nærmest føier sig til Spørgsmaalet. Er det Første Tilfældet, kan der neppe tænkes paa nogen sand Kritik. Hvor Kotzebuiske Stykker, tomme Pragt-Optoge og franske Farcer ere blevne herskende Afguder for Publikum, der er ligesaa lidt at tænke paa udmærkede Skuespillere som paa den sande Kr..k. Begge Dele hendøe, eller i det Mindste sløves, fordi ingen af Delene have noget virkeligt Object.

Hvor en sand Theaterkritik gik i Haand med klassiske Skuespil, hvor den, fri for Avind, Misundelse og alle lave Lidenskaber, aandede en reen og hellig Varme for al ædel Natur, al ophøiet Konst, hvor som sagt begge Dele vare Kritikens Middelpunkt, fra hvilken den saaledes gik ud, at den altid skuede det Enkelte i det Hele og aldrig glemte det Hele i det Enkelte: der vilde fremstaae en Aand som kunde vække den slumrende Mængde, og da behøvede Man neppe længer at frygte for Uanstændigheder paa vort Parterre. Publikum har vist nok Ret til, at yttre sin Mishag over det Slette, som sin Glæde over det Gode; men saadanne Umyndighedens Optrin, saadanne slemme Drengestreger som vi nu og da i de sidste Aar have været Vidner til paa vort Parterre, burde drives i evig Landflygtighed, og vilde da af sig selv blive det.

Det er vitterligt for Verden, hvad det Veimarske Theater blev ved Goethe og Schiller. Ikke alene dets Skuespillere, men ogsaa dets Publikum, bleve saa dannede, at intet Middelmaadigt taaltes, dets Smag ved disse Mænd blev henledet paa det Store og Herlige og ene det Ypperlige blev elsket og agtet.

Danmark har desværre kun et eneste offentligt Theater; o maatte dette engang hæves til den Høide det kunde naae! Maatte de Mænd som Kongen har sat til at bestyre det, ikke blive mismodige, fordi Udviklingen maaske skete langsomt;

maatte genialske Mænd ogsaa uden for Bestyrelsen, paa fornævnte Maade, kraftigen tage Haand i med; maatte al Ondskab, al Misundelse tie i sin mørke Hule, og maatte aldrig nogle ellers agtede Mænd nedværdige sig til, iblandt Folket at virke imod den gode Sag fordi Andre handlede, som ikke i et og alt henhørte til deres Skole!

Hvor saadanne falske Toner lyde mellem Mængden, hvor de gribe om sig og blive gieldende, der kan Folket kun langsomt fremledes mod de evig herlige Billeder, som Naturen og en ædel Konst ellers kunne fremstille, der hylle Muserne sig i Sørgeflor, flygte fra et vanhelligt Folk og vise sig kun i deres himmelske Ynde for de Faa, som have et renere Blik og en mere aaben Sands.

Men af det Foregaaende følger, at Skuepladsen aldrig maatte tælle nogle blandt sine Subjekter som manglede Talent; og naar en sand Kritik opstod, da vilde sikkert ikke Skuespilleren vende sit Øre fra den. Han vilde betragte de Mænd den kom fra, som Ypperstepræster i hans eget Tempel, der hyldede den samme Guddom, til hvilken han havde indviet sit Liv. Kom her til, at Skuespilleren altid nød den fortiente Hæder i Staten, at han blev seet fra en anden Side end som en interessant Maskeradefigur: da vilde han høste Løn for sin Stræben, og ikke vilde han da klage over, at Folket utaknemmelig glemte ham, i det Øieblik han forlod Scenen.

Man kunde maaske indvende herimod, at det vilde være yderst vanskeligt at bringe det dertil, at Skuepladsen kunde tælle blot udmærkede og talentfulde Subjekter blandt sit Personale. Indsenderen troer derimod, at det, under hine Betingelser ikke vilde være saa vanskeligt. Talentet, ja vel ogsaa Geniet vilde fremstaae næsten af sig selv, fordi Mange som havde Drift og indvortes Kald til at betræde Skuepladsen, vilde følge den Vei Naturen havde givet dem Kraft til at betræde; og paa den anden Side vilde Ingen mere finde Leilighed til, at fremstille sig, for paa denne Vei blot at forsøge sin Lykke. Det er stedse sørgeligt, at Mennesker, saavel paa Konstens som den videnskabelige Bane, ville være, hvad Naturen har nægtet dem Evner til at blive. Det viser altid Mangel paa Ærbødighed for de Guddomme, som kun udbrede Hæder over Menneske-

livet, naar de dyrkes med en reen og aaben Sands og et ubesmittet Hierte.

Hr. Vejanius tillade Indsenderen at bemærke, at den Rettesnoer af Lessing, som i Deres Skrivelse er opstillet for en Theaterkritik, synes netop at have Hensyn til en Blanding af Skuespillere og kunde altsaa ikke aldeles passe med det som her er sagt. Naar Man i Menneskehedens ædelste og vigtigste Anliggender skal udrette Noget maae man vist nok lægge en Grund, fra hvilken Man med Heelhed i Værket kan gaae frem, og naar det gielder Skuepladsen bør Man handle saaledes, at Man aldrig viger fra den rene Idee om samme.

Til Slutning tillades det Indsenderen at tale et Par Ord om Hr. Vejanii Yttringer om Nationalskuespil.

Desværre troer Indsenderen, at vi i vore Dage ikke kunne vente at see virkelige Nationalskuespil; han troer det af adskillige Grunde. Det er een, at vort Theater ikke er et Nationaltheater. Den aldeles ødelæggende Aand, at være Alt ved andre, at være Intet ved sig selv, griber mere og mere om sig blandt Folket; den kan efterhaanden dræbe al Følelse, al Kraftyttring af Nationalværdighed. Vi behøve kun, at lægge Mærke til den Lunkenhed i Hjertet og den Sløvhed i Øret, med hvilken man lytter til de Toner, der nu og da lade sig høre om vore egne Fædre og om deres Daad, for at overbevise sig om, at det i det Mindste synes, som om Tiden er ikke endda; men just netop derfor bør der med al Kraft arbeides imod denne Aand, derfor bør hver ærlig, ædel og oplyst Mand i Fædrelandet virke for, at vække og udbrede den slumrende Aand.

Maatte det kraftigen ske, maatte det komme dertil, at hver Fædrelandets Søn i Tanke og Handling, havde det skiønne Valgsprog med Digteren:

"Herlige Danmark, elskede Moder!
Dig er vi troe i Liv og i Død!"

I muligste Korthed har Indsenderen her fremsat disse Yttringer i Anledning af Hr. Vejanii Skrivelse. Det vilde være ham saare kiert, at kunne udvikle disse nærmere; men dertil er Stedet ikke her. Frimodig og redelig har han sagt sin Mening og det er hans Haab, at man ikke ville

miskiende den. Det var ham kiert, at Hr. Vejanius gierne lyttede til den "menneskelige Rost" i Anledning af Sørgespillet Palnatoke. Her er nu en anden Stemme, som det skulde glæde Indsenderen om Hr. Vejanius ligeledes skiænkede nogen Opmærksomhed.

Han følte Sandheden af de her hensatte Ytringer og han nedskrev disse i den Tro, at de maaske ikke ville være aldeles overflødige.

P. D.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Viborg, d. 9de Septbr. Den samme som Hederøg lugtende Taage har paa nogle Dage viist sig paa Horizonten her, især om Morgenen og mod Aften. I Torsdags havde vi atter fra Kl. 7 til 8 stærk Tordenveir og nogle Timers vedholdende Regn, den sidste kom igjen Fredag og Løverdag. Viborg Torvepriser d. 9de Septbr. Nyt Rug Tdn. 6 Rdlr. 32 ß.; Oxekjød Pdt. 6 a 12 ß.; Smør 24 a 28 ß.; Æg Snesen 18 a 20 ß. — Den commanderende General i Nørrejylland S. T. Hr. Generalmajor C. v. Tellequist kom til Viborg d. 7de Septbr., mønstrede Depoet af 2det jydske Regiment og Borgerbevæbningen d. 8de Sept. og forlod Byen den 9de Sept.

Afsagte Domme i Priisretten for Aalborg Stift.

No. 86. Sagen: Kaperfører Jens P. Møller af Kjøbenhavn, contra Skibscapitain John Shere, paadømt den 5de Septbr. d. A. "Det af Kaperskonnerten Carolines Tender ved Styrmand Jens P. Møller opbragte nordamerikanske Fregatskib, Hetty kaldet, friegives, dog saaledes: at deraf til Opbringeren udredes de af Sagen og Opbringelsen flydende Omkostninger med 500 Rd. dansk Courant; ligesom og Qvarantaine Cassens Ret til Pasgebyhrer efter Reglementet af 25 Maji 1805 §. I forbeholdes. At efterkommes forinden 3de Solemærker efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under videre lovlig Adfærd."

No. 87. Sagen: Kaperfører Hansen af Aarhuus, contra Skibscapitain Moses Hale, paadømt den 4de Sept. d. A. "Det af Kaperfører Hans Hansen til Aalborg opbragte nordamerikanske Fregatskib Mary kaldet, ført af Skibscapitain Moses Hale, friegives, og som en Følge deraf bør Kaperen og hans Rederie bekoste Skibets udlossede Ladning igjen indlosset og forsvarlig henstuvet i Skibet uden for Hals Tønder, samt erstatte Skibscapitain Moses Hale det Tab og Skade han ved Ladningens Udlosning og Indladning maatte tilføies efter uvillige Mænds Skjøn; ligeledes bør Kaperen og hans Rederie til nogenlunde Erstatning for det Skibscapitain Moses Hale tilføiede Ophold og foraarsagede Omkostninger, betale ham den Summa 600 Rdlr. dansk Courant. I øvrigt forbeholdes Qvarantaine Cassens Ret til Pasgebyhrer af fornævnte Skibscapitain efter Reglementet af 25 Maji 1805 §. I. At efterkommes forinden 3de Solemærker efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under videre lovlig Adfærd."

Fra Hovedqvarteret er i Dag bleven bekjendtgjort to Rapporter, indeholdende omstændelig Efterretning om de Træfninger, som den 29 Aug. og 2den Sept. ere forefaldne. Den første fandt Sted paa Elben mellem en Division Canonchalouper og Skjøtbaade under Pr. Lieutenant Halling af Søe Etaten og 4 Engelske Orlogsbrigge og 1 Canonbaad. Den sidste, som førte 2 tolvpundige Canoner, blev afskaaren og maatte stryge efterat Mandskabet havde forladt den i sin Chaloupe og var seilet hen til de Engelske Brigger. Pr. Lieut. Halling vedblev derpaa at forfølge Briggerne, af hvilke de 3 havde faaet et godt Forspring, men den 4de, som ikke kunde komme med, da den havde liidt betydelig saavel paa Takkelagen som især paa Skroget, maatte gjøre Nødskud for de tre andre, som da holdt ned ad og gave alle deres Lag med Skraa. Da Kulingen tiltog undkom den, men sikkert med et betydeligt Tab. Da Kl. $7\frac{3}{4}$ de 3 øvrige ogsaa vare ude af Skud, og Mørket tiltog, lod Lieuten. Halling ophøre med Skydningen. Han anbefaler især Maanedslieuten. Wriedt. Han har ikke mistet nogen af sin Besætning. Nogle enkelte Kugler have ubetydelig beskadiget Chalouperne Skrog og Seil. — Pr. Lieut. Turens Rapport er dat. Canonbaaden the Minx, til Ankers paa Fladstrands Reed d. 4de Sept. 1809. Fægtningen, som forefaldt $3\frac{1}{2}$ til 4 Mile N. O. for Skagen, varede fra Kl. 5 om Eftermiddagen til $7\frac{3}{4}$, da Fienden strøg efter en haardnakket Modstand. Canonbaaden the Minx har 2 lange

18pund. Canon. og 1 4pund. Haubits, og commanderedes af Lieut. La Blanc. Af dens 47 Mand stærke Besætning ere 2 dræbte og 10 saarede. Vi have aldeles intet Tab liidt. Pr. Lieut. Tuxen anbefaler Sec. Lt. Linde, Maan. Lieuten. Tetens, Trolle, Søeborg og Beck saavelsom hele Mandskabet.

Cancellieraad og Stadsphysicus Friman har i Trondhjemsavis ladet bekjendtgjøre adskillige Maader at lave Fladbrød af Reensmose.

I Trondhjem solgtes ved Auction d. 30 Aug. en af Caperen Christianstand opbragt og prisdømt Ladning, bestaaende af 250 Piber og 40 Oxehoveder Benicarle rød Viin, 80 Piber Olieprøve og 25 Piber Hollandsk Prøve Spansk Brændeviin.

Nyeste Efterretninger.

De Polske og Russiske Tropper i Gallizien blive indtil Fredsslutningen i deres nuværende Stillinger.

Petersborg d. 26 Aug. Den Engelske Escadre ligger endnu bestandig til Ankers for Reval. — Grev Romanzow er endnu ikke kommen tilbage fra Frederikshamn. Man anseer Fredsslutningen med Sverrig at være meget nær. — I afvigte Junii Maaned er søværts indført her for 142,907 Rubler udenlandske Varer. Derimod er der udført for 2 Mill. 669,512 Rubler.

I Göttingen er Roligheden endnu ikke ganske tilbagevendt. Prof. Eichhorn, Plenk og Hugo har indtil videre holdt op med deres Forelæsninger. Universitetet i Göttingen skal i Fremtiden hedde Napoleona.

I Pommern er Udførslen af Salt ogsaa landværts bleven forbuden.

General v. Funks Adjutant, som ankom til Dresden d. 3die d. M. og havde forladt Schönbrunn d. 28de f. M., beretter, at man paa den Tid ikke tvivlede om de Altenburgske Underhandlingers gode Udfald.

D. 9de passerede den Svenske Ambassade paa sin Reise til Paris igjennem Hannover.

I Carlsbad er Kirken og 14 Huse, som vare bygte paa den saakaldte Spindelecke, sjunkne i et Nu.

Fra Stockholm skrives under d. 28 Aug., at efter en samme Nat ankommen Courcer fra Over-Admiral v. Puke, har den under hans Befaling afgaaede Expedition opfyldt sit Øiemed. Den Russiske Armee under Grev Kamensky's Befaling, som stod færdig at anfalde General Wrede med en betydelig Overlegenhed ved Øre-Elv, og formodentlig havde forceret ham og trængt ind i Ångermanland, har nu rømmet Umeå, og siden samme, ved den af General Wachtmeister tagne Position ved Sæfwer, var afskaaren fra Retraiten, er den med et høist betydeligt Forlis bleven tvungen at slaae sig igjennem den 19 og 20de. Denne Bataille har paa begge Sider været meget blodig. I Umeå have de Russiske Tropper efterladt deres Sygehuus, flere Canoner og adskillige under Bygning værende Canonchalouper. Cutteren Kottkaner er nylig bleven tilbageerobret. Et betydelig Antal Deserteurer fra den Russiske Armee ankomme dagligen.

I den Tale, som Carl XIII. holdt i Rigssalen i Anledning af Prinds Christian af Augustenborgs Udkaarelse til Kronprinds af Sverrig, hedder det: at Prindsen har erklæret sig bered til, naar Freden er sluttet i Norden, at modtage det hædrende Tilbud, som er bleven ham gjort, at indtræde i Kredsen af de Mænd, som omgive Kongens Trone, da at lægge de Følelser, som det Svenske Folks smigrende Fortrolighed har opvakt hos ham, for Dagen, og ved sine Bestræbelser at søge at erstatte de manglende Egenskaber, hans Undseelighed ikke tillader ham at erkjende hos sig. Fremdeles siger Kongen i denne Tale: at hans Gesandtskab til det Franske Hof er underveis til Paris og at de velvillige Grundsætninger, den Franske Keiser i Forveien har yttret imod ham, give ham det bedste Haab om disse Underhandlingers lykkelige og hastige Afslutning; at de Vanskeligheder, som hidtil mødte hans Bestræbelser for at aabne Fredsunderhandlingerne med det Russiske Hof, ere forsvundne, og hans Sendebud befinde sig i Frederikshamn; at det Danske Hof, som længe iagttog en forbeholden Taushed, har nyligen med Beredvillighed svaret paa hans allerede siden Regjeringsforandringen gjorte Forestillinger om Fred, saa at han endog fra den Side snart venter at kunne see Underhandlingerne tage deres Begyndelse.

Udenlandske Efterretninger.

Wien, d. 30 Aug. Siden nogle Dage herske her igjen krigerske Rygter, hvortil man imidlertid

ikke kan angive nogen anden Grund end nogle Bevægelser blandt de i Staden og Omegnen cantonnerende Tropper, hvoraf en Deel nu skal campere i Mähren og Ungern. — De herværende store Militair-Hospitaler begynde at blive tomme. De Helbredede træde ind i deres Regimenter igjen, og de til Tjenesten uduelige gaae til Frankrige. Derimod var i de sidste Dage meget Completterings-Mandskab ankommet her i hele Batailloner og enkelte Regimenter lige fra Frankrige. — Begge Hoffer synes tilsyneladende at have nærmet sig meget. Paa Keiserinde Louises Navnedag har Keiser Napoleon sendt Hertugen af Friau til Comorn, for at lykønske denne Førstinde. — I Ungersk-Altenburg drives Underhandlingerne endnu bestandig med megen Iver, og Coureergangen mellem denne Stad og Schønbrunn har i de sidste Dage været meget stærk. D. 20 Aug. gav Grev Champagny et glimrende Bal, som mange af Adelen i Nabolavet og hele det Østerrigske Fredsunderhandlings-Personale vare indbudne til.

Prag, d. 5 Sept. De siden denne Maaneds Begyndelse herskende krigerske Rygter, have igjen sat sig noget. Men Bevægelserne i alt hvad der hører til Krigsvæsenet vedvare endnu i Bøhmen. Erkehertug Ferdinand befinder sig endnu her og styrer alle Sagerne saavel her som i det tilgrændsende Mähren. Alting drives med største Hemmelighed, saa at man i dette Øieblik neppe med Vished kan bestemme den Østerrigske Hovedarmees egentlige Stilling.

Fra Bøhmen skrives under den 28 Augusti: Begge Armeernes Stilling er siden Vaabenstilstanden meget forandret. Den Østerrigske Hovedarmee er ikke concentreret i Bøhmen, men langs med Raab, og støtter sig til Comorn. Tropperne fra Bøhmen og Mähren ere for største Delen trukne derhen. General Giulay staaer med et Corps i Croatien. Ogsaa den Franske Armee har for største Delen trukket sig til høire Donau-Bredde i adskillige Afdelinger og holdt hidtil Vaabenstilstands-Linien besat. I Bøhmen og Mähren, fra Ollmütz til Prag, staaer et Corps under Erkehertug Ferdinands Commando og drager den største Deel af Landværnet til sig.

Augsburg, den 4 Septbr. I Voralberg er endnu Alting roligt. Ogsaa Veien derfra til Schweitz er fri, og ikke, som det hedte, spærret. De Franske streife til de Tyrolske Grændser indtil Pludenz. — Af hver af de 7 Landtinge i Voralberg fordredes 26 Gidsler. Den indere Bregenzer Skov har hidtil kun stillet to. — Tyrolerne have endnu ikke vovet sig ud over deres Grændser; men man er ikke uden Frygt for, at det med det første vil skee. De udøve uhørte Grusomheder mod Krigsfangerne. Den berygtede Sandvært Hofer kalder sig General-Gouverneur over Tyrol og Hertug af et Naboland. Han bærer ogsaa Ordener. I Inspruck lader han sig altid see med to Pistoler i Beltet. Hans lange Skjæg naaer ned til Brystet.

Neapel, d. 16 Aug. Vesuv begyndte for 3 Dage siden atter at ryge stærkt, og af dens Svælg stige siden i Forgaars Luer frem, der ere høiere end Bjerget selv. Da den allerede opkaster gloende Stene, saa vil ogsaa snart en Lavastrøm bryde frem. Siden afvigte Vinter har Vesuv aldrig været ganske roligt, og i de sidste 6 Aar har den raset heftigen fra Tid til Tid. Fordum forløb 15 til 20 Aar fra den ene Eruption til den anden.

Dresden, d. 31 Aug. En Armee af 9 til 10,000 Mand er nu forsamlet her, og her ventes endnu flere Tropper. Ogsaa oprettes her en National-Borgergarde, bestaaende af 10 Compagnier, hvert vaa 100 Mand, som i Nødsfald skal bruges til Stadens Forsvar. — I Gaar ere Tropperne gaaede i Leir. General St. Cyr er afreist til Meissen, for at tage de ny udskrevne Recruter i Øiesyn. — Adskillige Personer have for deres gode Opførsel i Kongens Fraværelse faaet den store Fortjenestemedaille af Guld, som de bære i et hvidt Baand. — Kongen af Vestphalen ventes med det første i Hannover.

Antwerpen, d. 5 Septbr. Engellænderne have efter al Sandsynlighed aldeles opgivet deres Anslag paa Schelde og den herværende Stad. Siden i Gaar have de rømmet Øen Zuyd-Beveland og Fortet Batz. Glæden over deres Bortgang er her ualmindelig stor; kun ved et Slags Underværk ere vi reddede fra Ødelæggelse. Dersom den uhyre Engelske Expedition strax efter sin Ankomst til Mundingen af Schelde var seilet op ad denne Flod, vilde, under den Forsvarløshed, hvori vi de første 8 Dage befandt os, baade Staden og Flaaden upaatvivleligen faldet dem i Hænderne.

De Omstændigheder, der vare forbundne med det vigtige Fort Batz's eller St. Martins Overgivelse, ere, efter Engelske Tidenders Beretning, mærkværdige. Et Partie Garde af 30 Mand, som fra Armeen i Goes vare afgaaede Natten efter at denne Plads var overgivet, ankom, da de fortsatte deres Vei paa Sydkysten af Syd-Beveland, uformodet til Fortet. Gouverneuren, som antog dem for et Detachement fra Hovedarmeen, fornaglede Canonerne og forlod med Garnisonen Fortet. Da det befandt sig i Besiddelse af denne vigtige Plads, vendte een af dem tilbage, for at melde General Hope denne Omstændighed, som detacherede strax adskillige Ingenieurs med Forsvarsmidlerne. Den i Achtbrook commanderende Officier, der kjendte Vigtigheden af Beliggenheden til den Engelske Armees videre Foretagender, befalede imidlertid, forundret over Overgivelsen, som var skeet uden Canonskud og uden at underrette sig om Fiendernes Tal, at det skulde angribes af forskjellige Canonbaade og tages igjen. Fem af samme bleve drevne paa Grund og de øvrige bleve forladte af deres Mandskab.

Det synes, hedder det i Engelske Blade, at vi ikke ville foretage noget videre mod Antwerpen eller de fiendtlige Skibe paa Schelde, da de til denne Stads Forsvar ankomne Tropper, beløber sig til flere end 40,000 Mand.

Den Galiziske Deputation havde d. 3 f. M. den første Audience hos Keiser Napoleon.

Adskillige Hofvogne ere afgaaede fra Paris til Leeken ved Brüssel.

Engellænderne ere paa ny landede paa Øen Ischia og Kongen af Neapel har derpaa sendt to Batailloner til Øen Procida. Den Neapolitanske Flottille bestaaer nu af 100 Canoneerchalouper.

I Schønbrunn ankomme næsten dagligen Afdelinger fra Armeen eller stærke Detachementer, for at passere Revue for Keiseren. Alle Corps fornyes igjen, og man spilder intet Øieblik, for under Vaabenstilstanden at gjøre Mandskabet og Udrustningen fuldstændige. Af alt dette formoder man, at Freden vil blive endnu fastere, og føler sig end mere bestyrket i denne Formodning ved den Credit, de Wienske Bankpapirer holde sig i. Grev Champagny har i Altenburg allerede havt adskillige mundtlige Underhandlinger med Grev Metternich. Han sender dagligen Courerer til Keiseren i Schønbrunn.

Keiser Napoleon har forundt de Italienske og Tydske Skuespillere, der spillede paa Theatret i Schønbrunn, en Gratification af 40,000 Fr. Enhver af de fortrinligste iblandt dem 100 Napoleonsd'or.

Siden den Tid, Skuespillet i Wien har faaet større Frihed i sine Forestillinger, lader man nu ogsaa fremtræde Munke, Nonner 2c.

Adskillige fra det sydlige Frankrige kommende Troppecorps begive sig til Hertugen af Valmys Armeecorps ved Nedrerhinen. Nogle af disse Corps gjøre Reisen til Vands og ere blevne indskibede ved Lauterburg paa Rhinen. Blandt de sidste findes ogsaa et Portugisisk Regiment Infanterie, der kommer fra Grenoble. Adskillige andre Portugisiske Tropper skulle have samme Bestemmelse.

De seneste Breve fra Bayern bekræfte vel Efterretningen om Vaabenstilstandens Forlængelse til 20 Sept., men tilføie tillige, at endnu intet officielt i den Anledning er blevet bekjendtgjort.

Den største Deel af de Franske Tropper, der cantonnere i Augsburg og dets Nabolav, har faaet Befaling, at bryde op mod Vaabenstilstandslinien og campere der.

I Riga have 14 Skibe igjen faaet Tilladelse til at losse.

Estaffette-Efterretninger.

Den i Morges ankomne Estaffette har medbragt følgende Nyheder:

Stockholm, d. 26 Aug. Det Danske Hof har nu af egen Drivt aabnet Freds-Underhandlinger med Sverrig. Fra Svensk Side er Staden Jönköping foreslaaet til Conferencestad.

Amsterdam, d. 9 Sept. Vor Kgl. Courant indeholder følgende: En Husar-Officier, der er bleven afsendt fra Marchal Dumonceau, har overbragt den behagelige Efterretning, at Tropperne under hans Befaling, for at høitideligholde Kongens Fødselsdag paa en udmærket Maade, have gjort Forsøg paa atter at besætte Fortet Batz eller Bath. To Compagnier af 1ste Reg. Jægere

passerede til den Ende, for det meste svømmende, det Vand, der skiller Syd-Beveland fra Fastlandet, og plantede paa Batz det Hollandske Flag, som man d. 5 om Aftenen saae vaie fra det derværende Fort. — Følgende ere de væsentlige Omstændigheder ved dette raske Foretagende: General Heiligers stillede sig d. 4de i Spidsen for et Compagnie Carabinerere og et Compagnie Voltigeurs. Medens det var Ebbe og de Engelske Skibe befandt sig i en Frastand, vadede de Tappre igjennem Vandet, som gik dem over Skuldrene. Overgangen varede over en Time og var yderst møisommelig, da Passagen er fuld af grundte Steder, over hvilke man kun kan komme ved at svømme og tillige kjæmpende med Strømmen. Jægerne landede lykkeligen, uden at miste en Mand. Det meest Udmærkede ved denne Handling var, at den netop maatte foretages Kl. 3 om Eftermiddagen, til hvilken Tid Ebben var størst. I samme Øieblik opstod et skrækkelig Tordenveir, som betog Soldaterne Udsigten til Syd-Beveland og Fortet Batz. Da den korte Tid, Ebben stod paa, ikke tillod at vove et større Antal Tropper, saa blev Leir-Corpset staaende ved Kysten. Længe frygtede man for Detachementet, da man formedelst de gjentagne Tordenskrald og det mørke Veir ikke kunde see, om Fortet forsvarede sig eller ei. Endelig saae man Kl. 7 om Aftenen det Hollandske Flag vaie paa Fortet. — Carabinererne og Jægerne bleve med ubeskrivelig Glæde modtagne af Indbyggerne. — Det var dette lille Troppecorps umueligt, under de Farer, det fra alle Kanter var udsat for, at ile meget, men alligevel maatte Overgangen skee, da det havde været ude med Tropperne, dersom de havde et Øieblik dvælet eller været raadvilde. — Den Kongel. Danske Gesandt, Grev Moltke, har havt Audience hos Kongen og forestillet ham Hr. v. Koopmann som Legations-Secretair.

Breskens, d. 31 Aug. I Gaar passerede 2 til 300 Engelske Fartøier, som havde ligget for Vlissingen, forbi her. Man veed ikke Fiendens Hensigt. Øen Cadsand var hele den forrige Nat omringet af Engelske Skibe. Tropperne vare beredte til at modtage Engellænderne, men de have endnu ikke udskibet sig.

Den 1 Sept. blev Commandeur Berger jordet i Antwerpen med den ham tilkommende Militairære.

Rotterdam d. 9 Sept. Engellændernes Anslag mod Flaaden, Verften og Arsenalerne ere altsaa mislykket. De trak sig tilbage efterat der d. 26 Aug. var holdt et stort Krigsraad ombord paa Admiralskibet. Syd-Beveland have de forladt; men Øen Goree omringes endnu af endeel Engelske Skibe.

Mange af de i Frankrige værende Engelske Krigsfanger havde faaet Tilladelse at opholde sig i Paris. Men da adskillige af dem have tilladt sig i Caffehusene uanstændige Taler, og en vis Lord Lokke er bleven arresteret, saa have de, paa nogle faa nær, faaet Befaling at vende tilbage til Verdun.

Henved 200 Skibe af den Engelske Expedition ere fra de Zeelandske Vande vendte tilbage til Engelland.

I Spanien er det blevet de ophævede Ordeners Præster forbudet at præke eller danne Corporationer.

Vesuv er igjen ganske rolig. — De smaa Engelske Krigsskibe, som laae omkring Øerne Ischia og Procida, have trukket sig tilbage, da over 100 hurtig udrustede Canonchalupper ere udløbne fra Neapels Havn. Kongen har besøgt begge Øer og føiet frygtelige Forsvarsanstalter.

Wien d. 30 Aug. Keiser Napoleon gjør ofte Lystvandringer til Hest i Egnen omkring Wien, ledsaget af Kongen af Italien, Prinds Neufchatel, General Walther og andre Generaler. Det hedder, at Keiseren vil for nogle Dage tage til Brünn og Znaym, for at mønstre Hert. af Rivolis og Auerstädts to Corps. — Denon opholder sig endnu her. Det hedder, at de sjeldneste Bøger og Haandskrifter saavel som Malerierne og andre Konstsager føres til Paris, men de kostbareste Samlinger ere allerede førend de Franskes Ankomst førte til Ungarn. — I de af de Franske besatte Østerrigske Provindser ere 6000 Heste blevne requirerede. — I Triest er bleven bekjendtgjort, at Officiererne ved det opløste Landværn, som ikke inden 14 Dage vende tilbage til deres Hjemstavn, skulle straffes med deres Eiendoms Confiscation og deres Boligers Demolering.

Trykfeil. I nogle faa Aftryk af forrige No. Pille 1554. Lin. 5 og 28: Historiegraph læs: Historiograph.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 99.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 19 September, 1809.

Om rommende Forbrydere.

Bortrømte Forbryderes og Slavers Efterlysning i offentlige Tidender er noget, som man hyppigst møder og ligegyldigst læser. Det er et Onde, som man er bleven saa vant til, at kun faa værdige det nogen Opmærksomhed. Gjennembryder en Arrestant Fængslets Mure og undgaaer Retfærdighedens straffende Arm, rømmer en Slave fra Fæstningsarbeide eller Stokhuset, og opvækker paa Landet grundet Frygt for Indbrud, Drab og Mordbrand, saa gjør man intet videre end efterlyser ham i Aviserne, og er man saa heldig at paagribe ham, saa katter og kagstryger man ham eller indspærrer ham i et strængere Fængsel, alt efter Omstændighederne, og troer nu at have gjort alt hvad man kunde gjøre. Kun faa falder det ind, at undersøge: hvorfor saadanne Forbrydere saa idelig finde Leilighed til, at undvige; endnu færre give sig den Umage at opsøge de første og sande Grundaarsager til et saa farligt Onde.

Den almindeligste og trivielleste Klage over saadanne Undvigelser ramme sædvanligen Fængslerne. Man raaber ak og vee over de stakkels Arrester og Arrestforvarere, men uden at betænke, at de stærkeste Mure og de aarvaagneste Fangevogtere kun kunne udrette lidet, naar ikke alle øvrige Omstændigheder ere hensigtssvarende. Trenck, Peer Mikkelsen, Arve Bravkarl have alle practisk beviist, at de tungeste Lænker ere intet for den, der forstaaer at afryste eller overfile dem, og at den stærkeste Muur er for svag til at holde den Forslagne. Kan det end ikke negtes, at velindrettede og forsvarlige Fængsler ere nødvendige, naar det Almindelige skal betrygges mod farlige Forbryderes Udbrud, saa er det dog ikke mindre vist, at de fleste Udbrud aldrig skee, fordi vore Fængsler ei ere strænge nok (en Beskyldning, som neppe nogen Sagkyndig vil gjøre dem), men fordi alle Omstændigheder ere saaledes, at Undvigelser ikke kunne være andet end hyppige. Hvad Arrestanterne i Kjøbstæderne og paa Landet angaaer, saa er deels den Tid, de sidde fængslede, førend deres Dom i de forskjellige Instancer er afsagt, saa lang, deels den Underhold, de nyde, saa ussel, at Fristelsen til Undvigelse er langt større, end den under andre Omstændigheder vilde og kunde være. Det samme er Tilfældet med de Forbrydere, der ere hensatte i Tugt- og Forbedringshuse. Frihedens Berøvelse, forenet med Arbeide, er den Straf, Loven har paalagt dem, men langt smerteligere ere de med Straffen forbundne Biting. Usund Luft, ussel Føde, Ureenlighed med alle dens Følgesvende *) trykke Forbryderen mere end Frihedens Forlis og Arbeidets Besværlighed, uagtet det ikke regnes blandt den egentlige Straf. Kunde begge Onder lægges paa Vægtskaalen, vilde sikkert det første overveie det sidste. — Der er arbeidet

*) En Slave faaer endnu som før 4 ß. om Dagen, og 3 ß. Tillæg naar han gaaer paa Arbeide, hvert Aar to Skjorter og hvert andet Aar en ny Kjole.

med rosværdig Iver paa at fremme Rettens bedre Pleie; der er gjort meget, saare meget, for vore Fængslers bedre Indretning og Arrestanternes mildere Behandling. Men endnu gyser Menneskevennen ved at høre, at mangen en Forbryder, hvis hele Brøde ofte kun bestaaer i at have stjaalet for nogle faa Marks Værdie, maa paa Landet hensidde hele Maaneder, førend han kan komme til at lide den Straf, der venter ham; endnu er mangt et Arresthuus i Kjøbstæderne og paa Landet just ikke nogen Ære for Menneskeligheden. Ikke at tale om, at et langvarigt, skummelt og usundt Fængsel lettere end et kort, lyst og sundt kan friste den Fængslede til at søge sin Redning ved Undvigelse, saa er det ogsaa meget naturligt, at jo længere en Forbryder sidder arresteret, jo mere han har Tid til at pønse paa Midler til sin Redning, desmere Leilighed maa han kunde finde til at undkomme. Dertil kommer endnu, at Fængslets og Kostens Usselhed saa let bringer ham til Fortvivlelse, og hvad er den Fortvivlede ikke istand til at foretage, vove og udføre? Vil man altsaa betage Forbryderen Fristelsen til at undvige, saa gjøre man hans Arrest saa kort og mild som mueligt. Man glemme aldrig, at efter den humane Lovgivnings Grundsætninger skal Arresten kun være et Bevaringsmiddel, ikke nogen Straf; thi saa længe Forbryderen ikke er overbevist og domfældet bør han betragtes som en Uskyldig, og hans Arrest burde ikke være haardere end Nødvendigheden uomgjængeligen fordrer det.

Hvad vore Slaver angaaer, da kan man næsten ikke undres over, at saa mange ideligen undvige, naar man betænker, hvorledes deres Fangehuller ere beskafne, hvor usselt de ere aflagte, hvorledes de behandles og bevogtes. Allerede den blotte Tanke at to til tre Hundrede Mennesker ere indspærrede som Qvæg i en stor Stald og maa, ved det tungeste Arbeide, leve af 7 ß. om Dagen i Tider, hvor Livets første Fornødenheder betales tre dobbelt saa dyrt som før, er rædsom og bitter. Lad end være at alle disse Mennesker ere Forbrydere, tildeels haardnakkede og vanslægtede i høieste Grad, saa ophøre de derfor dog ikke at være Mennesker, og som Mennesker at have grundet Fordring paa vor Medlidenhed. Er det vel at undres over, at de, naar Leilighed gives, søge at undslye det jordiske Helvede, hvori de ere indspærrede? Lader os ikke forlange mere af Mennesket end den menneskelige Natur tilsteder; lader os aldrig glemme at den, som man har skilt næsten ved alt, ogsaa vover alt hvad han endnu har at vove. Kan man med Føie fordre, at den, som, efterat have mistet Ære og Frihed, maa trælle om Dagen og savne Ro om Natten, ikke skal gribe efter Friheden, naar den tilbyder sig ham? *)

Vil man altsaa forekomme Slavernes hyppige Undvigelse, saa forbedre man deres Kaar. Man indrette deres Fængsel beqvemmere; man forøge deres Dagløn; man give dem de Klæder, som ere nødvendige for dem til at betrygge Legemet mod Luftens alt for voldsomme Indtrykke, det Linned, uden hvilket de maa blive syge af Ureenlighed og dens Følger, og naar man saaledes har forbedret deres Kaar, saa tænke man paa en hensigtsmæssigere Indretning i deres Bevogtning. De Mennesker, til hvis Bevogtning disse unegteligen farlige Subjecter ere betroede, bestaae sædvanlig af gamle udlevede, kraftløse Invalider, som man maaskee mere ansætter til denne Post, for at give dem et Levebrød, end for at skaffe Slaverne sanddrue Bevogtere. Stundom har det hændt sig, at Slavefogderne af en gammel, ikke let overvindelig Vane, have været alt for tilbøielige til det kjere Finkel. For et Glas af denne Ambrosia lukkede de uden Vanskelighed et Øie, og Følgen deraf var, at de gave visse Slaver alt for stor Frihed, tabte dem let af Sigte, og inden de vidste et Ord deraf var Fuglen fløien. Dersom dette ikke havde været Tilfældet, vilde ikke saa mange Slaver ideligen have fundet Leilighed til at undvige fra Arbeidet. Dernæst er det ogsaa alt for vanskeligt for en saadan gammel aflægs Slavefoged, hvis Sandser, selv i ædru Tilstand, just ikke ere i den bedste Orden, at kunne oversee en Hob af 10 forslagne og vovne Slaver, som han har under sin Commando og ofte arbeide i en lang Frastand fra hinanden.

*) Endnu ganske nylig rømte 4 Slaver fra deres Arbeide, af hvilke de to endog havde et Jern om Halsen. To af dem har man i disse Dage paagrebet i Dyrehaugen, hvor man skal have fundet en Bondekarl dræbt, men de øvrige have nu henved to Uger drevet deres Spil omkring paa Landet, uden at man hidtil har kunnet faae fat paa dem.

Inden saadan en Veteran faaer de gamle Been i Gang, er Slaven allerede over Bjerg og Dal. At see saadan en Person armeret med en Pistol og en cide-vant Sabel kan ikke andet end opvække en Idee om Sancho Pansa, og der kan vel neppe tænkes noget mere Comisk end at sætte en saadan udlevet Olding til en Trop brændemærkede og kagstrøgne Skjelmers Bevogter. Vil man altsaa forekomme Slavernes alt for hyppige Undvigelse, saa ansætte man Slavsergeanter, der netop ere det modsatte af hvad de fleste nuværende ere, det vil sige: unge, raske, bomstærke Karle, hvis Falkesyn kan oversee den hele Trop og hvis kraftfulde Næver kunne holde deres Mand, naar det gjelder. Under disse kunde man igjen sætte et Slags Undersergeanter, hvortil de ordentligste og anstændigste Slaver, der just ikke have begaaet nogen alt for grov Forbrydelse, eller hvis Straffetid var snart forløben, kunde tages. Disse vilde bedre end nogen anden kunne passe paa deres Kammerater.

To Forbedringer ere altsaa nødvendige, naar Slavernes Undvigelse skal gjøres sjeldnere: deres Kaars Formildelse og flere, yngre og raskere Slavefogders Ansættelse. Den Bekostning, som en saadan Forandring kunde medføre, vilde ikke være saa stor som man maaskee troer, og hvor det gjelder om at befæste den offentlige Sikkerhed og formilde ulykkelige, faldne Medmenneskers Kaar, bør desuden ingen Bekostning være for stor. Det er ikke billigt, at forøge den Straf, Domstolen har dømt Forbryderen til, ved unødvendige Plager, der enten ere en Følge af utidig Sparsommelighed eller Ligegyldighed for den Ulykkeliges Skjebne.

Naar alt dette er skeet, saa fastsætte man alvorlig Straf for den, som overlader rømmende Slaver Klæder, thi det bliver ikke let muligt for saadan et Menneske at komme bort eller blive længe uopdaget, naar han ikke har Leilighed til at omskifte Slavekjolen med andre Klæder. Sædvanlig er det i gemene Kjeldere og Kipper, hvor saadanne Forbrydere finde Tilhold. Her skjule de sig gjerne den første Nat og omklæde sig. Dersom der var bestemt stræng Straf for enhver, som overlader Slaver noget Klædebon af hvad Navn nævnes kan, vilde det ikke falde dem saa let som nu at faae lange Beenklæder, under hvilke Lænken lader sig skjule, eller store Hatte, som kunne trykkes dybt

ned i Ansigtet og gjøre dem ukjendelige. Alle Slaver burde tillige være eens klædte, thi nu, da det er dem tilladt at klæde sig i hvilke Beenklæder og Vester, de ville, bliver det ogsaa lettere for dem, at undvige, og naar de ere undvigte at gjøre sig ukjendelige. Vist nok er det i denne Tid, hvor der findes Krigsfolk overalt ved Kysterne, vanskeligere end ellers for saadanne Rømningsmænd at undkomme, men de Misgjerninger, de paa deres Flugt begaae, og den Frygt, som især Udflytter-Gaardes Beboere maa være i, naar de høre at en Slave er brudt ud af Stokhuset, er alt for stort et Onde, til at man jo burde ønske de kraftigste Midler anvendte til dets Forebyggelse.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Prinds Christian af Augustenborg, som de Svenske Rigsstænder have tilbudet Sverrigs Krone, og som har udmærket sig saa meget som Hærfører, har ved Universitetet i Leipzig ogsaa dannet sig til de fredelige Musers Dyrker. Den lykkelige Fred, som vort Fædreneland paa den Tid nød, bevægede ham til at træde i Østerrigsk Krigstjeneste, hvor han deeltog med Hæder i adskillige Feldtoge og avancerede til Generalmajor. Han forlod derpaa Østerrige, og traadte i Dansk Tjeneste som General-Major og Chef for det Fyenske Regiment, der garnisonerede i Fridericia. Her syssalsatte han sig med dette Regiments Dannelse og Militairskolernes Forbedring. Regjeringen erkjendte denne Prindses store Nidkjerhed og aabnede hans Talenter en større Virkekreds ved at udnævne ham til commanderende General over den søndenfjeldske Armee. Hvad han i denne Egenskab virkede og udrettede til Norges Bedste er almindelig bekjendt.

I Trondhjems Avis læses følgende: I et Land af saa vidtløftig Udstrækning, og hvor den Ene boer saa adspredt fra den Anden, som her Nordenfjelds, ville det være forbunden med mange Vanskeligheder og Bekostninger, der vilde overskride Bondens Evner, at have overalt ansat duelige Læger og Gjordemødre; dette volder, at den Ene-

søger at hjelpe den Anden som de bedst vide og kunne; — ofte har dette voldet ubehagelige Følger, thi Mennesker, blottede for næsten alle Kundskaber, men des rigere paa Djærvhed og Egennytte, afgive sig alt for ofte med Qvaksalverie og dræbe for Fode væk alt hvad de kunne overkomme. Atter Enkelte gives der, hvis gode medlidende Hjerte driver dem til at lindre saa megen Kummer de kunne, og finder sig lønnede nok med den Bevidsthed, at de have gjort Vel; blandt disse vil jeg her anføre Maren Arntsdatter Tellemoen af Lexvigens Præstegjeld; denne agtværdige Kone har tilveiebragt sig Kundskab om adskillige indenlandske Væxters medicinske Kraft, og samler disse selv i Forraad. Man læse her denne snilde Kones Berømmelse af hendes værdige Præst: Enken Maren Arntsdatter Tellemoen af Lexvigens Præstegjeld, har i adskillige Henseender ofte beviset sig mod Andre som en beredvillig og tjenstagtig Kone, men især, endskjønt som uprivilegeret Gjordemoder, i Mangel af Andre, at komme Barselqvinder til Hjelp. I andre Sygdoms-Tilfælde har hun ligeledes efter Evne været ligesaa villig til at vise al muelig Tjeneste og ufortrøden Flid. — I hvilke Henseender, og efter hendes Anmodning, bevidnes, at hun i dette Aar, med simple, og, saavidt mig er bekjendt, i alle Maader uskadelige Huusraad, haver kureret en Dreng ved Navn Anders Christensen, som ved at rende paa Skie haver stødt tvende Gjerdesstøer ind i Laaret. — Lexvigens Præstegaard d. 1 Aug. 1809. H. Lund.

Vor ufordeelagtige Pengecours har nu ogsaa yttret sine Virkninger paa Avislæsere. Prisen paa de udenlandske Tidender og Tidsskrifter er bleven forhøiet til det dobbelte. Dog er det ikke fuldt saa slemt som adskillige ved en utydelig Bekjendtgjørelse ere blevne forledede til at troe. De i Bekjendtgjørelsen anførte Priser gjelde for hele Aaret, ikke for Halvaaret. Saaledes koster nu Correspondenten i Kjøbenhavn 8 Rdlr. 18 ß. Moniteuren 71 Rdlr. 28 ß. og allgemeine Zeitung 25 Rdlr. 8 ß. aarligen.

Paa sidste Assistencehuusauction bleve de fleste Panter kjøbte, ikke, som det i offentlige Blade nylig hedte, af Jøder, men af en eneste Marchandiserkone, som lod sig tilslaae næsten Fjerdeparten af de til Auction værende Sager, og efter Forlydende kjøbte dem i Commission for andre. Aarsagen, hvorfor Assistencehuset aldrig har havt saa liden Søgning som i disse Tider, ligger iøvrigt deri, at dette Huus laaner alt for lidet paa de Panter, der tilbydes det. Saaledes laaner det endnu i dette Øieblik kun $2\frac{1}{2}$ til 3 Mk. paa et Lod Sølv, uagtet en Specie efter Coursen gjelder 3 Rdlr. 45 ß. og altsaa et Lod Sølv maa være omtrent 10 Mk. værdt. Det er altsaa intet Under, at Priserne ved Auctionen gik overordentlig høie og at Overskudet maa være betydeligt. Saaledes er det meget naturligt, at et Stykke Sølvtøi, som f. Ex. veier 12 Lod, og som der kun har været laant 8 Rdlr. paa, maa blive to, tre Gange saa dyrt naar det betales med 9 Mk. Loddet. — Skal Assistencehuset opfylde sin Bestemmelse, saa maa det ogsaa rette sig efter Tiderne og Pengecoursen, og skeer dette ikke, forfeiles Hensigten.

I Handelen, hvori der nylig har været temmelig Bevægelse, er Alting i dette Øieblik igjen temmelig stille. Theerne ere flau og 21 Mk. for Congo synes indtil videre at være dens Standpunct. Med Sukkere har det ogsaa været temmelig stille, siden det er blevet bekjendt, at Dr. Otto har faaet Tilladelse til at bringe et Partie St. Croix Sukkere, som han har ført fra Vestindien til Gothenborg, til Kjøbenhavn, og adskillige andre have faaet Tilladelse til at indføre her et vist Qvantum Sukkere. Imidlertid er Candis dog allerede bleven betalt med 8 Mk., Benare Sukker med 88 ß. og temmelig maadelig Havanna med $94\frac{1}{2}$ ß. Af Svenske og Norske Producter ere vel adskillige Ladninger ankomne hertil, men de holdes endnu bestandig i høi Priis. De 380 Tdr. Svensk Tjære, som i Gaar vare til Auction, bleve ikke solgte, uagtet der var budet 39 Rdlr. for Tønden. Norsk Jern blev betalt med 43 til 44 Rdlr. 4 Mk. Skippd. — Providerings-Commissionens herlige Foranstaltning at overlade Sirup i det Smaa for 24 ß. Pd. har havt den gode Virkning, at Prisen paa denne Artikel, som i en Tid af nogle Uger steg saa uhyre, er, om just ikke falden, dog temmelig flau. St. Ybes Salt er blevet solgt under Haanden for $26\frac{1}{2}$ Rdlr.

Efter Breve fra Randers er Kammerherre og Amtmand Føns sysselsat med at indrette et

oeconomisk Selskab til Gavn for Landet. Randers Amt tæller mange tænkende og virksomme Jordbrugere og der hersker mere Liv i dette end i de øvrige Amter. Maaskee dette efterlignelsesværdige Exempel kan opmuntre dem til at træde i hiints Fodspor. I Thisted og Ringkjøbings Amt, hvor der hersker større Oplysning end man skulde formode, vilde det ikke være vanskeligt, at stifte et saadant Selskab. I Aarhuus og Veile Amter burde man vente større Drivtighed. At Fyen sidder stille er en Følge af et Slags medfødt Selvklogskab.

I det Asiatiske Compagnie blev den berammede General-Forsamling holdt i Gaar den 18de. Resultatet af Forhandlingerne var følgende: Udfaldet af Regnskab, der siden Directionens sidste Relation desangaaende er decideret ved Compagniet skal bekjendtgjøres i Januarii 1810. — Beløbet efter Regning af Compagniets i Aaret 1808 til H. M. Kongen overladte Vare-Beholdninger, samt det hidtil i Compagniets Casse derfor Indkomne er 1,644,956. En Halvdeel af den Fordeel, Kongen faaer af de Varer H. M. har kjøbt, vil Hs. Maj. godtgjøre. — Hr. Simon Lazarus's Begjering om Rabattens Godtgjørelse af 12357 Rdlr. 5 Mk. 7 ß. blev afslaaet. — Hartvigsens & Triers Begjering at afgjøre med 20 PC. af 491 Rdlr. 4 Mk. 11 ß., som kræves i disses Bo for Tab paa uindløste Varer og Renter, blev tilstaaet. — Compagniets Betjenter og Bud blev ved Stemmeflerhed tilstaaet et Gratiale af 1000 Rdlr. for det sidst forløbne Handelsaar. — Efter en opgjort Evaluations Forretning er det blevet befundet, at om man end regner alle Compagniets udeværende Eiendomme som aldeles tabte og antager at Compagniet skulde formedelst Conjuncturerne blive nødsaget til at opløses, beholder hver Actie dog en virkelig Værdie af 382¼ Rdlr. Ved Votering blev Udbyttet for dette Aar bestemt til 30 Rdlr.

Udenlandske Efterretninger.

Den berømte Luftskipper Garnerin, som d. 19 f. M. om Aftenen Kl. 10 forlod i sin Ballon Paris, ankom den næste Morgen imellem 7 og 8 ved Vaels, neppe en halv Miil fra Aachen, og medbragte Journal de Commerce fra den 19de. Aldrig har man i Aachen læst saa tidlige Efterretninger fra Paris, og man seer heraf, hvor vigtig Luftseiladsen engang kan blive for Postvæsenet, naar man lærer at styre Luftballoner.

Det hedder nu, at Formælingen mellem Kronprindsen af Bayern og den Østerrigske Keisers ældste Datter skal finde Sted strax efter Fredens Slutning.

Et chemisk Medlem af Selskabet for Nationalindustriens Befordring i Paris har undersøgt een af de Congrevske Brandraquetter, og fundet at dens Fylding bestaaer af 75 Dele Salpeter, $1\frac{6}{10}$ Deel Kulstøv og $24\frac{4}{10}$ Dele Svovl.

Den ældste General i Frankrige, Pierre Michel de Brosses, er nylig død i sit 94de Aar. Han tog Tjeneste 1730, og har siden den Tid været med i alle Franske Krige indtil Revolutionen.

Efter Journal de Paris ere 200 Engelske Fartøier seilede tilbage til Dynerne, og hele den Britiske Expedition, som Engelske Blade talde med saa megen Pral om, nu saa godt som aldeles mislykket. 40,000 Engelskmænd vende med Skjændsel tilbage til deres Havne. De Franske begynde at gaae angribende frem, og agte at gjøre et Angreb paa Fortet Batz; men alting synes at bebude, at Engellænderne ville forlade Fortet førend dette skeer. Den Franske Besætning i Antwerpen bestaaer af 9 til 10,000 Mand, og 50,000 Mand vilde ikke være istand til at fortære Forraadet i fire Maaneder.

Staden St. Domingo's Skjebne skal være afgjort midt i Junii Maaned.

I Engelland troer man nu, at det Hollandsk-Ostindiske Compagnies Eiendom, som er forefundet i Middelbourg, vil blive erklæret for god Prise.

Den 31 Aug. var der megen Liv i de Engelske Stocks, som en Følge af det Rygte, at Lord William Bentick var i Begreb med at afgaae til Fastlandet som Befuldmægtig, for at overvære en almindelig Fredscongres. Andre tillægge hans Reise en anden Betydning. Men det Hele var nok uden Tvivl eet af de berygtede Engelske Stockjobbers (eller Stock-Sjoueres) Paafund.

Et Engelsk Ministerielblad forudsætter som vist, at de Engelske ville søge at blive i Besiddelse af Walcheren.

Keiser Napoleon er d. 1 Sept. kommen tilbage fra Presburg til Schønbrunn.

Efterretninger fra Madrid sige, at Armeerne vedblive at hvile sig. Hertugerne af Dalmatien og Treviso have deres Hovedqvarteer i Talavera de la Reyna. Deres Forposter staae i Arzobispo, hvor de holde Øie med den Engelske Armee. Hertugen af Bellune occuperer Mancha. General Sebastini ligger i Leir i Egnen af Madrid og Reserven staaer hos Kongen i hans Hovedstad. Hertugen af Elchingen er i Salamanca, hvor han staaer i Forbindelse med Gener. Kellermann, der befinder sig i Egnen af Valladolid.

I St. Ander reiste der sig d. 25 Aug. en Opstand. Adskillige tusinde Asturier gjorde Mine til at rykke fremad, men ved den Efterretning, at General Bonnet rykkede imod dem, adspredte de sig paa Stedet.

Amsterdam, d. 12 Sept. I Følge Marchal Dumonceaus Indberetning til Kongen af Holland, er Fortet Batz blevet taget d. 4de d. M. D. 5te satte de Hollandske Tropper i Fiendens Paasyn, hvis Skibe vare ikke længer end 1½ Canonskud borte fra dem, men alligevel holdt sig ganske rolig, over til Zuyd-Beveland. Natten fra d. 6 til d. 7de og i Dagbrækningen saae man 218 fiendtlige Skibe, Fregatter, Brigger og Cuttere, foruden Penischerne. Den fiendtlige Flaade var forsamlet ved Zirksee i Ost-Schelde, men dens 120 Skibe laae i Vest-Schelde fra Borselen til Baarland. "Ved denne Beliggenhed," hedder det fremdeles, "var vor Stilling noget blottet; men da Fienden mærkede, at vi rykkede frem mod Sloe og vore Skarpskyttere til Ellewoutsdyk, hvor han stod med en Magt, troede han sig stillet endnu mere blot end vi; thi om Aftenen og Natten trak han sig tilbage fra den ene Side til Vlissingen og fra den anden bag Zirickzee og i Rompot". — Siden d. 7de har Fienden ikke nærmet sig igjen Zuyd-Beveland. Han besætter Walcheren og anlægger 6 til 7 Batterier, hvert paa 4 Canoner paa Sloe-Digen, for at forsvare Overgangen. Marchal Dumonceau føier til, at der d. 7de om Aftenen var indløben den Efterretning hos ham, at Engellænderne havde rømmet Ter-Veere. — En fiendtlig Cutter er tagen og opbragt til Rotterdam. Oberst Bigarne besætter Øerne Ober-Flakke og Goederede. Indvaanerne i Zirickzee og Schouven have med Glæde modtaget de Detachementer Infanterie og de Officierer, som Marchal Verhuell har afsendt til dem. — Den Kgl. Courant af 12 indeholder følgende: Foruden Øen Walcheren ere alle andre Øer igjen besatte af Kongens Tropper, da Marchal Verhuell har nærmet sig Zirickzee med sin Escadre, for at lette Infanteriet Overgangen til Øen Schouven.

Wien, d. 4 Sept. Bevægelsen blandt det Franske Militaire siden forrige Maaneds Slutning har endnu ikke ophørt; den faaer end ydermere med hver Dag et krigersk Udseende. Siden i Forgaars har man paastaaet, at Hovedqvarteret er brudt op fra Schönbrunn til Presburg; men dette Rygte foranledigedes ved Keiserens Fraværelse med en stor Deel af sit Følge. Hs. Maj. er i dette Øieblik sysselsat med at mønstre adskillige Corps paa Vaabenstilstandslinien. — Velunderrettede Folk troe nu, at om end Underhandlingerne i Altenburg ikke skulde have noget lykkeligt Udfald, vil Vaabenstilstandens Opsigelse dog ikke finde Sted førend d. 12 d. M. Men de samme ville aldeles ikke bifalde den Mening, at alt Haab om Stridighedernes Bilæggelse skulde være forsvundet, og vente ydermere med hver Time Efterretning om, at Freden er sluttet. — Som man hører, ventedes Grev Stadion d. 2den d. M. i Comorn, og man troer, at Spørgsmaalet om Krig eller Fred i Dag vil bestemmes der. — Det er vist, at Førsten af Lichtenstein for nærværende Tid fører Hovedcommandoen over den Østerrigske Armee, og at General Meyer v. Hohenfeldt er General-Qvarteermester.

Fra Wien skrives under d. 30 Aug., at den Østerrigske Armee lider den største Mangel paa Levnetsmidler. Den Deel af Måhren, hvori dens Tropper befinde sig, er meget bjergfuld; Sletterne og den frugtbareste Deel derimod ere besatte af de Franske. Ved Demarcationslinien ere Østerrigerne afskaarne fra Ungern. De fra Ungern kommende Transporter maa gaae over høie Bjerge og igjennem Snevret ved Jablunka, for at komme til Måhren. Böhmen har selv i Fredstider Mangel paa Korn. Polen er lukket for Østerrigerne. Under disse og andre Omstændigheder troer man, at Østerrige ikke vil begynde Krigen paa ny.

I den Østerrigske Armee hersker Blodgang og Forraadnelsesfeber, hvilket man tilskriver det slette Brød. — I det sydlige Ungern hverves stærkt. — Mod Vaabenstilstandslinien vedblive mange Franske Tropper at bryde op. — Grev Wrbna skal af det Østerrigske Hof være sendt som Fredsunderhandler til Petersborg. — Siden Septbr. Maaneds Begyn-

delse ere over 160 Vogne med Franske Officierer og Underofficierer passerede igjennem Augsburg til Wien. — Efter offentlige Blades Sigende forlanger Frankrige af Østerrige: Salzburg, Innviertal, Kystlandet, tre Kredse af Bøhmen ic.

Mayland d. 31 Aug. Det kolde Veir, som vi havde i Foraaret, har havt en skadelig Indflydelse paa Silkeavlen. Uagtet Mængden af den i Aar indsamlede Silke er temmelig ringe, stige dog ei Priserne paa denne Artikel, hvilket fornemmelig maa tilskrives Mangelen paa Afsætning til Engelland, hvorhen tilforn betydelige Forsendelser aarlig fandt Sted. Hertil kommer endnu, at vore Silkefabrikantere klage meget over, at Afsætningen af deres Vare til fremmede Lande aftager. Af disse to Aarsager ligge her endnu store Beholdninger af raae Silke fra de foregaaende Aar uafsatte.

Triest d. 23 Aug. Her har paa nye nogle Handelshuse seet sig nødsagede til at standse med deres Betalning. Iblandt disse befinder sig Franz Blasich. Een af vore Kjøbmænd, ved Navn Plattner, har endnu før de Franskes Ankomst indskibet sig med sine Varebeholdninger til Malta. — Admiral Collingwood har nu med sin Escadre forladt vore Farvande, men har derimod ladet blive tilbage en let Flotille, som tilligemed en Sværm af Capere jage efter de smaae Barker og derved gjøre Kystfarten saa vanskelig og farlig, at en stor Deel af de til Ancona og andre Havne ved det Adriatiske Hav bestemte Varer maa transporteres derhen over Land.

Glaubersalt af Tang.

Ved at virke Salt af Tang, har man imellem det hensatte Bundfald, efter en Kogning, bemærket Bunden og Siderne af Karret fulde af Naale af en Tommes Længde, som man har meent at være Salpeter, men det er Glaubersalt og Bittersalt. Disse Krystaller kastes bort, da de indeholde intet Kogsalt, som er bemærket i Hr. Münsters Anviisning til at virke Salt af Tang S. 9 og 11. Hvor Salt virkes i det Store, saasom ved de saxiske Saliner, der samles, renses og sælges disse Salte Centnerviis for 5 Rdlr. Centneret, og 6 ß. dansk Pundet; for den Priis haves baade Glaubersalt og Bittersalt (magnesia alba) i Leipzig i det Kgl. Salzverwaltereyexpedition. Disse Salte ere af erkjendt Nytte i Medicinen, Kymien og Technologien, hvorom gives nærmere

Oplysning i Krünitz oeconomische Encyclopedie, 19de Deel, hvoraf her meddeles et Udtog til deres Nytte, som muligen have samlet betydelig Mængde deraf under Tangsaltvirkningen. Naar Saltet koges om Vinteren, og Luden hensættes en Nattestid i Kulden, forinden den koges, da erholdes den største Mængde deraf. Glaubersalt og ligeledes Magnesia er et bekjendt uskyldig afførende Middel, baade for Børn og Gamle; det bruges opløst i Vand, 2 Lod Glaubersalt for et fuldvoxent Menneske. Dette Salt, opløst i en halv Pot reent Vand af en Kilde eller Brønd, kan med Nytte drikkes til samme Tider, og i samme Diemeed, som Sundheds Brøndvand forskrives. Formedelst Vitriolsyren, som er en Bestanddeel af Glaubersaltet, har det viist sig som et tjenligt afførende Middel, fornemmelig opløst i en Decoct af Malurt, og drukket som Thee for Orm og Ormslim. Forholdet er: til en halv Pot kogende Vand tages en haandfuld tørret Malurt, og deri opløses 1 Lod Glaubersalt. Det er gavnligt for Heste, Qvæg, Sviin og Hunde, som lide af Forstoppelse; til Heste opløses 4 Lod i en Kande Vand og gives dem at drikke, til Sviin paa 6 Maaneder gives 1 Lod, paa 9 Maaneder 1½ Lod, gamle Sviin 2 Lod Glaubersalt opløst i Vand og igydet eller blandet med deres sædvanlige Foder. Ligeledes er det tjenligt for Qvæg, som befinder sig i Sygdomstilstand, det være en Virkning af usund Foder, eller andre Aarsager, at rense dem med; man giver hver Koe 8 Lod Glaubersalt i en halv Pot kogende Vand, og det gives Kreaturet, naar det er lunkent, fastende. Dagen derefter gives en styrkende Drik. Naar Qvægsyge tegner at indfinde sig, skal det være et gavnligt Middel, som Præservativ, at give Qvæget bestandig i dets Drik Glaubersalt opløst i Vand, i det Forhold af 4 Lod til en Kande Vand; det gives Tid at opløses. Er Faren større, da en større Mængde Salt i dets Drik, og det flere Gange om Dagen. Den simpleste Anvendelse af disse fremmede Salte, som gjør at Luden ved Slutningen af Kogningen bliver mørk og bitter, er, at man samler denne Bundfald af Kjedlen og opbevarer den i et Kar, og benytter den om Vinteren til sine Kreaturer i deres Drik, ligesom Sildelage, i Mangel af Salt at strøe paa deres Foder et Par Gange om Ugen, eller af Glaubersalt at blande i deres Drik, i Sygdomstilfælde.

Da der er indløben Efterretning om, at en langt betydeligere Mængde af Munderingssorter ere afsendte fra Dannemark, end der ere ankomne til det Norske Munderings-Depot, og, skjønt man med Vished veed, at en stor Deel er tabt: saa formoder man dog rimeligen, da de fleste Transporter ere sendte fra mange og forskjellige Steder her i Norge til Depoet: at der endnu paa et eller andet Sted af de Norske Kyster i Aggershuus — og Christiansands Stifter kunde være ankomne Kasser, Foustager eller Pakker med Munderingssager, hvilke af en eller anden Aarsag ere blevne liggende paa Lossestedet. Paa Grund heraf, anmodes vedkommende civile Ovrigheder og Toldofficianterere om, at foranstalte de muligen, endnu paa et eller andet Kyststed oplagte deslige Emballager, hidsendt, med Addresse: "til det Norske Munderings-Depot;" eller i det mindste, at de behageligen vilde, saasnart muligt, give enten det Kongelige norske Commissariats Collegium eller det norske Munderings-Depot Underretning herom. Alle paagaaende Omkostninger skulle, saasnart derom gives Efterretning, blive erstattede. Christiania, den 11te August 1809. (Christiansands Avis.)

Forslag til det Lollandske Selskab for Oplysning og Industrie.

Med megen Fornøielse har man erfaret, at der i Lollands og Falsters Stift er opstaaet et Selskab for Oplysning og Industrie, hvortil Planen er udkastet af Stiftets Stiftamtmand og Biskop. Det maa glæde enhver at see Provindsernes høie Embedsmænd have Forstand og Villie til at tænke sig ind i deres Virkekreds, at forbinde med deres Embeder den ædlere Betydning, og ligesom Frankriges Præfecter være Chefer for Oplysningen i deres Arrondissement. Meget hensigtsmæssig er Planen lagt; dens Gjennemlæsning har foranlediget følgende Ideer, som det tillades Anmelderen at fremlægge for Selskabet. a) Man har opmuntret til en mere udvidet Dyrkning af Hør, Hamp, Humle m. v.; man burde ogsaa opmuntre til Rapsæd og Tobaksavl, hvortil Landets Jorder ere meget begvemme, ligesom og Lindsesæden og Mannagræsset fortjener et lollisk-oeconomisk Selskabs Opmærksomhed, om ikke samme der reent skal uddøe. b) Selskabet har bestemt 100 Rdlr. aarlig til Indkjøb og Uddeling af nyttige Bøger. Blandt flere Skrifter til det Øiemeed fortjener at komme i Betragtning: Mouriers Anviisning til Træplantning og Skovs Anlæg paa en Bondegaardslod 1 Mk., Jacobsens Havebog 1 Mk., Ivarsen om Rapsædens Dyrkning 12 ß. De ere alle 3 belønnede af det Kongel. Landh. Selskab. Den første bekommes hos Bogtrykker Møller, den anden hos Boghandler Schubothe, den tredie hos Frue Gyldendal. c) Visse Penge burde, efter Anmelderens Formening, tillægges aarlig den i Maribos oprettede Bogsamling til Indkjøb, af oeconomiske Skrifter. Det er det eneste Stift, som ved privat Sammenskud har oprettet et National-Bibliothek. Denne gode og ikke ubetydelige Bogsamling bestaaer af henved 3000 Bind. Da den har en høiere Uddannelse til Formaal, burde her ikke savnes de nyere oeconomiske Skrifter af afgjort Værd, saasom Gyllembourgs Landbrugs Bogholderie, Gerickes prakt. Anleitung zur Führung der Wirthschafts-Geschäfte für angehende Landwirthe 3 Th., Thaers Grundsäzen des rationellen Ackerbaues, som skal udkomme i 4 Dele, Schwertz Kenntniß der belgischen Landwirthschaft 2 Th., Dicksons husbandry, og Youngs Farmer Calendar, begge oversatte af Thaer, og endelig Webers Handbuch der oeconomischen Litteratur. Der gives i Lolland og Falster, endog i Bondestanden, mange Jordlodder, som have opnaaet den Forbedring, at de meget vel kunne modtage den høiere Cultur, hvortil de anførte Skrifter, og især Schwertz belgische Landwirthschaft leder, naar de benyttes af oplyste Landmænd. — d) At virke Salt af Tang er en Gjenstand, som synes at fortjene Amtets Opmærksomhed; man indvender vel, at Tangen i Østersøen er formodentlig mindre salt end i Kattegattet, men da det blot er en Formodning og derom ingen Vished haves, bør man i National-Anliggender ei blive staaende ved Formodninger. Paa det Kgl. Rentekammers Foranstaltning reiser en Mand ved Navn Carstensen for nærværende Tid i Odense Amt for at veilede Kystbeboerne i Tangsaltvirkning; ved et Brev til Collegiet vilde Stiftet kunde erholde denne Mands Nærværelse i dette Efteraar, for at undersøge dets Tangs Saltlødighed, og om den er tjenlig til Saltvirkning, og som i det Tilfælde kunde vise Beboerne Maaden at virke Tangsalt.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 100.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 23 September, 1809.

Om det Asiatiske Compagnie.

(Indsendt.)

Det Kgl. octroyerede Danske Asiatiske Compagnie, hvortil Christian den Fjerde har lagt den første Grundvold ved en Octroy af 17 Martii 1616, har nu i en Række af henved 200 Aar, oplevet mange og høist forskjellige Perioder. Allerede ved dets første Stiftelse, søgte Hollænderne — Datidens Britter — at lægge Hindringer i Veien for vor Handel paa Indien og China, men Dannemarks store Christian vidste her, som altid, ved sin Klogskab at bortrydde dem. Denne Handel synes imidlertid ikke at kunne komme paa nogen fast Fod, uagtet Regjeringen dog altid ansaae den for saa vigtig, at den 1634 endog havde tilgode hos Compagniet 156,000 Rdlr. og 1635, for at ophjelpe det, paalagde alle Geistlige og Verdslige i Kjøbenhavn at betale en Contribution dertil, hvorved Indskuddet blev 181,083 Rdlr. Men alt dette hjalp kun lidet. Compagniet forfaldt og Krigen og indvortes Anliggender bortdrog siden Regjeringens Opmærksomhed fra denne Gjenstand. Et nyt Compagnie blev omsider oprettet, som d. 20 Nov. 1670 fik en ny Octroy, og 1674 blev det første Danske Skib sendt til China; men allerede 1682 var Handelen forfalden, hvilket man især tilskrev de Uordener, Gouverneuren i Tranqvebar gjorde sig skyldig i. Under Christian den Femte begyndte Handelen atter at blomstre. Han gav Compagniet 1698 en ny Octroy paa 40 Aar, som siden blev stadfæstet af Frederik den Fjerde. Indtil 1709 høstede Compagniet Fordeel af sin Handel, men siden forfaldt det igjen saa meget, at det saae sig nødsaget til at overlade sin Handel til et privat Interessentskab, som handlede paa Tranqvebar, men som allerede 1725 maatte standse dermed. Ved en efter Kong Frederik den Fjerdes Befaling anstillet Undersøgelse befandtes, at Compagniets Gjeld var 150,000 Rdlr., og som Aarsager angaves den Søvnagtighed, hvormed Handelen blev dreven, den Urimelighed at laane Regjeringen Compagniets hele Capital mod 5 PC. og betale selv 6 PC., den nordiske Krig, Tabet af Skibe, Gouverneur

J. S. Hassius's og de øvrige Betjenteres Uvidenhed, Egennytte, Uretfærdigheder ꝛc. Den Hollandske Kjøbmand v. Asperns herlige Forslag at forene et Handelskammer i Altona med det gamle Compagnie, blev tilintetgjort ved de avindsyge Hollænderes og Engellænderes Cabaler. Peder Baker fra Bremen kom nu til Kjøbenhavn med en ny Handelsplan, efter hvilken det Ostindiske Compagnie ogsaa skulde drive Handel paa China. To Octroyer bleve udstædte d. 10 Febr. og 15 Martii 1730, og de udsendte Skibe hjemkom med saa rige Ladninger, at de opvakte Lyst til at deeltage i Handelen. Compagniet fik nu af Christian den Sjette en ny Octroy d. 12 April 1732 og Navn af det Kongel. Ostindiske Compagnie. Det fik større Privilegier og skulde drive Handelen med større Kraft. Fra den Tid af fik denne Handel en fast og stadig Gang. D. 23 Julii 1772 fik Compagniet en ny Octroy paa 20 Aar, og d. 21 Martii en anden, noget forandret, ligeledes paa 20 Aar.

Man see heraf hvor mange og store Forandringer dette Compagnie i denne lange Række af Aar har undergaaet. Snart stod det paa en blomstrende Høide, snart nedsank det næsten til intet; men bestandig hævede det sig igjen, og har end Actiernes Priis endnu hidtil ikke naaet den overordentlige Høide, som de vare stegne til 1783, da de gjaldt 18 til 1900 Rdlr., betaltes de dog i Aaret 1805 med 750 Rdlr., uagtet de i Aaret 1801 ved en panisk Skræk, som den Gang visse Mennesker søgte at indjage Actieeierne, vare sjunkne ned til 350 og derunder. Forskjellen paa Udbyttet har

allerede været saa stor, at det 1782 var 150 Rdlr. og 1793 kun 40 Rdlr.

Men aldrig har Compagniet befundet sig i en saa critisk Forfatning som ved Udbrudet af nærværende Krig. Det havde 5 Skibe ude: et Antal, som saavidt Anm. veed er det største Compagniet nogensinde har havt ude paa een Tid. Men en ualmindelig Lykke var det, at Compagniet havde sine Varehuse opfyldte med Theer og hvide Varer. Dette uhyre Vareforraad, som man forhen ansaae for et virkeligt Onde, og som man næsten ikke var istand til at blive af med, blev nu Compagniets Redning. Skade, stor Skade, at Vedkommende ilede saa meget med at sælge Varene! Et eneste Aar længere Taalmodighed, og Interessenterne havde vundet Tønder Guld. Det er ikke Stedet her og tillige nu for sildigt at undersøge om de fleste Kjøbere, der for 2 Aar siden lode sig tilslaae for saa store Summer Theer og hvide Varer, kunde betragtes som competente og solide. Conjuncturerne have været dem gunstige og de have indløst det Kjøbte. Men et Spørgsmaal bliver det dog altid, om Compagniet havde vovet mere ved at holde paa sine Varer endnu et Aar, end sælge dem til saadanne Kjøbere. Man syntes at have havt stor Grund til at opsætte Varenes Salg. Thi antaget, at de faldt i Prisen, saa kunde dette ikke være andet end en Følge af Fred, og altsaa af gunstige Omstændigheder, hvorved Compagniet maatte vinde paa den ene Side hvad det paa den anden tabte ved at have holdt for længe paa sine Vare. Udeblev derimod Freden,

som Tilfældet virkelig var, kunde det vente at faae en halv Gang saa meget for sit Vareforraad.

Imidlertid viser følgende korte og løselige Overslag over Compagniets Tilstand, at det, uagtet Conjuncturerne har været saa uheldige, uagtet det har solgt sit Vareforraad saa tidlig, dog befinder sig i en langt bedre Tilstand end mange synes at troe og andre af gode Grunde ville indbilde Publicum.

I Deposito-Cassen har Compagniet staaende	950,000 Rdlr.
Hos Kongen for overladte Varer	1,644,956 —
En Kgl. Obligation, lydende paa	170,000 —
Anden udestaaende Gjeld .	110,000 —
Tilsammen	2,874,956 Rdlr.

Denne overordentlig store Sum har Compagniet næsten realiseret. Naar man nu end regner alle dets udeværende Eiendomme for tabte, og anslaaer dets Bygninger og Verfter kun til 70,000 Rdlr., har hver Actie dog efter den optagne Evaluations-Forretning en virkelig Værdie af 382¼ Rdlr.

Compagniets aarlige Udgivter til sine Betjentere og Arbeidsfolk kunne i dette Øieblik, da der i de sidstes Lønning er skeet en betydelig Indskrænkning, tilligemed Renterne af dets Obligationer, ikke overstige 60,000 Rdlr. Man indseer altsaa ved første Øiekast, at her er langt mere end Omkostningernes Bestridelse udkræver, om end Compagniet bestandig skulde blive i en uvirksom Tilstand. Naar man nu betænker, at Capitain Trocks Skib og Ladning, som ligger i god Behold i Batavia, og i det mindste kan regnes for at være ½ Million værd, umuelig kan ansees for

aldeles tabt, saa længe Øen Java er i vore Allieredes Hænder; at Compagniet, som hele Tiden saa viselig har vogtet sig for at udruste Capere, ved en almindelig Fred mueligen vil faae Erstatning for de af dets Skibe, Engellænderne have opbragt og prisdømt; at Compagniets Bygninger, Pladse og Verfter ere i det mindste 3 Tønder Guld værd; at det, efter Forlydende, kan vente af den Fordeel, Kongen faaer af de kjøbte Varer, og som H. M. har lovet det Halvparten af, 2 Tønder Guld, saa kan man med største Føie anslaae Værdien af hver Actie til den Sum, den lyder paa, 500 Rdlr.

Skulde Krigen, som Himlen forbyde, vare alt for længe, saa ere Udsigterne for Compagniet, ligesom for hele Handelsvæsenet i Almindelighed, naturligviis mørke. Men hvilke store Udsigter har det derimod ikke naar vi snart faae Fred? I hvert Tilfælde kan man trygt haabe, at Vedkommende, ved en viis Oeconomie, i Fremtiden ville søge at bøde paa det Uheldige i Tidsomstændighederne.

At henlægge alt for store Summer og derved at formindske det aarlige Udbytte, er iøvrigt kun at forringe Actiernes Credit, som Directionen bestandig bør søge at vedligeholde. Compagniets realiserede Eiendom er nu saa betydelig, at det ved Renterne maa være istand til at bestride sine Omkostninger. Alt hvad der overstiger disse bør tilfalde Interessenterne som Udbytte. Man veed, hvor svagsynede de fleste Mennesker ere. De betragte Udbyttets Forringelse, ikke som en Følge af Vedkommendes store Forsigtighed og Omsorg for tilkommende Tider, men, som noget, der er grundet i Compagniets slette Forfatning. Udbyttet er i de-

res Øine Maalestokken for Compagniets Financer. Vil man altsaa ikke svække Actiernes Credit, hvorpaa ogsaa Compagniets Anseelse beroer, saa vogte man sig vel for, af utidig Ængstelighed for det Tilkommende at formindske Udbyttet. — At man i Aar kun foreslog 20 Rdlr. i Udbytte, skede ikke saa meget fordi man jo saae sig istand til at give 30, som af Frygt for, ikke at blive istand til i næste Aar at give saa meget. Men i intet er Fremtiden mørkere for os Dødelige end i Handelsvæsenet. Da Compagniet for nogle Aar siden havde et saa uhyre Forraad af grove hvide Varer og Theer liggende, som det ikke kunde blive af med, og de største Handelskyndige ansaae det for et stort Misgreb, at det havde opdynget saa mange uafsætlige Varer, troede ingen, at netop dette tilsyneladende Onde engang vilde redde Compagniet fra fuldkommen Undergang. I vor forandringsrige Tidsalder kan der forandre sig meget i en Uge, hvor meget mere i et heelt Aar?

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Ved Auctionen d. 19de og 20de Sept. hos Viinhandler Hr. Beck blev betalt for hvide Vine pr. Oxhoved eller 30 Virtler foruden Tolden: Lupiac 94 Rdlr., Haut-Chalosse 88 à 90, til 94 Rdlr., Bearne 89, 96, til 101 Rdlr., Jurenson 93 à 101 Rdlr., Graves 102 Rdlr., Picardan 119 Rdlr., Muskatviin 224 Rdlr., Rhinskviin 191 Rdlr., Moselerviin 158 Rdlr., Madera 373 Rdlr. — Røde Vine: Medoc 244, 248, til 250 Rdlr., Margeaux 250 Rdlr., Chatheau-Margeaux 225 à 270 Rdlr., Hautbrion 260 Rdlr., Lafitte 270 Rdlr., St. Julien 280 til 300 Rdlr., Coteroti 260 Rdlr., Portviin 250 Rdlr., Bor-

deaux Brændeviin uden Told 190 Rdlr., Cognac dito à 211 Rdlr. pr. 30 Virtler.

Priserne paa Huse og Gaarde i Kjøbenhavn er i denne Tid stegne uhyre og man kan næsten sige ⅓ af deres Værdie førend Krigen. Man sælger nu Gaarde til 50, 60 og 70,000 Rdlr.: en Sum, for hvilken man tilforn kunde kjøbe et anseeligt Jordegods. Om disse Priser længe ville holde Stand bliver et andets Spørgsmaal. I det mindste burde den i de seneste Tydske Aviser anførte Efterretning, at Værdien af Bygninger i Triest er sjunken saa dybt, at en Bygning, som før var 100,000 Gylden værd, nu forgjeves falbydes for 25,000 Gylden, gjøre enhver, der er alt for gridsk efter at kjøbe Huse og Gaarde til nærværende overdrevne Priser, lidet forsigtig.

Christiansborg Slot er nu tækket med røde Tagsteen, som just ikke gjør den bedste Virkning paa den hvide Bygning.

Priserne paa Skibe ere betydeligen stegne siden man har begyndt at kjøbe dem for udenlands Regning. Skibet Britannia blev i Gaar solgt ved Auction paa Børsen for 24,600 Rdlr. Udlændingene finde under nærværende Cours meget godt deres Regning derved.

I denne Tid arbeides her i Staden paa en stor Luftballon, som man kan vente at see opstige tilligemed Luftskipperen, saasnart Veirliget tillader det. Ballonen bliver, efter Sigende, større end den, hvormed Prof. Robertson opgik, og skal forsynes med en Gondol til to Personer.

Udtog af en Skrivelse fra Slesvig af 15de September 1809. Handelen vedbliver at være temmelig levende i Tønningen. Endnu sees af og til Americanske Skibe indløbe der i Havnen. Nylig ere to af dem ogsaa ankomne til Kiel med deres Lands Producter. Ogsaa andre Handelsgrene synes at have faaet nyt Liv. Den Kongel. Tilladelse til at udføre Hvede har uden Tvivl bidraget endeel dertil, og mange Penge ere indkomne i Landet for denne Artikel. Smør søges ligeledes stærkt, og i dette Øieblik betales Pundet med 10 til 11 Lß. hos os. — Instituttet for Døvstumme, som bestyres af den værdige Pfingsten i Kiel, forflyttes med det første her til Staden, hvor Forstanderen har kjøbt en meget beqvem Boelig med tilhørende Have. Denne Forandring vil i enhver Henseende

være gavnlig for Institutet, hvis Local i Kiel var mere indskrænket end det bliver her. Alle Menneskevenners Ønsker forene sig for en Indretning, som er en Frugt af Forstanderens ædle og uegennyttige Gavnelyst, som i 10 Aar er bleven bestyret af ham med utrættelig Iver og uafbrudt Held, og hvor i nærværende Øieblik henved 40 Ulykkelige dannes til at indtage en Plads i Borgersamfundet, som en ublid Skjebne for stedse syntes at have negtet dem. — Man vil vide med Sikkerhed, at meer end 15,000 Mand af den Engelske Armee, som landede i Holland, ligge syge, og man kan vel ansee denne Omstændighed som et Forvarsel, at dette Tog vil endes ligesom de forrige, med ringe Fordeel og endnu mindre Ære for dets Ophavsmænd. Trods de Smugveie, som den brittiske Handel baner sig, skal dog Tilstanden i Engelland være intet mindre end glimrende. Regjeringens Credit aftager i samme Forhold som dens unyttige Udgifter voxe. Man forsikkrer, at Mangelen paa de mindre Myntsorter skal være meget følelig, og at man derfor har seet sig nødsaget til at udstede Sedler til 8 og 12 Pence. — I denne Sommer gives her i Landet en stor Overflødighed af Kartofler, og de ere af sjelden Godhed. Naar man seer, hvor idelig denne Frugt avles for nærværende Tid, hvor vigtig den er for den fattigere Classe, og hvor yndet af alle, tænker man sig uvilkaarlig et halvt Aarhundrede tilbage, hvor Kartofler vare lidet eller intet kjendte og endnu mindre dyrkede. Det er en Fortjeneste, som tilkommer de fremmede Colonister, der nedsatte sig her i Landet i hoisalig Kong Frederik den Femtes Tid, at de vare de første, der lærte os at sætte Priis paa en Plantes Dyrkning, som nu med saa megen Føie ansees for uundværlig.

Fridericia. Den 15de Septbr. passerede her den første Svenske Galease det lille Belt. Den kom fra Halmstadt i Sverrig, og var bestemt til Flensborg med en Ladning Salt, Jern, Søm ꝛc. Flere ere i Vente.

Udenlandske Efterretninger.

Engellænderne tilstaae nu selv, at deres Tog til Zeeland maa betragtes som aldeles mislykket. Den Engelske Hoftidende af 8 Sept. leverer følgende Indberetning fra Lord Catham, dateret Hovedqvarteret Batz d. 30 Aug. Med Fornøielse har jeg udført Hs. Maj. Befaling, at tilkjendegive

Gener. Eyre Coote og de ved Beleiringen af Vlissingen brugte Tropper Hs. Maj. Bifald. Lykkelig vilde jeg prise mig, dersom jeg kunde tilmelde Deres Herl. Armeens videre Fremskridt, men desværre maa jeg berette Dem, at Fienden, efter alle Efterretninger, havde samlet en saadan Magt, at jeg, efter mine Instructioner, havde maattet trække mine Tropper tilbage, om de havde været i virkelig Operation. — Allerede ved min Ankomst til Walcheren havde jeg erfaret, at Fienden samlede mange Tropper; men jeg gad ikke fæste Lid til alle disse Efterretninger, og vilde bie indtil fuldstændige Efterretninger gjorde alle videre Forsøg unyttige. — Efter alle Beretninger havde Fienden samlet 35,000 Mand, og efter nogle endnu flere. Endskjønt en Landgang paa det faste Land havde ladet sig forcere, var dog Beleiringen af Antwerpen, hvis Besiddelse ene kunde have sikkret os Expeditionens øvrige Gjenstande, yderst uudførlig; og havde dette Skridt ogsaa havt et heldigt Udfald, kunde det dog ikke lede til nogen sand Fordeel. Armeens Tilbagetog, som snart maatte paafølge, vilde været udsat for mange Farer. — Den største og desuden endnu dagligen aftagende Magt, jeg, efter Walcherens og Syd-Bevelands Besættelse, havde kunnet stillet i Marken, havde været 23,000 Mand Infanterie og 2000 Mand Cavallerie. Deres Herl. vil nu indsee, hvor utilstrækkelig vor Magt, efter at have ladet Detachementer blive tilbage til at iagttage Garnisonen i Bergen op Zoom og Breda, maatte blive til et Foretagende mod Lillo og Liefhenshoek, men især mod Antwerpen. Langt fra at være i den foregivne Tilstand, befinder denne Stad, efter alle Beretninger, sig endnu i fuldkommen Forsvarsstand, og den fiendtlige Flaade er bragt i Sikkerhed under Citadellets Canoner. — Saa meget det krænker mig, at see her en Armees Fremskridt standsede, af hvis Tapperhed jeg kunde vente alt, ansaae jeg det dog under disse Omstændigheder for min Pligt, at ende her mine Operationer. Det vil altid være mig en Fornøielse, at jeg ikke er bleven forledet til at sætte den mig betroede Armee eller Hs. Majestæts Vaabens Hæder paa Spil. Ogsaa vare alle General-Lieutenanter ved Armeen, som jeg raadslog med, af samme Mening som jeg. Med Bedrøvelse melder jeg Dem, at i nærværende usunde Aarstid beløber Tallet af

vore Syge sig til henved 3000. — Jeg agter nu efterhaanden at trække Tropperne bort fra denne Øe (Zuyd-Beveland), at afsende til Walcheren endnu engang saa mange Tropper som der til denne vigtige Besiddelses Betryggelse udfordres, at indskibe de øvrige Tropper og holde dem beredte til at oppebie Hs. Majestæts videre Befalinger, som jeg med Længsel seer i Møde."

Admiral Strachan, der ikke synes at være fornøiet med Lord Cathams forsigtige Fremgangsmaade, har indsendt følgende Depeche, dat. ombord paa Skibet St. Domingo, uden for Batz, d. 27 Aug. "Jeg kan meddele Der. Herl. den Efterretning, at jeg, efterat have forenet alle de forskjellige fladbundede Fartøier og fra Marinens Side føiet alle Anstalter, for at landsætte Armeen paa et forhen recogneseret Terrain, omsider blev kjed af, ikke at høre tale om de Hensigter, Lord Catham kunde have; i Følge heraf comunicerede jeg dette Hs. Herlighed d. 24. Dagen derpaa bemærkede jeg, at han endnu ikke havde fattet nogen Beslutning, under den Forevending, at Fiendens Magt tiltog og der herskede Sygdomme i Armeen; ogsaa erfarede jeg, at han havde ladet Generalerne kalde, for at raadslaae med dem. D. 26de om Morgenen tidlig skrev jeg til Hs. Herl. og begav mig med Contreadmiral Keats i Land, til Armeens Generallieutenanters Forsamlingssted. Jeg fandt, at de alle vare af den bestemte Mening, at det var umueligt, at foretage noget, som havde mindste Skin af Held, mod Antwerpen. "Det var for seent paa Aaret, Fiendens Magt forstærkedes, vores formindskedes ved de mange Sygdomme, Lillos og Liefkenshoeks Indtagelse vilde ikke sikkre Expeditionens Udfald, naar Antwerpen ikke var tagen; Landet i Nabolavet af denne Fæstning var sat under Vand." — Saadanne Bevæggrunde gjorde man gjeldende, og disse Officierers Mening gik ligefrem ud paa, Armeen maatte ikke angribe de forskjellige Puncter. Jeg havde allerede paa den meest uindskrænkede Maade tilbudet ethvert Slags Understøttelse fra Marinens Side, for at tvinge Fæstningen til Overgivelse og staae Armeen bi i enhver anden Operation. Da jeg nu saae, at Gjenstanden for Generalernes Raadførsler var aldeles militairisk, begav jeg mig bort igjen med Sir Keats ꝛc."

Fra London skrives under d. 9 Sept., at den store Expedition nu vender tilbage fra Schelde paa 12,000 Mand nær, som forblive paa Walcheren, og at mange Tropper og Heste allerede ere udskibede igjen i Ramsgate. Det lette Cavallerie af den Tydske Legion, som har været med i Syd-Beveland, er atter kommet tilbage til Canterbury. Til at forsvare Walcheren udfordres en betydelig Sømagt og 12 til 15,000 Mand. — For at stoppe Seiladsen paa Schelde har man fra Engelsk Side sænket adskillige med Stene ladede Transportskibe, hvorved Spanske Ryttere af Jern vare befæstede. — Et ministerielt Blad, som i sin Vaande gjerne vil forsvare det Afsindige i Toget til Zeeland, forsikkrer nu, at der allerede er vundet meget ved Walcherens Erobring, som ligger langt nok fra Fastlandet til at omringes af Engelske Skibe, og dog nær nok til at kunne sætte over derfra til Holland og Flandern, naar man ønsker det; at den Brittiske Expedition i Holland har udrettet saa meget, at den nu, efterat have gjort 14 Linieskibe og den Verft, hvorpaa de ere byggte, saa unyttige (!) for Fienden, som om de vare ødelagte; at den har afholdt 40,000 Fiender fra at deeltage i den Tydske Krig ꝛc. Med saa usle Grunde søger det Engelske Ministerium, at blænde Folket, i et Øieblik, hvor man til saa liden Nytte har opoffret saa uhyre Summer og saa mange Mennesker.

Næsten Totrediedele af Bygningerne i Vlissingen ere forvandlede til Ruiner eller yderst beskadigede. Nogle 100 Indvaanere ere dræbte eller saarede.

De Franske have, efter at Sæden var bragt ind, sat hele Egnen omkring Antwerpen under Vand, og det havde derfor ikke været mueligt for Engellænderne at trænge frem undtagen paa Digerne, der vare besatte med meget Artillerie og Indsnitter. I adskillige Egne havde Franskmændene spærret Schelden med fældede Træer.

De krigsfangne Generaler Monnet og Osten ere ankomne til Deal.

Kongen af Holland er meget tilfreds med de Jagtofficierer og deres underhavende Jægere, som have tilbudet deres Tjeneste i Augusti Maaned og endnu tjene med Iver. Departementet Ostfriesland har ikke leveret Frivillige og synes overalt ikke at have viist sig patriotisk.

I Spanien have Engellænderne samme Skjebne som i Holland. General Wellington (Wellesley) er nu i Begreb med at trække sig tilbage

til Lissabon. —– Over-Generalen Gouvion St. Cyr, som havde erfaret, at Fienden havde i adskillige Havne og Ankerpladse et Antal Barker, for at befordre de i Gerona Beleiredes Undvigelse eller tilføre dem Undsætning, har, for at forekomme dette og borttage Fartøierne, affendt Divisions-General Pino, og Foretagendet havde det bedste Udfald. Det udførtes d. 24 og 25 Augusti. Alt hvad der befandt sig nær ved Kysten blev taget. De fleste erobrede Barker vare ladede med Engelske Colonialvarer; ogsaa fandtes iblandt andet Breve til Militair-Authoriteten i Gerona. Dette Bytte blev endnu samme Dag ført til Palamos. Over-Generalen har udnævnt Commissairer, der skulle forfatte Fortegnelser over Skibene og Godset. —– Det Engelske Hovedqvarteer er 10 Mile bag Talavera.

Fra Wien haves endnu bestandig ingen bestemte Efterretninger om, hvortil Underhandlingerne i Altenburg ville lede. I Keiser Franz's Armeebefaling af 16 Augusti hedder det, at han ønsker Fred, men en varig og hæderfuld. Den Russiske overordentlige Gesandt, Gr. Czernitscheff, er nylig ankommen til Keiser Napoleon i Schönbrunn med en egenhændig Skrivelse fra Keiser Alexander, og siden afreist til Comorn med Depecher til Keiser Franz, hvis Gemalinde opholder sig i den lille By Totes, i Nærheden af Comorn, som er omgivet med Vand og har et Slot.

Avancement, Forflyttelse og Afgang ved Vor Landmilitair-Etat.

Det har allernaadigst behaget Os at resolvere som følger:

Under 18de September: 1. Ritmester og Chef for det langelandske ridende Jægercorps J. O. v. Hansen afskediges efter Ansøgning, formedelst Svagelighed, i Naade af Krigstjenesten. 2. Prem. Lieut. à la suite C. v. Juel, af Vor Livgarde til Hest, udnævnes til Ritmester af Cavalleriet med den ham reserverede Ancien. og til Chef for bemeldte langelandske ridende Jægercorps, men forbeholdes sin Ancien. i Garden. 3. Prem. Lieut. F. C. L. v. Koch, af det slesvigske Infant. Regim. annect. Bataill., meddeles efter Ansøgning, formedelst svageligt Helbred, i Naade Afskeed af Krigstjenesten. 4. Da den command. General i den norske Armees 2den Divisions-District under 21de Januari d. A. ad interim og paa Vor nærmere Approbation har ansat F. C. Mosling som Fændrik à la suite ved det 2det trondhjemske Inf. Reg. med Forpligtelse at tage til sin Tid den befalede Officier-Examen: saa bliver denne Ansættelse herved allernaadigst bekræftet saaledes, at forn

nævnte Mosling ansættes som Sec. Lieut. à la suite fra 2den Junii d. A., og Fændriks-Classen i Armeen blev ophævet.

Under 19de September: 1. Divisions-Adjutant J. H. v. Reichborn udnævne Vi herved til Over-Adjutant ved Generaladjutantstaben med den dertil reglementerede Gage og Emolumenter, og indtræder overcomplet Divisions-Adjutant F. C. F. v. Baudiß i virkelig Divisionsadjutants Nummer og Gage. 2. Capitain C. F. v. Grüner, af det 3die jydske Inf. Reg., forsættes som Capitain à la suite til Marine-Reg. 3. I Anledning heraf skeer følgende Avancement i det 3die jydske Inf. Reg.: Stabscapit. J. C. B. v. Nissen udnævnes til Compagniechef, Prem. Lieut. H. H. E. v. Bülow til Stabscapit., og Sec. Lieut. M. L. v. Bülow til Prem. Lieut. 4. Den fra det forrige holsteenske Landværn-Reg. afskedigede Capit. H. v. Kramer ansættes som Capit. à la suite med sin forhen havte Ancienn. af 23de October 1802, ved det danske Livreg. 3die Bataill. 5. Fuldmægtig N. Petersen i Middelfart ansættes som Sec. Lieut. ved Vort Eget Regim. annect. Bataill., og H. J. Obel som Sec. Lieut. ved de annect. Bataill. af det 2det jydske. Inf. Reg. 6. Sec. Lieut. à la suite ved Husar-Regim. S. v. Renken meddeles formedelst Svagelighed, efter Ansøgning, i Naade Afskeed af Krigstjenesten. 7. Student P. C. Muusfeldt ansættes som Sec. Lieut. ved Khavns Infant. Reg., men uden Ancienn. indtil han har taget Officier-Examen 8. Prem. Lieut. M. v. Nissen, af det fyenske Inf. Regim. annect. Bataill., forsættes til bemeldte Reg. 2 første Bataill. som Sec. Lieut., dog uden Ancienn., indtil han har taget den befalede Officier-Examen. 9. Den fra det slesvigske Jægercorps afskedigede Commandeer-Sergeant H. Danielsen ansættes som Sec. Lieut. à la suite med Extragage ved det frederiksortske Garnisons-Comp. 10. Prem. Lieut. G. M. v. Wisell, af det slesvigske Inf. Reg., afskediges efter Ansøgning, formedelst Svagelighed, i Naade af Krigstienesten med 120 Rdlr. aarlig Pension.

Under 21de September: 1. Underofficier v. d. Osten, af det 3die jydske Inf. Reg., udnævnes til Sec. Lieut. ved Regim. annect. Bataill. 2. Commandeer-Sergeant A. J. Tinghuus, af det fyenske Infant. Reg. 4de Bataill., udnævnes herved til Sec. Lieut. ved samme Bataill.

Under 22de September: Den ved Gouvernementet paa Bornholm ansatte Secretair Sehestedt meddele Vi herved virkelig Krigscancellie-Secretairs Caracter gratis.

Hovedqvarteret i Vor Kongelige Residentsstad Kjøbenhavn, den 23de September 1809.

Frederik R.

Selskabssang

paa Dagen den 4de Junii, da Voldens Lehnsmand Dannebrogsmanden Sivert Aarflot blev i Voldens Kirke paa Søndmøer af Amtmand Sommerfelt høitidelig prydet med Ordenstegnet. — Forfattet af hans gamle Ven Claus Frimann. — Nok fra samme Haand et Par Vers, afsjungne i Kirken for og efter Amtmandens Tale.

—

Mel. Vær du vort Selskabs Skytsgudinde.

I gamle Norges ældste Dage
Var Bue, Sværd og Armebaand,
Hvad Kongens Yndling maatte tage
Som Hæderstegn af Kongehaand;
Den Yndlings Arm blev dobbelt stærk,
Han slog og gjorde Underværk.

Da vore Dages Landefædre
At lønne Daad ei mindre veed;
Et blot de Kampens Sønner hædre,
Men ogsaa midt i dybe Fred
Hver Landets Ven, som breder Held
Og skaber Lys om Dal og Fjeld.

For grandskningsvante Fredriks Øie
Ei fremmed Sag det være kan:
At selv den simple Vadmelstrøie
Tit dølger sande Hædersmand,
Og at saa gold ei Jordbund er,
Den jo en sjelden Blomst dog bær.

Blandt Norges Mænd paa Fødselsdagen
Han saae sig om ---- og see! han fandt
En Mand til Ploven kun opdragen,
Og kun til Landbo-Syster vant;
Men som for tifold stiftet Gavn
Alt havde vundet Hædersnavn.

Den Mand, som kjendtes værd at lønnes
Men Christians Billede i Guld, *)
Hans Daad ei mindre maatte skjønnes
Af Fredriks Aand med Kongehuld;
Thi skrev han i sin Ordensbog
Hans Navn som Mand af Dannebrog.

Der glimrer det, du Landheldsstifter!
Som Korset paa dit Bryst i Dag: ----

*) Han blev i Aaret 1803 belønnet med Guldmedaillen: For ædel Daad; ligesom han i Aaret 1800 var af det Kjøbenhavnske Landhuusholdnings Selskab bleven belønnet med Guldmedaillen: Den Fortjente til Ære.

Ved ædel Daad og Kundskabsskrifter
Bliv ved at fremme Landbo Sag!
Bliv ved at lyse for din Kreds!
Og lev og døe saa veltilfreds!

Da Kongens Mand saa blid dig signed,
Og førstelig sig høre lod,
Og høie Chor en Lovsal ligned,
Da anden Gang du Brudgom stod;
Hver Sognemand hvor stolt af dig
Paa denne Dag han hæved sig!

Ja, Søndremøres Mænd! I skue
I Broders Hæder Kongens Gunst;
Men lader nu den tændte Lue
Ei være tændt i Dag omsonst!
Hvert ædelt Hjerte staae i Brand
For Konge og for Fødeland!

Alvælde! kraftig du beskytte
Vort Kongehuus i Kampens Brag!
Og huldelig du understøtte
Mod Vold og List vor gode Sag!
I Avindsøiet til en Torn
Lad Norge staae som RødsætHorn. *)

For Talen.

Mel. Af Høiheden oprunden er.

Velsignet være skal den Mand,
Der virksom i sit Kald og Stand
Ei sviger sine Pligter;
Men hyldende hver Borgerdyd,
Til Landets Tarv og Næstens Fryd
Med al sin Daad hensigter. ----
Vel ham! Vel ham!
Agt og Ynde Skal han vinde;
Glad fra Jorden
Gaaer han ind i Engles Orden.

Efter Talen.

Saa fyldestgjøres Kongebud,
Saa deles ret og Hæder ud,
Og det er skjønt at skue ----
Men, gode Gud! ---- den gyldne Fred! --
Ak! snart igjen den lyse ned!
Ei længer Sverdet true!
Giv, Gud! Vor Gud!
Riget styrkes! Landet dyrkes!
Sæden modnes!
Kongen leve! Aaret krones!

Chor.
Kongen leve! Aaret krones!

*) Saa kaldes det Fjeld næst ved Voldens Kirke, i Skyggen af hvilket denne Sang første Gang blev sjunget.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 101.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 26 September, 1809.

Onske, Selskabet for indenlandsk Konstflid tilegnet.

(Indsendt.)

Dette Selskab, hvis hæderlige Formaal i saa mange offentlige Blade er bleven roest, har, saavidt Indsenderen veed, siden dets Stiftelse i Martii 1808, givet slet ingen, eller dog kun faa og ubetydelige Livstegn fra sig, og det vil, dersom dette saaledes varer ved, af Pluraliteten i Publicum ansees at være ganske hendød. Ikke engang dets Løfte: "at ville underrette Publicum "ved offentlige Bekiendtgiørelser, deels "om indenlandske Natur- og Konstfrem- "bringelser, som kunne træde i de frem- "mede Undværliges Sted, deels om de "Steder, hvor de falholdes og berødes", — og "at ville søge at underrette de "indenlandske Haandværkere og Fabri- "kanter om fremmede Opfindelser, Ar- "beidsmaader og Redskaber, og opmun- "tre hine til Forsøg i disses Anvendelse" har Selskabet, hidindtil opfyldt, skiøndt Virksomhed i denne Henseende havde været lettest, da den mindre end nogen anden, kræver betydelig Pengefond. Indsenderen kan ikke nægte, at det giør ham endnu mere ondt at omtalte Løfte ei er bleven til noget virkeligt, da man i **Handels og Industrie-Tidenden** ikke heller faaer de Efterretninger "om Industriens Tilstand "i det Hele, og dens Fremgang i Fædre- "nelandet især", som i Planen loves.

Da nu denne Tidende efter Kyndiges Dom ikke mere skal være det den var under den afdøde ædle Fædrenelandsven Rafns og den nu fraværende Justitsraad Schmidt Phiseldecks Bestyrelse, og da den, istedet for "passende Af- "handlinger, som kunne udbrede nyttige "Kundskaber i Handels- og Industrie- "faget", for det Meeste ikkun giver Udtog af bekiendte Reisebeskrivelser, (en Nemnich, Depont o. fl.), om Ting, der aabenbart ikke synderlig kunne interessere andre end Geographen og Statistikeren, som dog vist heller søge dem i Originalen

istedet for i Handelstidendens fragmentariske Udtog, tillader Indsenderen sig det ærbødigste Spørgsmaal: om det ikke var gavnligt, at de fortiente Mænd, som bestyre Selskabet for indenlandsk Konstflid, forenede deres Bestræbelser med Redacteurernes af Handels- og Industrie-Tidenden, for derved igien at ophielpe denne, saaledes at den bedre end hidindtil i omtalte Henseender svarede til sit Øiemed?

Indsenderen kiender herimod kun den Indvending: at enten Selskabet selv agter at udgive egne Skrivter, eller ogsaa at Handelstidendens Redacteurer ikke fandt sig tient ved Selskabets Bistand. Men om dette end skulde være Tilfældet, haaber Indsenderen dog i det mindste, at hans Forslag ikke vil miskiendes at komme fra en, der tør kalde sig

Den Danske Konstflids Ven.

Anecdote.

"Hvoraf kommer det," spurgte nyligen en Mand, som paa et Spisegvarteer læste i Addresseavisen: at vi skal have Lystspillet, et Lystspil, udgivet af Theater-Directionen — "hvoraf kommer det, at Theater-Directionen nu skriver selv sine Stykker?" — "Ih", svarede hans Sidemand, som ikke var bedre underrettet end han, "det er den jo vel nødt til, naar den ikke hos andre kan faae dem skrevne som den vil have dem!"

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Forordning om en extraordinaire Korn- og Fourage-Leverance af Ager og Engs Hartkorn i Danmark, for Betaling, til Kongelig Tjeneste.

Vi Frederik den Sjette, af Guds Naade Konge til Danmark og Norge, rc. rc.; Gjøre alle vitterligt: At Vi, efter nærværende Tids Omstændigheder, finde nødvendigt til Vor Tjeneste at udskrive en extraordinaire Korn- og Fourage-Leverance af Ager og Engs Hartkorn i Vort Rige Danmark, for hvilken Leverance Vi ville tilstaae Yderne en billig Betaling. Thi byde og befale Vi: 1. Af hver Tønde saavel contribuerende Ager og Engs Hartkorn, som privilegerede Hovedgaardstaxters, Grevers og Friherrers privilegerede Godsers, Hirschholms Godses, de Rettens-Betjente og Skovriderne tillagte Gaardes, Præstegaardes, Kjøbstædjorders og Vore egne Færgegaardes, samt alt andet privilegeret Ager og Engs Hartkorn, af hvad Navn nævnes kan, (Degneboligers alene undtaget) skal leveres i Sjellands Stift 1 Tønde 1 Skjeppe Rug, 1 Tønde 5 Skjepper Havre, 135 Pund Høe og 119 Pund Halm; i Lollands og Falsters Stift 1 Tønde 1 Skjeppe Rug, 1 Tønde 5 Skjepper Havre, 60 Pund Høe og 119 Pund Halm; i Fyens Stift samt i hvert af Jyllands fire Stifter 5 Skjepper Rug, 1 Tønde 2 Fjerdingkar Byg, 4 Skjepper Havre, 30 Pund Høe og 30 Pund Halm; dog alt med følgende Undtagelser og nøiere Bestemmelser: a) at i Sjellands og i Lollands og Falsters Stift skal det være de Ydere, som maatte ønske det, tilladt, naar derom betimeligen skeer Anmeldelse til Vort Rentekammer, at levere 5 Skjepper Byg for 1 Tønde Havre og i sidstmeldte Stift desuden at levere 1 Skjeppe Hvede for hver Skjeppe Rug; b) at i Jyllands Stifter maa de Ydere, som ønske det, ligeledes, efter betimelig Anmeldelse til Rentekammeret, levere for hver Skjeppe Byg 1 Skjeppe hvid Havre, naar denne er fri for Svingel; c) at paa de Steder i Jyllands Stifter, hvor ikkun avles sort eller let Havre, bør i Stedet for Havre, leveres Byg, nemlig: 5 Skjepper Byg for hver Tønde Havre; og d) at af Tyrsting og Hids Herreder i Aarhuus Amt, af Lisgaard og Fjends Herreder i Viborg Amt, af Brads og Hammerum Herreder i Ringkjøbing Amt, og af Slaugs Herred i Ribe Amt skal intet Høe og Halm leveres. 2. For de Kornvarer og det Høe og Halm, som saaledes leveres, ville Vi tilstaae Yderne følgende Betaling, nemlig: i Sjellands Stift 6 Rigsdaler

16 Skilling pr. Tønde Rug, 3 Rigsdaler 16 Skilling pr. Tønde Byg, 2 Rigsdaler 80 Skilling pr. Tønde Havre, 4 Rigsdaler pr. Læs Høe af 32 Lispunds Vægt og 2 Rigsdaler 64 Skilling pr. Læs Halm af 24 Lispunds Vægt; i Lollands og Falsters Stift 7 Rigsdaler pr. Tønde Hvede, 5 Rigsdaler 48 Skilling pr. Tønde Rug, 3 Rdlr. 16 Skill. pr. Tde. Byg, 2 Rdlr. 40 Skill. pr. Tde. Havre, 3 Rdlr. 80 Skill. pr. Læs Høe og 2 Rdlr. pr. Læs Halm; samt i Fyens og Jyllands Stifter 5 Rdlr. 64 Skilling pr. Tønde Rug, 3 Rdlr. 8 Skill. pr. Tønde Byg, 2 Rdlr. 40 Skill. pr. Tønde Havre, 3 Rdlr. 80 Skill. pr. Læs Høe og 2 Rdlr. pr. Læs Halm, der kan godtgjøres dem ved Liquidation i Vore Skatter. 3. Kornvarerne skulle være gode, sunde, dygtige og vel rensede, saaledes at Kornet for forsvarlige Kjøbmandsvarer kan passere. Og leveres samme overalt med løst og strøget Maal, samt uden noget Opmaal, enten det skeer med heel eller halv Tønde, Skjeppe eller Fjerdingkar. 4. Ligeledes skal Høet og Halmen være af forsvarlig Godhed og af den Beskaffenhed, som ved Forordningen af 28de Julii 1784 og 5te December 1792 er anordnet. Dog skal samme leveres i sammenbundne Knipper eller Bundter, hvert af 15 Punds, i Stedet for efter bemeldte Forordninger af 1 Lispunds, Vægt. Og, endskjønt Halmen skal i Almindelighed leveres i halv Havre- og halv Rug-Halm, saafremt Vedkommende ei ville gjøre Leverancen med Rughalm allene, hvilket de selv have Frihed til at udvælge, saa skal det dog paa de Steder i Lollands og Falsters Stift, hvor beviisligen haves Mangel paa Rug- og Havre-Halm, ogsaa være tilladt, i Stedet for saadan Halm, at levere et lige Qvantum Hvedehalm. 5. Af Kornvarerne samt Høet og Halmen skulle Yderne holde ⅓ Deel i Beredskab til at kunne udredes efter 14 Dages Forløb fra denne Forordnings Bekjendtgjørelse, men de øvrige ⅔ Dele til at kunne udredes efter næstkommende October Maaneds Udgang, alt for Resten, eftersom det af vedkommende Oppebørselsbetiente, i Følge de Ordrer, som dem derom tillægges, maatte paafordres. Til den Tid, som saaledes af Oppebørselsbetjentene nærmere opgives, blive da de af det contribuerende Hartkorn udskrevne Kornvarer, samt det deraf udskrevne Høe og Halm, af Yderne at aflevere paa de Steder, som dem af bemeldte Betjente anvises. Men de af det øvrige Hartkorn udskrevne Kornvarer og det deraf udskrevne Høe og Halm afhentes hos Yderne ved Kongereiser. I øvrigt skeer Leverancen uden Udgivt for Yderne til Magazinleie eller andre Omkostninger. Og maae Oppebørselsbetjentene ikke lade den Deel af det udskrevne Korn, samt Høe og Halm, der medgaaer til Vor Landmilitaire-Etats Fornødenhed her i Riget, levere til Oplag hos sig. Men samme bør af dem efterhaanden, som det af vedkommende militaire Embedsmænd hos dem reqvireres, foranstaltes fra Yderne leveret directe til de militaire Magaziner eller Bagerier. 6. For denne Korn- og Fourage-Leverance staae vedkommende Godseiere til Ansvar, ligesom for Skatterne af deres Godser. Og, forsaavidt nogen Yder efter betimelig Tilsigelse maatte udeblive med sin Leverance paa bestemt Tid eller Sted, bliver Leverancen strax at foranstalte anskaffet ved Licitation eller, ifald Tiden ikke tillader saadant, da underhaanden, hvorefter det, som Bekostningen paa denne Anskaffelse beløber mere, end den i foregaaende §. 2 bestemte Betaling, bliver uden Ophold hos Yderne at indkræve, og i fornødent Fald ved de for Skatters Betaling anordnede Tvangsmidler at inddrive. 7. Skulde noget af det udskrevne Korn, samt Høe og Halm, ikke behøves modtaget, ville Vi derom til sin Tid lade Vedkommende underrette, hvilke da derfor heller ingen Betaling erholde. 8. For Resten forholdes i Henseende til den herved udskrevne extraordinaire Korn- og Fourage-Leverance og dens Modtagelse, med videre, efter Vore i lige Anledning forhen udgivne Forordninger. Og ville Vi, i Betragtning af denne Udskrivning, ikke lade den ordinaire Fourage efter Forordningen af 28de Julii 1784 udskrive for det Aar fra 26de October 1809 til 26de October 1810, ligesom og den ved Forordningen af 5te December 1792 paabudne Oplagsfourage herved for dette Aar løsgives.

Hvorefter de Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette. Givet paa Juellingegaard i Lolland, den 12te September 1809.

Under Vor Kongelige Haand og Segl.

Frederik R.

(L. S.)

Reventlow.

Moltke Wormskiold. Fridsch.

Kongslew.

Kjøbenhavn, den 22 Septbr. De to sidste Trækninger i Kjøbenhavns Tallotterie have fremviist et sjeldent og næsten utroligt Exempel paa Spillesyge. Et Menneske her af Staden har i den forrige Trækning sat paa alle Enerne, nemlig 1, 11, 21, 31, 41, 51, 61, 71, 81 en Summa af 1620 Rdlr., og i denne det dobbelte 3240 Rdlr. paa een eneste Seddel, blot paa Udtræk, men uden at vinde noget. Han har altsaa næsten tabt 5000 Rdlr. i to Trækninger paa to Sedler.

Aalborg, d. 16 Septbr. Hvad Priis Bonden sætter paa Tangen sees deraf, at Selveierbønderne i Hals Sogn begynde at tvistes om Tangrettigheden for deres Grunde. Man har i denne Sommer havt Exempel paa i Vendsyssel, at de, som ikke selv have villet benyttet Tangen paa deres Forstrand, have bortforpagtet den til andre, mod en aarlig Afgift af visse Tønder Salt. En Glæde er det, at det hermed er allerede kommen saa vidt. — De heldige Fangster, Aalborg Byes driftige Capere have gjort, har havt en god Virkning, saa at der ei tales blandt Kjøbmænd og Søefarende uden om Caperier; men man beklager, at det Kongelige Forbud har gjort Standsning deri. Caperne fra Vendsyssel have ligeledes været temmelig heldige; men derimod de fra Læsøe, som dog have den bedste Beliggenhed, kunne ei rose sig af noget Held. Saltanlægget paa Læsøe er i god Drift, saa at Interessenterne allerede have faaet Udbytte af det ved samme virkede Salt, som jeg ikke troer giver det spanske Salt noget efter i Godhed. Det drives ved tvende Karle, som have 40 store Saltkister at passe; flere kunde ikke erholdes færdige for dette Aar, da Husets Opførelse og øvrige Fornødenheders Tilveiebringelse har medtaget Tiden; men til næste Aar vil den virksomme Landfoged Hesselholt bestræbe sig for at forøge Saltkisternes Tal. Her i Aalborg ere vi i stor Forlegenhed for Skillemynt.

Ikke allene alle de Træer, der fandtes paa den romantiske Mariehøi, ere fældede, men ogsaa de, der stode lige fra Hillerød til Høien — een af de behageligste Skovstrækninger i Sjælland — ere borthugne for Fode. Paa Mariehøien har man begyndt at grave Gruus.

Den til nordiske Oldsagers Samling og Opbevaring nedsatte Commission har hidtil været meget heldig i sine Bestræbelser, og trods alle de Hindringer, der møde og ikke andet end kunne møde et Foretagende af den Natur, i en Tidsalder, hvor man ikke synes at have Sands for Oldtidens Mindesmærker, har den hidtil dog modtaget mange Indberetninger fra Kjøbstæds- og Landsbypræster, der deels vidne om meget Bekjendtskab med Oldsager, deels om megen Lyst til dette Studium, deels om Redebonhed og Iver til at bidrage til Formaalets Opnaaelse. Udførlige og grundige Beskrivelser, nette Tegninger, nøiagtige Efterretninger findes allerede i betydelig Mængde i Commissionens Archiv, og med den i Begyndelsen af indeværende Aar indgivne Rapport til Hs. Maj. Kongen over Commissionens Foretagender, saae den sig istand til, blot af hvad indtil October Maaneds Ende i afvigte Aar var indkommet, at nævne over 50 Mænd, der ved Iver og Flid havde udmærket sig, og næste Rapport vil indeholde et større Antal, da siden den nævnte Tidspunct, tre Gange saa mange Indberetninger ere indløbne, og det fra Dannemark (Hertugdømmene indbefattede) allene, da den nuværende Vanskelighed i den Norske Correspondence hidtil har hindret Circulairens Omsendelse i Norge.

Efterretninger fra Hamburg af 22 Septbr. sige, at i Følge den Franske Finance-Ministers Kjendelse er det Russiske, Danske og Svenske Skibe tilladt at indføre Svenske Producter i Lübeck.

Den ypperlige Spenglerske Maleriesamling er nylig solgt til en Hollandsk Kjøbmand for 10,000 Rdlr. D. Cour.

Udenlandske Efterretninger.

Udsigterne til en Fred mellem Frankrige og Østerrige synes med hver Dag at blive tvivlsommere; i det mindste gjøres alle muelige Forberedelser til en ny Kamp. Endnu dagligen arbeide 10,000 Mand paa Passaus Fæstningsværker. Forterne Napoleon, Maximilian Joseph, Ludvig, Eckmühl 2c., der ligesom bekrandse Staden, og staae i Forbindelse med Biergslottet Hochhaus, ere allerede besatte med svært Skyts. Passau er nu en vigtig Nøgle til Donau, og udenfor samme camperer et Bayersk Regiment i Telte; i og omkring

Staden ligger adskillige Franske Cavallerie-Depoter. — Fra Hovedqvarteret i Comorn er meddeelt hele den Østerrigske Armees Corpser en Befaling, at campere. Vel hedder det, at Keiseren blot agter at mønstre dem, men Befalingen synes dog at have et vigtigere Formaal. Ogsaa har Keiser Franz allerede for adskillige Uger siden i sit Hovedqvarteer ladet bekjendtgjøre en Armeebefaling, hvori desværre endnu samme Aand hersker, der i Begyndelsen af nærværende Krig caracteriserede alle Østerrigske Bekjendtgjørelser. Keiseren erklærer deri: "at han ønsker en ærefuld Fred, en Fred, i hvis Bestemmelser Muelgheden af og Udsigten til dens Varighed ligger; at hans Krigshæres Tapperhed, deres urokkelige Mod, deres varme Fædrenelandskjerlighed, deres lydelige Ønske, ikke at nedlægge Vaabnene førend en ærefuld Fred er tilveiebragt, ikke tilsteder ham at indgaae Betingelser, der true Rigets Grundstøtter og vanære Østerrigerne, efter saa store og ædle Opoffrelser, efter saa meget udgydet Blod for Fædrenelandet. Den høie Aand — slutter Keiseren med — der besjeler Armeen, er Mig og den Borgen for, at om Fienden alligevel skulde miskjende os, ville vi dog engang sikkert opnaae Standhaftighedens Løn." — Ogsaa hedder det fra Augsburg under d. 15 Septbr.: Udsigterne blive bestandig mere krigerske og man venter med hver Dag Efterretning om, at Underhandlingerne i Altenburg ere afbrudte; kun faa vove endnu at troe, at de kunne endes fredeligen. De Franske Regjerings-Estaffetters Gang har i de sidste Dage været meget stærk. Sædvanlig kommer hver 24 Timer en saadan Estaffette her igjennem; men siden i Forgaars have adskillige af dem paa een Dag taget Veien fra Schønbrunn til Paris. Der er ogsaa nyligen af en Fransk Telegraph-Directeur optaget en Besigtelse her i Staden og dens Omegn. — Efter alle disse Beretninger at domme synes Krigens vilde Flammer alt for vist at ville udbryde igjen, og der behøves kun lidet til at indsee, hvilke frækkelige Følger denne ny Kamp vil have for det Østerrigske Monarkie.

Den Franske Armees Stilling var efter de seneste Beretninger saaledes: den hidtil værende Italienske Armees Corpser, under Vicekongen og Hertugen af Tarent (Macdonald) occuperede den paa høire Donaubredde liggende og til de Franske Tropper overladte Deel af Ungarn og Steyermark. Deres Hovedqvarteer var i Raab og Grätz. Den Italienske Armees Reservecorps, under General Baraguay-d'Hilliers Overanførsel, cantonnerer i Kystlandet, i Kärnthen og Krain. Det Kongl. Sachsiske Armeecorps, under General Reyniers Anførsel, staaer i og ved Presburg. Derhen trækker ogsaa siden den sidste, i Slutningen af Augusti anordnede Bevægelse, Hertugen af Reggios (Oudinots) Armeecorps, som hidtil havde sin Stilling i og ved Wien. Førsten af Eckmühl (Davoust, Hertug af Auerstädt) besætter den østlige Deel af Mähren og har sit Hovedqvarteer i Brünn. Førsten af Eslingen (Massena) occuperer den vestlige Deel af Mähren og har sit Hovedqvarteer i Znaym. Det af Hertugen af Ragusa (Marmont) commanderede Troppecorps, som hidtil har holdt den nordlige Donaubredde besat, og udbredte sig fra Krems og Stein til Grændsen af Böhmen, har faaet Befaling, at begive sig paa Marchen og er allerede marcheret did. Ogsaa den Keiserl. Garde er marchfærdig og venter dagligen Befaling at bryde op til Presburg. Armeens svære Cavallerie forlader ligeledes sine Cantonneringsqvarterer paa Donaubredderne og trækker sig til Ungern. Hert. af Danzigs Armeecorps har endnu samme Stilling som hidtil i Ovre-Østerrige og det Salzburgske. Observationsarmeen i Tydskland eller det 8de Corps af den Franske Armee, under Hert. af Abrantes (Junot), rykker, i Følge nyere Befalinger, paa de yderste Grændser af Böhmen i Ovrepfalz, frem i Franken og Sachsen, for, om Fiendtlighederne skulde begynde igjen, at aabne sine Operationer med et Angreb paa Böhmen.

Den Østerrigske Armees nærværende Stilling er følgende: Gener. Kienmeyers Corps er, efter senere Anordninger, udelukkende bestemt til at dække Böhmen. Erkehertug Ferdinand skal med sit fra Galizien tilbagekomne Corps, som har faaet nogen Forstærkning, beskytte den nordlige Deel af Mähren og især Fæstningen Ollmütz. Den Østerrigske Armees øvrige Corpser befinde sig i Ungern. Tre af samme, der danne den høire Fløi af Hovedarmeen, campere paa venstre Donaubredde i Nærheden af Comorn og strække sig til Neuhäusel, Leopoldstadt, Kremnitz og ud over de Bjerge, der skille Mähren fra Ungern. Et fjerde

Corps staaer i og ved Gran og et femte har trukket sig ned ad Donau til Ofen og Pest. Gener. Giulay er bleven detacheret til de Ungerske Grændser af Croatien, for at samle der et anseeligt Corps Grændsetropper. Det staaer ved Fünfkirchen.

Medens saaledes Krigen med alle dens Rædsler paa ny truer at bryde ud i et Land, som nu i en Række af Aar har været en Skueplads for de blodigste Optrin, er det trøstende for Menneskeligheden, dog fra een Kant at kunne øine Fredsglimt. Fredsunderhandlingerne i Frederikshamn *) — hedder det fra Petersborg under d. 6 Sept. — fortsættes. Grev Romanzow har allerede været der i 5 Uger. Baron Stedingk ligger syg og en Læge sendes herfra did. I Dag afreiser den Danske Gesandt ved vort Hof, Geheimeraad von Blome, til Underhandlingerne i Frederikshamn.

Den Russiske Armee i Moldau fortsætter imidlertid sine Krigsoperationer og er d. 27 Julii gaaet over Donau, uden at Tyrkerne modsatte sig Overgangen. De Russiske Tropper have besat Fæstningen Isaktschi og Tultscha. Besiddelsen af den sidste er især vigtig for Russerne, da nu Flotillen i Donaumundingen uforhindret kan operere mod Ismail, og 44 Fartøier af denne Flottille ere virkelig allerede ankomne til Tultscha. Ogsaa Babad have Russerne, under Gener. Lieut. Paltoro, taget i Besiddelse. Hovedqarteret er d. 5 Aug. blevet forflyttet fra Galaz til hiin Side Donaubredden.

Den Russiske Feldtmarschal Grev Kamensky, der allerede i en Tid af 3 Aar har været ud af Tjenesten og levet paa sine Godser, er bleven ombragt af en Snigmorder, der var een af hans Livegne. Gjerningsmanden er paagreben.

Den største Expedition, siger Morning-Chronicle, der nogensinde er løben ud fra Engelske Havne, og bestod af 700 Seilere, hvoribiandt 100 større og mindre Krigsskibe, med 100,000 vaabendygtige Mennesker ombord, er i Begreb med at vende tilbage til Engelland igjen, uden endog kun at have

*) En Russisk Fæstning og Havn ved den Finske Bugt i Stadtholderskabet Wiburg i den af Sverrig i Aaret 1743 afstaaede Deel af Svensk Finland. Formedelst dens gode Beliggenhed drives her stærk Handel med Tjære.

forsøgt, at udføre den første Gjenstand for dette Forsøg. 17,000 Mand og 10 Fregatter behøvede 14 Dage til at tage Øen Walcheren. Ved Armeen findes i det mindste 23,000 Mand, der ikke have løsnet et Skud. Cavalleriet havde ingen Leilighed til at agere; en Deel deraf er ikke engang bleven udskibet. Erobringen er ikke værd en 20de Deel af hvad Expeditionenen har kostet, om det ogsaa var muligt at beholde den, hvilket imidlertid ikke er Tilfældet. Vi have nedværdiget os i vore egne og i hele Europas Øine. Hvad har da Lord Catham gjort fra d. 15de til d. 29 Aug.? Vor hele Armee er yderst opbragt mod Landarmeens General. — Man paastaaer, at en Deel af vor Armee ikke vender tilbage til Engelland, men at den har en anden Bestemmelse. Vi skjelve ved den Tanke, at vort Ministerium igjen vil godtgjøre dette Uheld med et andet fortvivlet Vovestykke.

Tyrol er nu saa godt som skilt fra den øvrige Verden. Men siden de Franskes Tilbagetog synes intet vigtigt at være forefaldet. Rustningerne paa begge Sider bebude noget Alvorligt.

Leiren i Nærheden af Dresden bestaaer af 2 Batailloner Franske og ligesaa mange Sachser. Et Polsk Jægerregiment cantonnerer i Landsbyerne paa hiin Side Staden. Fortificationerne fortsættes og et stort Antal Træstammer ere nyligen blevne fordrede og leverede til Pallisader.

Den af 70 til 80,000 Mand bestaaende Tyrkiske Armee har d. 13 Augusti angrebet den Serviske Armee paa forskjellige Puncter, for at udforske dens Styrke og Forsvarsanstalter. Dagen derpaa gjorde den Mine til at ville gjøre et Hovedangreb og løbe Storm paa hele den Serviske Leir. Den Serviske Armee, som ved den Deligradske Forskandsnings uafbrudte Bombardering i 60 Dage og de øvrige Angreb paa 2 andre Forskandsninger var hensmeltet til 36,000 Mand, vovede ikke at udholde et større Stød. Den forlod Natten d. 14de den af 4 Forskandsninger bestaaende Leir, og tyede tilbage over Morawa. Den mistede paa dette Tilbagetog 26 Canoner, en Mængde Levnetsmidler og megen Munition. Af hele den Serviske Armee stod indtil d. 21 Augusti kun 3 Corps concentrerede; de øvrige vare alle adspredte. Efter Forlydende ere Tyrkerne allerede paa 3 Steder gaaede over Morawa. Semendria, en By med et

Castel i Ser[illegible]n, skal allerede være i deres Hænder. Man troer, at Belgrad ikke vil kunne holde sig længe.

Til Harwich ere 30 Transportskibe komne tilbage, ombord paa hvilke der fandtes 3000 Syge.

For at dække Madrid har den Franske Armee taget følgende Stilling. Det 1ste Corps (Victor) staaer i Toledo; det 2det (Soult) i Placencia; det 4de (Gener. Sebastini) i Aranjuez, og det 5te (Mey) i Salamanca.

General Suchet skal have havt ny Fordele over de Spanske Tropper, under General Blake, der vilde komme Gerona til Undsætning. Han har tvunget dem til at forlade deres skjønne Stilling ved San Domingo de Legna.

Ogsaa i de Primatiske Stater faaer nu Codex Napoleon Lovskraft.

I Hamborg er hjemkommen en Grønlandsfarer, som har medbragt 4 Fiske og 150 Robber.

Den Vestindiske Handel har atter forhøiet Prisen paa sin Caffe til 12 Mk. og 12 Mk. 8 ß.

Den 22de Septbr. var Coursen i Hamborg paa Kjøbenhavn 365, altsaa 5 PC. bedre end forrige Postdag. Paa Børsen i Kjøbenhavn solgtes d. 26de Banco for 350.

Een af de Artikler, som hidtil ere stegne overordentlig og endnu ville stige mere, hvis Conjuncturerne ikke snart forandre sig, ere Vine, uagtet det Forraad, man hidtil har havt deraf, har været saare betydeligt. Saaledes solgtes i Gaar ved Auction paa Børsen Madera for 600 Rdlr. Oxhovedet!

I Kjøbenhavn haves det næsten utrolige Rygte, at Engellænderne have bortforpagtet Island paa 7 Aar til den berygtede Jørgensen, som har undertegnet Proclamationen til Islænderne.

I Statstidenden har en Ubenævnt opfordret Hr. Skuespiller og Dannebrogsmand Knutzen, under de nærværende saa uhørte høie Priser paa Brændsel, at tjene Almeenheden i at opgive den Besparelsesmaade eller Kogeindretning, hvorved han, efter sin Anmeldelse i samme Tidende, med 4 Pd. Brænde og 30 Tørv har frembragt en Varmegrad, som ikke allene fra Kl. 1 til 4 bragte 52 Potter Lage til at koge saaledes, at de $\frac{2}{3}$ deraf vare Kl. 4 henkogte eller uddampede, men endog med denne Portion Brændsel vedligeholdte Kogningen uafbrudt til Kl. 10.

Helsingøer d. 24 Sept. Reisende fra Sverrig have medbragt den Efterretning, at Fredspræliminairerne imellem Sverrig og Rusland ere blevne undertegnede d. 12te dennes, og ratificerede i Stokholm d. 20de d. M.

Fyrværkeren Dupuis havde i Søndags Aftes det Uheld, at der kom Ild i hans Krudt, hvorved hans Mars, hans Due og øvrige Rariteter ikke allene gik uanmodede i Luften, men hvorved endog, hvad der var det værste, gik Ild i det Udhuus, hvor han havde sine Sager. En Lykke var det, at Vesterbroes tililende Sprøiter i Tide fik Ilden dæmpet.

I Middags solgtes ved Auction paa Børsen Kofskibet die junge Elisabeth, 26 Com. L., for 4750 Rdlr. — Hørblaar 63 Rdlr. 1 Mk. Skp. Hampblaar 61 Rdlr., Hør 170 Rdlr., Ratschiker dito 155 Rdlr., Propat. Papir 6 Rd. til 6 Rd. 16 ß. Riset, Tydsk Kommen 24 Rd. for 128 Pd., Hamp 97 Rdlr.

I geogr. Ephemeriden for Martii Maaned d. A. findes en Tydsk Oversættelse af den Kongelige Anordning om Dannebrogordenens Udvidelse med en vel udarbeidet Afbildning af den Danske Dannebrogorden.

"Vivild Præstegaard ved Randers d. 13 Sept. Igaar fik Beboerne i Lystrup Bye ved Løvenholm meget travlt. Den grønne Tang kom i stor Mængde i Land, første Gang nu i Efteraaret. Fra tidligste Morgengry til sildigste Aften vare Mændene ved Stranden med deres Vogne, og kjørte kappeviis op, og bredte ud for at tørre. De vare i Aftes sindede til at begynde ligeledes strax i Dag." — "Hvad Aske af Tangen de ikke selv kan overkomme at drage Saltet ud af, det agte de at sælge til dem, der boe ikke selv Stranden nær nok til at opkjøre Tangen." — "Da kan enhver selv drage sig Saltet ud; og den Handel kan baade Sælger og Kjøber være tjent med." — Af et Læs Tang, reen, grøn, velbehandlet, kan faaes omtrent $\frac{1}{2}$ Skjeppe Salt; noget meere eller mindre undertiden efter Omstændighederne."

Keiser Napoleon har i en Skrivelse af 7 d. M. tilkjendegivet sin Krigsminister, Grev v. Huneberg, at i indkomne Beretninger paastaaes, at den Gouverneur, der commanderede i Vlissingen ikke havde udført de Keiserlige Befaling, at gjennembryde Digerne og sætte Øen Walcheren under Vand, saasnart en overlegen fiendtlig Magt var landet der; at han havde overgivet Fæstningen paa en Tid, Fienden endnu ikke var dreven frem over Graven og Volden endnu var ubeskadiget og uden tilbørlig Breche; da han endnu ikke havde udholdt nogen Storm; da Fiendens Trancheer endnu vare 150 Toiser fra Pladsen og 4000 Mand endnu vare under Vaaben, kort at Pladsen har overgivet sig efter det første Bombardement. Paa Grund af disse Beskyldninger befaler Keiseren, at en Commission skal nedsættes, som skal undersøge Gouverneurens Forhold.

Førsten af Neufchatel har i Schønbrunn d. 7 Sept. udstedt en Opfordring, hvori han lover Opdageren af skjulte Gevær, Krigsmunition, Munderingssorter, Bancosedler og til den Østerrigske Statsforvaltning henhørende Gjenstande Fjerdeparten af Værdien. Denne Opfordring er bleven foranlediget ved et stort Antal Vaaben ꝛc., som ved Wien er blevet fundet nedgravet i Jorden.

Siden den Tid, Erkehertug Carl har faaet sin Afsked fra den Østerrigske Armee, er der forefaldet mange Tvekampe blandt Officiererne, og adskillige Familier have mistet deres Paarørende, der beklædte en høi Rang ved Armeen.

I Engelske Blade paastaaes, at Central-Juntaen i Spanien opløses og at kun 5 Medlemmer skulle blive paa deres Post; at Erkebispen af Toledo skal erklæres for Rigets Regent og at denne Forandring er skeet efter Wellesley's Begjering. Men naar man betænker at Wellesley i denne Tid har nok at bestille med sin Retirade og at Cuesta og Spanierne i Almindelighed ere yderst misfornøiede med hans Forhold, saa skjønnes let, at dette maa være een af de mange Opdigtelser, hvormed de Londonske Avisskrivere more den brittiske Pøbel, der, som enhver Pøbel, vil have sin Nysgjerrighed tilfredsstillet, ligemeget om det skeer paa Sandhedens, Anstændighedens og Fornuftens Bekostning.

Efter allgem. geograph. Ephemeriden, Jan. 1809, indbefattede den Franske Keiserstat i Slutningen af Aaret 1808 et Fladeindhold af 16,784$\frac{30}{100}$ □ Mile, paa hvilket der levede 39,347,397 Mennesker (2,344 paa hver □ Miil) i 2,294 Stæder og 104,000 Kjøbstæder og Landsbyer. Af disse levede i den egentlige Keiserstat 37,842,567 Indvaanere paa 12,277$\frac{55}{100}$ □ Mile; i Lehnsførstendømmene 218,340 Mennesker paa 65 □ Mile, og i Colonierne 1,286,400 paa 4,441$\frac{25}{100}$ □ Mile. Indkomsterne beløb sig til 720 Mill. Franker; Hæren til 569,930 Mand, Flaaden til 40 Linieskibe og 30 Fregatter.

I Göttingen døde d. 11 d. M. den i den lærde Verden saa berømte Aug. Lud. v. Schlözer af fuldkommen Svækkelse, som deels maa tilskrives hans høie Alder, deels de Anstrængelser, hans Arbeider krævede, deels de Uheld, der tilstødte hans Fædreneland. Han var født i Harstadt ved Jaxt i det Hohenlohiske d. 5 Julii 1735. Efter at han havde fuldendt sine Studeringer i Göttingen, opholdt han sig i nogen Tid i Sverrig, og derpaa noget længer i St. Petersborg. Hans Bestræbelser gik ud paa at gjøre en Reise til Orienten, men Omstændighederne lagde Hindringer i Veien for dette Ønskes Opfyldelse. Med en rig Skat af indhøstede Kundskaber om Oldtiden, og store Indsigter i Historien om nordiske, især slaviske Nationer, vendte han tilbage til Göttingen 1767 som Professor, og udmærkede sig der i lige høi Grad som academisk Lærer og offentlig Skribent. Hans Statsanzeigen og Briefwechsel ere bekjendte som classiske Værker, og hans Nestor forskaffede ham Keiser Alexanders Yndest, som skjenkede ham Wladimirordenen og optog ham i den Russiske Adelstand. Senere forundte Regjeringen i Hannover ham Titel af Geheime-Justitsraad. I afvigte Julii Maaned oplevede han sin 75de Fødselsdag.

Rettelse.

I nogle faa Aftryk af No. 98 Pille 1568 sidste Linie og P. 1569 første Linie staaer: Canonbaaden the Minx har 2 lange 18pund. Canoner og en 4pund. Haubits læs: Canonbriggen the Minx har 10 18pund. Caronader, 2 lange 18pund. Canoner og en 4pund. Haubits.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 102.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 30 September, 1809

Om Klædedragten.

"Jeg seer Klæder, som hverken beskytte Legemet eller Dyden, og i hvilke Qvinderne ikke med en god Samvittighed kunne sværge paa, at være bedækkede," sagde Seneca for atten Aarhundrede siden. Hvo skulde troe andet, end at den gamle Stoiker talde til vor Olds Fruentimmer? Saaledes synes den ene Tidsalder at laane den andens Lyder; saaledes ligne Menneskene hinanden i hvert Land og hvert Aarhundrede i Fordomme, Svagheder og Forfængelighed. Men naar Talen er om Klædedragten, saa rammer denne Anke ingen med større Føie end det Kjøn, som vi frivilligen have gjort til vore Beherskerinder, som tidligst skal danne vore Sønner til Mænd og vore Døttre til Mødre.

Mod vore Fruentimmers Klædedragt have Lægerne hidtil skrevet, ivret og talet med ligesaa liden Nytte som mod sildige Aftensmaaltider, rasende Dans og saa mange andre Uskikke i vor Levemaade.

Der gaves Tider, da man indviklede Børn som Mumier og Svøbebarnet saae ud som støbt af Metal; da man forskandsede det unge Nors Hoved med tykke Huer af Uldentøi og Peltsværk; da den opvoxende Dreng og Pige vare emballerede i forede Brystduge, Nattrøier v. s. v.; da Damerne havde et halvt Dusin Klokker paa og de kraftfuldeste Ynglinge og Mænd vare saa bepantserede med Klæder, at de stakkels Pori groede til og indtørredes som Damhussøen. Dette var den forrige Slægts Mode-Svaghed. Men disse Tider ere forbi. Damerne have afkastet deres Mødres tykke Klokker og Adriener, og Mændene deres Fædres svære og varme Klæder tilligemed deres strænge Sæder, deres Tarvelighed, Jevnhed og Oprigtighed. Et tyndt Netteldugs-Skjørt maa nu forrette den tykke hjemmegjorte Klokkes Tjeneste, og en lille afstumpet Vest, der neppe naaer til Middelpuncten af Brystet, har afløst den lange tykke Klædes eller Manchesters Vest, bag hvilken fordum en uigjennemtrængelig Brystdug af Svane-

bav eller en uopslidelig Nattrøie af Camelot skjulede sig.

Ingen kan dadle de nyere Opdragere og Læger, at de have søgt at forjage en overdreven Blødagtighed, at de have anbefalet Haardførhed som det første og ypperligste Middel til Sundhedens Vedligeholdelse og et langt Livs Opnaaelse. Vort Legem lever i en bestandig Kamp med den udvortes Natur: en Kamp, som det aldrig kan undgaae, og som det, tidlig eller sildig, maa segne under. For at modstaae dens Anfald maa det bestandig vænnes til at taale Luftens Indtryk. Dog dette bør skee med Varsomhed, med bestandigt Hensyn til vore physiske Kræfters Evne, men unyttigt og skadeligt er det, at indlade sig her i en alt for ulige Strid. Naar en Dverg og en Kjæmpe stride med hinanden kan Udfaldet ikke være tvivlsomt.

Vor Tidsalders Sædvane at ville trodse det raaeste Veirlig, deels af daarlig Higen efter at hærde Legemet, deels af Forfængelighed og Modesyge, er sørgelig. Men dobbelt sørgeligt er det, at det Kjøn, paa hvis Karskhed den tilkommende Slægts physiske Vel beroer, give sit Legeme til Priis for alle Veirets og Luftens ublideste Indtryk, blot for at kunne bære sine Yndigheder desbedre til Skue og bringe Modens Afgud sin Hylding.

Forgjeves har man søgt at forsvare denne skadelige Vane. Man har beraabt sig paa, at de koldeste Landes Indvaanere ere sunde og karske og opnaae en høi Alder; man har anført Brasilien som et Beviis paa, at Mandfolk og Fruentimmer endog kunne gaae ganske nøgne og alligevel være

sunde og stærke. Men ikke at tale om, at man her fremsætter os Barbarer, hvis Fodspor vi som dannede Mennesker hverken kunne eller bør følge, som Mønstre, saa er det ogsaa vist, at Naturen har vidst at forsyne de koldere Landes Beboere med Midler til at trodse Veirligets alt for voldsomme Indtryk. Selv i det yderste Norden har denne algode Moder hensat Sælhunden og Bjørnen, med hvis tykke og lodne Skind Nordlænderen bedækker sit Legeme. Med ikke mindre Omhyggelighed har den sørget for Dyrene. Jo mere de leve ad Norden til, jo mindre deres Legem kan taale Kulde, destykkere er den Uld eller det Haar, den har givet dem til Bedækning. — Vilde vi end frivilligen give Slip paa alle de Goder, som Naturen i enhver Himmelegn saa rundeligen har forundt Mennesket; vilde vi end indrette vor Levemaade efter Barbarers raae Skikke, maa vi dog tilstaae, at denne Higen efter at trodse Veirligets og Luftens Indtryk aldrig kan være overeensstemmende med Naturens Forskrivter. Mange nyere Læger synes virkelig med alt for stor Overdrivelse at have anbefalet Kuldens velgjørende Virkninger. Oldtidens Vise og Lægekonstens Fædre have enstemmigen kaldet Varmen Livets Kilde og Kulden den levende Skabnings Død. Ved Varmen udklækkes Ægget, udvikles Bladene og modnes Frugten. Den er den oplivende Gnist i hele Naturen, og ved dens magiske Kraft bringes endog den Halvdøde til Live igjen. Selv Planterne visne i Kulden, og oplives igjen af Varmen. Frugterne udarte jo mere de nærme sig Norden; Mennesket og Dyret forandre deres Natur i de koldere Egne. Samojederne blive sæd-

vanligen ikke høiere end 4 Fod; i det kolde Nordwalles ere Hestene ikke større end Hunde; i Skotland og Sverrig ere de ligeledes smaa; i Siberien og Lapland have Qvinderne ikke maanedligen, men kun sjelden deres Renselse; og ligesaa er det med Samojederinderne; de have den kun i Sommer: ikke i Vintermaaneder. De Dyr, hvis Legemsbygning eller Naturdrivt er saaledes, at de ikke kunne forlade det kolde Norden, tilbringe Vinteren, saaledes som Bjørnen, i deres Huller og ligge i et Slags Dvale indtil Foraarssolen fremkalder dem igjen til nyt Liv. Trækfuglene drage om Vinteren reent bort fra de koldere Egne og komme først tilbage igjen med Sommeren. Linnée fortæller, at han paa sin Reise i Lapland 1732 har seet hele Calix Floden i otte Dage bedækket med en saa stor Mængde Ænder, som man aldrig skulde tænke sig muelig, hvilke alle reiste ad Sønden til, og denne store Naturgrandsker antager, at Kulden er den vigtigste Aarsag til Trækfuglenes Udvandring. Det er altsaa ikke blot Mangelen paa Føde, men Kuldens Strænghed, der driver dem hen til varmere Lande. — Seer man hen til Menneskene, saa synes i det mindste de svagere Constitutioner at vinde meget ved at forflyttes fra en kold til en varmere Himmelegn. Nervesyge og miltsyge Mandfolk, Fruentimmer, der ere plagede af Modersyge, og alle de, der lide af rheumatiske og gigtagtige Svagheder, føle ved Vinterens Nærmelse deres Tilfælde forværrede. Foraarsluften er deres bedste Læge; kun den formaaer at skaffe dem Lindring, naar Lægen forgjeves har anvendt al sin Konst paa dem. Utallige Exempler vise, at Vexelfebre, Trangbrystighed, Svindsot, som ofte have trodset de kraftigste Lægemidler, ere for bestandig forsvundne, naar den Syge ombyttede en kold og Forandringer underkastet Himmelegn med en anden, hvor Luften var mildere og Veirliget stadigere.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Aalborg, den 24 Septbr. Den 27 Augusti om Eftermiddagen, under Vinger i Sverrig, bordede Styrmand Sigbrandt Mathiesen, førende Caperbaaden Æolus fra Ribe, en meget svær Amerikaner paa henimod 300 Commerce-Læster og 20 Mands Besætning. Caperbaaden førte 12 Mand, hvoraf 3 vare syge og den ene i Særdeleshed svag i Fødderne. Da Baaden tillige var meget læk, maatte 2 Mand bestandig være inden Borde for at pompe. Ikkun 7 Mand raske Danske havde altsaa en Kamp at bestaae med 20 Amerikanere. Og at denne virkelig ventede dem mod Nattens Komme kunde de ikke tvivle paa, da de flere Gange hørte Amerikanerne ymte derom mellem hinanden. For at forebygge dette forcerede Mathiesen Seil, alt hvad trække kunde, over under Læsøe, i Haab om der at træffe een eller anden Dansk Caper. Virkelig fik han ogsaa Øie paa een, og gik nu i Baaden til de 2 Mand, for at indhente samme. Men neppe var han et Pistolskud borte, før alt var i Bevægelse paa Skibet, der nu, overladt sig selv, spillede med sine Seil. Pistolskud, Sablernes Klirren og de drøie Slag af Haandspagerne kaldte Mathiesen i Hast tilbage. Dog var det ham ikke muligt at bestige det svære baglastede Skib, da tvende af Fienderne stode rede med Øxer at modtage ham. Efter ¾ Times Fegtning havde Overmagten seiret. De faa Danske maatte give efter, men ikke uden at have efterladt følelige Spor af deres Nærværelse. Den fiendtlige Capitain fik en Kugle gjennem Armen og et Sabelhug i Hovedet; man tvivler om hans Liv. Ligeledes om Styrmandens, der fik en Kugle gjennem Laaret og en gjennem Siderne, 2 bleve kastede over Borde.

De øvrige bleve mere eller mindre blesserede. 4 Mand, let saarede, førte Skibet til Gothenborg. Naturligviis fik Caperfolkene en Deel Skade. Dog har ingen mistet noget Lem. De blev strax alle bragte paa Hospitalet, hvor man viser dem tilbørlig Omhu. Blandt Caperbesætningen udmærkede sig især Baadsmand Joseph Fecht, der uforfærdet anførte sine Brødre under Fægtningen. Upaatvivleligt skulle disse saa kjække Mænd have seiret, naar ikke Nattens Mørke og Drivningen over under Sverrig (Vinden var vestlig med haard Kuling), hvor de Engelske Krigsskibe befandt sig, havde hindret dem. Det Amerikanske Skib skal være stoppet, formodentlig for at indhente Caperbrevet, som Styrmanden havde i sin Lomme, da han gik fra Borde. Ogsaa vil man vide, at den Norske Consul skal have taget sig alvorlig af Sagen. Maatte Udfaldet af denne uheldige Begivenhed blive saaledes, at de brave Danske, der muelig i Fremtiden kunde komme til at savne Livets første Gode — Sundheden, maae finde nogenlunde Erstatning i et taaleligt Udkomme!

Afsagte Domme i Pritsretten for Aalborg Stift. No. 88. Sagen: betreffende 2de af Caperfører Falkenberg til Fladstrand indbragte Svenske Førselsbaade, paadømt den 19 September d. A. "De af Caperfører Stefanus Falkenberg til Fladstrand opbragte og i denne Sag omhandlede 2de Svenske Førselsbaade med deres Tilbehør og indehavte Kornladning, tilkjendes bemeldte Caperfører og hans Rederie, som god Prise."

Den Kjøbmand, som har kjøbt den Spengerske Maleriesamling, er egentlig en født Genever, J. S. Liotard, den ældste Søn af en berømt Maler af samme Navn, bosat i Amsterdam. Han eier desuden en skjøn Samling af Malerier, og er, efter et kort Ophold i Kjøbenhavn, hvor hans egentlige Ærinde var at kjøbe et betydeligt Partie Theer, igjen reist til Holland d. 29 d. M., til hvilket Land een af Dannemarks første Maleriesamlinger følger ham for en, efter vor nærværende Pengecours, ubetydelig Sum. Sært nok, at ingen af vore mange Rigmænd havde, om just ikke saa megen Konstsmag, saa dog saa megen Speculationsaand, at kjøbe en Konstskat, der maatte have indbragt dobbelt saa stor en Sum, om man havde

sendt den til Hamborg og solgt den der som en anden Vareartikel.

Efterretningen om Freden imellem Rusland og Sverrig har her i Staden allerede yttret sin Indflydelse paa adskillige Colonialvarers Priser; saaledes forlanges nu f. Ex. 4 Mk. mindre for Pundet af Congothee end for 8 Dage siden.

Hidindtil var det sædvanligt, at Heste førtes fra Jylland til Sjælland for at sælges; nu er det netop det omvendte, og det er ikke sjeldent, at see Heste udføres fra Sjælland til Jylland og andre Steder. I den sidste Provinds og i Holsteen er Søgningen efter æltet Smør saa stærk, at denne Artikel er stegen til det dobbelte af hvad den har kostet i de senere Aar, og vil stige endnu mere, dersom Udførslen ikke snart forbydes. — Under den nærværende ufordeelagtige Pengecours finder man i Jylland og Holsteen meget bedre sin Regning ved, at sende alle Slags Føde- og Fedevare til Tydskland end til Sjælland.

Udenlandske Efterretninger.

Den 9de d. M. ankom til l'Orient en Americansk Corvette med en Gesandt fra de Americanske Stater ombord, som medbringer Depecher for den Franske Regjering.

De Engelske Skibe have nu ganske forladt Schelde og Zeeland, paa Øen Walcheren nær. Det hedder, at Engellænderne ødelægge Vlissingens Bassin og alle derværende Orlogs-Anlæg. Derimod skal man i London have aabnet en Subskription til den ved Bombardementet ganske ødelagte Stads Gjenopbyggelse. Imidlertid troer man, at Jævndøgnet og de med samme følgende Storme ogsaa ville tvinge Engellænderne til at forlade Walcheren, fordi de staae Fare for, ikke at faae nogen Tilførsel af Levnetsmidler, som man der allerede siden en Maaned har havt Mangel paa. — I Henseende til Vlissingen veed man med Vished, at Engellænderne befæste sig i denne Stad, og at de have bestemt Befaling fra Admiralitetet, at forsvare sig der. Efterretningen at de Engelske have forstoppet Indløbet til Schelde med sænkede Skibe er ugrundet.

Hos Magistraten i Wien har man ved anstillet Undersøgelse fundet for adskillige Millioner Bancosedler, som endnu ikke vare numererede.

I Schönbrunn døde d. 3die d. M. Etienne de Choiseul-Sainville, en Afkom af den under Ludvig XV. berømte Minister Choiseul, i en Alder af 23 Aar. Han var en Officier af udmærkede Fortjenester, og havde deeltaget i de første Feldttoge i Østerrige, Dalmatien, og i de sidste i Tydskland. Ved Austerlitz fik han i sit 18de Aar Æreslegions-Decorationen, og ved Wagram bortskjød man ham fire Heste under Livet.

Naar Freden ikke kommer snart istand, hedder det fra Augsburg under d. 15 Sept., skulle 50,000 Mand Franske, der samles ved Overrhinen, bryde op til Østerrige. — Det i Augsburg værende Regiment Conskriberede af den Keis. Garde skal med det første marchere til Wien, og dagligen ankomme adskillige Officierer fra Polen, som skulle ansættes ved den ny oprettede Donau-Legion.

Fra München skrives under d. 10 d. M. at der tales om et almindeligt Angreb paa Tyrol, som vil skee med det første.

I Lille og Egnen deromkring sammentrækkes en Armee af 40,000 Mand.

I Antwerpen ankomme endnu bestandig Tropper, uagtet man ikke mere hører der noget til Engellænderne.

Efterretningerne fra London gaae til d. 11 Sept. men ere alle tagne af Oppositionsbladene. Efter Morning-Chronicle er man i Engelland meget bekymret for den Brittiske Armees slette Skjebne i Spanien, som Ministerne holde hemmelig; denne saa aldeles slagne Armee skal have efterladt i de Franskes Hænder over 10,000 Syge og Saarede. — Cuesta er falden i Unaade og opgiver Commandoen over den Spanske Armee. La Romana er ikke kommen forbi Staden Leon, og skal beholde denne Stilling, for, efter Omstændighederne at trække sig til Norden eller Sønden, nemlig mod Madrid. — Der arbeides med største Iver paa at udruste de Skibe, der ligge i Ferrol og de dertil hørende Skibsfornødenheder ventes fra Plymouth. De skulle derpaa afgaae til Cadix, fordi man befrygter, at de paa ny skulle falde i de Franskes Hænder. — Land- og Sømagtens Misfornøielse over den Uvirksomhed, hvori man har ladet dem blive i Zeeland, er stor, og Striden mellem Anførerne om Muelighedеn at udføre hele Planen vil foranledige en alvorlig Undersøgelse. —

I Ramsgate er endnu Alting i største Forvirring formedelst de tilbagekommende Førselsskibe, og Menneskers og Hestes Udskibning. Tropperne tage alle Veien ad Canterbury. — I the Star dadles det Anslag, at sænke Skibe i Schelde, som et unyttigt Foretagende, og forsikkres, at de Tropper, der saa skamfulde have maattet forlade Zeeland, ere bestemte til Spanien. — De Penge, som man vilde tilsende Keiseren af Østerrige som en Deel af de Subsidier, man skyldte ham, ere ikke blevne udskibede, da Samfærslen med det Østerrigske Hovedqvarteer ikke ansaaes sikker nok. (Saaledes have de Engelske Ministere altid Paaskud nok i Beredskab, naar det kommer an paa at sende deres Bundsforvandte Folk eller Penge). — Ankomne Depecher fra General Wellesley melde, at den Engelske Armee har forladt Truxillo og trukket sig til Elvas, hvorfra den maa drage til Abrantes. Gener. Beresford, der anfører den Portugisiske Armee, har forflyttet sit Hovedqvarteer fra Zaiza til Castel Franco, og har en Mængde Syge. Venegas staaer i Sierra Morena; Cuesta holder Estremadura besat og Blacke er i Tortosa. — La Romana synes, efter Beretninger fra Lissabon af 31 Aug., i stor Hast at være bleven kaldet til Sevilla, for, som det hedder, at paatage sig Cuestas Plads. Regieringen skal være i Begreb med at foretage store Forandringer. Efter Breve fra Cadix skal den Engelske Gesandt, Marqvis Wellesley, have gjort Juntaen det Forslag, at indrømme Kongen af Engelland Cadix's Havn og Øen Cuba til Borgen for de Forpligtelser, Spanien har indgaaet med Engelland. — Linieskibet Agamemnon paa 64 Canoner er den 28 Junii sjunket i La Plata Floden. — Lord Collingwood laae d. 3 Sept. for Toulon. Den Franske Flaade bestaaer af 15 Linieskibe, 2 Russiske Linieskibe og 3 Fregatter. 4000 Matroser ere ankomne fra Rochefort til Toulon. Contreadm. Allemand anfører en Deel af Escadren.

Pariser Blade af 20 Sept. levere Efterretninger fra Wien af 9de. Den Østerrigske Armee, som havde begyndt at udbrede sig i Comorns og Paxay's Slotter, har siden en kort Tid igjen trukket sig mod Mähren og Böhmen. Denne Bevægelse foranledigede en lignende fra den Franske Armees Side. Den har nemlig nærmet sig Demarcations-Linien. Imidlertid kunne disse Marcher

og Contramarcher kun forurolige svage Gemytter. Fornuftige Folk ere overbeviste om, at Keiseren af Østerrige, under nærværende Omstændigheder, ikke er istand til at fornye Kampen. — D. 12te Sept. Alle Franske og allierede Soldater, som i Løbet af dette Feldttog ere blevne Krigsfanger, ere, som bekjendt, blevne udverlede. D. 10de er 3350 af dem ankomne til Wien. De komme fra Ungerns yderste Grændser.

Den 9 Augusti har Præsidenten for de nordamericanske Stater udstedt en Proclamation, hvorved al Samfærsel med Engelland er ophævet og Non-Intercourse-Acten træder i Kraft igjen.

I Riga er opkjøbt meget Hamp, som har bragt Prisen til at stige, og Talg søges stærkt. Fragterne paa Nordsøen stige endnu bestandig i Prisen, og den 13 d. M. betaltes 27 Alb. Daler med 15 PC. og 1 Alb. Daler i Gratification. — Speculanterne giver denne Omstændighed stor Stof til Betragtninger.

Keiser Alexanders Adjutant, Grev Czernikow, har faaet af Keiser Napoleon Æreslegionens Kors, som synes at vidne om, at det Budskab, han bragte, var Keiseren behageligt.

Fra Wien skrives under 13 Sept., at man fra Stadens Volde har bortført Canonerne. Leiren ved Liesing og Speising bag Schønbrunn er solgt, og den ved Spitz skal ligeledes sælges. Den Franske Armee rykker fremad, og den største Styrke gaaer til Ungern. Ved de Carpathiske Bjerge samles en stærk Armee, som skal afværge et Indfald fra Polen. Paa adskillige Steder i Bøhmen opføres Skandser. Det meste Militaire trækker endnu bestandig ad Prag til. Det ny Landværn, hvortil enhver kun nogenlunde vaabendygtig Mand tages, skal hedde Landstorm. — Alt dette synes at pege paa Krigens Gjenudbrydelse; men om Tingenes sande Sammenhæng veed ingen, selv i Wien, noget bestemt. Man morer og trøster sig der, som i hele Europa, med Rygter og Gjetteværk, og det bliver saa meget vanskeligere at kunne uddrage et kun nogenlunde rimeligt Resultat af alt hvad der høres og skrives, som Anliggenderne med hver Dag blive gaadefuldere. Saaledes hedder det nu, at Vaabenstilstanden atter er forlænget, og med temmelig Vished vides, at Keiser Napoleon paa en

kort Tid reiser til München. Slottet Nymphenburg, ½ Miil fra Staden, istandsættes allerede for Majestæten. Overalt bryde Politikerne nu deres Hoved med at udstudere, hvorfor Underhandlingerne med Østerrigerne, imod Sædvane, gaae saa langsomt.

Grevinde Sternbach, som ved Udbrudet af Opstanden i Insprnck fegtede med Rebellerne mod Bayrerne og blev i Innthal fagen til Fange, føres nu til Frankrige. Denne Dame drikker paa godt Tyrolsk sin Snaps om Morgenen og ryger ogsaa sin Pibe Tobak. Hun er egentlig en Slagters Datter, men Grev Sternbach forelskede sig i hende og ægtede hende.

Tyrolernes berygtede Anfører Hofer har erklæret de Fransk-Bayerske Grændseposter, at Tyrolerne vil nedlægge deres Vaaben, naar man vilde erkjende dem for fri Republicanere; men han fik intet Svar. Oprørerne ere imidlertid trængte frem over Als, streife indtil Etsch og requirere overalt Korn og Levnetsmidler, som de sende til Tyrol.

Natten fra d. 19 til d. 20 Septbr. lagdes ved en ulykkelig Ildsvaade den fortræffelige Petri Kirke i Berlin aldeles i Aske.

Den 5 Augusti afseilede den til Rusland bestemte Nordamericanske Gesandt, J. Q. Adams, fra Boston til sin Bestemmelse.

Erklæring.

Med ligesaa stor Forundring som billigt Mishag læser jeg i Qvartalsskriftet Iris og Hebe for Julii, August og September, under Overskriften Henrik Pløtz, min foregivne Biographie. Hvor smigrende end de i samme anførte Træk maatte være for mig og hvor meget jeg end i hver Linie erkjender Forfatterens gode Villie, skylder jeg dog mig selv og Sandheden her offentlig at erklære: at det Hele er fuldt af deels urigtig fremsatte, deels ganske falske Beretninger, og at jeg hverken middelbar eller umiddelbar har givet Anledning til dette Arbeide. Vel har jeg for en Tid siden meddeelt een af mine Bekjendtere adskillige Bidrag

til min Biographie, ene opsatte og bestemte til eget Brug, med den udtrykkelige Betingelse, at intet maatte bekjendtgjøres deraf saa længe jeg lever, men aldrig formodede jeg at det, som Vennen betroede Vennen, vilde blive gjort til en Gjenstand for offentlig Opmærksomhed og fremsat paa en Maade, der lod formode at det var skeet ved min Tilskyndelse. At kunne leve, virke og gavne i Stilhed, overladende til en retfærdig Efterslægt at bedømme min Vandel, har altid været og skal altid blive mit kjereste Ønske og vigtigste Formaal.

Henrik Pløtz,

Dannebrogsmand og Hofmekanikus.

Til Commissionen for Oldsagerne er end videre indsendt Følgende. Fra Hr. Kammerherre og Cancelliedeputeret Bülow en norsk Primstav. Fra Hr. Røttger Colsmann en Hjelm og en Jernmaske, tvende meget lange Kaarder med udarbeidede Grebe, et Spyd af usædvanlig Dannelse, en Stigbøile og en usædvanlig stor Hesteskoe, 3de Jern Feltinstrumenter, 6 Documenter, efter Opgivende fra Aarene 1465, 1491, 1497, 1518, 1537 og 1548, 2de fyrstelige Breve, et Peragaments Document med vedhængende Sigil fra 1588. Fra Hr. F. Schmidt til Guulbjerg og Nørre-Sandager i Fyen, tvende Metal Paalstaver, fundne i en Mose. Fra Hr. Brask i Hillerslev i Aalborg Stift, nogle smaae Metalsirater, fundne i en Urne udi en Høi.

I Anledning af en Forespørgsel om, hvorledes den Kaperne ved Forordningen af 2den August d. A. tilstaaede Frihed, at krydse under og omkring Helgoland, skal forstaaes, har det behaget Hs. Majestæt allernaadigst at resolvere, at Kaperne sydligere end Høiden af Tønningen mod Vesten maae fortsætte deres Krydstog ubegrændset, hvorimod det gjøres dem til Pligt, ikke at anholde eller bemægtige sig noget Skib i en Strækning af en Søemiil fra Tønningen; dog tillades det dem, i Nødstilfælde, at løbe ind i en Havn nordligere end Tønningen med deres under og om Helgoland gjorte Priser.

Den 26de Sept. er 2den Deputeret i det venstindisk-guineiske Rente og General-Toldkammer, Etatsraad og Ridder af Dannebrogen, G. F. Frelsen, udnævnt til 1ste Deputeret sammesteds, og Justitsraad samt Committeret J. P. Rosenstand Goiske til 2den Deputeret i bemældte Kammer.

General-Postdirecteur v. Helfried har nedlagt sin Post som Formand for Selskabet for indenlandsk Konstflid, og i hans Sted er valgt Hr. Etatsraad og Notarius-Publicus Olsen.

Cours af Danske Bancosedler mod Species (d. 26) 346½ PC., som udgjør for 1 Rdlr. Species 3 Rdlr. 45 ß. Dansk Cour. — I Hamborg var Coursen paa Kjøbenhavn (d. 26de) 360, og i Kjøbenhavn (d. 29 og 30) 345 til 43.

Man har hidtil paa en meget æventyrlig Maade overdrevet det Chinesiske Riges Statskræfter. Saaledes hedte det, at Befolkningen var 300 Millioner, Statsindkomsten to Milliarder, Armeen to Millioner Mand. Selv de nyeste Engelske Efterretninger, der med Lord Macartneys Gesandtskab kom til Europa, forhøiede disse gamle Efterretninger næsten endnu mere, istedet for at nedsætte dem, thi den gode Lord optegnede ligefrem de Opgivelser, som Mandarinerne gave, og som efter de praleriske Chineseres Caracteer ikke kunde være andet end overdrevne. Franskmanden Guignes, som i forrige Aar har udgivet sin Reise til Peking, Manille og Isle de France, *) og hvis Værk ansees for classisk, har drøftet alle disse Efterretninger paa det strængeste, og leveret følgende Resultater: Befolkningen er efter et Middeltal ikke over 150 Millioner, og forholdsmæssig er Landet ikke bedre befolket end Frankrige; Statsindkomsterne ere 709,277,670 Livre. Næsten hele denne Sum flyder i de offentlige Casser, eftersom Keiseren næsten ene og allene lever af sine anseelige Domainer, Indtægterne af hans private Qvægavl, og de store Foræringer han faaer. Forf. anslaaer alt dette til 100 Mill. Statsudgivterne ere 500

*) Voyage à Peking, Manille & l'Ile de France &c, &c, par Mr. de Guignes, Paris 1808 3 B.

Mill. og Overskuddet er altsaa aarligen 200 Mill. Forf. har ikke kunnet erfare hvortil disse bruges; men han troer, at de formodentlig flyde ind i Keiserens Privatcasse, der, under saadanne Omstændigheder, maa være meget anseelig og kunde engang hjelpe det pengefattige Europa, dersom een af dets Magter vilde gjøre et Forsøg paa denne Stat, hvilket, efter Hr. de Guignes Mening, aldeles ikke vilde være vanskeligt.

Til Udgiveren af Kiøbenhavns Skilderie.

(Indsendt den 11 September.)

M. H.!

Den Mand, hvis Navn jeg har laant til at undertegne disse mine Breve med, indtil jeg til Slutning offenlig nævner mit eget, Vejanius, veed De

Ophang sit Sværd i Herkulstemplet,
Og leved' paa sin Gaard i Stilhed,

da jeg altsaa atter her betiener mig af samme Navn, vil De selv deraf lettelig kunne forudsee, at jeg ingenlunde fremstaaer til Strid, hvoraf jeg overalt ikke er nogen Elsker.

Jeg vil da ingenlunde tvistes her med Hr. Molbech, hvorvidt og hvorfor trykt Theatercritik kunde eller vilde være vor Skueplads (hvorved jeg forstaaer Bestyrere, Arbeidere, og Besøgere) gavnlig eller ikke; saa meget mindre, som jeg kan naae den mig af ham anbefalede Korthed ved at henvise deels til danske Tilskuer No. 87-88, 1805, hvor just i Anledning af den ved Hr. M. anførte Autoritet, hvis Competence ingen er mere redebon til at erkiende end Undertegnede, dette Spørgsmaal af Udgiveren udførlig er drøftet, deels til samme Forfatters snart udkommende Forelæsninger over Skuespillerkunsten, hvoraf just det hidhørende til Prøve er aftrykt i Hr. J. Kragh Høsts Theaterblade No. 11.

Men naar Hr. M. ved en Misforstand synes at antage, at Vejanius vil bringe grædske Navne som caracteriserende Skieldsord ind i Kunstens og Litteraturens Rige hos os, naar han ymter om, at de, der i mit forrige Brev ere betegnede med Navnene Midasser, Marsyasser, Fauner, og Silener, der føre det store Ord, torde være de, der vare af anden Mening end jeg, og vovede at yttre denne Mening, naar han spørger, hvori denne Toneangivelse bestaaer? anser jeg det for min Pligt med rene og tydelige Ord at erklære: at jeg herved har forstaaet hine umælende Kunstdommere, der — som Hr. M. selv tilstaaer — viiste kaad og uforsvarlig Adfærd i at misbillige en Tragedie, hvis Keedsommelighed eller Ikkekeedsommelighed de ved denne deres Adfærd gjorde det umueligt for deres Medtilskuere, hvoriblandt undertegnede var, at bedømme; at det vel kan kaldes at føre det store Ord, naar man ikke nøiet med at afbryde Forestillingen med Gaben, Nysen, Vrængen, og andre deslige Drengeunoder, endnu tillader sig at raabe Dumheder op endog til vore meest fortiente og yndede Skuespillere og Skuespillerinder; og at denne Toneangivelse, om hvilken man vel med Føie kan sige som Guillelmo i Freyas Alter, at den Ton, de der betiende dem af, i det mindste ikke var bon, efter at være første Gang gaaet ustraffet, siden i mange forskiellige følgende Forestillinger lod sig høre; at det er den, med hvilken man i disse Blade har æsket Bistand fra den virksomme og hæderværdige Embedsmand, hvem vi alt skylde Afskaffelsen af det lumpne og for længe taalte Billetsjoueri; men at Undertegnede hellere ønskede, den offentlige Stemme selv vilde skaffe os Fred for disse Toneangivere; at de hverken høre til Videnskabernes eller Konstens Rige, i det mindste efter deres Sæder at dømme, ikke troligen have lært disse, og at de altsaa aldeles ingen Adkomst synes at have til Hr. Molbech som Talsmand.

Hvorvidt iøvrigt det Ønske at see Tribunatets Virkekreds udvidet og betrygget stemmer med at begunstige Dictatur, vil jeg ikke undersøge, kun vil jeg til Slutning erklære, at jeg næst den gemene Tone, der desværre faaer for meget Indpas i vor Litteratur, ingen hierteligere hader, end den Hr. M. kalder den fornemme, og at jeg langt fra at erkiende nogen ene saliggiørende Kirke, stedse har sagt med de fordums Hollændere: Turca magis qvam Papa placet, denne Pave være saa, hvo han vil. Uden Meningsfrihed er der ingen Mening til, men blot en død og kold Kulsviertro, der saliggiør ingen! Det er den første Artikel i min Troesbekiendelse.

Vejanius.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 103.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 3 October, 1809.

Om Klædedragten.

(Sluttet.)

Lægekonstens Fader, Hippokrates, siger, at Kulden foraarsager Krampetræk, gjør Nakken og Lemmerne stive, frembringer en sorteblaa Ansigtsfarve, beskadiger Lungerne, Nerverne, Hjernen, Rygmarven, ligesom paa den anden Side Varmen i alle disse Henseender virker velgjørende. Thomas Sydenham indprændtede sine Venner altid den Grundsætning, ikke at aflægge Vinterklæderne førend en Maaned inden Sommer-Solhverv, og anseer denne Regels Forsømmelse, saavelsom Sommerklædernes for tidlige Brug, for skadeligere end Krig, Hunger og Pest. Sanctorius siger: "ingen Sygdom vil besvære Dig om Efteraaret, naar Du tilbørlig har bevaret Dig ved Din Paaklædning for dens Kulde. Han spaaer alle dem, der om Foraaret tage for tidlig lettere Klæder paa, eller betjene sig deraf til langt ud paa Efteraaret, besværlige Flod om Vinteren og Feber om Sommeren. Men foruden disse store Hjemmelsmænd lærer ogsaa Naturen os, at være opmærksomme paa disse Forholdsregler. Om Vinteren klæder den Faaret rigeligen med Uld; om Foraaret lader den Ulden falde af og om Efteraaret voxe frem igjen. Den hader enhver pludselig Overgang fra Varme til Kulde og fra Kulde til Varme, og søger at beskytte enhver af dens Frembringelser derimod. Selv Planterne giver den om Vinteren en varm Bedækning ved den Snee, den udbreder over dem, og enhver Haugeelsker veed, at en eneste Nattefrost om Efteraaret kan ødelægge de skjønneste Væxter.

Man kunde maaskee anføre her Nordmændene og Engelskmændene som et Modbeviis; thi blandt de første træffer man Oldinger, der ikke bryde sig noget om, at det sneer paa deres blottede Bryst midt i den strængeste Kulde, og de sidste udsætte deres Børn halv nøgne for den kolde og fugtige Luft, ja styrte dem endog i koldt Vand. Men begge disse Nationers hele Levemaade er saa ganske forskjellig fra vores, at vi ikke ret vel kunne sammenligne os med dem. Nordmanden, især nordenfjelds, er endnu ikke vanslægtet fra den Kjæmpe-

Slægt, der fra Arilds Tid har boet blandt Norges Klipper. Hans Natur er endnu ikke forkjælet og fordærvet ved de mange svækkende Lekkerier, vi hente saavel fra de sydlige Lande, som fra begge Indierne. Under hans rene Himmel og blandt hans stolte Fjelde aander han frit og vænnes tidlig til at taale en Luft, som den forkjelede Sydboer stundom ikke kan leve i, uden strax at faae en Brystsvaghed. Fra Ungdommen af tvungen til at søge sit Underhold enten paa Søen eller i Skoven, lærer han tidlig at modstaae Kuldens Strænghed. Engelskmanden, allerede fra den første Barndom af vant til nærende Føde af Dyreriget og spirituøse Drikke, faaer derved en kraftfuldere Legemsbygning og føler sig da ligeledes bedre istand til at trodse Kulden og en fugtig Luft. Vore Børns physiske Opdragelse er derimod ganske anderledes. Caffe og Theevand er deres daglige Drik. Deres Næring bestaaer mere i Søbemad end Føde af Dyreriget. De skulle i vor Polyhistor-Tidsalder lære saa mange og mangehaande Ting, at de den meste Tid af Dagen maa sidde indspærrede i en Skole, hvor Luften af de mange sammenpakkede Børns Aande er intet mindre end sund, og hvor de ved denne Indspærring blive saa uvante til den fri Luft, at det mindste Aandepust foraarsager dem Snue og Forkjølelse. Naar de ikke ere i Skole, tage Forældrene dem sædvanlig med i Selskaber. Her tilbringe de til langt ud paa Natten hele Timer i et varmt Værelse, spise sildig, nyde ophidsende Drikke, og blive da, naar de, saaledes gjennemvarmede, komme ud i den uvante raa Natluft, saa meget lettere forkjølede. Denne Levemaade kan umuligen sættes i Sammenligning med den endnu ufordærvede Nordmands, der lykkeligvis endnu hverken kjender noget til vore sildige Aftensmaaltider, vor Caffe- og Thee-Slabberas og vore øvrige vanslægtede Sæder. Under de Omstændigheder, som vi befinde os i, er det daarligt, paa den ene Side at ville hærde de Unges Legem ved at lade dem gaae med blottet Hoved, Hals og Bryst, og udsætte dem saa tyndt klædte for den strængeste Kulde, naar man paa den anden Side forkjeler dem paa alle optænkelige Maader. Disse svage og spæde Constitutioner have netop mange Ubehageligheder at befrygte af en kold Behandling. Werner bevidner, at han har behandlet mange Syge, der troede ved det kolde Bad at styrke deres matte Lemmer, som, istedet for at finde Lindring, fik Lemmevrid, der varede adskillige Maaneder. Weikard har bemærket, at det gjentagne Brug af koldt Bad har frembragt hos Miltsyge Krampe og tilsidst den yderste Legemssvækkelse. Han har ogsaa befundet, at Børnene i et Pige-Institut i Petersborg, hvor man havde indført den kolde Behandlingsmaade, for at styrke Legemet, næsten alle havde den hvide Flod, og nogle af dem, da de bleve gifte, endog Nervekrampe. — Neppe er der nogen Tvivl om, at den i vore Dage, endog blandt unge Børn, saa hyppige Tandpine, Halsbetændelse, krampagtige Hoste og gigtagtige Tilfælde ere en Følge af, at de udsættes alt for meget og alt for utidig for Kulden. Ikke mindre rimeligt er det, at disse Tilfælde have været sjeldnere blandt de forrige Generationer, fordi de, næst deres tarveligere Levemaade, klædte sig mere overeensstemmende med

Aarstiden, endskjøndt ogsaa de ofte gjorde sig skyldige i modsatte Yderligheder. Men om man end med adskillige af det forrige Aarhundredes store Læger vilde antage Kuldens velgjørende og styrkende Kraft, og omstøde alle de Grunde, jeg har anført for det Modsatte, saa kan dog ingen negte, at vor nærværende Klædedragt og Levemaade modsiger sig selv saa meget, at end ikke den største Hader af det nyere System vil kunne bifalde den. Hvilken Modsigelsesaand hersker ikke i vore Fruentimmers Vinterdragt? Seer man paa deres Been, som ere indpakkede i tykke Bjørneskindsstøvler, forede med Lammeskind, saa skulde man troe, at de ere Grønlænderinder; seer man derimod paa de tynde Klæder, det blottede Bryst, saa maa man antage dem for Circassiske Damer. Hjemme i deres Huus have de Gulvene bedækkede med Tæpper og Armene med Handsker; der frygte de for den mindste Trækvind, og ere saa kuldskjære, at de ikke kunne holde sig tæt nok til Kakkelovnen; paa Gaden derimod ere de Heltinder; der gaae de i den strængeste Kulde med Armene blottede lige op til Skuldrene, og Brystet i det Høieste bedækket med et tyndt Tyls Tørklæde. Saa forkjelede de ere hjemme, saa haardføre ville de være, naar de ere ude. Hvor der hersker saa stor Modsigelse i Levemaaden, er det Daarlighed, at tænke paa at hærde Legemet.

Men det sørgeligste ved vore Fruentimmers forvente Klædedragt er Brystets alt for store Blottelse, som, formedelst dets Forbindelse med Fosterleiet, er ved en Forkjølelse langt større Farer underkastet end hver anden Deel. Det nytter intet at de klæde det øvrige af Legemet nok saa varmt, naar denne Hoveddeel, hvor de vigtigste Livsfunctioner forrettes, udsættes alt for meget for Kulden. Den berømte Joseph Frank antager med Føie gjentagen Forkjølelse for en Aarsag til den ofte saa farlige Barselfeber, der, som Erfaringen lærer, aldrig har været hyppigere og mere ondartet end i vore Dage. Ogsaa under Svangerskabet foraarsager den alt for tynde Klædedragt farlige Tilfælde; thi Frugten i Moders Liv er derved ikke allene mere udsat for et Tryk eller Stød uden fra, men de skadelige Virkninger af Forkjølelse maa ogsaa Fosteret dele med Moderen. Intet Under at utidige Fødseler, haarde Forløsninger, dødfødte Børn ere hyppige Følger af Fruentimmernes rasende Modedaarligheder og tøiløse Lyst til, selv i en frugtsommelig Tilstand, at ville vise sig nette og raske. Denne Modesyge har lagt mangen en ung Kone paa Baaren, dræbt mangt et Foster under Moderens Hjerte, eller, i det mindste beredt det Plager, som det siden maatte drages med hele sit Liv. Dersom vor Slægt virkelig, som adskillige paastaae, svækkes og aftager saa meget i physisk Kraft, saa er det især Fruentimmerne, som man kan tilskrive den første Aarsag dertil. Men de bøde skrækkelig for deres Svaghed og Forfængelighed! "Gaves der nogen Tidsalder", siger Prof. Michaelis — af hvis Skrift om den nuværende Fruentimmerdragts Skadelighed for Sundheden *)

*) Ueber den Nachtheil, den die heutige Frauentracht der Gesundheit bringt. Egentlig en Tale, Forfatteren har holdt som Rector Magnificus ved Universitetet i Prag i Anledning af Keiser Franz's Fødselsdag.

mange af de her anførte Ideer ere tagne — "Lægerne have levet i, der var saa frygtelig frugtbar paa qvindelige Sygdomme, end den, jeg taler om? Snue, Oiensygdomme, Katarra, Hovedpine, Tandpine, Halsbetændelse, Rosen, Rheumatisme, Mavekrampe, Lungebetændelse, Sidesting, Blegsot, Blodspytning, Lungesyge, Tarmebetændelse, Colik, den hvide Flod, uregelmæssig Renselse, utidige Fødseler, Ufrugtbarhed, Krampe, Modersyge med dens hele Følge af Tilfælde, Nervefeber og andre Sygdomme, have paa ingen Tid raset saa heftig, have aldrig anrettet saa skrækkelig Odelæggelse blandt Qvindekjønnet som nu."

Jeg har hidtil kun betragtet Fruentimmernes alt for lette Klædedragt fra den physiske Side. Hvilket Stof til Betragtninger vilde den ikke give mig, dersom jeg ogsaa skulde skildre den fra den moralske Side? Hvor skadelig virker ikke en saadan Bacchantindedragt paa Ynglingens Phantasie, der desuden noksom ophidses ved løsagtige Sæder? Det vilde føre mig for langt bort fra mit egentlige Æmne, dersom jeg skulde undersøge her denne Gjenstand i hele sin rædsomme Omfang.

Men jeg haaber, at man hverken vil misforstaae eller mistyde hvad jeg har sagt. Man vogte sig her som overalt for Yderligheder, og holde sig til den gyldne Middelvei. Ikke troe man, at det er sundt at indpakke sig i Klæder, fordi det er usundt at klæde sig for tyndt i vort ustadige Clima. Den berømte Hildebrand har i den Henseende leveret fortræffelige Forskrivter. "Hvad Varmen angaaer", siger han: "da maa Klæderne netop være saa tykke og varmende, at man ikke føler nogen ubehagelig Hede. Dette maa altsaa

rette sig efter Clima, Aarstid og Veirlig, dernæst, ved sige udvortes Varme, efter egen Følelse, som beroer paa den individuelle Legemsbeskaffenhed, Sundheds- eller Sygeligheds-Grad og Vanen. Det er godt at klæde sig fra Barndommen af mere koldt end varmt, for ikke at forkjeles, og for at hærde sig mod Kuldens Virkninger, da man let kan komme i de Omstændigheder, hvor man nødes til at undvære de varme Klæder; men det er skadeligt, i Forhold til sin Varme og den udvortes Temperatur, at klæde sig saa koldt, at man føler Kuldens Virkninger at være ubehagelige. Den Etiquette, at klæde sig nøie à la saison, bør man i Egne, som have ustadigt Veir, og ofte Sommer og Vinter paa een Dag (som f. Ex. i Kjøbenhavn) for Alting ikke gjøre med. Man klæde sig paa kolde Dage midt om Sommeren som paa kolde Dage om Vinteren."

Island.

Efterat Island, deels formedelst indvortes Uroligheder, deels formedelst de norske Kongers List, havde tabt sin Selvstændighed og egen Handel, som det havde nydt over 400 Aar, og var bleven forenet med Norge, ophørte den Handels- og Venskabsforbindelse, hvori Islænderne havde staaet med Dannemark, Engelland og Sverrig m. fl. — Efter 1280 tilfaldt den islandske Handel næsten udelukkende de Norske, Islands gamle Slægtninge og daværende Bundsforvandte, og iblandt dem fornemmelig Bergenserne. Denne Handel vedblev uforstyrret henimod 120 Aar, indtil at de bekiendte Fetalie-Brødre anden Gang havde udplyndret Bergen, hvorefter denne Stad og tilligemed den, Islands Handel faldt ganske i Afmagt. Hele det 15de Aarhundrede igiennem vare Engellænderne Mestere af Landets Handel, i hvis Besiddelse de satte dem først ved at gaae Snigveie og handle under Haanden; men efter at de dertil havde erholdt

de danske Kongers Friheds-Breve, mod at svare Handels-Afgivt, handlede de fuldkommen aabenlyst. — Denne Handel var i Førstningen fordeelagtig for Landet; Varene vare gode, og Priserne færdeles billige; men Bladet vendte sig: den udartede til det største Despotie. Til saadan Behandlingsmaade vare Islænderne endnu ikke vante, og den i det 13de Aarhundrede henslumrede Frihedsgeist opvaagnede nu igien ved Engellændernes aarlig forefaldende Ran, Plyndren, Feider og Slagsmaal. Af Landsfolket bleve de nu anseete og behandlede som Fiender, og Islands historiske Efterretninger fra de Tider indeholde umiskiendelige Beviser for, at Islænderne den Tid baade har villet og nogenlunde kundet udøve mod Engellænderne Giengieldelsesretten. Saaledes, til Exempel, holdt de 1433 et Slag med hinanden paa et Sted — Manuskadehol kaldet — inden Skagefiords Syssel, hvor 80 Engellændere bleve paa Valpladsen. 1468 dræbte Engellænderne Lehnsmanden (Stiftamtmanden) Ridder Biorn Thorlevsen, parterede det døde Legeme, og tog hans Søn til Fange, hvilket foraarsagede 5 Aars Irren imellem det danske og engelske Hof. Den Dræbtes Enke hevnede næste Aar derefter sin Mand, i det hun bemægtigede sig tre af Engellændernes Skibe, hvis Mandskab for største Delen maatte springe over Klingen. 1490 angreb Abbeden paa Vidøe med 30 udsøgte Mand 300 Engellændere, fordi de havde ranet hans Gods, nedlagde en stor Deel af dem og jog Resten paa Flugten. — Formedelst disse Uroligheder var Handelen allerede for længe siden forbuden Engellænderne under Livsstraf, og overdragen deres værdige Efterfølgere Hansestæderne. Men Engellænderne maae have befundet den fordeelagtig; thi uagtet al den Umage Hansestæderne giorde sig for at faae dem bortdrevne, og uagtet de vare erklærede fredløse i hver islandsk Havn, drev de dog ligefuldt Snighandel, næsten det hele 16de Aarhundrede igiennem, og skadede derved Hansestæderne. — Slagsmaal og Feider fortsatte Engellænderne og Islænderne uafbrudt med hinanden i det 16de Aarhundrede (saaledes 1512, 1532, 1579) paa samme Maade som de havde begyndt i det femtende. — Fra det 17de Aarhundredes Begyndelse ophørte Engellænderne med at besøge Landet, et enkelt Fiskerskib maaskee af og til undtaget, indtil den 12 Januarii dette Aar, da en engelsk Krigsbrig opseilede Havnefiorden og tvang Øvrigheden, under Trudsel af, i Benægtelses-Tilfælde, ved Afreisen at nedskyde bemeldte Handelssted tilligemed Byen Reikevig, samt sætte sig i Besiddelse af en paa Havnen liggende norsk Koffardiebrig, hvilken sidste Trudsel de ogsaa strax opfyldte, at tilstaae dem Handelsfrihed. — Øvrigheden maatte give efter, da Bønder, bevæbnede med Høetyve, og Krigsskibe med Canoner ere saavel til Forsvar som Angreb meget ulige Vaaben, og Engellænderne handlede indtil den 20de Martii næstefter, da de afseilede. Med denne Brig reiste en vis Jørgen Jørgensen som Tolk, og er nu, efter Forlydende, kommen tilbage til Island, og udsteder der Proclamationer. De Efterretninger, som vi sidstleden Vinter have erholdt fra Island over Norge, stemme overeens deri, at han den Gang ærligen skal have staaet Engellænderne bi med Raad og Daad i alle deres Foretagender.

Det anførte kan være nok til deraf at uddrage en ikke usandsynlig Formodning om, hvad Island har at vente af Engellands Beskyttelse, som det hedder i Proclamationerne, og Handelsforbindelse, og hvor villige Islænderne rimeligviis maae være til at indgaae den. — Den islandske Bonde, i Almindelighed maaskee den meest oplyste i sin Stand af alle Bønder i Kongens Riger og Lande, har endnu ligesaa lidet forglemt Engellændernes Opførsel i Island i det 15de og 16de Aarhundrede, som han endnu ikke har tabt Lyst til at giøre sig bekiendt med Fortidens Tildragelser, og blandt disse fornemmeligen den Skiebne, som hans eget Fødeland til forskiellige Tider er vederfaren.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Bibliotheque Brittanique 1808 April, No. 295, S. 292-303, findes en fordeelagtig Recension over Hr. Urban Jürgensens ogsaa paa Dansk udgivne Skrift, Principes generaux de l'exacte mesure du temps par les horloges. Dets Vigtighed og Værdien af Forfatterens egne Opfindelser bliver udførligen udviklet. Om Forf. selv findes følgende Efterretning: "Født og opdragen i

Danmark, reiste han endnu ung i alle de Lande, hvor Uhrmagerkonsten med det meste Held er bleven dyrket, i den Hensigt at samle alt, hvad der kunde bidrage til den Konstes Fremskridt, som han over paa saa udmærket en Maade. Da han for nogle Aar siden kom til Geneve i dette ædle og nyttige Ærende, vare vi Vidner til den oplyste Iver, med hvilken han greb Leilighederne til Undervisning, og den Aabenhed, hvormed han meddelte videbegjerlige Konstnere saadanne Nyheder, af hvilke mange vilde have søgt udelukkende at drage Fordeel. Det Værk, han har bekjendtgjort, er Frugterne af hans Reiser modnede i Hjemmet."

Da Kongen af Holland har sendt adskillige Decorationer af Unionsordenen hertil, for at tilstilles de Danske Officierer, som fortrinlig have udmærket sig ved Stralsunds Erobring, saa har Hs. Maj. behaget at uddele disse Ordener paa følgende Maade: General-Lieut. v. Ewald har erholdet Commandeurordenen, og Oberst-Lieutenanterne v. Seiffarth, v. Abercron og v. Fries, Majorerne v. Flindt, v. Moltke, v. Spæth og Overquarteermester Prinds af Holsteen-Beck, Capitainerne v. Qualen og v. Gärtner, Divisionsquarteermester v. Bardensleth og Premier-Lieut. v. Lilliencrone have faaet Ridderordenen.

Den til Petersborg bestemte Americanske Gesandt, Hr. Adam, er passeret igjennem Kjøbenhavn paa Reisen til sin Bestemmelse.

Vor Cours har i den senere Tid baade inden- og udenlands været en Gjenstand for offentlig Undersøgelse. Mange have talet om den med saare liden Sagkundskab og fremstillet den fra en Side, som lod formode, at den var den sletteste i Europa. Følgende Udsigt vil imidlertid vise, at vi i Sammenligning med andre Stater, selv de, der have de overordentligste Hjelpekilder, kun dele fælles Skjebne med det øvrige Europa, som en Følge af Tiden og Omstændighederne. Vor Cours, som efter seneste Breve fra Hamborg var 352, er i en Tid af otte Dage gaaet til vor Faveur 20 PC., og ved de hensigtsmæssige Foranstaltninger, som vor Regjering føier, og som alle vidne om, hvor meget den sørger for at hævde vore Bancosedlers Credit, vil dens Fald uden Tvivl snart end mere standses.

Rusland, et Rige, der næsten aldeles ikke trænger til udenlandske Frembringelser, maa dog see sin Cours nedsjunken til 13 ß. pr. Rubel, det vil sige, for en Rubel faaes kun 13 ß. Banco. Antager man nu, at dets Cours for en Deel Aar siden har været 40 ß., saa er Forholdet imellem den daværende og nuværende Cours, som om den den Gang havde været 140 og nu 420. Østerrige gaaer det ikke et Haar bedre. Tilforn fik man for 145 Rdlr. Østerrigsk Cour. 100 Rdlr. Bco.; nu derimod maa man betale 460 Rdlr. for samme Summa. Preussen, hvis Tresorscheine ere det samme som Bancosedler, har ogsaa oplevet den tunge Skjebne, at man for 100 Rdlr. af disse Bancosedler kun faaer 38 Rdlr. Preussisk Courant, som, efter den nærværende Cours, kun ere 24 Rdlr. Bco., følgelig ere 100 Rdlr. Tresorscheine kun 24 Rdlr. Bco. Sverrigs Cours er ligeledes falden 100 PC. Engelland seer med alt sit Pral og sine virkelig store Hjelpekilder, sin Cours ligeledes betydelig nedsat; thi før Krigen var 1 Pund Sterl. 210 ß. Hamb. Bco., nu er det derimod kun 162 ß. Saaledes er det næsten gaaet alle øvrige Lande. Ene Holland staaer fast som en Klippe, og dets Kilder synes at være uudtømmelige, uden Tvivl som en Følge af dets Indbyggeres overordentlig store Rigdom, der høstedes ved en blomstrende Handel og bevaredes ved medfødt Tarvelighed og Sparsommelighed.

Ribe, d. 30 Sept. Vor Smaahandel lider i denne Tid meget ved den store Mangel paa Skillemynt. Man kan næsten ikke sælge noget, undtagen man vil give det paa Borg, og naar man da skal have sin Regning indcasseret, kan man ikke faae den betalt, fordi man næsten aldrig seer sig istand til at vexle en Seddel. Det vilde være at ønske, at Banken i Kjøbenhavn vilde sende et klækkeligt Antal af de ny Tolv- og Otteskillingssedler omkring i Provindserne, paa det ogsaa disses Beboere kunde nyde Godt af denne nyttige Foranstaltning.

I Americanske Blade hedder det, at den Gesandt, som det Engelske Ministerium vil sende America, er den samme Jackson, der gjorde Prologen til Tragoedien ved Kjøbenhavn.

Udenlandske Efterretninger.

Fredsrygterne fornyes igjen, og de seneste Efterretninger fra Wien forsikkre, at Underhandlingerne i Altenburg have den bedste Fremgang; at Keiser Napoleon og Keiser Franz nu ere enige om at fastsætte en Grundvold for Freden, som vil blive undertegnet ved den til Petersborg afsendte Courerers Tilbagekomst. Adskillige Omstændigheder lade ogsaa formode, at Freden ikke mere er langt borte. Saaledes har Gen. Bubna, som nu er reist tilbage igjen til Keiser Franz i Dotis, faaet af den Franske Keiser foræret en Ring af stor Værdie, som synes at være et godt Forvarsel for at Fredsunderhandlingerne snart ville være tilendebragte. Ogsaa paastaaer man i Wien, at i Altenburg nye Puncter ere bragte i Forslag, der kunne lede til en Fred, og at Talen blandt andet er om Erstatninger og Mageskifter. Eet af de Franske Fredsvilkaar skal være det, at en Fransk Armee skal, indtil Freden med Engelland er sluttet, forblive i de Østerrigske Stater. Uagtet Østerriges politiske Himmel saaledes alt mere og mere begynder at opklare sig, forsømmes dog paa begge Sider intet, der kunde være fornødent til den afbrudte Kamps Fornyelse. I Augsburg er ankommen en Befaling, at Magazinerne igjen skulle forsynes med Meel og Foder, og at 80,000 Rationer Tvebakker skulle skaffes færdige. De Badenske Completteringstropper marchere til Østerrige. I Augsburg oprettes Franske Telegrapher, og Passau, paa hvis Fæstningsværker der endnu dagligen arbeide 10,000 Mand, gjøres til den største og vigtigste Fæstning i hele Rhinforbundets Stater. Paa de østlige Grændser af Frankrige staae 60,000 M. Linietropper i Beredskab at gaae over Rhinen, dersom Freden med Østerrige ikke skulde komme istand. — Keiser Franz har atter udstedt en Dagsbefaling i Henseende til Vaabenstilstandens Forlængelse, hvori han erklærer, at hans Samtykken i denne Forlængelse ingenlunde maa ansees for Svaghed, men at den ene grunder sig paa hans Kjerlighed til sine Undersaatter og Ønsket at gjøre en Ende paa Krigens Jammer. Ogsaa denne Dagsbefaling ender Keiseren med den Forsikkring, "at han ikke vil ingaae nogen Betingelse, der

maatte stride mod det, han skylder sine brave Tropper, sit Huus og sig selv." — Keiser Napoleon er d. 22de reist til Brünn, hvor man troer han vil besøge Leiren. Leiren ved Spitz er endnu ikke forladt af de Franske Tropper, men adskillige Cavallerieregimenter ere dragne igjennem Wien til Ungern.

Den Østerrigske Keiserinde ligger farlig syg og har allerede faaet Sacramentet.

Efter Beretninger fra Antwerpen af 19 Sept. blive endnu omtrent 130 fiendtlige Seilere tilbage ved Vlissingen. Engellænderne have ikke ødelagt Havnens Bassin, men arbeide tvertimod paa, end mere at befæste det.

Den Petersborgske Hoftidende indeholder en Advarsel mod Dagdriveres snedige Rænker, der som Opfindere af Sandhed og Løgn betjene sig af alle Begivenheder til at opvække Skræk og Bekymring. Den ender med, at disse Sladder-Opdigteres Navn skulle uden Skaansel gives den offentlige Latter til Priis.

Mange af Keiser Napoleons Heste og Equipager ere passerede igjennem Bordeaux til Bayonne: en Omstændighed, som atter forvolder dem, der gjerne ville see ind i Politikens Hemmeligheder, stort Hovedbrud.

Keiser Napoleon har foræret Søpræfecten i Bræst, Gener. Caffarelli, et Majorat i Svensk Pommern af 10,000 Fr. Indkomster.

Det hedder nu, at Tyrolerne ville falde ind i det Salzburgske. De skulle allerede have gjort et Indfald i Italien. Deres vigtigste Hensigt skal være, at forskaffe sig Levnetsmidler, som de i forestaaende Vinter ville lide stor Mangel paa, da al Forbindelse med de kornrige Egne i Bayern og Schwaben er bleven dem afskaaren.

Kong Joseph opholder sig i denne Tid i Ildephonse, 12 Mile fra Madrid, et Slot, der ikke har noget andet Mærkværdigt end dets Springvande, som Philip V. anvendte 400 til 500 Millioner paa, for at frembringe en svag Efterligning af Versailles skjønne Hauger.

Linieskibet San Fulgencio er ankommet fra Lima til Cadix med 5 Mill. 191,185 Piastre og et ander Skib er ankommet fra Vera Cruz med 121,000 Piastre.

D. 17de var paa Marspladsen i Paris de aarlige Hestevæddeløb for Seine-Departementet. De to Heste, som hurtigst naaede Maalet, løb tre Gange omkring Marspladsen i $7\frac{1}{4}$ Minuter. En Rideknegt faldt ned af den ene Hest og blev liggende død paa Stedet.

D. 16de f. M. ere 11 Officierer af det Schillske Corps, efter en Krigsrets Dom, blevne skudte i Wesel.

Da Kongen af Sverrig har ophævet den ved den Nordfinske Armee værende Krigsrets Dom over den forrige Viceadmiral Cronstedt og de øvrige Officierer, der have overgivet Sveaborg, saa ere benævnte Officierer nu blevne indstevnede til at møde for den Kgl. Krigshofret d. 8 Jan. 1810, hvor de skulle aflægge Regnskab for deres Handlemaade.

I det Engelske Ministerium forestaae adskillige Forandringer. Hertugen af Portland nedlægger sin Post og Lord Bathurst nævnes som hans Eftermand. Marqvis Wellesley eller Wellington følger Lord Castlereagh i Krigsdepartementet. Lord Catham fratræder ogsaa sin Plads og Lord Lewison vil sandsynlig forfremmes til en høiere Post.

De fra Schelde tilbagekomne Engelske Tropper kunne for det første ikke bruges til noget nyt Krigstog, da Corpserne ere blevne saa meget svækkede af Sygdomme. Af 2000 Syge døde i Deal dagligen 10. Sygdommen var smitsom og forbunden med Raserie.

Videnskabelige- og Konstefterretninger.

Samlingen af de i Pæstum opgravede Bronzer, Hjelme, Vaaben 2c. og de bedste Antiker, som endnu vare blevne tilbage i Portici, er nu opstillet i den store Bygning Gli Studi, i Neapel.

I Venedig har man stiftet et jonisk Academie, som har udsat en Priisbelønning af 600 Fr. for et Værk om en vigtig Deel af de joniske Øers Statistik.

Hr. Molérat i Paris har opfundet, at lave en Træ-Eddike, som bestaaer af fuldkommen reen Eddike-Syre og kan, efter den Indberetning en Deputation fra Nationalinstitutet har gjort, bruges som hver anden Eddike i Huusholdninger.

Foruden Mammuth er nu ogsaa opdaget en anden uddød Dyreart, Mastodon kaldet, hvoraf man har

fundet Beenrade og Been i Nordamerica. Præsidenten Jefferson har tilsendt Nationalinstitutet et fuldstændigt Skelet af dette Dyr, fundet i Connecticut.

I London er oprettet en Friskole, hvor jødiske Børn nyde fri Underviisning. Bibelselskabet lader nu det ny Testamente trykke i det Tyrkiske Sprog.

Under Titel af „Neueste Kunde der nordischen Reiche Dänmark, Norwegen u. Schweden. Nach ihrem jetzigen Zustande dargestellt von T. F. Ehrmann" er i Aaret 1807 udkommen et Værk, som roses meget i Leipziger Litteratur Zeitung. Det er forsynet med 9 Kort og Planer og ligesaa mange Kobbere, som forestille nordiske Nationaldragter, Dyr, Eilande o. s. v.

I Aaret 1806 udkom en Brochüre under Titel: Meine Reise durch Deutschland nebst pathognom. Bemerkungen über meine gemachte Bekanntschaften 2c., v. Dr. J. Gall, som indeholder Udfald mod adskillige Læger og Philosopher, især berømte Lærere i Anatomien. Irettesat af adskillige af disse Mænd erklærede Gall i Hamb. Correspondent at han hverken var Forfatter til dette Skrift eller kjendte dets Autor, og opfordret til selv at udfinde og bekjendtgjøre dette Nidskrifts Falsarium og Bogtrykker blev ved den anstillede Undersøgelse befundet, at Bogtrykker Zeizmann i Jena ikke allene havde trykt, men ogsaa udspredt Skrifter. Han udlagte Dr. med. Arnold som Forf. og denne tilstod siden offentligen, "at han af Speculation havde begaaet dette Falsum og at de deri gjorte satiriske Udfald vare Opdigtelser.

Instrumentmageren Bennotte i Berlin har opfundet to Slags Papir, det ene til at borttage Rust af Staal og Jern og det andet af Træ- og Alabastarbeide; begge give det Engelske ikke noget efter.

Paa Maler Buccinis Vigna, ved Caecilia Metellas Gravsted, skal man have fundet en Grotte med mange antike Billedstøtter og Büster.

Prof. Frick i Berlin har bragt den en Tid lang glemte Konst at indbrænde Malerie paa Glas i Brug igjen, og nylig fuldendt et fortræffelig malet Vindue for en Catholsk Kirke. — Ogsaa J. G. Bühler i Urach i det Würtembergske sysselsætter sig nu med at bringe denne Konst til høiere Fuldkommenhed.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sjette Aargang. No. 104.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 7 October, 1809.

Lyksaligheden, hverken at kunne læse eller skrive.

Begreberne om den menneskelige Lyksalighed have fra de ælôste Tider af været meget forskjellige. Intet viser denne Forskjellighed tydeligere, end de forskjellige Nationers Forestillinger om den himmelske Lyksalighed, som altid ere udledte fra deres Begreber om den jordiske. De gamle Scandinavier troede at de i Valhall komme til at æde, svire og drikke med Fader Odin, og tømme Skaaler af deres dræbte Fienders Hjerneskaller; Grønlænderne, at Sjelen endnu samme Aften, den forlader Legemet, gjør en Reise til den øverste Himmel, tager Qvarteer hos Maanen, en oprindelig Grønlænder, spiller Bold og danser og fanger Fisk med de øvrige Sjele i Telte omkring en uhyre stor Sø; — Mahomedanerne mene saa sandt som to og to er fire, at de i deres otte Himle komme til at nyde alle de Glæder, Propheten har forbudet dem paa Jorden, og at deres Paradis er fuldt af Viinkjeldere og Serailler. Vare Kjøbenhavnerne, hvad jeg nok vogter mig for at paastaae, Hedninger, saa vilde de sikkert tænke sig Paradiset som et Sted, hvor man ikke bestiller andet, end spiller Boston og L'hombre, og holder Aftenselskaber og Pikeniker og giver Concerter og Pølsegilder og Fyrværkerier og Fugleskydninger, og spiser evige Skildpadder, Dyrerygger og Snepperter.

Men saa forskjellige Begreberne om Lyksaligheden end maatte være blandt Menneskene, saa vist det er, at den ene ofte anseer for den største Lyksalighed hvad i den andens Øine er det største Onde, som lader sig bevise med Britternes Exempel, blandt hvilke der gives Folk, der endog ansee det for en stor Vellyst at blive hængt og derpaa taget ned igjen; ligesaa vist er det ogsaa, at der gives visse Goder i Livet, som hos alle Nationer paa Jorden, yde den største Grad af Lyksalighed, og ere iøvrigt aldeles uafhængige af deres kloge eller ukloge Religionsbegreber. Blandt disse Universal-Goder hører især, som den berømte Jean Paul tydeligt og klart har beviist; Lyksaligheden, kun at kunne høre paa det ene Øre. Men næst dette

gives der neppe noget større Gode for Mennesket, især i det Aarhundrede, hvori vi leve, end den Lyksalighed, *hverken at kunne læse eller skrive*.

"De skal have det, som hverken kan læse eller skrive" er et gammel Ordsprog. Har *Herder* Ret, naar han paastaaer, at Ordsprog fortjene, som et Udtog af den menneskelige Viisdom, Navn af Almeenregler for den hele Klode, saa maa man ogsaa forudsætte, at allerede vore Fædre af Aarhundreders Erfaring havde lært, at den, som hverken kan læse eller skrive, i Almindelighed nyder Livets største Lyksaligheder. Vore Tiders Erfaring siger os ogsaa tilfulde, at denne vore Fædres store Lære endnu staaer fast som for Aartusinder. Endnu gives der ingen lyksaligere Mand paa Jorden end den, der hverken kan læse eller skrive. De Fordele, han i det menneskelige Selskab nyder, ere betydelige. Men for at bevise en ligesaa dristig som paradox ladende Sætning, er det nødvendigt at gaae forsigtig og gradatim frem. Forfatteren skjøtter ikke om at dele Skjebne med en Collega, som af de løierligste Folk nyligen bebreidedes for Løierlighed. For at godtgjøre det Lyksalige i, ikke at kunne læse eller skrive, er det nødvendigt, først at bevise det Ulyksalige i at kunne læse og skrive.

Hvor mange ubehagelige Følelser er ikke den udsat for, som i vore Dage *kan læse*? Hvor meget og ofte maa han ikke harmes over den elendige Smiger, han hvert Øieblik støder paa; de altid *beregnede* Raisonnements over Menneskehedens vigtigste Anliggender; den ængstelige, krybende, uværdige Tilbageholdenhed, hvormed der tales om alt, som kræver Frimodighed og Aabenhed; den slaviske Frygt for at yttre et eneste Ord, der kan saare dem, som ved deres Indflydelse kunne bidrage til vor Lykke; den latterlige og egennyttige Pralesyge, der med hver Dag griber mere og mere om sig; det bestandige Hensyn til egen Fordeel og den forsætlige Fordreielse af aabenlyse Sandheder?

Hvor mange flere ubehagelige Følelser er ikke den udsat for, som kan *skrive*? Hvor faa ere ikke de Lande, der endnu have saa mange Levninger af Tænke- og Trykkefrihed tilbage, at den skrivende Mand kan sove roligen i sin Seng? Vil han ikke indskrænke sig til at skrive en Mathematik, en Koge-, Sylte-, Trancheer- eller Slagterbog, maa han tusinde Gange drøvtygge hver Sætning, hvert Ord, og lægge sine Tanker saa længe i Blød, til de tilsidst opløses i Vand, for ikke at støde nogen, som siden kan støde ham igjen med Cöllnsk Vægt.

Lyksalig er den Mand, der hverken kan læse eller skrive! Arver han end ikke altid det himmelske, saa arver han dog stedse det jordiske Rige.

Den, som ikke kan *læse*, han sparer at ærgre sig over alle de Dumheder, Hyklerier og Sandhedsfordreielser, som Presserne spye fra sig. Han kjender intet til hine uhørte Misbruge i det meest despotiske og umoralske af alle Riger — Skriftriget. — Han kan nyde det selskabelige Livs Glæder i deres hele Fylde. Han kan ikke læse Aviserne og altsaa heller ikke komme i politisk Trætterie; han læser hverken gamle eller ny Bøger og kan altsaa

aldrig komme i Uenighed om heel eller halv lærde Gjenstande; man veed at han ikke kan læse, og vredes derfor heller ikke paa ham, naar han ikke roser hvad man har skrevet; kort sagt, han passerer for et godt, honnet Menneske, og det kan han ene takke sine Forældre for, som ikke have ladet ham lære at læse.

Lyksalig, skjønt ikke fuldt saa lyksalig som hiin, er den, som vel kan læse, men ikke skrive. Han kan gaae rolig i Seng, og, for at bruge her en triviel Talemaade, lægge Hovedet om Aftenen, hvor han kan tage det igjen om Morgenen. Han kan have hele Verden til sine Venner, thi man veed, at han ikke har lært den farlige Konst, at saare med en Pennespids stærkere end med en Kaardeodd, eller rage op i Folks Læddiker, der ligesom Pandoras Æske først blive farlige, naar en nysigen Epimetheus vil tage Laaget af, og see hvad der ligger deri. Han kan aldrig komme i den Forlegenhed, at straffes for Pennens Misbrug, fordi enhver let indseer, at man nødvendig maa kunne bruge en Ting førend man kan misbruge den. — I Rettergangssager har altid den, der hverken kan læse eller skrive, store Fortrin for den, der kan læse og skrive. Det er en Egenskab, hvormed man, for at bruge Forvalter Ebeltofts Udtryk, kan jage Retfærdigheden ind i et Museshul.

Jeg har kjendt Folk, der hverken have kunnet læse eller skrive, og som ikke havde lært denne Konst, om man ogsaa havde givet dem hundrede Rigsdaler, thi de sagde, som sandt var, at denne Forsømmelse i deres Underviisning, har indbragt dem tusinde Gange saa meget.

Vore Fædre sagde derfor med Grund: "De skal have det, som hverken kan læse eller skrive".

Et Par Ord om vore Oldtids Minder.

De Gravhøie skulde dog Fanden flytte,
De staa her og gøre slet ingen Nytte.

Harlekin hos Oehlenschläger.

Da den vantrevne Forstand udjog alle Guder af deres Templer, indsatte den Nytten til deres Arving, og denne usle, krøgede Uting bryster sig nu i Høisædet. Kun hvad der er nyttigt, det er: hvad der lader sig forvandle til Penge og Føde, har noget Værd i Tidsalderens Øine; thi kun det er hvad den kalder Reelt. Det maa da slet ikke undre os, at Fædrenes ærværdige Gravhøie, der stode ukrænkede gennem Aarhundreder, nu dagligen opofres for de Kloges smaavurne Vindesyge (1). Dog, Man kalde mig længe nok Sværmer, ja give mig hvilke saadanne Navne Man lyster! aldrig skal jeg derfor dølge, at Sorg nedbøier og Harme opfylder mig, naar jeg ser de Henfarnes Bautastene splittede bortslæbes, og de Dødes hellige Aske ryge bag Ploven; aldrig dølge, at jeg gruer for den Slægt, der ei alene ser det ligegyldig, men endog vover at juble, og prise den Tidsalder, i hvilken Vindskibelighed ganger saaledes søsterlig i Haand med Oplysning. Naar menig Mand taler og handler, som de Kloge ville, da beklager jeg dem kun, thi, de Arme! de vide ikke, hvad de sige eller gøre. Egennytten, vor aandige Naturs Skræppe og Nelde, opgrøer uplantet, og ei er det da Under at den vokser frodig og kvæler de spæde Blomster, naar selv Urtegaardsmændene gøde og røgte den. Dobbelt harmeligt er det derimod, naar Man hører Mænd, hvis Sjele dog ei ellers synes begravne i Jord og Møding, smittede af Tidens Landfarsot, at istemme denne Gravstormersang.

(1) Man indvende ei, at selv Hedninge stundom brøde Høie; thi Ryggesløshed er et gammelt Træ, der ingensinde aldeles manglede Frugt, og det var nødvendigt, at der i det 9de Aarhundrede maatte være Hedninge, som svarede til de Kristne i det 19de der hos os plyndrede Grave.

Saaledes fremtraadte for nogle Aar siden en Mand, hvis Aand tyktes mig høit stemt for det Overjordiske, og dog var han i denne Henseende saa jordgridsk, at, maatte han raade, skulde der ei lades Sten paa Sten uden i Gærder og ei sees Høi over Muld, som ei furedes af Ploven (2).

Nyligere fremstod en anden Mand, hvis Varme for Oldtidens Levninger maa agtes beviist ved det fleraarige Studium, han helligede dem, og dog sagde han, at det vel kan være ligegyldigt hvad der bliver af Høie og Stensætninger, naar de kun først ere udgravede og nøiagtig aftegnede (3). Enten maa det være en underlig Frygt for at mishage Tidsalderen, der driver ham til denne Erklæring, men da burde han have betænkt, hvilken Skade en saadan Yttring kan stifte, da især de af vore Præster, som ellers vilde skamme sig ved at storme Høie, nu tro sig bemyndigede dertil; eller og den maa reise sig af en saare ensidig Beskuelse, i det han beregner Høienes Værd, ene efter det Udbytte, de kunne yde Historie og Oldgrandskning. Er det Sidste Tilfældet; da vorder Spørgsmaalet: er denne Synspunkt den rette? og besvares det med et Ja, da mener jeg, Man kunde gerne spare baade Udgravning og Aftegning; thi hvad denne angaaer, da er det hel synderligt at Skyggen skal agtes mere end Legemet (4), og Udbyttet ved hin bør vel ikke anslaaes høit. Jeg turde imidlertid mene, at denne Synspunkt, især som udelukkende, er aabenbar urigtig, og at hine Mindesmærkers eiendommelige Værd for os, bestaar deri, at de som balsamerede Kæmper skænke os et Blik tilbage i de svundne Tider og tale kraftelig om vore gamle Fædres Liv og vældige Idrætter, men er det saa, da vorder det og klart, at det maa være os om dem, ei om deres Skygger at gøre.

(2) Hr. Pastor Krogh i theologisk Maanedsskrift, Septbr. 1807.

(3) Se Hr. Sekretær og Magister Verlaufs Bemærkninger over Antikvitetskommissionens Omgangsbrev.

(4) Heri er Recensenten i Lærde Efterretninger, i hvem jeg troer at kende en af vore gamle, ærværdige Oldgrandskere, af samme Mening.

Dannemarks Drot gjorde Sit, ved at kaare Mænd, der skulde vaage over Fortidens Minder, og af dem tør vi, paa Fortids og Nutids og Fremtids Vegne, fordre det skarpe Blik og det modne Overlæg, der sømmer sig for Mænd, som handle for Tidernes Øine, og paa hvis Hoveder Byrden vil ligge tungt, dersom Efterslægten stander fremmed i Norden, kun ved Bogstavens skøre Baand knyttet til sine gamle Frænder. Vel indser jeg, at det ei nytter at tale om almindelig Fredlysning; men hine Mænds Pligt er det, at sørge for, at Ødelæggelsen vorder saa uskadelig, som muligt. Først og fremmerst maa det overholdes, at ingen Høi, til hvilken gamle Sagn ere knyttede, eller som ved sit Udvortes forkynder sin Indbyggers Høihed; og ingen Stensætning, der ved Leie og Udstrækning vidner om, at Sysselets Mænd der havde Thinghold eller Blot, vorder forstyrret. Det Samme gælder, naar flere Høie danne en mærkelig Ring, og intet Sogn, som eier Høie, bør aldeles blottes (5). Dette Sidste kan eller bør dog slet ingen Vanskelighed have, thi, foruden at den Jordplet som derved siges at blive spildt, kun vorder det under den Forudsætning, at alle de kommende Tidsaldre nedsynke i Dorskhed, findes dog endnu ofte en saadan Høi paa Præstens Agre, og en Usling maa han være, hvis han finder det Bud haardt, at lade den stande urørt. Alle de Høie, der saaledes fredlystes, burde ei udgraves, med mindre mærkelige Sagn lode formode, at noget Synderligt laa skjult deri, thi et sandt Raseri maa det nævnes, at omstyrte de fagreste Høie, der kun urørte have deres fulde Betydning, for at sammenskrabe smuldrende Lerpotter og afslebne Stene, hvis Mængde Intet lærer os. Ville vi vedblive hermed saaledes som hidtil, da vorder Følgen, at vi, for at sanke Oldtids Minder, forstyrre og vanhælde de herligste, og bandes med Ret af vore Ætmænd.

End maa jeg omtale den Uskik at bortføre Runestene fra det Sted, hvor de findes, naar ei

(5) Hin Recensent siger, at der i det mindste bør altid være een Høi i hver Provinds, men saalidet jeg kan nægte, at det var det Mindste der kunde være, synes det mig dog virkelig at være saare Lidet, og beklageligt vil det være dersom Kommissionen lader sig nøie dermed.

paa dem er en Efterretning Man kunde frygte for at se udslettet ved Luft og Regn; thi de Stene, hvorpaa Intet staar, undtagen at Bue reiste dem over Asbjørn, have kun Betydning som mælende Oldtidsminder paa den Høi, hvor de sattes.

Til Slutning vil jeg spørge de Herrer, som stemme for, at alle Høie skulle jævnes og alle Stene sprænges, om de ville nævne det Ret, dersom vore Ætmænd, indviede i en anden Religion, ei blot nedbrøde vore Kirker og jævnede deres Gaarde, men ogsaa forstyrrede vore berømte Mænds Grave og sprængte deres Ligstene? Svare de: nei, da have de dømt sig selv, svare de: ja, da have de her ingen Stemme, som de der forkynde aldeles Mangel paa Sands for Alt hvad som maa nævnes Menneskets Helligste. Saa vil jeg og bede og besværge de Mænd Kongen kaarede til Oldtids Talsmænd, at de dog ei føie sig efter de Krav, lav Vindesyge og Sjeledorskhed ei skamme sig ved at gøre og gentage (6); thi aldrig glemme De, at manglede end alle Nutids Mænd Øre til at høre, hvad de fremfarne Tider mæle gennem deres Minder, maa det dog ventes, som det visselig maa ønskes, at Slægtens Øie og Øre atter engang oplades, og ve da os! om vi dæmpede Lyden og omtaagede Skikkelserne fra Hedenold, om det med Ret nævnedes vor Brøde, at Fædrenes Gravsteder ei bleve i Nord, hvad de fordum vare hos os, som hos Græker og gamle Romere, Folkets Helligdomme, trindt hvilke de i Fredens Dage leirede sig og drukke med Andagt de Henfarnes Minni, trindt hvilke de i Feide kæmpede som Løver, og vilde ei leve, at se dem vanhelligede af Fiendens Banner!

G r u n d t v i g.

(6) Hertil foranlediges jeg især ved den Yttring i Lærde Efterretninger af en Kommissionens Medlem, at den ei vil fordre flere Stene bevarede end Eieren kan undvære. Vorder denne Grundsætning fulgt, da ville hel faa sees af vore Børn; thi de fleste Grundeieres Gridskhed kender ingen Grændser, og saalænge ei al deres Mark er hegnet med Sten, kunne de jo med Skin nægte Undværligheden af en eneste. Jeg mener at alle hidtil udyrkede Høie med Stensætninger ere Kongens og Landets Eiendomme; thi af dem skatter og skylder Ingen, og deres Leie giver ingen Ret.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I ingen Provinds af Dannemark er Priserne paa Livets Fornødenheder stegne saa uhyre som i Fyen. — Aarsagen paastaaer man at være det saa gængse Landprangerie. Alle raabe derover, og alligevel høres aldrig at nogen Landpranger opbringes, til Afstraffelse efter lovlig Omgang. — De nu gængse Priser ere: En Halvotting Bøndersmør henimod 6 Rdlr. En mager Gaas 10 Mk. Et Lispd. Talg 6 til 7 Rdlr. Et Lispd. tørre Kirsebær 20 Mk. En Skjeppe Bohvedegryn 14 Mk., og saaledes næsten med Alting. — Uagtet den tilforn omtalte Sundhedsbrønd i Bramstedt endnu fattes Læge, Brøndhuus, Badehuus ꝛc., findes der dog saadan Søgning at Reisende have ondt ved at faae Logie. — Naar altsaa blev sørget for de manglende Fornødenheders Anskaffelse, vilde denne Kilde blive en saare betydelig Indtægtskilde for Landet, da den allerede ved sin hjelpende Kraft har faaet saa megen Rye og Søgning. (Af den Iversenske Avis.)

Viborg: Toftemarkedet var i Aar ledsaget af et usædvanligt stærk Regnveir med Kulde, der nu i de sidste 14 Dage næsten uophørlig har holdt ved. Priserne vare og drøie paa Fødevare. — 1 Td. Rug 8 Rdlr. 1 Gaas 1 Rdlr. og derover. Smør 26 à 32 ß. Pdt. 1 Skjeppe Nødder 1 Rdlr. Kreature vare og i Priis; Køer kostede fra 10 til 35 Rdlr., Stude fra 20 til 50 Rdlr. Stk. — Paa nogle Steder i Jyllands nordre og vestre Deel er endnu endeel Korn ude.

Aalborg, den 1ste October. Eieren af Villerup Hovedgaard Hr. Capitain Bruun, maatte næstafvigte Tirsdag den 26 Sept. om Aftenen Kl. imellem 9 og 10, friste den ulykkelige Skjebne, at Lynild slog ned i bemeldte Gaards Ladebygning, dræbte 2 Køer; og inden 5 Minuters Forløb stod alle 3 Fløie i lys Lue; det i Aar indavlede Korn og Høe, Avls- og Gaardsredskaber og nogle nye Vogne bleve et Røv for de rasende Luer. Vaaningshusene bleve ved tililende Folks virksomme Hjelp med Sprøiter imod al Formodning reddet, skjøndt Luerne gandske omspændte samme.

Det er sørgeligt, ved at læse Hr. Pastor Hertels Beskrivelse over Aarhuus skjønne, ærværdige

Domkirke at see hvorledes et oplyst Aarhundrede ogsaa her har anvendt sit Vid og bidraget sit til at ødelægge dette stolte Minde om Fædrenes Troeskab. I flere Aarhundrede trodsede det Tidens Tand formedelst sit massive Blytag; indtil man endelig 1775 fandt nødvendigt at ombytte samme med — Teglsteen. "Blytaget (skriver Forfatteren:) der blev Entrepreneuren til Deel, vandrede baade til Lands og Vands ud og omkring i den vide Verden." Hvad Følgen blev af dette skjønne Mageskifte er let at gjette. Stormen kastede det høie og lette Tag af — Bygningen forfaldt og gjør maaskee en snarlig Reparation nødvendig, der muligt tager hvad hiin levnede og omsider bliver Staden til Byrde.

Den Ministeriel-Forandring, som, efter offentlige Blades Beretning, nyelig er foregaaet i Engelland, har, efter Sigende, havt en anden til Følge, hvis Virkninger maaskee kunne blive af uberegnelig Vigtighed. Man vil nemlig have sikker Efterretning, at den berygtede Canning, Hoveddriveffjeren til den største Deel af de Ulykker, der i de senere Aar have ramt vort Fædreneland, har resigneret sin Post, efterat han i Forveien havde havt en Duel, som uden Tvivl var foranlediget ved forskjellige politiske Meninger. Maatte denne Tidende snart bekræftes, og med den tillige Haabet, at Cannings Eftermænd ville vise et fredeligere Sindelav og større Tilbøielighed til at skjenke deres Fædreneland den Rolighed igjen, hvortil det sikkert ikke trænger mindre end det øvrige Europa!

Vore Sømænd i Fransk Tjeneste have ved adskillige Leiligheder udmærket sig saa hæderligen paa Schelde, at saavel Prindsen af Ponte-Corvo som Admiral Mißiessi i en Skrivelse til Hs. Maj. Kongen have nævnt dem med udmærket Roes og anbefalet Hs. Maj. samtlige Officierer.

Ramdohr, en Mand, der, hvor meget han end her til Lands deels med, deels uden Grund, er bleven nedreven, dog hidtil er den, som med meest Sagkundskab og Upartiskhed har skrevet om de skjønne Konsters Tilstand i Dannemark, siger om den Spenglerske Maleriesamling, at den indeholder meget Godt, og at den overhoved er rig paa Stykker af Tydske Mestere. Stykkerne var den Gang, Ramdohr saae dem, opstillede i fire Værelser. Moses, som slaaer Vand ud af Klippen, af v. Rottenhammer anseer han for et Hovedstykke i denne Samling.

Udenlandske Efterretninger.

Endelig bringe de Tydske Tidender os den Efterretning fra Stockholm, at Freden imellem Rusland og Sverrig er sluttet d. 17 Sept. i Frederikshamn, men uden dog at nævne Vilkaarene, hvorpaa den er sluttet. Som Hovedbetingelser anføres de Svenske Havnes Lukkelse for Engelske Skibe (ved hvilken nogle kun ville forstaae Krigsskibe) og Finlands Afstaaelse. Skulde det virkelig være saa, at Sverrig skal overlade Rusland hele Finland med Torneaa indbegrebet og Aalandsøerne, saa mister det ikke allene en Provinds, som i sex Aarhundrede har tilhørt den Svenske Krone, men tillige ⅓ Deel af sit Fladeindhold, ¼ Deel af sin Befolkning og det vigtigste Forraadskammer for dets mindre frugtbare Provindser. Regner man at Sverrig, deels ved Gustavs bekostelige Reiser, deels ved hans Egensindighed og Krigslyst, siden han begyndte at blande sig i Europas Anliggender, har mistet:

Wismar med dets District	. 6 □ Mile og	11,200 Indb.
Pommern med Øen Rügen	. 70 —	= 106,000 —
Finland	. 3500 —	= 700,000 —
saa udgjer dets Totaltab	. 3576 □ Mile og	817,200 Indb.

Hvad Fædres Klogskab og Tapperhed ved hele Aarhundrede tilvandt Sverrig blev saaledes et Offer for nogle faa Aars uklog Regjering. Hvilket lærerigt Exempel for Førster! — Om Underhandlingerne mellem Dannemark og Sverrig vides endnu intet bestemt, men man troer at de have god Fremgang og ville med det første blive tilendebragte. Vor Gesandt Geheimeraad Blome er imidlertid kommen tilbage fra Frederikshamn til Petersborg. — Efter de i Stockholm indløbne Beretninger fra det Svenske Gesandtskab i Paris, vil Tilladelsen at indføre Svenske Producter i de Østersøiske Havne møde ny Vanskeligheder, men man haaber dog, at ogsaa disse snart ville blive ryddede af Veien.

Fra Østerrige haves endnu bestandig ingen Efterretninger om Underhandlingernes sande Gang. Keiser Franz Svar paa de Forslag, den Franske Keiser har oversendt ham ved General Bubna,

var d. 20 Sept. endnu ikke indløbet. Da Napoleon leverede General Bubna Skrivelsen med disse Forslag, sagde han til ham: "overbring Deres Souverain disse Betingelser. Han maa finde dem billige; antager han dem ikke, saa begynde vi igjen at slaaes." — I Wien og dets Nabolav mærkedes nogle Bevægelser blandt de Franske Tropper, der syntes at bevise, at man er beredt paa Alt. — Keiser Franz har udnævnt General Bellegarde, Generalfeldttøimester Gr. Colowrat-Krakowsky og Gener. Førsten af Lichtenstein til Feldtmarchaller. — Blandt de Franske Tropper, som siden nogen Tid drage fra Strasburg til det Østerrigske, findes især meget ridende Artillerie. — Skulde Freden ikke komme istand, skal en betydelig Armee, under Hertugen af Abrantes, fra Dresden af agere mod Bøhmen. Den Sachsiske Regjering er bleven opfordret til fra nu af at sørge for en Armees Underhold paa 60,000 Mand; og er nu ivrig sysselsat med denne Gjenstand. — Den Budskabs-Linie, der skal oprettes fra Linz til Strasburg, bestaaer ikke af egentlige Telegrapher, men af Militairposter, der opstilles paa Taarne i ½ til 1 Miils Frastand fra hinanden, og meddele hverandre ved Hjelp af 3 Faner af blaa, rød og hvid Farve, visse Løsen, hvis Betydning ligesom ved Telegrapherne, kun er de ved Endepuncterne af Linien ansatte Directorer bekjendt. — Det Østerrigske Corps, som anføres af Gener. Fresnel, har faaet Befaling, at begive sig fra Ungern til Bøhmen. Generalen er allerede reist bid, og tager sit Hovedqvarteer i Ollmütz. Førsten af Hohenzollerns Corps har samme Bestemmelse; Gener. Hillers har forladt sin Stilling ved Pesth, for igjen at besætte Egnen af Comorn, som Generalerne Fresnel og Hohenzollern have forladt.

Fra London haves Efterretninger, der gaae til d. 16 Sept. Grev Catham er kommen der tilbage d. 16de. — Sverrigs Havne i Østersøen troer man, som en Følge af dets Fred med Rusland, ville blive lukkede for Engelske Skibe. — Paa Walcheren bliver en Besætning af 20 Regimenter tilbage. — Wellesleys Corps var efter de seneste Beretninger, hensmeltet til 15,000 Mand og Gener. Craufurds beløb sig til 7000 Mand.

I Tyrkiet vedblive Russerne at være lige saa heldige som de hidtil vare det i Finland. 30,000 Mand beleire Ismail, og skjønt Besætningen forsvarer sig tappert, troer man dog ikke, at den vil lade det komme til en Storm. Den Russiske Armee dækker Beleiringen med adskillige Corps mod den fremrykkende Storvizier, hvis Armee er rykket frem indtil Silistria, medens et andet Tyrkisk Corps drager langs med det sorte Hav til Varna. Man kan derfor snart vente et stort Slag.

Den Svenske Hofetat skal indskrænkes og istedet for at Hoffets Indkomster tilforn vare 500,000 Rd. Bco blive de nu kun 266,000 Rd.

Den Efterretning fra det Svenske Gesandtskab i Paris, at Keiser Napoleon har ladet lægge Beslag paa alle Svenske Skibe i Stralsund og har sendt en Befaling i samme Øiemed til alle andre Havne, har gjort stor Opsigt paa Børsen i Stockholm. Men man veed endnu ikke om denne Befaling strækker sig til alle Østersøiske eller blot til Pommerske Havne.

Anecdote.

Colonialvarers og Engelske Manufacturfrembringelsers Indførsel i Hamborg er i denne Tid, som bekjendt, meget strængt forbuden, og de Franske Douanierer vaage med største Iver over dette Forbuds Overholdelse. Imidlertid finde Smughandlere dog her, som allevegne, imellemstunder Leilighed til at skuffe disse Betjenteres Opmærksomhed, og betjene sig i dette Øiemed af alle Slags Konstgreb, for at indsmugle forbudne Varer. En Mand havde nyligen fundet paa, at komme en Deel Caffebønner i en stor Generalbas, og med denne under Armen at practisere dem ind i Hamborg, uden at Douanierne, der antoge ham for en Spillemand, mærkede det. Det lykkedes ham saa godt, og han blev tilsidst saa dristig, at han ofte kom fem, sex Gange ind af Porten med sin Bas under Armen. Een af Douanierne, som ikke kunde faae det i sit Hoved, at Manden bestandig havde saa travelt med sin Generalbas, fattede Mistanke til ham og standsede ham en Dag med de Ord: "Tenez! Mosio! Spiel Sie mik einmal en lustik Stik auf die Brumbas!" For at hjelpe sig ud af sin Forlegenhed, begyndte Manden nu at spille op, men i det samme styrtede Caffebønnerne ud af Bassen, og enhver indseer nu let hvad Følgen var.

Det er bekjendt, siger Argus af 21de f. M., at selv det Engelske Ministeriums heftigste Tilhængere have betragtet den Americanske Embargo som et dødeligt Saar for Engelland. Selv mange Kjøbmænd ansaae dette Americanernes Skridt for en stor Ulykke for Landet og holdt Cabinetsordrene for en maskeret Krig. Alle Borgerclasser i Engelland føle Virkningen deraf, da deels de Americanske raa Producter mangle, deels en stor Mængde Varer ikke kan afsættes mere i America. Engelland følte det Skadelige heri saa meget, at det saae sig nødsaget til, omsider at sende Hr. Erskine i Begyndelsen af April til de Americanske Stater. De første Forslag, der gjordes Præsidenten, vare simple. De bebudede Ønsket at underhandle med den Americanske Regjering og at Hs. Britt. Maj. vilde give Erstatning for den Fornærmelse, der var tilføiet det Americanske Flag, desuden vilde man ogsaa tilbagekalde Cabinetsordrene af Jan. og Nov. 1807. Præsidenten antog disse Forslag og Congressen sanctionerede dem. Embargoen blev ophævet og en Mængde Gods udløb fra Americanske Havne, da pludselig Hr. Erskines Tractat blev forkastet. Heri seer man tydelig den Engelske Regjerings Aand. Saasnart den saae, at tilstrækkelige Skibsfornødenheder for den Engelske Sømagt og raa Producter for Handelen paa America i tilstrækkelig Mængde vare ankomne i de Engelske Havne, tilintetgjorde den den høitideligste Tractat og blokerede alle Europæiske Havne. Denne Krænkelse have alle sande Americanere følt paa det stærkeste. Hele Nationen er opbragt derover, da den anseer de Engelske Cabinetsordres for et aabenbart Indgreb i deres Uafhængighed. Engellænderne have meget længe, især siden 1793, søgt at indskrænke den Americanske Handel. Men aldrig have de drevet det saa vidt som nu. Den Engelske Regjering erklærer reent ud, at den ikke kan frafalde sine Cabinetsordres, men det er ogsaa sandsynligt, at America aldrig vil underkaste sig dem.

I Anledning af Ønsket i No. 101, Selskabet for indenlandsk Konstflid angaaende.

Dette Ønske var dobbelt, nemlig, dels at det 1808 i Marts stiftede Selskab for indenlandsk Konstflid vilde udgive sine Forhandlinger paa Tryk, og dels at Handelstidenden maatte være Stedet, hvori de bleve indrykkede. Den første Punkt er upaatvivlelig hver Læser enig i; den anden derimod meener Indsenderen der kunde være Noget at erindre ved. Lad Handelstidenden end nu, da moxen al Handel formedelst Krigen er standset, godt kunne rumme alle de Industrie-Efterretninger, som bemeldte Selskab kunde ville have Publicum meddeelt, saa vilde det mulligen ikke vare længe. Freden maa vi jo dog haabe igjen vil indfinde sig, og med den Handel og Vandel Kloden rundt; og da kan man vel vente, at den Mængde danske Consuler og Handelsagenter, som Landet lønner, vil forsyne Handelstidendens Redacteur med saa stort et Forraad af Data og Notitser, at der bliver kun en meget indskrænket Plads til Efterretninger om indenlandsk Konstflid. Jeg vilde derfor heller foreslaae Selskabet, at henvende sig med sine Bekjendtgjørelser til Commissionen, som bestyrer Ugebladet Borgervennen. — Naar Noget trykkes, skeer det jo for at det skal vorde læst, og gemenlig ønsker man at det maa blive læst af jo flere jo bedre. Men jeg veed ikke rettere, end at Borgervennens Publicum er uden Sammenligning (i det mindste i Kjøbenhavn) meget større end Handelstidendens *), og bemeldte Industrie-Efterretninger fik altsaa derved en saa meget desto større Publicitet.

*) Det er det upaatvivleligen. Men kun Skade, at Borgervennen holdes af mange og læses af faa. Statstidenden er det Blad, som i dette Øieblik, baade i Kjøbenhavn og Provindserne, har de fleste Læsere og var det passeligste Sted for slige Bekjendtgjørelser. Iøvrigt hedder det nu, at Selskabet for indenlandsk Konstflid agter at udgive et eget Blad.

Udgiveren.

Med dette Numer sluttes sjette Aargangs fjerde Quartal. Bladet udkommer to Gange ugentlig; det tilbringes Subskribenterne og betales quartaliter med 6 Mark. Subskriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, boende i store Helliggeiststrædet No. 144.

